TOMVS. VIII.
TRACTATVVM.

CONTINET HIC TOMVS

Quidquid de Contractibus deſiderari poteſt.

ADDIDIMVS ENIM TRACTA.

aliquot, qui neq; in cæteris Tracta. Voluminibus, neq; aliquo unquam tempore, impreſſi fuerunt. Idq; non ſine maximo ſumptu, labore, atq; lucubratione diuerſorum Iuris interpretum.

BIBLIOTECA · VIA · SEVILLA · UNIVERSITAT

In ſequenti pagella, recentiores, his præoſtendentibus ſignis,

* ☞

cognoſces.

VENETIIS

ORDO
TRACTATVVM
HVIVS OCTAVI TOMI.

De pactis, Baldi. car.ij.
De pactis, Caccialupi. car.viij.
De Transactionibus, eiusdem. car.xiiij.
De Constituto, Baldi. car.xxij.
De emptio.& uenditio.Fabiani de monte. car.xxiij.
De societatibus, Ange.de perigl. car.li.
* De duobus fratribus, Petri de ubaldis. cac.liij.
☞ De Iure emphiteotico, Guido.de suza. car.xcv.
De pignoribus & hipotecis, Antonij negusantij. car.c.
De contractibus mercatorum, Ioannis nider. car.clxvi.
De cambijs, Hieronymi de Luca. car.clxx.
De monte pietatis, Thomæ de uio. car.clxxiij.

Tractatus quos addidimus asterico
signo * demonstrantur.

Qui autem nunquam antea fuere impressi
hoc signo ☞ patent.

TOMVS

OCTAVVS

Continet Tractatus de
Contractibus.

Tractatus de pactis perutilis,& neceſſa-
rius Domini Bal. de Vbal.de Pe-
ruſio,utriuſq; iur.doctoris
Conſumatiſſimi.

SVMMARIVM

1

Actum quid ſit.

2 Factum licet verſetur in pactis, ta
men ex eo ius oritur.
3 Pactum de petendo prodeſt ad
replicationem.
4 Pactum vnde dicatur.
5 Pactum a conuentione quomo-
do differat.
6 Verbum promiſit,ſi proferatur a
tabellione qualiter intelligatur.
7 Media via eligitur in omnino dubijs.
8 Pactum a pollicitatione quid differat.
9 Pollicitatio a quo geratur.
10 Inuitum que obligent.
11 Lex non veſtit contractum ante biennium.
12 Lex poteſt facere probationem omni tempore.
13 Differentia que ſit inter probationem & id quod probatur.
14 Contractus quilibet poteſt in contractum literarū deduci.
15 Pollicitatio a pacto differt.
16 Obligatio naturalis a facto pendet.
17 Contractus eſt cauſa actionis,non aliquis euentus.
18 Pactum omne contractus eſt.
19 Actio ex vendito informata vtrum competat vt permutetur.
20 Pactum nunquid veſtiatur omni interuentu rei.
21 Conditionis exiſtentia purificat non veſtit.
22 Differentia que ſit inter ſi,& cum.
23 Cauſa de futuro videtur eſſe idem quod conditio.
24 Cauſatum non poteſt precedere cauſam ſuam in tempore.
25 Actuum vicinitas facit reputari totum eſſe vnum contractum
vnde ineſt pactum.
26 Contractus ſi non redigatur in ſcripturam quid fiendum.
27 Natura ſola operatur in generando,accidens in veſtiendo.
28 Contractus innominati vt fiant quid ſit neceſſe.29.
30 Qualitatis adiectio non mutat actionem nec eius naturaꝫ, ſed
alterat.
31 Coherentia omnis contractus nunquid veſtiat pactum,32.
33 Pactum legis auxilio an veſtiatur in donatione que perfici-
tur nudo pacto
34 Omnis promiſſio non habens cauſam an videtur facta ex cau-
ſa donationis.
35 Intereſſe exiſtens eſt cauſa ſufficiens cōmittende ſtipulationis.
36 Donatio perfecta reuocari non poteſt.
37 Pactum liberatorium non habens cauſam an ſemper videa-
tur factum ex cauſa donationis.
38 Actio que oriatur ex donatione facta nudo pacto.
39 Contractus nominati qui ſint.
40 Donatio an ſit contractus innominatus.
41 Conditio nunquid detur ad poſſeſſionem.
42 Pactum nudum an veſtiatur.
43 Exceptio eſt actionis excluſio.
44 Augmentum & diminutio pretij ,re intregra an faciant videri
nouum contractum.
45 Pacta in rem & in perſonam que ſint.
46 Pacta perpetua que dicantur.
47 Diei adiectio quid operetur.
48 Pollicitatio quando contrahatur.
49 Pacti effectus iuxta ſtipulationem appoſiti.
50 Stipulatio inutilis an ſit pactum nudum.
51 Pactorum preſumptio que ſit.
52 Scriptura vna tantum valet q̄ꝫtum due.
53 Inſtr̄m cū non contineat qō petit̄, redditio eius nihil operat̄.
54 Preſumptio duplex q̄ aptat̄ iuri cōi bñ p̄t cadere ſub eadē re.
55 Significatio verborum pacti non dat exceptionem reo.
56 Perſona alicuius heredis in pacto perſonali non exprimit̄ ex
abundanti ſed neceſſario.
57 Obligatio que reſpicit hereditatem quomodo diuidatur.
58 Obligationes tacite quibus modis cognoſcantur.
59 Pacta quos ligent.
Pactio per quos nobis acquiratur.
60 Ptātem q̄ hz in nobis paciſcendo,nobis q̄rit exceptionē doli.
61 Maior pars creditorum ſi paciſcitur,an ceteri creditores ſta-
re teneantur.62.
62 Fraus preſumitur eoipſo q̄ inſtrumentum eſt confeſſatum,&
aliter q̄ꝫ per confeſſionem non q̄ſtat de debito.
Tutori legari an poſſit.
64 Debitum liquidum durans quod ſit.
65 Pacta ſuper quibus rebus.
66 Impedimentum commercij vnde veniat.
67 Pactorum quis ſit effectus.
68 Informatio vnde dicatur.
69 Conditionis exiſtentia quid operetur.
70 Pacta an incontinenti pariant,& informent.
71 Actio preſcriptis verbis non competit ad repetēdū.datū.72.
73 Actio ex emptoconiunctim poteſt dari ad certuꝫ & incertum.
74 Actio p̄ſcriptis v̄bis an informet̄ a pacto incōtinēti appoſito.
75 Pacta detrahentia que ſint.
76 Maior ſumma continet minorem.
77 Scōs ẽctus ſi incontinenti factus eſt,a primo v̄ receſſum.
78 Pactum ad excipiendum an informet.
79 Renaſci non poſſunt que ipſo iure tolluntur.
80 Inſtr̄a vēditionū q̄ dicūt,& donauit ſi plus valeret qd operent̄.
81 Contractus ipſo iure reſcindi non poteſt re non integra.
82 Contractus emptionis eſt reſpectiuus.
Duplex fictio non cadit ſuper eadem re.
83 Dominiuꝫ ſine traditione ex vero contractu iure ſpeciali in ci-
uitatem & eccleſiam tranſit.
84 Pacta per ſe ſtantia que ſint.
85 Pactum quo promittitur non appellare an valeat.

Volens ego Baldus de
Peruſio diſſerere pactoꝝ materiaꝫ & eoꝝ que
circa eā occurrūt p̄grere v̄itatē, CHRISTI
& beate Marie virginis noibus inocatis incipiā
hoc ordine p̄tractare. Ut primo videam qd ſit pactū,vñ dicat̄,
qd differat a q̄ſtione,qd differat a p̄miſſo,qd a pollicitatiōe.
Qualiter inter ſe pacta formaliter diſtinguāt̄ ,qualiter con-
trahant̄,de preſumptione pactoꝝ quos pacta ligent,q̄bus pro
ficiant,per quas perſonas nobis pacto acquirat̄.de q̄bus re-
bus pacta fiāt, de effectibus pactoꝝ,de executione & implemē
1 to pactoꝝ. ¶ † Eſt aūt pactū duoꝝ plurium ve in idē placitum
& q̄ſenſus.ff.eo.l.j.§.& eſt pactio.duoꝝ vel pluriū dico ad dr̄iaꝫ
pollicitationis.ff.ō polli.pactū placitū & q̄ſenſus dico ad dr̄iaꝫ
ſtipl̄onis q̄ non eſt abſolutus q̄ſenſus ſed q̄ſenſus v̄bis ſolenni
bus declaratus,vt.ff.de ver.obli.l.j.& iō q̄ ſolus cōſenſus q̄ eſt
facti.ff.de curato.furio.l.q̄ſilio.in fi.& ar.ff.de acqui.re.do.bo-
nefidei.§.i.deſiderat̄ in pactis,dr̄ factū in eis verſari,at i ſtipu
lationibus q̄ iuris ſolēnitas deſiderat̄,& ea q̄ ſtipl̄onem ſubſtā
tiat.Et plurium p̄t ius verſari,hinc eſt qō effectū ſtipl̄onis ſe-
quēs ſtipl̄o tollit ipſo iure.Q̄ qō iuris ē alio iure ciuili tolli ip
ſo iure p̄t,at pactū ab alio pacto nō tollit̄ ipſo iure , q̄ q̄ſenſus
p̄mus q̄ pcm̄ ſubſtātiat tolli nō p̄t cū facti ſit.ff.eo.ſi vnus.§.pa
ctus nepeteret,ſed aduerſari v̄.ff.de ſol.ſtichū.§.naturalis.ff.ō
2 iureiu.l.fi.ſed dico non aduerſari.Cōſiderandū.n.eſt qō †lz in
pactis factū verſet̄,tñ ex eo ius oritur vt.ff.de procu.licet.§.ea.
& ff.ad.l.aquil.l.ſi ex plagis.§.in clino.

Eſt autem iſtud ius naturalis obligatio q̄ eſt iuris
vinculū &c. vt inſti.de oblig.in p̄in.& ff.

de actio. ⁊ obli. naturales. hoc ergo ius tolli fateor, remanet ãt factũ interdũ bñs ipso iure effectũ ⁊ interdũ nõ bñs. vt ccce pactũ de nõ petẽdo factũ est posiea subsecutũ ẽ pactũ de petendo obl̃one p ꝑmũ pcm inductũ tolli dico. Tñ ipso iure adhuc ꝑmũ pactũ remissoriũ bz effectũ, qz si fuisset ab initio simplex remissio q̃ nõ ꝓdit aliquã obl̃onẽ cũ nõ ordinet ad obligãdũ sz ad distrahendũ, qõ ꝙuenit q̃ vbi resolnere obl̃onẽ nõ põt. vel qz non ꝙpetat, vl qz inefficax sit ⁊ q̃ nõ vz. ff. de leg. ij. si ita scriptũ. §. si sub ꝙditione, tñ exceptionẽ doli ꝑduceret vt. C. eo. post q̃s liti. ⁊ iõ pactũ de † petẽdo prodest ad replicationẽ vt in. d. §. pactus.

3 ¶ Est ⁊ alia rõ qz pactũ de nõ petẽdo sustulit primã nãlẽ pactũ ergo de petẽdo nõ resuscitat illaz vt. l. qui res. §. areã. ꝺ solu. sz nouã inducit naturalẽ. Ex sola ergo prima ciuili ipso iure non ꝙpetit efficax actio nisi iuuaret̃ via replicationis qõ nõ plz ar. ff. ad treb. si bñs institutus, vñ primã approbo. ¶ Sz pone nudo pcõ ꝓmisi tibi decẽ, ꝺinde liberasti me p pcm nudũ dicã ꝑmũ pactũ ipso in. oi effectu carere vt. ff. ꝺ so. stichũ. §. naturalis. Et iõ si tertio loco fieret pactũ de petẽdo nouus ꝯctus esset. ff. eo. iurisgentiũ. §. adeo arg. de ꝯben. emp. pacta quẽta in fi. ꝑn. ⁊ ff. eo. si vnus. §. idẽ dicemus arg. ꝯ. ff. de iur. fis. l. deferre. §. fi. sed ibi lex resuscitat non ꝙuentio plus. n. põt lex que est cã efficiens q̃s cõuentio q̃ est causa materialis, ergo non trahit actionẽ nisi ex tpe materie si vltra tps in idẽ dico non in eodez vt de nõ esse qõ ꝙsensus ꝺeat esse de eodem nõ circa idẽ. Nã licet in vnã sniam tu ⁊ ego ꝙcurramus tñ istud non est pactuz ⁊ hec dicit Azo in summa. bums tituli in princ. ⁊ bene.

4 **Dictũ est aũt** †pactũ a pactione. ff. eo. l. j. §. pcm. ⁊ dic a pactione. i. a pacis actu seu actione pacis paciscẽdi. n. est quidã actus ꝙcordie ⁊ ab isto actu pacis ꝺr pactũ. Et iõ pactũ a pace ꝺr, vt effectus a cã, sz pactio a pacto ꝺr vt derivatus a derivante. Nã a genitiuo pacti addita o formaẽ seu derivatur pactio ꝑm Isido. sed Ulpianus ꝺt qõ nomen pacis ꝺr a pacto ⁊ sic ꝯdicit Isidoro, sz tñ sustinetur, qz Ulpianus loquit̃ de pace ꝓbata per ꝯctum pacti. Isidorus de pace intentionis per quam ad paciscendum inuitamur.

5 ¶ †Differt pactũ a ꝙuentione vt species a genere. Cõuentio est genus ⁊ ꝺr a ꝙuenire oẽs ergo qui simul ꝙueniunt. i. congregant̃ ꝙuentionẽ faciunt, sine ex diuersis locis in vnũ ꝙgregent̃ sine singuli propꝛijs animi moribus in vnũ ꝙsentiant. ff. eo. l. j. §. quentionis. alibi conuentio sumitur pro iudiciali inquietatione pactũ aũt suam specialez significationẽ bz vt dictũ est. ¶ Differt pactũ a promisso, qz plus ⁊ minus ꝙtinere põt ꝓmissum q̃s pactũ, loquor aũt de ea ꝙtinentia que versaẽ circa solẽnitatem. Nã promissum ad pollicitationẽ aptaẽ, pactũ non. Itẽ ad stipulationẽ aptaẽ promissuz, pactũ aũt ⁊ a pollicitatione ⁊ a stipulatione ꝺ separaẽ, vt hec ꝓbant̃ ad tex. ff. de edi. edic. sciendũ. §. dictũ ⁊ iõ sine instro sine vbicũq̃ reperiaẽ pactũ est, nõ intelligaz vnq̃z de stipl̃one nec de pollicitatione, sed de pacto nudo, vt puto, nisi de vestimento doceaẽ. cũ enim vestimentũ sit aliud ab eo qõ vestit̃, ⁊ sic extrinsecus sumaẽ. arg. ff. de fun. instru. quesitum. §. ea vero ⁊ l. fi. non presumitur. ff. de publi. quecunq̃ in fine.

6 **Sed si istud** †verbũ promisit ꝓferaẽ si qdẽ a tabellione de stipulatione intelligã ꝑm gl. vt nota. C. de vsu. l. j. ff. de pactis. l. j. in gl. per hoc ꝺiffert. ff. de ver. obli. sciendũ. insti. de inuti. stip. §. si scriptuz. Si vero a teste de nudo pacto intelligitur, vt notatur. in d. l. j. C. de vsur. Et attende rõnem quare notarius nunq̃ ꝙficit instrm nisi inter pñtes, vt in auc. de tabellio. §. nos aũt. Unde cũ ex scriptura tabellionis presentia partium comprehendaẽ stipulatio presumitur. C. de ꝯben. stipula. l. j. Testis aũt testificat̃ ẽt de eo qõ fit inter absentes. Itẽ attende rõnem quare intelligit̃ de nudo pacto cũ ꝓfertur a testibus ⁊ nõ de pollicitatione qz nudum pactũ est mediũ

7 inter stipulationẽ ⁊ pollicitationẽ ⁊ in oino † dubijs media via eligit̃ vt. ff. si pars heredita. peta. l. antiqui. ⁊ ff. de pen. sine prefinito. ¶ Quid si hoc verbũ apponaẽ in snia rñdeo de solenni ꝓmissione intelligi ꝺz ar. ff. de fideius. tuto. cũ ostendimus. §. vlti. ⁊ ff. si ser. vendi. barum. ⁊ l. egi. Quid si reperit̃ hoc verbũ promisit in libello ꝙuentionali, rñdeo tunc enuntiando emitti ur, ⁊ id spectatur quod actori prodest. ff. de iudi. si quis intentione.

¶ Quid si reperit̃ hoc verbuz in scriptura ꝓuata qz facio scripturam in qua ꝙfiteor me pacto promisisse vel in qua promitto dicit Guli. qõ de stipulatione intelligitur. ita nõ. ff. eo. iurisgẽtium. §. qõ fere alleg. C. de ꝯben. ⁊ cõmi. stipu. l. j. ⁊ ff. de verb. oblig. l. titia. §. penul. facit qõ no. C. de dot. promis. l. i. ⁊ verum dicit vbi ꝙstat rẽ inter pñtes actam, vt ibi ꝺr, alias secus dicerẽ. Itẽ an ꝯ istam presumptionẽ admittatur ꝓbatio in ꝯriũ, di-

8 co qõ sic ẽt per testes, vt no. in. d. §. qõ fere. ¶ †Differt a pollicitatione pactũ, qz pollicitatio est solius promittentis sponsio vnde ⁊ absens pollicetur quis nõ ꝺirecta sponsione per nuntiũ, vel epistolam. Sed cuz ꝺirigit̃ ⁊ acceptaẽ, qz ibi duoꝝ ꝙsensus interuenit, pactũ est vt. ff. de pollicita. pactũ. Item differt qz ex pacto vnicuiq̃ regulariter obligamur, ex pollicitatiõe vero nõ nisi vel collegio alicui, vel ecclesie spondeamus, ⁊ tũc si cum cã vt puta ob honorẽ, vel simile cãm ab initio adstringimur, alias ita demũ si ceperimus. ff. de pollicita. l. j. §. i. ⁊ d. l. pactũ. cũ si. Item pactum, vel alius ꝯctus si non ꝑducat obl̃onẽ re vel aptitudine, nullus ẽ, ẽt si cũ ecclesia, vel loco venerabili ineatur, vt nota. C. de sac. san. ecc. illud in pollicitatione ꝺiuersum est, quia pollicitatio nõ bz in se naturalẽ obl̃onẽ vnq̃z. Nã obligatio naturalis ex parte obligati ⁊ eius cui obligatio querit̃ ꝺz habere ꝙsensum, vt. ff. de pac. l. j. ⁊ ff. de solu. l. stichũ. §. naturalis. qui cõsensus nõ interuenit vtriq̃z in pollicitatione vt dictũ est. hoc tenet Guli. in. §. pactus ne peteret. in princip. Dico tamen quod licet natura naturalis non sit ibi, est tamen quedam quasi naturalis vt. d. l. pactum ibi quasi debitum ⁊c. Sicut reperitur vbi cunq̃z tacita obligatio nascitur preter id q̃ agitur. ff. commoda. l. si is qui. §. si libero. ⁊ ff. quib. ex caus. in pos. ea. apud inlianum. at vbi ꝑm naturam eius quod agitur obligatio nascit̃ si quidem ex ꝯctu planũ est. Sed si ex quasi ꝯctu vt si gerant̃ negotia furiosi põt ꝺici, qõ ciuilis sit natiua naturalis datiua, vel qõ sit vna obligatio tantũ, scz ciuilis habens effectus naturalis ⁊ ciuilis, vel qõ vtraq̃z sit natiua, quasi lex fingat ꝙsensuz ⁊ hec verior est. ff. de nego. gesto. l. ij. §. pupillus. ⁊. §. ⁊ si furiosi. erit ergo naturalis natiua, ex consensu datiua, quod est not.

9 **Breuiter ergo** †quedã sunt q̃ nõ nisi ab vno gerunt̃ vt pollicitatio, ⁊ in istis cuz de necessitate sit nõ interuenire ꝙsensuz aptũ ad ꝯctus, qz tunc trãsiret in pactũ ab vtraq̃z pte, sz ab altera nulla est ꝓpria naturalis sz est quedã quasi nãlis q̃ a. l. ꝺaẽ, ciuilis aũt nã est ⁊ natiua quedã in qbus preter aliqd q̃ agaẽ ab aliqua pte obligatio nascit̃ ⁊ idẽ dico vt ciuilis sit illa q̃ nascaẽ sz nãlis ꝺeẽ, sic intelligo dcm. §. si libero. in fi. nõ. n. nãlis põt nasci. Nã ex vero consensu nõ, cũ nullus sit, ex cõsensu ficto nõ, duabus rõnibus, tum qz tunc nõ oriret̃ preter id q̃ agit̃ sz ex eo q̃ ficte agit̃. tũ qz condictio indebiti, vbi est actũ de repetitione, nõ orit̃. Naz re ꝯbit̃ ꝙdictio. pozo vbi verba interueniunt re ꝯbi impedit̃, sic intelligit̃. ff. de ꝙdi. idẽ. l. ij. in prin. ⁊ no. ff. rẽ ra. habe. l. si sine. in prin. ⁊ argu. ff. de noua. l. si stipulatus. §. fi. cũ. l. seq. ⁊. C. de rerũ pmutatione ex placito. ff. de verb. obli. si ita stipulatus. §. chrysogonus. cũ simi. ¶ Quedã sunt q̃ ex eo q̃ agit̃ ab vtraq̃z pte vere vel ficte ꝑducũt actionẽ. ⁊ tũc ꝺic vt ꝺixi in actione nego. gest.

10 Quedã †sunt q̃ inuitũ obligãt, vt snia, ⁊ ibi ꝺico q̃ snia iudicis generat ciuilẽ q̃ bz effectũ naturalis quãtũ ad actionẽ producẽdã vt. ff. de peti. heredit. itẽ veniunt. §. idẽ recte. ff. de re indimiles. §. decẽ. sed nõ quantũ ad naturalẽ primã extinguendaz, vt de ꝙdicio. indebi. iulianus. insti. de excep. §. item. nec obstat arg. ꝯ. ff. de iureiuran. l. fi. ⁊. ff. de solu. stichũ. §. naturalis. qz loquunt̃ nõ in necessario iuramento, sz in voluntario, vel iudiciali. ex quo infero q̃ si reo ꝙdemnato fiat pactũ de nõ petẽdo cuz vna sit obligatio tm̃, ꝺico illam quo ad vtrunq̃z effectũ elidi nõ tolli. Cũ vterq̃z effectus veniat ab vno stipite, ꝺurante principio, necesse est ipsum quoq̃z ꝺurare, qz ex necessitate ꝙcurrũt. arg. ff. de tute. ⁊ rati. distra. l. j. §. in tutela. ⁊. ff. de libe. ⁊ postbu. si ita. §. regula. hoc in semicontractibus vt est pollicitatio ⁊ in quasi ꝯctibus. i. in ipꝛopꝛijs ꝯctibus vt est pollicitatio ⁊ in quasi ꝯctibus. i. in ipꝛopꝛijs ꝯctibus dicta sunt. pozo euenit iterdum vt ex vestito ꝯctu nõ sit ꝺuplex obligatio vt in chyrographo aũ biennij vbi credimus solã nãlẽ esse q̃ cõsensum, sz ciuilem non

11 esse qz †lex non vestit cõtractum ante biennium. ita intelligitur. C. si cer. pet. si non singuli. ⁊. ff. eo. qui mutuam. lz glo. vbiq̃ no bis contradicant. Itẽ pro nobis est insti. de litera. oblig. §. plane. nã ibi ꝺicit obligationẽ nasci post biennium. nunc quero aut ꝺices de naturali, ⁊ hoc est falsum finge non esse modo aliquem q̃ ꝙsentire possit, ergo de ciuili ꝺicit qõ nasciẽ, ergo aũ nata nõ erat. Itẽ facit pro me, qz si ciuilis aũ nasceret̃, ergo actio efficax est aũ, nisi reus exceptionẽ nõ numerate pecunie ꝓbet qõ ẽ falsum, cũ aũ biennũ actor bẽat necesse ꝓbare se numerasse vt no. in. d. §. ⁊. C. de nõ nu. pecu. si ex cautione, ⁊ hoc venit ex eo quia actio ĩa non substantiatur nisi hoc probet, at post biennũ substantiata est ideo reus suam exceptionem habet probare.

Ex hoc sequitur aliud nũquid exceptio nõ numerate pecunie possit ꝺbjci

post

post conclusum in causa dico quod ante bienniuz obijci potest, nõ post ꝛ ratio est, qz allegatiões iuris iõ quolibet tpe obijciunt qz ipso iure ꝓbant. ff. de ꝙfes. l. ij. de auro. ꝛ arg. lega. ornamentoꝝ. Et que ipso iure nõ probaretur vt exceptio iuris consuetudinarij que est facti vt no. ff. de leg. iij. libroꝝ. §. qõ tñ cassius ꝛ extra de ꝙsti. c. j. lib. vj. nõ posset obijci, ꝫ exceptio non numerate pecunie ipso iure probat añ bienniuz, ergo. ꝓ hoc facit, qz
12 † lex põt facere ꝓbationẽ omni tpe, sed omne qõ probat, eoipso qõ non ꝓbat ꝯrium, dr probari per legẽ vt. C. lib. xij. qui milita. nõ pos. super feruis ergo ꝛc. Sed ꝯ me facit, qz si ciuilis nõ nasceret añ bienniuz, ergo ex sola naturali non esset actio vt. ff. de solu. l. si is cui. §. flauius. ꝛ in. §. quinimo. qõ est aperte ꝯ legẽ que dicit agẽti exceptionẽ opponi. Sed dico ꝙ hoc é causale qõ ex naturali sola nascat obligatio sic. ff. de actio. ꝛ obli. naturales. ꝛ ita ibi ponerem casum. Vel põt dici qõ vbi dubitat an sit ciuilis obligatio ꝓp incertitudinẽ facti ibi ex sola nãli agat. Sed vbi solã nãlẽ esse ꝙstat, ibi agi nõ ꝑt vt in ꝯrijs ar. ff. de ꝙdi. inde. l. sufficit. ꝛ C. õ ꝙdi. ide. l. fi. ¶ Illud q̃ro quõ é qõ iter se sic iura aduersant. Dicũt. n. q̃dã leges ꝓbationẽ icũbere creditori añ bieniñ vt dictũ ẽ, alie dicũt debitori q ꝯ sñã cõfessionem venit ꝓbationẽ incumbere qõ res aliter se habeat. C. de non nu. pe. gñaliter. ꝛ. ff. de ꝓbatio. cũ de indebito. §. fi. Rñ deo iterdũ creditoꝝ allegat ꝙfessionẽ debitoris tãq̃ modũ obligãdi iterdũ tanq̃ ꝓbans obligationem, primo casu qz creditoꝝ instrm dicit esse ꝙtractũ literarũ hz locũ qõ dixi de exceptione non numerate pecunie, ꝛ fit iste ꝯctus literarũ vt habeat locum exceptio nõ nume. pecunie super mutuo tãtũ. C. de non nu. pe. l. aduersus. ꝛ ibi not. secundo casu obtinent contraria.

Sed qualiter cognoscam ego vtrum creditor nitat ex instro vt ex ꝯctu an vt ex probatione ꝯctus. Rñdeo si inducit contractuz. i. instrm propter se, tunc vt contractuz inducit
13 si propter aliud probandũ tũc secus inter † probationem enim ꝛ id qõ probat differẽtia est, vt. ff. de pe. here. qui interrogatus ꝛ no. ff. de legi. oium, sed nunc nos. l. gñaliter aliter intelligimus ꝛ sic ponimus casum. Confessus sum ego qõ a te decẽ habui, ꝛ recepi ex cã mutui, postea in alio instro dixi qõ tibi ꝓmittebam decem que fueram ꝙfessus ꝛc. certe nullo tempore nec ante bieniñ nec post, nec in cã mutui, nec in alia potero dicere mihi non fuisse numeratũ nisi ꝑ apertissima documẽta ꝛc. Et sic quod dicit lex generaliter ex antecedente causa dico. i. ꝯctu sed glo. intelligũt. l. illã in ꝙfessione que est emanata ex alia causa q̃ ex cã mutui vbi cessat contractus literarũ ꝛ exceptio non nu. pecu. ꝛ hoc placet, licet ibi dicat generaliter ꝛ subijciat postea pro quibuscunq̃ ꝛc. ¶ Item an erit in ptãte creditoris vtrum vtat cõfessione debitoris ad debitũ ꝓbandum, vt sic circũueniat totam illã materiã de non numerata pecunia ꝛ de litera. obliga. Rñdeo non, nã aut ab initio fuit factũ vt esset ꝙtractus literaruz, ꝛ tũc planũ est. C. si cer. pe. l. fi. aut nihil est actũ ꝛ tunc non vr esse posse ꝙtractus literarũ. nã aut debitor in instro ꝙfiteꝛ se debere aut se obligat, primo casu pr instrm nõ ꝙtrahitur, vt. ff. de actio. ꝛ obliga. nõ figura, sed ꝓbatio ꝙseruatur. scõo casu est ꝙtractus verboꝝ ꝝ ea que. §. in principio dixi circa materiam. §. si scriptuz. ergo non est literarũ obligatio, qz est species distincta ab obligatione verboꝝ, vt dicit tex. in. d. §. plane. de lite. oblig. Sed dico ꝙtra nã vbi debitor dicit in sua priuata scriptura obligo ego. B. me tibi ꝛ per pñtez scriptũrã ad decẽ ipsa scriptura ꝙtrahit. ꝛ. §. si scriptũ loquitur in scriptura que ad ꝓbationẽ in
14 ducitur non in ea quã ꝓbari necesse est ꝛ quilibet † contractus de mundo potest in contractum literarum deduci, vt. C. de fide instru. ꝙtractus, licet exceptio non numera. pecu. non sit prodita nisi in mutuo ciuilis, vt dixi. §. vel dic ꝙ ꝓpie non sit nisi sup mutuo, qz proprietates q̃ huic ꝙtractui attribuuntur ꝑ titulum de litera. obli. alij ꝯctui nõ cõueniunt, ꝛ hec verior est. non obstat. l. ꝯctus. qz ꝯctus nõ ꝯbit per scripturam, sed ꝯctus in scripturam redigitur ex partium conuentione volentium non stari contractui nisi solennitate conuentionali valletur.

Item quero an literis pnblice ꝑsone fiat contractus literaruz an vero necessaria sit partiz priuata scriptura. Rñdeo ꝛ ꝑ aliũ scribi ꝑt. nã ꝛ ꝑ aliũ q̃uis ꝯctũ facimus. hinc est qõ ét re duo rei fiũt. nã ꝛ duobus insolidũ idẽ cõpetere nõ possit, tñ vterq̃ habere videtur ꝙ alter habuit voluntate sua. C. si cer. peta. si nõ singuli. ꝛ ibi not. Sz in eo est qõ cũ tabellio ꝙficiat instrumẽtũ, vt pars qõ auctenticat illud, Rñdeo duplici ꝑsona fungit. scribit enim tranq̃ quilibet, ꝫ auctenticat vt tabellio argu. ff. de adopt. si pater. §. qui duos. ꝛ ita intelligat qõ not. in. d. l. si ex cautione.
15 ¶ Itẽ quero an exceptio nõ numerate pecunie hz locuz vbi ꝑ scripturã, seu sine obligat se aliquis. Rñdeo nõ, qz verbis obligat, non literis, ꝛ exceptio non numerate pecunie non hz locuz in contractu qui verbis contrahit. tex. est in. d. §. plane. ꝛ no. C. si cert. pe. l. si non singuli. in glo. que incipit, qualiter ꝛc. Itẽ differt † pactum a pollicitatione, qz pollicitatio vestit implenti contra seipsum fauore voti ꝛ pietatis, vt. ff. de pollici. l. j. §. cepisse. ꝫ pactum vestitur implenti non ꝯ euz, vt. C. de pac. si certis annis ¶ Qualiter inter se pacta formaliter distinguant videamus, ꝛ quidẽ inutilia ab vtilibus distinguunt per essentiã. Nam vtilia pacta habent esse, inutilia nõ. ff. eo. iurisgentiũ. §. pactoꝝ. ꝛ. l. si vnus. §. pacta. C. eo. pacta que ꝯ. Itẽ vtilia inter se distinguũtur essentialiter ꝛ sic formaliter. Nã accipio formã ꝓ essentia, quia forma est que dat esse rei ꝛ rẽ ꝙseruat, ꝛ inquantũ conseruat, est idẽ forma qõ essentia. ff. ad exhiben. iulianus. §. ꝫ si quis rem. ff. quib. mo. vsufr. amit. repeti. §. rei. ff. de lega. iij. quesitũ. §. illud. cum si. ¶ Utiliñ. n. pactoꝝ quedã actiones ꝓducunt, quedam exceptiones, quedã sunt in rem, quedã in ꝑsonã, quedã ad tps certũ vel incertũ, quedã ꝑpetuã actionẽ ꝓducunt vt sunt pacta vestita. exceptionẽ tantũ ꝓducunt pacta que sunt nuda. ff. eo. in risgenitũ. §. quinimo. ꝛ. C. eo. in bonefidei. ꝛ illa est rõ, qz in pactis nudis factũ versat nudũ ꝛ sine iuris solẽnitate. Et ideo ius vt ciuilis obligatio ꝛ actio que oriunt ex ꝙcursu solẽnitatuz non nascunt. naturalis antẽ obligatio nascitur ꝛ inde exceptio que
16 sola equitate nitit vt. ff. de excep. do. qui equitate. ꝛ de solu. stichũ. §. naturalis. Et ẽ rõ, † qz naturalis obligatio pẽdet a facto. i. ꝙsensu ciuilis ãt a iuris solẽnitate nõ. n. nisi solẽniter oriꝛ ergo cessante solẽnitate iuris eiusdez iuris remedium cessat.

Pactoꝝ autem que vestiunt, q̃dã vestiunt rei interuentu, qõ accipe in ꝯctibus innominatis. Si agimus tu, ꝛ ego nudo pacto de permutando meuz libruz cũ tuo ab initio non nascit aliqua obligatio ciuilis, sed naturalis ꝓp consensuz ꝛ illi naturali additur ciuilis, ꝛ sic actuz vestit rei interuentu. istud añt vestimentũ producit tantũ implenti, vt. ff. de rerũ permu. l. j. ꝛ. ff. de pac. iurisgentiũ. §. j. ¶ Sed pone vendidi tibi librum pacto apposito de permutando domũ meam cũ tua, vtrum ex isto pacto incontinenti apposito nascatur actio. Respõdeo, aut queris vtꝫ nascatur prescriptis verbis, ꝛ videtur quod non nisi re secuta ex parte agentis. . arg. d. l. ex placito. de rerum permu. Incõ contrarium vr argu. C. de pac. inter empto. l. ij. ꝛ. ff. de prescrip. ver. si vir vxori. vr enim nasci debere, lz obstet exceptio non impleti. ff. de actio. em. l. iulianus. §. offerri. ꝛ. l. qui pendentẽ, sed prima snia verior est sunt. n. quidã ꝯctus nominati ꝛ i istis statim cũ sunt ꝛ actio est, qz † causa actionis est ipse ꝯctus non aliquis euentus, vt. ff. de pac. iurisgentiũ in prin. Quidã innominati ꝛ hi si cadunt in aliquem contractum innominatum respectiuum vt. ff. de prescrip. ver. naturalis non pariunt actionem, vt si nudo pacto permutamus tu ꝛ ego ita duo permutamus adinnicem codicem cuz. ff. ꝛ hoc est qõ dicit. ff. de pac. iurisgentium. §. i. vbi dicit qõ implenti tantum ex parte sua nascitur, ꝛ ratio est, qz ꝯctus innominati non habent se ad actionẽ vt causa actionẽ producens nisi remotissime. Sed euentus ꝛ impletio a qua contractus innominati denominant est mater ꝛ causa obligationis ꝛ actionis. Et ideo cuz hec causa sit de futuro ipso iure nõ ꝓducit actionẽ anteq̃ ipsa q̃ est actiõis mater producat. ff. de adop. nam adoptio. ff. de verb. signi. cedere diem. cũ simi. ¶ Sed vero ꝙtractus innominatus cadit in simplex pactũ. Nam oẽ pa-
18 ctum † contractus est, vt no. ff. de actio. ꝛ oblig. l. j. in fi. magne glo. ꝛ ꝓbatur ad tex. ff. de pac. si vnus. §. pactus. versi. qõ si non vt tolleret, tunc ant contractus iste ordinatur ad aliquem ex ꝑdictis innominatis, ꝛ tunc, qz statim ꝙsentimus ꝛ pure consentimus, naturalis obligatio nata vr ꝛ ciuilis si pactũ cobereat alicui contractui nominato, vt in quest. premissa. Tamen contradico, qz pactum istud ad actionẽ est causa remotissima, impletio est causa remota, obligatio proxima. Et ideo ciuilez obligationem que est vicinior actioni cum vtraq̃ sit de iure ciuili dico non nasci ante implementuz, ꝛ per consequens nec actionez sed naturalem obligationem dico natam, qz ꝙsensus in obligãdo q sufficit ab initio est proxima cã eius vt dictum est, sic intelligo. ff. de pactis. iurisgentium. §. sed cum nulla. ¶ Aut pactum ordinat ad ꝯctuz nominatũ, ꝛ tunc appositũ iuxta ꝯctũ vestitur, ꝛ iõ actionẽ prescriptis verbis producit, vt. d. l. si vir vxori. ꝛ. d. l. ij. aut pactum non ordinatur ad aliquez contractum, sed ad aliud factum vt ire Romam, vel fossam fodi, ꝛ idez erit, vt. ff. de con-

traben. emp. fundi partem. ⁊ C. de pact. petens. ff. de pericu. ⁊ commo. rei vendi. si in venditione. glo. in. ℌ. quinimo. ibi, dnz dicit quod si conuenit, vt dos vlteriori die redderetur quod nō vz pactum dicit esse ideo, quia dies ille impedit actionem nasci, qz ineſt actioni de neceſſitate, ſed iſtud dic eſſe expreſſe contra ca ſum. ff. ſolu. matri. ſi ſocer. ℌ. lutius.

19 **Aut † queris vtrum actio** ex vendito informata ꝙpetat vt ꝓmuteť. ⁊ dico qō ſic nam q̄stū ad ꝫctū prīmū ptinet ꝓmutare cadit in ſimplex factū, arg. ff. de ver. obli. liber homo. in fi. ⁊ C. de pac. ōbitori. ibi, ex ſtipulatu ⁊c. ergo ſicut illud factū foſſaz fodi cēſeť eē pars pretij, vt in. d. l. fundi partem. ⁊. ff. de act. emp. iulianus. ℌ. ſi tibi. ita ⁊ hoc ⁊ ad ptium ⁊ quaſi ꝙſtat natā actionē ex vendito ⁊ obl̄onem ab initio, vt. d. l. iulianus. ℌ. offerri. ergo ⁊c. ꝓ hoc eſt dicta. l. fundi. ⁊ eo. ti. qui fundū. ⁊. d. ℌ. ſi tibi. ⁊. d. l. ij. C. de pac. inter emp. ⁊ ven. cū ſimi. ¶ Quero vēdo tibi rē, an pactū qō appono dū trado dicať veſtri rei traditione, dico qō nō, qz traditio fit ad diſſoluēdum, ergo nō operať ꝙtra, ſecus in ꝫctibus innominatis, qz ipſa traditio obl̄onez ꝙſtituit ⁊ diſſoluit, ⁊ inquantū ordinať ad obligandū euz cui impletur bene pōt veſtire, vt no. ff. de pact. in traditionibus. ⁊ hec diſtinctio notabilis eſt. ℑ ñ attende, qz inuito eo cui tradiť non pōt aliqua lex dici in traditione, ſed demū eo volente, qz duoz ꝙſenſus interuenire dz. ⁊ ſic dz intelligi. d. l. in traditionibus. ⁊

20 facit qō no. C. de dona. que ſub modo. l. perfecta. ¶ † Sed quero nunqd ois rei internētus veſtiat pactū, pone promiſiſti mihi decē ſi aſcenderē capitoliū, aſcendi, an habeā actionē quaſi veſtiať prima quentio nuda ab interuentu facti. Rñdeo nō. hic facti interuentus purificat, non veſtit, vt. ff. eo. ſi intra. ⁊ ibi eſt caſus opz ergo qō res interueniat cā implendi ꝫctū, non cā purificandi illuz. Sicut enim homo veſtiť veſte ita ꝫctus veſtiť dum impletur. aſſumit enīz ꝓ veſte id a quo perficiť ex parte implētis, ergo ꝙcludimus vt in ſolis quatuoꝛ ꝫctibus innominatis rei interuentus veſtiat pactū licet in altero non agať ex pacto, ſed de dolo ꝓp pactū, vt. ff. de preſcrip. verb. naturalis. ℌ. qō ſi facia ſed ꝑm illos qui dicunt ꝫctus innominatos fieri ꝓ ꝙditionem, vt. ff. eo. ſi intra. ⁊. ff. de ꝫbē. emp. ſi mihi bibliothecā. ⁊. ff. de dona. l. hoc iure. ℌ. j. ⁊. ff. de preſcrip. ℞. ſolēt. ℌ. fi. ⁊ C. de re. pmu. l. qm̄ aſſeueras. vī q̄ facti interuentus in caſu predicto veſtiat pactū, ſed dōm eſt quod omne pactū nudū inquantū facit ꝫctū per ſe eſt ꝫctus innominatus, cuz nō habeat nomē aliqō ſpāle, ſed voceť ꝫctus pacti, ⁊ non curo vtrū pure fiat an ſub ꝙditiōe.

21 **Nam †** exiſtentia ꝙditionis purificat non veſtit, vt dictū eſt ꝓ. l. ſi intra. non tm̄ dici dz q̄ ſit alter ex quatuoꝛ innominatis, qz illi fiunt per vt, nō per ſi, ⁊ ſic per cauſam de futuro nō per conditionē, vt pz. ff. de preſcrip. verb. naturalis. per totam. l. ⁊ tamen fateoꝛ qō ſi nudo pacto promiſiſſem tibi Sticum ſi manumitteres Pamphilum qō purificando ꝙditionē habes preſcriptis verbis, que dī in factum, ⁊ iō dī preſcriptis verbis, quia verba ꝑſcribunť, hoc eſt qz nomē hz ꝫctus, ⁊ per ꝙſequens nec actio que ſumit nomen a facto, vt no. ff. de act. ⁊ obli. l. conſenſu. item fateoꝛ qō manumittendo facis vt dem, ⁊ ſic eſt ꝫctus ille innominatus facio, vt des, ante vero q̄ facias nullus eſt ꝫctus innominatus reſpectiuus, ſed pactū ſimplex vt dictū eſt, ⁊ ſic patet qō non obſtat de ꝫben. emp. ſi mihi bibliothecā, qz ibi actio nō naſcitur ex reſpectiuo ꝙtractu innominato, ſed ex abſoluto pacto, ⁊ ideo mare dicit gl. que eſt in. l. ſi intra. ⁊ melius illa que ē ff. de iureiur. ſi quis cum. ⁊ q̄ in. d. l. ſi mihi ex reſpectiuo ꝫctu innominato nō poſſit actio naſci apparet, qz ꝙditio non fuit ibi vere impleta ſed ficte, ⁊ ficta impletio non pōt facere illā ſpeciem ꝙtractus facio vt des, qz non ſit aliquid. Item ibi datio, ⁊ factum non fuerunt reſpectiua, qz vnum ad alterum, ⁊ econtra non habuerunt ſe per modum cauſe, ergo non poteſt induci cōtractus innominatus reſpectiuus. Item quia licet per ꝙditionē fieret ꝙtractus aliquis ex quatuoꝛ innominatis, tamen illud eſſet verū in conditione mere poteſtatiua, nō in caſuali vel mixta de qua loquitur. d. l. ſi mihi.

Quero nunquid per cum fiat idē qō per ſi, vt ſi dicā faciā cū dabis, vel da-

22 bo, cū facies. Rñdeo idē dico, qz inter ſi † ⁊ cuz nō eſt differentia, niſi qz ſi ex eo qō reſpicit actum promittendi denotat conditionē principaliter, ſed cum, quia reſpicit actum exequendi denotat conditionem ꝓp tempus incertū. vt. ff. qñ dies lega. ced. ſi titio. ¶ Quero nunquid per ablatiū abſolutū fiat ꝫctus innominatus alter ex quatuoꝛ ꝓdictis, vt ecce ſi dico te dante mihi equuz dabo tibi libū. Rñ. qz preueniēdo in datione libi nō aſtringo te mihi. ff. de ꝙdi. ⁊ demō. a teſtatoꝛe. ff. ſi quis omiſ. caret. ſi ſub ꝙditione. Conſtat idē ꝙtingere qō. ℌ. dixim̄s. arg. ℌ. ff. de leg. iij. fideicōmiſſa. ℌ. cū eſſet ſed ibi per ablatiū nō denotatur ꝙditio ac ſi dicerē, exactis a te centū dabo tibi libū, qz ꝓ ablatiū ſignificatur exactio ⁊ ꝙmodi repreſentatio non aliqua ſuſpēſio, ergo non denotatur ꝙditio. ff. de ꝙdi. inſtitu. illa inſtitutio. ℌ. fi. ⁊ facit. ff. ad. l. fal. in ratione. ℌ. quo loco. ⁊ qō ibi no. ⁊. ff. ō ꝫbē. em. l. cū ab eo. Item q̄ro nūqd i ꝓdicto exēplo exactis ⁊c. denoteť ꝫctus innoiatus reſpectiuus. Rñdeo nō, qz natura borū eſt vt agens preueniat in implendo, vt in. l. ex placito, at ꝙditio hic ordinať vt preueniatur in exigēdo ergo ⁊c. arg. ff. de do. can. moz. vbi ita donať. ⁊. l. ſcia. ex hoc ſequi vī qō ſi tale pactū fuit nudū qō impletio ex parte mea nō veſtiat illud, qz aliter oz-

23 dinať quā veſtiať dubito. Sed ꝫ predicta obijciť qz † cā de futuro vī eſſe idem qō conditio. Item obijciť qz per vt, dz denotari modus non cauſa, ergo ꝫctus innoiati non fiunt per cām, ſed ꝓ modū. Item obijciť qz cauſa non pōt eſſe de futuro. Primū ꝓbo per. l. ff. ad treb. epiſtolā in prin. Scōm ꝓbo per. l. ij. C. de his q̄ ſub modo. Tertiū ꝓbo per. l. ff. de ꝙdi. ⁊ demō. ſi ita legatū. Rñdeo ad primū ⁊ dico q̄ interdū exiſtētia cauſe implet diſpoſitionē, ⁊ tunc ꝙſtat q̄ nō facit ꝙditionē, que cōditio non implet nec executioni tradit diſpoſitionē ſed purificat, vt. ff. de verb. ſignī. cedere diem interduz exiſtentia cauſe purificat diſpoſitionē, vt qz impletio cauſe de futuro nō eſt impletio ipſius ꝫctus, ⁊ tunc obtinet ꝫ. Item ad ꝑm rñdeo ⁊ dico q̄ ꝓ vt, tunc denotať modus qñ neceſſe eſt preueniri in eo cuius gratia aliquid ꝓ vt, adijcitur, vt ſi do tibi centum vt facias ex eis domum mihi vel foſſam fodias. Mā ⁊ ſi dicerē do tibi centum ſi ex eis domuz facies, adhuc modus denotať, qz añ opz tibi emolumētuz q̄ri, deinde te explicare qō ē ꝫ nām ꝙdōnis ꝓpzie, q̄ añ oia dz ipleri. ff. ō leg. i. hmōi. in ꝑn. ff. de ꝙdi. ⁊ demō. qbus diebus. ℌ. termilius ⁊. l. cuz tale. ℌ. titius. ff. ō colla. bo. ꝓtoꝛ. ff. ō ꝫbē. emp. cuz ab eo. ff. loca. ⁊ conduc. l. antepe. ℌ. lege dicta. ⁊. ℌ. mandani. Sed cuz ex natura eius qō agiť poteſt preueniri ⁊ dz preueniri in eo qō iniungiť ꝓ vt, vel ſimiles dictiones, dico cām denotari, ⁊ ita mō loquimur, vt. C. de rerū permu. ex placito. Item ad tertiū dico q̄

24 cā preſentis obligationis nō pōt eſſe de futuro qz † cauſatū non pōt precedere cām ſuā in tpe. Sed cā future obligationis bene pōt eſſe de futuro, dūmodo preueniat tempus ſui effectus. ⁊ ita modo loquimur in ꝫctibus innominatis, vt. d. l. ex placito. ⁊ l. iuriſgentiū. ℌ. ſed ſi alium. ⁊ hec de cā producente actionem. Sed cā non producens ſed mouēs animū ad aliquid contrahē dū adhuc eſt neceſſario de preterito imaginata, ⁊ hac rōne dico eā ō ꝑterito, ꝫ in executiōe poſſit ꝓueniri ab illo qō ſit ꝓp illaz cām, vt ſi do tibi vt des mihi, vt no. C. de ꝙdi. ob can. in rub.

Nunc videamus qualiter pacta veſtiant coherentia contractus. Jac. ⁊ Pe. dicunt pacta tali mō non veſtiri ex eo qz nō ſunt nuda cuz actionē pariant, vt. C. eo. in bonefidei. ⁊. l. legez. ⁊ ibi per doct. Sed ego dico videndū primo qñ dicať pactū coherere contractui. Jaco. dicit qñ pactū fit anteq̄ ꝫctus abſoluať a partibus, vt. C. de fide inſtru. ꝫctus ſz male dicit, qz pactū de quo ipſe loquiť non cohereret ꝫctui, qz non dī ꝫctus niſi poſtq̄ fuerit abſolutus ſicut nec teſtamentū dī niſi poſtq̄ abſoluiť, vt. ff. de leg. iij. fideicōmiſſa. ℌ. i. ff. de teſta. ſi is qui. ⁊. l. ex ea. ff. de teſta. milius. lucius. C. de codicil. l. fi. ℌ. illo. cuz ſimi. Dico ergo pactū veſtiri coherentia contractus, qñ partibus diſpoſitis ad emēdū pone vel vendendū ante oia pactū aliqō fit, ⁊ abſoluiť deinde contractus principalis fit idē ſi poſtea fiat incontinenti. Quoniā vici-

25 nitas † actuū facit reputari totū eſſe vnū cōtractū vnde ineſt tale pactū. ff. ſi cer. pet. l. lecta. ℌ. dicebā. ⁊. ff. eo. iuriſgentiū. ℌ. quinimo. ſz pone q̄ pactū fit anteq̄ ꝫctus abſoluať a partibus nō ne veſtiť? Rñdeo vtiq̄. vnde preſcriptis verbis actionez parit, vt. ff. de contraben. emp. l. ſi mihi bibliothecā. ℑ ñ non dico tale pactū veſtiri quaſi cū geriť cohereat ⁊ beſit cōtractui, ſed qz heret ei q̄ principaliter geriť inter partes, ⁊ qz dum abſoluitur opz q̄ primo aut poſt principalē ꝫctum abſoluať. coheret ergo ꝫctui reſpectu tēporis quo abſoluiť. Sed quid ſi abſoluatur pactū a partibus inter media ꝫctus? Rñdeo idē. ff. de liber. ⁊ poſthu. l. ij. ℌ. filius. veſtitū eſt enim ac ſi primo aut poſt appoſitū eſſet, non tm̄ dī veſtiri coherentia contractus, ſed vicinitate rei geſte, qz vt dixi non eſt ꝫctus ꝑcedēs aut ſequēs q veſtiat, ſed ē ꝫctus partim ꝑcedēs ⁊ partim ſequēs, qd ſi duo ꝫctus p̄ncipaliter fiunt, vt qz vēdo tibi codicē ⁊ pmuto tecū digeſtuz, pactuz apponiť, a quo diceť veſtiriť? Rñdeo diſtinguerē vt diſtiguit lex in alia materia. ff. de libe. ⁊ poſthu. l. ij. ⁊ C. de libe. ꝓteri. vel ex

bere.

bere.l.j. Item quero ea que dixi obtinent in contractu de quo est actus ot fiat in scriptis vel vt rediga in scriptura. s. q̄ nō oꝝ ꝯctus añq̄ sit pfectus, ⁊ pfectus nō oꝝ ante q̄ absoluat, ⁊ absolui nō oꝝ añq̄ notarius legat, ⁊ ptes q̄firment ⁊ approbent, vt
26 d.l. ꝯctus. Sed q̄ro † qd erit cuꝫ ꝯctus nō redigit in scripturā: Rñdeo tunc ipsa ꝓlatione verboꝝ hincinde vel aliter facta ex pressione q̄sensus fm naturam negotij absolui oꝝ. Et iō pactum qđ subꝫcit negari nō pōt factuꝫ post ꝯctū absolutū, vñ male ot Jac. ⁊ hoc aptius ostendit in ꝯctu q re ꝯbitur, vt si mutuo tibi centū. nam ipsa numeratione mutuū perficitur ergo cōtractus absolnitur, ⁊ tamen non est dubium pactum vestiri posse coherentia talis contractus.

Modo redeo ad primū qđ dicunt ⁊ dico Pet. ⁊ Jac. male dicere nā si añ ꝯctū fiat, ⁊ absolnat, pactū nudū nascit, ergo vestit coherentia postea incontinenti facti ꝯctus idē enidēter apparet si fiat inter media ꝯctus pactū, idē dico ⁊ si post fiat, nam nudū nascit, licet immediate vestiat. Añ occurrit hic cōsideratio de puncto de qua in multis partibus. Et qđ nudū nascat probo sic. Quoꝝ natura ē
27 vt nuda sint, nuda nascunt, natura. n. sola † operat in generando accidens in vestiēdo, vt hic ꝓ ad sensum sed natura quētionum innominatoꝝ nō habentium solennitatē est vt nuda sint, ergo nudas eas natura ꝓducit, contractus aūt qui coberet ex accidenti vestit. Item quero coherentia contractus cui vestiat pactum in contractibus vltro citroq̄ obligatoꝝijs, planum est q̄ vtriq̄ vestiunt, sed in alijs videtur dicendus q̄ ei pactus vestiatur ꝓ quo ꝯctus interponit, sicut dicimus in pacto qđ vestitur rei interuentu, q̄ implenti tantū vestit, vt. Liurisgētiū. ff. j. ⁊ l. si certis annis. ⁊ l. ex placito. ꝓ hoc facit qđ notatur. C. de pac. petens. in. j. q. gl. in ꝓrium vī qđ tale pactum non vestiat nec det actionē ei cuius gratia primus q̄tractus celebratur, sed alteri facit oriri actionē, ⁊ est rō, q̄ tunc pactū facit oriri actionē q̄ñ habita relatione pacti ad ꝯctū resultat ꝯctus innoiatus, ⁊ nō aliter, vt no. Jac. ⁊ Pet. C. eo. in. l. in bonefidei, sed iste ꝯctus nō ꝑt resultare nisi diuersis aliquid querat nā ex do ⁊ do, vl facio ⁊ facio, nō ꝑt resultare ꝯctus innoiatus, sꝫ ex eo qđ ego do ⁊ tu facis, vel ecōtra, vel similiter hoc ipsi probant rōne tali, vbi hꝫ locū alia actio, ibi nō q̄petit ꝑscriptis verbis, vt. l. quoties. de prescri. ver. ergo vbi hꝫ locū informata nō deberet dari prescriptis verbis. Tñ q̄ ex alio fonte oriť. s. ex innominato tacito ꝯctu concurrit fm eos, q̄ iste sunt truffe. Et ad hoc ostendendū ego induco primo rōnem talem, ad hoc vt q̄tractus in-
28 nominati † fiant, necesse est q̄ datio vel factū habeat semp modū cause ad alteraꝫ dationeꝫ vel factū, vt. s. plene probauimus. Item inter causam ⁊ causatū oꝫ esse ꝓportio ⁊ adequatio, vt not. C. de colla. si donatione. ff. de castren. pecu. si forte. C. de inoffi. testa. vnde si parens. ⁊ argu. quod no. ff. de superficie. l. j. §. j. in glo. ex conducto.

Aduerte ergo quid sequeret fm vltramōtanos si nō esset ꝓportio ⁊ adequatio inter id qđ deuenit in prio q̄tractu, ⁊ id qđ deuenit in pacto, q̄ nō haberet se pactū ad q̄tractū p modū cause ⁊ ecōtra nō resultante ꝑdicto q̄tractu innominato non oriret prescriptis verbis, qđ est falsum. Preterea ex eodē facto nō duplex vniformis actio, sed vna, q̄ vna numero est materia. Unde si promisisti mihi decē, nō habeo nisi vnā actionē, ergo ex vno pacto nō oriť duplex prescri. verb. At fm vltramō. oriret vna ex pacto, vt dicit text. in. l. in bonefidei. alia ex ꝯctu resultante qđ est absurdū. Preterea quid est dicere qđ iō nascat prescrip. verb. q̄ resultat ꝯctus innominatus aliter ex tribus. Cū non solū ex illis, sed ex oi innominato nascat ⁊ oē pactū stans in suo noie est ꝯctus † innomi-
29 natus ergo ex oi nascit. Preterea ꝯ vltramon. sunt expresse casus legū. C. de iure do. auia. C. rē in pre. §. accedit. nam q̄ñ id agitur, vt reddat idem qđ dat non est ꝯctus innominatus aliqs ex bis quatuoꝝ, ⁊ tñ oriť ꝑscrip. ver. vt. d. ll. ⁊ C. de pac. inter emp. l. ij. ⁊ ff. de prescrip. ver. l. si vir vxori. Cū enim do tibi rem ⁊ paciscoꝝ vt reddas icertū casuꝫ nō ideo do vt reddas, sed do ⁊ reddes. Ex bis breuiter dico q̄ in. q. ꝓmissa sine pactū fiat ꝓ eo, cuius gratia fit principalis ꝯctus dico q̄tractū informari, ⁊ pactum vestiri, sine fiat gratia alterius dico pactū vestiri, casus est. C. de dona. legem. ⁊ in. d. §. accedit. non tñ dico actionē informari. Quia nō pōt informari nisi ei cui nascitur, ⁊ ita intelligat qđ no. in. d. l. petēs. sed dices ista informata vñ nascit? Naꝫ si ex pacto nascit nō oriret inde etiam ꝑscrip. ver. vt. l. quoties. Item esset stricti iuris nō bonefidei qđ gl. dixit in. §. quinimmo. ⁊ in. l. pacta q̄ q̄tra. l. sol. dico q̄ nō nascit ex pacto, sed ex quadā forma q̄ habita relatione pacti ⁊ ꝯctus supaddit ꝯctui, vt plus q̄tineat, q̄ forma nō mutat spēm actionis, qđ appet, q̄ nomē actiōis nō mutat sꝫ adijcit simplr q̄litatē, ⁊ iō male dñt gl. q̄ talis
30 actio informata non est bonefidei, q̄ qualitatis † adiectio non mutat actionē nec eius nām, sꝫ alterat, vt. ff. ō noxa. i delictis. §. si detracta. ⁊ ꝯ gl. est expsse casus. l. C. de pac. inter emp. l. ij. in. fi. vbi ot qđ a die more veniūt fructus qđ ꝓpriū est actionū bonefidei ⁊ istud plꝫ dño Guli. in. §. q̄nimo per. d. l. ij. ⁊ bñ.

Et ex bis est rñsum ad. l. quoties, vel dic q̄ iō ꝑscri. ꝙ. q̄curit cū informata, q̄ plus q̄tinet actio informata q̄ñ q̄tineat ꝑscri. ver. re ⁊ privilegio, lꝫ de hoc nō multū curē p ea q̄ no. ff. de leg. i. si creditori, ⁊ aduerte rōnē quare ꝑscriptis verbis nō q̄petit vbi alia q̄petit, q̄ si alia q̄petit ꝯctus est noiatus, sed actio ꝑscriptis verb. non hꝫ locū nisi in innominatis, vt. l. iurisgētiuꝫ. §. j. ⁊ l. j. ff. de prescrip. ver. ⁊ p. totuꝫ sed vī lex expssa in ꝯriuꝫ. ff. de q̄traben. emp. si mihi bibliothecā, vbi si vendo tibi sub q̄ditione armariū q̄dōne impleta possum agere q̄tra te ꝑscrip. ver. ⁊ ex vendito, ⁊ tñ qs innoiatus ꝯctus est ibi imo solummō ꝯctus noiatus est ibi sub q̄ditione conceptus, ⁊ qui purificat p existentiā q̄ditionis, qūo ergo ibi q̄petit ꝑscri. ver. q̄petit nescio. sed forte scio q̄ intelligo vt agat ibi ꝑscrip. verb. ad hoc vt impleat cōditio q̄ q̄sistebat ibi ex ꝓprie emptoris. Expedit. n. agēti vt vere impleat, q̄ facilius poterit docere q̄dōnē extitisse ⁊ agere ex vendito. Itē q̄ ⁊ alibi q̄ p fictionē admittitur agēdo q̄sequit vt sine aliqua admittat, vt no. ff. ad treb. apud iulianuꝫ. §. non ergo dico ibi agi, vt impleatur venditio actione ꝑscri. verb. lꝫ gl. dicat ⁊ male. Sed dico ex tacito pacto agi ꝑscriptis verbis vt impleatur conditio ⁊ fm veritatem purificet emptio. cuꝫ enim emis sub q̄ditione que potest per te impleri alio volēte videris q̄venire qđ q̄ditionem impleb̄is vñ cogeris, diuersuꝫ dicerē in q̄ditione que non esset mixta, sed mere potestatiua ⁊ rō est, q̄ hic ponis q̄ditionem in potestate tua supra in potestate alterius ex contrahentium ꝓposito, nā ad illā implendā non cogit sed statim q̄ nō implet cum pōt deficit. arg. ff. de q̄di. ⁊ demō. hec q̄ditio. el. ij. vel ibi in legatis sed in ꝯctibus non lucratiuis serua qđ objcit in hꝝditatibus. ff. de here. instī. l. si quis ita instituat. argu. ad hoc. ff. mand. si hereditatē. vel dic aut defectus q̄ditionis afferret damnuꝫ aut im-
31 pediret lucruꝫ q̄ satis dici pōt. Itē q̄ro nunqd † coherentia ois ꝯctus vestiat pactū. Rñdeo aut talis q̄tractus p̄cedit q̄ parit actionē, ⁊ tunc vestit pactū, idē si parere possit, vt. ff. de peri. ⁊ cōmo. rei ven. l. si in venditione. ⁊ no. in. l. petēs. secus si nō pariat actionē, vt. l. si pacto quo penā. nemo. n. dat q̄ nō hꝫ, vnde illud q̄ est nudum quomodo potest dare alij vestem?

Sed ego quero qđ de pacto nudo q̄ parit actionem iure singulari, vt in. l. si qs argentū. Rñdeo nō puto aliud pactū nudū ab eo vestiri, vt arg. ff. de ma. test. si ita scriptū. ⁊ no. in. l. pacta. de ꝓben. empt. ibi, sed h exēplū ⁊c. Itē q̄ro qđ de stipulatione penali vtrum vestiat precedēs pactū nudum. Rñdeo nō, vt. l. si pacto quo penā ⁊. l. nuda. ⁊ no. in. l. petēs. ⁊ arg. de vulg. substi. ex pupillari. cū simi. Hic dicūt doct. q̄ pactū nudū principale nō vestit coherentia stipulationis, sꝫ rei interuentu ꝯ stipulatorē vestit pactū implenti. Et sic rei interuentu q̄ locū hꝫ in cōtractu ꝓ nudo vltro citroq̄ obligatorio ⁊ in innominato alꝫ nō est qđ vestiat, si ꝓmitto tibi decē sub pena, lꝫ penā p̄stē nihil inde q̄ro nisi liberationē, sꝫ si nudo pacto tecū ꝓmutaui sub pena p̄stādo penā videor rē p̄stare, ⁊ iō mihi impleo cōuentionē fm Guli. ⁊ Jaco. but. in. l. petēs. itē q̄ro p̄cedit ꝯctus vestitus ⁊ sequunt duo pacta nuda vtrū ambo vestiant. ⁊ vī vltimū nō vestiri, quia nō coberet q̄uentioni vestite. arg. sit qđ dī. ff. de aqua plu. arcē. si ꝓius in fi. ⁊ ff. de seruī. l. seruitutes. §. publico. ⁊ ff. de ser. rust. ꝑdio. q̄ sella. §. in rusticis. sed ꝯ dico fm Guli. vt ipse no. in. §. q̄nimo. ⁊ est tex. ⁊ glo. ff. si cer. peta. l. lecta. ⁊ ibi dixi, dici. n pōt q̄ vnus ꝯctus vestiat mille pacta, q̄ oia coherere vñr maxime si vnitas sermonis oia pacta copulet. arg. ff. de adul. q̄ ait. in fi.
32 ⁊ de acquir. here. illud cū si. Pōt ēt dici qđ † pactū imediate coherens vestitū vestiat cetera pacta. arg. ff. de acqui. rerū domi. si epistolā. §. paulus. fm eundē Guli. q̄ nō placet, quia iure alieno pactū vestit, vñ debilius vestimētū est q̄ si iure suo haberet. arg. ff. de fideicō. liber. si filius. §. erit. ⁊ ff. de legat. ij. si anguste. ⁊ Lindex. de re indi. cū simi. Itē q̄ro p̄cedit pactio nuda seq̄t penalis stipulatio, ⁊ postea pcīn nudū an vestiat a stipulatione penali? Rñdeo aut fm pactū pēdet a ꝓncipali aut a penali, vt tūc tm̄ vestiat. Itē q̄ro stipulat filius vel seruus an pater apponēdo pactū iuxta illū ꝯctū sibi vestiat pactū ⁊ nō puto

pactū vestiri nisi ꝯbenti argu. ff. de adi. lega legatus nulli. Item ꝙro quid si ꝓcurator ꝯbat an coherētia talis ꝯctus vestiat pcm qđ dñs interponit, certū est enim oēm paciscī posse, vt. ff. de pac. si cum emptione. cogitabis in his questionibus, ꝛ in similibus.

Nunc videamus an aliter pacta vestiant, ꝛ dicūt Azo ꝛ Accur. qđ sic. sez re verbis ꝛ ꝙsensu, truffa est, qz vbi ꝯbit re verbis vel ꝙsensu pactū trāsit in spāle nomē, vnde non potest dici vestitum quod non potest esse nudum, non ergo appellabo tales cōtractus nudos neq; vestitos, sz simplr, vt. ff. de pac. inrisgentiū. in pin. Jtē
33 dicūt legis auxilio † pactū vestiri in donatione q̄ perficit nudo pacto, vt. l. si qs argētū. qđ examinemus, ꝛ vr qđ istud nō sit verū nā si hoc ē sequit vt nudū pactum factum sine cā cuz videat esse factū ex cā donationis, vt. l. cāpanus. ff. de ope. libe. pariat actionē per. d. l. si qs argentū. ꝛ tū demū nō pariat qñ cā p errorē est expressa vel est expressa alia a cā donationis, vt promitto tibi decē nudo pacto, iō qz me sic damnauit testator meus vel similiter Guil. dicit in. ℣. sed cū nulla. qđ. l. si qs argētū. nō bz locū nisi qñ ꝓmittit ab eo q donat dari vel quasi, nō aūt vbi ꝓmittit fieri, ꝛ hoc ipse ꝓbat, qz. ℣. alie. insti. de dona. dicit qđ donatio perficit sicut emptio, sed emptio nō perficit nec ꝙsistit in facto sed locatio, ergo nō pōt ibi perfici donatio nudo ꝙsensu ad similitudinez emptionis ex quo factū in emptionē non cadit ista rō non plz mihi, qui gratia exempli ponit ibi de venditione dđo sicut vēditio perficit nudo ꝙsensu ita ꝛ donatio, ꝛ iō mihi vr sic distinguendū, aut in donatione deducit tale factū qđ ꝙuenit locari, ꝛ tūc idem qđ in dandis dico vt ꝓficiat donatio nudo ꝙsensu, perficiat dico ad instar locationis vt. d. ℣. alie. ꝛ ita intelligatur qđ hr in gl. ordi. ff. de dolo. sicut mihi q̄ est notabilis ad hoc. Aut deducit tale factū qđ de sui natura nō pōt cadere in ꝯctū qui perficiat ꝙsensu, ꝛ tūc cadendo in donationē nō perficitur ꝙsensu, vt. d. ℣. ꝛ hec dico in vera donatiōe, in ꝓsumpta. n. donatione nō puto qđ habeat locū. l. si quis argentū. vñ in ꝓposita. q. ꝛ vbicunq; in promissione nō exprimit causa ꝓmissionis sue in donatiōe ꝓsumpta verset dari siue fieri nō puta locū habere. l. si quis argētū, nec q̄ctū ad id qđ dicit de actione, nec q̄ctum ad illud qđ dicit de insinuatione. Sed duo quero primo an
34 † ois promissio non habēs cām videat facta ex cā donationis, ꝛ vr ꝙ sic, qz promissio ꝛ solutio equiparant, vt. C. ad. l. fal. l. fi. ff. de dona. si patronus. ℣. de illo. sed solutio facta sine cā vr facta ex cā donationis, vt. l. cuius per errorē nisi ꝙstet factā aio dissolvende obligationis, vt. ff. de pig. act. ℣. qui rep. obos. ꝛ ff. de solu. si cū aurū. ergo ꝓ hoc vr lex expssa. ff. de ope. libe. cāpanus sed ego dico ꝙsiderandū an merita ꝓcesserint ꝛ qđones psonarū, vt no. ff. ñ cer. pe. l. cū qd. ꝛ ff. mād. si vero nō remunerādi. ℣. inde papinianus. ꝛ ita dz intelligi qđ no. ff. de excep. doli. l. ij. ℣. circa. cū si. Nec ob. l. cuius ꝓ errorē. qz ibi fuit facta traditio cū cā sciēter expressa ꝛ nō vera, sz hic loquor vbi nulla cā fuit expssa. Jtē dico ꝙsiderādū an sub qđone prātina ꝙcepta sit ꝓmisso. Nam tūc nunq̄ ex cā donationis facta vr, sed ex cā quasi onerosa nisi ꝓrium exprimat in ꝯctu, ita intelligo. ff. de iureiur. si qs cū debitū ꝛ ff. de verb. obli. si ita stipulatus fuero te sisti. in fi. ꝛ l. vt ꝛ i fi. idē ē si sub quauis qđone stipulatus sim dū forte mea
35 interest qđitionē nō existere, nā interesse existens † ē sufficiēs cā qmittēde stipłonis, ita intelligo. ff. ℣. ob. a titio. i fi. ꝑn. cū si.

Scđo quero cū interesse succedat in obligatiōe si nō fiat, cur facis dr̄iam inter obligationes dandi ꝛ faciendi. Rñdeo, qz lz interesse in obligatione succedat, tñ hec obligatio non ꝓuenit ab aliqua liberalitate q̄ respiciat dari. Cū ēt in obligatione dāndi inuitus incidat. huic pacto q̄ donationis facti nō iō sint insinuāde, qua dari possit subsequi, qz dz inspici principale q̄ est factū nō datio ꝑm Guil. in. d. ℣. sz cū nulla. alleg. in ar. ff. de statu li. l. iij. ℣. si quis seruū. ꝛ ℣. seq. ꝛ ff. de dona. qui saxum. ff. de prescrip. ver. ꝓmisisti. ¶ Jtē q̄ro cū glo. dicat pactū ꝑdictū vestiri legis auxilio an istud hēat locū in donatiōe cā mortis q̄ fit nudo pacto, Rñdeo sic, vt no. ff. de leg. ij. cū pater. ℣. menio. ¶ Jtē q̄ro an hēat locū in datione ob cām Rñdeo, aut dat ob cām ꝑteritaz, aut ob merita, aut ob cām futurā implēdā a donatario, aut ob aliquā cām q̄ respiciat donātez, vt metu mortis in primo, ꝛ vltimo casu diximus locum habere, sed in scđo casu dicimus nō esse ꝯctum donationis, sed innominatus, vñ q prevenit in implendo penitere ꝛ condicere pōt anteq̄ ꝓ alium impleatur, vt. ff. de qđi. ob cau. l. iij. donatio
36 † aūt perfecta revocari non pōt. econtra pōt donatio revocari interdum, ꝛ tamen non ista datio si bincinde contractus sit impletus nā donatio revocat ob ingratitudinez sed non ista datio vt no. ff. de dona. aglīs regulus. ꝛ eo. ti. si pater. ℣. fi. ꝑm Guil. Nec est necesse talē ꝯctum insinuari, vt no. eo. ti. l. j. ꝛ tū gl. aliter innuit. C. de qđi. ob cau. l. ij. ꝛ male ꝑm Guil in. d. ℣. sed cuz nulla. vbi gl. dicit talē ꝯctum esse ꝯctum donationis, ego dico qđ illa gl. bene dicit, qz ibi expsse erat actum vt esset donatio vt apparet ibi in tex. Unde ibi non est do vt des, sed do ꝛ dabis, ꝛ verba litere illius vt creditoribus ꝛc. sunt verba. l. non ꝯbentiū est ergo mirabiliter notabilis lex illa inquantuz dicit qđtionez ob cām si nō des. Jtē quero an hēat locum. l. si quis argentum in ea donatione que morte confirmatur, ꝛ dico q̄ sic, vt ex nudo pacto actio det, qz gl. est ordi. in. d. l. ij. C. de qđi. ob cau. ôt. n. ibi ꝑm vnā lecturā ꝓme gl. q̄ donatum fuit simplr filio in prā te q̄ donatio ꝙfirmatur per mortē, vt. l. ij. C. ô inoff. do. ꝛ ibi plene no. alia gl. eiusdē legis ôt q̄ talis donatio hodie ꝙsensu perficitur, ꝛ ideo dicit esse ꝯctum nominatum ad instar aliorum cōtractuum qui consensu perficiuntur ꝛ hoc est nota. dignum, ꝛ p hoc dico qđ lz oliz non ꝑficeretur donatio sine stipulatione vel traditione, nec inter patrē ꝛ filium, nec inter virum ꝛ vxo. vt de dona. cau. l. ij. ꝛ ff. de do. inter vir. ꝛ vxo. papinianus. ꝛ qđ not. C. de act. ꝛ obli. si quidē. in fi. magne gl. tamen hodie ꝙtra fit. ꝛ
37 **Jtem quero pactum** † liberatoriū non habens causam sem per vr factū ex causa donationis. vt. l. tale pactū. in ꝓin. ff. eod. titu. lz in pacto ad obligādum distinguatur, vt. ℣. modo quero nū quid talis remissio cum videat esse datio, vt. l. si mulier. de condi. ob cau. nudo pacto facta producat actionē ad non petendum ex forma. d. l. si quis argētuz. dicit Guil. in. ℣. pactus. ne peteret. in pe. q. ꝛ dicit q̄ lex si quis argentum nō bz locum in fictis dationibus, qz ꝛ gl. dicit alibi qđ prior pars illius. l. si qs argentuz, inquantuz loquit de insinuatione non bz locuz in remissione ita no. ff. de reg. iur. si quis obligatione, pro hoc qz transactio est remissio quedā ꝛ nō eget insinuatione, in ꝓrium vr, qz specialē vr in remissione que fit apud acta vt nō egeat insinuatione, vt ff. de dona. quidā in iure. Et ratio specialitatis percipit ex glo. ordi. in auc. de non alienā. ℣. quia vero verisimile. colla. ij. Pone terea iā mile frandes fierēt. Nā ego mutarē tibi mille florenos ꝛ incontinenti te liberarez i frandez legis qđ est absurduz. Adhi nō plz distinctio inter liquidū ꝛ non liquduz, nā ꝛ non liquidum est tantum q̄ctuz vendi posset, sed dico q̄ aut pecunia erat destinata ꝛ parata solutioni cū debitor liberat ꝛ opus sit insinuari, alīs nō, qz prio casu ipsa pecunia donata vr, scđo nō, sz liberatio sola, dubito. ¶ †
38 Jtē ꝙro q̄ actio oriat ex donatiōe fcā nudo pacto, rñdeo qđitio ex. l. si qs argentū. qz ex noua. l. obło civilis nascit. ꝛ p ius civile nāli qiungit, erit ergo actio natiua ex obligatione natiua ꝛ datiua q̄ est notabile, lz nobis ꝯdicat q̄ male no. ff. ô acti. ꝛ obli. nāles in pria gl. qño. n. pōt dici natiua qđitio ex. l. cū toties cōpetat quoties lex noua obłonē causat, est ergo obło q̄ est mā ad actionē, ergo actio natiua, vt. ff. de pac. inrisgētiū. ℣. ꝛ iō puto, sed q̄ diximus. de cōditione ex. l. vez. est donatario, sz donāti si aliqd pactus est dat actio prescrip. ℣. ad illud iplendū. C. de dona. legē. ff. ô dona. brditatē. ꝛ q̄ no. C. ô dona. q̄ sub mō. l. pfecta. Jtē dat qđō ob cāz ad ꝛpetēdū q̄ datū ē, vt. C. de qđi. ob cām. l. ij. sz vtrunq; falsuz vr. nā nec pscriptis ℣ obis bz locū i ꝯctibus noiatis, nec ob cām qđō. ff. de qđi. ob cā. l. fi. sz donatio ē hodie ꝯctus noiatus ℊ ꝛc. Et q̄ sit noiatus no. i. d. l. fi. ꝛ d. l. ij. ô qđi. ob cau. ꝛ ff. de dona. l. in edibus. ℣. ex rebus. sz Guli. gl. dicūt ꝑdictā rāz fallere in donatione, ego dico q̄ hac actio nō oritr ex donatione, scz prescripver. sz ex pacto vñ in ea rō obstat ℣. Jtē qđitio ob cām oritr ex eo q̄ tacite agit, vt. l. si is q. ℣. si libero, sz in ista obligatione ℣, qz illō q̄ p ꝯctū noiatū pervenit ad aliquē nō pōt qđici p qđitionē ob cām, vt. d. l. fi. quid
39 dices pōt dici q̄ donatio ēt hodie sit ꝯctus innoiatus, qz † noiati ꝯctus sunt illi q iuxta nomen suū ꝛ ꝯbentiū formāt ꝯbentibus actionē, vt no. ff. de actio. ꝛ obli. l. ꝙsensu. ꝛ iō pmutatio nō est ꝯctus noiatus, vt no. ꝑ Guil. in. l. inrisgentiū. in pin. ꝛ bñ, sed donatio nō formar alicui actionē a noie suo, ergo ꝛc. Nec ob. q̄ ꝓficiat ꝙsensu, qz nō ꝓ hoc sequit q̄ sit nominatus, lz olim nullus ꝙtractus perficeret consensu qui non esset noiatus, vt. d. l. inrisgentium. ꝛ hoc satis Jaco. but. placet.

Jtem q̄ritur vñ venit hoc q̄ datū ex ꝯctu innominato cōdicit si ex altera parte nō impleat, ꝛ secus dicitur in ꝙtractibus nominatis ex quibus solutū reperi non potest, vt d. l. fi. Rñdeo in ꝙtractibus nominatis ex ipso contractu oritur actio ꝛ multo fortius retentio, at in innominatis implēti tantum oritur actio, vt. l. ex placito, ꝛ tunc cum implet hoc fallit in transactione. l. quamuis. C. de transac. ꝛ facit pro his quod no. C. de

actio. ꝛ

actio. ꝛ obli. sicut. itē in traditione interdū, vt. C. de trāſ. vbi pactū. vt no. ff. de pac. in traditionibus. ꝛ. L. iurisgētiū. in ꝓnc. ꝛ sic r eidē tñi oriť ius retinēdi ergo si nō iplet cōpetit repetitio ꝛ qdē ꝑ qditionē ob cām, qz ob cām datū est sicuti qducereť ꝑ qdōnē sine cā vbi ob cām ꝓteritā vel falsaz vel redeūtez ad nulla vel ob cām futuram non impletā dať, ꝛ sic interdū cū indebiti, inter
40 dū cū qdōne ob cām cōcurrit, vt. l. j. ff. de qdi. sine cā. ℂ †Jtē q ro cū dixeriz donationē esse ꝯctū innoiatū an si dono tibi sticbū ꝛ paciscoꝛ vt vadas Romā possis agere ad sticbuz añq̄z vadas Romā, ꝛ vī qō nō, vt. l. ex placito. ꝛ qz si añ agere posses, multo fortius posses retinere, ꝛ sic nō esset locus qdōni ob cām. pōt di ci nō eē ꝓpria donatio, qz nō mera exerceť liberalitas. ff. ō don. l. j. tñ ipꝛopꝛie dr donatio, vt not. in. d. l. ij. de qdi. ob cām. ꝛ. ſ. dixi. qz sic qcepta vī do ꝛ dabis, vel facio ꝛ dabis, vel similiter, nō sic qcipiť do vt des, qz lz eēt exꝓressuz q esset donatio, tñ nō eēt donatio cū qūtio repugnet donationi. arg. ff. loca. si vno. §. sed ꝛ si ꝝbo. ꝛ in. d. l. fi. ff. de qdi. ob cām. de dona. vbi. cum si. Supꝛa. n. nō dať ob cāz, sub certa lege ꝛ sub certo onere dať vt aliqd ipleať, ꝛ qz magnā vicinitatē hz cū do vt des, vel do vt facias vel similiter ꝓcedit q dixi ō natiuitate actionis q ē notā.

41 **Jtem** quero nūqd † qditio deť ad possessio. Rñ. aut negotiū fuit gestū sup pos. ꝛ tūc non video cur possessio nō possit cōdici sicut ꝛ ad eā quelibet psonalis actio dari pt, vt. ff. qō met. cā. si mulier. §. q possessionē. ꝛ. ff. de ꝝ. ob. nemo rē suā. Aut negotiū fuit gestū sup eo qō qcernit ꝓprietatē, vt qz ō bere existimās ꝓprietatē tibi eā rē tibi trado, ꝛ tūc qditio locuz nō hz in eo qui dñs est, qz nemo rem suaz cōdicit ꝓter q̄z a fure sed in eo q dñs nō erat nō repugnat iuris regula, ꝛ iō qditio datur ad possessionē, vt. ff. de qdi. inde. l. indebiti. §. si nūmi. sed ꝓ Beo qd est qō dr in. l. vlti. ff. vsufruc. quēad. ca. qō a solo fure dñs qdicit. Nam aut dices q̄ qdicat possessionē, ꝛ tūc istud fit ēt a nō fure, vt ꝓbatū est, aut dices q cōdicat dñium ꝛ hoc ꝓcedere nō pōt, vt petat sibi dari qui dñs est cū dari sibi nō possit, vt isti. de acti. §. sic itaq̄z. Rñ. qditio furtiua pōt qsiderari respectu sui. Jtē respectu pene dupli, vel quadrupli, in qditione furtiua respectu sui nō venit nisi possessio, sed respectu pene dominium venire vī, nā eius estimatio duplať vel quadruplať nō estimatio possessionis, in hoc ergo est spāle in qdōne furtiua, vt deť dño, vt in simplo qō venit multiplicādū qsideret dñiū nō possessio. Vel pōt dici q in hoc est speciale in qditione furtiua vt deť dño ex eo qō dñs est ꝛ non aliter qō nō contingit in alijs.

42 **Jtem** quero an alibi † vestiať pactū nudū. l. auxilio glo. dicūt vestiri iureiurādo in casu. ſ. de quo hr in. l. vt iurisiurā. de ope. lib. ꝛ in. l. fi ff. de li. cau. Jtē in alio. ſ. in salario aduocati. l. j. C. de suffra. Jtē in salario ꝓcuratoris, vt. l. salariuz manda. Jtē in alimētoꝝ exhibitione. l. inter socex. §. quenit. ff. ō pac. dot. Jtē rei initio. vt. l. j. §. cepisse. de pollicita. sed ibi in pol licita. Sed attēde qz. ſ. dicta pacta nō vestiunť i tribus vltimis casibus vt pariant actionē, sz vt dari faciāt vel qditionē ex. l. vel prescri. ver. ad id ad qō alia lege proditū auxiliū erat quoquomodo, vt in cā alimētoꝝ de quibus dixim⁹. Jtē in pignoꝛe pactum nudū ad pignus ꝯbēdū vī vestiri legis auxilio, cū nudum pactū pariat actionē hypothecariā, vt. ff. eo. si tibi. §. de pignore. ꝛ attēde rōnē psonalis oblatio diuidiť in naturalē ꝛ ciuilē, ꝛ ideo solus qsensus ꝓducit solā naturalē. sed obligatio rei nō sic diuidiť, vnde vna est obligatio tñ que cū sit vna necessario nudo qsensu ꝯbiť, sed dices cur nō distrabiť ipso iure sicut ꝯbiť. Rñ. qz distractus hypothece respicit obligationē plene ad nō petendū seu ad nō agendū hypothecaria, vnde ordinať ad exceptionē parādā. Conuētio ergo non dissoluit hypothecaz ipso
43 iure, qz ad hoc vt sit exceptio opz q̄ sit actio, † cū exceptio sit actionis exclusio. Jtē in qstituta pecunia vestiť pactū pretoris auxilio, vt insti. de act. §. de cōstituta, item in ꝯctibus bonefidei pactuz nudū ét ex interuallo appositū vī actionē parere, vt. ff. ō ꝯben. emp. pacta qūēta. §. paulus. ꝛ. ff. de pac. iurisgēti. §. adeo. in ꝯrū vī. C. de pac. bonefidei. ꝛ. ff. ō pac. iurisgētiū. §. idē rñsuz Soci. cū si. so. breuiter dici oz ꝑm qō dicit dñs Papinianus, Vlpianus, Pomponius, ꝛ Paulus, nā aut res nō est ītegra, ꝛ tūc pactū nudū nūq̄z pōt ineſſe sz exceptio. parit. Aut res est integra, ꝛ tūc aut pactuz initiť sup naturalibus vel accidentalibus ꝯctus, ꝛ nō inest si fiat ex interuallo quo ad agēdū, sz quo ad excipiendū tm̄, vnde si quenerit ne cautio duple prestet vz pactum ét agente venditore vt si dicatur ei caueas possit replicare de pacto qō est notabile, vt pactū nudū pariat replicationē. Jtē si quenerit vt cū fideiussore cautio prestet sic pactū tendat ad angēdū adhuc vz quo ad excipiēdū vt emptor quētus ad ꝑtiuz excipere possit, vt sibi sic caueať, sz ad agēdū nō vz. ff. ō ꝯbē. emp. pacta qūēta. in ꝑn. Aut pactuz initiť sup substātialibus ꝯctus vt sup ꝓtio, ꝛ tūc qz tale pactū facit nouū ꝯctū ꝛ sic cadit i ꝯctum noiatū parit actionē, vt. d. §. paulus. cu si. alleg. augmētuz
44 †ergo ꝛ diminutio pretij re itegra faciūt videri nouū ꝯctū, plus puto etiā si nō difformis sed qsonās esset in re ꝛ ꝓtio sequēs pactio vt a priore ꝯctu recessuz videať ꝛ nouus ꝯctus videať initº. Nec ob. arg. ꝯ. ff. de qdi. ꝛ demō. nō ad ea, qz dicit Guil. q in ꝯctibus qui pendēt ex duoꝝ qsensu nō oz seruari illa distinctio. ita not. Guil. in. §. quinimo. i fi. vel dic q i. l. nō ad ea fuerit nō duplex pura dispositio, sz pura ꝛ qdōnalis. ar. ff. de exce. do. pu re. in ꝓnc. vnde nō obst. plane in pactis ad dissoluendū serua. ff. de accep. l. fi. de rescin. vēdi. cū emptor. ꝛ ꝯ. eo. ab emptore. ſ. in pacto q̄ distrahit ꝛ nō ꝯbit sed. §. in pacto qō distrahit veterez ex eo qz nouū inducit ordinē bec bene notabis ad multa.

45 **Nunc** †videamus q̄ pacta i rē ꝛ q̄ sint in psonā. Vlpianus dicit q aut i pactis psona eius cui pactū q̄rit addit grā demōstrationis, vt sciať qs paciscať, ꝛ tunc adiectio psone ñ faciat pactū eē psonale, sz nihilomin⁹ sit i rē, aut psona adjicit ñ vt sciať qs paciscať, sz vt sciať cui acgrať, ꝛ tūc pactū sit psonale ita hr. ff. eo. iurisgentiū. §. pactoꝝ. ꝝ sic. vtrū. sed quo mō potero ego scire istud, Guli. ibi dicit q aut psona adjcitur circa ipsaz oblonē seu pactū vt ꝓmitto tibi q nō petā ꝛ tunc pactū in rē ꝓceptū vī, allegat in arg. sua iura, aut fit adiectio psone circa illud qō deducit in obligatione vt ꝓmitto q̄ sticbū nō petā a te ꝛ tūc sit psonale, vt. ff. de libe. lega. nō solū. §. tale. ff. eo. qui in futurū. §. j. ꝛ rō distinctionis est ꝑm eū, qz prio casu de necessitate exprimiť psona circa ipsam oblonē ꝛ iō nō videť facta gratia restringendi, sz gratia designādi, at scdo casu circa rē ipsam psona exꝓrimiť nō de necessitate, vñ vī exꝓressa gratia restringendi, que verba sunt notāda ꝛ hec distinctio ꝓcedere videtur in pacto liberatorio. sed in pacto obligatorio si tale quid versať in pacto qō sit transimissibile ad heredē nunq̄z intelligaz pactū psonale, vt. ff. de prob. si pactū. Jtē ꝓ Beo qūo cognoscā ego pactū mere psonale q̄ non qpetit nisi paciscenti in vita sua ab eo pacto psonali q̄ est psonale, ideo qz nō transit ad heredes, transit tñ ad fideiussores in vita paciscentis, Rñdeo aut est actum exꝓresse vt non transeat ad fideiussoꝛē ꝛ tunc demum sit mere personale, aut nihil est actum ꝛ tunc sit psonale eo modo vt heredi nō ꝓficiat fideiussoꝛi, tñ proficiat, ne si illi non prodesset per indirectū ét reus viuens conueniretur. istam distinctionem ponit lex. ff. de pact. ꝛ heredi. §. fi. ꝛ. l. nisi.

46 **Nunc videamus** †q̄ pacta sint ꝑpetua. ꝛ constat q̄ oia que tps prefiniť nō habent, sed quibus tps prefiniť. interdū prefinitur gratia limitande liberationis vt nō competat post tēpus ꝛ tunc aliō dicit est tale pactum aut gratia differende exceptionis, ꝛ tunc ex die est tale pactū, sicut dicimus in pacto ad obligandū. ff. de ꝝ. obli. eū qui. §. qui ita. ff. manda. si tibi mandauero. §. paulus respondit. sz qūo cognoscam ego qua ex cā dies sit appositus, rñdeo aut appositū est tempus per dictiones significantes liberationē vel obligationē ex die, ꝛ tūc dies adiectus est vere gratia differendi vt si ꝓmittā tibi decē ex vel a pascbate in antea vel similiter te liberē, aut dies adiectus per dictiones significātes ꝓmissionē ad diē vt ꝓmitto tibi ad diē pascbalis decē, ꝛ tūc dies est vera adiectº grā limitādi oblationē vt nō porrigať vltra certū tps. Jstā distinctionē ponit lex. ff. de act. ꝛ ob. fere. §. j. ꝛ §. placet. sz vbi dies ꝓ ꝝba ad diē nō adjiciť circa ſbam oblationis sz circa executionē vt cū dico ꝓmitto tibi dare ad pasca. hoc dico talia ꝝba ꝑñt significare ꝛ significāt vt ptās oblati circa executionē sit ad diē vt sic interiz nō petať ꝛ ille libertatē soluēdi habeat, postea vero nō duret eius arbitriū i soluēdo sed possit initus cogi ꝛ ita logť. d. §. paulus. ꝛ est rō, qz ex die vel ad diē fit illud cui dies adjiciť, vñ si oblationi adjiciť ꝛ iuri actoris ipm ins reddit ex die vel ad diē, sz si facultati solonis ꝛ solonis ipsa facultas sic reddit ex die vel ad diē ꝛ vbi ipsa ad diē est oblationē efficit ex die vt dictū est ꝓ. §. paulus. hoc vex est i bis oblationibus que diē non habēt ex natura sui, nā in bis que habēt diē solutionis vt i obligationibus annuis adiectū tps sp pro eo vide
47 biť ꝛ obligatio esse ad diē qstituta, vt. d. §. qui ita. †nā aliud nō pōt dici adiectio operari nisi adjcereť singulis ꝑstationibus nō tori dispositioni, tūc. n. idē dico q̄ in vna obligatione ꝛ que dissoluit vnica prestatione. ff. qñ dies le. ce. nec semel. §. si in habitatione. ꝛ. l. firmio. §. pater. quod dico in pluribus prestationibus dandi, idem dico in pluribus prestationibus faciēdi vel nō faciēdi diurnis, vt ecce si lego tibi seruitutem vnica patientia non

liberat heredē, vt no. ff. de ver. ob. pluribus. §. 7 si placet. 7. C. de vsufru. corruptionem ergo ad plures patiētias successiuas 7 sic ad plura fcā tenet successiue vñ tps ꝓpriū inest, ergo idē est qđ in annuo relicto, 7 hoc ꝑbat in. d. l. eū q. §. qui ita. in fi. §. q̄ notā da sunt, 7 facit instit. de ver. ob. §. omnis. 7 qđ ibi not.

Nunc videamus qualiter pacta ꝯbant. Rñdeo pacta q̄ trāseūt in nomē ꝯctus certū est qualiter ꝯbant, naz vel ꝙsensu vel emptio 7 locatio, vel verbis vt stipulatio, vel re, vt mutuū naturale, vel literis vt mutuū ciuile, lz. n. in his oibus ꝙsensus requirat. tñ vbi aliud plurimū pōt ab eo denominatur ar. ff. de sta. ho. querit ea vero q̄ in spāle nomē nō trāseūt sic ꝯbunt inter presentes promitto tibi decē 7 tu ꝙsentis, inter absentes vero p nuntiū vel epistolā. Sed inter eos qui loqui nō pñt, rōne vitij vel morbi, vt qz ob mutitatem ꝙsensu nudo partiū init 7 deprehēdit ꝙsensus in muto cū ad interrogata annuit vt. ff. ad treb. qui ita. §. si pupillo. ꝑbamus añt hec q̄ dicimus p glo. q̄ est in. l. iurisgētiū. §. igit nuda. 7. l. labeo. in prin. 7. l. itē qz. ij. rñso. 7
48 l. emptor. §. lucius cū si. † pollicitatio ār ꝯbit qñ duoꝝ ꝙsensus nō cōcurrit in idē tps, vt. ff. de polli. pactū. ¶ Illud est no. qꝺ cū in nudis pactis ꝙsensus ꝑdoceat, illud pactū dicet expressum qđ hz ꝙsensum expressus 7 illud dicet tacite. qđ hz ꝙsensus ꝑsumptū, nec curo qūo ꝙsensus sit expressus vtrū verbis an facto, vñ pactū qđ nutu ꝯbit expressus est nō tacitū. ar. ff. si cer. pet. l. certū. 7 ita no. in. l. itē qz. ¶ Quero stipulatus sum a te hoc acto qꝺ istud sit pactū nudū, q̄rit an nudū sit pactū an stipulatio. gl. in. d. versi. igit nuda. dicit esse pactū nudū p. §. qꝺ fere, in ea. l. pe. dicit qꝺ cū stipulari sit facti partiū ꝙstitutione 7 velle mutari non pōt, vt ipse no. in. l. lege. C. eo. ego dico qꝺ hic est pactus 7 stipō precedēs 7 pactū sequēs qđ detrahit effectui stipulationis, 7 ita intelligo. §. qđ fere, 7 hoc vez qñ verba sequētia sunt acta ad pactū, sed si ad pactū sunt inepta vt qz nō ꝓferunt ad ꝙstituēdū, lz ad interpretādū animū stipulātis. v. g. tu interrogasti me 7 ego spopondi hoc adiecto qꝺ erat intētionis mee tibi obligare p stipulationē, sed p pactū nudus, hic dico qꝺ vnus tm̄ est ꝯctus. s. pacti nudi, vt in. d. §. qđ fere. 7 ita gl. loquit 7 bñ, lz vltramon.
49 nō habeāt aliā beatitudinē nisi in reprobādo gl. ¶ † Sed ego quero đ effectu pacti iuxta predictā stipulationē appositi, lz. n. satis dixerimus. s. de effectu pacti qđ apponit iuxta ꝯctū, tñ illud diximus in pacto qđ ꝙtinet dari vel fieri, sed in eo qđ ꝙtinet aliquid ad impugnationē ꝯctus nō diximus, sed mō dicemus qꝺ aut tale pactū. s. qđ ila stipulatio habeat vim nudi pacti, 7 tunc inest istud pactū stipulationi, nō vt informet, sed vt ciuilē pērimat ipso iure ac si ab initio esset actū qꝺ nō est illa talis ordinata sponsio stipulatio, sed pactū nudū, 7 vtor arg. ꝙditionis per pactū subiecte stipulationi, nā si fit incōtinēti, qz inest ipso iure tollit ad tps, vt. l. lecta. §. dicebā. 7 ibi no. aut fit ex interuallo, 7 tūc ciuilē elidit, qz sic ordinat nec aliū effectū hz cū nō insit stipulationi, vt. d. §. dicebā. illud ergo nō dico qđ aliquo casu tale pactum vestiat, qz nō curo de hoc sed curo an insit.

50 **Item quero** stipulatio est inutilis † an sit pactum nudū, rñ. si est peruersus ordo formalis 7 substātialis, vt qz rñsio precessit interrogationē, hic nō pōt dici vllā stipulationē, qz cessante forma stipulationis cessat stipulatio, erit ergo istud pactū nudū, vt. s. ꝑbaui. sed si ordo seruat⁹ est, tñ alias est inutilis, tūc aut agebat vt esset stipulatio 7 nō valebit aliquo mō. l. j. §. nō tm̄. ff. de ✠. obli. aut nihil est actū, 7 tūc valebit vt pactū, vt ꝑbat ex ꝙiunctione. ll. ff. de pac. labeo. ꝙiuncta. l. ad tre. qđā ita. §. si pupillo. ꝓ ꝫ induco simile de acceptil. ff. đ acce. an inutilis. 7. ff. eo. si vn⁹. §. si accept. nā si libero te dicē do p acceptilationē, qz agit vt sit acceptilatio nō vz vt pactū nisi in eo ꝙsensum, vt ibi aperte dr̄, tñ attēde qz in acceptilatione tacite vr̄ ꝙsensuz vt valeat iure pacti si peccat in materia, qz mā sup qua acceptilatio interponit nō pōt sine nouatiōe mutari ex ptāte ꝯbentiū, 7 iō nō est qd dicat eis qđ nō habuerint animum paciscendi cū nō potuerint plus. Sed si peccat in forma qz forme seruatio pēdet a ꝯbentibus nō vñr habere aliz distrahendi si formā nō seruāt qꝺ eius generis distractus vel ꝯctus regrit. ff. đ reg. iur. actus ltimi de act. 7 obli. nō solū, 7 facit. ff. de ꝙsti. pec.
51 l. j. §. eū q. 7 qđ ibi no. ¶ † De ꝑsumptione pactoꝝ aliqua ptin gamus. si reddo tibi chyrographū quo te mihi obligatū ꝑbare possim. licet ēt testes habeā videor recū paciscī ne petā in rē, ergo est pactū ꝑsumptū, lz si pignus tibi reddā hypotheca distrahit, tibi añt ab obligatione psonali nō ꝙtingit liberatio vt. ff. de pac. labeo. §. sed ēt. 7. l. posteaq̄ 7 est rō differētie qz instrm̄ ꝙtinet ius debiti, lz nō pignus vñ cedēdo tibi instrm̄ 7 id qđ ꝙtinet cedo, 7 inde liberaris qđ in literaꝝ oblatione indubitāter dici po-

test ꝑm Mar. 7 bñ. vt. ff. đ le. j. seruū filiū. §. cū. 7 đ leg. iij. q chyrographū. C. đ remis. pig. creditrice, 7. ff. đ lib. leg. l. iij. cū si. aliꝰ dñt qꝺ reddito chyrographo qz nulla bēret vtilitatez nisi pactū ꝑsumeret, iō videat pactū interuenisse, lz remissio pignoris operatur in seipsa, qz hypothecā distrahit i pncipali añt oblatione iō nō operat, qz pncipalē oblationē nō ꝙtigit, nec ꝙsecutiue dr̄ remoueri pnci. ad remotionē accessorie, vt. d. ll. cōprobat, 7 adhuc isti bñ dñt, 7 eadē est hec cū opin. Mar. vere intelligēdo.

Sed nos querimus de aliqbus habeo duo instra eiusdem debiti, qđ esse pōt, vt. C. de nouā. l. fi. ff. de test. vnum. de secū. tab. l. j. §. si in duobus de leg. ij. Sēpronius. pculo. C. de discus. l. ne casu. cū simi. mō reddo vnū debitori volo agere qua si nō sit dissoluta obligatio ꝓp retētionē alterius instri an possim, rñdeo nō, qz redditio instri nō haberet vtilitatē lz Guli. in
52 d. l. postq̄ item qz † tm̄ vz vna scriptura q̄tū ambe, vt. d. §. si in duobus. maxie fauore liberationis. Item ꝓ ꝫ inducit Guli. ar. auc. vt liceat ma. 7 auie. §. ad ꝫ. 7. C. de diuer. rescrip. l. j. q̄ male faciūt, qz expressus 7 tacitū ibi tēdūt ad idē, hic retētū tendit ad oppositū redditi 7 vna presumptio tollit aliam. ff. ad sille. 7 si cer. pe. de ritu nup. nō solū. §. đ vno. ff. đ qō. exneo. §. j. ar. 7 no. ff. qđ me. cau. l. fi. 7 iō tu dices idē qꝺ Guli. sed alia rōne, quia 7 instrm̄ oz habere testes 7 tñ lz sit ꝓbatio p testes reddito instrumento debitum euanescit propter presumptionem pacti. ¶ Item querit Guli. si in vno instrumento continentur duo rei 7 vni redditur instrumentuz, an videat liberatus vterq̄. 7 breuiter dicit qꝺ nō, sed duo dicit opari redditionē instri, qz liberat is cui reddit 7 sibi ꝯ qreuz vr̄ actio cessa. allegat p calu. l. valde no. ad ꝫ. ff. de li. leg. si is q duos. diuersuz si nō eēnt qrei, nā nec alter liberaret, nec ꝯ eū videret actio cessa. Item q̄rit si debitor postq̄ reddit illud instrm̄ videat se reposuisse in pristinā obligationē, 7 arg. qꝺ nō, qz vtilitatē aliā hz creditor, de qua dicit. ff. de fur. fullo. vel sar. in fi. certe qđ ibi dicit hz locū qñ soluit creditori, nō qñ creditor remittit, 7 iō dicit qꝺ vr̄ se reposuisse in obligationē. arg. ff. mā. si vero remunerādi. §. idē papinia. de qđl. inde. si nō sortē. §. libertus. de peti. hrd. lz 7 si lege. §. consuluit. melius facit. ff. de fideius. si testō. §. j. mihi vz q̄riū cū ex illo instrumēto nihil ꝑbari possit, nā si se obligaret alius eēt dies 7 cō
53 suli re obligationis q̄tū qđti instri, vñ † cū instrm̄ non ꝙtineat, qz non ꝑbat qꝺ petit, redditio eius nihil operat. Credo enīz quod istud ꝑsumptū pactū qꝺ re. i. instrumenti datione debitori ꝯbit omnē obligationē tollat, lz qꝺ verbo fit nō tollat nisi nāle. sic alibi plus possumus re q̄tū verbo, vt. C. de testa. nostrā. 7. ff. đ bis q̄ in test. delē. l. prime. sp ergo attende qđ ꝙtineat instrm̄ vt ab eo tm̄ recesso videat. Et iō si instrm̄ hypothece tibi reddo nō liberaris a debito, vt. s. ꝑbauimus. 7 Guil. placet si debitor paciscatur ne a fideiussore petatur pactus videtur ne a se petatur.

Item quero si apud debitorē reperit instrm̄ cancellatū an ꝑsumat sibi traditū a creditore. gl. distinguit ꝙditionē psonaꝝ debitoris 7 creditoris an creditor sit hō largus vel nimiū auar⁹ ita qz nō ꝑsumat remisse, vt. ff. đ pb. cū de debito. 7 an q̄titas sit magna vel pua 7 an sit debitor male ꝙdōnis, 7 an meruerit hāc liberalitatē in eū exerceri, vt hic no. in. d. l. postq̄. istud ego dico vez, qñ penes debitorē reperit chyrographū qđ retinuerat sibi creditor, sed si penes eū reperiret chyrographū iam in iudiciū deductū, 7 effect⁹ pars actoꝝ nō sibi ꝑdesset istud, qz ꝑsumeret subtraxisse, imo qz ꝑsumeret ex necessitate editionis habuisse ꝑm formā. l. C. đ edē. is apud quē. qz delictū nō ꝑsumit, vt. l. quoties. §. q dolo. de ꝓbatio. hec vera sunt regulariter sed in cā fisci pupilli vel ecclesie ꝯ seruat, nā subtraxisse ꝑsumit ille q instīa eoꝝ penes se hz non exhibēs nec reddēs eis qđ est no. ff. de inr. fis. l. ij. §. j. ¶ Sz ego q̄ro an eo casu ꝑsumit debitor hēre a creditore, ꝑficiat ei ꝯ conreum ꝑm formā. l. is q duos. ff. de lib. leg. rñ. duplex presumptio nō vr̄ cadere. s. cessionis 7 liberationis. ar. C. de dot. promis. l. j.
54 pro hoc facit. d. l. ij. §. j. ver. j. de iure fis. dico, qz duplex † ꝑsumptio q̄ arctat iuri cōi bene pōt cadere sup eadē re, lz nō duplex fictio de iure spāli nisi nō veniat ab eo. fonte fauoris vel nō sint ambe pariter pn. lz vna gen⁹ alia ei⁹ idiuidua. 7 ꝫ lati⁹ đ ꝫ abo. §.

Si debitor paciscat ne a fideiussore petat, pact⁹ vr̄ ne a se petat, 7 iō si queniat vtitur exceptione pacti quod fideiussori cōperit, vt. ff. de pac. l. si vnus. §. si cū reo. sed duo vñr obstare vel tria. Primo qz p liberā psonaz nō querit nobis. Secđo qz quecūq̄ gerimus ad aliū ptinere nō pñt nisi p nostrā psonā, ergo opz vt in nostra psona principaliter initiū sumant nō ꝙsecutiue ad alterū. ff. de actio. 7 obliga. q̄ cūq̄ gerimus. Titio qz lz paciscēdo fideiussori nobis ꝓuideamus,

mus,vex est vt a fideiussore nõ queniamur actione mãdati. tol-
lendo.n. oblatione fideiussoriã tollimus & istã actionẽ,ñ ne dire
cta via queniamur a creditore nõ video cur pacti videamur. ar.
ff.ó pac.l.fideiussoris. Solu.ad ꝓmũ spãle est in plurib⁹ obla-
tis ad idẽ vt pactũ vnius ad liberãdũ ꝓsit alteri,vt no.ff.ó pact.
idẽ i duob⁹.§.fi.itẽ ad ꝓ dico q̃ ꝟ pactũ ꝓncipaliꝫ sumit initiꝫ
in nr̃a ꝑsona,nã pacti videamur ne a nobis petaꝫ, vt aliter vale
re nõ possit pactio,ergo est spãle vt intelligaꝫ ꝛ.§.chrisogonus.
55 s.q̃ aliter valere nõ posset pactio. Ad partiũ dico † q̃ significa
tio ꝟboꝝ pacti nõ dat exceptionẽ reo,ſꝫ pactũ q̃ de necessita-
te ꝓsumiꝫ ad hoc vt stipl'o nõ sit inutilis. ar.ff.ó acq. he. illud sed
certe iste due solones posteriores vñr esse ꝛ primã & ꝛ.d.l.idẽ i
duobus.§.fi.& iõ dicas q̃ tale pactũ nõ dat reo exceptionẽ pa-
cti.nó ob.§.si cũ reo.q̃ ibi nõ ót aliqd de principali,sed solũ de
fideiussore,qó intelligo sic,vt fideiussor habeat exceptionẽ doli
nõ pacti,vt.d.l.idẽ in duobus,vel dic,q̃ aliud est cũ fideiussor
stipulaꝫ ꝓncipali,vt ibi,quo casu nõ iõ dici põt stipulatus sibi,
vt ꝓficiat reo,vt.ff.co.l.fideiussores,& aliud est cũ ꝓncipalis sti-
pulaꝫ fideiussori,tũc.n.iõ sibi pactus vꝛ vt fideiussori ꝓficiat &
acqrat exceptionẽ ex eo ꝛctu cũ possit nõ doli subsidiariã q̃ fa-
tis dici põt,licet priorem sniam approbet glo.in.d.§.si cum reo.

Si quis paciscaꝫ sibi & Titio heredi suo,ꝓsumiꝫ & cete
ris hr̃dibus ꝓspicere voluisse ẽt si Titius non
sit heres,vt.ff.de pac.tale pactũ.§.fi.sed si q̃stet eũ eius animi
fuisse vt tm̃ vni ex heredib⁹ ꝓspicere voluerit, ceteris exceptio
nõ ꝓficit,vt.ff.ó pa.do.l.annus. ¶ Sed q̃o poterit cognosci h.
56 rñ.i pacto ꝑsonali,† q̃ ꝑsona alicuius hr̃dis nõ exprimiꝫ ex abũ
dãti,ſꝫ necessario,ei tm̃ ꝑdest,vt.ff.ó pac.l.annus.ſꝫ si pactũ eẽt
in rẽ q̃ceptũ ꝑsona heredis frustra exprimiꝫ, & iõ oibus ꝑdest,
vt.d.l.tale pactũ.in fi.ꝟ in pactis ad excipiẽdũ ſꝫ pactũ.ad agẽ
dũ necessario est in rẽ,q̃ oblatione ex eo nobis q̃rimus,& iõ ne-
cessario trãsit ad heredes ipso iure si id sup quo interponiꝫ trãsi
torũ erat,vt.ff.ó ꝟ.ob.eũ qui,ita.qd tm̃ dicem⁹ si vni⁹ hr̃dis tm̃
ꝑsona sit pacto cõprehẽsa an ceteris ꝑderit pactũ vel nocebit.
rñ.aut a parte stipulãtis sit talis expressio aut a pte ꝓmittẽtis.
¶ ꝟ imo casu aut loqmur in oblationib⁹ q̃ p.ll.xij.tab.diuidant
aut loqmur i oblationib⁹ faciẽdi q̃ nõ diuidiꝫ.primo casu ꝑsona
heredis frustra exprimiꝫ,& iõ quasi ex abũdãti expressa nõ ope
ratꝫ aliqd vñ ẽt ceteris cõpeteret actio, nã soli noiato cõpetere
nõ põt nisi ꝑ pte hr̃ditaria,ꝑ alijs.n.ptibus eẋneus est, vñ re-
statoꝛ sibi paciſci nõ potuit. Scõo casu cũ rõne minime ptic̃le
hereditarie habeat ius ꝑ solido possit respicere noiatum illum
solũ respicit. ita distinguit.ff.de ꝟ.ob.q̃rimus.§.fi. idẽ puto in
bis q̃ nõ trãseũt ad heredẽ ex ꝑsona defuncti,vt si aliqs sibi & ti
tio hr̃di suo stipuleꝫ vsumfructũ, vt Titio tm̃ q̃raꝫ, q̃ cũ non⁹
sit vsusfructus in ꝑsona eius & nona obligatio nõ hr̃ditaria lex.
xij.tab.nõ diuidit eã inter hr̃des, vt.ff.de ꝟ.ob. stipl'o ista.§.si
qs ita.vel dic ꝛ.l.q̃ oblatio trãsit ad hr̃des vt ad hẽdes iõ eis
potuit stipulari,ſꝫ seruitus nona sit ꝓ nonas ꝑsonas qb⁹ cohe-
ret,& nouas cautiones & hoc est magis ó mẽte.d.§.si qs ita.iij.
rñso. Scõo casu ꝓncipali q̃ expressio hr̃dis fit a pte ꝓmittẽtis
dicit lex qó nihil operaꝫ neq̃ ꝑdest ceteris.ff.de ꝟ. ob.§.te & ti
57 tiũ.oblatio.n.† q̃ respicit hr̃ditaté sic diuidiꝫ vt hr̃ditas ó neces
sitate,& nõ añ diuidiꝫ q̃ hẽditas.ff.ó le.i.seruo legato.§.si testoꝛ
& ff.de le.ij.l.cũ ab vno.ſꝫ ꝛ istud vꝛ qó no. in.l.annus in ꝓn.gl.ff.
de pac.ſꝫ Guil.ót q̃ illa gl.nõ bñ ót,& ad.d.gl.rñ.q̃ ille loqnũ
tur in oblatione legatoꝝ q̃ nõ est onus hereditariũ, sed granati
in q̃ distinguit aut legaꝫ q̃ritas vel species nõ hr̃ditaria & gra-
uatus teneꝫ i totũ de le.j.ab oib⁹.& l.si tibi bõ.§.j.aut spẽs hr̃-
ditaria,& tũc teneꝫ ꝑ pte sua tm̃,si põt ꝑ pte ꝑstari,vt.l.si fund⁹
sub q̃dõne.§.libertus.eo.ti.al's teneꝫ ad solidũ, vt.l.cũ quasi.§.
si plures.de fideicõ.lib.ita no.Guil.ff.ó pac.au⁹.& Ja.ó are.& Abb.credo q̃ habuit Guil.i.d.l.si tibi bõ.§.j.& dic ibi per eũ.

Si aliqd do tibi ad locationẽ inuecta & illata ex tacita
quẽtione obliganꝫ.ff.ó pac. itẽ qr.& C.locat.
certi iuris,iõ qr ex ꝓsumpta quẽtione est ista hypotheca i eo qui
paciſci nõ põt locũ nõ hꝫ, vñ res minoris nõ obliganꝫ vt ibi no.
Biuersus est in hypotheca legali q̃ i re minoris cadit.ff.ó re.eo.
l.ij.C.de legi.tut.l.fi.lex.n.ẽt minores astringit,vt.ff.de curat.
nõ tm̃.& de vaca.mu.sextis.x.& ff.de admi.tu.sine herede.§.lu
58 cius.ſꝫ qũo cognoscã ego oblationes tacitas,† vtrũ inducent ꝑ
l.an ex ꝓsumpta quẽtione,rñ.ꝑm Guil.in.d.l.itẽ qr. qó hypo-
theca resultat & nasciꝫ post ꝛctũ,aut resultat ex ꝛctu & nascitur
in ꝛctu. ꝟimo casu hypotheca est quẽtionalis ex quẽtione ta
cita,vt.l.itẽ qr. Scõo casu hypotheca est legalis,vt i ꝛrijs, cer
re si añq̃ locarẽ tibi rẽ induxisti in ea ipso ꝛctu inducta obligant
& tñ quẽtionalis est obligatio. ſꝫ dici põt q̃ nõ resultat nec na-
scitur ex contractu & ideo nõ obstat Guil. Cum enim ex contra
ctu resultat ꝓuilegio qó dat lex materie nasciꝫ vnde ex.l.nasci
tur. & ista sententia est notabilis,& vera ex his aperte ꝟcludit si
minor accipit dotem qó res eius obligentur. Quia cum ꝓuile
gio materie.i.dotis hypotheca inducatur legalis est. ¶ Si qs
paciscatur vt sibi detur vel fiat vel vt nõ petatur, & heredi suo
consultum est.ff.de probat. si pactum. sed si paciscatur quis vt
ipse faciat aliud momẽtaneũ ex quo nullam oblationem querit
quis transmittere potest, certe & heredi suo ꝓspexisse vꝛ,he.n.
subtilitates a iudicibus non admittunt.ff.quib. mod. pign. vel
hypo.sol.sicut.§.si debitori. ¶ Itez si vxor diuertit ex internal
lo & ad ꝓmũ virũ redijt etiam si medium matrimonium inter-
cessit pacta vꝛ vt sit illi doti q̃ ex ꝓma dote residebat apud
eum qó est notandum,vt.ff.solu.matri.l.pe.§.vxor.& alibi ꝓsu
mitur dos data,vt not.ff.de iur.dot.mulier. Itẽ ꝓsumitur pa-
ctum.C.de dot.promis.l.ij.ego dico q̃ instrumentum promissio
nis vsurarium probat obligationem principalem si alleget, non
autem facit ꝓsumi si non allegetur,vt argu.ff.de vsu.cum de in
rem verso. Item ꝓsumitur pactum in.l.iiij.C.de dotis promis.
si enim confessus sum me plus habuisse in dotem q̃ acceperim
nisi simulate id actum sit agere possum vt quãtominus accepi
suppleatur quasi boc conueniſſe videaꝫ,vt legitur & not.itẽ pre
sumitur pactum diuisionis vt not.C.cõmuni diuidun.l.pen. itez
ꝓsumiꝫ.ff.de fideiuss.tut.cum ostendimus.§.vltimo.C.de ꝛbẽ.
stipu.optimam. ꝓsumiꝫ.ff.de excep.dol.l.ij.§.nõ maledictus.
ff.de prob.procura.ff.loca.quero.§.inter locatorem.ff.de condi.
ob cau.si extraneus.solu.matri.si cum dotem.in prin.§.rem in
presenti.in prin.& in multis alijs pactis transeuntibus in specia
le nomen,& etiam in suo nomine remanentibus.

59 **Nunc** † transeamus ad illũ articulũ quos pacta ligent. &
hic breuiter dici dꝫ vt dicit dñs Azo in sum. hui⁹.
ti.§.pactoꝝ.& inter cetera dicit q̃ ꝑdigus cui bonis est interdi
ctũ paciscẽdo obligaꝫ nãliter tm̃ per.l.is cui bonis.ff.de verbo.
ob.adde q̃ no.in.l.si quis tantũ & l.fulcinius.§.adeo.qbus pa
cta ꝓsint.dic ꝑ eundẽ Azo.in.eo.ti.§.supereſt vt videamus in
pe.col.& inter cetera duo no.ibi,ꝓio q̃ sine aliqua cessione q̃ri
tur nobis ex stipulatione publice ꝑsone q̃.examinabo,secũdo
no.oẽ pactũ in dubio ꝓsumiꝫ in rẽ,ſꝫ nos h.ſ.subtiliter examina
uimus. ¶ Nunc transeamus ad illũ articulũ ꝑ quos nobis pa-
ctio acquiraꝫ,& quidẽ ꝑ administratores nostros nobis q̃riꝫ ex
pacto actio & excep.ff.de pact.rescriptũ.§.fi.cũ.l.seq. qó dic vt
plene dixi.j.ó ꝓc.i cãe.§.si ex pte. Itẽ acqriꝫ nobis ꝑ filiũ quẽ i
prãte hẽm⁹, si paciscaꝫ ne petaꝫ a se,nã vbi quẽri poterat sicut
ipse directã hꝫ exceptionẽ pacti ita & nos, diuersus est in seruo
q̃ in iudicio eẽ nõ ꝑt. Nã sibi nõ q̃rit exceptionẽ cuꝫ nõ sit actio
ꝛ eũ,ergo exceptio pacti nõ ꝑt trãsire ad dñm ex ꝑsona serui,ſꝫ
de dolo excipiet,idẽ est i filio paciscẽte ne a se petaꝫ i cã ꝓfecti
tij peculij vbi in iudicio nõ est cũ eius ꝓpꝛietas ñ ptineat ad eũ.
& ita intelligiꝫ.ff.de pac.& heredi.§.fi.& l.ꝛ iuris.§.fin. Itẽ is q
60 † ptãté hꝫ in nobis paciscẽdo nobis q̃rit exceptionẽ doli, vñ pa
ter paciscẽdo filio q̃rit filio exceptionẽ doli non pacti si vt filio
stipulaꝫ,ſꝫ si vt eẋneo nullã. q̃ si vt hr̃di q̃ in dubio ꝓsumitur
si in obligatione sua ꝑ paciscaꝫ,ſꝫ si obligatione filij ꝓsumitur
ei vt filio pactus ita intelligo.ff.de pac. & heredi.§.nõ aũt.& l.si
tibi.§.si pactus.& qó ibi no. Itẽ qñ ꝑ paciscaꝫ filio ad agendus
si qdez in eo q̃ patri q̃sitũ erat vꝛ vt hr̃di paciſci,ſꝫ si in eo qó
ad filiũ nõ ꝑt deuenire vt ad hr̃dẽ ꝓis vꝛ ei stipulari vt filio tã
q̃ legitimus administrator eius,vt.l.vt iurisiurãdi.§.si liberi.ff.
de ope.liber. Itẽ acqriꝫ nobis pactio ad incõmodũ nostrũ.ff.ó
pac.maiorẽ si plures.& l.rescriptũ.& l.cum in eo.& vt puto qui
nõ cõsenserũt tibi nõ obliganꝫ nãliter ad nõ petẽdũ, ſꝫ solũmõ
61 ꝑ exceptionẽ repelluntꝫ. ¶ † Et attende q̃ dꝫ qó si maior pars
creditoꝝ paciscaꝫ q̃ ei ceteri creditores stare tenenꝫ,est vꝛ q̃ñ
creditores nõ haberẽt quẽ quenirẽt sed ꝑ pactũ factũ est vt ha
beãt,vt puta decesserat debitor plurimum & cuꝫ hꝛs noller adire
hereditatẽ metuens creditores pacti sunt cum eo se q̃etos es
se certa portione.ff.de acq.here.l.cum hereditate.in fi.l.huic q
dẽ pacto stari dꝫ ẽt per eos qui pacti nõ sunt. Si tm̃ maior pars
creditoꝝ pacto q̃sensit, vt.d.ll.ſꝫ si creditores habuissent quẽ
conuenirent vt q̃ iaꝫ adijsset hereditatẽ debitoris heres hic tã
tum sibi ꝓeindicarent paciscentes.arg.illo quod si bona debi-
toris sunt hypothecata q̃ potest cõueniri possessor seruatur vt
pasciscentibus tantum obsit qó faciunt vt.d.l.rescriptum.in fi.
prin. Itẽ q̃ ideo q non paciscunt superiore casu stant pacto q̃
fauor versaꝫ in adeũdis hereditatibus defunctoꝝ. Itẽ q̃ ꝑsum

ptione iuris bñ negotiñ gerit q̃ p̄sūptio cessat cū q̄stat ꝯrīñ ſm do. Guil. ergo ſm ℔ si doceretur q̄ heres erat alias aditurus nō preiudicaret istud pactū nisi paciscētibus, vt ꝓbat. ff. de admi. tu. cū hereditas ꝛ hodie forte q̄ p̄sumptio est, qó nō timeat qs creditores pp bñficiū innētarij discem⁹ illā. l. maiorē esse cor-
62 reptā qó est no. itē dicimus ex p̄dictis q̄ si maior † pars remitteret totū qó deberet sibi q̄ istud nō preiudicaret alijs vllo mō, q̄ q̄stat nō expedire hoc bis q nō q̄senserunt ſm Guil. ar. facit ad hoc. C. de ancto. p̄stā. l. fi. ꝛ qó no. ff. de rei vēdi. pōponius si vni. ꝛ l. seq. ff. eo. ꝯ iuris ciuilis regulas. §. fi. C. de trāsac. preses. de dona. filiusfa. cū si. Sed in quo est ista difficultas ante aditā here. Cū iacēti hereditari possit dari curator ꝛ ipse q̃ēiri, vt. l. debitor. ff. de neg. gest. Rñ. illd vex q̄ nō apparet aliqs q̄ debitet an velit esse heres, sed q̄ apparet vt in p̄posito emergūtur difficultates de q̄bus hr̄. ff. de here. insti. si qs. ff. de cura. bo. dan. l. j. ꝛ qó not. ff. de acqui. here. quandiu.

Item quero an oporteat simul q̄sentire oēs istos creditores. rñ. nō, ꝛ pōt vnus dare alteri vices suas, itē. p̄t dicere q̄sentio in hoc, nec poterit penitere ſm Guil. ale. ff. de excep. do. apud in p̄n. ꝛ qó ibi no. facit ar. ff. de fal. vxori. §. j. ꝛ de excu. tut. ſpadonē. §. j. ff. de test. tut. l. ex ſnia. cū si. C Itē q̄ro an illi q dicūt se nolle stare pacto alioꝝ possint obijcere q̄ non sint creditores illi qui pacti sunt. rñ. q̄stat q̄ exceptionē nō nu. pec. p̄nt opponere, vt. C. de nō nu. pe. sicut ꝛ quālibet aliā exceptionē vt fraudis q̄ in fraudē sunt q̄stituti creditores. ff. que in frau. cre. l. ij. que fraus ſm Guil. p̄sumit si creditores sint q̄iuncte p̄sone q̃ tale pactū faciunt alleg. l. no. ff. de bo. liber. nihil. §. facilit. ff. si quis omis. cau. testa. q aūt. §. si quis iurauerit. C. de sac. san. eccle. auc. quibuscūq; modis. C. de do. ante nup. auc. ſz iaz
63 necesse. de equali. do. §. alind. † itē p̄sumo fraudē eoipso q̄ instrumētū est q̄fessatū ꝛ aliter q̄ p q̄fessionē nō q̄stat de debito. l. j. §. quod si in lite. si quid in frau. patro. ff. de bon. dam. si quis post hac. C. de fide instru. scripturas. ff. ad velleia. seia.

Nunc videamus aliqua circa. l. cū in eo. ꝛ breuiter dr̄ ibi q̄ tutor q erat creditor pupilli ei pacto stare dz cui ꝛ ceteri creditores, nec est sibi suū officiū dānosū cū idē esset ꝛ si tutor nō esset ꝛ hoc not. in gl. ff. de admi. tut. cum hereditas ſm Guil. Sed quero an hodie. d. l. cū in eo. ꝛ l. cum hereditas sint correcte, cū creditor pupilli nō possit esse tutor eius vel curator, vt in auc. minoris. rñ. sic, q̄ lex cū in eo loq̄t de tutore ltimo aut datiuo nō de testamētario cū loquat̄ ante aditā here. ff. de testa. tuto. si nemo. sed nōne pōt esse creditor ex ipso testō, nā tutori legari pōt, rñ. bis nō officit qó fit cū creditoribus. ff. ad. l. fal. l. ij. Itē an testamētarius tutor possit esse creditor vel debitor pupilli, rñ. sic. ar. ff. de ritu nup. tutor. ff. de re. eo. l. j. Itē an datiꝰ ob testiū, rñ. puto idē. ar. ff. de re. eo. l. fi. quid in administratore fisci ꝛ economo ecclesie an ipediant̄ administrare ob id. ſ. q̄ sint debitores vel creditores, rñ. nō. casus est. C. ó his q spon. mu. fu be. l. fi. lib. x. Itē attēde q̄ mater ꝛ auie excipiunt̄ ab illa q̄stitutione minoris debitor, idē in patre, ꝛ filio, sed diuersu; in fratre seruat̄ ſm Gul. ibi alleg. in ar. ff. de lega. p̄stā. l. ij. §. j. C Quid de nepote dices q̄ auo mentecapto dat̄ curator idē dico ad similitudinē auie, sed in ꝓnepote diuersu; ad similitudinē ꝓauie. Itē caue tibi q̄ datio talis tutoris q sit creditor valet sed cadit a credito. sed bis qui debitor est dari nō pōt ſm Azo. vt no. j. ó pcur. pater. ꝛ de excu. tut. pp litē nō est. n. defectus aliqs q̄tingens p̄sonā tutoris sed ex accidēti p̄sumit̄ minor fides, vñ eo sublato qó erat cā impedimēti ꝛ datio vz, ſz Ugo. dixerit ꝯ. Itē ca
64 ue tibi † q̄ debitū liquidū durās est illud qó impedit quē esse tutorē, sed nō illud de quo controuersia est, vt not. Jac. de are. ff. de admi. tut. athle. §. dat remissionē. sed hoc. sic intelligo si tutor se asserit creditorem, secus si se negat debitorem ne essendo tutor facile posset instrumenta pupilli subtrahere.

Item quo tpe ispicit̄ an tutor sit debitor vel creditor, rñ. tpe quo cedit dies tutele. Cedit aūt dies tutele legitime a morte eius q in potestate habebat pupillū, vel ab existētia sui iuris vt colligit̄. ff. de excu. tut. sed ꝛ §. iaz aūt cū ibi no. dies date cedit a tpe dationis dies testamētarie ab adita here. ff. de excu. tut. l. ij. ꝛ l. si is qui tres. in datiuo ergo inspice tēpus quo dat̄, nā si ꝓstatus fuit creditor est ꝛ nō valet datio, si nō fuit ꝓtestatus creditor esse desijt ꝛ valet datio ſm Azo. Sed in legitimo cū inutiliter cedat dies tutele quo ad eum licet ei administratio decernatur ꝛ debito qó sibi debetur p̄inet̄ si non fuit protestatus rñ inutiliter decernit̄ scōz Ugo. ꝛ sic vtrunq; saluamus. Itē qó dicit lex debitor ꝛ creditor dz itelligi de eo q actionē hz, vt. l. fideiussor obli. §. fideiussor. ó fideiuss. ꝛ ff. ó so. si is cui §. flauius. vel pōt dici si tutor dz nā expedit pupillo hoc debitū deuolui i cām tutele, secus si tutori debeant̄ ne sibi soluat, vt. ff. ó ꝯbē. emptio. fistulas. §. fundus. ff. de neg. ge. q sine. ff. de fideiuss. tutor. In creditore vero, vel debitore q̄ditionali idē qó in puro dr̄ q̄ ꝛ hic instra ꝓ pupillo facientia posset subtrahere. C Itez acquirit̄ nobis pactio nō dico factū sed effectus eius, q̄ si factum nobis q̄reret̄ ex facto datino resultaret ius natiuū. ff. de acq. re. domi. ea q̃. ꝛ ff. de p̄ca. certe. §. j. p eū qui heres est verus si nos sumus fideicōmissarij, sed demū facta cessione. ff. ad treb. si hr̄s pecunias. secus si reuera non erat heres qui paciscebatur, vt. ff. eodem si tibi. §. cum possessor.

65 **Nunc** †videamus sup quibus rebus pacta fiāt. ꝛ hic dicas vt dicit do. Azo in sum. huius tit. in. §. deficit quoq; pactū ratione res ꝛ ibi no. est ſm eū circa pactū q̄ transit in ꝯctū emptionis qó interdū ꝯbit̄ sup re cuius est cōmertiū attenta nā rei, ſz nō attenta quadā qualitate mutabili vt q̄ res sit furtiua, ꝛ tunc distingui dz, vt dicit lex. ff. de ꝯben. empt. si in emptione. §. itē si emptor. ꝛ rō illius distinctionis est ſm Azo. q̄ in. j. ꝛ ij. casu illius. §. ñ dz iudex p̄mittere emptori vt exigat illud p q̄ efficeret̄ fur. iō ergo nō fit illa executio, q̄ vitiū hz ergo cū executio nō possit fieri obligatio ꝛ actio que ordinant̄ ad executionē nō subsunt, at in tertio casu illius. §. q̃ñ emptor ignorauit q̄ sibi actionē q̃siuit ꝛ ꝯctus est respectiuus, opz q̄ valeat ab vtraq; parte, ar. ff. de accep. l. fi. ꝛ ff. de rescin. vendi. cū emptor. ex his apparet in re vi possessa imobili, q̄ mobilis rapitur nō vi possidet indistincte ꝯbi posse q̄ delictū nō cōmittit̄ in cōtractu nec executione eius, in cōmodato ꝛ deposito idē quod in venditione dr̄ ſm eundē Azo. Ego nō video qūo distinctio illa cadat in cōmodato vel deposito. ff. cōmo. ita vt si fur interdū ꝯbit̄ sup re cuius nō est cōmertiū attenta nā sua vt sup libero ho
66 mine ꝛ hic dico nūq; ꝯctū tenere, q̄ † impedimentū cōmertij venit a re nō a scientia vel ignorantia ꝯbentiū, idē dico in re cuius nō est cōmertiū pp inuariabilē qualitatez, vt q̄ sit res sacra vel cāpus martius vt. d. l. si in empt. §. liberū hominē. ſz tñ ñ valeat ꝯctus lex eo ignoranti emptori dat actionē ad interesse, vel dic actionē nasci, q̄ lex fingit ꝯctū tenere in preiudiciū vēditoris. ff. de ꝯben. empt. ꝛ liberi ibi ꝛ intelligit̄ ꝛc. q̄ si emptor scit nec ad implendū ꝯctum qui nō est agere pōt, nec ad interesse q̄ seipsū decipit. Nec ob. nobis q̄ no. ff. de actio. emp. si quis alienam. vbi scientia nō impedit agi ad implemētū ꝯctus q̄ ibi contractus valebat hic non. sed qd dices in re que eximit̄ a certo commertio, sed ab oi vt i re dotali. ff. ó in. do. ita q̄stāte ꝛ l. fi. rñdes, vt. ff. de vsuca. cuꝫ vir prediū in legato huius rei habes gl. ff. de testa. mi. dotalē. ꝛ facit ad hoc. C. de iur. dot. si prediū. ꝛ ff. de fideiuss. cuꝫ lex. C Ñaliter autē restaret vt q̄reremus ꝛ enumeraremus casus in q̄bus pacta nō valēt quos habes in summa. d. Azo. ꝛ adde q̄ no. C. de decur. vacuatis. lib. x. vbi subtiliter ꝛ abunde not. an valeat pactum p q̄ p̄mittit̄ nō probare nisi p instrumentuꝫ ꝛc. ꝛ de renunciatione q̃ fit in causa criminali.

67 **Transeam⁹** nūc ad illuꝫ articulu; vtilissimuꝫ ꝛ subtilissimuꝫ de † pactoꝝ effectibus, p̄mittēdū ē aūt q̄ pactoꝝ q̃dā p̄ncip. sunt q̃dā alij p̄ncipaliori ꝯctui accedūt ꝛ coberēt. Itē eoꝝ q̃ coberēt q̃daꝫ adijciūt, q̃dā detrahūt, q̃dā remouēt eoꝝ q̃ adijciūt effectus est vt p̄scri. ff. actionē pariāt qó. ſ. examinauimus ꝛ veterē informēt qó mō examinamus. Et p̄mo q̄rit̄ qd sit informare. dicit Azo in sum. eo. §. informat̄, q̄ informare est nouā formā dare veteri actioni nō dico ót ipse qó substātia p̄me actionis sit alia ab ante, nā ꝛ idē nomē retinet q̄ aū hēbat, ſz hz nouā q̃litatē ꝛ exactionē, vñ ponamus vēdidi tibi libꝝ pacto apposito q̄ vadas p me Romā, actionē ex vēdito habebo vt vadas, tñ inquātū ad tale fcm̄ cōpetit cēsebit̄ cē stricti iuris, q̄ succedit i locū actionis p̄scri. ff. q̃ ē stricti iur. fallit i p̄mutatione, vt isti. de actio. §. actionū. ℔ idē br̄ i. l. pacta q̃ēta. i gl. ꝛ i pacta q̃ ꝯ. ꝛ §. q̄nimo. ſz nō vī istō rex q̄ actio ex vēdito cōpetat ad factū, vt. ff. ó act. emp. tenet̄. §. j. ij. rñ. ꝛ ff. ó p̄scri. ff. nālis. §. at cū do. ꝛ l. i. sulā. so. dici dz vt ót lex q̄ actio ex empto ꝛ vēdito simplex ꝛ q̄siderata i nā sua nō dat̄ ad factū
68 merū vt Romā iri, ſz actio iformata bñ dat̄ ad fcm̄, † dr̄ aūt iformari q̄ cōpetit p̄ ſm naturā suā, ſz ex accidēti trahit̄ ēt ad nouā figurā ꝛ modū q̄secutionis, ꝛ iō si vēdo tibi rē ꝛ queni vt Romā ires ꝛ ad p̄tū ꝛ ad fcm̄ agi pōt, diuersu; si ó p̄tio nō q̄tingisset nā tūc eēt ꝯctus, q̄ nulla cēt actio q̃ posset iformari. i stā distinctionē no. ponit. d. l. tenet̄. §. j. ꝛ facit. ff. de ꝯbē. emp. qui fundū. ꝛ l. fundi partē. Itē non vī verū qó dicit Azo. quod informata inquantū competit ad id qó deuenit in pacto sit stricti iuris, cū lex dicat in fructus venire ex mora ad modum actionum bonefi

dei, vt

dei,vt.C.de pactis inter emptorem.l.secunda in fine.

Ego dixerã.ſ.recitãdo Buil.q̃ gl.ꝛ Azo.dicebãt male, tñ mõ mihi vr̃ q̃ dicãt bene ꝛ hoc ꝓbo sic.actio q̃ informat aut informať a noua substãtia,aut informať a noua qualitate,a noua substãtia nõ,qꝛ ꝑm oẽs substãtia actionis informate durat eadẽ ergo a noua qualitate,sed qualitas actionis est vt sit bonefidei vel stricti iuris,ergo ita arg.Azo.non ob. mihi.l. ij.C.de pac.inter emptio.ꝛ vendi.vbi dicit q̃ si fundus eo pacto vẽditus est vt reddať prętio restituto q̃ si ꝓ eũ qui vẽdit nõ stat quo minus redimat ꝛ prętiũ offert q̃ fructus veniũt. illud.n.est iõ qꝛ actio iformata ꝙcurrit cũ actione noua ex empto cũ ꝯctus reuenditionis habeatur ꝓ facto ex quo est impleta eius conditio,ꝛ sic est ibi speciale,diuersũ dicerẽ si ibi ꝑmisisset nõ dico restituere rẽ sed reuendere,tũc.n.nõ venirent fructus, nec esset actio iformata bone fidei,qꝛ nõ hꝫ sociã ad idẽ cõpetẽtẽ que sit bonefidei cõpromissio sit purificeta vt ex ea agi possit vt ꝯctus
69 fiat,sed non vt impleať,†qꝛ ꝙdõnis existẽtia maxime ficta non plus operať q̃ꝫ si nõ esset apposita ꝙditio vlla,sed ꝑmisisseꝫ tibi vẽdere nõ ideo ꝓpea vẽdidisseꝫ ergo ꝛc.vel ꝑt dici q̃ ibi fructꝰ veniũt ex vi tacite quẽtionis nõ iõ qꝛ actio informata sit bone fidei q̃ tacita quẽtio ꝑpẽdiť ex eo q̃ actũ est vt fundus redderet, sc̃z ꝑut dꝫ cũ suis accessionibus iudicio empti ꝑstari ꝛ hoc perpẽdiť ex illo verbo ꝓpẽderet q̃ in verbis quẽtionis ibi apponiť tale.n. ꝟbũ cũ ius i nullo diminutũ significet ẽt actiones cõprehẽdit,vt.ff.de vsu.videamus.ſ.in faniana,qõ satis dici potest. Itẽ nõ vr̃ bene dicere Azo ꝙ informata succedat in locũ actionis prescriptis verbis,qꝛ in locũ eius qõ nõ succediť sed in locũ eius qõ nõ est,at actio ꝑscriptis ꝟbis est.vnde dico qõ Azo in hoc impꝛopꝛie loquiť.ꝛ.ſ.qõ iniuriarum. nõ facit ꝓ eo,qꝛ hic
70 est ꝙcursus nõ ſubꝛogatio. ¶ †Itẽ q̃ꝛiť nũqd istud sit verũ simpliciter q̃ pacta incõtinẽti pariant,ꝛ informẽt,ꝛ vr̃ q̃ sic.C.de pac.inter empto. ꝛ vẽdi.l.ij.ꝛ colligiť bene ex q̃uictione legum ibi allegata ꝟ in gl.in ꝯriũ vr̃ qꝛ vbi hꝫ locũ alia actio nõ hꝫ locũ prescriptis verbis,vt quoties.ſo.dico q̃ tex.not.dicit q̃ aut potest informare ꝛ informat aut nõ,ꝛ tũc solũmodo parit. ita dicit tex.in.d.l.teneť.ſ.i.ff.de act.empti. Nõ ob.l.quoties. qꝛ actio i formata nõ nasciť ex pacto sed dať ad nouũ qd ꝓp pactũ,qualitates.n.ꝛ q̃libet accidẽtia sicut est hoc accidẽs a quo dicimus actionẽ informari nõ nascunť sed danť,sed actio ꝑscrip.ꝟ. dať ex pacto vñ nõ hũt eũdẽ fontẽ ꝛ principiũ,vel dic vt.ſ.dixi.

Et attende q̃ sequiť ex eo q̃ dixi q̃ actio prescri.ꝟ. oriť ex eo q̃ agiť. Nã seq̃ť q̃ ad repetẽdum q̃ datũ est nõ cõpetat ꝑsc.ꝟ.vt.ff.de ꝑscri.ꝟ.l.naturalis. ſ.sinaũt rem do. Cõditio.n.oriť ex eo qõ agiť,vt.l.si is qui.ſ.si libero.ff.eo.sed prescri.ꝟ.ex eo q̃ agiť expresse vt dcm̃ est,ergo ad ꝙdicẽdũ nõ hꝫ locũ actio ꝑscri.ꝟ.ar.ff.de ꝙdi.ob cãm.si exꝫneus.vbi ex eo qõ tacite agiť cõpetit ob cãm ꝙditio, sed ibi i eo qõ tacite agiť cõpetit ob cãm ꝙditio,sed ibi in eo qõ tacite agiť ꝑ ꝑscriptionẽ legis nõ ãt est ꝙsensus ꝓtiũ aliter exꝑssus.ꝛ est ila.L.no.ad hoc facit qõ no.ff.rẽ ra.ha.si sine in ꝓin. Itẽ attẽde
71 qõ seq̃ť ex hoc † q̃ actio ꝑscri.ꝟ.nõ cõpetit ad repetẽdũ datũ nã in illo ꝯctu innominato facio vt des si ꝓueneri in faciẽdo factũ nõ ꝙdico qꝛ nõ põt ꝙdici nec q̃ꝛi mea interest nõ feciſſe, qꝛ istud succederet in locũ ꝙditionis facti.ff.de ꝙdi.inde.si nõ fortẽ.ſ.si libertus,sed q̃ꝛi mea interest q̃ tu facias, qꝛ succedit i locũ actionis q̃ ꝓponiť ad ꝯctũ implendũ ꝛ q̃ ꝯctũ impleas petere a te possum ꝑ actionẽ ꝑscri.ꝟ. Sed qꝛ nõ feciſti q̃ꝛi mea interest nõ feciſſe ago de dolo.ff.de prescri.ꝟ.naturalis.ſ.q̃ si faciã.ꝛ.l.solẽt.alij dñt q̃ aut ex meo fcõ nihil adest tibi ꝛ tũc ago de dolo,qꝛ ex quo nõ adest tibi nõ videoꝛ impleſſe ex pte mea,ꝛ iõ pactũ mihi nõ vestiť ad pariẽdã actionẽ ꝑscrip.ꝟ.ſz qꝛ ipleni eo mõ quo potui ago de dolo. Diuersum si tibi fecerim non impleni cũ tibi adsit ꝑm gl.ego nõ video cur ẽt.i.casu nõ ipleã sicut si cõueniſſet, vt dares mihi ſticbũ,ꝛ ego asinũ meũ i mari ꝓiceré vel eꝯ,ar.ff.de ꝙdi.ꝛ demõ.menius,vel põt dici q̃ ista sint ꝓportionalia datũ,ꝛ factũ cõdici ꝓ penitẽtiã ꝛ agi ꝑs. ꝟ. vt ꝯctus impleať,vñ qui nõ põt ꝙdicere vt qꝛ factũ nõ possit in pristinũ statũ reponi nec aget ꝑscri.ꝟ.idẽ dico in ficta datione, vt in remissione querele inofficiosi,nã cũ nõ possit instaurari nõ põt ꝙdici ꝛ ideo lꝫ ꝯbẽti fieret remissio sic ei aliquid adesset, tñ sola doli actio cõpeteret,vt no.C.õ trãsac.cũ mota.sed si factuꝫ esset tale q̃ ꝙdici posset idẽ q̃ in datione dico.ff.õ ꝙdi. ob cau. si qs accepto.ꝛ no.C.de trãsac.actionẽ. Nec ob.tex. illius.l.qꝛ ibi nõ agiť õ dolo iõ qꝛ trãsactio nõ ipleať,ſz iõ qꝛ dolus fuit in trãsactione cõmissus vt ibi no.sed vñ nõ est ista ꝓportio ego q̃ro
72 ꝛ nesciẽs taceo mõ.† Itẽ ẽ alia rõ q̃re ꝑscri.ꝟ.nõ cõpetit ad cõ dicẽdũ qꝛ actio ex ꝯctu nũq̃ ꝓponiť ad eũ resoluẽdũ nisi ex cõnẽtione ptiũ vel dispõne testatoris resoluať, vt.ff.de ꝯbẽ. emp. sed celsus.ſ.j.ꝛ.ff.de ꝯbẽ.empt.ꝛ empto.ſ.si quis vir.ꝛ õ vsur. quoties.ſ.si colono.cum si. Et ratio ex predictis colligitur.

Sed ego q̃ro iuxta ꝓrie ꝑmissa facio ꝛ do vt des an hẽam aliq̃ actionẽ ꝛ vr̃ q̃ nõ. Nã ꝑscri.ꝟ.ex eo q̃ dedi,ñ qꝛ ob id solũ nõ ipleni ꝯctũ ex pte mea. Itẽ de dolo qꝛ fecerim nõ eadẽ rõne,qꝛ nõ ipleni.ſz dico dari ꝑscri.ꝟ.qꝛ dubiũ est que actio deť.ff.õ ꝑscri.ver.l.j.si rẽ tibi.ꝛ.l.si gratuitã.cuz si. ¶ Sz nũc redeamus ad materiã õ informatione dixi q̃ tũc actio informať cũ põt. Quero ergo stipulatus sum a te cẽtũ ꝛ pactũ subiectũ est an informeť ꝑma actio stricti iuris a pacto, rñ.aut pactũ ꝙtinet certũ ꝛ informat,vt.C.de pac.petẽs.idẽ dico eꝯ si stipulatio ꝛ pactũ ꝙtineret incertũ ſz si stipꝰ certũ pactũ icertũ ꝙtineat vel eꝯ nõ põt actio ꝯ nãm suaz iformari,vt no.ff.si cer.pe.l. lecta.ſ.dicebã.i gl.j.mẽsez i fi.nec ob.ar.ꝯ.ff.de ꝯbẽ.emp. fun
73 di,†qꝛ actio ex empto q̃ũcti põt dari ad certũ,ꝛ incertũ, vt.ff.õ actio.emp.teneť.ſ.j.ſ.alleg. Itẽ q̃ro stipulor sub ꝙdõne ꝛ pacis coꝛ pure an informeť a pacto actio q̃oriť a stipꝰne,rñ. nõ pẽdẽte ꝙditione,qꝛ nulla est, ſz ea existẽte sic.ff.õ perí.ꝛ com.rei vẽ. si in vẽditione,ꝛ ita intelligo qõ no.in.l.pacta quẽta. Itẽ q̃ro õ pacto ꝓnci. an iformet stipulationẽ penalẽ,rñ.nõ vt.l.si pacto. ꝛ.l.nuda. ¶ Itẽ q̃ro an vnus ꝯctꝰ vestitus appositus iuxta aliũ hẽat aliũ iformare,rñdeo sic,vt no.ff.ꝓ soc.duo q̃ intelligo vez si id qõ deduciť in ꝑm ꝯctũ poterat in ꝓmũ deduci,ꝛ non aliter plus dñt. Pe.ꝛ q eũ sequunť q̃ qꝛ habita relatione pacti ad ꝯctũ resultat ꝯctus innoiatus ꝑscr.ꝟ.oriať q̃ nõ placet,qꝛ nõ est ꝯctus innoiatus,cũ hincinde res in stipꝰne deduciť. ¶ Item quero si stipꝰ est interposita ꝓ vno an possit informari alteri,ꝛ dic q̃ nõ,qꝛ actio nõ mutat formã ꝛ substãtiã ſz qualitatẽ at hic actio institueret nõ nouã qualitatẽ hr̃e,vt no.i.l.petẽs.ꝛ bene.

74 Item quero † an actio prescri.verbis informetur a pacto incõtinenti apposito,puta tu ꝛ ego ꝓmutauimus libũ ꝛ cõueni vt ires romã, deinde tu ipleuisti ex pte tua ꝛ ego ex mea an mihi informeť actio.vr̃ qõ sic, arg.eius q̃ dixi ꝓ.l.si in vẽditione.õ perí.ꝛ com.rei ven.ſz ꝯ dico qꝛ ab initio nõ informať, cũ nulla sit actio nisi in ipso ꝯctu impleriz ex pte mea. Itẽ postea nõ iformať, qꝛ fit ex iteruallo ꝛ tps inspiciť quo ꝯctus ipleť,ar.ff.de fideiuſ.si du.ſ.fi.ꝛ de verbo.ob.qdã cũ.in fi.ꝛ ad.l.si in vẽditione.dicit Ja.but.in.l.petens.q̃ ibi iõ qꝛ ꝙditio in ꝯctibus retrotrahiť,vt.l.potioꝛ.ꝛ.l.q balneũ.q̃ nõ placet,qꝛ nõ est gñalis,ſz ꝓ ea facit qꝛ in ꝯctibus q ꝯbunť ꝙsensu vr̃ istud ꝓbari ꝑ.l.q̃ si pẽdẽte.eo.ti. Nam ab initio ꝙsensuz est ꝛ ad.l.qdã.cũ ſi.dic q̃ ibi iõ qꝛ stipulatio succesſit i locũ ꝯctus q re ꝯbebať, vñ tps quo res iteruenit inspiciť.ꝛ facit q̃ not.ff.de ꝟb.ob.si filius.ſz ꝑm alios q dicũt ꝯctũ informari nõ solũ actionẽ vt no ꝑ doc.i.l.in bonefidei.falsum eẽt ẽ, ſz hoꝛ ſnia ẽ falsa qꝛ iã q̃litas cẽt natiua q̃ est ipossibile. Nam oẽ q̃ accidit cũ habere hãc accidit enti ꝑfecto,ergo nõ in natiuitate entis ſz post,ergo omnis qualitas est datiua,vt.ſ.dixi.

75 Nunc videamus † de pactis q̃ detrahũt,sciẽdũ est aũt q̃ pactoꝛ q̃ detrahũt,qdã detrabẽdo perimũt vt in ꝯctibus bonefidei si aliquid ad detrabẽdũ quenit circa ſbalia ꝯctus vt cũ queniſſet de decẽ quenit de q̃ꝛ dãdis ꝓ prętio,vel cum queniſſet de toto fundo dãdo ꝓ decẽ quenit de pte fundi. Nã noua emptio ꝯcta vr̃ ꝛ a prioꝛe receſſuz,ꝛ idẽ est si adꝫciat aliqõ pactũ circa talia vt.ff.õ ꝯben.emp.pacta quenta.ſ.paulus. ¶ Circa hoc quatuoꝛ sunt ſnie,nã qdã dñt vt Jo.veterẽ actiõez tolli ꝛ nouã oriri qꝛ ꝑsumitur nouatio ꝑm antiqua iura ꝛ ꝓ se hꝫ dictum.ſ.paulus.alij vt Bart.dicũt vtraq̃ actionẽ durare, ſz ex ꝓima dicit nõ posse agi nisi ꝑm formã ſcõe,ꝛ ꝓ se hꝫ.l.iuriſgentiũ.ſ.adeo.itẽ ꝓ se hꝫ qꝛ nec olim fit nouatio nisi tacite agať, vt.ff.õ noua.oẽs.nec hodie nisi expresse agať,vt.C.de noua.l.fi.tertij vt Azo dicũt idez q̃ Bart. si incontinenti pactũ fiat,ſz vbi ex interuallo idez q̃ Jo.p.l.ff.de ꝙdi.ꝛ demon.nõ ad ea.quarti vt Odo.dicunt eꝯ. ſ.qõ opi. Jo. ꝓcedat vbi incontinẽti pactuz secutum est ꝯctum ꝓmũ opi. Bart. vbi ex interuallo,ar.l.ff.de ma.te.ſtichus. imo Buli.tz Jo.ꝛ ꝓ eo est.ff.de rescin.ven.si quã ego.ſ.secutus sum Jo. Nõ ob.C.de noua.l.fi. Qꝛ hic prioꝛ ꝯctus non tollitur per nouationez cũ sequens non interponať loco eius, ſz tollitur ex eo,qꝛ partes ab eo vñr voluisse recedere,põt dici q̃ aut pactum istud est relatum ad ꝓmum ꝯctum aut non. ꝓmo casu aut est facta commemoratio ꝓmi contractus ad augendum aut ad detrabendum,q̃ fieret cõmemoratio prioris ꝯctus ad ipsum ſuspendẽdũ,dic vt.l.nõ ad ea.in fi.si ad augẽdũ vt qꝛ pa-

ctū ita ꝯceptum est, volumus q̄ dum diximus. ſ. de decem intel
ligatur de quindecim, & tunc sit vera opinio Martini, q̄ dum
76 adȝicitur, ét summe prioris contractus stat, † cuȝ maioꝛ summa
contineat minoꝛem, vt. l. diem proferre. §. si plures cum simili.

Secundo casu cum detrahitur conuentioni aut obligationi, si conuentioni, vt q̄ agimus vt sola quinq̄ sunt in pretio nouus ꝯctus est, quoniaȝ a summa in qua ꝙsistit prioris ꝯctus substātia recessum est vt. l. pacta quenta. §. paulus si vero detrahitur obligationi, vt q̄ dum pmisisses. x. per pactum libero te a quinq̄. tūc nō vī a ꝯctu receſſuȝ, sed paciſcēti pro parte satisfactū, vt arg. ff. de pac. si quenerit. & l. si vnus. §. q̄ si non vt tolleret diuersum esset, si in totuȝ emptoꝛ liberatus esset. Nam tale pactū distraheret ꝯctuȝ. ff. de rescin. vendi. cum emptoꝛ. & ff. de excep. l. fi. aut pactū circa substantialia ꝯctus fit sine cōmemoꝛatione primi ꝯctus, vt q̄ vendidi tibi secūdo loco rem quā primo vendideꝛā. dico q̄ aut & primo & secūdo vēdidi tibi pure aut primo pure, secundo sub conditione, vel ecōtra. primo casu dico vt dicit do. Odof. q̄ incon
77 tinēti † q̄ secūdus ꝯctus factus est a primo receſſuȝ vī, & ita ītelligatur. l. ij. ff. de rescin. vendi. Si vero ex internallo, dico ex vtroq̄ ꝯctu rē deberi sed vnā solutionez distrahere omnē ꝯctū si in re vel pretio nihil est additū vel minutū, alias nō. ff. de act. & obli. si is qui stichū. & l. ex promissione cum materia, secundo casu dico vt dicit Azo. nam si incontinenti ꝯctus ꝯctui cumulatur si ex internallo receſſiſſe videntur ꝯbentes a primo ꝯctu. argu. d. l. non ad ea. & sic omnes soluamus.

Videamus de pactis que detrahēdo nō perimunt vt q̄ sint circa accidētalia ꝯctus vel naturalia vt ecce paciſcoꝛ tecū ne caueas de euictione vel ne Romam vadas an informeť tibi actio tua. ad hoc Placē. & bene dixit qđ nō. ar. l. j. §. si debitoꝛi. vt in pos. lega. Sed nō vī proce
dere quod dicis q̄ istud pactum detrahens respiciat accidēta lia ꝯctus. Nam cum illud factū sit loco pretij, vt. l. si sterilis. §. si tibi. & l. fundi partem, & pretiū sit de substantialibus, ergo, sed dico q̄ factū censeť esse pars pretij, q̄ñ ꝯbēti fit sed vbi ei nō fit nō bī p ptio q̄ necesse ē ei dari, qđ est notādū. ¶ Quid si quenio ego emptoꝛ tecuȝ vt rupta & cesa q̄ ego possideo sint penes me, an actio ex empto mihi informeť ad illa, vt si tu rebabeas
78 illoꝝ possessionē agere ꝯ te possiȝ. † Placē. dixisse vī q̄ pactū ad excipiēdū nō informat. sed certe ipse dixit de pacto qđ respicit naturalia, vel accidentalia ꝯctus vī tū hoc idē, q̄ statim rupta & cesa facta sunt de oīo possidētis, & sic quentio statiȝ trāsit in executione. ff. de rei vendi. quedā & ideo pone q̄ nō habebat, ista mobilia in conſpectu vel ante non possidebat, sed detinebat vbi dico actionem ex empto informari, & sic si ante possessio. p me adeptā emptoꝛ reaccipiat agā ex empto ꝯ eū. arg. ff. de libe. leg. q̄ mihi. ¶ Nūc videamus de pactis q̄ perimunt quoꝝ effect⁹ est vt naturalē tollāt & ciuilē elidāt non aūt hī gd informēt, vt in §. pactus ne peteret fideiussi pro naturaliter tū obligato, ei est factū pactū an liberet ipso iure, rīdeo sic de rescin. ven. l. ij. & arg. eoꝝ q̄ no. ff. eo. si tibi. §. de pignoꝛe. Et q̄ nō reperiť q̄ fideiussoꝛia obligatio possit esse sine princi. ff. ad treb. si heres pecuniā, vbi not. hāc. q. Guil. ponit, & ita determinat. ff. de transac. & post rē, interdū tollunt actionē ipso iure vt apparet ex. ſ. not. in ꝯctibus bonefidei idē est in actionibus q̄ na
79 scunť ex maleficijs, vt ipso iure tollanť p pactū, vt. l. si tibi. §. qđā & d. §. pactus. ne peteret. † & que ipso iure tollunť postea renasci nō pñt, vt ibi dī. ¶ Querit Guil. an actio iniuriaꝝ tollať ei qui ꝙfessus est peccata sua. de hoc no. insti. ō iniur. in fi. ipse ōt & bene in. d. §. qđā. q̄ mala voluntas tollit sed remissio interesse facta nō vī cū presbyteris q̄ quotidie celebrāt deť iniuriarum actio. de epis. & cle. si qs in hoc genus. & de iniur. Latrocē. Itez querit in. §. pactus ne peteret. an pactū quo promitto nō agere tollat naturalē, vel vtranq̄ in obłationibus ex maleficijs, & ōt q̄ nō, q̄ tale pactū nō est remissoriū & sic nō ꝙcernit obligationē sed petitionē, ergo id super quo nō interponit nō extinguit, vt. l. fi vn⁹. §. añ oia. Ego credo q̄ male dicat, ar. d. l. q̄ mihi ō li. le.

Iuxta istam materiaȝ pactoꝝ coherētiū alteri ꝯctui q̄rit. primo numeraui tibi. x. an possim paciſci vt reddas quindecim, vī qđ non vt. l. si tibi. x. in pn. ff. eo. p hoc. ff. si cer. pet. rogasti. §. j. gl. ōt q̄ nō vȝ vt sit mutuū sed vt sit donū in quinq̄ in. d. l. si tibi decē. i fraudē. n. vsurarū q̄nq̄ pmissa p pactū nō vāť apposita q̄ regreret stipulatio, vt. l. tirius de prescript. ver. sed Guil. q̄ nō presumať donū & ex
80 hoc ōt † q̄ instra vēditionū q̄ quotidie dñt & donauit si plus valeret nō operaťť aliqd in hoc, ita ipse no. in. d. l. si tibi. & p eo fa
cit q ꝯctus pſumit simulatus, cū res pro pte vēdit & p pte donatur, vt. C. manda. l. ab anastasio. & sic alibi ōt ipse ex eo q̄ fit in ꝯctu pſumit fraus & simulatio vt. l. j. §. q̄ onerāde. quarum rep actio nō da. & l. l. j. §. j. & §. fi. ff. si qs test. liber. eē inf. fue. Ego credo q̄ dicat male. nā in. l. ab anastasio est speciale in vēditione nominū seu ceſſione actionū & hoc fit fauoꝛe debitoꝝ ne potētioribus aut calumnioſis litigatoꝛibus subijciaňť, vt no. C. ne li. potē. l. j. ergo in ꝯrium est ius cōmune, vt. ff. de legi. ius singulare.
¶ Itē quero de pacto penali qd operet pmiſiſti nō petere sub pena an si petas noueť exceptio q̄ꝝ habebā p internētū penalis stipulationis rñ. non, vt. l. reſcriptū. §. si pacto. alibi tñ dī exceptio nouari. ff. ō pto. sti. l. j. §. quētionales i fi. magne gl. ſz ibi exceptio magis pmittit q̄ꝝ noueť, cū nō trāſfundať in alterā obligationē, hec aūt iō nō permittit nec nouať, q̄ nō deficit eqtas a qua venit exceptio, ibi sic. & adde q̄ no. ff. de arbi. l. ij. ¶ Itez querit vendidisti mihi rem, pactū postea opponimus vt ab emptiōe recedať qd opet. Rñ. si res erat itegra tollit vēditio ipso iure, alias per exceptionē. ff. de pac. ab emptione, sed qd si esset
81 actū, vt res que forte erat emptoꝛi tradita retradať venditoꝛi & a vēditione recedať qd operabit, rñdeo hic duo sunt pacta, vnuȝ vt retradať & hoc nō reſcindit ꝯctū ipso iure, q̄ nō tēdit ad hoc principaliter, ſz ad ꝙstituēdū nouā obligationē q̄ꝝ nō parit si fit nudū oīno. † Itē q̄ re nō itegra nō pōt ꝯctus ipso iure reſcindi sed anteq̄ꝝ venditoꝛi retradať res sua, res nō est integra, rursus post traditionē desijt esset pactū, q̄ trāſiuit in executionē, ergo non est reperire tempus quo possit contractus ex tali pacto reſcindi ipso iure. ita dicit lex. ff. de pac. ab emptione in fi. ſm pactū est vt a venditione recedať & istud pactū & re tradita venditoꝛi reſcindit ipso iure, q̄ tunc cōmittit pactū nō ab initio, nā cōditio ieſſe vī si retradať, cū ergo pactū purificať & cōmittit res reperit integra, ergo perinde est ac si ab initio nō interceſſiſſet traditio, & res ſp fuiſſet integra diuersuȝ si pactū ō reſcindendo esset sic cōceptus & cōmitteret ét ante rē reductā in pristinū statū, puta q̄ sic pactū ꝙceptū fuit vt ꝯctus reſcindať & ob hoc res retradať vēditoꝛi vt ita ītelligim⁹ q̄ Jo. dixit i. d. l. ab emptiōe.

Quid si pactum est ita ꝙceptū restituta re vēditoꝛi ꝯctus reſcindi & sic per ablatinū absolutū an p hoc videať pactū de rei restitutione interpositū rñdeo sic, vt. d. l. ab emptione. & arg. ff. de leg. iij. fidei
82 cōmiſſo. §. cū eēt, & maxīe q̄ꝝ † ꝯctus emptionis est reſpectiuus vñ eius efficacia nō ꝺȝ pendere. sed si ante retraditionē ꝙnieris ad pretiū habes exceptionē quentionis, rñdeo nō nisi rē retradas, q̄ hec cōditio ineſſe vī, vt. d. l. ab emptione. no. predicta locū habēt in pacto de reſcindēdo q̄ apponit post ꝯctuȝ. ſz si in contractu apponit dic vt not. ff. de dona. l. j. in glo. mag. & p Guli. in. d. l. ab emptione. in prin. & in pe. q. & p glo. de in diem adiec. l. ij. Juxta hoc querit Guli. si procuratoꝛ meus emit a te pcuratoꝛio nomine & eo nomine cōstituis te precario possidere an in me trāſferať dñiuȝ, & vī qđ sic. ff. de dona. qui mihi donatum. Guli. subtiliter dicit. ꝺdicit enim qđ duplex fictio non cadit sup eadē re, vt. l. j. C. de dotis pro. Itē qđ sicut non est dare seruitutē seruitutis, ita nō est dare fictionē fictionis, ſz in ꝓpoſito esset duplex fictio. vna qđ pcuratoꝛ possideat, alia qđ dominus fingať possidere. ergo ꝛc. pro hoc inducit ipse duas. ll. vna
83 dicit q̄ † ex vero contractu iure speciali in ciuitatē & eccleſiam transit dñium sine traditione. C. de sac. san. eccle. l. fi. alia lex dicit q̄ ex pollicitatione iure speciali obligamur ciuitati & eccleſie vt. l. j. de polli. alia dicit q̄ ex pollicitatione nō transferť ipso iure dominiū in eccleſiā ne ꝙcurrant duo specialia qđ pollicitatio obliget & q̄ ex ea dñium trāſeat. ita dicit. l. ff. de pollici. si qs rez. §. fi. Itē p ſua ſnia inducit. l. q̄ꝝ dicit bene facere. ff. māda. si vero nō remunerandi. §. j. & §. si filio. sed ꝯ vī casus. l. quia qđ possidet pcuratoꝛ dñs vere possidet nō p fictionē, vñ nō est hic nisi vna fictio p. l. ff. de preca. certe. §. j. & ff. de acq. pos. qđ meo. §. pcuratoꝛ. ego Gui. sentio q̄ ille leges loquunť vbi pcuratoꝛ vere possidet q̄ tūc q̄ alij possidet nudū ministeriū prebēt & p nudū factū eius q̄ nulla iuris ꝙstitutiōe mutabile est de his que possidet. ea. n. q̄ naturaliter. i. naturali facto nō iuris vinculo querunť p liberā pſonā nobis recte q̄rimus, q̄ factū eius iuris ꝙstitutio nō imutat vt dixi. ff. de acq. re. do. ea q̄. at hic pcuratoꝛ ficte possidet & q̄ ficte possidet nō pōt aliū suo ministerio verū possessoꝛē facere, maxime q̄ talis possessio ciuiliter acquiritur pcuratoꝛi, & ea que ciuiliter acquiruntur ꝛc. vt. d. l. ea que ciuiliter. de acquiren. re. do. dico ergo q̄ isto casu procuratoꝛ possidet & dñiū hȝ & actiōe mādati cogit vtrūq̄ cedere. ar. ff. ō acq. pos. pōponius. §. & si possessio. cū si. & cane tibi q̄ i. l. si

quis

quis rem.§.fi.potest esse alia ratio quam dicat Guil.s.q3 genus non corpus est in obligatione ⁊ generis nunq3 transit dominium de leg.j.non amplius.§.si quis horum.

84 **Nunc videamus** de quibusdaz pactis † que p se stant, sciendum est antē qó ista sunt generalia ⁊ generaliter valēt, fallit in pacto transactiōis qó non valet nisi in deductis in iudicium, q3 de lite ⁊ re per eam incerta transigitur nō de alia, vt no.ff.de pact.emptor.§.lucius. item fallit in his que ex testamento dependēt super quibus transactio indefinita nō habet vim generalem nisi inspectis ⁊c. vt.ff.de transac.l.de his.ff.quemad.te.ape l.j.specialis autem remissio valeret in expresso.ff.de ver.obli. qui rome.§.duo fratres.⁊.C.de pac.l.j.regulariter autem indefinita remissio valet in omnibus. vt ff.de lib.lega.creditor.§.gaio. ¶ Item queritur de effectu illius pacti quo mihi promisisti, q3 dare ei cui dari nō intererat mea an incipiat actio mihi competere si incipiat interesse, respondeo licet quo ad illum in cuius persona est destinata datio sit in pacto rem dari, tamē respectu stipulantis est fieri, vt.ff.de ver.obli. liber homo.in fi.⁊.C.de pac.debitori tuo.ibi, ex stipulatu ⁊c. Sed in factis crescit exactio secundū q3 crescit interesse ergo incipit exactio incipiente interesse, argu.hoc tenet Guil.ff.de pac.l.item queritur de effectu taciti pacti ⁊ dic vt no.in.l.pomponius.de neg.ge. Item

85 queritur † an valeat pactum quo promittitur nō appellare, respōdeo qó sic.l.tale pactum §.qui pronocauit.⁊ est tex.ff.quibus appel.nō licet.l.j.§.si quis professus, item queritur de pacto quo fit vt quis cōueniatur inquantum facere potest ⁊ valet quidez, vt.ff.ó pact.nō impossibile, ⁊ si in pari causa sit actor, diuersum si ex.l.nō ex pecto competeret, nam tunc melior est cau a eius qui tractat ó damno vt ibi no.q3 Guil.allegat in argu.ff.ad treb.matrē.in fi.l.

Nunc videamus de executione ⁊ implemento pactorum ⁊ dic qó aut pacta habent causam successiuaz aut momentaneam prima totaliter impleri nō possunt, vt not.C.de pac.l.j.⁊ de transac.sine apud.facit qó not.C.de vsufr.corruptionem.de ver.obli.pluribus.§.fin. itez facit.ff.de arbit.inter castel.⁊.ff.de solutio.in numerationibus. ℣. Deus. Actum sub anno Domini .M.cccxl. vigesimoprimo anno quo natus fuit Baldus. Laus Deo.

FINIS

Tractatus de Pactis, editus

per famosissimum iurisconsultum dominum Joannem Baptistam Caccialupum, de sancto seuerino.

Az ob aliquos casus ⁊ pestis timorem non iniustum superioribus mensibus doct.ob repentinas vacationes indictas quodam spatio vacauerint ⁊ legere intermiserint, ⁊ eapropter, nō potuerint affectatos ⁊ consuetos processus legendo facer̄, ⁊ ob hec cū ego Jo.Baptista de Caccialupis de sancto Seuerino minimus inter docto.in hoc Gymnasio Senensi legentes, viderez me nō posse residuo breui tēpore presentis anni absoluere titulū de pact.subtilissimum, necessariuz ⁊ vtilissimum vt deceret, quem tñ in voce prosequar vt hodie incepi, vtile putaui vt compendiosum tractatum scriberem de materia pactorum quem excerptum habebitis, Deo propitio, ex commentarijs maiorum nostrorum, ⁊ presertim domini Bald.de vbaldis de Perusio, qui de hac materia tractatum fecit nō negligēdum dum ageret annum.xxij.etatis sue. Conabor edere illum talem vt si illum alacri studio acceperitis in materia pactorum, videatis nos non mediocriter profeciss̄e, multaq3 preterea didicisse que illam materiam pactorum cōtingunt. Seruabo ordinē Bal. per infrascriptas questiones. ¶ Prima quid sit pactum. Secūda vñ dicat. Tertia quid differat a cōuentione. Quarta qd differat a ꝓmisso. Quinta qd differat a pollicitatione. Sexta qualiter inter se pacta formaliter distinguātur. Septima q̄l̄r ꝯbant̄. Octaua quādo presumantur ⁊ qualiter. Nona quos pacta ligēt. Decima quibus proficiāt. Undecima per quas personas nobis pactio acquiratur. Duodecima de qbus rebus pacta fiant. Tertiadecima de effectibus pactorum. Quartadecima de executione ⁊ implemento pactorum.

SVMMARIVM

1 Pactum est duorum plurium ve in idem tacitus consensus.
2 Stipulationem allegans illam probare debet.
3 Factum quando in pactis versari dicatur.
4 Accusandi casus quid obligatorijs denotat, non aūt ablatiuus.

¶ Prima questio, quid sit pactum.

Redeundo ad primuz videlicet

1 quid sit pactū, inrisc̄sultus in.l.j.ff.e. dicit † q3 est duoruz vel plurium in idem placitus ⁊ consensus. Duorum vel pluriz dixit ad differentiam pollicitationis que solius est offerentis promissio. vt.l.placitum.ff.de pollici.⁊ dicetur.j.q.v. Placitus ⁊ consensus dicitur ad differentiaz stipulationis que nō absolutus rudis ⁊ informis cōsensus, sed consensus verbis solennibus declaratus. vt l.j.cū si.ff.de ver.obli.⁊.l.ij.§.fi.ff.si cer.pe.⁊ ideo q3 ꝑsensus qui est facti.vt.l.cōsilio.in fi.ff.de cura.fur.⁊.l.bone fidei.§.j.ff.de ac qui.re.do. desideratur in pactis dicitur factum versari in pactis aut in stipulatione quia iuris solennitas desideratur que illā substantificat dicitur ius versiari, vt.l.si vnus.§.pactus ne peteret.ff. eo.ti. ¶ Declaro predicta si cōsideretur stipulatio ꝓut est in fieri, tunc ius in stipulatione versatur quo ad solēnitatē q3 stipulatio est actus legitimus ⁊ solennis, vt predixi, Si vero cōsiderat stipulatio ꝓut est iam perfecta ⁊ producta nō tñ intentata, adhuc in iudicio, ⁊ tunc ius continetur in stipulatione .i. continetur vel obligatio vel liberatio efficacissima, cū n.stipulatio habeat plurimum roboris a iure vt singulariter declarat Bar.in.l.singularia.ff.si cer.pe.plurimum potest in suo effectu. ¶ Si vero considereturstipulatio ꝓut intentatur in iudicio, tunc etiam dicitur

2 ius versari. id est ꝓbatio solennitatis, † q3 qui allegat stipulationem debet illaz probare vt habet̄ in.l.sciendū.ff.de ver.obli.⁊ in. l.j.C.de vsuris.cū si.vnde facile est allegare ⁊ probare pactum, ſz difficile est ꝓbare stipulationē per testes, q3 non sufficit probare interrogationem ⁊ responsionem nisi probetur q3 incōtinenti.vt.l. continuus, in prin.ff.de verbo.obli.⁊ singulariter not.in.d.l.j.C. de vsuris.vnde si testes dicunt q3 in aliquo actu interuenit stipulatio, interrogati quomodo sciunt, dicunt q3 viderunt ⁊ audierunt quando precessit interrogatio ⁊ secuta est responsio. illud dictum non probat stipulationem secundū Bar.⁊ Bal.in.d.§.pactus. ⁊ in.d.l.j.C.de vsuris vbi plerique post Cyn.aliter tenent in hoc

3 vltimo igitur ꝓ veritate ibi videndum. † Ceterum dum dixi qó in pactis versatur factuz consideremus primo pactum duz est in fieri, ⁊ tunc in pacto versatur merū factum, idest nudi consensus ministerium, nō.n.requiritur ad esse pacti q3 ius adminiculetur sed sufficit q3 non resistat.vt.l.legitima. ⁊.l.paciſci.cum si.j.eo. Secundo consideremus pactum post natiuitatem suam anteq3 venerit ad cōflictum iudicij, quod verbum habes in.l.fin.C.cōninationes vel epistolas.tunc similiter dico q3 in pactis versatur factum.s.merum a iuris solennitate abstractum, licet ex eo oriat̄ naturalis. Tertio cōsideremus pactum prout in iudicio intentatur ⁊ allegatur, tunc similiter in eo factum versatur, quia sufficit solum factum proponere ⁊ probare rudem consensuz. vt per doc. in.d.§.pactus ne peteret.⁊ singulariter per Barto.in.l.si is qui pro emptore.ff.de vsuca.

¶ In idem dixit non in eodem vt denotetur q3 consensus debeat esse de eodem non circa idem, nam licet in vnam sententiā tu.⁊ ego curramus, tamē istud non est pactum ſm Azo.in summa huius ti.⁊ Bal.hic Jac.bu.hic in lec.nona dicit quosdam dixisse q3 ideo iurisconsultus dixit in idem in accusatiuo, nō autē in eo-

4 dez in ablatiuo. † q3 accusatiuus denotat qd obligatorijū, sed ablatiuus nō. vt si cōuenimus in scribendo, nam hic nō est pactum q3 nō est obligatorium, quā differentiaz dicit Jaco.bu.se nō videre inter accusa.⁊ ablat. Subdit tñ posse dici quando prepositio in, iungit̄ cū accusatiuo denotet cōuentionē super aliquo non facto nec i esse producto ⁊ tamē est obligatorium, cum obligatio semp sub verbis futuris concipiat̄.l.stipulationis.§.stipulatio.ff.de ℣bo.obligato. sed quando iungitur ablatiuo, tunc denotat aliquid iam factum ⁊ in esse productū, q3 sub verbis presentis tēporis nō constituitur obligatio, cum ergo.l.j.loquatur de pacto quod est obligatorium, ⁊ sic futurum respicere debet, ideo subiungit accusatiuum ad quod dicit facere illos versus. In campo curo ⁊c. Sz hec pertinacibus relinquamus.

SVMMARIVM

1 Pactū a paciscendo dicitur, q̄ concordie actus q̄dam dicitur.
Pactio significare dicitur pactum prout in fieri reperitur.
2 Instrumentū dicēs aliquos pactum fecisse super iniurijs sibi illatis, intelligitur de pace facta.
Pax & concordia quod inter se discrimen habeant.

Secundo quero vnde dicatur pactus. iuriscō. in.d.l.j.ff.e. dicit q̄ dicit a pactione. i. pacis actu. paciscī. n. est quidaz actus cōcordie, & ab isto actu pacis dicit pactus sicut actus. i. causa, sed pactio a pacto dicitur vt derivatum a derivante, ſm Isid. quē refert glos. in.d.l.j. vbi Vlpi. aliter loqtur dicens q̄ nomen pacis dicit a pacto. solvit Bal. hic q̄ Vlpi. loqtur de pace probata p̄ cōtractū pacti. Isidorus de pace intentionis per quā ad paciscendum invitamur. vel dic ſm doc. in.l.j. q̄ pactus dicitur a pactione. s. intellectualiter nō ad literaz, qz pactio significat pactū prout est in fieri & sic se hz per prius, pactū vero significat effectuz prout est in facto esse, & hoc se hz per posterius, qm̄ ex pactione resultat pactus. pax vero est pactum speciale q̄ fit super inimicitia & discordia, & ideo prius ponitur pactum tanq̄ genus & subijcit pax tanq̄ species intelligendo de pace cōventionali q̄ precessit inimicitia, que pax cum sit pars pacti in minus se hz q̄ pactū. alio tm̄ modo posset dici pacem in plus se habere q̄ pactū, nā pax est concordia animorum que p̄t esse et circa pactū vbi nulla precessit inimicitia seu guerra. s. inter illos qui concordāt, & amicantur adinvicē. ita no. declarat tex. d.l.j. cū glo. & do. Jo. de lig. in tractatu de pace. circa prin. & placet mihi dicta declaratio. Ex qbus infertur p̄ doc.
2 & maxime Bal. Ang. Rapha. & Paul. in.d.l.j. † q̄ si in instrumēto dicat q̄ partes fecerunt pactū de iniurijs sibi illatis intelligatur esse facta pax. adeo q̄ sufficeret et in terminis statuti pacē requirentis, q̄ profecto est valde no. qbus adde ſm Bal. ibidem q̄ pax est plena discordiaz sedatio, cōcordia vero est remissio iniurie, & ex cōsequenti differunt. adde Spe. in tit. de tren. & pace. & Bal. ibi in addi. vbi dicit q̄ aliud est cōcordia iniurie sive eius remissio, aliud pax. q̄ puto not. idē Bal. in.l. de fideicōmisso. C. de trāsact. dicit q̄ cōcordia est qes vel pax. de quo et p̄ Arch. in .c.j. de immu. eccle. li. vj. Cōsultus et Bal. a qbusdā theologis q̄ sit differentia inter pacē & cōcordiā rndit cōcordiaz esse sine interventu amicite, pacē cū interventu amicitie. vt refert Raph. in.d.l.j. Inferēs q̄ si post pacē factā fuerit offensus. offendēs pōt dici p̄citor. non sic post habitā p̄cordiā & ō mā vide in.l.si tibi. §. q̄dā. j. eo. q̄ tene meti vt scias an p̄bata p̄cordia videat p̄bata pax.

SVMMARIVM

1 Pactum in quo a conventione differat.
2 Pactum dupbus modis attendi potest.
3 Convenit verbuz, an in dubio importet stipulationē vel pactum.

Tertio quero quid differt pactū † a conventione. dicendū q̄ differt vt specis a genere, conventio ergo est & dicit a cōvenire. omnes ergo q̄ semel convenium id est congregātur cōventionē faciunt sine ex diversis locis in vnuz cōgregant sive singuli propijs animi motibus in vnū consentiant. l.j. §. conventionis. j. eo. Aliter sumitur cōventio pro iudiciali inquietatione. Pactuz autem suam specialem significa
2 tionē hz vt dictū est hic. Bal. hic dicit, adde † q̄ pactum potest considerari dupliciter, vno modo prout in est, & tūc in qnolibet cōtractu reperitur pactū consideratū vt conventio in genere. vt.d. §. conventionis. Scō modo prout est quid speciale & habet ppriā denominationez pacti, & hoc modo accipitur in ti. de pac. ff. & C. ſm Bal. in rubr. C. eo. qđ not. nec ignores quod aliud est paciscī, aliud est renunciare, aliud simpliciter cōsentire, vt p̄ Bal. in.d. rub. C. eo. vbi videas pulchras illationes, & ibi dicī. & in.l.j. C. eo.
3 ti. † An a'it verbuz, convenit, positū in instrumēto vel p̄nata cautione vel prolatū a teste in dubio importet stipulationē vel pactuz vide p̄ doc. in.l.j. C. de vsu. & in.l. lecta. ff. si cer. pe. vbi et tradit, qđ sit latius an verbū cōvenit vl verbū p̄misit de quo et per Jacbu. l.j. C. de p̄cu. & singulariter p̄ Bal. in.l. sicut. C. de act. & obli.

SVMMARIVM

1 Pactum in quo differat a promisso.
2 Promisit verbum, in instrumento positum, an debeat intelligi p̄ stipulationem vel, per pactum.
3 Convenit & promisit verba, qualiter inter se differant.
4 Promisit verbū, qñ stipulationē, & qñ pactū importare dicatur.

Quarto queritur quid differt
1 pactum † a promisso dicendus ſm Bal. hic q̄ plus & minus cōtinere potest promissus q̄ pactuz loquendo de ea cōtinentia que versatur circa solennitatez. nam promissus ad pollicitationez non aptatur pactuz. Item ad stipulationem adaptatur p̄missus, pactum autē separatur a stipulatione & pollicitatione. vt probat tex. no. in.l. sciendū. §. dictum. ff. de edil. edic. & not. glo. in.l.j. §. aut in eo. Et ideo infert Bal. hic q̄ sive in instrumento sive alibi vbicunq̄ reperiatur pactus est, nō intelligat vnq̄ de stipulatiōe nec de pollicitatione, sed de pacto nudo, nisi de vestimēto doceat, cū .n. vestimentū sit aliud ab eo q̄ vestitur, & sic extrinsecus summat vt.l. quesitū. §. ea vero. & l. fi. de fun. instruc. non presumitur. l. que cunq̄. ff. de pub. † si vero istud verbuz promisit, incertuz sit instrō
2 vel cautione p̄nata vel prolatū a teste, vtrū intelligatur per stipulationē vel p̄ pactū vel per pollicitationē tractavit Bald. hic, sed doc. latius in.d.c.j. C. de vsur. & in.d.l. lecta. & in.l. sciendū. ff. de ver. ob. vbi late ō hoc. Nec te lateat q̄ Ponta. & qdā Moder. in.d.l. lecta, dicunt q̄ verbū promisit est generalius q̄ verbū cōvenit, qz verbū cōvenit solūmdo importat cōventiones simultaneas. vt.d. §. conventionis, sed verbū, promisit. importat et pollicitationē vt est tex. in.d. §. si dictū. & in.l. pactū. de pollicita. Bar. vero Bald. Ang. & Saly. & Rapha. in.d.l. lecta dicunt q̄ verbuz cōvenit est generalissimū ad omnē cōventionem tacite vel ex
3 presse factam. vt.d. §. conventionis, cū seq. verbuz vero promisit non est ita latuz. vt.d. §. dictum. † Dicendum est qđ inter ista verba hoc interest q̄ vnum est generalis altero ſm qđ nō simpliciter vt patet ex predictis. & late dixī in.d.l. lecta. Illud singulariter notabis q̄ si in instrumēto reperit qđ Titius promisit permutare cū Seio, qđ intelligitur nudo pacto nō autez p̄ stipulationē nā cū instrm̄ exprimat contractum innominatum permutationis non includit oppositam speciē. i. cōtractum nominatuz stipulationis, qz nō compatitur vnum cum reliquo secundum Bal. in.l. sicut. C. de ac. & ob. in.q. pe. si enim intelligeretur per stipulationē fieri disgressio de contractu innominato ad nominatū. vt.l. ex placito. C. de rerum permu. & ideo non haberet locum penitentia nec condictio ob causam, nam stipulatio apposita in contractibus innominatis facit vt causa non secuta non possit intentari condictio ob. cau. pro repetitione datorum, sed agendum est ad observantiā ita dixit Bar. clarius q̄ alibi in.l.ij. C. de condi. ob caus. de quo arti. vide per Bar. in.l. si pecuniam, & melius in.l. fi. ff. de condi. ob. cau. & ista perpetuo menti tenebis. Et tenendo illaz conclusio
4 nem que videtur communis in dictis locis † qđ verbum promissit prolatum in instrumento vel scriptura p̄nata in dubio importet stipulationem, prolatum vero a teste importet pactum nudum, ratio diversitatis est ſm Bal. hic qz notarius nunq̄ conficit instrumentū nisi inter presentes. vt in auc. de tabel. §. nos autē, vt cuz ex scriptura tabellionis presentia pertinet comprehendatur stipulatio presumitur. l.j. C. de contraben. & com. stipu. testis autē testificatur de eo q̄ fit inter absentes quod not. Ideo autem verbū promisit prolatū a teste intelligitur quod nudo pacto, nō aūt per pollicitationez, qz nudum pactum est medium inter stipulationem & pollicitationez, & in dubijs media via eligitur. vt.l. antiqui. ff. si pars here. pe. & insti. de rerum divi. §. placuit. alias differentias inter testes & scripturaz vide not. p̄ doc. in.d.l.j. C. de vsuris.

SVMMARIVM

1 Pactum quid discriminis importet a pollicitatione.
2 Pollicitatio obligationem in se naturalem non continet.
3 Pactum in quo a pollicitatione differat.
4 Presentia in actu favorabili consensum & acceptatioem inducit.
5 Donatio facta pauperibus nō valet nemine p̄cio illis recipiente.
6 Pollicitatio quando locum habere censeatur.
7 Promittens privato pollicitatione sola non obligatur, etiā opere cepto.
Pollicitator qui solvendo non reperitur inquantum teneatur.
8 Heres pollicitatoris in quantum teneatur.
9 Promitens pollicitatione, ob honorem non suum, an teneatur perinde ac si ob suum.

Quinto queritur in quo differat
Pactum a pollicitatione. Bal. hic. dicit quod pollicitatio est solius promittentis sponsio. vñ absens quis pollicitet nō directa.
sponsione.

ſponſione per nnncium vel epiſtolam, ſed cum dirigitur, ⁊ acceptaꝫ, qꝛ duoꝝ ꝙſenſus intervenit, pactū eſt, vt l. pactū. ff. de polli. ité differt qꝛ ex pacto vnicuiq; regulariter obligamur, ex pollicitatione vero non niſi vel in vniverſitati vel ciuitati, vel collegio alicui vel eccleſie ſpōdeamus, ⁊ tunc ſi cū cauſa puta ob honoꝛē vel cauſaꝫ ab initio efficaciter aſtringimur. ff. de polli. l. j. §. j. ⁊ d. l. pact. cū ſi. que ꝛba not. ſubdit idē Bal. hic in trac. de pac. q; pactū ſi non ꝓducat obligationem re vel aptitudine nullū eſt ét ſi cū eccleſia vel loco venerabili ineatur. vt not. C. de
2 ſa. ſan. ec. l. illud. † Jn pollicitatione diverſuꝫ eſt qꝛ pollicitatio non hꝫ in ſe naturalē obligationē. nā obligatio naturalis parte obligati, ⁊ eius cui obligatio queriť dř habere ꝙſenſuꝫ. vt j. eo. l. j. ⁊ ff. de ſoln. l. ſtichum. §. naturalis. q cōſenſus non intervenit vtrinq; in pollicitatione vt dictū eſt. hoc tꝫ elegāter Guli. in. l. ſi vnus. §. pactus ne peteret j. eo. ⁊ ſequunť ibi Bal. ⁊ Raph. qō not. vnde tex. in. d. l. pactū. dicit q; eſt quaſi debitū illud q; per pollicitationē ꝓmittiť, ⁊ ideo lꝫ non oriať vera naturalis ex pollicitatione oriť tñ quedā quaſi naturalis, ſed dicit Bal. hic in. d. ver. §. pactus, ſimpliciter tꝫ poſt Guli. naturalē non oriri. Et ſubdit Bal. hic q; quedā ſunt q̄ nō gerūtur niſi ab vna ꝓſona, vt pollicitatio, ⁊ in iſtis cū de neceſſitate ſit nō intervenire conſenſuꝫ aptū ad ꝙtractū, qꝛ tūc tranſiret in pactū ab vtraq; parte, ſed qñ ab altero nulla eſt ꝓpria naturalis ſed eſt q̄dā q̄ſi naturalis q̄ a lege dať, ciuilis aūt vera eſt. ⁊ nativa intelligit Bal.
eo caſu quo ex pollicitatione deť actio. Subdit idē Bal. hic in
3 char. iij. † qō pactū differt a pollicitatione, qꝛ pollicit, veſtitur implemento ꝙ ſeipſuꝫ favoꝛe voti, ⁊ pietatis. vt. d. l. j. §. cepiſſe. de pollic. ſed pactū veſtiť implemēti non ꝙ eā ſed ꝙ alinꝫ. vt. C. de pac. l. petens. cū ſi. hec Bal. Nunc vt vtiliter paſci poſſit ingeniū tuū ad ſaturitatē, o ſtudioſe aperiamus hāc rē aliquā-to vlteriꝰ. Ecce tex. in. d. l. pcñ, dicit q; pollicitatio eſt ſolius deferentis promiſſio. ſcilicet alicui facta ⁊c.

¶ Opp. q; imo ex illo videať reſultare pactū ⁊ ꝙſequēter in effectu nō differūt. nā tacēs ⁊ patiēs videť ꝙſentire bis q̄ ſe p̄ſente agunť in favoꝛē ſuū. l. ſi remunerādi. §. ſi paſſus. ⁊. l. q patiť. ff. mandati. ꝙſenſus. n. tacitus p̄ſumiť vbi agiť de re ꝙcupiſcibili ⁊ favoꝛabili, vt no. in regula, q tacet. de regulis iuris in. vj. ⁊ hř ꝓ Jnno. i. c. in Geneſi. de electio. ⁊ tꝫ Bar. in. l. q̄ dotis. ff. ſoln. matrimonio. ad idē tex. iuncta glo. in. l. donationis. §. ſpecies. ff. de dona. vbi donatio facta p̄ſenti ⁊ tacēti vꝫ. idē ꝓbať in. d. l. illud. iuncta glo. ⁊ tñ certū q; donatio ad eius validitatē regrit ſtipulationē vel pactū nudū, ⁊ ꝙſequēter partiū ꝙſenſuꝫ, vt no. in. l. cū pater. §. menio. de leg. ij. ⁊ inſtitu. de dona. in ꝓncip. ⁊ ꝓ
4 Bar. ⁊ docto. in. l. iuriſgēt. §. ſed cū nulla. j. eod. † Dꝫ ergo q; p̄ſentia in actu donationis ſeu favoꝛabili inducit ꝙſenſuꝫ ⁊ acceptationē, ergo reſultat pactū, ergo vř q; pollicitatio non differat a pacto, reſpō. q; pollicitatio dř ſolius offerēt-is ꝓmiſſio. ſ. facta abſenti aut in favoꝛē abſentis, ⁊ ita dꝫ intelligi. d. l. pactū. ſ. q; pactū eſt duoꝝ pluriū ve ꝙſenſus in idē exp̄ſſus vel tacitus mō p̄dicto vt colligiť ex verbis Cy. in. l. j. C. e. dū ponit de renūciatione facta p̄ſenti, pollicitatio vero vt ſolius offerentis ꝓmiſſio facta. ſ. abſenti. q; ſi facta eſſet p̄ſenti ⁊ tacēti non eſſet pollicitatio, ſed pactū reſultās ex cōmuni ꝙſenſu. ita formaliter declaravit hāc difficultatē Jo. de imo. in repeti. c. cū ꝙtingat. de ireinrā. char. ix. col. xxxv. idē ⁊ melius ⁊ accuratius exp̄ſſit Abb. ſicu. in repe. c. p tuas. ō arbi. char. vij. idē colligiť de mē te doctoꝝ poſt glo. ibi in. d. l. illud. ⁊ Bal. in. l. iuriſgē. §. igitur nuda. j. eo. in lectu. noua Papiēſi. ⁊ in repe. l. ij. ff. de iniur. circa fi. ij. q. p̄n. ⁊ in. l. ſeniū. C. q teſt. fa poſ. Et Ange. in ſua diſputa. refulgēti, vbi diſputat intellectū glo. d. l. illud. ⁊ Jo. an. in addi. Spe. in tit. de inſtru. edi. in tract. executo. dū diſputat intellectū glo. d. l. illud. vbi inter cetera elegāter dicit poſt Guliel.
5 de cn. † q; lꝫ ſufficiat ſola volūtas teſtātis, vel legātis, ⁊ maxime in legatis factis paupibus, cū in ſupmis iudicijs non referat cuꝫ quo qs loquať. l. cū př. §. donationis. ff. de lega. ij. in donatione tñ inter vinos dicit Accur. illā non temere factā paupibus, niſi ſit q; p illis recipiat, vt no. in. d. l. illud. ⁊ tñ illud q; dať paupibꝰ Deo dať q; eſt vbiq; p̄ſens. Subdit ibidē Jo. an. ꝓ Gul. de cn. q; qꝛ ciuitas ⁊ pauperes equiparanť vt in. d. l. illud. ⁊. l. fi. eo. ti. ⁊ pollicitatio facta ciuitati ſine cā non tꝫ. vt. d. l. j. de polli. niſi facere cepit vbi ex cā ⁊ tꝫ. vt eo. ti. l. ob cām. q; ſi donās paupibus exp̄ſſiſſet cām dicēdo q; donabat paupibus illius loci cē tū pp magnā penuriā victualiū q̄ tūc erat ibi, qō tūc pollicitatio obligat ex quo facta erat cū cauſa de qua ꝙſtabat. vt. d. l. ob cām. ⁊ l. pp. eo. ti. vt ibi latius Rapha. ⁊ in. l. iuriſgē. §. q;mo j. eo. dicit q; qñ pollicitatio fit ciuitati ⁊ ciuitas ꝙſenſit, eſt pactū nudū ex quo nō ꝺberet naſci actio niſi ſpecialitate. l. B approbātis, ſi vero non ꝙſenſit eſt pura pollicitatio de qua dōm vt ſupius. Volui noniſſime videre illū ti. de pollici. q nullibi. ꝙ doc. eſt bñ declaratus, ⁊ tādē collegi q; in illo ti. tria declarant primo qñ habeat effectū pollicitatio. ſcḋo inquātū teneať pollicitaꝛ ſi panꝙ cuaſerit. tertio inquātū teneanť heredes pollicitaꝛis ſui vel extranei ſi ſoluendo non appareant.

6 ¶ † Circa primū ꝙclude q; pollicitatio dř qñ fit alicui ⁊ illius ꝙſenſus nō ꝙcurrit acceptās, vel qꝛ erat abſens, vt ſepius eſt dictū. Jdē puto ſi erat p̄ſens ⁊ exp̄ſſit q; nec acceptabat nec recuſabat ⁊ ſic eſt ſolius offerētis ſpō. vt. d. l. pactū. Jté ꝙclude q; pollicitatione non obligeť niſi qñ pollicitet ciuitati, vel vniverſitati, vel collegio, vel eccſie, vel paupibus alicuius loci. vt. ſ. dicť, ⁊ tunc ita demū obligať efficaciter ⁊ ab initio ſi cuꝫ cā, puta ob honoꝛē decretū, vel decernendū, vel ſimilē cauſam puta pp incēdiuꝫ, vel terremotuꝫ, vel aliqñ ruinā que rei publice ꝙtigit alias ita demū ſi ceperit opus q; facere ꝓmiſit, vel ciuitas inciꝑi. fecerit ſub p̄textu illius ſponſionis vt. d. l. j. §. j. ⁊ §. cepiſſe. ⁊ d. l. pactū. niſi. n. ceptū ſit opus nō obligať qs ex pollicitatione ſine cauſa, ét ſi ꝓ epiſtolā promiſerit, vt. l. charidemus. eod. ti. Jllud tñ ſciēdū eſt q; ſi qs vt honoꝛibus fungereť opus ꝓmiſiſſet, honoꝛes ſubire cogēdū, ⁊ opus ꝓmiſſuꝫ facere. l. in p̄atis. ff.
7 de polli. † qñ vero alicui p̄vato qs pollicitatione ꝓmiſerit ſine cū cā ſive ſine cā non obligať ét opere cepto. qꝛ. l. nō caveť pollicitationē opari niſi in caſibus p̄dictis, ita intelligo hāc mām fateoꝛ ét q; ſi qs ex pollicitatōie rē tradiderit municipib⁹ ⁊ vēdicare eā velit repellēdus eſt a petitione. eqſſimū eſt. n. huiuſmodi volūtates in ciuitates collectas penitētia non revocari. vt. d. l. pactū. §. q;mo. ſi municipes deſierūt poſſidere actio in factū eis cōpetet vel vtilis in reꝫ. d. l. pactum. in fi. circa quod vide Bar. in. l. ſi qs reꝫ eo. ti. not. loquēt-ē in. d. l. traditio. C. de pac. Circa fm, vꝫ inquātū teneť pollicitaꝛ ſi ſolvēdo nō eſſet. dico q; ex pollicitatione quā qs fecit ob honoꝛē apud rem pub. vel cū cā tali q̄ ipſuꝫ obligaverit. vt. ſ. dixi, ipſe teneť inſolidum, ſed ipſe donaꝛ panꝙ factus ex pollicitatione ſine cauſa facta qua tenetur operis initio quintam partem patrimonij ſui debet. l. ex pollicitatione. ff. eo. ti. ⁊ ibi not.

8 ¶ † Circa tertiū vꝫ inquātum teneanť heredes pollicitaꝛis. Conclude q; ex pollicitatione facta ob honoꝛē habitū vivente pollicēte eris alieni loco habeť ⁊ in heredū p̄ſona nō minuiť. vt d. l. ex polli. ⁊. l. toties. in p̄in. eo. ti. Si vero ob honoꝛē ꝓmiſerit ⁊ anteq̄ magiſtratuꝫ inierit deceſſerit heres non teneť ad aliqd qñ opus non erat ceptū illo vivēte. l. ſi qs honoꝛē. ⁊. l. q honoꝛis. eo. ti. Ob id vero q; opus ꝓmiſſuꝫ ceptū eſt ⁊ pollicitatio extra cāꝫ ⁊ honoꝛis facta erat quo caſu ſolo operis initio erat obligatus ſi bona liberalitati ſoluēdo nō ſint, extranenm heredē in qntā partē patrimonij defuncti, liberos in decimā teneri certū eſt, vel opus ceptū p̄ficere. vt. d. l. ex pollici. ⁊. l. pe. eo. ti. ita tādē colligi ex legibus illius ti. ⁊ ex gl. ⁊ dictis Jaco.
9 de are. ⁊ Dy. in. d. l. toties. † Supereſt ſcrupulus quid dicendum qñ quis pollici. promiſerit ob honoꝛem non ſuum ſed alienum. Utrum ſit dicēdū idē q; qñ ob ſuū honoꝛē. Ja. de aret. in d. l. toties. dicit quoſdā tenere q; teneť ita demum ſi ceperit ſolvere vel facere, vt. l. j. §. j. de poll. ⁊. l. eſtimatione. ⁊. ff. de mune. ⁊ bono. ⁊ ita videť ſentire in. d. l. toties. §. j. ꝙ quos dicit videri tex. ibi parificatur bonoꝛ ſuus ⁊ alienus. ipſe cum Ja. de aret. videť ſentire qō poſt monitionē parificentur ſed ante differunt cogita qꝛ nō reperi iſtud poſt eū ab alio examinatū. Jſta ſit vobis ſummula brevis totius ti. de pollici. qui ſolet facere muſare doc. ⁊ ſcholares, nec alibi ita plene invenietis.

SVMMARIVM

1 Pacta qualiter inter ſe diſtinguantur formaliter.
Pactoꝝ multiplex diviſio.
2 Pacta que actionem producant ⁊ que exceptionem.
3 Eſtimētū rei interuētus locū hꝫ in innominatis cōtractibus.
4 Penitentie non eſt locus in innominatis contractibus.
Interventus rei an ſemper pactum veſtiat.
5 Contractus innominati per vt, ⁊ per ſi, poſſunt fieri.
6 Actio preſcriptis verbis que ſit ⁊ vnde dicatur.
7 Contractus innominatus reſpectivus nō dicitur, datione ⁊ facto per modum cauſe non ſe habentibus.
8 Cōtractus qñ ſcōm modum ineundi contractum iudicentur.
9 Donatio an ſit ꝛctus inominatus ⁊ an i ea locū hēat pēitētia.
10 Contractus innominati an poſſint per, cum, fieri.

Cõtractus inominati an fiant qñq; p ablatinos absolutos.

11 Contractus vt ex quatuor innominatis dicatur, que necessario requirantur.

12 Penitentia qualiter locum habeat in contractibus innominatis ante implementum.

13 Obligatus ob causam futuram, penitentia ductus tollere potest illam causam.

14 Datio pecunie facta alicui vt eat aliquo, conventionem quandam presupponit intellectualiter precedere.

15 Penitentia locum non habet in contractu innominato ad pias causas facto.

16 Pactum quando contractui coherere aut inesse dicatur.

17 Pactum quando cõherentia contractus vestiri dicatur.

18 Pactum vere inest contractui quod factum est anteq; partes contractum pro absoluto habuerint.

19 Contractus est cuiuslibet forme receptiuus in fieri existens.

20 Pactum contractui appositum incontinenti ꝛ ipsi dans legez censetur inesse eidem.

21 Pactum contractui nominato ꝛ vestito coherens, illi legem dare censetur, ꝛ eidem inesse.

22 Actio oriri dicitur ex pacto q; ꝙtractui incõtinenter apponit.

23 Actionẽ ex contractu oriri, vel ex pacto quod contractui inest, equiparantur.

24 Venditori ex emptione emptoris competit actio ad pretium, ꝛ emptori actio ex vendito ad rem venditam.

25 Pactũ ex internallo adiectus contractui ipsum non informat.

26 Actio prescriptis verbis non datur nisi ex vno ex tribus contractibus innominatis.

27 Pactum quod iuxta contractum apponitur quandoq; idem quod contractus continere censetur.

28 Actionis none partus necessario consequitur antique actionis informationem.

29 Hominum legati diuerso respectu penes heredem esse censetur ꝛ penes legatarium.

30 Actio vetus ex contractu seu ipse cõtractus pacto incontinenti apposito informatur.

31 Actio quedam prescriptis verbis oritur ex pacto incontinenti apposito velut contractus coherentia vestito.

32 Actiones plures habere omnium interest.

33 Contractus duo specie differentes simul ꝙcurrentes effectus inducunt pluralitatem.

34 Pactũ quibus ꝙcurrentibus vestiatur coherentia cõtractus.

35 Vestimentum coherentie contractus in cõtractibus stricti iuris locum non habet.

36 Contractus tunc pactum vestire dicitur, si ex eadem causa pactum, ꝛ contractus efficiantur.

37 Pactus in contractu re contracta, nec informat, nec parit.

38 Coherentia contractus nedum vnum pactum, verum etiã omnia pacta incontinenti apposita informat.

39 Pactum nudum iure singulari actionem pariens, pactum nudum non vestit illi coherens.

40 Pactum factũ ad excipiendum valet qñq; ad agendum.
Vestimẽtũ rei traditiõis nõ differt a vestimẽto rei iternẽtus.

41 Pactum in traditione vel iuxta traditionez factum tribus cõcurrentibus actionem producit, ꝛ ab ea vestitur.

42 Pactum in rei traditione presumitur factum, qđ traditio non soleat fieri sine pacto.

43 Vestimẽtũ rei internẽtus, ꝛ rei traditionis eqpollere dñr.

44 Bonare absq; traditione non differt ab eo q; est ꝓmittere.

45 Pactum de vendendo differt a venditione, ꝛ pactum de donando a donatione.
L. si quis argentum. C. de donatio. in quibus donationibus locum habeat.

46 Donatio presumpta an veniat sub. l. si qs argentũ. C. de donat.
Donatio vera non presumitur si indebitum soluatur.

47 Presumptio vna cum vna specialitate põt qñq; ꝙcurrere.

48 Donatio remuneratoria an gaudeat priuilegio. l. si quis argentum. C. de donatio.

49 Pacta in rem que fint ꝛ que in psonã, ꝛ qualiter discernant.

1 **Sexto queritur** †qualiter inter se pacta forma liter distinguant, dicit ƀ Bal. q; inutilia ab vtilibus distinguunt per essentiã. naz vtilia pacta hñt esse, inutilia nõ. l. iurisgẽ. §. pactoz. ꝛ. l. si vnus. §. pacta. j. e. ꝛ. l. pacta que ꝛ. C. eo. Itẽ vtilia inter se distinguunt essentialiter ꝛ formaliter, accipiẽdo formã p essentia, qz forma dat esse rei, ꝛ inq̃ntum ꝙseruat, est idẽ forma qđ essentia. l. iul. §. fz ꝛ si qs. ff. ad exhib. ꝛ. l. qsitũ. §. illud. de leg. iij. Vtiliũ enim pactoz q̃dã actiones pariunt, q̃dã exceptiones, q̃dã sunt in rẽ, q̃dã in psonaz, 2 q̃dã ad tps certũ vel incertũ, q̃dã ꝓpetua. † Actionẽ ꝓducunt pacta vestita, exceptionẽ tñ ꝓducũt pacta que nuda sunt, vt. l. iurisgentiũ. in prin. ꝛ. §. sed nulla. cũ seq. j. eo. ꝛ. l. in bone fidei. C. eo. rõ est ꝑm Bal. hic, qz in pactis nudis versat factũ nuduz, ꝛ sine solẽnitate iuris, ꝛ iõ ius vt ciuilis obło ꝛ actio que oriũtur ex ꝙcursu solẽnitatũ nõ nascunt, nãlis aũt obło nascit, ꝛ inde exceptio que sola nitit eqtate. l. q etate. ff. de do. exce. ꝛ. l. stichuz. §. nãlis. ff. de sol. ꝛ est rõ qz naturalis obło pẽdet a facto, ꝛ ꝙsensu, ciuilis aũt a iuris solẽnitate. nõ. n. orit nisi soleniter. ergo cessante solẽnitate iuris eiusdẽ iuris remediũ cessat, que ꝛba not. adde q; ciuilis oritt et qñ lex assistit ꝛ approbat pcñ, qz ſbsit cã. d. l. iurisgẽ. §. sed in alium. ꝛ. l. legitima. j. eo. cã aũt subesse dz. l. 3 vestimẽtalis. puta datio vel factũ, vt not. in. d. iurib. † ꝛ hec appellari solet vestimẽtũ rei internẽtus, qđ hz locũ in ꝯctibus innominatis, puta si agamus tu ꝛ ego nudo pacto de permutãdo meũ. ff. cũ tuo. C. ab initio non nascit aliqua obło ciuilis, sed naturalis ꝓp ꝙsensum, ꝛ illi nãli addit ciuilis statim secuta cã. i. implemẽto secuto, ꝛ sic pactũ vestit rei internẽtu. Itund aũt vestimentũ, ꝓducit tñ implẽti, vt. l. i. ff. de re. ꝓmu. cũ si. Illud circa predicta ꝓpetuo notabis, qđ hz alis obło ꝛ ꝙsignatio soleant hre vim traditionis, vt. l. acceptã. C. de vsur. cũ si. ꝛ ꝙñr soleant liberare deponentẽ tñ in ꝯctibus innominatis secus est, in quibus regrit validũ implementũ ꝓp pniam que cadit in illis qui sunt debiles in ꝟbendo, qz ante implemẽtum actuale, ꝛ vez aut nulla est orta nãlis, vt qđã tenẽt, arg. l. j. ff. de re. ꝓmu. ibi, initiũ oblationis, aut orta est vel vocabiliter, qz cadit pria, vt. l. si pecuniã. cũ si. ff. de qđ. ob cau. ita dicit glo. ordi. in. l. iurisgen. §. j. quã ꝓpetuo no. itellige tñ sane. d. glo. q; hz dicta oblatio, depositio ꝛ ꝙsignatio nõ sufficiat in ꝯctibus innoiatis ad finẽ vt possim petere rẽ mihi principalr ꝓmissam, tñ sufficit vt possim agere ad penã. ꝑm Ray. ꝛ Pau. de ca. in. l. si pacta quo penaz. C. eo. ti. vbi dñi esse casuz no. p quẽ dñt declarari. d. glo. Ex quo 4 rum dictis no. † q; in ꝯctibus innoiatis nõ est locus pnie ad euitationẽ pene qñ stetit per illũ qđ vult penitere quo minus sibi fuerit impletũ qđ diligẽter nota. Utile est postq̃ de vestimento rei internẽtus incepimus tractare, vt aliqua pro cõi vtilitate speculemur. Quero igit nunqd omnis internẽtus rei vestiat pactũ. pone ꝓmisisti. ꝛ. mihi pacto nudo si ascẽderẽ capitoliũ, ascẽdi, an habeam actionem quasi illã nuda quentio sit vestita ab interuẽtu illius facti. Bal. hic car. iiij. dicit q; non qz in. q. nr̃a facta internẽtus purificat nõ vestit, vt. l. si intra. j. eo. vbi dicit esse casum. opz ergo q; res interueniat causa implẽdi ꝯctuz nõ causa purificãdi illũ. sicut. n. hõ vestit veste ita ꝯctus vestit dũ implet. assumit. n. pro veste id qđ ꝓficiscit ex parte implẽtis. ꝙcludit ergo q; in solis quatuor ꝯctibus innoiatis rei internẽtus vestiat pactũ. hz in facto vt des, q̃q; agat de dolo. l. naturalis. §. q; si faciã. ff. đ pre. ꝟb. † Scio instabis dicẽs q; ꝯctus innominati fiunt nõ solũ p vt, id est, per modũ, sed ẽt p si. i. p ꝙditionẽ, vt no. in. l. hoc iure. ff. de don. ꝛ. d. l. si intra. ꝛ. l. labeo scribit si mihi bibliothecã. ff. de ꝟben. emp. ꝛ. l. solẽt. §. fi. ff. de ꝓscr. verb. ergo illud ipleméũ in ꝙditione positũ si est secutũ vestiat sale pactũ. pro solone aduerte qz aut ex impleméto ꝙditiõis alteri parti aliqd adest, idest aliqd crescit cõmodi, ꝛ tũc est ꝯctus innoiatus, ita logt gl. in. d. l. si intra. cũ si. aut nihil adest, ꝛ tũc nõ ẽ ꝯctus innoiatus, vt sing. determinat gl. in. l. si qs cũ debitore pepigerit. ff. đ in rei. ꝛ ita ꝙcordãt. d. gl. do. cõuter ibi, ꝛ in. d. l. si intra. vñ ex ꝙsequẽti decidit. d. q. q; nõ sit ꝯctus innominatus, qz ex illo ascẽsu in capitoliũ nihil aderat alteri parti. fateor 6 tñ † q; dicto casu ꝛ sibi si nudo pacto ꝓmisissem tibi Stichuz si manumitteres Pãphilũ, qđ purificãdo ꝙditionẽ ages ꝓscrip. verb. q̃ dr̃ in factũ, ꝛ iõ appellat ꝓscriptis, qz verba ꝓscribunt, id est, qz ꝯctus nõ hz nomẽ spãle, ꝛ sibr actio non hz nomẽ speciale, ꝛ iõ assumit nomẽ a facto, vt no. in. l. ꝙsensu. ff. đ act. ꝛ ob. ꝛ vbr casus in. d. l. labeo scribit. vbi ꝓscri. verb. agit, ꝛ tñ nihil adest alteri parti, est q̃dã ꝓscri. verb. que est idem qđ in factũ, que dat vbi eqtas suadet actionẽ dari. l. quoties. ff. de ꝓscri. ꝟb. non aũt est illa prescrip. ver. que orit ex ꝯctu innoiato. ita dicit Bar. in. d. l. si qs cũ debitore. q̃ ꝟba ꝓpetuo not. ꝛ est istud qđ voluit dicere Bal. hic in trac. de pac. car. iiij. dũ dicit q; in. d. l. labeo. actio nõ nascit ex ꝯctu innoiato respectiuo sed ex pcõ absolute. nã ꝙditio nõ fuit ibi vere impleta, sz ficte, ꝛ ficta impletio nõ põt facere illã specie ꝯctus, facio vt des, qz non fit alꝙd. C † Itez ibi datio ꝛ factũ nõ fuerunt respectiua, qz vnũ ad 7

altex & eꝫ nõ habuerunt se p modum cause, ergo nõ põt inducí ꝯctus innoiatus respectiuus, lz. n. p qditionẽ fieret aliqs contractus innoiatus respectiuus ex qua ꝯctus innoiatus illud dicit esse vex in qditione mere ptãtiua nõ in cãli, vel mixta, ó qua loquit. d. l. labeo. vt dicit Bal. qui habuit hãc doctri. a Bar. subtilr loquẽtẽ in. d. l. si qs cũ debitore. lz Bar. nõ alleget. potes ẽt intelligere. d. l. labeo. aliter vt singlr per Bal. in. l. interpocutio. C. cõmi. & epist. vbi oino vide, & aliqd p Bal. in. d §. qn imo. In ꝯctibus tñ innoiatis que fiũt pure modaliter, & ob cãm de futuro & vltro citroqꝫ tendũt ad obligãdũ, põt quelz partiꝫ preuenire in implẽdo ꝯctũ ex parte sua, vt. l. naturalis. de prescri. ver. Sed qñ fiunt per si, de necessitate expedit qó ille preueniat ex parte cuius in modũ qditionis est obło collata. naꝫ si alius preueniret, actionẽ nõ hret vt aduersarius cogeret imple re, qz illud qó venit in qditione nullo mõ est in obłone. l. si quis sub qditione. ff. si qs omis. cau. te. fm Bar. in. d. l. si qs cũ debi-
8 tore. Unde resultat aliud bñ not. positũ in glo. d. l. † qp lz ꝯctus innoiati iudicent fm modũ ineũdi ꝯctũ. l. cũ mota. C. de trãsac. & l. ex placito. C. de re. pmu. & vtrobiqꝫ not. tñ illud vex qñ fiũt per vt, & modalr. Sed si fiũt per si, tunc nõ attẽdit qp pcedat in ordine verboꝝ quentionis qz semp vr actum vt preueniat ille q dz implere qditionẽ, qó tene mẽti. Itex forte instabis dicẽs, tu dixisti qó in casibus premissis est pactũ nudũ nãle nõ ꝯctus innominatus, qtra, qz ẽt pactũ nudũ p se qsideratũ est ꝯctus innominatus sine sit purũ sine sit qditionale, vt dicit gl. ordi. in. l. j. ff. de act. & obl. in fi. magne glo. ergo disputatio pcedẽs de nihilo seruit. Rñdeo qp lz sit ꝯctus innoiatus eo qz vocant ꝯctus pacti, & nõ hz nomẽ spãle, non tñ est de illis quatuoꝝ ꝯctibus innominatis de qbus. ff. in. d. l. naturalis. in qbus quatuoꝝ hz locũ pnia re integra, vt. d. l. si pecunia. cũ si. at in pacto nudo lz sit ꝯctus innoiatus nõ cadit pnia nec põt illã qui pacto nudo aliqd promisit per pniam se liberare ab obłone nãli qua tenet illi cui promisit, vt pbat in to. tit. de pac. ff. & C. tunc enim in ꝯctu innominato cadit pnia qñ celebratus est gratia penitẽtis, vel gra penitẽtis, & alterius, secus si gra alterius tm, vt. l. q rome. §. flauius. ff. de ver. obli. & l. iij. ff. de ser. expoz. & ibi not. ita elegãter dicit Bal. in. d. l. iuregẽ. in pn. in. iiij. col. in lec. noua Papiensi, qp
9 multũ vz p tenentibus, † qp donatio olim erat innoiatus ꝯctus, nam illi positioni non ob. arg. a plerisqꝫ factũ dicẽtibus, si erat inominatus olim, ergo olim in donatiõe habuisset locũ pnia, qp est falsũ, & ꝯ. Aristo. ff. de dona. nã põt rñdere qp imo posito qp fuisset innoiatus, tñ pnia locũ nõ hret, qz facta est donatio gratia donatarij tm, & ita formaliter dicit Bal. in loco prealleg. q verba singlr not. & oino videbis Bal. in repe. l. ij. ff. de iureiur. col. xij. & in istis, vt dicit Bal. prealleg. loco errauit Bar. cuꝫ multis aliis in. l. edibus. §. j. ff. de don. & in. l. iurisgẽ. in princ. vbi dicebat qp posito qp donatio olim fuisset ꝯctus innoiatus hũisset locũ pnia. si enim fuisset hoc vex ẽt in pacto nudo hẽt locũ pnia qp dicere ridiculum esset iudicio meo. intelligo hãc mãm, notabis igit hec oia qz excutiẽt multas dubitationes que solẽt
10 facere scholares subtilizãtes anxios. † Applicat predictis alia qõ nunqd ꝯctus innoiati fiant p cũ, sicut aliqñ fiunt per si, vt si dicã facia cũ dabis, vel dabo cũ facies. Bal. hic, car. iij. dicit qp sic qz inter si, & cũ, non est dria, nisi qz si, ex eo qp respicit actũ pmittẽdi denotãt qditionẽ principalr, sed cũ, qz respicit actum exequẽdi denotat qditionẽ pp tps incertũ. l. si titio. ff. qñ di. le. ce. Itẽ quero nũqd per ablatiuũ absolutuꝫ fiat ꝯctus innoiatus scz vnus ex quatuoꝝ puta qz dictũ est sic te dante mihi equuꝫ dabo tibi libzũ. Bal. hic in car. iij. dicit qp qz preueniẽdo in datione libi non astringo te mihi. l. a testõre. ff. de qdi. & demon. constat idẽ qtingere qp. §. est dictũ qñ qditionẽ non ob. l. fideicõ. §. cum esset. de leg. iij. qz tibi per ablatiuũ non denotat qditio, vt ibi videre põt, ecce si dixissez hoc mõ. Exactis a te centũ dabo tibi libzũ. per illũ ablatiuum significat exactio & cõmodi representatio, non aliqua suspẽsio, ergo nõ denotat qditio. l. illa institutio. ff. de here. insti. & l. cũ ab eo. ff. de ꝯben. em. Unqd ergo in predicto exẽplo ꝛc. denotat ꝯctus innoiatus respectiuus. dicit qp non, qz natura bonum est vt agens preueniat in implẽdo. l. ex placito. C. de re. pmu. At ista quentio ordinat vt preueniatur in exigẽdo, ergo ꝛc. arg. l. vbi ita donat. ff. de dona. cã mort. huic qñs est fm Bald. qp si tale pactũ fuit nudũ qp impletio ex parte mea non vestiat illud, qz aliter ordinat quã vt vestiat, tandem dicit se dubitare, ego putarẽ qp nihil vestiret si nihil adest vltra id qó debebat ẽt quo ad cõmodum interusurij medij tpis,
11 vt. d. l. si intra. ff. eo. Pro notitia vberioꝝ ꝯctuum innoiatorum scias † qp ad hoc vt dicat vnus ex quatuoꝝ ꝯctibus inoiatis opz qp statim agat vt det, vel fiat vtrinqꝫ, secus si ex interuallo puta cũ possideres fundũ quenit inter me & te vt alij dares certe tũc non resultat ꝯctus innominatus, vt no. p glo. & Bar. in. l. si cuꝫ fundũ. ff. eo. declaro clarius qp tunc initit ꝯctus innoiatus vt do vt des, vel do vt facias, vel similis qñ hec duo simul innguntr, lz qñ inter hec duo est interuallũ non init aliqs dictoꝝ ꝯctuꝫ, vt l. si cũ fundum. qó manifeste pz in dicto exẽplo. ecce cum possi deres rem meã pactus sum tecũ vt tradas alteri. nam qz nõ tradas vt tradas, sed iandiu ex interuallo tradidi hoc interuallũ impedit istuꝫ ꝯctum. & iõ stamus in finibus pacti liberatorij, vt mãdari sicut alias interuallũ vitiat ꝯctũ noiatum, vt. l. j. & l. qui nuus. ff. de ver. ob. fm Ang. & Mod. in. d. l. si cum fundũ. circa que vide sing. limitationẽ Bart. in. l. licitatio. ff. de publi. scz vt interuallũ nõ vitiet, qñ ꝯbimus cũ psona incerta, vt ibi p eũ oi-
12 no videas. † Ceterum si qs vestrũ adhuc institerit dicẽs, qño ẽ qp in ꝯctibus innoiatis habeat locũ pnia añ implemẽtũ attẽto qp naturalis statim fuit orta, vt. d. l. si pecuniã. & d. l. iurisgẽ. §. j. Rñdeo & tene menti hãc rõnẽ, scz qp illud qó solvit penitere volens non fuit vnqꝫ debitũ naturaliter simplr sed ob cãm. ecce si debebã centũ pmissa vt ires Capuã & dederim illa centũ illud tuuꝫ ire Capuã nullo iure fui obligatus recipe, vt. l. si pecuniã. ff. si cer. pe. si ergo ex pnia tollit ne eas Capuã, vel ne impleas ꝯctũ ex parte tua tollit illa obło naturalis qua tenebar tibi solvere, & sic apparet oino solutũ indebitũ. illud ergo qó dici solet qp ille qui dedit põt penitere non intelligas qó possit penitere eius qp dedit principalr qz cũ ad id esset naturaliter obligatus non possit penitere, sed intelligas qp peniteat eũ de eo qp p aduersam partẽ est faciẽdũ. ita subtiliter hanc difficultatem solvit
23 Bar. in. d. l. si pecuniã. iij. col. que verba no. diligenter. † Voluit. n. in effectu qó qñ aliqs est obligatus ob aliquã cãm futurã vt regltr est in ꝯctibus innoiatis per pniam tollat illa cã, & sic illud solutũ remanet sine cã, qz cã redacta est ad non cãm, & iõ est repetitioni locus, vel dicas qp illa naturalis est qdã naturalis debilis vt superius dicebat. Volo ẽt vos lateat quoddã subtile & ingeniosum motiuũ do. Raph. in ista materia, qui dixit in d. l. si pecuniã. qó ipse non videt qño naturalr obligatus ex pacto nudo in ꝯctibus innominatis possit penitere. ppea imaginatus est dici posse qp qñ precedit quentio de dãdo. x. vt Capuaꝫ eat qp tunc non esset locus pnie pp naturalẽ ortã ex pacto, & qp nulla. l. loqtur in istis terminis pmittens pniaꝫ. Sed añt inchoatum est a facto vel datione, non a pacto, vt in. d. l. si pecuniam. & alijs tunc sit locus pnie, qz qui dat pecuniã hic non erat obligatus naturaliter ad eã dandã, cũ nullũ precesserit pactũ pus factũ, & iõ põt penitere vt dñt iura. ita subtiliter declarauit hãc dubitationem prefatus doctor do. & precep. meus in. d. l. si pecuniã. dicit qp lz tale motiuum sit subtile & collocatum, tñ nullo pacto est tenendũ, qz subuerterent infinita iura loquẽtia de mã
14 ꝯctuũ innoiatorũ. † Preterea cũ do pecuniã vt vadas Capuã illa datio vr presupponere quentionẽ quãdã intellectualiter pcedere, & iõ inter illos casus nõ fit dria. ita nitit declarare siltr Pau. de ca. ibidẽ approbat motiuũ Fulg. in eo tm q esset obligatus simpliciter & naturaliter puta pacto nudo, vt. §. ẽt tenui dicẽs qp ridiculum esset admittere pniam in pacto nudo simplici absoluto & non reciproco at in eo q esset obligatus ob aliquã futuram cãm, idem sentit qó Bar. & ita est tenendum vt cõiter oẽs tenẽt qó in ꝯctibus innoiatis reciprocis & respectiuis siue inceperint a facto ex altera parte que voluit penitere siue a pacto semp sit locus pnie ẽt inuito eo cui dedit seu fecit non obst. qp paratus esset adimplere, vt no. in. d. l. iurisgẽ. & §. fuit dictuꝫ not. glo. ord. ibi quã ẽt elegãter limitabis, vt per doct. in. d. l. si fundum. Fortasse iteruꝫ instabis dicens qp illud qó. §. est firmatum locũ non habeat, dñ dixi qp non sit locus pnie ẽt re integra si recipiẽs paratus sit adimplere, qñ ꝯctus est factus gratia recipientis tm, vt. §. dicebat Bal. dixi enim qp ꝑ hanc qclusionez vr obstare. l. si ego. §. j. ff. de iure do. & l. si qs pro redẽptione. C. de dona. per que iura Bal. in. l. sicut. C. de act. & ob. & in. l. man
15 datum. C. man. & in. c. j. qui succes. ten. in vsi. feu. † dixit qp in cõtractu innominato qui fieret ad pias causas non hz locũ pnia, & tñ videbat qp gra recipiẽtis tm initi essent, si ergo fauore pie cause ex spãli iure negat pnia in illis ergo in ꝯrium est ius cõe. l. ius singulare. ff. de lega. pro solutione & intellectu illoꝝ iuriuꝫ vide Mod. in. l. iij. §. j. & in. d. l. si pecu. & in. l. qp seruj. ff. de qdi. ob cau. & ibi, & tandẽ non recedo ab eo que. §. dixi allegã. Bal. in. d. l. iurisgẽ. §. sz cũ nulla. sequẽdo ordinẽ Bal. B in suo trac. de pac. videmus vtex sit dare vestimẽtũ coherentie ꝯctus, & qñ locũ habeat. hic articulus est terribilis iudicio oium, sed non

diffidatis, qz cũ auxílio Dei hnins puncti veritatez attigentis.
pro cuius euidẽtia videamus in primis qñ pcñ dicaẽ coherere
16 ẽctui ⁊ illi ineſſe. Jac. de ranẽ. Pet. ⁊ relig vltramon. dñt †q
tunc dr factum incõtinẽti, ⁊ coherere, ⁊ ineſſe qñ pactũ ſit añq̃
ẽctus abſoluaẽ a partibus, ⁊ ſic qñ pacta oia claudnnt eadẽ cõ
cluſione ẽctus, vt. l. ẽctus. C. de fi. inſtru. glo. vbiq̃ tenuit quod
tunc dr factũ incontinẽti, ⁊ coherere qñ factum eſt anteq̃ ptes
diuerterit ad eẍneos actus. opi. vltramon. placuit Bar. j. e. l. in
riſigen. §. qnimo. ⁊ in. l. lecta. ff. ſi cer. pet. in. l. petens. C. de pact.
⁊. l. ex placito. C. de re. permnt. nec tñ diſplicuit ſibi opin. glo. q̃
voluit q̃ ſiue in ingreſſu ẽctus ſiue in ipſo ẽctu, ſiue i egreſſu ſta
tim poſt ſit factum pactum ſemp dicaẽ incontinẽti factũ. alleg.
tex. in. l. iij. C. de edi. act. quẽ dicit non vidiſſe alibi. ſed certe idẽ
iudicio meo ꝓbaẽ in. d. §. qnimo. ibi, ſubſecuta ſunt, ⁊ ibi, ingreſ
ſu. alias pro clariori ꝑcordia opinio. dixi ſm Cy. Saly. ⁊ Ra
pha. in. d. l. lecta. ⁊ in. d. l. petens. q̃ opi. vltramont. ꝓcedit in
dubitanter, ⁊ eſt certus caſus, ſcz pact. eſt qñ interpoſituz ante
principi. ẽctum habito pro abſolu. tunc enim potius dr pactum
coherere negocio principali qđ principaliter agiẽ quã cohere
re ẽctui, lz dicaẽ ⁊ coherere ẽctui quo ad hoc, qz dum abſoluiẽ
opz q̃ primo aut poſt principalem ẽctum abſoluaẽ. coheret er
go ẽctui reſpectu tpis quo abſoluiẽ. pro hoc do tibi tex. not. in.
l. qd ergo. §. qđ ait. ff. de infa. ⁊ hoc caſu potius dr veſtiri vicini
tate rei geſte, qñ interim dum ꝓncipalis ẽctus ſit pactuz appo.
17 quam coherentiã ẽctus, †qz proprie coherentia ẽctus dr veſti
ri qñ ẽctus principaliter nõdũ eſt habitus pro abſoluto ſed eſt
in fieri ẽctus eſt partim precedẽs, ⁊ partim ſequens. opinio ve
ro glo. locũ hz in caſu dubio vez qñ nõ apparet an ẽctus ſit ha
bitus pro abſoluto, vel ne, vt cenſeaẽ incontinẽti, ⁊ ineſſe qñ ſta
tim poſt ẽctum qñ vicinitas actu facit reputari totũ eſſe vnuz
ẽctum vñ ineſſe dr tale pcñ, vt. d. §. qnimo. ⁊. d. l. lecta. §. dice
bam. idem ſi ante ẽctum celebratum celebrari inchoatum incõ
tinenti, vt ꝓbat text. in. d. §. qnimo. ibi in ingreſſu. Pone enim
q̃ partibus diſpoſitis ad ẽbendum puta ad vendẽdum, ⁊ emẽ
dum ante oia pactum aliqđ fit deinde imediate fit ẽctus princi
palis dicemus ieſſe ⁊ coherere ẽctui imediate poſt geſto, ſimilr
pone q̃ ego vendidi tibi rem pro cẽtum, ⁊ rogatus eſt notarius
⁊ imediate tu dicis. Item ꝓmitto pro te ire Romaz certe iſtud
pactum dr incontinenti factum ⁊ ineſſe lz arg. ẽctus precedẽs
eſſet iam habitus pro abſoluto, tñ qz per iſtud pactum adiacẽs
primo ẽctui ſuppleri vr quodãmodo illud qđ defecerat in ẽctu
ſm mentem ẽbentium, dr iſtud pactum ineſſe ⁊ informare ⁊ le
gem ẽctui dare, quaſi reputeẽ quedã clauſula precedentis con
tractus, ⁊ iſtud voluit iuriſcon. in. d. l. lecta. ibi, ineſſe credunt,
18 in effectu dico †q̃ qñ pactum eſt factum anteq̃ partes habue
rint ẽctum pro abſoluto, tũc illud pactum vere ineſt ⁊ intrinſe
ca pars ẽctus eſt coherens potius rei principaliter geſte q̃ ẽ
ctui. Qñ vero poſt ẽctum habitum pro abſoluto incõtinenti tñ
anteq̃ ad extraneos actus diuertaẽ tunc cenſeẽ ineſſe, vt. d. l. le
cta. cum ſi. idem ſi ante ẽctum inchoatũ imediate, vt. d. §. quin
imo. ibi ingreſſu. ⁊. d. l. iij. C. de edi. acti. ita collegi eſſe de men
te prefatoꝝ doc. ⁊ Bal. in. d. l. petens. ⁊ in. d. §. qnimo. ⁊ hic ex
predictis ſequiẽ q̃ qñ ꝙſtaret partes habuiſſe ẽctum oino ꝑ ab
ſoluto tunc pactuz ſequens lz imediate non cenſereẽ ineſſe qz il
le ẽctus iam acqſiuit formam preciſam, ⁊ abſolutos ⁊ certos fi
nes, vnde alia forma imprimi non põt. l. perfecta. C. ó dona. que
ſub modo. qñ vero ꝙſtat q̃ partes nondũ habuerunt pro abſo
luto ẽctum, vel ſumus in dubio, vt qz in cõtinenti ſecutũ eſt pa
ctum nam ẽctus attingens, vt ẽctui ꝙueniens, tunc inſit aut cẽ
19 ſeaẽ ineſſe, †qz dum ẽctus eſt in fieri tunc hz aptitudinem reci
piendi quamlibet formã ſimplr qñ nondũ eſt inchoatus, ſed in
choandus ſtatim, qz tale pactũ cenſeẽ eſſe pars intrinſeca, ⁊ for
malis ẽctus. l. teneẽ. §. j. ⁊. l. ſterilis. §. ſi tibi. ff. de acti. emp. ⁊ iõ
tale pactum ineſſe dr ⁊ legem ẽctui dare qñ incontinenti ante,
vel poſt qz pactum, ⁊ ẽctus ꝙſideraneẽ velut quoddam integra
tum ex vtroq̃, qñ vero pactum factum eſt ex interuallo ante ẽ
ctum vel poſt, nõ põt illud pactum dici ineſſe ẽctui in dubio, qz
ẽctus hz ſuam formam preciſam limitatam ⁊ ꝑfectam, ⁊ qđ ꝑfe
ctum eſt non recipit nouam formam, vt. d. l. ꝑfecta. q̃ verba te
ne menti ꝑpetuo, qz no. ſunt ⁊ ſubtilia ⁊ vtiliſſima in mã pactoꝝ
rum. nec repies alibi iſta fundamenta clarius. Jſtis premiſſis ſi
queraẽ a te vtrum ſit dare veſtimentuz coherentie ẽctus ⁊ faci
lius intelligas punctũ qõnis ante oia habeas aliqua pro claris
⁊ expeditis. Et primo q̃ aliud eſt querere vtrum pactũ ſui for
ma nudum coherens ẽctui nominato ſeu veſtito informet prin
cipalem ẽctum, ⁊ influet in ẽctum, ita vt vniaẽ pactuz ipſi con
tractui, ⁊ actio ex ẽctu oriens deẽ ẽt ad ꝙtenta in pacto, ⁊ hoc
expreſſe decidit in. d. §. qnimo. ⁊ in. l. bonefidei. C. eo. cum ſi. ſcz
20 q̃ †quando incontinenti eſt appoſituz ⁊ legẽ ẽctui dat tunc in
eſt ẽctui ⁊ informat actionem ex eo, ſeu ẽctum predictũ, ⁊ aliud
eſt querere vtrum dictum pactum de ſe ⁊ forma ſui nudã actio
nem non pariens ſi ſit appoſitum iuxta ẽctum innominatuz, ſeu
veſtitum actionem parientem definat eſſe nudum ⁊ veſtiaẽ ve
ſtimẽto illius ẽctus cui coheret, ⁊ qñr vtrum pactuz nondũ ap
poſitũ iuxta ẽctum veſtituz veſtiaẽ veſtimẽto coherentis ẽctus
⁊ ex qñti ẽctus eius virtute genitiua actionis influat in pactuz,
ita vt pactum ex ſe actionẽ pariat, ⁊ ex qñti vnam actionem ha
beamus ex ẽctu informatam a pacto, ⁊ aliam imediate orientez
ex pacto ſcđato ꝓximitate illius ẽctus, qtrouerſia fuit magna
apud veteres que adhuc apud Mod. durat. vt añt diſputatio
ſit probabilioꝝ accipe exẽplũ nãle, ſi ſigillũ imprimaẽ ferro can
denti informat illum ferrum cãdẽs ita vt forma ſigilli impreſſa
remaneat in illo ferro, recipit ẽt illud ſigillũ calorẽ ab illo fer
ro candente. Eſt ne illud idem in. q. ꝓpoſita vt ſicut pactuz in
fluit ẽctui veſtito in formãdo illum ita ẽctus veſtitus influat pa
cto illud calefaciẽdo ⁊ fecundando, vt ẽt illud pactum actionez
ex ſe pariat preſcriptis ver. Jac. de ranẽ. Pe. ⁊ alij vltramon.
viri illuſtres in hac mã pactoꝝ habuerũt fantaſiaz ſpeculatiuã
21 ⁊ mirabilẽ, voluerunt enim †q̃ ſi pactũ coheret ẽctui noiato ⁊
veſtito planũ eſſet q̃ illud pactuz dat legem ẽctui videaẽ pars
illius ẽctus ⁊ inſit, ita vt informet illum ẽctum obꝛonem actio
nem que ex iſto ẽctu oriebaẽ ſi eſt apta informari adeo q̃ quem
admodum ſi ab initio illud qđ in pacto ꝙtineẽ fuiſſet deductum
in ẽctu actio ex illo ẽctu cõpetiſſet ad omnia in ẽctu ꝙtẽta, ita
ſi ab initio non fuit deductũ in ẽctu ſed in pacto appoſito incõ
tinenti iuxta ẽctum iſtud pactum informet. i. ampliet ⁊ dilatet
illum ẽctum ⁊ cenſeaẽ ineſſe ⁊ actio illa ex ẽctu deẽ ẽt ad ꝙtẽ
ta in pacto. ⁊ hoc dñt voluiſſe iuriſcõ. in. d. §. qnimo. ⁊ impato
rem in. d. l. in bonefidei. C. eo. ⁊ qñr ſm eos tota illa quentio ẽ
ctus ⁊ pacti ſimul integrati cenſura iuris põt dici quentio no
minata ſeu veſtita, quaſi vno ꝙtextu cenſeaẽ facta ⁊ merito iuriſ
22 conſul. in. d. §. qnimo. ⁊ in. d. l. in bonefidei. dñt †q̃ ex dicto pa
cto incontinenti appoſito oriẽ actio, qz volũt dicere q̃ actio ori
tur ex ẽctu toto in quo includiẽ ẽt pactum illud virtualiter, de
monſtraẽ ipſoꝝ intẽtio ſubtiliter. nam actionem naſci ex pacto
⁊ actionem naſci ex ẽctu ſunt eqpollẽtia, vt. d. l. iuriſgen. ver. ſz
ſi in alium. vbi dr ex quentione naſci obꝛonez, ⁊ in ver. ſi ob ma
leficium a ẽrio ſenſu, ⁊ in verſi. igiẽ nuda pactio. vbi dr naſci ex
pacto. paulo. §. dr naſci ex ꝙtractu, ⁊ ſic iureconſul. vtiẽ promi
ſcue hoc modo loquendi oriẽ actio ex ꝙtractu ad oia ꝙtenta in
ẽctu, id eſt ad omnia q̃ placuerint ꝙtrahentibus, id eſt ad om
nia pacta poſita in ꝙtractu, ⁊ oriẽ actio ex pacto appoſito in cõ
tractu, vel iuxta ꝙtractuz. Clarius demonſtrauí alias in. d. l. in
bonefidei. hoc modo. Pone, vendidi tibi libũ valentem. xl. p
xxv. ⁊ pacto promiſiſti ire pro me Romam. hic, vt ita dixerim,
ſunt tres quentiones, ſeu tria capitula quẽtionis. prima qđ dez
tibi librum. ex hac non oriẽ mihi actio q̃ vadas Romam. ſcđa
quentio vt des mihi. xxv. ex hac ẽt nõ cõpetit mihi actio vt va
das Romã, ſed oriẽ ex tertia quentione per quam ꝓmiſiſti ire
Romam, ⁊ ſic iſta actio que mihi cõpetit eſt actio ex empto in
formata. cõpetit igiẽ mihi actio ex empto vt vadas Romam, ⁊
oriri dz ex illo vltimo pacto. dictuz eſt de hoc, ⁊ tñ hec actio dr
23 ex toto ꝙtractu. †vnde actionez oriri ex ꝙtractu vel oriri ex pa
cto q̃ ineſt aut ineſſe cenſeẽ ꝙtractui eqpollent ſm mentem vl
tramon. qui hoc hñt pro expedito q̃ pactum incontinenti ap
poſitum iuxta ꝙtractum noiatum ſeu veſtitum informet, id eſt
inducat obligationẽ, ⁊ qñr actionẽ in illo pluri qđ ꝙtineẽ in pa
cto, ⁊ ſic actio ex ꝙtractu oriens deẽ ẽt ad ꝙtenta in pacto, ⁊ di
caẽ oriri ex ꝙtractu, id eſt ex illo pacto q̃ eſt pars ipſius ꝙtra
ctus. hoc dñt voluiſſe tex. ex pacto actio naſciẽ in. d. l. in bone
fidei. ⁊ hoc dñt voluiſſe iuriſcon. integraliter in. d. §. qnimo.
vbi dr de actione informata, ⁊ nunq̃ ſm eos ibi, vel alibi exꝑſ
ſe dr q̃ vltra actionez ex ꝙtractu informatam a pacto deẽ alia
actio que oriaẽ ex illo pacto tanq̃ veſtito coherentia. Et ſi iſta
res qz a ꝙtrario ſenſu illud innuit. §. qnimo. dũ ſepius iuriſcon
ſul. ibi dicit q̃ ex interuallo ibi non informat, ne ex pacto actio
deẽ, quaſi iuriſconſultus innuere voluerit q̃ incontinenti appo
ſitum informat actionem ex ꝙtractu, ⁊ ipſum pactuz ex ſe tanq̃
veſtitum illa coherentia aliã actionez pariat. Rñdeẽ ex mente
vltramon. q̃ imo iuriſconſulti intentio fuit alia ſcz q̃ ex inter
uallo non informat, ne ẽt detur actio ex pacto, ſi enim informa
retur, actio ex illo ꝙtractu nata ex illa particula ꝙtractus que

fuit

fuit pactum,ꝛ sic illa verba ne ex pacto actio deꝫ vel inter hoc ne ex ꝯctu informato actio deꝫ,que quodãmodo dꝫ oriri ex pacto. ista fuit mens vltramon.doc.implicite ꝛ obscure cõiter re-
24 lata.†Declaro clarius,si vendo tibi fundum precio centuꝫ, ex mea venditione tibi daꝫ actio ex vẽdito ad funduꝫ,ꝛ ex tua emptione mihi daꝫ actio ad precium,ꝛ tñ quelibet oriꝫ ex ꝯctu eodem.ergo si adijciaꝫ pactum ꝙ tu vadas pro me Romã ex illo pacto nasciꝫ mihi actio.i.ex illa particula pacti, sed actionẽ ex ꝯctu ad illud de quo ẽt in pacto ꝛc. ¶ Demõstro palpabilius si inter me ꝛ te fiat ꝯctus nominatus ꝙtinens.xx.capitula quorum.x.ego ꝓmitto obseruare tibi,ꝛ.x.ꝓmittis tu obseruare mihi ꝙgrue si vellem agere ad obseruantiam vnius ex illis capitulis mihi pro te promissis dicam me actionem hꝫe ex illo ꝯctu. Item ꝛ ꝙgrue dicerem me actionem hꝫe ex illo capitulo ꝯctus cuius obseruantiam peto.illa ergo gñtia quam facit iurisconſ. in.d.§.qnimo.ſcꝫ informat ergo ex pacto actio, daꝫ intelligere ſm vltramon.hoc modo informat ꝯctum, ergo ex pacto actio deꝫ,id est ex ꝯctu ꝙtinente pactum,seu ex pacto ꝙtento in ꝯctu actio deꝫ ſcꝫ ex ꝯctu informato,ꝺ qua actione informata ibi tractaꝫ.si enim iurisconſul.voluisset ibi dicere ꝙ ex pacto incontinenti oriaꝫ actio ſpecialis vltra illam ex ꝯctu nascentez que est informata,expreſſisset ꝛ exprimere debuisset aperte, cum istud videreꝫ ſpeciali expreſſione dignũ.cum igiꝫ non expreſſerit,ergo cenſendum ꝙ noluerit.Declaro vlterius vltra doct.longe
24 clarius mentem iurisconſul.in.d.§.qnimo.†ſcꝫ ꝙ ex interuallo pacta non inſunt ad informãdum,idest non incorporanꝫ,qz non pñt integrari cum ꝯctu antea ex interuallo pfecto,vt.d.l.perfecta.C.de dona.que ſub modo.ſubdit tex.nec valent ad agendũ qñ ex interuallo ne ex pacto actio deꝫ,idest ne dicamus vnum abſurdum,ſcꝫ ꝙ ex pacto nudo ꝙ ſeorſum ꝙſideraꝫ abſqꝫ veſtimento aliquo actio deꝫ,ꝛ iſta pfecto fuit mens illius tex.dum dicit nec valẽt ad agendũ ꝛc.quẽ a nemine reperietis ita declaratum ꝛ aperit illud verbum id in quo ſtat tota vis ꝛ fundamẽtum citramon. Non inſubtiliter ergo dicti vltramont.dixerunt nullibi ꝓbari per.d.§.qnimo.ꝛ.d.l.in bonefidei.aut ſimilia iura ꝙ deꝫ veſtimentum coherentie ꝯctus diſtinctum ꝛ ſeparatũ ab alijs veſtimentis,ꝛ gñr ipſi negant ex pacto illo tanꝫ veſtito coherentia oriri ſpecialẽ actionem preſcriptis verbis,fatenꝫ tñ ipſi vltramõ.ꝙ qñ facta relatione ex ꝯctu precedenti ad pactuꝫ imediate ſequens poſſet reſultare aliquis ꝯctus innominatus.Ex illis tribus in ꝙbus daꝫ preſcriptis verbis, tũc ſemper orireꝫ nona preſcript.ver.actio.ꝛ ex gñti de neceſſitate intelligunt tunc oriri poſſe nonaꝫ preſcri.ver.tanꝫ ex ꝯctu innoiato reſultante ex relatione predicta,ꝙ nunꝫ verificaꝫ ſcꝫ reſultare reciprocationem ex relatione predicta, niſi qñ ꝯctus eſt pro vno vel pro vtroqꝫ,ꝛ pactum pro altero,non añt qñ pactum eẽt pro eodẽ pro quo eſt ꝯctus,qz tunc ceſſaret corelatio ꝛ reciproca-
26 catio†hñt enim hoc pro ꝙſtãti nunꝫ dari actionẽ preſcrip.ℵ. niſi ex altero ex tribus ꝯctibus innoiatis,de ꝙbus in.d.l.naturalis.de preſcri.ver.ꝛ illam preſcrip.verb.dñt oriri ex diuerſo fonte a fonte vnde oriꝫ actio ordinaria oriens ex ꝯctu.nã ex ꝯctu ipſo qui eſt nominatus oriꝫ actio noiata. Ex ꝙſideratiõe vero predicta relationis pacti ad ꝯctum,ꝛ ꝯctus ad pactuꝫ vnde cauſaꝫ vna ex tribus ſpeciebus ꝯctuum innoiatoꝝ in ꝙbus daꝫ preſcri.ver.oriꝫ preſcrip.ver.ꝛ ſic oriꝫ ex diuerſo fonte.vñ nõ ob.l.quoties.ff.de preſcri.ver.vbi ergo facta relatione predicta ꝯctus ad pactũ non reſultat reciprocatio predicta cauſans vnũ ex illis ſpeciebus ꝯctuum innoiatoꝝ dñt ex pacto illo lꝫ incontinenti appoſito actionez preſcri.ver.aut aliam non oriri, qz veſtimentum coherentie non inueniꝫ,ſed dñt tñ per pactũ ꝯctuꝫ id est obligationem informari,que dꝫ oriri quodãmodo ex pacto,qz pactum eſt mã ꝯctus ex qua oriꝫ actio ex ꝯctu ad id qꝺ in pacto deuenit,ꝛ hoc dñt tam in ꝯctibus bonefidei qꝫ ſtricti iuris.nec ob.eis.l.lecta.§.dicebam.ff.ſi cer.pet.naz intellectus illius.l.ſm Rapha.ꝛ Paul.de caſt.ibi,ꝛ in.d.§.quinimo.eſt
27 alius qꝫ doc.cõiter dñt.Dicunt enim prefati doc.†ꝙ interdũ pactum iuxta ꝯctum appoſitum ꝙtinet illud idem qꝺ ꝙtractus in alia tñ forma,vt qz primo fuit ſtipulatus pure, poſtea per pactum agitur qꝺ debeatur in diẽ vel ſub ꝙditione tunc dictũ pactũ ineſt ꝛ effectus huius inherentie eſt qꝺ cenſeatur receſſum a prima forma ꝛ factus trãſitus ad ſcꝺam,vt perinde ſit ac ſi ſtipulatio fuiſſet appoſita in diez vel ſub ꝙditione,ꝛ iſte eſt caſus ſm preſa.doc.in.d.l.lecta.vbi pactũ non informat ꝙractum, ſed reformat qz primam perimit ꝛ nonã apponit.interdum pactũ ꝙtinet aliud diuerſum,ꝛ tunc informare non eſt perimere,ſꝫ ei addere,vt actio ex eo ꝙtractu non ſolũ deꝫ ad id qꝺ venit in ꝙtractu,ſꝫ ẽt ad id qꝺ ꝙtineꝫ in pacto, tex.ergo i.d.l.lecta.ſm prefatos doc.non ꝓbat illud ad qꝺ allegaꝫ.ſcꝫ ꝙ nouã actio ẽ pariat ibi pactũ ꝛ veterem informet,ſed potius vt veterẽ reformet,id eſt nouã formã det ſtipl'oni precedẽti,cũ pactũ ſit ſup eo dẽ ꝛ ſit ibi ꝓ reo nõ ꝓ actore ꝛ ſic ſit ibi ad finẽ excipiẽdi vñ nec nouã parit nec veterẽ informat,ſꝫ ſtipl'onem primaz reformat a quo ipſo iure vꝫ receſſum ꝓp pactũ illud qꝺ cenſeꝫ ineſſe vt latius ibi ꝓ eos.qꝺ motiuum ad illũ tex.ſumme plz dño meo ibi. Hec ſufficiant ꝓ declatione ſpecifica mentis vltramontanoruꝫ in hoc articulo terribili,quoꝝ rñſiones ad.l.ij.C.de pact.inter em.ꝛ vẽ.ꝛ ſimiles videre poteſtis in.l.i bonefidei.ꝛ.d.l.petẽs. ꝓ Cy.ꝛ ꝯriã ptẽ quã tenuit gloſ.in.d.§.qnimo.ꝛ.d.l.petẽs.ꝛ i
28 d.l.ex placito.ꝛ vbiqꝫ.ſ.qꝺ † ad informationẽ antique actionis partus noue actionis ſit neceſſario ꝙſecutiuus.ꝛ in.d.§.qnimo ꝛ qꝺ iſta ꝓcedãt a pari ꝛ ꝙcurrant,ſcꝫ ꝙ qñ vetus actio vel obligatio informaꝫ informatione extẽſiua vt deꝫ ad ꝙtẽta in pacto codẽ caſu tale pactũ ẽt veſtiaꝫ coherẽtia ꝙtractus ꝛ actionem pariat,cũ informare veterem obligationẽ,ſeu actionẽ ꝛ nouam parere ſint ꝙuertibilia,ſm doc.q tenent hanc partẽ,quã tenẽt cõiter doc.citramon.ꝛ noiati Jac.bu.Bar.Bal.Ang.Saly.ꝛ tãdẽ do.Raph.inducit tex.in.d.§.qnimo.ꝛ i.d.l.in bonefidei.Itẽ tex.in.l.etiã.ff.de vſur.ꝛ in.l.frumẽti.C.eo.ti.in qbꝰ pactũ veſtiꝫ coherentia ꝙtractus, ꝛ tñ non reſultat corelatio. Itẽ tex.in.l.fundi partẽ.ꝛ.l.labeo ſcribit.ff.de cõtrahẽ.empti. ꝛ in.l.ſi cõuenerit.ff.de reſcin.vend.ꝛ.l.ſi in vẽditione ꝙditionalã.ff.de pi.ꝛ cõ.rei vẽ.ꝛ.l.ſi ſterilis.§.ſi tibi.ꝛ.l.teneꝫ.ff.de ac. emp.ꝛ.l.vnica.§.accedit.C.de rei vxo.actio.ꝛ.l.ex more.C.de pac.cõ.quas.ll.ad hoc alleg.Bar.Bal.Ri.de Saly.quam partẽ ſemp tenui ꝛ tenebo pro reuerentia illoꝝ qui illã tenẽt, q fuerunt luminaria iuris noſtri,vt latius dixi in.l.in bonefidei.ꝛ d.l.petẽs.Scio inſtabis dicẽs,ego video bonã rñſionẽ ad.d.l. quoties.de preſcrip.verb.q̃ dicit actionẽ preſcr.verb.dari,cuꝫ alia nõ daꝫ.Rñ.no.ꝙ negocio vno mõ ꝙſiderato ſi ex eo oriatur preſcrip.verb.tãqꝫ ex ꝯctu inominato ſecuto ipleméto, eadẽ ꝙſideratione retenta aliã actionẽ nõ ꝓducit.ſed negotio mõ diuerſo ꝙſiderato intellectualiter nõ eſt incõueniẽs aliã ꝓduci vt puta,ꝙſiderato pacto veſtito coherẽtia.nã tũc nõ oriꝫ ex eodez fonte ſꝫ tãqꝫ ex diuerſo fonte ꝓp dictã ꝙſiderationẽ diuerſam, non.n.inconuenit ꝙ ex duobus fontibus bibamus duas aquas.ad ℏ tex.cõtinuus in.l.fi.ff.de eſtima.acti.ꝛ.in.l.ij.C.de pac.inter emp.ꝛ vend.ꝛ.d.l.labeo ſcribit.ad idẽ tex.optimus iuncta glo.in.l.pacto ſucceſſoꝝ.C.eo.quẽ ad hoc inducit Jaco.
29 butrig.hic ꝛ in.d.l.petens.†ſimile videmus in alia materia, ecce in legato ꝙſideratis regulis iuriſgentiũ dñium eſt apud heredem ꝛ ꝯ cũ daꝫ actio ꝓſonalis ex teſtõ traditiõe nõ facta, conſiderato vero iure ciuili dñium eſt apud legatariũ ẽt traditione nõ facta.vt lege a titio.ff.de furtis cũ ſimilibus,ꝛ iõ daꝫ rei vendicatio.Et iſta eſt rõ quare iſte actiones ꝙtrarie ꝙcurrũt.l.cũ filius.§.varije.ff.de lega.ij.ergo ſimiliter in qõne noſtra probaꝫ hoc apte in.d.l.labeo ſcribit.ibi ſcõm vnã ꝙſiderationẽ datur ex vendito ſcõm aliã daꝫ preſcrip.verbis,daꝫ.n.ex vendito cõſiderata fictione ſcõm qꝫ venditio hꝫ ꝓ pfecta.daꝫ preſcrip.ℵ bis,eo reſpectu quo ꝙditio nõ eſt vere impleta, id eſt eo reſpectu quo ꝙtractus nõ eſt pfectus.ꝛ ſic ex illo ꝯctu due reſultant quentiones.vna ꝙ ꝓ illũ emptoꝛ emaꝫ locus.alia ꝙ venditori daꝫ pretium bibliothece,prima eſt quẽtio inominata. ſecũda eſt venditio bibliothece,illa.n.ꝙditio ſi decuriones ꝛc.hꝫ hũc ſenſum ꝙ volentibus decurionibus emptor bibliothece tenea tur emere locũ vbi illã ponat.vt ibi ꝓ dñm Franciſcũ de albe. de aret.ꝛ Bald.in.l.interlocutio.C.commi.vel epiſto.adhuc fortaſſe dubitabis dicẽs ego nõ bene itelligo quotuplex ſit iſta actio preſcrip.verb.ꝛ in ꝙbus caſibus detur.vide Rapha.in ſuis libellis rubꝛi.de actio.in factũ q̃ dꝫ preſcrip.verb.ꝛ ceſſabit dubitatio dũ tñ addas glo.ꝛ Bar.in.d.l.ex placito.vbi no-
30 ta.loquiꝫ.Sit igiꝫ ex premiſſis cõcluſio prima †ꝙ actio vetus ex ꝙtractu ſeu ipſe ꝙtractus aut obligatio a pacto incontinenti appoſito informaꝫ.ꝛ iſta actio appellaꝫ a glo.in.d.l.petẽs actio prima.id eſt originalis qz ad id ꝙ primo venit in ꝙtractu ꝛ in hoc omnes ꝙcordant tam citramon.qꝫ vltramon.in ꝙtractibus bonefidei. In cõtractibus vero ſtricti iuris lꝫ cõiter ſoleat idẽ dici ꝓ textũ.in.d.l.petens.ꝛ in.d.l.lecta tñ quidã tenuerũt vt dixi in.d.l.petens.Scõo ꝙ vbi eſt corelatio pacti ad ꝙtractũ,vel ꝙtractus ad pactũ põt reſultare vna ex ſpeciebus ꝙtractuũ inominatoꝝ.de quibus in.d.l.naturalis.ſtatim ſecuto implemento,ꝛ ſic veſtita quentione predicta rei internẽtu oriatur preſcri.ver.tanꝫ ex ꝙtractu inominato impleto ꝛ veſtito.ꝛ in

hoc ẽt concordant tam citramon. q̃ vltramon. per text. in. d. l. ij. ó pac. inter emp. ⁊ ven. ¶ Super tertio discordãt vltramõ. ⁊ citramon. cum eoꝝ sequacibus, qz vltramon. ⁊ sequaces dete
stanť vestimentum coherentie, ⁊ q̃r negant actionem aliquaz
31 oriri ex pacto incontinenti apposito. †citramon. vero dñt ẽt ex pacto incontinenti apposito tanq̃ vestito coherentia ꝯctus ori ri quandam prescrip. ver. seu in factum que dať vbi equum est actionem dari, ⁊ ex q̃nti doc. vltramon. in casibus in qbus re sultat correlatio ꝯctus ad pactuz duas actiones oriri qcedunt, scz primam ex ꝯctu noiato informatam a pacto seu actionez ex ꝯctu nominato informato nascentem, ⁊ aliam ex ꝯctu illo inno minato resultante ex relatione que oriť secuto impleměto. Ci tramon. addunt oriri tertiam actionem ex pacto incõtinenti ve stito coherentia, ⁊ hanc dñt statim oriri, ⁊ ex ea posse agi ẽt nõ secuto implemento lz pp non implementum obstet exceptio. l. iulianus. §. offerri. ff. de act. emp. ita subtiliter ⁊ eleganter decla rat Jac. but. in. l. petens. qó notabis ppetuo. Sequiť ẽt aliud ex premissis q in casibns in quibus non resultat correlatio pre dicta, vt qz pactum ⁊ ꝯctus sunt pro eodem, certe ſm vltramõ. sola vetus actio ex ꝯctu oriẽs competit informata a pacto, sed ſm Citramon. due competunt dicto casu scz vetus informata, ⁊ noua que ex pacto oriť pp vestimentum coherentie separatũ, ⁊ hec fuit snia glo. ⁊ est cõis opin. ponens vestimentum coherẽ tie separatum ab alijs vestimentis, ⁊ q̃r actionem oriri ex pa
32 cto. Jsta opin. glo. ⁊ cõi presupposita resultat vtilitas †q̃ inter est nostra plures actiones hãe, vt. l. qui duos. ff. ó lib. leg. ⁊ vna ex illis sublata per pactum, vel iusiurandum non erunt sublate alie cum oriant ex diuersis principijs. l. si actor. ff. de iureiur. cum si. Jtem aliud requiriť q̃ prescrip. ver. non solum in ꝯctibus innoiatis competit, vt. d. l. nãlis. ⁊ ista est gñalis, ſm ẽt spe cialis ex pacto incontinenti apposito vestita coherentia ꝯctus vt. §. dictum. Jtem ẽt deť vbi dubitať de noie ꝯctus. l. j. ij. et. iij. ff. de prescri. ver. ⁊. l. si tibi rem. eo. ti. ⁊. l. j. ff. de exer. act. quod si adhuc miraris de qcursu dictaꝝ actionum, ⁊ ex eodem facto orientium pp tex. in. l. ij. in prin. ff. si cer. pet. vbi Bar. ⁊ doc. no tant vnam actionem tm̃ ex eodez facto oriri debere deponi ad mirationem, nã q̃ qcurrunt circa eundem ꝯctum due ꝯbendi forme, ibi resultant due obłones, ⁊ due agendi forme. patet, qz si iuxta ꝯctum emptionis, vel societatis addať stipło, ex vtroq̃
oriť actio. l. duo societatem. ff. pro so. ⁊ late Bart. in. l. singula-
33 ria. ff. si cer. pet. sic ergo in ꝓposito †q̃ qcurrunt duo ꝯctus spe cie differentes, scz ꝯctus noiatus ⁊ pactum qó est ꝯctus noia tus, vt supius dixi allegan. glo. in. l. j. in fi. magne glo. ff. de act. ⁊ ob. diuersitas illa formaꝝ seu factoꝝ dz inducere pluralitatẽ effectuũ, cum pactum sit ꝯctus hñs esse, ⁊ formam ex se, sumẽs tm̃ effectum ex vicinitate ꝯctus vestiti. hinc causať imaginatio vestimenti coherentie ꝯctus, quaz. ꝑ. presupponunt cõiter doc. presertim citramon. Quibus adde q̃ si iuxta ꝯctum puta ven ditionis incontinenti fuerit appositum pactum aliqó stipłone vallatum in fauorem venditoris, puta qz emptor ꝓmisit illã rez sibi venditam locare dicto venditori certe ex illa stipłone incõ tinenti apposita iuxta ꝯctum venditionis actio ex vendito cõ petens venditori ad precium informať, vt deť ẽt ad id qó deue nit in stipłone sicut informať vt deť ẽt ad id qó deuenit in incõ tinenti appositio. casus est sing. in. l. pdia. ff. de act. em. ſm vnaz lec. antiquoꝝ. Unde resultat aliud mirabile q̃ illa stipło cũ sit vestita, lz non vestiať itaꝝ coherentia ꝯctus venditionis ad fi nem, vt ex se pp vestimentũ coherentie actionem aliaz pariat, sicut parit pactum vestimentuz, coherentia tm̃ informat veterẽ actionẽ seu obligationẽ ex ꝯctu nascentẽ. ita colligit ibi Dan.
34 de ca. que bene no. ¶ †Restat nunc vt videamus pro cõi vtili tate que reqrant ad hoc vt pactũ vestiať coherentia ꝯctus. Et primo requiriť q̃ incontinenti sit factũ iuxta ꝯctum in. d. §. q̃ nimo. cum si. ⁊ q̃o intelligať incontinenti. s. habuistis. Scõo re quiriť q̃ pactuz sit pro illo pro quo est ꝯctus. i. non sit penitus ꝯctus pro vno, ⁊ pactum pro alio, qz tunc pactum non vestireť a ꝯctu ꝯ se. l. si tibi. C. loca. ſm vnam lec. pro cuius difficil. l. in tellectu multiplici, ⁊ inductione diuersa vide que dixi in. l. legẽ. C. eo. de qua. l. si tibi. Bal. ẽt ponit casum in. d. l. petens. si tm̃ qtractus sit pro vtroq̃ dicas vestiri qz sufficit non esse penitus ꝯctũ ꝑ vno ⁊ pactũ pro alio ſm doc. in. d. §. q̃nimo. ⁊ in. d. l. pe tens. Ex quoꝝ dictis eligas q̃ pactum pro vno vestiť a ꝯctu q est pro vtroq̃. Jtem pactum pro vtroq̃ vestiť a ꝯctu qui est ꝑ altero ex ꝯbentibus tm̃, que verba sunt magni põderis, igiť ꝑ petuo notabis, ⁊ adaptabis casibus occurrentibus. Tertio re quiriť qó ꝯctus vestitus non sit sup accessorio tm̃, qz tũc pactũ
sup principali non vestiť a ꝯctu sup accessorio. l. si pacto. cũ si. Quarto requiť ſm Bal. in. d. l. petens. qó pactũ non sit extra neum a natura ꝯctus. i. non sit incompatibile cũ natura ꝯctus. i. si tale q̃ ab initio potuerit esse pars ipsius ꝯctus, vt per doc. in. d. §. q̃nimo. vbi hoc voluit ẽt Bar. preterea Dan. de cast.
35 ibi, ⁊ in. d. l. petens. dicebat †q̃ dictum vestimentum coheren tie ꝯctus non habebat locum in ꝯctu stricti iuris qui re ꝯbiť, vt in mutuo, qz non põt aliqd dari vltra q̃ mutuatum fuerit. l. si ti bi. x. milia. ff. de pac. preterea ẽt Dan. de ca. in. d. §. q̃nimo. di cebat q̃ omnia iura loquẽtia de hac materia declarant ꝑ text. d. §. q̃nimo. scz vt tunc pactum incontinenti appositum insit q̃ legez ꝯctui dať. i. qz qtinet in se tale qd q̃ potuisset in ipso qtra ctu venire, vt ibi exemplificat, ⁊ hoc puto voluisse Bal. in. d. l. in bonefidei. dum dicit q̃ tũc pactum informat, ⁊ vestiť pp co herentiam, q̃ hz eandem cãm subsistendi. i. qz cã que influit ꝯ ctui influit pacto, ⁊ eꝯ cã que influit pacto influit ꝯctui. i. qó cã ꝯctus congruat pacto ⁊ cã pacti congruat ꝯctui, id est adiaceat cause illius ꝯctus tãq̃ pars illius ꝯctus, qó ẽt placuit Raph. Dan. ⁊ Bod. in. d. locis. hinc Bal. perspicatius inuestigã do dixit in. d. l. petens. in col. xiij. post longam disputationem
36 †q̃ tunc qtractus vestit pactum q̃ ex eadem cã fit pactum, ⁊ qtractus, secus si ex diuersa qz tunc non hz vestimentum eiusdẽ cause. verbi gratia dono tibi per stipulationẽ. x. insup nudo pa cto quenimus facere ꝓmutationem, ⁊ diuisionem. certe hoc pa ctum ꝓmutationis ⁊ diuisionis cã donatio nullo modo põt cõ trahi, ⁊ iõ non vestit, ⁊ ita dicit Bal. vbi sum ista latius prose cutus, quere Bal. in. d. §. q̃nimo. col. ix. in lect. Dapi. q̃ tunc pactum vestiť coherentia qtractus q̃ pactum, ⁊ qtractus re spiciunt eandem cãm principalem, id est qó pactum sit appositum ex eadem cã, ita qó sit ex appenditijs illius cause. q̃ vero pactum nudum apponitur ex diuersa causa, vt puta qz precedit qtractus mutui stipłone vallatus, deinde sequiť pactum ex di uersa cã donatio, puta qz ex cã dona. ꝓmisisti pacto scribere li brum, hoc pactum non vestiť coherentia, vt no. d. l. si tibi. x. mi lia. qz prima causa mutui non infert in hoc factum per pactum ꝓmissum, qó est extraneuz a cã illius mutui. l. si maritus. de do na. int. vir. ⁊ vxo. hec omnia tene menti, ⁊ diligenter qsidera,
37 qz sunt valde speculatiua. Bal. in. d. l. petẽs. col. j. dixit †q̃ in qtractu qui re contrabiť pactum nec informat, nec parit, ⁊ sub dit qó si literis qtrabiť tunc scriptura non informabiť ex pacto facto incontinenti sine scriptura, arg. l. j. ff. de his qui in testa. ⁊ ex hoc supiori anno inferebam q̃ pactum factum sine scriptura incontinenti post alium qtractum noiatum initum inter partes de quo apparebat instrm̃i guarentigiatum non vestiať coheren tia qtractus, ⁊ instrm̃i guarentigiati precedentis qz scriptura nõ informatur a pacto, ⁊ pactum coherens scripture, non vestitur scriptura, maxime quia notarius qui precepit obseruantiam nomine guarentigie de illo pacto nõ cogitauit q̃n precepit. naz illa guarentigia ad illud pactũ trahi nõ põt. ad idẽ facit q̃ no. dixit Bar. ꝑ illũ tex. in. l. ꝯctus. C. de fide instru. in ꝓrium facit quod no. Bal. in. l. vnica. C. q̃n nõ pe. par. in illo not. dum dixit q̃ decretũ iudicis interpositũ in parte trahiť ad partẽ accrescẽ tẽ. Jtẽ sicut verba stipłonis informanť a pacto ⁊ pactũ vestitur ab illis, que tm̃ in forma stipulať. in pacto nõ interuenerũt, ergo similiter in dicto vestimento scripture seu literaꝝ cogita. quia doc. nõ tãgũt ⁊ ꝑ examine huius passus vide doc. in. d. §. quin imo. ⁊ in. d. l. petẽs. dũ tractãt q̃n dicať incõtinenti appositum pactũ iuxta ꝯctũ in scriptis celebratũ. Aliq̃n ẽt notanda in mã
38 nolo vos lateant. †In primis q̃ coherẽtia ꝯctus vestiť non so lum vnum pactum, lz mille millia pactoꝝ que incõtinẽti facta essent vestirenť ſm doc. in. d. §. q̃nimo. ⁊ in. d. l. petẽs. bñ facit. d. l. ꝯctus. ⁊. l. epła. §. si inter. ff. eo. Scõo scias pactũ vestiri ẽt cũ tertio q nõ erat vnus ex ꝯbentibus tm̃ res erat qnexa, vt. d. §. si inter. ſm vnaz lec. sing. dñi mei quã oportebit defendere a d. l. si tibi. C. loc. recurras ad. d. l. in legẽ. C. ó pac. Tertio scias tale pactũ vestiri a ꝯctu ẽt si tale pactũ tẽdit ad resolutionẽ cõ tractus ꝑdicti. l. si quenerit. ff. de rescin. ven. nec est miꝝ qz ꝯ ctus ibi erat ꝑ vtroq̃ ergo pcm̃ est saltẽ ꝑ altero ex ꝯbẽtibus ſm dñm meũ in. d. l. in bonefi. Quarto scias q̃ vbi solo qsensu vestiť ꝯctus tũc pcm̃ postea factũ circa ſbalia ipsius ꝯctus nõ est necesse q̃ vestiať ab ipso qtractu qz dictũ pactũ nuduz lz est qtractus renouatus simplr vestitus qsensu, vt. d. l. iurisgent. §.
39 adeo. ⁊. l. pacta quẽta. ff. de qtrab. emp. †Quinto scias q̃ pcm̃ nudũ q̃ parit actionẽ iure singulari seu pp q̃ agiť, vt. l. si qs ar gẽ. C. de dona. nõ vestit pactũ nudũ illi coherẽs, vt determinat glo. in. d. l. pacta quẽta. ibi, lz boc exẽplũ, ⁊ segť Bal. bic, arg.

l. si ita

l.si ita scriptum.ff.de ma.test. Sexto scias ꝑm enndē Bal.hic in trac.de pac.car.vj.q si stipulaꝫ filius vel seruus, ⁊ pactū sit factum cum patre,vel dño iuxta illum ꝙtrac.non vestiē qz non vestiē nisi ꝯbenti.aliud nō alle.Bal.hoc vī dubitabile pp no. vt.l.plz.ff.de acq.here. Septimo scias q pactū est appositū ex internallo ꝓcto actoꝛe ad finem agendum lz non pariat actionez qz nudum,tñ pariet exceptionem. Eritꝙ vtilitas naz si ille qui ꝑmisit per pactū agat ex ꝯctu,repelleꝫ exceptio.nisi seruet pactum,tex.est sing.in.d.l.pacta quenta.ver.sed quo qdem casu, ꝑm Pau.de ca.in.d.§.qnimo.q dicit eē mirabile,⁊ ab aliquo non animadnersum in illo tex.alleg.ad idem ponderaui tex.in d.l.in bonefidei.bene facit qō dicit Bar.post Nic.de ma.in. d.§.qnimo. Valet ēt dictum pactum ex internallo in vi retētio
40 nis,vt.l.q̄uis.ver.de vsur. † Item aliq̄ pactum factū ad excipiendum vz ad agendum scz non vt agaꝫ ex pacto, sed vt agaꝫ ꝙdi.inde.tanꝙ sit plus solutū,vt p Bar.in.l.in traditionibus. ff.de pac.que omnia diligēter not. Vlso de vestimento rei interuentus,⁊ de vestimento coherentie ꝯctus sequereꝫ videre ō vestimēto re,verbis,literis,⁊ ꝙsensu,in ꝙbus nō instabo,qz clare tradunt in.d.§.qnimo.⁊ dixi in.l.legem.C.de pact.tum ēt qz impedirent speculationem aliaꝝ qōnm magis vtilium, inter quas illa est subtilissima in cuius intellectu facile equocaꝫ,nunqd vestimentum rei interuentus,⁊ vestimentum rei traditionis differant inter se realiter,an vero in effectu eqpolleant, istā.q. examinani latissime in.d.l.petens.vbi retuli singularia quedā motiua quoꝛūdā doc. Hod. Tandem accipe ꝙclusionem quā puto veram ⁊ vtilem in ista mā scz q vestimentum rei traditionis,⁊ vestimentum rei interuentus est vnum, ⁊ idē vestimentus ꝑm Bart.in.d.l.in traditionibus.q dñs meus ibi vltra alios doc.singlr declarat ita dicens.tria regrunt ad hoc vt pactum
41 factum in traditione vel iuxta traditionē actionē ꝑdu.at ⁊ vestiaꝫ ab ea. † Primo q traditio illa fiat volūtaria,id est non p cedens ex necessitate obligationis ꝓcedentis.nam si fuisset necessaria,idest rōne precedentis obl̄o.facta tunc pactum ab illa traditio.non vestireꝫ sed remanet nudū.l.ex morte.C.ō pac. quen.ita singlr dixit glo.in.d.l.in traditionibus.⁊ in.d.l.si intra.co.ti.q diligenter no.ad intell̄m multoꝝ iurium. Scōo regrit q dictū pactum fiat in ipsa traditiōe.i.incōtinēti iuxta traditio.vt.l.legem.C.de pac.cū si. Tertio regrit q pactum sit factum in fauoꝛē tradētis,vt in.d.l.legem.cum si.nam si fieret in fauoꝛem alterius cui traditio facta est,tunc non vestireꝫ ab ea, vt dñt doc.in.d.l.legem.⁊ in.d.l.in traditionibus.in solu.ꝯrij. l.si tibi.C.loc.istis ꝑmissis. Subdit ꝑfatus do.dñs meus q iō ꝑdicta tria ꝙcurrere debēt,nā potuisset dubitari, an istud vestimētū rei tradit.sit idē cū vestimēto rei iteruētus.vñ qz est vnū ⁊ idē,ꝑpea dicta tria regrunt,⁊ hoc liq̄t ex eo,nā vna de q̄tuoꝛ speciebus ꝯctū innoiatoꝝ aliq̄ ꝙficit exp̄sse per exp̄ssam recī prōcationē ⁊ relationē do vt des,⁊ similia.aliq̄ dicta ꝟlatio fit tacite,vt ꝙtingit facta relatione pacti ad traditionē rei virtualiter ⁊ iudicio intellectus,vt.s.retuli velle do.circa vestimētuz pacti incōtinenti appositi iuxta ꝯctū. Cū igit ad hoc vt tale pactū vestiaꝫ necesse sit q resultet vna de q̄tuoꝛ speciebus ꝯctuz innoiatoꝝ,⁊ ex q̄ti vestiaꝫ vestimēto rei interuentus, iō dicta
42 tria sunt regsita.s.vt resultet dictū vestimētū rei iteruētus. † iō enim regrit qō pactū fiat in ipsa traditione,qz ex ꝙtextualitate ⁊ p̄ximitate ꝙiecturamus pactū pp tradit.⁊ traditionē pp pactū.arg.l.q nō militabat §.lucio.ff.ō be.insti.cū si.⁊ resultet tacita relatio,ꝑbaꝫ in sibi vltra eū.nā nō dr ꝯctus innoiatus,nisi q̄n eodē instāti do vel facio,vt des vel facias,ſz si dare,vel facerez simplr,⁊ postea ex internallo ageret vt dares vel faceres nō dicereꝫ ꝯctus innoiatus,qz opz vt statlz agaꝫ qz deē vel fiat vtrūqꝫ vt sing.determinaꝫ in.l.si cū fundus.in glo.j.ff.co.⁊ s.dictū fuit Itē iō regrit q traditio ꝑdicta nō fiat ex necessitate p̄eābula, qz si fieret,nō bret respectū ad pcm̄,⁊ sic nō resultaret correlatio ⁊ recipꝛocatio. Itē iō regrit tertio q pcm̄ sit in fauoꝛē tradētis,qz si fieret in fauoꝛē eius cui est facta traditio, non resultaret recipꝛocatio,⁊ q̄r nō resultaret vna ex quatuoꝛ specieb⁹ ꝯctū innoiatoꝝ qō traditio ⁊ pactū essent ꝑ codē.vt latius di
43 xi in.d.l.petēs. † Conclude igit q vestimētū rei interuētus, ⁊ vestimētū rei traditionis eqpollent,⁊ nō sunt plura vestimēta, sed idē,vt glo.determinat in.d.l.legē.⁊ in.d.§.qnimo.vbi enumerat vestimēta pactoꝝ,⁊ nō enumerat vestimētū traditionis, idē vult Cy.in.d.l.si tibi.C.loc. Vbi dicit q nunqꝫ pcm̄ vestiē traditione,nisi habita relatione pacti ad traditionē resultet ꝯctus innoiatus,⁊ idē vult Bar.i.d.l.in traditionib⁹.idē Imo. in.l.aristo.ff.de don. Et ita ꝙclu.rndendo oibus obiectis in ꝯ-
rīū in.d.l.petēs.qcqd Bal.aliter dixerit i.l.legē.quā ꝙclonē tene mēti ꝑpetuo.sunt ꝓterea q dicūt vestiri pacta legis auxilio.dicas vt habet in.l.legitima.⁊ in.l.iurisgen.§.qnimo.ff.de pact. Et qz glo.solent ponere exēplū in terminis.l.si qs argē-tū.C.de do. Notanda sunt aliqua circa.d.l. in p̄mis vtrū.d.l.si qs argētū.habeat locū in pacto de donādo. scōo vtrū habeat locū in donatione incōtinenti facta.tertio vtrū habeat locū in donatione p̄sumpta.quarto vtrū habeat locum in donatione q̄ habuit in ꝓe executionē.qnto vtrū habeat locū in dona.remuneratoria.sexto vtrū habeat locū in dona.cau.moꝛ.septimo ⁊
44 vltimo vtrū habeat locū in dona.q̄ morte ꝙfirmaꝫ. C † Circa ꝑmū doc.antiq cōiter tenuere q nō sit differentia inter dicere dono rē talē.s.q̄ nō tradiē,⁊ dicere ꝑmitto donare.vt p eos in d.l.legitima.⁊.§.qnimo. ⁊ d.l.si qs argētum.⁊ l.fi.ff.de cōdi. ob can. Quib⁹ casibus dixerūt dari ꝙditionē ex.d.l.pp dona. seu pp pactū de donādo. Sali.vero in si. dixit.d.l.si qs argētum locū hz̄e qñ qs donat rē,que erat in abñtia, q̄ erat olim nuda donatio a traditione.⁊ ꝑm eū habebat locū pnia,vt.l.q saxum.ff.de dona.hodie vero pnia locū non hz,cū deē actio.subdit idē doc.q qñ ꝑmisisset donare.x.ex cā dona.locū hz.d.l.si qs argentū.secus qñ ꝑmisisset donare.x.quo casu dicit.d.l.locū nō hz̄e. Dixit enim.d.Frā.de ra.in.d.l.fi.qō.d.l.si qs argentum non hēbat locū in pacto de donādo ēt hodie,⁊ qō si.d.l.diligēter ꝙsideret nunqꝫ loqtur de pacto de donādo, sed de donatione de p̄nti nuda a traditione.qō motiuū valde laudatur a dño meo ibi dicēte q tria sūt diuersa. Primo donatio actualis re iterueniēte,⁊ in ista nihil est inouatū. Scōm est pactū de donādo de futuro,⁊ in hoc ēt nihil sit imutatū,qz illa lex non loqtur
45 hoc casu,⁊ est correctiua,† ⁊ nulli dubiū qz ista differūt iter se. s.pactū de vēdēdo a vēditio.pactū ō donādo a don.vt p doc. in.d.§.qnimo.⁊ in.d.l.fi.⁊ p Matthe.no.xlvij. Tertiū est de dona.de p̄nti nuda a traditione quo casu dicit loq.d.l.si qs argentū in effectu. Saly.do.Frāc.⁊ dñs meus ꝙcordare vīr intellectū.d.l.si qs argentū. Venio ad scōm.s.vtrū habeat locū in donatione ꝙtinente factū. Buil.in.l.iurisgentiū.§.fz cū nulla.⁊ in.l.si vnus.§.pactus ne peteret.eo.tit.quē sequuntur ibi Bar.⁊ qdam Hod.⁊ Ang.in p̄in.d.l.iuregen.tenuit q nō, qz.d.l.loquit in donatione ꝙtinente dationem.vī non est ꝯbenda ad ꝑmissionem facti ad correctionē iuris antiqui.arg.l.precipimus.C.de appel.attento q obl̄ones facti non obligant ita ꝓcise,prout obl̄ones dādi.l.stipl̄ones non diuidunt.§.celsus. ff.ō ver.ob. Bal.vero in.d.§.sed cū nulla.⁊ in.d.§.pactus ne peteret.⁊ in.l.pacta que ꝯ.C.eo.tenuit ꝯriuz scz q.d.l.si qs argentū habeat locum ēt in donatione ꝙtinente factū.alleg.glo. ord.in.l.si cum mihi.ff.de dol.idem sequtur Pau.de ca.in.d.§. sed cuz nulla.⁊ Raph.q alleg.ēt glo.in.l.ꝑmisisti.ff.de p̄scri. ver.⁊ tex.insti.de dona.§.pficiunt.q ꝛaliter loqt⁊ parificat dona.venditioni in qua venit factum potius q̄ datio,iuxta no. in.l.stipl̄ones non diuidunt. Et hoc dicit Raph.intrepide esse tenendū.pro hac parte facit,nam illa lex non loqtur in datiōe, sed in traditione,⁊ ꝙstat obl̄onem rez tradi esse obl̄onem facti l.rem tradi.cū si.de ver.obli.qd dōm,posset ad glo.predictas rnderi q in illis terminis facta hñt inclusiuā dationē qz dñium rei donationis veniebat transferendum in donatarium, lz mediante facto donatarij. Buil.vero loquit vbi veniebat mex factū,p ꝙcordia vide Bal.in.l.ex placito.C.ō re.pmu.q.ix.vbi decidere vī lr̄az ⁊ nūc vltime tentabā anteq̄ videre Bal.quē
46 tu oino videas. † Sup tertio vez vtrū habeat locū in donatiōe p̄sumpta seu nō exp̄ssa Buil.in.d.§.fz cū nulla.tz q sic.itē tenuit Raph.in.l.si pacto quo penā.C.eo.p qua pte alīs notabā, glo.in.l.hactenus.ff.de ꝙsti.pecu.in glo.q incipit,de ꝙstituta. ibi,ſz hodie sic,cū qua trāsit ibi Bar.monebar,nā vnū tm̄ speciale ꝙcurrere vī.s.ex pacto de donādo seu ꝑmissione alio donandi facta agaꝫ,lz pactū fuerit nudū,q aūt sciēter ꝑmittēs id ad qō nō tenebaꝫ videaꝫ donare nō est spāle,sed regulare ⁊ generale ex p̄sumpta mēte,vt.l.cuius p errorē.ff.de reg.iur.cū si. Raph.ēt vbi.s.dicit q lz q̄n sciēter soluit indebitū nō sit vera donatio,iuxta no.p glo.⁊ Bar.in.l.j.ff.de do.tñ q̄n sciēter qs ꝑmittit illud ad qō scit se non teneri,tūc est vera donatio, vt.l. donari.ff.de reg.in.l.cāpanus.ff.de ope.lib.que ꝛaliter loqt i obligāte se ad p̄stādas opas,q ꝛaliter est intelligēdū ēt in obligāte se solo iureiur.vt.l.iureiur.ff.de ope.lib.⁊ tūc est speciale, vt.d.casu ex iuro oriaꝫ actio,pz ergo q nō obstāte alia spālitate p̄mittit donatio,vt.d.l.cāpanus. Sm̄ p̄fa.doc.q nō hz ꝑ ab
47 surdo † q ista ꝙcurrāt.scz vna p̄sumptio,⁊ vna spālitas.qnimo ꝑfatus doc.subdit q hodie nō vī sibi spāle q actio cōperat in

terminis. d. l. si qs argentū. qz donatio vī redacta ad instar vēditionis, vt. d. §. pficiunt. Itē pſumptio. d. donationis vide quedam ꝓbatio, arg. l. l3 impatorr. ff. de leg. j. ⁊ hoc vī de mēte glo. in. d. §. 3 cū nulla. ⁊ in. l. rogasti. §. si tibi. ff. si cer. pet. Bar. vero in. d. §. sed cū nulla. ⁊ in. d. §. qnimo. ver. idē eo casu. ⁊ in. l. si tibi. x. milia. eo. ti. post Ray. de for. tenuit ꝯrium sc3 qꝺ locū non habeat. Idē t3 Bal. in. d. §. 3 cū nulla. ⁊ in. d. §. pactus ne peteret. ⁊ in. l. si pacto. vt. l. petēs. C. eo. hic car. vij. ⁊ idē t3 Ang. in d. l. si tibi. x. milia. idē Saly. ⁊ do. meus in. d. §. 3 cū nulla. ⁊ in d. §. hactenus. mouent ea rōne sc3 nec ꝙcurrāt duo spālia ꝯ no. l. j. C. de do. pāni. que rō, vt paulo ante oñdi paruꝫ viget. idē t3 Guil. in. d. §. pactus ne peteret. q. pen. hoc vī sensisse glo. in. l. si qs oblone. ff. de reg. iu. magna est acies doc. tenētiū hanc ptē negatiuā, 3 pars ꝓcedens nō est nuda rōne, ⁊ nō caret auctoritate, alʒ. d. §. sed cū nulla. ⁊ §. igit nuda. ⁊ d. l. si pacto. tenui pte affirmatiuā si hrem decidere vellē maturius cogitare. Sup quarto vtrū hēat locū in donatione, que p ptē habuit executio nē statim, vide p Guil. Bar. ⁊ alios in. d. l. pactus ne peteret.

48 †Sup qnto vc3 vtrū. d. l. si qs argētū. hz locū in donatione remuneratoria. Bal. hic car. vij. determinat qꝺ sic, de hoc videū in. l. aglius. ff. ꝺ dona. ⁊ vide Ponta in ꝙsi. xxvj. ⁊ que dixi in. l. si dona. C. ꝺ colla. Sup. vj. vtrū hz locū in dona. cau. mort. nudō pacto facta glo. in. l. cū pr. §. menio. de leg. ij. determinat qꝺ sic. Sup. vij. ⁊ vltimo vtrū hēat locum in donatione q̄ morte ꝙfirmaī, puta inter patrē ⁊ filiū seu maritū ⁊ vxorē. Bal. hic, car. vij. dicit qꝺ sic, sc3 actio deī, glo. dicit ordinariā in. l. ij. C. de ꝙdi. ob cau. dī. n. ibi ꝑm vnā lec. j. glo. qꝺ donatū fuit filio simpliciter in ptāte, ⁊ illa donatio ꝙfirmaī ꝓ morte. Alia glo. eiusdē. l. dicit qꝺ talis donatio hodie ꝙsensu perficit sicut alij ꝯctus ꝙsensu pfecti, qꝺ Bal. dicit esse not. dignū. Unde inferreī qꝺ l3 olim nō pficereī donatio sine stipone vel traditiōe vel ficta, vt l. papinianus. ff. de do. inter vi. ⁊ vxo. ⁊ no. in. l. ij. C. de do. cau. non nu. que traditio regrit ēt in donatione facta inter patrez ⁊ filiū seu inter virum ⁊ vxo. qꝺ no. in. l. j. C. de dona. ⁊ ꝓ Bal. in. d. l. ij. C. de ꝙdi. ob can. ⁊ in. l. ij. C. si qs alt. vel sibi. ⁊ l. ⁊ in mortuis. C. ad. l. fal. tū hodie fit ꝯ vt absqꝫ stipone vel traditiōe nudo pacto sit pfectus, qꝺ est ꝓpetuo notādū, qꝺ aūt ex donatione nudo pacto facta absqꝫ tradītione deī ꝙditio ex pdicto. l. si qs argentū, ⁊ non actio ex pacto ꝑm cōem opi. doc. in. d. l. legitima.

49 ff. eo. dixi in. l. legē. C. eo. ¶ †Que aūt sunt pacta in rē ⁊ que in psonā, ⁊ qūo cognoscant q̄ sunt in rē vel in psonā. Bal. hic ponit, car. viij. ⁊ vī de quo ēt in. d. l. iurisgē. §. pactoꝝ. ꝓ doc. ⁊ l. q in futurū. §. altera. eo. tit. ⁊ in. l. si pactū. ff. de ꝓba. ⁊ in. l. ij. C. de pac. inter emp. ⁊ vē. ⁊ multa elegāter tradit Bal. in. l. sordidorū. C. de excu. mu. li. x. ⁊ ibi Bal. facit mētionē de tract. pacto rū quē ipse fecit, ⁊ quē sepius allegauī, ⁊ ad illū in multis se remittit. An aūt ꝓuilegiū vel beneficiū in dubio sit cēsendū ꝓsonale vel reale. vide Bar. no. in. l. pater. ff. de seruī. le. ⁊ Bal. ⁊ Mod. in. l. maritū. ff. so. ma. ⁊ Ang. in. l. si seruitus. ff. de ser. vr. pred. ⁊ doc. cano. in. c. bñficiū psonale. de re. iur. in. vj. vbi oino vide Pe. de anc. in rep. ex cuius dictis dcā Bar. in. d. l. pater. declarant ⁊ limitant. Sīlr q̄ pcā sint ꝓpetua, ⁊ q̄ tpalia ponit hic Bal. car. viij. in ver. nūc videamus. vbi not. docet qūo cognoscaī an tps sit appositū cā dīe obl̄onis vel cā limitande obl̄onis. de quo per Bar. in. l. obligationū fere. §. j. ⁊ §. plz. ff. ꝺ act. ⁊ obli. ⁊ in. l. eum qui ita. §. qui ita. ff. de ver. obl. circa quod omnino vide dicta in. l. ⁊ si post tres. ff. si quis cau.

SVMMARIVM

1 Pacta nuda ⁊ in nomē spāle nō trāseuntia qualr ꝯbuntur.
2 Pactum an fieri possit iter abñtes absqꝫ nuncio vel epistola.
3 Consensus in pactis nudis predominatur.
4 Constitutum resultare dicitur, si mercator scribat scholari se recepisse pecuniam a patre ipsius, quā illi soluet.

1 **Septimo** principalr est vidēdū †qualr pacta ꝯbant que in spāle nomē non trāseūt ⁊ nuda dñr, Rñdit hic Bal. car. ix. qꝺ inter pñtes ꝯbunt hoc modo. ꝓmitto tibi. x. ⁊ tu ꝙsentis vel interrogas me vtrum ꝓmittā tibi. x. ⁊ ego rñdeo signis vel nutu. Sīlr ēt pactum esset nudum qꝺ ꝑcessisset interrogatio, ⁊ incōtinēti secuta est rñsio ꝙformis, ptes tñ egerunt qꝺ sit pactum, ⁊ nō stipło, vt. l. stipłonum. §. fi. ff. de acti. ⁊ ob. ita tādē colligīt ex dictis doc. in. d. l. iurisgēt. §. igīt nuda. ⁊ §. 3 cū nulla. ⁊ §. qꝺ fere. vbi ēt ꝓ glo. ꝓ cuius intellectu vide oino Bal. subtilr. in. l. cū qs. C. de iu. ⁊ fa. ig. ⁊ aliqd vide ꝓ eūdem hic in trac. de pac. car. ix. ver. sed ego q̄ro de effectu pacti. inter abñtes vero fit pactū per nunciū vel epistolā, vt. l. la-
2 beo. ff. eo. †An aūt inter abñtes possit pactū fieri absqꝫ nuncio vel epistola. i. aliquo tertio non deputato ad hoc suo ꝓprio motu ꝙsensu vtrinqꝫ indicāte, vt puta vnus existens in domo dixit se donare Sēpronio mille q est abñs. qdaꝫ tertius auditis illis ꝛbis cucurrit ⁊ intimauit illi ⁊ ille acceptauit, vtrū donatio valeat. diceret qlz qꝺ nō, qz in his que ꝙsensu pficiunt requirīt oz ganū nūcij vel epistole, vt no. in. l. ꝙsensu. ff. de act. ⁊ ob. ꝯriū cōsuluit Ponta. ꝙsi. ccxcv. ⁊ ibi dat nouū intellectū ad multa iura. videas ⁊ cogita si ꝓcedunt dicta sua. †Illud tñ est bñ notan
3 dū qꝺ cū in nudis pactis cōsensus ꝓdominet istud pactū dī expressuꝫ qꝺ hz ꝙsensuꝫ expressuꝫ. ⁊ illud dī tacitū qꝺ hz ꝙsensuꝫ ꝓsumptū nec curo qūo ꝙsensus sit expressus, vtrū ꝛbis an facto. Unde pactū qꝺ nutu ꝯbitur expressum est ⁊ non tacitū, vt no. gl. ord. in. l. itē q̄. ff. eo. ¶ Circa ꝓdicta q̄ro a te scholare qñ alī qs mercator scribit tibi ex nūdinis alicuius loci qꝺ recepit tibi pecuniā a patre tuo quaꝫ soluet tibi qs ꝯctus resultet inter te ⁊
4 dictū mercatorē. † dicit Odof. in. l. j. C. de ꝙst. peccu. qꝺ resultat ꝙstitutū, vide singulariter Spe. in ti. ꝺ so. §. prenotādū. ver. pone qdā. ⁊ ibi Bal. no. loquīt. vide eundē in. l. in ꝓsonā. §. q pecuniam. ff. de pac. ⁊ bonum tex. in. l. a creditore. de ꝙsti. pec.

SVMMARIVM

1 Rei plures debēdi si in vno ꝙtineantur instrō, ⁊ vni ipsoꝝ reddatur instrumentum an censeantur omnes liberati.
2 Debitor reddens creditori instrumentum debiti, an reponat se in obligationem pristinam.
3 Instrumentum debiti cancellatum penes debitorem repertuꝫ, an presumatur sibi a creditore traditum.
4 Instrumentum debiti cancellatum debitori traditum a creditore an illi prosit aduersus correum.

Octauo principaliter queriī qñ ⁊ qualiter pacta presumant multa, pacta tacita ⁊ presumpta. habemus in. l. labeo. ⁊ l. post q̄. cuz si. ff. de pac. ⁊ per doc. in. l. serum filij. §. eū q chyrographum. ff. de leg. j. ⁊ in. l. ij. ⁊ in. l. si cre-
1 ditores. C. de pac. †Notabis aliqua ꝓpetuo. primo qꝺ si in vno instrumēto cōtinent duo rei ⁊ vni redditr instrumētū an videatur vterqꝫ liberatus. Guil. in. d. l. postqꝫ. dicit talē instrumenti redditionē duo opari, qz liberaī is cui reddaī ⁊ sibi ꝯ correū vī actio cessa. allegat ꝓ casu. l. valde no. l. si is q duos. ff. de lib. lega. diuersū si nō eēnt correi. nā nec alter liberareī nec ꝯ aliū vī actio cessa. idē tenēt doc. ibi. ⁊ Bal. ℏ multa alia pacta ꝑsumpta habent. l. ij. ⁊ l. iiij. C. de dot. ꝓmiss. ⁊ l. pe. C. cōi di. ꝓ glo. ⁊ l. cū ostēdimus. §. vlt. ff. de fideiuss. tuto. ⁊ l. q̄ dotis. ff. so. ma. ⁊ l. ꝓculo. ff. de ꝓba. ⁊ l. ij. §. nō male. C. de do. excep. Huic. q. ꝑcedēti applicaī. q. qd si ille debitor illō instrm creditori reddi-
2 derit. †vtrū videaī se reposuisse in obl̄onē pristinā. Guil. ibidē dicit qꝺ vī se reposuisse in obl̄onē, ar. l. si ꝛbo nō remunerādi. §. idē papinianus. ff. mā. ⁊ l. si testō. §. j. ff. de fideiuss. bal. hic in tracta. de pac. car. x. dicit ꝯriū cū ex illo instrō nihil possit ꝓbari. nā si obligareī, tūc qñ reddit alius esset dies ⁊ cōsul obl̄onis q̄ ꝙditi instrī. vñ cū instrm nō ꝙtineat qꝺ petīt nec ꝓbat illō, redditio eius nihil operaī. credit tñ Bal. hic qꝺ istud ꝑsumptū pactū qꝺ re. in instrī datiōe debitori ꝯbīt cām obl̄onis tollat, lz qꝺ verbo fit, non tollat nisi nālē obl̄onē, nec mirū cū plus operet actus q̄ verbalis. l. nr̄am. C. de testa. ⁊ l. ꝓxime. ff. de his realis que in testa. del. tādem dicit hic Bal. inspiciendū quid contineat instrumentum, vt ab eo tñ recessum videatur. ⁊ iō si instrm hypothece tibi reddo non liberaris a debito, vt ꝓ Guili. ⁊ doc. in dictis iuribus, vbi latius profecto videreī satis admittendum dictū Guil. in obligationibus que ꝙsensu ꝯbūtur, vt. d. l. iurisgentiuz. §. adeo. cū si. ⁊ pro discutiēda veritate huius passus valde ꝙferrēt ea que dicit Pau. ꝺ ca. in. l. ꝯctus. C. de fi. instru. ⁊ qꝺ dixi in. l. hac ꝙsultissima. §. ꝓ nūcupationem. C. de testa. fraternizat cū precedenti alia. q. Monissimū est om-
3 nibus qui leges pene odorarunt † qꝺ si apud debitorez reperīt instrm cācellatuz vtꝫ presumīt sibi traditū a creditore, distinguī solet ꝓ gl. ⁊ doc. i. d. l. postqꝫ inspiciendā esse cōditionē ꝑsone debitoris ⁊ creditoris, an creditor sit homo largus vel nimiū auarus, ita qꝺ non presumaī remisisse, ⁊ an q̄litas sit magna vel parua, ⁊ an ꝺbitor hō male ꝙditiōis vel ne, ⁊ an meruerint hāc liberalitatē in eū exerceri, vtꝫ hoc indistincte sit vꝫ bal. i. x. car. dicit esse vꝫ qꝺ penes debitorē repiaī chyrographum

phñ q retinnerat sibi creditor, sed penes eũ reperiret iam ꝓductũ in iudicio q ꝓpea effectũ est de actis hoc sibi nõ ꝓdesset, qz ꝓsumeret subtraxisse ex necessitate. iuxta no. in l. is apud quẽ. C. de edẽ. hec dicit esse vera regulariter, sed in cã fisci pupilli vel ecclesie dicit obseruari, vt ille presumat subtraxisse q instra eorz penes se habẽt nõ exhibẽs nec reddens illa. l. ij. §. j. ff. de iure fis. q
4 no. ¶ †Retentis eiusdẽ teris quero eo casu quo ꝑsumit debitor habere a creditore an sibi ꝓfit ꝯ coreũ ꝑm formã. l. si is q duo. ff. de lib. leg. Bal. hic cart. x. dicit qd nõ, qz vr cadere duplex presumptio. s. cessionis t liberationis, ar. no. in. l. j. C. de dot. ꝓmiss. facit. d. l. ij. §. j. de iure fis. tãdẽ determinat ꝯriũ, qz duplex ꝑsumptio q adaptat iuri cõi bene põt cadere sup eadem re, sed nõ duplex fictio de iur speciali, nisi veniãt a diuerso fonte diuersi fauoris. vt p doct. in. l. is q p emptore. ff. de vsuc. t in. l. singularia. ff. si cer. peta. cogita qz non habui tempus cogitandi.

Nono principaliter quero quos pacta ligẽt. Dicas vt p Azo. in summa huius tituli. §. pactorum.

Decimo principaliter quero qbus pacta proficiãt. de hoc t per Azo. eo. tit. §. superest. in pen. col. circa quod vide quod dicetur in. q. sequenti.

SVMMARIVM

1 Pacto nobis qñq ad nostrum preiudicium queritur.
2 Fraus presumit si de credito creditorz remittentiũ non constet.
3 Paciscí aut stipulari quo iure possit alter alteri.
4 Obligatio naturalis ex stipulatione alteri facta queritur.
5 Obligatio naturalis an queratur ei qui pro alio stipulatur.
6 Agere qñ possit de equitate is cui stipulatus sum, t ꝯ quem.
7 Actio an t qñ ex pollicitatione oriatur de iure canonico.

Undecimo qritur p quas psonas actio nobis acquirit. hec ẽ mã. l. stipho ista. §. alteri. cũ si. ff. de verb. obl. t. l. rescriptũ. §. fi. cũ si. t. l. si heredi. §. fi. t. l. ꝯ in re. §. fin. de pac. tractat et p doct. in. l. in causa. §. si ex parte. ff. de
1 procu. ¶ †Circa ꝑdicta notãdũ est q aliqñ acqrit nobis pacto ad incõmodũ nostrũ. l. maiorẽ. l. si plures. t. l. rescriptũ. t. l. cum in eo. ff. de pac. t in casibus dictarz. ll. illi q nõ ꝙsenserũt, t tñ tenent stare pacto facto p maiorẽ partẽ aliorz creditorz nõ obligãtur naliter ad nõ petẽdũ sed solũmõ p exceptionẽ repellunt, ꝑm Bal. hic qd puto verissimũ. nã t alias simile habemus in. d. l. rescriptũ. in acqsitiõe exceptionis doli, vt ibi videdũ. ¶ Scdo est notãdũ ꝑz Bal. hic, qd qz iure nouissimo ꝑsumptio est q illi cui delata est hereditas in casibus dictarz. ll. nõ timebit creditores t adibit cũ bñficio inuẽtarij, vt. l. fi. C. de iure delibe. t i anc. de bere. t fal. §. sancimus. q ad. l. maiorẽ cũ si. sit correcta, vide
8 in hoc doc. l. maiorẽ. cũ si. ¶ †Tertio est notãdũ q si de credito illorz creditorz remittẽtiũ nõ ꝙstat, nisi p ꝙfessionẽ, tũc ꝑsumit fraus. l. j. §. qd fic. ff. si qd in frau. pat. t. l. si qs ꝓbat. C. de bonis p scripto. cũ si. ꝑm Bal. q no. Hoc puto verz qñ ꝙstaret p ꝙfessionẽ solũ illius futuri hrdis, qñ vero p ꝙfessionẽ defuncti nõ militat dicta ꝑsumptio fraudis cogitabis qñ occurret. multa enim dicit Bal. hic in tractatu de pactis. in car. xiij. ad materiã. l. cum in eo. t in. l. dñ hereditas. ff. de admi. tut. t auc. minorz debitor C. q da. tu. pos. inter cetera an dicte leges sint hodie correcte, cũ pupilli creditor nõ possit esse tutor eius vel curator, vt. d. auc. minorz debitor. t determinat qd sic, qz. l. cũ in eo. loquit de tutore legitio aut datiuo, nõ de testamẽtario, cũ loquat añ aditã hrditatẽ. l. si nemo. ff. ꝯ testa. tu. Nec obstaret si diceres q posset eẽ creditor ex testõ. nã tutori legari põt, qz illi nõ officit qd fit cum
3 creditoribus. l. iij. ff. ad. l. fal. ¶ †Quarto est notãdũ q ꝑz de iure ciuili alter alteri aut paciscí aut stipulari nemo possit, vt. d. §. alteri. cũ si. tñ de iure cano. si ꝓmitto tibi me daturu Titio. x. ego teneor maxie vbi interuenit sacrm, ita determinat gl. singularis. i. q. vij. c. quoties cordis oculus q incipit, argumẽtũ ꝯ. i fi. Jo. de imo. in. d. §. alteri. dicit q doct. cõiter tenẽt q regula. d. §. alteri. de iure canoni. nõ ꝓcedit p. d. gl. t no. xxij. q. v. c. inri. ipse cũ Jo. de imo. dicit illam gl. t eius decisionẽ nõ ꝓbari p iura in ea. alleg. quã gl. dicit saluari posse forte in foro ꝙscientie, vt ex quo qs semel ꝓmisit debeat illud seruare, sed in foro iudiciali, putat secus arg. no. in. c. cũ inter. de elec. Certe p veritate dicti articuli opz vlterius indagare, vez vtruz ex stipone alteri facta nascat obligatio saltẽ nãlis sup quo opz distinguere, q aut qrimus an acqrat nãlis ei cui stipulatus sum, aut qrimus an ipsa nã
4 lis ipsi stipulãti p alio. †Primo casu vr q nulla nãlis sit questa. vt. l. stipulatus. §. chrysogonus. ibi nullã obligationẽ. ff. de ꝛ

bo. obli. t in. l. que tute. ff. de regu. iur. ꝑz ex eo qd regula dicti. §. bz locũ in pacto. vt ibi. ergo nõ orit nãlis q ex pacto ꝙsuenit oriri. Idẽ ꝓbat i. l. rescriptũ. §. fi. t. l. si tibi. §. si pactus. ff. ꝯ pac. t ita firmiter tenẽt in. d. §. alteri. Ang. Cuma. t Pan. de ca. t p certo vz casus in. d. §. si pactus. qz nãlis sola est potẽs ad exci piẽdũ. vt. d. l. iuregẽtiũ. §. igit noda. t si seqret naturalis illi tertio ipse posset excipere vigore talis naturalis. q tñ lex ibi negat idẽ ꝓbari vr i. l. certi ꝙditio. §. qñ. ff. si cer. peta. vbi hoc no. bal.
5 in. l. j. §. q seruus meus ibi nullius momẽti. ff. ꝯ stip. ser. ¶ †Secũdo ꝛo casu. s. an ipsa naturalis qrat ipsi stipulãti p alio vr q sic, t ita intelligat gl. in. d. §. alteri. t ꝓcedat opi. Bar. t seqciñ s. q sit obligatus stipulãti nãliter ad obseruãtiã ꝓmissorz, nõ q sibi debeat. Jtẽ intelligo hoc ꝓcedere qñ ita fuit ꝙcepta ꝓmittis mihi q dabis Titio. qñ vero ꝛba ꝙcepta fuissent hoc mõ. ꝓmittis Titio q dabis ei, tũc stipho esset prorsus inutilis, ita vt nãlis nõ sit qsita alicui, vt no. in. d. l. stipho ista. §. si qs insulaz. in versi. fieri. ita declarat ibi Ang. t in. l. j. ff. de pac. ¶ Nunc redeundo ad punctũ p me. s. tactum. s. posito qd illa nãlis sit qsita stipone alteri facta, an ex tali naturali sit quesita actio inspecta eqtate canonica iuxta not. in. c. j. t ij. de pac. Et certe si qratur vtrũ ille stipulator agere possit. solet allegari. d. gl. quoties. qd sic, vt. s. retulit imo. q idẽ dixit in. l. si stipuler. t Ange. idẽ dixit i. l. j. ff. ꝯ pac. vinde idẽ Ang. i. d. §. alteri. dicit q ea q ibi dicũt ꝓcedunt qñ qs paciscit q sua interest. idẽ tenuit Abba. sicu. in c. si cautio. de fid. instru. t do. me. in. l. pacta que ꝯ. C. de pac. vñ ibi sentiunt actionẽ sibi nõ cõpetere. Sed vtrũ ibi p viã euãgelice denũtiationis de q in. c. nouit. de ind. cũ si. Ant. de bu. in. d. c. nouit. t Bart. in extrauag. ad reprimen. sup ꝛbo, p denũtiationẽ. t Bal. in auc. ad hec. C. de vsur. dicũt quod sic. t ita dicit Abb. ꝑfatus intelligi gl. d. c. quoties. in. d. c. si cautio. q ẽt vr
6 de mẽte imo. in. d. §. alteri. ¶ †Si vero qrat an ille cui stipulatus sum possit agere de eqtate canonica t gl. in. d. c. quoties. relata ad tex. innuit q sic, q etiaz sentire vr Ant. de bu. in. d. c. si cautio. t Bal. in. l. gñaliter. C. de nõ num. pecu. q. x. Sed istud ꝙsundi vr p text. in. c. qq. de vsu. in. vj. vbi ẽt de iure canonico nõ possuz stipulãdo alteri acqrere, quẽ tex. vt singu. ad hoc no. Ant. de but. in ꝓmio decretaliũ. circa fi. sui cõmẽti. t. d. Ab. in. c. si cautio. t Pont. in. d. §. alteri. t hoc vr in pũcto inris verius. s. q agi nõ possit vel forte posset attẽtari q in casu dicti. c. qq. speciali rõe in odiũ vsurarz papa ibi voluerit psonã stipulãtẽ eẽ legitimã inefficacius ꝓuideret illi cui fieda esset restitutio vsurarz in illo casu. i. ciuiliter t naturaliter obligaret t in oi foro posset ille obtinere attẽto oi iure sine scrupulo, nõ aũt ibi negat q de eqtate canonica ex illa stipone alteri facta nõ sit qsitũ ius illi tertio. tãdẽ qz dicũ vr q de eqtate canonica agi possit p illũ tertiũ t sic correcte sunt oes leges. verius puto q agi nõ possit, vt iã. s. dixi tenere Ant. de bu. Ab. t Põta. Fateor tñ q ad cõscientiã exonerãdã p viam euangelice denuntiationis audiret. t ita tz Ant. de bu. in. d. proe. decre. t Ab. in. c. si cautio. q ꝛba perpetuo menti tenebis t diligẽter notabis. verz qz gl. d. c. quoties. maxie illud firmat qñ esset appositũ iurm qd operet dicto casu iurm. vide do. Ant. de but. in. c. cum qtingat. de iurei. in. iij. col. t ibidẽ Jnno. t Bald. in repe. l. ij. ff. de iurei. in antep. car. t in auc. sacra puberum C. si aduer. ven. t in. l. pactum. C. de colla. q. ix. t in rub. C. res inter alii. acta. t Bar. in. l. cum qs de cedens. §. codicillis. de leg. iij. Et ex his habes aptã viã an t qñ procedat. d. §. alteri. de equitate canonica an t qñ procedat gl.
7 d. c. quoties. †Conferunt predicta ad. q. vtrum de iure cano. ex pollicitatione oriat actio. qd do. Abb. in. d. c. quoties. de pac. volebat presupponens ex illa naturalez oriri q non puto verum, tñ qz naturalis nõ oriat ex pollicitatiõe vt plene dixi. s. q. v. t tz Bar. vltra ibi alle. in. l. si vnus. §. pactus. ff. de pac. tñ qz si in. q. premissa in iure cano. nõ orit actio, quo casu respectu illius tertij vr quedam pollicitatio, ergo nec in isto casu.

SVMMARIVM

1 Pacta de quibus rebus fieri soleant.
2 Pactum quo quis promittit se non probaturum per testes, sed per instrumentum, an valeat.

Duodecimo quero de quibus
1 rebus † pacta fiãt. vide plene p Azo. in sum. huius ti. §. deficit quoq. t adde q plene dixi in. l. fi. C. de pac. t in. l. pactũ dotale. C. de colla. t doc. in. l. alia. §. ellegãter. ff. sol. ma. t gl. singu. in. l.

pactū inter hẽdẽ. ff. de pac. ⁊ qđ no. tradit Bal. in l. euacuãs. C. de decurio. lib. x. vbi inter cetera no. dixit qđ ꝫ dici soleat ꝙ nõ valeat pactū ꝓ ꝙ ꝓmitto nõ ꝓbare, nisi ꝓ instrm nõ aũt ꝓ testes vt dixi i. l. pe. C. ō pac. alleg. gl. sing. in auc. vt sine ꝓhibitiõe ma
2 tres. †tñ illud itelligẽdū ꝙ tale pactū nõ vꝫ. ſ. ad finẽ vt ipediat ꝓductionẽ testiū, q̃ nõ ipedit, ſꝫ bñ valeret ad finẽ vt ꝓducẽs ꝫ quẽtionẽ teneat ad itereſſe parti aduerſe. ⁊ ita dicit reperiſſe ex cellentiſſimū doc. do. Jaco. de bel. tenuiſſe qđ ſingulariter nota bis illud qđ ſcies nõ impediri ꝓductionẽ teſtiuꝫ dicto caſu ẽt ſi interueniſſet iuramentum, vt latius proſequitur Bal. ibi.

SVMMARIVM

1 Obligatio naturalis tñ ex pacto oritur nec actio vlla datur.
2 Actio non datur ex pacto nudo, ſi ille cui ſit tractet de lucro ca ptando.
Pactum literis veſtitum quod dicatur.
3 Pactum legis auxilio veſtitum quod ſit.
Actio de conſtituta quando ⁊ cui competere ſit dicenda.
4 Actio que oriatur ex ſecundo pacto ſuper eadem re facto.
5 Actio de iure ciuili oritur ex nudo pacto facto ex interuallo ſup eadem re.
6 Actio de conſtituta datur ſi ſuper eadem re quis ex interuallo eidem paciſcetur.
7 Actio de iure ciuili competit ob pactum donationis.
Actio de iure ciuili ex pacto nudo non competit.
8 Jus ciuile in terris imperij, ⁊ canonicuꝫ in terris eccleſie debet ſeruari.
9 Actio de iure canonico non oritur ante implementuꝫ in contra ctibus innominatis.
Pactū de nõ petẽdo ipſo iure actionẽ tollit de iure canonico.
10 Pactum ſine cauſa de iure canonico non habet effectum, ſicut nec ſtipulatio ſine cauſa de iure ciuili.
11 Juramentū faciens ſtipulationẽ inutileꝫ vt pactū valere, an ope retur vt de iure canonico actio detur ex pacto.

Decimotertio quero de effectibus pactoꝝ, ſcꝫ q̃ principaliter ⁊ ꝓ ſe ꝙſiderant. naꝫ de effectu pactoꝝ q̃ alij ꝛ̃ctui coheret. ſ. eſt dictū. ⁊ certe de iure
1 ciuili expeditū eſt †ꝙ nõ oritꝫ niſi nãlis obligatio, ⁊ ꝙñr non datꝫ actio, vt. d. ꝟ. igitꝫ nuda. cũ ſi. ꝫ prꝛia facie videretꝫ oppoſitum, qꝛ tex. in. l. iuriſgẽtiũ. ꝟ. ꝓtor ait. dicit, pacta ſeruabo. q̃ ℞ba ſolẽt in ferre actionẽ ſeu officiũ iudicis, ſꝫ rñde, vt ibi ꝓ docto. vltra eos põdera tex. in. c. exijt q ſeminat. de verb. ſigni. in. vj. vbi Nico. papa interpretatꝫ ꝓ ꝙfeſſione ordinis ſancti Frãciſci ꝙtinẽtẽ, ꝓ mittũt obſeruare ſanctū euãgeliũ, vt intelligatꝫ ꝙ ꝓmittũt obſer uare ꝓcepta euãgelij in vi ꝓcepti ⁊ recipere ꝙſilia in vi ꝙſilij, nõ aũt ꝙ ſimplr oẽ in euãgelio ꝙtẽtũ ꝓmittãt obſeruare, ergo ⁊ pa riſormiter ꝓtor dñ dixit, pacta ſeruabo, intelligatꝫ veſtita i ſua vir tute, vt ꝓ doc. in. d. ꝟ. petor ait iſta tñ regula, ſcꝫ ꝙ ex pacto nu do nõ detꝫ actio fallit in aliqbus caſibus no. in. l. legitia. ⁊ l. iuriſ
2 gẽtiũ. ꝟ. ꝙnimo. ff. de pac. ¶ †Circa q̃ notabis aliq̃ diligenter, ⁊ prio no. totū ti. de pactis. ſ. vt tũc nõ detꝫ actio ex pacto nudo qñ ille cui fit tractat de lucro captãdo, qñ ℞o tractaret de dãno vi tãdo, qꝛ ex iobſeruãtia remaneret leſus ille cui ꝓ pactū eſt ꝓmiſ ſuꝫ, tũc ſibi ſubueniretꝫ actiõe de dolo, vt. l. elegãter. ꝟ. ſeruus pa ctiõe. ff. de dolo, ꝛ̃ Bar. ibi qđ ſingulariter no. ⁊ addes no. in. l. ſi cũ mihi. ff. eo. ti. Scđo tene mẽti ꝙ in curia mercãtie, vbi ne gotia decidunt ex bona egrate nõ poſſet opponi exceptio ꝙ nõ iteruenit ſtipla ꝛ̃ Bar. ꝓ illũ tex. in. l. ꝙntus. ff. man. ⁊ Bal. i. l. ſi ꝓ ea. C. eo. ti. ¶ Tertio notãdũ eſt ꝙ qñ de pacto apparet in ſtrũ ꝙ hẽret executionẽ paratã ex forma ſtatuti, tũc tale pactū diceretꝫ veſtitū literis ⁊ diceretꝫ legitia ꝙtio. i. adimatina legi municipiali ꝛ̃ Bal. i. l. placito. C. de re. ꝓmu. ⁊ l. ij. C. de execu.
3 rei iudica. qđ dicit eſſe bñ notãdũ. ¶ †Quarto no. qđ qñ in pa ctū nudũ deducit id qđ erat de iure debitū, tũc põt dici qđ illud pactū ſit veſtitū auxilio legis. gl. eſt ſingu. in. d. l. legitia. duꝫ al leg. tex. inſtitu. de fidei. hered. ꝟ. fi. qđ ſequit ibi Bart. ⁊ ꝓdeſt hoc ſcire. qꝛ ſi agatꝫ ex tali pacto qđ de ſe eſt inutile ſi ineniatꝫ ꝙ in illo ſit ꝺductū, id qđ iure debebatꝫ nõ põt dici qđ ſit actū ſine actione vel ex cã inefficaci. ¶ Quinto notandũ eſt qđ vbi nudo pacto ꝓmittit illud qđ prius debebatꝫ alio nudo pacto, tunc datꝫ actio de ꝙſtituta. ita in teris decidere vr Guli. in. d. l. iuriſgẽtiũ. in prin. dñ dicit qđ vbi pactū fit ex cã ꝓcedẽti ℞a. ſ. obligatoria datꝫ actio de ꝙſtituta, vt. l. j. ꝟ. debitum. ff. de ꝙſti. pecu. ⁊ inſti. de act. ꝟ. de ꝙſtituta. idẽ ꝛ̃ Bar. in. d. ꝟ. ꝙnimo. nõ em regrit ad eẽ ꝙſtituti qđ ꝙs vtrꝫ ℞bo ꝙſtituo, ſꝫ ſufficit eqpollẽs, puta ꝓmitto tibi ꝙ debes ex tali cã, vl ꝙ prãdie cõmiſerã vel facio me tibi de bitorẽ vel ſatiſfiet tibi ꝓ me. vt colligit de mẽte Azo. in ſum. in ti. de ꝙſti. pecu. ⁊ eſt bonus tex. in. l. eũ q. ꝟ. iulianus. ⁊ l. ꝙſtitue re. ⁊ l. titio. ⁊ l. qdã. ⁊ l. lucius. ff. de cõſt. pec. ⁊ in. l. j. ꝟ. eũ q. eo. ti. vbi habes ꝙ iõ ſtipl̃o de q̃ ibi nõ vꝫ in vi ꝙſtituti, qꝛ expreſſe pa tebat de mẽte qđ voluerat ſtipulari, nõ aũt ꝙſtituere, ergo ſi de mẽte apparuiſſet vꝫ in vi ꝙſtituti, vt ẽt elegãter colligit ex dictis Bal. in rub. C. de cõſti. pecu. q. fi. ⁊ expreſſe tꝫ do. mens in. d. l. j. ꝟ. debituꝫ. de cõſti. pecu. vbi fortius nõ inueſtigat vltra alios.
4 †Quid ſi aliqs prius pacto nudo ꝓmiſerat aliqd, deinde ex iter nallo ꝓmiſit illud idẽ pacto, nulla tñ habita relatiõe ad ꝓs de bitū. Utrũ ex hoc ſcđo pacto oriatꝫ actio de iure ciuili. ſ. de cõ ſtituta. ⁊ tãdẽ poſt aliq̃ arg. ꝓ ⁊ ꝛ̃ opinatꝫ ꝙ nõ. exiſtimat. eĩ ꝙ ad eſſe ꝙſtituti regratꝫ relatio ad prius debitū, ⁊ hoc ſatis innuũt ℞ba Azo. dũ dixit ſufficere q̃cũq̃ ℞ba dũ tñ apta ad exprimẽ dũ hũc ſenſum. ſ. qđ paciſcatꝫ ſe ſoluturũ debitū. ex hoc infert ꝓ fatus doc. ibi qđ forte male dixit Ang. in. l. ſi certis annis. C. de pact. ⁊ in. l. fi. C. ad. l. fal. dũ voluit ꝙ ex duplici pacto nudo oria tur actio arg. no. in. d. ti. de ꝙſti. pecu. qꝛ ſi qdẽ illud ꝑm pactuꝫ nudũ nõ referat ſe ad primũ actio de ꝙſtituta oritꝫ, ita dicit prefa tus doc. ¶ Aduerte diligẽter in ꝓmiſſis. nã vltra Ang. Ma
5 theſilanus notabili. xxxv. dixit no. nonã regulã qđ nõ ponũt le giſte† ꝙ ex duplici nudo pacto ſup eadẽ re ex interuallo facto oritꝫ actio ẽt de iure ciuili qđ dicit patere, qꝛ inducta nãlis ex pa cto. l. j. ff. de pac. Ex ſcđo vero pacto inducitꝫ actio de ꝙſtituta. l. j. ꝟ. debitũ. iuncta. l. q aũt. ꝟ. fi. ⁊ l. ſeq. ff. de ꝙſti. pecu. ⁊ hãc regu lã dicit ſentire Hoſt. in. c. ꝓ tuas. de arbi. ⁊ Ant. de but. ibidẽ clarius ⁊ in. c. quintauallis. de iureiu. ſubdit ꝙ forte ẽt dici poſ ſet ꝙ ſi pactū nudũ ſit fulcitū iuro ſtatiꝫ vel ex interuallo appoſi to ꝓducitꝫ actio de iure ciuili. l. ſi qs maior. C. đ trãſ. q̃uis ex ſim plici iuro ꝓmittẽtis aliquid ſe facturuꝫ ⁊ curaturꝫ nõ oriatꝫ actio nec obligatio naturalis. l. ſi qs ꝓ eo. ff. de fideiuſ. ⁊ ibi ꝓ bar. hec ſunt formalia ℞ba ꝑfati doc. in. d. no. xxv. Quidã ẽt mod. dicũt eſſe caſuꝫ in. d. l. fi. C. ad. l. fal. ꝛ̃m vnã lect. tota vis vr pẽdere ab hoc, vtrũ ad eſſe ꝙſtituti regratꝫ expreſſa relatio ad prius debitũ ⁊ ſi qdẽ teneamus illud nõ poſſet opi. Ang. Mathesi. ⁊ ſequa
6 ciũ ſuſtentari. ſi vero teneamus qđ ſufficit relatio intellectualis ad prius debitũ, tñc ꝓcederet dictũ ꝑfatoꝝ doc. † Verbi gratia iaꝫ eſt mẽſis ꝓmiſi tibi acceptãti. x. ob quoddã ſeruitiũ, ⁊ hodie ꝓmitto tibi ſimplici er. x. ex cã eiuſdẽ ſeruitij, quo caſu ꝙſtat ꝙ dictū pactū eẽt ſup eiſdẽ. x. ⁊ ſic videretꝫ relatio q̃dã intellectua lis, hoc caſu putarẽ nõ eſſe abſonũ dari actionẽ de ꝙſtituta ⁊ ꝓ cedere opi. Hoſti. Ant. de bu. Ang. ⁊ Mathesi. ꝙ no. iaꝫ mẽ ſe elapſo promiſiſſeꝫ tibi. x. nudo pacto, ſꝫ hodie ſimpliciter pro mitterẽ. x. nulla habita relatiõe ad pria. x. expreſſa vel tacita, iu xta no. in. l. quinquaginta. ff. de ꝓba. cũ ſi. nõ video qño iſta duo pacta ꝙiungant, ita vt ꝑſumamus eadẽ fuiſſe ꝓmiſſa ⁊ ꝓ eis de mo actionẽ de ꝙſtituta, nec puto ang. ⁊ ſeq̃ces habuiſſe hãc men tẽ, ſꝫ illã ꝙ expreſſe vl intellectualiter ex vnitate cauſe vl alr ſe re tulerit ad prius debitũ. ⁊ hoc innuũt qñ dicũt oriri ex duplici pa cto ſup eadẽ re, dices tu fortaſſe, imo geminatio doꝫ iſtud opari, arg. no. ꝓ Bar. in. l. cũ ſcimus. C. de agri. ⁊ cẽſi. ⁊ ſimiliũ q̃ addu cit Põta. i. l. ſi ℞o. ꝟ. ō viro. ff. ſol. mat. in fallẽtia ꝓp geminatio nẽ. Rñdeo ꝙ ꝫ geminatio qñq̃ opereturꝫ magnũ effectũ, i caſu tñ nro nõ reperitꝫ iure cautũ, ꝑꝫ nã anteq̃ pretor faceret edictũ. de ꝙſti. pecu. nõ dabatꝫ actio ex pacto, ſo relatino ad primuꝫ. ergo ꝑꝫ ꝙ due nãles nõ ꝙiũgebãt ſi dixeris ꝙiungant poſtq̃ ꝓtor ita voluit in edicto. Rñdeo ꝙ ꝓtor vr dediſſe fomẽtũ ſuũ illi ſo ꝓ relationẽ ad primũ. ⁊ qꝛ ſe obligauit ex pacto, ad illud in quo ꝓ cedebat alia cã obligatoria ⁊ ita innuit Guil. ⁊ Bar. i locis ꝑal legatis. cogita tñ ⁊ tene mẽti dictũ ꝑallegatuꝫ ꝙ ex duplici pa cto nudo detꝫ actio de iure ciuili qñ ſup eadẽ re ꝓ magnã aucto
7 ritatẽ Hoſt. Ant. de but. Ang. Mathes. ⁊ ſeq̃ciũ. ¶ †Sexto notãdũ ꝙ pacto donationis ꝓp nuptias datꝫ actio de iure ciuili ꝛ̃ Cy. ⁊ Bal. in auc. eo decurſuꝫ. C. de don. añ nup. ¶ Septio notãduꝫ ꝙ ꝫ ꝓdicta regula negatiua. ſ. ꝙ ex pacto nudo nõ poſ ſit agi, ꝓcedat de iure ciuili. tñ ꝓ ius canonicũ ceſſare vident ꝑ dicte difficultates cũ ius canonicũ ō q̃dã plana ⁊ ſimplici via ſta tuat ex nudo pacto naſci actionem ſeu poſſe quem conueniri ef ficaciter, vt in. c. j. de pac. ⁊ ibi plene per doc. ⁊ eſt caſus in. c. j. de ꝓb. quo non eſt in iure melior ꝙ ex ſola naturali ibi datur actio ſeu quis ꝙuenitur, vt ibi videas inductionẽ Modernorum quaſi nõ curet eqtas canonica de verbo ſolennitate, ſed de vera exiſtentia terminoꝝ. ⁊ boc eſt expeditum ꝛ̃m cõmunẽ opi. can. ⁊ legſtia. ſ. qñ pactū fuit nudum ab ordinatione ſolenni. ſ. vt qs

compelli

cõpelli possit ad obseruãtiã pacti, vt p legistas in.d.§.qnimo.ꝛ
8 in.d.l.petẽs.ꝛ maxie p Bal.in repe.Padua.col.fi.†Ex quo infert qꝫ in terris imperij inter laicos ꝛ in foro Cesaris seruaret̃ decisio iuris ciuilis, in terris vero ecclesie seruaretur ius canonicum qđ simpliciter inter clericos seruaret̃ vbiqꝫ, vt p Bal.in auc.ad hec.C.de usur.in.iiij.col.ꝛ Ang.in.l.si certis annis.C.đ pac.in repe.ꝛ can.in.d.c.j.p cuius intellectu, vide ét Saly.in l.legẽ.C.de pac.ꝛ dñm meũ in.l.pacta q̃ ꝫ eo.ti.ꝛ elegãtia ꝯba Bal.in.l.ex placito.C.de re.pmu.dũ soluit illud cur ꝯba illa p toris, pacta seruabo, nõ sunt cã actionis.an aũt in terris imperij laicus ꝫ laicũ possit agere ex nudo pacto in foro ecclĩastico.Ange.pulchre disputat in.d.repe.si certis annis.col.iiij.ꝛ ꝙcludit qꝫ sic, p viã denũciatiõis euãgelice vide in.c.nouit.de iud.vbi p mod.plene.Añ ꝯo pactũ esset nudũ a cã vestimẽtali, vt in ꝫctibus innoiatis, virũ ius can. discrepet a ciuili.bal.in.d.rep.l.petẽs.i vlt.col.dicit qđ idẽ ẽ đ iuꝛ can.ꝛ ciuili, cũ nũc deficiat qđãmõ ꝙsensus aũ rei interuẽtus.ar.l.fi.C.de nõ nu.pecu.idez tz
9 Bal.in.l.sine apud acta.C.de trãs.vbi fortius dicit †qđ in ꝫctibus innoiatis ẽt de iure canonico aũ implemẽtũ nõ oriꝛ actio, qꝫ ꝯbũ veluti notabilissimuz seqr̃ do.meus ibi, ꝛ in.d.l.petẽs.Ex quo posset inferri qꝫ illud qꝫ dicit Mathesi.no.xi.in ꝫctibus innoiatis hẽret ét locũ de iure can.qꝫ no.§ an hoc dictuz ꝓcedat pẽdet ex eo qꝫ doc.dicũt in.l.j.C.eo.ꝛ in.d.l.sine apud.ꝛ Bal.in.d.l.ex placito.q.xiij.vcz virũ qñ est iterposita stipl̃o in ꝫctibus innoiatis sit orta actio aũ implemẽtũ, attẽto qꝫ stipl̃o de iure ciuili ꝛ pactũ de iure can.paꝛ virtutẽ hẽre videnꝛ, vt p bal.in.l.petẽs.¶ Octauo notãdũ qꝫ de iure can.pactũ de nõ petendo tollit ipso iure actionẽ, ita qꝫ nõ ẽ necessaria acceptilatio, qz ista vadũt a pari, parere ꝛ ipso iure tollere, vt.l.legitia, ꝛ.l.si vnꝰ §.pactus.ff.eo.§z Bal.in.d.repe.l.petẽs.i vltimis ꝯbis.boc virũ sit rexꝫ pẽdet ab alio artic.vcz virũ stipl̃o de nõ petẽdo tollat actionẽ ipso iure, de quo per Bal.ꝛ mod.in.d.§.pactus.
10 ¶†Ulterius infert no.Bald.in.d.l.petẽs.qꝫ sicut stipl̃o sine cã nõ hz effectũ de iure ciuili, vt.l.ij.§.circa.ff.de excep.doli.ita pactũ sine cã nõ hz effectũ de iure can.qz obstat exceptio doli.q̃ dicta sequr̃ do.meus in.d.l.petens.ꝛ sunt ꝓfecto valde no.vbi fortius dicit qꝫ ex pacto nudo ꝑsumpte donationis nõ oriꝛ actio ét de iure cano.vide ibi ꝛ adde dictis.§.in.vj.q.circa fi.in vers.sup tertio.Reliqt ét Bal.ibi sub dubio virũ de iure can.sit locus penitẽtie in ꝫctibus innoiatis.de quo vide p eũdẽ in rub.C.de rexꝫ pmu.ꝛ p mod.in.l.ij.§.fi.ꝛ.l.hr̃ditatẽ.ff.de don.ꝛ mod.in.d.l.sine apud acta.ꝛ in.l.si pecuniã.in prin.ff.de qđi.ob can.vbi dixi.¶Nono circa hãc mãm pacti vide vnũ nouuz dictum Mathesi.no.xxviij.cuius ꝯitas pẽdet ex dictis mod.in.l.j.§.si qꝭ simplr̃.ff.de verb.obli.¶Decimo q̃sinit in.d.§.si qs simpliciter.solennis ꝛ recolẽde memorie doc.do.Thomas doctor
11 Senensis †virũ infrm qꝫ operatur stipl̃onem inutilẽ valere vt pactũ, operet̃ vt ex pacto detur actio de iure can.sentit qꝫ non, ar.no.in.l.j.ff.de dotis promis.Cõtra qꝫ vr̃ illud qđ.§.retuli docuisse Mathesi.no.xxxvij.ꝛ qđ dixi.§.q.vj.circa fi.in ver.sup tertio.Alios effectus pacti de petendo ꝛ nõ petẽdo plenissime tradunt doc.in.d.§.pactus ne peteret.quem tibi lege in voce.

❦ SVMMARIVM ❦

1 Pacta que impleri seu executioni mandari possint, ꝛ que non.

Decimoquarto ꝛ vltimo esset videdũ, † de executione ꝛ impleméto pactoruz sup quo Bald.hic, arti.vlt.distinguit inter pacta habẽtia cãm successiuã ꝛ habẽtia cãm momẽtaneã.s.vt prima totaliter impleri non possit.alia vero sic, vt not.in.l.j.C.de pactis.ꝛ in.d.l.sine apud acta.ꝛ.l.pluribus.§.j.ff.de verb.obl.cũ sim.vbi videndũ.
¶Laus deo oipotenti ꝛ dulcissime sue matri virgini Marie.

Si in predictis que tradidi vobis est aliquid dignum laude, tribuatur omnipotẽti deo, si vero erroneũ, tribuatur mihi.Subijcio oia dicta emendationi ꝛ supplemento cuiuscunqꝫ, puto aũt leniorem mihi culpam adscribendã in illis que indigesta foret, tum pp innumeras occupationes, tum pp rapiduz estum qui nos oẽs ét cruciauit, ꝛ qz vacationes iam aduenerunt, propter quas ingenia scholarium iam frigent. Laus iterum deo.Amen.
¶Joan.Bap.Caccialup.die.xij.Augusti.M.cccclxviij.

❦ FINIS ❦

Tractatus solennis ꝛ vtilis de

Transactionibus, editus per Celeberrimum Jurisconsultum dominum Joannem Baptistam Caccialupum de sancto Seuerino.

Superioribus annis diebus festis quadragesimalibus memini edidisse opusculum de aduocatis in quo aliquas questiones forum poli respicientes ꝛ conscientiam consolantes examinani, sed perfunctorie inter quas inseruí pericula quibus aduocati circundãtur ꝛ sepenumero irretiuntur, quorum tertium in ordine fuit quod aduocatus aliquando in progressu materie aduertens eam esse iniustam non inducit clientem ad cedendum liti ꝛ cause vel ad cõponendum sine aduersarij damno, vt tenetur, vt concluditur.xxij.q.lxxj.c.iiij.sed potius inducit eum ad transactionem ꝛ ali quid corradere de alieno, vt videatur boibus astutus, bonus, ꝛ perugil athleta iudicialis, ꝛ etiam vt tegat ignorantiam aut improbitatem suam in preiudiciuz anime sue, nec de eis videri põt nunc eiusdẽ tẽporis quadragesimalis remissio cohortatus aliqđ opusculũ extraordinariuz proponam caritatibus vestris qꝫ non sit inutile pigris aut nouis, oneroũm denotis ꝛ doctis, visuz est texere opusculum de transactionibus, in quibus maiores nostri plurimuz laborauerunt, veluti in materia difficillima ꝛ speculatiua, vt saltem per hanc nauiculam possimus nauigare per altũ pelagus transactionum.Quo fieri vt sentiente humanitatez nostram imbecillitates debilium destitutio pupillorꝫ ꝛ desolatorꝫ laniamenta viduarꝫ in quibus inuandis nemo est qui non aliquã possit exequi benivolentie portionem, nulli parnus est census q istis magnus est amicus, vt inquit inclitus Leo papa sermone.ij.de quadragesima.Cum igitur esse speretis ꝛ futuri sitis optimi causarꝫ patroni cum auxilio diuine bonitatis sitis gratia pre futuri qñqꝫ minima re iudiciali ꝛ officij huiusmodi virorꝫ sit ab initio elaborare per compositionem ꝛ ꝙcordiam esse proniores ad cõponendum quã ad cõtendendum, vt.xc.di.per totum.eo.ti.de transi.cũ fi.ꝛ p Spe.in tit.de prepa.iudi.parte.ij.circa fi.ver.sed ét iudicis officiuz circa huius cõpositionis bonumqꝫ sit intelligere que debẽt esse partes iudicis aut aduocati circa dictas trãsactiones aut compositiones iam institutas, pergamus.

¶Questionum tabula.

Quid sit transactio. q.j.
Unde dicatur transactio. q.ij.
Quotuplex sit transactio. q.iij.
Utrum transactio sit contractus vel distractus. q.iiij.
Posito qđ sit ꝫctus quis ꝫctus sit nominatus vel innominatus ꝛ cuius speciei, ꝛ vtrum bonefidei vel stricti iuris. q.v.
Quot modis possit fieri transactio. q.vj.
Quis possit trãsigere ꝛ ista erit vltima. q.vij.
Que solennitas requiratur in transactione. q.viij.
De quibus rebus aut super quibus possit fieri transactio. q.ix.
Utrum possit fieri sub conditione aut modaliter. q.x.
Utrum aliquo casu liceat penitere seu admittatur penitentia vel recessus ab ea. q.xj.
Utrũ decepto per transactionez re ipsa vel dolo aduersarij aut tertij subueniatur ꝛ qualiter ꝛ contra quez. q.xij.
Quia sepe ꝙtingit qđ reus nõ implet nec seruat qđ promisit per transactionem aut non plene implet qualiter subueniaꝛ actori contra reum. q.xiij.
Econtra, vcz qualiter subueniatur reo contra actorem non implentem aut non perfecte implentem. q.xiiij.
Quid iuris in duabus questionibus precedentibus quando trãsactio fuisset iurata. q.xv.
An liceat reo q non implenit transactionem qñ debuit implere purgare moram ꝛ vsqꝫ ad quod tempus. q.xvj.
Econtra an actori qui non implenit liceat purgare morã ꝛ vsqꝫ ad quod tempus. q.xvij.
Quis sit effectus transactionis, ꝛ quid includat, ꝛ qđ si ꝙfirmatio pape vel imperatoris accesserit in robur adijciat. q.xviij.

Utrũ transigere sit meritoriũ ꝛ laudabile, an vero secus. q. xix.
Utrũ possit qs cõpelli ad trãsigendũ ꝛ qñ, ꝛ a quo. q. xx.
Utrũ statutum vel decretum superioris cõpellens ad transigendum sit fauorabile vel odiosum. q. xxj.
Utrum valeat statutum prohibens fieri transactionem generalem vel aliquo casu. q. xxij.
Utrum inf̃m de non transigendo sit seruanduz, ꝛ qñ. q. xxiij.
Utrum contractus a lege prohibitus fieri possit p viam transactionis aut compromissi, seu arbitramenti. q. xxiiij.
An ꝛ qñ transactio facta in re alia preiudicet alijs. q. xxv.
An ꝛ qñ prohibitus alienare sit prohibitus trãsigere. q. xxvj.
An rescriptum vel statutũ vel transactio contra trãsactionez valeat ꝛ quando. q. xxvij.
An reuocata transactione censeatur reuocatum iuramentuz super ea impositum.
Statutũ loquens de trãsactione illã prohibẽdo aut aliter disponendo de ea, de qua transactione intelligatur. q. xxix.
An aduocatus possit petere salariũ quentum aut statutũ lite sedata per transactionem. q. xxx.

SVMMARIVM

1 Transactio qualiter proprie ꝛ stricte definiatur.
Transactio super lite futura vel presenti debet fieri.
2 Justitia vel iniustitia cause principalis ad transactionis validitatem non attenditur.

1 **Super** pria q̃one vez qd sit trãsactio ppie, ꝛ stricte sumpta. † Dic breuiter ꝙ trãsactio é de re dubia ꝛ lite icerta nõ gratuita pactio aliquo dato vel retẽto, vel ꝓmisso, vel remisso, seu ꝓmisso. i. qõ attẽta q̃tione bẽri potuit. l. j. ff. de trãs. l. ij. ꝛ l. sup pos. ꝛ l. transactio. C. eo. ti. ꝛ extra eo. ti. sup eo. vbi ꝟ ꝓbant. Et itelligas ꝙ trãsactio dz fieri sup lite, scz pñti vel futura saltez de facto mouẽda ẽt ex̃ iudiciũ, vt. d. l. ij. ꝛ ibi ꝙ doc. ꝛ sufficit qõ sit ó re dubia sine ꝓp iudiciũ, sine ꝓp alió, vt. d. l. j. ꝛ d. l. ij. ꝛ vtrobiq; ꝙ doc. ẽt si de iure nõ eẽt dubia, ꝫ de facto tm̃, vt dixi vt puta ꝓp potẽtiã aduersarij vel rixositatis, vel cauillositatis, aut simílẽ cãm, ar. no. in. l. j. ff. q satisda. cog. ꝛ in. l. si quenerit. ff. ꝙ socio. ꝛ no. ꝙ Bode. in si. in. l. si. ff. si cer. pe. ꝛ in. l. j. ff. de ver. obl. ꝛ singulariter ꝙ Jo. an. in addi. spe. in ti. de ꝓpara. iud. in. ij. par. Spe. ꝛ dicẽt in. q. ix. ꝛ xix. Sine ergo sit dubia ꝓp litẽ q̃ est vel eẽ põt de iure vel de facto, vel alr̃ sufficit ad validitatẽ trãsactionis, vt dictis iuribus, dũmõ pactio fuerit nõ gratuita. vt dixi. † Iustitia ergo vel iniustitia cause pricipalis nõ attẽditur quãtũ ad validitatẽ trãsactionis, vt. d. l. ij. cũ sufficiat trãsactionẽ eẽ factã metu litis ẽt future, ꝛ de facto nõ de iure, vt sept? dixi. Qó si qs dixerit trãsactionẽ ex toto vel culpa nõ subsistere, vt in. l. summa. ff. de condi. inde. Dicas de hoc vt dixi in. q. xij.

SVMMARIVM

1 Transactio quasi transitus seu transitio actionis dicitur.
Transigere quis dicatur proprie.

1 **Scdo** quero vñ dicat̃ trãsactio. † Dic qó dr̃ q̃si transitio aut trãsitus actiõis ꝫ Bal. in. l. ij. ff. de iureiur. in lec. ꝛ latius in repe. illius. l. ꝛ in. l. sine apud acta. C. de trãs. Trãsigere em̃ dr̃ ille q trãsit ó lite vl̃re dubia, ad illó ꝙ quenit inter se ꝛ aduersariũ, arg. d. l. j. ff. e. ti. ꝛ ꝓprie actor dr̃ trãsigere q̃si ab actiõe recedere, reus vo ipropie, vt no. in. d. l. ij. C. ó trãsactio.

SVMMARIVM

1 Transactio in quotuplici reperiatur differentia.
Jusiurandum species quedam est transactionis.
2 Pactum est duoꝝ vel plurium consensus ad idem faciendum.
3 Arbitratoris officium post acceptationem est necessarium.
Compositor amicabilis semper voluntarius est.
4 Compromissum an sit transactio ꝛ an laudum ꝛ arbitramẽtum.
Compromissum in arbitratorem est transactio.
5 Compromissum transactio quedam implicita dicitur stricto inuenda arbitramento.
6 Cõpromissum in arbitratorem super eo de quo lis speratur, trãsactio quedam large sumpta dicitur.
7 Compromissum in arbitratorem non proprie compromissum dr̃, sed pactum quoddam.
8 Dolus aut culpa arbitratoris laudum non vitiat, licet exceptio nem pariat.
9 Arbitramentum quando veniat transactionis nomine.
10 Renuntiatio est rei vel iuris proprij spontanea refutatio.

1 **Tertio** quero † quotuplex sit transactio, ad hoc dicas qó istó nomẽ trãsactio gñaliter ꝛ largo mõ sumptũ cõplectit omnẽ actũ ꝓ quẽ a lite recedit. ꝛ iõ insiurãdũ litis decisoriũ speciẽ trãsactiõis gtinet, vt. d. l. ij. ff. de iureiu. Intellige qó insiurãdũ é species trãsactiõis. s. in genere sumpta ꝓ oi recessu a lite, vt ꝓ gl. ꝛ doc. in. d. l. ij. ꝛ iõ amicabilis cõpositio que cadit in spñalibus, vt in. c. si qñ. de offi. delega. ꝛ in. c. ex literis. de trãsa. In qbus spñalibus nõ põt interuenire trãsactio ꝓprie sumpta, vt i. c. qstitut?. ꝛ i. c. sup eo. ꝛ c. ꝓterea. ex̃ eo. tñ applicat̃ trãsactio. i. amicabilis cõpositio, vt i. d. c. si qñ. ꝛ i. d. c. ex lr̃is. ꝛ ꝓ spe. in ti. de pace ꝛ trãsactionibus, vbi dr̃ qó aliud é trãsactio aliud pactũ, aliud amicabilis cõpositio, alíud finis refutatio sine remissio, alíud renũtiatio. ꝛ tñ largo mõ q̃libet ex ꝓdictis posset appellari trãsactio, ꝫ ꝓprie sumpta est illa, de qua dixi. s. q. j.
2 † Pactũ vo est duoꝝ pluriũ ve qsensus in idẽ dãdũ vel faciendũ, vel nó faciẽdũ. l. j. ff. de pac. cũ si. ꝫ hoc pactũ põt fieri super re certa ꝛ idubitata ꝛ gratuito ꝛ tũc bz vi donatiõis, vt. d. l. j. ff. de trãs. ꝛ ibi no. Põt ẽt fieri nõ gratuito tm̃ sup certo ꝛ indubitato, vt hr̃ i. l. j. C. ó trãs. ꝛ l. post rẽ. ff. eo. ti. ꝛ l. elegãter. §. si post ff. de qdi. inde. cũ si. Amicabilis cõpositio q̃ cadit ẽt in spñalibus iudicis officio interueniẽte dicet̃ in. q. ix. est qd diuersum a ꝓmissis, vt ibi dicet̃. hinc dicimus qó amicabilis cõpositor differt ab arbitratore. nã ꝫ qlibet arbitrator possit dici amicabilis cõpositor nõ tñ eẽ qlibet amicabilis cõpositor est arbitrator, vñ differũt vnũ ab altero in effectu sicut genus differre dignoscit̃ a specie. Nã si aliqs partes discordãtes amicabiliter cõponit sine cõpromisso, tũc negare nõ possumus esse amicabilẽ cõpositorẽ, nõ tñ recte dicereimus eũ esse arbitratorẽ cũ desit ei cõpromissi preambulũ, vt. l. iij. §. tã ꝛ si. ff. de arbi. ꝛ l. nõ distinguemus. §. de
3 officio. eo. ti. cũ sim. ¶ † Itẽ officiũ arbitratoris est necessarius post q̃ acceptauit, vt. d. §. tã ꝛ si. Amicabilis vo cõpositor sem ꝓ est volũtarius id est nõ ꝓcedẽte cõpromisso. l. si ó meis. §. recepisse. ꝫ vnã lect. eo. tit. ꝛ ibi ꝙ Bar. ꝛ ꝙ can. in. c. v. de iureiur. Amicabilis vero cõpositor volũtarius, vt dixi nõ subijcit regulis arbitroꝝ nec arbitratoꝝ, ꝫ est qd diuersuz, qr amicabilis cõpositor ẽ q iteruenit ꝛ reducit partes ad gcordiã absq; sua snia. ¶ Applicat̃ merito predictis articulus quotidianus, vtrũ compromissum aut laudũ seu arbitramentuz sit transactio ꝓprie sumpta an vero large, ꝛ qd in effectu dom. Omnes quotidie clamãt loquẽtes sine sale, † ꝛ dicũt ꝙ cõpromissuz é trãsactio, allegãtes
4 tex. in auc. vt differẽtes iudices. §. si vo gtigerit. ꝛ ibi gl. ꝛ tex. in auc. si vex̃. C. de iudi. ꝛ ibi gl. qñq; dicũt ꝙ arbitramẽtuz seu laudũ est trãsactio, ꝛ alle. eadẽ iura. ꝛ ꝓpea inferũt negata transactiõe negatũ esse cõpromissuz in arbitratore ꝛ gsequẽter arbitramẽtũ ꝛ laudũ, vt ꝓ doc. in. d. l. si cã cognita. ꝛ. d. l. si post rem. ꝛ. d. §. ꝛ si post. ꝛ in. c. exposita. de arbi. vbi do. Ab. ꝛ mod. expresse tenẽt ꝙ arbitramẽtũ est ꝓprie trãsactio. ¶ Tu intrepide teneas ꝙ cõpromissuz in arbitratorẽ est transactio largo mõ sumpta intellige qó est trãsactio non declarata, sed declaranda per laudum arbitratoris. nõ enim posset ipsa trãsactio cõferri in aliquẽ, sed declaratio transactionis sic, vt. l. vtrũ. §. cum quidaz. de reb. dub. Transactio ergo ꝓprie ꝛ stricte sumpta. de q̃ loquitur tit. de trãs. est que bz expressum gsensum partiz declaratum
5 ab eis. † Sed cõpromissuz est trãsactio q̃dã iplicita ineũda stricto arbitramẽto q̃si tũc ipleta gditiõe dicat̃ pfecta, ꝛ qr partes nõ gsenserũt explicite i id qó arbitrator declarauit dr̃ trãsactio q̃dã ipropria ꝫ doc. i. d. l. ij. ó iureiu. ꝛ vbiq; cõiter. ꝫ bar. i gsi. l. ꝙ icipit, visa gstõe. dixit ꝙ arbitramẽtũ ẽ trãsactio sumpta. i. q̃tio ꝓ q̃ a lite recedit. Nã laudũ seu amicabilis cõpositio, iõ appellat̃ q̃dã trãsactio, qr partes videtur trãsigere illo dato vel retẽto ꝙ arbitrator dixit. vñ laudũ seu arbitramẽtum vz̃ q̃dã declaratio cõpositionis seu trãsactionis antea facte ꝫ Bar. in d. gsi. idẽ Bar. in. l. furti. §. q iussu. ff. de lega. ij. q no. in facto dixit qó arbitramẽtũ est q̃dã trãsactio gñaliter sumpta, ídest quedaz ꝓ quã a lite recedit. Idem voluit in. l. qó si emphyteosi. ff. de eo ꝙ cer. lo. ꝛ in. l. si societatis arbitroꝝ. ff. ꝓ soc. idẽ volunt alij docto. ibi, ꝛ Bald. in. d. l. ij. ff. de iureiu. ꝛ l. fin. C. de ꝛben. emp. ꝛ Jo. an. in addi. Spe. i ti. de arb. §. arbiter. ver. arbitrator. ꝛ oẽs
6 mod. conueniunt in hoc. s. † ꝙ cõpromissum in arbitratorem assumptum super eo, de quo est lis vel timetur aut speratur lis est quedã trãsactio largo modo sumpta per laudũ futurũ. Itez conueniunt mod. ꝙ arbitramẽtũ seu laudum arbitratoris est transactio

actio q̃dã generaliter sumpta iuncto cõpromisso vel cõpositiõis antea facte seu trãsactionis declaratio. nõ ergo ꝓprie trãsactio, sz large ⁊ improprie seu iplicite faciẽda ꝑ eo qó laudabit ille in quẽ ẽ cõpromissuz ꝟz Ang. q idẽ dicit i. d. anct. vt differẽtes indices. §. j. lõ nõ regrunt in hoc cõpromisso seu arbitramẽto substãtialia trãsactionis vt nõ valeat de aliquo dato vel retẽto ⁊ nõ gratuito, vt dixi. §. q. j. qz si hoc esset nunq̃ arbitrator posset in totũ absoluere vel in totũ cõdemnare, ⁊ tñ certũ est qó arbitrator põt in totũ absoluere ⁊ in totũ cõdẽnare ſm Bar. ⁊ alios in dictis locis merito ergo ne sequat dictũ absurdũ dõz esse qó ẽ trãsactio improꝓria ⁊ largo mõ regrunt tm̃ substãtialia trãsactiõis in cõpromisso in arbitratorẽ ex laudo inde secuto quãtũ ad hoc, vt sup quo est laudũ lis fuerit an esse potuerit. Qó q̃liter intelligat videbimus in. q. ix. xviij. dixit em̃ Uber. vt refert Bald. in
7 addi. Spe. in ti. de arbi. vers. vbertus. qó† cõpromissuz in arbitratorẽ nõ est ꝓprie cõpromissuz, sed quoddã pactũ. i. qñ fit sup ꝯctu ſm Guil. ibi in Spec. sed sup lite est vex cõpromissuz. vñ infert ibi ad statutũ Perusinũ qó disponit vel quo cauet q nõ valeat ꝙpromissuz, nisi in pñtẽ ⁊ acceptãtẽ ⁊c. nã si de lite cõpromittat, ꝟz locũ statutũ, si aũt declaratio ꝯctus cõpromittat non ꝟz locũ statutũ, sz ius cõe ⁊ sic vz. de quo ibi vide latius. dicit ẽt Bal. in. d. ti. de arbi. in prin. qó qñ arbitrator eligit sup lite tũc ꝟz viz trãsactionis tñ differt a vera trãsactione, vt qz in trãsactione vera sicut in ſnia tolerat ois lesio ꝓp eius auctoritatẽ in. l. Incius. §. fi. ff. ad treb. Secus i arbitramẽto, qz vł cõpromissuz sub spe future eq̃ ꝓnũtiationis. hec tñ spes nõ facit q̃ditionẽ, sed modũ, ⁊ exceptionẽ parit ⁊ ius petẽdi restitutionẽ. Nã si inesset vt
8 q̃ditio nõ valeret laudũ ipo iure qó est falsuz. †nã nec dolus nec culpa arbitratoris reddit laudũ nullũ, sed parit exceptionẽ. l. nõ distinguemus. §. cũ qdã. ⁊. l. ita demũ. ff. de arbi. vt ibi latius per Bal. q subdit eo. ti. in. iij. car. ver. arbitratus. qó si qs diceret qõ declaratio arbitratoria est trãsactio, rñderet idẽ inueniri in alio casu sz in. l. si de possessione. C. de trãs. qó dicit esse not. q̃si dicat eo casu dł trãsactio, ⁊ tñ nõ q̃currãt ea de qbus in. l. trãsactionis. C. eo. ti. ergo ⁊ pariter dici põt de arbitramẽto. Qñ eligeret arbitrator sup ꝯctu, tũc in ꝙpromissuz possit dici trãsactio iũcto laudo. vł ex ꝑmissis inferri q nõ. Sz circa hoc vide oino Pau. de ca. cõsi. lxxiij. ⁊ doc. in. l. si qs arbitratu. ff. de ver. ob. ⁊ in. d. l. fi. C. de ꝯbẽ. emp. ¶ Aduerte ẽt circa ꝑmissa qó si qdẽ dictũ laudũ seu arbitramẽtũ post q̃ fuit platũ ⁊ publicatũ partibus partes approbarũt ⁊ emologarũt, tũc bñ dici põt idẽ ꝑ oia q in trãsactiõe ꝓpria, si q̃currãt ea de qbus dixi. ij. q. j. Ita not. dixit Pet. de anch. in disputa. sua q̃ incipit. cũ C. laicus. ⁊ in antepe. col. Et ita dł posse intelligi in. d. auc. vt differẽtes indi
9 ces. §. j. ſ. vt arbitramẽtũ sit trãsactio ꝓprie sumpta † qñ ẽ firmatũ q̃sensũ partiũ, qñ ℞o nõ accessit q̃sensus partiũ arbitramẽto inde lato, tũc intelligas qó arbitramẽtuz est q̃dã trãsactio largo mõ sumpta, vt dixi. §. ⁊ adde q dł in. q. iiij. posset ẽt tẽtari q qñ arbitramẽtũ esset ꝓpriũ taliter q effectus laudi nõ latuisset partes cõpromittẽtes tpe ꝙpromissi, vt qz arbitrator dixit sic laudo tũc tale arbitramẽtũ fit ꝓpria trãsactio eo casu neutra dicturuz partiũ posse sub ꝓtextu grauaminis recurrere ad arbitriuz boni viri. ita sin. dixit Bal. in. l. vẽditor. C. de rescin. ven. ꝑ illũ tex. q dictũ mirabiliter extollit põta. i rub. ff. de arbi. ⁊ istud nũq̃ transadas obliuiõi de quo nũc qõ pẽdet. Finis aut refutatio seu remissio ⁊ hmõi referunt ad idẽ quodãmõ. nõ em̃ adeo eqpollẽt quin diuersuz bẽant significãdi modũ nec valẽt si instã cãm ⁊ titulum nõ q̃tinẽt sicut cessiões, vt i. c. si cautio. ó fid. istr. ꝟz spe. i. d. tit.
10 de trãs. adde bal. i. l. de fideicõmisso. C. ó trãs. †Renũtiatio ℞o ꝟz spe. idẽ est ꝓprie q rei vel iuris spõtanea refutatio, de q̃ ẽt vide Bal. i rub. ⁊ in. l. j. C. de pac. ⁊ q̃ dixi in tra. ó pactis. in prin.

SVMMARIVM

1 Transactio an sit contractus an distractus.
2 Pactũ de nõ petẽdo qñ ꝯctus ⁊ qñ distractus dicatur.
3 Statutum quod de contractu loquitur, quando ad distractum extendatur.

1 **Quarto quero** †vtrũ trãsactio sit ꝯctus vel distractus Bal. in repe. l. ij. ff. ó in reiu. dicit q aut q̃sideramus trãs. respectu suiipsius ⁊ dł ꝯctus, qz in eo bincinde ꝯbit noua obligatio, aut q̃sideramus respectu ꝯctus ⁊ obligatiõis sup q̃ trãsigit ⁊ dł distractus q̃ ℞ba no. nec incõuenit q vnus ⁊ idẽ actus vna q̃sideratiõe sit distract⁹ ⁊ alia sit ꝯctus, vt in si. in. l. in enumerationibus. ff. de sol. ⁊ ibi ꝑ bar. ⁊
2 doc. i. l. si vn⁹. §. pactus ne peteret. ff. ó pac. vbi habemus † q pactũ ó nõ petẽdo qó ẽ liberatoriũ inquãtũ tollit nãle ⁊ parit exceptionẽ, dł distractus. sz inquãtũ ille q ꝓmisit nõ petere obligat naliter ad nõ petẽdũ dicta q̃stio eo respectu dł ꝯctus. vñ bal. iferebat i q̃si. incip. ille nõ dł ⁊c. q ſtãte statuto ꝓhibẽte ꝯctũ ⁊ obligationẽ dictũ ꝯctũ de nõ petẽdo i vi ꝯctus ⁊ obligatiõis nõ valebit ob. statuto, sz in viz distractus. i. quoad liberationẽ vale
3 bit, qó bñ no. ¶ † Sed vtruz statutuz loquẽs de ꝯctu extendat ad distractũ, dõm vt ꝑ doc. in anct. sacra pube. C. si aduer. vẽd. subdit Bal. in. d. q̃si. qó si q̃stuetudo loquẽdi, ita se hz q noie ꝯctus intelligat omne instrm̃, vt cõiter dicũt, tũc applone ꝯctus in statutis cõprehenderet ẽt distractus qó est bñ notandũ. Qó aũt trãsactio sit ꝯctus, est text. in. l. cuz te transigere egisse. C. de transl. sicut ⁊ pactũ est q̃tractus vt no. in. l. j. ff. de act. ⁊ obli. ⁊ hł in. l. j. de pact. adde etiaz q compromissuz qó est transactio quedam in genere vt. §. dixi. in precedenti. q. est etiaz ꝯctus, vt. l. iij. §. sed si filius. ff. de pe. ſm Guil. ⁊ Bar. ibi.

SVMMARIVM

1 Transactio an sit contractus nominatus vel innominatus, stricti iuris aut bonefidei.
Transactio quis innominatus contractus sit censendus.
2 Cõtractus trãsactionis proprie sumpte an sit bonefidei vel stricti iuris.
Delegatio ⁊ nouatio que dolo innititur ipso iure annullatur.
4 Compromissuz in arbitratorem stricti iuris esse censetur.
5 Arbitramẽtũ seu laudũ a partibus ratificatũ bonefidei eẽ põt.

1 **Quinto quero** †posito qó trãsactio ꝓprie in specie sumpta sit ꝯctus, q̃s ꝯctus sit, noiatus, bonefidei vel stricti iuris. dicas q ẽ inoiatus, vt ꝑ bar. ⁊ alios plene in. l. sine apud acta. C. de trãs. vbi assignãt rõnes q bus adde aliã rõnẽ eiusdẽ Bar. i. l. ij. ff. de iureiu. vbi dicit q iõ trãsactio ꝓprie sumpta de q̃ loq̃t i ti. ó trãs. ẽ ꝯctus inoiatus, qz hz nomẽ generis. i. qz istud nomẽ trãs. tãq̃ gñale oẽ actũ cõprehẽdit ꝑ qnẽ a lite discedit vt dictũ fuit. §. q. iij. compromissuz aũt in arbitratorẽ q vt sepius est dictũ est q̃dã trãsactio i genere lz sit ꝯctus. vt. §. dixi in. q. ꝓcedẽti, tñ nõ est ꝯctus inoiatus nec innoiatus alicuius speciei ex illis q̃tuor de qbus in. l. nãlis. ff. de ꝑscri. ver. sz est idẽ q stipło si iteruenit vel idẽ q pactũ nudũ si stipło defuit. nã ⁊ pactũ nuduz dł ꝯctus innoiatus. i. non vestitus ⁊ conuentio quedã in genere, vt no. in. d. l. j. ff. de ac. ⁊ obl. Similiter ⁊ compromissum in arbitruz est q̃tractus qdam qui est idez quod stipulatio si iteruenit vel idez q pactũ si stipło nõ interuenit vt colligit a dictis doctoribus. in. l. si qs arbiter. ff. de verboz obli. cũ si. Cũ igit q̃clusuz sit q trãsactio ꝓprie sumpta sit ꝯctus
2 innoiatus, videamus quis ꝯctus innoiatus sit. †Et breuiter cõcludendo põt adaptari q possit eẽ cuiuslibet speciei ex illis quatuoz de qbus in. d. l. naturali. nã si actor petebat sibi dari funduz vel aliã rẽ ⁊ trãsigendo pepigerũt q actor iret Romã pro reo ⁊ reus daret sibi fundũ esset certe ex parte actoris facio vt des, ex parte rei esset do vt facias. Si vero transegissent q actor daret reo cẽtũ ⁊ reciperet fundũ, vt. C. de trãs. l. si sup possessione. tunc ex vtraq̃ parte esset do vt des, posset ẽt dictus trãsactiõis q̃tractus adaptari ad eas species q̃tractus innoiati, vt de se pz. Igit conclude q̃tractuz trãsactionis posse cadere in quãlibet speciez q̃tractus innoiati, vt hł per gl. Bart. ⁊ alios in. d. l. sine apud. vbi videre potes ad saturitatẽ. compromissum vero in arbitratorẽ vł cẽsendũ aliter, vt. §. dixi. ⁊ pz ex eo, qz secuto iplemẽto ab altera partiũ nõ reperies dari prescriptis verbis, vt. j. alibi patebit. bene fateor qó si laudo secuto ⁊ emologato a partibus posset teneri landi adaptari alicui ex illis specialibus q̃tractuz innominatoz de qbus in. d. l. naturalis. qó tunc illius speciei censeret, alias nõ, ar. coz q̃ dixi. l. q. iij. circa fi. duz allegani Pet. de anch. q̃ ℞ba no. diligenter, qz nullibi reperies ita declarata.
3 †An anté q̃tractus trãsactionis ꝓprie sumpte sit bonefidei vel stricti iuris, diuersi diuersa sentiunt. Cy. in. l. sũmario. C. de trãs. ⁊ Bal. dixit q est semp stricti iuris, eo qz non est numeratus in §. actionũ. insti. de ac. ⁊ ideo si sit facta sup actione vel q̃tractu bonefidei dicunt q opus est actiõe de dolo ad rescindẽduz. ar. in. l. actione. C. de trãs. ⁊ in. l. si quis cum a lite. de verb. obl. ⁊ idẽ tenẽt Saly. Pau. de ca. in. l. sub ꝓtextu. C. de trãs. ⁊ in. l. in summa. ff. de condi. inde. Idẽ tenuit do. Fran. de rampo. in. d. l. sub ꝓtextu. ar. no. in. d. §. actionũ. vt refert Innoc. in. c. j. de depo. sz Bart. in. d. l. sub ꝓtextu. ⁊. d. l. sine apud acta. ⁊ in. d. l. in sum. ⁊

in.l.de tutela.C.de in inte.restitu.mi.dixit.qđ qñqz est stricti iuris,qñqz bonefidei,si enim fiat trãsactio sup actione bonefi.sapit nãm bonefi.si enim fiat sub actione stricti iuris,vt p eũ late in dictis locis.ꝛ hãc opi.Bar.Ant.de bu.i.d.c.j.đ depositi.dicit esse substãtialẽ,qz dz attẽdi mã sup q̃ fiat trãsactio,ar.no.in.l.ij.C. de rescin.ven.ꝛ idẽ sequit imo.in.d.c.j.arg.l.si mater.iũcta gl. ꝛ ibi p Bar.C.de dolo.ꝛ d.l.de tut.p q̃ iura dicit suppleri tex. d.§.actionũ.ꝛ huic opi.Barto.in cuius dictis solet esse veritas adherẽdũ puto,p q̃ est tex.optimus in.l.ab empt.ff.de pac. vbi resolutio cẽseat bonefidei si obligatio ex q̃ctu.erat bonefidei,ꝟz Bar.ibi p illũ tex.ad idẽ tex.ꝛ ibi Bart.in.l.elegãter.§.nõ solũ.ff.de don.ad idẽ ẽ text.quẽ põderat ibi Põta.in.l.si cũ dotẽ
4 §.si mulier.soluto mrimonio.† vbi delegatio ꝛ nouatio dolo inita est ipso iure nulla sicut q̃ctus dotis erat nullus.l.si vt gñalis. in prin.de iure dotiũ.p doctrinã ẽt Bar.habemus glo.fin.in.l. si qs cũ alt.ff.de verb.obl.p q̃ Bal.in.l.dolo.C.de inuti.stip.di cit qđ qñ q̃ctus est duplex.s.bonefidei,ꝛ stricti iuris i eo.instro, vt qz vendidi tibi ementi ꝛ stipulãti sicut emptio nõ vz ipso iure rõe doli similiter ꝛ stipło ipo iure nõ vz cũ veniat in quãdã q̃naz ad bonefidei acti.qđ no.ꝛ adde de materia stipłonis q̃ dixi in.l. singularia.ff.si certũ peta.post Bar.nõ ob.tex.i d.l.i actióe.nã ibi dat actio de dolo nõ ad rescindẽdũ q̃ctũ trãsactio.qz ille fuerat nullus.Sed ad perimẽdã liberationẽ factaz p acceptilationẽ,ꝛ iõ reuocat p acti.de dolo sicut traditio facta occasione q̃ctus bonefidei dolo initi.d.l.summario.cũ gl.C.de trãs.p Bar. in.d.l.actione.ꝛ latius in.l.elegãter.ff.de dolo.vbi oino videas. ꝛ ex his vident declarata ar.Bal.ꝛ tenẽtiũ simplr q̃ est stricti
5 iuris.† Cõpromissuz no in arbitratorẽ,ꝛ eius arbitramẽtum an sit stricti iuris.satis vt q̃ sic.ar.no.in.d.§.actionũ.ꝛ in.c.cum venerabilis.de exce.Jtẽ ex eo q̃ cõpromissuz nõ annullat ipso iure pp doli internẽtũ vt tenẽt cano.in.c.ij.de arbi.sed p doli ex cep.C.de inuti.stipu.l.dolo.pz ex alia.nã siue cõpromissuz q̃sideret vt pactũ,siue vt stipło vt paulo añ dicebat q̃stat tã pactũ q̃z stipło esse stricti iuris,vt hr in.d.§.actionũ.ꝛ de pacto hr specia
6 liter in.l.cũ postea.C.de pactis.ꝛ ibi dixi post dñm meũ.† Tũc añt qñ arbitramẽtũ seu laudũ esset a partibus ratificatũ ꝛ approbatũ. putarez nõ incongrue dici posse q̃ sit,qñqz bonefi.ꝛ qñqz stricti iuris,ꝟm actionẽ sup q̃ fuit cõpromisso medio laudũ datũ.argu.in si.dixi in questi.prece.ꝛ ẽt superius q̃ nba no.diligẽter.Jtẽ trãsactio vt puto est q̃ctus iurisgẽ.eadẽ rõe q̃ acceptilatio ad q̃dã quo dr esse iurisgẽt.ꝛ quo ad q̃dã,scz pp pactũ ꝛ q̃sensuz quẽ in se q̃tinet est de iure natura.l.an inutilis.§.filinsfa.ff.de accepti.ꝛ ibi p gl.Jaco.de areti.Bar.ꝛ imo.itẽ qz regulariter oẽs q̃ctus q̃stat esse iurisgẽ.exceptis q̃busdã inter quos hic non reperit.l.ex iuregẽ.ff.de iusti.ꝛ iure.ꝛ instit. de iure natu.gen.ꝛ cini.ꝛ in auct.vt spon.lar.§.j.ꝛ in dictis locis no. idẽ puto in arbitramẽtũ.i.trãsactione largo mõ resultante ex cõpromisso,ꝛ in arbitratorem ex ead.ratione,que verba nota.

SVMMARIVM

1 Transactio stricte sumpta quot modis fieri possit.
Transactio quando in aquiliana cadere dicatur.
2 Promittens p aquilianam stipulationez, quid facere cẽseatur.
3 Transactio de partiũ assensu ad cognita ꝛ incognita trahi põt.

1 **Sexto videamus** †quot modis possit fieri trãsactio proprie ꝛ stricte sumpta,ꝛ dom est q̃ põt duobus modis.vno mõ mediante aqliana stipłone ꝛ acceptilatione sequẽte,vt.l.ij.de trãs.cũ si.ꝛ tũc bonũ con.est qđ aqliana q̃cipiat inxta modũ positũ in.l.vno.ff.de accepti.vez sic.si qd mihi debes ex tali cã ꝓmittis mihi p stipula. ꝛ ille rñdeat ꝓmitto,p q̃ verba nõ fit debitũ magis ligdũ q̃z prius.lz fiet trãsusio prime obligatio.in istã fam.Jsta est doctrina Bal.in.l.vbi pactũ.C.de trãs.dicẽtis qđ si.d.aqliana stipło cõcipiat isto mõ nõ exprimendo certã summã,trãsactio tunc cadit alias si cõciperet aquil.exprimẽdo certã summã, vt puta cũ disputaret de cẽtũ q̃ reus dicebat se nõ debere,deinde reus volẽs ꝑparare viã trãsactio.p aqlianã ꝓmitteret illa cẽtũ actori stipulati,debitũ iã esset factũ ligdũ ꝛ sic potius obstrueret viã trãsactionis q̃z aperiret,cũ nõ cadat nisi sup incerto, vt dixi.ff.q.j.ita
2 dicit Bal.ibi,cuius q̃si.lz sit tutũ,tñ mihi nõ vr necessariũ.† nã ille q ꝓmittit p aql.illud q̃ prius erat incertũ,lz ꝓmittẽdo tãq̃z certũ videat ligdare nouãdo,qz tñ istud fit nõ ad ligdãduz ꝛ ad finẽ incertitudinis tollẽde,ꝟz ad ꝑparãdũ viã trãs.vt sit sublatuz p accep.nõ vr curãdũ, arg.l.qd sit.ff.de solu.ꝛ no.p doct.in.l.si pecuniaz.ff.si cer.pe.qd ergo si pars facta aql.stipul.nollet postea acceptare vel accepto ferre,ꝓut inter eos actuz erat, dicemus ne istũ remanere deceptũ,absit posset enim q̃dicere liberationẽ ab oi aqliana stipło.q̃si cã nõ secuta ar.not.in.l.si qs accepto.ff.de q̃di.ob cau.vel saltez actio.de dolo subueniret, argu. no.in.l.actione.C.de trãs.cũ sim.vel aliter vt in si.p Bald.in.l. ex placito.C.de re.pmu. Quinimo cũ partes imẽdũt facere q̃ctus trãsa.cuius pars erat futura dicta aqliana stipło,alia pars erat futura sequẽs acceptilatio ꝛ reliq̃ pacta de q̃bus q̃uenerat, lz illa prima pars pacta esset nisi reliq̃ fieret nõ vr curãduz, esset enim q̃ctus imꝑfectus ꝛ nõ absolutus, vt.l.q̃ctus.C.de fi.instru.
3 ꝛ in fi.in.l.si is q.ff.de test.† Jtẽ sicut trãsactio põt ex voluntate partiũ trahi ad cognita ꝛ incognita ꝛ tñ trãsactio nõ põt fieri su p incog.simplr.ꝛ hoc totũ fit rõe sapiẽde litis đ q̃ trãsigit cuius ptextu ad illud extẽdit,vt p bar.i.l.cũ aqlia.ff.de trãs.ꝛ in.l.sub ptextu.eo.ti. Jtẽ vr q̃ istud liqdũ nõ curet cũ fiat ad aliud.l.nõ ois.ff.si cer.pe.q̃ ẋba no.qz nõ memini me legisse aliquez q disputaret veritatẽ huius supradicti Bal.alle. Alio scđo mõ põt fieri trãsactio simplici pacto,vt.d.l.ij.ff.eo.cũ si. Quis añt sit effectus si fiat primo modo,dic vt dicetur in.q.xviij.

SVMMARIVM

1 Transigere quis possit.
2 Maior annis viginti quinque ꝛ mentis compos pñt trãsigere.
Filiusfamilias de quibus transigere possit,ꝛ de quibus non.
3 Filius mortuo patre compelli non potest seruare transactionez iuratam quam fecit patre adhuc viuo.
4 Pater velut administrator legitimus in aduẽtitijs filij transigere potest.
5 Pater vsumfructum non habet in eo in quo filius proprietatez non habet.
6 Tutores ꝛ curatores de rebus dubijs in pupillor ꝛ adultor bonis transigere ꝛ compromittere possunt.
7 Solennitas eadem in transactione ꝛ cõpromisso requiritur que in alienatione per mulierem aut minorem facienda.
8 Collectores decimarum ꝛ impositioñum per papam missi pro Romana ecclesia transigere possunt.
9 Prelatus ecclesie q̃n sine q̃sensu capituli possit transigere.
10 Transigens nihil gratis remittere potest.
11 Prelatus licet pro re immobili solus in iudicio agere possit,nõ tñ simpliciter transigere,aut compromittere.
12 Minor ledi censetur hoc ipso q̃ compromittere cogitur.
13 Procurator generalis cuz libera duobus modis quis esse põt.

1 **Septimo videamus** vtilitatẽ qs possit trãsigere. † ad hoc dom est q̃ trãsigere põt ois cõpos mẽtis habẽs liberã administrationẽ. Jtẽ maior.xxv.an.minores em sicut in alijs vel q̃seruant ille si vel restitnũt in integrũ si fuerũt adulti curatores nõ habẽtes. Jtẽ tutores ꝛ curatores eor trãsigũt ꝛ sindici vniuersitatis ꝛ prelati ecclesiar.itez procur.habentes speciale mãdatũ vel gñale cũ libera administratione.itẽ dati in rẽ suã,vt p Azo.in sum.ẽt de transf.p doc.in.l.pactũ curat.C.de pac.ꝛ in.l.pses.C.de trãs. Sed p vtilitate cõi videamus aliq̃ distinctius. non est dubium
2 † qđ ois cõpos mẽtis ꝛ maior.xxv.an.põt trãsigere,qz legitimã bz psonã ad oẽs q̃ctus faciendos vel omnes actus vt in ti.C.qui legi.perso.ꝛ in.l.fi.C.de his q ve.eta.impe.dñmodo liberã administrationẽ habeat,ꝓut de iure bz paterfa.maior.xxv.an.ſz si esset filinsf.maior.xxv.an.tũc i castrẽsi ꝛ q̃si ca.idẽ ẽt,qz posset oia facere.l.cũ opz.§.j.C.de bo.q̃ lib.cuz si. Jn ꝓfectiꝰ nba no posset,qz sunt patris pleno iure.nihil em est in eis innouatũ p iura nouissima, vt no.gl.in.l.j.C.q ad.ꝛ in.l.frater a fratre.ff. de q̃di.indebi.ꝛ in.l.fi.ff.qs ordo in bono.pos.ser.in aduẽtitijs añt ipse filiusfa.sicut nõ põt illa alienare sine q̃sensu patris q est vsufructuarius ꝛ legitimus administrator,vt.l.fi.§.filius añt.C. de bo.q̃ libe.ꝛ p Azo.in sum.illius ti.circa fin.ita nec trãsigere põt,vt.l.j.C.si aduer.trãs.intellige donec vinit pater legitimus administrator aut durat,animo posito q̃ talis filinsf.inrm appo
3 suerit nõ valeret dicta transf.bz Bal.in.d.§.filij añt.post gl.ibi, vt ibi latius.fortius volnit ibi Bal.† qđ ẽt patre mortuo nõ potest filius cõpelli p epm ad obseruãtiaz talis inri,vt ibi latius p eum.hoc nõ firmo,qz Ang ibi tz q̃.ꝛ alias vidi multũ dubitari qđ operet inrm prestitũ a filiofa.alienante rẽ aduentitiã in qua pater bz vsumfru.patre ignorãte vel nõ q̃sen.de quo ẽt Bal.in l.ij.ff.de iurein.ꝛ Ang.in auc.de nup.§.ſz qđ.ꝛ p Bar.i.l.si qs

pro co.

p eo.ff.de fideiuſ.ꝛ doc.in.c.cū ꝙtingat.extra de iureiu.ipe añt pater legitimus adminiſtrator ſup bonis adnētitijs de qbus eſt lis aut eē poſſit trāſigere. Bal.in.l.j.C.de bo.ma.ꝛ in.j.q.dicit q̄ ſic in retinēdo,ſz in dādo rē filij,ſecus vt ibi. ſubdit tn̄ qđ pōt ꝓmittēr nō petere ſi debitū nō eēt liqdū,vt.l.pſes pdicta.ꝛ latius vide eū.in.d.l.j.ſz in.d.l.pſes.vbi gl.or.hoc ꝓmittit cuilibet legitio adminiſtratori ꝛ ēt pri poſſe trāſigere. Tu aduerte
4 qđ.d.gl.ord.i.d.l.vētri.ff.đ trāſ.determinat† q̄ pr̄ pōt trāſigēr bodie in aduētitijs, cuz ſit legitius adminiſtrator,vt.d.l.j.C.de bo.ma.ꝛ.d.l.pſes.ꝛ cū illius gl.ꝙcluſiōe trāſeūt oēs doc.ibi,q̄ nimo vr̄ ſi eēt minor.xxv.an.iſte filiuſſa.tn̄ pr̄ trāſigere poſſet ſu p imobilibus ſine alio iudicis decreto.ita tz bal.i.d.l.pſes.ꝛ in l.iij.C.de pre.mi.ꝛ i.l.j.ꝛ i.l.ſi papi.§.ſi pa.ff.eo.tit.i qbus locis ſemp Bal.ad hoc alleg.ſin.doctri. Azo.in ſum.C.de bo.q̄ li.ꝛ alibi dicit nō reperiri q̄ſi ſufficiat i patre legitio adminiſtratore qđ alienet ꝛ legitia cā abſq̄ decreto.ꝛ idē tz Ang.in.d.l.de reponit i.l.filius.ff.q ſa.co.ꝛ placere vr̄ mod.i.d.l.pſes.qđ not.diligēter. Si añt pr̄ nō vt legitius adminiſtrator iure patrio,ſ vt tutor filij emācipati ex officio tutelari vellet trāſigere aut aliena re,tūc regrit iudicis decretū i imobilib⁹,vt.d.l.iij.C.de pre.mi.ꝛ ibi p Bal.ꝛ.in.l.j.eo.ti.q̄ ℞ba no.diligēter. ſi añt lis eēt ſup eo qđ filius alicui dz,ſi id qđ dz nō eſt đ pr̄monio filij,qr tūc nō eēt legitius adminiſtrator in eo, cū nō bēat vſumfr.vt no.i auc.
5 excipit.C.de bo.q̄ lib. † vſumfructū autē nō pōt bēre i eo i quo filius nō bz ꝓpteratē.ſecus eēt qr pr̄ nō poſſet trāſigere,ar.no. p Cy.in.l.ſi §.neceſſitate.C.de bo.q̄ lib.ꝛ i.l.ſi.in princ.de ver. obl.qđ bn̄ no. An añt filiuſſa minores volūt iter ſe diuidere bona aduētitia quoꝝ vſumfr.pr̄ bz ſufficiat diuidere cū auctoritate ſui patris abſq̄ iud.decre. Bal.tāgit in.l.gn̄aliter.in princi.C. de ſe.imp.ꝛ ſentit q̄ nō, vide eū ibi ꝛ cogita ꝛ non eſt mā nr̄a iō nō inſiſto,ſz in ſimili vide gl.ꝛ bal.i.l.q̄cūq̄.C.de bo.q̄ li.ꝛ in.l. ſi.§.eo.tit.vbi ēt ponit nūquid pr̄ bona aduētitia filie poſſit dare in dotē necne. Idē qđ.§.dixi de trāſ. faciēda p patrē de reb⁹ aduēti.intelligas locū bēre in cōpromiſſo in arbitratorē ſz doc. in.d.l.pſes.ꝛ bar.ꝛ bal.i.l.ſi pcu.ff.de pcur.ꝛ bal.i teris in.d.l. de re.vbi idē expreſſe tz do.Frā.de Alb.ꝛ Ang.ꝛ bn̄ no.qr ſe
6 pe dubitatū eſt,ꝛ adde qđ diceē in.viij. † Quātū ℞o attinet ad tutores ꝛ curatores expeditū ē,q̄ pñt de re dubia trāſigere ꝛ cō promittere vt in.d.l.pſes.p doc.cū ſi.ꝛ ibi late de his videre potes.illud tn̄ eſt bn̄ no.qđ lz tutor ꝛ curator indubitāter trāſigere poſſint de re dubia,tn̄ ſi trāſactio fieret đ re imobili aut tali mobili q̄ ſine decre.ali.nō poſ.iuxta no.in.l.q̄ tutores.C.de admi. tu.cū ſim.regrit tūc decretū iudicis ēt in trāſ.ſz Bal.no.i.d.l. pſes.ꝛ i.l.j.C.ſi aduer.trāſ.ꝛ.c.ꝙtingat.ꝛ.c.decetero.ex̄ de trā ſa.p doc.ex qbus vtilitatē refert in.d.l.pſes.d.meus q̄ qñ tractaē qđ minor auc.tuto.faciat ꝓmiſſuz ſup rebus imobilibus q̄ ſine decre.ali.nō poſ.qđ tūc neceſſe ē q̄ iudex decretū interponat ſup cōpromiſſo qđ dicit eſſe ꝑpetuo no.Eadē eñ ſolēnitas q̄ regrit in alienatione regrit in trāſactione ꝛ in cōpromiſſo in arbitratorē,ſz bal.poſt gl.in.l.j.C.ſi aduer.trāſa.ꝛ bn̄ in alijs locis palleg.ꝛ ſubdit idē do.meus.q̄ dicta ſolēnitas regrit tpe cōpromiſſi nō añt tpe laudi.ar.tex.i.d.l.ſi pupilloꝝ.§.ſi pupil. ff.de re.eoꝝ.ꝛ q̄ ibi p By.ꝛ bal.ꝛ ita cōiter teneē p mod.poſt Bal.in.d.l.j.faciūt ad mām q̄ dixi in auct.ſacramen.pube.C.ſi
7 aduer.vēdi.ꝛ iō aduerte† q̄ in locis in qbus p ſtatutū aut ꝙſti. ꝓincie regrit aliq̄ ſolēnitas in alienatiōe faciēda p mulierē aut minorē aut filiuſa.eadē regreret in trāſactionē ꝛ cōpromiſ.p p̄dicta.ꝛ ita ꝙſulit do.meus apud Fulgineū,alibi idē con.apud Florēt.qđ ſi iudex mādauit tutori vt faciat cōpromiſſuz neceſſariū ex forma ſtatuti ille iuſſus ꝛ ꝓnūtiatio iudicis de cōpromittēdo bz viz decreti in tn̄ qđ valeat cōpromiſſuz ēt ex internallo faciū ſup imobilibus ſine alio decreto,ar.no in.l.oiuz.C.de teſta. vbi donatio facta coꝝ p̄cipe vel iudice nō dz aliter inſinuari, ꝛ arg.no.p Bar.in auc.ſi qs in aliquo.C.de eden. de copia data parti mādato iudicis, tunc qñ minor aut tutor compromittit ſtatuto cogente non poteſt ſe leſum ex compromiſſo dicere ſm Barto. in.l.ſi dictum.§.ſi compromiſero.ff.de cuic.ꝛ Bald.in l.nō vr̄.C.de in integr.reſtit.mi.q̄ ℞ba no.ꝛ adde qđ ibi diceē de plato. Priores añt ꝛ antiani ciuitatis ꝛ locoꝝ nō pñt trāſigere ſine ſpeciali mādato,qr illi nō bñr loco dñi nec ſunt legitimi adminiſtratores,ar.no.in.l.itez magiſtri.ff.de pac.ſm doct. in.d.l.pſes.ꝛ hoc de iure cōi. Si añt ſtatuta darēt latiorē pote
8 ſtatez,tūc illā ſeruabis. † Collectores ēt quos papa mittere ſolet ad diuerſas partes ad exigendū decimas ꝛ ipoſitiones p ecclesia roma.trāſigere pñt.l.nulli.ff.de trāſac.ꝛ ibi p Bal.bn̄ faciūt no.in.l.g rome.§.calimachus.ff.de ver.obl.ꝛ p Inno.in.c. cū ex offi.de ꝓſcrip.platus añt ſm gl.ꝛ doc.in.d.l.pſes,pōt trāſigere de re dubia ꝛ bona fide, q̄ q̄liter intelligat doc.ibi nō perfecte declarāt.vñ dicas ſz do.Abb.in.c.ſtatu.ꝛ.c.ij.de tranſ. Sz q̄rat an platus vel rector eccleſie poſſit trāſigere ſine ꝙſenſu capituli vel auctoritate ſupioris. qđ aut p trāſactionē alienatur res imobilis vl̄ mobilis ꝓtioſa,q̄ aliter ſine ſolēnitate debita nō poterat alienari,ꝛ tūc nō pōt fieri trāſactio niſi ꝙſentiēte capitulo ꝛ accedēte auctoritate ſupioris.vñ ſiue platus petat poſſeſſionē ab alio detētā ſiue ab eo petat nūq̄ pōt fieri trāſactio p quā poſſeſſio remaneat penes aliū ſine ſolēnitate debita. ad ħ text. gl.ꝛ Bar.in.d.l.nulli.de trāſactio.de quo ēt p gl.ꝛ doc.i.l.cū
9 ij.§.cū lis.ꝛ ſi.§.vni.eo.ti.† Sed ſi p trāſactionē remaneat res litigioſa penes eccleſiā aliquo dato vel facto, tūc poterit ipſe platus trāſigere ſine alterius licētia ꝛ ꝙſenſu,ar.not.in.d.l.nulli.p gl.ꝛ Bar.ꝛ ſm predicta nō erit dūia inter tutorē,curatorē, adminiſtratorē ciuitatis ꝛ platū.qr do.Ab intelligit eis licere trāſigere.bn̄ faciūt no.d.l.ij.C.ſi aduer.trāſ.ꝛ.l.ſi ad reſolnēdū.C. de pred.mino.adde q̄ dicit bal.in.l.pſes.de epo trāſigēte circa res epatus incorporatas vl̄ nō.qbus adde qđ ſup iuribus eccleſie ēt immobilibus ꝛ ſpūalibus poſſet rector eccleſie trāſigere ꝛ cōponere in preiudiciū ſuijpſius q̄ ꝙpoſitio valebit toto tpe quo eccleſiā poſſidebit.tex.eſt no.in.c.veniēs.de tranſa. vbi no.d. Abb.q̄ rector eccleſie pōt ꝓbere ſup rebus eccleſie ſine ſupioris auctoritate vt ꝓtus duret toto tpe quo ē futurus rector.nec alibi melius no.in iure,q̄ ℞ba no. Idē adde.no.℞ba Ange.in
10 l.impator.ff.de pac.vbi dixit hec ℞ba.no.diligēter† q̄ ēt trāſigēs nihil gratis remittere pōt vt adminiſtrator,vel tutor,vel curator,vel reip.,ꝓcurator habens mādatuz cuz libera ꝛ gn̄ali adminiſtratione,ꝛ iō dicit ſe dixiſſe ſemp ꝛ dicere q̄ nullus iſtoꝝ pōt cōpromittere de iure ꝛ de facto in arbitratorez.lz eñ arbitramentuz ſit q̄dā trāſactio,vt ſepius dictū eſt,ꝛ iſti adminiſtratores hāt potentiā trāſigendi,vt.d.l.pſes.tn̄ nihil poſſunt trāſigendo gratis remittere,vt no.in.l.imperatores.ꝛ.d.l.pſes.ſed cō promittendo de facto in arbitratorez ꝙcedit ſibi potentiaz gratis auferendi de iure dñi,ergo nō pñt vt.§.dictuz eſt.idez eñ docto.dicunt in trāſactione ꝛ cōpromiſſo in arbitrum. vñ Lapus alī.Joꝛ.ꝛ do.Abb.in.d.c.ꝙtingit.de trāſa.idez dicunt q̄ dicebat Ang.ſ.qđ platus nō poſſit cōpromittēr de re đ q̄ nō poſſet ſolus diſponere,ꝛ ſic nō poſſet trāſigere vel cōpromittere ſolus de re imobili ſeu q̄ inferret preiudiciū ꝑpetuū eccleſie ſine ꝙſenſu capituli ꝛ auctoritate ſupioris ſm Jo.an Moſt.in.c.pueñit. de arbit.vide de his latius in.d.c.ꝙtingit.p Ab.ꝛ ſic no.ſing.
11 † qđ lz ſolus platus poſſit agere in iudicio ēt de re imobili per doc.in.d.c.ꝙtingit.tn̄ trāſigere vl̄ cōpromittere nō pōt ſimpl̄r niſi vt dixi ꝛ tradit̄ p doc.in.d.c.cōtingit. Illud añt q̄ dicebat Ang.in.d.l.imperatores.fallit niſi tale cōpromiſſuz fiat pp bonū pacis ꝛ ꝙcordie quā habere expedit pupillo vel eccleſie aut alteri dño,qr forte ꝙtendit cū potentioze,ꝛ ſic vtilius eſt ſibi cōponer̄ p arbitratorē q̄ litigare,vt p eū ibi q̄ ℞ba no. ꝛ adde q̄ br̄ i.c.niſi.đ pb.i.c.placuit.xc.diſt.ꝛ q̄ diceē i.q.xx.adde ēt q̄ gubernatores hoſpitaliū ꝛ frāternitatū pñt ꝑ bis hoſpitalib⁹ vel frāri. facere ꝙpoſitionē ꝛ pacta.vt.d.l.itē magiſtri,p doc.niſi eoꝝ poteſtas ſit in illo loco aliter limitata q̄ oia tene menti,qr quotidiana,an heres nunq̄ reſtituat hereditatez poſſit trāſigere vide in l.ſi poſt.cuz ſi.ff.de ꝙſti.pe.ꝛ in.l.cū hereditas.ff.ad treb.vbi ēt eſt tex.ſing.qđ ſup rebus ꝛ iuribus hereditarijs pōt facere compromiſſuz.qđ q̄liter itelligat.vide ibi Bar.ꝛ mod.ꝛ an ſit faciēda dūia inter cōpromiſſuz in arbitruz ꝛ arbitratorē in teris illis pendet ex dictis bar.ꝛ alioꝝ in.l.minor.§.minorem.ff.de mino. vbi omnino vide.ꝛ in.l.ſi cum promiſſore.ff.de eui.ꝛ ex dictis Bal.in.l.i.C.de peri.ꝛ cōmo.rei vend.ꝛ in.l.libera.C.de ſen. ꝛ in.l.ſi domus.de leg.j.ꝛ in.l.non vz.C.de in integr.reſtit.mi.
12 ex qbus illud ꝓ nunc tene menti† q̄ eoipſo q̄ minor compromittit in arbitrū vr̄ leſus adeo q̄ aduerſus tale cōpromiſſuz pōt petere reſtōnē,vt.d.§.minorē. ſecus ſi cōpromitteret in arbitratorē nō ex eo qđ cōpromittit in arbitratorē nā ex eo q̄ ꝙpromittat nō poſſet peteē ſe reſtitui niſi alr de leſiōe doceat vt ꝓbat.d. §.minorē.ꝛ in dictis locis.ſolet eñ cēſeri lenis culpa cōpromittēdo in arbitrū in.d.l.cū hereditas vbi no.loquit Paul.de ca. de quo ēt p doc.can.in.c.ſi.de emp.ꝛ ven.ꝛ Spe.in tit.de ar. §.pe.ver.ſed pone.ꝛ Ang.ꝛ imo.in.l.ex duobus. col.viij.ff.de duo.re. Itez aduerte q̄ ꝓcu.bñs mādatū ſpeciale ad trāſigendū ꝛ cōponēdū non poteſt remittere debitū liqdū qr eſſet donare vt late p Fed.de ſe.ꝙſ.clxxix.itē caue tibi,qr poteſt eſſe ꝓcu.
13 gn̄alis cū libera duobus modis.† vno modo oiuz bonoꝝ vel illaꝝ reꝝ de quibus agit̄.ꝛ iſte poteſt trāſigere ſup cā ꝓxim.i.ſup

debito vel rebus petitis. interdū aliquis ꝙstituit ad agēdū ꝛ defendēdū, deinde subdit cla in fine ꝙcedēdo in predictis liberam administrationē, ꝛ tūc scias qđ vī cōcessa libera in predictis. i. in executione illius litis ꝛ sup instantia litis nō aūt super debito aut re petita. ex quo infert qđ transigere poterit ꝛ similiter cōpromittere sup instātia nō aūt super debito pin. fm Bart. in. l. q rome. §. calimachus. ff. de ver. obl. vbi omnino videas qđ moder. sequuntur ibi. ꝛ in. l. mādato generali. ꝛ. l. procu. tuto. cū si. ff. de proc. ꝛ in. l. transactio. C. de transa. ꝛ in. c. qui ad agendū. de procu. lib. vj. ꝛ in. l. post q̄ liti. C. de pact.

SVMMARIVM

1 Solennitas que in transactione requiratur.

1 **Octauo quero** que † solēnitas regrit in trāsactione, Ista. q. est expedita per ea que mixtim dicta sunt in prece. q. nā eadez solēnitas regrit in trāsactione que in alienatione, vt per doc. in. d. l. preses. ꝛ. l. j. C. si aduer. transac. ꝛ. l. nulli. ff. de transac. ꝛ bī in. c. statu. ꝛ. c. ꝙtingit. ꝛ. c. de cetero. eo. ti. opz ergo ꝙsiderare qualitatē psone trā sigentis, ꝛ super qua re transigitur, ꝛ que solēnitas in alienatione per talem personam facienda de eadē re requirat, ꝛ illa serua in transactione ꝛ compromisso in arbitratorē faciendo, vt plene dictum fuit in questione precedenti.

SVMMARIVM

1 Transactio de quibus rebus fieri possit.
2 Renuntiatio sentētie p trāsactionē quibus fieri debeat verbis.
3 Transactio an locum habeat super re iudicata.
4 Laudum secundum de partium ꝙsensu latuz an valeat post laudum ab arbitro latum.
5 Sententia diffinitiua ipso iure nulla censetur que contra aliam que in rem iudicatā transiuit fertur.
6 Verba enuntiatiua inter partes fidem faciunt.
7 Transactio cadere pōt super instrumento nō ex toto liquido.
8 Statutum de cōpromittendis causis locum habere non dicitur si is q compromissuz petit contra propriuz instrumentuz venit litem mouendo.
9 Cōpromissuz in arbitrū sup iudicato aut trāsacto an sit validuz.
10 Transactio ꝛ si super re certa non valeat valet tamen pactum.
11 Transactio an locuz habere possit super spirituali subiectione.
12 Transactio an valeat super matrimonio, beneficio ecclesiastico, ꝛ super decimis remissiue.
13 Tutele controuersia an possit in arbitratorem compromitti.
14 Transactio an possit fieri cum episcopo de rebus male ablatis, incertis, aut repertis.

Venio ad nonam q. vez de qbus rebus aut in qbus possit fieri transa-
1 ctio. † Hec est no. q. p cuius fundamēto ꝛ declaratiōe prio loco videas Azo. in sum. C. de trāsac. ꝛ §. de qbus rebus. solū hic pse quar aliq̄ not. ꝛ quotidiana. ecce oēs dicūt q sup re iudicata. i. sup snia q̄ trāsiuit in rē iudicatā nō pōt fieri trāsactio, qz cū iā sit impositus finis liti nō cadit vlterior finis. Si vo aliquo mō de iuribus snie dubitaret pbabiliter transactio facta valeret, vt. l. post rē. ff. de trāsac. ꝛ. l. elegāter. ff. de qdi. inde. ꝛ. l. ſt cā cognita. C. de trāſ. ꝛ ibi late tradit. ¶ Sed opp. q imo valeat trāsactio sup re iudi. nō eo ipso q trāsigit ipsi snie renūtiata vī qz renūtia-
2 tio fieri pōt, vt. d. l. si cā cognita cū si. Sol. † q nūq̄ vī renūtiatū snie p trāsactionē nisi adijciant hec vba nō ob. snia fz Bal. elegāter in. l. si diuersa. C. de trāſ. ꝙcludēt q sup re iu. vz trāsactio ꝛ cōpromissum qñ exp̄sse dictū ē a partib⁹ qđ nō ob. snia q dictū mod. extollūt i. d. l. si diuersa. ꝛ i. d. l. cā cognita. ꝛ plerīq̄ dicūt illō dictū bal. nō reperiri alibi. fz certe bal. idē dicit i rep. l. ij. ff. de iureiu. ꝛ in. d. l. elegāter i pin. in lec. ant. ꝛ. l. iurisz. §. si paciscar. ff. de pac. q ppe. no. qz aliqñ partes volūt facere compromissuz gñale. ita vt includat ēt res prius iudicatas. est enim opus adijcer. d. vba nō ob. sentētijs ꝛc. ꝛ p. d. vba i cōpromissis apposita ita demū erūt sublate snie si ferat laudū, si aūt nō ferat ꝛ manēt snie in prio robore fz Bal. i. d. l. si diuersa. qđ nūq̄ tradas oblioni, qz milies faciet tibi honorē. † Et bis diebus in
3 cā graui dubitabat cū post res iudi. data esset auctoritas a qsil. qbusdā ciui. vt nō ob. sentētijs teriare possent q̄dā negotia, an essent sublate snie, ita vt si ꝙtingat in. l. teriari p dictos euacuatus sit oīs effectus dictaz sniaz. ꝛ respōsio pz in premissis. Jnqt ēt Bal. in. d. l. post rē. in prin. in lec. nona Papi. q qñ snia esset certa nō posset trāsigi nec cōpromitti ēt si renūtiaret snie, secus puta qñ laudo arbitratoris aliqd esset decisuz. nā cū illud laudū sit species trāsactionis vt dictū fuit sepius ꝛ maxie in. ij. q. pōt eidē renūtiari sicut ꝛ trāsactioni, vt no. in. d. l. si diuersa. Subdit Bal. in. d. l. post rē. qđ si esset factū cōpromissuz ex necessitate statuti in arbitrū ꝛ arbitratorē ꝛ laudum esset latū qđ ad hoc vt possit renūtiari laudo debemus facere qđ ille alleget in pnūtiādo viā arbitramēti nō arbitrij. postea dicit q forte pp gl. d. l. si diuersa. nō posset renūtiari q̄si videat latū a iudice, cū successerit loco iudicis, vt in simili dī p Bal. in. l. si iudex aūt. ff. de his q sunt sui vel alie. in. deinde dicit q forte sup actione pria posset de nouo cōpromitti, ar. no. in. l. duobus. ff. de excep. rei. iu. tādē dicit q ista. q. nō est sine dubio, ꝛ sic ibi nō firmat pedes, sed in eo iudicio accuratius fuit locutus idē Bal. i. d. l. si diuersa. vbi
4 sup ar. illo. † q̄ñ pcedit laudū latū ab arbitro. deinde ferat aliud de ꝙsensu partiuz an valeat illud fm. Cōcludit in laudo arbitri qđ aut hz vim rei in. illud primū laudū, ꝛ tūc oino valeat fm ar. no. in. l. j. C. q̄ñ ꝓpuo. nō est ne. qz iudicaret quādomō sine instātia sup eo. aut nō hz viz rei iudi. ſz solū patit metu pene, ꝛ tūc posterioz ꝙsensus vz, qz derogat ꝛctui penali nō snie arbitri q̄ est nulla. ꝛ ío si post latā sniaz p iudicē nolūt cōpromittere in arbitrum non possunt nisi cōpromittāt adiecta cla nō obst. snia, vt. §. dixi ita dicit bal. cuius dictū tēperabis ex his q̄ dicūt Bal. ꝛ Ang. in. l. elegāter. ff. de cōd. inde. ꝛ j. dī. Q̄ñ vero primū laudū eēt latū ab arbitro, deinde ferat fm de ꝙsensu partiuz, tūc valeret illud fm, q̄si quodā nouo cōpromisso accedēte ex ꝙsensu partiuz. sicut eniz vz trāsactio ꝛ trāsactionē si partes nolūt, vt no. in. d. l. si diuersa. eodē mō laudū fm arbitratoris ꝛ pcedēs fm Bal. ꝛ
5 doc. ibi, qđ no. † ꝛ tñ snia diffinitiua ꝛ pīnā sniaz diffinitiuā q̄ trā sierat in rē iudi. est ipso iure nulla ēt si partes ꝙsenserūt illi snie fm gl. admirabilē. in. d. l. si diuersa. qđ nunq̄ tradas oblioni. Jntelligo tñ q ꝛ illa scda snia non valeat in vi scde, tñ si partes expresse renūtiarēt illi prie. deinde paciscant de nouo q alia seret saltē valeret ex scda quētione in vi pacti, vt in si. dī p gl. in l. ij. C. cōia vtri. iudic. Valeret ēt trāsactio post rē iud. qñ id qđ deductū est in sniam cōdēnatoriā ꝙsignatum fuisset victori post sniaz. nā sup ipsa re poterit postea trāsigi ꝛ cōpromitti. ita dispu tādo tenuit. d. Pau. de elea. in dispu. incip. de re actorie iudicata. refert ꝛ segtur Jo. an. in addi. Spe. in ti. de arbi. §. arbiter esse pōt. in addi. q̄ incip. sciēdū. qđ singu. no. Valeret ēt qñ victor post sniaz p se latā intētasset actionē veterē q̄ cōpetebat aī sniaz, nō aūt act. ex snia. fm Saly. in. d. l. si cā cognita. qui dicit hoc esse de mēte Ja. but. in. l. j. C. qñ ꝓpuo. nō est ne. ꝛ idē voluit Bal. in. d. l. post rē. ꝛ in. d. l. elegāter. de quo ēt in. l. duobus. de excep. rei ind. ꝛ j. dicet. ꝛ ista limitatio ꝓcedit presuppositā alia opi. p vera. s. qđ si post latā sniaz intētet iterū pristina actio valeat scda snia lata sup ea in hac noua instātia. de quo passu dixi in. l. nā postea. §. si dānet. ff. de iureiu. ꝛ bī p doct. in. c. inter monasteriū. extra de re iudi. Tētauit ēt Ang. in. l. tale pactū. §. qui
6 ꝓuocauit. ff. de pac. qđ qñ in instro trāſ. dī sic. † qz lis est seu esse poterit, tūc valeat, qz talia vba enūtiatiua fidē faciūt inter partes. l. optimā. C. de ꝛbē. ꝛ cōmit. sti. sed ꝛriū voluit Bal. in. d. l. elegāter. in fi. ꝛ ibi Bal. in lec. ant. p tex. in. l. cū bi. §. si cū lis. ff. de trāsac. ꝛ idē tz Ang. in. d. l. post rē. in cōsi. lv. vel. lxv. incip. oēs Rober. dixit pterea Bart. taz in. d. l. post rē. q̄ in. d. l. si cā cognita. q̄ quēadmodū sup re iud. nō pōt trāsigi neq̄ cōpromitti de iure ꝛ de facto, vt sepius est dictū, ita nec sup eo de quo apparet instrm guarētigiatū vel ꝙfessionatū qđ ex forma statuti bēret executionē sicut snia. qđ ē no. intellige qñ executio erat prōpta ꝛ aliq̄ exceptio opponi nō poterat ꝛ sic nihil erat diſceptabile, alias eniz si fuisset opposita aliq̄ exceptio q̄ posset opponi bñ, caderet cōpromissuz ꝛ trāsactio sup ipsa exce. oppo. vt p Bar. in dictis locis. ꝛ in. l. j. in fi. ff. de leg. ij. ꝛ in. l. j. iud. sol. ꝛ. l. j. ff. de trāſ. ꝛ in. d. l. elegāter. §. si qs post. ꝛ in. l. ambitiosa. in. vi. col. ff. de decre. ab or. fa. ꝛ in. j. cōstit. C. ꝛ p Bal. in repe. d. §. qui
7 ꝓuocauit. † Similiter si dictū instrm nō esset ex toto liqdū sup eo qđ nō esset ex toto liqdū caderet trāsactio ꝛ cōpromissuz fm doc. dictis locis. ꝛ Bal. in. l. si cām. C. de exe. rei. iudi. hinc dicimus q statutū inbēs gñaliter causas cōpromitti in arbitratorē dz intelligi de causis cōpromitti bilibus fm doc. in dictis locis. dixi in. d. l. elegāter. ꝛ iō nō hz locū in dictis causis q̄ finite sunt p sniaz q̄ trāsiuit in rē iudi. aut de qqus apparet instrm guarēti giatū habēs execu. paratā sicut snia qđ bñ no. ꝛ adde q vbi in instro ē data licētia de ingrediēdo ꝓpria auctoritate possessionē

cum

cũ clauſula ꝙſtituti,qđ tũc iſtud inſtrm nõ hꝫet executionem ſi-
cut ſnia ꝑm Bar.in.l.iij.C.de pig.in repe.igit nõ veniret in cõ-
promiſſo in arbitratorẽ,ꝑm Pe.de anch.in ꝙſi.clxxj.qđ not.
ſing.ꝛ adde Bar.ꝛ Bal.in.l.nõ diſtinguemus.§.de liberali.ff.
8 de arbi.vbi oino vide ad hãc.q.† Jtẽ adde qđ tale ſtatu.de cau
ſis cõpromittẽdis nõ hz locũ qñ petens cõpromiſſum q monit li
tẽ veniret ꝯ propriũ inſtrm,ꝑm Pau.de ca.ꝙſi.lxv.qđ dictum
ſolet reputari valde ſing.ꝛ é paucis notũ. Adde ꝑdictis qđ.d.
meus ꝙſulnit alꝫ apud Piſaꝫ qđ tale ſtatutũ de cauſis cõpro-
mittẽdis nõ inducit ea q̃ prius eẽnt terminata p trãſactionẽ in-
ratã,lz diceret illã tranſactionẽ fuiſſe nullã,qꝛ dolo vel metu ini
tã,aut nõ ſeruata forma ſtatuti factã.nã prius debeat peti abſo-
lutio ex iuſo.iuxta not.in.c.ij.de pact.in.vj.ꝛ.c.j.ꝛ.c.cũ ꝙtin-
gat.de iureiu.in antiqs.iſte arti.requireret altiorẽ indaginem.
Oportet.n.inueſtigare nunqd ille petens dictã cãm cõpromitti
ſit audiẽdus,attẽta facie ꝛ forma eius qđ eſt narratũ, ar.no.in.
l.cũ q̃dã puella.§.quoties.ff.de iuriſ.om.in. Jtẽ nunqd ſit exci-
piẽdo ꝛ incidẽter petat ſe abſolui ſit audiẽdus.de quo p Anto.
de but.in.d.c.j. Si tñ index ille eẽt laicus hec dubitatio ceſſa-
ret,ꝛ ideo adde qđ dicẽt in.q.xviij.dixerũt ẽt Bar.ꝛ Ang.d.
9 l.elegãter.† qđ ſi cõpromitteret in arbitrũ valeret cõpromiſſuꝫ
ſup eo de quo erat iudicatũ aut trãſactũ ſeu de quo appareret in
ſtrumẽtũ bñs executionẽ paratã.nã ſicut illud ſup quo eſt indi-
catũ põt de nouo deduci coꝛã iudice primitiua actione,vt eſt gl.
no.i.l.j.C.de iudi.eo.mõ põt deduci coꝛã arbitro , vt ibi latius
p eos.qbus adde q̃ dixi.§.allegãdo Pau.de leaz.ꝛ Jo. an.ad
de ꝑdictis qđ poſt publicationẽ ꝓceſſus ꝛ cluſionẽ in cã nõ ca
dit ẽt tale cõpromiſſuꝫ neceſſariũ q̃ſi tũc negotiũ ſit liqđ in fa-
cto ꝛ ſola ſit qõ iuris ꝑm Bal.i.l.j.ff.de trãſac.ꝛ ibi doc.poſt eũ
ꝛ.d.l.poſt rẽ.ꝛ Põta.in.l.ꝑtor.ff.de ope.no.nun.Et ita ſepius
cõſultũ p do.me.ꝛ alios doc.ꝛ ita ẽt ꝙſului anno ſupiori,qđ in-
tellige ſane qñ arti.iuris q ſupeſt eſt talis ſup quo ſolo nõ dz fie
ri cõpromiſſum,nec poſſit in arbitratorẽ.alꝫ ſi poſſet , vt qꝛ eſſet
articulus valde iplicatus ꝛ dubius,tũc ſecus,iuxta no. p Pe.
Cy.ꝛ Bal.in.l.cũ ꝓponas.C.de re.cre.ꝛ dixi no. in.l.pe.C.de
pac.vbi oino vide.ꝛ ibi ẽt habes glo.Bar.ꝛ doc.an ꝛ qñ ſuper
vno ſolo ar.incidẽti dẽat fieri cõpromiſſum neceſſariũ de quo.§.
alias ẽt pulchrasqõ.ad mriã tetigi i.d.l.elegãter.ꝛ.d.l.poſtrẽ.
10 vbi videndũ ꝛc.† Jtẽ adde ꝑdictis q lz ſup re certa ꝛ nõ dubia
nõ valeat trãſa.vt ſepius eſt dictũ,vz tñ pactũ,ꝛ iſtud pactũ põt
eẽ gratuitũ vel nõ,vt.d.l.j.de trãſa.ꝛ.d.§.poſt.ꝛ ppea Bart.ꝛ
alij in.d.l.ſi cã cognita.dñt q notarij ꝙſueuerũt dicere q̃ ptes
deuenerũt ad infraſcriptã trãſac.quẽtionẽ,ꝙpoſitionẽ ꝛ pactũ,
q̃ ꝟba opant,vt ſi res nõ valeat in vi trãſactionis,qꝛ ſit ſup cer-
to valeat in vi pacti ꝛ ſic ſup re certa ꝛ ſup re iudicata.qđ no.di
ligẽter.animo poſito q ꝟba nõ eſſent appoſita,ſi tñ trãſact.eẽt
iurata,tũc ſi valere nõ poſſet qđ i vi trãſac.qꝛ res eſſet certa pu
ta lata ſnia q̃ trãſiſſet in rẽ iudicatã vel nõ aliquo dato vel retẽ-
to valeret i ſubſidiũ in vi pacti ꝓp veritatẽ iuri qđ hz vim clẽ , oi
melioꝛi mõ ꝛ clẽ,ſi nõ vz qđ ago vt ago ꝛc.l.cũ pr̃.§.filijs mr̃z.
ff.de le.ij.ꝑm Bar.in.l.ſi qs maioꝛ.C.de tranſ.ꝛ.l.ſi qs p eo.ff.
de fideiuſ.ꝛ.l.j.§.ſi ſtipulãte.de ver.obli.de quo ẽt p Bal.in.l.
q̃ q̃.C.de fideicõ.ꝛ plene no.p.d.Abb.i repe.c.p tuas.de ar
bi.Hinc iferẽ q diſpoſitio.d.§.filijs mr̃z.loquẽs in vltimis vo
lũtatibus ꝛ de defectu ſolẽnitatis ꝓbatorie locũ habeat ẽt in cõ
11 tractibus ꝛ defectu ſubſtãtiali ꝛ mriali qđ bñ not.† Succeſſiue
nõ eſt inutile videre vtrũ valeat trãſac.ſup ſpuali ſubiectione vt
puta ſup ſubiectione fratrũ,ꝛ dicẽdũ qđ nõ interueniẽte aliquo
tpali,vt in.c.ꝑterea.de trãſa.ſecus ſi daret vel remitteret aliud
ſpuale,vt.c.veniẽs.eo.tit.ꝛ no.glo.ſup eo.tit. Similiter ſuper
ſubiectione tpali nõ valeret trãſactio,qꝛ eẽt certa ſubiectio ꝛ iõ
inter dñm ꝛ ſeruũ eius indubitãter nõ vz trãſac.vt.l.iterpoſitas
in fi.de trãſa.vt ibi latius. Jdẽ dicẽdũ in trãſactione q̃ fieret in-
ter monaſteriũ ꝛ abbatẽ,vt p legiſtas ibi,ꝛ p.l.fi.eo.ti.ꝛ cano.
in.d.c.ꝑterea.ꝛ Joã an.in regula,nõ eſt obligatoriũ, de regu.
iur.in.vj.in mercu.hinc dicit Fede.de ſe.ꝙſi.cclij.qđ ſi abbas
ꝑmiſit monacho ꝑmoto ad prioratũ ſe eũ nõ reuocaturꝫ in vita
nõ ob.illa ꝑmiſſione põt eũ reuocare,qꝛ abbas nõ põt obligari
monacho vt p Abb.in.c.ꝑterea.ꝛ in.c.cuꝫ ad monaſte.de ſta.
re. An aũt ſup mrimonio valeat tranſac.vide doc.in.d.l.fin.de
trãſa.ꝛ.c.ex pte.de trãſac. Jtẽ an ſup bñficio eccleſiaſtico poſ
ſit trãſigi ẽt cũ iuſo.vide.c.ꝙſtituit.ꝛ.c.ſup eo.de trãſa.p doc.
12 ꝛ oino vide Abb.in.c.de cetero.extra eo.ti.† Jtẽ an valeat cõ
poſitio ſeu trãſac.ſup decimis.vide in.c.ſtatuimus.ꝛ.c.de cete
ro.ꝛ.c.ſup eo.de trãſac.ꝛ in.c.pen.de cõfirma.vti.vel inuti.ꝛ
in.c.ex multiplici.ꝛ.c.nup.de deci,ꝛ Jo.an.in.c.fi.de rer per
mu.p do.de Rota.deciſio.xliij.ꝛ vide ꝙſi.Pe.de anc.xxviij.
vbi ẽt traditꝫ an laicus poſſit eſſe arbiter ſup decimis de quibus
laici inter ſe ꝙtẽdebãt ꝛ vẽdicabãt p antiquũ fendũ,ꝛ an valeat
ſup ipſis trãſa.ꝛ ſi nõ vz vtrũ renũtiãs poſſit redire ad ius ſuuꝫ.
Jtẽ an arbitrator poſſit cognoſcere de cã vſuraria incidẽter vel
principaliter coꝛã eo introducta vide moder.in.l.titia.ff.ſolu.mri-
monio. Et ẽt itez aduertẽdũ ad itellectũ.l.ſi diuerſa.C.de trãſ.
ꝛ ad.d.§.qđ iterdũ laudũ latũ ab arbitratore poſſet eẽ adeo pri-
uilegiatũ ex forma ſtatuti dicẽtis illud ꝓciſe ſernãdũ ꝛ virtutem
hꝫe ſnie ꝛ maioꝛẽ,ꝑſerti inter ꝙiunctos qđ ẽt de ꝙſenſu partium
de nouo cõpromittẽtiũ nõ poſſet tolli p ſequens laudũ,vt diligẽ
ter inueſtigat Pet.de anch.in ꝙſi.qđ icipit,diſcutiẽdũ,vbi oi-
13 no videas qñ.q.occurreret.† itẽ an ſi inter duos eſt ꝙtrouerſia
de tutela poſſit ꝙpromitti in arbitratorẽ q laudet qs ſit tutor. vi
debat̃ q nõ in.l.ꝑtor.ff.de tuto.ꝛ cur.da.ab his. Et idem tz do.
Frã.de alber.in.l.nõ diſtinguemus.§.de liberali.ff.de arbi. Jtẽ
an cã reſti.in integ.poſſit cõpromitti in arbitratorem,ꝛ qñ,vide
doc.ꝛ ibi plene dixi in.l.fi.C.vbi ꝛ apud quẽ in integrũ reſti. in
qbus aũt criminibus ꝛ qñ ꝛ an liceat trãſigere vel paciſci ꝛ qs
ſit effectus.doc.plene tradunt in.l.trãſigere.C.de trãſa.ꝛ ibi di
xi.tractat ẽt glo.in.l.j.§.pen.ff.de calũ.ꝛ Band.in ſuo ope male
ficioꝛ ſub rubri.de trãſa.ꝛ cano.ij.q.iij.§.notãdũ.ꝛ.v.q.ij.c.fi.
ſup alimẽtis aũt cuius auctoritate poſſit tranſigi.vide in.l.cum
hi.p to.l.ff.de trãſa.ꝛ p Bar.in trac.ſuo de alimẽtis ꝛc.an aũt
ſup his q̃ ex teſtõ ꝓficiſcunt̃ vel codicil.vel dona.cã mor.poſſit
trãſigi ꝛ qñ ꝛ qualiter.vide in.l.de his.ꝛ.l.nõ eſt ferendus.ff.de
trãſac.ꝛ in.l.q rome.§.duo frẽs.ff.de ꝟb.ob.multa ẽt dicunt̃ in
ca.cũ ꝙtingat.extra de iureiu.p Ant.ō but.Imo.ꝛ moder.cir
ca fi.cõmenti. Reliqua ad hãc.q.ix.vide p ſummiſtas in tit.de
14 trãſa.ẽt vtile fuiſſet videre † nunqd ſuper male ablatis incertis
poſſit fieri trãſactio vel cõpoſitio cũ epo.Bal.in.l.poſt deciſio
nẽ.C.de fur.remittit ſe ad dicta p Pau.de elea.in cle.j.de pe-
nis.vbi Paul.dicit qđ nõ,ſed dñt diſtribui iter pauperes ꝛ qđ
recipiẽs qcũq ſit ille nõ põt trãſigere de illis,vt in.c.fi.de offi.
vica.niſi ſup hoc eẽt priuilegiatus a papa ſeu ad hoc poteſtatẽ
hꝫet.ita dicit ille doc.vt puta q̃libet videmus poteſtatẽ datã pre
dicatoribus aut q̃ſtoribus ꝑcurato.Ange.in.l.cũ hi.§.ſi in an-
nos.ff.de trãſac.vult q ep̃s de relicto p male ablatis ꝛ de reli-
cto pauꝑibus in gñe poſſit trãſigere dũmodo bona fide,ar.no.
in.l.ꝑſes.C.de trãſa. De q mria vide ẽt p doct.poſt Jnno.in.c.
relatũ.de teſt. Jtẽ potuiſſet q̃ri nunqd de dãnis illatis ſubditis
cõitatũ tpe guerre poterit fieri trãſa.p cõitates in pindiciũ ſub
ditoꝛ,de hoc vide p Ang.ꝛ mod.in.l.quentionũ.C.de pac.ꝛc.

SVMMARIVM

1 Tranſactio fieri poteſt ſub tranſactione ꝛ modo.
2 Trãſactio i dubio potius modialis q̃z ꝙditionalis eſt cẽſenda.

Decimo quero † vtrũ poſſit fieri tranſactio ſub condi.
ꝛ modaliter ꝑp ſi,ꝛ per vt.rñdeas q ſic,vt.l.ſi
1 ſup poſ.C.de trãſac.ꝛ.l.ſiue apud acta.eo.ti.ꝛ ibi Bar.ꝛ alios
in.l.ſi qs cũ debitore pepigerit.ff.de iureiur.ꝛ in.l.naturalis. in
prin.ꝛ.l.ſolent.ff.de preſcri.ver.ꝛ p Bar.in.l.hoc iure.de dona
2 tio.† Jn dubio aũt qñ eſſet cõcepta p verba apta iportare mo-
dũ ꝛ cõditionẽ,potius eſt cẽſenda modalis q̃z ꝙditionalis ſcõm
Pe.Cy.Bar.ꝛ alios in.d.l.ſiue apud acta.ꝛ adde que dicit
Bar.in.l.quibus diebus.§.termilius.ff.de condi.ꝛ demonſtra.

SVMMARIVM

1 Trãſactio an admittat penitentiam re integra.
2 Compromittens in arbitratorem poteſt omiſſa compromiſſi via
ad iudicium redire.

Undecimo quero † vtrũ in trãſactione admittat̃ pe
nitẽtia re itegra ſicut in alijs ꝯctibus in-
1 noiatis,dicas q nulli partiũ lz penitere ſine ſit fcã p ſtipulatio
nẽ ſine nudo pacto.l.fris.ꝛ.l.q̃uis.C.de trãſa.vbi videdũ p rõ
ne.ꝛ.l.ſi qs accepto.ff.de qđ.ob cau.niſi concordauerit vtraq̃
pars ab illa recedere,tũc.n.poſſent ꝛ magis diceret tũc diſtra
ctus ꝛ reſolutio trãſactionis iã fcẽ q̃z receſſus p viã pnie q ſolet
cõcedi alteri pti.de quo tñ latius in dictis locis,ꝛ ad ꝓpoſitũ vi
de qđ hꝫ in.c.fi.de pac.lib.vj. Pe.de anc.ꝙſi.cxx.hinc cade
ret pulchra ꝛ ſing.q.duo cõpromiſerũt litẽ in arbitratorẽ,an al
teri ptiũ liceat omiſſa illa via arbitratoris ire ad iudiciũ,an ꝟo

2 obstet pēdētia ꝙpromissi. † dicēs qꝫ lz ad iudiciū ire nō ob. pē-
dentia cōpromissi. vt. l. si qs rem. ff. de arbi. aduerte qr punctus
est subtilis Bar. tāgit sing. in. l. q fidē. ff. de trāsac. ꝛ lec. eius re
perīt varia. in hoc cōiter dī ꝙ illa. l. si qs rē. nō hz locū in arbi-
tratorē ꝛ sic ob. pendētia cōpromissi. ꝛ hoc sequīt Ange. ibi di-
cens esse not. ꝛ alibi nō reperīri. de hac. q. vide per Bart. in. l.
eos. §. apostolos. C. de ap. ꝛ ꝑ Ange. in auc. de iudi. §. antepe. ꝛ
per Anto. de bu. ꝛ Cardi. in cle. q̄ꝫdin. de ap. ꝛ Pōta. in. l. ij.
ff. de re iudi. sed inter moder. plenius examinauit Pau. de ca.
in. d. l. qui fidem. ꝛ in. l. pecuniam. ff. si cer. pe. ꝛ ibi dixi.

SVMMARIVM

1 Decepto per transactionem quo subueniatur remedio.
2 Remedium legis secunde. C. de rescinden. vendi. locum non ha
bet in transactione.
3 Exceptio nulla obijci potest aduersus sententiam que transiuit
in rem iudicatam.
4 Lesus vltra dimidiam iusti pretij debet restitui.
5 Jureconsulti vt plurimum inter se contrariantur.
6 Judex qualiter iudicare debeat si pro vtraq; parte equales ra-
tiones habeat.
7 Jureconsulti in dubijs viam mediam eligere sunt soliti.
8 Cause diuersis legum interpretationibus titubantes, quodā iu-
ris moderamine temperari debent.
9 Princeps in dubijs arduis est consulendus.
10 Leso ꝑ transactionem impropriam quo remedio subueniatur.
11 Arbitramentum qđ specifico partium cōsensu acceptatur, vim
transactionis propie habere censetur.
12 Juramentum validat arbitramentum alias inualidum.
13 Jurm q̄ditionale non tollit remedium. l. ij. C. de rescinden. ven.
14 Emologatio facta post laudum datum quando valere dicatur.
15 Subscribens vł figillās lras qđ dicaī approbare q̄tenta in eis.
16 Deceptio in trāsactio. dolo aduersarij quo subueniaī remedio.
17 Trāsla. qđ sit nulla aut rescindēda ob dolū i litigādo cōmissuz.
18 Actio furti competit aduersus eum qui alteri instra subtraxit.

Duodecimo quero vtrū decepto ꝑ transac. re ipsa
vł dolo aduersarij aut tertij subuenia
1 tur ꝛ qualr ꝛ ꝙ quē. † Jsta qō hz plura capita. capiamus primū
vez vtrū decepto ꝑ transac. re ipsa subueniaī aliquo remedio rō
ne lesionis, ꝛ qdem si lesio ꝓdicta esset citra dimidiā oēs quenī-
re videnī qđ nullū sit remediū. Sed pulchra dubitatio est, an si
qs fuerit deceptus in ꝙctu trāsac. vltra dimidiā iuste estimatio-
nis habeat locū remediū. l. ij. de rescin. ven. Tex. vī. sing. deter
minare qđ nō in. l. lucius. §. fi. ff. ad treb. ibi si nō transac. sit. ꝛ ita
firmat glo. Jnno. Jo. an. in. c. cū cām. de emp. ꝛ ven. §. nunc vi-
dendū. ver. qd de trāsa. ꝛ ibi Jo. an. in addi. ꝛ By. in. l. si qs cū
aliter. de verb. ob. ꝛ in. d. l. lucius. ꝛ Buli. de cu. in. l. ex cā. C. de
vlcap. ꝑ emp. ꝛ Bal. in. l. ij. §. j. ff. de transa. vbi hoc sentit glo.
in ver. debere. itē Bal. in. l. j. in. ij. col. C. de pac. Jtem Bald. ꝛ
Sali. in. l. ij. C. de rescin. ven. ꝛ. l. fi. §. j. in prin. C. cōia de leg. ꝛ in
l. ordo. C. de execu. rei iud. ꝛ in ti. de arbi. in addi. ad Spe. vt re
tuli. s. q. iij. Jtē sequīt. d. Fran. de albergo i. d. l. lucius. §. fi. vbi
2 ēt glo. idē voluit ꝑm By. s. † q spāle sit in trāsac. vt nō habeat
locū remediū. d. l. ij. q̄tacunq; fuerit lesio re ipsa ꝑ illū text. ꝛ ꝑ
hac pte opti. tex. in. l. in summa. in prin. ff. de q̄di. indebi. ꝛ. l. qđ
si deferētē. iūcta. l. pce. ff. de dolo. ꝛ. l. a diuo pio. §. si pigno. ff. de
re iudi. ꝛ. l. si supstite. in fi. in. l. ij. de dolo. ꝛ tex. in. l. sub ptextu.
la. ij. C. de transac. ꝛ. l. j. ad finē. C. de plus peti. q̄ iura allegātur
in. l. ij. ad idē bo. tex. in. l. post decisionē. C. ō fur. quē alle. Bal.
in. d. l. ordo. ad idē. l. j. C. de pac. l. de fideicō. C. de transac. l. si ea
lege. C. de vsur. cū si. q̄si nō possit apparere lesio quāta sit sup on
bio euentu litis sit trāsactū. Jtē transa. vī inducta, vt sit finis li-
tiū. l. fri. cū si. C. de transac. hz ēt instar snie. l. ij. cū si. ff. de iureiu.
ergo sicut snia facit de indebito debitū. l. j. C. de cōdi. inde. cū si.
3 ita ꝛ transa. ad hoc bonus tex. in. l. ij. C. de transac. † Cōstat aūt
qđ ꝙ sniam q̄ trāsiuit in rem iudi. nihil pōt opponi. l. ij. C. qñ pro
uo. nō est ne. ergo idē in transa. ad idem. l. eleganter. ꝑ to. l. ff. de
condi. indebi. alia q̄dā adducit Jmo. in. d. l. lucius. §. fi. vbi oino
vide. sed ꝙriā ptem qđ remediū. d. l. ij. habeat locū ēt in transa.
voluit glo. in. d. l. lucius. §. fi. ꝑ put eū intellexerūt multi quos. j. re
ferā. s. dūmodo habeat respectus ad estimationē dubij euentus
litis sup qua transac. fcā est, ꝛ nō ad verā estimationē rei ꝛ banc
dīt fuisse mentē illius glo. vt voluerūt Ray. Bar. Ang. Jmo.
Pau. de cast. in. d. l. lucius. §. fi. Jtē Bar. Ang. Jmo. Pau.
de cast. ꝛ Pōta. in. d. l. si qs cū alr. ꝛ ēt Bart. ꝛ Ange. in. d. l.
ij. C. ō re. ven. Jtē Bar. i. l. si societatē. §. arbitriū. ff. ꝑ socio. vbi
idē tz. d. §lo. itē. d. Card. Jmo. ꝛ Abb. in. d. c. cū cā. ꝛ Jmo. in
ca. gntauallis. de iureiu. char. xv. Rō solet assignari, qr ēt opi.
q̄ vī magis cōis in. d. l. ij. ꝛ in. d. l. si qs cū alr. est qđ. d. l. ij. hēat
locū in stipulatione, ꝛ sic in ꝙctu stricti iuris. ergo idē in oi ꝙctu
stricti iuris, ꝛ ꝑ q̄s in transac, q̄ aliq̄n est bone fidei lōge magis
4 ad ꝙria rñdent isti docto. multis modis vt dictis locis. † ꝑ nunc
rñdere potes q̄ iura ꝙria pñt intelligi qñ nō fuit lesio vltra dimi
diā, vł sco dicē potes qđ loq̄nt habito respectu ad estimatio-
nē verā, ꝛ nō ad dubiū euentū, ꝛ ꝑm hāc vidi q̄sultū hoc anno ꝑ
insignē doc. lz in illis terminis multa alia occurrerēt q̄siderādo
qd in isto pūcto sentiā subsisto, cū lis sit sub iudice futura quodā
loco vt scripsi nec deliberaui sup ea re aliqd adhuc. opin. prima
qđ nō habeat locū est fundata in optimo respectu ne lites mor-
tue suscitenī. opi. vlti. Bar. ꝛ sequaciū in summa eqtate vt ob-
uieī fraudibus ꝛ tāta lesio nō toleret legibus vt doct. dīt in dic-
tis locis cū in ꝑmisso arti. reliquisse z te subsistente interrogauit
me vnus ex vobis qd arbitrarer in ea qōe si plenā prātē arbitrā
di a ptibus haberē. rñdi tunc ꝑm ea q̄ proponerenī ꝛ circūstan-
tias aggrauātes dolū aut minorātes pacē maiorꝫ partiū. nūc vo
lo qđ te nō lateat vnū ppetua memoria dignū cū i. q. quadā pē
dēte apud Ariminū reddita essent q̄silia ab illustri. doct. iter se
ꝙria ꝛ pūctus eēt dubiissimus ꝛ tādē remissa esset arbitrāda illu
stri tunc principi de maletestis. q̄sulit. d. Pe. de ancha. ꝛ do.
Ant. de bu. qd ipse deberet arbitrari salua q̄scientia ꝛ timore dei
preserti cū lis esset inter duas ecclesias, rñderunt habito prius
graui examine iter eos, vt pz in q̄si. d. Pe. de anc. q̄si. ccx. i ef-
fectu, vt j. qr illa ꝙrietas orīt ex q̄flictu rōnū hic ꝓcedētiū, ꝛ hoc
nō est nouū, nā ꝛ scti viri sepe inter se ꝙriari videnī, ꝛ vnus alte-
rū corrigit vt beatus Pau. Petrū de circūcisione, vt pz in to-
to volu. decretorꝫ vbi plene de ꝙrietate canonū. † Jtē iurisco. ēt
5 inter se ꝙrianī ꝛ alter alterꝫ corrigit vt pz in. l. domicius. de test.
cū si. ꝛ no. in. c. ne in terris. de q̄sti. hoc aūt nō dz reprehensibi-
le iudicari. c. nō dz. de q̄sang. ꝛ affi. cū si. in illa aūt ꝙrietate in-
dex meus nō dī peccare si elegerit, ꝙ veritati ꝛ eqtati credide-
rit cōuenire, vt in. c. lras. de resti. spo. ꝛ si aliq vnā, aliq aliā, alij
mediā viā elegerint in tāta ꝙrietate oēs ab iperitia ꝛ temerita-
te excusanī, vt ibi pz. facit qđ no. in. l. cū ꝓtis. de re in. ꝛ in. c.
ꝑ venerabilē. §. rōnibus. q fi. sint legi. Excusaī aūt apud deū et
hoies ille iudex q in tāta varietate eligit opi. suā q̄ꝫ ꝑm eius bo-
nā q̄scientiā credit fore verā, ēt si postea ꝙria declareī ꝑ auctori
tatē habentē, vt in. c. j. de postu. ꝓla. hoc. n. est ꝓprium humani
iudicij. s. sepe falli, ꝛ in hoc differt a diuino qđ nunq̄ fallīt. c. cū
a nobis. de sen. excō. cū si. Jstis ꝑmissis q̄cluserunt qđ q̄scientia
illius q̄sultissimi recti ꝛ iusti principis visis rōnibus deductis in
cōsilijs ꝙrijs si inclinaī magis ad vnā ptē q̄ꝫ ad aliā intrepide il
lā seq dz, ne agendo ꝙ q̄sciētiā edificet ad gehennā. c. ꝑ tuas. de
simonia. si vo visis q̄silijs ꝛ ꝙrijs rōnibus ad vtranq; ptē q̄scien
tia eius remanet dubia ꝛ ꝑplexa qd in similib⁹ sit agē dū colligi
6 tur ꝑ exēpla. xiij. distin. c. nerui. † Quid si ille ꝑnceps q̄scientia
ductus nolit eligere timens culpā vbi culpa nō est more bonaꝫ
mentiū? tunc ꝑfati doct. dixerunt qđ ipsi haberent determinare
illū casum dubiū circunscriptis ipsorꝫ ēt q̄silijs de qbus ēt diffi-
derent cū vtraq; partiū in. q. proposita tractaret de lucro ingrē
do si vtraq; nō lucranī, vt credit dz equo aio ferre. l. fi. C. de co
dicil. vñ ꝑ bono pacis ꝛ qcordie partiū post q̄ꝫ aius nō iclinatur
magis ad vnā ptē q̄ꝫ aliā cuilibet ptiū ipsi assignarent suā dimi-
diā ptem, vt plane no. in. c. lz cām. de ꝓba. ar. ēt. c. afferte. de ꝑ
sump. vbi Salomō dubius cuius esset filius q petebaī dixit, da
te dimidiā ptem vni ꝛ dimidiā partem alteri, vt ibi. ꝛ lz respectu
diuisionis pueri hoc tentando dixerit, respectu iustitie snie sue
hoc sensit, qđ vbi sunt dubia iura ptiū ꝛ qlibet aliqd petat ad lu
cruz diuidere ꝑ medium eqtatē hz, vt sicut sunt pares in iure, qr
quilibet ꝑ se hz q̄silia, ita sint equales i q̄secutione eius sup quo
7 cōtendiī. † iurisco. ēt hanc viā elegit mediā in casibus dubijs. l.
fz ꝛ si lege. §. adeo aūt. ff. de peti. ber. l. titius. ff. ad trebel. Expe-
dit etiā ptibus qđ ita fiat, qr si ꝑnceps cōsulereī qd dō posset
aliquo mō ꝑter mentē ꝑium statuere in tanorem sunm sicut fe-
cit impator in. l. ꝛ hoc uberius. ff. de bere. insti. ꝛ iurisco. ꝓfecto
nouā sniam statuerunt. l. fi. ff. de iure fisci. ad hanc decisionem fa
cinnt multa iura. tex. i. d. c. nerui. ꝛ. l. ita vulneratus. ff. ad. l. aql.
ꝛ. l. bona fides. ff. depo. cum simi. agebaī ēt in illa. q. de offensio
ne iuris humani ꝛ mere positiui. Uñ nō q̄enit ꝑ dubium iu-
ris qđ orīt ex tot ꝙrijs doc. opi. etiā ꝑ bonum pacis arbitrari,
vt. s. vt ꝑ medium diuidaī iuxta sniam rusticorꝫ, ꝛ subdunt qđ si

esset

esset incertitudo iuris diuini naturalis vel gentiuz tutius esset in dubio abstinere q̄z indicare, vt. d. c. lras. & no. in. c. nisi q̄stet. de renū. Jté si. q. esset de bonis iā q̄sitis alicui res esset lōge magis dubia q̄z vbi agit vtrinq̄z de lucro. ita rñderunt p̄fati doc. q̄bus adde tex. inst. de re. diui. §. j. placuit. cū si. & in. l. nesennius. ff. de neg. ge. & in. l. antiq. ff. si pars here. pet. & in. l. si seruos. ff. de pig. act. & in. l. ita vt. ff. man. & in. l. tutorē q. §. j. ff. de admi. tuto. cū si. vide ēt tex. quo nescio meliorē ad hoc in. l. filio. ff. vt in pos. leg. &
8 tex. aureū & allegabilē in. l. nō sine. C. de bo. q̄ lib. dū dicit † bonū esse diuersis interpretationibus legū titubantes cās quodā iuris moderamine tēperare, bñ facit q̄d eleganter dicit do. me. in l. p̄cibus. C. de ipub. in repe. & ibi dixi post eū, & q̄d dicit Bald. post Pe. & Cy. in. l. cū pponas. C. de reb. credi. vide ēt ad materiā solēnē doctrinā Mathe. in opusculo de electione opi. vbi singulariter loquit̄ ꝙcludendo q̄d q̄ñ nō apparet q̄ sit opi. cōis nec apparet q̄d vna opi. nitat̄ pluribus & melioribus rōnib⁹ q̄z alia, & tūc in mria iuri illa tenenda est q̄ vult iurm seruari, in alia vero mria eligenda est benignū, benignioré dr̄ esse p mrimonio, pro dote, pro testō, pro libertate, p religione, p pupillo, pro vidua, p miserabili psona, p ecclesia, p pio loco. Jté est benignior ꝛ fiscū pro priuato ēt si priuatus ille fuerit actor ꝛm eūdē Mathe. ité benignior est q̄d actus valeat testamēti vel alterius vlti me voluntatis. ité actus cuiuscunq̄z iudicialis. ité ꝛctus bonefidei vel stricti iuris, & si ille q nitit̄ p validitate actus sit actio q̄d dicit mirabile. ité notādū vbi agerē de stipulatione penali bodie pene. idē dicit si agat̄ vt valeat bñficiū vel p̄uilegiū, lz hoc
9 vltimū debeat stricte intelligi si in aliquo vz q̄d no. † Si vo dubiteť q̄ sit benignior ꝙsulendus est p̄inceps si cōmode pōt, q̄d si nō pōt cōsuli cōmode eligenda est smia absolutoria p reo. vñ infert̄ mirabiliter q̄d si idē casus occurreret mō p eo mō pro actore pōt iudex salua ꝙscientia sua & saluo honore suo ferre smias cōtrarias ideo magnū est cōmodū pos. & smia apparet tibi qs reus aut actor & petit a te ꝙsi. qs habeat potiora iura ꝛ tertium, tunc dr̄ eligēdā illā opi. q̄z tenēt doc. maioris auctoritatis ēt si sint numero pauciores, vt puta glo. q̄ dz esse idolū tuū ꝛm Cy. in. l. nō moriturus. C. de ꝛbend. & cōmit. stip. nisi p alia pte sit numerus duplo maior si nō doc. variātes sint pares auctoritate, tūc dr̄ stā dū opi. p q̄ maior numerus doc. si nō oia paria q̄d raro accidit dr̄ abstinendū a ꝙsulendo cū sigillo a tali dubio, sed si esset iudex absoluit reū. ita ꝙducit p̄fatus do. vt ibi p eū. allegationes iuriū omisi cā brevitatis. Adde p̄dictis q̄ dicit Aulus gelli⁹. li. xiij. noctiū attica ꝛ. c. ij. vbi sing. loquit̄. hec sunt oino extra rē & pro
10 ppetuo habenda sunt ante oculos. † Successiue videmus vtruz leso p trāsactionē impropriā. i. p arbitramentū succurrat̄ & p q̄ lesione. dicas de hoc vt p doct. in. l. si societatē. §. arbitrorum. ff. socio. & in. c. qntauallis. de iureiu. & oino vide sing. dictū Bal. in. l. venditor. C. de rescin. ven. q̄d retuli. s̄. q. iij. circa fi. an aūt arbitramentū coā iudice recursu ad arbitriū, boni viri possit retractari p instr̄a antiqua de nouo repta. vide Bar. & Bal. & Sal. in. d. §. arbitror ꝛ. & in. l. fi. ff. de appel. recipien. p Bart. & Bal. in. d. l. sub p̄textu. superius alleg. p Fede. de se. q̄si. cclxxv. s̄. allegato. & Pet. de anc. in. d. dispu. c. cū. C. laicus. dixi in repe. l. admonendi. ff. de iureiu. Posito p ꝙstanti q̄d leso p arbitramētū no possit succurri ad arbitriū bo. viri, vt q̄z pars ꝙtra quā fuit latū specifice ꝙsensit q̄d illo mō fieret vt p Bar. sing. in. d. l. venditor. vel q̄z illō acceptauit post q̄z fuit latū & sibi notū, vt p doc. in. l. ij. ff. de re iudi. Quero vtrū leso dicto casu succurrat̄ saltē ex lesione excedēte dimidiā remedio. d. l. ij. C. de rescin. ven. in isto
11 casu vr̄ idem dom q̄d in trāsactione p̄prie sumpta de qua. s̄. dixi. † nā arbitramentū acceptatū specifico ꝙsensu ptium bz vim p̄prie transa. p oia vt in rubri. extra de arbit. & tenuit expresse Pe. de anc. in. d. disputatione inci. cū. C. laicus. cba. antepe. vt retuli. s̄. q. iij. circa fi. Vñ si tenueris remediū. d. l. ij. bñe locū transa. p̄pria. tenebis ēt locū bñe in arbitramento specifico cōsensu ptiū approbato. nō est. n. rō quare secus in illo q̄d si dicta approbatio esset iurata idē putarē q̄d in transa. p̄prie iurata. Si vero cōpromissum fuisset iuratū deinde arbitramentū specifice approbatū fuisset seu acceptatū sine iuro an tūc sit idē dicendū q̄d in transa. p̄pria nō iurata attento q̄ acceptatio q̄d facit arbitramentū eqpollere p̄prie transa. vt p̄dixi, nō fuit iurata, vidi ꝙsultū p insig. doc. q̄d idē sit dicendū q̄d i trāsa. p̄prie nō iurata cū iurm non habeat̄ p apposito ꝛm Ant. de but. in. c. clamibus. de iureiu. Nec ob. ꝛm eundē q̄d videat̄ ꝙsensus geminatus, q̄z etiā interueniente duplici cōsensu dr̄ bñe locum. d. l. ij. C. de rescin. ven. ex mente doc. in. d. l. ij. & l. si qs cū alr. s̄. alle. bene faciunt q̄ dixi de ꝙfessione erronea reuocāda nō ob. geminatio-

ne. l. j. C. de iura. calū. ad idem facit sing. decisio. do. mei q̄ ꝙsulit. d. l. ij. bñe locū nō solum in venditione, sz ēt q̄ñ aliqs [tenetur reuēdere p eodē ptio rē prius a se emptā ab aliquo vigore pmissionis illi facte de retro vendendo ad oēm voluntatē suā, q̄ñ tpe vēdtionis illud ptium erat minus dimidio iusti ptij, q̄d dcm. d. mei in casu suo vtruz pcederet, regreret altioré indaginē nec me mini me legisse alibi cū prima trōte vr̄ dux illud dictum, & vide
12 Bal. in. l. ij. C. de rescin. ven. q. viij. † Cogitaui postea sup pmissa cōclusione dicti cōsulentis & vr̄ q̄d stare nō possit. nā cum proximū fuit iurm lz cēseat factum sub cōditione vel melius sub spe illa si equum fuit arbitratus, vt dixi. s̄. q. ista tertio ver. dixit enim Bal. in. d. tit. de arbit. in prin. tñ stati secuta approbatione laudi tanq̄z eq spes illa purificata vr̄ & sic remanet illa quentio tanquā pura cā iurī, igit̄ nō possit oppugnari ob. l. si qs maior. C. de transac. Jtem & pp dictum iurm vr̄ cessare remedium. d. l. ij. ꝛm opi. docto. magis cōem. Jn ꝛrium facit pro opi. ꝙsulentis q̄d lz approbauerit laudum non tñ approbauit vt equum nec affirmauit illud esse sed simpliciter approbauit. p hanc igit̄ approbationem simplr̄ factā non vr̄ extitisse ꝙditio aut ipleta spes q̄d equū fuerit arbitratus, q̄z imo videnť ista stare simul. s. q̄d iniquē, aut iniquissime fuerit arbitratus, & tñ pars re ipsa decepta approbauerit. vñ sequereť q̄p nō ppea dictum iurm excluderet remediū. d. l. ij. q̄z quētio prima cōpromissi iurata fuit ꝙditionalis seu sub spe illa si eque fuerit arbitratus. Scda vero approbatio nō fuit iurata, & ideo subtilitate iuris forte pcederet dicta cōclusio dñi cōsulentis, nō tñ trāsit sine dubitatione circa illud, vtrū sit necessaria absolutio a iuro ante q̄z agat̄ remedio. d. l. ij. pp ea q̄ dicit. d. Pe. de anc. in dicta disputa. cū. C. laicus. vbi oino vide. ad huc ¿tñ in puncto iuris subtiliter ꝙsiderādo forte pcedit decisio cōsulentis, nā ipse nō tentat reductionē ad arbitriū boni viri fieri tā q̄z de laudo iniquo. hoc. n. peti nō posset obstāte acceptatione fcā post laudum, † sed vult intentare remediū. d. l. ij. C. de re-
13 scin. ven. q̄d nō vr̄ sublatum p dcm iurm ꝙditionale aut sub spe premissa adiectum in cōpromisso & nō repetitū nec appositus in acceptatione laudi. Jn hoc tñ puncto nihil decido ne sumat̄ aliqua ꝙiectura tenuis iudicij mei q̄d nunc nō aperio p bono respectu & vellē ēt melius cogitare putarē quenire vt ꝙsideraret̄ pso na acceptans vtrū simplicitate, facilitate, lenitate, vt in si. dicit Bal. in. d. l. ij. C. de rescin. ven. q. iiij. q̄ ppetuo no. q̄z nullibi reperies ista examinata. rursus si arbitramentum fuisset approbatum antē q̄z ferret̄ vt aliqñ vidi q̄d dicendum, vide doc. in. l. cum antea. C. de arbi. & Sali. in repe. d. §. arbitrorum. q. xv. & Pet. de anch. in. d. disputa. cum. C. laicus. col. v. si vo fuisset approbatū post q̄z fuit latū ante q̄z partes intellexissent specifice tenorez, vt sepius vidi fieri, tunc q̄d dom. q̄ est sing. circa quā oino vide Bar. in. l. ij. ver. q̄ro si instr̄m est subscriptum. ff. quemad. testa. ape. in. iiij. col. dicit etiā Pau. de cast. in. l. nec in arbitris. C. de
14 arbi. circa fi. † q̄d emologatio q̄ fieret post laudum datuz ita demuz vz si tenor laudi erat notus emologāti. sz si portaret̄ scriptura clausa vel etiā apta, & ipse ñ plegisset eā & hoc posset ꝓbari lz se subscripserit approbādo nil operat̄. tex. est no. in. l. fin. C. plus va. q̄d agi. Dicit Azo. & Pau. de ca. in. l. ij. C. de re. ali. nō ali. in. l. diuus. §. idez. ff. de fal. nisi appareat q̄d voluerit approbare qualitercunq̄z stet scriptura vel qcqd ꝙtineat. l. q̄d iure militari. de mi. test. p doc. in. c. humilis. de ma. & obe. quos itellexi, vt. s̄. nā in dubio dr̄ non censendum voluisse approbare nisi cōtineat vtilitatem suā nisi appareat ꝛrium. ita dicit p̄fatus doc. in. d. l. nec arbitris. Ceteruz idem doct. in. d. l. fi. C. plus valere. dicit hec verba. no. bāc singularem. l. q̄d illi q se subscribunt vel sigillant scripturas & eas nō legunt, q̄z p hoc nō cēsentur eas approbasse, vt ibi. & d. l. ij. C. de re. ali. non ali. & quod no. p Cy. in. l. j.
15 q. iij. C. man. Bar. tñ in. l. ij. §. fi. ff. quemad. testa. † videtur limitare. s. q̄ñ ille qui subscripsit vel sigillauit fuit deceptus dolo alterius qui psuasit q̄d aliud scriptum erat q̄z esset re vera. & oportet q̄p hoc probetur in. d. l. si alias simpliciter subscribēdo videť approbare & imputet sibi cur nō legit nō censetur voluisse q̄p valeat quicquid ibi scriptū sit, & si hoc ignoret q̄d faceř pōt vt. d. l. qui iure militari. & p doc. in. d. c. humilis, & dicit ista esse valde singularia & menti tenenda. Jsta sunt verba p̄fati dñi q̄ videntur in aliquibus ꝛriari. ego putarez hoc cōmittendum arbitrio iudicis. s. an sit cōiectura q̄d omnino voluerit approbare quale cūq̄z fuerit vel credens aliud ꝙtinere, ar. no. p Bal. in. d. l. ij. C. de rescin. ven. q. iij. no. predicta, q̄z quotidiana. ¶ Veniamus ad ꝛm caput huius. q. vcz vtrū decepto in trāsactione dolo adnersarij succurrat̄, & qualiter. † Ad hoc rñdeas q̄p ꝛm ea q̄ preponerent̄ aliter & aliter succurrit̄, nam si quidem trāsactio est facta

ſuper actione bonefidei cẽſenda eſt bonefidei. Si vo ſup actione ſtricti iuris cenſenda eſt ſtricti iuris, vt dictũ fuit. ſ. q. iij. circa fi. tunc vltra ſiquidẽ tranſa. de q̃ agit̃ & ad quã qs fuit inductus dolo aduerſarij dante cãm tranſact. eſt indicãda bonefidei q̃ns eſt tranſac. eſſe nullã ipſo iure. intellige ſi hoc vult deceptus ſm glo. & doc. in. d. l. eleganter. in princi. vt q̃ declararet in iudicio ſeu extra ſe nolle illã valeꝛ ſm Bar. ibi, qó bene no. ſed ſi tradi 2
tio ſeu liberatio eſſet q̃ſecuta, tunc p̃ act. de dolo reſcindit̃, vt. d. l. eleganter. in prin. ſi vero iudicãda eſſet ſtricti iuris, tunc valeret p̃ctus ipſo iure, vt. l. dolo. C. de inuti. ſtipu. & leſo ſuccurrit̃ p̃ exce. doli aut replicat. aut act. de dolo, vt. l. ſub p̃textu. C. de trã ſac. & huius ſubtilitatis eſt differentia informãdo libellũ ſup act. de dolo. nam qñ tranſac. valuit quis petit p̃ actionẽ de dolo reſcindẽdo tranſac. vel petit intereſſe, q̃ deceptus in tranſact. ſed qñ tranſactio non valuit tunc peteret qs reſcindi venditionẽ vel liberationẽ ſuã vel itereſſe, q̃ liberauit ſm Bar. in. d. l. ſub p̃textu. q ſubdit qó ita eſt intelligenda. l. actionẽ. eo. ti. de quo ẽt vide in locis alleg. ſ. iiij. q. in fi. & hoc p̃cedit qñ qs cõmiſit dolũ in extoꝛquẽdo trãſactionẽ ab aduerſario, & ſic dolus dedit cãm tranſactioni. Quo caſu ſm Ja. bu. & Bar. nõ eſt facienda diffe
17 rentia inter actoꝛẽ & reũ q̃ vtroq̃ caſu idẽ. † Sed qñ tranſactio nõ fuit dolo inita, ſed dolus fuiſſet cõmiſſus calũnioſe litigãdo, puta agẽdo vel reſcindẽdo calũnioſe, q̃ certe ſciebat ſe ius non bñe, nõ tñ admiſcuit aliud delictũ, tunc ſi calũnia dicta fuerit ex parte rei de facto calũnioſe reſiſtentis, tranſac. nõ eſſet nulla, ſz actoꝛi poſſet conſuli p̃ actionẽ vel replicationem doli, vt. d. l. ſub p̃textu. ita pleriq̃ tenent in quo Pau. de ca. ſentit oppoſi. vt d. l. ij. C. de trãſac. Qñ vero ex parte actoꝛis fuiſſet dicta calumnia, tunc trãſac. ipſo iure ſit nulla. vt. l. in ſumma. ff. de q̃di. inde. ſm Jac. but. & Bar. & cõem doc. opi. in. d. l. ſub p̃textu. & in. d. l. in ſumma. & alijs locis alleg. in. d. q. iiij. ſ. maxime qñ fuiſſet calũnia euidẽs, vt dicit tex. in. d. l. in ſumma. qñ antẽ dicat̃ calumnia euidens. vide Bar. in. l. fi. ff. de pub. iud. Adde p̃dictis qó qñ ex parte rei fuiſſet admixtũ delictum, q̃ inſtm celaſſet, ſed & tunc q̃ cõcurreret duplex dolus eius in litigãdo calũnioſe alius in celãdo inſtm, tunc ſm oẽs eſſet irritãda aut p̃ replicatio. aut
18 p̃ actio. de dolo ſm doct. moder. in. d. l. ſub p̃textu. † Qñ vero ſubtraxiſſet inſtm tunc daret̃ actio furti nõ de dolo, vt p̃ doc. latius ibidẽ, & ideo vide Bar. in. d. l. elegãter in prin. in. vj. col. in verſi. quero qñ dolus cõmittit̃ extra q̃trac. & p̃ Abb. in. c. ſuper eo. de trãſac. in fi. & etiam vide Ange. oino in. l. ſi qs accepto. ff. de q̃di. ob cãm. ſi vero fuiſſet dolus incidẽs in p̃ctu, tunc dicas vt p̃ Bar. i. d. l. elegãter. in. ij. col. in ver. aut fuit dolus incidẽs qñ vero dolus nõ fuiſſet cõmiſſus ab aliquo p̃hentiũ, ſed a tertio, tunc dicas vt p̃ Bar. in. d. l. elegãter. in prin. in. iij. col. ver. ad hoc opponit̃ & in p̃dictis caſibus in q̃bus rõne doli ſuccurrit̃ur deceptor, tranſactio fuiſſet iurata quomodo ſuccurrat̃ deceptor, q̃ nõ poteſt q̃trauenire ante obtentã abſolutionẽ a iuramẽto, vide doc. in. c. j. de iurei. & in. c. quamuis. de pac. in. vj.

SVMMARIVM

1 Actoꝛi quo remedio ſuccurratur aduerſus reum non implentez in tranſactione promiſſa.
2 Conditio ob cauſam datur actoꝛi qui ex parte ſua promiſſa impleuit contra reum non implente ex latere ſuo.
3 Conditio ob cauſam non competit ei qui ex latere ſuo non perfecte implenit que in tranſactione promiſit.
4 Actio vtilis datiua preſcriptis verbis quando actoꝛi competere cenſeatur.

Decimotertio querit̃ q̃ ſepe q̃tingit qó reus nõ ſeruat nec iplet qó promiſit p̃ trã ſactionẽ aut nõ plene iplet qualiter ſuccurrat̃ actoꝛi p̃ reũ. † Ca
1 pio primũ caput. ſ. qualiter ſuccurrat̃ actoꝛi p̃ reũ nõ iplentem. diſtingue. nã ſi actoꝛ prius iplenit ex latẽ ſuo, q̃ pmiſit aliquid iplebile, puta liberare reum, qó q̃ſiſtit in facto affirmatiuo, & ita liberauit, reus vero ceſſat iplere, tunc ſi reus ſe obligauit, q̃ per ſtipulationẽ dat̃ actoꝛi actio que ſolet oriri ex ſtipulatione. l. certi condictio vel ex ſtipulatu vt ſeruẽtur promiſſa, vt. l. ſiue apud acta. & l. ſi pro fundo. C. de tranſa. cũ ſi. hoc etiã caſu põt q̃dici liberatio ſm terminos. l. ſi qs accepto. ff. de cõdi. ob cau. ſm Ange. ibi. Aut nõ fuit cõpoſita ſtipulatio, & certe cũ actoꝛ iplenerit ex parte ſua, dat̃ ſibi contra reum actio preſcriptis verbis, nata ex veſtimento rei internẽtu, vt. d. l. ſi p̃ fundo. & l. naturalis. ſ. j. ff. de preſcri. ver. Prima etiã actio que fuerat extincta p̃ acceptilationem reſuſcitat̃ eo caſu petendo ſe reponi in eam per condictionem ob cãm ex capite cauſe nõ ſecute, cum actoꝛ impleuerit ex latere ſuo, & reus nullo modo impleuerit dolo vel culpa, & actio ſit talis q̃ poſſit q̃ſenſu priũ inſtaurari. l. ſi qs accepto. ff. de cõdi. ob cau. & l. actione. & l. cũ mota. cũ ibi not. C. de tranſa. ita expreſſe q̃cludit Bar. in. d. l. ſiue apud acta. col. v. verſi. aduer
2 te. † Jſtud autẽ. ſ. qó det̃ q̃dictio ob cãm actoꝛi q̃ plene impleuerit ex latere ſuo p̃ reum q̃ nõ implenit. limita niſi reus licet pfecte nõ ipleuerit, tñ ipleuerit eo mõ quo potuit, & ſic nulla culpa põt ſibi iputari, nã tunc cũ actoꝛi ſit p̃iuſz de actione p̃ſcriptis verbis, & ſimus in p̃ctu tranſactionis odio litiũ non põt tranſac. reſcindi, & ceſſat q̃dictio ob cãm, caſus eſt no. & ſing. in. d. l. ſi pro fundo, quã ppetuo tenemẽti, ſed ageꝛ ad obſeruantiã promiſſoꝛ tantũ, & ſi promiſſa obſeruari nõ p̃nt ageꝛ ad intereſſe, vt. d. l. ſi p̃ fundo. ¶ Venio ad ſm caput eiuſdẽ. q. l. qñ actoꝛ nõ plene iplenit ex latere ſuo, vt q̃ forte promiſit aliqd nõ iplebile foꝛmaliter promiſit non petere amplius, quod intelligit̃ nec per ſe, nec p̃ alium, nec heredes, nec de iure, nec de facto, & in ppetuuz ſm glo. & doc. in. l. j. C. de pactis. & d. l. ſiue apud acta. & d. l. cũ mota. & d. l. ſi p̃ fundo. iplenit tñ actoꝛ, vt potuit, q̃ nõ petijt, vt per Bar. no. in. d. l. ſiue apud. & d. l. ſi p̃ fundo. & tunc ſi interuenit ſtipulatio p̃ quã reus ſe obligauerit ad obſeruãtiã promiſſoꝛ per ſe ageꝛ ex illa. vt. d. l. ſiue apud. & ibi per do. Alij dicũt qó nec tunc dat̃ ex ſtipulatione. vt. l. iulianus. ſ. offerri. ff. de act. emp. & ita voluit Ang. in. d. l. ſi qs accepto. vide dicta i. d. l. j. C. de pac. & Pau. de caſt. in. d. l. ſiue apud. q tñ ſubdit quod ſicut in. l. inſulã. ff. loc. vbi actio erat nata tñ preſtat̃ cautio, q̃ ob. exceptio eodẽ modo hic preſtari debet cautio per agentẽ ex ſtipulatione nõ ad actionẽ pariendã, q̃ orta eſt de ſtipulatione deueſtita ſed vt actioni nate nõ ob. exceptio de qua in. d. ſ. offerri. qó ſemper tene mẽti, q̃ alius hoc nõ dicit, & vide dicta in. l. ſiue apud, palle. † Si vero nõ fuit adiecta ſtipulatio p̃ quam reus ſe 3
obligauerit, & tunc ſi actio q̃ competebat actoꝛi trãſigenti fuit extincta p̃ acceptilationẽ, lz ſit talis q̃ poſſit q̃ſenſu partium inſtaurari, tñ non inſtauratur, q̃ ceſſat cõditio ob cãm que non dat̃ ei qui nõ perfecte impleuit ſm Bar. & alios in. l. actione. & d. l. cũ mota. & d. l. ſi pro fundo. lz aliud dixerit Bar. in. d. l. ſiue apud col. pe. ſed opinoꝛ qó lectura ſit mendoſa vel in diſcurſu loquendi illud dixerit vt aliqñ q̃tingit doc. in diſcurſum lectionis ſcõm Bal. in. l. ſi predium. C. de edili. act. Jtẽ actio preſcriptis vbis directa & natiua ſimiliter nõ cõpetit ex eadem cauſa etiã de iure canonico ſm Bal. no. in. d. l. ſiue apud. qó ppetuo not. ſz datur actio de dolo ex eqtate. caſus eſt in. d. l. actione que bñ no. & ideo datur de dolo, q̃ reus in dolo eſt nõ obſeruando promiſſa.
4 † Si vero actio prima que cõpetit actoꝛi nõ fuit ſublata per acceptilationẽ, & ſic actio ſibi nõ perit ſuo facto, ſed aliter eſt extincta p̃ caſum, puta p̃ mortẽ, & ſic actoꝛ non fecerat quicquid poterat tunc dat̃ actoꝛi vtilis datiua p̃ſcriptis verbis, vt. d. l. cum mota ſm vnam lec. & ibi per doc. & ſic qñ creditoꝛ non implenit ex propoſito ſed ex caſu ſuccurrit̃ ſibi. vt ibi, vbi oino videndum. Qñ vero prima actio nõ fuiſſet extincta, vt q̃ acceptilatio nõ interuenit in trãſactione, & ſic actio ſolo pacto nõ tollit̃ tũc poſſet actoꝛ agere actione. j. l. cũ proponas. C. de pac. & p̃dicta qñ tranſactio nõ fuit iurata, tunc enim ſerua qó dicetur. ſ. in. q. xv.

SVMMARIVM

1 Reo qui ex latere ſuo plene implenit, aduerſus actoꝛem nõ implentem qui in tranſactione promiſit, tria cõpetunt remedia.
2 Actoꝛ actione caret, & iõ repellẽdus, q̃ qó promiſit non iplenit.
3 Pacta & conuentiones ex parte ſua non ſeruanti, per aduerſarium in ſui fauoꝛem non debent ſeruari.
4 Contractum impleſſe non dicitur qui penam ſoluit.
5 Reſcriptũ nõ cenſetur ſcriptum pro eo qui venit p̃ reſcriptum.

Decimoquarto quero qualiter ſuccurrat̃ reo qui implenit contra actoꝛẽ nõ
1 implentẽ aut non perfecte implentem. † Reſpondeo q̃ reo cõpetunt cõtra actoꝛem tria remedia. ſ. exceptio tranſactionis, cõdictio ob cauſam, & preſcriptis verbis actio, vt per Bar. in. d. l. ſiue apud col. j. debet tamen reus eſſe contentus vel obſeruantia tranſactionis opponendo exceptionem tranſactionis vel repetitione datoꝛ, vt. l. cum proponas. C. de tranſact. & l. quidem. ff. eo. ti. nec poteſt vtrũq̃ velle ſed altero debet eſſe cõtentus niſi ſit appoſita clauſula rato manẽte pacto, vt in dictis locis, penã tamen petere poſſet, vt. l. promiſſos. C. de tranſac. & hoc quando

actio

actio competens actori non erat ipso iure sublata, quando vero actio prima esset ipso iure sublata, qđ qñ sit .s. dictus fuit, ꝛ dicet ff.q.xviij. tunc posset rens penã petere ꝛ data repetere ꝛ in effectu ẽt seruabit sibi transac. qz actor actione carens repelleretur tanqꝫ agens sine actione saltẽ offi. iud. casus est no. in. l. vbi pactũ. C. de transac. ſm lect. Azo. cõiter approbatã ibi. ꝛ hoc fuit statutũ in odiũ illius q tam soléniter transegit p aquil. stipula. ꝛ acceptila. vel ipso iure se actione prinauit. vt dicit ibi Bar. col. pe. nã ideo qz dolose versat postea qꝫ ꝟuenit reo cõperunt in effectu illa tria remedia. s. data repetere, penã exigere, ꝛ qđ actor
2 ab agẽdo oino repellat. † Cõsequit ergo rens in effectu illa tria ꝛ noiatim qđ actor repellat eo qz actor actione caret sicut in si. prouisum est in. l. si qs maior. C. de trãsac. nec subest aliqua equitas pp quam actori dederat aut vtilis ex eqtate dari aut reponi in pristinã actionẽ qñ ipse actor ꝟfaciendo fuit cã sui mali vt in regula iuris dãnũ. de reg. iur. in. vj. ꝛ hoc qñ transac. nõ fuit iurata tunc. n. serua qđ dicet ff.q.xv. Et generalius pro euidentia multaꝝ. ll. ꝛ ne paralogizes. i. equoces scias qđ qñ rens nõ obseruat trãsactionẽ ꝛ querimus qualiter succurrat actori q obseruauit recurrendũ est ad. l. actionẽ ſm lec. Placẽ. ꝛ ad. l. cũ mota. ꝛ. l. siue apud acta. C. de transac. qñ vero rens iplenit sed non pfecte ꝛ querit qño succurrat actori vide in. d. l. si p fundo. eod. tit. Itẽ scias qđ qñ actio vetus nõ est extincta loquit. l. cuꝫ proponas. C. de pac. ꝛ de transa. qñ vero est extincta ꝙsensu partiũ ipso iure loquit. l. actione. qñ vero p casum loquit. d. l. cũ mota. Si vero eꝫ rens obseruat transac. sed actor ꝟuenit tunc recurre ad. l. actione. ſm lectu. Azo. ꝛ adde. d. l. vbi pactũ. ꝛ. l. si qs ma
3 ior. eo. ti. q̃ verba tene menti ppetuo, qz mirabiliter ꝙferunt pro intelligẽtia dictaꝝ. ll. q̃ sunt difficillime totius ti. de trãsa. † Ad de ẽt pdictis qꝫ illi q nõ seruant pacta ꝛ quẽtiones ex parte sua, nõ sunt seruãda in fauorẽ sui p aduersariũ etiã si velit solnere penã ꝛ stare ꝙtractui licet in cõtractu esset apposita clausula rato manente contractu, qz ille non potest ex illa clausula nisi q ꝟctus nõ seruauit ẽt si penã velit solnere ꝛ stare ꝟctui ſm glo. ꝛ do. in. l. q fidẽ. ff. de transac. ꝛ tradit Bar. post By. in. l. cũ pr̃. §. liberis. ff. de le. ij. ꝛ lꝫ Bal. in. l. cũ proponas. C. de pa. ꝛ Pe. ꝛ Ly. in. l. petens. eo. ti. dicant qđ si qs solnit penã põt petere obseruationẽ ꝟctus qz q solnit penã vł seruare ꝟctũ, hoc dictũ nõ est cõe ꝛ ꝟ eos tenent Bal. Sali. Raph. Pau. de ca. ꝛ alij Mode. d. l. petens. nec hł pro vero illud dictũ maxime qñ pena apponitur pp male factũ nõ loco rei vt declarat Bal. in. d. l. petens. in vlti. char. Preterea ẽt si esset vex illud dictũ posset intelligi qñ pars voluntarie recepit penã quo casu posset dici qđ videretur amisisse solutionẽ ad petẽdũ obseruationẽ ꝟctus, si aduersarius nolit recipere penã nec seruare ꝟctũ tunc indubitanter nõ tenet rei ad obseruantiã sicut dñt glo. ꝛ. d. l. q fidẽ. Pro his bene facit qđ no. Jo. an. in addi. Spe. in rub. de treu. ꝛ pa. in vlt. q. ibi posita, ꝛ ita vidi ꝙsultũ p do. me. Fran. de acol. de are. Accedunt ꝓmissis sapida ẋba Rich. ꝛ Bar. de Sali. in. d. l. petẽs.
4 † vbi dñt fortius qđ q penã soluit nõ iplenit ꝟctum sed fregit et rupit. l. vbi pactũ. ꝛ. l. si qs maior. C. de transac. nec ideo qz pars recipit penã dicendũ est qđ ppea videatur acceptasse penã pro implemento sed p rescisione ꝛ ideo qz sibi nõ implebat pena ergo succedit loco rei quo ad recipiẽtẽ. s. qz post qꝫ habet penã nõ potest agere ad implementũ ꝙtractus nisi sit clausula rato manente ꝙtractu. vt. s. est dictum, non autem succedit loco rei quo ad soluentem vt propterea habeat pro implente ꝛ ac si rem promissam in contractu implesset. Soluit enim penã ꝙtumacie, qđ acutius demonstrat Raph. in. d. l. petens. dicens qđ pena non succedit loco rei nõ tradite sed loco interesse. s. quãti interest cõtractũ fuisse seruatũ vt ibi per eũ que omnia veluti singularissima ꝛ de apicibus iuris tene menti perpetuo. Et generalis ad illud vulgare. s. quod nõ seruãti contractũ non tenet aduersarius obseruare. vide doc. in. l. quero. §. inter locatorẽ. ff. loc. ꝛ Bal. q dicit singulare ẋbũ in. l. in ciuile. C. de rei vendi. ꝛ Bal. in auc. dos data. C. de do. an. nup. ꝛ in. c. j. de for. fidel. ꝛ ca. j. qualiter do. fen. prine. ꝛ doc. in. l. si nõ fuerint. ff. de iureiur. ꝛ Inno. in. c. mãdatũ. de rescri. quẽ Bal. ꝛ Sali. in. d. l. petens. C. de pac. al
5 legãt † qđ nõ vł p eo scriptũ q venit ꝟ rescriptũ, vide etiã Bal. in. l. fi. C. de nõ nu. pe. ꝛ glo. in. c. j. de nu. pe. ꝛ in. c. quẽadmo. de iureiu. ꝛ Pon. in cõsi. ccxlj. Adde etiã predictis qđ si ꝙtractus ex quentione partiũ redditur nullus pp inobseruantiã alterius ex ꝙtrahentibus hoc debet intelligi si ille voluerit qui non contrauenit vel eo volẽte ꝙtractus erit validus nõ ob. dicto pacto, vt late prosequit Pe. de an. consi. cxxxvij. qnod inci. super predicto dubio, vbi omnino vide, ꝛ adde quod si dubitat vtrum pena videatur apposita pp interesse an vero propter contumaciam vel ꝙtemptum presumẽdũ, videtur qđ loco interesse, vt no. Jo. an. in regula bona fides, de reg. iur. in. vj. in mercurialibus tenet Pe. de an. cõsi. cxliij. inci. apud antiquos ꝛc.

SVMMARIVM

1 Actor non seruans transac. iuratã quatuor incurrit incõmoda.
2 Laudum per amicabiles compositores latum frangens qñ sit p iurus, ꝛ an pars altera liberetur.
3 Debitor in centũ causa transactionis iurate promittens solnere in septem terminis, si in vno terminoꝝ fuerit in mora, poterit compelli ad totum residuum solnendum.
4 Pena an possit peti vltra id qđ interest in transactione iurata.
5 Interesse lucri cessantis ꝛ damni emergẽtis peti potest ab eo q transactionem iuratam non seruauit.
6 Compromittere cogitur qs quandoqꝫ a statuto vel iudice.
7 Juramentum sponte adiectum compromisso, coactionem purgat eius qui iurauit.
8 Juramentum an possit licite in compromisso interueni re.
9 Consanguinei compromittentes scđm formam statuti dicuntur coacti, eo quod poterant per iudicem cogi.
10 Statutum arctans coniunctos vsqꝫ ad certum gradum ad compromittendas lites seu questiones que inter ipsos cõtigerint qualiter sit intelligendum.
11 Reus transactionem iuratam non seruans, quam maior annis vigintiquinqꝫ iurauit, quas incurrat penas.

Decimoquinto

quero quid iuris in dnab⁹ questionibus precedẽti. qñ transa.
1 fuisset iurata. † Rñdeo qđ si qdem actor nõ seruauit transac. iuratã aut alium ꝙtractum iuratũ voluntarie factum ꝛ fuerit maior. xxv. an. tpe quo iurauit quatuor preiudicia incurrit quasi p iurus qz fit infamis ipso iure, item prinatus est actione ipso iure, item accepta restituit ꝛ penã soluet quentã, ꝛ. l. si quis maior. C. de transac. reus ergo q seruauit ꝛ cui nõ est seruatus ꝟctus liberat ab oi vinculo. penã exigit, data repetit, securus euadit vt amplius nõ molestet ꝛ pars aduersa plura cogit stare ꝟctui, preterea est infamis qđ totũ pcedit ex virtute mirabilis iurĩ etiam si transac. fuerit nudo pacto fcã, ꝛ nõ p acceptil. ſm Azo. in sum. illius ti. ꝛ est verissimũ ꝛ dictũ fuit ibi, vbi doc. dñt qđ illa. l. habet locũ in oi ꝙtrac. iurato qđ si diligenter ꝙsiderabis faciet tibi milies honorem. Et Mathe. in suis nota. no. lj. dixit. † qđ si
2 factũ est cõpromissum p partes in amicabiles compositores seu arbitros, ꝛ partes iurauerunt nõ ꝟuenire, deinde fuerit laudatũ p arbitros qđ altera ptiũ deberet dare alteri aliqd intra annũ, alia vero pars debeat eꝫ dare alij intra biẽniũ, qđ primus q cõtrauenit fuit piurus ꝛ cogit obseruare promissa alteri, ꝛ qcqd est laudatũ ꝛ solnere penã cõpromisso adiectã, ꝛ tñ alter erit liberatus nec tenebit qcqꝫ adimplere p. d. rex. Subdit qđ secus esset si idẽ terminus esset assignatus vtriqꝫ pti qz tunc nullus incurreret in piuriũ ꝛ penã huius. l. nisi post iplementũ alterius partis. Si aũt volueris scire qs primo teneat iplere vide cano. in regu. iu. frustra de re. iu. in. vj. intelligo hoc dictũ qñ illud laudũ erat oino seruãdũ ꝛ cõpromissum fuerat voluntariũ. vt. j. dicet. ꝛ hoc dico pp ea q̃ dixi. s. in. q. xij. Infert ẽt pfa. do. Math. qđ si ego vẽdidi tibi fundũ p centũ ꝛ obligaui me de euic. ad duplũ, ꝛ tu soluisti mihi qnquaginta residuũ pmisisti solnere hinc ad mensem, ꝛ ꝟctus fuit hincinde iuratus, qđ si tu fuisti in mora qz nõ solnisti reliqua qnquaginta intra mensem qđ oino patieris penam huius. l. qz cogeris ad soluẽdũ integrũ ptiũ ꝛ ego ero liberatus a piculo euict. ꝛ duple. ꝛ ita dł qđ poteris adaptare banc. l. ad alios casus q de facto ꝙtingunt. Et ego p pdicta vidi iudicare i
3 ista ciuitate p do. Mantre. de furli. † qđ cũ qdã ex cã transac. iurare pmisisset solnere. lxx. duca. in septẽ pensionibus seu terminis, ꝛ solnisset primis duob⁹ terminis, tertio ẋo termino fuisset in mora qđ poterat cõpelli ad soluẽdũ totũ residuũ nõ expectatis aliꝫ dilationibus rõne periurij. Hic cadit pulchra ingressio. ecce iã est dcm̃ qđ pena põt exigi ne sis in equoco. circa hũc artĩ. vtrũ pena possit peti, scias qđ pena can. aut legalis põt exigi. xvj. q. j. c. statu. ꝛ. l. si qs in tã. C. vñ vi. cũ temperamẽto tñ de quo per glo. xij. q. c. fraternitas. Similiter pena ꝙsuetudinaria põt peti. c. dilectus. de offi. ordi. Itẽ pena puniens ꝙtumaciam in iudicio cõmissam põt peti. l. j. ff. si q s ius di. nõ ob. ꝛ. l. locum. §. cõdẽnatio. ff. de tab. exbi. Item pena arbitralis seu cõpromissaria. c. dilecti. de arbi. ꝛ in predictis doc. ꝟueniunt. Nec dã est

pena ꝙuentionalis in qua doct. vtriuſq; iuris ſunt varij an peti poſſit ⁊ inquantū vt põt videri in. l. cū allegas. C. de vſur. ⁊ in. l. inlianus. §. idē Papin. ff. de hac emp. ⁊. c. j. de dolo ⁊ contu. ⁊ xxv. q. ij. c. ſi eccleſie ꝑ mod. in. l. ij. §. idē ſi in facto de ob. obl. ⁊ multi tenent ꝙ põt peti quatenus intereſt ſi eſt apppoſita quāti tati ſeu dationi ⁊ non vltra, nō autem ſi eſſet appoſita loco ꝙtumacie vel ꝙtēptus, arg. d. c. ſi eccleſie. ⁊ ita dicēdū eſſet i trāſactione non iurata, volendo ſequi opi. cōmunē de qua i dictis locis. † ſed in trāſactione iurata an pena peti poſſit vltra q̄ iterſit ẽ pulchra q. ⁊ eadē. q. eſſet i oi ꝯctu iurato, dñs Pe. de anch. in. d. ꝙſ. cxliij. incip. Apud antiquos. dixit qđ ſic per. d. l. ſi qs maior. quod in odiū deierantis vult omnino illū teneri ad penā cōuēta ⁊ ꝓmiſſa implēda ⁊ accepta reddēda cū al's teneret ad alterū. l. cū proponas. eo. ti. ⁊ dixi in. qđ. prece. Hinc ſequit qđ illa pena imponit deieranti ⁊ peti põt q̄ſi pena legalis. vt. d. c. ſtatuimus. ⁊ dicto. c. ſi eccleſie. Ideo autē dī legalis lz a ꝑbenti

SVMMARIVM

1 Reus qui transactionem non implenit an & vsq; quo morã purgare possit.

Decimosexto

1 quero an liceat reo † q nõ implenit trãsactionẽ qñ debuit implere, purgare morã, & vsq; ad quod tẽpus, vide glo. & doc. in l. sine apud acta. C. de transa. & maxime Bal. vide ẽt Bal. & Pau. de ca. in l. si maior. eo. ti. & doc. in l. super possessione. eo. ti. & hoc quãdo non esset iurata transactio tunc enim iuramentum impedit purgationẽ more. d. l. si quis maior. & per do. late in. l. & si post tres. ff. si quis cau. & in. l. si insulam. de verbo. obli.

Decimoseptimo

quero an ex parte actoris qui venit ꝯ transactionẽ admitta tur purgatio more. vide Bar. in. l. vbi pactum. iiij. col. C. de trãsac. & ibi dixi post Pau. de ca. intelligendo quando transactio non fuit iurata alias si fuit iurata dicas vt in precedenti. q. dixi.

SVMMARIVM

1 Transactionis effectus quis sit.
2 Compromitti causam petens non auditur quando exceptio trãsactionis obiecta est.
3 Transactio duobus modis fieri potest pacto simplici & per acceptilationem.
4 Transactio proprie que censeatur includere.
5 Replicatio doli datur contra pacti generalis executionẽ, si trãsactio facta sit pacto simplici.
6 Cõpromissum si factũ sit gñaliter in arbitrum & arbitratorẽ, non põt cõpromittens cogi ad faciendã generalem remissionem.
7 Compromissum sup vna re factum ad alium porrigi non potest.
8 Sententia ꝙditionalis valere potest si ꝙditio non sit extranea.
9 Arbitrator an possit manum extẽdere ad res in compromissum non deductas.
10 Clausula que in compromisso adijci soleat.
11 Arbitrator vigore clausule illi apposite ad alias res manus po test extendere.
12 Cõfirmatio pape vel principis an aliqd roboris trãsa. adijciat.
13 Confirmatio pape de beneficio alicui collato cum clausula, supplentes omnem defectum &c. quid operetur.
14 Dispensatio contra statuta confirmata obtenta, nisi de cõfirmatis sit mentio facta est inualida.

Decimooctauo

quero quis sit effectus transactionis & quid includat & an cõfirmatio pape vel pricipis aliqd robur adijciat. Assumo primũ

1 articulũ huius. q. & dico † q effectus trãsactionis est q; ex parte eius q erat actor lite sopita p transac. nudo pacto factã actio sibi cõpetens nõ est extincta, obstaret tñ exceptio. l. cũ pponas & l. sine apud acta. C. de transa. cũ si. nisi intentasset actionẽ sibi cõpetentẽ ex delicto, quia tũc ipso iure esset extincta solo pacto l. si tibi decẽ milia. §. quedã. ff. de pac. & l. si vnus. §. pactus ne peteret. in fi. eo. titu. & in dictis locis videndũ de hoc. Si vero lis esset sopita p transac. solẽnẽ factã p acceptilationem & cũ aquiliana stipula. vbi esset necessaria tunc actio esset ipso iure extincta. l. ij. ff. de trãsac. & l. vt responsum. C. eo. ti. cũ si. Ex parte aũt rei quenti lite sopita si qdem simplici pacto trãsactio facta sit exceptionem hz & eã põt opponere si ex parte sua solnit & alias effecit. l. si maior. C. de trãsac. & hãc excep. trãsa. põt opponere in vi declinatorie ad pcessum ante litẽ qtest. & ex qsequenti expellere a limine iudicij & a litis qtest. & eadem exceptio opposita in vi declinatorie ad pcessum ipediret etiã cõpromissum als necessariũ ex forma statuti † vñ petens cõpromitti cãm vigore statuti dicentis oẽm cãm debere cõpromitti nõ esset audiendus quã

2 do esset opposita exceptio transac. vt in. l. fris. C. de transa. & ita dicit Bal. ibi, & placet doc. ibi & in. l. elegãter. §. si qs. ff. de qdi. inde. qõd bene no. q; quotidie allegat, põt opponi etiã dicta excep. in vi peremptorie ad merita cause post litẽ cõtest. vt dictis iuribus, si vero fuit facta solẽniter cũ aqliana & acceptil. tunc ipso iure extincta est actio nõ solũ psonalis sed realis vt rei vendi. Item mixta vt petitio here. vt. d. l. respõsum. & aduersus illium de facto ire; agentem hz exceptionẽ intentionis & facti. l. nec intentio. C. de transac. cũ si. Põt ẽt illum iudex ex officio repelle recũ sibi qstet illũ agere sine actione. vt not. in. l. vbi pactum. C. de trãsac. & ibi p doc. bñ facit. l. ij. in fi. C. vt nemo pri, & p doc. in l. vnica. C. vt q̃ desunt. & in. d. §. pactus ne peteret. & i. l. iiij. §. hoc aũt iudiciũ. de dam. infec. qõd si pena erat oppositа quid possit facere actor vel reus dictũ fuit. ff. q. xiij. & xiiij. si vero iurm dixi.

3 q. xv. † Qõd aũt transac. possit fieri duobus modis. s. pacto simplici & p acceptilatio. solẽnem. vt dixi. ff. q. vj. An autem oriatur actio ex transac. & q̃ & qñ & ad qd & cui, dcñ fuit. ff. q. xiij. & xiiij. Item transac. facit de indebito debitũ. vt. d. l. nec intentio. an aũt leso p eã cõpetat aliqõ remediũ dixi. ff. q. xij. Est & alius effectus trãsactionis qz instãtia litis extingnit̃, ita vt ad eãdem veterem instãtiã rediri nõ possit. s. qñ partes illi instãtie renuntiauerunt expresse vel transac. facta fuit cũ acceptilatione. vel tertio reus paruit transac. soluendo vel iplendo. vt. l. si diuersa. C. de trãsac. & dictis casibus instãtia nõ põt resurgere ẽt cõsensu partiũ. Qñ vero trãsac. fuisset fcã simplici pacto & reus nõ iplenisset & instãtie nõ esset expresse renuntiatũ, tunc actori liceret ad veterem instãtiã redire de cõi consensu quasi potius fuerit suspensa & elisa q̃ extincta, ista colligunt̃ ex dictis Cyn. & Bar. in. l. si maior. C. de transac. & l. ex falsis. eo. ti. circa mediũ. & ex dictis Pau. de cast. not. in. d. l. si diuersa. de qua. q. ẽt hñ in. d. l. sine apud acta. & l. cum mota. eo. ti. Sed p̃dicta qclusio vr̃ vera & naturalis, an aũt p trãsactionem fiat nonatio & qño. vide in. d. l. vt responsum & l. si cã cognita. eo. titu. & doc. in l. singularia. ff. si cer. pet. Item trãsactione tollunt̃ oia iura cõpetentia trãsigentibus sive sint instrumenta sive testes sive p̃scriptio sive qd aliud cõpetens de iure cõi vel speciali. vt. c. j. de transac. & ibi p Abb. in primo not. Venio ad scdm arti. huius. q. videlicet qd includat transacti. † Pro maiori declaratione qsidera diuersos casus. primus

4 est clarissimus qñ pcessit petitio specialis super aliqua causa de qua litigabat̃ & adiecta fuit gñalis clausula in trãsac. & tunc gñalis clausula deferr̃ ad rem de qua litigabatur. l. si decepta. C. de trãsac. vbi casus nisi ꝓba essent adeo late qcepta qõd nõ possent restringi salua snia ꝓboz, vt p Bar. & alios vbi vide not. dicta docto. Scdus casus est qñ est gñalis petitio, trãsac. vero fuit specialis, & tunc nõ includit nisi ea de qbus est transact. l. age. C. de trãsac. fm vnã lect. Tertius casus est qñ petitio fuit gñalis prosecutio specialis de qbusdã & trãsac. gñalis, & tũc qd iuris sit ptz ex intellectu. l. lz. C. de indic. q̃ vult vt restrictio fiat ad psecutiõm, & lz illa. l. loquat̃ in snia doc. cõiter extendũt eã ad trãsactionẽ vt ibi p eos, & in. l. sub ptextu speciex. C. de transac. Quartus casus est qñ petitio fuit gñalis, psecutio gñalis, trãsac. gñalis, & tunc refert̃ ad oia q̃ in actione ꝓposita poterant cõprehendi, nõ tñ porrigit̃ ad ea q̃ postea emerserunt vel tũc occulta fuere dolo rei vt est casus in. d. l. sub ptextu. vbi oino vide. & vide in. l. tres fres. ff. de pa. in. l. q qntor. §. q p fallaciã. ff. de trãsa. vbi glo. no.

5 p quã habemus † q qñ transactio est fcã simplici pacto tunc ꝯ executionẽ pacti gñalis dat̃ replicari doli pp dolũ occultationis. vt. d. l. tres fres. Si aũt trãsa. esset fcã p aquilianã stipulat. & acceptila. q̃ tollit primã actionẽ ipso iure, tunc nõ põt habere replicatio doli de qua loquit̃. d. l. tres fres. sz daret̃ actio de dolo. vt. d. §. qui p fallaciã. & ibi glo. pallega. q̃ allega. l. actionẽ. C. de trãsa. fm Pe. & Bathe. q reputat valde no. ad intellectũ. d. l. fres. & Bar. hoc idẽ tenuit in. d. §. q p fallaciã. Gñalis igit̃ trãsac. q̃ est gñaliter intelligenda. vt. ff. dixi. referr̃ ẽt ad incogni ta specialiter cogitata tñ gñaliter & inclusa in petitiõe & actione proposita. vt. d. l. sub ptextu. vbi oino vide qñ de similibus cõti gerit dubitare. Et vide Abb. in. d. c. j. de trãsac. & diligenter in spicienda sunt ꝓba transac. Si. n. facimus trãsac. de oi lite que esse posset inter te & me, & hoc de necessitate nõ referr̃ nisi ad ea de qbus est actũ, vt. d. l. si de certa. & l. agliana. ff. eo. ti. sz si occasione vnius litis deueniamus ad hãc qentionẽ, & facimus inuicẽ gñalem remissionẽ, qõd põt fierī, vt. l. cũ agliana. eo. ti. tũc generalitas attendit̃, ita tñ vt nõ sit captiosa, vt ibi est tex. not. per quẽ doct. dñt ibi q tu nõ posses cogere aliquẽ vt faciat tibi qetatio. gñalez qz est captiosa. i. posset de facili capi in aliquo. Bi

6 cunt scdo doc. ibi maxime Bar. † qõd si cõpromissum est in arbitrũ & arbitratorẽ gñaliter cum hoc qõd cõpromissum sit plenum & plenissimũ nõ poterit iubere qõd fiat gñalis qetatio & remissio q̃ porrigit̃ ẽt ad incognita vel ẽt ad cognita de qbus nõ erat lis nisi hoc specialiter sit pmissum in cõpromisso. l. si cũ dies. §. plenũ. ff. de arbi. cũ si. talis. n. iussus si fieret qtineret manifestã iniquitatem. s. vt remissio fiat de incognito. posset. n. pars de facili capi qz ex verbis generalibus fieret inclusio quasi esset in genere cogitatũ. probant aũt qõd non cogitasset & esset quasi impossibile dicit ibi Ang. oportet ergo qõd specialis voluntas partium hãc potestatẽ qcedat arbitratori. vt. d. l. agliana. cum seq. dicit etiã ibi not. Bar. quod si contentio erat inter te & me de fundo

quodã ⁊ cõpromisimus in aliquẽ ⁊ dedimus ei plenã potestatẽ arbitrãdi nõ poterit arbitrator iubere qõ altera pars det alteri aliquã aliã rem de q̃ nõ erat ꝗtentio. vt. d. ℔. plenũ. cũ si. ⁊. l. arbor. ℔. de vestibulo. ff. cõi diui. põt tñ iubere dari rem illã de qua erat lis vel pecuniã ꝑ put ibi latius qõ dicit esse mẽti tenẽdũ. hoc dcñ sequit. j. d. Fran. de Albe. ⁊ Bal. ibi. Jtẽ Ang. i lec. mea
7 idẽ sequit in. l. de eis. eo. ti. dicens † qõ si cõpromissum est factũ sup vna re nõ põt porrigi ad aliã, vñ si peto libr̃ũ a te nõ poterit arbitrator tibi adiudicare libr̃ũ ⁊ dãnare te vt des mihi alium libr̃ũ sed bene posset dãnare te ad dãdũ mihi. x. ꝑ illo libro qz pecunia ꝑ q̃s cia existimant succedit in locũ libri. l. si ita fideiussorẽ accepo. de fideiuss. posset ẽt te dãnare ad reddẽdũ mihi libr̃ũ. x. per mẽ tibi prius solu. ⁊ hoc dicit tenere Specu. in ti. de arbi. ℔.
8 excipit. ℵ si. sed pone. ⁊ ita dicit obtinuisse in. q. de facto, qz † valet snia ꝗditionalis dũmodo nõ sit ꝗditio extranea. l. cũ iudex. C. de senten. cũ si. secus putat qñ hoc nõ dixisset arbitrator vno cõ textu verboꝝ, vt qz in vno capi. te dãnauit ad libr̃um ⁊ in alio me dãnauit ad. x. ⁊ sic dispositiue qz valebit snia in libro ⁊ non in. x. qõ menti dicit esse tenendũ ⁊ se habuisse de facto. ista sunt ℵba eius si lec. nõ est mendosa. Jtẽ Anto. de but. in. c. nisi essent. de prebẽ. sequit Bar. in. d. l. cũ agliana. sentiunt igit Bar. Fran. de alber. Bal. ⁊ Ant. de but. vbi. ℔. qõ possit extendere manus ẽt ad alia extra cõpromissum cõnexa tñ rei q̃ venit in cõpromissum vt puta de pecunia vel interesse seu estimatione aut q̃litate rei vt ibi latius, lz Ang. vt dixi videat vi facere vtrũ vno ꝗtextu vel nõ. Posset tñ arbitrator q̃ꝫ ꝑ bono pacis extendere manus suas in adiudicãdo res nõ deductas in cõpromissum, vt est casus in. d. c. nisi essent. ꝼm do. Anto. Jmol. ⁊ Abb. ibi ẽt si illa res nõ deducta in cõpromis. ptineret ad tertiũ dũmodo ille tertius ẽt cõpromiserit aut ꝗsenserit qz ita fieret, vnde not. illũ tex. Jmo. ibi qz arbitrator possit ẽt tertiũ nõ noiatus in cõpromi. cõdẽnare ipso ꝗsentiente qõ dicit menti tenendũ ⁊ de facili nõ reperiri alibi iuris fictione censeat ipm tertiũ ꝗdẽnationi ꝗsensisse
9 postea ab initio cõpromissi vt ibi latius. †⁊ istud. ſ. qz arbitrator possit apponere manũ ẽt ad rem extra cõpromissum ꝑ bono pacis tenuerunt multi doc. Bono. Sen. ⁊ Peruſi. in. q. de facto pendẽte in curia Rom. Idẽ secutus fuit. d. me. soluendo in materia finiũ inter racchanetũ ⁊ ausimũ. nã arbitrator assumptus sup finibus laudauit in cõpensationẽ quandã ẽt de pedagio pro bono pacis qõ est not. Quinimo Ang. in aliqbus lec. in. d. l. cũ aquiliana, vt ibi refert. d. me. in arbitratore vult qz possit iubere vnã rẽ ꝑ altera dari vel remanere vel apponere ꝗditionẽ modũ ⁊ terminũ q̃s transac. quedã. l. si de possessione. ⁊ l. si ꝑ fundo. C. de transac. ⁊ idẽ sequit ibi. d. me. qõ ẽt vr̃ tenere Anto. de but. in. c. qntauallis. de iurein. in. xviij. differentia q̃ꝫ ponit ibi inter arbitratorẽ ⁊ arbitrũ ⁊ simr̃ Jmo. sing. ⁊ Abb. ⁊. d. Benedic. de pn. i' eo. c. qntauallis. ſ. qõ possit iubere dari aliq̃ꝫ rẽ ꝑ iurecõ pẽsa alterius rei q̃ venit i cõpromissum adiudicare alteri. Tẽperãt añt do. cano. nisi sint talia de qbus nõ est cogitatũ cũ ad alienа prorsus ⁊ inco. nõ pñt extẽdere manũ. qõ no. ⁊ an tũc possint ꝑ bono pacis pẽdet ex ꝓdictis, ⁊ vide qz dicẽt i. q. xix. ⁊. xx. i arbitro añt planius bñt dicti doc. qõ non possit extendere manus ad ea q̃ sunt extra cõpromissum ⁊ oino extranea. vt. l. nõ distinguemus. ℔. officio. ff. de arbi. ⁊ in. d. ℔. plenũ. ⁊ nota. in. c. cũ dilectus extra eo. ti. Et ita ẽt tz Ange. ⁊ do. me. in. l. cũ agliana. et cano. in. d. c. qntauallis. q̃ ℵba not. ꝓpetuo qz milies in die dubitat de ꝓdictis. Cautela est igit vt cessent dubitationes ꝓdicte
10 †qõ in cõpromisso ponat clausula illa vcz, ⁊ intelligat fuisse ⁊ eẽ lis ⁊ qõ de oi eo de quo fuerit laudatum, tunc. n. censet data potestas ⁊ adeo dilatatũ cõpromissum ⁊ eius virtus qõ ẽt de iã liq datis ꝗfessione vel alr̃ ⁊ de iudicatis dicit valere laudũ ⁊ illã dicit esse no. cautelã Ang. in. l. j. ff. de transac. postea idẽ Ang. in. l. cũ bi. ℔. si cũ lis. eo. ti. dicit qz virtute dicte clausule põt laudare de oibus bis in qbus lex nõ resistit potentie transigendi. i. de eo de quo posset speciaľr trãsigi. vñ infert qz sup iudicatis qñ nõ negẽt esse iudicatũ ⁊ sup iudicato nulla poterat esse lis nõ posset qz lex resistit nec sufficerent illa verba isto casu nisi vere esset lis, nõ sufficit ergo lis asserta vt ibi latius. Eãdẽ cautelã ponit idez Ang. in. l. tale pactũ. ℔. q ꝓuocauit. ff. de pac. i repe. col. v. Ant. in. c. in exposita. extra de ar. dicit qõ virtute dicte clausule potest arbitrari ẽt sup eo de quo vr̃ fuisset iudicatũ qz poterat de validitate snie in dubiũ renocari. Jtẽ voluit ibi. d. Car. ⁊ Abb. qñ illud tale qõ dicimus includi ꝑ illa verba gñalia partes fuissent verisimiliter in specie cõpromissure qõ erat dubiũ, vel aliqs probabilis tenor litis vt ibi ꝑ eos. Illud saltẽ operat dicta clausula vt videat ꝑ partes saltẽ in genere cogitatũ de oi eo de quo fuerit iudicatũ ꝼm Ang. in. d. l. cũ agliana. in aliqbus lec. vt ibi refert. d. me. Idẽ dicit Pau. de ca. in. l. j. co. ti. ⁊ do. Abb. in. d.
11 c. exposita. ⁊ ita hoc anno ꝗsului apud Scarlinũ. vñ vr̃ † qõ arbitrator virtute dicte clausule possit sine dubio apponere manũ ad aliã rẽ alias nõ inclusam in cõpromisso de qua potuisset speciaľr trãsigi. Jtẽ ad ea q̃ alias erant decisa snia q̃ alio mõ potuisset in dubiũ reuocari seu de qua potuisset speciaľr transigi ⁊ cõpromitti qñ sic dictũ fuit. ℔. q. ix. qñ vero certũ eẽt qz nõ potuisset speciaľr trãsigi aut cõpromitti tunc non includeret illud tale cui lex resisteret que verba no. sing. voluit. d. me. ẽt in. d. l. cum agliana. qõ virtute dicte clausule nõ põt iubere fieri ꝗtationez gñalẽ qõ verbũ not. pp autoritatẽ tanti doc. requireret tñ iudicio meo altiorẽ idaginẽ, ⁊ adde Pon. ꝗsi. lxxxviij. ⁊. cviij. ⁊. ccxj. ⁊. ccxcix. vide ẽt q̃ dixi. ℔. q. xv. Añ vero dicta clausula non esset apposita tunc ad qd possit se extendere arbitrator colligit ex. ℔. relatis. Jtẽ pone qõ filij cõpromiserunt de oibus litibus et pendente compromisso delata sit hereditas mr̃na vel alia an cõpromissum se extendat ad illã, vide Pon. consi. lxxxviij. Jtẽ an generaliter cõpromissum includat qõ partes pñt cõpelli ad pacẽ. Jtẽ qz possit adijcere penã in laudo. vide Pon. ꝗsi. cxv. itẽ an includat illud qõ si icluderet qs esset piurus, vide Pau. de ca. ꝗsi. lxv. itẽ si duo ꝗstituerunt ꝓcuratorẽ ad cõpromittendum cũ quacũqz ꝑsona an poterit ille ꝓcu. cõpromittere de cã ℵtẽte
12 inter ipsos ꝗstituentes, vide Pau. de cast. ꝗsi. lxxiij. C †Restat tertius arti. huius. q. an ꝗfirmatio pape vel principis aliqõ robur adijciat transac. ⁊ certe si cã cognita ⁊ ex certa scientia cõfirmauit tunc dr̃ facta nõ in forma cõi sed specificata puta inserto tenore trãsactionis ⁊ est tunc tanqꝫ transac. papalis, ꝗfirmatio igit supplet oẽm defectũ ⁊ firmat actũ inualidũ, vt ꝑ doct. in d. c. j. de transac. ⁊. c. j. de ꝗfir. vti. vel inuti. ad qõ vide singularia verba Bal. in. l. ex placito. C. de re. permu. ⁊. l. ex facto. ff. de vulg. ⁊ pup. ⁊ Pe. de anc. in. c. qz regulares. de sup. neg. pla. ⁊ Semi. in. c. ꝓsenti. de offi. ordi. ⁊ ꝑ doc. in. l. rescripto. C. de ꝓci. imp. offe. ⁊ ita vidi ꝗsultum in. q. de facto ꝑ solẽnes doc. Bon. Peruſi. ⁊ Senenses. hinc dicimus qõ si papa nõ solũ ꝗfirmat sed approbat statuta laicoꝝ sup rebus ecclesiasticis inserẽdo tenorẽ dictoꝝ statutoꝝ in ꝗfirmatione tũc statuta valent ꝼm doc. singu. in. d. c. j. de transa. Sola añt ꝗfirmatio simpl̃r facta non vz nisi ꝑbaret certa scientia quã sentiunt nõ posse ꝑbari nisi ex bis q̃ ꝗtinent in ipsa ꝗfirmatione, qõ est bñ not. ⁊ tenuit consu-
13 lendo Frã. de are. ꝗsi. quod incipit Abñde. † Jtẽ si papa confirmat bñficiũ alicui collatũ ⁊ apponit illã cl'am supplẽtes oẽm defectũ de plenitudie potestatis, ista ꝗfirmatio opat vbi actus esset nullus ex defectu solẽnitatis nõ seruate. secus si eẽt nullus ex inhabilitate ꝑsone puta qõ qs esset excõicatus vel illegitime natus vel aliũ defectũ naturalẽ pateret, qz nullitas surgẽs ex tali capite nõ vr̃ sublata ꝼm Specu. in ti. de leg. ℔. nunc oñendo, ver. xviij. Idẽ si eẽt nullus ex defectu potestatis ꝗfirmãtis ꝼm Ant. de but. in. d. c. j. vel eius q primo fecit actũ qõ bñ no. iõ si papa ꝗfirmat statuta laicoꝝ nõ vr̃ ꝗfirmare illa quoꝝ defectus surgit ex inhabilitate ꝑsone q̃ est de iure diuino ẽt si sit cl'a de plenitudine &c. supplẽtes oẽm defectũ ꝼm ꝑfa. doc. in ꝗsil. ꝓdicto.
14 Añ ℵo eẽt cl'a ex certa sciẽtia eẽt mai⁹ dubiũ. † ⁊ iõ dispẽsatio obtẽta ꝯ statuta ꝗfirmata nõ vz nisi de ꝗfir. sit fcã mẽtio. c. constitutus. de rescri. ⁊ vide Arch. in. c. cenomanẽse. lv. dist. ⁊ tex est no. in cle. j. de re iud an añt alius citra papã vel iperatorem possit supplẽr defectus cõmissos circa ꝯctus vel iudicia. Spe. dicit qz nõ in. d. ℔. bñ facit glo. in. c. statu. de here. li. vj. ⁊ ideo legatus de latere nõ posset, que oia tene menti qz singularissima.

SVMMARIVM

1 Transactio an sit meritoria aut laudabilis.
2 Actor vincens ceteris paribus ad componendum promptior esse debet q̃ꝫ reus absolutus.
3 Litigans cum potentioribus concordiam capere debet, etiam si iustitiam foueat.

1 **Decimonono** quero vtrũ † trãsigere sit meritoriũ ⁊ laudabile, an ℵo secus, dicit Spe. in ti. de ꝓpara. iudi. in fi. pte scda qõ nemini expedit esse nimis prõptũ ad litigãdũ. scriptũ est. n. si qs voluerit tunicã tuã tollere ⁊ i iudicio tecũ ꝗtendere dimitte ei ⁊ palliũ. xiij. q. j. Apostolus dicit. Secularia iudicia si habueritis oino peccatũ est in vobis ⁊ vos ꝗtẽptibiles facietis, vt ibi. ⁊. xiij. q ℔. ex bis. ⁊ etiã vi

detur

detur vt p3. lxxxvij. di. per to. maxime añt ℔ nõ expedit clericis. xxiij. q. i. c. i. qz nemo deo militãs implicat se negotijs secularibus. ij. q. iij. ⁊ ex̃ ne cle. vel mona. c. i. in fi. cũ ℔ vix sine nota peccati valeat explicari de peni. di. v. c. qualitas. Hinc est qõ litigiosos ꝓhibet apostolus ordinari. vt. xc. di. p to. seq̃ qz multominus quenit religiosis. xvj. q. i. c. monachi. vñ ꝙsuluit Specu. vniuiqz bona fide qz pronior sit ad componẽdũ qz ad gtẽdendũ. vt. ix. di. p to. ⁊ c. fi. ex̃ de trãs. ⁊. v. q. ij. c. si primates. nã ⁊ litigãs q iurat ad pacẽ cũ primo nõ venire nõ ligaẽ tali sacramẽto. xxij. q. iij. c. q sacro. Dicit ẽt Jo. an. in titu. de ꝓpar.
2 in. in fi. in addi. † qz ceteris paribꝰ ꝓmptior dz esse ad ꝙpositionẽ actor vicẽs qz reus absolutꝰ. Pria. n. reqrit executionẽ. ij. nõ nisi forsan in expẽsis qñ i expẽsis actor essz gdẽnatꝰ, qz ergo executio quã petit actor põt impediri de facto vel multũ tardari p legitimas appellationes posset inuicẽ expedire ꝙpositio. ⁊ iõ dixi ceteris paribꝰ, qz si actor succũbẽs litigiosus ⁊ pecuniosus est ⁊ p appellationẽ fatigaturus est reũ absolutũ ⁊ maxime cũ ꝑ ipso actore q succubuit faciebat aliqua eqtas q̃ nõ suffecit in pũcto iuris pp aliquã solẽnitatẽ ommissaz vel vigorẽ nõ obseruatũ puta nõ insinuauit instrm vel simile, tũc enim iuste moneret̃ iudex ad ꝙponẽdũ. vt ibi latius. Idẽ dicit. d. Abb. in. d.
3 c. fi. de transa. ⁊ pp istud vidi ꝙsultũ p famosissimos doc. † qz lz qs foueat iustitiã tñ si litigat cũ potentioribus q ducerẽt eũ per anfractus iudicioz qz dz capere ꝙcordiã, ⁊ idẽ ỏt ꝙuenire prelatis ⁊ rectoribus ecclesiaz litigãtibus cũ potentibus. ⁊ subdit qz putat illũ peccare illo casu si nõ recipit ꝙcordiã ⁊ transac. cum dicto potẽte seu litigioso, intelligo qñ oibus circũstantijs ꝙsideratis bonus vir arbitraretur expedir ecclesie potius qz fiat cõcordia qz litigare, ⁊ hec sufficiunt in hac. q. bene faciunt que dicentur in seq. q.

❧ SVMMARIVM ❧

1 Cõpelli qñ quis possit ad trãsigendũ vel ꝙpromittendum.
2 Judex paci ⁊ quieti prouincie debet studere.
3 Judex ecclĩastic⁹ qñ possit suppleꝛ negligẽtiã iudicis secularis.
4 Compromissum suscipere quando sit laudabile.
5 Papa ⁊ Jmperator cogere pñt ad trãsigẽdũ ⁊ ꝙpromittẽdum.
6 Aduocatus qñ clientulum suum inducere debeat ad cedendũ siue componendum.

1 **Vigesimo quero vtrum** possit qs compelli † ad transigẽdũ seu ꝙpromittẽdũ, ⁊ qñ ⁊ a quo. gl. no. ⁊ Bart. in. l. furii. §. q iussu. ff. de his q no. infa. dñt qz iudex non põt cogere ptes ad trãsigendũ neqz ad ꝙpromittẽdũ in arbitratores qz Bart. dicit esse mẽti tenẽdũ. Adde qz ꝙpromissuz factũ iussu iudicis indebite ꝙpellẽtis ꝙpromittere in aliquẽ q bz iurisdictionẽ vel dignitatẽ est ipso iure nullũ. tex. est no. in. l. si qs ex ꝙsensu. ver si. qz is. ꝑm vnã lec. de epi. audi. ⁊ Bal. no. ibi ℔. subdit̃ p bar. post gl. in. d. §. q iussu. qõ nõ põt qs cogi ẽt ad pacẽ nisi forte p hoc qes populi inquietaret̃. tũc. n põt. ar. l. ꝙgruit. ff. ỏ offi. pfi. ⁊. l. eqssimũ. ff. de vsufruc. ⁊ in auc. de mã. prin. §. eos. de quo ẽt p Bar. in. d. l. ꝙgruit, ⁊ tũc qualiter fiat cõctus pacis. vide bar. in. l. de die. ff. q satisf. co. ⁊ idẽ sequunt̃ in. §. q iussu. Franc. de alberg. Bal. Ang. ⁊ Rap. Mod. ibi ⁊ Bal. in ti. de pa. tenen. §. si qs furatus. in vsi. feu. ⁊ ideo. d. l. eqssimũ. vbi subdit qõ qñ esset dissentio inter insignes psonas ex qua resp. turb. vt. l. si qs
2 ingenuã. §. in ciuilibus. ff. de cap. † qz iudex dz studere ad gñalẽ pacẽ ⁊ qtẽ puincie sibi ꝙmisse. vt. l. ꝙgruit. ⁊ hoc puto vex. audiui ꝙtigisse piculosas seditiões in multis illustribꝰ ciuitatibꝰ ex causis ciuilibus motis iter ciues potẽtes, ⁊ qz peius est inter fratres qbus nõ fuit accursuz. ⁊ ỏ his multa dicit Aristo. in. j. lib. polyticoz, dicit Pau. de ca. in. l. qdã estimauerũt. ff. si cer. pe. qz qñ iudex videt se nõ posse cãm expedire p sniaz vt dz põt suũ offm interponere ⁊ ptes ꝙpellere ad cõpromittẽdũ p illũ text. cũ si. qz intelligo subsistẽte ꝓbabili cã q̃ mouere debeat bonũ virũ habendo respectũ ad ea q̃ dicunt prefati doc. in. d. §. q̃ iussu. bene faciunt q̃ dicent̃. j. q. xxi. dixit ẽt do. Abb. in. c. cũ inter, r. de ele. in. iij. col. qz cã legitima ꝙpellẽdi ptes ad ꝙponẽduz in quolibet iudicio est qñ diu ptes litigauerũt ⁊ qõ est multũ dubia. nã tũc ẽt iudex seculi põt ꝙpellere ptes ad ꝙponẽdum vel
3 ꝙpromittendũ. ⁊ subdit † qõ negligẽtiã iudicis secularis in hoc poterit supplere iudex ecclesiasticus excõicãdo ptes nisi venerint ad ꝙcordiã, vt in. c. placuit. xc. di. p quẽ tex. sing. Ant. de bu. ⁊ Jmo. in. c. i. de mu. pe. dicũ qz qñ dubitaret̃ ỏ scãdalo pp litem diu ventilatã iudex põt ꝙpellere partes ad pacẽ ⁊ ꝙpositionẽ. qnimmo lz nemo possit regulariter cogi esse arbi. l. iij. §. tã et si neminem. ff. de arbi. tamen qñ esset tale litigiũ vñ verisimiliter dubitareꝰ de scãdalo possent consanguinei partiũ litigãtiũ cogi suscipe ꝙpromissuz ꝑm Bal. in. l. ij. ff. vbi pupil. edu. ỏ. Preterea recusans esse arbitrator tali casu peccaret vt hỹ. q. j. c. sicut. ⁊ tz Car. flo. in. c. pastoralis. de offi. dele. que ℞ba nota. sing. ⁊ iõ puto bene dixisse Bald. in. l. ex stipulatione. C. de sen. vbi voluit qz ptes nõ sunt cogende ad ꝙpromittẽdũ in arbitratorẽ si timeretur scandalum. nam immo sunt cogende ex causis predictis. est enim trãsactio pax quedã que fieri suadeꝰ. vt dixi. §. in prefatione huius opis. ⁊ sicut potest fieri trãsactio ẽt die feriato in honorẽ dei. vt. l. dies festos. C. de fer. ibi trãsactiones loquant̃ ita põt ferri laudũ p arbitratorez dicta die, vt per Bar. ⁊ doc. l. fi. C. de ꝙtraben. em. ⁊ doc. in. c. qntanallis. ex̃ ỏ
4 iur. iur. qõ no. † Fateor tñ qz lz quo ad deum sit meritorium suscipere ꝙpromissum in se pro cõcordia inter litigantes, vt predixi. quo ad mũdũ tñ affectare in se fieri ꝙpromissa ⁊ illa accepta re sepe ẽ attribuẽdũ simplicitati. vt dicit gl. no. i auc. vt differẽtes iudices. post prin. super verbo quentum. ⁊ eo casu qñ aliqs suscepit compromissum ⁊ laudauit vt arbitrator si bona fide ꝯ iustitiã tñ laudauit vtrũ ⁊ qñ teneat̃ in foro cõsciẽtie. vide Cy. elegãter post Pe. in auc. hodie. C. de iudi. Judex añt lz ab initio qñ sibi sunt ignota iura partiũ debeat laborare p cõpositiõe post qz tamen videt ius clarum vt qz iam est in cã conclusiuz ⁊ cognoscit qõ dz pronuntiare ꝑ altera parte nunquid debeat illam inducere ad componendũ. Spe. in preal. loco reliquit hoc dispurandũ a curiosis. sed Ant. de but. ⁊ Jmol. in. d. c. j. de mu. pe. dicũt qz post qz sibi liquet ỏ cã nõ dz suadere, ⁊ abstinere dz a tali ꝙpositione. nõ enim posset suadere cum bona ꝙsciẽtia, qz esset de iure vnius alteri dare sine causa nisi forte videat expedire parti iustitiam fouenti ex aliqua cã, puta qz lis possit multum protelari per appellationes. nã posset tunc persuadere actori ⁊ etiam reo qz velit potius transigere quam diu sic litigare, vt. d. c. placuit. ⁊ no. glo. in. d. l. eqssimũ. ⁊ Joan. and. in ad
5 di. sup ti. ỏ ꝓpara. iud. ⁊ tz Abb. in. d. c. fi. de tran. † Adde ẽt qz lz iudex regulariter non possit cogere partes ad transigendũ aut ꝙpromittendũ aut ad ꝙcordiã vt dictum est, papa tñ aut imperator posset cogeꝰ in materia in qua habẽt plenã administrationẽ. vt hỹ in. d. c. cũ inter R. de elec. ⁊ c. cũ pridem. de pac. qnimo iudex seu officialis q videt aliquos rixari ⁊ nõ teirponit se põt ab officio remoueri ꝑz Pe. quẽ seq̃t Cy. i. l. si seruus. C. de nox. ⁊ bal. in. l. i. §. qes. ff. de of. pfe. vr. Adde pdictis qz iter alia picula qbus sepe irretiunt̃ aduocati illud est primũ qñ inducat ptem suam ad transac. quã scit iniustam fouere cãm. consulit enim tunc vt alienũ accipiat, vnde ipse aduocatus tenetur ad restitutionem qz qui cãm dãni dat. vt in regu. iur. dãnum. ⁊ i. l. inde neratius. ff. ad. l. aql. ⁊ tz Albe. in. l. i. de vsufru. dicit etiã
6 beatus Tho. ij. ij. qõ. lxxi. qõ † aduocatus si in pgressu viderit causam sui clientuli iniustam dz eum cuius causam agit inducere ad cedendum siue ad ꝙponendũ siue aduersarij dãno, ⁊ hoc aduocati plerũqz negligunt. Ue tamen eis qz in die indicij de his ⁊ alijs reddituri sunt rationem. dixi. xij. parti. qbus implicant̃ aduocati in trac. de aduo. q. iij. vbi oino vide.

❧ SVMMARIVM ❧

1 Statutum vel decretum compellens ad compromittenduz an sit fauorabile vel odiosum.

1 **Vigesimoprimo quero** virum † statutũ vel decretuz superioris ꝙpellens ad trãsigendum vel compromittendum sit fauorabile vel odiosum. Bar. in. i. consti. C. §. hoc igit. disputat de validitate dicti statuti ⁊ sentit qz lz sit exorbitans a regu. iu. tamen sit fauorabile qñ ad bonum finem vt parcatur simplicibus ⁊ non oriantur dissentiones ⁊ non cogit compromittere de rebus liquidis puta de quibus apparet instrm publicum vl sententia. ⁊ idem sequit̃ Bal. ibi, ⁊ plures rationes assignant ambo referentes ad hoc. idem sensit Bar. in. l. ambitiosa. col. vj. de decre. ab or. fa. Idem firmant Bal. Pau. de cast. ⁊ Mod. de. in. l. qui se patris. C. vnde li. ⁊ Mode. dicunt in. c. qõ clericis. de foro cõpe. Bal. añt in qsi. qõ fecit apud ciuitatẽ Astensem sentit illud odiosum ⁊ stricto modo intelligendum qõ admitterem qñ cogerer ad ꝙpromittendum de rebus claris ⁊ indubitatis, alꝰ puto qz sit fauorabile, vt in. d. lo. videꝰ potestis.

SVMMARIVM

1 Statutum transactionē prohibens an sit validum.

Vigesimoscōo quero

1 vtꝝ statutū phibens fieri trāsactio nē gnalr vel aliquo casu valeat. Rn̄.q si qdē statutū vniuersaliter phibet trāsactio. z qpromissa z facta dicat nō valere, hoc statutū videt validū qm̄ qpromissa z trāsactiones sunt ō iu. gētiū. vt dixi. s. q. v. igit nō vz phibitio gnalis vt insti. de iu. natu. gē. z cini. §. fz nālia. z l. manumissiones. de insti. z iur. z no. in. l. i. ff. de qsti. prin. z p Bar. in l. oēs populi. q. iij. prin. ff. de inf. z in. Jtē impedit publica quies z publica vtilitas vt colligit ex multis iurī. s. allega. q. xix. q. xx. z p doc. in locis allega. in qō. prece. z ita vidi ōterminatū p quēdā Mod. Perusi. in quodā tractatu de arbi. si vero statutū aliquo casu phiberet trāsigi vl qpromitti in quo alias licebat de iu. cōi tūc puto valere z suffricit p rōe volūtas. l. i. §. pueritiā. ff. ō post. z ibi p Ang. in fi. z i. l. pspexit. ff. q z a q. z l. oēs populi. z l. trāsigere. C. de trāsa. z p bal. in l. legē. xij. tab. C. ō le. here. bñ faciūt q̄ dicta sunt. s. q. ix.

SVMMARIVM

1 Juramentum de non transigendo an sit seruandum.
2 Jurm excludēs id qp est de gne bonoꝝ seruari non debet.

Vigesimotertio quero

1 †vtrū iurm ō ñ trāsigēdo sit seruādū, vr qp nō qñ ex obseruātia. d. iurī impediret pax cū prio nā litigās q iurat ad pacē cū primo nō venire nō tenet illud iuramētū seruare. xxij. q. iiij. c. q sacro. dixi. s. q. xix. z sentit Bal.
2 in l. si ad excludēdū. C. de re. cre. vbi. d. †qp iurm nō est seruādū qp excludit illud qō est de gne bonoꝝ puta si iurat nō doctorari vel nō facere aliqō op laudabile. istō. n. iurm excludit bo. mores iō ñ ē obligatoriū ꝛz eñ vbi vide latī no. ō multis. q. simil.

SVMMARIVM

1 Contractus alias phibitus an possit iniri per viam transactionis, qpromissi, seu arbitramenti.
2 Alienare p viā trālactiōis qñ possint hi qbus pmissum est.
3 Judex resistere ꝺz fraudibus palliatis per hos qui litem compromitti procurant.

Vigesimoquarto quero

1 vtrū †, ꝯctus als phibitus iniri possit fieri p viā trāsactionis, aut qpromissi z arbitramēti. Nec. q. pēdet ex bis q̄. d. sunt. s. q. vij. z. viij. vbi in effectu fuit dcm̄ qp phibitus alienare nisi seruata certa solēnitate simlr nō pōt trāsigere nisi illa solēnitate seruata vt ibi dcm̄ fuit z similiter nō pōt qpromittere in arbitratorē nisi eadē solēnitate seruata, vt ibi dictū fuit, z plene p Bar. in l. i. C. si aduer. trāl. est ēt vi-
2 dēdū de mā in l. si p fundo. C. de transac. †Illud est notā. qp illi qbus est pmissum alienare per viam trāsactionis facte tanqꝫ ō re dubia vt habetur in l. imperatores. z l. nulli. ff. ō trāsactio. z l. pses. C. eo. titu. z dixi. s. q. vij. ita demū pūt illud facere si lis pēdebat vera, secus si ficta lis esset. l. cū hi. §. si cū lis. ff. de trāl. et ibi p Bar. z p Jnn. in si. in. c. grauius. de depos. lex em̄ nō vr assistere illis actibus nec de illis loq q finguntr a partibus, ꝛz q vere fiūt. vt. d. l. cū hi. §. si cū lis. de trāl. z ibi p Bart. dicit do. Frācis. de alberg. nec pmittit p obliquū qō est directo phibitū z trāsactio sup lite ficta nullius est momēti. vt. d. §. si cū lis. colligit Ang. dicēs qō ille text. est vtilis p pupillis quoꝝ tutores aliquando fingunt lites vt habeant materiam transigendi qō
3 no. vnde dicit ibidem do. meus. † qō indices debent resistere fraudibus quas palliant illi qui volunt facere compromitti litē que fm formam statutoꝝ non esset committibilis. narrant enim. l. petitione rem aliter qꝫ in veritate sit vt sic attenta facie petitionis res pnūtiet cōpromittibilis iuxta no. in. l. cū quedā puella. §. quoties. ff. de iurisdi. om. iudi. debet enim bonus index resistere z pnuntiare, ita qō fraudi nō sit locus vt per eum ibi latius in. d. §. quoties. vnde vidi quandoqꝫ iudicatis fieri debere compromissum fm petita hac declaratione adiecta qō in dicto compromisso nihil includatur quod ex forma statuti cōpromissum iubentis non fuisset qpromittendū probatur iste modus pnuntiandi ex dictis Barto. in l. si quis libertatem. ff. de pe. be.

SVMMARIVM

1 Transactio inter aliquos facta quando alijs preiudicet.
2 Obligatio naturalis z ciuilis fideiussoris, obligationem qcernit rei principalis.
3 Exceptio que principali pdest, fideiussori ēt pdesse debet.
4 Trāsactio q̄ fit cū herede vero nec nocet nec pdest hrdi ficto.

Vigesimoquinto quero

an z qñ trāsactio facta iter
1 aliquos preindicet alijs. †dom est qp regltr pdest z nocet trāsigētibꝰ tm̄ z eoꝝ successoribus nō antē alijs. l. inrisgentiū. §. ante oia. ff. ō pac. z l. z heredi. §. nos añt. cū seq. eo. ti. Trāsactio añt facta cū principali pcrigit ad fideiussorē, ꝛz fideiussor esset prꝰ qdēnatus z snia trāsisset in rē iudicatā. p trāsactionē ergo factā cum reo principali minus obligato qz nōdū qdēnato liberat fideiussor magis obligatus, qz iā qdēnatus. tex. est no. in. l. si fideiussor. ff. de trāsa. vnde do. meus ibi mirabiliter infert z dicit nō inueniss ab alio qō vbi reus principalis est nāliter tantum obligatus cui naturali tantum potest accedere fideiussor, vt. l. prima. z l. marcellus. cum si. ff. de fideius. qui fideiussor obligatus sit naturaliter, z ciuiliter si postea reus liberat se p pactū de nō petendo factum in rem tollitur non solum naturalis z ciuilis fideiussoris z tamen per pactum proprium fideiussoris non tolleretur nisi naturalis sua z non ci. l. si vnus. §. pactus ne peteret. ff. de pact. cum simi. quod videtur sibi mirabile. z rationem pu-
2 tat esse †qz obligatio fideiussoris naturalis z ci. respicit obligationem rei principalis z super ea requiescit z repausat vnde tollitur tota licet sit natu. z cini. z sic potentioꝝ sicut videmus in si. in. d. l. si fideiussor. z sic consequitur fideiussor per pactum factū reo illud qō non consequeret per pactum factum sibi. h. d. ibi do. me. Adde quod istud idem dixit prius Buil. de cu. apte qp ēt reperi tenere Bal. in vna lec. sequēdo Buil. z alleg. p casu. l. stichū. §. fi. z l. cū qs. §. fi. ff. de solu. idem ēt tenuit post Buil. Ange. ibi dicens qp pro. d. opi. Buil. est casus in. l. iiij. iuncta gl. ff. de rei vē. super ver. liberari. z. d. l. stichū. §. fi. z in. l. an inutilis. in fi. ff. de accep. idem tenet in. d. l. fideius. Paul. ō cas. sequendo Buil. z Ang. qō dicit esse no. qz pulchrum z subtile.
3 Subdit idem doc. qō ille tex. sing. probat †qp exceptio qpetēs principali prodest fideiussori ꝛz inceperit cōpetere post qꝫ fideiussor fuit qdēnatus z snia trāsiuit in rem iudi. z subdit qō si nō haberemus illū tex. esset valde dubiū, qz sicut nō pdest fideiussori transac. facta secū post qꝫ snia ꝙ eñ lata transiuit in rez iudi. vt in. d. l. ver. si tñ multominus videbat sibi pdesse trāsactio facta cū principali. cuius ꝙriū ibi determinat. s. qp illa transf. facta cum principali non qdemnato vz z prodest fideiusso. z tñ facta cum fideiussore non valeret, qz quoad ipsum lis erat finita qō p
4 pe. no. †Transactio vero facta cū putatiuo herede nō pdest, nec nocet heredi vero. l. debitor. ff. de trāsac. vbi de hoc plenius p doc. an añt trāsactio facta cū herede q vendidit hereditatem vel q ex trebelliano restituit pūdicet emptori, vel fideicōmissario. vide in. l. venditor. ff. de transa. p doc. Jtē an qpromiss. factū p heredē ante restitutionē hereditatis afficiat fideicōmissariū, z qñ. vide in. l. cū hereditas. ff. ad treb. z ibi per doc. z dixi. s. q. vij. qñ vero transa. esset facta inter heredē scriptum in testamēto z legitimū prētēdētē hereditatē ab intest. an afficiat creditores, vel legatarios aut aliū tertium. vide in. l. controuersia. ff. ō trāl. p do. in. d. l. fi. C. de pe. be. Alia multa pertinētia ad hanc questio. colligere potes ex dictis. s. questio. vij. z ex dictis doc. in. c. auditis. de prescrip. z. l. etiam si in rem. z. l. creditor. ff. de iureiurando.

SVMMARIVM

1 Alienare prohibitus an z qñ transigere valeat.

Vigesimosexto queritur

an z qñ phibitus alienare sit prohibitus transigere. †Pro claue huius. q. solet allegari. l. si fundo. C. de transf. vbi singulariter phat qp si ex cā transactio. res dimittit apud possessorē tanqꝫ sua nō dicitur alienari. si vero tanqꝫ actoris tūc aliter. vez qz istud posset habere multa capita, vide post doc. ibi Bar. in. l. si quis aliam. ff. de solu. z Bal. in. l. si inter suos. cōi diui. z in. c. i. de qsto. inuestit. inter do. z alium de beneficio. z doc. in. l. nulli. ff. de transf. z pro maiori pte colligitur ex dictis. s. q. vij. viij. ix. z. xiij.

Summarium

SVMMARIVM

1 Sententia ꝛ transactio an ꝛ qñ ꝫ transactionem valeant.
2 Supplicans principi pro sententia retractanda que trãsiuit in rem iudicatam, impetratis caret ꝛ incurrit infamiam.

Vigesimoseptimo quero an rescriptũ vel snia, vel
1 transactio valeat. †De snia ꝛ de trãsanctione ꝫ prece. trãsa. hꝫ in l. si diuersa. C. de transa. ꝛ dixi. ſ. q. ix. p rescriptũ añt principis non rescindit legitima transactio. vt. l. causas. C. de transac. nisi sit adiecta clausula nõ ob. vt ibi not. qualis añt debeat esse dicta clausula ꝛogatoria, vide Bar. in. l. fi. C. si ꝗra ins, vel vti. publi. in extrauagan. ad reprimen. sup ver. nõ obstãte. ꝛ Bal. in. d. l. fi. ꝛ i auc. inter lib. C. ꝛ test. ꝛ cano. in. c. multiplici. de ꝛ ci. ꝛ in. c. j. de excess. prela. in. vj. ꝛ Moder. in. c. i. de rescrip. ꝛ adde quod sicut non valet rescriptum contra transaction. vt. d. l. causas. ita nec contra sententiam. l. fi. C. sentẽ. rescind. non
2 pos. vnde tex. no. in. l. fi. C. vt lit. pendẽ. dicit †quod ille qui supplicat principi vt retractetur sententia que transiuit in rem iudi. ꝛ iterum reuideatur non solum caret impetratis, sed ẽt incurrit infamiam. quem tex. semp tene menti qz vt dicit Paul. de cast. panci aduertunt ꝛ posset esse magni effectus, qz si infamis est ergo incurrit preiudicia de quibus in regula infamis de re. iur. in. vi. ꝛ semel vidi de facto in ista ciuitate ꝛ obiectum impetranti de illo text.

Vigesimooctauo quero an renocata trãsactiõe cẽ
seatur renocatũ iuxm sup ea appositum. rñdeas vt hz in. c. qsti tutus. extra de transac. per Bo. in. c. i. de iureiur.

SVMMARIVM

1 Statutum de transactione loquẽs prohibendo aut alias disponendo, de qua intelligi debeat transactione.
2 Arbitramentum non continetur sub statuto disponente de trã sactione.

1 **Vigesimonono quero** †si statuta loquã
tur de transactio
ne illã phibẽdo, aut aliter disponẽdo de ea, de qua transactione intelligetur. puto qꝫ intelligatur de transactione ppꝛie ꝛ stricte sumpta de qua dixi. ſ. q. i. qz statutum dz ppꝛie ꝛ stricte intelligi. l. iij. ſ. hec verba. ff. de neg. ges. ꝛ l. qstitutionibus. ff. ad munici. cum si. ꝛ per Bar. in. l. omnes populi. ff. de iust. ꝛ in. q. vi.
2 princi. non includet ergo transactio largo mõ sumpta †puta arbitramentuz de qua dixi. ſ. q. iij. nisi iam esset a partibus postꝫ fuit latum explicite acceptatuz, cũ tũc vim habeat ꝓpꝛie trãsactionis vt ibi vide. Esset ẽt ponderandum nunquid tale statutum sit fauorabile, vel odiosum propter not. in regu. odia. de re. in. in. vj. Item esset aduertendum nunquid ratio contenta in dicto statuto eque milꝛaret in transactione impꝛopꝛia sicut in ꝓpꝛia sumpta. tunc enim vtrum fiat extensio ad eam, recurrendum esset ad regulas ꝛ fallentias quas ponit Bar. in. d. l. omnes populi. q. vi. circa partem interpretationis extensiue ꝛ ibi late dixi.

SVMMARIVM

1 Aduocatus salarium sibi conuentum an possit petere, ipso inscio per transactionem sedata lite.
2 Discipulus q quenit dare cẽtũ magistro cum ab eo institutus cam apud iudices oꝛasset ꝛ vicisset, si nolit causas recipe discipulus, ꝛ magister cũ eo litẽ ingressus vincat euz, an teneatur ꝛ qd replicare possit discipulus, siue victoꝛ.

1 **Trigesimo ꝛ vltimo quero** †an ad
nocat⁹
possit petere salarium conuentum ꝓ victoꝛia, lite postea sedata ꝓ trãsactionẽ ipso inscio. Bal. in. l. i. C. de inffra. q. v. dicit qꝫ aut cliẽtulus transegit culpa ipsius clientis ꝛ fingitur aduocatus vicisse, aut trãsegit bono qsilio ꝛ fingitur succubuisse. aut sumus in qdã incidẽti, qz nescimus an prudẽter, vel imprudẽter fecerit, tũc dicit qꝫ aduocatus nõ dz aliqd qseq ratione victorie sed solũ rõne simplicis patrocinij qz de futuro incerti sumus. l. qõ debeꝫ. ff. ꝺ pe. nõ ob. qõ ꝓ aduocatũ nõ steterit qz in istis ago
nisticis ꝛ casualibus nõ sufficit dicere nõ steterit ꝓ me vt no. i. l. j. execution. ſ. fi. ff. de ✠. ob. ita dicit Bal. cui adde qꝫ hꝫ post gl. l. fi. ff. mã. ꝛ ꝓ Pilleũ. q. lij. ꝛ Spe. in ti. de salari. ſ. seqꝫ. ✠. sed pone. ¶ Tandẽ posset ẽt inseri ꝟ. q. illa q ibi apud multos indissolubilis est quã ponit Bellins li. vj. c. i. ꝛ hꝫ in Spe. histo
2 riali lib. iiij. c. lv. que fuit talis. †Discipulus quenit cũ magꝛo dare sibi cẽtũ ducatos die quo primũ ab eo institutus, cam apꝺ iudices oꝛasset ꝛ vicisset. cũ discipulus ia esꝫ valde peritus cãs nõ recipiebat ne solueret illa cẽtũ. vnde magister litẽ cuz eo ingressus est ꝛ ꝗtestatus est ꝛ concludebat ꝫ discipulũ hoc mõ, si vicero te in ꝟ iudicio necesse habebis soluere ꝓp sniam, si vero viceris tu oportebit soluere ꝓp pactũ. Sz eꝫ discipulus retoꝛquebat in eũ dicens, si vicero ꝛ sim absolutus iaz sum tutus ope snie. si vero succubuero me tuebiꝫ pactũ inter nos quentũ. Referunt predicti in dictis lo. qꝫ dicta qõ tãꝫ indissolubilis ꝓ iudices coꝛã qbus pẽdebat fuit diffusa in longins tps, sz Jo. an. in addi. Spe. in titu. de salarijs parte prima. in. ſ. sequit. in addi. que incipit ꝓposito congruit, ꝛ in titu. de appel. pte. ij. ſ. fi. i fi. dixit cãm posse diffiniri ꝓ regulã, cũ stat ꝓ eum. de re. iur. in. vi. ꝛ p. l. inre ciuili. ff. de qdi. ꝛ demon. cum si. ¶ Jam succido banc telam transactionum quã oꝛdiri ceperamus. Instat enim tps feriaꝝ paschaliũ, ꝛ qfessionũ, qfiteoꝛ me in ista materia difficillima transactionũ non adhibuisse diligentiam vt quenisset ꝓp infinitas occupationes quibus distractus fui. Tranũgo igitur vobiscum vt si quid bene dictum in hoc opusculo inuenitur, illud tribuatis omnipotẽti deo, qꝫ vero inepte ꝛ imꝓfecte, illud fraterna charitate emendetis ꝛ suppleatis.

FINIS

Tractatus solennis de Constituto Illustrissimi doctoꝛis domi. Bald. de Ubaldis, de Perusio.

SVMMARIVM

1 Mercatoꝛ qꝫ recipiat a me Lugduni centum flozenos ꝛ occasione cambij faciat mihi dare Rome. xc. nũqd sit licitum.
2 Mercatoꝛ qstituit se solutuꝝ fundum ꝛ si nõ solueret qstituit se solnturũ decem, qualiter intelligaꝫ si non soluerit.
3 Existens Rome si qstituto me solutuꝝ Capue, vtrum creditoꝛ debeat ire Capuam, vel mittere ad recipiẽdum solutionem.
4 Constitutum nunquid ꝓ generalẽ nuntium possit fieri.
5 Institoꝛes an possint dñm obligare ad penam.
6 Verba ista in bis apposita, dabitis illi plenã fidẽ, qd opent.
7 Scriptura hois lz semp vigeat, nõ tñ semp homo consentit.
8 Mercatoꝛ quis dicatur.
9 Mercatoꝛes ꝛ alij artifices an possint inter se facere statuta.
10 Cõsules mercãtie qui inrãt seruare statuta mercãtie, nũqd obligent ad plurũ si nõ seruãt statuta que qtinẽt id qꝫ ius cõe. Statutum qꝫ ꝫ scripturas mercatoꝛum non possit opponi exceptio prescriptionis an valeat.
11 Mercatoꝛes vtrũ possint statuere qꝫ pater teneatur ꝓ filio. Mercatoꝛes nõ ꝓnt statuere ꝫ ius publicũ totius ciuitatis.
12 Statuto mercatoꝛum quo cauetur qꝫ qtumaꝝ habeatur ꝓ cõfesso quomodo intelligatur.
13 Diuisionis beneficium qõ qpetit pluribus fideiussoꝛibus, competit pluribus qstituentibus ꝓ alio.

Via sum aduocatus artis lane ꝛ mercatoꝝ iõ breuẽ summã qponẽdã duxi sup mã qstituti ꝛ qstituẽdi que ppꝛie respicit artem mercatoꝝ. Ipsi enim magis vtunt hac mã ꝗꝫ aliquod hominuz genus, ꝛ hec materia diuiditur i septem partes. Nam primo queraz circa res. Scdo circa tps certũ cõuentionale. Jtẽ tacituz legale, ittez circa qditionẽ. Tertio circa locũ. Quarto circa cãm. Quinto circa psonã. Sexto circa formã. Septimo ꝛ vlt. subdã qs ppꝛie dicatur mercatoꝛ. ¶ Redeo ad primũ nũqd sit hoc licitum videlicet qꝫ †mercatoꝛ recipiat a me in hac ciuitate cẽtũ floze. ꝛ
1 occasione cãbij faciat mihi dare in ciuita. Neapo. xc. ꝛ videt

q̄ sic. Ꝫ enīz nō est vsura, sz pīculi p̄cīū, dūmō nō nimis excedat modū. Sz ꝑm gñalē q̄suetudinē mercatoꝝ vt. ff. ó nau. feno. l. pīculi ꝛ inris fictione dādo mihi literas, vel q̄stitūēdo se solutū Neapo. nō dī min⁹ se q̄stituisse, ꝛ sic ista cābia pmissa sunt vsq̄ ad q̄dignū vel parū. s. ¶ Scdo q̄ro circa tp̄s crtū an possim cō stituere p̄ nouē p̄sentibus. x. vsq̄ ad annū, vī q̄ sic vt ex ó do. int. vi. ꝛ vxo. c. p vestras. Jn q̄rīū est ver q̄ illud dī p̄sentatiū tp̄is ꝛ cū vsura vt. ff. e. l. bacten⁹. §. fi. nō ob. c. p vestras, q̄ ibi lo q̄r rōe licite negotiationis q̄ p̄ueniebat lucrū nō rōne tp̄is.

¶ Tertio q̄ro circa tacitū tp̄s qđ est. x. die. inter p̄sentes, vt l. pmissor. ff. e. inter absentes arbitrio iudicis, vt. l. q̄tinu⁹. §. cuz ita. ff. de ver. ob. nūqd p lapsuz istius tp̄is p quē q̄stituit se solutū mercator imediate sit in mora, vī q̄ nō, q̄ istud est iniūctū in bñficiū, ꝺ nō q̄uertit ad odiū. q̄rīū tz gl. ff. e. l. si duo. fac q̄ no
2 ta. ff. so. ma. l. si mora. ¶ Quarto circa q̄dōnē q̄ro mercator ꝺcō stituit se solutū fundū ꝛ si nō solueret q̄stituit se solutū decez qualiter intelligat si nō soluerit. rn̄deo si fuerit in mora solnēdi, vt. ff. e. l. si duo. in fi. nūqd aūt q̄stituto nudo pacto possit appoñi pena, dic qđ q̄ztū ad penā nō sufficit nudū pactū, vt. ff. e. l. titius. sinaūt interuenerit stipl̄o, tūc aut fideiussor possz esse detrioꝛi loco q̄ꝫ p̄ncipalis pp moꝛā, vt. l. cētū capue. ó eo q̄ ce. lo.

Modo venio ad locū, ꝛ q̄n locus sine vlla determinatione ponit, ꝛ tūc ad ius cōe refert, vt. l. si duo. ff. e. ꝛ iō si in ista ciuitate sit q̄stitutū inter duos Senēses nō poterit q̄stituēs Ꝫ q̄uenīri si isti mercatores sint aduene, vt. l. heres. §. j. ff. de iudi. no. p Bȳ. in. l. ij. de bo. auto. iu. pos. sinaūt esset p̄missor residens vel q̄rsans, vel nō cito recessurus posset q̄uenīri, vt no. ff. e. ti. l. eū q. §. j. Ꝫ aūt patere pōt ex q̄litatibus p̄sonarū, aut est appositus locus ꝺterminato mō ꝛ ille inspicit, vt. ff. ó sol. l. q̄ro. de ✠. ob. l. q rome. §. calimachus. de act. ꝛ ob. l. traiectitie. §. ó illo. aut est appositus loc⁹ in volūtate vel in electiōe creditoris ꝛ eligere pōt dūmō ibi inueniat debitorē, vt. ff. depo. l. lucius. q̄ est ad Ꝫ notabilis. ¶ Scdo circa locū q̄ro si q̄stituo
3 †existēs Rome me solutū Capue vtrū creditor ꝺbeat ire Capuā, vel mittere ad recipiēdū solutionē, ꝛ dico q̄ sic, alias ꝺbitor nō esset in mora. ff. eo. l. itē illa. l. labeo. de nau. feno. ꝛ iō sup Ꝫ creditor dz q̄ficere instrūm. ¶ Venio ad cām ꝛ q̄ro qđ si q̄stitutū est factū ex falsa cā quā q̄stituēs q̄fitet esse verā, rn̄deo falsa cā apposita in antecedētia, vel q̄ña erroꝛis. i. q̄stituti p erroꝛē nihil opaꝛ, vñ ꝯctus inalid⁹ nō q̄firmaꝛ p q̄fessionē erroneā vt. ff. e. l. fi. sz dubitaꝛ quid si nō p erroꝛē, sz ex sciētia rn̄deo si qđ nulla p̄cessit obligatio, vt domū, si aūt p̄cessit, sed est elisa p exceptionē agit ex veteri cā nō ex donatione nec de q̄stituto, q̄ vī exceptionē donare. i. ex cā donationis nō rē vt. l. si maritus §. si qs. ꝛ l. hactenus. §. si quis. ff. e. Jtē circa cām q̄ro an si post q̄stitutionē. j. cā elidaꝛ desinat q̄stitutū, rn̄deo aut ibi elisio inferꝛ in veteri actione ꝛ in q̄stituto ꝛ elidit vtrūq̄, puta pactū ó nō petendo, aut inferꝛ solū in veteri nō in nona vt puta p̄scriptio ꝛ non elidit q̄stitutū. ff. e. l. item ill. §. adȳcitur.

4 **Venio ad primū** ꝛ quero. j. ó p̄sona nūtij †vtz p gñalē nūtiū possit fieri q̄stitutū pone. n. ita repit in qđā instr̄o facto talē nūtiū meū ad cōstituēdū cū q̄cūq̄ p̄sona dans ei arbitriū loquēdi qcqd velit in p̄sona mei. dicit Bar. q̄ nō vz Ꝫ mādatū qz de esse nūtij est q̄ habeat formā specificā, vt in. l. multū. C. si qs alteri vel sibi, ꝛ ff. eo. l. 3. ꝛ ibi p Bar. ipse idē innuit q̄rīū. ff. de fideiuss. l. nūcius. ꝛ melius, qz sicut se hz litera sic nūcius ꝛ sufficiunt litere gñales, ar. ff. de insti. l. qcūq̄. §. sz cū fullo. qđ intellige. vt. j. dicā. ¶ Jtē circa p̄sonā quero vtrū discipulus q̄dēdo vel q̄stituēdo obliget magistrū suū, tota die videmus in discipulis sutoꝝ qđ portant ad camerā seu apothecam pannū deinde vēdunt vel pignoꝛāt, an dns camere teneaꝛ. breuiter ꝺm vī q̄ si discipuli vt discipuli nō habēt aliud mādatum qđ nō obligant magistrū seu dnz iste est casus notus in. d. §. cū fullo. tñ si q̄sentienti magistro cōsueuit negotiari in bnins apotheca p Ꝫ q̄stituit institor ꝛ tenetur magister ar. ff. q̄ cū eo. l. titianus. ¶ Quero ēt circa p̄sonaz
5 an bi institores †possint dñm obligare ad penam. dic quod sic si sunt pene ex nā contractus, secus si extra naturā, primum fallit in officiali fisci qui nullam penam p̄mittere potest, vt. l. si p̄curator. §. i. ff. de iur. fis. vbi tex. est no. vnum ēt adde circa officiales publicos qđ nō possunt agnoscer bonā fidē ēt si bēant arbitriū ēt si illa bona fides sit q̄iuncta obligatiōi. Vñ nō pñt solnere eg̃tate capitis sui vnū r̄ūmum, ar. ff. de solu. l. si is cui. §. flauius ꝛ q̄ no. p Bar. in. l. ij. §. Ꝫ verba. ne vis fiat ei. Nō q̄ro circa literas mercatoꝝ vtrū iducāt obligationē, ꝛ dico q̄ sic duobus q̄currētibus. s. qđ mā patiaꝛ ꝛ qđ loquaꝛ dispositiue, vt. ff. e. l. lucius. secus si enūtiatiue, q̄ tūc p̄bant, sz obligāt. vt. ff. depos. l. publica. in fi. iō in. l. lucius. ff. de q̄sti. pecu. non obligatur institor, q̄ non p̄misit, sed solum confessus est ꝛ iste est intellectus illius. l. notabilis.

Quero an mercator possit reuocare literas anteq̄ꝫ solnaꝛ. dōm est q̄ si sint dispositiue nō possunt reuocari, secus si sint liter mādati, vt. ff. e. l. vtrū. §. vnde fal
6 sam. Quero vlterius de istis literis †dabitis illi plenā fidē qđ openꝛ ista verba Bar. ponit. ff. de fideiuss. l. lutius. ꝛ interdū dātur non solū litere sed sigillū, tu dic q̄ sic debent intelligi, dabitis plenā fidē ꝛ bonā fi. nō. n. oē qđ logꝛ credēdū est, sz si ad bonā fidē spectet id credeꝛ. Si ergo dicit aliqd verisimile vel vtile, mittendi credi pōt, arg. ff. de q̄mo. l. argētarius. sinaūt ptinet ad spoliandū dūm tūc nō ꝺz credi. ff. manda. l. creditori. in fi. facit. l. fi. §. qđ cū eo. Jste ergo litere intelligunt, dabitis plenā fidē. s. discreto mō. ¶ Queritꝛ mō hic de libris mercatoꝝ, repitꝛ in libro mercatoꝝ qđ ego debeo recipe ab eo decē que sibi mutuaui, vtrū iste liber ꝓbet ꝯ mercatorē. ista qō est dubitabilis. nā aut iste liber ē codex rōnū, ꝛ est quēadmodū liber auctēticꝰ publicus, q̄ mercatores gerūt quasi publice offm. ff. de eden. l. quero. §. nūmularios. ꝛ tūc huic libro creditꝛ quasi publice scripture nā p̄sumitꝛ de q̄sensu alterius partis hec scriptura facta ab ipso p̄cipio. ff. de edē. l. si qs ex argētarijs. §. rōnē. ꝛ §. seq. ꝛ ar. ei⁹ qđ no. in auc. de tabellio. §. nos aūt. ꝛ q̄ ita q̄suenit fieri, ar. ó fideiuss. l. fi. sinaūt ñ est codex rōnū, sz qđā simplex memoriale, tē adhuc idē tali rōe, q̄ Ꝫ scriptura sp logꝛ. Et iō sic si vna vox loq̄reꝛ oi tpe posz oi tpe assentiri vne voci ita ꝛ scriptura, hāc rōez ponit ipse. ff. de do. l. nuda ratio ꝛ vī rō multū pulchra. Tamen veritas est qđ lz scriptura legis sp loquaꝛ ꝛ semp
7 consentiat, tñ scriptura †hominis lz sp vigeat, nō tñ hō sp consentit. Sed q̄sensus attribuitꝛ p̄cipio. ꝛ ideo alius ex internal lo supueniēs nō pōt iungi cū p̄ncipio, q̄ nō est actus q̄tinuus vel quasi q̄tinuus qui regitꝛ in ꝯbendo, vt no. §. de do. l. nec pignorās. de sac. san. eccle. l. illud. de act. ꝛ ob. l. q̄sensu. ꝛ ideo iura inuenerūt organa q̄iungētia sensus vtriusq̄ partis. i. nūtium vel epistolā. de do. cā mor. l. inter moriis. in qōne ergo sua dico qđ istud memoriale non plus operaꝛ q̄ꝫ q̄fessio facta ad obligā dū coꝛā testibus parte absente. Fallit in vsurario pp eius delictum vt in. c. i. de vsur. in cle. ꝛ arg. l. quero. in fi. de edi. edic.

Sequitur videre de p̄sentia vtrū eqpareꝛ literis. ꝛ dico q̄ sic. si fiāt sub noie p̄sentis, alias nō. ff. q̄ iussu. l. i. §. si ratū. ¶ Seq̄r videre ꝺ forma. vbi scias q̄ si sic dico p̄mittis mihi p stipulationē decem ꝛ tu ex interuallo respondes non. valet vt constitutuz. ff. e. l. i. §. i. sed si nō apposuissem illud verbum p stipulationem, sed dixissem p̄mittis mihi. x. ꝛ tu dixisti ego deliberabo ꝛ rn̄debo cras si in crastinū tu rn̄des qđ sic, istud est q̄stitutū vel saltē pactū nudum, q̄ verba pariuntur ita intelligit qđ no. ff. de pact. l. iurisgentiū. §. sz cum nulla. ¶ Quid dices de ista forma, q̄stituo Titium p̄o me solutū ꝛ videt q̄ non valeat, q̄ promitto aliū daturum, veritas est qđ valeat, q̄ q̄n ad obseruantiam eius ad quod ego teneoꝛ promitto alium datū intelligit q̄ faciaz ꝛ curabo q̄ ille dabit tex. est in. l. qui antē. §. i. ff. e. ꝛ ibi p Bart. qđ
8 tene menti q̄ non est alibi. ¶ †Ultimo quero quis dicaꝛ mercator. q̄ vna mercantia nō facit mercatorē, sz professio ꝛ exercitium. Qua ratione credo in simili qđ ratione vnius actus quis nō dicatur p̄prie feneratoꝛ, vt no. ff. de tribu. l. i. in gl. ꝛ iō statutum qđ loqtur de scripturis mercatoꝝ nō habet locum i vna negotiatione. ꝛ vide Bar. in. l. legatis seruis. de lega. ij. ꝛ boc verum nisi banc vnam mercantiam p̄cedat professio seu matriculatio in matricula mercatoꝝ. Nā nomina dicta a p̄fessione acquiruntur profitendo nomina vero dicta a q̄suetudine vī ab vsu seu ab actū generalitate acquirunt vsu ꝛ exercitio non p vnicum actuz. Vñ nō dicit qs aleator lz semel ludat, nec meretricator lz semel delinquat, nec lector lz semel legat, ꝛ idē in similibus. Sed nomina que nō ꝺnominant respectu actū in genere, sed respectu vnius actus puta boc nomē homicidia. vel adulter verificatur etiam ex vno actu, vt ficut in se habent esse formale habeant esse nominis. facit. l. iij. C. de epis. audien.

Quero an mercatores †ꝛ alij artifices possint iter se facere statuta. ꝛ dic q̄ sic. ꝛ ista statuta sunt q̄firmata a iure cōi, ꝛ ideo non est necesse q̄ q̄firmentur per. l. municipalem, vt in auc. de fideiuss. §. fi. ꝛ est tex. no. Utrū aūt statuta mercatoꝝ valeāt in alia curia, ꝛ vī q̄ nō, q̄ ipsi nō p̄nt. l. imponere aliis officialibꝰ p̄sertim superioribus. Sz huic rationi rn̄detur qđ eoꝝ

statutū

statutū est ꝙfirmatū iure cōi. Unde ius cōe imponit legem nō ipsi mercatores, vt l.i.§.merito. de vete. in. enu. ⁊ ideo dñt docto. qđ si ista statuta mercatoꝝ respiciunt actus eoꝝ, vel fidem actoꝝ puta est statutū ꝙ mercator possit ꝙueniri ex nudo pacto vel ꝙ scriptura priuata mercatoꝝ facit plenā fidē. Mā istđ statutū vꝫ in quolibet foro, nedū seculari, ꝫ ēt ep̄ali vt not. in. l. ex ea. ff. de posth. nisi istud statutū referret se ad ꝓprios iudices solū. Uerbi gratia, si statutū mercatoꝝ diceret ꝙ ꝙsul mercatorū reddat ius ex nudo pacto vel qđ credat testimonio vnius legalis mercatoris, vel ꝙ nō admittāt exceptionē ꝑ scriptū mercatoris, tūc istud nō seruat in alio foro qz nō loquit in illo. si vero statutū eoꝝ respicit modū ꝓcedendi, puta est statutū eoꝝ cōsuetudine ꝙfirmatū ꝙ procedat de plano sine strepitu ⁊ figura iudicij istud nō vꝫ nisi in eoꝝ foro. vnde cozā potestate seruabit ordo iuris ꝑm doctri. doctoꝝ in. l. cūctos populos. C. de sum. trini. ⁊ fi. cath. ⁊. l.i. C. de emā. libe. ¶ Sed dubitat nūquid ꝙsules ꝛmercantie q iurāt seruare statuta mercātie obligent ad perirurium si non seruant statuta q̄ ꝙtinēt id ꝙ ius cōe. ⁊ vī qđ nō qz ista statuta non sunt ꝓprie statuta, vt no. in. c. i. de consti. li. vi. tu dic contra p tex. ff. ad mu. l. magistratus.

Quero nūquid valeat statutuꝫ

ꝙ ꝑ scripturas mercatoꝝ non possit opponi exceptio prescriptionis. ⁊ videt quod non, naꝫ hoc non potest fieri per pactum ergo nec p statutū vt no. C. de decre. decu. in rub. Jn ꝓrium qđ hoc possit fieri per pactum. ff. de edi. edic. l. quod si nolit. §. si qs breuiter dico quod valet statutum eoꝝ, qz possunt statuere aliter quam disponat ius commune per illum tex. Ad argumentū de pacto respondeo, vt no. ff. de iudi. l. nec ex pretorio. ⁊. l. quod si nolit. §. si qs. nō facit ad propositum, qz ibi loquit de quadā prouisione inducta in defectum prouisionis hominis cui renuntiari potest, secus in ea que est inducta mero odio negligentis, vt.
11 ff. de fideius. l. si quis post ꝗ̄. ¶ ꝛQuero vtruꝫ possint statuere quod pater teneatur pro filio. respondeo non, nisi filius mercator patri referat quesitum. ff. de eden. l. pretor. §. ij. ⁊ est ratio qz istud statutuꝫ est ꝑ insgentiū. Nō ob. gl. que ē in rub. ꝺ decre. decu. qz loquit in statuto ciuitatis non vnius collegij. Jtez non possunt statuere aliquid ꝙ sit naturaliter ⁊ euidenter iniustum. l. ambitiosa. de decre. ab ordi. faci. ⁊ no. C. que sit long. consue. l. j. ¶ Jtez non possunt statuere contra ius publicum totius ciuitatis, puta ꝙ in depositis mercatoꝝ non possit opponi exceptio banni. Jtem non possunt statuere inter alias personas eis nō subiectas nisi subijciant se foro submittēdo se vel agendo, naꝫ si agunt possunt ibidem reconueniri vi iuris cōis. vt in auctē. ⁊ ꝙñ. C. de sen. ⁊. l. si idem cum eodem. §. sed si mutuam. ff. de iuri. om. iudi. ¶ Sed quid si quis est matriculatus in diuersis artibus? rñdeo inspice artem in qua ꝙuenit, nā ad iudicē illius artis pertinet. ff. de leg. iij. l. legatis seruis. §. si vnus. ff. de tribu. l. ꝓ curatoris. §. si plures. si aūt est negotiū extra vtrāq̄ artem ad neutrā pertinet cognitio, sed ad foꝝ cōe potestatis recurrenduꝫ est tex. est no. ff. nau. cau. stabu. l. iiij. §. eo. modo.

12 **Sed pone qđ statuto** ꝛeoꝝ cauet ꝙ ꝙtumax habeat ꝓ ꝙfesso qūo intelligat hoc? Rñdeo per trinam citationez nec sufficit vna pro omnibus ꝓꝓ magnum preiudiciū qđ inde segt. ff. de iu. fisc. l. edicto. §. si tribus. ⁊ adde ꝙ quando sententia fert ex ꝙtumacia ops ꝙ in sñia fiat mētio ꝺ ꝙtumacia. ff. de iu. fisc. l. i. §. quoties. sciant ēt predicti consules ⁊ officiales ꝙ vnus officialis nō potest intromittere se de tpe alterius officialis. ff. de iu. fisc. l. fiscus. §. delatoris. item sciant ꝙ pendente contradictione coram eis non debent fulminare tenutas seu missionem in possessionē vt. ff. de iur. fisc. l. res. §. i. ⁊. ff. de re ind. l. a diuo pio. §. si super rebus. Jtem si mercator decedit sine herede succedunt ei in bonis q̄ bz ibi nō in alijs, ar. optimū. ff. de iur. fisc. l. diuus ꝙmodus.
13 ¶ ꝛJté bñficiū diuisionis qđ cōpetit pluribus fideiussoribus ꝙpetit pluribus ꝙstituētibus pro alio, vt in. l. fi. C. de cōst. pec. vbi q̄siui vtrum istud beneficiū diuisionis possit opponi in executione sñie. doc. tractant in. l. exceptionē. C. de ꝓb. sed hic videtur casus ꝙ sic. ff. de iu. fisc. l. bona. §. fi. ꝫ quid si ꝙstituti me soluturuꝫ id qđ erat relictum in testō Titij, demū Tius testū reuocauit an teneoꝝ? dic ꝙ nō. ff. de sol. l. fi. de leg. iij. l. cū quis ꝺ cedens i ꝓn. Quid si mercator debebat mihi decē hec me mādante promisit alij, nūquid iste duret obligatus mihi? rñdeo nō. ff. de sol. l. si debitor. vbi videas. Bald.

FINIS

Tractatus Contractuū celeꝫ

bris, vtilis, ⁊ copiosus. Et primo de emptio. ⁊ vē. Postmodū de omnibus ꝛctibus in genere, editus p celeberrimū. J. U. B. do. Fabianū ꝺ monte sancti Sauini dignissimum aduocatum consistorialem feliciter incipit.

¶ Prefatio cum diuisione.

Tractatus Emptiōis ⁊ vēditionis satis est diffusus in iure. vt ꝑ ꝑ varios titulos ff oꝝ. ⁊ C. vbi interserunt rubri. circiter viginti septem nume. Nos aūt vt necessaria ꝙplectamur, qz mā vtilis, ⁊ quotidiana est, principaliores titulos assumemus, ⁊ eos quasi p modū cōnū examinabimus, ⁊ ordine. j. scripto dicemus. Primo qđ sit emptio ⁊ vēditio, ⁊ quo iure sit introducta. Scđo qđ veniat appellatione ēptionis ⁊ vēditionis. Tertio qs emere ⁊ vendere possit ⁊ de ꝓsonis emētiū ⁊ vēdētiū. Quarto q̄ res vēdi possint. Quinto, ꝺ forma ⁊ mō ꝛbēde emptionis ⁊ qualiter, ⁊ qñ ꝛbat. Sexto q̄ veniant in emptione ⁊ vēd. ⁊ de ipsius nā ⁊ effectu. Septimo de pactis inter emptoꝛē ⁊ vēditoꝛē. Octauo qñ liceat ab empt. discedere. Nono de periculo, ⁊ qmodo rei vendite. Decimo ⁊ vltimo de contractibus in genere subijciemus.

SUMMARIUM

1 Emptionis ⁊ vēditionis diffinitio ⁊ quo iure introducte.
2 Emptoꝛ obligat ad pretium soluendum.
3 Consensus in emptione ⁊ vēditione principaliter requisitus.
Venditionis substantia consistit in pretio.
4 Emptio ⁊ venditio tria requirunt, ⁊ quo iure introducte.
5 Numus quo iure inuentus.

¶ Prima questio principalis.

1 **Primo quero** ꝛ qđ sit emptio ⁊ vēditio. Solutio. est ꝛctus bone fidei vltro citroq̄ obligatoriꝰ q ꝙsensu re ⁊ ꝓtio pficit. Cōtractus ad differētiā vltimaꝝ volūtatū q̄ nō veniūt sub noīe ꝛctus. l. ꝟba gesserūt. ff. de ꝟbo. sig. bone fidei ad ꝛiam stipulationis, ⁊ alioꝝ ꝛctuū inter vinos q sunt stricti iuris nō bone fidei. vt insti. de act. i. §. actionū, ⁊ iō bone fidei, qz in eis exuberantioꝛ bona fides req rit q̄ in alijs stricti iuris. vt. l. si dolo. C. de rescin. vē. ⁊ in. l. bonā fidē. C. de act. ⁊ obl. ⁊ no. in. d. §. actionū. Ultro citroq̄ obligatorius ad ꝛiam eoꝝ q sunt ex vna tm̄ pte obligatorij vt donationis depositi. ⁊ similiū in qbus regit nō cadit obligatio nisi ex altera pte tm̄. l. aristo. in. §. fi. ff. de do. ⁊ in. l. ad res donatas. ff. ꝺ edi. edi. ꝛctus aūt ēptionis ⁊ vē. iō est vltro citroq̄ obligatoriꝰ, qz i eo ex bono ⁊ equo alter obligat. vt ꝺt tex. no. i. l. ex ꝙsensu. in fi. ff. ꝺ ac. ⁊ ob. in. l. ij. i fi. j. e. ⁊ insti. de ob. q̄ ex ꝙsensu i fi. † nā
2 ēptoꝛ obligat ad ꝓtiū soluēdū, vēditoꝛ vero ad rē tradēdā, vt i. l. ex ēpto. i ꝓn. j. ꝺ act. em. ita ꝙ obligatiōes ⁊ actio inter eos oriunt, vt insti. de auc. tu. in. §. i. ꝙsensu ad ꝛiam ꝛctū q re verbis ⁊ literis ꝛbunt de qbus insti. de obli. in. §. fi. l. ⁊ obligamur. j. de ac. ⁊ obli. Nā ꝛctus emptio. ⁊ vendi. nō tam verbis q̄ cōsensu ꝙfirmat, vt singulariter dicit tex. in. l. si stipuloꝝ. §. fi. ff. ꝺ ꝟbo. obli. ⁊ emptio. ⁊ vendi. potius ꝙ actū est q̄ ꝙ dictū seq de bemus dicit tex. no. in. l. sed ⁊ celsus in. §. si fundus. j. e. ti. ⁊ ꝫ in alijs ꝛctibus ēt regrat ꝙsensus, ⁊ sine eo pfici nō possint, vt i. l. j. prin. ff. de pa. ⁊ in. l. in oibus neg. ff. de act. ⁊ obl. tm̄ in ēptione ⁊ vendi. principaliter regrit. † ita ꝙ neq̄ scriptura neq̄ presen
3 tia neq̄ aliquā ꝟboꝝ ꝓprietas regrat. vt dicit tex. in. d. l. ꝙsentium. Pretio ad ꝛiā locationis ⁊ ꝙductionis vbi nō pretiuꝫ ꝫ merces seu pēsio interuenit. vt. l. i. §. i. in gl. in ꝟ. in agēdo. ff. de superficie. ꝫ in locatione ēt qñq̄ merces dicat ꝓtiū. vt. l. si qs ante in fi. ff. de acq. pos. ⁊ in. l. q insulā in. §. q edē. ⁊ in. l. ea. l. in. §. locauit. ff. loca. qz impꝛopꝛie ⁊ abusiue qñq̄ vt ꝺt bar. in disp. sua. Publicanus qdā. Nā ꝑba venditionis ꝙsistit in ꝓtio vt ꝺt tex. in. l. pacta quēta. j. e. ⁊ absq̄ pretio vel mercede vel quentione

certe ꝯctus ēptionis ⁊ vēditionis nullus est dicit text. in l. emp-
pti fides. C. de ac. em. ⁊ pbaī in. §. pretiū. insti. eo. ⁊ in. l. ij. i. §. i.
J. e. Jtē ad differiētiā pmutationis vbi res vel merces vel ptiū
interuenit. vt in. l. i. j. ō re. p. ⁊ in. l. i. j. eo. Re qz sine re ēptio pfi
4 ci nō pōt. l. ne emp. ⁊ in. l. ſz si ꝙsensuz. J. e. † Be sba itaqz emptio
nis, ⁊ vēditionis ꝑdicta tria regrunt vcz ꝙ sensus res ⁊ ptiū. ita
dicit gl. ma. no. in. l. pacta. J. e. ⁊ Bal. in. l. in emētis. vbi bene ō
clarat. C. eo. ti. Quo aūt iure sit introducta em. ⁊ vē. dic ꝙ iure
gētiū. vt in. l. ex ħ iure. ff. de iu. ⁊ iur. ⁊ in. l. i. in fi. ⁊ ibi ꝑ Bar. J.
eo. lz gl. in. l. eas cās. ff. ō cap. dimi. dixerit ꝙ erat de iu. nāli qz
tū ad qz̄titatē, tñ est introducta de iur. ciui. Sz Bal. in rub. C.
eo. in. i. q. reprobat dicēs ꝙ est de iure nāli. gētiū qñ dz attēdi
principiū lz ei sit addita pecunia de iu. ciui. vt. l. i. j. e. ppea nō ō
sinit eē de iuregē. vt. l. ius ciuile cū. l. seq. ō iu. ⁊ iur. Sz bar. me
5 lius in. d. l. i. j. e. vbi dixit † ꝙ nūmus nō est de iur. ciui. lz de iure
gētiū, qz nulla gēs est q̄ nō habeat mām forma publica signatā
quam nos monetā vel pecuniaz appellamus. lz aliqui habue-
rūt in corio, alij in carta. ⁊ sic nō fuit nūmus de iu. ciui. inuētus
facit qō bī. C. de vet. numismatis po. li. xi. in rub. ⁊ nig. Quale
aūt dz esse pretium ⁊ qz̄tum, ⁊ qualiter ꝙsensus dz adbiberi di-
citur. J. in. v. q. de forma ⁊ modo.

❧ SVMMARIVM ❧

1 Emptionis ⁊ venditionis appellatione quid veniat. 2.
2 Alienationes oēs ꝙtinēt quod in venditione locum bz.
3 Pretij mentio solum congruit emptioni ⁊ venditioni.
4 Emptio sine pretio, non dicitur.
Vulgi opinioni standum.
Statutum de gabella soluenda ex qualibet compa an trabaī ad pmutationem.
5 Verbum Comparare quid significet.
Venditionis nomen in decreto iudicis positum.
Vendere aliud est, aliud est obligare.
6 Sententie decreti vel iudicis verba stricte intelligenda.
Emptionis nomen in odiosis ad alios ꝯctus non trabitur.
7 Statutū emptionis ⁊ vēditionis mentionem babens ad alios non trabit contractus. 14.
8 Permutationis ꝯctus similis est emptioni non tamen idem ⁊ est vicinus venditioni.
9 Contractus omnis ēt in statutis vēditionis nomine continetur in sensu affirmatiuo.
10 Lex reipubli. vtilis interpretatione benigna est iuuanda, ⁊ an si sit penalis.
Statuta nunqz̄ ꝯ rempublicam sint interpretanda.
11 Dispositio hominis priuati venditionis mētionē faciēs oēs ꝯctus includit permissiue.
Venditionē testator ꝓhibēs donationē vī ꝓhibuisse. 15. 18.
12 Pignus est commercium.
Alienatione ꝓhibita quid censeaī prohibitum. 14. 28.
13 Statutum prohibens emere an prohibeat pignori accipere.
Botis datio venit consensu venditionis.
Decretum iudicis obseruandum ad literam.
15 Gabella per statutum de venditione soluenda an soluī debeat de pmutatione.
16 Vēditio prohibita quid secum trabat. 21.
17 Permutatio nomine emptionis an ⁊ qñ veniat.
19 Venditio prohibita ꝑ testatorem extra familiam permutatiō nē an ēt videatur prohibuisse.
20 Intellectus. l. ab Anastasio. C. man.
Redemptio qñqz fit sine pretio.
21 Persone que sint que possunt vendere non aūt donare.
22 Donatio non venit in generali administratione.
23 Venditio an dicatur permutatio re vna pro alia data interueniente pecunia pro equiualentia.
Estimatio rei qūo facienda.
24 Attendendum quid veniat in quolibet contractu.
25 Permutatio vtrūqz ꝯbētiū facit quasi emptorem ⁊ venditorē ⁊ est nomen generale ad omnem contractum.
26 Contractus emptionis ⁊ vēditionis qualiter cognoscatur a cō tractu locationis ⁊ conductionis.
27 Locatio sine certa mercede contrabi non potest.
Locatio proprie est vbi merces in pecunia consistit.
28 Locatio ⁊ conductio in quo differant ab emptione.
Argumētum de emptione vēditione ad locationē est optimū.
29 Locatio an sit an emptio vbi merces in pecunia non ꝙsistit.
30 Verbuz emere ⁊ vendere interdū sumitur ꝑ locare ⁊ ꝙducere.
Baraptus ⁊ baraptare quid sint.
31 Emptionis ꝯctus dicit oneros⁹ respectu solutionis pretij.
Emptionis nomen ꝯctum gratuitum non capit.
Datio in solutum emptionis vicem habet.
Litis estimatio pro venditione habetur.
32 Emptor ⁊ venditor sunt correlatiua, sunt tñ diuersa quo ad personaz distinctionem. 33.
33 Diuersitas personaz non cadit sub eodem subiecto.
Emptori pena indicta venditorem afficit.
34 Statutum compellens quem vendere an intelligatur compellere quē emere.
Emptio nominata locū bz in omni ꝯctu emptioni simili.

¶ Secunda questio principalis.

§ Secundo quero qd veniat appellatione emptionis ⁊
1 venditionis. † dom vī qō tm dictus ꝯctus ꝙtineaī, ⁊ nō alius vt vī ꝓbari in. l. i. j. e. in. l. i. j. de re. p. in. l. i quoz. ff. de pig. ⁊ in. l. fi. C. de ꝑdi. cur. li. x. Jn ꝯriū ꝙ ois ꝯctus ꝙtineaī ⁊ ois alienatio ex quo dñium trāsferī qō ꝓbaī prio ex tex. in. l. statulibe. a ceteris. in. §. qntus. ff. de statulib. vbi tex. in ℞bo emptionis, ōt ad literā qō. l. xij. tab. emptionis ℞bo oēm ꝯctū ex quo dñium trāsferī ꝙtineri voluit. quē tex. Bal. in. l. ij. ff. de vsuc. ꝑ em. dixit qō ad dcm ꝓpositū erat mutabilioz text. q̄ esset in iure. Scō ꝑ tex. in. l. sicut. in. §. nā dicim⁹. ff. qb. mo. pig. vel hip. sol. vbi tex. dicit qō appellatiōe vēditionis gñaliter accipiī. ita qō ēt legatū ꝙtineat. Tertio ꝑ tex. in. d. l. siC i. §. ſz si ꝓmiserit. vbi q ꝙsensit vēditioni vī ēt ⁊ dotis dationis ꝙsensisse. Quarto ꝑ tex. in. l. ſz qō ad eas. in. §. qō ēptione. ff. ō pign. vbi tex. ōt qō illud qō ēptioné ⁊ vē. recipit ēt pignorationē re-
2 cipe pōt. † Quinto ꝑ tex. in. c. i. de ꝙtē. int. do. ⁊ em. in vsi. feu. vbi ꝙ dī in vēditione locū bz in oibus alienationibus. ꝑ quem tex. ℞ōt. in sing. suis ōt ꝓbari siC ꝑ. d. §. qntus. de sta. lib. Sexto ēt ꝓbaī ꝑ tex. in. l. seq. §. ō illo. iñc. gl. ff. de vsuc. i. l. ij. in. §. eā rē. ff. q̄ res pi. ob. pos. ⁊ facit ēt tex. i. l. fi. C. ō re. ali. nō ali. ⁊ i l. si vsufru. in. §. in sum. ff. de lib. cau. Septio ⁊ vlti. qz ħ ſidē ōclarādo voluit ⁊ tenuit gl. ⁊ Cy. in. l. ij. C. de vsu. ꝑ emp. ⁊ gl. in. d. §. vēditionis ꝙ appellatione ꝙtineaī ois ꝯctꝰ ex quo dñiū trāsferī. Jdē ēt voluit Cy. in. l. ij. C. de iure em. q ēt vltra ꝑdicta al leg. l. ij. ij. rñso. ff. de dot. ꝓleg. ⁊ l. si ego. §. interdū. ff. ō publ. hoc
3 tñ fallit primo vbicūqz ē facta mētio ptij, † qz tūc in illa dispositione intelligiī ꝓprie de emptiōe ⁊ vēdi. nō de alio ꝯctu ꝓp ꝓprietatē ℞bi pretiū. Jta singulariter voluit Jo. an. in additio. spe. in ti. de emp. ⁊ vēd. in. §. nūc dōz. el. ij. in ℞. ſz pone statutū qz ꝓp spesialissimū nomē ptij intelligiī ꝓprie de ipsa em. ⁊ vē. nō ō alio ꝯctu. tex. est notabi. cū gl. in. d. l. fi. C. de ꝑdi. cur. Jdē voluit bal. in suo ꝙmēto sup decreto. xiij. q. v. c. plane. ⁊ firmauit ēt Saly. in. l. cū hi. in. §. pe. ff. ō trāſ. qz mētio ptij solū ꝙgruit em. ⁊ vē. ita ōt tex. cū gl. in. d. l. fi. in ℞. intelligi, ⁊ in. l. j. i. §. j. i ℞bo, agēdo. ff. ō supficie. ⁊ idē gl. ⁊ bal. in. l. cū dotē. C. de iu. dotiū. in. l. apud celsuz. in. §. ſz cū legitime. ff. de do. exce. in. l. illiciitas. in prin. in gl. ij. ff. ō offi. ꝑsi. in. l. si qd eaz. in ℞. em. ff. ō legaij. ⁊ Bal. in. l. gallus. in. §. qd si tm. ff. de lib. ⁊ post. ⁊ no. scribē
4 tes in. l. fideiuſ. in. §. fi. ff. ō leg. j. † qz vt sit emptio ptiū dz interuenire. ar. l. fi. ff. de ꝙdi. ob cām. ⁊ in. l. nālis. de prescrip. ℞. ⁊ dicit Spe. in. d. ℞. ſz pone statutū. ¶ Scō fallit cū adjiciī ℞bū vulgare ꝙparare vel cōpationis, qz cū vulgus ħ vocabulo vtaī ꝑ emptione tm standū est opi. vulg. vt. l. sciēdū. in. §. illud. ff. de edil. edic. Jō stāte statuto qō de q̄libet ꝙpera soluaī gabella nō dz soluī de pmutatione. ita eleganter dixit Bal. in. l. i. C. de re. pm. ꝑ quo facit qz cōis vsus loquēdi attēdi ac seruari dz. l. liberoz. §. qō tñ cassius cū ꝙcor. ff. de leg. iij. alꝭ si starem⁹ ꝓprio si-
5 gnificatu verbi ꝓut est in iure ħ nō ꝓcederet. † nā ℞bū ꝙparare nō est ꝓprium nomē emptionis ⁊ vēditionis, ſz est gñale ēptionis ⁊ pmutationis. vt dicit gl. ⁊ Bal. in. d. l. i. j. eo. ⁊ in. l. i. ff. de re. p. ⁊ ēt Bar. in. d. l. i. j. eo. ⁊ ꝙfirmaī ꝑ glos. in. l. si qd eaz in prin. in ℞b. empta. de leg. iij. dū ōt empta. i. pretio ꝙpata aliō q̄sita vt ꝑ pmutationē. ¶ Tertio fallit in decreto iudicis, vel snia, vel alia eius dispositione vbi nomē vēditionis nō comprehēdit aliū ꝯctum, sed stricte accipiī. vt est tex. no. ff. de reb. eo. in. l. si pupillorum. in. §. si pretor. ⁊ in. l. magis puto in. §. ne passim ver. in primis. ff. eo. vbi premissa venditione non intelligitur premissa obligatio, qz aliud est vendere aliud est obligare. ita declarando firmauit Bar. in. l. alio. ff. de ali. ⁊ ci. leg. i. l.

sicut

sicut in §. ſz ſi pmiſerit. ff. qb. mo. pig. vel hypo. ſol. ⁊ Bal. in. l.
6 volũtas. C. de fideic. qđ ꝓbaꝫ, †qz ꝯba ſnie decreti vel iudicis
ſunt ſtricte intelligenda tãq̃ ſtricti in. ⁊ in ſuo ꝓꝓrio ſignificatu
⁊ ſenſu. vt. l. i. C. ſi plures vna ſnia. in. l. diuus. ff. de libe. cã. ⁊ no.
Bar. in. l. i. C. qñ prouo. non eſt neceſ. bo. tex. in. l. poſt ſniam.
in verbo, finibus certis. C. de ſen. ⁊ interlo. ¶ Quarto fallit in
mã ⁊ diſpoſitiõe penali vel odioſa in qua ꝯbũ emptiõis ac ven
ditionis nõ ꝙphẽdit aliũ ꝛctũ vt in diſpõne teſtõris vel alia qđ
qs nõ poſſit vẽdere ſub pena ⁊ hmõi. ita elegãter voluit Bar.
in. l. q duob⁹. ff. de fal. ⁊ Bal. in. d. l. volũtas, qz penalia ⁊ odio
ſa debent reſtringi. l. cũ qdã. ff. de lib. ⁊ poſthu. e. odia. ⁊ ibi per
By. de reg. iu. in. vi. ⁊ in. l. ſi de interꝓtatione. ff. de pen. Jtẽ qz
diuerſitas vocabuloꝝ ꝫ idẽ vꝫ inducere. vt. l. ſi idẽ. C. de qđi. q
tñ intelligas vt ſtatiz dicet in ſeq. fallẽ. ¶ Quinto ⁊ vlti. fallit
in ſtatutis in qb⁹ ſi fiat mẽtio ẽptionis, ⁊ vẽditionis ſumit ſtri
cte ꝓ ipſo ꝓpoſito ꝛctu, q verbũ ſonat, nec alius ꝛctus ꝙphẽ
7 dit. †Nã ſtatutũ de emptione loquẽs nõ ꝙprehẽdit dati onẽ in
ſolutũ nec pmutationẽ, vt elegãter dicit Spe. in titu. de emp. ⁊
vẽdi. in. §. nũc dõm. el. ij. in ver. ſz pone ſtatutũ. ⁊ ibi firmat ⁊ ſe
qt̃ Jo. an. in addi. q ſubdit q ſtatutũ qđ de qlibet ẽptiõe ſolua
tur gabella tñ ꝓ libra nõ ꝙphẽdit ꝛctũ pmutationis, qz ſtatuta
ſunt ſtricti iuris, ⁊ coꝝ ꝯba ſtricte ſunt intelligẽda. vt in. l. qc
qd aſtringẽ. ff. de ver. ob. l. qſtõnib⁹. ff. ad muni. ⁊ in. l. i. §. ſi is q
nauẽ. ff. de exerci. qz ſz ꝛctus pmutationis ſit ſimilis emptioni.
nõ tñ eſt idẽ. l. actionis verbo. ff. de act. ⁊ obl. ⁊ ita refert tenuiſ
ſe Alb. galeoti. ⁊ Bui. de ſnza. q ẽt alleg. l. in quoꝝ. ff. de pig. l.
volũtas. C. de fideic. ⁊ l. vl. C. de predi. curia. lib. x. ⁊ l. ꝓ diuer
ſas. C. mãd. q ẽt temiit Bal. in. l. i. C. de re. pm. ⁊ idẽ ẽt voluit
Bal. in. l. cũ hi. in §. ſi cui. C. de trãſ. dicens qđ de ꝓꝓrio ſignifi
catu vocabuli nõ venit alius ꝛct⁹ nec ẽt pmutatiõis. ⁊ ſic dcm
8 ſtatutũ nõ hꝫet locũ, ſz in ꝛriũ fortiter facere videaꝫ, †qz q̃libet
pmutatio ſapit vim ⁊ nãm vẽditionis. vt. d. l. i. C. de re. pm. Jtẽ
qz pmutatio eſt vicina vẽditioni. dicit tex. in. l. fi. ff. ex q. cau. in
poſ. ea. ⁊ in. l. ij. ff. de re. ꝓ. immo dꝫ ſpecies venditionis. vt dicit
tex. ff. de edi. edic. l. ſciẽdũ. in. §. deinde. ⁊ plene poſuit Spe. i ti.
de loca. in. §. nũc aliq̃. in ver. cxxi. ⁊ qđ ſtatuit in vẽditione idẽ
in pmutatione ſtatui dz. vt eſt tex. no. in. l. apud celſum. i. §. ſi qs
aũt. ff. de doli exce. Añ Bal. multũ ſing. in qđã eius ꝙſilio. q
incipit. In Chriſti noie. iſtud ſtatutũ terre gualdi dicit ꝓcedeꝛ
ꝓdicta qñ ſtatutũ loqt̃ ꝓ verba negatiua, vt qđ qs nõ poſſit vẽ
dere, vel q ſit ꝓhibita vẽditio, ⁊ tũc nõ ꝙphẽdat pmutationẽ.
ita loqt̃ ſpe. ⁊ Jo. an. vbi. ſ. niſi reſpiceret hmõi ꝓhibitio publi
cã vtilitatẽ, qz tũc ad ipediẽdũ alienationẽ fauoꝛe publico ꝯba
9 late accipiunt ⁊ ampliant vt oẽz alienationẽ ꝙprehẽdãt. † alꝫ
in ſenſu affirmatiuo ois ꝛctus ẽt in ſtatutis ꝙtineꝛ appellatione
venditionis. ꝓ. d. §. qnt⁹. ita dicit Spe. in. d. eius ꝙſilio, cui ad
de ad illud qđ dicit de publica vtilitate qđ bene videꝛ ꝓbari ꝓ
tex. qui dicit qđ lex reipub. vtilis benigna ⁊ lata interꝓretatiõe
adimãda eſt. ita dicit tex. notabiliſſimus quẽ ꝓpetuo tene mẽ
ti. in. l. ꝫ mõ. ff. de qđi. ⁊ demon. ⁊ qđ hmõi ſtatutũ ꝓhibitiuũ ꝺ
vẽdẽdo extẽdaꝫ ẽt ad pmutationẽ, ⁊ ad aliũ ſimilẽ ꝛctũ qñ ꝯ
tiꝫ publica vtilitas vel fauoꝛ publicus. Dixit gl. ordi. ⁊ notãda
in verbo, vẽdi. in. l. quẽ admodũ. C. de agri. ⁊ cẽ. li. xi. volẽs vlte
rius qđ alꝫ, nec in emphyteoſim dari nec obligari poſſit. ꝓ. l.
fi. C. de re. ali. ⁊ in. l. ij. §. eã rẽ. ff. q̃ res pig. ob. poſ. vbi Bar. in.
10 d. l. quẽa. elegãter voluit ꝓ. d. gl. q †ſz lex penalis vel alꝫ odio
ſa nõ extẽdaꝫ eꝫ terminos eius, tñ vbi extẽſio ꝙtinet ad fauoꝛez
reipubli. ita extẽdaꝫ ſicut fauoꝛabilis. qđ dictuz nũq̃ obliuiſca
reipubli. ita extẽdaꝫ ſicut fauoꝛabilis. qđ dictuz nũq̃ obliuiſca
raris ⁊ bene probaꝫ ꝓ. l. hoc mõ. Jtem tex. no. in. l. ſi quis in gra
ui. in. §. bi aũt. ff. ad ſille. vbi ſtatuta nũq̃ ſunt ꝛ rempub. interꝓ
tanda. quẽ tex. ibi ſumme põderat Bal. dicens q alibi melius
non repiꝫ. Scõo adde q hoc dictũ Bal. de pmiſſione ⁊ ꝓhi
bitione vel de actu affirmatiuo ſeu negatiuo vꝫ fuiſſe de mente
Bar. in. l. alio. ff. de ali. ⁊ cib. leg. vt j. patebit. exceptis tñ caſi
bus predictis firma remanebit regula affirmatiua ꝓdicta, qđ
ſub nomine vel appellatione venditionis omnis ꝛctus vel di
ſpoſitio ſeu alienatio dñij diſcreta ꝙtinetur.

Ad cuius articuli clariozẽ intelligẽ

tiam pro regula ⁊ fallentijs predictis vt videaꝫ veritas, ⁊ qđ in iure be
ne fundate ꝓcedãt, qz dignus eſt ⁊ ſepe de facto ꝙtingit libet di
cta Bar. Bal. An. ⁊ alioꝝ ſummatim referre. ⁊ primo eſt ad
nertendum, qđ Bar. in. d. l. alio. de ali. ⁊ ci. leg. multũ notabi
11 liter dixit † q appellatione venditionis in diſpoſitione ꝓnati
hominis ꝓmiſſiue omnis ꝛctus ⁊ alienatio ꝙtineꝛ ꝓ quã imple
tur cã ob quam ꝓmiſſa fuit. vt. ff. q. mo. pig. vel hip. ſol. l. ſicut.
§. vẽditionis. ſecus in ꝓmiſſione iudicis, qz illa ſtricte ſumiꝫ ꝓ
ipſa vẽditione. vt in. l. ſi pupillo ꝝ. in. §. ſi ꝓtoꝛ. ff. de reb. eo. Jdez
Bar. in. l. filiuſia. in. §. diui. de leg. i. dixit qđ ꝓ hibita venditio
ne omnis alienatio intelligiꝫ ꝓhibita. vt. l. ij. ⁊ ibi ꝓ glo. Bui. ⁊
Cy. C. de vſuc. ꝓ emp. ⁊ qđ no. in. l. volũtas. C. de fidei. Jdẽ ẽt
Bar. in. d. l. ij. C. de vſuc. ꝓ em. dixit qđ vbi a teſtatoꝛe eſt ꝓhi
bita venditio intelligiꝫ ẽt ꝓhibita donatio. ꝓ gl. in. d. l. volũtas
⁊ probaꝫ in. l. i. in fi. cũ ſe. ff. de his q̃ in frau. cre. Jdẽ inſup bar.
latius ⁊ plenius. in. l. in quoꝝ. ff. de pig. referens Jac. but. diſtin
guendo dixit qñq̃ ꝓhibeꝛ res vẽdi, qz eius interdicit ꝙmerciũ
12 ⁊ tũc non põt pignoꝛi accipi, †qz ẽt pignus eſt ꝙmerciũ. vt in. l.
ij. in. §. eã rem. ff. q̃ res pig. obli. poſ. Añq̃ nõ ꝓhibeꝛ commer
ciũ in genere, ſed ꝓhibeꝛ venditio, tũc ex ꝓꝓria ſignificatione
nõ ꝓhibeꝛ res pignoꝛi dari, vt ibi. Nõ ob. l. fi. C. de reb. alie. nõ
alie. qz illud eſt magis ex quadã preſumpta voluntate q̃z ex ſi
gnificatione verboꝝ ſm Jac. but. ipſe aũt dicit aut ꝓhibeꝛ res
vendi aut alienari, ⁊ tũc põt obligari. d. l. fi. Ratio qz ꝓ obliga
tionem ꝓuenit ad venditionẽ. vt in ti. de diſtrac. pig. Unde ſi
cut ꝓhibeꝛ venditio ita ⁊ eius preambulũ. Locatio. ff. de ſpon.
¶ Añq̃ ꝓſona ꝓhibeꝛ emere, res aũt non ꝓhibeꝛ vẽdi. tũc
illa non ꝓhibetur pignoꝛi accipi. caſus eſt ibi in. l. in quoꝝ. ra
tio qz ſz accipiat pignoꝛi ꝓ hoc nõ deuenitur vt ipſe accipiat in
ſolutũ vel emptionẽ, ſed qđ alij vendat ꝓ ſuo debito qđ nõ eſt
ꝓhibitũ niſi accipiat ꝓ tanta pecunia qđ non ſit veriſimile de
bitoꝛẽ luituꝝ. ar. l. q habeat. de leg. iij. ⁊ ſic intelligit. l. illã ſiue
ꝓhibitio fiat a lege ſiue a iudice cuius ꝛriũ voluit ibi gl.
13 ¶ †Et ꝓ hoc ꝙcludit q foꝛenſis ꝓhibitus ꝓ ſtatutũ emere in
territorio huius ciuitatis põt pignoꝛi accipe. vt ibi ꝛz Barto.
¶ Ulterius ⁊ poſtremo idẽ Barto. in. d. l. ſicut. §. ſed ſi pmi
ſerit q. mo. pi. vel hypo. ſol. dicit, nota mirabilẽ caſum vbi ꝙſen
ſus vẽditionis extẽditur ad dotis dationem. Hoc aũt ſz veꝝ ſit
ex ꝙſenſu partis ꝛ quã verba interꝓretãda ſunt in cuius ptãtez
fuit legem apertius dicere. l. veteribus. ff. de pac. tñ idẽ puto in
precepto ſeu ꝺcreto iudicis qđ ꝺz obſeruari ad literã. l. ſi pupil
loꝝ. §. ſi preceptoꝛ. ff. de reb. eo. Bal. aũt in. c. i. de feu. alie. di
cit q ꝓhibita venditione abſoluta ⁊ omnis ꝛctus intelligitur
ꝓhibitus. l. ij. de vſuca. ꝓ emp. Si vero ꝓhibitus ſub certa
forma data in vẽdendo, tunc alij ꝛctus q non habent eandẽ cãz
non intelliguntur ꝓhibiti. l. i. C. de pred. cur. li. x. Sed gl. ibi di
cit. Aut ꝓhibetur ꝛctus in ſingulari, ⁊ tunc non ꝓhibenꝫ alij ꝛ
ctus. aut in plurali ⁊ ꝙtinenꝫ niſi ſit contra ius cõe que gloſ. eſt
14 no. ⁊ ſingularis, ⁊ dicit eſſe menti tenendam. ¶ †Idem Bal.
in. l. volũtas. C. de fideicom. dicit aliter ⁊ hoc modo. Aut ꝓ
hibeꝛ venditio ſtricte ſumpto vocabulo, qz fit mẽtio pretij ⁊ nõ
ꝙtineꝛ donatio. l. ad res. ff. de edil. edic. Aut largo modo ⁊ tũc
ſecus vt ibi. ⁊ d. §. quntus. Aut eſt dubiũ de ſenſu ꝓhibitionis,
tũc ſi ꝓhibitio ꝓcedit ex affectione ⁊ includit donatio, qz dila
pidatio vꝫ multo fortius ꝓhibita q̃z venditio. vt not. in. d. l. ij. ꝺ
vſuca. ꝓ emp. Aut in prohibente non cadit affectio vt qñ lex
prohiber, ⁊ tũc non continet donatio. vt no. in. l. fi. C. de iur. em
phi. ⁊ in. l. i. C. de fun. patri. li. xi. ⁊ ſubdit an in ſtatutis appella
tione venditionis ꝙtineantur alij ꝛctus. vt in. l. ſicut. §. venditio
nis qui. mo. pig. vel hypo. ſol. Jn ꝛriũ. l. in quoꝝ. de pig. ⁊ ff. ꝺ
qđi. ob cãm. l. fi. ⁊ hoc ſz Spe. in titu. emp. ⁊ ven. §. nũc dõm.
ver. ſed pone. ⁊ facit inſti. de loca. in. §. adeo. l. fi. C. de iu. emp.
15 ⁊ l. fi. C. de predi. curi. lib. x. ⁊ ſic facit † qđ ſi ſtatuto cauetur q
de venditione debeat ſolui gab. non tenetur ſoluere de permu
tatione. Sed in alia lec. quã fecit Papie in eadem. l. volũtas
ſuper hoc articulo. an ꝓhibita venditione videatur prohibi
ta donatio. dicit qđ ſic. in. l. ſepius allegata. Pro hoc facit. l.
iſta. nã ſi ſpeciale eſt in ſoroꝛe. ergo in ꝛrium eſt ius cõe dic qđ
aut prohibeꝛ venditio a lege ⁊ non intelligitur prohibita dona
tio, qz talis prohibitio eſt ꝛ ius commune, ⁊ non ꝺz extendi. ff. ꝺ
ver. obliga. l. quicquid aſtrin. aut prohibetur a teſtatoꝛe, ⁊ qz te
ſtatoꝛ ꝺz neceſſe cauſam apponere. vt. l. filiuſſa. §. diui. ff. de leg.
j. ⁊ tũc opz conſiderare cauſam vtrum concernat ſpẽm ꝛct⁹ aut
rem ipſam. Primo caſu non extenditur prohibitio. Secundo
caſu large ſumitur ex vi finalis cauſe ſm Cy. ⁊ Bui. de cu. vel
dic aut eſt actui annexa pena ⁊ verbum venditionis intelligiꝫ
ſtricte. ff. de lega. i. l. ſi domus. §. fina. Aut eſt annexus fauoꝛ, ⁊
tũc large de ꝫ ꝓ Jac. de are. in. d. l. §. fi. Jdẽ Bal. in. c. i. de cõ
16 ten. inter do. ⁊ capit. in vſi. feu. †dicit qđ appellatione vendi
tionis ꝙtineꝛ ois alienatio q̃ ꝓhibitio fit rõne rei. vt ibi. ⁊ vt i
l. ij. ſecus ſup ratione modi vel forme. vt in. d. l. fi. de predi. cur.
Jdem Bal. in. l. i. per quos fiat inueſtitura dicit quod prohi
bita vẽditione intelligitur prohibita ois alienatio illius rei non

alterius, qz cui gcessus est donare eidē z vēdere. ff. ō re. iur. l. cu
ius est. Idē Bal. in. d. l. ij. de vsuca. p emp. ōt q̄ pbibita vēdi
tione vī pbibita ois spēs alienatiōis, vt dicit ibi gl. Tu dic q̄
ꝺbū vēditionis p seipsum nō bz ꝺ significare, vt. l. fi. de prēdi.
cur. sz rōe adiūcti. i. rōne cause pbibitionis in exactione bñ in-
cludit alios titulos, vt ibi. in gl. p. l. ij. §. fi. q̄ res pig. obl. pos. ex
ordinaria z legalis, z nō gpbēdit alios casus. aut est regularis
sicut q̄ testatoz pōt pbibeī, qz volūtas testōis reputaī esse lex
17 cōis, z tūc gpbendit oēm alienationis speciē. † Ultimo idem
doc. illustris in. l. fi. ff. ō qdi. ob cām elegāter dicit no. qō noie
emptiōis gtineī pmutatio, z ad ꝺ alleg. ꝺ. l. z sic si in statuto fit
mētio emptiōis nō gtineī pmutatio. ita no. Spe. vbi. s. d. §. nūc
dōm. ℵ. sz pone. z subdit ex ꝺ videri qō si testatoz pbibuit filiū
vēdere qō pōt pmutaī. Ad idē facit. d. l. fi. ō pdi. curia. z. l. pu
pilloz. §. si ptoz ōt z. d. l. in quoz. z. d. l. volūtas. In ꝓriū q̄ no-
mē vēditionis est gñale. z §. gntus. z. d. §. vēditionis. z qō not.
in. l. ij. de vsucap. p emp. z de transac. l. cū hi. §. pe. Sol. q̄tum
ad ꝺba nō gtineī pmutatio, tñ q̄tū ad mētē, aut loqmur in sta
tutis penalibus z odiosis, aut in actu fauorabili. Primo casu
nō gtineī. Scōo sic arg. de lib. z posth. l. cū qdā. Nō ob. l. fi. ō
re ali. nō ali. qz ibi in actu a partibus celebrato de quo est qō i
quē gctum cadet. Sz qō pdicta est de gctu futuro z de interp
tatione verboz circa gctū futuz. Nā in statutis stricte accipiū
18 tur in testamētis large, † qz testatoz q̄ pbibuit vēditionē effectū
magis quā modū gsideraſſe vī. ideo co noie gprehēdīt oē ge-
nus alienationis sicut in simili no. Ioh. in. l. codicillis. §. institu
tio. de leg. ij. ſm Bal. Postremo Angel. in. d. l. cū hi. in. §. si
cui elegāter ōt qō gl. vī tenere q̄ pbibita vēditiōe videaī pbi
bita pmutatio, z ois alius gctus p quē trāsferī dñiū. Pro ꝺ vī
casus. in. d. §. gntus. hāc ptē tz Jac. bu. de larga significatione
vocabuli nō de stricta. p. l. fi. C. de pdi. cur. l. j. C. ō re. pmu. z. l.
in quoz. de pig. Guil. de cu. dixit q̄ si pbibitio sit rōne rei pbi
bitus intelligīt ois alius gctus p quē dñium trāsferī. si rōe ptij
sec⁹ sic intelligīt. d. l. fi. z p ꝺ dicit esse casum. in. l. ij. ff. de vsuca.
pro emp. Bal. coniungit istas duas opi. z bene. s. qō de stricto
significatu nō gtineī alius gctus iō si statutū pbibet vēditionē
19 alij gctus nō intelligunt pbiberi. C † Idez dicit si pbibitio sit
facta p snīaz, qz similiter stricti iuris. d. l. si pupilloz. in. §. si pre
toz, sz de significatu interpretatiuo z largo bñ gtineī alius gct⁹
si pbibita sit vēditio rōe rei. exēplū si testatoz pbibuerat ire vē
di extra familiā. nā nō poterit ēt pmutari. d. l. ij. Facit ēt. l. fi. C.
de pac. inter emptoz, z de leg. ij. l. codicillis. in. §. institutio.
C Sed si pbibitio fiat rōne ptij, tūc nō gtineī. d. l. fin. Nā ibi
lex prohibet curialē vēdere, qz cū ptio fugeret z recederet a cu
ria cuius fuge rō cessat cū pmutaī, z sicut pbibeī omnis alius
gctus p quē dñium trāsferī, ita si transferaī aliud ius i re qz lo-
ceī ad tps longissimū, vt in. d. l. codicillis. §. institutio. z ibi per
Ioh. lz gl. ibi ꝯ z male ſm Ang. q̄ distinctio vī gplecti in snm.
oia pdicta. Ex qbus pz regulā pdictā cū fallētijs pcedere z si q̄
20 alia apparet colligas p teipsum. C Et nota. † q̄. l. ab anastasio
. C. māda. que est gstitutio penalis, z logī in vēditione z dona-
tione bz locū in quolibet alio gctu innominato z pmutationis
ſm qō no. dicit ibi Bal. p. d. §. gntus cū gcor. Et qz tex. ibi nō
se restringit ad pretiū qō denotat solā emptionē ſm eū cui ad-
das qō ēt lz sit penalis tñ gstitutio est reip. vtilis z fauorabilis
ideo extēdēda p predicta. C Hic tñ nō est ommittēdū qō sta-
tutū pbibens rem vēdi ex gsortiariā intelligīt pariter pbibere
ipsius rei iuris cessionē fieri. ita no. dixit Cy. z Bal. post Pe
trū. in. l. ad officiū. in vlt. q. C. cōi diui. qz ita dixerit ō gsortia p
cessioē sicut p vēditionē. vt. l. cū pater. in. §. libertis. de lega. ij.
C Et q̄ dictū est qō emptio regrit pretiū vt. §. i diffinitione, re
dēptio tñ q̄ñq̄ fieri pōt sine pretio. vt est tex. z ibi gl. in. l. seruū
filiū. in. §. fi. de leg. i. vnde dictū est qō vitium gctū p vēditionē
rei p eius redēptionē nō purgaī. vt. l. i. in. §. si rem. z ibi p bar.
21 ff. depos. C † Sed ecōtra appellatione donationis regulari-
ter venit vēditio z quelibet alia gcessio p regulā iuris, cui ius
est donādi eidē gcedēdi, z vēdēdi ius est. ff. de reg. iu. l. cui ius.
Fallit in casu. d. l. fi. C. de prēdi. curia. z specialitatis rō assigna
ta est supra Ang. in. d. l. cū hi. §. pe. Hec tñ regula nō quertīt,
quedā sunt psone q̄ pñt vēdere q̄ tñ nō possunt donare, vt sunt
tutores, z similes administratores. vt in. l. ꝯ iuris. in. §. si cura-
toz. ff. de pac. in. l. si preses. C. de transac. z in. l. pbibere. in. §. pla
ne. cū gcor. qō vi aut clam. z alie psone habentes liberam pe-
culij administrationē que simpliciter prohibent donare. d. l. ꝯ
iuris. in. §. si filius. z est tex. optimus cū gl. in. l. tutoz ad vtilita-
22 tē. ff. de admi. tu. † Ratio qz in gñali administratione nō venit
donatio que est dilapidatio quedā. d. l. ꝯ iuris. in. §. fi. l. seruus
furiosi. ff. de manumiss. l. filiussa. ff. de dona. z in. l. creditoz. §. lu-
cius. ff. mā. Ideo verbū vēdere nō gprehēdit donare in mā pbi
bitua. dicit gl. no. in. l. fi. C. de iure emp. qz de vēditione loqui-
mur nō de donatione. arg. ff. de bo. auc. iud. pos. in. l. in vēditio
23 ne. in. §. de tpe. z in. l. i. in. §. i. ff. de alea. † Sed circa predicta q̄
rīt qñ daī vna res pro alia interueniente tñ aliqua pecunie qñ-
titate p equipalentia rez vel pro adequando valoī mercium
an dicaī emptio an pmutatio. dic inspiciēdū esse an qñtitas q̄ in
teruenit sit maioz pars valoris rei, z tūc sit emptio rōne pretij
excedētis maioī partē alias dicaī pmutatio. p. l. partē. j. eo. z
in. l. si sterilis. in. §. si tibi fundū. ff. de act. emp. ſm Joā. an. in. c.
ad questiones. de re. pmu. p quo bene facit in rōne sui. l. queri
tur hermafrodita. ff. de sta. ho. z. l. si nō sint. §. pueniamus. ff. de
aur. z argē. leg. z in. l. hoc legatū. ō leg. iij. vbi res existimatur
eius qualitatis z nature in qua plurimū prevalet, q̄ si rei valoz
z pretiū in eadē qñtitate gcurrāt, qz p dimidia daī res pro alia
dimidia pretiū tūc in dubio est cēsendus gctus nominatus em-
ptionis, z vēditionis cū sit fauorabilioz qñ pmutationis, cū ipso
gsensu pariat actionē. vt. l. iurisgētiū. in prin. ff. de pac. ita not.
dicit Bal. in vsib. feu. in pbe. in. vi. col. in ver. q̄ro vtrū feudū
possit gra nūcupari. idē Bar. in. l. si emptione. i prin. §. e. ōt q̄
si pmutaui. ff. meū cū. C. tuo ita qō tu deberes mihi dare. xx. an
24 sit emptio vel pmutatio. † attendīt q̄ principaliter deuenit in
gctu p illū text. z facit. l. i. in. §. si tibi rem. ff. depos. Itē si dubi-
taī an sit emptio ꝺz inspici an sit data pecunia numerata, z illa
rndeat ptio rei, z psumīt emptio alias secus. l. si is q. C. si man.
ita fue. alie. ſm Bar. in. l. ij. in. §. i. de qdi. ob cau. Spe. tamē.
in titu. de re. pm. in. §. i. in. ij. fol. instrumēti appellat hūc gctū
venditionis z pmutationis simul sicut re vera est. z ita vī pba-
ri p tex. z gl. in. d. c. ad qōnes. de re. pm. Et dixit idē Bar. in
rub. post gl. C. de re. pmu. q̄ nomen pmutatio est nomen gñale
25 ad oēm gctū. † Item aduertas qō in pmutatione vtraq̄ gben-
tiū dicīt quasi emptoz z venditoz. vt in. l. i. ff. de re. pmu. z. l. sciē
dū. §. in emptorē. ff. de edi. edi. z tradit gl. in. d. c. ad qōnes. In-
sup vt sit pmutatio reqrīt qō deī res certa p certa, alias si cer
ta p incerta vel ecōtra non esset pmutatio, sz alius gctus inno-
minatus. ita dicit Spe. in ti. de re. pm. in. §. i. in fi. C Ultimo
scias qō pbibita alienatione nō intelligīt vsq̄quaq̄ pbibita p
mutatio. vt est tex. in. l. imperator. in. §. fi. cū. l. seq. ff. de leg. ij. z in
l. ita gstāte. cū seq. z in. l. fi. ff. de inr. do. Ulterius quero quali-
ter cognoscaī gctus emptionis, z vēditionis a gctu locationis
26 z gductionis. Soln. † Bar. ponit in dispu. sua. publicanus q-
dā. vbi dicit eleganter qō gl. sing. in. l. i. in. §. q̄ ait. ff. de superfi.
dicit qō si dubitaī de eis qō pretiū z mercedis qñtitas illud di-
scernit quasi nō curaī de nomine pretij vel mercedis. Sed gl.
z doc. C. de iure emp. melius declarando dicunt q̄ qñ pretium
est certum z simul est solnēdum est emptio z venditio. alias si
annuatim vel est incertū est locatio ſm eum. Sed in. l. q saxū. ff.
de do. idem Bar. dixit q̄ qñ in gctu venit principaliter datio,
scōario opus est emptio, sed eꝯ qñ venit principaliter opus fa-
ciēdum, scōario datio est gductio, de quo latius in. l. cotem fer
ro. in. §. q maximos. ff. de publi. Adde qō ꝺ ꝓbant in. l. i. in fi.
ff. loca. z adde qō sicut emptio sine pretio, gsistere non pōt. vt
27 in. l. i. in. §. i. z in. l. ij. in. §. i. j. eo. † ita locatio sine certa mercede
ꝯbi non potest, vt in. l. si vir vxori. ff. de do. int. vi. z vxo. z ponit
Spe. in ti. de loca. in. §. post qñ. in ver. porro. el. ij. z in ℵ. pone
feudum. el. ij. qui alleg. l. ij. ff. loca. z. l. i. in. §. si quis seruū. ff. ō po
si. Nā locatio ꝓprie est vbi merces in pecunia gsistit. d. §. si qs
seruum. declarat glo. in. l. q quatuoz. in. §. qui hortos. ff. de leg.
ij. z in. l. i. ff. loca. Itē aduertas qō sz locatio z gductio sit ꝓxi-
ma emptioni, z eisdem regulis gstituant, z sicut emptio statim
de pretio quentum est gtrahitur. ita locatio statim qō de mer
28 cede conuenit, † qz habent simul vicinitatem quādā. vt ōt tex.
no. in. d. l. i. ff. loca. non tñ ita locationes, vt venditiones fiunt.
vt dicit tex. in. d. l. sciendum. de edil. edic. qz in locatione non
transferī dñium sicut in vendi. vt in. l. non solet. ff. loc. Itē quo-
ties quis prestat operam z materiam simul est emptio, quoties
operam tm̄ est locatio. Itē quoties materia manet einsdem do
mini, z in eodem statu est locatio z conductio qñ non mutatur,
vel alienatur, tunc est emptio. ita dicit tex. in. l. conuenit. j. eod.
titu. Ioh. de emptione z venditione ad locationez procedit argu
men. z est text. in. l. fina. C. eodem. Emptio tamen fructuuz nō
est prozie locatio, qz ponuntur diuerse. in clemen. j. de rebus
29 alie. non alie. ita dicit Bald. in. l. ij. C. eodem. † Sed pone qō
merces non consistit in pecunia numerata, sed in alia re, puta
in frumento

in frumento vino vel simili vtrũ sit emptio vel locatio. Rñ. aut per noia quote vt tertia ⁊ quarta, ⁊ est societas. l. si merces. i. ff. vis maior. ff. loca. ⁊ in. l. cũ duobus. in. ff. si ĩ coeũda. ff. pro socio. Aut per certã mẽsurã vt. x. corbes, ⁊ est ꝯctus innominatus, ⁊ agit͂ pscri. ver. l. sed ⁊ si rẽ. ff. de pscri. ℞. ⁊ no. in. l. si olei. C. loca. ſm Bof. ⁊ Ray. vt refert Bal. in. l. j. ff. loca. ⁊ similis distinctio nota. in. l. cum duobus. ff. item ex pacto. ff. pro socio. ⁊ tene regulã q̃ tradit͂ in. l. naturalis. de pres. ver. qõ vbicũq; do pecuniam vt rem recipiã est emptio. vt dicit ibi tex. In locatione tñ abusiue vbi meres nõ ꝙsistit in pecunia pretialia locationis locũ hñt vt qõ inecta ⁊ illata sunt tacite hypothecata. vt. l. certi iuris. C. loca. cũ cõcor. Itẽ qõ fiat remissio pp sterilitatẽ. vt no. insti. de actio. in. ff. itẽ seruiana. in. l. excepto. C. loca. ⁊ in. c. pp. eo. tit. q; equũ est, q; de similibus ad similia idẽ est dicẽdũ licet quidã alij ꝯ. vt dicit Spe. in tit. de loca. in. ff. post q̃z. in ℞. postro. el. ij. i fi. in positione rei, in ver. pone qõ fundũ. sed Bal. in. d. l. j. vĩ seq

30 priores partẽ. † Verbũ tñ emere ⁊ vendere interdũ sumit͂ p locare ⁊ cõducere. vt. l. hi qui. C. loca. l. qui insulã. in. l. qui edes. ⁊ in. l. ea lege. in. ff. locaui. ff. eo. ⁊. l. cotẽ. in. ff. cesar. de pub. secũdũ Bof. in sum. de loca. in. ff. j. ⁊ allegat ẽt. l. veterẽs. de ꝯbẽ. emp. vt ponit Bar. in. d. sua disput. publicanus, ⁊ facit qõ hĩ. l. sciãt. C. qui ex pu. latro. li. x. vbi interdũ verba ꝯctus impropriãtur. Quid añt sit baraptus seu baraptare, dico qõ est q̃ partis emitur, ⁊ partim vendit͂. i. q̃ datur res pro re, sed pro equalẽtia additur ab aliqua parte pretiũ. ita dicit Joan. and. in nouella. in.

31 c. ad nostrã. de emptio. ⁊ vendi. † Itẽ aduertẽdũ qõ ꝯctus emptionis dr̃ onerosus respectu solutionis pretij. l. j. C. de impo. lucrati. descrip. lib. x. vnde verbũ emptionis nõ ꝙtinet ꝯctũ gratuitũ, q; sine pretio fieri nõ põt. vt in. l. ij. in. ff. sine. j. eo. ſm gl. in c. j. de simonia. Itẽ qõ permutatio ⁊ insolutũ datio vicẽ emptionis teneat. vt. d. l. apud celsus. in. ff. de auctoris. ff. de doli excep. ⁊. l. sciẽdũ. ff. deide. ꝺ edi. edi. vbi ille q̃ permutauit loco emptoris hr̃ litis estimõ idẽ ẽ q; vẽdõ ⁊ emptio. l. si seru⁹ vẽdit⁹. i. p̃n. ff. ꝺ euic. l. ij. ff. p empto. ℞. q; rei estimationẽ solvit emere vr̃. vt. l. si pp res. ff. rerũ amo. ⁊ bonus tex. in. l. eius rei cũ seq. ff. de rei vẽ.

32 ⁊ plene declarat By. in. c. pro possessore. de reg. iur. in. vj. † Ulterius ⁊ vltimo est notandum qõ emptor ⁊ ven. sunt correlatiua quorũ natura ⁊ regula est qõ ad positionẽ vnius sequit͂ positio alterius, ⁊ econtra ad remotionẽ ⁊c. vt in. l. fi. ff. de acceptilla. ⁊ optimus tex. in. l. j. ⁊ ibi Barto. de cupressis ex loco dãnẽsi. li. xj. ⁊ in. l. fi. C. de indic. vid. tollẽ. q; nõ datur emptor sine venditione, nec eꝯ. sunt tñ diuersa quo ad distinctionẽ psonaꝝ, q; alter est emptor, ⁊ alius vẽditor, aliud emere, ⁊ aliud vendere, vt in. l. j. ff. j. ⁊ ibi tex. ⁊ not. Bal. in. l. ij. C. si seruus exte. q; alius acquirens alius ꝙcedẽs, ⁊ bene facit tex. in. c. fi. de insti. ⁊ iur. c. debitũ de baptismo ideo cũ sit diuersitas psonaꝝ ñ cadit sub eo

33 dẽ subiecto, vt in. c. p nostras. de iure patro. ⁊ ibi gl. † Ex cũ sint correlatiua quoꝝ regula est regula parium pront sing. dicit Bal. in. l. cum te. C. si cer. pe. ⁊ alleg. A. iulianus. in. ff. si procurator. ff. de ac. emp. ⁊ correlatinoꝝ dr̃ eadẽ rõ ⁊ disciplina. vt in. l. si cũ dies. in. ff. pe. ff. de arbi. ideo statutũ in vno itelligit͂ pariter statutũ in reliquo. Unde no. ꝺt Bar. per text. in. d. l. j. de cupres. ex luco dãnẽsi qõ pena inducta emptori ex aliquo ꝯctu prohibito a. l. vel statuto intelligit͂ pariter indicta venditori, ⁊ idez secutus fuit Bal. in. l. i. C. de cõi seruo ma. q; pbibitũ in vno intelligit͂ pariter prohibitũ in alio. ita ẽt volvit elegãter Bal. in. l. nemo martyres. ad fi. C. de sac. san. eccle. Nõ tñ statutũ compellẽs quẽ vendere intelligit͂ cõpellere, quẽ emere, nec ecõtra,

34 † q; statutũ de vno nõ includit aliũ, pront dicit gl. ⁊ Bal. in. d. l. i. de cõi serui manu. Nõ ob. l. i. ⁊ ibi gl. ⁊ Bart. de cupressis vbi pena imposita ementi vr̃ pariter imposita vendẽti, ⁊ eꝯ, q; prohibitio ibi fiebat rõne vel prohibit. vnde cõprehẽdit vtrũq; cũ aliter nõ possit explicari, licet verba referant͂ ad alterũ tm̃, ⁊ sic est ibi alia ratio q̃z in. d. l. i. de cõi seruo, put eleganter declarat hic Bal. in sum. tñ teneas qõ loquẽs in emptione locũ hz in omni alio ꝯctu qui emptioni similis est. vt dicit tex. in. d. l. apud celsum. in. ff. si quis autẽ. de doli. excep. vbi litera dicit id qõ de emptore dr̃ idẽ de permutãte insolutũ accipiente, ⁊ in omni alio q; emptori similis est, q; cã q̃ instar hz emptionis vt emptio ⁊ vẽditio cẽsenda ẽ. vt ꝺt tex. no. i. l. iij. i. ff. ⁊ gñaliter. ff. ꝺ iti. actuq; p.

❧ SVMMARIVM ❧

1 Vendere quibus permissum.
2 Administrationẽ rex suaꝝ que sint persone que non habeant.
3 Emptio ⁊ venditio inter patrem ⁊ filium ꝙstitui an possit ⁊ qñ.
Ususfructus de quibus bonis filij non queritur patri.
Palam quid fieri quando dicatur.
4 Patria potestas quo iure non curatur.
5 Contractus inter virum ⁊ vxorem qui sint permissi.
6 Officiũ publicũ gerẽs nõ põt in sua ꝓuincia emere a subditis.
7 Tutor an ⁊ quando bona pupilli emere possit. 8.
Personarum distinctio in contractibus requisita.
8 Fides pupillo vendente seruanda.
9 Contractus emptionis inter duos ecclesie administratores de re ecclesiastica fieri nunquid possit.
10 Emere ꝓbibitus in sua ꝓsona ꝓbibet͂ in ꝓsona propinquorum.
Emens p̃ interpositã personã fraudẽ cõmittere videtur.
11 Executor vltime voluntatis rẽ defuncti a coexecutoribus emere vtrum possit.
12 Executor testamentarius bona defuncti pro exequenda voluntate vendere potest.
Executor testamentarius vnus sine alijs vendere non potest.
13 Pretor in venditionibus quem modum seruet.
14 Executores habẽtes liberũ arbitriũ iusto pretio vẽdere debẽt.
Licẽtia data executoribus in codicillis minus solẽnibus. v3.
15 Executores non vendunt nisi presente pecunia.
Colluſor a colluſore in ludo existente non emit.
16 Emere an quis possit ab eo qnẽ scit pretiũ statim cõsumpturũ.
17 Rex vnã ciuitatẽ vendere non potest sine ciuium consensu.
Cõstãtini ꝑatoris donatio beato Siluestro fcã cur valida.
Rex subditi sui rem vendere quando possit.
18 Vassallorum res per dominum vendi nequeunt.
Vassallus per dominum potest alteri obligari.
Feudum vendi potest per dominum cum curia.
19 Emere an quis possit pro se ⁊ alio intra terminum nominando ⁊ non nominauit.
Demonstratio falsa in venditione non vitiat.
20 Emere nunquid liceat a carcerato.
21 Paraphrenalia per maritum non venduntur.
Fideiussor bona principalis vendere potest.
22 Procurator quando possit rem domini sui alienare. 23.
Mandatũ generale cum libera quomodo intelligendum.
24 Furtum rei immobilis non committit͂.
Vendere mandãs rẽ suã an possit postea consensuz reuocare.
25 Mandatum an possit reuocari re integra ante venditionez.
26 Venditio facta per procuratorem mortuo domino eo ignorante vtrum valeat.
Intellectus. l. fundi venditor. ff. de acqui. poſſeſ.
27 Dominium in inuitis heredibus etiã ex cõtractu defuncti trãsferri an possit.
Mandatum ad exigendum habens solutionez nisi a sponte soluente non recipit.
28 Vendens per procuratorem nomine proprio dicitur vendere.
29 Sindicatus generalis ad vendendum bona ciuitatis nunquid sufficiat.
Vendens rem alienã in dubio vr̃ eam nomine alieno vendere.
30 Mandatum ad vendendum habens an possit habere fidem de pretio ⁊ quando.
31 Confessio pretij recepti facta a procuratore quando valeat.
Executor testamentarius vtrum possit vendere habita fide de pretio.
32 Venditio facta habita fide de pretio ab eo qui habere non põt non vitiat contractum.
Dominium rei vendite non transfertur nisi pretio soluto.
33 Fideiussorem de euictione habens auctoritatem ad vendendũ prestare nequit.
Mandatum generale quid tacite comprehendat.
Clausule vsu regionis repugnãtes ⁊ insolite inseri non debent.
34 Episcopus bona sue ecclesie alienare an possit.
Ecclesie magne possessiones quando vendi possint.
35 Episcopus quando ⁊ quid consanguineis concedere possit.
Hospitaliũ bona quando alienari possunt.
36 Administrator ecclesie vacantis nullo modo alienat.
37 Prodigus etiam cum iuramento nunquid vendat.
Prodigi nullus est sensus.
Prodigus quis dicatur.
38 Emere ⁊ vendere an quis cogi possit, ⁊ quando. 40.
39 Victualibus iustum pretium imponendum.
Vendere rem viliori pretio quando quis cogendus.
41 Vicinus vendere alteri q̃z conuicino vtrum possit.
Venditoris consanguineus preferendus.

42 Consors potest rem suam vendere irrequisito consorte, & quid si statutum hoc dictet.
Venditor debet conseruari indemnis.
43 Vendere gratiose nemo compellendus, sed quanti pluris.
44 Consors quis dicendus.
45 Statutum de imobilibus per extraneos in territorio nō emendis an valeat, & includat clericos.
46 Statutū qō quis non vēdat non subdito habet etiam locū in dationem in solutū & nunquid ad ecclesiā trahatur.
Statutum artans ecclesiā ad vendendum non valet.
47 Vendere iussus per testatorem compellitur ad vendendum.
Contractus est quid facti.
48 Vendere obligatus an debeat esse perpetuo obligatus.
Heres obligatus vendere vt creditoribus satisfaciat an possit se a vendendo excusare.
49 Vendere prohibitus per statutū an possit vendenti cōsentire.
Vendere aliud est, aliud vendenti consentire.
Consensus domini confirmat venditionem precedentem.
50 Vendere eandem rem pluribus an & quando quis possit.
Alienans rem duobus dicitur male viuere.
51 Vendere qui tenetur an possit rem venditam redimere.
Statutū prohibens vendere intelligit etiā ꝓhibere aliū emere.
52 Intellectus. l. fi. C. de indicta vidu. tollen.
Testator statuti dispositionem tollere non potest.
53 Judex rem absentis vendere potest.
54 Emere prohibitus nunquid emere valeat bona aliquando sua.
55 Emptio contra formam statuti facta an iuramento roboretur.
Pactum contra publicam vtilitatem non firmatur iuramēto.
Juramentum non firmat donationem inofficiosam.
56 Socius rem cōmunem vendere an possit.
57 Regula qō maior pars facit quo casu non habeat locum.
58 Frater presens & tacens alio fratre vendente an sibi preiudicet.
Consensus tacitus non sufficit ad venditionem.
59 Vēditioni rei sue pñs & non ꝺicens an sibi preiudicet & qñ.
60 Pena adiecta venditioni non habet locum in vēditione nulla.
Vendere qui tenet, tenetur etiā ad rem emptoribus ostēdēdā.
61 Vēdere oblatus nūquid penā ꝓbat si in venditione nō pſistat.
Intellectus. l. inter castellanum. ff. de arbitris.
62 Traditione semel facta quis liberatur ratione ex empto.
63 Venditione rei sue consentiens quando agat ad pretium.
Sermo nimius vitio vertitur.
64 Vendens rem suam cum alio, & confessus in instrumento se in pretio participasse intelligitur pro dimidia.
Pecunia non presumitur negatorie consumpta.
65 Confessioni mutui cuz iuramento non statur nisi aliud probet.
Res sua quando possit emi.
66 Minor bona sua vendere quando possit.

¶ Tertia qhestio principalis.

Ertia principalis questio

est de personis ementium & vendentium, & quis possit vendere. Circa quā dicas ponendo regulā affir-
1 matiuā † qō quilibet habens sui vel alterius patrimonij administrationē vēdere pōt. l. solutū. in. §. fi. & i. l. si quenerit. i. fi. & vtrobiqz not. ff. de pig. act. l. procurator cui, cū se. ff. de pcu. & in. l. iusiurā. qō ex quētione. in. §. si tutor. de iureiur. Nā pulchre ōt tex. in. l. ij. ff. si qs a pa. fu. ma. iniquū est nō esse ingenuis hominibus rez suaz liberā dispositionē, cū rei sue qlibet est moderator &c. vt i. l. re mādata. C. māda. & sic qlibet pt vēdere bona sua nisi aliter lege repiat expſſuz. vt ōt tex. i. l. ondū. C. eo. Sūt āt nōnulle
2 pſone q nō habēt rez suaz administrationē, † sed est eis a lege vel iudice bonis interdictū sicut pdigi furiosi demētes minores & similes, & isti ñ pñt, qz carēt administratione. vt. l. is cui bonis & ibi plene p Bar. & doc. ff. de ✠. ob. l. j. & p totū. ff. de cura. fur. in. l. j. ff. de reb. eo. & i. l. & si sciēs. j. eo. insti. qb. ali. li. i. §. j. cū vulga. Nōnūqz. n. iudex interdicit ex cā vtputa pp fuge suspitionē sicut & sequestratio gcedit bonoz. vt est tex. not. i. l. de pollicitationib⁹. ff. ō polli. & facit. l. si ab eo. ff. ō vsuca. put elegāter declarat Ponta. i. d. l. is cui &c. ¶ †Sed primo qro an inter pīem
3 & filiū possit fieri ꝯctus emptio. & vēdi. sol. nō nisi forte in rebus castrēsibus. vt est tex. in. l. ij. j. eo. Rō, qz in castrēsib⁹ filiusfa. bī loco pñsfami. vt. l. ij. j. ad maced. idē dicit bar. i reb⁹ peculij qsi castrēsis & aduētitij i qb⁹ patri nō qrit vsusfru. vt i auc. excipit. C. ō boisqz li. ita ōt i. l. frater a fratre. i penul. car. ō qdi. inde. Sed i alijs reb⁹ i qb⁹ est ltimus administrator nō vz emptio nisi emanat pala & bonafide. l. si cū ipsi. C. eo. & l. si p ipressionē. C. qp met. cā. & itelligit fieri pala ꝼz eū qō fit pñtib⁹ iudice & qsanguineis. vt. l. trāsactionē. C. de trāsac. Bal. in. l. iubemus. §. j. C. ad treb. ōt qp si fili⁹ vēdit patri rē peculij nō pfectitij orit obło & vz
4 vēditio. p. d. l. ij. ſz si pr filio vēdit rē peculij pfectitij oriť obło nālis ō iuregētiū, † quo iure patria ptās nō curat, & isti. ō pat. pote. in pn. & §. ciuilis si pactū sit solutū. Be aduētitio peculio ratio est, qz ex cā aduentitij in casibus in quibus patri nō qritur vsufructus, nec est legitimus administrator lz hodie qsistit ciuilis & naturalis obło inter eos. vt plene declarat bar. in. l. si per eos. §. si fili⁹. ff. ō fideicō. here. & d. l. iubem⁹. §. j. & d. l. frater a fratre. ¶ Scdo qro an iter vir. & vxo. possit ꝯbi emptio. dic qp sic, qp si bonafide nō minoris fiat qꝫ res sit animo donādi. l. sed & si vir. §. si duo. ff. de dona. inter virū & vxo. & in. l. si sponsus. §. circa. eo. ti. & in. l. si quid donat. j. eo. & C. eo. ti. si gaudētius secundū verā lec. † Nā inter virū & vxo. omnis ꝯctus est permis-
5 sus ēt mutui pter donationē, vt est text. in. l. aurelius. §. fi. ff. de libe. leg. & per Bar. in. l. non tantum. ff. de regu. iur. Pñt. n. omnes contractus inuicem onerosos celebrare vt eleganter dicit Bal. in auc. de noua. C. de secun. nup. & Jo. an. in addi. specu. in ti. de noua. inter virū & vxo. §. formatis. vers. sed qro vt z. allegat. l. qō autē. ff. de dona. inter virū & vxo. §. imperator. qñ vir & vxor non sunt inuicem prohibiti ꝯbere nisi donādo. Pñt enīz emere & vendere vt dictis iuribus. & l. si vir vxori. ff. ō prescrip. verbis, societatē contrahere, vt. l. alimēta. §. fi. de alimē. lega. & contractus inter virum & vxo. bonefidei facti nō sunt re tractādi. d. l. qō aūt. §. si vxor. ſz ēt si minoris vēditio facta inter se fuerit dūmō nō aio donā. vt. l. si mulier ex pecunia. ff. de don.
6 inter vir. & vxo. ¶ †Tertio qro an gerēs officiū publicū possit emere in sua puincia a subditis sibi. Solu. dic qō nō, qz emens pdit rez, & tenet fisco in quadruplū. tex. est no. i. l. lz. & l. q officij j. eo. & l. pncipalib⁹. ff. si cer. pet. cum seq. & C. eo. l. eos. & l. j. C. de ꝯct. iudi. nisi de rebus mobi. p necessitate victus sui vel suoz, qō non intelligitur prohibitum, vt. l. j. C. de contrac. tuto. ¶ Quarto quero an tutor possit emere bona sui pupilli. Solu. pōt palā, & bonafide, vt est tex. clarus in. l. cū ipse. C. de contrahē. emp. & ibi optima glo. & l. v. §. sane. ff. de aucto. tuto. non clā & malafide, vt. l. si in emptio. §. fina. j. eo. & contrafaciens punitur, & non valet contractus & tenetur in quadruplum ad instar officialis, vt dicit glo. in. d. l. cum ipse. d. §. fi. per. l. non lz. j. eo.
7 †Ad bonā autem fidē pertinet, qō pretiū sit iustū, qō ꝯctus pupillo sit necessarius & vtilis alias non diceret tutor bonafide ✠ sari qui iurat vtilia facere & inutilia pretermittere. l. fi. §. defensionē. C. de admini. tuto. isto. n. casu pp modicā lesionem fieret rescisio simi. ff. de rescin. ven. l. fund⁹ q Lucij Ticij ſm Bal. in. d. l. cum ipse. & intellige qñ emit a pupillo altero contutore q haberet administrationē insolidū. & cū decreto iudicis auctoritatē prestante & ibi requirit, vt. l. lex q tutores. C. ad admi. tuto. & alijs circunstantijs reqsitis, sed a seipso emere nō pōt, cū in ꝯctibus requirat distinctio psonarum, vt. l. ij. ff. de stipu. seruo. a pupillo solo non pōt, qz ipse tutor sibijpsi nō pōt auctoritatē pstare in facto suo, vt. l. j. in fi. ff. de auto. tuto. nec altero contutore auctorante cuz vnus sine altero nō habeat administrationē. vt in casu. l. si titiū & meuiū. ff. de admi. tut. facit ēt cle. i. de reb. eccle. in fi. Itē nec a solo tutore ex quo nō inueniť psona dñi media qsentiētis in qua fundet ꝯctus p gl. not. in. l. j. C. de ꝯct. iudi. cū iō si pupillus est infans erit possibilis ꝯctus ſm Bal. in. d. l.
8 cū ipse. †sed rez vēditā alteri si emptor pretiū nō soluat pōt tutor soluēdo ptiū retinet qz vr emptio nō noua sed antiqua i qua fuit ltime auctoritas interposita nec reqrit, vt est casus singularis ſm Bar. in. d. l. tutor rez. ff. de admi. tut. lz a gl. in. d. l. i emptio. §. fi. det alius intellectus. sed precedens est verior. Et nota qp pupillo vendēte equū est seruare fidē, vt. l. iij. in. §. nihil. ff. ō manumis. Idē vēdēte tutore alias nō expediret pupillo, cū neminē reperiret q cōpararet, vel secū ꝯberet, dicit tex. no. in. l. cū in plus in. §. i. ibi, nemine. s. emēte de admi. tut. Ad idē tex. i. l. ratas. C. de rescin. ven. qz eadē. l. queniret ab alijs si ipse emeret
9 rem ipsi gratā sicut ibi dr de milite. ¶ †Quinto quero an si in vna ecclesia sint duo prelati vnus maior, & alter minor sub eo, an vnus possit emer ab alio rez ecclesie cū auctoritate maioris. Videt qō sic palā & bonafide p. d. l. cū ipse cū alijs. s. alleg. In ꝯriū determinat Cy. Bet. & Bal. in anc. qbuscunqz modis. C. de sac. san. eccle. & Bal. in. d. l. cū ipse p tex. ibi in. d. auc. qbuscūqz, & ibi p gl. ordi. qz idē Bal. summe ponderat i. d. l. j. de cō trac. iudi. qui dicit qp inter duos administratores non pōt fieri

contractus

contractus emptionis, nisi sit persona domini media in qua fundet ꝑctus, ⁊ q̄ ipsi q̄sentiat, cuius gl. auctoritas est mēti tenēda
10 ſm gl. q̄ vꝫ ad multa. ¶ †Sexto quero an ꝓhibitus emere vel ꝫbere in sua persona videat ꝓhibitus i ꝑsona propinquoꝝ ⁊ affiniū. Rñ. sic rōne suspitionis fraudis vt. d. auc. qbuscūq; ⁊ ibi Bal. not. in. l. hac edictali. in fi. ꝑn. C. de secū. nup. in. l. optime. in auc. de nup. col. iij. ⁊ in. l. si ipressionē. C. qō met. cau. ⁊ in. l. j. C. si quacūq; ꝓedi. pote. q̄ qualiter emēs per interpositā ꝑsonam vī nō bonafide emere sed fraudē cōmittere, vt in. l. v. in. ℌ. itē si ipse. ff. de auto. tuto. ⁊ in. l. si is qui bonis. ff. de acq. here. iō ꝓhibitus per ſe emere intelligit ꝓhibitus emere p q̄libet interpositā personā, idē facere vt dictis iuribus. ⁊ l. eos. C. si cer. pe. in. l. si sponsus. ℌ. ⁊ gñaliter. ff. de dona. inter. vir. ⁊ vxo. l. si quis incesti. C. de incest. nup. ⁊ in. l. j. C. de natu. lib. Nam attēdit persona ad cuius cōmodū actus celebrat, non persona ēt interposita. ita dicit tex. not. ff. ad. l. fal. in. l. cū dotē. ⁊ bene facit. l. cū ei qui. ff. de leg. ij. in. l. cogi. ℌ. hi qui solidū. ff. ad treb. ⁊ bene declarat gl. ordi. in. ℌ. eā quā. C. de fideicō. Ideo. l. appellat ementē p interpositā personā submittētē emptorē ad emēdā rem pro se in l. si mandanero in. ℌ. quorū. ff. māda. Ille añt ꝓsumit ꝑ interpositā ꝑsonā emisse, q̄ postea posset ⁊ fructus ⁊ iura rei empte ꝑcipere q̄ ex futuro euētu declarat precedēs tractatus. l. ij. C. ō repu. here. d. l. si is qui bonis de acq. here. ⁊ i. l. sicut. ℌ. superna cū. ⁊ ibi per Bar. ff. qui. mo. pig. vel byp. sol. ⁊ in. l. cū propriā
11 . C. si quis alteri, vel sibi. ¶ †Septimo quero an executor vlti. volūtatis plurib⁹ execu. simul datis possit emere ab alijs exec. seu collegis suis rē ōfun. ⁊ vī dōz q̄ ñ p tex. i. l. si emptor i. ℌ. fi. ff. eo. vbi tutor nō ꝑt emere a tutore rē pup. Itē q̄ testator q̄ mādauit de vēdēdo vī sensisse de extraneo nō de executore p se dato arg. l. si tibi mandauero in. ℌ. si tibi. ff. manda. Itē q̄ alter alteri minor esse non pōt p theoricā gl. ordi. d. l. j. C. de q̄rac. iudi. ⁊ addi pōt q̄ nō vī bona fide emere per tex. in. l. j. C. de dolo. ⁊ in l. si mādato. iiij. in. ℌ. j. ff. māda. vbi fideiussor emēs rem sui principalis nō vī bonafide emisse iō tenet illā restituere pretio obligato. In ꝓmiū determinat Bal. in. d. l. cū ipse vbi dixit qō pōt equo pretio interuenīte, ⁊ omni fraude cessante, q̄ amicitia sua ⁊ q̄fidētia q̄ testator habebat ex qua motus fuit ad eū eligēdū in executorē nō dōz sibi nocere, sed prodesse arg. n. l. vꝫ. ff. ex quib. cau. maio. ⁊ in. l. si qus ex signatoribus. ff. quē ad. test. aper. ⁊ sicut pōt prodesse alijs ita dōz posse ⁊ sibi. l. frater a fratre in ver. porro. ff. de q̄di. inde. Idē firmat idē Bal. in. d. auc. qbuscūq; modis, addens qō pōt emere qñ est aliquis datus heres i testō cui possit reddi rō ⁊ in cuius persona possit fundari ꝑctus per. d. gl. in. l. j. de q̄rac. iudi. alias secus si nullus esset heres. Vel ex Jo. an. in addi. Spe. in tit. de instr. edi. in. ℌ. nūc aliq̄ in ver. sed quid erit tenet indistincte qō palā ⁊ bonafide emere possit ⁊ eo pluris qō offert ab aliquo, ⁊ ita renēdū est ad similitudinē tuto
12 ris per. d. l. cū ipse ⁊ l. nō existimo. ℌ. alleg. ¶ †Octauo q̄ro an executor testamētarius simplr q̄stitutus in testō possit vendere bona defuncti p exequēda volūtate ipsius. Solutio. dicit qō sic vt not. in. l. iij. C. qñ decre. opus nō est, ⁊ hoc j. annū vt in. l. nulli. C. de epis. ⁊ cle. vel j. terminū ab epō progatū q̄ terminus curit a die sciētie. vt in. l. quinquaginta. ff. de excu. tuto. put not. dicit Bald. in q̄. suo qō incipit In Christi nomine, executores. Sed aduerte q̄ vnus nō potest vendere sine alio ſm Spec. in tit. de instr. edic. ℌ. nunc aliqua in ver. ⁊ no. nec ēt eligere put ēt refert Bal. in. l. fi. C. cōia de leg. q̄ si sunt dati duo executores in testō q̄libet vī datus insolidū. vt in. l. si legatario in. ℌ. a duobus. ff. de fideicō. lib. vñ vnus sine altero exeq̄ nō pōt nisi alter sit mortuus absens vel nolēs, vt est tex. in. c. fi. in fi. de testa. lib. vi. i quoꝝ vēditione nō dōz admitti dolus alias erit ipso iure nulla, qm̄ in ipsis exuberantior bonafides req̄rit ſm qō notāter declarat Bar. in. l. alio. ff. de ali. ⁊ cib. leg. quē ēt refert ⁊ seq̄t Bal. in. l. j. C. si vendi. pig. agat. ⁊ dōz seruari arbitriū boni viri in ven-
13 ditione, ⁊ nō ponere manū ad rem quaꝫ volūt, † sed facere sicut facit prētor incipiēdo ab inutilibus. vt in. l. magis puto. in. ℌ. ne passim. ff. de reb. eo. ꝛi. l. a diuo. in. ℌ. in vēditione. ff. de re iudi. ⁊ hoc si nō habent liberū arbitriū, ⁊ si haberēt nihilominus debebēt seruare bonāfidē. vt. l. creditor. ℌ. lucius. ff. māda. nec pōt ꝓminimo legato alienare rez magni pretij, alias esset vēditio nulla. glo. est valde not. in. l. quādiu. C. de distra. pig. ⁊ ita dōz intelligi gl. in. d. l. pen. qñ decreto opus nō est. ſm Bar. i. d. l. alio. Quinimo executor testamentarius nō pōt vēdere sine permissu testatoris. vt not. in. d. l. alio. ⁊ qñ testator permisit non requirit indicis decretū. vt. d. l. pen. ⁊ ibi not. Bal. qñ decreto opus nō est. Sed qñ testator permisit expresse possunt alienare. vt ibi ⁊ in nota. in. l. j. ff. de rebus eoꝝ. Unde concludit Barto. in. d. l. alio, quod fideicommissarius vniuersalis, idest executor potest vendere per. l. si quis ad declinandam. C. de episcopis ⁊ clericis ſz particularis ad legata soluenda non. vt. d. l. alio, nisi sit data auctoritas ab ipso testatore. Itē qō executores habentes libe-
14 rū arbitriuꝫ debēt vendere iusto pretio. †alias si pro minio venderint pōt renocari vēditio. vt in. l. j. C. si vēdi. pi. aga. ⁊ multo fortius si nō haberet prātem absolutā, ſz redactā ad arbitriū boni viri. ſz Bar. in. d. l. alio. Insup dꝫ requiri heres alias videret clam facere scōm eundē allegat. l. hac edictali. in. ℌ. oibus. C. de secū. nup. l. i. ℌ. cū dōr. ff. si cui plusq̄ p. l. falci. ⁊ l. creditor. ff. de distra. pig. ⁊ l. legatum. ff. vsufru. leg. sicut qñ index vendit. put not. in. d. ℌ. in venditione. ⁊ p Cy. in. l. ab executore. C. quoꝝ ap. ⁊ vꝫ venditio facta per executores testamenti postea rescisi in quo iussit testator bona distribui, q̄ per testm̄ rescisum ꝓbat eius voluntas. vt est tex. no. in. l. fi. ff. de rebus eo. Uñ vꝫ licentia data in codicillis minus solēnibus ſm Jac. de
15 are. ibi. ¶ †Et aduertendū vltimo, q̄ nō vēdūt nisi ꝑsente pecunia. l. si ꝓcurator. ff. de iure fi. ⁊ l. a diuo. in. ℌ. pe. ff. ō re ind. vñ non sufficit q̄fessio de recepto. l. nō abstulit. C. de noua. nisi habuissent liberū arbitriū a testatore, q̄ tūc possent habere fidē de pretio bona fide. l. q̄ rome. in. ℌ. calimachus. de verb. ob. prout dicit Bar. in. d. l. alio. ¶ Tertio q̄ro vt q̄ collusor possit rem emere a collusore in ludo existente. Solutio dicas q̄ nō, ſz alius extraneus sic licet nō posset agere de euictione. tex. est in l. ij. ℌ. j. ff. quaꝫ res. q̄ ac. nō de. ⁊ gl. Bar. ⁊ Jmo. bñ declarāt in l. si qs cū sciret. ff. ꝑ emp. ⁊ tenuit ēt gl. i. c. si qs eps. xxxv. dis. idē ēt Cald. in quodā eius q̄silio q̄ incipit. Cū q̄rit an victus. ⁊ sic extraneus pōt emere, ⁊ vꝫ ꝑctus si pretiuꝫ soluit, q̄ non dat statim q̄sumpturo cū possit vincere. vt. d. ℌ. j. ſm Bar. in. l. cū sciret. ⁊ est bona gl. in. l. q̄ si minor. ℌ. restitutio. ff. de mino.

16 **Decimo** †q̄ro an qs possit emere ab eo quē scit pretiū statim q̄sumptuꝝ. Solutio. Bald. in. d. l. si qs cū sciret dicit q̄ si ei erat bonis interdictū nō ꝑt, ⁊ nō vꝫ ꝑctus, nec transiert dñium, nec vsucapiēdi q̄ditio. vt in. l. q̄ in fundū. i. ℌ. q̄ sciēs. ff. ꝑ emp. aut nō erat bonis interdictū, ⁊ tūc si erat minor idē, q̄ nō vꝫ q̄ agit. vt. d. l. q̄ si minor. in. ℌ. pen. ⁊ in. l. si vero nō remunerādi. in. ℌ. si adolescens. ff. manda. Aut erat minor, ⁊ nesciebat in quē vsuꝫ esset q̄sumpturus, ⁊ vꝫ. d. l. si qs cuꝫ sciret. Aut sciebat in quē vsum, ⁊ nō vꝫ ſm Jaco. but. vt refert
17 Bar. in. d. l. si quis. ¶ †Undecimo q̄ro, an rex possit vēdere vnā de ciuitatibus sui regni sine q̄sensu ciuiū. Solutio. dic non ſm Host. ⁊ Joā. an. in. c. dilecti filij. de maio. ⁊ obedi. ⁊ in nonella. Et iō Constantinus q̄ donauit vrbē beato Siluestro fecit cum q̄sensu populi, vt in palatio Cōstan. xcix. dist. Facit. l. inuitus. ff. de fideicō. liber. ⁊ in. c. intellecto. de iureiuran. Item not. dicit Bal. in. c. in generali. si de feu. fue. q̄ro. Tu dicas latius q̄ iurisdictiones ⁊ merū ⁊ mixtum imperiū non possunt regulr vendi de iure, vt lati⁹ dicet j. in seq. q. principali que res vēdi pūt. Illud añt est certū q̄ rex vel imperator rē subditi sui vēdere nō pōt, nisi ob publicā vtilitatē. vt no. gl. in. l. fi. ff. de nata. resti. qui publica vtilitate suadēte pōt statuere cū res subditoꝝ viliori pretio vēdant vt ciuitas abūdet victualibus. vt not. dicit Ange. per. illū tex. ff. de vsufruc. in. l. sed si pēdētes. in. ℌ. si quid cochlearij. Facit. l. lucius. ff. de euic. ⁊ dixit Bal. in. l. cum
18 nō solū. in pnc. C. de bonisq̄ lib. †q̄ō dñs nō pōt vēdere res suorum vassallorum, ēt necessitate cogēte. alleg. Extat. ff. q̄ō met. cā. ⁊ l. dñi predioꝝ. C. de agri. ⁊ cēsi. li. xj. ⁊ l. j. ff. q ⁊ a quib. Pōt tñ dñs vassallū alteri obligare, vt dicit gl. in. c. imperialē. de pbi. feu. alie. p Fed. q̄ nō est prohibitū. l. tutor. i. in fi. ff. de pig. ac. ⁊ in. l. ij. C. de vsufruc. put signāter dicit Jo. an. in addi. Spec. i tit. de feudis. in. ℌ. qm̄. in ℣. xxx. sed ius suū nō pōt in aliū transferre sine voluntate subditoꝝ nisi cū vniuersitate, q̄ cuꝫ ea pōt. vt in. c. j. de capi. q cur. vēdi. ⁊ in. ℌ. preter aduocatus. de ꝓhib. feu. alie. p Fed. bene facit. l. in modicis. j. eo. ⁊ l. quedā. ff. de acq̄ri. re. domi. de quibus latius dicemus. j. in. iiij. q. prin. que res possint. Pōt. n. dñs vendere feudū cū curia vt in. c. si quis fecerit quo tempo. miles, sed admittit q̄dictio hominū ſm Inno.
19 ⁊ Host. in. d. c. dilecti. de maio. ⁊ ob. ¶ †Duodecimo q̄ro an quis possit emere pro se ⁊ eo quem noiabit j. certū tempus, puta. j. annū an valeat si neminē noiauerit, ⁊ vī dicēdū q̄ non per l. fi. C. eo. tanq̄ venditio sit q̄ditionalis qua q̄ditione nō existente effectū nō bz. Sol. Bal. sing. in. l. in mentis. C. eo. dicit qō sic alleg. l. cū quidā. de leg. ij. ⁊ l. virū. in. ℌ. cū quidaꝫ. ff. de reb. dub. ⁊ licet non nominauerit, nihilominus tenet emptio facta p se, vt eleganter voluit dñs Fran. de albe. de aretio in. l. secūdum

diui.C.de ẽpt̃hen.ꝛ cõmit.stipu.ꝛ bñ ꝓbaꝫ in.l.fundus ille.ff.eod.
Quinimo notãter dixit Bal.in.l.liberti liberteqꝫ.in pe.col.q̃
talis emptio hꝫ ac si pure ꝛ simpliciter ꝓ se esset celebꝛata. alle
gat gl.in.l.qui mutuã ff.manda. ꝛ.l.cũ quis decedẽs.in.ff.pa
tre emãcipato.de leg.iij. Facit ẽt quod demonstratio falsa vel
exceptio certe ꝑsone in ẽctu venditionis nõ vitiat.vt.l.si in ven
ditione.in pin.ff.eo.ꝛ in.l.fundũ mihi.cũ vẽdẽs.ff.de actĩ.emp.
Itẽ qꝛ si ẽpto noie alterius,ꝛ ille nõ habeat ratũ mihi acqꝛitur.
vt.l.si absentis.C.si cer.pe.ꝛ in.l.si pupilli.in.ff.si tiij seruum.ff.
20 de neg.gest. ¶ †Decimotertio q̃ro, an liceat emere a ꝗstituto
in carceribus. Solutio vꝝ dom q̃ nõ,qꝛ vbi nõ est corꝑis li
bertas,ibi nec mẽtis adesse ꝓsumit̃.vt in.c.j.q̃ metus cã.ꝛ in
l.q in carcerẽ.ff.eo.tit.dicas qõ lꝫ emere qñ ꝗtractus est futu
res vtilis ipsi carcerato,vt qꝛ tẽdat ad eius liberationeꝫ non ad
vtilitatẽ indebite carcerãtis.vt.l.metũ.in.ff.sed lꝫ.ff.qõ metus
cã.ꝛ.l.nã ꝛ seruus.ff.de neg.gest. ꝑt declarat bal.in rub.C.de
rescin.ven.ꝛ ꝑ eundẽ.l.j.C.de ꝗse.in.viij.col. Idẽ Bar.in.l.q
latronibus.ff.õ testa.ꝛ in.d.l.q in carcerẽ. vbi vlterius dixit q̃
ꝗstitutus in carcerẽ iuste põt vẽdere,donare,ꝛ solnere suo cre
ditori, ẽt ad cõmodũ ipsius carcerãtis.nõ ob.d.l.q in carcerẽ,
qꝛ loquit̃ in carcerato iniuste,vel in cõstituto in ꝓuato carce
re.lꝫ quidã ad cautelã volẽtes euitare dubiũ faciãt illũ extrahi
qñ ꝓmittit vel se obligat,sen ẽpbit,lꝫ nõ reuelat.ex quo non dici
tur solutus qui nõ est in sua libera ptãte dimissus.l.q neqꝫ.in.ff.
j.ff.de verb.signi.ꝛ ibi ꝑ Jac.de are. Idẽ ẽt tꝫ Ang. in.d.l.qui
a latronibus,qõ carceratus põt ẽpbere ꝛ testari, ſꝫ bal.in.l.no
men.C.de execu.rei iudi.dixit q̃ testiñ factũ in carcerẽ ab eo q̃
alias nõ esset fracturus non vꝫ,de quo vt latius per eum.

21 ¶ †Decimoquarto quero †an maritus possit vẽdere rẽ para
phernalẽ siue vxoꝛis.dic qõ nõ,siue sit mobilis siue imobilis.vt
in.l.mater ꝛ ibi not.Bal.C.de rei vendica.ꝛ bñ fac.t.l.fi.C.de
pac.cõuen.ꝛ.l.si ego in.ff.dotis.ff.de iur.not. Quid autẽ de re
dotali dic vt in ti.qui.alie.li.in.ff.j.ꝛ in auc.siue oẽ.C.ad velle.
ꝛ post Bal.plene in.l.j.ff.solut. mat.ꝛ in.l.si prediũ.C.de iur.
del.de quo articulo latius dicetur in seq.iiij.q.principali q̃ res
vendi possint. ¶ Decimoquinto an fideiussoꝛ possit vẽdere de
bonis sui principalis si ipse nõ est soluẽdo ne satisfaciat credito
ribus.tex.dicit qõ sic.tex.est no.in.l.si procuratoꝛẽ in.ff.ignoꝛã
tes.ff.mãda.ꝛ tꝫ Bar.ꝛ bal.in auc.si captiui.C.de epis.ꝛ cleri.

22 **Decimosexto** †quero an ꝓcuratoꝛ possit vende
re ꝛ alienare rem dñi sui vel princi
palis. Rñ.sic si hꝫ spãle mãdatũ ad vẽdendũ vel hꝫ equiualẽs
i.generale mãdatũ cũ libera ꝛ plena administratione non alias
vt est tex.cũ gl.ꝛ ibi tenet Bal.in.l.procuratoꝛẽ.C.de ꝓcura.ꝛ
in.l.procuratoꝛ tutoꝝ.ꝛ in.l.ꝓcuratoꝛ cui libera.ff.eo.ꝛ in.l.si q̃
venerit.in.ff.fi.ff.de pig.act. Qualiter aũt itelligit̃ generale mã
datũ cũ libera vide in.l.mãdato generali.ꝛ in.l.ꝓcuratoꝛ cui ꝑ
Bar.ff.de ꝓcur.ꝛ per eũ in.l.qui rome in.ff.calimachus de ✠.
obli.ꝛ hñ in.c.qui ad agendũ de ꝓcur.lib.vj.qꝛ intelligit̃ qñ ꝑ
verba expꝛessa in instrumento mãdati illud ꝗtinet̃.l.quã tubero
nis in.ff.libera.ff.de pecul.vel per verba equipollẽtia importan
tia idẽ vt si dicat qõ ꝗcedat sibi plenã potestatẽ ꝛ auctoritatem
omnia agendi quã ipse hꝫ ſm qõ declarat Bar.in.d.l.ꝓcura
toꝛ cui generalis. Et intelligas vꝝ de habẽte mãdatũ cum libe
ra qõ possit res vendere si esset talis quã verisimiliter dñs esset
distracturus,alias secus,vt.l.si in emptione.ff.de mino.ꝛ ꝙ no.
Bal.in.l.si hominẽ.ff.mãda.prout eleganter dicit dñs Joã.de
perusia in.d.l.ꝓcuratoꝛem.pro quo facit.l.vel vniuersoꝝ.ff.de
pigno.actio. Itẽ.l.obligatione generali.ff.de pigno. ꝗncta.l.
j.C.que res pig.oblig.pos. Et tutũ est non ponere se in hoc di
scrimine semꝑ querere mandatũ speciale,cũ in generali nõ ve
niat regulariter illud qõ quis non fuisset specialiter mãdaturus
vt in.c.generali de reg.iur.in.vj.ꝛ in.c.cum in generali de offi
cio vicaria.eo lib.cuꝝ hec exceptio semper obiici posset,qõ dñs
23 non fuisset distracturus,†alias vẽdens sine speciali mãdato vel
generali cũ libera non transfert dñium,vt.d.l.ꝓcuratoꝛeꝝ cui
libera.ff.eo titu.in.l.procuratoꝛ tutoꝝ sed si pretium solutũ esset
conuersum in dñi vtilitatẽ posset emptoꝛ possidens exceptione
tueri donec sibi illud restituat,vt in.d.l.si pretium. ꝛ.l.qui pre
diuꝝ.C.de prędi.mino.ꝛ optimus tex.in.l.si emptoꝛ.ff.de rei vẽ
di.ꝛ in.l.patri.ff.prediñ.ff.de mino.cum simi.nisi essent.res tem
poꝛe periture,vel que de facili coꝛrumpi possent,vt fructus ꝛ si
miles qꝛ illas vendere potest ẽt sine speciali mandato,vt.d.l.ꝓ
curatoꝛ.ꝛ bene facit.l.lex que tutoꝛes.C.de admi.tuto. Itez res
attritas ꝛ supernacuas,vt in.l.fi.C.qñ decre.opus non est. Et q̃
sint res tꝑe periture vide per glo.in.l.j.ff.cui quesitũ.ff.ad treb.
ꝛ in.l.j.C.si aduer.vsu.ꝛ bonum tex. in.l.aristo.i.ff.fi.cũ.l.seq.
ff.de in.delib.in.l.is cui.ff.qui legatoꝝ vt leg.no.ca.ꝛ in.l.pro
herede.in.ff.j.in ver.proinde.ff.de acqui.in quibus iuribus pro
baꝫ qõ vẽditio reꝝ tẽpoꝛe perituraruꝫ ꝗcedit̃ ei qui alias ven
dẽdi potestatẽ nõ hꝫ,ꝛ bene ꝗcordat tex.in.l.diuus. in fi. pin.
ff.de acqui.here.ꝛ scienter emens rem ab eo qui nõ hꝫ speciale
mandatũ vel vendendi potestatem cõmittit furtũ si sciẽter emit
vt dicit glo.ordi.in.d.l.si pretium.qõ intellige si modo erat res
24 mobilis. †nam rei imobilis non cõmittit̃ furtuꝫ.insti.de vsuca.
in.ff.qõ aũt sicut vendens rem alterius mobilem cuius venditio
est sibi interdicta pariter furtuꝫ cõmittit,vt dicit tex.nota. in.l.
iiij.in.ff.fi.ff.de pigno.actio. Sed an qui semel ꝗsensit alteri vel
mandauit vẽdere rẽ suã possit post factã vẽditionẽ reuocare cõ
sensuꝫ,vel prohibere ne res tradaꝫ,dicas q̃ nõ tex.est not.ff.de
publi.in.l.si quis prohibuerit.ꝛ facit.l.qui sextum.ff.de don. qꝛ
ita obligatur,ac si ipse idẽ vendidisset,nec põt vlterius venditio
nem impugnare.ff.de euic.l.quidã ex parte.ff.de leg.j.l. si fun
dũ per fideicõmissuꝫ.in ꝑn.ꝛ in.l.nihil.in.ff.j.eo.titu. in.l.codi
cillis.in.ff.insulã.de leg.ij.lꝫ quo ad alios nõ obligaꝫ de euict.
si protestet̃ se nolle teneri.l.q̃uis.ff.de pig.act.ꝑt signãter de
clarar Bal.in.l.fi.in.ff.ꝛ prefatã.C.de iure delib. Sed ante vẽ
25 ditionẽ vel ẽctũ factũ,†an possit reintegra reuocari mandatuꝫ
Cy.in.l.mandatũ.C.mãda.in.fi.princi.qõnis dicit q̃ sic,ẽt ꝑ
curatoꝛ ñ certiorato ꝛ vꝫ reuocatio saltẽ ad fi.vt ipediaꝫ dñij trã
slatio si cũ certa ꝑsona ñ habuerit mãdatũ ẽbẽdi.ꝛ idẽ seqꝝ bã.
in.l.alio.ff.õ ali.ꝛ cib.le.alleg.l.si tibi mãdassem.ꝛ.l.si tibi mã
dauero.ff.mãda. Quia dñium no trãsferꝛ sine voluntate nostra
vt.l.qõ nostruꝫ.ff.de reg.iur.ꝛ bene ꝓbaꝫ in.l.ij.in.ff.si pecu
niam ver.sed si quis.ff.de dona.ꝛ in.l.eius qui in prouinciã.ff.si
cer.pet.vbi tacite reuocaꝫ morte mãdãtis,ergo fortius expꝛes
sa voluntate,ꝛ idẽ firmat Bal.in.l.j.in fi.ff.eo.tit.ꝛ ita infert se
ꝗsuluisse,lꝫ glo.ibidẽ voluerit ꝓriñ,ꝛ nõ bene per predicta. Jo.
tñ an.in.c.ex parte decani.de rescri.vbi tradit materiã vꝝ vel
le q̃ requiraꝫ certificatio,reuocationis saltẽ in ipso ꝓcuratoꝛe,
vt non obliget dñm,ꝛ tunc poterit ẽbẽs agere ꝑ ipsum tanquã
ꝑ falsum procuratoꝛẽ,de ꝗdi.inde.l.si ꝓcuratoꝛ. Sed imediate
26 queritur,†an venditio facta ꝑ procuratoꝛẽ mortuo dño eo igno
rante valeat. Joan.an.in addi.Spe.in tit.de emptio.ꝛ vendi.
in.ff.i.in ver.q̃ si res.in addi.que incipit quid si dñs mortuus.
Primo arguit ad partem affirmatiuam qõ teneat per.l.si quis
seruo.ꝛ.l.qui hominem.ff.titium.ff.de sol.ꝛ de leg.ij.l.cuꝝ pater
in.ff.meuio. In ꝓriuꝝ allegat.l.pen.ff.si cer.pet.ꝛ.l.si pater.ff.de
manu.vindi.i.d.l.ij.ff.sed ꝛ si qs.ff.de dona. soluẽdo distinguit
iter ignoꝛãtẽ qõ i dubio ꝓsumit̃ vt i rꝛa ꝓsumit̃ de reg.iur.i.vj.ꝛ
l.verius.de proba.ꝛ eo fortius valet cũ nõ sit quid ei imputetur
l.vero procuratoꝛi.in.ff.ij.ff.de solu.ꝛ qõ not.in.l.si quidẽ.C.de
actio.ꝛ obli. In sciẽte ẽt de rigoꝛe vꝝ valere tñ heres põt se tue
ri ne dñs fraudet̃ re sua. Et vide.in.d.l.eius ꝛ in cle.j.de renũ.
ꝛ qõ hñ in.c.ex parte.el.iij.de prescri. Tu aũt addas qõ õ hoc
q.est casus in terminis quem miꝛoꝛ nõ fuisse per euꝝ allegatum
in.l.fundi venditoꝛ.ff.de acq.pos.vbi ꝓcuratoꝛ mortuo dño non
põt possessionẽ fundi tradere si heredes prohibeant, vel si ipse
mortem dñi sciuit,quẽ not.qui est casus valde not.ꝛ dignus me
27 morie. †Itẽ qõ dñium nõ possit trãsferri inuitis heredibus etiã
ex ẽctu defuncti,nisi specialiter fauoꝛe ꝛ priuilegio dotis, est ca
sus sing.in.l.si ego.in.ff.j.ff.de iur.dot.ibi dum dicit. Bã dñiuꝝ
heredis est a quo discerere nõ posse eo inuito fatendum est. Et
est aduertẽdũ qõ habens mãdatuꝫ ad vendẽnduꝫ nõ põt re vẽ
dita pretiuꝫ recipere,nisi specialiter aliud ꝗtineatur in manda
to tex.est in.l.i.in.ff.qõ si ab initio.in ver. Igitur.prepositio.ff.õ
exercito.quẽ singulariter ponderauit Bo ontanus in singulari
bus suis sicut dicimus qõ habẽs mandatũ ꝛ ad exigẽdũ nõ põt
recipere solutionẽ nisi a sponte solnẽte,vt ꝗcludit Bar. Bal.
post gl.in.l.nõ solũ.ff.sol.ma.per id qõ legit̃ ꝛ not.in.l.hoc inre
ff.de solu.hoc tñ limita nisi esset ꝓcuratoꝛ generaliter ꝓpositus
ad ẽbẽdũ,vt institoꝛ alicuius negotiationis qꝛ tunc põt ei solui,
ꝛ vꝫ pariter prepositus ad solutionẽ recipiẽdã,vt.l.qui hominẽ
in.ff.qõ seruus.vbi Bar.hoc dicit.ꝛ in.l.filie,ꝛ ibi ẽt Bar.ff.õ
28 solu.ꝛ alleg.ẽt.l.qõ seruus.eo.titu.†Insuper notãdũ qõ qui vẽ
dit ꝑ ꝓcuratoꝛẽ dñ noie ꝓprio vendere,ꝛ fundaꝫ ẽctus in ꝑso
na procuratoris,qꝛ per obliquũ ptinet ad dñm ꝛ non directo,vt
in.l.quicunqꝫ gerimus.ff.de actio.ꝛ obliga.secus in dñio ꝛ tra
ditione rei vbi imediate actus executionis trãsferꝛ ad dñꝫ.l.cer
te.in.l.si procuratoꝛ.ff.de procu.ꝛ.ff.de manu.vin. in.l.pater ex
prouincia.ſm qõ declarat Bart.cuius verba hec sunt in.l.qõ
sepe.in.ff.si quis amico.ff.eo. Tu addas qõ sicut mandans alte

ri emere

ri emere ipse emere vr̃,vt dicit gl.ordi.in.l.lucius in.§.titius.ff. de leg.ij.sic mãdãs vendere ipse vendere videtur.l.si seruum ti tij.§.mandati.in.l.dominꝰ.j.eo.

Jtẽ queritur an sufficit generalis sindicat⁹ ad vẽ-
dẽdũ bona ciuitatis. Respõdeo nõ,
29 † nisi noiatim cõprehenderent̃ bona que sunt vendenda, casus est in.l.phibere.in.§.plane.ff.qó vi aut clã.per quẽ tex.Bart. in rub.C.eo.in ℞.quero.iij.eleganter refert se ꝙsuluisse de fcõ, vt.§.facit.ff.qó cuiusq; vniuer.no.in.l.itẽ eoꝝ.in.§.itẽ si ita. Insuper aduertẽdũ ꝙ vẽdẽs rẽ tanq̃ alienã in dubio vr̃ eã vẽdere alieno noie,secus si simpliciter vel nulla facta mentione alteri⁹ dñi vel qó sit aliena,qz vr̃ vẽdere noie proprio,casus est i.l.si ab vno.C.de nego.gestt.⁊ in.l.in familia.C.famil.hercis.put nota. declarat Bar.⁊ Bal.in.l.mater ⁊ filie.C.de rei vẽdi. facit.l.si quis dñm.in.§.fi.ff.loca.⁊ in.l.j.§.fi.⁊.l.ratio.in pñn.ff.de act.
30 emp. ¶ † Ulterius queritꝰ an habẽs mãdatũ ad vẽdẽdũ possit habere fidẽ de pretio ⁊ trãsferre dñiuꝫ habẽdi fidẽ de eo.i.credendo emptori sine pecunia presenti,vr̃ dicẽdũ qz nõ per tex.in l.a dino pio.in.§.sed si emptor.ff.de re iudi.⁊ in.l.si procurator in.§.j.⁊ ibi glo.ff.de iure fi.In ꝟrium est tex.in.l.cuicũq;.in.§. fi.ff.ó isti. Unde Bar.ibi,in.d.§.si emptor. quẽ ẽt refert ⁊ seqt̃ Bal.in.l.in ciuile C.de rei vendi.distinguit.Aut est procurator habẽs mãdatũ gñale cũ libera,⁊ tũc põt habere fidẽ de pretio,vt.d.l.cuicũq;.in.§.fi.idẽ dicit ipse Bar.in.l.j.ff.de offi.procu.cessa.nisi fuerit ꝓhibitus a dño vel particularis nõ generalis. Aut mandatũ hꝫ speciale ad vendẽdũ certo pretio limitato ⁊ nõ põt.idẽ si pretium nõ esset limitatũ,sed haberet mãdatum ad vendendũ ob certã cãm,vt puta satisfaciat creditoribus que cã nõ impleret̃ habẽdo fidẽ ó pretio,vt.d.§.sed si emptor. Sed si hꝫ mãdatũ simplex ⁊ indeterminatũ,tũc regulariter potest vẽdere habita fide de pretio.l.qui fundũ.§.procurator tuus.ff.pro
31 empto.vbi vlterius dixit not.Bar.† qp nõ vꝫ ꝙfessio pretij recepti facta a procuratore, nisi in instrumento dicatur habuit ⁊ recepit vel nisi appareat pecuniã esse quersaꝫ in cã in qua habuit mandatũ vẽdẽdi, ſm eũ,lꝫ Ang.in hoc vltimo sentiat ꝟriũ per tex.iuncta gl.in ver.apoche.in.l.lucius.in.§.tutele.ff.de admi. tuto.⁊ in.l.fi.ff.de instito.ſ.qñ procurator est solvẽdo,qz põt habere regressuꝫ ꝙ euꝫ,per gl.in.l.fi.C.de apo.pu.lib.x.⁊ hoc nisi fuerit procurator fisci minoris vel eccleſe qui nõ pñt habere dictam fidẽ,ſꝫ vẽdere dñt pñti pecunia per tex.in glo.in.d.l.si p curatorẽ in fi.ff.de iure fis.⁊ ponit Bar.in.d.§.sed si emptor. talis.n.venditio facta a fisco vel rebus eccesie vel mino.nõ valet absq; pretij solutione,vt ibi not.in.l.i.C.de fide instru.⁊ iure hastę fisca.lib.xj.⁊ in.l.iij.ibi ꝓtiñ aque ab eo solutũ.eo.tit.⁊ optimus tex.in auc.hoc ius porrectũ in pretio modis oibus dando .C.de sac.san.eccle.Quid aũt de executoribus vltimaꝝ voluntatũ an possint vẽdere habita fide de precio.Bar.in.d.§.sed si emptor concludit qó nõ.sed in.l.alio.de ali.le.dixit ꝟriũ qñ haberet mãdatũ gñale cũ libera si vẽdat bonafide. p tex.in.l.si rome.§.calimachus.ff.de ver.obli.sed Jo.de imo.ibi dicit qp si hꝫ fidem de pretio vsq; ad tẽpus,quo durat eoꝝ officiũ. de quo in auc. hoc amplius.C.de fideicom. vꝫ ⁊ pcedit qó dixit Bar.in d.l.alio.alias secus,vt.d.§.sed si emptor.Bal.vero in.d.l.in ciuile.dixit tales nõ posse habere fidẽ de pretio gratuitaꝫ sine ad pias causas,sine ad alias,ex quo hꝫ mãdatũ a testatore limitatũ
32 pro executione sue volũtatis.⁊ hoc vr̃ turnus. ¶ † Ultio scias vẽditio facta habita fide de pretio ab eo qui habere nõ põt non vitiat ꝟctũ,qz nihilominus valet,sed agi ꝺz ad pretium nisi ꝙtractus peccet in forma sua,puta qz esset traditio libera vel libere promissa,⁊ pretiũ pmissuꝫ sub ꝙditione,qz tũc ꝟctus non valeret pront ꝙcludit Bald.in.d.l.in ciuile.ad finẽ.Et hec iõ qz regulariter rei vẽdite non transfertur dñium,nisi ꝓtio soluto vel aliter satisfacto.⁊ hec est regula,vt est tex.in.l.qó vẽdidi.j.eo.⁊ in sti.de rer̃ diui.in.§.vendite.⁊ in tantum nõ transferẽ qó ẽt si in modica parte pretij sit habita fides non transferẽ per.l.qnãdiu. .C.de distrac.pig.licet in ꝟrium facit.l.bona fides.j.eo.⁊.l.cui fundus.ff.de condi.⁊ demon.sed Bal.in.d.l.in ciuile.dicit porem partem tutiorem,qz nõ vr̃ mandatũ,vt transferat̃,nisi inte-
33 grum pretium sit solutũ.† Postremo aduertendum qó habẽs auctoritatẽ ad vendendum potest prestare fideiussorem de euictione. Itẽ apponere pacta penalia in ꝟctu ⁊ bona dñi obligare ſm morẽ regionis,licet in mandato nihil ꝙtineat̃,vt in.l.bene a zenone.⁊ hoc ibi not.Bal.⁊ Ang.per illũ tex.C.de quadri.ꝓscrip.⁊ idẽ Ang.in.l.ij.ff.de iur.om.iud.⁊ in.l.minus.§.is qui. ff.de procu.⁊ not.ẽt gl.in.l.ciuitas.ff.si cer.pet.alleg.ẽt.l.si is. in pñn.ff.de pigno.⁊ bene facit.l.si fundus.ff.de euic. Nã in generali mandato tacite veniunt ea que sunt de ꝙsuetudine,vt in. l.qó si nolit.in.§.qui assidua.ff.de edil.edic.in.l.si prius. i.§.j.ff. de aqua plu.arcẽ.⁊ bene declarat Bar.in.l.fi.in pñn.ff.que in fra.cre.nõ tñ põt apponere clausulas insolitas ⁊ non cõsuetas p dñiuꝫ,vel vsui regionis repugnantes. ſm qp eleganter refert Ang.se ꝙsuluisse in.l.si negotio.ff.de nego.gest.per iura predicta coniuncta.l.vel vniuersorum.ff.de pigno.actio.

Decimoseptimo † Quero an prelatus eccleſie
34 possit bona ipsius vẽdere vel alienare,dic regl̃r qp nõ.cũ qlibet eps q imediate subest pape ꝺz iurare fidelitatẽ,⁊ nõ alienare incõsulto romano põtifice.⁊ ita ẽt iurãt epi q subsunt Metropolitano,vt hr̃ in.c.ego enim. de iureiur.in.c.vt sup.⁊ in.c.fi.de rebus eccle.nõ alie.⁊ plene declarat bal.i.c.j.in fi.pñn.qui feu.da.pos.⁊ qó hr̃ in.l.iubemus.C.de sac.san.eccle.Subdit tñ qp hmõi epi si a papa ipetrãt lniaꝫ vẽdendi vel alienãdi nõ fcã mẽtione iurĩ valebit alienatio,nec erũt periuri ſm Jo.an.in nouella.in.d.c.vt sup.Rõ aũt vr̃ esse,qz cũ illó sit de iure cõi qp oẽs epi iurẽt,vt dictis iuribus,pinde est ac si foret exp̃ssuꝫ,cũ põtifex romanus oia iura in scrinio pectoris sui habere p̃sumat̃,vt i.c.j.ó ꝙsti.in.vj.⁊.l. oinꝫ.C.ó testa. Itẽ subdit idẽ Bal.in.d.c.j.qp tãta posset esse instãs necessitas eccleſie qó ẽt magne possessiones possint alienari,vt dicit Archi.in.c.ternulas.xij.q.ij.ſꝫ ipse dicit nõ esse pfectũ,qz est solenniter ratificãdũ,vt.ff.ó.neg.ge.in.l.põponius scribit ſm Bal.vt ibi.§.dixit ẽt Fed.de senis in ꝙsi.suo.cciij.
35 qp icipit.casus talis est qdã eps iuranit † qp lꝫ eps iuret nõ alienare,tñ põt modicũ terre ꝙcedere ꝙsanguineo,si ꝟctus fiat bona fide,⁊ redundet in vtilitatẽ eccleſie.Idẽ ꝺom est de hospitalarius q tenẽt hospitalia ciuitatũ,vt nõ possint alienare sine decreto epi,vt in.l.orphanotrophos.C.ó episc.⁊ cle.⁊ in cle.qz cõtingit de relig.do.qp colligiẽ ibi dũ eqparanẽ tutoribus ⁊ curatoribus minoꝝ.Sꝫ epi tanq̃ patres pauperꝝ bñ alienant bona hospitaliũ sine decreto, vt in auc.de eccle.tit.in.§.si qs in noie. col.viij.ita notãter dixit bal.in.d.l.si predia.ff.de rebus eoruꝫ. Idẽ tñ bal.in.d.l.orphanotrophos.dicit qp bona hospitalium vendi possint cã legitima subsistente,de qua plenius per euꝫ,in auc.hoc ius porrectũ.C.de sac.san.ec.⁊ nos latius dicemus.j.in.
36 iij.q.pncipali q̃ res vend.pos.Insuper † administrator eccleſie vacãtis nõ põt mõ aliquo alienare.gl.ordi.c.is cui.de elec.lib. vi.ſꝫ si datus fuerit defensor eidẽ is poterit cũ auctẽ epi ⁊ euidẽti vtilitate vel iminẽte necessitate habito tractatu solẽni ⁊ diligẽti ⁊ seruatis seruãdis alienare,vt est tex.cũ gl.in ℞.ſ.defensore. i.c.j.de rebus eccle.nõ alie.i.vj.⁊ no.voluit bal.qó canonicus prebẽdarius nõ põt alienare rẽ sue prebẽde.nisi tractatu precedẽte, epo auctoritãte,⁊ cã legitima subsistẽte, vt i.c.nulli.ó reb. eccle.⁊.xij.q.ij.⁊ sine exceptione,nec ad longũ tẽpus locare sine solẽnitate exp̃ssa.c.ad audientiam. de reb.eccle. non alie. cle.vnice.eo.ti.⁊.c.fi.ne pre.vices.suas. ita singulariter iquit Bal.i suo ꝙsi.qó icipit.In CHRISTI noie,dñs Simon ⁊c.
37 ¶ † Decimooctauo quero an prodigus possit vẽdere.Rñ.nõ. ẽt cũ iurõ,vt dicit Jac.but.in.l.hꝫ.ff.de tutelis,quez refert ⁊ sequitur Bal.in.l.sciens.j.eo.qz iurm prohibiti ꝟbere nõ validat ꝟctũ,vt in.l.cũ quis decedẽs.i.§.titie.ff.de leg.ij.⁊.l.qui testm. ff.de ꝓba.Idẽ ẽt tenet Bar.in.l.is cui bonis.ff.de verb.oblig. referens ita fuisse ꝙsultũ,qz alienãs ꝟ ꝓceptũ legis cõmittit peccatũ mortale,⁊ sic nõ obligat̃,vt in auc.qó eis.C.de nup.⁊ in.c. non est obligatoriũ.de regu.iur.in.vj.Nõ ob. auc. sacramenta pubeꝝ,qz.l.nõ resistit ꝟctibus minoꝝ sicut prodigoꝝ.Sed Ange.dicit qó imo,qz lex vltra procedit ꝙfirmando ꝟctus minorũ, ⁊ idẽ qó.ꝫ.firmauit Bal.in suo eleganti ꝙsi.qó incipit casus talis est.nobilis vir Petrus,⁊ banc eãdẽ sniam ẽt ꝙfirmat Fed. de senis.i ꝙsi.suo.xxx.qp incipit minori.xxv.annis p multas rationes ⁊ iustas presertim qñ erat p iudicez interdictũ bonis vel prodigalitas esset notoria vt ibi latius p eũ.Tu addas qó ratio est qz prodigi nullus est sensus,vt in.l.mutuũ.in.§.j.⁊ ibi glo.⁊ Bal.ff.de acqui.here.⁊ equipararur pupillo,vt in.l.certi ꝙditio.§.qm̃.ff.si cer.pet.⁊ in.l.fulcinius.in.§.adeo.in ver.idẽ qp ⁊ in prodigo.ff.ex quib.cau.in posses.ea. cum ille sit prodigus qui neq; tps, neq; finẽ expẽsaꝝ bẽat,ſꝫ dillapidãdo patrimoniũ diffundit,ita dicit tex.not.in.l.j.in pn.ff.de cur.fur. Predictis ad de qp interdictio facta p patrẽ filio de nõ alienã.tanq̃ prodigo in testõ,lꝫ sit aleator⁊ turpis persona nõ vꝫ, nisi sit vere prodigus ſm Bal.elegãter in.l.filiusia.in.§.dini.ff.de le.j alleg.ff.ó
38 cura.furio.l.si furioso puberi.⁊.l.⁊ si sciẽs.j.eo. ¶ † Decimonono quero an quis possit cogi emere vel vẽdere.rñ.penes regulã negatiuã qp nemo inuitus cogit̃ emere, vt in.l.nec emere.C.de

iur. delib. & in l. possessores. C. de fun. patri. lib. xj. silr nec vẽdere. l. inuitũ. C. eo. l. q̃uis. ff. de pig. vt. l. nemo externus. C. ỏ iude. & in. d. l. nec emere. q̃ in ptãte alicuius esse nõ dz; quasi ab initio per rapinã iniusto pretio cõparare, dicit tex. not. i. l. nec quasi. ff. de rei vẽdi. nec ẽt iusto vel equo pretio, equũ est inuitũ res suas vẽdere, vt in. l. nec. n. ff. rẽ. amo. & plene p Cy. in. l. j. C. de episco. audien. & bonus tex. in. l. in fundo. ff. ỏ rei vẽdi. q̃ tñ fallit in multis casibus. Prio in. §. pe. institu. de bis q̃ sunt sui vel alie. iur. vbi dñs pp nimiã seuitiã cogit̃ vendere seruu. Scỏ rõne publice vtilitatis interdũ cogit̃ quis rẽ suã vendere, vt in l. si qs sepulchrũ. ff. de reli. & sum. fune. l. j. in §. sunt qui putant. ff. ne qd in loco publico. in. l. lege. cornel. ad sille. ff. quẽ admo. ser. amit. i. l. si locus. C. in q. cau. ser. p̃ p̃mio libe. acci. in. l. ij. ita singlr dixit Jo. an. tradẽs dictos casus spãles. in tit. de execu. sen. sup rub. in addi. Spe. Tertio fallit in rebus necessarijs cõ petẽtibus ad victũ i. l. j. in §. cura carnis. de offi. p̃fec. vrb. vbi
39 bar. dixit q̃ primũ est rẽ rare. alie. sunt fal. & subdit † q̃ rebus victualibus vẽdẽdis pt & dz stari iustum pretiũ, & q̃ iusto pretio vendant̃ decerni, vt ciuitas abundet necessarijs. allegat. l. munerum. §. itẽ ipsi. ff. ỏ munc. & bono. & not. p Cy. in. d. l. j. ỏ epis. audi. Quarto fallit fauore libertatis, vt in casu. l. j. C. de cõi ser. ma. Quinto in casu. l. ij. C. de pa. q̃ fil. distra. in redẽptione filij venditi ob necessitatẽ victus, vt qlibet & ab inuito redimere possit. Sexto fauore vltime voluntatis, vt in casu. l. & si equo. ẽz vnũ intellectu. ff. ỏ lega. j. Septio i. l. q̃uis. ff. ỏ pig. acti. lz ibi impro. prie sit fallen. Octauo in odiũ mẽtiẽtis, vt in. l. iulianus. in. §. si titius. ff. de actio. emp. Nono in casu. l. fi. C. de vẽ. re. fis. libr. x. Decio fauore religionis si testator mãdauit cõstrui ecclesiã i loco cõi ẽz bal. i. l. j. i. §. ne aũt. de cadu. tol. q̃ allegat. l. locũ. ff. vsu fru. & d. l. si qs sepulchrũ. ff. de reli. & sump. fune. de qbus ẽt vi-
40 de gl. magistrã. in. §. pen. in auc. de fideius. ¶ † Alia rla q̃ qs nõ cogat̃ emere, fallit prio in. l. iulianus. in. §. idẽ celsus. & in. l. cõi diui. in. §. fi. ff. cõi diui. & in. l. cuz in fundo. in. §. si fuerit. ff. de iur. do. & in istis est rõ nec qs inuitus inducat̃ in cõionẽ ꝛ. l. si nõ sortẽ. in. §. si tñ. ff. de qdi. inde. & l. vltimã. C. cõi diui. & bene facit. l. fundus ille. q̃uncta. gl. j. eo. Scỏ fauore vltime voluntatis, vt. d. l. & si equo. ẽz aliã lec. de leg. j. & in auc. de alie. & emphy. in. §. si vero. ẽm predicta. Tertio fauore fisci in. l. cotem ferro. in. §. fi. ff. de publi. lz ibi loquat̃ in qductione & locatione.
¶ Et notãdũ q̃ tpe necessitatis quis cogit̃ vendere rem ẽt minus iusto pretio, vt notãter dixit Bar. in. d. §. cura carnis. p. l. ij. in. §. q̃situz ad. l. rbo. de iac. Et intelligas p̃dicta q̃ in casibus in quibus cogit̃ qs vẽdere, intelligit̃ pecunia pñti, qỏ bẽat fidẽ ỏ ptio, sed ad pecuniã numeratã q̃ stariz soluat̃, vt dixit gl. not. & ibi bñ declarat Bal. in. d. l. j. C. de cõi seruo ma. facit. l. si soluturus. ff. de solu. hoc p̃bat tex. sing. i. l. vẽditor. i. §. si qstat. ff. cõia p̃dicta. ibi duz dicit solutũ salariũ prestet ne dño satisfaciat.
41 **Vigesimo** † quero an vicinus possit vẽdere alteri q̃ quicino. rñ. q̃ ceteris paribꝰ tenet̃ potiꝰ vẽdere quicino q̃ alij, aliaz posset appellari. l. qcũq̃. C. de omni agro deser. lib. xj. ita not. dicit Bart. de cu. in. l. j. ff. de p̃mi. cre. & referũt ista Moderni in. l. si mihi. ff. de ver. ob. q̃ interest nra nõ habere malos vicinos. vt in. l. fi. C. de pac. iter emptorẽ. & cõ fines fundos ẽt. s. iustã estimationẽ interest nra interdũ habere dicit tex. not. in. l. si cui fundus. ff. de leg. ij. & facit. l. cũ duobus. in p̃in. ff. p so. Idẽ puto qỏ potius p̃ferat̃ qsanguineus & necessarius vẽditoris q̃ alius ceteris paribus bene facit. l. imperator. la vlti. ff. de pac. & est casus ẽz vnũ modũ legẽdi. in. l. j. ff. ỏ p̃mi. credi. facit. l. si in emptione. ff. de min. & C. ỏ admi. tut. l. lex q̃ ẽm Bal. in. l. j. C. cõi diui. ỏt q̃ qsors põt vẽdere rẽ suã alteri irreqsito qsorte, p. l. dudũ. C. eo. nisi p̃hibeat̃ qsuetudine. vel. l. aliqua. vt est in. c. qstitutus. de in integ. rest. vel alio pacto in ꝛ-ctu apposito, vt. l. iij. in. §. vbi vero. ff. de pig. act. & in. l. q̃ rome. in. §. coheredes. ff. de ver. ob. Sed speciale est in dño castri, qui nõ põt vendere ptẽ suaz alteri pp iurisdictionis fauorẽ, q̃ est de iure publico introducta. l. quicũq̃. C. de fund. limitrophis. lib. xj. ita singlr declarat Bal. in. l. j. in fi. rub. C. q̃ testa. fa. pos. facit. c. imperialẽ. in. §. preterea ducatus. ỏ p̃hi. seu. alie. p Fed.
¶ Ultimo addes qõnẽ no. q̃ ponit Jo. an. in addi. Spec. i ti. de empt. & vẽdi. in. §. nũc dõm. in ℞. sed pone statutũ in addi. q̃ icipit qingã ỏ statuto &c. alle. Ros. & Lanf. de rãpo. ita tenuisse
42 in eoꝝ disputationibus, † q̃ stãte statuto q̃ habẽs terrã triũ torum naturaꝝ nõ alibiatã seu censuatã teneat̃ illã vendere vicino habẽti triginta tornaturas, q̃ si qs habeat duas tornaturas liberas & vnã allibiatã q̃ adiũxit duabus & fecit vnũ p̃dictũ tenet̃ illã vẽdere. alle. fam. bercis. l. fundus mihi. & qỏ res trãsit & vnit̃ cũ sua cã. l. traditio. cuz qcor. ff. de acq. re. do. Sed tũc q̃ro stãte statuto q̃ qsors p̃ferat̃ in emptione, & ipse offerat. x. & alius. xv. ille q̃ plus offert est p̃ferẽdus, q̃ vẽditor dz qseruari idẽnis. C. cõi diui. l. ad officiũ. C. ỏ sac. san. ecc. auc. ℞ ius porrectũ. l. i fundo. ff. de rei vẽdi. vbi iustũ p̃tiũ dr̃ q̃ habiturus erat possessor. l. pretor. §. in eũ. ff. de bo. auc. iud. pos. facit. ff. qỏ me. cã. l. sed & ptus. ff. loca. l. sed & nos. ff. de qdi. fur. l. si vẽdidero. & in. l. si qs vxori. §. fi. eo. tit. Ita elegãter determinat Jo. an. in addi. Spe. i tit. de empt. & vẽdi. i. §. nũc dõm. in fi. in ℞. sed pone statutũ quẽ ẽt formalr de verbo ad ℞bũ refert & segt̃ Bal. in. l. ij. in vlt. q. C. ỏ rescin. vẽ. & ỏt ẽt p̃bari vlterius p. l. ij. & iij. C. si pp pub. pensi. &
43 d. auc. hoc ius porrectũ. † Et q̃ nõ est qs cõpellẽdus gratiose vẽdere, sed q̃sti pluris reperit̃. l. fi. vbi bonus tex. C. de iure em phi. hoc est sine collusione & equalibus pactis. l. vbi. ff. de in diẽ adiec. & subdit hãc fuisse qõnẽ Mar. de fano, q̃ ẽt Jo. an. refert & sequit̃ Jo. de imo. in. l. q̃ rome. in. §. coheredes. de ℞. ob. q̃ res tanti vz q̃sti vendi põt facit. l. ij. ff. de indiez edic. Mã ẽm eũ satis ẽ q̃ qsors sibi gratificet̃ absq̃ eo q̃ dãnũ patiat̃ in pcipiendo minus q̃ ab alio. facit. l. tutor. i. C. ỏ neg. gest. ex quo tractat̃ ỏ iure acqrẽdo p oblationez, secus si tractaret̃ ỏ iure q̃sito vbi venit & p̃tiũ iustũ & cõe, vt no. in. l. ij. §. alle. & hoc tenẽdũ p tex. d. l. fi. i ℞. & si qdẽ. ibi, & tacitã q̃stitatẽ pecunie q̃tũ ipse ab alio accipere põt. C. de iur. emphy. lz Ang. in. d. §. coheredes. tenuerit ꝓriũ alle. p se Jo. an. vbi. s. sz dicit oppositũ vt habuistis. s.
44 † Et intelligit̃ qsors ẽt q̃ hz minimã partẽ i re. vñ iter plures consortes habenti millesimam vendi poterit, vt dicit Bal. p illũ tex. in. l. C. de seruo. cõi man. nõ tñ credo q̃ bñs minimã ptẽ p̃ferat̃ bñti maiorẽ in emptione, iuxta ea q̃ bñr in. l. fi. C. qui bo. ce. pos. & l. maiorẽ. ff. de pac. & refert Bal. i. l. ij. in. §. j. in fi. in vlti. ℞b. C. cõia dele. But. ỏt q̃ assignatio dz fieri ei q̃ hz in re plurimũ iuris alleg. ff. de acq. re. do. in. l. ego & optie facit gl. ibi, in. d. §. j. q̃ dicit q̃ electio spectat ad habẽtez maiorez ptem. Ultimo dicit Bar. in. l. j. C. de metalla. li. xij. q̃ colonus bñs frumẽtũ venale dz potius illud vẽdere dño fundi emere volenti quam alteri, si est recollectuz in suo. ¶ Vigesimoprimo q̃ro an valeat statutũ q̃ qs nõ possit vẽdere forensibus, vel q̃ forenses nõ possint emere in territorio imobilia. rñdeo q̃ sic, p. l. duduz. C. eo. put ẽt tz Sid. in sua publica disputatione, quẽ refert & sequit̃ Bart. ibi, & in. l. fi. C. de sac. san. eccle. in. l. j. C. nõ lic. hab. li. xj. & in. l. multũ. ff. de ver. obl. p. d. l. dudum. & in. l. quoꝝ. ff. de
45 pig. † Sz nõ valeret si diceret statutũ q̃ nõ liceret vendere clericis, p ea q̃ bñr in auc. cassa. C. de sac. san. eccl. ẽz eũ in. d. l. fi. & in. d. l. duduz. & ꝛctus ꝛ statutuz p̃dictuz factus nõ vz ipso iure, etiã si statutũ simplr loq̃tur, nec vltra p̃cedat annullãdo, put declarat Bar. in. d. l. qỏ ait lex. ff. de diuor. & i. l. p̃tor. ff. de dã. infe. facit. l. i. ff. de his q̃ p nõ scrip. lz Mic. mathe. & Cy. voluerint ꝛ rũ i. l. nõ dubiũ. C. de le. q̃ ꝛctus ipso iure nõ sit irritus, si aliter statutũ nõ p̃cedit. de quo plenius qỏ dcm statutũ valeat vide Bar. in. l. filiusfa. i. §. diui. ff. de leg. j. & in. l. si in emptiõe. in. §. j. j. eo. ẽz Bal. i. l. ij. i. §. emptor. C. cõia de leg. & hoc facit ad statutuz, & ỏt q̃ est ꝛ ius. l. j. C. eo. & iõ si nõ ponat penã nec nos & ỏt esse expressiuz in. d. l. j. C. nõ lice. ha. li. xj. q̃nimo subdit posse retineri rẽ emptã donec pretiũ restituat̃. arg. ff. de qdi. inde. l. si nõ sortẽ. in. §. si centũ. Sed tale statutũ simpliciter disponẽs nõ cõprehẽdit ecclesiã, p. d. auc. cassa. & q̃ ibi p Cy. ẽm q̃ no. volnit Bar. in. l. fi. C. de exac. tribu. li. x. facit q̃ idẽ voluit in. l. j. §. que onerãde. ff. qua. re. ac. nõ deꝛ. & q̃ bñ p Jnn. in. c. nouerint. de sen. excõ. & tenuit Bal. in. l. iubemus nullã. C. de sac. san. eccle. lz do. Signo. de mediolano, i sua disputa. tenuerit ꝓriũ & ꝛ Joan. & alios q̃ qprebẽdat ecclesiã, & nõ sit ꝛ libertatẽ ecclesiasticaz p multas rõnes, de qbus ibi per eũ, sed tex. vr̃ expressus qỏ tale statutũ sup alienatione bonoꝝ ecclĩasticoꝝ dicat̃ ꝛ immunita-
46 tez ecclesie, & nõ valeat in. c. fi. de reb. eccle. † Sed statutuz qỏ quis nõ vendat nõ subdito bz ẽt locũ in datione insolutũ p. l. senatus. in p̃n. ff. de leg. j. nisi dans esset p̃uocatus vel cõpulsus p̃ iudicẽ. arg. eoꝝ q̃ bñr in. l. cũ fidei. ff. de fideicõ. li. l. ij. de fundo do. ff. & in. l. senatus. j. eo. ẽz Albe. de rosa. & in. d. l. senatus. ỏ lega. j. & in suo opere statutoꝝ, scda pte. j. fol. in ℞. ex predictis.
Item valet statutũ q̃ nõ liceat trãsferre bladum ad aliud territorium, est enim rationabile pp abundantiã seruãdã in loco ẽm Bal. not. in. l. certa. in. §. si duobus. ff. de le. j. & vide qỏ bñ in. l. si quis post hanc. C. de edifi. p̃iua. & in. l. cũ pponas. C. de nau. feno. Adde predictis qỏ stante statuto qỏ nõ vendatur forensi vel non subdito q̃ nõ comprehẽdat ecclesiam tanq̃ libertati ecclesiastice ꝓriam est tex. not. cum glo. in. c. fi. de imm. eccle. & ponit Jo. and. in. c. nouerint. de sen. excõ. & refert Ang. not. in. l.

nemo.ff.de pac. Nec insuper valet statutum qđ arctat ecclesias vel pium locũ ad vẽdẽdũ, qz loca pia hmõi statuta arctatiua vel passiua non recipiunt, que sunt contra libertatem auctenti. casa. prout tradit Bal. in auc. hoc ius porrectum. in ver. iij. dicebam. C. de sacrosanctis eccle.

47 **Vigesimosecundo** quero, ꝺan iussus vendeꝛ per testatoꝛẽ possit cõpelli ad vẽdendũ. Rñ. posse. quinimo ⁊ quenirt rei vendi. ad rem ipsaꝫ iusto pretio oblato, vt not. dixit By. ⁊ Bal. in. l. si fideiussoꝛ. in. ℌ. meminisse. ff. ó leg. j. ⁊ in. l. vxoꝛẽ. in. ℌ. agriplagã. ff. ó lega. iij. Bal. tñ in. d. ℌ. meminisse. tenuit ꝯriũ ꝑm Jac. de are. dicẽs qꝺ nõ venit plus in legato qꝫ in vẽditione, sed in venditione nõ venit dñium, vt in. l. ex empto. in ꝑn. ff. de ac. emp. sed solũ rẽ tradit. facit. l. si heres. eo. tit. scđo qz ꝯctus est qd facti. l. cõsi. in fi. ff. de cur. fur. sed in obꝛationibus facti succedit obꝛo ad interesse. l. stipulationes nõ diuidunt in ℌ. celsus. de ver. obli. ⁊ idem tenet in. l. j. vbi vꝝ ẽt tenere Cy. in. ix. q. C. cõia deleg. vbi Bal. alleg. gl. in. l. in estimationibus. ff. de peti. here. qđ res nõ est in legato. secus eius estimatio. Hãc ẽt partez ꝛ Bar. cõprobauit ẽt Jnno. in. d. ℌ. meminisse. lz postea subdit vtrãqꝫ partez esse ꝓbabilez vel posse sustineri. Hoder. aũt Perusi. ibi defendunt Bar. vt ibi per eos, mihi aũt non põt in mentem cadere qđ testatoꝛ qui mandauit heredem vend. re noluerit eum grauare, ni si solũ ad tradẽdũ ius qđ habebat in re vt in. l. si domus. in. ℌ. fi. cũ cõcoꝛ. ff. de leg. j. vnde si habebat dñium ad transferendũ illđ ex ꝯctu venditionis, alias nisi solũ qꝺ habebat. l. si ita. i. ℌ. i. ℌ. eo. optime apud tex. in. l. apud iul. in. ℌ. scio. ff. de leg. j. ⁊ ne videaꝫ duplici onere grauasse heredes rẽ vendere ⁊ rem emptoꝛis facere ꝯ. l. titia. que inuita. ff. de lega. ij. ⁊ hanc arbitroꝛ fuisse mentẽ ⁊ opi. Bar. qꝺ heres teneaꝫ rei vendi. si ipse erat dñs, alias secus qꝺ ꝓbaꝫ aperte per tex. in. l. non dubium. in. ℌ. fi. ff. de le.

48 ij. vbi est optimus casus. C ✝ Vigesimotertio q̃ro, an inssus vel obligatus vendere debeat perpetuo esse obligatus. rñ. põt interpellare emere debentẽ qꝺ emat, qz ipse est paratus vendere, ⁊ expectare per duos menses, alias post illos erit liberatus, ⁊ amplius nõ tenebitur, vt eleganter dicit By. ⁊ Bar. quos ẽt ibi secutus fuit Jnn. in. l. qui rome. in. ℌ. coheredes. ff. de ver. ob. per illũ tex. iuncta. l. fi. C. de iure emphy. C Vigesimoquarto quero, an heres obligatus vendere, vt satisfaciat creditoꝛibus possit se excusare a vendendo ⁊ dicere creditoꝛibus ipsis qꝺ vẽdant. rñ. posse rem ipsis dare in solutũ, ⁊ dicere qꝺ ipsi vendant ⁊ qđ ipse ꝙsentiet venditioni fiende. quinimo ⁊ põt protestari qꝺ ipse nõ vult teneri de euictione si fecit inuentariũ ꝓ. l. ꝙnis. ff. de pigno. act. prout soleniter declarat Bal. in. l. fi. in. ℌ. sed si prefatã. C. ó in. del. Sed si sibi nihil nocet vel nocere põt, põt ipse vẽdere ⁊ solnere creditoꝛibus, alias si ei nocet põt ꝓp promissionẽ euictionis tunc nõ cogit vendere. arg. in. l. ij. in. ℌ. ij. ff. sol. ma. vñ vt effugiat omne piculũ ꝙsiliũ est qꝺ dicat creditoꝛibus, vt. ℌ. vẽdite vos, ⁊ ego ꝙsentio ꝓtestatus ꝛc. ꝓ. d. l. ꝙnis. ita dicit Bal.

49 vbi. ℌ. C ✝ Vigesimo quinto quero, an prohibitus vendere statuto vt minoꝛ possit alteri vẽdẽti ꝙsentire. Sol. Jac. but. in apostil. in. l. ij. C. si aduer. dona. vt refert ibi Bal. dixit qꝺ sic. per. l. si pater. in fi. ff. de manu. vindi. ꝑm Bal. ibi nõ sequit, qz fieret fraus legi. Hã statutũ prohibens alienationẽ, intelligit ẽt prohibere ꝙsensu ꝓstari alienãti, qñ a ꝙsentiente euellit dñiu, qꝺ nihil aliud est qꝫ alienare qꝺ est prohibitũ. Hã qui alienat rẽ cõcedit dño ꝙsentiẽte nõ vꝝ ꝙcedes donare, sed is qui ꝙsentit dicit Bal. not. ꝓ illũ tex. in. l. si liquet. C. de dona. ⁊ est text. aptus in. l. in edibus. in. ℌ. qđ si filius. ff. de dona. qz lz consentiens venditioni nõ dicaꝫ ꝓprie vẽditoꝛ, vt. d. l. si pater. i fi. de manu. vin. Et qz aliud est vendere, aliud vẽdenti ꝙsentire. ff. de re iudic. i. l. aliud est. ⁊ firmat Bal. in. l. ij. in. xx. q. C. de rescin. vendi. tñ effectus est ibi in prohibito, vt est casus expressus in. l. cũ quis possit. ff. de reg. iur. ⁊ in. l. filiũ heredes. vbi gl. alleg. cõcoꝛ. ff. ad mace. Nõ ob. ꝯria. d. l. aliud. qz vex est qñ accessoꝛie prestaꝫ ꝙsensus secus si ab eo ad quẽ actus principaliter ptinet, vt in. l. si fundus secus si ab eo ad quẽ actus principaliter ptinet, vt in. l. si fundus in. ℌ. pe. ff. de pig. Jta sing. dicit Bal. in. l. ij. C. qui accu. non pos. ⁊ in. l. si vt proponis. C. de seruo pigno. dato manu. per. d. l. cũ quis cũ aliis. ℌ. alleg. Et est notãdũ qꝺ ꝙsensus dñi ꝙfirmat vẽditionẽ ꝓcedẽtez, que alias nullo iure valuit. ſ. in preiudiciũ ipsius. l. mater. C. de rei vendica. l. cum quedam. C. ad adminis. tu. to.. l. fundus in. ℌ. j. ff. de pigno. ⁊ l. qdã ex parte. ff. de euic. ⁊ in. l. si fundũ per fideicõmissuꝫ. ff. de leg. j. ⁊ in. l. cũ essent. in. ℌ. j. vbi Ang. nõ ponderat locũ ꝓpositũ. ff. de serui. rusti. predio.

50 **Vigesimosexto** ✝ An quis possit vendere eãdez rez pluribus. Solu. dicit qꝺ nõ. qz incidit in crimẽ falsi vendẽs rez duobus diuersis ꝯctibus. casus est in. l. qui duobus. ff. de fal. sed ille est potioꝛ cui prius res fuit tradita, vt in. l. si duobus. de diuer. ⁊ tẽp. ꝓscr. in. l. sine aũt. in. ℌ. si duobus. ff. de publicia. ⁊ in. l. quoties. ff. de rei vẽdi. ⁊ bo. tex. in. l. multũ. in fi. C. si quis alteri vel sibi. de quo vide gl. magi strez. in. d. ℌ. si duobus. Quod itelliges nisi ꝓmus emptoꝛ nõ soluerit ꝓtiuz, qz tũc ipune posset alteri vendere ꝑm Odoff. qui ita no. i. l. venditoꝛ ex hꝛditate. ff. ó here. vel ac. ven. ⁊ refert ⁊ segt̃ bal. i. d. l. quoties, ⁊ ꝓcedit. d. l. q duobus. de fal. ꝓprie in terminis, ó qbus logt̃, vez in ꝯctu vẽditionis scõ duobus diuersis tpibus. Secus si donauerit vel alios ꝯctus fecerit, qz nõ teneẽ falsi, ſz crimine stellionatus ꝓ. l. ij. ff. de cri. stellio in instrõ expsse dixisset vel cautũ esset nulli alteri de ea re ius feciſſe vel obligasse, qz tũc teneret falsi. si ꝯdictũ apparuerit ꝓ. l. si a debitoꝛe. eo. ti. de fal. ⁊ ꝑ pp exꝑssaz assertionẽ ꝓdictã ꝑz Bart. in. l. qui duobus. Et no. qꝺ alienãs rẽ duobus dꝛ male viuere, vt est glo. oꝛ. in. l. ij. C. de digni. lib. xij. Adde ꝓdictis qꝺ Odof. singlr limitat. l. q duobus. de fal. ꝓcedere qñ pretiũ est solutuz a prio emptoꝛe, alias nõ incidit in falsuz, ita refert bal. Odof. dixisse in. l. venditoꝛ exhere. ff. ó hꝛdi. ⁊ act. ven. q̃ est singu. limitatio, ⁊ mẽti tenenda ꝓpetuo. C ✝ Vigesimoseptimo q̃ro, an q teneẽ vendere possit rez venditã redimere. rñdeo nõ, ⁊ nõ vz redẽptio, qz

51 fit in fraudẽ, ⁊ vꝝ deluſoꝛiuz ꝓceptuz, vt. ff. de peni. l. moꝛis. ꝑm Cy. ⁊ Jaco. de are. in. l. j. ff. de bis q sunt sui vel alieni inris. per tex. in. l. ij. ℌ. dominoꝛ. in verbo, nõ reuertant. eo. ti. ⁊ bene facit tex. in. l. qui sic. ff. de solu. sed si dicta res publice exponeret omnibus venalis, nõ puto vendentez ꝓhibituz redimere ꝓ causam in. l. cotez ferro. in. ℌ. eam rem. ff. de publica. ⁊ in. l. si mandauero. in. ℌ. is cui bona. ff. mãda. nã sufficit conditioni paruisse lz momento durauerit. l. si quis heredez. cũ ꝙcoꝛdan. C. de institu. ⁊ substi. nisi ex dispositione appareat qꝺ requiratur factuz successiuum nõ momentaneuz, de quo in. l. in numerationibus. ff. de solu. ⁊ in. l. si fideiussoꝛ. in. ℌ. meminisse. de leg. j. ꝓ Bart. de quo latius ℌ. dicetur. C Vigesimooctauo quero, an statutuz prohibens vendere intelligatur pariter ꝓhibere alium emere. respondeo sic, per tex. ⁊ glo. qꝺ ibi declarat Barto. in. l. j. C. de cupres. ⁊ luc. damen. lib. xj. ⁊ Bar. in. l. fi ff. de acceptilatio. vbi dicit qꝺ statutum ꝓhibens aliquez vendere intelligitur pariter ꝓhibere aliuz emere, qz sunt coꝛelatiua per tex. ibi, ⁊ in. d. l. j. ⁊ l. fi. C. de indi. vbi statutum in vxoꝛe intelligit statutum in viro. de quo diximus. ℌ. in precedenti. q. principali circa fin. in ver. vlterius. C Vltimo est no. qꝺ etiam voluit do. Abb. in. c. vlti. de indeis. ⁊ bene facit gl. in. l. j. C. ne fideiul. do. dentur, de

52 quo per eum latius in. c. j. de loca. ✝ Sed adde ad. d. l. fi. de indi. vidu. qꝺ nõ vꝝ ꝓbare illud ad qđ allegat, qz nihil ibi dicitur ve viro vel vxoꝛe, sed tantum qđ lex iulia miscella ꝓhibens nubere sublata in feminis est, ⁊ parte sublata in masculis nõ quia coꝛelatiua, sed potius rõne actus qui nõ põt ꝯbi ab vno sine altero qđ est de mente Bal. ibi. Sed imediate queriꝫ, an obligatus vendere ex madato testatoꝛis incidat in penã statutis ꝓhibentis talez rez vendi. dic qꝺ nõ excusaꝫ, sed incidit in penã. put not. ponit Bal. in. l. certa. ó leg. j. ⁊ dicit fuisse disputatũ ꝓ Ja. de are. ⁊ qꝺ ꝓbaꝫ in. l. senatus. in. ℌ. j. eo. tit. Rõnez adddes, qz nõ põt testatoꝛ tollere dispositionez statuti per testamentũ suũ. tex. est in. l. quidã decedens. de admi. tut. in. l. qꝺ de bonis. in. ℌ. j. ff. ad. l. falci. ⁊ in. l. nemo põt. de leg. j. licet ꝯriũ voluit Ja. bn. per illũ tex. ibi, in. l. si tibi. ff. si cer. pet. sed do. Rapha. ful. ibi dicit qꝺ hoc miruz est Jac. dixisse, cũ hec ꝯdictio sit ꝯ ius statutarinz, ⁊ censeaꝫ impossibilis in iure. Unde vitiaꝫ, ⁊ non vitiat. l. j. ff. de qđ. insti. vnde heres vꝝ sponte facere, ⁊ sic in penã incidit, qđ no. C ✝ Vigesimonono quero, an index possit vendere

53 rez absentis. rñ. posse, qz ipse debitoꝛ vendere vꝝ, vt. l. si ob cãz. C. de euic. l. si pignoꝛa. ff. eo. no. in. l. qđ nomen. in. v. oppo. ff. de re iudi. ⁊ in. l. j. C. si in cãm iudicati. ⁊ tradit Bal. vbi bene declarat in. l. ordo. C. de execu. rei iudi. ⁊ in. l. j. C. si seruus extero. Sed aduerte qz no hꝛ per omnia, ac si ipse vendidisset vt tradũt Hoder. i. l. a dino. in. ℌ. sed si emptoꝛ. ff. de re iudi. Hã ratione officij publici vel priuati permissum est alteri res ad aliũ pertinentes vendere, vt est tex. in. l. nemo. C. de rebus alie. non alie.

Trigesimo quero, an prohibitus emere alias possit emere bona q̃ fuerunt sua vel suoꝝ auoruz. rñ. sic, si aliqua cã iusta vendant. d. l. cotez. in. ℌ. eam rem. ff. de publi. l. si mandauero tibi. in. ℌ. si hi quoꝝ. ⁊ in. ℌ. is cuius bona. ff. manda. ⁊ in. l. milites prohibent. ff. de re milita. ⁊ in. l. q officij. vbi hoc not. Bal. ℌ. eo. C Trigesimoprimo quero, an heres possit vendere. Solu. dic qꝺ sic, qz emens ab herede tanꝫ a

54

dño bene emit, vt in.l.fi.C.de here.vel act. ven. insti. de here. quali.in.§.fi.& in.l.venditor ex hereditate.ff.de here.vel actio. ven.& intelligas, nisi emat ab eo.j.tps sibi datũ ad deliberãdum vel adeundũ, qz tunc interea aliena alienare nõ põt, casus est in l.si sciens.in.ij.rñ.j.eo. Jté intelligas nisi sit sibi mota lis sup hereditate, qz tunc nõ posset distrahere, nisi res tpe pituras vel p causis necessarijs.tex.est in.l.dimus.ff.de peti.here.alias vendi tio p eũ bonafide facta nõ retractat, licet hereditas ab eo fuerit evicta, vt est tex.& ibi Bar. declarat in.l.sed & si lege. i.§.ité
55 si rez.ff.de peti.here. ¶ † Trigesimosecũdo quero, an emptio vel venditio facta ꝯ formã statuti prohibẽtis aliquid vendi ex publica vtilitate firmet iuro. Solu. Bal. in quodã suo elegãti ꝙsi. qó incipit in CHRISTI noie istud statutũ dicit ꝙ nõ valeat iuro hmõi ꝯctus, & qó eps dz ipsum relaxare faciliter.l.quẽadmodũ.C.de agri.& censi.li.xj. qz irritũ est qó fit ꝯ legis dispositionẽ.l.iurisgẽtiũ.§.pactoz.ff.de pac.& cõpetit minori restitutio i integrũ, sicut euidenter decepto, & facit.l.ij.C.de vsu.pro empto.& l.statulibe.a ceteris in.§.quintus.ff.de statu lib. nec ex tali iuro reputat maior faciũt not.l.ij.C.de rescin.vendi.ꝑm eum. Tu aũt dicas ꝙ nulli dubiũ ꝙ iurm firmat ꝯctũ initũ ꝯ publi. vtili. vt nõ sit in ptãte disponentis illud facere tanꝯ super re posita extra nostrũ cõmerciũ, vt est tex.elegans.in.d.l.iurisgentiũ in.§.pe.& fi.tex.expresse loq de pacto ꝯ publicã vtili. qó nõ firmatur iuro, & in.c.si diligẽti.de foro cõpe.& hoc vex qñ principaliter esset ꝯ publi. vtili. vt hic determinat Bar. ad literã. i.l. seius & augerius.ff.ad.l.fal. alias aũt si secũdario dicemus latius.j.in processu, & bene facit tex.in.l.fi.C.si ꝯ ius vel vtili. pub. vbi nec rescripta ꝯ pub. vtili. admittẽda. Jté qz vbicunꝯ iurm ꝙcernit interesse alterius ꝯ iurãtis, ibi ꝯctus nõ firmat ab eo, vt in.c.cũ ꝙtingat ibi, cũ in alterius preiudiciũ, de iureiur. & firmat Bar. in.l.titia.in.§.imperator.ff.de leg.ij.ꝙ alleg.c.ꝯuis. de pac.in.vj.& c.licet mulieres.de iureiur.eo.lib. Jta dr qó iramentũ nõ firmat donationẽ inofficiosaz cũ vergat in dãnũ filioꝯ, vt in.d.§.imperator.per Bar. & Bal.in.l.ij.C.de inoffic. dona. Et adde.ſ.ad.xix.q.prodigo qó iurm nõ representat pdigũ sane mentis, & singu.dixit Jac.de are.ff.de tutel. in.l.qui bz quez refert & seq Bal.i.l.fi.i.§.filio ãt.C.ó bonisꝯ li. & i.l.ij.in ver.x.q̃ro.C.de rescin.vendi. qó nõ representat eũ nõ pdigum.
56 ¶ † Trigesimotertio quero, an socius põt vendere rẽ p socio, ꝙ est cõis.i. p parte qua nõ est dñs, dicas ꝙ non, nisi p pte sua tm̃. Nisi fiscus sit q bz spãle priuilegiũ inductũ a iure, vt rẽ cõez cũ alio vẽdat p solido, vt est tex.in.l.ij.C.ó cõmu.rex aliena.in l.j.C.de vendi.re.fis.li.x. vbi bz locũ dcm̃ priuilegiũ ẽt si minimã ptez bz in re, vt illã vendere possit retento tm̃ ptio ptis sue reliquo dñis pprijs soluto.& not.in.l.in familie.C.famil.hercis. & bonus tex.in.l.nemo ex socijs.in princip.ff.p socio. Sz iuxta ꝓ q̃rit pone ꝙ sunt tres dñi einsdẽ rei p indiuiso, & duo maioris partis vendant, an tertius cogatur ius suũ etiã vẽdere. rñdeas ꝙ nõ, nec tenet stare ꝯctui maioris partis, imo poterit partem suã ab alijs vendicare, & p ea ad diuisionez ꝓuocare, ita notanter dicit Jo.an.in addi.Spe.in ti.de loca.in.§.nũc aliqua.in ver.lxxij. vbi allegat optima iura, & bñ facit ꝙ dicit Bal.in.l.j. C.q tes.fa.pos.& ꝙ dcm̃ fuit ſ.i.xx.q. Et adde ꝙ vbi agit de p
57 ticulari vel singulari itereſſe alicuius nõ stat regule, † qó maior pars facit vt in.l.i.§.i.ff.de magi.que.& qó legit & no. in.c.cum oẽs. de ꝙsti.& p By. de re.iur.in.vj.in.c.ꝙ oẽs. Et tm̃ vtrũ qó res cõis pluriũ ꝯcioꝯ p vnũ vendita in dubio vr vendita voluntate alioꝯ socioꝯ, si erat exposita venalis, que iõ tenebat vt venderet, vt sunt merces vel alia venalia, vt in.l.j.ff.de inserto.l.cũ tabernã.in prin.ff.de pig. alias nõ presumit animus vendẽdi, vt in.l.j.C.de re.permu. put elegãter declarat Bal.i.d.l.in familie.C.fa.hercis. Tenẽs tm̃ regulã traditã ibi per gl. qó res mea cũ alio cõis vendita p aliũ ſcũ sp põt a me vẽdicari, nisi precedat volũtas, nec alias sequat ratihabitio, vel nisi sit vendita a fisco habẽte partẽ in ea. d.l.ij.C.de rex cõ ali.& l.j.de vendi.re. fis.l.mater.C.de rei ven.& in.l.qó nostrũ.ff.de reg.iur.& By.in. c.ratũ.eo.ti.in.vj. nisi in here. q se solũ heredẽ putauit, quo casu tm̃ agit ad ptiũ, vt in.l.sed & si lege.in.§.ité si rẽ.ff.de petit. here. ꝑm gl.in.d.l.in familia. similis casus est qñ heres ignorãter vẽdit rem alteri obligatã, vel restitutioni subiectã, & empori ignorã. qz tũc solũ agit ad ptiũ casus ẽ sin.i.l.fi.i.§.fi.ff.ó le.ij.
58 **Trigesimoquarto** quero, † si vnus frater vẽdat rẽ cõez suã, & alteri? fratris altero fratre ibidẽ pñte & tacẽte vel nõ ꝯdicẽte, an preiudicet sibi in parte sua. glo.in.l.cũ pponas.C.ó pac.ór q̃ sic arl.cũ pater.in.§.libertis.ó le.ij.& l.quoties.C.de fideicõ.lz sub-

dat facere in ꝯriũ si fundũ p fideicõ.in pn.ó leg.j.q̃ gl. reprobat ibi Bart. & Bald. nisi frater fuisset in dolo qñ sciret & taceret, nec erraret, vel ignorare. & l.si sine.C.ad velle. & idẽ bal. reprobat.d.gl.in.l.j.C.de bo.mat. dicens qó tacitus ꝙsensus non sufficit ad vẽditionẽ rei sue.l.gaius.cũ gl.sua.ff.de pig.act. & ꝙ not.in.l.q̃ dictis.ff.sol.mat. sed vr non meruisse reprobari, qz idẽ sentit ex quo vltimo allegat pro cõtrario.d.l.si fundũ. q̃ indicat nõ nocere tacitũ cõsensuz pp verbũ ibi positũ in tex. presente & assignãte, & clarius ꝟ firmauit gl. ꝙ presens vẽditioni rei sue nõ intelligit vendere in.l.q patit.ff.man. Tu ãt aduerte, qz imo vr
59 ꝙ presens venditioni rei ꝓprie, † & nõ ꝯdicens sibi preiudicet, p tex.no.ff.de dona.inter vir.& vxo.in.l.si cõis seruus. vbi si frater donat rez cõem alteri presente & tacente altero fratre, ille alter vr donare, nisi rñdeas ꝙ ꝟ sit spãle iter ꝙiunctas pso. donãtes ꝙiuncte. arg.ff.de ꝓba.in.l.pcula. vbi est tex.no. Octauo facit tex.i.d.l.qdã ex parte.ff.de euic. vbi venditio facta a coherede ꝓiudicat alteri presenti & non ꝯdicenti ꝙ colligit, vbi dum dicit si coheredes presentes fuerunt, nec dissenserũt videri vnũ quẽqꝫ partez suã vendidisse, iõ Bal. elegãter i.l.titia cũ testõ. in.§.lucia.ff.ó leg.ij. ꝙclusit notabilia ꝟba dicẽs ꝙ psens ꝯctui rei sue p ꝙiunctã psonã facto sibi preiudicat si nõ ꝯdicat, vt.l.si seruus cõis. idem si participauit pretium ex ꝯctu alicuius alterius p.d.l.qdã ex parte, idem si tacuit in fraudez. per.d.l.si sine. idez si subscripsit eidez approbãdo actũ, p.l.si fideinssor.i.§. j.ff.de pig. & ff.ó leg.j.d.l.si fundũ p fideicõ. in pn. & in.l.codicillis.i.§.j.de lega.ij. nõ ad solennitatez scripture, vel ad testificationez, vt.d.§.lucia. & alias sibi nõ ꝓiudicat, ita notãter dixit ipse, vt.ſ. Ultimo Bar. i ꝟ articulo in.l.qdã ex parte.ſ.alleg.distinxit tres casus. Qñ ꝙ est presens & tacens, nec ptiũ recipẽs, nec subscribens, & tunc nõ vr ꝙsentire, nec tenet de evictiõe, vt in.l.sicut.in.§.nõ vr.ff. quib. mod. pig. vel hypo. sol. & in.l.gaius.cũ sua materia.ff.de pig.act. Qñ ꝙ quis est psens & consentiens tacite vel expresse, nõ tñ pretiũ, vel parte pretij recipiẽs, & tũc nõ tenet de evictione, sed bene ꝓiudicat sibi i iure ꝙ bz i re, vt.ff.de re.iur.in.l.aliud est vẽdere. & ibi no. Qñ ꝙ est pñs & ptẽ ptij recipit, & tũc sibi ꝓindicat & de evictionc tenet. vt.d.l.quidã ex parte. Et ideo cautela est ꝑm eũ, ꝙ qñ plures simul vendũt & ponatur in instrumento tales vendiderunt, & confessi sunt omnes pretium recepisse pro parte & rata cuilibet tangente ꝙ not.
60 ¶ † Trigesimoquinto q̃ro, an pena adiecta vẽditioni bẽat locuz in vẽditione nulla. Sol. Bal. dicit qó nõ. in.l.ij.C.de epis. au. per.l.iij. in.§.condemnatũ.ff.de re iudi. & ꝙ bẽ in.l.alienationis.ff.de ꝟb.ob. qz appellatione venditionis absolute facta non cõprehendit venditio nulla ex defectu solennitatis requisite. Un mulier ꝓhibita vendere sub pena sine consensu ꝙsanguineorum vel mundualdi vẽdens sine dicta solennitate nõ incidit i penã, optie ꝓbat tex.i.l.ea qdẽ.C.si mãci. ita fu. alie. & sen. bã. i.l.ñ putauit. i.§.ñ q̃uis.ff.ó ꝯta. & idẽ sing. dixit i.l.fi. i.§.sinaũt sub qdi.C.cõia ó le. ꝙ alienõ q̃ ñ tz, nõ facit alienãtẽ cadẽr i pestatu. pp nõ solutã gabellã, q̃ dz fieri p q̃libet vẽditio. seu, alie. p.d.l.ea qdẽ. & est sciẽdũ ꝙ q tenet rẽ vẽde. obłat eã ostendere emptoribꝫ seu emere volẽtibꝫ & si sint mobilia sine suppellectilia.l.q̃uis.ff.ó pig.act. & i.l.ij.C.qñ & qbꝫ. iiij. ps. lib. x. & decla. Bar. in.l.ordo.C.de exec.rei iu. & bar. plenius in.l.alio.in ver. iiij. q̃rit.ff.ó ali. & ci. leg. ꝙ & ꝓbat p tex. opti. in.l.thesaurus.ff. ad exhib. in.l.j. & ij.ff.de colla. & in.l.si tibi. in fi.ff.de oper. leg.
61 ¶ † Trigesimosexto quero, an obligatus vẽdere incidat in pesi i vẽditione nõ pñstat. Solu. dicas, vt in.l.in numerationibꝫ. ff.ó fol.p bar. i.l.pmiscerí. i.§.species.ff.de acq.pos. & i.l.si fideius. i.§.fi.ff.de le.j. & in.d.l.in numerationibꝫ. ór ꝙ cũ aliqs esset iussus locare sub pena, & ipse locauit, sed in locatione nõ pstetit qó nihilominus dr liberatus a pena, semel locãdo p.d.l.i numerationibꝫ. i fi. Sed subdit ꝙ dicta determinatio bz multa & difficilia ꝯria de qbus dixit ibi, in.d.§.fi. vbi idẽ tenuit, & addit p hac determinatione.l.seruus si heredi.ff.ó sta.lib. & gl. i.l.i. i fi. magne gl.C.ó pac. Nõ ob.l.fundi ptẽ.j.eo. qz ibi fuit dcm̃ ꝙ cõductũ haberet, & sic pateret. Nõ ob.l.inter castellaniũ.ff.de arbi. qz ibi diuisit arbiter, & voluit sic esse & stat. Nõ ob.l.si heres. ff.de act.emp. qz ibi agit pro his q̃ vẽditioni accedunt. est ergo adhibenda cautela ꝑm eum, qó dicatur ẽt patiatur. Pro quo
62 etiam facit, † quia traditione semel facta quis liberatur rõne empto, vt dixit gl.in.l.ab emptione.ff.de pac.in.l.si cũ funduz. in.§.fere.j.eo. & in auc. sacramẽta.C.si aduer.ven. & bonus tex. in.l.a diuo.in.§.si post edictum.ff.de re iudi. & glo.in.l.claudius felix.ff.qui pot.in pig.hab. Sed ꝯrium tenuit ex ꝑsse idẽ Bar. post Buil.de cun.in.l.sed & si possessor. in prin.ff.de iur.dot. qó

non

nō sufficit vēditū, nisi perseueret vēditū. ꝛ Ang. idem fuit secutus. in. d. l. in numerationibus. ꝛ do. Jo. de imo. in. d. §. species ꝓ qbus est clarus tex. in. l. si quasi recepturus. ff. de pig. acti. in. d. Liter castellanū. ꝛ in. l. ij. §. dñorum. ff. de bis qui sunt sui ꝛc. qō ēt tenuit Jaco. de are. Oldr. ꝛ Bal. in. l. titio centū. in prin. ff. ō qdi. ꝛ demō. ꝛ Cy. ꝛ Bal. i. l. si qs brdē. C. de insti. ꝛ substi. Et qꝛ nō dr ēt satisfactū precepto de disgōbrādo vel demoliendo, nisi duret demolitū ꝛ euacuatū ꝓut no. tradit Cy. in. l. si puus. C. de penis. ꝛ Bar. in. l. sicut. §. supnacuū. qui. mo. pig. vel hy po. sol. ꝛ hec pars vr tutior ꝓ multa q̄ adduci pñt. Et ē sciendū qꝓ si testator mandat aliud emi alteri intelligit mandare de pecunia brdis. l. bis verbis. in fi. ꝛ in. l. si stichus. ff. de leg. iij. l. sed ꝛ si susceperit. in. §. j. ff. de indi. ꝛ in. l. titia seio. in pn. vbi optime declarat Bar. ff. de leg. ij. sic si mandat brdē ꝓ aliquo fideiubere, intelligit mādare qō fideiubeat suo piculo ꝛ sua pecunia, ꝛ si solvat repetere nō possit, casus ē sing. q nō ē alibi in. l. tribus. ff.

63 de vsufru. ea. re. q̄ vsu qsu. ¶ Trigesimoseptimo q̄ro, † an consentiens vēditioni rei sue simplr possit agere ad ptium. dic ſm Bal. i. l. mr. C. de rei vē. in. vj. col. in fi. circa pdicta q̄ro, qō pt si fuit ptestatū ad ptiū ius saluū fore p. l. si fundū ꝓ fideicō. i pn ci. ſm vnā lec. de leg. i. Jtē sine ptestatiōe qñ voluit donare vēditori ꝛ nō potuit, qꝛ lex ipediebat, vt i viro ꝛ vxore. Jtē si ex cā necessaria fiebat vēditio. d. l. si fundū. ſm aliā lec. q̄ncta. l. si fidei. ff. ō fideicō. lib. ꝛ i. l. j. ꝛ ij. C. ō obito. vē. pi. ipe. nō posse. secus si volūtaria ꝛ erat phibita alienatio. l. codicillis. i. §. insulā. ō le. iij. ꝛ. l. cū pr. in. §. libertis. eo. ti. In dubio āt vr q̄sensus potius adhibitus ad validandū actū q̄ ad ptiū remittendū. ita in qꝛ Bal. vbi. s. adde q ne vtaꝛ i dubiū, an ptiū sit remissum, ꝓut vr innuere text. in. l. nihil. in. §. j. ꝛ in. d. §. insulā. qꝛ remittentibus actiones suas nō ē dādus regressus. l. q̄rit. in. §. vēditor. ff. de edil. edic. cū q̄cor. Et qꝛ imputādū ē ei q se nō restrinxit, sed nimis effuso sermone loquutus est, vt ōt tex. not. in. l. fi. C. ō do. pro. iō cautū ē sp q̄sentire salua cā ptij. d. l. nihil. in pn. ꝛ i. l. ité labeo. i. §. i. q̄ncta gl. ff. fami. ber. ꝛ i. l. iulianus. in pn. ff. ō le. iij.

64 ¶ † Trigesimooctauo quero, an vēdēs rē suā cū alio si q̄fessus est se pretiū participasse in instrō, ꝓ qua parte intelligaꝛ ptium participasse. Sol. dic qō ꝓ dimidia, ita qō aliā dimidiā solū poterit repetere, si res ꝓ solido spectabat ad eum, iuxta l. nomē filiarū. §. portionis. ff. de ver. sig. ita singlr tenuit bart. in suo. q̄sil. xxiij. i ordine qō incipit do. De. nupsit, qué sequit bal. i. l. mr. C. de rei vē. nisi ex q̄iecturis q̄riū appareat. s. maritū accepisse totū, ꝛ idē repetij Bal. q̄sulnisse eūdē Bart. in. l. j. C. de duo. re. subdēs q mulieri postea agēti ad dotē pōt obijci q̄pēsatio ō parte illius pcij, nisi pbaret re vera maritū ptiū recepisse, qꝛ nō q̄stāte mrimo. ibi ꝓ pte fcā fuit restitutio dotis, ꝛ psumit vxor adhuc locuples, qꝛ nō psumit pecunia nugatorie q̄sumpta, igit ꝓ parte, qua q̄fessa est recepisse ptium fit q̄pēsatio. Jdē ēt dixit idē bal. in anc. si qua mulier. C. ad velle. lz ibi videaꝛ inclinare, qō tali q̄fessioni, lz iurate nō sit standū. arg. l. cū qs decedens. i. §. titia. de leg. iij. nisi cozā iudice q̄fessa fuisset pecuniā in vtilitatē suā q̄uersaz, qꝛ tūc staretꝛ. l. cū affirmes. ꝛ in. l. nec si volēs. C.

65 de lib. can. Et in hac snia † qꝛ q̄fessioni mutui cū iuro non stetꝛ, nisi aliud pbetꝛ. residet Spe. in tit. de obli. in. §. i. in ver. sed pone vir. ꝛ ita vr ēt tenere ibi Jo. an. i addi. nisi creditor pbet ꝛ. saz i eiꝰ utilitatē, ꝓ. l. antiq. C. ad velle. ēt si distincte fuisset certificata, ꝛ renuntiasset, ꝛ iurasset, ꝛ plz, ꝓ ea q̄ no. in. l. i. in. §. q̄ bonorande. ff. quarū rerū actio nō detꝛ nisi appareret expsse qō pecunia ad eius manus peruenisset, ꝛ perseuerasset, qꝛ tūc pt obijci exceptio q̄pensationis, de eo qō ad eaz pervenit in vita mariti, casus est notabilissimus, in. l. si vxor filio. in. §. fi. ff. de dona. inter virū ꝛ vxo. Et no. qō si plures sunt q vendāt rem ipsoꝝ inter se cōem vnus illoꝝ pōt emere rē ipsam, ꝛ partē suā cū aliis, vt est tex. in. l. qō si vno. in. §. j. ff. de in diē adiec. ꝛ declarat glo. in. l. si fundum per fideicō. in pn. ff. de leg. i. Quid aūt si vir ꝛ vxor eo dē instrō emāt rem, quid iuris sit vide per gl. in. l. scripture. C. ō fide instru. in. l. si filij tui. C. de dona. inter virum ꝛ vxo. ꝛ in. l. j. ꝛ ibi gl. C. si quis alteri vel sibi. ꝛ per Bal. in. l. ex pecunia. C. de iure do. ꝛ in. c. j. §. j. qui feu. da. pos.

66 ¶ † Trigesimonono q̄ro, Quid si pr ꝛ filius eodē istrō vr q̄ctu vendāt funduꝫ. rñdeo, pater vr partez illius rei filio cōcessisse ꝛ consensum, ꝛ voluntatez sibi accomodasse ad vendendū, vt no. declarat Bar. in. l. cum pater. §. libertis. ad fi. de leg. ij.

¶ Quadragesimo ꝛ vltio quero, An minor posit bona sua vendere, dicas qꝛ nō, absq; curatoris auctoritate ꝛ iudicis decreto. Nā ante legitimā etatē. xxv. annoꝝ nō bz bonoꝝ suoꝝ administrationē, vt dicit tex. no. in. l. j. in fi. cū le. ꝛ sc. ff. de mino. ꝛ tex. clarus, qō ēt si veniā etatis impetranit sine decreto alienare nō potest. in. l. eos. C. de bis q ve. eta. impe. ꝛ hoc si bz curatorē, qꝛ tunc assimilaꝛ ei cui bonis est interdictū. Sed si curatorē nō bz pōt alienare, ſz lesus restituiꝛ. vt. C. de in integ. restit. i. l. si curatorem habens. qō gl. in ti. qui. alie. lz in. §. nunc admonēdi. intelligit ꝛ limitat qꝛ possit alienare res tm tpe perituras. ꝛ idem Cy. in. d. l. si curatorem. alioꝝ bonoꝝ imobiliū alienatio, vel vēditio ꝓ adultum facta sine decreto iudicis ꝛ curatoris auctoritate, si bz est ipso iure nulla, ꝛ bene ꝓbatur in. l. j. in. l. minoꝝ. i. l. predia. ꝛ in. l. si is qui. ꝛ in. l. fi. C. de pred. mino. ꝛ C. si propter pub. pensi. in. l. fi. ꝛ in. l. ij. C. de fideius. mino.

SVMMARIVM

1 Vendi ꝛ emi que res possint.
2 Commercium quid significet, ꝛ comprehendat.
3 Res furtiue an vendi possint.
4 Res non esse in nostro commercio, que dicantur.
Legatario debeꝫ estimatio marito fundū dotalē alteri legāte.
5 Venditio rei sacre vel religiose, an teneat.
6 Obligatio oritur etiaz si contrahentes erant ignorantes.
Dolus cum dolo compensatur.
7 Res aliena vendi pōt quo ad preiudicium vendentis, ꝛ non domini in immobilibus.
8 Disponere de re aliena nulli licet contra dñi voluntatem.
9 Possessor malefidei emens non agit ad precium.
Venditio rei aliene confirmatur si venditor dño succedat.
10 Bona publica, an ꝛ quando vendi possint.
Legis auctoritas multa invalidanda validat.
11 Jurisdictionis, ꝛ merū, ꝛ mixtum imperiū vendi an possit.
12 Jurisdictio quid sit.
Feudalia ꝛ emphyteotica non venduntur sine domino.
13 Dotalia an ꝛ que vendi possunt. 16. 18. 32.
24 Maritus ad quid teneatur in dote vxoris.
15 Estimatio debetur si res dotalis per virum legetur.
16 Lex iulia de fundo dotali, in quibus locū habeat.
Jurm firmat q̄ctū rei dotalis tā per virū quā mulierē factum.
17 Standum est primo licito.
19 Minorum bona prohibita sunt alienari, ꝛ quando, ꝛ que. 20.
20 Fundus fructuosus quando dicendus.
Res que seruando seruari non possunt, que sint.
Molendina que periculo impetus aquarum patent etiā si sint minoris possunt alienari.
21 Donatio mortis cā q̄ctui potius accedit q̄s vltime voluntati.
22 Prodigorum res ꝛ furiosorum, an sint alienabiles, ꝛ qualiter.
23 Mentecaptus quis dicatur.
24 Fatuus quis dicendus.
25 Rubrice quando pro nigro allegande.
26 Legis prohibitio per hominis prohibitionem fortificatur.
Prohibitio addita prohibitioī magis astringit sicut permissio permissioni iuncta.
27 Ecclesia non moritur.
Juri canonico in alienatione rei ecclesiastice standum.
28 Bona capelle secularis vel frnitatis laicoꝝ sunt inalienabilia.
Cardinales sunt capita totius vniuersalis ecclesie.
29 Vendi an possint bona restitutioni subiecta.
30 Dispositio inter vinos quomodo interpretanda.
31 Dos data quando revocari non possit.
Intellectus anc. res que. C. communia delegatis. 41.
32 Prohibitio facta ne res alienetur nō exit quartā gnationem.
33 Res litigiose vtrum vendi possunt, ꝛ que sunt res litigiose. 35.
34 Litigiosa res per quem actum efficiatur.
36 Litigiosi vitium est reale.
37 Ecclesia ex cōuenienti difficultate nō censetur psona idonea.
38 Alienari res phibita, an intelligaꝛ aliquo casu pmissa. 39. 43.
39 Alienatio voluntaria differt a necessaria.
40 Testatoris phibitio de nō alienādo nō icludit cām necessariā.
42 Statutum de alienando forensibus qūo interpretandum.
43 Pape lex non potest imponi.
44 Alienatio cum vniuersitate facta, an transeat cum eis, que prohibita sunt alienari.
45 Decimandi ius, an veniat episcopo iura concedente.
46 Fructus futuri non possunt vendi.
47 Alienationis prohibitio quas res non comprehendat.
48 Bannitorum bona vendi possunt.
49 Emi res propria an possit.

50 Confiscatū pp collectam non solutam vendi quatenus possit.
51 Gabelle licite ⁊ iste non debent frandari.
52 Emphyteota p alienationē partis, nunquid perdat totum.
53 Usufructus ius ⁊ alimentorum vendi virum possit.
54 Usufructus per religionis ingressum quatenus duret. Intellectus. ℌ. finitur. institu. de vsufruc.
55 Intellectus. l. voluntas. C. de fideicom.

¶ Questio quarta principalis.

q **Uarta questio** Principalis est que res vēdi pñt, vt post psonas sequat videre ó rebus. Pro cui⁹ solone di
1 cas † q ois res quā qs pt bere ⁊ possidere pt emi ⁊ vēdi pter illas q̄ sunt exepte a qmercio nro vel natura, vel iure gētiū, vel iure ciuili, ita ót tex. no. ad lras, i. l. si emptiōe. i. ℌ. oiuz rerū. j. eo. Et hoc tenēdū p rōa affirmatiua. Pro cuius ōclone é sciēdū q qmerciū é nomē gñale ad oēm ctū, ⁊ qbēdit oēm ctū, ⁊ in. c. notarius. ó pbi. feu. alie. ⁊ plene declarauit gl. oz. insti. de inuti stipu. in. ℌ. j. in verbo. qmerciū, qó ét pbat in rub. C. ó qmercijs ⁊ mercatoribus. i. l. iij. C. q̄ res vē. pos. l. i. q̄ res ex poz. nō po. ⁊ in. l. ij. C. de eunuchis. Añ illa res dr exepta a nro qmercio, q̄ phibet ctari, ⁊ nō é in nra dispositiōe, ⁊ dr cōmer-
2 ciū quasi merciū qmutatio. Aliter tñ ponit gñalius † vt sumat p quersatione societate vel quenientia, put ponit in. c. forns. in fi. de verb. signi. vbi dr iustitia cū scelerato hoie nullū qmerciū bre pōt. Et est exemptuz a nro qmercio natura, vt liber homo iuregentiū, vt res sacra vel religiosa Jure ciuili vel more ciuitatis, vt res publica vel publicis vsibus deputata, vt cāpus martius, Basilica, forū, ⁊ hmōi, ita ót gl. in d. ℌ. oiuz. ⁊ pbat in. l. fz ⁊ celsus. in prin. ⁊ in. l. qui officij. in. ℌ. j. j. eo. in. l. vsucapionē. ff. ó vsuca. ⁊ in. l. j. ℌ. eā rē. ff. q̄ res pig. ob. pos. ⁊ l. inter stipulantē. ℌ. sacrā. cū si. de ver. ob. Jtē distinguendū qó aliqñ res nō est i cō mercio cōi, qz nulli boiuz lz eā bre ex nā ipsius, qz sacra vel religiosa, ⁊ tūc ctus é nullus si vo est in qmercio cōi, sed nō in particulari, qz alr ctētiū non pōt talē rē bere, nec de ea disponere vt est in indeo de mācipio Xpiano, vt in. l. vna. C. ne xpia. mā. vl qz iudex in cā interdicit alicui qmerciū certe rei. vt in. l. moris. ff. de pe. tūc si nō est in qmercio qcedentis seu vēdētis vz ctus sicut in qmercio acquirētis seu recipere debentis, secus si eē in qmercio qcedētis, fz nō recipientis, vt est tex. ⁊ gl. ⁊ ibi Bar. optime declarat in. l. multū. ff. ó ver. obli. ⁊ in. l. apud iulianū. in ℌ. fi. ff. de leg. i. Añ stāte statuto qó forēsis nō possit emere vel bere aliqd i territorio Perusino qó vz in. l. in quoz. ff. ó pig. qó si pmutat vel vendat alteri bñ vz ctus ⁊ obligat p. d. l. multū, fz si emat nō vz ctus ex alia parte, vt in. l. sue rei. j. eodē nisi lex vltra procedat. l. nō lz. j. eo. ita no. dicit Bar. in. d. l. multum.
3 ¶ Sz circa pdicta q̄ro prio, † an res furtiua vel vi capta possit vēdi. dic inter sciētes qó iacta vēditio nō vz, qz vergit ad crimē vt in. l. si emptionē. in ℌ. itē si emptor. j. eo. ⁊ elegāter tradit bal. i rub. C. eo. titu. Et addes qó ratio est, qz vendens rē alienā sciēter qmittit furtū fm bar. in. l. cū vir. ff. ó vsuca. pbat in. l. alienū. C. de fur. ℓ. in re mobili. ⁊ in. l. iij. in. ℌ. fi. ff. de pig. ac. ⁊ firmauit gl. in. l. rē alienā. j. eo. sed rē vi possessam si qs vendit non dr cōmittere vz in ea vendēda fm Azo. in sum. in ti. de ctben. empt. in ℣. qd in re vi possessa. ⁊ refert Bar. in. d. l. cū vir. Jtē emēs rē furtuā sciēter sibi incidit in criminis suspitionē. l. in ciuile. ⁊ in. l. ciuile. C. de fur. ⁊ inter ignorantes non vz ctus in pindiciū dñi. d. l. rē alienā. j. eo. qz nō transfert dñium nec vsucapiēdi cō ditio rei furtiue, nisi res ipsa vendita in dñi ptātem reuertat, vt est text. in. l. sequitur in. ℌ. quod autem. ff. de vsuca. ⁊ insti. eod. ti. in. ℌ. furtiue. vsq̄ ad. ℌ. nouissime nec aliter purgat vitiuz furti, quo est affecta. Et dr in ptātem dñi redijsse siue vere siue interpretatiue, vt qz dñs p ea executionē acceperit casus est no. i d. l. sequit in. ℌ. rē in ptāte. in ver. fz si vendicauero. ff. de vsucap.
4 ¶ †Sc̄o quero, q̄ res gñaliter dicant nō esse in nro qmercio, dicas qó ois res que pp eius qualitatē ppetuā alienari nō pōt, vt res sacra vel religiosa. Jtez res que bz in se ppetuā cām pbi bitionis acqsitionis dñij nō dr esse in nro qmercio, sed res q̄ pp priuilegiū cāe, vt qz dotalis vl psone, vt qz minoris illa dr esse i nostro qmercio, vt in. l. si is. C. de pred. mino. fm gl. no. in. l. cū lex. ff. de fideius. ⁊ sequit Bal. in. l. iij. vbi bñ declarat qualr cognoscat res q̄ sit in nro qmercio, vel ab eo exepta. C. de iure dot. ex qbus Bar. i. d. l. cū lex. ⁊ Bal. in. d. l. iij. post Cy. in. l. si pdiū. C. de iure do. dixerit qó res dotalis nō é in nro qmertio qó nō bñ dixit, ⁊ ctiū tenēt ipsi, ⁊ alij doc. qz lz p mulierē ñ possint alienari, tñ p alios vz alienatio ⁊ vēditio, vt in. l. cū vir. ff. de vsucap. ⁊ pz qz nō bz ppetuā cām phibitionis. qz in ceteris casibus pōt alienari, vt in. l. ita qstāte ⁊ in. l. fi. ff. de in. do. Jtē qz emptor po test acquiri, vt in. l. si fundum. ff. de fundo do. Ex quo infert qp si maritus leganit fundum dotalez alteri debet estimatio legatario, vt dicit Bal. in. d. l. iij. ⁊ tenent alij in. d. l. dotalem.
5 ¶ Tertio quero, † an rei sacre vel religiose consistat venditio. dic qp non. imo distrahens illas incidit in crimen lese religiōis vt in. l. j. C. de sepul. vio. ⁊ in. l. ⁊ liberi. cū seq j. eo. qz harum rerū sicut ⁊ publicarū nō extat qmercium, nec alienari, nec vsucapi possunt. l. vsucapionem. ff. de vsucap. nisi per pncipem vel papā ius statuentem, qó adeo est difficile qñ per vnum solū est explicandum, qó impossibile reputat, vt dicit glo. in. l. qtinuus. in ℌ. cum quis. ff. de verbo. obli. ⁊ By. in. c. semel. de reg. iur. i. vi. p tex. in. l. apud iulianū. in ℌ. fi. pallegato ponit Jnno. in. c. filius. de testa. cum simi. ⁊ quod habet in cle. quia contingit. de reli. do. nisi ob redemptionem captiuorum vrgentia debita. xij. q. ij. hoc ius. ⁊ in. l. sancimus. la secūda. C. de sac. san. eccle. ⁊ no. gl. in. d. c. semel. ozit tñ obligatio inter scientes qno ad refusionem pretij fm qp determinat Bar. i. d. l. cū lex. de fideius. allegat. l. emptorem. ℌ. fi. ff. de actio. empti. fm Angel. ibi tenet contrariuz ⁊ dicit hoc esse falsum per tex. iuncta glo. in. l. ⁊ liberi. j. eo.
6 † vbi oritur obligatio quando contrahentes erant ignorantes, vel alter ex eis vt emptor qp idem probat text. insti. eo. in ℌ. fin. vbi tex. expressus qó tunc demū dat actio emptori qñ fuit deceptus, qó res religiosas vel sacras p pfanis ⁊ publicas p priuatis emeret. Jdez etiā pbat tex. in. l. si in emptiōe. in ℌ. itez si emptor. j. eo. ⁊ bñ facit etiā tex. in. l. iusto in prin. ff. de vsucap. sed si ipse emptor sciuisset nullo mō tz ctus, qz seipsum decepisse videt, ⁊ cuz agit de sciente ⁊ ignorante attendit scientia emptoris non venditoris, vt. d. l. ⁊ liberi. ⁊ d. ℌ. item si emptor. nam tunc tenetur venditor cum scienter vendit rem alienam, quia scienter facit, ⁊ dolo videt, vt in. l. tenet in. ℌ. fi. ⁊ i. l. emptorē i fi. j. de actio. emp. Sed volenti ⁊ scienti dolus non infertur. l. cum donationis. C. de transa. ⁊ in. l. i. in. ℌ. vsq̄ adeo. ff de iniur. ⁊ sic dolus cū dolo compensatur. l. si duo. cum concor. ff. de dolo.
7 **Quarto** †Quero. An res aliena possit vendi. dic qó nō quo ad preiudiciuz dñi. fz quo ad preiudi ciū vendētis bñ pōt, qz obligat ex empto tāq̄ si ppriū vendidisset, vt. l. rem alienā. j. eo. ⁊ l. nemo. C. de re. ali. nō ali. ⁊ de euictione tenet. ll. si fundū. C. de euic. si emptore ignorāte fz eo scie te nō dat actio de euictione, vt in. d. l. si fundū sciēs, qz est in mala fide rem alienā scienter emendo, vt. l. cuz querebatur. C. vnde vi. ⁊ idē no. in fi. in. ℌ. emptori. C. cōia de leg. nisi fuisset stipulatus, vt. d. l. si fundū sciēs. ⁊ ibi declarat Cy. ⁊ idē Cy. in. l. fi. C. de litig. ⁊ in. l. j. C. de vsuc. p emp. ⁊ ℓ intellige de re imobili, qz si mobilis vendat nō tz ctus cū ipsa venditione cōmittat furtū d. l. j. C. de vsuca. p emp. ⁊ dcm fuit. s. in fi. j. q. huius. iij. q. prin cip. Sz iterū ponamus vtrūq̄ sciuisse rē alienā, an valeat vēdi tio gl. oz. in. l. si is q p emptore. in ℌ. fi. ff. de vsuc. dixit qp non qñ vterq̄ emptor ⁊ vēditor scit alienā qp vr pbari p tex. i. l. domū. in fi. j. eo. fz alia gl. dicit ctriū qp vz quo ad preiudiciū vēdētis. l. si in emptione. ℌ. itē si emptor. j. eo. ⁊ istā ptē approbat bar. in. l. qtinu⁹. ℌ. cū qs. ff. de ℣. ob. ⁊ in. l. cū lex. ff. ó fideius. vt teneat vē ditor ad restitutionē pretij, vt dcm fuit. s. in pcedēti. q. nisi esset res furtiua quo casu nō vz, vt dicit tex. in. d. ℌ. itē si emptor. fz pt attētari ctriū cū vterq̄ sit alienū. Prio † qz de re aliena nulli lz disponere ē dñi voluntatē. tex. in. l. fi. in fi. C. ó pac. ⁊ sic vr fcm ē. l. ⁊ non valere. l. non dubiū. ff. ó legi. Sc̄o fortiter vrget tex. in. d. l. domuz. j. eo. vbi nō vz venditio qñ vterq̄ scit rez non esse in rep nā, qz qlibet seipsuz decipit. Tertio cuz vterq̄ agat rem illicitā de re aliena scienter ctrādo, vt dicit tex. in. d. l. j. C. ó vsuca. p emp. iniquū est de sua iprobitate qseq actionē, vt dicit tex. elegās in. l. ita q̄ fullo. in pn. cū qcor. Quarto moneor p tex. in d. l. si fundū sciēs. C. ó euic. vbi sciēter emēs rē alienā pciū nō repetit nisi in casu. l. fi. in. ℌ. emptor cōia ó leg. qñ scienter emit rē subiectā restitutioni vbi est casus spālis fm bar. ibi. Quinto qz cum vterq̄ male agat ē bere de re aliena scienter nulli dubium qp possessoris melior est qditio. l. si seruū. ℌ. seqt. ff. de ℣. ob. ⁊ in. l. ij. cū qcor. C. ó qdi. ob turpē cām. Nā soluendo pretiū sciēter vr donare. l. cuius p errorez. ff. ó reg. iur. ⁊ no. Cy. in. d. l. si fun duz. Sexto pbat p tex insti. eo. ℌ. fi. ⁊ in. d. l. si in emptione. in ℌ. itē si ēptor. vbi tūc demū agit cū qs ōceptus ignorāter emit.
9 Septio qz † malefidei possessor emēs ñ agit ad ptiū, vt ē tex. i. l. i. C. ó pscrip. xx. an. fz q sciēter emit rē alienā non potest habere bonam fidem. d. l. cū querebat. ⁊ facit tex. in. c. fi. de pscrip-

sic ille

sic ille qui ꝯ iura mercaꝫ.l.quẽadmodũ.C.de agri.⁊ cẽsi.lib.xj. ⁊ in.c.q ꝯ iura.ó reg.iur.in.vj.⁊ istã parte tenuit Ang.in.d.l. cũ lex.qó in intelligas ꝓcedere nisi sciẽter emẽs fuisset stipulatus ó euictiõe.nã eo casu agit ꝑ tex.in.d.l.si fundũ a ꝯrio,vt ibi ⁊ declarat Cy.⁊ in.l.si fres.C.cõia vtri.iudi.⁊ i.d.l.quẽadmodũ ⁊ tradit Cy.in.l.fi.C.de litig.⁊ in.l.j.C.ó vsuca.ꝑ emp.Cõfirmaꝫ tñ vẽditio rei aliene,si vẽditor succedit dño vl̃ ad ipsum rei dñiũ postea ꝓuenerit,vt in.l.si a titio.ff.ó rei vẽ.in.l.cũ vir.⁊ ibi plene ꝑ bar.ff.de vsuca.⁊ in.l.cũ mr̃ ⁊ ibi ꝑ bal.C.ó rei vẽdi.

10 ¶ Quinto q̃ro.† An locus publicus vel bona publica possint vẽdi.dic q ad hoc vt vẽdi possint cũ multe solẽnitates regrant vt.l.fi.C.de vẽ.re.cini.lib.xj.q primo ⁊ añ oia ɔ fieri statutuꝫ i ciuitate q talia bona possint vẽdi,⁊ ꝑ quos,⁊ qua forma,⁊ cuius auctoritate,⁊ tũc tute vẽdi ⁊ emi poterũt vt notabiliter tradit bar.in.l.ꝓhibere.in.ſ.plane.ff.qó vi aut clã in.l.ꝗtinuus.in ſ.cũ qs.ff.de ver.obli.⁊ in.d.l.fi.de vẽ.re.cini.vbi vlterius ót qó vẽditio rerũ ciuitatuꝫ iperialiuꝫ ꝓt fieri auctoritate ꝙsilij,qz vicẽ iperatoris gerit ſm Bal.i rub.C.eo.in ver.iij.q̃es.Bar. vbi.ſ.ót q pñt vẽdi absq eo qó fiat lex vel statutũ cũ mandato coꝝ q bñt ptãtez statuendi.l.cesar.de publica.Sꝫ adde q legis auctoritas multa pmittit,⁊ validat q̃ alias ꝓhibent ⁊ infirmant,vt ẽt ó statuto fiẽdo in siñ dixit Bar.i.l.qdã ꝙsulebat.ff. ó re.iud.⁊ bal.i auc.habita.C.ne filius ꝑ pa.iõ tutiox vẽ ꝓacti ca quã tradit bar.vt disponeꝫ p.l.ó vẽditiõe taliũ bonoꝝ.dixit tñ idẽ bar.q res ꝓhibita vẽdi ꝓp publicã vtilitatẽ nõ põt vẽdi nec ꝓuata pactiõe nec indicis auctoritate i.l.ij.ꝑ tex.⁊ gl.ibi.C. ó agri.⁊ cẽ.bona tñ publica a ꝓncipe vel ab eo q loco ꝓncipis emi pñt,qz quo ad eũ oia bona sunt in ꝙmercio,eius ꝯctus ꝑ lege hꝫ,vt in.d.l.cesar.de pub.ſm.Bal.i.d.rub.in ver.iij.q̃ro.

11 **Sexto** quero.† An possint vẽdi iurisdõnes ⁊ merũ ⁊ mixtũ iperiũ.dicas q nõ,qz nõ recipiunt estimatiõnez maxie respectu ꝓsonarũ in q̃bus exercent.ſ.ad.l.aq.l.liber homo,sꝫ ó ꝙsuetudine ꝯrioꝝ vsurpatuꝫ ẽ.Nã tota die videmus vendi castra ⁊ territoria cuꝫ iurisdõne ⁊ mero ⁊ mixto iperio,q̃ ꝙsuendo vincit legez,vt ót tex.in.c.obiectus.ó feudi cog.ꝓut elegãter tradit Bal.in.c.ex eadez.de lege coꝛra.¶ Sed idez bal.i.c.j.i fi.ó pa.iur.fir.ót q iurisdictio nõ ꝓt vẽdi ꝑ illã ꝙsuetudinẽ,⁊ sic erat añ de iure,qz ẽ publici iuris.Itẽq; ñ ẽ i nr̃o pr̃imonio vl̃ ꝙmertio.ff.ó le.j.Lapó iulianũ.i.ſ.fi.⁊ i.l.iter stipulãtẽ in.ſ.sacrã.ff.ó ℣.ob.⁊ qz sunt ꝓhibite barataríe q̃ ex vẽditione iurisdõnis ꝓueniunt,vt in auc.vt ind.sine quoquo suſ.in.ſ.j. ⁊ sic nõ vꝫ ꝯria ꝙsuetudo ſm eum.Idez insup Bal.in.c.j.que sunt rega.ót nõ posse vendi cũ sint ꝓncipis de iure romano de quo vide ꝑ bar.in.l.cotẽ.ff.de pub.ꝓbat̃ ꝓdicta ex diffinitione,

12 † qz iurisdictio est ptãs iure publico introducta cuꝫ necessitate iurisdicendi ⁊ eqtatez statuendi,vt magistraliter dixit Azo in sum.C.de iurisdi.om.iu.⁊ Spe.eo.ti.in ꝓn.⁊ sequit̃ Bal.in.c. j.de pa.ꝙstã.⁊ bñ facit tex.in.l.fi.in.ſ.indicãdi.ff.de mu.⁊ bo. ⁊ est gl.i.l.j.ff.de iurisd.om.in.⁊ in auc.de defen.cini.in.ſ.nulla. in ver.opꝫ sup ver.iurisdõne.iõ ecclesia nõ põt vendere directã ⁊ inseparabilez iurisdõnez,vt no.in auc.qño opꝫ epi.in ꝓn.Ad hoc de re iudi.c.cũ bertoldus.ĩ.eo in.l.in modicis.⁊ in.l.q̃daꝫ. ff.de acqr.re do.Nã merũ ⁊ mixtũ imperiuꝫ ꝙcedit̃ soluꝫ a lege vel a ꝓncipe.l.ij.ſ.nouissime.ff.de oꝛ.iur.⁊ no.Jac.but.in. l.ij.ff.ó iud.⁊ in.l.j.C.noua vecti.⁊ optimus tex.ff.de off.ꝓfec. vic.in.l.i.ſ.cuꝫ vic̃.⁊ in.l.i.ff.ad.l.iul. de ambi.⁊ qz administratio officialibus ɔ ꝙcedi nullo dato vel accepto nisi ex publico tex est in auc.de defen.ciuita.ſ.⁊ indicare.col.iij.

¶ Septimo quero.An bona feudalia vel emphyteotica possint vẽdi.dic regl̃r q nõ sine dñi volũtate vt i.l.fi. C.de iure emphy.⁊ in.c.i.de ꝓhi.feu.ali.de q̃bus late dicemus,qz materia

13 ardua ⁊ grandis.⁊ in rub.de iure emphy.¶ † Octauo quero. an bona dotalia possint vendi.dic qó res que seruando seruari non pñt,vendi pñt,alie vero non pñt alienari sine solennitate. auc.sine a me.C.ad velle.ꝓout ibi declarat Barto.⁊ in.l.cum vir.ff.de vsuca.⁊ in.l.i.fol.ma.⁊ plene per Cy.⁊ alios in.l.j.in ſ.cuꝫ lex.C.de inter.act.qz mulier admittit̃ ad vendicandum. fol.mat.l.ij.in.ſ.marcellus de in di.adde Bal.no.in.d.l.i.solu.matri.addit qó oẽs res que in gñe uo recipiunt functionẽ. i.q̃ ꝙsistunt põdere numero vel mensura pñt alienari.casus est in.l.res in dotem.ff.de iur.do.⁊ bene facit.l.cum tabernam.in ꝓin.ff.de pig.⁊ qó no.in.l.vbi adhuc.C.de in.do.qó ꝓcedat in re mobili.⁊ idez in rebus q̃ seruãdo seruari nõ pñt dicit Ange. in auc.vt imobilia ante nuptia.dona.col.v.que tñ alienatio vꝫ si maritus est soluendo ót gl.insti.qbus alie lꝫ.in.ſ.j.allegat.C. de seruo pigno.da.manu.l.i.quinimo Bal.no.in.l.si inter vi-

rum.C.de iur.do.dicit qó maritus ꝓt alienare res mobiles datas in dotẽ estimatas, vtputa bones ⁊ alia aialia cuꝫ pacto q̃ illa solu.ma.restituatur,⁊ hic cuꝫ ad bonuꝫ ꝓtiuꝫ deduxerit ne sit

14 postea q sibi imputeꝫ si valuerit viliozi,† qz maritus teneꝫ ꝙditionez dotis facere meliorez.l.etiã in.ſ j.in rõne sui.ff.solu.ma. ⁊ bñ facit q possit alienari.l.⁊ si dotis.C.de iure do.Joã.tñ de ímo.i.l.si estimatis.ff.so.ma.ꝓ illuꝫ tex.indistincte tꝫ q res mobilis estimata in dotez data,vt eadez restituaꝫ nõ ꝓt alienari, ⁊ si fuerit alienata solu.mat.ɔ restitui in ea estimatione que est ſm pñs tps,lꝫ tunc tpis cuꝫ data fuerit minus estimata fuisset cuꝫ per viruꝫ staret quominus restituaꝫ.Et ꝓdicta intellige q̃ estimatio nõ est fcã ea intentione vt faciat emptionẽ ꝓut in dubio ꝓsumit̃,vt est gl.no.in.l.si inter viruꝫ.C.de iure do.⁊ qó hꝫ i.l.plerunq; in fi.ff.eo.⁊ no.do.Jo.de imo.in.d.l.si estimatis. Nã tunc talis estimatio facit desinere rẽ oino esse dotalez,⁊ haberi ac si empta fuisset a viro.Añ marito eiꝰ alienatio nõ est interdicta.l.q si fundus.ff.ó fun.dota.qz teneꝫ soluꝫ ad estimationez.l.quoties.⁊ in.l.cuꝫ dotez.C.ó iu.do.Rei ãt imobilis dotalis inestimate ó iure nõ vꝫ alienatio q̃stãte mr̃imonio fcã a marito,vt i.l.i.in.ſ.cuꝫ lex.C.de rei vxo.ac.⁊ isti.q.ali.li.in.ſ.j.qz nõ dr̃ i nr̃o ꝙmertio.ſm gl.in.l.dotalez.ff.ó mili.testa.lꝫ i ꝭ qó imo sit i ꝙmertio.doc.tenẽt ꝯriuꝫ,qz certo casu ꝓt alienari.l.ita q̃stãte.⁊ i.l.fi.ff.ó iur.do.vt declarat Bal.no.i.l.iij.C.eo.tit.⁊ idez bal.i.d.l.dotalẽ.subdit q ꝙ̃tũ ad mulierẽ nõ est i ꝙmertio qz ab ea nõ ꝓt alienari,sꝫ quo ad alios ꝯbentes ꝓt ⁊ tꝫ alienatio lꝫ nõ trãsferaꝫ dñiũ,vt ꝙcludit bar.i.l.cuꝫ lex.de fideiuſ.⁊ dcm

15 fuit.ſ.in.ij.q.huius.iij.princi.† ⁊ si legaꝫ res dotalis debeꝫ estimatio ſm Ja.ó are.Old.Cy.⁊ Bar.vt refert bal.in.d.l.dotalem.sꝫ subdit q ꝓdicti ꝭ nõ aduerterũt,qz maritus legãdo fundũ dotalẽ vr̃ legare ins qó hẽat i eo.l.vxor.patrui.C.ó leg.cuꝫ ꝙcor.sicut dicimus i emphyteota,sꝫ facilis est rñsio q dcm argu.nõ bꝫ locuꝫ cũ maritus solu.ma.nullũ penitus ius hẽat i re Et in tm̃ est ꝓhibita fundi dotalis alienatio q vẽditor nõ obligaꝫ ꝓsonal̃r ad tradẽdũ nec teneꝫ ó euictiõe si emptor fuit sciẽs l.⁊ liberi.⁊ i.l.si in emptiõe.ſ.si emptor.ff.eo.ſm qó no.dicit gl.⁊ Bal.in.d.l.⁊ si ꝓdiũ.C.ó iu.do.Itez in tm̃ nõ vꝫ venditio q maritus ipse poterit rem vendicare q̃stãte mr̃imonio cuꝫ sit factũ ꝯ leges.C.de agri.⁊ cẽsi.l.quẽadmodũ.lib.xj.⁊ eo soluto mulier.l.in rebus.C.eo.ſm gl.insti.q.ali.lꝫ i.ſ.j.⁊ no.bar.i.d. l.j.sol.ma.qz lex iulia.de fundo dotali,bꝫ locuꝫ ẽt añ matrimoniuꝫ,vt in.l.nõ sine.C.de bonisq; lib.⁊ l.lex.iulia.ff.de fun.do.

16 Itẽ eo q̃stãte,vt.ff.de fun.do.ꝑ totuꝫ.⁊ d.ſ.j.q ali.lꝫ.† Itez eo soluto añq; dos sit restituta,vt in.l.ẽt.ff.ó fun.do.⁊ in.l.dotalẽ. vbi ꝭ tradit bal.ff.de mili.test.ꝭ tñ ꝓhibitio cessat si in alienatione interuenerit iur̃m,qz firmat ⁊ validat ꝯctuꝫ rei dotalis tꝫ ꝑ virꝫ q̃ ꝑ mulierẽ fcm̃,vt est tex.i.c.cuꝫ q̃ting.de iure do.⁊ in c.lꝫ.eo.tit.in.vj.nisi ꝓcederet iur̃m de nõ alienãdo ꝯ alium, qz tunc scẽm nõ valeret,vt dicit gl.in.c.lꝫ.⁊ do.Jo.de imo.in.d. l.si estimaꝫ.ff.sol.ma.dicit q est optia cautela ad ipediẽduꝫ ipsius alienationẽ,q̃uis subdat an ꝭ ꝓcedat se dicturuꝫ in.l.si qs ꝑ eo.vbi nihil scripsit.ff.ó fideiuſ.sꝫ bal.i.l.si ꝓdiuꝫ.C.ó iu.do. dicit q in ꝯriuꝫ facit,qz fundi dotalis alienatio sit iure publico seu fauore publice vtilitatis iterdicta, qz publice interest mulieres eẽ dotatas,vt in.l.j.ff.sol.ma.vñ tale iur̃m.l.ciuilis nõ amplectit̃.l.inrisgentiuꝫ.in.ſ.⁊ gñaliter.ff.de pact.⁊ idẽ vr̃ volnisse gl.in.d.l.vnica.in.ſ.⁊ cuꝫ lex.C.ó re.vxo.ꝑ.l.nõ dubiuꝫ.de

17 leg.sꝫ iuri ca.stãdũ ẽ.⁊ ꝭta cautela vꝫ,ex quo primũ licituꝫ ẽ stãduꝫ est ei,vt in.c.intellecto.de iure do.⁊ tꝫ Spe.in ti.de emp. ⁊ vendi.ſ.iij.loco.℣.⁊ gñaliter.Nõ ob.q dicit Jnno.in.c.dilecto.de ꝓbẽ.qz itelligit̃ q̃ ꝓmuꝫ iur̃m fuit iterpositꝫ sup reb⁹ nõ ꝓhibitis alienari.sꝫ hic erãt ꝓhibite,iõ stat̃ prio,qz ſm seruari nõ ꝓt sine dispẽdio salutis eterne de quo plene ꝑ cano.i.d. c.lꝫ ⁊ ꝑ scribẽtes in.d.ſ.j.q alie.lꝫ.Itẽ ⁊ scõo tradit Bal.cautelã vt qs possit emere funduꝫ dotalẽ q̃ marito vendente alter tertius tãq; coꝛreus ⁊ principalis insolidum ac principaliter se obliget,⁊ cessabit oĩs scrupulus ⁊ altercatio,vt sl̃i verbo,alias vtil̃ gl.in.l.cuꝫ ꝓponas.C.ó iter.ma.ita elegãter dixit bal.i.d.

18 l.si prediuꝫ.C.ó iu.do.Nõ põt tñ alienari ⁊ † vendi in ꝑindiciũ vẽdentis ⁊ se de euictione obligãtis,vt in.l.cum vir.ff.de vsuca.⁊ per By.in.l.cuꝫ lex.ff.ó fideiuſ.⁊ ꝑ Cy.in.l.nõ dubiũ.C.de legi.Quinimo dixit Cy.⁊ bal.in.d.l.si prediũ.q mulier ꝓt alienare ⁊ vꝫ alienatio ẽt absq iur̃o.⁊ sol.mat.nõ ꝓt venire ꝯ,quãdo dos ad eã esset reuersura,vt.d.l.cuꝫ vir.de vsucap.Sꝫ alij tenent opp.q sicut vir nõ ꝓt alienare vxore consentiente,vt in auc.siue a me.C.ad velle.ita nec ꝯ vxor viro ꝙsentiẽte nisi in casibus notatis i.l.q̃uis.ff.so.ma.lꝫ Ja.ó are.iu.d.l.si prediuꝫ

tenuerit q̄ lz mulier nō possit q̄sentire viro alienāti, tñ bñ p̄t vir mulieri q̄sentire, vt refert Bal. i auc. lz q̄uis. C. de rei vxo. Sz p̄rium lz bar. in. l. si estimatis. §. allegata q̄ vir nō possit q̄senti-re, q; constante matrimonio dos non potest restitui, nisi quādo fieret melioꝛ conditio dotis, vt in. l. fin. ff. de iu. do. ꝑm Bald. ꝛ Jmo. in. d. l. si estimatis. ꝛ ita teneas.

19 **Nono** quero. † An bona minoꝝ possint vendi. dic q̄ nō regl'r. q; ipsoꝝ p̄hibita ē alienatio, vt ỏ tex. in. l. i. in p̄n. ff. de reb. eo. in. l. j. ꝛ p totū. C. de p̄edi. mino. ꝛ in. l. lex q̄. C. de admi. tu. nisi ex cā ltima ꝛ iterueniētibus solēniter ꝛ forma in iure req̄sitis, ỏ q̄bus plene dicet. j. in ℞. seq. q. p̄ncipali ỏ forma ꝛ mō i p̄tio argu. Nōn tñ vēdi pp tributa non soluta, ꝛ lz vēditio si iterueniūt solēnia iuris, vt ē tex. ꝛ ꝑ declarat Bal. in l. edicto. C. si aduer. fisc. q̄ sicut p̄nt vēdi p collectis, ita ét p penis incursis rōne collectarū nō solutarū q̄ spectāt ad eū ad quē spectāt collecte. l. creditoꝛ. ff. ỏ actio. emp. Jtē possint vendi qñ expedit pp es alienū ꝛ debitū vsurariū soluēdū, vt bī in. l. si minoꝛ. ꝛ p gl. si nō expediret. ff. de bo. auto. iudi. possi. de quo plene i. l. fulcinius. in §. adeo. ex qb. cau. in pos. ꝛ in. l. magis puto. §. ne passim. ff. de re. eo. Jtē p̄nt vēdi qñ p̄ i testō suo dispositi qđ vēderet, vt ē casus rotundus in. l. j. in p̄inc. ꝛ ibi Bald. no. ꝛ in. l. fi. ff. ỏ reb. eo. ꝛ in. l. pe. C. qñ decre. opus nō est. Jtē bona sterilia minoꝝ q̄ tñ req̄runt eādē solēnitatē i eoꝝ alienatiōe quā req̄rūt bona fertilia vel fructuosa, vt i. l. cū bī. i. §. eā trāsactionē. ff. ỏ trāsa. ꝛ i. d. §. ne passiz. vbi ỏcl'at gl. ꝛ bar. i. l. ij. C. ỏ agri. ꝛ cēsi. lib. xj. nō p̄nt sil'r vēdi. vt est tex. in. l. si fundus. in p̄n. ff. de

20 reb. eo. † q; nō pōt dici fructuosuz qđ p mō fructū p̄tiū sit iuē turū, vt no. ỏt ibi tex. q̄ secus vī in ecclesia, vt in auc. sicut alienatio ꝛ in auc. itē q p̄diū. C. de sac. san. eccle. lz al'r de iure cano. vt in. c. vt sup. de reb. eccle. non alie. Et q̄ res fructuose ꝺēant vendi, est tex. in. l. fi. §. fi. de leg. ij. ꝛ in. l. fi. §. vbi añt. ibi steriles qdē nō tñ inutiles. C. de bonis q̄ lib. hec tñ p̄hibitio alienatiōis nō extēdit ad res q̄ facile corrūpunt, ꝛ seruari nō p̄nt, vt puta vestes q̄ attrite sunt, ꝛ alia lia supflua, vinū frumētū ꝛ oleū ꝛ hmōi, vt in. l. lex q̄ tutoꝛes in fi. ꝛ. l. vlti. in. §. fi. C. de admi. tut. vt. C. qñ decre. opus nō est. l. fi. ff. de mino. l. si sine. §. q̄situ Jtē p̄nt vendi p alimētis pupilli si redditus nō sufficiūt. l. nō solū quā ibi ad ꝺ ppositū pōderat Ang. ff. de pe. here. ꝛ est optimus tex. in. l. sed

21 si is in. §. an ār. ff. ỏ carbo. ꝛ qđ no. in. l. ob es. C. de p̄di. mino. itē molēdina q̄ sunt in p̄iculo ipetus aquarū p̄nt alienari ꝑm Ang. in. d. l. nō solū. ꝛ facit. d. l. lex q̄ de admi. tut. Si tñ bona minoꝝ a statuto p̄hibeant alienari, vt qđ minoꝛ nō possit alienare tam inter vinos quā cā mortis, nō q̄prehēdit nec p̄hibita vī mortis cā donatio p̄ miozē facta in codicillis † q̄ magis accedit ꝯctui q̄ vltime volūtati, vt no. in. l. ij. ff. de dote p̄leg. nec ē emere vltia volūtas. l. pī filiū. in p̄n. ff. ỏ leg. iij. nec id qđ requirit auctoꝛitas tē curatoꝛis q̄ i vltia volūtate nō req̄rit, vt est tex. no. cū gl. in. l. aurelio. i. §. fi. ff. ỏ lib. leg. ita elegāter determinat bal. i suo q̄sil. q̄ incipit i xp̄i noie ℞ba statuti sic dicūt miozes. xxv. an. qđ vī mirabile, ꝛ ego p tuto nō renerē, maxie q; q̄ exp̄mit alienationem mortis causa, ꝛ inter vinos videt omnem speciem alienationis cōprehendere cum inter actus inter vinos ꝛ mortis causa non sit dare mediū, nec actus humanoꝝ aliam diuisionē recipiant. ad qđ sufficiat tex. no. in. l. fi. in fi. ibi actus viuentium sicut defunctoꝝ. ff. cōia p̄dio. ¶ Decimo q̄ro qd de rebus furiosoꝝ ꝛ p̄digoꝝ. dicas qđ cū nō absimilis sit eoꝝ natura, lz minoꝛibus

22 eq̄parent, † idē q̄ de bonis minoꝝ vt in. l. marcellus. ff. de fideiuss. l. si intāti. C. de iure delib. ꝛ bonus tex. in. l. iiij. §. j. cū. l. se. ff. de p̄i. cre. l. fulcinius. §. adeo. ℞. idēq; ff. ex q. cau. in pos. ea. ꝛ optime no. ꝛ declarat gl. i. l. ij. C. de cur. fur. i. l. sub p̄text. C. de trāsac. ff. de reg. iur. l. in negotijs. ꝛ in. l. certi condictio. §. qñ. ff. si cer. pet. ꝛ l. interdū. in fi. magne gl. ff. de q̄di. indebi. ꝛ elegāter tradit bal. i. c. j. de duo. fra. de bñfi. inuesti. qđ p̄uilegiū cōpetens pupillo cōpetit ét p̄digo cui bonis est interdictū, ꝛ furioso p gl. q̄ appellat singulare in. d. l. ij. de cura. fur. ꝛ ponit ét bart. in. l. j. §. cui quesitū. ff. ad trebel. ꝛ bonus tex. in. l. apud celsum in §. illa. de doli excep. ꝛ lz furiosi nullus sit sensus, vt. l. ij. C. eo. itē nulla volūtas. l. q seruū. ff. de acq. here. ꝛ habeat loco absentis.

23 l. ij. §. furiosus. ff. ỏ iure codi. ꝛ. l. vbi nō voce. §. furiosus. ff. ỏ reg. iur. Et † mentecaptus est is cui mens deficit ꝛ q̄siliū animi non hz, tñ nullū furorē ostēdit sz est extrinsecus in habitu mētis gente, put no. declarat Bal. C. de nup. l. si furiosi subdēs q̄ de mētecapto est tex. in auc. vt bi q obligatis ꝛc. circa mediū. colū. v. gl. tñ oz. insti. qui testa. fa. pos. §. furiosi. dicit q̄ q̄ dicunt de furioso habēt locū in mentecapto, ꝛ idē bal. i. l. si qs in tñ. C. vn de vi. q; iura loquētia de furioso vendicāt sibi locū in mentecapto. d. l. ij. C. de cu. furi. l. q̄silio. §. si demētis. ꝛ l. obꝑuare. ibi, furiosuz vel demētē. ff. co. ti. ꝛ. d. l. si furiosi. C. de nup. vbi furiosus ꝛ mētecaptus q̄iunguntur, ꝛ no. bal. i. l. gallus. i. §. instituētes. ỏ lib. ꝛ posth. ꝛ idē voluit i. l. humanitatis. C. ỏ nup. i ℞. venio ad q̄r tū no. vt in substitutione exēplaria, furiosus. n. demens ꝛ mentecaptus simul ponunt ꝛ q̄iunguntur, vt i. l. tā dementis. C. ỏ epi. audi. ꝛ q̄libet furiosus est mētecaptus, lz eius demētia sit cum

24 senitia, vt. d. auc. vt hi q obliga. Et idē de fatuo † q̄s dī q vadit p vicos, ꝛ deridēdo loquit. ff. de edil. edic. l. ob q̄ vitia. §. j. ꝛ facit. l. qdē in suo. ff. ỏ q̄di. insti. ꝛ ỏ facto, vide tex. ff. de posthu. l. fatuo. ꝛ ff. de p̄mi. credi. l. vel fatuo. Et ỏ lunatico tex. i. l. bouez. §. aliq̄n. ff. de edil. edic. ꝛ qđ oia istoꝝ bona eqparant i alienatione est tex. no. i. l. p̄dia. ff. ỏ reb. eo. ibi dū dicit idē si furiosi alias p̄digi vel cuiuscūq; alterius ꝛc. q̄ omnia addes ad ea que supꝛa dicta sunt in p̄cedenti qō. in. xviij. articulo de p̄odigo.

Undecimo Quero ỏ rebus eccl'ie. dic qđ regl'r p̄hibeꝛ alienatio, vt pz p oēs rub. ỏ reb. eccle. nō ali. i antiqs. vj. ꝛ i cle. ꝛ i auc. de nō ali. aut p̄mu. re. ec

25 cle. col. i. q̄ cū loquant negatiue in tñ disponere vñr q̄ † lz eas al'are p nigro, vt ỏt gl. ozdi. C. ne fidei. in. do. den. l. j. ad fi. i rub. C. ne liceat i vna ea. q̄z cā ꝛc. ꝛ q̄ no. gl. i p̄hemio. vj. sup ℞bo. titulis. ꝛ pz i. §. sācti ssimas. i auc. ỏ ali. ꝛ emphy. co. ix. ꝛ i tñ p cedit p̄hibitio q̄ si res sit relicta eccl'ie cū hoc q̄ nō possit alienari qđ ét iminēte necessitate alienari nō poterit, vt ē gl. singu. in verbo alienare. in. d. §. sanctissimas, lz de iure cano. secus nisi esset relicta ad certū vsuz, nā tūc sine lnia pape ad aliū p̄mutari nō poterit, q; tex. est in cle. q; q̄ngit. de relig. do. ꝛ solēniter declarat bal. in auc. hoc ins p̄rrectū. in ℞. sed pone q̄ cuidā. de sac. sanc. eccle. p quo bñ facit tex. in. l. legatū. ff. de admi. rerum ad ciui. p̄ti. ꝛ in. l. legatū. ff. de vsufru. lega. vbi tex. no. q̄ relicta ad certū vsuz nō p̄nt i aliū q̄mutari sine p̄ncipis auctē, ꝛ vocatis hī dibus ꝛ p̄matibus ciuitatis. ꝺ tñ iuris ciuilis dispositio p bat, q; vbicūq; q̄curat circa idē duplex p̄hibitio alienatiōis, sc̄z testōris ꝛ legis ibi nunq̄ res poterit alienari, sed dī p̄orsus inalienabilis effecta gl. ē sing. in. l. ij. C. de vsuca. p emp. ꝛ idem voluit do. Jo. de imo. in. l. filiusfa. ff. de leg. j. q̄ ét ibi colligit ex

26 dictis Bar. ꝛ sequunt moder. in. c. cū q̄ngat. de iureiu. † Nā accedente p̄hibitione hominis intātū fortificat legis p̄hibitio, qđ ét i casu alias a lege p̄missso nō poterit res alienari. facit gl. in. l. fi. C. de reb. alie. nō alie. ꝛ qđ no. Jnno. in. c. ray. de te. vñ dixit Jnn. i. d. §. dini. i. ij. co. q̄ si reliquat res eccl'ie p testōrē cū ꝺ q̄ ñ possit alienari ñ poterit alienari ét i casu al's p̄misso. auc. ins p̄rrectū. C. de sac. sanc. eccle. ꝛ xij. q. ij. c. sine exceptiōe. accedit q̄ p̄hibitio addita p̄hibitioni magis astringit sicut p̄missio addita p̄missiōi magis ampliat, vt i. d. §. sanctissimas. ỏ alie. ꝛ emphy. ꝛ no. in. l. j. §. nūtiatio. de ope. no. nū. q; pactū seu dispositio ꝺz aliq̄d opari. l. ꝛ si qs. §. q̄situ. in gl. ff. si qs cau. ꝺ. d. Bal. no. in. c. j. §. p̄terea. de capi. coz. ꝛ lz ea que relinquunt ecclesie sp videant ea itētiōe relinq, vt ppetuo sint ad vsuz ipsius ꝛ pauperuz, ꝛ iō cauendū est ab alienatione ꝛ plati pluriuz icurrūt deo ꝛ pape, ꝑm Jnn. in. c. vt sup. ỏ reb. ecc. nō alie. i eo q̄ eli

27 git † eccl'iaz p ppetuo bī de q̄ nō moꝛit. xij. q. ij. c. liberti. ꝛ tradit bal. sing. i. c. i. i p̄n. q feu. da. pos. tñ exp̄ssa magis opat q̄s tacita. l. nōnunq̄s. ff. ỏ q̄d. ꝛ demō. ꝛ. ff. de reg. iu. l. exp̄ssa cū q̄oz. ꝛ q; plus solet timeri q̄ spāliter ibibeꝛ q̄s q̄ in gñe p̄hibeꝛ, vt i cle. vna. cū q̄oz. ỏ excess. pl. Jtez facit illud qđ ỏt Cy. i. d. auc. ꝺ ius. in iij. q. q̄ res p̄hibita alienari p exp̄ssaz dispōnem, vt q; relicta sub q̄dōne ne alieneꝛ etiā pp famis necessitatez non poterit alienari, secus si simpl'r a lege p̄hibeat. Sz res eccl'ie q̄ semel est affecta alienabilis, sp durat alienabilis, vt ỏt Bar. p illū tex. C. de ipo. lucra. descri. lib. x. l. i. ℞. qđ si res ꝛ l. p̄. in. §. q̄decīz. de leg. iij. sz in alienatione rei eccl'iastice standū est potius iuri cano. de re disponēti q̄s iure ciuili, vt no. dixit gl. xcvj. di. c. bñ q̄dez. ꝛ no. i. c. eccl'ia. s. marie. ỏ q̄sti. ꝛ sicut res eccl'ie ñ

28 p̄t alienari, † ita nec bona capelle secularis vl'f'nitatis laicoꝝ, vt dixit Ang. p tex. ibi i auc. ỏ eccl'ia. re. imo. alie. col. v. ꝛ per tex. i auc. ỏ alie. ꝛ emphy. §. ꝺ etiā. ꝛ i auc. ỏ non alie. §. vult. n. ꝛ §. nos igit ibi actio p̄ia q̄stituit. ꝛ §. si minus. col. j. ꝑm Ange. p̄t tñ papa alienare res ecclesie, vt in. l. bñ a zenone. ꝛ in. l. ois. C. de quadri. p̄scrip. ꝛ in. l. valerius. de in. fis. ꝛ not. Jo. and. in nouella. in. c. cuz venisset. de iudicijs. Quinimo papa necessitate cogente potest possessiones ecclesie alienare ꝛ infeudare bñ meritis, cū imperatoꝛ idez possit, vt in. c. j. de na. feu. ꝛ per Jo. and. in. d. c. cuz venisset, tñ i magnis ꝛ valde p̄ciosis rebus, vt in magna ciuitate ỏz id facere de q̄sensu Cardinalium qui sunt capita totius vl'is ecclesie, vt p Archi. xij. q. ij. c. ỏ rei ép̄oz. ꝛ

in. c.

in.c.ab oibus.facit.l.humanū.⁊ qđ ibi no.C.de leg.nisi esset sta tutū eccleſie romane ꝯriū,qz tūc ſucceſſor reſcindere poſſet.xij. q.ij.nō lz.per Arch.ita eleganter tradit Bal.in.l.cum multa .C.de bo.que libe.que omnia addes ad ea q̄ dicta ſunt in.xviij. articu.precedentis.q.an prelati.

29 **Duodecimo** q̄ro.† An bona ſubiecta reſtōni poſſint vēdi ⁊ alienari,dicas q̄ nō.text. ē in.l.fi.in.§.lz qz nr̄a maieſtas.C.cōia de leg.ſiue pure ſiue ſub certa die ſubiaceat reſtōni,vt ibi,ſi añt ſub q̄dōne tūc lz melius faciat q̄ ab alienatiōe abſtinet,tñ ſi alienata fuerit ⁊ q̄ditio exti terit vēdicari poterit p eū cui dz r̄ſtitui,nec vſucapi pt,ac ſi nul la facta eēt vēditio,vt.d.l.ij.§.ſinañt ſub q̄dōne,⁊ q̄ ſciēter emit ſolū agat ad ꝓcium.d.l.fi.in.§.ſi emptor lz ſi vterq; ignorās fuit tā emptor q̄z venditor tz ꝯctus ⁊ agit ſolū ad eſtimationē p eum cui deat fieri reſtitutio.caſus ē ſing.i.l.fi.ff.ō leg.ij.q̄ Bal.ꝑm By.⁊ Cy.i anc.res q̄.C.cōia dele.dixit ꝓcedere pp iuſtā igno rātiā vēdētis ⁊ emētis.⁊ ſubdit ipe cauſatā fcō teſtōis.Hoc tñ fallit qñ alienari poterit ex cā dotis donatiōis pp nuptias ⁊ ali mētoz,ſi bona ꝑꝑa nō ſufficiūt,vt i.d.anc.res q̄ ⁊ i anc.ꝯ roga tus.C.ad treb.⁊ i.l.mulier.§.cū ꝓponeret.ff.e.ti.qđ bz locū i p hibitiōe fcā in vltia voluntate,ſecus in ꝯctibus inter vinos, vbi
30 ſi det ſub q̄dōne ne alieneť nō poterit talis res dari p dote† cuz diſpoſitio inter vinos nō recipiat hāc interptationē.ita elegā ter dixit Bal.p gl.ibi quā dixit notādaz ⁊ magiſtrā.in.l.nulla .C.de iur.do.in vltimis ſuis ℞bis.Scōo fallit qz heres poterit illā alienare ad pias cās in eius teſtō ſiue ſciuerit ſiue ignoraue rit rē reſtōni ſubiectā,⁊ hoc fauore pie cār ⁊ teſtamēti.ita not. Hoder.q̄dā p tex.ibi q bñ facit in.l.q̄dā ita in.§.fi.ff.ad treb. eqparata pia cā libertati ꝑm doc.Bar.i.l.prime.ff.de his q̄ in teſta.dele.Tertio fallit qz lz p hr̄dē vel legatariuz alienari nō poſſit,poterit tñ p iudicē ad iſtātiā creditoz iuris ordine ſerua to alienari,vt no.tradit Bar.in.l.fi.§.⁊ ſi p̄fatā.C.ō iur.delib. Itē p creditorē iuris creditoris vēdētē,vt ſoluat es alienuz i p iudiciuz fideicōmiſſi,vt no.ff.de leg.j.l.ſi fundū p fideicōmiſſuz in pn.⁊ ibi no.Bal.⁊ pbat.in.l.j.⁊ ij.C.de debi.ven.pi.impe. nō poſ.Et eſt intellligēda dicta ꝓhibitio ſane qđ pēdente q̄di tiōe poterit alienari,⁊ interim valet alienatio,lz exīte poſtea q̄dōne poſſz r̄uocari,vt ꝓbat ex tex.i.d.§.ſinañt ſub q̄dōne i ℞. melius qdē faciet,vt ōt gl.i.§.quāobrē.ō reſti.⁊ ea q̄ parit.co. iiij.⁊ l.cuz pr̄.§.libertis.ō leg.ij.⁊ firmat Pe.⁊ Cy.in.d.anc. res q̄.⁊ Bar.in.l.ſeruo legato.§.j.de leg.j.lz gl.in.l.ſi funduz. ff.de q̄di.⁊ demō.⁊.d.l.ſeruo legato.§.iij.⁊ in.l.marcellus.§. res q̄.ff.ad treb.l.fi.§.ſinañt auaritie.C.cōia ō le.⁊ i.l.plerunq; in fi.ff.ō reg.iur.dicunt q̄ interiz nō valēt ⁊ nō bñ ꝑm doc.vbi. ☞.qđ ē vtile ſcire pp fructus interim ꝓceptos ⁊ cām ꝓſcriptiōis
31 ⁊ alia q̄ conſiderari pñt.† Sed dos data quatenus fuit bonafide data ⁊ vſq; ad q̄petētē modū.i.q̄petenti moderamine nō reuo cat p.d.anc.res q̄.qñ filij remanēt alias tpalis cām tpalem bz effectuz.l.adigere.§.q̄uis.ff.ō iure pa.⁊ ſi ſine filijs mortua fue rit filia maritus ſoluz lucrat ptē dotis ex forma ſtatuti.⁊ hec eſt dr̄ia q̄ eſt iter dotē ⁊ aliā cām alienationis,qz exiſtēte q̄dōne re uocant alienata,ſed nō dos.ita ſing.ōt Bal.in ſuo q̄ſilio q̄ i cipit filia de reſtitutēdo poſt mortē ſuaz granata.Diſpoſitio tñ dicte anc.res q̄,nō bz locuz in ꝯctibus vel actibus inter vinos, vt.☞dictuz eſt nec ad ltimam vltrebellianicaz ſe extendit,vt in anc.de reſti.⁊ ea q̄ parit in.§.quāobrē.col.iiij.Quarto fallit,qz pñt alienari in caſu neceſſitatis ēt ſi alienās bz aduentitia maxi me ſi pr̄ in caſu neceſſitatis alienationē ꝓmiſerit ꝑm Pet.de peru.in ſuo q̄ſi.qđ incipit ſup teſtō q̄ditio q̄ dz ꝓbari.i.d.anc. ꝯroga.ibi i fi.vel ſi nō habeat vñ faciat expēſas.Que an poſ ſint fieri ex vtroq; pr̄imonio ꝓrata.vide tex.not.i.l.titius.ff.ad
32 treb.⁊ i.l.ſed ⁊ ſi lege.§.qđ ăt.ff.ō peri here.† Itē legata pia nō tollunt nec ipediūt alienationē ex dicta cā dotis ꝑm q̄ tz Bal. in.d.anc.res q̄.lz idē in ſuo elegāti q̄ſi.q̄ incipit Franciſcellus dixit eē dubitale pp fauorē mr̄imonij qñ mulier alr abſq; dote ⁊ pulchritudine non repiret viruz q̄ fauor dz ꝓcedere,vt in.l.ij.⁊ anc.cui relictuz.C.ō inter.vidui.in gl.ſz an idē.ſz tn dicas mini me dubitāduz cuz fauor filioz ꝓponat pie cāe,vt.xvij.qđ.iiij. c.quunq;.vbi hr̄ q̄ q vult eccliaz inſtituere ⁊ filiā exhr̄dare ꝛc. de quo meminit gl.in.l.ſi qs ad declinandā.C.de epiſ.⁊ cle.⁊ in l.papi.§.j.ff.de inoffi.teſt.Unuz tñ ē ꝑpetuo mēti tenēdum q̄ ꝓhibitio ſcā ne res alieneť,ſz ꝑpetuo ſtet in familia non exīt vl tra quartā gr̄ationē.tex.eſt in anc.de reſti.fideicom.in.§.ſeq. col.ix.ſecus ſi dixiſſet de deſcēdentibus,qz tunc intelligitur in infinitum ꝑm Bal.in.l.voluntas.C.de fideicom.qui refert Ja. de bel.in.d.anc.de reſti.fideicom.§.ſi.

Decimotertio Quero de rebus litigioſis vtrum poſſint vēdi. Pro cuius declaratio
33 ne eſt videndum q̄ dicat res litigioſa ⁊ qualiter efficiat.† Idem dom q̄ illa efficit litigioſa de cuius dnio in iudicio tractat vel ē ꝯtrouerſia,vt ē tex.i anc.res litigioſa.⁊ ibi p Cy.C.de litigioſo ſecus ſi de iure pignoris vel poſſionis agat,qz tūc nō efficit liti gioſa nec ipedit alienari,vt eſt tex.in.§.ad hec.in.§.ăt.de liti.⁊ vr̄ ꝓbari in.l.j.C.eo.titu.⁊ Bartol.declarat in.l.creditores.C. de pig.Cy.in.l.j.C.de aliena.iudi.⁊ notauit gl.or.i.c.i.de con firma.vti.vel inuti.⁊ idez firmat Bal.in.l.j.C.de reno.his q̄ in frau.credi.allegat no.in.c.q̄to.de iud.⁊ idē tz Spe.in ti.ō ap pel.§.nouiſſime.ver.vtruz ſed coz̄ arbitratore res non efficitur litigioſa ꝑm Inno.in.c.quintanallis.de iureiu.vt refert Bal. in.l.ij.C.de reſcin.vendi.Scōo eſt videndum p quē actuz res di
34 cat effici litigioſa.⁊ diſtinguunt,† qz aut loquimur ō actione me re reali ⁊ itelligit ꝑ ſolā citationē deductā i aduerſariozꝝ notitiā vt in cle.j.vt lit.pē.in.d.anc.res litigoſa.Aut de ꝓſonali ⁊ illa nunq; efficit litigioſa,niſi poſt lit.ꝯteſt.non poteſt alteri credi. l.ij.⁊ ibi hoc tz Bar.C.eo.ti.nā actio ꝓſonalis nō facit rem liti gioſaz,vt dicit Spe.in ti.de appel.§.nouiſſime.ver.vj.⁊ verſ. ceterū.Aut in mixta,⁊ tūc aut eſt actio vr̄is,⁊ idem q̄ in mere reali,vt.l.diuus.ff.de peti.here.Aut eſt ſpecialis ⁊ tūc eligitur media via,qz requirit litis ꝯteſtatio vt dicat effici litigioſa,vt eſt caſus no.in.l.j.⁊ ibi do.Barto.C.cōi diui.⁊ ibi hāc diſtin. tradit Bal.qđ ēt tenuit idē Cy.Jac.de are.⁊ Bart.in.d.l.j. ⁊ anc.res litigioſa.C.ō litigio.Et no.dicit Ang.in.d.l.diuus. ⁊ qđ efficit litigioſa actio q̄ itēdit nō res ō cuius dnio nō tracta tur tz Cy.in.d.anc.res.de quo Inn.i.c.cū.m.de q̄ſti.⁊ i.d.c. dilecto.ō excep.nā in actione ꝓſonali ꝓprie res nō dr̄ effici liti gioſi.arg.in.§.j.anc.de litigio.⁊ bñ declarat bal.i.l.exe cutorē.de execu.rei iud.i ℞.pone q̄ executio.⁊ facit gl.in.d. l.iij.ō litig.Sz res ſup qua eſt petita in integrū reſtitutio ēt dr̄ effici litigioſa,vt iteriz nō poſſit alienari, vt determinat bal.i.l. j.C.ō in iteg.reſti.poſtu.q̄ ēt vitiū litigioſi cadit ſup re mobili,
35 vt.l.j.C.q̄ res pig.obli.poſ.His p̄miſſis r̄ndēdū eſt† q̄ alienās vel vēdēs rē litigioſaz nihil facit,nec vz alienatio,vt eſt tex.i.l. fi.⁊ i anc.ſi br̄s.C.ō litigi.⁊ notauit gl.i.c.ſepe.ō reſti.ſpo.qa eoipo q̄ res eſt in ꝯtrouerſia ꝓhibet alienari,vt in.l.alienatio nes.ff.fami.her.Itē veniūt.§.petitā.ff.ō pe.here.⁊ i.l.diuus.⁊ ibi no.bar.eo.ti.ſubdēs q̄ ēt in ꝑticularibus iudicijs locum bz ꝑz iura.anc.niſi eēt alienatio neceſſaria q̄ nō ipedit ex vitio li tigioſi,vt.l.peto.§.p̄diū.ff.ō leg.ij.l.j.ff.de fun.do.⁊.l.ij.C.de li tig.⁊ not.ōclarat bar.ff.ō dā.ifec.l.iter quos.§.ſi domus.Po terit.n.alienari ex cā dotis donatiōis pp nuptias diuiſiōis trā factiōis ⁊ legati,vt i.l.fi.℞.exceptis.C.ō liti.⁊ tradit bart.i.l. hāc diuiſionē.C.ō iu.do.⁊ gl.declarat q̄ ex dcā cā neceſſaria poterit alienari ⁊ ñ icidit i edictū i.c.j.ō alie.iud.Et rei litigio ſe ꝯctus vēditiōis ⁊ donationis adeo eſt nullus,⁊ a lege repro batus qđ emēs ſciēter pdit rē ⁊ pr̄etiū ⁊ applicat fiſco,ſz igno rāter repetit p̄tiū cū.iij.pte lucri.tex.ē in.d.l.fi.⁊ not.gl.i.l.j. .C.de p̄ſcr.xxx.an.niſi fuiſſet ſolēniter de eictione ſtipulatus, vt latius diſputādo firmat Cy.i.d.l.fi.Idē lz nequeat aliena ri ab eo q̄ de ea parit ꝯtrouerſiā ſibi,tñ poſſidēti bñ p̄t ab alio fieri alienatio ⁊ eius poſſeſſio q̄firmari p ſupueniētiā alterius iuris.l.p diuerſas.§.exceptis.C.māda.ita elegāter dicit Bal. in.l.cogi.de peti.here.⁊ idē q̄ſulēdo tenuit Montanus alle gās.c.abbate.ō re iud.i.vj.l.ſi rē.§ fi.ff.de pig.acti.⁊.l.ſinañt
36 .§.poſſidere.ff.ō rei ven.cū ſi.† Et aduertēdū q̄ hmōi vitiū liti gioſi ē reale ⁊ afficit ⁊ eā reddit ꝓſus inalienabilē qđ non facit ꝓſonale,vt.l.vlti.⁊ ibi no.C.de rei ven.⁊ ponit Cy.in.d.l.fi.ſi cut dictum de vitio furti vel violentie.inſti.de vſucap.§.furti ue.Itē afficit rē,vt ea cadē inſtātia agi poſſit ꝯ nouū poſſeſſorē l.cbyzographis.§.fi.ff.de admi.tut.ꝑm Bal.no.in.l.certa for ma.C.vt in poſ.lega.q̄ etiā allegat Inno.in.c.qr.⁊.de iud.in qua ſpem alienationis etiā bēre rez p derelicto q̄inet,vl tāq; alienatio ꝓhibet,vt ibi no.dixit bar.l.qđ ꝓuus.ff.ō ſtip.ſer.qđ itellexit ibi Ang.ſi fecit i fraudez,alr cū h gen⁹ aliena tiōis nō repiat iterdictū intelligit eſſe p̄miſſuz ar.ff.ex qb.can.ma.l.nec nō.§.ſz qđ eis,ſz nō ꝑt fieri alienatio i potentiorez q̄ ō facili ſe fa cit aduerſariū,vt no.gl.or.ff.ō ℞.ob.l.ſi ita qs.§.ea lege.⁊ per Ja.de bel.in.c.i.de alie.feu.⁊ qđ no.i.l.q̄ ăt.ff.ſi qs cau.l.ij.ff. q̄ ſatiſd.cog.⁊ in l.vna.C.ne lice.potentio.iter quos fiſcus q̄nu merat.l.iij.C.de litigi.⁊ in.l.ij.C.ne.fi.vl reſpublica.† Itez ec cleſia ex q̄uenienti difficultate nō cenſet ꝑſona idonea,facit qđ no.l.i.ff.ſi qs i ius vo.nō ic.ꝑz bal.in.c.i.de alie.feu.⁊ tz Spe. in ti.de loca.§.nunc aliqua.ver.cxvij.⁊ ſequit Sali.in.l.fi.C.ō

in.emphy.ꝛ ponit ẽt gl.in.c.potuit.de loca.ꝛ gl.videaꝫ tenere ꝓrium in.d.§.ea lege. Insup alienata ab eo q statim erat maleficiũ ꝙmissurus debẽt tanꝯ i fraudẽ legis ex eqtate renocari, vt occurraꝫ malitijs, vt ỏt Rof.in libellis i titu.de ac.pauliana.i ꝓn.qꝛ ei ꝯ quẽ inquiriꝫ statim ꝙ inquiriꝫ ꝛ alienare ꝑm Inno. in.c.veritatis.de iureiur.de quo plene ꝑ Bar.in.l.post ꝯctuꝫ. ff.de dona.ꝛ per Cy.in.l.si quis post hac.C.de bo.prescrip.

38 **Decimoquarto quero** † an res ꝓhibita alienari vl̃ vẽdi intelligaꝫ aliquo casu permissa. dicas ꝙ vꝝ solum ꝓhibita ex cã volũtaria alienari, nõ aũt ex necessaria, qꝛ illa nunꝯ ꝙsumebẽ diꝫ in gñali ꝓhibitione. tex.ẽ.ff.de fideicõ.lib.l.cũ fidei.l.pẽ filiũ in ꝓnc.de leg.iij.ff.ad treb.l.mulier.§.si beres.ff.de ma.te.l. ꝙ portuerũt.l.j.ff.de fun.do.ꝛ l.magis puto.§.si fundus.cũ vulgari.ff.de reb.eo.ꝛ Bal.optime declarat in auc.res q̃.C.cõia de leg in.c.j.qualiter feu.olim poterit alie.ꝛ bar.no.in.l.quẽ admo.C.de agri.ꝛ cẽsi.lib.xj.l.si finita.§.si de vectigalibus.ff.ỏ dã.infec.ꝛ qỏ no.in.l.obtes.C.ỏ ꝑdi.mino.l.ij.C.de pa.qui fi di stra.l.ij.ỏ ꝑdi.cu.lib.xj.ꝛ bal.i.l.fi.§.fi ꝛ si ꝑfatã.C.ỏ in.delib. vbi dixit ꝙ necessaria vẽditio est extra penã.l.peto.in ꝓn.ꝛ ibi per Bar.cũ aliys.s.allega.ꝓbaꝫ ẽt.d.l.fi.C.de lit.l.q solidũ.§.

39 fi.ff.de leg.ij.ꝛ in.l.alienationis.ff.fa.bercí.† Est.n.dẽria iter voluntariã ꝛ necessariã alienationẽ.d.l.alienatiões.ꝛ l.i.C.de libe.ꝛ eo.lib.ꝛ tradit gl.ꝛ i.l.marcell⁹.§.res q̃.ff.ad treb.ꝛ bo. tex.ꝛ ibi no.bar.in.l.ꝛ iõ.ff.de ꝙdi.fur. Cẽ aũt alienatio volũtaria q̃ originẽ trahit a volũtate ỏ q̃ postea secuta ẽ necessitas, vt ỏt Bal.no.ꝓ illũ tex.ff.de reb.eo.in.l.magis puto.§.si pupillus. Et scias ꝙ ꝓhibita alienatiõe nunꝯ intelligiꝫ ꝓhibita illa q̃ fit in fauorẽ illius cuius cã vel fauore fuit ꝓhibita ita ỏt gl.ꝛ di.ꝛ ibi summe ꝙmẽdat Bal.in.l.quicunꝯ.C.de bo.que lib. Et ex ꝑdictis determinaꝫ questio ꝙ statutũ ꝓhibẽs domũ alienari irrequisito ꝙsorte, nõ hꝫ locũ i necessaria alienatione tantũ in volũtaria, vt soléniter tradit Pont.in suo ꝙsi.cv. Primo qꝛ

40 cũ sit ꝯ ius cõe, vt.l.dudũ.C.eo. ergo restringẽdũ. Scỏ qꝛ † ꝓhibitio testatoris de nõ alienãdo nõ includit cãm necessariã.d. l.pater filiũ in ꝓn.de leg.iij.l.peto.§.ꝑdiñ.ff.de leg.ij.l.filiusfa. §.diui.ff.de leg.j.ꝛ ff.de admi.tuto.l.qdã decedens.in.§.vsꝯ adeo alias.l.pẽ filiũ. ergo idẽ in legali qui equiparaꝫ.l.hac lege.ff.ỏ manumis. Itẽ ex cã remuneratiõis dꝝ alienatio fieri posse, q̃ alias est ꝓhibita.l.iubemus.C.de sac.san.eccle.ꝛ qỏ legiꝫ, ꝛ no ff.de dona.l.aquilius regulus.ꝛ.l.si pater.ff.ỏ dona.ꝛ facit.l.si remunerãdum.in ꝓn.ff. mãdati. Itez põt alienari de ꝙsensu eoꝝ quoꝝ interest, vl̃ quoꝝ cã est facta ꝓhibitio, vt.l.cũ pẽ.§.libertis.ff.ỏ le.ij.ꝛ l.nihil.§.oib⁹.ff.ỏ le.j.ꝛ no.ponit bar. in.d.§.diui. Itẽ põt alienari salua cã sua.l.nihil i ꝓn.ff.de le.i. ꝛ.ff.fami.hercis.l.itẽ labeo.§.j.in glo.de qno plene qñ fit vẽditio saluo iure dñi tradit Bal.in.l.j.C.ne rei domi.vl̃ tẽplo. ꝛ bonus tex.in.l.j.ibi saluo iure fis.C.de fun.pa.lib.xj. Onus n.reale transit cũ ipsa re.l.gaius.ꝛ ibi per Bar.ff.ỏ annu.leg. l.lucius.ꝛ ibi per Bar.ff.de alimen.ꝛ cibaria.lega.ꝛ optimus tex.in.l.traditio.ff.de acquir.re.domi.ꝛ in.c.ex literis.cũ cõcord.de pign. Itẽ possunt alienari ex necessaria causa dotis, vt

41 §.dictũ est.in.xij.q.† que procedunt ꝑ auctenti.res que.C.communia de lega.nedum in dote ꝓpria filie sed etiã in dote descẽdentium puta nepotis, vt bona subiecta restitutioni possint diminui ex ilia causa.l.mulier cõtra.cũ proponeretur.ꝛ in.l.qdã §.si qs filiũ.ff.ad treb.vbi bona subiecta restitutiõi fauore publice vtilitatis alienari põt inter vinos, ergo fortius in vltia voluntate. ita notanter determinat Bar.in.l.a filia.in ꝓnc.ff.ad treb.sed nõ hñt locũ in descendentibus ꝑ feminas quarũ regl̃r nõ est offiñ dotare. vt.l.neqꝯ mr̃.C.ỏ iure do.ꝛ qỏ no.in.l.si dotale.C.ad velle.ꝛ sic filia ñ poterit ꝓ filia sua ex bonis subiectis restõni in dotẽ ꝙstituere, vt tenuit gl.ꝛ bar.in.l.a filia.ꝛ Bet. i.d.auc.res q̃. Itez ꝑ solnendo ere alieno poterit alienari i quo argn. Bal.soléniter distinguit in.l.voluntas i lec.anti.C.de fideicõ. Aut alienatio fit ꝑ ꝑsonã cui testator nõ potuit legẽ imponere, vt ꝑ eius creditorẽ, ꝛ vꝝ donatio.d.l.j.C.debi.vendi.si i pe.nõ pos. aut ꝑ creditoreꝫ bẽdis ꝛ vꝝ eo viuo nõ postea.ff.de pigno.l.lex vectigal. Aut ꝑ ꝑsonã cui testator potuit legeꝫ ipo-

42 nere, ꝛ nõ vꝝ, nisi nõ poterat aliũde viuere, vt.d.l.pẽ filiũ.in ꝓn. de leg.iij † Est tñ aduertendũ qỏ ſtãte statu.ꝙ in forensem nõ possit alienari imobile, poterit nihilominus sibi cõcedi ꝛ relinqui, vt illud vendat ꝛ ꝓtiũ recipiat, ꝛ nõ diceꝫ alienatio ꝓhibita nec fieri ꝯ formã statuti, vt signãter ỏt Ponta.in suis not.ꝑ gl.sing.in.c.j.i ℞o demũ.de relig.do.in.vj.subdẽs ẽt ꝙ dcm statutũ nõ hꝫ locuꝫ in acqsitione parue rei, vt domũcule.ꝑ.l.se natus.in ℞.marcellus.ff.de leg.j. Cui adde qỏ bñ facit glo.in auc.minoris debitor.C.q da.tu.pos.ꝛ in.l.sciẽdũ.in ꝓnc.in.j. gl.in.iij.q̃sito.ff.q satis.cog.ꝛ circa ꝓhibitionẽ alienationis libet inferere singu.docto.Bald.qui magistraliter ita inquit in. c.j.in fin.de alie.feud. Quandoqꝯ ꝓhibetur alienatio, fauore alimentoꝝ,ꝛ tunc ẽt in ꝙunctuꝫ nõ ꝑt fieri alienatio, vt in.l.cũ hi.i.§.si vni.ff.ỏ trãsa. sine sit ꝓhibita simpl̃r, siue data certa forma. Añqꝯ rõne ꝓsone, puta minoris, tunc idẽ si est absoluta ꝓhibitio, qꝛ nequaqꝯ tenere ꝑt vt i auc.de alie.ꝛ emphy.§.sanctissimas.col.ix.C.de vsuca.ꝓ emp.l.ij.ꝛ in cle.qꝛ ꝙtingit.ỏ relig.

43 do. salua auctoritate papali.† cui lex nõ põt impoui. Si ℞o est data certa forma tũc ea seruata vꝝ.C.de in.fisc.l.certa forma. Añqꝯ fauore tertij, tũc eo nõ ꝙsentiẽte nõ vꝝ.l.cũ pẽ.§.libertis. de leg.ij. Añqꝯ ꝓhibeꝫ fauore publico tunc si ẽ ꝑcisa nõ vꝝ.d.l. quẽadmoduꝫ.C.de agri.ꝛ cẽsi.lib.xj.ꝛ.l.si qs inglinos.§.fi.ff. de leg.i. Si ℞o ẽ data certa forma, tunc ea seruata vꝝ, vt in.l. i.C.de ꝑdi.curia libr.x.ita dixit Bal.in.d.c.i.de feu.alie.qỏ no.ꝛ tene mẽti. Sꝫ an ꝓhibitus alienare delinquẽdo possit, dicas ꝙ aut est prohibitus ratione sue persone, ꝛ in sui fauorem, vt est minor, vt.l.ij.in fin.ff.de reb.eo. tunc delinquendo alienat, qꝛ ꝑdit priuilegiuꝫ suum. Aut est prohibitus rõne alterius vt in muliere, ꝛ tunc delinquẽdo nõ alienat, vt.l.qnꝯ legibus. ff.de bo.dã. ita singl̃r dixit Bar.ꝛ se ꝙsuluisse de facto i.l.si qs in tantã.C.vñ vi.ꝛ plenius dixisse in.l.si finita.in.§.si de vectigalibus.ff.de dam.infec.ad quod etiam.l.valerius.ff.de iu.fis.

℄ Ultimo prohibitus alienare non intelligitur prohibitus in persona eius cuius status non mutatur, vt puta si duo fratres habent emphyteosim,ꝛ vnus alienat alteri ꝑm Barto.ꝑ illuꝫ tex.in.l.vna.C.de ipo.luc.descri.lib.xj.allegat ẽt Guliel.ỏ cu. in.l.cũ hi.§.si inter plures.ff.de transa.ꝛ sic in ꝙsortẽ hñtẽ partẽ in re nõ itelligiꝫ prohibita alienatio, arg.l.volũtas.C.de fideicõ. ꝛ no.in.c.fi.de re.eccle.nõ alie.ita dicit bar.de sali.in.l.fi.C.ỏ iu.emphy.qỏ ẽt vꝝ fuisse de mente glo.in.l.dudum.C.eo titu.

44 **Decimoquinto** Quero † ỏ alienatione q̃ fit cuꝫ vniuersitate an trãseat cũ eis q̃ alis sunt ꝓhibita alienari. Sol. dicas ꝙ sic, tex.ẽ i.l.fi.ff.ỏ fun. do.l.q̃dã.ff.ỏ acq.re.do.l.i modicis.ꝛ qỏ ibi no.j.eo.l.operaꝯ ff.de ope.li.c.ex lr̃is.ỏ iurepa.ꝛ i.c.cũ bertoldus.ỏ re in.ꝛ de clarat bal.no.i.l.peto.§.fre.ff.ỏ le.ij.ꝛ plene tradit Spe.i tit. ỏ loca.§.nũc aliqua.℞.xciij.ꝛ no.dixit Bal.in.l.si qs prioris. §.certũ.C.ỏ secũ.nu.ꝙ ea q̃ regrũt põtationẽ ꝑsone, vt ins prõnat⁹ ñ põt absqꝯ vniuersitate alienari.d.l.i modicis.ꝛ i.d.c.cũ bertold⁹. Quedã sũt q̃ ñ regrũt ꝑsone repñtationẽ sꝫ rebus coherẽt ꝛ põt absqꝯ vniuersitate alienari, vt i.l.j.C.si cer.pe.l.ij.ff. ỏ,ꝑto.stip.ꝛ facit.l.qꝛ pinde.ff.ad treb.ꝛ qỏ ibi no.i gl. Jõ dixit Jnn.in.d.c.ex lr̃is ꝙ iura spũalia nõ trãseũt cũ vniuersitate, sicut sunt decie q̃ i nullo cõicant tpalibus, put ẽ iuspr̃onatus, qỏ

45 ẽ annexũ tpalibus, vt i.c.q̃sto.ỏ iud.† vñ si eps ꝙcedat oia sua iura nũqꝯ veniret ius decimãdi vel alia sua iura spũalia nisi fcã foret mẽtio spãlis ꝑꝫ bal.vbi.s. ℄ Ultimo idẽ bal.ꝙ multa trã seũt cũ vniuersitate q̃ ꝑ se ñ põt alienari.d.l.q̃dã.cũ ꝙcor.qỏ ẽ verũ i his ỏ ꝙbus vniuersitas ꝑdicaꝫ,ꝛ a ꝙbus ipsa dependet, vt sunt sacra religiosa publica ascriptitij ỏ ꝙbus nullũ ẽ ꝙmerciũ. l.si qs inglinos.i ꝓn.de leg.i.ꝛ i.l.apud iulianũ.§.fi.eo.ti.ꝛ ea q̃ per se possideri nõ põt ꝑm Bal.elegãter.in.c.ex eadẽ.de.l. cozra. Itẽ qñ imobilia trãseunt in vniuersitatẽ vel põt includi ea ꝺꝫ interuenire illa solennitas q̃ in alienatione immobiliũ re-

46 grit ꝑm Bal.in.l.bonorũ.C.q admi. ℄ Decimosexto q̃ro. † an fructus futuri possint vendi. dꝝ qỏ nõ cũ nondũ extiterint in re rũ natura sed tamẽ ꝯriũ est verũ, qꝛ futuri fructus ꝛ partus nascituri vẽdi põt sicut q̃libet futurus eũtus vt alea, iact⁹ retis, captura auiũ, ꝛ hmõi, vt est tex.in.l.nec emptio.j.eo.l.si iactũ.ff. ỏ ac.emp.l.iterdũ.ff.ỏ ℞.obli.ꝛ.l.j.i fi.ff.ỏ ꝙdi.ꝛ demõ.facit ꝙ hꝝ.C.ỏ dona.l.spẽ.ꝛ.ff.ỏ pig.l.ꝛ q̃ nõdũ i ꝓn.cũ vulg.sꝫ si fructꝰ ꝓpus fuissent grãdine vel tẽpestate corrupti vel deuastati, vl̃ alio casu nõ tꝫ neqꝯ vꝝ, qꝛ fuit erratũ in corpe ex quo ꝯhẽtes id igno rauerunt ar.l.domuꝫ.j.eo.ꝑm bal.no.in.l.ij.eo.titu.ꝑ quo tu vi

47 de casuꝫ i.l.si ꝙsensum in ꝓn.j.eo. ℄ † Decimoseptimo quero. An ꝓhibitio alienationis gñaliter facta ꝙprehendat oẽs quascunꝯ res dic ꝙ nõ extẽdit ad eas q̃ seruãdo seruari nõ põt, vt est tex.in.l.dinus.ff.ỏ peti.here.l.aristo.§.fi.cuꝫ.l.seq.ff.de indelibe.l.fi.C.quando decre.opus non sit.l.lex q̃ tutores.in fi. ꝛ.l.fi.§.fi.C.de admi.tu.cuꝫ aliꝫ iuribus ꝛ ꝙordãtijs.s.alle.i. xvj.q.terrie ptis ꝓn.vbi plene traditꝫ ẽ si sint ea q̃ seruãdo ser ꝙari non põt, ꝛ.s.in.xij.de bonis mino.in qbus ꝙtinet pecunia numerata, vt no.gl.in.l.j.§.cui quesitum.ff.ad treb. Ỏ tamen

fallit

fallit in casu.l.si filius.ff.si cer.pe.s.in filiū ꝓhibitū alienare ad uentitia,nā non poterit ēt pecuniaꝫ numeratā alienare,vt.l.fi. §.filijs ātC.de bo.q̄ lib.inde ē qȝ ꝓhibitus alienare nō intelligit ꝓhibitus alienare reddit̄ ex re.l.codicillis.§.cū instituto. de le.ij. Itē ꝓhibita alienatiōe,nō itelligit ꝓhibita alienatio ȝ fructibus.l.in edibus.§.ex rebus.ff.ȝ dona.⁊ no.Bal.in.c.j.i ꝓin.de succes.feu.⁊ in.c.j.§.donare.qualiter olim feudū pote rat alienari, nisi facta esset alienatio reddituū sine tꝑis ꝓfinitio ne vel ꝓpetua,qꝫ tūc illa dr̄ ꝓꝑie alienatio q̄dā.l.j.§.qȝ ait.ff.ȝ supficie.⁊ fieri non pōt a ꝓhibito.l.sancimus,in fi.C.de dona. facit qȝ no.per By.⁊ Bar.in.l.codicillis.§.instituto.s̄.alleg. Hinc est ꝙ missō aliquo in possessionē qui alias nō pōt aliena re, poterat tñ ea distrahere q̄ moꝛa deteriora futura sunt vt est bonus text in.l.is cui in.§.qui legatoꝛum.ff.ne in pos.lega.

48 ¶ †Decimooctauo q̄ro. An bona bannitoꝛum possint vendi ⁊ emi.rñdeo sic,⁊ tȝ ꝯctus factus cū eis,nisi fuerit a iudice vl̄ a le ge interdicta vēditio.l.si sciens.j.eo.l.relegatoꝛ.§.ad tꝑs.ff.de interdi.⁊ relega.l.de pollicitationibus.ff.de polli.facit.l.chyro graphis.§.fi.ff.de admi.tu.⁊.l.post ꝯctū cū ibi no.ff.de do.⁊ ple ne determinat Bal.in q̄si.suo qȝ incipit,In Xꝑi noie bona re latoꝛ.sed si essent vēdita a ciuitate vel republica solēniter ⁊ iu sto ꝓtio,deinde ciuitas faceret capitula ꝙ bona restituantur eisdē,poterūt ab emptoꝛib⁹ auferri vigoꝛe dictoꝛ capitu.cū di ctis bānitis initoꝛ ꝓp publicā vtilitatē,qꝫ ex iusta cā ꝑt ciuitas illa a ꝓuatis auferre.l.certa forma.C.de iu.fis.li.x.l.lucius.ff.ȝ eui.Lucē si verberatū.§.j.ff.ȝ rei vē.l.vēditoꝛ.§.post hac.ff.cōia ꝑdi.ita no.terminat bar.C.ȝ fid.instr.⁊ iur.bast.fisca.li.x.l.q̄

49 cūq̄. ¶ †Decimonono q̄ro. An res ꝓꝑia possit emi.dicas ꝙ nō.l.cū res.C.eo.j.eo.ti.l.sue rei.⁊.l.in emptiōe.§.rei sue.nisi rō ne partiū socioꝛ.l.si fundū.q ex ꝑte.ff. māda.vt no.tradit bal. i.l.ij.§.qȝ si vno.ff.ȝ i diē adiec. Itē nisi rōne possionis vl̄ alicu ius iuris qȝ obesset emptoꝛi vt.d.§.rei sue.⁊ singl̄r dixit Ang. ff.ȝ iof.test.l.si vt ꝓponis.§.j.ꝙ emēs vl̄ ꝙducēs sciēter rē cui⁹ ꝫ tȝ ꝓtē aduocādi a possessoꝛe iuri suo renūtiare vī,nisi appeat ꝙ emptio vel ꝙductio eēt fcā solū rōne possionis alias detētio nis,qꝫ tūc ꝑcederet vterq̄ ꝯct⁹.l.i libello.§.si qs fñū.ff.ȝ cap. ⁊ postli.re.l.neq̄ pign⁹.ff.ȝ reg.iu.⁊.d.l.sue rei.⁊.d.§.rei sue.

50 **Vigesimo** Quero.† An res ꝙfiscata ꝓp gabellā col lectas vel onera nō soluta possit vēdi. Rñ deo sic,⁊ emi salua ꝙsciētia,vt plene declarat Jo.an.i.c.eos.ȝ imu.eccle.in.vi.quē refert ⁊ sequit̄ bal.i.l.inbemus.nullā.C.ȝ sac.sanc.eccle.⁊ rō ē ꝙ ꝑt,qꝫ q̄ incidūt i ꝙmissuꝫ statiꝫ iure dñij applicant̄ fisco,vt.l.cū ipsa.⁊ ibi gl.⁊ Bar.ff.ȝ publica.Et est sciēdū ꝙ statutū annullās ꝯctū ꝓp nō solutā gabellā ȝ tȝ locū ēt si in vno solo numo gabella soluta nō fuerit,vt no.dixit bal.post gl.ibi in.l.res bona fide.j.eo.⁊ sic erit nullus,ēt si in vno solo nū mo fuerit cessatū.qȝ tȝ sit rigoꝛosuꝫ ē tñ verū ꝑ illū tex.ꝙiuncta gl.ȝt ibi Bal.tȝ addes ꝙ alibi ȝt ꝙ parum erroꝛ ꝙmissus in solone gabelle nō vitiat solonē.l.q̄nis.per illū tex.ff.de ꝙdi.⁊ demon.Sed stāte statu.ꝙ dēat solui decia i cōi ꝑ q̄libet cā mo ta,vtȝ duo denarij ꝑ libꝛa,si fuerit minus debito solutū vel ꝑ er roꝛē calculi,vel alias vitiat̄ ꝓcessus ꝑm Bal.elegāter.in addi. Spe.in tit.de appel.in ꝟo.tȝ pone ȝt statutū allegat.ff.ȝ app. l.eius cuius tȝ subdat posse suppleri donec tēpoꝛa suffragātur. Idē ȝt i.l.j.C.si aduersus rē iudi.ꝙ si soluta fuerint ꝙquagita ⁊ dēbāt solui cētū,snia nō vȝ,qꝫ tales solones ñ ꝓnt scindi,facit. ff.de le.ij.l.q ex duobus.⁊ tu addas bonū text.in.l.cui fundus. ff.de ꝙdi.⁊ demō.sicut dicimus in solone cēsus mille marcha ff.de ꝙdi.⁊ demō.sicut dicimus in solone cēsus mille marcha rū auri,ꝑm Host.Cy.⁊ Bal.in auc.qui rē.C.de sac.sanc.eccl. ꝑ tex.in auc.de nō alie.§.lex.itaq̄.⁊ idē Bal.in.c.j.§.aut si li bellario quib.mod.feu.amit.⁊ vī sequi Spec.in tit.de locato. §.nunc aliqua.versi.ciij.⁊ Bal.in rub.C.eo.in.x.q.per.d.l.si

51 res bona.cū gl.† Et ideo dictū est salua ꝙscientia qȝ gabelle in ste ⁊ licite fraudari nō debēt,⁊ frandans tenet ēt in foꝛo ꝙscien. ad restitutionē.secus si essent irrationabiles vl̄ iniuste,vt plene determinat Bar.in.l.vectigalia.ff.de publi.⁊ sequit̄ Bald.in l.veluti.ff.de iusti.⁊ in.adducens in argu.l.non videt̄.§.qui ins su.ff.de reg.iur.⁊.l.cū pater.§.titio.ff.de leg.ij.⁊ idē etiā tȝ in.l. i.in ꝓin.C.de cad.tol.⁊ ponit etiā in.l.ij.C.de iur.aure.annul. ⁊.l.plenius.in.c.j.que sint rega.in vsi.feu.q̄ pena nō solute ga belle non afficit non solūentē per erroꝛē,sed tantū per fraudem quo casu dȝ solui duplū veri vectigalis,sed res non incidit in cō missum,vt est tex.in.l.fi.§.diui.el scō.ff.de publi.tȝ in ꝯriū fa ciat eadē.l.ff.tȝ vbi ignoꝛantia non excusat a pena fraudari, qꝫ ꝑt intelli de ignoꝛantia crassa ⁊ supina vel erroꝛe non ꝓbabili, qꝫ in dubio ꝓsumitur dolus non ignoꝛantia in non soluente ꝓp

gn̄alem consuetudinem soluendi nisi nouiter imposita, vt dicit Bal.no.in.l.leges sacratissime.C.de legibus.

¶ Et ex ꝓdictis occurrit hic ꝓtractanda.q̄ vtilis ⁊ notabi

52 lis.† An ꝑ alienationē ꝓtis feudi vel emphy.vassallus seu em phy.ꝑdat totū.dicas ꝙ de rigoꝛe iuris ꝛperialis feudoꝛ dȝ ꝑde re totū,vt in.c.j.qualiter olim feu.poterit alie.⁊ hoc ꝓp ius idi uiduū feudi vel emphy.vt.l.i.in fi.ff.ȝ pe.leg.⁊ in.l.eadē.§.ca to.ff.de ver.ob.ꝓp qȝ indiuidnū reuocata ꝓte alienata,reuocat̄ ad totū.ff.de reb.dub.l.is q uncēta.§.vtrū.sed de eqtate seu be nignitate canonica ꝑdit solū partē alienatā,vt no.Jo.an.in no uella.in.c.ij.de feu.quē refert ⁊ sequit̄ bal.in.c.j.§.aut si libel lario.qb.mod.feu.amit. Idē ēt tȝ ipse in.c.j.de feu.alie.⁊ assi gnat ꝑ rōnē,qꝫ nō tradidit possionem alterius ꝓtis.l.alienatuȝ ȝ ꝟo.sig. Idē tȝ i.c.i.§.calidis.ȝ phi.feu.alie.ꝑ Fede.nisi a ie natio fieret in fraudē legis quo casu magis peccat alienās q̄s in fraudē hominis. Itē ēt tȝ in.c.j.§.pe.de suc.feu.dicēs ꝙ lȝ qs nō dēat i plus puniri q̄s deliquerit adde vt ꝓbat̄ in.l.rescriptā ⁊.l.cū hr̄s.ff.ȝ bis qui.vt idi.⁊ i.l.paulus.ff.ad.l.fal.⁊ ad treb. tñ de rigoꝛe ꝙsuetudinis totū ꝑdit,sȝ secus seruat̄ de eqtate ca no.que etiā ꝓbat̄ ꝑ tex.in.c.i.de vassal.qui ꝙtra ꝙsti.lotharij, vbi habet̄ ꝙ si totū alienat totum perdit,si partē,partem solu, ⁊ per dictū tex.ēt ꝙfirmauit Jo.an.in addi.Spe.in rub.de feu dis.in.iij.col.que incipit,Roffre.q.lv.dicēs ꝙ alienās partē, in partē tantum punitur ꝑm Roffre.qui verū dixit in.d.c.j.idē ēt dixit Bal.in.d.c.j.ad qȝ ēt bñ facit qȝ dixit Spec.in tit. de loca.§.nūc aliqua.ver.iij.voluit qȝ cessatio in parte cano nis non facit totū patrimoniuȝ incidisse in commissum, licet se cus videat̄ voluisse,vt supra dictum fuit.in ver.ciij.que omnia bene nota quia digna sunt.

53 ¶ †Vigesimoꝛimo q̄ro,vtrū ius vsusfructus ⁊ ius alimento ꝛum possit vendi. Solutio. Bar.dicit ꝙ nō in.l.cū titio.ff.ad.l. fal.allegat.ff.de iure do.l.si vsufructus.ratio est,qꝫ a ꝑsona se ꝑarari non ꝑōt.⁊ alia sunt alimenta vnius ꝑsone,alia alterius. instit.de vsufru.§.finit̄.⁊.l.stipulatio ista.§.si qs autē.ff.de ver bo.obli.sed bene commoditas percipiendi fructus vēdi potest vt.l.necessaria.§.fi.ff.de peri.⁊ commo.rei vendi.ita ⁊ annuus redditus emi,⁊ vendi ꝑt tā in pecunia cōsistens q̄s in alia re, vt .C.de sac.sanc.ecc.l.iubemus.in fi.⁊ i auc.de nō alie.§.vult.n. sed vsusfructus nō ꝑōt alteri cedi,vendi neq̄ legari,sȝ tm̄ ꝓce ptio fruc.i.fructuū percipiendoꝛum cōmoditas, vt.d.l.ne.essa

54 rio.§.fi.⁊ in.l.arboꝛibus.§.vsufructuarius.ff.de vsufr.⁊.d.§.fi nit̄.⁊ no.Bar.i.l.j.C.de peti.bo.subla.li.x.⁊ Bal.in.l.diuer sas.C.mādā.⁊ alteri cedēdo vel vēdēdo q̄s dño.i.ꝓprietario ni hil agit,vt.d.l.si vsufructus.⁊ ꝙ hr̄.ff.de nona.l.si vsufructus.⁊ instit.de vsu ⁊ habi.§.itē si ad quē.in glo.in ꝟbo,trāsferre.⁊.ff. eod.ti.in.l.si nec locabūt.⁊ in.l.plene.§.si vsus.⁊ ꝑbat̄ bñ in.l. coꝛruptionē.C.de vsufru.⁊ in.l.fundi trebatiani.ff.de vsufructu lega.†⁊ ita in monasteriū vsufructus nō trāsit ex ꝑsona igredi tis vsufructuarij,sȝ.d.tm̄ ꝙmoditas ꝓcipiēdi q̄ durat donec vi uit igrediēs,vt plene declarat Bal.i auc.ingressi.in.ꝟo.septio q̄ro.C.de sac.sanc.ecc.sȝ babēs vsumfructū formalē si ipsuȝ vē diderit ꝙsentiēte ꝓprietario,⁊ sic in casu a iure ꝓmisso nō per dit ipsuȝ.qꝫ.§.finit̄,bȝ locū qñ vendit̄ in casu ꝓhibito.ita singu lariter dixit bal.in.l.j.C.si pignus pi.da.sit.facit.l.vsufr.ff.solu. ma.⁊ vbi ꝙstat ꝙ qꝫ voluerit totaliter vsumfructuȝ formalē ad se ꝑ vēditionē ipsius nō reuertit̄ ad ꝓprietatē,qꝫ vī solū vendi ta cōmoditas ipsius nō ius iseparabile a ꝑsona.d.l.necessario. nisi vt tradit Bal.in.d.l.si pig.pi.Sȝ ꝑ ꝙclusione predictoꝛuȝ tu magistraliter distinguēdo ꝙcludes. Aut vsufructuarius ven dit rē ⁊ nō finit̄ vsufru.qꝫ rē alienā vēdere ꝑt in preiudiciū ſuȝ l.rē alienā.ff.eo.⁊ ꝑbat̄ in.l.res quarū.C.de iure dot. Aut tra didit vsumfructū formalē.⁊ tūc aut nō tradit̄ possessio,⁊ nō fini tur vsufructus,qꝫ nō erat separatus a vēdere. Aut est tradita possessio,⁊ est finitus ⁊ redit ad ꝓprietatē.d.§.finit̄. Aut vēdit̄ cōmoditas ꝓcipiendi fructus ⁊ nō finit̄.d.l.necessario.i fi.⁊ ȝ no.in.d.l.j.si pig.pi.ita signāter tradit Bal.in.d.l.res quaꝟ.

55 .C.de iure do.† Et addas ꝙ in.l.voluntas C.de fideicommis. in lec.antiqua dixit qȝ si vēdit̄ vsufructus finit̄ vsufructus.d.§. finit̄,secus si vendat̄ ius suū.d.l.j.si pig.pi.Et not.qȝ bona ex ꝙbus alteri debet̄ fructus seu alimēta vel redditus nō ꝓhibē tur alienari.tex.est in.l.fundi trebatiani.ff.de vsufru.lega.l.fi. §.fi.j.eo.⁊ in.l.nihil.in ꝓin.ff.de lega.j.⁊ ꝙ hr̄ in.l.liberto.de annu.lega.in ꝓin.qȝ tñ intelligit Ang.singu.in d.l.nihil in ꝑ sonali.sȝ bñ tenetur emptoꝛ hypothecaria in vltis volūtatibus, vt.l.j.C.cōia de leg.cū oia bona defuncti sint tacite hypotheca ta ꝓ exequenda voluntate ipsius vt ibi.

SVMMARIVM

1 Alienatio proprie quid sit.
Alienatum non dicitur qō in dominio nostro manet. Et quando dicatur alienatum. 7.
2 Verbum alienare cuius nature, ⁊ quid comprehendat, ⁊ quot modis capiatur.
Traditio momentanea an alienatio dici possit.
3 Obligare se personaliter non venit sub alienatiōis ꝓhibitione.
Alienare non dicitur quis per compromissum.
Arbitri sententia non transfert dominium.
4 Alienationis verbum in odiosis qualiter interpretandum. Et quomodo in rescriptis. 11.
5 Alienatio quatuor modis sumitur.
6 Alienatione prohibita quando non intelligatur prohibita omnis species gratuite alienationis.
Alienare quomodo intelligatur prohibitus qui prohibetur rē extra suam manum ponere.
Translatio iuste possessionis dicitur alienatio.
7 Alienare non dicit̄ qui retento dominio possessionē transfert.
8 Alienationis appellatione an veniat locatio. nume. 9. Et quid veniat. nume. 21. 25.
9 Locatio ad longum tempus dicitur alienatio.
10 Pignoris obligatio continetur sub alienationis prohibitione.
Pignerata res manet in debitoris bonis.
11 Intellectus. l. fi. ff. de reb. alie.
12 Usufructus venit prohibita alienatione.
Solutio comprehenditur sub alienatione prohibita.
Solutio est patrimonij diminutio.
13 Alienatio ꝓhibita seruitutis ꝙstōnem etiam comprehendit.
Libertas continetur alienationis appellatione.
Alienare dicitur qui prescribi permittit vel vsucapi.
Prescriptio remouetur appellatione remota.
14 Alienare dr̄ q actionē sibi ꝙpetentem omittit vt tpe pereat.
Emphyteota dominium vtile transferens alienare dicitur.
15 Repudiatio an sit alienatio.
16 Diuisio an dicatur alienatio.
Minor q nō pt alienare ad diuisionē ꝓuocare an possit, ⁊ qñ.
Diuisio emptionis vim habet.
17 Permutatio nomine alienationis venit.
Permutatio est similis venditioni.
18 Dedicare se ⁊ sua non comprehenditur sub verbo alienatiōis.
Minoris bona lex obligat ⁊ quando.
19 Dedicatio tribus modis fit.
Ecclesia est filius anomalus, ⁊ quando loco filij habenda.
20 Constituens ius in re vel ad rem alienat.
Jus in re vel ad rem qualiter inter se differant.
Donatio includitur sub verbo alienationis.
Dominium per donationem facta traditione transfertur.
21 Intellectus. l. fi. C. de pdi. curi. lib. x. ⁊. l. j. C. de sum. pa. libr. xj.
Donatio an contineatur contractus appellatione.
Contractus quando proprie dicatur.
22 Alienatio ꝓhibita nunqd ꝙprehendat heredis institutionem.
23 Et an successionem ab intestato. 25.
Ecclesia pt̄ iustitiā hr̄s in rebus ꝓhibitis alienari i nō subditus.
24 Viuere in hoc mundo nemo diu potest.
25 Alienare prohibitus quid curare debet.
26 Intellect⁹. l. ex h̄ edicto. §. fi heredē. ff. d alie indi. mutā. cā fac.
Auctoritas glo. ⁊ Bar. maxima.
27 Statutū ꝓhibēs alienationē i nō allibratū qualr̄ interp̄tandū.
28 Alienatione inter viuos prohibita quid veniat.
Alienatio facta aduersus prohibitionem an transferat dominium rei prohibite.
29 Infectum est quod contra legis prohibitionem fit.
30 Furoris notitia in furioso sufficit absq; alia interdictione.
Sententia in prodigo an requiratur in prodigo ad supplendas sibi administrationem bonorum.
Motorium ⁊ sententia quando equiparentur.
31 Intellectus. l. patri pro filio. ff. de mino.
Freneticus quid sit.
Bñij translatio per arbitri sniaz non ipedit̄. Et qñ ipediat̄. 35.
32 Superiorem non recognoscens cui subiaceat.
Francorum rex superiorem non recognoscit in temporalibus.
33 Intellectus. l. sciens. ff. de emptio.
34 Cōtractus factus ꝰ supioris interdictū non vz, nec ⁊tra legez.
43 Intellectus. l. si creditor. §. fi. ff. de distra. pig.
36 Emptor quando non teneatur stare colono.
37 Libertas est irrenocabilis.
38 Pactū in re alienata contra ecclesiam cum pacto q̄ si alienetur reuertatur ad concedentem an valeat.
39 Actus fictus quis dicatur.
40 Alienare prohibitus qūo contractum celebrare debeat.
Alienari res specialiter ꝓhibita an veniat in gñali obligatione omnium bonorum facta per prohibitum.
41 Testatoris nudum preceptum de non alienādo sine cā non vz.
42 Concessus intelligit̄ quicquid non reperit̄ expresse ꝓhibitum.
Alienata res semel an semper duret alienabilis.
Alienationem valere que faciant.
43 Statutū q̄ non liceat rez soluentem collectam fisco alienari in ecclesiam in preiudicium ipsius an valeat.
Intellectus. c. vlti. de immu. eccle. lib. vj.
44 Ecclesia est autrix iustitie.
Ecclesia in bonis fisci nihil potest habere.

Jgesimosecundo, ⁊ vlti;

Vltimo quero. Quia agimus in presentiarū materiā latam venditionū, ⁊ ꝓhibita alienatione proprie ⁊ stricte, in dubio comprehendit̄ venditio. vt dicit Bar. in. l. fi. in secūdo no. C. de predi. cur. libr. x. ⁊ Cy. in. l. j. in prima oppo. C. de iure emphy.

¶ Jdeo pro plenioi doctrina videndū est primo quid sit alienare, quid veniat eius appellatione, ⁊ qualiter accipiatur.
Secundo, an comprehendatur Possessionis translatio.
Tertio, an Locatio.
Quarto, an Pignoris obligatio.
Quinto, an Ususfructus constitutio.
Sexto, an Solutio.
Septimo, an Seruitutis constitutio.
Octauo, an Prescriptio, vel vsucapio.
Nono, an in Emphyteosim concessio.
Decimo, an Juris quesiti vel delati repudiatio.
Undecimo, an Diuisio.
Duodecimo, an Permutatio.
Decimotertio, an Vendicatio.
Decimoquarto, an Constitutio iuris in re vel ad rem.
Decimoquinto, an Donatio.
Decimosexto, an Heredis institutio.
Decimoseptimo ⁊ vltimo, an abintestato Successio.

1 **Ad primum** †qd sit alienatio dicas q̄ ꝓprie ē patrimonij ꝓprij diminutio. i. qñ aliqd de patrimonio nostro diminuit̄ vl̄ distrahit̄. tex. est no. ff. de do. iter vi. ⁊ vxo. i. l. si sponsus. §. si maritus. quē ad h̄ ꝓpositū solen niter notauit bal. in. l. bonoz. C. q admit. ſō nō dr̄ alienatū q̄ in dñio nr̄o manet. l. alienatū. ff. de ꝛb. signi. lz qñq; largius accipiat̄ ꝓ abdicatione seu extinctiōe quadā. vt in. l. pinde. ff. si certa.
2 †Est aūt verbū alienare verbū latū ⁊ oēm ꝛctū ⁊ speciem distractionis cōprehēdit. vt est tex. no. in. l. j. §. j. cuz seq. ⁊ seq. ff. q̄ i frau. credi. in auc. de nō alie. reb. eccle. §. alienatiōis. col. ij. l. fi. C. de reb. alie. ⁊ in. c. nulli. vbi plene ponit Jo. an. de reb. eccle. nō alie. ⁊ Bal. clare declarat in auc. h̄ ius porrectū. C. ō sac. sanc. eccle. Sed verbū alienare stricte ꝓprie sumendo oēm dñij trāslationē iportat. vt tradit glo. in. l. j. in prin. C. de iure emphy. ⁊ q̄ hr̄ in. l. ex h̄ edicto. §. alienare. ff. de ali. in. mu. cau. fa. §. nūc admonēdi. insti. q. ali. li. ⁊ q̄ no. Spe. in ti. de rel. act. §. j. prin. Jtē ois actus p quē dñium transfert̄. vt in. l. j. C. de sum. do. Qñq; latissime accipit̄. vt no. Cy. in. d. l. j. C. ō in. emphy. in pria oppo. vbi dixit verbū alienationis interdū sumit̄ latissime, ⁊ cōprehendit oēm ꝛctū ⁊ actū p quē dñiū transfert̄ vel ius in re constituitur. vt. d. l. fin. C. de reb. alie. non alie. Interdum stricte ⁊ ꝓprie, ⁊ cōprehendit solū venditionē. q̄ vltimū voluit ēt bar. i. l. fi. de predi. curia. ⁊ sic varie accipit̄ hz subiectā māz. vt posuit ēt gl. in. d. c. nulli. mom̄tanea traditio vt q debeat stare tiz recipiāt nō dr̄ alienatio. ff. de soln. l. q sic soluit. ⁊ bñ facit tex. ff. de acquiren. possess. l. nō vr̄. ff. de in rē verso. l. si p pte. §. ꝛsuz.
3 Jtē non ꝙtinet psonalis obligatio. †Nā ꝓhibitus alienare nō intelligitur ꝓhibitus se personaliter obligare. d. l. alienatū. ff. ō ꝛbo. signi. ⁊. l. si pro fundo. C. de transactio. vt tradit Baldus. in l. fina. §. fina. ⁊ ibi text. bonus. C. communia de leg. vbi etiā subdit q̄ p ꝙpromissum qs nō dr̄ alienare, vñ emphyteota ꝙpromittēs lz arbiter abiudicet rē alteri nō dr̄ alienar̄, qz ex snia arbitri nō pdit̄ nec trāsferr̄ dñiū. allegat de testa. in. c. ray. Jtē nō dicit

Jnn.

Jnn.in.c.epis.de re. q alienatū dr ēt si a nullo fuerit alienatū
dūmō sit alienū factum per occupationē alterius absq; alicuius
cōcessione, iuxta illud in Psalmo Alienati sunt peccatores.i.
alieni facti sunt. Jn odiosis tñ ⁊ penalibus statutis vel testatoꝝ
dispositionibus verbū alienationis interpretatur ppie ⁊ stricte
4 †vt ꝙtineat illa alienatio p q̄s dñiū trāsferr̄. vt.d.l.j.C.de fund.
dot.nō illa qua ius pignoris ꝙstituit nisi sit obligatio p tāta sum
ma p qua nō sit verisimile debitorē luiturū.vt in.l.q habebat.ff.
de le. iij.⁊ in.l.in quoꝝ.ff.de pig.⁊ i rescriptis latissime ponit vt
ēt possessionis trāslationē ꝙprehēdat.vt dixit Jnn.in.d.c.epi.⁊
voluit ēt Spe.in ti.de rescri.impu.in.§.rōne aūt forme.in ver.
qd si in rescripto aplico.⁊ sequutus fuit ēt Lud. pōta.i suis no.
5 Ūñ Bal.elegāter dixit†q alienatio quatuor modis sumitur.
Uno mō proprijssime qñ dñiū rei in ppetuū trāsferr̄.d.l.j.C.de
fun.dot. Scōo ppie,qñ nō alienat̄ ppietas sed vtile tm̄ dñiū
trāsferr̄. Tertio improprie.qñ alienat̄ vsusfructus vel alia qua-
litas, vel cōmoditas rei,vel seruitus siue vsus.iproprijssime qñ
res pignerat̄ nisi nō subsit spes lnēdi.ita sing.dixit bal.in.c.i.§.
aut si libellario.qb.mo.feu.am. Ultimo notabis singularē no.
bal.in auc.ei q iura.C.de bo.aucto.iud.possi.in.xvi.col. in ꝟ.
vlterius q̄ro.vbi dicit q phibita alienatione intelligit̄ phibita
6 ois spēs gratuite ⁊ volūtarie alienationis. †Fallit vbi lex est in
ꝟriū itē vbi lex rōne caret,itē qñ lex municipalis multomagis ē
ꝟ rōnē,vt nō possint vēdi bona laicoꝝ clericis,itē qñ lex muni-
cipalis ꝙtinet ius singulare.vt.C.de pdi.curia.li.x.l.i.fꝫ Roff.
Unū tñ tene q prohibitus rē extra suā manū ponere,intelligit̄
prohibitus alienare.i.rē extra vsum ⁊ domū suam ponere. fm
Bal.in.l.fi.C.de reb.alie. Facit q dicit Guli.de cun.in.l.ma-
numissiones.ff.de iusti.⁊ iure. ¶ Circa fm an comprehendatur
possessionis trāslatio.dicas q sic,q trāslatio iuste possessionis
dr alienatio.vt dicit Bal.in.d.auc.hoc ius. per.l.magis puto
§.i.ff.de re.eo.⁊ qz parit perpetuā fructuū acquisitionē.vt in.l.
iij.§.ex ꝟrio.ff.de acqui.pos.⁊ hoc maxime in rescriptis vbi latis
sime fit interpretatio per supradicta in primo quesito. fm Jnn.
in.d.c.epi.lꝫ.n.alienatū proprie dicatur q est dñio distractuꝫ.
7 vt in.l.alienatum.ff.de verb.sig.l.i.⁊ ij.C.de distra. pig.†tñ lar-
ge ēt quo ad possessionez dicitur.vt.d.l.nō solum.⁊ in.l.ex hoc
edicto.§.alienare.ff.de ali.iud.⁊ q not.per Jnnoc. in.c.epi.de
reb.eccle.non alie.⁊ clare probatur in.l.si mulier.§.q possessio
nem.ff.q met.cau.⁊ not.glo.in.l.nō alienat.ff.de reg.iur.⁊ Jn-
no.in.d.c.epi. expresse dicit q dr alienatum quo ad possessio-
nem,lꝫ proprietas non fuerit translata. Et notanter dixit Bal.
q vbi quis transfert possessionem sine titulo retento sibi pleno
dominio non dr alienare in.c.i. de feud. aliena. Adde q hoc
probatur q sola possessionis translatio absq; aliquo titulo non
dr alienatio in.d.l.nō alienat.ff.de reg.iur.vbi nō alienat q so-
lum omittit possessionez lꝫ posset intelligi omittit.i. nō acquirit
aliud si acquisita omittat.

Circa tertiū an ꝙtineat̄ locatio.dicas q sic si est locatio
ad nō modicū tps.vt in.l.codicillis.§.instituto.p
8 By.⁊ bar.ff.de leg.ij.†qz p eā trāsferr̄ vtile dñiū,ergo dr aliena
tio.l.j.§.q ait.ff.de supficie.⁊ in.l.si ager vecti.vel emphy.pe.⁊
facit q not.in.auc.de non ali.§.alienationis.col.ij.⁊ qō no.per
Archid.xij.q.ij.abbatibus.⁊ in.c.fi.de reb. eccl.⁊ in.l.i.ff.ō
lo.pub.fru. Nō obst.glo.in.d.§.instituto.volens q si per cen-
tum vel mille annos locetur nō dr alienari,qz per omnes repro
batur.vt per By.Pet.Bart.⁊ Bal.in.d.§.instituto.⁊ Joā.
and.in cle.i.de reb.eccle.⁊ Jac.de bel.in.d.§.alienationis.ni-
si esset actum expresse q per talem locationem nullū ius vel do
minium transferatur q pactum vz. vt in.l.q si nolit.§.fi. ff.de
edil.edic.⁊ facit q dicit Barto.in.d.§.instituto.q si promitto
fructus centum vel mille annoꝝ nō dicitur alienatio ex quo
tantum oritur actio personalis,⁊ nullum ius transferr̄,vt signan
ter dicit Bal.in.d.§.instituto. Et aduerte diligēter ad singula
rem doc.q̄s tradit Bald.in auc.ei q iurat.C.de bo. auct. iudi.
9 possi.†q prohibita vēditione intelligit̄ prohibita alienatio ad
longū tps.rō fm Roffr.qz alias sequeretur absurdum qō loca
tor posset vēdere vtile dñiū,⁊ peruenire ad venditionē per con-
ductionē,qō alias nō posset per locationē,⁊ dicit q ista rō non
assignatur ab alio doctore in.xvij.col.in ver.vlterius q̄ro si mit
tor. Et appellatione alienationis qō contineatur locatio ad.x.
annos.lꝫ Jo.an.in.c.fi.de reb.eccl.nō ali.fm Bal.qui eū re-
fert ⁊ sequit̄ in.c.i.in prin.in.i.ꝙsti.feudoꝝ.qui feu.da.pos.itē
subdit Bald.in.auc.hoc ius porrectū.C.de sac.san. eccl.qō si
cōmoditas pcipiendi fructus ꝙferatur ad nō modicū tps lꝫ nō
proprie sit alienatio, tñ materia phibitiua loco alienationis br̄
ne fraus cōmittat̄.vt in.c.ꝙsultissimo.de reb.eccle.non ali.in
vj.⁊ in cle.monasterioꝝ.eo.tit.facit q no.in.c.abbatibus.xij.
q.ij.⁊ qō br̄ in.c.exijt q seminat.in.§.porroꝝ.ꝟs.nō aūt.de ꝟ-
10 bo.sig.lib.vj. ¶ †Circa quartū ō oblone pignoris dicq conti
net̄ sub phibitiōe alienatiōis.tex.ē i.l.fi.C.ō reb.alie.nō alie.i
ꝟb obȳpothecā vel pignoris nexū.⁊ in.c.nulli.s.alleg.qz lꝫ pi
gnoris obligatio nō sit ppie alienatio, nec tollat legatū seu adi
mat.vt in.l.iij.C.ō le.⁊ qz res pignerata pleno iure manet in bo
nis debitoris.vt in.l.gñaliter.ff.qui ⁊ a quibus.⁊ in.l.itaq; fullo
§.j.ff.de fur.tñ qz pignus conuentionale possidet creditor ciuili
ter ⁊ nāliter.vt est gl.ordi.⁊ ibi optime declarat ⁊ ponit bal.i.l.
cū notissimi.§.j.C.ō prescrip.xxx.anno. Et qz ꝙstituit ius in re.
l.pignoris.C.de pigno.⁊ bar.in.d.§.j.dixit qō possidet̄ pignus
a creditore ciuiliter ⁊ nāliter preterq; ad vsucapionē.vt in.l.ser
ui noie.ff.de vsuca.⁊ idē seq̄t̄ Jmo.in.l.pignoris.ff.de acq.pos.
⁊ gl.⁊ Ang.bñ declarat in.l.sciēdū.§.creditor.ff.q satisd.cog.iō
phibita alienatiōe intelligit̄ phibita pignoris obligatio.d.l.fi.
⁊.d.c.nulli.qz saltē respectu possessionis dr alienatio.fꝫ bal.i.c.
j.§.pterea.de capi.cor.in vsi.feu.maxime pigneratio rei fcā p
tāta q̄ntitate q nō subsit spes pigneranti velle redimere vī pro
prie alienatio.l.legata.§.supellectilē.fm glo.⁊ Bar.ibi.ff.ō su
pellec.lega.⁊ idē Bal.in.l.volūtas.C.ō fideicō.qō nō dr alie
natio rei pignoratio qñ subest spes luitionis,secus qñ p valore
11 rei pigneraret̄. †Jn statutis cū odiosis ⁊ penalibus appellatio
ne alienationis nō ꝙtinet̄ pigneratio,in qbus stricte fit interpre
tatio,vt cōprehēdat̄ illa solū qñ dñiū alienat̄,q est vera ⁊ ppria
alienatio.vt.d.l.fi.de reb.alie.nisi eēt pignus pro tāta q̄ntitate
vt dcm̄ est qō nō eēt spes luendi.vt no.dicit bal.post gl.ibi in.
d.l.fi.qō lex illa ꝓcedit iter ptatiue loqnēdo ⁊ nō vere sꝫ phibi
ta pignoratiōe,nō vī qs phibitus oia sua obligare fm bar.in.l.
volūtas.C.de fideicō.p tex.in.c.j.de.cap.q curiam vendidit.
¶ Circa qntū de vsufructus ꝙstitutione,⁊ dicas idē q ꝙtinet̄.
vt.in.d.l.fi.C.de reb.alie.nō ali.in ꝟbo vsufruc.donationē.⁊ i
l.iubemus.§.fi.C.de sac.sanc.eccle.⁊ bal.no.i.d.auc.B ius por
rectū.qō ꝙstitutio vsufr.in re ē alienatio sicut fructuū venditio
vnius p̄dij p cētū annis ꝙstitnēdo ius in re vt i.l.fi.j.eo.⁊ i.l.li
berto.ff.de annu.leg.fm bar.i.l.codicillis..§.istituto.ō leg.ij.⁊
12 est tex.expeditus†q phibita alienatiōe vsufructus ꝙtinet̄.l.fꝫ
si pecuniā.§.nec vsumfructū.⁊ i.§.fꝫ si ppietatē.ff.ō reb⁹ eoꝝ.
Itē qz vsusfructus ē ius i corpe ⁊ i multis casibus ē ps dñij.vt i
.l.ij.⁊ iij.ff.ō vsufr.⁊ plenius in.l.recte dicimus.ff.de verb.sig.
¶ Circa sextū de solutione dicas idē p tex.i.l.ait ptor.§.pmit-
tit̄.ff.de mino.l.j.⁊ ij.C.si aduer.so.⁊ in.§.admonēdi.insti.qui.
alie.li.qz solutio est diminutio patrimonij, ⁊ nō pt dici q ñ alie
net q solui.vt.vt est tex.clarus.in.l.qō si forte.§.fi.cuꝫ.l.seq.ff.de
sol.vbi subdit̄ q q nō pt alienare nec soluere vl̄ solutionē reci-
pere,lꝫ adultus nō habens curatoreꝫ possit pecuniā suā soluere
⁊ alienare pro se liberādo. fm glo.⁊ Bal.in.l.j.in.§.cui quesi-
tum.ad treb.⁊ Azo.in summa.C.de in integ.resti.

Circa septimū de ꝙstitutione seruitutis rñdeas ēt idem
qō ꝙtinet̄ in.d.l.fi.ibi,⁊ seruitutes minime impo
13 nit† qz q nō pt alienare,nō pt seruitutē ꝙstituere.vt in.c.j.§.quid
ergo.de inuestit.de refacta.qz appellatione alienationis ꝙti-
net̄ libertas.vt ibi est tex.sing.quez summe pōderat ibi bal.ad
q ēt vide tex.⁊ ibi no.i.l.meuio.§.fundo.de leg.ij. ⁊ qō tradit
bal.i.c.j.p quos fiat inesti.⁊ ē tex.expssus q phibita alienatio
ne nō pt seruitus iponi,nec iposita mitti i.d.l.fꝫ si pecuniā.§.si-
mili mō.ff.de reb.eo. ¶ Circa octauū de pscriptiōe ⁊ vsucapio
ne.dicas idē qō q pmittit pscribi dr alienare in.l.alienatiōis ꝟ
bo.i pn.ff.ō ꝟ.sig.qz a q̄ remouet̄ alienatio remouet̄ pscriptio.
vt ibi ⁊ i.l.cū spōsus.§.fꝫ si talis.ff.ō publi.vñ res dotales ⁊ ec
clesiastice minoꝝ ⁊ tēploꝝ q̄ phibent̄ alienari,phibent̄ pariter
⁊ pscribi,qz pscriptio species est alienationis.vt in.l.j.§.cū lex.
.C.de rei vxo.act.l.j.ff.de fun.do.l.magis puto.§.ne passim,⁊
in.d.l.fꝫ si pecunia.§.nec vsufru.de reb.eoꝝ.⁊ in.l.j.C.ne rei
14 do.vel tēplo.† Itē q actionē sibi ꝙpetētē omittit,vt tpe pereat
q̄ in bonis suis est,patrimoniū suū diminuere vī ⁊ sic alienare.
tex.est rotūdus in.l.i.in.§.q si in lite.ff.q̄ in frau.pat.⁊ plene
no.in.l.fi.C.in qui.cau.in integ.resti.nō est ne.⁊ tradit Bald.
in.d.auc.B ius porrectum. ¶ Circa nonū de cōcessione in em-
phyteosiꝫ similiter dicas idē vt in auc.de non alie.§.alienatio-
nis.⁊ in.§.qz vero leonis.⁊ in.d.l.fi.in ꝟbo,necnō emphyteo-
seos ꝛetuū.⁊ in.c.nulli.eo.ti.⁊ in.§.emphyteosiꝫ.in auc.ō ali.
emphy.§.emphyteosiꝫ.col.ix.⁊ firmat Spe.in ti.de locato.in
§.nūc aliqua.in ꝟs.cxxv.vbi alleg.l.fi.C.de iure emphy.⁊.d.
c.nulli.⁊ §.nos igit̄.ō nō alie.⁊ plura iura bñ ꝓbantia,⁊ exps-

se tenuit Bal. qõ qñ transferť vtile dñiũ emphyteote vel fenda tarij dř alienare. d. auc. huc ins pozrectũ. ¶ Circa decimuz de iuris delati q̃rẽdi repudiatione an q̃tineť appella. alienationis
15 dicas q̃ nõ, †q̃ nõ alienat q̃ repudiat vel omittat acqreť q̃ sibi delatũ ẽ. tex. in. l. si spõsus. §. si maritus. ff. de do. inter vi. ꝛ vxo. ꝛ optimus casus in. l. alienatiõis verbo. §. q̃ occasionẽ. ff. de ver. sig. vbi q̃ occasiõe acqrẽdi nõ vtiť, nõ intelligiť alienare. veluti q̃z břditatẽ omittit, aut datã actionẽ nõ amplectiť. idẽ dicit tex. in. l. q aũt, in pzin. ff. q̃ in frau. cre. iõ dixit bal. in. l. j. in. ij. opp. C. q admit. q̃ nõ est ꝓpzia ꝛ vera alienatio. d. §. si maritus. lz sit q̃dã abdicatio ad seq. vt. l. pinde. ff. si cer. pe. lz Bar. vř volusse q̃z q̃ repudiatio sit alienatio in. l. tutoz. ff. de bo. poſ. ti. gñali. p. l. magis puto. §. fundũ. q tex. vř bñ ꝓbare. ff. de re. eo. ỏ quo tñ latius vide q̃ dictũ fuit in. vij. no. i sing. nřo ¶ Circa vndecimũ an q̃tineat diuisio vř q̃ nõ. vt in. l. j. C. cõia vtri. iudi. ꝛ in. c. j. §. pterea. de phi. feu. alie. p Fed. ꝛ q̃ no. p Bart. in. l. q rome. §. duos fratres. ff. de ver. ob. in. c. ꝛ iõ elegãter. ff. de q̃di. fur. ꝛ i. l.
16 cũ bi. §. si vni. ff. de trãsa. † ꝛ maxime nõ q̃zebẽdiť illa diuisio q̃ fit gza vberioris culture vel cõmodioris, vt diuidẽdo rẽ p sepes ꝛ fossata. vt no. gl. in. l. iubemus. §. economis. C. de sac. san. eccl. l. si qs duas. ff. cõia pdi. ꝛ q̃ bř in. l. ex facto. la grãde. ff. de ber. instit. ita dicit bar. no. in. l. quẽadmodũ. de agri. ꝛ cẽsi. li. xi. Ad de q̃ ꝓbať optime in. l. gaius. ꝛ ibi p Mod. ff. de leg. ij. lz alias diuisio dicať alienatio. tex. cũ gl. in. l. inter oẽs. C. de pd. mino. ꝛ tradit bal. in. l. gñaliter. C. de secũd. nup. vñ dř q̃ minoz q̃ nõ pt alienare, nõ pt ad diuisionẽ ꝓuocare. d. l. inter oẽs. p Ja. ỏ are. Cy. ꝛ Bal. in. l. j. C. si aduer. trãsa. ꝛ l. iubemus. la. ij. C. de sac. san. eccl. nisi q̃ sibi expediret, q̃z břet socių rixosum, vel aliter si bi vtile esset. vt in. l. si quenerit. ff. p so. ꝛ no. in. d. l. iubemus. ꝛ in l. si pupillozũ. ff. de re. eo. ꝛ alias dř diuisio hře viz emptionis. p Cy. in. l. j. C. cõmu. diui. ꝛ gl. in. l. pe. §. si př. ff. p suo. ꝛ ponit bal. in rub. C. eo. ꝛ in. l. si domus. §. fi. ff. de leg. j.
17 **Circa** duodecimũ de ꝑmutatione. dic q̃ †permutatio ẽt noie alienationis q̃tineť. vt est tex. in. c. nulli. de re. eccl. nõ alie. q̃z est similis vẽditioni. vt in. l. j. ꝛ ibi no. C. ỏ re. ꝑmu. in. l. apud celsuz. §. si qs aũt. ℵ. auctozis. ff. de doli excep. ꝛ p eã trãsferť dñiũ interueniẽte traditiõe. ff. de re. ꝑmu. in. l. j. ꝛ i l. eũ q. §. si ꝑmutatio. ff. de publica. ꝛ plene dictũ fuit. s. in. j. prin cipali. q. in ℵ. vlt. bal. in. l. fi. ꝛ hoc nisi fieret in vtilitatez eccl̃e minoris vel dotis, q̃z tũc nõ dř ꝓhibita. vt. ff. de le. ij. impato. §. fi. cũ. l. seq. in. l. ita q̃stãte. ꝛ in. l. fi. ff. de iure do. in. c. vt sup ỏ re. eccl. ꝛ tradit Ja. de are. in. l. magis puto. §. si es alienũ. ff. de re. eo. ꝛ Bal. in auc. res q̃. C. cõia de leg. ¶ Circa decimũtertiuz de dedicatiõe. dic q̃ ꝓhibitus alienare nõ intelligiť ꝓhibitus dedicare cũ sua ꝑsona eius bona. s. ꝑfitendo, q̃z adultus nõ alie
18 nat, †sed lex ipsa ꝑfitẽdo religionẽ facit q̃ oia sua mobilia ꝛ im mobilia trãsferuntť in eccl̃iam, lz sine sua ꝑsona hoc nõ posset. vt no. declarat Cy. in auc. ingressi. C. de sac. san. eccl. ꝛ sequiť bal. in suo elegãti q̃si. q̃ incip. In xpi noie q̃riť an reseruatio, q̃z cui cõmitto intelligoz pariter q̃ntiaz ꝛ mea cõmittere. vt in. §. illud quoq̃ in auc. de nup. ꝛ in. l. j. in fi. q̃ncta gl. ff. de ado. ꝛ ẽ sic̃ q̃ dř de minoze, cuius bona lz nõ possint obligari vel alienari per eũ tñ accipiẽdo vxorẽ ꝛ dotẽ q̃dignam eius bona intelliguntť ab ipsa lege tacite obligata ꝑ restitutione ipsius, vt voluit gl. ordi. ꝛ no. in. l. fi. C. de legi. tuto. ꝛ latius traditť in. l. itẽ q̃z. ff. de pac. q̃z alienatio legalis dř potius q̃z bois q̃ nõ intelligiť ꝓhibita. vt in l. alienatiõis. ff. famil. hercis. Et quot modis fiat dedicatio bal.
19 egzegie in. l. si nõdũ. C. de fur. † vbi dixit q̃ cozde, ℵbo, ꝛ ope, lz dedicatio ꝓpzie sumať quo ad ꝑsonã. vt in. l. ij. ff. de pollici. scỏz Cy. in. d. auc. ingressi. in. ij. q. Itẽ an fundus possit q̃secrari de volũtate dñi sine volũtate pzincipis territozij. Guli. de cun. dixit q̃ nõ. ꝑ tex. in. l. fi. ff. vt i pos. leg. q̃ examinat Bal. plene i rub. ff. ỏ re. din. in pzin. Et lz res ꝓhibita alienari ẽt ꝑ aia regulr da ri nõ possit. vt in. c. j. §. donare q̃lr olim seu. po. alie. tñ in eccl̃iaz q̃ferri põt qñ est de suis. i. q̃z bř loco filij. vt in. c. in pñtia. de ꝓ ba. s. ꝑ ingressum religiõis. vt plene ponit Bar. in. l. si ita qs. in §. ea lege. post gl. ff. de ver. ob. ꝛ bal. no. dixit. in. d. §. donare q̃ eccl̃ia est filius anomalus, ꝛ nõ bř loco filij nisi in casibus a iure exꝑssis in. d. c. i pñtia. ꝛ idẽ voluit in auc. rogati. i fi. C. ad treb. ꝛ bñ facit tex. in. §. lz hoc pñti. in auc. de sanct. epis. ꝛ qñ habeať loco filij plene tradit bar. in. l. si ita qs. in. §. fi. ff. de le. ij. ꝛ Bal. in. l. si ea lege. C. de condi. ob cau. in vi. q. sup hoc arg. dixit nec vtile nec directũ dñiũ posse in eccl̃iaz alienari tanq̃ in potẽtiorẽ ꝑ tex. ꝛ rõnẽ ipsius in. c. si clẽtulus. de feu. ali. vbi bř q̃ eccl̃ia est auctrix ꝛ cultrix institte. ¶ Circa decimũquartũ de q̃stitu-
20 tiõe iuris in re vel ad rẽ † dicas q̃ sic q̃z dř alienatio. ꝑ tex. ꝛ ibi notata in. l. j. in. §. q̃ ait. ff. de superfic. in. l. j. §. q in ꝓpetuũ. cũ. l. se. ff. si ager vecti. vel emphy. pe. ꝛ in. d. l. fi. C. de re. ali. ꝛ bonus tex. in. l. q actionẽ. cũ ibi no. ff. de re iu. in. d. c. nulli. in ver. spã lis hypothece. de re eccl. q̃ncta. l. pignozis. C. de pig. lz als in ter ista sit dřia hře ius i re vel ad rẽ. vt colligiť ex. c. vlt. ỏ q̃cess. ꝓbẽ. li. vi. ꝛ ponit glo. in cle. j. in verbo, vel ad papam de seque stra. pos. ꝛ fructuum.

Circa decimũquintũ de donatione dic q̃ vř ꝓhibita, q̃z alienatio est vnus actus per quẽ dñiũ in aliũ trãs ferť. d. l. fi. C. de re. alie. ꝛ in. l. j. C. de fun. do. vbi gl. ponit exem plũ. in emptione ꝛ donatiõe, sz ꝑ donationẽ trãsferť dñiũ facta traditione. vt ꝓbat in. l. cũ res. ꝛ in. l. emptis. C. eo. ꝛ in. l. si tra dita. C. de bis q̃ a nõ do. ma. cũ si. scỏ ꝓbať ꝑ text. in. §. aliena tionis. in auct. de nõ alie. col. ij. tertio ꝑ. l. fi. C. de litigio. q̃rto ꝑ tex. in. l. fi. in. §. similiq̃ mõ. ff. de bis q̃ in frau. cred. i q̃bus ꝓhi bita alienatione dř ꝓhibita ꝛ donatio. hoc firmat Cy. ꝛ Bart.
21 in. l. fi. C. de iure ẽphy. † Nõ ob. l. fi. C. de pdi. curi. li. x. vbi. ꝓ hibita alienatiõe nõ venit donatio, q̃z ibi ẽ casus spãlissimus ni si sit ꝓhibitio rõne ptij nõ rei. fm Cy. in. d. l. fi. de iure emphy. Itẽ nõ ob. l. j. C. de fun. při. li. xj. q̃z ibi fundꝰ reip. vectigalis vel tributarius trãsit ad possessoẽ cũ onere, ꝛ cã sua, iõ non ꝓhibeť donari. l. fi. C. sine cẽsu vel reliq̃, ꝛ iõ vẽdi q̃z ꝓsumiť q̃ vẽditio facilius fiat ꝓ auiditatẽ ptij q̃z donatio. arg. ff. de ꝓba. l. cuz de indebito. Non ob. gl. in. d. l. fi. C. de iure emphy. q̃z Cy. ꝛ bar. ibi tenẽt ỹ, vt ibi ꝑ eos, ꝛ est exꝑssuz in tex. in. d. c. nulli. vbi ꝓ hibita alienatiõe enumerant ibi ꝓhibiti sex ỹctus, vcz q̃ductio, donatio, vẽditio, ꝑmutatio, emphyteosis ꝛ spãlis hypothecatio lz maioz sit dubitatio, an appellatione ỹctus q̃ineať donatio, vt vcz ꝓhibitio ỹctu ex forma statuti, videatur prohibita donatio. gl. ord. ꝛ Bal. in. l. si qs emptio. C. de ꝑscr. xxx. an. dicit q̃ sic. ꝛ vř tex. exꝑssus in. l. pe. C. de do. inter vir. ꝛ vxo. q̃ ẽt voluit glo. ordi. C. q̃ me. cau. in. l. donationis. ꝛ in auc. sacra. in gl. in ℵbo ỹctibus. C. si aduer. vẽ. ꝛ vř ẽt tex. in. l. ỹctus. C. de fi. instr. ꝛ in l. iubemus nulli. cũ si. C. ỏ sac. san. eccl. lz in ỹziũ videreť, q̃z erat rõ dubitandi, q̃z ỹctus ꝓpzie intelligiť q̃ est vltro citroq̃ obliga torius. vt in. l. labeo. ff. de ver. sig. q̃lis nõ est donatio, pzesertiz si cepit a traditione ꝑ id q̃ legiť ꝛ not. in. l. aristo. §. fi. ff. de dona. in. l. ad res donatas. ff. de edil. edic. ꝛ in. l. j. C. de iure do. sed q̃ pzius dictũ ẽ teneas. ¶ Circa decimũsextũ de břdis institutio
22 ne † dic q̃ nõ vř ꝓhibita, vt dicit tex. in. l. ex ẽ edic. in. §. lz břdẽ. ff. de ali. iud. mu. ca. fa. idẽ voluit ꝛ firmauit gl. in. l. j. C. nemi. li. ba. li. xi. q̃z ibi segtur bar. vbi dicit q̃ ꝓhibitꝰ alienare in nõ subditũ põt břdẽ instituere nõ subditũ, ꝛ nõ dř alienare. Itẽ q̃ in rebus ꝓhibitis alienari in nõ subditũ eccl̃ia põt institui bẽs. ad q̃ facit q̃ no. ff. de leg. j. l. filiussa. §. diui. ꝛ ff. de ver. ob. l. si ita qs. §. ea lege. ꝛ C. de agri. ꝛ cẽsi, l. quẽadmodũ. li. xj. sed in ỹ riũ vř tex. in. d. l. peto. §. fratre. ff. de leg. ij. vbi ꝓhibitus aliena re ex familia břdẽ extraneum instituẽdo, vř alienare ꝛ facere ỹ volũtatẽ, nisi fuisset institutus veniẽs abintestato, q̃z tũc nõ dice reť alienatio fieri gl. est sing. in. l. př. §. Julius agrippa. ff. de le. ij. ꝛ vř similis in. l. cũ př. §. cũ inter. ff. de leg. ij. q̃ ẽt vř voluisse Bal. ꝑ tex. ibi in. l. si qs prioris. §. certũ. C. de secũ. nup. facit de le. ij. l. vnũ ex familia. in pzin. sed idẽ bal. in. l. ea lege. C. de q̃di. ob cau. in. xij. q. lz q̃ nõ videať alienari per institutionẽ břdis.
23 † Nñ ex dictis suis ibi ponas regulã negatiuã cũ infrascriptis in statijs seu limitationibus. Pzia si est res q̃ ad břdes nõ possit trãsmitti. vt in. l. vxoz patrui. C. de le. ꝛ in. l. sticho. ff de vsufr. le. Scỏ si est instituta ꝑsona in cuius odiũ fuit facta ꝓhibitio. vt in. d. l. si ita qs. in. §. ea lege. ff. de ver. obl. Et adde q̃ bñ ꝓbatur vbi est tex. ad lr̃am. in. l. codicillis. §. pe. ff. de leg. ij. Tertio si ꝓ hibitio fuit facta ne dolo fieret alienatio ꝛ dolo fiat institutio. vt in. l. ex hoc edicto. i. §. sed břdes. ff. de ali. iud. mu. ca. Quarto si res ꝓhibita alienari debeat ad aliũ deuenire, q̃z tunc institutus illã hře nõ poterit. d. l. peto. §. fratre. de leg. ij. Quinto si aliena tio est pzohibita fauore reipu. vt q̃ nõ fiat alienatio in nõ solue do collectas. l. j. C. nemi. li. ba. li. xi. ꝛ in. l. certa forma. C. ỏ iure fis. li. x. alias extra dictos casus nõ vř ꝓhibita sed trãsit cũ vni uersitate oiuz collectiua seu q̃plexiua. l. q̃dã. ff. de acq. rerũ do. ꝛ in. c. exlris. ỏ iurepa. ẽt si esset facta ꝓhibitio vt imbecillitati alienãtis ꝓuideret vt minori, q̃z nõ vř ꝓhibita břdis institutio ꝛ cuiusz vltime volũtatis dispositio. vt. l. aurelio. in. §. fi. ff. de li be. leg. ita elegãter colligiť ex dictis Bald. in. d. l. si ea lege. in ij. q. de q̃di. ob cau. Verũ Bar. C. de agri. ꝛ cẽsi. li. xj. in. l. quẽ admodũ. notabiliter dixit post glos. ibi. q̃ ꝓhibita alienatione simpliciter, nõ intelligiť pzohibita per vltimã voluntatẽ tãq̃ il la sit necessaria alienatio. d. l. ij. §. sed břdẽ. de alie. iudi. l. j. ff.

de

de fun.do.⁊.d.l.q̃dã.ff.de acqr.re.do. Si vero est ꝓhibita in certã ꝑsonaz, tũc in illã nõ vz hr̃dis institutio nec aliqua alienatio. qz teneť curare hmõi ꝓhibitus ne mõ aliquo ad ꝓhibitã ꝑsonam deueniat. vt no.in.d.l.si ita qs.§.ea lege. Si vero in quibusdã est ꝑmissa in qbusdã ꝓhibita, tũc in vltima volũtate nõ vr̃ ꝓhibita.l.pr̃ filiũ.§.fundũ ⁊ in.l.lucius.tertio rñso.ff.de leg.iij.q̃ lz videať in oibus bñ dictũ, tñ clarius ⁊ plenius ipse idem Bar.in.d.§.fratre ꝓ clariori doctrina ita distinxit, aut lex, vl testator permittit alienationem aut ꝓhibet. Si ꝑmittit ꝑmissus instituendo dr̃ alienare in casu permisso. vt.C.de secun. nup.l.si qs ꝓioris.§.certũ. ⁊ in.l.vnũ ex familia.in.§.si duos. de leg.ij. Scõo casu qñ ꝓhibet. Aut ẽ fcã ꝓhibitio simplr aut limitate. Primo casu nõ intelligiť ꝓhibita trãsmissio ad hr̃dẽ testamentariũ, alias legitimũ.l.j.ff.de fun.do.⁊ in.l.q̃dã.ff.de acq.re.do.

24 †qz qs nõ põt facere qn decedat ⁊ hr̃dẽ habeat, cũ nõ possit oi tpe viuere lz ꝓhibitio simplex in vltima volũtate nõ habeat locum, cũ nõ valeat tanq̃ nulla sine cã.d.l.filiuſſa.§.diui.de le.j. ⁊.l.pr̃ filiũ.§.Julianus agrippa. de le.iij. sed qgruit ꝓhibitioni vel ꝯbẽtis. Si vo ꝓhibitio legis ẽ fcã nõ simplr ſz limitate. Aut limitatio ẽ fcã circa modũ, qz qs ẽ ꝓhibitus alienare dolose vel in fraudẽ, ⁊ nõ vr̃ ꝓhibita trãsmissio ad hr̃dẽ, qz in ea cessat dolus.d.§.sed hr̃dẽ. Aut ꝓhibitio est facta respectu tpis, vt qz est ꝓhibitus alienare in vita, ⁊ nõ intelligiť in morte.l.pater filiũ.§.fundũ.de le.iij. Aut est facta ꝓhibitio limitata respectu ꝑsonarũ in quas nõ debeat alienari, ⁊ tũc vr̃ ꝓhibita iure hr̃ditario trãsmissio in illas ꝑsonas, tã ex testõ q̃ abintestato.l.codicillis.§.mater.de leg.ij.⁊ in.d.l.si ita qs.§.ea lege. Aut est ꝓhibitio limitata respectu ꝑsonaz in quas põt fieri alienatio, ⁊ vltra eos est facta ꝓhibitio gñalis, ⁊ tũc aut trãsmissio fit ad hr̃dẽ extraneũ ex testõ ⁊ vr̃ ꝓhibita.§.fratre. Aut ad hr̃dẽ legitimuz ⁊ nõ vr̃ ꝓhibita.l.cũ pr̃.§.cũ inter.de le.ij.⁊ ita tz gl.in. d.§.fratre in solutiõe ꝯrij.l.cũ pr̃.§.xv.co.ti. idẽ gl.in.l.pr̃.§.fundũ.s̃.allegato q̃ ẽt tenuit By.⁊ Ja.de are. ſz bar.in.d.§.fratre.⁊ idez ẽt concludit in.d.§.ea lege. quem ibi sequitur Jmo.

Circa decimũ septimũ de successione abintestato lz expeditus sit in precedẽti.q.tñ Bal. in.d.§. fratre ꝑticulariter ꝑsequẽs istud argumẽtũ ⁊ distincte a superiori dixit

25 †q̃ decedẽs abintestato dr̃ alienare qñ per illã successionẽ res deuenit in personã ꝓhibitã. vt no.in.d.l.si ita qs.§.ea lege. alꝫ nõ. idẽ tz ẽt Ang.ibi in.d.§.ea lege. subdẽs q̃ in venientes abintestato si nõ est ꝑsona spãliter ꝓhibita, nõ dr̃ fieri alienatio.d.l. cum pr̃.§.cum inter.de le.ij.⁊.d.l.pater.§.iulius agrippa. Hoc ẽt voluit idẽ Bal.in.d.l.si ea lege.C.ó qdi. ob cãz.in.iij.q.qó tunc dr̃ alienari qñ est exꝑssa qualitas heredũ venientiũ abintestato, ⁊ in illos fiat trãsmissio, alias nõ dr̃ fieri ꝯ ꝓhibitionem arg.in.l.i.C.de impo.in.descri.li.x. qz alienatio legalis nõ dr̃ ꝓhibita.ff.famil.hercis.l.alienationes. Primũ ꝓbať qz ꝓhibitus alienare dz curare ne in ꝑsonã ꝓhibitã veniat. vt in.l.codicillis.§.matre.de le.ij.⁊ glo.in.d.l.si ita qs.§.ea lege. Idem tñ Bal.in.l.si qs ꝓioris.§.certũ.C.de secun.nup.per illũ text. dicit q̃ ꝓhibitio alienationis ꝓhebendit oẽm alienationem, taz inter viuos q̃ per vltimã voluntatẽ, ⁊ tam testati q̃ intestati. per

26 d.l.codicillis.§.matre. †Non ob.l.ex hoc edicto.§.sed heredẽ ff.de alie.ind.mu.cau.fact. qz est ibi ꝓhibita alienatio nõ ꝑ se sed per accidẽs, qz dolose ⁊ hec opi.iuuať qz q ꝓhibeť alienare nõ põt dare occasionẽ vt iuris ministerio alieneť. tex.ẽ sing. in.c.j.in fi.de ꝓhibita feu.alie.per Fed.gl.ord.declarat in.d.§.ea lege. q̃ ad hoc ꝓpositũ alle.bal.in.l.quoties.C.ó fideicõ. Idẽ qz tñ opať gñalis ꝓhibitio quo ad genus, q̃tuz spãlis quo ad spẽm. vt in.l.si duo.ff.de administ.tuto. sed in spãli ꝓhibitione includiť successio, tã ex testõ q̃ abintestato. d.§.matre.⁊.d.§.ea lege.ergo idẽ in gñali.⁊ lz.d.Jo.ó imol. dicat q̃ hec opi. Bal. videať de iure verior, tñ superior ꝓp auctem gl.⁊ Bart. magis seruatur. Aduertendum est q̃ Bal.idem tz q̃ Barto. qó in persona ꝓhibita non põt deuenire res ꝓhibita per successionem abintestato, sed quando in genere fit ꝓhibitio ambo concordant q̃ veniẽs abintestato nõ dicatur venire ꝯ ꝓhibitionem, cum sit alienatio legalis necessaria. q̃ dixit Bald.in d.§.certum.dz intelligi quando est persona specialis ꝓhibita vt in.d.l.si ea lege.⁊ in.d.§.fratre. Hoc modo etiam debet intelligi quod idem Bal.dixit in rub.C.qui admi.in vltimis verbis suis, vbi voluit quod ꝓhibitus alienare, qz tenetur ad factum negatiuum implendum, dz facere ⁊ curare ne id per legez vel hominem fiat per supra allegata. vnde ꝓhibitus alienare in.A. est ꝓhibitus nedum si.A.abintestato succedat, sed ẽt si per contratab.allegat glos. in.l.j. in.§.maxime.ff.de cur.bo. ꝓ cuius decisione allegat casuz ad literã i.l.in q̃ditionibus ꝑ mũ locũ.ℵ.si patronus.ff.ó q̃di.⁊ demõ.vbi cõditio si hr̃s non

27 erit.deficit si ꝑ q̃trabulas succedať. ℂ †Et ex ꝓdictis determinari põt q̃stio. An stãte statuto q̃ alienatio nõ possit fieri in nõ allibratũ, an videať ꝓhibita abintestato successio vl ex testõ forẽsis nõ allibrati. ⁊ Bal. q̃suluit q̃ nõ i ciuitate Verone q̃ nõ habeat locũ istud statutũ vniuersali titulo ex testõ vel abintestato. ꝑ gl.sin.in.l.j.C.nemi.li.ba.li.xj. lz illã gl.ibi notauerit ꝓ singulari ⁊ dixit eã menti tenendã, qó ꝓhibitus alienare in non subditũ põt nihilominus ipsum hr̃dẽ instituere, tñ ipse idẽ bal. in ꝓpꝛijs terminis tenuit ꝯriũ, vcz q̃ sit ꝓhibita i testõ dicto casu qñ fauore reipublice est facta ꝓhibitio alienãdi in nõ soluentẽ collectas ꝑ.d.l.j.C.nemini li.ba.⁊.l.certa forma.C.ó iur.fis. lib.x.ℏ voluit in.d.l.si ea lege.in.ij.q.s̃.dcm̃ fuit. Quinimo exꝑsse hãc ptẽ tenuit idẽ bar.i.d.§.fre, vbi dixit q̃ qñ est facta ꝓhibitio respectu certaz ꝑsonaz, tũc in illas ñ ꝑt fieri trãsmissio nec ex testõ nec abintestato. ꝑ.d.l.ita si qs.§.ea lege.⁊.d.l.codicillis.§.mre. Idẽ ẽt voluit ipe bar.i.d.l.quẽadmodũ.C.ó agri. ⁊ cẽsi.li.xj. vbi dixit q̃ qñ est facta ꝓhibitio in certã ꝑsonã non vz hr̃dis institutio de illa facta ⁊ teneť curare ꝓhibitus ne deueniat in ꝑsonã ꝓhibitã. vt no.in.d.§.ea lege. qó ẽt sequutus fuit Ang.ibi allegãs ad ℏ gl.i.d.l.quẽadmodũ.⁊ ita ẽt tenuit solẽnis doc.do.Lud.de interane. in.d.§.fratre. dicẽs q̃ gl.in.d.l.j. cõiter reꝓbať ⁊ nõ est tenẽda. ꝑ ꝓdictis facit qó dcm̃ ẽ.s̃. in ꝓin.in.j.q.q̃ lex reipublice vtilis interpretatione adiuuãda est.ff.de q̃dict.⁊ demõ.l.ℏ mõ.vbi tex.sing.⁊ bonus text.in.l.si

28 qs i graui.§.vtz.ff.ad sille. †dixit tñ elegãter Jo.an.q̃ ꝓhibita alienatione inter viuos ⁊ qó res imobiles nõ alienent̃ in forẽsez nõ intelligiť illa ꝓhibita q̃ venit ex testõ vt si testator iussitr̃ suã vẽdi vel ꝑmutari cũ forẽsi, ⁊ refert Jac.bu.⁊ Old.ita disputando tenuisse ẽt si testm̃ eẽt minus solẽne vt ipse ponit in additionibus Spe.in ti.de rerũ ꝑmu.in rub.ad fi.quez secuti fuerunt Ang.⁊ Jo.de imol.in.d.§.ea lege. qz nõ est mera alienatio iter viuos ex quo trahit originẽ ab vltima volũtate. vt in.l.pr̃.§.fundũ.vbi est casus.ff.de leg.iij. secus si simpliciter ⁊ idistincte statutũ ꝓhibet alienari in forẽsez nõ exꝑsse iter viuos, qz tũc exceptio est testatoris, hr̃s facere nõ posset, ⁊ ois alienatio, tã inter viuos q̃ mortis cã ꝓhibita vr̃, ac incideret in penã ꝓhibitiõis. ſz ea q̃ dicta sunt s̃.in.xxviij.arti.tertie ꝓncipalis.q.in ℵ.sed. hic queritur an obligatus venditor vbi videas.

Deinceps offeret se alia.q.notabilissima vtrũ vẽditio seu alienatio facta aduersus ꝓhibitionẽ trãsferat dñiũ rei ꝓhibite. ⁊ erit.xxiij.in ordine. ad cuius solutionẽ distinguas quatuor casus. Aut.n.est ꝓhibitio legis, aut supioris, vel iudicis, aut testatoris, aut ꝯbẽtis ex dictis Bar.⁊ alioz i.d.l.si ea lege.⁊ in.d.§.dini.⁊ in.d.l.si ita qs.§.ea lege. ℂ Primo casu si ẽ ꝓhibitio legis alienatio fcã i ꝯriũ nõ trãsiret

29 dñiuz, †qz ꝑ ifecto ẽ q̃ fit ꝯ legis exꝑssaz ꝓhibitionẽ ⁊ anctẽ.l. ñ dubiũ.⁊ ibi ꝑ bar.C.ó legi.⁊ i.l.j.⁊ ij.ff.ó fun.do.⁊ i auc.excipiť.C.ó bo.q̃ lib.⁊ lz ⁊ declarat Jnno.i.c.Ray.i gl.in ℵbo, teneť.ó test.⁊ bar.⁊ doc.vbi.s̃. ℂ Scõo casu aut ẽ ꝓhibitio iudicis vel supioris, ⁊ illa ẽt ipedit dñij trãslationẽ. vt i.l.si sciens.⁊ ibi bar.no.j.co.⁊ idẽ ót i.d.§.dini. vbi alle.l.dinus.ff.ó peti.here.q̃ ꝓceptũ iudicis ó ñ alienãdo ipedit dñij trãslationẽ. ad idẽ l.si qs hac.l.alꝫ.l.ferꝫ hac.l.ff.de manumiſ. lz Jnn. tenuerit ꝯriũ i.d.c.Ray. qnimo sing. voluit bal. q̃ sola iudicis iterdictio fcã bonis, absq̃ eo q̃ det vl ꝙstituat curatorẽ bonis ipedit bonoz alienationẽ. ꝑ.l.is cui bonis.ff.ó ℵ.ob.l.marcellus.ff.ó fideiuſ.l.j.ff.ó cu.fu.⁊.d.l.⁊ si sciẽs.l.certi q̃dõ.i.§.ſz ⁊ ei q.ff.si cer.pe.⁊.l.fulcinꝫ.§.ónicq̃.ff.ex qb.can.i pos.eať.⁊ tz gl.oz.lz ꝙfuse loquať i.l.j.C.ó cu.fu.⁊ ibi Jac.bu. put dixit i q̃dã elegãti q̃si. q̃ icipit, qdã simõ ⁊c. albe.ó ro.i.d.§.dini. simplr seq̃ť Jnn.i.d.c.ray. q ót q̃ ñ ipedit i bñficialibus eccliasticis. ſz i ꝑdigo ⁊ furioso notorie an acqrať iterdictio vt ꝯctus sit ipo iure

30 nullus. Sol. dicas q̃ †i furioso notorietas furoris sufficit absq̃ alia iterdictiõe. vt i.l.j.ff.ó cu.fu.no.i.l.is cui bonis.ff.ó ℵb. ob.ſz i ꝑdigo cõiter gl.tz q̃ reqrať snia vl iterdictio.⁊ ita dicit Cy.i addi.quẽ ibi seq̃ť bal.i.l.emptorẽ.i ꝑn.ff.ó act.emp.vbi ꝙcludit q̃ i ꝑdigo ad supplẽdã sibi administrationẽ bonoz suorũ reqrit snia.l.iulianꝫ.ff.ó ꝙfes.ſz i alienis bonis ñ reqrit̃. vt i l.fi.C.ó sen.pas.nõ obst. qó notoriũ ⁊ snia eqparanť. vt i.c.fi.ó coba.cle.⁊ mu.⁊ i.d.l.emptorẽ. qz illó ẽ vez q̃ ad aliqd ꝑbandũ, nõ quo ad aliqd inducẽdũ vel ꝓhibẽdũ vbi snia sit de ſba. vt i.l.si ꝙfessus.ff.ó custo.reo.⁊ i.l.q̃ ad statutũ.ff.de pe. Sz ad uerte qz i notorio ꝑdigo vr̃ qó nõ reqrať snia, imo sit ipo iure bonis iterdictũ ꝑ.l.is cui lege.ff.ó testa.⁊ spãliter bal.bãc ptem

tenens in quodã eius solẽni qsilio qꝫ incipit, casus talis ẽ, nobilis vir Petrus ꝛc. alle. tex. cũ gl. in. l. pñi ꝑ filio. ff. de mi. in ꝑn. in verbo, interdicti, sed ꝓiozẽ sniam qꝫ reqraꝛ interdictio sequiꝛ Bar. in. d. l. is cui bonis. per. l. j. ff. de cur. fur. qꝫ ẽt approbauit Bal. in. l. cũ fratre. C. de his qb. vt indig. dicens qꝫ si ꝑlatus nõ remoueꝛ ab administratiõe bonoꝝ eccl'ie nisi sequaꝛ. snia. vt dicit Jnn. i. c. cũ in nr'is. de qcess. ꝑb. multominus qs debeꝛ removeri ab administratiõe suoꝝ ꝓꝓrioꝝ. hoc ẽt tenuit Spe. i ti. de actoꝛe ꝛ reo. in. §. j. in ℣. iteꝝ opponiꝛ qꝫ est ꝑdigus. ꝛ Ang. ꝫ ẽt
31 voluit in. l. sꝫ ꝛ si lege. §. qsulnit. ff. de peti. hẽ. † Nõ ob. d. l. pñi. qꝛ verbũ dꝫ qꝫ est ante verbũ interdici denotat qꝫ non ipso iure.

Quid aũt sit de frenetico. Bal. no. põit. in. l. ij. in. x. q. C. de rescin. vẽ. vbi dicit idẽ dõm qꝫ de demẽte q duꝫ est in freneſi nõ põt testari nec aliqd disponere, cũ nullũ habeat sensum. l. ob q̃ vitia. ff. de edi. edic. facit. l. hac qsultissima. ℣. at cuꝫ humana fragilitas. C. q testa. fac. pos. q̃ oia addas ad. q. de ꝑdigo. §. in. iij. q. pñn. in. xvij. ar. An ꝑdigus possit vẽdere. ꝛ hec eadẽ. q. in. xj. ar. qd de bonis furiosoꝝ ꝛ ꝑdigoꝝ. Sed per sniam arbitri seu interdictionẽ nõ impediꝛ dñij trãslatio, qꝛ oriꝛ a pacto ꝛ plus eo opari nõ põt. C. de arbi. l. j. ꝛ in. l. nõ distinguemus. §. nũc de offõ. ff. eo. tit. ꝛ Jnn. in. d. c. ray. de testa. ꝛ sequiꝛ Bar. in. d. §. dini. ꝛ tꝫ ẽt Bal. ibi, dicẽs qꝫ arbiter nõ põt interdicere bonoꝝ alienationem. per. d. c. ray. Rursum nõ recognoscẽs supioꝛẽ põt legẽ qdere ꝛ põt apponere pactũ in traditione rei sue ne illã liceat alienare, ꝛ impediꝛ alienatio tanqꝫ si a lege ꝓhibita foꝛet. ita dicit Cy. quẽ ibi secutus fuit Ang. in. l. pe. C. de dona. inter virũ ꝛ vxoꝛ. per illã. l. ꝛ. l. cesar. ff. de publ. Sꝫ idẽ Bal. fꝫ Pet. ꝛ Cy. in. d. l. si ea lege. in. vij. q. C. de qdi. ob
32 cau. hoc nõ sequiꝛ dicens † qꝫ lꝫ nõ subiaceat alterius imperio, subiacere tñ dꝫ, qꝛ nemo est q nõ sit sub vniuersali impio pricipis. adde cũ ipse sit dñs vniuer. vt in. l. deprecatio. ff. ad. l. rhod. de iactu. ꝛ in. l. bñ a zenone. C. de quadri. ꝑscri. ꝛ in. l. qꝫ si duas. §. i. ibi, vniuerso orbi. ff. de excu. tut. ꝛ oẽs nationes sunt sub eo per id qꝫ hr̃ in. c. qcunqꝫ. xj. q. iij. lꝫ de facto ipse ꝛ alij de qsuetudine nolint sub esse sicut gl. dixit de rege Hyspanie in. c. Adrianus. lxiij. di. tñ de iure oẽs subesse debent ꝓm Jmo. Bal. no. in. d. l. si ea lege. in pe. q. dicit qꝫ index nõ põt impedire per eius interiectionem trãslationẽ dñij. ꝓm Nico. de mathe. qꝛ eius offm circa possessionẽ vel dñiũ nõ opaꝛ. insti. de offi. iudi. §. fi. † Nõ ob. l. sciẽs. j.
33 eo. qꝛ loquiꝛ qñ fit ꝑsone cui põt interdici administratio suoꝝ bonoꝝ qꝛ assimilaꝛ ꝑdigis qꝫ not. ꝓm euꝫ. ꝛ no. in. l. fi. C. de sen. paſ. Non ob. l. si qs hac lege. ff. de manu. qꝛ ibi interdictio poterat fieri solo pacto ergo foꝛtius per snaꝫ, qꝛ libertas de qua ibi agiꝛ eqparaꝛ morti q̃tũ ad extinguendũ obligationeꝫ spẽi. Tu aũt in ꝑdictis teneas opi. ꝓcedẽtẽ ꝓp auctoꝛitatẽ Bar. ꝛ aliorũ qꝫ ꝛctus factus ꝛ interdictũ supioꝛis nõ vꝫ, per id qꝫ hr̃ ꝓ Jnn. in. c. venerabili. de offi. deleg. ꝛ in. c. veritatis. de dolo ꝛ cõtu. ꝛ per Abb. antiquũ in. d. c. ray. mandatuꝫ. n. supioꝛis afficit rẽ ꝛ ꝑsonã maxime habẽs decretũ irritũ ꝛc. vt in. c. inter cetera. ó ꝓeb. ꝛ in. c. ei q. de reſcri. li. vi. facit. ff. de pollici. l. de pollicitatiõibus. ff. de lege cõmiſ. l. mulier fundos. ꝛ mãdatũ supioꝛis hr̃
34 loco legis. d. l. cesar. de publica. †ꝛ ꝛctus factus ꝛ legẽ nõ vꝫ. vt per Bar. in. d. l. nõ dubiũ. de leg. ꝛ. §. dictũ fuit. Tertio casu aut est ꝓhibitio testatoꝛis ꝛ tũc ipediꝛ si cũ cã ꝓm Bar. Ange. ꝛ alios in. d. §. dini. per tex. ibi. ꝛ in. l. pñ. §. qndeciꝫ. ff. de leg. iij. qꝛ ꝓhibitio legis ꝛ testatoꝛis eqparaꝛ in auc. de nup. §. disponat. sed ꝓhibitio legis impedit. vt in. l. j. ꝛ. ij. ff. de fun. do. ꝛ. §. dictum fuit. ergo ꝛ testatoꝛis. Nõ ob. l. stichus suus. de manu. testa. qꝛ ibi loquiꝛ in ꝛctu inter vivos nõ in vltima volũtate. itẽ ibi in ꝓhibitione tacita nõ exꝓssa. hoc ẽt tꝫ Jnn. in. d. c. ray. in glo. in verbo, teneret. ꝛ assignat rõnẽ qꝫ sicut ꝑ eius volũtate transferr̃ dñiũ in legatariũ absqꝫ traditione. vt. ff. quẽad. ser. amit. l. si ptẽ. §. si ꝑ fundus. ita põt impediri eius trãsitus seu trãslatio qó nõ põt per ꝛbẽtes. ¶ Quarto ꝛ vltimo casu qñ est ꝓhibitio ꝛ-
35 bentiũ tũc regulr non impediꝛ dñij trãslatio. vt in. l. nemo. q̃ est lex pe. ff de pac. ꝛ. d. l. si ea lege. cuꝫ ibi no. C. de qdi. ob causam
Hoc fallit ꝓio † si ꝓhibens vel alienans reseruauerit sibi aliqó ius in re in casu alienatiõis fiẽde per tex. singularẽ in. l. si credi toꝛ. §. fi. ff. de distrac. pig. ita no. dixit Bar. in. d. §. ea. l. qꝫ Jmo. ibi intellexit verũ qñ reseruatio esset spãlis nõ gñalis obligatio bonoꝝ, sed qꝫ noiatim reseruauerit sibi ius in illa re qñ qtingeret alienari, puta qꝫ in casu alienatiõis dicta res intelligaꝛ reseruata ad ius ꝛ dñiũ dicti alienãtis ꝓhibẽtis, ꝛ nõ intelligaꝛ qcessa, qꝫ dicit fuisse de mẽte Bar. in. l. q absenti. §. si qs. ff. de acqr. pos. ꝛ ita loquiꝛ tex. in. d. l. si creditoꝛ. §. fi. q cũ sit exoꝛbitãs non dꝫ extẽdi ad aliũ casum ꝓm Jmo. d. Ant. in. c. verũ. de qdi. appo. vbi late tractat istud argumentũ. dicit hoc verũ qñ incõtinẽti apponiꝛ pactũ de nõ alienãdo cũ dicta reseruatiõe, alias si ex interuallo apponaꝛ dixit nõ valere. alleg. C. de don. q̃ sub mõ. l. perfecta. ꝛ dictã cautelã de reseruatione iuris in re approbat ẽt Ang. in. d. l. filiussa. §. dini. p. d. l. creditoꝛ. §. fi. put est ibi in lectura Pisana. quẽ tex. soleniter idẽ Ang. cõmemoꝛauit in. l. q rome. §. coheredes. ff. de ver. ob. dicẽs nõ esse alibi. idẽ ẽt bart. in. d. §. dini. ꝛ i. d. l. si ea lege. qꝫ nõ impediꝛ dñij trãslatio, sꝫ agiꝛ ad interesse nisi in casu facte reseruationis. ꝑ. d. §. fi. ꝛ. l. fi. C. de
36 iure emphy. † Et hinc est qꝫ lꝫ emptoꝛ nõ teneaꝛ stare colono sꝫ possit ipsuꝫ expellere. vt. l. emptoꝛẽ. C. locati. tñ hoc fallit qñ de locatione esset qfectũ instrm, in quo essent obligata bona locantis colono, vel esset locatio ad nõ modicũ tps vel aliter esset cõstitutũ ꝛ reseruatũ aliqó ius in re ipsi colono, qꝛ tũc expelli non poterit vt notabiliꝛ determinat bart. in. d. l. emptoꝛẽ. ꝛ bal. in. l. diuoꝛtio. in pñn. ff. sol. mat. ꝛ in. l. si merces. §. j. ff. loca. ꝛ idem ẽt firmauit in qsi. suo qꝫ incipit, in Xpi noie papa siue eccl'ia Romana, pactũ. n. de nõ alienãdo appositũ in traditione rei sue de nõ alienãdo dictã rẽ vꝫ ꝛ est seruãdũ. vt. l. vltima. C. de pact. inter empto. ꝛ vẽdi. ꝛ declarat gl. in. l. pe. ff. de pactis sed in traditione rei sue de alia re nõ alienãda nõ vꝫ vt dicit gl. in. l. in traditionibus. ff. de pac. ita dicit bar. in. d. l. pe. ꝛ subdit dictũ pactuꝫ nõ valere quo ad impediẽdũ dñiũ, sꝫ alienata re agiꝛ ad interesse. d. l. si ea lege. ꝛ. d. §. ea lege. qꝫ ꝛteresse erit iuxta valoꝛẽ rei, sꝫ bñ ipediꝛ qñ reseruatũ esset aliqó ius in re. ꝑ. d. l. creditoꝛ. §. fi.
37 ꝓm Bar. in. d. l. pe. ff. de pac. ꝛ ꝑ eũ ẽt in. d. §. dini. † Scdo fallit in libertate q̃ ẽ irreuocabilis, cũ sit spẽs alienatiõis ꝫ expressam ꝓhibitionẽ dñi alienãtis dicta libertas seruo ꝓstari nõ poterit, ꝛ idẽ i alia re irreuocabili. vt no. i. l. fi. C. de re. alie. nõ ali. ꝛ tꝫ Bar. in. d. §. dini. ꝛ Jnn. in. c. ray. in gl. teneret de test. allegat. C. si manci. ita feu. alie. ne ma. in. l. ea qdẽ. insti. q man. non pos. §. semel. ꝛ. l. si qs hac. l. ff. de mann. Tertio fallit qñ fuit apositũ pactũ qꝫ si res alienaꝛ reuertaꝛ ad alienantẽ ꝓmũ qcedentẽ, ꝛ ille ꝓmittat ꝛ qstituat se illius noie ꝑcario possidere. l. cũ fidei. §. fi. ff. de fideicõ. lib., put ponit bar. in. d. §. dini. de quo ẽt ꝑ Cy. in. d. §. dini. i. d. l. fi. C. de re. alie. Vex Alb. de ros. i. l. peto. §. fre. ff. de le. ij. referẽs Ray. de forti. dicit qꝫ cautela ad impediẽdũ dñij trãslationẽ est qꝫ fiat donatio vel vẽditio sub qdõne ne alieneꝛ, ꝛ si ꝫfiat ex nunc ꝓut ex tũc res sit inẽpta ꝛ ad me reuertaꝛ, vel dono eã tali. Sed an hoc pactuꝫ valeat ꝫ eccl'iam in re alienata in ea cũ pacto qꝫ si alieneꝛ reuertaꝛ ad qcedentẽ. Bal. in. d. l. si ea lege. C. de qdi. ob cau. in fi. remittit se ad gl. ꝛ Jo. and. in. c. verũ. de qdi. appo. Tu aũt adde qꝫ Bar. in. l. iij.
38 in sua repeti. C. de pig. in. v. col. in ver. qd de reb. eccl. tꝫ qꝫ † pactũ de ingrediẽdo reꝫ ꝓpꝛia auctoꝛe factũ vel appositũ in alienatione rei afficit ẽt eccl'iã ꝛ ꝫ eũ posset execrari. ꝑ. c. cũ dilecti de dolo ꝛ qtu. ꝛ ita refert tenere Jo. an. si ꝓcessit qventio valida, ꝛ res nõ fuerit qsecrata vel aliter dedicata. ꝑ. c. semel deo. ó reg. in. vj. ꝛ idẽ voluit in. d. l. si qs curialis. C. de epi. ꝛ cle. lꝫ dicaꝛ Jnn. voluisse ꝛriũ in. c. verũ. de foro qpe. vbi dixit qꝫ post q̃ꝫ est acqsitũ dñiũ eccl'ie est effectũ sanctũ sanctoꝝ. ꝛ nulli lꝫ ꝓpꝛia auctoꝛe ingredi sine qpetẽtis iudicis licẽtia, ꝛ alias cõmitteret sacrilegiũ. xij. q. iij. nulli lꝫ. sꝫ ꝓcedẽs opi. vꝫ de iure probabilioꝛ. maxime per tex. in. d. c. verũ. de qdi. appo. ibi, dñ dicit nisi sub ea qdõne fuerit collatũ vt ea cessante debeat renocari. Insuper bal. in. d. l. si ea lege. dicit qꝫ põt vti hac cautela vt nõ trãsferaꝛ dñiũ. s. vendo eo pacto qꝫ si ad actũ alienãdi ꝓcesseris res sit inempta. vt. ff. de do. l. j. in magna gl. qꝫ dicit mẽti tenendũ, sꝫ si ℣ ba qferaꝛ pactũ vꝫ si alienaueris ꝛ res reuertaꝛ a meipso facto quo ad ꝓꝓrietatẽ ꝛ possessionẽ, tũc ꝑ istud pactũ nec res reuertiꝛ nec alienatio impediꝛ. vt. l. stichus seruus. ff. de ma. test. qꝛ qdõ collata post ius collatũ. iij. arg. ff. de pac. l. fi. Sꝫ si ℣ ba qferaꝛ ad actũ fictũ vel ad futurũ. vt si alienabis vel si tẽtaue
39 ris alienare † q est actus fictus tũc est bona cautela ad impediẽdum dñiũ. ꝑ. l. cũ pr̃. §. libertis. ff. de le. ij. ꝛ. l. pr̃. §. xv. ff. de leg. ij. ꝛ idẽ ẽt voluit Ang. in. d. §. dini. fꝫ doc. ibi ꝛ Bar. in. d. l. q absenti. §. si qs. de acq. pos. Alia cautela est fꝫ enndeꝫ Bal. in d. l. si ea lege qꝫ dicaꝛ dono vel vẽdo q̃diu res mãserit apud te qno ad ꝓꝓrietatẽ ꝛ possessionẽ q̃diu tu ꝛ tuus heres in aliũ nõ trãstuleris, ꝛ tũc reuertaꝛ ad me, ꝛ cũ veteri dñio coniungatur,

qꝛ

qꝛ dñiuꝫ ꝛ possessio pñt dari ꝛ transferre ad tps p ẽctũ ꝛ vltimã voluntatẽ. vt est casus no. in. l. fi. C. de pac. inter empto. ꝛ vẽdi. Quarto fallit qñ ꝓhibitio alienationis est facta in personã que de iure non posset alienare. vt in auc. de alie. ꝛ emp. §. sanctissimas. ꝑm. Bar. in. d. l. si ea lege. de condi. ob cau.

Postremo circa ꝓdicta notabis ifrascriptas ꝙclusiones in mã alienatiõis notabiles ꝛ dignas. ¶ †Pria est ꝙ ꝓhibitus alienare dꝫ ita ẽctũ celebꝛare ne ex eo sequaꝫ ꝓhibita alienatio. vt. l. codicillis. §. pe. ff. de leg. ij. ꝛi. c. i. i fi. de ꝓhi. fen. alie. p ꝯed. ꝛ no. gl. oꝛ. in. d. l. si ita qs. §. ea lege. ꝛ elegãter ponit bal. i. l. j. C. ỏ inoffi. do. i rub. C. q admit. ꝛ in auc. ꝓterea. C. vñ vir ꝛ vxoꝛ. vbi dixit ꝙ ꝓhibitus alienare nõ ꝓt p ẽctũ suũ iducere alienationẽ legalẽ, imo tenetꝫ curare ne id fiat. p gl. i. d. §. ea lege. ꝛ tetigit ẽt i. d. l. si ea lege. C. ỏ qdi. ob cau. ꝙ no. ꝛ tene mẽti. ¶ Scỏa ꝙclusio ꝙ i gñali obligatiõe oiuꝫ bonoꝝ fcã p ꝓhibitũ nõ venit res spãliter ꝓhibita alienari, nec ea qꝫ ñ fuisset spãliter obꝛaturus ne icideret i penã l. bonis vẽditis. ff. ỏ ꝓui. cred. ꝛ i. l. obꝛone gñali. cũ cõcoꝛ. ff. de pig. ita, no. dixit Ang. in suo cõmẽto. i ꝟbo, alienatio. ꝟ. itẽ qd sit talis ꝓhibitus. facit ẽt qꝛ separatio dnꝛa nõ ẽ admittẽda. l. q ꝙcubina. §. tutoꝛ. ꝛ i. §. ꝙcubine. ỏ leg. iij. ꝛ. l. polꝓionũ. C. cõmu.
41 vtri. iud. ¶ †Tertia ꝙclusio ꝙ nudũ ꝑceptũ testatoꝛis ỏ ñ alie nãdo sine cã nõ vꝫ. l. peto. §. ꝑdiũ. ff. ỏ leg. ij. l. lucius. i ꝑn. ꝛ in. l. pr̃ filiũ. §. iulius agrippa. de le. iij. ꝛ. l. filiuſſa. §. diui. ꝛ ibi pleni⁹ de mã p bar. ꝛ alios de le. j. nisi emanasset i vi ꝙdõnis nõ dispositiõis. ita singl'r dixit bal. ꝓꝫ By. i. l. iiij. §. fi. ff. ỏ qdi. insti. ꝛ vr fcã ꝓhibitio cũ cã vel alterius ꝙtẽplatione qñ est adiecta ꝑsona ad qꝫ deueniat si res fuerit alienata. l. pr̃. §. qndeciꝫ. ff. ỏ leg. iij. ꝑm By. bar. Ang. ꝛ alios i. d. §. diui. ¶ Quarta ꝙclusio qỏ lꝫ dñiũ transferaꝫ ab alienãte ꝫ ꝓhibitionẽ testatoꝛis nudã vel sine cã, vt. ꝫ. dcm̃ est, illỏ vꝝ qñ dñiũ ipo iure trãsferet̃ in legata riũ. ꝛ ita logt̃. d. §. diui. ꝛ. d. §. qndeciꝫ. secus qñ de manu hr̃dis est ꝑstãdũ legatũ, qꝛ tũc poterit hr̃s nolle dare nisi sibi caueaꝫ ỏ nõ alienãdo ꝑm volũtatẽ testãtis. ita est tex. no. i. l. titio cẽtũ in. ij. rñso. ff. de qdi. ꝛ demõ. put egregie voluit Ang. in. d. eius cõmẽto. in ꝟbo, alienatio. in ꝟ. itẽ illỏ ꝙ dixi. ¶ Quinta ꝙclusio
42 ꝙ †in alienatione ꝛ ãdministratione rei sue qcqd nõ reperit̃ exꝑsse ꝓhibitũ itelligit̃ ꝙcessuꝫ. ꝛ eꝫ in ꝙcessione ꝛ administratiõe rei aliene qcqd nõ repit̃ ꝑmissuꝫ itelligit̃ ꝓhibitũ. C. ỏ ꝑcu. l. maritus. ff. ỏ neg. gest. l. q alienã. §. liberto. ita sing. tradit bar. ꝑ rl'a. C. ỏ in. do. l. nulla. ¶ Sexta ꝙclusio ꝙ re semel effecta alienabili. i. semel legitime alienata sp poterit alienari, ꝛ durat alienabilis. vt est tex. i. l. pr̃. §. qndeciꝫ. ỏ leg. iij. ꝛ. l. j. ꝟ. qỏ si res. C. ỏ ipo. lu. descri. li. x. ꝛ dcm̃ fuit. §. in ꝑcedẽti. q. i. xij. art. de rebus ecclesie ꝙ ꝑcedit qñ ꝓhibitio fit in ꝑsonã, secus si in reꝫ, qꝛ illa sp durat ꝛ trãsit cũ ipa re. vt dixit. bar. i. l. peto. §. fr̃. de lega. ij. nec itelligit̃ alienare q alienationẽ veterẽ inuenit, ꝛ eam ꝙfirmat ẽt si in aliã ꝑsonã trãsferat. vt in. l. i. §. pmittit̃. ff. de aqua quoti. ꝛ esti. in gl. in auc. ℔ ins pꝛrectũ. in vlti. gl. C. ỏ sac. san. ec. ꝛ ꝑbat̃ i. c. j. in ꝑn. vbi ℔ no. Bal. p quos fi. inuesti. ꝛ bñ facit tex. i. c. ij. de feu. ¶ Septia ꝛ vltia ꝙclusio ꝙ iuris ptãs seu auctoꝛi tas ꝛ volũtas dñi siue ꝙsensus hec duo simul iũcta faciũt alienationẽ valere. l. cũ rñse. vbi tex. exꝑssus. C. ỏ dona. añ nup. quẽ ibi no. põderat bar. ꝛ allegat ẽt. l. si filie. l. ꝛ si añ. c. ti. ꝛ alibi ỏt tex. dñi ẽctus ꝛ volũtas ad veritatẽ sufficit. l. circa dominaꝫ. C. de pigno. Demũ ꝑ fin. huius articuli alienationis cõplemento subiungã no. ꝛ sing. q. qꝫ mouit bal. elegãter in repe. c. ceteruꝫ.
43 de iudi. †An valeat statutũ ꝙ nõ liceat rẽ soluẽtẽ collectã fisco alienari in ecclesiã in ꝓiudiciũ ipsius. ꝛ arguit ad ptes. ꝓio ꝙ sic dicit tex. i. c. j. §. donare. qua. oliꝫ feu. po. ali. ꝛ ꝙ ecclesia ꝙ habeat ꝓuilegiũ in bonis aqsitis nõ in acqrẽdis, ꝛ ꝙ non possit ẽ volũtatẽ dñi acqrere per By. ꝛ Bar. in. l. si ita quis. §. ea lege. de verb. obli. ꝛ ꝑ totã Italiã sunt statuta ꝙ nõ liceat vendere ecclesie, ꝛ seruaꝫ in Lombardia. Idẽ si istud põt fieri per pactum ergo p statutum fortius p. l. principis generalẽ que bꝫ eãdem vim. l. fi. C. de acqui. poss. ꝛ sic nõ põt ẽ dñi voluntatem acquiri. insti. de re. diui. §. si quis a nõ domino, fortius ẽ imperiuꝫ superiozis. ff. de legi. l. legis virtus. ꝛ vt in pos. lega. C. in. l. pen. ne. li. ba. l. j. de in. fis. l. certa forma. de pig. l. in quoꝝ. ꝛ. l. quẽadmodũ. C. de agri. ꝛ cẽsi. Nõ ob. c. vlti. de imu. eccle. li. vj. qꝛ logt̃ circa res acqsitas, qꝛ si vꝫ statutũ ꝙ bona efficiant̃ tributaria vt dicit bar. in. l. rescripto. §. fi. ff. de mune. ꝛ bono. igitur ꝛc. Alij ẽ ꝙ nõ possit statui, nec in acqsitis, nec in acquirendis. c. cũ esset. ꝛ in. c. relatũ. de testa. iõ non vꝫ statutũ ꝙ nõ possit relinq ecclesie ꝑ anima. c. si filius. de testa. Pro pria pte facit qꝛ
44 †ecclesia est auctrix ꝛ cultrix iustitie. vt i. c. si cliẽtulus. ỏ feu. ali. ꝛ iura fisci intelligunt̃ reipu. qꝫ ecclesia dꝫ augere, qꝛ publica vtilitas includit ecclias ꝛ cũ reipu. defendit̃, defendit̃ eccl'ia, nec pñt militares expẽse citra pecuniã agi. vt in auc. vt iud. sine quoquo suffra. §. opꝫ nos. ecclesia ꝛ fiscus parificant̃. l. vlti. C. de sac. san. eccl. Et sicut fiscus in re eccl'ie nõ põt aliqỏ ius hr̃e, ita ꝛ eccl'ia in bonis fisci, ita inqt Bal. in. d. c. ceterũ nõ aliter determinãs, sed in hanc vltimã ptẽ inclinare vr̃. Tu añt adde ꝙ Bar. in. l. j. C. ne li. hab. li. xi. dixit ꝙ ꝟ statutũ ꝙ nõ lꝫ alienare i nõ subditũ ex quo si fiat alienatio in clericũ nõ valebit. Nõ ob. ꝙ statutũ nõ possit disponere in clericũ, qꝛ nõ disponit sed in subditos suos ꝙ nõ possit vẽdere, ꝛ hoc põt p. d. l. ꝓꝫ Bal. ibi, ꝫ ꝙ dictũ statutũ nõ valeat tm̃ in ꝓiudiciũ ecclesiastice libertatis, tꝫ Ang. in. l. nemo. ff. de pac. p. d. c. vlti. de imu. eccl. ꝛ no. ꝑ Jo. an. in. c. nouerit. de sent. excõ. in nouel. ꝛ idẽ voluit in. d. §. diui. idẽ ẽt voluit Bart. in. l. fi. C. de exac. tribu. lib. x. in. q. ꝛ Bal. in. l. iubemus nullã. C. de sac. san. eccl. que addas ad ea q̃ dicta sunt. ſ. in. iij. q. ꝓnci. in. xxj. arti. in ver. sed tale statutum.

❧ SVMMARIVM ❧

1 Contractus que sint substantialia.
2 Pretium quas circunstantias ꝛ qualitates habere debeat.
Pecunie solutio qualis esse debeat.
Pecunie faciende expensa de publico soluenda.
3 Pecunia vera tria requirit.
Pecuniam cudere est iuris publici, ꝛ de regalibus. 6.
Aurei quot facere debeant libram.
4 Pecunia falsa quot modis dicitur. 5.
5 Pecunie cudende potentiam consuetudo tribuit.
6 Numus non habens suum pondus reprobatur.
7 Pecuniam falsam cudens qua pena puniatur.
Numos radens quomodo puniatur.
8 Alchimia an sit ars permissa.
Alchimiste speciem vnam metali in pretiosiorem mutant.
9 Aurifices ligam minuentes qua plectantur pena.
Monetam falsam expẽdens, an ꝛ qñ vt falsarius puniendus.
10 Monetã fundere ꝛ massaꝫ ꝙflare nũqd liceat priuato. nu. 12.
Pecunia ad quid destinata.
11 Usui destinata publico non sunt in nostro commercio.
Mensure ꝛ pondera debent esse iusta. 13. 16.
13 Mensuram falsam tenens qualiter puniatur.
14 Pretium constitutum in dubio in qua moneta intelligatur.
Statutum de moneta loquens de qua intelligendum.
15 Contractus pecunie mentionez habens de quo intelligendus.
Monete valoꝛ quam relationem habeat.
16 Pretij appellatione quid veniat. 19.
17 Expensarum appellatione non venit pretium rei.
Pretium intelligitur deductis expensis ꝛ labore.
18 Statutũ de gabellis soluẽdis ex ptio rei vẽdite qũo itelligẽdũ.
20 Pecunia facit omnia.
Pecunie appellatione quid veniat.
21 Pretium dꝫ esse valoꝛi congruum. 24.
Venditio in vnno nummo an dici possit.
22 Obligatio potestatiua contractum nunquid reddat nullum.
Gabella de donatione quando possit exigi.
Venditio per pretiũ ꝛ mercedis quãtitatẽ discernit̃ a locatiõe.
23 Pretij distinctio diuersas operatur venditiones.
24 Pretij quantitas quid operetur. 32.
25 Conditio potestatiua retro non trahitur.
26 Azo dicitur fons legum ꝛ vas electionis.
Illustrium virorum exempla sequenda.
27 Venditio quanti reperisset valet.
28 Pretium in venditione incertum per iudicem declaratur.
Testatoꝛ rei sue pretium addens, an quicqꝫ promoueat.
29 Pretij incertitudo contractum quando nõ vitiet.
Adiectio quanti pluris nunquid pretium constituat incertum.
30 Pretia ꝛ rerum valoꝛes quomodo varientur.
Victus appellatione que veniant.
31 Vendere vilius a iure non prohibetur sed carius.
32 Pretij paruitas nonnunqꝫ donationem presumit.
33 Pretium non transfert dñium in emptoꝛem sine solutione.
34 Solutio quas circunstantias habere debeat. 43.
35 Legis verba non debent cauillari.
36 Vendita res semper vendicari quando possit.
37 Fides de pretio quando videatur habita. 40.
38 Azo respiciens plura determinabilia dꝫ ea piter determinare.

39 Probatio ex pluribus que sumenda.
41 Actus agentium vltra intentionem non extenduntur.
Intellectus. l. qui ea lege. C. de pac. inter emp.
42 Dominij translatio per verba obliqua, an inducatur.
Attendendum quid veniat in contractibus.
43 Pactum legis commissorie per que verba constituatur.
Venditio nunquid resoluatur per conditionem non seruatam.
44 Solutio particularis an admittenda.
Pignus in re sua non cadit.
45 Emptor quando teneatur ad vsuras.
Vsure propter retardatam solutionem an licite, ꝛ quando.
Intellectus. l. in l. ff. de actio. emp.
46 Venditionis verbum quid importet.
Consensus in emptione qualiter adhibeatur.
47 Consentire quid sit ꝛ quomodo diffiniatur consensus.
Cõsensus ex iteruallo adhibitus ꝛ̃ctus bone fidei nunqd vitiet.
48 Absentes qualiter contrahant.
49 Presentia in quibus requisita.
50 Consensus prestiti interuallus contractum quando non vitiet.
51 Verbum volo in contractibus quid operetur ꝛ importet. 52.
Verbum preteriti imperfecti rem imperfectam significat.
53 Venditio quibus verbis fieri debeat, ꝛ que verba non faciant venditionem. ſ. 51. 55.
54 Intellectus. l. contractus. C. de fide instru.
Contractus in scriptis quando dicatur fieri. 76.
55 Intellectus. l. in bonefidei. §. si tamen. ff. de eo quod certo lo.
56 Vendere promittẽs ꝛ arras accipiens penitere an possit, ꝛ qd si soluens peniteat.
57 Errores nouẽ sunt q circa ꝛ̃ct⁹ ꝙcurrũt, ꝛ qd error op̃et. 58. 59.
58 Venditionis substantia in quo consistat.
59 Error in confinibus contractum non vitiat.
60 Contractus perfectio est quadruplex. 63.
61 Respondere numero vel mẽsura ꝙsistẽtes dupliciter vẽdunt.
Venditio ad mensuram facta quando dicatur perfecta.
62 Cõtract⁹ qñ dicat impfect⁹, et si ꝙstet de notarij abbreuiatura.
63 Contractus vt dicatur perfectus quid requirat. 75.
64 Libellus de venditione qũo potest formari.
65 Dissensus distrahit emptionem ꝛ venditionem.
66 Venditio metu facta est nulla.
Desinere rẽ nõ ee integrã i ꝛ̃ctib⁹ q ꝙsensu pficiunt q̃ faciãt. 74.
67 Arrarum datio an faciat desinere rem esse integram.
Arra in dubio qua mente videatur esse data.
68 Arre qua actione petantur.
69 Arrarum prouisione non videtur recessum a legis prouisione.
70 Intellectus. l. si pro fure. §. furti. ff. de condi. fur.
71 Emptio vt dicatur que veniant probanda.
72 Contractus accidentalia possunt remitti in alterius arbitrium non autem substantialia.
Substantialia contractus que sint.
73 Tempus ꝛ locus que predicamenta sint.
74 Arbitrator deportato venditore nunquid arbitrari valeat.
75 Eligendi facultas ex deportatione non perditur.
77 Contractus in scriptis augmentũ aut diminutionez nõ recipit.
Contractus quando dicatur esse absolutus.
78 Emptio ꝛ venditio quam solẽnitatem ꝛ formam requirant.
Vendẽs vẽditionis instrm scom q̃ ꝙsuetudinem agat facere.
79 Venditor emptori ad quid teneatur.
Verba q̃ sint in ꝛ̃ctu venditionis posita q̃ nihil opant. 81.
80 Verbuz dedit in venditiõe qd ipotet, ꝛ qd de verbo tradidit.
81 Cautela ad probandam possessionem fuisse traditam.
82 Cta vẽdidit, cessit ꝛ ꝙcessit i vẽditiõe apposita cuius effect⁹ sit.
Res immobilis vendita qũo specificanda.
83 Subbastatione que venditiones ẽgeant.
Minor ecclesie comparatur.
84 Subbastatio quid sit ꝛ vnde dicta ꝛ in quibus reqsita, ꝛ cuius efficacie. 86. 87.
85 Pauperum bona bonis minorum equiparata.
Subbastationis solennitas, an videatur sublata ex auctoritate testatoris de vendendo.
86 Bona quorum sint prohibita vendi.
87 Venditio facta per fiscum de rebus pp cessationem solutionis onerum que requirat.
88 Statuta de vendẽdis rebus captis pro executione rei indicate qualiter intelligenda.
89 Subbastatio pretium iustum discernit.
90 Subbastata res quibus concedenda.
Minor in licitationibus restituitur.
91 Subbastatio an requirat presentiam ementis.
92 Subbastationis fiende forma.
93 Licitationes qũo fiant, ꝛ qualiter in eis veniat liberatio. 94.
Licitator idoneus quis dicendus.
94 Subbastationis verba clare intelligenda.
Intellectus. §. si quis ante. l. si seruus plurium. ff. de leg. j.
95 Minorum alienatio b3. xv. requisita.
96 Alienatio bonorum minorum sine decreto qñ nulla. 98.
97 Alienatio pro dote an requirat decretum in bonis minorum.
99 Testantis voluntas in alienando seruanda.
100 Decretum quis iudex debeat apponere in bonis minorum, ꝛ ecclesie in diuersis locis.
Consensus cuius requisitus in alienatione rei ecclesie.
101 Cautela circa alienationem rerum minorum.
102 Decretum iudicis dolí suspitionez tollit ꝛ metũ excludit. 103.
103 Decreti interpositio sub conditione, an valeat.
104 Decretũ iudicis cãs exprimere qũo dẽat ꝛ q̃le dẽat esse. 115.
105 Imperitia multa in iudicijs hodie depranat.
106 Clausula decreti iudicis q̃tum de iure possit quid importet.
107 Cautela pro ementibus ab ecclesia vel pupillis.
108 Alienatio rerum ecclesiastica⁹ que requirat. 109. 112. 115.
109 Statuta legalia nunquid iigent ecclesiam.
110 Tractatus in alienatione rei ecclesiastice quid sit, ꝛ qualiter fieri debeat. 113.
111 Ignorantia iuris an semper excuset a consumptione fructuum.
Intellectus. l. fi. C. pro emp.
113 Alienatio de rebus ecclesie illa vacante nunquid valeat.
114 Confessio per modum voluntarie iurisditionis emanans nõ dz ecclesie preiudicare.
Abbatissa consensum monialium requirere dz in alienatione.
Abbas vendens rem ecclesie inferioribus sibi subditis an possit illam reuocare.
115 Intellectus. c. auditis de electione.
116 Solẽnitas i alienatiõe rei eccl'ie omissa qñ ꝛ̃ctũ nõ vitiet. 117.

¶ Quinta qõ principalis in qua abunde de mã monetarum.

Sequitur quinta qõ principalis qualiter ꝛ̃ batur vẽditio, ꝛ de mõ ꝛ forma
8 ꝛ̃bende emptionis. Pro cuius declaratione, qz in superioribus de psonis ꝛ rebus dictũ est, restat nũc videre de ptio ꝛ ꝙsensu. Deinde de forma ꝛ solẽnitate
1 ꝛ̃ctus vẽditionis, † q̃ tria. s. res pretiũ ꝛ ꝙsensus de ꝥba seu ꝥbalia ipsius ꝛ̃ctus sunt vt notabiliter ꝛ ibi plene declarat bal. in l. vendẽtis alias in emẽtis. C. eo. ꝛ in l. pacta. j. eo. ꝛ ponit et bart. in l. singularia. ff. si cer. pet. De pretio p3. insti. eo. in prin. ꝛ in §. ptiũ in l. j. in fi. ꝛ in l. in vẽditionibus. j. eo. de ꝙsensu. in d. l. i vẽditionibus. in l. ij. eo. insti. eo. in prin. ꝛ in l. ꝙsensu. ff. de actio. ꝛ obli. de rebus in l. si ꝙsensu. ꝛ in l. q duos. j. eo. ꝛ dictũ fuit. §. in prin. in diffinitiõe in. j. q. Et pro feciliori expeditione dividetur hec qõ in tres ptes principales. In prima tradet de ptio. In secunda de ꝙsensu. In tertia de forma ꝛ solẽnitate. In prima igit pte ꝙtinebit. Primo pretij ꝙsistẽtia ꝛ qualitas. Secõ ptij quantitas ꝛ nã. Tertio ptij ꝙgruitas ꝛ moderatio. Quarto ptij certitudo specificatio. Quinto ptij iustificatio ꝛ taxatio. Sexto ꝛ vltimo ptij solutio ꝛ numeratio. ¶ Circa primũ de ptij ꝙsistentia ꝛ qualitate est sciẽdũ qp † ptium dz hr̃e istas circũstantias ꝛ qualitates. ꝛ primo dz ꝙsistere in pecunia numerata. i. in q̃tita
2 te, vt est gl. no. in l. nãlis. §. ꝛ cũ do. ff. de p̃scri. ꝛ in l. j. ꝛ ibi bal. no. in l. ij. §. i. in. ij. gl. j. eo. q̃ gl. in d. §. ꝛ cũ do. summe ad hoc ꝓpositũ põderauit Bart. in l. quoties. C. de iure do. lz loquat in locatiõe ꝛ hoc regl'r. lz qñq; possit cõsistere in spẽ ꝛ aliqua alia re loco pecunie de ꝙsensu ptiñ, vt ẽ tex. in l. ptij. C. de rescin. vẽ. ꝛ no. in l. ij. in. iij. gl. j. eo. Sed q̃rit qualis debeat esse pecunie solutio, dz esse iusta ꝛ legalis. nã dz in se ꝙtinere duplicẽ iustitiaz. s. materiei ꝛ ponderis. Primo. n. dz ꝙsistere in mã electa ꝛ ꝓba, vt no. ꝛ ibi est tex. in l. j. in §. j. j. eo. ibi electa materia. ꝛ in l. j. C. de vete. numis. põde. lib. xi. ibi ꝓbe spẽi. Secõ in põdere iusto. nã dz esse iusti põderis vt tm̃ valeat argẽteus nũmus vel aureus, q̃tũ tm̃dẽ argẽti vel auri in massa sine forme impressione vel charactere, ꝛ ne tantã afferat vtilitatẽ in forma q̃tuz in materia, qz expensa forme dz fieri de publico, vt nihil detrahat valori mãe si esset in massa, vt est tex. gl. ꝛ ibi declarat Bart. in d. l. j. C. de vete. numis. po. in verbo debiti põderis ꝛ in l. j. eod. in gl. in verbo estimatio. ꝛ solẽniter declarat Bar. in l. j. ff. de au-

argẽ.lega.⁊ in.l.j.in.pr in .ff.si cer.pe.⁊ bñ facit tex.in.c.q̃to
3 ó iureiur.⁊ ibi gl.declarat qp † tria regrunt̃,mã,põdus,⁊ for-
ma lz qp expẽsa fiat de publico de q̃suetudine nõ ieruet̃ fz bar.
Tertio qr dz hr̃e publicã formã i charactere publica aũcte im-
pssaz,als dicerẽt pecunia adulterina.i.falsa,vt in.d.l.j.in ℞bo
publica.j.eo.Ex quo infert̃ qp cudere pecuniã est iuris publici
nõ priuati,vt est tex.no.i.c.j.i ℞bo monete q̃ sint regalia in vsi.
feu.⁊ egregie declarat bar.in rubr.C.eo.ti.in pn.⁊ tetigit ẽt in
l.j.§.eo.⁊ bñ pbat tex.in.l.ij.C.ó fal.mo.Et põdus iustum erat
oli qp septuagintaduo aurei facerẽt libr̃ã auri vt i.l.quoties.C.
ó suscep.⁊ archa.li.x.⁊ ponit glo.in rub.C.de vete.nũmis.po.
Sz bar.vtobiq̃ dicit qp hodie ⁊ maxie ℌlorẽtie ꝑuat̃ qp nona-
4 ginta sex faciũt libr̃ã,qr octo florẽni q̃stituũt vnciã.†Et dr̃ mo-
neta adulterina idest falsa duobus modis, vr̃ qr sit ere q̃tamina
ta.qr tota dz eẽ de auro si ẽ aurea,vel tota de argẽto si ẽ argen-
tea.⁊ sic imixtio alterius eris vel mãe reddit illã falsaz totali-
ter,vel qr tota est in ꝑba ⁊ mã falsa qr est fucata.i.tincta colore
auri vel argẽti.⁊ de ℞ est casus i.l.qcũq̃ in nũmos.ff.ó falsis.⁊
no.i.l.ij.ó fal.mo.Itẽ dicit falsa mo.qñ ẽ de bona mã sz non bz
publicã formã.i.publicũ characterẽ,vel qr q cudit nó bz aũctẽ
cudẽdi a supiore,q̃ ẽt si bẽret publicã formã ⁊ isti oẽs puniunt̃
pariter de falsa moneta vt pbat̃ i.l.j.C.ó fal.mo.d.l.q falsum.
ff.ó falsis.⁊.d.c.q̃to de iureiurã.Uñ si societas cãpsorũz vel
mercatorũ absq̃ aũcte vel lnia pncipis cuderet monetã ó bona
moneta,⁊ ipzimeret in eadẽ formã ppriã nõ supiozis puniretur
tãq̃ falsarij monetarũ.Sz gl.in.d.l.vr̃ tenere ꝯriũ q̃ reprehẽ
dit Pe.ibi dicẽs qp comi.⁊ barones nõ debẽt ẽt sub eorũ pro-
pria forma ⁊ ipressiõe cudẽr̃ monetã,⁊ si cudũt male faciũt nisi
5 longissima q̃suetudine excusarent̃.† qr p eã tribuit potẽtia cu-
dẽti ex quo q̃suetudo tribuit iurisdictionẽ, vt i.l.i.C.de manci.
lib.Idẽ videmus qp obseruãt ciuitates ⁊ ẽt magni dñi de q̃sue-
tudine.Societates aũt de q̃bus supra nõ obseruãt.⁊ iõ sibi pre
caueãt.ita egregie dixit Ang.ad literaz.in.d.l.j.C.de fal.mo.
Tu aũt dicas qp gl.i.l.ij.e.ti.dicit qõ q̃suetudie tolleraẽ,
qr pluribus ciuitatibus est q̃cessuz cudere.⁊ idẽ glos.
bar.i.d.rub.C.ó vete.nũmis.po.⁊ in.l.j.⁊.l.fi.e.ti.dicit bar.qp
ciuitates nõ pñt cudere nisi de lnia principis.Uerũ bal.multũ
elegãter more suo in q̃silio suo qp icipit.casus talis est dñi de la
scala ⁊c.dicit monetã dici falsaz tribus modis.Prio qñ vitiaẽ
mã qr auro miscẽt̃ auricalchuz ⁊ hmõi,vt in.l.j.j.eo.Itẽ dr̃ fal-
sa ex cã formali,qr in mã regrunt̃ forma.s.pncipis imago, vt.l.
j.C.ó vete.nũmis.po.li.xj.⁊ no.i rub.eiusdẽ tit ⁊ i euãgelio,cu
ius est ℞ imago ⁊.s.scriptio,dicũt ei Cesaris.itez dr̃ falsa ex cã
efficiẽte,vt qr ñ habẽs aũctẽ cudẽdi monetã ipaz cudi faciat si-
ne aũcte Cesarea vel regali,qr fabricẽtis punit̃,vt i.l.fi.C.ó fal.
6 mo.†qr cudere monetã est ó regalibus,vt i.d.c.j.i ℞.moneta.
x.col.⁊ i lõgobarda in tit.ó crimie violate pacis i.§.summini-
strales.ita bal.dixit singr illã dici falsaz monetaz q̃ fit ab eo q
ñ bz aũctẽ cudẽdi.⁊ bal.i.l.ij.C.ó fal.mo.dixit no.qp ĩ moneta
duo regrunt̃.s.℞itas ⁊ aũctas.Ueritas q̃sistit in q̃litate mãe,⁊
ipressione ℞e forme,⁊ i iustitia põderis, vt i.c.q̃to ó iureiurã.
⁊ i.d.l.i.j.eo.aũctas ãt q̃sistit in babẽdo mer iperiũ vt pz i.l.ij.
eo.tit Et ex pdictis dixit Ang.no.i.l.lecta.post gl.ff.si cer.pe.
qp i istris frustra adijcũt ℞ ℞ba tot florenos boni auri ⁊ iusti põ
deris ⁊c.qr sic itelligunt̃ absq̃ eo qp alꝫ exprimaẽt.qñ nõ iusti
deris vel ñ boni auri sunt reprobati, ⁊ expendi nõ pñt,vt est
põderis ⁊c.i.c.elegãter.§.q reprobos.ff.ó pig.ac.qp ẽt sẽsit bar.i.d.l.j.
7 .C.ó ve.nu.po.†cuius falsc monete pncipis fabricatoris est pe
na ignis,vt.d.l.ij.C.ó fal.mo.ibi flãmarũ exustiõib⁹ mãcipẽtur
alꝫ.i.alterius ciuitatis vel iferiozis a pncipe est pena capitis,
vt i.d.l.j.ó fal.mo.⁊ optie declarat gl.i.d.c.q̃to.⁊ Cy.i.l.ij.
.C.ó falsis.Itẽ est crimẽ maie.vt ibi i.d.l.ij.qp itelligit ibi bal.
nedũ in pncipe sz q̃libet ciuitate ⁊ subdito ei⁹ qp cudẽs cõmittit
crimẽ lese maiesta.ad qp allegat Pau.de elea.in cle.pastora
lis.de re in.Sz reddẽs nũmos,vel tingẽs dãnaẽ ad bestias,si li
ber est,⁊ seruus vltio supplicio.vt dicit tex.i.d.l.qcũq̃.⁊ ócla
rat gl.i.d.c.q̃to.Sz hic q̃rit̃ incidenter an alchumista vel fa-
8 ciens alchimiã puniaẽt de falso dicas qp† nõ qr est ars perspica
ci ingenio inuenta vbi expendit̃ tantũ pro tanto,⁊ tale p tali si-
ne aliqua falsificatione forme vel materie ꝑm Andre.de iser.⁊
Old.in.consi.suis vt refert bal.in.d.c.i.q̃ sint regalia.Idem
ẽt tenet Jo.an.in addi.Specu.in ti.de cri.fal.in rub.hoc insu
per firmauit Abb.siculus in.c.ij.de foztil.vbi alleg.Old.in cõ
si.lxix.qp lz nõ posset vna spẽs in aliã cõmutari nisi a deo. xxvj.
q.v.c.epi.tñ hic vna nõ trãsmutaẽt i aliã cũ oia metalla pcedãt
ex eodẽ fonte ⁊ origine.s.ex sulfure ⁊ argẽto viuo.sz vbi est me-
lioz influẽtia astroꝝ,ibi pducit̃ metallũ pciosius.vñ p influẽtiã
astroꝝ ⁊ cũ herbis ⁊ lapidibus pciosis qbus insunt multe ℞tu-
tes põt vna spẽs metalli in aliã trãsmutari magis pciosaz ꝑ eũ.
Sed aduerte qr.s.Tho.ij.ij.q.lxxvij.dicit hoc verũ qñ sci
ret̃ ars vera,⁊ fieret verũ aurũ,qr nihil ꝓhibet vti ar
te nãli.alias dicit hoc nõ esse tutũ si daret̃ auruz alchumichũ p
vero cũ multe prorietates insint in vero,q̃ nõ sunt in alchumi-
9 cho,vt letificãdi coz,⁊ ad multas infirmitates.†Sed aurifices
q faciũt aurũ de minozi liga q̃ sit statutũ in ciuitate tenent̃ pe-
na falsi qr vitiãt thesaurũ pena legis coz.afficiunt̃, vt in.l.l.coz
nelia la.j.ff.de fal.Item q̃flantes aurũ ex metallo illicito in qua
druplũ tenent̃,vt.l.sacrilegij.§.fi.ff.ad.l.iul.pecu.An tñ expẽ-
dens falsam monetã puniaẽt vt falsarius.do.Imco.Abb.in.c.
ad falsarioꝝ dixit qp nõ sed Cy.in.l.maiorẽ.C.de fal.dicit hoc
verũ qp expendens excusaẽ qñ dicit illã habuisse ab alio, ⁊ illaz
exhibet.Tu aũt aduertas qp vtens sciẽter falsa moneta puniaẽ
falsi.mitius tñ q̃ fabricans arg.text.in.l.falsis in.§.ordine.ff.de
falsis.sed Bart.in.l.saccularij.ff.de vari.crimi.dicit qp expen-
dens falsam monetã nõ punit̃ de falso,sed extra ordinẽ exceptis
casibus notatis in.l.lege corne.ff.de falsis.iterũ idẽ Bar.in.d.
.l.lege corne.dicit qp expendens nummos falsos.i. nummatos
plumbeos stagneos vel eneos tenet̃ pena falsi vt ibi. alias non
punit̃ pena falsi sed extra ordinẽ,⁊ per hoc dicit plures euasisse
10 a pena falsi.Hinc sumpta occasione q̃rit̃ †an liceat fundere mo
netam ⁊ massam q̃flare seu virgas argẽti vel auri conficere. vr̃
dom qp sic,qr rei sue quilibet est moderator.C.mãda.l.in re mã-
data.Sco qr nihil refert qp qs pecuniã suã incapaci det an in
mari ꝓiciat,vt i.l.me.ff.de q̃di.⁊ demõ.Tertio qr vr̃ licere de
re sua disponere ꝓut libet, nisi lege vel iure ꝓhibeaẽ, vt in.l.li-
bertas.ff.de statu homi.sed hoc nõ repit̃ ꝓhibitũ, ergo permis-
suz intelligit̃ vt in.l.nec nõ.§.sed qp eis cũ q̃cor.ff.ex q. cau.ma.
in ꝯrium qr non lz de re sua abuti, ⁊ interest reipublice ne quis
re sua male vtaẽ.insti.de his q sunt sui vel alie.iur.§.fi. sed q de
struit vr̃ male vti.i.ad vsuz nõ destinatũ.Quarto qr pecunia est
11 destinata publico vsui hoim vt necessarijs cõmutationibus sibi
ꝓspicere possint,vt i.l.j.§.j.j.eo.†sed illa q̃ sunt vsus publici nõ
vñr in nro cõmercio esse,vt in.l.litora.⁊ in.l.sed ⁊ celsus.j.eo.⁊
põt dici ꝓprietas priuatoꝝ,vsus tñ publicus vt in ripis,vt in.l.
riparũ.ff.de rerũ diui.Quinto qr ille põt destruere q põt ⁊ q̃de-
re.l.eius est.ff.de reg.iu.sz priuatus nõ põt q̃dere ergo ⁊c. Sex
to aũcte euãgelica dũ dicit dñs ostendite nũmisinata ⁊c. ⁊ dixit
eis,cuius ẽ hec imago ⁊ subscriptio ista,⁊ dixit eis, ergo q̃ sunt
Cesaris cesari,q̃ sunt dei deo, vt hr̃.xxiij.q.ij.c.fi. cũ seq.⁊ in
c.ex pte.de cleri.Et sic rẽ tãq̃ ad Cesarẽ ⁊ ad pncipẽ ptinẽtẽ
ꝑuatus destruere nõ põt,vt ẽt domos ⁊ edificia ne vrbs ruinis
deformet̃.l.senatus cũ q̃cor.j.eo.solutio. hec vltima ps est vera
qp ꝓbat̃ p tex.q̃ncta gl.⁊ ibi Bar.in.l.j.C.de auri publici ꝓse-
12 cutoribus li.x.†vbi nõ lz monetã i massaz redigere sine licẽtia.
⁊ hãc ẽt ptem tenẽt theologi in foro q̃scie.Ex qua.l.vnica bar.
no.infert qp oẽ lucrũ qp faciũt officiales ex publica pecunia,vel
florenos redigẽdo in monetã,vel monetã in florenos id totũ te-
nent̃ fisco restituere,⁊ in foro q̃scie obligant̃, ⁊ ab eis in q̃tentio
so exigi põt qp est summe notãdũ. Et sic moneta qua ptiũ soluit̃
dz esse iusta ⁊ legalis vt.s.dictũ est. Ita ⁊ mẽsura qua res metiũ
tur ⁊ põdera seu statera qbus appendunt̃ debẽt esse legales, ⁊
iuste,vt est tex.expssus in.c.ij.de emp.⁊ vẽ.cũ q̃cor.⁊ in.c.j. ne
cle.vel mo.alias exercẽs vel tenẽs iniustas mẽsuras ⁊ stateras
adulterinas ad emenduz ⁊ vẽdẽdũ punit̃.l.cor.de fal.⁊ relegaẽ
vt dicit tex.no. in.l.annonã.§.fi.ff.de var.⁊ extraor.cri.⁊ in.l.i dar
13 danarios.ff.ó pe.Et signãter dixit Bal.†qp mẽsura deputata ⁊
statuta ẽ seruãda ne fraus cõmittaẽ.l.nõ dubiũ.C.de legi. in.l.
fraus.§.e.⁊ i.l.libertus minorẽ.ff.de iu.pa.ita dixit in suo q̃sil.
qp inci.statuto ciuitatis caueẽ,⁊ vz statutũ qp res certo ꝓtio ven
dant̃ vt i.l.j.⁊ ibi no.bal.C.ó monoculis.Alias mẽsura iniusta
ab officiali repta frãgi dz.tex.ẽ not.⁊ ibi bal.põderat.ff.loca.l.
itẽ q̃rit̃.§.si qs mẽsuras.Et decept⁹ in mẽsura põt agere ad sup
plemẽtum,vt in.l.arbitrio.§.de eo.ff.de dolo.⁊ in.c. per tuas ó
dona.nisi per tpis lapsum sit tacite renũtiatũ,vt in.l.q funduz.j.
eo.⁊.l.actione ex eo ꝯctu q̃sti minoris vel pluris traditũ seu nu
meratũ mẽsum vel appensum sit,vt est bonus tex. in.l.si quis a
me.ff.de ac.emp.de qbus falsis mẽsuris ⁊ põderibus qualiter ⁊
qñ agatur gl.magistra ⁊ plenior quam sit in corpore iuris in.d.
l.arbitrio.§.de eo.ff.de dolo ad quam semper recurras.
14 Alterius est †no.qp pretiũ q̃stitutũ intelligitur in
dubio in moneta vsuali ⁊ frequẽtata
in loco ꝯctus, ⁊ de ipsa dz solui etiam si nihil aliud conueneriu

vel exprimaꝫ, vt̃ est tex. in l. impator. j. eo. l. si seruus pluriũ. ff. de le. j. ⁊ bonus tex. in cle. bñficioꝝ in ꝟbo, monetã currẽtẽ de ócimis. facit ó le. ij. l. nũmis de fun. instr. l. cũ delanionis. §. asinã. ⁊ si plures essent monete intelligiť ó minoribus, vt i. c. ex pte. ó cési. ⁊ bñ declarat gl. in. c. oliz. de iniur. ⁊ dã. da. ⁊ l. semp isti. ff. de reg. iu. ⁊ si vtraqz ẽ vsitata tũc vsitatioꝝ, ⁊ si nõ eque vsitate tũc minoꝝ ita dixit Bof. ſm Hosti. quẽ ibi sequiť Abb. sicul. in d. c. ij. de male. ⁊ hoc vexꝝ in ꝯctibus, sed in legibus vel statutis secus, qꝛ statutũ facit mẽtionẽ de moneta in dubio intelligiť de antiqua nõ de vulgari seu vsitata vel currenti. ita elegãter dicit bal. in l. quecũqz. in fi. C. de ser. fugi. in vlt. col. in verbo. deinde querꝺoꝝ. ꝛc. ⁊ in l. fi. in pn. C. cõia de le. ver. itẽ q̃ro. allega. l. j. C. de ve. nu. po. li. xj. ⁊ l. si aliꝺ. C. ó suscep. ⁊ archa. li. x. ⁊ cludit
15 qꝫ in legibus intelligiť de moneta currẽti illo tpe †lz in ꝯctibus in currẽti tpe ꝯctus. l. cũ qd. ff. si cer. pe. ⁊ adducit qꝫ legiť ⁊ no. in. d. cle. si bñficioꝝ. de deci. Et qm̃ varia sunt ꝓtia rerũ ⁊ monetarũ, valoꝛes ⁊ estimatiões ex varietate locoꝝ regionũ alterant̃ vt est bonus tex. in. l. ió in arbitriũ. ff. de eo qꝫ cer. lo. ió semp intelligiť ó monetis ꝓtijs ⁊ pecunijs currẽtibus loco ꝯctus nõ alibi, ⁊ de his q̃ in illo loco frequẽtant̃ vt est gl. oꝛ. in. l. semp in stipulationibus. ff. de reg. iu. q̃ꝫ no. alle. bal. in. d. l. q nõ militabat in. §. lucio. ff. de hẽ. insti. ꝓ qua ẽ bo. tex. in. l. impator. j. eo. i ꝟbo ꝓsertiz si nihil ꝯ qsuetudinez ⁊ in. d. l. semp ibi in regione in qua actũ est frequẽtaꝫ. Et teneť qs recipere monetã ꝓ tãto ꝓ quãto ẽ in publico taxata, alias puniť nõ recipiẽs vt in. l. j. ⁊ fi. C. ó ve. nu. po. li. xj. ⁊ declarat Bar. in. l. q falsam. C. de fal. Et qꝫ valoꝛ monete ꝺz referri ad qsuetudinẽ vigentẽ in loco, ⁊ non ad statutuz dixit soléniter bal. se qsuluisse in. l. si qs argentuz. C. de don.
16 †Et idẽ qꝫ de moneta de mẽsuris ⁊ põderibus ꝺõm est vt ad cõsueta referant̃ ꝓ tex. in. d. l. impator. ⁊ qñ fuit exꝑssa certa moneta vel mẽsura vꝝ tacite actũ qꝫ in illo loco res ꝓsteť tradaꝫ, vꝫ soluaꝫ vbi illa mẽsura vel moneta frequẽtaꝫ ⁊ in vsu est vt ẽ tex. sing. in. l. sz ⁊ si susceperit. in. §. libertis. ff. de iudi. in vers. ex gñe cõparationis. qꝛ vbi res tradi ꝺz ibi ꝯctus factus vꝝ. ⁊ illius loci qsuetudo quo ad mẽsuras põdera ⁊ monetas attẽdi ꝺz in dubio vt in. l. rõ in fi. ff. de acti. emp. l. ꝯxisse. ff. de act. ⁊ obli. ⁊ in. l. ij. ff. de bo. auc. iudi. poss. ⁊ facit. l. vinũ cũ vulg. ff. si cer. pe. Quid añt veniat appellatione ꝓtij dic qꝫ nõ venit dãnuz, vt i. l. j. ⁊ ibi no. Bal. C. de edil. act. allegat ét tex. sing. in. l. qbus diebus in.
17 §. j. ff. de qdi. ⁊ demõ. q ꝓbat qꝫ †appellatiõe expẽsarũ nõ venit ꝓtiũ rei, ⁊ intelligiť pretiuz deductis oneribus ⁊ expẽsis, vt in. l. illud. C. de col. ⁊ facit bo. tex. in. l. sz si hoc. §. sz cuidã. ff. de qdi. ⁊ demõ. ⁊ ibi bar. C. mã. l. ꝓ diuersas vbi ꝓtiuz ꝺr deductis expẽsis ⁊ labore q adhibent̃ ⁊ expendũt in exactione illius. bñ facit gl. no. in. l. j. ff. de impẽ. in re. do. fa. in verbo in dotẽ. vbi ó noie debitoris dato in dotem inestimato deduciť qꝫ impensuz fuit in eiꝰ exactiõe ꝺz bar. ⁊ Ang. ibi. Sz stãte statuto qꝫ soluaꝫ gabella de ꝓtio rei vẽdite, an debeant deduci sumptus facti ꝓ vendi tione vt in subhastationibus ꝓrenetis ⁊ alijs vt residuo soluaꝫ. Ang. no. in suo cõmento in verbo ꝓtio rei dicit attendẽda verba statuti, qꝛ si dicunt de pretio qꝫ venditoꝛ recipit soluaꝫ tm̃. ⁊
18 tũc ꝺz fieri deductio, †qꝛ nõ intelligiť recepisse qꝫ apó eũ nõ trã sit. l. sed si hoc. §. cuidã. ff. de qdi. ⁊ demõ. Aut dicit ꝓ ꝓtio quo vendit. ⁊ tũc nulla est deductio fienda, qꝛ verũ est qꝫ tãto vendi disset. l. in quarta. ⁊ in. l. cui fundus. ff. ad. l. fal. aut simplr ó qualibet vẽditione qꝫ soluaꝫ tantum ꝓ libra, ⁊ tũc idẽ qꝫ primo casu qꝫ fiat dicta ꝓductio per id qꝫ �herꝺz in. l. q̃nis. ff. ad. l. fal. ⁊ in. l. fi. §. in qputatione. C. de iure delibe. ⁊ qꝫ tradiť per bar. in. d. §. cuidã. ita inqt Ang. vbi supra. ꝓ hoc facit qꝫ no. bar. in. l. in q̃titate. ff. ad. l. fal. vbi dixit qꝫ qcqd expendiť ꝓ re vendẽda detrahi ꝺz de ꝓtio ipsius ꝓ illũ tex. ⁊ qꝫ soluiť noie gabelle ꝺz detrahi vt tanto minus qs recepisse videať, vt dicit Bar. in. d. §. cuidã, qꝛ valoꝛ ⁊ quãtitas rei non estimatur nisi deducta gabella vt in. l. quoties. ff. ad. l. fal. vbi hoc no. bar. ⁊ sequiť Põta. i sing. suis.
¶ Circa scõm. s. quenientiã ⁊ nãm pretij est sciendum qꝫ lz pretium ꝙueniat ꝙductioni sicut vẽditioni, vt. l. si qs añ. ff. de acq. poss. ⁊ in. l. si qs dixerit. ff. loca. ⁊ declarat Bar. in. d. sua disputatione. Publicanus qdã. ⁊ in. l. cotem. §. q maximos. ff. de pu-
19 blica. †tm̃ ꝓprius seu stricte ꝙuenit tm̃ venditioni, vt est gl. q̃ allegať ꝓ singula. in. l. fi. C. de pred. cur. li. x. ét vꝝ similis in. l. si qs earum. ff. de leg. iij. ⁊ ponit ét gl. in. l. illicitas. in prin. in. ij. gl. ff. de offi. ꝓsi. ⁊ in. l. apud celsuz in. §. de auctoris. ff. de doli excep. ⁊ tradit Bal. in. l. gallus. in. §. qd si tm̃. ff. de li. ⁊ posth. ⁊ in. l. j. C. de iure do. in tm̃ qꝛbi est facta mẽtio ꝓtij intelligitur ꝯctus emp. ⁊ ven. vt dicit glo. oꝛdi. in. l. cum dotem. C. de prędi. cu. qꝫ Bal. in. d. l. cũ dotez intelligit procedere qñ fit mentio pretij cõ uenti, secus si de pretio cõi, qꝛ tũc intelligitur omnis ꝯctus, vt in l. j. C. de sen. q̃ pro eo qꝫ interest. Et adeo ꝙuenit pretium venditioni, qꝫ sine eo venditio est nulla vt instit. eo. in. §. pretium vt in l. ij. §. j. j. eo. ⁊ in. l. empti fides. C. eo. ti. ⁊ declarat glo. oꝛd. in. d. l. fi. ⁊ Cy. in. l. j. C. de ꝯhen. ⁊ cõmit. stipu. ⁊ dictũ fuit. s. in. v. q. principali vt qsistat in pecunia numerata vt dictũ fuit. s. in pria qualitate pre cij, qꝛ nihil est tã ꝓportionabile rebus sicut pecunia vt est tex. no. in. l. si ita fideiussoꝛẽ accipere. ff. de fideicõ. q dicit qꝫ oẽs merces pecunia estimanť nõ ita pecunia mercibus.
20 †Unde sine illa nec emptio nec locatio qsisteť põt vt in. l. naturalis. §. at cuz do. in gl. ff. de prescri. verbis ſm Bal. no. in. l. j. in. xliiij. q. ff. de rer. diui. iõ dixit gl. oꝛ. qꝫ pecunia est vita bois in. l. aduocati. C. de aduo. di. iudiciorũ sup verbo. vitã quã egregie ponderauit Bal. in. l. si tays. C. de ope. libe. ⁊ lz verbuz pecunie sit latum alias vt ét corꝑa qtineantur ⁊ res mobiles ⁊ immobiles. vt in. l. pecunie la. j. ij. iij. ff. de ver. sig. tñ appellatione pecunie numerate soli nummi continentur vt dicit gl. oꝛdi. in. l. j. ff. de triti. sicut qñ verbũ q̃ꝫtitas adiũctũ verbo pecunie signãuit numerũ ſm Bal. in. l. j. C. de ac. ⁊ obli. q alle. gl. in. l. hec vẽditio. §. in hmõi. j. eo. de cuius signũ plenius ꝓ Bart. in. l. talis scriptura. ff. de leg. i. ⁊ adde qꝫ in pecunia veteres oẽ robur patrimonij posuerũt vt dixit tex. in. l. lex q̃ tutoꝛes. C. de administ. tut. ⁊ alibi refert iurisco̅sultus audiuisse rusticos senes dicẽtes pecuniã sine peculio pugilẽ esse. l. si chorus. §. j. ff. de leg. iij.
21 Circa tertium si qgruitatẽ ꝓtij ⁊ eius moderationem est notãduz qꝫ † ꝓtiũ ꝺz esse qgruum seu cõpetens ꝺz rei valorẽ ⁊ estimationẽ, vt in. l. ⁊ si equo. ⁊ l. si fundũ ꝓ fideicõ. in prin. ibi excusso ꝓtio ſm redditũ emi. ⁊ ibi no. bar. ff. de leg. j. hinc ẽ qꝫ vẽditio vno nũmo facta nõ vz qꝛ vꝝ potius donatio q̃ꝫ venditio nisi res nõ esset maioꝛi ꝓtio digna vt est tex. in. l. si quis añ ⁊ ibi Bar. ff. de acqui. poss. ⁊ in. l. si qs nũmo alias si qs qduxerit. ff. loca. vel nisi fieret ex cã necessitatis pro remedio a lege inducto, cũ aliter actus explicari nõ posset, vt est text. sing. in. l. si vsufructus. ff. de iure do. Idẽ si dictũ fuit vẽdo pro. x. ⁊ renũtio petitioni ipsius ꝓtij, qꝛ vꝝ facta aio donãdi ⁊ nõ vz, vt in. l. si donationis. j. eo. ⁊ fuit do. Nico. de mata. vt refert Bal. in. l. si ex cautione. C. de nõ nu. pe. Idẽ dici posset si in vẽditiõe esset ꝺctuz qꝫ emptoꝛ solueret ꝓtiũ qñcunqz vellet, ⁊ cogi nõ posset ad soluẽdũ, qꝛ paruz est ꝓtiũ adiectuz si nõ sit exigibile sed posituz in voluntate ementis qñ soluatur, vt in. l. in ementis cuz ibi not. C. eo. ⁊ fuit snia Bal. ibi in verbo bis ꝑmissis. qꝫ si dico vendo tibi cum hoc qꝫ non tenearis nisi donec voles est ꝯctus nullus
22 †ex quo est obligatio potestatiua non necessitatiua per. d. l. in ementis. ⁊ dicetur latius. j. in. vij. q. de pact. inter empt. ⁊ ven. Idẽ vbicunqz pretium confitetur quis se habuisse animo donãdi aut fugiendi gabellas, nõ dicetur venditio sed donatio ⁊ põt gabella exigi tanqz de donatione qꝛ vꝝ ꝯctus simulatus ex quo est actum de ꝓtio nõ exigẽdo. ita no. dixit Bal. per illũ tex. ibi in. l. cũ in vẽditione. j. eo. facit ſm eũ. l. nuda. eo. ti. ⁊ l. iiij. §. si ab ignoto. ff. de manu. vnde est qꝫ ex quãtitate pretij ꝙecturam accipimus ſm Cy. in. l. patronus in. l. j. §. j. ff. de leg. iij. ⁊ Cy. i. l. a caligato. C. de nup. ⁊ est gl. in. l. si ex falsis in verbo firmis. C. ó trãsac. qualitas. n. pretij ⁊ quãtitas demõstrãt qualis sit ꝯctus ⁊ q̃ fuerit ꝯhentium mens, ⁊ si fuit ꝙdignum rei valoꝛi ꝓ text. ⁊ gl. in. l. j. §. qꝫ ait. ff. de superficie. ⁊ no. declarat Bal. in. l. ex cõuentione. C. de pac. ⁊ in. l. j. C. q testam. face. poss. inde est qꝫ pretium ⁊ mercedis quantitas discernunt vẽditionẽ a locatiõe ꝺz gl. in. l. i. §. i. ff. de superficie. qꝫ intelligit Bart. s. pretium qꝫ semel soluiť mercedis quãtitas. s. ⁊ vna vt in. l. j. C. de in. emphy. vt plene per eũ in dicta sua disputatione publicanus. ⁊ sic qñ ꝓtium est soluendũ similis est vẽditio, alias si annuatim vel est le
23 gatum vel locatio ſm gl. ⁊ doc. in. d. l. j. C. de iure emp. † Itẽ distinctio pretij ꝓ singulare. i. tm̃ pro tali ⁊ tm̃ pro alia facit cẽseri diuersas vẽditiones factas vt est casus in. l. cuz eiusdẽ. ff. ó edil. edic. ⁊ facit lex qꝫ ꝺr. ⁊ l. scire debemus. ff. de verb. obli. Et eꝯ res plures empte vno pretio faciũt vnã emptionẽ ⁊ ꝯctuz, vt. l. si vno pretio. ff. de actio. emp. ⁊ l. cũ duo. ff. de in diẽ adie. ⁊ d. l. qꝫ ꝺr. de ver. obl. qꝛ vnitas ꝓtij in plures res simul qstituti nõ in singulas res ⁊ quelibet de ꝑ se separatim facit cẽseri vnitatez venditionũ, nõ diuersitatẽ lz sint res diuerse, vt in. l. qꝫ sepe. §. in bis q̃ ⁊ in. l. qui duos. j. eo. ⁊ in. l. qꝫ si vno cum qcoꝛ. ff. de in diẽ adiec. Itẽ si nõ apparet q̃tũ sit vẽditũ, vel sit dubiuz recurrẽdũ est ad quãtitatem pretij per. d. l. j. §. j. ⁊ gl. ff. de superficie. qꝛ ad magnã rem pretiuz modicũ nõ sufficit. l. ita añt in prin. ff. de admi. tut. vt plene qcludit Bal. in suo qsi. qꝫ incipit ad sciendũ q̃
24 ⁊ quante sint res empbyteotice. † Item ex quãtitate pretij plus

⁊ minus

⁊ minus in dubio vēditū p̄esumit̄,vt in.l. cū in fundo.§.vxor.ff. de iure do.⁊ in.l.j.ff.de reb.du.vt tradit Bul.de cu.in.l.an ipse §.fi.ff.ad.l.rhodi.de iac.ex qualitate.n. p̄etij q̄iecturat̄ quid ⁊ quantū venerit in vēditione per.d.l.j.de reb.du.⁊.l.quoties.ff. ad trebe.⁊ no.q̄cludit Bal.in suo q̄silio qđ incipit cōe ⁊ hoies de cluſio.⁊ bene facit gl.in.d.l.ſi ex falſis.C.de tranſac.

Circa quartū qđ eſt p̄etij certitudo ⁊ ſpecificatio eſt no tādū,qđ p̄etiū dz eſſe certū ⁊ ſpecifice declaratuz in ſua qualitate ⁊ q̄ẽtitate vt ꝓbat text.in.l.empti fides q̄iuncta gl.C.eo.ti.⁊ inſti.eo.in.§.p̄etium vñ non vz ꝯctus ſi dixero tibi vendo,⁊ tu fueris q̄tentus emere ꝑ q̄ẽto p̄etio erimus in cōcor dia niſi ſecuta q̄cordia ⁊ p̄etij ſpecificatione, ⁊ tunc valebit ex
25 tunc non añt retro.l.q balneū ſemp.q po. in pig.hab.† qz q̄dō ptātina non trahit̄ retro.Si añt non fuerimus in q̄cordia nō vz vt venditio,qz deficit pactū quētū ſed facta traditione ex parte venditoris agi poterit actione in factū ſubſidiaria inq̄ẽtū equuz viſum fuerit iudici vt in.l.ſi tibi polienda in fi.ff.de p̄ſcrip.ver. ſm Nico.de mata.q ita elegāter no.in.l.emētis.C.eo.quem re fert ⁊ ſequit̄ bal.in.l.fi.in.j.q.in verbo mō venio eo.tit. Adde q̄ hec opi.iuuat ex eo qđ dixit idē bal.in.l.ꝯctus.C. de fi.inſtr. in.iij.col.in ver.mō hic q̄ro.vbi poſuit hanc not.q. locaui tibi domū ꝑ iuſta mercede,vel vēdidi ꝑ iuſto p̄etio nullo appoſito declaratore,vel appoſito ſed mortuo.vtrū ꝯctus dicat̄ imperfe ctus vel valeat.⁊ vī q̄ non valeat,qz non eſt certa merces vel p̄ tiū.vñ nullū vī remediū vt in.l.fi.C.eo.Sol. q̄ iſte ꝯctus dī im perfectus ſub ſpē ꝯctus noiati, nec pōt fundari petitio tanq̄ ex q̄ſenſu,ſed ageī p̄ſcriptis verbis vel in factū ex eqtate.l.quo-
26 ties.ff.de p̄ſcri.verbis†ita ponit vas electionis.i. fons legum do.Azo in ſum.inſti.loc.qđ non eſt alibi.ita ipm refert ⁊ ſequi tur ſoleniter Bal.in.d.l.in ꝯctus.Lud. añt de vbe in.l.ſciēdū .ff.de verbo.ob.quē ibi ēt ſequunt̄ Moder.dicit hoc vltimo ca ſu ꝯctū non valere,⁊ tz ꝯtū qz paria ſunt p̄etiū non eſſe appoſi tū ſeu expreſſum ⁊ appoſitū ſed incertū.Facit.l.j.C. de rerū per mu.ibi non taxata q̄ẽtitate. Tu añt non recedas a predictis,qz magna eſt auctoritas Azo.Ni.⁊ Bal.quoꝝ magnoꝝ vīorum tanq̄ illuſtriū exēpla ſequēda ſunt,vt no dixit Bal. in.l.nemo .C.de ſen.vbi allegat.l.an apud.ff.de manu.vin.⁊ inſti. de codi cil.in p̄in.⁊ pōt dici qđ ſatis eſt certū ex quo dī ꝑ iuſto p̄etio qđ intelligit̄ declarandū boni viri arbitrio,in quo nulla pōt eſſe incertitudo vel mora,vt dicit text.no. in.l.fi.ff.de leg.ij. Item q̄ Pon.loquit̄ de ꝯctu noiato,predicti añt de nominato vt pz ex predictis lz Saly.in.d.l.fi.dicat ſolum agi poſſe vt res reſtitua tur illeſa,qz in.l.ſi tibi fuit facta pollicitatio.

27 **Sed** q̄rit̄ †an valeat venditio vendo quāti reperiſſez apud alīū emptorē.dicas q̄ ſic emptore.ſ. reperto certi p̄ tij,⁊ non intelligit̄ de p̄retio iuſto ſz de quocūq̄ qđ reptū fuerit ēt ſingulari ⁊ nō cōi eſtimatione,vt no.determinat Jo.an.in ti. de emp.⁊ ven.§.nūc dōm in addi.Spec.in addi.magna quē re fert ⁊ ſequit̄ bal.in.l.ij.ad fi.C.de reſcin.ven.⁊ Jo. de imo.poſt Ang.in.l.q rome.§.cohēres.ff.de ver.obli.⁊ Moder. in.l.ſi fi deiuſſor.§.fi.ff.de leg.j.⁊ bñ ꝓbat̄ in.l.fi.C.ō iure emphy. ibi tā tā q̄ẽtitatē quā ab alio recipere pōt.de quo ēt.ſ.dictū fuit in.iij. q.principali.in.xx.arti.in ver.ſed nunc quero ſtante ſtatuto.

¶ Et no.qđ vbi p̄etiū eſt incertū ſemp a iudice eſt declarandū
28 vt in.l.j.⁊ ibi plene declarat bal.C.de cōi ſer.ma.† q̄ obſcuritas ⁊ incertitudo declarabit̄ ꝑm quātitatē ⁊ valorē rei vēdite vt no. dixit Ang.in.l.veteribus.ff.de pac.p.l.ſi vno.ff.loc.⁊ de illa mo neta q̄ q̄gruit re[illegible]eſtimatiōi ⁊ valori p.l.dāni.ff.de dā.infec. Jtē aduertas q̄ taxatio p̄etij facta a teſtatore de re ſua regulariter non nocet,nec aliq̄d opat̄,qz non auget nec minuit valorē rei,vt in.l.j.C.arb.tu.l.ſi fundū ſub q̄dōne.in.§. ſi libertus.ff.de leg.j. ⁊ in.l.cū pī.§.q filio.⁊ ibi p Bar.⁊ Bal.ff.de le.ij. ⁊ in.l.qđ de bonis.ff.ad.l.fal.⁊ ibi vide q̄cor.Qđ tñ fallit qz vz qñ legaret rē quā diceret eſſe tante eſtimatiōis qz ſiue pluris ſiue minoris eēt nil vltra peti poſſet ꝑm Bar.in.d.§.ſi libertus.Jtē ⁊ ſcđo fallit ſi inraſſet teſtator tanti rē eſſe,qz tūc ei ſtareī.gl.⁊ Bar.in.l.fi. §.j.de leg.ij.facit auc.qđ obtinet.C.de ꝓba.⁊.l.cū qs decedēs §.codicillis de leg.iij.qđ religioni teſtatoris iuſto ſtandum eſt. Jtē ⁊ tertio qñ q̄ſtaret p̄ciſe de cuius voluntate qz tunc ei ſta-
29 reī.d.l.fi.§.i.† Ultimo ſciendū eſt q̄ incertitudo p̄etij non vi tiat ꝯctū qñ verſat̄ circa dimidiā ipſius.vt in hoc exēplo vendo tibi ꝑ.x.⁊ ꝑ illo pluri q̄ Titius arbitraretur ēt Titio vel arbi trāte valebit ꝯctus ſi dicta.x.faciant dimidiā p̄etij, vel illā ex cedāt vt poſſit recurri ad iudicē,q arbitreī.ar.l.domū.j.eo.,put firmare vī Bal.no.in.d.l.fi.in.x op.C.eo. ꝑ qua opi. bñ facit text.in.l.hec venditio.§.fi.eo.ti. vbi vz venditio facta ꝑ centū,⁊ quāto pluris vendidero,hz.n.p̄etiū certū lz augeri poſſit vt ibi no.dixit iuriſcōſul.Sali.añt in.d.l.fi.referēs Bal.ibi dicit q̄ ſicut incertitudo p̄etij in totū vitiat totū ꝯctū,vt.d.l.in emētis. ita in parte.l.q̄ de tota.ff.de rei vend. q̄ ꝯctus non pōt ꝑ parte valere ⁊ ꝑ parte non.l.cū duo.ff.de in diē adiec. ⁊ in.l.triticū.ff. de verb.ob.Sed hoc non ob. dicit ꝯctū valere qz dictū p̄etiuz non eſt incertū nec ex mente ꝯbētiuz nec ex.l.diſpōne,vt.l.cum furti.ff.de in li.iur.⁊ in.l.ab hoſtibus.§. ſed qđ ſimplr.ff. ex qb. cau.maio.⁊ ſubdit q̄ vī potius factū accidētale q̄ ſbale.d.l.in emētis. Tu dicas q̄ tex.in.d.l.hec vēditio. in fi. ꝓbat hāc ſuā opi.dum dicit q̄ hec adiectio quāti pluris non facit p̄etium in certuz lz augeri poſſit in euentū q̄dōnis ſi fuerit declaratum, ⁊ hoc teneas indiſtincte quodcunq̄ p̄etium fuerit expreſſum.

30 **Circa** q̄ntū de p̄etij iuſtificatione ⁊ taxatione†ſciendu qđ p̄etia rerū ⁊ valores variant̄ ꝑ ſingulas ciuita tes ⁊ regiones.maxime vini,frumēti ⁊ olei,vt no.dicit tex. in.l. iō in arbitriū.ff.de eo q̄ certo loco, iō ſingulr dicit Bet. Cy.⁊ bal.in.l.j.C.de epiſ.audi. qđ p̄etia ſunt taxāda tā ꝑ rebus ne ceſſarijs ad victū venalibus expoſitis,q̄ ēt ꝑ pānis ⁊ habitatio ne.i.pēſionibus ꝑ illis pſtādis q̄ oia victus appella.[illegible]q̄tinent̄,vt in.l.in verbo victus.ff.de ver.ſig.ita intelligit̄.l.ij.§.imperatores. ff.ad.l.iul.de anno.⁊ qđ ſit inſtū p̄tiū iudex vel p̄elatus decer nere dz vt in.l.placuit.de emp.⁊ ven. Nā exceſſus in p̄tio indi cis offō minui ⁊ moderari dz.l.offīn.⁊ ibi bal.no.j.e. ⁊ dz minui rōne minoris mēſure,ſicut augeri rōne maioris,vt in.l.q fundū in p̄in.⁊ i.§.q augmētū.⁊ ibi ꝑ bal.j.e.ti.⁊ rōne deficiētis quali tatis rei vēdite,vt in.l.dōs.ij.rūſo.j.eo.⁊ rōne emergētis ip̄oui ſi oneris rei vendite,vt in.l.in vēditione.ff.de actio. emp. nā ca
31 rius vendere a iure ꝓhibituz eſt, † non vilius.l.negotiatores q̄ eſt.i.C.de epiſ.audi.⁊ in.c.j.de ēp.⁊ vē.l.ſi pendente.§.ſi qdā. ff.de vſufruc.in.l.fi.ff.de ꝓrene.l.annona.ff.de var.crimi.⁊ i.c. j.§.poſt natales.de pa.te.in vſi.feu.⁊ in.l.i.§. cura carnis.ff.de offi.p̄fec.vr.Et dz ſtatui ⁊ eſſe p̄tiū inſtū ſm rei qualitatē ⁊ fru ctuū ſeu redditū q̄ẽtitatē,vt in.l.⁊ ſi equo.⁊ i.l.ſi fundū p fidei cōmiſſum in verbo excuſſo p̄tio ſm redditus eius. ⁊ ibi no.bar. ff.de leg.j.⁊ in.l.ſi q̄s.C.de reſcin.vē.⁊ in.l.ſi fundus.ff.de reb. eoꝝ. Nā ex qualitate rei vendite interdū intelligit̄ q̄ẽtum ſit p̄ tium vt dicit gl.ordi.in.l.ſemp in ſtipl'onibus.ff.de reg.iu.⁊ no. Bar.in.l.nūmis.ff.de lega.iij.⁊ Bal. in.l.j.C.qui teſta.face. poſ.⁊ res non dz emi pluris q̄ ſit,ſz iuſto p̄tio, ēt ſi teſtator dice ret ſimplr ꝑ hērdē rem emendā.text.eſt no.in.l.alienus.ff.ad.l. fal.inde dictū eſt paria ſunt nolle vendere ⁊ iniuſto p̄etio velle vēdere,vt in.l.non dubiū.§.fi.ff.de leg.iij.⁊.l.alieno in fi.ff.de fi deicō.libe. Jtē eo mō emptorē nō repire ⁊ repire ſz non iuſto p̄
32 tio,vt in.l.ij.C.ſi in cā indi.pi.fa. ſit. † vñ ex q̄ẽtitate parua p̄tij interdū ꝯctus reddit ſeu p̄ſumit̄ nullus ⁊ inualidus.l.i.§.q ait. ff.de ſupficie.facit.c.ad nr̄am.de iureiu.l.ij. ⁊.l.ſi vno.ff.loc.⁊ alias ſi q̄s vno.⁊.C.mand.l.p diuerſas ſm Ang.q bñ declarat in.l.cū hi.§.modus.ff.de tranſac. Jtē paruitas p̄etij nonnunq̄ preſumi facit donationē,vt.d.l.j.§.i.ff.de ſupficie. ſm Bal.in .l.gallus.§.⁊ qd ſi tm̄.ff.de libe.⁊ poſth.qz res vilioꝝ p̄retio vē dita dī ꝓiecta,vt.l.ſi pignore.ff. de euic. ⁊ ex p̄dictis intelligit̄ qđ dī res tm̄ vz quantum vendi pōt,vt.l.ſi ſeruus fugit.ff.de cō di.fur.⁊ in.l.iij.ff.de in diem adiec.l.i.§. ſi heres.ff. ad trebel. ⁊ in.c.in ciuitate.vbi gl.allegat q̄cor.de vſur.ſ. boi ſcienti eius q̄ditionem.gl.eſt ſingu.in.l.mortis cā capio.§.fi.ff.de dona.cā mor.quam ſic ꝑ ſingulari alleg.Bar.⁊ Ang.in.l. p̄retia rerum .ff.ad.l.fal.⁊ Bal.in.l.illud in fi.C.de colla. Jtem intelligit̄ in loco publico ⁊ ſono tube p̄emiſſo ⁊ pluribus emptoribus ⁊ non vni ſoli.d.l.p̄retia rerum . Jtem in re mobili non immobili. ita ſingulariter declarat Bal.in.d.l.ſi ſeruus.de condi.fur.

33 **Circa** ſextum ⁊ vltimū.ſ.p̄tij ſolutionē ⁊ numerationē. Aduertendū q̄ †ad hoc vt rei vendite dñiū trāſ ferat̄ in emptorē,dz p̄tiū eſſe ſolutū ⁊ numeratum,vel alias ꝑ eo ſatiſfactū.ſ.fideiuſſore dato vel pignore,vt eſt text.expreſſus in .l.qđ vēdidi.⁊ in.l.vt res.j.eo.⁊ inſti.de re.dini.§.vēdite ⁊ in.l. ex ēpto in p̄in.ff.de emp. q̄ ſolo ⁊ numeratio dz hīe bas circū ſtātias vcz. Primo q̄ p̄retiū ſit ꝑpetuo manſurū penes vēdito rē quē repit,vel ſaltē ꝑ tpe quo res vendita eſt, qz ⁊ pro primo ⁊ ad tps vēditio fieri pōt ⁊ dñij tranſlatio,vt in.l. fin.§. de lega. Alias ſi poſt imediate fuerit reſtitutū ꝑ venditorez emptori nō diceret̄ venditio facta, nec dñium tranſlatum ,qz ſi ſic ſoluit vt ſtatim repetat dñium non trāſfert vt in.l.q ſic ſoluit.ff. de ſolu. ita ſolenniter q̄cludit Bal.in ſuo q̄ſi.qđ incipit,in Chriſti noie inter dñicum ex vna parte ⁊c. Tu añt aduerte q̄ lz regulariter emptio ⁊ venditio habeāt ꝑpetuā ⁊ incōmutabilē cām dñij, ſed

dos ꝙmutabilē ⁊ tpalē. i. ꝗdiu durat mr̄imoniū, vt in. l. in reb. ff. de iure do. put egregie dicit Bal. in. l. quoties. ff. de rei ven. pōt tn̄ ad tps fieri ⁊ tpale dn̄iū transferri non ꝓpetuū vt ꝓbat. in. d. l. fi. C. de le. ⁊ i. l. iij. j. e. tit. ⁊ in. l. j. ⁊ ij. ff. de le. ꝙmi. ⁊ in. l. j.
34 cū se. ff. de in di. adic. † Scōa circūstātia est ꝙ emptor tenet facere rē vēditoris, lz eꝫ venditor non teneat rē facere emptoris, sed solū tradere ex quo dn̄iū transfert, si est dn̄iū vel vsucapiēdi ꝙdō, vt est tex. de pretio in. l. ex empto in prin. in ℵ. emptor. ff. ō ac. emp. ⁊ rōnē dr̄ie ponit ibi gl. in ℵ. cogit ꝙ emptor obligat ad ꝗtitatē. i. ad genus qō est largius ꝗ obligari ad spēm si est vēditor vn̄ in hoc grauat vt dn̄iū pecunie transferre debeat. ar. l. eū q. ff. de iure do. Tertia circūstātia ꝙ sit numeratū. i. ꝙ cōsi stat in ꝗtitate vt dictū est. s. in prin. q. vn̄ si ꝙs emerit ꝓ pecunia q̄ est folle signata, vel in arca cū tunc esset pecunia tanꝗ spēs ⁊ certū corpus, vt. l. plane. §. sed si hoc. ⁊ l. ⁊ si certos nūmos. ⁊ l. si seruus legatus. §. q. qnꝗ. ff. de leg. ij. nō dicet emptio, sz potius ꝑmutatio. ita dicit gl. sing. in. l. hec vēditio. §. hmōi. ff. eo. ti. quā gl. ꝓ singu. ad ꝓpositū allegāt ⁊ sequunt Moder. pisini, vt. d. Jo. de pisio in. l. talis scriptura. in prin. ff. de leg. j. ⁊ lz doc. cōi ter illā sequant, Bar. tn̄ de sali. in. d. §. hmōi vr̄ tenere ꝰ, ꝙ vr̄ satis ꝗtitas exꝑssa ex quo dr̄ ꝓ ꝗto ꝓtio hēo in arca, ⁊ sic fuit exꝑssum ꝓtiū ⁊ mihi placet, qr alꝫ esset vim facere illi lr̄e ⁊ tex. q expresse dicit valere vēditionē h̄ mō factā vel ꝗti emisti, ꝗti
35 ꝓtij hēo in arca. † ⁊ ℵba. l. nō debēt cauillari vt in. l. ij. §. tractari. ff. ad tertu. ⁊ bo. tex. ff. ad exhi. l. pe. ibi nō oportere ius ciuile calūniari, nec verba eius captare. De pecunia tn̄ in folle. i. in burſa oblata qō non vr̄ recte soluta dicit tex. no. in. l. cū seruus. ff. de ꝙdi. ⁊ de. Quarta circūstātia qr̄ dz emptor soluere, ⁊ ꝓtiū numerare aliter vēditor non tenet rē tradere, nec ē in mora tra dēdi, nec ꝙniri pōt ad tradendū, nisi ꝓtio soluto vel oblato vt. l. fistulas. §. ꝙ fundū ⁊ ibi bal. no. j. e. l. iuli. §. offerri de act. emp. ⁊ bo. tex. in. l. fi. ff. de rescin. vē. l. fi. in fi. ff. de lo. publi. fru. q̄ro. §. inter locatorē. ff. ō loca. ⁊ optime declarat bal. in. l. j. j. de act. ēp. ⁊ semp poterit ꝑ vēditorē teneri donec ꝓtiū soluat. l. hr̄ditatis. ff. de her. vel ac. ven. ⁊ ibi no. nō qdē iure pignoris, sz iure prꝺ prio, qr cū nō sit dn̄iū trāslatū nō soluto ꝓtio vt. d. §. vēdite insti. de re. di. cū ꝙor. in re sua non cadit obl̄o. l. nec pignus. ff. de re iudi. ſm Ri. mal. facit. d. §. offerri ⁊ l. in libello. §. si ꝙs seruū. ff.
36 de cap. ⁊ postli. reuer. ita ingr̄ bal. in. d. l. hr̄ditatis. † Quinimo res ꝑ me vēdita semp poterit a me vēdicari nisi ꝓtiū sit solutum aut habita fides de eo ꝑ. d. §. vēdite. ⁊ est optimus tex. in. l. pcuratoris ⁊ ibi ꝑ bar. ff. de tributo. ⁊ in. l. diligēter in prin. ff. mād. ⁊ optime declarat in. d. §. vēdite. ⁊ in. d. l. ꝙ vēdidi. vel nisi in iudicio vēditori offerret ꝓtiū. l. si diligēter. ff. mād. Et sic est no. ꝙ ꝗtum ad dn̄ij trāslationē ista tria paria sunt. s. primus ꝓtiū esse solutū ⁊ numeratū. Scōm ꝑ ꝓtio esse aliter satisfactū. s. pignori bus vel fideius. ⁊ vēditor ꝙtētus fuerit. Tertiū fidez habitā de ꝓtio h̄ est qō vēditor secutus fidē emptoris ꝓtiū sibi crediderit ⁊ de eo ꝙfisus fuerit, ⁊ hec colligunt ex eis q̄ legunt ⁊ not. in. d. l. qō vēdidi. ⁊ in. l. vt re. ff. e. ti. ⁊ in. l. ex ēpto. in prin. ff. de act. ēp. in. d. §. vēdite. insti. de re. di. ⁊ in. l. pcurator. §. plane. ff. de trib.
Sed circa istud vlti. q̄rit qn̄ vr̄ habita fides de pretio, ⁊ di
37 cas in dubio ꝙ † si vēditor rē tradit simplr̄ emptori vr̄ habuisse fidē de ꝓtio ⁊ sic dn̄iū transtulisse si nihil dicit vel excipit, vt dicit gl. in. d. l. ꝙ vēdidi. ⁊ in. d. §. vēdite. ⁊ in. d. §. plane. de tributo. Et lz doc. cōiter trāseāt cū glo. ego tn̄ ꝓtiū dicerē qō nō dicat habita fides de ꝓtio nisi exꝑsse actū fuerit inter ꝓhētes ⁊ moneor ex pl̄ibus. Pdicto in h̄ ꝰctu cū sit bonefid. illud ꝑsumit actū ꝙ nāliter inest, ⁊ fieri dz, vt dicit tex. in. l. ex ēpto. de actio. empti. sz illud nāliter inest, vcz ꝙ vēditor tradat rē si mō pretiū fuerit solutū, vt dicit tex. in. d. l. ex ēpto. ꝑ nō itelligit aliter trāslatū dn̄iū nisi ꝓtio soluto qō ꝑ expresso dz br̄i. l. cum qd. ff. si cer. pe. scōo qr illud est resumēdū qō est verisīle ⁊ credibile eē actū, vt in. c. qr verisīle. de ꝑsump. ⁊ l. non est verisīle. ff. qō me. cau. sz cū emptor nondū impleuit ꝰctū ex pte sua, qr non soluit pretiū, iō non est verisīle qō vēditor voluerit prius dn̄iū trāsferre ꝗ si
38 bi solutū fuerit. Tertio qr̄ † foro respiciēs plura determinabilia dz ea pariter determinare, vt. l. ꝗuis. C. de impub. ⁊ alijs substi. ⁊ l. iā h̄ iure. ff. de vul. ⁊ pupil. sz hec tria sil̄ ponunt exceptiue a regula in. d. l. ꝙ vēdidi. ⁊ in ꝓdictis iuribus. s. alleg. s. ꝙ dn̄ium non trāsfert nisi ꝓtio soluto ⁊ satisfacto, vel habita fide, esse pre tiū solutū ⁊ satisfactū nō ꝑsumit nisi ꝓbet, vt. d. l. in ciuile. C. de rei ven. ⁊ l. si duo patroni. §. si ꝙs iurauerit. ff. de iure do. ⁊ l. ꝙn quaginta. ff. de ꝓba. ergo nō habita fides de ꝓtio non ꝑsumatur nisi ꝓbet. Quarto qr fundās intētionē suā in aliq̄ regul̄r dz illud ꝓbare. l. ij. cū ꝙor. ff. de ꝓba. ⁊ l. si rē minorē. ff. de in inte. resti. ergo ēptor ꝙēto a vēditore rei vē. dicēti habitā fidē cū fundet intētionē suā in eo dz ligde ꝓbare. Quinto qr translatio dn̄ij est magni ꝑiudicij, ⁊ difficilior ꝗ possessiōis. vt. l. si ꝙs vi. §. dr̄ia. ff. de acq. pos. ⁊ in. l. id qō nr̄m. ff. de reg. iu. igit ꝓ simplicē tradi tionē rei non inducat nec factū videat ꝑter aium ⁊ mētē vendē
39 tis, † cū nō satisfaciat traditio solius pēnōis. Accedit qō nemo ꝑsumit iactare suū, vt. l. cū de indebito. ff. de ꝓba. ⁊ ex pluribus ꝓbōnibus illa sumi dz q̄ ꝓbabilior sit, ⁊ minus ꝙtineat absurdi tatis. ar. l. in ꝙcubinatu. ff. de ꝙcu. ⁊ in. l. in libere. ff. de ri. nup. Ultimo qr ꝰctus emp. ⁊ vēdi. est recipr̄ocus. i. vltro citroꝙ ob ligatorius vt. §. dictū fuit in prin. ⁊ in diffinitione ⁊ non dz claudi care, vt in. l. iul. §. si quis colludente. ff. de actio. emp. Sed si di cimus dn̄iū translatū ⁊ non solutū pretiū claudicabit igit ⁊c. Sz vt tollat ois scrupulus cautela est optima ꝙ semp in instr̄o di cat ꝙ vēditor tradit rē seruato tn̄ sibi dn̄io rei, nec intēdat illud trāsferre donec ꝓtiū fuerit solutū, qō pactū vz ⁊ ipedit dn̄ij trāslationē, vel reseruare sibi manuū iniectionē. l. titius. ff. ō ser. ex por. ita elegāter dicit bal. in rub. C. eo. in. xtij. q. ⁊ idē voluit Jo. an. in addi. Spec. in ti. de emp. ⁊ vē. in rub. in ℵ. sz an possit si bi ꝑuidere hoc facto, ⁊ poterit tute rē vendicare pretio nō solu to vt est tex. aptus in. d. l. pcuratoris. §. plane. ff. de tribu. ⁊ gl. declarat in. d. §. vendite. ⁊ in. d. l. ꝙ vēdidit, ⁊ sic retinet dn̄iū, h̄ est solū trāsferre posset precariā, vt est text. no. in. l. q ea lege. C. de pac. inter emp. ⁊ ven. ⁊ expresse declarat ibi Azo in summa
40 qō tunc venditor poterit rē vendicare rōne retenti dn̄ij. † Sed non vr̄ habita fides de pretio ab eo ꝙ vendidit in nundinis. vel qui statim erat inde recessurus per. l. si qui. ff. de pig. actio. ſm Bal. in. l. si non donationis. C. eo. tit. Itē vbi est presumendum qō statim voluerit pretiū solui, vt qn̄ non est verisimile quod ha beat fidē de pretio persone ignote vel statim recessure, vt est in eo ꝙ vendit equos vel alia, qr pōt si imediate non soluat vt de iudi. l. si legatiōes. ⁊ l. si soluturus. de solu. Sed querit quid si fuit appositus terminus ad soluendū puta mensis, an si non fue rit fides de pretio nisi appositū fuerit pactū. l. ꝙmissorie qō non soluto ꝓtio in termino ꝑfixo res fieret inepta, vt. l. ꝙmissorie. C. de pac. inter emp. ⁊ ven. cū si. Sed lz doc. trāseāt cū glo. posset tn̄ attentari ꝰtiū, ⁊ ꝓbabiliter dicit ꝙ post terminum non probi beat rē vendicare tanꝗ nō habuerit fidē post ipsum terminuz, prio qr si dn̄iū pōt trāsferri ad tps, vt. d. l. fi. C. de leg. ergo nihil prohibet dn̄iū reuerti ad venditorē solutione facta in termino.
41 Scōo qr † actus agentium non dz operari vltra ipsorum inten tionem. l. non oēs. in prin. ff. si cer. pe. cū cōcor. sed venditor ap ponendo terminū vr̄ tacite noluisse post terminū fidē h̄re. ⁊ sic rem nō intelligit trāslatā igit̄ haberi dz pro exꝑsso, vt. l. cuz qd. ff. si cer. pe. Tertio qr ꝑmissum ad tps post tps intelligit ꝓhibi tum, vt. l. imperatores. ff. de post. ⁊ l. statu li. in. §. sciendū de le. ij. ⁊ tn̄ vr̄ potius res tradita sub ꝙdōne si ꝓtiū soluat, ꝗ vt videat dn̄iū trāslatū, vt. l. sub ꝙdōne. ff. de solu. Quarto, qr ex appositio ne termini ad soluēdū ꝑsumit ꝙiectura vēditoris expressa ꝙ no luerit fidē h̄re de ꝓtio post tps, ⁊ ꝙ forte aliter nō fuisset vendi turus si putasset emptorē ꝑtium nō soluturū igit̄ nō seruata fide dz sibi actio ad rez sibi vendicandā ꝙcedi, vt est optimus tex. in l. cū te fundū. C. de pac. inter emp. ⁊ ven. Non ob. tex. in. l. q ea lege. C. de pac. inter empt. vbi apposito pacto de solvēdo infra certū tps ⁊ ꝙ alꝫ res reuerteret ad vēditorē, nō tn̄ ꝙcedit vēdi tio si nō fuit trāslata postea possessio, qr nō fuerūt apposita ℵba directa legis cōmissorie. i. res esset inempta, sz obliqua q̄ nō fa ciunt ipso iure dn̄iū trēsferri vt dicit gl. magna in. l. j. ff. de don.
42 † Sed in ꝓtium est tex. in. l. si ꝙs hac lege. ff. de rei ven. vbi sunt verba obliqua recedat, ⁊ tn̄ inducit dn̄ij trāslatio. idem vr̄ velle tex. in. l. j. C. de pac. inter emp. ⁊ ven. in ver pertineat lz ibi glo. improprie t illud verbuz ꝑtineat dum exponit. i. restitueret q̄ est violēta expositio maxime qr in ꝰctibus potius mēs ꝗ verba ⁊ subtilitates ⁊ apices iuris attēdi dz, vt bn̄ ꝓbat. l. fi. vbi opti. tex. C. q̄ res pig. ob. ⁊ in. l. in ꝙuentionalibus. ff. de ver. ob. ⁊ in. l. si in venditione. ff. cōia prędio. ⁊ in. l. si tibi. in fi. ff. si cer. pet.
Ultimo facit qr emptori non seruāti fidē in soluēdo, fi des ꝰctus a vēditore seruari nō dz, vt. l. cū pro ponas. la. ij. C. ō pac. cū ꝙor. ⁊ tutius est rei incūbere ꝗ in par tē agere. ff. de reg. in. l. plus cautionis. insti. de ob. que ex deli. naſ. §. furti. vn̄ non vr̄ incōueniens dicere, vel ꝙ dn̄ium sit trāslatū ad tps termini facto de solvēdo, vel melius ꝙ nullo modo sit translatū sed potius sit res tradita sub cōdi. vt si soluat in ter mino dn̄ium trāsferat ⁊ non aliter ꝑ. d. l. sub ꝙditione. Postre mo hoc adiuuat ꝑ tex. cū gl. in. l. j. in fi. ff. de excep. rei iud. vbi bn̄ ꝙ venditor re ēt per se tradita pōt vendicare ab emptore, si

pretium

prẽtiũ non fuit ſolutũ ẽt extra caſuꝫ vel actionẽ legis ꝙmiſſorie, vel adiectionis in diẽ non põt agi rei vendi. ſed pſonali actione ꝓſcrip. ver. vel ex venditio. niſi trãſtuliſſet ꝑcariã poſ. qꝛ tũc rõne retẽti dñij hẽret rei vendic. p. d. l. q ea. l. ⁊ l. ſi ea. banc partẽ
43 tenuit ⁊ ꝙfirmauit Bal. in repe. in l. meuius. ff. de mino. † dicẽs ꝙ verba pacti qõ res reuertaꝫ non ſunt verba pacti legis ꝙmiſſorie q̃ ſunt qñ dixit ꝙ eſſet inempta. ſed ſi non dixiſſet vel nõ reſeruaſſet aliquas reliqas dñij ſ3 totaꝫr trãſtulit non reuertiꝫ, ꝙ ẽt firmaꝫ ex eo ꝙ dixit Bar. in l. ſi vt ꝓponis. C. de ꝙdi. ob cãꝫ ꝙ vẽditio non reſoluiꝫ ex nõ reſeruata ꝙdẽtione, ſed agiꝫ ad ob ſeruantiã eius qõ ꝙdẽtũ. l. ea q̃. C. de reſcin. vẽ. ſecus in ꝛctibus innoiatis vt. d. l. ſi vt ꝓponis qꝛ in illis agiꝫ ad reſolutionem niſi qñ res eſſet vẽdita ſub certa ꝙdõne qua non ſeruata ꝙs non fuiſ ſet venditurus, nã tunc reſcindiꝫ ꝓp inobſeruãtiã vt eſt caſus no tabiliſſimus in. d. l. cũ te fundũ. C. de pac. inter emp. ⁊ iõ optima cautela eſt ſemp dñiũ reſeruare expreſſe vt. ſ. dictũ eſt. Quinta ⁊ vltima circũſtãtia prẽtij eſt, ꝙ ſolutio fiat integra totius q̃ꝫtita tis, aliter non diceꝫ ſolutũ, vt dicaꝫ dñium trãſlatũ vel vt poſſit agi ad rẽ tradẽdã, vt ꝓbaꝫ in l. q̃ꝫdiu. C. de diſtrac. pigno. ⁊ in l.
44 tutor. ſ. lucius. ff. de vſur. † vbi particularis ſolo non eſt admittẽ da. ff. de pig. act. l. ſolutũ. ſ. ſi creditori. ⁊ in l. iulia. ſ. offerri. ff. de act. empti. in. ij. rñſo in verbo partẽ prẽtij cũ vulg. put eſt in cre ditore put ẽt eſt in ꝙductore vt non dicaꝫ ſoluiſſe ſi integrã pen ſionẽ nõ ſoluit vt cadat a toto ꝓp minimã partẽ non ſolutã, vt eſt gl. ordi. in l. res bonafide. ff. e. ti. ⁊ no. dixit Bal. in rub. ff. eo. in x. q. ⁊ qõ no. in auc. q rẽ. C. de ſac. ſan. eccle. p Cy. ⁊ Bald. ⁊ in Spec. de loc. ſ. nunc aliqua. ver. lxiij. Eſt. n. ceſſum ꝓ pte prẽtij non ſoluti vẽditori rẽ vendi. loco pignoris retinere donec inte grũ ptiũ ſoluaꝫ, vt dicit tex. in. d. l. iul. ſ. offerri vt. ſ. dictũ fuit in quarta circũſtantia non dixi quare, qꝛ vere in re ſua nõ cadit pi gnus, vt. l. neq; pignus. ff. de re. in. ſed Bar. ibi dicit ꝙ res mea ſimplr ⁊ abſolute non põt mihi eſſe obligata. ſed illa q̃ eſt alteri tradita non dr̃ mea libere ⁊ abſolute. iõ põt eſſe obligata vt ibi. ⁊ alle. l. ex ſextã te. ſ. latinus. ff. de excep. rei indi. qõ ꝓcedit ẽt ſi ſtatutũ diceret ꝙ nulla exceꝓtio poſſit opponi qꝛ exceptio ptij non ſoluti opponi poterit ꝓ dictũ. ſ. offerri. ⁊. l. ſi pr̃. C. eo. ti. Ita dicit Bal. in l. traditio. C. de act. emp. & ita tradita p venditorẽ
45 ſi empto: ptiũ non ſoluit † tenet ad vſuras ꝓ ptio tardius ſoluto venditori ſi fructus ex re ꝓcepit, quo caſu tolerant ẽt de iure cõi qꝛ non ſunt in ere vſure, ſed q̃dã recõpẽſatio ⁊ fundaꝫ in nãli eq tate vt in ſiki in. c. ſalubriter de vſur. vñ ceſſat ius ꝓhibitiuũ. ita ſoleniter dixit Bal. ꝓ illũ tex. l. inl. ſ. ex vendito. ff. de act. emp. qõ bz locũ ẽt ſi non ſit tranſlatũ dñiũ ſed ſola poſſeſſio ꝙ ſufficit ꝙ bẽat ꝙmoditatẽ vtẽdi ⁊ fruendi, vt in. ſ. poſſeſſionez. ea. l. qõ firmauit gl. ⁊ Cy. in l. curabit. C. de ac. emp. ⁊ gl. in. c. ꝙqueſtus de vſur. ⁊ vñ eqſſimũ ne emptor locupleteꝫ cũ aliena iactura. d. ſ. ex vendito. ⁊ firmat glo. ⁊ bar. in l. iulianus. ſ. idẽ põpo. ff. de act. emp. ⁊ bar. in l. at q nã. in. ſ. fi. de nego. geſt. ⁊ tz ẽt Bar. ⁊ Bal. in l. minorũ. C. in q. cau. in integ. reſti. non eſt neceſ. ⁊ bal. in l. ij. C. de vſu. vbi dicit qõ teneꝫ ẽt ſi nullũ fructũ perceperit, qꝛ non debenꝫ rõne fructuũ ſ3 ꝓfidie, qꝛ vẽditor ſoluit q̃ꝫtũ eſt ex p ſona ſua. Ultimo eſt ſciendũ ꝙ diſpõ. d. ſ. ex vendito. ⁊ l. quod vẽdidi. ꝙ non trãſferꝫ dñiũ niſi prẽtio ſoluto bz locũ nedũ in ꝛctu venditionis ſed in quolz alio ꝛctu, vt dixit gl. ⁊ Bart. in l. ſi ſeruus. ſ. locũ. ff. de fur. ⁊ in l. cũ ꝓponas. C. de dolo. ꝓbaꝫ in l.
46 ij. de pigno. act. ⁊ in l. ꝓcur. ſ. plane. de tributo, † qꝛ verbũ ven ditionis importat omnem ꝛctũ alienationis, vt l. ſtatu lib. ſ. qn tus. ff. de ſta. li. lz ꝛtium dixerit glo. ⁊ non bene in l. ij. C. de re. p mu. ⁊ in l. traditionibus. C. de pact.

Sequitur ſcõa pars principalis qõnis q̃ eſt de conſen ſu ⁊ qualiter ꝛctus emp. ⁊ vẽ. dicaꝫ perfe ctus. vñ ꝑ qrir̃ qualr conſenſus adhibeaꝫ. dic qõ ſil ⁊ eodẽ tpe a p tibus preſentialr adhiberi dz, qꝛ conſentire eſt ſil ſentire. text. eſt ꝙiuncta gl. in ver. conſentire in l. conſenſu. in prin. ff. de actio. ⁊ obli. ⁊ bñ ꝓbat tex. in l. j. in ꝓn. ibi in idẽ placitũ ⁊ conſenſus. ff. de pac. vñ non ꝛbiꝫ emptio ſi dixero volo vendere Titio abſenti equũ ꝑ. x. ⁊ vni referat ſibi, ⁊ dicat ſe velle emere vt dixit glo. ordi. in l. j. in fi. in verbo p lr̃as. j. eo. tit. ⁊ in. d. l. conſenſu ſup dicto verbo
47 conſentire. Et iõ diffinit † conſenſus eſt pluriũ volũtas ad quos res ptinet ſil iuncta vt dicit gl. magna in. c. j. de re. eccle. non ali. li. vj. gl. tñ ordi. ff. de ℣. obli. in l. ſi ſtipuler in. ſ. fi. dicit conſenſuz ex internallo adhibitũ non vitiare ꝛctũ bonefidei. qõ ſine dubio in telligendũ eſt ꝓcedere qñ conſenſus ꝓſtat in abſentia. ſ. p nuntiuz vel epl̃am. qꝛ tunc non põt ſtatim ⁊ preſentialr preſtari, ſed tpis internallũ intercedere neceſſe eſt. d. l. j. in fi. j. eo. ⁊ in. d. l. in con ſenſu. Ita vr̃ intelligere Dan. de ca. in l. a titio. ff. de ℣. ob. niſi in caſu illius. l. vbi fauore dotis dicit valere etiã ſine nuntio vel epl̃a in vim tacite donationis qñcunq; ex internallo adhibeaꝫ conſenſus ꝓ no. in l. j. ff. ſol. mat. Sed doc. ſolen. d. Frã. de acoli tis de aretio dicit idẽ i oibus ꝛctibus q conſenſu perficiunꝫ, quod ſufficit conſenſum adhiberi qñcunq; ex internallo, nec requiritur qõ ſtatim allegat. l. qõ ſeruus. ff. de ſtipul. ſer. ⁊ no. ꝓ Bart. vbi ſoleniter declarat in l. ⁊ ſi tpe. C. de fi. inſtr. ⁊ iur. baſt. fiſca. li. x. ⁊ ſolenius in l. licitatio. in prin. ff. de publi. ad qõ ẽt accedit. l. qua rõne in. ſ. fi. ff. de acq. re. do. Tu añt aduerte qꝛ gl. ord. ⁊ ibi
48 bar. in l. illud. C. de ſacroſan. eccle. dicit † ꝙ inter abſentes ſine nuntio vel epl̃a non vz ꝛctus ſeu donatio in vim donationis ẽt ad piã cãm vt ſi dixero dono paupibus talis loci vel eccle. Idẽ gl. in l. j. C. de dona. cã mor. ꝓ quo ẽt facit. l. miles ad ſoror. ſ. i. ⁊ in l. cũ pr̃. ſ. donationis in rõne dubitãdi de leg. ij. ꝙfirmaꝫ ẽt ex eo qõ dixit Pe. ⁊ Cy. in l. gñaliter. C. de non nu. pec. qõ re fert ⁊ ſequitur Bart. in rub. C. de ꝙfeſ. ꝙ ois actus q inter vinos ſumit effectũ regrit preſentiã partis vel eqpollentis. Itẽ ẽt bal. in l. cũ vix. C. de fideico. ⁊ in l. filie cuius. C. fa. herciſ. ꝙ regratur pñria ptis vel aliqõ organũ nuntij vel epl̃e. allegat. l. inter mor tis. ff. de dona. cau. mor. ⁊ l. donatione in ꝙdubinam. ſ. ſpes. ff. de dona. Idẽ voluit Jo. an. in addi. Spec. in ti. de inſtr. edic. in. ſ. poro in ver. ſed an pauper qõ ẽt tenuit gl. in l. nec ambigi. C. õ dona. ꝙ ſi dico dono tibi abſenti ⁊ vnus referat ſibi ⁊ ille acce ptat non vz. hoc ẽt ꝓbaꝫ, qꝛ regula eſt ꝙ inter abſentes nõ ꝛbiꝫ obligatio niſi ꝑ lr̃as vel nuntiũ, vt in l. j. in fi. ⁊ d. l. conſenſu. ff. de actioni. ⁊ obli. ⁊ in l. j. ff. mãda. q conſenſus dz ꝓſtari ꝑ nuntiũ non ꝑ extraneũ ſ3 gl. in. d. l. conſenſu. ⁊ in. d. l. i. in fi. j. e. ⁊ firmat bar. in ꝙſi. ſno qõ incipit. Querit an ꝓcurator ꝙſtitutus in abſentia. nã verbũ de conſenſu intelligiꝫ. ſ. inter pñtes ꝓſtito vel medio or gano nuntij vel epiſtole. vt dicit glo. ⁊ Bart. in. d. l. i. in fi. j. eo.
49 ¶ Alterius ẽt ꝓbaꝫ † qꝛ lz in pactis tacitis non regraꝫ ptis pre ſentia, vt in l. ij. ⁊ in l. ſi creditores. ⁊ vtrobiq; p bar. C. de pac. tñ in expreſſis ſecus eſt. qꝛ pñria ptis regriꝫ. alias non vz, vt in l. j. ff. de pac. ⁊ in. d. l. i. in fi. j. eo. qõ Bar. vbi. ſ. dixit eſſe menti tenẽdũ. ⁊ ſingr meminit Jo. de imo. ff. ſol. ma. in l. poſt dotem. Idẽ ꝙ. ſ. tz Bar. ⁊ Jmo. in l. abſenti. ff. de dona. Nam inter ab ſentes non põt ꝛbi obligatio. l. ex maleficijs. in. ſ. longe minus. ff. de actio. ⁊ obli. ⁊ in l. fi. C. de tabu. li. x. niſi ꝓ modũ nuntij vel epl̃e. vt dictis iurib. p quos conſenſus reintegraꝫ ⁊ vno tpe adhi bitus ꝓſumiꝫ nã nuntius vel epl̃a iungũt conſenſum. alias ſunt actus ſeparati ⁊ non valẽt eũdẽ effectũ reintegrare. ita no. dixit bal. in. d. l. j. in fi. j. e. ¶ Ultimo ꝛcludiꝫ ex auctoritate Dan. ad lr̃am in l. ſi ego. ff. ſi cer. pet. vbi eleganter dixit conſenſum in ꝛ ctibus debere ſimul interuenire, nec ex poſtfacto ſufficit adhi beri allegat. l. remittit. ff. de iureiu. qõ demonſtraꝫ p gl. ⁊ Bar. in l. labeo. ff. de iureiu. vbi gratia fit abſenti mediante nuntio vel epiſtola ſ3 do. Jo. de imo. i. d. l. ſi ſtipuler. ſ. fi ſoleniter dixit ꝙ
50 † internallũ conſenſus preſtiti non viciat ꝛctũ q conſenſu perfi ciꝫ ſi interrogans dedit terminũ ad rñdendũ vel ex poſt ratã ha buit rñſionẽ vel forte non ꝛdixit arg. l. ſi filius. ff. ad mace. alias iniquũ foret ſm eũ dicere ꝙ ꝛbẽs vel interrogãs non eſſet liber ⁊ qõ non poſſit alteri vẽdere. l. in bonefidei. ſ. ſi tã. ff. de eo quod certo loco. Non ob. l. ꝙ ſeruus qꝛ ibi in tacita donatiõe q̃ indu ciꝫ ex re habita ꝓ derelicto q̃ non regrit preſentiã partis, vt. ſ. dic tũ eſt. Non ob. l. ſi pr̃. ⁊ l. licitatio cũ ibi no. p Bar. qꝛ ibi dn rãte tpe ſubbaſtationis ſemp vẽditor ꝓſumiꝫ ad eſſe ex quo po ſuit rẽ venalẽ in publico, vt plus offerenti ꝙcederet, q conſenſus exprimiꝫ p verba, itẽ p ſubſcriptionẽ, vt. l. non aliter in glo. ff. de adep. ⁊ tradit gl. magna ſi qs ꝓſbyteroꝝ. de re. ac. ⁊ no. in l. ga ius. ff. de pign. acti. itẽ p ſigna. i. annuendo capite vel humeris vt dixit gl. ordi. in l. itẽ qꝛ. ff. de pac. ⁊ in l. j. in. ſ. ſi quis ita. ff. de ver. obli. ⁊ declarat Bal. in l. diſcretis. C. qui teſta. face. poſ. Optime facit. l. j. in prin. ff. de leg. iij. ⁊ l. vbi añ voce. ff. de reg. Itẽ p ꝓuiſſionẽ palmaꝝ, vt no. l. j. ff. de pac. ⁊ inſti. de ver. ob.
51 in prin. in gl. ¶ Scõo qriꝫ an p hec verba. † volo tibi vendere ꝑ. x. ⁊ rñdẽs volo emere ꝛbaꝫ venditio. dicas qõ ſic ſm glo. in l. in ementis. C. eo. facit tex. inſti. de ſing. re. p fi. reli. in. ſ. fi. qꝛ vbi actus ſolo conſenſu ꝑficiꝫ, verbũ volo plenã ꝑfectionẽ ſignat. ſecus vbi regriꝫ factũ. vt ſi dixiſſet volo aſcẽdere arborẽ qꝛ nõ ſe quitur q̃ aſcẽdo. aliud eſt. n. facẽ, aliud velle facẽ, vt no. in l. ſeruꝰ electiõe in ꝓn. ff. de leg. j. ſecus ſi dixiſſet vellẽ tibi vẽdẽ. ⁊ tu di ceres vellẽ emere. qꝛ verbũ ꝓteriti impfecti rẽ impfectã ſignifi cat ſm gl. in. d. l. in ementis. Sed Pe. ⁊ Cy. tenẽt ꝛtiũ ibi de verbo volo qõ non ꝛbaꝫ venditio niſi aliter eſſet de conſuetudi ne loquendi p. l. labeo. ff. de ſuppel. lega. pro quo optime facit tex. ff. q mo. pig. vel hypo. ſol. l. ſicut. ſ. volũtate ibi nõ eſt ſatis

ad repellendum creditores quo voluit venire. qz lz donatio solo
qsensu perficiat, nõ tñ sequit volo donare. ergo dona. ſz Per.
Itẽ facit pro eo tex. & gl. in. c. pe. de reg. li. vi. vbi aliud est pro-
fiteri religionẽ aliud vouere de pfitẽdo lz secus in vltimis volũ
52 tatibus † vbi verbũ volo importat plenã dispõnẽ, vt est text. no.
in. l. pãphilo. §. ppositũ. ff. de leg. iij. vbi. l. interpretat qz testator
velit disponere. vt. l. ex hac scriptura. & ibi no. ff. de don. & qõ hĩ
in. c. fi. de suc. abinte. de quo plene p bart. vbi optime declarat
in. d. l. serui electione in prin. de leg. j. & bal. in. d. l. in emẽtis ad
fi. C. e. Sz bñ vz, pmissio ỏ vẽdẽdo lz nõ sit ptiũ taxatũ ſz nõ ipsa
vẽditio. vt dicit bal. in. l. si fideiussor. §. fi. ff. de leg. j. & alleg. Cy.
in. l. j. C. de õb. emp. & qmit. stipu. q bal. in. d. l. in ementis in ter
minis huius. q. vĩ tenere cũ gl. in sua lect. in. v. q. sed si dico vẽ
do tibi si vis p. x. & tu dicis emo si vis, bñ valeat õctus qz est cõ
dõ de pñti q̃ non suspẽdit. ff. si cer. pe. l. si itaqz. ita dicit bal. post
53 gl. in. d. l. in emẽtis. ¶ Tertio † qrit an dicat vẽditio pfecta si
dico tibi vendo p tãto ptio & volo tibi facere instrm ad tui peti-
tionẽ & requisitionẽ, dicas qp nõ, sed dr potius quoddã rõciniũ de
vendẽdo fm Pau. de ca. q ita dicit se pluries qsuluisse de fa-
cto p illũ tex. ibi in. l. õctus. C. de fi. instru. & allegat ẽt gl. ordi. in
sti. co. §. i. in verbo qficiunt. & dicit qp eius qsilio se subscripse-
rũt doc. Paduani. p quo optime facit qz aliud est vendere vel
locare aliud vendẽdo seu locãdo pmittere. tex. est fm vnã lect.
in. l. in bonefi. in. §. si tñ. ff. de eo qp certo loco qõ ẽt dixit & voluit
Ja. but. & Ang. p illũ tex. in. l. i. C. de pac. pig. tu aduerte qp hec
denũtiatio vr dubitabilis qz facere instrz non est de sba emptio
nis. imo vz sine eo vt hr in. l. cũ res. C. de pba. cũ qcor. cuius re
seruatio non dz illã factã vitiare, ſz p supuacua hri dz illa adie-
54 ctio de instro fiẽdo arg. l. fundus ille. j. eo. † Nõ ob. l. õctus, qz
ibi loquit qñ hmõi õctus ex quẽtione partiũ dz fieri in scriptis
qỏ est qñ est actũ expresse qp redigat in scriptis & aliter non va-
leat fm Cy. ibi tz gl. in. §. j. in ver. qficiant dicat õtiũ qp dicatur
fieri in scriptis quotiescũqz actũ est qỏ fiat scriptura p. d. l. õct9
ibi dñ dicit illos tñ ques in scriptis fieri quenit &c. Itẽ adde qp
opi. d. Pau. qz aliud est tractatũ & colloquiũ cũ aliquo hre de
õbẽdo vel vendẽdo aliud õbere vel vẽdere, vt no. dixit Bal. p
illũ tex. in. l. elegãter in prin. ff. de qdi. indeb. vt est in ecclesia. vt
in auc. h ius porrectũ. C. de sac. san. eccle. & facit fm eũ. l. fi. ff. de
preca. ¶ Quarto qrit iuxta p̃dicta aliqs pmisit vẽdere & acce-
55 pit aliqd noie vẽditionis † an solues possit penitere. text. est fm
vnũ intellectũ in. d. l. in benefidei. §. si tñ. ff. de eo qỏ certo loco.
& p pmissionẽ de vẽdẽdo pmissor obligat stipulatori non eõ cũ
stipl'o nõ sit vltro citroqz obligatoria. vñ cũ non sit obligatus in
sua prãte est an obligẽt, vt in. l. q pecuniã. ff. si cer. pe. & in. l. si pe
cuniã. ff. de qdi. ob cãm. Nõ ob. l. labeo qz ibi loquit in vẽditio-
ne. i. in qdõne q̃ pẽdet ex volũtate vendẽtis & alterius q̃ hr pro
impleta si p emptorẽ stat, secus in ea q̃ pẽdet ex volũtate empto
ris ita vr fuisse de mẽte bal. in. l. si qs cũ debitore. ff. de iure do. p
illã. l. labeo. & facit qp dicit Cy. in. d. l. õctus in. iij. q. C. de fide
inst. fm Poder. in. d. §. si tñ. ex quo infert in. d. l. i. C. de pact.
pign. qp stãte stat. qỏ de qualz vẽditione soluat gabella ex ea p
56 missiõe non dz solui cũ nõ sit vẽditio. † Tu aduertas qz si datus
est aliqd noie arre & altera ps qsentiat dissolutioni õctus repeti
põt. Si vero noie pretij tũc qz res desinit esse integra ex tali do
natione a tali quẽtione recedi nõ põt, imo agi põt ad id qỏ vẽdi
tor est obligatus. casus est aptus in. l. ij. C. qñ lic. ab empt. di. nõ
ob. qp fuerat pmissum de vẽdendo & aliud est vendere, aliud de
vẽdẽdo pmittere. d. §. si tñ. qz vel ex stipulone vel ex pacto ve-
stito agi põt ad obseruãtiã õctus seu pmissiõis p. l. ius gẽtiũ in
prin. & in. §. animo de pac. put agit qñ qs pmisit non vẽdere nisi
mihi vt no. p gl. & doc. in. l. si cũ. §. q iniuriarũ. ff. si qs cau. & per
bar. in. l. actiõe. C. de trãsac. qỏ vr pbari p. l. si sterilis. §. si tibi. ff.
de act. emp. & in. l. q fundũ el. ij. j. eo. ti. & obligat ad interesse nõ
pcise advẽdẽdũ vel tradẽdũ qz i obligatiõib. facti succedit obo
ad interee. l. stip. nõ diuiduñt. ff. de v. ob. & bñ facit tex. i. l. si vir
vxori. ff. de pscrip. verbis. vbi ex tali pacto de vẽdẽdo agit pscr.
verbis maxie si p̃tiũ fuit certũ vel specificatũ vt dictũ fuit. s. i. ij.
57 q. huius ptis & dicet j in. vij. q. ¶ Quinto qro† qz qsensus ipe-
dit ab errore qñ nihil tã õtium qsensui qz error, vt. ff. de iurisdi.
om. iudi. l. si p errorẽ. & in. l. ij. in prin. ff. de iudi. & vbi nõ est qsen
sus ibi deficit sba emptiõis, vt in. l. ij. & ibi not. bal. C. e. qr & qñ
dicat qsensum iped. ri ab errore. dicas qp gl. or. j. e. tit. in. l. in vẽ
ditionibus ponit sex errores qcurrẽtes circa õctũ emp. & vẽ. de
qbus ibi latius in tex. cũ seq. legibus vsqz ad. l. & si qsensus. §. i.
& gl. in. l. in negotijs. ff. de act. & obli. ponit. iiij. bart. vero latius
pecutus mã in. l. i. in. §. i. ff. de offi. pcu. cesa. vbi est melior gl.
qz sit in corpe iuris posuit qnqz errores de qbus ẽt bal. & Ang.
tradũt in. l. si ego. ff. si cert. pet. & lz ego latissime posui in rub. ff. de
acq. re. do. in. iij. q. principali in prin. vbi tradidi octo errores &
plane examinat hic articulus p qtuor cartas. Addi põt & no-
nus vcz error in mẽsura q ipedit dñij trãslationẽ & emptionẽ fie
ri vt in. l. si qs vxori in. §. si qs minora. ff. de furt. & bñ declarat gl.
in. l. arbitrio. §. de eo. ff. de dolo. & qcludas qp siue erret in corpe
rei, siue in mã vel sba, siue in essentia vel sensu, siue ipletio impe
dit qsensum & p qñs ipsa vẽditio vt. d. l. in vẽditionibus cũ seq.
vsqz ad. l. in hmõi. j. e. nec prermittẽdũ qỏ dicit Jo. an. in addi.
Spec. e. ti. in. §. i. in addi. q incipit si quertat casus qp error in q̃
litate dñij rei vẽdite ipedit vẽditionẽ vt si hñs directum & vtile
dñiũ vẽdat ei quẽ putat hre directũ vtrũqz erat apud vẽdentez
& qcludit venditionẽ nõ valere. alle. By. ita tenuisse in suo qsi.
58 xxv. in ordine, † qz sba vẽditionis qsistit in qsensu. l. i. in fi. j. eo. &
ff. de rescin. vẽ. in. l. ẽptio. ſz qsensus deficit vbi est error. d. l. si
p errorẽ cũ qcor. Itẽ si errãs qz vẽdat rẽ ppriã vt alienã non tz
venditio. l. & si qsensuz. in. §. fi. j. e. & ff. de acq. re. do. l. si pc. & p
positũ erat circa vtile & nihil opat circa directũ, qnimo nec cir-
ca vtile qz qỏ potuit noluit &c. l. multũ. C. si qs alterivel sibi. Itẽ
qz cũ spes dñij sint diuerse qz aliud directũ aliỏ vtile. l. i. & ij. ff.
si ager vecti. & in. l. ij. & vlti. ff. de supfi. qstat qp si errat in corpe
vel in spẽ õctus nõ vz. d. l. in venditiõibus. & in. l. si qs in fundi
vocabulo. ff. de le. i. Itẽ error õbẽtiũ circa spẽm õctus impedit
õctũ vt si vnus itelligit de vno alius de alio, vt plene ponit bar.
in. d. l. j. in. §. j. ff. ỏ off. pc. ce. vbi late declarat. & Ang. post Ja.
59 but. in. l. si ego. si cer. pe. † Et lz error circa corpus rei vitiat em
ptionẽ, vt. d. l. in venditiõibus, tñ circa accessoria vel rei qlitatẽ
error nõ vitiat, casus est no. in. l. si in ẽptiõe. j. e. de quo Ang. fe
cit festũ in. l. veteribus. ff. de pac. qỏ tene menti, lz error in noie
rei vel qlitate ipsius & error in qfinib. nõ vitiat õctũ nec ipedit
cũ qstat de corpe vt colligit in. l. si qs in fundi vocabulo. ff. de le
ga. j. in. l. pronus. §. i. & ij. vbi de errore finiũ. ff. de lega. iij. & in
d. l. in vẽditiõib. in fi. in. l. alr. & l. labeo li. posterior. j. e. & ff. ỏ
actio. in. l. iulia. in. §. i. & in. l. ex ẽpto. in. §. si qs virginẽ. & in. l. si
in qlitate. e. tit. ¶ Sexto qrit qñ dicat õctus emptiõis pfect9.
60 Sol. dicas qp † triplex est pfectio. Una est qñ a ptibus absolut
õctus vt amplius nõ sit locus pnie. l. õctus. C. de fi. instr. Scỏa
qñ nascit obo & transit piculũ in emptorẽ, vt. l. necessario. ff. de
pic. & qmo. rei ven. Tertia qñ est denẽtũ ad executionẽ facti. i.
ad vlti. effectũ vt amplius discedi nõ possit nisi intercedat act9
retro sic'is, vt in. l. ab emp. ff. de pac. fm Cy. in. l. ij. C. qñ li. ab.
emp. di. quẽ refert & sequit bal. in. d. l. nescio. ſz iurisconsultus
tradit regulã firmiorẽ & breuiorẽ, dicens qp tũc dr pfecta vendi
tio qñ appet illud qỏ venditr & pretiũ quale q̃tũne sit & pure sit
venditũ. ita dicit in. d. l. nescio. §. i. nã cõdõnales venditiones,
tũc pficiunt cum qdones implete sunt, vt dicit tex. no. in. l. hec
venditio. §. i. j. eo. pendente. n. qditione venditio non vz, nisi cõ
ditio extiterit. vt in. l. si qs fundũ. j. eo. nec agi põt vt qdõ ipleat
vt in. l. cũ ab eo. j. eo. & est interiz nulla deficiente qdõne deficit
in totũ. d. l. nescio. in. §. i. & in. l. fi. C. eo. Ulterius sciendũ est qp
rex qsistentiũ in pondere numero vel mensura non intelligit p
fecta venditio si secuta appensione, numeratione & mensuratio-
ne si p singulo corpore pondere vel mensura certũ pretiũ sit sta-
tutũ. secus si vnũ vle p oibus, qz tunc statim qỏ de pretio est cõ
uentio dr esse venditio pfecta. casus est no. in. l. qỏ sepe. in. §. in
61 bis. j. eo. & dicit ibi Bal. † qp q̃ qsistunt pondere numero vel mẽ
sura dupliciter venduñt. vno mõ simplr, & tunc statim est perfe
ctus õctus a prin. q̃tũ ad agendũ & ad piculum emptoris. scỏo
sub mensura mensurãdo & sub numero numerãdo, & tunc secus
qz qditionalis vr õctus, qz hz pendentia de futuro. ita no. decla
rat ibi Bal. & tunc dr venditio facta ad mensuraz qñ p singulo
stario vel iugere terre qstituit certũ pretiũ, puta decem p singu
lo stario, non qñ dr qp vendit prediũ qỏ dixit esse tot iugeruz. vt
notanter dixit Bar. in. l. iulianus. §. si titius. ff. de act. empt. vñ
qcludendũ est qp venditio facta ad mensurã non dr pfecta nisi
facta vel secuta mensura. d. l. qp sepe. §. de bis. & l. si in venditio
ne. §. i. & qỏ ibi no. ff. de pericu. & qmo. rei vendi. & in. d. l. iulia-
nus. §. si titius. ita eleganter dixit Bar. in suo consi. qỏ incipit
Petrus Joannis de antiquo in ordine. xx. inter õctus de quo
tetigit & non decidit in. l. ij. C. de picu. & qmo. rei vendi. Et in tã
tũ requirit qỏ qsensus sit absolutus vt dicat õctus pfectus qỏ
not. voluit Bart. qp si reperiat instrm vel abbreuiatura notarij
62 hoc mõ dicens. † talis vendidit rem pro. x. titio hoc pacto nec
reperit vlterius qỏ õctus dr imperfectus & non vz. ita singu. di
xit Bar. ff. de testa. in. l. si is qui. & eũ secutus fuit ibi Bald. & in
d. l.

d.l.ꝯctus.C.de fid.instru. Idē dr̄ de instr̄o in quo reperit quod Abbas vēdidit domū Titio,nec reperit pretiū diffinitū, qz nō ptinet̄ pro quāto pretio qđ non probat̄ emptio p dictū instrm ꝯ pretiū tanꝯ solēnitas extrinseca non presumit̄ cū sit quid infor me.i.aliqñ magnū aliqñ parū.vt no.dicit Cy.in.l.j.C.de ꝯbē. ⁊ qmit.stip.lz subdit dictā qōnē non improbabiliter Pe.fuisse visam dubiā,⁊ ipse ēt sub dubio reliquit. ¶ Septimo queritur que ⁊ quot requirant̄ vt ꝯctus emptiōis ⁊ vēdi.dicat̄ perfectus
63 ⁊ dñium transferat̄,dicas qđ† ad hoc vt oi ex parte dr̄ pfectus ⁊ qsumatus ⁊ qpletus ⁊ absolutus requirit̄ qđ vēditio sit facta cōi qsensu,pretium solutū, ⁊ res tradita.vt insti.de emp.⁊ ven. §.pretiū.in.l.ij.§.j.⁊ in.l.pacta.j.eo.in.l.iulianus.§.offerri.ff.de actio.emp.⁊ insti.de re.diu.§.vendite.⁊ in.§.ptraditionē,alias qñ res non esset tradita nō diceret̄ venditio perfecta,vt in.d.§. vendite.qz verba cū effectu sunt accipiēda.vt dicit Spec.in ti. de loca.§.nunc aliqua.in versi.xcv.⁊ dz tradi vacua possessio vt a nemine detineat̄.vt in.l.ij.in.§.vacua.⁊ ibi Bar.ff.de act.ēp. de quo tñ dicet̄ latius.j.in seq.q. principali qđ veniat in vēditio ne.Et dr̄ perfecta varijs modis ꝑm subiectā mām ⁊ dīersis ef fectibus. Mā qñqz dr̄ perfecta si ille qui tenet̄ emere offerat p̄ tium lz heres qui vendere tenet̄ nolit accipere.vt no.dixit bar. in.l.vxorē.in.§.agriplagā.ff.de lega.iij.p.l. labeo scribit si mihi bibliothecā.j.eo.de quo ēt p Cy.in.l.ij.C.cōia de le.⁊ By.in.l. si fideiussor.in.§.meminisse.ff.de leg.j.iō latius dicas qđ perfe ctio ꝯctus dr̄ quadruplex. Prima respectu ipsius existētie vt in ꝯctibus qui solo qsensu ꝯbunt̄,⁊ dicunt̄ perfecti solo qsensu vt pereant actus.vt in.l.iurisgentiū.in princi.ff.de pac.instit.de obli.que ex qsensu per totū.⁊ de dicta perfectione loquit̄ text. in.d.l.ab emp.ff.de pact. ¶ Scđo mō dr̄ pfectio respectu actio nis ⁊ obligationis ex ꝯctu producende si sit ꝯctus qditionalis, qz qditione pendēte non dr̄ perfectus nec producit actionez si cut purus.vt in.l.hec vēditio.j.eo.⁊ in.l.fi. ¶ Tertio mō dr̄ p fectus respectu substantie vt oia que sunt de mente ꝯbentiū sint expressa,⁊ que requirunt̄ pro solennitate sint apposita,⁊ tunc dr̄ ꝯctus perfectus.vt in.l.ꝯctus.C.de fi.instru. ¶ Quarto dr̄ per fectus quantū ad effectū,qz ex ꝯctu facta est executio ⁊ deuen tū est ad traditionē rei,⁊ de hac fit mētio in gl.ordi.in.l. neces sario.in prin.ff.de peri.⁊ cōmo.rei vendi.in.l.j.C. eo. tit. in.l.si post perfectā.C.de euic.⁊ in.l.ij.qñ li.ab emp. di. ita solenniter tradit do.Bernar.de narnia,hodie Cardinalis spoletanus.in
64 d.l.ab emptione.in prin.ff.de pac.†⁊ dicit Bald.valde not.qđ ꝓcedit iste libellus dico qđ promisisti vendere quare peto quod aut vendas aut rē prestes.nec dr̄ nudū pactū ex quo obligatiōe pretij vestit̄.d.l.labeo scribit si mihi.j.eo. presertim de iure can. vt in.c.j.de pact.in.vj.⁊ si dicat̄ qđ iste libellus est incertus re spondet̄ immo actus bñs in se ordinē ex nā ꝯctus,lz sit euentus incertus,istud qtingit ex facto rei non seruantis ꝓmissa.ideo de tali incertitudine non pōt opponi.vt in.l.j.§. qđ aūt.ff.quorū lega.ita egregie dixit Bald.in suo eleganti qsilio, qđ incipit. In Christi noie allegationes hincinde facte.Et est not.qđ q tenet̄ ad vendēdū non tenet̄ ad nudū factū.vt no.in.l. certi qditio.in prin.ff.si cer.pe.sed ad tradēdū ⁊ dñiuz transferendū si est dñs. vt in.l.ex empto.in prin.ff.de act.emp.l.in quentionalibus.§.fi. ff.de verb.ob.⁊ ita declarat Bar.in.l.vxorē.§. agriplagā.ff.de leg.iij.⁊ in.l.i.in princi.ff.de actio. empt. de quo tñ latius dice tur.j.in seq.q.principali.

65 **Octauo** querit̄ † an sicut emptio ⁊ vēditio solo qsensu ꝯbit̄,ita solo dissensu distrahat̄. dicas qđ sic re integra.i.re non tradita, nec pretio soluto. alias requirit̄ qđ interueniat actus retro similis.vt est text.not. in.l.j.C. qñ li.ab emp.di.⁊ in.l.ab emptiōe.ff.de pac.rō est qz p quoscūqz modos res ꝯbit̄ p eosdē dissoluit̄.l.put quisqz.ff.de solu.⁊.ff.de reg.iur. l.nihil tā nāle.⁊ in.c.j.extra eo.⁊ erit hmōi distractus bonefi. dei sicut ꝯctus principalis.vñ dolus dans cām illi ita reddit eū nullū sicut ꝯctū.iuxta illud qđ legit̄ ⁊ notat̄ in.l. elegāter.§.non solū.⁊ ibi p Bar.ff.de dolo.⁊ bñ facit.l.ō tutela.⁊ qđ ibi hr̄.C. de i iteg. resti.⁊ plene declarant Bal.in.d.l.i.qñ li.ab emp.⁊ Bar.in.l.in summa.ff.de qdi.inde.⁊ in.l.⁊ iō.ff.de qdi.fur. Itē dicet̄ vnus ꝯctus non duo,⁊ sic vna dūtaxat gabella erit soluen da non due,qz primus vocat̄ solū ꝯctus,scōs vero pnia dicet̄.lz da non due,qz primus vocat̄ solū ꝯctus,scōs vero pnia dicet̄.lz si precariū interuenerit ex parte vēditoris ex quo sit trasla tū do minū in emptorē.p.l.qđ in eo.ff.de acq.pos.⁊ ēt possessio p.l.⁊ bz.§.eū qui.ff.de preca.non sufficit sola rescisio ꝯctus vel incisio instr̄i,sed dz interuenire ꝯtiū precariū emptoris quo reseruatur primū vēditoris.ita elegāter qcludit Bal.in.ij.q.in fi.in.d.l.j. C.qñ li.ab emp.di.⁊ sufficit ēt si actus retro similis ex intercal lo intercedat post dissolutā emptionē solo qsensu factā. vt in.l. modestinus.ff.de solu.si ab initio ita qnenit vel pars ei qsenserit alias secus.l.qđ ab initio.ff.de reg.iur.ꝑm Bar. in.d.l.ab em
66 ptione.Illud aūt non est omittendū qđ† vēditio metu facta nō qsensu est ipso iure nulla, sicut qñ dolus dat cām ꝯctui bone fi dei.vt signāter ponit bar.in.l.iij.ad fi.C.qđ me.can. Quid aūt faciat desinere rē non esse integrā in ꝯctibus q qsensu pficiunt̄, dicas qꝑ solutio pretij in toto vel pro parte. vt in.l.i.⁊.ij.C.qñ li. ab emp.di.Itē traditio rei vera vel ficta vt p qstitutuz. vt dicit gl.in.d.l.ab emptione.Itē si interuenerit aliqs actus quo ven ditor sit liberatus vt moris rei vēdite ⁊ si fis.vt in.l.emptio.in fi. ff.de rescin.vēd.Itē si res vel pretiū in stipulationē deducat̄.vt in.l.emptor.in prin.ff.de pac.⁊ in.l. emptor.ff.de rescin. ven.sed non simplex datio arrarū.vt in.d.l.ij.C.qñ lice. ab emp.ꝑz bar. no.in.d.l.ab emptione. ¶ Nono qro an datio arrarum faciat desinere rē esse integrā vt solo qsensu recedi possit.glo.⁊ Bar.
67 in.d.l.ab emptione†dicunt qđ non nisi data fuerit arra p parte pretij ⁊ pagamenti, qz tunc desinit esse integra ex quo transit in aliā nām.vt est tex.expressus ⁊ bñ notandus in.d.l.ij.C.qñ lice. ab empt.di.⁊ in.l.qđ sepe.§.j.j.eo.⁊ declarat Bart. no.in.d.l. ab emptione.⁊ qfirmat ēt Bal.in qsi.suo qđ incipit, in Christi noie dubia mouet̄.⁊ in dubio arra vr̄ data vt cedat in partē pre tij si erat in pecunia nu.qstituta.vt dicit gl.⁊ Bald.in.l.iij.ff.de leg.qmis.p no.in.d.l.qđ sepe.§.j.⁊ sic vr̄ ēt p parte pretij ⁊ pa gamēti facit.l.ex empto.§.is q vina.ff.de act.emp.vbi hoc not. ponit Ric.malū.⁊ Cy.in addi. quos refert ⁊ sequit̄ ibi bald.⁊ alle.l.vlti.ff.de leg.qmis.lz datio arrarū sit ꝯctus separatus de p se ab ipsa vēditione.vt in.l.ꝯctus.C.de fide instru.Sed tñ ad uertas qz si hoc esset indistincte vez, sequeret̄ qđ ex donatione arraz semp videret̄ desinere rē esse integrā,qđ vr̄ expresse ꝯ.d. l.ij.qñ li.ab emp.⁊ no.p Bar.in.d.l.ab emp. nisi intelligas h ꝓcedere dūtaxat qñ arra est qstituta in pecunia nu. non in alia specie ꝓut vr̄ loq tex.in.d.l.ij.in ver.arrarū, Et adde qđ no.di xit By.qđ inuestitura facta vel datio annuli non faciat desine re rē esse integrā.vt dixit in.c.j.de reg.iur.lib.vi.⁊ secutus fuit Bal.in.d.l.ex empto.in.§.si qs virginē. ¶ Decimo qrit̄ qua
68 actione petant̄ arre.dicas†qđ actione ex eo ꝯctu si est ꝯctus p fectus.⁊ iō repetunt̄ qz nō pnt qfundi cū pretio. vt si datus fuit annulus vel alia spēs.vt in.l.celsus.§.j. ⁊ in.l.ex empto.§.si qs virginē.ff.de ac.emp.aut ꝯctus est impfectus,qz penitet vēdito rē,⁊ tunc agit̄ qdōne ob cām vel sine cā vt reddantur. Si vero agit̄ ⁊ tātūdē reddat̄,qz debēt reddi duplicate p penitentē, tūc agit̄ qdōne ex.d.l.ꝯctus.C.de fi.instru. ita magistraliter ponit ibi Bal.Et no.qđ pretio ad idē non soluto vr̄ actū vt arra ⁊ pre tiū solutū pdat̄.vt in.l.si fundus.⁊ ibi no.ff. de.l.qmis. qđ bal. ibi limitat vez in pacto dūtaxat.l.qmissorie.secus si sit simplex terminus statutus ad soluendū, qz tunc cū valeat ꝯctus pretiuz solutum semper imputabitur in partem illius.

Undecimo querit̄ an datis arris si altera pars peni teat vltra ꝓmissionē arrarum possit agi ad interesse p pfectiōe ꝯctus.dicas qđ gl.in.d.l. ꝯctus.C.ō fi. instr.⁊ insti.de ēp.⁊ vēdi.§.i.dicit qꝑ sic. qs secuti fuerūt By.⁊
69 bar.in.l.i.§.si qs dixerit.ff.de publica.dicētes qđ† p ꝓuisionē arraz nō vr̄ recessum a ꝓuisiōe legis de interesse.qđ ēt videt te nuisse bal.in.d.l.ꝯctus. qđ possit interesse peti q̄tenus excedit arras.Non ob.qđ pena succedat loco rei, qz illud est vez vsqz ad qcurrētē q̄titatē ⁊ nō vltra,vt in.l.pdia.ff.de ac.ēp.Itē nō ob.qđ arra petit̄ tanꝯ rescisio ꝯctus,qz imo qcurrit cū eē ꝯct⁹ vl in.d.l.ex ēpto.§.si is q vina.Ita dicit bal.in.d.l. ꝯctus.⁊ re fert tenere Ray.de forl.⁊ ita dicit qđ approbat vsus.Hāc ēt p tē tenuit Spec.eo.ti.in.§.j.in fi. primi ꝯctus arraz.in ver.sub pena.in.j.carta.By.vero in.d.l.ꝯctus tz ꝯtiū. ⁊ idē dicit tene re Jac.ō are.qz vñr ptes voluisse stare qtēte solis arris.⁊ idē se quit̄ ibi bar. de sali.ꝛ Jo.an.in addi.Spec.in tit.§.j.in addi.q̄ incipit de ēptore loquit̄. refert Bar. ō fano disputasse hāc.q. ⁊ p vtraqz pte multa adducit ⁊ nihil exꝑsse soluit nisi qđ vlti.lo co alle.l.vlti.C.de pac.inter emp.⁊ vē.⁊ vr̄ inclinare qđ nō ob. datiōe arraz possit peti res vel interesse ꝓut elegerit. Tu aūt aduerte qđ huic decisiōi vr̄ obstare tex. i.d.l.ij.in.j.rñso.C.qñ li.ab ēp.vbi dr̄ qꝑ si aūz noie datū sit pōt h solū ꝑz fidē pacti re cupare secus si sit ps ptij.⁊ sic notādo dictionē taxatiuā solū vr̄
70 qꝑ nihil vltra peti possit†idē vr̄ velle tex.i.§.i.ℵ. ita tñ.insti.e. ⁊ idē.l.ꝯctus ver.illud qꝑ datis arris nolēs pficere solū afficiat illaz dāno.Sz pōt rñderi ad hos duos vltimos tex.qñ conue nit ꝯctū in scriptis fieri. quo casu nullū ius oritur nisi eo habito ꝓ completo perfecto ⁊ absoluto,vt dicetur latius.j.in.xv.q.Sed

Jo.an. vbi supra secutus fuit Ang. in l. stipulationes nō diuidū tur. ff. de ver. ob. q̄ possit emptor cogi pcise ad pficiēdū ẽctū nō obstāte q̄ dicat velle pdere arras ⁊ nō recipe illas duplicatās. Jo. aūt de imo. in d. l. j. §. si qs sic dixerit. ff. de publ. dicit q̄ tres sunt opi. vna q̄ nō possit agi ad itereſſe, scōa q̄ vtraq̄ agi possit copulatiue. vt ar. in l. si pro fure in §. j. ff. de q̄di. fur. iij. q̄ possit agi q̄tenus plus sit in intereſſe q̄ in arris. ⁊ hec vī esse cōis opi. q̄ sibi placere dicit, q̄ lz inducat penā in arris, tn̄ ipse arre orīgi nant̄ a q̄stione ẽbētiū, ⁊ sic loco intereſſe in dubio cedūt. facit l. si qs a socio. ff. p soc. ⁊ in l. pedius. ff. de acti. emp. Et p hoc nō obstat. §. furt. in l. si p fure. s. allegata q̄ loquīt in pena mere legali ꝑm Jmo. ¶ Duodecimo q̄ritur q̄ pbāda sunt vt dicat̄ emptio ⁊ vēditio facta, † dicas ꝑm Spe. in ti. de testa. in §. nūc tractādū. ver. qd ergo q̄ testes debēt deponere cōi q̄sensu ẽctū celebratū rē emptā fuisse traditā ⁊ pciū numeratū, vel habitā fidē de eo q̄ pbat̄ p tex. ad literā in l. cū res. C. de prob. vbi tria sunt pbāda vcz emptionē factā, pos. vacuā traditā, ⁊ ptiū numeratū. Verum vt agēs ex empto possit obtinere dz esse cautus vt pbet se emisse tali tpe vcz tpe li. q̄te. vel cāe, ⁊ pciū soluisse alīs si inde finite pbet se emisse ⁊ soluisse sine tpe succumbit q̄ probatio sine tpe nō inducit tps q̄ erat necessario pbāndū ꝑz Jo. de imol. ⁊ Jo. an. vt solēniter refert Bal. in l. j. C. si plu. vna sen. in pe. col. ℣. lz pone, Azo secus si pbet tps vēditionis lz nō pbauerit tps solutiōis, q̄ solutio venīēs ad implēdū veterē ẽctū pōt. qñcūq̄ fieri pēdēte iudicio. Adde vt pbat̄ in l. si rē. §. fi. ff. de pig. acti. Ita signanter dicit Bal. in d. l. j. pro quo bñ facit, q̄ legīt ⁊ notat̄ p Bar. in l. nō solum. §. sed vt probari. ff. de ope. no. nun.

71

Decimotertio querīt an ⁊ qñ dicat̄ ẽctus perfectus qñ aliq̄d ē in volūtate vel arbitrio alterius ex ẽbētib⁹ vel tertij, dicas † q̄ accidētalia ẽctus pūt remitti in arbitriū alterius vel vnius ex ẽbētibus lz nō substātialia, vt in l. nec emptio. ⁊ in l. pacta q̄uenta. j. eo. ti. ⁊ gl. ordi. bñ declarās q̄ cōiter doc. sequunt̄ in l. i emētis. C. e. ti. ⁊ probatur ēt per tex. in l. cēteſimis. §. fi. ff. de ver. ob. ⁊ voluit Bart. Ang. ⁊ Jmo. in l. si qs arbitratu. ff. de ℣. ob. Sunt aūt substātialia ẽctus res, ptium, ⁊ q̄sensus. vt plene dictū fuit in prin. huius v. q. prin. ⁊ probat̄ in d. l. pacta quēta. j. eo. in ℣. Paulus. ⁊ tradit Bal. ple. in d. l. in emētis. ⁊ in l. fi. C. eo. ac ēt probat̄ in l. j. in fi. ⁊ in l. i vēditionibus. j. e. Alia vero dicunt̄ accidētalia vñ tps nō est de substātia ⁊ sic pōt in alterius arbitrio remitti vt in l. eum q̄ calendis. §. quoties. ff. de ver. ob. vñ si vēdo cuz voluero vz nō si voluero q̄ primo casu substātia obligationis nō est reposita in voluntate vēdentis sicut secūdo. vt in l. cēteſimis in §. fi. ⁊ in l. sub hac. ⁊ in gl. op. ff. de acti. ⁊ obli. ⁊ ita declarat Bal. in d. l. in emētis in ver. iij. q̄ro, vbi dicit qñ pōt remitti in voluntate alterius allegātis. l. lucius. ff. de posi. in ℣. vbi voles ⁊ qñ voles † q̄ tps ⁊ loc⁹ sunt p̄dicaméta accidētalia accidētis ⁊ nō substātie, vt in. c. cum ioānes. de fi. instrū. ⁊ sic vz, vt in d. §. fi. l. cēteſimis. ⁊ in l. si sub hac dūmō in vita declarauerit q̄ declarare dz, vt in l. iiij. ff. loc. Sed ptium in arbitriū emētis vel vendentis remitti nō pōt, vt in l. q̄ sepe. §. j. j. eo. nec ẽctus. d. l. in ementis lz res vel eius qualitas bñ pōt remitti vt si placuerit vel displicuerit insti. eo. §. pe. ita dicit glo. in d. l. q̄ sepe. in §. i. ⁊ de quo plene in l. in personā in §. gñaliter. ff. de reg. iu. ⁊ in d. l. in ementis. ⁊ sing. dixit Jo. an. in addi. Spe. eo. ti. in §. nunc dōm. in ℣. est ēt actio in forma sequenti q̄ lz substātia ẽctus nō possit in arbitrium alterius cōmitti. d. l. in emētis. tn̄ ẽctus perfecti resolutio bñ pōt poni in alterius arbitriū, vt in l. iij. j. eo. ⁊ in d. §. pen. insti. e. ⁊ q̄ no. in. c. illo vti de pig. ¶ Predicta tn̄ limittat Bald. elegāter q̄ lz nō valeat venditio postea in alterius voluntate p d. l. in emētis. tn̄ si interuenit traditio bñ vz. gl. ē sing. in l. inter stipulātem in §. si stipulatus. ff. de ver. ob. q̄ solēniter q̄menda nit Bal. in. c. i. de feu. da. in vicē. l. cōmīs. in vsi. feu. ⁊ dicit ibi pbari per illū tex. ⁊ bñ facit q̄ idē tradit in l. ẽctus. C. de fi. instru. Sed qñ remittīt ptium in arbitriū alterius vz ẽctus tūc, de inde si ille fuerit arbitratus alias efficīt nullus nec recedīt a persona vel alterius arbitriū itur, vt ē tex. apertus in l. fi. C. eo. no. in d. l. si qs arbitratu. ff. de ver. ob. lz in vltima volūtate secus sit q̄ recurrīt ad arbitriū boni viri vt in l. i. ff. de lega. ij. ⁊ in l. fi. §. fi. C. cōia. de le. † vñ no. dixit bal. q̄ si vltima volūtate bēs dūnat⁹ vēdē alicui, ⁊ sit ptiū remissuz in alterius arbitriū recedīt a p̄sona illa nō arbitrāte vt attendat̄ potius cā prima ⁊ origo, q̄ secūdaria allegat. l. si bēs testō. ff. de ac. emp. ita sing. inquit in d. l. fi. in. iij. oppo. C. eo. de qua mā qñ recedat̄ a p̄sona ⁊ qñ incertitudo pretij nō declarati vitiet plenius dictuz fuit. s. in ea. q. in. iiij. arg. de ptij certitudine vbi videas. Sz si vēditor sit deportatus anteq̄ arbitrator declaret ptiuz an possit postea arbitrari. Bar. no. in l. post q̄. ff. vt le. no. ca. dixit q̄ nō p. l. quoties in §. fi. ff. de nouā. ⁊ ita refert se q̄suluisse. Sed bal. ⁊ Sali. in l. fi. C. eo. ti. tenēt ẽtiū q̄ imo arbitrator potuit arbitrari. ⁊ fiscus obligat̄ ex tali declaratiōe sicut successor ⁊ heres. d. l. quoties. in fi. ⁊ l. statius florus in §. fi. ff. de iure fis. ⁊ in l. cū q̄dā. §. si fiscus. ff. de vsu. Sed qd eē si ipse arbitrator anteq̄ declaret deportaret̄ an poterit arbitrari, dicas q̄ sic q̄ † ius ⁊ facultas eligendi nō p̄dīt ex deportatione, tex. ibi apertus in l. cū pr̄ in §. hr̄ditatē. ff. de leg. ij. ⁊ in l. ex facto. §. si qs rogatus. ff. ad treb. ⁊ ita vī declarādi ptās deportatiōe nō fuisse pempta, maxime cū deportatus vere nō habeat̄ p mortuo, vt i. l. ex ea in §. insulā. ⁊ ibi no. ff. de ver. ob. lz quo ad q̄dā loco mortui sit habēdus, vt in l. i. in fi. ff. de bo. pos. ẽtab. de quo dicas vt ibi ⁊ in d. §. insulā lz deportatus iure arbiter esse nō possit, vt in l. ij. ff. ad l. iul. pe. ⁊ ibi Bar. ⁊ Ang. in l. illa verba. ff. de ver. sig. ⁊ diximus in no. viij. in lr̄a. b. ¶ Decimoquarto q̄rīt qñ ptes q̄uenīunt q̄ ẽctus emptiōis fiat in scriptis qñ dicat̄ pfectus. rñdeo tūc demū cum scriptura inde q̄ficiēda vel instr̄m fuerit q̄pletū pfectū ⁊ a partibus absolutū ⁊ in modū redactū. i. sine aliqua falsa suspitione q̄ nō sit ibi rasura vel vitiū ⁊ sic a notario dz esse absoluta. i. partibus lecta. ⁊ ab eis approbata. ita dicit text. no. in l. ẽctus. C. ō fi. instr. cū dictis dispositiōibus suppletis, ⁊ intellectibus, q̄ colligunt̄ ex no. inst. de ẽbē. emp. §. j. ⁊ in l. fi. C. eo. ti. ⁊ solēniter ō clarat Bal. in d. l. ẽctus. in prin. ⁊ bñ facit gl. ord. in l. fideicō. §. i. ff. de leg. iij. ⁊ q̄ hr̄ p Bar. in l. ex ea scriptura. ff. de testa. ⁊ añq̄ hoc sit factū locus est pnie ⁊ nulla orīt obligatio, vt i. d. l. ẽctus. † Diceī aūt ẽctus fieri in scriptis nō solū qñ hoc inter ptes q̄uenerit q̄ scriptura ō eo, lz qñcūq̄ ē fcā scriptura de ipso lz post sit dictū ⁊ prio sit factū. vñ qñcūq̄ aūt factū aliq̄ ptiuz dicat habeamus notariū, ibi est signū q̄ dz ẽbi in scriptis. i. q̄ nō aliter sit ẽctus. ⁊ idē si a iure vel q̄suetudine hoc sit inductuz vt dicit Bal. in d. l. ẽctus q̄ allegat Nico. de mata. ⁊ Cy. in l. cū instr̄is. C. de fi. instr. ⁊ iō subdit q̄ ẽctus q̄ formant̄ ⁊ breuiant̄ i schedulis sicut sunt ẽctus q̄ fiūt p subbastationē. ⁊ q̄ a regibus ⁊ comitibus in q̄bus forma scripture p̄cedit q̄sensuz oēs isti sunt ẽctus in scriptis. ita dicit Bal. in d. l. ẽctus in tertio not. Cy. aūt ibi dicit q̄ ẽctus tūc dr̄ fieri in scriptis qñ ptes hoc agūt q̄ fiat scriptura ⁊ q̄ alr nō fiat ẽctus ⁊ ℞ dicit tenē Azo. Sz bar. dicit q̄ dz primo fieri scriptura deinde seq̄ q̄sensum partiuz p. l. ij. C. de sen. ex pi. reci. Bal. vero dicit de tali ordine nō curare, ⁊ eius opinionī̄ approbata gl. vt supra dictū fuit i. iij. art. seu. q. huius. v. pri. ¶ Et aduertēdū q̄ † ẽctus in scriptis habitus nō recipit additionē nec diminutionē aliq̄ post q̄ est in scriptis redactus, vt not. dicit Bal. in l. gallus. §. idē credēdū. ff. de lib. ⁊ posth. quē refert ⁊ sequīt Bal. in suo q̄si. q̄ incipit. In xp̄i noīe in primis videndū est q̄ ipsa scriptura est forma ẽctus. ⁊ idē dixit Bald. in l. quoties. C. de fideicō. nec recipit aliq̄ facti suppletionē ꝑm Jo. in nouella in. c. cū. p. tabellio. de fi. instr. p quo ēt Bal. in d. l. ẽctus. allegat Jnn. in. c. dudū. de re. eccle. non alie. Sed Bar. in l. actorū. ff. de re iud. dicit q̄ pōt per ipsuz notariū emēdari lz sit in scriptis redactus. Jtē qñ ẽctus sit in scriptis ⁊ factus fuit lz instr̄m sit deperditum nihilominus vz ⁊ tz ꝑz Spe. in ti. de loca. in §. nunc aliqua in ver. cxxxix. ⁊ idem dicit Cy. in l. cū instr̄is. C. de fi. inst. per gl. ibi. ⁊ tex. in l. testiū. in fi. C. ō testi. ⁊ facit q̄ no. ff. ad l. aq. l. in l. aqlia. si deletū. Jtē oia pacta que partes faciunt anteq̄ ẽctus habeatur pro perfecto ⁊ absoluto dicuntur fieri incontinenti, ēt si fierent mille pacta. p d. l. ẽctus ꝑm Bar. in l. lecta. ff. si cer. pet. Item si quis promiserit alicui facere cartā ad sensum sui sapiētis intelligīt q̄ ẽctus sit celebratus in scriptis. ita dicit Spe. in tit. de emp. ⁊ vē. in §. i. in ver. sed si dictū allegat gl. in d. l. ẽctus. Ultimo dicit bald. q̄ donec partes loquunt̄ non dicitur ẽctus absolutus, lz demuz illis amplius non loquentibus. per. d. l. contractus. ꝑm eum. in l. in bone fidei. C. de pac.

72

73

74

75

76

77

Sequitur tertia pars. q. de forma ⁊ solēnitate ẽctus emptionis ⁊ vēditionis, † de qua mā forme qualiter q̄cipiat̄ instr̄m, ⁊ sub qua forma, ⁊ q̄bus verbis late ponit Spe. eo. ti. §. sciēdum. ⁊ in §. tertio loco vbi varias ⁊ diuersas formas tradit ⁊ ad eū est recurrēdū. Verū est aduertēdum q̄ lz oē minimū verbum positū in dicto ẽctu debeat operari. vt in l. hanc. l. j. eo. tamen verba debent intelligi ꝑm naturaz eius ẽctus vt ei magis q̄ueniant. vt in l. si stipulatus. ff. de vsur. ⁊ in l. si vno. in prin. ff. loca. ⁊ p Jnn. in. c. ex literis. de iurepatr. Et sicut ampliatur emptio per dictiones ampliatiuas ⁊ copulas. vt in l. q̄ fundum. in §. q̄ agrū. j. eo. ⁊ l. hec tn̄ adiectio. de lega.

78

lij. ita restringit per ꝯsas dictiones ⁊ restrictiuas. vt in l. q fundū. ff. de verb. sig. ita no. dixit Bal. in rub. C. eo. titu. Et q alicui vendit cogit sibi facere instrm vēditionis �means ꝙsuetudinē loci. l. qđ si nolit. in §. qui assidua. ff. de edil. edi. ⁊ ibi ꝑ Jac. de are. qui ēt alleg. l. ij. C. de discus. lib. xij. �means Bal. in l. instra. C. de fideic. lz de iure non cogat instrm facere. vt in l. cū res. C. de ꝓbat. ⁊ l. ꝯctus. ⁊ l. non idcirco. C. de fide instru. ⁊ l. non idcirco. C. de ꝯ
79 ben. empt. † Sed bñ tenet venditor tradere emptori instra sue emptionis de re vendita cū opus fuerit ꝓ ea defendenda. vt in l. titius. ff. de acti. empt. ⁊ in l. ꝑdiox. C. ad l. fal. vt bñ declarat Bal. in l. j. C. de dona. Et si in instro emptionis apponant hec verba vendidit dedit ⁊ tradidit illud verbū tradidit nihil operatur. tex. est no. in l. si stipulatus. in ver. vex. ff. de vsu. put no. declarat Bar. in l. fi. ff. de ꝙdi. ob cām, sed importat solā licētiā ō ingrediēdo possessionē ꝓpria auctoritate. vt in l. ꝑdia. ff. de acq. pos. ⁊ ꝓ By. in l. ij. C. de acq. pos. ⁊ Spec. in tit. de emp. ⁊ vēd. in §. sciendū. Sed si in instro. idē de ver. dedit qr non importat rē emptoris fieri, vt in l. ex empto. in prin. ⁊ in §. i. ff. de ac. emp. hec tñ verba apposita vt. s. non faciūt desinere esse ꝯctū emptionis ⁊ ven. qr impropie accipiunt �means näm ꝯctus. p. d. l. si stipulatus, �means Bar. in. d. l. fi. ⁊ in. d. l. j. C. de re. permu. Nec insup dictū verbū dedit importat vt censeat ꝯctus innoiatus, qr ponitur
80 impropie pp verbū vendidit, † sed si solū diceret dedit ⁊ tradidit intelligit ꝯctus innoiatus. vt in. d. l. fi. ff. de ꝙdit. ob cām. ⁊ si diceret tm tradidit ꝓ certa pecunie ꝙtitate intelligit ex cā venditionis. vt in l. nālis. §. j. ꝙuncta gl. ff. de prescrip. verbis. ita dicit Bar. in. d. l. fi. ⁊ in. d. l. i. Rursum verbū dedit est superfluū ⁊ impropie ponit, qr intelligit, si est dñs alias idē importat qđ verbū tradidit. ꝓ. d. l. si stipulatus. ⁊ ꝓ dicta verba non intelligit qđ sit vēditio lz cumulet. vt dixit Bald. in. d. l. fi. vbi dicit si do tibi. x. vt des. x. corbes fruméti non est vēditio ex quo datio est in obligatione, qđ non est de nā emptionis, qr in emptione non pōt emptor ꝙcludere ad dandū. non obstante qđ nā gñis est qđ semp dari est in obligatione. vt in l. si domus. in §. si de euictione. ⁊ ibi no. ff. de leg. j. ēt si non dicat, qr cū est dñs datio in executione non in obligatione �means eū ibi. Jtē ꝓ illa verba, tradidit. non intelligit tradita possessio, sed tm denotat tradēdi volūtas, ⁊ apprehēdēdi ꝙcessa licentia nisi res fuisset tunc in ꝙspectu cō
fecti instri aut instrm esset ꝙfectū in ipsa re, qr tunc ꝓbaret tra-
81 ditio, alias non. vñ esto cantus �means Ang. qđ qñ vis ꝓbare traditā possessionē qđ † te fundas ex alio quā ex instro predicto vbi sit verbū tradidit nisi vt. s. esset ꝙfectus qđ ꝓbat ꝑ. d. l. predia. ⁊ ibi ꝓ Bar. ff. de acq. pos. ⁊ in l. j. C. eo. de acq. pos vbi hoc solen niter dicit ⁊ declarat Ang. cui adde qđ de ꝙspectu rei vel de cōfectione instri in ipsa re ꝓbat. ꝑ tex. in l. j. §. si iusserim. ⁊ l. qđ in eo. §. si venditore. ff. de acq. pos. Et idē lz Bal. in l. indicia. C. ō rei ven. ⁊ Jo. an. in. c. ij. de ꝙsue. Jtē est vtilis dicta cla qđ liceat emptori ꝓpria auctoritate ingredi possessionez qua licentia non data emptor teneret de vi si ꝓpria aucto. ingrederet, qr vim cōmittere dr. vt. l. si ex stipu. ff. de acq. pos. l. iij. ff. vi bo. rap. C. solu. mat. l. dotis. ⁊ in l. extat. ff. qđ me. cā �means Bar. ⁊ Ang. in l. iij. C. de pig. qđ intelligas sane qñ illud faceret sine ꝙsensu ⁊ volūtate venditoris tacita vel expressa. ita loqtur. l. si ex stipulatione. s. al leg. alias secus. vt in l. ij. ⁊ ibi no. C. de acq pos. ⁊ in l. qdam mulier. ff. de rei vēdi. qr vr adepta possessio ex precedēti titulo vt in dictis iuribus. ⁊ insti. de re. dini. §. ꝓ traditionē. ⁊ sufficit tacita volūtas vt non dicat predo q̄ inducit ex ti. babili si dñs faciat ⁊
82 nō ꝺdicat. qr non vr ꝙsentire. vt ponit Bar. in. d. l. si ex stipulatione. † Est tñ vtilis illa cla qđ ponat in instro vendidit cessit ⁊ ꝙcessit oē ius suū oēsq; actiones sibi ꝙpetētes ⁊ ꝙperituras occasione dicte rei faciēs eū ꝓcuratorē vt in rē suā ⁊ ponēs ipsum in locū suū, quā cautelā valde ꝙmēdat Bal. in l. j. C. de iure do. dicēs qđ ꝓ ea poterit emptor denuntiare auctori sui actoris litē motā absq; alia cessione. Jtē est vtilis maxime si addat qđ possit agere ⁊ expiri q̄ verba Bar. dicit esse vtilia. ꝑ tex. ibi. in l. j. in §. j. ff. de supfi. ⁊ facit tex. in l. in creditore. ff. de euic. ¶ Vltio aduertas qđ res imobilis vēdita ꝺz specificari ⁊ terminari in instro ꝓ eox ꝙtitates qualitates loca latera ⁊ fines. vt in l. forma. ff. de cēsi. l. titius. in §. fi. ff. de act. emp. ⁊ in l. si rē. ff. de rei vēdi. ita magistralr ponit Spec. in ti. de emp. ⁊ vē. in §. i. in ℵ. si ita.

¶ Subbastationum materia.

83 **Sequitur** de solēnitate subbastationis † q̄ regrit in aliqbus vēditiōibus particularibus ex speciali ꝓuilegio, vt est in vēditione bonox minox q̄ non ꝑnt vendi absq; subbastationis solēnitate. vt ꝓbat in l. ⁊ si sine. in §. i. iūcta gl. ⁊ ibi Bar. ff. de mino. ⁊ idē dicit idē Bart. in l. alio. ff. de ali. ⁊ ci. le. ⁊ firmat Spec. in ti. de emp. ⁊ ven. in §. nunc dōz. in ver. si igit tutor. ⁊ titu. de cita. §. sequit videre. in ver. si vero sub basta. ⁊ hoc dicit Bal. �means cōem opi. doc. teneri ꝓ. d. l. ⁊ si sine, qr minor vel pupillus eqparant ecclesie q̄ hz hoc ꝓuilegiū. vt in auc. hoc ius porrectū. C. de sac. sanc. vt dixit in suo no. ꝙsi. qđ incipit in Christi noie ad intelligētiā predictox. qđ ēt voluit idē Bal. in suo ꝙmē. sup Jnn. in lra. C. in verbo ꝯctus. allegat Jnnoc. ita tenere in. c. oudū. de reb. eccle. non alie. lib. vi. Est añt subbastatio rei venalis publice expositio cū edicto vel pclamatione preconis q̄ plus offerenti ꝙcedit. vt ꝓbat in. d. auct. h ius porrectū. ⁊ in l. j. C. de fi. instru. ⁊ iur. baste fis. li. x. Et dr subba
84 statio, † qr bastariū �means Papiā est locus vbi vendunt vel vēdebant bona ꝓscriptox. Que ēt subbastatio reqrit in vendi. bonorū ecclesie de iure ciuili, nisi qñ venderent ex necessitate ꝓ satisfaciendo debito, vel qñ pro vtilitate ecclesie fieret vēditio. vt in auc. hoc ius. secus tñ de iure cano. vt dicit Jnno. in. d. c. oudū. ⁊ qđ in rebus tēplox vēdēdis bēat locū solēnitas subbastationis de iure ci. dixit ēt Bar. in l. eos q. C. de pred. vba. li. xi. Jtē reqrit in rebus fisci vendēdis. vt in l. edicto. C. si aduer. fis. Jtez in execu. snie hoc est in venditione bonox q̄ fieret ꝓ snie execu. in l. ordo. C. de execu. rei iudi. ⁊ in l. ij. ⁊ fi. C. de fid. instru. ⁊ iur. bast. fis. lib. x. Jtē in vēditio. q̄ fit ꝓ executione vltime voluntatis. vt ꝓ executores testamētarios. vt no. ponit bart. in. d. l. alio. de ali. ⁊ cib. leg. Sz Bald. in hoc tenuit ꝯsiū in suo ꝙsil. qđ incipit Carnouale turcarini de spello suā ꝙdidit vltimā volūtatē dicēs qđ sufficit fides a testatore electa in bonis distribuēdis inter paupes xpi, ⁊ qđ a defuncto fuerit ex dicta cā ꝙmissa inrisditio ⁊ ptās vēdēdi. l. ij. C. qñ decre. opus non est. ⁊ in l. si qs ad decli
85 nādā C. de epis. ⁊ cle. ⁊ i. l. vlt. ff. de reb. eo. † nō ob. qđ bona pauperox eqparent bonis minox ⁊ ecclesie in qbus reqrit subbastatio. vt. l. fi. ⁊ auc. h ius porrectū. C. de sa. san. ec. ⁊ in l. orphanotrophos. C. de epis. ⁊ cle. ⁊ in. d. l. ⁊ si sine de mino. ⁊ h nisi ꝙsuetudo vel statutū dictaret ꝯsiū, lz bñ dic qp reqrit bonafi. ꝓ. l. creditor. in §. lucius. ff. mā. q̄ ꝑsumit. vt in l. pe. C. de ꝑscr. lōg. tēp. ⁊ insti. de acti. §. alie. ita no. dixit bal. in. d. ꝙsi. sed dici posset ꝓ te nēda opi. bar. qđ ex auctoritate data vēdēdi ꝓ testatorē nō videat sublata solēnitas subbastationis, arg. l. si qñ in prin. C. de inoffi. te. nec ppea vr electa via vt vēditio nō rite fieret. arg. l. si miles q destinauerat. ff. de mili. testa. ꝙiunctis his q̄ hñtur in l. nemo pōt. ff. de le. j. Jtē reqrit subbastatio in oi vēditiōe q̄ fit a repub. vel a fisco de bonis suis vel alterius ꝓp debitū solvēdū. vt in. l. si qs. C. de rescin. vēd. ⁊ in l. ij. ⁊ in l. fi. C. si pp pu. pe. Jtē i oibus vēditio. bonox absentiū reqrit subbastatio. vt in l. fundus q. ff. de rescind. vendi. Jn rebus vero pntiū nō reqrit nisi fuerint
86 minox, ecclesie, vel decurionū, ⁊ fisci † quox bona sunt phibita vendi rōne publice vtilitatis. vt in. l. j. C. de predi. curia. li. x. d. auct. hoc ius porrectū. ⁊ in l. i. ff. de mino. ita solēniter declarat Bal. in. d l. ordo. C. de execu. rei indi. ⁊ est tāta solēnitas subbastationis qđ vbi intervenit, cessare vr ois fraudis suspitio. vt. d. l. si qs. C. de rescin. ven. itē firmat ꝯctū ⁊ sibi ꝑpetuo robur attribuit. vt. d. l. fi. C. si pp pub. pen. nā inqt tex. notabilissimus fiscalis baste fis. facile ꝙueniri non debent. vt. C. de remis. pi. l. si hy pothecas. iō gl. or. dicit qp non est lenis solēnitas subbastatiōis in auc. de fideius. in §. i. sup ver. sumus. quā signāter pōderauit bal. i. d. l. ordo. Est añt tps subbastatiōis in quo res venalis ꝺz stare sub basta a iure diffinitū spaciū. xx. dierū in rebus fisci, ecclesiax ⁊ minox. vt in. d. auc. hoc ius ibi, ꝑ. xx. dies rē esse venalē in alijs vero est arbitrariū. i. arbitrio venditox nisi aliter tps esset limitatū statuto vel ꝙsuetudine. vt dixit Bar. post gl. in. l. si tpa. C. de fi. instru. ⁊ iur. bast. fis. ⁊ Bal. ēt tradit in. l. i. C. de ꝓscrip. xxx. an. Sz idē bal. in. d. l. ordo. C. de exec. rei indi. voluit ꝯsiū dicēs qđ est in indi. arbitrio, ⁊ pōt facere rē sub basta teneri post suā sniam vsq; ad annū ꝑ. c. querenti. de offi. deleg. qđ tñ tps officialis pōt augere non minuere �means Bar. in. d. l. ⁊ si tēpo
87 ra. † ⁊ elapsis diebus primi banni in quo aliqs obtulit non pōt fieri �means bānimētū vt alius admittat ⁊ tollat ius iaz quesitū prio ri offerenti nisi esset minor vel ꝑsona q̄ ex restōne hoc impetraret. d. l. ⁊ si sine. §. quesitū. ff. de mino. alias primo bāno stādum est. vt. l. ij. C. de loca. fun. ci. lib. xi. ita declarat glo. ⁊ Bar. post eam in. d. l. si tempora. ⁊ in l. licitatio. in prin. ff. de publica.

Jnsup not. qđ ad hoc vt venditio facta ꝓ fiscū de rebus pīnatis ꝓpter cessationem solutionis onerum valeat quinq; requirunt. s. qđ subsit debitū, qđ bonafide distrahatur, qđ sub basta, qđ iusto pretio ⁊ plus offerenti detur. vt in. l. j. C. si propter publicas pensitationes. ⁊ glo. singulariter ponit glo. ordi. in. d. l. si quos. C. de rescind. ven. ⁊ melius in l. j. C. de

preferi. lon. temp. ⁊ optime declarat Bal. in. l. fi. C. si aduer. fis. Itē aduerte qđ bona q̄ sub hasta vendi debēt non sunt statiz cō-
cedēda, sed pluries preconizāda ⁊ diu subhastanda sunt vt plus
offerenti debeāt. vt in. d. l. ordo. C. de execu. rei iudi. ibi, duz dicit
diu subhastatas. ⁊ ibi no. Bal. ⁊ hꝫ in. d. l. si tpa. de fide instru.
88 ⁊ iure bas. fis. Et diligēter est aduertēdum qđ† statuta loquētia
de vēdendis rebus captis p̄ execu. rei iudic. ad vnguē seruāda
sunt, alias irritū est ⁊ inane qcqd fieret lege municipali non ser-
uata. vt no. tradit Bald. in. d. l. ordo. C. de execu. rei iudi. in cu-
ius rei vendi. q̄ fit p̄ execu. sm̄ie quatuor de iure cōi sunt necessa
ria, vt plene no. in. l. fulcinius. §. hoc edictū. ff. ex qui. can. in pos.
ea. Et addas ad id qđ. s̄. dictū est de rebus eccle. vendēdis in q̄
bus de iure cano. non requirit subhastatio, q̄ Bald. in. d. auc.
hoc ius porrectū. in ver. sed hic quērit dixit hoc esse verū. ⁊ qđ
nulla dec. reperit q̄ dicat qđ sit necessaria. ⁊ idē scribit qđ in vē
ditione bonoꝝ minoris ēt non requirit subhastatio dūmō alias
fiat in casu licito ⁊ bonafide. d. l. fine. ⁊ ibi per Buil. cuius q̄. s̄.
idē dixit. Sed in. d. l. si fine, distinxit qđ tunc requirit qñ vēditio
fieret per iudicē p̄ exec. sentētie allegat. l. a diuo pio. §. si pigno
ra. ff. de re iudi. alias si p̄ ipsum minorē cuz decreto iudicis dixit
non repiri iure cautū qđ reperiat subhastatio, remittit tū se ad
no. p̄ Spec. in ti. de emp. ⁊ ven. §. nunc dōm. j. eo. ti. ⁊. j. ⁊. ij. de-
cre. tū sequit res fuit vēdita sub hasta, ergo fuit vēdita iusto pre
tio. l. si qs. C. de rescin. ven. ꝓut no. declarat Bar. in. l. j. C. de p̄-
scrip. xxx. anno. quez sequit ibi Ange. immutās nisi facta foret
subhasta. rite ⁊ recte, q̄ tunc vī vendita iusto pretio, nec poterit
dicere emptor se deceptū, nec implorare bñficiū. l. ij. C. ō rescin.
vend. p̄ casum qđ dicit sing. in. l. j. C. de p̄edi. curi. lib. x. p̄ quo
89 optime† facit qđ elegantissime tradit Jo. an. qđ qd sit iustū pre
tiū discernit p̄ subhastationē allegat. C. de sac. sanc. eccle. auct.
hoc ius porrectū. C. cōi diui. l. ad offīm. l. fi. §. pe. C. de iur. do. im
pe. l. ij. ⁊. iij. C. si pp pu. pen. ita inquit in tit. de emp. ⁊ ven. in ad
di. Specu. in. §. nunc dōm. in versi. fi. sm̄ Mar. de fan. qđ tene
menti ⁊ nunq̄ obli. Quid aūt fiat si plures q̄currūt in subhasta
tione. dic qđ dabit primo offerēti si tātūdē offerat per oēs. vt in
d. l. j. C. ō cōi seruo. manu. Si vero simul q̄currāt ⁊ sint eque ido
nei ⁊ tātūdē offerāt, dabit cuilibet p̄ rata, vel erit locus gratifi-
cationi. ita solēniter ponit Bal. in. l. fi. C. de testa. ma. Offerens
tū plus iusto non vt emat, sed vt alios inducat ad pluris emen-
dū teneāt crimine stellionatus. i. pena extraordinaria ad arbi. iu
dicis. vt est tex. no. in. l. iij. in. §. si qs ipositurā. ff de cri. stel. quez
sing. q̄memorat Pon. in no. suis. ⁊ vide tex. in. l. licitatio. in p̄n
ci. in ver. caloze. ff. de publi. Itē aduertenduz qđ statim qđ quis
offert obligat tm̄ dare in subhastatione. vt ponit Bar. in. d. l. si
tpa. C. de fide instru. ⁊ iure ba. fis. ⁊ officialis vel venditor cogit
vēdere ⁊ dare plus offerēti si p̄retio dixit qđ plus offerenti da-
90 bit, †nisi expediat alteri potius dari offerenti minus pp facilio-
rē solonē, q̄ magis idoneus. vt in. l. iij. ⁊ in. l. sabinus. ff. de in diē
adiec. sm̄ Bar. in. d. l. si tpa. ⁊ in. l. licitatio. in p̄in. ⁊ ad hoc vt
dicat melioz q̄dō oblata. vt in. l. iij. ⁊ in. l. sed ⁊ si, p̄ponat. ff. de in
diē adiec. Minoꝝ tū in licitationibus restituit. vt. d. l. si sine. in
§. i. ⁊ facit. l. emilius. ff. de mino. ⁊ declarat Bar. in. d. l. si tpa. ⁊
in. l. licitatio. ⁊ hꝫ res fuerit q̄cessa alicui, tū veniens alius. j. tēpo
ra subhastationis dz admitti, ⁊ res sibi vendi si plus offerat. vt
dixit gl. ⁊ Bar. in. d. l. si tpa. Et si inter bāniēta ⁊ p̄uisionē in-
tercedat tēporis interuallū, tunc ex tali p̄uisione vel oblatione
postea secuta oriť obligatio, q̄ ex quo facio rem p̄reconizari vel
edictū in fieri video? ꝫhere cū incerta p̄sona, hoc est cuz illo qui
plus p̄mittit, quo promittente ꝫctus est perfectus. sicut si dico
volo emere, ⁊ tu dicis volo vēdē. vt no. in. l. in mentis. C. eo. ⁊ si
cui cū pecunia proiecit in ppho. q̄ videor donare ei qui illā occu
pauerit. vt in. l. qua rōne. in. §. fi. ff. de acqui. re. do. Hec requiri
91 tur p̄sentia persone† q̄ sufficit qđ vadat ad promittendum ad
illam personā vel locū qui q̄tinet in preconio vel edicto. ⁊ ita ob
ligatur proponēs ad vendendū, nisi ante q̄ aliquis offerat publi
ce renocet sicut publice ꝓposuit. vt. l. sed ⁊ si pupillus. in. §. pre-
scribere. ff. de rescind. sed si non vult obligari p̄ponens ad ven-
dendū non apponat illa verba qđ plus offerenti dabit. quo ca-
su potius vī voluisse rei pretium explorare, quam vendere. ita
no. dixit Bar. in. d. l. licitatio. ⁊. d. l. si tempora.

De forma aūt subhastationis vide qđ tradit Bart.
in. d. l. licitatio in plus. ⁊ in. l. i. C. de fi. in-
strū. ⁊ iure hast. fis. ⁊ p̄ doc. in. d. auc. hoc ius. ⁊ Bal. in. l. ordo
. s. alle. ⁊ Spec. in tit. de cita. §. segtur. versi. si vero subhastatio.
vbi ponit formā subhastationis rei pupillaris. vbi Bar. in. d. l.
92 licitatio. dicit q̄ forma est† qđ fiat notuz voce preconis vel edi-
cto. quicunq̄ vult emere talē rē veniat. j. tot dies coram talibus
ad p̄mittendū, ⁊ plus offerenti dabit. vt in auc. hoc ius. ⁊ in. d.
l. j. de fide instru. li. x. ⁊ qñ fit licitatio venditor dz notificare em
ptori de meliori q̄dōne oblata p̄ aliuz. ⁊ qualiter ab altero plus
offert vt possit vincere licitantē, vel superare sm̄ Bald. in. l. lz
necesse. ff. de in diē adiec. ⁊ est simile de licitatione. l. vlti. C. de in
re emphy. in. l. si tū quibusdā. ⁊ in. l. cū pater. §. rogo. ff. de lega.
ij. q̄ q̄ semel minus obtulit superatus ab alio iterū poterit plus
offerre, ⁊ admitti dz q̄ venit vt alius ⁊ p̄ nouā obligatione. vt di
cit gl. ⁊ Bart. in. d. l. si tēpora. Et si vnus emerit cum hoc qđ si
melioz q̄dō fuerit oblata ⁊ scđo emerit plus cū dicta q̄dōne sta-
tim vī recessum a p̄ma venditione. vt in. l. q aūt. ⁊ ibi declarat
Bal. ff. de in diē adiec. ⁊ si fuerit. j. tp̄s subhasta. vni q̄cessa ⁊ vē
dita nihilominus audiat alius postea veniēs durante termino,
⁊ admittit ad emendum, q̄ vī p̄ima facta sub q̄ditione si alius
meliorē q̄ditionē non attulerit. d. l. si tēpora. ⁊ ibi Bart. decla-
rat lz subdat hoc non hꝫe locū qñ p̄imus vendit, sed tm̄ quādo
93 fiscus vel respub. Ultimo attendas diligenter qđ† in licitatio-
nibus. i. oblationibus p̄etij factis ad rē venalē pro illa emenda
p̄imus licitator liberat per aliū vltimū, ⁊ post eū venientez qui
vltra aliqd offert ad p̄etium tā oblatum, qñ ille vltimus est ido
neus ⁊ soluendo ⁊ admittitur per vēditores, secus si non reperi
tur vel non sit idoneus, q̄ tūc p̄imus remanet obligatus. ita de
terminat singu. Bal. in suo q̄si. incip. modus ⁊ forma datiorum
in ciuitate Cremone ⁊c. dicens qđ vī liberatus, q̄ qui promisit
dare fideiussorē dando non idoneū liberat. l. qui satisdare. §. pla
ne. ff. de fideius. In ꝫriuz q̄ sequit qđ licitator sit talis qui possit
obligari ⁊ q̄ueniri. d. l. qui satisdare. j. respōso, ⁊ nō dī idoneus
qui q̄ueniri nō pōt. l. sciendū. ff. qui satisda. cog. in auct. de exhi.
re. in. §. suscepto. ⁊ in. l. nec ciuitatis. ff. de procura. Itē probatur
per. d. l. qui satisdare. in fi. ibi, qui amisit a ꝫrio sensu. Itē p̄ tex.
in. l. vbi aūt. §. fi. ff. de in diē adiec. vbi ad hoc vt licitator admit-
tatur, requirit qđ sit maioz idoneitas ⁊ maioz vtilitas inconue-
niendi facultas. ⁊ qui non hz vñ soluat similis est habenti excep-
tionē peremptoriā. vt no. in. l. titius. ff. de procu. ⁊ facit in. l. nā
94 bis. ff. de dolo. Itē † q̄ verba incātameti debēt intelligi cū effe-
ctu. vt no. gl. in. l. ij. ff. qui satisda. cog. ⁊ in. l. j. ff. in iusvoc. vt eāt.
itē q̄ non vī obtulisse qui non seruauit cetera que seruare debe-
bat, nec perficit ꝫctū, nec fideiussores idoneos dedit. vt in. l. ar-
bitrio. ff. qui satis. cog. Itē q̄ venditor pōt ex pluribus licitatori-
bus eligere magis idoneū. l. sabinus. ff. de in diē adiec. Itē tunc
est admittēda licitatio cū licitator fideiussores idoneos dare pa
ratus est. d. l. licitator. in p̄in. ff. de publi. Itē q̄ alias sequeretur
absurdū qđ qui male licitaret submitteret aliū non idoneū vt se
a p̄missione liberaret. l. cū hi. in. §. nam si cū lis. ff. de trāsa. maxi
me hoc p̄cedit in vēditione reipublice cui semp dz excipi q̄ est
vtile. Itē q̄ fiscus nō acceptat nisi sufficiētes ⁊ soluēdo. l. i. in. §.
un vero. ff. de iure fis. ⁊ facit in rōne sui. l. si seruus pluriū. in. §. si
quis ante. ff. de leg. i. Itē q̄ non vī respublica dedisse in manda
tis subhastatoribus, vt acceptent non idoneū licitatorē ⁊ dimit-
tant idoneū. l. si in p̄sona. in. §. si in pecunia. ff. de pac. ⁊ in. l. si bo
ne. ff. de vsu. ita solēniter q̄cludit Bal. in. d. eius q̄silio. ⁊ idē in
paucis verbis vī ēt sensisse Bar. in. d. l. licitatio. ⁊ in. d. l. si tem
pora, qđ non libereť licitator p̄imus per scōm non idoneum.

¶ De solennitatibus in alienandis minorum rebus.

Sequitur videre de forma ⁊ solēnitate que requirit
in alienatione rerū pupillariū seu bonoꝝ
95 minorum. Circa qđ dicas qđ† quatuor sunt necessaria vt ven-
ditio vel alienatio eoꝝ valeat. Primū ē tutoris auctoritas. Se
cundū est cause examinatio. Tertiū iudicis decretum. vt p̄bat
in. l. fi. C. si ꝓpter pub. pensi. Lob es. l. si quidam. C. de p̄edi. mi-
no. ⁊ in. l. cum hi. §. si p̄tor. ff. de transact. hoc ponit Azo in tit.
de p̄ed. mino. in summa. Quartū subhastatio. l. ⁊ si sine. §. i. ff. ō
mino. sm̄ Inno. in. c. dudum. de reb. eccl. non alie. li. vj. ita no.
tradit Bald. in suo repertorio super Inno. in ver. ꝫctus. Sed
idem Bal. in suo eleganti q̄silio incipiēte, in Christi noie vī vi
denduz qđ nulla ex dictis venditionibus valeat ⁊c. dixit latius
⁊ plenius qđ sunt necessaria octo. Primū qđ subsit causa neces
saria vrgens ad venditionem. Scōm qđ debitū vrgens ex nobi
libus solui nō possit. Tertiū qđ hic liqueat p̄tori p̄ rimationē.
Quartū qđ vendatur res minus dānosa. Quintum qđ pro par-
uo debito nō vendant res magne, seu magni valoris. Sextū qđ
interueniat subhastatio. Septimū quod interueniat tutoris au-
ctoritas. Octauū qđ interueniat decretū iudicis, ita solēniter re
fert do. Mar. de pusio in suo q̄si. qđ incipit. Ser Petrus ma
fioli ⁊c. Addi pōt ⁊ nonuz. s. iudicis subscrip. vt in. l. ij. C. de as-
sesso. ⁊

ſeſſo.ꝛ no.in.l.j.ff.eo. Item ꝛ decimũ.ſ.qđ precedat indicis interlocutoria ꝑ q̃ declareť nõ extare mobilia.ita no.dixit Ang. ꝑ tex.ibi,facta eqparatione bonoꝝ eccleſie ꝛ minoris.in auc.de eccleſiaꝝ reꝝ imo.ali.coll.v. Itẽ.xj.ſ.pñtia tutoris ꝛ curatoris. vt dixit gl.ꝛ Bal.in.l.j.in prin.ff.de re.eoꝝ,vbi dixit tria regrí ſ.decretũ cã ꝛ pñtia in alienatione bonoꝝ minoris eccleſie. Sꝫ intelligẽda ſunt predicta vltra illa prima quatuor q̃ ſunt de forma debere de neceſſitate interuenire alias ꝯctus nõ vꝫ tanquaꝫ omiſſa forma vel nõ ſeruata.vt in.l.cuꝫ hi.§.pretor.ſ.allega.ſed alia ſi interueniũt vltra illa preſtant ꝯctũ,ẽt ꝑ reſti.in inte.irrenocabilẽ cũ nõ poſſit illis ſeruatis minor dici leſus.arg.l.nõ vꝝ.
96 cũ ibi no.C.de in integ.reſti.Et aduertẽdũ qđ †decretũ indicis adeo eſt neceſſariũ qđ ipſius defectus reddit alienationẽ bonoruꝫ minoꝝ ipſo iure nullã.vt dicit gl.ordi. in auc.ſacra pube.C. ſi aduer.ven.Statutũ eſt enim qđ bona minoꝝ nõ poſſint alienari ſine decreto,bona fide ꝛ nõ ꝑ obreptionẽ interpoſito. vt dicit tex.in.l.j.in prin.ff.de reb.eoꝝ. Et qđ in alienatione bonoꝝ minoꝝ requirať decretũ alias ſit ipſo iure nulla ꝓbať in.l.ſi quidẽ.C.de predi.mi.in.l.magis puto.§.ſi es alienuꝫ.ff.de reb.eoꝝ vbi dꝫ qđ eſt nullũ ẽt ſi fuiſſet nõ recte interpoſituꝫ, qꝛ ſine inſta cã. Itẽ tutores ſine decreto alienãtes nihil agũt.dicit text.in.l. iij.§.ſeuerus.ff.de ſuſpe.tuto.ꝛ in.l.iij.ꝛ in.l.ſi qdeꝫ.C.de predi. mino.qđ ẽt regrit in alienatione rei emphyteotice facta ꝑ minorẽ.vt in.l.ẽt.C.de predi.mi.ꝛ declarat Spec.in ti.de loca.in.§. nũc aliqua,in verſi.xcix.qꝛ ſicut pupillus nõ põt alienare ius directe ꝓprietatis. ita nec vtile dñium vel ius vſufructus vel iura quoruñcũq̃ reddituũ,vt in.l.ij.§.ſed ſi ius habeat.ff.de rebus eorum.ꝛ ibi ꝑ Bal. Hinc aduertas ad iſtã fal.qꝛ forte non eſt ve
97 ra,†qꝛ lꝫ dos ſit legitima cã alienandi,nõ tñ poterit fieri ſine decreto.vñ qñ venerit de facto videas diligẽter, qꝛ illa ſtãt ſimul qđ ſit legitia cã alienãdi,ꝛ tñ qđ regrať decretũ,ꝛ audini a dño Jo.bap.doc.meo q cũ deberet conſulere in q̃dã.q.an ſtatutũ regrens ſolẽnitatẽ in alienatione reꝝ minoꝝ,habeat locũ in alienatione ex cã dotis me interroganit ſi aliqd habebaꝫ in iſta.q. tũc inter alia oſtẽdi ſibi iſtã fallẽtiã,ꝛ ipſe dixit tunc qđ iſte dñs decipiebať in hoc,ꝛ qđ in hoc multi errabant.tñ fallit in cã dotis vbi poſſunt alienari,ꝛ valeat alienatio ex dicta cã abſq̃ alio decreto,ita ſing.no.gl.ordi.in ver.de dote.in.l.lex que tutores C.de admi.tuto.ꝛ in.l.fi.C.de legi.tuto.ró eſt,qꝛ in minore cauſa dotis eſt iuſta cã alienationis.vt.C.de pred.mi.l.predia.l.titia.ff.de iure do.ꝛ in.d.l.lex que tutores.de admi.tuto. Itez qꝛ cã dotis eſt alienatio legalis que nõ vꝝ ꝓhibita. vt dicit gloſ.in d.l.fi.in ver.teneri.C.de legi.tuto.ꝛ no.in.l.itẽ ſequit.ff.de pac. ꝛ ponit ẽt Cy.in auc.ingreſſi.C.de ſac.ſan.eccl.in.iij.q.ꝛ bñ de
98 clarat in ſuo q̃ſi.incipiẽte,querit an reſeruatio. ¶ †Scdo fallit ſi res minoris fuerit pignerata iudicis auctoritate, qꝛ poterit vẽdi ꝑ creditorẽ abſq̃ decreto,qꝛ in eius obligatione ſemel interuenit lꝫ tutius adhiberi.tex.eſt no.ꝛ ibi Bal.no.in.l.ſi pupillo rũ.§.j.ff.de reb.eoꝝ. ¶ Itez ꝛ tertio fallit in alienatione que fit ꝑ negligẽtiã abſq̃ alicuius facto,que nõ regrit decretum ad ſui validitatẽ.vt no.dicit Bal.in.l.ij.§.ſi ius habeat.ff.de reb.eoꝝ vbi dicit clauꝫ de eo de quo dubitauit glo.in.l.fi.C.in qui.cau. in integ.reſt.nõ eſt ne.Sed dicas qđ ibi eſt, qꝛ eſt alienatio legalis.i.preſcriptio.vt in.l.alienationis ꝟbo.ff.de verb.ſignifi. ¶ Item ꝛ quarto fallit qñ pater alienat bona filij minoris iure patrio nõ rõe ſui officij in caſu permiſſo nõ prohibito. quo caſu vꝫ ſine decreto ſi ſubeſt neceſſitas alienãdi. vt tꝫ Azo.in ſumma C.de bo.que lib.q̃ ſignanter refert ꝛ ſequitur Bald.in.l.iij.C. de pred.mi allegat.l.j.C.de bo.ma.hoc idem dicit ꝛ ſequit ipſe Bal.in.l.j.ff.de reb.eo.q̃ pater iure patrio tãq̃ legitimus administrator in caſu neceſſitatis alienat ſine decreto. alias nõ.vt in.l.ſi pupilloꝝ.§.ſi pater.ff.de reb.eoꝝ. ꝛ hoc ꝟ Azo.qđ dicit in.l.ſi pupilloꝝ.§.ſi pater.ff.de reb.eoꝝ. ꝛ hoc ꝟ Azo.qđ dicit alibi non reperiri. Itẽ.v.ꝛ vltimo fallit qđ nõ requirit decretũ qñ in alienatione cõcurrit defuncti volũtas,qꝛ pater in teſtõ inſ
99 ſit vendi.vt.l.i.ꝛ in.l.iij.ꝛ ibi Bal.no.C.predi.mino.†qꝛ volũtas teſtãtis in alienãdo ſeruãda.ff.de reb.eoꝝ.l.j.in prin.ꝛ in.l. j.ꝛ ij.C.qñ decre.opus non eſt. ꝛ in.l.magis puto.§.ſi pater.ff. de reb.eo.et hoc ẽt dicit gl.ordi.in.l.j.in prin.ſup verbo, caueant.ff.de reb.eo.ꝛ in.l.fiſtulas.§.j.j.de ꝯbẽ.emp.ſed hic occurrit pulchra ꝛ no.q.ſi Paduanus vẽdit predium ſituꝫ in territorio Parmenſi,cuius territorij iudex debeat decretũ interponere.Bal.no.in.l.j.C.de ꝯben.emp.referens Jac.bu.arguit pro ꝛ ꝯ.ꝛ q̃ index territorij adducit.l.ſi predium.C.de predi.mi.In ꝓrium qđ index loci vbi agitur negotium.allegat.l.magis puto §.illud.ff.de reb.eo.ꝛ.C.de don.in.l.in hac ſolvit qđ qlibet põt auctorizare,lꝫ cautũ eſſet qđ quilibet.i.vterq̃ interponeret ſuũ decretũ.vt in.l.iure peritos.§.j.ff.de excu.tut.pꝫ qꝛ coraꝫ quolibet poteſt ꝙuenirí.ergo quilibet põt decretum interponere, qꝛ decretum equiparatur ſnie.ita dicit Bal.ſolenniter in.d.l.i.Et ſubdit q̃ ſi due eccleſie in vnam permittantur puta Florentina ꝛ Piſana bona exiſtentia in alio loco,vt puta Luce dicit qđ ille prelatus q̃ſentit ꝛ decretum vel auctoritatẽ interponit qui eſt
100 dioceſanus,qꝛ † in eccleſia nõ attẽditur locus in quo ſunt bona ſita, ſed quis ſit locus dioce. vt dicit Innoc.in.c.paſtoralis de priuil.qꝛ vbicũq̃ ſunt poſita ſunt ſub cura dioce. tanq̃ generalis curatoris cuius auctoritas eſt neceſſaria,ꝛ ſufficit auctoritas epi loci vbi ſita eſt res.l.quero.ff.de ſolu.Sed aduertendum qꝛ quo ad formaꝫ ꝯctus inſpicit locus ꝯctus,ſed in ſubſtantia ꝑ ꝯbentes inſpicimus cui perſona ſubiecta eſt rõe originis del domicilij. Nec enim habilitatur perſona ratione loci vt pluries inquit Bal.ſe dixiſſe.in.l.cunctos populos.C.de ſum.tri.ita eleganter dicit in.d.l.j.C.eod. Tu añt addas qđ in alienatione rei eccleſie regrit q̃ſenſus eius ſuperioris qui ordinat rectorem in illa eccleſia,vnde ſi eccleſia ſubeſt vni abbati ſufficit conſenſus illius ꝛ non requiritur epi ſm Joã.and.in.c.hac q̃ſultiſſima. de reb.eccl.nõ alie.lib.vj.ꝛ Bart.in.l.hoc ius porrectũ.C.de ſac. ſan.eccle.ꝛ Cy.in.l.ſi predium.C.de predi.min.vbi dicit qđ requiritur auctoritas dioceſani eccle. non epi in cuius territorij res eſt ſita ſm Hoſt.ꝛ Inno.ꝛ qđ ille eps dꝫ interponere decretũ in cuius dioce.eſt ſita eccleſia.ꝙcludit.gl.in.c.caſellas.x.q. j.§.q̃ ſi neceſſitas que alias eſt.c.precedens.ſcꝫ precarie cauſe. allega.d.l.ſi prediũ.quã gl.ſequit ẽt Jo.and.in.d.c.paſtoralis de prini.in nouella.In ꝓrium vꝝ tex.in.l.toties.in fi.ff.de polli. ibi,dũ dicit fundũ quez in territorio Sabinoꝝ hꝫ quaſi eps loci vbi ſunt bona debeat autorizare.Sed Bal.in.d.l.ſi prediũ ſoluens dicit qđ põt vterq̃ eps auctorizare,ſed alterius ſufficit auctoritas,ſine dioce.rei,ſine dioce.eccl'ie,de quo in.d.c.caſellas ꝛ ꝑ Cy.in.d.l.ſi prediũ.vbi in addi.dicit qđ tutius eſt q̃ vterq̃ decretũ interponat,de quo tñ plenius ꝑ Ab.ſicu.in.d.c.paſtoralis.vbi ponit varias opi.ꝛ idem q̃.ſ.in.d.l.ſi pdiũ dixit ꝛ vo-
101 lnit idẽ Bal.in.l.magis puto.§.illud.ff.de reb.eoꝝ.† q̃ cautela eſt qđ qñ res in vna ciuitate poſita vẽdit in alia vterq̃ index ſuũ decretũ interponat ꝑ illud q̃ hꝫ in.l.iuriſperitos.§.oriũdos ff.de excuſ.tuto.ꝛ ꝑ Archi.xvij.q.iij.in.c.in venditionis.licet Ja.de are.ſm Cy.in.d.l.ſi prediũ.dixerit q̃ alterius tñ decretũ ſufficit,ſine eius in cuius territorio res ẽ ſita, ſine eius vbi q̃s ꝯctum celebrat.ꝑ.l.fi.C.de preſcrip.lon.tẽpo.ſm Jac. de are. cuius decreti ſolẽnitatis interpoſitio tanta eſt efficacia quod in inſtro in quo interpoſitum reperitur iudicis decretũ preſumunt oia ſolenniter acta ꝛ probata ſi in eo fit mentio de illis que interuenerunt.gl eſt ſingu.in.l.j.C.de fide inſtru.ꝛ iur.baſt.fiſ.li.xi. q̃ ſolẽniter põderauit Bal.in.l.j.in prin.ff.de reb.eo.in dubio eñ ſemp ꝑ decreto ꝓſumit vt ꝙctus valeat ſup quo interpoſitũ eſt.vt no.tradit Spec.in ti.de empt.ꝛ vendi.§.nunc dom.ver. ꝛ illud ſcias.ꝛ probať in.l.min.xxv.annis ex aſpectu.ff.de min. in.l.actor.ff.rem rat.ha.ꝛ in.l.ſciẽdũ.ff.de verb.obli.ꝛ tradit ẽt Bal.in.c.j.qs põt ineſti. Nã ſemp eſt vtile in ꝯcribus interue
102 niri facere iudicis decretũ,† qꝛ ex eo ceſſat ois dolus ꝛ ꝓpositio ꝛ ꝓſumptio doli ꝛ culpe.vt i.l.ait ꝓtor.i.§.pmittit.ff.de [illegible] ita pulchre dixit Ang.poſt gl.ibi.i.l.ſi ſtipulatus.i.§.ſi facẽ.ff.de ſol.ſꝫ idẽ Ang.in.l.q̃cũq̃.§.q̃ a pupillo.ff.de publ.no.ſeq̃ gl.in.d.l.j C. de fide inſtru.ꝛ iur.baſt.fiſ.ꝛ dicit iam iure non ꝓbari, ſed põt dici imo ꝓbari ex dictis iuribus, maxime ex.d.l.mi.xxv.annis ex aſpectu.ff.de mino.q̃ ditit q̃ iudicis decretũ reperit interpoſitũ ꝑ modus voluntarie iuriſditionis ad ꝙfirmationẽ actus ſem per preſumit q̃ cauſe cognitio ꝛ iuris ordo preceſſerit non ſic in decreto actus contentioſi.vt no.in.d.l.j.de fide inſtru.ꝛ Spec. optime declarat in.d.verſi.ꝛ breuiter ſcias,ꝛ qđ vꝝ in.l.actor.ff. rẽ ra.hab.niſi in ꝯtrꝫ ꝓbetur.hec ſunt notãda ꝟba Bal.in.l. nec eniꝫ.ff.de adop.ꝛ idẽ tenuit ꝛ firmauit in ſno no.cõſi.incipiẽte. In Chriſti noie vtrũ dictus ꝯctus quod vbicũq̃ requiritur ꝛ reperit decretũ ſuperioris,ibi preſumunt oia ſolẽniter acta.vt dicit ſpe.in.d.ver.ꝛ breuiter ſcias lꝫ in illo eius q̃ſil.incipiente, ad intelligentiã q̃ſitoꝝ dixerit nõ eſſe ſimpliciter verum niſi conſtet formã iuris eſſe ſeruatam.ꝑ.d.l.actor.ꝛ l.j.C.de predi.curi. lib.x.ꝛ in.l.cũ hi.§.ſi pretor.ff.de trãſ.ſubdit glo.dicere in.d.l.j. q̃ oia ꝓſumunt interueniſſe ſi notarius dicat in inſtro fuiſſe ad-
103 hibita.ꝛ ita vꝝ cũ.d.gl.ꝑtranſire. Itẽ qꝛ †decretũ a iudice interpoſitũ includit omnẽ metũ ꝛ doli preſumptionem ꝛ ſuſpitionem in illo ꝯctu.vt in.l.ij.C.de predi.curi.li.x.in.l.ſi is qui ſponta neos.C.de decu.li.x.ꝛ no.tradit ꝛ declarat Bal.in.l.pacta novissima.C.de pac.ꝛ Ang.ſolenniter in ſua diſputa. que incipit,

astensis miles. allegat. l. cū hi. in prin. ff. de transa. & bñ probat in l. lex que. C. de admi. tuto. in. l. nō est verisimile. ff. qō met. cau. & q habetur in. l. omnium. C. de testa.

Sed circa hec occurrit pulchra & elegās. q. an valeat decreti interpositio sub qditiōe hoc modo facta q̄tenus debeo de iure interponeꝫ & nō aliter. Bar. mouet in. l. qditionalis. ff. de auto. tuto. & nō determinat. & Bal. in. l. j. in pe. col. versi. vlterius quero caueꝫ statuto. C. q admitti ad bo. pos. & ibi dicit q sic, qz index dz interponere si q̄litas negotij suadet & aliter nō. d. l. cū hi. §. si pretor. lz dicat Bar. in. d. l. si qditionalis nō determinasse & subdit decretū interpositū actui per hec verba q̄tenus de iure valere possit valeat. alle. Bar. in. l. cū pp. ff. de leg. prestā. ad quē ēt se remittit Ange. in. d. ar. l. j. §. biduū. ff. qñ ap. sit. vbi ēt alle. Ja. de are. in. l. q hz. in. §. si pupillus ff. de tute. qō decretū nō possit pēdere. sed in ꝯriū vī casus in. l. murus. in. §. is q curatorē. ff. de pcu. & bñ facit tex. in. l. ait pretor. in. §. i. & in. l. a diuo pio. in. §. in vēditione. ff. de re iudic. & q hī p gl. & Bal. in. l. cū index. C. de sent. sed idem Ang. dixit elegāter nō posse decretū sub qditione interponi sicut nō pōt snia, vt. l. cū snia. C. de sen. & in. l. j. §. biduū. s. alle. hoc dixit in. l. ītē eox si de curiones. ff. qō cuiusq vni. no. qō magis pz, qz actus legitimi regulariter nō recipiūt qditionē. ff. de reg. in. l. actus legitimi. ītez qz decretū hoc mō interpositū vī derisorium ex quo index nō vī approbaꝫ ꝯctū nec habuisse cause cognitionē put regrit in eius
104 interpositiōe † qz debēt cause sigillatiz exprimi, vt i. l. magis puto. i. §. ne passiz. ff. de reb. eo. & i. l. j. qiūcta gl. & ibi optīe declarat Bar. C. ō pred. cur. li. x. & negotij q̄litas apte iudici dz declarari vt ple itelligat qd agaꝫ ad hoc vt ōcretū valeat fz q elegāter voluit Bal. C. q admi. sup rub. q allegat. l. fi C. ō edi. diui adri. tol. alias nō vī factū cū pntia vel auctoritate. & idē volunt in. l. i. in pe. q. C. q admit. Ītē qz hoc vī decretū pfunctoriū & delusoriū qō nō vz cuz nil decernat. l. meminerint. C. vñ vi. l. iuste possidet cū ibi no. ff. de acquir. pos. & interpositū sine cause cognitione vel leui nō vz, vt tradit Bal. signāter in. c. j. in §. similiter. de qtoner. inuest. Ītē qz iudicis decretū nō dz esse alternatiuū. l. si pupillox. in. §. si pretor. ff. de rebus eo. Ītē qz hec pars cōprobaꝫ p id qō hī in. l. in cause in. §. cā cognita. ff. de mi. in. l. nec quicq̄. in §. vbi decretū. ff. de offi. procon. & in. l. cū hi. §. vult igit. ff. de trā. sac. Ītē qz decretū dz esse certū sicut snia instit. de ac. §. curare. &
105 tex. & gl. in. d. l. ita eox in. §. si ita. ff. q cuiusq vni. no. † Est tñ verū q de q̄uetudine gñali bodie vbiq̄ seruaꝫ q in iudicijs multa recipiunt vel fiunt vel pp imperitia assidentiū vel qz locus & tēpus nō patit plenius deliberādi qsiliū vt dicit iurisco. in. l. j. in prin. ff. de exercito. sub dicta qditionali auctoritate vt in libellis recipiendis seu exceptionibus & actis acceptandis, qz dictus index. s. dictū libellū vel instrm, & oia & singula supradicta admisit & recepit si & inquātū de iure teneꝫ. & dz & aliter nō que practica vī approbata. vt plene ponit Bart. in. l. ambitiosa. ff. de decre. ab. ordi. fa. in. l. si qñ. in prin. & ibi ēt p imo. ff. de leg. j. & p eūdem in. l. index post q̄. ff. de re iudi. cuius clausule effectus est q si dz admitti bz pro non admisso nec est opus alia appellatione. glo. ordi. in. c. cū contingat de off. deleg. & Bar. in. l. cū pp de lega. prestan. & plenius per eum in. l. pretor ait. §. j. ff. de dam. infec. & Bald. in. l. j. C. qui admitti. & in. l. edita in repe. C. de eden. bene facit gl. in arg. in. c. in genesi. & in. c. cumana in versic. vel quasi de elec. & ponit ēt Bar. in. l. si duo i. §. inl. ff. de iureiu. & in. d. l. si qditionalis. & Lndo. de vbe in rub. ff. de arbi. & do. Petr. de peru. in suo qsi. cui Bal. subscripsit incipiente, index tulit snia. & dixit Bar. in. d. l. ambitiosa. in ver. quero quid si in reforma-
106 tione † q si in decreto vel reformatione sit dictū si & inqnātuz de iure possit dicta verba important. i. si de iure effectualiter fieri pōt. ff. de here. insti. in. l in tempus. & ff. de condit. & demon. in l. hec qditio. & ideo si aliquid interuenerit q fieri non potuerit erit ipso iure nulla, cum dicta conditio si possit sit de presenti que deficit ergo dispositio redditur, vt. l. cū ad tempus. ff. si cer. pe. & in. l. conditio in preteritū. ff. de verb. obli. sed hec procedunt in contentiosis vbi est contradictor supradicta vero de decreto in actibus voluntarie iurisdi. vbi non vertitur tanta dubitatio vel altercatio. Cuius decreti forma dz concipi sub his verbis dictā venditionē supradictus dñs index confirmauit & suam auctoritatē interposuit, vt no. tradit Bart. in. l. fi. C. de predi. curi. lib. x. idem dicit Spec. in ti. de emp. & ven. in. §. nunc dōm in versic. si igit tutor in forma venditionis rei pupillaris in fine dicit, cetex ad robur oiuz predictox predictus index dicte venditoni & solutioni & cibus & singulis supradictis suā & talis curie auctoritatez interposuit decretū. ad hanc formā accedit. C. de admi. tut. in. l. lex que. ff. de fur. in. l. interdū. in. §. qui tutelam. C. de pred. mino.
107 l. si quidaz in. l. ob es. cum sim. † Et aduerte qz cautela est quod emens ab ecclesia vel pupillo soluat creditoribus eoruz vel habeat apochā de soluto & erit semper securus. ita no. dicit Ang. per tex. in auct. de alie. & emphy. in. §. ab illis. in fi. sed hec cautela non est de necessitate. nā lz creditor non petat debitum nisi probet illud versum in vtilitatem ecclesie. tum emptor non cogit hoc inquirere vt pretium conuertatur in vtilitatem ecclesie vel minoris. sed illud spectat ad solicitudinē superioris, vt in. l. magis puto. §. ne passim. ff. de re. eo. ita dicit Innoc. in. c. i. de posi. & Bar. in. d. auc. hoc ius porrectum.

¶ De rerum ecclesiasticarum alienatione.

Videndum restat de alienatione & ipsius solēnitate & forma rerum ecclesiasticaꝝ in qua primo requirit cause cognitio vt colligit ex. c. j.
108 † in fi. ne eccle. benefi. xvij. q. iiij. c. in venditionibus. p Arch. dz enim constare de cā alienationis legitima & insta & postea discuti qd magis expediat alienari. vt in. l. magis puto. ff. de reb. eoꝝ. qiuncta. l. nec quicq̄. §. nisi decretū. ff. de offi. procon. sicut dicimus q vbi disputaꝫ similiter requirit cause cognitio vt dixit Arch. post Inn. in. c. lz cām. de elec. lib. vj. ita dicit Fed. de senis in qsi. suo. cxxxv. verū Accur. in gl. ordi. C. ne rei do. vel tēplo. dicit quinq̄ regri vt valeat alienatio rei eccle. vel reipublice. Prima cā q debitū subsistat bona fides instū pretiuz subbastatio & presidis auctoritas de decreto & qsensu superioris pz in d. c. dudū. & ponit gl. in. l. trās. & Bal. in rub. C. de rescin. vendi. Ītē requirit in alienatione rei ec. capitu i vel mēse epalis qsensus cap. cū auctoritate epi nō in alijs bonis. ita loquit Innoc. in
109 c. j. de his que fiunt a maio. par. cap. fm Fed. in. d. qsi. † Et q requiraꝫ decretū epi dixit gl. in. d. l. C. de trās. & sine eius auctoritate est ipso iure nulla fm Arch. in. c. nullā. xvij. q. ij. quem refert & sequtur Bal. in. l. fi. in. §. necessitate. C. de bonisq̄ libe. sed Inno. in. c. dudū. hoc nō tz q in alienatione rei ecclesie requiratur decretū vel auctoritas epi, sed tm̄ cause cognitio cū expresso qsensu epi. xij. q. ij. in. c. cassellas. & in. c hoc ius dicēs qō in alienatione rex pupilli requiretur decretū. tñ in bonis ec. nō reperit expressuz, & si leges dixissent statuta legalia nō ligāt ecclesiā nisi ab ea recipiant. xcvj. di. bñ qdē circa fi. Sed decretū & alia reqsita ecclesia nō acceptauit nec vsu nec alio mō. Et cōcludit Fed. in. d. qsi. q duo regrant in alienatione predicta. s. veritas cause qō sit vera & legitia. Itez solēnitas forēn. s. auctoritas epi & tractatus capituli. vt. xij. q. ij. in. §. his oibus. & in. d. c. dudum. in. vj. & Innoc. in. d. c. currit. & in. c. irrite. de his q̄ fiūt a prela. ita q in summa tenēdū est q in alienatione rei ecclesie reqratur tractatus precedens auto. epi. & qsensus rectoris eccl. secularis vel collegij si sit collegiata, vt in. d. c. j. de re. eccl. Est aūt tracta
110 tus q † q̄enīat oēs in vnū & dicat vnusquisq̄ q sibi vī sup ppo sito negotio vt declarat gl. in. c. tua. de his q̄ fiūt a prela. sed solenitas auct. hoc ius porrectū nō seruaꝫ de iure can. vt not. d. c. & Bar. in. d. auct. qz alia forma est inducta. & Inno. in. d. c. dicit q fuit introducta ab impatore q nō hz ptātē statuēdi. res aūt eccl. capta pignoi pōt vēdi sine solēnitate sicut res minoris per l. si pupillox in. §. i. ff. de re. eo. put declarat Bart. i. d. auc. hoc ius porrectū. & idē ēt voluit in. d. l. ij. in repe. C. de pig. rō qz decretuz & solēnitas semel interuenit in eius obligatiōe. alle. By. in. d. l. pupillox in. §. j. Ītē ꝯbens cū ecclesia nō seruata forma si ecclesia postea velit recuperare rez suā dz reddere, q accepit si est effecta locupletior vel habeat illud vt dixit gl. & Bar. in auctē. q̄ res iā. C. de sac. san. eccl. si ꝯbēs emat bona fide. & tenēt cano. in. d. c. ad audientiā. de reb. eccl. alias secus si mala fide. vt in. l. iubemus. in. §. sane. el. j. C. de sac. sa. eccl. Quinimo dicto casu res ecclie alienata in casu a iure nō pmisso nec seruata forma poterit a prelato eiusdē cū fratribus vēdicari vt ē expressuz. xij. q. ij. in. c. nō lz. & in. c. si qs pbiteroꝝ in fi. de reb. eo. & in. l. iubemus. in. §. sane. el. j. qō nō solū hz locū in fructibus extātibus verū ēt in qsumptis. & voluit Jo. cal. in. d. c. si qs presbyteroꝝ p tex. ibi indistincte loquētē. & ibi hoc ēt dicit Joā. de imo. lz em-
111 ptor fuerit ignorās † q̄uis alias iuris ignorātia excuset a fructibus qsumptis. l. sed & si. l. in. §. scire. ff. de pe. here. fm eū nec talis timēs poterit recuperare pretiū ab ecclesia. vt in. l. iubemus §. sane. s. alle. & in. c. ad audiētiā. de reb. eccle. nō alie. & ibi per doc. & maxie p Inn. & q ille idē q male & illegitie alienauit possit venire ꝯ factuz suuz & alienationē reuocare tenuit gl. in. c. diuersis fallentijs de cler. qing. & illud q dī qō res ecclesie alienatas nō pōt recuperare nisi soluto prius eo q ecclesia recepit, vt in. l. si pdiuz mino. procedit qñ ꝯctus non esset a iure reprobatus, vt. d. l.

vt.d.l.iubemus.§.economus.sed deficeret alīq̄ iuris solēnitas vt superioris auctoritas, vt plene declarat Bal.in.d.l.si p̄diū. Insup ecclesia ⁊ minor alienantes non seruata solēnitate iure requisita nō faciunt ꝯctum valere,ꝫ fecerint q̄ditionē meliorē, vt dicit glo.ordi.in.l.si fundus.ff.de reb.eo.nō ob.text.in.l.fi.C.p emp.q; verꝫ est q̄ pōt retinere res donec pretium restituat. Ita nō ob.de auc.tu.in prin.q; loqtur q̄n aliū sibi obligat alteri non q̄n vēdit ⁊ se obligat alteri.ita elegāter dicit Bart.in.l.cū bi.§. eā trāsactionē.ff.de trāl.vbi gl.tz ꝯ sed male ſm eū ⁊ ipsū Bar. sequit vt Angel. ibi q̄ venditio est ipso iure nulla dicto casu de quo ibi plenius p eū.⁊ idē firmauit ēt Bal.in.d.l.fi.§.necessita tē.C.de bo.que lib.cum sit q̄tractus q̄tra canonum auctoritatē. vt.l.si quis inquilinos.§.fi.ff.de leg.j.

111 **Ut autem** valeat alienatio † vel venditio rei ecclie regrit̄ q̄ fiat cā necessitatis vel euidentis vtilitatis ecclie vt p̄ soluēdo ere alieno vel redimēdis captiuis. xij.q.ij.c.sine exceptione.c.vt sup.de reb.eccl.nō alie.⁊ plene ponit Host.eo.ti.in sūma.§.ex q̄bus.⁊ hī in.c.dudū.eo.ti.lib. vj.bona enim ecclesiaꝝ possunt alienari p̄ vtilitate eius sicut q̄n fit p̄ expen.factis in electione prelati cū sit facta vt manu teneret in platura.ad q̄ facit q̄ no.in.c.vt preterite de elec.⁊ cupiētes.§.deniq;.⁊.§.fi.eo.ti.li.vj.Q̄ō prelatus possit alienare pro necessitate ⁊ vtilitate monasterij bona ipsius ꝑbat̄ i.d.c.sine exceptione.xij.q.ij.⁊ in.c.apostolica.⁊ in.c.tua de his que fi.a p̄la.in.c.j.⁊.ij.de re.eccl.li.vj.⁊ in cle.i.eo.ti.ſ.interueniēte debita solēnitate vt in dictis iuribus ⁊ in.d.c.j.de his q̄ fi.a prela. q̄ interuenit q̄n adhibet decretū vel auctoritas ep̄i ⁊ q̄sensus canonicoꝝ,⁊ sic caput totius ecclesie cathedralis ꝑt intervenire ꝺꝫ vt in.d.c.i.a prela.xij.q.ij.in abbatibus.xvij.q.iiij.in venditionibus.⁊ no.in.c.ij.de trāl.⁊ sic res dicto mō alienata nō poterit vēdicari a plato.c.j.de his q fi.a maio.parte capi.⁊ in.c. sine exceptione. ⁊ nō sufficit sola vtilitas prelati ⁊ psone ipsius, vt tz Pandulphus in.d.cle.j.Et q̄ requirat̄ iuris solēnitas, ⁊ q̄ alienatio sit a iure p̄missa probat̄ in.c.ij.de reb.eccl.vbi tex. copulatiue loquit̄,⁊ q̄n alias nō valeat alienatio voluit gl.in.c. j.de in integ.resti.Bofre.in.c.j.de his que fi.a prela.⁊ Jo.cal. in.d.c.si qs p̄sbyteroꝝ in repe.⁊ ita cōiter tenet̄ per id q̄ hī in.c.ij.⁊ in.c.que in ecclesiaꝝ.de q̄sti.esto q̄ aliud tenuerit gl. xij.q.ij.in sum.⁊ in.d.c.sine exceptione.⁊ nō bñ.vt plene not.p do.Jo.de Imo.in.d.c.si qs p̄sbyteroꝝ ⁊ in.d.c.q̄ in ecclesiarū.⁊ in.d.c.i.de in integ.restitu.⁊ q̄ requirat̄ cap.q̄sensus vel quentus si est locus religiosus ⁊ alias nō vz not.in.d.c.j.de his que fi.a prela.⁊ ibi p Inno.q hoc tz p illū tex.⁊ idē tenuit dom. Jo.de imo.⁊.d.Aba.in.c.edoceri.de rescri.ad hoc text.in.d. cle.j.de eccle.non ali.in ver.conuentus fuit facit.c.nouit.⁊ ca. q̄nāto.de his que fi.a prela.⁊ Bal.in.d.rub.C.de rescin.vend. dicit in vēditione rerum monasteriorum seruandum esse quod legit̄ ⁊ no.in.c.monasteriorꝝ de reb.eccle.† Itē requirit̄ tractatus ſz q̄ hī in.d.c.sine excep.⁊ in.c.tua.ꝺ his que fi. a prel.in c.i.de re.eccl.lib.vj.⁊ si nō seruat̄ forma a iure tradita redditur ꝯctus nullus vt in.c.ij.de reb.eccl.nō ali.in.vj.⁊ q̄ nō.p gl.in d.c.si qs p̄sbyterorum.⁊ in.d.c.j.de his q̄ fi.a prela.Sed hoc q̄ regrat̄ tractatus est verum ſm Bald.in.d.rub.C.de rescin. ven.q̄n ecclesia est collegiata nō in alijs.Et notandum q̄ nō vz alienatio de rebus ecclesie illa vacante ꝫ fieri cū auct̄o.ep̄i ⁊ cō sensu capituli,vt in.d.c.dudum.de reb.eccle.non alie.libr.vj.⁊ in.c.j.ne sede va.Itez q̄ res effecta de mensa pp̄ antiquam consuetudinem vel statutuz prelati non potest alienari.vt tradit Joan.an.in.c.vt super.de re.eccle.in nouella.quam refert ⁊ sequitur Bal.in.c.i.de cle.qui inuesti.fe.

Et aduertendum q̄ ꝺ vtilitate ⁊ necessitate ipsius ecclesie p̄o alienatione fiēda ꝺꝫ cōstare aliter q̄ p assertionē vel q̄fessionez ipsius prelati ſz Pe.de peru.⁊ do.Lar.flore.in.c.q̄ q̄busdā. de fideiuſ.⁊ Ant.de bu.in.c.i.de depo.p id q̄ hī in auctē.hoc ins pozrectū.de sac.san.eccl.in.c.dudū. de ele.in.c.p̄sentiū.ꝺ test. in.vi.⁊ Pe.de anc.in cle.j.de reb.eccl.⁊ ita cōiter tenet̄ in dictis iuribus.imo q̄fessio p̄lati ⁊.c.in hoc nō tz vt voluit glos.in auc.de nō alie.in.§.si vero.ibi Ja.de bel.hoc idē firmat.⁊ bal. in.d.auc.hoc ins pozrectū. Pet.de anch.⁊ do.Ant.in.c.i.de
114 depo.⁊ Imo.in.d.c.q̄ q̄busdā ea potissima rōne,† q; q̄fessio p modū volūtarie iurisditionis emanans nō ꝺꝫ ecclesie p̄iudicare p id q̄ hī.ff.de q̄fes.in.l.certū in.§.sed an ipsos.⁊ ibi p Bar. p Cy.in.l.j.C.de q̄fes.⁊ p plures alias rōnes deductas p Jo.de imo.in.d.c.q̄ q̄busdā vbi dixit hāc opi.esse tenēdā.Et quod dictū est de q̄sensu prelati ⁊ capituli idē est dictū in abbatissa q̄ ꝺꝫ regrere q̄sensuz monialiū.vt in.c.q̄inebat̄.de his q̄ fiūt a p̄la.⁊ in.c.j.§.abbatissa q seu.da.pos.in vsib.seu.Sed hic q̄rit̄ an abbas vēdēs rē eccle.inferioribus sibi subiectis possit eā reuocare.vī q̄ nō p.l.i.C.ne fis.rē q̄s vēdi.libr.x.In q̄riū,q; iuri ecclesie inferioris nō potuit derogare,vt in.c.i.eōm vel abb. in vsib. seu.So.Bal.in.c.i.q seu.da.pos.in p̄ima q̄sti. dicit q̄ ꝺ̄ pōt si erat immediate subiecta secus si mediate nisi esset vacās alleg. no.p Inno.in.c.cū deputati.de iudi.maior est em̄ auctoritas p̄lati q̄s rectoris vt ibi.Illa aūt ꝺ̄ immediate subiecta cuius rector administrat noie superioris nō suo ⁊ ꝺ̄ manualis nō ꝑpetua. vt in
115 c.q̄nāto.extra de offi.ordi. Ultio attēdas q̄ † circa iterpositionē decreti est seruāda q̄suetudo ep̄alis curie q̄ ꝺꝫ hāc iurisditionē interponēdi ⁊ illā pōt p̄scribere.vt dicit Bal.in.d.l.fi.§.necessitatem.C.de bonisq; lib.alias decretū ꝺꝫ interponere in ipso actu.ipso ꝯctu vēditionis ex parte tm̄ vt dicit Inn. ſm Bal.in l.q̄cūq;.C.de bonisq; liber.q; forma ꝺꝫ eē q̄ñcta actui, ⁊ hec dicit gl.ord.in.l.ait p̄tor.§.pmittit̄ in gl.sed cur secus.ff.de min.q; est q̄dā pmissio seu habilitatio ad actū q̄ semp ꝺꝫ p̄cedere q; est q̄dā ptātis relatio ſm q̄s inferior nil pōt.sed idē Bal.in.d.l.q̄cūq; dicit q̄ ꝯctus q ē vtilis ecclesie pōt p̄cedere ⁊ seq ēt ex interuallo,⁊ vz ꝯctus. Nō ob.c.auditis.de elec.q; est speciale in elec.q̄ si nō est in can.nō pōt q̄firmari de quo ibi latius p eū.solēnitas tm̄ tradita ⁊ regsita in alienatiōe rei eccl.siue de iure ciuili siue de iure can.omissa nō vitiat ꝯctū.p̄io si res sit modici valoris vt dicit gl.in.c.j.de his q̄ fiūt a p̄la.⁊ sequunt̄ doc.⁊ Fed. de senis q̄si.xxij.⁊ stat̄ iudicis arbitrio q̄n res dicat̄ modici valoris vel estimationis ꝺꝫ Fed.vt refert ⁊ sequit̄ do. Car.spolet.in d.auc.hoc ius.⁊ bñ facit tex.in.l.scio.ff.de in integ.restit.⁊ in.l. res bona fide.ff.de ꝯben.emp.vbi res bona fide vēdita pp̄ mini
116 mā cām nō ꝺꝫ inempta fieri. ¶ † Scōo si alienatio q̄tinet manifestā ⁊ euidētez vtilitatez ecclie nā tūc ēt sine solennitate facta vz p gl.in.l.cū bi.§.eā trāsactionē.ff.de trāl.q̄ opi.ꝫ sit dubitabilis ꝺꝫ Bar.tū ꝑbari pōt p text.in.l.fi.ff.de iur.do.⁊ in.l.fi.ff.de polli.⁊ in.l.cui bonis.ff.de noua.⁊ eā vī seq Bal.in.l.si fundus ff.de re.eo.p quo ēt est bonus tex.in.l.nō eo minus facta eqparatione de minore ad eccl̄iā.C.de p̄cu. ¶ Tertio in alienatione rei ecclie reuerse ad eā q̄suete tm̄ in emphyteosiz alienari q̄ poterit q̄cedi ⁊ alienari absq; solennitate.vt in.c.ij.de feu.⁊ no.de clarat Bal.in.d.§.ꝫ eā trāsactionē.⁊ hoc ēt tenuit ⁊ q̄siluit Fe de.de senis q̄si.cxxxj.⁊ idez Bal.in.l.iij.§.fi.ff.de reb.eo.Sed
117 Jo.an.in.c.q̄ in eccl̄iaꝝ de q̄sti.dicit q̄ ꝺ̄ † iura regrentia certā solennitatez in alienatione rei ecclesie hñt locum q̄n alienat̄ directū dñiū nō q̄n vtile solumz p.d.c.ij.de feu.Sed ille tex.loqtur existente q̄suetudine alienādi in emphyteosiz nō simplr ⁊ vī dubitabile p tex.in.l.iij.§.sed si ius hz.ff.de reb.eoꝝ. ¶ Quarto nō regrit̄ in alienatione necessaria, vt in.c.extirpāde de preb.⁊ i.l. iij.§.pignori.ff.de re.eo. ¶ Quinto in re pignorata cū solennitate,⁊ nō p̄āte alienandi ex lege vel ex pacto que poterit alienari absq; alia solennitate.l.si pupillo.§.si pupillus.ff.de reb.eo.vbi Bald.extendit ad bona ecclesie ꝫ loqtur in minore vt.ſ.dictuz fuit. ¶ Sexto q̄n eps vel p̄latus emit reꝫ a sua eccl̄ia vel cap.q; nō regrit̄ solennitas q̄ regrit̄ in extraneo emptore ſm Bal.in.l. volūtas in prin.C.de fideic.Sz hoc vī dubitabile, q; multe possent fieri fraudes in dānū ecclesie. iō vide q̄ dicta sunt.ſ.in tertia principali.q.in.v.arti. ¶ Septio in alienatione rei q̄ seruando seruari nō pōt.vt dicit Inn.in.d.c.dudū p text.in.l.lex q̄.C. de admi.tu. ¶ Octauo ⁊ vltimo in repudiatiōe rei ecclie legate vbi ꝑp̄ie nō ꝺ̄ alienatio de quo p Bal.in.l.ꝯ iuris.§.fi.ff.de pac.⁊ nos diximus plene.ſ.in.iiij.q.prin.in.x.arg.alienationis q̄n quis repudiat ius delatū videatur alienare ⁊ plenius in.vij. no.vbi latius de hoc arg.discussum fuit.

❧ SVMMARIVM ❧

1 Dominium an ⁊ quando veniat in venditione.
Contractus superficiarius quando dicatur.
2 Emphyteoticus contractus per retentionem directi dominij constituitur.
Species censetur remota remoto naturali effectu.
3 Dominium semper venit in venditione generis.
4 Venditor non dñs non tenetur ad dominij translationem.
Venditio domus excepta superficie aut fundi exceptis arboribus an valeat.
5 Emptio arborum in fundo existentium an valida.
6 Res an ⁊ q̄n dicatur libere iure proprio ⁊ in perpetuum vendi.
7 Emphyteota iure proprio vendere non potest.

8 Alienans simpliciter presumitur in dubio iure ꝓprio alienare.
Adiacentia, coherentia, ⁊ pertinentia rei que dicãtur.
9 Verba cum adiacentijs in venditione quid important.
Instructus fundi ⁊ predij quid dicatur.
10 Clausula cum oibus iuribus que intra se hꝫ in venditione posita cuius operationis sit.
Molendina an veniant concesso castro.
11 Verbum pertinentijs in venditione positum quid significet.
Curia quid sit ⁊ a quo nomine veniat.
12 Cla instri venditionis cũ oibus ⁊ singulis ⁊c. quid operetur.
Iurisditio an videatur vendita vendito castro.
Uniuersalia qualia sunt apud concedentem transferuntur.
13 Concedens locum quid videatur concedere.
Iurisditio coberet loco.
14 Clausula cuꝫ instrumentis ⁊ omni iure suo in venditione posita quid comprehendat.
Fundum vendens cum suis confinibus quid videatur vendere.
15 Littora ripe ⁊ fosse an veniant in venditione.
16 Ripa an veniat mensuranda in venditione.
Intellectus. l. littora. ff. de contraben. emp.
17 Riparum vsus communis.
Proportio nullius ad aliquid est nulla.
18 Fosse an veniãt mẽsurãde i emptiõe, ⁊ illius vsus an sit publicꝰ.
Uulneratus in fossa dicitur vulneratus in re sua.
Alluuionis incrementum vtrum cedat cõmodo venditoris.
19 Mensura que prestari debebat in venditione non prestata quã pariat actionem.
20 Fundo. x. ingeꝝ vendito an veniat qꝫ pluris erit, ⁊ qd si minus.
21 Confines falsi venditionem fundi nunquid annullent.
22 Fructus in emptione an veniant ⁊ ad quem pertineant.
23 Venditor quando teneatur emptori ad interesse.
24 Emptor ante preciuꝫ solutũ fructus an ⁊ qñ petere nõ possit.
25 Pensiones preteritoꝝ annorum an veniant in venditione.
26 Contractu resoluto ex pacto non seruato qualiter res ad venditorem reuertatur.
Arrarum natura est vt illas emptor perdat si per eum stat quo minus contractus non perficiatur.
27 Renẽdere promittens an teneatur ad fructus medij temporis.
Pullus an veniat vendita equa.
28 Minor in rescisione contractus petens rem cum fructibus qualiter audiendus.
29 Vẽditio qcqd iuris hꝫ in tali re qd ꝙprebẽdat ⁊ an valeat. 30.
30 Emptor cautus reꝫ facit designare per vocabula ⁊ confinia.
31 Venditio rei differt a venditione iuris in re.
Victio intra est inclusiua extremorum.
32 Ligna incisa an veniant vendita silua.
Sella an veniat equo vendito.
33 Venditio generalis quid secum trahat.
34 Intellectus. l. qui tabernas. ff. de contraben. emp.
Pecunia reperta an veniat vendita domo.
35 Ignorantia presumitur pro quantitate pretij.
36 Indefinita equipollet vniuersali.
Predio vendito quid veniat.
37 Apotheca ⁊ redditus reuendens quid presumatur vendere.
38 Venditor an cogatur possessionem rei vendite precise tradere ⁊ qualiter. 40. 41.
39 Pecunia pro re inuito creditore non soluitur.
41 Res vendita non dicitur mea absolute.
42 Venditor damnatus rem tradere nunquid possit in executione sententie exceptionem pretij non soluti exponere. 43.
43 Sententie verba quomodo intelligenda.
44 Beneficium venditoris prodest emptori.
45 Emptor primus rem alteri venditam qñ vendicare possit.
Res vendi pluribus an possit.
46 Emptor etiam a fisco subit onera.
47 Vẽditio ꝙditionalis dãnũ deteriorationis rei trãsfert i emptorẽ.
48 Furti damnum ad quem spectare debeat.
49 Venditio bonoꝝ suoꝝ simpliciter facta an trahatur ad futura ⁊ comprehendat feudalia. 50.
51 Venditor an ⁊ qñ teneatur promittere de euictione rei vendite.
52 Emptor pretio soluto nunquid possit cogere venditorem vt sibi satisdetur de euictione.
53 Obligatio de euictione facta an valeat contractu nullo. 55.
54 Regula vitato principali ⁊c. quomodo limitanda.
56 Venditor quando teneatur de euictione rei vendite.
57 Venditor de quo vitio teneatur. 58.
Animal venditum qualiter redhibetur.
Actio redhibitoria qbus locũ habeat ⁊ cui det. 58. 60. 61.
59 Cautela pro animali mortuo vt redhibeatur.
Actio quanti minoris qualis dicatur.
60 Redhibitionis tempus quod sit.
61 Redhibitio quid sit.
62 Venditor vacuam possessionem quando teneatur tradere.
Possessio vacua que dicatur.
63 Bona vacantia per quem occupanda.
Verbum vacare quid significet.
64 Possessionẽ vacuã tradere qui tenetur ad quid obligetur. 66.
65 Res vacans quando dici possit.
Possessio pacifica que dicatur.
67 Venditor nominis ad quid teneatur.
68 Fundo vendito an veniant boues.
Claues veniunt domo vendita.
69 Vendẽs omnes possessiones suas qd intelligatur vendere.
70 Venditor an teneatur prestare viam emptori per fundum.
71 Seruitus actus q erat penes alienãtem rei vendite an debeat.
72 Seruitutes constitute transeunt cum re.
73 Jre ꝑ partẽ alterius i diuisione bonoꝝ iter frẽs qñ videat actũ.
Seruitus quid sit.
74 Clausula saluo iure coloni in vẽditione apposita qũo intelligat.
75 Emptor tanꝯ singularis successor non tenetur stare colono.
76 Venditio in qua venditor se obligauit de suo dato ⁊ facto tantũ quid includat.
77 Cautela pro venditoribus.
78 Uiz non facere promittens quomodo promittere intelligatur.
Actio ex empto quid contineat. 80.
79 Rem tradi ⁊ interesse an possit in eodem libello inseri.
80 Actio ex non contractu datur ad contractus resolutionez.

¶ Sexta questio principalis.

§ **Accedit sexta questio** principalis. Que veniant in emptione ⁊ venditione ⁊ eius effectus.
Pro cuius faciliori expeditione sunt videnda ex ordine infrascripta membra.
¶ Primo de dominio ⁊ quando veniat in venditione.
¶ Scdo an ⁊ qñ res dicat vẽdi libere ⁊ iure ꝓprio ⁊ i ꝑpetuũ.
¶ Tertio q̃ dicant adiacẽtia ⁊ coherẽtia ipsius patiẽtia iura.
¶ Quarto an ⁊ quando veniant littora vie ripe ⁊ fossata in venditione, ⁊ quando sint in mensura computande.
¶ Quinto de fructibus quando cedant in emptione, seu quando ad emptorem pertineant.
¶ Sexto si veniant in venditione hoc modo facta quicquid iuris habeo in tali re.
¶ Septimo quid veniat in venditione simpliciter facta.
¶ Octauo an vẽditor cogat rẽ precise tradere, ⁊ qliter teneat.
¶ Nono de effectu venditionis ⁊ emptionis.
¶ Decimo an veniant futura in venditione simpliciter facta.
¶ Undecimo an veniant feudalia vel emphyteotica.
¶ Duodecio qñ vẽditor teneat ꝺ enic. ꝓmittere cũ fideiussore.
¶ Tertiodecio q̃lr ⁊ qñ vẽditor teneat de euictione rei vẽdite.
¶ Quartodecimo qñ venditor teneat vacuam possess. tradere.
¶ Quintodecimo ad quid teneatur venditor nominis.
¶ Sextodecio an vẽdito fundo veniãt mobilia vel se mouẽtia.
¶ Decioseptimo an vẽditor teneat ꝓstare viã ꝑ fundũ vẽditũ.
¶ Decimooctauo quid veniat in venditione saluo iure coloni.
¶ Decionono qd veniãt i vẽditiõe facta ꝑ suo dato ⁊ fctõ tm.
¶ Vigesimo ⁊ vltimo quid veniat in actis ex empto, ⁊ quid in actis ex vendito, ⁊ ad que competant.

1 **Circa** primũ de dñio ✝ an ⁊ qñ veniãt in ꝯctu vẽditionis dñiũ ẽ ꝙ de nã emptiõis ⁊ vẽditiõis vt ẽ rei dñiũ in emptorẽ trãsferat si vẽdẽs est dñs, alias trãsfert vsucapiendi ꝙditio vt est tex. in. l. ex empto in prin. ⁊ in. §. j. ff. de act. emp. in l. claribus. ff. de ꝯben. emp. inst. de re. dini. §. vendite. i. l. cũ res. C. ꝺ ꝓba. ⁊ in. l. si ager cũ vulga. ff. de rei ven. ⁊ hoc est de ipsius ꝯctus nã vt in. l. cũ manusata in. §. j. ff. de ꝯben. em. vbi tex. sing. dicit ꝙ nõ vẽ res vendita de cuius dñio agit ex pacto ꝙ nõ trãsferat, sed erit ꝯctus locationis vel alterius generis vt ibi ⁊ in. l. quenit vbi bonus tex. ff. de ꝯben. emp. inst. loca. §. item cũ q̃rit. ⁊ in. l. ij. ff. loca. bñs em ꝓprietatez si vẽdat vtile dñiũ tm dr ꝯctus superficiarius, qꝫ alius esse nõ põt. d. l. cũ manusata in. §. fi. vt declarat Bal. in. c. j. in. §. hoc aũt. de succes. feu. ✝ Sz retentio di-

2 recti

recti ⁊ vtilis dñij facit ꝫctū nullū, sed directi tm facit emphyteoticū vt declat gl. ⁊ Bar. in. d. l. cū mansata in. §. fi. ¶ Et ex p̄dictis no. ꝙcludit Bal. ꝙ si apponat pactū ꝙ remoueat a ꝫctu nālē eⁱ⁹ effectū. puta dicēdo vēdo rē retēto dñio directo ⁊ vtili ꝙ nō teneat vendītio, qz a quo remouet nālis effectus remouet species, vt i. d. l. cū mansata in. §. nemo. si aūt vēdat vtile dñiū retēto directo bñ tz vēditio. lz emphyteota nō sit ꝓpie dñs, vt ibi no. gl. ord. ꝑz Bal. in rubr. C. de ꝫben. empt. in ver. q̄rit vndecio. Sz nō ē de substātia ꝫctus ꝙ de necessitate veniat dñiū, qz absq; dñio tz vēditio. vt est tex. expressus in. l. si ita in. §. j. ⁊ ꝙ hr in. l. cū venderes. ff. de ꝫben. emp. qz trāsfert ius vsucapiēdi ꝙ hz vēditor. ⁊ alⁱs teneat ad interesse de euictiōe, vt in. l. rē alienā. ⁊ l. claudibus. ff. eo. no. i. l. ex empto. §. j. ꝓ gl. ff. de acti. emp. ⁊ optius tex. in. l. alienatio. ff. de ver. sig. vbi nō est de eē vēditiōis
8 vt dñiū rei trāsferat, nec vēditor ex nā ꝫctus obligat rē emptoris facere. vt in. d. l. fi. ff. de cōdit. ob cau. ⁊ ibi plene no. Hoc tñ p̄cedit in vēditiōe rei ꝙsistētis in certa spē. puta libro, equo, ve-
3 ste, fundo ⁊ similibus. † lz in vēditione generis vel rei i genere ꝙsistētis semp venit dñius i vēditiōe, ⁊ vēditor tenet ad illud trāsferēdū in emptorē sicut eꝫ emptor tenet trāsferre dñiū nūmorū vel p̄tij in vēditorē. vt in. l. iulia. §. ex empto. ff. de actio. empt. nō ex nā ꝫctus, lz ex nā rei sicut in legato. l. si domus in. §. si de euictiōe. ff. de lega. j. ⁊ in. l. q ꝙdā in. §. heres. ff. de lega. iij. vt puta si vēdo. x. salmas vini. v. pōdo argēti alias non liberat vēditor nisi dñiū trāsferat vt dictis iuribus. ⁊ in. d. l. iul. ponitur modus libellādi dicto casu. ⁊ signāter ponit bal. in. l. j. ff. de peri. ⁊ cōmo. rei ven. exēplū rei vēdite in specie vt talē vegetez vini. Scōo in genere subalterno vt. x. salmas vini. ⁊ ita no. declarat Bar. de dñio trāsferēdo dicto casu vēditiōis generis in. d. l. ex empto in. §. j. in. l. si finita. §. iul. ff. de dam. infec. ⁊ in. l. ij. in p̄in. ff. si cert. pe. ꝓ hoc. l. sterilis in. §. si ꝓ vēditorē. ff. de act. emp. vñ idē Bar. in. l. certi ꝙdi. in p̄in. ff. si cer. pe. dicit ꝙ qz venditor
4 teneat trāsferre dñiū si est dñs, † alias nō ꝓ. l. ex empto. dr in absolutiōe nō ℞ti merū factuz lz mixtū, qz sapit nām dādi in eo qō teneat dñiū trāsferre sicut dñs. l. in quēstionalibus. §. fi. ff. de ver. obl. iō dr ꝙ dñiū nō venit de necessitate ꝫctus, sed ꝙsecutine. d. l. si ita. §. j. lz qñq; veniat in executiōe obligationis si vendēs est dñs ꝙ est no. emēs tñ rez simplr in dubio vr tenere quo ad dñiū vel rōe dñij nisi agat expresse ꝙ rōe possessiōis solū vt in. l. si rez aliquā. ⁊ ibi ponit Bar. ff. de acq. pos. ⁊ no. i. l. si in emptiōe in §. rei sue. ⁊ in. l. ꝙ tabernas. ff. de ꝫben. emp. ⁊ ꝓ gl. ⁊ bal. ⁊ in. l. ex p̄dtis. C. de eui. ¶ Itē not. ō vēdēte domo excepta sup̄ficie ⁊ solo exceptis arboribus. vt inst. de rer. diui. in. §. si Titius. ⁊ in in. l. fi. ff. de sup̄ficie. ⁊ ꝙ nō valeat talis exceptio tāq; ōria facto dixit gl. ord. in. l. si pater. in p̄in. ff. de adop. facit. l. in. l. ff. de ꝫben. emp. ⁊ in. l. si fundū in. §. q fundū. ff. de lega. j. ⁊ l. obligatiōnū fere in. §. pz. ff. de actio. ⁊ obli. lz q vēdit arborē an videat vendere viā ⁊ solū ad ipsuz. vr ꝙ sic in legato in. l. si fundū. §. q fundū. ff. de lega. j. qō Bart. intelligit si leganit arborē ꝙtēplatiōe
5 fructuū, secus si materie. vt. l. ligni. ff. de lega. iij. † Tu vero vide tex. in. l. qntus. ff. de act. emp. ꝙ emptio arboꝝ existētiū in fundo nō vr valere, qz nō pōt tradi nec dñiū trāsferri tñ ex isto ꝫctu pōt agere ad patiētiā, qz loco traditiōis hr vt vr i. d. l. qntus. debis aūt q̄ pēdūt ⁊ separari p̄nt, vt de vuis pēdentibus ⁊ similib⁹ nō ē dubiū. vt i. l. q pendētē vindemiā. ff. de act. empt. vñ pz ꝙ q emit arborē nō emit solū. qz cederet dñiū ⁊ dñij trāslatio de quo ꝙ doc. i. l. si fundū. ff. ō leg. j. ita dixit bal. i. l. qntus ⁊ idē voluit i rub. C. e. ti. i vlt. q. ꝙ possint fic⁹ olīua ⁊ q̄libet alia arbor existēs in agro absq; ipso solo. ⁊ vz ꝫctus lz dñiū nō trāsferat nec possit arbor vēdicari sz solū ad patiētiā agi ꝓ. d. l. qntus ꝑm bal. vbi. ſ.
6 **Circa** ꝑm an ⁊ qñ dicat vēdi res libere iure ꝓprio † ⁊ in ꝑpetuū. ⁊ dicas i ꝫctibus onerosis put emp. ⁊ vē. ⁊ dotis ⁊ similibus vr res semp vēdi libere ⁊ cū plena dñij traslatione ⁊ iure ꝓprio ⁊ in ꝑpetuū vt no. gl. ⁊ Bal. post eā i. l. ex p̄dtis. C. de euic. ꝓbat in. l. in venditiōe. ff. de act. emp. ⁊ in. l. cū vēderes. ff. de ꝫben. emp. nisi emptor fuerit certificatus de q̄litate soli. nā tūc vr solū vendi ius ꝙ qs hz i re vt in. l. q tabernā. ff. de ꝫbē. emp. nō ꝑiudicat emphy. qz solū vr vendere pēsionez nō rez q̄s ab eo auferre nō pōt, vt tradit spe. in ti. de loc. §. nūc aliq̄. ℞. xciij. vbi videas. sed in ꝫctibus lucratiuis semp intelligit donatū legatū seu ꝙcessuz ꝙ qs hz in. l. ad res donatas. ff. de edil. edi. l. si domus. §. fi. ff. de leg. j. ⁊ in. l. vxor patruꝰ. C. de leg. vt no. declat Bal. in rub. C. de ꝫbē. emp. ℞. si sexto q̄rit. ꝙ ℞bū iure ꝓprio denotat trāslationez dñij a ℞o dño fieri. † ⁊ iō emphyteota
7 iure ꝓprio vendere non pōt ꝑm spe. in ti. de emp. ⁊ vend. in. §. j. in p̄in. ⁊ ꝓbat in. l. si quos ibi ꝑpetuo dño. C. de rescin. ven. ité vendens rez simplr vr eā vendere pleno iure vt liberā ⁊ nemini obligatā nec seruitutez debentez, vt in. l. in venditiōe. ff. de acti. emp. qz seruitus alteri vendita nō venit nisi expresse sit dictuz. l. in vendendo. ff. de ꝫben. emp. ⁊ in. l. quoties. ff. de edi. edi. ⁊ si vēditor scit rei q̄litatē ⁊ nihil dicit vel excipit vr eā vendere liberā vt dictis iuribus. ⁊ in. l. q tabernā ⁊ in. l. cū venderes. ff. eo. sz teneat ad interesse si reperit seruā vel alteri obligata. vt in. l. i. i p̄i. ⁊ in. l. iul. in p̄in. ff. de acti. emp. si ℞o venditor ignoraret vr vendere ius ꝙ hz sz tenet quāti minoris emptor fuisset empturus si illud sciuisset. vt. d. l. j. §. ff. de ac. emp. ⁊ hoc q̄n res trāsfert tit. oneroso, vt dictū ē, secus si lucratiuo, qz tūc venit solū ius ꝙ qs hz vt in dictis iuribus. §. allega. ⁊ in. c. pastoralis de don. ⁊ in. l. senatus. §. fi. ff. de leg. i. lz Bal. in anct. q̄s actiones. C. de sac. sa-
8 eccl. in. vj. ego babui ō facto dicit ꝙ † donās vel alienās simplr ꝑsumit in dubio iure ꝓprio alienare si nō exprimit ꝙ sit emphyteota. ⁊ adde ꝙ maxie vr vendita eo mō quo ꝓ venditorē possessa est tex. est no. in. l. creditor. §. fi. ff. de ac. emp. sz vēdēs rem vti optie maxia q̄ est dr vendere liberā ⁊ nulli seruituti obnoxiā nō tñ ꝙ ei seruitus debeat vt in. l. nō tñ ⁊ in. l. si cū fundū. ff. de ver. sign. ⁊ in. l. pe. ff. de eui. ⁊ no. in. l. cuz venderes. ff. de ꝫben. emp. ⁊ ꝙ res pōt vendi ꝑpetuo, ⁊ ad tempus vt. l. necessaria. §. fin. ff. de peri. ⁊ cōmo. rei ven. ⁊ in. l. fi. C. de pac. iter emp. ⁊ ven. ⁊ plene per Bar. in. l. cotē. §. qui maximos. ff. de publi.

Circa Tertiū mēbrū q̄ dicāt adiacētia coherētia ⁊ p̄tinētia rei, dicas ꝙ oia ea q̄ sunt ad instr̄z pos. vr dommus, ⁊ sic in vēditiōe facta cū oibus adiacētijs coherētijs ⁊ p̄tinētijs suis oia q̄ dicta sunt veniūt, ⁊ tradi debēt vt ē bonus tex. ⁊ ibi Bar. declat in. l. si qñ. C. de bo. va. ⁊ bona litera q̄ facit mētionez de possessiōe adiacenti in. l. vxorez. §. legauerat. ff. ō leg.
9 iij. ⁊ dicit Bar. in. d. l. si qñ ꝙ † ℞ba cuz adiacentijs idez impor tāt ac si diceret funduz instructuz. l. sepe. §. fi. ⁊ in. l. predia. ff. de fun. instru. Est aūt instructus fundi apparatus rez diutius mā suris sine qbus possessio exerceri negt, vt in. l. q̄sitū. in p̄in. ff. de fun. instru. Itez instructus p̄dij est illud ꝙ ad aliud nō est deputatuz lz alijs q̄nq; deseruire solitū sit, vt i. l. q̄sitū. §. idez respōdit domo. ff. de fun. instr. ⁊ in. l. item q legato. §. pinde. ff. de leg. iij. simplr vēdēs ⁊ ꝙcedens rez vr eā vendere, ⁊ ꝙcedere cuz coherentijs suis. l. via ꝙstituī. §. pe. ⁊ fi. ff. de ser. ru. p̄dī. l. ij. ⁊ iij. ff. si ser. ven. ⁊ l. ⁊ in puinciali. ff. de ser. ⁊ aq̄. ⁊ est bonus tex. i. l. edes sacra. §. i. ff. de ꝫben. emp. ⁊ tñ cla posita in ꝫctu cū oibus iuribus q̄ intra seꝫ q̄uis sit gñalis tñ non est referenda nisi ad
10 ea q̄ sunt de nā rei vendite † nō autē q̄ sunt alterius iuris ꝓpter colligit ex determinatione Inno. in. c. ex literis. de iure patr. ⁊ firmat Bal. in. l. ꝓcurator. C. mād. igit vendito castro vr vendita curia cuz oibus ptinentijs suis vt. d. l. creditor in p̄in. ⁊ §. fi. ff. ō act. emp. Itez qz curia ē nomen vle vt plene ꝓ Bal. in. c. j. ō capi. q cur. ven. sz an ꝙcesso castro veniat molendina, dic ꝙ non qñ solum ꝙcederet iurisdictio castri, qz molendina nō sunt impatotis. l. sz excelsus. ff. ō ꝫben. emp. ⁊ in. l. inter publica. ff. eo. ti. ⁊ in. l. inter publica. ff. de ver. signi. lz si ꝙcederet castrum cuz oibus suis ptinentijs ⁊ iuribus bñ venirent, nisi essent molēdina ꝓ nator. arg. l. si adoptauero. ⁊ ꝙ ibi ꝓ gl. ff. de ꝓca. ꝑz Bal. in. c.
11 j. de capi. q cu. ven. qd aūt significet ℞bum ptinētijs dic † ꝙ oia q̄ rebus principaliter vēditis adherēt. ⁊ ita dicit gl. ⁊ Ang. in. l. q tabulas. ff. de fur. ad q̄ ō in. l. pinde si seruus in ℞bo coherētes ff. ad. l. aql. ⁊ Ang. dicit ēt notādum sine cohereāt corpori sine iuribus incorporalibus. qd aūt sit curia dicas ꝙ est locus tā intra castrū q̄ ꝑpe castrum q ab ipso castro defendit, ⁊ in quo habitātes defendunt ipm castruz ꝑz Bal. no. in. l. si ꝑses. C. de qd. inser. qcqd eniz dñs intra curiā tz, ⁊ curie annexū est. noie curie significat ꝓput dixit Bal. i. d. c. j. de cap. q cur. ven. iō in instr̄is vēditionū cōiter apponi ꝙsueuerūt ad omnē dubitationē tollēdā, hec ℞ba, vcz cuz oibus ⁊ singulis q̄ intra p̄dicta ꝙtinent confi. accessibus quoq; ⁊ egressibus suis vsq; in viā publicā. ⁊ cū oibus singulis q̄ hz. ſ. se vel infra seu intra se integrum oiq; iure ⁊ actione vsuz seu req̄sitionē sibi aut dicte rei vel ꝓ ea q̄libet cō
12 petēti. † q̄ ℞ba qd valeāt ⁊ significēt plene ꝓsequit spe. in tit. de emp. ⁊ vend. in. §. j. in. ij. forma instr̄i in ver. q̄ infra p̄dictos vsq; ad ℞bum hoc ēt scias. sz vēdito castro an videat vēdita vel ꝙcessa iurisdictio ipsius. vide ꝓ Oldr. in ꝙsilijs suis ⁊ ꝙsil. cciij. ⁊ spe. in ti. de inrīs. om. iud. in ver. si aūt. ⁊ Jo. an. ibi in addi. q̄ incipit in sua vlt. q. By. ⁊ Bar. i. l. iter eos. ff. de acqr. rer. do. ⁊ Bal. in ꝙsi. suo incipiēte, cōe Spoleti. ⁊ i. d. l. si qñ. de bo. vac. Bal. in. d. c. j. de cap. q cur. ven. in. c. j. §. ex eo. de. l. coz. l. j. §. cuz vrbē. de offi. prefec. ⁊ in. l. fi. ff. de ꝙst. p̄in. ⁊ i. l. a ꝓcuratore. C. mā da. ⁊ ꝙcludas ꝙ sic expresso noie castri ꝙ est qd vle, ⁊ sub se iu-

risdictionem comprehendit vt etiam villa oppidum ꝛ similia p
no. p Jnno. in. c. ex literis. de iurepat: vniuersalia eꝫ trãsferun
tur q̃lia sunt apud qcedẽtẽ. l. traditio. ff. de acqr. re. do. l. aliena
tio. ff. ỏ ẽbẽ. emp. ꝛ sic veniũt sacra ꝛ religiosa cũ vniuersitate. l.
in modicis. ff. de ẽben. emp. ꝛ in. l. q̃dã. ff. de acq. re. do. ergo for
13 tius ꝛ ppbana. † Jtẽ qꝛ qcedẽs locũ vꝫ qcedere coherentia ipsi
loco vt. s̃. dictũ est. l. via q̃stitui. in. ℌ. pe. ꝛ fin. ff. de seruitu. rusti.
predio. cuꝫ alijs. s̃. allegatis, ꝛ hoc fuit ꝙ Bar. in. d. l. inter eos.
quẽ ẽt secutus fuit Bal. i. d. c. j. de cap. q cu. ven. d. ℌ. cũ vbez
l. bñficiũ. de q̃st. p̃in. in. l. rei applone. ꝛ in. l. princeps homo. ff.
de verb. sig. Jtẽ qꝛ iurisditio coberet loco. vt ꝓbaꝫ in. d. ℌ. cũ vbẽ
in. l. fi. ff. de iurisd. om. iud. in. l. vlt. C. vbi ꝛ apud quẽ in inte. re
sti. ꝛ in. l. pupillus. ℌ. territoriũ. ff. de verb. sig. ꝛ in. l. iij. de offi. p
si. q ẽt idẽ voluit Ja. de are. in. l. q vsumfructũ. ff. de verb. obli.
quẽ refert ꝛ seqtur Bal. in. d. l. si plures. in. ij. col. C. de qdi. in
ser. ꝛ plene ẽt p ipsuꝫ in eius q̃silio incipiẽte q̃siderãdũ est q iu
risditio. secus tñ esset si vẽdita foret predia castri. qꝛ tunc nõ ve
niret iurisditio ꝑm Jnnoc. in. c. cũ ad sedẽ. de restit. spo. bñ facit
14 tex. ꝛ ibi declarant Bal. in. c. i. in fi. qb. mo. feu. amit. vbi applo
ne pdioꝫ quãtũcũq; lata nõ venit iurisdictio. † Clꝛa cũ instris ꝛ
oi iure suo cõprehẽdit seruitutes. itẽ artifices in fundo existẽtes
q eius cã parati essent. vt ẽ tex. no. in. l. q̃sitũ. ℌ. idẽ rñdit domo.
el. ij. ff. de fund. instru. ꝛ in dubio vꝫ vẽditũ q qs hꝫ in re tpe ven
ditionis. l. ij. in. ℌ. i. ff. de here. vel actio. vendi. l. rutilia. ꝛ l. in. l.
ff. de ẽbẽ. emp. ꝛ emptor sciens vꝫ solũ emere ius q est vẽdito
ris. d. l. q tabernã. s̃ ignorãs nõ qꝛ ℭctus nõ est gratuitus iõ ve
nit euictio ꝑz Cy. ꝛ bal. in. l. si domus. in. ℌ. fi. ff. de leg. j. s̃ q ven
dit fundũ cũ suis q̃finibus vꝫ vendere qcqd intra fines q̃tinetur
vt. l. q fundũ. ℌ. si fundus. ff. de ẽbẽ. empt. ꝛ optie declarat Bal. in
d. c. j. de cap. q cu. ven. ꝛ bonus tex. in. l. si fines agri C. de euic.
sed q vendit locũ ꝛ excipit fontẽ nõ vꝫ excipere solum q est cir
ca fontẽ, nisi expresse sit dictũ. l. si qs duas. el. ij. ff. de serui. rusti.
pre. ꝛ bene facit tex. in. l. edes cura. ℌ. j. ff. de contraben. emp.

15 **Circa** q̃rtũ mẽbrũ † an littora ripe ꝛ fossata veniãt in ven
ditione ꝛ an debeant in mensuris imputari. dõm
est q vie publice vel platee q̃ sunt intra mediũ agri nõ debẽt cũ
agro mẽsurari. l. idẽ q in. ℌ. j. ff. de pericu. ꝛ cõmo. rei ven. declarat
Bal. in rub. C. ỏ ẽb. emp. s̃ ripe iuxta agrũ existẽtes debẽt mẽ
surari qꝛ ex his acqrit vtilitas l̃ nõ totale ius, vt ar. i. l. predia.
in. ℌ. ita legatũ. ff. de fun. instru. Nõ ob. l. littora. ff. de ẽbẽ. empt.
qꝛ littora nõ afferũt vtilitatẽ ꝑuato. l. riparũ. ff. de re. diui. ꝛ hoc
est q̃ ipsaꝫ facta est mẽtio in instro inclusiue vẽditaꝫ ꝛ sunt no
tabilis q̃ritatis vel vtilitatis vt qꝛ sit ibi falsũ, qđ verisimr vẽ
ditor non fuisset gratis qcessurus. ar. l. i. ff. de reb. du. ꝛ in. l. j. in
ℌ. i. ff. de supfi. secus si fiat mẽtio exclusiue de terio terminãte l̃
Bar. in trac. de alueo simplr dicat nõ debere cõmensurari. ita
dicit Bal. in. d. rub. C. de ẽb. emp. Sed idez Bart. in. d. l. littora. dicit q aggeres ꝛ fontes ꝛ fossata debent mẽsurari p. d. l. pdia. ℌ. ita legatum. ff. de fun. instr. cuius q̃riũ voluit expresse bal.
in rub. ff. de rer. diui. q cedant emptioni, tñ nõ debeãt mensura
ri vbi in. xiij. col. in ver. de ripa dicit q ripe fluminis flumẽ pu
26 blicũ via in medio agri † l̃ veniãt in vẽditione tñ mensurari nõ
debẽt. alleg. ff. de ẽben. emp. l. in modicis. qꝛ nõ sunt plene vẽdi
toris vt ibi tradit in. l. littora. s̃. alle. ꝛ in. l. id q. ℌ. ff. ỏ peri. ꝛ cõ
mo. rei. ven. Sed aggeres ꝛ fossata priuata q̃ sunt inter agrũ ve
niũt mẽsurãda ꝛ mensurabunt in supficie. d. l. pdia. ℌ. ita legatũ,
sed ripa non mensurabitur nisi quatenus esset ibi terra que arari posset ꝑm Bald. in. d. rub. rursum idem Bald. in. l. riparum
ff. de rerum diuisio. dicit q si venditur predium q dicatur esse.
x. iugerum dꝫ mensurari ripa per. d. l. id q. ꝛ l. fundi. ff. de actio.
emp. ꝑm Rich. malũ. ꝛ Cy. in addi. vez Bart. ad literã aliter
sentit dicens cũ ager vẽdit. An ripe ꝛ loca q̃ ripe cedũt veniãt
mensurãda vꝫ q nõ. d. l. littora. in ℭctũ q sic. d. l. predia. ℌ. ita le
gatũ. ꝛ ibi nota. pro hoc facit qꝛ. d. l. littora. loquit de littoribus
maris q̃ cõia sunt, ripe aũt eoꝝ sunt q prope ripã pdia possidẽt
ꝛ rñdet qđ predicta non veniũt mensurãda nisi sit dictũ sicut di
cimus in limitibus fundi q coberẽt. d. l. id q. ℌ. j. rõ est ꝑm eum
qꝛ pdicta nõ vẽdunt sed magis rei vendite cedunt q apparet,
17 qꝛ p se vendi nõ possunt † cũ eꝫ ripaꝫ vsus sit cõis de iure gẽ. ap
paret q ꝓprietas p se sola sit inutilis cũ semp duret vsus cõis. l.
eum vult dicere tex. in. d. l. id q. ℌ. j. q est no. ꝑm Bal. Sed ipe
subdit tu melioribus rationibus vtere vt dixi in sententia rubri
ce, ꝛ dictuꝫ Ric. salua in ripis proprietate ꝛ vsu nõ ripis publi
cis fluminis publici, cũ ergo ripe priuate vendunt, ergo ꝛ mẽsu
rant si ripe ad aliquẽ vsuꝫ sunt. si aũt nulli vsui seruiũt nõ debẽt
appreciari, qꝛ nullius ad aliquid nulla est ꝓportio. ita dicit bal.
in. d. l. ripaꝫ. sed sepes que sunt in terra debent mensurari p dictã rõnẽ, qꝛ veniũt in venditione que sunt intra fundũ. Fosse ℞o
que sunt extra sepes intra sepes ꝛ viã nõ mensurant, l̃ deseruiãt
fundo, secus si sunt intra fundũ. d. l. predia. ℌ. ita legatũ ꝑz Bar.
qꝛ sunt eoꝝ quoꝝ sunt predia, nec possunt dici vie qꝛ p eas nemo
vadit. l. ij. ℌ. ait prętor. ff. ne qd in lo. pu. ꝑz vꝫ vsus publicus sicut
18 riparũ † qñ qlibet põt aialia sua ducere ad bibendum de illo tor
rente, ꝛ hoc no. qꝛ quotidiana sunt prout idẽ Bald. dicit in. d. l.
ripaꝫ. vnde infert q vulneratus in tali fossa dr vulneratus in re
sua, cum vsus sit cõis ꝛ sunt accessiões ꝛ p se vendi nõ possunt, qꝛ
accessorie qcrete a suis subiectis nõ pñt separari, vt in. l. quẽ ad
modũ. ff. de agri. ꝛ censi. li. xi. ꝛ predicta ẽt refert ꝛ sequit Ang.
de are. inst. ỏ rer diui. i. ℌ. ripaꝫ. adde q Bar. dicit in. l. pdia.
ℌ. ita legatuꝫ q fundo legato cedunt fossata ꝛ mensurari debẽt,
ꝛ nõ via ꝑz gl. q ẽt ꝓbaꝫ in. l. si sepulchrũ. de reli. ꝛ sump. fune.
ꝛ dicit tex. no. qđ oẽ qđ vendit cedit in mensura nisi aliud sit dictũ in. d. l. id quod. ℌ. i. Quid aũt de incremento alluuionis vtrũ
cedat cõmõ venditoris. dicas qđ sic qñ fuit ignorãs ꝛ vendidit
ad mensurã. vt. l. iuliauus. ℌ. si Titius. ff. de ac. emp. ꝛ l. q sepe.
in. ℌ. in his. ff. de ẽben. emp. ꝛ in. l. si venditiõe. ℌ. j. l. si ante men
surã factũ q̃tingit vel post sicut periculũ spectat ad emptorẽ ita
ꝛ cõmodũ. insti. de ẽben. emp. ℌ. ꝛ si post. ꝛ in. l. ex mille. ℌ. j. ff.
19 de euic. † Jnsup attendas q mẽsura q̃ pstari q̃uenit. pstãda est
alias agit ex empto quãti minoris. vt in. l. si in emptione. i. prin.
ꝛ in. l. iulianus. ℌ. q tñ. ꝛ in. l. si seruũ. ℌ. fi. ff. de act. emp. nã decep
tus in mensura agit ad supplemẽtũ quãti minoris ex. c. p tuas
de do. nisi adiectũ sit tps mensure fiende ꝛ referẽde, qꝛ eo lapso
renũtiare vꝫ si q̃uentũ fuit de mensurãdo, ꝛ referendo infra cer
tũ tps. vt est tex. no. in. l. q funduꝫ. ff. de ẽben. empt. Sz qd eꝫ si
vendaꝫ fundus q dicaꝫ. xx. iugeꝝ ꝛ reperit. xxv. ꝛ sic pluris mẽ
sure q̃z sit dictũ. dicas q est id qđ pluris in venditiõe nõ venit.
ita determinat spe. ꝛ Jo. an. post eũ in ti. de emp. ꝛ vendi. ℌ. j. ℞
si. qd sit vẽditio. ꝛ Jo. an. in addi. sua q̃ incipit hic q̃rit si vendi
tor. ꝛ Bal. in rub. C. eo. ad fi. ver. pe. vbi dicit vꝫ ptium esse aug
endũ p portione mensure, sicut eꝫ dz minui, qꝛ ꝑriorꝝ eadez est
disciplina. ꝛ prio vꝫ qđ alia qnq; iugera nõ sint vẽdita, qꝛ vendi
tio est taxata ad certũ numerus iugeꝝ arg. ff. de ẽben. emp. l. ru
20 tilia. ꝛ in. l. cõprehẽsiuꝫ. † Jn q̃riũ vꝫ qꝛ designatio q̃finiũ rẽ desi
gnat, ꝛ qcqd intra est includit. vt in. l. edes sacra in. ℌ. j. ff. de ẽb.
emp. Jsta eꝫ ℞ba. xx. iugeꝝ fuerũt enũtiata nõ restrictiue ar.
l. cũ pater. ℌ. vicos. ff. de leg. ij. sol. dicunt multũ interesse an par
tes qceptũ suuꝫ exprimentes, incipiãt a numero vel mensura, ꝛ
tunc nihil plus venit ar. ff. de leg. j. in. l. si qs testõ vt vendo. x. iu
gera terre. Aut estimãt qceptuꝫ p noia designãtia certã speciẽ
vel corpus determinatũ, l̃ in latitudine aliqd plus falsa demõ
stratione sit denuntiatũ, ꝛ tũc talis enũtiatio nõ vitiat actuꝫ, nec
dz augeri ptium, qꝛ integritas terre vendite q̃sistit inseipsa nõ in
mẽsura. ita no. dixit Jo. an. vbi. s̃. in addi. spe. tenuisse doc. suuꝫ
in legibus. ꝛ subdit Bal. in. d. rub. hoc esse verꝫ, qꝛ aut ptiuꝫ fir
maꝫ mensura vt puta. x. florenos p singulo iugere vel roznatu
ra, ꝛ tunc mẽsura venit in venditiõe. ff. de ẽben. emp. l. q fundũ.
in. ℌ. q agrũ. ꝛ in. l. si duoꝝ de act. emp. aut formaꝫ simplr ab ip
21 sius rei totalitate ꝛ falsa demonstratio ℭctuꝫ non minuit, † sicut
nec falsi q̃fines. ff. de verb. obl. l. si dinoratio. ꝛ in. l. lege vendita. ff.
de ẽb. emp. ꝑz Bal. in. d. rub. s̃ Jo. an. vbi. s̃. dicit q facilius p
cedit hec qđ in legato vel donatiõe vbi nõ exprimit ptiũ p iuge
ra sine nõ expeditũ est semp q in illa venit rõ ptij vt p rata iuge
rũ ꝛ ptij vꝫ venditũ. Sed magis vꝫ dubiũ vbi nõ est ptiũ ꝛ vꝫ q
sola iugera numerata veniãt in empt. donatione, vel legato p. l.
pe. ℌ. fi. ff. de act. emp. ꝛ l. cõprehẽsiuꝫ. ff. eo. refert tãdez audiniſ
se dñm suuꝫ in. ll. tenuisse ℞riũ p. l. si fundus sub q̃ditione. ℌ. si li
bertus. ff. de leg. j. ꝛ in. l. cũ pater. ℌ. pater q filiuꝫ. ff. de leg. ij. de
mũ q̃cludit aduertẽduꝫ an ẽbentes exprimẽtes q̃ceptũ incipiẽt
a numero vel a mensura vt. s̃. Bal. retulit ꝛ secutus est euꝫ in. d.
rub. ad q bñ facit ꝑz eũ. l. si vẽditor. ꝛ. d. l. pe. ℌ. fi. ff. de act. emp.
C Ultio Bart. no. in. l. serui elect. in. ℌ. cuꝫ fundus. ff. de leg. j.
dixit q si legaꝫ fundus. x. iugeꝝ totuꝫ cedit lucro legatarij vsq;
ad mẽsuram designatam ac si dixisset iugera m.

22 **Circa quintum** mẽbruꝫ † an veniant fructus in
emptione ꝛ ad quem ptineãt.
Et dicas qđ fructus omnes pendentes in re vendita tpe ℭctus
emptionis veniunt in venditione ꝛ cedunt emptori non tanquã
accessorij, sed tanq̃z pars ipsius rei principalis vendite adeo q
nihil remanet venditori pro tempore preterito, sicut nihil rema
net de fundo, vt est not. ꝛ clarus. in. l. fin. ℌ. penul. ff. que in fra.

cre. ꝛ

ere. ⁊ in.l.iul.in.§.si fructibus.ff.de act.emp.⁊ in.l.qui concubi nam.in.§.si fundus.ff.de leg.iij.q̃iuncta.l.fructus pendentes.ff. de rei ven.si vero erãt separati,⁊ tũc nullo mõ veniũt,vt in.l.ij. C.de act.emp.⁊ declat Bal.in.l.fructus. eo.ti. Si vero erãt nec pẽdentes nec separati,q̃ post p̃ctum fuerũt a venditore sa ti vel postea nati tunc sine naturales sine industriales nõ veniũt nisi post moraꝫ, q̃ cũ vẽditor sit dñs ergo bona fide possidet. vt l.si pater.C.de act.emp.⁊ intelligas moraꝫ sine regularẽ sine ir regularẽ.vt.l.curabit.C.de act.emp.sed si erant fructus ciuiles vt pẽsio,⁊ tũc solus vẽditor agat ex locato ꝺ q̃ductorẽ,sed tene tur ꝓ rata anni restituere illam emptori ꝓ actionẽ ex empto. Et hãc opi.tꝫ Bal.⁊ sequit̃ ⁊ dicit esse verã in suo q̃silio incipi. in primis est videndu̅ q̃ pro rata tẽporis distribuat̃ inter empto. ⁊ ven.vt.d.§.fructibus in ver.sed si locatus ꝯ gl.⁊ Ja.bu.vt di cit Bal.in.d.l.fructus.sed subdit By.⁊ Cy.tenuisse q̃ tota pẽ sio ptinet ad emptorẽ p.l.fin.ff.de iure fis.sed si pensio erat iam soluta tũc tota ptinet ad vẽditorẽ,q̃ iste fructus pẽsionis erat iã pceptus nec põt q̃queri,q̃ põt expellere colonũ sed si expelle re nõ posset vel de iure vel de q̃suetudine tũc sibi imputãdũ di
23 cit q̃ sibi nõ ꝓspexit,†vel dicas ⁊ melius q̃ tũc vẽditor tenetur emptori ad interesse,q̃ nõ tradidit ei effectualẽ rei possessionẽ, nec ipsum premonuit de percepta pensione p.l.si mercedẽ.§.fi. ff.de act.ita dixit Bal.in.d.l.fructus.C.de act.emp. ꝯ Bart. in.d.l.fi.in fi.ff.de iure fis.dixit q̃ cũ vendit̃ res in q̃ erãt fru ctus extãtes nãles,tũc sine dubio cedũt rei vẽdite.vt.d.§.si fru ctibus.⁊.d.l.fi.§.pe.ff.q̃ in frau.cre.fallit in fisco cuius emptor tenet̃ stare colono,vt ibi in.d.l.fi.aut sunt industriales,⁊ tũc ꝓ preterito sunt vẽditoris,pro futuro vero emptoris vt est in naue seruo domo ⁊ si.vt.l.si nauis.ff.de rei vend.q̃cq̃ in re sunt fru ctus nãles,sed eoꝝ occasione debet̃ ꝓ eis pretiu̅ vel pẽsio vt in fundo locato ꝓ fructibus tunc si est talis emptor q̃ de ne.essita te tenet̃ stare colono respectu tẽporis quo pensio solui debeat. Aut nõ ꝺz stare colono vt in emptore priuati, ⁊ tunc ꝺz attẽdi ꝑs quo pcipiuntur ita inquit Bar in.d.l.fi.de iure fis.sed post prefatã venditionẽ omne lucrũ obuẽtio ⁊ accessio rei vẽdite spe ctat ad emptorẽ,⁊ fructus ⁊ partus ex ea pcepti vt.d.l.iuli.§.si fructibus.⁊ in.§.q̃ si q̃s seruo.ff.de act.emp.⁊ in.l.pe.C.eo.ti.⁊ in.l.j.C.de peri.cõmo.rei ven ⁊ i.l.idẽ q̃ in prin.ff.eo.ti.⁊ insti. de emp.⁊ ven.in.§.cũ aũt. Nõ limita verũ dũmodo emptor pre
24 tiũ solueret,†q̃ aũ fructus petere nõ põt,sed soluta parte pretij soluꝫ pro rata pretij soluti petere põt vt in.l.fi.ff.de fun.do.ita declat Bar.in.d.§.si fructibus.⁊ Bal.in.l.traditio.C.de act. emp.q̃ aũ moraꝫ in ꝯctu emptionis nõ veniunt fructus. vt no.ff. de vsuris.in.l.moraꝫ.in gl.mag.in ver.itẽ tertiũ hꝫ effectũ ⁊ tra dit Bal.in.d.l.fructus.C.de act.emp. Itez predicta intelligas q̃ emptor faciat fructus suos demũ soluto pretio. vt.ff.nisi in ca su q̃ imineret euictio aũ ipsum pretiũ solutũ,⁊ ꝑ vẽditorẽ nõ of ferret̃ fideiussor de re defendẽda,q̃ tũc emptor nõ vr̃ in mora,⁊ facit fructus suos tanq̃ ex re sua.ita limitaꝫ.l.curabit.C.de act. emp.ꝑm Bal.elegãter in.l.j.C.de bo.ma.in ver.mõ q̃ro.rõ est q̃ cũ dicto casu vẽditor teneaꝫ ꝓstare fideiuss.vt in.l.habitatio nũ.iu.§.fi.ff.de peri.⁊ cõmo.rei ven.⁊ in.l.si post pfectam.C.de euic.nec prius emptor tenet̃ ad pretiũ vt sibi merito ⁊ imputaꝫ q̃ primo fuit obligatus si nõ fecit qõ ꝺz. Insup ⁊ Bald.in.l.j.in ver.similis qõ firmaꝫ.C.de vsur.⁊ fru le.sup precedẽti artic.an
25 pẽsiones redeãt ad emptorẽ dicit q̃ gl.loq̃t trũcate in.d.§.si fructibus.ꝯ Nico.in suo apparatu dicit qõ †pẽsiones preteri toꝝ annoꝝ nec veniũt nec prestãde sunt nec reddẽde nisi aliud actũ sit inter partes.nã qõ prius agit̃ postea repetit̃.l.itez q̃.ff. de pac.⁊ subdit q̃ pẽsiones presentis anni nõ cedunt emptori si fructus agri recollecti sunt ꝯ nõdũ dies soluẽdi venerint vt in.l. si defuncta.ff.de vsufr.⁊ subdit q̃ idẽ si nõ sunt collecti pẽsio tñ soluta est nõ prestabit eaꝫ vẽditor emptori supple,ꝯ q̃suluit sibi emptori ꝓ expulsionẽ coloni,⁊ subdit q̃ si nõ est soluta pẽsio di uidit̃ pro rata anni.arg.in.l.dinoscio.ff.sol.matri.ita tꝫ Bart. in.l.fi.in fi.ff.de iur.fis.ꝑm Bal.ad literã in.d.l.j.C.de vsufru. leg.sed resoluta vẽditione ex pacto.l.cõmissorie,vel adiectiõis in diez,ꝯ emptor interim lucretur fructus pceptos.vt in.l.ij.in §.fundo.ff.de in diez adiec.tñ adueniẽte casu resolutionis illos restituit vẽditori si ꝯctus resoluaꝫ,vel q̃ alius meliorẽ q̃ditionẽ attulerit,vel q̃ pretiũ in termino q̃stituto nõ soluaꝫ,vt est tex.in l.idẽq̃.in prin.⁊ in.l.imperatorẽ.ff.de in diẽ adie.⁊.l.fi.ff.de iure fis.⁊ in.l.fundo.ff.de lege commis.vbi dr̃ q̃ nullus remanere ꝺz apud eũ q̃ fidẽ fefellit,nec emptor lucraꝫ fructus medij tẽporis ꝯ res remãserit penes eũ ex noua licitatione,q̃ ex nouo ꝯctu cũ prior sit resolutus baberi vr̃,vt est tex.aptus in.d.l.itẽ q̃ dictuꝫ in.§.si qs extiterit.⁊ ibi no.Bal.ff.de in diẽ adi.sed si qd de suo emptor impedit habere põt retentionẽ ex fructibus donec sibi restituat̃ impensum,vt.d.l.imperator. sed resoluto ꝯctu lucraꝫ fructus effectualiter ꝓ parte pro q̃ pretiũ pdidit,vt est tex.sing. in.l.si fundus.in.ij.rñso.ff.de leg.cõmis.ꝯ vẽditor dato casu reso lutionis tenet̃ restituere pretiũ cũ vsuris sicut ipse rẽ recipit cũ fructibus tex.est no.in.l.quoties.C.de rei ven.⁊ optie faci tex.
26 in.l.fi.in fi.ff.de fun.dota. † Et q̃n resoluit̃ ꝯctus ex pacto non seruato ꝺz reddi res cũ fructibus vẽditori,vt i.l.cũ re.C.de pac. inter emp.⁊ ven.⁊ in.l.necessario.in.§.q̃ si pẽdẽte.el.ij.ff.de pe ric.⁊ cõmo.rei ven. Itẽ quoties ꝯctus annullanꝫ debẽt restitui fructus ꝓ emptorẽ vẽditori nisi retineat vt restituaꝫ pars ꝓtij so luta,vt est text.no.in.d.l.si fundus.ff.de le.cõmis.quã Bal.ibi dicit no.ꝓ regula ⁊ exceptione,⁊ dicit q̃ facit ad no.ꝓ Bul.de cu.C.de fi.instr.in.l.ꝯctus.in fi.gl.ꝯ tu vide tex.in.l.fundo da to.ff.de le.cõmis.vbi emptor pdit arras,⁊ tñ nõ lucraꝫ fructus. ꝯ dicas q̃ ibi nõ loq̃t de ꝓtio pdito,ꝯ de arris q̃rũ nã est vt em ptor illas pdat si ꝑ eũ stat quo minus ꝯctus pficiaꝫ.vt in.d.l.ꝯ ctus.in fi.C.de fi.instr.alias tñ fructus pcepti ꝓ emptorẽ pẽdẽ te dilatione ptinẽt ad eũ.vt no.ff.de rei ven.in.l.emptor oĩs eñ dilatio q̃cedit fructus possessori, vt in.l.mulier.in.§.si heres.ff. ad treb.nisi sit q̃cessa ad q̃seruãdos fructus vt in.l.in fideicom mis.in.§.cũ pollidius.ff.de vsur.secus si gratia sui,vt in.l.postu lãte.ff.ad treb.saluo q̃ dilatio legalis nõ ꝺz esse dãnosa, vt in.l. pe.C.ad sille.⁊ ibi ꝓ Jac.bu.ita elegãter dicit Bald.in.c.j.de
27 feu.da.in vi.le.cõ.sed q̃ ꝓmisit reuẽdere † nõ tenet̃ ad fructus medij tẽporis nisi post q̃cq̃ fuerit q̃stitutus in mora.vt in.l.bis.in §.mãcipia.⁊ ibi no.Bal.ff.sol.mat.vẽdẽs aũt affictũ certe quã titatis sibi debitũ intelligit̃ vẽdere futuri tẽporis nõ ꝓtis vsq̃ ad pũctũ vẽditionis debent̃ ipsi vẽditori,vt.ff.de act.emp.in.l. iul.in.§.si fructibus.⁊ no.ꝓ bar.in.l.fi.ff.de iure fi.⁊ pꝫ.ff.qõ vi aut clam.in.l.si is q̃ in puteũ.in.§.si postea vt egregie q̃cludit Bal.in q̃silio suo incipiẽte factũ tale est. A.inestimat.⁊ sic em ptor illã partẽ petere nõ põt,q̃ sibi nõ debet̃,facit q̃ no.ꝓ Cy. in.l.extra territoriũ in fi. ĩi cõmẽti.ff.de iurisdi.om.iu.⁊ in.d. l.si de functa.ff.de vsu.ꝯ q̃rit̃ an vẽdita eq̃ vel vacca veniat pul lus vel vitulus Ang.in.l.eũ q̃.in.§.nõ solum.ff.de fur.dicit q̃ si nõ põt separari absq̃ piculo interitus ⁊ q̃siderata vtilitate ptij venit in vẽditione arg.in.l.ꝯ ⁊ addes in.§.si qs mulierẽ.ff.loc. in.l.vxorẽ.§.q̃cubine.ff.de leg.iij.alias nõ venit tãq̃ res separa ta ⁊ a principali seq̃strata ꝯ Ang.de quo tñ vide ꝓ Buli.in.l. si vt certo.in.§.vsq̃ adeo.ff.cõmo.ꝯ vẽditor post solutũ ptiũ rez colẽdo ⁊ fructus pcipiẽdo vr̃ gereret̃ negotiũ emptoris ⁊ iõ tenet̃ sibi fructus pceptos restituere,ꝯ imperceptos nõ vt in.l.vẽditor ex hẽditate.in.§.q̃dã.ff.de here.vel acti.ven.⁊.l.si mora.ff.solu. ma.nõ ob.l.mulier.§.alia.ff.ad treb.q̃ ibi q̃n debet̃ ex cã lucra tiua,ita no.declat Bal.in.d.§.quẽadmodũ. ¶ Ultio aduer
28 te,†q̃ minores petẽtes rẽ cũ fructibus in casu rescisionis ꝯctus ita demũ audiunt̃ si ptiũ cũ vsuris offerãt vt dicit tex.in.l.vete re.C.de pdi.mi.quo casu emptor ẽt ꝺz seq̃ melioratione factã in re vt est bonus tex.in.l.intra vtile.in.§.in vẽditionibus.ff.de min. ⁊ bene facit in ratione sui.in.l.imperator.ff.de in diez adiec.

Circa Sextũ mẽbrũ qd venit in emptione vel vẽditione q̃qd iuris habeo in tali re,⁊ est dõm hmõi vẽdi tionẽ seu q̃uis aliã q̃cessionẽ boc mõ factã fore ipso iure nullaꝫ pp eius incertitudinẽ ⁊ nihil emptũ vr̃ nisi ꝓbet̃ ius q̃ habebat autor in re vt est melior tex.q̃ sit in iure in.l.q̃ si in vẽditiõe.ff. de here.vel act.ven.vbi vẽdẽs si qd iuris hꝫ in hr̃ditate lꝫ nullũ ius habeaꝫ vel prestabit̃ ⁊ pꝫ ad sensuꝫ,q̃ sine re emptio q̃sistere nõ põt vt.ff.de ꝯb.emp.in.l.nec emp.vñ tãq̃ nullius rei vel icerte seu spei vẽditio nõ subsistat nulla re subsistente. vt.d.l.nec emp.⁊ in.d.l.nã boc mõ.ff.de here.vel act.ven.⁊ in.l.si iactũ.ff. de act.emp.l.spem.C.de don.boc ẽt probaꝫ per tex.in.l.qõ si sit, ℞si. q̃qd iuris haberet.ff.de her.vel act.ven.qõ aũt hmõi
29 ꝯctus † q̃qd iuris habeo rõe incertitudinis vitiet̃ dicit tex.ap tus in.l.locus certus.ff.de acq.pos.vbi dr̃ qõ nulla est traditio. boc mõ facta q̃qd iuris habeo i tali fundo qr̃ q̃ ignorat nec tra dere nec accipẽr id q̃ incertũ est põt,⁊ ppea dixit Bal.in dic. l.q̃ si in vẽditione,q̃ si comes donat ecclie q̃qd iuris hꝫ in tali castro, q̃ eccla nihil vẽdicare põt nisi ꝓbet̃ de iure donatoris qõ dictũ fuit Byn.⁊ Bar. ẽt ibi refert in.l.si sit.in.§.j.ff.de le. j.incertitudo eñ rei ⁊ iure q̃rẽdi impedit acq̃sitionẽ.vt in.l.iij. §.incertã.⁊.l.locus.⁊ in.l.si q̃s fundũ.ff.de acq pos.⁊.ff.ꝺ vsuc. in.l.si fur.in.§.fi.⁊ ponit spe.in ti.de instr.edi.in.§.nunc aũt.in ver.j. Et ita ẽt nõ vꝫ libellus peto q̃qd iuris possides in tali lo co vi ponit Inn.in.c.cũ ad sedẽ.de rest.spo.qnẽ refert ⁊ sequit

Bart. in l. titia cũ testõ. in §. j. ff. de le. ij. Sz aduerte, qz iste libellus peto omnes res meas quas possideo gl. ord. vł innuere ꝙ valeat i. l. rei appłone. ff. de verb. sig. ⁊ cũ ea vł trãsire Bal. in l. iij. ff. de iure do. in ver. facit ad. q. ⁊ venditio hoc mõ facta nõ affert ti. nisi probetur de iure auctoris elegãter tractat bal. in. d. l. ꝙ si in vẽditione. ⁊ nihil emptor vẽdicare põt nisi ꝙ ꝓbatũ fuerit fuisse de iure actoris vt ibi Bar. tñ in. l. emptor fundi. ff. de vsuc. pro emp. vł sentire ꝙ talis vẽditio valeat p. d. l. ꝙ si venditione. sed puto intelligendũ quatenus ius hz vt. s. vel vt
30 sciens vẽdẽs teneaꝫ de dolo. subdit tñ no. † ꝙ ex tali vẽditione ꝙcꝙd iuris habeo in tali fundo secuta traditione totius fundi ꝓcedit vsucapio, qz credit emptor se totũ emere. ar. in. l. ij. in. §. sed ⁊ si fundus. ff. de vsuc. ꝓ emp. Idẽ ẽt tz spe. in ti. de loc. in. §. nũc aliq. in versi. lix. vbi dicit de ꝙcessione ab abbate ꝙcedo ⁊ ꝙfirmo oia q̃ de iurẽ tenes de bonis monasterij de quo ibi latius p eũ. ⁊ bñ ꝓbant̃ ꝑdicta p. l. titius. ff. de ac. emp. vbi dł ꝙ vz vẽ ditio facta ꝙcꝙd iuris habeo in tali fundo, sed teneꝫ ostẽdere in stitiã suã ⁊ ꝙcꝙd iuris hz ⁊ ꝙfines demonstrare, ⁊ bonus tex. in l. q̃ro ibi intra terios ipse possedit. ff. de act. emp. ⁊ in. l. patron⁹ §. j. ibi oia q̃ sunt vsq; ad ꝑdiũ. ff. de le. z. iij. lz ibi essent positi fines. vñ multũ elegãter dixit Ang. in. l. bonis. ſ. allegata ꝙ vẽdẽs ꝙcꝙd iuris hz in tali loco nõ põt teneri de eui. qz semp poſ set dicere hãc rẽ tibi non vẽdidi, iõ cautus dz esse emptor vt faciat rem designari ꝑ vocabula, ⁊ ꝙfinia. vt in. l. forma. ff. de cẽsi. ⁊ tradit bal. in. l. ij. ff. de vsuc. ꝓ emptore ꝑz eũ ꝙ dictũ tu limita esse verũ nisi sciẽs nullũ ius hẽre ita vẽdiderit ignorãti, qz tunc teneꝫ ex dolo. casus ẽ notabilissimus. i. l. boc aũt. ff. de ber. vel act. ven. qñ. n. sciẽs se nullũ ius hẽre vẽdidit ẽt si conuenerit vt alias ꝑstaret, tñ obligaꝫ de dolo, ⁊ teneꝫ vt est tex. aureus quẽ ꝓ primo tenebis mẽti in. l. teneꝫ. in. §. fi. ff. de actí. emp. nisi emptor pariter sciret nullũ ius hẽre vẽditorẽ, ⁊ ita emeꝫ voluerit, qz tũc nec ex dolo agere põt ꝓp eius sciẽtiã cũ nõ possit dicere se deceptũ vt est tex. q semp allegaꝫ i. l. si fundũ sciẽs. C. de eui. cũ ꝙcor. qz ipse seipsũ decepit. nã tũc qz vterq; scivit, dolus inter vtrãq; partẽ cõpensaꝫ. ita pulchre dixit tex. in teris in. d. l. domũ. in. §. fi. in vlt. rũso. ℞si. ꝙ si vterq;. ff. de ℞b. emp. qz sciẽti ⁊ volẽti dolus nõ inferꝫ vt in. l. j. in fi. ff. de act. emp. ⁊ in. l. cũ donationis cũ ꝙcor. C. de trãs. ⁊ dicit iuris regula nemo vł fraudare eos q sciũt, ⁊ ꝙientiũt in regula iuris nemo vł, q̃ oia tenementi qz quotidiana sunt vt dixit tex. in. l. legauit. ff. de lib. le.

31 ℂ † Vltimo no. dictũ no. Bal. qz aliud est dicere vẽdo tibi talẽ re, aliud ius ꝙ habeo in tali re. qz prio casu vł vẽdit. a ꝓprietas, ꝛo fendũ qõ habeo cũ ptãte alienãdi, ⁊ sic ista potestas potest alteri cedi vt no. Bar. in. l. ij. de ope. no. ita dixit Bal. in c. j. de feu. nõ hab. ꝓpri. na. feu. vẽdẽs tñ ꝙcꝙd iuris hz intra tale murũ vel talẽ arborẽ vł includere murũ ipsum ⁊ arboreꝫ si erat vẽditoris, qz dictio intra includit sua extrema vt in. l. j. §. dicimus. ff. de iuc. edic. ⁊ in. l. j. §. cũ vbẽ. ff. de offi. ꝓcte. vb. ⁊ ibi hec no. ponit bal. ꝛz Cy. ⁊ Buil. facit. l. anniculus. ff. ó ℞b. sig. ⁊ in. l. fundi. in prin. ff. de ac. emp. ꝛz eũ in. d. §. cũ vbẽ. vide oino ad istam. q. do. meum. in. l. si qs vi. in. §. dł ia. ff. ad acq. poſ.

Circa Septimũ mẽbrũ qd veniat in vẽditiõe simpłr facta dicas ꝙ nõ veniũt separata a solo tpe vẽdi-
32 tionis. † vñ vẽdita silua nõ intelligunt vẽdita ligna ibi incisa. tex. est in. l. in vẽdẽdo. §. fi. vbi hoc no. bal. ff. de ℞bẽ. emp. sicut vẽdito fundo nõ venit granus secatũ ibi existẽs ꝛz eũ ſz ꝙ est in pẽdẽti sic. vt i. l. fi. §. pe. ff. q̃ in frau. cre. ⁊ vẽdita silua cedua, nõ intelligiꝫ vẽdita glãs q̃ añ incisionẽ silue cecidisset, ſz tm̃ illa q̃ in arboribꝰ erat tpe incisionis, ⁊ illa solũ spectat ad emptorẽ vt est tex. expressus i. l. cũ manu fata. §. silua cedua. ff. de ℞b. empt. Secus si vẽditus fuisset ois fructus silue. qz tũc glãdes ⁊ ligna venirẽt, arg. in. l. fructũ. ff. de vsuf. leg. ꝛz bal. in. d. l. in vẽdẽdo. ſz an vẽdito equo veniat sella. vide tex. in. l. ediles. la. ij. in prin. ff. de edi. edic. vbi dł ꝙ veniũt oia ornamẽta quibus ornatus erat cũ vẽdebat, ⁊ idẽ declat Buil. ⁊ bal. in. l. si vt certo. ff. cõmo. subdit tñ ibi bal. ꝙ Ray. de fo. in hãc. q. de accessorijs. an veniat cũ re principali ꝙsiderat ptij quãtitatẽ. arg. in. l. j. ff. de reb. du. ⁊ l. quoties. ff. ad treb. Itẽ ornamẽta affixa seu vestimẽta ꝙmpta accedũt ⁊ veniunt cũ equo. l. limes. ⁊ l. labea. ff. de act. emp. ⁊ in. l. cũ auro. in fi. ff. de au. ⁊ arg. le. alias nõ veniũt nisi tpe emptionis res ostẽdat cuz eis vt equus cuz sella. vt. d. l. edi. ainnt. in prin. ff. de edil. edi. ⁊ p Buil. in. d. §. vsq; adeo. ꝛm Ang. in. l.
33 eus q §. nõ solũ. ff. de fur. † Itẽ veniunt in gnali vẽditione ea oia q̃ vendi ꝙsueuerunt, qz nõ dz eade res diuerso iure censeri vt in. l. cum q edes. ff. de vsuc. sed ea q̃ nõ ꝙsueuerunt vendi transeunt cum vniuersitate ex ptãte venditionis vt in. l. in modicis. ff. de ꝙ ben. emp. sed ea in qbus opz venditorẽ habere licentiã a suo superiore nõ veniunt vt in. c. j. de capi. q cu. ven. teneꝫ tñ vendens quãti minoris. vt in. l. inl. ff. de act. emp. ita no. dicit Bal. in. d. c. j. de capi. Itẽ q simpłr vendit nihil intelligiꝫ excipere, sed ꝙcꝙd intra fines ꝙtineꝫ id vł ℞bo gñali ꝙtineri vt i. l. si fines agri de euic. ⁊ in. l. forma. ff. de censi. ⁊ in. l. in modicis. ff. eo. ita egregie declat Bal. in. c. gñali de feu. ꝙtro. facit. l. q ꝙcubinaz. §. si fundus. ff. de leg. iij. ibi qz id ptiñ ad totã cãm fundi ꝙtinet. ꝓbatur ẽt in. l. edes sacra. §. j. ff. eo vbi in vẽditione sepulchri veniũt ẽt loca circuz adiacẽtia cura nõ religiosa sed hortis vel culturis deputata in. l. vxori vsumfructuz ville. ꝑ accur. ff. de vsufr. leg. ⁊ in. l. q fundus. ff. de euic. in dubio tñ qs nõ vł vendere ꝙ ignorat vt in. l. lege. ff. de ℞b. emp. ⁊ vendita re vniuersaliter intelligiꝫ talis apud emẽtẽ translata qualis erat apud concedentez. l. traditio. ff. de acq. re. do. ⁊ in. l. alienatio. ⁊ de ℞b. emp. ⁊ bonus tex. in. l. creditor. §. fi. ff. de act. emp. in versic. vti ab eo possessa fuit nec simpłr vendens vł velle aliqd de alieno vendere vel cõ
34 cedere, † qz nemo ꝓsumiꝫ de alieno velle ℞bere. l. q tabernas. ff. de ℞b. empt. vt pulchre dicit Bal. in. l. in testõ. C. ad. l. fal. sicut nec ꝙsq; de alieno velle testari ꝛz enz vt in. l. si domus. §. fi. ff. de leg. i. insti. ad. l. fal. in prin. in ver. sue rei. ⁊ tex. no. in. l. ꝙficiunt §. si post. ff. de iure codi. q dicit ꝙ de alieno qs nõ restaꝫ. ſz an vẽdita domo intelligaꝫ vẽdita vel veniat pecunia ibi existẽs abscõdita postea repta ꝑ emptorẽ tex. baberis fin. ꝙ nõ nisi esset the saurarius in. l. a tutore. ff. de rei ven. Sed an vendito gallo intelligiꝫ vẽditus annulus q est repertus in eius corpore ? Angel. in suo quolibeto in ver. venditio ad fi. dicit ꝙ nõ, qz nõ est ꝙsensuz in eo. alle. tex. ff. de acqr. re. do. in. l. sed si de meis. §. arbor. rursuz vẽdens rẽ simpłr vł vendere ius ꝙ hz in ea. d. l. q tabernas. ⁊ in. l. cũ vendens. ff. de ℞b. empt. sicut dicimus in leganre. d. l. si domus. §. fi. ⁊ l. senatus in fi de leg. j. iõ elegãter dicit Bal. in. l. j C. q test. face. poss. qõ vẽdens rẽ cõem vł tm̃ partẽ suam vẽdere ꝑ. d. l. q tabernas. ⁊ hoc si emptor sciebat alꝫ si ignorabat
35 nõ dz decipi. vt in. l. j. ff. de euic. † Sciẽtia aũt vel ignorãtia ꝓsumiꝫ ꝑ ꝙstitutẽ ptij, ⁊ an totũ veniat vel pars no. in. l. j. §. j. ff. de supfic. ⁊ in. l. pupillus. §. fi. ff. de verb. sig. vt dicit Bal. in. d. l. j. C. q testa. fa. pos. ꝙ ꝙfirmant formis idẽ Bal. in. l. j. C. de pśc. xxx. anno. vbi post gl. solenniter dicit ꝙ vendens rem in dubio intelligiꝫ vendere omne ius qõ hz in re. d. l. q tabernas. nó qõ ad illud solũ sit obligatus, qz illud trãsit in emptorẽ, sed ad totã rẽ ex quo simpłr vendidit. l. j. C. si pig. pi. da. sit. ⁊ ibi ꝑ eũ in. d. l. q tabernas qõ plene ẽt ꝓsequiꝫ ipse in eis nõ. ꝙsilio incip. officiales cõis peruſij. Item in venditione fundi includiꝫ quicqd hz venditor iuris in eo. l. in modicis. ff. de ℞bẽ. emp. l. q̃dã. ff. de acqui. rerũ do. ⁊ in. l. fundũ. ff. de act. emp. ꝓsertim qñ ꝓtiuz correspondet toti rei, qz ꝓ rata datũ vł. d. l. j. §. j. de supfic. facit. l. creditor. §. j. in prin. ff. de act. emp. nã si vendo fundũ quez ꝓ parte locauerã debeꝫ ẽt merces emptori tãq; fructus agri, vt. l. iul. §. sed si locatus. ff. de act. emp. ꝓsertiz in fisco vbi emptor teneꝫ stare colono in. l. fi. ff. de iure fisc. ꝙ probaꝫ ẽt in. l. si mercedẽ. in fi. ff. de act. empt. vbi emptor saluo iure coloni põt
36 petere mercedem lz non possit illum expellere. † ꝛ qz inde finita eqpoliet vñ. l. si necessarias. §. si annua. ff. de pign. actí. ⁊ in. l. si seruitus. ff. de ser. vb. ꝓdi. nec interest coloni cui solnat ita signãter dicit Bal. in. d. §. i. officiales cõis peruſij. q̃ adde. ſ. ad dicta in. v. membro qñ veniunt fructus ⁊ infra ad xviij. vbi dicetur de venditione facta saluo iure coloni. Insuper aduerte ꝙ vẽdito ꝓdio venit aqueductus qui ei debeꝫ, lz nihil in venditione dictũ fuerit. Itẽ fistule ⁊ canales qz extra ꝓdium ꝓtendunt ad aquã recipiendã, lz ius aq̃ fuerit amissum ita dicit tex. in. l. si aqueductus. cũ seq. ff. de ℞b. emp. Rursuz vendens simpłr non expressa rei qualitate vł vendidisse tanq; ꝓpriã ⁊ allodium vt pulchre declarat Bal. in. l. qui tabernas. ff. eo. dicens ita tenere spec. eo. ti. ⁊ facere. l. cum venderes. ff. eo. l. fi. ff. de euic. d. l. q tabernas. ⁊ in. l. vxor patrui. C. de leg. idem voluit in. d. l. cum venderes. dicens ꝙ vendens simpliciter vł vendere iure ꝓprio ⁊ libere nisi rei qualitas fuisset expressa quod esset emphyteotica vel feudalis per dictam. l. qui tabernas. imo qui vendidit liberum dz dicere tanq; ꝓprium. ⁊ qui est emphyteoticuz dz dicere tanq; emphyteoticum ꝛm Bal. in. d. l. cum venderes. Ex
37 quo Bal. in. d. l. qui tabernas dicit no. ꝓ his qui emunt redditus apotheca; cõis, † qz reuendẽdo postea eas nõ videnꝫ postea vendere ꝓprietatẽ sed redditũ, qz certus erat vẽditor ꝙ ꝓprietas vẽdi nõ poterat ꝙ no. ꝑ Cy. in. l. j. C. si pig. pi. da. sit. ⁊ facit. l. si qs domũ. §. pe. ff. locati. ⁊ ꝙ tradit Inn. i. c. iter dilectos. in gl. tãq; de fi. istr. ⁊ spe. i ti. ó loc. §. nũc aliq. ver. xciij. ⁊ cvij.

⁊ de

⁊ de don.c.pastoralis.⁊ de inrepa.c.illud.ꝛ3 Bal.in.d.l.q tabernas.⁊ ēt que veniunt accessorie in vēditione debent prestari integra ⁊ sana,⁊ pro illis tenet venditor,vt hī.l.de edili.edic.l. pinde.⁊ no.i.l.pe.§.fi.ff de ac.emp. ⁊ ē tex.expressus i.c.qcqd vēditor.ff.eo.ti. Et adde ad id qō dctm̄ é.s.qō res separata a solo tpe vēditiōis nō venit i vēd. est vex ēt si separata fuisset innē tex.ita ē tex.not.in.l.si post inspectū.de peri.⁊ cōmo.rei ven.

Ad octauum an venditor cogat possessionē rei vēdite precise tradere ⁊ q̄liter teneat.

38 † dicas qō dicit gl.insti.de don.§.alie.in ver.vēditionis.quod Bar.dicebat qp precise cogit.sed Jo.ē ⁊ nihil determinat ⁊ in l.j.in prin.ff.de ac.emp.volūt qp nō cogat.⁊ idē in.l.j.C.de sen. q̄ pro eo qp interest.in gl.in.§.pretiū.insti.de ēbē.emp in versi. caute.ꝛ3 dicat sub dubio forte tz opi.Bar.qp si vēditor est dns ⁊ possidet ⁊ hz facultatē rei tradende precise cogat tradere.⁊ hec est vera ⁊ cōis opi.q̄ firmat Bar.in.d.l.j.ff.de acti emp. ver.ité q̄ro vtrū vēditor dicēs qō ista est veritas.⁊ idē Byn.⁊ Bar.in.l.stipones nō diuidūt.ff.de ob.obl.qō ēt voluit Cy. ⁊ Bal.in.l.traditio.C.de act.emp.vbi Bal. dicit qp hoc tz ēt Ja.de are.⁊ Nico.mat.⁊ ēt fuit secutus Cyn.in.l.ēctus.C.de fi.instru.⁊ Bar.⁊ Ang.in.l.certi q̄dictio.in princ.ff.si cer.pet. Idē ēt Bal.in.c.si pacta.si de feu.fue.cōtro. qō teneat p̄cise tradere alꝫ qp teneat in lite,vt in.l.q restituere.ff.de rei ven.allegat ēt no.p Bar.i.l.si cū dos.§.j.ff.re.amo. hoc insup firmauit Jo.an.in addi.spe.in ti.de emp.⁊ ven.in.§.nūc dudū.ver. prius agit qp cogat p̄cise q̄n hz facultatē rei restituēde alias secus.hoc ēt secutus fuit Jo.de imo.in.d.l.stipones nō diuidū

39 tur.idē ēt tenuit Bal.i.d.l.ēctus.C.de fide instr.† qz pecunia p re inuito creditore solui nō pōt.j.q.iij.c.qui studet.⁊ hoc q̄n est dns,vt dictū est qz tūc in execution ēctus venit dare alias si nō est dns soluēdo interesse liberat nec cogit incurrere penā duple in euētu euictionis.ita intelligit.d.l.j.de act.emp.⁊ facit.l.cū emptor.ff.ad.l.fal.⁊ in.l.qui restituere.in fi.ff.de rei vē. idē insup bal.in.l.j.in pe.col.ver.⁊ vlterius q̄ro an vēditor.C. de sen.que pro eo intelligit predicta vera si commode tradere potest, qz non subiaceat alicui casui euictionis.⁊ dicit hāc esse cōez opi.q̄q̄.gl.in.d.l.j.de act.emp.dixerit ē qp nō cogat precise tradere ⁊ est paratus solvere interesse.hoc est vsq; ad duplū estimationis.⁊ idē volvit ipse Bal. in suo notabili q̄silio incipiente qdā nobilis, qp nō cogat p̄cise q̄n nō pōt rē p̄cise facere emptoris p.l.nepos.penlo.ff.de verbo.sign.⁊ l.fi.in fi.C.cōia de leg.plertiz si sciebat emptor rei q̄litatez.l.si in emp.§.si emptor.ff.de ēbē emp.⁊ in.l.si fundū scies.C.de euic. Jtē si vēdat feudū qp nō potuit nō q̄sentiētib⁹ agnatis,qz tenet ad interesse ꝛ3 eū,⁊ qp p officiū iudicis cōpellat p̄cise vēditor ad tradēdum firmat ēt Bal.in.l.j.ff.de act.emp.subdēs hoc marie q̄n ēctus esset velatus iuro.arg.eius qō no.in.l.si pecuniā.in gl.parua.ff. de qd.ob cau.Jtē qp vēditor teneat ad tradē.⁊ ad faciēdū dnz

40 emptorē si ipse est dns † tenet trāsferre vsucapiēdi q̄ditionē, vt l.in quēstionalibus.ff.de verb.obli.ꝛ3 Bal.in.l.j.C.de sen q̄ p eo qp inter.⁊ idē vī tenere gl.⁊ ibi ēt Bar.i.d.l.certi cōditio. qp in emp.⁊ ven.nō veniat merū factū.⁊ nō ē omittēdū qp bal. in sua solēni repetitiōe in.l.emilius.ff.de mi.posuit q̄tuor casus in q̄bus absq; dubio qs cogit p̄cise ad tradē. Primo si interueniat p̄cariū.Scōo si in instrō p̄cise obligauerit ad tradendum. Tertio si fuit dānatus tradere p sniaz.Quarto si interesse affectionis dedit cām ēctui.Quinto ꝛ3 aliquos si iteruenerit infirm sed in.d.l.j.C.de sen.q̄ p eo,latius ⁊ clarius limitādo p̄dicta qp qs teneat p̄cise tradere si cōmode facere pōt,ni vēditor q̄stituerit se p̄cario emptoris noie possidē,qz tūc cū sit res effecta emptoris cogit p̄cise tradere,si de pretio fuerit sibi satisfactū. alꝫ secus,vt.l.pater.§.ex q̄drāte.ff.de do.excep.cū dicto casu possit rē loco pignoris retinere p.l.inl.l.offerri.ff.de act.empt.⁊ in l.nō sortē.§.si cētū.ff.de q̄di.inde.⁊ sicut vēditor p̄cise cogit tradere,ita ē̄ emptor p̄cise cogit ptiū soluere,vt in.l.ex empto.in prin.ff.de ac.emp.⁊ ponit bar.in.d.l.j.ff.eo. Jtē ⁊.vj.limitauit p̄dicta nisi ex vēditiōe sit factū instrm guarētigie quo casu vēditor indistincte ⁊ p̄cise cogit rē vēdere tanq; lata sniā. casus est

41 sing.in.l.q restituere.ff.de rei vē.ꝛ3 Bal.vt in.d.l.fi. ¶ † Vltio intelligas p̄dicta qp vēditor cogat p̄cise rē tradere si facultatē hz tradēdi,dūmō ēctū sit solutū.alias vt dictū ē semp poterit rē vēditā loco pignoris retinē donec de eo fuerit satisfactū, vt.d.§.offerri.ibi q̄si pignus.⁊ in.l.qō si nolit.in.§.marcellus. ff.de edil.edi.⁊ in.l.hēditatis.ff.de here.vel act.ven.⁊ optime declat Bal.in.l.fi.C.cōmo.subdēs ꝛm Ricbar.malū.qō non est verū pignus cū recedat a dnio venditoris nisi pretio soluto ⁊ re tradita,vt in.§.vēdite.insti.de rer diui.igit ⁊c.l.nec pignus ff.de re.inr.ex quo sequit ꝛm eū qp si cadat a possessione nō pōt agere hypothecaria,vt late ibi ponit Bal.⁊ alleg.Bal.text. in.l.j.in fi.ff.de re.eo.vbi hī qō in re vēdita nō ēbit pignus nisi expresse agat.Jtē.l.ex sextāte.§.latinus.ff.de excep.rei iudi. Sed Bar.in.d.§.offerri.dicit ⁊ bñ qp res mea libere ⁊ absolute,nō pōt mihi esse absoluta,sed res vēdita nō dicit mea absolute,vt ꝓbat in.d.§.latinus.de quo ēt p Bald.in.l.si traditio.C. de act.emp.vñ subdit qp mercatores q veniūt habita fide de pretio non sunt in re vēdita potiores aliis,tāq; in re sibi obligata p text.in.l.qdā.ff.de in rē verso.⁊ in.l.si vētri.§.in bonis.ff.de priuil.cre.⁊ in.l.j.in fi.ff.de excep.rei iudi.ꝛ3 queritur de pulchra.q.

42 an † vēditor dānatus rē reddere p sniaz possit in executione ipsius opponere exceptionē ptij nō soluti.Bal.no.in.l.si duo patroni.in.§.si qs iurauit.ff.de iure do.volvit qp nō.⁊ qō talis exceptio nō opitulet si nō fuerit opposita añ sniaz ⁊ cogit rē tradere ꝛ3 pretiū nō sit solutū.⁊ ita ēt eleganter tenuit bal.in.l.j.C.de his q̄ sub mō leg.vel fi. relin.allegat gl.or.in.l.sine apud acta. in gl.magna.in ver.nō ob.C.de trāsl.⁊ idē ēt tenuit in.l.peremptorias.C.sen.rescin.nō pos.⁊ Spec.idē in ti.de exec.sen.in.§. vlti.in versi.ité q̄rit.⁊ secutus fuit ēt idē bal.in.d.§.si qs iurauerit.Sed aduerte qz hoc nō vī posse ꝓcedere,naz sicut vēditori agēti ad ptiaz obstat exceptio rei nō tradite,ita emptori agenti ad rē obstat exceptio ptij nō soluti.ita tz Alb.de rosa.i sua margarita p.l.fundus q lucij titij.ff.de rescin.ven.quē ibi refert ⁊ seq tur Bal.⁊ idē vī tenere ipe.in tit. de excep.in.§.d.in versi.sed pone.⁊ vī ꝓbari in.d.§.offerri.⁊ dicit Bald.qp ois exceptio ꝛ3 peremptoria pōt opponi in executione instri guarētigiati ꝛ3 vere exceptio ptij nō soluti nō dicat peremptoria, qz non perimit ex toto negotiū sed differt ꝛ3 ipe.vbi.s.Et qz exceptio rei nō tradite possit opponi in executione tz idē Bald.in.l.ex prediis.C.

43 de euic.⁊ hoc qz vī ꝓbabiliter † tanquam exceptio q̄ execūtionez moderet semp pōt opponi post sniaz,vt in.l.nensenius.§.fi.ff.de re indi.⁊ in.l.ex diuerso.in fi.ff.so.ma.sicut exceptio compensationis q̄ similiter in execu.pōt opponi,vt in.l.si cū milite.§.si intra.ff.de cōpēsa.⁊ in.l.ij.C.eo ti.Jtē qz verba sniē debent intelligi ꝛ3 subiectā materiā ⁊ naturā ēctus.vt in.l.si stipulatus.ff.de vsuris. Vltimo cōprobat hec pars p text.no.in.l.si pater.in fi. .C.de act.emp.in ℵ reperit.⁊ in versi.estimauerit. vbi colligit qp index ex officio agētē rei vēdicatione pōt cogere ad ptij solutionē ergo fortius poterit pte instētē ad ēriū de effectu emptionis ⁊ vēditionis, dicas qō effectus est multiplex vt colligit ex.§.dictis ⁊ infra dicēdis. Sed ꝓ forma colligas ista primo,⁊ qz emptor occasione tēporis seu vēditoris ⁊ sic iure vtit p oia tā quā ipse vēditor i re empta,vt i.l.pōponius.§.preterea.ff.de acq. pos.⁊ in.§.dolia.l.j.vbi optimus tex.ff.de ēben.emp.vñ ēt ius excipiendi transit ad eū.de quo plene p Bart.in.l.flumina.§.

44 adicitur.ff.de dam.infec.⁊ qō hī in.l.ēt.ff.de iure do.† Et beneficiū venditoris prodest emptori, vt in.l.empto i.ff.de here.vel act.ven.nisi sit bñficiū psonale,vt in.l.licitatio.§.fi.ff.de publi. ideo dicit Jo.de imo in.l.si sub vna.§.j.ff.de verb.obl.qp venditor cogit cedere emptori ius psonale tñ,vñ ius vniuersitatis cōpetēs alicui de vniuersitate pro bonis suis, transit ēt ad eū qui emit p̄diū eius q est de illa vniuersitate,vt in.l.testatrix.§.fi.ff.si qs ven.Jtē pōt vti exceptione acqsita p vēditorē post traditionē factā ꝛm Spec.in ti.de empt.⁊ ven.§.j.ver.Item pone p.l. illicite.ff.de reb.eo.⁊ in.l.nec vlla.ff.de petit.here.⁊ qō accedit emptiōi pars emptionis est,vt in.l.q si nolit.§.fi.ff.de edil.edi. Scōo qz nō currit p̄scriptio emptori ad rē emptā donec venditor q̄stituit se emptoris noie possidere illā teneat, vt in.l.male agit.C.de presc.xxx.anno.vt q̄stituit Bal.no in q̄si.suo inci.in christi.vēditor q̄stituit. Tertio † qz rē alteri vēditā primus emp

45 tor vēdicare pōt si sibi primo res fuerit tradita,vt est text.in.l. quoties.C.de rei vend.⁊ in.l.sine aūt.§.si duobus.ff.de publica. ⁊ qō no.in.l.q meo.ff.de acqrē. pos.⁊ in.l.ab empt.ff.de pac.qz in emp.legitia ille potior hī cui primo res fuerit tradita,vt in dictis iuribus.⁊.l.si ea res.§.fi.ff.de act.emp.⁊ plene ꝓsequit bal. in.d.q̄si.vz tñ.ij.venditio primo emptore q̄sentiēte nec amplius admittit volens illā rescindere, qz remittentibus actis ⁊c.vt in l.querit.§.si vēditor.ff.de edil.edi. Jtē si fiat scōo vēditori sciēti, qz dolus nō inferet sciēti,nec cōmittit crimē stellionatus, vt in.l. nemo vī fraudare eos.ff.de reg.iur.maxie si vendidit mulier,vt elegāter firmat Bal.in q̄silio suo qō incipit,presupposito statuto cōis Placētie q̄ addas.s.in.iij.principali.q.in.xxvj.arti.an quis possit vendere rez pluribus,⁊ q̄n vēditur res duobus,vide bonuz tex.in.d.l.si ea res.§.vlti.ff.de act.emp.vbi dicitur qz ille

le est tenendus ex duobus qui emit rez a dño no. tñ quod vendi
tor q primo vendidit p. x. postea alteri. p. xv. illi priori emptori
nõ teneť nisi ad. x. tradere nõ añt ad. xv. q̃ recipit nisi fuisset vẽ
ditor hereditatis, vt in. l. venditor ex hereditate. vbi hoc decľat
46 Bal. ff. de here. vel act. ven. Quarto qr ↑ emptor teneť subijcere
oia onera realia p re empta ẽt si emisset a fisco, vt in. l. impator.
z in. l. cotem. §. fi ff. de pub. z in. l. j. C. ne fis. rẽ q̃ ven. enic. lib. x.
bonus tex. in. l. si pater. in ☞. vectiga. ibi p Bal. C. de ac. emp.
z in. l. fi. C. sine cen. vel reli. Quinto qõ stãdus est venditioni fa
cte p predecessorẽ qr est facta bona fide, vt in. l. in venditione. §.
j. ff. de bo. auto. iud. pos. z qõ hr̃ in. c. vlti. in gl. ne pla. vic. suas.
Sexto qr qsentientes venditioni rei sibi obligate sibi pudicat
vt amplius veniens ꝫ nõ audiať. casus est no. in. l. apud celsum.
§. q̃situs ff. de excep. qr vendere z vendenti qsentire paria sunt,
vt in. l. quoties. la. j. C. de fideicõ. z bonus tex. in. l. si fundus. §. j.
ff. de pig. Septimo qr res empta ex pecunia alterius rei illius
loco succedit. casus est in. l. si mulier ex pecunia. ff. de don. inter
vir. z vxo. z res empta ex fructibus loco fructuũ casus est sing.
ſm Bal. ibi in. l. fi. C. q. ad lib. procla. z nõ lic. z vide bonũ text.
in. l. ita qstãte. cũ seq. ff. de iure do. Octauo qr omne cõmodus z
incõmodũ periculũ z dãnũ p facta emptione spectat ad empto
rẽ, vt in. l. is q. §. si postea. ff. q vi aut clam. z C. de peri. z cõmo.
47 rei ven. §. j. cũ qcor. ↑ qõ intelligas vex in venditioe pura sed in
qditionali dãnũ deteriorationis rei spectat ad emptorẽ sed dã
nũ interim ad venditorẽ, vt est tex. no. in. l. necessario. ff. de peri.
z cõmo. rei ven. §. j. Ratio qr re perempta ficio non reperit vbi
figat pedem. l. huic scripture. ff. ad legẽ aquil. ita signanter dicit
Bal. ſm Odof. z Cy. in. d. l. necessario. Itẽ periculũ derobatio
nis rei ptinet ad vẽditorẽ sui ppij si eius inimici mercãtias vẽ
ditas ceperũt, alias si fuerint derobate nõ a suis ppijs inimicis
dr̃ periculuz casus fortuitus non sua culpa pueniens z venditor
nõ teneť. vt in. l. si merces. §. culpe. vbi hoc ponit z decľat Bal.
ff. loc. q allegat. l. q eas res. de act. emp. z Bar. ita tenere z se
ita qsuluisse. facit. l. pe. in prin. ff. sol. matrimo. vbi dãnũ illatuz a
ppijs inimicis dr̃ sua culpa datum. z q hr̃ in. l. cotem. §. dñs. z
in. l. cesar. ff. de publi. Et q dãnũ furti vel derobationis spectat
ad emptorẽ non ad venditorẽ pfecta emptione sed solũ teneť p
stare actiones ad illã psequendã dicit text. no. in. l. si ea res. §. al
legata. ff. de ꝫben. empt. in. l. qõ sepe. §. si res. z tz Bald. in. d. §.
48 culpe. Nono qr ↑ re mea vendita p illuz illa perempta vel pscri
pta possuz agere ad pretiũ ratã habẽdo venditionẽ, vt in. l. fi. ff.
de nego. gest. z in. l. si eum seruz. ff. si cer. pet. z in. l. mater. C. de
rei ven. q est veruz duobus qcurrentibus z in duobus casibus
vz q̃ venditor habebat titulũ lucratiuũ in re vendita. Scõo q̃
habebat onerosuz sed pretiũ q mihi restituturus est põt repete
re z recuperare a suo emptore sine venditore q est no. dignuz z
mẽti tenedũ, put dicit Ang. in. l. iul. ff. de rei ven. Decimo z vl
timo q ↄ vẽditor succedat dño rei vendite qfirmať eius vendi
tio z corroboraťq̃ prius nõ valebat, vt est tex. in. l. apud celsum
§. si a titio. ff. de doli excep. z in. l. a titio. ff. de rei ven. z in. l. i. §. si
a titio. ff. de excep. rei in. z in. l. cũ vir prediũ. ff. de vsuc. z in. l. pe.
ff. de fun. do. ita pulchre decľat Ang. in. l. nec nos. C. de capt. z
postli. reuer. z facit tex. in. l. filiam. ff. ad treb.

Ad decimum An in venditione bonoꝝ suoꝝ sim
49 pliciter facta veniãt futura. ↑ dicas
non sed tm̃ pñtia, vñ vendens oia bona sua intelligiť tm̃ vẽdere
pñtia nõ futura q̃ postea venditor acqsiuisset, vt ꝓbať in. l. si ita.
ff. de aur. z arg. lega. l. si tibi mãdauero. §. is cuius bona. ff. mãd.
z in. l. nã z seruius. §. si vino. in gl. i. ibi q̃si oia gesturus nõ q̃ po
stea emerserũt. ff. de neg. gest. ita no. decľat gl. or. in. l. fi. C. q̃ res
pig. obli. pos. z in. l. nã ad ea. ff. de qdi. z demõ. q est regľ in oi
bus dispositionibus z ꝯctibus q applone bonoꝝ meoꝝ vel suo
rũ nõ cõprehẽdunť futura sed pñtia tm̃ vt elegãter qcludit bal.
in. l. nulla. l. C. de iur. do. z Bar. not. in. l. certa forma. C. de iur.
fis. lib. x. ita egregie voluit Ang. q donãs oia bona sua intelli
gať donare pñtia tm̃ nõ futura in. l. fi. C. de pac. z in. l. j. ff. de te
sta. de quo ego latius tradidi in rub. de acqr. rer. do. in. ij. prin.
q. q̃ veniãt applone dñij. i versi. vlterius q̃ro. in. vj. charta fallit
in pignore qr obligãs oia bona sua intelligiť ẽt futura obligare,
vt in. a. l. fi. C. q̃ res pig. de cuius rõne ibi tradiť p glo. qr non est
magni prejudicij. sed in ꝯctu emp. z alijs similibus põt assigna
ri rõ, qr estimatio referť ad pñtia nõ ad futura, vt in. l. fin. in. §. j.
vbi Bal. no. z dicit esse casuz. ff. de lega. ij. Itẽ qr nemo vẽdit q
ignorat, vt in. l. in. l. fundi. ff. de ꝫbẽ. emp. sed futura ignorant er
go ꝛc. vbi gl. in. d. l. in. l. allegat qcor. q pacta seruntť ad ea tm̃
q̃ apparent non ad futura. facit. l. si seruitus. ff. de ser. vrba. pre.

50 **Circa** vndecimũ ↑ An veniãt feudalia vel bona emphy
teotica in vẽditione simplr̃ facta. dicas q in gñali
venditione nõ veniũt feuda, vt in. c. j. de capi. q cu. ven. z bñ fa
cit tex. z q ibi no. in. l. itẽ vide. §. fi. ff. de pet. here. Itẽ nõ veniũt
vassalli nisi de ipsis expresse sit actũ vt veniãt. vñ dñs vẽdens ca
strũ nõ intelligiť vendere vassallos. nã talis vẽditio intelligitur
sine piudicio iuris alieni z dũtaxat de ppzietate directa. vt in. l.
titius. la. grãde. ff. de ac. emp. l. inuitus. ff. de fideicõ. lib. z est ex
press in. d. c. i. de capi. q cu. ven. z in. c. in gñali. si de feu. fue.
cõtro. ita signãter ponit bal. in. l. i testõ. C. ad. l. fal. subdit tñ ibi.
z in. d. c. j. de cap. q cu. ven. q vẽditor teneť de dolo, qr nõ certi
ficat emptorẽ z ad itereſſe, vt in. l. elegãter. ff. de don. ſ ide bal.
in. l. si plures. C. de qdi. inser. in. ij. col. in ver. ſ nunqd limitat p
dicta dicẽs q tũc nõ veniũt vassalli qñ nõ sunt vassalli curie alꝰ
sic, de quo, ibi latius p eũ. sicr̃ nec emphyteotica veniũt q̃ qs nõ
põt vẽdere sine licẽtia dñi, vt in. ij. z vlt. C. de in. emph. z i dubio
illud est psumẽdũ esse factũ q de iure qs facere põt, vt in. l. si p
curator. in ver. celsus. ff. de qdi. inde. no. in. l. gayus. ff. sol. mat. z
in. l. gallus. §. qdam recte. per By. Cy. z Bal. de libe. z posth.

51 **Circa** duodecimũ ↑ An z qñ vẽditor teneať ꝓmitteť seu
se obligare de eui. rei vẽdite cũ fideiussore. dicas
regľ q nõ teneť fideiussorẽ pstare p euictiõe de re defendẽda,
vt ei tex. in. l. emptori duplã. z in. l. illud. ff. de eui. fallit in aliq
bus casibus quos not. Bart. in. l. j. in. §. j. ff. de preto. stipula. vt
qñ iminet euictio in lumine ꝯctus, vt in. l. si post pfectã. C. de eui
ctio. in. l. j. z ibi Bal. no. C. de bonis mater. z in. l. habitationũ.
in. §. fi. ff. de peri. z cõmo. rei ven. nã qñ in lumine ꝯctus imine
ret euictio. i. re nõdũ tradita nec pretio soluto moneret qtrouer
sia sup re vendita nõ teneť emptor ptiuz soluere nisi sibi satisdeť
de euictione p idoneos fideiussores, vt. d. l. habitationũ. §. fin. z
d. l. si post pfectã. z bñ declarat spe. in ti. de empt. z ven. in. §. fi.
in. ij. col. vbi Jo. an. in addi. dicit sufficere motã esse qtroversiaz
lz nõ fuerit lis qtest. ad hoc vt pstari debeat fid. iussor. Itẽ fallit
nisi qs se p pactũ specialiter ad id obligauerit. i. ad pstãdũ fide
iussorẽ. casus est no. in. l. ij. C. de here. vel act. ven. z in. l. si dictũ
ff. de eui. z in. d. l. j. §. pe. z ibi p Bart. ff. de pret. sti. alius casus
est in. l. i. in fi. C. de bo. ma. qñ pater vendit bona filij adnẽtitia.
alius casus qñ vẽditio qfirmať p rescriptũ principis, vt in. l. vni
uersa. C. de preci. impera. offer. alius casus qñ esset in loco qsue
to satisdãdi, vt in. l. q si nolit. §. q assidua. ff. de edil. edic. z in. l. si
prius. ff. de aq̃ plu. arcen. ſz Bart. in. d. l. j. §. sti. de preto. stipu.

52 ↑ Sed qd si pretiuz est solutũ an poterit emptor cogere vendito
rẽ si iminet euictio, vt sibi satisdeť de euictione? Jo. an. in addi.
Spec. in ti. de emp. z ven. in rub. in versi. itez scias. q Guli. de
suza. cuius dictũ fuisse refert, dixit q sic allegat. l. si ex emp. ff. ꝺ
act. emp. Sz do. Pau. de cast. in. d. l. i. §. pe. illud nõ tz dicens
q esset limitare. l. illud. de pericu. z cõmo. rei ven. z multras. Il.
Sz qr fraus cõmitti posset in submittẽdo petitorem vt pstareť fi
deiussor, iõ Jo. an. in addi. ver. facile erit dat qsiliũ ꝫ frandez z
dolũ emptoris ne submittat petitorẽ q moneat litẽ de re vẽdita,
vt habeat fideiussorẽ dicẽs q res nõ tradať nisi torũ ptiũ soluať
vel qõ fiat pactũ de soluẽdo ptio nõ obstãte lite mota vel q re
tineať possessio p precariũ p vẽditorez vel q qstituať terius cer
tus ad soluẽdũ de qbus ibi p eũ. Et aduertas q fideiussor datus
a vẽditore emptori post motã litẽ teneť de euictione ꝓmittere p
ipsa re defendẽda nõ tm̃ p lite mota, vt voluit Cy. no. i. l. si post
pfectam. de euic. quem sequitť etiam Jo. an. in dicto titu. de emp
tio. z ven. super rubri. in versi. qr iste. §. dicit quod venditor.

53 ↑ Ultimo est explicanda qõ not. z difficilis, an obligatio vel
ꝓmissio facta de eui. teneat z valeat, vt ex ea agi possit si ꝯctus
ipse vẽditionis super quo interposita est fuit nullus z nõ valeat.
z vr̃ dicere tex. qõ nõ. ff. de fideiuss. l. cũ lex. vbi hr̃ qõ qñ lex resi
stit vẽditiõibus fideiussor euictionis nõ teneť. hoc ẽt firmat gl.
ordi. z valde nota. in. l. j. in. §. i. ff. que in frau. pat. in versi. fauia
na. vbi dicitur quod rescisso cõtractu principali donationis vel
venditionis rescinditur accessorium vt pactũ euictionis. arg. ff.
de euic. l. si pater. idem etiam voluit alia glo. in. c. j. C. de phi.
feu. ali. per Fed. in prin. in ver. bone fidei. in fi. ibi dum dicit q̃
re vẽditio nulla fuit. z ibi Bal. hic elegãtissime tz dicẽs si prin
cipalis contractus non tz qr contra. l. ibi promissio de euictione
nulla est. l. nõ dubiuz. C. de legi. l. fi. C. de litig. l. quẽadmodũ. C.
de agri. z censi. li. xi. l. seyus z angerius. ff. ad. l. fal. z in. l. stipu
ista. §. alteri. ff. de ꝫb. obl. nõ ob. l si fundum sciens. C. de euic. qr
ibi nõ erat ꝯctus contra. l. licet esset de re aliena ſm Bal. in. d.
c. i. z aduerte, qr hec determinatio vr̃ dubitabilis per tex. nota.
in. l. z si is quem. C. de predi. mino. vbi vz obligatio de euictione

pro

p pignore fideiussoris dato lz venditio pretij minor facta p tuto
rē vel curatorē fuerit nulla. ⁊ idē dicit ibi Cy. ēt in re dotali ven
dita p maritū q promissio de euictione teneat p gl. ordi. ⁊ in. l.
cū lex. s. allegata. ⁊ idē ibi voluit Bald. ⁊ in. d. l. ⁊ si is quez. q
lz vitatio principali vitiet accessoriū, vt. l. nō dubium. C. de leg.
54 †Illud est verū quando eadem ratio que est vitiandi principa-
le est pariter vitiandi accessorium alias potest stare accessorium
sine principale. l. si tibi. §. de pignore. ff. de pact. ⁊ in. l. j. §. j. qui.
mo. pig. vel hypo. solui. ⁊ sic poterit stare obligatio euictionis
sine subsistentia principalis ꝯctus ꝑz eus. Itez q emens rē in ea
cā ꝙstituta vt alienari nō possit vt fugitiuū rem alienā vel alteri
obligatā seu alienari ꝓhibitā si solēniter de euictione stipuletur
agere poterit ⁊ vz obligatio nō obstāte sciētia emptoris, vt in. l.
apud celsum. §. labeo. ff. de doli excep. ⁊ in. d. l. si fundū. C. de eui.
l. quēadmodū. C. de agri. ⁊ cēsi. lib. xi. C. ne lice. habe. ⁊ in. l. j. C.
de fundo limitro. lib. xi. ⁊ in. d. l. fratres. C. cōia vtriusq; iud. ita
expresse ponit Cy. in. d. l. fi. C. de liti. ⁊ in. l. j. C. de vsuca. ꝓ emp.
⁊ in. d. l. si fundus. de eui. q ēt vī voluisse Bar. in. d. l. cū lex. lz
ibi Ang. dicat hoc esse falsum, q emēs rez sacrā religiosaz vel li-
berū boiez possit agere ad ptiū, vt dicit Bar. in. d. l. cū lex. p. l.
emptorē. §. fi. ff. de acti. emp. q; dicit hoc verū qñ ꝯbentes erant
ignorātes vel alter eoꝝ, vt. l. ⁊ liberi. ff. de ꝯben. emp. Sed circa
55 presentē arti. Bar. no. distinguit in. d. l. cū lex. †qō si psona cu-
ius fauore ꝓhibet a. l. alienatio, vt minor vel mulier rē alienat,
⁊ de euic. promittit nō vz vēditio nec lz de euictione ꝓmissio ex
quo lex improbat ⁊ resistit ⁊ sic nō oriē aliq̄ obligatio p. d. l. cum
lex. sed si alius extraneus q̄z psona ꝓhibita vēderet, q; vendens
psonaliter obligaī tunc vz ꝓmissio de euictione, ⁊ teneī fideius-
sor p. d. l. si is quē. qō dicit fuisse de mēte Jde. ⁊ Cy. in. l. nō du
biū. C. de legi. ⁊ idē sequit Bal. dicens q ista ipsa est veritas in
l. si ꝑdiū. C. de iure do. Ex quo inferē q si marit⁹ vendit rē do-
talez obligaī de euic. lz gl. in. d. l. si ꝑdiū. hoc intelligat verum si
emptor fuerit ignorās. Sed hic indistincte tenent ꝯriū lz Bal.
ibi dicat q est optima cautela ad remonēdū omne scrupulū q
qdaz tertius tanq̄z principalis se p euic. obligaret. non ob. tex.
in. l. cum vir prediū. ff. de vsuca. vbi dī quod viro vēdēte prediū
dotale nulla est venditio, q; intelligit nulla effectualiter in prein
diciū mulieris. ita vī de mente Bar. in. d. l. cum lex. de quo di
ctum fuit. s. in. iij. prin. q. in. ij. ⁊. iij. artic.

56 **Circa** decimūtertiū, qñ teneaī venditor de euic. rei ven
dite dōm est q †vendens rez litigiosam aut vēdit
ignoranter ⁊ teneī redhibitoria. i. rez recipere ⁊ pretiū restitue-
re aut quāti minoris res vz. si vero scienter teneī ad interesse em
ptoris. s. neduz ad pretiuz ꝑz ad oia dāna emptoris resartiēda nisi
esset vitiū furis, q; tunc ēt ignorāter vendēs teneī. i. si venderet
seruum furē vt est tex. in. l. iul. in prin. ff. de act. emp. ⁊ in. l. j. C. de
edil. acti. quo casu furis ignorantia nō excusat venditorez, vt est
tex. in. l. j. §. cā. ff. de edil. edic. Itē teneī ignorās si res esset tribu-
taria, vt dicit gl. ⁊ bar. in. d. l. iul. qō intelligas verū nisi emptor
fuisset sciens quo casu venditor nō teneī, q; sciēti ⁊ volēti non fit
dolus. l. i. in fi. ff. de act. emp. ⁊ l. si fundus sciēs. C. de eui. si ꝯo
fecit ꝓtestationē venditor se nolle teneri pro aliquo ⁊ tunc aut ge
neralē ⁊ nihilominus teneī aut specialē vz specialibus ꝯbis. s.
nolo teneri de tali vitio ⁊ nō teneī, vt. l. q̄ro. ff. de act. emp. si ꝯo
vitiū erat patēs ⁊ notū emptori ⁊ nō teneī, vt in. l. ea q̄ cōmen-
dādi. ff. de ꝯben. emp. aut nō erat notū ⁊ teneī q; dolus vendito
ris ꝓpōderat culpe emptoris, vt in. l. itē si obstetrix. in fi. ff. ad. l.
aq. Si ꝯo vterq; ignorās ⁊ agitur quanti minoris res vz pp vi-
tiū vel quāti minoris emptur⁹ fuisset emptor. ita no. declarat
Cy. ⁊ bar. in. l. i. C. de edi. ac. nā vendens scienter rez vitiosaz te
neī ad interesse extra rē, sed ignorāter quāti minoris esset emptu
rus, vt. d. l. iul. ⁊ in. l. labeo libro posteriore. ff. de ꝯben. emp. di-
cit tñ Cy. in. d. l. i. q vitiū apparens vēditor nō teneī denūtia-
re. i. qñ est extrinsecus ⁊ in loco apto vt si equus est deoculatus
vel manifeste claudicat. de vitio aūt nō manifesto ⁊ latenti siue
57 obscuro loqtur gl. or. in. l. j. §. sine. ff. de tab. exhi. ⁊ in. d. l. ea que
cōmēdādi. s. allegata. †Et nō solū teneī vēditor de vitio q erat
vel apparebat tpe vēditionis, ꝑz ēt si postea imediate stati appa
ruit, q; ꝑsumit ab initio aū venditionē arg. i. l. si venturi. §. in bo
nis. ff. de pigni. cre. ꝝ Cy. ⁊ bal. i. d. l. j. C. de edil. act. Itē redhi
beī aial nō solū si est vitiosum vel ēt si aliqd sit dictū vel ꝓmissum,
vt de senectute vel iuuentute, vt in. l. ediles. §. non tñ. ff. de edi.
edi. ⁊ nō solū ꝑ aialibus vel seruis cōpetit redhibitoria vel edil.
ꝑz ēt ꝑ alijs reb⁹ ⁊ mercib⁹, vñ ēt ꝑ lib⁹ corrupto vendito ageī
redhibitoria, vt. d. gl. i. l. j. in prin. ff. de edil. edi. c. ⁊ sequit bal.
in. l. si ꝑdiū. C. d edil. ac. Itē ēt in rebus imobilib⁹ bz locū dicta
actio, vt. ff. d edil. edi. l. i fundo. §. sciēduz. ꝑz an id q dictū est. s.
d ꝓtestatiōe aduerte, q; si qs vēdat aial ⁊ ꝓmittat ipm hēre plu
ra vitia ⁊ defectus vel quos enidēter ꝙstat nō hēre, ⁊ iter cete-
ra ꝙmonerat vitiū occultū q vere hēbat ꝑz emptor nō credidit,
q; dixerat q erat cecus vel claudus ⁊ nō erat q nihiloius teneī
de illo occulto actiōe d dolo vel redhibitoria, q; vī dolose ꝯsa
tus i circūueniēdo emptorē i ꝯbis. ita dicit spe. i ti. d emp. ⁊ vē.
i. §. nūc dōz. el. ij. in ver. qd si vēdens. p. l. ea q̄ cōmēdādi. ff. d ꝯ
58 bē. emp. vbi Jo. an. ibi, i addi. suis. d. §. ⁊ ꝯ. subdit. no. †q; si qs
vēdat aial morbosum ⁊ dicit q nō vult teneri d ossibus ⁊ suprao
sibus seu magagnis ⁊ si esset vitiosum seu morbosum non vult tene
ri redhibitoria q nihiloius si aial fuerit morbosum ⁊ vēditor sci-
uerit ⁊ specialiter nō manifestauerit teneī de dolo, ⁊ idubitāter
alleg. ⁊ l. q̄ro. ff. d ac. emp. l. q̄rit. §. fi. de edil. edi. l. i. i fi. ff. de ac.
emp. ⁊ l. venditor ex hērditate. ff. d hēre. vl acti. ven quē referūt
⁊ sequūt mod. in. l. paciſci. ff. de pac. vbi Ang. expresse hoc idē
ꝑz p gl. ibi ⁊ dicit tenuisse Cy. in. d. l. j. d edil. act. C. ⁊ spec. vbi ꝛ.
si morb⁹ erat latens venditor sciebat ⁊ emptor ignorabat. ⁊ idez
volut bal i. d. l. j. in fi. ff. d act. emp. alias regl̄r redhibitoria nō
daī emptori scienti vitiū. d. l. j. C. de edi. act. l. si tñ. §. in edi. ⁊ l.
q̄rit. §. fi. ff. d edi. edic. ⁊ d. l. ea q̄ ꝙmēdādi. q; sciēti ⁊c. d. l. j. ⁊ l.
si funduz sciens. nec eñ actio de euic. ex cla gñali, vt not. declat
Jo. an. in d. ꝯsi. qd si venditor, fallatijs eñ vēdentiuz occurren
duz est. l. j. in §. cā. ff. de edil. edi. vbi tex. dicit q emptoribus tm
q a vēditorib⁹ cricumuēti sunt ē subueniēdū. ꝑz statiz q̄rit si equ⁹
venditus j. triduuz moriaī apud emptorez ⁊ reperiaī hēre icur
marciduz dicas q ꝑsumaī ita fuisse apud venditorem, ⁊ tenebit
redhibitoria ꝑz q elegāter decidit Jo. an. i addi. d. ti. de emp. ⁊
ven. in §. sciendū. in ꝯ. ⁊ no. q in vend. ⁊ seqt Jo. de imo. ⁊ Lu.
de ro. in. l. si qs cū alt. ff de ꝯb. obl. lz Ang. ibi tenuerit ꝯ de quo
ibi p eū. lz bal. doc. illustris sequit Jo. an. dicēs q est de practi
59 ca. †q aial mortuuz j. triduuz decozieī, vt sciaī si est mortuus ex
passione mēbroꝝ vitiatoꝝ, ⁊ si apparet intra in mēbris vlcus in
trinsecū q ꝑiuz est reddenduz. ita solēniter dicit bal. in. l. ij. C. d
rescin. ven. ⁊ ita fuisse de facto obseruatuz ⁊ practicatuz p doctri
nā Jo. an. vbi. s. ⁊ idez elegāter in. d. l. j. C. de edil. ac. q; mors cō
tingens j. tridnum ꝑsumit ex ꝑcedenti vitio. arg. d. l. si vētri. §. in
bonis. ff. de pini. cre. ⁊ glo. in. l. j. C. de emen. ꝓpin. ⁊ plura alia
ad mām redhibitorie. vide p bal. in. d. l. ij. in ꝯ. iij. que. vsq; ad
aliuz. vers. iij. q̄ro. vbi tractat de actiōe quāti minoris q̄ respicit
interesse cōe ⁊ quāti maioris esset empturus q̄ respicit interesse
singulare de qbus ertā p Bar. post gl. in. l. iul. §. qd tñ. ff. de ac.
emp. ⁊ p Cy. i. d. l. j. C. de edi. act. Et est duplex vna ciuilis alia
ꝓtorta quāti minoris res cōiter vz de q̄ est melioz tex. q̄z sit in in-
re ſm Bald. ibi in. d. l. iul. in prin. ff. de act. emp. Tu aūt ꝙclu
60 das circa hunc articulū redhibitorie †q hz locuz dictus titulus
vbicunq; morbus vel vitiuz est impedimento ministerio rei vel
vsui ad quez a nā deputata est, vt in. l. j. §. ꝑz sciendum. in ver. ꝓ
inde. ⁊ in. i. idē offilius. ff. de edil. edi. Itē cōpetit ꝓ vitio corpo
ris tm nō aūt aie, vt in. l. i. i fi. ⁊ in. l. ob q̄ vitia. §. i. ff. de edi. edi.
ꝑz ꝓ eo daī actio ex empto qñ venditor fuit sciens vt dictis iuri-
bus, ⁊ in. d. l. ob q̄. §. in summa. aialia aūt vel calcitrosa nō sunt
morbosis annumerāda ⁊ redhiberi nō ꝑnt vt in. l. ob q̄ vitia. i. §.
aūt. vbi gl. alr. ff. d edi. edi. ⁊ in. l. bonē. eo. ti. Bos aūt q commu
perit ⁊ multa q̄ ꝓ nuda vitiosa sunt, vt in. d. l. bonē. quid autē de
lunatico, dic vt in. §. aliqñ. in. d. l. bonez. Itē dictuz edictuz nō p
tinet ad morbos vel defectus exceptos, vī in. d. l. q̄rit. §. si vendi
tor. ff. de edi. edi. Itez nec ad illos enidentes ⁊ manifestos quos
emptor nō ignorauerit vel ignorare debuit, vt. d. l. q̄rit. §. fi. Be
tpe aūt redhibitiōis. i. intra q̄ res redhibere pōt hī in. l. sciēn-
dū. i. §. fi. ⁊ i. l. q̄ nolit. i. §. ꝑz qō ita. l. ediles. i prin. ⁊ i. l. cū res. ff.
61 de edi. edi. †Est aūt redhibitio resolutio vēditiōis, vt dicit tex. i
l. pōponius. §. ꝓterea. ff. de acq. pos. q̄ resolutio ꝓinde cēseri facit
ac si vēditio nulla facta fuisset, vt i. l. si boiez. i fi. ff. d vsuc. Ad
tio notādū q si qs vēdit equū retrogradū nō certificato emptoꝛ
si cū eo itrauit ad bellū ⁊ captus fuerit teneī ad ītereſſe p. l. iul.
in §. j. ff. de act. emp. Ita elegāter dicit Jo. an. i addi. spe. i ti. de
emp. ⁊ ven. §. j. in. j. forma instrī. Nec omittēdū q; i vēditionib⁹
cinitatū. i. factis p ciuitatē nō hz locū redhibitoria p tex. in. l. j.
§. illud. ff. de edi. edi. quē tex. no. intelligit ⁊ declat Bar. i. l. pe.
C. de edil. act. scz qō ille §. loquit in venditionibus fisci in qbus
nō hz locuz redhibitoria, sed bene in venditionibus reipublice.

62 **Circa** decimūqrtū qñ vēditor teneaī vacuā pos. tradeī.
†Prio videduz est q̄ sit vacua pos. de quo tradit
Bar. in. l. meuius. §. fundo. ⁊ ibi etiam mod. de leg. ij. ⁊ in. l. vīz
facit. ff. de vi ⁊ vi arma. Jo. de imo. in. l. fundi vēditor. ff. de acq-

rē. pos. ⁊ gl. insti. de vsuca. in. §. alijs quoq; vbi dicit gl. q̄ q̄daz est possessio plena, q̄dā semiplena, q̄daz vacua ⁊ ista tripliciter, vel p absentiā dñi vel eius negligētiā sine desidia, vel qñ sine suc cessore decesserit, quā gl. solēniter ponderauit Ang. dicēs illam nescire alibi in. l. si me in vacua. ff. de acqui. pos. ⁊ dicas illā appellari vacua pos. q̄ ab alio nec alio nec corpore detinet ⁊ in qua nullus ēt simplex detētator sit, vt dicit text. no. in. l. ij. §. vacuā. ff. de act. emp. ita intelligit gl. ord. in. l. fi. C. vnde vi. in ver, vacuaz ⁊ in. l. improba. §. in vacuā. C. de acq. pos. ⁊ in. l. cū res. in eo. ver bo. C. de proba. ⁊ tex. ⁊ gl. in. d. §. cū aūt. in versi. vacātē. inst. de vsuca. ⁊ est bonus tex. ⁊ ibi Bar. in. d. §. vacua. vbi dicit q̄ illa est vacua q̄ a nemine detinet. ⁊ ita declarat in. d. l. viz facit. aliqñ tñ ꝟbū vacua intelligit dño, vt dicit tex. in. l. j. in princi. ff. de suc. edi. ibi dñ dicit ne bona hēreditatis vacua sine dño diutius iacerēt. ⁊ ita accipit in ti. C. de bo. vacan. libr. x. ⁊ in. l. j. §. diutius.

63 in ver. vacātiū. ff. de inr. fis. † q̄ bona vacātia nō p̄nt p aliū occupari q̄z p fiscū infra tps q̄stitutū, vt dicit tex. in. l. si qñ. la. ij. C. ō bo. vacā. li. x. ſz bona habita p derelicto q̄ ex illa tm̄ cā vacarēt vt p derelicto habeant̄, ⁊ q̄stat sic esse habita fiūt occupātis cuiuscūq; stati, vt in. l. j. ⁊ in. l. v. in fi. ff. p dereli. ⁊ pbat̄ expresse q̄ dictus ti. bz locū solū in dictis bonis q̄ q̄stat vacare ex ea cā solū, vt habeat̄ p derelicto in. l. ij. ibi, a dño habitā si sciamus. ⁊ in. l. iij. ibi, habitū est ⁊ hēri putamus. ⁊ in. l. nemo. ff. p derelicto. Vacare em̄ multiplicē bz significationē, aliqñ em̄ idē est q̄ intēdere vel abstinere. tex. est. xxxiij. q. iij. in. c. sciatis. quē pōderat Jo. an. in. c. i. ne cler. vel mona. li. vj. aliqñ. i. cessare, vt. ff. de edi. edic. in. l. qd si tertiana. Aliqñ vacans. i. vtilis. tex. est in. l. quintus cecilius. ff. de depo. Aliqñ vacās accipit̄ de iure ⁊ de facto, vt qñ eccl'ia vacat morte p̄lati, vacat em̄ titulus ⁊ possessio, vt in. c. i. ne sede vacāte. ⁊ in. c. q̄ sit. de ele. lib. vi. Aliqñ vacat de iure, q̄z nō est p̄latus ſz alius in possessiōe existēs, vt hꝫ in. c. ſz eps. de preb. ⁊ vacās ⁊ vacua idē est, dixit glos. ord. in. l. fi. in ver. vacuā. ad fi. C. vñ vi. p. d. §. cū aūt. insti. de vsuca. not. tñ qō

64 † q tenet̄ dare possessionē vacuā nō tenet̄ vltra si dedit rē q̄ alteri ꝺz seruitutē, q̄z nō ppea dicet̄ nō vacua pp vinculū seruitutis, vt est text. ⁊ ibi no. Bart. in. l. meuius. in. §. fundo. ff. de lega. ij. vbi ēt ad hoc p casu alle. l. q̄ ad seruitutis. ff. de eui. ⁊ l. ij. ⁊ l. iij. ff. de act. emp. ⁊ idē voluit idē Bar. in. d. l. ij. in. §. vacua. ō ac. emp. Sz si p̄misisses dare possessionē liberā nō ꝺz dedisse liberā si tradidit rē alteri debētē seruitutē, q̄z p seruitutem afferet aliqd de iure rei, ita q̄ libere hēre ⁊ possidere nō pōt, vt stipl'o ista §. alter. ff. de ꝟb. obli. Itē q̄z p seruitute dat̄ petēti illā ⁊ dicēti sibi deberi interdictū vti possidetis, vt in. l. si duo. in. §. si vicinus. ff. vti possi. ergo possidēs dī turbatus i possessiōe ⁊ p q̄ñs nō dari sibi liberā, ⁊ pbat̄ in. l. viz facit. ⁊ qō ibi p Bar. ff. de vi ⁊ vi ar. ⁊ idē sequit̄ do. Jo. de imo. referēdo Bar. in. d. §. fundo. in. l. fundi vēditor. ff. de acq. pos. ⁊ pbat̄ optie p tex. in. l. traditio. in. §. si q̄s igit̄. ff. de acq. re. do. vbi p̄mittēs tradere fundū liberū q̄ est seruus tenet̄ ad interesse, q̄z ꝺz p̄stare q̄ p̄osit, q̄ nō vī fecisse si dedit rē alteri seruiētē. ⁊ no. dixit Bal. in. l. in seruis. ff. de libe. ⁊ posthu, q̄ ꝟbū liberꝫ exponit̄ id est q̄ nō sit alteri obligata in toto vel p parte. allegat. l. si p fundo. in gl. in ꝟbo liberū. C. de trāſ. idē si p̄misisset dare possessionē vacuā liberā ⁊ expeditā, q̄z nō dī tradita expedita si i ea alteri seruitus debet̄, vt dixit bar. in. d. l. ij. §. vacua. ff. de act. emp. Et no. glo. ord. q̄ dicit q̄ nō ꝺz

65 res vacua. ita dicit in. c. cū nostris. de q̄ces. preb. † tūc em̄ dī vacās vel vacare qñ nullus in ea bz legitimū ti. vel talē ex quo ei⁹ sit detētator ſz eius possessio sit apud alium absentē q̄stituta ⁊ bñ declarāt gl. in. d. l. cū q̄rebat̄. in ver. vacuā. cū no. in. d. §. q̄ aūt. insti. de vsucap. ⁊ est bonus tex. in. l. j. C. si p viz vel alio mō. ⁊ q̄ no. gl. in. l. improba. in ver. vacuā. C. de acq. poss. in. l. acquirit. in fi. ff. de acq. re. do. ⁊ in. l. iij. in fi. ff. de acqr. poss. no. ponit Bar. in. l. celsus. in versi. p̄cedo ⁊ q̄ro. ff. de vsuca. Ultio no. tex. q̄ si p̄o vacuā possessionē tradi nō q̄tinet nudū factū ſz cām bonoꝝ. i. ꝓprietatē. ita dicit tex. in. l. in quotidianis. in. §. j. ff. de verb. obli. q̄ ꝟbū cām bonoꝝ ita exponit ab Accur. i. ꝓprietatez in l. rō. in. §. j. ff. de act. emp. Que aūt dicat̄ pacifica possessio. vide gl. Jo. an. in. c. cōmissa. in ꝟsi. pacifica. de elec. lib. vi. Inno. in c. q̄stitutus. de appel. Archi. xxxij. dist. i noie dñi. ⁊ q̄ hꝫ in. l. j. C. vti pos. gl. in cle. gratie. de resc. i cle. j. sup ꝟ. ante. de seq̄st. pos. ⁊ fruc. ⁊ bonū text. in. l. si. in fi. ff. de rescin. vēdi. dixit tñ bal. vnū ꝟbū not. q̄ instr̄m q̄ dicit vacuā intelligi ꝺz et ⁊ liberā alſ nō essent ꝟba cuz effectu. ita no. dixit p illū text. in. l. si tibi. C. de

66 euic. Nūc ad ꝓpositū † an vēditor teneat̄ emptori vacuā possessionē rei vēdite tradere multa sunt iura q̄ dicere vident̄ q̄ sicut in. l. ij. §. vacua. in. l. rō. §. ij. ff. de actio. emp. in. l. si pater. C. eod. ti. in. l. cū res. C. de pba. in. l. fistulas. in. §. fundū. ff. de q̄h. emp. in. l. minus instructus. C. de agr. pos. in. l. si p̄dinz. C. de distrac. pig. in. l. ad eū. in. §. pe. ff. ō don. ⁊ in. l. fundi vēditor. ⁊ in. l. si me in vacuā. ff. de acqr. pos. in q̄bus oibus iuribus dī de pos. vacua tradita seu tradēda. ſz in q̄riū dicas verius q̄ vēditor emptori alr nō cogit̄ tradere vacuā possessionē rei vēdite nisi alr ad id se astrinxerit specialiter cū multis casibus hoc accidere possit qō id facere nō possit. casus ē rotūdus ⁊ notabilis in. l. si cū fundū. §. fere. ff. de q̄h. emp. ita voluit gl. ord. in. l. si fūdū. ff. de fun. dota. in. l. ō elegāter. ff. ō q̄d. fu. ⁊ i. l. cū res. C. ō ꝓba. bart. in. l. nāliter. §. nihil cōe. in. ij. op. ff. de acq. pos. Ang. in. l. si culpa. ff. de rei vēd. ⁊ idē voluit ⁊ q̄clusit in. l. q̄ p̄dū. C. de dist. pig. in. d. l. ij. C. de acq. pos. in suo quolibeto. in ver. dñiū. ⁊ in versi. vtrum trāſferat̄ sine possessiōe. ⁊ in. d. l. cū res. vbi dixit q̄ ad acq̄sitionē dñij nō est de substātia q̄ vacua pos. det. ⁊ Cy. i ea. l. cū res. dixit no. q̄ nō, ſz vēditor teneat̄ vacuā pos. tradeř, tñ si nō tradidit nihilominus trāſfert̄ dñiū in emptorez ex traditione facti si fuit dñs, ſz si traditio facta nō dño ad hoc vt trāſferat̄ vsucapiēdi q̄ditio req'it̄ q̄ tradat̄ vacua possessio al's nō trāſfert̄ ꝺz enim allegat. ff. de pub. in. l. sine aūt. in. §. hec actio. ⁊ l. fi. ff. p socio. ſz Nico. mat. q̄ refert ⁊ sequit̄ Bal. in. d. l. cū res, dixit q̄ sufficit, q̄ res sit ita tradita q̄ possit p̄scribi ſz sit ab alio detēta. p hoc allegat. ff. ō vsuca. p emp. in. l. misso. secus si p̄scribi nō possit. l. a diuo pio. §. si sup rebus. ff. de re iud. ſz Ang. i. d. l. q̄ p̄dū. sequit̄ Cy. q̄ ad hoc vt habeat locū vsuca. req'at̄ traditio vacue possessionis alias p̄scribi nō possit alio possidēte, q̄z duo insolidū ⁊c. ⁊ in. l. si vt certo. in. §. si duobus. ff. cōmo. Bart. ꝟo in. d. l. celsus. in ver. p̄cedo. ⁊ q̄ro dicit q̄ō quo ad dñiū sufficit traditio possessionis nō vacue ⁊ ita oēs q̄ordāt ⁊ Ja. bu. in. §. alie. in fi. de ac. sed quo ad vsuc. nō sufficit, vt in. l. naturaliter. ⁊ in. l. si sine pos. ff. de vsucap. q̄z si alius ciuiliter ⁊ naturaliter possideat vel ciuiliter tm̄, is cui tradita ē possessio ſz naturaliter possideat non incipit p̄scribere nisi ille dimittat vel desinat possidere ex negligētia lōgi tēporis vel more vt idē dixit in. l. si de eo. in. §. j. ff. de acqui. pos. ⁊ dicit hoc temere gl. in. l. j. in fi. C. de ser. fugi. ⁊ By. in regula sine pos. de re iud. lib. vj.

67 **Circa** Decimūquintū ad q̄d teneat̄ vēditor nois † dic q̄ obligat̄ q̄ nomē sit verū, idest q̄ debitor assertus sit verus debitor ⁊ vere debeat ⁊ teneat̄ non aūt obligat̄ q̄ sit locuplex vel solūēdo, vt est tex. expressus in. l. si vero. ff. de bered. vel act. ven. in. l. si plus. in. §. fi. ff. de euict. ⁊ in. l. inter causas. in §. abesse. ff. mand. vñ creditor vendens tanq̄z creditor ꝺz hec p̄stare se eē creditorē cū effectu sine exceptiōe ⁊ tenet̄ facer nomē bonū de iure idest obligatū nō de facto, idest q̄ sit soluendo vel locuplex ita eleganter declarat Bal. in. d. l. si vero. p illū tex. ff. de bere. vel act. ven. qualiter aūt intelligat̄ si quis p̄misit facere bonū ius rei vide tex. in. l. ratio. in p̄in. in. l. empto. §. idē neratius. ⁊ in. l. si quis fundum. ff. de act. emp.

68 **Circa** Decimūseptimū an vēdito fundo veniāt mobilia seu se mouētia. † dicas q̄ vēdito fundo nō intelligunt̄ vēditi boues aut asini ibi exist̄tes tpe vēditionis nec alia pecora nec aliqd aliud q̄ nō sit affixū seu defixū nisi aliter factū pbet̄, vt bñ pbat tex. in. l. fundi. alias. ff. de act. emp. ⁊ in. l. qui fundū. §. pe. ⁊ in. l. dolia. ff. ō q̄hē. emp. ⁊ signāter declat Bal. in. l. ij. C. de verb. sig. idē pulchre no. Ang in. l. ſz ⁊ si qd. in. §. vestimētoꝝ. ff. de vsufru. alle. l. ij. in. §. dotis. ff. de fun. instruc. ⁊ in l. j. C. de verb. sig. Vēdita tñ domo debent tradi claues q̄bus p eas intrat̄ ad possidendū, vt in. l. clauibus. ff. de q̄hē. emp. vt dicit Bal. in. d. l. ij. ⁊ vide q̄ hꝫ in. l. si p̄dioꝝ. C. ad. l. fal. Tu dicas q̄ de clauib⁹ est tex. expressus in. d. l. fundi. in p̄in. ſ. alle. ⁊ latius q̄ mobilia veniāt vendito p̄dio rustico ⁊ q̄ vendito vrbano, vide op. tex. in. l. iul. §. fi. cū sequen. in q̄bus includit̄. d. l. fundi. vsq; ad. l. veteres. ff. de act. emp. vbi extense ponit iurisc. ea mobilia q̄ veniūt in venditione ⁊ regl'r oia defixa ⁊ infixa rei venūt, vt est tex. in. d. l. dolia. de q̄hen. emp. ⁊ in. l. granaria. ff. de act. emp. late ēt tradit Spec. q̄ mobilia ⁊ se mouentia veniāt in titu. de emptio. ⁊ ven. in. §. j. in. ij. forma instrumenti. in versi. ē. se

69 vel intra se ⁊ infra se. † Ultimo q̄gruit illā q̄nem q̄z ponit Cy. post gl. in. l. fi. C. ō cōpen. ⁊ Bar. in. l. vxorez. in. §. legauerat. ff. de leg. iij. vtrū vendens oēs possessiones suas itelligat̄ vendere mobilia ⁊ imobilia. ⁊ gl. i. d. l. fi. i fi. vī dicere q̄ sic. facit. l. j. C. de cō. re. ali. in q̄riū. l. j. C. vti possi. sol. determinatū fuit q̄ sic, p. d. §. legauerat. subdit Cy. videri male fuisse determinatū per l. filij. in. §. q̄ fenus. ff. ad muni. tādem dicit q̄ multa possunt dici hinc inde in dubio tñ ad cōe ⁊ vulgare eloquium recurrendum esse ꝑm q̄ non appellantur possessio rez mobilium, sed ꝑm com

munem

munez intelligentiã intelligere debemus, vt in.l.labeo.ff.de supel.lega.⁊ de fun.instru.in.l.cũ delationis.in.§.asinaz.ita dicit ipse in.d.l.fi.⁊ ita etiã ꝙcludit bar.in.d.§.leganerat ꝙ attẽdat cõis vsus loquẽdi quo imobilia tm̃ dicuntur possideri.

Circa decimumseptimũ An venditor teneat̃ pstare
70 viã emptori ad fundũ.dicas† ꝙ vẽdẽs fundũ nõ tenet̃ pstare accessuz ad ipsuz q̃ iure seruitutis debite vel ꝙstitute nõ deberet̃. casus est in.l.binas.la.j.ff.de ser.vrba.pdio.⁊ in.l.in vẽdẽdo.ff. de ꝙben.emp.in prin.nisi aliter sit expressuz de accessu vel pstãda via.iõ in ꝯctibus apponit̃ cla cũ ingressibus ⁊ egressibus in troitib⁹ ⁊ exitibus vsq̃ in vias publicas,put no.declarat Ang. in.d,l.binas.⁊ firmaliter ponit Spe.in ti.de emp.⁊ ven.in.§.j. in.ij.forma instri.in ℞si.cũ accessibus ⁊ egressibus suis.vbi notabiliter dicit ꝙ si res hz speciales ⁊ puatos accessus ⁊ egressus sine p pdiũ vicini sine p puatũ callẽ seu semitã illi cederet emptori.supple si exprimãt̃ hz pdiales seruitutes vt iter actus ⁊ via sequnnt̃ ipso iure pdia q̃ illas debẽt ⁊ qbus debent̃.res.n.trãsit cũ sua cã ⁊ onere,vt in.l.alienatio.ff.fami.ercis.⁊ nisi diceret̃ de egressibus ⁊ accessibus nõ tenet̃ venditor dare viã emptori.l.ꝙ fundũ.§.in.l.ff.de ꝯbẽ.emp.In vltimis tm̃ volũtatibus bñ venit ⁊ pstãda est via,vt est casus in.l.dãnas.in.§.j.ff.de vsuf.le.⁊ d.l. binas.⁊ l.pdijs.§.q balneas.ff.de leg.ij.⁊ late posuit gl.i.l.iij.§.
71 hz si loci.ff.de adi.leg.† ℞o cuius articuli declatione an rei vẽdite vel legate debeat̃ seruitus illius actus q erat penes alienantẽ ex alia re ipsius Bar.no.tradit in.l.j.ff.de serui.leg.vbi in effectu distinguẽdo dicit ꝙ sic si erat seruitus bñs cãm ꝙtinuam ⁊ ꝑmanẽtẽ.casus est i.d.l.j.ff.ó serui.leg.⁊ l.ꝙ ꝙclaue.ff.de dam. infec.alias si hz cãm discõtinuã vel nõ ꝑmanẽtẽ vt vie vel itineris nõ vr̃ ipsita seruitus.⁊ iõ nõ trãsit hz põt agi,vt iponat̃ legato vsufructus,si alias sine eo vsufructus eẽt inutilis,vt dicit tex. in.d.l.dãnas.in.§.fi.ff.de vsufr.lega.⁊ in.d.l.binas.in.§.fi.ó serui.vb. pred.⁊ clarius tex.in.l.j.⁊ ij.ff.de vsufr.pe.In legato p prietatis,idẽ qz a legatario hz pstari heredi, vt in.l.restatrix.in prin.ff.si seruꝰ.ven.l.si fundũ sub ꝙditiõe in.§.q fundũ.ff.de leg. j.⁊ in.l.fi.ff.de serui.vb.pdi.⁊ eꝫ ab hr̃de legatario,⁊ ab vno legatario alteri,vt i.l.olympico.ó seruꝰ.vb.pdi.⁊ i.d.l.binas.q̃ dicit esse clauẽ in hac mã.⁊ hoc in vltia volũtate.iter vinos ℞o secus,vt i.d.l.in vẽdẽdo.de ꝯbẽ.empt.qz necesse ẽ ꝙ in eis fiat mẽtio de iure seruitutis,vt dicatur ꝙ transferat̃ cũ accessibus ⁊ egressibus,vt cõiter dicũt instra,vt.s.dictũ est alias nõ trãseũt,
72 vt in.l.via.in.§.fi.de serui.rusti.pdi.⁊ l.qcqd.ff.cõia pdi. ꝙ intelligas i seruitutibus nõ ꝙstitutis,† hz ꝙstitute trãseũt cũ re ad quoscũq̃ vadãt,vt i.l.si aq̃duct⁹.ff.ó ꝯbẽ.emp.⁊ i.l.via.§.si fundus.ff.de serui.rusti.pdio.nisi essent seruitutes tigni imittẽdi vel oneris ferẽdi,qz legata re vl̃ vẽdita trãseũt,vt in.d.l.ꝙ ꝙclaue. de dam. infec.⁊ in.l.j.⁊ ibi p Bart.ff.de serui.leg.ita ipse declarat.l.binas.ff.de serui.vb.pre.⁊ in.l.binas.la.ij.eod.ti.ꝙ semp vr̃ actũ in trãslatiõe rei ꝙ dicte seruitutes tigni imittẽdi vel oneris ferẽdi vti stat̃,ita stent.qđ dicit esse speciale in talibus seruitutibus in.l.qcqd.ff.cõia pdi.qz eoipso ꝙ res vendit̃ vel legat̃ vr̃ trãsferri cũ suo onere,vt in.l.si domus.in fi.ff.de leg.j.⁊ in.d. l.ꝙ ꝙclaue.⁊ l.j.de serui.vb.pre.hz vnũ est valde singulare qđ in diuisiõe bonoz iter fres vel ꝙsortes nũq̃ vr̃ actũ ꝙ qs possit
73 ire p partẽ alterius sicut prius ibat† nisi aliud fuisset expressuz,⁊ sic in ꝙcessione q̃libet iter vinos secus in vltia volũtate. ita dicit Bar.in.l.via.in.§.fi.ff.de serui.rusti.pdi.⁊ bñ ꝑbat tex.in.l.cũ essent i prin.ff.ó serui.rust.pred.⁊ dixit Spe.vbi.s.qz nõ erat seruitus ꝙstituta cũ res sua nemini seruire põt,vt i.l.i re cõi.ff.ó serui.vb.pre.Hoc tm̃ fallit in sepulchro ad ꝙ fauore religiõis sem ꝑ aditus vel accessus est pstãdus,vt est tex.in.l.si qs sepulchrũ. in prin.ff.de relig.⁊ sump.fune.Et no.ꝙ seruitutes rei sibi debite vl̃ q̃s alius hz tãq̃ accessiones ipsius ipsaz rẽ sequũt̃.l.si edes. mee.in.§.libertas.ff.de serui.vb.pdi.l.via.§.si fundus.de serui. ru.pdi.⁊ i.l.cũ fundus.ff.cõia pdi.⁊ optime declat Spec.eo.ti.in §.j.d.versi.cũ accessibus.Est eñ seruitus q̃litas q̃dã q̃ pdijs coheret.l.seruitutes.la.ij.ff.de serui.ti.gñali. Hz ꝙ.s.dictũ est de legatario ꝙ vnꝰ debeat alteri collegatario seruitutẽ ꝙstituer̃,vt ⁊ facere hr̃di,⁊ eꝫ.put vr̃ dixisse Bart.i.d.l.j.ff.de serui.leg.vr̃ dubitabile,qz legatarius alteri legatario aditũ ad fundũ legatũ ꝑ suũ sibi legatũ pstare nõ tenet̃ sed heres cogit̃ redimere,vt dicit tex.ff.de leg.i.in seruũ filij:§.fi.⁊ ita vr̃ velle tex.in.l.si fundũ sub ꝙditione.in.§.si fundum ibi,vt alteri seruiat eo.ti.

74 **Circa** Decimũoctauũ de venditione facta saluo iure coloni† dicas ꝙ vẽditio facta cũ dicta cla vel pacto, id est saluo iure coloni vel laboratoris intelligit̃ de oibus alijs p terquã de ipso vẽditore text.est no.in.l.si mercedẽ.in.§.fi.⁊ ibi Bar.de act.emp.qz dicta reseruatio nihil opat̃ si nullus est colonus,vt optime tex.i.l.si qs leganerit.⁊ ibi p Ja.de are.⁊ bar. q allegat plura iura.ff.de lega.j.vbi ꝙstat ꝙ nullus erat colon⁹ nisi ipse vẽditor. ita ꝙ ab eo necessario fuerit itelligẽdũ,vt in.l. si qs duas ⁊ in.§.i vẽditiõe alias incipit.l.si in vẽditiõe.ff.cõia ꝑ dio.tũc eñ bñ deducit hz Jac.de are.⁊ Bar.in.d.l.si qs leganerit.⁊ ita dz intelligi qđ ponit Ang.in.l.si in vẽditiõe. dũ voluit ꝙ si nullus est colonus nullus fructus possit retineri.alleg. Jo.de are.⁊ Bart.in.d.l.si qs.⁊ dicit ꝑbari ẽt i.l.in.l.fundi.⁊ in.d.l.si mercedẽ.⁊ l.minor.in fi.ff.de enict.itẽ intelligas nisi diceret̃ salua parte coloni,qz tũc cũ ad factũ se retulerit illã ꝑcul-
75 dubio deducere poterit.ita no.declat Bal.in.d.l.si qs leganerit.⁊ ẽ de mẽte Bar.in.d.l.si mercedẽ.in fi.† Hoc añt pactuz iõ apponit̃,qz emptor tãq̃ singularis successor nõ tenet̃ stare colono,vt i.l.emptorẽ.cũ ꝙcor.C.loca.iõ ne eũ expellat hoc pacto sibi caueat̃,qz vẽditor sibi ius suũ reseruauerit,tũc nõ poterit expelli.vt in.l.si merces.in.§.q fundũ.⁊ ibi not.bal.ff.loca.⁊ ille q emit cũ dicto pacto saluo iure coloni,hz nõ possit eũ expellet̃,vt dictũ est,bñ tm̃ põt ab ipso mercedẽ petere.vt.d.l.si mercedez. in.§.fi.ff.de acti.emp.ita egregie declat Bar.in suo no.ꝙsi.inci piẽte officiales cõis ℞erusij.⁊ sic vt emptor alr̃ nõ tenet̃ stare colono,ita nec fructuñ emptor,nisi ex ꝯctu sit sibi causatũ ius in re,vt in.l.si qs ita.ff.de vsufru.lega. secus si tm̃ sit psonalis obligatio,vt in.l.si fundus.ff.loc.⁊ in.l.emptor.C.eod.ti.ita egregie dicit Bal.in.l.fi.§.fi.ff.de ꝯbẽ.emp.⁊ in.d.l.si merces.§.q fundũ.ff.loc.q̃ regula fallit,qz emptor tenet̃ stare colono si colonus ꝙdurit ad nõ modicũ tẽpus ex q̃ ꝙductione habeat ius in re,vt in.l.j.§.qđ ait.ff.de superficie.Secõ si colonus hẽret bona obligata locãtis vel instã retẽtionẽ pp expẽsas in eis factas,vt in.l.colonus.ff.de vi ⁊ vi ar.Itẽ in.iij.in colono partiario q põt expelli cũ habeat̃ loco socij,vt in.l.cũ duobus.in.§.dãna.ff.p socio.de quo tamen dicas,vt in.l.edem.⁊ p Cy.in.l.emptorez.C.loca.⁊ Spe.in ti.de loc.§.j.in ℞si.sed pone locani.⁊ in.§.nũc vero alii q̃.in versi.cxxiiij.⁊ p doc.in.l.si filio.§.fi.ff.solu.ma.ita elegãter tradit Bal.in.d.l.si merces.§.qui fundum.ff.loca.

76 **Circa** Decimũnonũ Mẽbrũ† qd veniat in vẽditione in q̃ vẽditor se obligauit de suo dato ⁊ facto tm̃.dicas ꝙ qñ vẽditor se obligat ꝑ suo dato ⁊ facto tm̃ ꝙ tenet̃ ẽt ex psona eius cuius ẽ heres,qz factũ auctoris ꝑsumit̃ suũ sicut hr̃dis factũ auctoris,vt ꝑbat̃.l.stipho ista habere licere.in princ.⁊ in.§.j.ff.de verb.obl.⁊ tz ⁊ firmauit Bart.expresse in.l.si seruus ff.de ꝙd.furti.p tex.ibi innecta gl.hz Bal.in.c.j.q succes.tene. dixerit hoc nõ esse ꝑ oia expeditũ ꝑ ea q̃ not. Cy.in.l.sine.C.de nego.gest.⁊ sic tenetur de facto successorum suorum.ꝑm Bar. in.d.l.stipho ista.per tex.⁊ ibi,⁊ idem concludit Bal.in.l.fi.C. de act.emp. Nõ ob.hz eñ dictio tm̃,apposita in ꝑmissione,qz il la dictio taxatiua venit ad excludẽdũ extraneas psonas nõ añt ad excipiẽdũ successores,vt.d.l.stipho ista.in versi.si se obligat. vbi est casus sing.hz eũ. Et qd importẽt dicta ℞ba.de suo dato ⁊ facto.vide p Bal.plene in.d.l.fi.⁊ in.l.j.ff.de enic.⁊ Lud.de vbe,in rubrica.ff.de arbi.Qui eñ tenet̃ de suo dato ⁊ facto tm̃ nõ obligat̃ nisi ad ptij recepti restõnẽ,qz reducit̃ cã ad nõ cãm, vt in.l.si qs domũ.ff.locati.nisi dictũ fuisset quo ad extraneos te
77 neret̃.† ita tu vẽditor semp facias poni in instro si potes, vt ꝓ prio sis securus.ita solẽniter tradit Ange.in.l.nõ dubitat̃.C.de euictio.⁊ Ray.de foxli.in apostillis in.l.si cũ fundus.ff.de verb. sign.al's de suo facto tenet̃,vt in.l.ij.in prin.in ver.de facto suo. ff.de bere.vel act.ven.iõ ꝙfiscato fundo vẽdito vẽditor nõ tenetur emptori nisi ad ptij restitutionẽ,vt est tex.no.in.l.si fundus. vbi Bal.hoc no.ff.loca.,pmittẽs cãm simpliciter aliquã defendere seu rẽ aliquã intelligit̃ promisisse de iure nõ de facto,qz ad factũ nõ tenet̃ de natura ꝯctus,vt in.l.dam.infe.qdã.⁊ ibi hoc no.Ja.de are.⁊ Bart.ff.de dam.infec.⁊ alle.Bar.vltra.l.expulsos.C.de act.emp.l.pmiscer̃i.in.§.fi.ff.de acq̃r.pos.hz vnã letcu.⁊ ꝙ hr̃ in.l.ij.C.de in litẽ dan.tu.⁊ idẽ voluit.d.Jo.de imo. in.d.l.pmiscer̃i.§.fi.ꝙ tenet̃ defendere si qõ moneat̃ in iudicio,
78 vt in.l.si parẽtis.⁊ in.l.empti actio.C.de eui. C† Ultio no.gl. sing.ꝙ pmittẽs nõ facere viz intelligit̃ ꝓpria auctoritate nõ añt iudicis ptãte.secus si ꝑmisit hẽre licere,qz tũc ẽt de iudicis auctoritate ⁊ tenet̃ ad interesse,vt est gl.ordi.in.l.factũ.in.§.nõ vr̃ ff.de reg.iur.q̃s signãter põderauit Bal.in.l.fi.C.de act.emp.

Circa Vigesimũ qd veniat in actione ex empto ⁊ qd in actiõe ex vẽdito, dic ꝙ Jo.an.hz Jo.de blono.in addi.Spe.in ti.de emp.⁊ vẽd.super rub.ponit.x.etiam cap.in

actione ex empto ꝛ ex vẽdito q̃ ipse latius ꝓsequitur circa.iij.col. tu scias ꝓio q̃ actio ex empto dar̃ ꝛ vnũquecũq; socių ꝓ portione q̃ socius ē, ſz redhibitoria vel quãto minoris dar̃ ꝛ vnũquęq; insolidũ q in vẽditiõe maior ē, vt est tex. in.l. iustissime. in. §. j. ff. ꝺ edil. edi. Itẽ q̃ ꝓcedit iste libellus, peto rẽ mihi tradi ex cã emptiõis, vt ꝓbar̃ in.l.j. in. §. j. ff. de act. emp. ꝛ i. l. ij. §. itẽ si ex facto ff. de ℞b. ob. ꝛ tenet̃ vẽditor ad id q̃ est de nã ꝛctus emptiõis ꝛ ven. ſ. tradere rẽ liberã ẽptori, vt i. d. l. i. in fi. de act. emp. l. cũ vẽderes. ff. de ꝛ̃bẽ. emp. ꝛ in. l. in vẽdi. ff. de act. emp. ꝛ si nõ est libera põt ꝓ emptorẽ agi ꝛ̃ vẽditorẽ ẽt post traditionẽ factã q̃ eã liberet ꝛ ẽt antecꝛ eincat̃, vt declarat gl. in. l. ex ꝑdijs. circa fi. C.
79 de euic. ꝛ in. l. cũ tibi. C. eo. ti. vbi ꝓ Ang. q no. dicit ꝛ q̃ ꝛ vẽditor nõ teneat̃ de eui. nisi re euicta, vt. l. cũ. q. eo. ti. tñ tenet̃ ẽt añ ad liberãdã rẽ q̃ appareret obligata ꝛ ipse emptor ex. d. cã põt denegare solutionẽ ptij si nõdũ solut̃, vt ꝓbat̃ in. d. l. ex ꝑdijs. ꝛ hoc expresse ẽt tenuit Jo. an. in addi. Spe. in ti. de emp. ꝛ vẽd. in. §. j. in addi. q̃ incipit, q; iste. §. dicẽs q̃ põt retinere pecuniã ẽt ꝓ re liberãda ẽt si nõ de dño agat̃, sed de pignore. allegat. l. cꝛ-uis. ff. de pign. ac. l. si suspectus. ff. de suspec. tuto. l. j C. qñ lic. vni cui. se si. in. vin. ꝛ in. l. q̃ de tota. ff. de rei ven. ꝛ qñ pars ē obligata sufficit ꝓ parte rẽ retinere. l. q solidũ. §. ẽt. ff. de leg. ij. ℔m Jo. an. vbi. s. ꝛ sic ẽt vidi q̃sultũ ꝓ excellen. do. Jo. de mobilibus de mõte de spello de puño. ¶ Sed q̃rit̃ an eo. libello possit peti rẽ tradi ꝛ interesse, q; nõ fuit debito tpe tradita. Roffre. in libellis in ti. de actio. ex empto. ℞si. itez adhuc opponit̃. dixit q̃ nõ sed Spec. in tit. de emp. ꝛ ven. in. §. in anterioribus. in. iij. forma libelli, vẽ dicẽt ꝛ̃riũ dũ ipse format copulatiue ad vtrũq;. Jo. an.
80 eo. tit. post principiũ, in addi. dicit, ꝛ q̃ agi põt ad rei traditionẽ ꝛ ad accessiones ipsius ꝛ obuẽtiones, puta ꝓ fructus ꝛ hmõi q̃ accessissent post ꝓfectã venditionẽ. allega. de act. emp. ꝛ in. l. iulia. in. §. fi. cũ tribus seq. ꝛ C. eo. ti. in. l. fructus. sed oẽs ꝙcordãt q̃ triplex est ꝓatica, vcz vt petat̃ rẽ tradi. Scõo vt interesse ꝓstet̃, q; res nõ fuit tradita. Tertio q̃ res tradat̃, ꝛ si nõ vult tradere soluat decẽ ꝓ interesse. ita tenẽt Spe. Rof. ꝛ Jo. an. Sed gl. in. l. i. in prin. de act. emp. ꝛ Bar. in. l. stipones nõ diuidũt. in pe. col. ff. de ℞b. ob. dicit q̃ imo ꝓactica est q̃ petat̃ rẽ tradi tpe sñie iudex interroget vẽditorez an velit rẽ tradere vel p̃stare interesse. ꝛ ita ℔m eius respõsiz cõdẽnet. de quo plene ꝓ Bar. in. d. l. i. ꝛ dictũ fuit latius. s. in. xij. membro q̃n cogat̃ ꝓcise emptor rez tradere. Item no. q̃ etiam ad ꝙtractus resolutionẽ datur actio ex eo ꝙtractu, vt in. l. ex empto. §. si quis virginem. ꝛ in §. si quis vina. ff. de actio. empti. q̃ procedit q̃n tacite vel expresse actum esset ℔m Bar. ibi.

ℒ SVMMARIVM ℒ

1 Pactum factum per emptorem venditori de reuẽdendo rem emptam sibi valet.
Intellectus ꝛ limitatio ad. l. ij. C. de pac. inter emp.
2 Pactum de reuendendo duobus venditoribus factũ ꝓ emptorem an ꝙseruandũ sit vni, altero nolente. Et vtrum ꝓ parte vni tantum emptor cogatur reuendere.
Innitus non debet in cõmunionem incidere.
3 Conditio mixta dandi ꝛ faciendi in persona duorum apposita impleri non potest in persona vnius.
Res non potest ꝓ parte redhiberi.
4 Prescriptio nunquid currat in pacto de reuendendo. q̃cunq; voluerit venditor possit redimere.
Prescriptioni trigenarie propter odium renuntiari nunquid possit. nu. 6.
5 Possessor malefidei dominij ꝙfirmationez prescribere potest.
Item contra ius quod alicui competit de iure speciali.
Priuilegia facilius tolluntur quam ius commune.
Paciscí de perpetuo tempore an quis possit.
6 Argumentum de infinitate in multis casibus tolerat̃ in iure.
7 Intellectus. l. in bello. §. si quis seruum. ff. de cap. ꝛ postli. reuer.
Reuendita res primo venditori an transeat cum onere obligationis super re contracta per emptorem.
8 Pactum de reuendendo inter creditorem ꝛ emptorem pignoris debitori cuius erat res nunquid ꝓdest.
Emptor vtrum possit cogi reuendere ante tempus appositus in redemptione.
9 Contractum fuisse vsurarium que presumant.
10 Pacti legis cõmissorie formula. nu. 13.
Pactum legis commissorie an permissum in casibus omnibus.
11 Cautela feneratorum super pacto legis commissorie.
12 Pactus q̃ creditor habeat pignus ꝓ soluto an in venditione impediat dominij translationem.
Pacti legis commissorie effectus.
13 Dominium non reuertitur per verba obliqua.
14 Contractus conditionalis vel purus sed resoluendus sub conditione quando dicatur.
Pactum legis commissorie est odiosum ꝓp fraudem vsurarum quod nunquam fingitur retro ex intervallo appositum.
Pactum q̃ emptor soluat venditori annuam pensionem donec precio soluto valet.
15 Cautela ꝓ pensionibus que soluuntur ꝓp insolutum pretium.
Clausula retentionis dominij donec pretio integre soluto in venditione apposita quid operetur.
16 Vendere promittens alicui potest queniri si rez venalem hz, vt nulli quam sibi rem vendat.

¶ Septima questio principalis. De pactis inter emptorem ꝛ venditorem.

Sequitur septima qõ principalis de pactis inter emptorẽ ꝛ vẽditorem, ꝓ cuius expeditione videndũ est. Prio de pacto de reuẽdẽdo. Scõo de pacto. l. cõmissorie ꝛ a die in diẽ. Tertio de aliis pactis. ¶ Circa ꝑmuz de pacto de reuẽdẽdo prio q̃ro. † An valeat pactũ factũ ꝓ emptorẽ vẽditori de reuẽdendo rẽ emptã ipsi. dicas q̃ sic. casus ex
1 pressus in. l. ij. C. de pact. inter emp. ꝛ vendito. q̃. l. non hz locũ in adulto emente absq; curatore ꝛ ꝑmittente reuẽdere seu restituere si intra terminũ ꝙstitutũ ꝑtiũ fuerit sibi restitutũ. ita singu. dixit Jo. an. disputãdo tenuisse Fran. accur. in add. Spe. in ti. de pac. p. l. si ad resolnẽdã. C. de predi. mi. Tu añr ꝓ ista decisione alle. tex. ad literã i. l. i. in fi. cũ seq ff. de reb. eo. vbi minor nõ põt obligare ex pacto rẽ empt̃ã, vt vẽditor illã retineat loco pignoris donec pretiz fuerit solutũ, ex quo dñiũ fuit semel acqsitũ. hz vno ꝛ eo. tpe ꝙcurrat dñij acqsitio ꝛ pignoris obligatio q̃ vꝰ mirabile. ꝛ tñ litera ista nisi fuerit ꝙfirmatũ pignus rescripto principis. vñ colligit̃ tacite q̃ valuisset pactũ ante dñium acqsitum.
2 ¶ Secundo q̃ro. † An pactũ factũ de reuẽdẽdo duobus vẽditoribus ꝓ emptorẽ debeat ꝙseruari vni eoꝝ ꝛm emere volẽti altero nolẽte. ꝛ vtrũ ꝓ pte vni tm̃ emptor cogat̃ reuẽdere. Bart. elegãter in. l. si qs aliã. ff. de sol. dicit se ꝙsuluisse q̃ nõ, ꝓ illũ tex. in. l. q̃ añr. §. fi. ff. de in diẽ adiec. q; nõ ꝺz diuidi cũ partẽ qs non fuisset empturus. idẽ firmauit ipse Bart. in. l. q vsufr. ff. de vsufr. leg. q; cũ sit facta vno ptio nõ ꝺz reuẽdi nisi illud totuz ptiũ reddat̃. d. l. q̃ añr. in fi. cũ seq. ꝛ in. l. q̃ si vno. ff. de in diẽ adiec. ꝛ q; nõ est verisimile q̃ emptor vnã tm̃ partez emisset sine alia. d. l. si qs aliã. ꝛ q; nõ affert tãtã vtilitatẽ pars respectu ptis quãtã totũ respectu totius, q; inuitus nõ ꝺz in cõionẽ incidere. iuxta no. in. l. si fundus ille. ff. de ꝛ̃ben. emp. ꝛ in. d. l. si qs aliã, ꝛ q; vẽdere nõ est qd diuidũ sed indiuidũ, vt in. l. certi ꝙditio in prin. ĩ gl. magna. ff. si cer. pe. vbi ꝺr q̃ vẽdere est factũ hz nõ merũ, ℔z bar. in. d. l. q vsufru. Adde ad hoc, q; vẽditio partis non minima hz incõmoda, vt in. l. ij. C. qñ ꝛ q. quar. pars. lib. x. ꝛ in. l. si nõ sortẽ. in. §. si ter. ff. de ꝙdi. inde ꝓut no. declarat Bal. in. l. vnica. §. in primo. C. de cadu. tollen. ꝛ minus ꝺz pars respectu partis q̃z totũ respectu totius, vt in. l. meuius. §. in fundo. ff. de lega. ij. ꝛ egregie tradit Bal. in. l. filium quẽ. C. familie herciscun. ¶ Hoc in
3 super voluit Bar. in suo no. ql. incipiẽte, Ang. ꝛ And. † q; ꝙditio mixta de dãdo ꝛ faciẽdo apposita in ꝑsona duoꝝ nõ põt impleri in ꝑsona vnius, vt in. l. si fuerit. in princi. ꝛ in. §. hec. q. ff. de manu. test. no. in. l. si plures. C. ꝺ ꝙditio. inser. sed ꝙditio de emẽdo ꝙsistit in dando ꝛ faciendo, vt in. l. ꝙsilio. ff. de cura. furio. ꝛ in d. l. certi conditio. in glo. Non obstat. l. legatũ. §. fi. ꝛ l. penu. in §. j. ff. de condi. ꝛ demon. q; ibi loquitur in conditione dãdi. Itẽ in legatis in q̃bus fauorabilis ꝺz fieri interpretatio. l. in testamẽtis. ff. de reg. iuris. Preterea cõditio nõ ꝺz scindi. l. cui fundus ff. de condi. ꝛ demon. Preterea in ꝛctu emptionis ꝛ venditionis venit rem tradi. l. ex empto. ff. de act. emp. sed obligatio rem tradi est indiuidua. l. obligationes non diuidunt̃. ff. de verb. obl. ita inquit Bar. in. d. ꝙsilio, ꝛ idem ẽt voluit sequens eũ Bal. in d. l. ij. C. de pac. inter emp. ꝛ ven. ꝛ est bonus tex. q̃ bene ꝓbat in l. fistulas in. §. pe. ff. de ꝛ̃ben. emp. vbi quis nõ tenetur cõtractũ diuidere. Item adde aliud bonũ tex. in. §. q̃ si nolit in. §. si plures. cũ sequen. ff. de edi. edic. vbi res nõ põt ꝓ parte redhiberi. item aduerte qꝺ ꝺz ꝙsiderari q̃ emptor non fuisset partem empturus a prin. vt. s. dicetur ꝛ bene probatur in. d. l. fundus ille. ff.

de

de ꝯben.emp.⁊ in.l.Iulianus.§.idez celsus.ff.de act.em.⁊ in.l.
4 cõi diuid.§.fi.ff.cõi dini. ¶ †Tertio q̃ro an pacto de reuendẽ-
do q̃cunq; volnerit venditor redimere possit p ẽptorẽ pscribi,
⁊ an valeat pactũ qđ sine tpis pfinitione vsq; in infinitũ emptor
teneat reuẽdere vẽditori,⁊ vr̃ q; sic,vt.l.qđ si nolit.§.si qs ita.
ff.de edi.edic.⁊.ff.de qsti.pec.in.l.itẽ illa.§.qđ adjicit.⁊ qz vr̃
emptor possidere malefide cũ sciat rez a se posse euinci,vt.C.de
fur.l.apud antiquos,ſz malafidei possessor vllo tpe nõ pscribit,
vt in reg.possessor.Jn ꝯriũ vt infinitas cuiteť.itẽ qz pscri.xxx.
anno.est odiosa cui nõ põt renũciari,vt tz Bar.in.l.nemo pt.
ff.de leg.j.nec est vez qđ interim iuste sit malefidei possessor,
qz interim res est sua.itẽ qz ſz malefidei possessor nõ possit pscri
bere dñium põt tñ pscribere dñi qfirmationẽ,vt in.l.in bello.§.
si qs seruũ.ff.de cap.⁊ postli.re.⁊ no.in.l.ij.C.qđ me.cã. ¶ Itẽ
5 ꝯ ius†q; alicui cõperit de iure spãli nõ de iuregẽt.ẽt malefidei
possessor pscribere põt,vt in resti.in integ.vt.l.fi.C.de tẽp.in i-
teg.resti.⁊ in.l.in bonorarijs.§.ſz cũ rescisa.ff.de acti.⁊ ob.Mi-
mirũ qz pulegia facilius tollunť q̃z ius cõe,vt in.l.eius militis.
§.militia missus.ff.de mil.test.⁊ qz de facili redit res ad ius cõe
qđ vocať nã,vt in.l.si vnus.§.pactus.in ver.qđ ⁊ in specie dot.
ff.de pac.ita elegãter dixit Bal.formalr in eius not.qsil.inci.
q̃riť vtrũ possit dari curator quẽ libuit referre ad literã, qz visa
est eius determinatio satis dubia.nã tex.in.d.§.si qs ita expsse
vult ꝯriũ q; valeat pactũ qđ res in ppetuũ possit redhiberi.in
ver.si vero quenerit.vbi dicit iurisconsul.q; si redhibitioni cer-
tũ tps est pfinitum illud dz seruari, si nihil de tpe est quẽtũ põt
j.xl.dies.sed si in ppetuũ vz quẽtio ⁊ est seruãda,⁊ sic pz q; si-
cut põt de certo tpe queniri,vt puta.x.vel.xx.an.põt ⁊ sili mõ
de ppetuo,vt ibi vult tex.idẽ vr̃ velle in.l.ij.C.de pac.inter em.
⁊ vẽ.vbi q̃q; vel j.certa tpa.Sedo qz nõ põt negari q; emptor
q emit cũ dicto pacto ỏ reuẽdẽdo nõ sciat se obligatũ ad illud.
⁊ sic cũ habeat sciam obligonis est qstitutus in malafide,⁊ sic nõ
6 põt pscribere.c.qm̃ oẽ.de pscrip. Non ob.q; sit dñs, qz est re-
nocabilis.†Tertio nõ ob.ar.de infinitate qz in multis casibus
tolerať in iure,vt in.c.cũ in multis.in gl.de reseri.li.vj.⁊ Bar.
in.l.q bona.§.fi.ff.de dã.infec. Quarto non obst.q; pscriptioni
odiose non possit renũciari.nã plerisq; volnerũt ꝯ,vt expsse vo-
luit idẽ Bal.in.l.j.C.de sen.q̃ p eo q; inte.in.vj.col.in ver.nõ
de infinitate dicẽs q; pacto põt fieri qđ nulla pscriptio currat.
alleg.d.§.si qd ita.hoc ẽt firmat Jo.de imo.in.l.j.ff.de vsuca.⁊
voluit By.in.l.nemo põt.ff.de leg.j.vbi Bal.ipm referẽs dic
ita se qsuluisse q; exceptio pscriptiõis põt tolli pacti replicatio
ne p q; inducit malafides,⁊ qđ cõiter doc.adherẽt By.⁊ sicut
debitor sciẽs rẽ obligatã adduersus creditorẽ nõ pscribit,vt in.
l.sicut.C.de pscrip.xxx.an.⁊ in.l.j.C.si aduer.cre.⁊ Bar.ponit
in.l.si qs fundũ.ff.de acq.pos.ita nec emptor sciẽs rẽ vel se obli
gatũ ad reuẽdẽdũ. Quinto qz si ẽt qprehẽsum certũ tps speci
ficũ,puta.xxx.ann.nulli dubiũ q; nemo diceret interim pscri-
7 ptionẽ nõ currere,ergo nec qñ dr̃ in ppetuũ vel q̃cunq;.† Nõ
ob.Lin bello.in.§.si qs seruũ.qz ibi redimẽs erat in bonafide,
tõ non oblato pcio statuto tpe pscribit. Itẽ qz vertiť fauor redẽ
ptionis. ¶ Preterea si curreret pscriptio eẽt decipe ꝯbentes
sez vendentẽ q; non vẽdidisset sine dicto pacto qđ esse non dz,vt
in.l.j.in.§.magistrũ.ff.de exercito. Itẽ qz hoc pactũ de redimẽ-
do est fauorabile,ex quo redit res ad suã naturam.i.ad priorez
dñm.d.ver.qđ ⁊ in specie,ergo interpretatione iuuãdum.
¶ Quarto q̃ro si res vendať ꝑmo vẽditori ex pacto,an trãseat
cũ onere obligonis sup re ꝯcte per emptorẽ Bar.in.l.in diẽ.ff.de
aqua plu.ar.dicit q; qñ res trãsit ex necessitate ad vẽditorẽ re-
scindeť oẽ ius seruitutis ⁊ obligonis,vt ibi,⁊ in.l.vbi añt.§.sed si
marcellus.ff.de in di.adiec.secus si ex volũtate,vt in.l.ij.in fi.ff.
qb.mo.pig.vel hyp.sol.⁊ in.l.bonẽ.in.§.pignus.ff.de edi.edi.
ỏ est qñ ex scõ ẽptoris ad ỏ ordinato reuersa fuit,aliđ si nõ eius
facto directo ad hoc ordinato,qz tũc dissoluiť, vt in.l.lex vect.
8 ff.ỏ pig. ¶ †Quinto q̃ro an pactũ de reuẽdẽdo interpositũ in-
ter creditorẽ ⁊ emptorẽ pignoris,pfit debitori cuius erat,dic q;
sic,vt in.l.si cũ vẽderet.ff.de pig.act.in pn.⁊ no.ponit Bar.in
l.epistola.in.§.j.ff.de pac.⁊ facit,l.si pignoris.ff.fa.her. ¶ Se
xto q̃ro qdã ꝑmisit reuẽdere vẽditori vsq; ad qnq; annos, an
virtute istius pacti possit cogi ante tps pfinitũ, an vero postea
Bal.no.in eius no.qsi.incip.in Xpi noie si emptor ꝑmisit ven
ditori reuẽdere ⁊c.qcludit q; añ qnq; annos non possit cogere
vẽdere,sed post sic,cũ videať qceptũ in eius fauorẽ, vt habeat
illã dilationẽ,alleg.not.per Bar.in.l.eũ qui ita.in.§.q ita.ff.ỏ
ver.ob.q̃ tñ decisio mihi vr̃ dubitabilis.hoc tñ pactũ q; liceat
redimere vsq; ad certũ terminũ p eodẽ pcio,⁊ non añ non facit
censeri ꝯctũ vsurariũ,qz forma hmõi ꝯctus nõ est a iure impro
bata,vt in.d.l.ij.C.de pac.inter emp.nisi esset factus a qsue to
9 fenerari,†qz alteratio ꝯctus pacta insolita,⁊ qđ sit vsura rius
faciũt psumi ꝯctũ vsurariũ,vt not.in.l.vj.ff.de qdi.insti.fa cit.ff.
de ꝓba.in.l.qui testmñ.⁊ in.l.cum tacitũ.C.de nat.lib.⁊ in.l.j.⁊
in.l.fraus.ff.de legib.ita eleganter dicit Bald.in.c.j.de feu.
da.in.vj.le.cõmis. Tu vero addas q; exiguitas precij qsuetu-
do fenerandi ⁊ pactũ de renẽdendo simul qcurrẽtia faci ũt pre
sumi ꝯctũ vsurariũ,vt no.d.gl.⁊ ibi.d.Ab.sic.in.c.j.qquestus.
de vsu.glo.⁊ Jnno.in.c.illo vos.extra de pig.facit.l.vniuer so-
rum.ff.de pig.act.⁊ in.l.q semisses.in.§.fi.ff.de vsur.⁊ no.ponit
Bal.in suo excel.qsil.incip.in.q.gualuagnini.⁊ qđ dicta tria
simul qcurrẽtia operenť psumptionẽ vsurariã soluit ẽt Jac.de
are.in quadã eius disput.idez Cy.in.l.emptione.C.plus va.q;
agi.⁊ Raymũ.de pena furti,refert Arch.in.c.pleriq;.xiij.q.
iij.⁊ est cõis opi.ꝑm Bal.in qsi.suo incip.hũc passum tangit.
⁊ in alio qsi.verba Bar.in.l.gallus. Nõ ob.glo.in.d.c.qque
stus.dum dicit precipue qz reprobať ab omnibus ꝑm eum.
¶ Restat videre de scõo scz de pacto.l.cõmissorie.q; accipiť
10 sub hac forma verboꝝ.†Si tu emptor nõ solueris preciũ j.mẽ-
sem vel aliũ terminũ res sit inẽpta,vt in.l.j.⁊ p to.ff.de leg.cõ.
¶ Et primo q̃ro an dictũ pactũ.l.cõmissorie sit pmissum in oi-
bus casibus. Sol.dicas q; nõ,qz est ꝓhibitũ in pignoribus in-
ter creditorẽ ⁊ debitorẽ pp eius asperitatẽ,vt est tex.in.l.fi.C.ỏ
pac.pig.exẽplũ si pactũ est factũ qđ debito non soluto ad tps
pignus sit creditoris ꝑ debito,⁊ istud est qđ reprobať in.d.l.fi.
ſz si apponať pactũ q; dicto casu pignus sit sibi emptũ iusto pre
cio vel tãto precio istud nõ est pactũ.l.cõmissorie.ſz cessat in eo
ois captio ⁊ deceptio,vt est tex.i.l.si fundus.i.§.fi.vbi est tex.
valde not.ff.de pig.quo casu dz per iudicẽ estimari qñ fuit dcm
pro iusto pcio,vt in.l.fi.in fi.§.C.de in.do.impe.vbi ita declа-
rat Bar.subdẽs q; feneratores ex qsilio eoꝝ aduocatoꝝ vtun
tur cautela,⁊ fraude vt faciãt qfici instrm q; si pciuz non fuerit
solutũ ad tps res sit sibi empta ꝑ illo pcio q; declarabiť ꝑ talẽ,
⁊ talẽ quos exnunc elegerũt q; dicit esse bonũ qsiliũ supple nõ
11 pro debitore.†Sed fallit dicta ꝓhibitio si ex internallo non in
cõtinenti,sit appositũ tale pactũ,qz tũc si ex internallo non re-
probať,vt est casus in.l.si totius.ff.de pig.acti.⁊.l.cũ dñam.C.
de pig.⁊ in.l.ij.vbi hoc tz Bar.C.de pac.pig.⁊ in.l.q̃nis.alis
incipit calipodius.ff.de solu.⁊ est ratio ꝑm eũ qz tpe ꝯcti debiti
debitor facere qcqd vz in modo creditor,vt hr̃et pecuniã.iõ lex
voluit tale pactũ nõ valere,vt creditor hẽat pignus pro soluto,
sed qñ tale pactũ apponiť ex postfacto cessat rõ,⁊ iõ vz,put ỏ
rõ colligiť in.d.l.fi.C.de pac.pig.put not.declat Ange.in suo
quolibe.in ver.pcñ.l.cõmissorie.⁊ Bar.in.d.l.calipodius.⁊
in.d.l.ij.in fi.C.de pac.pig. Sedo fallit si est appositũ inrm in
tali ꝯctu,vt in.c.significãte.de pig.⁊ tz Bar.in.l.seius ⁊ auge
rius.ff.ad.l.fal,⁊ in.l.si qs ꝑ eo.ff.de fideiuss.⁊ ponit ẽt glo.in.c.
cũ qtingat.de iureiu.⁊ sequtur ẽt Bal.in.l.j.C.de pac.pig.⁊ re
ferẽs Fede.ỏ senis.ita ẽt voluisse in suis qsilijs. Tertio fallit si
fuit inter principalẽ ⁊ fideiussorẽ nõ inter creditorẽ ⁊ debitorẽ,
vt in.l.fi.in prin.ff.de ꝯben.em.⁊ no.in.c.j.ꝑ glo.de feu.da.in
vic.le.cõmis. Quarto ⁊ vltimo fallit qñ est dictũ q; sit empta ꝑ
iusto pcio vel pro tãto pcio,vt.ſ.dictũ fuit,non simplr q; sit res
sua in solutũ qcessa ꝑ debito ꝑ.d.l.si fundus.in.§.fi.ff.de pig.⁊
firmat Bar.in.d.l.fi.C.de pac.pig.⁊ glo.in.l.j.eo.ti.⁊ Ang.
in.d.ver.pactũ.l.cõmis.⁊ Bar.in.l.iij.in repe.de pig.in ver.
iuxta hoc q̃riť,vbi hoc idẽ tz,⁊ reputat hoc multũ no.⁊ Ang.
12 in.d.l.cũ dñam.de pig.†Et in tñ non vz tale pactũ in pignore
q; in vẽditione ipecit trãslationẽ dñij,vt dicit gl.in.d.l.fi.C.de
pac.pig.⁊ Ang.in.d.l.cũ dñam.C.de pig.no.dixit q; ſz sit ela
psa dies reluẽdi pignus,poterit nihilominus post lapsũz moza
purgari,⁊ nõ hẽbit creditor pignus insolutũ, vt.d.l.calipodi⁹.
ff.de sol.vbi est tex.sing.ꝑm Ang.in.d.l.cum dominam.
¶ Sedo quero quis sit effectus pacti.l.cõmis.vel adiectionis
in diem. Solu.aut fuerunt apposita verba directa aut obliqua
seu inflecta. Primo casu si fuit dictũ q; pcio nõ soluto vel me-
liori qditiõe allata sit res inempta,alias q; res sit vẽditoris seu
ab emptione recedať,que ꝓprie sunt verba directa,⁊ tunc trãs
ferť dñiũ ipso iure in vẽditorẽ absq; alia retraditione ⁊ agi po-
terit rei vẽdica.ad ea qditiõe adueniente.aut fuerũt apposita
verba obliq̃ vel inflexa,vt quta nõ soluto pcio res reuertať ad
vẽditorem,⁊ tũc nõ trãsfertur dñium ipso iure,ſz agit actiõe ex
vẽdito vel pscri.ỏ.ad observãtiã ꝯct⁹,ita ꝓbať ꝑ tex.i.l.j.i.l.
q ea lege.⁊ in.l.qmissoria.C.ỏ pac.iter emp.⁊ vẽ.i.l.si qs hac.
l.ff.de rei vendi.⁊ ponit glo.ordi.que bene declarat in.l.j.ff.de

dona. ꝛ declarat Bar. in l. j. C. de pac. pigno. ꝛ Cy. in l. ij. i ad di. ff. de ꝯben. emp. lꝫ ét primo casu qñ re transfert dñium ipso iure cõpetere possit actio ex vẽdito ad retradendũ, vt in l. imperator. ff. de in diẽ adiec. in l. si fundus. ff. de leg. cõmiss. ꝛ in l. fꝫ ꝛ celsus. in §. j. ibi, ſꝫ nec ꝙturbare debemus de ꝯben. emp.

13 ita formaliꝫ declat Bal. i. l. j. ff. de leg. cõmiss. † ꝛ est casus ad literã q̃ nõ reuertit dñium p verba obliqua in. d. l. q ea lege. C. ó pac. inter emp. ꝛ vend. Est enim ꝓpriũ pactũ. l. ꝙmissorie dicere q̃ si reliquum pretium non soluat infra terminũ res sit inempta ꝛ pretiũ solutũ pdat, vt in. l. sed ꝛ si lege. in prin. ff. de petihere. ꝛ no. tradit Bal. in. c. j. de feu. da. in. vj. le. cõmiss. ꝛ scias q̃ tale pactũ non opat effectũ, nisi volẽte venditore in cuius fauore appositũ fuit, vt in. l. ij. et. iij. ꝛ in. l. si per emptorẽ. ff. ó leg. cõmiss. ꝛ sic nõ soluto ꝓcio vẽditor lucrat pretiũ solutũ, nec illud restituit, qꝛ si actũ inter eos vꝫ de nã ꝯctus, vt. d. l. si p ẽptorẽ, ꝛ declarat glo. in. l. cũ fundus. ff. eo. ti. Itẽ no. verbũ ineptũ sicut facit rem inemptã. ita verbũ innenditũ, qꝛ vtrũq; est verbũ directũ ſm Bal. in. l. fi. ff. de rescin. ven. Itẽ aduerte q̃ vẽditio ꝛ emptio seu pactio. l. cõmissorie vel adiectionis in diẽ non dꝫ cõditionalis, sed pura lꝫ sub ꝙditione resoluat, vt dicit tex. not. in. l. ij. §. j. ff. p emp. Sed tu latius dicas q̃ hoc deprehẽdit ex cõceptione verboꝝ ꝛ forma facti. Nam ñ dicat vt meliori ꝙditione allata a venditione discedat erit ꝯctus purus, ꝛ resoluit sub ꝙditione. ¶ Si aũt dicat q̃ ꝑficiat emptio, nisi melior ꝙditio afferat erit ꝙditionalis, ita dicit tex. ad literã in. l. ij. ff. de in diez

14 adiec. † ꝛ qñ dicat ꝯctus ꝙditionalis vel purus, sed resoluẽdus sub ꝙditione, idest si ꝙditio extiterit, vide glo. ꝛ ibi Bal. in. d. l. ij. ff. de in di. adie. ꝛ in. l. ꝙbus diebus §. ꝙdã titio. ff. de ꝙdi. ꝛ de. ꝛ in. l. iij. vbi bon. tex. ff. de ꝯben. emp. Rursum tene mẽti q̃ pactũ. l. cõmiss. vel adiectionis in diẽ ex internallo appositum nunq̃ fingunt retro, vt no. dicit Bal. referẽs Guil. de cu. in. l. ij. C. cõ. de leg. Ultimo aduertẽdũ q̃ pactũ. l. cõmiss. est odiosum, qꝛ in fraudẽ vsuraꝝ adiectũ presumit, iõ in pignoribus reprobat. tex. est not. ꝛ ibi ét hoc not. in. l. emilius. ff. de mino.

Sequitur tertiũ de aljs pactis. Et primo q̃ro an valeat pactũ appositũ in ꝯctu emptionis qó emptor teneat soluere vẽditori singulis annis certã mercedem vel pẽsionẽ pro re empta, q̃diu pretiũ ipsius nõ soluerit. Sol. dom est q̃ sic, cũ sit ꝙforme, seu ꝙsonum nature ꝯctus, qꝛ nõ dꝫ emptor fructus ꝓcipere impune ꝓcio non soluto, ꝛ ipsos lucrari in dãnũ vẽditoris, qm̃ nõ est equũ re ꝛ ꝓcio simul carere, iõ ꝑ mittit sibi petere interesse rõne ꝓcij tardius soluti ne versẽt in dãno ꝛ emptor in lucro, vt ꝓbat in. l. bonafides. ff. de act. emp. ꝛ in. l. curabit. ꝛ ibi per Cy. ꝛ Bal. C. de ac. emp. in. l. iul. in §. ibi dẽ papinianus. ꝛ ibi ꝑ glo. ꝛ Bar. ff. eo. ꝛ plene ꝑ Bal. in. l. ij. C. de vsur. ꝛ bo. tex. exꝑssus de hmõi pacto in. l. fi. §. fi. ff. de fun.

15 do. † cautela tñ est ne videat pactũ suspectũ vel appositũ i fraudẽ vsuraꝝ q̃ apponat clã q̃ nõ intelligat dñium trãslatũ, nisi integro ꝓcio soluto, ꝛ qó interim bẽat rem titulo locationis, ꝛ solnat tm̃ noie pẽsionis, vt plene colligit. i. d. l. cuꝫ vẽderẽ. ꝛ in iuribus. ꝑ alleg. ꝛ in. l. fistulas. in. §. pen. ff. de ꝯben. emp. q̃ pactũ de reseruãdo dñio vel nõ trãsferẽdo, nisi ꝓcio soluto vꝫ, vt in. §. vẽdite. insti. de re. dini. ꝛ in. l. si ꝓcuratoris. §. pen. ff. de tribut. ꝛ op. declarat Bal. in rub. C. de ꝯben. em. in. xiij. q. ꝛ ꝑ dcm̃ fuit plenius. hoc enim pcm̃ a iure non reprobat q̃ qs bẽat aliã ptẽ rei quã nõ emit ꝙductã ꝑ tãta mercede. Insup ꝑt res vẽdi vt ꝑcario sit penes emptorẽ donec ꝓciũ soluat, quo soluto deficit ꝑcariũ, ꝛ nõ soluto ꝑt revocari, vt est tex. clarus in. l. si distracta. ff. de ꝓca. ꝛ eꝫ vꝫ pcm̃ q̃ emptor teneat relocare vẽditori, ꝛ qó remaneat penes eũ titulo locationis, ꝛ dꝫ seruari. Itẽ q̃ nõ possit rẽ vẽdere alteri q̃ sibi, vt est tex. not. in. l. q fundũ. el. ij. ff. de ꝯben. em. ꝛ no. ꝑ glo. Bar. ꝛ doc. in. l. eũ q. in. §. q iniuriaꝝ. ff. si qs cau. nec ppea ex dictis pactis ꝑsumit ꝯctus simulatus, vt no. declarat Bal. in. d. l. q fundũ. ꝛ facit. l. cũ ab eo. ff. de ꝯben.

16 emp. ¶ † Scdo q̃ro de eo q ꝓmisit nõ vẽdere, nisi mihi, an possit me cõuenire vt mihi vendat, dicas q̃ sic, si hꝫ rem venalẽ. i. si vult alij vẽdere nõ alias, vt no. ponit Bar. in. l. actione. C. de trãi. ꝛ in. d. l. si eũ §. q iniuriaꝝ. ff. si qs cau. vbi Ang. hoc expresse ponit q allegat. ff. de act. emp. i. l. si sterilis. in §. si tibi fundũ. ꝛ in. l. q fundũ. la ſa. de ꝯben. empti. ꝛ segtur do. Jo. de imo. in l. q rome. §. cohꝛdes. ff. de verb. obli. ¶ Tertio q̃ro vẽdita fuit eq̃ prẽgnans cũ pacto q̃ si pareret masculũ ptineret ad emptorẽ ñ feminã ad vẽditorẽ si peperit vtrũq; Bar. in. l. si exheres. ff. ó ꝙdi. ob cau. post Guil. de cu. ibi vꝫ ꝙcludere q̃ partus dꝫ diui di inter eos ex eqtate. arg. l. si ita. ff. de lib. ꝛ post. ꝛ. l. q quadrigẽta. ff. ad. l. fal. ſꝫ tu dicas q̃ ꝫ qõ de facto ꝑ ipedimẽtũ naturale aialis nõ põt euenire, cũ equa vno, ꝛ eodẽ ptu nõ possit, nisi vnũ pullũ parere, nisi ꝙtingeret q̃ esset vtriusq; sexus, qꝛ tũc ꝑualet potẽtior in eo p. l. q̃rit hermophraditũ. ff. de sta. ho.

SVMMARIVM

1 Recedere ab ẽptione bonafide fcã pte inuita nõ lꝫ, ꝛ qñ fallat.
2 Rescissionis venditionis qui sint effectus. 3. 4. 5.
Preciũ restituere qñ teneat q ꝯctus rescissionẽ petit.
3 Vẽditione resoluta res in pristinã formã redit.
4 Meliorationis ratio habenda rescisa venditione.
Instrumenta cassanda contractu irrito facto.
5 Babelle restitutio in venditionis retractatione venit.
Contractu annullato clausule omnes extincte.
6 Venditio revocari potest ratione affectionis.
7 Remedium. l. ij. C. de rescind. vendi. quando locum habeat. 9. 10. 12. 19. 21. 23.
8 Equalitas in contrabentibus seruanda.
Venditio ꝓp nimiam causam iniquitatis rescindi non dꝫ.
Vendere pluris ꝛ minoris emere ꝛ se inuicem circunscribere naturaliter est concessum.
10 Contractus permutationis est similis emptioni.
11 Transactio ꝓp imoderatã lesionẽ non rescinditur.
Transactio eqparat snie, ꝛ est contractus liberatorius.
12 Deceptio excedens dimidium estimationis dubij litis euentus rescinditur.
Juramentum ꝛ transactio equiparantur.
13 Barto. opinio prevalet.
Transactio captiosa rescindenda.
Rescisio contractus per procuratorem celebratus quãdo per dominum deceptum peti potest.
14 L. ij. C. de rescin. vẽ. nunqd bẽat locũ in feudo ꝛ emphiteosi.
15 Beneficio. l. ij. C. de rescin. ven. tacite vel expresse per contrahentes renunciare qui possint.
Venditor renunciare non presumitur emptore renunciante.
16 Juramentum in dubio nunquid referatur ad enormẽ lesionẽ.
Renunciatio generalis non sufficit vbi ratione ignorantie alicui subueniretur.
17 Remedium. l. ij. C. de rescin. ven. per clausulaꝫ, ꝛ si quid pluris valet donauit ꝛc. nunquid tollatur.
18 Clausulam donationis pluris valentie in venditione apposita quid agat, ꝛ quam relationem habeat.
19 Sciens remittenti equiparatur.
Clausula donationis maioris valentie non inducit veram donationem, nec habet locum in cessione iurij incorporalis.
Clausula donationis maioris valentie nihil operatur in procuratore sindico ꝛ administratore ecclesie.
20 Ignorantia venditoris ex coniecturis presumitur.
Lesio enormis potius presumit ignorantiam q̃ scientiam.
Patrimonij sui vires intelligere quando quis censeatur.
21 Vendere vilius non est donare.
22 Venditio cum iudicis decreto nunquid possit rescindi per. l. ij. C. de rescin. vend.
Sententia diffinitiua pro veritate habetur.
23 Judicium rescisorium venditionis contra quos detur.
24 Libellus ꝑ q̃do bñficio. l. ij. C. de rescin. ven. qũo formãdus.
25 Precium iustum quid sit. 26.
Estimatio rei quomodo facienda.
Judex in estimatione rei de qua petitur cõtractus rescisio per lesionem, quid debeat considerare.
26 Venditio ad estimum facta presumitur iusta.
27 Valor rei qualiter probetur.
Testis qualiꝫ debeat deponere dictũ suũ ad ꝓbãdũ rei valorẽ.

¶ Octaua qõ principalis qñ liceat ab emptiõe discedere.

Sequitur octaua. q. princip. qñ liceat ab emptiõe discedere. Et ꝓmo sciẽ

1 dũ est † q̃ ab emptiõe bonafide facta, nõ lꝫ recedere regliꝫ altera ꝑte inuita, vt in. l. ij. C. de rescin. vẽ. ꝛ in. l. sicut. C. ó act. ꝛ ob. ét si vẽdẽs eẽt pupillus nõ dꝫ vẽditio retractari nõ subsistẽte iusta cã, qꝛ inutile foret pupillo cum alꝫ neminẽ repiret emptorẽ in. l. cũ in plẽs. in. §. j. ff. de admi. tut. ꝛ idẽ ꝫ eũ ꝙtingere posset, vt emptio ꝑ euꝫ facta rescinderet sine cã, vt in. l. ratas. C. de rescin. vẽ. nisi eẽt vẽditio facta malafide que rata hñda non est, ſꝫ irrita debet haberi, vt in. l. j. C. de rescind.

scind. ven. ⁊ in. d. l. cum in plures. §. j. ⁊ bñ notabis q̄ vẽdens, ⁊ pretium recipiens regulariter repellit̃ a rei vẽdite vẽdicatione, q̄ ꝛ̄ factũ suũ venire nõ põt, vt. l. post mortẽ. ff. de adop. Item q̄ quẽ de eictione tz actio ⁊c. vt in. l. vendicãtẽ. ff. de eic. Hoc tñ fallit fauore reipublice ne agroꝝ cultura deseratᷣ, quo casu vendens admittit̃ ad repetitionẽ rei vendite, vt. l. quẽadmodũ. C. de agri. ⁊ cẽs. lib. xj. Sicut ẽt fit in. l. iubemus. C. de sac. san. ec. ⁊ in auc. de nõ alie. in prin. in. l. j. C. de fide instru. Nõ ob. q̄ q vẽdi dit turpiter faciat, ex quo ꝛ̄ iura mercatus fuit, ⁊ in pari cã turpitudinis notioꝝ sit conditio possidentis, vt in regula in pari. de reg. iur. in. vj. q̄ fallit fauore reipublice, vt. s. dictum est. Ita foꝝ maliter dicit Bar. post glo. in. d. l. quemadmodum.

2 ¶ †Sc̃o quero qs sit effectus rescissionis vẽditionis, dicas q̄ primus est q̄ vẽditoꝝ debeat restituere ptiũ pceptũ ab emptore, vt dicit tex. in. l. j. §. si qs fundũ. ibi recepto ptio. ⁊ in §. sed si forte. ff. q̄ in frau. cred. ẽt si venditio fuisset nulla. i. nõ seruata iuris solẽnitate fcã dñmõ ptiuꝫ in rẽ venditoris sit quersiuꝫ vt in. l. pretiũ. vbi bonus tex. C. de pcu. volens. n. rescindere vẽditionẽ nõ audit̃, nisi primo refundat ptiuꝫ in eius vtilitatẽ quersum, vt bñ probat̃ in. l. si nõ sortẽ. §. si centũ. ff. de qdi. inde. ⁊ in. l. fundus q. ff. de rescin. vẽ. qõ plene ⁊ late firmat Bal. in eius no. qs. icip. executores poterunt vendere, vñ si emptores cogant̃ restituere rem emptã ex vitijs ꝺꝫ eis ptiuꝫ restitui, vt in. l. si senatus. ff. ad sil le. fallit in. l. pe. ⁊ fi. C. de rescin. vend. in qbus emptor pdit ptiũ, vt in eo q̄ scienter emit ab eo q̄ vult recedere de ciuitate ad effugienda munera publi. vt in. d. l. pe. ⁊ in emente rẽ pbibitã, vt in casu. d. l. fi. alias regl̃ q̄ petit ꝯctum rescindi semp tenet̃ pterinꝫ restituere, vt. C. de sac. san. ec. in auc. at q̄ res iã dictas in. l. bona fides. ff. de act. emp. in. l. j. C. si seruus exte. in. l. j. C. de fur. ⁊ in. c. j. in §. i. ⁊ ibi no. Bal. q̄ sen. da. pos. qõ pcedit ẽt in minore petente ꝯctum rescindi, vt in. l. qõ minoꝝ. in §. restituto. in. l. pñ. §. si pecunia. in. l. si index circunuento, ⁊ in. l. tutoꝝ. §. j. ff. de minoꝝ. nec alr̃ audit̃ volens vẽdicare rẽ alienatã nisi oblato ptio q̄ fuit in eius vtilitatez quersum, vt in. l. vtere. in. l. pdioꝝ. ⁊ in. l. si pre dium. C. de pdijs mi. in. l. edicto. C. si aduer. fis. ⁊ d. l. fundus. de
3 resci. ven. †Sc̃os effectus est qõ qñ rescindit̃ vẽditio ex vtraq̄ parte accessionis hincinde restitui dñt, vt nil amplius qcq̄ cõse quat̃ alteruter ipsoꝝ ꝯhentium q̄ venditio fcã nõ esset, vt bene probat̃ in. l. cum aũt. in §. j. ff. de edi. edic. q̄ venditione resoluta pinde hr̃, ac si retro fcã nõ esset, vt in. l. si boiez. in fi. ff. de vsuca. q̄ resoluta venditione res in pristinam cãm redit, ⁊ oẽ ius rei est saluum ⁊ integrũ, ac si nunq̄ interuenisset venditio, vt in. l. volũtate. §. j. ff. qb. mo. pig. vel hypo. sol. ⁊ bonus tex. in. l. intra vtile. in §. vẽdẽtibus. ff. de mino. ideo in casu rescissionis emptor potet rit rẽ retinere donec sibi interesse solnat̃, ⁊ quo ad agentẽ excipe
8 re. arg. d. l. si nõ sortem. in §. si centũ. de qdi. indebi. ⁊ in. l. pñ. §. ex quadrãte. ff. de doli excep. ⁊ no. tradit Bal. in. c. si vassallus si de fen. fue. qtro. in qbus accessionibus ⁊ fructibus veniunt q̄ dñt restitui, nisi in pacto adiectionis in diẽ, de q̄ dic vt hr̃ in. l. ij. in fi. ⁊ in. l. item. q̄ dictum. ff. de in diẽ adie. q̄ ꝫ locum etiã qñ rescindit̃ venditio tanq̄ nulla vt declarauit glo. in. l. ij. in ver. renocare. C. si pp pu. pen. q̄ alleg. l. j. C. de fide instru. ⁊ iure bast. fis. li. x. nã vbi ꝯctus est nullus emptor nõ lucrat̃ fructus vt. d. l.
4 j. ⁊ in. l. j. C. de pred. cur. lib. x. ⁊ vtrobiq̄ p Bar. ¶ † Tertius effectus q̄ rescissa vẽditione ꝺꝫ hñi rõ meliorationis facte in fundo ab emptore, vt sibi restituat̃, vt i. l. j. ⁊ ij. C. de alluuio. ⁊ palu. ⁊ in. l. inter vtile in §. vendentibus. ff. de mino. in. l. i fundo. ff. de rei ven. nisi qñ renocarent̃ illicite alienata, vt est tex. in. l. chirographis. in §. j. ff. de admi. tut. ⁊ not. declarauit Bal. in. l. fi. C. cõia de leg. vbi q̄rit an rescissa venditione dñs debeat pati edificiũ tolli vel meliorationem destrui, de quo dicas, vt ibi p eum. ¶ Quartus effectus est, q̄ ꝯctus irrito fcõ agit̃ act. ex eo ꝯctu ⁊ instr̃a inde q̄secta cassent̃. glo. est singularis in. l. ex empto. in §. q̄ vina. ff. de acti. emp. q̄ no. põderauit Põta. in. l. si id qõ. ff. de ꝛ̄bo. obli. ⁊ qõ det̃ actio ex eo ꝯctu ad resolutionem ipsius. tradit Bart. in. l. ij. C. de rescin. ven. p. l. sed ⁊ celsus. in §. j. ff. de
9 ꝯben. emp. ⁊ l. ex empto. §. si qs virginem. ff. de actio. emp. quis est bone fidei ⁊ �, duo capita, vnuꝫ ad rescindẽdũ, alind si reus velit supplere ptium alias rem restituere q̄ ẽt voluit glo. in. d. l.
5 ij. ¶ †Quintus effectus q̄ in retractione venditionis facte extraneo venit restitutio gabelle, tz ille q̄ emerit ex q̄litate sue pso ne illã nõ solnerit, puta q̄ clericus put no. dixit Cy. in. l. nec p se. C. de here. instit. Sz Bal. ibi ꝯ, q̄ nõ põt petere, nisi qõ sua interest. l. fi. C. de fruc. ⁊ lit. expen. ¶ Sextus effectus q̄ annullato ⁊ rescisso ꝯctu ex quacũq̄ cã itelligunt̃ oia i eo q̄tenta annullata ⁊ rescissa, ⁊ sic renũciatio pene obligatio ⁊ q̄libet alia cla ibi
6 posita, vt dicit glo. oꝝ. in. l. j. in §. prenũ. ff. q̄ in frau. pa. ⁊ Bal. i l. seruum filij. in §. eñ q̄ chirographũ. ff. de reg. j. vbi dicit qõ rescisso ꝯctu pp nõ solutã gabellã intelligunt̃ annullate oẽs obligationes in eo q̄tente, ⁊ idẽ no. volnit op. gl. in. c. j. in prin. in fi. sui apparatus, de pbi. feu. alie. p fede. ¶ Septimus effectus q̄ si petit̃ rescin. vendi. formaꝫ libellus ꝯ emptoꝛ vel eius here dem p. l. q̄ solidũ. §. j. ff. de leg. ij. ⁊ hoc si possidet ipse emptor, alꝫ citãdus est possessoꝝ p. l. si deserta. C. si pp pu. pen. ⁊ l. cũ militie. §. j. ff. ex q. cau. ma. vt bñ declarat Bal. in. d. l. q̄ solidum. in §. j.
7 ¶ †Octauus q̄ admittit̃ qs ad renocãdum venditionẽ nedum rõne deceptionis vel pacti, tz ẽt rõne affectionis ad rem vel rõne alicuius probabilis interesse, puta q̄ fuerat ibi educatus vel fuerint ibi sepulti parentes eius, aut qõ ea res fuerit maioꝝ suo rũ tanq̄ ibi sit memoria siue antiq̄tatis seu oriḡinis, vt bñ ꝓbatur in. l. si in emptione. ff. de mino. in. l. lex q̄ tutores. C. de admi. tu. in. l. milites ꝓhibent̃. ff. de re mili. ⁊ in. l. j. §. tz si rem. ff. q̄ in frau. pat. ¶ Nonus effectus q̄ quo ad resoluendã venditionẽ ꝯctꝫ de partiũ q̄sensu nõ req̄rat̃ noua ꝯria reuenditio, vt dixit glo. in l. vl. C. qñ lice. ab emp. dis. tz sufficiunt ꝛ̄ba apta ad resolutionez ꝯctus, tz nõ fiat ꝯctus, vt ꝓbat̃ in. l. ab emptione. iuncto princi. cũ simi. ff. de pac. ⁊ facit. l. iurisgen. §. adeo. eo. tit. ⁊ sic nõ erit ex tali resolutione soluenda noua gabella ꝑm Bar. in. d. l ab emptione, ⁊ si fuerit tradita res emptori sufficit ficta traditio. s. qõ emptor q̄stituat se venditoris noie possidere, q̄ tz debeat interuenire actus retro similis, tñ sufficit dicta ficta traditio q̄ est eq̄pollens. l. si mr̃. C. de instit. ⁊ substi. l. mulier. ff. ad treb ⁊ in. l. pre ses. C. de sen. ⁊ pinde est ac si retro tradiderit. l. certi q̄ditio. i fi.
7 ff. si cer. pet. ita no. declarat Bar. in. d. l. ab emp. ¶ †Quarto q̄ro de rescissione vẽditionis q̄ fit bñficio seu remedio. l. ij. C. de rescin. ven. de cuius mr̃ia, q̄ late tradit̃ p Bar. Ange. ⁊ alios ꝛ̄Mod. in. d. l. si qs cũ alr̃. ff. de ꝛ̄b. ob. ⁊ Bal. ⁊ Sali. in repe. i d. l. ij. ⁊ p cano. in. c. cũ dilecti. ⁊ i. c. cũ cã. de emp. ⁊ vẽ. iõ breui ter attingemus solũ infrascrip. q. tanq̄ vtiliores ⁊ frequẽtiores.

Primo igitur Quero qñ ⁊ ex q̄ deceptione locũ habeat. d. l. ij. Rñdeo qñ emptor fuit deceptus vltra dimidiã iusti pretij, vt puta si res q̄ vz. x. fuit empta p quatuor ⁊ hoc in vẽditore ⁊ eꝫ quãtũ ad ẽptorẽ, si res q̄ vz. x. fuerit empta p. xv). ⁊ sic excessus est in quãtitate, q̄ facit maiorẽ vel minorẽ dimidia iusti ptij, facit. l. si ex volũtate. C. ꝺ rescin. ven. ita no. declarat Bal. post glo. in. d. l. ij. ⁊ dr̃ excessus iusti ptij ẽt si fuerit in vno nũmo, q̄ sufficit q̄ sit excessus ex quo. l. ita determinat, q̄ stare debemus q̄tenti eius taxationi, vt in. l. si nõ fuerit. in glo. ff. p so. ꝑm Bal. in. d. l. ij. ⁊ hz locuꝫ dcm̃ bñfi ciuꝫ tã in venditore q̄ in emptore, vt. s. exẽplũ positum est, q̄ ita
8 succurrit̃ emptori decepto q̄ emerat vltra dimidiã iusti ptij †qm̃ in ꝯbentibus seruãda est equalitas, vt in. l. si socius p filia. ff. pro so. ⁊ q̄ vni tz ꝺꝫ alteri licere, vt in. l. j. C. de cupres. ex vico dãnẽ. li. xj. ⁊ ita declarat glo. in. d. l. ij. in glo. magna in ver. itẽ hz locũ eꝫ. l. ista. ⁊ Bal. post eã. Sed modicitas ptij vel maioritatis nõ rescindit ꝯctuꝫ, nisi sit excessus sup dimidiã maioris, vt in. l. si voluntate. ⁊ in. l. si qs. C. de rescin. vend. dixerit q̄ rõne modice inq̄taris rescidit̃ vendi. tu dicas ꝯ, q̄ pp nimiã cãm rescindi nõ ꝺꝫ vt dicit tex. in. l. res bonafide. ff. de ꝯben. emp. ad idẽ. l. scio. ff. de in ite. resti. ⁊ est tex. clarus. in. l. itẽ ptio. in §. j. ff. loca. vbi inter emp. ⁊ ven. naturaliter est ꝺcessum pluris vendere ⁊ minoris emere, ⁊ se inicẽ circũscribere q̄ tex. est notabilissimus ⁊ ꝑpetuo menti tenẽdus, ⁊ idẽ dicit tex. in. l. in cause. el. ij. in §. idẽ põponius. ff. de mino. ⁊ hoc de iu. cini. tz in foro polistrictius est agendum, q̄ vt inq̄t Apostolus, nec q̄s circũueniat fr̃em in negotio, ⁊ ẽt iure nature ꝓhibitus est cuꝫ aliena iactura locupletari. ff. de reg. iur. in. l. iure nature. ⁊ hec ꝓcedunt in deceptione ptij, tz in deceptione alia ꝑ vitium ei succurrit̃ decepto, ⁊ cõperit sibi re medium ẽt si deceptio q̄stat circa dimidiã dummõ nõ sit mini
9 ma. ita not. declarat glo. ord. in. l. inlian⁹. in prin. in glo. magna sup ver. furem. ⁊ bal. q̄ illã sequit̃ ⁊ allegat in. d. l. ij. de rescind. ven. in. ij. q. ¶ †Sc̃o q̄ro in qbus ꝯctibus locũ habeat remediũ. d. l. ij. Sol. dic q̄ nõ soluꝫ in ẽptio. ⁊ vendi. tz in oibus bonefidei ꝯctibus, vt ꝓbat̃ in. l. maioribus. C. cõia vtriusq̄ iudi. ⁊ in. l. si olei. in glo. C. loca. ⁊ tradit glo. ord. i. d. l. ij. ⁊ bar. ⁊ bal. oprime declarãt in. l. itez si ptio. in §. fi. ff. loca. ⁊ vltra no. volnit Bal. qõ ẽt in donatione remuneratoria locũ habeat in auct. ex test õ. C. de colla. ⁊ in oibus contractibus bonefidei noiatis ⁊ in noiatis, vt in permutatione sc̃om Bal. in. d. l. ij. ⁊ sic etiam in locatione ⁊ diuisione p supradicta iura, ⁊. l. sciendum. §. deinde autem. in versi. emptorem. ff. de edil. edic. ⁊ in ꝯctibus stricti iuris, ex q̄bus hincinde ex equitate naturali par nasci debet obliga-

tio.vt no.declarat Bal.in.d.l.ij.p glo.in.d.l.si qs cum alr.de ver.obli.lz glo.in.d.l.ij.solũ se restrinxerit ad ẽctus bonefidei. z lz Bal.in allegationibus Spe.in ti.de dolo z contu.dixerit Spec.tenere qõ.d.l.nõ hz locũ in ẽctu locationis p.d.l.itẽ si pretio.§.fi. Tu dicas qõ ẽt in locatione locũ hz,vt tenuit Joã. and.in.d.c.cũ dile.de emp.z ven.z glo.in.d.l.si olei.quinimo etiã tenuit Spe.in ti.de emp.z vẽ.in.§.nũc dicẽdũ.el.ij.in ver. sed nunqd pdicta.l.vbi alleg.l.j.§.si qs.ff.si qd in frau.pa. Item ẽt in datione in solutũ,vt sing.voluit Jo.an.in addi. Spe.in ti. de indi.in.iiij.parte.in.§.sequit̃.in ℵ si.ij.lz Bal.voluerit ẽriũ qõ nõ habeat locũ pp auctoritatẽ rei iudicate i.l.iij.alias ordo. C.de execu.rei indi.z Bar.in.l.j.C. de pdi.curi.lib.x. sed põt intelligi p gcordia dcm̃ Jo.an.in datione in solutũ extraiudicia li de partiũ gsensu z volũtate vbi indicis auctoritas nõ interue nit. Itẽ i diuisiõe hereditatis fm Jo.an.vbi.s.z idẽ voluit bal. in.l.p diuersas.C.man.q allegat.d.l.maioribus.C.cõia vtrinsq; iudi. Itẽ inter clericos z ecclasticas psonas,vt in.d.c.cũ cãm. 10 de emp.z ven.† Itẽ in ẽctu pmutationis q similis est emptioni fm Jo.an.in.d.§.sequit̃.p.l.fi.ff.de bo.auto.iudi.pos. qõ idem voluit Spe.in ti.de emp.z ven.§.nunc dõm.el.ij.in ver.z nun qd in ẽctu pmutationis,z firmauit ẽt Bal.in.d.l.ij.sed non hz locũ in ẽctibus liberatorijs seu distractibus vel pacto gratuito. vt no.dicit Bal.in.l.j.C.de pac.z in.d.l.ij.de rescin.ven.quem ẽt retulit z secutus fuit do. Pau.de cast.in.d.l.si qs cuz alr.de verb.ob. Itẽ cessat remediũ.d.l.ij.in casu.l.habitationũ.in pn. ff.de peri.z cõmo.rei vend.rõne dubij euentus Itẽ in casu.l.lu cius.in.§.fi.ff.ad treb. Itẽ qñ vẽditor diceret ignorasse ptiũ rei, de quo p Specu.in titu.de emp.z ven.in.d.§.nũc dicendum.in ver.itẽ qd si aliqs,put tradit Bal.in.l.j.in fi.ff.de act.ẽp. Rur sum tene menti qõ.d.l.ij.nõ hz locũ in dote quasi estimatio fuis set inusta,citra vel vltra dimidiã iusti ptij,z res data eẽt perem pta z nõ extaret in rez natura,qr tũc in subsidiũ stãdũ esset esti mationi facte in instrõ dotali dũmodo maritus vel mulier dicẽs se deceptũ nõ fuisset in dolo.ita elegãter pbat̃ p tex.z glo.quez Ange.ibi summopere cõmendat,z dicit esse not.dignum in.l.si circũscripta.C.solu.mat.z idẽ ibi tz Bar.de sali.z idẽ firmauit ipse in.l.ij.in.xiij.q.C.de rescin.ven. Sz an habeat locũ.d.l.in trãsac.scã ẽt vltra quadruplũ iusti ptij nõ põt pcedi ab ea rõne enormis lesionis,vt vr̃ pbari in.l.lucius.§.fi.§.ad treb.quẽ tex. dicit By.ibi nõ reperiri parẽ de in.ciui.vt refert ibi Ang.quã l.ita intellexit ibi By.z Jnno.z Jo.and.in.l.cũ cãm.de emp. z ven.z idẽ Jo.and.in addi Spe.in tit.de arbi.in.§.j.in addi. q incipit,z est sciẽdũ qõ Bar.de fan.quã ẽt sniam tenuit,z se 11 cutus fuit Bal.† quod transac.pp imoderatã lesionẽ nõ rescin dat̃ p.d.l.lucius §.fi.ẽt si lesio excederet dimidiã iuste estima tionis,vt ibi not.z i.l.si post decisionẽ.ff.de fur.ita voluit Bar. in.l.iij.alias ordo.C.de exec.rei indi.idẽ ẽt voluit z clarius fir mat ipse bal.in.d.l.ij.de rescin.vend. Primo p tex.in.l.j.C.de plus peti. Scõo qr trãsac.eqparat̃ sntie,vt.l.post rẽ.ff.de trãsa. Tertio qr transac.est ẽctus liberatorius in qbus ẽctibus nõ hz locũ.d.l.ij.z hoc refert tenere By.Ja.de are.z Rich.malũb. z Cy.z hãc suã opi.ipse idẽ Bal.sequit̃ in.l.fi.§.j.C.cõia de le ga.dicens q a transac.nõ põt recurri ẽt ad arbitriuz boni viri, qr ẽbentes nõ pñt sibi iustitiã facere,vt.l.lucius.§.fi.sed ab ar bitrio seu arbitramento iniquo bene recurrit̃,lz habuerit plenũ mãdatum,vt in.l.creditor.§.lucius.ff.man.z in eãdem ptem vr̃ inclinasse in.l.sub ptextu.C.de transac.dicens nõ rescindi ptex tu lesionis dũmõ cessauerit qsilium fraudis. Sed Bar. conclu dit ẽrium in.d.l.lucius.§.fi. p glo.ibi qõ.d.l.habeat locum ẽt in transa.q quis esset deceptus vltra dimidiã iusti pretij nõ rei in transac.deducte,sed dubij litis euẽtus,qr qñ qs est deceptus vltra dimidiã estimationis z valoris eius q vz litis euentus nõ dimidiã valoris eius rei in qua fcã fuit transac.tunc bñ rescindi tur rõne lesionis.C.man.fm Bar.in.d.§.fi.z in.d.l.ij.z ẽt vo luit in.d.l.si qs cum alr.ff.de ver.ob.z ipsum ibi sequunt̃ Jo.de imo.z Lu.de vrbe p glo.in.d.l.fi.z in.d.l.p diuersas. Jnsuper 12 etiã Ang.sequens Bar.in.d.l.fi.dicit † q qñ deceptio exce dit dimidiã valoris seu estimationis nõ rei,sz dubij litis euentus rescindit̃,z ita etiã in arbitramento vel arbitrio,put refert vo luisse Bar.i.l.si societatẽ.§.arbitror.ff.p so.z subdit magistra liter debere esse cautuz petẽtẽ rescissionez,vt in articulis seu po sitionibus nõ referat le ad rei estimationez dicti litis euentus q tñ semp dicit intelligendũ,nisi trãsac.huiusmodi fuisset fcã dolo alterius,qr tunc semp rescinderet̃.ff.de transac.in.l.q cum tuto ribus.fm Ang.in.d.§.fi.z banc etiã ptem secutus fuit in.d.l.si qs cum aliter vbi dicit ipsam tenendã pp glo.allegatã ab eo.d. Pau.de ca.in.d.l.si qs cum alr dicit q de iure vr̃ verioz opi. Bal.in.d.l.ij.q nõ habeat locum in transac.p q̃ facit fm eũ. l.sub ptextu.C.de transac.fm vnũ intellectum By.dum vult q ideo ibi nõ agit̃ ad resolnendum,qr ibi tractat̃ de actu liberato rio. Item scõo p rõnem.l.q si deferente.ff.de dolo.vbi decisa p iur̃m nõ rescindunt̃,esto qõ qs velit ꝓbare de lesiõe enormi vel de ptirio,ergo idem in transac.qr iur̃m z transac.eqparant̃,vt. l.ij.ff.de iure do. Tertio p.l.si supstite.C.de dolo.vbi tunc agit̃ ad rescissionem transac.si expresse dolus interuenit. Quarto qr hãc ptem refert tenere Jnno.in.d.c.cum cãm.de emp.z ven.z in.c.gstitutus.de reli.do. Ultimo qr p actu liberatorio non hz locũ remediũ.d.l.ij.fm Bal.in.l.j.C.de pac.z in.d.l.ij.de re 13 scin.ven.† sed determinatio Bar.tanq̃ eqor tenenda vr̃ vt tol lat̃ deceptio,z qr etiã transact.captiosa z dãnosa rescindi dz,vt in.l.cum agliana.ff.de trãsac.ibi,liberalitatẽ.n. captiosaz inter pretatio prudentiuz fregit. Predicta tñ limitabis q si excessus sit in dimidia vel deceptio succurrat̃ p.d.l.ij.esse rez qñ ẽctus fuit celebratus p principalem,secus si p procuratorem,qr tunc suf ficit q sit deceptus dñs.in vj.pte estimationis vt possit peti re scisio.ita no.ponit Bar.in.d.sua repe.in.l.si societatem.§.ar bitroz.in.vj.col.ff.p so.fm do. Pau.in.d.l.si qs cum alr. Tu añt circa hunc arg.de venditione fcã p procuratorem recurres ẽt ad no.doc.Ange.in.l.q fundum.§.procura.ff.de vsuca.pro emp. vbi dicit q interdum procu.rẽ valentem quatuor vendit pro vno nullo interueniente dolo ipsius nec emptoris,sz ignorãtia,z tũc vz ẽctus z trãsiert̃ dñiũ vsucapiendi qditio z iputet sibi dñs cur talẽ procu.elegit,vt in.l.sine hr̃ditaria.cũ qcor.ff.ó neg.ges.sz hz remediũ.d.l.ij. Interdũ procurator cũ emptore fuerunt in dolo, tunc nõ vz ẽctus nec dñiũ trãsiert̃ sine fuerit pecunia corruptus sine gra,vt.d.l.ij.§.pcu.cũ gl. Interdũ fuit dolosus procu.tũc nõ trãsiert̃ dñiũ,sz bñ vsuca.qditio,vt ibi. Interdũ fuit in dolo em ptor nõ pcu.z tũc distiguẽdũ aut dolus dedit cãm ẽctui aut nõ, vt in.l.elegãter.in prin.ff.de dolo.z ita not.dicit Ange.vbi.s. 14 **Ulterius** quero† an.d.l.ij.habeat locũ in feudo soln. Spe.in ti.de emp.z vẽ.in.§.nunc dõm.el. ij.in ver.sz nunqd hz locum in feudo,dicit q nõ.qr feudũ magis ptat̃ gra fauore z amore q̃s ptio,qr est remuneratio inestimabi lis fidei.facit in ar.l.si pr̃.ff.de do.z sequit̃ bal.in.d.l.ij.sz nun qd habeat locũ in emphyteosi.Spec.in.d.§.nũc dicendũ.ver. qd de qcessione in emphyteosi.dicit q nõ,qr emphyteosis qces sio nõ est emptio,nec venditio,sz Bal.in.d.l.ij.reprehẽdit ipm dicẽs q nõ bñ dicit qr similis est locationi,z eadẽ eqtate regu lat̃,vt insti.loca.§.adeo. Sz tu aduertas qr idẽ specu.dixit ẽriũ q hz locũ in ẽphyteosi.in ti.de loc.§.nũc aliq̃ in ver.xc.de quo tñ plenius p Bar.de sali.in sua repeti.in.l.de qbus.in.iiij.col. ff.de legi. Rursum.d.l.ij.nõ hz locũ in ven.fcã ad tps puta cuz pacto q tu tenearis revendere infra certũ tps fm Bald.singlr in.l.cũ allegas.C.de vsur.quẽ refert,z sequit̃ do. Pau.in.d.l. 15 si qs cũ alr. ℂ † Tertio q̃ro,an possit renuntiari p ẽbentes bñ ficio.d.l.ij. So.dicas q sic,qõ põt renũtiari tacite vel expsse. l.q̃rit̃.§.si venditor.ff.de edil.edic.fm Odof. Nico.de mata.et Bal.in.d.l.ij. Qõ tñ limita vez fm Bal.nisi renuntians esset rusticus re z ope z quersatione mulier vel minor,tũc.n.dz certi ficari de bñficio.d.l.ij.ne magis ex facilitate q̃s ex liberalitate fecisse dicat̃ ar.l.athlete.§.de rusticis.ff.de excus.tu.z l.fi.C.de testa.z notabis q si renũtiat ẽptor nõ ppea psumit̃ renũtiare vẽ ditor,vt in.l.iubemus.C.ad velle.z in.l.si vnus.§.i summa.ff.de pac.fm Bal.not.in.c.j.qualr do.pro pri.in vsi. feu. ratificãs tñ ẽctũ ex postfacto nõ vr̃ illi.l.renũtiare.nec sibi pindicat in il lo bñficio.casus est valde not.i.l.j.C.si ma.fa.si dece.z ibi bal. no. Sz vtrum iur̃m pstitum a muliere minore vel rustico de non veniendo ẽ,excludat dcm̃ remediũ.d.Jo.de imo.in.c.cũ qtin gat.de iurein.dicit q nõ,qr ad tã enormẽ lesionẽ nõ refert̃ tale iur̃m,z ita refert tenere.d.Ant.de bu.Abb.z Pet.de anc.in ca.canonũ statuta.de qsti.qr quo errore fuit inductus ad vẽdẽ dũ eodẽ errore psumit̃ inductus ad renuntiãdũ.l.dcli.in.d.§.di 16 nersum.ff.de noua.fm Jmol.z † q iur̃m in dubio nõ referat̃ ad enormẽ lesionẽ,tz Roffre.vt refert Ja.bu.in auc.sacra pubex. C.si adner.ven.By.expsse qsulnit q nõ tollit̃ dcm̃ remediuz p dcm̃ iur̃m,nisi fuerit certificatus de eo.z idẽ tz Jo.an.in.d.ca. cũ cãm.de emp.z vẽ.sz Bar.tz ẽriũ q indistincte tollat p iur̃m p.l.j.z auc.sacra pubex.C.si adver.vẽ.z glo.ordi.q̃ hoc voluit in.d.l.j.circa mediũ.in ver.itẽ qd si iste venditor iurauit q etiã voluit Bal.in suo qsi.incipiente.In Christi noie,dña Angela nisi ꝓbaret̃ qõ habuisset scientiã valoris rei qõ non presumit̃ in dubio,sed qõ errauerit ex enormi lesione fm Cyn.in.d.l.ij.in.

xiiij.q.

xliij.q.Concludit tamen tutius esse quod petatur prius relaxatio iuri.ꝛ in hac ptem vr inclinare Specu.in d.§.nunc dom.el. ij. in ver.qd si vēditor iuranit.vbi vlti.loco refert Accur.voluisse q tollat,vt.s.dcm est. Jurm tn pstitū a minore de nō veniendo ꝫ nō tollit dcm remediū,qz itelligit rone minoris etatis ꝛ nō rone iusti ptij fm glo.Bar.ꝛ Bald.in.d.l.ij.qz sicut maior factus ratā hns venditionē factā in minori etate ꝛ nō ipedit,quominus possit dcm bnficium iplorare,vt.d.l.j.C.si ma.fa.ita minor pmittens p iurm nō venire ꝫ nisi specialr pmisisset nō venire ꝫ ex certa scientia,nec rone etatis,nec rone minoris ptij,quia tunc nō audiret,nisi aduersarius eū induxerit dolo.ar.l.de tutela.C.de integ.rest.mi.ꝛ.l.tres fres.ff.de pactis.determinat gl. ꝛ doct.in.d.l.ij.ſz si vēditor sit maior,nec excusari possit aliq simplicitate,q sit maior ꝛ discretus,tn pp ignorātiā sit lesus,si in instrumēto ptineat q renūtiauerit oibus bnficijs suis,nō tn vr renuntiasse bnficio.d.l.ij.qz gnalis renuntiatio nō sufficit vbi alicui rone ignorātie subueniret.ar.l.cuz aqliana.ff.de transac.ꝛ.l. ij.in fi.ff.si quis in ius vo.non ie.fm Hic.ꝛ Bald.in.d.l.ij.

27 **Quarto** † Quero an remediū.d.l.ij.tollat si in instro venditionis ponat cla cōiter apponi cōsueta vez,ꝛ si qd pluris vz,donauit ꝛc.Bar.i.d.l.si qs cū alr.de ver. obli.qcludit q nō,qz nō obstāte posset rescindi dūmō ignorauerit deceptionē,nā si sciisset valorē rei,tūc cessaret dcm remediū.l.si libertus ita.ff.de ope.lib.d.Pan.de ca.ibi dicit qd qn subesset scia ꝛ certitudo valoris rei cessaret.d.l.ij.et si nō fuisset apposita dicta cla,qz sciēti dolus nō infert,vt in.l.j.ff.de ac.em. ſz Bal.in.d.l.ij.limitat Bar.nisi fuisset dcm totū,ꝛ qcqd plus vz ꝛc.qz tūc nullo mō poterit peti rescisio q tn do.Paul.in.d. l.si qs cum alr.dicit nō esse forte vex qz eadē est rō qn simplr dicit si qd plus vz donauit,ꝛ qn dixit totū,ꝛ qcqd plus vz.Jō etiā Bal.in.l.cum filius.in.§.pr.ff.de le.ij.simplr dixit qd ex dicta cla nō cessat dcm remediuz,ſz in.l.ij.§.alle.distinxit qd aut dr si qd plus vz donat,tunc hec cla ad modicā quātitatez refert,vt.l. hec adiectio.de ꝟb.sig.ita Bar.in.d.l.si qs cuz alr,ꝛ dicit qd hec donatio nō tz,qz est captiosa veniens ex sequentia erroris, vt.d.l.cū aq.ff.de transac.aut dcm fuit oē totuz ꝛ qcqd plus vz, ꝛ tollit dcm remediū ꝛ sic loquit Hico.de mata.ꝛ ita dicit et de cautela qd in instro apponat,nō p errorē,ſz ex certa scientia, vt
28 in auc.ſz cuz testor.C.ad.l.fal.† Sz Bar.in.d.l.ij.ꝛ in.d.l.si qs cum alr,dicit q dicta ꝟba excludunt dcm remediuz qn qs sciebat valorē rei,alias q vr modicuz donare.d.l.hec adiectio.ꝛ. l.si libertus ita.ff.de ope.lib.ꝛ i.l.si de meis.§.recepisse.ff.de arbi.ꝛ iō si sit lesio i magna qnātitate pōt peti seu iplorari dcm remediuz ad q euitāduz dz dici,ꝛ si qd plus vz,id totū donat.sine sit magna quantitas sine parua ꝛ vz.l.si donauimus.ff.de ꝫben. emp.In dubio aūt semp psumit scia p.l.si quis.C.de rescin.vē. vbi est casus not.ꝛ forte sing.ꝛ ibi tz glo.iiij.ꝛ Bar.ꝛ Specu.ꝛ Jo.an.in ti.de emp.ꝛ ven.in.§.nunc dicenduz.el.ij.in ver.qd si aligs,ꝛ Jo.de imo.in.d.l.si qs cuz alr.Aduertas tn qz Bald. no.in suo qsi.qd incipit.qdā Petratius indistincte dixit qd.d. cla,ꝛ si qd plus vz,refert et ad magnā quātitatez,vt aliqd operet,
29 maxime fcā a sciente qditionē rei sue.Illud aūt est certuz q † qn venditor scit valorē rei nō hz locuz dcm bnficiuz fm Specu.in ti.de emp.ꝛ vē.in.d.ver.qd si aligs,ꝛ Bal.in.l.j.in fi.ff.de ac. emp.vbi allegat casuz in.l.domuz.ff.de ꝫben.emp.ꝛ idez et ipse voluit in.d.l.ij.qz sciens eqparat remittenti.tex.est no.in.l.q rit.§.si venditor.ff.de edi.edic.nisi pone vendentis simplicitas seu rusticitas aliud psuaderet q totuz arbitrio indicātis remittē duz est,vt.l.cuz de indebito.§.fi.ff.de pba.Item scias qd.d.cla nō inducit verā donationē,vt tradit Ang.no.alleg.Bar.ꝛ bal. in.l.si tibi.x.ff.de pac.q fuit dcm Buli.de cu.qz nō pfert ex mera liberalitate,ſz potiꝰ ex quadā facilitate ꝛ ignorātia qd ꝛ qnā tuz res valeat.ita dixit in suo quolibeto sup ver.clam.Item vlterius tene menti q p dictā cla nō intelligit recessum a.d.bnficio.l.ij.qz intelligit de modico pluri nō de pluri qd excedat dimidiā iusti ptij,ita no.dixit Bal.in.l cū filius.§.pr.de leg.ij.ꝛ facit.l.cū pr.§.q dotalem.ff.eo.titu.qd et idez voluit ꝛ firmauit in suo not.qsi.incipiente.in Xpi noie dña Ange Item sciens q dicta cla nō hz locum in cessione iurīū incorporaliuz,ſz tm in vēditionibus bonoꝝ corporaliuz.ita sing.voluit Bal.in.l.p diuersas.in.iij.q.C.mand.insup in pcuratore ꝛ sindico nil operat.d.cla q nō pōt donare fm Bal.in.l.ꝫ iure.in.§.fi.ff.de pac.idez si vēditio fcā fiat p quoscūqz administratores eccle.vl alterius retractat,etiā si fuerit scienter fcā,qz nō est permissum eis tam dāno sam aliena.facere ꝛ sunt in malafide pp eoꝝ sciam.l.q fundum. §.si tutor.ff.p emp.ꝛ in.l.q filiuz.ff.de ma.test.ꝛ in.l.creditor.§.

20 lucius.ff.mād.l.si in emp.§.fi.ff.de ꝫhē.emp.fm Bal.in.d.l.ij. † presumit aūt scia vel ignorātia vēditoris ex qiecturis,qz si versabat circa res colendas psumet scia.si vero res erat in remotis vel habebat primoniū valde diffusuz psumit ignorātia,in dubio aūt estimate lesiōis enormitate potius psumit ignorātia qz scia, qz qs nō psumit iactare suuz.d.l.cuz de indebito. fm Hico.de ma.ꝛ Bal.in.d.l.ij.itez in vēdēte.psumit scia valoris rei sue p d.l.qsqs.C.de resci.ven.q tn psumptio tollit qn est excessus magnus vltra dimidiā iusti ptij nā tunc pp enormem lesionē presumit potius ignorātia,qz nō est verisimile qd si sciuisset vendidisset p tā paruo pretio.fm Cy.Bar.ꝛ Bal.in.d.l.ij.ꝛ Ang.ꝛ Imo.in.d.l.si qs cum alr.Quo aūt pcedat q qs intelligat rire vires sui primonij qualr intelligat,tradit Jo.an.in.d.§.nunc di
21 cendum.in ver.ſz nō res emp.† Unū tn scias q vilius vendere nō est donare,sed est ꝟctum dānosum facere sicut dānosa diuisio nō est donatio,ſz sibijpsi iniustitiā facit q tali mō ꝫbit,iō de iniustitia nō pōt qqueri,sed de seipso,vt in auc.de trie.ꝛ semis.§.j. et si apponat.d.cla nō est donatio,sed actus qsecutiuus venditionis in qua licitū est ꝫbentibus vtilitatē propriā pcurare.Nā natura cōmercij talis est,qz nō sunt introducta commercia,nisi pp vtilitatē ꝫbentium vt.ff.de mino.l.in cause.§.idē pōponius. nisi excedat dimidiā iusti pretij,qz tunc excedit terminos equitatis q dati sunt nature qtractus,alias esset vera donatio in eo qd iustum pretium excederet,vt in.l.si quis donationis.vbi Bal. hoc formaliter no.ff.de contraben.emp. ¶ Ultimo tene menti qd.d.l.ij.non habet locum quando apponit pactuz qd si nō soluatur pretium quentum in paschate,postea soluatur iustum pretium,qz sufficit prouisio hominis per quaz tollitur.l.prouisio.ita elegāter dixit Bal.in.c.j.qualiter do.propr.prie.in vsi.feu.
22 **Quinto** Quero † an venditio facta cum indicis decreto rescidat p.l.ij.Bar.no.voluit q nō p tex. ibi in.l.j.C.de pdi.curi.lib.x.qd idē et tenuit Bald in datione in solutū nisi decretū interuenit pp auctoritatē rei iudi.Jn.l.ordo .C.de execu.rei iudi.put accidit in transa vt in.d.l.lucius.§.fi. ad treb.ꝛ in.l.post decisionē.C.de fur.Sz Imol.ꝛ Pon.in.d. l.si qs cum alr.tenent ꝫrium dicentes q dcm decretū tm opat qd videat venditio fcā scienti,vñ poterit pbari ꝫriū ꝛ glo.ordi. in.l.j.C.si aduer.fis.tz qd in venditione fcā p fiscū in q requiritur decretuz hz locū.d.l.ij.p qua et vr bonus tex.in.l.si quos.C.de rescin.ven.vbi solēnitas subhastationis nō tollit,quominus possit dici res vendita viliori ptio.tu aūt aduerte qn Bal.in eius excellenti consilio incipiēte.index ꝛ creditor in executione sine diffinitiue elegāter dixit q vēditio fcā a iudice exequēte seruatis subhastationib⁹ nō pōt rescindi bnficio.d.l.ij. primo p.d.l. j.C.de pdi.curi.qz vbi est seruata tāta solennitas nō pōt quis cō queri de iniustitia ꝟctus.Secō p.l.ab executore.C.quo.appel. nō resci.vbi si index excedit modū appel.sicut gnaliter a pcep. iudicium appellādū est,vt in.l.ait ptor in.§.pmittit.ff.de minor. hoc maxime sibi fuit debitor qtumax q hr p psente ꝛ absente, put ei magis nocet,vt in auc.qua i puincia.C.vbi de crimi.agi oportet. Tertio qz creditor deceptus nō pōt qqueri.l.a dino.§.si pignora.ff.de re iudi.ergo nec debitor,qz dz seruari equalitas, vt i l.in sacris.C.de pri.sa.scri.lib.xij. Quarto qz quatuor que sunt substātialia in tali venditione qcurrerunt,vt in.l.fulcinius.in.§. cū hoc edictū.ff.ex quib.cau.in po.nō qtinet instū pretiū. Amin to qz standum est venditioni,nisi quis fuerit probabili causa absens vel minor,vt in.l.ignorare.C.de resti.mili.ꝛ in.l.si finita.§. si forte.ff.de dam.infec.alias decreta ptor essent delusoria,vt in l.si pretor.ff.de iudic. Non ob.l j.§.verba ne vis fi.ei.qz ibi fuit obreptū ptori,ſz hoc nō potuit,qz fuit sua diffinitiua q p veritate hr,vt in.l.res iudicata.ff.de re iu. Jtē nō ob.l.fundus q Lucij. ff.de rescin.vē.qz ibi nō fuit iuris forma seruata. Jta pulchre dixit Bal.in.d.suo qsi.cui addas q p hoc articu.facere vr quod no.tradit Spe.in ti.de emp.ꝛ ven.in.§.nunc dicendum.el.j.in ver.ꝛ breuiter scias,cuius dcm semp allegat qd vbi interuenit decretū iudicis ibi oia psumunt solenniter acta ꝛ adhibite iuris solēnitates,ꝛ multa facit presumi pro eo,nisi ꝟrium ostendatur.
23 ¶ † Sexto quero,an.d.l.ij.habeat locū si qs fuerit dānatus a testatore vēdere p certo pretio.Bal.no.dixit q nō.in.l.si fide insor.in.§.meminisse.ff.de leg.i.ꝛ in.l.impator.in.§ si cētū.per tex.ibi.ff.de leg.ij.ꝛ plene et p Pon.in.d.l.si qs cum aliter.
¶ Septimo quero an habeat locū vt det ꝫ emptorez emptoris si forte emptor alienauit alteri sol.Cy.in.d.l.ij.in.x).q. vr dicere q sic.cū sapiat quādam restitutionem,q datur contra singu. successorē si sciēter emerit p tex.no.in.l.in cause.la.j.§.fi.cū.l. seq.ff.de mino.Sed Bal.ibi in.d.l.ij.itelligit hoc vex qn scōs

emptor emit minus dimidia iusti ptij, vel qñ hꝫ ti. lucratiuum vel nullũ, aꝫs si hꝫ oneroſum vel iuſtũ ti. nõ dareť ꝛ eũ. arg. l. apud celſum. ff. de doli excep. niſi ſolũ in ſubſidiũ qñ prius ẽptor nõ eſſet ſoluẽdo vel nõ reperireť, quo caſu ne venditor verſeť in dãno hꝫ regreſſum ꝛ ſm emptorem, ꝑ text. in. d. l. in cauſe. in. §. fi. cũ. l. ſeq. ꝛ. l. plane. la. ij. §. j. ff. de leg. ij. ꝛ bñ facit tex. in. l. fi. in prin. ff. de eo ꝑ quẽ fac. ſu. ꝛ ita loquit Bal. in. l. q ſolidũ. in. §. j. ff. de leg. ij. vbi dicit qꝫ ꝛ heredes emptoris, ꝛ ꝛ ſucceſſorem, ꝛ ꝛ poſſeſſorem dať iudicium reſciſorium venditionis, de quo. ſ. dictum fuit in ſeptimo effectu. ij. qſtionis huius. viij. principalis. Itẽ Spec. in titu. de emp. ꝛ ven. §. nunc dicẽdum. el. ij. in verſi. quid ſi emptor. ſimplr dicit qꝫ ſi emptor rẽ alteri vendiderit ad huc locũ hꝫ. d. l. ij. ſm Azo. ſecus ſi res penes eũ caſu perierit.

24 ¶ †Octauo quero qualiter ſo mať libellus ꝑ qſequẽdo beneficio. d. l. ij. dicas qꝫ vẽditor dꝫ petere rẽ ſibi reſtitui ꝛ offerre ſe paratũ reddere pretium quod accipit. index aũt in lia dꝫ qdẽnare ad reꝫ qſtituẽdã ꝛ adijcere, vt ſi emptor velit poſſit ſupplere pretium, ita quod rem reſtitui eſt in obligatione pretij aut ſupletio eſt in poteſtate emptoris vſqꝫ ad litis qte. vel quaſi in executione ſm glo. ordi. Richar. malum. ꝛ Bal. in. d. l. ij. nõ autẽ põt peti vt ꝓnuntieť vẽditio nulla, qꝛ tunc libellus eſſet ineptus ꝛ ſnia ſup eo nõ valeret, vt in. c. cũ dilecti. de emp. ven. ꝛ ſi in libello nihil fuit dcm̃ de ſuppletione ptij qꝫ ſit in electione rei, nihilominus vꝫ, qꝛ põt in iudicio poſtea offerri, vt. l. ſi maior. C. de tranſac. ꝛ in. l. ſoror. C. de colla. qꝛ nõ eſt obligatio alternatiua et qꝛ hꝫ nõ fiat mẽtio de bñficio rei in libello nihilominus tꝫ vt in. l. ſi pr̃. ff. qꝫ cũ eo. ſm Bal. in. d. l. ij. Et aduertendũ, qꝛ q petit ꝟctum reſcindi tanqꝫ deceptus vltra dimidiaꝫ iuſti pretij videtur preſupponere ab inicio contractum validum, vel ſaltem fuiſſe talem qui dat coloratum ti. poſſidendi, ita no. ꝙcludunt do. de ro. in deciſionibus ſuis. in deci. cxy. in deciſione que incipit. item licet cauſa. quod no. quia ex hoc tanquã bonefidei poſſeſſor facit fructus ſuos, vt in. l. certum. ꝛ in. l. ſi fundum. C. de rei vendi.

25 ¶ †Nono quero qd ſit iuſtũ ptium, dicas illud eẽ iuſtuꝫ qꝫ res vꝫ ꝙſideratis ꝙſiderãdis. l. oneribus reddituꝫ ꝛ qlitate ꝛ ꝙſuetudie loci, vt i. l. mortis cã. §. fi. ff. ó do. cau. mor. dꝫ. n. res eſtimari ſm rei qlitatẽ ꝛ reddituũ quãtitatẽ, vt in. l. ſi quos. C. de reſci. ven. ꝛ dr̃ res tãti valere quãtũ de fructib⁹ rñdet, vt in. d. l. ſi fundus. ꝛ ibi Bal. no. ff. de re. eo. ꝛ plene tradit glo. in. d. l. ij. ꝛ eſt bonus tex. in. l. ſi fundũ ꝑ fideicõ. in prin. ff. de lega. j. ibi excuſſo pretio ſm redditũ, ꝛ dꝫ probari valor rei ꝑ teſtes qꝫ tm̃ valebat tpe ꝟctus, ꝛ ſi dicerent ante ꝑ annũ tm̃ valuiſſe nõ cõcludũt, index tm̃ dꝫ reſpicere diuturnitatẽ tpis ꝛ vſum regionis, an res eẽt deterioꝛata, ita no. voluit Cy. in auc. ſed qꝫuis. C. de rei vxo. ac. ꝛ dꝫ attendi valor rei q erat tpe venditionis, vt. d. l. ij. ꝛ. l. ſi volũtate. C. eo. ti. ꝛ no. glo. ꝛ doc. in. c. cũ dilecti. de emp. ꝛ vẽ. ꝛ bonus tex. in. c. cũ cãm q̃ iter economũ ibi vẽditionis tpe, de teſti. Itẽ aduerte qꝫ ptiũ qꝫ ꝟbẽtibus placuit p̃ſumiť iuſtũ, nec vẽditor p̃ſumiť calũniari ꝛ lites execrari, vt in. l. minorib⁹. ff. ó mino. ꝛ i. l. hereditatẽ. C. mã. ſm Bal. in. l. ꝑ diuerſas. in. iij. q. C. mã. Et no. qꝫ res minoꝛi ptio vẽdita dr̃ qſi precta, in. l. ſi pigno. ff. de

26 euic. Itẽ † qd ſit iuſtũ ptiũ, vide ꝑ Jo. an. in ti. de emp. ꝛ vẽ. in. §. nũc dicẽdũ. in ver. fi. vbi alle. plura iura ad illud diſcernẽdũ, maxie. l. in fundo. ff. de rei vẽ. l. ꝓtor. §. in eũ. ff. de bo. auc. iu. poſ. l. vbi. §. vl. ff. de in diẽ adiec. l. ſi ſeruus furtiuus. ff. de qdi. fur. d. l. mortis cauſa. in. §. fi. cum pluribus alijs. Et adde qꝫ venditio facta ſm eſtimationem cataſti, ꝛ eſtimi preſumiť iuſta, ꝛ bonafide facta. i. iuſto pretio, qꝛ preſumiť pro cataſto a publicis perſonis confecto. l. hac edictali, in §. immobilium. C. de ſecun. nupt. ita not. dixit Bald. in. l. fina. per tex. ibi. C. de mag. conue.

27 ¶ †Decimo ꝛ vlti. q̃ro q̃liter ꝑbabiť valor rei, ſeu ptiũ dicas qꝫ fiat articulus qꝫ res cõiter tm̃ vꝫ ꝛ tm̃ venderet vel vẽdita fuiſſet boi ſcienti eius qditionẽ, tex. eſt cũ glo. ꝛ ibi Bar. declarat in. d. l. mortis cã. §. fi. vbi Bar. dicit qꝫ dꝫ apponi hoc verbum boi ſcienti eius qditionẽ alꝫs nõ ꝙcludit. l. nõ hoc. C. vñ cogna. ſꝫ in. l. ꝓtia rer. ff. ad. l. falci. dicit hoc nõ eſſe neceſſariũ, qꝛ illud in cũbit aduerſario, ꝛ preſumiť qꝫ emens ſciat eius qditionẽ, ꝛ ſufficit arti. ꝓſumptiuum ꝙcludere ꝑ. l. oẽs. in. §. lucius. ff. q̃ in frau. credi. ſꝫ do. Jo. de imo. in. d. §. fi. dixit cautũ eſſe illud opponere ad tollendum omne dubium, ꝛ qualiter teſtis debet deponere dictũ ſuum ad probãdũ rei valorẽ in caſu. d. l. ij. Bal. plures tradit ibi in. xvj. col. in ver. nunc videamus qũo probetur, ꝛ vide bonũ tex. in. l. non intelligit. §. dini fratres. ff. de iure fiſci.

SVMMARIVM

1 Maritus an poſſit retinere qꝫ vxor nomine ꝓprio emit, donec ſibi pretium reſtituatur.
Vxor viro mortuo quãdo vendicare poſſit fundum emptum de mulieris pecunia.

2 Res in dubio pro quo preſumatur empta.
Emens in dubio videtur emere nomine proprio.

3 Statutum qꝫ emens rem in foro non teneatur domino reſtituere non valet, quia eſt contra ius diuinum.
Venditor rei aliene dicitur in culpa.
Bonafides in contractu emptionis ꝛ venditionis quãdo requiſita, vt poſſit preſcribi.
Emptor bonefidei quando quis dicendus.

4 Emptio malafide celebrata, que dicatur.

5 Poſſeſſio ex ſimulata venditione non tranſfertur.
Vinum poſt deguſtationem dicitur pleniſſime venditum.
Regula ois obligatoria fortior eſt in prima cauſa q̃ſ in ſecunda.

6 Venditor traditione liberatur, niſi poſtea res euincatur.
Poſſeſſio precario tradita venditorem non liberat.
Emptio dicitur ambulare per plures perſonas ꝛ manus.

7 Pretij additamentum nouum contractum preſumit.
Contractus effectus attendendus, non nomen.

8 Venditor promittens de pretio detrahere ſi res tanti veniat, an teneatur re minoris eſtimata.
Eccleſia reſciſa venditione quãdo teneatur ex pretio ſurrepto.

9 Recedere ab emptione totius reſpectu partis quando liceat.

10 Ratihabitio ſequens venditionẽ precedentem reconciliat.

11 Vẽditio ad vtã qñ valeat, Et qd de venditione facta ad vſum.
Onus ꝓbãde ſolẽnitatis reqſite in venditione cui incumbat.

12 Venditor promittens vni vendere, ꝛ alteri vendit, tenetť de promiſſione, ꝛ poſſeſſor eſt citandus.

¶ Nona ꝛ vltima queſtio principalis.

n **Nona ꝛ vltima** qõ eſt cõis, de empti. ꝛ ven. in qua traditur quedã preludia q̃ ſub precedẽtibus qõ. ꝙgrue adaprari nõ potuerunt q̃ explicabimus ꝑ ꝙcluſiones et

1 no. †Si vxor viuente viro emit aliqd noie ſuo acqrit ſibi dñium ꝛ poſ. ꝛ in. l. multũ. C. ſi qs alte. vel ſibi, ſed p̃ſumiť de pecunia viri emptũ, vñ illã retinere põt vir donec ſibi ptiũ reſtituat. l. ſi vt proponis. C. de rei ven. ꝛ in. l. vxor marito. C. de do. inter virũꝫ ꝛ vxo. ita no. ꝙcludit in ſuo ꝙſi. inci. proponiť qꝫ qdã vannes, adde quod non refert ex cuius pecunia qd ſit emptũ, vt in. l. nõ vñ originẽ. C. ſi cer. pet. ꝛ bene facit tex. in. l. ſi auia. C. de dona. niſi fuerit pecunia militis minoris vel eccleſie. d. l. ſi vt ꝓponis. Itẽ vxor viro mortuo põt vẽdicare fundũ emptũ ꝑ ipſum de ipſius mulieris pecunia ſi aſſeruit in inſtrõ emptũ eius noie ex ſua pecunia ꝛ ſibi fuerit tradita. ita dicit Jo. an. in addi. Spe. in ti. de

2 emp. ꝛ ven. §. in loco in ver. hoc aũt ſcias. Itẽ aduertas † quod res nõ preſumiť empta in dubio ꝑ eo cuius eſt pecunia, ſed pro emptore ꝛ eius herede, vt in. l. ſi pactũ. ff. de ꝓba. ꝛ de do. inter virꝫ ꝛ vxo. in. l. ſi nõ virũ. ꝛ in. l. ſi filij. ita dicit glo. in. d. l. ad probationẽ. C. de prob. Fallit in pecunia militis eccleſie ꝛ minoris, ex quoꝫ pecunia res empta eis acqriť, hꝫ nõ eoꝫ noie emať. d. l. ſi vt proponis, ꝛ ibi no. ſi emať ꝑ eius adminiſtrationẽ, vt in. d. l. ſi curatoꝛ. C. de arb. tu. ꝛ glo. in. l. ij. C. qñ ex fa. tuto. hꝫ ſi ex pecunia vxoris ꝑ maritũ emať efficiť eius vxoris ſi eius noie ematur ſi maritus nõ eſt ſoluẽdo, ita loquiť. l. vxor. put declarat Bal. in. d. l. ſi vt proponis. ꝛ Ange. in. l. itẽ veniunt. in prin. ff. de pebere. Itẽ qꝫ emens in dubio vr̃ emere noie ꝓprio nõ alieno. l. ꝛ magis. ff. de ſolu. qꝛ ꝑſona extrinſeca nõ eſt ſubintelligenda, vt in. l. ſi ita ſtipulatus. in. §. chryſogonus. ff. de verb. obli. ꝛ tradit Bar. in. l. ſi pr̃. C. cõia vtriuſqꝫ. hꝫ Bal. ibi dicat recurrendũ ad cõiecturas vtrũ ꝙſuenerit noie ſuo emere, an alterius. l. vel vniuerſoꝫ. ff. de pig. ac. Itẽ ex his q̃ inter ptes acta ſunt, de quo ibi latius ꝑ eũ. Itẽ qꝫ ex pacto ꝑcuratoris vel alicui⁹ alterius alieno noie emẽtis nõ põt reſolui ſeu reſcindi emptio ꝟcta noie dñi, tex. eſt no. in. l. j. ff. de reſcin. ven. quem perpetuo no.

3 ¶ †Secõ no. qꝫ nõ valet ſtatutum qꝫ emens rem in publico foro nõ teneať illam recognoſcenti domino reſtituere, quia eſt cõtra ius diuinũ ꝛ nutrit pactum, ita tenet Boſt. in ti. de peni. ꝛ remiſ. in ſum. in. §. fi. in ver. quid ſi qs emit rem furtiuam. ꝛ Pet. de ancha. in repe. in. c. canonũ ſtatuta. de ꝙſti. Item eoipſo qꝫ quis vendit rem alienã dr̃ in culpa. l. qꝫ ſepe. in. §. ſi heres. ff. de act. emp. Similiter vendens rem quã nõ poſſidet dicitur in culpa, vt eſt tex. cum glo. in. l. vẽditor ex hereditate. in. §. fi. in ver. alio poſſidente. ff. de here. vel ace. ven. De bona fide in ꝟcta emptionis

ptionis ⁊ ven. qñ requirit dicas qđ dnob⁹ tpibus requiritur vt
preſcribi poſſit. ſ. tpe ẽctus ⁊ tpe traditiõis lz i alijs ẽctibus ſuf
ficiat ſolũ tpe traditiõis. ita dicit tex. no. in. l. ij. in §. j. ff. p em. in
l. iij. ff. pro ſolu. ⁊ in. l. ſi aliena in prin. ff. de vſucap. ⁊ ad hoc vt cõ
currat bona fides in ẽptore requirit primũ q̃ putet illũ a quo emit
dñiũ. Scõo q̃ putet illũ hre bonoz̃ admi. Tertiũ qđ emat cuz
ſolẽnitate legali alꝫ dr̃ in mala fide. ita elegãter ꝙcludit Bal.
in. l. ⁊ ſi ſciens. ff. de ẽben. emp. itẽ q̃ dolus dz abeſſe a vẽditore
nõ ſolũ tpe vẽditionis lz poſtea qñcũq̃ vt dicit Cy. in auc. ſacra
pube. in. xvij. q. C. ſi aduer. ven. ⁊ refert ⁊ ſequit Bald. in. l. ſi cũ
fundũ. in. §. j. p tex. ibi. ff. de ẽben. emp. itẽ q̃ dolus vẽditoris no
cet emptori. l. eũ q in. §. ptor. ff. de pub. itẽ q̃ venditor committit
fraudẽ ita tacẽdo ſicut loquẽdo ⁊ obſcure vel ambigue ṽba pro
ferendo. l. ea q̃ cõmendãdi. ff. de ẽben. emp. ⁊ in. l. j. §. j. ff. de act.
4 emp. †Et dr̃ emptio dolo facta ⁊ mala fide celebrata ſi eſt facta
poſtq̃ qs eſt vocatus ad iudiciũ vel erat ſpes q̃ vocaret ⁊ talis
emptio nõ patrocinat emptori vt colligit in. l. ſi ea res in. §. fi. ff.
de act. emp. Et p hoc reparat multis fraudib⁹ ⁊ baratarüs, vt
no. Odof. in. l. quoties. C. de rei ven. quẽ ibi refert ⁊ ſequit bar.
⁊ lz Jo. an. in addi. Spe. in ti. de cã poſ. ⁊ ppie. in. iiij. parte in
§. nũc videndũ in addi. ibi poſita. ⁊ idẽ et no. in. l. cogi in. §. ij. C.
de pet. here. p Bal. item ſi quis poſt proteſtationẽ ⁊ denuntia=
tionẽ ſibi factã de nõ emendo emerit dũmõ habuerit ius denun
tiãdi, vt in. l. ſi fundũ. C. de rei ven. ⁊ in. l. ſi maior. C. de reſci. ven.
5 ¶ †Tertio no. q̃ ex ſimulata vẽditione nõ trãſſert poſſeſſio vt
in. l. emptor. ff. de aqua plu. arcen. itẽ vinũ dr̃ pleniſſime vẽditus
cũ fuerit deguſtatũ tex. eſt i. l. j. in prin. ff. de pi. ⁊ cõmo. rei ven.
nã vbi vinũ vendit ad mẽſurã regrit deguſtatio ⁊ mẽſura vt fiat
piculo emp. ita declarat glo. not. in. d. l. j in prin. itẽ q̃ poſt ter=
minũ p̃fixũ tenuit vinũ põt petere mercedẽ dolioz̃ inquãtũ alte
ri locaſſet ſeu cõduxiſſet vt. d. l. j. §. lz. itẽ venditor tenet nõ ſoluz
retradere lz tute ⁊ libere tradere ſm Bar. in. l. rõ. §. j. ff. de act.
emp. ⁊ refert ⁊ ſequit Bal. i. l. fi. C. eo. ⁊ exponit tute a ſeipſo nõ
ab alio vt. d. l. fi. q̃ ois regula obligatoria fortior eſt in. j. cã quã
in. ij. vt in. l. fr̃ a fre in ver. porro. ff. de cõdi. inde. ⁊ ita traditione
vẽditor liberat. glo. eſt in auc. ſacra. pub. C. ſi aduer. ven. Jn vẽ
ditione ſufficit tradere poſſeſſionẽ facti ſm glo. ⁊ Bal. in. l. rem
alienã. ff. de ẽbẽ. emp. ⁊ idẽ no. in. l. ij. ⁊ fi. C. ſi res ali. pi. da. ſit.
⁊ traditione ſemel ſcã liberat vẽditor niſi poſtea res euincat, vt.
l. ſi cũ fundũ in. §. ferre. ff. de ẽben. emp. ita intelligit Bald. in. l.
6 j. in. iij. oppo. C. de iure emphy. †Jtẽ pcario poſ. tradita p vẽdi
torẽ emptori nõ liberat eũ q̃ nõ trãſtulit dñium nec poſſeſſionẽ
ex eo alio ſe liberãdi ſed donec ptiũ ſoluat, vt in. l. iul. §. poſſeſſio
nẽ. ff. de ac. emp. facit. l. ſi tibi. ff. ſi cer. pe. ⁊ qđ br̃ in. l. ab emptio
ne. ff. de pac. lz primus emptor q̃ ptiũ ſoluit vel cui habita fuit fi=
des de ptio ⁊ cui res fuit tradita vere vel ficte p pcariũ vel ꝙſti=
tutũ pfert ſcõo emptori ſm Jo. an. in ti. de emp. ⁊ ven. in. §. j. in
ver. not. qđ expẽſe in addi. Spe. qđ no. ad mriam. l. quoties. C.
de rei ven. ¶ Quarto eſt notandũ de emptione q̃ dr̃ ambulare
p plures pſonas ⁊ manus ꝺ qua br̃ in. l. ſi qs ſub hoc pacto. ff. de
contraben. emp. ⁊ in. l. ſed vbi. ff. de mino. Jtem bona que ſemel
vendita ſunt amplius augmẽtũ pcipere nõ poſſunt, vt eſt tex. in
7 l. ſi creditores. ff. de ſepara. bo. ¶ †Quinto not. q̃ additamen=
tem pretij facit videri nouũ ꝙtractuz ⁊ receſſum fore a prioze, vt
in. l. pacta quenta in ver. paulus. ff. de ꝙtrahẽ. emp. ⁊ facit. l. va=
lerianus. ff. de preto. ſtipu. ⁊ bene declarat Bal. in. l. itẽ q̃ dcm̃
in ver. ſi quis ſteterit. ⁊ in. l. qđ in diẽ. ff. de in diẽ adiec. Jtem in
adiectione ad pretiũ attenditur q̃ domino venditori vtile eſt, et
qđ ipſe acceptat ⁊ comprobat pro ꝙditione meliori p tali habẽ=
dum eſt quicquid ſibi placet, vt eſt tex. no. in. l. quicquid. ⁊ in. l.
ſabinus. ⁊ in. l. ſi pdio. ff. de in diẽ adiec. Jtem ſi inſtrumentũ dí=
cit Titius cõceſſit talem rem pro tanto pretio valet inſtrumẽtũ
licet nõ ſit reus qz preſumitur vẽditio ratione pretij, vt in. l. fi. C.
de pdi. curi. lib. x. ita no. refert Bal. ꝙſuliſſe Bart. in. l. ij. C.
ne li. po. ⁊ bene facit q̃ idẽ Bal. dicit in rub. C. de iure emphy.
in fi. vbi voluit q̃ attendatur effectus contractus poſitus in in=
ſtrumento nõ nomen, Jtem ſi plures res vno pretio emãtur vel
vehdantur vcz pro cẽtum ⁊ poſtea ſpecificetur ſingulariter vcz.
x. pro tali ⁊ x. pro tali intelliguntur plures vẽditiones facte. ita
dicit glo. ſingu. in. l. edilis autẽ in. §. fin. ff. de edil. edic. in glo. in
ver. vnico. quã etiam allegauit Bar. in ſua. q. publicanus qdã,
⁊ bene probatur in. l. cum plures. ff. de euic. vbi plures res vno
inſtrumento empte faciunt plures emptiones ⁊ venditiones.
8 ¶ †Sexto notãdum qđ q promiſit vendere libzum valentẽ cen
tum p. x. minus q̃ alij pſone q̃ ſi nõ reperiant niſi. lx. fit detra=
ctio de. x. put fieret de cẽtũ. ita dicit Cy. in addi. ſm Pe. in. l.
illud in. §. minus. ff. de tribu. qz nulla locutio dz eẽ captatoria, vt.
ff. de tranſac. in. l. cũ aqlliana ⁊ ita refert ⁊ ſequit Ang. in auc.
de nõ ali. ſecun. nuben. in. §. pſpeximus in ver. qua pp ſup glo. q̃
incipit circa hoc poſſet. Jtẽ ſi venditor rei eccleſiaſtice nõ eſt ſol
uendo reſciſſa vẽditione tenet eccleſia quatenus eſt fcã locuple
tior ex ptio ſurrepto. vt dicit glo. not. in auc. q res. C. de ſac. ſan.
eccl. q̃z ibi ſequit Bar. ⁊ dicit pluries ꝺ fcõ ita feciſſe fieri ⁊ ſer
uari, ⁊ cõprobat ẽt Bald. ibi ⁊ cano. in. c. ad audientiã. de reb.
eccle. nõ alie. niſi emens fuiſſet in dolo dz remanere impunitus,
9 ita dicit Pet. Cy. ⁊ Bal. in. d. auc. q res. †Jnterdũ receditur
ab emptione totius reſpectu ptis vt q̃n qs nõ fuiſſet empturus
niſi totum, vt. l. ſi tutor in. §. j. vbi glo. alleg. ꝙcor. ff. de mino. item
ſi vendat fundus p centum cũ pacto q̃ ſi apparuerit emphyteo
ticus diminuit pretium arbitrio Titij ſi apparuerit emphyteo=
ticus Titio mortuo debet fieri diminutio arbitrio iudicis ſcõm
Bar. not. in. l. ſi qs arbitratu. ff. de verb. obli. q allegat. l. domũ
⁊. l. ſue rei cũ ſeq. ff. de ẽben. emp. Sed Saly. in. l. fi. C. de ẽbẽ.
emp. dicit q̃ ille. ll. nõ ꝓbant qz ibi fit diminutio. l. autoritate, lz
dicit q̃ probat in glo. in. l. in mentis alias in vendentis in glo.
magna. C. de ẽben. emp. vbi dr̃ q̃ in accidentalibus receditur a
pſona ſed iſta diminutio nõ eſt eſſentialis ſed accidentalis ergo
10 ꝛc. ¶ †Septimo notãdũ q̃ ratihabitio ſequens ꝙfirmat ⁊ recõ
ciliat venditionẽ pcedentẽ, vt. l. ſi fundus. §. j. ff. de pigno. l. ſi fun
dũ ſciens. C. de euic. ⁊ l. fi. §. fi. C. communia de le. ¶ Octauo no
tandũ q̃ emptor non poteſt petere que inuitus non poteſt cogi
recipere dicit tex. in. l. ſi vina. ff. de peri. ⁊ commo. rei ven. Jtem
qui vendit agit furti p arboribus prius ceſis, caſus eſt in. l. fi. ff.
arbo. fur. ceſa. ſecus ſi dãnum reſpiceret futurum vt p opere fa
cto qđ agro noceat qz tunc dat actio emptori, vt in. l. ſi tertius i.
§. ſi qs prius. ff. de aqua plu. arcen. ¶ Nono eſt notãdum q̃ em
ptor nõ poteſt eſſe melioris conditionis in re empta q̃z ipſe ven=
ditor fuerit auctor ſuus vt in. l. in bis. §. nõ debeo. ff. de regu. iur.
⁊ eadẽ cã dz eſſe emptoris in agendo q̃ fuit vẽditoris. l. inuitus.
§. plerunq̃. ff. de reg. iur. ⁊ in. l. ſi qñ. in. §. heres. vbi Bal. no. ff.
de lega. j. qz fungitur vice illius, vt in. l. ij. §. fi. ff. de here. vel act.
ven. ⁊ ex pſona venditoris tranſeunt exceptiones in pſonã em=
ptoris vt in. l. ſi a te. in. §. fi. ⁊ in. l. ſi mater. in fin. ff. de excep. rei
iud. probatio tñ facta ꝰ venditorem nõ preiudicat emptori non
vocato qui prius emerat. ita not. dixit Joã. an. in addi. Specu.
in tit. de teſte in. §. nunc tractemus referens conſilium By. ⁊ eꝰ
q̃ ob. emptori obſtabit pariter ⁊ venditori. l. quoties. ff. ſi fami.
11 fur. fe. di. ⁊ in. l. emptori. C. de euic. ¶ †Decimo notandum qđ
valet venditio facta ad vitam quando datur cõgruum pretium
cõſiderata qualitate rei ⁊ etate mentis ſm qđ not. declarat in.
l. ſi pater puelle. C. de inoffi. teſta. ⁊ p Cy. in. l. cũ lege. C. de vſu.
⁊ tradunt mo. in. l. de fideicõ. C. de tranſac. ⁊ facta pro ſe ⁊ filio
filius viuente patre nõ bz ius in ea put dicit Bal. in. l. liberti li
berteq̃z in. vj. col. in ver. quero igit de bo. lib. Et venditio rei fa
cta ad vſuz intelligit ad ꝓprietatẽ plenã p tex. in. l. donationes
in cõcubinã. §. ſpecies. ff. de dona. ita dicit ſingl̃r Bal. in rub. C.
de iure emphy. ¶ Undecimo eſt notãdũ qđ venditio facta ex
neceſſitate ſubeũdoz̃ publicoz̃ munez̃ vel alia oportunitate co
gẽte non ppea reſcindit q̃ nõ videat facta ex libera ⁊ mera vo=
lũtate ⁊ ſpõte. tex. eſt ſing. in. l. nõ idcirco. C. de reſcin. ven. Jtẽ
cui incũbit onus ꝓbãdi ſolẽnitatẽ requiſitã in vẽditione interue
niſſe vel fuiſſe adhibitã reo vel actori vide p glo. i. l. iperatores.
ff. de priuil. credi. ⁊ p Bar. q bene declarat q̃ illi ꝰ quẽ eſt pre
ſumptio in. l. fi. ff. de ſepara. bono. ⁊ qđ no. in. l. j. C. de iure fiſ. li.
x. Jtẽ in venditione pro ſatiſfactione legatorũ dz ſeruari ordo qz
primo fructus debẽt vẽdi. ſecũdo mobilia. tertio imobilia ⁊ ſte=
rilia ⁊ minus dãnoſa. tex. eſt no. in. l. fi. in. §. vbi aũt in vnũ. C. de
boniſq̃z libe. in. l. a diuo pio. §. in vẽditione. ff. de re iudi. ⁊ in. l. is
12 cui. §. q legatoz̃. ff. vt lega. no. ca. ¶ †Duodecimo ⁊ vltimo no=
tãdũ q̃ ſi qs promiſerit mihi rẽ vẽdere infra certũ tps ſi alteri vẽ
dat an poſſim agere ꝰ emptorẽ ⁊ poſſeſſorẽ. an ꝰ principalẽ ob=
ligatũ ⁊ pmittẽtẽ vr̃, q̃ ꝰ principalẽ p tex. in. l. fi. in fi. ff. de ẽbẽ.
emp. qz actio pſonalis nõ ſequit fundũ. Jtẽ qz hoc pactum non
impedit dominij trãſlationẽ ſi ꝙtrafiat, vt in. l. penul. ff. de pac.
⁊ quod no. in. l. ea lege. ff. de cõdi. ob cau. ⁊ ita dicẽdum. Eſt tñ
poſſeſſor citandus per. l. ſi deſerta. C. ſi pp publi. penſi. vt tradit
Bal. in. l. qui ſolidum in. §. j. ff. de lega. ij. ꝓbat per tex. no. in. l.
in cauſe la. j. §. fi. cũ. l. ſeq. ff. de mi. vbi ſi vẽdi. vendat alteri ſcõs
nõ quenit ſi bona fide emit niſi i ſubſidiũ p exiſtẽte nõ ſoluẽdo.

FINIS

Tractatus perutilis in mate-

ria Societatũ, tam de iure ciuili, quam in foro cõsciẽtie, Editus per clarissimum Iu. vtriusq; do. B. Angelum de Periglis de Perusio, Incipit.

Prefatio.

Quoniam laicorum frequens est vsus in cõtrahendis societatibus negotiãdi, vt vnus socioꝝ pecuniã, alter operã ponat. Et similiter in societatibus. Aut negotiationibus animaliũ quas socitas vulgo appellamus. Circa q̃ plura tam in foro iudiciali quã in foro ꝙscientie dubia occurrere posse videnť. Ideo reqsitus ego Ang. de periglis de Perusio iuris vtriusq; minimus doctor, a quodaz religioso ꝛ honesto viro fre cõfessore obseruãte regule Beati Fran. vt qd circa p̃dicta etiã pro salute aiaꝝ sentirẽ in scriptis redigere deberez. Et lz in hac re presertim quãtũ attinet ad foꝝ cõscientie me inexercitatũ ꝛ inexptũ esse cognoscã, tñ vt voto querentis satisfaciaz, in oibus tñ me remittendo correctioni ꝛ emendationi cuiuslibet melius sentientis, ꝛ presertim canonistaꝝ ꝛ theologoꝝ. Que circa predicta sentio breuiter subijciã tam de iure ciuili (vñ hec materia principiũ ꝛ originẽ habuit) quã de iure canonico, lz in paucis locis tãgať. Solũ. n. aliqualiter habeť in decretis. xiij. q. ij. c. plericq. ꝛ in decretalibus aliqualr hr̃ in. c. p vestras. de dona. inter vir. Et remissiue doc. tangunt in. c. fi. de vsuris. Hosti. vero in summa sua in ti. de vsur. Sanctus Thomas de Aquino breuissima verba pfert scda scde. q. lxxviij. versi. ad 5m sic procedit, arguẽdo ad quintũ dicẽdũ. Frater Bartholomeus de sancto Cõcordio ordinis p̃dicatoꝝ i sua sũma de casib9 ꝙscie, q̃ vulgariter appellať, la pisanella. inp 3bo, societas, aliq̃ ẽt ꝙpẽdiose enarrat.

De duobus principaliter queritur.

Primo, quando societas contrahitur ad aliquam mercantiam vel artem in qua vnus socioꝝ ponit pecuniam tantũ. Alter operam tantum.

Secundo, de negotiatione ꝛ societate animalium quam soccitam appellamus.

SVMMARIVM

Circa primum de. xviij. dubitari verisimiliter posset, tam in foro iudiciali quam in foro conscientie.

1 Primo, an talis societas valeat.
2 Secundo, qualiter partes diuidantur inter socios lucri ꝛ damni si nil inter eos est expresse conuentum.
3 Tertio, an dicti socij licite possint conuenire vt vnus duas partes lucri ꝛ damni, alius tertiam sustineat.
4 Quarto, an possint conuenire vt vnus socioꝝ duas partes dãni ꝛ vnã lucri sentiat, ꝛ alius eꝫ duas ptes lucri ꝛ vnã dãni bẽat.
5 Quinto, an inter dictos socios valeat pactum qõ deducto damno de lucro vnus ferat duas partes, ꝛ alter vnam.
6 Sexto, an inter predictos valeat pactum vt vnus ferat tres partes lucri, ꝛ alius quartam, ꝛ periculum sit commune.
7 Septimo, an possit cõmitti disceptationi eius qui recipit pecuniã vt assignet partem lucri ꝛ damnum quãtum sibi videbiť.
8 Octauo, an valeat pactum q̃ vnus lucretur tantum, alter damnum tantum sentiat.
9 Nono, quando factum est pactum de damno, ꝛ nihil dictum est de lucro vel econtra.
10 Decimo, quando socij ex disparibus ptibus fundigum vel apothecam conduxerunt, pro qua parte ad pensionem teneanť.
11 Undecimo, quãdo talis societas ꝙtrahiť, vt capitale sit saluuz.
12 Duodecimo, an in dubio in dicta societate si capitale p̃dit̃ damnum sit commune, vel solum illius qui pecuniam posuit.
13 Decimoterno, an per pactum fieri possit vt periculum capitalis sit commune.
14 Decimoquarto, an ille qui semel pecuniã posuit si p̃dita est ante finitam societatem teneatur iterum pecuniam ponere.
15 Decimoquinto, an capitale dicte pecunie finita dicta societate sit commune vel solum illius qui pecuniam posuit.
16 Decimosexto, quando vterq; socioꝝ mixtim ponit pecuniã etiã operam, sed vnus maiorem quãtitatẽ pecunie quam alter ꝓ quibus partibus lucrum ꝛ damnum diuidi debeat.
17 Decimoseptimo, an q̃ tñ operas ponit debeat habere salariũ.
18 Decimooctauo quãdo ponens operas tantum vult aliquid certum pro operibus, ꝛ non vult teneri de damno.

Prima pars Tractatus.

1

Ad primum rñdeo † qõ talis societas ad mercantiã vel artẽ in q̃ vnus ponit pecuniã alter operã tm̃, valet ꝛ est licita, tam de iure ciuili quã de iure canonico ꝛ diuino. l. j. C. pro socio, qz lepe opa alicuius ꝓ pecunia valet. insti. eo. §. ij. qõ tenet. gl xiij. q. ij. cap. plericq. Idẽ tenet Hosti. frater Bartholomeus, ꝛ san. Thomas in ꝓallegatis locis, qõ intelligi debet quando mercantia ꝛ ars est licita ꝛ non prohibita, in ca. per vestras. extra de dona. inter vir. ꝛ vxo.

2 Ad secundum dico quod † inter dictos socios in dubio lucrũ ꝛ dãnũ erit cõe quoliber iure. l. si nõ fuerit. in pin. ff. pro socio. insti. eo. §. j. ꝛ ita tenet Hosti. in summa de vsuris. §. qõ si ꝯbatur societas. Idẽ sanctus Thomas scda scde. q. lxvij. Ubi assignat rõnẽ qõ iste q mittit pecuniã ꝓ modũ societatis nõ trãsfert dñiũ pecunie sue in socium, sed apud eum remanet ita q̃ in periculo ipsius ponentis pecuniã socius negotiať. Et ideo põt licite partem lucri inde ꝓuenientis petere tanquã de re sua. Et cũ societas instar ꝛ similitudinẽ fraternitatis habeat. l. vex. ff. pro socio. Sicut ergo inter fratres debet seruari equalitas, ita ꝛ inter socios, banc tñ equalitatem seruãdã dictus frater Bartholome. in. d. sua summa sic declarat videlicet, vt si ego pono in societate centum ꝛ tu ponis industriam ꝛ laborem tuum. In fine anni facta rõne ego accipiã illa centum ꝛ tu pretium psone tue siue industrie, qõ ponamus eẽ sue valere alia centũ. Post hec qcqd superest de lucro accipiã ego medietatẽ occasione mee pecunie ꝛ tu aliã medietatẽ occasiõe tue psone. Et 5m hoc vr̃ velle qõ si in fine anni functa societate in totũ reperiunť. ccc. qõ ego debeo hr̃e centum loco illoꝝ q̃ in societate posui, ꝛ tu cẽtũ loco psone tue ꝛ operaꝝ. Alia centum diuidentur tanquã lucrum inter nos diuidẽdũ, qõ salua veriori determinatione mihi veꝝ nõ vr̃ nec de iure ciuili nec canonico vel diuino. Nã opera bois nihil aliud est quã diurnum officium. l. j. ff. de operis lib. imo opera bois dr̃ esse fructus bois. l. ij. cũ duabus sequ. ff. de operis ser. ille ergo q̃ in societate operã tm̃ ponit, nõ dr̃ aliquid cõsistens in sorte vel in capitali ponere, sed solũ fructum psone sue, qui fructus aut vsufructus psone correspõdet fructui aut cõmoditati illoꝝ centum q̃ ego in societate posui. ꝓ quo bene facit qõ dicit tex. in. l. cũ duobus. §. si in coeuda. ff. pro soc. dũ dicit qõ pretiũ opere est velamẽtũ artis. Et hãc sniam sequutus est Bald. licet p̃dictas. ll. nõ alleget in. l. j. ij. q. C. ꝓ socio. ꝛ sic intelligi debet supra proxima qõ. dictuz est, vcz qõ sepe opa alicuius ꝓ pecunia vz. i. ꝓ cõmoditate ꝛ vsufructu dicte pecunie. Et ideo cõcludo qõ de dictis. ccc. ego q̃ cẽtũ posui ante partẽ caput detrabã, ꝛ. cc. q̃ remanent tanquã lucrum inter nos diuidi debent, ꝛ ita vt ex suprascriptis apparet vr̃ esse de mente beati Thome de agno. Nec me in ꝯrium moueret si quis diceret fingamus illũ q̃ ponit opas ꝛ industriã si locare vellet opas suas ꝓ mercede certa quolibet anno reperiret centũ et alius quinquaginta nec subiaceret alicui casui fortuito q̃ euenire posset in mercãtijs, aut rebus artis illius qz rñdeo ꝛ primo q̃ illã mercedẽ quã hr̃e posset nõ dr̃ ponere a prin. sicut ille q̃ ponit dicta centũ. Cum merces illa sibi non debeať a prin. locationis 5m Guill. in. l. edem. C. loca. Ex quo sequiť scda responsio qõ illa merces est fructus siue industrie ꝛ opaꝝ. imo recte ituẽti quo ad eũ nõ est illa merces nisi sua opa ꝛ industria cũ in eius recõpẽsatione deť. Et ideo licet ex opa mercedẽ ꝙsequať, tñ ex mercede ope nullũ fructũ dr̃ ꝙseq; neq; ꝙsequi põt, qz singulis de rebus opa ꝓstať cũ sit diurnũ officiũ, ꝛ sicut vsure vsuraꝝ nõ dñt aliquo iure vt. l. fi. C. õ vsur. Ita fructus mercedis ope deberi ñ põt. Nec ob. qõ mercedẽ bz sine periculo qñ opas locauit qz lz qñ operas in societate posuit de piculo teneat tm̃ plus põt lucrari quã esset merces quam habere posset locãdo operas suas.

3 Ad tertium † dico qõ dicti socij licite pñt cõuenire vnus duas ptes lucri ꝛ dãni. Alius tertiã tm̃ cõferat si modo ille q̃ plus ferre dz aliquid plus societati cõtulisset

ri cõtulisset vel pecunie vel ope vel industrie qđ coꝛrespõdet illi
pluri q̃ de societate ferre dꝫ.l.si nõ fuerint.in pꝛin.l.qd.n.in fi.
ff.p soc. Arbitrio ergo boni viri estimabit an illud plus q̃ in so
cietate ponit coꝛrespõdet illi pluri qđ ꝺ societate pcipit nec alia
certioꝛ doctrina tradi põt,ſꝫ arbitrio boni viri ⁊ ꝓpria ꝙsciaꝫ re
mittẽdũ est cũ in hac actione p socio q̃ bonefidei est arbitrio bo
ni viri sequẽdũ est.l.in ꝓposito.ff.p socio. Si autẽ vnus plus al
tero nõ conferret,tale pactum etiã de iure ciuili nõ valeret ꝑm
Azo.quẽ sequit Accursi.licet alíq aliter dixerint in glo.in.d.l.
si nõ fuerint.tamẽ hec opinio Azo.tãquã equioꝛ ⁊ iustioꝛ sequẽ
da est per.d.l.si nõ fuerit in pꝛin.⁊.d.l.quid enim in fi.eo.titu.
4 ¶ †Ad q̃rtũ dico qđ vnus ipsoꝝ socioꝝ ñ põt pacisci vt duas
partes lucri ⁊ vnã ptẽ dãni ferat ⁊ alius eꝫ duas dãni ⁊ vnã lu
cri,qꝛ lucrũ nõ intelligit nisi deducto oi dãno. Et ideo nõ potest
vnus socioꝝ plus de lucro participare quã de dãno vel eꝫ et de
in.cini.nedũ de iure canonico vel diuino vt.l.mutius.ff.p socio.
5 ¶ †Ad quintũ dico qđ valet pactũ inter socios quod deducto
dãno vnus ferat duas partes alter vnam ⁊ hoc de iu.cini.l.mu
tius in fi.ff.pꝛo soc. Quod tamẽ in foꝛo cõscientie verum putarẽ
si ille q plus de lucro fert tantundẽ plus pecunie,opere,aut in
dustrie in societate posuerit.per ea que.s.in.iij.q.dicta sunt.
6 **Ad sextum** respondeo †qđ pactũ vt vnus ferat tres
partes lucri ⁊ alius quartã ⁊ piculũ soꝛ
tis fit cõe nõ ꝺꝫ aliquo iure,qꝛ lucrũ sentiret p maioꝛi pte q̃ pe
riculũ. Et sic p ea pte ꝯctus diceret vsurarius,p quo facit glo.
in.l.cũ duobus.in §.fin.allegat.l.item papinianus.ff.pꝛo socio.
7 ¶ †Ad.vij.rñdeo qđ valet pactũ inter dictos socios vt cõmit
tat discretioni eius q pecuniam accepit vt assignet partes lucri
⁊ dãni quantã sibi videbitur ꝑm dictum fratrẽ Bartholomeum
in pisanella.in verbo,societas. Caueat tamẽ ille cuius arbitrio
remissum est vt iuste ⁊ eque partiat ei plus de lucro assignãdo q
plus in societate posuit,alias nedũ in foꝛo ꝙscientie tenetur, sed
etiã de iure ciuili si inique partes faceret ad arbitrium boni viri
reduci posset.l.si societatem.cum se.⁊ se.ff.pꝛo socio.
8 ¶ †Ad.viij.rñdeo q̃ nullo iure ciuili canonico vel diuino ꝯbi
põt societas vt vnus tm̃ lucrũ,alius tm̃ dãnum sentiat vel ferat.
Esset.n.iniquissimũ genus societatis,q̃ leonina appellat.l.si nõ
fuerit in fi.ff.pꝛo socio. Quod tm̃ verꝫ est nisi ille qui tantum ope
ras poneret aliquid certũ p sua opera vellet sine dãno, qꝛ tunc
nõ tanq̃ socius sed tanquam locatoꝛ operarum suarum ita paci
sci posset vt infra latius in.xviij.q.dicetur vbi vide omnino.
9 **Ad nonum** dico † qđ q̃n factũ est pactũ de dãno lꝫ
nihil sit dictũ de lucro intelligit idẽ pa
ctũ factũ de lucro vel ecõtra.inst.pꝛo socio in §.illud qđ.⁊ ca
10 noniste ⁊ oẽs sequunt. ¶ †Ad decimũ rñdeo quod socij ex di
sparibus partibus fundum vel apothecã ꝙducẽtes locatoꝛi te
nent̃ p equalibꝰ partibus,inter se aũt tenent̃ p rata societatis,⁊
ita dividere debent dcm̃ debitũ mercedis sicut dividunt pꝛinci
pale,⁊ ꝑm dictas disparis partes dividi dñt supellectilia ⁊ mas
saritie dicte societatis.quod sequẽdũ oi iure vr̃ cum ꝙueniat ar
bitrio boni viri qđ in hac materia ⁊ iudicio p socio versat̃ vt di
ctum est in.iij.questio. Ita probat ⁊ determinat Bal.in.l.j.C.p
socio.in.xxiij.q.vbi dicit quod ꝑm dictas disparis partes.
11 ¶ †Ad vndecimus dico q̃ de in.cano.⁊ in foꝛo ꝙsciẽtie nõ põt
pacisci q̃ capitale sit saluũ,ita sentit glo.in.c. plerique.xiiij.q.ij.
De iure aũt ciuili sunt opinio.nã Bal.in.l.j.C.p socio in.ix.q.
tenet q̃ tale pactus nõ valeat,neq̃ ex forma ꝯctus,neq̃ ex eius
natura,ideo dicit qđ sapit vsurariã prauitatẽ. Hosti.aũt in sum
ma latius quã alter in titu.de vsur.§.an autez aliquo casu vltra
sortẽ.versi.pozro fieri põt.examinãdo hunc articulũ ꝙcludit q̃
de iure cini.talis societas valet magis ex vi pacti quã ex natu
ra ꝯctus,tm̃ nõ est oino equa,et ideo in iudicio anime non seruã
da. Idẽ dicit Anto.de but.in.c.fi.de vsu.tanq̃ ergo hec opi
nio,qđ tale pactũ nõ valeat sit tutioꝛ ⁊ equioꝛ quolibet iure aut
foꝛo amplectẽda ⁊ sequenda est vt in.c.inuenis.extra de spõsa.
12 **Ad duodecimum** † vꝛ an in dubio si capita
le est pditum casu,dãnũ sit
cõe,vel tm̃ illius q pecuniã posuit.⁊ rñdet glo.qđ in dubio non
est cõe.l.si nõ fuerint.§.j.ff.pꝛo soc.⁊ sic erit illius tm̃ q pecuniaꝫ
posuit.licet glo. ꝓrium dicat q̃ sit cõe in.l.j.C.pꝛo socio. Tñ pro
pꝛima opinio.qđ nõ sit cõe facit,qꝛ ille q capitale ponit non ꝺ
cõicare capitale,sed fructũ eius. Nã ille qui operã ponit ꝺ so
lũ fructum ꝓsone sue cõicare,cum opere sint fructus bois vt di
ctum est.s.in.ij.q. Itẽ qꝛ satis habet ille q operas posuit si ope
ras pdit absq̃ eo q̃ teneat̃ ad partẽ capitalis pditi. Dixit tamẽ
Bet.quẽ refert Cy.i.l.j.C.p socio.q̃ aut dicta pecunia aut ca
pitale statim est pditũ casu fortuito anteq̃ alter socius opas po
neret,⁊ dãnũ erit cõe. Aut post operas pstitas ⁊ pditas ⁊ tunc
dãnũ erit illius tm̃ q pecuniã posuit.satis.n ꝺꝫ ille de dãno qui
operas pdit,⁊ hãc opi.Cy.dicit esse equiorẽ.de iuris ciuilis tm̃
rigore lꝫ statim pereat si tm̃ perit ex cã societatis damnuꝫ vr̃ esse
cõe.l.si id qđ.§.j.ff.pꝛo soc.opinio tm̃ Bet.quã sequit Cy. ꝑsert
tim in foꝛo cõscientie magis mihi placet cũ cõuenire videat̃ ar
bitrio boni viri q̃ in hoc iudicio versat̃.l.in ꝓposita.ff.p socio.
Adeo q̃ si in pꝛincipio societatis totũ capitale esset pditũ,⁊ mo
dice opere,tunc adhuc putarẽ q̃ p aliqua pte ille q opas ponit
participare debeat de piculo capitalis postq̃ rõne dicti capita
lis ẽt pricipaturus erat de lucro,argu.l.si nõ fuerint.in pꝛin.⁊.l.
quid.n.in fi.ff.p socio. Que oia pꝛocedunt vbi nulla est ꝙsuetu
do in ꝯrium.si autẽ ꝙsuetudo esset vt piculus capitalis in dubio
sit cõe qꝛ illud q̃ est cõe videbitur actum inter partes.l.qđ si no
lit.in §.q assidua.ff.de edil.edic.l.si pꝛins.i.§.placuit.ff.de aqua
plu.arcen.tunc dicerẽ q̃ piculum sit cõe postq̃ hoc fieri põt p
pactum expꝛessum vt ꝛ glo.xiiij.q.ij.c.plerique. Sed si tale dã
nuꝫ capitalis ꝓcederet dolo vel culpa alicuius socioꝝ,illius so
lius esset piculum,cũ socius de dolo ⁊ culpa teneat̃.l.socius so
cio.ff.p socio.in qua culpa cõprehẽdit̃ leuis,nõ autẽ leuissima,
sufficit.n.qđ socius talem diligentiã adhibeat in rebus cõmuni
bus qualem in rebus ꝓpꝛijs adhibere cõsuevit vt.d.l.socius.
licet enim piculũ dicte pecuniꝫ regulariter ad eũ spectet qui eã
misit in societate,tm̃ non intelligitur qñ venit culpa consocij etiã
si exꝓresse in se periculum suscepisset.l.fi.C.de nau.feno.
13 **Ad decimumtertium** breuiter respondeo
† q̃ pactũ fieri po
test qđ periculum capitalis sit cõmune,qđ satis clare tenet glo.
14 in.d.c.plerique.xiiij.q.ij. ¶ †Ad decimumquartum dico qđ si
perditum est capitale ante finitã societatem nõ tenebit̃ ille q ca
pitale posuit iterum ponere,siue periculum sit cõmune,siue nõ.
qđ tenet glo.in.d.l.si nõ fuerint.in.§.j.ff.p socio.⁊ in.d.l.j.C.eo.
15 ¶ †Ad.xv.si finito tpe societatis nõ repit̃ nisi capitale,an di
ctuꝫ capitale pecunie cõe sit vel illius qui posuit.licet Bal.hãc
questio.late examinet in.d.l.j.in.ij q.tamẽ mihi ita videt̃ dicẽ
dum,maxime in foꝛo cõscientie. Qꝛ aut ex pacto vel ꝙsuetudine
periculũ dicti capitalis erat cõe,⁊ tunc cõmuniter dividi debet
inter socios dcm̃ capitale q̃ supereſt. Aut periculum dicti capi
talis nõ erat cõe sed solum illius qui capitale posuit vt est in du
bio.vt est dictum.s.in.xij.q.⁊ tũc totũ illud capitale erit illius q̃
pecuniã posuit. Cõgruit.n.hoc arbitrio boni viri qđ in hoc iu
dicio versat̃,ne ꝙtractus claudicet,vt ille q participaturus non
erat de periculo capitalis,nõ participet de ipso capitali. Esset
enim ꝙtra ius fraternitatis cui societas cõparat̃.l.verũ in pꝛin.
ff.pꝛo soc. Itẽ cum ille qui pecuniam ponit eius commoditatez
cõmunicare dicatur ei qui tãtũ operas ponit,cum ille qui ope
ras tãtũ ponit cõicare dicatur fructũ sine ꝓsone vt dictum supꝛa
sit in.ij.q.⁊ ideo capitale non est communicandum.
16 **Ad decimumsertum** reſpõdeo † q̃ ille qui
tantum operas ponit
q̃n proficiscitur causa societatis debet habere expẽsas de coꝛpo
re societatis ꝑm Jac.de are.⁊ Cy.in.d.l.j.C.pꝛo socio.qꝛ lucrũ
non dicitur nisi deductis expensis.C.de colla.l.illud.ff.pꝛo socio
l.mutius.qđ intelligit Bal.in.d.l.j.exceptis expensis quas fa
cturus esset domi,qꝛ ille fieri non debent de coꝛpoꝛe societatis,
argu.l.sed si lege.§.autẽ.ff.de peti.here. Multum tamẽ in hoc
putarẽ obseruandam esse cõsuetudinem etiam in foꝛo cõscientie
cum optima sit.ll.interpres.l.si interpretatione.ff.de.ll. Cũ etiã
minime sint mutanda que lõgam interpꝛetationem habuerunt.
l.minime.eo.ti.cum etiam tacite videatur actum qđ fieri cõsue
vit vt.l.licet.C.loca. Et dictum est supꝛa in.xij.q.
17 ¶ †Ad decimumseptimum respondeo qđ si vterq̃ socioꝝ mix
tim ponit pecuniã ⁊ operã,sed vnus maioꝛẽ q̃ntitatẽ quã alter,
sine sit factum pactum pꝛo quota parte quis lucrum ⁊ dãnũ sen
tiat,siue nõ sit factum,sed sumus in dubio,tunc etiã de iure ciui
li non solum in foꝛo cõscientie considerandum est quis eorum in
effectu in societate posuit,licet enim vnus maioꝛẽ summã pecu
nie posuerit ⁊ etiã operã suã tamen posset esse tanta industria al
terius qui minoꝛẽ summã posuit qđ excederet illum qui maioꝛẽ
summã pecunie posuit,vt si solus naviget,si solus peregrinet, si
solus pericula subeat.d.l.si non fuerint.in fine pꝛincip.⁊.l.quid
enim.ff.pꝛo socio.⁊ facit quod supꝛa dictum est in.iij.q.
18 ¶ †Ad decimumoctauum ⁊ vlt.respondeo qđ quãdo ponens
operam tãtum vult aliquid certum pꝛo opera sua ⁊ nõ teneri de
damno valebit tale pactum aut conuentio.nec erit cõtractus so

cietatis sed locationis operaꝝ. Ita ẽt concludit dñs fr̃ Bart. in dicta Pisanella sup verbo societas in fine. vbi etiã subdit qó talis ponens operas potest paciscí nõ solum vt habeat aliquam summã certã pro sua opera ꝛ nõ teneatur de dãno vt supra dcm̃ est. Sed etiam vt talẽ partem lucri habeat ꝛ nihil de dãno, qm̃ illam partẽ lucri nõ recipit vt socius sed vt locator operarum. Quod tñ intellige nisi damnum procederet culpa ipsius ponentis operas vt. l. itez queritur. ꝛ. l. si merces. §. qui calumniam. ff. loca. Et ita intellige quod supra in. viij. questione dictum est.

¶ Secunda pars Tractatus.

Circa secundum p in. vcz de societate, negotiatione, sine soccita animalium diligentius animaduertendũ. Cum hec materia magis implicita, ꝛ minus bene declarata per maiores nostros reperiat̃. Et cum frequentissima ꝛ quotidiana sit presertim cũ rusticis qui minus iuris notitiam habent. l. quicunqꝫ. C. qui admit. ideo plenius ꝛ clarius procedendũ est, vt. l. legaui. §. fi. ff. de auro ꝛ arg. lega. Quare sex modis in prin. huiusmodi negotiatio animaliũ contrahi seu exerceri posse videtur.

¶ Primo p viã societatis q̃ꝫ soccitã vulgo appellamus, ꝛ hoc est qñ expresse aialia tradũtur gratia societatis ꝫbende de illis vt dicit glo. in. l. si pascẽda pe. C. de pac. vel ẽt qñ tacite qz nõ exprimit̃ qp gratia societatis vel societate tradunt̃, sed vt cõia sint, ꝛ sic pro parte dominiũ remanet apud tradentẽ, qz tacite p alia parte videtur cõicari in illũ cui cõmunicatur etiaꝫ sine traditione transfertur. l. j. §. in societate. ff. pro socio. ꝛ hoc etiã modo cõtrahitur societas vel soccita. l. si tibi arte. ff. de prescriptis verbis ꝛ bene facit quod dicit Bald. in. d. l. si pascenda pecora.

¶ Secundo quando dominium animelium nullo modo trãsfertur, ꝛ sic animalia nõ cõicãtur, sed sola custodia permittitur aliquo dato vel recepto, ꝛ tunc contractus locationis ꝛ cõducti dr̃. l. si qs vitulos. ꝛ. l. si merces. §. apparet. ff. loca. facit. l. nõ solet, ꝛ l. qui mercedem. eodem titulo. ꝛ. l. naturalis. in. §. at cum do. ff. de prescriptis verbis.

¶ Tertio qñ aialia tradunt̃ vt in totũ dñium in recipientẽ transferatur, ꝛ ad meliorãdum dar̃, ꝛ tunc resultare dicitur contractus innominatus ꝛ cõpetit actio pscri. verb. vt. d. l. si tibi aree.

¶ Quarto qñ equa vel asina alteri datur vt cooperiat̃ ab equo ꝛ non aliter ad meliorandum, qui contractus species cõtractus innominati esse dicitur. d. l. si tibi aree.

¶ Quinto quando animalia estimata traduntur vt commoduꝫ vel incommodum sit recipientis, qz tunc dicitur contractus emptionis. arg. l. estimate. solu. matri.

¶ Sexto qñ non apparet quomodo animalia rustico concessa sint an ratione societatis vel soccite vel loca. vel alterius ꝫctus qó facile cõtingere põt, presertim qñ mortui essent principales contrahentes, qz tunc quis ꝫtractus in dubio presumatur ꝛ qualiter ꝫueniri debeat capitale ꝛ fructus ex. j. dicendis apparebit.

SVMMARIVM

1 Societas quando intelligatur tacite vel expresse contracta.
2 Jumenta si quis dederit iure societatis, accipiens debet ea tenere per quinqꝫ annos si tempus non fuerit limitatum.
3 Arbitrium boni viri circa quid versetur.
Lex dura de iure ciuili seruanda.
4 Ablatum nisi restituatur, peccatum non remittitur.
Hominum negotia sunt plura, q̃ꝫ legum vocabula.
5 Pacta circa pecora pascenda de iure ciuili seruanda.
Jura volunt qó in iudicio societatis arbitrium boni viri versẽt.
6 Animal inestimatũ dans, piculũ ipsius cui regulariter pertineat.
7 Pacta conformia secundum consuetudinem seruanda.
8 Casus fortuiti periculum est commune quãdo animalia estimata traduntur inter socios.
9 Paciscí licet circa fructus ꝛ tempus eodem modo quo societas durare debet.
10 Lucrari non est licitum cum aliena iactura. 19.
11 Usura est quicquid accedit sorti.
Fraternitatis iuri societas comparatur.
12 Hominus ponens bones ꝛ terram qualiter paciscí debeat.
13 Animalia minuta accipiens quos redditus soluere debeat.
14 Porcam iure societatis accipiens si non fuerit dictum de tempore triennio debet ea potiri.
15 Hominum animalium quando non dicatur transferri.
16 Contractus locationis natura.
17 Custodis imperitia, qui pro custodia mercedem recepit, annumeratur culpe.
Custodiam alicuius rei recipiens, mercede recepta, de culpa leuissima tenetur.
18 Damnum debet esse commune, sicut vtilitas communis est.
20 Actum videtur inter partes quod in dubio est consuetum.

1 a **D primum** quando† societas vel soccita tacite vel expresse sup aialibus ꝫcta est. Tñc res vt clarior ꝛ facilior appareat considero. iiij. casus.

¶ Primus si contracta est sup animalibus grossioris gñis vt bouũ, vacaꝝ, iumentoꝝ, seu equaꝝ, quoꝝ fructus in anno regulariter nõ ascendit ad valorẽ matris vt experientia docet, q̃ animalia inestimata socio cõicata sunt ꝛ sine alia communione terre, potest enim talis societas animaliuꝫ ꝫbi cum terra ꝛ sine terra vt dicit glo. in. l. cum duobus. in. §. si in coeunda. ff. pro socio.

¶ Secundus quando talia animalia communicantur estimata sine terra.

¶ Tertius qñ cõmunicantur estimata vel inestimata cũ terra.

¶ Quartus casus quando societas vel soccita contrahitur sup animalibus minutis vt ouibus capris sine porcis.

Primo casu quando contrahitur societas sup animalibus crassis inestimatis ꝛ sine terra, tunc aduertendum puto quod aut nullus pactum factum est de capitali aut fructu. Et tũc reperio quedã iura extrauagãtia in extraordinaria capitula feudoꝝ in fi. x. collationis. Et rubrica dicit, consuetudo societatis iumentoꝝ, ꝛ sic ad literam sequit̃ nigrũ vt in eo libro cõperio. Si † quis dederit iumenta iure societatis ille qui accipit debet tenere p quinqꝫ annos si nihil dictum est de tempore, ꝛ omnes polledri debent esse communes, ꝛ id qó acquisierint tẽpore triturationis, ꝛ in capite quinqꝫ annorum separat̃ societas, ꝛ ille qui dedit debet habere iumentuꝫ ante partem, sed si ille qui accipit dedit tertiã, scilicet dicit glo. partem pretij in emendo iumentum, tunc iumenta ꝛ omnia partienda sunt per mediũ. Et si amiserit inmẽta sua culpa qz nõ custodierit ꝛ coꝝm ostendere non potuerit vel caudam, emendare tũc debet. Et sequit̃ alia rubrica ꝫsuetudo societatis vacaꝝ. Et nigrũ sic dicit. Si qs dederit vaccã alicui vt haberet eã iure societatis ꝛ nõ dixit de tpe debet eã tenere per quinqꝫ annos et omnes vituli debent partiri per mediũ, ꝛ ille q dedit vaccam dz habere pro capo saluo si nihil dcm̃ est. Et ille q suscepit non de suo dedit in ptio vacce. Alioquin si partẽ pretij dedit, dicit glo. iij. p ea que dicta sunt supra in iumentis oia debent partiri per medium. Et si is q accepit amiserit vaccã sua culpa, qz custodẽ nõ misit, vel nõ bene custodiuit, ꝛ per hec vacca amissa est, qz fures abstulerunt vel lupus eã comedit, dz eã emẽdare suo socio. Satis. n. equa vr̃ hec ꝫsuetudo ꝛ boni viri arbitrio conuenire, 3 qó † boni viri arbitrium in hoc iudicio p socio versat̃. l. in pposita. ff. p socio. ꝛ qó cõsuetũ est vr̃ inter partes actũ. l. quod si nolit. in. §. qui assidua. ff. de edil. edic. ꝛ. l. si prius. in. §. placuit. ff. de aqua plu. arcen. Si vero alia esset ꝫsuetudo ꝛ tunc aut equa. s. ꝫsuetudo arbitrio boni ꝛ qnolibet iure ꝛ humano ꝛ diuino seruãda est, si iniqua, ꝛ tũc si de iu. ciui. obtenta est in ꝫtradictorio iudicio p vnũ actũ seruanda est, vt dicit glo. in. l. ij C. de episcopali. Be iure. n. ciuili ꝛ si lex dura sernãda est. l. pspexit. ff. q et a qui. dũmodo tantã iniquitatẽ nõ contemnat qó abusio magis quam consuetudo dici posset, per ea q̃ habẽtur in. l. de qbus. ff. de le. ꝛ in. c. cũ ꝫsuetudinis, de ꝫsuetu. Be iure x̃o diuino quo rigor iuris ciuilis nõ attẽdit̃ sed iustitia ꝛ eqtas. xiij. q. ij. c. plerigꝫ tũc dicta iniqua ꝫsuetudo sernãda nõ esset, imo ad restitu- 4 tionẽ teneret̃ ille q ad damnũ socij seruire vellet. Cum † non remittat̃ peccatũ nisi restituat̃ ablatũ. c. peccatũ. de reg. iu. li. vi. Arbitrari. n. põt bonus vir an equa vel iniq̃ sit dicta ꝫsuetudo consideratо valore aialium communicatoꝝ, ꝛ opera socij, ꝛ fructus eorum, ꝛ si qs plus ponat quam alter, vt in si. dicit tex. in. l. si nõ fuerint. ff. p loc. Alia enim certior doctrina tradi non põt. Si vero inter socios pactũ factũ est, ꝛ tũc cũ pluribꝰ ꝛ infinitis modis pacta cõcipi possent. Cũ plura hominũ sint negotia quã vocabula legũ. l. naturaliter. ff. de prescri. ver. Si singula pacta q̃ inter dictos socios ꝫcipi possent p̃sequi vellemus, nihil aliud esse videret̃ nisi rẽ quãdã infinitã aggredi. Quare magis p via regule q̃ꝫ singulos casus p̃sequẽdo declarari posse vr̃ iure enim 5 ciuili videt̃ qó † pacta circa pascẽda pecora facta ꝛ fructus eoꝝ sint seruãda. l. si pascẽda. C. de pac. Quod tñ sane intelligẽdũ est

dummodo

dūmodo qñ ꝯcta talia sint vt arbitrio boni viri equalitatē ꝙti-
neāt, ꝙsiderato capitali ex parte eius qui capitale ponit, ⁊ ꝙsi-
derata opa ex pte eius q recepit p regulā qua ponit tex. in. l. si
nō fuerint. ff. p so. iuncta. l. in ꝓposita. eo. ti. que iura volūt qō
in iudicio societatis arbitriū boni viri versēt, ⁊ ideo ꝙsideretur
qs plus societatis ꝓtulit vel pecunie, vel ope, vel cuiuscūqꝫ al-
terius rei cā, vt ille q plus ꝓtulit lucri recipe possit. p quā re-
gulā ꝑndēs ⁊ discretus homo faciliter dijudicare poterit ēt in
fo. ꝙsciē. an pactū de quo q̄rit̄ equalitatē inter socios ꝙtineat,
adeo qō seruādū sit vel ne. Sꝫ vt clarius huius rei veritas ap-
parere possit aduertēdū qō qñqꝫ pactū inter dictos socios fie-
ri pōt circa ipsuꝫ animal. i. capitale qō in societatate inestima
tū ponit̄, qñqꝫ circa fructus eius. qñqꝫ circa tp̄s quo societas
6 durare debeat. Primo casu postqꝫ inestimatū datū est, † non
vī posse paciſci qō ꝑiculū sit alterius quā ipsius qui inestimatū
dedit, cū regulariter ad ipsum ꝑiculū ꝓtineat vt dicit Bal. d.
l. si pascēda. ⁊ vt equalitas seruet̄ in fi. societatis illō animal q
p capitali positū est precipuū cē dꝫ ipsius ponētis. Vōlibet er
go aliud pactū qō circa illud capitale fieret, nō videret̄ eqlita-
tē ꝙtinere. Si. n. alter socius pderet capitale suū satis est q al
ter pdat opas suas, vt late dictū est. ē. in. j. q. p̄. qñ societas ē-
bit̄ ob aliquā mercātiā. Rūdeo ad. xij. q̄sitū. ⁊ sane intelligēdū
est qō de ꝑiculo nō teneat̄ socius q capitale nō posuit nisi ꝓces
serit sua culpa, qz tunc ō illo insolidū teneret̄. l. in duobus. in. §.
si in coeunda. ff. p so. ⁊. §. dāna. ea. l. ex qbus pꝫ qō nō liceret so
cio q animal inestimatū in societate posuit paciſci vt de primus
fructibus capitale suū ꝺtrahi possit. Qñ aūt pacta fierēt circa
fructus ⁊ tunc sine fiāt circa fetū vel lac vel frumētū qō ex opa
7 bonū queri solet vel posset vel equaꝫ extricatione. Tūc† si ta
lia pacta ꝙformia essent circa ꝙsuetudinē seruāda forēt si ō con
suetudine nō appet tūc si ꝙsideratis capitibus, ⁊ opa alteri⁹ so
cij equalitatē arbitrio bo. viri ꝙtinerēt, vt ille q pl⁹ ponit pl⁹ fe
rat, ⁊ si eqliter ponūt, eqliter ferāt seruāda essent. Qñ aūt pa-
cta fierēt circa tp̄s quo durare societas deberet, ⁊ tūc similiter
eqtas arbitrio bo. viri seruāda essꝫ. Cōsuenit. n. in animalibus
grossis, qnimmo talis societas durare, nō ergo videret̄ tutū p
lōge maiore, vel minore tpe ꝯbi p̄sertim in foro ꝙsciē. cū nō vi
deret̄ posse trāsire sine iactura vel dāno alterius sociorum.

8 **Circa fm casū qñ** †animalia estimata tra-
dunt̄, tūc ꝑiculū casus sor
titi inter socios est cōe vt. d. l. cū duobus. in §. dāna. ff. p soc. ⁊
tꝫ Bal. in. d. l. si pascēda. nec miꝫ qz tūc. d. estimatio fac̄ emp.
ar. l. estimate. so. ma. ⁊ hꝫ pinde ac si ille q dat ita animalia mu
tuasset socio medietatē ꝑtij, ⁊ ipse soluisset aliā medietatē, ⁊ cōi
ter ab ipsis duobus essent empta. ⁊ sic nimiꝫ si qlibet ꝑ rata ō
ꝑiculo teneret̄ qñ sine culpa alterius socioꝫ ꝓcessit, illius soli⁹ do
lū, vel culpā ꝙmittētis est ꝑiculū p. d. §. dāna. Nec aliter possꝫ
iuste iter socios saltē in fo. ꝙsciē. paciſci. Circa fruct⁹ aūt ⁊ tp̄s
9 quo societas durare dēat eodē † mō paciſci lꝫ in ℔. ij. casu quo
estimata tradunt̄ vt. §. dictū est ꝑimo casu qñ inestimata vt sp
equalitas arbitrio boni viri seruet̄. Sed in hoc casu diligētius
aduertendū est. Nā posset quilibet socioꝫ ponere tū respectu
ꝓtij animaliū q̄ estimata tradita sunt. Sꝫ rustic⁹ socius plus
ponit respectu opaꝫ ⁊ custodie, nō vī qō fructus per medium
sortiri debeat, ⁊ de hoc alias dubitari vidi, ⁊ ideo putarē arbi-
trio boni viri conuenire vt equalitas seruet̄. Quod si talis cu
stodia animaliū quaꝫ ponit rusticus sit aut fieri pōt p pupillos
aut minores, quorum opere non sunt in magna estimatione, lꝫ
alique sint impuberes opere, vt. l. fi. de lib. cau. ⁊ tunc si quam
aliam vtilitatē ex animalibus ꝓcipit socius rusticus q̄ alius, vt
feni vel leteminis, que vera similiter cū opa pastoris compēsa-
ri posset, ⁊ tūc iste fructus equaliter ēt in foro ꝙscien. sortiri pos
sunt. Si vero ope pastoris quas ponit rusticus vl̄ poni facit, vl̄
palee, fenū, aut herba quā ponit rusticus, excederēt alias com
moditates leteminis quas hꝫ rusticus, ⁊ tūc ēt equalitas seruā
10 tur p̄sertim in foro ꝙsciē. ne† cū aliena iactura alter socius lu-
creꝫ, aliqd ante partem rusticus ꝑ pastoris opa ferre dꝫ qō eq
naleat eo qō solus ponit, cū plus ponat quā alter, vt. d. l. sꝫ nō
fuerint. Nec enim posset ille q opā nō ponit se excusare si nihil
dare vellet dō qō rusticus in vero nullā pecuniā posuerit, qz
post q̄ estimata data sunt, pinde hī ac si posuerit, ⁊ ipse rustico
dictam partē ꝓtij numerasset, vel mutuasset. Nec rōne dicti
mutui aliquid a rustico repetere posset, nec opam custodis vel
11 aliud cū qcqd accedit sorti † sit vsura. c. ꝙsulnit. ⁊. c. in civita-
te. de vsur. Nec ℔ casu ꝙsuetudo ipsa excusare potuet i fo. ꝙsciē
tie post q̄ iniqtatē continet, ⁊ cōsocij dānum, ⁊ iacturam ⁊ iurī
fraternitatis non conueniat, cui societas comparatur. l. vero. ff.
pro socio.

Tertio aūt casu qñ estimata vel i-
esti-
mata animalia grossa cū terra iter socios cōicant̄ vt si cōico ru
stico vnū par bouum vel vaccaꝫ vt arare debeat certā q̄ntitatē
terre, ⁊ tūc si inestimata tradidi ꝑiculum in totum ad me spe-
ctat, si estimata cōe erit, vt. d. §. dāna. nisi ꝓcesserit culpa alte-
rius socioꝫ vt ibi qñ enim estimata tradunt̄ vt in societate sint
ille cui tradunt̄ pro medietate emere vī, arg. d. l. estimate. ff. so.
mat. Nil igit̄ miꝫ si dānū est cōe, qz post q̄ꝫ ille q ponit dat bo-
nes in societate ēt terrā ponit. Nil ēt miꝫ si fruct⁹ terre est cō-
munis. ponit. n. vnus ꝓtē bonū ⁊ operas, sꝫ qñ inestimati tra-
dunt̄ bones a dño q ēt terrā ponit, cū in totū ꝑiculū bonū ꝓtine
12 at ad dñm, posset tūc dñs† q ponit bones ⁊ terrā paciſci vt ma
iorē partem fructuum terre recipiat, cū rusticus tm̄ opas po-
nat nisi opa rustici ⁊ industria magis estimet̄ quā fructus q ve
nire possent simul ex bobus, ⁊ terra. Quia tūc non solū fructus
terre eqs ꝓtibus ꝓtiendi essent, sꝫ ēt de fructibus terre iusta rō
ne ⁊ salua ꝙsciētia rusticus plus ferre posset. p. d. l. si nō fuerit.
qō tū totū arbitrio boni viri relinqtur. d. l. in ꝓposita.

Circa quartum qñ societas sine socita ꝯ-
bitur sup animalibus
minutis aduertendū añ oia q̄ scriptū reperit̄ in dictis extraua
gā. quas hēo in fi. vsuū feudoꝝ. x. col. incipit rubrica, ꝙsuetu-
do societatis capraꝫ, ⁊ sic sequit̄ nigrū. Si qs dederit capram
aut pecudē iure societatis ille qui accipit dꝫ tenere per. iij. an.
13 ⁊ in vnoquoqꝫ †anno debebit dare ꝑ capra. xij. formaticos bo-
nos ⁊ optimos. p pecude. vj. ⁊ medietas capretoꝝ ⁊ agnoꝝ dꝫ
esse cōis, ⁊ medietas lane ⁊ ille q dedit capā aut pecudē ante
partū, dꝫ eū habere ⁊ si ille q accipit dedit tertiā tūc oia partiē
da sunt per medium. ⁊ si ille qui accepit amiserit culpa sua, qz
eam nō custodierit, vel nō bene clauserit pecor. ille dño tūc emē
dare dꝫ, ⁊ vt dictū est bonos formaticos dare dꝫ, sc̄z nō qdē de
vna munctura, qz si dedit tm̄ vnā pecudē, aut vnā capā tm̄ nō
dꝫ mihi dare talē formaticuꝫ qualis pōt fieri de vna munctura
tm̄, sed. iij. aut. iiij. muncture insimul mitti debēt vt bonus for-
maticus inde fiat, qz si ōdit alicui. xx. aut. xl. pecudes aut toti
dē capras dꝫ ne mittere vnā magnitudinā simul ⁊ facere vnū for-
maticum de tota magnitudine. Certe nō, sꝫ medie estimationis,
ita qō non frandet̄ qui dedit, nec qui accepit. Sꝫ si agni vel ca
preoli nati non fuerunt de vna capra, vel pecude, nō dꝫ dare ni
si medietatē formatici quē daret si nati essent agni, vel capreo
li. Segt̄ alia rubrica que incipit, sit ꝙsuetudo societatis porca-
rum, ⁊ sic segt̄ nigrū. Si quis dederit alicui porcā iure societa
14 tis, ⁊ nō fuerit dictū de tpe† tunc is q accepit dꝫ eā tenere per.
iij. ann. ⁊ oēs porcelli q nati sunt parriendi sunt p mediū i vno-
quoqꝫ anno, vel si placuerit domino ⁊ ei q accepit tenet̄ vsqꝫ i
capite trium annoꝝ debent oēs partiri p medium, ēt porcellos
natos de porcellis, ⁊ cum porca facit porcellos dꝫ dñs facere
adiutorium ei q accepit, ⁊ nō dꝫ qui accepit dare tertiā, aut in
cōione, ⁊ si amiserit culpa sua, qz porcile bene clauserit, vel cu-
stodē cum porcis nō miserit, dꝫ dño emēdare, vel casum amis-
sionis dño mutare dicere. Nec tm̄ leges ꝙsuetudinum satis ar-
bitrio boni viri conuenire dicunt̄ ⁊ eqtatē ꝙtinere vt in foro con-
sciētie seruari possint in locis vbi talis ꝙsuetudo vigeret. in lo-
cis autē in qbus de ꝙsuetudine nō appareret ⁊ talia animalia
estimata, vel inestimata tradita fuissent vt socita, vl̄ societas ꝯ-
bat̄, sive factū fuerit pactū aliud sive non fuerit circa ipsa ani-
malia sive circa fructus eoꝝ idē dōm est in societate aut socita
istoꝝ animaliū minutoꝝ tā circa corpa ipsoꝝ animaliū quā cir
ca fructus eoꝝ qō. §. proxime dictū est circa ipsa animalia gros
sa in socitā data estimata, vel nō estimata sive terra cum sit ea-
dem ratio, arg. l. illud. ad. l. aql. Et hec dispositio casus quan-
do socita tacite vel expresse contracta est.

15 **Circa fm autem qñ** † dominium animaliꝫ nullo modo trāsfertur, sed sola custodia committitur aliquo dato, vel recepto, ⁊ tunc aduertendum. Quia aut tradens dicta animalia recipit aliqui ꝓ bobus vt arent, vel ꝓ pecudibus vt stercorizent vel stabiant terram. Aut recipit aliquid ille cui animalia traduntur ꝓ mercede custodie. Aut opera animaliū vel stercorizatio cū opera custodie cōpensant̄ q oēs tres casus cōsi
derari pñt vt in si. i ferno dicit tex. in. l. i. §. si quis seruum. ff. dep. ⁊ ideo quandoqꝫ tradēs animalia dicitur cōductor, quandoqꝫ locator. Ideo his vocabulis locator ⁊ cōductor ꝑmiscue vtunt.

l. veteres. cũ seq. ff. de act. emp. ꝛ tunc in omnibus istis tribus
16 casibus resultat ꝯctus locationis cuius nã est vt si res aliqua
qducta vel locata est ad faciẽdũ aliqd in. ℌ. dictis tribus casib⁹
non ad fructuandũ, tũc fructus ꝛ periculũ ptinet ad dñm rei lo
cate, vt. l. itẽ si pretio. ℌ. j. ꝛ. ij. ff. loca. ꝛ iõ fructus bouũ si melio-
rarent, vel vaccaꝝ, vel pecudũ, lac vel lana esse dñr dictorum
animaliũ, ꝛ similiter piculũ qđ casu qtingeret. l. in iudicio. C. lo
ca. l. ex qducto. ℌ. j. ꝛ. l. si quis a nõ dño. in prin. ℌ. i. ꝛ ℌ. impator
qui ppie de grege loqr ꝛ. l. si merces. in. ℌ. qductor. ff. lo. Si tñ
piculũ qtigeret dolo aut culpa alterius ꝯbentis quã dñi, ꝛ tũc
17 ad ipsum nõ ad dñm spectaret vt dictis in. pbar. Ipitia tñ ꝯcu
stodis q pro custodia mercedẽ recepit culpe annumerar ꝛ de
ea custos teneret. l. si quis domum. ℌ. celius. ff. loc. qui enim cu-
stodiã alicuius rei recepit recepta mercede de leniſſima culpa
tenet. l. mercedẽ. ꝛ. l. si merces. ℌ. qui columnã. ff. loc. ꝛ qr hic ꝯ
ctus locationis ꝛ qductionis est bone fidei. insti. de act. ℌ. actio
num. hinc est qđ merces dꝫ esse iusta ꝛ qgrua, ꝛ boni viri arbi-
trio quenire. l. si in. l. locationis. alias autem si in plus vel i mi-
nus boni viri arbitriũ excederet in foro qscientie, qui plus rece
pit, vel minus dedit, ad restitutionem tenetur.

Tertio casu quando dominiũ

animalis in totum transfer in recipientẽ ad meliorandũ, ꝛ tũc
resultat ꝯctus innominatus. l. sed si tibi aree. ver. si possessionẽ.
ff. de prescrip. ver. quid si nam hꝫ quã hꝫ ꝯctus nominatus cui
dictus ꝯctus innominatus magis equipar. l. nãlis. in. ℌ. fi. ff.
de prescri. verb. ꝛ hoc casu pretiũ dictoꝝ animaliũ sic datoꝝ si
venderent dꝫ esse cõe. d. l. si tibi arce. Idẽ in fructibus dicit ibi
glo. vt communicari debeant per. d. l. si pascenda. C. de pact. ꝛ
18 simliter cõe esse dꝫ damnum sicut vtilitas cõis est. ar. l. mut⁹.
ff. p socio. ꝛ cũ ꝯctus innominatus magis similetur ꝯctui socie
tatis ꝛ socite quam locationis, lꝫ dñiuꝫ trãsferar, ideo circa pi
culum, ꝛ vtilitatẽ ipsoꝝ animalium ꝛ fetus ꝛ fructus eoꝝ dici
cam possunt eque vt ℌ. proxime in. j. casu de socita ꝛ societate
animalium dictum est.

Quarto casu quando equa vel

asina dar alteri vt cooperiar ab equo. tũc dicit tex. in. d. exna.
si quis dedit iumenta. in rub. qsuetudo societatis iumentoꝝ, sic
ad literam. si quis dederit iumenta cooperienda equo alicu-
ius, oẽs polledri debent esse cões nati in illo anno de iumentis
illis partiendi, que sunt ꝑm qsuetudinez. ꝛ si aliquis equus co-
operuerit de iumentis illis ꝛ ille cuius sunt iumenta dꝫ partiri
polledros ꝛ immittere electionẽ cuius est equus vtruꝫ velit ac
qcipere polledrũ aut partez pretij ꝑm conuentionem. vbi autẽ
quẽtio aliqua facta nõ esset qsuetudo loci, vbi aũt ꝺ
qsuetudine nõ appareret, ad arbitrium boni viri recurrendum
19 esset, maxime ad exonerationem conscientie ne quis cum alie
na iactura aliquid lucret. Illud enim tanqꝫ indebitũ restituen
dum esset. l. nam hoc natura. ff. de condi. inde.

Quinto casu quando animalia

estimata traduntur vt cõmodũ ꝛ incõmodũ sit recipiẽtis, quia
tunc resultat ꝯctus emp. ꝛ ven. arg. l. estimare. ff. solu. ma. nihil
aliud petere posset nisi pretium, quicquid eniꝫ tunc pecunie ac
cederet esset vsura. c. cõsuluit, ꝛ. c. in ciuitate, de vsuris. nisi em
ptor animaliuꝫ fructus recepisset ex animalibus emptis, ꝛ mo
rã cõmisisset in soluendo pretiũ, qr tunc venditor posset petere
dictos fructus tãqꝫ interesse. l. curabit. C. de act. emp. qꝫ ex ha-
beret locũ de iure canonico ꝛ in foro cõscientie vt ibi dicit glo.

Sexto ꝛ vltimo casu quando nõ ap

paret qũo animalia rustico qcessa sunt ꝛ tũc in dubio seruanda
20 esset qsuetudo. Cũ illud qꝫ qsuetũ est in dubio inter ptes actũ
vr. l. qđ si nolit. in. ℌ. q assidua. ff. de edi. edi. l. si prius. in. ℌ. pla-
cuit. de aqua plu. arcen. Si aũt de qsuetudine nõ appareret in
dubio presumer ꝯctus innominatus. l. ij. ff. de prescri. ver. quo
casu de dictis animalibus ꝛ eorum fructibus dicendum esset vt
ℌ. proximo tertio casu dictum est.

Et hec sunt que circa premissas

societates ꝛ socitas tã de iure ciui. quã canonico quã
ẽt in foro qscientie dicenda occurrunt mihi An
gelo Jo. Perigli Perusino, iudicio ta-
men sanio⁹ semper saluo.

Hunc tractatum pro clariori intelligentia in. xv. ptes prin-
cipales dinidendum assumpsi. Primo nãqꝫ qsiderandum
arbitror societatuꝫ genera quot sint. Secundo societas qua
liter contrabatur. Tertio quod genus societatis ꝯctum esse
intelligatur. Quarto qualiter inter socios portiones societa
tis sint faciende. Quinto que lucra inter socios veniant cõi
canda. Sexto que expense inter socios debeant fieri de cõ
muni. Septimo qualem diligentiam socius socio in re com-
muni adhibere teneatur. Octauo an dãna contingentia cõi
corpori societatis vel vni ex socijs cõiter inter omnes debeãt
impartiri alias imputari. Nono an facto vnius ex socijs vel
eorum institoris ceteri obligent ꝛ similiter eꝫ an ceteris acqui-
ratur. Decimo si vnus ex socijs in societatẽ alium socium si-
ne consensu aliorum assumpsit, an ex facto assumpti ipse vel as-
sumẽs ceteris teneatur ꝛ econtra an ceteri eoꝝ facto assumpto
vel assumenti obligentur. Undecimo qualiter ꝛ quando so-
cietas finiatur. Duodecimo quis rõnem gestionis reddere
teneatur. Decimotertio an ꝛ qñ iuri reddendi rõnem ad-
ministrationis prescribar. Decimoquarto que actio cõpe-
tat inter socios ꝛ quando vnus ab altero cõueniatur. De-
cimoquinto qualiter socius socio teneatur.

ℌ SVMMARIVM ℌ

1 Societas vite qñ contracta dicatur.
2 Societas vnius rei quando contracta dicatur.
3 Societas negociationis alicuius qñ esse dicatur.
4 Societas vectigalis que dicatur.
5 Societas vniuersoꝝ, que ex questu ꝛ opa ꝺscẽdit, q̃ esse dicar.
6 Societas vniuersoꝝ seu omnium bonorum que dicatur.

Circa primã par-

tem principalem sex genera diuer-
sarum societatum principaliter es-
se qsidero. †Prima est quedã
1 q̃ societas vite nũcupar, vt cũ duo
fratres vel plures simul ad vnum
panem, ꝛ vnum vinum in eadẽ do
mo cõiter viuunt. Tunc enim que
dam societas vite ꝯcta vr, ꝑm bal.
in. l. fi. C. de colla. ꝛ in. c. si duo fra
tres in cõi casa post mortẽ patris remanserunt. de duo. fratri.
2 de no. bene. inuesti. in vsib. feud. †Secunda societas est rei
vnius. l. societas. ff. pro socio, vt cum animo societatis contra-
hende aliquam rem emimus, vt. l. cum proponas. C. pro so. fa-
cit. l. secunda. C. communi diuidun. vel conduximus, vt. ff. p so-
cio. l. vt sit pro socio actio. ꝛ. l. cum duobus. in princi. ꝛ in. ℌ. itẽ
mela. ꝛ i. l. actione. ℌ. item si societatez ineamus ad aliquam rẽ
emendam. ff. pro socio. Alias si nõ animo societatis contraben
de in rem communem incidimus, non est societas cum commu
niter etiam citra societatem res agi potest, vt puta cum non af-
fectione societatis incidimus in communẽ, vt euenit in re duo-
bus legata, vel si a duobus res simul empta sit, vel conducta,
vt in conductionibus publicorum, vel hereditas, aut donatio
nobis communiter obueniat, aut si a duabus separatim emi-
mus non socij futuri. Quibus casibus non societatis iudicio lo-
cus est, vt dicta. l. vt sit pro socio actio. cum duabus sequenti-
bus, vt. l. cum duobus in princ. ꝛ. l. si id quod vnus ex socijs. in
princip. ff. pro socio. ꝛ. l. secunda. communi diuidun. ff. In dubio
autem Barto. ꝛ Bald. in. l. cum proponas. C. pro socio. viden
tur velle qꝫ inducatur societas de quo ibi per eos.
3 †Tertia societas est negociationis alicuius, vt dicta. l. socie-
tates contrahuntur, quod est, cum ad aliquam artem exercen-
daz, puta argentariam, mercantiam, vel similes societates cõ-
trahuntur, vt. d. l. cum duobus. ℌ. cum duo argentarij. ꝛ. l. iij. ℌ.
de illo, ꝛ. l. duo societatem contraxerunt. ff. pro socio.
4 †Quarta societas est vectigalis, vt. d. l. societates contra-
huntur. vt cum animo societatis contrebende a republica ve-
ctigal emptum est, vt. l. adeo. ff. pro socio.
5 †Quinta est societas vniuersoꝝ, que ex questu, ꝛ ope-
ra descendit, vt cum societas simpliciter coita est, nec di-
stinctum fuit, quod genus societatis sit. Tũc enim intelligi
tur coita societas vniuersoꝝ, que ex questu, ꝛ opera descen-
dunt.

dunt.i.vniuersorum,que ex opera,ꝛ industria,ac diligẽtia acq
6 runtur.ff.p socio.l.coiri.cum seq.¶ †Sexta societas vniuer-
sorum bonorum,vt.d.l.societates contrahuntur,vt cum est cõ
tracta societas,vt hereditates,legata,donata,aut alia quacũ-
qꝫ ratione acquisita communicentur, vt.l.iij.§.cum speciali.ꝛ
l.cum duobus.§.si inter fratres.ꝛ §.socium vniuersa.ꝛ.l.si so-
cietatem vniuersarum.ff.p soc.

❦ SVMMARIVM ❦

1 Societas expresse qũo contrahi possit.
Societas solo consensu contrahitur.
Consensus non solum verbis,sed factis declaratur.
Societas quando presumatur.
2 Statuta mercatorum an valeant in alia curia,qꝫ in curia mer-
catorum.
Statuta marcatorum non valent,qp pater p filio teneatur,nisi
filius patri questum referat.
3 Matriculatus si quis sit in diuersis artibus,ars illa inspici dꝫ
in qua conuenitur.
4 Statuta marcatorum qñ vim statuti habeat.
5 Debitor si mandante creditore alij promittat, an a mandante
liberetur.

c Irca scdam ptem princi-
2 palem.¶ †Aduertendum societatem expresse cõ
trahi posse.l.societatez coire.ff.p so.vt cum verbis
interueniente stipulatione,vel pacto socij societatem ineunt,vt
dicit ibi gl.ꝛ est tex.in.l.vt sit pro socio actio.ꝛ in.l.nam cũ tra
ctatu habito.ꝛ in.d.l.dno societatem.ff.pro socio.ꝛ tacite actꝰ
exercendo sociales vt per Jacob.de are.Old.Ricar.malum.
ꝛ Bar.in.l.titium ꝛ meuium.§.altero.de admini.tuto.ꝛ p eũ-
dem Barto.in.l.i.§.si quis hoc interdicto.de itine.actuqꝫ pri.
ꝛ per Cy.ꝛ Barto.in.l.si patruus.C.communia vtriusqꝫ iud.
Nam societas contrahitur solo consensu.vt.l.qui admittitur,ꝛ
l.plane.ff.p socio.ꝛ insti.de ob.que ex consensu na.circa princ.
ꝛ consensus declaratur non solum verbis,sed etiam factis.ff.ꝺ
legi.l.de quibus.de his que fiunt a maio.parte capi.c.ex oꝛe.
de appel.c.dilecti.ff.de edi.edil.l.si eum.§.ei qui. vt si acquí-
rẽs in acquisitis vtitur actibus declaratiuis cõsensu societatis
vt qꝛ communiter fecit fieri instrumenta acquisiti ꝛ promiscue
omnibus vtitur tanquam communibus,omnia erunt commu-
nia iure societatis pro equis portionibus.ff.de leg.iij.l.predijs.
§.penul.ꝛ.l.si non fuerint.ff.p so.ꝛ.l.cum quid.ff.si cer. pet.si-
cut in disociando ex actibus tacite presumitur dissoluta socie-
tas.ff.pro soc.ff.itaqꝫ.ꝛ.l.actione.sic etiam in conferendo ex ac
tibus presumitur contracta societas.ff.pro soci.l.si margaritaꝫ.
Vnde dicebat Old.in.d.§.altero,qp insimul habitatio,lucro-
rum hincinde collatio ꝛ eius quod alter superlucratur non red
dita ratio faciunt societatem presumi.ff.de proba.l.proculꝰ.ꝺ
dona.inter vi.ꝛ vxorem.l.si seruus communis.ff.solu. matri.l.
que dotis.ꝛ de pecu.l.dominus.§.fi.ꝛ.ff.fami.herc.l.heredis.
§.non.ꝛ.l.ex parte.§.fina.ꝛ per Specu.plene in titu.de iudi.
§.sequitur versi.vt autem. Nec predictis obstat.ff.pro so.l.iiij.
vbi sola re non potest videri contracta societas,qꝛ verum est,qp
non contrahitur re tantum,vt.d.l.vt sit pro socio actio cum tri
bus sequen.nam non est de contractibus,qui re contrahuntur,
sed contrahunt solo consensu.ff.de act.ꝛ ob.l.consensu. Iste au
tem consensus potest declarari verbis ꝛ etiam factis vt.ꝫ.pꝫ.
a ¶ †Ulterius dubitaꝫ vtrum statuta mercatorum valeãt i alia
curia qꝫ in curia mercatoꝝ.gl.in.l.receptitia.C.de consti.pec.
determinat,quod non qꝛ ipsi non possunt imponere legeꝫ aliis
officialibus presertim superioribus.Sed huic rationi ob.quia
eorum statutum est confirmatum a iure communi,ꝛ ius cõmu-
ne imponit legem non ipsi mercatores.l.i.§.merito.C.de vete.
iu.enu.ꝛ iõ dicũt doc.qp si ista statuta mercatoꝝ respiciũt actũ
eorum vel fidẽ actoꝝ,puta est statutũ qp mercator possit conue
niri ex nudo pacto,vel qp scriptura mercatoris faciat plenã fi-
dem.nam istud statutum vꝫ in quolibet foro,ꝛ nedũ seculari sꝫ
et epali,vt no.in.l.ex ea.ff.de postu.nisi istud statutũ referret se
solutũ ad proprios iudices.v.g.si statutũ mercatoꝝ diceret,qp
ꝙsules mercatoꝝ credãt nudo pacto,vel credãt testimõio vniꝰ
legalis mercatoris,vel qp nõ admittãt ꝓbationẽ ꝙ scripturam
mercatoris,tũc istud statutũ nõ seruaꝫ in alio foro,qꝛ nõ logt in
illo.si vero statutũ eoꝝ respicit modũ ꝓcedẽdi, puta est statutũ
eoꝝ ꝙsuetudine firmatũ,qp ꝓcedaꝫ summarie simpliciter,ꝛ de
plano,sine strepitu,ꝛ figura iudicij,istud statutũ nõ vꝫ, nisi i eo
rum foro vnde corã ptãte seruabitur ordo iuris ꝑm docto.in.l.
cunctos populos.C.de sum.tri.nõ possent tñ statuere, qp pater
teneret ꝓ filio, nisi filius patri referat questũ.l.prętor.§.ij.ff.
de eden.ꝛ rõ est,qꝛ istud statutũ est ꝙ ius gentiũ,ꝑm ipsum bal.
Item possunt statuere inter alias psonas sibi nõ subiectas, nisi
subijciant se foro submittẽdo se vel agendo.nã si agunt possunt
ibi conueniri vi iuris cõis,vt in aucten.ꝛ qñr.C.de sen.ꝛ int.
3 om.iudi.†Et si est matriculatus quis in diuersis artibus debꝫ
inspici illa ars in qua conuenitur.nam ad iudiciũ illius artis p
tinet.ff.de lega.iij.l.legatis seruis.§.si vnus.ff.ad treb. si autem
est negocium extra vtraqꝫ artium,ad neutram pertinet cogni-
tio,sed ad foꝝ potestatis,tex.est no.ff.nau.cau.stab.l.iij.§.eodẽ
4 modo ꝑm ipsum.d.l.receptitia.¶ †Itẽ aduerte,qꝛ Bal.inst.
de in.na.gen.ꝛ ci.§.ꝙstat ponit quando statutum mercatorum
habeat vim statuti populi,ꝛ dicit quod quando sunt confirma-
ta per statuta populi.Si autem sunt infirmata,nullo modo va
lent.Si autem nec ꝙfirmata,nec infirmata,valent inter se.
5 ¶ †Pone mercator dꝫ mihi.x.me mandante promisit alij,nũ
quid iste mercator duret mihi obligatus? Respondeo non.ff.ꝺ
solu.l.si debitor.vbi vide ꝑm Bald.in.l.fi.C.de consti.pecu.ꝛ
hec de.ij.parte principali.

❦ SVMMARIVM ❦

1 Societas quando est expresse contracta,que societas contra-
cta esse dicatur.
2 Societas tacite per actus sociales contracta esse dicitur.
3 Fratres si seorsum habitant ꝛ negociañ simul viuo patre,ꝛ lu
cra cõicant,an dicantur socij.
4 Socij an dicãtur patruus,fratres,ꝛ nepotes simul habitantes
si vnus solus negociatur,ꝛ alter non.
Quid si alter eoꝝ est pupillus,qui societatẽ ꝙhere non potest,
ꝛ numero sequenti.
5 Quid si pupillus habeat tutorem qui cõicet ꝛ ei cõicetur,an so
cietas contracta intelligatur.
L.j.ff.de auct.tu.in fi.quomodo procedat.
6 Frater maior si sit tutor ꝛ negocieꝫ cum pecunia cõi, an videaꝫ
nomine proprio gerere ꝛ.j.nu.8.
7 Filius mercator si post mortẽ patris in actu pseuerat an lucra
post mortem patris conferat,vel ei conferantur,si detrimẽ-
ta passus est.
9 Societas an ꝙcta dicaꝫ,si sunt tres fratres duo maiores ꝛ vnꝰ
pupillus ꝛ vnus ex illis maioribus est tutor pupilli q suo no
mine ꝛ pupilli cuius est tutor cõmunicat alteri fratri,ꝛ e cõ
tra alter frater communicat eis.
10 Societas an videaꝫ ꝙcta inter duos fratres seu inter patruuꝫ
ꝛ neporẽ,vnus quoꝝ post mortẽ patris remãsit minor,ꝛ al-
ter maior,ꝛ maior gerit negocia cõia, ꝺmũ ille minor factus
maior cepit lucrari ex industria ꝛ cõicat illi fratri maiori, q
negocia vtriusqꝫ continuat.
11 Frater maior an illud qꝺ plus expẽdidit pro sua familia,ꝺbeat
sibi imputari aut cõiter ascribi.
Coniecture multũ valent in his que ab aio dependent.
12 Societas an videaꝫ ꝙcta inter fratres quorum neuter negocia
tur si indiuisam hereditatem teneãt, ꝛ dona salaria ꝛ dotes
ꝛ similia in cõi conferunt ꝛ.j.nu.13.vsqꝫ.18.
Quid si alter fratrũ negociaꝫ an ꝙcta societas videaꝫ ꝛ.j..n.13.
Cõicatio lucroꝝ societatis est inchoatio.
19 Societas nõ dꝫ contracta si vterqꝫ fratrum negociatur ꝛ sepa
ratim lucra ponuntur.
20 Societas inter fratres presumitur si hincinde lucra ꝙferañ.
21 Et que sit illa societas.
22 Societas vite dꝫ contracta si solum victum ꝙferãt fratres.
23 Societas vnius rei inter fratres dꝫ ꝙcta qñ illã cõicant.
24 Societas inter fratres dꝫ ꝙcta in lucris ꝛ dãnis ꝓueniẽtibꝰ ex
hereditate parentũ quam indiuisam retinent.
25 Societas inter frẽs dꝫ ꝙcta i illa negociatiõe i q̃ lucra cõicãt.
26 Idẽ si cõicãt lucra diuersaꝝ societatum.
27 Societas qñ inter frẽs ꝙcta dꝫ in his in qbus fiebat collatio.
28 Quid si omnia vñcũqꝫ ex industria prouenientia, cõicant non
attento vnde proueniant.
29 Quid si quedã sunt collata vt stipẽdia ꝛ salaria ꝛ nu.30.
31 Societas qñ in fructibus ꝛ nõ in ꝓprietate ꝙcta intelligatur.
32 Societas oim ꝛ quorũcũ qꝫ bonoꝝ qñ iter frẽs ꝙcta ꝛelligaꝫ.

33 Societas omniū bonoꝝ an dicatur contracta inter patruū ⁊ nepotem, cum eorum bona communicauerint ⁊ in communi posuerunt ⁊ cum eorum familijs ex dictis bonis communibus vixerint per tempus longissimum, ⁊ bona qñq; cōmuniter qñq; separatim emerint.

34 Societas an inter fratres contracta esse dicatur si lucra ex negociationibus aut vndecunq; prouenientia cōicant.

35 Societas omnium bonoꝝ vel vniuersoꝝ que ex questu ⁊ opa descendūt an impediatur, si vnus ex fratribus separatim aliquid pro se gerit, vel aliquas emptiones faciat.

36 Frater vel patruus continuans mercantiam quam pater faciebat quo nomine continuare videatur.

37 Societas nunquid cum mulieribus contrahi possit.

38 Societas tacita que est inter vir ⁊ vxo. quid operet.

39 Societas si contracta fuit inter duos duratura per annū quoꝝ vnus posuit pecuniam, ⁊ alter operam, qui iuit vltra mare p mercibus, ⁊ finito anno, ⁊ reddita ratione, ⁊ soluta parte lucri dictus socius q operā ponebat iuit vltra mare ad emēdum merces fuitq; captus in itinere ⁊ amisit omnia an periculum sit commune.

1 c **Circa tertiam partem** principalem qđ genus societatis esse intelligat. ¶† Concludendū est, q; aut societas est contracta expresse, ⁊ tunc illa societas intelligit̄ ꝙtracta, quā socij ꝙsensu expresso coire voluerūt. l. societates ꝓhibent̄, ⁊ l. ⁊ cum duobus. §. itē mela scribit. ⁊ §. cum duo. ⁊ in. l. duo societatē contraxerūt. ff. p so. nam ex conuentione partiū contractus legem accipiunt, vt. l. i. §. si conuenit. ff. depos. ⁊ l. stipulationes commodissimū. ff. de ver. obli. Quam societatem in perpetuum. i. dum viuunt, vel ad tēpus, vel ex tempore, vel sub conditione coire possumus, vt. ff. p so. l. i. ¶† Aut est contracta tacite per actus sociales, q; inter eos exercentur, puta inter duos fratres simul habitantes, vel nepotes ⁊ patruum, ⁊ tunc aut viuente patre, sub cuius potestate sunt constituti simul habitant, ⁊ inter eos non intelligit̄ contracta societas, q; qlibet querit sibi aduētitia, nec tenet̄ ꝙferre, vt. C. ō colla. l. fi. facit quod no. de mu. ⁊ ho. l. ⁊ qui originem. §. fi. ⁊ quod no. Ly. C. de rei vx. ac. in. §. accedit in vlti. q. Dicit Bal. in addi. quā facit ad tractatū Bart. in ℵ. quero qd si fra
3 tres habitāt seorsum† q; si fratres habitāt seorsum ⁊ negocient̄ simul vno patre, ⁊ lucra cōicant an dicant̄ socij. Qđ aut ꝙferūt questū ad inuicez aut patri. primo casu presumunt̄ socij. scđo nō pro hoc. ff. de eden. l. pretor. §. ij. ⁊ vide Bal. in. l. filie. C. famil. ber. aut post mortē patris simul habitant. ⁊ tunc aut vnus est pupillus alter vero maior aut vterq; maior. Prio casu aut pupillus nō hz tutorē, ⁊ nō intelligit̄ inter eos ꝓcta societas. l. vt i ꝙductionibus in fi. ff. p so. q; societas nō pōt ꝓbi sine auctoritate tutoris, q; pupillus nō pōt obligari sine tutoris auctoritate,
4 vt. l. obligati. de auctoritate prestā. †sed pone patruus fratres ⁊ nepotes simul habitant tñ vnus negociat̄ alter vero nō quid iuris? Rñdeo aut q negociat̄, facit nomine ꝓprio, aut cōi, si ꝓprio, nō videnť socij, si cōi, videnť socij. Sz qd si alter eoꝝ est pupillus, q nō pōt ꝓbere societatē. d. Bar. q; nulla est societas, q; cū nō possit expresse ꝙsentiri, ergo nec tacite. ff. loca. l. ad certū. Sed dic q; cū noie pupilli sit vtiliter gestū potuit habere ratū, vt. ff. de neg. gest. l. si pupilli. in princi. facit ēt in. d. l. vt ꝙductionibus. in fi. ſm Bal. in addi. quā facit ad tractatum Bar. de duo. fra. Ad hoc facit q; pupillus hz nō possit se obligare sine tutoris auctoritate, tñ pōt sibi acqrer̄. l. seruū. in fi. ff. rempu. fal. so. l. donataꝝ. C. de acqren. pos. inuesti. de inutili stipulatio
5 ne. §. pupillus. l. in negocijs. ff. de reg. iur. in gl. †Si vero pupillus hz tutorē q; cōicat, ⁊ ei cōicat̄ societas ꝓbit̄, q; pōt ꝓbi cum tutoris auctoritate, vt. d. l. vt in ꝙductionibus in fi. Non ob. l. j. in fi. ff. de au. tut. vbi tutor cū auctorat̄ necesse est, q; loquatur q; illud vez in his que ꝓcedūt p actū verbi, sed in his que ꝓcedūt p actū facti nō est opus sermone tutoris. ff. de ꝓben. emp. l. fistulas. §. si fundū ſm Bal. in. d. l. si patruus. Qđ credo verū, nisi ille frater maior solus esset tutor istius pupilli, nam inter eos non intelligit̄ ꝓcta societas, que sine ꝙsensu ꝓbi nō pōt, vt. d. l. vt in ꝙductionibus. ⁊ p seipso auctorari non pōt. ff. de aut. tuto. l. i. ⁊ etiam, q; non cadit inuicez collatio, ex quo solus erat tutor pupilli, ⁊ ipse administrabat, q; communicaret sibimet, q; esse non pōt. c. fi. de insti. ⁊ ēt q; de administratis reddit rōnez,
6 vt pz in toto titu. de tut. ⁊ ra. distra. ¶† Si aūt ille frater maior, q; post mortē patris habitat cū altero fratre pupillo nō erat solus tutor pupilli, hz vna cū alio ꝙtutore, q; cōicat, illi ffri maiori, ⁊ ei fit̄ cōicat, aut non erat vnus tutor solus adistrare sine altero, vt. l. titiū ⁊ meniū. in prin. ō admi. tu. ⁊ idē ad ђ facit. c. si vna. §. fi. de re. ecc. nō alie. in cle. tñ si ille frater maior q; erat tutor negociat̄ cū cōi pecunia aut aggredit̄ negociū isolitū pri pupilli, vt q; pater pupilli nūq; fuit mercator, iste aūt gerit mercātiā, ⁊ tūc in dubio vī gerere noie ꝓprio, q; in dubio nō presumit̄ culpa, est enim qđā culpa insolita aggredi. ff. de neg. gest. l. si negotia. Aut ꝙtinuat negociū solitū, si erāt duo fratres, qui simul faciebant mercantiam vno mortuo alter possidens indiui sam substantiā cū filijs fratris premortui ꝙtinuat, ⁊ tunc videt̄ eo nomine ꝙtinuare. ff. de neg. gest. l. nā ⁊ seruius. §. si vino q; a primordio tituli posterior formaꝝ euētus. l. i. C. de imponē. lucra. descrip. lib. x. ⁊ argumē. ff. fa. ber. l. si filio. §. neratius. ⁊ ff. p socio. l. actione. §. morte. ver. sed qđ ex re cōi. nec distinguit̄, an ex prima mercantia aliquid proueniat an ex sepius repetita q; natura huius actus est quod id quod postea fit semper loco prioris subrogeť. ff. de pig. l. cum tabernam. in princi. ⁊ iō si nomine proprio fecit lucrum ac dānum propriū est. Si autē communi nomine aut est aggressus solita discrete operādo sicut diligēs ipse paterfamilias, ⁊ tunc lucrum ⁊ damnum qđ incidit in re communi commune est, aut insolita inchoando ⁊ tunc imputet sibi, vt. d. l. si negocia. ⁊ no. in auc. vt hi qui obe. §. qm̄. ver. quid ergo. secundum Bar. in. d. §. altero. In dubio autē quādo presumitur facere nomine communi idem est, ac si expresse nomine communi negociaret̄. ff. de instito. l. lucius. Sed si presumit̄ facere nomine proprio tunc sibi imputet, q; tunc non participat lucrum, nec ei conferri dz damnum. ff. pro socio. l. si non fuerint. §. aristoti. verba sunt Baldi in dicta lege si patruus. ⁊ idem quando patruus vel frater maior continuat solita, vt nomine communi presumatur facere licet nō sit tutor eisdem rationibus. Intellige quando pater negociabat̄ cum pecunia, secus si solum ponebat operam, ex qua percipiebat emolumentū qđ tunc circa perficienda iam incepta continuat̄, secus si de nouo incipit, q; alia est opera patris, alia filij. l. si non sortem. §. li
7 bertus. ff. de condi. indebi. ¶† Et aduerte q; idem Bald. in auc. ex testamento, circa. fin. C. de collatio. dixit de filio mercatore qui post mortē patris in actu perseueranit. An lucra post mortem patris conferat, vel ei conferatur si detrimenta passus est que autem post mortem patris incepit ad collationem non veniunt. C. de colla. l. si donatione. primo responso. sed in eodez actu perseuerando si decerni posset separantur alias omnia cōferuntur. ff. de nego. gest. l. eum actum ⁊ l. at qui. nam. §. sceuola. ⁊ l. nam ⁊ seruius. §. si vino. ⁊ quod not. in. l. eius qui in prouinciam. ff. si certum peta. ⁊ de solu. l. dispensatorem. ſm Bal.
8 in. d. auctenti. ex testamento. ¶† Aut vterq; tutor habebat administrationem insolidum tam frater maior q; eius contutor ⁊ tunc si bona fide frater maior cōmunicat alteri contutori pupilli ⁊ ei communicatur intelligit̄ inter eos contracta societas. argu. eius quod dicit Bal. in. l. cum ipse. C. de contraben. em
9 ptio. ¶† Quid si sunt tres fratres duo maiores, ⁊ vnus pupillus, ⁊ vnus ex illis maioribus est tutor illius pupilli, qui suo nomine ⁊ pupilli cuius est tutor communicat alteri fratri, ⁊ econtra alter frater communicat eis ⁊ sic inuicez dicti tres fratres communicāt que obueniūt eis vel ex redditibus vel ex donis, vel aliter an intelligatur inter istos ꝓcta societas vī dōm q; dictus frater tutor, qui p se pupillo cōicat alteri frī, ⁊ alter frater eis non reddita nec remisa rōe videnť ꝓbere societatē nomine suo ⁊ pupilli cū illo alio fratre maiore, q; facto intelligit̄ prestare auctoritatem pupillo ad ꝓbendum societatē cū alio fratre p actū facti, vt in simili. §. dixit Bal. quantum autē ad se cū pupillo vt videantur ꝓxisse simul ipsi tres puto q; hz non potuerit in re propria auctorari, vt. §. tñ iste pupillus videns istaz societatem tendere in sui vtilitatem poterit ratificare, q; hz pupillus non possit se obligare sine tutoris auctoritate tamen bz priuilegiū, vt sibi possit querere per. d. §. pupillus cū ꝙcor. su-
10 perius alleg. ¶† Ulterius occurrit dubitatio duo frates seu patruus ⁊ nepos post mortem patris remanserunt vnus minor alter vero maior, maior gerit negotia cōia postea ille minor maior factus icipit lucrari ex opa ⁊ industria sua, ⁊ similiter ille q; erat maior ⁊ ꝙtinuo erat solitus gerere negocia vtrinsq;. ita ēt facit ad presens q; dictus frater primus seu patruꝰ administrat ita lucrum alterius fratris seu nepotis sicut ⁊ suum ⁊ pro cōi vtilitate ponit hz forte magis in suam ꝓpriā familiā q; forte maiorem habebāt, ⁊ sic ille frater secūdus lucra q; faciebat cōicat ⁊ dabat illi fratri primo ⁊ ille frater primus de lucris vtrinsq;

faciebat

faciebat quod sibi videbatur. ¶Modo dubitatur an inter istos intelligatur ꝯcta societas, adeo ꝙ non queraꝫ si vnus plus fuit
21 lucratus ꝗ̄ alter qñ nō ꝓstat aliter de intentione. ℂ †Scōo dubitatur an illud quod ipse primus frater plus expendidit pro sua familia debeat sibi imputari, an vero debeat cōiter ascribi quasi sit ꝯcta societas vite. ℂ Circa primum dubium facit, qꝛ ex quo ille frater primus consueuerat esse negociorꝫ gestor vtriusq; a principio, anteq̄ ille secundus frater aliquid lucraret, ꝛ sibi aliquid communicaret, videt potius facta communicatio ex eadē cā, q̄ ex noua, qꝛ a p̄mordio tituli posteriꝰ formatur euentus, vt .ff.l.j.C.de imponē.lucra.descrip.facit.l.fin. .C.de do.promiſ.l.nihil.ff.de in rem verſo. vbi lꝫ extranei dotans siue mater, siue frater, siue patruus dotando alias p̄sumebantur fauore dotis, donare tamen, qꝛ erat negociorꝫ gestor non p̄sumit donare, sed animo gerendi negocium neptis, vꝝ sororis.l.nihil.ff.de in rem verſo cum a p̄mordio tituli ꝛc. vt.ſ. puto ꝙ in his multū attendant coniecture, qꝛ vt dicit Bal.in. l.nenſenius.ff.de nego.geſt. In his que dependent ab animo multum valent coniecture.l.ſi cum aurum.ff.de ſolu.ꝛ.d.l.nenſenius.l.procula.ff.de ꝓba.l.dolum.C.de dolo.ꝛ talis p̄ſumitur mens, qualis ex actibus demonſtrat. vt.ſ.plene dictū fuit i hac.iij.p.princi.et in ij.p.ꝛ ideo ſi frater ſecundus quecunq; acqrebat, ꝙferebat fratri ſuo primo ſeu patruo, ꝛ ipſe frater p̄mus idē faciebat de ſuis lucris, ꝛ in cōi nomine lucra vtriusq; in communem vtilitatem expēdebat, ꝛ ita per multa tempora facere cōſueuerunt non reddita nec reuiſa ratione de eo quod alter ſuperlucrabatur, intelligit ꝯcta inter iſtos ſocietas, adeo ꝙ omnia acquiſita ex his operibus ſeu artificijs, vel induſtrijs vel aliter que conſueuerunt hoc modo communicare inuicem modo predicto erunt communia pro equis portionibus non at tēta nec habita conſideratione aliqua, ꝙ vnus plus lucretur q̄ alter, vt plene pꝫ ex dictis.ſ.in hac parte maxime p ea, que dicunt Ricardus malū. Jac. de are. ꝛ Bar.in.d.ℌ.altero. adeo ꝙ ſi contingat, qō vnus ex dictis fratribus, puta forte frater p̄mus, ſeu patruus ex parte ſui lucri emeret aliquid ſuo nomine, ex quo pecunia ex qua talis emptio fuit facta, debebat eſſe cōmunis ꝓ predicta, tunc illud tale emptum, vel communicabitur vel ſaltem pro parte reficient alteri fratri in diuiſione medietatē pecunie. ad qō facit ꝙ dixit Bald.in.l.ſed ꝛ ſocius.ℌ ſi abſenti.ff.ꝓ ſo.ꝛ in.l.ſi patruus.C.cōia diui.ꝛ aliqualiter dicet.j.i. xj.pte princi.in.j.q. ℂ Circa.ij.qōnem, qñ plus eſt expenſum ꝓ communi victu ꝓ vno q̄ pro altero, qꝛ forte vnus non habebat familiaꝫ, alius vero habebat, vel vnus maiorē q̄ alter, nūquid quatenus plus eſt impenſum ꝓ vnum q̄ per alterꝫ ꝓ familia ſua, poſſit repeti, ſi ille, q nō habebat familiā, vel minorem, erat minor, puto ꝙ poſſit repetere, ne alias videat donare, ꝙ ei nō eſt ꝓmiſſum. C.ſi maior factus ra.ba.l.ſi.ℌ.vlt.ff.de mi.l.i canſc.ℌ.itē relatū. vbi dicit rex. ꝙ ſi maior circūſcriptā ſocietatem coierit, vel ēt donationis cā nullam eſſe ſocietatem. Ad ℏ facit, qꝛ nedū qō minor intelligat donare alteri alimēta, immo ſi pro minore plus equo per aliū impenſus eſt, nō pōt repeti ab impendente. l.officiū. ꝛ.l.ius alimētorꝫ.ff.vbi pu.edu.de. ſi vero vterq; maior erat, ꝛ ille, qui habebat familiā, ꝛ ille, q nō habebat vel habebat minorē, ꝛ ſtabant in cōi victu in eadē domo ad vnam menſam, an id qō plus eſt impēſum pro familia vnius q̄ pro familia alterius poſſit repeti. ꝛ in hoc fuerūt varie opiniones ꝓ id qō dicit Bal.in.l.ſi patruus.C.de neg.geſt. ꝛ in.l. ſi.C.de colla. ꝛ in.c.ſi duo fratres in cōi caſa poſt mortē patris remāſerunt de fratribus de no.bñfi.inueſti.in vſi.ſeu. vbi de ℏ dicit eſſe tex. ſingularē ꝛ vnicum in iure, quare iſta qō dependet ab intellectu illius tex. ꝛ iſta qō indiget altiori indagine, ideo ō ea dicemus.j.in.vj.pte prin.in.xxiij.q. vbi plene de hac materia dicemus. Scōo caſu, vterq; frater eſt maior, ꝛ tunc eſt repe
22 rire tres caſus. ℂ †Primus, qñ neuter fratrū negociat. Secundus, qñ alter fratrū negociat. Tertius, qñ neuter negociatur. Primo caſu, qñ neuter fratrū negociat, ꝛ tūc lꝫ indiuiſam hereditatē ſimul teneant, nulla eſt inter eos ꝯcta ſocietas. l.vt ſit ꝓ ſocio actio.ff.ꝓ ſo. niſi ſit expreſſe actum. vt.l.ex parte.ℌ. filius.ff.fami.herciſ. ſm Bar.in.d.ℌ.altero. ꝓrium lꝫ Bald.i dicta.l.ſi patruus, qꝛ etiam ſi nullus negociat, poteſt ex actib⁹ apparere ſocialis affectus, ſicut inter nobiles, qui non faciūt q̄ ſtuarias mercantias, vt.l.iij.C.de commer. ꝛ mercant. tamē dona, ſalaria, ꝛ dotes, ꝛ ſimilia in communi conferunt, ꝛ acquirūt Sunt enim iſti actus ſociales ex quibus p̄ſumit intentio, ac voluntas ſocietatis, vt dicit Jac. ꝛ Old.in.d.ℌ.altero. ad qualitatem ergo actuum recurrendum eſt. Nam talis p̄ſumitur mens, qualis ex actibus intelligi poteſt. ꝛ C.de inſti. ꝛ ſubſti.l. reprehendenda. vbi facto dat intelligi voluntas. argu.inſti.de re.diui.ℌ.cernos. Nā in animalibus ēt brutis actus conſuetudo ꝛ naturalis inſtinctus oſtendit animum eorꝫ, ꝛ eſt expreſſum de his que fiunt a ma.p.capitu.c.ex ore. ſm Pe.de pu.in cō ſil. quod incipit viſo p̄fato puncto p̄emittendū eſt ꝙ tria ſunt membra in.ij.lib.ℚſ.car.cxlitij. Sōo caſu, qñ aliter frater ſolū negociat, ꝛ tunc non vī tacite ꝯcta ſocietas, cum alter frater nihil ponit in ea.ff.ꝓ ſo.l.v.in fi. Jdeo tūc queſita ab altero fratre non communicantur, vt.d.l.ſi patruus. ꝛ.l.cum duobus.ℌ. fratres.ff.ꝓ ſo. ſm Barto. in.d.ℌ.altero, facit ratio, qꝛ ſi videret ꝯcta ſocietas, ille qui negociatur magis videretur donare, q̄ ſocietatem ꝯbere ergo non p̄ſumitur donare, vt.d.l.v.in fine. ꝓrimum lꝫ Bal.in.d.l.ſi patruus. dicens, ꝙ ſi ille, qui negociatur, omnia ponit in communi, videt ꝯcta ſocietas ex actib⁹ reciprocis ſocialibus, puta qꝛ forte alter ponit alia dona, vt.ſ. dictum fuit in precedenti membro. Jdem ſi vnus exercet vnam artem, ꝛ alius aliam. Nam lucrorꝫ cōmunicatio ſocietatis inchoatio eſt, ſꝫ ipſum Bald.in.d.l.ſi patruus. ꝛ idem lꝫ in additione quam facit ad tractatum Bar. de duo. fratri. vbi formaliter ſic dicit. Similiter dico, ſi vnus negociatur, alter non, tamen ille, qui non negociatur omnia que obueniunt ſibi tributa ex redditibus prebende vel ex dono ponit in communi, ꝛ ſic faciunt hincinde. Nam hic p̄ſumit ſocietas ex actibus reciprocis ſocialibus. Jdeo dico, ſi vnus negociat in vna arte, puta in mercantia, aliter in altera, vt in aduocato, ꝛ tabellioē, lucrorum communicatio ſocietatis intentio eſt. Nam ſui natura ij actus inferunt ſocietatem, qꝛ ad ipſam ordinantur, ꝛ per locuꝫ
13 ab effectu apparet ſocietas ſꝫ ipſius Bal.in.d.addi. ℂ †Ubi ubi autem videtur conſiderādū, ꝙ aut iſti fratres, quorꝫ nullus negociabat vel alter tm̄, nihil ꝙferebāt, neq; dona, neq; ſalaria neq; alia eis p̄uenientia, niſi ſolū p̄uenientia ex hereditate parentū, q̄ indiuiſaꝫ cōiter retinebāt, qꝛ oia lucra ꝛ dāna p̄uenientia ex hereditate illa cōicabāt, ꝛ tūc ſolū in ea intelligit ꝯcta ſocietas, vt eſt caſus in.d.l.cū duobus.ℌ.ſi fratres loquat Bar.
14 ℂ †Si aūt conferebant hincinde ſalaria, ceteraq; ſtipendia, ꝛ donationes, que quotidie fiunt nobilibus ꝛ doctoribus, vt eſculēta, ꝛ poculenta, ꝛ alia ſimilia quotidiana tributa quorꝫ inuicē non reddita ratione eius, quod alter ſuperlucrabat fiebat collatio, ꝛ bis ſocietas contracta intelligat. Jlli enim ſunt actus, qui citra ius ꝛ nomen ſocietatis veriſimiliter non gerunt, ad q̄ litatē enim actuum recurrendum eſt, cū talis p̄ſumat mens, qualis ex actibus demonſtratur, vt.ſ.pꝫ ꝛ loquat Bald.
15 ℂ †Si vero vnus ſalaria, ꝛ alia ſtipēdia nō ꝙfert, qꝛ nō acquirit, tm̄ quod alias acquirit, confert, ſed totius patrimonij curā ꝛ adminiſtrationem habet, ꝛ in hanc curam omnez operā atq; diligentiā adhibet, ꝛ ſic ꝓ cōi commodo operatur. alter vero eſt aduocatus, vel officium magiſtratus, vel legendi, vel militādi, vel tabellionatus, vel negociationis alicuius exercet, quicquid acquirit non reddita, nec reuiſa ratione in communi ponit, ꝛ ſimiliter inter iſtos intelligatur contracta ſocietas, lꝫ vn⁹ nihil ponat, niſi operam ꝛ induſtriam ſuam, alter vero in communi p̄dicta conferat tamen ꝓp hoc non dicitur donare, magis q̄ ſocietatem contrahere, prout dicebat.ſ.Bar. immo ſocietatez contraheret, ꝛ eſt illa ſocietas, in qua vnus ponit operam, ꝛ diligentiam, alter pecuniam. ideo in dubio omnia ꝓ medium diuidi debent. l.ſi non fuerint. in princip.ff.pro ſocio. Societas namq; valet inter eos, qui non ſunt equis facultatibus, cum plerūq; pauperior opera ſuppleat quantum ei per comparationem patrimonij deeſt. l.ſocietates contrahuntur. ℌ.ſocietas autem coīri debet ꝛ valet.ff.pro ſocio. ¶Predicti enim act⁹ animum contrahende ſocietatis oſtendunt, cum vt dicit Old. inſimul habitatio, ꝛ lucrorum in communi collatio, faciunt ſocietatem p̄ſumi. Intellige, quod diuidunt per medium, quando tanta erat opera poſita ex parte vnius, que correſpondebat poſitioni facte ex altera parte alias pro qualitate poſitionis diuidunt vt.d.l.ſi non fuerint exponendo ibi equas. i. equalitate
26 portionis vt exponit ibi Bald. ℂ †Sed ſi vnus ſeparatim lucra ponebat, alter vero communicabat inter iſtos ſocietas nō intelligitur contracta. ℂ Nam vt ſocietas contrahatur conſenſum vtriuſq; partis intercedere oportet. l.vt ſit pro ſocio actio.ff.ꝓ ſoc. ſed hoc caſu nedū ꝙ interueniret cōſenſus vtriuſq; partis, Immo apparet diſſenſus eius, qui ſeparatim ponebat. l.itaq;.ff.pro ſocio. nec dicitur conſentire ſocietati, qui communicat, cū ex quo alter ſeparatim ponebat, diceret magis donare q̄ ſocietatē ꝯbere. iō ſocietas ꝯcta nō intelligat. l.ſocietates

contrahuntur.§.donationis cā.ff.p ſo.ꝛ prędicta rōne non intel
ligaꝫ ꝫcta ſocietas,cū vnus lucra non ponebat,qꝛ nolebat, vel
qꝛ non habebat,ꝛ operam ꝛ diligentiam,quam poterat adhi-
bere,minime adhibebat,ꝛ ſic nihil neqꝫ patrimonij,neqꝫ opere
ponebat in communi,alter vero omne lucrum communicabat,
vt.d.§.donationis cā ꝛ loquaꝫ Barto.ē. Idem ēt vꝫ dicendum
qñ vnus lucra ponebat ſeparatim,ſed operā,ꝛ diligentiā in cōi
patrimonio ponebat. Alter vero omnia lucra in cōi ponebat.
nam ſeparatim lucroꝝ poſitio facta per vnuꝫ lꝫ in cōi patrimo
nio operam,ꝛ diligentiam ponat,oſtēdit nedum animum non
contrahende ſocietatis,ſed ēt ꝫcte diſſoluende,vt.d.l.itaqꝫ, q̄
diſſenſu vnius diſſolvitur.l.ſed ꝛ ſocius.§.ſi abſenti.ff.pro ſo.vbi
dictum fuit,qꝺ cum vnus ꝑ ſe incipit negociare ſciente ſocio ſo
cietati tacite intelligiť renūciare,ſi aūt eo ignorante puta clam
liberat ſocium a ſe,non ſe a ſocio,vt.d.§.ſi abſenti vt no.in.d.l.
ſi patruus. Nec ob.qꝺ lꝫ ſeparatim lucra non poneret,tñ operā
ꝛ diligentiam in cōi patrimonio adhibebat,ex quo vꝫ oſtende-
re animum contrahende ſocietatis,qꝛ in incertis non certis lo-
cus eſt coniecture.l.cōtinuus.§.cū ita.ff.de ver.ob. Sꝫ ex quo
lucra ſeparatim ponebat,eſt certum de animo,ēt ſi ſocietas fuiſ
ſet contracta,diſſoluendi.vt.d.l.itaqꝫ.ꝛ ſic maior preſumptio ſe
parationis,que inducitur ex illa lucri ſeparatim poſitione,tol-
lit aliam minorem,que induci poterat ex illa poſitione opera-
rum in cōmuni. Nam ex quo per ꝟriam coniecturam apparet
de animo diſſolvende ſocietatis ponendo ſeparatim lucra vt.ſ.
pꝫ,nō preſumiť opere poſite in cōi cā ꝫhende ſocietatis. Cum
vna preſumptio tollat alteram.ff.de in inte.reſti.l.diuus.immo
potius ratione partis quam pro indiuiſo habebat cū altero fra
tre ponebat oppam ſuper toro.l.merito.ff.pro ſoc. ꝛ.l.qui iure
familiaritatis.ff.de acqu.poſ. Ergo ex quo ob aliam cauſaꝫ po
tuerunt opere poni cōi p̄monio.ſ.cā curādi partē ſuā,quā nō
poterat curare ſine parte alterius,q̄ indiuiſa erat cum ſua ꝛ ea
vti poterat rōe ſue partis vt.d.l.merito. Igitur ex prędicta po
ſitione operarū non inducitur preſumptio ſocietatis cōtracte.
17 ¶ †Si vero hinc inde poſuerint i cōi donationes,nō illa.que
quotidie obueniūt,de qbus fuit dictū.§.ſed illas,q̄ de raro ob-
ueniūt,vt legata,dotes,hr̄ditates,q̄ ſimiliter obueniūt, ꝛ p̄dia
empta,ꝛ ſimilia,ꝛ tūc aut expreſſe cōicabat puta,qꝛ ille,cui di-
cta lucra obueniebant,cedebat iura ꝑ parte ꝙfratri, ꝛ ecōuer-
ſo ꝙfrater ſibi.vel cuꝫ vni eoꝝ aliqd obueniebat,faciebat qꝺ in-
ſtim cātabat de ambobus,ꝛ ſic hincinde faciebant,ꝛ intelligiť
inter eos contracta ſocietas omnium bonoꝝ vel alia,vt.ī.dice-
18 tur. ¶ †Aut non communicabant expreſſe modo predicto,ſꝫ
redditus,ꝛ fructus invicem communicabant non reddita ra-
tione de proprietate, aut nihil apparebat, an vellēt qó eſſet cō
munis,niſi ſolum,qꝛ communicabat fructus,ꝛ tunc non intelli
gitur,niſi ſolum in fructibus contracta ſocietas, non autem in
proprietate,que non venit cōicanda niſi in ſocietate oim bo.l.
19 iij.§.cū ſpecialiter.ff.p ſo.ꝛ diceť.ī.proxio mēbro. ¶ † Tertio
caſu.qñ vierqꝫ fratrū negociať,ꝛ tūc ſi hincinde lucra nō ꝙfe-
rūt ſꝫ ſeparatim ponūt nō preſumiť inter eos ꝫcta ſocietas,vt.
d.l.itaqꝫ cū ſimul habitatio lucroꝝ hincinde in cōmune colla
tio ꝛ eius qó alter ſuperlucrať invicem nō reddita ratio,faciūt
ſocietatem preſumi.vt.ſ.pꝫ.ergo ſi non cōferunt i cōi,ſed ſepa-
ratim ponūt, oſtendiť animus potius diſſoluende q̄ contrahē
de ſocietatis,vt.d.l.itaqꝫ. Aut vnus ponit,ꝛ alter non, ꝛ tunc
idem dicendum eſt,vt.l.v.in fi.ff.p ſo.vt.ſ.pꝫ,aut hincinde lu-
cra conferunt,ꝛ tunc inter eos ſocietas contracta intelligiť, ꝛ
20 hoc eſt quod dicit. ¶ †Ald.dū dicit inſimul habitatio lucroꝝ
in commune collatio,ꝛ eius qó alter ſuplucrať invicem nō red
dita rō faciunt ſocietatem preſumi.facit ad hoc.ff.de ꝙcu.l.i cō
cubinatu.de ri.nup.l.in libere. ¶ Preterea talis actus citra
ius nomē ſocietatis celebrari non potuit.l.pro herede.de acq.
here.ff.ergo ſocietas tacite intelligať contracta. Nam ſocietas
conſenſu ꝫbitur,ꝛ animus contrahende ſocietatis ex actibus ſo
cialibus demonſtratur,vt.l.iij.ꝛ.l.ſi margaritam.ff.p ſo.ꝛ ani
mum colligo ex actu promiſcuo ſm Pet.de peru.in.d.conſi.
Non enim poteſt dici donatio cum non fiat ex liberalitate. Jō
enim tibi confero,qꝛ tu confers mihi, nec veniunt iſta ex na-
tura hereditatis ſimul retente,ꝛ ſic non veniunt in iudicio fami
lie herciſcun. quia illud ſolum ad hereditaria porrigitur, ꝛ ad
ea,que facit vt heres,vt.ff.fa.her.l.ij.ꝛ.l.ꝛ puto. ¶ Itē nō ve-
niunt in cōi diuidūdo,qꝛ illud dať ad diuidendū, non ad cōicā
dum. Reſtat ergo qꝺ predicta communio fiat iure ſocietatis,
21 ꝛ ſic ſocietas videť tacite ꝫcta,ſꝫ Bar.in.d.§.altero. ¶ †Sꝫ
que ſocietas intelligatur cōiracta tacite,an vite,vel rei vnius,
vel negotiationis alicuius,vel vniuerſoꝝ q̄ ex q̄ſtu, ꝛ opa ꝺſcē
dūt,an vero vniuerſoꝝ bonoꝝ. Premittēdū eſt,qꝺ actꝰ noſtri
volūtarij non extendunť vltra ea que gerunť.l.i.§.inſianus ꝛ.§.
ſi quis hoc interdicto.de itinere actu.prīa.ꝛ.l.fi.C.ne vxor ꝑ
22 mari. ¶ †Si igitur fratres in cōi caſa habitant ad vnum pa-
num ꝛ ad vnum vinum,quedam ſocietas vite contracta intelli-
gitur,quod efficit,vt vnus ab altero non poſſit expēſas nec fru
ctus repetere,ſecundum Bal.in.l.fi.C.de colla. ꝛ ideo ſi fra-
tres ſimul vixerūt,ꝛ in conuictu vnus de fratribus aduentitioꝝ
ꝛ liberorum ſuorum plus poſuit q̄ alius,illud plus repetere nō
poterit,qꝛ ꝫ proprietas non ſit communicata, fructus tñ con-
ſumpti iure ſocietatis conuiuendi cōmunicati cenſentur ſecun-
dum eum. Si quid aūt ſupereſt domini eſt,ſm Bal.in titu.de
fratribus de no. beneficio inueſtitis in.c.ſi duo fratres in cōi
caſa poſt mortem patris remanſerunt in vſi.feu.quod tñ quali
ter intelligatur dicemus.ī.eodem in.vi.p.prin. in queſtionib⁹.
23 †Si aūt ſolum communicauerunt vnam rem ſolum,illius rei i
telligiť contracta ſocietas,vt in.§.item mela ſcribit.l.cum duo-
24 bus.ff.p ſo.†Si autem ſolum lucra, ꝛ damna prouenientia ex
hereditate parentum,quam indiuiſam retinebant ſolum in ea
intelligitur contracta ſocietas,vt eſt caſus in.§.ſi fratres.d.l.
cum duobus. Non tamen intelligas,quod intelligatur commu
nicata proprietas hereditatis,ſed illud quod ex ea puenit qñ
in fine ſocietatis vnuſquiſqꝫ ſortem, quam ponit, recuperabit,
25 vt infra patebit. ¶ †Si aūt communicauerunt lucra vnius ne
gotiationis,illius tñ videť ꝫcta ſocietas,ꝛ non alterius,vt.d.
l.cum duobus.§.cum duo argentarij,vel communicabant cer
tos fructus,ꝛ illorum tñ videť facta communio,nō in aliis ob
uentionibus prediorum,ſm Barto.in.d.§.ſi quis hoc interdi-
26 cto. ¶ †Si autem erant diuerſe negociationes,tunc illarū tñ
videť contracta ſocietas,ꝛ ſic non preſumitur contracta ſocie-
tas ſimplex,ideſt vniuerſorum,que ex queſtu ꝛ opera puenīūt
nec ſocietas omnium bonorum,ſecundum Barto.in.d.l.ſi pa-
truus,ꝛ in.d.§.altero.in.d.§.ſi quis hoc interdicto.in qbus cō
cluditur,qꝺ ſocietas tacita reſtringitur ad actus ſociales, ꝛ nō
27 ad alios,quod †Bal.in.d.l.ſi patruus circa fi.dicit eſſe verū
in actionibus ꝛ vniformibus,ſed in actibus diffomibus ꝛ in ſe
varietatem habentibus per tales actus generaliter preſumitur
contracta ſocietas ſecundum eum ꝛc. ¶ Pro concordia vide
tur dicendum,qꝺ aut tu conferebas mihi non generaliter om-
nia prouenientia tibi,ſed ſimpliciter quedam tibi prouenientia
ex aliqua opera ꝛ induſtria tua,ꝛ ſimiliter verſa vice ego tibi cō
ferebam quedam mihi ſpecialiter prouenientia ex induſtria ꝛ
opera mea puta,qꝛ querebam ex mercantia carpentaria,vel ſi
mili negotiatione tibi conferebam,ꝛ econuerſo tu conferebas
mihi que querebas ex dictis negociationibus, vel tu confere-
bas mihi,que querebas ex argentaria,vel ꝙductione, vel alia
negotiatione,ꝛ ego tibi conferebam,que querebaꝫ in officio ta
bellionatus,vel in aduocatione,vel in lectura,vel ex magiſtra-
tu,ꝛ ſic tibi ꝙferebā quedam ſpecialiter,que ex vno vel plurī-
bus artificijs querebam,ꝛ tu mihi ſimpliciter lꝫ artificia nō eſ-
ſent ſimilia,vel diſſimilia,ꝛ tunc in his tm̄,in qbus fiebat colla
tio,nō in aliis intelligať ꝫcta ſocietas,vt in.d.§.cum duo argē-
28 tarij ꝛ in.d.§.ſi fratres,ꝛ loquatur Bart. ¶ †Aut generaliter
omnia vndecunqꝫ ꝓuenientia ex induſtria ꝛ opera tibi confero
ꝛ tu mihi,ꝛ diffomiter ſit hincinde collatio non attento, qꝺ ma
gis mihi proueniat ex vna induſtria ꝛ opera q̄ ex alia, ꝛ ſimili
ter q̄ tibi obueniat,qꝛ forſitā in pluribus cauſis induſtria mea
ꝛ opera verſatur q̄ tua,ꝛ tamen indiſtincte omne qó deſcende
bat ex lucro q̄ſtus nō attēta magis ex vna opa ꝛ induſtra q̄ ex
alia ꝙferebāt tibi,ꝛ tu mihi, ꝛ intelligiť ꝫcta ſocietas ſimplex
vniuerſoꝝ,que ex queſtu ꝛ opa deſcēdūt,vt.l.coīrī cū ſeq.ff.p ſo
29 cio.ꝛ loquať Bal. ¶ †Aut ſunt collata hincinde nō generali
ter oīa vndecūqꝫ queſita,que veniunt ꝙferēda in ſpeciali ſocie-
tate oim bonoꝝ,ſed q̄dā ex his non tamen ea,que quotidie ob-
ueniunt,vt ſalaria,ꝛ ſimilia,ſed ea,que raro obueniunt, vt do-
nationes,nō que quotidie nobilibus ꝛ aduocatis fiunt,ſꝫ q̄ ra-
ro ꝙtingūt,vt legata,vel dotes,vel hereditates,vel prędia em-
pta ꝛ ſimilia,que raro ꝙtigūt,ꝛ in ſpeciali oium bo.ſocietate ve
niunt ꝙferēda.l.iij.§.cū ſpāliter.l.cū duobus.§.ſociū vniuerſa.
l.ſi ſocietatē vniuerſaꝝ fortunaꝝ coierit cū ſeq.l.ſi qs ex ſocijs.
ff.p ſo.ꝛ tūc aut ponūt in cōi ꝓprietatē ipſaꝝ rerꝫ puta,qꝛ inter
eos erat ꝙſuetudo,qꝺ qcqd puenīebat eis ex emptiōe cōicabāt
qꝛ vel cedebāt ꝙfratri ꝑ pte iura,vel faciebāt,qꝺ inſtra cātaret
ꝺ ātob⁹, vel erat ꝙſuetudo inter eos,qꝺ oim q̄ eis ex hr̄ditate vl̄
legato,vel ex donatiōe obueniebāt,cedebāt i pte iura alteri fra

tri,ꝛ

trí,ꝛ tunc ín bís ſolum,ín quíbus erat talís conſuetudo,vñ con-
tracta ſocietas ínter eos,argu.l.vel vníuerſorum de pig.ac.nõ
autem omníum bonoꝝ,qꝛ non omnía vndecunqꝫ ꝛ qualitercũqꝫ
prouenientía ponunt ín communí,vt.j.patebit. ¶ Nec ob.q̃ p̃
dicta veníunt conferenda ſolum ín ſocietate omnium bonorum
vt ín.d.§.cum ſpecialiter.ꝛ ín.d.§.ſi ínter fratres ꝛ.l.ſi quis ex
30 ſocíjs ꝛ.l.ex parte.§.filíus.ff.fami.herciſcun. †Ergo omníũ bo
noꝝ ſocietas contracta ıntelligatur,cum etíã alía ſocietas poſ-
ſit ꝯbí,ín qua predicta ſeu aliquid predictoꝝ venít conferendũ
vt hereditates,ꝛ tamen non eſt ſocietas omnium bonorum, vt.
l.íij.§.de íllo querít.ff.pro ſocío.vbí eſt caſus aut tacite,qꝛ com-
municabant bíncínde non reddíta ratione fructuum ꝛ prouen-
31 tuum dictarum rerum. †De proprietate autem ípſaꝝ rerum ní
hil expreſſe fuít actum,níſi qꝛ ſolum vna cũ alíjs rebus ínſimul
retínebant,ꝛ tunc ín fructibus ꝛ ín alíjs redditíbus ípſarum re
rum quorum bíncínde ín communí non reddíta ratione erat fa
cta collatío ín eís ſocietas contracta ıntelligatur,cuꝫ ex hoc ap
pareat ín eís animus contrahende ſocietatís . Communicatio
enim fructuum índucít ſocietatem ín fructíbus predictoꝝ quo
rum fructus communicantur,non aũt alíoruꝫ predictorum , vt
voluít Bar.ín.l.í.§.ſi quís hoc ínterdícto.de ítíne.actuqꝫ p̃n.
Jn proprietate aũt non ıntelligít ꝯcta ſocietas.ꝛ ídeo ſi legatí
donatíonís,hereditatís míbí relícte,vel dotís,vel predíj emptí
p̃ vnum fructus bíncínde deferuntur,ꝛ alíj redditus ín eís ſolũ
ıntelligítur contracta ſocietas non ín proprietate ípſarum rer,
ex qbus fructus ꝛ prouentus ponebantur ín communí , ꝛ ratio
eſt,qꝛ ſocietas non contrahítur,níſi de animo ſocioꝝ appareat
vt.l.vt ſit pro ſocio actio. ꝛ.l.nam cum tractatu habíto.ff.pro
ſocío.Sed de animo díceretur apparere,quando expreſſe dí-
ctum eſſet,vel quando acquírens ín acquíſítís vtítur actíbus ꝺ
claratíuís conſenſus,vt qꝛ communíter faciebant fieri inſtrumẽ
ta acquíſíti ꝛ promíſcue vtebantur tanquam communibus,tũc
omnía erunt communía íure ſocietatís,vt no.ín.d.§.altero.per
Jac.de are.Ricar.malũ.ꝛ Bar.Sed ín caſu preſuppoſíto ac
quírens ín acquíſítís non faciebat fieri inſtrumenta communí-
ter,nec cedebat fratrí íura queſíta pro parte.ergo ſocietas ín p̃
prietate facta non dícatur,cum de animo contrahende ſocietа-
tís non appareat. ¶ Ad ídem facít,qꝛ communicatío fructuũ
índucít ſocietatez ī fructíbus,vt dícít Bart.ín.d.§.ſi quís hoc
ínterdícto.non ín proprietate.naꝫ ſocietas contracta ín vno nõ
extenditur ad alíud.l.cum duobus.§.ſi fratres.ꝛ.§.cum duo ar
gentarij.ff.p̃ ſoc.facít etíam qꝛ ſocietas reſtríngítur ad actus ſo
ciales,vt eſt caſus ín.d.§.ſi fratres,ꝛ voluít Bart.ín.d.§.alte-
ro,ſed actus ſociales ſolum apparent ín fructíbus et redditíbꝰ
quí non reddíta rõe fuerunt poſítí ín communí,non autem ín p̃
prietate,cum acquírens non faciebat fieri inſtrumenta cõmu-
níter nec pro parte cedebat íura alterí fratrí.Ergo ſolum ín fru
ctíbus ꝛ reddítíbus ıntelligatur ꝯcta ſocietas,non aũt ín p̃prie
32 tate. ¶ †Sí vero fuerũt expreſſe poſita ín cõmuní vníuerſalíter
oía vndecunqꝫ ꝛ qualitercunqꝫ prouenientía tam ea,que ſpecia
líter ī ſocietate omnium bonorum veníũt,vt legata hereditates
bona caſtrenſia,vel quaſi,ꝛ etíã ſímílía,ſed ét quecũqꝫ alía quo
modocũqꝫ fratríbus prouenientía,puta qꝛ acqrens communí-
ter faciebat celebrari inſtrumenta,vel íura fratrí pro parte que
rebat,vel ét quílibet ípſorum omnia q̃ querebat faciebat poní
ín cõí cataſto,ꝛ cõmuníter cataſta ſíue ſubſídía p̃ íllís ſoluebãt.
ex qua omnium bonoꝝ communí accataſtatíõe cõmuníqꝫ one
rorum ſolutione íllorum dominíũ conſortío ıntelligítur eſſe cõ
municatũ,vt eſt caſus ſíngu.C.de omní agro deſerto.l.íura. lí.
x.vbí Bar.formalíter dícít ꝛ nota hanc.l.contra fratres , quí
fecerũt ſe tantummodo ín emptíonum inſtrumentís nominarí.
Poſtea predicta ín cataſto reperíuntur deſcripta eíus ꝛ fra-
trís,ꝛ ſic communíter ſunt tributa ſoluta. Nam per hoc ẽ alíjs
fratríbus dominíum acquíſítum,ſicut ípſís,quos tenor inſtru-
mentí deſignat.Quod quídem ea ratíone cozreboro,qꝛ quãnís
deſcríptío de re alícuíus eo ígnorante ín cataſto meo nomíne fa
cta ſecutaqꝫ tributorum pro ea per me ſolutío íllíus dominíum
ín me non trãſferatur.C.de rei ven.l.ſolennibus.C.de dona.l.ſi
functíones. Tamen ſi ín bís ambobus ſcientía cum patientía
domíní concurrat eíuſdem rei íus ſeu dominíuꝫ acquíſíuíſſe dí-
coꝛ.caſus eſt.C.de dona.l.cenſualís.vbí cenſualís profeſſío pre
ıudícat dño,quando dñs conſenſit,q̃ alíus rem ípſíus dñí tãqꝫ
rem ſuam propríam ín cenſum deferat.nam ex hoc índucít do-
natío,ꝛ ita cõſulnít do.Pet.de peruſío ín ꝙſílío qꝺ íncípít fa-
ctũ ſíc p̃ponít apparet ín cataſto ꝛc . Jdeꝫ ꝙſulnít do.Ludo.
de vbe ín ꝙſílío q̃ íncípít.cũ íſtí fratres lucra ex negotíatíoní
bus vndecunqꝫ pueníétía ꝛc. ꝛ ſic erat gñaliter eoꝝ ꝙſuetudo
tã de legatís qꝫ de donatíonibus,hereditaríbus,emptíonibus,
ꝛ gñaliter oíuꝫ vndecunqꝫ,ꝛ q̃lítercũqꝫ pueníentíũ,ꝛ oíbus vte
bant̃ taꝫ ín p̃prietate qꝫ ín redditíbus promíſcue tanqꝫ cõíbus
an ıntelligat̃ ꝯcta ſocietas oíuꝫ bonoꝝ tacite p̃ íllã cõíoné,adeo
q̃ oía ſint cõía íure ſocietatís oím bonoꝝ pro e quis portíoní-
bus.ꝛ prima fronte vñ dom̃ q̃ nõ,qꝛ ſocietas oím bonoꝝ tũc ꝯ
bít̃,qñ expſſe actũ eſt,vt ꝯbat̃,ꝛ hoc eſt ſpãle ín ea,vt.l.íij.§.cũ
ſpecialiter vbí.d.gl.ſpecialiter . íd eſt expſſe.ff.p̃ ſo. melius fa-
cít.gl.ín.l.ex pte.§.filíus.ff.fa.her.ín gl.ín ver.eſſent ibí ex cõ
uentíone ergo non tacite,qꝛ tũc nõ eſſet ſocietas conñtíonalís
facít ét gl.ínſtí.p̃ ſo.ín p̃ín.ſuper verbo totoꝝ.que dícít. Jdeſt
omníũ,ꝛ expreſſe facit ét gl.ín.l.ſi ſocietate vníuerſarum fortu-
naꝝ.ff.p̃ ſo.vbí gl.dícít.í.omnium bonoꝝ,ſpecialiter facit gl.
ín.l.coíri ín gl.j.ff.p̃ ſo.ꝛ ratio vñ eſſe,quare ſit ſpeciale ín ſocie
tate omnium bonoꝝ,vt non ꝯbat̃,níſi expreſſe ſit dictum , ꝛ ſic
non tacite,qꝺ vbí maíus p̃ículum,ibí cautíus agendum eſt , vt
ín.c.vbí periculum de elec.ín.vi.xli.díſ.miramur.vi.q.íj.c.fi.
C.qui teſta.fa.poſ.l.hac conſultiſſima.de carbo.edi.l.í.ꝛ.íj.cũ
ſimí.Sed maíus periculum eſt ín ſocietate omnium bonorum
q̃ ín alía,cum ín ea veníant communicanda etíam dominía re
rũ vtríuſqꝫ ſocioꝝ,vt.l.í.p̃ ſo.ꝛ ín.d.§.cum ſpãlíter.ꝛ ín.d.l.ſi
ſocietatem vníuerſaꝝ fortunaꝝ,que nõ veníunt communican-
da ín alíjs ſocietatíbus vt ín dictís íurí.ergo non eſt mírum , ſi
ín ea cautíus eſt agẽdũ.Sed bís nõ obſtantíbus ín ꝯrium ar-
bítroꝝ de íure veritatem,vez qꝺ ípſa ſocietas omnium bonorum
per predictos actus ſociales ıntelligatur tacite ꝙtracta, que ſo
cietas non ſolum expreſſe verbís contrabí poteſt,ſed ét tacite p̃
actus predictos ſociales conſenſum ſocietatís oím bonoꝝ índí
cantes ꝛ hoc potíſſime tribus probat̃ rationibus. Primo per
tex.ín.l.ſocietatem nos coíre poſſe cum ſeq.ff.pro ſo.vbí íurís-
conſultus primo ín.l.ſocietatem ponit vnam doctrinam ſocieta
tem poſſe cõtrabí tacite ꝛ expreſſe.Deínde ín.l.ſeq.ponit alíã
doc.ꝯbí poſſe ſíne vníuerſoꝝ bonoꝝ,ſíue negotíatíonís alícu-
íus ſíue vectígalís,ſíue vnius rei,que.l.ſequens ꝺz ıntelligi ſe-
cũꝺũ.l.p̃cedẽté cũ p̃cedẽtía declarent̃ p̃ ſequẽtía ꝛ eꝯ.l.q̃ fílía-
bus cũ ſi.de leg.í.ergo ex quo ín precedẽti.l.dícebat̃,q̃ ſocíe-
tas põt ꝯbí tacite ꝛ expſſe verbís ꝛ ín.l.ſequẽ.dícít̃,q̃ ſocietas
eſt quadruplex,ínter q̃s ponít ſocietatez oím bo.merito ípſa ſo
cietas oím bo.põt ꝯbí tacite p̃ actus ſociales ꝙungẽdo ſímul
dictas duas.ll.Scõo pbat̃ p̃ rõez,qꝛ ſocietas eſt de ꝯctibus,q̃
ꝙſenſu ꝯbunt̃,q̃ ꝙſenſus põt declararí nõ ſolũ ꝺbís,ſꝫ factís,cũ
facto deẽ volũtas ıntelligí,ímo ét magís q̃ ꝺbís vt.ſ.plene dí
ctũ fuít ín hac.íij.par.p̃ín.ín.íij.caſu p̃ín.qñ vterqꝫ fratrũ ne
gocíat̃,ꝛ ín.íj.p̃.p̃ín.ꝛ patebít.j.ín ꝙſ.ꝺ. Pe.de pu. in ꝙſ.do.
Lud. ¶ Tertío probatur,qꝛ ex quo habemus regulã ꝛ íure ac
ratíone,q̃ ſocietas põt ꝯbí tacite ꝛ expſſe verbís,vt.ſ.p̃z,ꝛ nul
la lex dícít,q̃ ſocietas oím bo.nõ poſſít ꝯbí tacite,ímo potíus
ꝯ,vt.ſ.p̃z,ergo ſtemus regule.l.nã qꝺ lıgde de pe. le. ꝛ.l.quo-
tíens.ſ.qui ſatíſ.cog.cũ ſi.Quarto qꝺ predícto caſu ıntelligat̃
tacite ꝯcta ſocietas omníũ bonoꝝ oſtendít̃.nã ex quo ī cõí fue-
runt poſíta ea,q̃ veníũt cõícanda ſolum ín ſocietate omníuꝫ bo
norum,ꝛ non ín alía,vt legata, hereditates,dotes,dona,ꝛ ſímí
lía,de quíbus ſupra p̃z,q̃ non potuerũt veriſímíliter poní ī cõí,
níſi íure ſocietatís omníũ bonoꝝ. nam íure alterius ſocietatís
nõ,qꝛ predícta non veníunt conferenda ín alía ſocietate omníũ
bonoꝝ,vt.d.§.cum ſpecialiter.cũ alíjs.ſ.alleg.íure donatíonís
mínus,que alías índucerent̃ ex ílla poſítíone ín cõí,ſi nõ ıntelli
geret̃ contracta ſocietas omnium bonoꝝ,qꝛ non debet preſumí
donatío.vt.l.v.ín fi.ff.pro ſoc.cum nemo preſumat̃ íactare ſnũ.
l.cũ de índebíto.ff.de p̃batío.merito neceſſe eſt fratrí,q̃ animo
contrahendí ſocietatem bonorum predícta cõícauerũt.ergo ſo
cietas omnium bonoꝝ contracta eſſe ıntelligat̃,cũ ílli actus nõ
poterant gerí cítra íus ꝛ nomen ſocietatís omnium bonoruꝫ ar
gu.l.gerít.ꝛ.l.pro herede.de acq.here.Quínto probatur ex au
ctoꝛítate ꝺo.Rícar . malũ.ꝛ Jac.de are.ín.d.§.altero , quos
hoc modo ıntelligo,dum dícunt,q̃ ſi acquírẽs ín acqſítís vtít̃
actíbus declaratíuís ꝙſenſus ſocietatís,qꝛ cõíter faciebant ín-
ſtruméta acqſíti,ꝛ p̃míſcue oíbus vtebant̃ tãqꝫ cõíbus,nã erãt
cõía íura ſocietatís pro eqs portíonibus de leg.íij.l.predíjs.ff.ſi
cer.pe.l.cũ qd.Sexto p̃bat̃ auctoꝛítate.ꝺ. Pe.ꝺ pu.in ꝙſ.q̃
íncípít ex predí.themate declarant̃.j.ſcripta dubia.ꝛ auctate.
ꝺ.Lu.ī ꝙſ.q̃ íncípít cũ íſtí frẽs.Que ꝙſilia gña clarioꝛis ıntelle
ct⁹.j.formalíter ıterſerã.Accedit ét auctas quorũdã doc. mo-
der.legẽ.q̃ ſunt excellẽtíſſí.doc.ꝛ magne auctatís,q̃ bãc opí.te
nẽt ín.l.ſi ſocíus.ff.ſi ce.pe.ꝛ ex bís mínime vídet̃ dubitandũ,

quin predicto casu intelligat̃ ꝯcta societas omnium bonoꝝ que ẽt tacite coiri põt, vt ex predictis pz. ⁊ intellige vera in maioribus. xxv. ann. alias si aliquis eoꝝ fuisset minor, cũ ex societate omnium bonoꝝ trãsferat̃ dñum rex ẽt immobilium ipso iure i socium. vt. l. i. in fi. ff. p so. ⁊ sic induceret alienationẽ, quã minor sine decreto iudicis facere non põt. l. magis puto. de reb. eo. ⁊ l. lex que tutores. C. de admi. tu. ⁊ in toto ti. de predijs minorũ. C. merito non intelligeret̃ inter eos ꝯcta societas omnium bonoꝝ, cũ etiam expresse verbis non potuisset fieri per. d. rõnem. Non ob. l. iij. §. cuz spãliter. ff. p so. iũc. gl. que dicit specialiter. i. expresse, ⁊ est tex. iunc. gl. in. l. coiri eo. ti. dñ gl. super ver. distinctum. dicit. i. expsse dictum, ꝙ fiant socij omnium bonorum, qz illa iura nõ itẽdũt disponere, qõ societas oim bonoꝝ ñ possit ꝯbi tacite p actus sociales iferẽtes societatẽ oim bonoꝝ, qz cũ sit de ꝯctibus, qui ꝯbunt̃ vt. §. pz in hac eadẽ parte, ⁊ in. v. pte princ. ⁊ consensus ita põt deprehẽdi tacite sic̃ expsse, ergo ⁊ tacite põt ꝯbi vt ibi. Sz loquunt̃ in societate quentionali verbis contracta simpliciter, quo casu si non fuit inter socios expresse dictum, que societas ꝯberetur inter eos, sed simpliciter ꝙ esset societas. In dubio intelligitur contracta societas vniuersorum, que ex questu ⁊ opera descendit. Non autem omnium bonorũ nisi sit expresse dictum, ꝙ contrabunt societatem omnium bonoꝝ, ⁊ ista est intentio ⁊ mens illoꝝ iuriũ vt. pz in. d. l. coiri, vbi dicit tex. coiri societate ⁊ simpliciter lz ẽt si non fuerit distinctũ dicit gl. i. expresse dictum ꝙ alias ꝙ fierent socij, fiat societas omnium bonoꝝ, vt. ff. e. l. iij. ⁊ vz etiam ꝯcta societas vniuersoꝝ que ex questu venit. ⁊ sic pz, ꝙ verbis contrabatur, que nõ presumitur omnium bonoꝝ, nisi sit expresse dictum. Nos autez loquimur in societate, que tacite contrabitur per actus sociales, in qua actus sociales ostendũt, que societas ꝛtrahebat̃ iõ si vniuersaliter vndecunq; quesita taz ea que veniunt conferenda solum in societate omnium bonoꝝ, ꝙ quecunq; alia, que socij inuicem nomen reddita ratione conferunt, deprehenditur, ꝙ intelligatur tacite inter eos ꝯcta societas omnium bonoꝝ ex actibus socialibus. cum tacitum idem operet̃ ꝙ expressum, vt. d. l. cũ quid cum simi. Eodem modo intelligit̃ gl. in. l. si societatez vniuersaꝝ fortunaꝝ. vbi gl. dicit. i. omnium bonoꝝ specialiter. vt. l. iij. §. cum specialiter ⁊c. ergo pz quod logt̃ in societate conuentionali verbis contracta. Et eodem modo rñde ad alia iura. §. allega. Vel illa iura volunt declarare qualiter ⁊ de quib⁹ in. d. iuribus solum, veniunt conferenda in societate omniũ bonoꝝ nõ autẽ in alia. Vel satis dz expresse coita societas omniũ bonorum, ex quo ex consuetudine dictoꝝ socioꝝ, omnia predicta, que veniunt etiam in societate omnium bonoꝝ conferenda inuicem communicabant. l. vel vniuersoꝝ. de pigno. actio.

Verba enim expressa non sunt de solẽnitate societatis cõtrahẽde, que ẽt potest contrahi tacite vt. §. Nec ꝓinz reperitur in iure expressum, igitur ⁊c. vt. l. illam. C. de colla. contraria loquũtur in dubio. ⁊ ex his pz quod hic passus. An societas omnium bonoꝝ possit contrahi tacite, qui videbatur multũ dubius pp dicta contraria apparet manifeste clarus. ⁊ pro maiori declaratione consilium do. Pe. de perusio de quo. §. formaliter hic ponam. ⁊ similiter consi. do. Ludo. incipiendo prius a consilio do. Pet. quod tale est.

33 c **E predicto** themate eliciũtur. j. scripta dubia. ¶ †Primum dubium est. An inter predictos Antonium ⁊ Thomã eius nepotẽ intelligit̃ ꝯcta societas omniũ bonorum, cum eoꝝ bona cõmunicauerunt adinuicem, ⁊ in cõi posuerũt ẽt dotalia, ⁊ insimul habitauerũt cum eoꝝ familijs, ⁊ ex dictis bonis cõibus simul vixerunt per longissimum tempus, ⁊ ñ cõiter bona ad inuicem qñq; emerunt, qñq; etiam separatim retinendo bona que vnusquisq; per se emerat ⁊ in eorum catasto descripserunt. Respondeo quod per predicta intelligitur dict̃ Anto. ⁊ Thomã eius nepotez contracta societas omnium bonorum. Nam fratrum insimul habitatio, lucrorum in commune collatio, ⁊ eius quod alter superlucratur inuicem nõ redita ratio, faciunt presumi societatem inuicem contractam. argumen. ff. de concubi. l. in concubinatu. ⁊. ff. de ri. nup. l. in libere. Ratio, qz talis actus circa ius ⁊ nomen societatis celebrari non potest, ergo societas inducitur, argumen. ff. de acquiren. bered. l. p herede. Item solo consensu contrahitur societas. l. qui admittitur. ⁊ l. plane. ff. pro socio. ⁊ instit. de ob. que ex consen. na. in princip. ⁊ consensus declaratur non solum verbis, sed ẽt factis, vt. ff. de legi. l. de quibus. ff. de edi. edic. l. si eum. §. ei qui. Hinc est ꝙ si acquirens in acquisitis aduersus fratrem vtitur actibus declaratiuis consensus societatis, vt qz communiter fecit fieri instrumenta acquisiti, ⁊ promiscue oibus vtitur tanquã communibus, omnia erunt communia iure societatis pro equis portionibus. ff. de lega. iij. l. predijs. §. penul. ⁊. ff pro soc. l. si non fuerint. ff. pro so. l. si vnus. §. j. ⁊. l. si quis societatem. vbi quando duo fratres post mortem patris in domo communi habitant, ⁊ vnus per se emit illud efficitur solus illius, qui emit, qz illud obtinet quando non censetur contracta societas omnium bonoꝝ adinuicem. Sed eo casu quando censetur contracta societas omnium bonorum adinuicem, tunc lz vnus ex socijs suo nomine emat, tamen illud debet communicare consocio, ⁊ ita tenuit Ric. ma. ⁊ Cy. in suis consi. ⁊ vide quod not. Bar. in. l. titium menium. §. altero. de administra. tuto. ⁊. l. i. §. si quis hoc interdicto. de iti. act. prima. vnde dicebat Oldra. qõ insimul habitatio, ⁊ lucrorum hincinde in commune collatio, ⁊ eius quod alter superlucratur inuicem non reddita ratio. faciunt societatez presumi. ff. de proba. l. procula. ff. de dona. inter vi. ⁊ vxo. l. si seruus communis. ⁊. ff. solu. matri. l. que dotis. Nec ob. ff. pro so. l. iij. vbi re sola non videtur contracta societas. Respondeo, fateor, ꝙ non contrabitur societas re, tantum, qz non est de contractibus, qui contrabuntur re, sed contrabitur solo consensu. Iste autem consensus non põt esse declaratus verbis ⁊ factis, ⁊ eo casu quo omniz bonoꝝ censetur contracta societas equaliter inter fratres acquisitorũ fit diuisio. Ex quo predicti Antonius ⁊ Thomas exercuerunt se in ꝗplures mercantias, ⁊ diuersas, ⁊ dictus Thomas in vero quasi semper exercuit artem speciarie, tamen lucra hincinde prouenientia communia sint, ex quo omnium bonorum intelligit̃ ꝯcta societas, ⁊ huiusmodi lucra fuerunt adinuicem communicata.

¶ Secundum dubium est, si duo sunt socij omnium bonorum, vnus ex eis suas filias maritat, ⁊ dotem eis constituit de communibus bonis. An illud onus dotis incumbat sibi patri. an vero communiter patri ⁊ alteri consocio omnium bonorum. Respondeo illud onus incumbit soli patri, nec contribuere dz alter socius omnium bonorum, nisi hoc actum sit inter socios, vt de communibus bonis proficiscatur dos. ff. pro so. l. si socius pro filia verba sunt do. Pet. in. d. consi. ¶ Sequitur consiliũ do. Ludoui. cuius verba vt. j. sequitur.

34 c **Amisti fratres** †Lucra eis ex negociationibus aut vndecũq; puenientia communicauerint, censet̃ inter eos ꝯcta societas, qõ quidẽ his rationibus probatur. ¶ Primo, qz hec cõicatio lucri nõ põt intelligi esse facta citra ius ⁊ nomen societatis, ergo ex ea societas inducitur, ad hoc. ff. de acqui. here. l. p herede. l. gerit. ⁊ instit. de heredum qualitate ⁊ diffe. §. pro herede. In quibus est expressum in simili actũ qui citra ius ⁊ nomẽ heredis geri non potest factum ab habẽte facultatẽ adeundi facultatis additionẽ inducere. ¶ Secundo, qz actus subsequẽs manifestat voluntatẽ precedentem adesse ipsi voluntati subsequẽti ꝙformc. ff. ad mace. l. si iulianus. §. proinde. ff. de re. dub. l. quedã. ergo lucroꝝ cõicatio, ꝗs actum subsequentẽ appello declarat inter eosdẽ voluntatẽ precedentẽ ꝯbẽde societatis, cũ illa cõicatiõi ꝙformis sit. Positio enim subsequens ipsius cõicationis positionẽ arguit antecedẽtis societatis, q̃ illã precedere solet. ff. de proc. l. ad rẽ mobilez. ff. de acq. here. l. illud. ¶ Tertio, qz ipsa societas ꝯctus est, q ꝙsensu pficit̃. ff. p so. l. societatẽ coire. ff. de act. ⁊ obl. l. ꝙsensu. insti. de obl. que ex ꝙsensu. in priu. certũ est añ ꝯctũ, qui ꝙsensu pficit̃, ꝙsummationẽ recipe sine verbis consensuz indicantibus siue signis, p que consensus ipse declarat̃. ff. de pa. l. item qz de act. ⁊ obli. in qbuscunq;. ff. de regu. iur. l. vbi nõ voce. de spon. c. cum apud. de iu. do. l. minus. Nec mirum cuz facto debeat̃ intelligi voluntas. C. de insti. ⁊ subst. l. reprehendenda. ff. de acqui. here. l. duo fratres de homi. c. significasti. ad fi. insti. de re. diui. §. cernos. ff. ad. l. coz. de sicca. l. i. §. diuus. versi. ⁊ qui hominem. Quinimmo magis voluntatem actu declarare possumus ꝗs verbis, vt. ff. de edi. edi. l. si tamen sine. §. ei qui. Sed in proposito casu inter ipsos fratres actus communicandi mutua lucra affuit, ergo consequens est vt ex eodem voluntas contrahende societatis intelligatur. Quod quidem ex eo probatur vlterius, qz emptionis actus a duobus communi nomine celebratus voluntatem societatis contrahende euidẽter in re illa demonstrat. C. communi diui. l. ad officium. ¶ Quarto quare rõne societatis dissolutio tacite inducitur ex actibus

dissolutionem

dissolutionem denotantibus.ff.de p soc.l.ita.C.cõi dini.l.si maior.in gl.eadez ipsius societatis celebratio euidẽter manifestat ex actibus ad societatẽ ipsaz ꝯhendã tẽdentibus. Ex his ergo euidẽter ꝙcludit,ꝙ boꝝ fratrũ insimul habitatio,cõisqꝫ quinẽ di vsus,atqꝫ lucroꝝ cõicatio iter eos tacite societatẽ eẽ ꝯctam demõstrat,ꝛ hec sunt q̃ no.Bar.ff.de admi.tu.l.titiũ ꝛ meniũ. §.altero.ꝛ bal.C.cõi.vtri.indi.l.si patruus.C.q test.fa.pos.l.j. ꝛ.l.cũ opz.C.de bo.q̃ lib.ꝛ.l.rei iudica.§.fi.ff.so.ma.Sed ẽ successiue scdo videndũ,an iter eos oinz bonoꝝ intelligat ꝯcta societas,ꝛ subsequẽter in diuisorio iudicio oia veniãt equaliter diuidẽda,ꝛ pria fronte vr dom qd solũ in illis negociatiõibus intelligat esse ꝯcta societas,quarũ lucra mutua ꝯcta sunt, nõ aũt aliarum.Quod quidez prima ratione probatur, quia actus ipsi voluntarij,vt est societas, nõ vltra extenditur qꝫ ad actuz ipsum,ex quo tacite infertur ad voluntatis manifestationem.C.ne vx.p ma.l.fi.ff.si cer.pe.l.nõ ois,ergo cõicatio lucri ex qbusdã negotiationibus ꝓueniens non vltra arguit voluntatem contrahende societatis,qꝫ in his negotiationibus,quaruz lucra cõicata sunt.Secundo ad idem vr casus in.l.cum duobus.§.cuz duo argentarij.ff.pro soc.vbi est expressum cõionem lucri ex negotiatione argentarie ꝓuenientis non arguere societatem contractã esse in lucris aliunde prouenientibus.Tertio idem videtur probari.in.d.l.cũ duobus.§.si fratres.ꝛ in.l.ex parte.§.filius.ff.faber.In quibus expressum est,quod retentio hereditatis fratribus communiter proueniẽtis pro indiuiso non demonstrat per eos contractam esse societatez in aliunde quesitis.Ultimo idẽ vr ꝓbari ex casu.c.cũ contingat.de deci.ꝛ.c.cũ dilectus.de capel.mona.ꝛ.c.auditis.de ꝓscri.ꝛ.l.j.§.inlianus.ꝛ.§.hoc interdicto.de iti.actuqꝫ priua.In quibus est expressum solũ in eo actu intelligi ꝓscriptam esse iurisdõnez atqꝫ cõmoditatez ꝛ quasi possessionẽ cuius quis habuerit exercitiũ,adeo vt ex exercitio i vno nõ inducat quasi possessiõis q̃sitio totius ipsius iurisdõnis vniuersitatẽ qtinentis.Ira in ꝓposito ex cõicatione lucri vnius negotiationis tantũ solũ illius censet inducta societas,nõ autez bonoꝝ vniuersoꝝ,ꝛ hec est opinio bar.quam ita corroboro in dictis iuribus.Ex qua videtur in proposito casu dicenduz fore hunc ser Nicolaum hec bona,que sibi proprio nomine expresso quesiuit,aut aliter comparauit Joanni fratri communicare non debere,siue ex communi pecunia emerit,cũ res ex cõmuni pecunia proprio nomine acquisita ꝙmunis non sit sed eius solum,qui nomine proprio sibi emerit.vt.d.l.si patruus.ꝛ.d.§. altero in.l.penul.l.si quis alteri vel sibi.ꝛ in.l.si vnus ex socijs. §.si quidem vnus.ff.pro socio.Siue ex propria,ꝛ hoc est clarius siue etiam ex ea,que solum ipsius Joannis fuerat,Res eniz ex aliena pecunia mihi proprio nomine comparata mea solum est. .C.de rei vendi.l.si ea.C.si quis alteri vel sibi.l.i.cuz simi.In dubio autem ex propria pecunia empta fuisse presumitur,vt cõmuniter notat,in.d.§.altero.ꝛ in.d.l.si patruus.ꝛ in.l.si defunctus.C.arbi.tute.Quinimo dico,qd qꝫ quis nõ se solum,sed etiã perfecte,ꝛ sic ꝙmuni nomine emerit nõ obstante omnium bonorum inter eos societate.Nihilominus ex ꝓpria pecunia emisse presumitur.casus est singularis quem ibi Bar.summe notat.C. pro soc.l.cũ proponas. ¶ His tñ nõ refragantibus in proposita consultatione ꝛrium ꝛ verius arbitroꝛ fore dicendum ex pluribus. ¶ Primo,qd qꝫ quis presupponatur quedã bona per ser Nicolaum empta proprio nomine,nihilominus,ea que sunt inter eum ꝛ dictum Joannem accarastata communiterqꝫ pro illis catasta soluta,dom est ex hac cõi accarastatione cõicqꝫ onerum solutiõe illarũ dñium Joanni fuisse cõicatuz. Iste est casus singularis ita in terminis dicit ibi Bar.C.de oi agro deserto.l. iura.lib.xj.cuius formalia verba sunt hec.Et no.hanc.l.contra fratres,qui fecerunt se tantummodo in emptionuz instris nominari,postea predia in catasto descripta reperiũtur eius ꝛ fratris ꝛ sic cõiter tributa sunt soluta.Nam per hoc est aliis fratribus dñium acquisitũ sicut ipsis,quos tenoꝝ instrumẽti designat.Qd quidem ea rõne corroboro,qꝛ qꝫ quis descriptio de re alicuius eo ignorante in catasto nomine meo facta,secutaqꝫ tributorum pro ea per me solutio in me illius dñium non transferat.C.de rei vẽdi.l.solennibus.C.de dona.l.si functiones tamen si in his ambobus scientia cum patientia dñi cõcurrat eiusdem ius in eius dominio acquisisse dicor.casus est.C.de dona.l.censualis.

¶ Secundo,istud idem euidenter arguitur ex eo,qꝛ cum eorũdem mater communiter inter eosdem bonorum quorundam donationem fecit eo declarato se conferre dixit,quia voluit inter predictos fratres quecunqꝫ eoruz bona esse communia,cui quidem voluntati materne per instrumentum ambo assenserũt,cui quidem in dubio standum est.C.de dona.l.cum precibus.C.de fal.l.si quis decurio.C.de contra.ꝛ ꝙmit.stipu.l.optimam.Cuz aut societas ꝯctus sit,qui mutuo ex cõsensu perfectionez assum psit,vt.§.dixi,ergo est consequens,vt per mediũ matris organũ cuius voluntati isti filij assenserunt,vr inter eos contracta societas oium bonorum.Contractus enim qui consensu perficit per medium alterius organum inter ipsas partes explicari potest. ff.de consti.pecu.l.qui autem.§.fi.cum.l.seq.ff.de contraben. emptio.l.j.ꝛ fi.ꝛ.d.l.ꝙsensu.ff.de pe.l.labeo.ꝛ.l.fi.C.si quis alteri vel sibi cum similibus.

¶ Tertio,nec parum presentem decisionem corroborat,ꝙ presumatur hunc ser Nicolaum qꝫ quis absente Joanne pluries confessum fuisset inter seipsos bona omnia esse cõmunia.Confessio etenim qꝫ quis absente parte emanata presumptionem aduersus confitentem inducit.ff.de adul.l.capite quinto.in glo.ff.de edi. edic.quero.§.fi.vbi de hoc est casus notabi.ꝛ no.ff.de confessis l.certũ.§.si quis absente.Ex quibus potissime euidenter demõstratur omnium bonorum inter eos contractam societatem fuisse,licet circa multa alia insistant clari doctoꝛes domini mei dominus Albertus,ꝛ dominus Philippus in hoc per prius consulentes.Nũc vero videndũ,an posito ex eo quod post contractã ita omnium bonoꝝ societatem dictus ser Nicolaus suo proprio nomine agere ceperit aliqua videatur ex hoc solo inter eos dissoluta societas,adeo ꝙ eadem communicanda non veniat. Et quidem dicendum ex hoc societatem solutam non videri ex duobus.Primo,quia qꝫ quis cum querit de contrahenda ab initio societate,non sufficeret communicari soluz quedam,vt intelligatur contracta societas omnium predicta,tamen cum agitur de societate bonorum omnium olim cõtracta conseruanda,sufficit quedaz post communi nomine agi,vt inter dictos fratres se pius acta sunt,licet ꝛ quedam alia per vnum ex his sint proprio nomine acta hoc probo.Primo a simili,quia quamuis dũ agitur de vniuersitate iurisdictionis ab initio querenda,non sufficiat,ꝙ vniuersitas quesita intelligatur,vnum iurisdictionis solum actũ explicari,vt.§.dixi,tñ cũ agit de vniuersitate qsita cõseruanda,sufficit vnũ solũ actũ iurisdictionis fuisse exercitatuz, vt ipsa vr ꝙseruet.casus est not.in.l.vna est via.de ser.ru.pre. ꝛ in.l.si stillicidiũ.§.fi.ꝛ in.l.si in parte.eo.ti.Scdo,idẽ clare p bat in.l.si qs societatẽ ꝯrit.ff.p so.vbi est casus, ꝙ si post ꝯctã societatẽ oium bonorum aliqd socius emat noie pprio,illud cõicare cogit societatis iudicio.Ecce.n.ꝙ qꝫ quis qdã noie proprio gerere ceperit socius post ꝯctã societatem vlem,nihilominus si qdã cõiter agit,societas sparata nõ intelligit,qm si separata foret,illud societatis iudicio cõicare nõ cogeret de cuius ꝯrio est ibi casus.Tertio,ꝙ hi ꝯctus pprio noie celebrati Joan. ignorante ꝙfecti fuerunt.ergo in his in eius preiudiciũ nõ intelligat separata societas,qm societatis renunciatio p vnuz facta socio ignoraãte non tollit,quominus qñ ille sciuerit ꝙ renũciãs quesiuit,cõicare nõ debeat.ff.p socio.l.fz ꝛ socius.§.si absente. ꝛ in.l.actione.§.diximus.vsqz ad.§.renunciare.Ex his ergo cõcludit hũc ser Nicolaũ tãqꝫ oium bonoꝝ sociũ ea q̃ pprio noie acquisiuit,cogi posse Joã.cõicare,qꝛ casus est rotũdus in.d.l. cũ duobus.§.si inter fratres volũtariũ.ꝛ in.l.vniuersoꝝ societatez.ꝛ clarius in.d.l.si quis societatez ꝯrit. ¶ Ultimo superest videre de creditis montis ꝙ dcm ser Nicolaũ emptis cantãtibus tm in personã filioꝝ,dom est,ꝙ ipsa credita atqꝫ vxoris sue.Et quidem quo ad cantantia in personã filioꝝ dicendũ est, ꝙ si ipsa credita p patrẽ filij nomine empta,ꝛ eidẽ fuerint tradita,censet ipse pater filijs donasse,atqꝫ igitur ea precipua sibi filius habebit,si donatio ipsa p mortez aut per emãcipationẽ confirmationẽ accepit.C.fa.ber.l.filie cuiusqꝫ ibi,ita itelligit bart. ꝛ idẽ C,si qs alteri vel sibi.l.j.C.de dona.l.siue emãcipatus.ff.ꝺ dona.l.donationes in ꝙubinaz.§.pater.C.ꝺ dona.inter viruz ꝛ vxo.l.donationes quas parentes.ꝛ plene idẽ notat in.l.que dotis.so.ma.ꝛ in.l.si donatione.C.de coll.ꝛ in.l.cum virũ.C.de fideinſ.ꝛ not.Bal.in anc.ex testõ.C.de colla.Patre autẽ viuẽte talis donatio est nulla.C.de inoffi.dona.l.ij.cũ simi.Ygit dominiũ eorum creditoꝝ in filiuz nõ transiuit.ff.de acq.re.do.l. nuda.Quare cuz penes ser Nicolaũ remanserit cogit illa p inpradicta cõicare Jo.ꝛ nullã possessionez quo ad ipsius ioannis partez a filijs aduocare.Si aũt filio eadẽ non tradiderit,vñ filij nomẽ tm in instrumento nominauit sibi in veritate dominiuz ꝛ possessionẽ non quesiuit,de castrensi peculio.l.j.lib.xij.ꝛ ita talia filio ascripsit vt in peculio habeat.ff.de peculi.leg.l.fin.ꝛ no.Bar.ff.de dona.l.si pater.Igitur eorum communicatio est fratri scilicet Joanni facienda cum in peculium concessum sit,ꝛ

ad nutum concedentis sit renocabile.ff.de pecu.l.peculium cuz simi. Quo autem ad credita cătantia in personam vxoris est cõ sideranda causa sui.C.si quis alteri vel sibi.l.multuz interest,cu ius decisio formaliter est hic,q si quidẽ maritus vigintí suo no mine emerit,aut donãdo pecuniam numerauit res vxoris efficí tur. Pecunie añt donatio nulla est igit illa a marito erit repeti bilis vnde illa re habita per ser Nicolauz est ioanni cõicanda. Si autẽ emit maritus vere simulatũ tñ nomẽ vxoris ẽ in instrõ appositũ,tunc qz veritas rei geste potioz est simulatione,dñium vere apud maritũ est,igit communicandum. Si vero maritus vere pro vxore sua ex sua pecunia emit tunc dñium marito non acgritur, qz hoc ipse nolnit nec vxori,qz sibi nõ potuit propter prohibitam inter coniuges donationẽ. Ideoq in dñij questio ne ille hr potioz,cui possessio a dño tradita est.ita distinguit il la.l.singularis,t ideo si marito ipsa empta sint tradita illa qfra tri omnium bonoꝝ socio sunt communicanda. Si vero vxori tunc pecunia pro hoc a ser Nicolao erogata non in vtilitatẽ so cietatis,nec casu fortuito,sed mera voluntate tanq nõ in socie tatis cãm,t rõnẽ pro rata est ioanni confratri cõicãda.l.cũ duo bus.§.per ꝑium t.l.iure societatis pro socio. Ex his omnibus ergo concludit arbitri in iudicio diuisorio eas partes esse debe re,vt inter fratres equali portione bona oia etiã que per ser Ni colaũ ꝓprio noie empta seu filiorũ seu vxoris equaliter diuidat. In societate enim vna datur regula,vt si nihil ad portiones ex pressiz sit ille equales intelligunt.ff.pro so.l.si non fuerint.insti. eo.§.t quidem si nihil.deo gratias. Ludouicus pontanus.

35 ¶ Abis ꝛetiam decidit qõ,q si vnus ex dictis fratribus seperatim aliquid per se ge rit,vel aliquas emptiones per se tantum faciat. An impediatur societas omnium bonoꝝ,vel vniuer sorũ,q̃ ex questu t opera descendunt,de quibus.§.dictum fuit. Mã si quidẽ post coitam societatem predictam hoc facit igno rante fratre.d.societas non impeditur,imo talia quesita confra tri cõicare tenet,vt p3.§.in ꝙlio dñi Ludouici,t infra patebit in vndecima parte principali in questionibus,t latius in quinta parte principali.in.j.q. Aut ante ꝯctam societatẽ talia fecit,t tunc cũ illi sint actus indicantes potius aium contracte societa tis dissoluende q̃ ꝯbendi predictam societatẽ,merito non intel ligant contracte predicte societates,vt ex predictis latius pa tet. Igit talia ꝓprio noie acquisita,cũ extra causam societatis sint communicari non debent.l.cum duobus.§.cũ duo argenta rij.t.l.si fratres pro socio,de quo vide plene supra.

¶ Scõo quero dixit Bal in.d addi.de qua.§.in principio hu ius partis,q si frater noie suo t pupilli negotiatur,pupillus pt
36 brẽ ratũ. ꝛQuid si pr qui gerebat vnã negotiationẽ puta mer catiã decessit relictis duobus filijs, vel erant duo frres , q facie bãt mercatiã,decessit vnus relictis filys , vnus ex dictis fribus vel patruus continuet dictã mercantiam cuz pecunijs t trafico cõi,t nõ apparet cuius noie ipse qtinuet. An suo,vl suo vel fra tris t nepotũ eius noie intelligat qtinuare,breuiter dicendũ pu to,q aut iste fr,seu patruus qui qtinuabat dictã mercatiã , erat tutor vel curator aliterius fratris,vel nepotuz,t tunc vr nomine suo , t fratris seu nepotum predictorum continuare.ff.de nego. gest.l.nã t seruus.§.si vino.qz a pmordio tituli posterioꝝ forma tur euentus.C.de imponẽda lucra.descrip.l.j.t argu.ff.fa.ber. l.si filia.§.neratius.t.l.actione.§.morte.ff.pro socio. Nec distin guit vtrũ ex prima mercantia aliquid puenerit,vel ex sepius re petita,qz natura huius actus est,q id quod postea fit loco prio ris temper subzoget.ff.de pig.act.l.cum tabernam.in princ.ſm bal.in.d.l.si patruus.in ij.col.facit.l.post morẽ.§.j.ff quando ex facto tuto.t.ff.de admini.tu.l.lucius.§.tutorẽ.t in.l.post do tem ſm intellectum.ff.solu.ma.t per Bart.in.d.§.altero. Aut iste,qui negotiat,t dictam mercantiam continuat,non est tutor nec curator pdictoꝝ t tunc aut iste negotiator in hac mercantia non gerit alia negotia communiter sed nomine suo,t tunc dictã mercantiam similiter nomine proprio non cõi dicatur continua re.l.nemo.in gl.fi.cum.l.sequen.t.l.plane a ꝓrio sensu.t.l.be res socij.t.l.actione.§.si in rem.t.§.morte.ver.sed qõ ex re cõ muni ibi. Item t dolus t culpa in eo quod ex ante gesto pẽdet. ff.pro socio.t.d.§.si vino.facit etiã,qz persona nõ debet intelli gi extrinsecus.l.si ita stipulatus.§.grisogonus.ff.de verb.obli.t l.magis.cum simi.de solu. Et ita intelligo Bar.in.d.l.titiuz t meuium.§.altero.circa finem tertie columne.in verbo tertio ca su quando dubitatur,t Bal.in aucten.ex testamento.C.de col la. Qõ intellige,nisi de nouo ꝙsensu appareat de aio societatis contrahende.vt.d.l.plane.vbi casus. Aut iste negotiator, qui continuat dictam mercantiam,t nescitur cuius nomine qtinuet nec apparet de animo contrahende societatis inter eos.consue uit cetera negotia,que communiter remanserunt,t ad commu ne patrimonium pertinentia communi nomine gerere,t non ꝓ seipso solo,t tunc ratione consuetudinis etiam istam mercantiã cõi noie qtinuare ac agere presumatur.arg.l.vel vniuersoruz.ff. de pig.act.t.l.cum delanionis.§.asinam.ff.de fun.instru.facit. l.post dotẽ.ff.solu.ma.ſm aliũ intellectuz quẽ ibi diximus. Ad hec accedunt rõnes,quas.§.ponit Bal.in primo mẽbro t maxi me hoc procedit,qñ lucra ex ea puenientia pro cõi vtilitate po nebat non protestando de animo repetendi. Secus si lucra po neret seperatim pro seipso,vel essent alique coniecture q nõ cõ muni sed proprio nomine negociabat nõ obstat.l.t magis,quia illud verum,nisi coniecture appareant in contrarium, non ob stat.§.grisogonus.qz ille verũ,qñ sub intelligentia psone extrin secus vitiaret actum,non sic alias.vt.d.l.post dotem.

37 ¶ Tertio quero,nunquid societas possit contrahi cum mulie ribus,t dicendum est q sic.l.alimẽta.§.fi.de alimen.t ciba.le ga.quod est argumentum secundum Bald.in.l.rei iudicate.§. socero.cũ.l.ex diuerso.solu.ma.ff.ad questionẽ fratrũ simul ha bitantium t simul omnia cõiter facientium, sicut faciunt mulie res rustice alique,que ligonizant interdum,t omnia faciunt,vt masculi,vt inter talẽ mulierem t fratrem intelligatur tacite so cietas contracta,sicut inter plures fratres masculos, secunduz Imo.in dicto.§.socero.

38 ¶ Quarto quero,quid operatur societas tacita,que est inter vi rum t vxorem.vt.d.l.ex diuerso.ver.sicuti cum socia fuit,dicit ibi Bal.q non est minus priuilegiata q̃ alia societas expressa que ẽ inter alias personas.vt patet in litera in.d.l.ex diuerso. Quod intellige sane,quia societas inter virum t vxorem est ſm ea que habentur in.d.l.aduersus.C.de cri.expil.here.non añt q illud qõ querit vir teneatur communicare vxori quo ad pro prietatem nisi forte aliud habeat consuetudo,secundum Imol. in.d.l.ex diuerso.vel intellige quo ad consecutionem benefi cij exceptionis ne queniatur vltra quã facere possit,non añt vt vxoris bona in cõe veniant cuz marito,nec contra,vt in.c.pen. de cõsuetu.ſm do.bal.in.d.§.si socero coniuncta.l.ex diuerso.

39 ¶ ꝛQuinto quero,fuit contracta societas inter duos duratu ra per annum,quoꝝ vnus posuit pecuniam,t alter operã , qui iuit vltra mare pro mercibus,t finito anno,t reddita ratione,t soluta parte lucri,dictus socius,qui operã ponebat, iterum iuit vltra mare ad emendũ merces,fuitq captus in itinere t omnia amisit. Queritur,an periculuz sit cõmune , super hac questione de facto interrogatus ita dicebã. Primo videtur dõm,dãnum q contingit dicto Andree,qui captus fuit in itinere cuz omni bus mercãtijs t omnia perdidit,vtriq sociorum tam ad eum q̃ ad Antonium cõmuniter spectare. Et primo probatur. nã q̃tũ cũq inter eos societas anno duratura contracta fuisset,attñ ex quo finito anno pecunia,que per dictum antonium in societate fuit collata,minime fuit restituta,nec petita restitui,t dictus an dreas post annum ex ea merces emendo negociuz dicto Anto nio patiente continuat tacito consensu inter eos societas reno uari vr,prout in simili dr in locatore t qductore, qz eo finito tẽ pore in re conducta remanẽte tacite cõsensu ex integro locatio facta intelligit.l.Itẽ querit.§.q impleto.t.l.q ad certũ.ff.loc. t.l.legẽ.C.eo.ti. Que locatio inter colonũ t dñz societas appel lat.l.cũ duobus.§.si in coeũda.ff.p socio.t.l.si merces.§.vis ma ior in fi.ff.loca. Scõo ꝓbat p tex.in.l.actiõe.§.itẽ qui societatẽ in tẽpus.ver.q si tẽpus finitũ est.ff.p so.vbi dicit tex.q si socie tas in tempus coita sit,finito tempore liberũ erit recedere , er go finito tpe societas intelligebat durare,alias non diceret t fi nito tempore liberũ esset recedere , cũ primatio presupponat ha bitũ.l.decem.de verb.obli.l.nõ potest.de reg.iur. Si societas durabat,ergo damnuz q dicta occasione obuenit inter ambos socios vcz inter dictũ Andreaz t Antonium equaliter est par tiendum.l.cum duobus.§.quidaz sagariam.t.l.si id q.§.idem celsus.t.l.ſm iulianũ.t ibi glo.ff.pro so. Tertio probatur,quia societas põt contrahi non solum expresse.vt.l.societatem coire ff.pro soc.t cum verbis interueniente stipulatione,vel pacto so cij societatem ineunt,vt ibi dicit gl.t est text.in.l.vt sit pro socio actio.t.l.nam cum cõtractu sed ẽt tacite actus sociales exercẽ do,vt per Jacobũ de are. Old.t Ricar. Balũ.in.d.l.titium t meuiũ.§.altero.de admini.tuto.t p eundẽ in.l.j.§.si quis hoc interdicto.ff.de iti.actuq prima.t p Cy.Bar.t Bal.in.l.si pa truus.C.cõia vtri.iudi.nam societas contrahitur solo consensu

vt.l.qui

vt.l.qui admittitur.ꝛ.l.plane.ff.pro so.merito per predicta taci to ꝙsensu renouata videaꝰ.In ꝯriñ facit,qꝫ pmissuꝫ ad tps post tps videtur prohibitum.l.in tps.ff.de testa.l.ad tps.C.ex qbus cau.infa.irro.l.cuꝫ pretor.ff.de iudi.ꝛ.l.maritus.C.de procu.c. de cansis.de offi.deleg.c.nonne.de presump.Ergo cuꝫ ꝑdicto casu societas erat cõtracta duntaxat per annũ post annũ vꝫ phi bita merito,quẽadmodum lucrum quod ex dicta negotiatione peruenisset tanꝯ extra societatem fuisset propriũ dicti Andree l.cum duobus.§.cuꝫ duo argentarij.ꝛ.l.sed nec es alienũ. Me rito eodem mõ periculum suum esse dꝫ.vt.§.quidam sagariam. ꝛ.l.si vnus.§.ꝛ.l.omnes alienum a ꝯrio sensu.ꝛ.l.si id qó.in ꝑn. ff.ꝓ so.ꝛ.d.l.si patruus.ꝛ.l.sociñ qui in eo.§.post morteˇ.ꝛ.d.§. altero.Scõo probatur,qꝫ dictus Andreas in fine anni reddi dit rationem administrationis dicto Antonio sibiꝯ suã partez lucri soluit,que redditio rationis cũ solutiõe lucri inducit ꝑsum ptionez solute societatis.l.tandiu.C.pro soc.l.actione.ff.eo.l.j.C. vt.actiões ab here.ꝛ ꝯ here.icipi.merito si dictus andreas fini to anno aliꝯ emit mercãtias suo noie emisse ꝑsumiˇ vt.l.ꝛ ma gis.ff.de sol.nec alias sibi intelligaˇ persona extrinsecus.l.si ita stipulatus.§.grisogonus.ff.de verb.obli.Et si dubitatur ex qua pecunia emerit,ꝑsumiˇ ex propria.l.si defunctus.C.ó arbi.tu.l. si ventri.§.in bonis de pẽsi.credi.In boc tamen recurrendum est ad coniecturas,ꝑm Bal.in.d.l.si patruus.merito periculũ debet esse suum.l.si vnus.ff.pro soc.vbi casus,lꝫ ipsa ratio admi nistrationis etiam societate durante si societati expediat,reuide ri possit,ꝑm Bal.in.d.l.tãdiu.puta si petaˇ, vt reddatur ratio administrationis durante societate vt conferat in communi co pore reliqua,ꝛ sic non ad diuidendum,sed conferendum.Ter tio probatur,qꝫ tandiu societas manet,ꝯdiu ꝙsensus partiũ in teger perseuerat.l.tandiu.C.pro so.insti.eo.§.manet.Sed post annum non apparet de aliquo vtriusꝯ partis consensu declara tiuo societatis,merito post annuꝫ inter eos non erit societas,er go periculum ad.d.Antonium pertinere non poterat.vt.d.§. qdã sagariã.ꝛ.d.§.si vnus.ꝛ.d.§.itez post morteˇ.ꝛ sic pꝫ qꝫ hec ꝙstio reddiˇ satis dubia.¶ Pro cuius tñ decisione saluo semp sanioꝛi ꝙsilio cũ ex puncto recte intuẽdo non appareat,an durã te anno predicto quo durabat societas inter dictũ Andream ꝛ antoniũ dicte merces,ꝙ perierũt ꝛ empte fuerũt siꝫr perierit,an post dictũ annũ,vꝫ ita posse dici,aut dicte merces durãte anno ꝑdcõ ẽpte fuerũt,ꝛ siꝫr durãte eodẽ anno pierũt,aut durãte an no fuerũt empte ꝛ post annũ pierũt,ꝛ sic nõ erat expeditũ nego ciũ,qó in societate vertebaˇ.aut post annũ fuerunt empte,ꝛ siꝫr post annum perierunt,ꝛ sic negociuꝫ qó in societate vertebatur expeditũ erat.ꝛ iste vt puto est casus noster ꝓprie in quo dictus And.traficauit ꝑ mare per annum,ꝛ redijt cũ salnamento,ꝛ cũ mercantijs in mense Julij,ꝛ vendidit dictas mercãtias,ꝛ in mẽ se Augusti reddidit rõnẽ Antonio,ac medietatẽ lucri sibi ꝑsol nit,ꝛ sic expeditũ erat negociũ,qó in societate vertebaˇ.ꝛ vt pu to lꝫ ex puncto non appareat merces que perierunt finito anno fuerunt empte ꝛ postea perierunt.Primo casu,qñ dicte mer ces que perierunt durante anno societatis empte fuerunt,ꝛ du rante eodem anno perierunt,ꝛ tunc non esset dubiuꝫ,ꝙ pericu lum fuisset cõe,quẽadmodũ ꝛ lucruꝫ similiter fuisset cõe.l.cum duobus.§.dãna fatalia.ꝛ.§.qdã sagariam.ꝛ.l.si id qó.§.idẽ cel sus.ꝛ.l.ꝑm iulianũ.ꝛ ibi gl.ff.pro socio nisi aliter fuisset ꝙuentuꝫ vt dñi esset periculũ,qꝫ tunc ꝙuentio seruanda esset.l.que fortui tis.C.de pig.ac.c.j.de commo.ꝛ.c.ij.de deposito.ꝛc.Scõo ca su,qñ durante dicto anno dicte merces empte fuerunt,eodẽ tñ finito perierunt,ꝛ sic nõ expedito negocio,qó in societate verte batur,ꝛ tunc ipsarum mercium periculum cõe similiter fuisse in telligatur si culpa possit ascribi,qꝫ similiter lucrũ qó ex eis pro uenisset fuisset cõe.l.actiõe.§.si in rẽ certã vbi casus ꝛ i.§.morte ꝛ in.l.verũ.§.in hr̃des.ff.pro soc.facit.l.hr̃s socij.ꝛ gl.i.l.nemo eo.ti.ꝛ boc intelligo,vt dixi,nisi culpa socij damnum accideret qꝫ tunc eius dꝫ esse,qui culpam fraudẽ dolũ ne ꝙmisit.l.cũ duo bus.§.si in coeunda.§.dãna.ꝛ.§.qdã sagariã in fi.ꝛ.§.ꝑ ꝯriũ de illo.§.fi.ꝛ.l.non ob eam rem.ꝛ.l.ꝛ ideo.ff.pro socio.Socius.n. teneˇ de fraude.l.rei cõis.ff.ꝓ so.de dolo latiori.de lata culpa. l.cuꝫ duobus.§.venit.ff.pro so.ꝛ etiam de leui.vt ibi per gl.ꝛ.l. socius socio.eo.ti.ꝛ insti.pro socio.§.pe.non autem tenetur de leuissima.vt.d.§.penul.ꝛ.d.l.socius socio.ꝛ per Bald.plene in.d.l.que fortuitis.C.de pig.actio.ꝛ ideo socio imputatur,qui seruum per loca periculosa misit,ꝛ ipse perijt,vel nauem per ad uersa tempora nauigarum misit.ff.de rei vendi.l.petitorio.Aut in minus idonea naui merces imposuerit,aut sine gubernatio ne nauem in flumen miserit,aut inuito socio aut longuꝫ fecit iter cum propinquius facere poterat.l.itez queritur.§.j.ff.loca.vel oneranit multum,vel equuꝫ nimio onere,vel nimio itinere.ff.cõ mo.l.fi.ff.loca.l.qui insulã.§.q mulas,vel seruuꝫ vulnere curari nõ fecit.vt.ff.ad.l.aquil.l.quiˇ occidit.§.fi.ff.de edi.edic.l.qó si nolit.§.culpe.l.ab hostibus.§.si vir.ff.solu.mat.aut aggreditur negociũ insolitum.Est enim quedã culpa insolita aggredi.ff.de neg.gest.l.si negocia absentis.ꝛ per Bald.in.d.l.si patruus. Tertio casu,qñ merces predicte post annum fuerunt empte,ꝛ post annum predictum perierunt,ꝛ sic finito anno quo durabat societas,ꝛ expedito negotio,qó in ipsa societate vertebaˇ ꝛ tũc aut expresso vel tacito vtriusꝯ partis consensu animo societa tis perseuerande dictus Andreas emit dictas merces,que pe rierunt,quod apparere potest,si verbis expresse dixerũt,vel ta cite ex actibus,puta,quia Andreas cõi nomine sciente ꝛ patiẽ te dicto Antonio dictas merces emisset.vt.l.qui patiˇ.ff.man. ꝛ in simili dixit Bal.i.l.si patruus.C.cõia vtri iudi.facit.l.qui ad certũ.ff.loca.ꝛ.l.plane.ff.pro so.ꝛ hoc casu similiter periculũ erit commune,nisi aliter conuentum esset,vt.§.si vero dictus an dreas finito dicto anno,ꝛ negocio absꝯ expresso,vel tacito con sensu dicti Antonij eo ignorante dictas merces,que perierunt emit,ꝛ iste est casus noster,quo casu de iure arbitror solum ad ementẽ.i.ad eum,in cuius persona periculum venit damnũ p tinere,ꝛ per consequens ad dictum Andream,non autez dictũ Antonium vt ex predictis pro hac parte rationibus clare de monstratur,ꝛ etiam probatur,ex quo in contractu dicte societa tis tempus limitatum appositum fuit infra quod debeat dura re societas,imediate die aduenięte ipsa dies pro hoie interpel lauit.vt.l.magnã.C.de ꝯben.ꝛ cõmi.stipu.ꝛ.l.si ex legati cau sa.ff.de verbo.obli.Si pro homine interpellauit,ex interpella tione dissoluitur societas.vt.l.actione in pẽn.ꝛ per Bal.in.l. tandiu.ergo ꝛc.Scõo ẽt ꝓbaˇ,qꝫ bonũ est argu de re ad tps. l.miles ita.§.qó diximus de testa.mili.ergo qnẽadmodũ si ali cuius rei societas est ꝯcta,ꝛ finis negocio impositus sit,socie tas intelligitur dissoluta.insti.pro socio.§.item si alicuius ꝛ.l. actione.§.Item si alicuius rei.ff.eo.ergo idem si ad certum tem pus ꝯcta est societas,vt in casu nostro tempore intelligiˇ disso luta.Non obstat tex.in.l.Itez queritur.§.que impleto.cũ alijs supra allegatis.Primo,qꝫ ille tex.loquiˇ in conductore,ꝙ vte baˇ predio conducto sciente ꝛ vidente locatore,quo casu intel ligitur facta tacita reconductio.Secus si locatore ignoraˇte re conducta ꝙductor vtereˇ,qꝫ tunc non vꝫ facta tacita recondu ctio.l.qui ad certũ in fine.ff.loca.Et ita vult bar.in.d.§.qui im pleto.In casu aũt nostro nõ presupponiˇ in puncto,qó sciente dicto antonio Andreas eius pecunia vsus fuerit,imo pecunia propria potius ipsum Andreaꝫ vsum fuisse,ꝛ eius proprio no mine presumatur,vt in iuribus supra allegatis.Scõo,quia ex quo dominium pecunie dicti Antonij per cõmissionem seu con sumptionez translatũ fuit in ipsum Andreaꝫ.vt insti.de vsufru. §.constitutis.ꝛ insti.quibus alienare lꝫ vel non.§.nunc admo nendi sumus,periculum eius suum fuit.vt.l.incẽdium.C.si cer pe.ꝛ.l.que fortuitis.C.de pig.act.non est sic in predio vrbano, vel rustico,in quo est diuersa rõ merito ꝛc.Tertio,qꝫ ille tex.lo quitur in locatione rerum imobilium in quibus reconductio ta cite dicitur facta.Secus in locatione rerum mobilium,in qbus non intelligitur reconductio tacite facta,vt dicit ibi gl.ordi.cir ca fi.in.d.§.qui impleto,nisi sit consueta locari.qꝫ tunc presu mitur dominiũ permissurum ꝑm Bart.ibi ꝙ dictũ dꝫ intelligi, qñ consueuerunt prius esse locata huic vt pꝫ ex eodẽ,que cõsue tudo in puncto nõ presupponiˇ,vez ꝙ pluribus annis fuerit re nouata societas inter dictum Andream ꝛ Antoniũ merito nõ est casus noster.Quarto,qꝫ.d.§.qui impleto.loquitur ꝑm bart. ibi circa fi.qñ locator patitur conductorem remanere in fundo eo tempore quo erat ad culturã agri aliquid operandus.Ideo vt duraret locatio pati presumaˇ, que ratio non ita vꝫget in eo, ꝙ patiˇ finito tempore socium retinere pecuniam cõmunẽ ꝛ nõ statim facit exactionem,vt videatur renouare societatem etiaꝫ tempore finito,in qua poterat esse maius periculum,vt in facto euenit qñ in reconductione fundi merito diuersum ius statui de beat.Nemo enim presumiˇ deserere culturã sui agri,alias snuꝫ iactare presumereˇ,contra.l.cum de indebito.ff.de proba.Su pliciter enim iactaret suum.Primo, qꝫ faceret fundum suum deteriorem ꝓp sterilitatẽ.Scõo,qꝫ perderet fructus,qui in fun do nascerenˇ,que rationes non militant in pecunia.vt.l.nũmis ff.de in litem iur.Preterea in pecunia põt verti periculũ ani me consentiendo ipsam conuerti in mercantias.lxxxviij.dist.c. ejciẽs dñs foras,ꝛ ẽt amissionis eius,vt ex puncto pꝫ,ꝛ in fcõ

enenit merito non ita ex patientia videat cõsentire vt in predio ne patientia inducat cõsensum ad sui damnum. l. inuitum. ff. de ser. vr. predio. quẽ tex. allegat Inn. in. c. in Genesi. de ele. Qó in re graui ꝛ onerosa nõ ꝺicere non ꝺ pro consensu, ꝛ potissime locum ꝺ in casu nostro in quo non probat scientia dicti Antonij nec ꝙ noie cõi gesserit. Scõo non obstat tex. in. l. actione. §. itẽ qui societatẽ in tempus in versi. ꝙ si tempus finitum est liberum est recedere. Primo, qꝛ ista verba denotant potius factũ ꝗ ius. nam continuando istum tex. cum precedenti hoc modo intelligi ꝺ, ꝙ superius in §. precedenti qui incipit labeo. aũt iurisconsultus dixit ꝙ si vnus ex socijs renũtiauerit societati eo tẽpore quo interfuit socius, non dirimit societatẽ, vt si emimus mancipia in dicta alias inita societate, deinde mihi renũties eo tempore quo vendere mancipia non expedit hoc casu teneri tu pro socio, ꝛ ratio est, qꝛ negotiũ super quo contracta erat societas finitum non erat, ideo intẽpestiua erat renũtiatio. Demum sequitur versiculus hec ita accipiẽda sunt, si nihil, qui dicit, hec ita accipienda sunt si nihil de hoc in coeunda societate cõuenit. Postmodũ sequitur §. itẽ qui societatem in tempus qui §. declaratur per precedentẽ ꝛ qui dicit, ꝙ si societas in tps ꝯcta est aũ tps renunciãdo sociũ a se nõ se a socio liberat. Demũ sequit ℵ. ꝙ si tps finitũ ē, ꝙ ꝺt ꝙ sit ps finitũ ē liberũ ē recedere, qꝛ sine dolo malo id fit, qui versiculus declarat p pcedẽtez §. labeo. vbi dictum erat, ꝙ si vnus ex socijs renuntiauerit societati eo tẽpore quo interest socij non dirimi, qꝛ negotiuꝫ ad quod societas contracta erat, expeditũ non erat, tunc intẽpestiua est renuntiatio, ꝛ ideo renuncians tenetur actione pro socio, si nihil de hoc in coeunda societate quenit. Si autem conuenit, vt qꝛ societas contracta est ad tps, finito tpe ꝗtuncunꝗ socij interfit non recedi a societate de facto, qꝛ negotia expedita non erant puta qꝛ durante societate emimus mancipia, que vendi non expedit socio, tunc si tempus est finitum ꝗtuncunꝗ forte interfit nõ dividi nec vendi ipsa mancipia eo tempore, tamen iberũ est ab ea recedere, ꝛ diuidere de facto ipsa mancipia, ꝛ ea vendere, qꝛ sine dolo malo id fit, ꝛ sic loquitur ille ver. quãdo finito tempore durabat negocium, ad quod societas contracta erat communio rerum emptarum durante societate quas tunc vendere non expediebat, hec erat ratio dubitandi in illo tex. In casu autez nostro vt ex puncto ꝑ negocium ad qó societas erat contracta expeditũ erat, ꝛ merces vendite ꝛ pars lucri dicto Antonio assignata merito non contingebat dubitatio, vt ei de facto liberuꝫ esset recedere, quia iam recessum erat, ꝛ communicatio merciuꝫ non durabat, qꝛ vendite erant ꝛ negotiũ ad quod contracta erat ad tempus societas finitum erat, similiter ꝛ tempus in societate appositum expeditũ. Scõo qꝛ in casu nostro ex quo Andreas in fi. anni quo durabat societas ex conuentione reddidit rationem Antonio, ac ei lucri partem persoluit, tacite videbatur velle societatem vlterius non integrari, qꝛ in cõe collatio ꝛ eius qó aliter superlucratur nõ reddita ratiõe faciũt societatẽ presumi, vt dicebant Oldr. ꝛ Bar. in. l. ticium ꝛ meniñ. §. altero. de admi. tu. In casu autem nostro erat finitũ tempus, erat etiaꝫ finitũ negocium, ad quod societas contracta erat, similiter reddita ratio in fi. temporis, ac lucrum restitutum, que omnia simul concurrebant. Merito quemadmoduꝫ contraria his faciunt presumi animum societatis contrahende, eodem modo econtra, hec faciunt presumi contrarium, cum contrariorum eadem sit natura, vt instit. de his qui sunt sui vel alie. iur. §. videamus. ff. eod. l. l. ꝛ inſti. de tute. in prin. Tertio qꝛ sepenumero verba in iure impropriantur, vt dicamus recedere ab eo quod nõ durabat, sicut in simili in verbo desinere ꝛ in verbo amittere. vt. l. fi. ff. de enic. ꝛ in verbo finiri, qó nunꝗ incipit ꝺ finiri. l. si extraneus de cõdi. ob cãm. non obstat tertiũ argumentũ, vt tacito consensu intelligat societas renouata, quia in casu nostro, vt ex ꝓdictis ꝑ nullus neꝗ expressus neꝗ tacitus vtriuſꝗ partis ꝙsensus interuenit immo potius dissensus, vt ex predictis clare demonstratum est merito ꝛc. ¶ Sexto ꝙro vlterius occurrit dubitatio fratres, seu patruus, ꝛ nepos post mortẽ pris remanserunt vnus minor, ꝛ alter maior. Maior gerit negocia cõia, postea ille minor maior factus incipit lucrari ex opera ꝛ industria sua, ꝛ similiter ille qui erat maior, ꝛ continue erat solitus gerere negotia vtriuſꝗ, ita etiam facit ad presens, qꝛ dictus frater primus seu patruus administrat, ita lucrum alterius fratris seu nepotis sicut ꝛ suuꝫ ꝛ pro communi vtilitate ponit, licet forte magis in suam propter familiã quã forte maiorem habebat, ꝛ sic ille frater secundus lucra que faciebat communicabat, ꝛ dabat illi fratri primo, ꝛ ille frater primus de lucris vtriuſꝗ faciebat quod sibi videbatur. Modo dubitatur an inter istos intelligatur contracta societas adeo ꝙ non queratur, si vnus plus fuerit lucratus, ꝗꝫ alter, qñ non constat aliter de intentione. ¶ Secũdo dubitatur, an illud quod ipse primus frater plus expendit pro sua familia debeat sibi imputari, an vero debeat communiter ascribi, quasi sit contracta societas vite. ¶ Circa primum dubium facit, qꝛ ex quo ille frater primus consueuerat esse negociorum gestor a principio vtriuſꝗ anteꝗ ille frater secundus aliquid lucrareꝫ, ꝛ sibi aliquid cõicaret, videtur potius facta cõio ex eadez causa ꝗꝫ ex noua, qꝛ a primordio tituli posterior formaꝫ euentus. l. j. C. de impo. lucra. descrip. facit. l. fi. C. de dot. promis. ꝛ nihil. ff. de in rem verso. vbi licet extraneus dotans, siue mater, siue frater, siue patruus dotãdo alias presumaꝫ donare, sed animo gerendi negocium neptis vel sororis cum a primordio tituli ꝛc. vt. §. puto qó in his multum attendantur coniecture, quia vt dicit Bal. in. l. nẽsenius. ff. de neg. gest. In his que dependẽt ab animo, multuꝫ valẽt coniecture. l. si cum aurum. ff. de solu. ꝛ. d. l. nẽsenius. l. procula. ff. de proba. l. dolum. C. de dolo. Et talis presumitur mens, qualis ex actibus demonstraꝫ, vt. §. plene dictuꝫ fuit in hac. iij. parte principali. ꝛ etiam in. ij. parte. ꝛ ideo si frater scõs ꝗcũꝗ acqrebat qferebat fratri suo pro seu patruo, ꝛ ipse frater ꝑmus seu patruus idem faciebat scõo fratri de suis lucris ꝛ cõi noie lucra vtriuſꝗ in cõionem vtilitatẽ expendebat. Et ita ꝑ multa tpa facere consueuerunt non reddita, nec remisa rõne de eo, qó alter superlucrabaꝫ, intelligitur contracta inter istos societas, adeo ꝙ omnia acquisita ex his operibus, seu artificijs, vel industrijs, vel aliter, que consueuerunt hoc modo cõmunicare inuicem modo predicto erunt cõmunia pro equis portionibus, non attento quod habita consideratione aliqua quod vnus plus lucreꝫ ꝗꝫ alter, vt plene ꝑ ex dictis §. in hac parte maxie ꝑ ea ꝙ dicũt Ricar. malũ. Jac. de are. ꝛ bart. in. d. §. altero adeo qó si ꝗngat ꝙ vnus ex dicis fratribus puta forte fr̃ primus seu pro parte sui lucri emeret aliqd suo nomine, ex quo pecunia ex qua talis emptio fuit facta debebat cõmunis per predicta. Illud tale emptum vel communicabitur, vel saltez pro parte reficiet alteri fratri in diuisione medietatem pecunie, ad ꝙ facit quod dicetur infra in quinta parte principali in prima questione.

¶ Circa secundam questionem, qñ plus est expensum pro victu cõmuni pro vno, ꝗꝫ pro altero, qꝛ forte vnus non habebat familiam, alius vero habebat, vel vnus maiorem ꝗꝫ alter, nunqd quatenus plus est impensum per vnum ꝗꝫ per alterum pro familia sua possit repeti. Si ille, qui non habebat familiã vel minorem habebat, erat minor, puto ꝙ possit repetere, ne alias videatur donare, quod ei non est permissum. C. si ma. fa. l. fi. §. fi. ff. de minor. l. in cause. §. Item relatum. vbi dicit tex. Si minor circumscriptus societatem coierit, vel etiam donationis causa nullam esse societatem, ad hoc facit, qꝛ nedum ꝙ minor intelligaꝫ donare alteri alimẽta, imo si ꝑ minore plus equo ꝑ aliñ impẽsuꝫ est, nõ ꝓt repeti ab ipẽdẽte. l. offõ. ꝛ. l. ius alimẽtoꝝ. ff. vbi pu. edu. ꝺ. si ℵo vterꝗ erat minor, ꝛ ille q habebat familã ꝛ ẽt ille q nõ habebat, vel habebat minorẽ, ꝛ stabãt in cõi victu ꝛ in eadẽ domo ad vnã mensam, an id qó plus est impensuꝫ pro familia vnius ꝗꝫ ꝑ familia alterius possit repeti? In hoc varie fuerunt opiniones per id quod dicit Bal. in. l. si patruus. C. ꝺ neg. gest. ꝛ in. l. fi. C. de colla. ꝛ in. c. si duo fratres in communi casa post mortem patris remã serunt. de fratribus nouo bene. innesti. vbi de hoc dicit esse tex. singularem ꝛ vnicum in iure. Quare ista questio dependet ab intellectu illius tex. ꝛ ista qõ indiget altiori indagine. ideo de ea dicemus alias infra in hoc opere plene quid sentiamus in vigesimatertia questione.

SVMMARIVM

1 Societas diuiditur secundum quod inter socios conuentuꝫ est.
2 In societate an valeat pactum vt alter nullum damnum sentiat lucrum vero sit commune.
3 Societas quando est contracta in qua vnus ponit operam ꝛ alter pecuniam an pretium opere sit correspondens interusurio pecunie ꝛ non ipsi sorti. ꝛ nu. seq.
5 Societas si fuit contracta ꝛ vterꝗ socius posuit pecuniam vel vnus tantuꝫ, ꝛ ille qui posuit pecuniã sibi pronidit vt damnũ esset alterius, lucrum vero commune, an talis conuentio teneat vel sit vsuraria.
6 Societas si non apparet contracta sed ponens tantum operas vult aliquid certum pro opera sua ꝛ non teneri ad damnum an pactum valeat.

7 Societas

7 Societas si inter duos contracta sit, quoꝝ vnus ponebat operam ⁊ alter pecuniam post longa tempora ⁊ multis precedentibus iudoribus non inuenitur nisi capitale saluum an precium debeat esse eius qui id posuit.

8 Societas si inter dominuꝫ ⁊ colonum partiarium sit contracta ⁊ dominus locauit boues cuꝫ pacto ꝙ sibi ob illos boues daret .x. minas grani quolibet anno vlrta ꝙꝫ daret sine bobus an iste contractus sit vsurarius.

9 Mutuans pecuniam colono vt maiores fructus percipiat usurarius est.

10 Societas quando est contracta ⁊ de portionibus fiendis nil est conuentum si vnus ponit operam tantuꝫ, ⁊ alter pecuniam tantum quomodo partes fieri debeant.

11 Quid si vterꝙꝫ ponit pecuniam, vel vterꝙꝫ operaꝫ, vel vterꝙꝫ mixtiꝫ pecuniaꝫ ⁊ operā an damna ⁊ lucra equalia esse debeāt.

12 Fratrum rusticorum simul habitantiū si vnus plus de industria pro eo vel opera ponit plus de fructibus habebit.

13 Boues si sint deteriorati cuius sit periculum.

14 Filij fratrum rusticorum impuberes sim. l habitantes aliquid pro eorum operibus recipere debent.

15 Filij ipsorum fratrum vel vnus ex fratribus si non posuit totam operā sed partemꝫ, quia pro certa parte temporis operas suas locauit quomodo fiet diuisio fructus.

16 Quid si vnus ex istis fratribus rusticis hꝫ plures filios ꝙꝫ alij an in diuisione debeat fieri consideratio alimentorumꝫ perceptorum si impensa omnibus de cōi fit.

17 Quid si aliqui ex dictis fratribus vel filij fratruꝫ habeant vxorem qui lucrum fecerunt ex eorum laboribus an lucrū dēat esse commune, si dotes in communi posuerunt.

18 Diuisio quomodo fiet inter fratres ⁊ nepotes ꝙ eoꝝ laboribus multa quesierunt an per capita vel per stirpes.

19 Diuisio qūo fiet inter fratres seu inter patrūꝫ ⁊ nepotes.

20 Diuisio qūo fiet si rusticus decessit relictis tribus filijs, ⁊ certis nepotibus parvulis ex vno ex istis filijs, ⁊ ex alio magnis, ⁊ ex alio filio reliquit nepotes, ⁊ iste rusticus tempore mortis habebat animalia, que erant sua, que in hēditate sua remāserunt, ⁊ isti filij ⁊ nepotes per multa tempora in simul steterūt ita ꝙ animalia pluries renouata sunt que dividere volunt.

21 Diuisio quomodo fiet claustri vel porticus communis duarum domuum vnam quarum vendo aliam retineo.

22 Fratres plures si sint qui diuidūt domum per partes ⁊ in medio earum est claustrum, pars domus vni sine claustro obuenit, alij alie partes domus cuꝫ claustro obuenere, an alius possit in claustrum venire.

23 Diuisio claustri quod est inter domum tuam liberam ⁊ fendata rij quomodo fiet.

24 Puteus communis inter plures vicinos an dividi possit.

25 Socij an dicantur fratres tres habentes hereditatem communem, si vnus separatim negotiatur ⁊ pro se lucra separatiꝫ reponit, alij duo laborant bona cōta que multū meliorauerunt ⁊ an fratres qui posuerūt operas ⁊ sumptus in meliorando, pretium operarum ab isto fratre, qui separatim negotiabatur, rebabere debeant.

Circa quartam partem principalem, qualiter inter socios portiones societatis sint faciende. Conclude, aut inter socios conuentū est expresse qualiter partes societatis fiāt. Aut nihil est conuentuꝫ. sed contracta est societas, ⁊ de portionibus inter eos fiendis nihil nominatim actum est, aut contracta est societas pro his portionibus, quas vnus ex socijs arbitrabitur. Aut pro his portionibus, quas tertius constituerit. C † Primo casu, aut nominatim conuentum est, vt portiones societatis eque fiant, ⁊ tunc conuentio seruanda est. l. si non fuerint in prin. ff. pro soc. vbi casus, est conuentum, vt quis dūās vel treꝫ partes habeat, alter vnam ⁊ tunc vꝫ dicta conuentio in societate, si modo alius quid plus contulit societati, vel pecunie, vel opere, vel cuiuscūꝙꝫ rei causa alterius, ⁊ forte aliter non tꝫ conuentio p̄dicta, ea rōne, qꝛ societas est quoddam ius fraternitatis, ⁊ licet alias pacta tolerentur inter contrahentes, hec tamen reprobātur. ff. depos. l. j. §. si conuenit. ff. pro so. l. si non fuerint. i. rūso. insti. eo. §. illo. vel forte vt ait Albe. non valet cōuentio societatis vite, sed iure pactorū. Alij vt Joannes subaudiunt maxime, sicut alibi. ff. de cōtraben. emp. l. fundi. prima tū sententia plꝫ Azoni in sum. C. p socio. in §. in societate. Idem tenet glo. in dicta. l. si non fuerint.

1

2 C † Aut est quentuꝫ, vt nullā partē damni alter sentiat, lucrū vero sit cōe, ⁊ tūc aut vnus posuit pecuniaꝫ, ⁊ alter operam, vel mixtim pecuniam ⁊ opaꝫ. ⁊ ille qui posuit opaꝫ quenit, vt alter damnū sentiat, lucrum vero sit cōe, ⁊ tunc plerūꝙꝫ tāta est industria socij, vt plus societati cōferat ꝙꝫ pecuniā, si solus naviget, solus pegrinet, solꝰ picula subeat, tale pactū vꝫ, ⁊ seruādū é. l. si nō fuerit. §. ita coiri. ff. p so. Hec tale pactū sapit vsurā. nā tāta erat opa illius, qui posuit solā opaꝫ, vel mixtiꝫ pecuniā ⁊ operā pp suā industriā, ꝙ correspōdebat positioni ꝙꝫtitatis pecunie ex altera parte posite, vt pꝫ in. d. §. ita coiri. ibi ita demum valebit vt Sabinus scribit si tanta sit opera quantum ⁊ damnū est.

3 C † Ex quo infertur, ⁊ lꝫ reglr qñ est contracta societas, in qua vnus ponit operā, alter vero pecuniam, preciū opere intelligit eē correspondens interusurio pecunie, nō ipsi sorti. vt. l. cū duobus. §. si in coeunda. ff. pro so. in predicto casu ipsa opera correspondet sorti, ⁊ interusurio pecunie, qñ aūt opere posite ex vna parte intelligantur rūdere interusurio pecunie posite in societate ex altera parte, ⁊ qñ intelligant correspondere ꝙꝫtitati posite ex altera parte ⁊ sic sorti. In dubio dic, ꝙ opere intelligunt correspōdere interusurio pecunie posite ex altera parte. vt. ff. p so. l. cum duobus. §. si in coeunda, in aliqñ opa correspōdet sorti, qꝛ plerūꝙꝫ tanti est opera, ꝙꝫti est pecunia posita in societate, ⁊ sic opera plerunꝙꝫ correspondet sorti. vt. d. §. ita coiri. Dō qñ sit, qꝛ huius certa rīa dari nō pōt, arbitrio boni viri reliquē dū puto, inspecta opera posita ex vna parte, industria, periculo persone, ac longo labore, puta si solus pegrinet, solus subeat pericula, ⁊ longos sudores, ⁊ inspecta quantitate pecunie posite ex altera parte. l. si societatem mecum. ff. p so. ⁊ d. §. ita coiri. ⁊ h̄ sunt vtilia scire. Nā si ope posite in societate correspondent interusurio pecunie, ⁊ finita societate nihil supest, ⁊ sic nō super est capitale, vel casu omnia sunt cōcremata, Ille, qui posuit operam, tenetur ad dimidium capitalis. vt. d. §. ii in coēnda. ⁊ hoc casu intellīgo Bal. in. l. si patruus. C. cōia vtri. iud. Aut opere posite in societate correspondent pecunie posite in societate ex altera parte ⁊ sic sorti, ⁊ tunc quicqd supest, cōe esse opꝫ, q. hec est natura societatis, vt sicuti lucrū, ita damnū ambo sentiāt. vt d. §. quidā sagariaꝫ in fi. ⁊ ideo si non supest nisi pecunia posita ex altera parte, ⁊ sic sors vnius, vel pars illius pecunie, ⁊ sic sortis pars sortis supereſt, quicqd supereſt inter ambos socios dividi dꝫ, ⁊ idem est ac si quilibet poneret pecuniā. Si enim ille, ꝙ posuit operā correspondentē sorti, perdidit operā, queniens est ꝙ ille qui posuit pecuniā solū cōicet eam, ⁊ sic illa pecunia que supereſt dividitur, ⁊ si casu oia sint cōcremata, quēadmodū ille, qui posuit operā, perdidit eaꝫ totā. Ita ille, qui posuit pecuniaꝫ, eā totā pdidit, ⁊ ita vult glo. in. d. l. si nō fuerint. in verbo solus. alias sequeret absurdū, ꝙ vnus totū perderet, ⁊ alter nihil. contra. l. si id ꝙ in prin. ⁊ in. §. itē celsus. ff. pro so. ⁊ contra dictum. §. quidā legatariā. ⁊ hec puto vera si opa posita ex vna pte correspondebat toti sorti posite ex altera ⁊ interusurio sortis. Exēplū duo contraxerunt societatē duraturā per triennū, in qua vnus ponebat operā, alter vero pecuniā, puta centū. Ille autē, ꝙ ponebat operā erat adeo industrioſus, ⁊ tot periculis suā personaꝫ exponebat, ꝙ in fine triēnij tanta erat opa que correñdebat viri boni arbitrio toti sorti ⁊ interusurio sortis. si aūt opa nō correñdebat toti sorti ſꝫ parti sortis. ⁊ interusurio sortis. Exemplū in fine triēnij opera erat tanta que correñdebat toti sorti ⁊ interusurio.

4 † Modo societas durauit soluꝫ per biēnū, qꝛ vnus ex socijs est mortuus, vel omnia in fine biēnij sunt concremata, tunc idem iuris est de parte quo ad partē, ꝙ est de toto quo ad totū. l. que de tota. ff. de rei ven. ⁊ sic quatenus opa correspondet parti sortis ⁊ interusurio pecunie de illa pte sortis cui correspōdet opere posite ex altera parte fiat illa diuisio, ⁊ idē iudicet, ꝙ dictuꝫ est de tota sorte, qñ opere correspondent toti sorti, de alia autē parte sortis iudicetur idē, ꝙ dictum est de tota sorte, qñ opere non correspondent toti sorti, sed interusurio pecunie, ⁊ istud videtur equum, que equitas potissime in societate conuenit obseruari, cum societas instar fraternitatis obtineat, ⁊ summā rationes in se dꝫ continere. l. veruꝫ. in prin. ff. pro so. hoc ēt vī arbitrio boni viri conuenire, ꝙ maxime in iudicio societatis obseruatur. l. societates cōtrahunt. l. societas. ⁊ in. l. si societatē mecū. ⁊. l. qd enim. ff. pro so. arqꝫ iuri consonū. Cū idem iudicari debeat de pte quo ad partemꝫ ꝙ de toto quo ad totū. vt. d. l. que de tota. Et ex his patet nō obstare, si diceretur impossibile esse aliquo casu operā posse correspondere sorti, ⁊ interusurio sortis. Cuꝫ nemo in principio societatis possit esse tā diligens ⁊ virtuosus, vt opa

sua coꝛreſpondeat ſorti alterius. Quia ſi a principio nō ſit poſſibile operā ſocij cuiuſcunq; diligentiſſimi & ſtudioſi hominis coꝛreſpondere toti ſorti, & interuſurio eius, vt ex ſe pꝫ, tñ poteſt eſſe homo tā diligens, & induſtrioſus, & vitā ſuā tot periculis exponens, puta ſi ſolus nauiget, ſolus peregrinetur, ſolus pericula ſubeat, ꝙ ſua opa quaſi in principio coꝛreſpondeat interuſurio pecunie, & patri ſortis, & tractu tpis maioꝛi patri ſortis, & eius interuſurio, & i fine tpis toti ſorti poſite ex altera parte & eius interuſurio. Ponamus eſt ꝯcta ſocietas duratura p octo annos vnus ponit centū, & alius operā, & induſtriā ſuam. Primo anno ſocietatis acceſſit pro mercātijs vltra mare, & rediit, adeo ꝙ fecerunt maximū lucrū principaliter ꝓp induſtriam, & operam & periculū, quo ſe exponebat ille ſocius, q ponebat operaꝫ in ſocietate, ꝫ opera ſua non poſſit eſſe tanta, q̄ in primo anno poſſit toti ſorti, & eius interuſurio rñdere. tñ pōt parti ſortis, & eius interuſurio coꝛrñdere, & vlterioꝛi tpe cū iterū accederet vltra mare pro ipſis emendis, & vendendis mercantijs coꝛrñdebit opera ſua interuſurio & ſortis & alteri parti eius. Cū plus de opera poſuerit, qñ bis acceſſit vltra mare, & ſuaꝫ vitā plibus expoſuit piculis, qnā qñ ſemel tm̄, & in fine tpis tm̄ fuit opatus tot piculis, & ſudoꝛibꝰ ſuā expoſuit plonā, ꝙ opa ſua coꝛrñdere poterit toti ſorti, & eiꝰ interuſurio. ¶ †Et ex h̄ iferꝛ, ꝙ ſi ꝯximus ſocietatē tu & ego duraturā puta p octo ann. i q̄ tu ponebas opaꝫ & induſtriam, & ego ponebam pecuniā, cum hoc pacto, ꝙ damnū eſſet meuꝫ ſi ꝙtingeret lucrū vero cōe. vt. l. ſi non fuerint. §. ita coiri. ff. pro ſoc. & a principio ſocietatis caſu oia ſunt concremata, vel nauis periculo deperdita tpe quo opa tua non coꝛreſpondebat toti ſorti ſed parti & interuſurio eius ꝓ illa parte ſortis cui coꝛreſpondebant opere indicabit̄ idem, qđ dictum eſt de toto qñ toti ſorti coꝛreſpondebant opere pro alia autem parte ſortis cui opere non coꝛreſpondēt, ſed ſolū eius interuſurio indicabit̄. idē qđ dictū eſt de tota ſorte, qñ opa coꝛreſpōdebat ſolū interuſurio pecunie & nō ſortis, cū idem ſit de parte quo ad partē, qđ eſt de toto quo ad totū, & iſtud vī equiſſimū & iuri ꝙſonum. Nā ſi decernimus, ex quo interuenit pactū predictū, qđ dānum eſſet meum lucrū vero cōe, ſi a principio caſu fortuito oia ſint concremata tpe quo opere coꝛreſpondebant ſolū parti ſortis, & interuſurio totius, & nō toti ſorti, tñ totū damnum ꝺꝫ eſſe meū, qꝛ ita ꝙtū eſt. Nā tenēdo opinionē, quā ſi gl. in. l. ſi non fuerint. primo rñ ſo. in verbo ſocietati in fine. & Azo in ſumma. C. eodē in. §. in ſocietate. Iſtud pactū eſſet ꝯ naturam ſocietatis, que claudicare non ꝺꝫ, & per ꝙſequēs interuſurio & ſorti. vt. d. l. ſi non fuerint. §. ita coiri. vbi caſus. Quatenus ergo opera coꝛreſpondet ſorti, catenus dānum eſt menm Abinde. ſ. iudicandū eſt de reſiduo ſortis, que caſu fortuito periit. Idē qđ dictū eſt, qñ opera coꝛreſpondet interuſurio ſortis, non enim eſt inconueniens equitatis ratione vt dictum pactum predicto modo interpretetur, ne ſit ꝯ naturā ſocietatis, & vt magis valeat, q̄ pereat. Et predicta vera niſi ille, qui ponebat operam in ſocietate, q̄ debebat durare puta p octo annos, eſſet tm̄ induſtrioſus, & tm̄ operaret̄, ꝙ opera ſua añ lapſuꝫ biennij fuiſſet ſufficiens coꝛreſpōdere toti ſorti alteri & eius interuſurio, nā tūc quēadmodū ſi ſocietas duraſſet vſq; ad. viij. annos prout ꝯcta ſunt & veriſimiliter durare debet, cum aduerſa fortuna nō ſit ꝙſideranda. vt. l. inter ſtipulantē. §. ſacrā. ff. de verb. obli. Ille q ponebat operā poſuiſſet tot operas, que coꝛreſpondiſſent interuſurio, & toti ſorti, & multo maio. i quantitati, q̄ ſorti, & interuſurio eius. Ita etiā ſi durauit minus, vez eo tpe, quo opera nō coꝛreſpondebat toti ſorti, ſed parti ſortis, & interuſurio. Conueniēs eſt, vt dānum totius ſit alterius, cum ꝯriorum cadeꝫ ſit natura. l. cū duobus. §. ſi quidā ſagariam in fi. ff. de ꝓp ſo. Ergo ſi ſocietas duraſſet per viij. annos ille, qui ponebat operaꝫ, poſuiſſet operas coꝛreſpondentes multo maioꝛi quantitati q̄ ſorti alterius & interuſurio eius, ſic alter ſocius poſuiſſet plures operas q̄ conueniens eſſet reſpectu ſortis alterius. Cuꝫ rōne p̄dicti pacti talis paciſcens dicatur plus percipere. ff. de contrahend. empt. l. fundi partē. ita ēt econuerſo, ꝙueniens eſt ex pacto predicto, vt ſi ille qui ponebat operas, poſuit minoꝛes operas, q̄ nō coꝛreſpondebāt toti ſorti ſed parti. Cuꝫ ſocietas caſu ante finitum tempus fuit finita, puta quia in ſecundo anno omnia erant concremata, & ſic minoꝛes operas q̄ eſſet conueniens reſpectu dāni. Tamen damnum ſit alterius, vt conuentum fuit ratione dicti, & per hanc rationem idem puto in caſu. §. proximo, quando opere in fine tēporis coꝛreſpōdiſſent interuſurio pecunie & ſorti, ſi non maioꝛi quantitati q̄ ſorti, & interuſurio, quia ꝓp pactū predictum qđ damnum ſit illius, qui pecuniam poſuit, lucrū vero ſit cōe hic operas ponens cōicauit ſocio de lucro plus debito. Nam vbi debebat cōicare ſoluꝫ quatenus lucruꝫ opere coꝛreſpondebat lucro pecunie, hic cōicauit totum. Abinde. ſ. quatenus plus dēbat exiſtimare lucrū opere q̄ lucrū pecunie merito vice verſa ex pacto predicto. Nec obſtat gl. in. d. l. ſi non fuerint, qꝛ ſup illud pactū ſocius videat̄ ſe aſtringere ad plus debito. Tñ etiam ꝓp illud pactū ſocius, qui cōicabat totū lucrum p̄dictuꝫ ſe ad plus debito aſtringebat, vt pꝫ. ff. clarius in prima. q. vnā cū reliquo ꝙpenſetur. Sed ſi lucrū opere ſolū eſſet quantū lucrū pecunie, & ſic opere coꝛrñderent interuſurio pecunie, tunc bene putarē illud pactum, qđ dānum ſit alterius, eſſe iniquum, & ꝙtra naturā ſocietatis, que ſummā ꝺꝫ ꝙtinere equitatē. Que qñ ſit arbitrio boni viri relinquendum cenſeo, ꝙ in iudicium ſocietatis plurimum verſat̄. l. ſocietates. §. ſocietas. & l. ſi ſocietatē mecū. & l. qd enim. ff. pro ſo. & hoc vltimo caſu intelligo gloſ. in dicta. l. ſi non fuerint de qua. ſ. & p̄dicta tene mēti qꝛ ſunt quotidiana & vtilia & doctoꝛes minus perfecte declarant. ¶ †Sed primo quero, qd ſi non apparet ꝙtracta ſocietas, ſed ponēs operas tm̄ vult aliqd certū pro opera ſua, & non teneri ad damnuꝫ. Dic ꝙ tale pactū ſeu ꝙuentio valebit, nec erit ꝯctus ſocietatis ſed locationis operā. Ita concludit frater Bartholomeus in piſanella ſup verbo ſocietas in fi. vbi etiā dicit, ꝙ talis ponens operas pōt paciſci non ſolū vt habeat aliquā certā ſummam ꝓ opera ſua, & non teneatur de dāno, vt. ſ. dictū eſt. Sed etiam, vt talē partē lucri habeat & nihil de dāno, qñ illā partē lucri non recepit vt ſocius, ſed vt locatoꝛ operarum. Iſtud dictum vī intelligēdū, vt aliqd ꝓcipiat qñ appet lucrū. Si ꝙo nō apperet lucrū, ſed dānū, & tūc nihil ꝓciperet, qꝛ lucrū ďr deducto dāno. vt. d. l. ſi nō fuerit. §. ariſto. & l. mutius. ff. ꝓ ſo. & iſti. eo. ti. §. de illa. Ergo ſi eſſet dānū, nō cadit ꝙſideratio lucri, & ſic cū nullū ꝙſideret̄ eſſe lucrū, tūc nihil ꝓcipiet. Aut ex vtraq; parte fuit poſita pecunia, & conuentuꝫ fuit vt damnum alter ſentiat, lucrum vero ſit ꝙmune, & ſic vt capitale vnius ſit ſalnum, vel ex vna parte fuit poſita pecunia, ex altera opera, & ille, qui poſuit pecuniā prouidit ſibi, vt capitale ſuū ſit ſalnum, lucruꝫ vero ſit cōmune, & tunc tale pactū videt̄ valere, nec vī vſurariuꝫ, nec ꝯ naturam ſocietatis, qꝛ licet de natura ſocietatis ſit, qđ inter ſocios ſeruet̄ equalitas. vt. d. l. ſi non fuerint. in prin. & l. cū duobus. §. qdam ſagariā in fi. Ex pacto tñ ſimplicitatē ſue nature excedere pōt, & ꝓ hoc vī ꝙ lucrū addituꝫ ſorti & ex negociatione. & induſtria ſocij non ſit vſura. l. cum duobus. §. item ex facto. ff. pro ſocio. niſi eſſet lucrum taxatum a principio vt quinq; pro centenario, & tunc preſumitur illicitum cōmertium ſemper ſaluo capitali, vt tenet gloſ. in. d. §. Item ex facto. Nam aliquis contractus iudicatur vſurarius rōne certi, & iudicat̄ vſurarius ratione incerti de vſur. c. naniganti. verba ſunt Bal. in ꝙſilio qđ incipit. In dei noīe amen. viſo inſtrō facto inter Ugolinū Albertum & Fortunatuꝫ, vbi ex predictis cōſuluit dictū ꝯctū nō ꝓſumi vſurarium. Idē tenuit Albericus, vt refert Hoſti. in ſumma de vſu. §. an aliquo caſu ver. quid ſi periculū pertinet ad recipientē inſolidum, qui dixit, ꝙ Albericus dixit, ꝙ de rigore iuris, & ex vi pacti, & de natura ꝙtractus approbati, & liciti talis ſocietas eſt licita. Nā pro maioꝛi parte mercatoꝛes lucrant̄, & intra ad ea, q̄ frequentius accidūt, adaptant̄. ff. de legibus. l. nā ad ea. nec moueat te, ꝙ periculū pecunie ad recipientem inſolidū pertinet, & nō totuꝫ lucrū. nā contractus ex conuentione legē accipiunt. ff. depoſiti. l. j. §. ſi cōueniat. ff. de reg. iur. l. contractus. ff. ad. l. acq. l. ſi ſeruū. §. ſi calicē. ff. de ꝯben. empti. l. fiſtulas. §. fruméta & ad hanc opinionem Alberici firmandā poſſunt multa adduci. primo, inſti. pro ſo. §. de illo. Scdo, qꝛ in alijs contractibus vꝫ pactū preter naturam contractus, vt damnū ſpecter ad ſuſcipientē, vt in cōmodato, & ſimilibus, ſm Jo. cal. & Bet. de Perugio in. c. fi. de vſuris. & Hoſti. in. d. ver. qd ſi periculū. q ſimiliter cōcludunt ſcōm ipſum Hoſti. ꝙ q̄uis talis ſocietas ſꝫ Alberi. nō ſit re ſocietatis, ſꝫ vi pacti licita poſſit dici, tñ nō eſt omnino equa. Ideo in iudicio anime conſulerē, ꝙ ſi is, q pecuniaꝫ recepit, caſu fortuito ipſam amitteret, is, qui dedit, remittat, ſꝫ Hoſti. ibi, mihi tñ ſalua veriori determinatione vī dōm, ꝙ aut ille, qui ſibi cauit, ꝙ dānum eſſet alterius plus contulit in ſocietate pecunie, vel alterius rei, & tale pactū valeat, nec ſapiat vſurā. l. ſi non fuerint. §. j. & ij. ff. pro ſoc. ibi ita demū valebit, ſi tanti ſit opera, quanti dānum eſt. inſti. eo. §. de illa. ibi, qꝛ ſepe quorundā hominū ita preciosa eſt opera in ſocietate, vt eos inſtituat ſit melioꝛi conditione in ſocietate admitti. vt. l. ſi ſocietatē mecū in fi. ff. pro ſo, ſocietas enim ſummā rationē habere ꝺꝫ, cū inſtar

fraternitatis

fraternitatis obtineat.ff.pro so.l.verũ.in prin.Cõueniens ergo erat,qđ ille,qui plus in societate ponebat, plus perciperet.vt. d.l.si societatẽ ⁊ d.l.qd enim.eo.tit.Ergo ex quo apponendo tale pactum,ꝙ damnum sit alterius,dr plus percipere,vt.l.fun di partẽ.ff.de ꝓben.emp.ff.de fernis expor.l.si vẽditor.§.fi.put queniens est,ex quo plus societati ꝙferebat,merito tale pactuꝫ validũ,⁊ iuris rigore ⁊ simul equitate iudicari debeat,vt dictis iuribus,⁊ hoc casu intelligat Bal.in.d.ꝙsilio,vel rñde,ꝙ termini Bal.sunt qñ vnus socioꝝ suscepit in se periculum certi casus fortuiti,⁊ sic dãnũ nõ erat ex toto alterius,ꝫ solũ rõne illius casus fortuiti.l.fistulas.§.fruméta.de ꝓbẽ.emp.Aut nõ ꝙstabat,ꝙ ille,ꝙ sibi pronidit,vt damnuꝫ esset alterius,⁊ lucruꝫ cõe poneret in societate aliqđ plus,vel pecunie,vel alterius rei q̃ꝫ alter.Sed erat dubium,qr forte alter ponebat in societate operam,⁊ ipse ponebat pecuniam,⁊ ille,qui ponebat pecuniã, sibi pronidit,vt dãnñ esset alterius,⁊ lucrũ cõe,⁊ sic ꝙ capitale suũ sit saluum,⁊ tunc de rigore iuris vr dom,ꝙ tale pactum validũ sit.vt.d.§.de illo ver.⁊ adeo.⁊ loquat Albericus.Quod tamẽ firmiter non assero iudicio sancte matris ecclesie me subijciẽs. de equitate tñ fauore anime,ille qui dedit pecuniã scit, ꝙ plus non posuit in societate q̃ꝫ alter,licet ꝙ hoc non appareat ꝙstulendum est ei,ꝙ si pecunia perierit casu fortuito,q̃ dedit remittat,⁊ loquatur Hostiẽ.Jo.cal.⁊ Pet.de peru.Cogitationes enim hoiuꝫ omnipotenti deo occultari non pñt.c.in ciuitate de vsuris.Jdẽ dꝛ esset si ille,qui posuit pecuniã,cauit sibi,vt capitale suum esset saluũ.Dubitat an plus in societate posuerit q̃ꝫ alter,qr forte alter ponebat operam.Mã in dubijs tutior via est eligenda.de spon.c.inuenis.de homi.c.petitio.de cleri.excõica.c.illud.Aut ꝙstabat,ꝙ ille qui sibi pronidit,ꝙ damnũ esset alterius,⁊ sic ꝙ capitale suũ eẽt saluũ,nõ ponebat plus in societate,neq̃ꝫ pecunie, neq̃ꝫ alterius rei,sed equaliter ambo ponebant.Puta,qr vnus ponebat centũ,⁊ alter ſ̃r ponebat cẽtuꝫ, ⁊ tunc ex quo tale pactũ,in quo socius sibi pronidit,ꝙ capitale suũ eẽt firmũ,ẽ ꝫ naturã societatis nõ valeat,vt voluit gl.nota. in fi.l.si nõ fuerunt sup verbo societati ꝓ so.de precario.c.j.ff. eo.l.cũ precario.⁊ hoc modo intelligat gl.xiij.q.iij.c.plerique, vbi tradit regula,ꝙ qñ capitale ẽ saluũ, ibi ꝫctus dr vsurarius ⁊ istã opinio.tanq̃ꝫ tutioꝛ fauore anime tenẽdũ arbitror,q̃ ceteris rebus ꝓferenda est.l.sancimus.C.de sacr.san.eccle.Quid enim prodest totũ mundũ lucrari,si anima detrimentuꝫ patiat de simonia.c.matheus.non obstat.d.§.coiri.⁊ d.§.de illo,qr in dictis iuribus ille,qui ponebat operam,sibi pronidit,ꝙ damnũ esset alterius,lucrũ vero cõe,ponebat operã,⁊ industriã suã in societate,q̃ tanti erat,quanti dãnũ est,vt ꝫ in.d.l.si non fuerint ibi si tanti sit opera,quãti ⁊ damnũ est,vt in.d.§.de illo ibi, qr sepe quorundam hominum ita preciosa est opera ⁊c.Et ideo capitale illius,q sibi pronidit,ꝙ damnum esset alterius lucrum vero cõe,non erit saluũ.Nam si suus ꝙsocius,qui posuerat pecuniã sustinebat damnũ pecuniaruꝫ iste,qui sibi pronidit vigore dicti pacti,sustinebat dãnũ amissarum operarũ,qđ tantũ erat q̃ntum dãnuꝫ pecuniarũ alterius vt ꝫ ibi,si tanti sit opera,quãti ⁊ dãnum est,⁊ sic expresse ꝫ in dictis iuribus,qđ capitale nõ erat saluũ,vel in.d.iuribus ille,q sibi ꝓuidebat ex dicto pacto plus ponebat in societate q̃ꝫ alter,vt ꝫ in.d.§.ita coiri.ibi plerunq̃ꝫ.n.tanta est industria socij,vt plus societati cõferat q̃ꝫ pecunia,vt.d.§.de illa.ibi qr sepe quorũdã hoium ita preciosa est opera ⁊c.Conueniens ergo est,ꝙ plus percipiat q̃ꝫ alter,vt.l. si societatẽ in fi.ꝓ so.ꝓout plus dicebat ꝓcipere vigore dicti pacti vt.s. ꝓbatũ est.Non obstat.§.item ex facto qr ibi soluꝫ in casu lucri ꝓuisuꝫ fuerat.Erat.n.mercator,cui fortuna erat sp ꝓ spera,dãni aũt nulla fuit facta mẽtio,qr minime fuit dictum,ꝙ capitale sit saluum,vel ꝙ damnũ alter sustinebat,tunc ergo cuꝫ casus ommissus remaneat in dispositiõe iuris cõis.l.si cũ dotez so.ma.de cõdi.ob cau.l.si extraneus.⁊ de iure cõi si vt inter socios,sicut lucrũ,ita dãnũ cõe esse oporteat,vt.d.§.dãna fatalia ⁊.d.§.qdã sagariã in fi.vbi casus merito inter istos socios lꝫ dãni nulla esse facta mẽtio,si tñ dãnuꝫ esset cõicabit ꝓ ea parte,ꝓ qua cõicabat lucrũ.insti.ꝓ so.§.illud expeditũ.vbi casus,⁊ hoc modo forte posset intelligi.d.§.itẽ ex facto,ꝙ est mẽti tenẽduꝫ. Ex quo no.ꝙ si fiat pactum de aliqua parte lucri ꝓstanda, idez pactum vr factũ in dãno ꝑm Goffre.in libellis suis in rub.q̃ incipit si aliq societatẽ in.§.nunqd amissa pecunia.in fi.⁊ Azo in summa.C.eo.in.§.in societate ꝓ.d.§.illud,cuꝫ ꝫrioꝝ eadẽ sit natura.de leg.iij.l.fi.⁊ idẽ tenuit Bal.in.d.l.j.C.ꝓ so.in.iij.q.in ver.tu dic ꝙ quatenus est cõe lucrũ,eatenus est cõe dãnũ,⁊ nõ aliter.Ex ꝑdictis ergo ꝑ,ꝙ in.d.iuribus non erat factũ pactũ ꝙ capitale vnius foret saluũ.Si qui tñ vellent tenere opi.ꝫriã ꝙ ꝑdictus ꝫctus nõ sit improbatus,ꝙsulo eis,ꝙ abstineãt a talibus ꝫctibus,⁊ si nolunt abstinere saltez equitatis rõne iudicio anime,que ceteris rebus est ꝓferenda vt.d.l.sancimus.⁊ d.c. matheus.sequendũ est ꝙsiliũ Hosti.in.d.§.an aliquo.versic.ꝙ si periculum est.⁊ Joan.cal.⁊ Petr.de perusio in.d.c.fina. de quo supra fuit dictum ⁊c.

7 ¶ †Scõo iuxta ꝑdicta q̃ro,ꝫcta societate inter duos,quorum vnus ponebat operã,⁊ alter pecuniã,post lõga tpa,⁊ multis sudoribus precedentibus nõ inuenit nisi capitale saluuꝫ,an dẽat eẽ ꝓcipuũ eius qui ipsum posuit.Ex ꝑdictis ꝑ decisio,qr si operã corrñdisset interusurio pecunie,vt in dubio ꝓsumit,tñc capitale est illius,q ipsuꝫ posuit.Quare eniꝫ dẽret hẽre socius meus pecuniam meã,⁊ si tu dicis,qr ponit operã,Rñdeo ꝙ ꝓcium ope intelligitur corrñdere interusurio pecunie,non ipsi sorti.Unde vnus ponit ꝙmoditatẽ ope,alter ponit ꝙmoditatẽ pecunie,non aũt ꝓprietatẽ.Finge.n.ꝙ si vnus ponit in societate decẽ milia, nulla põt esse proportio nisi de ꝙmodo opere ad cõmodum pecunie non ad ipsam totalem sortem.Preterea istud est exꝑsſuꝫ quando ex vna parte ponitur species puta pecus,ex alia opera pastoris,ꝙ solũ ꝙmoda ⁊ dãna obuenientia sunt cõia,nõ aũt ipsum pecus,vt.l.cũ duobus.ff.si in coeunda.ff.ꝓ so.vt dicamus in societate positus potius vsus rei,q̃ꝫ res ipsa secundum Bal. in.l.ij.C.ꝓ socio.si vero opera correspondet positioni quantitatis posite ex altera parte ⁊ sic sorti,tunc si in diuisione que fit post longa tempora,⁊ multis periculis,ac sudoribus precedentibus non inuenit nisi capitale saluũ ex illa parte sortis,cui opere correspondẽt,debẽt fieri due partes, ⁊ vna pars dꝛ eẽ illius, qui posuit operas,que perdite sunt,alia illius, qui posuit pecuniaꝫ,qr ex quo opere deperdite nõ correspondebãt toti sorti ,ꝫ parti sicut ille,qui posuit operã,si in illis operis que parti sortis correspõdebãt,fuisset lucrũ,debuisset diuidere per mediuꝫ. Eodẽ modo ex quo sunt deperdite,dãnũ nõ dꝛ esse totũ suum, sed dꝛ diuidi ꝑ mediũ.l.cuꝫ duobus.§.quidã sagariaꝫ in fi.⁊ sic vterq̃ꝫ participaret de illo dãno,ꝙ tunc participat,qñ illã partez sortis,cui correspondebãt ille opere deperdite,cõicat, vt ex predictis ꝫ.Qđ tñ non vr trãsire sine dubio,⁊ ꝓ clariori itelligentia rẽ exẽplo subijciamus.ꝫri societatem cum quodam aurifice ꝑ octo annos duraturã in qua ipse ponebat operam ⁊ industriã suã,ego vero pecuniam,nec aliter cõuentũ est iter nos, qño lucrum ac dãnũ diuidi debeat,nec cõsuetudo regionis aut socioꝝ aliter apparet,qr tunc cõsuetudo regionis , ac sociorum esset seruanda.Mã inter aurifices dꝛ eo casu seruari consuetudo aurificũ,vt in auc.de fideiuſ.§.fi.⁊ de edi.edic.l.ꝙ si nolit.§. qui assidua.⁊ de fideiuſ.l.fi.ꝑm Bal.i.l.j C.ꝓ socio.in.iij.q. ⁊ inter socios consuetudo socioꝝ.l.vel vniuersorum.de pig.ac. qr qđ ꝙsuetum est fieri tacite actũ vr.C.loca.l.licet.facit.d.§.q assidua.⁊.l.fi.⁊.l.Jtez quaritur.§.qui impleto.locati.Jste artifex erat ꝓsona peritissima, industriosa,vigilãs ac summe sollicita,adeo ꝙ vbi alij aurifices cõiter consueuerunt lucrari decem ꝓ centenario anno quolibet vno cũ reliquo cõpensato,iste lucrabat.xx.quolibet anno . contingit ꝙ in fine quinq̃ annorum casu omnia perierunt,adeo ꝙ nõ remãserũt nisi illa centũ in societate per me posita vel nihil remansit.Querit mõ si illa centũ que ramanserũt,debeãt esse precipua mea,vel cõicare debeam socio meo,⁊ ꝓ qua parte,⁊ si nihil remansit,an dãnũ dictoruꝫ centũ florenoꝝ debeat esse meũ,aut diuidi inter me ⁊ sociũ meũ debeat,⁊ qualiter,⁊ an ego tenear iterũ imponere alia centuꝫ, vt ꝓficiat societas vsq̃ꝫ ad alios tres annos ꝑm nostram conuẽtionẽ.Primo casu,qñ sola centũ remãserũt concludendũ videtur,ꝙ si casus ꝑdictus nõ contigisset de.xx.lucratis.quolibet anno.x.attribuerẽtur opere ⁊ pecunie mixtim vt alij aurifices cõiter cõsueuerunt lucrari.Reliqua.x.excelse ope ⁊ industrie ac sudori istius aurificis de quibus reliquis .x.ope solum attributis, si ego fuissem consecutus quinq̃ arbitrio boni viri,conueniens est,vt si illa.x.attributa solum opere sunt deperdita casu,quemadmodũ si nõ fuissent depdita,fuissez ꝙnq̃ lucratus eo dẽ mõ ex quo sunt depdita,ꝙnq̃ reficiã socio meo.ar.d.§.qdaꝫ sagariam in fi.in quo vbi lucrũ ibi dãnũ ⁊ eis quod dicit Bal. in.l.j.C.ꝓ so.in.iij.q.ibi dum dicit,tu dic,ꝙ quatenus est cõe lucrũ eatenus est ꝙmune damnum,⁊ non aliter,⁊ si de illis centum ꝑ me positis in societate debeam in fine predictoꝝ quinq̃ anno.xxv.reficere si tantum fuisset vltra.x.que essent quolibet anno mixtim opere ⁊ pecunie ꝑm alioꝝ cõsuetudinẽ attributa lucratus,⁊ si illa quinq̃ non fuissem lucratus quasi relique.x.q̃ solum excelse opere,⁊ industrie,ac sudori illius aurificis attri-

buebant, solũ cedant lucro eius, quasi diuisio debeat inter eos fieri ex qualit. re portionis. vt. d. l. si non fuerint ꝑm vnum intellectũ, & sic ex quo ille aurifex plus ponebat opere in societate, ꝙꝫ ego ponerẽ pecunie, habita dicta ꝙsideratiõe plus de lucro ꝓcipere dẽat quẽadmodũ si fuissent duo & vnus posuisset i societate solũ cẽtũ & alter ducẽta. Ille q plus ponit in societate plus de lucro ꝓcipere dz. v. d. l. si nõ fuerint ꝑz vnũ intellectũ ó quo .s. pz, qz ope precium & extimationẽ recipiunt, & illa extimatio & ꝓcium loco pecunie subrogat. l. cũ duobus. §. si in coeunda. ff. ꝓ so. & sic bñ ꝙinde, ac si iste, q posuit operã, posuisset de pecunia tm, ꝙꝫtũ fructabãt ille opere. Modo euenit casus, ꝙ oia perierunt, adeo ꝙ nõ remãserunt in societate nisi centũ, virũ debeãt esse ꝓcipua mea qui in societate posui centũ, & vr dõm ꝙ sic vt capitale meũ retrabã, alias rebabeã, vt. d. §. si in coeunda, tñ qz ex quo non sum lucratus aliqd de reliquis. x. q̃ solũ fuissent opere, & excelse industrie, ac sudore illius attributa, ita non est cõueniens, ꝙ dãnũ mei sentiam capitalis. Contrariũ tñ vr dõm, & vt res clarius patefiat, ponamus exemplũ, ego posui in societate cẽtũ, & aurifex ille operã, societas dẽbat durare ex nostra cõuẽtione annis octo in fine quinq̃ annox in societate reperiebãtur ducenta, centuz de capitali, & centũ de lucro. Capitale erat meũ, lucrũ vero cõe equalitaté ꝓportionis ꝙsiderãdo vt. s. casu oia perierunt, & non remanserunt nisi centum, quare magis dñr perijsse centum quẽ ꝙsistebant in lucro mõ ꝑdicto, ꝙꝫ centum, q̃ ꝙsistebant in meo capitali cũ in vtroq̃ erat ꝙꝫtitas, nec magis signata erat vna ꝙꝫ alia. Certe vr, ꝙ rõ reddi nequeat, & ideo, vt diuisio dãni ꝑdicti fiat equalitate seruata, q̃ iter socios sernãda est, & boni viri arbitrio qõ i societate plurimũ seruat. Quinquaginta intelligant perijsse de lucro, & quinquaginta de capitali, verũ qz ille q posuit centũ, tunc esset in maiozi damno ꝙꝫ ille qui posuit operam ꝫ oẽm eqtatẽ, quare si fuisset lucrũ ex eo non ꝓcepisset nisi. xxv. ꝙsiderando mõ ꝑdicto, & de dãno ipse ponit quinquaginta de suo capitali. &. xxv. de lucro, qõ est valde incõueniens, & absurdũ, qz quasi totũ dãnũ esset illius, qui posuit pecuniã, & iõ diuisio dz fieri hoc modo, qui fuisset lucrũ centuz de quo. s. ꝙsiderãdo mõ predicto, ille qui posuit opam fuisset ꝙsecutus de illis cẽtũ lucratis. lxxv. vz. xxv. pro parte ope corrñdẽtis interusurio pecunie posite ex altera parte, & quinquaginta ꝓ residuo operarũ excellentiũ, ac maximozũ laborũ vltra aliorum consuetudiné, & ille, q posuit cẽtũ in societate, ꝙsequeret de illis cẽtũ lucratis. xxv. Modo ex quo ex illis ducẽtis simul tãꝫ in vnũ ꝙsideratis. vz ex. lxxv. illius qui operã posuit, & cẽtũ. xxv. illius q posuit pecuniã sunt casu ꝑdicta cẽtũ qnq̃gita cedũt dãno illius, q posuerat opã q i illo alꝫ acerno bẽbat. lxxv. & sic remanent sibi. xxv. & illis. lxxv. & alia qnquaginta cedũt dãno illius, q pecuniã posuerat, & in illo aceruo babebat. cxxv. & sic restant sibi. lxxv. & boc mudo equa erit illius perdit diuisio, non ob. §. si in coeũda, qz ibi ponebat̃ species in societate, hic ꝙꝫtitas Si autem oia perierunt casu, adeo ꝙnibil remansit, tũc ille, qui posuit operã, cui restabant in manu. xxv. illa ponit & alter q pecunias posuerat, ponit alia. xxv. & sic sunt quinquaginta. Verũ qz sunt deperdita centum & sic oia, & ꝓ ꝙñs alia qnquaginta. xxv. dz ꝙtribuere ille, qui operaz ponebat. & xxv. ille qui posuit pecuniam, & sic ille, qui posuit pecuniam, dz refundi per alteruz, q operã posuerat in. xxv. & boc modo ille, cui debebantur. lxxv. si fuisset lucrũ, ex quo oia sunt ꝙcremata casu illa. lxxv. perdidit, & ille, cui debebant̃ cẽtũ. xxv. si fuisset lucrũ, similiter alia. lxxv. dz ponere, & qz vltra hec deperdita erant pro cõi cã alia qnquaginta, q̃ erãt illius qui bẽbat centũ. xxv. ille qui amiserat. lxxv. dz refundere illi alteri, q babebat centum. xxv. & ista ꝙsideratio vr menti tenẽda & doc. nõ ita declarant, & vr hnic materie conuenire, vt equalitas seruetur que permaxime inter socios ꝙuenit obseruari. l. verũ. ff. pro so. & hec de primo & scõo. ¶ Tertio casu nunquid ego cogar iterato ponere centũ, ex quo ante finẽ tpis casu oia sunt concremata, dicit gl. in. l. j. C. eo. ꝙ nõ, qz finita est societas. l. verũ. §. fi. versi. res vero ꝙuncta gl. ff. pro so. itẽ qz videtur actum de ponendo semel, & non pluries. ff. pro soc. l. si socius ꝓ filia. ver. nec si prior. ꝑm Bal. in. l. j. C. pro soc. in. vlj. q. non ob. l. si non fuerint in prin. ibi equas eas esse ꝙstat, qz dz intelligi in dubio in quo dubio opere ꝑsumunt̃, alio non apparẽte, corrñdere interusurio pecunie ex altera pte posite, vel intelligit̃ equalitate ꝓportionis, vt ille, q plus ponit in societate, plus de lucro participat, & hoc arbitrio boni viri vr ꝙuenire, qõ in societate plurimũ versat̃. l. si societatẽ mecũ. ff. pro so. ibi dñ dicit ad boni viri arbitriũ res redigenda est, & ꝙueniens est arbitrio boni viri, vt nõ vtiꝫ ex eqs partibus socij sumus, veluti si plus alter ope industrie pecunie in societate collaturus sit. l. qd. n. si nerua. eo. ti. vbi text. idẽ formaliter dicit, alias si diceremus, ꝙ opera semper solũ intelligeret corrñdere interusurio pecunie, adeo ꝙ ille, qui posuit operã, haberet medietatez lucri, & ille q posuit pecuniaz, haberet aliaz medietatẽ lucri, plurima seqrent absurda, & ꝫ naturam societatis. Maz primo sequeret̃, ꝙ si multo plus vz opa, & industria ꝙꝫ pecunia, vel ecõtra ille, q plus poneret, nõ plus perciperet, ꝫ dicta iura & naturã societatis vt pz per gl. superius allega. in. d. l. si nõ fuerit. Scõo sequeret aliud absurdũ, ꝙ si vnus posuit in societate solũ. x. puta in illo, q ꝫxit societatẽ cũ barbitonsore, qui eget modica pecunia pro sua arte exercenda, & barbitonsor operam & lucrabatur. xxx. in anno. ꝙ ille, qui posuit pecuniam, ꝙsequeret̃ medietatẽ lucri, & aliam medietatẽ ꝙsequeret̃ ille barbitonsor, quod esset absurdum, & ꝫ oẽm equitatẽ, & naturã societatis, q̃ summã dz bñe eqtatẽ. vt. d. l. verum. Itẽ aliud & forte maius sequeret̃ absurdũ, qõ si essent lex mercatores, aut alij artifices, q simul ꝫberẽt societatẽ, & vn⁹ poneret mille in societate, & alij opam, qõ vnusquisq̃ ꝓ equali portione bñet, & sic iste, qui posuit mile, nõ bñet nisi sextã par. qz dz equaliter diuidere, cũ illis q posuerunt operaz, boc est glibet pro virili, qõ esset absurdũ, qz cuz plus multo posuerit in societate, qui posuit mille ꝙꝫ vnus socioꝝ qui posuit operã, multo plus dz percipere qui posuit pecuniam, vt lucrum sue portioni correspondens ꝓcipiat vt dictis iuribus. vel si diceremus, ꝙ ille, q posuit pecuniã, equaliter diuidit cũ illis, q posuerũt opaz, boc est illi qnq̃ ferãt vnã partẽ lucri rõne ope, quaꝝ vna opera reputet̃, & ille, q posuit pecuniã, alterã, posset maius seq absurdũ, pone ꝙ esset vna ars, q̃ cũ modica pecunia fieret, qz ꝓncipaliter consistebat in ope. Nõ vnus posuit in societate. xx. q̃ ꝓ dicta opa & arte sufficiebãt, & qnq̃ opam, vt posset in barbitonsoribus ꝙtingere. esset ne cõueniẽs, ꝙ ille, q posuit in societate solũ. xx. mediã lucri ferret, & relig q sunt quinq̃, q posuerunt opã, q̃ plus põt valere media opa vnius solius ꝙꝫ interusurinz dicte pecunie, nõ ferãt nisi aliã medietatẽ lucri, certe nõ, imo, vt ex se pz, esset iniqlssimũ, & ꝫ dicta iura, & naturã societatis, q̃ summã dz continere equitatẽ, & ideo predicta distinctio, ꝙꝫ feci, vr iuri & equitati ꝙuenire, vt siue sit ꝫcta societas, in qua vnus, vel plures ponũt operam, & alter pecuniã nec appet ó alia consuetudine regionis seu ipsoꝝ socioꝝ inter eos, partes lucri & dãni fiãt equales equalitate ꝓportionis, vt ille, q plus posuit opere industrie, vel pecunie, plus arbitrio boni viri consequatur, ꝙ in societate semp versat̃. vt in dictis iuribus, lz in dubio aliter nõ appareãte portiones iter eos debeãt fieri equales equalitateꝫtuatis. & boc modo inteligit̃. d. l. si non fuerunt & Bal. in. l. j. in
8 j. q. C. pro socio. ¶ †Tertio quero, erat ꝫcta societas inter dñz & colonũ partiariũ. vt. l. cũ duobus. §. si in coeũda. ff. ꝓ so. Mõ dñs locauit boues cũ pacto, ꝙ sibi ꝓ illos boues daret. x. minas grani quolibet anno vltra ꝙꝫ daret sine bobus, an iste contractus sit vsurarius, quid dõm. Dici potest, ꝙ aut sunt opere boum, & licitus est ꝫctus. nã boues deteriorant̃, & pericula dñi sunt. ff. loca. l. in nauc saufeli. secus si starẽt periculo eius, cui locati sunt. Nã ẽt tunc contractus illicitus erit. & ita sentit Ant. de but. & Jo. cal. in. d. c. fi. alleg. d. c. pleriq̃. xiiij. q. iij. de qua materia plene vide in sequenti parte principal. q. xiiij. ꝙ mutuauit pecuniã colono vt ei ſt maiozi pte fructũ rndeat dicat̃ vsurarius. Boz ẽ ꝙ sic. ar. eius ꝙ ót Jo. cal. i. d. c. fi. de vsu. ó eo q mutuat pecuniã titio, vt vadat ad molẽdinũ, vr furnũ vr itret scholas suas, alꝫ ñ mutuatur⁹. vió ꝙ no. doc. i l. rogasti. §. si tibi. ff. si cer. pe. & si ex boc recipit commoduz, vel vtilitatem, que possit pecunia estimari est vsurarius, & tenet̃ ad restitutionem, & non de mercede, quã dat sibi titius pro labore, quã ẽt daret alter. Sz de vtilitate quã bz alius puta, qz ex boc molẽdinũ, vel furnũ, vr schole bñt maiorẽ ꝙcursuz ꝑsonarũ, & ẽ maioris fame. Jsta. n. bñ pñt pecunia estimari vcz tm ꝙꝫtum sibi reputat vel reputare dz illud ꝙmodũ vel honorẽ ꝓp hoc, qõ titius iuit ad molendinũ furnũ, vel intrauit scholas suas, q̃ nõ secisset, si pecunias non mutuasset. Sed est subtiliter aduertẽ. cui dẽat fieri huiusmodi restitutio. Illi enim cui prestat seruitium non, qz ex boc sibi nibil perijt, nec prestitit dño molẽdini aliquã vtilitatem ex illo mutuo, quã alteri nõ prestitisset etiam sine mutuo, nõ igit̃ locupletat̃ ex boc, boc ergo casu puto, qõ restitutio pauperibus sit facienda, qui semper succedunt, ex quo fienda est restitutio, & nõ ꝙstat, cui debeat fieri. extra ó vsu. c. cũ tu ꝑm
9 ipsuz Jo. cal. in. d. c. fi. ¶ †Primo tñ casu de eo, q colono mutuauit pecuniã, vt maiores fructus ꝓciperet, puta, qz ꝙsueuerãt coloni in illis partibus rndere de tertia parte fructũ. Jste aũt

colonus

colonus ꝓpter mutuum sibi factū respondet de medietate, illud plus ꝙ abest colono ꝓpter dictū mutuū ipsi restituēdum puto, vt d. c. cū tu. ō qua materia vide i sequēti parte in. xxiij.
10 ⁊. xxiiij. q. ¶ †Secūdo casu, qñ ꝛcta est societas ⁊ de portionibus fiendis nihil notatim est quentum, aut vnus ponit pecuniā tantum ⁊ alter operam tm̄, aut vterq; operā, ⁊ vterq; pecuniaz, aut vnus mixtim pecuniam, ⁊ operam, alter operaz solū, aut eꝫ vnus pecuniam tm̄, alter mixtim pecuniam. ⁊ operā, aut vterq; mixtim pecuniā ⁊ operam. Primo casu quando vnus ponit pecuniā tantum, alter operam tm̄, ⁊ tunc in dubio intelligit ꝙ veniant equis portionibus, nisi aliter actuz sit. ſm Bald. in. l. j. C. ꝓ socio, ⁊ est casus in. l. si non fuerint. in ꝓin. coniuncto. §. j. ſz vnum intellectum. ff. ꝓ socio. Nam ibi vnus ponebat pecuniā alter operā. vt ꝑz ibi, plerunq; enim tanta est industria, vt plus societati ꝙferat, quā pecuniā, ⁊ partes societatis bene fiebāt vt patet ibi in ꝓin. ibi equas eas esse constat ⁊ hoc modo intelligit eam Bal. in. l. j. C. ꝓ so. ⁊ intellige equas equalitate q̄titatis vt quilibet habeat dimidiam, ⁊ hoc potest deprehendi ex principio illius tex. iuncto ver. sequenti, ibi si vero placuerit vt quis duas partes ꝛc. vbi qūo predicti socij nolunt diuidere equaliter sed vnus vult percipere maiorē portionē q̄z alter necesse habent verbis exprimere, vt ꝑz in. d. §. si vero alter q̄ legit post princi. Sequentia enim declarant precedentia. l. quemadmoduz. ff. ad l. acquil. insti. eo. tit. §. hoc tm̄ capite ⁊ insti. de rer diuisio. §. item lapilli. l. nihil. de ꝙinqꝫ. cū eman. lib. Sed intelligēdo equas equalitate proportionis ſm alium intellectuz de quo. §. patet in tertia parte ꝓin. dic vt. §. dictum est, quentum, vt vnus dānum ferat, lucrū vero sit cōe, maxime in. j. q. ⁊ ideo videtur equius
11 vt patet. ¶ †Si autem vterq; operā, vel vterq; pecuniam, vel vnus mixtim pecuniam, ⁊ operam alter operā tantum, vel ecō tra vnus pecuniam tantum, alter mixtim pecuniam ⁊ operam, vel vterq; mixtim pecuniam, ⁊ operā, ⁊ tunc dāna ⁊ lucra equalia sunt, si aliud non sit actum, ⁊ intellige equalia equalitate proportionis idest quantitatis nō equalitate quātitatis, verbi gratia vnus ponit duas partes, alter tertiam, naz in lucro ⁊ damno quilibet debet habere partem correspondentem, ei quod posuit in societate si de hoc nihil est aliud expressum quasi inter eos hoc tacite actuz intelligatur, vt qui plus eris ⁊ periculi sustinet plus emolumenti expectet. ff. po socio. l. quid enim. l. manifestissimi §. cum in. ij. C. de fur. ⁊. d. l. si non fuerint. ſm alium intellectum quem ei dat Alc. de mat. in. d. l. j. C. eo. qui intellectus licet non applaudeat litere. d. l. si non fuerint que aliuz recipit intellectum, vt. §. patet tm̄ est verissimus in se. ⁊ not. secundū bal. in. l. j. vbi etiam dicit, quod si operam, ⁊ industriam alterius, puta si solus naviget, solus subeat picula, solus stet fixus ad apothecaz ⁊ similia plus percipere debet arbitrio iudicis relinquēdo, ac si hoc esset expresse actū. ff. ꝓ socio. l. si societatem mecū ⁊. l. quid enim, quod est not. ⁊ verissimum, qz ad partes societatis faciendas attendenda est opera ⁊ industria personarum, vt qui de industria ⁊ opera plus ponit plus de fructibus percipiat
12 vt. d. l. si societatē mecū. ⁊. d. l. quid enim. ¶ †Ad ſacit ꝓ rusticis, simul habitantibus, vt qui plus de industria ⁊ opera ponit plus de fructibus percipiat, ⁊ ideo consulit Bart. in. q. de facto inter Cinciarellum ⁊ Manutium fratres, qui simul habitabant, ⁊ quosdam boues cōmunes habebant, ⁊ dictus Cinciarellus habebat duos filios qui laborabāt cū dictis bobus quasdam possessiones aliorum, ⁊ ex eis predicto laboritio medietatem fructuum perceperunt. Modo queritur quomodo fructus predicti veniant diuidi inter eos. Ad istam questionem oportet primo videri ⁊ considerari, quod isti fructus triplici ratione debentur. Primo ratione operarum exhibitarum a personis predictorum. Secundo ratione operarum exhibitarum a dictis bobus. Tertio ratione expensarum factarum. ſ. in semine messoribus ⁊ aliis oportunis, cum ergo de diuisione dictoruz fructuum tractet. Hoc enim oportet, vt prius detrahatur de dictis fructibus omnis impensa facta ab eis. l. si vnus ex socijs. §. si quid vnus. ff. ꝓ socio. licet Bar. nihil alleget, ⁊ sic si impensa facta fuit ꝓ equali a dicto Cinciarello ⁊ Manutio, ita conuniter ꝓ equali portione reuertatur. Nullus enim casus est, in quo talis deductio nō fiat. l. fundus in ꝓin. ff. fami. hercis. de residuis fructibus debet detrahi, ꝙ tāgeret ꝓ portionibus bouum, ⁊ sicut boues sunt equalibus portionibus cōmunes ita illud cōmunicet. Nam illud quod querit res cōmunis querit dominis ꝓ ea portione, qua domini sunt. l. cōmunis seruus. in fi. de acqui. poſſ. ff. de residuis fructibus dz fieri diuisio in capita. ſ. vt quilibet dictorum fratruz ⁊ filij dicti Cinciarelli totū habeāt seu percipiāt. Cum enim dicta pars fructuum cedat ꝓ operibus ipsoꝝ, illud quod quis lucratur ex opera sua dz habere ꝓcipuū, vt in. l. cum duobus. §. si fratres. ff. p so. verba sunt Bar. in. d. §i. ꝙ incipit Cinciarellus. Aduertendū est, qꝺ qñq; duo fratres mutuo prestare habent predium cōmune. Item acceperunt quedam predia ad laboritium, ⁊ vnus eoruz habet duos filios, qui similiter laborant. Modo taz de fructibus rei cōmunis q̄z laboritij multa acquisierūt, queritur qualiter debeat fieri diuisio inter eos, cum postea veniant ad diuisionem. Respō deo ꝙsiderandū est, aut loquit de fructibus rei cōis, aut de fructibus rei ꝙducte. Primo casu aut loquimur respectu medietatis fructuū, que debetur respectu ꝓprietatis fundi, ⁊ illa diuidatur solum inter ipsos duos fratres qui sunt ꝓprietarij illius rei. vt. d. l. cū duobus. §. si in coeunda. Aliud de alia dimidia, q̄ ꝓ iure laboritij percipit ꝓ cultutura, ⁊ cura, ⁊ illa diuiditur inter omnes quattuor, qz societas ē istius nature, qz diuidit lucrū operaꝝ in capita non in stirpes. Secundo casu idem dico, ꝙ diuiditur in capita non in stirpes. ſm Bal. in. l. j. C. ꝓ socio. qz societas respicit capita eoꝝ, qui operā ponunt in societate p̄supponendo ergo ꝙ oēs sint in hoc actu oparij cuilibet debet portio. Nec. n. dz obesse istis duob⁹ filijs, ꝙ filij sunt, nā ex suis laboribus sibi q̄rere p̄nt. C. de bonisq; li. l. cū opz. §. si etenim ſm Bal. in. l. si patruus. C. cō. vtri. in. T̄ñ hic est aduertendū, qz si laboritiū fuit fcm̄ cū bob⁹ cōib⁹ duoꝝ fratꝝ. bar. ꝙsuluit portionē ꝓ bob⁹ ipsis frib⁹, quoꝝ erāt boues debere attribui vt. §. ꝑz. ſz Bal. in. d. l. j. C. ꝓ so. ⁊ in. c. j. ō bñfi. fra. i vſi. feu. ōt, ꝙ si sūt socij oim, q̄ acqrūt cū ꝓsonali labore opa bonū vī accedere ꝓsonali labori, ⁊ sic ifert, ꝙ ꝓ ipsis bob⁹ ñ ōtrabaī portio tm̄ ipe ibi ōt, ꝙ aliq̄n ꝙsulēdo adhesit opi. bar. magri sui tāq; suus discipul⁹. ſz puto dom̄, ꝙ quēadmodū fili⁹ q̄n cū pecunia p̄ris ⁊ opa sua aliquid lucraī pars lucri tribuit pecunie, ⁊ pars alia opere filij, adeo ꝙ dī aduentitium filij, vt habetur in. l. cum oportet. §. j. de bonisq; lib. ita etiam hoc casu, nā ex quo filij lucrū faciūt cum bobus patris, ⁊ eoꝝ opera, pars lucri attribuitur bobus, ⁊ pars eorum filijs. ¶ Preterea de hoc videtur casus in. l. si vnus. §. si qnid vnus. ff. ꝓ socio. vbi si est impensum ab vno sociorum vtiliter de ipsius ꝓprio, illud cum interesse suo repetere poterit, sed interest ipsorum fratrū quoꝝ erant boues, quia si opere bouz fuissent locate, ipsis fructaſſent. vt. l. cum duobus. ff. si quis ex socijs. ibi inuentoruū vecturas. ff. p so. Sed quanta debeat esse portio, que ꝓ bobus attribuit arbitrio iudicis relinquendū puto. Et hec credo, q̄n periculū ⁊ detrimentū boū pertinet ad dom̄ ipsoꝝ. Si autē non pertinet ad ipsum, qz vult sibi saluare valorē bouū, tūc puto, ꝙ nō debeat recipere fructus ꝓ bobus, qz esset vsura. arg. eius ꝙ non. Jo. cal. in. d. c. fi. de vsu. si autē periculuz boum est cōe, vt qz occasione cōis laboritij deteriorati sunt, ⁊ sic occasione societatis. in. l. socium qui in eo. §. socijs cū resisteret cū. l. frequenti. ff. ꝓ soc. lucrum et cōe esse dz. l. cum duobus. §. quidā sagariā. in fi. l. p so. l. manifestissimi. §. sed cū in. ij. C. de fur. T̄ñ ꝓ quota parte lucrum debet esse cōmune, ⁊ sic ꝙ quota parte diuidi debeat inter socios, qz cōueniens vī iustum, qui posuit boues aliqd plus ꝓ eis debere percipere, q̄z alter. arg. dic. §. si quid vnus, arbitrio boni viri relinquendū arbitroꝝ, ꝙ maxime in iudicio societatis veriaī. l. societates ꝛbuntur. §. societas. ⁊. l. si societatē mecum. ⁊. l. quid. n. ff. p so. societas enim summā rationē habere dz. l. verum. in ꝓin. ff. ꝓ so. q̄ summa ratio est, vt ille, qui plus ponit in societate, plus de lucro participat vt. d. l. si nō fuerint. ⁊. d. §. societas ⁊. d. l. quid enim. ergo qui vltra operā posuit boues, aliqd plus dz percipere de lucro, q̄z ille, qui posuit operam solum.
13 ¶ †Quarto quero, quid si boues sunt deteriorati, vel in totum perierunt, dic ꝙ periculū ⁊ dānū eoꝝ dom̄ sequat, nisi alter cōuenerit. l. si id ꝙ vnus. in ꝓin. ⁊ in. §. ité celsus tractat. ff. ꝓ so. vbi enim lucrū ibi periculū esse dz, vt in iuribus. ſ. alleg. Sz lucrum boū in dubio est dñi eoꝝ, ergo ⁊ periculū, qꝺ intellige, nisi culpa alterius ex socijs contingeret, qz tunc periculū sequit culpabile. l. cū duobus. §. quidā sagariā. in fi. vbi casus, vel nisi boues esset positi in societate, qz tunc rōne societatis cōe esset periculū, de quo. j. in seq. parte principali in. xxiiij. ⁊. xxv. qōnibus.
14 ¶ †Quinto quero, quid si filij fratrū erāt impuberes, an aliqd ꝓ eoꝝ operibus recipere debeāt, dom̄ est, ꝙ sic, qz et impuberum aliquē opere esse possunt. l. ceterū. ff. de rei vēdi. l. fi. ff. de libe. causa. nisi sit infans. ff. de oper. seruoꝝ. l. fi. §. si minor, q̄stos aūt fructus ꝓ eoꝝ operibus percipere debeāt, cum non possint tm̄ laborare sicut maiores, arbitrio iudicis est relinquendū, vi q plus de ope ponit, plus ō lucro ꝓcipet. vt. l. si societatē me-

cum. ꝛ l. quid enim. ff. ꝓ so. in dubio tñ vr̃, ꝙ cõfundant cum ex pensis in illis, qui aliquid operant, vt sint rustici. facit quod ol cit Bald. in l. si patrono. C. de nego. gest.

15 ¶ †Sexto q̃ro, qd si vnus ex illis fratribus, vel vnus ex filijs fratrũ nõ potuit operã totã, sed partẽ, puta, qz pte tẽporis stetit simul cũ alijs ad laborandũ, ꝛ pro alia pte locauit opas suas puta ꝙduxit se in ciuitate cũ aliquo ciue, ꝛ alij remanserunt domi ad laborãdũ. Dic, ꝙ ille, q locauit opas suas, si est filiusfa. lucrum, ꝙ ipse facit, dr̃ suũ aduentitiũ. vt not. in l. cuz opz. §. j. C. ó bo. que libe. Ó intellige verũ, nisi ipse filius nõ reddita ratione ipsum lucrũ cõsueuit ponere in cõi pro laboritio vel alia cõmuni cã ad ipsum laboritiũ, puta erãt rustici, qui raro habẽt pecuniã, vt dicit Bal. in l. edẽ. C. loca. Egebãt pecunijs pro mes soribus, vel pro indumentis, vel ꝓ instrumentis laboritij, ꝛ ideo vnus ipsoz locabat operas suas, vt posset suppleri necessitati laborij. Alij vero in laboritio opaz totã imponebãt, tũc. n. credo, ꝙ lucruz filioz, ꝙ factũ fuit ob cãm predictã ꝛ necessitatẽ laborij positũ in cõi, nõ sit eoz pecipnũ. Sz tunc ptẽ fructũ ferant, ac si cõtinuo in laboritio laborassent, qõ. n. opibus deficiebat, supplebãt pecunia, iõ si operã posuissent, ad diuisionẽ fructuum venire debẽt. arg. l. si societatẽ mecũ. ff. ꝓ so. ꝛ hoc, qñ ex coniecturis appareꝛ põt, ꝙ iste filius opas suas locabat, nõ vt lucraret ꝓ se, sed cã supplendi necessitati laborij, tanqz societas cẽt inter eos ꝙ ex varijs circũstantijs hincinde iudex poterit arbitrari. Si vero est frater, aut inter eos nõ cõtracta societas lucri ꝛ questus. vt. l. coiri. ff. pro soc. vel omnũ bonoz. vt. l. ij. §. cũ spãliter. eo. ti. ꝛ tunc lucruz, quod fecit, est suũ. l. cuz duobus. §. cũ duo. ff. ꝓ so. ꝛ cũ veniunt ad diuisionẽ fructũ laborij pront quisqz posuit operã totã vel partẽ eatenus ferat ꝓportionabiliter de fructibus. vt. l. si societatẽ mecum ꝛ. d. l. quid. n. ꝛ voluit Bal. in quadã apostilla. in. d. l. si nõ fuerint. §. j. nã labor ꝛ pecunia diuisione recipiunt. l. scio. de an. lega. si añt inter dictos fratres esset ꝛcta societas lucri ꝛ questus puta, qz qlibet quicqid ex opera ꝛ industria q̃rebat, nõ reddita rõne cõicabat, quo casu ex reciprocis actibus tacite lucri ꝛ questus intelligeꝛ ꝛcta societas. vt dictũ fuit. s. in. y. parte principali, vel erat ꝛcta societas oium bonoz, ꝛ tunc si questus ꝛ lucruz, ꝙ ex opera cuiusqz descẽdit, cõicari dz inter ipsos fratres socios. vt. l. coiri. cũ seq. ff. ꝓ so. Si omnũ bonoz, oia vñcunqz ꝓuenientia cõicant. vt. d. §. cuz specialiter. Est ẽt aduertendũ ꝙ. s. primo mẽbro dictuz est de filio, q locauit operas suas vt suppleret necessitatibus laborij magis animo diuidendi fructus qz querendi sibi lucrum

16 vt. s. patet. ¶ †Septimo quero, quid si vnus ex illis fratribus habet plures filios qz alij, an in diuisione debeat fieri consideratio alimentoꝝ, perceptoꝝ, si impensa fit omnibus de cõmuni. Dic ꝙ si aliqua opera percipiebatur ab istis filijs pueris maxime que esset plene digna alimentis, aliqua restauratione alimento dz perceptoꝝ fieri non debet, sed si ab eis non percipiebatur aliqua opera, tũc bene posset reperi saltem a parte

17 pupillorum, ꝑm Bal. in l. si paterno. C. de neg. gest. de quo latius dicetur. in. vj. par. prin. ¶ †Octauo quero, quid si aliq ex illis fratribus, vel filij fratrum habebãt vxores, que lucrũ fecerunt ex eorum labo ibus, an lucrum debeat esse cõe, si eoruz dotes posuerunt in cõmum, ꝙ vr̃ qz vxor teneꝛ operari in domo eius, a quo recipit alimenta, vt est glo. in l. sicut. ff. de ope. liber. Ergo ex quo a cõmuni alimenta percipiebat, in cõmuni quicqd acquiritur ex quacunqz opera acquirat ponere dz, ꝛ istud videꝛ esse de mente Bar in l. ayo. ꝛ scio in fi. ff. de alimen. ꝛ ciba. leg. qui dixit, ꝙ mulier dz facere oia in domo beredũ a quibus percipit alimenta non iure legati, ꝛ idem vr̃ esse de mente Ang. in l. j. C. de lega. vbi dicit, ꝙ vbi quis dz alimenta percipere nõ iure legati, sed ex alio capite, tunc omnia opera possibilia ad vtilitatem oni cedũt ꝓ. d. l. sicut patronus. ff. de oper. lib. ꝛ idem vr̃ velle Ang. in l. assiduis. C. qui pot. vbi dicit, ꝙ oia opera mulieris cedunt lucro mariti, a quo dz alimenta percipere. Idem videnꝛ tenere canonite in. c. cũ. in officijs. de rest. Sed vr̃, ꝙ obsequialia seruitia in domo eius, a quo recipiunt alimenta debeãt operari secundum qualitatem personarum. Sunt añt quedam opere parue estimationis quas similiter dz operari ar. l. in rebus. ff. cõmo. §. pe. ꝛ. ff. so. ma. l. si cũ dotẽ. §. finaũt i. §. seniissimo. Cetez si mulier faceret aliquã artẽ, vel mercãtiã, vel esset cirurgica, vel obstetrix. que quidez non sunt opere domestice ꝛ familiares, id, qõ acquirit ex istis operibus non acquirit ei, a quo recipit alimenta, ꝛ istud vr̃ esse de mente Bal. in l. si vxorẽ. C. de qdi. inser. dum querit an mulier in domo viri operari teneatur a quo recipit alimenta ꝛ facit predictam distinctionez, quã puto veram. Credo tñ, ꝙ si mulier propter operas fabriles, vel artificiales, quas exercebat nõ poterat ꝑstare obsequiales, quas mulieres ꝑm qualitatem personarum prestare consueuerunt, ꝙ tunc pars predicti lucri debebat cõmunicari arbitrio boni viri debet enim sibi compensare partem lucri cum alimentis. ar. l. si quis a liberis. §. sed si filius. de lib. agno. ꝛ l. ceterũ. ff. de rei vẽdica. Posuisset enim operas obsequiales ad vtilitatez eius a quo percipiebat alimenta, quas operas ponere non potuit pro pter fabriles ꝛ artificiales vt. s. patet. ꝛ opere pretiũ ꝛ estimationem recipiũt. vt. d. l. cum duobus. §. si in coeũda. Plus etiã vr̃ dicendũ, ꝙ si ꝓdicti erant rustici, ꝛ vxor vnius ex eis exercebat opera rusticalia, sicut masculus, vt interdum faciunt rustice mulieres, que ligonizãt, arãt, ꝛ metũt, ꝛ alia rusticalia exercẽt, ꝙ ista mulier debeat de fructibus perceptis pro operibus suis deducere partẽ. arg. eius quod dictum fuit. s. in. ij. parte principali. in. ij. questione. Non obstat, quod ipsa percipit alimenta de communi, qz ꝛ alij masculi similiter alimenta percipiũt de cõmuni. nec obst. ꝙ dz operari in domo eius a quo recipit alimenta, qz videtur intelligendum de operibus obsequialibus per id quod. s. dixit Bal. ꝛ hec puto vera de iure. tñ videtur quod consuetudo seruet contrarium, qz mulieres nihil de portione fructuum percipiunt, ꝛ predicta tene menti, quia sunt quotidiana ꝛ doc. non tangunt. ¶ Tertio casu quando contrahitur societas pro portionibus, quas vnus ex contrahentibus, vel tertius constituit, ꝛ intelligiꝛ, ꝙ portiones societatis arbitrio boni viri fiãt, vt non vtiqz ex equis partibus socij sumus, velut si alter plus opere vel industrie, vel pecunie in societate collaturus sit. l. si societatem mecum. ꝛ l. societatem. ff. pro socio. illud enim conueniens esse potest boni viri arbitrio vt non vtiqz ex equis partibus socij sumus. l. quid enim. ff. pro socio.

18 ¶ †Nono quero, fratres, ꝛ nepotes multa eorum laboribus quesierunt quomodo fiat diuisio inter eos, an per capita, vel in stirpem. Bal. in consuledo sic formaliter dicit in predicto capi. in CHRISTI nomine amen. lucra socialia equaliter inter socios diuiduntur id est in capita seu numerum personarum, qz ista est natura societatis in dubio vt partes sint equales. ff. pro so. l. si nõ fuerint primo responso. ẽt si nõ essent equalis industrie, vel valitudinis, qz species fraternitatis est societas, ꝙ sicut iter fratres res sunt equaliter dividende, nisi aliud actuz sit ita inter socios. ff. pro socio. l. verum, ꝛ sicut naturaliter vnus fratrum dz procurare commodum fratris. l. creditoz. §. fi. ff. man. Ita ꝛ socius communi lucro studere dz. ff. de ne. ge. l. si negotia. Cuz ergo isti fuerint socij laboz, sicut ẽt lucroz equo iure dividẽdoz, ꝛ ó facili ꝑsumiꝛ societas accidentalis vbi repitur naturale ꝙsortiũ ꝛ sic cõmertiũ seqꝛ ꝙsortium naturale adiunctis tñ actibus indicantibus societatẽ. ff. pro soc. l. cum duobus. §. si fratres. quare dico ꝙ dicta diuisio fieri debet in capita. Bal. alio disponitur consilio. In nomine domini amen. Super primo puncto dicendum est, ꝙ oẽ lucruz deductis sumptibus debet diuidi in capita, ꝛ nõ in stirpes, ꝛ sic omnes ad lucrandum aperti ꝛ habiles debent hre partes equales. ff. pro. soc. l. si non fuerint. Minoribus autem. xiiij. annis nõ debetur portio pro numero personarum, qz labor puerum nõ ꝑ promereri coequalẽ portionẽ, tum qz nõ possunt ꝛbere societatez, tũ qz eoz opera impar est opere robustoꝝ. ff. de rei ven. l. ceterum. Super alio dubio dico, ꝙ medietas, q̃ ꝙngit rõne proprietatis, dz diuidi in stirpes, quia fructus patrimonij diuiduntur pro hereditaria portione, sicut ipsum patrimoniale, vel auitum patrimonium. Sed fructus laborum diuiduntur pro numero laborantium. arg. ff. de an. le. l. scio. ꝛ sic medietas attribuitur proprietati medietas labori personarum. C. ꝓ so. l. j. Bald.

19 ¶ †Decimo vlterius quero, qualiter fiat diuisio inter fratres, seu inter patruum ꝛ nepotem. Ad cuius euidentiam pretermittendum, est, ꝙ quando duo fratres, vel patruus ꝛ nepos vel similes habitauerũt simul ꝛ socialiter viuunt. Interdũ acquirunt ex sola opera, puta qz quilibet eorum vadit operando, ꝛ inde recipit mercedem, tunc quicquid acquirerent puta, quia ex eoruz salarijs emunt boues, vel campos, vel alias res, est commune cuiuslibet pro dimidia parte, si sunt duo, vel ꝓ tertia, si sunt tres ꝛ sic de singulis. Non enim refert quot sint, quia semper in capita fit diuisio. Si vero vnus acquirit ex opera, alter non, quia non est aptus ad operandum puta, quia nepos est paruus, cuius nulla vel quasi nulla sit opera, tunc non ꝑsumitur societas ꝛ totum est acquirentis, vt. ff. de administra. tuto. l. titium ꝛ meuiuz. §. altero. Interdũ acgrunt aliqd ex rebus cõibus, puta ex fructib̃ ꝓmonialibus, ꝛ tũc ꝓ qñtate qz glibz dz in primonio acgrit, interdũ acgrit simul ex re ꝛ opa, vt qz bñt, bones faciunt

laborium,

laborit̃im, ꝛ tunc media pars attribuit̃ rei, puta bobus, ꝛ acq-
ritur vnicuiq; ꝓm ratã q̃ḃ ꝫ in re, ꝛ alia medietas attribuit̃ ope
re, ꝛ attribuit̃ ista pars cuilibet ꝓ virili, ꝛ ita ꝙsuluit Bar. par-
uulis autem custodiẽtibus bestias, q; opere ipsorum sunt viles
sufficit ꝙ i recõpẽsatiõne bẽant aliméta ꝛ vestiméta ꝺ cõi.ff.cõ.
l.i rebus nisi ex q̃dã discretiõe ꝺaret eis q̃dã mercedula ꝓ opa
ꝛ esset bñ factum. Bones, ꝛ terra q̃ sunt empti per patruũ ꝛ ne
poteˢ sunt ipsius patrui ꝛ neporis, nõ ꝫ parteˢ eorũ filiꝰ patrui,
nisi eatenus quatenus filius patrui esset lucratus, ꝛ ꝙtulisset in
ꝓtiuꝫ dictarũ rerũ in ꝙsilijs suis. ¶ † Undecimo q̃ro, erat q̃dã
rusticus, q̃ decessit relictis tribus filijs, ꝛ certis nepotiꝬ parui
lis ex vno ex istis filijs, ꝛ ex alio magis ꝛ ex alio filio, nonnullos
reliqt nepotes, habebatq; iste rusticus tẽpore mortis multa aia
lia, q̃ erant sua, vꝫ pecudes, capras, porcos, vaccas, bones, asi-
nos, ꝛ equas, q̃ aialia in sua remanserunt hereditate, modo isti
filij, ꝛ nepotes per multa ꝛ multa tẽpora steterunt simul, intm̃ ꝙ
dicta aialia sunt pluries renouata. Deinde tractu temporis ve-
niẽtes ad discordiã diuidere volebant bona, dicebãt isti filij, ꝙ
primo ꝛ añ oĩa debemus deducere aialia, q̃ remãserũt in heredi
tate nostri patris, ꝛ ꝫ nõ superfint illa propria, tm̃ sunt alia in lo
cum demortuoꝝ subrogata, merito in eorum locum succedũt. ff.
de leg. j. l. grege. Respondent nepotes, ꝙ aialia, q̃ remãserunt
in hereditate paterna, oĩa sunt mortua, ea que in presentiaꝝ re-
periuntur sunt empta ex eoꝝ laboribus ꝓ pte, iõ ꝙuenit, vt par-
tem in eis habeãt, ne ꝙ suis laboribus q̃siuerũt, ꝑdant. C. ꝺ bo-
nisq; lib. l. cũ nõ solũ. vbi ꝓ Bar. ꝛ Bal. queritˢ modo quid iu-
ris? Circa hoc aduertẽdũ puto, aut aialia, que in presentiaꝝ re
periunt̃, sunt nata, ꝛ renata ex antiquis aialibus que reperiebã
tur tpe mortis illius primi rustici, ꝛ eo casu locũ habeat. ff. de le.
j. l. si grege. de pig. l. grege facit. l. si donare. §. sponsus. de don.
inter viꝝ ꝛ vxo. l. proponebaˢ. ff. de iudi. ꝛ hinc ꝺr in. ꝺ. l. si gre-
ge. ꝙ pactũ fcm̃ cũ rustico, cũ quo est facta soccita, seu societas
aialiũ trahit̃ ad fetus, ꝛ ad aialia postea subrogata, ꝛ est duplex
rõ. vna q; subrogatũ sapit naturã eius i cuius locũ fuit subroga
tum, ꝛ ẽt q; vñr durare aialia in fetu ꝓ ꝺcã iura. alia rõ est, q; ille
cuiꝰ fũt aialia, quoulq; plus é i valore ipsoꝝ aialiũ, seu fetuũ, seu
fructuũ eoꝝ, quatenus plus valẽt, ꝺr lucrũ ꝛ illꝺ lucrũ ꝺz diuidi
ier illũ q̃ ponit opas ꝛ illuz q̃ posuit aialia, vt. l. cũ duobus. §. si
in coeuda. ff. ꝓ soc. nõ añt illud, q̃ꝺ valebãt aialia posita in socie-
tate, q; illud est capitale, ꝛ si diuidereˢ, tunc ille qui posuit aia-
lia esset in dãno saltẽ ꝓ pte ꝑdẽdo sum̃ capitale, ille añt, qui po
suit operã esset in lucro, ꝙ nõ ꝙuenit nature societatis, vt. ꝺ. l. si
nõ fuerint. ff. ꝓ so. ꝛ iõ quouscq; est lucrũ, ꝺz diuidi iter eos lucrũ
adeo vt nullus sentiat dãnũ, q; nõ est ꝺare dãnũ, vbi est lucrũ, ꝛ
eq̃. l. mutius. ff. ꝓ so. nisi forte essent aialia minuta, vt pecudes, q̃
forte ꝑm ꝙsuetudinẽ regionis, ꝛ iudiciũ boni viri ꝺeberent diui
di post certũ tps capitale vna cũ lucro equaliter vt. s. in alijs qõ
nibus fuit dictũ. Si vero aialia, q̃ nõ reperiunt̃, non sunt nata,
nec renata ex aialibus, q̃ reperiebant̃ in hereditate predicta, ſz
ipsa aialia, q̃ eo tpe reperiebant̃, perierũt, ꝛ nona empta sunt ex
pecunia redacta ex cõibus redditibus fratrũ ꝛ filioꝝ. Exẽpluꝫ
bones hereditarij mortui sunt, vel eque, vel asine sine fetu, ꝛ no-
ue empte sunt ex pecunia ipsoꝝ fratrũ ꝛ nepotũ, an ipsa aialia
ita noniter empta erunt ipsoꝝ ranq; patrimonialia, an vero cõ-
munia inter fratres, ꝛ nepotes, ex quo ex cõibus redditiꝬ em-
pta sunt. puto ꝺicẽꝺũ, ꝙ si fructus ipsoꝝ aialiũ hꝺitarioꝝ, sine
patrimonialiũ fuerũt quer̃ in cõem vtilitatẽ fratrũ ꝛ nepotuz,
ꝛ ita per spacium tpis cõiter operando pierunt, ꝛ nona empta
sunt, puta, quouscq; habuerũt bones patrimoniales, equas ꝛ asi
nas, ꝙtinuo ꝓ cõi vtilitate fratrũ ꝛ sic filioꝝ illius rustici, ꝛ ẽt ne
potũ laborauerunt. ꝛ ꝫ filij ꝺicti rustici ꝛ ẽt nepotũ laborauerũt
ꝛ ꝫ filij ꝺicti rustici essent ꝺñi, tm̃ nunq; seꝑatim aliqꝺ posue-
runt ꝓ opera ipsoꝝ aialiũ, ꝛ tunc ex quo lucrũ ꝙtinuo fuit cõ
uersuz ꝓ cõi vtilitate ipsoꝝ fratrũ, ac nepotũ, ꝙuenit, vt sit dã-
nũ sit cõe. l. cũ duobus. §. qꝺã fagariã. ff. ꝓ socio, habita ꝙsidera
tione, si fructus ipsoꝝ aialiũ fuit plus, q̃ esset capitale. Exem-
plũ in patrimonio hereditario erãt bones valoris. xx. florenoꝝ,
retinuerunt ꝑ. x. annos adeo ꝙ fructauerunt ꝓ portione, q̃ viri
boni arbitrio attribuerunt bobus triginta, q̃ fructus fuerunt cõ
municati ita nepotibus sicut fratribus, ꝛ hoc casu vꝫ inter istos
q̃cta q̃ꝺã societas, adeo, ꝙ vsq; vltra capitale seu existimationẽ
capitalis supereˢt aliqꝺ, illud ꝺr esse lucrũ, ꝛ diuidit̃ inter oẽs.
Capitale añt ꝺz ponẽtibus restitui. l. cũ duobus. §. ite3 ex facto
Alias seq̃reˢ valde absurde, ꝙ ille q̃ posuit ꝺcã aialia, cũ qꝰ ẽ
factũ lucꝝ, lucrũ eẽt cõe, ꝺãnũ ãt ꝓpriũ ꝺñi aialiũ. ꝛ si ꝺiceres ñ
ꝺãnũ est cõe, sicut ꝛ lucrũ, ꝛ iõ aialia empta sunt cõia, tũc. n. ꝺã
nũ nõ esset cõe, q; si in aialibus emptis nepotes haberẽt ratam
quam posuerunt pro emptione ipsoꝝ, illa rata esset eorum, ꝛ sic
nullũ ꝺãnũ sentirẽt, sed solũ lucrũ acqsitũ ex opera ipsoꝝ bouz.
Preterea nõ est i ꝙsideratiõe lucrũ nisi prꝰ ꝺeducaˢ ꝺãnũ. vt.
ꝺ. l. mutius. Merito ꝙcludẽꝺũ est ꝺicto casu aialia noniter em
pta ex cõibus redditibus fratrũ ꝛ nepotũ vsq; ad valorẽ patri-
monialiũ tpe quo inceperũt cõiter operari esse ipsoꝝ fratruz tã
q̃ capitale eoꝝ. Abinde añt. ꝟ. cõe, ꝛ sic ipsa aialia noniter em
pta succedũt in locũ ꝺmortuoꝝ, ꝛ eiusꝺẽ sũt cuiˢ erãt demortua
vsq; ad ꝙcurrẽtẽ q̃titatẽ, nisi ꝛstitueret ꝺño aialiũ, q̃renꝰ illa aia
lia meruerũt ꝓ opera ipsoꝝ. In ꝺubio tñ ad euitandũ ꝙtroue-
sias magis vꝫ boni viri arbitrio illa aialia noniter empta succe-
ꝺere in locũ ꝺemortuoꝝ aialium. Si tñ aliud boni viri arbitrio
ex aliqua iusta causa, puta quia opere illorum animalium fue-
runt parue, quia animalia in breui forte perierũt, nec erat inter
eos societas quia forte erant illi nepotes pupilli, cũ quibus nõ
q̃ḃit̃ societas. l. vt in cõductionibus. ff. ꝓ soc. ꝛ hoc casu ad boni
viri arbitriũ recurrẽꝺũ est, ꝛ hoc q̃ opere illoꝝ aialiũ fuerunt
posite ꝓ cõi vtilitate illoꝝ fratruz, ꝛ sic ꝺñoꝝ, ac ẽt nepoˢũ. Si
vero illi fratres tanq; plus ponẽtes opam suã, ꝛ operã illorum
animaliũ puta boũ cũ qbus colebãt, q̃ erant illoꝝ fratrum, plus
percipiebãt ꝺest integrã partẽ q̃ boni viri arbitrio cõueniebat
ꝓ opera illoꝝ animaliũ puta bouz, ꝺeinde illi bones sunt mor-
tui, ꝛ tũc sine inter eos nulla eẽt q̃cta societas, vt q̃rit cũ pu-
pillis, ꝺãnum boũ est ꝓpriũ ꝺominoꝝ. l. q̃ fortuitis. C. ꝺ pia. ac.
sine sit q̃cta, vꝫ similiter ꝙ totuz ꝺãnũ sit ꝺñoꝝ rõne ꝺimidij, vt
ꝺ. l. que fortuitis, ꝛ ẽt rõne lucri, q; ex quo totũ lucrũ obueniens
ꝓ portione bouz ꝺeducit̃ ꝓ ꝺñs bouz, cõuenit ẽt, ꝙ totũ sit eorũ
per regulã ꝺicẽtẽ, ꝙ ꝺãnũ regulaˢ a lucro, vt ꝓ ea rata qua q̃z
sentit lucrũ ꝓ eaꝺẽ rata ꝺebeat ꝛ ꝺãnũ sentire. l. cũ duabus. §. q
ꝺã sagariã. ff. ꝓ socio. in fine. l. manifestissimi. C. ꝺe furtis. Si ãt
nõ ꝙcipiebãt integrã partẽ ꝓ opa illoꝝ bouz, sed q; ponebant
bones, ꝛ operã plus ꝙcipiebant, q̃ ille, q̃ ponebat opã solã, tm̃
illi qui ponebãt opã, plus ꝙcipiebãt ex opera ipsoꝝ cõtẽplatio
ne operũ boũ, tũc ꝙuenit, ꝙ eatenus cõicent ꝺe ꝺãno, quate-
nus ꝺ lucro ꝙcipiebãt ꝓ ꝺictã regulã, sicut enueniret, si vnus po
neret in societate operã, ꝛ pecuniã, ꝛ alius solũ operã, ex quo il
le, qui posuit pecuniã, ꝛ operã, plus posuit in societate, q̃ ille, q̃
posuit solũ operã, plus ꝺz ꝓcipare ꝺe lucro, q̃ ille, qui po uit
operã solã, ꝛ sic ꝺe lucro ille, qui posuit pecuniã ꝛ operã in du-
bio ꝓticipabit duas partes vꝫ medietatẽ ꝓ pecunia ꝛ quartam
partẽ ꝓ opera. Ille añt qui posuit solũ operã, soluz cõsequetur
quartã ꝙtem ꝓ opera, ꝛ sic medietas lucri attribuit̃ pecunie, ꝛ
alia medietas opere. Tñ qz ex illa opa, ille plus ꝙcipiebat cuz
sua opera cõtemplatione pecunie, conuenit, ꝙ ex quo pecunia
fuit cã illius lucri oparũ, ꝙ pro ea rata ꝙtribuat aꝺ ꝺãnum, ne
eueniat, ꝙ ꝺñs, qui posuit bones, ex quibus alius ẽt aliqꝺ per-
cipit lucrũ, patiatur totũ ꝺãnum. Alius autẽ sit certus nõ posse
pati aliqꝺ ꝺãnuz nisi amissionis operarũ, ꝙ nõ iudicaˢ ꝺãnum,
sed amissio lucri, q; ꝺãnum consistit in capitali posito in societa
te. Illud autẽ ꝙ ꝓuenit ex opera ꝺr lucrũ, sicut ꝛ illud ꝙ ꝓue-
nit ex capitali cum opera. vt. l. coiri. cum sequentibus. ff. pro so-
cio. Exemplũ potest ꝺari in illo, qui posuit soluz operã, ꝛ lucra
batur non soluz ex opera sua, sed etiã ex bobus. Alter vo opã
suã ꝛ boũ. ponamus, ꝙ ille qui ponebat operã solaz laborabat
cum bobus illius, qui ponebat operã ꝛ bones, ꝛ vbi ex opa sua
sola sine bobus lucrabaˢ solum tres bol. vel quatuor in ꝺie, cuz
bobus lucrabatur octo, ꝺecẽ, ꝛ aliqñ ꝺuodecim, cuius medie-
tas attribuebatur bobus, ꝛ alias medietas persone. iurta. l. si
non fuerint. ff. ꝓ socio. ꝛ sic patet, ꝙ respectu bouum licet ille
non poneret bones, plus lucrabatur quaz respectu persone sue
sole sine bobus. Conuenit ergo nature societatis, vt ex quo etiã
respectu boum, aliquod acit lucrum, quod ipse etiaz percipiat
ꝺedãno ꝓ ꝺcãz regulã. l. cũ duobus. §. qꝺã sagariã in fine vbi lu
crum regulatur a ꝺamno, ꝛ econtra, sicut etiaz ꝺicimus in pecu
nia, cum vnus ponit pecuniam ꝛ operam, alter operam, licet il-
le, qui ponit pecuniam, ꝛ operam plus percipiat ꝺe lucro, quia
plus ponit, quia percipit vnam partem ꝓ opera, aliam ꝓ
pecunia, ille autem qui ponit operam solum vnam partem per-
cipit. s. ꝓ opera, nihilominus ex quo ex illa opera, q̃ ꝙcipie-
bat plus respectu illius pecunie posite ab alia ꝑte q̃ ꝙcepisset
ex opa sola sine pecunia, q; fuisset alias forte opa sterilis sine pe
cunia, conuenit, vt ꝓ parte si ꝙngat ꝺamnũ in pecunia, cõ-
tribuat ille, qui ponebat operam solaz, ꝛ sic ille, qui ponebat pe
cuniam, habebat in ꝺubio medietatẽ lucri respectu pecunie. l. si
nõ fuerint. ff. ꝓ socio. alia medietas lucri attribuit̃ operi ꝺo-

bio. vt. d. l. si nō fuerit. Hec pars diuiditur inter ambos, qm̄ ex quo ambo ponebant operam. Ideo ꝛ eodē modo dānuꝫ diuidi quenit, p regulā predictā. d. §. quidā sagarīā. Et ex his patet, qꝺ illi qui dicūt, qꝺ dānū ꝙtingens casu fortuito in pecunia dꝫ esse illius qui posuit pecuniaꝫ non añt dꝫ participare in eo ille, qui posuit operam, recedunt a veritate non tm̄ sunt reprehendendi pro pter auctoritatem gl. Pet. ꝛ Ly. in. l. j. C. pro so. quā habēt pro se, qꝛ ex predictis patet ꝫrium, ex quo ille, qui ponebat operam solā, lucrabaī cū pecunia, cuius opera forte alias fuisset sterilis vel qꝛ quenit, vt de dāno pecunie participet, licet ille, qui ponit pecuniam, habeat partem lucri respectu pecunie, ꝛ respectu illius partis ꝺ dāno qꝺ ꝙtingēs participare deberet. ¶ †Duo
21 decimo quero, habeo duos domos habētes claustrū vel porticum cōem in medio illaꝫ ediū, vnā simpliciter vēdo, ꝛ illā retineo. Cuius erit claustrum, vel porticus. Dic, qꝺ dꝫ diuidi, ꝛ medietas altera erit emptoris, alia medietas erit sua a latere meo erit mea, ita nota. Bart. in. l. qꝺ cōclaue. ff. de dam. infe. per illum tex. cū gl. fi. que incipit ꝑm hoc apparet. facit qꝺ no. Bal. in. c. j. §. si quis. ver. quid si quedā plateola est in medio. in titu. de cōtro. inuest. Sed Ang. in. d. l. qꝺ ꝙcla. dicit hoc procedere, qm̄ in vtraqꝫ domo esset hostium per qꝺ intraī, ꝛ exiī in dictū claustrum. Sed si in vna domoꝝ tm̄ est ostium, per qꝺ intratur ꝛ exiī in claustrū siue porticū. Claustrū siue porticus erit illius tm̄, cuius est domus habens ostiū, qꝺ est menti tenendum. Dicit Pau. de cast. in. d. l. qꝺ ꝙclaue. qꝺ si inter duas domos est pons in medio ad vsuꝫ vtriusqꝫ domus censetur cōmune ꝛ pars vtriusqꝫ domus. Sed si clauditur aditus vnius domus, tunc illi domui decedit, ꝛ alteri totuꝫ accrescit. l. si cui edes. ff. de leg. iij. qꝺ intelligit Pau. verū, si clauditur, vt ꝑpetuo clausus sit, qꝺ colligitur, si clauditur muro, vel pariete, secus si ad tempus, qꝺ colligitur si figantur ostia taliter, qꝺ nō possint apperiri. Nam tunc adhuc remanet cōe, ꝛ ista sunt vtilia, si dñs venderet vnaꝫ
22 ex illis domibus, ꝛ aliam reseruaret. Pau. ¶ †Decimotertio quero, pone plures sunt fratres, qui diuidunt vnam domū, que ꝺꝫ plures partes, ꝛ in medio est quoddam claustrum. Vni in diuisione obuenit vna pars domus sine claustro. Alijs alie partes domus cum claustro. An ille, cui obuenit pars domus sine claustro, possit ex aliqua causa venire in dictum claustrum. Dic qꝺ non. ꝛ ideo cogi poterit, vt claudat ostia sue partis que sunt in dicta parte domus sibi contingentis versus dictum claustrum ad hoc vide text. ꝛ quod ibi nota. Bal. ꝛ dominus. Flo
23 ria. in. l. si fundū. §. quecūqꝫ. ff. de ser. ru. pre. ¶ †Decimoquarto quero, quid si inter domū tuā liberā ꝛ feudatarij est quoddā quero, quid si inter domū tuā liberā ꝛ feudatarij est quoddā claustrum, qūo claustrum diuideī. Dic qꝺ per cordulam diuidi ꝺꝫ versus suā domū, ꝛ illa dimidia erit sua. Alia dimidia ꝛsus domuꝫ vassalli erit feudatarij sicut sit inter duos proprietarios vt not. Bar. in. l. qꝺ cōclaue. ff. de dam. infec. ita no. Bal. in. c. j. §. si quis ver. quid si quidā plateola. in tit. de cōtro. inuestitu. in vsb. feu. qui dicit hoc procedere, si patitur diuisionem illud claustrum aliquando est ita modicū, qꝺ diuidi non potest, vt no. in. d. l. quod cōclaue. per doc. ꝛ Bal. in. l. sabinus. §. si de vestibulo. ff. cōmu. diuidun. Dicit etiam Bal. in. d. c. j. qꝺ si inter domū feudatarij ꝛ domū dñi est vnus putens, cuius aqua non suf-
24 ficit vtriqꝫ preferī domus quasi habēs maiorē partē. ¶ †Decimoquinto quero, quid si inter plures vicinos est putens communis, an possit diuidi. Dic qꝺ sic, si in solo cōi est factus. l. iij. §. i. cōi diuidun. ꝛ ibi p. d. Flo. qui dicit, qꝺ secus eēt, si ipsi solū haberent ius hauriendi aquam, quia forte solum in quo erat putens erat publicum vel alterius. ¶ †Decimosexto quero, sunt
25 tres fratres habētes hereditatem cōeꝫ. Unus separatim negociaī, ꝛ pro se lucra reponit separatim. Alij duo laborant bona cōia ꝛ multū meliorauerūt. Queriī an intelligant socij, ꝛ an fratres, q̄ posuerunt operas, ꝛ sumptus in meliorādo debeant rehabere pretiū operaꝫ ꝛ sumptū ab isto fratre, qui separatim negociabaī. Bal. ita cōsulit. ¶ In noie IESV Christi amen. ex cōione hereditatis non presumiī societas. ff. famil. hercis. l. ex pte. §. filius. qꝛ separata nō vicissim conferunt. Cuꝫ. n. intētio voluntarios regat actus, vt no. ff. si cer. peta. l. non omnis. in ꝓnci. C. ne vxor pro ma. l. fi. ff. de itine. actuqꝫ prima. l. j. §. interdicto. Frater minor, qui solus negotiatur, cuꝫ nil ponat alijs noluit fieri socius, licet voluerit esse coheres. ff. ꝙ so. l. v. in fi. ꝛ non cōmuni. at que ab eo quesita sunt. ff. pro socio. l. cum duobus. §. si fratres. Ex cōione negociationis nō presumiī intentio, que non patet, de concubi. l. in concubinatu. de ritu nup. l. in libe. Hinc. n. frater tertius ex quo questus retinuit sibi, velle fratres vocari in sortem nutibus declarauit. arg. l. iij. ff. pro socio. facit. ff. de legi. l. ꝺ quibus. Sed duo fratres qui cōmunibus possessionibus incubuerunt ꝛ coluerūt prout ponitur diligenti cultu predia ampliauerunt. ff. de ver. signi. l. nō intelligaī. §. diui fratres. Nō ergo lucranī fructus nec debent pdidisse labores. ff. cōi diui. l. siqs putans. §. sinañt. Igiī percipiant sumptus, si quos de ꝓprio posuerunt. ff. fami. hercis. l. his qsequēter. §. sumptus. no. institit. de actio. §. quedā. ꝛ si quas operas posuerunt personaliter mercedem habere debent. vt. d. §. sinañt. Nā ex quo frater minor negociatoꝛ laboꝛeꝫ nō posuit in rebus cōibus ꝛ in cōmunione nec hos posuisse gratis credi benignū est. Cum eque essent facultates, argumentum a contrario sensu. ff. pro socio. l. societas. §. societas autem. ꝛ que vltra hereditatem acquisierunt etiaꝫ si de cōmunibus rebus dummodo nō cōmuni noie propria sibi vendicant. C. cōia vtriusqꝫ iur. l. si patruus. C. si quis alteri vel sibi. l. ꝛ dicto. §. si fratres. Verum qꝺ de communi in hoc expendiderunt reponant. vt. d. l. si paruus. ex hoc colligē que ꝓpoñ ntur qꝺ per partes hereditarias diuidetur in hereditarijs dumtaxat bonis. Hoc enim coniunxit ad societatem hereditas ꝛ possessio rerum cōmunium, non añt consensu. ff. fami. hercis. l. heredes. §. duobus. Ex hoc enim societas contracta in alijs extrinsecis nō presumitur vt predixi, Bald.

SVMMARIVM

1 Societas vniuersorum que ex questu ꝛ opera prouenīunt si contracta sit lucra inde prouenientia communicantur.
2 Societas si coita sit omnium bonoꝝ tunc omnes res que sunt coeuntium communicantur.
3 Societatis aliquod genus si coitum sit q̄ꝫ vniuersorum q̄ ex q̄stu ꝛ opera descendit ꝛ q̄ꝫ omninm bonoꝝ tunc lucra eius generis societatis communicantur.
Socius si emit aliquid ex pecunia communi, vel redacta ex cōmunibus redditibus, nunquid illud emptum cōicari dēat.
Frater si cum pecunia hereditaria facit mercantiam ꝛ lucratur cuius debeat esse lucrum.
4 Sociorum alter si illicitum lucrum faciat an cōicandum sit.
Et quid de damno contingente ratione lucri illiciti.
Socij si plures sint ꝛ vnus feneretur pecuniam sub vsuris ꝛ omnia in communi contulit, si rediēs ad penitentiam sacerdoti promisit omnia ablata restituere nunquid male ablata de cōmuni extrabentur.
Sacerdotis preceptum dicitur sententia.
Promittens sacerdoti in confessione de non agendo, agere nō potest vti publice persone sit promissum.
Societates illicite que sint.
5 Fratres si post mortē patris remanserunt in cōione, ꝛ vnus aliquid lucratur vnde presumatur acquisiuisse.
6 Socij si sint duo vnius mercantie, vnus quoruꝫ vult ire cū mercantia ad certum locum ꝛ alter dicit nolo, ꝛ ille vadat suo periculo eius etiam lucrum esse debet.
7 Fructus dotis vnius ex socijs cui cedatur.
8 Fratrum alter si totam familiam ex lucris suis alimentauit, an patruo mortuo illud precipuum deducat.
9 Socius itineris si quid casu vel fortuna inuenit an illud cōe sit.
10 Socius si quid lucratus fuit extra id quod societatem tangit an societati cedat.
11 Socius an teneaī ad pēsionē si altero absēte i domo cōi hitat.
12 Et quis sociorum preferatur si domum communeꝫ vnus vult locare ꝛ alter habitare.
Fructus quando sortem extenuent.
13 Pensionem an teneat soluere ille cuius domo combusta intranit in domum amici vacuam nulla pensione constituta.
14 Fratrum vnus si electus sit ad aliqꝺ officiuꝫ, sed quia est insufficiens alter frater ei substitutus est nunquid iste substitutus lucrum inde prouenīens cum fratre communicet.
15 Filius tuus si vxorē accepit a qua pro eo dotē amplam accepisti, vxor decedit in matrimonio ꝛ filius ex pacto dotem lucratur nunquid re mortuo filius habeat hoc lucrum precipuum vel fratribus communicare debeat.
16 Filius si cum pecunia patris lucretur an tale lucrum precipuū esse debeat vel post mortem patris communicandum.
17 Filius si lucratur laborando in re patris nunquid lucrum quod ex opera peruenit patri acquiratur.
18 Lucra ex officijs a communitate quesita per vnuꝫ ex fratribus an alteri communicanda sint.
19 Lucrum dotis vni ex fratribus prouenīens an cōmunicādū sit.

20 Societas si inter duos sit contracta, z demum appareat, ꝙ qui liber lucratus fuit centum, vnus eorum sua centum consecatus est, que consumpsit, alius se creditorem dicte societatis fuit in centum que ibi retinuit non aliter disponẽdo, an lucrũ ex illis centum factum sit commune.

21 Societas si sit cõtracta in qua vnus promisit ponere tria milia z alter operam, z pepigerunt vt ponens tria milia haberet duas partes lucri z ponens operam haberet lucrum de mille, si ille qui promisit ponere tria milia nõ posuit nisi mille an ille qui operam posuit de illis mille lucrum habere debeat.

22 Societas si ꝛcta sit in qua vnus tria milia ponere promisit z alter operam, z cõuenerunt ꝙ ponens tria milia haberet duas partes lucri z ponens operam haberet tertiam partem si ille non posuit nisi millequingentos, quomodo lucri diuisio fieri debeat.

23 Societas si contracta sit in qua vnus mille posuit z alter industriam, z conuenerunt vt lucrum diuideretur equaliter si, qui promisit ponere mille posuit mille z quingentos an de illis quingentis vltra quis debeat habere lucrum an inter eos diuidi vt conuentum erat.

24 Vendens rem valentem decem pro quindecim soluendis hinc ad annum an sit vsura.

25 Emens frumentum in herba pro quinq; quod tẽpore messis verisimiliter valebat octo an sit vsurarius.

26 Contractus an sit licitus si quis dat agrum suum collẽdum ad medietatem fructuum cum hoc vt mutuet colono. xxv. florenos vsura an sit quicquid sorti accedat.

27 Lucrum quomodo diuidi debeat inter dantem vacas extimatas pascendas z pastorem qui iure societatis pascebat.
Extimatio qñ emptionem faciat z. j. in discursu.
Lucrum dicitur quod ex operibus descendit.
Animalium minutorum diuisio in socidam datorum qño fiat.

28 Colonus qui vacas pascendas iure societatis accepit si cum eis lucretur illud lucrum quomodo diuidetur, z cuius erit.

29 Contractus an sit licitus si emo boues pro. li. 50. quos extimatos do laboratori ad laboritium faciendum, z ipse promittit omni anno vnum modium grani.

30 Societas si contracta sit, in qua vnus pecuniam posuit, z alius industriam quomodo de lucro z dãno inter eos diuisio fiat.

31 Societas si contracta sit ad gabellam fructuum qui recolligebantur in quodam territorio, si flumen quod diuidit territoria nouum alueum constituit, an gabellarijs debeatur gabella de fructibus illarum terrarũ que per flumen ampliate sunt.
Territoria quomodo distinguantur z confinentur.
Fines iurisdictionum quomodo probentur.

32 Sociorũ alter qui ponere debebat pecuniã si ꝑ annis. v. de sua pecunia z nomine proprio emit fructus molendinorum z alter qui debebat ponere operam durante dicta conductione v. annorum an eius heredes pro tempore quo durabat cõductio post mortem decedentis debeant percipere partem lucri de fructibus.

33 Fratrum vnus socius negociationis si decedat relicto filio pupillo qualiter quesita post per patrunum diuidantur vel per eum empta, vel si mutuauit pecuniam pupilli nomine proprio.

34 Cambium an sit licitum si hic quis a me centum accipiat vt mihi. xcv. faciat in ciuitate Neapoli dare.
Mercator quis dicatur.

35 Societati prepositus z habens bursam communem si ab vno sociorum petat, vt in societate ponat partem quã debet z ille dicit ego compenso cum eo ad quod mihi teneris, an compẽsatio locum habeat.

36 Fratres duo si habent bona communia z communicarunt per multa tempora lucra, demum ipsi de per se separatis aliquid emunt, an cõmunicare teneantur.

37 Gabellas fraudare an in foro conscientie licitum sit.

38 Societas si cõtracta sit per quinquenniũ duraturа in qua vnus ponit operam, alter pecuniam, ante reuisam rationem ponens operam extraxit certam quantitatem dicens eam de lucro extrahere, an licitum sit.
Artifici quando opere solui debeant.

39 Societas si sit cotracta cum rustico cui dedi vacas duas pascendas ad commune lucrum z damnum durаturam per quinquennium, quinquennio elapso rusticus perseuerat eo modo retinendo dictas vacas sine alio pacto, an intelligatur societas tacite renouata, z ad quantum tempus, z quomodo lucra diuidi debeant.

c **Circa quintam partem** principalem que lucra veniant inter socios cõmunicanda. Aut inter eos est ꝛcta societas vniuersoꝝ, que ex q̃stu z opera descendit, aut societas oiuꝫ bonoꝝ, aut aliud genus

1 societatis. † Primo casu, vniuersa que ex industria z opera sociorum queruntur, cõicantur, vt in emptione, venditione, locatione, cõductione, ceteraq;, que ex opera z diligentia descẽdũt nõ aũt hereditates, legata, donationes, cum ex questu non de-

2 pendeãt, vt est casus. in. l. coiri cum sex sequen. ff. pro socio. † Si autem est coita societas omnium bonorum, tunc omnes res que coeuntium sunt continuo cõmunicantur. l. j. §. in societate. ff. pro so. Cum enim omnium bonorum societas coita est, tunc, z hereditas, z legatũ, z qđ donatum est, aut quacunq; ratione acquisitum communi acquiritur. l. ea vero. §. cum specialiter. ff. pro socio. z l. cum duobus. §. socium vniuersa. z §. si inter fratres. z l. si societatẽ vniuersarum fortunarum. ff. pro soc. z dominium rerum sociorum transit absq; alia traditione. vt. d. §. in societate. Quod verum intellige in his, que erant sociorum tempore contracte societatis. Secus in rebus postea acquisitis, q; tunc eaꝝ dominium non transit sine traditione, vt dicit gl. notabi. in. d. §. in societate, que singularissime allegatur, ꝙ ficta traditio non extendit ad futura, z ideo si quis obligauit omnia sua bona presentia, z futura, z constituit se suo nomine precario possidere, ꝙ ista ficta traditio precarij non traditur ad bona in futurum que renda, cuius effectus iste est, quia ꝑ presentibus, si interuertat possessio põt agi q̃dõne ex. l. fi. C. de acqui. pos. nec reqrit excussio de qua in auc. hoc si debitor. C. ô pig. ꝙ futuris opꝫ agi hypothecaria p̃cedẽte discussione debitoꝝ, ſꝫ Uber. ô bobio, z Alber. pap. vt refert Bal. in. d. §. i societate. z voluit Ang. in. d. l. fi. C. de acq. pos. Itẽ intellige verum, qñ dñium rerum sociorum modo predicto trasferr̃ in bonis q̃ possidere p̃nt Secus in his que possideri non possunt, vt sunt noia debitorũ, q; in his requiritur cessio. vt. d. l. ea vero. in princi. z ibi per glo. z Bal.

3 ¶ † Circa tertium, qñ est coitum aliud genus societatis q̃ꝫ vniuersorum, que ex questu z opera descendit, z q̃ꝫ oium bonorum, z tunc generaliter dõm est, ꝙ cuius generis est contracta societas, eius solum lucra z non alterius generis, cuius non est contracta societas veniunt cõicanda. vt. d. l. cum duobus. §. cũ duo argentarij. z hic. z ideo si est contracta societas vnius rei illius rei solum lucra veniunt cõicanda. Si plurium negociationum, illarum negociationũ solũ lucra cõmunicari debent. Si vectigalium, solum vectigalium veniunt cõmunicanda, z non alia, z sic de singulis. vt dicto. §. cum duo. ¶ Primo quero, vnus ex socijs emit aliquid ex pecunia cõi, vel ex pecunia redacta ex cõibus redditibus, nunquid emptũ cõicari debeat? Aut erant socij oim vel vniuersorum, que ex questu z opera descendũt, z tũc cõmunicari debet. vt. d. l. si quis societatem. z l. coiri. ff. pro socio z hanc opinionem tꝫ dominus Rapha. fulgo. in. d. l. si quis societatem. vbi formaliter sic dicit super glo. d. l. si quis societatem. dum glo. super ver. coire. dicit sꝫ omniũ bonoꝝ. Alioqn ꝙ emit non cogit̃ cõmunicare. C. cõmunia vtriusq; iudi. l. si patruus. Rapha. ibi dicit imo idẽ esset in societate questus. vt. l. coiri. cum. l. seq. §. eo. ad. l. si patruus. C. cõi vtri. iudi. respondeꝫ ꝙ ibi loquitur in cõmunione incidenti nõ in societate alicuius rei vel questus, z sine sit omnium bonorum, sine questus dꝫ in cõmune redigi. vt. d. l. coiri. cũ ꝯcordantijs. ita dicit Rapha. Adnerte q;. d. l. si quis societatem. iuncta glosa videtur tenere exp̃sse contrarium in alia societate quam omnium bonorum. Dicit enim ibi tex. si quis societatem coierit quod emit ipsius sit non commune, sed societatis iudicio cogitur rem communicare. z gl. ibi in verbo coierit. formaliter ita dicit sꝫ omnium bonorum. Alioquin ꝙ emit, non cogit̃ cõmunicare. C. cõmunia vtri. iudi. l. si patruus. ita dicit glo. z cõmuniter doc. intelligunt illaꝫ l. in socijs omnium bonorum. z etiã in. d. l. si patruus in prin. dñ tex. dicit quod emit non cogitur cõmunicare. Bal. ibi dicit, ni si iste patruus qui emit, z nepotes essent socij omnium bonorũ. Nã tunc dꝫ cõmunicare, z licet imediate subsequat̃, z dicat ex quo nota, ꝙ si sunt plures fratres, vel patruus z nepotes socij, vel quicunq; socij, z vnus emat clam possessionem pro se z suis heredibus, ꝙ nihilominus talis possessio debet cõmunicari, z clãdestina z dolosa emptio nõ dꝫ sibi patrocinari, q; nõ potuit clã z altero ignorante societatẽ diuidere, ſꝫ debuit renũciare ita ꝙ puenerit ad notitiã socij. ff. p so. l. actione. §. renunciare. ita ôt Bal. ꝙ dcm̃ intelligo in societate oiuꝫ bonoꝝ, put ꝛba sua in princi. sonant, cum sequentia recipiant a precedentibus intelli-

gẽtiã.l.q filiab⁹.ꝛ.l.si seruus plurĩ.ff.ꝺ le.j.ꝛ ꝓ ista itelligẽtia facit tex.i.d.l.si patruus vbi dicit tex. q patruus ꝓ se tm̃ emẽs non cogitur nepotibus cõicare,qz non erant socij oium bonoꝝ ꝛ q ille qui ꝓ se tm̃ emit, nõ teneaꝫ socijs vniuersoꝝ,que ex questu ꝛ opera descẽdũt cõicare, facit qz quesitũ ex causa societatis per vnũ ex socijs nõ ꝺz cõicari.l.cũ duobus.ℱ.cũ duo argẽtarij.ꝛ.ℱ.si inter fratres.ff.ꝓ socio. Sed qñ vnus ex socijs vniuersoꝝ que ex questu ꝛ opera descedunt emit ꝓ se tm̃ nõ cã vẽdendi ꝛ sic lucrãdi,sed cã retinendi nõ ꝺr questus,qz si hz rẽ solvit precium,q ꝺr rei coꝛrespondere.argu.l.curabit.C.de actio. emp. Ergo ex quo non fuit facta dicta emptio causa questus ꝛ lucri nõ venit in cõmunicatione quasi extra causam societatis. vt.d.ℱ.cum duo. Sed multum facit in ꝓmissis,q imo veniat cõi cãda res empta a socio lucri ꝛ questus.l.coiri.ff.ꝓ so. vbi text. formaliter licet,ꝛ si non fuerit distinctus vr coia esse vniuersoꝝ que ex questu veniũt,hoc est si q lucrũ ex emptione,venditione locatione,ꝙductione descendit. Ex his hz,q hic passus remanet dubius. Ꝓꝛo concordia forte dici posset, qó aut loquimur in societate omnium bonorũ,ꝛ tunc clarũ,q cogit̃ cõicare,vt est casus in.d.l.si quis societatẽ. ꝛ in.d.l.si patruus. Aut loqmur in societate vniuersoꝝ,que ex questu,ꝛ opera descendunt,ꝛ tũc aut emit nomine proprio,aut cõi,aut dubitaꝫ. Primo casu qñ emit noie proprio,aut ꝙstat,q emit causa questus ꝛ lucri, vt qz emit causa vendendi,ꝛ ex illa venditione lucrũ faciendi,ꝛ tunc cõicare ꝺz.d.l.coiri. Nec obstat q emit nomine proprio, qz natura dicte societatis est,qó locũ descendens ex emptione ꝛc.cũ dictis socijs sit cõe durante.d.l.coiri. Aut ꝙstat,q non emit cã questus ꝛ lucri,sed causa retinendi ꝓ sua necessitate, vel vt expenderet pecuniam propriam,quam habebat in rebus stabilibus,vel mobilibus,non tm̃ venalibus,ꝛ hoc casu non puto,q teneatur cõicare,qz dicta societas erat societas lucri,ꝛ questus,ꝛ dicta emptio non fuit ea de causa facta,ꝛ sic cum sit extra cãm societatis,qz non ꝓ lucro proueniente ex questu,ergo eius nõ fiet cõio.ff.ꝓ so.l.cum duobus.ℱ.cũ duo.ꝛ.ℱ.si inter fratres.ꝛ hoc intelligo verum nisi ꝙstuetudo ipsoꝝ fuerit omnia emere nomine cõi,qz tunc si emit clam ꝓ se vr fraudare alium,ꝛ ideo cõicare ꝺz,ꝛ ita ẽt posset intelligi Bal.qz ratione cõsuetudinis videt̃ ꝛcta societas iuxta consuetudinem eoꝝ tacite per actus sociales. Si ergo postea emit ꝓ se claꝫ vr ab illa societate cautata ex consuetudine recedere, q non licuit nisi communi cõsensu,vel finita societate. Si dubitatur,ꝛ tunc inspicienda est consuetudo socij, an consueuerit cõmunicare, ꝛ etiam qualitas rei empte. Si enim consuetudo ipsoꝝ erat,q empta nomine ꝓprio ꝙstuuerant cõicare,ꝙstuetudo seruanda est.l.vel vniuersoꝝ.ff.de pigno.ac. Facit ẽt quod in simili dicit Bal.in.d.l.si patruus. vr enim tacite ꝛcta societas inter eos iuxta ꝙstuetudinẽ ipsoꝝ,cũ nõ solũ expresse sed ẽt tacite p actus sociales ꝛbaꝫ ꝛ intelligaꝫ illa societas ꝛcta,que ex actibus socialibus demonstraꝫ,vt pz plene.ℭ.in.iij.parte principali. si nõ ꝙstat de ꝙstuetudine,nec ꝙstat,an res empta sit negociandi cã,ꝛ sic lucri,an vero nõ causa lucri,ꝛ questus,sed ꝓ se retinendi,ꝛ tunc ex qualitate reꝝ emptaruꝫ,ꝛ socij ementis suo noie bonus vir poterit arbitrari in his enim que ab animo dependent,multũ operanꝫ cõiecture.l.si cũ auruꝫ.ff.de sol.l.nensenius.de nego.gest.l.procula.ff.de proba.l.dolũ.C.de dolo ꝛ talis presumit̃ mens qualis ex actibus demõstraꝫ,vt in.d.iij.parte principali plene pz.exẽplũ patruus vel frater socius vniuersoꝝ,que ex questu ꝛ opera descendũt,emit vnã domũ,qua egebat ꝓ sua habitatione, vel fundum prope bona sua nomine suo nec alterius constat de eorum consuetudine, ꝛ tunc non presumitur emptio facta causa negociandi,ꝛ sic causa lucri,ꝛ questus, sed causa retinendi ꝓ se ideo non cõicabitur cum id sit extra societatem. Sed pone emit mercantias vel fundum in bono foro,vt alteri reuenderet, ꝛ tunc ex qualitate rerum bonus vir arbitrabitur lucri, ꝛ questus causa emptum ideo cõmunicabitur. Aut erat ꝛcta alia societas,ꝛ tunc aut quis emit nomine cõmuni, ꝛ res efficitur communis altero ratam habente.ff.de nego.gest.l.si ego. Sed si nõ habet ratum remanet solius ementis.ff.de contraben. emptio. l.fundus ille.aut emit nomine proprio ꝛ tunc distinguetur. aut emit de propria pecunia.aut de cõmuni. aut dubitaꝫ. Primo casu,non est dubium,qó res non est cõis,sed sua propria.l.si patruus.C.cõmunia vtri.iudi. secundum vnum intellectum. Aut de pecunia cõmuni,ꝛ tunc aut ille,qui vult habere partem in re empta erat maioꝝ,aut minoꝝ. Primo casu nihil potest habere in re empta.vt.d.l.patruus.ꝛ.l.si vnus.ℱ.si vnus.ff.ꝓ socio.q tex.facit secundũ Bal. ibi ad questionem,que de facto fuit inter heredes duoruꝫ fratrum,quoruꝫ vnus exercebat mercãtias noie proprio ꝛ suo periculo,ꝛ per illuꝫ tex.decisum fuit, qó si ex de cõmuni pecunia factum fuerit,non teneatur alteri fratri cõmunicare,licet alteri fratri ad interesse teneatur,vt sentit ibi gl. quam tene menti. Secundo casu, aut ille qui emit, erat tutoꝝ, vel curatoꝝ minoris, ꝛ tunc res efficitur communis.l.ij.quando ex facto tuto.l.curatoꝝ arbi.tute.officij necessitas ꝛ pecunie proprietas hoc operantur, secundum Bal.in.l.si vt proponis. C.de rei vendi. Aut non erat tutoꝝ,vel curatoꝝ minoris, sed extraneus,qui non representabat ipsum minoꝝem,ꝛ tunc res non efficitur minoris,nisi in subsidium.l.si emptoꝝ non esset soluẽdo ꝛ sic non habet,vnde pecuniam restituat. vt.l.filie. ꝑm Bart. ꝛ Bald.in.d.l.si vt proponis.ꝛ sic res empta ex pecunia minoris succedit loco pecunie, ꝛ queritur ipso iure dominiuꝫ speciali fauoꝛe, ꝛ non iure communi,ꝛ non semper. Sed demum his tribus cõcurrẽtibus scilicet quod minoꝝ, q pecunia sua,ꝛ q in subsidium.secundum Bal.in.d.l.si cum proponis.aut dubitatur ex qua pecunia emitur, ꝛ presumitur ex propria.l.si defunctus arbi.tu.l.si ventri.in fine.de pruile.credito. Recurrendũ tamen est ad coniecturas,vt consideremus quantitatem bonorum cõmunium, ꝛ an iste maioꝝ natu habeat administrationẽ, ꝛ gestionem,necne, ꝛ cuius conditionis sit, vtrum consueuerit lucrari,vel non. Nam ex istis coniecturis bonus vir presumet, an ex pecunia cõmuni,vel ex propria,facit quod notatur in.l.faultas.C.ꝺ iure fisci.libro.x.secundum Bal.in.d.l.si patruus. Tertio casu.qñ dubitatur cuius nomine emerit, ꝛ tunc in dubio ꝑsumit̃ emisse noie ꝓꝓrio.l.ꝛ magis.de sol.ne alꝫ intelligr ꝑsona extrinseca.l.si ita stipulatus.ℱ.grisogonus.de verb.ob.ꝑz Bal.in.d.l.si patruus. Dicit tm̃ ipse Bal.q vbi dubitaꝫ, quo nomine emerit,an nomine ꝓꝓrio,an cõi,q recurrẽdũ est ad cõiecturã,ꝛ cõsideranda est affectio ipsius emẽtis,ꝛ ꝙstuetudo,nã si consuenit vt plurimũ cõi noie emere,q ita ibi in dubio emisse intelligatur.ar.l.vel vniuersorum.de pig.act. Ista autẽ dubia vt plurimũ contingunt in mercantijs,qz nõ fiunt instrumẽta ibi que dicant,q emit ꝓ se ꝛ suis heredibus. Itez presumit̃ hoc ex his que post acta sunt inter eos,puta si actuꝫ erat, q emeret cõmuni nomine.l.iiij.ℱ.si ab ignoto.ff.ꝺ manumis. Ex predictis apparet soluta questio quotidiana,si vnus ex fratribus cum pecunia hereditaria facit mercantias,ꝛ ex illis lucratur, vtrum debeat alteri fratri cõicare. Nam primo videndum est,an fecerit nomine cõmuni vel proprio,ꝛ cũ hec questio occurrisset de facto dicit Bar.q fecit ostendi sibi librum rationum,in quo continebatur hic est liber rationum mercantie Jo. Petri ꝛ fratrũ ꝛ ex hoc dixit apparere,q noie cõmuni faciebat mercantiaꝫ.l. nẽsenius.ff.de neg.gest.ꝛ ꝓpea lucrum erat cõmunicandũ. Sz si non appareat hoc,tunc si ille frater non erat tutoꝝ, nec curatoꝝ lucrum debet esse suum ꝓꝓrium.l.titium ꝛ meniuꝫ.ℱ.altero. de admi.tu. Sed si esset tutoꝝ vel curatoꝝ,tunc lucrum qó fecit ex prima mercantia empta ex cõmuni pecunia ꝺz esse cõmune. Secus si ea reiteratione emptionũ.nã pecunia redacta ex mercantijs cõmunibus,vel ex fructibus cõmunibus non est cõmunis.vt dicit gl.j.in.d.l.si patruus.ꝛ ibi bal.ꝛ hec que dixi de tutoꝝe ꝛ curatoꝝe sunt vera,quando constat q mercantiã fecit nomine proprio. Nam in dubio ẽt dici potest,q aut iste tutoꝝ negociando aggreditur negocium insolitũ patri pupilloꝝ,vt quia pater pupilloꝝ nunq̃ fuerat mercator,ꝛ tunc in dubio videtur gerere nomine ꝓꝓrio.qz in dubio non presumitur in culpa. Est enim quedam culpa insolita aggredi.ff.de neg.gest.l.si negocia. Aut continuat negocium solitũ, an añ aggreditur insolitũ.vt si erant duo,qui faciebãt simul mercantiam,ꝛ vno mortuo alter continuat sumptibus filij fratrum indiuisam hereditatem possidentium,tunc videtur eoꝝ noie continuari.ar.ff.de neg.gest.l. nam ꝛ seruus.ℱ.si viuo.qz a primordio tituli posterioꝝ formatur euentus.l.j.C.de imponẽ.lucra.descri.li.x.ꝛ est ar.ff.fa.ber.l. si filia.ℱ.neratius. ꝛ.ff.ꝓ soc.l.actione.ℱ.morte.ver.sed q ex re cõi.nec distinguitur,vtrum ex prima mercantia aliqd perueniatur,vel ex sepius repetita,qz natura huius actus est,q id quod postea fit,semper loco prioris subrogetur.ff.de pigno.l.cum tabernam.ꝑz Bald. in.d.l.si patruus. ℂ †Scꝺo quero,si vnus ex socijs,facit illicitũ lucrum. an illud inter socios veniat cõicãdum. Dic,quod aut est contracta societas licita,ꝛ tunc lucrum illicite quesitum non venit communicandum.ff.ꝓ socio.l.qó autem ex furto. Sed communicatum sponte trahit secum periculum condemnationis,qz qui percipit a socio scienter illicituꝫ lucrum videtur se astringere ad penam,non solum ad percepta restituenda.ff.ꝓ socio.l.si igit̃. Quod tamen ex maleficio so-

4

cius

cius q̃tulerit,nõ aliter recipere dz q̃ si q̃demnatus fuerit.ff.pro socio.l.quo autem.ver.quod enim.qui tex.facit ad questionez. Si plures erant socij omnium bonorum,ꝛ vnus feneratur pecuniã sub vsuris,ꝛ multa lucrat̃,ꝛ oia q̃tulit in cõe. Modo redijt ad penitẽtiã,ꝛ promisit sacerdoti restituere male ablata, nũqd extrabet̃ de cõi,ꝛ vr̃ q̃ nõ, qꝛ d.l.requirit,vt primo sit q̃dẽnatus,tñ satis vr̃ q̃dẽnatus ex quo ꝓmisit sacerdoti restituere,nec refert qũo fuerit cõdẽnatus ꝑm Bar.sili.in.d.l.qõ aũt. facit ad hoc q̃ not. Host.in.c.fi.de sepul.vbi ipse dicit,q̃ in casu illius decretalis nõ solũ lis erat q̃testata,sed ẽt sñia lata ex eo.ſ. q̃ sacerdos precepit delinquẽti,vt satisfaceret illis,quos lesit,ꝛ sic preceptũ sacerdotis dr̃ sñia.facit qõ not. Bar.i.l.j.ſ.huius studij.ff.de iusti.ꝛ iur.de eo qui promisit sacerdoti in q̃fessione de nõ agẽdo,qꝛ non poterit postea agere tãq̃ publice p̃sone sit promissuz. Vide tñ de hoc in.l.si tibi.ſ.q̃dã.ff.de pac.p doc.legentes. Añq̃ est societas illicita,ꝛ lucrũ illicitũ,ꝛ tunc non est cõmnicãdũ,nec si est cõicatum sponte facit transire periculuz qꝛ actio pro socio nõ põt nasci.ff.pro so.l.nec prętermittẽdũ.ꝑm Bal.ibi ꝛ dr̃ societas illicita illa,quã faciũt predones, qui vexant totã Italiã. Mã iste sunt illicite societates.ꝛ incidũt in crimen lese maiesta.ff.de colle.illi.l.quisquis finis aũt illaꝫ societatum est furandi,terras occupandi,lites seminandi,que oia sunt ꝯ naturã,vt habemus i simili.ff.de ter.mo.l.diuus.ꝛ.l.agraria. Unde quoꝫ finis est malus eius substãtia mala est,ꝛ reprobata a iure,ꝛ eo modo ciuitates que faciunt ligã ꝯ superiorẽ vel ꝯ parẽ ad emulationẽ,qꝛ nõ vz, vt no. Inn.in.c.dilecta.de excess. prela.ꝑz Bal.in rub.C.pro socio. ¶ †Tertio q̃ro,qd si fratres post mortẽ patris remãserunt in cõione,ꝛ vnus aliquid lucrat̃, ꝛ dubitat̃.vnde quesierit. Rñ.aut iste frater erat homo male conditionis, ꝛ nullius artificij, ꝛ omnia presumuntur habere de communi patrimonio patris.argumen.eius quod dicitur de vxore, que presumitur omnia habere de bonis mariti.ff.de don. inter vir̃ ꝛ vxo.l.v.C.eo.tit.l.ẽt.xij.q.iij.c.placet.ꝛ ideo cõmunicandũ est vt in auc.de eccle.titu.ſ.interdicimus. Si aũt probet̃ bone q̃sationis puta qꝛ est artifex.ꝛ bene lucrat̃ isto casu nõ p̃sumit̃ q̃ habeat de cõi nisi expresse probetur, imo presumẽdum est q̃ ex operibus suis qꝛ fuit diligens sibi querendo.C.arbi.tute.l.si defunctus.ꝛ de here.vel act.l.venditor.circa mediũ ibi preriũ.n.hominis.C.ad.l.falci.l.iij.in prin. Est.n. p̃sumptio q̃ artifex aliquid lucret̃ ex operibus suis cũ maledicat̃ homo qui fructũ nõ affert,ꝛ omne artificium p q̃nuũ exercitiũ dr̃ suscipere incrementũ.l.legatis.ſ.ornatricibus.de le.iij.ꝑm Jac. de are.in suo trac.de duo.fratri. ¶ †Quarto quero, pone qõ sint duo socij vnius mercantie.vnus vult ire cum mercantia ad certũ loñ,alter dicit nolo,ꝛ ille accipit ꝛ vadit suo periculo. dic q̃ de lucro nõ tenet̃ q̃socio,vt not.Bar.in.l.qꝛ poterat ad trebel.ꝑm Bal.in addi.quã fecit ad tractatũ Bar. de duo. frat. facit.l.si vnus.ſ.si quid vnus.ff.pro so.ꝛ õ in.do.l.si ma.ꝛ.l.pe. ſ.man.ff.sol.mat. ¶ †Quinto quero,quid de fructibus dotis vnius ex socijs.Rñ.cũ fructibus dotis cedant marito pp onera matrimonij,vt.l.pro oneribus.C.õ iur.dot.ꝛ ẽt qꝛ est dñs rei dotalis.C.de rei ven.l.dote ancillã.ff.solu. mat.l.fructus.ꝛ.l.dimortuo. Isti fructus cõicant̃ inter socios omniũ bonoꝫ.ff.pro socio.l.si societatẽ vniuersaꝫ fortunaꝫ.ꝛ.l.si inter fratres voluntariũ cõmertiũ.ꝛ.l.ea vero.ſ.cũ specialiter.cũ ẽt ipsa dos cõicetur.ſ.actione.l.si vnus cũ.l.seq.ff.pro soc.Alias pro vero secus nã tũc cederent soli marito pp onera matrimonij,ꝑm do. Pet. de peru.in q̃si.q̃ incipit,qñ iamdudũ q̃sului.in.xiij.lib. q̃sil. carta.xlv. ¶ †Sexto quero, vnus ex fratribus totã familiã alimentauit ex lucris suis patre mortuo.Istud precipuũ deducet dixit Nico.de mat.q̃ non,qꝛ hoc expendendo p̃ oneribus patris est,ꝛ non vsus beneficio legis.Sed vr̃ voluisse patri quere re pleno iure,ex quo non seorsuz possedit,ꝛ hoc per literã.l.cũ oportet.ibi dum dicit ex suis operibus possesse sunt.Mã ecõtra si pater dissimulat,q̃ filius q̃sumat vr̃ renunciare vsufructui,vt eadẽ.l.ſ.finaũt ꝑm Nico.de matta. Potest dici,q̃ aut filium fecit vt administrator,qꝛ pater per manus eius regebatur,ꝛ tũc debeat p̃cipere,aut fecit hoc intuitu pietatis,ꝛ obsequij naturalis,ꝛ tũc ea nõ debeat percipere.arg ff.de neg.gest.l.nẽsennius ff.de peti.here.l.fi.Bal.in.l.certuz.C.fami.hercis. ¶ †Septimo quero,an inuentũ p vnũ sociũ itineris,vel a casu, vel fortuna sit cõmune.Cy.in.l.tandiu in fi.C pro so.dicit q̃ nõ,ꝛ est qõ puerilis. Ego credo verũ p.ſ.cum duo.nisi essent socij oium bonorum,qꝛ tũc cũ ipsi q̃rãt oia vñcunq̃,ꝛ qualitercũq̃ quesita. l.ij.ſ.cũ specialiter.ff.pro socio. ꝛ ea.l.cum duobus.ſ.sociũ vniuersarum inuentum etiam cõmunicare tenetur, si tale inuentuz fiebat occupãtis, puta qꝛ erant gẽme, vel lapilli in litore maris in nullius bonis existentes.ff.de acqui.pos.l.j.ꝛ thesaurum quidem pro parte inuentoris fit.insti.de reruz dini.ſ.thesauros.ꝛ. xiij.q.v.c.sicut inueniſti. Non tamen intelligas, q̃ acquisitio fiat solũ per instrumẽtũ visus sine actuali apprehensione,immo est necessaria actualis apprehẽsio facta manibus, aut pedibus l.iij.in prin.ff.de acqui.pos.ꝑm Pau.de cast.in.l.j.in prin.eo. tit. Secus si inuentum erat tale q̃ non efficiebatur inuenientis per illam regulã,q̃ tuuz non est,ad alium spectare scire debuisti.l.cum querebatur.C.vnde vi,qꝛ erat alterius. Ex quo non fit inuenientis,nõ tenetur cõmunicare,imo si sibi inuentor tale inuentum appropriaret,delinqueret.vt.d.l.cum querebatur ꝛ ex delicto acquisita non debent cõmunicari.l.quod autẽ ex facto. ff.pro socio. ¶ †Octauo quero,vnus socioꝫ fuit aliquid lucratus extra id quod societatem nõ tangit an socierati cedat. Dic q̃ non,ꝛ ideo non est cõmunicandum.ſ.eadẽ.l.ſ.cum duobus ꝛ hic est argumentum q̃ pro assessoribus ꝛ pro seruitoribus aliorum vt si quid lucrentur non impediendo debitũ officiũ debeat illud lucrum ad eos plenarie pertinere, ꝑm do. Bionysium de perusio.in.d.ſ.cum duob. Secus si impediretur debitum officium.ar.coꝫ que dicta sunt supra in quarto quesito quarti mẽbri principalis. ¶ †Nono quero.si sunt duo socij qui habẽt domũ eorum cõem,altero absente alter solus habitat,nunqd tenetur ad partem pensionis. Aut sunt vsufructuarij, qꝛ ambo habẽt vsumfructuz,ambo sunt dñi,aut vnus est dominus, alter vero retinet in pignus, ꝛ eaz habitat,aut vnus est dñs,alter vero simpliciter ꝛ sine cã retinet,ꝛ eam habitat. Primo casu, quando ambo sunt vsufructuarij,ꝛ vnus habitat,vr̃ habitare iure suo vt infra dicet̃, q̃ ambo sunt dñi,aut vnus vult habitare, alter vero vult locare,tunc agãt cõi diuidũdo, ꝛ index officiũ suũ ita diriget,vt vel regionibus eius vti frui permittat,vel locet vsum fructũ vni ex illis,vel tertie persone,vt bi pensiones sine vlla cõtrouersia peripiant.l.domũ.ſ.cum vsufructu.ff.cõi diuidundo. Vel si res mobilis sit, ẽt si poterit diuidi vt inter eos cõueniat caueantq̃ per tẽpora se vsuros ꝛ fruituros hoc est vt apud singulos mutua vice sit vsufructus vt.d.ſ.cum de vsufru.ꝛ.l.hec dist.ſ.cum fundus.ff.locati. Secundo casu,q̃ ambo sunt domini. Aut querimus,nunquid ille,qui habitauerit,teneat̃ solnere pensionem illi socio,qui non habitauit. Aut querimus,si vnus vult habitare,alter nõ vult locare an volens habitare cogatur ad locãdum. Circa primũ est q̃cludendũ aut aliquid cõuentum de pensione,ꝛ tunc conuentioni standũ est,ꝛ si post finitũ tempus expressum cõuentione habitauit, dr̃ durare eadẽ conuentio.l.itẽ queritur.ſ.qui impleto.ff.locati. Aut nihil fuit actum de pensione,sed simpliciter vnus socius habitauit domũ cõez, alter vero,qui non habitauit,petit pensionem partis sue ab eo qui solus habitauit,ꝛ tunc dõm est,q̃ non habitãs ab habitante pensionez petere non potest,qꝛ habitãs censet̃ iure suo vti.l. merito.ff.pro socio.ꝛ qꝛ vsus nõ potest diuidi, nisi diuidatur domus,vt videtur de hoc.gl.ordinaria in.l.sabinus.ff.cõmuni diuidundo.ꝛ.l.si vt certo.ſ.si duobus vehiculũ.ff.cõmodati. Ita dicit Ricar.malumb. fuisse iudicatum,vt refert Cyn.in.l.si qs putans.ſ.finautem.ff.cõmuni diuidundo.in additio.suis. Secus si percepisset fructus agri,vel pensiones, qꝛ tunc teneret restituere partem perceptoꝫ, per dictam.l.si quis putans.ſ.finautem vbi casus. Et sic concludendo ratione cõis ꝓcedit vsus indifferens sed non integra perceptio emolumentoꝫ,ꝑz Bal. in.l.duo fratres.de acqui.here.ꝛ Petrum de Perusio in cõsilio q̃ incipit Lucas Franciscus Matthеus habitantes domum cõmunem in.xiij.lib.consilio.carta.clvj.vbi tenet sociuz habitantem non tenere alteri ad pensionem.

¶ †Circa scõm,si vnus vult habitare,alter vult locare.an volens habitare cogat̃ ad locandum,aut volebat alteri locare totam domum,aut partem. Si totã domũ ꝛ tunc,aut domus erat consueta locari,aut non. Si erat consueta locari. vt puta duo habebant hospitium commune,quod locari cõsueuerat,ꝛ vnus vult locare,alter non,ꝛ tunc equus index coget eos stare equitati,etiam sine diuisione dominij,ꝛ considerabit, q̃ consuetudo est altera natura.C.de probatio.l.actor.ꝛ facit qõ not.Bar in. d.l.sabinus.ꝛ in.d.ſ.cum fundus. ꝑm Bal. in.l.j.C.qui testa. Si vero non erat cõsueta locari,ꝛ tunc aut alter socius vult uti ad vsum destinatum,ꝛ potest etiam inuito altero socio,qui volebat locare vt vult glos.in dicta.l.sabinus.ꝛ glos.in dicta.l.si qs putans.ſ.si quis in communem.ꝛ glos. in.l.arboribus.ſ.si navis.ff.de vsufructu.ꝛ.l.in tm̃.ff.de re.di. nec tũc tenet̃ soluere pẽsionẽ,qꝛ cẽset̃ iure suo vti ꝑ dicta.si vero vult vti iure ad vsum

non destinatū, & tunc si res sit deterior, nō potest, secundum Ja. de bel. in l. si edes cōes. ff. cōi diuidū. l. vnus ex dñis. ff. de seruitut. generali. & si vtitur, non tenet actione pro socio, vel cōi diuidun. ꝑm glo. in. d. l. si quis putās. §. si quis in cōem fundum. & l. si fundum. ff. eo. Si vero non fieret melior, neq; deterior, & tunc pp immēsas q̄tiones dz veniri ad diuisionē, ꝑm Guil. C. de sacrosan. eccle. l. iubemus nulli. in prin. super verbo diuidere facit. ff. de seruit. vrba. prę. l. in re cōi. Si vero vnus vult locare partem suam, alter nō vult. Pone frater meus, & ego habemus domum cōez, ipse indignat mecū, recedit de domo, & locat partem suam cuida stipendiario. Ego nolo q̄ ille stipendiarius stet in domo, cū ibi habitē cū familia mea, sed frater meus dicit, q̄ ego nō possuz prohibere vti suo iure, & ipse non inuenit alium cui possit locare, & ps sua nō dz esse sterilis. Unde aut ego accipiā eā ad pensionē, aut ego admittā stipendiarū. Dic, q̄ ego non teneor stipendiarium admittere, q̄ nō est honesta ꝓsona. ff. de vsu. & habi. l. non alter. nec vī equū, q̄ quis cōpellet q̄ducere. l. nec emere. C. de iure delib. ꝑm Bal. in. l. j. C. q̄ testa. Quod facit ad qōnē si vnus scolaris recedit, vt non possit camerā suā alteri locare. ad qō facit q̄ q̄ societatem q̄bit certam personā eligit. insti. pro socio. §. solutur. & ad idē. ff. de ver. obli. l. si quis arbitrat. de offi. deleg. c. fi. Itē heres socij nō succedit in societate. insti. pro socio. §. actione. & §. morte. Nō. n. fit quis socius alicui inuito ipso. l. qui admitt. ff. ff. pro socio. arg. q̄ insti. loca. in fi. vbi locū primi q̄ductoris alter eius heres succedit. C. locati. l. nemo. vbi pōt quis rem cōductam alij eque idoneo locare ad eundē vsum arg. ff. de vsufru. l. equissimū. §. fi. Sed prīs dictū verius est p. l. q̄ admittit cū duab. seq. nisi aliter fuerit in q̄bendo actū, arg. vij. q. ij. c. illud. & seq. ꝑm Specu. in tit. de iudi. §. generalia. ℣. circa hoc quero an scolaris, & Rofre. in rub. pro socio. ver. quid si plures. ꝑm Jo. an. in addi. in. d. ver. circa. Dicendū vī, q̄ aut socioꝝ interest, q̄ nō eque idoneus substituatur, & tunc loquit gl. insti. loca. §. fi. & Spe. & Rofre. Aut socioꝝ nō interest, q̄ substitutus sit tm̄ idoneus, & tunc pōt alium loco sui dimittere, & loquitur opinio q̄ria, nō vt sit socius ad diuidēdū, sed ad habitandum, secundum Rico. de mat. & Bal. in. l. nemo. ¶ Circa tertium, q̄ñ vnus est dñs, & alter retinet rem in pignus. l. creditor. & tunc siue sit pignus q̄tionale, siue pretorium, siue iudiciale, talis creditor retinēs domū in pignus siue locet alteri, siue potuerit locare, & locauerit, siue habitauerit cum habitando dicat fructus pcipere, ꝑm glo. in. l. si is qui bona. §. j. de pigno. ad pensionem tenet, vt est tex. in. d. §. j. ibi cuz in vsuras fructus percipiat Aut locando, aut ipse percipiendo habitandoq̄. per quez tex. dicit Bal. ibi q̄ lz glo. sin. in auc. de exhi. reis. §. si vero dicat, q̄ fructus extenuāt forte in pignore q̄tionali. Secus in pretorio pignore vel iudiciali. q̄ de consuetudine creditor lucrat eos ꝑm illam glo. tñ illa consuetudo est q̄ tex. d. l. si is qui bona. §. j. & ideo indigeret ista q̄suetudo probatione facti ꝑm Bal. ibi q̄ tene menti. Ex hoc not. q̄ licet Guil. dicat aliud esse de q̄suetudine non creditur ei, nisi probetur. Idē tenuit expresse Bal. in. l. q̄sentaneū. C. qūo & qñ iud. q̄ tene mēti, q̄ sepe venit ꝺ fcō, & ego vidi idē dubitari. ¶ Circa quartū, qñ quis simpliciter habitat domū alteri⁹, & tūc aut bonafide nō tenet ad pensionē, q̄ bonefidei possessor lucratur fructus. de restit. spo. c. grauis. & per Guil. in. l. fructus. & l. ex diuerso. ff. ex rei ven. & l. certū. C. eo. tit. nisi forte sub dubio, tñ ille bonefidei possessor fecisset expēsas in domo, & ad perpetuā rei vtilitatem, q̄ tūc forte expense cuz pensione cōpensarent, que percipi potuisset, q̄ habitādo, aut locādo dī fructus percipere, vt. l. si is qui. §. j. & l. vrba. prędi. pensionis. ff. de vsu. ideo cū expensis cōputat. l. sumptus. ff. de rei ven. & l. sup. C. de enic. in quibus legibus est casus, in quo bonefidei possessor non lucrat fructus, ex quo cū expensis factis cōpensari debent, tñ cogita, q̄ est quotidianū & pulchruz, & verum. Aut non possidet bonafide, sed aliter, & tūc ad pensionē tenetur. l. in summa. §. & sic habitatione. ff. de condi. inde. & ibi per Bartol.

13 ¶ †Decimo quero, ritius cuius domus perijt incendio, vel ruina domum q̄sanguinei vel amici sui intrauit tunc vacuā nullam pensione q̄enta, quā p aliquos annos habitauit, donec sua domus refecta fuit, petit q̄sanguineus dñs domus pensionē. Albertus Galleotti distinguit. Aut vterq̄ predictoꝝ vel alter cōsueuit locare domū aut nō. Primo casu tenetur inquilinus ad pensionē, per. l. si potienda. de prescri. ver. Secūdo casu, q̄ neuter locare vel q̄ducere solebat, non teneatur inquilinus. ff. de donatio. inter virum & vxorem. l. vtrum. ff. de proba. l. procula. C. de vsu. l. creditor. per q̄s probat, q̄ mutuans, que non conuenit in mutuo de vsuris sibi soluendis, illas non petit. C. de reuo. dona. l. fi. in fi. C. de statu defun. l. ij. & l. si pater C. fami. her. & l. filie. ff. eo. l. que pater. C. de negot. gest. l. ij. ff. eo. l. nensennius. de lega. iij. l. vxor. §. fi. ff. de q̄di. inde. l. cū his. §. penul. ff. man. l. si vero nō remunerandi. §. ꝺrio. ꝑm Jo. an. in addi. Spe. in tit. de locatio. §. postq̄. ver. porro sicut ex q̄ducto. & vide ꝺ hac materia bar.

14 in. l. in summa. §. frumento. ff. de q̄di. inde. ¶ †Undecimo quero, duo sunt fratres, alter ex his electus est ad aliquod officium sed q̄ simplex, & insufficiens inuentus est, alius frater ei substitutus est, nunquid lucrum ex officio illo proueniens dz substitutus cōmunicare cū fratre. Dic q̄ nō, sed illud habebit ꝓcipuum. C. de assessō. l. veluti castrense. C. de aduo. diuer. iudi. l. foz. nisi pactum aliud inducat, vt in. §. idē papinianus. & in. §. si fratres. l. cum duobus. ff. pro socio. Nā iperitia fratris huic obesse non dz. ff. si quis ali. test. ꝑbi. l. ij. §. fratris. l. de pupillo. ff. de no. opere nuncia. §. si plurīū nec dz alteri p alteq̄ &c. ff. ꝺ alie. in. mu. cā facta. l. j. q̄ añt ipse debeat totum habere, probatur. ff. ad municipa. l. titio. de supplē. negli. pla. c. grandi. in. vj. ꝑm Spe. in tit. de iudi. §. sequit ℣. quid si alter in. iiij. parte. Spe. facit, vt maritus nō lucret in totuz, ēt si in totuz nō substinet onera matrimonij.

15 ¶ †Duodecimo quero filius tuus accepit vxorem, a qua tu accepisti amplā dotem p eo, vxor ista decedit in matrimonio, & filius tuus ex forma statuti, vel ex pacto lucrat istā dotez, vel certā eius ptē. Modo queritur, nunqd te mortuo filius tuus debeat hre hoc lucrū precipuuz, vel debeat fratribus suis q̄ferre, bal. in. l. vxor tua. C. fami. her. q̄cludit q̄ Bar. in quodā suo tracta tu sequendo Di. in. l. cuz dotez. §. transgrediamur. ff. sol. mat. dixit, q̄ si socer subit onera matrimonij, hoc lucrū est profectitiū, & ipse lucrat, q̄ lz acquiratur filio ex forma statuti non durat penes euz, nisi quodā momento tanq̄ profectitiuz. Si vero filius subit onera matrimonij puta ex lucris suis aluit vxorez, tunc ipse filius lucrat dotez cuz effectu, q̄ est aduentitium lucrū, & si tu dicis in isto lucro pater habebat vsumfructū. Rndeo q̄ pī dissimulādo vī remittere. l. cuz opz. §. finaliter res. C. de bonisq̄ li. & in ista onera sunt precise ex re filij. Si añt pater & filius participauerunt in oneribus matrimonij iuxta onera que vnusquisq̄ supportauit lucrū dotis acquiritur. Si autez patre mortuo filius lucretur, nulli dubiū est, q̄ haberet dotē precipuā, & nil cō ferret. vt est casus notabilis in. d. l. vxor tua. ꝑm Bal. ibi. Ubi ēt dicit, q̄ filius emancipatus pōt a patre exigere dotē sue vxoris, q̄ vbi onera matrimonij sunt, ibi dz esse dos, q̄ p ipsis oneribus deseruire dz. l. pro oneribus. C. de iure dotium.

16 ¶ †Decimotertio quero, q̄ñ filius lucrat cum pecunia patris. an tale lucrum debeat esse precipuum, vel post mortez patris teneat conferre fratribus. Super hoc articulo plures fuerūt opiniones. ¶ Prima quidem fuit. glo. in. l. cum opz. C. de bonisq̄ liber. q̄s secutus fuit Spe. in tit. de iudi. §. sequitur. versic. quid si alter, volens ea que filius ex paterna pecunia sibi per patrez ad negociandum concessa acquirit peculium ꝓfecticium videri, & ideo fratribus cōmunicanda foze. C. fami. her. l. certuz. Ea quidem opinio dupliciter ꝓbatur. Primo ex doctrina tex. Insti. per quas personas. §. sancitum. dicentis, quod si quid ex re patris filio obueniat, totum patri acquirit. Que autem inuidia est, vtquod ex patris occasione apud filiū profectuz est. hoc ad euz reuertatur. Scōo ex tex. l. ex re. ff. de vsufru. dicentis ex re fructuarij & id intelligitur p seruum acquiri, q̄ ex administratione rerum eiusdez lucri seruus fecit, & igitur fructuario acquirit. ad idem tex. ff. de vsu & habitatio. l. si ita. §. finali. dicens seruus, cuius vsum duntaxat non etiam vsumfructum habemus, potest etiam ex pecunia nostra negociatus esse, & quicquid eo modo acquisierit, in peculio nostro sit. Ita igitur in proposito nostro, filius, quem in potestate habuit pater, potest ex eius pecunia negocaitus fuisse, & consequenter quidquid eo modo acq̄ sierit in peculio paterno sit, igitur ei acquiratur. vnde etiam resultat, vt fratribus id communicet. vt. d. l. certum. Secundo fuit opinio Barto. in. l. j. §. sed nec castrense. de collatio. bono. & in. d. l. cum oportet. & in. l. illud. C. de collatio. in aliquibus lectu ris. & in tractatu suo de duobus fratribus. in prima parte eiusdem. in. ij. questione principali. & in. l. si tibi. §. si pactus. ff. de pactis volentis medietatē lucri hoc casu opere & industrie filij negociantis attribui, igitur illud aduentitium fratribus non communicari. C. de collatio. l. fina. Medietatem autem aliam lucri attribui pecunie patris, igitur illa tanquam peculium profectiū sit fratribus cōmunicāda. vt. d. l. certuz. Hec añt opi. ꝑbat ex tex. insti. p quas personas. §. q̄ añt ex alia ibi duz dicit tex. ne q̄ ei filio suis laborib⁹ vel ꝓspera fortuna accessit hoc i aliū &c. Ad idē tex. in. d. l. cū opz ibi & filiū non lugebūt, que ex suis laboribus

boribus sibi possessa sunt ad alios transferenda ꝛc. Scdo ꝓbat ex eo q̃ dicit in simili in socijs, quoꝝ si vnus pecuniã, alter operam atq; industriã ponit, medietas lucri ponenti pecuniam tribuit. Altera vero operaꝝ ponenti. C. pro soc. l. i. ff. eo. l. cũ duobus. §. si in cocunda. Dicit enim alibi tex. cuꝝ plerunq; pauper est in rioꝛ opera suppleat q̃stũ ei p cõparationẽ patrimonij deest. ff. p soc. l. societates. §. societas ꝛ alibi sicut plerũq; n. tanta dustria socij, vt plus societati conferat, q̃s pecunia. eo. ti. l. si nõ fuerint. ꝛ alibi sic. f. q̃ sepe opera alicuius pro alterius pecunia vꝫ. insti. eo. §. de illa sane. Hãc tñ opinio. ipse limitat in. l. q̃ servus. de acqui. possess. ¶ Tertia fuit opinio Bal. in auc. ex testamento. C. de colla. ꝛ in. d. l. cũ opꝫ. dicentis ꝑm opinio. Jac. bu. hãc lucri diuisionez nõ foꝛe fiendã ꝑm Bar. vniformiter, vt semper pro parte dimidia diuidat, ꝫ arbitrio boni viri ꝙsidera ta q̃stitate pecunie, ꝛ qualitate psone filij eiusdemq; industria. Quid enim ꝑm eundem si pecunia paterna numero fuerit centum, ex qua filius singulari eius industria lucratus fuit mille, cum tñ alius non fuisset lucratus ducentos? certe tunc iniquꝫ erit dicere, ꝑm quod Bar. voluit, imo hoc casu tribuenda erit maioꝛ portio persone, ꝛ industrie filij q̃s paterne pecunie. arg. ff. ad. l. falsi. l. si heres institutus. ꝛ hoc q̃ equꝫ, cuꝝ sumus in bonefidei iudicijs bono viro dinidenti placere debet perinde ac si expressum conuentum foret. Officiuꝫ enim ius dicentis semper ante oculos equitatẽ hꝫe dꝫ. ff. de eo quod certo loco. l. quod si ephesi. In bonefidei eniꝫ iudicijs iudex debet ni re equa terminanda, quantum si nominatim eius rei que vel cuius equa facta est conuentio. ff. de neg. gest. l. q̃ tandundem. vbi est casus notabilis, nec huic sñie refragant ca iura, que siar.. s. dixit. Illa in societatis ꝯctu loquunt, cuius natura est, vt in dubio conuenisse videantur portiones inter socios equales esse debere. vt. d. l. si non fuerint. insti. eo. ti. §. ꝛ quidem si nihil. ꝛ idẽ ꝙcludit ipse bal. i. l. certũ. C. fami. hercis. ¶ Quarta fuit opi. do. Lud. q̃ vt cũ ipse asserit in ꝙsi q̃ incipit quo ad primũ ꝓpositi cõsultationis aliq̃n nonis in lectionũ discursu fuit in hac opi. vꝫ. Q̃q; filius pecunia patris negociat̃ noie patris aliq̃n negotiat̃ simpliciter. aliq̃n nomine ꝓprio, ꝛ eiusdẽ piculo. aliq̃n noie cõi, ꝛ cõi periculo. Primo casu dicebat totũ lucrũ haberi pro profectitio, coicandũq; foꝛe, q̃ ex quo paterno nomine negociat̃ censetur tãq; institoꝛ seu procuratoꝛ patris ad negociandũ cõstitutus, ꝛ ideo totuꝫ patri queritur. ff. de procu. l. q̃ procu. ex re cum similibus, ꝛ consequenter fratribus cõmunicabitur. vt. d. l. certum. Secũdo casu idem concludendum, q̃ ex quo simpliciter cum re paterna negociat̃, censet̃ in dubio nomine paterno negociari. Jõq; patri queri, ac fratribus cõicari. ar. ff. quando fac. tuto. l. ex morte. §. j. ꝛ fi. Tertio casu, quãdo nomine ꝓprio ꝛ periculo suo, dicebat tunc filio queri, nec cõmunicare debere. pro hoc allegat l. idemq; si mandauero. ff. mandati. ꝛ. l. si vnus ex socijs. §. si qd vnus. ff. pro so. Ultimo casu dicebat veram esse opi. Bal. supra relatam, tum q̃ nõ presumitur filius velle operam ꝛ industriam suam iactare. ff. de proba. l. cum indebito. de renũ. c. sup hoc. tũ quia certum est id, quod de suis laboribus ac industria querit, aduentitium censetur. vt. d. l. cuꝝ opꝫ. ꝛ dicto. §. quod autem ex alia. Unde clarum est in eo hodie inter patrem ꝛ filium consistere posse ciuilem obligationem. Linbemus. §. fi. ff. ad treb. firmauit glo. ꝛ doc. in. l. frater a fratre. ff. de qdi. ide. ꝛ in. l. si quis ꝑ eo. ff. de fideiuss. §. j. C. de pac. cõuen. l. pac. ꝛ. l. imperatoꝛ. ff. ad treb. ꝛ est casus in. l. si quis prioris. §. in illo. de secun. nup. Tuꝫ ẽt. q̃ tex. dicit formaliter, q̃ sepe quoꝛũdã ita preciosa est opa, vt eos iustũ sit meliori conditione in societate admitti. insti. pro soc. §. de illa sane. ꝛ hanc opi. ita semp legendo tenuit do. Lud. Deinde ꝙsulendo ipse in. d. cõsil. tenuit, alias secutus fuit opi. bar. in quo semper dicit, q̃ solet esse substantia veritatis. Sed puto nõ esse recedẽdũ ab opi. bal. q̃s de iure veriozem ꝛ magis equitati ꝙsonã arbitroꝛ p predicta, ꝛ per ea que plene dicta fuerunt. s. in. iiij. par. prin. in. j. q. ¶ †Decimoquarto quero, quid si filius lucrat̃ laborando in re patris, puta agrũ scindit, vel de lana patris pannũ facit, nunquid lucruꝫ, q̃ ex opera peruenit, patri acquirat̃? in hoc dixit Nico. de mat. q̃ aut id in quo laborat filius transit in nouã speciẽ, vt q̃ de lana pannũ facit, ꝛ tũc proprietas acquirit̃ filio. ar. insti. de rerum diui. §. si duoꝝ. patri vero acquirit̃ vsufructus. Si autem nõ transit in nouã speciem, vt si laboꝛat in fundo paterno ligonizando, vel similia faciendo, ꝛ querit patri pleno iure, ꝫ ex laboribus suis hoc queraꝛ, q̃ opa cedit rei. ff. de qdi. indebi. l. si in area. ꝫ ꝑm opi. bar. §. relatã equũ eẽt, q̃ insti tũ preciũ ope tribueret̃ filio operãti sicut ipe dixit in filio mercatoꝛe lucrãte cũ pecunia patris. nã laboꝛ ꝛ pecunia diuisionẽ recipiũt. ff. ꝺ an. le. l. seio. ꝛ huic opi. dicit bal. i. d. l. certũ. C. fam. herc. q̃ ipse de egrate ꝙsulẽdo abdesit in suis propꝛijs terminis. s. in filio mercatoꝛe cuꝝ modificatione tñ
18 de qua supra proxima qõne dixit Bal. ¶ †Decimoquinto, q̃ro, an lucra exꝛ officijs a cõmunitate quesita per vnuꝫ ex fratribus alteri cõmunicanda sint. ꝺ. Lud. in. d. consi. q̃ incipit quo ad primum proposite consultationis dicit, aut huiusmodi lucrũ accedit peculio aduentitio puta q̃ ex eius laboribus quos in officio habuit, frater lucrum sensit cum tunc id peculij aduentitij sit. vt. C. de bo. que lib. l. cum oportet. ꝛ. d. §. q̃ aũt ex alia. insti. per quas personas no. acqui. ꝛ tunc fratri non confertur. l. fi. C. de colla. aut ea lucra peculio accedunt castrensi puta, quia ratione administrationis in hmõi officijs frater ex publico salariũ percipit, ꝛ id quasi castrense peculiũ est. C. de inoffi. te. l. fi. C. de assessso. l. veluti castrẽse. C. de aduo. diuer. iudi. l. fori. ꝛ tunc simi liter nec fratri cõfertur. l. j. §. sed nec castrense. cũ si. de coll. bo. Nec quidem dõm, q̃ q̃uis, fratres hereditatem paternã indiuisam tenuerint, tñ ad hoc in cõi quesita redigere debeant, q̃ ꝯ tex. in. l. cũ duobus. §. si fratres paternã indiuisam. ff. pro socio.
19 ¶ †Decimosexto quero, an lucruꝫ dotis proueniens vni ex fratribus cõicari debeat. Dic, q̃ꝺ lucrum ex dote proueniens ad vnum ex fratribus maioꝛem q̃ ad cuꝝ dotis causa peruenire dꝫ. vt. l. iij. §. nam ꝛ si quis. de do. prele. ac etiam ipsius dotis fructus, qui mariti sunt ob onera matrimonij, que supportat. C. de iure dot. l. pro oneribus. ff. de iure dot. l. dotis fructus alteri fratri omnium bonoꝛum consocio cõmunicari debeant, cum ille pariter onera matrimonij substinuisse presupponatur. Iste est tex. singularis iuncta glo. fi. in. l. si eo tempoꝛe alias incipit sed si eo. ff. pro socio. vbi dicitur, q̃ lucrum dotis proueniens vni ex socijs omnium bonoꝛum cõmunicari debet ẽt alijs, si illi matrimonij onera sustinuerunt, nec predicte determinationi obstat discepratio doctoꝛum. ꝛ glo. de qua. in. l. dotem. ff. de castrensi peculio. in. l. q̃ sitis. in verbo dotem acquiri. ꝛ in. l. j. ꝛ ij. C. de bonis que libe. ꝛ in. l. si cum dotem. §. transgrediamur. ff. soluto matri. ꝛ in. l. ij. C. fami. herc. ꝛ in auc. ex testõ. C. de collatio. ꝛ per Bar. in tractatu de duobus fratribus in prima parte principali. ꝛ qõne vltima, in qua queritur, an pars dotis, quam vxoꝛe precedente maritus alias filius ex forma statuti lucratur, veniat cum fratribus cõmunicanda, quoniam illa loquitur eo casu, quo nõ presupponitur omnium bonoꝛum societas ꝓout hic, nõ tamen dicẽdum ex omni negotiatione in cõi domo inter fratres vino patre facta intelligatur ꝯcta societas, quoniam contrarium est, vt pꝫ in. l. cum opꝫ. C. de bo. que libe. ꝛ insti. per quas psonas. §. q̃ aũt ex alia. ꝛ huius rõ illa est, q̃ hmõi negociationes vino pñe pñi facte vsumfructũ querunt, vt in dictis iuribus, ꝛ iõ negociãtur patri, ꝛ non referunt questum frater fratri in quo consistit societas ff. pro so. l. coiri cũ. l. seq. Item q̃ nec potest contrahere in aduẽ titijs sine ꝙsensu patris viuentis, in cuius sunt ptãte. C. de bo. q̃ libe. l. fi. §. filijs aũt. Satis tñ est illã ꝯctã intelligi ex cõicatione omnium bonoꝛum post mortẽ patris inter eos facta, ꝛ ita ꝙsu-
20 luit do. Lud. ¶ †Decimoseptimo q̃ro, duo ꝯxerunt societatẽ, deinde in fi. triennij rensa rõne lucri apparet, q̃ qlibet fuit lucratus cẽtũ, vnus eoꝝ sua cẽtũ fuit ꝙsecutus, ꝛ extra societatẽ ꝑ suis necessitatibus ꝙsumpsit, alius vero fecit se creditoꝛẽ dicte societatis in cẽtũ occasiõe dicti lucri, ꝛ nihilominus ꝙtinuo ibidẽ in dicta societate retinuit, nõ aliter disponẽdo. Hõ finita societate predicta, ille q̃ retinuit dicta cẽtũ in societate, in qbus se fecerat creditoꝛẽ, vult de lucro plus pcipere, q̃s alter socius, ex quo illa cẽtuꝫ plus altero socio in societate retinuit, cũ qbus lucrũ fuit factũ, sicut ꝛ cũ alijs, q̃ q̃ plus ponit, plus pcipere dꝫ. l. si nõ fuerint. §. pro soc. Cõtrarium credo, q̃ ex quo dictus socius erat creditoꝛ dictoꝝ cẽtũ, nõ dꝫ ea posuisse i societate, nec habuisse animum ponẽdi, nec quantũ ad ipsa cẽtum dictus socius põt dici ꝯxisse societatem, cum in sua erat volũtate ꝛ ptãte q̃ncũq; sibi placebat recuperare ẽt si societati nõ expediret, sicut ꝛ quilibet alius extraneus, q̃ ibidẽ deposuisset cẽtuꝫ, in quibus fuisset factus creditoꝛ societatis, q̃ illa centũ sunt periculo societatis, nõ aũt creditoris. l. incendiuꝫ. C. si cer. pet. ꝛ iõ connenit, vt ẽt lucrum sit societatis, q̃ vbi periculum, ibi lucrũ esse dꝫ l. cũ duobus. §. dãna fatalia. ff. pro soc. l. manifestissimi. C. de fur. alias si periculum esset societatis, lucrũ aũt esset suum, sequereꝫ q̃ capitale esset salnum, quo casu quicquid accederet sorti vsura esset, q̃ in euangello Luce dicitur, mutuum dantes nihil inde sperantes.
21 ¶ †Decimooctauo quero, duo ꝯxerunt societatem, in qua vnus promisit ponere tria milia, alter operã ꝛ industriam, ꝛ pepigerũt, vt ille, q̃ ponebat tria milia, deberet hꝫe lu-

17 runt. s. in. iiij. par. prin. in. j. q. ¶ †Decimoquarto quero, quid si filius lucrat̃ laborando in re patris, puta agrũ scindit, vel de lana patris pannũ facit, nunquid lucruꝫ, q̃ ex opera peruenit, patri acquirat̃? in hoc dixit Nico. de mat. q̃ aut id in quo laborat filius transit in nouã speciẽ, vt q̃ de lana pannũ facit, ꝛ tũc proprietas acquirit̃ filio. ar. insti. de rerum diui. §. si duoꝝ. patri vero acquirit̃ vsufructus. Si autem nõ transit in nouã speciem, vt si laboꝛat in fundo paterno ligonizando, vel similia faciendo, ꝛ querit patri pleno iure, ꝫ ex laboribus suis hoc queraꝛ, q̃ opa cedit rei. ff. de qdi. indebi. l. si in area. ꝫ ꝑm opi. bar. §. relatã equũ eẽt, q̃ insti tũ preciũ ope tribueret̃ filio operãti sicut ipe dixit in filio mercatoꝛe lucrãte cũ pecunia patris. nã laboꝛ

crum de duobus milibus floze. Alter vero, q ponebat opaz ⁊ in
dustriam suam, deberet hr̃e lucrum de mille floze. Contingit, q̃
ille, qui promisit ponere tria milia, nõ posuit nisi mille, societas
durauit per qnquennium. Dicit ille, q posuit mille finita socie
tate detis mihi mille ⁊ parte meam lucri, dicit ille, qui posuit p
sonã ⁊ operam ⁊ industriam suam, non debetur tibi aliquod lu
crum, qz ego debeo de mille lucrum ex forma nostre conuentio
nis, ⁊ lz videatur q̃ ille, qui posuit operam, non debeat lucrari
omne lucrum factum cum illa pecunia. cuz pecunie posite in so
cietate pars lucri attribuat̃. l. v. in pr̃in. ff. pro soc. l. si nõ fuerint.
eo. tit. nõ conueniat qnẽ lucrari cum alterius iactura. l. naz hec
natura. ff. de condi. indebi. tñ attẽto pacto ⁊ quentione inita in
ter istos socios dicendum est, q̃ ex quo expresse conuẽtum est,
vt ille, qui ponebat operam ⁊ industriam suaz, haberet lucrũ de
mille, conuentio sibi seruanda est. d. l. si nõ fuerint. l. j. §. si conue
nit. ff. depos. i. c. j. ⁊. c. iij. de pactis. Non obst. q̃ pars lucri attri
buatur pecunie, qz id verum, qñ conuentio nõ esset facta modo
predicto. Sed in casu nostro conuentio spectatur. vt. d. l. si non
fuerint. ver. si vero placuit. lz societas, vt alter lucrum alter dã
num sentiat coiri nõ possit. vt. d. l. si non fuerint. §. fi. Vel saltez
ille, qui non seruauit promissa, tenetur socio, qui posuit operaz,
⁊ per quem non stetit, quin poneret operam ad tria milia, q̃ de
beant poni sicut ad mille posita. l. stipulationes nõ diuiduntur.
22 §. celsus. ff. de verb. obli. ¶ †Decimono quero, occurit dubita
tio, duo p̃xerunt societatẽ, in qua vnus promisit ponere tria mi
lia, ⁊ alter opam ⁊ industriã, ⁊ quenerunt vt ille, q ponebat tria
milia hr̃et duas partes lucri, ille qui ponebat operam haberet
tertiam partez. Modo contingit, q̃ ille, qui promiserat ponere
tria milia, non posuit nisi mille ⁊ quingentos, ⁊ finaliter lucrati
fuerunt in tribus annis trecẽtos florenos. Queritur modo, qño
debeat fieri diuisio huius lucri, ⁊ videbatur, q̃ iste, q posuit ope
ram, ⁊ industriam, ex quo conuenit, vt deberet hr̃e tertiã partez
lucri de tribus milibus, q̃ est de mille, q̃ debeat habere duas p
tes lucri factas cum dictis mille ⁊ quingentis, ⁊ ille, qui posuit
pecuniã, debeat hr̃e tm̃ lucrũ de qngentis, ⁊ sic tertiã partẽ. In
p̃riũ vr̃, q̃ ex quo pepigerũt, ⁊ quenerũt, q̃ lucrũ debeat diuidi
per quotas, vz ille, q babebat ponere pecuniã, lucrũ hr̃e debeat
de duabus partibus. Ille, qui ponit operam de tertia pte. Ita
vr̃ diuidendum istud lucrum secundum q̃ est conuentuz, ⁊ sic il
le, qui posuit mille ⁊ quingentos, habeat duas partes lucri, vt
conuentum est, ⁊ ille, qui posuit personam, ⁊ industriaz, ⁊ operã
habeat tertiam partem, ⁊ qz ille qui posuit pecuniã, debuit po
nere tria milia, ⁊ nõ posuit. Ex quo ille, qui posuit opam, nõ po
tuit tantũ lucrari, quãtum fuisset lucratus, si socius eius posuis
set tria milia, put promiserat, teneatur eidẽ ad interesse arbitrio
23 boni viri, q̃ maxime in societate versat̃. ¶ †Vigesimo quero,
duo p̃xerunt societatẽ, in qua vnus posuit mille, ⁊ alter opam, ⁊
industriaz suã, ⁊ quenerũt, vt lucrũ in fine societatis diuidãt equa
liter, vt qlibet habeat dimidiã, qtingit q̃ ille, q promisit ponere
mille posuit mille ⁊ quingentos. Queritur mõ de illis quingẽtis
vltra qs debeat hr̃e lucrũ, an debeat diuidi inter eos pront erat
conuentum de illis mille, ⁊ sic ẽt per medium, q̃ videtur, qz a
primordio tituli posterioz formatur euentus. l. j. C. de impo. lu
cra. descrip. lib. x. In contrarium, qz super illis quingentis nul
la fuit facta conuentio, ⁊ forte industria ⁊ opera illius non me
rebatur tantum lucrum. merito debeat diuidi arbitrio boni vi
ri quantum ad illud lucruz factũ cũ illis quingentis florenis, cũ
maxime in societate boni viri arbitrium versetur. Puto aduer
tendum, an illi quingenti florẽi vltra primam sortem sunt positi
sciente illo, qui ponebat operã ⁊ industriã in societate, qz in li
bris apparet, q̃ ille posuit dictos quingentos florenos vltra di
cta mille in cõi corpe societatis. Aut socius q ponebat opam ⁊
industriã nihil sciebat de hoc forte putabat, q̃ ille esset creditoz
illorum quigentorum, vel q̃ alius deposuisset illam pecuniam.
Primo casu, quando scinit, videtur tacite consentire ⁊ societa
tem p̃bere, qz societas nõ potest contrahi sine consensu tacito,
vel expresso. l. vt sit pro soc. actio. ⁊. d. l. nam cum p̃ctu habito
⁊. l. vt in conditionibus. ff. pro soc. ⁊ sic si sibi displicuisset, p̃di
xisset, ⁊ illa contradictio impedisset societatem. Quo casu cum
p̃dictio fuisset operata effectum suum, qz impedisset actum ta
si pater. ff. de pigno. ⁊ tõ inter eos intelligit̃ ẽt quo ad illos quin
gentos p̃cta societas. Sed dubium est, qñ tñc debeat diuidi lu
crum factũ ex eis. Puto dr̃m, q̃ ex quo ista quantitas quingẽ
torum florenorum addebatur quantitati mille florenorum, ⁊ sic
ponebatur in ea societate, in qua quentio erat iã facta. accef
sorium regulat̃ p̃m suum principale, ⁊ idẽ iudicabitur de addi
to q̃ de principali, vt in regula accessoriũ. ⁊. l. q̃ de dota. ff. de rei
vẽ. ⁊ imputet sibi ille, q posuit quingẽtos florenos, cum nõ aper
tius legẽ dixit. l. veteribus. ff. de pac. l. inter stipulantem. §. j. ff. de
ver. ob. Scõo casu, qñ ignorãte socio posuit illos qngẽtos flo
renos ⁊ cõi noie vsi fuerunt, lucrũ ex eis proueniẽs erit cõe, si al
ter, q boc ignorabat, ratificare vult. Facit. l. cõis seruus. §. fi. ff.
de acq. pos. l. si ego. de neg. gest. ⁊ q̃ hr̃ in regula rati. in. vj. ⁊. l.
24 fi. C. ad mace. ¶ †Vigesimoprimo quero, mercatoz vendit rez
valẽtẽ. x. pro qndecim solnẽdis hinc ad annũ, an sit vsura. Ca
noniste dicunt q̃ sic. in. c. in ciuitate. de vsu. Sõ Bal. verũ in
telligit in his rebus, q̃ qñstunt in pondere, numero, ⁊ mẽsura, qz
in his tñ rebus cõmittit̃. Secus si vendat̃ domus, vel prediuz,
presertim cũ emptoz interim percipit vtilitatẽ. vt. C. de ac. emp.
25 l. curabit. ita dicit Bal. in rub. C. de vsuris. ¶ †Vigesimosecũ
do quero, qd ecõuerso mercatoz pp preuenditionẽ vilius emit.
verbi gra emit frumentũ in herba pro qnq̃z, q̃ tpe messis verisi
militer valebat octo, an iste mercatoz sit vsurarius. Dicũt doc.
q̃ sic, per tex. in. d. c. in ciuitate Bal. in. d. rub. dicit, q̃ aut pre
sens numeratio est cã damni venditoris, ⁊ est vsura aut sola quẽ
tio est cã damni, qz de presenti nõ solnit̃ pretiũ ⁊ tunc p̃ctus non
est vsurarius aut neutrũ est cã dãni. qz frumẽtum in herba non
plus vz tpe p̃ctus, ⁊ p̃ctus tunc nõ est vsurarius, sed licitus. ff. de
p̃ben. ẽp. l. fistulas. §. si fruméta. ⁊. l. si debitoz. §. verisimile. ⁊. ff.
26 de verb. ob. l. inter stipulantẽ. §. sacrã. ¶ †Vigesimotertio que
ro qdã dedit agrum seu potere moze nostro colendũ ad medie
tatẽ fructuz. cũ boc, vt mutuaret colono. xxv. florenos. Que
ritur an ille p̃ctus sit licitus, vr̃ dõz q̃ sic, qz de iure cõi absq̃ ali
quo pacto ⁊ mutuo colonus tenetur rñdere ad medietatem fru
ctuum, cuz medietas fructus debeatur dño rõne proprietatis, ⁊
alia medietas colono rõne culture. l. cum duobus. §. si in coeun
da. ff. p̃ soc. ⁊ dñs nibil ponit nisi fundum, colonus añt semen, ⁊
omnia, q̃ circa culturã requiruntur, de decimis. c. cum in tua.
In p̃zium vr̃, qz quotiens mutuum est cã alicuius accessionis, si
ue lucri, aut emolumenti est vsura, iuxta illam auctoritatem mu
tuum dantes nibil inde sperantes. Luce. vj. c. de vsuris. c. con
suluit. c. cõquestus. ⁊. c. fi. per doc. Quicqd. n. accedit sorti, vsu
ra est. xiiij. q. iij. c. pleriq̃z. ff. de pac. l. si tibi. x. milia. ⁊. l. rogasti.
§. si tibi decẽ. Quod ẽt probat̃ per ea, que dicunt doc. in. c. fi. de
vsu. De doctoze, q̃ mutuat pecuniã scholaribus, vt intrent secũ,
qz dr̃ cõmittere vsurã, ex quo ex illo mutuo sperat aliquid. Si
militer in fornario, q̃ mutuat pecuniam suis aduentoribus, vt co
quant secum, qz dicitur vsuram cõmittere, ex quo ex mutuo per
cipit emolumẽtum, q̃ datur rõne cocture panis, ⁊ idẽ in molen
dinario, qui mutuat pecuniã euntibus ad molendinũ, vt vadant
ad suum molendinum, qz cõmittit vsuram pp emolumentuz mo
liture, q̃ percipit, ex quo pecunia mutuata fuit cã illius emolu
menti lz illa molitura sibi debeatur p̃ molendino, ⁊ nõ pro mu
tuo tñ ex quo mutuuz fuit cã, q̃ illi irent ad macinandũ, molẽdi
narius, vt dicũt doct. dr̃ vsurarius. Sic ẽt vr̃ dõm in proposito
nostro, q̃ lz medietas fructuũ debeat rõne p̃prietatis fundi seu
poteris, tamen ex quo potere nõ fructabat, nisi esset qui ipsum
coleret, ⁊ pecunia mutuata fuit cã culture, cũ colonus aliter nõ
reperiebatur, ⁊ per q̃ñs pecunia mutuata vr̃ cã illius lucri ⁊ p̃
ceptionis medietatis fructuũ, ergo vsurarius vr̃ censendus ille
dñs mutuãs colono, vt colat ⁊ de medietate fructuũ rñdeat rõ
ne predicta. Puto salua veriori determinatione submittendo
me semper iudicio ⁊ correctiõi sancte matris ecclesie, q̃ in hac
qõne sit distinguendũ, pro veritate reperienda. Aut potere seu
fundus cum p̃stantia seu mutuo q̃suenerat locari ad medieta
tem fructuum, ⁊ sine p̃stantia seu mutuo pro minori portione
puta pro tertia parte fructuuz, aut semp q̃suenerat locari p̃ me
dietate fructuum. Primo casu, cum mutuum fuerit cã imme
diata illius emolumenti, vz a tertia parte fructuum vsq̃ ad me
dietatem, nulli dubium est, q̃ quatenus est ille excessus a tertia
parte vsq̃ ad medietatem, qui prouenit pp mutuum dr̃ vsura
rius, per iura ⁊ rõnes. ꝛ. alleg. q̃ vr̃ intelligendum verũ stanti
bus terminis predictis, q̃ p̃stantia seu mutuũ sit cã illius plu
ris, puta si q̃suetudo talis q̃ rñdeãt de medietate, p̃uenisset pp
penuriã boium, eo qz forte in regione illa nõ est aliqd̃ castrũ seu
villa p̃pinqua, vel deserta fuit pp guerrã, aut mortalitatẽ, ideo
terrenũ ibi parũ valebat, eo qz multũ a lõge veniebãt coloni ex
alijs castris longinqs ad colẽduz, q̃ nõ sine magno labore ⁊ pi
culo q̃tingebat maxime peregrinãdo, ⁊ relinquẽdo ita longe a
sua habitatione bona sua, ⁊ pro reponẽdis forte fructibus a lõ
ge, vel pp periculũ latronũ, vel incursus bostiũ. Quo casu cum

plus

plus videat ponere colonus, qꝫ dñs fundi ratione predicta, con uenit vt boni viri arbitrio plus percipiat. l. societates ꝙtrahun tur. §. societas añt. ꝛ. l. si societatem mecũ coieris. ꝛ. l. si non fue rint. ꝛ. l. cũ duobus. §. quidã sagariã. ff. pro soc. ideo si mutuũ est cã vt equaliter percipiat est vsura. Sed si contingat qꝫ in regio ne illa, vbi tanta erat penuria hominum fiat castrum, vel villa vel dñi fundorum faciãt domos ex quibus terrena pp maiorem cõmoditatẽ ꝛ eoꝝ bonitatem incipiunt plus valere ꝛ effici vti lioꝛa ꝓut contingit in Campania, in qua optima sunt terrena, ꝛ nouiter factum est castrũ Spedalicchij per perusinos, tũc si ha beas ibi potere, in quo forte fecit magnã expensam in domibus pro habitatione rusticorum ꝛ colonorũ edificãdis, ꝛ forte in bo bus, quos colono ad partes lucri ꝛ damni sua pecunia facit, fa ciat pactum cum colono vt respondeat de medietate fructuum, lꝫ alias fuerit consuetum in regione illa responderi patrono ꝛ dño solum de tertia parte sine illis cõmoditatibus, ꝛ illos sum ptus quantũcunqꝫ ipsi colono fecerit prestantiã seu mutuũ, vt se liberaret a primo patrono, vel alijs suis creditoribus seu eme ret instrumẽta fundi, vel pro victu familie, si illa prestantia seu mutuum boni viri arbitrio non fuit causa vt de maiori pte fru ctuum responderet, sed solum vt se liberaret. Cum si nõ habuis set prestantiam, necesse haberet vt ẽt sine eodẽ modo arbitrio vi ri ꝛ ꝑm partiũ intentionẽ responderet de medietate fructuum, tñ variauit a tertia que olim soluebat ad medietatẽ, que hodie pro mittitur, qꝛ cõditio regionis ꝛ poteris est hodie rationibus pre dictis vel alijs meliozata, cũ conditiones ꝛ precia rerũ varien tur ex tpe. ar. l. precia rerũ. ff. ad. l. fal. ꝛ eorum que dicunt doc. in. l. ij. C. de rescin. vẽ. ꝛ in. c. cũ cãm. ꝛ in. c. cũ dilecti. de emp. ꝛ vẽdi. nõ vr̃ vsura, imo ꝙtractus licitus ꝛ hec opinio vr̃ verioꝛ, ꝛ magis mitis ad ꝙseruationẽ humane societatis. Sꝫ alij forte ri gozosius dicerent ꝫctum illicitum ꝛ vsurariũ. Quod tñ remitto decisioni theologorũ, ac sancte matris ecclesie, cuius correctio ni me subijcio. Caueat tñ mutuans, ne dicat, qꝫ pp mutuũ nihil plus ꝓcipit, ꝛ nihilominus in corde aliud gerit, qꝛ forte laboza toꝛ pp prestantiã de qua necessitatẽ hꝫ, illud plus soluebat, co gitationes enim hominũ omnipotenti deo occultari nõ possunt. c. in ciuitate. de vsuris. ꝛ volũtas ꝛ ꝓpositũ distinguunt malefi ciũ. l. ita vulneratus. ff. ad. l. acquil. cuꝫ similibus. Si vero semp ꝙsuenit locari ad medietatẽ fructuũ, ꝛ tunc, aut semp cũ prestã tia. Aut aliqñ cũ prestantia, seu mutuo, Aliqñ sine. Primo ca su, aut predia ꝛ poteria vicina similia consueuerant dari sine ꝑ stantia ad tertiã partem fructuum, ꝛ cũ prestantia ad medieta tem fructuũ. Istud antem potere semper fuit consuetum dari cũ prestantia ad medietatẽ fructuũ, sine prestantia non consueuit dari, ꝛ hoc casu consuetudo regionis in dubio sit obseruanda. l. qꝫ si nolit. §. qui assidua. ff. de edi. edict. l. cũ delanionis. §. asinã. de fun. instru. ff. Iste vr̃ censendus vsurarius, qꝛ mutuũ vr̃ causa illius pluris, vꝫ a tertia parte fructuũ vsqꝫ ad medietatẽ, rõni bus iã dictis, ꝛ hoc intelligo in dubio, nisi forte ꝙcurrerent alie bonitates, ꝛ meliorationes in isto poteri, qꝫ in alijs. ꝛ maxime tenenda est hec opinio, qꝛ tutioꝛ ꝓ aĩa. c. inuenis. de sponsa. Si vero ꝙsuetudo in ista regione nõ erat, sed imo erat ꝙformis cuꝫ iure cõi, qꝛ poteria ꝙsueuerunt dari ad medietatẽ fructuũ, ꝓut de iure est, tñ cũ prestantia seu mutuo, qꝛ ꝙsuetudo est in regio ne qꝫ semp colonis fiat prestantia seu mutuũ, ꝛ ipsi rñdẽt de me dietate fructuũ, alias nõ reperirẽt coloni, qui in regione illa co lerent predia. Vel est cõsuetudo mixta, aliq sine prestantia dãt ad medietatẽ, ꝛ aliq cũ prestãtia. Vel aliqui ad tertiam partes sine prestantia, ꝛ aliqui cũ prestantia, ꝛ aliqui sine ad medieta tẽ. Primo casu, qñ omnia poteria ꝙsueuerunt dari ad medie tatẽ fructuũ cũ prestãtia seu mutuo. Aut id obuenit ex defectu fundi, qꝛ forte est macer, ꝛ parus fructifer. Aut ex defectu loci, qꝛ forte situs est in aliquo loco, in quo gentes armoꝝ quasi con tinuo dãnificãt pp transitũ quẽ faciunt. Aut id ꝓuenit ex penu ria hominũ, que est in illa regione. Aut id ꝓuenit pp pauper tatem rusticoꝝ, ꝛ colonoꝝ, qui cõiter sunt paupes pp magnas exactiones. Aut id ꝓuenit extra istos casus, puta solũ rõne cõ suetudinis, puta, qꝛ colonus dicit istud potere consuenit dari cũ prestantia, ego similiter volo prestantiam, ꝛ ita dicunt alij in re gione illa. Primo casu qñ id obuenit ex defectu fundi, qꝛ ifru ctifer seu sterilis ꝛ macer, ꝛ tunc cũ natura societatis instar fra ternitatis habeat. l. verũ. ff. pro so. ꝛ hãc habeat naturã, vt ꝓes lucri fiant equales equalitate ꝓportionis, vt. l. si nõ fuerint. ff. p soc. ꝛ alias conuentio diceret contra naturam societatis vt ibi gl. ꝛ in hac societate pp sterilitatẽ ꝛ infertilitatem ipsius pote ris labores, ꝛ expense circa culturã semẽ, boues, instrumẽta, ꝛ alia, que ponit colonus, exigunt meliorez partẽ, qꝫ medietatem fructuũ, qꝛ eo casu pp magnas expẽsas ꝛ labores culture atten ta sterilitate, ꝛ infertilitate illius regiõis sine poteris multo plus ponit colonus qꝫ dñs poteris, igit maiorẽ partẽ fructuũ debeat percipere, vt partes sint equales, ꝛ si recepit parẽ portionẽ fru ctuũ, ꝓout est ꝙsuetum seu ꝙuentũ in casu predicto illius plu ris dr̃ esse causa prestantia seu mutuus, ꝛ sic mutuũ est cã, qꝫ vbi alias sine mutuo attenta sterilitate seu macritudine terreni in regione illa ꝛ magna expẽsa ac laboribus colonorũ vt partes es sent equales equalitate proportionis, solũ tertia pars fructuus esset debita dño rõne sue proprietatis que parũ fructifera erat, Colono añt due partes, ergo pp mutuũ percipit illud plus, igit vsurarius in illo pluri est cẽsendus. Non ob. §. si in coeũda, vbi medietas fructuum debetur dño rõne proprietatis, ꝛ alia me dietas colono rõne culture, qꝛ id verũ in dubio alio nõ apparẽ te, qꝛ in dubio presumunt partes equales, qñ medietas dat dño rõne sue proprietatis, ꝛ alia medietas colono ratiõe culture, sed alio apparẽte, vt in casu predicto, nõ stamus tunc cõiecture, qꝛ in incertis nõ certis locus est coniecture. l. ꝙtinuus. §. cuꝫ ita. ff. de verb. obli. Sicut in simili dicimus, qñ vnus ponit operam, ꝛ alius pecuniã, vt in dubio partes lucri equaliter diuidant, hoc est, qꝫ ille, qui ponit operã, percipiat medietatẽ lucri, Ille, q po nit pecuniã aliã medietatẽ. vt. l. si nõ fuerint. ff. pro so. Tñ qñ cõ staret qꝫ vnus poneret plus altero, puta ille, q ponebat operã, q solus nauigabat, solus peregrinabat, pericula similiter solus subibat, vt partes sint equales, ꝓut ẽ nã societatis, vt supra ma ioꝛez partem lucri recipere debeat, qꝫ ille, qui ponit pecuniam. Similiter econuerso, si ille, qui ponebat pecuniã, forte plus me rebatur de lucro rõne forte magne quãtitatis pecunie, quaz po nebat in societate, quã ille, qui ponebat operã plus de lucro ꝓci pere dz, vt partes sint equales equalitate proportionis, vt esse debent. vt. d. l. si nõ fuerint, ꝓout eam intelligit Bal. duz dicit equalr proportionis. ꝛ idẽ puto in scõo casu, qñ ex defectu loci, qꝛ situs est, vbi gentes armoꝝ ꝙsueuerunt transire, ꝛ damnifica re, qꝛ rõne periculi ꝛ dãni sepe ꝙtingentis minus dr̃ ponere in societate qꝫ ille, qui ponit operã, ꝛ industriã suam, semen, ꝛ expẽ sam, pro vt est colonus, qꝛ ex quo habeat ptãtẽ eundi ad alia lo ca turioꝛa, vbi nõ ponebat operã suam in periculo verisimiliter nõ trãstulit se ad colendum in loco periculoso. Et vbi erat in pi culo perdendi totam expẽsam ꝛ operã suaz. xviij. mensiũ, qbus durat cultura ꝛ cura, vt dicit Bar. in. l. diuortio. ff. sol. ma. Vbi dicit, qꝫ annus culture ꝛ cure est longioꝛ, nisi pp mutuũ sibi fa ctum sine quo forte nõ poterat colonus facere, ꝛ sic mutuum est cã, qꝫ lz colonus plus ponat in societate qꝫ dñs, qui posuit fun dum stantem in periculo predicto, nihilominus nõ plus ꝓcipiat ꝫ naturam societatis vt supra. Ergo ex mutuo illud plus qꝫ dño debeatur, qꝫ arbitrio boni viri percipit, qꝫ in societate semp ver satur. l. si societatẽ mecũ coieris. l. si societatẽ mecũ coisti. l. in ꝓ posita. ꝛ. l. qd. n. in fi. ff. pro so. Unde si arbitrio boni viri plus merebat colonus de portione fructuum qꝫ dñs qꝫ in casu predi cto rõne predicti periculi, in dubio vr̃ presumendus, qꝛ vbi peri culum ibi lucrum. C. de fur. l. manifestissimi. l. cum duobus. §. q dã sagariã. in fi. ff. pro so. ꝛ nõ plus percipiat, sed equaliter cum dño fundi illud minus pp mutuũ sibi factum vr̃ percipere, me rito illicitus ꝫctus esset in dubio censendus, nisi aliter arbitrio boni viri vt supra probaretur. Non obstat, qꝫ sicut colonus po nit in periculo expẽsam ꝛ operam, ita ꝛ dñs interusuriũ ꝛ partẽ suã fructuus fundi. ergo equaliter diuidi debeant fructus rõne equalitatis periculi, vt. d. §. qdã sagariã, qꝛ dñs, ex quo habebat fundũ in loco periculoso rõne predicta, nõ poterat euitare peri luz. Secus in colono q poterat se transferre ad colendũ in tuto lono nisi pp mutuũ sibi factũ qꝫ fuit cã huius, ꝛ sic ipse bene po terat euitare periculũ. Tamen illud mutuum fuit cã, qꝫ posue rit se in periculo illo, ꝛ ẽt qꝛ omnis minima res est magna rusti cis, nõ sic ciuibus ꝛ diuitibus, vt in simili dicit glo. in. l. illicitas §. ne tenuis. de offi. pref. vbi dicit gl. qꝫ porcus est oculus rusti ci. Merito non indicentur a pari in dicto periculo. Tertio ca su, qñ id obuenit, qꝫ dñs fundi facit prestantiam colono seu mu tuum, qꝫ idẽ est pp penuriã boium, que erat in regione illa ꝛ ex alijs partibus nõ poterant trahi boies nisi cum prestãtia, ꝛ sic id nõ obuenit ex defectu fundi siue poteris, qꝫ parũ fructaret, nec ex defectu loci vbi positum erat potere, qꝛ locus esset peri culosus, sed solũ pp penuriam boium, qꝛ forte castrũ, qꝫ erat in regione illa, fuerat destructũ, vel pp guerras ꝑteritas in regio ne illa habitantes se transtulerant ad alia loca, vel pp magnaz penuriam, vel pp nimias exactiones. nunc añt cessante guerra,

ex quo sunt in alijs partibus allocati, nolūt amplius redire, vel ex magna mortalitate boies defecerūt, ⁊ tūc si arbitrio boni viri, qꝑ semper in societate versatur, vt supra potere erat bonum, adeo qꝑ merito medietatē fructuū dñs rōne proprietatis dꝫ percipere, ⁊ aliā medietatē colonus, qꝑ in dubio presumendum est, vt consonet iuri. c. cum dilectus. de ꝙsue. facit. c. causamq; de rescri. ⁊ tunc lꝫ mutuum esset cā, qꝑ ille colonus veniret ad colēdum in illa regione illud potere, tñ nō est cā immediata fructuū ipsum mutuū, sed potere, ex quo percipiunt fructus, qz fructus percipiuntur ex fundo, vt. d. §. si in coeunda. nō ex mutuo, ⁊ sic nō est censendus ꝯctus illicitus, nec societas inequalis imo eq̄lis, ⁊ ꝑm naturam societatis, in qua debēt fieri partes equales, vt supra, ⁊ ꝙsonat iuri ista equalitas, vt. d. §. si in coeunda. imo si in aliquo inequalitas esset, potius deberet censeri ex parte dñi mutuātis, q plus videbatur ponere in societate q̄ colonus per mutuū tñ nō plus dꝫ percipere, qz ex mutuo nil dꝫ ꝙsequi. iuxta illud mutuū dātes nihil inde sperātes. Ad hoc ēt facit, qz lꝫ qs redimat ius suuꝫ pecunia seu mutuo, nō tñ dī vsura, quasi ex mutuo aliqd ꝙsequatur qz vnicuiq; lꝫ ius suū redimere, vt dicit gl. in. c. j. de vsuris. Quarto casu, qñ id prouenit ꝓp paupertatē rusticoꝝ, q forte non habent vñ emant boues, ⁊ alia instrumenta, vel nō habent, vnde viuant, vel habuerunt mutuū a primo patrono, q nō vult dare ei licentiam, nisi restituat sibi mutuū suum, ⁊ sic nō euenit ex defectu poteris, qz erat bonū nec ex defectu loci, qz nō erat situ in loco periculoso, ⁊ verisimiliter dānificabili. Sed ex paupertate rusticoꝝ, ⁊ tunc idez dōm est, qꝑ in casu precedenti hisdem rōnibus maxime, qz hoc est cōforme iuri cōi, vt d. §. si i coeūda. Idē ⁊c. Quinto casu, qñ rōne ꝙsuetudis, qz ꝙsuerūt fieri ꝑstātie in regiōe illa nō rōne defectus, seu pauptatis terreni, qz erat bonū, nec loci, qz situm erat in bono loco, sed solum rōne ꝙsuetudinis regionis ꝓp rōnes dictas in tertio ⁊ quarto casu arbitrio tñ boni viri semp saluo, qz pluries dixi in hmōi societatibus semper arbitriū boni viri principaliter est ꝙsiderādum ⁊ attendendū in diuisione ⁊ in emolumentis, lucris, seu fructibus partiendis, vt pꝫ in. d. l. si societatē cum alijs ꝙcordātijs superius allegatis. ¶ Non obstat, qꝑ qcqd accedit sorti vsura est, qz hoc verū, qñ mutuū esset cā lucri, ⁊ sic lucrū proueniret ex mutuo. In casu aūt nostro mutuū nō est cā lucri sed exitationis dāni, esset. n. in damno dñs si fundū suū sterilē relinqueret. Ne ergo patiatur hoc dānum, lꝫ sibi mutuum facere, qz pōt quis redimere ius suum, vt euitet damnum ēt pecuniā dando vel alias ꝙcedendo, vt per gl. in. d. c. j. de vsuris. qz vt dicit ibi glo. suum tantū recipit nō alienū. Fructus enim dꝫ esse pars fundi. l. fructus. ff. de rei vendi. ⁊ sic sicut fundus erat suus ita etiā fructus. Postq̄ aūt sunt separati, colonus hꝫ medietatez pro cultura ⁊ cura. vt. d. §. in coeunda. dñs aliam medietatē rōne dñij sui, ⁊ sic illā medietatē recipit, vt suam qz erat pars rei sue. Itē pro vexatione redimēda lꝫ aliqd dare. c. nisi essent. de preb. facit qꝑ not. Jo. an. in. c. ij. de transac. Preterea ex mutuo nō veniunt fructus nec crescunt in casibus predictis. Sed ex fundo oriūtur, q fundus erat dñi. Jō ꝙuenit, qꝑ fructus pro parte sint dñi, ⁊ pro parte coloni rōne cure ⁊ culture, vt. d. §. si in coeūda. Nō sic qñ mutuum esset cā, qꝑ maior pars fructuū restitueretur dño, q̄ cōueniret arbitrio boni viri, qz tūc in illo excessu esset lucruꝫ proueniens ex mutuo. Jō vsura, vt. ſ. Eo modo rñde ad ea, que habētur in. c. fi. de vsu. qñ doctor mutuat pecuniā scholaribus, vt intrent secum. Vel fornarius illis, qui habent coquere panem, vt secum coquant. Vel molēdinarius, vt veniāt ad suum molendinum, qz in his casibus ex mutuo prouenit lucrū. Nam multitudo scholariū causata est ex mutuo cā honoris ⁊ emolumenti salarij ꝙsiliorum ⁊ similium, ⁊ mutuū est factum cā habendi illud lucrum, ⁊ idem in molendinario, ⁊ fornario. Cum nec molendinum, nec furnus pariant fructus, ⁊ ex predictis vī forte posse dici, qꝑ si doctor mutuat pecuniam scholaribus nō gratia honoris nec emolumenti, sed tm̄mō, vt euitet verecundiam, qz forte habebat ꝙcurrentem valde solicitū, ⁊ semp vacabat praticis scholariū, adeo qꝑ mutuans nō poterat aliter ꝙseruare honorē suū, ⁊ euitare magnā verecūdiā, nisi mutuaret scholaribus pecuniā, tunc ex mutuo nō ꝙsequit̄ ꝙmodū nec honorē, sed tm̄mō euitat verecundiā, nō vī eo casu cēsendus vsurarius, ⁊ ita vī doctores debere limitari. in. d. c. fi. Sicut in simili dicimus de illo, q redimit pecunia ius suum vt nō cēseatur vsurarius, cū suū nō alienū ꝙsequat̄, vt dicit glo. in. d. c. j. de vsur. Quod tū relinquo indicādū sacris theologis, ⁊ sancte matri ecclesie, cui me subijcio.

27 ¶ † Vigesimoquarto quero, quidam dedit vaccas pascendas iure societatis estimatas viginti floze. Queritur qūo lucrū diuidi debeat inter dñm dantez dictas vaccas pascendas, ⁊ colonuꝫ seu pastorē, qui iure societatis pascebat, ⁊ vī qꝑ ex quo extimatio facit emptionē pro medietate, vt dicit bart. in. l. si vt certo. §. nūc videndū. ff. cōmodati. ⁊ Bal. vī velle in. l. j. C. cōmodati. ⁊ idē Bartholomeus de Saly. in. d. §. nunc videndū. ⁊ Pau. de ca. in. d. §. dāna fatalia. De illa medietate, que est pastoris, nullum lucrū sentiat dñs, qz de re aliena nō dꝫ cōmodum reportare, cuꝫ ex ea nullū subeat periculū, nec aliquas operas, ⁊ laborē imponit de pecunia, ad quā ille pastor tenet̄, minus qz esset vsura, cum sit quoddā capitale illud in ꝑtium qꝑ nō recipit diminutionem, imo stat firmū, nec est positū in societate, sed obligatus est pastor ad soluendum. Jō non dꝫ ex eo aliqd ꝙseq, alias esset vsura, cuꝫ qcqd accedit sorti vsura est. Nec ēt pōt aliqd peti ex ea tanq̄ pastor sit in mora soluendi pretium. l. curabit. C. de act. emp. qz ex quo vī tacite conuentum inter dñm ⁊ pastorē, vt pretiuꝫ nō soluat, quousq; durat societas, illa dilatio dī facta ad cōmodum debitoris, ⁊ in eius cōmodum dꝫ interpretari. l. qui hoc anno. ff. de ver. ob. Igit̄ nō dicitur interiz esse in mora, merito rōne more nihil soluat, ⁊ sic nō hꝫ locum hoc casu. l. curabit. Pꝫ ergo qꝑ de medietate predicta dño nihil debet̄. De alia aūt medietate que sibi remansit, integrum fructuꝫ non percipit, qz ipse ponit dictā medietatē, ⁊ colonus seu pastor operas, laborē, ⁊ victum, ⁊ videt̄ societas in illa medietate, q̄ dño remansit, in qua dñs ponit animalia, pastor seu colonus operā ⁊ victuꝫ. Quo casu lucrū cōiter diuidit̄ inter eos. l. cum duobus. §. si in coeunda. ff. pro so. ⁊. l. si non fuerint. eo. ti. Merito fructū quarte partis dictaq; vaccaq; dominus ꝑcipiet, nō aūt medietatē, ⁊ sic pastor habebit tres partes lucri vꝫ duas partes rōne medietatis, quā vī emisse ꝓp extimationē vt supra, ⁊ sic rōne dominij sui ⁊ vnam partē ⁊ sic medietatem alterius medietatis rōne operarum ⁊ victus. Dñs aūt solum habebit quartā partem rōne dominij sui, qꝑ sibi remāsit in illa medietate, ⁊ hoc videntur sentire quidā in arctissima ꝙscientia constituti. Verū qz hoc iuri nō ꝙuenit, ⁊ est ꝯtum societati humane, qua mundus ꝙseruatur, qz si hoc esset, nullus reperiretur q vellet animalia dare in sociam, qz quasi totuꝫ lucrū esset pastoris, Dñi aūt minima pars, ⁊ quasi totus mundus, q obseruabat, vt medietas lucri sit dñi, alia medietas sit pastoris damnaret̄ tāq̄ vsurā seu illicitū lucrū exercens, qꝑ nō est dōm, cuꝫ iura indicio meo cōi ꝙsuetudini predicte ꝙueniāt, ⁊ vt puto ꝙscie non repugnat, saluo tñ iudicio sacroꝝ theologoꝝ, ⁊ sctē matris ecclesie, cui me semper subijcio, ⁊ cū hac protestatione loquor. Ideo ꝑ veriozi ꝙclusione dōm vī, qꝑ dñs, q posuit dictas vaccas extimatas viginti floze. in societate pastori seu colono, dꝫ hīe medietatē fructuꝫ ⁊ colonus pastor aliā medietatē, vt est casus in. d. l. cū duobus. §. si in coeunda. Istud ēt probatur per regulā, qua disponitur, qꝑ lucrū regulat̄ a damno ⁊ damnuꝫ a lucro. Et iō pro ea parte qua, qs sentit damnuꝫ, pro ea rata dꝫ sentire lucrū. l. cum duobus. §. qdā sagariā. in fi. ff. pro so. l. manifestissimi. C. de fur. Sed dñs sentiret damnuꝫ de dictis duabus vaccis, si casu furtuito ꝑirent, vel in aliquo mō deteriozētur cōiter, ⁊ sic equal̄r cū colono seu pastore. l. cū duob. §. dāna. fatalia ⁊. d. §. si in coeūda. ff. pro so. Ergo sicut pro medietate equaliter patitur damnum, ita ⁊ equaliter ꝙuenit, vt patiat̄ lucrū. Alias sequeret̄ ꝑz aliā opinionē, qꝑ sicut pro quarta parte dñs dꝫ sentire lucrū, ita ⁊ ꝑ quarta ꝑte deberet sentire dānuꝫ ⁊ sic dñs quartam ꝑtē dāni sentiret, colonus aūt tres partes damni rōne extimationis facte de dictis vaccis, qꝑ est ꝙ casum dicti §. damna fatalia, ibi dū dicit tex. Idēq; si pecus extimatū datum sit, ⁊ id latrocinio aut incēdio periret, cōe dānuꝫ est, si nihil dolo aut culpa acciderit eius, q extimatum pecus acceperit. Ecce qꝑ ibi est casus, qꝑ dānū erat cōe ergo ⁊ lucruꝫ dꝫ esse cōe rōne predicta. Tertio ꝓbatur ⁊ alia rōne. Nā si extimatio faceret emptionez pro medietate ꝑm aliā opinionē, sequeretur, qꝑ pro ea medietate, quam colonus seu pastor intelligit̄ emisse, dominus, nō deberet aliqd̄ damnum sentire. tū qz res perit domino. l. q̄ fortuitis. C. de pigno. act. Tum qz ex ea parte ꝑm aliam opinionem nullum sentit lucruꝫ. Ex alia aūt medietate, que remansit domino, que intelligitur posita in societate colono seu pastori, dominus sicut hꝫ medietatem lucri ratione dominij, ita deberet habere medietatem damni, ⁊ colonus seu pastor ratione cure, ⁊ victus, sicut habet medietatem lucri, ita ⁊ medietatem damni deberet sustinere, ⁊ hoc non posset negari stante alia opinione ꝯria, qꝑ esset ꝙ casum dicti §. damna fatalia, vt supra ⁊ ꝙ casum dicti §. quidam sagariam. vbi si naufragio quid perierit damnum ambo sentient. Ideoq; actione pro so. damni partez dimidiā agnoscere dꝫ ⁊c. Nam sicuti lucrum ita ⁊ damnuꝫ cōmune esse opꝫ

quod

qđ non culpa socij contingit. Quarta ratio est, qz si medietas intelligeret vendita colono seu pastori ex dicta extimatione, z p qñs effecta in dñio ipsius coloni, non ante posita in societate p dãno ipsius medietatis dato culpa coloni seu pastoris non competeret actio p socio domino ponẽti vaccas extimatas, qz rei sue quilibet est moderator z arbiter. l. in re mandata. C. mandati. z in re ꝓpria culpa est culpanda non ante puniẽda. ff. solu. ma. l. si constãte. cp esset ꝫ casum dicti. §. dãna fatalia z ibi z pro socio erit actio. si modo societatis contrahende data sunt quãtis extimata. z in. d. §. qdã sagariã. Nõ obstat, cp extimatio facit emptionez, qz id verũ in cõtractibus de cuius natura est, vt res ex toto fiant alterius, vt sentit Bal. in. l. j. C. pro so. z in. l. si pascenda pecora. in fi. C. de pac. cp non est in casu nostro, alias sequeretur vt dixi, cp dicte medietatis damnũ esset coloni z medietatis alterius medietatis, que dicit stare in societate, quod est falsum, z contra dicta iura volentia damnũ cõiter partiri, z sic equaliter lz sint data extimata, vt est casus i. d. §. damna fatalia. Extimatio ergo rõne subiecte materie intelligitur facta vt sciat valor rei posite in societate vt possit sciri an dicta animalia crescãt vel decrescãt, z per qñs an sit lucrum vel damnum, alias difficillimũ esset hoc scire non habita extimatione a principio. Non obstat. l. j. ff. pro so. vbi dominiũ rei posite in societate transit in socium, z sic contractus societatis est de contractibus, in quibus dominiuz transferẽ qz ille tex. loquit in societate omnium bonoꝝ, in qua dominiũ transferẽ, qz oia sunt cõia, z nõ cadit in ea illa dubitatio, qño fiat divisio, que cadit in alia societate, cum oia equaliter vndecũqz z qualitercũqz quesita dividẽtur. Non obstat. l. que fortuitis. C. de pig. act. z. c. j. de cõmo. in quibus pz, cp periculum dz esse domini, qz id verũ in alijs contractibus, quã in contractu societatis, qz in eo periculuz ex sua natura est commune. vt. d. §. damna fatalia. z ratio est, qz omne periculum contingens ratione societatis sine culpa socij, nõ cõsiderato cuius sit res, dũmodo occasione societatis dz cõiter dividi. l. cum duobus. §. quidam sagariã. z. §. si quis ex socijs. pro omni tamen dubitatione tollenda cautius esset cõuenire, seu declarare, quod extimatio fiebat vt possit sciri valor rei posite in societate, non autem vt faciat emptionez, nec ex hoc maius dãnum incurrit dñs ponens in societate rem extimatã ea extimatione, que nõ facit emptionẽ, cuius res, que perijt sit sua, qz ex quo perijt, postqꝫ posita est in societate dicit pire occasione societatis, ideo conuenit, cp dãnũ sit cõmune vt. d. §. quidam sagariã. z. l. si id quod quis. §. idẽ celsus. eo. ti. Non obstat, si dicat, cp si dñs sentit damnũ solius medietatis sui capitalis z alterius medietatis colonus seu pastor, ex hoc sequit cp suuz capitale p medietate sit saluũ, ergo ex eo cp est saluũ, nihil dz lucrari, alias esset vsura, quicquid accedit sorti saluo capitali, vt per gl. in. d. c. plericqꝫ vt supra patet in alia questione. Nam id prouenit ex eo qđ capitale debeat esse saluũ. Sed ex eo, cp de natura societatis est, vt vbi est lucrum, equaliter dividatur, vbi est damnuz similiter equaliter dividatur. vt. d. §. dãna fatalia. z. d. §. quidã sagariam. z ratio quare de natura societatis id est, qz dominus, qui ponit vaccas predictas in societate, non ponit eas vt sint cõmunes ratione dominij, sed fructus earum, qui fructus correspondent opere posite per colonum seu pastorem predictum in ipsis vaccis pascendis, z gubernandis. vt. d. §. si in coeũda. ibi. precium enim opere artis est velamentũ. ibi enim sunt equiparata duo quando datur pecus in cõmune pascendum, vel ager ad colendum. Sicut ergo ager non intelligitur communicatus quo ad dominium, licet sit positus in societate. Ita z pecus, qz dicit in cõmune pascendum non dicit in cõmune dominiuz. Si ergo fructus vaccarum periernnt, adeo cp nullum est lucrum, sicut dominus qui posuit vaccas in societate perdit fructus, z interusurium earum. Ita conuenit, cp colonus seu pastor socius eius perdat operas suas, quas adhibuerat circa pascendas z gubernandas dictas vaccas, que correspondebant interusurio dictarum vaccarum durante societate, qz opere correspondẽt interusurio vaccarum non ipsi capitali. vt. d. §. si in coeũda. Si ergo non solum fructus vaccarum, qui erãt communes inter dictos socios ratione predicta, sed etiaz ipse vacce periernnt, seu deteriorate fuerunt, z dãnum esset dñi, adeo cp de eo nõ partici paret colonus seu pastor, non seruaret equalitas in societate qz colonus nõ posset pdere nisi opas, dñs autẽ posset pdere interusurũ vacaꝝ, z ẽt ipsas vaccas, z sic capitale. z p qñs plus pderet, z plus piculi subiret dñs qꝫ colonus, cp non conuenit societati, q cũ instar fraternitatis habeat summam rationẽ z equitatem continere debet. l. verum. §. pro so. z necesse est, quod ter tur iter socios equalitas, alias esset ꝫ nãz societatis cp nõ est aliquo mõ tollerandũ. vt dicit gl. in. d. l. si nõ fuerint. quã tz ibi. d. Raph. z dicit esse cõem opinio. quã ẽt tenuit Azo in sum. C. p so. z sic ne sequat hoc absurdũ, cp ꝫ naturam societatis non servetur equalitas, Quenientius est, vt damnum capitalis ipsarum vaccarũ sit cõe lz sint in dñio dñi, z non pastoris, qꝫ cp sit totum dñi rõne dñij, cp esset ꝫ naturam ipsius societatis, z ẽt qz dãnuz dz diuidi ꝑm quotam lucri. vt. §. z. d. §. quidam sagariã cũ concordantijs, cp nõ esset, si damnuz esset solius dñi, qz tũc colonus nullũ dãnũ sustineret, sed perderet opas. Nã id cp descendit ex operibus dr lucrũ. l. coiri. cum. l. seq. ibi questus enim intelligitur, qz ex opera cuiusqz descendit. l. sed z si adijciat. ff. pro soc. ibi nõ aliud lucrũ qꝫ cp ex questu vertitur, z iura volũt, cp dãnũ sit cõe, ergo nõ põt intelligi nisi de dãno capitalis, qz ille, q amisit opas, nõ dr pati dãnũ, sed perdere lucrũ, similiter ille, q amisit interusuriũ vaccarũ, vel alterius capitalis capitali firmo remanente z saluo, nõ dr pati dãnum, sed perdere lucrũ, vt. §. cp non põt considerari nisi deducto dãno. vt. l. mutius. ff. p so. ibi neqꝫ enim lucrum intelligitur, nisi omni dãno deducto, neqꝫ damnuz intelligitur nisi omni lucro deducto. Preterea, dato cp dñium animaliuz positorum in societate sit translatũ. vt. d. l. j. ff. pro so. z. l. si id cp §. idẽ celsus. eo. ti. tñ nõ est cõicatum dominium iure emptionis z venditionis, quasi videatur medietas animalium vendita ratione extimationis, qz non fuit hoc actum inter partes, neqꝫ expresse neqꝫ tacite, z dicta collatio animalium extimatorum nõ fuit ad hoc facta, sed solum animo cõicandi z ponẽdi in societate pro cõi vsu, z sic illa animalia erant effecta cõia non iure emptionis sed iure societatis de qua agebatur, z nõ de emptione z venditione. ar. l. si quis nec cãz. ff. si cer. pe. de cuius nã est, vt lucruz z dãnum sit cõe, merito opus est, vt dñs rehabeat suũ capitale, deinde lucrũ diuidatur equalr. l. cũ duobus. §. si in coeũda. z §. itẽ ex fctõ. ibi pecuniã victor cũ certa qꝫtitate accipet, alias si dñs nõ recuperet suũ capitale, tũc dñs esset in damno z pastor seu colonus in lucro, cp videret inducere quãdã societatẽ leoninã z inequalẽ, quã iura dãnãt. vt. d. l. si nõ fuerint. Nec põt dici lucrũ, nisi primo capitale detrabat. l. mutius. ff. p soc. z si dicat qño detrabit capitale, ex quo cõicatũ fuit dñiuz p parte, z in sociũ trãslatũ rõne dicte cõionis. Põt rñderi, cp tenendo, cp dñiũ sit trãslatũ p pte in sociũ rõne dicte cõionis, non presumit intẽtio donãdi sed ꝫhẽde societatis. l. societas ꝫhit. §. donationis cã. ff. p so. z iõ cum dñiũ sit p pte trãslatuz ꝑm ratas societatis, ex quo cõe inter dictos socios erat factũ recuperabit extimationẽ pro parte sociorũ, z sic quilibet sociozuz habebit in dictis animalibus ratam ꝑm ratam, quã habent in societate in concreto, z in fine societatis, z refundet vnusquisqꝫ pro sua rata extimationẽ illi, q posuit in cõi societate aialia. facit. l. si id cp. ff. pro so. z ita obseruat consuetudo, a qua minime est recedendũ. vt. l. si de interpretatione z. l. minime. ff. de legi. z per hanc viaz saluetur consuetudo, que hz vt animalia sint cõia, z cõmuniter dividantur. Saluetur ẽt opinio illorum, qui dicunt, cp damnuz est cõe rõne dominij translati in socium, qz translatum est in socium non tanqꝫ singularem personam sed tanqꝫ in vnum corpus cuz alijs socijs nisi respectu divisionis quo casu fit distributio in singulos equaliter ꝑm ratam societatis, cum damnum reguletur a lucro z econuerso z sic ꝑm ratam societatis. vt. d. §. si in coeunda. z saluetur ꝫscia, qz lucrũ percipit nõ ex pretio aialis qua si pro pte videat venditũ socio, z ei mutuata pecunia pro illa rata, ex qua pecunia faciat lucrũ, cp esset ꝫ ꝫsciam, qz ex quo non est venditio, nec tacita nec expressa, sed cõicatio seu positio facta in cõi corpore societatis, non põt dici, cp lucretur ex mutuo, z sic vr saluari conscientia, z ẽt non est ꝫ naturam societatis, vt lz minus ponat vz medietatem animalis, cum aliam medietatez vendiderit colono tacite ratione dicte extimationis tñ plus percipiat, qz imo nec minus posuit in societate, qz non medietatem animalis, sed integrum animal vt. §. alias dicendo, cp esset venditio pro parte coloni socij, sequeret vnum valde absurdum, z ꝫ multa iura, cp ille colonus seu pastor, cui vr vẽdita medietas animalis, rõne dicte extimationis posset illam medietatem alij vẽdere z tradere, cum rei sue quilibet sit moderator z arbiter. l. in re mandata. C. man. l. nec emere. C. de iure deli. z sic daret socius socio ponenti animalia ẽt neduz inscio sed ẽt inuito, cp iura improbant. ff. pro so. l. q admittitur. cum sequen. merito nõ est dõm z hec opi. ꝫformis ꝫsuetudini, z ꝫscientie multum est innanda cum ẽt iuri ꝫformis videatur, z sic iura dicentia cp in ꝫctibus de quorum natura est, cp transeat dominiuz, z extimatio faciat emptionem intelliguntur in alia materia qꝫ in societate, que habet

diuersam naturam ⁊ separatam ab alijs contractibus, licet sit bonefidei. l. cuz duobus. §. venit. ff. pro so. qz extimatio nō fuit in ea ad vēdēdū, sed vt sciaī valoz rei vel rōne dāni, vel rōne restitutionis extimationis ꝑ rata societate finita. Interiz aūt donec durat societas dicta animalia sunt de cōi corpe societatis in cōcreto, non aūt in singulari. ar. l. sed si hac. §. q manumittitur. ff. de in ius voc. ⁊ ꝑm ipsum intellectum nō est dīa siue dicta animalia moriātur casu fortuito, siue morte naturali, qz vtroqz casu dānum est cōe. vt. d. §. damna fatalia. lz Bald. fecerit dīam in. l. j. C. de fruc. ⁊ li. expē. vbi dixit, ꝙ si animalia posita in societatem moriantur casu fortuito, dānum est cōe. vt. d. §. damna fatalia. Secus si moriantur morte nāli, qz eo casu damnū est dñi ponentis, cuius est dñiū. l. que fortuitis. C. de pig. act. ⁊ hanc dīaz fecit Bal. intelligendo ꝙ solū vsus animalium sit cōicatus, nō aūt dominium eoruz, qz tunc si casu fortuito perierunt, non fuissent eodē modo peritura apud dominum, ⁊ sic societas fuit cā damni, merito cōe esse dz. vt. d. §. damna fatalia. ⁊ d. §. quidam sagariaz. Puta posuit in societate animalia que voluntate cōi sociorum fuerunt transducta in certo loco, in quo casu fortuito a gentibus armorum sunt derobata, vel a furibus sine eoruz culpa, ꝙ nō inueniſſet si in societatem non fuissent collata, ⁊ sic societas fuit cā illius damni casus fortuiti. Si aūt morte naturali puta vetustate, vel vacca moritur in partu. nā tunc ꝑm Bal. dānum est dñi, cuius erat dñiū, ⁊ ratio pōt esse, qz eodem modo esset peritura penes dominum, ⁊ sic societas nō fuit causa damni; sed natura, qz naturaliter perierunt, quo casu damnum est dñi, vt. d. l. que fortuitis, que dīa non transit sine magna dubitatione, ⁊ dato qō ꝓp extimationem dñium non sit translatum. hec dubitatio non cadit in casu nostro tenendo ꝑm intellectū consuetudinis. vt. §. approbatum est, ꝙ animalia posita in societate extimata intelligantur posita in cōi corpore societatis quo ad dominium, possessionē, ⁊ vsuz, ac fructus. l. ij. ff. pro soc. merito qūo cunqz dicta animalia pereant sine culpa, sine casu fortuito, sine morte naturali pereunt cōiter, ⁊ sic vniuersi sociorum pro rata. nam si pereunt casu fortuito occasione societatis intelliguntur pire merito quenit, vt dānū sit cōe inter socios. l. cū duobus. §. si in coeunda. ⁊ §. dāna fatalia. ⁊ §. qdā sagariā. §. si qs ex socijs. ⁊ l. socius q in eo. §. socius cū resisteret. ff. ꝑ soc. Si morte nāli lz non occasione societatis, tñ similiter est damnum cōe rōne dñij cōis. vt. d. l. q̄ fortuitis. C. de pig. act. Bene tñ faterer, ꝙ si colonus vel pastor vltra operas fecit aliqnā impensaz in gubernādis ⁊ pascendis ipsis alialibus datis in soccitam iure societatis. Puta, qz pro pascuis soluebat annuatim aliqd, vel ꝓp magnas nues nō potuit eas ducere ad pascendum, oportuit, ꝙ emeret furfur, bladum, fabas, vel glandes, seu aliam materiam, ne perirent, adeo ꝙ non sunt modice impēse, ⁊ sunt necessarie vel emit sal pro pecudibus pascendis certo tempore, ⁊ similia illā impensam puto fiendā de cōi, nō aūt per illū, q ponebat operas, text. in. d. l. cum duobus. §. si qs ex socijs. ⁊ l. oē es alienum ꝙ manēte societate ꝛctū est de cōi soluendum est. ⁊ l. quibus casibus. ⁊ l. pro soc. arbiter. §. si tecū societas mihi sit. ⁊ l. si vnus ex socijs. §. si qd vnus ex socijs. ō suo necessario impēderit in cōi negocio iudicio iure societatis seruabit, ⁊ ēt vt seruet equalitas, qz si dictam impensam colonus faceret de suo, forte in societate magis q̄ dñs poneret, ꝙ nō quenit, ex quo lucruz equaliter diuidunt. Et istud vī equum in societate cā equalitatis seruande, vbi colonus alias nimis damnificaretur, lz multum faciat in ꝛrium. l. cum duobus. §. si in coeunda. qui. §. equiparat colonuz partiarium, ⁊ socū in animalibus, ⁊ colonus partiarius oēs expensas facit de suo, tñ equiparatio nō est superuniformis. vt pz in. viij. parte. in. xviij. q. Quod intelligo, qñ impēsa est magna. Secus si modica ꝓ ea q̄ dicta sunt in. l. in rebus. §. pūt. l. cōmo. ⁊ in. l. nē senius. ff. de neg. gest. ⁊ l. hactenus. de vsuf. ⁊ l. si quis a liberis §. fi. de lib. agno. Non obst. si diceretur ꝙ imo damnum vaccarum, qñ dominium remansit apud dominum, dz esse ipsius per. d. l. que fortuitis. Nec ex hoc insurgit equalitas, qz sicut ille, q ponit operas suas, si perirent, non posset aliquid repetere, nec eius heres. Ita ⁊ si vacca periit duplici rōne. Primo, qz homo nō posuit se in societate, sed tm̄ operā. l. socius qui in id quod. §. socius cum resisteret. ibi qz id nō in societate ꝛc. nō sic in vacca, que fuit posita in societate, lz dominium nō sit cōicatum, ⁊ ēt ex l. aquil. Si quid tamen in medicos impendit pro socio recuperabit. l. cum duobus. §. quidam sagariam. ⁊ d. l. ꝛz iuliānā eo. tī. Et predicta vera intelligo, qñ essent talia animalia, ex quorum opera nullus fructus percipitur, vt sunt vacce, pecudes, capre, porci, ⁊ similia, nam tunc quatenus colonus impēdisset de suo ō cōi deducet. vt. §. nisi impensa fuisset modica. l. in commodati. §. pūt. ff. cōmo. Si aūt animalia eēnt talia ex quorū opera fructus perciperet, vt sunt eque, asine, ⁊ similia, tunc si colonus seu pastor ex ipsis operā percipit, nō tenetur dñs aliqd impēdere pro expensis, cū expense ꝙfundant cum opibus. ff. cōmodati. l. in rebus. §. possunt. ibi nā cibariorū impense naturali. s. rōne ad eum pertinent, q vtendū accepisset. fac. in simili. l. ceterū. ff. de rei vē. cum si. Pōt. n. vti colonus seu pastor eis ad vsum destinatū. l. arboribus. §. si nauis. ff. de vsuf. l. duo. fratres. ff. de acqui. here. l. merito. ff. pro so. Similiter ⁊ dñs posset ei vti ad vsuz destinatū hoc quenit prestādo dictis animalibus alimenta pro eo tēpore, nisi forte vsus dñi redderet societatē inequalem, cum in ea equalitas seruanda sit. vt. l. si nō fuerint. ff. pro soc. puta si dedit colono seu pastori in soccitam seu in societatē equam, ⁊ colonus accepit eam nō solum ꝓp fructus, sed ēt qz pro suis necessitatibus poterat ea vti, ⁊ sic vtroqz respectu accepit colonus. Et sic dñs ponebat in societate equam vel asinam aptaz ad fetum ⁊ ad somegiandum. Colonus aūt ponebat operā ⁊ industriā alimēta, sellā ⁊ ferramēta, ⁊ sic plus, q̄z dñs, qz ex ea ꝛcipiebat medietatē fructuū ⁊ ēt operā, qz ea vtebat ꝓ suis necessitatibus ad vsuz destinatū, ⁊ sic ꝓp illā operā multoplus ponebat in societate q̄z dñs. nā cōuenit exquo plus posuit in societate, plus perciperet q̄z ille, q minus posuit. s. dñs. ff. pro soc. l. si societatē mecū in fi. ⁊ d. l. si nō fuerint. qz eo casu, si dñs similiter aliquibus temporibus vellet vti opera dictorum animalium lz ad vsum destinatuz puta in estate vt portet ligna in vno mense, in vindemia medio mense, nō puto posse, ex quo societas ex hoc redderetur inequalis, ⁊ colonus, q plus ponebat, nō plus perciperet, ꝙ esset ꝯ natura societatis, que cum instar fraternitatis habeat, in ea cēqlitas seruari dz. vt. d. l. si nō fuerint. vbi glo. cōiuncta. l. verum. Secus forte, si colonus nō plus poneret boni viri arbitrio, qō forte pōt ꝛngere eo respectu, qz colebat fundum dñi, ⁊ de paleis cōibus in domo dñi ea animalia gubernabat. nā tunc si ꝓp vsum dñi societas boni viri arbitrio nō reddit inēqlis, nō puto, ꝙ dñs nō possit eis vti ad vsuz destinatū, dūmō vtatur tali mō, ꝙ dō coloni nō fiat deterior, puta, qz impediretur forte fetus, vel volebat vti eo tpe, quo coloni dō valde incōmodaret, puta qz volebat vti tpe estiuo, quo colonus habebat necesse pro fructibus triturandis, ⁊ portandis, ⁊ pro vindemia, vel tpe quo seminatur, vt simū ponet, ⁊ agrū impiguet ꝓp cōi vtilitate. Nō. n. cōuenit boni viri arbitrio, ꝙ colonus, qui custodit toto anno ⁊ suo sumptu pascit, vel ꝓp maiori pte alimentat animalia, ⁊ nutrit, nō possit eoz opa vti dictis tpibus ⁊ maxime, qz verisimiliter, vt cō suetudo vī approbare, ⁊ boni viri arbitrio quenire, ꝙ ob fetum ꝓp cōi vtilitate faciēdū ⁊ vsum seu ꝙmoditatez coloni destinata videnī non dñi. Et ista vī partiū intentio, qz cum colonus eo respectu valde plus ponat in societate q̄z dñs, quenit boni viri arbitrio, vt multoplus ꝛcipiat. l. si societatē mecū coieris. ibi ad boni viri arbitriū ea res redigenda est, ⁊ quenies est arbitrio boni viri, vt non vtiqz ex eqs partibus socij simus, veluti si plus alter opere industrie, pecunie in societatē collaturus sit, ⁊ in. l. quid enim ibi conueniens esse boni viri arbitrio, vt non vtiqz ex eqs partibus socij simus, veluti si alter plus opere industrie ꝙa pecunie collaturus sit in societatem. ⁊ in. d. l. si non fuerint. ibi plerunqz. n. tāta est industria socij, vt plus societati conferat q̄z pecunia ⁊ in. l. societates ꝯbunt. ibi cū plerunqz pauperior opa suppleat q̄z tū ei ꝓ ꝙparationē patrimonij deest, qz colonus plꝰ ponebat, vt. §. non ad vsum dñi. Dñs autez volebat vti ad vsum suū, cū dāno coloni, qō non vī boni viri arbitrio quenire rationibus iā dictis, facit. l. sabinus in fi. ff. cōmu. diui. Cōsuetudo tñ plurimū est ponderāda, qz qñ ꝙsuetū est fieri, vī quentum inter partes, lz non sit expressum. l. si vno. ff. locati. l. si cū hermes. C. e. ti. cū si. l. si tibi poliēda. ff. de pscr. ver. ⁊ ꝙsuet. in re dubia. multū opaī. l. si de interptatiōe ⁊ l. minime. ff. de legi. c. cū dilectus. de ꝙsue. l. qō si nolit. §. q assidua. ff. de edi. edic. l. cū delaniōis. §. asi nā. de fun. instr. alias predicta boni viri arbitrio regulanī, cū in societate arbitriū boni viri ꝓmaxime attendaī ⁊ ad ipsum recurrendū est. vt. d. l. si societatē mecū. cū concordantijs. ff. pro soc. l. qui luminibus. ff. de ser. vrba. predi. Bene tamen putarem, qō in animalibus minutis, q̄ essent parui valoris, ⁊ magni fructus laboris ⁊ expensarum prout sunt sues, diuisi o lucri dz fieri arbitrio boni viri, non aūt equaliter per medium, cum in eis multo plus vltra modū ponat colonus q̄z dñs iō quenit vt maiorē partem consequatur arbitrio boni viri, cum in societate debeat seruari equalitas vt dicit glo. Azo ⁊ Raph. in. l. si non fuerint. ff.

pro

pro soc. & ideo in partibus istis est consuetudo, q̄ in fine triennij vel quadriennij p̄m varias locoꝝ q̄suetudines diuidat̄ equaliter capitale cū fetu siue fructu ad equalitatē seruādā, que semper in societate debet seruari vt supra. ¶ † Vigesimoquinto q̄ro, quid si colonus locat dicta aialia p̄ certa mercede, vel cum eis lucrat̄ locādo operas suas, & animaliū, vel cū bobus cōibus colēdo terrā alienā, vel portādo cū equis cōibus vel asinis granū extra districtū ad vendēdū, ad quez vsum verisimiliter boni viri arbitrio non videntur destinata dicta aialia, nec vī de dñi intētione, vt colonus ob eā cām vtat̄ dictis aialibus, cū animalia ob eā cām deficiāt cū dāno dñi & vtilitate coloni p̄eter naturā societatis. l. si nō fuerint. §. aristo. ff. pro so. ibi coiri non posse vt alter lucruz tantū alter dānum sentiret, & ibi talē societatem nullā esse, vt alter lucruz, alter vero nullū lucrū sed dānum sentiret. Iniquissimū genus est societatis, ex qua quis damnū, nō aūt lucrum speret. ita dicit tex. ibi & ideo puto, q̄ dicte opere debeant cedere ad lucruz dñi pro sua rata, quēadmodū ad dānuz cedit, lz. n. quis possit vti re cōi ad vsuz destinatū. l. arboribus. §. nauis. ff. de vsufr. & l. merito. ff. p̄ so. & p̄ bal. in l. j. C. de testa. tñ nō potest p̄cipere fructus ex ea quin parte cōsocio restituat. l. duo fratres. ff. de acqui. he. vbi dicit Bal. q̄ lz vni ex socijs sit p̄missum vti integre re cōi, tñ nō est licita integra perceptio emolumētoꝝ. & istud vī viri boni arbitrio q̄nire, q̄ semp inter socios maxie in lucris & dānis percipiendis versat̄, vt. l. si societatē mecū coieris. ibi ad boni viri arbitriū ea res redigenda est. & in. l. societatē mecū. ibi ex his quas virum bonū cōstituere oportuisset & ibi vt ad boni viri arbitrium redigi debeat, & in. l. in p̄posita aūt cōne. ibi arbitriuz boni viri existio sequēde esse eo magis q̄ iudicio p̄ socio bonefidei est, ita dicit ibi paulus iurisconsultus & in. l. qd. n. in fi. ibi illud pōt cōueniens esse
29 boni viri arbitrio. ¶ † Vigesimosexto quero, celebrat̄ p̄ctus in scripti tenoris. Emo vnū par bouū p̄ precio librarum quinquaginta, & istos boues do & loco cuidam laboratori extimatos libras. l. ad laboritiū faciēdū cuz eis ad terminū triū annoꝝ & ipse laborator p̄mittit quolibet ānoriuz annoꝝ in festo sancte marie augusti dare p̄ locatico seu laboritio q̄ facit cū eis vnū modiū granī, quos boues dz tenere, alimētare, & pascere omnibus suis expensis, & in fine triennij mihi dictos boues restituere, saluo q̄ si dicti boues valerēt vltra dictū preciū, medietas lucri debeat eē dicti locatoris, & alia medietas q̄ductoris, & si minus dicto precio valerent mihi locatori soluere medietatē eius q̄ minus valerēt dicto p̄cio, & si dicti boues vel altero eoꝝ morerer̄, deberet mihi medietatem extimationis eoꝝ restituere & soluere, saluo q̄ si p̄ mala custodia p̄irent, tūc eo casu integrum precium dare debeat, q̄ oia p̄misit facere &c. Quero ex p̄dictis, nūquid dictus p̄ctus sit licitus, & si in aliquo peccat locator, & in quo, & si peccat, ad qd teneat̄ pars vltia dāni p̄ bonū q̄scientie inferit̄ in pacto, nec sine peccato procedit. Rō. n. quare locator licite vecturā rei locate accepit duplex est Prima, q̄ periculū rei locate spectat ad ipsum. Rō rōnis q̄ ipsius rei dñs est. ff. locati. l. nō solet. Scōa, q̄ res locata p̄ vsuz q̄sumit̄ vel deteriorat̄, q̄ rōnes q̄ cessāt in mutuo, q̄ fit de meo dānis tuū accipiētis. l. ij. appellata. ff. si cer. pet. Si ergo accipientis sit, sibi perijt, & sibi deteriorat̄, ergo dare vltra sortē & recipere est illicitū, & est vsura. Nō obstat, q̄ ille q̄ductor bz medietatē lucri. Primo casu, q̄ lz locator ponerit pacto de suo q̄cedere. s. p̄tē lucri, q̄ totū suū esse debebat, nō tñ potuit se exonerare p̄ idē pactū, aperte pz Bt. c. fi. de vsu. in p̄in. Scōa vero pars est penitus illicita. facit. l. cū duobus. §. dāna fatalia. ff. p̄ so. q̄ mors naturalis noceat cōductori q̄siliū Jo. an. dī esse. si p̄ctus staret in terminis locationis p̄cederēt. s. dicta, lz forma pactoꝝ facit eū transire in p̄ctu societatis, in qua vnus ponit rē, alius operā p̄sonalē, q̄ bene. & tūc res vī cōis quo ad lucrū & dānū, & sic lucrū p̄uenies ex opa rustici est, sic mediū frumēti est cōcedentis, & rei cōcesse lucrū & dānū est cōe. tñ putarē abstinendū a tali p̄ctu pp fraudē, deprē dictis vide xiij. q. iij. si fenerarius. q̄silium Pau. de leazarijs vt dī. Cōsidera p̄ clariori intelligētia, q̄ interdū tradēs dictos boues intēdit eos locare. Interdū intēdit societatē p̄bere. primo casu, q̄n eos intēdit locare. puta tradit boues vni rustico, vt quolibet anno det ex dictis bobus. x. vel. xx. minas granī, & nihil cōuenit de damno, nec de lucro dictoꝝ boū, si forte plus, vel minus finito tpe locatiōis valerēt. & p̄ casu licita est locatio, q̄ locās ex re locata p̄cipit lucrū, vt cōuenit, ex quo res locata deteriorat̄ cū dāno dñi, & similiter dñi est piculū. vt. l. incēdiū. C. si cer. pe. quenit ergo, q̄ vbi piculū ibi lucruz. l. cū duobus. §. qdā sagariā in fi. ff. p̄ so. & piculū pertineat ad dñm, qui est locans. ff. locati. l. nō solet. Interdū q̄uenit, vt colonus det quolibet anno. xv. vel. xx. minas granī, & periculū dictoꝝ boum damnum & lucrum si forte plus vel minus valerent finita locatione sit cōmu. & hoc nō est licitū. Cal. & Ant. ō bu. in. c. fi. de vsu. rō esse pōt, q̄ periculū dz esse dñi sīr lucrum, & dānuz si forte plus valerēt. l. que fortuitis. C. de pig. acti. ergo ex quo locator remanet dñs vt. d. l. nō solet, suum dz esse periculū. & si alter caueretur, esset iniustum lucrum, & grauaret conductorem duplici onere vez pēsione dictarū. xv. vel. xx. minarum granī, & ēt medietate damni seu periculi, q̄ esset p̄ naturaz locationis. vt. §. & ēt onere pascēdi & gubernandi & ēt seminis. & licet detur sibi medietas lucri, si plus valerent boues, istud est de raro q̄tingentibus, & est paliare, vt liceat sibi dicere de damno, q̄ cōiter cōtingit, q̄ boues non crescunt vsu sed decrescunt. ar. l. cum debere columnam. ff. de seruit. vr. predi. & sic loquatur Joan. and. §. merito illi qui dant boues ad collaticum, si volunt, q̄ damnum seu periculū sit cōe nō lz & est iniustum lucrū & intētio depranata. Secus si simpliciter locat p̄ certa mercede, q̄ tunc cū dñs bouū iubeat piculum, & ipsi boues deteriorentur q̄tinuo vsu licitū est lucrū. Intelligo dūmō fiat cū bonafide. nō aūt depranata intētione. Cogitationes. n. bominū oīpotēti deo occultari nō possunt. c. in ciuitate. de vsu. Interdū societatē p̄bunt, in qua colonus ponit operā suā, & alimēta bouū, dñs aūt ponit boues. de p̄tibus aūt fiendis dāno & lucro nihil est quentū. & tūc debēt de lucro fieri portiones arbitrio boni viri eq̄litate p̄portionis. l. si nō fuerint. ff. p̄ so. Bz. n. primo q̄siderari q̄ medietas fructuū debita dño fundi rōne p̄prietatis fundi. l. cū duobus. §. si in coēūda. ff. p̄ so. &c. Pario & añ oīa detrahit̄ medietas fructuū, & dño fundi q̄cedit̄. Alia medietas, q̄ attribuitur culture & cure, diuidit̄ inter colonum, q̄ ponit operā suaz, & illū q̄ ponit boues suos equaliter eq̄litate proportionis arbitrio boni viri, q̄ habebit considerare q̄s ponat plus in societate, an colonus, q̄ in societate operā & industriā, semē, & alimenta bouum, & periculū eoꝝ pro medietate, ac ēt damnū deteriorationis eoꝝ pro dimidia p̄m q̄ est nā societatis. l. cum duobus. §. qdā sagariā pro so. An ponens boues, qui ponit boues periculū, & detrimentuz medietatis eoꝝ. & ille qui plus ponit maiorē partē fructuū p̄cipiet vt in iuribus. §. in p̄xi. q. alleg. Si aūt quentū est p̄te lucri percipiēda p̄ bobus, & tūc, aut de quota, puta de medietate, tertia, vel quarta, aut de certa q̄ntitate, puta. xv. vel. xx. minas granī. Pario casu vz quēro, q̄ bec est nā societatis, vt lucrū & dānū equaliter equalitate p̄portionis diuidat̄ inter socios. vt. d. l. si nō fuerint. Ista tñ quēstio, vt lucrū sit licitū p̄z nām societatis, dz sape equalitatē, vt q̄s lucrū p̄cipiat p̄z q̄ ei debeat̄ seruata equalitate p̄portiōis arbitrio boni viri. vt. d. l. si nō fuerint alias esset lucrū illicitū. q̄ p̄ nām societatis, vt ibi dicit gl. & Pau. de ca. q̄ societas instar fraternitatis obtinet. vt. l. verū. ff. p̄ soc. & summā dz q̄tinere eq̄tatē vt ibi, al's si nimis vnus ex socijs lederet̄ puta rusticus, nō vī bona fide p̄cta. & sic vī nutrire pctū p̄ p̄dicta. §. i. p̄xi. q. Scōo cāu, q̄n quenit de certa q̄ntitate puta. xv. minas granī vel. xx. quolz anno, & tūc lz ō nā societatis sit, vt lucrū diuidat̄ iter socios p̄ quotas, & p̄ quotas possit socius pacisci, nō aūt p̄ q̄ntitates, vt dicit gl. in. l. cū duobus. §. ité si in facto. ff. p̄ so. ibi dū dicit tex. cū tertia q̄ntitate. & gl. exponit. i. quotitate alias dicit gl. q̄ esset vsura. Nihilominus in casu nō, si iure societatis hoc quenit, forte nō esset improbatū, si adest bona fides, & intētio p̄bendi societatē, dūmō nō plus paciscat̄, q̄ sibi queniat attento, q̄ soluz patit detrimentū in parte bouū & nō de toto, p̄m q̄ est nā societatis. l. cū duobus. §. dāna fatalia. & §. quidam sagariā. & j. ēt patebit in alijs cōnibus p̄imis. Non ob. d. gl. in. d. §. Ité si ex facto. q̄ loquit̄ q̄n capitale erat saluuz p̄m pactū ipsorum sociorum vt p̄z in tex. ibi pecuniā victor cū certa q̄ntitate perciperet. hic aūt capitale nō erat saluū nisi p̄ dimidia. & iō p̄o illa dimidia nō posset pacisci de certa q̄ntitate prestanda sed p̄ alia dimidia, q̄ erat periculo & dāno ipsius q̄cedentis boues, q̄ q̄tinuo deteriorārtur, vt experiētia docet. l. cū debere columnā. de seruī. vr. p̄dī. forte posset aliq̄d licite percipere. tñ vt dicit Pau. de leaz. supra, q̄ cōiter fiūt fraudes p̄ istos vsurarios q̄ volunt palliare q̄sciam. cautius est abstinere, ne prohibitum directo fiat per indirectum, & si pur nō vult abstinere facere peccata, dz non de certa quantitate sed q̄otitate lucri scōm naturam societatis, & modū. §. traditum, & si pur faceret de certa quātitate, id arbitrio boni viri faciant non excedat, non ob. gl. in. d. §. Item ex facto, q̄ ibi paciscebatur de certa quantitate ponens pecuniā & saluuz erat capitale vt. §. In omnibus tñ iudicio sancte matris ecclesie me submitto, & tremulenter banc mām attingo, nisi q̄ video totum

mundum super his ⁊ sequentibus duabus q̃nibus versari, pu
to ergo aperire viam, vt licite possit fieri non forte malum, qui
tamen melius sentit, melius loquatur, ⁊ paratus sum semper
30 corrigi. ¶ †Vigesimoseptimo q̃ro, duo q̃xerunt societatem, in
qua vnus posuit pecuniã puta q̃gentos, ⁊ alius opam, ⁊ indu-
striã suã, mõ dubitaꝫ q̃o fiat diuisio inter eos de lucro, si extat
lucrũ, vel si nõ extat lucrũ de dãno, vꝝ periculũ totius pecunie
sit sũ, si vult q̃sequi lucrũ ꝓ medietate, qꝛ medietas lucri attri
buit̃ pecunie, quã posuit in societate, cuius piculũ totius subijt,
⁊ alia medietas ope posite ex alia pte in societate, vel si piculuz
pecunie est cõe, vꝝ tũc quodãmõ mutuata ponẽti opas media-
tas illius pecunie, ex quo ex ipsa medietate subijt piculuz, alias
nõ subiret periculũ. l. incendium. C. si cer. pet. merito ex ipsa me
dietate nullum lucrum percipiat mutuans, qꝛ esset vsura per in
ra vulgaria superius allegata in proximis q̃nibus, mutuũ dan
tes nihil inde sperantes. ⁊ q̃qd accedit sorti vsura est, ⁊ vbi ca
pitale est firmum, q̃qd ei accidit vsura est. vt in. d. c. plerique. ⁊
ibi per glo. ⁊ per illam regulam vbi periculum ibi lucrum. Ad
uertendum, qꝛ interdum opera posita in societate est tanta, que
arbitrio boni viri correspondet nõ solũ interusurio pecunie, sed
ẽt ipsi pecunie, ⁊ sorti posite in societate, puta qꝛ forte pecunia
nõ erat multa, industria aũt magno ⁊ longo tpe durauit, ⁊ tunc
in lucro debẽt fieri partes arbitrio boni viri, ꝙ in ipsa societate
semp versaꝫ. l. si societatẽ mecuz coieris. l. cũ duobus. §. venit. ⁊
l. societatẽ mecũ. ff. l. in proposita. ff. pro so. qꝛ partes debẽt esse
equales equalitate proportionis. vt dicit Bal. in. d. l. si nõ fue
rint. ⁊ eo casu si dãnũ est in societate, ex quo correndebat intern
surio ⁊ sorti, ille, q̃ posuit opas, perdit ea, ⁊ earũ dãnũ patit̃. Ille
q̃ posuit pecuniã, pdit eã, ⁊ dãnũ eius patit̃. vt. d. l. si nõ fue-
rint. §. ita coiri. ibi si tãti sit opa quãti dãnũ est, plerũq̃. n. tanta
est industria socij, vt plus q̃ferat societati q̃ pecunia. i. si solus
nauiget, solus pegrineꝫ, solus subeat picula. Si vero opa posita
in societate correndebat solũ interusurio pecunie posite ex altera
pte, put in dubio est. vt. d. l. si nõ fuerint. in principio dum dicit
loquẽdo de societate, in quã vnus ponit opam, ⁊ alius pecuniã,
si nõ fuerint ptes societatis adiecte, equas eas asse q̃stat dũmõ
medietatẽ lucri q̃sequit̃ ille, q̃ posuit pecuniã pp interusuriũ pe
cunie, ⁊ medietatẽ q̃sequit̃ ille, q̃ posuit opam correndentẽ inte-
rusurio pecunie, ⁊ ita intelligatur. d. l. si nõ fuerint. in principio.
dãnum aũt erit cõe vt. d. §. dãna fatalia. ⁊ iõ si q̃ingat, ꝙ in. d.
societate nõ sit aliqõ lucrum, sed imo dãnum pecunie seu sortis
posite in societate, que in totuz vel in tempore est deperdita sine
culpa socij. vt. d. §. dãna. ⁊. d. §. qdã sagariã. ⁊ istud cõuenit nãe
societatis maxime cã equalitatis seruãde, q̃ semper inter socios
seruanda est. vt. d. l. si nõ fuerint per glo. ⁊ doc. si. n. ille, qui po
suit pecuniã alteri socio ponẽti opas correndẽtes interusurio pe
cunie pderet interusuriũ illius pecunie ⁊ ẽt pecuniã ⁊ sic ipsum
ẽt capitale. Absurde esset ⁊ inequale, ꝙ ille, q̃ posuit opas, solũ
amisit opas. Ille, q̃ posuit capitale nõ solũ amisit interusuriũ pe
cunie ꝙ correndebat positiõi oparũ, sed ẽt ipsuz capitale, ꝙ eẽt
absurdũ ⁊ q̃ nãm societatis, q̃ bz, vt partes in lucro ⁊ dãno fiũt
equales ⁊ pro ea quota qua lucrũ attribuitur pro eadẽ quota ⁊
dãnum ſm nãm societatis. vt. d. §. quidam sagariaz. ⁊ per alias
rões supra in duabus proximis q̃nibus declaratas. Non ob.
ꝙ medietas illius pecunie intelligatur mutuata, qꝛ ille, qui po-
suit operas, nõ percipit lucrum rõne pecunie, sed rõne suarum
operarum, ⁊ ille, qui posuit pecuniam, nõ percipit rõne opera-
rum sed rõne interusurij pecunie posite in societate, merito ille,
q̃ posuit operas, non põt dici, ꝙ percipiat lucrũ ex pecunia mu
tuata vel ex operibus suis, merito ille, qui posuit pecuniam cuz
medietate lucri, percipiat ex pecunia quã posuit in societate rõ
ne interusurij. vt. §. nõ põt dici illõ lucrũ ex pecunia mutuata re
cipere, merito illud lucrũ nõ sapit vsurã, sed venit ex q̃ctu socie
tatis, q̃ oi. l. ⁊ diuina ⁊ canonica ⁊ ciuili est approbata cuius na
tura est vt lucrũ ⁊ dãnũ sit cõe ⁊ equaliter diuidaꝫ. vt. d. §. qdaz
sagariã. ⁊. d. §. dãna fatalia. ⁊ supra in duabus proximis q̃ni-
bus est ꝓbatũ, ⁊ sic nõ ob. l. incẽdiũ. C. si cer. pe. ¶ Ad iura aũt
dicẽtia mutuũ dantes nihil inde sperãtes ad dicẽtia q̃qd acce
dit sorti vsura est firmo manente capitali. Rñdeꝫ ꝙ in casu nro
nullũ intelligitur factum mutuũ vt. §. ideo ex mutuo nihil sperat
ꝙ nõ fecit. vt. §. pz. Ad scõz aũt q̃qd accedit sorti firmo manẽ
te capitali ⁊c. Rñdetur ꝙ capitale nõ est firmũ, imo si deperde
retur ponens pecuniaz pro medietate patiebatur damnum pro
alia aũt medietate nõ patiabatur damnum nõ ea rõne quasi ca
pitale esset firmum, sed qꝛ id proueniebt ex natura societatis, vt
seruaretur inter socios equalitas, que alias non seruaretur q̃ na
turam ⁊ ſbam societatis, vt per glo. in. d. l. si nõ fuerint. de quo
supra latius pz. Et sic q̃cludi põt, ꝙ ponens pecuniã dicto casu
in quo opera posita ab alia parte correndebat interusurio pecu-
nie posite in societate ab vno ex socijs prout presumitur, mediã
partẽ lucri percipiat si lucrũ est, ⁊ si dãnum q̃ingat in sorte me
diã partẽ dãni similiter substineat, nec sapit vsuram, imo est q̃-
ctus licitus ⁊ a iure approbatus ẽt in rõne naturali ⁊ equitatis
fundatus, ⁊ humane q̃suetudini q̃uenit, cui fauendum est cuz tẽ
dat ad q̃seruationem societatis humane, ⁊ ex ipsa societate res
publica ⁊ ciuitas, q̃ tendunt ad q̃seruationem humanã, repeleꝫ.
¶ Non ob. ꝙ vbi varie sunt opiniones adherendum est tutiori
c. Junenis. de spon. qꝛ ex quo dicta opinio est q̃ iura ⁊ tendit ad
dissolutionẽ societatis humane ⁊ reipublice dãnuz nõ est ample
ctanda imo deponenda. ar. eoꝝ q̃ dicuntur in. c. pastoralis. §. q
vero. de offi. deleg. ⁊ ad predicta facit q̃siliuz Bal. q̃ sic forma
liter dicit. In christi noie amen, vt apparet ex tenore instrumen
ti fuit q̃cta societas vno ponẽte pecuniã. s. cccc. floz. altero ope
ram ad partẽ lucri ⁊ dãni. vꝝ tres casus possunt euenire. Pri-
mus, qñ est lucrũ neq̃ dãnũ, ⁊ tunc integra quãtitas dz reddi ⁊
sterilis erit opera ⁊ pecunia. Scõs, qñ est lucrũ, ⁊ tunc illud est
cõe saluo capitali, qꝛ actum ⁊ q̃uentuz fuit de parte lucri fiẽda,
nõ de sorte q̃cipienda. Tertius, qñ est dãnum, ⁊ tunc minuitur
sors pro medietate dãni, ⁊ hec leguntꝫ ⁊ no. per gl. ⁊ doct. in. l. j.
C. pro so. hec snia probaꝫ expresse per tex. in. d. §. dãna fatalia.
ibi dñ dicit cõe damnũ est. ibi est tex. ad literã. Non. n. põt in-
telligi, nisi de dãno q̃ingẽte in sorte. ff. pro so. l. mutuus. vbi neq̃
dãnũ ⁊c. vbi est tex. Nam societas qñq̃ est dãnosa, qñq̃ lucro
sa, qñq̃ sterilis, ⁊ nõ põt esse dãnũ, nisi qñ capitale nõ est salnũ,
vt ibi pz aperte ⁊ hoc ẽt probaꝫ aperte. ff. pro soc. l. si nõ fuerint.
§. ita coiri. vbi dꝝ, ꝙ si vnus ponit pecuniã ⁊ alter operã, tũc de
mum ponẽs opas nõ participat in alio dãno q̃ operarũ amis-
sarũ, qñ ita est spãliter actuz inter socios, ⁊ monẽt ẽt ibi qõ nun
quid talis conuentio vz q̃ nãlem equitatem societatis ⁊ decidi-
tur ibi ꝙ vz, ergo si pretium non esset appositum, damnum esset
cõe, ita tz Jacob. de are. in. l. j. C. pro soc. ⁊ est ipsa veritas. Nõ
ob. glo. ibi posita, que vꝝ dicere q̃ium. s. ꝙ pecunie pereant po
nenti pecuniã, ⁊ opera ponenti opam, qꝛ vbi est tex. non est cu-
randum de glo. ⁊ ita tz Bal. in consi. ꝙ incipit. In christi nomi
ne amen. multiloquium mihi semper displicuit. Non ob. si dice
retur, ille, q̃ posuit pecuniã, ex quo pro ipsa pecunia percipit vti
litatẽ ⁊ lucrũ, cũ alias nõ habuisset lucrũ nisi respectu pecunie,
quã posuit in societate, cõuenit, vt ẽt sentiat dãnum, si dãnuz cõ
tingeret, ⁊ sic sicut ex tota pecunia percipit lucrũ, ita ex tota pe
cunia pcipiat dãnũ, cũ dãnũ regulet a lucro ⁊ eq̃. l. cũ duobus.
§. qdã sagariã. in fi. ff. ꝓ so. l. manifestissimi. C. de fur. Ille aũt, q̃
posuit operã, pcipit lucrũ ex opera nõ ex pecunia. l. cũ duobus.
§. si in coeũda. ff. ꝓ so. ⁊ l. seio amico. ff. de an. le. Jõ non vꝝ q̃ue-
nire, vt sentiat dãnũ pecunie, ex quo nõ sentiebat lucruz, qꝛ imo
ex opera sentit lucrũ cõtemplatione pecunie, alias forte opera
eius fuisset sterilis vel quasi, vt q̃ingit in mercatoribus, q̃ ex in
dustria, quã habent, cũ pecunia lucrãtur. Industria aũt sine pe
cunia nihil valeret, ⁊ sic ex opera lucrabantur respectu pecunie,
q̃ mixtim cum opera erat cã lucri, ⁊ ille, q̃ ponebat pecuniam si
militer mixtim ex pecunia ⁊ opera posita ex alia parte percipie
bat lucrum, cum alias ex pecunia sine opera nullus percipisset,
cum pecunia ex se sola non pariat pecuniam. l. minus. ff. de in li-
tem iuran. merito q̃uenit, ꝙ sicut ille, qui posuit operam mixtiz
cum pecunia, percipit lucrum pro medietate respectu opere ⁊
pecunie, ita sentiat medietatẽ dãni, ⁊ sicut ille, q̃ posuit pecuniã
mixtim sentit lucrũ medietatis respectu pecunie ⁊ opere posite,
⁊ ex alia parte sentiat medietatẽ dãni q̃ingẽtis in pecunia. per
d. §. quidam sagariam. in fi. ⁊ istud iuri conuenit ⁊ naturali ra-
tioni per predicta, ⁊ ẽt boni viri arbitrio, qõ semper in societa-
te attendi debet, vt. d. l. si societatem. ff. pro soc. cum similibus.
31 ¶ †Vigesimooctauo quero, quidam q̃xerunt societatez ad ve
ctigal seu gabellam fructuum, qui recolligebantur in quodam
territorio, modo contingit, ꝙ erat flumen publicum, ꝙ diuide-
bat, ⁊ confinat duo territoria. Accidit, ꝙ dictum flumen impe-
tu aquarum mutauit antiquum alueum, ⁊ nouum constituit per
decursum vnius anni, ⁊ in hac mutatione abstulit de iure vnius
territorij occupando terras suas in alio territorio. Qõ queri-
tur, nunquid ex mutatione illius fluminis augeatur, vel dimi-
nuatur, vel sint mutati fines, ⁊ sic gabellarijs q̃ emerunt gabellã
fructuũ debeatur gabella de fructibus illarũ terrarũ, q̃ sunt per
flumẽ ampliate. Bal. sic dicit. In noie dñi amẽ. In supradicto
puncto dico, ꝙ ratione alueꝛ mutati non augetur promissio seu

vendicio

vēditio fructuū, que fuit limitata ⁊ taxata tpe ꝛ̄ctus. ff. de acq. re. do. l. in agris limitatis. ff. de dā. infec. l. damni infecti stipulatio competit. §. si is q̄ venias ⁊. ff. de ruinis. l. j. in fin. ⁊. ff. de aqua quot. ⁊ esti. l. i. §. illud. ⁊. §. itē queritᵉ. ⁊ est quasi expressum. eod. ti. l. hoc iure. §. si aqua. ⁊ q̄ inspiciatur locus ꝛ̄ctus probatᵉ. ff. de ꝛ̄ben. emp. l. ruptilia polla. vbi dᵒ expressum facit. eo. tit. in. l. ⁊ q̄ mutato alueo non propterea mutātur fines plebanatuū, vel castroꝝ, vel diocesium, vel publicoꝝ territorioꝝ, per. d. l. in agris limitatis. fa. ff. de vsufr. l. itē si fundi. §. sed si insulā, ꝑm ipsum Bal. in suo q̄si. hoc ēt ⁊ alia rōne probatur fines territorioꝝ, q̄q̄ sunt euidenter distincti per vias regales. q̄q̄ p̄ flumina. q̄q̄ per montes ⁊ valles. q̄q̄ per lapides ⁊ signa multum apparentia, ⁊ istis modis cōiter territoria distinguunt. vt no. Jo. an. ꝑm Bof. in. c. cū cām de proba. ⁊ Bal. in q̄si. q̄ incipit qualiter probent pertinentie districtus. Interdū probant fines iurisdictionum per expressas ⁊ tacitas partiū assertiones. vt no. C. de ꝛ̄ben. ⁊ cōmit. stipu. l. optimam. C. de iu. deli. l. cum aliquis. Interdū per vulgi opinionē ⁊ indiciū circūuolentium, qui in hac materia sunt testes magis idonei. l. i. §. i. ff. de flumi. ⁊ quanto sunt simpliciores ⁊ rustici, sunt credibiliores, q̄ non deponunt nisi de possessione facti tanq̄ oculis semp astantes sup ipso loco. vt no. ff. de ver. obli. l. stipulatio ista. §. hic quoq̄. Itez q̄q̄ probant per sniam iudicū seu arbitroꝝ. ff. de arb. l. inter castellanū. insti. de iudi. §. fi. Interdū per perceptionē redditum. l. si quis sup. C. fi. reg. q̄q̄ probant p custodes. l. in noie dñi. §. in sardinia. C. de offi. prefec. preto. afri. in proposito igitᵉ nostro ius alluuionis non pōt locū sibi vendicare in casu nostro dupliciꝰ respectu. Primo q̄ p alluuionez id vī adici q̄ ita paulatim adicitᵉ, vt intelligere non possumus, quantuꝫ quoquo momento tpis adiciatᵉ. l. adeo. §. preterea. ff. de acq. re. do. insti. de re. diu. §. preterea ergo cum non paulatim sed vno impetu vi fluminis ipsum flumen mutauit alueum, predia, q̄ erant in medio inter alueū antiquū relictū, ⁊ nouum, remanent eius, cuius fuerant, ⁊ in dñio ⁊ iurisdictione, q̄ q̄ nostrū est a nobis sine nostra voluntate auelli non pōt. ff. de re iu. l. id q̄ nostrū, nisi per modos a iure ordinatos, sed de iure non reperitᵉ iste modus statutus, vt per modū aluei factū per saltus ⁊ vno impetu absq̄ alluuione q̄ p̄dia in medio existentia mutent dñium ⁊ iurisdictionē merito ⁊c. ar. l. illā. C. de colᵒ. l. in finalibus. ff. fi. reg. vbi dicit tex. in finalibus q̄stionibus vetera monumenta sequenda sunt, modo si non varietate ⁊ arbitrio possessoꝝ additis ⁊ detractis agris postea permutati probentᵉ. In casu aūt nostro nec possessores nec successores eoꝝ mutauerunt fines, quare ergo stare ꝓhibentᵉ. Secundo, q̄ ex quo territoria fuerunt assignata ⁊ diuersa, vt sciret vnusquisq̄ q̄tum suum territoriū se extenderet, illud ius vī in eis q̄ in agris limitatis, in quibus non hꝫ locū ius alluuionis. l. in agris limitatis. ff. de acq. re. do. in ratione sui ibi vt scireᵗ qd cuiq̄ datum esset. ⁊ eodē mō lꝫ insula nata in medio fluminis sit eoꝝ, q̄ prope ripā predia possidēt. insti. de re. di. §. insula. ver. lꝫ in flumine nata. ⁊. l. adeo. §. insula. ver. at in flumine. tū non hāt locum in agris limitatis. l. ait pretor. §. insula. ff. de flu. ibi, insula aūt occupantis est si limitati agri fuerunt. Tertio facit text. in c. sup eo. de parrochijs. xxvi. q. iiij. volumus. ⁊. xvi. q. iij. lꝫ. ⁊ in glo. c. q̄ indicante. de prescri. in quibus pꝫ, q̄ si fines diocesium seu ꝓuinciaꝝ q̄stat distinctos fuisse, vel ēt pōt ꝓbari fines diocesium seu ꝓuinciaꝝ parrochiarū, seu prouinciaꝝ prescribi non pāt, ⁊ rō est, ne ꝓuinciaꝝ termini q̄fundantᵉ. ⁊ dicit ibi do. Nic. siculus q̄ limites parrochiarum. ⁊ ꝓuinciarū bene pāt prescribi iure ꝓ pietatis, sed non iure finiū. i. vt limes vnius extēdatᵉ ⁊ alterius restringatᵉ, de quo per glo. xvi. q. iij. quicunq̄. ⁊ bodie habeᵗ in c. j. de prescri. in. vi. ⁊ sic pꝫ q̄ iura durius statuerunt, q̄ tractatur de restringendo vel ampliando fines diocesium, vel prouinciarum seu territorioꝝ, q̄ q̄ statuerūt de acq̄sitione, seu perditione, vel mutatione aliarum reꝝ. facit ēt q̄ dixit Bet. de pu. in. c. sup eo. de parro. vbi ipse dicit q̄ Innocē. dicebat, q̄ fines epatuū solēt esse flumina, montes, ⁊ valles. ⁊ ibi dicit Bet. de peru. ꝑm vnā opi. quā ipse sequit, q̄ si flumen, q̄ erat limes seu finis est siccatum p longitudinē seu latitudinē diuisus intelligatᵉ ⁊ p iudicē arbitrio boni viri actuali signo distinguitᵉ. Sic dicamus in ꝓposito nostro, ex quo flumen per saltū derelinqt alueuꝫ antiqui fluminis, qui erat limes inter vtrūq̄ territoriū mallacensium ⁊ gallensiū, intelligatᵉ alueus diuisus inter vtrūq̄ territoriū, ⁊ p iudicē arbitrio boni viri actuali signo distinguatᵉ, ⁊ sic noua signa imponentᵉ in loco, vbi q̄sueuerat esse flumen diuidēs inter vtrūq̄ territoriū. facit ēt tex. in. d. l. in noie dñi. §. in sardinia, ibi vsq̄ illos fines ꝓuincias africanas extēdere, vbi aū inuasionē vāduloꝝ ⁊ maioꝝ respublica romana fines habuerat, ⁊ vbi antiq̄ custodes seruabāt, ⁊ ibi cū antiquis finibus integre seruentᵉ. Preterea vt dictum fuit. s. in territoriis cōiter sunt termini diuidētes, q̄q̄ flumen vt in casu nr̄o olim erat, q̄q̄ montes, q̄q̄ valles, q̄q̄ paludes, q̄q̄ magnus lapis. Ponam⁹, q̄ ille magnus lapis, q̄ erat finis inter duo territoria ruina, vel impetu aquaꝝ sublimatus est ꝑ modicū vel magnū spacium in vno ex dictis territoriis. Dicemus ne nos aliud territoriū extēdi, ⁊ illud restringi, certe non, imo ne detᵗ occasio alienū occupādi, ius statuit ad offm̄ de finibus cognoscēdis p messorē vel aliter terminos declarare, ⁊ si res exegerit oculis suis ⁊ res ⁊ loca aspicere. vt. l. in ruptiōe fluminis fines agri ꝙfundit inundatio. ff. fi. reg. sic in siᵗ dicamus in ꝓposito nr̄o, ex quo flumen, quod erat ꝑ fine inter dicta duo territoria vi, ⁊ tēpestate, ac abundantia aquaꝝ quodā impetu recessit, ⁊ in alio loco transire cepit, ac lectū quasi desiccatū dereliquit, ad offm̄ eius, qui de finibus cognoscit, ptinet terminos, vbi antiquitus erant, ponere, ⁊ si expedit ad locū, vt oculis suis videre possit, accedere. vt. d. l. si in ruptione. ⁊ d. l. q̄ indicante. ⁊ predictā ꝙclusionē in dubio tenendā puto. ¶ †Vigesimonono q̄ro, si vnus ex socijs, q̄ dꝫ ponere 32
pecuniā de ꝓpria pecunia ⁊ noie ꝓprio emit fructus cuiusdam molendini ꝑ quinq̄ annis, ⁊ alter, q̄ dꝫ ponere operaꝫ, decedit durante dicta ꝙductiōe. v. anno. an eius heres pro illo tpe quo durabat ꝙductio post mortē decedētis debeat partē lucri pcipere de fructibus illis. Bal. sic formaliter ꝙsuluit in li. eo. carta. cviij. In xp̄i noie amen. Ad euidentiā sciendū est, q̄ lucra lucrata durante societate trāsmittuntᵉ ad hr̄des socioꝝ, sicut damna siue dānificata durante societate q̄. n. preteritum est, morte superueniēte non tollitᵉ. ff. pro so. l. actione. §. i. ⁊ iō si durante societate ēt vnius diei empta sunt aliq̄ cōi noie ēt per mille annos mors non distrahit ꝙmertia preterita, sed post mortem noua in choari non ꝑt̄ sociali noie. ff. ꝑ soc. l. heres socij. ⁊. l. actione. §. morte. ⁊. l. adeo. ff. de neg. ge. l. nā ⁊ seruus. §. si vino. ff. de admi. tu. l. tutū ⁊ meuiū. §. altero. hac igitᵉ rōne vī dōm, q̄ fructus dicti molendini deberēt esse cōes cū hr̄dibus dicti Nicolai, q̄ initiū ꝛ̄ctus inspicitᵉ. ff. de ver. obli. l. filius ⁊. l. si a colono. Non ob. q̄ dicti fructus fuerūt empti noie vnius tm̄, q̄ cōicari debebāt, ⁊ ad hoc erat natū ius in vita. ff. ꝑ so. l. si qs societatē ꝛ̄xerit. vlti ma carta. si ergo actio erat nata merito Nicolaus transmisit ad suos hr̄des, cū eꝝ ipsi conuenirentᵉ, si qd dāni esset. ff. pro so. l. verum. §. in heredē. ⁊ q̄ ibi no. In ꝛ̄tium vī. nam sicut in themate dr̄, ista societas fuit celebrata cū nicolao ꝓp operā ob eo ponendam in societate. Sicut igitur circa molendinum nunq̄ posuisset operā, nihil petere posset sibi cōicari. ita si decessit, cū ꝑ tpe post mortē operari non possit. ⁊ sic fit diuisio temporis. ff. de stip. ser. l. si seruus cōis meuij. §. fi. opere. n. heredis maxime in certe non sunt eedē cū operibus defuncti. l. si non sortē. §. libertus. ff. de q̄di. inde. ⁊ idez dico in dāno. Pone q̄ post mortem Nicolai supuenit sterilitas, hoc certe non nocet hr̄dibus defuncti, q̄ non reperitᵉ in ꝛ̄ctu emptionis noiatus, sed solum in ꝛ̄ctu societatis. ff. pro socio. l. actione. §. si post. ⁊. l. si post. ⁊. l. si quod. §. si filius. ver. duob. ff. de neg. gest. l. cū actū. §. pōpo. ⁊. l. at qui nā. §. fceuola. ff. de admi. tu. l. tutorē q̄ tutelā. Preterea si heres Nicolai petit sibi cōicari, ipse dꝫ implere ex parte sua, sed hoc non pōt, q̄ non est eadē opa. Sicᵉ est ergo in captario, q̄ non tenuit socitā nisi vno anno, cū deberet tenere pro pluribus. nā ea tenus quatenus ⁊c. ⁊ non vltra. Itē iste, q̄ de sua pecunia emit, dꝫ hr̄e capitale suū saluū. ff. ꝑ so. l. cū duobus. §. si in coeunda. ⁊ no. C. eo. ti. l. j. Itē lucrū q̄ ꝑ parte est de preterito ꝑ parte nō hꝫ cām operaꝫ de futuro necessario diuidit, lꝫ secus esset in lucro mōmētaneo, vbi inspicitᵉ principiū solū, q̄q̄d postea de futuro ꝙtingeret vt in legibus ꝑ hac parte alleg. ¶ Hic est p̄ctus supioris ꝙsilij Bal. Quidā ꝛ̄xit societatē cū nicolao hoc pacto ⁊ hoc mō, q̄ ipse deberet ponere pecuniā in societate. ⁊. d. Nicolaus dēret ponere opam sue ꝑsone in dicta societate, ⁊ dēret dictus Nic. pcipe quartā ptē lucri, q̄ ꝙtingeret in societate ꝓdicta, ⁊ p dicta quarta pte ꝙtribueret dānum, si q̄ ꝙtingeret in dicta societate, postmodū durāte dicta societate dictus talis, q̄ pecuniā ponere dēbat, emit fructus, redditus, ⁊ ꝓuentus cuiusdā molendini ꝑ q̄nq̄ annis ꝓxime sequē. ꝑ pretio ducētoꝝ flo. quā emptionē fecit noie suo ꝓprio, ⁊ pecuniā predictā vꝫ ducentos florenos integraliter soluit de sua ꝓpria pecunia, demum dictus Nico. decessit post duos annos vel circa a tēpore conductionis dicti molendini, ⁊ dicta ꝙductione durāte nondū finita. Modo q̄rit, nunqd ille, q̄ dictos fructus molēdini ꝓdicti emit teneatᵉ cōicare hr̄dibus dicti Nic. post mortē dicti Nic. vꝫ pro

residuo tẽpore, quo dz dictum molendinum retinere vigore conductionis predicte necne. Presuppositio ꝑm narrata q̃ de intẽtione ementis dictũ molendinũ fuerit fructus ipsius cõicare cũ dicto Nicolao, sicut lucrũ seu dãnum aliarũ rerum, que erant in societate ꝯcta inter eos, & potus ẽ cõicare lucrũ tpe quo. d. Nicolaus vixit. ¶ †Trigesimo. quero, qñ vnus ex fratrib. socius alicuius negotiationis decedit relicto filio pupillo, qualiter que sita post patruũ diuidat, vel per eum empta, vel si mutuanit pecuniã pupilli noie ꝓprio, Bal. sic formaliter consuluit. In Christi noie amen in ista mã scire opz, q̃ qñ ex duobus fratribus alicuius negociationis socijs alter decidit morte finita est societas igitur quo ad nonã inchoationẽ administrationis inter pupillũ filium fratris premortui & patruũ & pupillũ nulla est societas. ff. ꝓ so. l. actione. §. mortis. Sed nec cum ipso pupillo põt inter patruum & pupillum societas ꝯbi ipso existente tutore, q̃ sibi auctor esse non põt. vt. l. j. ff. de aucto. tut. si quid ergo acqritur pupillo per patruum hoc nõ contingit iure societatis, sed opz q̃ alio iure cõtingat. Contingere ergo põt duobus modis. Primo, q̃ cõmuni nomine gestuz est & sic acqritur officio gestionis. Secundo modo, q̃ res est empta a tutore de pecunia pupilli, & tunc acqritur pupillo ratificanti iure spãli. vt not. de rei ven. l. si vt proponis. tñ constare dz q̃ de pecunia pupilli, nam in dubio presumitur, q̃ pecunia sit eius, apud quẽ sit possessio ipsius pecunie, q̃ alij tradidit eã. l. ipsius emptoris. l. si defunctus arbi. tute. Ex his apparet determinatio q̃sitorũ, q̃ cõi noie empta cõia sunt, si ꝓprio noie empta sunt, nõ sunt cõia, nisi probet, q̃ sint empta de cõi pecunia. ff. de admi. tu. l. titiũ & meniũ. §. altero. tutor tñ q̃ pecuniã pupilli se expẽdisse negat, tenet ad interesse, q̃ in emptionẽ prediorũ quertere debuit, & ita diligẽs esse in factis pupilli sicut in ꝓprijs, & si habuit bonũ forũ pro seipso debuerat idẽ procurare pro pupillo, cuius pecuniã habebat inter manus, hec est bona fides & diligẽtia facere alteri q̃ sibi vult fieri, cum illius curã susceperit. Item si pecuniã pupilli patruus mutuauit nomine suo nõ nomine pupilli, tenet ad omne interesse, q̃ ex licita negotiatione pupillo queri potuisset. ff. de neg. ge. l. qui
34 si vsuris. Bal. in li. e. car. cxxij. ¶ †Trigesimoprimo quero, mercator recipit a me in ista ciuitate centum florenos, vt occasione cãbij faciat mihi dare in ciuitate neapoli. xcv. an sit licitũ Bald. in rubrica. C. de consti. pecu. dicit q̃ sic, hoc enim nõ est vsura sed periculũ partium, dũmodo non nimis excedat moduz sed ꝑm generalem consuetudinem mercatorum. ff. de nau. fen. l. periculi. & iuris fictione dando sibi literas vel constituendo se soluturuz neapoli nõ dicitur constituisse minus re, & sic ista cãbia sunt licita vsq̃ ad condignum vel parum. s. ꝑm Bald. in. d. rubri. vbi ẽt in fi. ponit quis dicatur mercator, dicens vna mercatio nõ facit mercatorem nisi sit descriptus ante in matricula mercatorum de quo per Bald. in. l. legatis seruis. de lega. iij.
35 ¶ †Trigesimosecundo quero, socij habent bursam cõem, & cõstituunt aliquẽ, qui preest illi burse. ff. ꝓ so. l. verũ. §. si cuz tres. Pono, q̃ talis prepositus noie societatis petit ab vno socio rum, vt ponat in societatẽ partẽ, quã dz, dicit illi, ego compenso cum eo ad q̃ mihi teneris, an hoc casu locum hz compensatio, dom est q̃ non, q̃ non agit ille, vt singularis persona sed ex cõi corpore societatis. Item illa pecunia est statuta ad vsus sociales. arg. C. de compendi. l. in ea. & ibi per Cy. & Bald. in. l. eius
36 C. de compen. ¶ †Trigesimotertio quero, duo fratres bona cõia habentes fructus & lucra inuicem per multa tẽpora cõicauerunt, tractu tẽporis vnus separatiz in secreto emit aliquid ex lucro suo, & facit ꝯctũ q̃ dicit pro se. Similiter & alius fecit. An vterq̃ tenetur cõicare, Bal. ita ꝙsuluit. Punctus talis qõnis talis est, duo fratres carnales longo tpe simul habitauerunt tenendo simul oia bona simul ẽt fructus percipiendo ex dictis bonis, & onera simul soluẽdo, lucra participando cõferendo, q̃ legiste ambo erant indifferenter cõicando omnia eorũ bona, fructus, redditus, & ꝓuẽtus nulla nunq̃ rõne exquisita per aliuz, vt cõibus vtebantur, & vsi fuerunt per spatium. xxv. annorum & vltra, dicta cõione durante, vnus ipsorum ꝓprio nomine emit certa bona ex suo lucro, dissolnta societate per mortez vnius, petit res alterius fratris petit illa bona diuidi tanq̃ simul cõia. Queritur vtrum veniunt diuidenda, vel sunt precipua illius fratris emptoris, vel suorum heredum, vel quid iuris. ¶ In christi nomine amen. Ad euidentiaz gñalem premittendũ, q̃ societas est ꝯctus celebratuus, qñq̃ a verbis exprimentibus sup alio incipiens, qñq̃ re ipsa & factis emanans societas, q̃ sermonibus ꝯbitur clara est, q̃ certitudo verborũ declarat certitudinẽ intellectus. ff. ꝓ so. l. iij. Societas vero q̃ ꝯbit rebus ipsis, & factis ad illa extenduntur, ad q̃ facta hincinde protendunt se, nec vno tñ faciente ꝯbi societas, sed promiscuum factum exigit, vbi facto ꝯbitur, opz. n. q̃ in societate vterq̃ aliq̃d ponat vel rẽ vel factum. ff. ꝓ so. l. v. & l. si non fuerint. vnde qualitas factorum hincinde declarat qualitatem, & modum societatis. Ita ergo dicendum est de duobus fratribus, qui ex legum peritia lucrant, nam si cõicauerunt lucra nõ dico parua, que vsu cõsumuntur in domestica familia, sed notabilia, que cõuertuntur in emptionez prediorum, vel aliã perpetuã vtilitatem inuicez cõicare, tũc ista sunt cõia, & si vnus eorum altero ignorante facit instrã pro se tm̃ cõicare. ff. ꝓ soc. l. si quis societatem ꝯxerit, imo ẽt si vnusq̃sq̃ faceret clandestinos ꝯctus per se deberet cõmunicare, q̃ cõis consensus requiritur ad hoc vt actioni pro socio derogetur, sicut enim in ꝯbenda societate consideratur cõmunis consensus, ita in perimenda actione. ff. ꝓ soc. l. actione. §. diximus. In hac enim societate sicut in quibuslibet actis probandis debemus cõsiderare genus & differentias vt no. C. de proba. l. actor. Si consideremus genus vr̃ fuisse inter eos societas generalis q̃ sic probo, si quis vult cognoscere societatis qualitatem cõsideret vtruz actus sint ꝯrij alijs actibus, qui inducunt ꝯrium, qui ponuntur in. l. penul. C. cõi diui. & per locum a ꝯrio cognoscet, qui. n. actus sint dissolutiui eorum ꝯrij sunt sociatiui. Isti ergo fratres sunt socij generales & hoc considerato genere, veruntamen q̃ species derogat generi, videamus vtrum in hac specie de qua queritur vz in lucris quasi castrensibus. s. officiorum & aduocationuz fuerit inter eos societas, & videtur q̃ non pp dr̃iam, q̃ ex hoc lucro negociabantur sibi, & faciebat dicere cartas in se tantuz. In ꝯrium, q̃ iste differentie seu clandestine distinctiones nõ minuũt societatẽ gñalem, opz. n. renunciare societati ita q̃ alter, cui renunciatur, sciat. vt. ff. ꝓ so. l. actione. §. renunciare. ff. si cer. pe. l. si socius. & est expressum, q̃ res vnius noie empte cõicent. vt. d. l. si qs societatẽ, quare ꝑm ea que proponerent oia hincinde cõicanda sunt a tpe quo vterq̃ de lucris suis aliq̃d in societate posuerunt vsq̃ ad tps mortis primi defuncti. facit q̃ not. in. l. titiũ & meniũ. §. altero. ff. de admi. tut. & ibi plene p Bar. & in. c. ij. de duo. fratr. no. be. inue. x. coll. Ita dico & ꝙsulo ego bal. ó peru.
37 ¶ †Trigesimoquarto quero, vtrum in foro conscientie sit licitum fraudare gabellas. Respondeo ponendo conclusionem cum fallenijs. Regula est, q̃ no est licitum fraudare gabellas. ¶ Primo fallit, qñ imponẽs gabellas nõ hz iurisditionẽ imponendi, & hãc regulã & fallẽtiã ponit bar. i. l. vectigalia. ff. de pub. ¶ Scõo fallit, qñ gabella esset nimis excessiua, ita vt sonet in extorsionem indebitam, ꝑm Bald. in. l. fi. C. de iure aure. annu. qui alleg. Inno. in. c. q̃ plerisq̃. de immu. eccle. ¶ Tertio fallit, qñ rex vel princeps imponit noua vectigalia sine cã, q̃ cum cã posset puta pro defensione patrie, sed not. per Innoc. eleganter in. c. innouamus. de censi. & ibi per Hosti. ¶ Quarto fallit, qñ gabella seu vectigal esset impositum ob illaz cãm. s. vt itinerantes sint securi pro rebus & persona, & princeps vel cõitas nõ custodiret itinera secura, q̃ tunc nedum est licituz fraudare gabellas, sed ẽt princeps tenetur ad restitutionem damni, ꝑm Hosti. in sum. de censi. §. ex quibus causis. in penul. col. ver. q̃ si text. ita dicit dominus Bartl. lauden. in quodã opusculo de ꝙscia.
38 ¶ †Trigesimoquinto quero, duo ꝯxerunt societatem duraturam per quinquennium, in qua vnus ponit operam & industriã, alter vero pecuniam. Ante renisaz rõnem ille, qui ponebat operam extraxit certã quantitatẽ, dicens se extraxisse de lucro, an hoc facere potuerit, & puto q̃ añ renisam rõnẽ hoc nõ possit, cũ ante renisam rõnem nõ põt ꝙstare, an sit lucrũ vel dãnũ, cuz nõ dicatur lucrũ nisi deducto dãno, & sic detracto capitali misso. l. mutius. ff. ꝓ soc. sed nõ constat, q̃ capitale possit detrahi ante renisam rõnem forte enim nõ erat in pecunia, & erat in debitoribus, qui forte sunt inexigibiles vel longa difficultate ac tpe, quo casu dr̃ minus esse. l. j. C. de plus pe. & sic vr̃ de iure, q̃ ante renisam rõnem nõ lz ponenti operam retrabere aliquã q̃ztitatẽ iure lucri, q̃ adhuc nõ apparebat, cũ vt dixi, nõ põt lucrũ dici, nisi ó ducto dãno & sic detracto capitali. vt. d. l. mutius. Fallit ꝓio, si quẽtũ sit inter socios, nisi q̃ vnicuiq̃ vel mittẽti opaz liceat tm̃ detrahere annuatim, q̃ tũc quentio seruãda est. l. j. §. si quenit. ff. depo. l. si quenerit. ff. ꝓ so. ¶ Scõo fallit, qñ ꝙsuenit ita fieri, vt ille, q̃ ponit opas possit annuatim tantũ detrahere, quo casu lz nõ sit quentũ expsso pacto, tm̃ rõne ꝙsuetudinis vr̃ tacite cõuẽtũ, put assolebat fieri. c. q̃ trãslationẽ de offi. le. ibi si quõdã & c. l. q̃ si nolit. §. qui assidua. ff. de edil. edic. l. si vno. ff. loca. l. si cum hermes. C. loca. l. si tibi polienda. ff. de prescrip. verb. l. nemo est qui nesciat. ff. de duob. re. cap. ex literis de restitu. c. causam. de

rescrip.

rescrip. facit quod dicit Bal. in l. aduersus. C. loca. vbi dicit, q̄ lz artifici debeat solui regulariter opere perfecto, tñ edificatores domorū hoc non seruāt, qz ista interpretatio esset eis nimis onerosa, ⁊ iō media via eligit, per quā vtriq; parti consulatur. ff. de solu. l. cū scribus. ff. loca. l. insulam. in fi. alias possent cessare ab ope. Illud. n. q̄d fit pro cōi cōmodo dz interpretari p̄ vtraq; parte, ⁊ equo possibili, ⁊ ciuili modo. Ligonizatores aūt ⁊ pauperes manuales, q̄ ex alimentis pendent, debēt hr̄e aliquid de mane, ⁊ hoc q̄sonat egrati, qz verba debēt intelligi ꝑm qualitatē p̄sonaꝝ. ff. de ope. lib. l. eius edificij. ⁊ ita tz Cy. in. v. l. aduersus vt ibi refert Bal. Si ergo essent pauperes artifices, q̄ dietiz ex eoꝝ laboribus viuunt, ⁊ forte si annuatim non possent aliq̄d pro eoꝝ vita extrahere, cogerent dimittere, q̄d verteꝫ in dānum totius societatis, ⁊ iō q̄suetudo disponit, vt tales artifices possint annuatiz aliquid extrahere de societate hoc casu vt. ſ. dixi, lz nō sit expresse quentū, tñ ei licere puto per predicta, ⁊ ex his vī de prebendi tertia falentia vcz, qñ ex qualitate p̄sonarū ponentiū operas, qz forte sunt pauperes, ⁊ ex sudore vultus sui dietim viuunt, tacite actum vī, vt ex operibus suis aliquid de societate extrahunt, qui alias non possent operari per predicta, q̄d boni viri arbitrio, q̄d in societatibus vt plurimū versaꝫ, maxime consuetudine ⁊ qualitate p̄sonarū attenta, relinquendum puto.

39 ¶ †Trigesimosexto. quero, p̄xi societatez cum quodā rustico, cui dedi vaccas duas pascendas ad cōe lucrum ⁊ dānū duraturz per quinquenniū, elapso quinquēnio rusticus perseuerat eo dez mō retinendo dictas vaccas, ⁊ fructus earū nulla facta mētione, q̄ iure societatis, vel aliter, postea tractu tp̄is veniunt ad diuisionē rusticus, ⁊ ille, qui dedit ñbi vaccas mō predicto. Be tribus q̄ngit dubitari primo, an intelligaꝫ post dictū quinquenniū tacito q̄sensu quasi eadē societas renouata ⁊ q̄tinuata, ⁊ ad hoc respondeo q̄ sic. argu. l. Item queritꝫ. ſ. q̄ impleto. ⁊. l. qui ad certum. ff. loca. ⁊ per ea que dicta sunt in. iij. parte p̄in. circa p̄in. ⁊ in. ij. ⁊. v. q. ⁊ in. xj. par. p̄in. in. ij. q. Sc̄o dubitatur, ad q̄ntum tp̄s intelligaꝫ renouata ista societas post quinquēniuz, ⁊ quo ad hoc rñdeo eisdē pactis ⁊ modis q̄bus erat p̄cta prima, vt dicit Bal. in q̄si. de quo. xj. par. p̄in. xxxij. q. vel saltem ad tp̄s expediens vtriq; parti. argu. ff. pro so. l. si conuenerit. ibi, si non conuenerit. si tñ intēpestiue renuntieꝫ societati esse p̄ socio actionē, ⁊ per ea que dicta sunt in. d. xxxij. q. Non ob. l. queritꝫ. ſ. qui impleto. ⁊. l. q ad certum. ff. locati. vbi reconductio tacita in vrbanis vī solum facta ad id tēpus, quo inhabitauit ⁊ in rusticis ad aliud, qz id procedit, qz tanto tēpore percipiebanꝫ fructus debiti, ⁊ expediebat conductori, ⁊ locatori, colono, ⁊ inquilino, vt amplius non duraret, nisi nouo q̄sensu renouareꝫ tacite ⁊ expresse. In casu aūt nostro socij, q̄ q̄traxerunt societatē ad quinquenniū forte viderunt, q̄ expediebat, q̄ tñ duraret, qz forte ante nō expediebat societati, vt diuidereꝫ, istamet rō subest in sc̄a renouatione tacite societatis, vt dicit Bal. in. d. q̄si. q̄d posui in. d. xxxij. q. q̄d tñ arbitrio boni viri relinquendum puto, q̄ inspectis oibus circūstantijs poterit arbitrari, quanto tp̄e expediat societati durare hanc tacitā societatē post quinquēniuz tacito cōsensu renouatā, vt. d. l. si conuenerit. ver. ⁊ si non q̄uenit. Tertio dubitaꝫ, qūo diuidaꝫ lucrū ⁊ fructus dictoꝝ aialiuz in ista noua societate tacite re p̄cta tacito q̄sensu post q̄nquēniū. Primo pro decisione huius qōnis considero, q̄ in fine primi quinquēnij patronus, qui posuit rustico duas vaccas puta valentes. xij. ducatos. Primo ⁊ ante oia hr̄e dz tot ex illis aialibus, q̄ ascendant ad dictā q̄titatē. xij. ducatoꝝ, reliqua aūt aialia sunt cōia rōne lucri inter patronū seu dōm ⁊ pastorez ꝑ equali portione. l. cum duobus. ſ. si in coeunda. ff. p̄ soc. ⁊ plene dictum fuit in. v. parte p̄in. in. xxiiij. q. ⁊ sic dōs dz in tacita societate renouata post q̄nquēniū tacito q̄sensu aialia valentia. xij. ducatos ꝑ suo capitali, ⁊ medietatē alioꝝ aialiū ꝑ sua p̄te lucri, ⁊ pastor seu rusticus bz aliā medietatē lucri, q̄ est sua in hac societate tacita, rusticus de portione sua nihil teneꝫ dare patrono, qz ex re sua p̄pria, opa, ⁊ industria, ac labore suo lucrū percipit, dōs aūt de illa medietate, q̄ cedit rustico ꝑ sua portione lucri nihil ponit rustico, nec pecunie nec ope, nec industrie, nec dicta aialia, merito non est rō ex qua quicq̄d debeaꝫ dño ex fructibus ⁊ lucri dicte medietatis tangētis rusticū pro sua parte lucri, qz societas instar fraternitatis obtinet, ⁊ equū dz q̄tinere, ⁊ non est equū, vt ille, q̄ nihil ponit, q̄sequaꝫ partē lucri q̄ngentē ex re rustici opera, industria, ⁊ labore rustici. l. verū. in p̄in. ff. pro so. ⁊ per Bar. in. l. titium ⁊ meuiū. ſ. altero. ff. de admi. tu. alias esset societas leonina. l. si nō fuerint. ff. p̄ soc. ⁊ q̄tineret donationē q̄ iuri repugnat. l. societates ꝯbunt. ſ. donatiōis causa. ff. p̄ so. de dictis aūt aialibus ascē dentibus vsq; ad summā. xij. ducatorum pro capitali patroni, ⁊ de alia medietate aialium respectu lucri tangentis patronuz vt .ſ. in his pōt consistere tacita societas inter patronū ⁊ rusticum tacito consensu post quinquēnium p̄cta, in qua patronus ponit rustico dictū capitale. i. dicta aialia ascendentia ad dictā quantitatē. xij. duca. ⁊ medietatē aliorū aialium tangentē patronum rōne lucri, ⁊ rusticus in eis ponit operā, industriā, ⁊ laboreꝫ suū, quo casu dōs pro suo capitali intelligiꝫ ponere dicta aialia ascēdentia ad valoreꝫ. xij. ducatorū ⁊ dicta aialia ascendentia ad medietatē lucri, ⁊ rusticus operam, ⁊ industriā, ⁊ tunc lucrū proueniens ex eis dz diuidi equaliter inter patronū ⁊ rusticū, cum in diuisione societatis, ⁊ per q̄ñs in diuisione huius noue societatis p̄cta tacito q̄sensu dz rehabere suū capitale, q̄d intelligiꝫ de nouo positū tacite in hac noua societate post quinquēnium tacito consensu p̄cta ⁊ medietatē lucri quesiti in hac societate nouiter p̄cta, aliam medietatem lucri habebit rusticus pro sua opera ⁊ industria, vt. d. l. cū duob. ſ. si in coeunda. ⁊ eandez considerationem puto habendā pro successiuis tēporibus de quinquennio in quinquēnium, qz a primordio tituli posteriox formaꝫ euentus. l. j. C. de impo. lucr. descrip. ⁊. l. minus instructus. C. de acq. pos. ⁊ hanc considerationem puto iuri, ⁊ equitati consonam.

SVMMARIVM

1 Societatis expense de communi fieri debent.
2 Socius si propter societatez ad merces emendas sit profectus an omnes expensas rehabere debeat.
3 Socius an aliquid habere debeat ob suos labores.
4 Socij duo si fundicum conduxerunt quam partē habere vnusquisq; debeat.
5 Socij si emerunt parietem cōez qui refectione indiget cuius expensis reficiatur, ⁊ quo remedio reficienti succurratur.
Parietem cōmunem an sit licitum demoliri vel reficere si insufficiens sit ad onera p̄sentia sustinēda, ⁊ quo remedio succurratur socio volenti reficere p̄ socium prohibentem.
Molendinum si cōe sit inter plures, ⁊ vnus vult meliores molas imponere socius ad impensam non tenetur.
Socius vnus si commune edificium ruinosum reficit quo remedio contra socium ei succurratur.
Socij ambo si volunt reficere cōe edificium sed vnus vult vno modo ⁊ alius alio modo cuius opinioni stetur.
Paries si edificatus sit vsq; ad certam altitudinem ne luminibus officiatur per plura tempora stetit destructus dominus vult nunc reficere dubitatur de altitudine ad arbitrium boni viri recurritur.
Pariete in communi an de nouo tigna imponere liceat ⁊ de nouo fenestras et foramina facere.
Et quid in pariete proprio.
Parietem communem an quis altiare possit.
Juxta parietem communem quis ad duos pedes aliquid facere non potest per quod paries corrumpatur.
Juxta parietem communem que fieri prohibeantur.
Parietem cōmunem an licitum sit incrustare, ⁊ alia facere que ad commoditatem facientis spectent.
Edificare inuito socio vel vicino quando liceat in proprio pariete vel solo, vel in cōi, vel in publico vel prope publicum.
Edificium factum super alienum, si fundamentum est super p̄prium facientis destruere non lz.
6 Socius si fecit votū ire ad sanctū Jacobū ⁊ cā implendi votuz fecit multas expensas an sibi vel societati imputari debeat.
7 Socius si plura bona in hac vita fecit puta erogauit pecunias in pauperes vsus an sibi vel societati imputet.
Elecmosina de alieno fieri non dz.
8 Socius an teneatur de expensa erogata in bonorem vnius ex filijs sociorum puta doctoratu vel militia.
9 Frater meus si monachus vel Abbas fiat an ad expensas contribuere debeam.
10 Socio an pertineat onus dotandi filiam socij.
11 Fratrum alter si pro filia alterius fratris dotem soluit an eā repetere possit.
12 Fratrum alter si infirmetur, an expense de communi fieri debeant.
13 Colonus an debeat deducere expensas quas causa mundandi fossata fecit.
14 Colonus qui promisit mihi respondere medietatē fructū agri an expensas deducere debeat.

15 Colonus an fructus ad domum domini portare debeat.
16 Fratres si post mortem patris in simul steterunt ⁊ vnus posuit de fructibus suorum bonorum vel laborum plusquã alter an in diuisione illud plus repetere possit.
17 Fratruꝫ vnus si ponit lucra sua in auctione patrimonij vel emit bones cões pro colendis possessionibus noie suo ⁊ fratruꝫ an hanc impensam recuperare possit.
18 Frater clericus prebendatus si cum alio fratre laico simul habitabat, an clericus suum peculium conferre teneatur.
19 Fratres si sint socij omnium bonorum vnus quorum hꝫ magnaꝫ filiam alter vero, non vtrum illa filia sit de cõi alenda, an de parte eius tantum qui eam hꝫ.
20 Fratres an teneantur de communi emere libros fratri studẽti.
21 Uestimẽta pretiosa q̃ pater nutui fecit an in parte filij iputent.
22 Uxor si dedit in dotem quasdã res appretiatas, que cõsumpsit, an minuant dotem.
23 Expense facte per alterum ex fratribus in nuptijs vxoris post mortem paternam vxorem ducentem an debeant etiaꝫ alteri fratri imputari.
24 Fratrum, qui bona diuiserunt, moritur vnus cum filio, qui post mortem sui patris habitat cum patruo, a quo continuo alimẽta percipit, vel sunt duo fratres in cõmunione stantes ad vnũ panem ⁊ vinum, ⁊ vnus forte hꝫ familiam magnaꝫ, alter vero nullam, vel minorem, an illud quod expensum est pro alimentis, ⁊ victu alterius, repeti possit.
In expensis ⁊ sumptibus inter fratres inquisitio scrupulosa fieri non dꝫ, sed arbitrium boni viri versari debet.
25 Expense facte per fratrem in studio an post mortem patris in partẽ suaꝫ imputabunt, vel alter frater possit petere vt tantũdem de communi pro suo studio expendatur.
Fratres qui domi remanserunt si meliorauerunt possessiones an expensas factas repetere possint a fratribus.
26 Societas an sit contracta, si precedentibus quibusdam verbis pertinentibus ad societatem ꝯbendam secutum est, q̃ quedã mercantie communiter empte sunt, ⁊ vterq̃ se obligauit.
Salarium nunquid possit ab eo peti qui pro famulo stat cuꝫ alio quo mercatore.
27 Salarium an debeatur socio ratione consuetudinis.

Circa sextam partem principalem† q̃ expense de cõi fieri debeant, dic q̃ oẽs expẽse, q̃ fiunt occasione societatis de cõi fieri debent, ⁊ iõ si qd ab altero sociorũ occasione societatis impẽsum est, societati imputatur, ⁊ iudicio societatis seruabit. ff. p so. l. si vnus. §. si qd vnus. ⁊. l. sociũ q in eo. §. socius. ⁊ i ea. l. §. si qs ex socijs. ¶† Primo q̃ro, qd si vnus ex socijs pp societatẽ pfectus sit ad merces emẽdas, an debeat rehre oẽs expẽsas. s. tã viatica meritoriorũ, stabulorũ, cartulorũ ⁊ vecturas sui, vel suorũ sarcinarũ, vel merciũ, dic q̃ oẽs societati imputabit, vt. d. §. si qs ex socijs. deductis tñ bis quas domi fecisset ſm Bald. in. l. j. C. eo. ¶† Scdo quero, an aliquid debeatur pp laborem sociorum. dicit Ange. in. d. §. si quis ex socijs q̃ non, per tex. ibi eos duntaxat sumptus societati imputabit, qui in eam rem impensi sunt. Idem ꝙsuluit Bald. vt pꝫ in. xxv. q. que incipit. xxv. quero precedentibus qbusdam verbis. ¶† Tertio quero, si duo socij puta in arte pannorũ ex disparibus partibus conduxerunt fundicũ simul, quam partem habeat in ipso. Rñdeo. Aut loquimur respectu locatoris, ⁊ habent partes equales. ff. loca. l. cum oportebit de duobus reis. l. reos. §. cum in tabulis. aut loquimur habito respectu ad interesse, ⁊ tunc debent sortiri accessorium sicut principale ar. C. de agri. ⁊ cẽsi. l. quẽadmodum. li. xi. ⁊ idez dico in masaritijs. ⁊ suppellectibus societatis. ff. lo. l. sed ⁊ addes. §. si quis mulierez. ſm Bal. in. d. l. j. ¶† Quarto quero, socij emerunt parietem cõez vel semipedes inter se comulerunt, vt ibi parietem inter se edificarent ad onera vtriusq̃ sustinenda. l. cum duobus. §. Item mela. deinde paries indiget refectione cuius expẽsa refici debeat, dic q̃ cõibus expensis cum in cõi negocio impendatur. vt. d. l. si vnus. §. si qd vnus. ff. eo. ⁊ si vnus ex socijs cõi refecerit hꝫ plura remedia. nã vsq̃ ad. iiij. mẽses põt agẽ ad sortẽ cũ vsuris cẽtesimis, q̃ an ⁊ qñ sint hodie permisse vide in. l. sociũ qui in e. ff. pro soc. ⁊ per Bald. in. l. j. C. de sum. tri. ⁊ in. l. cũ allegas. C. de vsu. ⁊ extra. eo. ti. c. salubriter. ⁊ in exigẽdo priuilegio vtetur, qꝫ perferetur ceteris creditoribus ẽt anterioribus in tempore. l. interdum. ff. qui pot. in pig. ha. Secundum remedium hꝫ qꝫ põt totum dominum vendicare respectu partis consocij cuꝫ sibi pp contumaciã suam auferatur. Tertium remedium, qꝫ agere põt ad interesse. l. cum duobus. §. idem rñdit. ff. pro so. vbi casus ⁊. l. si vt proponis. C. de edi. prima. vbi. C. ponit vnam notabilez distinctionẽ ⁊ intellige q̃ electa vna via ex predictis nõ posset ad aliaꝫ redire. l. fi. C. de codi. ⁊. l. si fundus. §. elegãter. ff. de leg. cõmis. Et qꝫ iste articulus parietis cõis est quotidianus ⁊ multas qõnes vidi. Conclude, q̃ parietem cõem licitum ẽst reficere, ⁊ demoliri vni sociorũ altero inuito, si expedit, ex quo paries nõ est sufficiens ad supportãda pondera, prout nũc sunt. ff. cõi divi. l. si edes ⁊. ff. de neg. gest. l. si cões edes. ⁊. l. si parietis. cũ. l. se. ff. de dam. infec. ⁊ ꝙ̃ sociũ prohibentem refectionẽ ⁊ demolitionẽ, vt refici possit, agi põt cõi dividũdo iudicio, vel vti possidetis. vt. d. l. si edes. ⁊ si paries esset cõis iure societatis ad hoc principaliter ordinatus, agi põt pro socio neduꝫ cõi dividundo vt ibi, ⁊ tunc deberet agi principaliter, qñ societas expresse ꝯbitur, nõ qñ in ea incidimus, vt forsitan ratione legati cõis vel ꝯctus inter vnos, vt. l. vt si pro socio actio cum sequentibus. ff. pro socio. secus si paries, qui est, esset sufficiẽs ad suportanda pondera, q̃ nunc sunt, qꝫ tunc vnus ex socijs nõ destruit, vt alium idoniorez eius loco subroget. l. parietez. ff. de serui. vr. predi. vbi casus per quem textum dixit Marti. de fano. q̃ si molendinuꝫ est cõe inter plures, ⁊ vnus vult meliorez molas imponere, q̃ socius nõ tenetur ad impensam conferre, ex quo mole presentes sufficiũt. allegat. ff. de dam. infec. l. si edibus. ⁊ bene scõm Ange. in. d. l. parietem. q̃ tene fixum cordi. Deinde conclude, q̃ si vnus sociorum reficit edificium cõe suo sumptu puta parietem ruinosum, vel domum ruinosam, vel molendinuꝫ existens in flumine, castrum, vel fortilitium cõe, nil de sumptu recuperat, si nomine suo reficit. l. si is qui. C. de edifi. pri. vbi casus, si crescit nomine cõi, ⁊ socius fuit requisitus, ⁊ cõtumax in conferendo expẽsas, reficiens hꝫ tria remedia. Primum, vt post refectionem vsq̃ ad quatuor menses sumptum repetere possit cum vsuris centesimis, ⁊ eis elapsis consequitur rem iure dominij, ⁊ si non vult, recuperat oẽs sumptus, ⁊ interesse vt. ſ. patet, ⁊ speciale est, vt pp societatem ⁊ contumaciam non audiatur volens cedere rei, alias esset secus. vt. ſ. de vsuf. l. cum vsufructuarius paratus vbi glo. declarat, sed si socius non fuit contumax agitur solũ ad sumptus, vt. d. §. idez respondit socius. Si vero res tñmõ est cõis, non tamẽ iure societatis, sicut contingit in duobus ementibus rem cõiter, aut in duobus legatarijs, aut heredibus eiusdez rei, vel alio modo in coniunctionem incidentibus ⁊ vnus sociorẽ reficit rem cõem sumptu proprio, tunc habent locum duo prima remedia scz repetitio sumptuum cum vsuris, ⁊ adindicationis dominij contra contumacem, qui noluit in sumptu conferre, sed non hꝫ locum tertium, vt possit precise agere. vt sibi refundantur sumptus cum omni interesse. vt. d. l. si vt proponis. vbi anteꝫ habens rem cõem non fuisset requisitus ad refectionem, vel nõ fuisset contumax constitutus, hoc casu non posset conueniri nisi tantũmodo ad restitutionem sumptuuꝫ. vt. d. l. si vt proponis. ⁊ not. per glo. in. d. §. Item respondit socius. l. cum duobus. Si autem dubitatur, an qui reficit, refecerit nomine proprio, vel nomine cõi. Dic q̃ cõi nomine presumitur refeciſſe. Primo, qꝫ hoc licitum. l. merito. ff. pro so. contrarium illicitum, imo annotatur prede. vt. d. l. si is. Secundo, qꝫ faciẽs nomine proprio in dubio intelligitur donare sumptum, ⁊ donatio in non presumitur. ff. de proba. l. cum de indebito. ꝙ Ang. in. l. quidã iberus. ff. ꝺ serui. vr. pre. ⁊ sic habes expedita duo pũcta. primo an liceat reficere, vel molliri edificium cõmune. Secundo, si reficitur, an succuratur rẽficienti, in quo restat videre, quid si ambo volunt reficere, sed vnus vno modo, alter altero modo, cuius opinioni stetur, an res diuidatur sorte. l. si. C. cõ. deleg. Dic q̃ eius voluntas erit proponenda, qui edificium magis idonee vult reficere, ⁊ intellige, q̃ idoneitas non peccet in extremo, qꝫ nullus extremum laudabile secundum philosophum. casus est in. l. in reficiendo. ff. de dam. infec. ⁊ ibi per glo. Restat etiam videre, quid si paries communis fuit edificatus hoc pacto, ne luminibus alterius sociorum officiatur, ⁊ sic vsq̃ ad certam altitudinem, modo apparet destructus, si de forma antiqui status apparet, potest vsq̃ ad statum pristinum non obstante seruitute vt luminibus officiatur, vt. ff. de ser. vr. pre. l. si testamento. Si autem de forma antiqui status est dubitatio, quia forte per plura tempora edificia diruta steterant, volunt nunc reficere, consocius prohibet refectionem a certa altitudine supra, ne luminibus suis officiatur. Dic qꝺ vbi non potest quis edificare contra formam statutam, ne luminibus officiatur. ⁊ sic de forma edificandi contenditur, recurritur ad arbitrium boni viri. ff. de ser.

de ser.vrb.pred.l.qui luminibus.vbi casus. Est aũt arbiter bonus vir in arte ptus,ꝛ dz semp eligi idoniorꝛ,ꝛ si possint hꝝi duo non dz eligi vnus.vt in auc.ó non alie.§.qui vero leonis.iuncto fi.glo.magne.fac.l.ſ mel.C. de re mili. lib.xij. ꝛ adde Bal.x. coll.qbus mo.feu.amit c.j.ꝛ Ange. in.l.j.C. de emã.libe.ff.de edil.edic.l.qó si nolit.§.si mancipiũ.ꝛ per Bar.in.l.quotiés.C. de ponderatoribus.li.x. Similiter restat videre,an in cõi pariete liceat de nouo tigna immittere, qꝛ de antiquis non est dubiũ. Dic,ꝙ sic,si cõiter quesitus est, vt sustineat onera vtriusqꝫ .ꝛ ꝙ immissionẽ taliũ lignorum non noceatur tali parieti . neqꝫ vicino eo ꝙ aptus est ad onera supportãda,alias secus,vt.d.l.si edes. ꝛ.d.l.Sabinus. Vbi vero paries non esset dictis oneribus ferendis destinatus,sed forte delectationibus sociorũ,qꝛ vnusqsqꝫ delectabaꝫ hꝛe depictum,ꝛ forte ex parte sua hꝛe eum clausum pro seculari capella,vt vidimus quotidie in palatijs magnorum virorũ,ꝛ tunc non esset licitũ immittere tigna nona , ꝓ q̃ possent dicte picture destrui,aut diminui delectatio. vt.d.l. Sabinus. iuncta gl.nõ intelligiꝫ pertinaciter in eo qui ex parte sua depinxisset parietem,ꝛ nollet in ea parte immitti tigna. qꝛ negare nõ põt,ex quo oneri ferendorũ negociorũ erat paries deputatus. casus est in.d.l.quidã iberus.§.parietẽ.ff.de seruit.vrb.prꝛ.ſm Ang.ibi,ꝛ an in pariete cõi de nouo liceat facere feneſtras vel foramina. Dic ꝙ non,inuito vicino.ff.de serui.vrb. pred.l.si inter.ꝛ.l.eos. Sed in proprio pariete bene possum facere feneſtrã .l.fi.§.lucius.ff.de serui.vrb.pred.ꝛ.l.cũ eo.tit. ꝛ.l.altius.C.eo. ti. ¶ Sed pone,ꝙ habeo proprium parietem iuxta ortum cuiusdã pulchre puelle,vel quorundã religiosorũ volo facere ibi feneſtrã vt possim ꝓspicere istam puellã vel illos religiosos. Quero nunqd possim,dicit Ꝑe.in.d.l.altius.ꝙ aut facio ad meã vtilitatẽ,ꝛ possum.aut ad emulationẽ. vel inhoneſtã intentionem,ꝛ non possum,ſm Ꝑet.vt refert Bal.in.d.l.altius qó tene menti. Deinde an altiare quis possit parietem cõem . Dic ꝙ sic , si dãnum non timeꝫ ex edificatione,ꝛ edificans vult,ꝙ edificium sit cõe,secus si vellet,ꝙ esset ꝓprium.ff.de ser. vrb.l.qó dictũ.§. si ex tribus.ꝛ vide eo.tit.l.in re cõi in fi. Itẽ ꝙclude,ꝙ iuxta parietem cõem ad duos pedes ẽt in solo proprio nihil quis facere põt,per quod paries deterioꝛeꝫ, puta ꝙstruendo aliquid qó humore ꝙtinuũ parieti cõi afferat.vñ non balneũ. non cloacã.nec fiſtulam.in prin.ff.de seruit.vrb.prꝛ.qó tene menti. Nec ẽt lz habere prope parietẽ cõem aliqd,ꝓ qó paries exuraꝫ, vt ꝙstruere fornacẽ,vel aliter facere magnũ ignem.vt.d.l.qdã iberus. Aut aliqd ꝓ qó impediaꝫ refectio parietis. Aut aliqd aliud,per qó impediaꝫ ꝙseruatio parietis.vt.d.l.fiſtulã.§.iuxta cõem. Scale aũt iuxta parietem cõem hꝝi põt , qñ sine lesione parietis sunt. vt.d.l.fiſtulã.§.scalas.iuxta glo.ibi. Item ꝙcludit,ꝙ in pariete cõi licitũ est pingere,ꝛ eidẽ crustã imponere,ꝛ oia alia facere,q̃ ad cõmoditatẽ facientis spectant,non remouendo in aliquo faciem neqꝫ formã dicti parietis cõis.vt.d.§.parietem cõem.tñ ꝓ tales incrustationes,vel picturas non augebit in aliquo ꝙditio vicini demolientis ꝛ parietẽ reficientis vt ibi . ¶ Et ꝓ clariori intelligentia,an quis possit edificare inuito cõsocio vel vicino. Dic ꝙ aut quis vult edificare in pariete cõi.aut in proprio pariete siue solo.aut in solo publico. ¶ Primo casu qñ vult edificare in cõi pariete.dic vt ex predictis pz. ¶ Secõ casu qñ vult edificare in ꝓprio,tunc aut vult ex ꝓprio aliqd in alienum vel.s. alienũ proijcere,puta vult hꝛe canale in suo, per qó paries vicini inundeꝫ,vel per qó aqua proijciaꝫ in alieno, ꝛ non põt.l.fiſtuli inundeꝫ,vel per qó aqua proijciaꝫ in alieno,ꝛ non põt.l.fiſtulas.ff.si ser.vendi. Itẽ si aliud vellet ꝓjcere in alienum . vt.l.j. ff.de seruit.vrꝛ.prꝛ. Aut vult aliquid in alienũ vel.s.alienum immittere.puta qꝛ ex meo in parietẽ vicini volo immittere tignum, vel.s.domum,vel solũ stillicidium vicini volo facere proferrum, vel extendere meũ stillicidium,ꝛ non possum . Primum ꝓbaꝫ in.l.sed si inter.ff.de seruit.vrb. pred. ꝛ in.l.si cum meus.ff. si ser. vend. Secõm probaꝫ.l.j.eo.titu.vbi casus.ꝛ.l. si qñ.ff.si ser.vendi.vbi ẽt per medium pedẽ non põt qd.s.alienum incũbere.ꝛ si hoc non obstante aliqd est edificatũ, quo remedio mihi succurraꝫ. Qñqꝫ qs edificat non in meo,nec.s.meũ. sed ꝛ seruitutẽ mihi debitam,ꝛ tunc vt illud edificiũ tollaꝫ,hz locũ interdictus qó vi aut clã. vel interdictũ de noui operis nuntia.l.j.ff.de no.ope. nunt. Quandoqꝫ quis edificat in meo vel supra meum . adeo ꝙ non requieſcit in meo.ꝛ tunc hz locum.l. quemadmodum in pri mo casu.ff.ad.l.aquil. Aut requieſcit in meo, ꝛ tunc aut manualiter,aut naturaliter. Primo casu,possum mea auctoritate destruere.vt dicit glo.in.d.l.sed si inter.ꝛ in.d.l. quemadmodum §.i.in secundo casu ꝛ.l. si vicem.§. si ad ianuam.ff. quod vi aut clam. Aut naturaliter,ꝛ tunc debeo adire iudicẽ.l.i.C. de inter dic. ¶ Utrum aũt liceat destruere edificium factum supra alienum,si fundamentum edificij est supra proprium facientis. Dic ꝙ non vt est casus in.d.l. quemadmodum.§.i. Aut quis edificat in cõmuni.ꝛ tunc an socius possit propria auctoritate destruere Bar.dicit per glo.in.d.l.liceat sed inter, ꝙ sicut illud , qó immittitur in re mea a me possessa possum destruere mea auctoritate. Ita illud quod immittiꝫ in cõmuni re lz immittaꝫ a socio. Ubi aũt ibi visum fuit dubium de quo ibi vide. Aut quis vult simpliciter in suo edificare,nihil aũt vult immittere in alienum, vel.s.alienum,ꝛ tunc nisi faciat ꝛ debitam seruitutem,ẽt si socio officiat,edificare põt.l.est ꝛ hec seruitus.ff. de seruit. vrb. pred. vbi edificando in suo quis põt officere prospectui domus mee, immo ꝛ edificando in suo põt obscurare lumina vicini ẽt in totũ .l.cum eo.ff.de seruit. vrb. predi. vbi casus ꝛ.l.altius.C.eo.titu.ꝛ sic quis põt in suo edificare ẽt si vicino noceat vt dictis iuribus. Fallit in herede, qui lumina domus legate in totum obscurare non põt,lz possit pro parte dũmodo lumen sufficiens remaneat habitantibus.l.binas edes.ff.de ser.vrb.predi. Secundo fallit in.l.fi.C.de ser.ꝛ aqua,vbi vicinus in solo proprio non põt edificare prope areã alienam , qñ per tale edificium aufertur vẽtus ipsi aree,adeo ꝙ frumenta a paleis separari nõ pñt. Tertio fallit,qñ quis edificando in suo officeret segetibus vicini ſm gl.j. ibi respondeo secus esse ꝓpter vtilitatem segetum vicini agri ne pereant.ff.de ser.rusti.prꝛ.l.rusticorum. Quarto fallit, vbi edificando in suo ad emulationẽ directe precedit vtilitatẽ que in loco vicini transit ex loco in quo edificatur, exemplũ si ad emulationez tui tm̃ prescido venas aquarũ orientes in meo que in tuũ directo decurrunt.vt.l.i.§.denicꝫ.ff.de aqua plu.arcen. Quinto fallit,qñ edificium tenderet ad emulationem reipublice qꝛ non lz.C.de meta.in rubrica.lib.xij.ꝛ.l.quicunqꝫ castrorum.C. de fundis limitrofis.lib.xi.ꝛ per glo.C.de edifi.prima.l.per prouinciã. ꝛ per Inno.in.c.pisanis de restit.spol. Sexto fallit, qñ quis in suo edificare vellet non intermisso legitimo spacio a vicina insula,qꝛ in area libera põt edificari per dñm ꝛ alium eius noie intermisso legitimo spacio a vicina insula.l.imperator.alias incipit in area.ff.de ser.vrb.predi.quod aũt dicatur legitimum spacium,vide ibi per glo.ꝛ tex.in.l.meniana.C.de edi. prima.quod intellige,qñ ex obiecto ad edificium alterius edificatur,qꝛ tunc dz intermitti legitimum spacium,vt not.in.l.si cui.ꝛ in.d.l.meniana alias meuiana.C.de edi.prima.vt pz ex tex.ibi videnꝫ obiecta. Si vero edificatur a latere , ꝛ tunc non requiritur aliqó interuallum.ff.de ser.vrb.predi.l. seruitus.§.fi. ꝛ ideo videmus habitatores domorum habere domos contiguas ꝛ hoc modo intelligitur.d.l.meniana,ſm Ang.ibi que.l. loquitur in vrbanis. In rusticis aũt quod spacium debeat intermitti a vicina insula, vide tex.notabilem in.l.fi.ff.fi.regũ. ꝛ lz textus ibi faciat mentionem de edificio , ꝛ sic vñ quod illa lex loquatur in vrbanis vt .l.i.ff.cõmunia prediorum. vbi edificium vbicũqꝫ positum dicit vrbanum predium,tñ intellige nisi edificium sit paratum gratia fructuum,qꝛ tunc rusticum dr.ff.de ser.vrb.pred.li.rusticorum.ꝛ ibi per gl.j.ꝛ hoc modo intelligo.d.l.fi.ff.fi.re. alias illa.l. esset ꝛ text.d.l.meniana . ꝛ sic necesse foret dicere quod esset correcta,ꝛ legum correctio est euitanda.l.precipimus.in fi.C.de appellat.quod tene menti,qꝛ sunt quotidiana ꝛ notabilia. Septimo fallit,quãdo sunt duo qui habent domum cõmunem , vnus habet partem inferiorem,ꝛ alius partem superiorem, dominus partis inferioris immittit fumum ad dominũ partis superioris, ꝛ dominus partis superioris immittit aquam domino partis inferioris,an possint.de hoc est text.in.l.sicuti.§. Aristo.ff. si seruꝰ vend.ꝛ.l.pe.ff.de iniurijs. Pro cuius declaratione dic scõz Barto.in.d.§.aristo. Quandoqꝫ dominus partis inferioris facit ignem solitum ad regimen familie , ꝛ tunc põt licite facere, nec tenetur si fumus ascendit,nisi animo iniuriãdi faciat.vt.d. l.penul.ꝛ eodem modo, si dominus partis superioris infunderet aquam per solarium suum,vt moris est,non tenetur,si aliqd descenderet,nisi animo iniuriandi faciat. Sed si dominus partis inferioris vellet ibi facere tabernam,vbi continue fit ignis,ꝛ fumus magnus,ꝛ grauis,ꝛ hoc non posset , ꝛ eodẽ modo si dominus superior infunderet aquam vltra solitum , qꝛ non liceret, ꝛ ita dicit Bar.debere intelligi.d.§.aristo.

¶ Tertio casu quando vult edificare in publico,ꝛ tũc aut vult edificare in priuato ꝓprio tamẽ vult aliquid ducere ꝓ publicũ, aut vult edificare in priuato,tñ vult immittere aliquid supra publicum,aut vult simpliciter edificare in publico, non aũt vult ducere aliquid per publicum,nec vult immittere aliquid ex priuato.s.publicum,sed simpliciter in publico edificare vult. Primo

casu qñ vult ducere aliquid per publicum, puta vult facere conductum per viam publicam causa ducendi aquam ad domum, vel ad fundum suum, & tunc non põt. l. seruitutes. §. publico. ff. de ser. ti. generali. Secundo casu, qñ vult facere aliquid. s̃. publicum, puta ex vna domo ad aliam ponẽ supra viam publicã, vel prosternum, tunc similiter non põt. l. si intercedat. ff. de ser. ti. generali ꝺm Bal. ibi. & l. q sella. §. in rusticis. ff. de seruí. vb. pre. vbi per Bal. plene destinguentem qñ locus medius impediat seruitutem intra extrema. Fallit ꝺm Ang. in. d. l. si intercedat. qñ consuetudo est in ꝯrium vt est hic & hoc tz glo. C. que sit longa consue. in ru. Tertio qñ simpliciter in publico edificare vult & tunc aut sine permissu principis vel statuti, & non põt. l. seruitutes. §. a principe. ff. de ser. ti. generali, quem text. notant doct. ꝯ volentes initium scalarum cõstruere in via publica per quas adeatur aditus ad domum suã q̃ non põt sine permissu reipublice. Nunquid aũt pteses possit permittere? Dic q̃ non, nisi sit lex vel statutũ in ciuitate, q̃ pteses possit. l. prohibere. §. plane. ff. quod vi aut clam. & vide Barto. in. l. j. ff. ne quid in loco pub. & Bald. in rub. de contraben. empt.

¶ Qñq̃ quis vult edificare in publico vel s̃. publicũ cum permissu principis, vel statuti, & tunc aut tale edificiũ nõ nocet alteri, & põt vt dictis iuribus, aut nocet alteri, puta, q̃ prospectus aut aditus alicui sit deterior, aut angustior, & tunc non põt, quotiens enim aliquid in publico fieri permittitur, ita op3 permitti, vt sine iniuria cuiusq̃ fiat, & ita solet princeps quotiens aliqd noui operis instituendũ permittit. l. j. §. merito. & §. si quis a principe. ff. ne quid in lo. publi. & l. ij. §. deteriorem. & l. j. §. deteriorẽ. de flu. & ff. ne quid in flumi. pub. l. j. §. q̃ aũt. & de itinere actuq̃ priua. l. vnde ét. §. reficere. C. de eman. lib. l. nec anus. & ꝑ Bar. in. l. quominus. de flu. & per Bal. C. de ser. l. manifeste. & ꝑ Jac. de are. ff. de dam. infec. l. fluminũ. l. si finita. §. si quid vicino. & ꝑdicta intellige vera, nisi forte quis hoc impetrauerit. s. expresse petierit, & concessum sibi sit. d. §. si quis a principe coniuncta gl. ibi alias in publico vel s̃. publicum edificare non põt cum iniuria vel damno vicini vt dictis iuribus, ad hoc ét facit. c. per venerabilem qui filij sint legitimi. ibi non q̃ alieno iuri preiudicare velimus. & c. ex tuarus. de auct. & vsu palij. facit ét tex. expresse. in. l. fi. §. lucius. ff. de ser. vrba. pre. quicquid glo. ibi dicat que addit ad tex. maxime. & non bene & ibi reprobaui dictam glo. & de his ad presens satis dictũ sit, cũ proprie non tangat materiã nostram. ¶ †Quinto quero, socius oium bonorum emisit votũ ire ad sanctum Jacobũ, causa implendi votum fecit expensam. an sibi vel communi corpori societatis debeat imputari. Quidã consuluit quod cõi corpori societatis est imputandũ. l. si societatem vniuersarum. ff. pro socio. Contrarium est verum. Vouere enim & votum adimplere est meritoriũ apud deum, & salutez anime respicit, de voto. c. magne. & c. lz. Sed salus anime, que ex voti executione queritur. vt dicto. c. lz non põt cõicari, nec participari cum socio, q̃ illa salus coberet solum anime viuentis, salus enim anime queritur ꝓpter proprias & virtuosas operationes. de pe. distinc. ij. illa anima. Constat aũt, q̃ illa que respiciunt animam sic coberent persone, q̃ non transeũt ad alterius animã. de renun. c. nisi cũ pridẽ. j. q. iij. §. eꝫ. xxiij. q. j. §. j. merito non est conueniens, q̃ expensa facta cõi corpori imputetur. Mã ét in socijs oium bonoꝝ vbi est lucrũ ibi dz esse dãnũ. l. si igitur. in fi. ff. pro socio. & ét q̃ ista non venit occasione societatis, nec est talis actus qui ad societatẽ pertineat. Non ob. l. si societatem. §. fi. q̃ ibi loquit in ꝙmodis tẽporalibus, que sunt cõicabilia, & ita ꝙsuluit Pe. de perusio in consilio quod incipit. Am̃ iam diu ꝙsului. in. xiij. lib. ꝙsiliorũ. carta. xlvj. Ego credo predicta vera, nisi ipse socius oium bonorũ ideo vouisset ire ad sanctum Jacobuz, vt liberaret̃ ab infirmitate, qua ipse multũ grauabatur, & ꝓpter votuz sanus effectus est, vt quotidie videmus de facto, q̃ tunc de cõi fieri debent. Nam expense, que fiunt ꝑ sananda infirmitate socij oium bonorum de cõi fieri debent vt ꝫ. patebit. Non obstat, si diceret̃ infirmitas venit ꝓpter peccata in auc. vt non lux. contra natu. & de iurãtibus per capillos dei. colla. vj. de peniten. c. cũ infirmitas. Tollit enim deus malos de medio, ne peccatum eorũ augeat. xxiij. q. iij. c. ea vindicta. & sic occasione sui delicti ergo ex cõi deduci non dz. d. l. cum duobus. §. fi. ff. pro soc. q̃ deus tollit malos pariterq̃ bonos de medio, malos ne peccatum eoꝝ augeatur, & bonos, ne malitia malorum mutet intellectum eoꝝ. de pe. distinc. iij. si ex bono. & sic
7 infirmitas venit ita bonis, sicut & malis, & quilibet in dubio bonus presumit̃, de scrutinio. c. vnico. de presum. c. fi. ¶ †Sexto quero, qd de alijs bonis, q̃ qs facit in hac vita, puta eroget pecunias in pauperes nutriendos, vel puellas maritandas, vel ecclesias, aut hospitalia ꝙstruenda, nunqd sibi soli vel cõi corpori societatis imputari debeat. Primo vr̃ dom q̃ sibi soli imputẽ tur, q̃ oia bona, que qs facit in hac vita proderunt ei quo ad vitã eternã ꝓmerendã, aut ad minus suppliciuz sustinẽdũ, de pe. distin. iij. §. si qs aũt. aut ad hoc vt deus citius illustret cor illius ad veram pniam, de pe. dist. v. falsas. & dist. iij. §. fi. in fi. ex quo sibi soli prodest soli debeat expensas imputare vt. s̃. proxime dictũ est. In ꝯrium facit, q̃ bona, que qs facit in hac vita prosunt ad bona tẽporalia ꝙsequenda. xxij. q. ij. si quẽlibet. & sic lucrum ex quo erit cõe ergo ét expensa cõis debeat esse vt. d. l. si igitur. in fi. & d. l. cum duobus. §. quidam sagariã. in fi. ff. pro socio. & in ea. l. §. Itẽ si in cõem riuũ reficiendum. & §. item rñdit socius. & §. si qs ex socijs. ¶ Circa hoc vr̃ salua veriori determinatione posse dici, aut bona que socius facit in hac vita, facit pro ꝙmodo proprio, aut pro cõi cõmodo, aut dubitaf. Primo casu, qñ facit eleemosynas pro cõmodo proprio puta, q̃ vouit ire ad sanctũ Jacobũ in remissione suorũ peccatorum, vt deus sibi longiorẽ prestet vitam, que pp peccata abbreuiatur. xij. q. ij. c. j. & xij. q. iij. epi. & per gl. de appel. qua fronte. & per Glo. in. c. solet. de sent. excõi. Tollit. n. deus malos de medio, ne peccatum eorum augeat. xxiij. q. iij. ea vindicta. vel fuit ex delicto suo pnia sibi iniuncta, & tunc sibi imputari dz expensa. vt. s̃. proxi. cõne dictũ fuit, & ét q̃ pena, quã quis soluit ex delicto suo, sibi solũ imputari dz. l. cum duobus. §. si ad maleficiũ. ff. pro socio. nisi ex tali delicto societas lucrũ sensisset puta, q̃ fecerat furtũ vel vsuraz, quã cõicauit societati scientibus socijs, demum sibi fuit ab sacerdote pnia iniuncta, q̃ ipse restitueret, & ét accederet ad sanctũ Jacobũ, q̃ tunc damnũ q̃ ꝙtingit vni ex socijs occasione illius delicti dz esse cõe. l. q̃ ex maleficio in fi. l. j. si igit̃. & l. nec quicq̃. ff. ꝑ so. Sco & c. iij. casu, qñ qs facit bona ꝑ cõi ꝙmodo, vr̃ dubitaf, & tunc si pauperibus dat ꝙsuetas quotidianas distributiones, q̃ modice sunt, & intelligunt̃ fieri pro aiabus illorum, q̃ ipsis bona reliquerunt vt bene facientibus bene faciamus. l. sed & si lege. §. ꝙsuluit. ff. de pet. here. & ét pro cõi ꝙseruatione & augmento. xxij. q. ij. c. si quẽlibet. vel ét decimas ꝙsuetas soluit, que deoibus solui debent, vt p3 in ti. de deci. xvj. q. j. decime. & q. vij. qcunq̃, vel ét q̃ eoꝝ pr̃ voluit ire ad sanctũ Jaco. & filius vult implere votũ pr̃is, & tunc ex quo iste expense fiunt occasione societatis pro cõi ꝙmodo, de cõi solui debent. vt. d. l. cũ duobus. §. Itẽ si in cõem riuũ. & d. l. si vnus. §. si quid vnus pro soc. alias bona que fierent ab vno ex socijs ét oium bonoꝝ nisi probentur facta ob cõem vtilitatẽ puta, q̃ pater eoꝝ eos ita grauauerat ó ꝓpio expendẽtis intelligunt̃ fieri. Primo q̃ eleemosyna non dz fieri de alieno, & sic de parte ꝙsocij de homi. c. sicut dignũ. §. eos. de iureiu. eã te. de vsur. c. cũ tu. de decimis. c. tua. j. q. non est putanda. x. dis. oblationes. xiij. q. v. c. ij. & iij. & c. eleemosynam. & c. neq̃. Sco, q̃ nemo ex socijs ét oiuz bonoꝝ põt plus parte sua alienare. ff. ꝑ soc. l. nemo ex socijs. & l. iure societatis. & l. omne es alienum. ff. pro soc. Tertium, q̃ lz generalissimã administrationem in bonis cõmunibus socius omniũ bonorum intelligatur habere, tñ ei non permissa intelligitur dilapidatio siue dona. argu. l. creditor. §. lucius. ff. man. ff. de dona. l. aristo. extra eo. tit. c. ij. Quarto, q̃ dilapidare siue donare bona socij est quedaz culpa. vt no. in. d. §. lucius. sed in socio dz abesse culpa. vt. d. l. cum duobus. §. venit autem. & l. socius qui in eum. ff. pro socio. Ad hoc ergo ne iste socius dicaf esse in culpa, que in dubio non presumitur. l. quotiens. §. qui dolo. ff. de proba. l. si creditor. C. de pigno. act. ex sua parte expensam fecisse intelligaf. Non ob. q̃ quotidiane distributiones, que modice sunt, de communi fieri intelligunt̃ q̃ quantitas impense consideranda est. Mã facilius presumimus donationẽ in modicis q̃z in magnis. ff. de do. inter vir. & vxo. l. si seruus cõmunis. argu. eius quod dixit bal. in. l. si paterno. C. de nego. gest. ad hoc optime facit glo. in. c. ceterũ. in versi. ratũ. de dona. vbi habeť, quod prelatus in pauperes paruam donationem considerata ꝙsuetudine & facultate ecclesie errogare põt, consuetudo enim tribuit liberiorem administrationem. vt. d. c. ceterum.

8 ¶ †Septimo quero, aliqua sunt arrogata in honorem vnius ex filijs sociorum, puta pro doctoratu, vel militia, vel etiam in nuptijs conduxit vxorem filius, vel cum tradidit filiaz nuptui. Respondeo si sunt socij omnium bonorum, de cõmuni talis impensa fieri dz. l. si societatẽ vniuersarum fortunarum. ff. pro soc. & l. cum duobus. §. si inter fratres. eo. tit & l. ex parte. §. filius. ff. faber. vbi q̃dq̃d per vnũ ex socijs oium in honorẽ filij vnius ex socijs erogatur ex cõi deduci dz, ad hoc ét facit, q̃ omnia lucra &

omnia

omnia dãna ɋtingentia vni ex ſocijs oium bonorũ,dũmodo non proueniunt ex delicto,cõicari debent.vt.d.l.cũ duobus.§.ſociũ vniuerſa.iuncto.§.p ɔ̃rium cũ legibus ſeq. ergo dãnum proueniens ſocietati occaſione expenſarũ quas in bonorem filij pater fecit,ex quo non prouenit ex delicto, immo ex virtuoſis opibus cõe eſſe dꝫ qꝺ pꝫ.nã omne qꝺ ſocius oium bonorũ acqſinit occaſiõe filij ſui cõicari i ſociũ dꝫ.vt.d.§.ſociũ vniuerſa.ergo ⁊ qcqd expendit occaſione filij ex cõi deduci dꝫ, cũ ɔ̃riorum eadẽ ſit natura.vt.d.§.ſociũ vniuerſa.ver.per ɔ̃rium.⁊.d.l.cum duob.§.q dã ſagariã.in fi.l.manifeſtiſſimi.§.cũ in ſcõa.C.de fur. ⁊ idez in ſocalibus,q̃ cauſa bonoris dñe portãt.s̃.cõman.l.ſi vt certo.§.ſz videndũ ſm Bal. in quadã apoſtilla manu ſua hic in libro pro prio. Non ob.tex.in.d.l.ſi ſocietatẽ vniuerſarũ fortunarnz.§.j. ita ꝙuenit vt qcqd erogaret vel quereret cõis lucri atqꝫ impendij quaſi tex.vult ibi dicere qꝺ ſit ſpeciale pp pactum, ergo in ɔ̃rium eſt ius cõe,qz illa verba ita ꝙuenit vt quicquid ⁊c. important idẽ qꝺ ius cõe vt pꝫ per tex.in.d.§.quidã ſagariã. ibi nã ſicuti lucrũ ita dãnũ cõe eſſe opꝫ.vt.d.l.cũ duobus.§.ſociũ vniuerſa.iuncto.§.per ɔ̃rium.ergo nihil operant.l.ſicuti.§.apud põponiũ.ff.ſi ſer.ven.⁊ gratia dubitationis tollende appoſita eſſe cenſent.l.qui mutuã.ff.man. Vel rñde qꝺ illa verba fuerũt appoſita ad oſtendendũ,qꝺ erat ɔ̃cta ſpecialis ſocietas oium bonorũ, in qua quicqd querit vel erogat cõe eſſe dꝫ. vt.d.§. ſociũ vniuerſa.coniuncto.§.per ɔ̃rium.⁊ ideo dixit ita conuenit,vt quicquid erogaret vel quereret ⁊c.cum hoc ſit ſpeciale in ſocietate oium bonorũ,in qua quicqd vel erogat,niſi ex delicto ꝓueniat, cõicari dꝫ.vt.d.§.ſociũ vniuerſa.⁊.l.iij.§.cũ ſpecialiter.s̃.eo. ⁊.l.ſi qs ſocietatẽ.j̃.eo.qꝺ ſecus eſt in oibus alijs generibus ſocietatũ,cũ in nullo genere ſocietatum cõicetur,quicquid querit,vel erogatur,niſi ſpecialiter in ſocietate oium bonorum.vt.s̃.eadẽ.l.§.cũ duo.⁊.§.cũ ſpecialiter.⁊.s̃.ea.l.coiri. ⁊ dictũ fuit plene.s̃.in.iij. par.princi.circa fi. ¶ †Octauo quero,ſi frater monachus,vel abbas ꝓmouetur vtrũ debeam ɋtribuere ad expenſas. Rñdeo ſm Bal.in.l.ſi ſocietatem vniuerſarũ fortunarũ,qꝺ non.qz cum monacho nõ põt ɔ̃bi ſocietas,niſi eſſet promotus in vita patris patre volente, qz ille expenſe debent fieri de cõi patrimonio.l. ſi filia.§.neratius.s̃.famil.herciſ.ſm cum. ¶ †Nono quero,an onus dotandi filiã vnius ex ſocijs oium bonorũ pertineat ad ſolum patrem,vel ad oẽs ſocios. Primo vꝝ dom qꝺ ſoli patri incũbat,per textũ in.l.ſi ſocius pro filia.j̃.eo.nã ibi dr̃,ſi eſt factuz pactũ,qꝺ filie ſociorum debeant dotari de cõi,qꝺ tunc dos de ſocietate danda eſt.ergo ſi non factũ pactum predictũ onus dotãdi non pertinet ad alios ſocios,ſed ad patrem.⁊ hanc opi.vꝝ tenere Spec.in ti.de iudi.§.ſequit.ver.quid ſi vnus.⁊ eaz expreſſe tenuit Pe.de peru.in.xiiij.lib.conſiliorum.carta.xlvj.in cõſil.quod incipit,qm̃ iãdudum conſului. Jn ɔ̃rium facit primo,qz quicquid ſocius oium bonorum voluntarie expendit in bonorẽ filij,puta doctoratus militie,vel magiſtratus,vel ſimiliuz,ex cõi conſequitur.Lex parte.§.filius.s̃.fami. hercif.⁊.l. ſi ſocietatem vniuerſarum fortunarũ.j̃.eo.⁊ in eadez.l.§. ſi inter fratres.ergo multomagis ſi ex neceſſitate in filiã eius facit expenſaz. vt auc. multomagis.C.de ſacroſanc.eccle.prout eſt expenſa dotis, que ipſi patri neceſſaria eſt,cũ iure nature filiã dotare cogat.l. fi.C. de dot.pmiſ.l.obligamur.§.i.j̃.de act.⁊ oblig.l. qui liberos.j̃.de ritu nup.Secũdo,qz quicquid ſocius oium bonorum abſqꝫ delicto querit,ẽt occaſione filij cõicare dꝫ in eadem.l.§. ſocium vniuerſa.ibi ſine filij corpori nocitũ ſit conferre debere reſpondi,⁊ per ɔ̃rium quicqd abſqꝫ ſui culpa prestiterit,ex cõi ꝙſequitur.vt d.§.ſocium vniuerſa.ver.per ɔ̃rium. ergo ex quo ſocius filie ſue dotẽ preſtat abſqꝫ ſui culpa ſuſcipiat filias feminas.C. de legi. bere.l.lex.xij.tabularũ.quas iure nature dotare cogit. vt.d.l. fi.C.de dotis pmiſ.ipſam dotez ex cõi prestari debeat. Tertio, qz ſocietas in ſe ſummam rõnem ⁊ equitatem continere dꝫ,cum ſocietas ius quoddã fraternitatis in ſe continet.j̃.eo.l.veruz.in prin. Sed ſumma ratio ⁊ equitas eſt vt ſicuti lucrum ita dãnum cõmune ſit, quod culpa ſocij non contingit. vt.§.quidam ſagariam in fi.⁊ eſt tex.expreſſus in.l.ſi non fuerint.s̃.eod. Jniquiſſimum enim genus ſocietatis eſt,in qua quis damnũ non lucrum ſpectet.vt.d.l.ſi non fuerint in fi. ſed ſocij oium bonorum omnia lucra vndecunqꝫ ⁊ qualitercunqꝫ prouenientia inuicẽ cõicant.l. iij.§.cum ſpecialiter.s̃.eodem.⁊.j̃.eadem.l.§.ſi inter fratres.⁊.s̃. ſocium vniuerſa.⁊.l.ſocietatem vniuerſarum fortunarum.⁊.l.ſi quis ſocietatẽ.j̃.eo.dũmodo non proueniant ex delicto.l. quod aũt.j̃.eo.ergo omnia damna vndecunqꝫ ⁊ qualitercunqꝫ prouenientia eis cõmunicari debent, dũmodo non proueniant ex delicto.vt.d.§.per ɔ̃rium,cum vbi lucrum, ibi damnuz eſſe debeat. vt.d.§.quidam ſagariam in fi. merito dotez preſtare ex cõmuni vnus ex ſocijs omnium bonorum eius filie dꝫ, ⁊ hoc ſummam continet rationẽ equalitatis ſeruande cauſa,que inter ſocios ſeruari dꝫ vt dictis iuribus,alias ſi ſocius omnium bonorum ex pprio filiam ſuã dotare deberet,talis ſocietas non ſummam contineret rationẽ,immo iniquiſſimam, cũ omnia lucra vndecunqꝫ ⁊ qualitercunqꝫ prouenientia cõicet ſocio vt dictis iuribus,damna aũt eſſent eis precipua qꝺ eſſet iniquiſſimum ⁊ ɔ̃ predicta iura.Quarto,qz qui quotam lucri partem ferre dꝫ, totam partez damni,niſi aliter ſit conuentum, ſuſtineat.l. ſi non fuerint.§.j.⁊ ij.s̃.eo.Sed ſocius oium bonorũ cõicat omnia lucra.vt.s̃.pꝫ ergo ⁊ omnia damna,niſi ex delicto proprio proueniãt, ſuſtineat. Sed dãnum ſiue expenſa dotis non prouenit ex delicto vt.s̃.pꝫ ergo ex cõi deduci dꝫ. Quinto, qz quẽadmodum omne lucrum ẽt hereditatis paterne vel materne qꝺ coheret perſone filij non dicat eſſe quaſi dñs rerum paternarum.l.in ſuis.de li.⁊ poſt.inſtitu.de here. qualit. ⁊ differentia.§. ſui. ⁊ ab eius perſona non põt ſeparari,cum pater filijs ſaltem legitimaz iure inſtitutionis relinquere neceſſe hꝫ.vt in auct.vt cum de appella.cog.§.aliud quoqꝫ capitulũ.C.de inoffi.teſta.auct.noniſſima. ipſe filius omnium bonorũ ſocius conſocio cõmunicare cogitur, vt.d.§. cum ſpecialiter ⁊.l.cum duobus.§.de illo queritur cum ſi. ergo ⁊ dãnum dotis,qꝺ coheret perſone patris vnius ex ſocijs oium bonorum,qui neceſſario cogit dotare filiam vt.d.l.fi.C.de dotis pmiſ.ex cõmuni deduci dꝫ. Contrariorũ eadem eſt natura.vt.d.§.ſocium vniuerſa.iuncto.§.per ɔ̃rium.⁊.§.quidam ſagariaz.in fi.⁊.l.manifeſtiſſimi.§.cũ in ſcõa.C.de fur. Sexto,qz dos queſita ſocio oium bonorũ manente ſocietate conſocio cõicare debet actione.§.ſi cum.ll.ſequentibus.j̃.eo.ergo eadem rõne dotem, quam ſocius neceſſario cogitur dare filie ſue ex cõi patrimonio deducat.⁊ hanc opi.tenuit Bald.in gſi.qꝺ incipit. Jn Chriſti nomine amen factum tale eſt ventricius ⁊ fuſterius ⁊c. vbi ipſe conſuluit filiam vnius ex ſocijs omniũ bonorũ de cõi debere dotari,per.d.l.ſi ſocius pro filia ꝓ quo ẽt faciũt predicta. ¶ His tñ non obſtan.opi.primã.Spec.⁊ do.Pet. vcz, qꝺ filia vnius ex ſocijs omniũ bonorum ſolum de patrimonio patris,⁊ non de cõi dotari debeat patrimonio ſociorũ his rõnibus corroborari poſſe arbitror. Primo, qz omne es alienum quod manente ſocietate occaſione ſocietatis ɔ̃ctum eſt de cõi ſolui dꝫ.l.omne es alienum.s̃.eo.⁊.l.iure ſocietatis.j̃.eo. Sed debitum dotis nõ eſt ɔ̃ctum occaſione ſocietatis,ſed ſpeciali obligatiõe patris,vt.d. l.fi.C.de dotis pmiſ.⁊.d.l.qui liberos.j̃.de ritu nup.ergo ex cõi ſolui non dꝫ vt dictis iuribus. ¶ Scõo,qz nemo ex ſocijs etiam oium bonorũ plus parte ſua alienare põt.l. nemo ex ſocijs.j̃.eo. ergo ſocius pro filia ſolũ de proprio non de cõi dotez ſoluere dꝫ alias alienaret plus parte ſua ɔ̃.d.l.nemo. ¶ Tertio,qz onus dotandi coheret perſone patris,⁊ eius pſonam afficit vt.d.§.fi. ⁊.d.l.ex lege. ⁊ que coherent perſone ad alium non tranſeunt. de offi.deleg.c.fi.eo.ti.c.is cui.lib.vj.de preſum.c. mandata. ¶ Quarto,per tex.in.d.l.ſi ſocius pro filia,que loquit in ſocijs oium bonorũ,ſm glo.j.ibi in qua dos ex pacto de cõmuni ſolui dꝫ,ergo ſi non eſſet pactum,non deberet dos ſolui de cõi,ſed ſolum de portione patris,alias illud pactum nihil operaretur. ¶ Quinto,qz rñſio iuriſconſulti,que ſub conditione includit ratione ſui dicti,qz exponit ſi pro qz.l.lucius.§.tutele de admi.tu. l.ſi fideiuſſor.§.fi.j̃.de pigno.ſm Sapha.fulg. ⁊ in.l.ſolus.j̃.de reſcin.vendi.que rõ dr̃ ipſa lex. Ratio.n.legis eſt aia legis,caſus legis eſt mens legis,virtus legis eſt ipſa lex,vt not.Bald. in auc.poſt fratres.C.de legi. here. qua ratione ceſſante ceſſat ipſa lex.c.cum ceſſante de appel.l.illud.s̃.ad.l.aquil.l.quod dictum.s̃.de pactis.l.cum pater.§.dulciſſimis. de lega.ij.ergo ex quo in.d.l.ſi ſocius pro filia.rñſio pauli iuriſconſulti ibi fuit ſub conditione vt pꝫ ibi,ſed ſi forte conueniſſet inter ſocios, vt dos de cõi conſtitueretur,dixi pactum non eſſe iniquum, ſuper quo ver.fundata eſt intentio iuriſconſulti,vt dicit gl. ibi in verbo cõſtitueretur,que rñſio conditionalis includit rõnẽ ſui dicti, ergo ſm ipſam rationez intelligi debeat aliqua ceſſante ⁊ ipſa lex ceſſare dꝫ vt.s̃.pꝫ. ¶ Sexto,hoc tenet gloſ.in.d.l. ſi ſocius pro filia.in ver.non ſolum vbi glo. dicit nam ſocietas non tenetur dotare,cuius opinioni in dubio adherendum eſt, vt voluit Jaco. but.in.l.j.C.qui pro ſua iuri. Si ſocietas non tenetur dotare,ergo non ex cõmuni patrimonio ſociorum, ſed ſolum ex patrimonio patris, alias ſequeretur qꝺ ſocietas teneretur dotare quod eſſet contra dictam gl. ¶ Septimo, qz in.d.l.ſi ſocius pro filia ſpeciale ſit ppter pactũ,qꝺ dos ibi de cõi detur,⁊ in ɔ̃rium ſit ius cõmune.Lius ſingulare.ff.de legi. patet nã regula ſocietatis eſt

q̄ omne es alienum manente societate q̄ctum est licet per vnuz ex socijs postea q̄ distracta est societas solutum sit de cōi solnē dū est l. oē es alienū & l. si socij sumus & l. si vnus. in pin. ff. p socio. & hec est nā debitorū, q̄ debent solui ex cōi corpore societatis vt p̄z ex dictis iuribus. Sed in. l. si socius p̄ filia, vbi ex pacto dos de cōi solui debeat si solū fuit p̄missa manente societate, finita ea non dz solui de cōi vt ibi dicit tex. in fin. qō est q̄ nām & regulā societatis, que vult, vt debitū q̄ctum manente societate post eam distractam de cōi solua vt dictis iuribus, ergo ex quo debitū dotis p̄missum manente societate non solui de cōi patrimonio post distractam societatē non erat pp aliud, nisi q̄ debitum dotis non debebat solui de cōi corpore societatis, vt dicit glo. in. d. l. si socius p̄o filia. alias esset contra naturam & regulam societatis & iura predicta, q̄ manente societate permissum si ad societatem pertineat finita societate non soluatur ex cōmuni. Est ergo speciale in. d. l. si socius p̄o filia. q̄ dos de cōmuni solui dz p̄opter illud pactum, quod stricte intelligi debet. l. quic quid astringende. de verbo. obliga. vt iacet. l. p̄osperit. ff. qui & a quibus. cum exorbitaret a iure cōmuni, qō secus esset, si non exorbitaret a iure cōmuni, q̄ tunc intelligeretur secundum formam iuris cōmunis de rescript. c. causam que. & sic dos p̄missa manente societate ea finita de cōmuni solueretur vt dictis iuribus. ex quo ergo ex dicto pacto dos p̄missa manente societate de cōmuni ea finita non debet solui de cōmuni vt. ſ. patet, sequitur necessario, q̄ illud pactum, cum non intelligatur secūduz ius commune, non erat p̄opter aliud, nisi q̄ exorbitabat a iure cōmuni ideo stricte intelligitur, vt ex predictis patet. ¶ Non obstat. d. l. si societatem vniuersarum fortunarum, q̄ ibi non intelligitur de eo quod expeditur in filiuz ex debito nature, vt est dos ad quam de iure nature pater est astrictus, vt. d. l. qui liberos, q̄ illud solum coberet persone patris. vt. ſ. dictum est, sed intelligitur de alia extraordinaria expensa fienda in bonorē filiorum, puta militie, doctoratus, magistratus, & similiū, & sic ē rō oīno diuersa, ex diuersis nō inferr. de calū. l. si de bis qbus vt in di. l. rescri. ¶ Non ob. l. cū duobus. ſ. sociū vniuersa iuncto. ſ. p q̄riū, q̄ ibi loquit in eo q̄ socius oīum bonoꝝ q̄sinit, q̄ quocūq; modo quesitum est, dz cōicari, nisi ex delicto quesitum sit, nō tamen valet ar. a q̄rio sensu, ergo quocūq; modo expendatur de cōi solnendum est, q̄ hereditas, legatum, & donatio quesita vni ex socijs omniuz bonorum dz conferri, & tñ socius cōia donare, nec vendere, nec legare potest, q̄ nemo ex socijs omnium bonorum plus parte sua alienare potest. vt. d. l. nemo. & per hoc non obstant iura predicta. & ēt patet, quod non valet argu. quod cōtrariorum eadem sit natura & sic patet esse responsum omnibus in contrarium allegatis. In contrarium facit quod ista non sit bona responsio. q̄ ideo socius etiam omnium bonorum non potest plus parte sua alienare, q̄ alienando plus parte sua esset in culpa. ff. p̄o so. l verum. in princi. l. nemo ex socijs. ſ. illud queritur. ff. p̄o socio, cuius culpe nomine socius socio tenetur. d. l. cū duobus. ſ. venit. & l. socius socio. ff. p̄o so. sed dando dotem p̄o filia, quam necessario dotare cogitur, non dicitur esse in culpa vt. ſ. patet. Ex predictis ergo hic passus dubijssimus redditur, nec puto, q̄ si quis vni vel alteri opinioni adhereret posset de
11 mendatio redargui. ¶ †Decimo quero, duo sunt fratres socij vnus soluit dotes filiarū fratris vel ambo, an debeat rebabere q̄ soluit de portione sua. Rñdeo q̄ sic, q̄ negociuz fratris, cuius onus erat dotare filiā, vtiliter gessit eo sciente, & patiente, & q̄ñ ille ad quē negociuz pertinet, fieri patit, mādare vr. ff. mā. l. q patit. & ille hr̄ tanq̄ principalis ad quē negociū pertinet re ipsa vt no. ſ. ad velle. l. vir vxori. ſ. fi. nec ob. q̄ not. doct. in. l. fi. C. de dotis p̄mis. q̄ extraneus vr̄ donare dotādo per traditionē vel obligationē. C. de pac. q̄ē. l. ex morte, q̄ illud verū, nisi sit adhibitus a p̄re mulieris, sed hic vr̄ adhibitus. vt. d. l. qui patitur. Item illud verū, vbi solus extraneus dotat, secus si cū p̄re. naz duo rei debēt ad partia iudicari. ff. de duo. reis. l. e. ſ. j. & ideo nō pōt videri extraneus donasse, & pater nō donasse. Item vbi est alia cōiectura cessat p̄sumptio donationis. de sol. l. si cum aurū. & no. in. d. l. fi. per accur. sed hic est alia coniectura. s. q̄ contēplationes patris mulieris vt dicit expresse glos. in. d. l. fi. ar. C. de neg. gest. l. si negocium sororis. & est expressum supra de in rē ver. l. & nihil inter est. & ita consuluit Bald. in consilio q̄ incipit In christi nomine amen, factum tale est ventrucius & fustesius. &c.
12 ¶ †Undecimo quero, vnus ex fratribus infirmatur & fiunt expense, cuius sumptibus fieri debeant. Rñdeo. aut non sunt socij, & fiūt de pp̄rio, aut sunt socij, & tūc aut oīuz bonorum, & fiūt de cōi. aut vnius rei, & tūc, aut infirmitas emanauit occasionaliter a societate, & fiunt de communi, aut aliter, & fiunt de pte pp̄ria infirmi. vt. d. ſ. q̄dā sagariā. & l. l. socius q̄ in eo. ſ. si cū. l.
13 se. ſz Bal. in q̄dā apostilla sua manu hic in libro suo. ¶ †Buo decimo q̄ro, q̄cta est societas inter colonū partiarū & dñm. An colonus teneatur mūdare fossata, & vī q̄ colonus nō teneat mūdare, nisi sit dictū si nec facere. ff. loc. l. si in. l. ſ. domus in glo. super ver. efficerentur. Econtra vī q̄ teneatur. vt. l. predia marcia. ſ. fi. de fun. instruc. vbi dr̄, q̄ talia cedūt venditioni, ergo eo dē modo locationi, q̄ eisdē regulis fungunt. vt. l. j. loc. Sz cōcludēdo dico, q̄ primo dz inspici q̄suetudo regionis. An cōductores consueuerint hoc facere vel nō ea. n. que sunt in cōsuetudine videntur deducta in conuentione. C. loca. l. circa. ff. de edil. edic. l. q̄ si nolit. ſ. qui assidua. de aqua. plu. ar. l. sed si plus. ſ. j. vnde consulo q̄ aduocatus actoris siue rei p̄o quo talis vsus est q̄suetudo, faciat de hoc positionem. Si vero de hoc non apparet, dicerem animaduertendum, aut purgatio istius fossati pertinet ad perpetuam vtilitatem rei, q̄ raro mundatur & tunc non spectat ad colonum, q̄ est expensa necessaria, quam etiam vir repetit ab vxore. ff. de impensis. l. impense. ibi aggeres &c. q̄ aggeres idez ē dicere q̄ fossata, vt. d. l. predia. ſ. si ita legauerit. Si vero illa purgatio fieret ad presentis temporis vtilitatem, & omni anno forte debebat fieri, & pertinet ad colonuz, q̄ talis impensa, dz cum fructibus compensari. l. licet. ſ. j. ff. de impensis. Preterea ad colonum pertinet cultura agri. ff. locati. l. si merces. ſ. conductor. sed hoc pertinet ad fundi culturam. ff. de aqua plu. ar. l. j. ſ. de eo opere. ergo &c. Et predicta intelligo siue fossatus sit fundi locati, siue sit cōis cum alio, vel sit omnino alterius eo casu, quo dominus habet ius purgandi, vt colligitur de
14 aqua plu. ar. l. ij. ſ. j. & ij. verba sunt Bar. q̄ ita q̄sulnit. ¶ †Decimotertio quero, ego dedi agrum laboratori, qui promisit respondere de medietate fructuz, an debeat deducere expēsas. Rñdeo in fructibus, laborator & ego sumus socij, sed ager remanet meus. tex. est in. d. c. cū duob. ſ. si in coeunda qui alibi nō reperitur. Expēse ergo que fiunt ad perpetuam vtilitatez ad dñz pertinent. Alie vero que fiunt causa recolligendi fructus, non debent per laboratorem deduci sed integram medietatem fructuum reddere tenetur, secundum Jaco. de are. in. l. fructus. ff. solu. mat. & Jaco. but. in. l. j. C. de fruc. & litis expen. si tamen colonus cogeretur ad solnendum datas & collectas, & hoc repetere a domino, q̄ hoc pertinet ad solum dominū. l. ediles. de via pub. de agri. & cen. l. litibus. ſ. fi. & ideo coloni clericorum, qui coguntur per cōmune ad solnendum gabellam fructuum p̄o parte dominorum, possunt se cōseruare indemnes per retentionem, licet compellantur de facto potius quam de iure. scōm
15 Bal. in. d. ſ. si in coeunda. ¶ †Decimoquarto q̄ro, An colonus debeat portare fructus ad domū dñi. Rñdeo si ambo sunt eiusdē territorij, colonus dz portare fructus ad domū dñi, sz colonū q̄dē habeo assisij non dz portare perusium. fa. ad hoc de anno. & trib. l. medieterranee. li. x. vbi nulla ciuitas debēs tributa tenetur ea deferre ad extranea loca. & rō redditur, q̄ in deferēdo nimis grauaretur. facit eo. ti. l. p̄o locis. ſz Bal. in. l. acceptā. C. de vsu. Fallit si q̄suetudo regiōis aliter se hr̄et. ea. n. que sunt in q̄suetudine, vident deducta in quentione. C. loca. l. circa
16 ff. de edil. edic. l. q̄ si nolit. ſ. qui assidua. ¶ †Decimoquinto q̄ro, duo fratres steterunt post mortē patris in eadem familia, & vnus posuit de fructibus bonorū suorū, vel laborū suorū p̄ victu cōi plus q̄ alter. an in diuisiōe bonoꝝ habebit q̄sideratio illius pluris, vt repetere possit. Bōm vr̄, aut illi fructus extabāt, aut erant consumpti. si extabant, sunt sui. si erāt cōsumpti, aut inter illos fratres erat q̄cta societas quiuendi, q̄ viuunt ad vnum panem & ad vnum vinum. aut nō erat q̄cta societas. vt q̄ vnus fratrum erat maior, & alter minor, inter quos non q̄bitur societas. l. vt cōditionibus. in fi. ſ. eo. vel alias erat inhabilis ad societatem q̄trahendaz puta, q̄ erat furiosus, vel prodigus, cui bonis erat interdictū, vel monachus cuz quibus nō p̄esumit societas cum tacitus consensus inter eos nō adest. ar. ff. loca. l. ité q̄ritur ſ. q̄ impleto. & ff. de pig. act. l. pupillo. cum si. Primo casu non babebit q̄sideratio illius pluris, q̄ societatis a iure q̄sumpti intelligunt. casus est. x. coll. de fribus nono bñficio inuesti. in vsufeu. d. c. si duo fratres in cōi casa post mortē p̄is remāserūt ſz bal. in fi. C. de colla. & hoc nō est rōne fraternitatis vel rōne habitatiōis, sz rōne cōis mēse. ſz bal. in. d. c. si duo fratres. & hoc tene bñ mēti q̄ quotidianū est. nā tota die q̄ingit, q̄ vnus fratrū dz maiorē familiā altero de lucris suis poni p cōi victu i domo ſz Ang. in. d. l. fi. C. de coll. q̄ bal. intelligit vez vsq; ad necessitatē victus, q̄n si aliqd supesset vltra necessitatē esset dñi,

adducit

adducit simile de fructibus ex rebus parafrenalibus vxoris, in
qbus si aliqd supesset,qđ nõ sit qsumptũ,dz ptineread ipsaz vxo
rẽ p ea q̃ notãtur.in.l.vbi adhuc.C.de in.dot.in.l.fi.C.pac.quẽ.
& ita dicit ꝑz ipsum Bart. qsuluisse ꝑm ipm bal.& Ja.de Alber
gotis patauinũ in.d.c.si duo fratres. de quo plenius.j.in.xxiij.
q.Secundo casu,qñ nõ esset ꝯcta societas.& tunc expensas ali-
mentoꝝ,nõ crederẽ,qp imputaret fratribus nisi fecisset tanquã
administrator,vel fecit cũ protestatione.ff.de nego.gest.l.nense
nius vel appareret alia coniectura,qp nõ animo donandi.vt qz
redditus bene sufficiebãt fratribus ad alimenta,sed forte iste cõ
sernat frumentũ,vt melius venderet,& interiz de bursa sua facie
bat expẽsas. Non.n.presumitur donare ei,quẽ naturali chari-
tate non tenebaꝫ alimentare.ff.de peti.here.l.fin.fac.quod no.
in simili.ff.de dona.l.filie.& adde quod nota.C.de nego.gest.l.j.
& l.alimenta.& ita voluit Bal.in.l.filie cuius.C.fami.her.Idez
puto qñ ille frater, qui fecit expẽsam in alimẽtis esset pauper,
cuz pauper nõ presumatur expẽdere animo donãdi.vt nota.in.
d.l.alimenta. Omnis.n.charitas incipit a seipso.ar.l.preses.C.
de ser.& aqua.& in necessitatibus nemo liberalis ꝓsumiť,vt not.
Jaco.butri.& Bal.in.d.l.alimẽta.& hoc modo intelligo Bal.
in lege si patrono.C.de neg.gest. Jn.q.duorum rusticoꝝ quorũ
vnus bz plures filios quam alter. an in diuisione debeat fieri
consideratio alimentorum perceptorum,de quo dictum fuit su
pra in quarta parte principali.& clarius infra dicet in.xxiij.q.
vel dicas,qp Bal.ibi loquiť de alimẽtis ꝓceptis inter fratres,
qz eorũ cõsideratio in dubio fieri nõ dz ex predictis pz,sz loquiť
de alimẽtis ꝓceptis a filijs fratrũ.qz tũc eoꝝ cõsideratio dz ha-
beri ꝑm suã distinctionẽ.ita tñ qz ipse loquiť in rusticis, qui pau
peres cõmuniter sunt.ar.eius quod dicit glo.in.l.illicitas.§.ne
tennis.ff.de offi.presi.dum dicit, qp porcus est oculus rustici.&
Bal.in.l.eden C.loc.qui dicit rustici raro bẽnt.pecuniã,nisi cũ
recolligũt fructus inter pauperes sua dist.ibi intelligatur,ne sit
cõtra id quod supra induxit Ang.& tex.in.d.c.si duo fratres.
qui ergo reprehendunt Bal.in.d.l.si patrono malefaciũt,& sal
na pace iudice eũ intelligũt,& miroꝝ quomodo quisqz audet os
ad celũ ponere de quo latissime in.vj.pte principa.in.xxiij.q.

17 ¶ †Decimosexto q̃ro,si vnus frꝰ puta maior natu ponit lucra
sua,& pecuniã in auctione primonij cõmunis, vel emit,boues cõ
munes p colendis possessionibus nomine suo,& fratrũ. an istaz
impensam recuperare possit. Dic qp eam a fratribus pro eorꝝ
portionibus recuperabit,cõcordat.ff.de neg.gest.l.ex duobus.
vbi tex.ad literã loquitur de fratre faciente impensas in rebus
cõmunibus,ꝑm Bal.in.l.filie cuius in princi.C.fami.hercis.

18 ¶ †xvij.quero,quid si frater clericus prebendatus habitabat
simul cuz alio fratre laico. An clericus teneatur conferre suum
peculiuz, & videtur qđ nõ,qz est redactũ ad instar peculij quasi
castrẽsis.& hanc sniam videtur tenere Bal.in.l.sacrosancte.C.
de epi.& cleri.vbi dicit,qp etiã patri nõ tenetur cõferre. sed hoc
intelligerẽ verũ,nisi vltra rõnem habitationis esset etiã rõ com
munis mẽse,qz tunc putarem,qp conferre deberet vsqz ad neces
sitatem per ea que iã supradicta sunt,& adduco rationẽ,qz ñ fra
ter suus laicus tenetur sibi cõferre,vt dictuz est,eodem modo &
ipse tenetur cõferre suo fratri laico,& sic a pari procedant.facit
tex.de alie.feu.c.j.ibi ecclesia cultrix ꝛc.ꝑm Ja. de albergotis
patauinũ.in.d.c.si duo fratres.& in fine.

19 ¶ †xviij.quero,duo sunt fratres socij oim bonorum,& vnus bz
magnã filiaz,alter vero nõ, vtrũ illa filia sit alẽda de communi,
an de parte illius tñ q eã bz,qđ vꝝ ar.ff.p so.l.q admittiť.cũ se.
Cõtrarium dico, qz onus alimentãde vxoris vnius ex socijs est
cõe,qđ ptz,qz dos retinet in cõmuni.d.l.actione.§.fi.cuz.l.seq.
& idẽ in onere exhibitionis reliquefamilie.nã qp p totã familiã
qriť, cõicaꝫ socio.ar.de ope.libe.l.sicut.ad hoc facit.d.l.si so-
cietatẽ vniuersarũ fortunarũ,ꝑm bald.in quadã apostilla manu
sua propria in.l.cum duobus.§.si fratres.ff.pro soc.ad hoc facit
tex.in.l.i.ff.solu.mat.& l.vbi adhuc.C.de iure dot. vbi dos non
solum datur propter maritum & vxorẽ, sed etiã vt mulier alat se
& filios ergo ex quo dos,ex qua filij ali debent,cõicari dz fratri
socio omnium bonorum,ex communibus bonis filij ali debent.

20 ¶ †Decimonono quero,si vnus ex fratribus socijs omniũ bo-
norum est in studio,an fratres de communi teneantur emere li-
bros legales. Respondeo,si non sunt socij,nõ tenenť, & si emũt,
agunt actione negociorũ gestorũ.ff.de nego.gest.l.nẽsenius. Si
vero sunt socij,tenẽtur emere,sed libri tunc sunt communes om-
nium fratrum,quia cõmuniter empti sunt.ff.pro so.l.si vnus.ꝑm
Bal.in apostilla hic ꝓpria manu.ad hoc facit.l.si quis societa
tem.ff.pro so.vbi quod emptum est per vnum ex socijs omnium
bonorum communicari debet.

21 ¶ †Vigesimo quero,an singula vestimenta preciosa & ple pre
ciose,quas facit pater nurui imputentur in partẽ filij. Respõdeo
sic,quãtũ valent modo,nõ quãtum fuerunt empte,qz iste res nõ
presumuntur donate,sed accõmo.l.vt certo.§.interdũ.nisi ma-
gna dignitas & diuitiaꝝ cumulatio faceret presumi ꝯrium.ff.de
leg.iij.l.si filie.de dona.l.filius.ꝑm Bald.in addi.quã fecit ad
tractatum Bar.de duobus fratribus.

22 ¶ †Vigesimoprimo quero,vxor dedit in dotẽ quasdã res ap-
preciatas puta.x.puta vestimenta. Jsta mulier vsu qsumpsit,qp
sepe cõtingit mulieribus rusticalibus,que dant in dotẽ quasdã
res mobiles,quas postea vsu qsumunt. An habeat minuere do
tem,& dicẽdum est qp nõ,videtur idẽ,ac si qsumpsisset alias res
mariti,que non habent diminuere dotẽ,ꝑm Joannem de imol.
in.l.extimate.ff.solu.matri. Quid ergo ponamus,mulier dat in
dotẽ quosdã boues aratorios tunc extimatos, postea diminui-
tur extimatio boum,non dico pp qualitatem boũ,sed qz cõmu-
niter tantum non valent,videtur idem quod dictum est.§.secun
dum do.Bionysi.de perusio in.d.l.extimare.

23 ¶ †Vigesimosecundo quero,an expẽsas factas p alteꝝ ex fra
tribus in nuptijs vxoris post mortẽ prñã vxorẽ ducentẽ debeat
etiã alteri fratri imputare,& dic qp alteri qfratri imputari nõ de
beat,q̃nis & in ipsius alterius nuptijs viuens pr̃ impẽsas fece-
rit. Et hoc qdẽ primo ꝓbat tex.ff.de mune.& ho.l.qui originẽ.§.
fi.sic dicens,qp is,qui duos filios relinquebat nisi de impensis
in honorẽ alterius ex filijs faciẽdis ex cõi patrimonio supremis
suis cauerit propriis sumptibus ille faciet,q̃nis p altero viuẽs,
pater hmõi onera expediuerit.Scõo ad idẽ tex.in.l.ex parte.
§.filius.ff.fa.her.vbi est expressum,qp alter ex fribus fratris sui
honoris gratia ꝯcta debita p pte imputari nõ potest,q̃nis pa-
ternã hereditatẽ diuisam,retineãt,& quãuis viuens pater p al-
tero fratre sui honoris gratia ꝯcta debita soluerit,vñ ibi est hu-
ius qõnis casus. Tertio idẽ probať.ff.de mune.& ho.l.si filium.
ff.ad munici.l.lucius.§.idẽ respondit heredes.ff.fa.her.l.si filia
§.idẽ scribit.& §.si filiussa.q alias est sub.l.põponius ait si vni.
& hoc lz nõ cũ hac testiñ abundãtia nr̃is maioribus placuerunt
ꝑm.d.Lud.in cõsi.qđ incipit quo ad primũ ꝓpositis.q.articu.

24 ¶ †Vigesimotertio quero,sunt duo fratres,q bona diuiserũt,
moriť vnus cũ filio q post mortẽ sui pr̃is habitat cum patruo,a
quo qtinuo pcipit alimẽta,vel sunt duo frẽs simul stãtes in cõ-
munione,& ad vnã mẽsam panẽ & vinũ,& vnus habet forte fami
liã magnã,alter vero nullã,vel minorẽ,oriť dubitatio. An qua
tenus illud quod expẽsum est pro alimẽtis & pro victu alterius
possit repeti. Jsti casus quotidie solent qtingere & magna potis
sime circa vltimũ est inter doc.excitatio. ¶ Quãtũ ad primum
casum de nepote morãte cũ patruo habẽte tñ bona diuisa a pa-
truo,a quo pcipit alimẽta ipse nepos.s.victũ & vestitũ p se & sua
familia ab ipso patruo. Nunqd ab eo seu eius heredibus talis
impẽsa possit p dcm̃ patruũ seu eius heredes repeti,vel aio do-
nãdi facta videaťintuitu charitatis,& affectiõis rõne qũnctio-
nis languinis qđ vꝝ p id qđ habeť in.l.pr̃no.C.de neg.ge.l.pro-
cula.ff.de ꝓba.l.si seruus cõis.ff.de do.inter vir.& vxo.maxime
si põt cadere aliqua remuneratio,qz forte dictus nepos & eius
familia puta vxor & filij p̃stabãt aliqua seruitia seu operas dicto
patruo.p id qđ bꝝ in.l.si nõ remunerãdi.ff.man.& qđ habeť per
Bar.in.l.q̃ dotis.ff.sol.mat.& in.l.cũ qd.ff.si cer.pe.& in.l.offi-
cio.C.de ne.gest.facit ad hoc optime glo.in.l.si pr̃no.& tex.in.
l.si vir lana.§.fi.ff.de do.inter vi.& vxo.quẽ allega.glo.in.d.l.si
pr̃no.ibi dñ dicit tex.q vir cibaria vxoris familie in mẽtiõe pre
stiterit,q̃ in cõi vsu erant nõ qdicent.facit ẽt co.ti.l.si id qđ.§.j.
& l.in rebus.§.pũt.ff.cõmo.facit etiã ad predicta illud,qđ dꝝ de
mꝝe & auia.in.l.nensenius.ff.de neg.gest.& in.l.alimẽta.C.eo.ti.
que nõ repetunt tales expẽsas,nisi prius fuerint ꝓtestate,& ma-
xime hoc vꝝ ꝓcedeť,si dictus patruus fuisset dines,qz dines fa
cilius presumiť donare q̃s pauper,p id qđ bꝝ in.l.sz & si suscepit.
§.j.ff.de iudi.qz ẽt expensa parua vꝝ magna in multũ diuite,per
id qđ bꝝ in.l.vtrũ.ff.de do.inter vi.& vxo. Dicas qp aut expense
erãt magne aut modice. Si magne aut sumus in casu certo aut
dubio. Si sumus in casu certo puta,qz qstat de intẽtione,qz for-
te fuit protestatus,vel aliter expressit & constabat de intentione
predicti alimentantis,qp ipsa alimenta animo repetendi presta
bat vel forte dixit qp paterno affectu & ex charitate,& vt filio fa-
ciebat expensas non animo repetendi,& tunc stamus certo & re
petantur,& nõ repetantur secundum qđ constat de intẽtione p
ea que habentur in.d.l.alimenta.& in.d.l.nensenius.& in.d.l.si
patrono.facit nihil.ff.de in rem verso. Rei enim sue quilibet est

moderator ꝛ arbiter. l. in re mãdata C. mãda. aut sumus in casu dubio, ꝛ tunc in dubio nõ ꝓsumit̃ feciſſe aio donãdi. l. cũ de inde bito. ff. de ꝓba. c. sup hoc. de ꝓsumpti. ꝛ idẽ vbicunq; ꝓsumi vel accommodari alia causa q̃ donationis, tunc. n. illa semper ꝓsumit̃ ad hoc, vt excludat̃ donatio vt hr̃ in. l. si aurum. ff. de solu. l. eleganter. §. q reprobos. ff. de pigno. act. l. si ꝓcuratori falso. ff. de q̃di. inde. ꝛ hoc nisi qs ipẽdat seu solvat tanq̃ debitũ vbi sciebat indebitũ, q̃ tunc ꝓsumit̃ aio donandi. vt. l. j. ꝛ l. qõ qs sciẽs. ff. de q̃di. inde. ꝛ l. cuius ꝑ errorẽ. ff. de reg. iu. vñ in dubio ꝓestãdo qs alimenta de suo alteri, semꝑ ꝓsumit̃ aio repetendi hoc facere, nec hꝫ probare de hoc aio, vel qõ fuerit ꝓestatus a ꝓncipio. Sed tunc onus ꝓbãdi ꝯrium incumbit aduersario. vt est tex. iuncta glo. in. d. l. si pr̃no licet possit probari ꝯrium. s. q aio donandi hoc fecerit ꝑ alias circũstãtias, vt ibi ꝑ glo. ꝛ maxime si ꝓbauerit alimẽtatus, q ille ꝓstabat sibi alimẽta affectione paterna vel materna ductus, lꝫ nõ esset nec pr̃, nec mater, ꝛ ita exprimebat se hoc facere, vt q̃ nõ repetat dicta alimẽta, vt probatur in. d. l. si paterno. probat̃ ẽt in. l. nensenius. ꝛ in. l. alimẽta. nã ibi est speciale in matre ꝛ auia ꝓꝑ affectionẽ maternã ꝛ auiã, ergo secus vbi cessat dicta qualitas ad hoc ẽt q̃ persona, que nõ tenetur alimẽtare, repetit alimenta prestita. vt. d. l. nensenius. ꝛ d. l. alimenta. l. quod in vxorẽ. C. de nego. gest. l. si qs a liberis. §. si mater. ff. de libe. agno. ꝛ maxime hoc ꝓcedit in familia nepotis cũ ad ipsum nepotẽ spectaret onus alimẽtandi suã familiaꝫ nõ ad patruum. vt. d. §. mater. ꝑ Cy. ꝛ Bal. in. d. l. alimenta in qõne de matre alimẽtãte filiã, q̃ onus spectabat ad fratrem, q̃ successit patri in vniuerso ex forma statuti, q̃ impẽsa nõ eẽt modica. vt ꝑ Bar. in. d. l. si mater. facit ẽt in auc. vt liceat matri ꝛ auie. §. illud cũ. n. huic patruo nõ incũbit necessitas alimentãdi nepotẽ ꝛ eius familiã ab eo repetat qõ impẽdit. Cõcludamus ergo, q si patruus vel frater in dubio prestat alimẽta nepoti seu fratri, vel familie ipsoꝝ repetant dicta alimẽta ꝓstita in dubio ꝓ predicta. Hoc tn̄ fallit in q̃busdã casibus. Primo, q̃ cõstabat q aio donandi fecerat ꝑ ꝓdicta. Secundo, q̃ expensa erat modica, vt dixit Bar. in. d. §. si mater. q̃ modicũ ꝓsumitur donare cõcurrente q̃iectura cõsanguinitatis seu proximitatis per id qõ habeẽt in. d. l. vtrum. ꝛ in. d. l. si seruus cõis. ꝛ in. l. procula. ꝛ per Bar. in. d. l. cũ quid. ꝛ in. l. que dotis. alias. n. rõne consanguinitatis nõ ꝓsumit̃ donatio in re nõ modica. vt est de mẽte Bar. in. d. l. cũ quid. ꝛ in. d. l. q̃ dotis. vt. §. Tertio fallit, q̃ ille, q̃ recipiebat alimẽta, ꝓstabat alimentanti seruitia q̃digna alimentis, ꝛ sic merentia cõpensationẽ alimentoꝝ vel parum minus, secus si alimentoꝝ expensa satis excedit, vt volut Bal. in. d. l. si pr̃no. in qõne rusticoꝝ simul morantiũ, ꝛ sic opa nõ est q̃digna alimẽtis, possunt ipsa alimenta repeti ꝑm eum, qõ videtur intelligendum quatenus excedit extimatio alimentoꝝ extimationẽ operarum. facit tex. in. l. ex aio. ff. de do. inter vi. ꝛ vxo. Quatenus. n. res data ascendit ad extimationẽ meriti, eatenus dr̃ remuneratio. Sed quatenus excedit tunc in illo excessu nõ põt dici remuneratio. facit qõ habetur in. l. acq̃lius regulus. ff. de do. ꝛ ibi per Bar. ꝛ Jmo. ꝛ in. l. sancimus. C. de do. ꝛ in. l. donatio. C. de do. ꝑ Ange. facit qõ habeẽ in. l. quod autẽ. §. si vir. ff. de dona. inter virum ꝛ vxorẽ. ꝛ qõ not. Barto. de Saly. in. l. j C. de donatio. Quarto fallit, q̃ intuitu pietatis essent prestita dicta alimenta, vt si alimẽtatus a patruo, vel a fratre diuite esset paup, ꝛ insufficiens ad prestãdum alimenta sibi ꝛ familie sue, q̃ tũc si patruus eos alimẽtauit vel alter frater, ꝓꝑ dictã pauptatẽ iuncta q̃iectura ꝓximitatis forte ꝓsumeret animus donãdi, ꝛ non repetẽti ipsa alimenta ꝓstita ꝑ id qõ hr̃ in. d. §. si mater. ꝑ Bar. ꝛ in. l. nensenius. ꝛ in dicta. l. alimenta ꝑ Blo. ꝛ in. d. l. si paterno. ꝛ ꝑ bar. in. d. l. cum quid. ꝛ in. d. l. ex duobus. §. fi. ff. de nego. ge. ibi intuitu pietatis q intelligo si ille, qui ꝓstabat alimẽta erat diues, alimentatus vero paup Si enim alimentatus esset diues tunc expensa magna facta in eum non dr̃ facta intuitu pietatis, vt no. in. l. cum hi. §. sed si in annos. ff. de transa. ꝛ in. l. illud. C. de sacro san. eccle. facit tex. in. d. l. vtrum. ibi ex modo ꝛ genere impense non difficile est ꝛc. ff. de do. inter vir. ꝛ vxo. facit tex. in auctẽ. vt cum. de appel. cog. §. aliud quoq; capitulum. ibi in egẽtium alimẽta impendi. Idem si vterq; esset pauper, cum ois caritas incipiat a seipso. l. preses. C. de ꝛeui. ꝛ aqua. facit qõ habetur. in. l. si quis a liberis. §. si vel parens. ff. de libe. agno. vbi etiam ille, q̃ est obligatus ad alimenta prestanda, excusatur ratione paupertatis. Idem videtur, si ille, qui prestabat alimenta, gerebat negocia illorum nepotum, q̃ non presumitur alimentare causa donandi sed potius vt negociorum gestor, cum subsit alia causa q̃ donationis. l. ꝛ nihil. ff. de in rem verso. ꝛ qõ no. in. l. si. C. de do tis promis. ꝛ in. d. l. nensenius. ꝛ in. d. l. alimenta excusatur ratione paupertatis. ꝛ hoc de. j. principali dubio. ¶ Circa secundus principale dubium, q̃ plures fratres post mortem patris remãserunt, vel patruus ꝛ nepotes, ꝛ simul steterunt ꝑ multa tẽpora in communi victu, ꝛ ad vnã mensam panẽ ꝛ vinum, ꝛ vnus habebat plures filios, alter nullum seu pauciores, aut ille, qui nullum filium seu pauciores habet, possit quatenus plus est impensum pro familia alterius fratris repetere. Super hoc articulo magna fuit inter docto. hesitatio, ꝛ varij varia loquuntur, adeo q̃ quot capita tot sententie. c. q̃ diuersitatem. de concess. prebẽ. videtur tn̄ de iure posse distingui, aut ille, qui non habebat familiam erat minor, aut maior. primo casu, q̃ ille, qui non habebat familiam, erat minor. ꝛ tunc minor non presumitur donare ꝑ iura allegata in. ij. parte princi. maxime per. l. in cause. §. item relatum. ff. de mino. ꝛ l. fi. §. fi. C. si maior fac. facit qõ no. Bar. in. d. §. altero. ꝛ Bal. in. d. l. si patruus. ꝛ tex. in. d. l. vt in q̃ductionibus. in fi. ff. pro so. Secundo vero casu, q̃ vterq; est maior, ꝛ videt̃ q̃ inter eos sit q̃cta societas vite, adeo q̃ vnus quatenus plus est impensum pro fratre ꝛ filijs fratris non possit repeti ratiõe societatis, que induci videtur. ar. notatoꝝ in. l. pro hered. §. papinianus. ꝛ l. gerit. ff. de acq. here. ꝛ instit. de here. qua. ꝛ dif. §. pro here. nã licet fratres simul habitantes ꝛ bona communia retinentes non intelligant̃ ex predictis ꝯhere societatem. Si tn̄ lucra inuicem cõicauerunt per talẽ communionẽ societas inducta vr̃. l. cum duobus. §. papinianus. alias incipit si fratres. ff. ꝓ so. ꝛ ꝑ Ja. de are. ꝛ Oldra. in. d. §. altero. ꝛ ꝑ Bal. in. d. l. si patruus. C. com. vtri. iu. ꝛ in. l. j. C. qui test. Nã societas q̃sensu ꝯhitur ex actibus reciprocis socialibus vt plene dictum fuit in. ij. ꝛ iij. parte ꝓn. hoc probat tex. in. c. j. §. si duo fratres ibi fructus erunt communes de fra. de no. benefi. inue. x. col. in vsi. seu. perquẽ tex. multum singulariter dixit Bal. in. l. fi. C. de colla. q̃ si duo fratres simul vixerunt ꝛ in victu communi vnus de fructibus aduentitioꝝ ꝛ laborum suorum posuit plus q̃ alter non potest aliquid repetere, ꝛ lꝫ proprietas cõicata non sit, tn̄ fructus consumpti iure societatis conuiuendi cõicati cẽsentur. ꝛ idẽ dixit Bal. in. d. c. i. §. si duo fratres. vbi dicit. nota qõ qui viuunt ad vnuꝫ panẽ ꝛ vnũ vinũ debent adinuicem cõicare redditus ꝛ ꝓuentus ꝓprio nõie acquisitos, q̃ intelligit vsq; ad q̃currẽtẽz necessitatẽ victus, nã q̃ supereſt dñi est. Idez dõm in fructibus parafrenalium reꝝ vxoris, quas maritus administranit, ꝛ q̃sumpti sunt fructus, nã si qd supereſt qõ non sit q̃sumptum pertinet ad ipsam vxorẽ. vt no. C. de iu. do. l. vbi adhuc. ꝛ l. fi. C. de pac. conuen. ꝛ per Bal. in. l. si vina matre. C. de bo. ma. ꝛ in. l. assiduis. C. q̃ po. in pig. habe. vbi refert Bar. q̃siuisse in q̃si. cxxv. ꝛ ꝑ Bar. in. l. fi. ff. ad. l. fal. Subdens idẽ Bal. in. d. cap. j. §. si duo fratres, q̃ fructus q̃sumpti in mensa cõi non sunt communes rõne fraternitatis, vel rõne communis habitationis, sed ratione communis mẽte. ꝛ istud nota. dictũ Bal. sequit Ang. in. l. ex duobus. §. fi. ff. de neg. ge. ꝛ do. Ludo. pon. in q̃si. clxix. vbi dicit illũ tex. in. d. §. si duo fratres fore singularẽ ꝛ vnicũ in iure. facit ad hoc tex. in. l. ex duobus. §. fi. vbi dicit qõ si vnus fratrũ aluit filiũ vel filiã alterius fratris, ꝛ sic nepotẽ vel neptem pietatis respectu, actionẽ ꝯ eos nõ hꝫ, ꝛ sic nõ repetet alimẽta ꝑ eum impẽsa, ꝛ dr̃ respectu pietatis impẽdere rõne consanguinitatis ꝛ parẽtele ꝑ materia ꝛ genere impẽsaꝝ videlicet pro alimentis victu ꝛ vestitu, q̃ tunc cẽsent̃ irrogati aio donãdi, ꝛ nõ animo repetendi. vt. d. l. vtrũ. ff. de do. inter vi. ꝛ vxo. ꝛ l. ꝓcula. ff. de probatio. ꝛ l. si seruus cõis. ff. de do. inter vi. ꝛ vxo. ꝛ illã. l. ex duobus. §. fi. allegat glo. in. d. l. si paterno. C. de neg. ge. Ex q̃bus q̃cludi vr̃, q̃ quatenus plus est ipensum ꝑ cõi victu, nõ possit repeti. facit qõ dicit Bal. in. d. l. si patruus. C. cõia vtri. iu. ꝛ ꝑ ꝓdicta ẽt idẽ q̃sulit Pet. de anch. in q̃si. qõ incipit. Materia. de q̃ quirit nõ est noua sed tacita ꝑ doc. ꝛ idẽ dixit Ang. in. d. l. ex duobus. §. fi. ꝑ. l. si socius ꝑ filia. ff. ꝑ so. ibi nõ itereſſe q̃ alter socius filiã habuerit ꝛc. ¶ Cõtrariã partẽ puto de iure veriorẽ. s. q̃ ille, q̃ nõ habebat familiã quatenus ipẽsum est ꝑ victu familie alterius fratris si expensa nõ est modica repetere eã possit. Primo hec q̃clusio probat̃, q̃ predicte cõi habitationi ꝛ fructuũ in cõi collationi ac cõi cibo, ꝛ potu nõ q̃uenit diffinitio societatis. Quoniã societas est duorum plurium ve q̃uentio honeste q̃tracta ad vberiorem questum ꝛ commodiorem vsum, quam diffinitionem ponit glo. instit. ꝓ soc. in rubri. ꝛ fuit diffinitio Ciceronis quam ponit Azo in sum. in ti. pro so. in ꝓn. ꝛ Spe. in titu. de iudi §. ꝛ generalia. ver. ꝛ not. cum ergo in predicto casu non cõueniat diffinitio societatis ergo nec diffinitum. l. j. ff. de dolo. l. omnis diffinitio. ff. de reg. iu. Secundo predicta conclusio probatur

batur auctoritate, vt dicit Bal. in consi. quod incipit. Quidam nanes de spello & cola eius frater, vbi formaliter sic dicit. Sup scdo puncto considerandū est. An huiusmodi cōmunione fructuū sit inducta societas, vt oia sint cōia equis portiōibus, licet vnus plus ꝙfirmat q̄ alter, p. l. si socius p filia. ff. pro so. & an presumat̄ hincinde donatio mutua, & sic cesset repetitio. An presumat̄ maior administrare ita, q̄ nec donatio, nec societas presumat̄ respondeo nō presumi donationē, q̄ vbi pōt cadere ꝙiectura administrationis, nō presumit̄ donatio. l. fi. C. de dot. p̄mis. l. nensenius. ff. de neg. gest. l. fi. ff. de peti. here. Presumit̄ ergo maior natu res minoris natu administrare, nō aūt p̄sumit̄ donatarius. vt. l. titiū & meuiū. §. altero. de admi. tut. Ista est conclusio Bal. in. d. cōsi. que satis probat dictā cōclusionē. Tertio facit, q̄ posito q̄ p cōionē, habitationē, & fructuū cōionē intelligatur ꝺcta societas, tū talis societas intelligit̄ ꝙtracta solum inter fratres seu patruū, & nepotē, nō aūt cū filijs patrui seu fratris, quare cū onus alimentādi filios ptineat ad patres, nō aūt patruū. l. si quis a liberis. ff. de lib. agno. Sequit̄ q̄ etiā si predictas expēsas fecisset, & ille frater seu nepos q̄ nō habebat familiā p familia patrui seu fratris ponendo fructus oēs in cōi cū fratre p dictis alimētis tū sicut ipe solusset debitū p fratre seu patruo posset illud repetere. Ita in terminis nostris si frater vel nepos de proprijs fructibus seu redditibus alimentasset familiam patrui seu fratris cū fecesset negociū ipsius posset ea repetere. l. soluendo. ff. de neg. gest. l. fi. C. eo. ti. facit q̄ no. doc. in. l. insulā. §. vsuras. ff. so. ma. de marito alēte vxorē, ex qua nō fuit adhuc ꝙsecutus dotē, q̄ cū gesserit negociū patris ad quē spectabat alimentare filiā potest ipsa alimenta prestita per actionē negocioꝝ gestorum repetere a patre mulieris, vt ibi dixit Joan. de imo. licet inter maritū & vxorē sit tanta q̄iunctio, vt dicant̄ socij diuine & humane domus, & duo in carne vna. l. aduersus. de cri. expi. here. l. fi. ff. de ri. nup. de cog. spi. c. martinus. Sic ēt si pater impēdit pro filia maritata impēsas, q̄ ad maritū ptinebant, pōt pater tales ipensas repetere a marito. l. q̄ō in vxorē. C. de neg. gest. & ibi Bal. & doc. fortius ergo in terminis nostris, q̄n patruus expendit pro familia fratris, vel frater p familia patrui debet posse repetere, q̄ licet sit patruus tū ex quo necessario onus alimētādi ad patrē ptinebat, nō presumit̄ donasse, sed ꝺo repetendi fecisse, sicut q̄n impeditur pro filia maritata vt dixi, nec societas quę ꝺet posset intelligi ꝙtracta inter fratres seu nepotem & patruū si qua fuisset contracta, debet hoc operari, vt videatur donasse filio fratris alimenta p̄dicta, q̄ hoc nullo iure probat̄. l. illam. C. de colla. immo in ꝙtrarium facit. l. & quicquid functis legibus precedētibus. ff. pro so. Quarto probat̄ predicta ꝙclusio ex theorica. Bal. in. l. si paterno C. de neg. ge. vbi cōcludit, q̄ō si vnus ex duobus fratribus simul habitantibus habeat multos filios, alius vero nullū filiū, & oibus sit facta impēsa de rebus cōibus & p rata impēsa filijs fratris p̄stita q̄ nullā p̄stiterunt opam, vel si aliquā prestiterunt, nō erat coequalis alimētis p̄stiti ipsis filijs, pōt frater, q̄ nō ḥz filios talia alimēta repetere ab alio fratre cōpensata tū equivalētia operaꝝ si quas prestitissent, facit q̄ in simili dr̄ in. l. si sortis, & ibi p Bar. ff. de castr. pecu. Quinto facit, q̄ expēsa que nō est facta p cōi vtilitate regulariter nō venit. ar. l. cū duobus. §. p ꝙtrariū. & l. adeo. in fi. ff. p so. cū ergo expensa facta p filijs patrui seu fratris nō cedat in cōem vtilitatē ex quo tales erunt q̄ operas equivalētes p cōi vtilitate prestare nō poterant, merito repetātur. Sexto & fortius probat̄ assumpto arg. a ꝙtrarijs, sicut. n. si vnus frater ḥz plures filios operātes, alius vero nullū habet operātē ex his q̄ proueniunt ex operis predictoꝝ ex bonis cōibus ḥz plus recipere intra equalitatē operaꝝ filioꝝ alterius ꝑm ea q̄ traduntꝰ p Bar. in consil. q̄ō incipit Bictoniēsis, & in ꝙsi. q̄ō icipit Bioctiarellus, alias Cinciarellus, & in consi. q̄ō incipit. Quatuor fratres. Ergo p ꝙtrariū si expēse fiunt pro talibus filijs fratris, nō debent cōiter cedere, sed pater ḥz teneri ad illas restituendas, q̄ ꝑm naturā est vt cōmoda cuiusq̄ rei sequant̄ illū, quē sequunt̄ incōmoda & eq̄, vt in regula ꝑm naturā. ff. de reg. in. & in regula. is q̄ sentit omnis de reg. in. in. vj. & in. l. cum duobus. §. dāna fatalia. & in. §. quidā fagariā. ff. pro soc. Septimo probatur hec conclusio ratione, q̄m tam inter fratres quā inter socios quantū fieri potest, equalitas est seruanda, ita vt lucra & damna equalia esse debeant. l. si non fuerint. ff. pro so. q̄ō est intelligendum respectu equalitatis proportionis idest quotitatis, non autē quantitatis, vnde si vnus ex socijs posuit centum, alter vero posuit ducēta, quilibet predictorum in lucro & damno, nisi aliud actum sit partem correspondētem capitali consequi debet, quasi inter eos actum esse intelligatur, vt qui plus eris, vel periculi posuit, vel sustinet, plus etiā emoluméti consequi debeat. arg. l. manifestissimi. §. cum in secūda. C. de furt. & ita debet intelligi. d. l. si non fuerint. ꝑm Nicol. de ma. in. l. i. C. pro socio. quod est multum nota. & verum secūdū Bal. in. l. j. §. sequitur. ibi Saly. in. vij. q. per regulam ꝑm natu rā. ff. de re iu. facit etiā. l. si quis locietatem. ff. pro so. faciunt etiā no. per Bar. in. l. si tibi. §. pactus. ff. de pac. & q̄ō in simili tradit̄ per Bar. in auc. vnde si pactus. C. de inoffi. test. & in. l. q̄ō dicit. ff. de verbo. obli. cum igitur predictus frater nō habens familiam in dicta societate circa alimenta solum habebat onus persone sue, alter vero, qui habebat familiā non solū habebat onus persone sue sed filioꝝ suoꝝ, quoꝝ opa inutilis est onus habeat, vt equalitas seruetur inter p̄dictos fratres, etiam si socij essent, ex quo aliter nō est cōuentum, nō debet frater, qui nō habet familiam onus alimētādi filios alterius fratris suscipere, sed quā tum predictus fater habens familiaꝫ plus oneris & incommodi habet iuxta portionem minorē fructuum & prouentuum vtilitatem & commodum consequi debet, q̄ō etiā sentit Pau. de cast. in q̄ū. q̄ō incipit plures fratres remanserunt, arbitrium eni boni iudicis versat̄ inter fratres cum equalitas seruari debeat ad equalitatem proportionabilem seruandam que est pacis cōseruatiua. l. cum pater. §. enictis. ff. de leg. ij. l. cū oportet. post p̄in. C. de bo. que lib. l. illud ante fi. & auc. ex testamento. C. de colla. & quod no. in. l. fi C. de fru. & litis expen. Octauo probat̄, nā que dā sunt p̄sone, que necessario tenētur alimenta prestare, & isti nō repetunt, q̄ in alimētis impendunt. l. aliméta. C. de neg. gest. l. si quis a liberis. §. si mater. ff. de libe. agno. Quedā sunt persone, q̄ non tenentur alimēta prestare, & isti repetunt, que pro alimentis impēdunt, vt plene habet̄. in. l. j. & in. l. qui in vxorē. & in. d. l. alimenta. C. de neg. gest. l. nensenius. ff. eo. ti. & d. §. si mater. & maxime hoc procedit in familia alterius fratris, cuius alimentādi onus spectabat ad patrē. vt. d. §. si mater. & per Bal. & Cyn. in d. l. alimenta. in questione de matre alente filiā, q̄ō onus spectabat ad fratrē, qui succesit patri in vniuerso ex forma statuti, q̄ō expensa non esset modica. vt ibi p Bar. in. d. §. si mater. facit in auc. vt liceat matri & aui. §. illud, cum ergo fratri nō habenti familiam non incumbat onus & necessitas alimentandi filios alterius fratris seu patrui ab eo repetat, q̄ō impendit. Nono ad idē facit, q̄ vt dicit Bal. in. l. nensenius. ff. de neg. gest. factum simpliciter censet̄ factū administratorio noie, sed ladministrator qui alias presumeret̄ donare nihilominus ratione administrationis nō p̄sumit̄ donare, vt. d. l. nēsenius. & ff. de peti. her. l. fi. ff. de leg. ij. l. vxorem. §. pater naturalis & l. nihil. ff. de in rem verso. l. fi. C. de do. promis. p Bal. in quibus patet, q̄ licet extraneus dotās, siue mater, siue frater, siue patruus in dubio p̄sumit̄ ex p̄uilegio dotis donare, tū secus est si gerebat negotia eius, quā dotabat, q̄ presumit̄ tunc administratorio noie dotare, nō aūt ꝺo nādi, sed repetēdi, quāto amplius in casu nostro, in quo tale nō dat̄. s. p̄uilegiū, vt prestans in dubio alimēta p̄sumitur donare. vt. s. patet. Decimo ad idem facit, q̄ vt supra dictum est, inter socios ḥz magna seruari equalitas tam in lucro q̄ in dāno, cum sint cōnexa. vt. d. §. qdā fagariā. l. manifestissimi. C. de fur. l. cuꝫ duobus. §. Itē si in cōem vnuꝫ. & §. si plures. & l. si vnus. §. si quid vnus. ff. pro so. & ista equalitas intū ḥz seruari inter socios, vt si fieret pactū expressuꝫ inter eos ꝙtinens inequalitateꝫ non valeret, q̄ esset ꝙtra naturā societatis vt dicit gl. in. l. si non fuerint. ff. pro so. & Azo in summa. C. pro so. & in. d. §. in societate. & illā gl. audini q̄ sequitur do. Rapha. lꝫ nō viderim. si hoc nō pōt fieri expresse multominus dr̄ actū tacite, vt vnus percipiat maiorē partē q̄ alter Si eū frater, q̄ ḥz filios intelligeret̄ filios suos alimētare de bonis & portione alterius fratris, perciperet plus parte sua, & q̄ō nō cōuenit p predicta. ad idē facit. l. nemo. l. iure societatis. l. oē es alienū. ff. pro so. in q̄bus patet, q̄ nemo ex socijs plus parte sua alienare pōt, sed alienādo partē fratris p victu & alimentis familie sue plus parte sua alienaret, q̄ō fieri nō pōt p predicta inra. Et predicta maxime procedūt q̄n ille, q̄ habebat familiā administrabat, cū ei nō liceat ex bonis fratris alimētare familiā suam, facit ad hoc. l. creditor. §. lucius. ff. man. vbi habens generalem & generalissimam adminiſtrationem nō potest dilapidare seu donare. fa. ff. de do. l. aristo. & i. c. ij. de do. Item q̄ dilapidare, seu donare, vel alienare bona socij, & cōuertere in propriam vtilitatem esset quedā culpa. l. verū. in princ. ff. pro soc. & l. nemo ex socijs. §. illud queritur. ff. pro soc. sed in socio debet abesse culpa. ff. pro so. l. venit. & l. socium. Undecimo ad idem facit, q̄ ea que coherent persone ad alium non transeunt. c. fi. de offi. dele. eo. ti. c. is cui. lib. vj. de presum. c. mādata. sed

prestare alimēta filijs coberet psone prīs. l. si qs a liberis. §. si vr parens. ff. de libe. ag. ergo nō trāseunt ad patrūn. Itē id ad qd tenet prī ex debito nature, alius facere nō tenet, ēt socius, nisi expresse sit quentū. ff. pro socio. l. si socius p filia. sed prī tenet ex debito naturali alimētare filios suos. vt in. d. l. si qs a liberis. merito ad alīū non trāsit hoc onus, lz sit inter eos societas, vt. d. l. si socius p filia. xij. hanc probo sniaz auctoritate do. Ange. z do. pau. de cast. in. l. fi. C. de colla. dicētū qd opinio ꝯria ꝓcedit, qñ fructus qsumpti sunt pauci, z frater nō erat multū dines, vel nepos, z ita intelligunt illā. l. ex duobus. §. fi. ff. de neg. gest. p illud verbum intuitu pietatis in textu positū, qm̄ magni sumptus erogati pro alimentis dinitum, z non egentium non dicuntur erogati in piaz causam, seu pietatis intuitu, vt not. in. l. cū hi. §. sed si in annos. ff. de transa. z in. l. illud C. de sac. san. eccl. z hāc etiam opinionē qsulēdo secuti fuerunt qdā excellētissimi doctores do. Lucas de Callio. z do. Pe. Philippus de cornio prēs bonoradi, z ego idē qsului vna cū eis. xiij. qz si intelligeret ꝯcta societas inducens, vt alimēta prestita pro filijs alterius patris seu patrui nō possent repeti attēto qp dicti filij nō ponebant aliquid in societate, nō operas equalentes, nec aduenticia lucra, q̄ quo ad vsumfructum q̄runt patri, nec fructus bonoz aduētitioz, qz similiter sunt prīs, vt. l. j. C. de bo. q̄ lib. dicta societas magis contineret donationē quā societatē qō fieri nō pōt. l. v. §. fi. ff. p so. l. in cause. la. ij. §. j. ff. de mino. xiij. in hanc partē qsuluit excellentissimus doc. pr̄ z do. me. marianus de senis z incipit qsiliū pro sequēdo ordīe p̄dictaz questionū assumo primā qōnē. Cōcludi ergo pōt, qp dicta alimēta quatenus plus est ipensum p familia fratris vel patrui possint repeti p aliū fratrē nullā seu minorē familiā habentē salua tñ veriori snia cuiuscūqz melius sentientis. Hoc tñ fallit in qbusdā casibus, in qbus dicte expēse alimētoz nō pnt repeti. Primo, qñ fuisset modica. Secō, qñ cōstat, qp aio donādi facta est, vel ex qualitate psonaz possit p̄sumi verisimiliter gra donādi non repetēdi fecisse. ar. eius qō br̄ in. l. si pr̄ono. C. de neg. ge. p Bal. z ff. de neg. gest. l. nēsenins. z. §. etiā p3. Tertio, qñ ille, q recipiebat alimēta, p̄stabat aliqua seruitia seu opas equialētia seu equalentes alimētis prestitis. Quarto, qñ intuitu pietatis essent p̄stita alimēta. Quinto, qñ pr̄no affectu vt. §. latius dcm̄ fuit in prima parte huius q̄stionis. Non obstant que primo loco fuerunt adducta in ꝯriam partem. Et primo nō ob. qp societas ꝯbitur tacite per actus sociales, qz intelligi debet vez, qñ actus sociales sunt reciproci vt plene dcm̄ fuit tertia parte p̄in. qō non erat in casu nr̄o, qz filij fratris vel patrui nihil ponebant in societate. vt. §. Nec ob. si dicerēt, qp ponebat pr̄ eoz, z ꝯ patrem vr̄ contracta cū filijs, qz hoc non est verū. nā q̄ractus societatis non trahit de persona ad psonam nisi per actus sociales inuicē factos. ff. pro so. l. nemo. q̄uncta. l. plane. Nō ob. §. duo frates. vbi allegat tex. vnicus in iure, qp inter eos qui viuunt ad vnū panē z vnū vinum in eadem mensa, quatenus est impensum in vnum magis q̄ in altez in alimētis rōne maioris familie, vel maioz onerum non repeti pōt, qz intelligit inter eos cōtracta societas vite, nā si recte inspicimus illū text. parum aut nihil ad hoc facit. dicit. n. ibi tex. formaliter. Si duo fratres in cōi casa post mortē patris remanserunt, z vnus eorum feudū acq̄uerit, pleriq̄ dīt ad alium nō pertinere neq̄ vinēte eo, qui acquisiuit, neq̄ post mortem eius, fructus tñ erunt cōes, donec simul habitauerunt. Ex quo tex. apparet, qp nulla fit mētio de fructibus qsumptis, neq̄ in cōi mensa neq̄ aliter, sed tm̄ qp sunt communes, donec simul habitauerunt z sic tpaliter, non ergo dicendum qp ille tex. loquat in fructibus consumptis in cōi mensa, tum etiā qz ex tex. illo hoc nō apparet, z sic esset diuinare, tum etiā qz tex. dicit, qp fructus sint communes si erant qsumpti in cōi mensa, non poterant amplius dici communes, qz non erant in rerū natura. Preterea, aut volumus, qp ille tex. in. d. §. si duo fratres. loquat de in. cōi aut volumus dicere, qp loquatur de iure speciali feudoz, put multa sunt specialia in feudis. Primo casu, si volumus intelligere, qp sint communes de iure cōmuni, aut volumus intelligere, qp fructus feudi sint cōes ratione communis habitationis, vel qz habent alia bona cōia, z hoc non est vez. l. cum duobus. §. si fratres. ff. pro so. non enim communio inducit societatem, sed reciproca collatio vt ibi. z. l. nam cum tractatu habito z. l. vt sit pro so. actio. ff. pro so. z plene dictū fuit. §. in tertia parte p̄in. qui actus reciprocus communis collationis bincinde ibi non apparet in. d. §. si duo fratres. Aut volumus intelligere, qp sint cōmunes ratione societatis omniū bonorum, vel alia societate, z tunc ratione communis mense, sed ratione societatis causate expresse vel tacite ex actu reciproco, de quo non apparet in. d. §. si duo fratres, immo z tunc ea proprietas esset communis. l. in qs societatem. z. l. coīi. ff. pro so. aut volumus dicere, qp essent communes rōne societatis ꝯcte in fructibus inter eos, z tunc hoc intelligeret ex actu reciproco cōis collationis bincinde, de quo nō apparet ibi, nō aūt ratione cōis mense, qz hec species societatis nō reperit iure cauta nec ibi nec alibi, z repugnaret nature societatis, vt. §. patet, aut volumus, qp fructus sint cōes qz illud feudum sit emptum cōmuni noie, z tūc etiā proprietas esset communis. l. cū duobus in p̄in. ff. p so. s. precedēte societate vt. d. l. cū duobus. vel illo ratū habēte. l. si ego. ff. de neg. gest. qō vr̄ repugnare illi tex. q vult, qp fructus sint cō munes. Preterea tunc esset cōis ratione societatis q̄tracte ad emēdū communi noie, non aūt ratione communis mēse, aut volumus dicere qp fructus illius feudi sint cōmunes iure communi, qz emptum de pecunia cōi, z hoc non est verum. l. si patruus. C. communia vtriusq̄ iudi. l. si defunctus. arbi. tute. l. z magis. ff. de solu. z sic de iure commu. illi fructus in illo tex. nō potuerunt esse communes. Restat ergo qō sunt cōmunes de iure speciali z sic qp sit spāle in feudo illo, vt fructus sint communes non ratione communis habitationis sole, sed ratione communis habitationis feudi iūctis simul, sicut z multa alia in feudis sunt speciālia, z ideo Ange. in. d. l. fin. C. de colla. dixit qp ille tex. in. §. si duo. parum facit, forte voluit dicere pp rationes p̄dictas, vel qp sit speciale in feudo, qō potius regulatur ꝑm consuetudinem q̄ꝑ ꝑm ius ciuile romanoz vt in. c. j. de feu. cogni. z ita intelligit illum tex. ibi Jaco. de bel. vt ibi refert Bal. Item non obstat ille tex. qz ꝑm Jac. de beluī. ibi z glo. feudum fuit acquisitum de cōmuni pecunia, Mimirum: igit si fructus qsumpti communicant non de iure communi. vt. §. sed speciali feudoz. Itez speciale est in feudo, vt si fuerit quesitum de communi pecunia z emptū nomine alterius tm̄ scīēte dño feudum illum communicat. tex. est in. c. j. de nouo beneficio. x. coll. Item qz qsuetudines feudorum fuerunt introducte ꝑm vium ab antiqnis sapientibus institutū, licet quedam bestie dicant vium feudoz in se sapientiā non habuisse, ꝑm Bal. in. c. j. in glo. z qz dicimus in vltimis ꝓbis suis q feudi, doare possit. Jccirco multa alia sunt singularia z specialia in feudis. Nā vltra ia dicta, si qs feudum pro se z heredibus suis recepit, z stipulat, intelligit recipere pro heredibus sanguinis ex se descēdentibus. vt in. c. j. de gradibus succes. in vsi. feu. z in. c. j. de duobus fratribus a capita. inuesti. z in. c. j. §. si clientulus. de alienatione feu. ꝑm Bal. in. c. j. de succes. feu. Sed in d. §. si duo fratres specialiter est prouisum in feudo ꝑm qsuetudinem feudi, qp fructus qsumpti sint cōes, Igitur nō debemus trahere ad ius commune. l. ius singulare. ff. de legi. Preterea bal. dicit, qp fructus qsumpti sunt cōes, extrāes aūt sunt proprij dñi, z ille tex. simpliciter dicit, qp fructus sunt cōes, ergo tam de extantibus q̄ de qsumptis. ar. l. de pcio. ff. publiciana. Nec etiaz ob. qp dicit Bal. in. c. j. §. si duo. vbi dicit, qō q viuunt ad vnum panē, z vnum vinū inuicē vident communicare fructus z reddītus proprios, qz rñdet multipliciter. Primo, qz ille text. in. §. si duo, loquit ratione dubitationis feudi acq̄siti cuius esset. In casu aūt p̄dicto non erat dubiū, cuius essent bona. Secō pōt rñderi, qp illud ꝓcedit respectu fructuū cōicatoz fratri, non autez filijs fratris, qō ēt intelligit Bal. quo ad necessitatē victus fratris, vñ secus est, si necessitas non iminebat victū fratris, vt in terminis nostris. Tertio rñderi potest, qp illud ꝓcedit in parua expēsa. non in magna, z p ipensa cibi, z potus parua nō dez reperitio, secus pro alia ipensa, p not. p Bal. in. l. si paterno. C. de neg. ge. Quarto potest rñderi, qp ille tex. rōne emptionis facte de feudo p vnuz ex fratribus de bonis communibus, vt quānis vnus frater emerit feudum noie proprio, z sic sit proprium, vt dicit ille tex. tñ ex quo simul habitabant in communicatione fructus intelligunt cōicari pp communē impēsam, qō non esset, qñ diuisissent, qz iam vnusquiq̄ secutus est partē suam, z frater recipisset pro parte sua, qō ex communibus bonis p feudo impēsum est, ꝑm qō sentit. d. §. si duo in fi. z qō dictum Bald. debeat intelligi, vt loquat in altero ex modis p̄dictis, patet p predicta z etiā qz alias esset sibi ꝯrius in. d. consi. z in. d. l. si paterno cum bis, que dixit in. d. §. si duo. z in. d. l. fi. quod non est dicendum. ar. c. cum expediat. de elec. in. vi. z. l. precipimus. C. de appel. z pro certo est mirandum, quemodo aliqui ita generaliter z indistincte per. d. §. si duo fratres, z per id quod Bal. dicit ibi. z in d. l. fi. non habita aliqua consideratione, vtrum ille, pro quo expendebantur esset dines, vel pauper, dicant expēse predicte nō possint repeti, quod minime ita indistincte est dicendum, sed cū limitationibus predictis maxime, in graue damnum alterius q

tractat

tractat de damno. Illi autem in quos est facta impēsa tractant de lucro fiat extensio, quod nō est dicendū, cum nemo in dubio presumat velle donare. l. cum indebito. ff. de pba. c. sup hoc. de renun. & ois minima cā que subesse possit eā excludit, ēt in casibus in qbus regulariter presumebat donatio, vt dicit Bald. in d. l. fi. C. de do. pmis. multomagis in casu nr̄o nō presumit donatio dictorum alimentorum, cum regulariter qui nō est necessitatus ad alimentandū nō presumit aio donandi dare alimēta sed potius tanq negotiorum gestor animo repetendi vt. s. clare fuit demonstratum. Non ob. d. l. ex duobus. §. fi. ff. de neg. gest. qz loqtur in alimentis prestitis intuitu pietatis vt patet ex tex. puta, qz alimentatus erat paup, & nō habebat vñ posset se alimētare nō ita in casu nostro. vt. s. Ex quibus vr̄ posse cōcludi, q aut frater seu patruus non habebat bona cōia cum alio fratre, vel nepote, tñ forte mortuo patre recepit eum in domo, & alimētauit ipsum, qui tñ erat sufficiens ad se alimētandum ex bonis suis propriis, & hoc casu in dubio nō psumat p̄stitisse alimēta aio donandi sed repetēdi, cum nō sit de psonis q̄ necessitent ad alimētādū, quod tñ fallit in casibus. s. in primo membro pñtis questionis positis. Idē & multo fortius, qñ nō solū alimētasset, sed ēt administrasset negocia alimētati, qz negotiorum gestor nō psumit donare, sed aio repetendi expendere, aut bona cōia habebant & tunc, aut vnus solus administrabat, aut ambo. Si vnus solus administrabat, & idē siue alimentet de parte sua vtrūq vel plus de pte sua q̄ fratris vel nepotis nō in modica quātitate. Siue & multomagis plus de pte alterius fratris, vel nepotis, cū teneat reddere rōnē administrationis. l. si remunerādi. & l. si procuratorē. §. j. ff. mā da. l. j. & l. Item eorum. §. si decurione. ff. qō cu. vni. no. l. j. & fi. & p totum de tu. & ra. distra. & C. & ff. de nego. gest. p totum & in. l. cū seruus. ff. de condi. & demō. & ēt teneat reliqua restituere. l. nō solum nostrū debitorē. §. is q reddere. ff. de lib. leg. & d. l. cū seruus. & l. q̄ sub q̄dītione. ff. de condi. & demō. & l. lij. ff. de test. manu. facit etiā qō no. glo. in. l. j. C. de edē. & qō habeat deutero. luce. c. xvj. & tradit in. c. qualiter & qñ la. ij. de accu. Non. n. conuenit, vt alienum largiat pro se & familia sua, cū rei sue non aliene quis est moderator. & arbiter. l. in re mādata. C. mā. & etiā qa sicut ipse posset repetere, que expendidit de suo pro eo cuius negocio gerebat, multofortius eō, si aliqd pro sua vtilitate de alieno, ne sit in sua potestate sibi met facer donationē de alieno. ar. c. fi. de insti. & l. creditor. §. lutius. ff. man. l. preses. C. de trāla. Si vero ambo administrabant, & ambo in cōmuni ponebant p̄nentus seu redditus suo pro cōi victu, & tunc aut nullus eorum habeat familiā, & ambo erunt maiores, & tūc p actus reciprocos vr̄ contracta inter eos societas quedā vite, in qua lz vnus ponat plus de fructibus q̄ alter, qz forte plus p̄cipiebat q̄ alter, tñ ratione coniunctionis sanguinis, & rōne collationis reciproce, & nō reuelle, nec reddite rōnis, quatenus est plus impensum p vnum, q̄ p alium, forte nō possit repeti, & qz verisimiliter nō pōt magnā excedere quātitatē & loquat Bal. s. nisi forte alique q̄iecture in cōrium apparent puta, qz scribebat in libro & memoriali, & retinebat cōputū de bis, q̄ ipse expēdebat, qz aius p̄bat p q̄iecturas, & iste q̄iecture possunt sumi ēt ex scriptura priuata, vt dicit bal. in. l. nēsenius. ff. de neg. gest. aut vnus habebat familiā, alter vo non, vel vnus habebat maiorē familiā q̄ alter, & tunc quatenus plus est impēsum p vnum q̄ p alterum, in dubio possit repeti, nisi in casibus de qbus. s. Bñ verum est, q si forte ille, q̄ habebat familiā magnā dotes suas retinebat in cōi de bis q̄sideratio haberi debet. ar. l. p oneribus. C. de iure do. arbitrio boni viri, & ēt si familia p̄stabat aliquas opas p cōi vtilitate, & similiter si ille, q̄ habebat familiā ponebat opas suas p cōi vtilitate, nō q̄ possit petere salarium, ex quo nō fuit cōuentū. nā incerti salarij nulla est petitio. l. salariū. C. mā. nisi fuisset q̄suetus locare opas suas pro certo salario alijs, vel ille cuius negocia administrauit, fuit solitus q̄ducere alios pro certo salario, qz tūc illud posset peti, & cō sulendo dixit Fed. de senis in consi. ccxj. p. l. si non sortē. §. liber tus. ff. de q̄di. inde. fa. qō dixit Bal. in. l. j. C. man. & qō no. Cy. in. l. exceptio. C. lo. & Bal. in. l. q̄ctus. C. de fi. instr. de mercede domus. & Jo. in addi. spe. in ti. de loca. §. nunc restat. versi. vidi sepe dubitari. de qno etiā vide in. vj. parte princi. in. xxvj. q. sed bñ posset petere interesse ex. d. administratione p̄bādo, q̄ ex. d. administratione fuit in dāno, qz fecisset. d. tpe si nō administrasset negocia sua, q̄ facere. d. cā nō potuit, ex quo fuit in dāno, qō habeat. l. ij. & iij. & in. l. alimēta. C. de neg. gest. Venit ēt lucrū cessan. si negotiorum gestor p̄baret, q̄ fuisset lucratus tm̄, si opas suas locasset alteri, p id qō bñ in. l. at qui natura. §. non aūt. ff. de neg. gest. fa. l. in summa. §. in frumento. ver. & si arbitrao. de cō-

di. inde. fa. l. cum duobus. §. si in cocunda. ibi preciū opere artis est velamētum. ff. pro. so. l. amico. ff. de an. le. c. cum in officijs, de prescri. ibi dum dicit tex. nemo tenet suis sumptibus militare, & qō no. Bal. in. l. j. C. man. & in. l. naturalis. §. at cum do. de prescri. ver. & hoc dictare vr̄ equitas & ratio naturalis, nisi q̄iecture q̄trariū suadeāt, puta si alius fuisset gesturus gratis. l. j. C. de neg. gest. vel forte attēta qualitate gerentis & negotio cōi, q̄ gerebat propter cōem hereditatē, quā possidebant. ar. eius qō dicit Bal. in. l. si paterno. C. de neg. gest. & cū regula certa, nec do c trina dare possit ō bis arbitrio boni viri puto q̄sideratione habendā, vt seruet equalitas inter fratres, habet. n. societas summā rationē, cum instar fraternitatis obtinebat. l. ve q̄. in prin. ff. pro so. & inter eos semper boni viri arbitrium versat. l. si societatem mecū. & l. q̄ si nerua. ff. pro soc. & in istis expensis & sumptibus inter fratres nō fieri scrupulosa inquisitio sed boni viri arbitrium debet versari, vt dicit Jo. pō. in consi. clxj. & idem sentit dominus Pau. de cast. in. l. si C. de colla. vbi dicit, q̄ ista negocia inter fratres non sunt acerbe tractanda.

25 ¶ †Vigesimoquarto quero pr̄ misit filiū ad studiū & tā in studio quā in doctoratu fecit magnas expensas deinde pr̄ mortuus est nunqd ille filius succedens pr̄i vna cū fratribus teneat hos sumptus q̄putare sibi in portione sua. Rñdeo. verba Cyn. in. l. ex parte. §. filius. fa. ber. sic dñt. Si pater filiū militare fecit & vxorē illi associauerit & nuptias celebrauerit talis filius nō tenetur fratri suo talia faciēdi ad sumptus q̄ferre ex quo apparet q̄ ille p quo facti sunt sumptus lucrat eos precipue qz non extāt. Itē in eo. §. dicit Jac. de belui. hec verba. ar. huius. §. fuit determinata hec. q. Quidā habebat duos filios legistas & p vno qui subtilius studet solvit cētum libras p doctoratu postea decedit filijs suis heredibus institutis q̄ alter filius nō potest detrahere alia cētum de cōi hereditate occasione recipiendi cōnētum ar. eo. l. si filie. §. neratius. Et ideo q̄clusio est qō istas expensas filius non cōputat in partem suam sed lucrat eas. fa. quod not. per glo. & alios. ff. de mu. & bo. l. qui originē. §. si is. & iste expense non sunt in rerum natura. & ideo dixi imputari nō possunt in sua portione legitima, ita q̄suluit Bal. qui ēt in eodē cōsilio prosequtur sic. Quātum ad p̄m punctum dico qō nō dz cōicare fratrib⁹ id qō lucrat ex medicina maxime post mortē patris nisi q̄rissent inuicē societatē qō nō proponit in casu nostro. ff. pro so. l. cū duobus. §. si fratres. C. de decuri. l. licet indiuisa. li. x. Circa tertium dubiū &c. Circa quartū q̄ isti fratres q remāserunt domi meliorauerunt possessiones dōm est q̄ si fecerunt expensas ad perpetuā rei vtilitatē vt qz plātauerunt vineaz vel fecerūt domos vel cum erāt res steriles fecerunt magnā impensaz & fecerunt fructiferas tales impensas posset repetere. ff. de neg. gest. l. ex duo. si autē principaliter fecerūt expensas cā fructuū bene arādo & colendo lz possessiones incidēter fiant meliores, dico q̄ ēt tūc repetit expensas q̄tenus medicus est locupletatus post mortez patris qz vident gessisse cōe negociuz & ideo p parte illius medici hñt repetitionē vel fructuū retētionē vsq ad q̄currentē quantitatē. ff. cō. diui. l. in hoc iudicio. sed si pater restaurasset alios filios eos faciendo coequales dicte expense facte ad fructuū perceptionem non possunt repeti, ita consulnit Bal. in consilio qō incipit. In xp̄i nomine amen. Queritur pr̄ misit filiū ad studiū.

26 ¶ †Vigesimoquinto quero p̄cedentibus qbusdā verbis ptinētibus ad societatē cōtrahendā secutum est postea, q̄ quedā mercātie communiter sunt empte, & quod vterq obligauit se, queritur vtrum sit contracta societas. Rñdeo sic scilicet rerū emptarum, societas tñ que q̄trahitur facto non extendit vltra ipsuz factum, sed si societas q̄beret precedēte pactione, talis & tāta esset societas, quale & quantū esset ipsum pactū seu q̄uentio tā in rebus q̄ in tpe, qz actus qui determinant p̄m voluntatē expressam indicant p̄m pacta, sed actus, q determinant a voluntate tacita colligunt ex ipsis rebus & factis. ff. de legi. l. de qbus. in. fi. ff. pro so. l. de illo. sed si socij inuicē discedant, & vni remanent merces apud aliū nō. Ille apud quē remanēt merces, debet seruari ab alio indēnis ab obligationibus q̄ctis, sicut principalis dz seruare indēnem fideiussorē suum, qz duo socij videntur inuicem fideiubere, & ille reputat principalis apud quē remanet finale commodum, & alius eius fideiussor, vt in auc. de fideiuss. in prin. & ff. ad vel. l. vir vxori. §. fi. Sed queritur, an iste socius apud quē non remanent res habeat habere mercedem operarum siue salariū aliquod, dicendum est qō non, qz non animo mercennarij, sed socij posuit operam. ff. pro soc. l. cum duobus. §. si in coeunda. Si aūt aliquis staret cuz aliquo mercatore pro famulo eius nūquid possit petere sibi q̄stitui salarium. Ista nō est materia nostra qz

dic loquitur in socijs, nāz ea ratione qua vnus sociorum peteret ab altero salarium eadem ratione alter ab altero ⁊ sic nihil remaneret plus apud vnum q̄s apud alterum, sed quando stetur p famulo debet inspici primo quid actum est inter partes, ⁊ si non apparet debet inspici consuetudo loci, ⁊ si ḡsuetudo loci non apparet, debet inspici qualitas personarum, cuius industrie cuius peritie sit ille, qui operam prestat, ⁊ maxime etiam debet considerari, si sit homo pauper, qui non habet vnde viuat nisi de suo labore, nam non est verisimile quod voluerit operari gratis, ad
27 hoc de vari. ⁊ extraor. co. l. j. in prin. scōm Bal. in cōsilijs suis. ¶ †Vigesimosexto quero quidam cōtraxerunt societatem ad emendum fructus aque lacus perusini pro vno anno, ⁊ consuetudo est, q̄ sunt octo officiales qui exercent personā suā in dicta societate captionis, ⁊ venditionis piscium ac cure quibus ḡsuetum est dari certum salarium cuilibet exercenti. Æuenit, q̄ contracta dicta societate inter socios de salario nō est conuentum. Queritur modo, an exercenti personam suam in dicto officio debeatur salarium. Et licet prima facie videatur dicendum quod non, per tex. in l. cuz duobus. §. si quis ex socijs. ff. pro soc. ibi dū taxat eos sumptus societati imputabit, qui ea re impensi sunt, g tex. loquēdo per dictionē taxatiuam, dumtaxat, videtur excludere omnes alios sumptus. Attamen in casu nostro contrariū est verum, licet enim non sit conuentum de certo salario eis dando ratione dictorum officiorum, tamē cum cōsuetudo presuppo natur vt. s. intelligitur in conuentione deducta, q̄ quod conuentum est fieri pro expresse haberur. l. si tibi pollicēda. ff. de prescri. verb. l. si vno. ff. loc. l. si cum hermes. C. eodem titu. ⁊ perinde est ac si esset conuentū de salario dictis officialibus dando. ad hoc facit quod nemo suis sumptibus militare tenet, de prescri. c. cū in officijs, ⁊ q̄ opera precium recipit. l. cum duobus. §. si in ceū da. ff. pro socio ibi opere precium est, facit. l. si vnus ex socys. ⁊ l. socium qui in eo. §. socius. ff. pro so. ibi quicquid positum est in societate per vnum ex socys de cōi corpore societatis deducitur, ad hoc etiam facit. l. si cum aurum. ff. de solutio. l. cum de indebito. ff. de proba. vbi nemo presumitur iactare suum sacit etiam, q̄ ille, qui plus ponit in societate siue opere siue pecunie plus deducere debet. ff. pro socio. l. si societatem mecum. ibi vt non itaq̄ ex equis partibus socy simus veluti si alter plus opere industrie pecunie in societatem collaturus sit, ⁊. l. si non fuerint. ibi si modo aliquid plus contulit societati, vel pecunie, vel opere, vel cuiuscunq̄ alterius rei causa.

SVMMARIVM

1 Socius in re communi illam diligentiam adhibere debet, quā in suis propijs rebus tempore contracte societatis pstabat.
Socius de qua fraude ⁊ culpa teneatur.
2 Heres socij ad quam culpam teneatur.
3 Socius si in societate diligenter gessit in quibusdam, ⁊ in quibusdam negligenter, diligentia cū negligentia nō cōpēsatur.

c Circa septimam partē principalem qualē diligentiā so-
2 cius in re cōi habere tenet. ¶ †Cōcludēdum est, q̄ socius in re cōi illaz debet prestare diligentiam quā in suis propijs tpe ḡcte societatis pstabat. ff. pro so. cū duobus. §. venit. ⁊ ibi p glo. ⁊ in. d. l. socius socio. Insti. e. §. pe. q̄ intelligē, q̄ consuenit esse diligens in suis. ff. so. ma. l. si constante. §. si marius. ⁊ ibi per Cy. ⁊ Bal. ⁊ socius tenetur de fraude. ff. pro so. l. rei cōmunis. de dolo latiori ⁊ lata culpa. vt. d. §. venit. ⁊ ēt de leui vt ibi p glo. ⁊ d. l. socius socio. ⁊ d. §. pe. non aūt tenetur de leuissima culpa, q̄z si socius fuit in leuissima culpa ecōtra fuit in leuisima culpa alius socius secum parum diligentem socium associando, ⁊ sic leuissima cū leuissima culpa cōpensat. insti. pro soc. §. fi. ⁊ d. l. socius so. ſm Bal. in. l. q̄ fortuitis. C. de pig. acti. q̄ intellige, nisi hic socius consueuerit in suis esse diligētissimus q̄z tunc si non fuit diligentissimus in rebus communibus, tenet de leuissima, q̄z non est tunc leuissima, immo latior culpa, vt in simili dicit Bal. in. d. l. si constante. §. si maritus. nec ēt tenetur socius de casu fortuito. l. cum duobus. §. dāna. ⁊ §. quidam sagaciam. que autem differentia sit inter fraudem, ⁊ dolu, latiorem culpam, lataz, ⁊ leuissimam, ⁊ casum fortuitum, ⁊ quomodo vna ab alia discernatur, plenissime ponit Bal. in. d. l. que fortuitis. vbi omnino vide per Bar. in. l. q̄ nerua. ff. depo.
2 ¶ †Primo quero quid in berede socij. aut loquimur in gestis per defunctum, ⁊ tunc heres ad illā culpam prestari, quam prestaret is, in cuius locum successit. l. actione. ff. pro soc. ⁊ eius culpa tenetur, qua tenebat is, in cuius locum successit, vt ibi. sa. l. actione. §. morte. ff. pro so. ibi. Item dolus ⁊ culpa in eo q̄ ex aliquo gesto dependet, ⁊ hoc in berede eius qui voluntarie gerebat, qui tenetur eo modo, quo tenebatur defunctus, secus in berede eius, qui gerit ex necessitate, vt in berede tutoris, qui solum tenetur de dolo, ⁊ lata culpa non leui, licet defunctus etiā de leui teneret, vt dicit glo. in. l. curatoris. C. de nego. gest. Aut in gestis per beredem ⁊ tunc aut loquimur in berede gerente voluntarie, vt q̄ gerit de nouo, ⁊ tunc de dolo, lata culpa, ⁊ leui tenetur, sicut quilibet gestor. Si vero in eo, qui tenetur gerere de necessitate, vt q̄n negocium fuit inchoatū p defunctum, ⁊ tunc aut ipse non perficit, ⁊ in hoc etiam de leui culpa tenetur, vt no. per glo. in. l. cum ostendimus. de fideiu. tuto. aut pficit, sed in eo culpabiliter aliquid commisit, ⁊ tunc non tenet, q̄z hēs socij, q̄ explicat inchoata per defunctum, solū de dolo tenet. l. heres socij. ff. pro soc. facit q̄ not. in. l. curatoris. C. de neg. gest. ſm do. Bony. de perusio. in. d. l. heres socij. heres enim socij cum inchoata per defunctum expedit tenetur prestare bonā fidem. l. nemo. ff. pro so. idem vt dolus malus absit. l. si cum fundū. in prin. ff. de cōtraben. emp. vbi tex. ponit differentiā inter bonā fidē ⁊ diligentiam, vt patet ibi non solum bonam fidem sed etiam diligentiam prestare debere idez, vt non solum a te dolus malus absit, sed etiam culpa.
3 ¶ †Secūdo q̄ro socius in societate negligenter se gessit in quibusdam, adeo q̄ quedam in societate ex negligentia eius perierunt, ⁊ in quibusdam industria sua societas aucta est, an cōpendiū cū negligentia cōpensetur. Rñdeo nō, vt marcellus lib. vi. ffoz. scribit. l. nō ob eam. ⁊. l. ⁊ ideo. ff. pro so. Industria enim et diligentia habita per vnum ex socijs non compensatur cum dāno culpabiliter contingente, q̄z de natura societatis est q̄ diligentia adhibeatur, ⁊ culpa puniatur. vt. d. §. venit. ⁊. l. socius socio. secus si dānum casu emergat. l. si negocia. ff. de nego. ge. ſm Bal. ibi ⁊ idem in institutore apposito ab vno ex socijs. l. idēq̄. in prin. ff. pro so. q̄z q̄ negligentia perisset nō cōpensat cū cōmodo q̄ p institutorē societati accessit. l. de illo. §. idē q̄rit. ff. p so.

SVMMARIVM

1 Damnum si contingat aliquod anteq̄ res in societate poneret periculum est domini.
Quid si damnum contingat post societatem contractam cuius sit periculum.
Socio donata qui ob societatem profectus erat an communicari debeant.
Ambasiatoribus si quid donatum sit an eoz vel mittētiū sint.
Causa remota cause impulsiue ⁊ non finali equiparatur.
Socius si derobatus fuerit an a societate recuperet.
2 Socio an imputetur si re communi ad vsum destinatum vtitur, ⁊ absq̄ eius culpa pereat.
3 Frater vnus si emit gabellam ⁊ promittit non contrauenire, si alter frater venit ctra quis in culpā incidat.
4 Societas si contracta sit inter dominum ⁊ pastorem qui animalia in socidam retinebat, si animalia in pascuis vel stabulis asseruantur cuius sit periculum.
Tutor si deponit pecuniam pupilli apud campsorem qui asportauit cuius sit periculum.
Lupus si occidit equū in pascuis cuius sit periculum.
5 Socius qui causa fraudandi gabellas non fecit iter solitum portando res societatis cuius sit periculum.
6 Socius, si metu hostium vel impetu maris non seruat locum nauigij vel itineris nunquid puniatur.
Quid si fecit causa iuris sui conseruandi ob illicitū vectigal.
7 Socij periculum si ob eius culpā res societatis sequestrata est.
8 Socius si fuit captus, ⁊ pro redēptione sue persone aliquid solsuit an de societate deducere debeat ⁊ nu. 9.
10 Socius in generaliter ad damna tenetur.
11 Dominus si pastori dat vaccas pascendas, ⁊ gubernandas fructus vaccarum erunt communes, sed vacce dñi remanent.
Animalia in socidam data an sint communia ⁊ q̄uo.
12 Societas si contracta est vsq̄ ad certum tempus, in qua vnus posuit operam ⁊ alter pecuniam ⁊ pecunia perijt ante tempus societatis finite, an iterum ponere teneatur.
13 Societas si inter mercatores distrahatur, ⁊ vni assignetur mercantia vnius loci ⁊ alteri alterius loci quomodo vnus alteri indemnem conseruabit.

24 Socius allegans damnum casu fortuito datum esse quis hoc probabit.
Casus fortuitus quomodo probetur.
Perditio rei quomodo probetur.
Mors naturalis sine culpa esse ꝓsumitur, secus in alia.

25 Uestes si in statione introris effractis hostijs per latrones derobate sint, an sitor teneatur, & quid si furatus sit sine effractione hostij.
Effractores nocturni quomodo puniãtur.

26 Casu fortuito relenatus an debeat probare qđ casus sni culpa non euenit.

27 Damnum datum per vnum ex socijs in societate an compensetur cum lucro in quo societas aucta est.

28 Socij duo si domum conduxerunt, & ambo se obligarunt ad eã restituendam in qua vnus habitauit, & incendio consumpta est an alter teneatur.

29 Domus vicini si est combusta ob ignem vel ob incendiũ domus mee ex modica custodia, vel est diruta pro salute totius vicinie quis ad damnum teneatur.
Et quando incendium dicatur cum culpa vel sine culpa.

30 Animalia si in soccidam data sint, & ꝙsuetudo sit ꝙ in fine quinquẽnij dimidantur & fetus & fructus eorum si naturaliter pereant, nunquid rusticus mihi tenetur ad aliquid, & quid si casu fortuito pereant.
Extimatio quando emptionem non faciat.
Mors naturalis, & casus fortuiti qui dicantur.

31 Rusticus qui promisit dare dimidiam fructuum animalium an impensam deducat.
Contractus soccide ad heredem transit sed non societas.
Animalia si casu fortuito pereant, an & quando pastor teneat.

32 Uacca si in soccidam data fuit & moritur remanente vitulo societas in vitulo durat.

33 Fratres si fundos communes diuiserunt, & pars vnius euicta fuit, an euictionis periculum commune sit.

34 Socius si ex vsura vel furto vel maleficio lucratus est, & damnatur, cuius sit periculum an proprium vel commune.
Socius si ob proprium malefitium soluit cõdemnationem illud in societate non imputat.

35 Filius si vino patre res patris dilapidauit ꝙsumpsit, & lusit mortuo patre filijs equaliter institutis nũquid fratres possint eũ cõpellere vt tanto minus accipiat vel in partẽ suaꝫ imputet.

36 Socij duo si habent domum communem, & vnus committit delictum ob qđ domus destrui debet, an tota domus destrui debet, si delinquens habet partem inferiorem domus.

37 Frater qui viuit in castra & captus fuit, & talia sibi imposita fuit pro cuius redemptione fratres fundum communem pignorarũt sub vsuris an in diuisiõibus in partẽ suã iputare debeat.

38 Uecturalis ferens pannos cuidaꝫ mercatori derobatus fuit in itinere an teneatur ob moram vnius vel duorum dierum in ꝙbus iter facere debebat & non fecit.
Uecturalis an in diebus festis itinerare teneatur.

39 Socius vnius molendini si vendidit partem fructuum alteri cũ pacto ꝙ emptor teneatur omnibus suis sumptibus manu tenere clusam & dictum molẽdinum si diluuium insolitum fuit quod molendinum destruxit an emptor ad aliquid teneatur.

40 Mercator si sequestrari fecit res alterius mercatoris que sunt damnificate quia vendi non potuerunt, demum reuocatur sequestrum per iudicem qui de damnis, & interesse nullam fecit mentionẽ an demũ dicta dãna, & interesse peti possint.

41 Cambij artem facere deliberans cum mittendo pecuniam vltra mare, & timens maris periculum emãcipauit filium, & donauit omnia bona, deinde incepit facere mercantiam & omnia in mari perdidit quomodo subueniatur illis qui eũ ex cãbio obligatum habent.

42 Campsor qui tenebat tapetum cambij qui etiam erat mercator rupit, & fugit, veniunt deponentes & petunt deposita, veniunt vendentes & petunt pãnos aut pretia, veniunt chirographarij, & se preferri petunt, veniunt vxores, & nurus pro dotibus, veniunt quidam pro vsuris extortis vel furtis, quo ordine, et quibus satisfaciendum sit.

43 Cambium si contraxi pisis cum quodam mercatore, hoc modo ꝙ ipse faceret mihi literas cambij ad quendam alium mercatore Uenetijs in quibus continebatur ꝙ solueret mihi, & sup se hoc cambiũ recipitur quas literas illi mercatori Uenetiarũ detuli ꝙ eas acceptauit, & anteqꝫ mihi solueret, aufugit, cuius sit periculum.

34 Cõductor domus qñ, & qbus casibus a locatore expelli possit.

35 Conductor molẽdini in loco periculoso tiberi quod vi fluminis destructum est an pensionem soluere teneatur.

36 Conductor molendini destructi cum pacto ꝙ ipsum reaptet, si reaptauit, & iterum destructum est, vnde fructus percipi nequeũt, an remissionem mercedis habere debeat.

37 Impeditus vno tempore casu fortuito an per aliud tempus restaurari debeat.

38 Periculum ruine operis conducti per plures fabros cui cedat & cuius expensis refici debeat.
Conducẽs dicerim aliquod opus, si opus vitiosum faciat quare non teneatur.

39 Creditor si debitori scripsit vt mitteret pecunias cum sua salua & ipsius creditoris, si ꝺbitor fidedigno dedit pecunias creditori portãdas, quas tñ nõ soluit, an debitor sit liberatus.

40 Conductor apotece ad quã nõ poterat intrari nisi ꝑ ostiũ apotece, vel nisi ꝑ domũ locatoris, accidit ꝙ portellũ domus ipsius locatoris ꝙuncte ipsi apotece de nocte apt̃z remansit, vnde fur intrauit, & ad dictam apotecã accedit, & furatus est, an dictus ꝙductor possit ꝓ locatorem agere, & ad quid, & quomodo formandus sit libellus.

41 Fideiussor quantitatis an teneatur ad alia debita q̃ꝫ occasione dicte quantitatis.

42 Societas si sit coita, in qua vnus ponit pecuniam, & alter operã si sors est deperdita vel diminuta an dãnum sit cõmune.
Textus prenalet glose vbi est casus legis.

43 Domus vna si ob incẽdiũ dirnit̃ qui contribuere teneantur.

44 Paries communis altiari, & obscurare lumina proprie domus vicini hñtis communionẽ in dicto pariete, an possit.

45 Uicini duo habẽtes areas vel hortos ꝙiguos si parietẽ in medio fecerunt & ꝓp clausuram alter vicinus vult edificare ex latere suo sup pariete cõi ob ꝙ deterior fit area vel hortus vicini ꝫ ab vno lateꝛ remanet sol, vẽtus, & aer, an ꝺ fieri possit.

46 Socius vnus si ponit pecuniam, alter vero solum operam, vel operam, & minorem pecuniam, & ponens operam eundo pro mercibus ad locum destinatum a societate interfectus est, an heredes alteri qui totam pecuniam vel maiorem partem contulit ad aliquid teneantur.

47 Accipiens res ab aliquo extra ciuitatem portandas an teneaꝛ si res sint deperdite quia non accepit bulletam.

48 Merces alique vel res si principi date sunt per aliquos vt alie merces sint salue, an dñi merciũ ꝙtribuere teneantur.

49 Mutuans pecuniam alicui cum qua emit merces, que extant, si ipse decoquat, an alijs creditoribus preferatur.
Res empta ex pecunia mea an sit mihi tacite obligata.
In re empta ex pecunia mea an habeam inter alios creditores priuilegium exigendi.

c **Circa octauam** partẽ principalẽ de damno ꝙ contingit in societate vel vni ex socijs, an dẽat cõiter iputari, aut añ societatẽ ꝓctã contingit damnum, aut post.

1 ¶ Si añ, periculũ est eius cuius erat res que perijt, exẽpluꝫ, cum tu hẽres tres equos, & ego vnũ societatẽ coiimus, vt accepto equo meo quadrige vẽderes, & ex precio mihi quartam redderes. si igit̃ equus añ vẽditionẽ mortuus est, mihi perijt. qz añ ꝓctam societatem perijt, nã non fuit societas ꝓcta quadrige habende, sed vendende. l. si id qđ in societate. in prin. vbi casus. ff. pro so. Si vero post ꝓctam societatẽ res perijt, & tũc aut añ collationẽ, aut post. Si añ collationẽ, ei perijt, cuius res est. exemplum ꝓximus societatẽ ad mercem emendam, dum ergo destinabam pecuniam meam ponendam collationi perijt forsitã in itinere ante collationẽ. vt. d. l. si id qđ. §. item celsus tractat. Ex quo no. ꝙ non sufficit destinatio, vt transeat periculum in aliũ. Si vero perijt post collationẽ, tunc perijt societati. vt. d. §. item celsus. Pro cuius tñ declaratione est aduertendum circa dãna que obueniunt ꝓcta societate, aut obueniunt ꝓcta alia societate, quã oĩum bonoꝝ, aut ꝓcta societate, oĩuꝫ bonorũ. Primo casu, aut dãna veniunt sine culpa socij, aut cum culpa, si sine culpa, quedam respiciũt, & ꝙcernunt id ꝙ in societate ponitur conuertenduꝫ ad negotiationẽ, propter quã societas ꝓcta est, & tũc perijt vtriꝙ sociorum. vt. d. §. itẽ celsus vbi casus. Quedã respiciunt empta ex pecunia ad negotiationẽ deputata & idẽ, qz periculũ est cõe. l. sed nec es alienũ. & l. sed & si adiciaꝫ. ff. ꝓ so. Quedam respiciunt vtilitatẽ & dãnũ proueniẽtia ex negotiatione, patet exemplum cum empta ex pecunia deputata ad societatẽ vẽ-

dunt aut maiori precio aut minori q̃s empta sint, ꝛ hoc vterq; so
cioꝝ pcipiat equaliter. l. coiri. ff. p so. vbi casus. Quedam respi
ciunt quedã extrinseca obuenientia cã seu occasione illius socie
tatis, ꝛ tunc aut societas est cã remota ꝛ imediata dãni, aut me
diata, primo casu; q̃n societas est cã mediata dãni dãnũ est eius,
cui obuenit, exẽplũ si dñs forem pp societatem absens, qdã meus
cõsanguineus instituit quendã extraneũ heredẽ, ꝛ nõ me, ꝛ dcm
extraneum nõ instituisset, si fuisset ꝓsens, aut legatũ pp meã ab
sentiã desyt mihi derelinq̃re, vel meũ patrimoniũ negligentius
administrauit, vel ipsi quedã sub mõ donata fuerant, quã dona
tionẽ donans reuocauit ex eo qꝛ donatarius pp dictã absentiaz
donãti ꝓmissa nõ seruauit. l. j. C. de do. q̃ sub mõ. l. fin. C. de reuo. 2
do. c. vex. de qdi. ap. nã societas nõ fuit immediata cã dãni, sed
mediata, qꝛ so. ictas fuit cã, quare socius fuit absens, ꝛ absentia
fuit cã ime diata dãni, ꝛ sic nõ fuit cã imediata dãni societas, sed 3
absentia. ideo dãnũ est meũ. l. sociũ q in eo. §. socius cũ resistere.
ff. p so. ꝛ idẽ in lucro, qõ mihi ꝗngit occasione societatis, tñ so
cietas nõ fuit cã proxima ꝛ imediata, sed remota ꝛ mediata, exẽ
plũ accessi ad quẽdã dñm, ꝛ cum ꝗtractaremus de factis socie
tatis cũ dicto dño, intãtum placui ei, ꝙ donauit mihi quoddam
fortilitium, nã hoc ipse fecit mea ꝗtemplatione tm̃, ꝛ nõ ꝗtẽpla
tione societatis, licet si societas nõ fuisset, ego non accessissez ad
dictũ dñm, ꝛ sic nõ habuissem fortilitium, nã silr lucrũ nõ est cõ
municãdum, sicuti nec dãnum. vt. d. §. socius si resistere. Sed si
cõtemplatione societatis dedisset mihi fortilitiũ, tunc cõicat so
cijs, vt vult glo. magna. in. l. ꝑm iulianũ. p so. qõ facit ad amba
siatores, qbus fuit aliqd donatum cui q̃rat. an dictis ambasiato
ribus vel eos destinãtibus. Nã in hoc debeat ꝗsiderari quali
tas doni, qꝛ si donum fuit tale, ꝙ ꝓtinebat ad illum q eos desti
nabat, tunc q̃reret eos destinãtibus, secus si dicta dona ꝗueniũt
ambasiatoribus, qꝛ tunc ꝛ illa legatio fuerit occasio, tñ fuit me
diata occasio. de quo vide. ff. de procu. l. q ꝓpio. §. procurator vt
in certis, ꝛ p Cy. in. l. fi. C. de fur. ꝛ ex his apparet, ꝙ cã remota
eqparat causẽ ipulsiue nõ causẽ fi. facit. ff. rex ammota. l. si mu
lier. ꝑm Bal. in. d. §. socius. Sc̃do casu, q̃n societas est cã ime
diata dãni, vt q̃n dãnum ex societate vel ex negocio eius factum
est. Exẽplum si socius cum resisteret cõibus seruis venalib⁹ ad
fugã prorũpentibus vulneratus fuerit. expensam. n. quã in cu
rãdo se fecerit pro socio actione ꝙsecutoꝝ. vt. d. §. socius. iuncta
d. l. ꝑm iulianũ. ꝑm Ja. butri. ibi in glo. fin. Vel cum qdã ex so
cijs ad merces cõparãdas ꝓfectus in latronẽ inciderit, suamq;
pecuniã ꝓdiderit, serui eius vulnerati sunt, resq; ꝓprias perdi
derit, dicit Julianus iurisc̃onsultus dãnũ esse cõe. Ideoq; actio
ne p so. dãni partem dimidiã agnoscere debere tã pecunie quã
rex certaꝝ, quas secum nõ tulisset socius, nisi ad merces cõi no
mine cõparãdas proficisceret. Sed ꝛ si qd in medicos ipensum
est pro parte socium agnoscere debere rectissime. Julianus pro
bat, ꝓinde ꝛ si naufragio qd perierit cum alias merces quã na
ui soleret aduehi dãnum ambo sentient. vt. d. §. qdã sagariam,
vbi caius, ꝙ intellige vex, si portauit res necessarias p expedi
tione negociationis, qꝛ tunc si fuit derobatus dãnum debet esse
cõe, secus si nõ necessarias, puta cã dilectionis, vel honoris, vt
patet in. d. §. qdã sagariã. ibi quas secũ nõ tulisset socius, nisi ad
merces cõi noie proficisceret emendas, ꝑm Ja. butri. ibi ꝛ bar. 5
in simili in ambasiatore derobato i itinere. in. l. si seruus cõis. §.
qõ vero. ff. de fur. qꝛ nõ dz ei tale dãnum emendari, cum sit quid
ei imputet ꝑm eum. Quedã respiciunt ea, q̃ alioꝝ ex socijs con
tingunt ob cãm, q̃ societatem nõ ꝗcernat, sed sunt abstracta ꝛ se
parata ab ipsa societate, ꝛ tunc dãnũ nõ ꝓtinet cõiter ad vtrũq;
socioꝝ, sed ad eũ solum cuius cã seu occasione dãnum euenit. ca
sus est in. l. nec es alienũ. ꝛ in. l. oẽ es alienum. ff. pro so. ꝛ in. d. l.
si non fuerint. §. cum duo. ꝛ ideo tex. in. l. pro soc. arbiter. ff. p so.
dicit socios cõtribuere in eo dãno ꝙ ex illa societate dependet.
Sc̃do casu, q̃n sunt socij dium bonoꝝ, tunc dãnum cõe esse dz,
nisi ex ꝓpio meleficio cõtigerit. d. l. cum duobus. §. p ꝙrium. ꝛ
l. adeo. §. qõ in alea. ff. p so. ꝙ qualiter intelligat vide in. v. mem
bro principali in tertio q̃sito. Si autẽ culpa socij acciderit dãnũ
sine latiori, sine lata, sine leui, sine fraude, vel dolo dãnum ipsius
esse dz, ꝙ culpã fraudẽ vel dolum cõmisit, vt. d. l. cum duobus. §.
si in coeunda. ꝛ §. dãna. ꝛ §. qdam sagariã in fi. ꝛ d. §. p ꝙrium.
d. l. cũ duobus ꝛ l. de illo. §. h. ff. p so. ꝛ l. nõ ob eã rẽ. ꝛ l. ꝛ ideo.
ff. pro so. Nã socius tenet de fraude, dolo latiori, lata, ꝛ leui cul
pa, licet nõ tenet de leuissima, ꝛ casu fortuito, vt. §. prima parte
principali dictum est, ꝛ ideo socio imputat q seruum p loca peri
culosa misit, ꝛ is periit, vel nauẽ aduerso tpe nauigatum misit, si
ea naufragio perẽpta est. §. de rei ven. l. q petitorio, ꝛ est aduer
sum tempus ab octobri vsq; ad aprilẽ ꝑm glo. ibi. C. de naufra. 1
l. iij. in fi. Aut i minus idonea naui merces iposuerit. Aut sine
gubernatore nauẽ in flumen misit. Aut inuito socio. aut longuz
fecit iter, cum ꝓpinquius facer̃ poterat. l. Jrẽ querit. §. j. ff. loca.
vel onerauit multum, vel equum nimio onere, vel nimio itinere.
ff. cõmo. l. fi. ꝛ ff. loca. l. q insulã. §. q mulas, vel seruum a vulnere
curari nõ fecit. ff. ad. l. acqui. l. q occidit. §. fi. ff. de edil. edic. l. qõ
si nolit. §. culpe. ꝛ ff. so. ma. l. si ab hostibus. §. si vir. aut aggredit
negociũ insolitum. Est. n. q̃dã culpa insolita aggredi. ff. de neg.
gest. l. si negocia absentis. scõm Bald. in. d. l. si patruus. C. cõia
vtriusq; iudi.

¶† Primo quero socius vtit̃ re cõi ad eum vsum ad qnẽ depu 2
tata est res, hoc casu si res perijt absq; culpa non imputatur so
cio. l. cõis seruus. la. ij. cõi dini. ff. de act. emp. l. penul.

¶† Scõo q̃ro duo sunt fratres olim bonoꝝ socij. Unus emit 3
quendã gabellã a cõi, ꝛ promittit certã penam. Alter fratrum
venit ꝛ illum ꝛctum. An p hoc incidat in penam? rñdeo non, qꝛ
ille, q ꝗuenit, nõ incidit in penam, qꝛ nõ est obligatus. ff. pro so. l.
iure societatis, ꝛ qõ no. p Specu. in ti. de iud. §. sequit. ver. q si
duo fratres. Sed alter, q est obligatus, nõ incidit in pẽnã, qꝛ nõ
cõtrauenit vt no. l. de alie. iud. l. ij. §. opus ꝑm Bal. in addi. q̃s
fecit ad tractatum Bar. de duobus fratribus in quadã alia ad
ditione dicit, qõ alter qui est obligatus incidit in penam, qꝛ est
in culpa. p quo facit. l. ꝛ quicquid in fi. cum. l. se. ff. pro socio.

¶† Tertio q̃ro, erat ꝛcta societas inter dñm ꝛ pastorẽ, q retĩ 4
nebat aialia in soccitã, que postea auferunt̃ per gentes armige
ras. Aut furto in pascuis, vel in stabulis violẽter, an sit pericu
lũ pastoris, eni perierunt aialia. Rñdeo, si communiter omnes
de contrata retinebant dicto tpe aialia ibi, vel pascebant, nulla
culpa põt imputari pastori. ꝛ ideo periculum est cõe dñi ꝛ pasto
ris. Non. n. intelligit culpabilis ille, q fecit qõ cõsuetum est fe
ri, vel q facit, qõ maior pars hominum facit. C. de pigno. act. l. pi
gnus. ꝛ ideo nõ est in culpa, q reponit res i orreo, in quo solebãt
alij publice reponere. facit. ff. de edil. edic. l. quid si fugitiuus. §.
apud labeonem. ꝛ ff. ad macedo. l. ij. ꝛ per hoc dicas, ꝙ tutor, q
deponit pecuniã apud cãpsorẽ, cuius fides approbata erat pu
blice, ꝛ apud eius tabulam oẽs confluebant cõiter ad pecuniaz
deponendã periculũ nõ pertinet ad tutorẽ, sed ad pupillũ, ex quo
tutor in nulla culpa fuit, ꝛ idem in retinente pannos in fundico.
Verba sunt Ange. in. d. l. pignus. Si vero illi de ꝛcta cõiter nõ
retinebant, periculũ est solum detinentis vel pascẽtis. l. cũ duo
bus. §. dãna. ꝑm eũ p. d. l. pignus. ꝛ vide de aialibus relictis in
pascuo, per glo. in. l. si negocia. ff. de neg. ge. ꝛ p Cy. in. l. nemo.
C. de epis. ꝛ cle. ꝛ iõ dicit Bal. in. l. nemo. i fi. C. de epis. aud. de
equo dimisso in pascuis, qnẽ lupus occidit, vtruz teneatur ille q
eum dimisit dño equi. Veritas est, ꝙ aut erat cõsuetudo vnius
id est dñi dimittere equũ in pascuis, ꝛ nõ excusat dimittens, aut
erat generalis ꝙsuetudo ꝛte, ꝛ tunc excusatur dimittens, ita ad
dit Cy. in. d. l. nemo in addi. Istud est vex ꝑm Bal. ibi nisi ra
tiõe noue cause debuisset adhiberi maior diligẽtia siue custodia
q̃s solita, qꝛ tunc est imputãdũ dimittẽti, vt puta si lupi nunc va
dunt p ꝛtam, q̃s non sunt soliti ire, qꝛ noua cã nouã desiderat cu
stodiam, ꝛ diligentiam ampliorẽ ꝑm ipsum Bal. in. d. l. nemo.

¶† Quarto quero, qd si socius, q salmas societatis portabat cã 5
fraudandi vectigal vel passagium, nõ fecit iter consuetum? Dic
ꝙ periculum est suum. ar. eius qõ in simili dixit Bar. de vectu
rali in. l. cum proponas. C. de nautico fe. ꝛ hoc apparet eo ipso,
ꝙ non rendit per stratam publicam passagij, sed diuertit ab ea.
text. est notabilis in. d. l. cum proponas. ibi dum dicit nec loco
nauigij seruato, secundum Bald. ibi.

¶† Quinto quero, quid si quis socius metu hostium, vel impe 6
tu maris nõ seruat locum nauigij vel itineris nũquid puniatur?
Dic ꝙ nõ, qꝛ cessat rõ de iu. ciui. audacia que signat in. d. l. cuz
proponas ad hoc. ff. si qs cau. l. ij. §. si qs tñ ibi nisi angustie ꝛc. ff.
de publicanis. l. cesar. ff. de lib. cã. l. immo ꝑm Bal. in. d. l. cum
proponas. q idẽ dicit si fecit cã iuris sui ꝙseruãdi, vt qꝛ vectigal
erat illicitũ, qõ fraudare nõ est pctũ, nã cessat rõ. d. l. cũ propo
nas q̃ dicit ꝓpiti auaritia. Ista enim non est auaritia, sed consi
lium qꝛ nemo tenetur iactare suum. ff. de proba. l. cum de indebi
to, ꝛ ideo si rex imposuit vnũ grossum pro salma passagerij de fa
ctο accipiunt duos licitum est quocunque ingenio fugere ma
nus eorum, quia predones sunt secundum Bald. quod intelli
go verum, nisi iter quod ille socius fecit esset periculosum. nam
in culpa est, qui transit per loca periculosa. ff. loc. l. Item queri
tur. §. j. ꝛ ff. de rei vendi. l. qui petitorio. 7

¶† Sexto quero, dum socius res societatis deferebat mota sibi fuit controuersia cul
pa sua,

pa'ma, quia forsitan erat in mora soluendi, & sequestrum in rebus societatis fuit factum cuius est periculum sine detrimentum ipsarum rex. Hic q̃ sic si pp̃ sui culpam fuit factum sequestrũ. l. videamus. §. qui vinum. ff. locati.

8 ¶ †Septimo, quero, vnus ex socijs fuit captus aliquid soluit p redẽptione p̃sone sue, An debeat de societate deducere. Rñdeo aut est ẽcta societas certe negociationis, pro exercendo qđ ad illam societatem pertinebat, casu quidez fortuito, & inopinato captus est, tunc illud imputatur societati, alias non, vt. d. §. quidam sagariam. d. l. cum duobus. Sz si essent socij omniũ bonorum, tunc dãnum est cõe, nisi propter maleficium sit dãnat⁹, vt. d. l. cum duobus. §. fi. cum seq.

9 ¶ †Octauo quero vnus posuit in societate operam alius pecuniaz, post multa tempora veniunt ad diuisionem, & non inuenit nisi solum capitale saluum illius, qui posuit pecuniam, vel ipsuz capitale etiam est diminutum, an debeat diuidi inter socios, vide qđ dixi. ff. in. iij. membro p̃in.

10 ¶ †Nono quero, an generaliter quis teneat ad damna. Rñdeo qđam est dãnum intrinsecum, vt q̃ merces in societate posite perierũt, vel pecunia a latronibus est ablata, & de istis dãnis dictum est. ff. Quedam sunt damna extrinseca, vt q̃ socij cõtraxerũt multa debita adeo q̃ de corpore societatis nõ possunt solui, & tunc dico quod damnum talium obligationum debitorum est commune, & si vnus totum soluit, recuperat ab alio pro rata. l. oẽ es alienũ cũ se. ff. p so. & si vnus est carceratus sumpt⁹ de cõi solui debent. d. §. quidam sagariam. & d. §. damna.

11 ¶ †Decimo quero, dedi alicui vaccas pascendas, & gubernãdas fructus vaccaz erunt communes, sed ipse vacce remanẽt mee. Sicut si do agrum meum ad laborandum in fructibus laboratoz, & ego sumus socij, ſz ager remanet meus vt est text. in. d. l. cũ duobus. §. si in coeũda, qui alibi nõ reperit ſz Ja. & are. l. i. C. pro so. & Bal. in. d. §. si in coeũda. Qđ facit ad q̃nez soc cite omnium, q̃ fetus, lana, & lac & hmõi similia sunt cõia, ſz non ones i soccitã date & qđ dico q̃ ones i soccitã date nõ sunt cões intelligit̃ hoc mõ vz q̃ capitale meum non est commune, ſz meliorametũ & deterioramentũ est commune. v. g. Dedi agnos i soccitam, nam quatenus tunc valebant tanq̃z capitale meuz ante omnia detrabam. Illud autẽ quod crescit, puta q̃ agni sunt facti castrones, vel porcelli sunt porci tractu temporis illud diuiditur tanq̃z inter socios, & si dedi equam in soccitam, & tractu temporis casu deteriorata est extimatio facta inter eos pro medietate periculum deteriorationis pertinet ad me pro alia medietate pertinet ad te, vt dicto. §. damna. nam hec est natura societatis, que natura tanq̃z quoddã intrinsecum omnibus ẽctibus inest, q̃ natura nihil est aliud q̃z quedam dispositio, quam lex vel consuetudo statuit super contractu. ff. de pac. l. si vnus. §. pactus. ver. qđ in specie dotis ſm Bal. in. l. i. C. pro so.

12 ¶ †Undecimo quero contraximus societatem tu & ego duraturam quinquennio hoc pacto, quod ego ponam mille, & tu operas, vel quod ego ponam merces valentes mille, & tu operam, deinde casu fortuito ante quinquennium perierunt, nunqd ego cogar iterato ponere? gl. in. d. l. j. dicit quod non, q̃ finita ẽ societas. Item q̃ videtur actum solum deponendo semel non pluries. ff. p pro so. l. socius pro filia. ver. nec si prior ſm Bald. in. d. l. i. de quo vide. ff. in. iij. pte p̃in. vbi late.

13 ¶ †Duodecimo quero, duo mercatores socij distrahunt societatem inter se & vni assignantur mercantie, que sunt Venetijs alteri assignant̃ mercantie, que sunt Perusij cũ emolumẽtis & oneribus, querit̃ quomodo vnus conseruabit alterum indemnẽ. Certum est enim q̃ q̃o ambo exercent insolidum eundem actum, vnus videt̃ institor alterius, & sic quilibet est insolidũ obligatus, vt no. Cy. C. si cer. pe. l. cũ te in galliam ſm Ja. de are. & Pe. rñdeo, si vnus institor est obligatus & q̃dẽnatus q̃seruabitur indẽnis p̃ solutionẽ. Si non est q̃dẽnatus p̃ cautionẽ. l. si socij sumus, & l. oẽ es alienũ in fi. ff. p so. & addit Cy. i. l. certũ. C. fa. ber. q̃ si non est obligatus, tũ est q̃dẽnatus per instrumẽtum guarãtigie, qđ ex forma statuti hz vim sñie qđ hr̃ p̃ q̃dẽnato, & dz q̃seruari indẽnis soluẽdo nõ canẽdo qđ est notabi. & idẽ dico si est obligatus p̃ scripturã libri mercatoris, q̃ scriptura hz parãtã executionẽ ex forma statuti. Nam pro q̃dẽnato hr̃ ois ille q̃ parata est executio, ſm Bal. in. d. l. certũ qđ tenet mẽti.

14 ¶ †Decimotertio quero, qdã socius allegat dãnum esse datũ casu fortuito, qs hz p̃bare? Rñdeo ille q̃ allegat casum pditionis, dz eum p̃bare manifestissimis rationibus. l. creditor. C. đ pigno. act. C. de testa. l. publicatis. C. de testi. l. testium in fin. C. de fi. instru. l. sicut iniquum. & eodẽ mõ ille, qui allegat casuz fortuitũ. & ita intelligit̃. l. ij. C. de nauf. li. xi. ff. si qs cauerit. l. ij. §. si qs cuz possit, & ibi p Bul. de cu. & ff. de exc. tu. l. scire opz. §. sufficit. vbi lra dicit casum p̃bari p̃ naturalẽ institiam. qđ intellige p̃ duos vel tres testes, ſz Jac. de are. lz qdã dicũt p̃ illũ tex. q̃ immo p̃batur p̃ iurm̃ qđ intellige vex, q̃n casus fortuitus est excusatiu⁹ a pena, ne eã incurrat, q̃ tũc p̃bat̃ p̃ ppriuz iurm̃, si dicti casus fortuiti difficilis est p̃batio. fa. l. nõ oẽs. §. a barbaris. de re mili. & l. fi. C. de fi. instr. sed si ille casus fortuitus põt probari faciliter, tunc debeat plene p̃bari. l. iij. §. fi. ad diẽ. & l. qui cõmeatus. ff. de re mili. ſm Ang. in. d. l. si creditor. & ibi Pau. de ca. dicit q̃ qdã sunt casus, q̃ manifeste veniũt vt incendium, ruina, naufragiũ, & de istis non est dubium, quidaz qui occulte veniũt vt est furtum, & isti p̃bant̃ p̃ q̃iecturas, vt si p̃bat, q̃ si fuit fractum ostium, & hoc apparet p̃ testes, & per euidentiam facti. ſz q̃ res fuerit exportate, nõ apparet, stabit̃ eius iuro de hoc ſm eum, & vide Spe. in ti. de pig. §. i. ℞. & not. q̃ si creditor. & bar. in. l. si quis ex argentarijs. §. fi. ff. de eden. & vide p̃ Canoni. in. c. bonafides depositi. & ibi p̃ do. Nic. sicul. in glo. ibi. presumptio sufficit ad condemnationem vbi referendo dicta Bar in. d. l. si quis ex argẽtarijs. §. fi. dicit dũ queritur qualiter probet̃ perditio rei quod quidã sunt casus aptissimi, vt incendium, vis hostium incursus, & tempestas, & tunc tenetur aperte probare, quidam sunt casus occulti, vt latrocinium de nocte commissum vel derobatio in campis, & tunc probatur habito respectu ad q̃litatem persone & temporis & similium, puta inuenit quis ostium sine stationis actũ & fractũ vbi erãt res depositę, vel intrauit locum periculosum equester, & exiuit pedester, & dicit per latrones se fuisse derobatum & sic de similibus. ar. l. non oẽs. §. a barbaris. ff. de re mili. Nic. sicu. & in eadẽ p̃te vide que dicam. j. in q. que incipit. Sutor bz res alienas in statione fuerunt sibi derobate &c. & aduerte, q̃ mors naturalis p̃sumitur sine culpa, secus in alia morte. ff. commod. l. si vt certo. §. si vt certo, qđ no. pro animalibus mortuis.

15 ¶ †Decimoq̃rto q̃ro sutor in statione sua vestimẽta tenebat latrones nocte effregerũt illam, & inde vestimenta traxerũt q̃rit̃, an ille emendare teneatur. & dico q̃ nõ, q̃ furtum quod fit p̃ effractionem mains est aliis furtis, & inter casus fortuitos connumerat̃. vnde bz spãlem titulũ. ff. de effrac. & expil. p̃ qđ pz q̃ spãle crimen est, & qđ spãlem rubricam recipit, nec fuit q̃tus furtum & effractura ponere in ti. gñali de furtis. p̃ qđ pz qđ p̃tor illud graue reputauit. similis rõ redditur. de nau. cau. stabu. l. ij. §. iij. qd añt si effractores mihi aliqd rapuerũt? q̃ ego non teneor, q̃ inter casus fortuitos reputatur, lex expressa est. ff. loc. l. j. ff. de offi. p̃fe. vigi. l. iij. §. effracture, & q̃ sit grauius & maius q̃z furtuz arguit̃, q̃ grauius punit̃. nã & effractores nocturni in perpetuum in metallum dãnant̃ fures nocturni non in ppetuũ. C. đ effra. l. fi. ff. de effrac, & expil. l. i. vnde in nullo iudicio bone fidei casus fortuiti p̃stant̃. C. đ pig. act. l. q̃ fortuitis. ff. de ac. em. l. si ea res. Sed posito sine p̃iudicio, q̃ iste sutor simplr furtũ & absq̃z fractura passus fuerit adhuc excusabit̃. nã misit res istas in statione sicut oẽs alij sutores ergo est sine culpa. C. de pig. act. l. pignus. ff. de edil. edi. l. quid si fugitiuus. §. apud labeonẽ. insti. ad l. acql. §. i. In culpa enim eẽt, si nõ custodisset ouea, q̃ custodiri solẽt, ergo in culpa nõ fuit. ff. cõmo. l. nõ solẽt, & ille q̃ dedit pannos suos sciebat stationẽ q̃lis erat & qũo fortis, q̃re ergo si sciebat stationẽ malã dabat sibi pãnos? est enim imputãdũ sibi qui dedit. ff. q̃mo. l. fi. nec enim tenet̃ q̃ rẽ vitiosam sciẽti vẽdidit. ergo non tenet̃ sciẽti, nec est imputãdũ isti, qui accepit, q̃ fecit, q̃ alij faciũt, nec potuit mala custodia sibi facere dãnũ, vt imputetur sibi inercia. ff. cõmo. l. ad eos. plus dico q̃ furtum põt sine culpa fieri quo casu qui per furtum perdidit sine culpa p̃didit. ar. ff. de fur. l. eum, qui maxime q̃ perdidit res suas. ar. ff. đpo. l. q̃ nerua. §. fi. & ff. de ẽbẽ. emp. l. qđ sepe. §. si res. lz ergo pars altera dicat q̃ culpabilis fuerit, p̃bet̃ culpa. ff. de administratio. tutorum. l. cirographis. ff. ad sille. l. i. §. fi. probetur ergo q̃ ista est statio consueta. & q̃ in ea publice q̃sueuerunt homines ponere vestimenta, & q̃ inter alias stationes ista bona est, & bona & fida reputatur, & q̃ ipse sutor p̃didit etiam res suas & alienas, & q̃ illo sero illa vestimenta posuerat in statione, sicut est a sutoribus consuetuz, & si detur libellus petat̃ ex qua cã quo iurat̃ agat̃ martinus de fano.

16 ¶ †Decimoquinto quero an q̃ relenuat̃ p̃ casuz fortuitũ debeat p̃bare q̃ absq̃z sui culpa euenit. dic q̃ si quidem probatur modus causalis q̃ cõtingenter & verisimiliter coniunctus est cuz culpa, vt furtum, qđ vt plurimũ q̃tingit culpa male custodientis. l. cum duobus. §. damna. ff. p̃ soc. Vel incendiũ, qđ vt plurimũ q̃tingit culpa male vigilãtis. ff. đ

peri. ꝛ cõm. rei vẽ. l. si vẽdita. ff. ad. l. aq. l. si seruus seruũ. §. si fornicarius tũc nõ sufficit talẽ casum ꝓbare, qm̃ culpa ꝓsumit̃ ꝑcessisse ꝛ insuisse casui, ꝑm Bal. in. d. l. si creditor, ꝛ ibi ponit, qliter ꝓbet̃ incẽdium sine culpa, ꝛ qualiter ꝓbet̃ furtũ sine culpa.

17 ¶ †Decimosexto q̃ro, ꝑ vnius ex socijs culpã dãnũ datũ ẽ in qbusdã rebus societatis. An cõpensẽt cũ lucro, in quo sui indu-

18 stria societas aucta est, vide. §. proxima ꝑte ꝓin. ¶ †Decimoseptimo q̃ro q̃cta est societas inter titiũ, ꝛ seium locani meã domum habitandã ꝑ certo tpe cuilibet eoꝝ insolidum, ꝛ principaliter, quam domũ ꝑdicti titius ꝛ seius ꝓmiserũt mihi relaxare liberã ꝛ expeditã, ꝛ assignare mihi eã, mõ titius solus habitauit toto isto tpe istã domũ, ꝫ seius nõ habitauit, mõ domus cõbusta est, ꝛ nescit̃ cuius culpa, quer̃ an possit agi p̃ seium, q nõ habitauit. nã cuilibet fuit locata insolidũ, ergo qlibet tenet̃ ad relaxandum domum, ꝛ tenet̃ q̃ductor rez conductã custodire, ꝛ vti ea. C. loca. l. edẽ. Itẽ ambo dicti socij se insolidũ obligauerũt ad relaxãdũ domũ, ergo qlibet intelligit̃ insolidũ ꝓmisisse relaxare domũ ꝓut qlibet insolidũ q̃duxit, qꝛ in precedẽ. dicta itel liguntur in seq. repetita. l. titia. §. idẽ rñdit. ff. de verb. obli. ꝛ l. si titius. de ope. lib. ꝛ quilibet q̃ductoꝝ ad diligẽtiam ꝛ custodiã tenet̃. l. si vt certo. ℣. sed verius. ff. cõmo. ꝛ duo rei pos. q̃stituti, vt ibidẽ seq̃t̃, ꝛ presumit̃ incendium culpa habitantis factũ. l. iij. ff. de offi. ꝑfec. vigi. nisi clare ꝓbet̃ p̃riũ, ꝛ sic casui fortuito non dz ascribi. Sed dices si culpa presumit̃ in habitãte domũ, ergo nõ presumit̃ in eo, qui non habitauit. Rñdeo presumit̃ culpa in nõ habitante, qꝛ nõ adhibuit diligẽtiã, quã debuit, ꝺ se enim q̃rí dz, qui parum diligentem socium admisit. ff. ꝓ so. l. socius.

19 ¶ †Decimooctauo quero incidenter, qd si mea domus ex modica custodia est incensa, ꝛ deinde domus vicini est cõbusta, an emendãda sint damna. Rñdeo incendiũ qñq̃ oriꝛ casu fortuito absq̃ culpa aliqua, ꝛ tũc non est addẽda afflictio afflicto, vnde ex tali incendio non obligat̃. d. l. cum duobus. §. dãna. ꝛ hoc casu vicinus cuius domus est exusta vel demolita cã incẽdij agere nõ põt. ff. ad. l. aql. l. si quis fumo. §. qꝺ dicit̃. ff. ꝙ vi aut clam. l. si alius. §. est ꝛ alia ꝛ ibi exp̃sse no. Dixit tñ Jac. but. ꝙ qñ ꝓ salute totius vicine vna domus diruit̃, ne ignis omnia ruat, ꝙ q̃tribuendum est ad istud damnum per omnes vicinos, sicut cũ fit iactus mercium ꝓ saluãda nane. l. ij. ff. ad. l. ro. de iac. ꝛ loquitur in diruto non inusto ꝛ vterq̃ istorum verum dicit. Interdum incendium oriꝛ ex culpa, ꝛ tunc ex culpa certi hominis aut incerti, si quidem ex culpa certi hominis tenetur emendare damnum combustionis, qꝛ culpa etiam in re ꝓpria ꝓcedẽs casum in re aliena obligare consuenit. ff. ad. l. aql. l. qui occidit. §. in hac. ꝛ l. si seruus seruũ. §. si qs insulã, qꝛ vnius factum alios nõ dz in periculum trahere, vt. l. ea. l. §. si fornicarius. ff. ad l. aq. ꝛ ibi no. ¶ Si autem certi hominis culpa deprehendi nõ põt. puta colonus in re q̃ducta non habitat per se, nec ꝑ familiaz, ꝛ semper abstinuit ab igne ibi faciendo, domũ tñ retinebat ad cõseruandum res suas, nõ tñ hoc casu est possibile domo in qua habitat ignem transuolare ad aliam domum. ꝑz exẽplum. ff. ad. l. aquil. l. si quis fumo. §. i. ꝛ d. §. est ꝛ alia. Non enim est i culpa incendij ille, q ignẽ non fecit, nec facere consuenit. ꝑz etiã exẽplũ in incendio hospicij leonis, qꝛ nõ apparet an incendium habuerit culpam ab hostibus vel ab exercitore hospitij, vel a famulis eius, ꝫ Bal. in. l. si creditor. C. de pig. act. ꝛ tunc nõ tenetur dñs ꝓme domus exuste, qꝛ certi hominis factũ ꝓbare opz l. 13. §. fi. ff. nau. can. stabu. cum ista actio ex parte conuenti meram penã q̃tineat ꝓbatio enim dz esse necessario concludẽs. l. non hoc. C. vnde cognati. c. in presentia. de proba. In dubio vero bi presumunt̃ ignem fecisse, qꝛ soliti sunt ibi ignem facere, ꝛ ab his debet inquiri veritas de culpa ꝛ culpabili. ff. locati. l. dominus orreoꝝ. Nunqd autem in dubio presumat̃ casus vel culpa orto incendio. nam plerũq̃ incendium idest vt plurimũ culpa fit. l. iij. ff. de offi. prefec. vigil. ff. ꝺ peri. ꝛ cõmo. rei vẽ. l. si vendita. potest dici qꝺ si nõ q̃stat vllũ inditium de eo, q fecit ignem ꝛ dominus erat q̃suetus esse vigil, ꝛ diligens, ꝙ non teneat̃ dñs in dubio. arg. ff. de re mili. l. nõ oẽs. §. a barbaris. ff. cõmo. l. argẽtum. Alias si erat homo parum circunspectus, vel constat qꝺ ipse focum fecerit, teneret̃. ff. loca. l. si quis fundũ. §. si colonus. debuit enim esse diligẽs in se, ꝛ familia sua. ff. ad. l. aql. l. seruus. §. ꝑculus. ff. de fur. aduer. nau. l. i. extraneorum autem factum non p̃stat, nec casum ventorum, si ꝓpter vim ventoꝝ ignis plus solito arsit, vt. d. §. in hac. facit. ff. de incendio rui. nau. l. q edes. §. si vero. cum sua materia. C. ad. l. aquil. l. ij. insti. code3. §. capite tertio, ꝛ idco si ex qualitate vel quantitate ignis incendium ortum est, quod ꝓsumitur per locum ab effectu, ꝛ dominus vel inglinus non adhibuit diligentiam, quam debent adhibere homines sollicíti, tenetur de isto damno ratione culpe. Si autem casu vel infortunio hoc accidit, non tenetur. In dubio autem si constat de facto ꝓpzio, vel culpa qꝛ tenebat ibi pueros qui succenderunt, tenetur, alias non, verba sunt Bal. in consil. ꝙ incipit si domus ꝓpria ex modica custodia est incensa.

20 ¶ †Decimonono quero, dedi asinam meam in socitam in quennium, ꝛ est consuetudo ꝙ in fi. quinquennij diuidatur asina, ꝛ fetus, vel pecus, ꝛ fructus earum. Interim asina periit naturaliter, nunqid rusticus mihi tenebit̃ ad aliquid, dic qꝺ nõ, quia eodem modo esset peritura penes me, etiam si fuit tradita extimata, qꝛ in q̃ctibus non ordinatis ad dominium exsti matio non facit emptionem. d. l. cum duobus. §. dãna loca. l. iij. ꝛ hoc ꝑ regulã traditã. ff. de q̃n. em. l. cũ manusata. §. nemo. Sed qd si periit casu fortuito, cui resisti non potuit. tex. dicit in. d. §. dãna, ꝙ periculum est cõe. vnde si asina erat exstimata. x. rustic⁹ tenebitur mihi reficere quinq̃, nam si nihil reficeret totum dãnum meũ foret quod est contra illum tex. qui dicit, ꝙ damnum est cõe, ꝛ sic aliter iudicamus de casu fortuito, ꝛ aliter de naturali, ꝑm Bal. in. l. i. C. ꝑ so. ꝛ voco mortem naturalem, que ex aeris intẽperie, vel epidimia, vel si vacca, vel asina moritur duz parit, fatalia aũt, vel casus fortuiti appellant̃ ea que preueniũt dispositionem innatam, ꝑm Bal. in. l. i. C. de fructi. ꝛ li. expen. sed si interuenit culpa rustici tenet̃ emendare totam q̃titatem, qꝛ ante tempus diuidende societatis tota asina mea est, ꝫ extimata fuerit tradita, vt predixi. facit. C. de pac. l. pascenda pecora. Si autem postq̃ asina debuit equaliter partiri, interuenit culpa rustici, tenetur emendare mihi solum dimidiã partem p̃cij, qꝛ non dãnificauit me in plus, ꝑm Bal. in. d. l. j.

21 ¶ †Vigesimo quero, pone rusticus promisit mihi dimidiam partem fructuum vaccarum, an deducat expensas sumptuum. Rñdeo non, qꝛ similis est partiario colono, de quo tamen latiꝰ in. v. p. ꝓin. in. xxiiij. q. i. ver. bene faterer, ꝙ si colonus, vbi dixi, ꝙ aliquando dñs reficit medietatem impensaꝝ, ꝙ vꝫ equius ratione equalitatis seruãde quando colonus alias nimis dãnificaret̃ tñ cogita. itẽ instar socij hz in aliquo. vt. d. §. si in coeunda. ꝛ ff. loc. l. si merces. §. vis maior. hec tñ dzia est inter hũc rusticũ ꝛ verum socium, qꝛ q̃ctus soccide transit ad heredem, sed nõ societas. l. actione. §. morte. ff. ꝓ socio. Itẽ si moriunt̃ animalia casu fortuito, rusticus nõ tenet̃ domino. vt. C. de pac. l. si pascenda sed in vera societate tenet̃ socius emendare medĩã partẽ dãni qꝛ hec est natura societatis. vt. l. j. C. ꝓ so. aut ergo est simplex custos, ꝛ pastor, aut partiarius pastor primo casu non tenetur de casu naturaliter vel accidẽtali q̃ngẽti, nisi culpa ꝑcedat casui. l. si vt certo. §. nũc videdũ. ℣. ꝙ vero senectute. ff. cõmo. Secõ casu, qñ est partiarius pastor, ꝛ tunc aut partiarius fructuũ sine fetuz, aut partiarius primoꝝ capitũ, ꝛ sic socius, ꝫ Bal. in. l. j. C. de fru. ꝛ li. expẽ. ꝛ est effectus, qꝛ est socius, vt qꝛ pecora sunt cõicata, vel qꝛ q̃uenit, vt essent socij dãnũ fatale ẽ cõe. vt. d. §. si in coeũda. si aũt est pastor partiarius fructuũ sine fetuũ, vt qꝛ vacca vel pecora traduntur in soccitã cũ pacto de fructibus dinidendis, ꝛ tunc aut sunt date exstimate rustico, ꝛ casu fortuito perierũt, ꝛ ẽ cõe piculuz. vñ rusticus tenet̃ emẽdare dño medietatẽ exstimationis. vt. d. §. dãna, si aũt nõ fuerũt exti mate, nec appet de alio societatis q̃bẽde. ꝛ tũc totũ piculũ ẽ dñi ꝛ hec vera, nisi pastor fuisset i culpa, qꝛ tũc totũ piculũ est pastoris, ꝫ We. ꝛ Bal. in. d. l. si pascẽda. nõ. n. est q̃cta societas, nisi respectu fructuz ꝛ satis est, ꝙ rusticus ponit operã ꝛ impensaz nisi pactuz vel q̃suetudo faciat trãsire periculuz, in hoc enim stãdz esset consuetudini, qꝛ ꝙ cõsuetudine canetur ꝓ expreſſo bñ. ff. de edil. edi. l. qꝺ si nolit. §. q assidua. ꝛ rõ quare extimatio facit trãsire piculum, est, qꝛ facit trãsire ꝓficuũ. l. q modus. nã si pecus vel vacca melioraꝛ in extimatione medietas meliorameti est domini, alia medietas est rustici, ꝛ ita partiunt̃ cũ diuidunt soccitã, vt. §. ꝑz. in. x. q. q ergo sperat cõmodum nõ dz sperare incõmodum. C. ꝺ fur. l. manifestimi. §. sed cuz in scꝺa, cũ q̃modũ, ꝛ incõmodũ sit circa idẽ. s. circa ipius principale pec⁹. Conclude ergo tres casus interdũ totuz periculũ est pastoris ratione culpe, interduz totũ dñi rõne retẽti dñij rei inexstimate, que perijt casu fortuito, interdum est commune periculuz ratione extimationis, ꝑm Bal. in. d. l. si pascenda.

22 ¶ †Vigesimoprimo quero vacca fuit data in soccitã, moritur vacca remanẽte vitulo an societas duret in vitulo. dic ꝙ sic, ꝑm gl. in. l. si id qꝺ. in verbo remanere. in fi. ff. ꝓ so.

23 ¶ †Vigesimosecundo quero, duo fratres socij bñt duos fundos cões quos diuiserũt, pars vnius fuit evicta, an piculũ evictionis

ctionis fit cõe, Sic q̃ pculũ enictionis est cõe, qz cũ diuisio vi
cẽ pmutationis obtineat, dõm est, q̃ hz locũ enictio, sicut in p-
mutatione. C. ó re. p. l. i. z est hec quedam pmutatio do vt des,
ideo tenetur de enictione socius, z sic pculuz enictionis ẽ cõe.
v. g. fundus non enictus vz. x. fundus enictus vz similiter. x. sed
si ista. x. refunderent socio, cui fundus fuit enictus alteri socio
nihil remaneret, refundunt ergo qnq̃, z hoc subtili rõne, qz so-
lum mediam hz a consocio, ẽm Bal. in. l. si familie. C. fa. ber. z
hoc intelligo vex, ẽm Guil. de cu. in. d. l. si familie, qñ fit diui-
sio per modum assignati is rerum, puta ego z tu habebamus
duos fundos cões, diuisimus, ita q̃ tu habebas vnũ fundum, z
ego alium. Ista diuisio est per modũ assignatiõis, z sic si hoc ca
su euincat meus fundus habeo recursuz qtra te pro parte tua,
qz videor habere ex pmutatione quadaz, qz ego dimisi tibi par
tem, qnam habebã in tuo, z iõ teneris mihi p pte, z sic loqnit. d. l. si familie, qñ autem fit diuisio singulorum corporum, vt si ha
beamus fundum cõem, z diuidimus per limites z per mediaz,
z hoc casu si queras, an debeatur enictio distingue, qz aut enin
citur pars mea pp factum tuum, z tunc teneris mihi de enictio
ne, vt pone, ego z tu habebamus hereditatem communem di-
uisimus hereditatem, z illox fundox, qui ibi erant, q̃libet ha-
buit mediam certe hoc casu, si euincat habeo recursum de eni-
ctione, vt si tu ante enictionem obligasses fundum vel medieta-
tem, z ideo si pp obligationem euincit, habeo recursum contra
24 te. C. cõia vti. iudi. l. si fratres. ¶ †Vigesimotertio q̃ro vn⁹ ex
socijs ex vsura furto vel alio maleficio lucratus est, mõ dãnat,
cuius debeat esse pculũ an suũ propriũ, vel cõe, vt. ff. in. ij. q. v.
pris prin. vbi clare dixi, q̃bus adde, q̃ si vnus socioz solvit con
dẽnationẽ ob propriũ maleficiũ illud in societate non põt im
putare q̃uis sint socij omnũ bo. z sic facit q̃ si vnus fratrũ sol-
vit q̃dẽnationẽ occasione proprij maleficij dãnũ sit ppriũ nõ
cõe, q̃uis hereditaẽ patris cũ alio fratre habeat cõem, ita ór
Spe. in ti. de iudi. in. iij. p. spe. ver. seq̃ §. qd si aliter. qó limi
ta verum, nisi lucrum quesitum ex illo maleficio, ex quo fuit dã
natus fuisset socio cõicatum. l. q̃ añ ex furto §. fi. ff. p socio. sine
sit dãnatus a iudice, sive iussus a sacerdote, vt quesitum ex ma
leficio restitueret, ẽm Bar. fil. in. l. q̃ enim. ff. p soc. est precep-
tum sacerdotis mandantis restitui dãnũ ex maleficio datũ di
catur snia ẽm Hostiẽ. in. c. fi. de sepul. z vide in. c. q̃q̃. de vsu.
25 in. vj. reliqua. vió in. d. l. ij. q. v. pris prin. ¶ †Vicesimoqnar
to quero, filius res patris dilapidauit, z consumpsit, z vino pa-
tre subripuit, z lusit, deinde iste pater mortuus est oibus filijs eq̃
liter institutis fratres dñt huic, q subripuit, q̃ tãto minus acci-
piat, z in parte sua imputet nunquid possint eum compellere,
videt q̃ non, qz dãnum datum vinente patre nõ venit ista in ac
tione. l. z puto §. sed si dolo. ff. fa. ber. Item videt q̃ ei remitte-
re pateret q̃iunctione psonarum. arg. ff. de proba. l. penula. z iõ
videt, q̃ cuz pater nihil dixerit in testõ, q̃ fratres nihil possint
petere. C. de inoffi. test. l. omnimodo. z. C. de repu. do. l. fi. in p̃-
rium videatur. ff. de pac. l. tres fratres, dic ẽm Guil. aut iste filiꝰ
erat emancipatus, z tunc sive consideremus crimen, sive penã,
sive obligationem, sive exercitium, obligatio ista, statim nata ẽ
vt. ff. de fur. l. si quis vxori, z iõ cũ fuerit quesita actio patri, ille
pater moriens ad heredes transmittit actionẽ. ff. de pẽna. deli.
l. i. z ideo ad q̃libet pro parte illa actio. C. de he. ac. l. si adul-
ta. si autem erat in potestate, nõ fuit nata actio, ẽz obligatio nã
lis. l. seruꝰ. ff. de vsur. z ideo dicit Guil. de cu. q̃ cum non fuerit
nata actio, sed solum patri naturaliter obligatus heredibus nõ
subuenitur ope actionis, sed ope compensationis forte alij pe
pissent fructus vltra quam deberent, z si iste agat poterũt op-
ponere compensationem. ff. de qdi inde. l. frater a fratre. ff. ó cõ
pen. l. id quod nã. ff. de nego. gest. l. ij. §. si pupillus. z intelligo
q̃ veniat solum in compensationem simplum non duplũ nec q̃-
druplum. ff. fa. ber. l. damno comm'sso. ff. pro soc. l. si id quod. §.
si filius, non ob. l. tres fratres, qz ibi fuit factum furtũ post mor-
tem defuncti, ẽz Guil. in. l. incerti. C. fami. ber. z Bal. in. l. filie
26 cuius. circa fi. e. ti. vide Bal. in auc. ex testõ. circa fi. C. de col-
la. qui aliter videtur dicere. ¶ †Vigesimoquĩto q̃ro duo sint
socij, qui habent domum cõem, vnus committit delictuz, pp q̃
dz destrui domus, z committens delictum hz partẽ inferiorẽ,
an tota domus debeat destrui. Primo videt dõm, q̃ debeat
destrui. l. hactenus. §. de eo ope. ff. de aq̃ plu. arcẽ. facit. l. plan-
tius. z. l. linea margaritax. ff. ad. l. fal. In p̃riũ facit. l. si cõem. ff.
quemad. ser. amit. ad hoc. l. eum qui. §. p parte. ff. de bis qb. vt
indi. z. l. ij. C. qñ z qbus. iij. pars de. z. l. non amplius. §. fi. ff. de
leg. i. Bar. in. d. §. de eo ope dicit, q̃ñq̃ queritur qd sit faciendũ
ante sniam, q̃ñq̃ post sniam ante executionem, q̃ñq̃ post exe-
cutionẽ. Primo casu qñ ante sniam, pone q̃ quis vadit z ostẽ-
dit partem superiorẽ, z petit q̃ iudex non pnunciet domũ de-
strui, z tunc iudex si vult potest commutare penã destructionis
in aliam, qz esset incommodũ alterius partis. l. quid ergo. §. pe-
na grauior. ff. de bis qui no. infa. ẽm Cy. z Bal. in. l. z si seue-
rior. C. de infa. q̃ñq̃ queritur post sententiam ante executionẽ, qz
fuit pnunciatũ domũ destrueñdã, z tunc fiscus emat partez al-
terius, z postea destruat. l. si postulauerit. ff. de adul. z. l. nõ am
plius. §. fi. de le. i. z. l. ij. qñ z quibus. iij. pars. Sed si fiscus nõ
vult emere, qd haberet facere iudex vel pars. j. videbitis. Ter
tio casu, qñ post executionem, qz domus est destructa totaliter,
z tunc potest socius ꝯ socium agere, qz suo facto est dãnificatus
vt. l. si is cum quo. ff. cõi diui. z. l. pe. in prin. ff. so. ma. z. l. merces
§. culpe. ff. loca. Si vero vult ꝯ iudicez agere, q̃ fecit destrui ad
hoc est aduertendum. Aut domus prius publicat z publicata
destruitur. z tunc videt q̃ iudex nõ teneat, arg. qz rõne ptis pt
sup toto disponere. C. de vẽ. re. fisci. cũ prima. cõ. l. i. li. x. Istud
pcederet, si poneremus fiscum velle, sed si fiscus nõ vult, vt sta
tum dicam tenebitur actione in factũ. ff. ad. l. aql. l. quẽad. §. ma
gistratus. nam lex, que iubet domũ destrui, dz intelligi sine alte
rius lesione. l. ij. §. merito. z §. si quis a principe. ff. ne qd in loco
pu. l. imperator. ff. de fideicõ. iii. p hoc optime. C. ó bo. dãna. l. i. ff.
de pe. l. imperator. z. l. pregnantes. Xba sunt Bart. in. d. §. si eo
ope. Bal. in. d. l. z si seueriꝰ dicit, q̃ iudex dz abstinere se a ór
structione, z esse ꝯtentus sola ꝯfiscatione, qz statutũ dz intelli-
gi absq̃ preiudicio tertij. vt. d §. si quis a principe. nã si priuile-
gia reciprũt interpretationẽ arctatinã, multo fortius odia z sta
tuta penalia. arg. ff. de lib. z post. l. cum quidã. fa ff. cõ. di. l. si is
cũ quo. ff. de pic. z cõmo. rei vẽdi. l. lectos. Alij dicunt, q̃ infe-
rior tenet pmutare cum superiore, qó falsum est, qñ res est cõis
pro diuiso. Si añt domus vel turris esset cõis p indiuiso bene
posset cõpelli ad diuisionẽ, z assignaret ei vel fisco pars supior
ad diruẽdũ, inculpabili autem assignaret pars inferior, que nõ
27 diruet, ẽm Bal. in. d. l. z si seueriꝰ. ¶ †Vigesimosexto que
ro tres erãt fratres, vnus voluit ire ad stipẽdiũ, alij sibi expres-
se prohibuerũt, ipse ñ ad stipendia migrauit, z ab hostibus ca-
ptus fuit, ab istis hostibus ñbi fuit tallia imposita, p cuius re-
dẽtione illi fratres pignorauerũt, fundũ cõem omnibus p cen-
tu flo. sub viris, mõ cũ ipsi volunt diuidere, queritur vtrũ tallia,
z vsura pdicta ór eat in parte ipsius capti imputari. Talis tal
lia vẽ cã pretaris eé soluta. z iõ nõ imputãda in pte redẽpti ab
hostibus. C. de cap. l. liber captus, est. n. in cãm pcta. is solutio
facta. C. de don. l. si quis pro redẽptiõe. C. de epi. z cle. l. si capti
ui. ad hoc qó no. Bar. de pec. le. l. sticus. pinaret succesiõe,
si negligens esset in tali redemptione. Contrariũ tñ est verius,
vz qó solutũ est in redẽptione eius sibi in portionẽ eius dz im-
putari. qz cã ipsius capti fuit solutũ, nec vi solutũ aio donandi.
hoc sensit Bal. in. d. l. liber captus vbi queritur, quid si vnus ex
fratribus est captus ab istis de societate qui dicunt latrũculi.
l. qui a latronibus. ff. de testa. Si ab hostibus inimicis, q̃ si al-
ter frater soluit, z ipsum redemit põt repetere a fratre, qñ fra-
ter redẽptus põt lucrare de suo. Secus añt si nõ posset soluere
de suo, ad hoc indicit. d. l. liber captus. Idem tenet ipse in.
d. auctenti. si captiui. qd autem esset in patre vi secus, vt idem
no. in auc. ex testamento. C. de collatio. z ẽt in. d. auctẽ. si cap-
tiui. Et p hoc nõ obstat. Primo. qó in qtrariã partẽ adduxi
q̃ illa iura loquunt in pte p. e. certum pdicta sunt vera, si frat-
res ꝯdixerunt. ff. de neg. gest. l. nemenius. C. eo. tit. l. alimenta, z
tenet captiuus redẽptus hic ratuz qó gestũ est p eius redem-
ptione. vt ór auc. si captiui, z q̃ no. bar. in. d. l. sticb⁹. z si qd est
solutũ in vsuras dz interesse ipsoz fratrũ, vt in. c. ij. ó fide. z qó
no. p Inn. Añ qclndo dcm̃ redẽptũ debere in portionẽ suã im
putare qó p ipsa redẽptiõe est solutũ, cũ venit ad diuisionẽ cũ
fratribus, z ita qsulit do. Bion. de pu. in qs. q̃ incipit. i xpi
28 noie talia ꝛc. ¶ †Vigesimoseptio q̃ro i qõne ó facto, qdã mer
cator de cortonio noie blasius dixit essendo apud cortoniũ cui-
dã vecturali noie vãnes ó comitatu pisij, vis tu ire fabrianũ p
duab⁹ salmis pãnoz grossoz, quos habeo ibi, z hoc fuit añ pa-
sca natiuitatis, z dict⁹ vãnes vecturalis rñdit volo, ẽz nõ possuz
ire añ pasca natiuitatis, z ipse rñdit vis tu ire facto pascate, rñ
dit volo, z sic fuerũt in qcordia de vectura, z blasi⁹ dedit sibi li
terã ad ẽ, vt hꝫ pãnos, q vãnes habita litera reuersus fuit do
mum suam, z ibi fuit diebus veneris, sabbati, die dñico, z die lu
ne, z die martis arripuit iter, z iuit fabrianũ, z data lra habuit
pãnos, qb⁹ habitis reuertebat cũ ipsis, z cũ fuit ppe fractã fi-

lioꝝ vbecti obuiauit qbusdã de societate dñi ambrosij, q aggres si ꝛ depdati fuerũt dictũ vãnẽ de dictis pãnis ꝛ bestijs, supqb⁹ ipsos ducebat, ꝛ ipsas bestias ꝛ pãnos secũ ducebat p certũ spa ciũ, ꝛ post dies retnuẽta fuit vna ex. d. bestijs, ꝛ certa q̃stitas di ctoꝝ pãno. apó certos, quoꝝ aliq erãt capti a. d. societate, ꝛ ali q nõ, ꝛ ptẽ pãnoꝝ restituerũt habita certa q̃stitate pecunie p̃, ꝛ anteq̃ ipsos restituer vellẽt, mõ dicit dictus blasius dicto vãni restituas mihi pãnos, qꝛ ob tui defectũ sunt amissi, qꝛ si nõ iuisti i termino, in quo debuisti ire, qꝛ debebas ire die lune, ꝛ tu iuisti die martis, ita q ob tui defectũ sunt ammissi, ac ẽt qñ illi de so cietate obuiauerunt tibi potuisti incidere funes, qꝛ illi de socie tate nõ portassent pannos cũ inuenissent alios cum alijs salmis scotai, ꝛ nõ duxerũt ipsas, ꝛ vãnes rñdit, ꝛ dicit, q nõ tenetur ipsos restituere, cũ nõ amiserit ipsos ob sui defectũ, sed casu fo rtuito. ſm Bal. sup hoc pũcto brevibus verbis qsulnit, q picu lũ mercatoris fuisset, cuius erant pãni, ꝛ non vecturalis, qꝛ ca su fortuito, ꝛ non culpa vecturalis sunt amissi. ff. 2mo. l. si vt cer to. ℣. nũc vidẽdum. ꝛ de reg. iur. in. l. ℣ctus cũ si. Quidã. d. An to. ℣. nũc vidẽdum. ꝛ de reg. iur. in. l. ℣ctus cũ si. Quidã. d. An to. qsulnit ℣riũ, ꝛ facit mẽtionẽ de qſ. bal. ꝛ dicit ipse pro ostẽ dã, q de iure dictus vannes vecturalis teneat ad restitutionez pannoꝝ, ꝛ oiuz expẽsaꝝ exinde factaꝝ. Sc̃do dicit ille rñdeo ad allegata p Bald. in ℣rium per modum consilij. Super di cto puncto ꝛc. super quo puncto Bal. iterum consultus est. cu ius verba sunt hec, vz in nomine dñi amẽ, pridie consului breui bus verbis sup puncto cuiusdam cõtrouersie, que est inter quẽ dã blasium de cortonio mercatorem, ꝛ quendam vannem vectu ralẽ de comitatu pernsij. occasione quorundam pannoruz dicti mercatoris derobatorum dicto vecturali ppe fractã p societa tem do. Ambro. ꝛ dixi piculum fuisse mercatoris cuius erant panni, ꝛ nõ vecturalis, qꝛ casu fortuito nõ culpa vecturali pan ni amissi sunt. Sed qdã do. Ant. consulnit ℣rium, ꝛ facit mẽ tionẽ de qſilio meo, ꝛ dicit, q non examinani bene punctũ, que stionis, cum ex puncto ſm eum mora precesserat casum, ꝛ sic ẽ piculum debitoris. l. q te. ff. si cer. pe. cũ sua vulgari materia.

Item culpa precessit casum, qꝛ nõ fuit iter arreptũ p vecturalẽ in termino, ꝛ sic qꝛ ℣ pactum fecit dicitur esse in culpa. ff. loca. l. videamus. ꝛ quod ibi not. Item dicit, q incidit in angustias eo q se arctauit. vñ sibi imputet. ff. si qs cau. l. ij. ℣. si quis. tñ forma liter aũt verba puncti talia sunt vz q dictus mercator dixit dic to vecturali vis tu ire fabrianum p dua. salmis pannoꝝ grosſ soꝝ, quos habeo ibi, ꝛ h̃ fuit ante pasca natiuitatis, ꝛ dictus vã nes rñdit sic volo, sed non possum ire ante pasca, ꝛ ipse rñdit, vis tu ire facto pascate, q rñdit sic, volo, ꝛ sic fuerũt in q̃cordia de vectura, ꝛ blasius dedit sibi literã, vt haberet pãnos, q vã nes habita litera reuersus fuit domũ suã, ꝛ ibi stetit die vene ris sabbati die dñico, ꝛ die lune ꝛ die martis arripuit iter ꝛc.

Dicit ergo predictus do. Ant. q prima dies post pasca inter pellauit p homine, ꝛ dictum vecturalez in mora constituit, ꝛ ẽt in culpa, qꝛ pactum non seruauit. ꝛ ideo fecit transire periculũ casus fortuiti. ff. de ℣b. ob. l. si seruũ stipulatus fuero. ℣. an fili⁹. ꝛ ℣. effectus. ꝛ ℣. nouari. ff. depoſi. l. si in asina. ℣. fina. cum si. sed salua reuerentia sua iste inconsideratissime loq̃, siue punctum inspiciat siue iuris rõem q̃sideret, dz. n. scire id, quod est omni bus notum, lz verba dicti pacti saperẽt certum terminũ ad iter arripiendũ, qó nõ est vez, ꝛ p tanto, nec interpellat, tñ dictus vecturalis cũ quentio fuisset simplex ꝛ nõ penalis potuit morã itineris purgare, vt no. in. l. insula, ꝛ in. l. magnã. ℣. seq̃. ꝛ in. l. ꝛ si post tres preferi. n. ℣. paucos dies, ꝛ cũ pro tunc non interes set mercatoris, vt. l. si ita quis. ℣. scientia. cum si. vulgaribus, ꝛ ex quo morã, si qnã commisisset celeri ꝓfectione purgauit, iam piculum ad eum non pertinet. ff. de noua. l. quoties. ℣. vnde mar cellus. ff. de q̃dt. fur. l. in re furtiua. ff. de ℣. ob. l. q̃tinus. ℣. item qui insula in fi. ꝛ l. interdum. ℣. vlti. ff. de q̃sti. pec. ꝛ de locato, c. potuit cũ si. ꝛ non ob. ar. de culpa, qꝛ nõ est aliud hic culpa q̃ cessatio, vel mora ſm eum, ꝛ ideo cãdẽ rñ, sulcipit. ſ negatiuaz, q est hic ꝑñxa certa dies post pasca ad iter arripiendũ, ꝛ ideo non est verum eum cessasse, nisi ꝓbaꝝ enim potuisse qmode ꝓfi ciſci, ꝛ voluisse. ff. de fidei. li. l. thais. ℣. i. itẽ qꝛ talis culpa siue sit mora tm̃, siue sit aliud q̃ mora, tñ purgari põt. ff. loc. l. si in. l. ℣. colonus. ℣. si q̃ paucis diebus, ꝛ ibi dicit gl. no. pnã morã nõ q̃sideraꝛi, cũ dãnũ nõ afferat, ꝛ si dicaꝝ h̃ attulit dãnũ, si mora esse dicaꝝ, ꝛ h̃ ex euentu dãni. Rñdeo euẽtus fuit casu fortuito, nõ q̃ tarditas ꝓfectionis esset ad casuz ordinata. h̃. n. vllo qſi lio casib⁹ inopinatis obuiari põt, ꝛ custodia aduersus vim paꝝ ꝓficit. ff. de act. em. l. si ea res. qd ℣ in isto vecturali culpaꝝ am pli⁹ die martis q̃ uer arripuit, nullũ erat mercatoris itereſſe cã tũ, ꝛ p qñs nec noua obligatio succesſerat, ꝛ ideo dictũ est ſuffe ciſſe ante ammissam obligationẽ ꝓficiſci, cũ nõ solum debito ris facto, ſz ẽt facto qs excuſeꝝ ab obligatiõe futura. ff. ad. l. ro. ó ia. l. si vehẽda. ℣. idẽ iuris. ꝛ ibi no. ℣z nec aduertit punctũ nã i eo allegaꝝ mora vni⁹ diei tãtũ. ſ. diei lune, ꝛ vecturalis ór nec alia ps diffiteꝝ i punto, q ẽ format⁹ ó ptiũ volũtate, ꝛ cui stãdũ ẽ. C. de ꝓb. l. i. q illa die fuit pluuia, ꝛ tps ꝓfectioni ℣riũ, vñ ex cuſat⁹ ẽ. ff. de pub. l. ceſar. ff. de ver. ob. l. q̃tinn⁹. ℣. cũ ita. h̃ ẽt ci to pt liq̃re. Itẽ dies lune erat dies solẽnis, qꝛ erat festũ innocẽ tũ. de q̃ſe. di. iij. pnũciandũ, qua die licitũ erat feriare. i. vaca re ab ope. xv. q. iiij. placita, sicut vacãt fabri ꝛ textores, ita pñt ocio vacare vecturales, qꝛ in bonoꝛẽ dei faciũt, ꝛ ideo non cul paꝝ ꝛ ideo tz rõne more cessantis, ꝛ culpe non subsistẽtis, tum bñficio celeris ꝓfectionis, tũ ẽt pp angustias tpis, ꝛ ita dico ꝛ q̃sulo ꝛ alias q̃sului p vecturali. Nõ ob. l. ij. si qs tñ. ff. si qs cau. qꝛ h̃ nõ arctauit, immo celeriter ꝓfectus est, ꝛ in illo. ℣. est ca sus ℣ allegã. ꝛ debuit melius inspicere ius, ꝛ factũ, ꝛ nõ ob. l. itẽ q̃rit. ℣. i. qꝛ hic tpe in se q̃gruo ꝛ oportuno ꝛ securo existente iti nere tpe quo iter arripuit nõ incongruo, lz. n. gens, casus fata le dãnũ attulerit. tñ hoc casu nõ culpe conscribendũ esse supe rius ꝓbaui ꝛ ꝓbaꝝ in. ℣. in exercitu. ꝛ ℣. vis maior. ꝛ in. l. ℣ctus. cum simi. verba sunt Bal. in. d. q̃silio. ¶ †Uige simooctano

29 q̃ro casus tale q̃ngit, in quoddã instrũ in quo vnus socius vẽ didit ptẽ suã alteri quorũdã molẽdinoꝝ ꝛ clause reseruatis pp pctũ nõ soluũ vltra q̃sdã q̃stitates quas pepigit p eodẽ precio fructibus certi tpis. i. vnius anni reperiunt h̃ ℣ba formaliter. Teneaꝝ ẽt dictus emptor oibus suis sumptibus ꝛ expẽsis ma nutenere, ꝛ aptari facere. d. clausaz, ꝛ locũ, ꝛ d. molẽdina vt ex pedierit, nec p ipsis manutẽtiõe, ꝛ aptatiõe dict⁹ vẽditor in ali quo teneaꝝ, accidit, q fuit dilunũ valde magnũ, ꝛ insolitũ ꝛ d. molẽdia irrepabiliter ꝺstruxit ꝛ d. clausam ꝛ locũ ꝑdictũ d. clau se, ꝛ molẽdinoꝝ ꝑsus inutilia redidit, ꝛ multa alia maxia dãna intulit dicto emptori in do mibus ꝛ terreno ppe positis, necnõ ꝛ alijs habentibus in. d. tiberi. Nõ q̃rit, vtrũ dictus emptor ex ℣trute dictoꝝ verboꝝ dicto venditori ad aliqd teneaꝝ, ꝛ dom q̃ nõ causis ꝛ rõnibus. ℣. scriptis. tñ ad euidẽtiã sunt ꝑmittẽda q̃dã, q̃ ita nãliter sunt vera, q̃ nõ pñt negari. ꝛ primo, q pp fortunã aq̃ ꝛ q̃tinuũ eius ipetũ non pñt molẽdina ꝛ clausa in eadẽ q̃litate manuteneri, nisi sicut successiue expedit reaptãdo, q̃ ó ſtruunt in totũ, vel deficit aliqd, nec. n. auxilio, nisi vis diuina i terueniaꝛ, q̃seruari pñt, ꝛ ẽ molẽdinũ simile edib⁹, q̃ q̃seruant reficiẽdo. ff. de ser. vr. prę. l. cũ debere colũnã. itẽ sic boi, q non q̃seruaꝝ nisi p restõnẽ ópditi, vt dicũt pbi. ff. de iudi. l. ꝓpone tur. ff. de neg. ge. l. siue hereditaria. ó ℣. sig. l. impẽse. tñ qñ ꝛ p nenit vis diuina, ꝛ fulmẽ de celo vel grãdo, vel naufragiũ ipos sibile est rem vel hominẽ q̃seruari, ꝛ id natura manifestũ est. ff. de ac. em. l. si ea res. ff. de ver. ob. l. inter stipulantez. ℣. sacrã. cũ si. Prima igiꝛ ratio est ista, ille, q promittit factũ hominis, nõ tenetur de facto fluminis, qꝛ nõ promittit factum fluminis, qó vi diuina accidit. ff. de dã. infec. l. fluminũ. ℣. seruius ibi fluminis ꝛc. ꝛ l. dãni infecti. quidã ibi vi extrinsecus ꝛc. vbi est casus ad literam. ff. de reg. iur. l. ℣ctus. vbi est etiam casus ad literã. Se cũda, qꝛ casus fortuitus nõ fuit ꝓuisus, ergo nõ teneaꝝ ꝓmissor ó casu fortuito. l. ſz ꝛ si qs. ℣. q̃sitũ. ff. si qs cau. l. i, C. cõmo. p Ly. ꝛ est ratio, qꝛ ex casu nasciꝛ exceptio, ꝛ future exceptioni nõ intel ligiꝛ qs renũciare, vt no Bul. de cu. i. d. ℣. q̃sitũ. Tertia, qꝛ iste casus fuit ita repẽtin⁹, ꝛ ita inolit⁹, ꝛ piculosus, vt ita dei po tius q̃ nã casui q̃uncta videreꝛ, ꝛ isti casus, qui excedũt virz ꝛ q̃sideratiõnẽ humanam non veniunt in promissione, etiam si es set promissus casus. ff. de contraben. emp. l. fistulas. ℣. frumen ta. per Bar. ꝛ no. ff. de neg. gest, l. cum alicui. ꝛ ff. ad. l. aquil. l. quemadmodum. ℣. in hac illud. in verbo subita. in i tex. expreſ sus ꝛ l. si putator. ibi cum diuinare, ꝛ in. l. si quis fumo. in ℣bo magna vi. ꝛ in. l. si ex plagijs. ℣. fi. in verbo casu magis q̃ cul pa. Bul. de cun. allegat illum. ℣. frumenta pro casu huius que stionis in. d. ℣. queritum. ¶ Quarta, qꝛ emptor non suscipit in se periculum, sed quandam curam, ꝛ solicitudinem socialem quamuis suo sumptu vitiatum est solum siue area, vnde hoc de trimentum non venit, cui vitium soli permiscetur, etiam si esset susceptum periculum. ff. loca. l. opus. ꝛ ibi per Barto. multo magis vbi periculi non est facta mentio. ¶ Quinta, quia iste casus similis est casmari vbi solum. i. area vadit in profundum ꝛ liberaꝝ debitor. C. de iure emphi. l. i. nam ꝛ hic area quantum ad vsum molendini ꝛ substantiaz eius mortua est ꝛ ibi reſici nõ potest. ¶ Sexta, qꝛ iste casus appellaꝝ tempestas q̃ nõ venit i ℣ctu, nisi de ea fiat mentio spãlissima. ff. de publi. l. ceſar. ꝛ l. ij.

℣. pe. ff. si

§.pe.ff.si quis can. ¶ Septimo,q; ab omni ꝓmissione facti intelligit exceptus casus fortuitus,nisi de eo nominatim fiat mẽtio;vt expresse no.Bar.ff.de ℵb.ob.l.stipulatio ista.post prin cip.nã nãliter hoc inest. ¶ Octauo,q; omnis ꝓmissio facti hz hãc tacitã ḡditionẽ vez nisi iusta cã impediat.ff.de ver. obli.l. in stipulatione si calẽdis.p Bar.Itẽ intelligit hec ḡditio,q̃ tũ est mihi possibile custodiã.ff.loc.l.in.l.locationis.in auct. vt iusturãdũ qó prestaꝛ ab his in duobus locis inter. ¶ Nono, q; casus de extinctione aree est casus incogitatus,q; nũq̃ als ḡtingit,ꝛ q cogitari nõ debuit,iõ ꝓmissor nõ teneꝛ,de ℵ.ob.l. inter stipulantẽ.§.sacrã.tã.n.insoliram aduersamq̃ fortunã spectare nõ debuit. ¶ Becimo,q; extinctio subiecti extinguit substãtiã rei i dispositione hominis.ff.de le.iij.l.xi.§.si rẽ.ff.de sol.l. q res.§.areã.ff.de vsufr.l.ij. ¶ Undecimo,ille q ꝓmittit manu tenere parietẽ ad sustẽtandũ onera vicini,si paries cadit, tenetur reficere parietẽ eiusmodi.i.eadẽ spẽ.i forma ꝛ qualitate,ꝛ idem intelligaꝛ.ff.de ser.vr.prę.l.eũ debere colũnã,q; oẽ futuꝝ hz tacitã ḡditionẽ de possibili.ff.de ℵ.ob.l.interdũ.ꝛ.l.si hõ ꝑ Bar.ꝛ dato spatio legitimo.ℵ.ob.l.ꝛ ideo.ꝛ.l ḡtinus.§.ites qui insulam.ꝛ in eodẽ loco.Jn alio nõ teneꝛ reficere, nec aquã subseq.ff.de aqua quot.l.hoc iure.§.si aqua.vbi est expressum. ¶ Bnodecimo,q; illa verba et expedierit quoddã temperamentum sunt absolute locationis,vt rediganꝛ ad arbitriũ ꝛ sensum boni viri,ꝛ prio dico quod dictio vt seu prout idem est dictum ꝙ sicut tempus requisierit sicut pro tempore expedierit sicut equitas dictauerit.C.de eden.l.edita.ff.de relig.l.si qs sepulchrum.§.sumptus.ꝛ.l.vt si quis.§.si colonus.ff.vbi pu.edu. debe.l.ij.§.modus autem.ff.de exercitoria.l.lutius.§.quare est modus in rebus.ff.de ver.obli.l.si ita quis.§.ea.l.C.de annonis ꝛ tribu.l.pro locis.ꝛ.l.mediterranee.lib.x.C.de nauicu.l.cũ nauicularioꝝ.in vebo pro mercedula.sed omne quod tempus exigit de necessitate ꝛ pro vtilitate consequendorum fructuum factum fuit per dictum emptorem sicut notorium est.

¶ Becimotertio,ꝙ tres sunt casus.Primus manutentionis, qui significat punctaliter eũdẽ statũ,ꝛ eũdẽ situ,ꝛ eãdẽ qualitatẽ.Sed q; hoc est ꝑcise impossibile de natura in aqua que exprodit ꝛ semꝑ monet.Segt subiũctiue ꝛ trãsitiue de primo capũte ℣ctus inde ꝑm caput ipsius in pacto passibili surrogatus loco impossibilis vz.Sed pone,ꝙ istud ꝑm impossibilitatem ꝑꝑ eoꝝ naturam,q; nõ potest aptari eodẽ vel simili mõ certe iste casus est ommissus.ó ℵ.ob.l.qcqd astringẽde . vnde ḡsidera ordinẽ scripture.nam prima pars incipit a manutẽtione, q; nõ põt esse multũ duratura ꝑ seipsum transit ad scõm caput.ſ.ad aptionẽ,ꝛ si istud scõm caput esset possibile in eodẽ loco dz reaptari.Si aũt nõ est possibile,impossibiliũ nulla ẽ obligatio , q; impossibiliũ nulla est solutio,ꝛ nulla executio,vt in regula iur. nemo enim teneꝛ ad impossibile.de exc.tu.l.tũus.§.fi.Itẽ ℵ.bũ manutenere figt expẽsas in reficiẽdo nõ in faciẽdo aliud nouũ alterius gñis edificiũ.Sic si maritus hz in dote molẽdinũ teneꝛ reficere,ꝛ lapides amotas reponere.l.i.in fi.ff.de impẽ. in reb.do.fac.nõ tñ teneꝛ facere turcimalapideã , vel pilastras ad solutionẽ molendinoꝝ.vñ leges que loquunt,ꝙ vir teneꝛ,loquũtur in reficiẽdo,vel loquunt in moderatis expẽsis, que possunt fieri de fructibus dotis.ff.lo.ma.l.si cum dotem.§.finautez in fenissimo.cũ enim nesciaꝛ quanto tempore matrimoniũ sit duraturꝝ,nõ teneꝛ ancipitẽ expẽsam facere de sua bursa,hz factam possit repetere. facit.l.rem in presenti.§.sed nec ob impensas. ista in casu nostro necessaria nõ sunt,q; obligatio ẽ limitata ad certũ locũ ꝛ vt ita dixerim ad locũ loci. ¶ Becimoquarto , q; emptor nõ promisit vẽditori tenere molẽdinũ macinare,nec promisit ei reficere,nec reacqrere molas,vnde si edificiũ qó dicit molendinũ,ꝛ clausa fuissent in figura,tñ nulli fructus fuissent precepti,ꝛ fuissent fructus eque perituri , ideo nõ teneꝛ.ff.ad.l.ro. de iactu.l.si vehenda.§.idem iuris.v.i no.plene in.l.qó re.ff.si cer.pe.p alios.ꝛ Bar.Sicut si ꝓmitto abbati manutenere cãpanille,ꝙ nõ afferebat fructus remotis cãpanis,nõ teneor manutenere cãpanas,nec instrumẽtare campanile,hz parochiani nõ audientes cãpanas nõ vadãt ad ecclesiã ad faciendũ oblationes vt.l.quicquid astringẽde.ff.de verb.ob.si sunt destructe vel vi vẽtoꝝ erepte nõ teneor,nec põt mihi dici tu debebas nouis põtonibus firmare,vel debebas claudere fenestras cãpanilis,qó si fuisset factuz vẽtus nõ exporasset eas.bec.n. ambages sunt.l.i.circa med.C.de sen.que ꝑ eo qó interest.porro mola,q̃ mobilis est nõ dz refici,hz meta.i.inferior pars mole,q̃ ẽ infixa ꝛ imobilis est.ff.de fun.inst.l.cũ delationis.§.asinã hz nãm casuũ illius.§.vnde casus ḡtingẽs in mola nõ ꝑtinet ad dictum ꝓmissorẽ,sed ille solus casus sufficit ad impediẽdũ redditum.

¶ Becimoquinto,q; realiter ꝛ ꝑprie loquendo ẽt,si qs ꝓmisi sset reficere macinas,ꝛ alia instrũa vtibilia molendini , ꝙ hic ꝓmissum nõ fuit,nõ tñ posset dici illud qó alibi dicit iurisconsultus vetera explicare ꝛ ꝙseruare ꝓut equũ est necessariũ est , noua tñ inchoare mihi necesse nõ est.ff.de neg.gest.l.nã ꝛ seruius.§. si vino.ꝛ ibi est casus,ꝙ manutenere significat vetera.i.ea que olim posita sunt in substantia non noua,q; idẽ est dictũ ꝙseruare ꝛ manutenere,vnde demonstrat ꝑcedentẽ figuram loci. ꝓut approbat.l.ruptilia polla.ꝛ.l.in.l.ff.de ꝙben.em. ¶ Becimosexto,si referamus nos ad arbitriũ boni viri , ꝙ iacet inclusum in verbo expedierit.ff.de fideicõ.liber.l.thais.§.lutius.ꝛ ad libꝛã institie ꝙsiderãdũ est,ꝙ finalis cã istius ꝓmissionis fuit, ꝙ dictus vẽditor debebat recipere fructus illius anni, vnde gratia fructuum illi anni brevis tpis fuit dictũ,ꝙ illas expẽsas , q̃ ḡtingerent vẽditori ꝑ reservatione fructuũ faceret emptor solus,ꝛ hec est simplex veritas,ꝛ nihil aliud substãtialiter fuit dictum nec cogitatũ,ad hunc ergo sensum veritatis trahẽdus ẽ sensus scripture,ꝛ istud sonare dz ꝑ vinã rõnem.nã omnis q occasione fructuũ brevis tpis teneꝛ agnoscere onus expẽsaꝝ,non teneꝛ facere expensas ad ꝑpetuã rei vtilitatem,sed eas demuz q̃ sunt gratia ꝙsequendoꝝ fructuũ,ꝛ quas ꝙsequit facere ille, q hz ꝙsiderare solũ de fructibus illius tpis,sicut si esset coptimator,q hoc ꝓmitteret.ff.so.ma.l.fructus.ff de vsufr.l.hactenus B no.Bar.ff.de impen.in reb.dotalib.factis.l.impẽse.ꝛ ꝑ notata ibi per Bar . decidit iste passus. Preterea,cũ queritꝛ virũ debitor,q nõ obligauit se expresse ad casum fortuitũ teneaꝛ de casu.Bicunt Bnuli.de cun.Cy.Ray.ꝛ alij doc.in.§.sed interdũ distinguẽdũ fore. Nã aut nulla culpa precedit , ꝛ nõ teneꝛ de casu,ꝛ istũ arti.plegt By.dever.ob.l.ḡtinus.§.cũ qs.aut precedit culpa,ꝛ tũc refert.aut illa culpa nõ instruebat casuz. i.nõ tẽdebat ad casum,ꝛ non teneꝛ.ff.ꝙ vi aut clam.l.si alius.§. est ꝛ aliud ꝛ.l.non oẽe.de statu.lib. Aut erat ordinata ad casuz, ꝛ tũc refert aut talis culpa nõ veniebat puniẽda ex nã ℣ctus,vt in culpa leuissima in ℣ctu vitroꝝ obligatorio,q celebraꝛ gratia virũlꝝ,ꝛ nõ teneꝛ.ff.cõmo.l.si vt certo.§.nũc videndũz. ꝛ no.ff.de neg.gest.l.siue hereditaria.Aut purgabaꝛ ꝑ actionẽ ex eo ℣ctu ꝛ tunc refert.Aut casus nihilominus ḡtigisset , ꝛ boc est certum,ꝛ nõ teneꝛ,vt.ff.ad.l.ro.de iactu.l.si vehẽda.§. idẽ iuris.ꝛ.l.ꝛ in totũ.de impẽ.in reb.dota.factis.de act.ꝛ oblig.l.is qui.Aut certũ est,ꝙ nõ ḡtigisset,ꝛ tũc teneꝛ.ff.cõmo.l. si vt certo.§.sed interdum.Aut est dubium,ꝛ tunc reus absoluit.C.de pig.act.l.que fortuitis.Sed hic in isto emptore nulla reprehendit culpa,ꝛ maxime,q; ó tã subito ꝛ diuino casu non potuit diuinare,sicut de multis alijs,que ḡtingerunt in ciuitate ꝛ in domo sua.cui poteꝛt dici ꝑpberiza,qs te ꝑcussit. Ex bis apparet,ꝙ ille,q dicit casum venisse ꝑ culpã cõmissam in ommittendo dz ꝑbare,ꝙ si illud nõ fuisset ommissum, casus nõ cõtigisset,ꝙ in casu nostro ꝑbare factũ ꝑ rerum naturam est impossibile.Si diceret tu emptor potuisti ꝛ debuisti facere tu scis te mẽtiri maxime,q; nec instrm boc dicit,nec verba aliqua de boc fuerunt nec fuit dictum nec cogitatum.Ego credo ꝙ ipse alias sit veraz,ꝛ ꝙ in boc erret.Sed si falloꝝ in opin.mea opz dolo mẽdacio ꝛ malitie sue resistere ꝑ vias ꝛ modos q sequunt ꝛ de iure. ¶ Et primo q; oẽs ꝓmissio determinata hz locuz, ita determinate includit illuz,ꝙ oẽm aliu excludit.ff.de eo qó certo loco.l.iij.§.i qs ver.quẽadmoduz.Sed ħ opus ꝓmissuz fuit determinatu loco.ſ.loco molẽdinoꝝ ꝛ cluse.Nã locus ꝑdicaꝛ de ꝑte interiori rei nõ de ꝑte extrinseca ꝛ remota,ꝛ q̃ eidẽ corpori nõ coberet.ff.de ver.sig.l.locus,vñ ex ipso instro colligit veritas. Itẽ nõ teneꝛ qs facere expẽsam dubiã. Dubiuz enim erat ꝑ ipsam rem naturã,an sperones essent ꝓfuturi vel nõ . vñ dubia remedia nõ teneꝛ qs adhibere cuz sumptu nec ꝑ incertis suũ patrimoniũ certũ enertere. Unde in dubgs dicit lex qó tutius est nõ nauiga e,ꝛ tutius nõ edificare in arena.Immo plꝰ qa ipsa veritas declarauit eos fuisse ꝓfuturos.Item sperones nihil faciunt ad cluiam q̃ fuit vera in ruinam,nec ad lectũ fluminis,qui fuit barenatus,adeo ꝙ etiam si molendina steterisseꝛ in pede,tamen non macinassent.Item coptimatoreꝛ erant eq migraturi tum ꝓpter diluuium ꝛ arenationem aluei,ꝛ cluse, tum ꝓpter machinas,ꝛ alia vtensilia,que deficiebant i molendinis,que nõ tenebat reficere dictus emptor,ꝛ sic nullo mõ interfuit,nec interest dicti venditoris spones factos fuisse nullum ei ḡmodum exinde lacturi. Tertio q;,q promittit domum,

nō tenet facere alia edificia q̄ ipsam domū, ēt si p illa alia pueniatur ad domū, vnde nō strueret viā, t q pmisit facere stagnū, non ppea pmisit facere viā t aqueductū, q̄ diuersa corpa sunt. ff. de excep. l. sed si ante. Expensa enim dimissa est, t diuersa opa ff. de neg. gest. l. eum actum. §. fi. t pp vex onus non teneor ad duo, ēt si separari non possunt. Sicut si ego pmitto ponere tectum in domo, non ppea teneor facere parietes, ꝫ tectū sine parietibus poni non possit, vt. l. eū q edes. de vsucapio. ꝫ supius nō posset esse sine inferiori, q̄ nō potest sustētari in aere. de dā no infec. l. qō q̄clause. Unde qui pmittit manutenere tectū nō ppea promittit manutenere parietes t qui promittit manutenere molas non ppea promittit manutenere molendinum, q̄ q promittit accidens non promittit subiectum suum, nec econtra. Unde si promitto seruum in genere, non propterea promitto esse coquum, vel textorem, vel molendinariū. de leg. j. l. legato generaliter. t. l. titie textores. Quarto, q̄ verbum manutenere non significat manutenere per aliquod aliud a remotis adiunctum, q̄ sic posset dici tu debuisti super illam clusam facere aliā quod est falsum. nam ita non potest dici, tu debebas manutenere per aliud accidens separatim a re, sed per modum consuetum in loco illo tantum, vt. l. venditor. §. si q̄stat. cōia predictorum t hic nūq̄ fuerūt sperones. Unde qui promisit accontiare molēdina, nō tenet facere sperones inconsuetos, t insolitos, q̄ de insolitis non intelligit cogitatū. l. mella. §. i. de alimētis t cibariis legatis. de aqua plu. ar. l. si prius. §. recte. ver. non enim. vt i est casus ad literā. Et firmat hoc moribus ciuitatis t equitate naturali, que ꝯctus bonefidei interpretatur, vt. ff. p so. l. si soci⁹ p filia. Nam qñ quis coptumat molēdinum molendinarijs p mittit conservare ipsum macinans. Si destruit sibi coptumus, nec tñ q̄dēnat dñs ad interesse, sed stat in suspenso, donec reficiat, q̄ ista est natura ꝯctus, vt. l. habitatore. t. l. si fundus locū. qñ dies legati cedit. l. firmior. in princi. Quinto, q̄ in isto ꝯctu nō venit leuissima culpa, nec per eam casus nedum casus simpliciter. l. si vt certo. §. nunc videndū. ff. cōmo. t p Bar. in. l. qō nerua. Bar. ēt no. in. l. ēt. §. ꝫ. solu. matri. t est expressius text. t gl. ff. loca. l. in naue sanseli. §. si ita. t. l. martius. t. l. si merces. §. vis maior. t. §. qui columnam. Sexto, q̄ non tenetur quis insolita aggredi. ff. de neg. ge. l. si negocia. Nam qui q̄sueta facit ab omni culpa immunis est, vt pz in. q. de equo relicto in pascuis t puto bonā fidem cum industria quam dedit ei deus sufficere ff. de nego. gest. l. p culus. ff. de q̄di. t demon. l. q̄nis. t no. ff. de iureiur. l. euz qui. §. in popularibus. Septimo, q̄ sperones a domino ante casum fuerunt per dictuz emptorem preordinati, t p rato dz haberi, q̄ fuit vtiliter gestum ac etiam inchoatum. ff. de neg. gest. l. pomponius in negotio. in verbo t que tñ, t ibi plene no. Unde nulla culpa est si fortuiti casus inigtas operam bene inchoantis euertit. ff. de neg. gest. l. sed an vltro. §. i. t §. fi. l. successori eius. §. fi. immo pro facto hr̄, quod vtiliter inceptum est, nedum ad excipiendum, sed ēt ad agendum. casus est ad literā ibi. Octauo, q̄ si tutor pmittit rez pupilli saluam fore, ideſt manutenere. Et ponamus, q̄ ista res sit nauis t mergatur tēpesta te, certum est eum non teneri. C. de neg. gest. l. tutori de vsufr. l. arboribus. §. nauis. multo fortius idem in socio reddituum t in quolibet bonefidei ꝯctu. Nono, q̄ verba debent intelligi ꝑz naturam contractus de vsuris. si stipulatus. Sz de natura istius ꝯctus non venit casus, nec ēt culpa leuissima, si qua fuisset. ff. locati. l. si vt certo. §. nunc videndum. t. §. q̄ vero senectute. non q̄ nisi mendaciter t p calumniam dici potest, non ſm veritatē. Preterea ista verba sicut expedierit. s. p tempore. Nam huic verbo expedit semper intelligitur annexum tempus. l. i. in princip. ff. de exercitoria. t est expressius ō ver. ob. l. ꝯctus. §. item q insulam. debent intelligi in hoc actu societatis fructuum scilicz vtriq̄ parti non vni ex socijs. ff. pro soc. l. actio. §. labeo vbi est expressum. t. ff. de solutio. l. cum scribus. Unde ista verba sunt tiriaca contra venenum, q̄ arbitrium boni viri interuū oēm machinationē excludit. ff. de pcu. l. non cogendum. §. at qui instas, t. l. lutius de exercitoria.

C Decimo, q̄ nihil de speronibus sit promissum vltra omnia predicta sic pz, q̄ quando copula cadit intra actus duorum vel horum, quorum posterius potest aliud informare, t qualificare, certum est, q̄ informat illud. ff. de vino legato. l. fi. §. cui dulcia. t determinat t restingit verbum indefinitum de verbo. significatio. l. si cum fundus, t precisum verbum recipit naturalem t rationabilem modificationem. ff. de oper. liber. l. cum libertus. §. in omnibus. t similiter qñ copula habet in se limitationem localem, totum antecedens intelligitur de eodez loco. de penu. lega. l. nam q̄ liquide. §. si cui penus. Sed hic dicit t aptari facere dictam clusam t locum totum refert ad intra locum, t ad effectiua loci, t de substantia eius, de ꝯben. emp. l. pacta conuenta, t sic de solo acconcimine intra locum non de speronibus est dictum. Et no. q̄ si aliquis aliter intrepretaret instrumentum intentaret falsum re, t consilio preterq̄ notarius hoc interpretetur de appellationibus. l. ab executore, quez credo veritatem dicturum. C Item queritur cum istud dilnuium fuerit die vltima Octobris t ista molendina essent coptumata p certis corbibus frumenti annuatim prestandi de quatuor mēsibus in quatuor menses tamen in hieme parum fructabant, ſz pp estatem quasi totū coptumū prestabant, que estas tota erat transacta, vtrum coptumatoribus debeat remitti coptumū pro rata numeri dieꝝ prestantium de hieme, an pro rata qualitatis dieꝝ habito respectu ad vtilitatem. v. g. ꝑ one coptumati fuerunt pro q̄nquaginta corbibus in estate. Coptumatores lucrati fuerunt quadraginta corbes ō fructibus. Unde pp semestre biemale nō perdidere nisi decem corbes. An sub pretensione casus debeant lucrari t locupletari. Dic quod non sed dz considerari qualitas dieꝝ arbitrio boni viri vt in hoc alio exē plo. Locaui tibi domū, q̄ erat in nūdinis p vno anno p decē in toto anno. Ista domus non erat vtilis nisi octo diebus nundinarum. tu habuisti illos octo dies, qui sunt finalis causa pensiōis ꝫ decima die superueniat casus migrandi, nō tamen fiet tibi remissio pensionis tricentorum quinquaginta sex dierum. l. qō si domus. ff. loca. sed arbitrio boni viri. Item si locarem tibi vineam de mense Septembris pro vno anno, t recollecta pte vindemie migrares propter hostes, non ppea p numero dieꝝ fiet remissio mercedis, sed pro vtilitate eorum. argu. de ver. oblig. l. eum qui certaꝝ. in princi. t no. ff. sol. mat. l. dinoratio. Ubi ergo vtilitas peruenit t mpus finiende locationis effectus vtilitatis q̄siderandus est, nō numerus dierum. Ex quo sequitur, q̄ nec emptor de quo in prioribus fit mentio ēt si expresse casum suscepisset tenet, nisi quatenus in hieme posset fructificare ipsi venditori, t non pro eo quod fructificatuz est in estate precedēti, t illud est proportionale ad iustitiam. C Item queritur pone q̄ dictus emptor suscepisset in se casum fortuitum, t omnem aduersam fortunam, t casu molendina sunt destructa, vt premittitur, t tpe casus corbes frumenti valebat duos florenos, post vero valebat decem. An consideretur tempus casus fortuiti, an tps postea sequens, t dico quod tps casus metitur interesse q̄ō est in dicta pmissione, q̄ promissio ad illud tps refert, quo incipit esse in obligatione, t post q̄ꝫ interesse incepit esse in obligatione, facta est nouatio. ff. de noua. l. fundum cornelianuz. t si consideratur tempus q̄ditionis. i. casus fortuiti in q̄ditione positi in quo casu q̄sistit obligatio, nec pōt post rem peremptā casu crescere obligatio t interesse. hoc no. ff. de neg. gest. l. sine hereditaria. Idem aliud est subsequi piculuz fortune, aliud subsequi piculum vere culpe, t si non ficte vel imaginarie. fortuna enim dānū dat in spe, t iō spes sola extimāda est ēt si culpe cā alia esset, q̄ eꝫ nō est vex, nisi culpa habeat in se dolū vex vel p̄sumptū. Ita dicūt oēs doc. t maxime do. Guil. de cu. in. l. vinū. ff. si cer. pe. Itē iste casus respicit spē future pceptionis grani. Unde est similis casui, qñ qs dedit dānū in herba frumenti, q̄ estimat q̄ti tunc spes illa poterat vendi, t nihil vltra debet ſm verā opi. Jaco. de are. vt ipse not. in. l. cedere. ff arboꝝ furtim cesaꝝ. hanc opinionem approbat Joā. an. in addi. Specu. de iniu ijs t dāno dato, in additioni. suis ibi. ꝫ variet, ita dicit Bal. in q̄si. q̄ incipit. In Christi nomine amen. talis casus est in quoddam instruemento ꝛc. C † Vigesimonono quero, q̄ dā mercator fecit sequestrari res alterius mercatoris, t pinde dānificatus est, ille cuius merces sequestrate sunt, q̄ vēdi non potuerūt. Deinde reuocatū est seq̄strū, t index, q̄ reuocatoriā dicti sequestri iniam tullit, ō dānis t interesse nullā fecit mētionē. Demū petūtur dāna t interesse, opponit, q̄ nō p̄nt peti, q̄ de calumnia agentis non potest querit nisi in eodem iudicio, vt. C. de fructibus t litis expen. l. terminato, vt. C. de iudicijs. l. sancimus p doct. In contrarium dr̄, q̄ dominus calūniator tenetur criminaliter crimine stellionatus, q̄ est in dolo, t dedicit titulus criminis, ergo ciuiliter tenet ad interesse. Nā vbicū q̄ delictū ꝯcernit rē familiarē ex eodē delicto nascit ciuilis t crialis. ff. ō fal. l. q̄ noie. C. qñ ciuilis actio pindic, criali. l. i. t no. i. l. fi. ff. ō pri. deli. ego alias q̄sului agi pesse p. l. rē q̄dā. ff. ō do. t. l. si oleū. t nūc q̄sulo, q̄ ille, q̄ turbauit mercatorē i vēditione rerum

rerum quas possidebat tenetur ei ad interesse, vt no. ff. vti possi deris. l. dino. §. fi. in fi. vltime glo. cui glose etiam sapientissimi stare debent, & ibi videant, & l. terminato nihil facit ad factum nec id quod notatur in. l. sancimus. C. de indi. q̃ hic agimus de interesse rei principalis, quod semper peti potest. Unde cum contra istum vt video mercatorem qui vocatur dominus Jac. liqueat ex probatis sententia pro eo lata iniquissime dz emendari, & consultor qui pro domino Jacobo consuluit considerauit probabiliter vim iudicij moti a principio, sed non mouendi. ff. de infamibus. l. debuit enim. Illud est certuz quod dominus Jaco. cum nihil probauerit presumitur calumniose mouisse litem. l. i. ff. de aduocatis diuersoꝝ iudi. c. j. de elec. lib. vi. in fin. Item non considerauit quo iure veniat interesse, quod est rei precium. Est enim aliud rei precium, Aliud impensa. ff. de conditio. & demonstratio. l. quibus diebus. §. & facit quod no. Inn. in. c. fi. quod metus causa. Idē dicit Bal. in cōsi. quod incipit. In Christi nomine amen. quidam mercator &c.

31 ¶ † Trigesimo, queri potest, concepi in animo meo exercere artem cambij mittendo pecuniam vltra mare, & timendo pericula maris emancipaui filium meum, & donaui sibi omnia bona mea. l. omnes. §. lucius. ff. que in frau. credi. Deinde incepi facere mercantiam, & omnia mobilia perdidi in mari, quomodo potest subueniri illis, qui habent me obligatum ex cambioꝝ Et vī q̃ non subueniatur, q̃ aduersus creditores futuros põt excogitari fraus, vt. l. j. de iure fisci. lib. x. argumen. extra ne se de vacāte. c. i. In contrariuz videtur, quod dolus dedit causaz huic contractui, & quod malo more gestum est debet rescindi, nec est equum in lucro morari filiuz & creditores damnum sentire. ff. de his que in frau. credi. l. ait prętor. §. hec actio. Jacob. but. dicit q̃ creditores futuri habent vtile bñficium istius edicti. arg. C. de do. ante nup. auc. sed iam necesse. Bald. in rub. de reuo. his qui in frau. cre. alie. fun. dicit q̃ hoc presumitur facta non solū in fraudē, sed simulate, que simulatio multis creditoribus nocet. vt no. C. de repu. here. l. ij. Secus si futuri creditores essent creditores ex cā lucratiua. argu. dicti. c. i. ne sede vacā. ſm ipsum Bald. qui etiam querit. Quid si mercimoniarius rupit, qui debeat mihi centū ego in fuga illum apprehendi, & accepi centum, que habebat in marsupio, nūquid ego fiz factus dñs istius pecunie? & vī q̃ sic. q̃ iuris auctoritate executionem feci. arg. ff. de ꝓbē. emp. l. fistulas. §. fundum. In contrarium videtur quod istam pecuniam debeam consignare iudici, vel saltem notificare. Nam sine domini voluntate dominium adipisci nō potui, nec ob. §. fundum q̃ ibi loquitur in legitimo administratore ſm ipsum Bal. in. d. rub.

32 ¶ † Trigesimoprimo quero, campsor, qui tenebat tapetum cā bij rupit, & fugit, q̃ & erat mercator, modo veniunt deponētes, & petunt deposita, veniunt vendentes, & petunt pannos aut p̃cia, veniunt cirographarij, & petunt se preferri, veniunt vxores & nurus pro dotibus, veniunt quidam pro vsuris extortis. Alij veniunt pro furtis sibi factis & inuasionibus, veniunt & alij simplices priuilegiati. Queritur quo ordine & quibus sit prius satisfaciendum? Rñdet Bal. in. l. pro debito. C. de bo. auc. iud. pos. q̃ prius fatisfit dño rex. v. g. deponenti, si extat depositū. ff. de priuile. cred. l. si ventri. §. in bonis. Scdo fatisfit venditori mertiū, & si extant merces, redduntur ei merces tanq̃ singulariter obligatas pro precio, & si plus valent illud cederet ad commodum aliorum creditorum. ff. de act. emp. l. inl. §. offerri. Sed si iste merces non extant, sed sunt vendite, & alie loco eaꝝ subrogate, vī & q̃ ille subrogate sint tacite obligate. ff. de pig. l. cum tabernam. ff. de dona. inter virum & vxorem. l. si donate. §. si sponsus. In contrarium videt, q̃ sola res vendita obligata est pro precio, non alia res empta ex pecunia inde redacta. ff. ō in rem verso. l. quidam. vbi de hoc vī tex. valde notabilis. & rō est, q̃ precium ex illa re vendita redactum non erat obligatum ergo nec res, que ex eo emitur. Idem dicit Bal. in permutatione, q̃ vbi scriptum est in obligatione non succedit alia illius loco, vt no. ff. de ver. sig. l. labeo. & ff. de rei ven. l. mater. Ang. in. l. iz eisdem pignoribus. C. qui po. in pig. ba. tz, q̃ preferī venditor, qñ est habita fides de precio. & vide eum in. l. in rebus. C. de iur. do. Bald. in. l. si cum dotem. §. si mulier. so. ma. dicit, q̃ si tpe vēditionis mercator concepisset fraudem fugiendi, & tūc dolus dedisset causam habendi fidem de precio, baberi dz pinde ac si non fuisset habita fides de precio, arg. l. si quasi. ff. de pigno. ac. q̃ dñium vī remansisse penes venditorem. l. qō vēdidi. ff. de ꝓbē. emp. & hoc seqt̄ & Ang. ibi dicēs, q̃ ex brevitate temporis presumitur fraus, vt si forte die seq. arripuit fugaz. ar gu. l. si ventri. §. in bonis. ff. de pīui. cre. & no. in. l. post cōtractū ff. de do. ſm Jmo. in. §. si mulier. & post hypothecarios veniūt deponentes. ff. depo. l. si hominem. §. fi. Ultimo veniunt omnes cirographarij pro rata attenta priozitate, q̃ licitum est debitori per cumulum creditorum facere deteriorem causam priorum creditorum, neq̃ dominiū, neq̃ hypothecam, neq̃ priuilegiū habentium. ff. de separatio. bo. l. i. §. ex contraria secundum ipsum Bal. in. d. l. pro debito.

33 ¶ † Trigesimosecundo quero contraxi cambium cuz quoddā mercatore in ciuitate pisarum hoc modo, q̃ ipse faceret mihi literas cambij ad quendam alium mercatorem in ciuitate Venetiarum, in quibus continebatur, q̃ ille dz mihi soluere, & sup se recipitur istud cambiū, quas literas detuli illi mercatori Venetiaruz, q̃ acceptauit literas & anteq̃ mihi solueret, aufugit. Queritur cuius sit periculum. Bar. in. l. singularia. ff. si cer. pe ta. dicit q̃ est periculum creditoris, si campsor Venetiarum p̃ misit mihi soluere. nam breui manu vī mihi numerasse, & ego ō mum penes eum in depositū posuisse. Sed ista rō non videtur vera, q̃ pecunia non erat presens, nec solutioni parata Bald. tz eādē opi. in. d. l. pro debito tñ per aliam rationem dicens, q̃ satisfactum mihi vī ex quo illum numulariam acceptaui. ff. mā. l. inter causas. §. abesse. Item tacite videtur facta nouatio, q̃ ē facta permutatio debitoris & loci. ff. de noua. l. oēs. & qō no. eo. titu. l. si debitorem per gl. & l. delegare per Bar. in primis cāpsor promisisset se facturum & curaturū, q̃ mihi solueret, quo casu nō ꝓnumerabitur inter creditores fugientis, sed inter creditores scribentis, dūmodo reddam sibi suas literas. C. de ꝓdi. ob causam. l. dissolutis. & ideo cautela est, q̃ per pactum expressuz reddat se tutum in omnem euētum. Item si cāpsor primus erat ꝓstitutus fuge indistincte teneī pp dolum suum facit. ff. de fide-
34 iusso. l. q̃ satisdare. ſm ipsum Bald. ¶ † Trigesimotertio quero, qdā mercator ꝓduxit domū, dñs vult eum expellere, q̃ vult forte p̃ sua habitatione, vel ex alia cā, queritur ex qbus causis possit expelli, dic q̃ põt expelli primo, quando supernenit necessitas locatori inhabitandi domū, vt q̃ vxorem duxit scz expost facto, cum spes ducendi vxorem non esset tpe locationis, ſm Jmo. in. c. pp sterilitatem. de loca. & Bal. in. l. edem. C. loca. q̃ idem dixit in filio, qui vxorem ducturus est, vel ibi vult facere artē lane, vel aliā honestā, vel his similia, nō ob. q̃ potuit ista ꝓspicere, q̃ non tenet̄ oia ꝓsiderare, sed ꝓpinqua. Ea enim que sunt satis remota, erūt, & forte nō erūt. ff. loc. l. si qs domuz. §. j. ff. si quis cau. l. sed & si quis. §. q̃sitū. & idē in patre & matre i digētibus habitatione ex honesta cā & noua, & lz domus sit ampla, vt possit vterq̃ stare, tñ nō cogit̄ stare in cōi habitatione p̃ sertim q̃ possit insidiari pudicitie. ff. vbi pu. edu. deb. l. sed si discepteī. §. j. ſm ipsum Bal. Secūdo qñ supuenit necessitas reficiendi seu reparandi domum, secus ergo si tpe locationis eadem necessitas imminebat, q̃ tunc non posset ꝓp boc expelli, argu. a ꝗrio sen. in. d. c. pp sterilitatem. Tertius casus est, quā do inquilinus querse vtitur re locata, q̃ intellige ſm Bal. in auctē. qui rē. C. de sacrosan. eccle. duobus ꝗcurrentibus. s. quod sit ꝺteriozatio notabilis q̃litatis, nā pro modica nō fit rescis:o ꝗctus. l. scio. de res. in integ. scdo q̃ sit ad ꝓpetuā deteriozationē, de qua vide p̃ Bal. in. d. auc. q̃ rē. & i. l. edē. C. loc. Quarto, qñ canonē ñ soluit p̃ biēniū, nec morā. j. breue tps purgauit. c. potuit. de locat. & d. c. pp sterilitatē. vbi ꝗcludit. d. Hic. ab ba. sicu. q̃ aut locatio fuit facta ad longū tps aut ad modicū. j. casu aut ꝗstituta fuit vna pensio p̃ toto tpe, & põt expelli si non soluit in tpe ꝗuento quasi nō seruet legē ꝗctus. ideo nec ei seruanda est. c. ꝓuenit in ℔. de in rem. l. cū ꝓponas. C. de pac. l. inl. §. offerri. ff. de act. emp. aut pēsio fuit ꝗstituta singulis annis & tunc possit expelli si nō soluat per biēniū, vt. s. q̃ ꝓcedit etiam stante pacto, qō nō possit expelli durante tpe locationis, quia bz tacitam conditionem. l. quero. §. inter locatorem. ff. loca. qñ vero locatio esset facta ad modicum tps, non est necesse expectare biennium, sed si non soluit pensionem tpe debito põt expelli etiam ꝓpria dñi auctoritate. ar. d. l. eden. de quo latius in
35 d. c. pp sterilitatem. p. d. Hic. & in. c. potuit. ¶ † Trigesimoquarto quero, quidam molēdinarij contraxerunt societatem, & conduxerūt molēdinum in piculoso tiberi, q̃ postea fluminis impetu destruit̄, petit̄ pensio, opponit̄ de casimate. Replicat̄. q̃ scire debuit natura tiberis, & vicinū loci, q̃ in arena erat situs mobilis, & aptus ruine? Rñdeo pensionem nō deberi, q̃ casima est in ſba rei ꝗducte & in re que nō est, nō debet̄ pensio seu merces, idē si pp insolitū metū aquaꝝ molēdinarius migrauit. ff. ō migra. l. i. ff. loc. l. habitatores. ſm Bal. in. l. iz. C. loca.

Vi stra. de merca. Feoffmentis fol. 39. vi. f. de pig. fo. 137.

36 ¶† Trigesimoquinto quero, quidam conduxit molendinum destructum cum pacto. q̄ deberet ipsum reaptare, reaptauit, sed itez destructum est, vñ fructus p̄cipi nequeūt, an sit remissio mercedis, qō stat in hoc, an debuerit, iterū reaptare necne. dicit Bal. qō nō dz itez reaptari, ⁊ ideo fit remissio. ff. de leg. ij. l. fideicommissa §. si quis ita, sed qd si p̄misit reaptare ⁊ manutenere reaptatum. rñdeo tunc dz reaptari, quotiēs opus est, arg. ff. de arbi. l. inter castellanum, sed quid si nihil est dictum ō reaptatione? Rñdeo si magna est impensa ptinet ad dñm, q̄ tenetur tradere molendinū instructum. ff. loca. l. sed ⁊ addes. §. ij. nec p̄ius teneť molendinarius ad pensionē ſm ipsum Bal.

37 ¶ Trigesimosexto quero, nūquid impeditus vno tpe casu fortuito debeat restaurari aliud tps. Bartol. in. l. si ita stipulatus essem. ff. de ver. ob. dicit tūc reintegraťr tps, qñ opus fiendū eēt idem factū secundo tpe, qō factum in p̄imo, vt in domo alias secus, vt si aliquis p̄misit mihi seruire p vno anno ab ista die, ⁊ ipse fuit impeditus p̄ isto anno, ⁊ vellet ipse seruire p̄o anno sequenti p̄ eadē mercede, non teneor recipe, qz aliud est seruitiū p̄imi temporis, aliud secundi, cū consistat in operibus, q̄ variātur ex tempore. l. si non sortem. §. libertus. ff. de q̄di. inde. alleg. ad hoc tex. singu. in. l. vsufructus mihi in biennium. ff. de vsufr. leg. ſm Bar. ⁊ Bal. in liberti libertecq̄. C. de ope. liber. dicit, qō qñ ex illis opibus dz resultare certū corpus cuius figura, ⁊ qualitas eadē esse pōt vno tpe sicut ⁊ alio, puta promisit edificare domum, scribere librum, ⁊ potest alio tempore opam p̄estare, qñq̄ ex illis opibus nō dz resultare certū corpus, ⁊ tunc, aut est certum tempus limitatum operi quo ad p̄incipium ⁊ finem ini, ita q̄ sit de forma contracta, ⁊ tunc non potest supplerī tempus p̄o tempore, ⁊ ponit exemplum in potestate, qui nō venit in termino, vt possit respui, nisi steterit p̄ aduersarios, de quibus latius per Bald. in dicta. l. liberti libertecq̄ ⁊ per bar. in. d. l. si stipulatus essem.

38 ¶† Trigesimoseptimo quero ō p̄iculo ruine operis q̄ducti p̄ plures magistros seu fabros cuius periculo cedat, dicit Bar. in. d. l. si stipulatus esse. qō ille, qui conduxit opus faciēdū, p̄ parte faciendo non liberaťr, qz dī obligatio indiuidua. l. stipulationes nō diuiduńt. ⁊. l. in executione §. ij. species. ff. de ver. ob. dz ergo facere totū opus, ſz dubitatur de duobus. p̄imo an post q̄z opus corruit, debeat rehabere integrū tempus, ⁊ rñdeť quod sic, vt. d. l. si ita stipulatus esse. Scdo dubitaťr cuius expēsis debeat reficī. Istud declaraťr in. l. martius. ff. loc. qz p̄ ea parte, que corruit p̄iculū fuit dñi in totū. vnde illa pars reficienda erit pecunia dñi, cum p̄iculum sit eius, ex quo absq̄ culpa q̄ductoz euenit, residuum faciet vigore p̄ime q̄ductionis, ſm Bar. in. d. l. martius. ⁊ in. d. l. si ita stipulatus essem. Tertio videndū est, cuius dāno cedit ruina cōtingens in edificio iam q̄structo, dic, aut q̄structor edificij, ⁊ sic q̄ductor, seu faber se nō obligauit ad totū illud opus q̄struēdū, sed singulis diebus noniter ad q̄structionē locat opas suas, tūc de ruina q̄ocunq̄ p̄uenies ipse nō teneť. casus est singu. ff. loca. l. ea. l. §. locauit. ⁊ ibi p Bar. ⁊ per Bal. in. l. aduersus. C. loca. vbi dicit, q̄ ille, q̄ dietim aliq̄ō opus conducit, nō teneť, si vitiosuz op⁹ facit, p. d. §. locauit. sufficit. n. si taliter opeť q̄liter scit ⁊ non affirmat se peritū, ⁊ qz ideo vī dietim conducere, ⁊ dietiz possit eum reprobare, si ergo non reprobat conducens, imputatur ei, qz locās nō astringit ad certam operis qualitatez, nec ad tempus certum, aut locat eius operas ad opus construendum vna locatione, ⁊ tunc ruina contingens vitio soli, vel casu fortuito ascribitur domino edificij casus est in. d. l. martius. in. d. l. si. ff. de ꝛb. ob. q̄tingens vero dolo, lata culpa, vel leui locantis operas suas ascribitur q̄structori. casus est in. l. si vt certo. §. nunc videndum. ff. commo. Idez si locauit operas suas, vt certum opus facere teneť, ſz pensio in singulos dies p̄estita fuerit vt. d. §. locauit vbi casus est, ⁊ ibi per Barto. Si vero contingit leuissima culpa eidem non ascribitur, nisi in se expresse omne futurum periculuz susceperit, quoniam conuentio tunc facit eum teneri de leuissima culpa non autem de casu fortuito. l. opus q̄ in aduersione cum. l. seq. ff. loc. vbi est casus valde notabilis, q̄ ille, qui conduxit opus suo periculo faciendum, vel vt in pedes mensura p̄esteť, teneť de leuissima culpa, quousq̄ approbetur in p̄imo casu. In secundo quousq̄ mensureť, nisi per locatorez steterit, quo minus approbeť, vel mensureť, non autem tenetur de casu fortuito, vt est ibi casus ⁊ in. l. p̄imoq̄. ff. loca. secundum do. Lud. pon. in. d. l. si stipulatus essem.

39 ¶† Trigesimooctauo quero, contingit, q̄ Franciscus ⁊ bar. erat creditor cuidam de orto in. xl. florenorum auri, cui scripsit literas talis tenoris inter cetera vcz. El pagamēto si e che con vostra salueza ⁊ mia veggiate de mandarmilli. modo ille debitor dedit illam pecuniam cuidam nobili cini Perusino fidedigno, vt portaret illam pecuniam domino Frācisco, q̄ cinis Perusinus hoc notificauit dicto, tñ. d. pecuniam non solnit, nunc dictus Frā. repetit. d. pecuniam a dicto mittēte. Ille dicit, q̄ non tenetur, nisi cederet iura, queritur quid inris. ⁊ videtur p̄imo dicendum, q̄ dictus Oranus non teneatur duabus rationibus. p̄imo, qz secuť mādatū creditoris dedit pecuniā fideli homini. vnde perinde est, ac si dedisset ipsi creditori. ff. de pign. act. l. solutam. §. solutam. secundo, qz satis vī sufficere debitori fidem nuncio commisisse vt legitur ⁊ no. ff. commo. l. eum. §. fi. cum l. seq. ⁊ l. argentum. In p̄imis videť, qz dictus nuncius fuit electus, ⁊ per ipsum debitorem, ⁊ erat nuncius ipsius debitoris nō creditoris, ⁊ mala electio est in culpa, ⁊ q̄ fuerit malus nuncius apparet ab effectu, qz pecuniam non dedit creditori, vnde imputet sibi debitor, qui infidelem nūcium elegit. ff. loca. l. cum in plures. §. seruum meum. ver. quod si sine distinctione. Preterea hic videntur determinare verba litere, dum dicit con vostra salueza ⁊ mia videatis ꝛc. nam per ista verba creditor reddit debitorem aduisatum, quod mittat per talem nuncium, q̄ res sit salua ipsi creditori, que verba intelliguntur cum effectu, sed res non est salua creditori pecunia non soluta. ff. si cer. pe. l. periculum. ff. de admi. tu. l. cum queritur. p̄eterea culpa est cōmittere pecuniā tam potenti homini, a quo inuito nō possit exigi, cum non sit idoneus queniendi facilitate. l. ij. §. i. ff. q̄ sati. co. ⁊ hoc ex qualitate nuncij deprehendit, vt no. in. d. l. cum queritur. §. fi. cum. l. seq. p̄eterea iste erat debitor generis, vnde casus fortuitus eum non liberat. l. incendium. C. si cert. pe. p̄eterea non seruauit formam mandati, qz non dedit persone, p̄ quā pecunia esset salua, ⁊ ideo remanet obligatus sicut p̄ius, nec liberatur cedendo actionē, si creditor talē cessionē non vult acceptare. C. de sol. l. eum a quo. debuit enim iste debitor esse curiosus, vt traderet pecuniam tali, vt eam faceret saluam creditori, nec prodest ei, qō confidit de bono viro, ⁊ bone fame. qz verba epistole effectū regrunt, ⁊ de effectu fuit cogitatum, vt apparet

40 ex ipsa scriptura. ita formaliter dicit Bal. in fino q̄si. ¶† Trigesimonono quero, qdā locauit apotecam titio, ad quā apotecam nō poterat intrari nisi per ostiuz apotece cuius claues habebat dictus q̄ductor, vel nisi p̄ domū dicti locatoris, quā habitabat dictus locator, accidit, q̄ quoddam portellum domus dicti locatoris, in qua habitabat, ⁊ que erat q̄iūcta. d. apothece, remansit aptum de nocte, vnde p̄ dictum portellum fur ⁊ latro intrauit, deinde accessit in. d. apothecam, ⁊ multas pecunias, ⁊ res inde furatus, fuit. ⁊ subtraxit querebatur vtrū dictus q̄ductor possit agere contra dictum locatorem, ⁊ ad quid ⁊ quomodo sit formādus libellus? Rñdeo, ⁊ videtur p̄imo, q̄ dictus locator non teneaťr, nam dñs Oreoz effractis ⁊ ruptis oreis nō teneť, nisi p̄omisit custodiam conductori. ff. loca. l. dominus oreoz. in p̄in. C. loca. l. ex diui. est tamen verum, q̄ qñ non pōt intrari ad orrea nisi p̄ domū locatoris, tunc videreť p̄esumēdū q̄tra ipsum, q̄ ipse fecerit, vel passus fuerit fieri tale furtuz, vel saltem, q̄ ipse sciat facientē, sicut p̄obatur p̄. d. ll. ⁊ facit ad ff. de fun. instruc. l. si ita. sed tñ dicendum est, q̄ non est necesse intentari crimen in questione ꝓposita. Sed agi pōt q̄ locatorez ex locato ratione culpe, ſz eniz locator de culpa q̄missa in re sua q̄ est locata, nō teneaťr, iñ hoc est vez, nisi talis res rei locate cohereat. naz ex quo hī ingressus per domū nō locataz ad domū locatā, sic teneť custodire domū ꝓpriā, vt per eā vel eius occasionem nō deť damnum in orreo locato, vel in rebus existentibus in orreo locato. nā ad hoc obligaťr ex bonafide, q̄ in hmōi ꝯctibus venit. vt. ff. loc. l. si vt certo. §. nunc videndum. ff. eo. l. in lege locatoris. nam tenendo locator portellum suum apertum occasionem dāni dat. vnde dānum ipse quodāmodo dedisse videtur. ff. ad. l. aql. l. q̄ occidit. §. pe. immo plus forte videť dicendum, q̄ si sint duo vicini quoz vnusq̄sq̄ hz cameram per partem non conductam, ⁊ vnus de nocte dimittit portellum suum apertum, vnde facilis est accessus ad cameram alterius vicini q̄ iste talis pp̄ latam culpam teneť vicino vtili actione leg. aq̄lie. argumen. eorum que notať. ff. de vsufruc. l. si cuius. §. de prētorijs. secundum vnam solutionem tñ tex. ibi videť dicere ꝯriū, ⁊ maxime, qz hic committiť culpa in re p̄opria, que non punit. ff. sol. mat. l. etiam. §. i. dico dictū locatorem de. d. culpa teneri actione ex q̄ducto, ⁊ q̄ eum est agendum per actionem ex cōducto, qz cū appareat culpa nō fuerit causa immediata, sed media ta dāni, qz causa est illa que per se sola sufficit, cāusa mediata est illa que non sufficit nisi aliud adiungatur sibi vt. ff. loc. l. q̄ domū

tamen

tñ quelz culpa locatoris p actionē ex cōducto purgatur,nec est distinguendū,vtrum talis culpa fuerit imediata cū dāni vel mediata,qz omni casu hmōi ꝯctus per naturā ꝯctus dz puniri.de ac.em.l.Julianus.in prin.z.§.Itē qui furē.Ex his ergo aperte concludit rebus sic se habentibus dictum locatorē teneri.nam certe in.d.l.dñs ozreozum non expressit dictum locatorē teneri de ea custodia,qne apud eū remansit sed apud eum remanet custodia domus,qꝫ habitat.ideo si eaz male custodiuit nō claudendo portelluz de nocte a culpa quadāmodo lata excusari nō pōt.ff.pro so.l.cum duobus.§.dāna.ver.q si a furi.z.ff.ad.l.ac gl.l.si seruus seruū.§.si fornicarius.z qui non facit,q facere tenetur,vī fecisse contrariū eius, q dz facere.ff.de reg.iur.l.qui
41 non facit.Bal.in primo li.consilioꝝ.C† Quadragesimo quero,quidā odosius cāpsor promisit facere artem cābij bene,legaliter,z bonafide,z quidā Antonius extitit fideiussor vsqꝫ in qꝫtitatem.ccccc.florenorū,iste odosius in libris suis scripsit se esse debitorē quorundā occasione pannorū,piperis,z ferri, deinde iste odosius fefellit,z aufugit,qro vtruz dictus fideiussor teneatur ad dicta debita scripta in libris suis occasione pannoꝝ, piperis,z ferri,posito qō dicti libri sint intitulati hoc modo, vz isti libri sunt libri cābij talis campsoris.Ad predicta puncta rñ deo,z dico fideiussorē non teneri pluribus rationibus.primo, qz fideiussor accessit promissioni principalis debitoris.s.dicti odosij,sed dictus odosius tunc nō ꝓmisit mercantiā pannoruz bene z legaliter facere,ergo occasione mercantie fideiussor nō tenet, qz fideiussor nō pōt obligari in plus vel aliō,qꝫ sit obligatus ipse principalis.ff.ō fideiuss.l.grece.§.illud.Secūdo, qz fideiussor certaz cām nō tenet extra illā vt plene legitur.z no.ff.loc.l.quero.in prin.sed iste fideiussor fideiussit in cām cābij,z ista non est cā cambij,sed alterius negociationis marcantie pannoruz ergo in hac cā non fideiussit,z sic non tenet.ff.de verb.obli.l.quicqd astringende.ff.de fideiuss.l.fideiussores magistratuū.§.aurelio. Tertio,qz fideiussor intelligit fideiubere in causaz honestam,z nō in cās iniustas,z ficticias,ac simulatas.ff.ad municipa.l.lucius.§.fi.quarto,qz ista est fideiussio necessaria ex parte cāpsoris.ideo non videtur fideiussum,nisi in causam,quaz statutuz disponit.ff.si quis cau.l.sed z siquis.§.fi.Quinto,qz diuersitate negociationū diuersi sunt fines z obligationes diuerse z separate ff.de instito.l.cuicunqꝫ.§.non tamen.z.l.habebat.ff.quod cum eo.l.titianus.z ideo fideiussio coartata ad certum genus negociationis non extendit se ad aliud genus,quinimmo si genus in quo fideiussit sit alij generi permixtū,fideiussor non intelligitur fideiussisse in ista negociatione mixti exercitij ar.ff.ō le.iij.l.hoc legatum.ff.de le.j.l.titie textores.vñ q fideiussit pro cāpsore similiter in arte cābij,nō dī teneri si cābium incidat in mercātiaz qz principaliter alia negociatio est ꝯcta.ar.ff.nau. cau. sta.l.iij. §.vnde.si mercator scribit precium in libris cambij dicēs ad id se teneri ex cambio, tamen qz ozigo inspicitur,non videtur q ex hoc fideiussor cambij teneat,qz a primordio tituli posterior formatur euentus,z qz vī de hoc verisimiliter cogitatum per fideiussorem.ff.de fideiuss.l.tutor.C.de impon.luc.descrip.l.j. lib.x.
42 Bal.in suis cōsilijs.C†Sexagesimoprimo quero, si vnus ponit pecuniam,in societate,z alter operam,z sors est deperdita, vel diminuta,an dānū sit cōe,z qualiter probet iste casus Bal. sic formaliter consuluit in qsilijs suis.In CHRISTI nomine nostri, multiloquium semper displicuit,semiloquium semper placuit,duo ꝯxerunt societatez boc modo,qz vnus deposuit duocenta ad partem lucri,z damni,alter ponebat operā promittēs cum dicta pecunia mercari,z rationē ponere singulo mense, z si inde perderetur probare infra mensem,queritur primo, si sors est deperdita, vel diminuta casu fortuito an damnū sortis perdite sit cōe,dixi q sic, p id qō legit z no.ff.p so.l.cū duobus.§. dāna fatalia.ibi duz ōt cōe dānū est,ibi est tex.ad literā.preterea non est dubitandum propter expressa verba pacti,naz verba dicunt ad partem damni qō non potest intelligi, nisi de dāno contingente in sorte.ff.pro socio.l.mutius ibi neqꝫ damnum zc. vbi est tex.nā societas quādoqꝫ est lucrosa, quādoqꝫ sterilis, qñqꝫ damnosa, z non potest esse dānū, nisi quando capitale non est saluum,z ibi aperte patet.z hoc etiam probatur aperte.ff.pro socio.l.si non fuerint.§.ita coiri.vbi vī q si vnus ponit pecuniam alter operam,tunc demum ponens operam non participat in alio damno qꝫ operarum amissarum,quando ita est specialiter actum inter socios,z monet etiam ibi questio,nunquid talis cōuentio valeat contra naturalem equitatem societatis,z decidit ibi q vz,ergo si pactum nō esset,cōe esset,z ita tenet Jo.de are. in.l.j.C.pro socio.z est ipsa veritas non ob.gl.ibi posita que videtur dicere contrarium.s.q pecunia pereat ponenti pecuniaz z operea pereat ponenti operam, hic fuit expresse actū q periculum nūmoꝝ esset cōe.z hoc sufficit in questione nostra. sed volumus scire quid esset pacto non apposito,sunt opi.naz opi. gl.ibi dicit esse cōmune.z idem Rof.in tit.de actione pro sol. Pet.z Cy.in quadam sua equitate distingunt aliter ibi p eos ego dico,q vbi capitale in quo stat substantia societatis nō est saluum,qz casu periit,q vterqꝫ periit si dictum capitale fuit cōmunicatum,qz vterqꝫ est dñs pro pte.secus si dominium nō fuit trāslatū vt institore.nam si principaliter est institor.sed in questu socius periculum domini est,z ita intelligitur illa glo.z hec vera sunt,siue casus contingat in ipsa pecunia,siue in mercātijs emptis ex ea,z hoc dixi succinte in prima parte cōsilij mei, vidi consilium cuiusdam alterius qzadicētis, qui nec pactum examinauit,nec naturam societatis ponderauit salua audacia sua. nec tñ debet reprehendi,qz naturale est,q tot capita tot sententie,z ēt qz gl.eidē est magnus testis,sed vbi est casus legis tex. prevalet glo.vt est tex.in.d.§.dāna fatalia.ſm Jac.de are.sed qcqd sit de opi.doc.pactum tñ appositū in ꝯctu soluit istā questionem vt dixi.Sequitur videre si nō appareat de casu, qui debuit probari infra contractum tempus conuentum vtrum possit peti executio in ipso capitali,z vī q nō,qz nō est liquidū nisi posito calculo in ipso capitali,vt.l.cū seruo.de condi.z demon.cū simi.Contrarium est verum,qz instrum hz in se tres casus.s.dāni,z iste casus probandus est a reo cui permittitur excipere de casu,z lucri, z certe i capitali est liquidū,sed in lucro liquidādū ab actore z etiam per codicem rationuz.Est z tertius casus,qñ non emersit lucruz, neqꝫ dānū,z adhuc isto casu iustrm est exequēdū.aut ergo reus ꝓbat dānū,z tunc instrm non debet exequi,nisi pro parte dimidia, in qua instrm est liquidum in omnē euentum,vt.ſ.dixi in primo passu,aut reus nihil probat, z tunc in totum fit executio,quia scriptura dicit quos florenos omnes cum medietate lucri zc.z hec scriptura duas hz partes.s.de sorte certa z in lucro incerto.vnde id qō est certum exequi dz, dico statuto termino reo ad se defendendum, z non probata per reum defensione,iste est ergo rectus modus,quod petatur executio in quantitate predicta, z q citetur reus, quod opponat, z statuat terminus ad probandum,z reo nil probante fiat executio promissionis certe qꝫtitatis z specificate in promissione predicta,nec ignorat iudex illud,vnde forma iurisdictionis causat immo sit ex lectione instrumentū nec requiritur alia ꝓbatio ex parte actoris,licet p negotiationem exceptionis possit fieri res dubia.ff.de trāsac.l.post rem exceptio aūt si esset probata nō excluditur a statuto, qz nascitur ex tenore instrumenti, vt legitur z nota.C.de senten.l.cum eorum. Sequitur videre an casus sit probatus zc. superest vt videamus quid presumatur de iure z breuis casus est legis, si incontinenti fuerunt empte presumitur ex illa pecunia aliter non, cum aliunde potuisset habere. text.est notabi. de priuilegijs.creditorum.l.si ventri.§.fina. sed istud non est hic probatum sed certe iste merces nō fuerunt empte de vento.l.si.vbi pupil.edu.de.z presumuntur empte communi nomine propter precedentem contractum societatis, de admini.tuto.l.qui negociationem z socius qui ponit istas merces in cōi non tenetur de suo soluere,sed cōi,ergo saltem est tñ probatum q damnum dz esse cōe,sed certe inter vniuersalez gestorem,z particularem,ac militatum sociuz multum interest, ex particulari enim societate ponamus ducentorum non presumitur cōi noie empta quecunqꝫ emuntur. ideoqꝫ non potest presumi socius ducentorum comuni nomine emisse omnia,nec etiam hoc vel illud ꝓp incertitudinem facti non determinati ad hoc, quid enim si emerentur mille milia,z societas pecunie z opere esset circa.x.tm̄,i socio generali z administratore vniuersali potest presumi qō quicquid zc. non in socio, qui est ad vnam qꝫtitatem sicut nec in eo qui ad vnam speciē mercatur in eo qō pōt se habere ad plures species,puta si est socius pannorum,z emit lanā ad finem pannoꝝ,z venit in societate, vel ad finem renē dēdi ipsaz lanā, z non venit in dubio q incūbit probatio ei,qui dicit emptum ad finem pannoꝝ,duplici ergo existente patrimonio.s.sociali,z proprio non presumitur in dubio ex sociali.vt.C. arb.tut.l.quicquid.de testa.c.cuz inoffi.per Jnn.facit.ff.de pe. he.l.sed z si.l.§.qō aūt ad treb. titius.C.co.auctē. ꝯ rogatos qz magis affectat habere quis proprīū qꝫ cōe.C.quando z quibus quarta pars debe.l.j.lib.x.facit.ff.de sol.l.z magis.z qō not.C. de bonisqꝫ lib.l.cū oporet.in prin.facit.ff.de pac.l.hinc queritur. §.pōt.preterea lex expresse dicit,q id,qō socius emit simpliciter ipsius sit,sz indicio societatis cogit cōicare,ergo suo nomine

videtur emisse. tex. est. ff pro so. si quis societatē ꝛerit qđ emit ipsius sit nō cōe ꝛc. nā sine suo noie sine simpliciter emat non intelligitur psona extrinsecus. facit. ff. de ✗. ob. l. si ita stipulatus. §. grisogonus in fi. §. nec est vex. q̄ sola volūtate ementis redigatur de proprio in cōe, sed voluntas ꝛ actus necessaria sunt. ff. de pecu. l. non statim. ꝛ l. fi. ff. si pars here. peta. ff. si cer. peta. l. si
43 socius. ver. quod si cōem Bal. in gsilijs suis. ¶ †Quadragesimosecundo quero, qui teneant gtribuere qñ vna domus diruit pp incēdiū. Bal. in gsilijs suis sic consuluit. In CHISTI nomine amen. in isto puncto sic dicendum est, q̄ incendium qñq̄ oritur casu fortuito absq̄ aliqua culpa, qz tunc non est addenda afflictio afflicto, vnde ex tali incendio nō obligatur alteri. ff. pro so. l. cum duobus. §. dāna fatalia. ꝛ hoc casu vicinus, cuius domus est exusta, vel demolita casu incendij, agere nō potest. ff. ad l. acql. si quis fumo. §. qđ dī. ꝛ ff. q̄ vi aut clam. l. si alius. §. est ꝛ alia. ꝛ ibi per Bar. expresse dixit tamen Jac. but. q̄ qñ pro salute totius vicinie vna domus diruitur ne ignis omnia vrat, q̄ contribuendus est ad istud dānū per omnes vicinos, sicut cum iactus merciū pro saluanda naui. l. ij. ff. ad. l. rodiā. de iactu. ꝛ loquitur in diruto non in visto ꝛ vterq̄ ipsoꝝ vex dicit. Interdus incendiū oritur ex culpa, ꝛ tunc aut in culpa certi hominis, aut incerti, si quidem ex culpa certi hois, tenetur emendare dānus vstionis, qz culpa ēt in re propria precedens casum in re aliena obligare gsueuit. ff. ad. l. acql. qui occidit. §. in hac. ꝛ l. si seruus seruus. §. si quis insulas, q̄ vnus factū alios nō dz in periculum trahere ea. l. si fornicarius. ꝛ ibi no. Si aūt incerti hominis culpa deprehendi nō pōt, tenet dñs prime domus exuste, q̄ certi hominis factum probari oportet. l. lz. §. fi. ff. nau. caup. sta. cum ista actio ex parte quenti merā penā gtineat, in dubio autez bi presumunt ignē fecisse, qui soliti sunt ignē facere, ꝛ ab his dz ingri veritas de culpa, ꝛ culpabili. ff. loca. l. dñs orreoꝝ. nūqd aūt presumat culpa vel casus ex eo incendio, nam plerunq̄ vt plurimū culpa fit. l. iij. ff. de offi. prefe. vigi. ff. ó peric. ꝛ cōmo. rei ven. l. si venditor. pōt dici, q̄ si non constat vllo indicio de eo qui fecit ignem, ꝛ dñs erat consuetus esse vigil, ꝛ diligēs, q̄ nō teneat in dubio. ar. ff. de re mili. l. nō oēs. §. barbari⁹. ff. cōmo. l. argētū. alias si erat homo pax circūspectus, vel gstat, q̄ ipse focū fecit tenet. ff. locati. l. si quis fundū. §. colonus. debuit. n. esse diligens in se ꝛ familia sua. ff. ad. l. acql. l. si seruus seruū. §. proculus. ff. furti aduer. nau. l. j. extraneoꝝ aūt factū non prestat, nec casu ventoꝝ, si pp vim ventoꝝ ignis plus solito arsit. vt. d. §. in hac. facit. ff. de incen. rui. nau. l. edes. §. si non. cum sua materia. C. ad. l. acql. §. capite. iij. ꝛ ideo si ex qualitate, ꝛ q̄ltate ignis incendium ortum est, q̄ presumit p locū ab effectu, ꝛ dñs vel inquilinus non habitauit, diligentiam, q̄ debēt adhibere homines solliciti, tenet de isto dāno dato ratione culpe. Si aūt casu ꝛ ifortunio hoc accidit, nō tenet, in dubio autez si cōstat de facto ppio vel culpa qz forte tenebat ibi pueros, q incenderūt, tenet, alias
44 nō Bal. ¶ †Quadragesimotertio quero, quidā volebat altiare parietē cōem, ꝛ obscurare lumina ppie domus vicini habentis cōionem in dicto pariete an possit. dicunt quidam, excellentissi. doc. paduani, q̄ erat locus. l. qui luminibus. de serui. vrb. predio. s. q̄ in edificādo debeat seruari forma antiqua, p̄m quā erat edificatum, ꝛ si nunquam fuit edificatum super ipso pariete tunc melior erit gditio prohibentis. l. sabinus. ff. cōmu. diui. ꝛ de reg. iur. c. in re cōi. in. vj. per By. ꝛ Jo. an. ita dicit Alber. de ros. in. l. altius. l. de serui. ꝛ aqua. p̄m prefatos docto. paduanos qui dicunt hanc questionem habuisse de facto, qđ est notā
45 dum p̄m eos. ¶ †Quadragesimoquarto quero duo vicini habent areas gtinuas, vel hortos contiguos, fecerunt parietez in medio, pp clausuraz alter vicinus vult edificare ex latere suo super pariete cōi, quo edificato siue edificio facto ōterior vī fieri area siue hortus vicini sed tñ ab vno latere remanet aer, sol, ꝛ vētus liber ad aream vicini, queritur an possit. ꝛ primo q̄ in pariete cōi edificare nō pōt vicino prohibente. l. sabinus. ff. cōi diui. c. in re cōi. de re. iur. in. vj. l. fi. §. fi. C. de serui. ꝛ aqua. Jn ḡrium vī. l. cū duobus. §. item mela. ff. pro so. eo. tit. l. fi. C. de. l. si edes. ff. cōmu. diui. ꝛ qz cuiq̄ liberū est vsq̄ ad celū tollere, vt. l. altiꝰ de serui. l. si vitē. §. si quis ꝓfectū. ff. qđ vi aut clam. Secūdo huius questionis est, qđ in tali pariete vnus socius altero inuito edificare nō pōt, qz ad vsum edificandi institutus nō est, sed ad vsuz clausure, per ea que notantur per gl. ꝛ doc. in. d. l. sabinus. ꝛ in. d. c. in re cōi. ꝛ ita fuit repertū gsultū, vt quidā excellētissimi doc. referebant p dñz Rap. ful. in quodā suo gsi. q̄ incipit.
46 vicini habēt, qđ est bene not. ¶ †Quadragesimoquinto quero, si vnus ex socijs ponit pecuniā, alter vero solā operā, vel operam ꝛ minorē pecuniam, ꝛ ponēs operā eūdo p mercibus ad locū destinatū ex societate interfectus sit, ꝛ pdita pecunia, an heredes alteri q pecuniā totā vel maiorē partē gtulit, ad aliquid teneant. opi. gl. q̄ nō. C. p so. l. j. ff. eo. l. si nō fuerint. sicut perdēti operā ex morte nihil reficit. pe. limitat nō bona rōne, qz lz iaz operam ponit per dies paucos, illa opera nō equīnalet q̄ntitati alterius Jaco. de are. ri. ꝛ alle. contra per leges q̄ nō ꝓbāt, qz loquunt, qñ ambo ponūt pecuniā. vñ cessat rō gl. cū cuilibet inferatur dānus, dñs Raph. fulg. tenuit hāc opi. per. l. cū duobus. §. dāna. ff. pro so. vbi vnus ponit rem, alter operam, nec ibi res cōicatur. vt in. §. preceden. ꝛ tñ dānum pecoruz cōe non pt dici ibi pp estimationez, qz illa non facit venire casuz, vbi alias veniret culpa lenis. vt in societate. vt not. ff. si quis cau. l. sz et si quis. §. quesitū. item si faceret teneri de casu tenetur in totū cōtra illuz tex. vbi pro parte, ꝛ pro hac regula, q̄ dānū, ꝛ cōmodū est cōe in societate. insti. p so. §. illud a qua nō reperitur exceptus casus, qñ alter ponit operā. Jtem qz in. §. illud. insti. p so. dicitur q̄ vz pactuz vt in solo lucro ꝛc. ergo cessante pacto erit cōe. nec ob. ratio glo. qz si ponens operā patitur dānum, vel in rebus suis occasione societatis, vel in operis, qz vulnerat ns alter contribuit. l. cū duobus. §. qdā sagariā. ꝛ l. socium in fi. ꝛ sic est paritas. hoc autem casu, qz vita non est extimabilis, insurgit imparitas casu, sufficit enim qđ potentia sit paritas, lz non casu. l. si societas pro filia. ff. pro so. vbi valet quentio, si qs habuerit filiam, vt cōiter maritetur, licet contingat vnum tantum habere, ꝛ tñ nō valeret de filijs vnius in specie pone. n. vnū misisse filiū occasione societatis, alium seruū, dñs seruī habebit medietatem serui, ꝛ nō pater filij, q est inextimabilis. si ergo hic non esset mortuus, sed vulneratus, ita q̄ efficeret inhabilis extimaretur damnum operarum futurarum, amissarum. ꝛ ita damnuz operarum filij olim non hodie, qz illud non est perfectiuz. p. l. cum oportet, ꝛ hanc differentiam facit si quadru. pau. fe. di. l. ex hac. ꝛ de his qui deie. vel effu. l. ff. nec potest heres defuncti pretendere damnum operaruz, qz si non fuisset interfectus nō esset heres, vt in simili dicit. text. ff. ad. l. acquil. l. inde neratius. §. j. ꝛ hec sententia maxime vī procedere cū quenit, q̄ dānū, ꝛ lucrū esset cōmune, q̄ aliter non potest esse consilium Rapha. Ray
47 mun. de cumis. ¶ †Quadragesimosexto quero, Matthеus dedit q̄sdaz res Venetijs Bartholomeo arimini vēdēdas in ingressu nauigij de Venetijs, qz nō habebat bolleta de datio saluto ab ingsitoribus q̄sitū fuit, ꝛ dicte res inuente ꝛ pdite sint, q̄rit an barcarolus teneat matthеo, ꝛ vī q̄ nō qz matheus debuit soluere datiū. p Bar. ff. de publica. l. j. §. j. ꝛ lz barcarolus ꝙduxisset vebēdas nō debuit soluere ó suo, q̄z poterat matthеo petere datiū p pus. ff. mā. l. si ✗o. §. fi. q̄ puto instū, si matthеus sciebat nautaz sine bolleta recedere. videt enim fraudē facere voluisse. arg. ff. de emic. Liberēnius. §. j. ꝛ qz non caret ꝛc. de homic. c. sicut dignū. facit de noxa. l. ij. ꝛ. iij. cum ibi notatis. pariter si sciebat nautā ignorantē datiū soluendū. ar. ff. man. l. si fide iussor. in princip. alias si aliud non appareat, vī presumi dedisse vt licite nō illicite exponet. ar. ff. pro soc. l. merito. nec illicitū ꝛ penale presumitur mādasse. q̄ quisq̄ iur. l. iij. §. si procurator. de cōdi. indebi. l. si ꝓcurator. de his que in frau. cre. l. si pater ꝛ oia ꝛ est de iurisd. om. iu. l. ij. cuz si. lz. n. potuisset petere a Matheo bolletā, vel pecuniā dari, nō tñ debuit sine boc recedere, cum ad euz spectaret bollete ostensio, apud quē res inueniuntur, qz tamen cōe est hominū datia fraudare, ꝛ mos est domini rei bolletā accipere, vel pro ea naute pecuniā dare, aut saltē expresse imponere, vt pro se soluat, ex hac simplici datiōe satis instringit suspitio fraudis in matthеum, vt vel fraudare voluerit datiū, vel nautaz irretire, ꝛ sic patiatur eū transire, ꝛ si bene succedat, lucret, si male sibi imputet. arg. ff. de excep. doli. l. apud celsum. in princi. maxime si conditione naute inspecta, ꝛ datij q̄ltas nō suggerebat, q̄ verisimiliter naute imposuisset, q̄ sol
48 ueret p se, bñ ergo faceret nauta articulare de bis, ꝛ ꝓbare vt poterit. indexq̄ multū dz aduertere ad tales coniecturas. Raphael cuma. consuluit vt supra. ¶ †Quadragesimaseptimo, quero, mercatores quidā lucani ꝛ bononiēses habētes luce certas mercantias laborerium serici cōmiserūt certis vectoribus, vel guidis vt dictas mercantias deducat de luca ad partes frācie ipsasq̄ merces sic deducēdas gsignauerunt guidis seu vectoribus antedictis, qui iuxta cōmissionē predictā cū predictis mercibus de luca recedentes inerunt vsq̄ ad ciuitatē lugdunēsez, ꝛ ibidē sentientes iter ab inde vltra versus franciā non securum, supsederūt in dicta ciuitate recōmēdātes, ꝛ consignantes hospitibus dictas merces, quas de voluntate dictorum mercatorū

seu

seu commissariorum suorum ibidem dimiserunt, posteaq illustris dñs primogenitus regis francorum sequestrari fecit ad hospitem predictum, sumptu causa, qđ ciues lucani parisius habitantes cõmiserunt ꝑ statum suũ ꝛc. ꝛ inssit predictus dñs predictas merces sibi mitti per nuntium proprium seu cõmissariũ pro dictis mercibus habendis specialiter destinatum, ꝙ quidem fieri nõ pmiserũt mercatores dicte ciuitatis, nec hospes apud quem fuerunt sequestrate merces predicte inssioni tanq̃ illicite nõ parentes, ex quo dictus nuncius seu cõmissarius vidẽs dictas merces habere non posse, aperiri fecit ballas merciũ predictarum ipsasq̃ merces per inuentariũ describi, ꝛ apud quendam aliũ ciuẽ in quadã camera clausa duabus clauibus, quarũ vnam secum portauit, aliã dimisit sequestrarijs antedictis. post predicta ꝑdictus dñs habita per inuentariũ predictum informatione de preciositate earum misit secundam inssionem pro habẽdis mercibus, ꝛ sic pro voluntate ꝛ appetitu suo habere ꝛ eligere posset pro vsu suo eas, que sibi magis placerent, ꝙ videntes illi apud quos facta erat sequestratio, vt animum suũ placarẽt, ꝛ saluarent alias res miserunt ad prefatum dominũ duas cassas, ꝛ vnum fardellum de bis, quos nuncius elegit quasi magis grata dño, ꝛ postea nunq̃ dñs aliquid petijt vltra queritur ꝛc. In CHRISTI nomine amen. pro parte negatiua. ſ. ꝙ dñs mercium, que date fuerunt nuncio illustris dñi prelibati, nullum regressum habeat ꝑ dños merciũ, que salue facte fuerunt, allegari potest lex. de prescrip. ver. l. qui seruũ. §. j. ꝛ ratio, qr nullũ negociũ inter istos gestum est, ex quo possit competere actio. arg. de condi. inde. l. si in area. nam dñs prefatus vt patet ex vltima inssione tũ, ꝛ si omnes res transmitti preciperetur, non tamen vt oẽs habeat, sed pro suo vsu eligeret, quam electionem nũcius eius sciens eius voluntatem, ꝛ mentez fecit que prefato dño grata portauit quasi mentez ipsius domini executurus fuerit, dñs postea ratum habuit, nec quid prescripsit amplius, nõ videtur ergo negotiũ cõe gessisse, sed solũ vĩ declaratũ dñm prefatũ solas illas res retenturuz tanq̃ pretiosiores, si oẽs habuisset alio quin nõ remansisset verisimiliter ꝙtentus, nec imminebat verisimiliter tantum periculũ illis, quare verisimiliter non fuissent ita grate dño, vnde nõ cã cõis periculi principaliter, sed appetitus eius, vnde non iminebat ita periculũ alijs, nihil. n. gesserunt domini mertium que date fuerunt domino prelibato, nec ex facto eorum apud quos erant res sequestrate potuit acquiri eis obligatio. C. per quas perso. l. j. de ver. obli. l. si ita stipulatus. §. grisogonus. eo. titu, cuz simi. his tñ nõ obstan. ꝛ verior ꝛ iustior est diuersa sententia, vt sic lz dñi mertium, que salue fuerũt, teneãtur contribuere bis, quoz merces date fuerunt. nam inssus prefati dñi iustũ metũ ꝛ periculum induxit instam causam mittendi eas, que misse fuerunt pro alijs saluandis. ff. qđ me. cau. l. fi. §. si insto. ꝛ §. fi. ꝛ C. eo. l. si per impressionem. ff. quarum re. ac. nõ detur. l. j. §. que bonorande, vt per Bar. recte in simili. ff. de sol. l. creditor in prin. cum primo fecisset prefatus dominus sequestrari, ꝛ postea etiam bis inssisset sibi mitti, naz ꝛ prime inssioni tanq̃ illicite parendum non fuerit secũde aũt restituenduz non fuit in auc. de mandato prin. §. deinde cõpetens ꝛ not. in auct. de non alienan. §. qr vero. verisimiliter. vnde maxime diligentes ꝛ discreti fuerunt, qui non oẽs sed partẽ miserũt, ꝛ q̃uis in secũda inssione prefatus dominus monstaret nõ oẽs velle, sed ex bis sibi gratis eligere, summe tñ piculosuz oẽs mitti, ne oẽs retineat, qr segnius irritat alios dimissa per aurẽ quã q̃ si sint oculis subiecta fidelibus, ꝛ que ipse sibi tradit spectator ꝑm oratiuz ꝛ experientia docet difficile esse a dñis capta talia ꝑciosa recuperare, non apparet etiam quas aut quot ꝛ q̃tas retinuisset, ꝛ cum proponat, ꝙ res ille, que misse sunt, erant preciosiores ceteris, ita vt illas solas debuerit eligere, nec apparet, ꝙ omnes preciosiores misse sint, sed quedam ex illis, vnde stante hoc qđ alij quoz merces remanserunt, habuerint de similibus, ita imminebat periculum alijs, ꝛ forsan vt facilius mitterentur monstrabat se velle solũ pro suo vsu eligere, idẽ ergo dicẽdũ est de hmõi mercibus missis prefato dño cã aliaz seruandaz ex hmõi periculo ꝙ de mercib⁹ iactis de naui tẽpestatis maris, ad quaz cõtributionẽ bi, quoz merces salue sunt facte, tenent vt. l. j. ij. ff. ad l. ro. de iac. nam in iure idem disponitur de hospite sine campone ꝛ stabulario, qui merces saluandas receperunt, vt fuit in casu isto ꝙ nauta. ff. nauta cau. sta. ꝛ furti aduer. nau. sicut ergo iactus naute obligat ad ꝙtributionez ita ꝛ iactus hospitis. hoc ẽt maxime ꝑz ex ratione illius. l. ij. ver. equissimum vez qr equissimum est detrimẽtum cõmune fieri eoz qui ꝑ amissarum aliorum merces consecuti sunt, vt duas saluas haberent, que quidẽ nõ militat in casu nostro, vnde cũ locũ habeat rõ. l. dz locuz habere ꝛ lex. ff. ad. l. acql. l. illud. ff. de ver. obli. l. a titio cũ si. ꝛ hoc inducunt doc. d. l. j. ibi ad domũ destructã ꝑ incendiũ, vt alie dom⁹ vicine salue fiãt, ꝙ bi quoz domus salue facte sunt teneãtur ad ꝙtribuendũ, ꝛ cũ equitas dictet actionẽ dari dãda est saltem vtilis de pres. ver. l. quotiens. ꝛ ibi not. quemadmodũ igit ꝛ in illa. l. ij. ad. l. rod. de iac. bi quoz merces iacte sunt ex loco cum magistro nauis agere debent, ꝛ ipse ex cõducto agat cuz bis quoz merces salue facte sunt, sic esset in presentiaz dñi merciuz missaz prefato dño agent ꝛ ipsos hospites, vt ipsi agant ꝛ eos, quoz merces salue sunt facte, vel vt actiones cedant, ꝛ gratia euitandi circuitum ꝑ absentiam ꝛ distantiam ipsoz hospitum cõpetit vtilis sine cessione de instit. l. j. §. fi. ꝛ. l. ij. ꝛ no. de dã. infe. l. dam. infe. stipulatio. §. fi. facit. C. ad treb. l. sancimus. §. fi. nec moueor, ꝙ ipsi mercatores nõ ꝙsignauerunt merces hospitibus, sed vectoribus ꝛ guidis eoz. naz cũ ꝙsignauerint nomine ipsoz mercatoz, ex tali ꝙsignatione ꝛ deposito obligantur ipsi hospites dñis mercium. C. ad exhi. l. pe. ff. de procu. l. qđ ꝑcurator ex re. ꝛ per Bul. in. l. certi ꝙditio. §. si nũmos. ꝛ ibi ꝑ Bart. si cer. pet. ꝛ ff. ꝺ ver. ob. l. stipulatio ista. §. si stipuler. nõ moueor ẽt, qđ iste merces ꝑus fuissent sequestrate apud hospitẽ, ꝛ aliũ ciuez, qr non per hoc fuit derogatum iuri ipsoz mercatoz nec possessioni. de sequest. pos. ꝛ fruc. c. j. ꝛ not. per Bar. in. l. inter esse puto. ff. de acq. pos. ꝛ maxime qr remanserunt apud hospitẽ in camera, vt proponitur, cõpetit ẽt ꝑm gl. in. d. l. ij. ad. l. rod. de iac. ipsis mercatoribus quoz merces perdite sunt negotioz gestoz actio. nam hospes ꝛ alius ciuis, apud quos est factũ sequestrũ, gesserũt vtiliter negociũ illoz quoz merces salue facte sũt hoc videnť fecisse cõi noie omnium mercatorum, quamobrem illi, qnoruz merces perdite sunt, hoc ratũ habẽtes quasi ipsi gesserint, ꝙ eoz noie gestũ est. ꝛ ratũ hñt. ff. de vi ꝛ vi ar. l. j. §. sed ꝛ si quis. de admi. tut. l. ita aũt. §. gessisse, recte habent negociorũ gestoz actionẽ. Re enim ipsa dicitur negociorũ eoz quoz merces salue sunt sc̃z ne res ipse perirent. de nego. gest. l. si stipuler §. si titij. ꝛ ibi per doc. occurrit ẽt hic eqtas, qr ꝑ merces amissas alij habent saluas suas, ꝛ sic quodãmodo dicunť ex re alioz locupletari. ar. l. ꝛ si me ꝛ titiũ. ff. si cer. pe. l. si eũ seruũ. eo. ti. de neg. gest. l. fi. C. de rei vendi. l. mater. cũ ibi notatis. facit etiã. ff. de neg. gest. l. nã ꝛ seruus. ꝛ ꝙ ibi no. ad allega. in ꝙriũ respondetur, ꝙ. l. q seruandarũ. ꝛ simi. loquunť de actione ex delicto, nõ eniz deligt, qui merces ꝓiecit, actio aũt ex ꝙctu vel quasi cõpetit vt supra, ad ratione autẽ allegatã in ꝙrium ꝑz responsio superius dicta, qr hic est negocium ꝙctũ ratione ꝙctus, vel quasi, vt supra plene declaratũ est, ita cõsulo ego Raph. Ray. de cu.

49 ¶ Quadragesimooctauo quero, mutuani pecuniam mercatori, ipse emit merces, extãt ꝛ ipse, postmodũ fallit, an ego in mercibus debeam preferri alijs creditoribus, ꝑ cuius declaratione videnda sunt primo, an res empta ex pecunia mea sit mihi tacite obligata, qr si hoc est rõne tacite hypothece in illa alijs debeo preferri, ꝛ dom est regulariter ꝙ nõ. casus est in. l. q̃uis. el. iij. C. de pig. fallit in re empta ex pecunia pupilli, qm̃ illa est tacite hypothecata. tex. est sing. ꝑz vnã lect. gl. in. l. idẽq̃. ff. qui po. in pig. habe. vbi gl. arguendo a simili tz idẽ fore in re empta ex pecunia militis, bene tñ vez est, ꝙ si res empta ex pecunia mea mihi obligetur expresse q̃uis posterius tñ in eadem sum potior alijs creditoribus habentibus hypothecã potiorẽ. l. lz. C. q po. in pig. hab. ꝛ in auc. de equali. dot. §. his ꝙñs. ꝛ §. qr ꝛo i auc. ꝙ obtinet de pigno. scõ nũqd in re empta ex pecunia mea ego habeã inter alios creditores priuilegiũ exigẽdi, in quo quidem fuit vna opi. in. l. lz. C. qui po. in pig. habe. ꝙ nõ, qr in eadem cũ alijs ꝙcurrere debeo, per tex. in. l. ꝑcuratoris. ff. de tribu. ꝛ istaz opi. tz Bar. imo ꝑm domi. Lud. in. c. si cũ dotez. §. si mulier. ff. solu. ma. non ob. tex. in. l. ꝙ quis. de priui. credi. vbi est exꝑssuz, ꝙ mutuans pecuniã in nauis emptionẽ est inter alios creditores priuilegiatus in exigendo, sed illa non ob. qr loquitur in casu speciali. i. mutuante pecuniam in emptionem nauis, quo casu speciale est vt priuilegiũ habeat is ex cuius pecunia res emit, ꝛ ratio spãlitatis est, vt inducať facilius homines ad mutuandu3 in hmõi causam, cũ ex eadẽ contingat facultas facilius mercãdi, ꝛ negociãdi, ꝙ publice vtile est, vt in simili dicit singlr tex. in l. ij. ad fi. ff. de nundinis. ꝑm ipsuz domi. Lud. in. d. §. si mulier.

SVMMARIVM

1 Socius an obligetur ex facto alterius socij.
Institores seu exercitores vulgo factores appellantur.

1 Es alienum per vnum ex socijs contractum manente societate an de cõibus bonis soluí debeat.
Socius vnus si pro vxore sua dotez recepit an de communibus bonis restitui debeat.
2 Fratres duo si sint maior & minor qui indiuisam substantiaz possideant cuius substantie minor erat gubernator, si minor vxorem recepit, & ad restitutionem dotis se obliganit nec põt apparere quid de dote actum fuerit nisi per coniecturas & per eorum consuetudinem que erat vt omnia ad manus maioris deuenirent, nunquid dos dicti minoris detrahi debeat.
Pater & filius si confiteant dotem recepisse ad quem peruenisse presumatur.
Maritus & vxor si ꝙfiteantur pretium rei dotalis habuisse, ad quem perueniſſe presumatur.
4 Socij si sint plures an quilibet ex ꝙtractu insolidum obligetur vel pro parte.
5 Vendens aliquid puta aialia macellario qui constituit se debitorem an possit agere contra fratrem dicti macellarij tanq̃ eius socium probando q vidit bos simul facere artem macelli bestias interficiendo & ad vnum banchum vendendo.
Socius vnus an videatur socius alterius quando aliquam artẽ promiscue exercent, & an alter obliget alterum &c.
6 Socij duo si sint, quorum alter traficet Florentie, alter Venetijs, existens Venetijs confessus fuit quendam notariũ habere in depositum apud ipsam societatem Venet. certos denarios, deinde diuiserũt & traficũ Florentie cessit ibi habitanti cum creditoribus & debitoribus suis. & similiter traficũ Venet. cessit ibi babi. post multos annos ille notarius conuenit illum cui obuenit traficus Florentie, quid iuris.
7 Societas omnium negotiationum si sit contracta Florentie inter ritinm & seiũ cum sempronio lutio & gaio in arte cambij & aliarum negociationum Venetijs tantum exercendarum, & ibi lucius & gaius traficare deberent, & ita factum est, cornelius scripsit societati Venetijs vt pro eo emeret certas merces & sibi mitteret & ita factum est, idem cornelius alias merces Florentiam miserat ticio & seio vendendas qui eis venditis cum pecunia aufugerunt, queritur si conueniatur cornelius a gaio & lucio possit cum alijs creditoribus cõcurrere occasione eius q sibi debetur.
Acquisita per socium post societatem, contracta quando communicanda sit.

Arca nona ptẽ principalẽ.

1 ¶ An facto vnius ex socijs alij obligentur. Primo videt q nõ, vt est casus ad literam ff. pro so. l. si socij sumus in fi. vbi si vnus ex socijs ꝯbit debitum, solus ille ꝙnit a creditore, qui debitũ ꝯxit. est tñ verum, q si diuidit societas, q tunc socij, qui non ꝯxerunt, debent cauere de defendendo socium ꝯbentem aduersus creditorez, & ideo ex. l. omnes alienum cũ. l. seq. colliguntur duo casus. Primus, quando debitum contractum ab vno ex socijs est purum, & tũc diuisa societate, socius, q cõtraxit debitum, q solus remanet creditori obligatus, deducit de societate totum illud debitum, vbi autem debitũ sit in diẽ tunc socij qui non contraxerunt debitũ, debent cauere cum dies veniat defensurum in socium, ex quo cõcluditur, qõ licet es alienum cõicetur inter socios, non tñ obligatio contracta cum vno ex socijs obligat alios socios ipsi creditori, aliud est ergo querere de actione pro socio que societate finita nascit inter socios. C. pro so. l. tam diu. quo casu inter ipsos socios bñ ratio eris elieni ꝯcti durãte societate. l. oẽ es alienus, dummõ tale es alienum sit ꝯctũ rõne ꝙsit societatis. l. sed nec es alienũ. ff. p so. & ipensius sit in rem qua ꝯcta est societas. ff. pro so. l. si inter fratres. §. si qs aliud est q̃rere de iure creditoris, qõ sibi solũ cõpetit ꝯ socium, cũ quo ꝯxit, non aũt ꝯ socios, qui secũ nõ ꝯxerunt. vt. §. probatũ est ꝑm do. Pet. de peru. in qsi. qõ incipit factũ ꝓponit in hac forma in qsi. cccl xxv. die. j. mensis Januarij fuit ꝯcta societas in. v. lib. cõsi. carta. cviij. Secũdo vr̃, q vno ex socijs ꝯbente in solidũ quilibet obligetur. l. si. in fi. de exerci. ff. p so. l. oẽs es alienũ. ff. cõ. diui. l. cũ duo. ff. de instito. l. habebat. in fi. Tertio vr̃, q quilibet ex socijs teneat ꝓ pte. & de hoc est casus. ff. de exerci. l. si tñ plures. pro intellectu huius passus dicũt Ja. de are. & Pe. & Cy. in. l. cũ te in gallia. C. si cer. pet. q aut sunt duo vel plures qui nõ exercẽt vnũ actũ insolidũ, & tũc quilibet ꝓ pte vr̃ obligonem ꝯbere actiue, vt. d. l. cũ te. & passiue. C. de duo. reis. l. ij. ff. de duo. re. l. reos. §. cũ i tabulis. aut sunt plures, q exercẽt vnũ actũ insolidũ vt sunt plures argẽtarij vni⁹ mercis, vel plures magri vni⁹ administra. collige, & tũc q vnus facit in ea administra. alter vr̃ facere, & sic obligatione vr̃ ꝯbere insolidũ actiue & pas. vñ si fcã est credẽtia vni ex duob⁹ collegis, & alter se excusat, q nõ recepit, ꝫ socius suus, nõ vz ista excusatio. & ita loquunt ꝯtia ꝫ Ja. de are. Pe. & Cy. ꝫ ꝯ B obijcit bar. i. l. an eadẽ. i. vij. q. de duo. re. de. l. si tñ plures res. de exercito. j. rñ. q ꝑmũ rñsus ob. dcõ istoꝝ. & ij. rñ. q ob. rõni eoꝝ vbi dr̃, q qlibet ꝓ pte, q nõ vñr iuicẽ insti to. p ꝙ. l. reprobat dcm istoꝝ & rõnẽ eoꝝ, iõ ipe alr distiguit dicẽs q aut isti plures repr̃sentãt plublicũ offm̃, vt argẽtarij, & si miles, & qlibet tenet insolidũ, q ipsa administratio afficit eos insolidũ, cũ offm̃ nõ sit diuisus, & ita loq̃t. l. si vnus ex argẽtarijs. & l. i magratus. aut ꝓpria volũtate qsq̃ gerit actũ, & tũc refert, aut gerit ꝓ aliũ, vel alios, aut ꝓ se. j. casu, q q̃ ꝓ alios, vt isti socij gerũt istã negociationẽ seu mercãciã ꝓ suos institores seu per suos exercitores, q vulgo appellant factores, & suos qlibet dictoꝝ tenet insolidũ institoria seu exercitoria. l. j. i fi. cũ. l. seq. de exerci. & de instit. l. habebat in fi. cũ. l. seq. q qlibet repr̃sentat insolidũ presertiz si cũ vno est ꝯctũ, ne i plures distinguat. ff. de exerci. l. ne in plures q intellige verum quando institutor contrahit vt institutor, alias si contrahit alio nomine ꝙ institorio, non obligatur dñs. casus est. i. l. ij. & l. iij. ff. de institoria. Itẽ itellige vez, q omne q cũ institore gerit obligat eũ, q eũ ꝓposuit q̃ eius rei gra cui ꝓposit⁹ fuerat ꝯctũ est. l. qcũq̃. §. nõ oẽ. de insti. qdõ. n. ꝓpositoris sernãda est. l. ꝫ & si pupill⁹. §. qdõ. de insti. bñ facit eo. ti. l. si cuz villico. Itẽ sicut i ꝯctu institoris põt dñs gueniri, ita ex ꝯctu dñi quenit factor seu institor. tex. est i. l. j. §. pe. de exerci. q est notã. ex ꝯctu vero institoris nõ aget dñs, nisi actio necessitet nisi i subsidiũ, puta si factor fugisset, vel aliter soluẽdo nõ esset. tex. ẽ i. l. se. de insti. ꝫ Ang. i. l. cũ te in gallia. C. si cer. pe. si aũt ꝯbũt ꝓ seipsos, tũc refert aut ambo simul q ꝑsunt eidẽ stationi, & qlibet tenet ꝓ pte ꝙ bz i negotiatione. vt. d. l. si tñ. in ꝑn. aut exercet eaz separatiz, vt puta duo sunt socij vn⁹ exercet eã i vna ciuita. ali⁹i alia, vel vn⁹ exercet speciarĩa, & ali⁹ mercãtiã, & tũc qlibet tenet insolidũ, vñr. n. inuicez institores propositi. argu. si certum pet. l. eius q in ꝓuincia. & arg. C. de fabrice. l. iu. puiso. li. xj. & de duo. reis. l. reo. ꝫ tenuit Jac. de are. & bar. in. l. si tñ. & bar. in. d. l. an eadẽ. Caue tñ, q si presunt vni mẽse, si ꝙsuetudo est, q q̃q̃ cũ vno, q̃q̃ cũ altero qlibet insolidũ tenet, ne q cũ vno ꝯxerit, habeat diuidere actiones plures. l. n. si tñ fundat in illa rõne quia cũ pluribus est ꝯctũ, secus si cũ vno tm̃ ꝑm Ray. de fozlinio, vt refert bal. in. d. l. cuz vr̃ mihi dom̃, q aut exercent ꝓ cõem magistrũ, & tũc qlibet teneat insolidũ, & ita loquit. l. si tñ. §. ꝫ si plures. & l. j. in fi. de exercito. aut ꝓ se, & tũc aut simul ambo gerũt, & tũc ꝓ parte qlz tenet. & ita loquat. d. l. si tñ. i ꝑn. ff. nau. cau. sta. l. fin. §. si plures. l. rens. §. cum in tabulis. ff. de duo. reis. aut quisq̃ eoꝝ solus, & tunc presunt diuersis stationibus, & tunc qlz obligat insolidũ, q videntur inuicem prepositi, & magistri, & loquatur Bar. ſ. aut oẽs presunt eidem stationi, & tunc aut qsq̃ eorum solus gerit ad commune compendium, & de alterius voluntate puta, quia inuicem erant prepositi magistri, vel ita erat ꝙsuetudo ipsoruz, qõ q̃q̃ cũ vno, q̃q̃ cum alio contraberet, & qõ vnus gerebat, alius exequebat, & sic apparet de tacita volũtate ꝓpositure, & tũc qlibet obligat insolidũ. arg. l. vel vnius ff. de pig. ac. & loquat Ray. de foz. & bal. i. d. l. cũ. te aut ambo ꝑsunt eidẽ stationi, nec apparet exꝑsse, q inuicẽ sint ꝓpositi magistri, nec tacite ex ꝙsuetudine, & tũc, aut qsq̃ solus gerit ad cõmodũ societatis, vt q cõuertit in vtilitatẽ cõem, & tũc aut querimus de actione ꝓ so. q̃ societate finita nascit inter socios. l. tam diui. C. ꝓ so. & tũc inuicẽ sunt obligati. l. oẽ es alienũ. & l. iure societatis. ff. ꝓ soc. & ibi p gl. in verbo in cõem. ibi & tũc tenet ꝓ obliquũ, q socius tenet socio, q accepit pecuniã in vtilitatẽ cõez, aut q̃rimus de iure creditoris, q si cõpetit ius solũ ꝯ socium, cum quo ꝯxit, & loquat auus meus in ꝑn. istius noni ꝓncipalis mẽbri n dicto ꝙsi. aut qsq̃ sol⁹ ꝯxit, nõ tñ ad cõmodũ societatis q ñ cõuertiti vtilitatẽ cõez, & tũc nullo mõ socius, q nõ ꝯxit obligat, neq̃ creditori, neq̃ alteri so. l. ꝫ nec es alienũ. & l. oẽ es alienũ. & liter societatis. ff. ꝓ so. e. ti. l. vez. §. id q. vbi iter socios i actione ꝓ socio nõ ꝺducit q ꝺbet a socio, nisi ex ipa societate ꝺbeat.

2 ¶ Primo quero, duo fratres habẽt bona cõia ex hereditate aliqua, & manente cõione per aliquẽ ipsoꝝ ꝯctus est es alienũ, veniunt postmodũ ad diuisionem, munqd es alienũ per vnuz cõtractũ soluet de cõmunibus bonis? & videt q sic, per. l. omne es alienũ. sic enim dicit omne es alienũ, q manente societate ꝙtractum est &c. sed nõ obst. illa. l. q loquitur in ere alieno cõtracto occasione societatis. l. sed nec es alienũ. ff. pro soc. quare distin-

gue in

gue in qõne premissa, qz aut es alienũ ab omnibus solui dz, ꝛ hic est casus indubitabilis, aut ab vno tantũ, ꝛ tunc aut occasione bonoꝝ cõium est ꝙtractũ, ꝛ in cõem vtilitatem ꝓfectus, ꝛ hoc ꝓ batur ab eo, qui ꝙtraxit debitũ, ꝛ tunc de cõibus bonis est solnẽ dũ. vt. d. l. omne es alienũ. ꝛ facit. ff de neg. gest. l. põponius. la. j. ꝛ l. seq. §. j. aut nõ ꝓbat occasione bonoꝝ cõium, nec in vtilitatẽ cõem ꝓfectum, ꝛ tunc a ꝙbente tantũ solui dz sine grauamine ceteroꝝ, nec põt dici, ꝙ alij vel eorũ bona sunt obligata iccirco ꝙ vnus ꝙbit illud debitũ manente cõione. vt. ff. de reg. iur. l. nõ dz alteri. nã non sufficit qõ ꝙbatur manente cõione, sed exigitur ꝙ occasione cõionis, ꝛ in vtilitatẽ cõmunem sit versum. ꝛ ꝓbetur ꝓ ꝙbentez debitũ. vt dictũ est ꝛ ff. ꝓ so. l. iure societatis. ꝛ ff. fami. hercis. l. ex parte. §. si filius reipublice. ꝛ ex hac solutione no. solutionẽ qõnis de dote inter fratres vel alios obtinẽtes societatẽ cõmunẽ, ꝛ dos est recepta pro vno ex eis. nam aut pater accepit dotẽ ꝓ filio, ꝛ tunc diuisionis tempore dos debet de cõibus bonis detrahi ꝑm formaz legis. ff. fami. her. l. si filia. in prin. ꝛ §. j. ꝛ ij. aut vnus ex fratribus suo noie dotẽ recepit, ꝛ tunc distingue, qz aut probat ꝓfectã in communem vtilitatez ꝛ diuisionis tẽpore dz de cõibus bonis detrabi, aut nõ, ꝛ tũc de cõibus bonis nõ dz detrabi lz hic es alienũ dotis ꝙctuz sit manente cõione. nã hoc non sufficit vt hoc ex superioribus probatur aperte. ꝛ facit. ff. pro so. l. actione. §. fi. ꝛ l. seq. ꝛ ff. ꝺ iure dot. l. si is qui. §. j. ꝛ C. fami. her. l. ij. ꝛ ff. sol. ma. l. i cum dotẽ. §. fi. ꝑz
3 Franc. tigri. in. d. l. oẽ es alienũ. ¶ †Scõo quero, duo erãt fratres maior natu, ꝛ minor natu indiuisum patrimoniũ paternãꝝ omnez substantiã possidẽtes, quoꝝ gubernationẽ ꝛ administrationẽ totius patrimonij maior natu gerebat, cõtingit, qõ minor accepit vxorẽ, ꝛ ad restitutionẽ dotis obligauit se, nec ꝓt aliter apparere, qd fuerit factum de dote nisi per cõiecturas, ꝛ ꝓ consuetudinẽ dictoꝝ fratrũ, que erat, vt oia pernenirent ad manus dicti fratris maioris. ꝛ ꝓ eũ dispẽsarentur, ꝛ ẽt, qz dictus maior frater post habitã dictã dotẽ ꝛ obligationẽ ꝓdicti fratris minoris tradidit cuidã suas filias nuptui, ꝛ dedit eis dotem, nec apparet vñ solnerit, nunc inter descendentes ipsorũ orta materia dissensionis ꝓcedit ad diuisionẽ ꝛ descẽdes ex fratre minore petit dictã dotẽ extrahi de cõi, qrit nũqd possit. rñ. dictã dotez debere refici de cõi nõ vi solius fraternitatis, sed vi ꝓsumpte participationis ꝛ colla. nã idẽ est ꝓsumẽdũ de dcã dote ꝙ de ceteris adueritis ex ꝙsuetudine eoꝝ. ar. de pig. ac. l. vel vniuersoꝝ. de fun. instr. l. cũ delationis. §. asinã. ꝺ le. iij. l. ꝑdijs. §. balneas. §. titio. ꝛ §. q domũ. ꝛ ꝑsertim cũ ꝓsupponat dcm fratrẽ maiorẽ expẽsas dotiũ filiaꝝ suaꝝ fecisse, q̃ de vẽto fieri nõ potuerũt. l. fi. C. de ali. pupi. ar. de pu. cre. l. si vẽtri. §. fi. ex eo. n. ꝙ oia inuicẽ cõicabãt ꝓsumit ꝛ hoc cõicatũ fuisse. ar. ff. ꝺ pb. l. pcula. cũ simi. dos ergo q̃ est i casu restitutionis seq dz heredes ꝙbus restitutio fiẽda est, ꝛ ipsis dz restitui de cõi patrimonio dictoꝝ fratrꝝ sicut es alienũ. ff. fa. her. l. si filia. §. neratius. ꝛ ff. ꝓ so. l. actiones §. si vnus. ꝛ ita ꝙsuluit Bal. in ꝙsi. qõ incipit. In CHRISTI noie amẽ. ꝓponit ꝙ duo erãt fratres ꝛc. Quid qñ ꝑ ꝛ filius cõfitent recepisse dotẽ ad qnẽ ꝓsumat pueniisse vide plene i. l. si cũ dotẽ. §. trãsgrediamur. ff. so. ma. Quid aũt si ꝑ ꝛ mr ꝙfitent recepisse dotẽ eoꝝ filij, vel maritus ꝛ vxor ꝙfitent habuisse ꝓcinz rei dotalis vẽdite ad qnẽ ꝓsumat peruenisse. vide Bal. in auc. si qua mulier. C. ad velle. ꝛ in. l. mater. C. de rei vendi. ꝛ in. l. j. C. de duo. reis ꝛ ꝓ Spec. in tit. de ob. ꝛ solu. §. añ oia. versi. quid
4 si vir. ꝛ vide. ꝺ. Jo. ꝺ imol. in. c. cũ ꝙtingat. de iureiu. ¶ †Tertio qro, qñ sunt plures socij an qlibet ex ꝙctu obligetur insolidum vel ꝓ ꝑte. ꝺt Bal. in quodã ꝙsi. sic formaliter, qñꝝ sunt plures socij, ꝛ qlibet tenet insolidũ, ꝛ hoc ꝙtingit ex eo, qz qlibet expresse se obligat insolidũ, qñꝝ ex eo qz ꝙsueuerũt negotiari seorsum insolidũ quandoꝝ ex eo qz cõis institutio obligat quẽlibet insolidũ. ꝓmũ ꝓbat. C. si cer pet. l. si nõ singuli. ꝛ l. si rẽ cõez ꝑm ꝓbat eo. ti. l. cũ te in gallia. ꝛ ibi ꝓ Ja. de are. Pet. ꝛ Cy. hoc cõtingit sepissime, qñ sunt socij ad vniuersitatẽ mercãtiaꝝ, ꝛ quilibet pro sua industria negotiat, nũc iste, nunc ille, nũc Pernsij, nũc Florẽ. nũc pisis, tacite. n. ex ipsa explicãdoꝝ negotioꝝ nã vñr vice mutua institores esse, vel in merce cõi nõ hẽret qlibet i solidũ ptãrẽ sicut ꝺz. ff. de admi. tu. l. titiũ ꝛ meuiũ. §. altero. Tertiũ ꝓbat. ff. de instito. l. ne in plures. Scõm ꝙtingit, qñ simul ꝙbũt ꝓ seipsos simpliciter, in illo. n. actu qlibet ꝓ ꝑte ex illo actu obligat. ff. de instito. l. si tñ plures. ff. de duo. reis. l. reos. §. cũ in tabul. ꝑm Bal. q idẽ dicit in alio ꝙsi. esse, si plures ꝙbũ ꝓ seipsos, vel ꝓ nũciũ, vel epistolã, qz qlibet obligat ꝓ ꝑte, qz tã ipse qꝝ ꝙbes cũ eo fidẽ vtriusqꝝ psone seqt. vñ si nõ adiiciat, ꝙ insolidũ teneat, quilibet eoꝝ tenet ꝓ ꝙtibus. ff. ꝺ exerci. l. si tñ. i ꝑn. si aũt ꝓ vnũ institorẽ a quolibet eoꝝ insolidũ positũ ꝙberet, qlz obligaretur insolidus secus si non promisisset quilibet eoꝝ insolidũ. ſz simplr. ꝓmũ ꝓbat. ff. de isti. l. ne i plures. Scõm ꝓbat. ff. de ꝓc. l. pluribus. nã nõ refert an ꝓ se, an ꝓ aliũ qs faciat vnũ ꝛ idez. ꝛ ꝑm hoc dz intelligi qꝺ no. Cy. in. d. l. cũ te. ¶ †Quarto qro, qꝺã Jo. emit certos castrones a quodã grinta, ꝛ ppa se eius ꝙstituit debitorẽ in. xxix. flo. auri, demũ dictus grinta agit ꝙ Ant. fratrẽ dicti Jo. tãꝝ socium dicti Jo. i societate artis macelli, ꝛ ꝓbat qꝺ tpe i. d. petitione ꝙtẽto vidit ꝓdictos Jo. ꝛ Ant. simul facere artẽ macelli iterficiẽdo bestias, ꝛ macellãdo. ꝛ vẽdẽdo ad vnũ bãcũ, ꝛ qꝺ reputabant socij, mõ qrit nũqd ex hoc dictus Ant. tãꝝ socius dicti Jo. veniat i aliqno qdẽnãdus, ꝛ vr ꝙ sic, qz quotiẽs duo exercẽt ꝓmiscue aliꝝ artẽ, ꝛ qñꝝ vn⁹ qñꝝ ali⁹ i eadẽ taberna seu statione vr vnus socius alterius sicꝝ ꝛ alter alterius vn⁹ obstat alteri ꝛ alter alteri saltẽ ꝓ ꝑte dimidia. vt. ff. de exer. si tũ plures. In ꝙriũ vr, nã nõ seqt duo fratres faciũt simul artẽ macelli, ergo vnus emẽdo ꝓprio noie aliũ obligat, qz nõ emit noie societatis ſz ꝓprio sibi soli negociũ gerit, ꝛ q sibi vẽdidit nõ habuit ainz aliũ obligandi ꝙꝝ seipsum, q ꝓprio noie ꝙbat, nisi ꝓbaret rez versaz in cõez vtilitatẽ. C. qꝺ cũ eo. l. ci q. aliud ẽ. n. vẽditorẽ secutũ esse fidez societatis, aliud solã fidẽ emptoris sine cõmemoratione societatis. nã sicut ex tale ꝙtu nõ agit corpus societatis, sed solus emptor, ita ecõuerso solus emptor qneniri dz. vt. ff. ꝓ so. l. cũ duobus. §. si fratres. ꝛ C. ꝺ decu. l. lz. li. x. ꝛ dicit lex, ꝙ si sunt duo socij, ꝙ vnus emit ꝓprio noie suũ est, nõ cõe, tñ est cõicandũ quẽtus actione ꝓ so. l. si qs societatẽ ꝙrerit la picola. certe alia lex facit ꝓ grinta, qz si põt agere vt cõiceat, ergo, ꝛ queniri, vñ melior rõ vr, qz nõ ꝙstat de forma inite societatis, nec qꝺ fuerit inita ad emẽdũ ꝛ vẽdẽdũ cõi periculo, ꝛ possibile est, ꝙ alig simul stent ad vendẽdũ in aliqua taberna vel statione, ꝛ tñ nõ sunt socij, sed vnus eoꝝ est dñs, alter institor: vñ non vr qꝺ sit ꝙcludenter ꝓbandũ de societate coita ad emẽdũ, qz isti actus ꝑnt explicari circa ius ꝛ nomẽ societatis, ꝛ sic non est de societate sufficiẽter ꝓbandũ dupliciter. n. ꝓbatur societas aut pacisceniũ quentione expressa, aut per actus sociales, sed non est ꝓbandũ ꝓ actus sociales, qꝺ ꝙsueuerunt emere in cõi ranꝝ socij, ꝛ qꝺ dãna ꝛ lucra participauerint inuicẽ, ꝛ sic nõ vñr ꝓbari actus sociales illatiui societatis. Jtẽ nõ vr ꝓbata ꝙsuetudo, qꝺ ꝙsueuerunt ꝙbere ꝓmiscue actus sociales in obl'one ꝙbenda. vñ nec verbis nec rebus ipsis vr ꝓbata societas, qualitas. n. actũ inducit societatẽ tacitã qñ i cõi ꝙstus refert qꝺ nõ vr hic ꝓbandũ arg. ff. de edẽ. l. ꝓtor. §. sed si filius. ver. sed recte sabinus. Jtẽ nõ apparet, qꝺ dicte bestie fuerint empte cã maccellãdi. nã qñ certã cãm respicit societas illa cã est ꝓbanda. ar. ff. de exer. l. lucius oibus igit ꝙsideratis vr dõm, qꝺ ẽt si esset ꝓbata societas, qz tñ nõ est ꝓbata ad hũc actũ, ꝺ quo qrit, talis ꝓbatio nõ ẽ sufficiẽs ad ꝺdẽnationẽ rei. ff. de instito. l. cuicũqꝝ. §. nõ tñ oẽ. ꝛ ff. de exercit. l. luci⁹. nã põt esse qꝺ emit castrones cã renẽdẽdi vinos, ars vero macelli ꝙsistit in vẽdẽdo carnes aialium mortuoꝝ. l. cũ de lanionis in prin. ff. de fun. instru. vñ qz ꝓbatio incerta nõ est valida, nõ vr sufficere talis ꝓbatio. ff. depo. l. j. §. si qs argentum. de proba. i. c. in pntia. ſz si fuisset ꝓbandũ qꝺ tanꝝ socij ꝙsueuissent emere, ꝛ vẽdere, tũc videret ee ꝓbata societas, ꝛ factũ vnius socij obstaret alii soc. qz obstaret corpus societatis ꝛ obstato corpe societatis oẽs socij sunt obligati quilz ꝓ parte, quã ꝺz in societate. ff. ad. l. fal. l. in lege falcidia hoc seruãdo. ad hoc facit. ff. quod cũ eo. l. titianus. Bal. in quodam consi. cuius tenoz. ſ. paret.
6 ¶ †Quinto quero, duo erant socij, vnus trafigabat florentie, alter venetijs existens venetijs ꝙfessus fuit qnẽdã notariũ habere in depositũ apud ipsaz societatẽ venetiarũ certos denarios, de inde diuiserũt ꝛ traficũ florentie cessit habitanti florẽtie cũ creditoribus ꝛ debitoribus suis, ꝛ traficũ venetiarũ habitanti venetijs cũ creditis ꝛ debitis interpositis cautiõibus, ꝛ ille notarius instrm ꝙfecit, post multos annos ille notarius quenit ex ꝓdicta ꝙfessione illũ, cui obuenit traficũ florẽtie, qrit qd iuris in ꝓdicto casu socius ex ꝙctu socij nõ tenet nisi ꝓbet pecuniã ꝛ ꝙsaz i arcã cõez, ꝛ tũc nõ obligat directo creditori, ſz tenet socio. ff. ꝓ so. l. in re societatis. vbi gl. vñ soci⁹, q canit, petit de idẽntitate, si solnat societas. eo. ti. l. omne es. ꝛ l. ꝓ so. arbiter cõi diui. l. cũ socij. rña. n. ex alterius ꝙctu aliũ nõ teneri. ff. ꝺ ver. ob. l. inter stipulantẽ. Jnstit. de inutili stip. §. si qs aliã. nã ꝺbo vel res qsita per socium post societatẽ ꝙctã non querit socio ipso iure. ff. pro so. l. si quis societatẽ. not. ff. si cert. pet. l. si socius. sed tenetur cõicare, nec ꝓt socius rem cõem totã alienare. ff. ꝓ so. l. si vnus. ꝛ l. nemo ex so-
cijs, min⁹ ergo ꝑsonã socij obligauit nec ob. Cyn. C. si cer. pe. l. cũ te. loquit. n. in exercentibus eundẽ actũ, ꝛ forte est intelligẽ-

dum,qñ ambo ꝯxerũt,ꝫ vnus pecuniã acceperit.p.l.si non singuli.ꝛ.l.cũ te colligit̃ ꝛ ex argẽtarijs quoꝝ exẽplo vrit̃ ꝓbat̃ de pac.l.si plures.de arbi.l.si duo.ꝛ dcm̃ Bar.i.l.eadẽ.ꝛ Ang. in.l.cũ te.vr̃ ꝯ.l.inr.societatis cũ gl.ꝛ eꝰ gl.in.l.j.in fi.ff.de exci.ꝛ ꝯ.l.omne.ꝛ.l.eius q̃s allegãt loqt̃ in bonafide seruientibus licet ignorãtibꝰ,ꝛ tñ nõ nisi ꝑ parte q̃rũt, nec refert q̃ socij separati exerceãt in diuersis locis,vel tabernis,an sine tabernis, qz quo ad institoriã nõ refert certo loco ꝓpositi sint vel nõ,ó institituto.l.iij.ꝛ iiij.ꝛ.l.ante pe.tñ tenẽdo sñiam doc.prins quenẽdus erit,qui ꝯxit ꝛ ad quẽ res peruenit,exẽplo tutoꝝ ꝛ magistratuũ,vt volnit Cy.in.l.cũ te.sic.n.in tutoribus ꝛ magistratibus ad mun.l.imperatores. ꝑ hoc gl.ff.mã.l.creditor.ꝯ.duobꝰ. que incipit ita tñ Bar.ff.cõmu.l.vnde cũ pecunia peruenit ad vnũ,ꝛ in diuisione pmãsit apud euꝫ,creditoris dz effici deterior vt.d.l.imperatores.C.de ꝓba.l.ex ꝑsona de dini.tu.l.j.ꝛ fi.ꝫ tenendo,q̃ ambo teneant̃ insolidũ ex quo creditor fecit instrm̃ diuisionis,in quo quenit q̃ traficũ Venetiaꝝ cũ oĩbus creditoribus ꝛ debitoribꝰ sit,ꝫ sibi ꝑindicat,qz actus iste nõ poterat fieri sine eius ꝙsensu merito,ꝛ piculo.l.sepe.ꝛ not.in.l.gaius ꝛ paria sunt gñaliter vel specialiter ꝙsentire.C.ó ꝑs.xxx.an.l.oẽs. ꝑ hoc de pigno.l.fideiussor.ꝯ.j.q.mo.pig.vel hypo.sol..l.sicut.ꝯ. nõ vr̃.vñ q̃ ꝙsensuꝫ vr̃ remisisse ꝛ pacto.eo.tit.l.si ꝙsenserit cum si.nec ob.ff.de pac.l.tale pac.ꝯ.post diuisionẽ,qz ibi nõ tenebat̃ insolidũ,ideo si videret̃ paciscꝫ ꝑindicaret,ꝛ nõ posset ꝯ illũ agere,iõ nõ ꝑsumit̃ donatio. Jtẽ hic ꝫ bñficiũ diuisionis,cui nõ est renũciatũ,cũ ergo.b.id ꝑdat ꝓp talẽ q̃stionẽ,sic creditor acq rit efficacez actionẽ,dz obstare exceptio si agat ꝯ.de pac.l.in pſonã.ꝯ.j.vbi nõ põt tolli ipso iure ꝑ actionẽ de peculio ꝓtoriaz. insti.de bo.pos.ꝯ.quos añt.de mino.l.ꝛ si fine.ꝯ.sed qó fortiter obstat ꝯ post diuisionẽ.ꝛ ad.l.gaius.ꝛ.l.ticia ꝯ.incta.patet rñ. ex ꝓmis,preterea ibi agebat̃ de magno ꝑiudicio, hic de nullo,qz vterq̃ sunt solnẽdo tñc facit de fal.l.vxor.ꝯ.j.de test.tu.l. ex ſnia.C.de test.l.cũ antiqtas in fi.de bis q̃ fiunt a ꝑla.c.q̃to. vbi ꝑ Jo.an.post gl.posset ẽt dici cũ sit depositũ q̃n deponerit apud.b.nõ teneri.p.l.si ei depositi,q̃ loqt̃ gñaliter in re sic ẽt in genere,si cer.pet. Jtẽ vẽdicatio dat̃ extrãtibus nũmis,de ꝓpri. cre.l.venit.ꝯ.in bonis de peculio.l.deposui ꝛ ꝓsumit extare.C.ó exbi.l.nõ ignorabit.ó pi.act.l.si creditor.ꝛ est eqñ cũ creditor annis.xv.nihil dixerit maxime si more flo.usuras a.b.receperit,ꝛ sic vr̃ ꝙsentire,de separatio.l.j.ꝯ.illud,ꝛ quasi de nouo deposuisse.ar.lo.l.Jtẽ q̃rit̃.ꝯ.q̃pleto.ita ꝙsulit Rap.ꝛ raymũ.

7 de cumis. ¶ †Sexto q̃ro titius ꝛ seius socij Florẽ. oium negociationũ ꝯxerũt societatẽ cũ sempronio lutio ꝛ gaio in arte cambij exercendi Venetijs ꝛ alioꝝ negotioꝝ i ciui. Venẽ.tñ exercẽdoꝝ,i qua societate titius, ꝛ seius posuerũt.cccc.semproni⁹. cccc.alia lucius,ꝛ gaius alia.cc. Jta q̃ lucrũ ꝑ tertia pte eẽt titij ꝛ seij,ꝑ tertia pte sẽpronij,ꝑ alia tertia pte lutij ꝛ gatij,q̃ lutiꝰ ꝛ gaius deberẽt stare Venetijs ꝛ sub noie societatis transigere scribẽdo titius ꝛ sempronius ꝛ socij ita factũ est,accidit q̃ cornelius scripsit dicte societati Venetijs,vt pro eo emerent certas merces,ꝛ sibi mitteret,ꝛ sic factũ est.vñ misse fuerunt sibi merces,nec pecuniã miserat societati remãserat debitor certe q̃titatis. Jdẽ Cornelius alias merces misit florẽtiã dictis titio ꝛ seio vẽdẽdas,q̃ titius ꝛ seius vẽditis illis mercibus receptis nummis illis auferũt,nec ex bonis suis põt creditoribus eoꝝ quos habẽt ex negociationibus,quas gerebãt florentie satisfieri, lucius añt ꝛ gaius hñt vñ satisfatiãt oĩbus creditoribus occasione socie. Venetia.ꝛ nõ vltra q̃rit̃ si queniat̃ cornelius ad pecuniaz. q̃s debet occasione negociationis sibi misse de Venet.possit dicere cõcurrere cũ alijs creditoribus occasione eius q̃ sibi dz titius ꝛ seius ex pecunia recepta florẽtie,vel vti retẽtione,vel cõpẽsatione saltẽ ꝑ tertia pte,q̃s dictus titius ꝛ seius hñt in societate Venet.nã illud q̃ dz cornelius ꝑ tertia pte,vr̃ debitũ titio ꝛ seio.ꝛ sic cũ sit eoꝝ debitor,ꝛ creditor locus est cõpẽsationi.illud claꝝ est q̃ ex debito ꝯcto Florẽ.nõ tenet̃ sempronius titius nec gaius,qz vniuersa societas est.ff.ꝑ so.l.societas.ꝛ.l.q admittit̃ ꝙsultũ fuit ipsuꝫ cornelũ nulla petitionẽ,retẽtionẽ,cõpẽsationẽ hr̃e,ꝛ sic isolidũ exigi p.l.ꝑcuratoris.ꝯ.si plures de tributoria in rõne sut.ex qua rõne ꝫ loqt̃ in seruo tñ extẽdit̃ ad libeꝝ, sic creditores q̃ ꝯxerũt respectu vnius negociatiõis nõ.ꝙcurrũt cũ ꝯbẽtibus respectu alterius,nec ad hoc ob.de admi.tu.l.liber tutores.ꝛ qó no.C.de cõpẽ.l.j.qz ꝫ foret alias fieret cõpẽsatio debiti ꝛ crediti ex diuersis negociationibꝰ i ꝑindiciũ debitoris, ñ tñ i ꝑindiciũ creditoris,sicut ergo exceptiõe repellit̃ q̃diu nõ est creditoribus Veneti aꝝ satisfactũ ita nec cõpẽsata cõpensa. l.quicũq̃.tñ nõ puto q̃ bene alleget̃ ille.ꝯ.si plures nec extẽdit̃ ad bona,nec.n.reperio ꝓuilegiũ dari creditoribus,eo q̃ ꝯxerũt respectu diuerse negociationis,cũ es alienũ respiciat totũ patrimoniũ.de iudi.l.fideicõ.ꝯ.tractatũ,nec reperio hãc esse iustam cãz impetrande separationis, si bene inspiciatur titulus ó ꝓui. cre.ꝛ de separatio.ꝛ ille.ꝯ.si plures loquitur i tributoria, q̃ ꝓp scientiaz domini datur vt vocetur in tributum q̃ ex ea mẽte ꝛc. ó tribu.l.ꝓcu.ꝯ.ꝑ hãc ꝛ sic cũ agit̃ tributoria.i.vt dñs i tributũ vocet̃.nã cum respũ dñi creditor bẽat solũ illud ꝓuile. respectu illius negociationis,cuius ꝯxit,seqt̃ q̃ ẽt inter eos fiat ex cã illa separatio,qz dñs vnicuiq̃ eorum ꝓfertur in diuersa negociatione,ꝛ cõcurrit cũ quolibet eoꝝ in eadẽ negociatiõe, vbi ergo non agerẽt tributoria ꝫ simpliciter de peculio vel de in rem verso,tũc nõ fiat illa separatio vt.l.pe.eo.tit.ex quo apparet,q̃ in libero vbi nõ agit̃ tributoria sed simpliciter rõne nõ hz locũ. Jtẽ nec rõ illius.ꝯ.si plures hz locũ in libero vt quasi vr̃ sibi sensisse gui.cũ magis videat̃ credi ꝑsone,ꝫ in seruo bñ hz locuz ꝓp nãm tributoriæ,q̃ est respectu illius mercis ꝛ dño facientis, alij allegarẽt.l.si cũ militi.in ꝓin.de cõpen.de testa.mil.l.si certarũ.ꝯ.j.de separatio.l.j.ꝯ.si filij,q̃ nihil facit̃, si bñ intelligant̃ ꝛ ꝑ ea q̃ dixi in.d.l.si certaꝝ.ꝛ.d.ꝯ.si filij.dicebãt ẽt nõ esse locuz cõpensationi,qz nõ erat cornelius debitor ipsius titij ꝛ seij ex eo q̃ habuerint a societate Venetiaꝝ,qz ꝑ illã societatẽ ñ q̃rebat̃ actio ipsis titio ꝛ seio sine cessione nisi in subsidiũ. de instito.l. j.in fi.ꝛ ꝑ Bar.de duobus reis.l.ea.in ꝓn.in.vij.q.nec obstat q̃ sub noie titij intitulabant̃ litere ꝛ oia vi.ꝯ.qz nõ ꝑ hoc quasi ꝑ nũcios gñales potuit q̃ri obło,vt no.ꝑ Bar.de q̃sti.pe.l.q ãr. ꝯ.fi.ꝛ.l.se.ꝛ ꝑ Cy.C.si qs alteri vel sibi.l.multũ. Ego autẽ q̃sideraui,q̃ ex quo q erat in societate veneti aꝝ i pecunia vel aliis corporibus erãt ꝑ parte tertia titij ꝛ seij.q̃uis.n.q̃sita ꝑ socium post societatẽ ꝯctam nõ sint cõmunia ꝫ cõmunicanda pro so.l. si quis societatẽ.tñ ibi intelligo vbi sub noie cõi acquirit̃ vt esset hic per.l.q mihi donatũ cũ sua materia de dona.ea autez q̃ erãt in nominibus debitoꝝ nullo mõ quesita erãt ipsis titio ꝛ seio ꝑ.d.l.j.de institoria vt predictũ est.vñ respectu nominũ debitoꝝ existẽtiũ in societate venetiaꝝ nõ põt cornelius aliqualiter participare,cũ ista nomina nõ sint de bonis titij ꝛ seij debitoruꝫ suoꝝ,nec ẽt deberent actiones titio ꝛ seio cedi cuꝫ solutis debitis dicte societa.nihil supsit ꝑ so.l.mutius respectu nõ corporũ. Alia rõne repellit̃ cornelius, qz cũ alij socij venetiarnz teneantur insolidũ,iuxta not.ꝑ Bar.in.d.l.ea.in.vij.q.ꝛ per Bald. in.d.l.cũ te.teneret̃ partẽ ipsoꝝ corporũ reddere titio ꝛ seio,ni si defenderenẽ ꝑ parte ipsius titij ꝛ seij a creditoribus.ff.man.l. si mãdato.ꝯ.j.ó do.ꝓle.l.si socer.ꝛ ꝙcurrẽtibꝰ credito.ꝯ eũ illa cautione nõ teneret̃ co.ti.l.pater.merito ergo cũ detur retẽtio aliis socijs ꝯ titium ꝛ seiũ ꝑ parte sua venientes, ad q̃ ẽt facit de condi.inde.l.si nõ soluas.ꝯ.si centũ.ꝛ q̃ ibi no. Excludit̃ etiaz Cornelius ex persona ipsorum Titij ꝛ seij veniens. consilium Rapha. Raymundi de cumis doct.

❧ SVMMARIVM ❧

I Socius vnus si in societate aliũ sociũ sine consensu sociorũ assũpsit an ex facto assumpti ipse assumptus vel assumẽs teneat.

Socius mei socij meus socius non dicitur.

Socij plures si gabellam emant ꝛ alter ex his admittat aliũ in societate sine aliorum consensu, efficitur socius tantuz admittentis,ꝛ non aliorum.

2 Socioꝝ vnus si sine alioꝝ ꝙsensu alteꝝ i societatẽ admisit,ꝛ facto admissi societas damnificata sit ꝛ admittẽs aufugiat, nũ qd ipse admissus ab alijs absq̃ cessiõe actiõis q̃ẽiri possit.

Emptor gabelle cõis si eam alteri renẽdidit,ꝛ iste secundus emptor officium exercuit gabellas recipiendo si primus emptor efficiatur non soluendo vel aufugit,an cõmune contra secundum emptorem regressum habere possit.

Quid si secundus emptor aufugit vel soluendo non sit.

3 Societas quando a pluribus a principio contrahitur an liceat maiori parti ipsorum aliquem alium nouiter in socium illius societatis assumere.

4 Socius si vult procuratorem minorem.xviij.ann.relinquere ad administrandam societatem socius hũc admittere nõ tenet.

C Jrca decimã ptez princi.

I ¶ †Si vnus ex socijs in societate aliũ sociũ sine cõ sensu sociorum assumpsit, an ex facto assumpti ipse assumptus vel assumens ceteris teneatur,ꝛ ecõtra an ceteri eorum

rum ex facto assumpto vel assumētis teneant, dic q admittēs ex facto admissi tenetur, nec cedendo iura liberatur, quia si admissus fuit culpa, difficile est negare culpa admittentis non fuisse. ff. pro so. l. de illo pōponius dubitet. ergo admittens contra admissum ex eius facto ꝛ societati prestabit, quicqd fuerit consecutus. l. ꝛ quicqd in fi. ff. pro socio. ꝛ si facto admissi societas damnū patiatur, ꝛ admittens ab eo cū solvendo non fuerit vel aufugerint, nihil poterit cōsequi alijs socijs cedendo iura minime liberatur, sed omnimō ipsum admittentē teneri puto vt. d. l. de illo. in prin. vbi casus ex cōtrario quoq; factus socioꝝ ipse admittēs sicuti suū ꝓpriū admisso ꝑstare tenet cū ipse admittētes adversus socios habeat actionē. ff. pro so. l. ex contrario. Qui enim admittit, socius ei tantū socius est, qui admisit, ꝛ recte, cum enim societas consensu ꝯhatur. ff. pro so. l. vt sit pro soc. actio cum se. socius mihi esse non potest, quē ego sociū esse nolui. l. qui admittit. ff. pro so. nec socius mei socij socius meus esse dicit. ff. ꝑ soc. l. nam socius. ꝛ ex his ꝑz, q; si plures tanq; socij emunt gabellā vel aliam cōmunantiā, ꝛ alter ex his admittit vnū in societatem sine consensu alioꝝ, efficit socius admittentis tantū ꝛ nō alioꝝ. ꝛ ideo ab alijs cōueniri non pōt, sed ab admittente, ꝑm Bald. in. d. l. qui admittitur, ꝛ econtra ipse alios cōuenire non potest, sed solū admittentē, q iure societatis contra ceteros poterit experiri, ꝛ q; fuit consecutus ipsi admisso cōicabit. l. ꝛ quicqd. cū duabus se. ff. ꝑ so. qō est bene menti tenendum, qz quotidianuz.

2 ¶ † Primo quero, vnus ex socijs sine cōsensu alioꝝ alteruz in societatē admisit, facto admissi societas damnificata est admittens aufugit, nunquid ipse admissus ab alijs absq; cessiōe actionis possit conueniri, puto in subsidium posse. ar. l. i. §. fi. cū se. ff. de instito. l. fi. §. plane. ff. de eo ꝙ quez factū erit. ff. de pręto. stip. l. fi. ꝛ l. omnibus. ex his ēt potest decidi talis questio, quidam emit gabellā cōis postea reuendidit alteri, iste emptor exercuit officium recipiendo gabellas, postea primus emptor effectus est non soluendo, vel aufugit, queritur, an cōe contra secundum emptorem possit habere regressum, habere puto. ar. d. l. j. cum l. seq. ff. de instito. Si vero secundus emptor aufugit, vel solvendo non est, tunc primū omnino teneri claz est, nec cedendo iura ipsi cōi contra scōm emptorē liberatur. casus est in. l. de illo pō

3 ponius dubitat. in prin. l. pro so. ¶ † Scōo quero, qñ societas alicuius negociationis a pluribus a principio contrahit, an liceat maiori parti ipsoruz socioꝝ aliquē aliū nouiter in socium illius societatis assumere. dic q; non, qz societas ꝙtrahit consensu. ff. ꝑ so. l. iiij ꝛ insti. de obli. que ex consensu. in prin. ꝛ ideo nō potest contrahi societas pro alijs non consentientibus. Itē qz socij qui a prin. certam societatē ꝙtrahunt, eligunt sibi in socios certas ꝛ determinatas ꝑsonas vz illas personas, cum quibus a prin. ꝯbūt societatē, q societas postmodū ad alias ꝑsonas nō extendit. insti. eo. §. solvitur ibi duz dicit qz qui societatem cōtrahit certam personam sibi elegit. Item non licuit maiori ꝑti ipsius socij non consentiens transferre ad socium nouiter admissum. l. nemo ex socijs. ff. ꝑ so. qz id qō nostrū est sine nostro ꝙsensu a nobis euelli nō pōt vt in regula id qō nostrū. de reg. iur. Ultimo hoc clare probatur per tex. in. l. admittitur. cū. l. seq. ff. pro soc. vbi casus. ꝛ idem tenuit Rofre. in rub. pro so. § quid si plures.

4 sunt socij. ¶ † Tertio quero duo sunt socij vnus abest, ꝛ vult relinquere procuratorem minorem xviij. annis ad administrādum societatem. dicit Bald. l. exigendi. C. de procur. qō alter socius non tenetur hunc procuratorem admittere propter imbecillitatem consilij sui. sed si esset maior. xviij. tenetur eum admittere. arg. ff. pro soc. l. idemq;.

❦ SVMMARIVM ❦

1 Societas finitur per mortem naturalem ꝛ etiam ciuilem alterius ex socijs.
2 Societas emancipatione vel arrogatione non finitur nec ad arrogatorem transit.
Societas morte vnius socij etiam quo ad alios dissolvitur.
Societas an ita coiri possit, vt ad heredem transeat.
3 Societas rei interemptione finitur.
4 Societas finit si creditores bona vnius socioꝝ ob es alienum in solutum accipiatur.
Item si bona vnius ex socijs publicata sint.
Societas finitur si vnus ex socijs cum publicatione bonorum banniatur.
5 Societas an ꝛ quando renunciatione finiatur.
6 Societatis quando quis ante finitū tempus renunciare possit.
7 Frater minor quando maiorem ad diuisionez pronocare possit.
8 Societati intempestiue vel in frandem renuncians actione pro socio ad interesse tenetur.
Societati renunciari potest impune, quando totius societatis interest dissolui.
9 Societas finitur cum socij separatim agere ceperint.
10 Societas finitur, finito negocio ad qō contracta est.
Societate durante an actio p. o socio intentari possit.
11 Societas actione mutata vel perempta finitur.
12 Societas quando absenti renunciatur, an quesita, anteqnaz ad notitiam socij perueniat, cōmunicentur.
13 Socius vel frater socius emens clam possessionem pro se ꝛ suis talem possess. cōmunicare tenetur.
14 Socius vel frater donec stat in cōtione cum socio vel fratre si eū decipiat secrete pro se tantum negotiando an lucrum cōmunicare ꝛ dānum sibi imputare cogatur.
15 Socius si post mortem socij vel heres socij aliquod lucrum faciat, an id cōmunicare debeat.
16 Socij heres an negocia societatis cuz defuncto contracte gere re teneatur.
17 Filia monialis cui pater in altari pro dote centum obtulit dicatur dotata ꝛ excludatur ex forma statuti a successione patris.
18 Statutum loquens de muliere dotata an intelligatur sive sit dotata pro matrimonio carnali sive spiritnali ꝛ j. nu. 19. et. 20.
Matrimonij appellatione de quo intelligatur.
Continentes plus Deo placent q; coniugati.
21 Socij si conueniant, ne res sub certa pena diuidatur. j. certū tēpus an aliquo modo facere possint vt diuidatur.
22 Mandans alicui vt fundum vicinuz fundo vtriusq; pro vtroq; emat, si emat, an cōmunicari debeat.
23 Societas si ad emendum contracta sit inter duos quoruz vnus in franciā iuit ad emendum, ꝛ interim socius decedat lucruz ꝛ damnum cum herede eius cōmunicare debet.
24 Domus cōmunis si diuidatur, an videatur actum, q; vnus habeat aditum per partem alterius sicut prius habebat, ꝛ j. numero. 26. 27. et. 28.
25 Uendens sunz predium per quod iri non poterat nisi per aliud suum predium non videtur actum, vt illud seruitutez debeat nisi expresse dictum fuerit.
Clausula cuz accessibus ꝛ egressibus suis vsq; ad vias publicas in instrumentis posita quid importet.
28 Seruitus an debeat prestari ab herede legatario vel a legatario heredi.
29 Colonus an partem palearum seu ceteroꝝ fructuz locatori restituere debeat. ꝛ j. nn. 36. ꝛ j. in discursu.
30 Colonus proprie dicitur terre cultor.
31 Colonorum due sunt species.
Colonos nūnis conducentes qui dicantur.
Contractus pro socio inter colonum partiarium ꝛ locatorem oritur.
33 Societas inter colonū partiariuz ꝛ dominū morte alteri⁹ finit secus in morte coloni qui nūnis colit vel locatoris.
34 Colonus partiarius, ex quo est socius an vltra q; facere possit conueniatur.
35 Colonis qui nūnis colūt remissio ob sterilitatem fit, sed colono partiario non.
37 Colonus partiarius operam ponit, dominus vero fundum loco operarum.
Operarius cum suis instrumentis operari debet.
38 Operas prestās de proprio sibi expensas facere debet, nisi consuetudo sit in contrarium.
Colonus partiarius an bone alere teneaf simul sumptibus ꝛ sic de suis palcis ꝛ bladis.
Colonus vel laborator qui promisit vendere de medietate fructuum expensas non deducet.
39 Colonus si datia ꝛ collectas soluat an domino imputet.
40 Semen deputatum causa seminandi fundi instrm esse dicitur.
41 Colonus an parte olinaꝝ vel olei vltimo anno fue ꝙductionis habere ꝺbeat, ꝛ ꝑ quota pte. ꝛ j. nn. 43. 45. 46. ꝛ seq nn. 48. ꝛ seq. ꝛ nu. 61. ꝛ se.
42 Fructus dotis percepti vltimo anno quo matrimonium solutum est quomodo distribuantur.
Undemia dicitur fructus totius anni.
44 Colonus fundū in eo statu in quo habuit relinquere debet, ꝛ j. nume. 56. vide. j. sub nn. 66.

47 Olina immatura in fructu dicitur esse quum vsufructuarius colligere potest.
49 Olina ante cõ de ea oleũ fiat pomum appellari potest.
Olina an fructus industrialis dicatur.
L. si eius. ff. de rei vendi. quomodo intelligatur.
Oleum dicitur fructus industrialis.
50 Locatio ⁊ qductio in dubio ad annum facta intelligitur.
5 Annus artificialis quis dicatur.
52 Emens rosas viridarij que bis in anno fructificant solum primas habere debet.
53 Fructus vnius anni, vnius vindemie ⁊ vnius segetis, vnius anni fructus esse dicuntur.
54 Pactum si fiat inter habentes fundum cõem, vt alternis annis conductum habeant, an possit vnus vltimo mẽse sue qductionis fructus immaturos colligere.
55 Colon⁹ antiquus an ꝑ vna cultura bis fructus arbor recipiat.
57 Locatio intelligitur durare tanto tempore ꝙ percipiantur oẽs fructus, ita ꝙ fundus vacuus remaneat.
Fructus future vindemie post frumenti recollectionem eiusdez anni fructus esse dicitur.
58 Exempla ad declarationem inducta sunt.
59 Fructus plures si recolliguntur in eodem loco omnes pro vno fructu iudicantur, vbi vna est cultura.
60 Annus emergens quis dicatur.
61 Uxor a marito recuperat expensam factam de suo primo anno matrimonij in fundo dotali, vide ĵ. sub nu. 66.
63 Glose dicenti aliquid esse de qsuetudine an credi debeat.
Palea dicitur esse in fructu.
64 Colonus partiarius si letamen in fundo quẽ ipse colebat proiecit, vtrum id deducat de parte palearum domino tangente.
Instrumentorum appellatione homines ad colendum veniunt.
Letamen ad stercorandum agrum seruit.
65 Expensa que solum fructuum perceptionem concernit, ⁊ non perpetuam rei vtilitatem domino non repetitur.
66 Colonus oia secũdum legem qductionis facere debet.
67 Arbor vel lapis in confinio nata cuius esse intelligatur.
68 Societate diuisa apud quem insignia remanere debeant ⁊ ĵ. nume. 72. ⁊ seq.
69 Spurij an armis domus vti possit ⁊ an de vno dicantur.
70 Signis que ensibus apponuntur an omnes de vna statione vti possint, ⁊ ĵ. nu. 72.
71 Societatis maior pars si remaneat ⁊ minor recedat an maior pars possit vti solito signo societatis quod apponũt mercatores tam in literis qꝫ in ballis.
73 Mercator vel artifex nõ potest vti signo vel armis alterius vt habeat maiorem concursum, quando tendit in illius vel rei publice preiudicium.
74 Sociorum portio exequari debet.
75 Signum qó quis faciebat in cartis vel in armis eo mortuo relictis pluribus filijs ⁊ nepotibus an diuidi inter eos debeat vel vni remanere.
76 Diuisio quando cõmode fieri non potest q res indiuisibilis est ad extimationem deuenitur.
77 Signum si inter mercatores in controuersia sit, ille qui agit lite pendente illo vti non potest.
78 Diuisio quando inter fratres fit quis ex fratribus portiones facere, ⁊ quis eas eligere debeat.
79 Diuisio inter fratres, si deceptionez contineat, an in melius reformari debeat, ⁊ infra nu. 87.
80 In diuisionibus faciendis cõmoditas diuidentiũ ꝙsiderari dz.
81 Diuisio nõ dz fieri de re que sine deteriorationc diuidi nõ pot.
82 Societas vectigalium an sicut ad heredem transit, ita ad heredem heredis transeat.
83 Socius an pro socio in testem admittatur.
Socius itineris pro socio in criminali admittitur.
84 Societatis res si vendita sit, an de voluntate sociorum vendita presumatur.
85 Socius si dicat rem pro decem vendidisse, ⁊ alij dicant pro. xx. quid iuris.
86 Fratres si diuiserunt bona secrete in camera inter se ipsos ⁊ posscderunt pro diuiso, an probetur facta diuisio.
88 Socij vectigaliũ si de consensu fisci administrationez diuiserunt periculum ⁊ lucrum est cuilibet pro parte sua.
89 Institor prepositus a quadã societate cum pleno mandato fecit certas expẽsas in honorem mercatorum qui secum contrahebant, an eas societati imputabit.
90 Fratres si castrum cõe habeant, quis eius claues tenere debeat.
91 Uia publica inter duas communitates cui applicari debeat.
Maleficia commissa in via publica inter duas cõmunitates ꝑ sindicum vtriusq denunciari possunt.
Iurisdictionis occupatio locum non habet, vbi preuentio ius facit.
Maleficium si sit cõmissum in loco communi duarꝫ ciuitatũ an potestas vtriusq ciuitatis cognoscere debeat.
92 Uia communis si sit inter frontes agrorum vel castrorum predia ad cuius iurisdictionem pertinere presumantur.
93 Socij duo si domos communes habeant ⁊ veniant ad diuisiones, ⁊ vna pars vni assignet ⁊ altera alteri qualiter claustrum diuidatur.
94 Scolaris si socium alte legendo impediat an hec sit iusta causa diuidendi.
95 Diuidere volenti cum absente qui procuratorẽ nõ dimisit quo remedio succurratur.
96 Frater maior natus an a minore repetat expensas factas in domibus paternis post mortem patris.
97 Societate diuisa cui fundicus seu apotheca remanere debeat.
98 Statuto si caueatur, quod nullus mercator vel artifex possit aliquam domum conducere quam alius mercator haberet quo usq dictus mercator eam habere voluerit, an fructus quis emere possit.
99 Societate finita apud quez fundicos remanere debeant, si adhuc eorum locatio nõ erat finita.
100 Societate finita quid de suppellectilibus agendum sit.
101 Socius vnus erat obligatus alicui occasione fundici si fũdicus cum alio diuidat pro parte ab altero indẽnis conseruari dz.
102 Societas ꝯcta ꝑ plurib⁹ annis quo ad oẽs so. nũqd ꝑ mortem vni⁹ vl duorꝫ soc. sit finita ⁊ ad ꝙ tps renouata intelligatur.
103 Societas si sit qtracta in qua vnus pecuniaz posuit ⁊ alius operam ꝑ quinquennium duratura in fine quinquẽnij taz capitale qꝫ lucrum societatis pro maiori parte fuit in debitoribus societatis, quomodo diuisio fieri debeat, ⁊ ponens pecuniaz habeat sum capitale cum parte lucri sibi tangente, ⁊ ponẽs operas habeat partẽ lucri debitam.
104 Quid si ponẽs pecuniam finita societate vult ꝙ omnia diuidãtur, ⁊ non reperiuntur pecunie sed omnia sunt in debitoribus quomodo fiet diuisio.
105 Pater si cũ duob⁹ filijs multa lucratus sit ⁊ habet duos alios filios parulos qui nihil lucrant, mortuo patre quomodo inter fratres quesita ex dictis lucris diuidantur.
106 Clericus si aliqua quesiuit an talia sint heredis vel successoris in beneficio.
107 Filius quod querit ex opa ⁊ industria sua sibi ⁊ non patri qrit.
108 Societate finita apud quem libri remanere debeant.
109 Testator si reliquit fratrẽ suũ tutorez filij sui ⁊ iussit restitui per eum de bonis cõibus quicquid illicite percepisset an detur dicto fratris ⁊ ĵ. nu. ij.
Et quid si mandauit pupillum debere stare cum fratre vsqꝫ ad. xxv. an. an familia fratris de cõi vivere debeat.
110 Uerbum placuerit intelligitur arbitrio boni viri.
111 Dictum dicitur quod nuda assertione profertur.
Promissio de stando simplici dicto alicuius an valeat.
112 Remissio mercedis an fieri debeat si oliuetum locatum diffica tum sit.
113 Cap. pp sterilitatem de loca. quando locũ habeat, ⁊ ĵ. nu. 117.
Damnum quando non dicatur intollerabile.
114 Remissio mercedis an fiat conductori si re conducta vti impedirur casu fortuito vel culpa locatoris, ⁊ ĵ. nu. 116.
115 Remissio in quibus casibus conductori fieri non debeat.
118 L. si vno. §. cum quidam ⁊ alio. ff. loc. qñ ꝑcedat, ⁊ ĵ. nu. seq.
120 Remissio an fiat si non recolligitur frumentum sed oleum sic, ⁊ sic quando quod in frumento deficit in oleo suppletur.
121 Scolaris se fecit impensaz in infirmitate vel funere socij libros restituere heredibus non tenetur, nisi prius sibi satisfiat.

c Circa vndecimam partẽ principalem † qualiter, ⁊ qñ societas finiatur, dic pluribus ⁊ diuersis modis societatem finiri. primo finitẽ interemptione psonarum, pp mortem enim naturalẽ, ⁊ ẽt ciuilem in personam alterius sociorum contingentem finitur, ⁊ sic per deportationez, vel aliam capitis diminutionem maximam, vel mediam distrahitur societas. ff. pro loc. l. verum. §. fin. ⁊ ex hoc videtur quod per ex-

communicationem

communicationem alterius socioꝝ societas soluatur, si excõmunicationem equiparemus deportationi. sicut dixit glo. insti-
2 tu. de capi. dimi. §. media † non aũt distrahitur emancipatione, vel arrogatione, nec transit ad patrẽ arrogatorẽ. l. actione. §. societas. ff. pro socio. bene tamen finitur quo ad patrẽ emancipantem, licet societas fuerit ꝙtracta cum filio in ptãte existente. l. si id qõ quis. §. si filiusfa. ff. pro so. ⁊ morte vnius socij societas dissoluitur etiam quo ad alios, ⁊ si ꝙsensu omnium coita sit, plures vero supersint, nisi in coeunda societate aliter conueniret. insti. eodem. §. soluitur. l. actione. §. morte. ff. pro socio. nec heres socij succedit vt ibi pꝫ. nõ enim põt ita coiri societas vt trãseat ad beredẽ. l. nemo põt. ff. ꝓ so. ⁊ j. ea. l. §. idem rñdit societatem, nisi nouo ꝙsensu reintegrauerint societatem. ff. ꝓ soc. l. plane. vel nisi sit societas publicoꝝ vectigalium que non finitur morte, si de here de fiat mentio, nisi is moriatur, cuius industria erat electa, nec heres sit eque idoneus. l. adeo morte. ff. pro so. qõ no. pro emptoribus aque lacus seu clusij vel alterius gabelle.

3 ¶ † Secundo finitur societas interemptione rei, si res propter quã societas coita fuit interempta est, rei enim q̃ nulla est, qsq̃ socius non est mutauit ꝙditionẽ, adeo q̃ per mutationem ꝙditionis res est exempta ab vsu hominũ, rei enim que sacra sit, vel publica quisq̃ socius esse non potest. l. verum. §. fi. ver. res vero
4 coniuncta glo. ff. pro socio. ¶ † Tertio finit societas, si creditores bona vnius socioꝝ pp es alienum accipiunt in solutum, vel iure creditoris emũt dato forte curatore bonis. l. si quis instituatur. de here. insti. tex. est in. l. actione. §. itẽ bonis a creditoribus distractis. ff. ꝓ soc. Idem si omnia bona vnius ex socijs sunt publicata vt. d. l. actione. §. publicatione. quod est menti tenendum pro bãnitis quoꝝ bona oia publicãtur, vt amplius tales socij non durẽt. imo pro mortuis quo ad id quid habeant, ꝛ non quo ad omnia, vt sentit glos. in. d. §. publicatione, qr nõ quo ad ea que sunt iurisgentium. l. si tibi mandauero. §. is cuius. ff. man. idem si bonis cesserit. insti. eo. §. idem. ff. ꝓ soc. l. si societatem. in
5 fin. iuncta glos. ¶ † Quarto dissolnitur societas renuntiatione, circa quod aduertendum aut societas est ꝙtracta in tempus certum ⁊ tunc post finitũ tẽpus liberꝫ est recedere. ff. pro soc. l. actione. §. item qui societatẽ. aut in tps incertũ ⁊ tunc per dissensꝫ renũciare societati, ꝛ qñ socijs expedierit qmode dissociari l. actiõe. §. diximus. ⁊. l. ꝛ socius. §. si a ꝑrio sensu. ff. pro so. aũ tps aũt renunciando socium a se nõ se a socio liberat. itaq̃ si qd cõpendij factum fuerit eius partem feret ac si dispendium eque pstabit portionem. l. actione. §. item qui societatem. ff. pro soc. ⁊ iõ qui ante tps renuntiat tenet actione pro so. l. si conuenerit. §. qd
6 tñ † põt tñ qñq̃ etiam ante finitum tps locum habere renuntiatio nec tenebit actione pro soc. renunciat vt. d. l. actione. §. item qui in tps. l. si ꝙuenerit. §. fi. ff. pro so. vt si ꝓmissa non seruantur. l. cũ proponas. C. de pac. l. iulianus. §. offerri. ff. de ac. emp. ⁊ d. l. si conuenerit. §. fi. idem si socius sit nimis rixosus. vt. d. §. fi. cũ quo quis non ꝙllit habere cõtionem. l. ij. C. qñ ⁊ qbus quarta
7 pars debe. li. x. ⁊ † hinc est q̃ multũ notanter dixit Bar. in. d. l. si ꝙuenerit. ⁊ semp allegat, q̃ ꝛ minor nõ possit pronocare maiorẽ ad diuisionem, vt. l. si pupillo. ff. de rebus eo. tñ hoc verum nisi frater maior esset rixosus, vel ꝓuocaretur ab ipso maiore, ⁊ hec est rõ, quare minor põt dividere cũ maiore q̃ n. inquietat vr ꝓuocare. Idem si vellent dividere redditus. vt. l. lucius. ff. famiber. Idẽ in ecclesia, q̃ ex causis ꝑdictis dividere põt. c. ex literis. de ꝓba. ꝑ Inn. ⁊ Bal. in. l. iubemus nulli. C. de sac. san. eccle. Idẽ si testator inhibuit hrdibus ne dividerent vt no. Jaco. de are. in. l. fi. §. lucius. de leg. ij. vel mãdauit filijs suis q̃ simul habitent in eadẽ familia. de ꝙdi. ⁊ demõ. l. sed si hoc. §. fi. qr nõ obstante ꝓhibitione põt dividere ex causis ꝑdictis, vel qr vnus ex fratribus vellet retinere ꝙcubinã ſm Bal. in. d. l. si ꝙuenerit q̃ idẽ dicit in scholaribus q̃ sunt socij. facit. l. non aliter. ff. ꝙ vsu. ⁊ habi. Idẽ erit dõm si renuntiatio ideo facta est, qr ea re cuius gratia ꝯcta est societas vti nõ possit. ff. pro so. l. vel q̃ ea re. vel si socius renũciauit societati, qr reipublice cã diu ⁊ inuitus sit ab futurus nisi per alium eque commode facta societatis explicare possit, qr tũc posset ei obiici quod potest ꝓ aliũ societatẽ administrare vel socio cõmittere. ff. pro so. l. idemq̃ erit dõm diximus dissensu solui societatem. hoc ita est si omnes dissentiant. quid ergo si vnus renunciet cassius rescripsit eũ qui renunciauerit societati a se qdẽ liberare socios põt, se ãt ab illis nõ liberare, q̃ vtiq̃ obseruãdũ est, si dolo malo renũciatio facta sit, veluti si cũ omniũ bonoꝝ societatẽ iniissemus, deinde cũ obuenisset vni hereditas propter hoc renunciauit. ideoq̃ si quod damnum attulit hereditas hoc ad eum, qui renunciauit pertinebit, cõmodus autem cõmunicare cogitur actione ꝓ socio, q̃ si quid incogitatũ post renunciationẽ acqsiuit, nõ erit cõicandum, qr nec dolus admissus est in eo. hec sunt formalia verba tex. in. d. l. actiõe. §. diximus. Ei vero cui renunciatũ est quicqd omnino post renũciatã societatẽ acqritur soli cõceditur. insti. eo. §. sed plane. ver.
8 ei vero † ⁊ gñaliter tradenda est regula quotiens intẽpestiue vel in fraudẽ renunciaũ societati renunciãs tenet actione pro so. ad interesse. vt. d. l. actione. §. itez sciendũ. ⁊. §. labeo. ⁊. ff. pro so. l. ꝛ socius. §. fi. nisi ex necessitate societati renunciatũ fuerit. vt. d. l. si cõuenerit. §. fi. cũ duabus se. ex predictis pꝫ, qñ aũt interest totius societatis dissolui impune põt ei renũciari ſm Bal. i. d. §. diximus. q̃ intelligo qñ in societate nõ fuit appositũ certũ tps, qr societas bꝫ in se tacitũ tps donec societati expedit nõ renunciari. vt. d. §. labeo, ⁊. d. l. si quenerit. ⁊. l. ꝛ socius. §. fi. Sed ãt in quẽtione tps appositũ est id seruari opꝫ vt. d. §. item qui societatem in tps.
9 ¶ † Quinto distrahitur societas cum separatiz socij agere ceperũt, ⁊ vnusq̃sq̃ eoꝝ sibi negocietur, sine dubio eniz tũc ius societatis dissolnitur. ff. pro soc. l. ita q̃ vbi casus.
10 ¶ † Sexto dissolnitur societas si alicuius rei ꝯcta sit, ⁊ finis negocio sit impositus. insti. eo. §. itẽ si alicuius. ⁊. l. actiõe. §. item si alicuius rei. ff. ꝓ so. ¶ Septio finit societas actione, vt cũ vnus ex socijs agit vt sua portio sibi detur, videtur enim tunc habere animũ distrahende societatis. ff. ꝓ so. l. actione. in prin. cũ actio pro socio nõ nascatur durãte societate. C. eo. l. tandiu. ⁊ ibi bal. dicit, an actio pro socio possit intentari durante societate, aut loquimur in societate necessaria, sicut est societas vectigalium, a qua non potest libere recedi, post q̃ꝫ contracta est, ne preindicet fisco, ⁊ tunc potest intentari durante societate. l. actione. §. non vnq̃. ff. ꝓ so. aut loquimur in societate omni tpe libera, tunc aut expedit ab ea nõ recedi, ⁊ tũc similiter põt agi ꝓ particulari articulo. ſ. ea. l. §. quidã sazarią. ⁊. §. sed ⁊ qd. si vero agit actiõe ꝓ socio generali vt q̃ reddat ratio ſm Bal. in rub. C. eo. vel agit ad portionẽ suã cõsequendã. ff. pro so. l. actione. ⁊ tunc qr eoipso qõ proponitur, videtur societati renunciatũ, ideo societate durante non agitur actione pro socio, sed ea finita. vt. d. l. tandiu. aut expedit agenti a societate recedi, ⁊ ea intentione agit, ⁊ tũc eo momento societas distrahitur, ⁊ actio nascitur, ⁊ inter distractuꝫ ⁊ actionem nullum est medium tpis, sed solũ est qnidã ordo traditus a iuris intellectu. vt prius intelligatur solui societas quam actio nasci ſm Bal. in. d. l. tandiu.
11 ¶ † Octauo soluit societas actione perẽpta vel mutata, vt si q̃ mihi debes actione ꝓ socio, ab alio stipulor nouandi animo vel ꝯ alium litẽ cõtestor non andi animo, vt tu libereris renunciatũ enim videtur societati. ff. pro so. l. verũ. §. fi. ⁊. l. actione. ⁊ hãc renunciationẽ puta posse fieri per nuntiũ tantũ vel per specialẽ ꝓcuratorẽ, vel generalez qui bꝫ liberã, illa aũt simplex renũciatio qr non extinguit actio prima fieri põt per me ⁊ per procuratorem generalem forte, ⁊ si non habeat liberam, nisi dominus ꝓ hibuerit eum renunciare, econtrario procuratori socij renunciari non potest, vt liberetur renuncians, nisi ratam habeat renunciationẽ is, cuius procuratori renunciatum est. vt. d. l. actiõe. §. renunciare. C. eo. in summa. ver. item soluitur societas.
¶ Nono soluit societas manumissione socij, q̃ erat seruus, vel alienatione eius, ⁊ si in eadem mutato statu permanserit, alia inchoatur. ff. pro so. l. si id quod. §. penul.
12 ¶ † Primo quero, vbi absenti societas renunciatur, anteq̃ ad eius perueniat noticiam, an quesita cõicentur? dic q̃ quicquid renuncians societati ante q̃ꝫ in noticiam socij perueniat, querit, in cõionez venit, sed dãnum sit ipsius solius ⁊ econtra, qõ absenti querit sibi acqrit, ⁊ dãnũ cõe intelligit. l. sed socius q̃ alienauit. §. si absenti. ff. pro so. ⁊ ratio ſm Bar. quare qnicquid absens sibi acquirit, ⁊ non tenet cõicare, qr absentes gessit negociũ noie societatis que iã finita est q̃ꝫtum ad ipsum renunciantẽ. Merito ei lucrũ factũ per absentẽ nõ dꝫ cõicari, ſz si absens hoc sciret, ⁊ negociũ nomine cõmuni gereret, ꝛ illud lucrũ ꝓ actionẽ ꝓ socio non teneret cõicare, qr societas est finita, ꝓ actionẽ tñ negociorũ gestorũ tenet eo ratum habente, q renũciauit. ff. pro so. l. vt in ꝙductiõibus. ff. de neg. gest. l. si negocia. secũdũ
13 eum quod est menti tenendum † ⁊ ex his pꝫ q̃ si sunt plures fratres vel patruus nepotes socij vel qcunq̃ socij ⁊ vnus emit clã possessionẽ ꝓ se ⁊ suis heredibus, q̃ nihilominus tenet cõmunicare talẽ possessionẽ, ⁊ clãdestina ⁊ dolosa emptio nõ dꝫ sibi patrocinari, qr nõ potuit clã ⁊ altero ignoraãte societatẽ dividere, ſz ꝏbuit renunciare ita qõ perueniret ad noticiã socij. l. actiõe. §. renunciare. ff. pro socio. ſm Bal. in. l. patruus. in prin. C. eoia vtriusq̃ iudi. Bal. tñ videtur loqui socijs omnium bonoruꝫ. vt

ꝑ3 ex precedentibus dñ dicit in princi. d. l. si patruus. ibi nisi patruus ⁊ nepotes essent socij omnium bonorũ. nã tunc deberent
14 cõicare. vide plene in quinta parte principali in. j. q. †predicta ẽt faciunt ad fratrem vel alĩ socium qui donec stat in cõmunione cũ altero fratre, vel alio socio eum decipit secrete pro se tãtũ negociãdo, ꝙ cogat lucrum cõmunicare, ⁊ dãnũ sibi imputare, qz iste secrete pro se negociãdo videtur tacite renũciare. l. itaq; ff. pro socio. ⁊ in. d. §. si absenti per Bal. ⁊ ignorãte altero fratre vel alio socio. ideo malignitas renunciantis sibi soli nocet vt d. §. si absenti ꝑm Bal. ibi qđ tenet menti, qz est casus optimus.

15 ¶ †Scđo quero. post mortẽ socij socius vel hꝝs socij aliqđ lucrum facit, an id cõicare debeat. rñdeo aut expresso vel tacito consensu inter socium remanentẽ, ⁊ heredẽ premortui inita est societas ꝙ nouo consensu postea gesserũt cõicari ꝺ3. l. plane si bi. ff. pro soc. si vero nõ est ꝛcta nouo consensu societas, tũc aut lucrum habitũ post mortem socij est ex re societatis, vt fructus, ⁊ mercedes vecture equoꝝ cõinm, ⁊ precium rerũ venditarum, ⁊ tale lucrũ cõicandũ est. ff. pro so. l. actione. §. morte. ⁊ l. verum. §. in heredẽ. ⁊ d. l. actione. §. si incertã. vbi casus, aut extra rez, vt qz preciũ rerũ venditarũ conuertit socius, vel heres socij in aliqnã negociationẽ, ⁊ lucratus est. ⁊ hoc non est contribuẽdum. ff. de admi. tu. l. utilitium ⁊ mentũ. §. altero. ⁊. ff. pro so. l. socium qui in eo. §. post mortẽ. vbi casus ꝑm Jac. de Are. in. d. §. morte.

16 ¶ †Tertio quero, an heres socij negocia societatis cum defuncto contracte gerere teneatur, rñdeo noua nõ ꝺ3 inchoare, sed incepta per defunctũ eius heres tenet explicare. l. heres socij. ff. pro so. ⁊ p glo. in. l. nemo. ff. eo. ti. ¶ †Quarto quero, duo fratres indiuisam hereditatẽ possidebant, isti fratres habebãt vnã sororem monialem, cui pater tempore quo ista filia transiuit monasterium loco elemosine pro dicta filia super altari posuit centum flo. modo isti fratres volunt venire ad diuisionẽ, dicit monialis tertia pars tangit mihi pro monasterio, in quo ego sum ꝓfessa, queritur an dicta tertia pars debeatur huic filie de bonis patris considerato statuto, ꝙ cõiter est per Italiam disponens ꝙ filia dotata nihil possit habere vel petere i bonis patris, sed debeat esse sua dote contenta. ⁊ dubietas est in hoc, an predicta monialis cẽseatur dotata ex illa pecunia, que fuit posita in altari. ⁊ primo vꝝ dõm, ꝙ filia censeat dotata ꝙsiderato cõi vsu loquẽdi, vbi illa pecunia appellatur dos filie ingredientis ⁊ cõis vsus loquendi inspicit. ff. de suppel. le. l. labeo. adeo ꝙ illa pecunia cõputat in legitimaz filie. vt dicit Bar. in. l. j. ff. si qs a pat. fuerit manu. ⁊ Bal. in. l. omnino. ⁊ in. l. qm̃. C. de inoffi. testa. ex quibus concluditur ꝙ illa pecunia censeatur dos pro spiritnali
18 matrimonio quod an sit verum. j. patebit. †Sed tũc insurgit dubiũ an verba statuti, loquentis de muliere dotata intelligantur siue sit dotata pro matrimonio carnali siue spirituali. Cõstat. n. ꝙ mulier que profitetur ꝯbit matrimonium spirituale. nam per professionem spiritualiter Xpo nubit ⁊ immortali sponso se coniungit. xxvij. q. j. c. que Xpo. ⁊ in. c. qđ autez, appellatiõe igitur matrimonij intelligimus non solum de matrimonio carnali. ff. soln. ma. l. j. sed ẽt de spũali, imo fortius de spũali tanꝙ de digniori, in quo maior versatur salus anime. xxvij. q. j. nuptiarũ bonuz licet enim virgines ⁊ continentes ⁊ ẽt ꝙugati per fidem rectam ⁊ operationẽ bonã placentes deo ad eternã mereantur beatitudinem peruenire. de summa trini. c. firmiter in fin. tñ ꝙtinentes pls deo placent ꝙ ꝙugati. qz non expedit homini ad regna celorum tendenti accipere vxorẽ. xxxij. q. v. tunc saluabitur ⁊ no. gl. in. d. c. firmiter. Jtẽ cũ sit dos illa que datur pro matrimonio spũali, ergo verbum dotata referẽ ad dotẽ, que pro vtroq; ex illis matrimonijs daẽ siue pro carnali siue ꝑ spũali mrimonio, nã indefinite ⁊ generaliter statutũ de nupta loquit, ⁊ de matrimonio ad quod refertur dos, ⁊ ideo vtroq; casu dos ⁊ vtrunq; matrimonium includatur. de elec. c. vt circa. cũ vtrunq; se habeat vt eque principale, nec ratio suadeat vnum matrimonium includi magis ꝙ alterũ
19 ergo vtrũq; includit. ó fideinst. l. gñalr. †in ꝛrium facit quod verba statuti loquentis de dotata intelligaẽ de dotata respectu matrimonij carnalis non autem respectu matrimonij spiritualis, nam ideo statutum excludit dotatam ab hereditate patris propter dotem, que remanet apud filiam, ⁊ censetur ꝓmoniuz filie, ⁊ filie queritꝫ vt. l. vnica. C. de rei vxor. ac. sed illa pecunia posita in altari per patrem loco elemosine remanet apud monasterium, ⁊ monasterio queritur. de foro ꝯpe. c. ꝙnstitus. nec remanet, nec queritur, nec queri poterit filie, cum sit ꝓfessa, per quam professionem abdicauit a se proprium, nec possit habere proprĩ. de sta. mona. c. cũ ad monasterium, nec talis pecunia, que per illaz oblationẽ quesita est monasterio, restitueret illi moniali, si ad aliud monasteriuz se transferret. xxvij. q. j. c. si quis rapuerit. in auc. de mona. §. si vero reliquẽs. ⁊ est casus de priui. c. cũ olim la. ij. de quo plene. in. c. ꝙ ad te. de cleri. coniuga. Jtẽ illa pecunia oblata in altari loco elemosine non est dos illius matrimonij spiritualis, nec põt esse dos illius matrimonij, quoniam pro tali matrimonio spirituali consequendo nulla põt dos assignari. ⁊ si ex pacto assignaretur esset simonia. de simo. c. non satis vbi autez sponte ⁊ sine vlla ꝙdõne, sed pura intentione aliquid deẽ non est hoc prohibitum, de simo. c. veniens. ⁊. c. tua nos. ⁊. c. fi. ⁊. j. q. j. placuit. non enim censeri ꝺ3 vt dos matrimonij spiritualis, cum non possit dari pro matrimonio spirituali consequendo. vt. d. c. non satis. ⁊. c. tua. ⁊. c. veniens. nec presumitur dari pro matrimonio spirituali consequendo, quia non ꝑsumit ꝙ ꝙs velit delinq̃re nec eẽ sue salutis immemor. de ꝑsump. c. lras. j. q. vij. c. sancimus nec eligere viã ad impugnãdũ sua iudicia. ff. ó mili. test. l. sikes nec illa pecunia ꝙputabit i ltima filie, cũ illa pecunia nõ sit data filie, nec apud filiã remanere dẽat, ꝺ3 pure sit posita ⁊ oblata ꝑ patrẽ monasterio super altari, ⁊ loco elemosine, ⁊ sic monasterio queraẽ. †Jtem statutũ qđ loquitur de
20 muliere dotata excludenda ab hereditate patris intelligitur de dotata ratione matrimonij carnalis pro quo matrimonio legitime dos datur a patre cui onus dotãdi incumbit. l. fi. C. de dotis promis. non autem intelligitur de matrimonio spirituali pro quo dos dari prohibetur quia sunt generalia interpretantur secundum ius commune. C. de noxa. l. si serui vestri. de consue. c. cũ dilectus. nec includuntur statuta prohibita a iure. de iureiur. c. j. lib. vj. ⁊ hanc partẽ tenuit Pet. de perusio in consilio qđ incipit viso prefato puncto ⁊ visis prefatis statutis. in. xiij. lib. consiliorum. carta. cij.

21 ¶ †Quinto quero, conuenit inter duos socios, ne res sub certa pena diuidatur. j. certum tps, an possit vendere vel aliter efficere vt diuidatur. Sane potest dici, venditionem quidem non impediri, sed exceptionem aduersus emptorem locuz haberet si ante vendat ꝙz diuideẽ, sed ⁊ socius qui alienauit contra pactionẽ committit, ⁊ teneẽ aut societatis aut cõi diuidundo iudicio. ff. pro so. idem erit dõm. §. qui igitur. cum. l. sequenti, nisi ex iusta causa vellet diuidere. ff. pro so. l. si conuenerit. §. fi. ⁊. d. §. qui igit. Et vide Joan. andr. in addi. Specu. in tit. de iudi. §. generalia. versicul. j. ⁊ ibi ponit an emptor teneatur seruare pactum appositum cum venditore.

22 ¶ †Sexto quero, cum duobus vicinis fundus coniunctus venalis esset, alter ex his petit ab altero, vt eũ funduz emeret, ita vt ea pars, que suo fundo iuncta esset, sibi cederet, mox ipse emz fundum ignorante vicino emit, queritur an aliquam actionẽ cũ eo vicinus habeat. Julianus iurisconsultus scripsit implicitam etiam facit questionem nã hoc soluz actũ esset vt fundũ iulij titij vicinus emeret ⁊ mecum cõicaret aduersum me, qui emi, nullaz actionẽ vicino ꝙpetere. si vero id actuz est, vt quasi cõe negotiũ gereretur societatis iudicio teneboꝝ, vt ibi deducta parte quam mandaueram reliquas partes prestem. ꝫ. ea. in prin.

23 ¶ †Septimo quero, ego ⁊ quidam alius fecimus societatez ad emendum pãnos, ego ini in franciam ad emendum, interim socius meus decessit, an lucrum ⁊ damnum debeat cum eius herede cõicari, vꝝ ꝙ nõ, qz societas ad heredem non transit. vt. ꝫ. ꝑz dic ꝙ lucrum ⁊ dãnum erit commune cum herede eius propter ignorantiam mortis, sicut in mandato. l. actione. §. ꝙ si integris omnibus manentibus. ff. pro soc. secundum Bald. ibi.

24 ¶ †Octauo quero sunt plures habentes domũ, vel fundũ cõez venerunt ad diuisionẽ, an videaẽ actũ, ꝙ vnus hẽat aditũ ꝑ ptẽ alterius, sicut prius habebat, dic ꝙ non, nisi hoc inter eos specialiter conuentuz sit. casus est notabilis in. l. via cõstitui. §. quecunq; in fi. ⁊ ibi hoc no. Bal. ⁊ do. florianus ⁊ cõmuniter doc. ff. de ser. ru. pred. ⁊ licet quilibet eorum ante diuisionem possit transire per fundum totum quia in qualibet parte habebat partem pro indiuiso, tamen post diuisionem nullus poterit transire per partẽ alterius. facit. l. in vendendo. ff. de ꝯbẽ. emp. ⁊ hoc est vtile, ⁊ maxime inter fratres diuidentes domum per partes, ad quas non poterat haberi aditus nisi per alias partes. Pone exemplum tres erant fratres ⁊ domum cõem habebant tria solaria habentem, venerunt ad eius diuisionez, ⁊ cuilibet fratrũ assignatum est vnũ solariũ, postea fratres, qui habebant solaria superiora solebant ire per solarium inferius alio fratre inuito, ꝙritur an possit. s. an per solariũ inferius habeat iter sen aditum, ⁊ vꝝ ꝙ sic per. l. binas edes alias incipit gaius. §. non autem de serui. vr. pred. dicas ꝙtrarium vt est casus nota. in dicto. §. quecunq; ꝑm Bal. ⁊ doc. ibi ⁊ ꝓbaẽ etiã rõne nã diuisio similis est emptioni.

emptoni.l.j.C.communia.vtri.iudi.sed in venditione via vel iter non venit nisi expresse dictū fuerit.l.in vendendo.ff.de ꝓb. empt.ꝛ rō huius est,qꝛ in dubio res libera vendi vī,ꝛ non cū alī qua seruitute.l.in tradēdis.§.interpositis in fin.C.cēia predio.

25 † ꝛ propterea, si vendidi tibi predium meum, ad quod iri non poterat nisi per aliud prediū meū,non videt actum vt illud debeat tibi seruitutem nisi expresse dictum fuerit vt ꝓbatur.in.d. §.interpositis in fin.cum glos.ꝛ ideo sint cauti fratres in dividendo vt reseruent sibi expresse aditum,eodē modo debent esse cauti emptores,hinc est quod notarij cōiter apponunt,in instrumentis venditionum ꝛ similium vnam clausulam vcz cū accessibus ꝛ egressibus suis vsqꝫ in vias publicas,vt dicit bar.ꝛ doc. in.d.l.binas edes,q̄ clausula hoc importat,qꝛ ꝛz nō deberet seruitus sibi ab alia re mea,tñ si consueneram ꝓ illū locū ad rē venditam ire,vel fratres simul consueuerant,alias emptor vel frater ire nō poterit,qꝛ ille pōt dici accessus rei venditę vel dimise. cautius tñ esset exprimere in specie qđ iter seu aditus p talē locum debeat. † ℨallit primo in vsufructuario,cui debetur iter seu aditus,dato qđ nihil dicat,vt est tex.in.l.j.§.j.ff.si vsufr.pet.ꝛ ꝓbatur in.l.sed ꝛ si quis.§.proprietatis in fi.ff.de vsufru.ꝛ ratio est,quia sine aditu vsufructus esset inutilis, vt ibi.ꝛ.d.l.binas. edes versi.non autem.ꝛ vide ad hoc glo.in dicto.§.proprietatis in fi.in verbo contineri.ꝛ intellige siue vsufru.debeatur ex contractu inter vivos siue ex vltima volūtate,qꝛ reputat esse modi ei pindicij,ex quo perpetuo nō durat,ꝑm gl.in.d.l.binas edes, ꝛ intellige q̄ iste aditus debeat vsufructuario iure cuiusdam cōmoditatis,nō iure seruitutis,quia seruitus seruitutis esse nō potest.l.j.de vsufru.le.ꝛ qđ dictū est in vsufructu idē in quocunqꝫ ꝛctu qui principaliter concernit vsum,vt si ꝙcedat ius hauriēdi aquam ex fonte tuo.argu.l.sed addes.§.illud.ff.loc.ꝑm flor.in.

27 d.l.binas edes. ℂ Secundo fallit † qñ esset seruitus oneris ferendi vel tigni iuncti qꝛ vī tunc res vendita vel diuisa cuꝫ suo onere.l.qđ ꝙclaue.ff.de dam.infec.l.binas edes de serui.vrba. predi.ꝛ.l.j.ff.de serui.le.ꝛ ita ꝛz Bar.ꝛ flo.in.d.l.binas edes ꝛz aliter videant dicere in.d.l.quod ꝙclaue.ꝛ Ang.in.d.l.binas. Sed prima opi.ꝓbat per tex.in.d.l.binas quis edes cuꝫ se.cū gl.super verbo concesserint,que exponit.l.inter vivos.nā cū vēdit domus vī imposita seruitus,vt sustineat onera permanentia que ipso actu ita tunc sustinebat,ꝛ dz intelligi.d.l.qđ cōclaue.ꝛ Bar.in.l.j.de serui.le.ꝛ in.d.l.binas in fin.ꝛ talis seruitus dz habere cām continuam ꝛ permanētem,ꝛ ꝓpterea vī imposita, maxime si ꝓbentes hoc sciebant,vt dicit Bart.in.d.l.in princ. sed si haberet cām mōmētaneā,sicut est seruitus itineris seu aditus tunc ꝑm oēs in ꝛctibus inter vivos non vī imposita nisi expresse actum sit vt.d.l.in vendendo vt supra patet.

ℂ Tertio fallit qñ in instro esset apposita illa clausula cū accessibus ꝛ egressibus suis vsqꝫ in vias publicas de qua supra p3.

ℂ Quarto fallit in via ad sepulchrum de qua dic vt in.l.si quis sepulchrum.de reli.ꝛ sump.fu.ꝛ no.Bar.in.d.l.j.in fi.

28 ℂ † Quinto fallit in legatario ꝛ herede nam heredi per iegatariuꝫ seruitus predicta prestari dz ꝛz nō sit imposita.l.testatoris. in prin.ff.si serui.vendi.l.si fundum sub ꝙditione.§.qui fundum. de leg.j.l.fi.de serui.rusti.pre.an autem debeat pstari ab herede legatario vel ab vno legatario alteri.gl.disputat in.l.iij.§.si locis.de adi.leg.Bar.aūt in.d.l.j.ante fi.de serui.le.ōt q̄ credit q̄ debeat pstari p.d.l.binas vbi dī, q̄ non potest heres lumina in totum obscurare legatario rei,cuius proprietas est legata,ꝛ eadē ratione debet iter pstastari,ꝛ ita dz intelligi.d.l.binas que est clauis in ista materia secundum Bar.

29 ℂ † Nono quero,an colonus partem palearum seu ceterorum fructuum locatori restituere debeat.Item an predicto tpe vltimi ꝛ penultimi anni colonus partez olinarū pendentiuꝫ habere debeat vel ne.quidā aduocatus perusinus do.Ang.de perisiis,q fuit tpibus nr̄is pro decisione dictarū qōnuꝫ ita dicebat, primo est videdū qui dicant coloni.secundo quot sunt colonoꝝ species.tertio in quibus dicte species colonorum inter se differant.quarto quid dividere ꝛ participare cum dñis deant ꝛc.

30 ℂ † Circa primū dōm est,q̄ colonus ꝓprie dī terre cultor,nec alia traditur diffinitio nec necessaria est,sed solū pdicta etimologia hī per Bal.in.l.certi iuris.in.j.col.C.loca.vbi vide.

ℂ Circa ꝑm sciendū est q̄ꝫtum attinet ad propositum nostrum

31 † due sunt species colonoꝝ vt dicit tex.in.l.si merces.§.vis maior.ff.loca. Prima vz colonorum qui nummis colunt. Secūda colonorum partiariorum,de qua secunda etiam loquitur tex.in l.cum duobus.§.si in coeunda.ff.pro soc. Prima autem species non solum comprehendit conducentes fundos ꝛ terram ad pecuniam numeratam,sed si aliquid aliud permitterent vt decem corbes frumenti pro quolibet,anno.vel.xx.barilia vini,ꝛ decez mediolina olei ꝑ quolibet anno vel quid simile annuatim,vt dicit gl.in.d.§.vis maior,ꝛ in.l.si olei.ꝛ i.l.excepto.C.loca.facit gl.insti.de actio.§.itez seruiana.ꝛ in.c.pp sterilitatem.de loca.

32 † Secunda autem species colonorum partiariorum est q lucrū ꝛ dānū cum locatore participant.vt dicit tex.in.d.§.vis maior. Ad tertium aūt rñdeo q̄ in pluribus iste spēs colonorum differunt,ꝛ primo qꝛ inter dictos colonos,qui nummis colunt ꝛ locatorem,aut resultat contractus locationis ꝛ conductionis oritur inter eos actio ex locato ꝛ conducto, quando pecuniam numeratam dare debent.vt.l.cū in plures.§.messem.ff.loca.aut resultat ꝛctus innoiatus do vt des qñ frumētū vinū oleū annuatiꝫ ꝑ mercede debēt,ꝛ ꝑ q̄ñs oritꝫ actio ꝓscriptis ℞bis,q̄ tñ inoiatus ꝛctus indicandus est ꝑm naturā ꝛctus nominati,cui magis assimilat,qꝛ postq̄ꝫ nō intervenit pecunia numerata non pōt dici ꝓprie ꝛctus locationis,ꝛz qꝛ ei assimilat,ꝑm eius naturā indicabit.l.j.§.si qs seruū de po.l.naturaliter.§.at cū do.de prescrip. ver.ꝛ ꝑ gl.in.d.l.si olei.ꝛ.l.excepto.ꝛ.l.edē.C.loca.in glo.ij.ꝛ in.l.ꝛz.in glo.j.co.ti.ꝛ in.d.§.si quis seruū.in verbo nō datur in gl.ꝛ ꝑ Bar.in.d.l.si apes.sed inter colonū partiariū ꝛ locatorez oritꝫ ꝛctus pro socio,vt est tex.cū gl.in.d.§.si in coeūda.ꝛ iō inter eos oritur actio ꝑ so.vt in.d.§.si in coeunda.ꝛ.d.§.vis maior.vbi dicit tex.q̄ colonus partiarius quasi societatis iure dānum ꝛ lucrū cū dño fundi partiat.ꝛ ita in alijs socijs dixit text.

33 in.d.l.cū duobus.§.qdā sagaria† Ex quibus sequit scda differentia vz,q̄ sicut morte vnius ex socijs solvit.l.verū cum se.ff.p so.ita morte coloni partiarij vel dñi, postq̄ꝫ inter eos ꝛctus societatis iniri dī,ꝑm do.Raph.ful.in.d.§.vis maior.ꝛ Bart. ibi,q̄ an sit verū infra dicet,sed nō solvet morte coloni, qui nūmis colit,vel locatoris,cū ꝛctus locationis ꝛ ꝙductionis ad heredē transeat.l.viā.ꝛ.l.contractus.C.loca. Ex quibus ēt tertia

34 differentia colligi pōt vz † q̄ colonus partiarius postq̄ꝫ socio cō paratur nō posset cōueniri vltra q̄ꝫ facere posset,sicut alij socij. vt.in.d.l.verū i prin.q̄ ēt exp̄sse tz do.raph.ful.i.d.§.vis maior.q̄ nō esset dōm in prima spē colonorum,qui nūmis colunt.

35 † Quarta dīa est,q̄ ꝛz colonis qui nūmis colūt remissio fiat ꝑ pter sterilitatē vt.l.si vno anno.ꝛ.d.l.si merces.§.vis maior locā.ꝛ in.d.c.pp sterilitatē.ꝛ.d.l.excepto.sed colono partiario nunq̄ꝫ fit remissio,sed si modicū recolligit dz cuꝫ dño dividere, ꝛ partem ei dare,postq̄ꝫ quasi iure societatis dānum ꝛ lucrū cū dño fundi dividere dz.vt dicit text.in.§.vis maior.vbi bal.hoc not.ꝛ dicit esse valde singulare. Ad quartū rñdeo, q̄ sine inter colonos ꝛ locatores resultet ꝙctus locati vel contractus innominatus do vt des.qꝛ ad eius similitudinē iudicat vt in pria specie colonoꝝ qui nūmis colunt.s.,prime dictū est, sive resultat contractus societatis,vt in scda spetie colonoꝝ partiariorū dictum est supra,ꝛ ante omnia quid inter partes conuentum sit inspici dz,cum contractus ex partium ꝙuentione legē accipiāt l.j.§.si convenit.§.cepe.ꝛ.§.cibaria.depositi.ꝛ.l.cōtractus.de reg.iur.q̄ maxime ꝓcedit in contractu locationis.l.licet.l.circa.ꝛ.l.legē.C.loc.ꝛ etiā in contractu societatis.l.si.nō fuerint. ff.ꝑ so.sed si de partium conuentione aliter nō appareret, nisi qꝛ colonus ꝓmisit colere,vel qꝛ colvit,ꝛ tunc ad quid dño tenetur,cōsuetudo patrie ꝛ regionis spectāda est,ꝑ tex.in.d.l.licet certis.ꝛ in.d.l.circa.ꝛ.d.l.excepto.ꝛ.l.dñi predioꝝ.C.ō agri. ꝛ cen.li.xj.qua ꝙsuetudine nō apparente tunc recurrendus est ad iuris dispōnez.iō ad ius cōe recurrēdus est Tertio ꝛ vltimo loco post consuetudinem,quia paria esse videntur ius scriptum non habere,vel habere,sed eo non vti,ꝛ cui ꝙsuetudine sit derogatum.l.de quibus.iuncto princi.cum si.ff.de legibus.ꝛ in glo. ij.ibi.que incipit nos non habemus.

36 ℂ † Be iure igitur communi veniendo ad responsionem primi dubij,dico quod prima species colonoruꝫ,sive qui numis colūt, side certam partem frumenti,vel olei, vel aliud annuatim dño dant pro omnibus fructibus fundi,certe cum nullam aliam frumentorum recolligendorū domino dare teneatur neq̄ ēt paleas que vt fructus ex fundo recolliguntꝫ ꝛ fructus dicantꝫ cū renascātur.l.diuortio.§.si vir in fundo.ff.solu.matri.ꝛ hoc satis clarū ē in dicta pria spē colonoꝝ in qua de dictis paleis nō solet dubitari. In secunda autem specie colonorum partiariorum frequenter dubitari solet,ideo pro eius declaratione considero quinq̄ casus. Primus,quando colonus colit vnum particularem qui nō constituebat vnum potere more tuscorum,aut in agrum more lōbardorum. Secundus,qñ colebat vnuꝫ potere.i.inquantū sufficit ad vnū par bouū in anno,vel vltra,ꝛ ab initio cū colere in-

cepit paleas a dño nõ recepit vel in dicto potere non adimenit
sed de suis paleis boues aluit, & gubernauit ſ3 fimũ, vel litamẽ
redactũ ex illis paleis i dcm̃ potere nõ ꝓiecit. Tertius, si dcm̃
litamẽ in dictũ potere ꝓiecisset in totũ vel in partẽ. Quartus
si a principio boues ex paleis dñi aluisset & gubernasset, & lita-
mẽ inde redactũ i dcm̃ potere dñi nõ ꝓiecisset, ſ3 i suas terras ꝓ
prias vl alienas vl vẽdidisset. Quintus & vltim⁹, qñ dcm̃ litamẽ
i totũ, vel in partẽ in dictum potere ꝓiecisset, pro quorum tñ
casuum decisione aduertendũ est. & maxime in his partibus est
certum & iure suadet, ꝙ dicti coloni partiarij suis ꝓprijs instru
mẽtis & suis ꝓprijs bobus, si aliter potere, cõmode coli nõ pos
37 set, colere deberent. †nam in dicta societate colonus dicitur po
nere artem & operã, & dñs dr ponere fundu3 loco artis & opera
rũ coloni. vt est tex. in d. §. si in coeunda. sed certu3 est, ꝙ opera
rius conductus colere tenet cum suis instrumentis. l. ij. §. si con
seruaris. ad. l. rodiã. de iactu. & bene facit gl. in. l. stipulationes
cõmodissimũ. ff. de verb. obl. vbi dicit glo. ꝙ scriptor dz scribere
cũ suo attramento vel incausto ita quoꝙ dõm est in casu nostro
vt cũ dñs in dicta societate non dicat ponere, nisi agrũ, dictus
colonus ponere dicat operam & artẽ cu3 suis instrumẽtis, & cu3
ita de facto in istis partibus obseruet sup hec nõ insisto, ſ3 ma-
38 ior circa predicta occurrit dubitatio necessario declarãda. †nã
l3 qui operas prestare dz debeat sibi ꝓ victu & vestitu expensas
facere de suo ꝓprio. l. ꝙ nisi suo victu. de oper. lib. nisi consuetu
do esset in contrariũ. vt. d. l. excepto. C. loc. & tenet Bart. in. d.
l. qõ nisi. & Bar. in. l. liberti liberteꝙ. de ope. libe. tñ an dictus
colonus partiarius alere & gubernare dictos boues suis sum-
ptibus teneatur, & sic de suis paleis, & bladis satis versimiliter
posset dubitari. vr enim primo dõm, ꝙ nõ teneat, ſ3 sumptibus
societatis dictas expensas facere debeat, cum socius sit ꝓ tex. l.
cũ duobus. §. si quis ex so. ijs. ff. pro soc. qui sic ad literam dicit,
sumptus societati imputabit socius, qui ad merces cõparãdas
accessit hospitioꝙ, stabuloꝝ, iumentoꝙ, & vecturarũ, & sarci-
narum merciu3 gratia ꝓp cuius tex. generalitate3 dici posse vi-
detur, ꝙ sumptus etiã pro persona sua societati imputare pos-
sit. ꝓ quo etiã facit tex. in. l. cum duobus. §. item si in cõmunem.
& in. l. pro so. arbiter. §. si tecum. co. ti. Tñ in ꝯriu3 & verius pu
to veritate3, ꝙ etiã nõ solum ꝓ se & sua familia sumptus & alimẽ
ta sed etiã pro dictis bobus de proprio dictus colonus facere
debeat. facit. d. l. ij. §. si cõseruaris. vbi dicitur ꝙ faber & alij, q
operas prestare tenent cũ suis instrumentis. & si dicta instrumẽ
ta rumpunt, debẽt refici ꝓprijs sumptibus predictoꝝ, iõ si zap
pa vel aratrum frangeret suis ꝓprijs sumptibus frangeret, mul
tomagis eisdẽ ꝓprijs sumptibus boues ali & ꝙseruari debẽt ad
hoc dõm magis moueor auctoritate maiorũ nostroꝝ. Bald. n.
in. d. l. cũ duobus. §. si in coeunda. ita ad literam dicit no. hic ex
pressum ꝙ laborator, qui ꝓmittit respondere de medietate fru
ctuum, nõ dz deducere expensas, sed reddere integra3 media-
tatẽ ꝑm Jac. de are. q ita no. ff. solu. ma. l. fructus. & Jac. bu. qui
39 ita no. in. l. j. C. de fru. & lit. expẽ. † & subdit ꝙ si dictus colonus
cogeret soluere datia & collectas ꝙputaret dño, qr ad illum ille
spectant. l. ediles. de via publica. l. litibus. §. fi. de agri. & censi.
imo magis moueor. ꝓ tex. in. c. tua nobis. la. ij. ó deci. q ad lra3
dr, ꝙ dño de terris quas exhiberet alijs excollẽdas nõ qdẽ de-
ductis sumptibus aut semine separabit necessario oi cũ integri
tate ꝓsolut, & iõ dicit ibi Inno. ꝙ colonus nõ deducit sumptus
neꝙ semẽ, nisi aliud sit ꝙuentũ. nec ob. qõ. ſ. dictum est, qr colo-
nus partiarius quasi societatis iure lucrũ & dãnũ cum dño fun-
di partitur. & sic loquit ꝓ dictionẽ quasi que iproprietatẽ deno-
tat. l. si quis quasi. de condi. inde. & iõ non per oia equipararur
socio qui expensas deducit. & ita rñdet & t3 Bald. in. l. j. in. lij.
col. ꝟ. vij. quero. C. pro so. si ergo boues dictus colonus partia
rius a principio de sua palea gubernauit qõ facere ꝓ ꝓdicta te-
nebat, non põt ꝓp hoc aliqd dño imputare, vel ó paleis postea
recolligendis maiorez partẽ habere nisi litamẽ ide redactũ ꝓie
cisset in fundum, vel potere dñi, qr illud ó ꝓprio facere non tene
bat, ſ3 postqꝫ ꝓiectio illius litaminis cessit ad ꝙmodũ vtriusqꝫ
et in actione pro so. arbitrio boni viri, spectãdũ est & maxime cũ
inter eos sit ꝯctus bone fidei. l. in ꝓposita. ff. ꝓ so. sequit ꝙ de fu
turis paleis poteris vel fundi refici aliqd colono dẽret ꝑm esti-
marionem dicti litaminis arbitrio boni viri & iõ in his partibus
ꝙsuetudo inoleuit, ꝙ de paleis penultimi anni nihil dño resti-
tuitur, si a principio colonus de suis paleis boues aluit, & totum
litamen in potere ꝓiecit. si autem totum non ꝓiecisset, sed
partem arbitrio boni viri conueniet partem resarcire de por
tione domini, qr quod iuris est de toto quo ad totum, idez iuris
est de parte quo ad partẽ. l. que de tota. de rei vẽ. si añt nihil de
litamine seu de fimo ꝓiecisset ꝓ dictis annis sicut alij fructus
equis portionibus inter colonũ & dñm dividi deberent. vt. d. l.
si non fuerint. in prin. ff. pro so. & facit gl. in. d. l. dñi ꝑdiorum. de
agri. & censi. lib. xj. in gl. in verbo itẽ pone. & tex. in. d. §. vis ma
ior. dicit quasi societatis iure dãnũ & lucrum cũ dño fundi par-
tiatur, ex quibus satis clare nunc colligi põt rñsio ad oẽs. ſ. dic-
tos tres casus & ad alios qui excogitari possint, vt ad primum
dicat qõ si colonus coluit vnũ fundum tantũ, & litamẽ non ꝓ-
iecit, boues suis sumptibus alere dz & palee quolibet anno dini
di debent inter ipsum & dñm pro rata. Si tñ litamẽ ꝓiecisset,
ꝙ hoc casu i his partibus ex paleis colligẽdis cõibus arbitrio
boni viri recompensatio fieri deberet in totũ vel in partẽ & hoc
modo rñdetur ad ꝑm & tertiu3 casum. Ex quibus ẽt p3 rñsio ad
quartũ ꝙ dicte palee dño restitui dẽant ꝓ colonũ in totũ. Ad
quintũ rñdeo arbitrio boni viri ꝙuenit vt maiorẽ partem palea
rum ferat, tũc dñs qꝫ colonus ꝓ parte ẽt penultimi anni postqꝫ
a principio colonus boues aluit de paleis dñi, quas colonus de
bebat ponere de suo. de paleis añt vltimi anni arbitrio boni vi-
ri cõueniret, vt si in dicto fundo vel in dicta pte poteris ex qua
vltimo anno palee recolligunt & frumẽtũ & fruges, si tñ ibi lita-
men ꝓiectũ fuit ꝓ colonũ de paleis, quas ꝓceperit mediꝫ an-
nis, & de dictis cõibus paleis boues gubernauit, vbi de ꝓprijs
alere & gubernare debebat, adhuc fortasse maiorẽ aliquã partẽ
ferre debeat dñs, tñ de dicto vltio anno & alijs mediꝫ deducto
penultio anno nõ solet oriri qõ, sed dictis annis ó paleis cõibus
aluñt boues, & litamẽ inde redactu3 in potere ꝓiici solet nulla
alia inter dñm & colonũ palearũ fit divisio seu repetitio si tñ co-
lonus dictis annis mediꝫ & vltimo paleas suscepisset, & litamẽ
inde redactũ super potere non ꝓiecisset, dñs qolibet anno di
midiã dictarum palearum repetere posset per ꝑdicta, que suffi
cere vñr pro rñsione supascripte pie principalis qõnis palea-
rũ & notatis per Bal. in. d. §. si in coeunda. q per illũ text. & per
alioꝙ maiorũ nrorum auctoritates dixit, ꝙ colonus partiarius
q teneꝫ rñdere de medietate fructuũ nõ dz deducere expensas
sed dño reddere integrã medietatẽ. Sequit ergo, qõ semen co-
lonus de proprio ponere dz, neꝙ illud añ ptẽ deducere, sed oẽs
fructus pro dimdia dividere, qõ & i colono qui nũmis coluit, cer
tissimũ est, ꝓ tex. in. l. ex conducto. §. j. & l. si vno. §. vbicunqꝫ. ff. lo
ca. dũ tex. dicit ne. ſ. dãnũ amissi seminis mercedes prestare co-
gat. Idẽ ẽt in colono partiario. ꝓ tex. in. d. c. tua nobis. la. ij. de
deci. vbi etiam hoc expresse t3 Inn. & do. Hic. abbas siculus &
Bal. in. l. i. in. vij. q. C. pro so. l3 aliud sit qñ tractamus de divi-
dendis fructibus inter virũ & vxo. so. matri. vel heredes ipsoꝝ.
l. diuortio. §. ipendia. & §. qõ in semẽtẽ. ff. soln. ma. que oia obser
vanda erunt non solũ inter ꝑdictos colonos sed ẽt in dictos co-
lonos & predones & possessores dictoꝝ fundoꝝ post colonẽ a co-
lonis factã. ꝓ. l. si vrbana predia. de condi. inde. q̃ non solũ locũ
hñt ꝑdijs vrbanis. vt ibi dicit tex. sed etiam in rusticis. vt ibi dr
gl. ibi iõ eadẽ distinctio que ibi fit in vrbanis. ꝓ glo. & doc. fieri
debebit rusticis. C Aduerte tñ qr Bal. in. l. itẽ si fundi. §. semi
narios. ff. de vsufru. dr qõ ille. §. facit pro colonis, qui dñt hr̃e se
mẽ a dño. Sed ad illũ. §. posset rñderi. qõ non obstat prime cõ-
clusioni. nã alio casu loquitur vcz qñ testator legauit vsumfru-
ctũ fundi, cui fundo testator parauerat semẽ, qõ ꝙputauerat cã
seminãdi illũ fundũ, qr tunc ad vsufructuariũ ptinet quasi istũm
fundi. & de anno i annũ semẽ dz renouari, vt vltimo anno quo fi
nitur vsufructus reddat dño illud semẽ, i casu añt nro colonus
partiarius ꝙduxit fundũ colendũ, pro quo dñs nec parauerat,
nec deputauerat semen quo casu ille. §. non loquit & eo casu intel
40 ligat prima cõclusio, & ratio diuersitatis est † qr semen paratu3
seu deputatũ cã seminãdi dr esse istũm fundi. l. q̃situ. §. i. de vsu-
fru. le. ff. qõ cedit vsufructuario vt finito vsufructu reddatur. vt.
d. §. seminarios. alias sequeret ꝙ quolibet anno dñs teneret da
re semẽ vsufructuario fundi ꝙ ẽ falsu3, vt p3 in. d. §. seminarios.
vbi semẽ paratũ cã seminandi cedit vsufructuario, & de anno in
annũ ꝓ ipsum vsufructuarium renouatur intelligo, nec corrũpat
l. diuortio. §. fi. ꝓ gl. ff. so. ma. vt illud semen dño finito vsufructu
possit restitui ꝙsuetudinẽ tñ regionis arbitror obseruanda3 que
est optima legũ interpres. l. minime. & l. si de interpretatio. ff. de
41 legi. & l. qõ si nolit. §. q assidua. ff. de edi. edi. C †Circa ꝑm ꝓnci
pale dubiũ v3, an colonus ptẽ olinarũ, vl olei, vltio ãno siue ꝙdu
cnois hẽre dz, & ꝓ q̃ta pte, aduertẽdũ ẽ, ꝙ i ℔ nro territorio pu-
rimo, & alijs territorijs circũstãtibus satis de hoc verisimr dubita
tur, imo plurimi doctoꝝ varias vidi rñsiones & opi. insurgit. n.
in his partibus magis quam in alijs forte dubitatio propterea,

quia

quia vtplurimum oliuarum arbores sunt in campis ⁊ fundis, in quibus recolliguntur frumenta, que frumenta recolligi videtur semel tantum. in. viij. mensibus. ⁊ sic semel in anno cuius dimidio vel circa. Nam fundus pro frumento in his partibus incipit curari coli, vt vulgari nostro vtar mageſari, cõiter de mẽse martij, ⁊ postea eodẽ anno seminat frumẽtũ ó mẽse octobris ⁊ sic stat in cura ⁊ cultura octo mensibus, quo tpe nos appellamus mageſes, ⁊ postea a terra separatur de mẽse iulij vel augusti, ⁊ sic in terra iacet. x. mensibus vel circa, ⁊ sic ꝙputato tẽpore quo stat terra sub cultura, ⁊ cura, ⁊ frumentũ in terra curata ⁊ culta sunt. xviij. menses, a mense aũt augusti vsq; ad mensem martij cõiter in his partibus vacat, qz neq; curatur, neq; seminatur, ⁊ sic vacare dr̃ sex mẽsibus, quibus colonus nihil agere bz, ergo frumentũ in his partibus percipitur spatio octo mensium, variantur enim ista tpa ꝑm varias patrias. ⁊ loca. vt dicit tex. ⁊ gl. in. l. diuortio. §. qó in anno. ff. solu. ma. ⁊ gl. est in. l. itez queritur. §. qui impleto. ff. loca. in gl. ma. in fi. Cũ ergo olina sit fructus vnius anni sicut in vua vel vindemia, dicit text. cum gl. in. l. diuortio. in prin. so. ma. ⁊ experientia docet, qz tantũ semel in anno percipit̃, lz enim oliue tremare vt nostro vtar vocabulo aut flores facere incipiant de mense maij, ⁊ colligant̃ postea de mense octobris vel postea, ⁊ sic post q̃ incipiunt apparere non stant nisi sex vel septem mensibus ante q̃ percipiantur, tamen qz in fructibus habet̃ ratio non solum tpis quo apparere incipiunt, sed etiã tpis quo curant̃ ⁊ nutriuntur in terra, vt. d. l. diuortio. in prin. ver. neq; enim. ⁊. d. §. quod in anno. ver. nã ⁊ hic fructus, ideo oliva sicut vua vel vindemia dr̃ fructus annalis, cũ ergo frumẽtũ ex fundis in his partibus tantum semel percipiantur spacio. x. ⁊. viij. mensium. vt. s̃. dictus est, ⁊ olina semel tantus in anno, hinc est, ꝙ lz colonus pro illo integro anno dẽat bre dimidiã partẽ olinarũ, cum inter colonum ⁊ dñm locatorẽ quasi societatis iure lucrũ ⁊ dãnum partiat̃ dicit tex. in. l. si merces. §. vis maior. ff. loca. ⁊ bñ facit. l. cum duobus. §. si in coeũda. ff. pro soc. non vr̃ ꝙ de alijs oliuis natis. j. illũ medium annus colonus ipse habere debeat nisi dimidiã dimidie, ⁊ sic quartã partem oliuarum, cum tantũ pro eo tpe vr̃ suas prestitisse, ⁊ labor ⁊ pecunia diuisionẽ recipiũt. l. seio amico. §. medico. ff. de an. leg.

42 † ⁊ similiter distributionẽ fieri videmus inter virus ⁊ vxorem de fructibus dotis perceptis vltimo anno quo solutus est matrimoniũ, vt diuidantur marito vel heredibus eius pro rata dentur ꝑ qua onera matrimonij sustinuit. vt est text. in. d. l. diuortio. in princ. ita quoq; dicendum videtur in colono in quo anni conductionis intelligantur ⁊ numerent̃ secundus culturas siue sint maioris siue minoris tẽporis, quã anni currẽtes vt est tex. in. d. §. quod in anno. ⁊ bene facit quod dicit gl. mag. in fi. in recõductione. in. d. §. qui impleto. Sed aduertendũ, ꝙ cũ in fructibus non solum habeatur ratio tpis, quo percipiuntur, sed etiaz quo curantur. dicit text. in. d. l. diuortio. §. non solũ. ver. nam ⁊ hic, ⁊ facit ea. l. in prin. ver. neq; enim, que cura intelligit̃ non solũ respectu culture, quam facit colonus, sed etiam respectu alimentorum ⁊ nutrimenti, que arbores ⁊ vites dicto tempore ex terra ꝑcipiunt, vt putet in lana que aliter non curatur nisi cum ꝑcipit̃, vel postea, ⁊ tamẽ illud tantum tps perceptionis non inspicitur, sed etiam tẽpus quo nascitur ⁊ augetur in corpore animalis. vt. d. §. non solus ⁊ ideo vindemia dicitur fructus totius anni. vt ẽ tex. in. l. diuortio. §. qó in semente. alias incipit si fundus ff. solu. ma. ⁊ tñ vinea non colitur nisi octo mẽsibus, qz cõiter de mense februarij putat̃ ⁊ de mense octobris vue colligunt̃, ⁊ ideo Bar. in. d. §. qó in anno. in fi. dicit quod in istis partibus in quibus vno anno seminatur frumentum ⁊ in alio nihil, vel alia seges minoris estimationis vt milium, vel segala, vel lupini totum

43 biennium computatur pro vna cultura. † et ideo pro clariori rñsione ⁊ declaratione p̃misse dubitationis ꝙsiderandi sunt plures casus in his partibus ⁊ in alijs in quibus totum biennium computatur pro vnica cultura fundorum ex quibus percipitur frumentus vel alia seges. Primus si locatio facta fuisset immediate recollecto ⁊ seccato frumẽto vz de mẽse augusti vel septẽbris vt frequẽter accidit in his partibus, quo tẽpore adhuc olina pendet in arboribus vsq; ad mensem octobris, vel nouẽbris ⁊ sic pars fundi locati dr̃ vt. l. fructus pendentes. ff. de rei ven. ⁊ tunc aut locans per se vel per preteritus colonum dictas olinas percepit in totũ vt puto ꝙ de iure percipere possit etiam inuito nouo colono, ⁊ non obstante dicta locatione cum contractus sit bone fidei. insti. de ac. §. actionũ. ⁊ boni viri arbitrius ⁊ qó fieri consuenit deductum videt̃. vt. l. circa. C. loca. ⁊ etiaz cum simile tur contractui pro soc. vt. d. §. si in coeunda. ⁊. d. §. vis maior. in quo contractu pro soc. arbitrium boni viri sequendum est vt in. l. proposita. ff. pro so. dicendum est ꝙ dicto nouo colono liceat fructus ex dicto fundo percipere qui percipientur ex sequenti cultura ⁊ cura dicti biennij. Sed cum dicte oliue dicantur esse de precedente cultura ⁊ tempore, quia nate ⁊ añ sunt tempore ꝑcedentis culture, licet non sint ad huc percepte, tamen non spectant ad dictum nouum colonum, sed ad ipsum dominum locantem, vel ad precedentem colonũ. si ergo dicte oliue pendẽtes lz tpe noue locationis ꝓcipiunt̃ per dñm vel antiquũ colonus, tũc idubitatũ é, ꝙ dictus nouus colonus ꝑ vna cultura dicti fundi debebit habere duos fructus olinarũ pro duobus annis, pro quibus durat cultura dicti fũdi, lz dñs alteri colono locauerit post annũ cum dimidio, vez de mense augusti vel septembris. Tũ qz dictus colonus dz habere fructus duoz annoz, ex quo cultura dicti fundi de iure dr̃ durare biẽnio. vt. d. §. qó in anno. tum ẽt qz respectu fructuũ percipiendoz dicti biẽnij ꝑm boni viri arbitrius intelligat̃ facta dicta locatio ⁊ cõductio. vt. d. l. circa. tum

44 etiã † qz colonus dz fundũ relinquere in eo statu in quo habuit. l. si merces. §. cõductor. ⁊. l. hec dis. §. fi. ff. loca. ideo si dictus dominus ꝑmisisset dicto nouo colono dictas olinas pendentes in princi. dicte locationis colligere, ⁊ sic dici põt ꝙ respectu olinarus dictus nouus colonus fundũ plenũ habuit primo anno sue cõductiõis, debebit vltimo anno plenũ relinquere respectu olinarũ, vt relinquat in eo statu, in quo habuit Et idẽ dõm esse in pluribus ãnis, si locatio duraret vt colonus ꝑ quolibet debeat vnã tantum collectas olinaz, que nascerent̃. habere, nec dictis obstat text. tũcta gl. in. d. §. ꝙ in anno, vbi habet̃ ꝙ si locatio ad annũ facta est fundi, in quo ẽt sit silua, in qua fructus nõ capiuntur nisi singulis quinquẽnijs, tunc ex silua nõ debebit̃ illi, qui talem fundũ pro vno anno cõduxit nisi pro quinta parte qr ibi locatio facta fuit ꝑ vno anno, ⁊ silua nõ prestabat fructum nisi in quinquẽnio. sed in casu nostro locatio intelligit̃ facta ꝑ vna cultura, que durat biẽnio. vt dicit Bar. in. d. §. ꝙ in anno. ⁊ quolibet anno dicti biẽnij percipit̃ olina, ideo duos fructus olinarus pro dicta vna cultura colonus ꝓcipere dz, ac si fundũ ꝙduxisset in quo esset vinea ⁊ terra ad frumentũ qz pro vna recollecta frumenti habebit duas vindemias. arg. d. §. ꝙ in semente.

45 ¶ † Secũdus casus est, qñ locatio dicti fundi esset facta perceptis oliuis vz de mense octobris nouẽbris decẽbris vel ianuarij aut februarij, ⁊ sic ante q̃ fundus post recollectũ frumentũ incepit coli qz vt. s̃. dictũ est coli incipit ꝑ nona cultura cõiter de mense martij, ⁊ tunc ꝑ vna cultura frumenti que vt supra dictũ est durat biennio bis dz habere fructus olinaz. tum qz bis dicto biẽnio fructus ꝓduxit vt proxime dictũ est, tũ ẽt qz fundum relinquere dz finita locatione siue pro vna cultura siue pro pluribus conduxit in eo statu in quo habuit. vt. d. §. finali.

46 ¶ † Tertius casus, quando locatio facta fuisset post q̃ fundus incepit coli vel a dño vel ab antiquo colono, vz de mense martij aprilis maij iunij iulij augusti septẽbris. ⁊ sic post q̃ fundus incepit coli pro nona cultura, ante q̃ seminetur frumentum, vel bladum, ⁊ postea nouo colono locetur qui granus in dicta terra culta vel mageſata seminat, ⁊ tunc olina dicti anni pro rata temporis inter dictos duos colonos diuidi lz. ar. d. l. diuortio. ⁊. d. §. medico. ⁊ hoc modo, qz locatio nouo colono facta fuit in princ. octobris ante q̃ fundus sit seminatus, post q̃ tamẽ est cultus, ⁊ mageſatus, ⁊ tunc cum dicta olina pro tpe cõductionis nouitio colono nõ pendeat añ q̃ colligi dẽat cõiter nisi vno mẽse vel circa ꝑ rata dicti mensis ⁊ sic vna parte anni tantũ de. xij. partibus dicte oliue habere debebit, antiquus autem colonus vel dñs, q añ dictũ fundũ coluit arando pro cultura dicti anni debebit habere. xj. partes. ó. xij. partibus dicte olive sicut. xj. partes de. xij. partibus dicti anni ascribuntur dicto antiquo colono lz. n. non coluerit dictus antiquus colonus nisi sex vel septem mensibus dicti anni, qz vt dictũ est in partibus istis percepto frumẽto de mense iunij iulij vel augusti fundus postea nõ colit̃ nisi de mense martij, ⁊ sic fundus stat incultus sex vel septẽ mensibus vz ab augusto vsq; ad februarium inclusiue vel circa tñ dictũ tps non video ꝙ aliquo modo ascribi possit vel ꝙputari ad vtilitatẽ noui coloni, qz neq; rõne ꝙtractus neq; ratione culture dici potest ꝙ ad eius vtilitatem possit computari. Nec ob. quod dicto nouo colono si ꝑ vna cultura locatio facta est in his partibus intelligitur pro vno biennio. in. d. §. qó in anno, ⁊ sic non vr̃ ꝙ distributio fieri debeat pro rata vnius anni sed duorus, qz rñdetur, ꝙ illud ꝓcedit quando alius colere non incepit, cui aliquod tempus dicte culture biennalis ascribi possit, quia locatio nouo colono facta esset antequam alius pro dicta cultura colere ince-

pisse, sed quãdo locatio facta esset, postq̃ pro illo anno alius colere incepit, tunc respectu noui coloni non fit qsideratio biẽnij maxime respectu olive, ꝫ tm̃ fit qsideratio illius anni cuius fructus iter duos colonos diuidi debẽt nouus colonus lucrari aliquid dicatur cuꝫ iactura. primo qtra legẽ. nã hoc natura docet. inde. lꝫ in sortiendo frumento p illa cultura a duobus colonis facta parciendo forte aliqua qsideratio haberi posset presertim vt respectu illius primi qui coluit ante partem semẽ deducere debeat nouus colonus, in quo tm̃ ad presens aliter nõ insisto. ⁊ eodẽ modo cõsiderandũ ⁊ dom̃ esset, si in princi. mẽsis septẽbris postq̃ fundus per antiquũ colonũ fuerat. scõo cultus ⁊ magesatus, locatio nouo colono facta fuisset, qui postea de mense octobris pxime sequentis frumentuꝫ seminasset, qꝛ tunc cũ cõiter ipse culture noui coloni, respectu dicti anni oliua nõ pẽdeat, nisi duobus mensibus vel circa, dictus nouus colonus duas ptes de .xij. partibus dicte olive habere debebit. ⁊ antiquus colonus .x. partes. ⁊ sic ỏ singulis mẽsibus dicere potes, si postq̃ antiquus colonus colere incepit, locatio fctã fuisset nouo colono, vt p rata dicti anni diuidi debeãt fructus oliuaꝝ dicti anni inter dictos duos colonos, aut inter colonũ ⁊ dom̃, si dns per se coluisset. ad vnũ tm̃ aduertẽdũ est, postq̃ antiquus colonus vel dns de mense martij fundũ colere incepisset, ⁊ magesas fecisset, deinde in prin. mẽsis octobris anteq̃ seminasset nouo colono locasset, vel de mẽse septẽbris vellet tm̃ dns vel antiquus colonus ẽt cũ cõsensu dño inuito nouo colono olinas ẽt imaturas colligere, vt nouus colonus partẽ aliq̃ non habeat an possit. ⁊ primo
47 dꝫ vꝫ q nõ† qꝛ ẽt oliua imatura i fructu eẽ dr̃. ⁊ vsufructuario eam immaturã colligere põt. l. si absentis. in fi. ⁊. l. pe. de vsufr. Contrariũ tm̃ de iure verius puto, qꝛ facta locatione oliua que pẽdebat in fundo locato pars dicti fundi esse dr̃. vt. d. l. fructus pendentes. ita q nouus colonus dr̃ habere in ius causatum de presenti. adeo sine eius consensu ⁊ in eius preiudiciũ oliua colligi nõ põt. ad hoc bene facit. l. si seruũ. ff. si oliuã. ff. ad. l. agl. vbi si contra voluntatẽ dñi ius habentis oliua imatura colligi licet in fructu esse dicat. vt. ſ. dictum est tm̃ colligẽs. l. aquil. tenetur. Scõo, qꝛ postq̃ in ꝯctu locationis dñr etiã tacite que fieri consueuerunt, ⁊ que arbitrio boni viri venirent. vt. d. l. circa. C. loc. si qsuetudo non erat olinas immaturas colligere non poterit in preiudiciũ dicti noui coloni ⁊ qtra eius voluntatem cũ habeat ius de presenti immatura colligi. nõ ob. d. l. si absente. ⁊. l. pe. q̃ ibi loquit̃ q possit colligi ab vsufructuario in preiudicium proprietarij, qui non hꝫ causatum ius de presenti, sed de futuro. i. finito vsufructu. insti. de vsufr. ſ. finit̃. Si ergo colonus antiquus de consensu domini vellet immaturas olinas colligere añq̃ nouo colono locet de mense septẽbris vel octobris, vel ante, tũc qꝛ tpe locationis non pẽdebant olive, sic posset qsequi nouus colonus maxime pp. l. si absente. ⁊. l. pe. predictas, nisi forte dolo fuisset inductus dictus nouus colonus ad ꝯhendũ ⁊ conducendum putans ibidem esse olinas ⁊ pendere, qꝛ tunc recurrenduꝫ esset ad materiã. l. eleganter. in prin. ff. de dolo. dicendum dictũ contractum bonefidei nullum propter dolum vt ibi habetur.

48 C† Quartus casus est, qñ locatio fieret de mense octobris fundo seminato, ⁊ pendentibus olinis, ⁊ tũc dicte olive sunt ỏ cultura precedentibus, in qua nullaꝫ operã posuit nouus colonus, lꝫ pendebant etiam post factã locationẽ nouo colono, ⁊ pendere possint p vnũ vel duos mẽses ad nouũ colonũ, nihil dr̃ pertinere, qꝛ boni viri arbitriũ quod in dicto cõtractu versatur. vt. d. l. circa, hoc non dictat. neq̃ põt aliquo modo diuidi labor cum emolumento, vt dꝫ. vt. d. ſ. medico. ex quibus pꝫ q quatuor tẽpora pro veritate dicti quesiti consideranda sunt. Primum, qñ percepto fruméto fundus, in quo sunt olive, locatur anteq̃ inceperint coli p nouo cultura. ⁊ sic tpe quo sunt stipule vꝫ mẽse angusti vsq̃ ad mensem martij, ⁊ tunc dic vt in primo casu. ſ. dcm̃ est. Scõm tps est, qñ locatio fit post mensem octobris collectis olinis. ⁊ tunc dic vt in scõo casu. Tertium tps est, qñ locatio fit postq̃ fundus inceptus est coli ⁊ magesari vꝫ de mense martij, vsq̃ ad mensem octobris anteq̃ seminetur ⁊ tunc dic vt in tertio casu. Quartum tempus est, qñ locatio fit, postq̃ fundus est seminatus, ⁊ adhuc olive pendent, ⁊ quando locatio fieret de mẽse octobris, vel etiam nouembris olinis pendentibus, ⁊ tunc dic vt in quarto casu. ⁊ predicta procedũt, qñ olive sunt in fundo, q coli soli solet, ⁊ colit̃ p fruméto cuius cultura durat biẽnio, si ãt anno tantum duraret, vt est vinea. vt. d. ſ. qỏ in semente. in qua essent olive, ⁊ tunc clarus est, q sicut vna cultura vinee est annalis ⁊ anno quolibet percipit̃ vindemia, sicut dicta vindemia diuidit̃ ⁊ debet̃ inter vnum vel plures colonos, ita diuidi debent fructus olinarũ eadẽ rõne. arg. d. ſ. quod in semente. ⁊ idẽ dꝫ esset in fundis in qbus cultura esset annalis, vt esse dr̃ ppe mare vꝫ in marannis, quia idem dom̃ tũc in oliuis existẽtibus. Si aũt olive essent in siluis vel in alijs fundis, qui non colunt̃, ⁊ tm̃ de per se, p pastura vel cũ alijs fundis locant̃, vel sunt in extremis partibus vinearũ, vel fundoꝝ, in quibus nunq̃ coloni colere qsueuerunt, ⁊ tũc lꝫ pro labore suo respectu olinarũ colonus nõ vr̃ debere aliq̃ ptẽ. ar. d. ſ. medico. tm̃ qꝛ quo ad dictã rẽ cõductã dꝫ lucrũ ⁊ dãnum cuꝫ dño partiri. vt. d. l. si merces. ſ. vis maior. ⁊. d. l. cũ duobus. ſ. si in coeũda. ⁊ cũ in dicto ꝯctu tacite deductũ vꝫ q fieri qsueuerat. vt. d. l. circa. ió talis colonus de-
49 bet hr̃e omni anno dimidiã dictarũ oliuaꝝ† olina. n. anteq̃ de ea fiat oleũ põt pomũ appellari, ⁊ per qñs fructus naturalis sicut eni alia poma appellant̃ fructus naturales, vt dicit gl. ma. in. d. l. ex diuerso. in prin. de rei ven. ita vr̃ posse dici oliua. Ue rũtamen qꝛ qmoditas ex ea percipi nõ põt, sicut ex alijs pomis nisi cum industria hominis, sine qua oleuꝫ fieri nõ põt, fructus industrialis ẽt oliua appellat̃, nõ quidem respectu ipsius olive sed magis respectu olei, ⁊ ita intelligo tex. in. d. l. si eius. ff. de rei ven. ibi dñ tex. dicit factum. ⁊ facit. l. si vsufructuarius. ff. quib. mod. vsufru. amit. lꝫ simpliciter dicta iura consueuerint allegari q oliua dr̃ fructus industrialis, sed recte intuenti dꝫ intelligi respectu olei, ⁊ ita refert bar. i. l. pe. ff. ad. l. fal. se qsuluisse p verbꝫ tex. q oleũ dr̃ fructus industrialis qỏ ẽt inferri pt ad arũdinetũ, qꝛ arũdines vt experiẽtia docet dñr fructus annales. ⁊ facit. l. gaius seius. ỏ annu. le. Eodẽ mõ dom̃ ẽ de glãde, ⁊ ió colonus oi anno dꝫ hr̃e partem arundineti ⁊ glandis sicut. ſ. dictum est de olinis ⁊ alijs fructibus ar. de glãde lege. l. j. si ãt colonus conduceret fundum in quo bis fructus idem quasi frumentum eodẽ loco recolligit̃ vt in insula crete vt dr̃ in. d. ſ. qỏ in anno. si ibidem essent olive vel arũdinetum quod semel tantum in anno fructus produceret equaliter inter colonum ⁊ dominum diuidatur, ⁊ certe dom̃ q si pro vna cultura tm̃ locasset ⁊ sic pro septem mensibus colonus quartaꝫ partem olinarum percipere dꝫ qꝛ nõ tantum tps quo percipiuntur inspicitur, sed etiam tps quo curant̃. vt. d. l. diuortio. in pn. ℣. neq̃. n. ⁊. d. ſ. quod in anno ℣. nã ⁊ ℏ fructus. si ãt qduxisset p toto anno, ⁊ sic p duabus culturis frumenti, ⁊ tunc deberet habere dimidiã partem olinarum. si autem non apparet pro quo tempore qduxit tunc ad cõsuetudinẽ recurrendum est ar. d. l. circa. si aũt qsuetudo non apparet tunc putarẽ q pro vna tantũ cultura, ⁊ sic pro septẽ mensibus conduceret per ea que dicit tex. cum glo. in. d. l. item quer̃tur. ſ. q impleto. ff. loca. verba sunt prefati aduocati excellentis doctoris perusini. adde dñ prefatus doctor dixit qñ fundus fuit locatus pceptis segetibus ⁊ ante nouã culturã percipiunt̃ fructus arboꝝ, q illi fructus pertinent ad antiquũ colonũ nam in ꝯrium facit, qꝛ ex hoc sequeret̃ q ipse colonus pro vna cultura ⁊ perceptione fruméti perciperet binos fructus arborũ ſm pre-
50 fatum doctorẽ, qỏ non vr̃ dom̃. Primo,† qꝛ locatio ⁊ qductio in dubio intelligitur facta ad annum. l. item quer̃tur. ſ. q impleto. ff. loca. ibi ita accipiendũ vt in ipso anno in quo tacuerit videãtur eandem renouasse locationem. facit etiam tex. l. cum mansata. ff. de ꝯben. emp. vbi exceptis in vẽditiõe fundi mansatis intelligunt̃ excepta, que in singulis annis seri solent, sic in ppsito fcã locatiõe in dubio itelligit̃ i bis, q̃ singulis annis seri solẽt, seu pcipi, nõ ãt vt idẽ fructus q singulis annis nascunt̃ biẽnio pci piant̃. Scõo, qꝛ qductio itelligit̃ fcã ad tps quo integri fructus percipiũtur siue sint septẽ menses siue sit annus siue mains tps vt quinquennium. facit qỏ no. Bal. in. d. l. diuortio. ſ. qỏ in anno. ff. solu. ma. l. item querit̃. ſ. qui impleto. ⁊ ibi p glo. ⁊ p bart.
51 ff. loca. † Locatur enim annus artificialis qui est plurium, ⁊ paucorum dierum, videlicet quousq̃ fructus omnes sint percepti ſm Bal. in. d. l. legẽ. C. loca. sed percepto siue secato fruméto, tunc omnes fructus fundi ab ipso colono semel sunt pcepti, quod patet quia tempore quo erãt magetes seu frumentum seminatũ pcepit oẽs fructus arboꝝ, vnde pcepit frumétũ, si itẽꝝ pcepit fructꝰ arboꝝ, vt ẽ olius, nuces, mala ⁊ similia bis pcepe-
52 rit fructus annales quod non quemt, qꝛ locatio eo tpe nõ durabit per predicta † facit ẽt quod not. Bal. in. l. diuortio. ſ. quod in anno. ff. soluto matrimo. in questione de illo qui emit vuas vel rosas viridarij q̃ fructiferãt bis in anno, quia nõ dꝫ hẽre nisi primum fructum ⁊ non secundum, sic dicamus in proposito vt locatio q̃ similis est emptioni. l. j. ⁊. ij. ff. loca. solũ durat quousq̃ sunt percepti integre oẽs primi fructus, non aũt extendat̃ ad vlterius tps vt bis ablq̃ nona cultura idẽ fructus percipiant̃, maxime annales. Tertio qꝛ inter colonũ partiariũ ⁊ dñm dr̃ con-

tracta

tracta ſocietas.l.ſi merces.§.ſi vis maior.ff.loca.l.cum duobus. §.ſi in cocunda.ff.pro ſo.in qua ſocietate verſat arbitriū boni vi ri vt quod equum eſt fiat. Nihil autē iniqui.L.in propoſita.cuj ſe.ff.pro ſo.ſed equum eſt ⁊ arbitrio boni viri ꝙuenire vr̄, vt oēs fructus annales percipiat,⁊ ſi ſunt aliqui fructus,vt eſt frumen tū q:§.annum non ſint percepti,percipiant̄,q: vſq; ad illud tp̄s durabit locatio vt.§.iterū aūt fructus arborū non percipiat tū q: iam finita erat locatio vt.§.tū ēt quia bis fructus annales p-
53 cipiet qō vr̄ iniquū. Quarto facit,† fructus vnius anni vnius vindemie,⁊ vnius ſegetis dn̄r eē,fruct⁹ vnius anni.L.dinoſcio.§. itē ſi meſſes.⁊.§.qō i ſemēte.ff.ſo.ma.adeo ꝙ fit ꝙglutinatio ad diuiſionē fructuū annaliū faciēdā vnius vindemie ⁊ vnius col-lectionis frumenti,non autē plurium vindemiarum aut vnā re-collectionē frumenti vt dictis iuribus merito quēadmodū ſe-mel tantū colonus percepit ſegetes ita ſemel tantū dz̄ hēre fru-
54 ctus vindemie ⁊ aliorū arborum. Quinto ad idem facit † quia ſi inter habentes fundum cōez ꝙuenit vt alternis annis fundū cō ductum habeant,non poteſt vnus vltimo menſe ſue ꝙductionis fructus immaturos colligere vt dicit gl.in.l.pe.de vſufr.le.iun cta.l.⁊ hec diſt.§.cum fundum.ff.loca.quā allegat gl.in.d.l.pe. Ex quo pz̄ ꝙ fructus pendentes finito anno non pertinēt ad eū qui ad annū ꝙduxit lz̄ ſint nati in ſua cultura ⁊ tp̄e primi anni,ſic dicamus in caſu noſtro lz̄ ſcō̄i fructus arborū ſecundi anni ſint nati ex cultura primi coloni ⁊ durante ſuo tp̄e,non tū ſequit̄, ꝙ ad ipſum pertineant,cum finitus ſit tp̄s ſue ꝙductionis p̄ predi cta. Sexto ad hoc facit tex.in.d.l.dinoſcio.in prin.vbi patet ꝙ fructus debent̄ marito pro rata tp̄is quo duravit matrimonius ſic dicamus in colono vt ei debeātur ſolus pro rata tēporis quo duravit locatio,ſed locatio intelligitur facta ad annū vt.§.ergo ſolum fructus vnius anni habeant. Septimo,pro iſta etiaz par te facit quia fructus pendētes intelligunt̄ eſſe pars fundi.l.fru ctus pendentes.ff.de rei vendi.ergo ex quo ſecato frumento in-telligitur finita locatio, fructus arborum pendentes pertineāt ad eum,ad quem pertinet fundus,⁊ ſic ad dn̄m,cuj pars fundi
55 eſſe dicat̄.† his tū non obſtantibus p̄rium arbitror de iure ve-rius,⁊ ſic ꝙ antiquus colonus pro vna cultura , ⁊ recollectione frumenti in his partibus bis fructus arborum percipiat,vz̄ prio poſtq; icepit colere terrā tp̄e quo dcā terra durabat i mageſe ꝓz̄ vulgare nr̄ū,quo tp̄e p̄cipiunt̄ nuces vue in arboribus ⁊ mala, ⁊ etiam tempore quo erat ſeminata,quo tempore percipiuntur olive,poſtea de menſe iulij percipit frumentuz,deinde in ſua ſti pula iterum fructus predictarum arborum quod pluribus ratio nibus demonſtratur. Primo,quia locatio intelligitur facta p vna cultura que in his partibus durat biennio, ſm̄ Bar.in.d. l.dinoſcio.§.quod in anno.⁊ Bal.ibi ergo omnes fructus , qui infra biennium percipiuntur,debet colonus pro portione coloni ex quo infra ſuum tempus percipiuntur merito licet bis eoſdez fructus percipiat,tū ex quo infra ſua tēpora ſui proportiōe co-loni eſſe debent. Secundo,quia labor ⁊ pecunia diuiſionem re cipiunt.l.cum duobus.§.ſi in coeunda.ff.pro ſoc.l.ſeio amico.§. medico.de annuis le.ſed ſolum pro cultura quam dictus colo-nus fecit primo percipiuntur omnes fructus arborū vſq; ad mē ſem februarij,deinde in menſe iulij frumentum deinde in ſtipula abſq; alia cultura iterum oēs predicti fructus arborum. ⁊ ſic ex precedenti cultura ⁊ cura vt experientia docet,ꝙ pz̄ , q: cōiter in his partibus ō mēſe februarij ſeu martij colonus incipit cole re ⁊ continuat culturam vſq; ad menſem octobris incluſiue,⁊ de menſe nouembris ſeminatur frumentum deinde vlterius nō co litur vſq; ad menſem februarij vel martij ſequentis anni. Inte-rim tamen in dicto fundo percipiuntur dicti fructus arborum, prio donec terra durat mageſata ⁊ paulo poſtq; eſt ſeminata ō-inde percipitur frumentum poſtea in ſtipula. iterum percipiunt̄ taz̄ primi fructus arboꝝ abſq; aliqua alia cultura. Ergo ex quo ex cultura dicti coloni percipiuntur tam primi fructus arborum vz̄ in mageſe ⁊ ſeminato q; ſcō̄i fructus ipſoꝝ arboꝝ vz̄ in ſtipula tanq; ex cultura cura ac labore dicti coloni ſint percepti ſui oēs
56 vz̄ pro parte laboratoris eſſe videntur. Tertio facit,† q: colo-nus debet fundum relinquere in eo ſtatu in quo habuit.l.ſi mer ces.§.conductor.L.videmus.§.itez̄ proſpicere dz̄.⁊.l.⁊ hec diſt. §.fina.ff.loca. ergo ex quo omnibus fructibus recollectis tā fru mentorum q; arborū inuenit tempore conductionis eodem mo-do relinquere dz̄ ⁊ ſic fundum vacuū quemadmodū vacuum in-
57 uenit. Quarto facit,† quia locatio intelligitur durare tanto tē pore ꝙ percipiunt̄ oēs fructus,ita ꝙ fundus remaneat inanis ⁊ vacuus.l.item queritur.§.qui impleto.ff.loca.per gloſ.⁊ per Bart.⁊ Bal.in.l.legem.C.loca.ſed perceptis ſegetibus ad-huc fundus remanet plenus fructibus arboꝝ ergo quouſq; con-tinuetur in totum dicitur durare locatio.

¶ Quinto facit,q: fructus future vindemie poſt recollectionez frumenti,cum procedat ex eadem cultura, dicitur eſſe fructus eiuſdē anni.L.dinoſcio.§.item ſi meſſes.⁊.§.quod in ſemente.ff.ſol. ma.ſi dr̄ eſſe eiuſdem anni,ergo ad ipſum colonum pro portio-ne tangentis colonum pertineant. ¶ Sexto,ꝙ hec pars clara
58 reddatur demonſtratur exemplis † que ad declarationez ſunt inducta.l.regula.ff.de iur.⁊ fac.igno.l.vt rñiuz.C.de tranſa.po namus ergo in caſu noſtro fundum fuiſſe locatū de menſe augu ſti,⁊ ſic fructibus arborū,vt ſunt nuces,oliue,mala,vites in ar-boribus ⁊ ſimilibus pendentibus. Aut illi fructus pertineant ad antiquum colonum ratione culture ⁊ cure precedentis,⁊ tūc non eſt dubium,ꝙ bis fructus ipſarum arboꝝ pro vna cultura dicti fundi percipit,vz̄ primo tp̄e quo ipſe antiquus colonus ha bebat fundum mageſatum,⁊ ſeminatum,quo tempore erant nu ces,oliue,⁊ alij fructus arborum,q: dicto tēpore non eſt dubiuz dictos fructus arborum ad dictum colonū pertinere ex quo in ſua cultura ⁊ cura naſcuntur ⁊ percipiunt̄ pendente locatione. Secundo eoſdem etiam fructus arborum percipit ſecato fru-mento, quo tp̄e erāt pendentes fructus arborum ⁊ nati ex eius cultura,ergo bis fructus arborum pro vna cultura ⁊ perceptio ne frumenti percipit. ſi aūt diceremus,ꝙ non pertinent ad anti quū colonū fructus arborum pendentes in ſtipula,ſed ad nouū, tunc ſimiliter binos fructus arborum annaliuz pro vna cultura ⁊ perceptione frumenti percipiet colonus,quod patet quia ſe-cundum caſum percipiet fructus pendentes in ſtipula prece-dentis coloni , ⁊ etiam fructus arborum , qui deinde in ſua cultura naſcuntur ⁊ percipiuntur in mageſe ⁊ ſeminata. ſi autē fundus fuit locatus tempore,quo erat vacuus puta de mēſe fe-bruarij,⁊ tunc ſimiliter idem patet,nam dictus colonus incipit rumpere ſtipulam precedentis coloni vacuam,⁊ facit mageſes in quibus naſcuntur,⁊ percipiuntur per eum fructus arborum, deinde ex eadem cultura ſecatis frumentis pendent fructus ar borum in ſtipula eius. Aut eos recolligit ipſe rōne ſue cultu-re ⁊ tunc pz̄ ꝙ pro vna cultura ⁊ ꝓceptione frumenti binos fru-ctus arboꝝ percipit,aut nō recolligit ipſe, ſed nouus colonus, ⁊ tunc nouus colonus conſiderando vt.§.ſimiliter pro vna, ⁊ ea dē cultura,⁊ perceptione frumēti bis fructus arborū percipit, ſic ⁊ antiquus colonus eodē modo cōſiderando,pz̄ ergo, ꝙ om ni caſu colonus pro vna cultura ⁊ ꝓceptione frumenti in his p-tibus bis fructus arboꝝ annaliū percipere dz̄. Septimo ad idē facit,q: inter colonū partiariū ⁊ dn̄m dr̄ ꝯcta ſocietas.L.cū duo bus.§.ſi in coeūda.ibi aut agrū pollicitatori damus in cōe que rendis fructibus.ff.pro ſocio.l.ſi merces.§.vis maior in fine.ff. loc.ſed omne lucrū proueniens ex ſocietate cōe eſſe dz̄.l.verū. §.in heredē.⁊.l.actione.§.ſi in certā rem.⁊.§.morte.ff.pro ſo.ſz̄ fructus ſecūdi anni qui ſunt pendētes proueniunt occaſione ſo-cietatis,q: ex precedēti opera ⁊ re ſocietatis, igit̄ cōiter ad ip-ſum dominū ⁊ colonuz pertineāt.l.coiri.cū ſi.ff.pro ſoc.

¶ Octauo ꝓ iſta parte ſimiliter facit,q: inter colonū partiariū vt in caſu noſtro ⁊ dn̄m dr̄ ꝯcta ſocietas vt.§.pz̄,que intelligitur in dubio durare tanto tp̄e q;to expedit ſocietati.l.ſi cōuenerit. ver.nā ⁊ ſi nō cōuenerit.⁊.l.ſed ⁊ ſocius.§.fi.ff.ꝓ ſo.⁊ quouſq; finis negocio ſit impoſitus.l.actiōe.§.itē ſi alicuius rei.ff.ꝓ ſo. ſed ſocietati expedit,vt duret,quouſq; integri ſcō̄i fructus ar-borum ſint recollecti,ex quo ex precedenti cultura vt.§.⁊.eo.tp̄e dr̄ impoſitus finis negocio,q: aū ex quo ſecatis ſegetibus rema nebāt alij fructus arboꝝ pendentes,nō erat finis impoſitus ne gocio. Verūtō oēs fructus,q interim p̄cipiunt̄ tā primi q; ſecū di,diuiduntur inter dn̄m ⁊ colonū ꝑtiariū predictū vt.§.⁊ ſi dns ſecatis ſegetibus pēdētibus fructibus arboꝝ renūciaret ſocie-tati,puta locando alteri dictū fundū imediate ſecatis ſegetibus intēpeſtiua erit renunciatio,ideo dño nō colono partiario no-cebit.vt.d.l.ſi conuenerit.⁊.l.ſed ⁊ ſocius.§.fi.

59 ¶ †Nono,q: vbi ex vna cultura ſi plures fructus recolligunt̄ in eodē loco oēs iudicant̄ ꝓ vno fructu.l.dinoſ.§.ꝙ in ſemēte, ibi q: totius anni vnus fructus.ſo.ma.⁊ tz̄ gl.j.in.d.l.dinoſ.§. ꝙ in anno.ver.bis terra colit̄.⁊ Ang.ēt ibi eſt de mēte Jmol. dū dicūt ꝙ vbi noua cultura nō interuenit poſt primos fructus recollectos ꝓ recollectiōe alioꝝ fructuū.exēplū cū in eodē fun do recolligit frumentū ⁊ vinum exiſtens in arboribus ſituatis in eo,q: tūc oēs iſti fructus dn̄r eſſe fructus vnius anni,lz̄ ſecus ſit qn̄ recollectis primis fructibus pro aliis fructibus recolligē dis interuenit noua cultura , quia tunc non vnus fructus ſed plures diuerſorum annorum dicuntur ſm̄ eos.nec ob.ꝙ in ca-

60 ſu nr̃o nõ vno anno ſed biẽnio recolligũtur, † qz annus eſt in ca
ſu nr̃o emergens, qui pluriuz ꝛ paucorũ dicrũ eſt ꝑm naturã rei
vt dicit Bal. in. l. legem. C. loca. ꝛ totuz biennium computatur
ꝓ vna cultura vt dicit Bar. ꝛ Bal. in. d. §. qõ in anno. ꝛ bal.
in. d. l. legẽ. vbi õt, ꝙ ſi ex agro nõ ꝓcipiunt̃ quolibet anno fru-
ctus ſed in ꝙnquenniũ totũ lucrũ hr̃ ꝓ vno anno. non ob. ꝙ ꝑ
mo loco dicebam ꝙ intelligatur facta locatio duratura ſoluz ꝑ
annũ ꝛc. qz imo hoc non eſt verũ in caſu noſtro, qz in annuz non
inducit̃ integra ꝓceptio in iſtis partibus oiuz fructuũ, ꝙ naſcũ-
tur in cultura ꝛ cura iſtius coloni, ſed per biennium vt. ſ̃. ꝓz igi-
tur in bienniũ intelligat̃ facta locatio vt. ſ̃. ꝓz ergo oẽs fructus
qui in bienniũ ꝓcipiuntur diuidi debẽt inter colonũ partiarium
ꝛ dñm. Et hoc etiam ꝓz ꝙ nõ ob. ſecundum argumentuz, immo
facit ꝓo, ꝛ ſimiliter dictũ Bal. in. d. l. legẽ vbi dr̃ ꝙ locatio in-
telligitur facta ad id tp̃s quo omnes fructus ſunt ꝓcepti ꝛ fun-
dus remanet vacuus ꝛ inanis qz i caſu nr̃o elapſo anno fructus
integri non erant ꝓcepti. nec fundus remanebat vacuus ꝛ ina-
nis immo plenus fructibus arborum, qui ſecato frumento erant
pendentes, igit̃ non ſit finita, vt ipſimet Bar. ꝛ Bal. dicunt ꝓ-
terea non tractamus de anno naturali, ſed de anno emergenti q
eſt pluriũ ꝛ paucoꝝ dierum ꝑm ꝙtingentiam caſuum ꝛ ꝑm ꝙ ci
tius ꝛ tardius integri fructus recolligunt̃, ita ꝙ fundus rema-
neat vacuus ꝛ inanis vt dicit Bal. in. d. l. legẽ. C. loca. nec etiaz
ob. tertium argu. qz imo iniquum foret ſi colonus nõ hẽret par-
tẽ ſuã dictoꝝ ſecundoꝝ fructuũ arboꝝ, qui ſunt ex eius cultura,
ꝛ equũ eſt, ꝙ vbi dãnũ. ſ. operarũ ꝓeſtitarũ in cultura fundi ibi
ꝛ lucrũ eſſe dz. l. cũ duobus. §. quidam ſagariaz. in fi. ꝛ. l. ſi ſocie
tatẽ mecũ. in fi. ibi ſi plus alter opere induſtrie ꝛc. ff. ꝓ ſoc. alias
videret̃ quedam ſocietas leonina ſi totũ emolumentũ ſecũdoꝝ
fructuz ꝓtineret ad dñm ꝛ. l. ſi non fuerint ꝓo ſo. non ob. ꝙ iã
percepit primos fructus arboꝝ ꝛ fructus frumentoruz ex dicta
cultura, que fuit ſepius reiterata eſt tanta vt non ſolũ ex ea per-
cipiant̃ ꝛ alant̃ primi fructus arborũ ac frumenti, ſed etiam ſe-
cundi fructus arborum. Conueniens ꝛ equum eſt in recompen
ſatione huius operis vt etiam partem ſcõorum fructuũ arboruz
habeat. facit. d. l. ſi ſocietatẽ. in fi. ꝛ ſic illa ratio, que eſt in per-
ceptione primoꝝ fructuũ arborũ, eadẽ ratio eſt in ſecundis, im-
mo ꝛ maioꝛ, qz ſecundi fructus arborum dicuntur de cultura il-
lius anni, quo fuit recollectũ frumentum. ꝛ idem indicat̃ de eis
qõ de frumẽto. l. diuortio. §. item ſi meſſes. ꝛ. §. quod in ſementẽ
ff. ſo. ma. ꝛ ꝙ ex precedenti cultura dicte arbores fructus predi
ctos fecerint etiam apparet, quia nouus colonus nihil in fun-
do facit, ſed ſoluz primus colonus igitur ex eius cultura dican
tur nati. nec ob. ſi diceretur ſine cultura arbores fructus fa-
ciunt, qz imo ex cultura. nã arbor inculta efficitur ſilueſtris ꝛ in
fructifera vt experientia docet igit̃ ꝛc. Nec etiam ob. ſi dicere
tur, ꝙ ẽt ſi non fuiſſent dicte arbores in dicto fundo ꝑ eadẽ cul
tura requirebat̃ ꝓo recollectione frumẽti, qz rñderi põt primo
ꝙ ex quo dictus colonus ꝙduxit funduz arboratũ ea ꝙdõne vr̃
ꝙduxiſſe ex natura rei ꝓo fructibus ẽt arborũ. Alias forte nõ
ꝙducturus, vel ſcõo ipſe arbores ꝓp vmbrã preſtãt damnum ſe
getibus, ꝙueniens eſt, vñ ꝓuenit dãnũ, inde ꝓueniat lucrũ arg.
l. manifeſtiſſimi. C. ꝛ fur. ꝛ. d. §. qdã ſagariã. in fi. vel põt rñderi,
ꝙ fundus ꝓp arbores requirit maioꝛẽ culturã, vt quoſdam ꝙſu-
lui ruſticos. non ob. quartũ argu. qz ex eo quo cultura frumenti
durabat biennio vt. ſ̃. dixit Bar. ꝛ Bal. ꝛ ex eadẽ cultura licet
fructus frumẽti percipiant̃ ſemel in biẽnio tñ fructus arborum
ꝓcipiũtur bis, qz quolibet anno fructificant. Verito tum qz lo
catio intelligit̃ durare tãto tp̃e, q̃to durat cultura ꝛ cura, ꝛ ſic
biẽnio, vt ꝓz. i. d. §. q ipleto. ꝛ bar. ꝛ gl. ꝓ bal. i. d. l. legẽ. tũ ẽt, qz
tã ſcõi q̃ primi fructus ex eadẽ cultura ipſius coloni ꝓcipiunt̃.
Ideo tã primi q̃ ſcõi fructus arboꝝ veniũt diuidẽdi inter dñm
ꝛ ipſum colonum, ſicut ꝛ ipſuz frumentũ diuidebat̃. nec ob. ꝙn-
tũ argu. de glo. in. l. pe. de vſuf. le. ꝙuncta. l. ꝛ hec diſt. §. cũ fun
dum. ff. loca. qz illa iura loquuntur in colono, qui nũmis colit, in
quo erat expreſſuz tp̃s locationis, qõ non durabat niſi per annũ
naturalẽ, caſus añt noſter loquit̃ in colono partiario, qui dicitur
ſocius, ꝛ locatio ſeu ſocietas intelligitur durare per bienniuz, vt
. ſ̃. ꝓz, vel illa iura loquunt̃, qz frumẽtũ recolligebat̃ quolibet an
no, nos añt loquimur in partibus localibus. ſ. in partibus iſtis
in qbus. vt. ſ̃. dixit Bar. ꝛ Bal. vna cultura frumẽti durat biẽ
nio. non ob. etiam ſextũ argu. imo facit ꝓo, quia in caſu noſtro
vt ex p̃dictis patet, locatio intelligitur durare biennio, ergo oẽs
fructus qui infra biẽniũ recolliguntur debent diuidi inter domi
num ꝛ colonum per quod etiam patet, ꝙ non obſtat ſeptimum
argumentum vt ex predictis patet. Item adde inquantum pre-
fatus doctoꝛ. ſ̃. in nona. q. in reſponſione tertij caſus dicebat, ꝙ
colonus partiarius eqparat̃ ſocio iõ morte coloni vel dñi fini-
tur locatio ſicut morte vnius ex ſocijs. l. verũ. ff. ꝓo ſo. ꝛ idez di-
cit Bar. in. d. l. ſi merces. §. vis maioꝛ. ff. locati. Nã in ꝯriuz vi-
detur. tex. in. l. qui funduz. ff. loca. l. nihil. §. fi. de le. j. l. viã. C. lo-
ca. vbi dicũt dicta iura, ꝙ locatio trãſit ad heredes. ꝛ idẽ vr̃ te-
nere Bal. in caſu noſtro vz in colono partiario. l. certi iuris. C.
loca. vbi dicit, ꝙ tranſit ad heredes qz non ſunt ꝑpie ſocij. ꝛ ra
tio eſt, qz eſt quedã ſocietas velata ſub contractu locationis in
cluſa. ideo ſapit naturam locationis ꝛ cõductionis ꝑm eũ. Jtez
adde inquantũ prefatus doctoꝛ. ſ̃. in dicta nona qõne in quarto
caſu principali dicebat ꝙ ſi colonus partiarius in primo anno
locationis portauit in potere paleas de ſuo, ꝛ bones, ꝛ alia aia
lia de dictis paleis aluit. deinde fimũ ſeu litamẽ ꝑiecit in dicto
potere ſeu agro cõducto ꝙ ꝓo ea rata ꝑ qua ꝓiecit litamen,
deducit ex paleis dñi. ꝛ ita ẽt in ſequentibus annis. Vaz ꝑ iſta
opinione facit primo, qz colonus dz fundũ relinquere in eo ſta-
tu in quo habuit. l. ſi merces. §. cõductoꝛ. l. videamus. §. Jtẽ ꝓ
ſpicere dz. l. ꝛ hec diſt. §. fi. ff. loca. ergo ex quo inuenit fundũ pri
mo anno ſine palea ꝛ bones de ſuo aluit ſine palea vltimo anno
relinquere dz ꝛ ſic fundum vacuũ quẽadmodũ vacuuz inuenit.

61 ¶ †Scõo prout in ſimili dicimus in vxore in. l. fructus cũ dua
bus precedentibus ꝛ cũ. l. ſe. ff. ſol. ma. vbi dicit̃ ꝙ expenſam q̃
fecit mulier de ſuo primo anno matrimonij in fundo dotali re-
cuperat a marito vltimo anno ſoluti matrimonij ex vltimis fru-
ctibus, ſic dicamus in caſu noſtro vt paleas, quas colonus ꝓio
anno ſoluit de ſuo, qz inuenit fundũ cõductum vacuũ, recupe-
ret a dño vltimo anno finite locationis ex parte palearum tan-
gente dño vltimo anno. ¶ Tertio ad idẽ facit, qz vr̃ ꝙ ex quo
inter dñm ꝛ colonũ partiariuz intelligit̃ ꝯcta ſocietas. l. ſi mer-
ces. §. vis maioꝛ. ff. loca. l. cum duobus. §. ſi in coeunda. ff. ꝓo ſo.
ꝙ expenſe facte bobus domitis qui dicunt̃ eſſe inſtrumẽta fun
di. l. inſtrumenta. de fundo inſtru. debuerint fieri ſumptibus ſo
cietatis, ꝛ ſic pariter dñi ꝛ coloni. l. cum duobus. §. ſi quis ex ſo
cijs. ꝛ. §. Jtẽ ſi in cõem rinum. ꝛ. l. ꝓo ſo. arbiter. §. ſi tecuz. in fi.
ff. ꝓo ſo. ergo ex quo colonus primo anno aluit de ſuo, re petet
ꝓo parte tangente patrono ab ipſo patrono ne ſit ſocietas leo-
62 nina. l. ſi non fuerint. ff. ꝓo ſo. ꝛc. Contrariuz puto verius, ꝛ pri
mo circa primuz ꝙ ſolet dubitari, vtrum colonus partiarius te
neatur reſtituere domino partem palearũ, ꝛ certe vbi eẽt ꝙſue
tudo ſeruanda eſſet qz id dicitur inter dñm ꝛ colonum tacite cõ
nentum qõ fieri conſuenit. l. ljz. ꝛ. l. excepto. ꝛ. l. circa. C. loca. l. ſi
vna. ff. eo. tit. l. ſi tibi polienda. ff. de preſcrip. verb. l. dñi predioꝝ
. C. de agri. ꝛ cenſi. ꝛ quod no. iu. l. cum quid. ff. ſi cer. pet. vbi añt
ꝙſuetudo nõ eſſet vel nõ appareret quo caſu paria ſunt. vt. l. in
lege fundi. ff. loca. qz ꝙſuetudo eſt quid facti, ꝛ non p̃ſumitur, niſi
ꝑbetur. l. in libello. §. ficte de capti. ꝛ per Bal. in. l. ꝙſentaneuz
63 . C. qño ꝛ qñ index. † vbi plus õt ꝙ etiam ſi gl. diceret aliqd eſſe
de ꝙſuetudine nõ dz ei credi niſi ꝙſuetudo ꝑbet̃, ꝛ tñc dõz eſt ꝙ
colonus partiarius tenet̃ dare dño partẽ palearum ſicut alioꝝ
fructuũ, qz palea eſt in fructu. vt no. Spe. in ti. de deci. §. j. ver.
ſi. ar. l. ſi vſufructuarius meſſem. ibi dum dicit ſtipula q̃ in maſ-
ſa iacet. ff. quibus mo. vſufr. amit. iuncta. l. ſilua cedua. de verb.
ſi. ꝛ tz do. Lud. in. l. diuoꝛ. §. impendia. ſolu. ma. ergo idez iuris
eſt in palea quod in alijs fructibus, ꝛ medietas debeatur colo-
no, ꝛ alia dño, hic. n. eſt ſocietas in qua dñs ponit fundum, colo
nus autem ponit operam ꝛ reliqua, quo caſu ſi aliter non ſit cõ
uentum, quia tunc ſtandum eſſet conuentioni. l. ſi non fuerint. ff.
ꝓ ſo. ꝛ ſi ꝙſuetudo aliter appareat, quo caſu ſtandũ eſſet ꝙſuetu
dini per. d. l. excepto. cum ſi. dñs dz de fructibus percipere me
dietatem ꝛ aliam medietatẽ colonus. l. ſi non fuerit. ꝓo ſo. vbi
eſt caſus ꝑm vnum intellectum ꝛ voluit Bal. in. d. l. cum duo-
bus. §. ſi in coeunda. ff. ꝓo ſo. ꝛ facit tex. in. d. §. vis maioꝛ in fi.

64 ¶ †Alterius etiam circa ꝑm de quo dubitari frequenter con
ſuenit, ſi colonus partiarius fimum ſeu litamen in fundo, quem
ipſe colebat ꝓiecit, vtrum predictum litamen deducat de par
te palearum tangente domino, ꝛ certe quicquid predicti docto
res dixerint. ſ̃. in dicta octaua. q. in quarto caſu principali dõm
eſt ꝙ vbi eſſet ſuper hoc cõſuetudo ſeruanda eſſet. per. d. l. ex-
cepto. ꝛ. l. quia circa cum alijs. ſ̃. allegatis, qz quod cõſuetũ eſt
fieri videtur tacite deductum in conuentione locationis ꝑ pre-
dicta iura. ſi añt conſuetudo aliqua non appareret eo caſu dõm
videtur, ꝙ colonus litamen non deducat de parte palearũ tan-
gente domino, immo ſuis ſumptibus intelligat̃ ꝓiecille in fun
do quod pluribus probatur rationibus.

¶ Primo, qz inter colonum partiarium, ꝛ dominum vr̃ ꝯcta

ſocietas

ſocietas in qua dñs ponit ſolũ fundũ.l.cũ duobus.§.ſi in coeun
da.ff.pro ſocio.l.ſi merces.§.vis maior.ff.loc.colonus añt ponit
in dicta ſocietate arte ⁊ operã vt in.d.§.ſi in coeunda. Itẽ ponit
colonus ẽt inſtra.l.ij.§.ſi ꝙſeruatis.ff.ad.l.rodi.de iac. facit gl.
in.l.ſtipones cõmodiſſimũ.de ver.ob.⁊ appone inſtrumẽtoꝝ
veniunt boies ad colẽdũ. Itẽ boues domiti, ac ẽt pecora ad ſter
corizandũ agrum parata, que dicuntur inſtrumenta gratia que
rendorum fructuum parata.l.inſtrumenta. verſi.preterea.ff.de
fun.inſtru. ergo ſtercorizatio ⁊ ſic fimi poſitio in agro pertineat
ad colonũ. Itẽ ponit colonus ẽt de ſuo ſemẽ.c.tua nobis. de de
cimis.l.ex conducto.§.ſed ⁊ ſi labes.⁊.l.ſi vno.verſi.ſ.deniqꝫ.ff.
loc.⁊ p Bal.in.l.j.in.vij.q.C.p ſoc.vbi dicit qꝺ colonus ponit
in dicta ſocietate ſemen ⁊ oia. Itẽ ⁊ oẽs ſumptus ponit colonus
de ſuo, vt.d.c.tua nobis. vbi caſus ⁊ p Bal.in.d.§.ſi in coeun
da. merito ſumptũ, quẽ fecit in pjciendo litamen ꝑdictũ in fun
do cõducto, nõ poſſit a dño repetere, imo ſibi debeat imputare
qꝛ dñs nõ tenebaꝫ ponere niſi fundũ, colonus añt ponebat reliq̃
p predicta. Scẽo, qꝛ fimũ ſeu litamen ſeruit ad ſtercorizandum
agrũ vt.d.l.inſtro.⁊.l.plenũ.§.ſed ſi pecoris.de vſu ⁊ habi. in
ſtru.eo.ti.§.pe.⁊ ſic eſt dependens ac ptinẽs ad ipſaꝫ culturã ⁊
curã, que ad colonũ ptinent vt.ſ.pꝫ, igitur a dño non recuperet
65 cum ad euꝫ nõ pertinebat p predicta. Tertio † qꝛ impenſa que
ſolũ pceptionẽ ſeu acqſitionẽ fructuũ ꝙcernit nõ añt ppetuã rei
vtilitatẽ a dño nõ repetiꝫ. ar.l.dinortio.§.impendia. ſol.ma. ſed
poſitio fimi ſeu litaminis in fundo cõcernit ſolũ pceptionem ſeu
acqſitionẽ fructuũ tẽporalẽ vt.d.l.ad inſtra.dum dicit tex. que
rẽdũ veluti boies qui agrũ colũt. preterea boues domiti ⁊ peco
ra ſtercorizãdi cã parata ſunt nõ añt ad ppetuã rei vtilitatẽ. Igi
tur a dño nõ repetaꝫ ſed p parte fructuũ ſibi tangẽte imputeꝫ.
vt.d.§.ſi in coeunda. Quarto, qꝛ ſi colonus impẽſaꝫ ſeminis po
nit de ſuo vt.ſ.pꝫ ergo multo potius de ſuo ponat impẽſam fimi
ſeu litaminis que eſt minor ⁊ modica vꝝ. argu. auctentice multo
magis. C.de ſac.ſan.eccl. facit qõ no.in.l.dinortio.§.impendia.
ſo.ma. ibi dñ dicit de tutela edificioꝝ ⁊ cura ſeruoꝝ, vbi ſi modi
ca eſt non repetiꝫ, lꝫ ſecus eſſet ſi foret magna vt ibi no. Quinto
66 † qꝛ colonus oia ꝑm legẽ conductionis facere dꝫ. ⁊ ante oia cura
re dꝫ vt opera ruſtica ſuo quoqꝫ tpe faciat.l.ſi merces.§.condu
ctor.ff.loc. ſed de lege conductionis eſt proiectio fimi ſeu litami
nis in fundo.vt.d.l.inſtra. merito ad colonũ pertineat. Sexto
qꝛ colonus qui colit vineam ne pp vetuſtatẽ reducatur ad ſteri
litatem tenetur colere ⁊ propagare vt bonus paterfamilias.l.
ſi vno.§.itẽ alio reſcripto. in gl. ſup verbo remiſſio.ff.loc. Ergo
ſi colonus teneꝫ vineã pp vetuſtatẽ propagare, vt bonus pater
familias multo potius vt bonus paterfamilias teneaꝫ fundus fi
mo ſeu litamine impinguare. Septimo qꝛ vt dixi litamẽ agri cã
paratũ eſt.vt.ſ.pꝫ ⁊ eſt pertinens ad ipſam culturã, dñs nõ po
nit qꝛ ſolũ fundũ ſeu potere ⁊ agrũ ponit ex parte ſua. vt.d.§.ſi
in coeunda. ergo ſi hoc pertinet ad culturã ⁊ deſeruit ad impin
guandum agrũ ⁊ dñs teneꝫ ipſe ſequiꝫ neceſſario qꝺ ptineat ad
colonũ, q curã operã ſemen ⁊ oia excepto fundo ponit ex parte
ſua. vt.ſ.pꝫ. Non ob. qꝺ primo loco dicebatur, qꝺ colonus de
beat relinquere fundum in eo ſtatu in quo adinuenit p iura.ſ.al
leg. qꝛ illa iura loquunt, vt fundus ⁊ res locata ſit facta deterioꝝ
qꝺ eſſet tpe locationis nos añt loquimur in alio caſu. Non obſt.
ſcẽo.l.de diuiſione. cuꝫ ſeq. vſq; ad.l.dinortio. incluſiue ſol.ma.
vbi vxor recuperat impenſas quas fecit primo anno in re dota
li ex fructibus vltimi anni ſoluti matri. qꝛ ibi mulier primo anno
fecit impenſam ⁊ nullos fructus percepit, ideo recuperat de fru
ctibus vltimi anni. In caſu añt noſtro colonus ſi fecit impenſaꝫ
primo anno in paleis ⁊ litamine eã deduxit de ſua parte fructuũ
qui fructus diuidunt inter dñs ⁊ colonũ p mediũ dñs hꝫ medie
tatẽ fructuũ q pcipiunt in fundo locato, eo qꝛ poſuit in dicta me
dietate fundũ, colonus, aut ptiarius hꝫ aliã medietatẽ fructuũ
ex eo qꝛ poſuit in dicta ſocietate artẽ ⁊ operam ſemẽ ſumptus ⁊
alia oia. vt.ſ.pꝫ ⁊ ſic eſt valde diuerſa rõ in marito, ⁊ vxore, colo
no partiario ⁊ dño, colonus enim ⁊ dñs diuidũt fructus, q perci
piuntur rõe predicta, maritus añt ⁊ vxor alio reſpectu maritus
em̃ lucraꝫ fructus dotis non pp impenſam ſed pp onera matri
monij.l.pro oneribus.C.de iure do.⁊.l.dotis.ff.eo.ti. p ea ergo
parte anni p qua ſuſtinuit onera matrimonij lucratur fructus, p
alio añt tempore pro qua nõ ſubſtinuit onera matrimonij cedũt
lucro vxoris cum eſſet ratio quare maritus lucraretur. Impen
ſa añt ideo diuiditur inter maritũ ⁊ vxorem ꝑm ratã fructuũ eis
tangentẽ, qꝛ maritus pro impenſa facta in fructibus recolligen
dis nihil fuerat ea de cã cõſecutus, igiꝫ in parte fructuũ tãgente
marito confunditꝫ pars expẽſaꝝ ab eo factaꝝ, alia añt pars de
ducitꝫ de fructibus tangentibus mulieri pro rata. vt.d.l.fructus
cuꝫ duabus precedentibus. ⁊ cũ ſe.ſo.ma. Non ob. tertiũ, qꝛ ex
quo inter colonũ partiariuꝫ ⁊ dñm intelligitur ꝙcta ſocietas im
pẽſa facta occaſione ſocietatis deducaꝫ de cõi, qꝛ in caſu noſtro
in tali ſocietate dñs ſolummodo tenebatur ponere fundum co
lonus autem partiarius curam operam ſemen inſtrm ſumptuꝫ,
⁊ omnia. vt.ſ.pꝫ. merito ex quo colonus tenebaꝫ iure dicte ſo
cietatis ponere ſumptuꝫ de ſuo, non recuperet a cõi corpore ſo
cietatis, qꝛ tunc non poneret de ſuo ſed de cõi, quod eſſet ꝙ nam
dicte ſocietatis. nec hoc eſt iniquuꝫ, qꝛ colonus partiarius ideo
hꝫ medietatem fructuum qui recolliguntur, qꝛ ex parte ſua po
nit omnia predicta. dñs autem ideo hꝫ aliam medietatem quia
ex parte ſua ponit fundum. vt.ſ. igitur hec diuiſio eſt equa.l.ſi
67 non fuerint.ff.pro ſo. ℂ † Decimo quero, eſt arbor, que in confi
nio nata eſt Itẽ lapis qui p vtrumq; fundum extenditur, an cuꝫ
ſuccida arbor, ⁊ lapis exemptus eius ſit cuius eſt fundus pro ea
quaq; parte ſinguloꝝ eſſe debeat pro qua parte ſinguloꝝ in fun
do fuerat naturali conuenit rationi poſtea tantam partez vter
que habeat tam in lapide q̃ in arbore quantam in terra habe
68 bat.l.pe.ff.pro ſo. vbi caſus. ℂ † Undecimo quero, diuiſa ſocie
tate apud quem inſignia debeant remanere. rñde q̃dam ſunt in
ſignia vnius domus ſeu agnationis, vt ſunt inſignia que portan
tur ex conceſſione principis, velut inſignia, que conceſſit genito
ri meo ⁊ ceteris de agnatione ſua ſereniſſimus princeps Sigiſ
mundus cuꝫ ad ſerenitatẽ ſuã cõſtãtie tpe ꝙcilij ⁊ electionis ſan
ctiſſimi dñi dñi Martini pape quarti ipſe meus genitor pro do
mino brachio de forte brachij s legatus extitit, demum poſt co
ronationem prefati ſereniſſimi principis factam per ſanctiſſimũ
dñm dñm Eugenium papam quartum, idem priuilegium inſig
nioꝝ conceſſionis ⁊ confirmationis cum peruſiuꝫ aduentaret
mihi fratriq; meo cum pendenti bulla reſtituit, in quo ſua con
cedit ſerenitas nobis ⁊ ceteris de agnatione noſtra hec inſignia
ſiue arma vꝫ ſcutum aureum cum duabus barris nigris in me
dio per tranſuerſum ⁊ galea cum capite cuiuſdaꝫ ethiopis vſq;
ad humeros, cum alias victa aurea inuoluto quodã ſudario au
reo inuoluta capiti dicti ethiopis ⁊ cum quadam alia argentea
per medium capitis pendentis a facie ad ſpatulas dicte galee,
que arma prefatus Sigiſmundus diuina fauente clementia ro
manoꝝ imperator ſemper auguſtus, ac vngarie boemie dalma
tie, croatie, ⁊ talis rex nobis ⁊ ceteris de agnatione noſtra con
firmauit, ⁊ inquantum opus ehet de nouo conceſſit ⁊ elargitus
fuit, ⁊ iſta tranſeunt ad omnes. de iſta agnatione deſcendentes,
ſiue ſint heredes patris vel aui acquirentis talia inſignia ſiue
non vt argu.ff.de reli.l.familiaria.⁊.l.ſequen. nec per diuiſio
nem poſſunt aſſignari vni. argu.ff.de reli.l.ſi ſepulchrum. ad co
gnatos vero vel affines non ptinent. ar.C.de reli.l.ius familia
riũ. ſm Bar. in tractatu de inſignijs ⁊ armis. † Sed an baſtar
69 di vel ſpurij poſſint vti iſtis armis, dic qꝺ nõ, ꝙſuetudo tñ in tu
ſcia ſeruat ꝙriũ ſm Bar. ibi qꝛ nõ ſunt de familia vel agnatione
ſpurij enim non dicunt de domo. vt eſt caſus in.l.ex libera.C.de
ſuis ⁊ legi.⁊ fuit olim conſultum qꝺ ſpurij de petra mala nõ dicã
tur de petra mala ſm Bal. ibi ⁊ vide eundẽ in fi.C.de ſer. fugi
ti.⁊ in rub.pro ſo. in fi. vbi dicit qꝺ arma nobiliũ remanẽt apud
principalẽ domus qꝛ in eo tanq̃ in capite ſtat ſplendor genitu
re ar.ff.de religi.l.cum diuerſis.⁊.l.cum ſignis de agri.⁊ cenſi.
li.xj. quedaꝫ ſunt inſignia alicuius ſocietatis ⁊ iſtorum quedaꝫ
ſunt artificij, vt cũ principaliter operet q̃litas loci. exempluꝫ in
marchia anconitana in qua eſt quoddam nobile caſtrum nomi
ne fabrianũ vbi artificiũ faciendi cartas papireas principaliter
viget, ibiq; ſunt artificia multa ad hoc, ex quibus artificijs me
liores carte proueniunt, licet eniꝫ multus operetur bonitas ope
rantis, dico igitur qꝺ iſto caſu remanebit apud illuꝫ ſignũ apud
quem remanet ipſum edificium, in quo fit ſine iure proprietatis
ſiue iure conductionis ſiue quouis alio titulo ſine in totũ ſine p
parte ſine malafide teneat toto tempore quo tꝫ nõ põt ꝓhiberi
vti ſigno. ⁊ idez in ceteris ſimilibus realibus. arg.ff.de ſeruit. vr.
predi.l.via conſtitui.§.fi.⁊ ſi ſeruitus vend.l.ij.§.fi.cũ.l.ſeq. ſm
70 Bar. in.d.trac. de inſignijs ⁊ armis. † Quedaꝫ ſunt artificia ⁊
peritie in quibus principaliter operatur bonitas artificis, vt vi
demus in inſignijs, q̃ apponunt ſpadis ⁊ gladijs ⁊ aliis opibus
metalloꝝ, ⁊ iſto caſu oẽs qui ſunt in vna ſtatione poſſunt vti illo
ſigno, quo magiſter principalis illius ſtatiõis approbet iſta ope
ra. arg. in auc. de tabellio. §. nos autem. vbi no. in glo. que inci
pit. caue tibi. in fi. gl. ſi vero ſeparantur tunc ſignum dꝫ remane
re apud eum qui principalis erat in ſtatione arg.ff.de fi.inſtru,
l.fi. ſed ſi forte omnes eſſent equales niſi conueniat apud quem

signuz remaneat forte dirimitur.l.si que sunt cautiones.in prin. ff.fami.her.ꝑm Bar.in.d.tractatu.Quedam sunt insignia nõ denotãtia principaliter artificiuz seu peritiã,sed aliud vt sunt signa mercatoꝝ ꝛ talia insignia cũ videaꝫ̃ imposita ad recognoscendum diuisa societate cuilibet ad bñplacitũ vꝫ licite facere.l. ad recognoscẽdos.de ingenu.ꝛ manu.nam quẽadmodum noia hoim sunt inuenta ad recognoscẽdũ.vt.d.l.ad recognoscẽdos. ita ẽt inuenta videnꝫ̃ insignia.ff.de re.dini.l.sanctũ. Ergo quẽadmodũ possint esse plures eiusdẽ nois.ff.de testa.tu.l.duo sunt titij.de leg.ij.si quis sernũ.§.si inter duos.ita videnꝫ̃ plures posse eadẽ insignia facere ꝛ rebus imprimere cũ vtrunqꝫ eque fieri videaꝫ̃ ad recognoscẽdũ.Jn ꝯtruz facit,qz dicta signa videntur importare fiduciã ꝛ q̃litatẽ totius societatis , sed si dissoluta societate signũ remaneret apud vnũ solũ de facili ppius q credebat signo rõe fiducie totius societatis posset decipi.Ergo ne populus possit decipi diuisa societate signũ qđ est accessoriũ societatis intelligaꝫ̃ extinctũ.C.de latina liber.tol.l.j.§.sed ꝛ qui dñi ꝛ extra de indeis.c.in nõnullis.Bar i.d.tractatu de insignijs ꝛ armis,dicit si qdẽ erat vnus in societate,qui esse caput ꝛ quasi magister societatis,sicut dr̃ in simili.ff.de leg.j.l.peculiuz.§.j. tunc apud eũ dz remanere signũ,qz erat inter eos maioris bonoris.ar.ff.de her.insti.l.fi.facit q dicit Bal in.c.si duo fratres. de fra.nono benefi.inuesti.in vsibus feudoꝝ.vbi dicit q clanes castri ꝛ sigillũ dz remanere apud fratreꝫ primogenitũ. Si vero hoc non erat tũc apud eũ remanebit q erat socius maioris quãtitatis.ff.fami.herc.l.si que sunt cautiones.Si vero oẽs sunt eq̃les sorte dirimẽdũ est.vt.d.l.si que sunt cautiones.puto tñ q si dissoluta societate vnus ex societate remanet negociatoꝛ dz ei remanere signũ,qz alioꝝ nõ interest. Jtẽ qz si dissoluta societate negociatio remanet penes illũ ergo iniquũ est qđ signũ quod erat accessoriuz negociationis ab ea separatur.C.cõia vtri.in.l.
71 possessionũ ꝑz Bar.ꝛ Bal.in rub.C.eo.formaliter dicit † quero nunquid qñ maior pars remanet in societate ꝛ minor recedit posset talis maior pars vti solito signo societatis qđ apponunt mercatores tam in literis q̃ꝫ in ballis ꝛ vꝫ q sic.qz istud signum est vniuersoꝝ ꝛ totius corporis societatis que remanet ꝛ fundaꝫ̃ in maiori numero.Jn ꝯtruz vꝫ qz nõ põt qs assumere nomẽ quo quis se repũtet aliud q̃ꝫ sit nec ẽt sigillũ vel signaculũ.Sicut.n. nõ est licitũ assumere nomẽ ꝓpriũ in fraudẽ alterius.qz nomina q̃ꝫ q̃ꝫ licita nõ debẽt assumi in rebus illicitis ita nec signa. Nõ. n.lz alteri furari nomẽ ẽt si nõ fiat dolo malo,dũmodo ex eo sequaꝫ̃ dãnũ alterius,qz nõ lz excedere fines institie ꝛ equitatis q enim insignia alterius monet de suo loco terios alterius monet q nõ est licitũ.Nã posito q nõ fiat ad alterius emulationez ex aio sit reipsa ꝛ lz desit fraudis affectus nó tñ deest dãni effectus a qbus abstineri opz.ar.l.pe.de termi.mo.ꝛ.C.fi.regũ.l.si constiterit.Scõo nisi ꝓcedat de oim ꝯsensu nõ dz signũ vel sigillum integrũ remanere societate nõ integra,ne falsa repũtatio fiat.ff. de fal.l.eos sicut nõ põt quis signare annulo alieno nisi sibi cõmittaꝫ̃ vt.ff.de testa.l.ad testiũ.ex quo enim est facta nouatio societatis in pactis ꝛ in substantia fiat ẽt in accidentalibus ꝛ ꝯsentibus substãtiã.ar.ff.loc.l.cuz in plures.§.l.d.ꝛ hec in vera in his que possunt trahi ad captionẽ alterius ꝑm ipsum Bal. ꝑ quo facit gl.de excess.prela.c.d.in gl.in verbo inhibeatis qđ vꝫ probari.qz cũ rõne signi q notũ erat oñdebaꝫ̃ fides q̃litas ꝛ potentia totius societatis valde iniustũ videretur ẽt,q tale signuz remaneret apud aliquez ipsoꝝ,cũ non tante fiducie potentie possit esse vnus solus,quãte erat totũ corpus societatis.Jdeo si populus ex tali signo q remaneret apud aliquẽ societas posset ledi,dissoluta societate vꝫ ẽt signũ debere dissolui.ar.d.c.in nonnullis.ꝛ.d.l.j.C.de latí.li.tol.Si tñ societas nõ esset dissoluta, quo ad oẽs sed forsitaz quo ad aliquos,qui renunciauerũt societati,ꝛ quo ad ceteros eadẽ societas firma maneret.vt.l.actiõe. §.diximus.ff.ꝑ so.vꝫ clare dõm idez signũ durare quoad durat ipsa societas,qz cũ signũ sit societati accessoriuz. vt.ſ.dictũ fuit. sapit naturam societatis,cuz accessoriũ sequatur naturã sui principalis,vt in regula accessoriũ de re.iur.si tñ populus nõ possit ledi ex tali signo qđ soluta societate remaneret apud vnũ solum, puta qz nõ credebã,soli signo sine literis societatis directis vel signum nõ erat notũ , nec ẽt ipsi socij distrahentes societatez ledi saltem vꝫ bona distinctio Bar.si añ possent solũ ledi ipi socij, tunc oibus ꝯsentientibus vꝫ vni posse signũ remanere . vt.ſ.dicit Bal.qđ mercatoꝝ iudicio relinquendũ vꝫ.arg.l.semel de remiſſ.lib.x.ꝛ.l.j.de ven.inspi.c.significasti.de homi. cum simi.
72 † mihi salua veriori determinatione vꝫ posse imaginari ꝛ dici aut loquimur de signo artificij,ꝛ edificij cartarum, aut de signo peritie,vt signũ gladioꝝ spadaꝝ,aut de signo fiducie ꝛ credulitatis siue opuz potentie,vt in signis mercatoꝝ cãpsoꝝ ꝛ similiũ que signa ponuntur in ballis ꝛ sigillis vt signa demostrẽt signata.i.cuius societas sint ille balle signate.l.dos data.C.de donat. ante nup.ꝑ Bal.primo casu signũ remanet ei,cui remanet edificiuz.vt.ſ.locutus fuit Bal.Scõo,ꝛ tertio casu de signo peritie,vt sunt signa gladioꝝ,ꝛ de signo fiducie,vt sunt signa mercatoꝝ.aut vnus solus societati renunciauit.ꝛ tũc cum vnus vnius dissensu nõ possit dissolui societas,qz nihil ex quo cõi ꝯsensu est ꝯcta societas,dz cõi dissensu dissolui,qz nihil est rã naturale q̃ꝫ eo vinculo dissolui quo quis ligatus est.ff.de reg.iur l.nihil taz naturale.l.sicut.C.de act.ꝛ ob.l.ab emp.ff.de pac.ff.de so.l.put. Uno ergo dissentiente non dissoluitur quia qui dissentit alios a se liberat,ipse autez non liberaꝫ̃ ab eis.ff.ꝑ so.l.act.§.diximus. ꝛ.§.itez qui societatẽ ꝑm Rof.in rub.si aliqui societatẽ iacunt. §.si tu queris quare societas ꝛc.vꝫ clare dõm signuz apud ceteros durare quoad durat societas.qz cũ signuz sit societati accessoriuz,vt.ſ.dictũ est,sapit naturã societatis,cũ accessoriuz sequatur naturam sui principalis,vt in regula accessoriuz.de reg.iu. l.lecta.§.dicebaz.ff.si cer.pet.Ergo idẽ est de signo qđ de societate eo maxime,qz renuntiatio tendit solum in preiudiciuz renũciantis ꝛ fauorẽ ceteroꝝ.l.sed socius.§.fi.ff.pro soln.ꝛ.d.§.diximus.ꝛ.§.itez qui societatẽ.aut ꝯsensu omniũ dissoluta est societas,vel aliter finita est, quo ad oẽs, vt plene dictuz fuit.ſ.in.xi. parte principali.ꝛ tunc aut a principio quentũ est apud quem signũ societatis debeat remanere , ꝛ quentioni stetur.l.si nõ fuerint.§.ita coiri.ꝛ.§.si vero placuerit.ff.pro socio.ꝛ in ea.l.§.item ex facto.aut a principio non est quentũ,apud quẽ signũ debeat remanere.sed hoc collatũ est arbitrio vnius,vel pluriuz socioꝝ, vel tertie ꝑsone.ꝛ tunc quentio seruanda est ꝛ intelligiꝫ̃ q eque debeat arbitrari.l.si societatẽ mecum coieris.ꝛ.l.si coita sit societas cũ quinq̃ꝫ ſe.ff.pro soc.aut a principio nihil quentum est. ꝛ tũc aut signũ q cõe corpus societatis omniũ ꝯsensu assumpsit erat vnius socioꝝ.exemplum,ꝯcta est societas inter plures mercatores,vnus ex istis socijs erat prius mercator,ꝛ signum suum erat mons cum cruce supra montez,vt pz ex signo hic figurato, aut nunc ꝯbit societatem cũ alijs mercatoribus,ꝛ totuz corpus societatis facit idez signuz vz montem cum cruce supra montez, vel facit loco signi arma vnius ex socijs ꝓpter eius dignitatem vt in armis nostris vz scutuz cuz duabus starris nigris per transuersum vt hic apparet figura.Vel est vnus faber,qui facit gladios,vel cultellos,ꝛ signum ipsius est liliuz supra figuratũ, nũc autem ꝯbit societatem cum alijs fabris ad faciendum gladios, vel cultellos,vel alia arma , ꝛ faciunt idem signum vz lilium supra figuratum,vel sunt plures mercatores, qui contraxerunt societatez ꝛ anteq̃ꝫ ꝯiissent societatem duo ex eis mercantiã exercebant vz Petrus ꝛ Martinus.vnus ex eis vz Petrus habebat in signum montẽ cum cruce vt supra pz figuratum, alius vero vz Martinus habebat in signuz circulũ solum vt eius figura hic hz.nunc autem ꝯbunt societatem simul vel simul cum alijs, ꝛ in signuz totius corporis societatis assumunt circulum cũ mõte in medio cuz cruce supra montez, ꝛ sic cõponunt signuz petri ꝛ signuz martini simul ꝛ faciunt vnuz signum cõpositum ex predictis duobus signis vt eius figura hic hz.vel sunt duo fabri separatim gerẽtes artem gladioꝝ vel cultelloꝝ,ꝛ vnus facit in suis gladijs siue cultellis signũ lilij, alius vero facit coronam in sui signũ,nunc ꝯbunt societatẽ simul vel simul ꝛ cũ alijs, ꝛ in signum societatis faciũt liliũ coronatũ , ꝛ sic ex duobus signis socioꝝ faciũt vnũ signũ ꝯpositũ repũtãs ipaz societatẽ vt eius figura hec hz.mõ dissoluta ẽ societas inter istos mercatores, vel iter istos fabros dubitabaꝫ̃ apud quẽ signũ debeat remanere. aut est distracta societas illoꝝ q assumpserunt simplex signũ q añ ꝯctã societatẽ erat vnius ex illis socijs,vt.ſ.fuit dictũ in mõte cũ cruce supra montem ꝛ in lilio ꝛ in armis vnius ex socijs q̃ loco signi ꝓpter suam dignitatez pro cõi societate assumpta fuerunt. ꝛ tunc tale signum ad eum reuertatur cuius erat ante contractam predictam societatem.ſ.ead.l.§.si in coeunda.ꝛ in ea.l.§.item ex facto . vbi socius deducit primo quod in commune corpus posuit demum diuidunt emolumenta.facit in ea.l.§.item si in commnem riuum.ꝛ.§.si quis ex socijs. ꝛ j.eo.l.si vnus ex socijs.§.si qđ vnus. Sed hic socius in commune corpus societatis posuit signum proprium vz montem cum cruce supra montem,vel liliuz, vel arma sua.ergo omnia predictũ signũ distracta societate deducat,ꝛ sic ei signum remaneat cuius primo erat lz societati cõmunicauerit, aut loquimur in signo composito,vt quando societas facit vnum signum compositum ex duobus signis sociorum

vt supra p3 in circulo cũ mõte in medio ⁊ in cruce. S. montez, ⁊ in lilio coronato. ⁊ tunc distracta societate vr signũ diuidi debere, vt cuiqꝫ reddat qđ ante ꝯctã societatẽ suum erat per iura superius allegata. ⁊ sic mons cũ cruce remaneat illi socio, cuius erat tale signũ ante ꝯctã societatẽ, ⁊ circulus remaneat illi, cuius signum añ ꝯctã societatẽ solus circulus erat, ⁊ idẽ in lilio corona to, qz liliuz d3 distracta societate remanere illi, cuius simplex lilĩ erat, ⁊ corona d3 remanere illi socio, cuius signũ erat corona cũ facilis sit separatio talis signi compositi. ar. l. si frumentũ. in prin. ⁊ §. fz si plumbũ cum argento. ff. de re ven. ⁊ insti. de rerum diui. §. si duoꝫ. ⁊. §. qđ si frumentum. in ꝯrium facit, qz ex quo tale signũ compositũ mutauit formã a simplici signo, vt p3 in eius figura, ⁊ de cõi cõsensu factum sit, cõe esse debeat. vt. d. l. si frumentum. §. qđ si voluntate eoꝫ cõmixta sunt tãqꝫ sit aliud signũ a simplicibus signis ex quibus compositũ est. qz ipsi socio cuius erat signũ simplex nihil dz obesse, cum signum compositum dicatur diuisum, ergo ei remanere nõ debeat. qz tunc pciperet plus debito qđ esset ꝯ naturã societatis, que partes equales tribuit. l. si nõ fuerint. in prin. ff. pro soc. ⁊ instar fraternitatis obtinet. l. verũ. in prin. ff. pro so. tñ cogita qz cum cõpositũ sapit naturã eorum ex quibus compositio facta est vt no. in. d. §. si duoꝫ. ⁊ in. l. ij. de verb. ob. vr q distracta societate tale signũ compositum redire debeat ad suam naturam ad quã res de facili reuertitur. l. si vnus. §. pactus ne petere. ver. qđ infra spẽ dotis. ff. de pact. nisi dicas q hoc verum qñ ex compositione predictoꝫ signoꝫ ipsis socijs quoꝫ erant simplicia signa ex quibus factum est signũ cõpositum aliquid diceretur obesse. Sed in casu nro vt. §. p3 nihil eis dr obesse. Ideo idem videtur iudicandum de tali signo compositum, quod iudicaretur de signo nouiter repto p ipsos socios de quo signo nouiter reperto infra dicetur. aut signum fuit de nouo repertum per socios, qđ ante ꝯctam societatẽ alicuius eorum nõ erat. ⁊ tunc aut distracta societate conuenit inter oẽs apud quez signum debeat remanere ⁊ ei signũ remaneat vt dixit Bal. S. Si aũt oẽs non consentiunt, ⁊ tũc qsentientes nõ possunt preiudicare nõ cõsentienti. qz nemo ex socijs plus parte sua aliena re põt. l. nemo ex socijs plus parte sua alienare põt. l. nemo ex socijs. ff. pro so. vbi vr casus. aut distracta societate nihil conuenit inter eos, sed quilibet vult signum sibi remanere. ⁊ tunc aut est in regione consuetudo apud quem signum debeat remanere, ⁊ ipsa seruãda sit. l. quod si nolit. §. qui assidua. ff. de edil. edic. in auc. de fideiu. §. fi. ⁊. l. fin. C. de fideiuss. aut nulla in regione talis qsuetudo apparet, tunc aut signum assumpsit nomen rõne singularis excellentie vnius socioꝫ, vt in signo cosmi de medicis de florentia, ⁊ similiũ, vel illius qui faciebat clauum olim in gladijs ⁊ moderatorijs, qui pp singularez eius peritiã vẽdebat gladios ⁊ moderatoria ad pondus argenti. ⁊ tunc ei debeat remanere signum, ne populus decipi possit, ⁊ ẽt qz societas summam rõnẽ ⁊ equitatem in se ꝯtinet. vt. d. l. verum. in prin. sed summa rõ equitatis est, vt signũ ei remaneat, ex cuius persona signũ nomez assumpsit, cum rõne sue excellentie ⁊ peritie plus dicatur in societatẽ ponere. ergo plus dz percipere. l. societates ꝯhuntur. §. fi. ⁊ l. si societatem mecum. §. j. ij. ff. pro so. ⁊ l. quid enim. eo. ti. q plus dicitur pcipere si signum sibi remanet. Si autem signum non assumpsit nomen ab excellentia, vel peritia vnius socioꝝ sed ab omnibus socijs, ⁊ tunc loquat Bal. S. Nam cum in dicta societate neuter posuerit dictum signum, sed potius cõi consensu ipsum signum constituerunt, ⁊ ipsi societati attribuerunt tale signum, dicta societate dissoluta, erit dissolutẽdũ, adeo quod apđ nullum remanere debebit, cum dissoluat eo mõ, quo constitutũ fuit ad hoc. c. i. de reg. iur. sequit enim tale signũ vt accessoriuz naturã ipsius principalis. vnde sicut dissoluit ipsum principale, ita signum qđ est ei accessoriũ ad hoc regula, accessorium in. vi. facit. l. dissolute. C. de condi. sine cã. ad hoc etiã facit, qz quis nõ dz nomen alterius assumere vel alterius sigillum ⁊ cum eo sigillare sine illius consensu. de testa. l. ad testium. §. i. sed cum signo representetur corpus totius societatis, ⁊ nomina omnium socioꝝ simul collecta. Igitur non dz vnus socius sine consensu aliorum tale signum assumere ⁊ ipso vti in rebus suis proprijs. l. eos in fi. ff. de fal. ad hec etiaz. C. vt nemo priuatus. l. i. C. vt nemini liceat. l. i. ⁊ ij. ad hec etiam facit glo. in. c. dilecta. in verbo inhibeatis. de excess. prela. vbi singulariter signo vel sigillo collegij, nec vti nec habere potest. ibi dum dicit glo. sed quare prohibet istis habere sigillum, cum quilibet possit habere sigillum? ratio quaꝫ reddita est superius, quia isti cum non essent vnum corpus volebant facere sigillum communem, tanqꝫ essent vnum corpus siue collegium, ⁊ per hoc videbat fieri preiudiciuz abbatisse, ⁊c.

Ergo cuz in casu nostro dissoluta societate, oẽs socij dicant esse singulares, ⁊ nõ representant vlterius corpus societatis, qđ dissoluũ est, non qnenit, vt aliquis eoꝝ sine consensu alioꝝ singr
73 vtat illo signo. † ⁊ ideo dicit ibi do. Nico. sicu. q vnus mercator vel artifex nõ põt vti signo vel armis alterius vt habeat maiorẽ cõcursuz, qñ tendit in illius vel reipu. pindiciũ. Forte tñ posset dici, q tale signũ cõiter inter oẽs socios eq̃litate proportionis diuidatur, q sic ostẽdit. ¶ Primo, qz dictũ signuz fz ex sui figura ⁊ ex se ipso nõ dicat esse neqꝫ lucrũ, neqꝫ dãnũ cũ signum sit qđaz pictura sine linearis siue circularis figuratio nullius ex seipsa sola valoris vt ex se p3, tñ cũ illi signo p qđ repũtat tota societas vt signa demõstrẽt signata. vt in auc. dos data. C. de don. ante nup. C. vt nemo prina. ⁊. C. vt nemini liceat in rubro ⁊ nigro ad hoc qđ no. de sen. exc. c. si iudex laicus sit fides attributa p pter legalitatẽ bonitatez ac qsuetudinẽ societatis ⁊ reꝝ, q̃ sub illo signo ꝙtinẽtur, adeo q res q̃ reperiunt tali signo signate magnũ bñt ꝙcursuz aduẽtoꝝ, tuz forte pp legalitatem reꝝ, q̃ sub illo signo qsueuerunt ꝙtineri, tñ forte pp plures, quos ipsa societas, q̃ p illud signuz representat, qsuenit habere aduentores, q similiter ⁊ allicium emptores, hec ẽt ⁊ his similia nõ paruã afferunt venti tali signo vtilitatez, ⁊ cõmoduz qđ bene posset pecunia extimari vt in simili dixit Jo. cal. in. c. fi de vsur. In illo qui pecuniã mutuat vt titio vadat ad suũ molẽdinũ furnũ, vel intret scolas suas, si ex hoc recepit vtilitatẽ q̃ posset pecunia extiari esset vsurarius, puta qz ex hoc molẽdinũ, vel furnũ, vel scole bñt in maiorẽ ꝙcursuz personaꝝ ⁊ est maioris fame. Jsta enim dicit ipse bene possent pecunia extimari. Sic dicamus in proposito nostro qz fz illud signum, ex seipso ⁊ sui figura videat recipe extimationẽ. Tñ ex quo res que sub eo signo ꝙtinent maiorẽ fiduciã ꝙcursum ⁊ famã bñt occasionibus predictis hec possunt pecunia extimari ⁊ lucrũ cõtinere dicunt merito dictũ signũ habita dicta ꝙsideratione dr esse in lucro. Igitur dz diuidi inter dictos socios vt cetera lucra, nõ autem dz precipũ vni eoꝝ remanere, cum de natura societatis sit vt omne damnuz ⁊ lucrum p ueniens occasione societatis debeat inter socios p portionibus eoꝝ equaliter diuidi. ff. pro soc. arbiter. in prin. ⁊. l. si non fuerit. in prin. fm vnũ intellectum. quẽ dedit Nico. de mat. ⁊ sequitur Bal. in. l. j. C. pro so. l. cuz duobus. §. quidam sagariam. in fin. ⁊ §. si fratres. ⁊. §. cuz duo. ⁊. l. si vnus. ⁊. §. si quid vnus. ⁊. l. socĩ qui in eo. §. socius. ff. pro soc. ¶ Secundo pro hac eadem parte
74 facit † iniquũ est alium ex socijs plus, alium minus consequi immo vtriusqꝫ portio dz exequari. l. veꝝ. §. cum intres. ff. p so. sed si signum remaneret vni ex socijs ille prius de societate qsequereꝫ q̃ alter. vt. S. p3. alius aũt minus qđ esset iniquum igit ⁊c. ⁊ hoc ẽt alia rõne probat, naz si vnus ex socijs remaneret sine signo, ⁊ haberet necesse facere alid signũ nouũ, alteri aũt socio remaneret signum predictum, et eo vteretur, illi, cui non remaneret signum, fieret preiudicium. qz nouo signo vti necesse haberet, ac si esset nouus artifex ⁊ mercator. Alius autem, cui dictũ signuz remaneret, eo vteretur, ac si esset antiquus artifex ⁊ mercator pp signuz antiquũ ⁊ qsuetuz, q vteretur in preiudiciuz eius qui remaneret sine signo, ⁊ emolumẽtum eius cui remaneret signuz vt ex se p3. ⁊ qz magis bonore, fama, ⁊ emolumẽto, ac ꝙcursu p sumptione iuris decoretur, ⁊ ornetur antiquus ⁊ assuetus q̃ nouus. ar. C. de epi. ⁊ cle. l. parabolã. ibi per consuetudinem curãdi gerunt experientiam. ⁊. l. prouidendum. C. de postu. sibi aut vetustas in vna parte. ⁊. l. incerti. C. de iu. ibi ⁊ oẽs tales boies per vsum quotidianum esse approbatos. facit de edil. edi. l. sciẽdum. §. illud sciendum. Igitur ⁊c.

75 ¶ † Tertio ad idez facit, qđ dixit dñs Bion. de perusio in cõsi. qđ incipit In Xpi nomine cuz ex forma statuti sub rub. de mõtenendo in signalibus, vbi consultus ex castro fabriani, cui more tuo testatore signum qđ ipse faciebat in cartis debeat remanere, concludit quod dictuz signũ dz diuidi inter filios ⁊ nepotes eius heredes, non quo ad vsum signi vt quilibet hereduz possit illo signo vti. C. vt nemo prina. titu. predijs suis vel alie imponat in rubro ⁊ in. l. ij. Sz q apud vnũ remaneat signũ ⁊ fiat extimatio commoditatis, ⁊ alij cui non remanet, attribuitur ex quo cõmoditas ex valore signi percipi potest qui iudicis arbitrio extimabitur attẽta commoditate signi quod remanet apud illuz cui assignatur fm eum. ¶ Quarto facit, qz vt dicit Bart. in dicto tractatu de insignijs ⁊ armis, signum est accessorium ad societatem. ergo conueniens est, vt sapiat ⁊ sequatur naturam aliarum rerum societatis, vt in dicta regula accessorium. ⁊ sicut principale sortiri dz vt dicit Bar. i massaritijs suppelectilibus, ⁊ alijs accessorijs societatis. in. l. j. C. pro soc. allegando. l. quemadmo-

dum C.de agri. & cen. lib. xi. & l. sed & addes. §. si quis mulierem ff. loca. Ex his ergo vī q̄ cum dictum signū. vt. s. p̄z q̄tineat lucrum & cōmodum & extimationem recipiat, diuidi debeat inter dictos socios equalitate proportionis, ne alias sequatur absurdum, vt vnus plus alter minus ex societate percipiat, q̄d esset cō naturam societatis, sed q̄ signum est res indiuisibilis, fit estimatio valoris dicti signi respectu commoditatis & lucri arbitrio boni viri. vt. s. dixit Bonysius, & vni assignat signum, alijs vero estimatio ipsius. l. item q̄nis. §. si vnus. ff. cō. diui. & l. ad officium. C. cō. di. † q̄ quotiens diuisio commode fieri nō pōt, aut res indiuisibilis est deuenitur ad estimationem. l. nō amplius. §. cum bona. q̄. de leg. j. l. ij. C. q̄n & quib. quar. pars deb. li. x. l. cum sticus. ff. de solu. & no. in. l. in conuentionalibus in p̄in. & in fi. de verb. ob. ne alias diuisio corrumperet substantiā & partē inutilez redderet, iuxta no. in. l. stipulonum. §. ex his. de verb. obl. cum si. vel diuisio fiat iudicio sortis. C. q̄n & qui. quar. pars deb. l. j. lib. x. ff. de iudi. l. sed cum ambo. l. cū duobus. in p̄inc. C. con. dele. l. si q̄ sunt cautiones in fi. ff. fami. her. & p̄ Bar. in tractatu p̄dicto. de insignijs & armis. q̄ ille in quem sors ceciderit dī cōl q̄sensu socioꝝ retinere, ex quo oēs consenserunt vt illi in quez sors ceciderit, remaneat signū. si vero nullus vult q̄ iudicio sortis dirimat, tūc cum impedirent se p̄ concursuz signū dissoluitur. i. quotiēs. de vsuf. l. ij. §. fi. quib. mo. vsuff. amit. l. itinere. ff. de ser. ru. p̄e. l. hmōi. §. fi. de leg. j. p̄ Bar. facit q̄d dixit Bald. in. d. l. fi. seu in rub. C. p̄o. so. dū dixit, nisi procedat de oiuz cōsensu nō dz signū vel sigillū remanere integrū societate nō integra, ne falsa repūtatio fiat. ff. de fal. & l. eos. & facit gl. in. d. c. dilecta. de excess. p. Mō obstat q̄d voluit Bar. in. d. tracta. de insignijs & armis dicens. dz remanere apud capitaneū & p̄incipalē seu magistrū societatis. ar. l. fi. de fi. instru. & l. peculium. §. j. de leg. i. quia hec iura hoc non probant, nec dicta. l. que sunt cautiones. famil. her. nec in. d. l. peculium. §. j. non dī q̄ debeat remanere apud p̄incipalem, imo potius ibi dī extincto quadrigo. i. p̄incipali equo extinguitur totū tale legatū. vnde non facit q̄, imo potius facit q̄ extincta ipsa societate extinguatur ēt signum vt accessoriū. tū illa lex vere vt dixi non facit ad ꝓpositū nr̄m. similiter & d. l. si que sunt cautiones hoc nō probāt cū loquunt in alio casu, loquunt. n. in eo casu, quo aliq̄d de ipsa societate remanet apud vnū nihilominus p̄estat cōmodū alijs socijs cū ille apud quē remanet tale instrm̄ testi debeat alijs exhibere. & d. l. si que sunt cautiones. & ibi gl. q̄ similiter locū haberet in alijs cautionibus cōibus. vñ q̄ocūq̄ remanent apud vnū talia instza, nihilominus p̄estāt commodū alijs, quod non esset in ipo signo. q̄d alijs cōmodum nō p̄estaret, imo potius dānū & diminutionē. vt. s. dictū est. vnde nō est conueniēs, q̄ apud vnū remaneat. eodē mō rūde ad id q̄d dixit Bal. in. c. si duo fratres. de fratribus no. bene. fi. inuest. in vltimis verbis dū dixit q̄ claues portarū castri &
77 sigillum remaneat apud p̄imogenitū. ¶ † Ultimo sciēdū est, q̄ si inter duos fabros, vel inter duos mercatores est q̄entio de signo, ille q̄ agit, nō pōt vti pēdente lite illo signo, p̄m Bal. in. l. j. C. vt nemini liceat sine iudi. anc. signa imponere.

78 ¶ † Nodecimo quero, plures fratres diu steterūt in cōmunione, deinde veniunt ad diuisionē, ad quem ex fratribus p̄tineant portiones p̄o expedienda diuisione societatis facere, & ad quez p̄ius electio p̄tineat factarum portionum. breuiter dicendū, q̄ vna. l. dicit q̄ in diuisionibus electio ex sortis felicitate q̄ingit C. q̄n & qui. quar. pars debe. l. ij. lib. x. alia. l. dicit, electio in diuisione contingere ex parte maioritatis. C. de metatis. l. ij. li. xij. Alia vī dicere, electionē in diuisionibus contingere ex loci contiguitatis. C. de omni agro deser. l. quicunq̄. la. ij. libr. ix. & ibi p̄ And. de barusso. alibi vī dici, q̄ fauore ecclesie eidem electio dari debeat. de parrochijs. c. j. Ergo pari rōne dabit ēt minori. Minor enim & ecclesia a iure parificantur. de in integ. resti. c. j. alibi dici vī, quod si quis diuisionem alicuius rei cum fisco facere bz fiscus partes facit, alteriq̄ dat electionez. ita no. in. l. edicto in p̄in. & in. l. seius. §. senatus. vbi de hoc p̄ Bar. de iure fisc. & in. l. j. C. de bis qui se deferunt. lib. x. pari ratione idem vī dōm in minore cum respublica & minor equiparentur. C. de iure reipub. l. rempublicaz. Breuiter tñ veritas est, q̄ in re pari nullus electionem bz seu optionem sibi deputatam iure, alias enim frustra tex. diceret diuisionem iudicis officio expediri. instit. de offi. iudi. §. si familie cū se. ff. fa. herc. l. antepe. & l. plane. cum si. vnde aut in accipiendo portiones cōcordare debēt iudice inbente. de lega. j. hmōi. §. fi. vel cōmittet electio ipsa iudicio sortis. l. ij. C. q̄n & quib. quar. pars deb. ff. de iudi. l. lz. cum ambo. cum si. & hoc est q̄ firmat Bar. C. dō bis qui se defeūrt. l. j. li. x. & Bal. C. de sacrosan. eccle. l. inbemus. la. ij. & l. pe. in p̄inc. C. com. de.

79 † bñ tñ verū est, q̄d si vni ex ipsis fratribus iudicio sortis diuidētibus ex ipsius sortis infelicitate intollerabilis deceptio contingat, dz tunc ipsa diuisio in melius formari. vt concludit Bal. in l. minoribus. & cōia vtri. in. nisi ipsa diuisio facta foret per iudicem, & transisset in rē iudicatam. debuit enim appellare, qui ledebatur si sibi sententia displicebat. C. si sepius in integ. resti. postu. l. j. cum si. & ita intelligi dz q̄d idē no. in. l. si duobus. in p̄in. C. cō. dele. & hoc cessat, si municipalis q̄stitutio aliter dicat p̄m Lud. in cons. q̄d incipit. quo ad primuz proposite q̄sultationis. in fi. consilij. Et aduerte. q̄ Jo. an. in. c. j. de parro. dicit q̄ non segnior duobus diuidit, sed qui diutius ep̄atuz rexit, q̄ presumitur melius scire qualitates facti q̄ is, qui minori tempore fuit in ep̄atu. per q̄ no. Host. & Abb. q̄ diuisionem hereditatis facere deberet nō minor natu, sed qui diutius tractauit & administrauit res hereditarias, & inter socios studij qui diutius fuit in stu-

80 dio p̄m ipius Jo. an. ¶ Et est aduertendus q̄ in diuisionibus faciendis semper dz animaduerti ad diuidētiuz cōmoditatē. l. nō amplius. §. cum bonoꝝ iuncta gl. ff. de le. l. j. facit. l. si cui. ff. de seruitutibus generali. & veteres cum. l. seq. ff. de iti. act. p̄inc. alias si commode diuisio fieri nō posset, aut impossibilis esset, ad estimationem deuenitur. vt. d. §. cum bonoꝝ. & l. ij. q̄n & qui. quar. pars deb. lib. x. l. cum sticbum. de solu. l. in conuentionibus. in p̄in. & in fi. ff. de verb. sig. & si vnus ex diuidentibus bz fundum prope fundum diuidendum & alius non dz portio assignare eidē iuxta fundum proprium. l. ij. C. de meta. lib. xij. facit. l. si fundus. de leg. ij. Nec debent partes assignare segregate vni vez in capite & in medio aleri vero post p̄inci. & in fi. & sic per saltus sed congrue & continue esse debent, si fieri potest. l. venditor. & l. pe. §. fi. de act. emp. immo dixit quem sequutus fuit Bal. in. l. si ex falsis. C. de transa. q̄ mulier p̄o restitutione dotis non pōt partem bonoꝝ mariti capere eligendo a latere pulchriori in pluribus rebus. Item in electione prefertur ille qui maiorem partez habere dz. vt. d. l. ij. de meta. alias sorte dirimitur. ar. d. l. fin. in p̄in. facit ad predicta. l. qui solidum. §. post mortem. & l. gaius. de leg. ij. & quod dixit Bald. in. l. cum ancillis. §. fi. C. de incest. nup. Azo in sum. C. cō. diui. §. in ceteris. formaliter ita dicit, in ceteris aūt rebus diuisio vel adiudicatio erit facienda iudice sequente in primis id, in quo consonant omnes socij. Secundo, q̄ omnibus non vni tñ sociorum vtile est. Nam communis vtilitas est preferenda priuate. ff. cō. diui. l. iudicem. & de reg. iur. l. si conuenerit. ff. p̄o solu. l. actione. §. labeo. Si ergo p̄o vna parte agatur hac ratione veluti fundo, & iste fundus commodam recipiet diuisionē eius partes singulis debēt adiudicare. & si vnius pars pregrauari videbit, is inuicem certa pecunia alteri condēnandus est estimatis rei iusto precio. ff. cō. di. l. itez q̄nis. §. fi. q̄ si cōmode diuidi nō pōt, veluti homo sortis, vel mulus, de quo actum est, totus vni est adiudicandus, & is inuicē alteri certa pecunia est cōdemnandus. insti. de iudi. §. q̄ si vna re. si vero pluribuz rez agat hac actione cōi di. & quasdā res mihi quasdā tibi vī iudex adiudicandas compensatio inuicem pretij erit facienda, & is cui res maioris precij obuenerit ceteris condemnabit. vt. s. diximus in actione fa. her. & vide ad materiā. l. ad officium

81 §. cū aūt. & l. j. C. cō. di. vtrobiq̄ p̄ Bald. & vide Bal. in. l. sabinus. §. si de vestibus. ff. cō. diu. dicente, † q̄ q̄n est res talis cuius diuisio corrūpit substantiam non potest peti diuisio. & vide etiā cum in. l. sancimus. C. de do. qui dicit q̄ q̄n res nō pōt diuidi sine deterioratione non dz diuidi. q̄ dicit notatū p̄ iudicibus sup diuidūdo, & ibi ēt dicit q̄d si optio offert habenti maiorē partē, & ille nō acceptat, transit optio in habentē minorē partez. q̄ dictum Bal. intelligo quando diuisio erat eque & sine deceptione facta. arg. l. si societatem mecum coieris. ff. p̄o socio.

82 ¶ † Decimotertio quero, an societas vectigaliū quēadmodum transit ad heredē, ita ēt transeat ad heredē heredis. gl. in. l. nulla societas. ff. p̄o soc. tz q̄ nō q̄ in materia nō trāsmissibili coarctat mētio heredis ad primū heredē. Sz hoc forte nō est verū, imo magis trāsmissibilis est ad vlteriores hērdes. ar. q̄ met. cā. l. videamus. de le. ij. l. pater. §. q̄dā. & cuz lex dicat trāsire ad hēdē intelligo de quolibet herede. ar. ff. de verb. sig. l. sciendum. p & ꝛ̄ induci potest, quod no. By. in. l. ex facto. §. fi. ad trebel. verba sunt Bal. in. d. l. nulla. mihi tñ opinio gl. que in dubio tenenda est, latis pz ratione sua, nisi fauor reipublice esset, q̄d trāsiret ad hērdē hērdis, puta, q̄ nō expediat reipublice societatem dissolui tempore mortis socij & heredis eius q̄ tunc q̄ rōne transit ad heredē reipublice eadē trāseat ad heredē heredis, qui appōne heredis continetur. l. in animalibus. C. de legatis.

83 ¶ † Decimoquarto

83 ¶ †Decimoquarto quero, socius an admittatur in testem pro socio. respondeo non, si sit socius oim bonoꝝ, qꝛ sua interest. secus in socio particulari, qui admittitur pro eo ad partem, que socio ꝙtingit. ſm Pe. de pern. in. c. insuper. de testi. quod ẽt est de mente gl. in. l. qm̃ liberi. C. de testi. ¶ Tu dic, aut quis est socius rõe societatis ꝺcte per pactum, ⁊ sic p ꝙs lucruz est cõe, ⁊ tunc socius pro so. nõ admittit̃, aut societas venit per modũ cuiusdã incidentis, vt si pluribus sit legata res, ⁊ sic incidẽter sunt socij, ⁊ tũc si socius ex testificatione nullũ ꝙsequit̃ lucrũ vnus admittit̃ pro altero. ſm Cy. ⁊ in. d. l. qm̃. Et generaliter põt tradi regula ꝙ aut ex tali societate sperat lucrũ vel dãnũ. ⁊ nõ admittit̃, aut nõ sperat lucrũ, vel dãnum, ⁊ tunc admittit̃, ſm Bal. in d. l. qm̃. qui ẽt ibi dicit socium itineris pro so. admitti in crimina li. vide in. d. l. quoniam. ⁊ de testi. c. iiij. ⁊ c. veniens.

84 ¶ †Decimoquinto quero, res erat cõis ex cã societatis ⁊ fuit vendita, nunquid ꝓsumatur vendita de voluntate socioꝝ. Rñ deo sic in re exposita venali, ⁊ que ideo tenebatur, vt venderet̃, sicut sunt mercantie. ar. l. j. de instito. ⁊ de pig. l. cũ tabernã. Secus in re nõ exposita venali, qꝛ nõ ꝓsumit̃ animus vẽdẽdi, nisi probet̃. ar. l. j. ff. de re. permu. ſm Bald. in. l. familie. C. fa. ber.

85 ¶ †Decimosexto q̃ro, qd si iste q vẽdidit dicat se vendidisse. x. socij dicãt, ꝙ vẽdidit. xx. qd iuris? Rñdeo sup hoc debent reciꝑ probationes vtrinsq; partis. vt. l. inter coheredes. §. coheredes. ff. fa. ber. si aut neutra pars probat, stat̃ iñro venditoris, si est homo bone ꝺditionis ⁊ fame argumẽtũ. C. de don. l. si qs pro redemptione. ſm Baldum in. l. familie. C. famil. hercis.

86 ¶ †Decimoseptimo quero fratres diuiserunt inter se bona secrete in camera inter seipsos, ⁊ possederũt ꝑ diuiso, postea p. x. vel. xx. annos, de hoc nullũ fuit ꝙfectũ instr̃z, ⁊ nulli sunt testes. mortuis istis fratribus inter filios eoꝝ oriꝛ materia qõnis, qꝛ qdam eoꝝ asserunt bona indiuisa, ⁊ petunt diuidi, sed ex aduerso allegat̃ diuisio, ⁊ ad ꝓbationẽ diuisionis inducit̃ possessio longi tẽporis facta inter fratres pro diuiso, querit̃ vtrũ ꝓbata tali possessione pro diuiso ⁊ pro distincto per longum tempus intelligat̃ probata diuisio. glo. notabiliter. in. l. si maior. C. cõ. diui. tz ꝙ sic qꝛ ex quo quilibet subijt onera tanquam propꝛie portionis ⁊ fructus seorsum percipit per decem annos inter presentes. ⁊. xx. inter absentes, ꝓsumitur diuisionem precessisse. argum. ff pro so. l. itaq; ⁊ idem tz Odof. ⁊ Bar. lz vltramontani teneant aliter. Bal. vero in. d. l. si maior distinguit, ꝙ aut inter istas possessiones est proportio, que potest adaptari ad equalitatẽ diuisionis, ⁊ ꝓsumitur diuisionem precessisse, qꝛ tractat̃ de paruo ⁊ nullo preiudicio, aut inter istas possessiones nulla est proportio, nec debita congruitas, ⁊ tunc non ꝓsumitur diuisionem precessisse, quia non ꝓsumitur alter ius propꝛium iactasse, arg. ff. de proba. l. cum de indebito. ſm Bal.

87 ¶ †Decimooctauo quero, fratres diuidunt ad breuia ⁊ sortes infelicitatis, emergit intolerabilis deceptio, an debeat in melius reformari. Bal. in. l. maioribus. C. de cõ. vtri. iudi. tz ꝙ sic per illum tex. iuncta. l. ij. C. qñ ⁊ qui. quar. pars debe. libr. x. nisi ista diuisio esset facta per iudicez ⁊ transisset in rez iudicatã, debuit. n. appellare, q ledebat̃, aliter ſnia reformari nõ põt. C. si sepius in integ. resti. postu. l. j. ſm ipsum Bal.

88 ¶ †Decimonono quero plures sunt socij vectigaliuz diuiserũt administrationẽ de consensu fisci, periculum ⁊ lucruz est cuiusli bet in parte sua. si autez diuiserunt sine consensu fisci, tunc alter pro altero tenetur fisco. si tñ vꝛ, ꝙ diuiserunt animo diuidendi societatem, non tenetur vnus cõicare lucrum. secus si diuiserũt gratia commodioris diuisionis. facit quod habetur in. l. gaius. de leg. ij. ⁊ in. l. ij. C. de diui. iut. immo in. l. licitatio. §. socij vectigalium. ff. de publicanis.

89 ¶ †Vigesimo quero, quidam institor ꝓpositus in hac ciuitate a quadã societate de florentia cum pleno mãdato fecit certas expensas in bonorẽ mercatoꝝ, qui secuz ꝯbebant, an dictas impensas, societati imputabit. Bart. in qõne de facto dixit ꝙ sic, si iusta ratione motus fecit. in. l. filiusfamilias. de don.

90 ¶ †Vigesimoprimo quero sunt duo fratres qui habent castrũ commune, quis dz tenere claues. dicit Bal. in. c. si duo fratres de fra. no. benef. inuest. in vltimis verbis, ꝙ primogenitus dz tenere claues portarum ⁊ sigillum, si nulla imminet suspitio. de lega. ij. l. cuz pater pluribus. ⁊ qꝛ hoc in facto nõ in iurisditionis ꝓrogatiua ꝙsistit, non dꝛ plus in iurisditione habere ſm eum.

91 ¶ †Vigesimosecundo q̃ro, fuit qõ inter duas cõitates de q̃dã via publica, p q̃z ibat currus vtrinsq; cõitatis, cui ex territorijs dicta via debebat applicari, dõz est, ꝙ dicta via est in ꝑmisco vsu, nec diuidi põt, qꝛ quelibet pars diuisa esset inutilis ad exercitiũ vie, ⁊ cuius effectus indiuiduus est eius quoq; substantia indiuidua est. argumentum. ff. de reg. iur. l. cuius effectus. ⁊ l. arboꝛ. §. de vestibulo. ff. cõi diui. ⁊ ma. eficia ibi commissa iudicus vtriusq; cõitatis poterit denunciare, nec curo in qua parte vie, vtrum magis versus vnũ territoriũ siue a latere vnius territorij, q̃z versus reliquũ, qꝛ tota via est ꝑmixtue iurisditionis, ⁊ iste cõitates redigunt̃ ad instar duoꝝ siue donoꝝ reoꝝ credẽdi. Unde si trãseũtes p illã viã debẽt solnere pedagiũ erit cõe, qꝛ ex re ꝑmixtua ⁊ cõi ꝓuenit. in ingrendo tñ de maleficio ibi cõmisso vꝛ melioꝛ ꝺditio occupantis. occupare. n. dꝛ, q totũ vsurpat, ⁊ non bz locũ occupatio iurisditionis vbi preuentio facit ius. ff. de offi. consu. l. j. ff. ad. l. fal. l. hoc obseruãdũ. ⁊ sicut implere ꝺditionez ꝑdest soli implenti. vt. l. si plures. C. de cõdi. inser. ita exercere iurisditionez ꝑdest soli venti. Porro plus preueniens intelligitur iurisditionẽ exercere. alij dicunt si in medio duaruz ciuitatũ est locus cõis, ⁊ ibi fiat maleficiũ, qõ potestas vnuscuiusq; ciuitatis bz cognosere, qꝛ eius territoriũ offendit̃. vt. ff. de his q dele. vel effu. l. j. §. fin. ⁊ l. si vero. §. qõ si ex meridiano. ⁊ sic non est melioꝛ conditio preuenientis. sicut iniuria facta pluribus vnusq; suã iniuriã ꝑsequit̃, ⁊ hoc verius bz Ubertũ de cremona, ⁊ econuerso si villa tenet̃ emẽdare furta facta in suo districtu, ⁊ in via cõi duaruz villarũ esset factum furtũ, quelibet villa tenet̃ insolidum sed vna soluente altera liberatur ⁊ sic quod cõmune est, est propꝛium actiue ⁊ passiue in istis indiuiduis.

92 ¶ †Quid si vna via cõis est inter frontes agroꝝ vel castroꝝ q̃ro ad cuius iurisditionẽ presumant̃ predia ptinere. Rñdeo via cõis diuidit loca ſm vicinitatẽ aspectus. insti. de re. diui. §. insula. ⁊ vide qõ no. Azo in sum. vti possit. §. in his. Item medium inquantũ mediũ est extremitatibus appositis ſm Aristo. ⁊ ideo nulla extremitas de medio predicatur. Item quod percipiat de cõtrarijs non est simpliciter tale. ff. de le. iij. l. hoc legatuz. Bal. in. l. si plures. C. de cõdi. insertis.

93 ¶ †Vigesimotertio quero, duo socij habebãt domos cões habentes claustrũ, veniunt ad diuisionẽ illaꝝ domoꝝ, ⁊ vna pars assignat̃ vni, altera assignat̃ alteri, qualiter claustꝝ diuidatur? Dic ꝙ medietas, a latere tuo esset tua medietas a latere meo est mea, prout in simili dixit Bar. in ꝙlaue. l. de dã. infec. in illo q vẽdit vnã domũ retẽta alia, qꝛ claustrũ dz diuidi mõ predicto ſm eũ. sed Ang. ibi dicit hec procedere, qñ in vtraq; domo esset ostiũ, p qõ deueniebat̃ in dictũ claustrũ ⁊ exitur. Sed si in vna domoꝝ tñ est ostiũ p ꝙ intrat̃ ⁊ exitur claustrũ seu porticũ erit illius tñ cuius est domus habẽs ostiũ, ⁊ dixit Bal. in. l. arboꝛ. §. de vestibulo. ff. cõi diui. ꝙ porte p quas hꝛ ingressus ad plures diuersas domos diuersoꝝ nõ veniũt in diuisione, nec vt diuidantur, nec vt licitentur vbi cõgrue licitatio fieri nõ potest.

94 ¶ †Vigesimoquarto quero, sunt duo scolares in eadẽ camera ⁊ vnus pꝓ altam vocẽ vel pꝓ trufas non dimittit alium studere, an hec sit iusta causa diuidendi? dic quod sic, vt est singulare dictũ Spe. in ti. de iudi. §. ⁊ gñalis. ver. ⁊ no. ⁊ p Ant. de bu. in ꝓ hemio decretaliuz. ⁊ do. Lud. pon. ponit in. l. j. ff. sol mat.

95 ¶ †Vigesimoquinto quero, volo diuidere cũ quodã absente q procuratorẽ nõ dimisit, quo remedio mihi succurat̃? vide Bal. in. l. coheredibus. C. fa. ber. qui dicit ꝙ formabo libellũ ꝯ ipsum absentẽ, ⁊ faciã citari affines, ⁊ cognatos, ⁊ amicos p edictũ generale, ⁊ si aliqs cõparet ad defensionẽ absentis, ꝓcedã ꝯ ipsum defensorio nõe ⁊ si velit denũciare absenti audiret̃. vt in auctẽ. q in ꝓuincia. C. vbi de crimi. agi opz. ad hoc facit. ff. de in ius voc. l. neq; ipuberes, in fi. si aũt ꝓ eunitus indefensus, nec sperat̃ de p ximo redire, faciã dare curatorẽ bonis absentis, ⁊ ꝯ eũ experiar vt. l. ab hostibus in prin. quibus causis maio. ſm eum.

96 ¶ †Vigesimosexto quero, sunt duo fratres, q post mortez patris remãserũt, maioꝛ natu facit in domibus paternis magnos sumptus, an repetat a minoꝛe ꝑ parte. vide tex. in. l. ex duobus fratribus. ff. de neg. gest. vbi modestinus rñdet ob sumptus nulla re vrgẽte sed volũtatis cã factos cũ de eo querit̃ actionẽ non habere. vbi gl. sup verbo nõ habere intelligit in volũtarijs, qõ tñ limitat ibi gl. nisi fuerint mercales, qꝛ tunc actionem habet.

97 ¶ †Vigesimoseptimo quero, socij diuiserunt societatem, cui ex eis debeat remanere fundicus seu apoteca, in qua artẽ consueuerunt exercere. Concludi põt, ꝙ aut dñiũ erat ipsoꝝ socioꝝ aut alterius eoꝝ, aut nullius eoꝝ, q eam conduxerunt ab alio. ¶ Primo casu, aut vnusquisq; eoꝝ vult artem exercere in dicta apoteca, aut vnus vult locare, alter vero habitare, ⁊ ea vti ad propꝛium vsum. Primo casu, qñ vnusq; vult in ea artẽ suã exercere, ⁊ tũc, aut socius erat capax, ⁊ nõ impediebãt se p ꝙcursuz, aut impediebant se p concursum, qꝛ locus non erat ca-

par, vel exercitia erãt repugnãtia. primo casu, qñ locus erat capax, & non impediebãt se per concursum, & tunc vnusquisq; põt uti re cõi ad usus destinatum, nec alter ab altero potest prohiberi. karboribus. §. nauis. & ibi glo. super verbo. vt nauigetur. ff. de usufru. instit. de rer. diui. §. in commune. & per gl. in. l. sabinus. & in. l. si quis putans. §. si quis in communem. ff. de communi. diui. Si vero aliquis eorũ vellet ea uti ad usum non destinatum, & tunc si res fit deterior, nõ põt, ſm Jaco. de beluisio. in. l. si edes cões. cõi dividun. & l. vnus ex dominis. ff. de serui. tit. generali. & si utĩ, tenet actione pro soc. vel cõi dividundo, ſm glo. in. l. si quis putans. §. si quis in cõem fundum. ff. cõi diui. Si vero non fieret melior, neq; deterior, & tunc pp immensas cõtentiones dz veniri ad divisionem. ſm gl. C. de sac. san. eccl. l. inbemus nulli. in principio. super verbo. dividere. facit. ff. de serui. vba. predi. l. si in rem cõmuni. & qđ dixit Bald. in. l. j. C. qui testa. Et idem dõm est, qñ locus nõ erat capax, vel impediebant se per concursum per predicta iura, & equus index divisionez faciet ſz Bal. q sibi equus & iustius esse videbit. l. ad officium. C. com. divid. l. in communi dividundo. ff. eo. ti. Si vero vnus vult habitare, & suam artem exercere, alter vero vult locare, & tunc dic vt dictus fuit. §. in. v. parte prin. in. ix. qõ. ¶ Secundo casu, quando apotheca non erat cõis omnius respectu dominij, sed alterius eorũ, & tunc eius cuius remanet, & ipse ea potest pro suo libito uti, q; rei sue quilibet est moderator & arbiter. l. in re mandata. C. mandа. & potest pro se retinere & alteri locare vt sibi placet. l. ne cui. C. locati. ¶ Tertio casu, quando dicta apotheca nõ erat alicuius socioꝝ, q; ab alio eam conduxerant, & tunc aut locatio erat finita, finita societate, aut cõductio adhuc durabat. primo casu finita locatione in potestate est domini, cui vult locare. vt. d. l. ne cui. ibi casus notabilis. si autem conductio adhuc durabat, & tunc vnusquisq; socioꝝ intelligitur in dicto fundico seu apotheca habere aliam partez, quam hz in societate, & in alijs rebus, & massaritijs eius. argumẽto eius qđ dixit Bal. in. l. j. versi. decimotertio quero. C. pro socio. q; accessorium sequit naturam sui principalis per iura vulgaria vt dicit. & ideo in divisione dicti fundici facienda inter dictos socios quorum vnusquisq; forte volebat sibi remanere pro exercenda arte sua quousq; durabat tẽpus conductionis facte, equus index, quod iustius sibi videbitur, statuet. ff. communi diui. l. cõ. diui. & d. l. ad officium. & maxime in societate, in qua plurimum viri boni arbitrius versatur. ff. pro so. l. qđ nerua. §. fi. cuz simili. & inter alia equus index cõsiderabit, q maximũ recepit cõmodum ille, cui dicta remanet apotheca, in qua artem cõez consueuerunt exercere rõne situs, & cõsuetudinis vt experientia docet. Ideo aliquid recompensare dz ei socio, cui non adiudicat dictam apothecam vt in simili dictũ fuit. §. in signo in eadem parte principali in nona questione, aut sorte diriment, cui debeat remanere dicta apotheca seu fundicus. vt dictum fuit in simili in signo.

98 ¶ † Vigesimooctauo quero, dicit hic statutum, qđ nullus mercator, vel artifex possit aliquam domum, vel cameram, cz alius mercator vel artifex haberet ad pensionem pro sua arte exercẽda conducere, quousq; dictus mercator, vel artifex eam voluerit, siue ante finitũ tempus locationis, siue postea, an possit emere fructus. dicit Bal. q nõ, q; fieret fraus legi. Esset enim fraus de ꝯctu ad contractum. ita dicit ipse in. l. non dubiũ in tertia opposi. C. de legibus. sed quid si stante dicto statuto finita societate ac locatione predicta vnusquisq; dictoꝝ socioruz vigore dicti statuti volebat fundicum seu cameram predictam pro se ad usuz destinatum, vt quod si dominus vult gratificare vni magis quã alij, quod possit. per dictam. l. ne cui. C. de loc. Hec est cõtra statutum predictum, q; non locat illi, sed alij qui iam conduxerunt. ergo verificatur dictus statutum, & dispositio. d. l. ne cui. & quod sit locus gratificationi, vt probari. extra de iure patronatus. c. cuz aduocatus. ff. locati. l. in naue saufeli. ff. ad sil. l. si quis in gratui. §. sed cum oẽs. ff. de relig. & sump. fu. l. fi. & ibi gl. in verbo gratificationi, que alleg. multas concordantias. si aũt dñs non vult hoc onus in se suscipere, & sic nõ vult gratificare vni magis quã alij, tunc equus index qđ iustuz erit arbitrabitur inter eos ideo dic vt. §. in proxima. q. in. iij. casu dictum fuit.

99 ¶ † Vigesimonono quero apud quem ex socijs remanebunt factores & garzones sortis pro fundito & dicta arte conducti finita societate, si adhuc eoruz locatio non erat finita & impediebãt se per concursum magistri sine socij q; vnusquisq; eos volebat. Dic qđ salarium dz solui pro preterito tempore pront quisq; habebat ratez in societate. vt in simili dicit Baldus in fundico. in l. j. versi. decimo. iij. quero. C. pro socio. facit quod hĩ in. l. in his §. seruis vxoris. ff. so. ma. dum dr de vestimẽtis factis seruis vxoris. Pro futuro autem tempore ille cui seruiet soluet salariuz, q; labor cum pecunia compensatur. l. cũ duobus. si in coeunda. ff. pro socio. & si sunt discordes, vnusquisq; socionum vult, q seruiat, sibi, tunc si non possunt aliter ꝯcordari, sorte dirimẽt. arg. l. si duobus. in princip. C. cõia deleg. cum similibus supra in nona questione de signo allegatis.

100 ¶ † Trigesimo quero, qd de reliquis massaritijs & suppellectilibus societatis p societatez acquisitis. Dic, q fiet diuisio put qsq; ratã hz in societate, vt dicit bal. in. l. j. ver. xiij. q̃ro. C. p so.

101 ¶ † Trigesimoprimo quero, duo socij dividunt fundicũ & mercatias, & vnus occasione fundici erat obligatus alicui tertio solus. an debeat ꝯseruari indẽnis ab altero pro parte. Dic q sic & si esset exactus, vel condemnatus posset deducere. vt. l. certuz. C. fa. her. ſz Ang. in. l. frater a fratre. ff. de qđ. inde. de quo vide plenius. s̃. in. viij. parte principali in. xij. q.

102 ¶ † Trigesimosecundo quero, nũquid p mortẽ vnius vel duorũ socioꝝ sit finita societas ꝯcta pro pluribus annis quo ad oẽs socios & ad tempus intelligitur renouata. Bal. sic cõsulit In xpi noie amen. Sciendũ est, q hz multi sint socij, tñ vno eoꝝ mortuo finita est societas quo ad oẽs nouo cõsensu reintegrauerint societatẽ superueniente. vt. ff. p socio. l. actione. §. morte. & l. plane si hi. vel nisi actũ sit in vno moriẽte societas duret inter superexistentes. instit. pro socio. §. solvit. Si ergo inter superueniẽtes societas est ꝯcta seu reintegrata querẽdũ est sub qbus modis & tpibus, & sigdẽ actuz est inter eos de modis & tpibus statur cõuentioni eoꝝ. vt. C. pro so. l. pe. Si aũt hoc non apparet, q; tacite est renouata, & de modis, & tẽporibus nihil est expressuz, presumit renouata cũ illis pactis, modis, & temporibus, cũ quibus a principio fuit ordinata. Nã ista renouatio est q̃dã ꝯña & relige & ideo a primordio tituli posterior formaẽ euẽtus, hz in ꝯctu locationis & ꝯductionis in vrbanis quãdiu inquinus habitat in rusticis ad annũ intelligatur facta renouatio. In locatione enim & conductione inspicitur fructus rei, quem natura annuatim exhibet, sed in societate nõ potest iste respectus haberi, q; magis in opera consistit, cui nõ potest assignari certuz tempus, nisi illud quod ab initio statutuz, & tunc est in fluxu & fieri. Sicut dicta in prefationibus intelligunt repetita in q̃nijs. ff. locati. l. item queritur. §. q impleto. ff. cõ arbit. l. labeo. ff. sol. ma. l. in his. §. vxor. & sic natura prorogatiõis intelligit tẽpus, qm̃ tps, sicut summa, pars est societatis. ff. de eden. l. j. §. dotem. Sed si nona forma esset data p pactũ, tunc nihil intelligeret repetitũ. ff. loc. l. cuz inquilines. §. l. d. Dz aũt, q isti actus sociales & renouatiui perseuerauerint, si. n. post actus ꝯctuos fecissent actus distractiuos, puta recapiẽdo partẽ sortiuz, soluta esset de nouo societas diuisionis secus si capitali remanẽte in societate sola lucra sortita essent. ff. p socio. l. itaq;. Bald. in suis q̃silijs. Aduerte q; predicta vera intelligo, vt intelligat renouata societas ad idem tẽpus qđ erat expressuz in societate, que soluta fuit per mortẽ vnius & renouata per actus sociales & sic quo ad perseuerationem prime. Si autem finito primo tempore statuto socij perseuerent in societate, vr renouata ad id tempus, qđ expedit societati. ff. p so. l. si cõuenit. ver. naz, & si nõ ꝯuenit. & l. sed & socius. §. in societate aũt. Nõ aũt ad totũ primũ tempus quod forte erat quinquennium, vt in simili hr de locatione in. d. §. q impleto. nisi expediret societati per supradicta, & hoc modo intelligo Bald. in hoc tñ puro arbitrium boni viri sequendum, qui in societate plurimũ q̃sideratur. ff. pro socio. l. si societatez mecum si.

103 ¶ † Trigesimotertio quero contracta est societas, in q̃ vnus ponebat pecuniam, puta quingentos aureos, & alius operam p quinquennium duratura. In fine quinquennij tam capitale quã lucra, que sunt facta in dicta societate p maiorẽ parte sunt in debitoribus societatis, mercantijs, & massaritijs, puta in arte lane, vel coraminis, vel alia arte, queritur qño diuisio debeat fieri, vt ponens pecuniam habeat suum capitale cum parte lucri sibi tãgente, & ponens operas consequatur ex suis operibus partez lucri sibi debitam, & circa hanc questionem considero, q lucrum non dr, nisi deducto damno, quoniam lucrum & damnuz inuicẽ aduersantur. Nam vbi est damnum, non potest dici lucrum, & econtra. l. mutius. ff. pro socio. Ideo prius restituendum est capitale suum ponenti pecuniam, & sic ante omnia detrahitur sors posita ex parte illius, qui posuit pecuniaz. vt. l. cum duobus. §. si in coeunda. ff. pro socio. cum in reliquo consistat lucrum, quod in dubio equaliter debet diuidi non existente alia conuentione. l. si non fuerint. ff. pro so. Verum, q; capitale ac etiam lucruz nõ inuenitur nisi in pecunia, dubitatur quid agendum, & certe arbitroz

bitroꝝ,ꝙ si repiť aliq̃ pars pecunie ea restituať ponẽti pecuniã, ꝛ qꝛ itegrũ capitale nõ fuit ꝙsecutus cõibus sumptibus vtriusq; socioꝝ exigať, als si sumptibus ponẽtis exigereť, nõ ꝙseq̃reť in tegrũ capitale sed tãto minus quãtũ sunt expẽse facte ꝑ ipso cõ sequẽdo,ꝛ moza,ꝛ residuũ,quod dř lucrum diuidať inter socios ꝑ rata prout quisq; dz participare de lucro,vel ꝑm quentionem vel equaliter,vel arbitrio boni viri,ꝫ qđ plene dictũ fuit in.iiij.
104 ꝛ.v.principali. † Sed ponens pecuniaꝫ finita societate vult qđ oia diuidanť,ꝛ non reperiuntur pecunie,sed oia vt.s.sunt in debitoribus, mercantijs,ꝛ masaritijs,qño fiet diuisio,vt ponẽs capitale ipsuꝫ integrũ ꝙsequať,ꝛ lucrũ deinde eq̃liter eq̃litate pro portionis inter socios diuidatur ꝛ puto diuisionẽ fiendã,vt seruetur equalitas,que inter socios seruari dz verum in pin.ff.p soc. ꝙ huic socio,qui posuit pecuniam sua electione ꝙsignenť debitores,massaritie,vel mercãtie,ꝛ si elegerit debitores,puto ꝙ ex quo ipse posuit in societate pecuniã,ꝛ nõ societas pro illa pecunia dat ei debitores pro quibus exigendis fieri debent sumptus ꝛ expense ꝛ currit etiam dilatio temporis ꝛ sic detractis detrabendis minus valent , q̃ꝫ pecunia numerata,in qua nulla fit expensa,si satisfieret sibi in pecunia,quod exactio illorum debitorum, fiat communibus expensis , ꝛ periculo omnium sociorum vel consignetur illi qui posuit pecuniam vltra quantitatem debitorum summantem quantum erat pecunia per eum posita in societate,tm̃ ꝙ dicti debitores possint exigi ꝑ dicto capitali expensis cõibus ita ꝙ dictus socius in exigendo suuꝫ capitale nõ sit in damno,ne alias ipse patiatur damnuꝫ sui capitalis in parte,ꝛ alter socius lucretur,non enim esset ista bona societas, nec equa.l.si non fuerint.ff.pro so.ꝛ istud plus potest consignari inxta consuetudinem illorum,qui pro alio exigunt eorum expensis, vel arbitrio boni viri , quod in societate plurimum versatur.l.si societatem mecum.ff.pro so.eos enim sumptus societati conuenit imputari,qui in eam rem impensi sunt.ar.ff.pro so.l.cuꝫ dnobus.§.si quis ex socijs.ibi qui propter eam rem impensi sunt viatica,igitur ꝛc.ꝛ si quid socius a debitore pro expensis fuit consequutus,forte,qꝛ fuit in expensis ipsi socio condemnatus,eius ẽt ratio baberi dz, vt bonus vir eque arbitretur , adeo qđ socius, qui pecuniam posuit in societate , nec plus , nec minus sorte sua ꝙsequať,ꝛ boc qñ fuerunt sibi ꝙsignati debitores ꝑ suia sorte seu capitali,si autem mercantie vel massaritie non cadit dicta consideratio expensaꝝ,qꝛ vir bonus pro equo pretio consignabit,ꝛ non cadunt sumptus in exactione,prout cadunt, quando consignantur noia debitoꝝ vt.ś.pz.ꝛ hoc de capitali, vel sorte posita in societate per illum,qui pecuniam posuit. Jn lucris autez que dicuntur esse a capitali.ś.vt.d.l.mutius,oẽs sunt pares,tam ponens pecuniam,q̃ꝫ ponens operaꝫ,ꝛ ideo in eis non cadit dicta consideratio sumptuũ ꝛ expensarũ,qꝛ si vnicuiq; consignanť nomina debitoꝝ societatis pro lucro vnusquisq; laborat eodẽ morbo in expensis ꝛ sumptibus faciendis, pro debitoribus exigendis obuentis sibi in partem ratione lucri,ꝛ similiter in mercantijs ꝛ masaritijs per ipsos socios inter eos diuidendis,ꝛ si contingeret,ꝙ aliquis ex socijs plus parte sua fuerit cõsecutus,puta qꝛ oñi anno retrabebat certam quantitatem de societate ex forma eorum conuentionis, vel rõne consuetudinis,vel alio mõ plus parte sua recipit,socijs,qui minus fuerunt consequuti, restituat.l.verũ si cuꝫ tres socij.ff.pro so.ibi an hic qui minus consequutus est cũ eo agere possit,ꝙ solidũ accipit ad cõicãdas partes inter eos.i.exequendas,quasi iniquum sit ex eadẽ societate aliũ plus aliũ minus consequi,sed magis est vt ꝑ socio actio cõsequi possit,vt vtriusq; portio exequetur,que sententia bz equitatem.ꝛ.l.actione.§.si communis pecunia.eo.tit.

105 ¶ † Trigesimoquarto quero,qdaz pater habebat filios duos, ꝛ multa lucratus fuit ipse,ꝛ filij,ꝛ bz duos alios filios parvulos qui nihil lucrantur,dubitatur mortuo patre, qño quesita predictis diuidantur inter fratres.respondeo interdum pater bz bona imobilia,ꝛ boues suos , interdum nihil bz, sed colunt predia aliena,vel exercẽt artẽ,ꝛ simul lucranť,ꝛ ex lucris multa q̃sinerũt.primo casu,qñ pater bz bona imobilia , que simul ipse ꝛ filij colunt cum bobus paternis,ꝛ ẽt colũt predia aliena, ex quibus partẽ tãgentẽ laboratorẽ seu colono pcipiũt,ꝛ tũc est talis ꝙsideratio fiẽda,vt sciamus q̃ꝫ partẽ vnusquisq; in fructibus habeat. Nã primo pater ex predijs ꝓprijs,que ipse ꝛ filij cũ bobus pro prijs colunt bz partem tangentem patrono,que est sua propria. l.cum duobus.§.si in coeunda.ff.pro so. c.cũ in tua.de decimis. Jtẽ bz partez tangentez sibi pro operibus boum,quos ponit ad colendum de suo.vt dicit Bart.in consil.quod incipit Cinciarellus.ꝛ Bald.in consil.quod incipit ad euidentiam premittendum quod posui.ś.in.iiij.parte in.ꝛ.q. Reliqui autem fructus tam de predijs paternis,quam de alijs,qui debentur colonis respectu culture,ꝛ cure diuidunť in capita ꝑ opibus laborantiuz. ꝛ si aliquis eoꝝ de proprio aliquaz impensam fecit de cõi deducet.l.oẽ es alienuz.ꝛ.l.si vnus.§.si qđ vnus.ff.pro socio.ꝛ voluit Bar.in dicto consi.ꝛ etiam Bal.ꝛ lz dicti filij de iure antiquo qcqd q̃rebãt q̃rebãt pri.l.placet.de acqr.here. Tñ de iure.C. quo ad ꝓprietatẽ q̃rũt sibi lz quo ad vsuz fruct.querũt patri.l.j. .C.de bo.mater.ꝛ.l.cũ opz.C.de bo.que lib. Sed dubitatio est qũo quesita ex dictis lucris diuidanť.ꝛ circa boc sunt ꝙsiderandi duo casus. Jnterdũ pater ꝛ filij ex illis lucris multa simul q̃siuerunt,de quibus nõ sunt instrũa celebrata,ꝛ eo casu prout vnus quisq; coꝝ habebat partem in dictis lucris,ita habebit partem in re taliter acquisita. Exemplum pater habebat predia propria vel aduenticia filioꝝ,que colebant cõiter cũ bobus pprijs,ꝛ etiã predia aliena,q̃ silr cũ bobus paternis colebãt,ex qbus fructus percipiebant ꝑ parte tãgente colonũ seu laboratorem ponamus in fine anni deductis oibus sumptibus ꝛ expensis restabant tot fructus , quot ascendebant ad quantitatem.ꝛ.flo. quos fructus vendiderunt,ꝛ emerunt vnũ vel duo predia ex dicto precio,qño debeat diui . Rñdeo prius dz detrabi ꝙ vnusquisq; impẽdit in anno in suã vtilitatẽ,pone ꝙ de patrimonio ꝛ aduẽticijs pcipiebant ꝑ parte tãgẽte patronũ decẽ salmas grani,ꝑ parte tãgẽte bones duas vel tres arbitrio boni viri . Et pro parte tangente laboratores seu colonos in bonis paternis vel aduenticijs octo salmas grani . ꝛ sic in totum percipiebant.l.salmas grani . Jn alijs vero predijs alienis ex quibus non percipiebant nisi partẽ tangentem colonum vel laboratorem triginta salmas grani. De istis quinquaginta patri tanquam patrono debeantur decẽ salme grani , que sunt medietas.xx.salmarũ recollectaruz in bonis paternis vel aduẽticijs. Vlterius dz habere pone duas pro parte tangente operam boum,quos ponebat pater, qui cũ deteriorentur damno patris,conuenit vt lucrum quod fit ex eis sit patris,qꝛ vbi damnũ ibi lucꝝ.l.manifestissimi.C.de furtis.l. cũ duobus.§.quidã sagariã, in fi.ff.p soc.sic pater habet añ partẽ.xij.salmas grani. Residuũ qđ est quãtitatis.xxxviij.salmaꝝ que est illa quantitas que debetur colonis seu laboratoribus pro cultura cura ac recollectura dz inter eos diuidi per capita colentium,ꝛ sic in tres partes prout tres fuerunt ad colendum, quarum vna pars debetur patri, altera vni filio ꝛ altera alteri equaliter diuidẽdo,ꝛ sic pater de illis.xxxviij.salmis grani habebit.xiij.salmas dempto vno tertio salme vnus filius habebit silr.xiij.salmas grani dempto vno tertio ꝛ eodem modo alter filius habebit pur.xiij.salmas dempto vno tertio salme,ꝛ sic in effectu pater oibus cõputatis habebit.xxv.salmas grani , dempto vno tertio salme,ꝛ quilibet filioꝝ habebit.xiij.salmas grani dẽpto vno tertio ꝑ quolibet,ꝛ qꝛ de dictis.l.salmis grani nõ restabãt in fine anni nisi.xx.salme grani,que vẽdite fuerũt.xx. florenis, ex quibus predia fuerunt empta , vt sciamus, qño debeant diuidi , est necesse pscrutari quantum vnusquisq; coꝝ expendebat pro vtilitate sua seu necessitate , tũc enim habebimus quantã vnusquisq; partem habebat in illis.xx.salmis grani , ex quarũ precio fuerũt empta dicta predia,ꝛ primo pater facit impẽsaz pro se ꝛ duobus filijs parvulis,quos tenetur alere.l.si qs a liberis.§.si vel parẽs.ff.de lib.agno.que ponamus sumãt.xv. salmas grani oibus cõputatis,vnus ex illis filijs magnis ponamus expendit pro sui vtilitate ꝛ expensa.v.salmas grani , ꝛ tm̃ dem alter filius ꝛ.v.alias salmas expendũt pro cõi vtilitate puta pro semine serendo,quod colonis ponitur.vt.d.c.cum in tua vel pro alia cõi vtilitate pro vxoribus eorum,que operas ponebant in cõi.ideo de communi debebant percipere alimenta.l.si cut per gl.ff.de ope.libe.restãt ergo in manu.xx.salme grani de ductis oibus expensis,que vẽdite fuerũt,ꝛ dicta predia empta cõiter qño fiet diuisio dic,ꝙ quãtuz vnusquisq; bz in dictis.xx. salmis grani,ꝛ sic est videndũ quãtũ vnicuiq; deductis sumptibus restabat pz de portione sibi tangente in illis.l.salmis grani habebit.xxv.salmas dempto vno tertio salme ꝛ expendidit primo.xv.salmas pro expensis,quesi bi incunbebant. vt.ś.ꝛ tertiã partem de.v.salmis pro sua parte de cõibus expensis , que est vna salma,ꝛ duo tertij alterius salme.ꝛ sic in totum de portione sua expendit.xvj.salmas,ꝛ duos tertios alterius salme,vnus filius.v.salmas pro suis ꝛ propꝛijs expensis ꝛ vnam aliam salmã cum duobus tertijs alterius salme de sua parte pro expensis cõmunibus,ꝛ tantundem alter filius.vt.ś.patet,ꝛ sic deductis oibus expẽsis patri de.xxv.salmis grani dempto vno tertio que erat portio sua,restabant in manu deductis sumptibus.viij.sal-

ñe grani vel circa vnī filio. vj. salme grani, ⁊ alteri filio similiter. vj. salme, que sumant in tomꝫ. xx. salmas grani que fuerunt vendite. xx. florēn. ⁊ ex eis fuerunt cōmuniter empta prædia, ⁊ de his præsumuntur empta dicta prædia, in quibus pāter de. xx. partibus habebit. viij. partes, vnus ex dictis filijs. vj. alter similiter. vj. partes. de. xx. partibus. ⁊ istud probatur ex his, que dicit do. Nic. ab. sic. ⁊ doc. in. c. cuꝫ in officijs. de test. ⁊ in. c. ij. de
206 pec. cle. ⁊. xij. qō. iij. c. j. in quibus hꝫ, † qꝫ si moritur clericus ⁊ post beneficiū adeptum aliqua quesiuit, ⁊ est contentio inter heredes clerici, ⁊ successorem in beneficio, cuius debeant esse illa bona quesita, an heredis, an vero successoris in bñficio, dicūt docto. in dictis iuribus, ⁊ pbaī ēt in. d. c. i. qꝫ si clericus habebat patrimoniū seu industriā, ex qua lucrabaī, puta erat doctor excellens, qui multa legendo ⁊ qsulendo lucrabaī, habebat ēt reditus ecclesiasticos, tunc si patrimoniū seu quesita ex industria sua erāt sufficiētia ad acqsitionē illoꝝ bonoꝝ, eccl'ia añt erat in sufficiēs in emēdo ex redditibus ecclīasticis in totū ⁊ in partē, qr erat panpcula, ⁊ cū difficultate sufficiebāt ei q̄sita ex re ecclesie vel occasione ecclesie p alimēt̄is ipsius clerici, ⁊ talia q̄sita p̄sumūtur acqsita ex p̄imonio clerici vel eius industria, nō añt ex redditibus ecclesie. ideo talia q̄sita tunc erunt hꝫdis ipsius clerici, nō añt successoris in bñficio. si vero eꝫ eccl'ia erat sufficiēs, p̄imoniū antē nō, qr forte nō habebat, nec etiā industriā, qr ex industria nihil lucrabaī, cum eam non haberet, ⁊ tunc talia que sita erunt successoris in beneficio, non autem heredis. qr pro ecclesia erat præsumptio. vt. d. c. j. ⁊ in. c. j. de pecu. cle. Si vero vterqꝫ sufficiēs est ad acquirēdū taꝫ ex p̄imonio, vel industria, qꝫ ex re ecclesie vel occasione ecclesie. ⁊ tunc talia quesita erunt cōia; ⁊ fiet diuisio inter successorē in bñficio ⁊ heredē ipsius clerici p̄m quātitatē redditū vtriusqꝫ. exemplū, pone de patrimonio seu industria habebat in redditibus ducenta deductis sumptibus, de redditibus ecclesie similiter ducēta, deductis sumptibus maxime expensarum prelati pro alimentis, que fieri debent de redditibus ecclesie. c. cum p̄m. de præben. ⁊ fiet diuisio equaliter. si autem inequaliter restabat de redditibus ex patrimonio seu industria ⁊ de redditibus ex re ecclesie seu occasione ecclesie. ⁊ tunc de quesitis fiet inequalis diuisio puta verisimiliter de redditibus p̄imonij vl' ex industria restabant deductis sumptibus verisimiliter centum. de redditibus vero ecclesie vel occasione ecclesie ducenta maiorē portionē in illis quesitis habebit successor in bñficio qꝫ heres, qr heres habebit tertiā partē, ⁊ successor in beneficio habebit duas partes de tribus, ⁊ sic econtra si plus verisimiliter restabat deductis sumptibus vel redditibus ex patrimonio seu industria clerici, quā de redditibus ecclesie vel occasione ecclesie, qr tūc maiorē partez habebit heres p̄m qꝫ verisimiliter restabat de redditibus p̄imonij vel ex industria, quā successor in beneficio, cui verisimiliter deductis expensis minus restabat. ⁊ ita possumus dicere in casu nostro p eadē rōnes, que diuisio ⁊ qsideratio est multuꝫ rationabilis, vt dicit in. d. c. ij. de pec. cle. ⁊ predicta vendicant sibi locū, qñ non sunt celebrata instr̄a cantantia magis in psonaꝫ vnius qꝫ alterius. si vero de dictis acquisitis essent celebrata instr̄a cātantia forte in personam patris eius erunt dicta acquisita. C. de rei vend. l. si ea. C. de don. inter vi. l. si de tua. C. cō. vtri. iudi. l. si patruus. ⁊ l. si defunctis. C. arbit. tut. tñ de. xx. partibus p̄cij vni filio resti-
107 tuet, vj. partes, ⁊ alteri filio. vj. alteras partes, † cum illud qō querit filius ex opera ⁊ industria sua sibi, non añt patri queratur. vt dicit Bart. in filio mercatore lucrante cum pecunia patris ⁊ suis operibus. l. j. §. nec castrense. de colla. bo. ⁊ l. cum opꝫ. C. de bo. que libe. ⁊ equitas hoc dictat, vt dicit Bal. in. l. certū C. fa. ber. ⁊ fa. rex. instit. per quas perso. no. acqui. §. que añt. ne qꝫ ei filio suis laboribus vel prospera fortuna accessit hic in aliuꝫ ⁊c. ⁊ in. d. l. cū opꝫ. ibi ⁊ filij nō lugebunt que ex suis laboribus sibi possessa sunt in alios trāsferēda, vel ad extraneos, vel ad fratres suos, qō ēt granius multis esse vr̄, ⁊ per hanc rationem si filius vna cum patre plantat vineam in fundo paterno vel edificat domū, vel reficit, filio debent refici, quantum fuit de suo expensuꝫ, vel ex redditibus, vel ex operibus filij.

108 ℂ † Trigesimoquinto quero, plures sunt socij, qui in varijs locis negociationes ⁊ exercitia ipsorum gesserūt, fecerūt libros rōnū post aliqua tpa diuiserunt societatē morte, renūciatione, vel aliter, ⁊ reuisa ac calculata rōne, dubitatur, apud quē debeant isti libri deponi. decisio huius qōnis dep̄ēdet ex his q̄ hñr in. l. si q̄ sunt cautiones. cū se. ff. fa. ber. vbi formaliter sic dicit tex. si q̄ sunt cautiōes hꝫditarie eas iudex curaī dꝫ, vt apō eū maneāt, q maiore, ex parte heres sit ceteris descriptū ⁊ recognitū faciat cautione interposita, vt cuꝫ res exigerit ipse exhibeantur se oēs hisdē partibus heredes sint. nec inter eos queñit, apud quē potius esse debeant, sortiri eos opꝫ, aut ex cōsensu, vel suffragio eligendus est amicus, apud quem deponantur, vel in ede sacra deponi debēt, ita formaliter dicit. ibi tex. p̄z ergo ex predictis quantuꝫ ad casum nr̄m, qꝫ libri societatis, qui sunt cōes debent deponi apud illum, qui hꝫ maiorem partem ratione maioris interesse, debetqꝫ ipse ceteris scripturam ⁊ recognitionem facere, ⁊ cauere ipsis, vt cū res exegerit, ipsi libri exhibebuntur, ⁊ si omnes sunt pares, aut inter eos conueniāt, apud quem deponanī, aut si non possunt concordare sorte vel consensu eligaī amicū fidū, apud quem deponantur, ⁊ vltimo loco si aliter non possunt concordare deponāt in ede sacra. vt. d. l. si que sunt cautiones in fi. ⁊ arbitror in hoc multū arbitriuꝫ boni viri versari, vt prouideat qꝫ scripture stent apud personā fidā, que nullā cōmittere possit in eis falsitatē, aut malignitatem, ⁊ vt possit necessitate suadente fieri copia alijs ⁊ eos cautos reddere. nam in societatibus multum arbitrium boni viri versatur. ff. pro so. l. si societatē mecū. l. p so. arbiter. p̄spicere dꝫ cautionibus in futuro dāno vel lucro. l. interposita. ⁊. l. quid eniꝫ si nerua.

109 ℂ † Trigesimosexto quero, Bononiensis qdā habēs bona cū titio fratre suo viuens fecit testū, in quo suū pupillum heredem instituit, ⁊ dictum titiū eidez tutorez dedit, ⁊ inter cetera disposuit per hec verba. Item iubeo restitui per titiuꝫ fratrez meum omne id, ⁊ quicquid ego ⁊ dictus titius vel alter nostrum recepisscmus vel habuissemus illicite a quocunqꝫ de bonis cōibus meis ⁊ suis p̄z qꝫ ipsi titio placuerit. ⁊ de hoc stetur dicto ipsius titij ⁊c. Postea ꝙo in codicillis disposuit, qꝫ dictus suus filius debeat stari ⁊ morari cū dicto titio fratre suo cōiter vsqꝫ ad etatem. xxv. annoꝝ cōpletā, modo cū. d. titius tpe testamenti, ⁊ codicilloꝝ, ⁊ postea habuit magnam familiaꝫ, dictus vero pupillus parua, ⁊ quasi nulla. ⁊. d. pupillus stetit cum dicto titio nulla facta diuisione, queritī an. d. pupillus debeat aliquid rehabere a. d. titio, qr plus fuit impensuꝫ in familia. d. titij. ⁊ qd importent. d. verba qꝫ debeat stare cum eo, scdo cuꝫ. d. titius suo info asserat se multa soluisse pro male ablatis, an suo dicto sit standum, si non dicat quid. circa primum dicitur qō. d. verba nihil importent, nisi quatenus pupillo sit vtile. ff. vbi pu. edu. de. l. j. §. j. versicu. testator statuit. vbi pupillus debeat morari, statur eius voluntati, quatenus pupillo est vtile. Preterea ista verba qō debeat morari cum dicto titio vsqꝫ ad etatem. xxv. ann. vr̄ adiecta in fauorez ipsius pupilli. ⁊. d. titio nullum cōmoduꝫ dꝫ afferre. ff. ad treb. l. seius saturninus. ⁊ qō ibi no. ff. de vsu. l. in fideicō misso. §. cuꝫ pollidius. econtra vr̄, qꝫ dicta verba importēt, qꝫ oia bona sint inuicē cōia, dixit eniꝫ testator debeat morari cū dicto titio cōiter, ex quo cōio bonoꝝ vr̄ iportaī. ff. ō le. ij. l. fi. §. lucius ff. ad treb. l. lucius. in p̄in. bis sic allegatis dico qꝫ verbū significās cās cōionē referī qñqꝫ ad res seu ad bona, ⁊ tūc sine dubio significat, vt ipsa sint cōia bona equaliter vt dictis iuribus, qñqꝫ verbū cōio referī ad alium actū, vt in casu ꝓposito, vbi cōiter refertur ad stare ⁊ morari, ⁊ tunc verba sunt dubia possent eniꝫ intelligi qꝫ solū expense victus fierent cōiter. i. equaliter, ⁊ eqliter q libet qferre. ff. de colla. bo. l. j. circa p̄in. ⁊. l. ij. in fi. ⁊ istud ego credere esse verū in dubio in pluribus habentibus p̄imoniū diuisim. vt dicimus in pluribus scholaribus qui stant ⁊ morantur cōiter. i. eqliter ad victū qferūt vt dictis legibus, sed qñ ista ꝙba referuntur ad plures habentes patrimoniū cōe, vt fuit in qō ne nostra, tunc credo qꝫ ista verba debeant intelligi, qō oēs fructus cōiter ⁊ equaliter p̄cipiantur ⁊ equaliter expendanī, ⁊ ille titius ratione maioris familie plus ponere nō cogaī. hoc pbatur p̄imo ex illo verbo cōiter qō dꝫ exponi. i. equaliter. vt. d. l. fi. §. lucius. de le. ij. vbi vr̄ casus. ⁊ de duo. fra. no. bñfi. inuestit. c. duo fratres. facit optime. ff. pro soc. l. cum duobus. alias incipit si fratres hoc etiam fortificatur qꝫ dicere viuere cōiter hoc importat quod ratione maioris familie a dicto titio plus nō exigatur. per. l. fi. §. fi. ff. de doli exceptio. vbi testator grauauit vnū vt parem rationem faceret cum suis heredibus. quod exponitur ibi per glo. i. pro sua parte eis non conueniat cum communiter idem est dicere quod equaliter seu pariter exponatur ergo quod dictus pupillus dictum titium pro dictis fructibus vsqꝫ ad dictum tempus non conueniat, ⁊ istam interpretationem ad iuuat mens testatoris que colligitur ex eo qꝫ ipse in sua vita fecit cum fratre suo ⁊ verba dubia fideicōmissi declarantur. l. dō nas. §. fi. vsu. le. de admi. le. l. pe. de lega. j. l. si seruus pluriū. cū si. super secundo dubio videtur qꝫ dicto illius titij sit standū p̄m quod testator voluit. l. teopompus. ff. de dote prele. vbi vr̄ casus

de testa.c.cum tibi.Econtra videt̃ q̄ non,q̄ ista volũtas videtur captatoria p quã testatoris voluntas ad secretum volũtatis aliene confertur ꝛ sic a iure reprobat̃.l.captatorias.C.de heredi.instit.ff.de le.primo.l.captatorias.breuiter sup̄ isto puncto debemus examinare de iuribus verbor̄ primo qd importent ista verba fm q̄ ipsi tutori placuerit.Secũdo qd importent ista v
210 ba ꝛ de hoc stet̃ dicto ipsius tituj.†De p̄o dic q̄ verba placuerint intelligunt arbitrio boni viri.ff.de fideinst.lib.l.thais ancilla.§.si sororẽ.vbi expressum ꝛ eodẽ tit.l.lege lucius. ꝛ hoc attẽto apparet,q̄ administrationi ipsius tituj nõ est standũ,nisi quatenus vir bonus arbitret̃,ꝛ hoc est iudex,qui dr̃ vir bonus.l.vir bonus.ff.de iudi.so.l.q̄tinus.§.cũ ita.ff.de ver.obli.ff.de iniur. l.sed si vnus.§.ait p̄etor.ꝛ no.in.l.societatẽ.§.arbitror.ff.p̄ so. sed vir bonus nõ arbitraretur, nisi quatenus q̄staret ꝛ p̄baret̃ legitime ab aliquo eorũ esse.l.illicitas.§.veritas.de offi.p̄esi.
211 ergo ꝛc.C†Be secũdo cum dr̃ q̄ stetur eius dicto ꝛc.dico q̄ dictus dr̃,q̄ nuda assertione proferetur.l.sciendum.§.dictus.ff. de edil.edi.ꝛ in mera voluntate vr̃ conferri magis q̄ in boni viri arbitriũ.ar.l.thais.§.iurius.de fidei cõ.lib.sed hoc apparet, an debeat ꝛ cui debeat̃,q̄fertur in volũtatẽ dicti tituj. ꝛ sic talis dispositio est ipso iure nulla.vt.d.l.captatorias.ꝛ.l.captatorie, in quibus est casus,nõ ob.l.theopõpus,q̄ ibi loquit̃ fauore dotis.l.post.§.gener.ff.de iure do.preterea testator̄ posuit in volũtate alterius q̄ ille decipere nõ possit,vt ibi p̄z.Non ob.c.cuz tibi.q̄ dz intelligi p̄z distinctionẽ iuris ciuilis, vel ibi loquit̃ tm̃ modo in relictis ad pias cãs,sed magis est relinquere alteri debitũ.preterea ad hoc facit,qõ quidã in p̄cribus dicunt q̄ si promitto stare simplici dicto tuo nõ vz,nec tz hoc gl C.ꝝ.in.l.si qs in conscribendo.C.de epis.ꝛ cle.ꝛ tangitur in Spe.de proba.§. nunc videndũ.ver. quid si.sed By.dicit q̄ tale pactũ vz,vcz si male arbitretur reducet̃ ad arbitriũ boni viri,vt ipse no.de preto.stipu.l.fi.Ego tm̃ dico in casu proposito talem dispositionez nullius esse momenti,ꝛ assertioni dicti tituj stãduz nõ esse. Ista sunt verba Bar.in consilio q̄ incipit bononiensis quidam.
212 C†Trigesimoseptimo quero,quidam dedit coptumum in q quennium quoddam potere more nostro in quo erant, olineti, vinee,ꝛ etiam terrenum laboratoriuz p̄o.xx.salmis grani.xxx. cadis vini ꝛ viij.mediolinis olei anno quolibet. durante dicto quinquennio contingit,q̄ propter intemperiem aeris,ꝛ pruinaz vltra solitum in hieme olinetum est desiccatuz, ꝛ sic arbores vel vinea est desiccata,ꝛ sic vites.modo dicit locator, respondeas mihi de vino, ꝛ oleo, dicit ille conductor olinetum casu fortuito est desiccatum,vinea est desiccata,adeo quod quasi nihil recolligi potest de oleo vel vino. dicit locator qd ad me ꝛ remissio mercedis non debet fieri,nisi propter sterilitatez magnã, quãdo non recolligitur medietas fructuum eius, quod consueuerit percipi,vt plene habetur in.c.propter sterilitatem. de loc.l.liC.loc. vbi p Bald.ff.loc.l.ex conducto.§.sed ꝛ si labes.ibi omnẽq̄ fructũ tulerit dãno coloni nõ esse ne.ff.dãnũ seminis amissi, mercedes agri p̄estare cogatur.l.si merces.§.vis maior.ff.loc. ibi si plus q̄ tolerabile est lesi fuerũt fructus modicũ.n.dãnum colonus ferri dz.vt ibi dum dicit tex. Alioquin modicũ dãnum equo aio ferre dz colonus,cũ modicũ lucrũ nõ auferatur.facit eo.ti.l.habitatores ibi aliquã partẽ parrulã incõmodi sustineret.facit.l.si vno.§.cuz qdã.ff.loc.vbi dicit tex.cum quidaz de fructũ exiguitate quererent non esse rõnẽ habendam eius rescripto diui antonini cõtinet̃.ꝛ gl.dicit ibi nisi rõne sterilitatis. Ad idem facit tex.in.d.l.si vno.§.itez alio.vbi dicit text.Item alio rescripto q̄tinetur nouã rem desideras vt pp vetustatẽ vineaz remissio tibi detur.ꝛ ista pars vr̃ probari per id quod dicit Bal.in.l.lz.C.loc.vbi dicit,q̄ si vniuersa locatione inspecta emergat tolerabile dãnuz,nõfit remissio mercedis.secus si intolerabile est vltra dimidiã iuste mercedis,qõ in vno anno planũ est,si in frumẽto nihil recollectuz est in oleo suppletũ est, q̄ totius anni vnus fructus est.ff.sol.ma.l.diuortio.§.qõ in sementẽ. q̄ velamine vbertatis panperas aboletur, sunt verba Bal.ex quibus vr̃ decisio predicte cõnis.bis tm̃ non obstantibus salua meliori sententia puto in casu de quo q̄ritur remissionem fiendam p̄o rata qñ dictũ olinetũ desiccatũ est in totũ vel in magna p̄te,adeo q̄ magnũ dãnũ inferat,vel vinea desiccata tota ẽ, vel in maxima p̄te adeo q̄ graue dãnũ inferat ꝛ sic desiccati sunt arbores seu vites,ꝛ per q̄ns casus venit in arboribus,ex quibus p cipiebantur fructus,nõ in fructibus.facio enim differentiaz an sterilitas veniat in fructibus,an vero veniat in re,qua fructus p ciptũtur q̄ forte casmate perijt, vel colonus re locata ac fructibus p̄cipiendi vti nõ poterat.

113 C†Primo.n.casu,qñ sterilitas venit in fructibus.ꝛ tũc hz locum.c.pp sterilitatẽ cũ cõcordantijs de quibus.§.q̄ si dãnuz est intolerabile regulariter fit remissio mercedis vt.§.ꝛ nõ dz̃ damnũ intolerabile, qñ dãnũ ẽ in vno fundo,ꝛ põt restaurari in alio eiusdẽ q̄ductionis,vel dãnũ est in oleo ꝛ potest restaurari in fruméto vt.§.dicit Bal.si aũt sterilitas seu casus venit in re ex q̃ p cipiebant̃ fructus,ꝛ tunc si modicũ est dãnuz seu incõmodũ non fit remissio mercedis vt in iuribus.§.allegatis,quia de minimis non curat p̄etor.l.scio.ff.de resti.in integrum.si aũt damnuz nõ est modicũ,vt in qõne ꝓposita,lz nõ ascẽdit ad dimidiã p̄siõis que soluebat̃ vel fructuũ qui q̄sueuerãt recolligi,ꝛ tunc puto fiẽ dã remissionẽ p̄ rata.ꝛ ideo si dãnũ est in olineto qõ casu fortuito est desiccatũ,lz nõ sit in segetibus vel in vinea tm̃ puto fiendã remissionẽ mercedis p̄ rata.Similiter si dãnũ est in vinea,q̃ casu fortuito est desiccata,puto similiter fiendã p̄o rata remissionẽ mercedis,lz vna esset locatio que continebat vineam olinetum ꝛ p̄edia p̄o segetibus ꝛ dãnuz non sit in olineto nec in sege
114 tibus,†q̄ cũ q̄ductor impedit̃ vti re q̄ducta casu fortuito vel culpa locatoris in totũ vel in partẽ fit remissio mercedis p̄o rata eius qõ impedit̃ q̄ductor vti ipsa re locata. Nec q̄sideraꝛ vtruz dãnuz sit intolerabile eo mõ quo q̄sideraꝛ in sterilitate,qñ sterilitas venit in fructibus dũmõ dãnũ nõ sit modicũ.ff.loc.l.si domũ.§.in exustis.ibi eius tp̄is in quo edificiũ eius steterit mercedẽ p̄stãdã.l.si vno.§.vbicũq̄ ibi sed in mercedis exonerationẽ p̄ rata ꝛ.l.sed ꝛ addes.§.si qs cũ in annuz.l.si merces.§.si vicino. ibi ꝛ de mercibus quoq̄ si cuz eo agat̃ reputationis rõ habẽda est.eadẽ intelligimus,si ostia fenestras nimiũ corruptas locator nõ restituat ꝛ.l.habitatores.ꝛ.l.q̄ insulã ibi rñdi si vitioz edificiũ necessario demoliturus esset p̄ portione quãti p̄diũ locasset, q̄ eius tp̄is habitatores habitare nõ potuissent rõnẽ deduci.l. si fundus.in p̄in.ꝛ.§.nã ꝛ si colonus eo.ti.ꝛ ad hãc distõnẽ facit q̄ no.Jmo.in.d.c.pter sterilitatẽ sup̄ gl.j.ibi ẽt semẽ nõ supſit,vbi formaliter ita dicit,qñq̄ vo colonus allegat fundi casmasitatẽ,vt q̄ dicit,q̄ casmate hoc est terremotu vel ruinositate perijt fundus,ꝛ tũc dz fieri remissio p id q̄ hr̃ in.l.ex q̄ducto.
115 §.sed si ager.ff.loc.†qñq̄ colonus allegat fructuũ vilitatẽ,vt q̄ paz valeat,lz in magna copia fuerit p̄cepti,ꝛ tũc nõ põt peti remissio q̄ non põt dici tunc fuisse sterilitatez sed potius abundantiã.qñq̄ allegat fructuũ vitiositatez,vt q̄ nõ sint ita boni prout erat q̄suetũ,forte q̄ vinuz est magis acerbũ, vel frumentum non est ita bene granatum sicut cõsueuit,ꝛ tunc silr̃ non fiet remissio mercedis.l.si vno.§.cũ qdam.ꝛ.d.l.ex q̄ducto.§.j.qñq̄ allegat colonus fructuum paucitatẽ,ꝛ tunc si nõ est tanta q̄ inducat sterilitatẽ ꝛ sic afficiat̃ magno incommõ nõ fiet remissio.l.si vno.§. cuz qdã.ff.loc.qñq̄ allegat̃ damnum in fructibus ꝓpter possessiones puto vinee vetustatem,vel aliam sterilitatẽ,q̄s perpendere potuit conductor,ꝛ tunc etiaz non est fienda remissio. vt.d.l. ex q̄ducto.§.j.ꝛ se.ꝛ idem etiã si sit aliqua sterilitas consueta, ꝛ tunc similiter nõ fiet remissio mercedis,cũ q̄ductor vr̃ verisimiliter illam sciuisse. facit q̄ hr̃ in.d.l.ex conducto.§.sed si ager.ꝛ se.ista sunt verba Jmo.ex quibus p̄z,q̄ qñ colonus allegat dãnum,q̄ casma venit in re,fit remissio mercedis. similiter qñ venit dãnum in fructibus occasione possessionis ꝛ colonus verisilr̃ nõ potuit scire vt in casu nr̃o ar.a g̃rio sensu dũ Jmo.dicit,q̄ qñ dãnum venit in fructibus occasione possessionis vt pp vinee vetustatẽ,vel aliam sterilitatẽ,q̄s ꝓpendere potuit colonus,nõ fiet remissio mercedis,ergo a sensu g̃rio si colonus nõ potuit perpẽdere fiet remissio.cuz ergo in casu nr̃o dãnũ ꝛ sterilitas nõ venit in fructibus,sed in re,ex q̃ p̄cipiebãt fructus vt in oliuis.i.arboribus,q̃ casu sunt desiccate,ꝛ nihil ammõ p̄cipiet̃ p̄ multos annos forte semp vel in vinea vt.§.ꝛ istũ casuz q̄ductor nõ potuit p pẽdere,igit̃ siue veniat in p̄te rei siue in tota re,dũmõ nõ sit modicuz,dz fieri remissio mercedis p̄ rata,lz illud damnũ respectu fructuuz nõ sit tm̃,quãtuz regrit̃,q̄ sit,qñ venit solũ in fructibus
116 vt fiat remissio mercedis pp sterilitatez fructuũ†tenet̃ eñ locator facere,vt colonus vel inqlinus possit frui re locata, alias fit remissio mercedis,siue hoc nõ possit facere pp casuz fortuitũ veniẽtẽ in re locata,siue pp casum fortuitum veniente3 ex parte locatoris.ff.loc.l.si quis domum. in fi.l.habitatores.l.qui insulam cum alijs.§.allegatis,cum ergo in casu nostro locator non possit facere,q̄ conductor possit vti frui re locata p̄opter casum contingentem in ipsa re locata licet sine culpa locatoris,debet sibi fieri remissio mercedis p̄o rata vt dictis iuribus. ꝛ ista opinio videtur consona iuri ꝛ equitati.nam alias dictus conductor, nõ posset percipere vinum,q̄ vinea est desiccata, vel non posset p cipere oleũ,q̄ olive sunt desiccate,ꝛ nihilominus solueret oleũ

vel vinuz de suo proprio, qđ absurduz vr, z locator lucraretur cũ factura conductoris, contra. l. nã hoc natura. ff. de condi. inde. z ꝯ verisimilẽ intentionem partiũ. l. si quis nec causaz. ff. si cer. pe.

117 † Non ob. c. pp sterilitatem cum alijs concordantijs in ꝯrium allegatis, qz loquitur in sterilitate contingente in fructibus non aũt in casu fortuito veniente in re locata, cuius causa conductor non potest ea vti in totum aut in partem, in quibus est rõ diuersa z diuersa iuris dispositio, non ob. qp pro modico damno nõ fit remissio, qz fateor, sed in casu nostro nõ est modicuz damnũ, immo magnum lz nõ tale quale requiritur, vt fiat remissio, qñ solũ

118 sterilitas venit in fructibus, † non ob. l. si vno. §. cũ quidam. vbi propter exiguitatem fructuuz non dz fieri remissio mercedis, qz id procedit, qñ sterilitas venit in fructibus, quo casu pp exiguitatẽ fructuum perceptorum non fit remissio mercedis, nisi qñ esset sterilitas fructuum de qua supra dictum fuit vt ibi dicit glos.

119 † non ob. ea. l. §. Itẽ alio. qz ibi loquit in vetustate vinee, quam colonus tenebatur propagare, vt ibi dicit glo. alias est in culpa colonus, z nõ conuenit de sua culpa, qz nõ propaganit, prout tenebatur reportet commodum vt ibi dicit gl. nos antẽ loquimur

120 in vinea desiccata casu sine culpa coloni. † non obst. quod dicit Bald. in. d. l. licet, quod si non recolligitur frumentum z colligitur oleum suppletur in oleo, vt non dicatur sterilitas, z sic nõ fiat remissio mercedis, qz id procedit, qñ sterilitas venit in fructibus non in re locata qz eo casu si non recolliguntur fructus in vno fundo si recolligitur in alio, vel non recolliguntur frumenta tñ recolligitur oleum fit suppletio qz omnes sunt fructus vnius anni z pro vno fructu habent omnes vt. d. l. dinortio. §. qđ in sementem. Nos aũt loquimur, qñ casus fortuitus venit in re locata, ex quo cõductor nõ põt vti frui re locata, immo patit incommodũ z dãnũ, qz lz sit absq culpa locatoris, sine veniat in parte rei siue in tota re fit remissio mercedis pro rata dummodo nõ sit modicũ dãnũ qz de minimis nõ curat ptor. vt ꝛ. ꝯcludit ergo qp si est desiccatũ olineñ mõ ꝑdicto debet fieri remissio olei pro rata. Si est desiccata vinea dz fieri remissio mercedis vini ꝓ rata saluo tñ veriori indicio.

121 ℂ † Trigesimooctauo quero scholaris fecit impensam in infirmitate vel funere alterius scholaris sui socij veninnt parentes z repetũt libros ab isto socio. Queritur an cogatur restituere nõ satisfacto sibi prius de expensis. Bald. ponit hanc questionem in. l. in restituendo. C. de petitione hereditatis. z dicit quod nõ.

❧ SVMMARIVM ❧

1 Societate finita administrationis ratio reddi debet.
2 Rationem gestionis reddere debet qui gessit, z prius conueniri debet.
3 Socius qui exegit alteri socio qui non exegit cõicare tenetur.
Rationes reddere est non solum libros rationum edere sed reliqua in medium proferre.
4 Rationum reddendarum appellatione scrupulosa etiam inquisitio venit.
5 Rationum redditio quid in se continere debeat.
Feneratori dicenti se non fecisse libros rationum non creditur.
6 Actio pro socio est bonefidei, z ideo in litem iuratur.
7 Ratio si reddatur in cartis z non in codicibus dolum presumptum edentis ostendit.
8 Sacramento edentis rationes quando credatur.
Ratio quomodo edi debeat.
Codices quandoqz calendarij vocantur, z quare.
Protestatio non sufficit vbi factũ exigitur.
9 Libris an sit standum in totum si socius partem approbat, an vero scripture librorum pro parte acceptare possit, z pro parte non.
Ratio si alicui reddi debet, debet ille admitti ad probandũ cõtrarium eius quod scriptum est.
10 Socij librum rationuz de datis z receptis facere debent z quomodo ei credatur.
Literas acceptans in eis contenta facere videtur secus si non receptet.
11 Mercator recipiens pecuniã ad dimidiã lucri z damni a dante ante annum molestari non debet.

C Irca duodecimam partẽ principalem quis rationez gestiõis reddere teneat.

x ℂ † Dic qp nõ est dubiũ qp inter socios finita societate ratio administrationis reddi dz, vt per Bald. in. l. tãdiu. C. pro soc. z in rub. eo. ti. z in. l. j. C. vt act. ab her. z ꝯ here. z. l. act. ver. labeo. ff. pro so. ad hoc, vt appareat qualiter sit gestũ, z quãtum sit lucrũ, z quãtũ dãnũ, sicut in tutore dicimus, vt videat rõ gestiõis, vt p hoc appareat ql̃iter gesserit, z ad qd teneat pupillo, z versa vice ad qd teneat pupillus tutori. l. j. ff. de tut. z ra. distra. l. j. ff. de ꝯria ac. tu. Euentus enim istius cause, que petit rõ gestionis administrationis societatis alijs examinãdis dabit initium vel negabit, cũ per hoc appareat, an aliqd sit restituendum vel

2 simile. de elec. c. si forte in. vj. † Et dic, qp ille, q gessit rationẽ gestionis reddere dz z ille prius dz queniri, vt dicit gl. in. l. creditor. §. duobus. ff. man. z in simili dr in tutoribus. l. j. C. de transa. z p gl. in. l. ex persona. C. de proba. que enim tutoribus dicuntur z in priuatis administratoribus intelligunt̃ sm Petr. de perusio in consil. quod incipit nõ põt allegari suspectus. in. xij. li. consilioz. car. clxxvij. z hoc mõ forte intelligit̃ tex. in. l. verũ. §. si cum tres. ff. p so. vide spe. in ti. de indi. §. sequit̃. ver. qd si z vi. l. q portio. §. procuratores. ff. de pcu. Itẽ si socij vnũ cõez massariũ siue fancellũ ꝙstituerint is ꝓ rata ab oibus socijs queniẽdus ẽ. vt. d. §. si cũ tres. z. l. actione. §. si cõis pecunia penes aliquẽ sociorum sit.

3 † Itẽ si vnus ex socijs exegerit partẽ suã, alter vero socius suam exigere nõ põt, qz fancellus siue massarius nõ est solnendo propter equalitatẽ seruandã, tenet̃ socius, qui exegit partem ꝗs recepit cõicare vt. d. §. si cũ tres, qz nõ est equũ qp vnus socius ꝙsequatur plus vel minus quam alius. l. si non fuerint. ff. pro soc. Et ad euidentiam huius. xij. partis principalis premittendum est qp socius so. de gestis z administratis p eum tenet̃ reddere rõnẽ. ff. de eden. l. quedam sunt persone. in prin. reddere aũt rõnes est nõ solum libros rationũ edere, sed reliqua in medium proferre. hoc dicit tex. in. l. boues. ff. de ver. sig. §. fi. ff. de cõd. z demõ. l. qui sub conditione reddendaz rationuz. z. l. cum seruus. ff. de manu. te. l. si ita fuerit. §. si vero. z. l. qui filiũ impubere. §. itẽ quesitum. de tute. z ra. distra. l. j. §. officio. de fideicõ. lib. l. thais. §. sorore. §. stichus z dãmas. z. §. titius sticho. z. l. si pater duos. §. sticho. z. ff. de statulib. l. si statulibera perit. §. fin. z. l. seruus si coheredi. §. imperator. z. l. sticho libertas. §. si seruus testamento. z. ff. de condi. z demon. l. si cui libertas. z. ff. de libe. leg. l. nõ solũ

4 §. is qui rationes. z. l. fi. §. inter certam. † omnes enim predicte leges dicunt qp nomine rationuz reddendaz continentur, z certe etiam scrupulosa inquisitio ꝙtinetur, nisi remissa sit. ff. de leg. j. l. si seruus vetitus. Ponderandum aũt est que z quales proferende sint z qualiter ratio reddi debeat, z an si non proferantur scripture, possit in lite iurari. Et circa primum ponderandi sunt tex. dictarum legum. nam in. l. cum seruus dicitur, qp proferende sunt rationes quomodo proferri solent idest offerende, legende, explicande, computande, que probe, vel improbe referãtur recte vel non recte accepta vel data. Sed in. l. j. qui sub conditiõe dicitur, quod qui tenetur reddere rationes docere debet fidem constare omnibus que ab eo gesta sunt. ar in. l. cui libertas dicitur arbitrium a consulibus dandum, qui instrumenta videat rationes calculet, z approbet, vel damnet. Porro in. d. l. si ita fuerit, dicitur volumina rationum reddantur. sed in. l. qui filium dicitur, ex bono z equo rationem reddat, quaz bonus paterfamilias reciperet. Ar in. l. si pure. dicit text. de singulis instruere sed in. §. stichus z dammas. dicit cõtineri omne quoquo modo actum fidemqz respiceret. sed in. l. statulibera pene. §. fi. dicit volumina rationum reddenda, z percunctandas examinãdas, z sciendas rationes. † Et breuiter omnis redditio rationũ

5 in se bonam fidem habere debet necnon solertiam z diligẽtiam qñ natura actus desiderat. In quo etiam inspicitur consuetudo tam generalis quam specialis, verbi gratia si fenerator puta dicit se non fecisse codicẽ rationum, sed ostendit quasdaz cartulas seu foliarias non est ei credẽduz qz tacite videtur ei mandatum qp ꝙficiat codices z qz ita se hz ꝙsuetudo vt no. Jac. bu. in. l. j. C. de eden. fa. c. j. de vsu. in cle. z ar. ff. de pign. ac. l. vel vniuersoz. vñ occultare presumitur codices rationũ, qui eos nõ edit. † quapropter in actionibus bonefidei sicut est actio pro soc. z similes

6 iuratur in litem. arg. ff. de admit. tu. qui repertorium. z hec sunt verba Jac. de are. in. l. j. §. officio. ff. de tu. z ra. distra. super verbo edere. vbi sic ait pro hoc supra de admi. tu. l. lucius. §. tutele. sic z a quolibet administratore ipse liber debet edi. vt. ff. de libe. l. l. j. §. inter certaz. z. ff. de manu. test. l. si ita fuerit. aliaz si non facit tenebitur ad interesse declarandum per iuramentum in litem. vt. ꝯ. de adm. tu. l. tutor qui repertorium. Ja. de are. † Ex his igit̃ apparet ꝙcludenduz super punctis premissis, qp editio facta in cartis foliatis, z non in codicibus rationum vt fieri assolet z

7 dz dolum

dꝫ dolum p̄sumptū edentis ostēdit. Ideo q̄ si codices rōnum non edit, vt assolent cōfici ⁊ debent iurare in litē vt pꝫ ex p̄dictis manifeste. Be calculatis autez ⁊ liquidatis partes iudicis sunt vt cogat debitorē ad solvendū. vt.ff.de statulib.l.statuliber rationū. ⁊ ita dꝫ vir bonus arbitrari cui cōmittitur ista discussio nec p̄functorijs scripturis sed codicibus solēniter ⁊ more ḡsue to confectis est danda fides. vt.s.plenissime probatum est. ⁊ fa-
8 cit. C. de don. l. si quis p redemptione. † Est verū q̄ de q̄busdaz minutis ⁊ leuibus iuxta qualitatem persone posset credi sacro edentis sed non de granibus ⁊ ponderosis. vt no. p̄ gl. ⁊ doct. C. de in. delib. l. fi. §. in cōputatione. si extra de accu. l. q̄liter ⁊ q̄ñ. ⁊ est expressum in .d.l. qui sub conditione. Illud notissimū est, q̄ rō edi dꝫ in capite cū diebus ⁊ consulibus. ff. de eden. l. argen tarius. §. edi. ⁊. l. si quis ex argentarijs. §. rationem. ⁊. l. j. §. ratio nes. ⁊ l. p̄tor. in p̄in. ⁊ q̄ cōsueuerunt in talibus codicibus rō nū apponi kalende in singulos mensium initio, ideo dicti codi ces q̄ñq; vocant kalēdariū. vt. ff. si cer. pet. l. eius q̄ in p̄ncia. in p̄in. Porro in protestationes facte in contrariuz nihil operan tur, q̄ factū vbi exigitur nec sufficit protestatio. vt not. Bart. in in. l. p̄tor. §. si quis paratus. ff. de no. ope. nun. nō igitur sufficit protestari nisi omnes libri totius gestionis proferantur in mediū ⁊ q̄ veritas sine vlla calumnia possit apparere. vt. s. latissime probatum est, plene itaq; ⁊ ex fide ratio reddi debet. ff. mand. l. creditor. §. lucius. ⁊ ita consuluit Bald. ⁊ incipit consi. In noie domini ad euidentiam p̄mittendum.

9 C † Primo quero, vtrum sit standuz scripturis librorum in to tum, si socius approbat partez. an vero possit scripturas librox pro parte acceptare, ⁊ pro parte non. ⁊ videtur quod in totū de beat acceptare. ff. de admini. tuto. l. cum queritur. In contrariū videtur, quod possit acceptare acceptanda. vt. ff. dep. l. publia. §. fina. ff. de libe. le. l. aurelius. §. idez quesijt dicūt doct. q̄ circa idē capitulū vel cōnexū opz, q̄ acceptet totū vl̄ totū repudiet. Sed si capitula sunt oino separata ⁊ diuersa continentia, potest vnū acceptare, ⁊ aliud repudiare, nisi iam acceptauerit, vel ap probauerit totum codicem rationum, q̄ tunc tenetur acceptare id quod approbauit. ita no. Cy. C. de confes. l. vnica. in. xiij. q. ⁊ C. de don. ante nup. l. ij. ⁊ Bar. in §. idez quesijt. Sed ego non recedo a tex. q̄ q̄ñ parte assentit scripture ⁊ pro parte non ḡsen tit in rationibus reddendis, iudex dꝫ extimare ⁊ ḡsiderare veri simile. vt. d. l. publia. §. fi. ⁊ dꝫ subtiliter inquirere veritatē. ar. C. de sen. que pro eo q̄ in. l. j. Si aūt non potest apparere iudici per alias ḡiecturas, dꝫ ḡsiderare qualitatē scribētis. ff. de edē. l. si quis ex argētarijs. §. ij. ⁊ si sit bon⁹ vir, ⁊ bone fame, ⁊ q̄ntitas nō sit nimis magna stabit sacro suo. vt. C. de do. l. si qs p rēdē ptione, ⁊ no. C. ō in. de. l. fi. i ḡputatiōe. ⁊ in. c. q̄ñr ⁊ q̄ñ. de act. ⁊ in. l. omnes. §. a barbaris. de re mi. in dubio autem standuz est distinctioni predictorum. s. q̄ aut est vnum capitulum aut plura inseparabilia. ⁊ tunc non potest pro parte approbari scriptura, ⁊ pro parte nō, sed in diuersis locum hꝫ separatio. ex his etiam concluditur quid sit in dubio, tamen si ille cui dꝫ reddi rō, vult probare ꝫrium eius, q̄ scriptum est, dꝫ admitti ad probandum. vt. d. §. idem quesijt. ⁊ ita consuluit Bal. in consil. quod incipit. in xp̄i nomine amen. cum due sunt societates.

10 C † Secundo quero de scripturis sociorum? Dic q̄ ō isti dēt fa cere codicē rationū de his que fiūt per eos de datis ⁊ susceptis. ff. de eden. l. quedam. in p̄inc. quox scripturis inter seipsos so cios, si sunt verisimiles, creditur, ⁊ non est dubium, q̄ cōtra scri bentem creditur, sed ēt pro scribente in his que sunt connexa ⁊ subordinata ⁊ verisimilia. arg. ff. depo. l. publia. §. fi. ⁊ hic totuz relinquitur arbitrio iudicis. vt sentit do. Mic. de mat. ⁊ tꝫ Bal. in rub. C. de fi. instru. ver. sequitur videre de scripturis socioꝝ ⁊ ibi ēt de literis trāsmissis de vno ad aliū, q̄ qui acceptat literas vꝫ fateri esse verum quod cōtinetur in eis, secus si non acceptat vt. l. publia. §. fi. ⁊. l. si filius. ad ma.

11 C † Tertio quero, mercator recepit pecuniam ad dimidiaz lu cri ⁊ damni, demum molestatur a dāte q̄ vult videre rōnez om ni mense, an possit compelli. ⁊ dico quod non ante annum. text. est singu. l. neminem. C. de suscep. ⁊ archa. lib. xj. quez ad hoc al le. Lud. pont. in suis singularibus in litera. M.

SVMMARIVM

1 Prescriptio an currat contra ius reddendi administrationez.
2 Ratio sociorum quando reuideri debeat.
3 Termini fundox vicinox qui steterunt per. xxx. annos non tur bati si turbentur an actio moueri possit.
Diuisio an peti possit per alterum eorum qui in communione per. xxx. annos steterunt.

c # Irca decimātertiā partē

principalē, an et q̄ñ iurī reddēdi rōnē administratio nis prescribat, dic q̄ cuz actio p̄ socio vt reddat rō administrationis, non sit nata durante societate, sed demū ea fi nita. l. tandiu. C. pro so. l. act. ff. e. ⁊ p̄ Bal. in. d. l. tandiu. ⁊ in. l. j. C. vt ac. ab here. durante ipsa societate non incipit currere pre scriptio, sed demum ea finita nec potest obiici, cur nō renuncia uit, ex quo renūciare potuit, ꝫ Glosaz in. l. j. C. de an. ex. in ver. p̄ socio. ibi durante societate idē voluit Bald. in. l. in rebus. C. de iur. dot. ⁊ l. quo. C. de precib. imperato. offeren.

2 C † Primo quero, q̄ñ ratio sociorum debeat reuideri? Dic q̄ de anno in annum amicabiliter, non dico dictato iudicio, q̄ tūc solueret societas. vt. d. l. ac. ꝫm Bar. Ita no. ff. pro so. l. mutius. nisi aliud in pactis eorum caueatur. Tu dic ꝫm Bal. in rub. C. eo. q̄ ratio reuideri dꝫ, q̄ñcunq; sine calumnia petitur. vt no. C. eo. l. tandiu. quod satis placet, q̄ multotiēs expedit societati in tentare actionem pro so. ēt durante societate ad aliud finem q̄ ad diuidendum. vt dicetur infra proxima parte principali. ⁊ hꝫ per Bal. in. d. l. tandiu. puta si petitur, vt reddatur ratio admi nistrationis durante societate, vt socius, q̄ administrauit ḡferat in cōi corpora societatis reliqua, ⁊ sic patet quod non fuit inten tata ad videndum, sed ad conferendum.

3 C † Secundo quero, habemus duos fundos vicinos termini steterunt. xxx. annis non turbati, postea turbantur, quero vtruz ista actio possit moueri. Respondeo sic, q̄ actio finium regun do. non potuit p̄ius apponi pro finibus dirigendis, cum fines starent, vt debeant, nunc autem incipit nasci ergo nunc incipit prescriptio ꝫm Ja. bu. in. l. fi. C. fi. re. Similiter q̄ō fuit formata in actione communi dinidundo. Quidam steterunt in cōione p̄ xxx. annos. vnus istoꝝ vult postea petere diuisionē, queriť nun q̄d possit. gl. dicit q̄ nō. in. l. fi. C. cōi diui. Sed veritas est in ꝫ riū, q̄ nō est verū, q̄ō sola cōio pariat aduersariū, nisi q̄s faciat se aduersariū ꝫdicēdo diuisioni. itē cū vterq; possideat p̄ indiui so ꝫ possidētē, nō currit prescriptio. Itē cū p̄ pactū nō possit fie ri ne ꝑpetuo diuidat nec pōt fieri p̄ prescriptionē. Itē ꝑscriptio nes sunt introducte ad lites tollēdas, mō si p̄ ꝑscriptionē induce reť perpetua cōio, istud nō esset litez tollere, sed angere, quas materia cōionis solet excitare. Itē cōio ⁊ possessio pro indiuiso est causa actionis producende, ergo non dꝫ esse causa eius tol lende. Ex quibus rationibus ⁊ alijs que possent adduci, vera conclusio est q̄ vtroq; possidente non currit prescriptio, sed al tero tm̄ possidente, ille bene potest prescribere. xxx. annis, ꝫ Bal. in. d. l. fi. C. fi. re.

SVMMARIVM

1 Actio que in socios competat, quando vnus ab altero conueni tur, ⁊ ad quid competat.
Actio pro socio an durante societate competat.
2 Actio pro socio ad que intentetur.
3 Actio pro socio actionem legis aquilie tollit.
4 Socius quando furti teneatur.
5 Actio pro socio contra socium datur vt patiatur me vti re ad il lum vsum cuius gratia apta est.
Actio contraria pro socio an reperiatur.
Actio vtilis pro socio quando detur.
6 Actio directa pro socio vt competat que requirantur.
Actio vtilis pro socio quando inter scholares locū habeat.
7 Socio an liceat agere actione pro socio contra vnum socium co ram vno iudice, ⁊ contra aliū socīū coram alio iudice.
8 Actiones due pro socio an competat quando sunt due societa tes distincte.
9 Societatem nouam nec rem nouam faciunt ea que veniunt ad consummationem inchoatorum.
10 Capitale positū p̄ vnū ex socijs q̄ñ nō est liq̄dū an possit peti stā te pacto facto cum eo qui operaz posuit vt illud quandocūq; repetere possit.

c # Irca decimam quartam

1 partē principalē † que actio cōpetat in socios, ⁊ q̄ñ vnus ab altero queniat, dic q̄ inter socios cōpetit actio p̄ so. ⁊

actio cõi di. ff. pro soc. l. pro so. arbiter. §. fi. cõpetit añt actio pro soc. aliqñ ad collationẽ faciendã. vt j. dicet. & in hoc hz ꝟiã natura cũ actione fa. herc. vel cõi di. Alle eniz proponunt, vt cõia dividant. hec añt proponit vt ppriũ cõicet, nonnũqz eniz cõpetit actio p so. durante societate. ff. pro so. l. actione. §. nonnũqz. q §. non est specialis in vectigalibus sz gñalis. qz gratia exempli fuit ibi dictũ de vectigalibus, fm Rof. & Jo. an. in addi. Spe. in tit. de iudi. §. generalia. ver. item societas. qui dicunt vbicũqz socius in societate non ꝙtulit, qđ debuit ꝙferre, siue sit pecunia, siue factũ siue opera agit actione pro so. vt conferat q̃ societate durãte cõpetit. vt hac. l. cũ duobus. in princ. §. papinianus. & §. item ex facto. §. idẽ papinianus. §. idẽ rñdit. §. si si quis societatẽ. & §. itẽ mella. & §. item si in cõem rñũ. §. si qnis ex socijs. fm eos. Si tu opponis actionẽ p soc. distrahit societas. vt. d. l. actiõe.
2 in prin. Rñde. † actio pro so. ad plura intẽtat, aliqñ vt cõpleas q̃ debeas cõplere in societate, & tũc cõpetit durãte societate. vt dictũ est, aliqñ vt societatẽ dissoluamus, & que sunt cõia dividamus, & tunc non cõpetit nisi dissoluta societate. & sic no. qp vna eadẽ actio oparur duos ꝟios effectus nõ tñ circa idẽ, vt alias in actione ex empto, que datur ad firmandũ ꝟctũ venditionis, qñ ego emptor peto preciũ. aliqñ datur ad distrabendũ emptio nez, qñ actũ fuit, vt dissoluat. ff. de act. emp. l. ex empt. §. is q vina. & sic discite sanari p quẽ didicistis amare, vna manus vobis vulnus opemqz feret. fm Rof. in libellis suis. in tit. si aliqui societatem faciunt. §. si añt queris vtrum actio pro so. Item si impendam in rem cõem ago pro so. vel cõi divi. sed si pp societatẽ profectus expendã agã pro so. non cõi divid. qz in rem cõez non impendo. Item agi potest pro so. vel cõi di. ꝟ socium si ex re cõi percipiat. l. pro so. arbiter. §. fi. ff. pro so. vel damnum in eaz det, vel per fallaciã, vel dolo admouit rem cõez vel eaz celandi animo ꝟcte, pro dãno tñ agi potest. l. aquilia. & pro furto potest agi
3 furti actione ad penam dupli vel q̃drupli. † Colligit añt actio. l. aquilie per actionem pro so. & econuerso, qz vtraqz actio respicit rei persecutionem sicut & actio communi di. vel conditio furtiua non añt ita in actione furti, qz illa continet penaz tñ. vnde nec ista p illã, nec illa per istam tollitur. Idem seruatur in actione mandati & furti cõpetẽtibus ꝟ procuratorẽ meũ sed & idez vbicũqz occurrit actio furti cũ actione bonefidei. Vbi ꝯa cũ actiõe tutele ꝟ tutorẽ meũ vel cũ actiõe locati ꝟ colonũ meũ. vt. ff. p so. §. si tecuz. & l. rei cõis. & l. sed & si ex cã i. rñso. & §. j. & l. sed nihilominus. & l. si hoc & actione. & l. cum duobus. §. si quis ex so-
4 cijs. ff. pro so. † illud notandũ est, qp socius ita demum tenetur furti, si probat aperte de dolo malo ꝟxisse rez cõem, & sane plerũqz credendũ eũ qui pro parte dñs est iure suo potius vti quaz furti consiliuz iure vel plagium serui cõis amittere. ff. pro so. l. merito Itẽ datur actio pro soc. ꝟ socium, vt patiatur me vti re cõi ad illum vsum cuius gratia aperta est, & ecce semipedes cõtulimus inter nos, vt ibi parietem edificaremus ad onera nostra sustinẽda, si edificato pariete me immittere non patiaris, pro soc. teneris, ideoqz & si aream cõem emimus ne luminibus nostris officeretur, & tibi tradita sit, nec mihi prestas, qp conueniti, teneberis
5 pro so. ff. pro soc. l. cum duobus. §. item mela. † sic & ꝟ agitur pro so. ne fiat in re cõi illud, cuius gratia nõ est comperta vt mortui illatio. ff. p so. l. si fundus. vbi datur hic actio socio & heredibus eius contra socium & eius heredem, & est directa ab vtraqz parte. insti. de pe. te. li. §. ex quibus. nec. n. reperitur cõtraria, sicut in depositi actione, qđ ideo est qz aliud est officiũ deponentis & aliud depositarij, & in actione mandati & similibus. Ceterũ hic non magis est vnus socius q̃ alius vterqz ad idem tendit. i. ad lucrandum, vtriusqz est idem officium. vnde hic non magis dici potest vna directa q̃ alia. & ideo vtraqz dicitur directa, qz nulla est contraria nõ qz vtilis actio pro so. qñqz non detur, datur enim inter cohabitãtes. ff. de bis qui deie. vel effu. l. j. §. fi. & l. ij. iij. & iiij. sic & cum contraberetur cum procuratore meo societas vtilis ex eius cõtractu sicut & alias mihi daretur actio. ff. de
6 act. emp. l. iulianus. §. si ꝓcurator ꝟ Azo. in sum. C. eo. circa fi. † & no. qp ad hoc vt actio p so. directa cõpetat, regrit, vt societas ꝟbatur ad vtiz cõmodiorẽ, & questum vberiorem. nam in ea industria vnius socij multũ confert, qz propter eum fit commodior vsus alterius, & questus vberior, & sepe habetur ratio lucri & damni. hec probantur. ff. pro so. l. si non fuerint. §. ita coiri. & §. fi. l. mutius. vtilis enim actio pro soc. qñqz locum hz inter scholares, & inter aliquos in eodez cenaculo simul habitantes, quia non contrahunt societatem ad commodiorem vsum & vberiorem questum, est tñ societas inter eos, & ideo vtilis locuz habet. ff. de bis qui deie. vel effu. l. perceptione, per q̃. l. Azo, & Odo. determinauerunt questionem que qñqz inter scholares ꝟtingit qñ si vnus forte cõicare nõ vult quod hz vel facere duodenã, immo ẽt prius dixerunt, qp si scholaris in eadem domo vel camerã turbat aliũ, vt studere nõ possit cõpelli põt per vtilẽ actionẽ de silere, cuz enim hec actio bonefidei sit, & in ea veniunt illa, de q bus non actũ neqz cogitatũ est. extra de can. pos. & ppria. c. ecclesia. ff. de iudi. l. solemnus. alij tñ dicũt, qp hoc casu locũ hz actio ex conducto ꝟ dam, vt ipse ex locato agat ꝟ illum impedientẽ qp ab illo impedimento cesset. ff. lo. l. cum in plures. §. inesse. ff. ad l. Ro. de iac. l. ij. fm Spe. in tit. de iudi. §. generalia. verſi. hoc etiam not. & Rof. in titu. pro so. in prin. fa. ff. si ser. ven. l. sicuti. §. Aristo. ibi sed matinensis.

7 ¶ † Primo quero, an in actione pro sol. inter plures socios liceat socio agere ꝟ vnum socium coram vno iudice & ꝟ aliũ sociũ coram alio iudice, dic qđ nõ. l. j. ff. de quibus re. ad eun. in. e. fm Pe. de peru. in. c. j. de causa pos. & proprie. vbi vide.

7 ¶ † Secundo quero, dne sunt societates distincte, & distinctis temporibus, an cõpetãt dne actiones pro so. vel vna, dic qp competunt due, maxime qñ in secunda societate esset adiunctus nouus socius, vna enim actio competit pro prima societate, & p rõne eius reddenda ab eo, q societatẽ administrauit, alia pro scõa & sic deinceps, quotienscunqz prima societate finita incboet nona societas, multũ enim refert, an in eadẽ societate duret, an nona incboetur. ff. pro so. l. si quod. §. si filius. ff. de preca. l. sed si ma-
9 nente. vbi est notãduz. † qđ ea que veniunt ad ꝙsumationem incboatoqz nõ faciunt nouam societatẽ, nec rem nouaz, sed ea que pertinent ad nouũ negociũ faciunt rem nouam. ff. de neg. gest. l. nã & ternius. §. si viuo. ff. de admini. tut. l. titiũ. §. altero. ex hoc apparet vtrum ea que gesta sunt finita societate prineant ad actionem pro so. vel ad actionẽ neg. gest. qz si oino noua sunt prinent ad actionẽ neg. gest. mortuo socio & non ad actionem pro socio.

10 ¶ † Tertio quero, quidã posuit in societate centum, & alius posuit operam, conuenit qđ ille, qui posuit pecuniaz, qñcunqz vult possit eam repetere, modo facit dubium in hac qõne, qz nõ vr li quida quantitas capitalis, q̃ posuit iste, qui posuit pecuniam, & nunc eam repetit, cum ratio non sit reddita, nec appareant, q̃ sint reliqua, & in societate potest esse lucrum & dãnum. l. cuz duobus. §. quidam sagariam. ff. pro socio. rñdeo immo est certũ ex inspectione instrj societatis nisi probetur damnũ. naz non presumitur damnum nisi probetur factum. C. de sen. que sine cer. quan. l. ij. & ibi nota. Bald. in consil. suis. de quo latius in. viij. part. principali. in. xlj. q.

❧ SVMMARIVM ❧

1 Socius an socio insolidum teneatur.
2 Socius ponẽs pecuniaz in societate hz facere qp socius qui operam ponit, renuntiet beneficio ne conueniatur, in quantum facere potest.
3 Es alienũ in actiõe p socio nõ deducit nisi ex societate debeat.
Beneficium ne quis condemnetur nisi in quantum facere possit est personale.
4 Fideiussor quid facere debeat vt bñficio principalis vti possit.
Frater si a fratre conueniatur non habet beneficium ne conueniatur nisi inquantum facere possit.
5 Beneficium ne quis conueniatur ꝛc. in societate conuentionali locum hz, secus in incidenti.
6 Facere quis dicatur quominus facere possit.
7 Societas si contracta sit ad certum tempus & dati fideiussores, & post tempus renouata est, fideiussores de gestis post renouationem non tenentur.
Societas est contracta inter lucam & franciscbuz pro luca fideiussit sempronius queritur ad quid quatenus et quando dictus fideiussor teneatur.

C Irca decimam quintam &

1 vltimam partem principalem. † qualiter socius socio teneatur, dic quod in condemnatione facienda est discretio adhibenda, ne insolidum condemnetur, sed si quantum facere potest, considerato tempore rei iudicande, nisi dolo suo, vel pacto id beneficium amiserit lege verum. in princip. ff. pro soc. quia dolus omnem honorem excludit. l. prima. C. vbi se. vel cla. & intellige qp socius cõdemnat inquãtũ facere potest deducto ne egeat, considerata etate consideratione eius qui con-
2 uenitur. fm glo. in verſi. a socio. in. d. l. verum. & Cy. ibi. † Cautela

rela tñ est vt facias sociñ de quo dubitas ꝓbere secuꝫ renũciare huic beneficio,ne conueniatur inquãtũ facere põt.sed insolidu3 qđ no.tu q ponis pecuniã in societate vel das aĩalia ad soccitaꝫ rusticis.vt.d.l.cũ duobus.§.si in coeunda . qꝛ cõiter nõ habent vñ viuant,sed vꝝ qđ istud pactũ vt quis insolidum teneaꝫ nõ vꝫ, qꝛ ex eo inferꝫ,qꝫ valeret pactũ,vt qs nõ possit cedere bonis,cu ius ꝓriñ qsulnit Ricar.malum.p gl.in auc.imo.C.de act.ꝛ ob. in gl.fi.in fi.nam quẽadmodũ cessio bonoꝝ operaꝫ,ne quis detrudaꝫ in carcerẽ.vt.l.j.C.q bo.ce.po.qꝛ si renunciaret ꝛ renuntiatio teneret cogereꝫ qs stare in carcere qꝫ stare est species seruitutis ſm ipsuꝫ Ricar.eodẽ modo vꝝ in pacto ne quis quenia tur inquãtuꝫ facere põt sed insolidũ teneatur.Sed Petrus de bel.perti.in.d.auc.imo dicit oppositum,qꝛ lꝫ in carcere stet,tñ nõ seruit.d.auc.imo loquitur de eo quẽ seruire opꝫ.pro quo facit.l.fi.in fi.de his que in frau.cre.vbi dissipãs bona sua p fraudẽ lꝫ bonis cedat in nullo releuaꝫ, quin pro debito detrudaꝫ in carcerem.facit.d.l.verũ.in prin.ꝛ in.§.hoc quoqꝫ.ꝛ.l.nemo.§. illud queritꝫ.ꝛ.l.si vnus.§.fi.ff.pro so.vnde sicut lex qñqꝫ hoc disponit ita vꝝ posse disponi per actũ eqparando potentiã legis ꝛ pacti.C.de decre.decu.in rub.li.x.ff.de pac.l.qd dictũ.ſm Ange.in.d.auc.immo.† Itẽ intellige,qꝫ in actione p so.nõ deducitur es alienũ nisi ex societate debeaꝫ.vt.d.l.veruꝫ in vers.id qđ facere socius põt.Itẽ hõmi beneficiuꝫ,tñ ipsi socio ꝙcediꝫ, nõ añt patri,fideiussori,vel extraneo heredi,cũ sit personale,ꝛ per ꝙns non trãsmissibile,vt probaꝫ.in.d.l.verũ.Idem in duobus. §.fi.ff.de pact.ꝛ per By.in regula beneficium.de re.iur.in.vi. ꝛ per Bal.in.l.qꝛ tale.eo.ff.solu.mat.datur tñ simplici defenso ri defensorio nomine,nec tunc a propria psona separatur.vt.d. l.verum.† vbi no.dicit Bar.qꝫ remedium est vt fideiussor bñficio principalis vti possit qꝫ denũciet principali,q assumere potest defensionem.ꝛ hoc beneficium seu exceptionem allegare ex persona sua.ar.l.idemqꝫ.§.generaliter.ff.man.ſm enim.in.d.l. verum.et per Bal.in.l.fi.C.de preci.impera.offe.Item lꝫ socius habeat beneficium ne conueniatur nisi inquãtũ facere põt ꝛ societas instar fraternitatis obtineat.vt.d.l.veruꝫ tñ si frater conueniatur a fratre non hꝫ istud beneficium ſm gl.ibi in verbo fraternitatis.ibi respondeo non ratione ibi per Cyn.assignata.

† Et attende quod istud beneficium hꝫ locum inter socios, vbi esset ꝙcta societas quẽtionalis,secus si esset incidẽs, qꝛ nõ conuentionaliter,sed incidẽter coita est,ſm gl.in.l.societatẽ coiri.ff.pro so.nã tũc hꝫ locuꝫ dictum bñficiuꝫ ſm gl. p̃dictã in d.l.vex.hꝫ do.Biony.de pernsio,ibi qđ tene bñ mẽti.nã ex hoc pꝫ qꝫ multis denegabiꝫ hoc bñficium vt dicit.d.glo.ꝛ qꝫ istud bñficiũ sit psonale tñ daꝫ cõi filio hꝫ gl. q̃ incipit vt pronoꝝ.in.d.l.verum §.pri.antez.licet aliter noteꝫ in glo.in.l.etiam.ff.solu.mat.

† Primo quero quis dicaꝫ facere quo minus facere possit, anis qui erogat bona sua in fraudem future actionis,an ꝛ q occasione acquirendi nõ vtitur,sed verius est de eo sentire procon sulẽ,qui erogat bona sua,idqꝫ ex interdictis colligere possumus in quibus ita est quod dolo feciſti vt desineres possidere.l.nemo.§.illud queritur.ff.pro so.vbi casus.

† Secundo quero,ꝙcta est societas ad certum tempus, ꝛ data sint fideiussores,demum post tempus renouata est an fideiussores teneanꝫ de gestis post renouationẽ, dic qꝫ nõ casus est ad literã in.l.si cuꝫ hermes.C.loc.facit qđ no.in.l.fi.ff.de pac.

† Tertio quero ꝙcta est societas inter lucã ꝛ franciscuꝫ, p lucã sempronius fideiussit, mõ queritꝫ ad qd,q̃tenus,ꝛ qñ teneaꝫ dictus fideiussor.Rñdeo ad id teneꝫ ad qꝫ tenebatur lucas ipsi francisco,q̃tenus vero ꝛ qñ teneaꝫ.Rñdeo qꝫ opꝫ prius reuidere rõnẽ inter lucam ꝛ franciscũ de dãnis,ꝛ lucris,si qua obuenerũt durãte tpe societatis.ꝛ de oi gestione,ꝛ administratione facta p dictuꝫ lucã ad hoc,vt appareat qd gestũ sit,ꝛ administratũ,ꝛ an lucra vl dãna obuenerint.ꝛ idẽ lucas fuerit negligẽs in administrãdo vel nõ.his ergo sic liqdatis,ꝛ patefactis,apparebit ad quid teneaꝫ lucas francisco,ꝛ per qñs apparebit, ad qd teneatur dicto francisco predictus sempronius fideiussor.Non enim continet dicta promissio ꝛ obligatio facta francisco per dictum sempronium certã quantitatẽ pecunie, sed certificandũ ex post facta.Nõ.n.a principio erat incertuꝫ, ex post facto certificaꝫ p redditionẽ rõnis.l.j.ꝛ de tute.ꝛ ra.distra.ff.de fideiuſ. tuto.l.j.facit.C.de sent.que sine certa quanti.l.j.ꝛ.ij.ſm preclarissimum in vtroqꝫ iure lumen dñm Petrum de pernsio anum meuꝫ in qsilio qꝫ incipit visis pactis quentionibus ꝛ obligationibus.in.xvj.lib.consiliorum.carta.lxxxv.

FINIS

Tractatus pulcher ꝛ vtilis su;

per materia iuris emphyteotici, per B. Guidonem de suzaria.

SVMMARIVM

1 Emphyteosis quo iure fuerit introducta.
2 Emphyteosis vnde dicatur.
3 Emphyteosis cuius nature sit,an bone fidei,an stricti iuris.
4 Emphyteosis qualiter, ꝛ an in scriptis celebrari debeat.
5 Emphyteosis qua forma per ecclesiam concedenda sit.
6 Contractus ex pacto naturam mutat.
7 Consuetudines contra ecclesiam, que per Federicum sublate fuerunt.
Pape scientia multa operatur.
8 Emphyteosis maxime de ecclesia an in perpetuum fieri possit.
9 Emphyteosis an possit fieri in filijs ꝛ nepotibus ad cartam renouandam,vt quotiens quis ceciderit a iure suo ecclesia cartulam renouare teneatur.
10 Pactum factum cũ emphyteota ab ecclesia an prosit adeo em proꝛ primo vel secundo vt ex illo ab ecclesia se tueri valeat.
11 Emphyteota qui vendidit an pensionem ecclesie soluere teneatur,an emptor.
Actio personalis contrahentem sequitur.
12 Emphyteota si canonem non solnerit,quia ignorabat emphyteoticũ esse,an biẽnio vel triẽnio elapso,ins suũ ob hoc pdat.
Heres scire presumitur,quod defunctus sciuit.
13 Minor si canonem non soluat,an sibi tempus currat.
14 Emphyteosis ecclesie si ab ecclesia teneatur,ꝛ canonẽ non soluat,an triennio sibi preindicet.
Ecclesia ꝛ ciuitas in iure equiparantꝫ. Ciuitas ꝛ respublica restituitur,cum lesa est.
15 Ecclesia tenẽs ab ecclesia aliquam rem in emphyteosim, si cessanerit soluere,infra quod tẽpus restitui possit.
16 Ciuitas in emphyteosim aliquid habens si cadat a iure ob non solutam pensionem an restituaꝫ.
17 Emphyteosis si deperdita sit ob canonem non solutum ꝛ dominus ab Emphyteota posterioris tẽporis pensionem recepcrit,an ob anteriorem cessationẽ emphyteota repelli poterit.
18 Ecclesia si pensionem huius anni recepit, sed Abbas dicit canonem anni non esse solutum, an ob cessationem rem petere possit,vel canonem petere.
19 Emphyteota ecclesie timens ne a iure suo cadat vult soluere pẽsionem.xxx.an. in futurũ, ꝛ offert, sed ecclesia non vult recipere,an possit offerre,ꝛ consignare.
20 Emphyteota si promiſit annuam pensionem soluere sub pena ratomanente pacto,nõ soluit,ecclesia vult repellere,ille vult penam soluere quid iuris.
21 Emphyteota ecclesie.per.xl.an.canonem non soluit,ꝛ rez possidet,an ad pensiones preteritas teneatur.
22 Et valeat se tueri prescripti xl.annoꝝ si ecclesia iure dñij possessionem ab eo repetat.ꝛ j.nu.24.
23 Colonus an domino possideat.
25 Emphyteosis quod ius in emphyteotam transferat.
26 Emphyteota qualiter possideat, ꝛ qualiter ipsa ecclesia dña.
27 Naturaliter possidet qui corpore insistit.
28 Bñs emphyteosis an ob canonem non solutuꝫ vel ob personas finitas propria aucto.emphyteotam expellere possit.
29 Emphyteota si a possessione cecidit iure emphyteotico non finito,ꝛ ecclesia vti directa dña ꝙ possidẽte vult agere emphyteota vti dñs vtilis idez vult facere,quis preferatur.
30 Emphyteota ecclesia an dñij questionem refere possit.
31 Prescriptio emphyteote possidẽtis an eccl'ie ꝓsit,si emphyteota ab eccl'ia lõgo tpe rẽ recognouit,ꝛ pẽsionem exoluit.
32 Emph. q̃ rei vẽdicatione ab eccl'ia quenieꝫ, an directa vl vtili,
33 Bñiuꝫ vtile qꝫ hꝫ emph.an ad eccl'iã redeat,si dña est directa.
34 Ecclesia qualiter agat contra extraneum rem ecclesiasticã possidentẽ,qui non sit emphyteota,nec eius heres.
Dominij probatio quibus casibus efficax sit, ꝛ j.nu.35.ꝛ.36.
37 Concessio ab ecclesia facta tibi de omnibus que habes,ꝛ tenes de iure dicte ecclesie quid operetur. Incertitudo an vitiet.
38 Obscure loquẽs quo ad sui vtilitatẽ pinde ẽ . ac si nõ loqueꝛ.
39 Possessor rei,quaꝫ ego ab ecclesia iure emphyteotico teneo,si a me queniatur an possit excipere me canonem ecclesie non solnisse,ꝛ sic a iure emphyteotico cecidisse.

40 Emphyteota, qui canonem non soluit, an ipso iure ab emphyteosi cadat.
41 Emphyteosis si sit recepta p se ⁊ filijs, ⁊ nepotib⁹, si emphyteota deceda⁊ filijs naturalibus tantum relictis an ecclesia eos repellere possit.
42 Liberi dicuntur solum, qui legitimi sunt.
43 Legatum vxori factum valet, si legitima fuerit.
44 Legatum vinee si titio factum sit, ⁊ si sine liberis decedat illam seio restituat, an sufficiat, quod naturales filios tantum, relinquat.
45 Emphyteosis pro se ⁊ filijs recepta ad adoptinos nō extendit.
46 Emphyteosis si per ecclesiam concessa sit duobus fratribus, vt post mortem illorum, ⁊ filiorum, ⁊ neporum res ad ecclesiam reuertatur, si vnus eorum decessit, liberis non relictis, portio sua an fratri accrescat, vel ad ecclesiam reuertatur, ⁊ infra numero. 48.
47 Sacerdotium ⁊ imperium quodammodo similia sunt, ⁊ inter se parum distant.
49 Emphyteota rem ab episcopatu tenens si monasterium ingrediatur, an res ecclesiastice cum alijs rebus suis in monasterium transeant.
50 Emphyteosis si vendita sit saluo iure episcopatus, cuius est res ⁊ proprietas, ⁊ ecclesia velit repetere vel renouare, emptor an ex tali dicto teneatur.
51 Emphyteosis si duobus concessa sit, valet premorientis portio in alterum deueniret, si vnus premoriatur alio herede relicto, qui pro parte defuncti rem emphyteoticam possidet, superstes vult ab eo partē illam, quo iure petet.
52 Emphyteota si rem ecclesiasticam esse neget, postea vero appareat, an possit, allegare qō iure emphyteotico possideat.
53 Emphyteota an possit rem sibi in emphyteosim locata⁊ ipsi domino inuito restituere, ⁊ pensionem non soluere.
54 Emphyteota qui falsu⁊ domino denuntiat, quod plus possit habere quam dominus velit dare, a iure suo cadit.
Emphyteosis permutatio sine domini consensu non pmittitur.
55 Emphyteosis inter plures eam habentes an, irrequisito domino diuidi possit.

Quia sepe de iure

1 emphyteotico dubitatur, ⁊ qōnes plurime oriuntur, ideo decet me ad mei ⁊ alio⁊ vtilitate⁊ sup ipso p scribere, que ⁊ dñs meus in summa sua non bñ prenotauit. ¶ †Querit igit prio quo iure introductus sit iste ꝯctus, ⁊ dicit lex, q introducti sunt oēs pene ꝯctus de iure gentiū, vt l. ex hoc iure. de iusti. ⁊ iu. ⁊ §. ius autem gentiū. insti. de iu. natu. dixit ideo pene, per hunc ꝯctū emphyteosis, ⁊ quosdam alios, nā iste est ꝯctus iure ciuili introductus, ⁊ natura propria eiusdem ꝯctus statuta est a. l. Zenonis, vt in §. adeo aūt. inuti. loc. ⁊ l. j. C. eo. lex. n. Zenonis iuris ciuilis ē sicut ⁊ cetere leges impiales, q̄ in iuris corpore ꝙtinent icluse, ⁊ boc est ius ciuile, de quo sepe fit mentio. l. i. ff. de var. ⁊ extraor di. cog. ⁊ l. ius ciuile. de cōdi. ⁊ demon. ⁊ l. ita vulneratus. ff. ad leg. aql. ⁊ q in libris legalibus ꝙtinet ius esse Romanu⁊. l. j. §. Julianus. C. de vete. iu. enucle. ⁊ l. ius aūt ciuile de iusti. ⁊ iur.
2 ¶ †Querit Scdo vñ dicat emphyteosis, ⁊ certe, est grecū, qō latine dr̄ melioratio, vt l. ij. C. de iu. emphy. ab empomate enim emphyteosis derivat, q̄si dicat ꝯctus meliorationis, ⁊ vtiq⁹ melioratiōis est ex parte dātis, q⁊ qdqd i re sua plātat, serit, vel edificat, finito iure emphyteotico, ptinebit ad eū, cuius est solū, vt l. j. ⁊ ij. ff. si ager vectig. Jtē ēt ex parte recipiētis dr̄ meliorationis, q⁊ vtit ⁊ fruit, ⁊ suas meliorationes possidet, ⁊ plus pcipit de fructibus q̄s soluat noie pēsionis. l. j. §. j. ⁊ fi. ff. de loc. ⁊ l. fi. C. de
3 iure emph. ⁊ auc. si q̄s ruinas. C. de sac. sa. eccl. ¶ †Querit tertio cuius nature sit, an bone fidei vel stricti iuris. ⁊ cu⁊ a stricto iure fuerit introductus, stricti iuris est, ⁊ hoc p⁊, q⁊ cū exprimāt ea q̄ bone fidei sunt, vt in §. actionū. inst. de acti. seq̄t q oēs alij sunt stricti iuris, vt. §. j. ⁊ ij. insti. de tut. ⁊ §. videamus. q sunt sui
4 vel alie. iu. ¶ †Querit q̄rto q̄liter ꝯbat. ⁊ certe lex dicit ꝯci⁊ emphyteoticū celebrari in scriptis, vt. l. j. C. de inr̄ emph. ubi, pactaq⁹ scriptura iterueniēte facta fuerūt, firma ⁊ illibata pstāt, ergo a ꝯrio, si sine scriptis facta fuerūt, nō tenebūt, ar. l. ex ea. ō iuni. ⁊ l. Pretor. de iud. ⁊ l. cū ita legatus. i fi. de qdi. ⁊ demō. Sed si fieri dꝫ in scriptis, certe est q ptes debent subscribere, ⁊ alie solēnitates iterponēde sunt, q̄ notant in. l. ꝯctus. C. ō fi. istr. ⁊ si solēnitates illas interponere, nō videmus, ergo nō t⁊ ꝯctus si deficiūt q̄ adesse debēt, vt. l. cū hi. §. si ptor. ff. de trās. ⁊ l. q̄cūq⁹ §. fi. de publica. ⁊ l. si nō serui. ff. de don. int. vir. ⁊ vxo. ⁊ l. quotiens. ff. q satisd. cog. ⁊ l. pe. C. de his qb. vt indi. ⁊ l. ij. C. si prop. pu. pen. Sed dic, q nō ē vsqueq⁹ verū q debeat in scriptis fieri. q ergo lex nō vetat, q̄re nos vetamus ꝫ ar. l. statuas. de reli. ⁊ l. necnō. ff. ex qb. cau. ma. ⁊ l. mitius. §. j. ff. de pcur. Nec ob. q lex dicat, pacta scripta debere seruari, subaudi maxie. nec illud est pbabile, ar. a ꝯrio sensu, vt. l. quēticulā. C. de epis. ⁊ cler. ⁊ l. lex dicit, pacta in scriptis facta nō dicit de ipsa substātia ꝯctus, ⁊ ad dictā rñsionē facit ꝙsuetudo, q̄ est optia legū iterpres vt. l. minime ⁊ si de interpretatione. de legi. imo plus est q̄ si lex diceret ꝯctū in scriptis fieri debere, ex quo ꝙsuetudo ꝯria extat seruamus ꝙsuetudinē, vt. l. j. C. de leg. ⁊ l. senatus. ⁊ l. de qbus. ff.
5 eo. ¶ †Querit qnto, q̄lis forma seruāda sit, q̄n emphyteosim q cedit ecclesia. dic, q dꝫ fieri coā epo, sub cuius inrisdictione est eccl'ia ꝙstituta. Jtē dꝫ fieri cū inꝛo ⁊ credētiū ⁊ inrātiū, q⁊ nihil sit in dāno eccl'ie. Jtē dꝫ fieri pro tāta pēsione quāti solēt eē reddit⁊, minus. vj. par. nisi domus ruinose fiat concessio, q⁊ tunc plus minuit pēsio. ⁊ pbat hoc in auc. ppetue. C. de sac. sa. eccl. ⁊ auc. si q̄s. sed hodie hec oia nō seruant. qd ergo v⁊ q facit eccl'ia ꝫ nihil qppe valere vr̄, q nō est legitie factū, vt. §. pbat, ⁊ l. platā. C. de sen. ⁊ l. si tutor. C. in qb. cau. rest. in integ. nō ē nec. ⁊ l. iure nr̄o. ff. de tute. in prin. ⁊ l. ij. §. añpe. ff. de re indi. ⁊ l. ij. ff.
6 de aucto. tut. ⁊ l. comitiose. de pig. ⁊ hoc nō nego. †q⁊ hodie ꝯctus, quos eccl'ie ꝙsueuerūt facere, de iure nō tenēt, sed de ꝙsuetudine tenere debēt, nā ex pacto, ꝯctus nām suā mutat, vt. l. nālis. §. fi. de prescri. verb. ⁊ querit nō ex ꝙsuetudine, cū ꝙsuetudo sit pluriū ꝙsensu formata, q̄ pactū, est em̄ de rōe seruāda, vt ex predictis p⁊, ⁊ l. vēditor. §. fi. com. pred. ⁊ l. fine. §. Incius. de ad
7 min. tu. †Sed si diceret, nōne Federicus imperator. ij. ꝙsuetudines que erāt ꝯ eccl'ia⁊ abolenit ꝫ dico q sic sed nō dixit de pēdente, ⁊ preterita nō tetigit, vt. d. l. leges. C. de legib. sed melius dic hec ꝙsuetudo nō est ꝯ eccl'ia⁊, imo p ecclesia, ⁊ in bñficiū eccl'ie, vt cū minore posset solēnitate ꝯbere ꝯbat, nā princeps hoc sibi ⁊ ꝙngi reseruat. hoc idē in milite testāte, ⁊ in multis hoc notare possemus. l. sancimus. ⁊ l. pen. C. de don. ⁊ pterea eccl'ia Romana talē ꝙsuetudinem patit, que est caput oim ecclesia⁊, vt. l. reddentes. C. de sum. trin. sufficit ergo q talis ꝙsuetudo p patiē tiā pape firmet, sicut si mādato pape esset inducta, ar. l. q patit ff. mād. multa enim operat sciētia pape, vt. l. Barbarius. ff. de
8 offi. preto. ¶ †Querit sexto, an valeat ꝯctus iste in ppetuū fieri, ⁊ maxie de eccl'ia, dubitat, nā quatus bñ pōt in ppetuū sicut pōt qlibet pacta adijcere, vt. l. j. C. eo. Jtē ciuitas hoc pōt facere, vt. l. j. ff. si ager vectig. Sed eccl'ia vr̄ q hoc nō possit, q⁊ dicit auc. q solū in filijs, ⁊ nepotibus ⁊ viro ⁊ vxore fieri pōt, sic pōnas certas statuit, vt in §. in emphyteosim. in auc. de nō alie. ꝫ licet multi hoc credant, falluntur, quia in perpetuum fieri potest, ⁊ corrigitur illa aucten. per aliam aucten. vt in auctent. de ali. ⁊ emphyteo. §. in alijs. ⁊ §. licentiam. Nec si dicat aliquis, ergo est contra res inutiles ecclesie, q̄ est falsum, quia percipit annuā pensionē. Jtē p canonē non solutū poterit res ad ecclesiā deuenire, ⁊ ita q̄ accidere pōt inspicitur, vt. l. in diez. in fi. C. de
9 aqua plu. arc. †Sed an pōt fieri in filijs ⁊ nepotibus ad chartulā renouandū, vt quotiens quis per personas vel canonem ceciderit a iure suo ecclesia teneatur chartulam renouare, ⁊ certe si fieri potest in ppetuū, multo fortius ad chartulā renouandā, q⁊ hec concessio minus t⁊ quam prima, ⁊ si prima permittitur, multo magis ⁊ secūda, que minor est, vt dicit regula iuris in. l. sicut. ff. quib. mod. vsufr. am. ⁊ hoc hodie de consuetudine seruat in multis partibus Lombardie, ⁊ ita no. in auc. de non alie. Sed quedam persone recipiunt in emphyteosim pro se ⁊ duabus pōsonis, ⁊ postea quibus concedere voluerit vt fit generaliter. cer
10 te hoc valet rōnibus. §. dictis. †Sed an pactū factū cū isto emphyteota ab ecclesia prosit adeo emptori primo, vel sc̄o, vt ex illo pacto se valeat tueri ab ecclesia, ⁊ certe sic, vt lege si tibi. ff. de pact. §. pactus. ⁊ l. in hoc iudicio com. diuid. ⁊ l. dolia. §.
11 j. de contraben. emp. † Sed quis istorum cogetur soluere pensionem ecclesie, an emphyteota qui vendidit, an emptor. ⁊ videretur quod emptor, argum. l. penulti. ⁊ fin. C. si cen. vel reli. Sed illud speciale in fisco. Sed si ecclesia vult petere pensionem ab emphyteota cum quo contraxit, petere dꝫ non ante⁊ ab emptore, q⁊ personalis actio non sequitur possidente⁊, sed ꝯben tē. l. fi. §. fi. ff. de contraben. emptio. ⁊ l. ij. C. si aduer. cre. ⁊ l. j. §.

si beres

si heres.ff.ad treb ꝛ l.ij.C.de here.ven.Si autem ecclesia nō pe-
tat pensionem,quicunq; eoꝝ solvit,emphyteota,vel emptor,sa-
tis est,vt l.soluendo.ff.de nego.gest.si nullus solvit,recedit em-
phyteoticum ius ꝛ perditur,ꝛ res ab ecclesia recuperatur bien
nio transacto ꝛ canone non soluto, vt in auct. qui rez.C.de sacro
san.eccl.ꝛ l.ij.C.de iure emphy. nec poterit allegare emptor se
soluere non debuisse,nō enim plus durabit apud emptorem quā
duraturus fuisset apud venditorem,siue morte, siue cessatiōe ca
nonis,siue deterioratione,ius emphyteoticum sit peremptū, ar
gu.l.chrestes.in fin.C.si mancip.ita fue.alien.ꝛ l.necessaria.§.
fi.de pign.acti.alias de pericu.ꝛ cōmo.rei vend.ꝛ l.i.ꝛ ij.C.si
pi.pig.dar.sit.ꝛ l.si vsusfructus.C.de don.ibi enim sola obliga-
tio,nō quasi traditio vsusfructus interuenerat.si autez laicus est
qui dedit in emphyteosim,pdit triennio,canone nō soluto.l.ij.
12 .C.de iure emphy. ¶ †Queritur Septimo quid iuris erit,si ali
qs nō solvit canonē,qz ignorabat emphyteoticuz esse, vt qz suc-
cessit emphyteote, nec inter chartulas hereditatis instrm em-
phyteosis inuenit, an pp hoc perdat ius suum biennio, vel trie
nio elapso.vr̄ q sic,qz quez successit in locum alterius,eadē per
sona cū defuncto esse vr̄,vt.§.j.in auct.de iureiur.amo.presti.ꝛ
l.fi.C.de impnb.ꝛ ali.substitut.ꝛ quod scivit defunctus,presumi
tur scire heres,vt.l.cū q.§.in hoc.ꝛ l.si ego.§.si heredes.de pu
blici.Sed pp hoc nō credo a iure emphyteotico,cecidisse,arg.
l.nō vr̄.de reg.iu.ꝛ l.q in alterius.eo.ti.tps em̄ scientie currit,ꝛ
ignorantem nolumus obligari, argu.l.gñali.C.de tabu.lib.x.ꝛ
l.cum sex.de edil.edi.ꝛ l.si ideo.C.de his quib. vt indi.ꝛ l.si dic
tum.§.pe.de evict.ꝛ l.pecunie.§.j.de vsur.ꝛ l.sem̄.§.hoc in-
13 terdicto.ff.quod vi aut clam.ꝛ l.j.§.fi.ff.depo. ¶ †Queritꝛ octa
uo,qd si minor nō solvit canonem,an currat sibi tempus? vr̄ qō
sic, vt.l.si tutoris.C.de admi.tu sed ꝫ est.l.iij.C.de fun.patrim.
lib.x.ꝛ l.fi.C.in quib.cau.in integ.restit.ꝛ sic non pdit rē dū est
minor,pp canonē nō solutum. Nec ob.l.sine damnum.ff.de ad-
min.tut.nam ibi fm iura antiqua loquit̄,vt ibi, nō sustinebat dā
nuz minor in possessione emphyteotica pdenda, sed in pensione
itez soluenda,vel ibi loquit̄ in fiscali canone, qō intra tricesimū
diez pupillus offerendo purgat morā,vt.l.imperatores.in fi.ff.de
14 publica. ¶ †Sed quid si ecclesia ab ecclesia in emphyteosiz re
tinebat,ꝛ non solvit canonem,an preiudicat sibi triennio? vr̄ qō
sic,qz minores prescriptiones currūt ecclesie,vt auc. quas actio
nes.C.de sac.san.eccles.i.sed ecclesia, si vellet ius emphyteoti-
cū,qō hz,alienare,non posset, vt.l.iubemus.ꝛ auct.q rem.C.de
sac.sanctis eccl.si ergo sponte alienare non posset,multo fortius
inuita non pderet,q enim qs nec volēs pōt perdere,nec inuitus
astringit̄,vt.l.iij.C.q mil.non poss.ꝛ l.ne quis.C.de aduoc.di-
uer.iudi.Nam ecclesia que vellet rem emphyteoticam aliena-
re,non solueret pensionez,ꝛ sic a iure suo caderet. Non est igit̄
permittendū,arg.l.i.ij.ꝛ iij.C.de bis que in fran.cred.ꝛ l.cum
hi.§.si cum is.ff.de transa. Sed certe hec que dicta sunt non se-
quunt̄, ꝛ primo, qz qui alienare nō potest,amittere pōt,vt.l.si
fundum.ff.de fun.dot.ꝛ multis probat̄ exemplis. Preterea di-
co,q non vr̄ alienatio,imo vr̄ pristini iuris ab ecclesia qcedens
te reintegratio,q permittēdū est,arg.l.si vnus.§.pactus ne pe-
teret.ff.de pact.in fi.dico igit̄,ipsa ecclesia,que non solvit cano
nem,pdit ius suum,ꝛ poterit restitutionē implorare vt solvat,ꝛ
sic sibi retineat q habebat,qz hz similitudinē cū minore de iure
ciuili ꝛ can.q sic pbat̄,qz ecclesia ꝛ ciuitas eqparant̄ in iure,vt
l.fi.C.de sac.san.eccl. Itē que sacra sunt,publicoꝝ applone qti
nent̄.l.j.§.publicū.de iusti.ꝛ in.ꝛ l.acceptū.C.de vsur.ꝛ in auc.
de non alien.§.si minus. sed ciuitas ꝛ respublica restituit̄,quz
lesa est,vt.l.respub.C.ex qb.cau.ma.ꝛ l.rempub.C.de iure rei-
pub.lib.x.ꝛ l.j.de offic.eius q vi.ali. Sed pares sunt,ergo pa-
ria iure in restitutione censentur,arg.l.illud.ad leg.aquil.et.l.
15 fi.C.de consti.prin. ¶ †Sed infra quot tps poterit restitutionē
petere? dicunt qdā,q ppetuo,cum minor ppetuo censeat̄, Sed
absurditas sequeret̄,nā actio,que alias est triennalis ecclesie q-
driēnali tpe currit,sed tps restitutionis, qō est quadriennale,ꝛ
sic minus illo tpe,plus duraret eo tpe,qō est maximū,ꝛ hoc est
absurdum,vt vitam qnadriennalem alias elongauerit.i.plusq;
vita que alias.xxx.annorum existit. Preterea infinitas evitat.
l.fi.C.de sac.san.eccle. Nec dicat aliquis quod vsq; ad.xl.an-
nos restitui possit,qz vt probatum est per auct.quas actiones.
minores prescriptiones currunt ecclesie.dico igitur in quatuor
annis posse restitui a tempore biennalis temporis effluentis,lz
enim vbi minor censeat esse ecclesia restituitur officio Judicis,
quod vltra quadriennium nō durabit,vt.l.fi.C.de tēp.in integ.
16 br̄ igit̄ vt minor factus maior. ¶ †Quid in ciuitate, que in em-
phyteosim aliquid hz? dico,idem in omnibus ꝛ per omnia, que
in ecclesia dixi,ꝛ ad omnia.s.d.l.si ex causa.§.si in commissiuz.ff.
17 de mino. ¶ †Queritur nono,quid si post emphyteoticum dep
ditū per canonem non solutum vel rem deterioratam, dñs, vel
ecclesia receperit ab emphyteota posteriorꝭ tēporꝭ pensionē,
an pp anteriorem cessationē poterit emphyteota expelli? vr̄ q
sic,qz semel amissum ius vr̄ reintegrari non posse vt.l.deducta.
in prin.ff.ad velle.ꝛ l.metuz.§.j.de lega.ij.ꝛ l.si vnus.§.pactus
ff.de pac.ꝛ l.cum ex causa.C.de remis.pigno. Non obst.q po-
stea soluta est pensio,qz solutione pensionis, non acquiritur ius
deperditū,nec preiudicat in futurum,quod probatur, ille q sol-
vit iam ex illa solutione non quenitur in futuruz,vt.l.si certis an
nis.C.de pac.ꝛ l.operis.de ope.liber. Si ergo ille qui soluit in
futurū,ꝛ solutioni stare necesse non hz,qūo ille,qui recipit cano
nem,quem non dz recipere,ad id recipiendū ꝛ si non precise, tñ
causatiue compellitur? iaz inequalitas seruaret̄, q esse nō dz,vt
l.pe.C.de solut.ꝛ l.fi.C.de fruct.ꝛ lit.expen. Ad hoc respōdeo
q si scienter accipit canonem post cessationē, sibi preiudicat ar
gu.l.ij.C.de iure dom.impe.ꝛ l.filius.ff.de mino.ꝛ l.si hoiem.ff.
depo. Nec obijciat aliquis de prelato ecclesie,vt in recipiendo
canone non preiudicet ecclesie,qz hoc preiudicium facit ciuitati
defensor ipsius,vt.l.aduersus.C.de vsur.ꝛ idem notari pōt in de
fensore ecclesie, vt.l.iubemus.C.de sac.san.eccl.sin aūt ignora-
bat cessatum in solutione fuisse,dico q talis receptio pensionis
non preiudicabit in aliquo,arg.l.mater.ff.de inoffic.testa.ꝛ l.si
qñ.§.fi.C.eo.ꝛ l.si.C.de fur.ꝛ l.legitur.ff.de pet.hered.
18 ¶ †Sed qd si istius anni ecclesia pēsionē recepit,sed dicit Ab
bas anteriorꝭ anni canonē non solutū,ꝛ pp hoc vel canonē re-
petit,vel rēipsaz pp cessationē? Rñdeo si tribus annis proxi-
me preteritis solutio facta probatur, idem de anteriorib⁹ an-
nis tenebo,argu.l.quicunq;.C.de apo.pub.libr.x.ꝛ l.procula.
de proba. qui enim in his proximis annis solvit, presumitur in
anteriorib⁹ soluisse, vt de presentibus preterita metiamur, vt
l.sicut.§.supernacuū.ff.qnib.mod.pig.sol.ꝛ l.cū quis.C.de na-
tur.lib.ꝛ l.si qui alūnā.C.de nupt.ꝛ l.si quis.C.de adult.
19 ¶ †Queritur Decimo,dictū est,q biennio vel triennio non sol
uens pensionem,cadit a iure suo, emphyteota hoc timens vult
soluere pēsionē.xxx.annoꝝ in futuꝝ,ꝛ offert, sed eccl'ia nō vult
recipere,querit̄ an possit offerre deponere ꝛ qsignare, vt secu-
rus existat.ꝛ vr̄ q non,qz dz fieri congruo tpe qsignatio,ꝛ obla
tio,vt.l.solvturus.ff.de solutio. nā cum invitum non possit eccle
sia ante tps cogere ad solutionem,vt.l.hz.C.de cond.ex le.ergo
quare illa ecclesia cogitur ante tēpus recipere? lex vr̄ expressa
in.l.qui Rome.in prin.de verb.obli.sed vr̄ contra,qui enim añ
tempus solvit,vr̄ plus solvere, vt in.§.plus instit.de action.ꝛ q
facit plus quam dz,bene facit quod dz, vt.l.cuz furti.ff.de in lit.
iur. Sufficit ergo,ꝛ laudandus est qui non minus quam dz,sed
plus facit,argu.l.is cum quo.ff.de aqua plu.arce.ꝛ l.si arborez,
de seruit.vrb.predio. Audiendus est ergo qui vult facere quod
profuturū est ei qui percipit non nociturum,argu.l.j.§.item va-
rus.ff.de aqua plu.arc.ꝛ l.in creditore.ff.de evic. nimirum quo
liber modo soluatur pro debitore cauetur,sed post morteꝫ. licet
autem multa disputari possent,puto tamen q ecclesia ante tem
pus non cogatur accipere his rōnibus,qz dicit statutum solum
modo seruare cogit̄ actor vt.l.illa verba.de constitu.pecu.ꝛ qz
ecclesie in iure q melius est prestari non pōt cum incipere no-
lit,q est melius,arg.l.nō posse.cū seq.de vsur.tñ qz forte añ tē-
pus,p q vult solutionem celebrari,ius emphyteoticū finietur,
nec vltra tempus suum vult recipere canonē vt preiudicetur,hz
enim suspectum futurum preiudicium, argu.l.qui in futurum.
ff.de pact.ꝛ l.ij.in princ.solu.mat.ꝛ l.filius.§.dini.de lega.j.ꝛ
pro ꝛ contra in.l.cum hi.de transac.ꝛ l.si ita fuerit.§.labeo. de
manu. testa.ꝛ l.iij.§.stichus annua.ff.de statu lib.ꝛ l.liber ho-
mo.§.x.de verbo.oblig.ꝛ l.quod in diem.ꝛ l.creditor.de solut.
20 ¶ †Queritur Undecimo,emphyteota promittit annuam pen
sionem soluere sub pena, rato manente pacto ꝛ contractu, non
soluit, ecclesia vult repellere, ille vult penam soluere ꝛ rem
tenere? queritur quid iuris sit.ꝛ in hoc non disputādo, quia do
minus meus in summa,ꝛ in apparatu,ꝛ in questionibus suis
banc.q.tetigit,ꝛ in summa dicit emphyteotam posse repelli.in
questionib.vero contradixit. in apparatu non soluit. ego puto
illam esse veriorem sententiaz quod expelli possit,ꝛ agi ad rem
ipsam,debet enim esse in arbitrio ecclesie,velit agere ex contra-
ctu ipso ad rem,an ex stipulatu ad penam,argu.l.siquis a socio.
cum seq.ff.pro so.ꝛ lege predia. de actione emptionis,ꝛ lege
rescripta.§.si pacto.ff.de pact. Non obst. quod dicitur, rato

manente pacto, q illud, quum fiebat, fauore ecclesie fuit dictū, nec debebit hoc in suam lesionem retorqueri, vt. l. j. t. ij. t. l. nulli. ff. de legi. t. l. quod fauore. C. de leg. Nec pōt emphyteota petere seruari sibi pactū, cū venerit ipse ꝯ, vt. l. si instituta. in prin. ff. de inoffi. testa. t. l. cū proponas. C. de pact. t. l. sine. C. de trās.

21 ¶ †Querit Duodecimo, si emphyteota in ecclesiastico canone p. xl. annos cessauit soluere, t emphyteota rem emphyteuticam possedit, an ad pensiones preteritas ecclesia possit agere, t in primis videamus si canones potest petere pro tempore preterito, t vī q sic, q tot videntur stipłones quot anni sunt, qbus pensio est promissa, vt. l. pluribus. §. j. de verb. oblig. t. l. cum in annos. ff. de an. leg. t. l. sancimus. §. si quis autem. C. de dona. si plures stipulationes sunt, ergo t plures actiones, vt. l. non est nouum. ff. de actio. empt. t. l. cuz plures. ff. de euic. si plures sunt actiones, sequitur quod cuiuslibet annue pensionis actiones ab eo, a quo non debetur pensio currunt vt ante non competeret, t si vna esset, non tñ valent intentari pro pensione anni illius, vt. l. lecta. ff. si cer. pet. t. l. seia. de usur. sed actori non obstat prescriptio, nisi a tempore quo moneri potest, vt. l. j. in fin. C. de an. excep. t. l. cum notissimi. §. illam. C. de prescri. xxx. ann. t. l. filius famil. in fi. C. de tut. t ra. di. t. l. qui ceptis. C. de censi. lib. xi. ergo sequitur, q lz anni quadragesimi pensio nō petatur. petetur tñ pensio anni. xxxix. t sic de ceteris, vt lex dicit, vt. l. cum notissimi. C. de prescri. xxx. an. t hec est rō quare usufructus alternis annis relictis non utendo, non perit, q quilibet annus suum incipit usumfructum, vt. l. si usufructus alternis. ff. quib. modern. usufruc. amit. t facit ad predicta lege competit. C. de prescrip. xxx. an. eꝯ vī, t primo q licet multi sint anni quibus debentur pensiones, est tñ stipulatio vna, vt. l. senatus. in fin. ff. de don. cau. mor. t. l. stichum. §. j. de verb. obli. t si plures essent, q falsum est, tamē vna competit actio ad omnes t singulas pensiones, arg. l. plura. in prin. de actio. t oblig. t. l. cum duobus. §. si plures. ff. pro so. t. l. heredes. §. de pluribus. ff. famil. hercis. maxime autem cum vna sit obligatio vna sola competit actio, vt. l. certū. de eo quod cer. lo. t. l. ediles. §. iumenta. de edi. edic. t. l. fi. in fi. C. de duob. re. at prima actio primo anno quo existit, iterum atq itez competit, igitur ab eo tempore currit prescriptio, vt in. d. l. i. §. ad hec. C. de ann. excep. t. l. sicut. t. l. omnes. C. de prescrip. xxx. anno. absurdum autem esset dicere vnam actionez singulis annis incipere t finire, vt. d. §. ad hec. t. l. ei qui. ff. de furt. t. l. cum alijs. C. de cura. fur. ergo semel elisa actio, nec per alijs annis frontem erigere audet, vt. l. qui rem. §. aream. de solutionibus, t certe posset hoc dici in qualibet actione, vt in rei vendicatione, vt dī licet rem meam. xxx. annis prescripseris, tñ fructus nāles. xxviij. annorum repetere volo. t sic de singulis, q non efficientur bone fidei possessoris, vt. l. fructus. ff. de usur. t hoc esset absurdum. vī ergo ecclesiam nullam petere posse pensionez, vt. l. eos qui. in prin. C. de usur. A tempore enim cessationis, tempus excurrit, vt. l. pe. in fi. C. de prescr. xxx. anno. t hoc videtur sensisse Bñs meus cum Bul. licet Bar. ꝯ dixerit. sed in hoc nolo tamen mea sententia ecclesiam impugnare, relicto

22 hoc arbitrio sapiētis. ¶ †Queritur Tertiodecimo emphyteota. xl. annis non prestitit pensionē, nunc ecclesia repetit possessionem iure dominij, vel actionē personalē ipse vero probat possedisse continue. xl. annis. t se. xl. annorum prescriptione tuetur. C. de sac. san. eccle. aucten. quas actiones, queritur an valeat se tuerī? Et videt q sic, q. xl. annis in pace possedit, igitur sublatū est omne ius, vt. l. omnes. t. l. sicut. C. de prescri. xxx. anno. t hec lex vī velle, q dicit q longissimo ex cuius tempore si negeť canon nō solutus, ius agentis certuz est vitiare, vt. l. plures apocis. C. de fi. instr. si ex sola negatione vacillat, t q res per negationez sit dubia, vt. l. iij. C. qui. ad li. procla. cum ergo certuz fuerit canonem non solutū, iam non vacillabit actor, imo se succumbere certuz erit, t hec est intentio illius legis, alioz friuolis disputationibus derelictis, vt. l. iij. in fi. C. de libe. preteri. Porro certū est q canone non soluto ecclesia habuit actionē ad rez repetendā, t cōmissa est pena legitima in cessantē, que vltra q̄ semel nō vī posse cōmitti, vt. l. cū querebat. t. l. fi. ff. iudi. sol. t. l. si duo. §. semel. de arbit. si ergo extunc habuit actionem, repellit ecclesia, q sine fuerit actio psonalis, que ecclesie cōpetebat, sine eramus in priuato, vltra. xxx. annos durare nō potest, vt. l. i. C. de ann. excep. ergo nec ecclesie cōpetebat vltra. xl. Nec dicat aliqs emphyteota ecclesie possidet, q vt subiectis qōnibus

23 notabit, hoc est falsuz. † Sed posito sine preiudicio, q colonus dño possideat. l. i. C. com. de usu. t. l. non soluz. §. qd vulgo. ff. eo. t tenet dño actione locati, vt. l. si quis conductor. C. loca. Sz qd si dñs toto longissimo tempore nō egisset ex quo cepisset, posset agere, an ageret postea, certe non cū sit actio psonalis, vt. l. adnersus. C. de neg. gest. t. l. ij. C. de qstitu. pecu. t hoc idez in commodatario t depositario, qui dño possident, vt. l. rei. ff. cōmo. t l. cōi diuidundo. §. neq. ff. com. diui. Attamen longissimo tempore elapso non tz, vt. l. iij. C. quib. non ob. lon. temp. prescr. Mirū igit eo melioris qditionis dz esse emphyteota qui sibi naturaliter possidet, vt infra dicet, q̄ cōmodatarius, vel depositarius, q non possidēt vllo mō, vt. l. officiū. de rei ven. t. l. vti frui. in prin. si vsufr. pet. l. victa. ff. vti possi. t vī multū facere. l. libris. C. de agrico. t cens. vbi dz dñm terre, q canonem debebat recipere, excludi ex frequētissima qña redditū, t non posse cōnē pati qñ longissima t inueterata fuerat receptio pēsionis, a ꝯrio igit pati poterat pensionem si longissimo tpe fuisset in solutione cessatū, t hoc est fortissimū arg. vt. l. j. de offic. eius cui man. est iurisd. preterea si p vim hic emphyteota possessionē ecclesie tenuisset, posset lōgissimi tēporis pscriptione, exceptione se tuerī, vt. l. cum querebat. in fi. C. vnde vi. quāto ergo magis si sine vi detinuit, ne melioris qditiōis predo sit q̄ aliqs iustus possessor, vt. l. non solū. de noxal. t. l. si seruus. q vi aut clam. Nec dicat aliquis ecclias ciuiliter possediss, q ex diuturnitate temporis

24 possessio est amissa, vt. l. fructus. ff. de usucap. † Sed ꝯ vī, nōne ecclesia rem qcessaz in emphyteosim possidet saltē ciuiliter, certe sic, vt infra probabit. Si ergo ciuiliter possidet ecclesia, quo mō currit prescriptio ꝯ eam, cū ex vnius diei possessione prescriptio soleat interrūpi, vt. l. cū notissimi. §. imo. C. de presc. xxx. anno. Si ergo vnius diei possessio sufficeret, quanto magis pderit q semel possedit, cuz nec expulsa sit, nec suspicata sit se posse repelli, vt. l. si id q. §. j. ff. de acqr. poss. Quippe hoc video in naturali possessione, que prescriptionē aduersus oēs interrūpit, vt. l. naturaliter. de usuc. multo igit magis de ciuili debemus dicere quasi fortiori, t difficilius perditur naturali, vt. l. possessio. ff. de acqr. poss. t. l. peregre. §. qbus. eo. tit. Mimiruz prescriptio est de iure ciuili, nil mali erit si possessio que ciuilis est, valeat interrūpere illā, t eodē mō illidat quo ipsa qsistit, vt. l. i. ff. pro dere. t. §. fi. insti. de iu. natur. t. l. nihil de regu. iur. t. l. si vnus. §. pactus. ff. de pac. t nōne ecclesia, quū possideat, bz in bonis rem, q̄ possidet, certe sic, q possidet, t exceptionē haberet, vt. l. in bonis. ff. de acquir. re. domi. Si ergo bz rē in bonis, sequit qō nec dici poterit locū esse exceptioni prescriptionis, q nemo dicet deperditū qō retinet in bonis, vt. l. nec vtile. ff. ex quib. cau. manum. Nō ob. q ecclesia tāto tpe non habuit possessionez, q lz ex illa cessatione prima patuerit ecclesia rem ab emphyteota auferre, voluit mō cuz ex. ij. vel. iij. vel. xx. cessatione auferre nō poterit, vt dicamus pluries hāc penā cōmitti potuisset, vt arg. l. sicut. de verb. obli. t. l. ēt. §. pen. si cui plus q̄ p leg. falci. nec minuitur pena emphyteote, q pluries quincī cessauisse, immo plus deliquit, q nec vltimis annis voluit soluere pēsionē, vt argu. l. j. C. vt infra cer. tem. crim. quest. pessime quidē facit q cuz ecclesie dei gratia pensionis remisse debet seruire, ipse vero insolertiam erigit, vt retribueret mala p bonis, p misericordia sibi ab ecclesia habita crudelitatē exerceat, t possessionem ecclesie sibi auferre presumat, vt. l. j. C. de reuo. don. t. l. iij. C. de obseq. lib. t. l. cum quis. C. de natur. libe. §. qd tñ. t lex est dicens, q si quis deberet pro parte possessa annuam pensionē soluere, prescriptionez longissimā ꝯ dñm allegare poterit, vt. l. male. C. de pref. xxx. an. t not. subtiliter q illa lex nō dicit, si nō soluerit pēsionez, sed dicit si soluere dēret, q̄si satis sit si deberet soluere, lz non soluat, vt auc. non liceat. C. de epis. t cler. Hāc ergo verio rā sniaz existimo, arg. l. cū notissimi. §. fi. C. de presc. xxx. an. nec mix si in hoc dubio eccle faueamus, q̄ fidei t religionis mater est, t magistra, vt. l. Jubemus nullam. C. de sac. san. eccl. t hoc intelligo si emphyteota possedit. si aūt alius q habuisset cām ab emphyteota. vel ipse emphyteota interuersa possessione tanto tpe possedisset forsan q̄ tū iudicare lz periculū anime nō vitaret

25 vt. l. fi. C. de fun. patrim. t. lj. C. de an. excep. ¶ †Querit Quadragesimo qō ius trāseat in emphyteotā ex qcessiōe emphyteutica, t certe vtile dominiuz, t hoc patet, q ibi dicit emphyteotas, licet non efficiantur domini, habere tamen actionem in rē, t hec sunt duo contraria, quia in rem actio soli domino competit, vt. l. in rem. ff. de rei vendic. vnde non efficiuntur dñi. s. directo, vtiliter aūt efficiūtur, t ideo in rem ei datur vtilis, vt probatur in. l. j. §. fi. ff. si ager. vect. t est simile in superficiario p similitudinē argu. l. non possunt. de legi. t sic qui habet directum dominium non habet vtile, quia idem directo vtiliter esse non potest dominus, vt lege possideri. §. ex plurimis. ff. de acqui. possess.

Item

Itẽ dicens se habere directũ dicit se Dñm. dicens habere vti
le, dicit se quasi dominũ, ⁊ hec duo diuersa sunt, vt in §. alie in-
sti. de actio. si ergo solũ directũ dñium hȝ, ⁊ vtile nunq̃, quomo
do ꝙcedit illud emphyteote, cum nõ hȝ, ⁊ vr̃ hoc stare non pos-
se, vt. l. traditio. de acqui. re. domi. ⁊ l. nemo. in fi. de reg. iur.
puerile hoc arg. est, nã qui directũ dñium habet, vtile nõ cõce-
dit sed in emphyteoticũ tribuit que ꝙcessio emphyteotã ꝑ do-
mino habere ei in rem actionem quasi dño tribuens, ⁊ iõ dicit
lex, placuit iuris peritis vel legi in rem cõpetere actionem, vt
l. j. §. fi. si ager vecti. vel aliter, qui nõ habet vtile dñiuȝ, tenetur
illud in emphyteosim ꝙcedendo ministrare, sicut ⁊ nemo in re
sua vsumfructum vel seruitutem habet, ⁊ tũnc ꝙcedit ista, vt. l. q
nostruȝ. de vsufr. ⁊ l. vti frui. si vsuffr. pe. ⁊ l. iure cõi. de serui.
vrba. predio. Item nemo hȝ rem suã pignori q̃ causa pignoris
ab intentione separat dominꝫ vt. l. insta. ff. de vsucap. ⁊ l. j. ⁊ ij.
de pigno. ⁊ tñ pignus in re sua cõcedit. l. j. de pigno. acti. ⁊ l. q
filios. ⁊ l. fi. queres pig. ⁊ multa exẽpla not. in prin. insti. quib.
alien. li. ⁊ ius ciuile vt artifex, suo artificio recte vniuersa cõpo
nit, vt. l. nõ est nouũ. ff. de acquir. re. domi. ⁊ de facili quis nota
26 re potest in multis alijs locis ¶ †Queritur quintodecimo qua
liter possideat ecclesia, ⁊ qualiter emphyteota. ⁊ certe emphy
teota naturaliter possidet, ecclesia vero ciuiliter. ⁊ hoc ꝓ natu
rali ratione, q̃ ecclesia cũ nullũ habeat dominiũ possessionis, ꝑ
pter fructus, vel culturã que ad eum non pertinet non insistit,
animo tñ possidet q̃ nec desinit rem perpetuo cariturã. probat
etiã, emphyteota possidet, ⁊ ecclesia q̃ solã ꝓprietatem obtinet
possidet, vt. l. sciendũ. qui satisda. cog. ⁊ sic inter supficiarium ⁊
dñm, ⁊ fructuariuȝ ⁊ dñm, q̃ dñi ciuiliter, ⁊ alij naturaliter pos
sident, vt. l. naturaliter. in prin. de acquir. pos. ⁊ l. idẽq̃ §. vsus
fructus. de vi ⁊ vi arma. ⁊ l. si duo. §. centum. ⁊ l. fina. ff. vti pos
27 sid. †⁊ dico eũ naturaliter possidere, qui insistit corpore, vt. l. j. ⁊
l. possideri. §. nerua. ⁊ l. qui bona. §. j. de acquiren. possess. ciui
lis vero solo animo retinet, ⁊ hȝ in se plurimũ iuris, cũ superior
plurimũ fact. habeat, vt dictis. ll. ⁊ l. j. §. si iusserim. l. pen. §. ij. ⁊
l. si id qõ. §. fi. ⁊ l. si is qui. de acquir. posses. ⁊ l. nemo. C. eo. ⁊ l.
pupillus, de acquir. re. domin. Hec credas emphyteotã ciui
liter possidere, ⁊ hoc ipsum prestare ꝺȝ solitã pensionẽ vt. l. ma
le agit C. de prescript. xxx. anno. nec ecclesia male hȝ cum em
phyteota vt dcm̃ é, habeat illã, ⁊ duos insolidũ naturaliter pos
sidere, erit absurdũ, vt. l. possideri. §. ex ꝓrio. ꝺ acqr. posses. ⁊ q
ciuilis ⁊ naturalis inueniat esse possessio, patet ꝑ ꝓdicta ⁊ l. ij.
§. j. ff. pro her. istud autem non credo q̃ emphyteota possideat
pro ecclesia, imo naturalẽ possessionẽ quam hȝ pro se, respectu
sui iuris habet, qꝺ patet q̃ in ea naturali dñiuȝ vinceret, quod
nõ esset si pro dño possideret. ⁊ idẽ in vsufructu, ⁊ sic ponitur in
l. j. ff. vti possid. ⁊ l. j. in fi. ⁊ l. si duo. ff. eo. ⁊ l. habet. §. eũ qui. de
precar. ⁊ l. j. de superfici. vulgari tñ sermone pro ecclesia possi
det, qui causam habet ab ea, sic ponit in l. ij. ff. pro suo.

28 ¶ †Queritur sextodecimo an per canonẽ non solutũ vel ꝓso
nas finitas suo iure, suaq̃ actione, ecclesia possit preoccupare
possessionẽ, q̃ emphyteota naturaliter detinebat, ipsumq̃ pro
pria auctoritate repellere. ⁊ vr̃ q̃ sic, q̃ lex dicit, q̃ lȝ emphy
teotã a predijs emphyteoticarijs repellere, vt. l. ij. C. de in. em
phy. ⁊ ecclesia potest illũ eijcere, vt in §. si quis autẽ. in auct. de
alie. ⁊ emphy. q̃ arbitriũ ꝓprie voluntatis est sibi vt. l. denotuȝ
C. de metal. lib. xij. nec videtur vim facere qui suo iure vtit vt
l. vim facit. §. j. de reg. iur. hoc autem ꝓbat exẽplis, nã ⁊ inquili
nũ põt quis insta de causa repellere sua auctoritate ꝓpria, vt. l.
si seruũ. C. quod cũ eo. ⁊ l. quero. §. pen. ff. loca. itẽ si sup domum
meã opus feci, illud intercidere possum ꝓpria auctoritate vt
l. quemadmodũ. §. j. in fi. ff. ad leg. aquil. Itẽ si ad ianuã meam
aliquid affixisti, mea auctoritate amoneo, ⁊ me exceptione de
fendo, vt. l. si in rẽ. §. si ad ianuã. ff. qꝺ vi. Itẽ si ꝙseruãda ꝛ mea
rũ merciũ cã tuas in mare iactauero nõ teneboꝛ. vt. l. qui fernã
darus. in prin. ff. de prescrip. versi. item si iusto metu pterritus
tuas edes destruxero, ne edes mee piclitent ab igne, secur⁹ exi
sto. vt. l. si quis fumo. ad leg. aql. Itẽ si illicite signa vel tituli
põdijs meis apponant, licite mea auctoritate amoneo, vt. l. ij. C.
vt ne. prius. Si hoc esset in pacto, an liceret certe sic, vt. l. cre
ditores. C. ꝺ pignoꝛ. ⁊ l. si titius. de seru. expoꝛ. itẽ si iudex hãc
licentiã dedisset, sufficeret, vt. l. dotis. C. solu. matri. ⁊ l. si debi
tores. C. ꝺ iudi. ergo magis si auctoritate legis hȝ vt repellat eũ
dẽ. poꝛro q̃to nõ minus vȝ ꝑmissio legis q̃ ꝑmissio a ꝑbente,
vel iudice vt. l. Gracchus. C. ꝺ adulte. ⁊ §. optimũ. in fi. in auc.
de nõ elig. secũ. nub. nã ⁊ verboꝛ significatio est intuẽda, dicit
enim lex quod licet repellere quid autem est repellere, nisi re
tropellere ꝛ quod proprie in facto consistit, sicut et eripere, vt
. l. sed eximendum. ne quis eum qui. naȝ eijcere dicitur, qui fa
cit, vel fieri facit, vt. l. j. §. deiecisse. de vi ⁊ vi arma. ⁊ significat
extra iacere, quod ⁊ totum facti est, ⁊ a significatione recede
re non est tutum, vt. l. j. §. institoꝛ. ff. de exercit o. ⁊ l. prospexit. ff.
qui ⁊ a quib. Sed contra videtur, Ideo enim iuris tutela est in
medio constituta, vt nemo sibi sumere audeat vltioneȝ, vt. l. nul
lus. C. de inde. stulte enim facit ecclesia, si quod petere põt, inua
dere non paueſcit, vt. l. j. C. de vsufr. ⁊ tanto grauius sunt punie
di prelati si violentiam faciunt, q̃to maioꝛ eis in iure adhibetur
reuerentia, vt. l. presbyteri. C. de episc. ⁊ cleri. certe nõ plus iu
ris hȝ fructuarius emphyteota, imo minus, q̃ in dominio nihil
hȝ, ⁊ tñ amisso vel finito vsufructu non põt a quasi possessione
repelli, sed potius intentatur negatoria ꝙ euȝ, vel agitur ex cau
tione quam facit fructuarius de restituenda proprietate que ex
tabit tempoꝛe vsuffructus amissi, vt. l. vti frui. si vsuffr. pet. ⁊ l.
j. ff. quẽadmo. vsuffr. ca. ⁊ l. inter. de dam. infec. Quippe si ipse
met proprietarius posset sua auctoritate occupare, supernacua
esset cautio, que prestatur, nec introduceretur a iure, arg. l. non
cogendum. §. fi. ff. de procur. Item ⁊ mulier de iure naturali dña
est rei dotalis, vt. l. penul. C. de iure do. ⁊ eas vr̃ ad suas alimo
nias possidere, vt. l. assiduis. C. qui pot. in pig. hab. ⁊ tñ licet hec
res desinat esse dotalis nõ põt propria auctoritate apprehendi
a muliere, vt. l. dotis. C. solut. matrimo. Item creditoꝛ in re ius
hȝ, ⁊ ad omnia solet possidere, preterq̃ ad vsucapionem, ⁊ non
põt sua auctoritate ingredi sine pena, vt. l. extat. ff. qꝺ met. can.
Ad quod autẽ inconueniens tẽ adducam, ecce, si quis per vim
ecclesie possessionẽ occupasset, an ecclesia ex interuallo per vi ꝛ
apprehendere posset illam. certe non, vt. l. qui possessoꝛem. ⁊
l. idẽ. §. si quis autem. ff. de vi ⁊ vi arma. Si ergo possessoꝛẽ vel
predonem expellere non valeret, qũo illum repelleret, qui cau
sam iustam habuit possidendi ꝛ Origo enim in possessione spe
ctatur, vt. l. clam. ff. de acquir. posses. ⁊ absurdum est, q̃ plus iu
ris habeat violentus ⁊ criminosus in retinendo, q̃ ille qui ha
buit iustam causam, argu. l. his solis. in fi. C. de renoc. dona. ⁊ l.
ij. §. j. ff. de dona. int. vi. ⁊ vxo. Sed insisto etiam, ecce, si seruus
meus, qui est mee potestatis arbitrio constitutus, se liberum di
cat, ⁊ paratus sit in iudicio litigare, an possim in possessionem
meam violenter adducere certe nunquã, vt. l. si is qui pro em
ptoꝛe. §. si seruus. ff. de vsucap. quanto ergo magis in re eccleſia
stica, quam forte vult possessoꝛ defendere, ⁊ ecclesiasticum, vel
emphyteoticum deperditum esse negat, nõ est possessoꝛi vis ali
qua facienda, nec vr̃ Judex medius vt sua possessione priuetur
sine cause cognitiõe, quod esse nõ ꝺȝ, ⁊ plus est si princeps vel iu
dex aliquid precepisset, vt. l. meminerint. C. vnde vi ⁊ l. si quis in
tantam. ⁊ l. cum querebatur. eod. titu. ⁊ l. si constiterit. C. fin. re
gun. Quo ergo dicendum est q̃ lex que violentias punit, viam
voluerit violentijs aperire, vt. l. j. C. de indic. vid. tol. lȝ eniȝ lex
dicat emphyteotam posse repelli, intellige iudiciario ordine pre
cedente, ne dicta absurditas sequatur, ⁊ vno verbo presumatur
iniquum quid statuisse, argu. l. ex pacto. de vulga. ⁊ pupil. sub
sti. ⁊ l. si qñ. C. de inoffic. testa. Nec dicas, q̃ hoc verbum repel
lere, sit intelligendum de facti repulsa, immo de repulsa iuris,
sepius enim de iure sic accipitur, repellere quem exceptione, vt
l. si mater. §. idem iulianus. ⁊ l. an eadem. §. fi. ff. de excep. rei iu
dic. Poꝛro si ineffrenata licentia ecclesie daretur, iam ꝓ ec
clesiasticis ẽt non ecclesiasticas res occupabunt, non solum ꝙ
cessantes in canonibus solnẽdis, sȝ ẽt ꝙ nõ cessantes extẽderet
manum suam, Igitur ne hec insurgat malignitas, talis licentia
non credatur esse concessa, vt argũ. Instit. de milit. testa. §. cete
rum. ⁊ l. ait pretoꝛ. §. j. de iureiur. ⁊ qꝺ dixi, q̃ colonum põt dñs
sua auctoritate repellere, falsuȝ eẽ vr̃. Ad qd ergo locati actio
vel ꝙstitutio illa introduceret a iure vt. l. ab re. C. vnde vi. ⁊ l. cõ
ductoꝛes. C. loca ꝛ nunq̃ enim congruum vr̃, q̃ aliquis sibijpsi
ius faciat, vt. l. j. C. ne quis in sua cau. ⁊ l. iulianus. ff. de iudi. In
hac aũt sententia variant docto. q̃ dominus meus dixit, hoc
cuȝ auctoritate presidis posse fieri. Bul. vero dixit, q̃ per se ip
saȝ poterat ecclesia facere predicta. ⁊ cũ ꝫ vr̃ dñs mens in sum
ma q̃uenire, lȝ cũ distinctione hoc dicat in apparatu. ⁊ ego cuȝ
dño meo sentio, si certũ sit emphyteotã ius emphyteoticuȝ ami
sisse, ⁊ possessionẽ nõ interuertisse. Si vero emphyteota allegat
rẽ emphyteoticã nõ esse, vel in canone nõ cessatuȝ, vel aliqꝺ ius
sibi cõpetere, ⁊ de hoc paratus est ecclesie rñdere, q̃ res nega
tione fit dubia, nõ credo ecclesiã ibi ius hr̃e posse, maxime si co
piaȝ iudicis habeat, vt. l. iij. §. ibidẽ. ff. ad exhib. ⁊ l. nõ ab re. C.
vñ vi. ⁊ l. gñali. C. de curial. Idẽ ⁊ si tã possessio erat interneria

vt q; semel ecclesie resisterat ingredi voleti, ⁊ maxime insta cã,
29 vt l. colonus. ff. vnde vi. ¶ †Queritur decimonono, emphyteota cecidit a possessione, iure emphyteotico nõ finito, ecclesia tanq̃ directa dña, vult q̃ possidentẽ agere, emphyteota vero tanq̃ vtilis dñs, vult illud idẽ facere, queritur qs preferat ⁊ ⁊ vr dom, dñm, ergo ecclesia preferenda, vt. l. iij. C. de noua. ⁊ l. si pater. C. manda. ⁊ brocardum, vtili directam preferri. Contra est. l. ii emptor. ff. de pact. ⁊ l. procurator. ⁊ l. si procurator. ff. de procura. ⁊ l. j. §. fi. si ager vectig. ⁊ l. j. ff. de superfic. ⁊ in hoc nõ
30 insisto, q; brocardicum est ⁊ ibi disputat ista qõ. ¶ †Queritur decimooctauo, canone non soluto ecclesia agit q̃ emphyteotã, proponit ius dñij, emphyteota resistit, dicens ecclesiam dñam nõ probari emphyteotico instro. querit quid iuris sit. ⁊ q̃ qõnẽ de dñio referre nõ valeat, probatur sic, recipit q̃cessionem illaz ab ecclesia, quã quis a dño recipere q̃suenit, vr igitur cõsensisse sic faciendo q̃ ecclesia dña esset, arg. l. fi. ff. de minor. ⁊ l. j. §. si qs C. de lati. lib. tol. Si ergo tũc vr ecclesiam pro dña habuisse in recipiendo emphyteoticũ ius ab ea, nõ oz dedignari ⁊ eam q̃ se dñam q̃fiteri, arg. l. si quis testibus. C. de testi. ⁊ l. cuz pomp. de sent. ind. nec vim facit si eã verbis confessus est dñam fuisse, an rebus ipsis ⁊ factis, vt. l. de quibus. de legib. ¶ Preterea sicut dictum est, recipit rem in emphyteosim ab ecclesia, vt a dña, qũo nũc poterit q̃ tunc suo facto confitebatur reuocare ⁊ resistere, dñiũ negando ⁊ minime permittendũ est illi, argu. l. veterũ. §. fi. C. ad velleia. ⁊ l. gñaliter. C. de nõ num. pecu. ¶ Porro instrm factum est inter ecclesiã ⁊ emphyteotã in quo ecclesia tanq̃ dña q̃cessit, ⁊ ille ab ea tanq̃ dña recepit. standũ est igitur ei, q̃ ex instro q̃incitur, adeo q̃ nõ possit allegare eã nõ esse dñam, cuz qua quasi cum dña q̃incitur q̃ristte, argu. l. optimã. C. de q̃ben. stipu. ⁊ l. eum. C. de iu. delib. ¶ Qũo enim qõnem de dñio referre põt ei a quo cãz sue possessionis accepit, nõ video, sic probatur subtiliter in. l. nec creditor. C. de pigno. ⁊ l. j. C. de nõ num. pecu. certe ex necessitate habemus presumere ecclesiã dñaz extitisse, q; quũ concessit, si dicamus dñam nõ fuisse, nõ valuit concessio emphyteotica ad effectũ iuris emphyteotici transferendi, q; a nõ dña nõ potuisset vtile vel directũ dñiũ pcessisse, ar. l. si filius. C. de dona. si. n. volumus presumere de facto ecclesiam voluisse, q̃ certe presumere debemus, vt. l. quotiens. ff. de reb. dub. ⁊ l. quoties de reg. iu. necesse est vt presumamus id per q̃ pernitur ad illud. s. ecclesiam dñam extitisse, argu. l. rem. ⁊ l. ad legatũ. de procurat. ⁊ l. si fundus. §. q fundus. de leg. j. ⁊ l. sed interdum. §. j. de acquir. here. vnde standus est presumptioni, donec q̃trũ non probatur, argu. l. nõ est verisimile. ff. q̃ met. cau. ⁊ l. gñaliter. §. si petitum. ff. de fideicõ. libe. ¶ Preterea nõne ecclesia agere posset personali actione, ⁊ rez ab eo emphyteota auocare, et si fuerit ab eo alienata, arg. l. alienam. solu. matri. ⁊ l. situ. ff. cõmo. ⁊ l. j. §. si pretor. ff. depo. ⁊ l. si rẽ. ff. de pig. act. quare ergo ecclesia nõ oz illud idem posse facere in rẽ, cum eadem sit equitas in re dubia, diuersa species addi nõ oz, vt. l. fi. C. de cõsti. pecu. ⁊ sic debemus potius fauere ecclesie q̃ empyteote, q̃ de aliena iactura vult facere lucrũ, vt. l. nõ oz. §. j. de regu. iur. quippe nõ video viã, qua possit iste emphyteota se tueri nã aut dicit rẽ fuisse suã, quũ sibi concessio illa fiebat, aut alterius, sed sua fuit hoc ipso q̃ ab ecclesia voluit ipsã retinere, breui manu vr ecclesie dedisse, ⁊ ab eadẽ in emphyteosim recepisse, argu. l. lz. §. j. ff. de iure do. ⁊ l. debitor. ff. de dona. int. vir. ⁊ vxo. ⁊ l. singularia. ff. si cer. pe. maxime in ecclesia, in qua traditio nõ est necessaria, vt. l. fi. C. de sacrosanc. eccl. maxime rẽ in annuz canonem deducendo, per qõ ius presumenda est donatio, vt. l. cẽsualis. cum seq. C. de dona. ⁊ nõ poterit dicere se ignorasse rez fuisse suam, arg. l. q̃s. C. de rescin. ven. ⁊ l. q̃q̃. ad velleia. nec ẽt sua res fuisse presumitur, q; nemo adeo simplex reperitur qui q̃ se ipsum scribi patiatur in publico instro, vel bona sua facteat, argu. l. veris. C. de arbi. ⁊ l. cum de indebito. ff. de probatio. Si vero dicat esse alienã ab eo, ⁊ ab ecclesia extitisse, q; aliũ dicit dñz, tũc est presumptio q̃ cum, q̃ multũ fidei habeatur ecclesie que q̃cessit, arg. l. si duo. in pun. ff. de iurein. ⁊ l. moneor. C. si ser. ex. ⁊ iõ plenissime oz ⁊ bz hãc suã exceptionẽ in qua actor efficitur, ⁊ probatur re, aliogn in hac exceptione succũbet, sicut ⁊ actor q̃ nõ probat qõ intendit agendo, arg. l. in exceptione, ⁊ l. assueratio. C. de nõ num. pecu. ⁊ facit ad confirmationẽ oĩum predictoruz, q̃ si qs violenter ab aliqua persona eripuit, cũ ab ea cãz habeat sue possessionis, nõ poterit referre qõnem dñij, q; prior dñs vendicet rẽ ab eo, vt. l. si quis emptor. §. penul. C. de presc. xxx. anno. ¶ Qõ aũt emphyteota valeat se excusare ⁊ tueri, pbaẽ q̃cessio quã facit ecclesia emphyteote ad acq̃sitionẽ respicit, q;

agit vt emphyteota querat, ⁊ tm̃ decrescat ecclesie, certũ est. n. q̃ quãtum alteri q̃rit tantũ desijsse quereẽ ecclesie. l. qõ in rerũ §. fi. de leg. j. ⁊ l. cũ qõ. C. de legi. ⁊ l. sicut. ff. de adim. leg. Sed nos volumus quertere ordinẽ iuris, vt alienatio, q̃ detrimentũ faciebat ecclesie eius respiciat incrementũ, ⁊ sic se probet dñaz ex eo q̃ctu, q ei vtilitatẽ dñij auferebat, qõ est absurdũ, argu. l. euidenter. de exceptio. rei iudi. ⁊ l. legata. de adim. lega. ¶ Preterea, qũo q̃cessio facta probabit dñiũ fuisse ecclesie, cuz soleat queri recipiendo, q̃cessionẽ aũt nõ alijs q̃cedendo, at hoc volumus sumere ad acquirendũ, q̃ locũ bz in alienãdo potius q̃ in querẽdo, ⁊ hoc est absurdũ, arg. l. ex maleficijs. §. is quoq̃. ff. de actio. ⁊ obl. stultũ est. n. dicere illud qõ fit vt debita ecclesie, ⁊ accedit emphyteote, ⁊ supnacua facilitate pducere, vt eozũ sit cõmodũ, ad quozũ incõmodũ fuit factũ. ⁊ eq̃ ille imporet commodũ, q̃ sui fauoris tantũ recipit, arg. l. plures apocis. C. de fide instr. ⁊ l. gñaliter. C. de secũ. nup. Si. n. volumus dicere q̃ q̃cessio probaret dñm q̃cedentẽ, nã q̃libet aliena q̃cederet, vt sic ex post facto probaret fuisse dñm, cuius rei dñiũ habuerit tpe illo, hec aũt absurditas oz merito enitari, nõne. n. posset esse q̃ ecclesia q̃cessisset rẽ alienã, vt. ff. pro dona. pro solu. pro empt. pro dot. pro lega. per totũ. ⁊ l. rẽ alienã. ff. de q̃ben. empt. qũo ergo q̃cessio in emphyteosiz probabit dñiũ esse ecclesie qõ ab hac cõcessiõe sepe q̃tingit abesse, certe nullo mõ, arg. l. ad probationẽ. C. de proba. modi. n. q̃bus dñiũ sit probandũ, sunt determinati a iure, vt not. in. l. cũ reb. C. de proba. ergo qs tã audax erit nouũ modũ assumere, quẽ lex aliquatenus non inuenit? certe qõ a lege nõ fingit, nec ab vllo fingẽdũ est, vt. l. si vero. §. de viro. solmat. ⁊ si dicis q̃ qõnẽ ecclesie referre nõ oz, q; ab ecclesia cãm bz, multas q̃rietates incidimus, nã nõ posset creditor vel cõductor dicere q̃ctũ initũ nõ tenere, q; rẽ propriã acceperit pignori vel q̃duxerit, hoc est falsum, q; hoc dicere põt, vt. l. ei a quo. de vsufr. ⁊ l. neq̃ pignus. de reg. iur. Licet aliqs poterit referre qõnẽ dñij, si ille q refert, vult onus probationis assumere, q̃ necesse bz assumere, cũ lex sit expressa, vt. l. ad probationẽ. C. loca. nõ. n. ꝓbare oz dñiũ locatio, vel emphyteosis datio, q; nec manumissio probat seruũ illũ, q ingenuus fuit, vt instí. de ingenu. ⁊ manu. circa fi. Absurdũ est. n. dicere, vt ecclesia probet se dñaz nõ pcedẽte titulo quo dñiũ soleat q̃ri, vt. l. sciẽtis. ff. de ingenu. man. imo plus dico, q; si sciẽter rẽ suã ab ecclesia recepisset alio dñij trãsferẽdi nõ tm̃ dñiũ fuisset factũ ecclesie, q; trasferre dñiũ voluit, ⁊ hoc nõ potuit nisi dãdo, aut dare noluit sed recipere affectauit, ⁊ sic q̃ potuit noluit, qõ voluit adimplere nequit. deficit igit qõ factũ est, vt. l. suus. ⁊ l. si cũ maior. C. de repudi. hrdi. nemo. n. põt facere dñiũ ecclie, nisi dãdo, at emphiteota nil dedit ecclesie, ergo suũ dñiũ facere nolnit vllo modo, arg. l. heres meus. ff. de leg. j. In hac q̃st. d. ¶ Pe. pro ecclesia iudicauit, sed
31 dño meo, ⁊ maiori parti existimo adheredũ. † ¶ Posset tm̃ queri, si emphyteota iste ab ecclesia longo tpe recognouit rẽ istã, ⁊ pẽsionẽ exoluit, an ecclesie ꝑderit prescriptio possidẽtis, possedit. n. emphyteota titulo, ⁊ sic ẽt si res aliena fuit, vtile dñiũ prescripsit, ⁊ in rẽ actionẽ habuit ex tpe iaz elapso, sicut ⁊ alias in. l. si qs emptor. C. de ꝑscri. xxx. anno. Si ergo amisit ius qõ q̃sierat, nõne ad ecclesiã illud ius vr redijsse ⁊ vr q̃ sic, arg. l. si alienã. ⁊ l. q alienã. C. de dona. cau. mor. ⁊ l. ¶ Proculus. §. j. ff. de iure do. Sed ille leges loquunt in psonali actiõe, nec apparet ex eis, q̃ dñiũ prescriptũ vel vsucaptũ ipso iure redeat in eũ a quo ꝑscriptionis cãm habuit, q; l. si alienã, dicit q̃ ille, q q̃cessit, reperit per q̃ditionẽ sine cã, ex quo manifeste probatur q̃ q̃cedens nõ erat factus dñs ex ꝑscriptione illius cui q̃cesserat, q; si factus esset dñs, q̃ditionẽ nõ bret, q; nemo rẽ suã q̃dicere põt, pter q̃ a iure, vt. l. fi. ff. vsufr. quẽad. cap. nisi qs velit tripliciter ⁊ subtiliter rñdere q̃ redeat ipso iure dñiũ, ⁊ hec est rõ, q; sic nõ amittit dñiũ a q̃cedẽte, nisi traditione sequuta, vt. l. traditionibus. C. de pact. ⁊ l. q tibi. ff. de hrd. vel act. vẽ. ⁊ l. quotiẽs. C. de rei vẽdi. sic. n. reuertit in q̃cedentẽ, nisi reuocatio fiat, arg. l. j. ff. pro derelic. ⁊ hec rõ cessat in ecclesia, q; sine traditione efficit dña. Irez qõ dicit. l. si alienã, q; q̃dictione agit, forte posset dici possessionis respectu, cuius respectu posset cõdicere, ⁊ sic nõ vr obstare ecclesie lex illa, arg. l. verũ. de furt. ⁊ facit. l. indebiti. §. si nũmi. de q̃di. indeb. ver. iij. rõ est, ecce si ego vẽdidi, q̃ sine titulo possidebã tu incipis vsucapere, aũ illã cõpletã redhibeẽ res vẽdita ⁊ ad me redit, nõne ego q aũ sine titulo vsucape volebã ex eo titulo possidebã, q a me ꝑcessit, vsucapione a te inchoata iplebit ita vr, vt. l. si hẽs. de vsucap. ⁊ l. si in duobus. §. fi. de diuer. prescri. ⁊ l. põpo. §. ꝓterea. de acq. pos. si ergo ꝑscriptio nõ esset ab emphyteota q̃pleta, ⁊ tm̃ ad ecclesiã redũdaret, ꝑdesset illa plene

ne ecclesie,vt p ecclesiã cepta pscriptio cõpleri posset,q̃to magis si cõpleta est ꝑdest,vt vẽdicare possit ꝛ ꝑ vr̃ vera ꝛ saniorꝝ opi. Sz si.xxx.annis ex re illa ecclesie fuerit pẽsio psoluta vel res ecclesiastico iure ab emphyteota detẽta ꝛ ciuiliter possedit toto tpe quo res fuit apud emphyteotã.xxx.annoꝝ possessiõe cõpleta ecclesia ẽt dña facta esset, vt.l.si qs de pscript.xxx.anno.ꝛ auc.nisi.C.ó bo.ma.duobus casib⁹.s.cũ longo tẽpore, vel longissimo p ecclesia titulo emphyteotico emphyteota posse-
31 dit ꝙ emphyteotã posset agere rei vẽdicatione. ¶ †Sz obijcit ꝙro q̃ rei vẽdicationẽ ecclesia intẽtabit ꝛ directam nõ,qz spacio lõgi vel lõgissimi tpis directũ nõ q̃rit dñium sz vtile tm̃,vt p3 ex l.si qs emptionis.C.ó pscrip.xxx.anno.lz qdã dixerit nullũ dominiũ pscriptiõe acqri ꝙ quos est.ff.de vsucap.l.cũ q edes.ꝛ.l. si finita.§.si de vectigali.de dã.ifec.ꝛ.l.acqrit.§.nõ solũ ó acq. re.domi.ꝛ.l.in rẽ.§.fi.de rei vẽdica.si ergo directũ dñiuz ecclesia nõ intẽtat nec vtile itẽtabit qz illud nõ habuit nec ꝙcessit,ꝛ vltra q̃ ꝙcessit repetere nõ posset arg.l.pen.§.mulier.sol.ma. ꝛ.l.ait ptor.§.si ꝙditionalis.ff.ó bis que in fra.credit.ꝛ.l.lz.§.fi.
33 de iure do. Nec dicas,ad ecclesiã vtile dñiũ redire. †Quid.n. si esset dña directa an dñiuz vtile qó hz emphyteota redeat ad ecclesiã? vr̃ ꝙ sic,cũ añ brẽt directũ mõ adiũgaꝛ sibi vtile absurdũ est ꝑ dicere vt.s.ꝑbani,ꝛ si ad ecclesiã dñaz ꝑ nõ redit quomõ ad nõ dñaz? multominus.ꝛ iõ sapiẽs aduocatus, vt ꝑdicta cẽnt cũ ecclesia vult agere ꝙ ẽphyteotã vel brẽdes agat psonalr ꝙdictiõe ex lege Zenonis q̃ nouã obr̃onẽ induxit vt.l.j.ff.de cõdic.ex le.ꝛ.l.j.C.de vi.emphy.ꝛ.§.adeo insti.loca.ꝛ tũc nec referr̃ qõ dñij nisi p legẽ vt.s.dixi.nec ẽt ꝑderit emphyteote si nõ possideat vt qz in aliũ trãstulit possessionẽ rñ actione tenebitur psonali,q̃ nõ rõne possessionis daꝛ,sz rõne ꝙctus obr̃o existit, vt l.desideriũ cũ seq.C.depo.l.nõ aduersus.C.si cer.peta.ꝛ.l.eum cui.C.ó actio.ꝛ oblig.ꝑ saluo q̃ si emphyteota sine dolo ꝛ culpa ꝛ facto suo a possessione cecidisset nõ tenereꝛ arg.l.si credi-
34 tor.C.ó pig. ¶ †Queritur decimonono an si extraneus possideat rẽ ecclesiasticã,ꝛ ecclesia velit agere ꝙ eũ, qualr̃ agat cũ illle q possidet,nec emphyteota sit,nec hr̃s emphyteote,ꝛ tũc necessaria est in rẽ actio ꝓponẽda ad dñiũ eius ꝑbãdũ cuius ꝑbatio difficilis est. Sz qz ꝑ multos modos ꝑbãdi dñij allegãt eccliaꝝ plati,videamus qbus modis sit efficax ad ꝑbãdũ,ꝓmus est si ecclia ꝑbet se a dño habuisse rẽ istã,vt.l.cũ res.C.ó ꝑbatio.ꝛ.l.ꝛ que nõ dz.§.qó dr̃ de pig.ꝛ.l.ex empto.in prin.ff.de actio.emp. Secõs est si ꝑbet,rẽ iusto titulo accepisse ꝛ lõgo tpe ꝓscripsisse vt.l.in rẽ.§.fi.de rei vẽdi.ꝛ.l.acqrit.§.nõ solũ ó acqr.re.domi. ꝛ.l.eũ q.de vsucap. Tertius est,si ꝑbat rẽ sibi traditã ex instacã lz nõ ꝓscripserit tñ hz publicianam, vt.l.j.cũ seq.ff.de publ. Quartus est si ꝑbet se vel aliũ ꝑ ea.xxx.annis possedisse cuz titulo,vt.l.si qs emptor.C.de ꝓscrip.xxx.anno. Quintus est, licet disputabilis valde,si ꝑbet ex ꝙcessionibus ab ecclesia factis rẽ de qua ꝙtrouersia est ab emphyteoticarijs ꝑ ecclesia longo vel lõgissimo tpe fuisse possessã,quẽ admodũ in supioris solutiõe q̃stionis disputãdo tetigimus. Alios modos ad ꝑbandũ aptos nõ inuenio.sz alig dñt aliũ eẽ si inueniaꝛ antiqua cartula, q̃ dicat hãc rẽ,q̃ possidet nũc titius ecclesiã in emphyteosim Balo dedisse an ꝑbabilis ob ꝑ erit ꝑbatio ꝙ titiũ,certe nõ vt in supiori qõne est ꝑbatũ,qz res inter alios acta alijs nõ nocebit, vt
35 l.si vnus.§.in summa.ff.ó pact.ꝛ nedũ qó dixi de vna cartula eadẽ rõne in pluribus dico. ¶ †Sz qd si eccl̃ia hz cartulã in qua ꝙtinet,ꝙ comes Hieronymus donauit rez istã ecclesie an hoc sufficeret? set certe nõ sufficeret,nisi ecclesia se possedisse ꝑbauerit,vt.l.eũ qui.§.fi.cũ seq.de publi.iudic. añt ꝓsumo si eccl̃ia hz vnũ titulũ ꝛ in possessione fuit ꝙ ex titulo precedente fuerit sibi facta traditio,vt.l.minus.C.de acquiren.poss. nec dicã ecclesiã habere ꝓuilegium, vt sine traditiõe a nõ dño facta habeat ex solo titulo publicianaz, sicut hz ex sola ꝙcessiõe a dño facta qz illud qó ecclesie in dñio querẽdo ꝙcedit,vt.l.fi.C.de sacr.sanc. eccl.est ꝓuilegiũ ꝙ regulas iuris inductũ ideoq̃ nõ est ad ꝙstiones ꝑducendũ,vt idẽ sit in quasi dñio,vt.l.qó vero.ff.ó legi.iaz.n.facile esset ecclesie sup oibus rebus mũdi habere publicianã,vt faciat fieri donationẽ sibi a titio, de eo qó possidet lucius ꝛ seius,ꝛ sic de oibus.ꝛ hoc esset absurdũ ꝛ occasionem malignandi induceret,arg.l.j.§.si quis.de carbon.edic.sz si ille a quo ecclesia titulũ tpe quo ꝙcedebat ecclesie in possessione fuisset licet ipse ecclesie nõ tradidisset equz tñ erit publicianã dare ecclesie,sic alia re inuẽtio daꝛ salus illis casibus, in qbus sine traditione publiciana competit,de qbus nõ est dubitatio.
36 ¶ †Sed q̃rit,ecclesia hz chartã qũo sibi fuerũt iã sunt cẽtũ anni donata oia,q̃ hz talis comes infra mare ꝛ montẽ, vel qó habuit in tali castro,ꝛ hec cartula sibi inutilis erit nisi ꝑbeñ q̃ dicta sunt supra.s.ꝙ ille habuerit,nec eccl̃ia ex tali ꝙcessione accepit,vt ar.l.iij.ꝛ.l.fi.C.ó fal.cau.adiec.le.ꝛ.l.si sic.ó le.j.ꝛ.l.hãc
37 legẽ.ff.de ꝙhẽ.emp. ¶ †Queriꝛ vigesimo,eccl̃ia ꝙcessit ꝑ mõ, ego Athanasius Abbas.s. Proculi,ꝙcedo tibi Petro, atq̃ ꝙfirmo oia q̃ habes ꝛ tenes ó iure dicte eccl̃e in curte Mõtis maiozis ꝛc. Multis ãnis elapsis qõ oriꝛ inter eccl̃esiã ꝛ emphyteotã,vel brẽdes ipsius,ꝙ cũ illa curte multa possederũt, tñ fatẽtur se ab eccl̃ia recepisse,dicẽtes eccl̃ie,ꝑba ꝙ de iure vestro in dicta curte habuerimus aliqd. eccl̃ia vero dicit,ꝙ oia q̃ ibi habuerũt isti ꝛ añcessores sui eccl̃iastica sunt,interpretãtes ꝙ in instro dr̃ nõ taxatiue,sed determinatiue. Eꝫ emphyteota resistit, dicẽs se de oibus debere absolui, nisi quatenus fuerit ab eccl̃ia ꝑbatũ,ita dicẽs,ꝙcessio ẽ mihi facta ó oibus,q̃ de iure.s. Proculi in tali curte tenebã, sz ego nil tenebã de suis,igit̃ nec aliqd est ꝙcessuz arg.l.Itẽ ꝙ sabinus.§.sed si qs.ff.de brẽd.insti.ꝛ.l.ꝙ sicut.ff.de brẽd.vel act.vẽd.nã quũ sup incerta re est ꝓmissio,tã ex ꝑte ꝓmittẽtis,q̃ ex ꝑte stipulãtis, nulla ꝙhit̃ obligatio.l.tricũ.de ver.ob.ꝛ.l.qó in stipulatiõe.ó vsur.hoc idẽ in ꝙctibus, q hmic ꝙctui familiares existẽt,vt in locatiõe ꝛ ꝙductiõe,q̃ mercedẽ ꝙtinet.vt.l.si merces.ff.loc.Idẽ in sñia,q̃ rõne incertitudinis,nulla esse cẽseꝛ,vt.l.pe.ꝛ fi.C.de sen.q̃ si cer.q̃ti.ꝛ.l.in summa.§.j.de re ind.Idẽ in arbitrio,vt.l.qd tñ.§.pe.ff.de arb.ꝛ idẽ in legato,vt.l.cũ post.§.gener.de iure do.ꝛ inutilis est ẽt ꝓp incertitudinẽ datio tutele,vt.l.duo sunt Titij.de test.tut.ꝛ datio libertatis,vt.l.q̃ ex pluribus.ff.de testa.ma.ꝛ in diẽ adiectio, q̃ sup incerto ꝙsistit,vt.l.cũ duo.ff.de in diẽ adiec.ꝛ exhr̃datio filij vel filie,q̃ incerta habeaꝛ,vt.l.ij.ff.de lib.ꝛ posth.ꝛ ẽt incertitudo brẽdis institutionẽ vitiat ꝛ anullat,vt in.l.in tps.§.j.de brẽdi.insti.ꝛ idẽ in petitiõe,vt.l.põpo.§.fi.ff.ó rei vẽd. Si in oibus .s.dictis incertitudo vitiat qó est gestũ,q̃to magis hic vbi obligãdo tractaꝛ,qó fit difficilius,ꝛ grauius sustineꝛ,vt.l.adrianus de actio.ꝛ obli. Preterea,quũ dixit ecclesia, qdqd habes ó tali iure,hec dictio qdqd ꝑ taxatiõe accipiꝛ,vt vltra nõ sit ab aliquo cogitãdũ,vt.l.meuio.§.fi.de le.ij. Si ergo fuit illa taxatio, q cã taxationẽ ad hãc ꝛ illã possessionẽ cupit extẽdere,ꝑbet ꝙ tot ꝛ tales sint res,q̃ ó iure dicte ecclesie tenebanꝛ,aliqn nil ex tali ꝙcessione peteretꝛ,vt.l si sic.§.j.de le.j.ꝛ.l.j.ꝛ fi.de fal.cau. ꝛ.l.legani.in ver.cũ aũt.ff.de lib.leg. cũ.n.ecclesia asserat oẽs illas vineas in ꝙcessione fuisse,reus vero neget,ꝑbatio ẽ illius, q asserit possessiões fuisse plures q̃ reus fateaꝛ,arg.l.sancimus §.licẽtiã.C.de iure delib.ꝛ.l.lucius.§.fi.ff.ad treb. Porro hec ꝙcessio obscura est manifeste, igit̃ ꝙ de modicis ꝛ minimis rebus facta fuerit est credẽdũ. Vide quot testibus istud ꝑbaꝛ,vt l.si ita stipulatus fuero.x.ó ver.ob.ꝛ.l.inter pares.in fi.ó reg. iu.ꝛ.l.cũ seruus.§.seio.ꝛ.l.si ita scriptũ.in fi.de le.j.ꝛ.l.si ita rectũ.in prin.ꝛ.l.sempronius.de le.ij.ꝛ.l.minimis.de le.iij.ꝛ.l. q ꝙcubinã.de an.ꝛ argẽ.leg.l.q lãcẽ.ꝛ.l.semp in obscuris.ꝛ.l. semp in stipulatiõibus.de reg.iu. Certe ꝛ si in obscuris legibus ista nõ dicerent̃,ẽ tñ rõ,quare ecclesia hic succũbit,quũ.n.ipsa ꝙcessit,debuit singula spãliter declarare, vt argu.l.sz ꝛ si q.§.q sitũ.ff.si qs caut.ꝛ.l.sz si hoc.de ꝙdi.ꝛ demõ.ꝛ.l.diuus.in ꝓn. ad leg.cornel.de fal.ꝛ.l.si q.insulũ.de acq.brẽd.ꝛ.l.iij.§.si titio. de alim.leg. Si ergo ꝑ facere potuit ꝛ debuit,ꝛ nõ fecerit, ꝙ eã dz interpretatio sumi,in cuius extitit ptãte aptius dicere legez, arg.l.labeo.ꝛ.l.cũ in lege.ff.de ꝙhẽ emp.ꝛ.l.veteribus.ó pac.
Nec mirum si retorquet̃ obscuritas in caput obscure loquẽtis,
38 †qz q obscure loquit̃ ad sui vtilit atẽ,tale est ac si nõ aliqd loquer̃t,vt arg.l.de etate.§.nihil.ff.de interrog.act.ꝛ.l.q libertatis. §.sed si qs.ff.de evict.ꝛ.l.ij.§.ꝙ si fuerit.ad tertulli. So.qd plura dicemus? ecclesia q̃ ꝙcessit mõstrare dz fines locorũ,ꝛ qd in eis ꝙcessit emphyteote,arg.l.titius heres.ff.de act.emp.qd ergo? vr̃ tã emphyteotã q̃ ecclesiaz deliquisse,ꝙ debuerũt.s.res certas exponere,ꝛ nõ fecerũt. Sed ne ecclesia careat iure suo, ꝛ emphyteota ó aliena iactura lucreꝛ,iudex videat ꝙsuetudinẽ suã,si ecclesie ꝙcedẽtis,ꝛ maxime religiõis illius,in q̃titate ꝑ dati,ꝛ pẽsionis annue psoluẽde,vt ꝑm hoc moderet̃ q̃ta possessio fuerit ecclesiastica nõ peior,nec melior,sed medie bonitatis, arg.l.brẽdes.ó testa.ꝛ.l.si cui.ó ann.leg.ꝛ.l.cũ in testõ.de reb. dub.ꝛ.l.si seruus plurib̃.in fi.de leg.j.ꝛ.l.si qs argẽtũ.in prin. ꝛ.§.j.C.de donatio.ꝛ.l.fi.ff.de ope.ser.ꝛ.l.si qs venditor.§.fi.ó
39 edil.edic. ¶ †Queritur vigesimoprimo,aliqs possidet rẽ,quaz ego vel anteces̃ores mei ab ecclesia emphyteotico iure possidemus. Ago ꝙ possessorẽ,ipse excipit, me canonẽ ecclesie nõ soluisse ꝛ sic a iure emphyteotico cecidisse, ꝙ obijcere possit ita videtur,ego enim ꝙctũ emphyteoticũ nõ seruani,frustra igitur

ex eo ꝯctu dico mihi cõpetere auxiliũ actionis, arg. l. filio. §. j. ff. de ritu nup. & l. auxiliũ. in fi. de mino. Idẽ in testõ, vt qui ꝯ testamentũ veniret, fructu careat testamenti, vt. l. fi. in fi. C. de fideicõ. Idẽ in iudicis iurisdictione, quã qs inuocare nõ dz, cum ei dedigneť vt suo iudici obedire, ar. l. si preter. §. actor. ff. ex qb. can. ma. Simile in bñficio Principis, vt. l. nemo. C. de episco. audi. Idẽ in ꝯctu emptionis, vt ex ea ille agat, q ex sua parte ꝯctũ implenit, arg. l. iulia. §. offerri. de act. emp. & l. q pendentis. cũ. n. ex ꝯctu hoc deberẽ penam reportare, ex eo q nõ parui, qñ ex eo spectabo bñficiũ actionis, arg. l. siue. de neg. gest. & l. relegatorũ. in fi. de interdi. & relega. & l. si cui. in pn. qb. ex can. ma. Nõ. n. debeo inspicere q qs possidet titulũ, vel ius sibi cõ petens non alleget, sed inspicere debeo q ius me bře allegare possim, arg. l. si supatus. de pig. & l. res. C. de rei vendi. alias. n. hoc ipso q aduersarius possidet, plus iuris in retinẽdo ꝙsequit ꝙ ego in agẽdo, vt arg. l. vti frui. si vsufr. pe. & l. iuste. ff. vti possid. lex. n. expressit q ita demũ cõpetat in rẽ actio ꝯ possessorez, si vectigal exoluit, vt. l. j. in fi. & l. ij. ff. si ager vectig. Ecce, ecclesia põt me ab ista re expellere quã habui ab ea iure emphyteotico. ꝙdiu igit hoc pẽdet, possessor iste ꝯ me excipit, iuste petis, nisi res in ea cã eẽt, qua a te dz, & põt p ecclesiã auocari. l. ꝙdiu. ff. de bo. lib. Absurdũ est. n. vt ꝙdiu alius ad vendicandã rem possit admitti ego admittar. l. ꝙdiu de acq. hřd. & hoc apparet alibi. ecce ꝙdiu de facto possibile est quẽ nasciturus cõpetet ei actio qui nõ est ad id qó ille periturus erit si fuerit petitio nulla dať, & est rõ q debemus inspicere qó põt fieri in futurũ, vt. l. antiq. si pars hřd. pet. & l. sed si. §. fi. de iudi. Ex vř, verum est me ius vtile dñij habuisse, ergo hodie meũ esse presumit, arg. l. siue C. de proba. Nec ob. q a me põt vel poterit ecclesia auocare, hoc. n. inspici nũq dz. l. pe. in fi. q satisd. cog. nõ. n. q esse põt, sed potius qó est mõ inspicit, vt. l. i. ff. de in lit. iur. nimirũ si hec allegatio canonis nõ soluti ecclesie pertineret, & iste possessor ecclesie nõ successit, qño igitur de alieno iure poterit agere, vel aliqua se exceptione tueri? nullo mõ. Ad hoc. n. q obstet exceptio eadẽ, dz esse eadẽ ꝙditio personarũ, sed possessor ab ecclesia est penitus alienus, vt. l. an eãdẽ. in prin. ff. de excep. rei iud. Similiter si rẽ meã qs. xxx. anno. spatio prescripsisset, nũqd tu possessor q ei nõ successisti excludere me valebis? & absit, vt. l. si qs. C. de prescriptio. xxx. anno. Preterea, qño põt ex iure ecclesie retineri, qó si in ꝙstitate consisteret, nõ posset aliquatenus ꝙpensare, vt. l. eius. C. de cõpen? certe improba frõte cõtẽnit, q suã iniustã possessionẽ vult retinere, ptextu iuris alieni, cuz ipse nil iuris habeat qó alleget, arg. l. si regulariter. de peti. hered. & l. nec vlla. in prin. lz. n. rẽ mihi possit auferre, tñ verum est nõ ablatã. Nõ igit ego dñs esse desino q possit mihi auferri, arg. l. nõ iõ minus. de rei vẽdi. & l. ex facto. §. fi. de vulga. & pup. substit. Certe irrõnabilis, imo stulta est allegatio possidẽtis, vt dicat me canonẽ nõ soluisse, cũ hoc ille cuius interest non alleget, vt. l. filio. de inin. testa. quare. n. prohibebť ius emphyteoticum meũ stare, si nõdũ a dño renocet, arg. l. sancimus. C. de testam. Vel quare excipiet hoc ꝯ me possessor de facto alterius, q me vincere posset, arg. l. creditor. in prin. q pot. in pig. hab. Si. n. possessor verba legis inspiceret, qó allegat non vtiq allegaret, nã dicit lex, q lz dñis emphyteotaz repellere, vt. l. ij. C. de iure emphy. At si dñs, vel ecclesia nõ vult repellere, an ex necessitate hoc fieri? absit, vt. l. j. C. qño & quan. iud. & l. sepe. de off. presi. & l. nõ qdqd. de iudi. In hac qõne memini legisse. d. Jo. procuratorẽ tulisse sniam, & ego eius opinionẽ verissimã & iustissimaz censeo rõnibus preallegatis. & notandũ est ad hãc solutionẽ, an ipso iure ius emphyteoticũ amittať per canonẽ nõ solutum, de
40 quo dic vt infra. ¶ †Queritur vigesimosecũdo, an q canonem nõ soluit ipso iure cadat ab emphyteosi, nã. l. ij. C. de iu. emph. ita demũ dicit emphyteotã repellendũ, si emphyteota voluerit per qó vř nõ ipso iure eũ ius suũ perdere, sed potius ad petitionẽ eius q pẽsionẽ recipere debuit, nec recipit, & sic vř q perdat ius illud, & nõ ipso iure, & est arg. ad hoc. l. notionis. §. naturalis ff. ad Sylle. & l. j. C. de aposta. & l. qcũq. C. de heret. & facit ad hoc, criminosuz nõ ipso iure notari infamia, nisi fuerit de crimine ꝙdẽnatus, vel ꝙdẽnato habitus, vt. l. j. ff. de bis q not. infam. & C. eo. per totũ. & hoc vř innuere. l. fi. in fi. C. de iu. emphy. vbi dicit, q si fecerit, cadet a iure suo, quasi dicat, nõ cadit, ſz cadet. s. si hoc parti, vel aduersario suo agẽti placuerit, & hoc vř innuere auc. de nõ alie. §. j. vbi innuit nõ ipso iure, sed voluntate & facto ecclesie priuari emphyteotã, & illud põt ẽt notari in auc. de ali. & emph. §. si vero qs. Sz vř q ipso iure cadat ab emphyteosi, ad similitudinez illius qui ipso iure, & sine aliquo dominis facto cadit a iure suo, vt auct. imo. C. de actio. & oblig. & auc. incestis. C. de incest. nup. & l. pe. & fi. C. ad leg. iul. ma. Mihi añt vř ipso iure eñ cadere ab emphyteotico iure, sed lz ius hoc faciat indiget tñ ministerio hoc, volẽtis dñi, vel volẽtis ecclesie. Nec videatur tibi ista simplicitas, vt in eo, qó ipso iure fit, factuz hominis sit necessariũ, nam videmus q lex dicit q ipso iure fit cõpensatio, vt. l. fi. C. de compensa. & tñ obiectio hominis est necessaria, vt inst. de actio. circa fi. certe ẽ ẽt approbatio iudicantis, vt. l. qó in diem. §. j. ff. de consti. pecu. & l. sinautez. §. fi. ff. de neg. gest. & l. j. de contr. act. tut. Preterea ex cã preteritionis irritũ est testamentum ipso iure, vt. l. maximum vitiũ. C. de lib. preter. & l. j. de iniuf. testam. & tñ si ille, cuius cã testamentuz est nullũ, hoc nõ obiicit, ex bono & equo tuebitur testamentũ. d. l. filio preterito. Et põt hoc notari ad solutionem duarum predictarũ qõnum, an. s. emphyteota, vel ecclesia, possit sua propria auctoritate possessionẽ intrare, & an possessor emphyteotã abijcere post canonẽ nõ solutum. Et facit ad. d. solutionem. l. vectigalibus. de publica. & l. si filius. §. milites. ff. de procur. vbi miles ipso iure repellitur a procuratione, & tñ hominis obiectionẽ interuenire necesse bz, vt ibi. ¶ †Queritur vigesimotertio, vnus recepit 41
emphyteosim pro se, filijs, & nepotibus suis, decessit emphyteota relictis filijs nãlibus tantuz, quos ecclesia repellẽ cupit, queritur an possit? & q possit sic probatur, a patre fit mentio de filijs, sed filium diffinimus eum, qui natus est ex viro & vxore, sed illi nõ sunt ex viro & vxore nati, ergo a ꝓrio sensu filios nõ diffinimus. l. filium. ff. de his qui sunt sui vel alie. in. Quuz. n. dixit emphyteota, concedis mihi & filijs, debemus intelligere de legitimis, q quum conceditur testamenti factio, intelligitur de legitima & solenni, vt. l. si quando. C. de inoffi. testa. & pz exemplis, nã si pretor bonorũ poss. liberti concessit filijs patronoruz, an de nãlibus intelligatur? & abfit, vt. l. patronũ. ff. de bo. lib. nec mirum si filijs nãlibus nõ possit concedere qó pro filijs acquisiuit, q? & q libertos habẽt, eos suis filijs assignare possunt, & merito, omnia enim que habemus filijs ex voto paramus, vt. l. nihil interest. ff. de bo. liber. & l. antepe. in fi. ff. vñ lib. Et tñ intelligenduz est de his filijs, q sunt ex iusto matrimonio ꝓcreati, vt. l. j. ff. de assi. li.
42 † Preterea lex dicit numerum liberorum excusare aliquem a tutela, sed liberos accipere debemus solos eos q sunt legitimi, vt. l. filij. §. remittit. ff. de excusa. tuto. nam vř sine filijs decessisse, qui sine iusta sobole decessit, vt. l. gñaliter. in fi. C. de insti. & substitut. & si volumus inspicere verũ, vide eum optimo argu. innari, qui. n. pactus est filijs suis quidquã, ita demũ valuit illud pa-
43 ctum, si legitimi extiterũt? † q? legatũ vxori factuz, ita demum vz si fuerit legitima, vt. l. vxori maritus. ff. de vsufr. leg. Sic & alibi ponit, q? quũ lex dicit seruos mulieris & patris sui in cã adulterij eẽ torquendos, an appellatione patris intelligemus nãles? absit, vt. l. ij. C. de adul. ergo & eadem rõne dicemus in filio, cuz ista nomina sint ab eo respectiua, vt vnum sine altero nõ censeatur in iure. Porro si dicemus, q př põt filijs suis nãlibus pacisci, eueniet vt emat & acquirat nomine eorũdem ẽt alijs filijs extãtibus, & sic q nõ poterit directo poterit alia via facere fraudem legi, qó non est aliquatenus promittendum, vt. l. legem. C. de naturali. libe. multa enim impedimenta lex naturalibus posuit, quibus a successionibus remouentur filiorum legitimoruz. Item coniugis legitime. Item parentum, scõm formam auctẽ. lz. C. de natu. lib. Sed si ꝯctum istum intelligimus posse extendi in filios naturales, facile erit patri dare omnia sua bona ecclesie & filijs acquirere naturalibus emphyteotico iure, & ideo prohibitio legis est adeo obseruanda, vt nec ex interpretatione capitosa fraus legis permittatur, arg. l. si quid in frau. pa. hoc añt verbum quod de filijs dixit si alicui ob generalitatem sni, ambiguum videretur ad ecclesiam retractare debemus, vt qó obscure dixit interpretetur ipsa qó dixit, arg. l. in ambiguis. de regu. iur. & l. ex facto. in princi. de vulg. & pup. subst. Pro certo ꝯ acquisitorem, sine stipulatorem debemus interpretationem facere in obscuris, vt. l. in emptione. in princip. de ꝯben. empt. & l. stipulatio ista. §. in stipulatione. de verbo. oblig. & certe hoc põt ex consuetudine inspici,. Nonne est consuetudo quarũdam ecclesiarum vt concedunt in filijs & nepotibus legitimis masculis, Igitur si qó solet exprimi omittatur, põt coniectura capi, q nec ꝯbentium voluntas fuerit, vt de solis legitimis crederent, argu. l. de pretio. de publicia. Eẽ q non, dicunt filij naturales, Pater recipit per se & filijs, & indistincte filijs acquisiuit. Igitur tam naturalibus ꝙ alijs pactus esse videtur, argu. l. ij. ff. de offic. presi. cum enim indefinite fuerit in pacto locutus, & indefinita loquutio equipollet vniuersali, perinde ac si dixisset oibus

filijs

filijs ẽt naturalibus arg.l.si plures de lega.iij.⁊.l.quidã in pn. de trit.leg.⁊.l.vxori mee de vsufr.leg.⁊.l.si qs ita.§.j.de testa. tu.⁊.l.si qs sic.sol.ma.maxie inspecto casu ad quẽ deuenimus, nã si pr̃ noster alios filios nõ hr̃et nõne nobis oia sua bona re linquere potuit⁹ certe sic,vt anc.l.l3 patri.C.de natu.lib.quare ergo hoc qõ pactus fuit filijs suis,nõ obuenit nobis⁹ cũ ad ca sum deuenerimus a quo posse incipere nõ videmus, arg.l.cos q de ri.nup.⁊.l.si q̃.C.eo.cũ brocardo,qõ ab initio ⁊c.nã non est eũdũ p frinola argumẽta,qz cũ filios dixerit, intelligere debe mus ⁊ nãles.l.qcũq;.§.fi.⁊.l.parẽtes de in ius vo.hic igitur pa ter potuisset cuilibet paciscí ⁊ possessionẽ ⁊ dñiũ q̃rere,vt.l.j.§. p procuratorẽ.C.eo.⁊.l.ij.C.p quas pso.nob.acgr.si hoc potuis set extraneo potuit ⁊ nobis, qz extranei iudicamur cum in eius nõ fuerimus ptãte,vt.l.fi.C.de in.do.impe.si potuit debemus credere q̃ nobis paciscí voluit , ad qõ naturalis affectio eñ in ducit,qs.n.talis amor est qui vincat paternũ vt.l.cu3 furiosus. .C.de cur.fur.certe est verisimile ratione affectionis qõ nobis de alieno voluit lucrũ querere,qz ex suis ꝓprijs donatio presu mit̃, vbi sanguinis vel charitatis vastitas interuenit vt.l.fi.C.ó dot.promis.⁊.l.pater.ff.famil.hercis.⁊.l.ij.C.de post.reuer.Et l3 multa dici possint tñ pancis ad causam facientibus conten ti esse debemus,vt.l.j.ff.de prescrip.verb.⁊ iuste,cum vnum ar gumentum sufficiat.l.si quis obrepserit.ff.de fal.nec indigne,qz qui pluribus iuris speciebus vtitur,non sepius allegat, sed se pius loquitur , vt.l.menius.§.eã q̃ de leg.ij.vnũ est arg.qõ fa
44 cit ad cãm imo determinat qõnẽ.† Quid enim si legani titio vi neam,⁊ si decederet sine liberis restituat illã seio, nõ ne sufficit ad q̃ditionis defectũ,q̃ liberos naturales reliquerit⁹imo quod plus est in seruitute q̃ceptos vt.l.cũ pr̃.§.volo.de leg.ij.⁊ sic ap pellatio filioꝝ ad naturales extendit̃ in q̃ditionis defectum.sic ⁊ alibi quũ qs rogatus est sine q̃ditione filijs suis restituere fun dũ,ẽt de filijs naturalibus credit̃ esse dictũ,facit.l.titio testamẽ to.§.fi.ff.de testa. Nibi vr̃ hoc ex arbitrio iudicis posse colligi vt si ecclesia dedit bona⁊ castra vni nobili que nõ dedisset ple beio nã tũc cũ volũtatis ⁊ facti qõ sit relinquit̃ arbitrio iudican tis,vt.l.voluntatis.C.de fideicõ.⁊.l.j.ff.ad turpil.inspecta cau sa q̃cessionis re q̃cessa ⁊ dignitate eius cui q̃cedit̃ ꝑsumã aliqñ ꝑ filijs naturalibus aliqñ q̃ eos arg.l.ex facto.§.si quis.ff.ad tre
45 bel.⁊.l.l3.ff.de donat.int.vir.⁊ vxo.C † Queri vigesimoquar to qd in adoptinis quoꝝ varie sunt species vt.l.iusto.de vsufr. dico q̃ctũ emphyteoticũ simpliciter in filijs ⁊ nepotibus factu3 nõ extẽdi ad filios adoptiuos vt.l.cõmissum.de fideicom.
46 C † Queri vigesimognto ecclesia q̃cessit duobus fratribus,vt post mortẽ illoꝝ,⁊ filioꝝ ⁊ nepotũ res ad ecclesiam reuertatur. decessit vnus eorũ liberis nõ relictis queri de portione sua, an cresc̃at fratri , an ad ecclesiã reuertat̃ ⁊ qõ fratri accresc̃at ita ꝓbat̃ dictũ est q̃ post mortẽ filioꝝ res ad ecclesiaz reuertat̃,at ipsi mortui nõ sũt,l3 vnus moriens igit̃ q̃dõ nõ extitit ar.l.fi.ff.i ius voc.vt ea.quũ eni in cõtractu adijcit̃ post mortẽ eoꝝ indefi nite debemus de oibus accipe⁹ ⁊ maxie de duobus qz pluralis loquutio minori numero nõ quiescit,vt.l.libertas.§.fi.ff.de ma. testam.⁊.l.inter illa3.§.fi.de verbo.signif.⁊.l.vbi numerus.de testi.at hic si dicimus eos sine liberis mortuos nõ est verum, qz quũ vnus supest ⁊ significatio ex vniuerso sumit̃, si pars est fal sa totã oratione efficit falsa3vt sic possimus aperta frõte dicere falsum esse si dicat eos sine liberis decessisse arg.l.is q.§.vtru3 de reb.dub.hec enim q̃ditio que in hoc instrõ q̃stit, in plurí bus ꝑsonis locũ hz qz dixit si sine liberis morerent̃.igit̃ nisi i om nibus cõditio nõ impletur.nec posset dici,q̃ sufficiat si vnus eo rum sine liberis decessisset,arg.l.qui duobus.C.de condic.⁊ de demon.⁊.l.tales in prin.⁊.§.j.ff.eo.sunt.n.isti duo fratres in in strumẽto positi sic q̃iuncti vt vnũ corpus quasi cẽseant̃ nec posset pars vna sine altera ad ecclesiam redire.sed vel oẽs ptes simul stabunt vel simul ad ecclesiã reuertent̃ arg.l.j.§.si vero quida3 .C.de cadu.tollen.⁊.l.pen.in prin.de leg.j.absurdũ est eni3 vt vnus q̃ctus pro parte finiatur ⁊ pro parte duret,sicut ⁊ in quasi q̃tractu dicitur,idest in iudicio,in quo quasi q̃bit̃,vt.l.l3.§.ante pen.de pecu.et.l.defensor.de tut.⁊ ra.disti.⁊.l.in hoc iudicio famil.hercis.⁊.l.nam absurdum.de bon.libert.⁊.l.si ista stipu latio.§.fi.de oper.lib.porro lex videtur questionem manifestis sime terminare,ecce, libertus assignatus est sine liberis in fa miliam redit,vt.l.j.in prin.de assigna.lib.Sed quid si duobus fuit assignatus , ⁊ vnus deficiat , an pars illius in familiam re deat⁹abit , sed consorti accresc̃it , vt.l.idem erit.§.fi.⁊.l.j.⁊.l. vtrum portio.ff.de assig.lib. Plane si volumus argumenta de iure accresc̃endi ad cãm adducere,nõ graue erit cartulam ma gnã prescribere,sed hec brevia arg.de iure accresc̃endi notabis vt.l.j.⁊.l.idẽ.§.nõ solu3.⁊.l.si mulieri.ff.de vsufr.accre.⁊.l.j.C. de cad.tol.⁊.l.j.C.quan.nõ peten.par.⁊.l.testõ.C.de impub.⁊ l.qz.de bon.pos.⁊.l.liber homo.§.cũ quis.⁊.l.heres.ff.de hr̃d. insti.⁊.l.re coniuncti.de leg.iij.maxime añt dico debere acres
47 scere partẽ premorientis socio,†imperium.n.⁊ sacerdotiũ quo dãmodo similia sunt,⁊ parũ distant,vt in.§.j.in auc.de non ali. Si igitur duobus Imperator donasset,⁊ vnius pars deficeret, q̃sorti accedit,ergo⁊ idẽ de concessione a sacerdotibus,⁊ eccle siasticis facta,vt.l.j.C.de imper.li. Dici ẽt põt,nam ecclesia di xit,q̃ post mortẽ illoꝝ,res ad ecclesiã deueniret,coniectura ca pitur ex his verbis,vt dicamus vno deficiente portionẽ eius nõ debere ab ecclesia vendicari,arg.l.filius.C.de impub.hoc ẽt ꝑ batur , si.n.liberis q̃diu vixerint legatũ,vno solo viuente du rat,vt.l.codicillis de vsufr.leg.nec hi fratres mortui videnť q̃ diu supereſt vnus ex eis,arg.l.pen.de his qb.vt indig.maxime añt in emphyteotico ꝑdio qõ vr̃ nulla debere rõne partiri qũo añt medietatẽ canonis soluet , arg.l.cõi dividũdo. in prin.ff.cõi divi.vt qd dicemus in vnũ solum emphyteotã,nõ durare , cum duo fuerint,⁊ ẽt millia boium,⁊ totius ciuitatis ius in vno boie duret,vt.l itẽ eorũ.l.fi.§.qõ cuiusq; vniuer.Itẽ ⁊ totius familie nomẽ in vno q̃stit, vt.l.j.§.familie.ff.de vi ⁊ vi ar.⁊.l.si optio. ff.de opt.leg.qnimo melior est facta cõditio ecclesie,vt qõ d3 a duobus exigere,tũc nisi ab vno solo exigat, qõ facilius erit,ar. l.plane.famil.hercis.⁊.l.iam tñ.§.fi.ind.solu.⁊.l.ne in plures.
48 de exercit.† Ex aduerso vr̃ partẽ illius ad ecclesiam pertinere, ⁊ primo rõne regule gñalis,si enim oẽs sine liberis morerentur, totũ ad ecclesiam rediret , at si vnus decedit,pars eius recedit pari iure,vt idẽ insit in parte,qõ in toto, arg.l.iuris.§.aditio.ff. de pact.⁊.l.que de tota.de rei vẽdi.⁊.l.si ego.§.qõ tñ.de publ. ⁊.l.ait pretor.§.j.de iureiur.⁊.l.vti frui.§.antepe. si vsufr.pet. ⁊ specialiter hz locũ hec regula,qñ sunt in re vna duo cõsortes, vt.l.que pars.ff.pro derel.quũ eni3 semel transit dñiũ in vtrũq;, si vnus qõ habebat,vel si pars eius ad irritum recedit,consorti accresceret,⁊ ad eũ vel eã rediret a quo discessit,argu.l.dñs.de vsufr.⁊.l.suo in prin.de ann.lega.⁊.l.acgrit.ff.quẽadmo.seruí. amit.hoc ẽt vr̃,nam mulier transiens ad secunda vota proprie tatem eorũ que a primo viro acceperat transtulit ad filios primi matrimonij,si moriatur vnus ex filijs q̃tum ex pacto lucrari de bebat simul si filij extitissent,in tãta parte lucrabitur vnus ex fi lijs ꝑmortui,sicut ⁊ hic, sic oẽs emphyteote sine liberis decessis sent,tota res ad ecclesiaz redijsset,ergo si vnus decedet, redeat ad ecclesiã pro virili,arg.l.sed si qs.C.de secũ.nup. Nec ob.qõ allegatur de iure accresc̃endi,qz in q̃ctibus nõ vendicat sibi lo cum,vt.l.si duobus in prin.de leg.j.⁊.l.vij de leg.ij. Nimirum igitur vr̃ vt iste emphyteota plus dimidia petat,duo.n.fuerunt quibus q̃cessio facta fuit,igitur stariz cuilibet est facta acgsitio pro virili, qũo ergo totuz petet cui vltra partẽ nõ reperitur esse q̃cessum , vt.l.reos.§.cum in tabulis de duob.re.⁊.l. Paulus la.ij.ff.de re indi.⁊.l.j.⁊.ij.C.si plur.vna senten. Facit ẽt si testa tor duos filios instituit,⁊ dicat,si vterq; sine liberis decedat,be reditatem Titio debere restitui.primo cum liberis mortuo, se cundus sine liberis decessit,partem d3 restituere, sed verba te stamenti nõ sic videbantur innuere,argu.l.heredes mei.§.j.ad trebel.⁊.l.lucius.§.gaio.eod.titu. In hac quest. semel cum.d. Accurs.consilium habui,⁊ consuluit pro fratre superstite,vt q̃ diu omnes non decesserint,pro parte ab ecclesia non possit res emphyteotica revocari,⁊ l3 non eadem , tamen similis questio tractatur per Phil.⁊ Azo. Pileus enim posuit. q.cum vnus ex filijs emphyteote sine filijs concessit in factu3, Azo vero qñ vnus ex filijs emphyteote canonem pro parte sua nõ soluit , an
49 pena a cõi parte promissa in solidũ cõmittatur vtriq;. C † Que ritur vigesimosexto, emphyteota,rez ab episcopatu tenens mo nasterium ingreditur,an res ecclesiastice transeant in monaste rium cu3 alijs rebus suis,⁊ vr̃ q̃ sic,qz in illo ingressu,omnia de dicantur,vt aucten.ingressi.C.de sacrosanc.eccle. ergo emphy teotica ⁊ alia vniuersa,generaliter enim aucten.loquitur, ergo gñaliter d3 intelligi,vt.l.ij.§.ait.ff.de his que in fraud.cred.er go nimirum si res ad ecclesiam alterius ecclesie transitũ faciat, qz hoc permittitur ex titulo permutationis , vt in aucten. sed ⁊ permutare.C.de sacrosanct.eccle. nec aliquid damno erit ec clesie cuius res emphyteotica erat,quia ecclesia quam ingredi tur vt priuatus conseruet ⁊ soluet annuaz pensionez vtetur eni3 iure priuati vt.l.heres absens.ff.de iud.sed qz est casus legis nõ disputo super hoc,erit eni3 in arbitrio ecclesie cuius res fuerat velle rem ecclesie dimittere,vel auferre,vt.§.j.in.fi.in auct.de

50 alie. in emphy. ¶ Queritur vigesimoseptimo, vendidit quis vineam, saluo iure episcopatus Fani, a quo dz renouari, cuius est res ⁊ proprietas, nunc aũt cuz ecclesia velit vel repetere, vel renouare, emphyteotice rei emptor, dicit, se ex tali dicto, nulla rõne teneri. qp teneatur ita vr̃, pactus fuit venditor in ipso ꝯctu qp se debeat ab ecclesia renouare, ⁊ illũ pactum fuit incõtinenti appositũ, ergo vr̃ inesse nõ solum ad exceptionẽ, sed ad actionẽ qp valeat, vt. l. in bone fidei. C. de pact. ⁊ l. lecta. si cert. peta. ergo seruandum est tale pactum, vt. l. in traditionibus. ff. de pact. Interest enim venditoris, qui periculum anime forte timebat, cum sciret rem ecclesiasticam esse, ⁊ ideo nimirum si ecclesie poterat ipse paciscí, vt in. §. alteri. Institu. de inuti. stipul. certe ⁊ si nõ interesset venditoris, in hoc tñ interest, qz cum voluerit banc rem ab ecclesia retinere, voluit cum eius voluntate pro ecclesia tenere, hoc sentit. l. si mortuo. §. fin. de sta. libe. Porro hoc video in casibus multis. Nam si deponit mulier, ⁊ paciscitur restitutionem filio, qui quo ad matrem est extraneus, vz, vt. l. publia. ff. depo. Idem est in alio qualicunqz, vt. l. si res. C. ad exhib. At de fauorabilibus rebus mundi est ecclesia, vt. l. pen. in fi. C. de sacrosanc. eccle. Sed si res est fauorabilis, qp alias sit rõne fauoris, fiet ⁊ in ea, qz vbi eadẽ est rõ, idem est ius, vt. l. nõ solus §. primipilus. de excu. mu. ⁊ l. iulia. in fi. ad trebel. Sed qz hoc est fauore dotis, hic censebimus illud idem, vt. l. gaius. ff. solut. matri. ⁊ l. pater. C. de pact. dot. Item in donatione video vt ex pacto ibi appositio, alius in rem habeat actionem, vt. l. quotiẽs C. de dona. quanto magis in emptione ⁊ venditione, que est bone fidei, illud idem dicere debemus? nimirum si ea que bone fidei sunt largius a iudicibus admittantur, vt in §. actionum. Insti. de action. imo ⁊ si alia dubitatio esset, hic tamen vr̃ qp nulla supersit, qz pactus est de dñio ecclesie si actum est ꝯ seruando, si acquirendo, hoc per liberam personã fieri põt, vt. l. j. C. de acq. possess. ⁊ l. j. C. per quas perso. nob. acquir. Quid plura? lex vr̃ expressa, nam quñ venderem, feci tecum pactum, vt talem seruitutem deberes Sempronio, cui forte tenebar, vel nõ tenebar vẽdere liberam, valebit conuentio talis sic, ⁊ hoc aut est ecclesiastica, aut nõ, sed si venditor volebat dare ecclesie ius proprietatis, valere dz tale pactum, argu. l. in venditione. ff. cõmu. predi. Ad idem ẽt facit, qp ex pacto creditoris datur actio in rem debitori, vt. l. si cum venderet. ff. de pigno. Ex aduerso taliter rñdetur, alteri stipulari nemo põt, vt. l. certi. §. quoniam. ff. si cer. pet. ⁊ l. stipulatio ista. §. alteri. de verbo. oblig. Nec dicat aliquis, nisi sua interfit, qz hoc nõ interest vẽditoris, rõne sui pecuniarij interesse, ar. l. si liber homo. ff. ad exhib. Nec ẽt aliud interesse, lz enim venditor presumpserit, ⁊ crediderit rem ecclesiasticam esse, illa tñ opinio nõ alterat veritatem, vt. l. quidã. §. quid ergo ff. de acqui. hered. Immo ⁊ si paciscẽtis interesset, nõ tñ acquiritur ei, cui qs paciscitur actio, sed ei potius q pactus est actio datur, vt. l. vt inter absentẽ. C. de inutil. actio. ⁊ l. ij. C. de hered. vend. ⁊ est rõ, qz per liberam personaz preterq̃ in aliquibus casibus, nõ põt queri actio, vt. l. solutum. §. fi. de pign. actio. ⁊ l. si ita stipulatus. §. Crisogonus. de verbo. obliga. At in hoc casu, nec ecclesie, nec sibi quesiuit aliquam actionẽ, qz in persona sua aliqua stipulatio cõcepta nõ fuit, ecclesie nõ, qz nec hoc potuit, vt. l. multuz. C. si quis al. vel si. Nec obstat qp ab aduersa parte casus spãles sint in medio introducti, qz illi ad ꝯsequentiam nõ trahuntur, vt. l. qõ vero. de legi. lex enim expresse dicit, qp si qs extraneo venditionem rei pactus est, nulla est obligatio quesita vt. l. j. C. per quas pso. Sed certe nõ video quare ecclesia agere possit, nam qp domina fuerit ante hunc ꝯctum non probatur, igitur petendo dominum in causa succũbit, vt. l. possess. C. de probatio. Ex hoc dicto qõ dictum est in ꝯctu nõ acquiritur dñium ei, qz iste venditor a seipso pro ecclesia paciscí nõ potuit, vt obtineat personam acquirentis ⁊ concedentis, arg. l. j. ff. de rer. permuta. Ab emptore dominium paciscí non valuit rõnibus supra dictis, nec alio iure, qz nec emptor adhuc dominus erat rei, ⁊ qp adhuc nõ habebat, paciscendo transferre nõ potuit, vt. l. si liberam. ff. qõ cum eo. Quid tñ contendimus, cum dixerit venditor proprietatem esse ecclesie, que non erat, nõ profuit tale pactum, ⁊ forsan emptori prodesset, si hoc omnino pepigisset, vt. l. minor. §. fi. ff. de euict. ⁊ l. si fundum. de actio. empt. ⁊ est rõ, qz cum errans dixerit proprietatem esse ecclesie, que nõ erat, non dr̃ consensisse in pacto, qui taliter erranit, vt. l. si procurator. ff. de acquiren. re. dom. ⁊ l. dedi. §. subtilius. de cond. ob cau. da. In hac aũt causa nullum ius credo ecclesie acquisitum, nisi probaretur hunc venditorem gerendo negociuz ecclesie, que dicta sunt ex certa scientia pepigisse nomine ecclesie, quo casu teneꝛ ecclesie ratum habenti rem suo nomine gestam actionem ex vẽdito cadere ꝯ emptorem, per actionem nego. gestorum, argu. l. cum per eas. C. si quis alt. vel si. ⁊ l. q̃uis. C. si cer. peta. ⁊ l. fi.

51 C. per quas perso. nob. acqui. ⁊ l. si quenerit. de pig. ¶ Queritur vigesimooctauo, concessit eccleba duobus, vt premoriẽtis portio in alterum deueniret, premortuus est vnus, alio herede relicto, qui possidet rem emphyteoticã pro parte defuncti, supstes vult ab eo partem illaz, quo iure peteꝛ? vr̃ qp nullo, nã actionem personalem non hz, qz nec contraxit cum consorte, sed cuz ecclesia solum, adeo qp nec socij sunt, vt. l. vt sic. pro soc. cõmuni dinidundo agetur, qz cum res desierit esse cõmunis, solum personalibus prestationibus datur vtile cõmuni diuidundo iudiciũ vt. l. si quis putans. in prin. ff. cõi diuid. Item in rem actio locuz non habet. qõ ergo actionem habebit pro ea parte, cuz nec ea pars tradita sibi adhuc fuerit? sicut enim ad totaz rẽ nõ agit, si tradita sibi nõ esset, sic nec ad partem vt idez iuris sit de parte, qõ de tota, vt. l. que de tota. de rei vendi. Et pro vtraq̃ parte disputationes fieri possent, sed in veritate in rem actio põt locũ habere, vt. l. j. C. de dona. que sub mo. ⁊ facit. l. j. C. de don. cau. mor. nec põt dici illius partis traditionez interuenire debuisse, cum res fuerit pro indiuiso tradita duobus, nec vllus ipsoruz in parte sibi accrescere noua traditiõe indigebit, vt. l. liber homo. §. ritius exsemisse. ff. de heredi. instit. ⁊ l. si tu ex parte. de acq. hered. ⁊ l. sed cum. ff. de bon. possess. certe in hac eadem questi. videtur posse agi prescrip. verbis, qz cum certa pactione rem istam receperit, videtur qp pactum qõ a concedente proferebaꝫ

52 fieret inter eos, arg. l. si filia. §. si pater. ff. famil. hercis. ¶ Queritur vigesimonono, si emphyteota neget rem ecclesiasticam esse, postea vero apparet, ⁊ ipse alleget se iure emphyteotico possidere, ⁊ mõstret iure emphyteotico habuisse, ⁊ videtur qp post modum ius, qõ negauit, allegare non possit, absurdum est enim ad idem venire, vt. l. si quis. C. de reb. cred. Nam negando rem ecclesiasticam esse se ius ab ecclesia recepisse negat, allegando aũt nunc ius emphyteoticum ecclesiam concessisse, dicet superiori contrarium, igitur sibi ipsi contrarius est repellendus, argu. l. si insserit. de condi. ⁊ demonstra. ⁊ l. j. C. de furt. ⁊ l. j. §. si alius. quan. appel. sint. ⁊ l. professio. C. de iure patron. deliquit enim, qz voluit ecclesiam priuare dominio, ⁊ ipse privandus est iure suo, qz qõ alijs nocere voluit, in se dz sentire iacturam, arg. l. si legatarius. C. de leg. Nimirum in re emphyteotica deliquit negando, iustum est qp in eadem re punietur, arg. l. consensu. §. contra. C. de re. pu. ⁊ l. ex facto. §. fi. de vulg. ⁊ pup. ⁊ l. quicũq̃ C. de episc. ⁊ cleri. merito enim puniendus est de suo mẽdatio, alias nisi puniretur, iaz sibi veritatem negare, ⁊ dolose agere nõ noceret, qõ esset absurdum, arg. l. de etate. §. qui tacuit. de interrog. act. Simile crimen est qui veritatem negando supprimit, ⁊ conuerso qui asserit qõ falsum est, vt. l. presbyteri. C. de episc. ⁊ cler. ⁊ l. j. ff. de fal. ⁊ vt breuiter me expediam, omnia iura contra negantem dicere videtur, vt de suo mendacio puniatur, nec posset se vlla exceptione tueri, vt. l. in rez. de rei vend. ⁊ l. fi. C. de fideicõ. ⁊ l. de etate. §. iij. de interrog. actio. ⁊ §. illud quoq̃ de triẽ. ⁊ sem. ⁊ l. j. §. antepe. si quadrup. paup. ⁊ l. cũ de indebito. §. antepe. de probat. ⁊ l. sed ⁊ si. §. j. ff. qõ cuz eo. ⁊ l. si vnus §. fi. ff. pro soc. ⁊ l. ꝯ negantem. C. de leg. aquil. Nimiruz ergo si rem emphyteoticam negando ob hoc solũ dz posse repelli, vt. l. eadem. C. loca. Ex vr̃, lz rem ecclesiasticã esse negauerit, non tñ cõcessioni emphyteotice ꝯdixit, potuit enim vtrũq̃ verum esse s. qcessionem ab ecclesia factam, ⁊ rẽ existere alienam, vt. l. rez alienã. de ꝯben. emp. ⁊ C. si res pig. da. sit. per totum. ⁊ l. si fundum. C. de euic. Cum enim reus iste conuentus pluribus possit se exceptionibus tueri, vt. l. nemo pluribus. de reg. iur. nec pp hoc qp negauit rem ecclesiasticam, vel emphyteoticam, dz proprietate vel possessione carere, argu. l. nemo. de regu. iur. alioquin iam lubricum lingue facile retrabitur ad penam, quod esse nõ debet, vt. l. si famosi. ad leg. iul. maiest. Nec obstat quod negantes aliquando puniatur, illud autem diuersimode fit, secundum diuersitatem casuum diuersoruz. At illa specialitas in alijs vendicat sibi locum, vt. l. in his. cum sequen. de legi. Verterea illud verum est, quando certum est aliqua vera fraudulenter negare, sed si per ignorantiam negatuz fuerit, profecto negans liberatur a pena, vt. l. ij. C. de iuramen. calũ. ⁊ l. de etate. §. ex causa. de interroga. actio. excusatur enim per ignorantiã, vt. l. generali. C. de rabu. ⁊ l. si fideinssor. §. j. ⁊ ij. ff. manda. ⁊ l. j. §. penul. de separat. Nec obstat si dicatur, ignorantiam esse probandam, qz probat hoc ipso qp contrarium non probatur. l. super seruis. C. qui nil. non poss. ⁊ l. hoc autez. ff. de admit. tut.

Facit

facit.l.si legibus.C.de appellat.& l.verius.ff.de probation.immo & si ipse met ab ecclesia recepisset potuisset de preteritis obliuisci arg.l.quinquaginta.ff.de probation.nam in suo patrimonio quis quandoq; errat,vt.l.iij.C.de here.vend.§.in frandē insti.quib.manum.li.& §.si vero absens.in auctē.de heredi.& falci.nam in dubio debemus presumere in meliorem partem i.non fraude negatū,argu.l.penul.ff.de in integ.restit.& l.pen.C.de his qui sibi asor. Jn hoc casu credo negantem,qui iustam causam nō habuit ignorandi, sola debere possessione pmari si hoc postuletur,argu.auctē. Jtē possessor.C.qui pot.in pigno.

53 habe.& l.in rem.de rei vendi. C †Queritur trigesimo, an emphyteota possit rem sibi in emphyteosim locatam restituere domino ipsi inuito,& deinde pensionē nō soluere,videtur quod sic sicut in vsufructuario,vt.l.si absentem.& l.cuz fructuarius.ff.de vsufru.& not.in.l.ij.C.de iure emphyt. Econtra videtur & est veritas quod non possit qz hoc est onus personale,vt.l.fi.ff.de cōtraben.emp.& l.quicunq;.C.de fun.patrim. Quid in vassallor dic vt in.c.j.si vassal.ex consuetud.lotbar. Sed an dimittēdo fundum tributarium releuetur a tributis soluendis.dic qō sic,

54 vt.l.Jmperator.ff.de publica. C †Queritur trigesimo primo, an emphyteota qui falsum denunciat domino quod plus possit habere quam dominus velit dare,cadat a iure suo,dic quod sic argu.l.idem Julianus ait.§.cum igitur.ff.de in diem adi.& an pmutatio rei emphyteotice fine consensu domini sit pmissa.dic quod non,nam verbum permutatio emptorem & venditorez cōprehendit vt.l.sciendum.§.deinde.ff.de edil.edic.cum ibi not. pro quo facere videtur.l.fi.ex quib.cau.in possess.ea.qtra posset induci.l.cum pater.§.hereditatis.ff.de leg.ij.

55 C †Queritur trigesimosecundo,an plures habentes rē in emphyteosim,possint illam inter se dividere domino irrequisito. videtur quod non,per.l.cum hi.§.si vni.de transac. Jn contrarium videtur per.l.voluntas.C.de fideicom.& l.pater filium.§. xv.de lega.iij.Sed Bul.de cu.dicit quod.l.voluntas,non obstat qz ibi est prohibita alienatio respectu extraneorum tantum vnde inter eos videtur esse permissa,Sed in.d.§.si vni,est prohibita alienatio fauore ipsorum alienātiuz, Jdeo etiā inter eos est prohibita.sed miror de Bul.qui de hoc habet casum, quod diuisio feudi inter plures feudatarios est permissa, vt in.c.j.§. preterea.el.ij.de prohib.feu.alien.& ratio est, qz in extraneos alienatio ideo est prohibita irrequisito domino,ne res illa data in emphyteosim transeat in extraneum domino non obligatuz, Jdcirco inter ipsos domino obligatos diuisio est permissa.pro hoc facit.l.j.C.de impo.in.descript.lib.x.secus autem in casu quo prohibetur res alienari fauore alienantis qz eadem ratio prohibitionis durat siue fiat alienatio in extraneum, siue inter ipsos.& ita loquatur ille tex.

FINIS

De pignoribus & hypotecis,

Tractatus admodum elegans & copiosus,
Auctore Antonio Negusantio Fanensi. Jurisconsulti.

Reuerendissimo in Christo patri & do. Domino Boro Cherio pistorien.episcopo Fanē.apostolice sedis Bononien. Vicelegato dignissimo. Antonius Negusantius Fanē. J. U. doc. salutē & plurimā cōmēdationē &c.

Scientiaz iuris ciuilis Reuerēdissime pater & domine humano generi nō solum vtilez sed perquam necessariaz esse nemo inficiari potest. Jn ea enim ciuitatū populorum & regnorum omnium libertatem,pacez,dignitatē omnēq; potestatem tanquam in solido fundamento constitutaz esse exploratum est. Nemo igitur admirari debet si semper antiquitas in magna veneratione iurisconsultos habuit, & si illi apud Jmperatores & Reges tanta auctoritate valuerunt,vt eis plerunq; vniuersa reipublice gubernacula cōmissa fuerint. Nam si libere veritatē loqui liz,felix illud Romanoz genus nō minus legibus & iustitia q armis & bello alijs nationibus anteponi & omnibus gentibus dñari meruit, & nisi prius ab ipsa iustitia declinatum fuisset,diutius et res militaris seruari potuisset. Nec minus si recte aduertatur arma legum q leges armorum presidio indigent. Jn qua quidē scientia,si satis profecisse pariter de eius laude diceré,nūc de me nihil dico,sed de alijs qui in hac dignitate excelluerūt. Nam q nostre tēpestatis iuriscōsulti cū illis antiquis neq; doctrina, neq; elegantia dicendi qferri possint, qō ex latine lingue corruptiōe euenisse opinor,illud tñ hec nostra etas absq; cōtentione assequuta est vt legum enigmata & sensus abstrusi iam quadā facilitate & copia palā & quasi vulgo intelligātur. Scripta.n.extant tot doctissimorū virorum,vt qō olim difficillimum fuerat bodie onus iudicandi & ciuiles qtroversias decidendi planum & facilimum effectum sit. Ego enim sic existimo sic mihi persuadeo si quid per modernos iudices peccatur id potius dolo q errore peccari,qñqdem fere nulla pars iuris reperitur que iaz abūde declarata nō sit. Nec solum in ipso iuris corpe cōmentaria cōscripta sunt, que multa leguntur,sed qō est magis propinquum, varie summe,tractatus,& compilationes extant, in quibus singulorum titulorum materia comprehensa fuit. Non eniz est nouum bmōi edere traditiones,sed & maiores nostri & veteres legum doctores id prius vsurpauere, legūturq; de testibus,de arbitris,de iudicijs,de qōnibus, de emptione & venditione, & de pluribus alijs iuris articulis varij libelli et ab ipso Bar.& bal. alijsq; antiqs & modernis doctoribus compositi. Jta vt affirmari possit nullaz fere aliam materiam ad hec nostra tempora suo scriptore fraudatā, nisi banc pignorum & hypotecarū iuris ciuilis nō exiguam partem,quā nec in ipso iuris corpore ordinarie ab aliquo collectam neq; in suum propriū libellum redactā adhuc vidimus,qō profecto valde admirandū est cum materia ipsa aliqn ex se vaga sit & difficilis & nō minus quotidiana & vtilis q aliqua alia iuris pars, Eamq; Jmperator in procmio digestorum studentibus in.iij.anno addiscendam proposuit, babetq; plurima Papiniani iuriscōsultorus disertissimi respōsa, quasi in primordio omniū titulorum inserta. Cum aūt iaz prope nouē annis in hac rota seu qsilio iustitie excelse reipublice Florentine iudicandi munere functus sim, & in hac materia hypotecaria sepenumero varie difficultates occurrerint, in hisq; plerunq; erratuz fuisse perpenderim. Non alia de cā nisi qz varijs in locis mā quasi disseminata reperitur. Cupiens aliqn in tāto etatis mee spatio tantaq; rerum forensium experientia publice vtilitati in aliquo prodesse,banc quoq; iuris partē alijs associādam & in vnum libellum colligendam curaui, istūq; tractatū de pignoribus & hypotecis qua potui cura & diligentia compilaui, fateor banc materiā pro sua difficultate, amplitudineq; aliū interpretem aliūq; auctorē maiori doctrina & ingenio preditū requisiisse,debuisseq; & potuisse stylo magis copioso & elegāti ptractari,sed cum ab alijs pretermissa & quasi neglecta videre, nolui qualiscūq; siz huic muneri meā quoq; manū subtrahere. Testor tñ deos oēs me hunc laborē potius cōis vtilitatis cā q alicuius laudis cupiditate suscepisse. Verum cum ita natura comparatū sit nullas actiones humanas per se subsistere posse, sed semper alieno auxilio indigere,propterea q in more institutoq; maiorū semp fuisse,vt rerū scriptores eor libellos alicui illustri principi cōmendauerint, vt sub tali tutela & auctoritate magis excellere viderent. Mihi quoq; id obseruare cupienti,solus inter tātos Reuerē.pr & dñe mihi occurristi cui hunc meū libellum dicandum esse putauerim. Nam preter id qō in dulci patria mea fanēsi, mihi pcul venerandus & dñs sis,quodq; de me semp optime meritus fueris multaq; ex tua benignitate beneficia recognoscaz, ea es et iustitia,fide,temperatia liberalitate & sapiētia preditus,vt inter oēs ecclesiasticos platos, quasi quoddam clarissimū sydus fulgeas, & lz administrandarum Ciuitatum & prouinciarū maxime istis temporibus qditiones difficillime sint,tanta tñ est virtus & probitas tua, vt in oibus locis tuo sanctissimo regimini cōmissis ab oibus simul ameris & timearis,& ij populi beatissimi cē videant,apud quos diutius ipse cōmorari,teq; oēs admirant nō tāq; a sede aplica missus, sed tā q de celo lapsus,& tuā iustitiā & māsuetudinē expti, nūc deniq; incipiūt credere tales fuisse oliz antiquos platos qualē te pbāt & experiunt,qz apud plerosq; falso memorie pditū fuisse putabatur. Et nūc apud istā inclitā Bononiē,pnciā vbi legati de latere sedis apostolice vicē geris splēdor libertatis ecclesiastice in tua virtute lucet. Nunc intelligūt maiores suos nō sine causa maluisse Romanis pontificibus seruire q alijs imperā-

re. Bistat. n. plusq̃ existimari põt, in qbus psonis dignitates ꝛ magistratus collocent̃. Naz lz bonoz̃ gradus summis boibus ꝛ infimis pares sint, glozie tñ ꝛ laudis dispares sunt. Age vero q̃ta semp fuerit fides ꝛ obsernãtia tua erga Clemẽtẽ. vij. Romanoz̃ põtificẽ maximũ totãq̃ Illustrissimã domũ Medicẽz Oẽs nãq̃ cogitationes ꝛ actiones tue nunq̃ aliud egerunt aut agũt nisi sue sanctitatis ꝛ totius illius inclite familie bonoꝛẽ, vtilitatẽ, glozią ꝛ famã. Illuc tua gsilia, illuc stipẽdia, cliẽtele, conatus ꝛ oẽs vires tue semp dirigunt̃, ꝛ q̃si tui oblit⁹ nihil q̃ris nisi ea q̃ dignitatẽ excellẽtią ꝛ cõmoda sue beatitudinis gcernũt. q si de moribus ꝛ vita tue Rene. B. nũc dõz eẽt, plima alia gmemozare possez q̃ demũ legẽtes admirarent̃ ꝛ obstupescerẽt, sed nõ id agimus, solũ nũc dico ex qbus mihi meritus pre ceteris visus fueris cui hec nr̃a lucubratio dirigeret̃. Accipe igit̃ Renerẽ. ꝛ Illustriss. pr̃ ꝛ dñe benigno aio hunc libellũ tuo nomini dicatũ, tibi (vt opinoz) tãto incũdiozẽ futurum q̃to magis forensibus controuersijs eum cognoueris profuturum, ꝛ diu feliciter Vale, seruituris nostre memoz.

¶ Ad lectozem.

P Ignozum ꝛ hypotecarũ mãm lectoz candidissime ꝛ doctissime late ad modũ patere ꝛ subtilẽ ac frequẽtez̃ esse quotidiana rex forẽsiũ experiẽtia docet. Cũ in oĩ pene gtroversia aliqs articulus huius mãe intercidat, ꝛ q̃uis p antiquos legũ latoꝛes, satis copiosa gtractata fuerit, sũt. n. i Bigestis ꝛ Justiniano codice triginta peculiares tituli de ea inscripti, ꝛ vnus tm̃ in Decretalibus, tñ p doctoꝛes postea legẽtes sup ea in locis ordinarijs modice scriptũ fuit, ꝛ in gsultationibus edẽdis libusq̃ decidẽdis nõ sine magno laboꝛe, in varijs locis querẽda ꝛ quasi mẽdicãda ẽ. Jure igit̃ hic nr̃ libellus in quo tota mã collecta est tibi ingratus videri nõ deberet, ex eo. n. laboꝛẽ ꝛ multarũ cartarũ renolutione eutrabis. Conatus ẽt sum p mei ingenij mediocritate opus in ptes quenięter distinguere, ꝛ indicẽ (quẽ repertoriũ appellãt) adiũxi. Si tñ aliqñ nõnulla minus ogrue, ꝛ nõ suis locis apposita videbunt̃, excusatũ me iri oportebit, qñ qdẽ mã adeo gnexa ꝛ quasi affinis ẽ, vt ẽt apud ipsos antiquos legũ latoꝛes in sitnãdis legibus sub gruis titulis, aliqñ aberratũ fuisse gstet. Nã lex rẽ alienã posita sub titulo de pig. act. debuisset poni sub titulo de pignoribus, cũ de hypotecaria differat ꝛ nõ de pignoratitia vt ibi Accur. Saly. ꝛ Pau. de ca. adnerterũt, ꝛ ecõuerso lex si titio. de pignoribus, sub titulo de pig. act. situari debuerit, cũ de actiõe pign. loquat̃. In ceteris aũt p me scriptis, fateoꝛ elegãtius ꝛ copiosius rẽ explicari potuisse ꝛ debuisse, ꝛ facillime aliqnos errozes subesse posse (hõ. n. fum) ꝛ iõ oia tue ꝛ alioq̃ doctissimoq̃ viroq̃ correctioni subijcio, ꝛ pertim ad id regro meos in hoc magistratu Rote honoꝛãdos collegas. B. vcz Gabrielẽ Calderonũ fanẽtinũ. d. Marinuz Jeneurũ rechanatẽsez. d. Bernardinũ ruffuz Furciẽsez. d. Eneaz Ubaldũ pusinũ ꝛ. d. Neazariũ scopulũ Mantuanũ, doctrina, acumine ingenij, experiẽtia, maturitate gsilij, elegãtia dicendi ꝛ sapiẽtia nullis alijs huius nr̃e etatis postponẽdos. erit igit̃ eoq̃ arbitrij demere ꝛ addere quecunq̃ eis demenda ꝛ addenda videbuntur. Vale benignissime lectoꝛ mei memoꝛ.

¶ Julius Negusantius filius ad operis auctorẽ eius patrẽ.

Bebebam genitoꝛ q̃ eram tibi in oꝛbe creatus,
Quodq̃ pari studio discere iura lz,
Pignoꝛa nunc parno tradis cumulata libello,
Que prius in varijs scripta fuere locis.
Perpetuum natis nomen famamq̃ dedisti.
Vincula sunt oneris sic duplicata mei.

P Remissa itaq̃ prefatione. Benenolẽdo iã ad ipsuz tractatũ de pignoribus ꝛ hypotecis. Cũ perfectio oĩs opis maxime gsistat in ordine, ꝛ ordo sit modus entiũ vt p bal. in proe. ff. ꝛ scire qd facias, ꝛ nescire quo ordine facias (teste Ambro.) nõ ẽ pfecte cognitiõis refert Jas. in. l. gallus. §. idẽ credẽdũ. ij. col. in. ij. lectura. ff. de lib. ꝛ posth. ꝛ sapiẽtis est ordinare ꝛ pbm. ij. metaphysice vt ingt Are. in gs. lxvij. diligẽter ꝛ mature. in pn. ꝛ ex his q̃ inordinate acta sunt nõ põt ordinabiliter agi. c. qualr ꝛ qñ el. j. ò accus. xiij. q. v. c. forte. c. qm̃ frequẽter. vt lit. nõ cõ test. gl. in. l. prolatã. C. de sen. ꝛ Arist. vi. metaphysice. Idcirco opus istud ordinãdo. Diuidã totũ tractatũ in octo ptes principales. ¶ In prima parte videbimus vnde dicatur pignus ꝛ hypoteca, ꝛ quid sint. Item in quo differant pignus ꝛ hypoteca. ¶ In scda parte principali tractabimus de spẽbus hypotece, ꝛ diuidet̃ in quatuoꝛ mẽbra. In primo mẽbro videbimus dñas inter gñalem ꝛ spãlem hypotecaz. In scõ membro videbimus que veniant ꝛ que non veniant in gñali hypoteca bonoꝛum. In tertio membro videbimus de spãli expressa hypoteca, vcz que res specialiter ꝛ expresse obligari possint ꝛ que non. In quarto membro ponemus de tacita hypoteca ꝛ quibus casibus tacita hypoteca inducatur.

¶ In tertia parte discutietur de pignoribus, ꝛ diuiditur in tria membra. In primo membro ponitur materia pignoris conuẽtionalis, in scõ materia pignoris pretorij. ꝛ in ti. ponuntur. ꝛ. dñe inter pignus pretoꝛium ꝛ conuentionale, in tertio membro tangitur materia pignoris indicialis.

¶ In quarta pte examinat̃ mã pactoꝛũ sup pignoribus, ꝛ prioponit̃ pactũ legis cõmissoꝛie, scõ pactũ occupãdi hypotecam seu pignus ppria auctoꝛitate, tertio subdunt̃ diuersa alia pacta.

¶ In quinta parte ponuntur effectus q vario modo resultãt ex hypotecis seu pignoribus ꝛ diuiditur in quinq̃ mẽbra. In primo tractatur de diuersis effectibus in gñe, in scõ de effectibus priozitatis ꝛ posteriozitatis hypotece, in tertio de iure offerẽdi, ꝛ de eius effectibus, in quarto de iure retinendi bona ex cã obligationis ꝛ hipotece ꝛ ẽt de expensis meliozamentoꝛũ, in quinto de fructibus pignoꝛum.

¶ In sexta parte discutietur de resolutione hipotecarum ꝛ pignoꝛuz ꝛ quibus modis tollant ꝛ resoluantur, ꝛ diuiditur in tria mẽbra, in primo tractabit̃ de venditione ꝛ alienatione pignoꝛũ, ꝛ de pactis q̃ apponi solent in eis, in scõ quibus modis pignora ꝛ hipotece tollant̃ pscriptione ꝛ vsucapiõe, in tertio quo mõ tollantur pignoꝛa nouatione ꝛ alijs diuersis modis.

¶ In septima parte disputabitur de actione pignoratitia, ꝛ de eius mã, ꝛ diuidetur in tria membra. In primo videbimus in q bus differat pignoratitia ab hipotecata, i scõ de natura huius actionis ꝛ qñ nascatur, in tertio que veniant in actione pignoratitia ꝛ pro quibus competat taz directa q̃z ẽtia, ꝛ primo de directa deinde de contraria, ꝛ de modo libellandi ꝛ deducendi in iudicio vtranq̃.

¶ In octaua parte ꝛ vltima ponet̃ materia actionis hipotecarie, ꝛ diuidit̃ in tres partes. In prima videbimus aliqua de nãture istius actionis hipotecarie ꝛ ẽt saluiani interdicti, ꝛ que requirantur vt coperat ꝛ multa ponent̃ in mã excussiõis, in scõa quibus personis ꝛ ꝙ quas ꝛ pro quibus comperat, in tertia qñ oriatur ista actio hipotecaria. que sunt in ea probanda, ꝛ de modo libellandi tam in hipotecaria quam in Saluiano interdicto.

SVMMARIVM

1 Pignus vnde dicatur ꝛ in quibus consistat.
Immobilia qualiter dicantur tradi manu.
2 Hipoteca dicitur ab hipos quod est sub ꝛ thesis positio, quasi quedam suppositio vel obligatio rerum.
3 Hipoteca dicitur ius reale vel actio realis qz cõstituitur super rebus. per eam nõ obligatur persona debitoris sed res.
4 Pignus ꝛ hipoteca in quo differant.
5 Prescriptio aliter consideratur in pignoꝛe aliter in hipoteca.
6 Pignus ꝛ hipoteca differunt in proprio significatu.
7 Hipoteca simplex si sine traditione ꝓbatur creditoꝛ nõ põt agere hipotecaria ꝙ tertium possessoꝛem, nisi facta excussione ꝙ debitoꝛem principalem, secus si pignus sit datum creditoꝛi ꝛ postea cadat a possessione.
8 Statutum loquens de pignoꝛe an habeat locum in hipoteca.
9 Differentia inter pignus ꝛ hipotecam est potius nominis ꝛ vocis q̃z rei ꝛ effectus.

C Apiẽdo itaq̃ primã ptẽ tractatus nostri in q̃ videndũ est vñ dicat̃ pignus ꝛ hipoteca ꝛ in quo differant. ¶ † Primo queritur vñ dicat̃ pignus ꝛ rñdet̃ breuiter q̃ pignus dr̃ a pugno vt. l. plebs. §. pignus. ff. de verbo. sign. ex qua allusione videbatur dõm q̃ pignus nõ gsisteret nisi in illis rebus mobilibus que manu tradũtur ꝛ sic in rebus mobilibus tãtum. Tñ secus dõm est vcz q̃ ẽt cõsistat in rebus immobilibus vt. l. sciendum. §. creditoꝛ. ff. qui satisf. cogan. ꝛ. l. cum notissimi. §. sed cuz illud. C. de prescrip. xxx. ann. qz ẽt immobilia dicuntur manu tradi ꝛ accipi, dñ de illoruz terra vel substantia pugno accipitur ꝛ claudit̃, ita declarat Sali. in. l. si rẽ alienã. §. proprie. ff. de pign. act. ¶ Est bene verum q̃ ista traditio rerũ immobiliũ per acceptionẽ de illius sba est impropria ꝛ absona qz non traditur nec accipitur

accipitur tota res ſed quedã portiuncula pro toto, ꝛ iõ proprie loquẽdo pignus dr̃ de rebus mobilibus, improprie añ ꝛ abuſiue de immobilibus, vt é tex. ꝛ ibi no. gl. in. d. l. plebs. §. pignus.

2 ¶ †Secũdo quero vñ dicaꝫ hypotecaꝛ ꝛ reſpõdeꝛ qõ hypoteca dr̃ ab hypos qõ eſt ſub. ꝛ theſis qõ eſt poſitio quaſi quedam ſuppoſitio vel obliga. rerũ nam ſupponere, idem eſt ꝙ obligare vt ꝓbaꝫ in Rub. ff. de rebus eoꝝ non alienãdis vel ſupponẽdis. Nã illud participiũ ſupponẽdis ponit̃ ibi pro obligãdis vel pignorãdis aut hypotecãdis vt probatur in. l. j. eo. ti. §. fi. ex. l. ſe. ꝛ ſeq. in quibus hr̃ ꝙ res pupillorũ ꝛ minorum non pñt alienari nec ét pignori dari, ꝛ ſic ſecũda pars Rub. que loquit̃ de rebus non ſupponendis verificatur in pignoribus ꝛ hypotecis.

3 ¶ †Et qz hypoteca conſtituitur ſuper rebus, iõ dr̃ ius in re ſeu ius reale vel actio realis, qz per illam nõ obligaꝫ perſona debitoris ſed res vt. l. eos. C. qui pot. in pig. hab. ꝛ l. pignoris. C. de pi. ꝛ l. pignoris. ff. eo. ti. ꝛ inſtit. de act. §. itẽ ſeruiana. ꝛ no. Alex. in. l. ſi filio. §. fi. in. ij. col. in ver. ꝙ hoc ét dicebã. ff. ſol. ma. ꝛ ſequit̃ fundum ꝛ daꝫ ꝛ poſſeſſorẽ vt. l. ſi fundus. §. in vẽdicatione. ff. de

4 pig. ¶ †Tertio qrit̃ an pignus ꝛ hypoteca differant ꝛ ꝛ in hac q. dõm eſt ꝙ ꝓprie loquẽdo pignus dr̃ qñ res obligata traditur ipſi creditori, maxime ſi ſit res mobilis vt dictum fuit in. j. qõ. Sed qñ nuda conuentione res obligatur creditori ꝛ ei aliter nõ traditr̃ dr̃ ꝓprie hypoteca vt eſt tex. in. l. ſi rem alienam. §. ꝓprie. ff. de pig. act. ꝛ inſti. de actio. §. itẽ ſeruiana ꝟſ. inter pignus ꝛc.

¶ Sed iſta differentia inter pignus ꝛ hypotecaz dr̃ potius differẽtia nominis vel vocis ꝗ rei ꝛ effectus vt eſt text. in. l. res hypotece. §. inter pignus. ff. de pignori. ꝛ quãtũ attinet ad actionem hypotecariã non differunt vt eſt tex. in. d. §. item ſeruiana verſi.

5 inter pignus. ꝛ ibi no. gl. in ver. nihil intereſt. ¶ †Hoc tñ quod dixi vez non eſſe dr̃iam inter pignus ꝛ hypotecã quantum pertinet ad actionem hypotecariam fallit in tribus caſibus. ¶ Primus caſus eſt reſpectu preſcriptionis, qz qñ ſumus in pignore ꝓprio qz. ſ. creditor poſſidet pignus non currit preſcriptio in hypotecaria que illi cõperit ꝑ eum, qz cum poſſideat non põt ei imputari ꝙ non egerit hypotecaria, ꝛ ideo ſit ei preſcriptum. Sed qñ non poſſidet ꝛ ſic ſumus in hypoteca, tunc actioni hypotecarie bene preſcribitur, diuerſimode tñ. Nam interdum preſcribitur. x. annis. Interdum. xx. Interdum. xxx. Interdum. xl. Ita no. gl. in. d. §. item ſeruiana in gl. in ver. nihil intereſt. Declaratu ꝙ qñ tertius poſſeſſor poſſidet pignus cũ titulo actioni hypotecarie cõpetenti creditori preſcribit̃. x. annis qñ ſumus inter ꝑ ſentes, ſed qñ ſumus inter abſentes. xx. vt. l. j. C. ſi aduer. credi. lib. vij. qñ añ tertius poſſeſſor poſſidet ſine titu. requirunt̃. xxx. anni. l. cum notiſſimi. in prin. C. de preſcri. xxx. ann. qñ vero poſſidet debitor vel eius heres requirunt̃ an. xl. vt eſt caſus in. l. j. §. i. C. de annal. excep. Ita declarat gl. in. d. l. cum notiſſimi. in prin. in ver. ſpaciꝫ. ꝛ Ang. de are. in. d. §. item ſeruiana. in vlti. col. ſup. d. gl. in ver. Nihil intereſt, ꝛ ponã de hac mã ꝓſcriptionis latius. j. in ſcõo mẽbro ſexte partis principalis. ¶ †Scõs caſus in quo inuenit̃ dr̃ia inter pignus ꝛ hypotecã in ꝓprio ſignificatu eſt qñ aliquis eſt obligatus alicui idonee cauere. Nã ꝛ ille qui ad hoc tenet̃ adimpleat talem obligationem dando ei pignora idonea qz idonea cautio intelligit̃ cũ pignore vel fideiuſſore vt. l. ſi mandato titij. §. fi. ff. mandat. tñ non ſufficeret ſimplex hypoteca bonorũ, qz pignus tranſit ad creditorẽ hypoteca añ remanet apud debitorẽ. d. l. ſi rẽ alienã. §. ꝓprie. ff. de pig. act. ꝛ iõ nõ dr̃ ita cautũ creditori per hypotecã ſimplicẽ ſicut per pignus, ita ꝛ ꝛ Jo. an. in additionibus ſpecu. ſuper Rub. de pign. ꝛ aliꝫ cau. in fi. in addi. que incipit ad ſecundã partẽ. ꝛ idẽ tenẽt Franciſ. de rãpo. ꝛ Gaſpar de caldarinis in ꝙſi. xvj. eo. tit. refert ꝛ ſequit̃ Bo. de. s. Gemi. in. c. fi. in prin. pe. col. in ver. tñ

7 Jo. an. latius ꝛc. de vſuris. lib. vj. ¶ †Tertius caſus in quo inuenit̃ dr̃ia inter pignus ꝛ hypotecã reſpectu actionis hypotecarie eſt, qz qñ ſimplex hypoteca eſt ꝑcta ſine traditione, regulariter creditor non põt agere hypotecaria ꝑ tertiũ poſſeſſorez non facta prius excuſſiõe ꝑ debitorẽ principalẽ vt in auc. de fideiuſſ. §. ſed neqz. ꝛ in auc. hoc ſi debitor. C. de pig. Sz qñ pignus fuit traditũ creditori ſi ipſe poſtea cadat a poſſeſſione culpa ſua vel caſu fortuito põt agere hypotecaria ꝑ poſſeſſorẽ non excuſſo aliter principali debitore vt firmat Alex. poſt Rapb. in repe. l. ſepe col. xxx. in ver. ſecũdario dr̃ ꝛc. ꝓ allegata ibi ꝙ eum de quo ét latius dicet̃ j. in. viij. parte principali in mẽbro excuſſionis in

8 v. fallẽtia. ¶ †Quarto qrit̃ ex ꝓdictis an ſtatutus loquẽs de pignore habeat locũ in hypotecaꝛ ꝛ Bart. in. d. l. ſi rem alienã. §. ꝓprie. ff. de pig. act. mouens. q. d. ꝙ vr̃ dõm ꝙ non, qz verba in ſtatutis debẽt accipi ſm ꝓpriã ſignificationem, tñ ſubdit ꝙ ipſe nõ poneret hoc ꝓ ꝙſtanti. Alexã. ibi in apoſt. dicit ꝙ ꝑtũ vult ibi Pan. de ca. ego nõ inuenio ꝙ Pan. dicat de hoc aliquid. Idẽ Alex. in. l. a diuo pio. §. in vẽditione in. v. col. in gl. in ꝟ. pignoribus. ff. de re iudi. monet hãc difficultatẽ, ꝛ dicit ſe nolle diſcutere ex quo alij nõ tangũt. † Ego dubito de hac deciſione, qz dr̃ia inter pignus ꝛ hypotecã vr̃ potius nois ꝛ vocis ꝙ rei ꝛ effectus, vt in. d. §. itẽ ſeruiana. ꝛ in. d. l. ſi rez alienã. §. ꝓprie. ꝛ in. l. res hypotece. §. inter pignus. ff. de pig. ꝛ ꝓpea non vr̃ attendenda, qz diſputatio de noie relinquẽda eſt ꝓtinacibus in iure vt eſt tex. ꝛ ibi gl. in ver. vocabula. ꝛ Bal. ꝛ Sali. in. l. pe. C. de ꝙſtit. pecu. ¶ Itẽ qz qñ duo queniunt in noie ſaltem late ꝛ improprie ſumpto vocabulo, ſi in vtroq militat eadem rõ tunc ſtatutuz ét correctoriũ loquẽs in vno militat ét in alio. gl. eſt no. in cle. auditori in ver. bñficio de reſcrip. ꝛ gl. in cle. j. in ver. eligaꝫ. cũ ibi no. ꝓ Pan. de leza. de elec. ꝛ hr̃ ꝓ Bart. Alexan. ꝛ Jaſ. in. l. marcellus. in prin. ff. ad treb. ꝓ Soci. in rub. ff. ſol. mat. in fi. prime col. ꝓ Barb. in rub. extra de fi. inſtr. in. iij. car. in ꝟ. v. plus audeo. ꝛc. Cñ ergo pignus ꝛ hypoteca ſaltẽ improprie ſumpto vocabulo. idẽ ſint. d. l. res hypotece. §. inter pignus. ꝛ. d. §. item ſeruiana, ſequit̃ qõ vbi nõ daꝫ rõ diuerſitatis inter illa qõ ſtatutũ loquens de pignore hr̃e debeat locũ ét in hipoteca ꝛ ecõuerſo, ꝛ ꝓ hec expedita ſit prima pars principalis iſtius tractatus.

ℒ SVMMARIVM ℒ

1 Hipotece ſpecialis eſſentia que requirat.
2 Debitor conuentus ex hipoteca generali põt excipere de domi nio alterius, ſecus ſi ex ſpeciali conueniatur.
3 Bona eccleſie in contractu permiſſo poſſunt obligari generaliter per prelatum abſq; traditione, ſpecialiter autem non.
4 Donatio facta vxori q̃ venit morte mariti confirmanda cẽſetur reuocata ſi maritus rẽ donatam alteri ſpecialiter hipotecat, ſecus ſi generaliter hipotecet omnia bona.
5 Alienatio prohibita cuz ſpeciali hipoteca rei ꝓhibite alienari reddit alienationem nullam, ſecus ſi cum generali hipoteca.
6 Alienatio non infringit̃ per rei alienate ſpecialem hipotecam, dummodo per pactum non ſit prohibita alienatio.
7 Conductor cui ꝓ obſeruãtia locatiõis fuit obligata res locata, ſiue generaliter ſiue ſpecialiter bz ſolum ius retinẽdi illã rez ꝓ prignore, ꝛ ſingularis ſucceſſor nõ cogit̃ ex hoc ꝑciſe ſtare locationi ſed ſoluendo intereſſe reſoluit ius retinendi niſi in ꝑctu eſſet appoſitum iuramentum. ꝛ nu. 9.
8 Obligatio ad intereſſe regulariter ſuccedit in obligatiõibus facti, nec in eis poteſt agi preciſe ad factum.
10 Generalis hipoteca minus afficit rem ꝗ ſpecialis ꝛ ꝓ ſpeciales conſtituitur plus iuris creditori ꝗ per generalem, ꝛ regulariter proniſio ſpecialis plus operatur ꝗ generalis.

¶ Sequitur ſecunda pars principalis.

Miſta ſecunda parte venit tractanda materia hipotece, ꝛ diuidit̃ in quatuor membra. In primo videbimus, in quibus differat generalis ꝛ ſpecialis hipoteca, in ſecundo que veniant ꝛ q̃ non veniant in generali hipoteca. in tertio de ſpeciali hipoteca, vez que pñt ꝛ q̃ non pñt ſpecialiter obligari, in quarto de tacita hipoteca, ꝛ in quibus caſibus inducatur.

¶ Capio igitur primum membrũ in quo videndus eſt quot ſint differentie inter gñalẽ ꝛ ſpecialẽ hipotecã. Et inuenio inter generalem ꝛ ſpecialem obligationẽ bonorum differentias ſex.

1 ¶ †Prima itaq; differentia eſt qz ad eſſentiã ſpecialis hipotece requirit̃ ꝙ tẽpore obligationis ꝑctus res ſit in bonis debitoris, ita ꝙ non ſufficeret ſi illa res poſt obligationem ꝛtractaz ſuperueniret in dñio ſeu quaſi debitoris. tex. eſt ꝛ ibi not. in. l. j. in prin. ff. de pign. ſed ad eſſentiã generalis obligationis omniũ bonorũ ſufficit ét ſi bona poſt cõtractã obligationẽ acquirant̃ ipſi debitori vt in. d. l. j. in prin. ꝛ. l. ꝛ que nondum. §. j. eo. tit. ꝛ ibi ꝓ Bar. ꝛ hoc procedit ét ſi in generali obligatione bonorum nihil fuit dictũ de bonis futuris, qz illa omnino cõprehendunt̃ vt eſt caſus in. l. fi. C. que res pig. obli. poſ. ꝛ declarat gl. ꝛ Sali. in. d.

2 l. ꝛ que nondum. §. j. ¶ †Secunda differẽtia que ét inſurgit ex prima eſt, ꝙ qñ agitur contra debitorem hipotecaria ſi agatur ex gñali hipoteca debitor põt excipere rem illam ad qnã agitur non fuiſſe nec eſſe ſuã ſed alterius ꝛ nominare dõm ꝓ quo poſſidet ꝛ fructus percipit, ꝛ hoc dz ꝓbare, qz hoc modo excipiendo debitor non poteſt conuinci de mendacio nec replicari de

dolo ꝫ eum, cuꝫ obliganerit ſua bona in genere, ⁊ ſic põt eſſe q̃ iſta res ad quã agitur non fuerit ꝓhenſa in generali obligatione cũ non fuerit debitoris, ⁊ iſto caſu creditor cogeť probare de dñio directo vtili vel quaſi ipſius debitoris ad obtinendum in cã. Sed ſi agat ex ſpeciali hypoteca tunc debitor ꝫ quě agiť non poterit refricare queſtionẽ dñij, qꝛ ipſo facto conuincit de mendacio, ex quo ipſam rem in ſpecie obligauit ⁊ hoc modo dꝫ intelligi ⁊ procedit. l. ſi inter colonũ. ff. de pign. ⁊. l. rez alienã. ff. de pig. act. ⁊ ita ſingulariter no. Sali. in. l. cum res in penul. col. in ver. Capio igiť iſtam materiã ⁊c. C. ſi res alie. pig. da. ſit
3 ⁊ refert Alex. in. l. ſi pignoꝛe. ff. de pig. actio. ¶ † Tertia differeťia eſt, qꝛ ltz prelatus eccleſiaſticus in ꝫctibus per euꝫ factis non poſſit obligare ſpecialiter res particulares eccleſie ꝓ ea q̃ habenť in. c. nulli de rebus eccle. non alie. tñ in ꝫctibus ei permiſſis bene põt obligare generaliter bona eccleſie abſq̃ tñ traditione illoꝝ vt probat tex. in. d. c. nulli a ꝫrio ſenſu in ver. ſpecialis hypotece, ⁊ iſtud tꝫ ibi Egi. Hoſti. Joã. an. Car. florẽ. ⁊ Abb. qui pro hoc ẽt allegant id qđ bť in. l. pen. C. de bis q̃ venerta. impetra. ⁊ qđ legitur ⁊ no. in. l. fi. C. que res pign. obli. poſ. vbi bť qđ generalis hypoteca eſt modici preiudicij, ⁊ banc concluſionem tꝫ ẽt Abb. in. c. iij. de prec ar. ⁊ q̃dam Anto. de but. ⁊ Jmo. in. d. c. nulli teneant qđ ẽt generalis hypoteca ſit ꝓhibita prelato ꝓ tex. in auc. de nõ alie. empby. ¶. ſi vero, tñ magis cõis opinio eſt in ꝫrium vt apparet ex premiſſis. Quã opi. ẽt tenuit glo. in. ¶. nos igitur in verſi. ſpecialis. ⁊ in ver. Creditoribus in auc. de non alienã. vbi gl. dicit q̃ põt fieri generalis hypoteca bonoꝝ eccleſie dũmodo fiat abſq̃ traditione, ltz ſpeciale pignus ꝫbi non poſſit ⁊ rõ eſt ẽm glo. ibi qꝛ plus iuris ꝙſtituiť creditori per ſpeciale pignus q̃z per generale, vnde videmus qđ mancipia q̃nis ſint generaliter obligata tñ poſſunt manumitti, ſecus ſi eſſent obligata ſpecialiter vt. l. iij. C. de ſeruo pign. da. manu. ⁊ per hoc allegat gl. tex. in. ¶. ſinañ creditoꝝ. ver. ſi. n. ⁊c. in auc. de non alienã. ⁊ ibi hoc no. Jac. de belui. ⁊ non obſtat tex. in. d. ¶. ſi vero ꝙtigerit in auc. de non alie. ⁊ in. ¶. hoc ẽt eo. titu. qꝛ illi tex. loquunť de ſpãli hypoteca non gñali, ⁊ ita late firmat alex.
4 in ꝙſi. cxviij. pe. col. ver. inſuper ⁊c. in. v. vol. ¶ † Quarta dñia eſt, qꝛ q̃nis donatio vxori ꝓ maritũ que venit ꝙfirmanda morte mariti cenſeať renocata per ſpecialẽ obligationẽ rei donate facta per maritũ poſt donationem, ita qđ morte mõ ꝙfirmari non põt vt no. in. l. iij. C. de leg. ⁊ in. l. cũ hic ſtatus. ¶. ſi maritus. ff. de dona. inter vir. ⁊ vxo. Tñ ſecus eſt in obligatione generali bonoꝝ facta ꝓ maritũ poſt donationẽ nam ꝓ illam non renocatur precedés donatio. Jta ſingulariter no. Bart. in. l. rẽ legatã circa fi. ff. de adi. leg. ſequiť Bal. in. l. ſi non virũ. C. de dona. inter virũ ⁊ vxo. ⁊ refert ⁊ ſequiť Jaſ. in. d. l. in. ij. col. in. ij. limit. C. de leg. ⁊ rõ eſt qꝛ gñalis obligatio non afficit ita rem ſicut ſpãlis argumẽto. l. eſt dñia. ff. in quib. caſi. pig. taci. ꝫba. Adde tu tex. ⁊
5 bonã gl. in. l. ltz in gl. in ver. hmõi eo. tit. ¶ † Quinta dñia eſt qđ ltz regulariter prohibitio de non alienando ſeu conuentio vel pactũ non reddat alienationẽ poſtea ſubſequutam ꝫ dictam prohibitionẽ inefficacem vt. l. ea lege. C. de ꝙdi. ob cãm ⁊ ibi ꝓ glo. Bar. Bal. ⁊ alios ⁊ in. l. ſi ita quis. ¶. ea lege. ff. de ver. oblig. ⁊ ibi per ſcribẽtes ⁊ ꝓ gl. in. l. fi. C. de rebus alie. nõ alie. ⁊ Jnnoc. in. c. Raynu. in gl. in ver. pactum de teſta. ⁊ iſtud procedat ẽt ſi in dicta prohibitione quentione vel pacto interceſſiſſet gñalis obligatio ſeu hypoteca bonoꝝ tñ ſecus eſſet ſi interueniſſet ſpecialis hypoteca illius rei prohibite alienari, nã per talẽ ſpecialem hypotecã cenſeť reſeruatum ius in dicta re ⁊ impediť alienatio poſtea facta. tex. eſt ſingularis in. l. ſi creditoꝝ. ¶. fi. ff. de diſtrac. pig. ẽm literã piſanã vt ibi ꝓ Bar. ⁊ Bal. ⁊ ita ẽt tꝫ bar. in. d. ¶. ea lege. ⁊ cũ eo trãſit ibi Jmo. in. iij. col. Et mouet qꝛ. d. l. ſi creditoꝝ. ¶. fi. eſt exhorbitans a iure cõi, exhorbitat. n. a. d. ¶. lege. ideo non dꝫ extendi ad gñalem hypotecaꝫ, eandem opi. tꝫ Are. in. d. ¶. ea lege motus qꝛ ſpecialis hypoteca magis impedit q̃ gñalis. l. j. cum gl. in ver. pignori ⁊ ibi Bal. ad hoc no. C. de neceſ. ſer. here. inſti. Idẽ tꝫ Bar. Jmo. ⁊ Roma. in. l. q̃ abſenti. ¶. j. ff. de acq. poſ. Bal. in. d. ¶. ea lege in. iij. col. Jmo. in. l. filiuſta. ¶. diui. ff. de leg. j. in. iij. col. ⁊ ltz Alex. in. d. l. q̃ abſenti. ¶. j. dicat q̃ iſta opi. in puncto iuris non tranſeat ſine dubio. Tñ indubitãter tenẽda eſt tanq̃ magis cõis ⁊ illam tꝫ Alex. in. l. ſi filio. ¶. ſi vir in quinquennũ in. ij. col. in ver. aduerte tñ ⁊c. ff. ſol. matri. illaꝫ ẽt tꝫ Jaſ. in. d. ¶. ea lege in. ix. col. ⁊ Jaſ. in. d. l. filiuſ fami. ¶. diui. in. xiij. col. in verſi. iij. principaliter inq̃tũ bart. ⁊c. ⁊ q̃nis Cor. in conſi. cccxxj. iiij. volu. firmet qđ. d. l. ſi creditoꝝ. ¶. fi. loquatur indiſtincte de hypoteca, ⁊ ideo qđ ſufficiat ẽt generalis, tñ non puto recedendum ab opinione cõi. q̃. ſ. ille tex. procedat ſolum in ſpeciali hypoteca qꝛ cum. d. ¶. fi. ſit exhorbitans vt dixi. ſ. dꝫ intelligi vt minus corrigat ius cõe q̃z fieri poſſit. Liuſ ſingulare. ⁊ l. quod vero ꝫ. ff. de legi. in quo argumento ſe fundat Jmo. cui non video fuiſſe reſpõſum per aliquẽ, ⁊ ꝓpterea remanet firma concluſio q̃ ſpecialis hypoteca in re prohibita alienari operet qđ alienatio in ꝫrium ſubſequuta ſit nulla, ltz generalis hypoteca iſtud non operet. Et ſic reſultat quta
6 differentia inter generalem ⁊ ſpecialem hypotecã. ¶ † Sed in predictis inſurgit dubitatio, quid ſi in conuentione non fuit adicta prohibitio de non alienãdo neq̃ pactuꝫ qđ non alienet res, ſed ſimpliciter fuit initus ꝫctus, puta qꝛ facta fuit locatio alicuius rei ⁊ promiſſa per locatorẽ obſeruantia, ⁊ in ſpecie pro obſeruãtia fuit hypotecata res locata, ⁊ poſtea durãte locatiõe locator alienauit dictã rez locatã, dubitať ergo an alienatio iſta erit nulla, ſicut in precedenti caſu in quo in quentione fuit prohibita alienatioꝝ ⁊ breuiter dõm eſt q̃ non, ſed q̃ ſolum iſto caſu emptor tenebiť ſtare locationi ⁊ ꝙductori dabitur retẽtio rei locate pro omni ſuo intereſſe, ⁊ pro pena, alienatio añt valebit, ⁊ iſto caſu idẽ operabiť generalis hypoteca qđ ſpecialis, qꝛ ex vtraq̃ dꝫ dari retentio ꝙductori pro ſuo intereſſe ⁊ pena, iſtam concluſionem tꝫ Bar. in. l. qui fundum. ff. loc. ⁊ ſequitur Pau. de ca. in. l. ſi merces. ¶. ſi fundum. eo. tit. ⁊ Bar. in. l. j. ¶. qđ añt. ff. de ſuperficie. Bal. Ang. ⁊ Sali. in. l. emptorem. C. loca. Abb. in. c. fi. vlt. col. ne prela. vi. ſuas Sali. in. l. mãcipia. C. de rebus alie. non alienã. Alex. in ꝙſi. cxviij. in caſu de quo queriť ⁊c. vlt. col. v. volu. eſt ergo cõis ꝙcluſio qđ qñ hypoteca ſine ſpecialis ſine gñalis apponiť in quẽtione pro obſeruantia ꝫctus, ſine prohibitione vel pacto de non alie. alienatio valebit, ſed dabitur retẽtio illius rei ꝓ intereſſe ⁊ pena, ⁊ rõ eſt qꝛ ratione hypotece etiã gñalis datur retẽtio rei iuxta no. per Bar. ⁊ alios in. l. ſi nõ ſortẽ. ¶. ſi centum. ff. de condi. inde. ⁊ iſte ſecundus articulus eſt diuerſus ab articulo precedẽti iõ bene aduertas ne ſis in equinoco, qꝛ doctores ſcribunt ſup ambobus quaſi ſup vno, ⁊ non bene
7 diſtingunt vnum ab alio. ¶ † Inſurgit ẽt in predictis alia difficultas vꝫ an in terminis ſcõi articuli proxime diſcuſſi ius retentionis qđ dictũ fuit cõpetere colono pro ſuo intereſſe ⁊ pena, reſoluatur per ſolutionẽ intereſſe ⁊ pene ei factaꝫ ab emptore rei. An vero vigore dicte retẽtionis poſſit emptor ꝓciſe cogi ad obſeruãtiam ꝫctus locationis? ⁊ in hoc ẽt cõis eſt concluſio q̃ ꝓpter dictam hypotecã quam ꝙductor hꝫ in re empta illius rei non teneat preciſe ſtare ꝙductori, ⁊ tenẽtes banc ꝙcluſionẽ mouentur qꝛ hypoteca eſt acceſſoria ad obligationẽ principalem, ſed obligatio ⁊ actio principalis ꝙpetens conductori ꝫ locatorẽ ob inobſeruantiam ꝫctus datur ad intereſſe. d. l. qui fundum. ff. loc. vnde hypoteca que venit acceſſorie non hꝫ ampliare ins actionis perſonalis. Litem liberatur. in prin. ff. qui. mo. pig. vel hyp. ſol. l. intelligere cum gl. C. de lui. pig. ⁊ per q̃s q̃primum ſucceſſor ſingularis offert ſuum intereſſe colono habenti fundum hypotecatum vť quod euꝫ poſſit expellere. l. paulus alias incipit ſempronius. ¶. qui pignoris. ff. quib. mod. pig. vel hypo. ſol. ⁊. l. cum ſeruus. ff. de diſtrac. pig. ⁊ iſtam opi. tꝫ Bar. ⁊ Jmo. in. l. vectigalia ad fi. ff. de publi. ⁊ Bar. ⁊ Sali. in. d. l. emptorem. C. loca. ⁊ Sali. in. d. l. qui fundũ. ⁊ in. l. mãcipia. C. de reb. alie. nõ alie. Jmo. Pau. de ca. ⁊ Ro. in. d. l. ſi filio. ¶. ſi vir in ququẽnium. ⁊ ante eos Jaco. but. in. d. l. ſi merces. ¶. j. ff. loca. Eandem opi. tꝫ Alex. in. d. ¶. ſi vir in. ij. col. in ver. predictis tñ adde ⁊c. ⁊ Jaſ. in. d. l. filiuſſa. ¶. diui. in. xiij. col. ver. iij. principaliter ⁊c. ¶ Sꝫ eſt aduertendum q̃ ꝫriam opi. vꝫ q̃ conductor rõne hypotece poſſit retinere preciſe rẽ locatã ⁊ non cogatur recipere intereſſe ltz Soci. ſubtiliter more ſuo in ꝙſi. xc. viſis quibuſdam actis ⁊c. in. iiij. vol. ⁊ mouetur per auctoritatem Bar. in. d. ¶. ſi vir in ſi. vbi Bar. vult q̃ qñ conductor hꝫ obligata generaliter bona locatoris dť habere ius in re iuxta. l. j. ¶. añt. ff. de ſuperficie. ⁊ ꝓpterea põt dicere ſe velle remanere in re vigore pignoris ⁊ ſucceſſor non poterit eñ expellere, tñ hoc non obſtante nõ ẽ recedẽdum a cõi opi. Qꝛ vt habetur per Alex. in. d. ¶. ſi vir in ver. predictis tñ adde ⁊c. dicta auctoritas Bar. ⁊ ſequaciñ intelligitur qñ ſucceſſor ſingularis nõ offerret ꝙductori intereſſe, tunc enim non poſſet eum expellere ſed poſſet retinere rem loco pignoris, ſed ſi ei offert intereſſe, ipſum põt expellere per. d. l. paulus alꝫ incipit ſempronius. ¶. q̃ pignoris. ff. qui. mod. pig. vel hypo. ſol. ⁊. l. cum ſeruus. ff. de diſtrac. pig. Jta intelligit ibi Alex. dictam auctoritatẽ bar. ⁊ ſequaciñ, ⁊ ita refert tenere ibi Jmo. Pau. de ca. ⁊ Ro. ⁊ Jac. bu. in. d. l. ſi merces. ¶. j. ⁊ Sali. in. d. l. q̃ fundum, ⁊ in. d. l. mãcipia, ⁊ in. d. l. emptorẽ. ⁊ ibi ẽt hoc ſentit bar. ⁊ bar. in. d. l. vectigalia ⁊ Jmo. ibi. vñ vel auctoritas bar. eſt intelligenda

telligenda vt .S. vel simplr intellecta, vt vr̃ intelligere Soci. non est vera, ⁊ ita ét sunt intelligende alie auctoritates allegate per Soci. loquunt̃. n. q̃ ꝙductor qui h3 hypotecã põt retinere rez, ⁊ istud non negatur, sed dr̃ qó dictum ius retinendi resolui t̃ per
8 solutionẽ interesse. ℂ †Et cõis opinio probatur concludẽti fundamento indicio meo, qz patientia ad quaz tenet̃ locator est qd facti vt hr̃ in. l. edem. C. loca ⁊ ꝓpterea dr̃ indiuidua vt pulchre per Alex. in. l. diuortio. in prin. vij. col. in ver. ꝙ̃ eu3 ét facit ⁊c. ff. sol. mat. ⁊ in obligationibus facti regulariter succedit obligatio ad interesse nec põt agi precise ad factum vt late per Bar. ⁊ alios in. l. stipulationes non diuiduntur in. viij. q. ff. de verbo. obliga. ⁊ q̃ꝫ nis ad istam regulam seu conclusione3 ponantur ibi per Bar. ⁊ alios alique limitationes, tñ nulla põt adaptari in proposito, probatur ét ista conclusio per. d. l. paulus. §. j. vbi dr̃ qó q̃n agitur ꝙ̃ non obligatũ, hypotecaria vel realí actione ⁊ sic principaliter ꝓpter debitum consequendum põt a quocunq; offerri interesse. ℂ †Et predicta videnr̃ clare procedere nisi loca
9 tor in ꝙctu locationis iurasset qz tunc vigore iuramẽti posset cõductor precise petere sibi locationẽ obseruari vt hr̃ per Alexã. in. d. l. stipulationes non diui. col. vij. ⁊ Jas. in. l. si pecuniam. in prin. ff. de condi. ob cãm. ⁊ in hoc vlti. fundamento de iuramento potissime se fundat Soci. in. d. suo ꝙsilio. ⁊c. paruz curando de primo, ⁊ ideo non obstante ꝙ̃dictiõe Soci. puto non esse recedendum a conclusione cõi. s. q̃ ex sola hypoteca conductor non possit ꝙ̃ singularẽ successorem precise velle retinere, sed qó illud ius retinendi resolui possit per solutionẽ interesse secus autez si hypoteca specialis in illa re concurreret cum prohibitione alienandi qz tunc alienatio esset nulla vt dictum fuit. ℟. in hac quinta
10 dr̃ia. nu. v. ℂ †Sexta dr̃ia põt poni in gñe q̃. s. specialis hypoteca plus afficiat rem q̃ꝫ generalis ⁊ plus iuris constituat̃ creditori per specialem hypotecam q̃ꝫ per generalem vt dicit gl. not. in auc. de non alienã. §. nos igitur versi. tradere creditoribus ad fi. ⁊ probat qz debitor põt manumittere mãcipia generaliter obligata creditori, non obstante dicta generali obligatione, specialiter añt obligata non, vt. l. iij. C. de seruo pigno. da. ma. ⁊ hoc ꝓcedit non solum in expressa hypoteca, sed ét in tacita que resultat ex inductione vel illatione rerum ꝙductoris in domũ conducta vt. l. item qz. ff. de pac. ⁊ l. si certi iuris. c. loca. qz talis tacita hypoteca tanq̃ꝫ generalis non obstat quin mancipium inuectuz ⁊ illatum in domũ possit manumitti per conductorem, secus q̃n illud esset in specie hypotecatũ. tex. est in. l. l3. ff. in quibus cau. pig. taci. ꝙ̃ba. ⁊ in. l. pe. eo. tit. ⁊ hr̃ per Alexã. in. d. ꝙ̃si. cxviij. vlti. col. in. v. vol. ⁊ faciunt optime no. in gl. magistra. xxiij. dis. c. q̃ꝫ q̃ꝫ. in ver. plus. in qua enumerant̃ plures casus in quibus ꝓuisio specialis magis operatur ⁊ influit q̃ꝫ generalis ⁊c.

SVMMARIVM

1 Generalis obligatio bonorũ ꝙprehendit presentia ⁊ futura.
2 Verbum sub obligatione bonorum adiectum hoc modo omnia bona sua quid operetur.
3 Constitutum in obligatione bonoꝝ adiectum quid operetur.
4 Constitutum collatum post mortẽ constituentis est inefficax nisi in illo fuerit adiecta clausula exnunc prout extunc.
5 Clausula exnunc prout extunc in contractibus quid operetur.
6 Condicio casualis in contractibus trahitur retro respectu obligationis non autem respectu traditionis.
7 Constitutum collatum in tempus mortis verificatur in articulo mortis. Nam viuens quis quandoq; mori dicitur.
8 Nomen debitoris includitur in generali hypoteca bonorum.
9 Nomen debitoris nõ ꝙprehenditur in generali obligatione bonorum mobilium ⁊ immobilium, qz est tertia species.
10 Publicatio bonorum mobilium ⁊ immobilium non comprehẽdit iura nec actiones.
11 Pecunia an veniat in generali obligatione.
12 Pecunia debitoris aliunde habita q̃ꝫ a creditore cui obligañ bona non venit in generali obligatione.
13 Res empta ex pecunia mutuata non est obligata mutuanti ét si mutuum expresse ad hoc factum esset, sed bene mutuans tali casu prefertur alijs creditoribus in actione personali.
14 Generalis obligatio bonoꝝ an ꝙprehendat merces ⁊ venalia.
15 Legata ⁊ pignora an veniant in generali obligatione bonorum.
16 Obligatio omnis argenti vel oium rerum quid ⁊ que includat.
17 Merces venales ét future veniũt in gñali obligatione merciũ.
18 Obligatio taberne comprehendit etiam merces futuras.
19 Verbum taberna simpliciter prolatum quid significet.
20 Taberna dicitur corpus vniuersale, qz non recipit tantum nomen ab edificio, sed ét a mercantia.
21 Merx seu mercantia supponit corpus vniuersale.
22 Merces acquisite in vita defuncti veniunt in gñali obligatione non autem acquisite per heredez nisi heres acquisierit eas explicando negotia cepta per defunctum.
23 Merces reperte apud debitorem tẽpore orte actionis hypotecarie vel morti iudicij hypotecarij veniunt in obligatione generali, non autem alienata ante per ipsum debitorem.
24 Actio hypotecaria sequitur rem, fallit in mercibus venalibus alienatis ante ortum hypotecarie.
25 Res orta ex re obligata ꝙprehendit̃ in hypoteca dũmodo orta sit vel saltem concepta donec obligata fuit apud debitorem.
26 Res obligata trãsiẽs in aliã mutata mã, vt de silua in nauim desinit esse obligata nisi obligatio formaliter fuerit concepta.
27 Res orta ex re obligata imediate sine facto hr̃dis est obligata.
28 Emphyteosis ét ecclesiastica venit in gñali obligatiõe bonoꝝ.
29 Alienari prohibita an veniant in gñali obligatione bonorum.
30 Alienatione ꝓhibita non est ꝓhibita pignoris obligatio, dũmõ non obliget res pro tanto q̃ verisimiliter nõ sit spes luitiõis.
31 Appellatione alienationis venit hypoteca impropríe tamen ⁊ interpretatiue.
32 Sermo generalis non cõprehendit personam loquentis, fallit vbi seruus obligat omnia bona domini de eius licentia, in tali enim obligatione comprehenditur ipse seruus.
33 Generalis obligatio bonorum comprehendit res venditas ⁊ locatas, Emptor enim vel conductor obligans omnia bona cẽsetur ét obligare rem emptam ⁊ conductam.
34 Generalis obligatio bonorum non cõprehendit ea que quis verisimiliter non esset specialiter obligaturus, nisi talis obligatio esset collata post mortem obligantis, ⁊ nu. 35.
36 Dispositio generalis in vltimis voluntatibus comprehẽdit illa de quibus tractat. l. obligatione generali. ff. de pig.
37 Generalis obligatio bonorum ét cum dictione omnis non comprehendit ea de quibus in. l. obligatione generali. ff. de pig.
38 Dictio ois q̃ꝫ restringit̃ vt oia includat vel nihil excludat.
39 Dictio omnis adiecta dispositioni de futuro continenti concessionem noui actus recipit restrictionem de habilitate.
40 Lex obligatione gñali. ff. de pigno. an sit restringibilis ad indefiniram.
41 Generalis obligatio comprehendens ea de quibus in. l. obligatione generali. ff. de pig. qualiter concipi debeat.
42 Alienari prohibita sub pena non veniunt in generali obligatione bonorum.
43 Bona feudalia non veniunt in generali obligatione. ⁊ quare.
44 Feudum alienari dicitur ñ vassallus illud dat pignori domino, ⁊ eidem domino consentienti nulla fit iniuria.
45 Feudum pluribus dominis attinens diuiduum põt vní ex dominis pignorari ét alijs non consentientibus.
46 Feudum põt pro necessitatibus ⁊ seruitijs domini obligari.
47 Feudũ põt obligari aio luendi absq; tamen ipsius traditione.
48 Feudum non põt respectu dominij ⁊ proprietatis obligari, respectu vero fructuum ⁊ commoditatum sic.
49 Vassallus q̃r ⁊ q̃ pacto dicat̃ posse fructus feudales obligare.
50 Linellus ꝓprie sumptus nõ venit in gñali obligatione bonoꝝ.
51 Contractus linellarius quis ⁊ quando dicatur.
52 Contractus linellarius proprie dicitur quando vassallus locat feudum alteri de licentia domini, impropríe añt equiparatur contractui emphyteotico.
53 Bona subiecta restitutioni fideicommissarie in cõditionis euẽtum non veniunt in generali obligatione bonorum.
54 Bona hr̃dis nõ veniũt in gñali obligatiõe bonoꝝ facta p õfunctũ, nisi hẽs illa pscripserit ꝙtinuata pscriptiõe cũ defuncto.
55 Bona heredis an ⁊ q̃n expresse possint obligari p defunctum.
56 Ratificatio hypotece ⁊ obligationis facte de re aliena p dñm rei validat pignus vsq; a principio in preiudicium ratificantis, etiam si creditor sciuerit rem esse alienam.
57 Ratificatio de gestis per defunctum in bonis heredis an inducatur per aditionem hereditatis ⁊ quomodo.
58 Dos seu dotales tam inestimate q̃ꝫ estimate, ⁊ tã ex parte mariti quam vxoris non veniunt in generali obligatione bonorũ.
59 Maritus an possit obligare res dotales ex parte vxoris.
60 Jus patronatus non venit in generali obligatione bonorum, sed eius commoditas ⁊ fructus.
61 Obligatione speciali ⁊ expressa prohibita censetur etiam prohibita generalis.

Equitur modo ſm mẽbrũ huius ſecunde partis ꝓcipalis in quo diſcutiẽ
s dum venit que comprehendant̃ ⁊ que non cõprehẽdant̃ in gñali obligatione bonor. ⁊ ꝓ clariori ⁊ faciliori intelligentia expediã mãz per regulã amplia
tiones, ⁊ falẽtias, vcz ſeptem ampliationes ⁊ falentias octo.
1 ¶ † Regula ergo ſit q̃ in gñali obligatione ⁊ hypoteca bonorũ qñ tinent̃ bona preſentia ⁊ futura. tex. eſt not. in. l. fi. C. q̃ res pig.
2 obli. poſ. ¶ † Primo amplia hãc regulã ſine in dicta obligatione adiectũ fuerit verbuz ſua, puta dõo obliganit oia bona ſua vt de hoc eſt tex. in. d. l. fi. §. ſine ẽt non fuerit adiectũ dictum ꝓno men ſua, ſed ſimplr dictũ fuit q̃ talis obliganit bona, naz ẽt iſto caſu q̃hẽdunt̃ preſentia ⁊ futura vt eſt tex. ita intellectus ibi
3 ꝑ Bar. in. l. j. in prin. ff. de pig. ¶ † Scõo amplia regulã ẽt ſi de bitor in obligatione bonorũ apponeret q̃ſtitutũ. Nã lz cla q̃ſtituti non videat̃ poſſe referri niſi ad pñtia bona qz futura incerta ſunt ⁊ poſſideri non pñt vt. l. iij. §. etenim incertã. ff. de acq. poſ. ⁊ hinc eſt ẽt q̃ q̃ſtitutũ collatũ poſt mortẽ q̃ſtituentis non vz tan q̃ collatum in tps quo poſſeſſio extinguit̃ vt no. Ange. ⁊ refert Alex. in. l. q̃uis. §. ſi qductor. ff. de acq. poſ. Tñ ẽia opi. vcz q̃ ẽt adiecto q̃ſtituto in obligatione gñali oium bonorũ veniant futura, eſt magis cõis ⁊ eã tenent Ja. but. ⁊ Saly. in. d. l. fi. q̃ res pig obli. poſ. ⁊ Bart. in q̃ſil. lxxvj. punctus talis eſt pater filio ſuo emãcipato ꝛc. ⁊ Ang. in. q. per eũ diſputata incipiẽte in ful genti palatio ꝛc. ⁊ in q̃ſi. clxxix. viſis inſtrumentis ꝛc. ⁊ in. d. l. j. in prin. ff. de pig. ⁊ Bal. in. l. ſi qs argentũ. §. Sed ⁊ ſi qs per il-
lum tex. C. de dona. Jmo. ⁊ Roma. in. l. ſtipulatio hoc mõ cõcepta. ff. de ver. ob. Alex. Aret. ⁊ Jaſ. in. d. l. iij. §. etenim in certã vbi Jaſ. in. i. ⁊ ij. lectura hoc tz vcz in. j. in. iij. limi. ⁊ in. ij. in. vi. limi. ex qbus apparet q̃ iſta eſt magis vera ⁊ cõis opi. lz vt dicit ibi Jaſ. iſta opinio nõ trãſeat ſine ſcrupulo ⁊ ꝛium volnerit Bal. in. l. fi. §. fi. ꝓ illũ tex. cũ gl. ff. pro ſo. ⁊ Bal. ⁊ Ang. in. d. l. ſtip. hoc mõ q̃cepta. ⁊ Ang. in. d. l. fi. C. de pac. ⁊ Roma. in. d. §. etenz incertã, ⁊ ad illud q̃ dicebat̃ q̃ futura bona ſunt incerta, ⁊ iõ poſſideri nõ pñt, rñdet̃ per doc. tenẽtes cõez opi. ⁊ max. ꝑ Socy. ⁊ Jaſ. in. d. §. etenz incertã, q̃ dicta incertitudo eſt añ acq̃ſitionẽ bonorũ futurorũ, ſed poſt acq̃ſitionẽ ceſſat talis incertitudo, ſicut dr̃ in fructibus naſciturꝰ emptis, nã illis natis nõ dr̃ empta res incerta vt. l. interdũ. in prin. ff. de verb. obl. ⁊ l. nec emptio. ff. de ꝯbẽ. emp. Itẽ rñdent q̃ lz nõ adſit omnimodo certitudo reſpectu rerũ particulariũ eſt tñ certitudo reſpectu vniuerſi ⁊ ſufficit certitudo reſpectu vniuerſi ⁊ gñalis argumẽto. l. q̃ iure militari. ff. de teſta. mili, ⁊ ita referunt tenere inſignẽ doc.
4 d. Jo. petrucĩ in. l. ab emptione. ff. de pac. ¶ † Illud añt q̃ cõſtitutum collatũ poſt mortẽ nõ operet̃ vt per Alex. poſt Ang. in. d. l. q̃uis. §. ſi cõductor. ff. de acq. poſ. limitatur ſoleniter per Alex. in q̃ſi. lxxxiij. viſa facti narratiõe. ij. col. ver. q̃firmat̃ ꝛc. ij. vol. niſi ꝓ q̃ſtituto ſit adiecta cla exnũc ꝓut extunc ꝛc. ⁊ refert ⁊ ſequit̃ Jaſ. in repe. l. quoties in. iiij. col. in ver. Nota tñ diligẽter ꝛc. C. de rei. vendi. Sed iſtã limita. impugnat Becius in q̃ſ. ccxlvij. in cã Bag. col. fi. dicẽs q̃ dicta clauſula exnũc ꝓout extunc ꝛc. in q̃ſtituto collato in tps mortis nõ põt operari qz extrema nõ ſunt habilia vt ipſe declarat in. d. q̃ſi. in. ij. col. in ver. ij. hoc idẽ probatur ꝛc. vbi dicit. q̃ lz q̃ditio exiſtens in ꝯtibus retrotrahat̃ ad tps ꝯct⁹. l. q̃ potior. ⁊. l. q̃ balneũ. ff. q̃ pot. in pig. hab. tñ hoc eſt verũ ſi tpe exiſtentis q̃ditionis reperit̃ extremũ a quo habile ad obligationẽ ꝯbendã ſecus ſi ex parte rei reperi tur inhabile, ſed cũ tpe purificate q̃ditionis dicti q̃ſtituti extremum a quo nõ erat habile cũ q̃ſtitutuz nõ potuiſſet tũc operari traſlationẽ poſſeſſionis q̃ tũc nõ erat apud q̃ſtituentez iõ illa cõditio retrotrahi non põt. allegat. l. quoties. in fi. ff. de noua. ſubdit ẽt q̃ nõ eſt verũ q̃ q̃dõ videat̃ purificari in articulo mortis, vt dicit Oldr. in q̃ſi. cxxxix. ad habendũ ꝛc. in. v. dubio, qz q̃ditio apposita in caſu mortis nõ vr̃ verificari niſi poſt mortem, qz donec aliqs vite ſpũs ſupeſt nõ dr̃ qs mortuus, qz mors oia ſolnit vt in §. deinceps. in anc. nup. ¶ Tñ iſtis nõ obſtãtibus pu-
5 te verã eſſe limitationẽ Alex. in. d. q̃ſi. lxxxiij. ¶ † Qz dicta ꝛ ba exnũc ꝓout extũc, opant̃ q̃ vnuz tps videat̃ alteri ineſſe vcz preſens tps in futuro ⁊ ecõnerſo ⁊ ex quolibet dictoꝝ tẽpoꝝ di ci põt quentionez ſeu actũ ſumere initiũ, ita dicit Alexan. poſt Ang. ⁊ Jmo. in. l. bmõi la. ij. ff. de ver. ob. ꝑ allegata ibi ꝑ euz, ⁊ vt dicit Bal. in. c. j. de mili. vaſal. q̃ qtu. eſt in. vj. col. Verbuz exnũc ſignificat ꝓ entẽ actũ, ſed futurũ effectũ dic. ver. extũc, ⁊ ſequit̃ Alex. in. d. l. bmõi dicẽs q̃ ꝑ dictũ ꝛ. exnũc cẽſet̃ actus factus ꝛ pñti tpe quẽtiõis ⁊ verbũ extũc ſignificat effectũ actus eẽ collatũ illud tps futurũ qꝛ deſignat̃ ꝑ dictũ verbũ extũc. Jdẽ
tz Jaſ. in. l. j. in fi. C. de codicil. ⁊ Alex. in q̃ſil. cxj. perſpectis literis ꝛc. vj. vol. nu. xxvij. q̃ſtat ergo qꝛ q̃ diſpoſitio q̃ferẽ poſt mortẽ vendentis vel aliter alienãtis ⁊ ille q̃ alienat ex nũc ꝓout extũc q̃ſtituit ſe poſſidere ꝛc. qꝛ q̃ſtitutũ incipit ⁊ ſumit initiũ a die ꝯctus, ſed eius effectus ẽ collatus poſt mortẽ ⁊ ſic indubitãter vz q̃ſtitutũ a primordio ꝯctus lz eius effectus differatur poſt mortẽ, ⁊ iõ ceſſat cõſideratio quã faciebat Becius de inhabilita te extremorũ cuz imo tpe q̃ſtituti in eſſe producti extremũ fuerit habile, qz q̃ſtituens viuebat ⁊ poſſidebat, ⁊ nõ obſtat q̃ effectus cõſtituti ſit collatus poſt mortẽ, qz nõ per hoc tollet̃ qꝛ cõſtitutum non habeat ſuam ſbam ab initio, vt colligitur ex nota. per Alex. in q̃ſi. xiiij. Circa primum in. j. dubio. j. vol. vbi vult q̃ lz donatio conferatur poſt mortem donantis, nõ ꝓpea deſinit eſſe donatio inter viuos, ⁊ in fine dicti conſilij firmat qꝛ conſtitutuz adiectum in donatione cuius executio eſt collata per mortẽ donantis operatur effectũ ab initio, ⁊ dictũ q̃ſilium refert ⁊ approbat Jaſ. in. l. ſub q̃dõne. ff. de q̃di. indebi. ⁊ iſtã partẽ in propriis terminis tz ẽt Guido pape in concluſione. cclxviij. incipi. quidã donauit ꝛc. ¶ Ceſſat ẽt alia q̃ſideratio q̃ cõditio non poſſit retrotrahi ad diem ꝯctus ex eodẽmet fundamento, qz non agitur hic de trahendo retro effectum conſtituti ſubſecutũ poſt mortẽ ad diem ꝯctus, ſed conceditur qꝛ effectus non trahatur retro. Et dicitur qꝛ q̃ſtitutuz fuit in eſſe deductum tempore q̃tractus, tunc. n. incipit cõſtituens poſſidere ꝓ eo ꝓ quo q̃ſtituit poſſidere, ſed effectus iſtius q̃ſtituti. i. effectus traditiõis poſſeſſionis fuit collatus poſt mortẽ ⁊ ſic traditio fuit facta a principio,
6 ſed effectus traditionis fuit dilatus poſt mortẽ. ¶ † Preterea lz in q̃ditionibus cauſalibus q̃ditio exiſtẽs trahat̃ retro ad diez ꝯctus vt. d. l. qui potior. ⁊. d. l. qui balneum. tñ illud eſt verum reſpectu obligationis non añt reſpectu traditionis vt declarant Ray. ⁊ Jmo. in. d. l. bmõi. ff. de verbo. obli. ⁊ ibi refert Jaſ. Jta qꝛ traditio collata in euentum conditionis caſualis, non trahitur retro ad diem contractus, purificata conditione, vnde dicta conſideratio Becij nõ vr̃ bene applicari ad terminos cõſtituti.
7 ¶ † Preterea q̃ ẽt ſubſtantia actus conſtituti fuiſſet collata vna cum ipſo effectu in tps mortis, qꝛ certe non fuit (vt dictum eſt) Tñ adhuc videtur poſſe ſuſtineri deciſio Oldra. in. d. q̃ſil. cxxxix. vcz qꝛ dictum conſtitutum verificetur in actu moriendi non añt qꝛ inſpici debeat tempus ſubſequens poſt mortẽ, qz qs dicitur mori viuens. l. qui duos. in princi. ff. de manu. teſt. ꝓ qꝛ Jaſ. in. l. ſi quis poſthumos. §. ſi filiũ in. vij. col. in. ver. Jmperator conceſſit ꝛc. ff. de libe. ⁊ poſthu. tz ꝛ Pau. de caſt. qꝛ priuilegium legitimandi cõceſſuz Comiti palatino in vita ⁊ morte patris fily ſpurij, dñ dicit in morte debeat intelligi in articulo mortis vt ibi late per eum, magis tñ placet precedens fundamentuz ⁊ ideo non puto recedendum a deciſione Alex. in. d. q̃ſi. lxxxiij.
8 q̃uis auctoritas Becij apud oẽs ſit maxima. ¶ † Tertio ampliatur dicta regula. qꝛ ẽt in generali obligatione bonorum veniant nomina debitorũ ipſius debitoris obligantis. vt. l. iij. ⁊ ibi Bar. Bal. ⁊ Saly. C. de bere. act. ⁊ no. Bar. in. l. q̃ntus. §. argent. ff. de an. ⁊ arg. leg. ⁊. l. nomẽ. ⁊ ibi Bar. ⁊ alij. C. q̃ res pig.
9 obli. poſſ. ¶ † Reſtringitur añt hec ampliatio vt procedat q̃n obligatio bonorũ fit ſimpliciter, ſecus añt ſi fieret obligatio bonorũ mobiliũ ⁊ immobiliũ, tunc enim nõ comprehenderent̃ iura ⁊ actiones vel nomina debitorũ qz actio ſeu nomẽ debitoris dr̃ tertia ſpẽs, ⁊ nõ comprehenditur appellatione mobiliũ vel imobilium vt. l. a diuo pio. §. in venditione. ff. de re indi. l. quã tuberonis. §. pe. ff. de pecu. leg. no. By. Bar. ⁊ alij in. l. põt pupillus. ff. de aucto. tut. ⁊ in. l. mouẽtinz. ff. de ver. ſig. ⁊ cano. in. c. nulli. de reb. eccl. nõ alie. Cor. in q̃ſi. clxxij. ad fi. iij. vol. ⁊ in q̃ſil. ciij. ij.
10 vol. Jn literã. ¶ † Et facit qꝛ in publicatione in qua ſimplr publicant̃ bona venũt iura ⁊ actiões ſecus añt eſt ſi publicent̃ bona mobilia ⁊ imobilia vt per bal. Ang. ⁊ Alex. in. l. ſi q̃ſtãte. §. fi. ad fi. ff. ſol. mat. ⁊ ꝑ Alex. in q̃ſi. cxi. viſo themate. q. ꝓmiſſe in iij. col. in ver. ſed ita eſt q̃ actio cõpetẽs ꝛc. iiij. vol. ⁊ in q̃ſ. xxj. vi. vol. in prin. Adde Bar. in. l. ſi quenerit la. ij. ff. de pig. act. ⁊ ĩ. l. vxori mee. ff. vſufr. leg. ¶ Reſtringit̃ ẽt alio mõvt. §. in. iij. mẽbro huius. ij. partis in. x. q. vbi vide. ¶ Que añt actio competat quando fuit obligatuz nomẽ debitoris, ⁊ an principalis debitor poſſit ſoluere ſuo primo creditori non obſtante q̃ dictus primus creditor obliganerit nomẽ dicti debitoris alteri ſuo creditori, vide §. in. d. iij. membro in. xj. q. que cõnes melius ibi cadunt
11 q̃uis in hoc. ij. mẽbro. ¶ † Quarto Amplia dictã regulam vt ẽt in gñali obligatiõe veniat ipſa pecunia. tex. eſt ⁊ ibi not. bar. in. l. cuz tabernã. §. fi. ff. de pig. ⁊ no. Alex. in. l. ſi q̃ſtãte. in prin. in. iij. q. iij. partis principalis. ff. ſol. mat. in ver. q̃firmo nam in

generali

12 generali ꝛc. ¶ †Restringe tu bāc ampliationē ad pecuniā de bitoris aliunde habitā q̄s a creditore cui obligant̄ bona. tex. est in. d. l. cū tabernā. §. fi. ponderando ibi ver. ab alio. Et rō est qꝛ illa pecunia quā qs accepit mutuo ab illo creditore cum quo facta fuit obligatio bonoꝝ, accepta fuit vt cū ea debitor possit explicare sua negotia, ꝛ iō non est verisimile qꝙ debitor voluerit eaꝫ ꝙhendi in dicta obligatione bonoꝝ, qꝛ si veniret in dicta obligatione nō posset ea vti ꝑ suis negotijs, sed posset impediri ꝑ creditorē. ita singulr pōderat ꝛ firmat Bal. post Richar. malūbre in. d. l. obligatione gñali. ꝛ idē tꝫ Alber. Gui. in sua margarita. in tit. de pig. versi. sed pone accepi. ꝛ ita ēt tꝫ ꝑ predicta Ro. in suis sing. car. xvij. iiij. col. incip. Accipio te pecuniā ꝛc.

13 nu. 605. ¶ †Pro quo ēt optime facit, qꝛ res empta ex pecunia mutuata nō est precipua in qua mutuās possit preferri alijs creditoribus vt tenēt By. Bar. Bal. Ang. ꝛ cōiter doct. in. l. si cū dotē. §. fi. ff. sol. mat. per. l. procuratoris. §. plane. ꝛ §. sed etsi dedi. ꝛ in ver. ꝛ siqdē. ff. de tribut. ꝛ per. l. quidā fundū. ff. de in rē ver. ꝛ no. Jo. fab. insti. de rerū diui. §. vendite. ꝛ Bal. in. l. fi. C. ꝙmo. ꝛ in. l. eū cui. ff. de actio. ꝛ obli. ꝛ in. l. in rebus in. ij. col. C. ō iure dot. ꝛ refert ꝛ sequit̄ Alex. in. d. l. si cū dotē. §. fi. in vlt. col. in ver. postremo ꝛc. limitās tñ predicta nisi pecunia fuisset exp̄ss̄ se mutuata ad merces ꝙparandas, qꝛ tunc bñ mutuās preferret ceteris creditoribus in dictis mercibus in actione psonali. l. qō qs cū gl. cōiter approbata. ff. de priuile. credi. Immo fortius voluit gl. no. in auc. quo iure. C. q pot. in pig. hab. vꝫ qō talis mutuās expresse ad merces ꝙparādas in illis tacitā habeat hypotecā. Ita refert Alex. in. d. l. si cū dotē. §. fi. de quo vltimo videbimus ꝛ in. xvij. tacita hypoteca. vbi discutiet̄ de veritate. d. gl.

14 in. d. auc. quo iure. ¶ †Quinto amplia dictā regulā vt ēt in generali obligatione bonoꝝ veniant merces venales. ita colligit̄ ex no. ꝑ Bar. in. l. gñali. §. vxori. ff. de vsufruc. leg. vbi bart. vult qō dispō gñaliter facta de rebus ꝙprehendat res venales. allegat in argm̄. l. pediculis. §. labeo. ff. de au. ꝛ arg. leg. ꝛ Linlianus in prin. ff. de lega. iij. Secus ꝑm eum si dispō gñalis fieret de rebus existentibus in certo loco, qꝛ tunc non ꝙprehenderent̄ merces, ꝛ sic ex dictis Bar. elicit̄ ista ꝙclo. s. qꝙ in gñali obligatiōe rerū seu bonoꝝ non restricta ad certū locū ꝙprehēdunt̄ ēt merces ꝛ res venales, ꝛ istā ꝙclonē expresse tꝫ Bal. in. l. cum tabernā. in prin. in repositis antiquis. ff. de pig. vbi ita refert tenere Bart. i. d. §. vxori, ꝛ assignat rōnē ꝙcludētē, vꝫ qō sicut dictus debitor fuisset vēditurus ꝛ spāliter obligaturus dictas merces, ita ēt debēt venire in gñali obligatione. vt. d. l. obligatione gñali, ꝛ rñdet ad. d. §. vxori, qō ibi non fuit simplr dispositū de rebꝰ, sed de rebus existētibus in certo loco, res aūt venales nō videntur esse in certo loco, cū non sint ibi ꝑpetuo māsure. vt. l. vēditor. ff. de pig. ita tꝫ Bal. in. d. l. cū tabernā. in prin. dicēs istā. q. fuisse pridie de facto, ita ēt tꝫ Alex. in. l. si ꝙstante. in prin. in. iij. q. iij. partis principalis in ver. itē inq̄tū Bar. hic ꝛc. ff. sol. mat. Non obstāte qō Ro. ibi tenuerit ꝯriū. ꝛ Bal. in. l. certi iuris in vj. q. C. loca. ꝛ Jac. de aren. in. d. §. vxori. Qꝛ vt declarat Alex. prefati doc. q tenēt ꝯriū loquunt̄ qñ dispō fuit restricta ad certū locū, tunc. n. vex̄ est qō res venales in ea non ꝙprehendunt̄. vt no. Bar. in. d. §. vxori. ꝛ Bal. in. d. l. cū tabernā, secus autē

15 est qñ dispō est simplex ꝛ non restringit̄ ad locū. ¶ †Rñdet ēt Alex. ad. d. l. pediculis. §. cū querit̄. ff. de au. ꝛ arg. leg. vbi legatū fuerat oē argentū. ꝛ tñ non venit venale, qō aliud sit in legato vt ibi, ꝛ aliud in pignoribus seu ꝯctibus in qbus nos loqmur vt sentit Bal. in Rub. C. de verb. sig. in. iiij. q. ꝑ. d. l. cum taber

16 nā. in prin. ¶ †Sc̄o mō rñdet Alex. qō aliud sit in legato argenti vel alterius spēi, ꝛ tunc verū sit qꝙ non ꝙprehēdant̄ venalia ꝛ bēat locū. d. l. pediculis. §. cū q̄rit̄, ꝛ aliō in legato gñis omniū rex̄ vel bonoꝝ, qꝛ in eo ois sba ꝙprehendit̄. l. quoties. §. fi. ff. de vsufru. ꝛ iō ꝙprehendunt̄ ēt venalia, ꝛ ita loquit̄ Bar. in. d. §. vxori, ꝛ ita resider Alex. in. d. l. si ꝙstante. in prin. ꝛ ita vī tenendū.

17 ¶ †Sed circa predicta contingit vtiliter dubitari an in gñali obligatione merciū veniant nō solū merces venales quas de presenti bꝫ debitor, sed ēt futuras? Et in hoc Soci. in. l. qui rome. §. calimacus in. ij. no. ff. de verb. obli. ponderat ibi esse text. qō future merces non veniant, ex quo ibi tex. exprimit de mercibus quas tunc hēbat debitor ꝛ ēt de emēdis. qō fieri nō oportuisset si de iure fuissent ꝙprehēse in gñali dispōne, ꝙbat ēt ipse qꝛ tꝫ in gñali obligatione veniant ēt futura. d. l. fi. C. que res pig. obliga. pos. Tū cū in gñali obligatione non veniant merces, si exprimit̄ de mercibus intelligendū vī de presentibus ꝛ nō de futuris vt minus recedamus a regulis iuris. ꝛ ꝑ hoc inducit tex. in. d. l. cum tabernā vbi iō veniūt future merces, qꝛ obligate fuerūt sub noie taberne, ꝛ sic corporis vīs quo casu vna res succedit loco alterius, ergo in alio casu non debent venire future merces. Dicit tñ esse cogitandū. ¶ Sed in predictis est aduertendū, circa plura, ꝛ primo qꝙ inquantū Soci. vult qō in gñali obligatione bonoꝝ non veniant merces venales nisi expresse essent obligate, qꝙ in hoc male loquutus fuit ꝛ in ꝯriū é veritas ꝛ cōis opi. ꝑ no. ꝑ Alex. in. d. l. si ꝙstante. in prin. in. iij. q. tertie partis principalis vt. §. retuli in prin. istius quinte ampliationis vbi ꝓbaui quod in gñali obligatione bonoꝝ veniūt merces venales, nisi dispositio esset restricta ad certum locū. ꝛ hanc conclusionē tꝫ ēt Bal. in Rubrica. C. de verbo. significa. in. iiij. q. ꝛ ꝯ Soci.

18 tꝫ Jas. in. d. §. calimachus in. iiij. q. nu. ix. ¶ †Secundo est aduertendū inquantum Soci. in. d. §. calimachus principaliter discutiendo tꝫ qꝙ in obligatione mercium non veniunt future merces, nisi qñ sunt obligate sub noie taberne ꝛ sic vīs corporis put ꝑm eum loquit̄ tex. in. d. l. cū tabernam, qꝛ tꝫ neqꝫ Jas. neqꝫ alij tangant, tñ ego puto etiaꝫ in hoc Soci. non recte loqui. Nam puto verissimum esse qꝙ in obligatione iuris seu corporis vīs vt est grex peculiū ꝛ hmōi vna res succedat loco alterius, ꝛ sic qꝙ quāuis prima corpora mutent̄ ꝛ nova loco ipsorum subrogentur qꝙ subrogata loco priorum veniant in obligatione facta de prioribus vt est text. in. l. grege. in prin. ff. de pigno. tꝫ enim membra illius corporis mutent̄ seu nouent̄ tñ idem est corpus. vt ibi est

19 tex. ¶ †Item istud verbum taberna simpliciter prolatum non dicit̄ corpus vīe sed dī vīe prout refertur ad merces que in ea tenētur vt declarat Bar. in. d. l. cum tabernā. in prin. ꝛ allegat. l. cū pater. §. mense. ff. de lega. ij. ꝛ ꝓpterea infert ipse qꝙ tꝫ merces mutentur tñ eadem vī esse taberna. d. l. grege. ꝛ l. peculiuꝫ. in prin. ff. de lega. ij. Idem ēt tꝫ Bald. in. d. l. cū tabernam. post Ray. ꝛ Bar. ibi allegat. l. imperator. §. fi. de leg. ij. ꝛ ex hoc infert notabiliter qꝙ pretium redactuꝫ ex mercibus anteqꝫ sit alio versum erit obligatum sicut erant ipse merces ꝑm Alber. gal.

20 in margarita eo. tit. ¶ †Istud ēt vult no. Saly. in. d. l. cum tabernam dicens qꝙ iō taberna est corpus vīe, qꝛ non recipit tantum nomen ab edificio quantum a mercantia que ibi vēditur, ꝛ qō est nomen ꝙplexū extra edificiū aliquid importans ꝛ significans, ꝛ idē dicit de apotheca, sed de domo dicit secus, vꝫ qꝙ est nomen simplex extra se nihil significans ꝛ sic clarꝫ est qō ideo nomen taberna significat corpus vīe, qꝛ non considerāt simpliciter sed prout in ea sunt merces, virtus ergo vīs corporis descē

21 dit a mercibus. ¶ †Et per ꝙs de necessitate infert qꝙ istud vocabulū merx supponit de se corpus vīe ēt sine taberna, qō tñ negat Soci. in. d. §. calimachus, ꝛ vltra predicta ꝓbatur per not. per Bal. in. l. vbi adhuc in. iiij. q. in ver. tunc ego formo tibi. q. C. de iure dot. vbi dicit expresse qꝙ mercantia est corpus vīe in quo vna res subrogatur loco alterius. istud ēt vult Bar. in. d. l. cū pater. §. mense, ꝛ est tex. ꝛ ibi no. Bar. in. l. j. in prin. ꝛ §. j. ff. de tributo. ꝛ tex. in. l. procuratoris. §. mercis. ꝛ §. si ꝙꝙ. ꝛ §. si plures. eo. ti. vbi verbū negotiatio ꝛ merx, idem supponit, vnde resultat conclusio ꝯ Soci. in. d. §. calimachus, qō sicut qñ obligat̄ taberna habito respectu ad merces in obligatione veniunt tam presentes q̄s future merces, ita ꝛ qñ obligātur merces simplici

22 ter vt merx vel mercantia. ¶ †Inquantum tñ conclusum est qꝙ in obligatione merciuꝫ veniunt ēt future merces intelligi dꝫ de illis mercibus que durante vita illius qui obliganit acqsite sunt non aūt de illis que acquisite fuerunt post mortem obligantis ꝙ eius heredem, qꝛ ille non cōprehenduntur vt est tex. in. d. l. cuꝫ tabernam in fine principij. ꝛ ibi glo. in ver. obligata. ꝛ sequitur ibi Bar. limitando tñ nisi heres illas acquisierit explicando negotia cepta per defunctuꝫ. allegat ad hoc. l. furti. §. illud pla

23 ne, ꝛ ibi glo. in ver. succedit. ff. de his qui not. infa. ¶ †Item ꝛ sc̄o predicta sunt intelligenda, ꝛ in hoc bene aduerte qꝛ est magne importantie, qō tꝫ in obligatione mercium veniant ēt future, tamen istud restringitur ad illas merces tñ que reperiuntur apud debitorem obligatum tēpore quo oritur actio hypotecaria ad merces vel tēpore moti iudicij, ita tꝫ Bal. in. d. l. vbi adhuc in. iij. col. in versi. sed pone maritus erat mercator ꝛc. C. de iur. dot. ita qꝙ si dicte merces ante mortē debitoris vel aū ortam hypotecariā vel ante motū iudiciū fuerint alienate in extraneū non competeret ad illas hypotecaria, ꝛ rō est ꝑm Bald. ibi, qꝛ tꝫ merces venales veniant in obligatione bonorum, tñ non veniunt taliter qꝙ libere vendi ꝛ permutari non possint. argu. d. l. cum tabernam, ꝛ ita ēt tꝫ ibi Bal. in lectura antiqua post Jac. de are. idem tꝫ Bart. in. d. l. si constante. in prin. in. iij. q. tertie

24 partis principalis. ¶ †Ex quibus habes magnam limitationē ad illam regulam quod hypotecaria sequitur rem de qua in. l.

distractis. ꝛ in. l. pignoris. C. de pig. ꝛ in. l. pignoris. ff. e. Nã fallit in mercibus venalibus, qz ꝛ ille sint hypotecate, tñ illis venditis ante ortũ hypotecarie desinit ꝙpetere hypotecaria ad illas. Sed ad pretiũ redactũ ex dictis mercibus anteq̃ sit quersum in alias res bñ dabit hypotecaria, qz cum simus in vtibus (vt dictũ est. s̃.) illud succedat loco merciũ arg. l. imperator. §. fi. ff. de leg. ij. ꝛ ita no. Bal. in. d. l. cũ tabernã in princ. ꝑ Alber. Bale. in sua margarita in tit. de pig. ꝛ q̃ dicta sunt de mercibus futuris procedũt iuxta terminos Soci. in. d. §. calimachus vcz qñ essent obligate merces simplr. Nã si obligatio esset facta de bonis in gñe tunc indubitanter venirẽt merces presentes ꝛ futu
25 re vt ꝙclusum fuit. s̃. in prin. huius qnte ampliationis. ¶ †Pre dictis añt põt applicari alia notabilis. q. vcz qd si sunt obligata corpa q̃ non sunt vtia sed particularia vcz res particulares an tunc si res hypotecata esse desierit ꝛ alia eius loco fuerit subrogata dicta res subrogata ꝙprehendat in dicta obligatione sicut prima ꝛ breuiter dõz est q̃ si res subrogata sit orta ex prima qõ ꝙprehẽdat. tex. est ꝛ ibi no. Bart. in. l. fideiussor. §. fi. ff. de pig. ¶ Istud tñ limitat tribus modis, prio qñ illa res q̃ oritꝫ ex pria obligata orta vel saltẽ ꝙcepta fuit donec res fuit apud debitorẽ vel eius bñdẽ, sed si orta esset apud aliũ ad quẽ res obligata devenit, tũc nõ illa res orta ex ea nõ veniret in obligatione. tex. est ꝛ ibi no. Bar. in. l. paulus. §. j. ff. de pig. ꝛ ibi ẽt gl. in ver. peperierint. iũcto tex. in. l. si conuenerit. §. si fundus. ff. de pigno. acti.
26 ¶ †Scõo limita nisi res orta fuerit ex prima, qz mã trãsierit in materiatũ qz qñ mã q̃ fuit obligata trãsit in materiatum tũc illa prima mã desinit esse ꝛ extinguit ꝛ incipit esse alia spes ꝛ ppea hypoteca q̃ erat in prima mã extinguit vt est tex. no. in. l. si quenerit. §. si qs. ff. de pig. acti. vbi est tex. q̃ silua fuerat data pignori, ꝛ ex illa silua fuit postea cõposita nauis, dr ibi q̃ nauis nõ est pignori nexa. nisi in obligatione facta de silua dictũ fuisset q̃ silua obligabat vna cum oibus q̃ ex silua facta nata ve essent. tũc n. ẽt nauis esset obligata ꝛ ibi gl. optime declarat. ꝛ Bar. post Jac. but. ponit distinctionẽ ꝙcludens q̃ qñ res obligata transit in aliã formã reducibilẽ ad primã materiã non extinguit hypoteca, secus si non sit reducibilis per tex. ibi. ꝛ in. l. q̃stiõ. §. illud fortasse. ff. de leg. iij. ꝛ idẽ firmat Saly. in. l. q̃nis. C. in qbus cau
27 sis pig. taci. ꝯba. ¶ †Tertio limita qñ res oritur ex prima obligata immediate, secus si oriatur mediante facto heredis, qz tũc nõ comprehẽditur in obligatione in qua prima erat ꝙprehensa vtputa in fructibus, qz fructus nãles percepti ex re pignorata ꝑ heredẽ veniunt in obligatione rei pignorate qz immediate percipi dicuntur ex ipsa re, sed fructus industriales nõ. ita no. Bar. interpretando gl. in. l. assiduis. C. q̃ po. in pig. hab. ꝛ bñ in. l. iij. C. in qbus cau. pi. ta. ꝯ. ꝛ in. d. l. paulus. in prin. ꝛ §. j. ff. de pig. Et intellige hoc ẽt si fructus fuissent iã sati a debitore in re obligata, qz ꝛ illi fructus cẽseãtur pars predij obligati vt. l. fructus pendente. ff. de rei vendi. Tñ illi nõ cẽsentur per se ꝑut sunt fructus sz vna cũ fundo vt ẽ tex. no. in. l. si. §. fructus. ff. que in fraud. credi. q̃nis in ꝯtum videatur tex. in. l. diuortio. in prin. ff. solu. mat. sed ibi est diuersa rõ ꝛ tõ si tales fructus nõ percipiantur a debitore, sed ab alio bone fidei possessore nõ cõpetit pro illis hypotecaria, qz verum est dicere illos nunq̃ fuisse in dñio debitoris. tex. in. l. j. §. cum prediũ. ꝛ ibi gl. in ver. nunq̃ debitoris ꝛ ibi ẽt Bar. ff. de pig. q̃ declarat gl. q̃ prima facie videbatur velle ꝯ riũ. In hoc tñ articulo. s. an ꝛ qñ fructus rei hypotecate veniãt in obligatione ꝛ quo iure peti possint. Saly. post Jac. de are. ꝛ Cy. in. l. iij. C. in qb. cau. pig. taci. ꝯba. ponit vnam plenã ꝛ pulchrã distinctionẽ, nõ tñ discordat a predictis, idẽ ẽt facit Saly. in. l. j. §. cum prediuꝫ. in. ij. q. ff. de pig. Et qñ casus occurrit vide Saly. in locis predictis qz perfecte loquitur. ꝛ adde in materia fructuũ perceptoꝝ ex bonis obligatis Socy. in ꝙsi. xciij. Circa
28 primuꝫ ꝛc. col. viij. ℣. Confirmat dicta ꝙclo. j. vol. ¶ †Sexto amplia regulã predictã qõ in gñali obligatione bonorũ veniãt ẽt bona emphyteotica, ꝛ sic q̃ licet regulr bona emphyteotica alienari nõ possint irrequisito dño tñ pñt hypotecari. Ita not. Bar. ꝛ clarius bal. ꝛ Pau. de ca. in. l. tutor. §. fi. ff. de pig. acti. ꝛ. l. vectigalis. ff. de pig. ꝛ Bar. in. l. si ꝙstãte. in prin. in. iij. q. ter tie. q. prin. ff. sol. mat. ꝛ ibi segtur Alexã. reprehendẽs Roma. q̃ ibi voluit ꝯtũ. idẽ tz Spe. in ti. de loc. §. nũc aliqua. ℣. cxxij. idẽ tz gl. in. l. fi. i ver. vẽdere. ꝛ ibi Saly. ꝛ alij. C. de iu. emphy. Dicit tñ Saly. ibi in. ij. col. audiuisse quẽdã solẽne doc. tenẽtẽ q̃ si esset emphyteosis ecclesie nõ possit obligari neq̃ hypotheca ri ꝑ auc. hoc ius porrectũ. ꝛ auc. quas res. C. de sac. san. eccl. Sz subdit ipse q̃ illa iura hoc nõ probãt, qz loquunt in administratore ecclesie, nõ i emphyteota q̃ ius suũ tm̃ ꝛ nõ ius ecclesie pignorat, nã ius eccl. obligare nõ posset. l. rẽ alienã. ff. õ pig. act. ꝛ ita refert ꝛ sequit Jas. i d. l. fi. car. clxxxv. col. iij. ꝛ facit qz pignoratas vel hypotecãs nõ alienat nec ius in aliũ transfert qz pi-
29 gnus remanet in bonis debitoris. l. pignus. C. õ pig. ac. ¶ †Et nõ obstat qõ ꝓhibita alienari nõ veniant in obligatione bonorꝫ iuxta. no. ꝑ bar. in. l. codicillis. §. instituto. ff. õ le. ij. ꝛ ꝑ bal. in. l. j. C. q̃ res pi. obl. pos. ꝛ in. l. volũtas. ad fi. C. de fideicõ. ꝑ Bar. no. in. l. ꝛ quorũ. ff. de pig. ꝛ in. l. multũ interest. ff. de ver. obl. per Cy. Bal. ꝛ Sali. in. l. fi. vbi bonus tex. C. de reb. alie. nõ alie. ꝑ bar. i. l. q̃ habebat. in pn. ff. õ le. iij. ꝛ in. l. legata. §. fi. ff. õ adi. leg. in qb⁹ locis bñ qõ regulr res ꝓhibita alienari nõ põt obligari. Nã ad istud rñdetur q̃. d. l. fi. C. de iure emphy. in qua fundãtur tenẽtes q̃ res emphyteotica nõ possit obligari, nõ ꝓhibet simplr ꝛ directo alienationez sed prohibet ius emphyteoticum in aliũ trãsferri, ꝛ aliud ẽ alienare aliud trãsferre. nã ẽt simplex locatio dr trãslatio. l. fi. in ver. trãstulerũt cũ gl. ꝛ ibi Bal. C. de bo. aucto. in. pos. ꝛ iõ nõ sumus in regula q̃ res ꝓhibita alienari non possit obligari, ꝛ ita rñdet Jas. in. d. l. fi. car. clxxxv. nu.
30 xxxiij. col. iiij. ¶ †Scõo vltra Jas. põt rñderi vt rñdet Bar. i d. l. q̃ habebat. in fi. ff. de le. iij. vcz q̃ imo ꝓhibita alienatiõe nõ sit ꝓhibita obliga. pignoris dũmõ nõ obligẽt res pro tanta q̃ntitate q̃ verisimiliter nõ sit spes lutionis intelligendo tñ qõ obligatis sit facta sola quentione absq̃ traditione, nam per talẽ simplicẽ obligationẽ nunq̃ prohibitus alienare dr venire ꝯ prohibitionẽ alienandi. ita tz ꝛ firmat Bal. in. c. i. in. §. aut si libellario qbus mod. feud. amit. vlt. col. in ver. Sequitur in tex. aut
31 pignori. ¶ †Tertio põt rñderi qõ lz app. alienationis veniat hypoteca, tñ istud est improprie ꝛ ex interpretatiõe vt dicit gl. in. d. l. fi. C. õ reb. alie. nõ alie. ꝛ ex ꝫ inferũt ibi bal. Cy. Pau. de ca. ꝛ oẽs q̃ tũc app. alienationis venit hypotheca qñ sumus in dispositione in qua fit latissima interpretatio vt in testamẽtis secus añt qñ sumus in interpretatione in qua fit stricta interpretatio vt in statutis ꝛ in prohibitione alienationis que sit in odiũ alterius, ꝛ ita videntur intelligenda not. per Bar. in. d. l. q̃ habebat. ꝛ in. d. l. rẽ legatã, ꝛ ita declarat ꝛ firmat Soci. in consi. lxxv. primo vol. ij. col. ver. sed his nõ obstantibus. ꝛc. Vñ cũ simus in dispositiõe. d. l. fi. C. de iure emphy. q̃ ẽ penalis inducẽs caducitatẽ ꝛ privationem ꝛ per ꝙs sit stricte intelligẽda iuxta l. cum quidã ad fi. ꝛ ibi gl. ff. de libe. ꝛ posthu. prohibita alienatione nõ censetur prohibita hypotheca. Et istuꝫ articulũ an res prohibita alienari possit obligari ponaz ꝯ. in hac scõa pte in. iij. mẽbro. in. xij. q. vbi late examinabit. Et ad mãm adde Alexã. in ꝙsi. clxxiij. ij. vol. ꝛ Paul. de ca. in ꝙsi. cxxxv. in casu ꝓsenti. ad fi. vbi iadnertẽter dixit qõ in gñali obligatione nõ venit res
32 emphyteotica ꝯ cõclusionem. s̃. firmatã. ¶ †Septimo amplia regulã predictã q̃ ꝛ alias in gñali sermõe nõ cõtineat persona loquẽtis vt. l. inquisitio. C. de solu. cum concordantijs. ¶ Tñ si seruus de licentia dñi obliget omnia bona domini in tali gñali obligatione continebitur ẽt ipse seruus. tex. est in. l. paulus. §. fi. ꝛ ibi gl. ff. de pig. ꝛ rõ istius decisionis est qz in dicta obligatiõe ꝯcta per seruũ ipse seruus nõ ꝙsideratur vt persona, sed magis vt res spectãs ad dñm vt inquit Bar. dicens ita solui ꝯtuꝫ de dicta. l. inquisitio. Bal. añt ibi post Franc. Accur. aliter solue bat vcz qõ seruus in ꝯbẽda obligatiõe nõ fuit loquutus vt ipse, sed vt dñs ꝛ est subtilis solutio. ꝛ dictũ §. inducit ibi Alexã. ad
33 plures. q. ¶ †Et ex predictis infert ẽt qõ in gñali obligatione omniũ bonorũ apposita in ꝯctu locationis pro observãtia, ꝛ in ꝯctu emptionis in quo emptor promisit soluere pretiũ vel fecit pactũ de renẽdendo vel aliã quẽtionẽ, cõprehenditur ẽt res locata ꝛ vẽdita per no. per Bar. in. l. q̃ fundũ. ff. loca. ꝛ in. l. si filio §. fi. in fi. ff. sol. ma. ꝛ in. l. j. §. qõ añt. ff. de supficie. ꝛ ꝑ Paul. de ca. in. l. si merces. §. j. ff. loc. iũctis alijs allegatis. s̃. ꝛ ẽt no. s̃. i ista ij. pte in. i. membro in. v. dria. nu. v. Expeditis ampliatiõibus,
34 venio nũc ad fallentias dicte regule. ¶ †Et primo dicta regula q̃ in gñali obligatione veniant bona presentia ꝛ futura fallit quo ad ea bona que verisimiliter nullus in spẽ fuisset obligaturus qz illa nõveniũt in gñali obligatiõe bonorũ vt est casus in. l. obligatione gñali. ff. de pigno. que autez sint ista bona que verisimiliter qs in spẽ nõ fuisset obligaturus exprimunt in. d. l. obligatiõe cũ tribus. ll. sequẽtibus iũctis no. ibi ꝑ Bar. Alex. ꝛ ꝑ Bar. ꝛ alios in. l. i. C. q̃ res pig. obli. pos. ꝛ ꝑ Spe. in ti. de loc.
35 §. v. ver. ceterũ. † limita tñ ꝛ restringe hãc fallentiã nisi obligatio gñalis bonorꝫ esset collata post mortẽ obligãtis, qz qñ obligatio ꝙfert post mortẽ cessat rõ de qua in. d. l. obligatione, ꝛ iõ veniũt in ea oia ẽt exceptuata in dictis. ll. ita no. limitat Alex. in l. stip. hoc mõ concepta in. vi. col. in ver. qõ vr verũ. ff. de ver.

36 oblig. ¶ †Et hinc est ꝙ in vltimis volũtatibus in gñali dispoſi
tione nõ exceptuant ea de qbus in.d.l.obligatione gñali ꝛ alijs
tribus ſeq.l.nã qó.§.fi.cũ.l.ſeq.ff.ad trebel.ꝛ.l.bis verbis.ff.de
hr̃d.inſti.ita ſingl̃r no.Cor.preceptor meus in qſi.lxj.in lr̃a.q.
37 ij.vol.qó no.ppetuo. ¶ †Scõo iſta prima ſalentia vr̃ reſtringẽ
da ꝛ ſublimitãda,vt non ꝓcedat qñ in diſpõe ꝛ obligatiõe gña
li bonoꝝ eſſet adiecta dictio vlis ois q.n. oẽ dicit nihil excipit.
l.a ꝓcuratore.C.mãd.ita limitat ſtilatus ꝛ excellẽs doc. Becĩ⁹
in qſi.xxx.in.iij.colla.ver.ij.non ob.ꝛc. intelligẽs.d.l. obliga-
tione gñali ꝓcedere in obligatiõe indefinita puta bonoꝝ, ſecus
ſi adijciat dictio oiuꝫ.idẽ ẽt tꝫ Becius in.l.ꝰoia in.j.col.ff.ſi cer.
pet.vbi ẽt ad hoc mouet ex no.ꝑ Bart.in.l.gñali.§.vxori.ff. de
vſufru.leg. ¶ Sꝫ lꝫ auctoritas Becij ſit magna , tñ ego dubito
de iſta ſua deciſione.ꝑ qꝛ doc.intelligunt.d.l. obligatione gñali
qñ ẽt fuit facta obligatio cũ dictione oium vt ꝑ Bar in.l.codi-
cillis.§.inſtituto de leg.ij.ꝛ ꝑ Matheſi.in not.cxlij.ꝑ Bart.ꝛ
Saly.in.l.j.C.q̃ res pig.obli.poſ.ꝛ ꝑ Alex.ꝛ doct. in.d.l.ſtip.
hoc mõ ꝙcepta,ſcõo qꝛ opi.Becij non ꝓbat ꝑ no.ꝑ Bar.in.l.
gñali.§.vxori.Nã(vt ẽt dixi.ſ.in hoc mẽbro in.v. Ampliatiõe.
nu.xiiij.)ex dictis Bart.ibi colligit ꝙ diſpõ ſeu obligatio gña-
lis ſimpl̃r facta ꝙrehẽdit ẽt venalia ſed ſi dicta diſpõ gñalis re
ſtringat ad certũ locũ,puta relinqno oia q̃ in domo ſunt, tũc ꝓp
locũ deſignatũ reſtringit diſpõ gñalis ꝛ non ꝙrehẽdit venalia
q̃ ſunt in domo,niſi dicto loco deſignato adijciat aliud ſignũ vl̃e
puta dõo,q̃ domi quoqno mõ ſunt,tũc.n.illa reſtrictio loci tol-
lit̃ ꝑ dictã cl̃am vl̃em quoqno mõ.ꝛ put prius ꝙrehẽdebantur
venalia qñ diſpõ erat facta ſine deſignatione loci,ita ꝛ nunc cuꝫ
deſignatione loci ampliata ꝑ dictã cl̃am quoqno mõ ita vult in
effectu ꝛ ſba ibi Bar.ꝛ ſic Bar. non facit ibi dr̃iã inter legatũ
ſeu diſpõnẽ indefinitã ꝛ vl̃em vt facit Becius in ſua deciſione.
¶ Nec ẽt fundari põt deciſio Becij ex no.ꝑ Bar.in.l.ſi pluri
bus.ff.de leg.ij ad quẽ ſe refert Becius qꝛ Bart. ibi examinat
an ꝛ qñ indefinita eqpolleat vl̃i,ꝛ in ꝓpoſito dicit,ꝙ qñ indefi-
nita ꝓferr̃ ab hoie,ſi depẽdet ex volũtate ꝓferẽtis an ꝙrehen
dant̃ vel non ꝙrehẽdant̃ oia,tũc dꝫ attẽdi qó ipſe voluit,in ca-
ſu añt dubio qñ nõ ꝗſtat qd voluerit diſtinguit̃ an ſit cadẽ ratio
oium ꝗentoꝝ ſub indefinita an nõ ꝓut ẽm Bart.ibi diſtinguit
By.in rub.de reg.in.li.vj.in terminis añt.d.l. obligatiõe gña
li nõ eſt eadẽ rõ oium ꝙrehẽſoꝝ, ꝛ iõ excludunt̃ ea de qbus in
38 d.l.obligatione cũ tribus.ll.ſeq. ¶ †Tertio nõ ob.illud vulga
re.ꝙ q oẽ dicit nihil excludit.d.l.a ꝓcuratore, qꝛ terminus ois
reſtringit̃ ad ea q̃ ſunt de nã ẽctus vt pulchre declarat Bar.in
39 d.l.a ꝓcuratore.ꝛ in.d.l.q hẽbat.in prin.ff.de leg.iij. ¶ †Prę
terea dictio ois adiecta diſpõni de futuro ꝗtinẽti ꝙceſſionẽ no-
ni actus recipit reſtrictionẽ de habilitate vt late ꝑ Bar. Alex.
ꝛ Jaſ.in.l.i.§.nũtiario.ff.de no.op.nun. Et ꝓpea dictio ois adie
cta in gñali obligatione bonoꝝ reſtringi dꝫ ad bona que habilia
ſunt ꝙrehẽdi in ea nõ añt ad inhabilia iux.d.l.obliga.gñali.
40 ¶ †Quarto qꝛ lex obligatiõe gñali loquit̃ expreſſe de gñali ob
ligatione g̃ nõ eſt reſtringẽda ad indefinitã vt facit Becĩ⁹. Nã
oño vlis,gñalis,ꝑticularis ꝛ indefinita differũt adinnicẽ vt late
dr̃ ꝑ Bar.in.l.ſi ita.ff.de aur.ꝛ ar.leg.ꝛ ꝑ Bar.in.l.fi.§.i.ff.de
leg.ij.merito diſpõ.d.l. obligatione gñali ꝓcedit ẽt qñ adiecta
fuit dictio gñalis ois,qꝛ illa dictio facit obligationẽ gñalẽ , vt ꝑ
bar.in.d.l.ſi ita,ꝛ ſine dicta dictione ois diceretur indefinita vt
41 ibi ꝑ Bar. ¶ †Et ꝓpea doctores volẽtes dare cautelã qñ ob
ligatione ꝛ hypoteca ꝙrehẽdant̃ ẽt ea q̃ excipiunt̃ in.d.l.obli-
gatione cũ ſeq.dicũt ꝙ obligent̃ oia bona pñtia ꝛ futura ẽt ſup-
pellectilia ꝛ veſtes ꝓprie ꝓſone vel q̃lꝫ alia res q̃ ſpãlẽ reqreret
exp̃ſſionẽ nã iſto mõ bñ ꝙrehẽdent̃ ea de qbus in.d.l. obliga-
tione.ar.c.q ad agendũ de ꝑcura.li.vj.ꝛ ittã cautelã tradit ma
theſi.in.d.no.cxlj.refert Alexã.in.d.l.obligatione gñali,ex q̃
dar̃ intelligi ꝙ ſola dictio ois non ſufficit,ꝛ ita puto tenendum.
42 ¶ †Scõo fallit principal̃r dicta regula in bonis ꝓhibitis alie
nari ſub pena,qꝛ illa ꝙrehẽdunt̃ in gñali obligatio.bonoꝝ vt ꝑ
Bar.in.l.codicillis.§.inſtituto.ff.de lega.ij.ꝑ Spec. in tit.,de
pig.§.j.ad fi.ver.ſed nũqd cadit fendũ.ꝑ Bal.in.l.j.ꝑ illũ tex.
poſt Bar.ibi.C.q̃ res pig.obli.poſ.ꝛ in.l. volũtas.C.de fideic.
ꝛ in.c.impalẽ in prin.col.de ꝓhibi.feu.alie.ꝑ Fedc.ꝑ Ang.in
auc.de non alie.ꝛ ea q̃ parit.in prin.ꝛ ꝑ Alex.in qſi.xx.col.ij.
ver.fortificant̃ ꝓdicta.v.vol.ꝑ bar.in.l.ſi ꝗſtãte.in prin. in.iij.
q.tertie par.prin.ꝛ ibi ꝑ Alex.ff.ſol.ma.ꝛ ꝑ Alex. in qſi.x.ad
43 fi.vij.vo. ¶ †Tertio fallit dicta regula in bonis feudalibus qꝛ
illa nõ veniũt in gñali obligatiõe, ea rõne qꝛ feudũ nõ ſolũ ꝓhi-
bet̃ alienari ſꝫ ẽt pignorari vt ẽ tex.in.c.j.in prin.de ꝓhibi.feu.
alie.ꝑ Fed.ꝛ no.Bar.in.d.l.q hẽbat in fine principij.ff.de leg.
iij. ¶ Et iõ ſolet reꝓhẽdi Bar.in.d.l. ſi ꝗſtãte in prin.in.iij.q.
iij.q.prin.dũ ibi vult ꝙ in tacita hypo.cãta a iure ꝑ reſtõne do
tis ꝙrehẽdant̃ ẽt bona feudalia put ibi eũ reprehẽdũt Bal.ꝛ
Roma.dicẽtes ꝙ in gñali hypoteca non venit feudũ pp penaꝫ
priuationis quã incurrit alienãs vel obligãs illõ ꝑ.d.c.j. in pn.
ꝛ iõ non eſt verifike qó illud qs in ſpẽ fuiſſet obligaturus.d.l.ob
ligatione gñali. ¶ Et ꝛ Bart.in h.l.ꝙ feudũ neqꝫ gñal̃r neqꝫ
ſpecial̃r neqꝫ expreſſe neqꝫ tacite obligari poſſit tꝫ Spec.in tit.
de pi.§.j.ver.ſed nunqd feudũ.ꝛ Sali. in.d.l.C.de iure emph.
ꝛ Bal.in.l.iij.C.vt in poſ.lega.ꝛ in.d.c.j.§. aut ſi linellario qb.
mo.feu.amit.ꝛ Alex.in.d.l.ſi ꝗſtãte. in prin.in.iij.q.iij.q.pn.
ꝛ Alex.in qſi.xxj.viſo themate.nu.j.ꝛ ij.vj. vol. ꝛ Jaſ.in.d.l.
44 fi.in car.clxxxv.nu.xxxiiij.ꝛ ſic iſta eſt cõis vera ꝙcło. ¶ †Re
ſtringit̃ tñ ꝛ limitat̃ iſta ꝙcło qnqꝫ modis, ꝑ niſi vaſſallus daret
feudũ pignori dño,qꝛ tunc cũ dñs ꝙſentiat nulla ei fit iniuria.c.
j.extra de feudo,ita tꝫ Bal.in.c.j.in prin.de ꝓhibi.feu.alie.ꝑ
45 Fed. ¶ †Scõo reſtringit̃ qñ eſſent plures dñi ꝛ feudũ eẽt divi
dnũ qꝛ tũc poſſet pignorari vni ex dñis ẽt alijs non ꝙsentiẽtibus
46 ita no.Bal.eo.loco. ¶ †Tertio limitat̃ niſi feudũ obligaret̃ ꝑ
47 neceſſitatibus vel ſeruitijs dñi. ¶ †Quarto limitat̃ niſi obliga-
ret̃ abſqꝫ traditiõe aio luẽdi.iſtis duobus modis limitat Bal.
in.ij.C.cõmu. de leg.ꝛ in.d.§.aut ſi libellario,lꝫ Ambro.opizo.
in repeti.l.filiuſſa.§.diui.in.ix.limi.nu.lxi.ff.de leg.j.inuoluen-
do ſe hoc firmet ꝛium. Ad cuius dicta rñde vt.ſ.in hoc mẽbro
in.vj.ampliatione,ꝛ latius.j.in.iij. mẽbro in.xij.q. vbi late po-
48 ſui an ꝛ qñ ꝓhibita alienari ſint ẽt ꝓhibita hypote. ¶ †Quin-
to reſtringit̃ ꝛ limitat reſpectu fructuꝫ ꝛ ꝙmoditatũ fendi qꝛ lꝫ
feudum reſpectu dñij ꝛ ꝓprietatis non poſſit pignorari tñ reſpe
ctu fructuũ ꝛ ꝙmoditatũ illius ſic,ita tꝫ Jo.fab.in.§.item ſeruia
na in.xiiij.col.inſti.de act.refert ꝛ ſequitur Jaſo. in.d.l.fi.car.
49 clxxxv.iij.col. ¶ †Intellige tñ tu ꝛ declara iſtud qñ vaſſallus
obligaret ſe actione ꝑſonali ad dictos fructus ꝛ ꝙmoditates feu
di nã tũc valeret oblig.ſecus aũt ſi ꝑ dictis fructibus ꝛ ꝙmodi-
tatibus vaſſallus ꝗſtitueret ius vſufructus in re feudali ꝑ no.ꝑ
Bar.in.d.l.codicillis.§.inſtituto.in.ij.q.ff.ó leg.ij. ꝛ ibi ſequit̃
Bal.ꝛ reputat notabile. Nã ibi Bar. vult ꝙ ꝓhibitus vẽde-
re vel obligare põt tñ fructus rei ꝓhibite alienare, vẽdere ꝛ ob
ligare ſe ꝑſonali actiõe ad ꝓſtãdũ dictos fructus , nõ aũt poſſit
vſumfr.ꝗſtituere,qꝛ tũc ꝗſtitueret ius in re ꝛ eſſet q̃dã alienatio
50 vel obli.iuxta no.in.l.fi.C.de rebus alie.non alie. ¶ †Quarto
fallit regula principalis in bonis linellarijs, qꝛ ẽt illa nõ veniũt
in obligatione gñali,ita tꝫ Ang.in auc.de reſti.ꝛ ea que par.in
prin.ꝛ facit tex.in.c.gñali ſi de feu.fue.qro.inter do.ꝛ agna.ꝛ
in.c.j.de capi.q curiã vẽdi.Et ita ꝑ dicta iura tꝫ Alex. in.d.
l.ſi ꝗſtãte in.d.iij.q.tertie.q.prin. ꝛ Jaſ. in.d.l.fi. car.clxxxv.
51 col.iij. ¶ †Sed dubitaꝛ in mã quis dicaꝛ ẽctus linellarius ꝛ in
quo dõm eſt ꝙ in ꝓpoſito ẽctus linellarius dr̃ qñ vaſſallus ꝙce
dit alteri ꝑ certa annua mercede prediũ vel aliã rẽ quã ipſe vaſ
ſallus bꝫ in feudũ,qó olim fieri poterat ſine ꝙſenſu dñi ꝭ id qó
br̃ in.c.j.in prin.ꝛ in.§.ſi clẽtulus de alie. feu. hodie aũt iſtud
fieri nõ põt ſine ꝙſenſu dñi qꝛ ois alienatio eſt ꝓhibita vaſſallo
ſine ꝙſenſu dñi.d.c.j.de ꝓhi.feu.alie.ꝑ Fed.ꝛ ẽm iſtã declara
52 tionẽ intellige iſtã quartã limi. ¶ †Nã ſi capes ẽctũ linellariũ
ẽm cõem vſum loquẽdi, ẽm quẽ quertit̃ cũ ẽctu emphyteotico
ꝛ ꝑ eo ponit̃ vt predicta habent̃ ꝑ Alex.late in.l.ſi finita.§.ſi ó
vectigalibus in.xiiij.ꝛ.xv.col.in ver.itẽ dũ in eadẽ.q.q̃rit bar.
ff.de dã.infec.tũc nõ ꝓcederet iſta.iiij.fal. Sꝫ tũc eſſet dꝫ de
tali linello put dictũ fuit de bonis emphyteoticis.ſ.in h mẽbro
53 in.vj.ampliatione nu.xxviij. ¶ †Quinto fallit regula principa
lis in rebus ſubiectis reſtõni fideicõmiſſarie in qdoms eueñ,qꝛ
tales res nõ veniũt in gñali obligatiõe.ita no. Ange. in auc.de
reſti.ꝛ ea q̃ par.in prin.in ver. in gl. q̃ incipit hãc primã dubita
tionẽ.ꝛ ita refert ꝛ ſequit̃. Alex.in.d.l.ſi ꝗſtãte. in.iij.q.tertie
q.prin. Bona aũt q̃ ſunt ſubiecta reſtõni fideicõmiſſarie pure
nulla expectata qdõne,non ſolũ nõ veniũt in gñali oblig. ſꝫ non
pñt vllo mõ ẽt ſpecialiter ꝛ exp̃ſſe hypotecari vt eſt tex. in.l.fi.
§.ſed qꝛ noſtra.C.cõmu.de leg.ꝛ ibi ꝑ oẽs ꝛc. Sexto limita pre
dictã regulã principalẽ in bonis br̃dis illius q obligat ꝛ hypo-
tecat,qꝛ illa nõ veniũt in gñali obligatione bonorũ vt eſt tex.in
.l.paulus in pn.ff.de pig.ꝛ ibi bar.ꝛ gl. magna in.l. aſſiduis.C.
q por.in pig.ba.idẽ tenẽt Cy.Bar.Bal. Saly.ꝛ alij in.d.l.
aſſiduis put ẽt nõ veniũt in legali ſeu tacita hypo. vt.l.i.in fi.ꝛ
ibi ꝑ doc.C.cõmu.de leg.ꝛ firmat bal.i.d.l.paulus. in pn.i lec.
antiqua,lꝫ ſecº dicat in primile.ſen actiõe ꝑſonali qꝛ ꝙperit nõ ſo
lũ ꝛ bona defuncti ſꝫ ẽt br̃dis.ita dicit ibi bal.poſt Jac.de are.
ꝛ Cy.in additiõibus.allegat ad hoc tex.in.l.dabimus.ff. de ꝑ-

v. Sur. dec. 315. ꝛ fol. 161. n. 21.

54 nisi credi. ¶ †Sz circa hoc dubitaʒ vtiliter an res prescripta p
heredē cōtinuāte in tpe cū defuncto veniat in obl'one bonoꝝ fa-
cta p defunctū? ⁊ in hoc Bal. in. d.l. paulus. in prin. in lectura
nona rñdet q̄ sic si defunctus hēbat titulū, si aūt nō hēbat titu-
lū idē tz. allegat. l. q̄ alienā. ⁊ l. si alienā. ff. de do. cau. moz. ⁊ l. ve
niūt. C. fa. hercisc. ⁊ l. j. in fi C. cōmu. de leg. ⁊ facit mā. l. pōpo. §.
cū qs adminiculo. ff. de acq. pos. vbi bt q̄ q vult vti q̄modo ex
alterius p̄sona dz ēt ex p̄sona eiusdē vti incōmodo. ⁊ facit rō. l.
55 fm nāz. ff. de reg. in. cū alijs q̄cordātijs. ¶ †Quaīs aūt dubiū
est in mā an defunctus possit exp̄sse obligare bona futuri hēdis?
nō dico bona hēditaria? ⁊ in hoc Bal. in. l. assiduis. C. q̄ pot. in
pi. hab. post petrū ibi sentit q̄ sic. Nā petrus ibi dicit q̄ heres
adeūdo hēditatē defuncti cēsēt ratificare obligationē factā p de-
functū. ⁊ p hoc facit text. in. l. si fundus. §. i. ff. de pig. vbi bt q̄d
hypotecario rei aliene q̄alidaʒ p ratificationē dñi, idē tz bal.
in. l. i. vlti. col. ff. sol. mat. idē tz Ang. in. d.l. assiduis, sicut. n. de
functus pōt legare rē hēdis. l. vnū ex familia. §. si rē. ff. de leg. ij.
ita vt̄ q̄ possit rē illius obligare. ⁊ ita tz Alex. in q̄si. clxiij. viso
themate ⁊ scriptis in. ij. col. in ver. ⁊ tunc ēt dicta res. ij. vo. Cō
trariā aūt opi. s. q̄ defunctus nō possit obligare bona hēdis te-
nēt Cy. Saly. ⁊ Raph. in. d.l. assiduis, ⁊ mouenť q̄ testato? le
gādo rē hēdis nō pōt ei auferre dñiū ⁊ trāsferre in legatariū re
cta via ergo eadē rōne nō dz posse rē hēdis afficere hypoteca ⁊
obl'one, ⁊ cū dicta opi. Cy. trāseunt simpl'r Jmo. ⁊ Pau. ō ca.
in. l. si hēdis seruus. ff. de leg. j. eandē opi. sequit Bal. sibi ꝯtrius
in. d.l. paulus. in prin. in lec. antiqua. ff. de pig. movet q̄ ex quo
creditoꝛ hz sciam rei aliene ergo sibi nō pōt q̄firmari pignus p
. l. i. in prin. e. tit. Nec vī vex q̄ adeūdo videaʒ ratificasse q̄ ta
lis oblig. nō descēdit ad hēdē. arg. l. q̄sitū. in fi. de p̄cario. ita in
q̄ Bal. eādē opi. tz Saly. in. d.l. paulus. in prin. ⁊ p ista opi.
vī tex. in. l. si titio. ff. de pig. ⁊ in. l. rē alienā. ij. rñso. ff. de pig. act.
vbi bt q̄ si debitoꝛ obligauit creditoꝛi rē alienā, ⁊ postea dñs il
lius rei efficiaʒ hēs debitoꝛis nō recognaleſcit obl'o pignoꝛis vt
ex ea creditoꝛ possit agere hypotecaria ꝯ dictū hēdē sed dabit
ei pignoratitia ꝯtia descēdēs ex p̄sona defuncti in hēdē, hz verā
lectu. quā sequit bar. in. d.l. si titio. vñ nō vī vex, q̄d aditio here
56 dis faciat recōualescere hypotecā q̄ ab initio nō valuit. ¶ †Et
hoc ē vex q̄uis soleat q̄cludi q̄ si dñs rei obligate ratificet ob
ligationē factā de re sua, obl'o recōualescat vt a prin. vt est tex.
in. l. si fundus. §. i. ff. de pi. ⁊ bt p bar. in. l. i. §. i. eo. ti. ⁊ b ēt si obli
gatio facta fuerit p̄p̄rio noie debitoꝛis, ⁊ non noie dñi rei, q̄ lz
regula sit q̄ qs nō possit hre ratū id q̄d nō est gestū noie suo, vt
. l. si pupilli. §. lz si ego. ff. de neg. gest. Tñ illud est vex ad q̄mo-
dū ratificātis q̄. s. p ratificationē actus nō gesti suo noie qs nō
trahit ad illud negotiū nec acq̄rit actionē neg. gest. d. §. lz si ego.
Sz quo ad p̄iud. suū bñ pōt qs ratificare id q̄d nō fuit gestū no
mine suo ita pulchre declarat bar. in. l. i. §. lz ⁊ si cū qs. ff. de vi ⁊
vi ar. vñ q̄cludit q̄ lz ratificatio exp̄ssa illius cuius res p alium
fuit hypotecata valideʒ hypotecā vsq̄ a prin. tñ secus est in ta-
57 cita ratificatione q̄ inducit p aditionē hēditatis. †q̄ illud q̄ dī
q̄d qs succedēdo alteri vī hre ratū q̄d p illū fuit gestū, hz locuz
⁊ p̄cedit solū in his q̄ defunctus gessit noie hēdis vel in q̄bus p
eo de rato p̄misit. tūc. n. hēs succedēdo defuncto vī illa ratifi-
care, secus aūt est in alijs casib. ita declarat bart. in. d.l. rē alie-
nā in vlti. col. in ver. itē oppono extra gl. ff. de pig. acti. ¶ Et b
q̄ ad actionē q̄. s. creditoꝛ qñ hēs succedit debitoꝛi q̄ obligauit
simpl'r ⁊ nō noie hēdis nec p eo p̄misit de rato, nō hz actionem
hypotecariā, sz quo ad exceptionē vcz si heres ageret ꝯ illū cre
ditoꝛē possidētē tūc p successionē bñ q̄firmata esset obl'o ad re-
pellēdū hēdē debitoꝛis agētē, ita declarat Bar. in. d.l. rē alie.
in vlti. col. in. ij. oppo ij. p̄tis. ⁊ bt p bar. in. l. cū vir in vlti. col.
in ver. q̄ro q̄d ecōuerso. ff. de vsucap. ¶ Et sic est dīa inter ex-
p̄ssam ratificationē ⁊ tacitā, q̄ ratifi. exp̄ssa validat obl'onem
vsq̄ ad prin. Tacita aūt q̄ fit p successionē in hēditate debito-
ris nō validat hypotecā factā p debitoꝛē de re hēdis, nisi facta
fuisset noie hēdis vel defunctus p hēde de rato p̄misisset q̄ ad
actionē hypotecariā, sed bñ quo ad exceptionē, vñ in terminis
nr̄is dū q̄rit an heres adeūdo videaʒ ratificare obl'onē ō bonis
hēdis factā p defunctū. Alex. relatis opi. in. d.l. si hēdis seru?,
fundamētal'r loquēdo q̄cludit esse distinguēdum q̄d aut defun-
ctus obligauit bona hēdis noie ipsius hēdis, supple tu vel p eo
de rato p̄mittēdo ⁊ tunc sit vera opi. pe. ⁊ sequacium q̄ obl'o sit
ratificata ⁊ q̄firmata p aditionē p no. p bart. in. d.l. rē alienā in
vlti. col. Aut defunctus obligādo bona hēdis nō fecit mētionē
de hēde, ⁊ tunc p̄cedat opi. ꝯtia q̄d obli. non cēseaʒ ratificata p
aditionē hēdis quo ad q̄cedēdā actionē hypotecariā creditoꝛi,
sed quo ad exceptionē tm̄ p no. p bar. in. d.l. rē alienā. ⁊ in. d.l.
cū vir. ⁊ ēt quo ad vandā pignoratitiā ꝯ hēdē p. d.l. si titio ⁊ ibi
bar. ¶ Et non ob. q̄d ex quo creditoꝛ sciuit rē esse alienā nō re-
cōualidaʒ pignus p ratificationē dñi q̄ imo ēt data scia credi-
toꝛis p ratificationē dñi recōualescit pignus vt hī p bar. in. l. i.
§. i. ff. de pign. in sua dist. ¶ Nō ob. ēt q̄d talis oblig. nō descē
dat ad hēdē. ar. l. q̄sitū in fi. ff. de preca. q̄ loquit in diuersis ter
minis iō cessat. arg. l. fi. ff. de calūnia. cū vulg. ¶ Ad alia aūt q̄
in ꝯtiū allegant rñde vt p Alex. in. d.l. si hēdis seru?, ⁊ sic opi.
quā firmat Alex. cū declaratiōibus ⁊ suppletionibus de q̄bus
58 .s. est tenēda tanq̄ verioꝛ ⁊ cōioꝛ. ¶ † Septio fallit dicta reg.
in bonis dotalibus q̄ illa non veniūt neq̄ q̄prehenduntur in obli
gatione gñali oīz bonoꝝ ⁊ hoc tā in p̄sona mariti q̄ vxoris, ita
tz Cy. ⁊ Bal. in. l. si q̄stāte. §. si maritus. ff. sol. mat. ⁊ ibi sequit
Alex. ⁊ movet q̄ maritus non pōt alteri obligare res dotales.
l. vni. §. ⁊ cū lex. C. de rei vxo. act. ⁊ instit. q̄bus alie. lz in prin. ⁊
auc. siue a me. C. ad velle. ⁊ ppea non veniūt in obligatione gña
li q̄ si nō pōt exp̄resse obligare nō pōt ēt tacite. ar. l. cum q̄d. ff.
si cert. pet. ⁊ facit reg. in gñali lib. vj. ⁊ idē ēt ex parte vxoris, q̄
vxoꝛ non pōt q̄sentire q̄ maritus res dotales vel alias obliget
in p̄eiudicio dotis vt est tex. in. d. §. ⁊ cū lex. ⁊ hī per Ang. de
are. insti. q̄bus alie. lz in p̄incip. ⁊ bī in. d. auc. siue a me, ⁊ q̄ ēt
res dotales sunt in dominio mariti. l. doce ancillam. C. de rei vē
di. iō tales res non veniunt in obligatione gñali bonoꝝ facta
59 per vxoꝛē q̄stante matrimonio. ¶ †Et intellige p̄dicta nō solus
in rebus dotalibus inestimatis, sed ēt in rebus dotalibus esti-
matis vera estimatione q̄ faciat emptionē iuxta. l. quoties. ⁊ l.
si inter virū. C. de iure dot. q̄ si maritus nō esset idoneus in alijs
suis bonis p restōne dicte dotis estimate tūc ipso iure in subsi-
diū dñiū dictarū rez estimataꝝ retransferaʒ in vxorē iuxta tex.
⁊ ibi p gl. ⁊ doc. in. l. in rebus. C. de iure do. ⁊ ppea tāq̄ res do-
tales nō fuerūt affecte p aliquā obligationē factā p maritū suis
creditoꝛibus q̄stāte ma. in p̄iudi. vxoris, ita no. Bal. ⁊ Saly. in
l. interest. C. de vsufr. ⁊ firmat Jas. in. l. ex q̄ētione in. iiij. limi.
C. de pac. post bal. ibi i. iij. oppo. ⁊ faciūt no. p Jmo. in. l. si esti
matis. ff. solu. ma. ⁊ p Bal. not. in tract. dotis in. viij. q̄te in. vij.
60 p̄ncipi. ¶ †Octauo fallit. d. reg. in iure patronatus, q̄ lz in ꝯtu
pignoratitio trāseat i creditoꝛē pēsio debita eccl'ie p iure patro
natus q̄ illa pōt restitui vel in debitū q̄pēsari iuxta not. in. l. j. ⁊
ij. C. de pig. act. Tñ ipsuz ius patronatus q̄ q̄petit eccl'ie nō trā
sit in creditoꝛē eccl'ie cui solēniter p ecclesiā fuit hypotecata vni
uersitas in qua al's q̄prehēdit ipsuz ius patronatus, q̄ istud ius
no posset neq̄ restitui neq̄ q̄pēsari in sortē. Nā si creditoꝛ elige
ret ⁊ p̄sentaret ⁊ p̄sentatus institueret nō deberet post modū re
moueri ⁊ sic restitui ius patronatus eccl'ie debitrici nec posset
bī rō estimatiōis dicti iuris patronatus q̄ est res inestimabi-
lis, ⁊ iō nō venit i obligatiōe gñali. iste ē tex. sing. in. c. cū Ber
tol. de re iud. ⁊ ibi hī p Ab. in pe. col. post gl. dū solvit ꝯtiū for-
matū de. c. ex lr̄is de iure pat. tenēdo scōaz solutionē gl. ibi, ⁊ b
mō sunt intelligēda notata p bar. in. l. si is q. §. iura i fi. ff. ō pig.
61 vbi loquit de hoc ar. allegādo. d. c. cū Bertol. ¶ †Posset ēt
limitari. d. regula p̄cipalis in oībus casibus in q̄bus ō iure bo
na exp̄sse ⁊ in spē obligari nō p̄nt, de q̄bus tractabit in sequēti.
ij. mēbro, q̄ vbi est p̄hibita obligatio exp̄ssa ⁊ spālis ibi ēt cēsēt
p̄hibita gñalis. ar. l. cū q̄d. ff. si cer. pe. Tñ vt magis ordinate p
cedam? dictos casus ponem? i seq. mēbro ad q̄d nūc ꝟuenimus.

SVMMARIVM

1 Hypotheca specialis ⁊ exp̄ressa dicitur illa in qua res particu
laris obligatur.
2 Rem specialiter ⁊ exp̄resse obligari, ⁊ rem haberi ac si speciali
ter esset obligata differunt, nec est idem.
3 Hypoteca in q̄bus ꝯtibus ⁊ p q̄b? debitis possit q̄stitui ⁊ ꝯbi.
4 Hypoteca specialis requirit quod res sit in bonis debitoris tē-
poze obligationis contracte.
5 Obligatio rei obligate creditoꝛi lz nō sit in bonis debitoris ipsi
tamen debitoꝛi debita est valida.
6 Habens ius in re potest eam obligare, lz non sit ei debita, nec
sit in eius bonis.
7 Hypoteca pōt constitui in re qua debitoꝛ bz quasi dominium
⁊ idem ius transfertur vtiliter in creditoꝛem.
8 Jus creditoris cui debitoꝛ obligauit rē in qua bēbat quasi dñiū
vel superficiē resolvit eo ipso q̄d resolvitur ius debitoris.
9 Debitoꝛ habens vsumfructum in bonis an possit illum obliga-
re. vsq̄ ad nume. 26.

26 Debitor principalis cuius nomen fuit obligatum p creditorem alteri creditori an possit soluere primo creditori in preiudiciũ secundi creditoris cui nomen suum est obligatum.
27 Solutio an possit fieri p primum debitorem cuius nomẽ fuit obligatus scõo prio creditori q obligauit, ⁊ an hoc casu sufficiat sola scia obligatiõis, vel si requaꝛ denũciatio obligatiõis fcẽ.
28 Pignus pignoratum omnino liberatur per solutionẽ debitoris primo creditori factam.
29 Legatarius scõs cui primus est granatus restituere habet vtilẽ hypothecariam ꝙtra heredẽ absq; restitutione vel cessione.
30 Tacita hypotheca inducta pro legatis cõpetit vtiliter scõo legatario cui primus est grauatus restituere.
31 Legatarius particularis cui primus est grauatus restituere habet realem actionem sine cessione, licet non personalem.
32 Actio personalis non transit de subiecto in subiectum.
Actio hypothecaria est realis, ⁊ trãsit de subiecto in subiectũ.
33 Tacita hypothecaria que datur pro legatis non venit accessorie ad personalem, sed oritur eque principaliter.
34 Actio cõperens primo legatario non transit in scõm nisi cedaꝛ, quemadmodum illa que competit heredi non transit in fidei commissarium vniuersalem nisi facta restitutione.
35 Hypotheca potest etiam constitui in fructibus pendentibus et fetibus futuris animalium.
36 Fiscus potest vendere ⁊ obligare totam rem quam habet communem pro indiuiso cum priuato.
37 Diuisio rei communis non tollit obligationem factam p vnum ex socijs de parte sua pro indiuisa.
38 Judicium diuisorium competit inter duos creditores q rem cõmunem pro indiuiso pignori acceperunt.
39 Creditor cui vnus socius rei cõis p indiuiso obligat potest pro cari ad diuisionẽ p alium socium ⁊ si ꝙingat totã rẽ adiudicari socio non audieꝛ postea alius socius nisi totã rez redimat.
40 Diuisio peti potest per creditorem conuentionalem contra condominum rei hypothecate.
41 Judicium diuisorium hz locũ inter duos tenutarios eiusdez rei.
42 Judicium diuisorium potest intentari per tenutarium contra habentem communionem in re.
43 Diuisio potest fieri per socium cũ alio socio nõ obstãte q vnus eoꝝ ptẽ suã obligauerit creditori ⁊ obligatio integra manebit.
44 Judiciũ diuisoriũ nõ põt itꝛari p ꝙsociũ q alteri ꝙsocio ptẽ suã obliganit nõ resoluta pus hypotheca si de h ꝙsocio excipiat.
45 Fructus pendentes possunt obligari ⁊ q̃libet res futura, vt partus ancille, fetus pecorum, ⁊ similes.
46 Res litigiosa nec obligari nec alienari potest.
47 Res religiosa ⁊ sacra nec emi nec obligari nec alienari potest.
48 Pupillaris res non potest obligari per solum pupillum, nec cũ tutore sine decreto iudicis.
49 Instrumenta ruralia non possunt hypothecari nec pretorio pignore accipi licet hoc de consuetudine non seruetur.
50 Filij nec alij homines liberi possunt hypothecari.
51 Hypotheca non potest constitui in premio future victorie.
52 Res aliena non potest obligari.
53 Obligatio rei aliene sub conditione si sua erit est valida.
54 Obligatio rei aliene validatur per ratificationez dñi illius rei.
55 Obligatio rei aliene validaꝛ per dñij supuentionẽ ipsi debitori.
56 Res aliena obligata creditori ignoranti superueniente dñio debitori conualidatur quo ad vtilem hypothecariam, obligata autem scienti conualidatur quoad retentionem tantum.
57 Hypotheca i re aliena i q̃ debitor hz aliq̃ ius ꝙstitui põt respectu illius iuris, ⁊ dñiũ postea supueniat debitori vz i tota re.
58 Hypotheca in hoc differt a venditione vt in ea cõstituenda nõ requiritur verbum promissiuum, in venditione autem sic.
59 Res in qua est spes future successionis hz veniat in generali obligatione bonorum, tamen specialiter obligari non potest.
60 Hypotheca de re aliena non vz in pindiciuz dñi, valet tñ in pre iudicium tertij possessoris nullum titulum habẽtis ad causandum vtilem hypothecariã ad similitudinem hypothecarie.
61 Titulus quot modis accipiatur, ⁊ an hypotheca dicaꝛ titulus.
62 Hypotheca de re aliena vz in pindiciũ debitoris, ⁊ quomodo.
63 Emptor si agat rei vendicatione contra venditorem non potest venditor refricare questionem dominij.
64 Emptor non tenetur fateri venditorem esse dominum, nec negando dominum videtur illius turpitudinem allegare.
65 Pignoratitia non impeditur per exceptionem dominij, quia in ea non requiritur q̃ debitor sit dominus.
66 Actio pignoratitia non requirit probationem dominij.
67 Pignorans an ⁊ quo casu hẽat se ꝓbare dñm rei pignoratitie.
68 Creditor non potest excipere de dominio contra debitorem respectu rei pignorate, ipsi creditori.
69 Res prohibita alienari an possit pignori dari.
70 Pignus dicitur commercium.
71 Alienationis prohibitio non comprehendit hypothecam proprie, sed interpretatiue ⁊ extensiue.
72 Pignus dicitur in bonis debitoris remanere.
73 Alienatione prohibita censetur prohibita hypotheca, ⁊ hoc in dispositione fauorabili, secus in odiosa vel penali.
74 Uerba contractuum sunt stricte intelligenda.
75 Regula q̃ vno ꝓhibito censetur prohibitum id p quod peruenit ad illud nõ ꝓcedit in dispositiõibus penalibus ⁊ odiosis.
76 Prohibitio alienationis non includit hypothecam.
77 Prohibita alienari q̃q; cẽsent ⁊ ꝓhibita pignorari vl obl'ari.
78 Hypotheca ꝓhibita sub pena intelr de illa in q̃ intervenit traditio nõ aũt de illa q̃ fit sine traditiõe, qz p illã nõ icurrit pena.
79 Emphyteosis alienatio sine traditione caducitatẽ non inducit.
80 Hypotheca contra prohibitionem constituta nulla intervenien te traditione est inualida.
81 Hypotheca vendi potest per creditorem etiam pignore existente apud debitorem.

¶ Tertium membrum secunde partis.

1 § **Equitur** ergo † tertiũ mẽbꝝ huius scõe pris principalis in quo tractãdũ est de hipotheca specialꝛ expꝛssa, ⁊ p intelligẽdã premitto q̃ specialis hipotheca expꝛessa dr̃ q̃n vna res particularis obligat vt est tex. in l.j. in prin. scõo responso ff. de pig. iuncta glo. ibi in ver. recepta. ¶ Põt ẽt dici specialis hypotheca cũ obligant bona p̃sentia tm̃ vt est tex. iuncta glo. in l. ⁊ q̃nõdũ. §. j. ff. de pig. in glo. in ver. specialr. Et sic in hac mꝛia dictio specialis capit ad differentiã generalis. ¶ Aliq̃n tñ ista dictio specialis exponit. i. expꝛessa vt no. glo in l. negotiũ. C. de neg. gest. ⁊ hr̃ p Alex. in l. j. in iij. col. sup glo. ij. ff. de offi. eius cui man. est iurisd. ⁊ in l. j. ad fi. ff. si qs in ius voca non ie. ¶ In terminis aũt nr̃is dictio specialis accipitur primo modo vez q̃n vna res particularis vel plures in specie exp̃sse hipothecãtur.
2 ¶ † Adde tñ qó aliud est rez specialr expꝛesse obligari, ⁊ aliud perinde hr̃i ac si specialiter esset obligata Jta no. Barto in l. licet. ff. in qbus cau. pig. tac. ꝯha. qó põt seruire ad multa, ⁊ facit. l. mercis cũ ibi no. p Bar. ff. de verbo. sig. vbi hr̃ q̃ aliud est esse tale ⁊ aliud hr̃i p tali. ¶ In qbus aũt differat generalis hipotheca a spãli dcm̃ fuit. §. in scõa parte i scõo mẽbꝝ vbi posuit sex differẽtias ibi vide.
3 ¶ † Itẽ ꝑmitte qó hipotheca ⁊ obligatio bonorum potest interponi in qnolibet ꝙtractu sen obligatione sine sit pura sine in diẽ sine ꝙditionalis ⁊ tã in ꝙtractu qui de presenti celebꝛaꝛ q̃; ẽt pro eo qui iã celebꝛatus est, ⁊ taz pro toto debito q̃; pro parte, ⁊ etiã pro naturali obligatione vt de his oibus est tex. in l. res hipothece in prin. ff. de pig. ¶ Item hipotheca interponi põt nõ solum pro suo debito sed etiã pro alieno vt est tex. in d. l. res hipothece. §. fi. de pluribus aũt modis ꝯhẽ di hipothecã ⁊ pignus latius dicetur. j. in iij. parte principali in princ. vbi de pignore ꝙventionali tractabr̃.
4 ¶ † His premissis querit̃ q̃ res i specie ⁊ exp̃sse obligari possint, ⁊ rñdeꝛ q̃ oia que sunt in bonis nr̃is obligari p̃nt vt. l. q̃ prediũ. C. si alie res pig. da. sit. ⁊ in l. q filios C. q̃ res pig. obli. pos. ⁊ no. gl. in l. si is q. §. vsus fructus. ff. de pig. Itẽ qcqd vẽdi põt, etiã pignorari l. sed ⁊ q̃. §. j. ff. de pig. Et istud sit pro regula ¶ Ad quam regulam pro faciliori ordine ponam, ampliationes ⁊ limitationes ponemus er ꝙ̃ p̃ sex ampliationes, ⁊ scõo loco octo limitatiões.
5 ¶ † Primo igit̃ amplia regulam q̃ ẽt si res obligata creditori nõ sit i bonis debitoris sed sit aliena tñ sit debitori debita ex aliqua cã valet obligatio vt. l. ij. §. j. ⁊ ibi not. glo. ff. q̃ pot. in pig. hab ⁊ not. glo. Bar. ⁊ alij in l. j. §. j. vbi ponit̃ diffinitio plena in mꝛia. ff. de
6 pig. ¶ † Scõo amplia ẽt si res obligata non sit in bonis debitoris neq; ei debita, sed debitor in ea habeat aliq̃ ius i re, qr in illo iure ꝙsisteꝛ obligatio, ⁊ hic est q̃ q̃ nõ hz aliq̃ ius in re nisi solius superficiei potest illud obligare vt. l. grege. §. ⁊ in superficiarijs, ⁊ ibi glo. q̃ allegat ꝙcordãtes. ff. de pig. ⁊ assignat rõnẽ. qz. l. talis superficiarius hz vtile dñiuz vt. l. in principali. § pen. ff. de no. ope. nun. ⁊ in l. j. §. j. ff. de superficie
7 ¶ † Et ex hoc inferr̃ idẽ cẽ in eo debitore q̃ in re hz quasi dñiũ ⁊ posset exp̃ariri publiciana qz sez ille ẽt põt dcm̃ quasi dominiuz pignori obligare, ⁊ per talem obligationẽ creditor cõsequitur idẽ ius cꝛ̃ hz debitor, ⁊ adver-

sus illos aduersus quos debitor poterat se tueri vigore quasi do
minij poterit etiã se tueri creditor. Vñ si verus dñs rei ageret,
Creditor se tueri nõ posset, qz ẽt debitor ꝑ eũ obtinere nõ posset
iste est tex. z ibi est glo. notã. in. l. si ab eo. ff. de pig. z ibi optime de
8 clarat Bar. ¶ †Intellige tñ qꝫ vterqꝫ ꝓdictoꝝ tã. s. habens hi
pothecã a superficiario qꝫ a quasi dño, amittet ius dicte obligatio
nis eo ipso qꝫ resoluet ius debitoris obligãtis vt no. Bar. in. d.
l. grege. §. z in superficiarijs ꝓ ea q̃ ibi allegat, z bñs hipothecam
ab illo q̃ hz vtile dñiũ vel quasi qñ ageret vtili hipothecaria qd
habeat ꝓbare z qd deducere in libello docet Bar. in. d. l. si ab
9 eo. ¶ †Scõo ex ista ampliatione dubitaꝫ qd i vsufructu, an. s.
debitor bñs vsumfructũ in bonis possit illũ obligare, z videbaꝫ
dicẽdũ qõ nõ, qz aut ꝓ hipothecã ꝙstituit creditori vsufruct⁹ for
malis q̃ apud alĩ est ꝓ modũ seruitutis vt ꝓ Bald. z doct. in. l.
vsufructu. ff. sol. ma. z ꝓ Alex. in. l. si ita stipulatus. §. titius. ff. de
ver. ob. Et nõ vr qꝫ illũ creditor possit hr̃e obligatũ, qz si vsufru
ctus est sibi ꝙstitutus est suus z ideo sibi nõ põt eẽ obligatus. l.
ctus est sibi ꝙstitutus est suus z ideo sibi nõ põt eẽ obligatus. l.
neqꝫ pignus. ff. de reg. iu. Aut nullus vsufructus est ꝙstitutus, z
cũ nõ sit nõ dz posse venire in obligationẽ. Tñ hoc nõ obstãte,
dicẽdũ est qꝫ lz ꝓ dictã obligationẽ nõ sit ꝙstitutus vsufructus,
tñ illa facultas z cõmoditas vtẽdi z fruẽdi q̃ est apud debitorez
põt deduci i obligationẽ, z sic nõ ipse vsufructus, sed ius vtẽdi
z fruẽdi cẽset obligatũ, z sicut debitor posset vẽdendo trãsferre
vsumfructũ i alĩ, ita creditor vigore hipothece, debitore nõ so-
luẽte poterit dcm̃ vsumfructũ vẽdere, ita in ꝓdictis tz Bar. in. l.
si is q. §. vsufructus. ff. de pig. ¶ Et nõ obstat si dicaꝫ qꝫ vsufru
ctus nõ põt vẽdi. vt insti. de vsufru. §. finit, z ẽt nõ põt obligari
vt. l. sed z si qd in fi. ff. de pig. qz rñdet qꝫ lz nõ possit vẽdi z obli
gari vt trãsferat cõmoditas vt. l. arboribus. §. vsufructuarius. ff.
de vsufru. Ita declarat Bar. in. d. l. si is q. §. vsusfructus. z Cy.
10 z Sali. in. l. j. C. si pig. da. sit. †Bñt. n. qꝫ qñ dñs pleno iure obli
gat alicui vsumfructũ, tũc vsusfructus causalis q̃ erat penes euz
efficit formalis in ꝑsona creditoris, z si postea creditor alteri illũ
obliget, vsusfructus ille formalis nõ recedit ab eo, sed ius realis
11 obligationis trãsfert in ꝑm creditorẽ. † z idẽ tz ibi Bal. dicens
qꝫ ius q̃situm creditori in pignore est reale z de facili trãsit ab ossi
bus creditoris in alĩ, sicut dñiũ, qõ est trãsitoriũ de vno in aliuz
z pambulat ꝓ mille manus, z idẽ semp est ꝙs lz trãseat per mul
tas manus, z ideo creditor primus q̃ hz obligatũ vsumfructũ, si
alteri illũ obliget nõ trãsmittit ius vsusfructus nec ab eo separa
tur, sed tm̃ trãsfert ius reale qꝫ hz in vsufructu vigore hipothece
12 z obligationis, ita ingt ibi Bal. ¶ †Adde tñ ꝓdictis, qõ licet
vt dcm̃ est. s. creditor q̃ hz hipothecã in vsufructu possit vẽdere
vsumfructũ vt tz Bar. in. d. l. si is q. §. vsusfructus, tñ nõ potest
vẽdere ꝓprietatẽ in qua ꝙstitit vsusfructus vt est tex. in. l. j. C. si
13 pig. da. sit. ¶ †Sed dubitaꝫ an vẽdito vsufructu ꝓ creditorem
vigore pignoris z hipothece sibi i eo ꝙstitute an ille amplius re-
uertaꝫ ad ꝓprietatẽ, z videbaꝫ dicendũ qõ sic vt in. §. finit. in-
stitu. de vsufru. Tñ ꝯrium est tenendũ vcz qõ isto casu vsusfru-
ctus nõ reuertaꝫ vꝰqꝫ ad ꝓprietatẽ z ita tz Bal. in. d. l. j. C. si
pi. pign. da. sit. vbi dicit habuisse istã. q. de facto floretie, z non
obstat. d. §. finit duz ibi dr̃ qꝫ si vsufructuarius alienet vsumfru-
ctũ in extraneũ ille vsusfructus finit z redit ad ꝓprietatẽ, quia
ille. §. ꝓcedit qñ alienatio vsusfructus fit sine ꝑmissiõe legis vel
ipsoꝝ ꝯbẽtiũ secus aũt qñ alienatio fit ex permissione legis vel
contrabentiũ ꝓout fit qñ creditor cui fuit obligatus vsusfructus
alienat illũ debitore nõ soluẽte, ita tz ibi Bal. z an z qñ ꝑ alie-
nationẽ vsusfructus ꝓ vsufructuariũ factã finiaꝫ vsusfructus vi-
de ꝓ Bal. in. l. res quaꝝ. C. de iure dot. ꝓ Bart. in. l. si vsusfru-
ctus ad finẽ. ff. de noua. quoꝝ dicta aliter nõ refero qz sunt extra
14 materiã nostrã. ¶ †Itez dubitaꝫ qd si creditor cui fuit obliga-
tus vsusfructus, vẽdat simpliciter rẽ vel possessionem vel ipsam
obliget alteri an isto casu videaꝫ vẽdidisse vel obligasse dictã rẽ
in totũ an ꝛo solũ ius qꝫ in ea hz, z gl. in. d. l. j. C. si pi. pig. da. sit.
in gl. in ver. vinculũ. dicit qõ vr̃ vẽdidisse vel obligasse solus ius
qõ hz in ea. argu. l. qõ tabernas. ff. de ꝯben. emp. sed Cy. ibi di
cit decisionẽ glo. ꝓcedere qñ recipiens obligationẽ vel vẽditio-
nem a primo creditore erat sciens qõ ille nõ habebat in dicta re
nisi dcm̃ ius ꝓ no. in. d. l. qꝫ tabernas. z in. l. si domus. §. fin. ff. de
leg. j. Secus aũt si esset ignorans qõ in dubio ꝓsumit, qz tũc cen
set obligasse z vẽdidisse totã rẽ z in totũ teneret quo ad preindi
cĩũ suũ, nõ aũt in ꝓiudicio ipsius rei obligate vel dñij ipsius iux-
ta not. in. l. rẽ alienã. ff. de ꝯben. emp. z ita tenent Bal. z Sali.
15 in. d. l. j. C. si pig. pig. da. sit. ¶ †Tertio ex ista scõa ampliatio-
ne. Dubitatur qd in seruitutibus an. s. seruitutes possint pignori
dari vel obligari? Et dicẽdũ est qõ seruitutes z iura rusticorum
predioꝝ ꝑnt obligari, seruitutes aũt z iura vrbanoꝝ predioꝝ mi
nime. vt est tex. in. l. si is q. §. fi. cũ. l. seq. q̃ incipit, sed an vie. ff. de
pig. z est glo. in. l. q filios in ver. obnoxia. C. q̃ res pig. obli. pos.
Intellige tñ tu z bene aduerte qõ seruitutes rusticoꝝ predioꝝ
ꝑnt obligari creditori ꝓ ipsum. d. rei in qua est seruitus. Nõ aũt
intelligas qõ ille cui fuit ꝙstituta seruitus ꝓdij rustici possit illaz
seruitutẽ alteri obligare qz indistincte ille cui est ꝙstituta seruí-
tus tã rustica qꝫ vrbana nõ põt eã pignori dare. ita tenet Bar.
in. l. j. ff. de vsufru. lega. in vlti. col. in ver. z ꝓ declaratione. l. op
pono. vbi approbat lecturã glo. datã ad. d. l. lz an vie, z ita dicit
16 tenuisse Cin. ipso audiẽte, ita ẽt tz Bal. i. d. l. si is q. §. fi. † Ubi
ad similitudinẽ vsusfructus in quo daꝫ causalis z formalis dicit
in seruitute eẽ causalẽ z formalẽ, z qꝫ seruitus causalis ꝓdij rusti
ci põt obligari, sed formalis nõ, siue simus in seruitute rustica si
ne vrbana, z idẽ dicit esse in seruitute vsus, z assignat rõnez vcz
qz hmõi seruitutes respiciũt indigentiã rei vel ꝑsone ꝓ qua sunt
cõstitute, z intãtũ lz eis vti inquãtũ est idigẽtia. l. ergo. §. fi. ff. de
seruí. vrb. predio. z ideo non ꝑnt per eum cui cõstitute sunt alte
ri obligari, qz ꝓ hãc viã ille vteret illis alio modo qꝫ essent con-
stitute, qõ nõ licet vt. l. ex meo. ff. de seruitu. rust. ꝓdio. z ita dicit
tenere Bi. in additionibus, z subdit qõ seruitus causalis impe-
dre dr̃, qz eis seruitus est formalis z abstracta a sro dominio.
17 ¶ †Sed dubitatur quũ sit ratio differentie inter seruitutes ru
sticas z vrbanas, z glo. in. d. l. sed an vie assignat hanc differen-
tiã. s. qꝫ ideo seruitutes vrbane nõ ꝑnt obligari qz seruitutes vr-
bane ꝙstituũt sub quadã ꝓpetuitate. Ne ex mutatione illarum
cõtingat vrbes deformari menijs z edificijs vt insti. de rer. di-
ui. §. cũ in suo. z in. l. fi. ff. ne qd in loco publi. Nõ. n. esset conue-
niens vt post qꝫ ligna immissa essent, soluto pignore, ille q̃ imisit
cogeret tollere deformãdo edificiũ quod incõueniens cessat in
18 seruitutibus rusticis z ista rõ placet Bar. ibi. † qui subdit qꝫ si
daret casus in seruitutibus vrbanis in quo cessaret rõ dicte de-
formitatis ẽt in illis cõsisteret hipotheca, z de hoc ponit exẽplũ
vcz qñ esset hipothecata seruitus altius nõ tollẽdi donec pecu-
nia mutuata restituaꝫ nam hoc casu cessat dicta rõ deformitatis
ideo valebit oblig. z ita ẽt refert z sequit Ueronen. in tractatu
vrbanarum in. c. xij. ad fi. sub Rubr. de seruitutibus realibus.
19 ¶ †Tertio amplia regulã supradictã qñ res nõ eẽt debita nec
ea haberet aliquod ius, sed esset illa res sibi obligata ꝓ hipothe
cã, nã ẽt illa põt alteri obligari vt. l. j. z ij. C. si pi. pig. da. sit z ibi
Bar. Bal. z Sali. z. l. grege. §. cũ pignori z ibi Bar. ff. de pig.
z tali casu scõs creditor cui primus obligauit pignus hz vtilem
hipothecariã, primus aũt habet directã z rõ est ꝑm glo. in. d. §.
cũ pignori in glo. in ver. actio, qz qñ primus creditor obligat pi
gnus scõo, ille q̃ obligat non est dñs rei ideo scõo daꝫ vtilis, sed
qui obligauit primo fuit dñs ideo primo datur directa, z illam
glo. sequit ibi Bart. z Sali. post Pet. in. d. l. j. C. si pi. pig. da.
20 sit. licet ꝓ alia ꝛba vt ibi per eũ. ¶ †Sed dubitaꝫ an sicut pri-
mus creditor potest obligare pignus scõo, ita z scõs possit obli-
gare tertio, z sic deinceps, z Specu. in titu. de pig. §. j. vers. sed
cum pignus dicit qꝫ pignus nõ potest pignorari vltra tertiã vi-
cẽ vt euitet infinitas. argu. c. cum mult. de reser. lib. vj. Et hoc
dcm̃ dicit esse notandũ Ab. in. c. cum contra. vlti. col. in versi.
sed est q̃stio notabilis de pig. sed Bal. in. d. l. j. tenet ꝯ Spe. s.
qꝫ imo pignus pignori milies dari possit, qz ius quesitum nobis
in pignore est reale z ab ossibus nr̃is de facili trãsit, sicut domi-
nium quod est transitoriũ de ꝑsona in personam per mille ma-
nus z semper remanet idẽ dominium, sic in pignore idem ius ꝙ
manet per quascunqꝫ manus perambulet ita dicit ibi Bal. idẽ
tenet Ange. in. d. l. j. Rom. antẽ in Rub. de arbi. Circa mediũ
refert dcm̃ Spec. z Ang. z nihil firmat. ¶ Sed Ale. in. l. qui
bona. §. fi. pen. col. ff. de dam. infe. dicit qꝫ ꝛioz videt opi. Ang.
qz dictum Specu. nõ probatur per iura que allegat, z qꝫ contra
eũ fecit id quod vult Bar. ibi dum tractat de infinitate numeri
presertim dum allegat. l. veluti. §. hec vox. ff. de eden. z ita tenen
21 dũ puto. ¶ †Quarto amplia regulã vt procedat nõ solũ in re-
bus corporalibus hipothecatis, sed etiã in noie debitoris. Mez
etiam nomẽ debitoris mei potest per me obligari creditori meo
vt est tex. in. d. l. grege. §. cũ pignori. ff. de pig. ꝑm secundam le-
turã gl. ibi z ibi late Bar. z tex. z ibi Bar. z alij in. l. nomẽ. C.
22 que res pig. obli. pos. ¶ †Et ista ampliatio procedit non solum
in noie debitoris alterius, sed etiam in nomine debitoris ipsius
creditoris. Unde si ego sum debitor titij in cẽtũ, z titius ex alia
diuersa causa aliquid mihi ꝓmittat z obliget ꝓ obseruantia eius
sua bona, vigore generalis obligationis erit mihi obligatũ meũ
ꝓprium nomen in illis cẽtũ in quibus ego sum debitor titij, et

non

non obstat qꝫ in re sua non possit ꝙsistere pignus. l. neqꝫ pignus
23 ff. de reg. iu. † qꝛ respondetur qꝫ ipsum nomen debitoris non est ipsius debitoris sed est creditoris vt probaꝫ in l. post qꝫ. §. idē tamē. ff. de vsufru. ea. re. que vsu ꝙsu. ꝛ no. Bar. licet ad aliū fi. in d. §. cum pignori in fi. Et nō obstat si quis forte dixerit qꝫ non resultet hypotheca ex tali obligatione nois cū non possit ipse idez debitor ꝛ creditor cui nomen suum inuenitur obligatum agere ꝓ ipsum, qꝛ respondetur qꝫ satis est qꝫ cōpetat retentio ꝛ ex hypo. causetur exceptio. Nam si res pignorata tradatur creditori nō competit ipsi creditori actio hypothecaria ad rem cuz ipse rem pignoratam possideat, sed datur exceptio ꝛ retentio vel replicatio vt. l. creditor in prin. ff. qui po. in pig. hab. ꝛ tamē non desinit esse hypotheca vt ibi. sic etiaz in casu nr̄o licet cesset actio hipothecaria non tñ desinit esse hypotheca, cum ꝛ alias ex obligatione competat ius retinendi ꝛ non agendi vt per Barto. in. l. j. in prin. ff. de pig. ꝛ in. d. l. creditor in prin. ꝛ ita per predicta ꝛ plura alia copiose adducta firmat Cor. in consi. lxj. tertio vol. in litera. m. n. Et ista ꝙsultatio Corne. fuit cōprobata p Sozi. in cōsi. clxxx. diligenter puncti narratione in penul. col. in versi. sed ad hoc respondeo scō volu. Ubi etiā ad hoc adducit alia funda-
24 menta quod perpetuo nota. ¶ †Sed in predictis dubitaꝫ qua actione agat ille creditor cui nomē debitoris fuit obligatū, ꝛ in hoc fuerunt opiniones diuerse. Tñ Bart. in. d. l. grege. §. cum pignori dicit qꝫ habito respectu ad ipsum nomen obligatū ꝛ pecuniam ex illo nomine debitam competit vtilis personalis q̄ directo competebat debitori qui illud obliganit ꝛ est pinde ac si ipse cundus debitor illud nomē a primo emisset ; iuxta. l. post qꝫ. C. de bere. vel actio. vend. Sed habito respectu ad alias accessiones q̄ primo creditori cum eo noie erant obligate valet ad bona hypothecata primo creditori competit scō creditori vtilis hypothecaria q̄ directo competebat primo creditori contra bona ei obligata a suo debitore. ita dicit Bar. in. d. §. cum pignori. ꝛ ita in effectu tenet Sali. in. d. l. nomē C. q̄ res pig. obli. pos. ꝛ in. d.
25 §. cū pignori clarius hoc distinguēdo vt ibi per eum. ¶ †Ideo autem ista actio dr̄ vtilis ꝛ non directa quia creditor primus q dedit pignori scō non est dominus illorum bonorum sibi obligatoꝝ, sicut fuit suus debitor qui ei obliganit, ꝛ ideo obligatio facta a dño parit creditori directam hypothecariam, sed obligatio facta a creditore alteri parit vtilem hypothecariā ita declarat glo. in. d. §. cū pignori in ver. actio vtilis ꝛ ibi seqꝫ Sal.
26 ¶ †Scō dubitaꝫ in materia. d. l. nomē an principalis debitor cuius nomen fuit obligatum p creditorem alteri creditori, possit soluere primo creditori in preiudi. scī creditoris cui nomen suū est obligatum. Et in hoc glo. in. §. cum pignori tenet qꝫ sic p. d. l. nomen. Nisi fuisset ei per fm creditorem denūciatū ne solueret primo. istā autez denunciationem Barto. ibi intelligit debere fieri taliter qꝫ debitor primus certificeꝫ de obligatione facta de suo noie ostendendo sibi instrumentū obligationis per. d. l. no-
27 men. ¶ †Sed dubitaꝫ quid si debitor haberet notitiam de hoc aliter ꝛ non esset factum alterum de tribus de qbus in. l. iij. C. de noua. An hoc sufficiat ad hoc vt debitor nō possit soluere pmo creditori. Et glo. in. d. l. nomen in ver. certior tenet qꝫ nō sufficiat sola scientia sed qꝫ requiraꝫ alterum de tribus de quibus in d. l. iij. valet vel denunciatio predicta, vel litis ꝙstatio vel solo partis debito. ¶ Alia aūt glo. in. l. fi. ff. de transa. in glo. j. tz qđ sufficiat sola sciētia, idē tenet glo. in. l. si cū emptore in prin. ff. de pact. Bar. in. d. l. nomen tenet glo. in. d. l. fi. scilicet qꝫ sufficiat sola scientia dicens. d. glo. melius fuisse loquutā, sed in. d. §. cuz pignori remittit se ad no. in. l. facta. §. si heres. ff. ad trebel. vbi dicit. se plene dixisse, ꝛ ibi Bar. in. d. l. si cū emptore in princ. post Jac. de Are. pro veritate distinguit qꝫ aut cessio fit ad cōmodū cedētis ꝛ eius periculo ꝛ qcqd inde exigitur queritur in eius vtilitatem, ꝛ tunc nō sufficit simplex scia, sed requiritur alterum de tribus de qbus. in. d. l. iij. ꝛ hoc modo procedat tex. ꝛ gl. in. d. l. nomen. nā ibi hypothecatio nominis fuit facta ad cōmodū hypothecantis ꝛ pro eius liberatione. Aut fit ad cōmodū cessionarij ꝛ eius periculo ꝛ tunc sufficiat sola scientia ꝛ ita procedat glo. in. d. l. fi. ff. de transa. ꝛ in. d. l. fi. cū emptore, ꝛ cū Barto. in d. l. facta. §. si heres distinguente vt dixi trāseunt ibi Jmo. ꝛ moderni ꝛ vr̄ trāsire Bal. in. l. j. in. v. q. C. de acti. ꝛ ob. ꝛ ibi Sali. in. xij. q. ꝛ transit et Jas. relatis prius opi. aliorum in. d. l. si cum emptore in prin. ꝛ sic remanet firma cōclusio qꝫ in terminis. d. l. nomē nō sufficit sola scientia sed requirit altez de tribus de qui bus in. d. l. iij. ¶ Et predicta procedunt qñ nomē debitoris fuit
28 datum pignori. ¶ †Sed si esset datum pignus pignori tunc dicendū esset quod si debitor solueret primo creditori qui pignus pignori dedit qđ pignus oīno liberetur vt tenet glo. in. d. l. j. C. si pi. pig. da. sit. ad idē glo. in. d. §. cū pignori in versi. solverit ꝛ est tex. in. l. debitor. §. fi. ff. de pig. act. nec isto casu scūs creditor pōt prohibere primo debitori ne solnat suo primo creditori, qꝛ lz ei a primo creditore pignus pignori datum sit, tamē actio psonalis remansit libera penes primū creditorē, ꝛ ideo scūs creditor nō habens aliquid facere in dicta actione personali non pōt illā impedire. Nā isto casu fuit translata hyp. per primum creditorē in fm sine actione psonali ꝛ principali, ꝛ ita tenet Bart. in. d. §. cum pig. in pen. q. ꝛ cum Bar. transit ibi Sali. in. iij. q.
29 ꝛ ita teneas. ¶ †Insup in materia dicte. l. nomē dixit vnum singulare ✠ bū Bar. in. l. si quis seruum. §. certā. ff. de leg. ij. vcz qꝫ qñ legatario est substitutus aliquis per fideicommissum in legato ita qđ legatarius tenetur restituere fideicommissario legatū, qꝫ q̄uis alias fideicōmissarius non habeat actionem contra heredem nisi illa sibi cedaꝫ vt. l. imperator in prin. ff. de leg. ij. ꝛ in. l. si legatarius. ff. de lega. iij. Intelligendo semper de fideicommissario legati particularis, tñ istud est verum quo ad actionem directā, illa enim nō competit fideicommissario particulari, nisi cedatur a legatario, sed quo ad vtilē actionē dicit Bar. qđ illa bene competit tali fideicōmissario absqꝫ cessione. Nā cū fideicommissarius habeat actionem ꝙtra legatarium pro restitutione legati, in ꝙsequētiam habet obligatam illam actionem quam legatarius habet ꝙtra heredem pro legato ꝛ sic habet vtilem q̄ directo competit legatario p. d. l. nomen. potest enim interesse ipsius fideicōmissarij vt sibi prius restituatur legatum q̄ legatario forte qꝛ legatarius esset statim consumpturus si ipse prius legatum accepisset ita qđ subsequens resti. facienda fideicōmissario esset postea frustratoria. ¶ Sed aduerte qꝛ Alex. in. d. l. si qs seruū. §. certā in apostil. ad Bar. dubitat de dicta decisione Bar. ex eo qꝛ fm eū nō reperiť iure cautū qꝫ fideicōmissarius isto casu habeat hypothecatā illā actionē q̄ habet legatarius ꝙtra heredē cū ergo fideicōmissarius nō habeat actionē psonalem ꝓ heredē nisi cessam a legatario. d. l. imperator non videtur qꝫ ēt habeat hypothecariā. l. fideiussor obligari in prin. ff. de fideiuss. vbi br̄ qꝫ actio accessoria put est hypothecaria non pōt esse
30 sine principali. ¶ †Nihilominus vr̄ qꝫ dicta decisio Bar. possit defensari ab impugnatione Alex. qꝛ tacita hypothecaria inducta est a lege pro legatis ꝓ heredem super bonis tñ testatoris vt. l. j. §. j. C. cōmu. de leg. Et ista actio, nō solū competit primo legatario vt ibi, sed ēt cōpetit fideicōmissario cui legatarius granatus est restituere, dať. n. fideicommissario hypotheca inp rebus testatoris q̄ ad ipsum legatariū granatuz deuenerunt vt est tex. in. d. l. j. §. ꝛ hec disposuimus, vñ cū hypotheca qnā bz legatarius granatus, pueniat a bonis testatoris qꝛ est ius in re cū sit actio realis. l. pignoris. C. de pig. seqꝫ qꝫ sicut alia bona testatoris existētia apud legatariū granatū sunt tacite hypothecata ipsi fideicōmi. d. §. ꝛ hec disposuimus, ita bz ēt esse obligata dicta hypotheca q̄ est apud legatariū qꝛ tacita hypotheca introducta a lege veniūt ꝛ cōprehenduntur ēt iura ꝛ actiones vt tenent Bal. ꝛ Saly. in. l. heredē. C. de bere. acti. ꝛ Bar. in. l. pr̄ in fi. ff. de dot. prele. Et sic illa hypotheca ꝛ actio hypothecaria q̄ ex ea cōperebat directo legatario granato ꝓ bona testatoris existentia apud heredē vr̄ qꝫ debeat vtiliter competere fideicōmissario arg. d. l. nomē. Ecce ergo qꝫ ꝓbať iure qꝫ illa hypotheca q̄ directo cōpetit legatario granato ad bona testatoris existētia apud heredē vtiliter pōt cōpetere ipsi fideicōmissario cui le-
31 gatarius granatus est restituer. ¶ †Et nō obstat qꝫ actio ex legatario nō trāseat nisi mediāte cessione. d. l. impator in princi. ff. de leg. ij. Qꝛ ad hoc pōt rñderi qꝫ qcqd sit in actione psonali ex testa. de qua. j. dicer. pōt dici qꝫ actio realis in legato particulari vtiliter trāseat in legatariū sine cessione, lz secus sit in fideicōmisso vniuersali. sicut. n. in legato pticulari trāsit dñiū recta via sine aliqua traditione. l. a titio. ff. de fur. ita vr̄ dicēdū in actione reali pticulari vt expresse vult Bar. in. l. j. in vlt. col. in versi. q̄ro an ex solo ꝛctu. ff. de acti. ꝛ obli. allegat. l. ex legato. C. de leg.
32 ¶ †Et facit, qꝛ lz actio psonalis q̄ coberet ossibus nr̄is nō transeat de iubiecto in subiectū vt est gl. no. in. l. iij. ff. p socio, ꝛ ideo fcā cessiōe cōpetit vtilis p q̄s qs ꝙsequiť qꝫ ꝙsequereť p direct ꝛ vt. l. actio. ff. de neg. ge. tñ actiones reales directe trāseūt ipso iure in legatariū. l. sz nec legatari⁹ ff. de qdi. fur. qꝛ iura realia nō coberēt ossib⁹ nr̄is ita declarāt Bar. ꝛ Bal. in. l. fi. C. de leg. ꝛ br̄ p Jas. in. d. l. ex legato eo. tit. Cū aūt actio hypothecaria sit realis. d. l. pignoris. C. de pig. vr̄ qꝫ illa sine cessione possit trāsire in legatariū ꝛ ex legatario in fideicōmi. pricularem. ¶ Nec obstat. d. l. fideiussor obligari in prin. ff. de fideiu. qꝛ rñdeť qđ lz

a principio hipothecaria nõ nascaꝫ sine actiõe psonali, tñ postq̃ vtraq; est qstitura põt ipsa hipothecaria cedi sine psonali, sicut ergo põt cedi sine psonali ita vbi nõ reqrit cessio vr̃ q; possit trã
33 sire sine psonali p no. ibi p Bar. ¶ † Et tãto fortius i terminis nr̃is cũ actio hipothecaria q̃ daꝫ p legatis ⁊ fideicõmissis partícularibus nõ veniat accessorie ad actionẽ psonalẽ, sz oriaꝫ eque principaliꝫ vt est tex. in. l. j. §. j. C. cõmu. de lega. qõ ẽt pz, qz hipothecaria cõpetit p legato ẽt vbi nõ cõpetit personalis ex tex. vt
34 declarat Bar. in. l. j. ad fi. ff. de leg. j. ¶ † Sz itez est aduertendũ q; Bar. in. d. l. j. ff. de leg. j. in. ij. regula vr̃ ꝫriari pdictis. dicit. n. ibi q; sicut actio q̃ cõpetit heredi nõ trãsit in fideicõmissariũ vniuersalẽ nisi fcã restitutione, ita ẽt q̃ cõpetit primo legatario nõ trãsit in ꝑm nisi cedaꝫ. allegat. d. l. impator. i prin. de leg. ij. ¶ Et alex. ibi in. viij. col. istud dcm̃ Bar. inducit ad. q. q; si testator legat fundũ titio ⁊ grauat titiũ vt p fideicõmissum illum det caio, dicit ipse q; dñiũ recta via trãsit i titiũ, sed dubiũ est an incõtinẽti q; trãsiuit in titiũ trãseat in caiũ fideicõmissariũ absq; alia restitutione, ⁊ dicit q; Bγ. in. l. vnũ ex familia. §. sz ſi vno. ff. de leg. ij. sentit q; trãseat recta via de p̃ legatario grauato i eius fideicõmissariũ. sed q; Jo. de imo. ibi tz ꝫriũ, ⁊ melius ꝑm Alex. ⁊ firmat q; primus legatarius teneaꝫ cedere scõo. l. si legatari⁹. ff. de leg ij. ⁊. d. l. imperator. ⁊ subdit q; si aliter diceremus sequereꝫ q; duo essent dñi insolidũ ꝫ. l. si vt certo. §. si duobus vehiculũ. ff. cõmo. nã primus ⁊ scõs legatarius inuenirent hr̃e dñiũ legati, si incõtinẽti de primo transiret in ꝑm, ⁊ sic dubia vr̃ reddi decisio Bar. in. d. l. si qs seruũ. §. certã. de leg. ij. ¶ Jal. i. d. l. j. de leg. j. in. ix. col. in versi. subdit Bar. q; sicut actiones cõpetẽtes ⁊c. ppendit de hac difficultate. Et primo dicit q; dicta rõ adducta ꝑ Bγ. q; duo nõ possint esse dñi insolidũ nihil vz qz ex quo a primo legatario dñiũ statim trãsit i ꝑm, sequit q; nõ remanet apud primũ ergo nõ sunt duo dñi insolidũ. ¶ Scõo subdit q; lz Alex. dicat q; ista. q. inuenit in paucis locis, tñ q; de hoc est glo. ad literã in. l. ij. in versi. actiones. C. cõmu. de leg. ⁊. d. glo. sequit ibi Bal. ⁊ ẽt Bal. in. l. j. eo. ti. in vlti. col. in ver. q̃ro si a legatario legaꝫ ⁊c. vbi qcludit q; in ꝑm legatariũ nõ trãsit imediate dñiũ, sed bñ mediãte primo stati trãsit i ꝑm put tz dicta gl. ¶ Pau. aũt de cas. in. d. l. ij. formal. q. ⁊ tz ꝑ glo. ⁊ qcludit q; dñiũ a primo legatario in ꝑm nõ transeat nisi fcã restitutione. ¶ Vltimo loco Jaso. Cõcludit q; lz scõs legatarius sine restitutione primi vel cessione nõ habeat directã actionẽ tñ bñ hz vtilẽ ꝑm qõ vult Bar. in. d. §. certã p quã decisionẽ dicit Jas. limitari id q; vult Bar. in. d. l. j. ⁊ sic Jas. cõprobat decisionẽ Bar. in. d. §. certa. ¶ † Ego vltra alia. s. per me allegata pro defensione decisionis
35 Bar. in. d. §. certã. q̃ meo iudi. nõ sunt sublata. Dico ẽt q; i hoc arti. an a primo legatario trãseat actio vel dñiũ in ꝑm sine cessione vel restitutione, est aduertẽdũ, qz lz vt qstat ex pallegatis doctores varie loquuntur sint. Tñ ego puto p decisione tenendã esse distinctionẽ quã ponit Bar. post Jac. de Are. in. l. fideicõmissum. ff. de leg. j. vbi in hoc arti. distinguit qõ aut primus legatarius agnouit ⁊ pcepit legatũ ⁊ tũc ipse primus legatarius tenet̃ pstare legatũ scõo. ⁊ habeat locũ. d. l. imperator. in prin. Aut primus agnouit sed nõ pcepit legatũ ⁊ tunc primus tenet̃ cedere actionẽ. d. l. imperator. ⁊. l. si legatarius. ff. de leg. iij. Aut primus nõ agnouit nec pcepit legatũ, ⁊ tunc nõ requrit cessio, sed legatũ remanet apud heredẽ cũ eodẽ onet̃. l. si ab eo. ff. de vsufru. leg. ita distinguit ibi Bar. adde tu in vltimo mẽbro q; nõ requrit q; primus legatarius abstineat seu repudiet expresse legatum ad hoc vt legatũ remaneat apud heredẽ cũ onere restituẽdi illud scõo legatario, sed sufficit in hoc q; primus legatarius differat agere ꝑ heredẽ. ita declarat gl. in. d. l. imperator in prin. i ver. abstineat. ⁊ cũ dicta distinctione Bar. trãseunt alij vt ibi p Jas. Ex qbus resultat qclusio q; si primus legatarius agnouit legatũ nõ trãsit actio in ꝑm sine cessione, ⁊ fortius si primus agnouit ⁊ pcepit, si aũt primus nõ agnouit trãsit actio in ꝑm sine cessione ⁊ isto casu posset scõs legatari⁹ tã psonali directa q̃s ẽt hipothecaria agere ꝑ heredẽ p restitutione dicti legati. in primo aũt casu q̃ primus legatarius agnouit legatũ maius dubiũ est, tñ put firmat Jas. vr̃ posse teneri q; tunc nõ trãseat directa actio hipothecaria sine cessione, sed vtilis sic p dictã decisionẽ Bar. in. d. §. certã defendẽdo illã ab ipugnationibus vt. s. Adde no. p Alexã. in. l. mulier. §. fi. ff. ad treb. ⁊ not. pdicta qz casus est qtingibilis, ⁊ puto qõ non inuenies alibi ita discussum, ⁊ p hec est expedita ista quarta ampliatio in mr̃ia. d. l. nomen. ¶ † Quinto ampliaꝫ
36 regula vt nõ solũ pcedat q̃n res que obligat̃ est tota obligantis sed etiaz si illa sit cõis p indiuiso cũ alio, qz ille q; habet rẽ cõem pro indiuiso cũ alio põt illã rem p sua parte nõ aũt p parte socij obligare vt ẽt tex. in. l. vni. C. si cõmu. res pig. da. sit, ⁊ hoc pcedit in psonis priuatis. Fiscus aũt ex priuilegio põt rẽ cõem cum alio in totũ obligare ⁊ alienare vt. l. j. C. de vend. re. fis. cõmu. cũ
37 prima. lib. x. ita tenẽt glo. Bal. ⁊ Sal. in. d. l. vni. ¶ † Et si post obligationẽ iter dictos socios dicta res cõis dividaꝫ ⁊ vnicuiq; ex socijs obueniat dimidia, nõ remanebit obligata sola dimidia q̃ obuenit illi socio q; dimidiã obligauit, sed in obligatione erit dimidia cuiuslibet dimidie p indiuiso vt est tex. ⁊ ibi Bart. in. l. si consensit. §. fi. ff. q. mo. pig. vel hipo. sol. ⁊ tex. in. i. iij. §. fi. ff. q; po.
38 in pig. ha. ⁊ Bal. ⁊ Sali. in. d. l. vni. ¶ † Sed dubitaꝫ in mr̃ia an inter duos creditores q; rem cõem pro indiuiso pignori acceperunt cõpetat indi. diuisorium cõmu. dividũdor. Et dicendum est q; sic vt est tex. in. l. cõi. §. inter eos. ff. cõmu. divi. ⁊ in diuisione predicta nõ fiet estimatio partiũ p vero ptio sed pro quantitate debita, ⁊ si qtingat i dicto iudi. diuisorio vni ex creditorib⁹ assignari totũ pignus reseruabit̃ tñ ius luẽdi debitori vt est tex.
39 in. d. §. inter eos. ¶ † Alterius notãdum est in mr̃ia q; socius ⁊ dñs alterius dimidie põt prouocare ad diuisionẽ creditorez cui alius socius obligauit aliã dimidiã, ⁊ si qtingat q; tota res adiudicet̃ creditori in dicto iudi. diuisorio, nõ audiet̃ debitor postea volens recuperare suã dimidiã a creditore, nisi ẽt recuperet aliã parte adiudicatã in diuisione ipsi creditori. tex. est in. d. l. cõmu
40 ni divi. §. si debitor, ⁊ ibi Bar. ⁊ alij. ¶ † Sed est dubiũ an idez sit econuerso vez sicut ipse socius ⁊ dñs potest prouocare ad diuisionẽ ipsum creditorẽ vt dictũ est, ita ipse creditor possit prouocare ipsuz sociũ ⁊ dñm alterius ptis, ⁊ tex. in. d. §. si debitor. ⁊ in. l. si probatũ. C. eo. ti. q; qcordat cũ. d. §. si debitor soluz decidit q; dñs vnius partis possit prouocare creditorez, sed an creditor possit prouocare dñm nec tex. nec docto. ibi decidũt, ⁊ videbaꝫ dicẽdũ q; creditor nõ possit prouocare sociũ seu dñz alterius partis, qz diuisio est quedã alienatio. vt. l. j. C. cõmu. divi. ⁊ lz alienatio necessaria pmittaꝫ ipsi creditori qñ scilicet ipse prouocaꝫ ad diuisionem a domino alterius partis, tamen nõ videtur ei permissa voluntaria quãdo scz ipse prouocat prout in simili dicitur in marito in fundo dotali. vt. l. ij. C. de fun. do. ⁊ i minore. vt. l. fi. C. cõmu. divi. Tñ in creditore conuentionali est clarum q; ipse potest prouocari ⁊ ẽt prouocare aliũ ad diuisionẽ qz vr̃ de iure ei concessa a debitore tẽpore obligationis alienatio tã voluntaria quaz necessaria pro suo debito qsequẽdo ⁊. l nõ est nouum. ff. de
41 acqui. re. do. ⁊ ita tenet Bar. in. l. is qui fundũ. ff. de vsufru. leg. ¶ † Sed dubiũ est qd in creditore imisso in tenutã ⁊ sic habẽte pignus pretoriũ ex primo decreto iuxta. l. nõ est mirz. ff. de pig. actio. an possit prouocare ad diuisionẽ. ⁊ in hoc si sunt duo creditores imissi in tenutã inter eos cõpetit hoc iud. diuisoriũ vt est tex. in. d. l. cõi. d. §. idẽ si duo a pretore missi. qz per talem diuisionem non tollit̃ ius luendi quod cõpetit debitori. d. l. communi divi. §. inter eos, ⁊ idem est quando immissus prouocaꝫ ad diuisionem p alium dñm alterius partis, qz diuisio tunc est necessaria ⁊ ideo permissa. d. l. si probatum. ⁊. d. l. communi di. §. si de
42 bitor. ¶ † Restat ergo difficultas an immissus possit ꝓuocare aliũ dominum alterius partis, ⁊ videbatur dicendum q; non, qz alienatio volũtaria non est permissa in pignore pretorio sicut in pignore quentionali. Nã vt dixi in pignore quentionali pmittit̃ creditori ẽt alienatio voluntaria. d. l. non est nouum, in pignore aũt iudiciali ipse creditor nõ põt alienare sed debet petere fieri alienationẽ p pretorẽ vt est tex. in terminis in. l. ij. C. si in causam iud. pig. captũ sit, cũ aũt ex diuisione possit sequi alienatio partis in quã facta est immissio per adiudicationẽ faciẽdã alteri domino alterius ptis iuxta. l. j. C. commu. divi. vr̃ q; immissus non possit prouocare alium dñm, ⁊ ita arguebat in facto qdã excellens aduocatus. ¶ Mihi aũt semp visum fuit q; etiam immissus in tenutam possit prouocare alium dñm ad diuisionem quia q̃uis immissus nõ possit ex sua volũtate alienare sicut põt creditor pignoris quentionalis, tamen bene hoc potest petere fieri p iudicem. d. l. ij. C. si in causam iudi. Similiter ergo debet posse petere diuisionẽ fieri per iudicẽ, ⁊ sic esto q; ipse volũtarie dividere nõ possit ex se sicut posset creditor pignoris quẽtionalis, tamen hoc potest ipetrare a iudice cessat ergo arg. qõ fit de probibitione alienationis volũtarie. ¶ Nec obstat q; maritus ⁊ minor nõ possint ꝓuocare sed bñ ꝓuocari ad diuisionẽ. d. l. ij. C. de fun. dota. ⁊. l. fi. C. cõmu. di. qz põt rñderi q; ipsis ẽ ꝓhibita nõ solũ alienatio sz ẽt diuisio in fauorẽ dotis ⁊ minoris etatis, sed in imisso nõ inuenit̃ talis ꝓhibitio imo inuenit̃ pmissa qñ duo immissi agũt iter se vt dcm̃ ẽ. s. Ista aũt difficultas ex toto cessaret qñ imissus hr̃et ẽt hipothecã quẽtionalẽ nã tunc tanq̃ hñs cõuentionale pignus posset prouocare volũtarie. d. l. nõ est nouũ.

43 ¶ † Adde

43 ¶ †Adde ēt in mꝛia q̄ si hñs reꝫ cōem cū alio pignoꝛi det par
tē suā pōt nihilominus cū alio socio diuidere & diuisione nō ob
stāte manebit integrū ius pignoris debitoꝛi .d.l.si qsensit.§.fi.ff.
qbus mod.pignus vel hypo.sol.&.l.si qs putans.§.si fundus.ff.
44 cōmu.di. ¶ †Itē adde q̄ si hñs rem cōem cū titio eius partem
pignoꝛi det titio,si postea ꝑ titiū agat cōi diuidundo poterit re
pelli exceptione pignoratitia vt.s.nō audiat nisi prius solnat de
bitū pro quo illā partē sua pignoꝛauit.tex.est in.d.l.si qs putās.
§.idē Julia.& ibi not.Flozia.ad fi.Bicens posse hoc quotidie
in practica ꝙtingere inter ffes & mercatoꝛes habentes res cōes
q̄ si alter reperiatur obligatus alteri sub hypotheca bonoꝝ nō
poterit eū cui obligatus est ꝓuocare ad diuisionez,nisi forte ille
cui obligata res est patiat fieri diuisionē non aliter opponendo
exceptionē dicte hypothece naz tunc diuisio deberet fieri vt hr̄
in.d.l.si qs putans.§.idē Julia.Et ista sufficiant in ista q̄sta am
45 pliatione. ¶ †Sexto amplia dictā regulā vt nō solū res q̄ nr̄e
sunt possint obligari vt dcm̄ est in regula & ampliationibus p̄ce
dentibus,sed ēt ille q̄ nō sunt nr̄e sed future sunt vt fructus pen
dentes,partus ancille,fetus pecoꝝ & huiusmodi possunt obli ꝛa
ri vt est tex.& ibi no.Bar.in.l.& q̄ nōdū sunt.ff.de pigno. ¶ In
tellige tū tu dummodo res principalis ex qua res future erant
nasciture esset in bonis debitoꝛis tpe obligationis vt est tex.in.
l.potioꝛ.& ibi p Bart.§.si de futura.ff.qui po.in pig.hab.Item
dummodo future q̄ obligātur essent nate vel saltem sate seu con
cepte tpe obligationis apud ipsum debitoꝛez obligantē, secus si
apud aliū vt optime declarat glo.in.d.§.si de futura quā appro
46 bant ibi Bar.Saly. ¶ †Limitat modo dicta regula pluribus
modis.Et primo in re litigiosa q̄ sicut illa nō pōt alienari ita &
nō pōt obligari vt est tex.in.l.j.§.fi.ff.q̄ res pig.obl.nō p̄nt & ibi
47 Bar. ¶ †Scōo limitat regula vt nō habeat locū in re sacra &
religiosa & ēt in alijs q̄ vendi & emi nō p̄nt nā huiusmodi etiā ob
ligari nō p̄nt vt est tex.in.d.l.j.§.eā rē.ff.q̄ res pig.obli.nō pos.
48 iuncta glo.ibi. ¶ †Tertio limitat reg.vt ꝓcedat in rebus pu
pillaribus,q̄ ille obligari nō p̄nt p solū pupillū nec ēt cū tutoꝛe
sine decreto iudicis vt est tex.i.l.j.i prin.ff.q̄ res pig.ob.nō pos.
Intellige tu q̄ obligatio est voluntaria,secus aūt si esset neces
saria,q̄ tūc obligatio nō est prohibita puta q̄ tutoꝛ cēt obliga
tus p defensione cause pupillaris cauere de indi.sisti.nā tali ca
su posset solus tutoꝛ bona pupilli obligare vt est tex.in.l.fi.§.de
fensionē & ibi glo C.de admi.tuto.& not.Bart.in.d.l.j.in prin.
49 ¶ †Quarto limitat regula in instrīs deputatis ad agriculturā
inter q̄ sunt ēt boues & de qbus hr̄ in.l.executoꝛes cuz.l.seq.C.q̄
res pig.obli.pos.q̄ talia obligari nō p̄nt vt ibi & ꝯ faciētes etiā
puniunt vt in auc.agricultoꝛes ibi posita,& istud ꝓcedit tam in
pignoꝛe ꝙuentionali quā ꝓtorio,& ēt si colonus aliud nō hꝫet in
bonis. Ac ēt si colonus sponte talia pignoꝛa offerret vt firmat
Saly.ibi post Pet.& Cy.Sed iste ꝙstitutiones hodie de ꝙsue
50 tudine nō seruant vt ibi p Sal. ¶ †Quinto limitat regu.vt nō
procedat in filijsfamilias & liberis hoibus,q̄ tales obligari non
p̄nt.vt.l.q filios.C.q̄ res pig.obli.nō pos.q̄nimo accipiens pu
nitur & relegatur.vt.l.fi.ff.eo.& no glo.in.d.l.q filios limitando
tamē vt ibi p glo.& declarādo vt ibi p Saly. ¶ Sexto limitat
regu.vt nō procedat in loco religioso nā ille etiā pignoꝛi dari nō
potest vt.l.si monumēto.C.q̄ res pig.obli.nō pos. declarādo vt
51 ibi p glo. ¶ †Septimo limitatur regu.vt nō ꝓcedat in premio
future victoꝛie,q̄ ēt illud obligari nō potest vt est tex.in.l.opez.
C.que res pig.obli.nō pos.declarādo vt ibi p Saly.& istas se
52 ptē.limi.sub brevitate posui q̄ sunt ꝺ raro ꝙtigibiles. ¶ †Octa
uo limitat reg.vtiliter vt nō habeat locuz in re prorsus aliena in
qua debitoꝛ nō habeat aliquod ius neq̄ in re neq̄ ad reꝫ,q̄ illa
obligari nō pōt & si obligeꝫ obligatio nō valet.vt.l.i.§.j.ff.de pi
gno.& ibi glo.& Bar.ponētes circa hoc plenā distinctionē.&.l.
53 rem alienā.ff.de pign.actio. ¶ †Jsta autem limitatio restringi
tur aliqbus modis,& primo restringit vt non habeat locū quan
do res aliena esset obligata sub conditione ista si sua erit,nā tūc
purificata cōditione vcz qꝺ illa res efficiat debitoꝛis valebit ob
liga.vt.l.si fundus.§.aliena.ff.de pig.& no.glo.& Bar.in.d.l.j.
§.j.limitatio ergo procedit q̄n res aliena simpliciter eēt obliga
54 ta. ¶ †Scōo restringitur limi.vt nō habeat locū quādo domi
nus rei ratificaret dictā obligationē factā de re sua, q̄ propter
talem ratificationē qualidatur obligatio rei aliene vt.d.l.si fun
dus.§.j.&.l.rem alienā.ff.de pig.actio.& not.Bar.& glo.in.d.l.
55 j.§.j. ¶ †Tertio restringit limi.quādo dn̄ūs dicte rei supuenit
post obligationē ipsi debitoꝛi,q̄ tunc si creditoꝛ tpe quo accepit
obligationē ignoꝛauit dictā rem esse alienā confirmabit obliga
tio & ex ea dabit creditoꝛi vtilis hypothecaria.vt.l.rem alienā.
ff.de pig.actio.& ita tz glo.& Bar.in.d.l.j.§.j.Secus aūt si cre
ditoꝛ fuisset sciens vcz q̄ habuisset notitiā q̄ res eēt aliena q̄ ēt
ex supuenienti dn̄io ipsi debitoꝛi nō ꝙfirmareꝫ oblig. ad effectū
producēdi hypothecariā vtilē ipsi creditoꝛi,sed solū ad effectū
dādi ei retentionē rei obligate si eā possideret vt hr̄ in.d.l.j.§.j.
56 ff.de pig.& ibi p Bar.& plenius p glo.ibi. ¶ †Nō aūt differē
tie inter creditoꝛē scientē & ignoꝛātē assignaꝫ p Bar.in.d.l.rem
alienā in.j.col.in.ij.opp.Et est q̄ q̄n creditoꝛ habuit sciam rei
aliene sibi obligate debitoꝛ nō teneꝫ ei ꝺria pignoratitia,ꝙ bñ ei
teneꝫ q̄n creditoꝛ fuit ignoꝛans tex.est in.l.tutoꝛ.§.ꝺriā.ff.de pi
gno.actio.& ppea primo casu quo debitoꝛ nō teneꝫ non interest
debitoꝛis pignus ꝙfirmari p supueniētiā dn̄ij,& ideo nō ꝙfirma
tur. ¶ Scōo aūt casu in quo creditoꝛ fuit ignoꝛans & debitoꝛ ei
teneꝫ ꝺria pignoratitia interest debitoꝛis vt pignus cōfirmeꝫ & ideo ꝙfirmaꝫ.Et ex ista rōne infert vnū aliud ipse Bar.in.d.l.
j.§.j.ff.de pig.vcz q̄ ēt in creditoꝛe sciente pōt dari casus in quo
ex dn̄io supuenienti debitoꝛi ꝙfirmabit obligatio rei aliene,pu
ta si debitoꝛ q̄n obliganit rē alienā creditoꝛi sciēti obliganit se ex
p̄esse q̄ dn̄s rei dictā obligationē ratificaret vel alio mō ita qꝺ
ipse debitoꝛ teneretꝫ si dicta res in obligationē nō incideret,naz
ēt isto casu ex quo interest debitoꝛis vt obligatio ꝙfirmeꝫ,ex sup
uenienti dn̄io ipsi debitoꝛi ꝙfirmabit hypotheca & dabit credi
toꝛi vtilis hypothecaria & idē ēt colligit ex no.p Bar.& Saly.
in.l.cū res.C.si aliena res pig.da.sit.& latius p Sal.in.d.l.rem
alienā in.iij.col.vbi ēt in materia ponit latiorē & plenioꝛē distin
57 ctionē q̄s ponat gl.& Bar.in.d.l.j.§.j. ¶ †Insup ī mꝛia isti ius.
viij.limi.dubitaꝫ qd si debitoꝛ tpe quo obliganit rē alienā credi
toꝛi ignoꝛāti habebat aliqꝺ ius in dicta re,quo casu valuit obli.
in dicto iure tm̄ vt.l.grege.§.ij.& iij &.l.si ab eo.ff.de pig.& ibi p
glo.& Bar. An si postea supueniat in dicta re debitoꝛi dn̄ūi di
cta res mō in ꝓprietate incipiat esse obligata creditoꝛi,& in hoc
Bar.in.d.l.j.§.j.ff.de pig.distinguit q̄ aut dicto debitoꝛi super
uenit dn̄ūs illius rei ex cā illius iuris qꝺ ī ea habebat puta q̄ ha
bebat publicianā ex qua vsucapiebat & cōplenit vsucapionē vel
erat sibi obligata p debito & fuit sibi data insolutū & isto casu ip
sa res erit obligata vt ꝓbat in dictis iuribus & in.l.cū fundo.§.si
fundus.ff.de iure dotiū. Aut debitoꝛ q̄siuit dn̄ūm ex alia cā proꝛ
sus separata a dicto iure qꝺ habebat in re & tūc illa res non erit
obligata,sed erit idē qꝺ est q̄n res aliena simplr obligaꝫ de quo
dcm̄ est.s.in ista.viij.limi.ita firmat Bart.in.d.l.j.§.j.adde ēt
58 in materia Saly.ibi. ¶ †Scōo queritur q̄ est ratio differentie
q̄ res aliena nō possit obligari vt dcm̄ est,sed bene possit vēdi.
vt.l.rem alienā.ff.de ꝙtraben.emptio.& glo in.d.l.rem alienaz
dicit q̄ ratio differētie est q̄ i pignoꝛe oportet q̄ ꝙstituaꝫ ius in
re.i.q̄dā obligatio qꝺ fieri nō pōt in re aliena,ꝙ in vēditione vē
ditoꝛ nō teneꝫ nisi quādā possessionē asininā tradere & se de evi
ctione obligare & sic est ius qꝺ ꝙstituit in psona qꝺ fieri pōt etiā
respectu rei aliene allegat gl.l.exēp.§.j ff.de act.emp.& illā gl.
in.d.l.rē alienā sequit & declarat ibi Bal. Idē tz Bal.in.l.si si
ne in.j.col.C.ad velleia.dicens q̄ ius reale nō pōt cōstitui in re
aliena,ꝙ ius psonale fic,q̄ res nō obligaꝫ sed psona & subdit q̄
hypotheca nō ꝙstituit ver.promissino,ꝙ verbo effectiuo q̄ q̄ ob
ligat nō p̄mittit rē tradere,& quo ad iplam hypothecā nō requi
tur verbū promissinū.Et si in hypotheca eēt adiuncta promissio
tradēdi oziret actio p̄scriptis verbis psonalis,sed subdit ipse q̄
istud nō est de natura hypothece & ideo nō cōpetit p̄scriptis
verbis,in vēditione aūt bene cadit verbū promissinū ex quo oziť
obligatio psonalis q̄ cadit ēt circa p̄stationē rei aliene q̄ sua na
tura nō afficit rē sed psonā, vnde ꝑm eum nullum est impedimē
tū ex parte nature nec ex parte ꝙsensus. ¶ Et ex hoc inferť mi
rabilis subtilitas secundum eum,q̄ si tu obligasti mihi rem alie
nam & ego illā possedi titulo hypothece longo tempore non ta
mē p̄scribam verā hypothecam,secus est si res vendaꝫ vel do
netur,q̄ ibi est titulus ordinatus ad p̄scribēdū qui ortus fuit ex
contractu celebrato inter partes & ex promissione in eo adiecta.
ita dicit ibi Bal. Idē tenet Bal.in.l.fi.C.si aliena res pig.da.
59 sit vbi p diuersa verba idē firmat. ¶ †Tertio. Adde inquantū
dictū fuit.s.in ista.viij.limi.i prima restitutiōe nu.liij.q̄ res alie
na pōt obligari sub ista ꝙditione si sua erit,vt.l.si fundus.§.alie
na.ff.de pig.q̄ istud limitaꝫ singulariter p.l.fi.C.de pact. videli
cet q̄ res illius de cuius hereditate hr̄ spes,non potest illo vivē
te hypothecari iste est tex.singularis de hoc in.d.l.fi.in versi.
neq̄ hypotheceas & ibi not.Saly.Ale.& Jaſ.in vlti.not. Intel
lige tū q̄n talis res in specie obligaretur exprimendo personaz,
ita procedit.d.l.fi.& tali casu etiam q̄ postea dicta res per suc
cessionem efficereť illius qui eam dicto modo obliganit non re-

conualidaret obligatio p docto. in. d. l. fi. sed in gñali obligatione bonoꝝ nō expressa psona illius a quo speret successio bñ veniunt et bona postea p aliquā successionē q̄sita qz in istis terminis nō militat dispositio ꝛ rō dicte. l. fi. ¶ Et adde qđ in tm̃ est prohibita specialis hypotheca bonoꝝ in terminis. d. l. fi. q̄ etiā nō firmat iurō, ꝛ rō est qz talis hypothecatio est p̄ bonos mores
60 vt p Bar. ꝛ alios in. d. l. fin. qđ not. ¶ †Quarto adde in mria, q̄ licet obligatio nō valeat de re aliena in p̄iudiciū dñi vt. d. l. j. §. j. ff. de pig. ꝛ dcm̃ est supra, tñ in p̄iudiciū tertij possessoris qui nō hz titu. nec ius dñij vel quasi bñ vz, qz sicut ex titu. ꝛ traditione causat publiciana p̄ possidētē sine titu. vt. l. j. ꝛ p totum. ff. de publicia. ¶ Eodē mō ex hipotheca facta a debitore possidente cū titu. ꝛ bona fide q nō habebat dñium causat vtilis hipothecaria vel quasi in qua satis est p̄bare vtile dñiū vel quasi debitoris hipothecātis ad obtinēdū p̄ tertiū possessorē sine titu. possidentē ita not. Bar. in. l si ab eo. ff. de pig. ꝛ clarius in. l. rē alienā in. j. col. ff. de pig. actio. ꝛ Bal. in. l. mr̃ in. j. colū. in versi. Itē in preiudi. tertij. C. de rei vendi. ꝛ in. l. cū res in additione sua. C. si res aliena pig. da. sit. ꝛ firmat Cor. in. cōsi. cclxxxviij. iiij. vol.
61 in litera. l. p allegata ibi p eū. ¶ †Et ex his infert q̄ pignus et hipotheca dr̃ titulus vt et est tex. in. l. pignoris. C. de pig. actio. not. Bal. in. l. si tibi. C. de pig. vbi dicit de hoc fuisse olim maximā questionē ꝛ innuit q̄ sit titulus per tex. ibi. Quot aūt modis accipiat titulus vide gl. ꝛ ibi Bar. in. l. nō est. C. fami. her. Cl. in. l. cogi. in prima q̄stione. C. de petitione here. vbi ponit q̄ titulus nouē modis accipi pōt. Alex. in. l. j. in. iiij. not. ff. si cer. pet. ꝛ ex not. in locis p̄dictis intelliges qñō pignus dicatur titulus.
62 ¶ †Quinto. Adde in mria quod licet obligatio rei aliene non valeat in p̄iudiciū dñi, tñ vr̃ valere debere in p̄iudiciū debitoris obligantis vt ipse si possideat possit q̄uenīri hipothecaria. ita tz Bal. in. l. mr̃ in. j. col. C. de rei vendi. qz debitor nō pōt ratificare creditori. q. dñij. allegat. l. si iter. §. si debitor. ff. de pig. tz bart. in. l. j. §. j. ad fi. ff. de pig. tenet p̄riū vcz q̄ actio hipothecaria nō det p̄ debitorē q obliganit rem alienā. Nec hz obstare p̄m eum q̄ debitor nō possit referre. q. dñij iuxta not. in. l. j. §. fi. p̄do. ff. de posit. ꝛ i. l. ita vt si fur. ff. cōmo. Qz ad hoc rñdet ipse qđ p̄dicta procedunt qñ ageret actione psonali ex ctractu, secus aūt quādo agit actiōe reali vcz hipothecaria tūc. n. bene pōt referri. q. dñij. Bar. aūt in. d. rem alienā in. ij. col. in versi. q̄ro circa istaz partem. ff. de pig. acti. vr̃ tenere cōtrarium vcz q̄ qñ agitur hipothecaria p̄ ipsum debitorē sufficiat p̄bare possessionē debitoris ꝛ ponere seu articulare de dñio absq̄ eo quod alr̃ p̄bet qz p̄ debitorē ex probatione possessionis resultat probatio dñij cū nō possit referre. q. dñij, ex q̄bus apparet qđ ista q̄ō est valde dubia ꝛ ipsam p distinctionē late explicat Bar. in. l. cōmodare. ff. cōmo. ꝛ adhuc plenius reassumit ꝛ magistraliter more suo idez Bar. distinguit in. l. si alienā. ff. sol. mat. ꝛ ibi post eū Alex. aliqua addit distinctioni Bar. Quoꝝ dicta nō puto aliter referē-
63 da nisi inquantū respiciunt mriā ꝛ terminos nros. ¶ † Et ideo p̄ cōclusione p̄sentis dubitationis dicendū est, qđ qñ ille q hz causam ab aliquo agit p̄ eum a quo cām habet ꝛ tunc et qđ agatur actione reali ille a quo agens cām hz non pōt ei referre qō. dñij dicendo se nō fuisse dñm, qz hoc dicēdo allegaret turpitudinē suā qđ nō lz. vt. l. si creditoribus. C. de serno pig. da. ma. ꝛ ita tenet glo. in. l. cū res ꝛ ibi Bar. Bal. ꝛ Sal. C. de p̄bationibus sequit Ale. in. d. l. cōmodare in fine apostil. magne, ꝛ idē alex. in. d. l. si alienā in. j. col. ꝛ exē plificant in emptore agente rei vēdicatione p̄ venditorē, ꝛ cōcludunt qđ tali casu venditor non pōt excipere se nō fuisse dñm qz allegaret turpitudinē suā vt dictum
64 est † licet eē emptor non videat fateri vēditorē fuisse dñm, ꝛ sic ipse emptor cōuentus a vēditore rei vēdicatione posset negare illō fuisse dñm, qz hoc negando nullā allegat turpitudinē suā, ita tenet glo. ꝛ Angel. in. l. j. in versi. a nō dño. ff. de publi. ꝛ Alex. in consi. xliij. visis ꝛ ponderatis. ij. col. versi. preterea ad probā-dū locationē. i iij. vol. ꝛ in consi. clxxxv. ij. col. v. volu. ꝛ in consi. cxv. viso processu. vj. volu. in fi. vbi idē esse dicit si creditor ageret hipothecaria p̄ possessorē q habet cām a debitore qđ. s. possessor cōuentus a creditore possit negare debitorē a quo ipse hz cām fuisse dñm, licet Sali. in. d. l. cū res in hoc volnerit p̄rium ꝛ male vt ibi p Alex. allegātē Ange. in. d. l. j. ¶ Et sic vera vr̃ cōclusio qđ debitor q̄uentus hipothecaria a creditore, nō possit negare vel excipere se nō fuisse dñm ꝛ sic qđ sit tenenda q̄clusio Bar. in. d. l. rē alienā. ꝛ Bal. in. d. l. mater. Et ista et vr̃ magis
65 cōis opi. vt refert Alex. in. d. l. si alienā. ¶ †In actione aūt ex p̄ctu vcz in pignoratitia aliter est dicendū. Nam si debitor ageret directa pignoratitia p̄ creditorem ꝛ creditor excipiet quod debitor agens non sit dñs talis exceptio nō impediret pignoratitiā directā qz ad producendam pignoratitiā directā q̄ dat debitori nō requirit qđ ille qui dat rez pignori videlicet debitor sit dñs vt lege nec creditores. C. de pig. actio. ꝛ notat Bar. in. d. l. si alienā, licet ad q̄stituendū ius in re ꝛ sic ad hipothecariā bene
66 regrat dñiū debitoris vt subdit ibi Bar. ꝛ est tex. in. l. si pignore. §. si p̄dio. ꝛ ibi et not. Bar. ff. de pig. actio. ¶ †In pignoratitia vero p̄ria q̄ dat creditori p̄ debitorē idē dicendū est vcz qđ si debitor excipiet q̄ agens nō sit dñs vel q̄ ipse debitor q pignoranit nō fuit dñs talis excep. nō obstaret, qz in hac actione non
67 regrit probatio dñij p predicta ꝛ qz et debitor allegaret suā turpitudinē qđ non licet vt dictū est. ¶ †Sed si creditor conūctus pignoratitia directa a debitore nō excipiet de defectu dñij debitoris, sed potius allegaret ꝛ excipiet se esse dñm rei pignorate ꝛ nō teneri illā restituere tunc bene talis exceptio hret obstare ꝛ debitor ad obtinēdū hret probare se dñm, qz dñium creditoris recipiētis impedit p̄ctū pignoris. l. neq̄ pignus. ff. de reg. iur. ita tz Bar. in. d. l. cōmodare. ꝛ Sali. in. d. l. nec creditores
68 in p̄si. q̄ro modo ꝛc. ¶ †Si vero creditor q̄ētus pignoratitia directa exciperet p̄ debitorē de dñio alterius tertij vcz q̄ dñiuz rei pignorate spectet ad aliū, ꝛ tunc talis exceptio nō admittet qz nō pōt de hoc excipere p̄ eum a quo causam hz. d. l. nec creditoris, ꝛ qz et q̄ dicta res fuerit aliena nō impedit ortus pignoratitie vt p Bar. in. d. l. si alienā et qz obstat regula q̄ de iure tertij nō lz excipere. vt. l. loci corpus. §. cōpetit. ff. si serui. vendi. hr̃ plene p Bar. in. l. ij. ff. de excep. rei iud. ꝛ ita tz Bar. in. d. l. cō modare. ꝛ Sali. in. d. l. nec creditores. ꝛ plenius in. l. nō vñ. C. si cer. pet. ꝛ de hac mria vide et q̄ subdā. j. in. iij. mēbro. vij. partis
69 in p̄si. vlterius querit ꝛc. nu. xiij. vsq̄ ad nu. xvj. ¶ †Postremo pro cōplemento huius tertij mēbri sēde partis q̄rit an res p hibita alienari possit pignori dari, ꝛ in hoc Bar. in. l. in quorum. ff. de pig. posuit vnā distinctionē, dicens q̄ q̄nq̄ p̄hibet res vēdi qz eius cōmercium interdicitur de iure vt in re sacra religio-
70 sa vel simili ꝛ tunc pignori nō pōt dari † qz etiam pignus est cōmerciū, vt. l. j. §. eaz rem. ff. que res pigno. obliga. pos. quandoq̄ non prohibet cōmercium, sed prohibetur vendi vel alienari res ꝛ tunc etiā non potest obligari per. l. fi. C. de re. alien. non alien. ꝛ ratio est qa per obligationem peruenitur ad venditionem pignoris. l. ij. ꝛ. iij. ff. de distra. pigno. vnde sicut prohibetur vendi tio ita ꝛ eius preambulū. l. oratio. ff. de sponsal. quādoq̄ p̄o hibetur p̄sona emere rem, nō autem prohibetur res vendi, ꝛ tūc ille qui est prohibitus emere nō prohibetur pignori accipere. qz licet ipse pro suo debito possit alij vendere, tamen prohibitio ad hoc non se extendit, sed ad id solum vt ipse non emat, ꝛ istud limitat Bar. nisi ille acciperet pignori pro tanta quātitate quod non esset verisimile debitorem esse luiturum per not. in. l. qui habebat in p̄in. ff. de leg. iij. ꝛ hanc distinctionē dicit Bart. procedr̃ siue p̄hibitio sit facta a iudice siue a lege. ¶ Sed circa istā distinctionem Bar. aduertendū est inquātū ipse in. ij. mēbro firmat qđ qñ res prohibetur vel alienari quod etiam nō possit obligari p. l. fi. C. de re. alie. nō alie. † Qz ista cōclusio non est simpliciter tenēda. Nā glo. in. d. l. fi. in ver. hipothecā dicit qđ. d. l. fi. q̄ disponit q̄ siue lex siue testator siue ctractus p̄hibeat alie
71 nationem non solū censetur prohibere dominij trāslationem sed etiā hipothecaz vel pignoris nexum, loquitur ex quadam interpretatione, sed qđ vere ꝛ proprie loqnēdo ꝛ sic ex proprio significatu prohibita alienatione nō censet prohibita hipotheca ꝛ rō est qz alienatio proprie dr̃ quando dominium trālfertur. vt. l. j. C. de fundo dot. ꝛ. l. alienationis. ff. de verb. sig. ꝛ not. glo. in. d. l. fi. in versi. hipothecā. ꝛ glo. ꝛ Ang. in. l. benignius. ff. de legibus. Imo. ꝛ alij in. c. epi de rebꝰ eccleſie nō alie. ¶ † Pignus
72 aūt manet in bonis debitoris, vt. l. pignus. C. de pig. actio. ita tenet glo. p̄dicta. Et dictā glo. qđ appellatione alienationis proprie veniat illa ex qua dominium trālfert ꝛ ip̄ropie obligatio hipotheca sequūtur ꝛ dicunt esse notabilem ibi Cl. Bal. Sal. Pan. de cas. ꝛ alij ꝛ Ale. in q̄s. xxix. clarissime doc. v. col. nu.
73 lj. vij. vol. ¶ †Et p illā glo. inferunt qđ ex quo obli. ꝛ hipotheca improprie venit appellatione alienationis qđ quando sumus in dispositione stricte intelligenda vt in statutis odiosis ꝛ penalibus ꝛ in testamentis q̄bus p̄hibet alienatio in odium vel penam puta qz testator prohibet fieri alienationē in tales q̄sores, tunc appellatione alienationis nō veniet obli. vel hipotheca, q̄ illa solum ex qua dominium transfert, ꝛ propterea nō obstat huiusmodi prohibitione alienationis, in dicto casu poterit res obligari ꝛ hipothecari ꝛ etiā locari ita tenēt in. d. l. fi. Bald. sali. ꝛ alij, ꝛ hoc nisi in casu i quo obligatio vel hipotheca fieret p̄ tāta

quantitate

quantitate qđ ꝓsimiliter nō esset spes huitionis iuxta. d.l.q habebat.ff.de leg.iij.& istā ꝙclusionē tenet ēt Sozi.in ꝙsi.lxxv.circa pentem cōsultationē in.ij.col.in versi.sed his nō obstātibus in.j.volu. ¶ Ex qbus apparet qđ dicta decisio Bar.in.d.l.in quoꝝ in.ij.mēbro dicte sue distinctionis pōt hre locū & pcedere qñ sumus in dispositione in q̄ fit lata interpretatio prout sunt testamēta fauorabilia & hmōi,tūc.n.prohibita alienatione censet etiā prohibita obli.& hypotheca,secus aūt qñ sumus in dispositione penali vel odiosa vel alr stricte intelligēda,nā tunc prohibita alienatione nō cēset,phibita hypotheca. ¶ †Et max.hoc
74 est vex in ōctibus in qbus verba sunt stricte intelligēda.l.qcqd astringende.& l.stipulatio ista.§.in stipulationibus.ff.de verbo. obli.& l.si preses.& l.si de interpretatione.ff.de pen.& ita late firmat Alex.in ꝙsi.xlj.viso themate in fi.vj.vol.& in ꝙsi.clxix.in specto ac mature in fi.eo.vol.& ita sunt intelligēda no. ꝑ Bar. in.d.l.in quoꝝ & in.d.l.q habebat & i.l.rē legatā ad fi.ff.de adi.
75 lega. ¶ †Hec ħz obstare id qđ dicebat Bar.in.d.l.in quorūz qđ phibita alienatione ideo cēset prohibita hypotheca qr ꝑ illā uenitur ad alienationē.l.oratio.ff.de sponsali. Rñdet qđ regula.d.l.oratio.vcz qđ qñ vnū prohibet cēseat phiberi omne id ꝑ quod uenit ad illud procedit ꝑ interpretationem extensiuam vt phat tex.in.d.l.oratio in ver.suppleat,& no.Cy.Bal.& Sali. in.l.j.in vlti.colū.C.si rector prouin. Ān cū veniat per extensionem sequit qđ illa non habet locū in dispositionibus penalibus & odiosis & stricte intelligendis ꝑ no.in auc.quas actiones.C.de sacro.eccle.& ita late firmat Jaso.in.l.ij.in vlti.col.ff.de iurisd. om.iud.vbi ex regula.d.l.oratio facit pulcherrimas illationes. ¶ Ratio ergo Bar.fundata in.d.l.oratio restringi ħz ad dispositionē & mriam in qua fit lata interpretatio. Jn alijs aūt duobus
76 mēbris Bar.in.d.l.in quoꝝ tenenda est sua distin. ¶ †Et pro cōfirmatione predictoꝝ facit qr videmus qđ vbi iura voluerunt prohibere etiā hypothecam istud expresserunt nō acquiescēdo in sola prohibitione alienationis vt facit lex.l.fi.§.sed qr nra.C. commu.de lega.vbi prohibet alienari & obligari vel hypothecari res subiecta restitutioni fideicōmissarie pure vel in diē certā,& idem facit iurisfator in.l.fi.C.de pac.vbi phibet alienatio & ēt hypotheca bonoꝝ psone viuentis sub spe futnre successionis nisi illa psona ꝙsentiat. Batur enim intelligi qđ ex quo in dictis iuribus prohibitio alienationis fit in odiū & non in fauorem alicuius,quod prohibita alienatione nō fuisset prohibita hypotheca & propterea impator vltra prohibitionē alienationis prohi-
77 buit etiā hypotheca expresse. ¶ †Secus autē in phibitione q̄ fit principaliter in fauorē alicuius vt exēplificari pōt in alienatione phibita tutoribus & curatoribus pupillorū & minoꝝ,de bonis eoꝝ sine decreto iudicis de q̄ in.l.j.in prin.ff.de rebus eorū. illa.n.facta fuit in fauorē pupillorū & minoꝝ vt hr in auc.sacramēta pub C.si aduer.vendi.& ideo licet simpliciter distractio et alienatio prediorū fuerit phibita.vt.d.l.j.in prin. Tñ talis prohibitio extendit ēt ad obligationē & hypothecā.vt.l.si pupillorū.§.si pretor eo.tit.Et idē pōt dici in terminis.l.filiussa.§.diui. ff.de lega.j.& in multis alijs casibus adaptādo illos ad p̄dictaz cōclusionē & ꝙcordiā,licet doctores in hac materia aliqñ loquātur indistincte,& aliqñ dicant prohibita alienari nō posse obligari,& aliqñ dicant p̄riū nā concordāda sunt.vt.s.deductū est.que
78 no.qr nō inueni bene declarari ꝑ aliquē. ¶ †Insurgit aūt in p̄dictis alia vtilis dubitatio vcz an in casu in quo est ēt prohibita obli.vel hypotheca sub pena puta qñ sumus in phibitione alienationis in mria fauorabili vel late interpretāda ſm qđ ꝙclusum est.s.salnando secūdū membrū dicte distinctionis Bart.in.d.l. in quorum ff.de pig.vel etiā in aliquo alio casu in quo inueniretur phibita pignoratio,an in tali seu talibus casibus ex sola simplici hypotheca sine traditione incurrat pena dicte prohibitionis,& in hoc puto ꝙcludēdum qđ per simplicem hypothecā sine traditione nō incurratur pena.istam cōclusionem firmat Bal. in.c.j.§.aut si libellario in vlti.col.in versi.sequit in tex.aut pigno.in tit.qui.mo.feu.amit.vbi ipse ꝙcludit qđ ħz feudū sit prohibitū alienari vel pignori dari sub pena amissionis feudi tamē hoc intelligitur ita demū si processum fuit ad traditionē rei alias secus vt dicit notari ꝑ Cy.& alios in.l.si alienatū.ff.de ver.sig.& subdit se etiā ita intelligere in pignore prout in alienatione & qđ per simplicem hypothecationem nudo verbo factā nunqđ intelligit ventum ꝙra prohibitionē,nisi sit processum ad traditionē,ħz alias hypotheca nudo ꝙsensu ꝙstituatur,& qđ idez est siue per testamētū siue ꝑ stat.sit prohibita alienatio sub pena vcz qđ nūqđ ꝑ verbalē pignorationē incurrit pena,qr ꝓmittere nō est alienare.l.ad cū.§.lucius.ff.de dona.cū alijs ibi ꝑ euz allegatis idē tenet Bald.in.c.j.§.denicz q̄ fuit prima cā bene.amit.& in c.j.in princi.in.j.colum.ad fi.de prohibi.feud.alie.per Fede.
79 ¶ †Et idē videmus in alienatione emphyteosis,qr nisi sit processum ad traditionē emphyteota ꝑ simplicē vēditionē nō incurrit penā caducitatis iuxta.l.fi.C.de iure emph.ita tz Specu.in titu.de loca.§.nunc aliqua versi.cxcv.& Joā.And.& Pau.de leaz.& An.de but.in.c.potuit de loca.& optime facit tex.in.d. l.si alienatū in prin.ff.de ver.sig.& monent qr versi.alienatio seu pignoratio est cū effectu intelligendū.l.j.§.hec verba.ff.qđ qsqz iur.cū vulg.& qr vēditio nō dr pfecta ante traditionē.§.vendite. insti.de re.diui.& idē tz Saly.in.d.l.fi.C.de re.alie.nō alie.qui etiā ꝑ hoc adducit quod qñ in ōctu vēditionis nō interuenit traditio hr pro nō facta,& ab ea nudo ꝙsensu recedit.l.ab emptione.ff.de pac.& idē tz Albe.in.d.l.fi.in vltimis verbis.& An.de but.in cōsi.xcvij.viso puncto & instrumēto ad fi.& ita ēt ꝑ predicta tam in feudo q̄z in emphiteosi tz Ale.in ꝙsi.clxxiij.viso themate & scriptis &c.in.ij.col.ij.vol.& ita ēt tz Jas.referēdo predicta in.d.l.fi.char.pe.in.xix.q.C.ō iure emph.& ꝑ hoc ēt addit glo.in.l.j.§.si rē depositā in glo.j.& ibi Bar.ff.depositi.& Bal. in.l.iij.C.vt in pos.leg.& dicit hāc esse cōem opi.quānis ꝙtrariū teneat Jmo.in.d.c.potuit.col.xlj.& seq.intelligendo tamē sem per nisi hypotheca fieret ꝑ tāta quātitate qđ nō eēt ꝓsimiliter spes huitionis ꝑ not.ꝑ Bar.in.d.l.qui habebat de leg.iij.& per Alex.in.l.iij.C.de leg. ¶ Et sic remanet firma cōclusio qđ phibita pignoratione vel hypotheca sub pena priuationis vel alia nō incurrit talis pena ꝑ simplicē hypothecam quentionalē nu-
80 dam a traditione. †Tñ nō propterea est dicendū aut existimandū qđ stante prohibitione pignoris vel hypothece expressa vel cōprehensa sub ver.alienationis qđ ipsa simplex hipotheca vel obligatio valeat,sed imo erit inefficax quecūqz hipotheca ꝙtracta ꝯ dictam prohibitionē,qr dispositio loquens in vno ex ipsis habet locū in alio vt habet in.l.si rem alienā.§.proprie.ff.de pigno.actio.& dixi.ꝫ.in pri.parte nu.viij.& qr etiā est eadem rō in vtroqz,qr ꝑ vtranqz paratur preambulum ad alienationē vt de
81 pignore no. Bar.in.l.in quoꝝ.ff.de pig. †Et de hipotheca simplici probat qr ēt illa dum possessio est apud debitorē potest vēdi vt est tex.in.l.si in hoc.C.de distra.pigno.& dicā late.ꝫ.in.vj. parte principali in primo mēbro in.iiij.ampliatiōe. ¶ Est ergo conclusio qđ phibito pignore vel hipotheca sub pena,ex simplici hipotheca sine traditione,non incurrit pena vt dictū est & hipotheca est nulla & ita vult Bal.i.d.c.i.in.d.§.aut si libel.qb. mo.feu.amit.& illud quod dixi de traditione intellige etiā si traditio fieret ficte per constitutum,qr tunc incurreretur pena iuxta.l.qđ meo in prin.ff.de acq.pos.& firmat Jas.in.d.l.non.char. clxxxix.in fi.ij.col.conclusio ergo.ꝫ.facta procedit in hipotheca nuda ab omni traditione,& per predicta remanet expeditum istud tertium membrum secunde partis.

☙ SVMMARIVM ❧

1 Hypotheca tacita dicitur illa que est introducta a lege vel statuto,licet etiam appelletur expressa.
2 Tacita hipotheca diuersimode consideratur.
3 Hypotheca introducta a lege vel statuto licet sit tacita est tamen vera non ficta non obstante impositione vel inductione per verba fictionem denotantia.
4 Lex fingendo in actu descendente a potestate iuris non operatur ficte sed vere.
5 Hipotheca tacita nō potest probari ꝑ testes,expressa autez sic. Tacite hipothece in quibus casibus de iure sint inducte.
6 Hipotheca tacita competit in bonis tutoris vel curatoris.
7 Hipotheca tacita non solum inducitur in bonis tutoꝝ,sed etiaz protutorum & qui se gerunt pro tutore.
8 Hipotheca tacita locum habet in bonis curatorum ad lites datorum,& eorum fideiussorum.
9 Hipotheca tacita procedit etiam in bonis actorum a tutoribus vel curatoribus constitutorum.
10 Tacita hipotheca non procedit in bonis actoris loco tutorum vel curatorum a iudice dati.
11 Bonis tutoris & curatoris obligatis an censeantur & bona heredis obligata.
12 Tacita hipotheca in bonis tutoris vel curatoris a quo tempore incipiat.
13 Tacita hipotheca competit in bonis patris male & fraudulenter bona filij administrantis.
14 Pater in bonis in quibus habet vsumfructum nō tenetur red-

dere administrationem filio de his que culpabiliter gessit, de fraudulenter autem gestis sic, in his autem in quibus non habet vsumfructum indistincte tenetur, ꝛ nu. 15.

16 Bona patris pro administratione bonorum filij in quibus non habet vsumfructum censentur hipothecata, si gessit se pro legitimo administratore, non aliter.

17 Hipotheca tacita incipit a tempore administrationis bonorum filij per patrem fraudulenta.

18 Obligatio psonalis seu principalis dupliciter consideratur.

19 Tacita hipotheca qualiter induci dicatur in bonis paternis.

20 Mater transiens ad secunda vota dicit tacite hipothecare bona sua filijs primi matrimonij.

21 Bona futura veniunt in tacita hipotheca.

22 In mria hipothece tacite dicta de mre locum hre pnt in patre.

23 Dispositum in vno ex equiparatis censet dispositum in alio.

24 Tacita hipotheca inducitur in dote ꝛ in actione dotis.

25 Hipothe. tacita respectu bonoꝝ dotalium diuersimode gsiderat.

26 Hipotheca tacita an locū habere possit in dote euicta marito.

27 Euictio in dotalibus rebus an ꝛ quando debeatur.

29 Priuilegium tacite hipothece introductū in §. ꝛ vt plenius. C. de rei vxo. actio. datum censetur actioni non persone.

30 Hipotheca tacita transit ad quemcunq; transit actio de dote.

31 Tacita hipotheca transire potest in heredem extraneum.

32 Tacita hipotheca potest transire in cessionarium.

33 Cessione facta de dote simpliciter per mulierem censetur etiam cessa hipotheca tacita.

34 Hipotheca tacita pro dote competit etiam quando pater agit ad dotem vt legitimus administrator filie.

35 Pater agens procuratorio nomine filie ꝛ ad filie vtilitatē gaudere debet priuilegio tacite hipothece, secus si noie proprio.

36 Pater quibus casibus cēseatur obligatus pro restitutione vel conseruatione dotis nurus sue.

37 Dispositio adiuncta verbo debet intelligi fm tempus verbi.

38 Tacita hipotheca procedit etiā in bonis paternis, etiam si sint subiecta restitutioni fideicommissarie.

39 Tacita hipote. an possit hre locū i bonis mēte capti vl furiosi.

40 Pater naturali ratione tenet dotare filiam, ꝛ filium donis propter nuptias honorare.

41 Pater censetur obligatus pro dote filio ipsius iussu data.

42 Jussus differt a simplici gsensu mādato ratihabitiōe ꝛ voluntate.

43 Consensus illius de cuius preiudicio agitur non debet necessario esse solennis vel formalis.

44 Furiosus an aliquo casu dicatur consentire.

45 Obligatio consecutiua ad actum in quo differat a quentionali.

46 Priuilegiū tacite hipotece concessum actioni de dote cōpetit etiam pro augmento dotis.

47 Tacita hipoteca procedit p alimentis debitis vxori p maritū.

48 Actio dotis gsideratꝰ i tacita hipoteca nō q̄titas ipsius dotis.

49 Fructus ꝛ accessiones dotis percepti per maritum peti dicuntur per mulierem actione dotis.

50 Bos cum fructibus ipsius dantur marito pro oneribus matrimonij supportandis.

51 Officiū iudicis nobile nullā actionē vel obligationē p̄supponit.

52 Tacita hipotheca que datur pro actione dotis se extendit ad omne ad id quod ipsa actio dotis.

53 In contractibus bonefidei fructus nō veniunt iure actionis sed officio iudicis mercenario.

54 Datio fideiussoris ꝛ datio pignoris equiparantur.

55 Maritus qualiter petere possit vel debeat accessiones dotis. Fideiussor quo casu teneatur pro sorte ꝛ vsuris debitis ex gtractu stricti iuris, vel bonefidei per debitorem inito.

56 Fideiussor simpliciter intercedens tenetur etiam pro accessionibus ꝛ vsuris, que veniunt officio iudicis.

57 Priuilegium tacite hipotece procedit etiam pro pretio rerum dotalium per maritum alienatarum.

58 Bona mariti an pro pretio rerum dotalium per ipsum venditarum sint tacite hipoteca. ꝛ an pretium redactuꝫ ex ipsius bonis dicatur tacite obligatum pro dote.

59 Pretium rerum mariti vēditarum ꝛ tacite obligatarum pro restitutione dotis succedit loco dictarum rerum.

60 Actio q̄ cumulatiue accedit alteri sortit eādē naturā cū prima.

61 Regula q̄ accessorium sequitur naturam principalis procedit vbi accessorium non potest stare sine principali.

62 Priuilegiū tacite hipotece hz locū ꝛ pōt ꝓcedere ꝙ fideiussorē.

63 Priuilegium tacite hipotece potest competere vxori in bonis mariti non solum dotalibus sed etiam parafernalibus.

64 Tacita hipoteca introducta pro dot. an locum habeat in donatione propter nuptias.

65 Mulier agens ad donationem propter nuptias habet tacitam hipothecam absq; priuilegio prelationis.

66 Donatio pp nuptias an ꝛ qualiter dicat dñiuꝫ vxoris transire.

67 Tacita hipoteca an locū hēat i extraneo dotāte ꝛ dotē repetēte.

68 Priuilegium tacite hipotece non procedit in muliere hereticā.

69 Mulier iudea habet tacitam hipothecam in bonis mariti iudei, nam inter indeos est matrimonium.

70 Priuilegium prelationis tacite hipotece quod datur doti, non datur pene illi adiecte.

71 Tacita hipoteca non procedit pro dote promissa vel data pro sponsa per verba de futuro.

72 Sponsa an habeat priuilegia dotis.

73 Tacita hipoteca an locū habeat in bonis mariti minoris. xxv. an. contrahentis matrimonium ꝛ recipientis dotem.

74 Bona mulieris minoris promittentis vel dantis dotem an tacite hipotecentur pro dicta promissione obseruanda.

75 Vxor minor non potest bona immobilia dare in dotem sine curatore ꝛ decreto iudicis.

76 Tacita hipoteca an locum habeat in dote confessata.

77 Hipoteca pro dote expressa quo tēpore incipiat, ꝛ qd in tacita.

78 Dispositio. l. j. ff. qui potio. in pigno. habe. non procedit specialiter in dote, sed in quolibet creditore.

79 Expressa hipoteca non trahit ad tēpus promissionis dotis, nisi promissio sit facta tpe mrimonij gtracti vl post matrimoniū.

80 In tacita hipoteca pro dote an sit inspiciendum tempus promissionis vel solutionis.

81 Taciti ꝛ expressi an ꝛ quando sit eadem ratio ꝛ quando non.

82 Mulier habens p pactum ꝛ cōuentionē expressam hipotecam pro dote an etiam illā dicatur habere tacitā a lege inductā.

83 Pignus speciale per mulierē pro dote receptū non facit cessare generalem tacitam hipotecam a lege inductam.

84 Obligatio omnium bonoꝝ mobilium ꝛ immobilium pro restitutione dotis facta non includit nomina debitorum.

85 Tacita hipoteca in quo differat ab expressa.

86 Prouisio legis est efficacior prouisione hominis.

87 Prouisionē hois ānihilare ꝓuisionē legis qualr sit itelligēdū.

88 Lex iubemus. ꝛ. l. etiam. C. ad velleia. quo casu disponant.

89 Fideiussor potest accedere pro dote danda marito sed non pro dote vxori reddenda.

90 Recipiens a colono mo fideiussorez an videatur renuntiare tacite hipotece super rebus illatis ꝛ inductis.

91 Locator prouidens sibi de speciali ꝛ expressa hipoteca in certa re ꝙductoris, nō propterea cessare facit tacitā inductā a lege super bonis inuectis ꝛ illatis.

92 Fideiussoris datio simplex q̄ veteri obligationi accedat nō inducit nouā obligationē, hz solū ē additamētū maioris cautiōis.

93 Prouisio legis q̄n tollatur per prouisionem hominis.

94 Priuilegium tacite hipotece sine priuilegio ꝓlationis ad quos heredes transeat.

95 Priuilegium tacite hipotece cum priuilegio prelationis an trā seat ad filios secundi vel alterius matrimonij.

96 Priuilegium tacite hipotece cum prelatione an competat vni mulieri contra aliam pretendentem similem hipotecā ex causa alterius dotis.

97 Lex assiduis. §. exceptis. C. qui potio. in pignor. habe. quo casu loquatur ꝛ disponat.

98 Tacita hipoteca anterior pro dote preferē expresse posteriori.

99 Mulier habens expressam hipotecam pro dote an preferatur alijs habentibus tacitam anteriorem.

100 Mulier habens expressam hipo. pro dote posteriorem an preferatur creditori habenti expressam anteriorem.

101 Regula q̄ taciti ꝛ expressi idem est iudicium procedit si tacitū procedat secundum regulas iuris communis, secus si contra.

102 Correctio iuris communis non recipit extensionem de casu ad casum.

103 Argumentum de psonali actione ad hipote. non procedit.

104 Priuilegium tacite hipotece cum prelatione an competat pro dote putatiua.

105 Matrimonium putatiuum bonafide contractum habet priuilegia veri matrimonij quo ad dotem.

106 Priuilegium tacite hipotece an locum habeat in matrimonio putatiuo ex parte mariti.

107 Priuilegium tacite hipotece cum prelatione an possit per mulierem cedi vt transeat in cessionarium.

108 Fiſcus ⁊ mulier in materia hypothe. pari paſſu ambulant.
109 Lex. j. C. de in. fiſ. ⁊. l. ſi is qui. ff. de in. fiſ. nō habent locum vbi mulier contendit cum fiſco pro dote.
110 Anterioritas vel poſterioritas inſtrorum conſidera ſecundum ordinem ſcripture.
111 Priuilegium tacite hypo. mulieri pro dote datum an trāſeat ad quoſcunq; beredes.
112 Priuilegia dotis an competant ſolu. matri.
113 Tacita hypo. contrabitur pro bonis a fiſco emptis.
114 Fiſcus in quibus ciuitatibus vel populis eſſe dicat̄.
115 Bona delinquentium an pro eius fiſco applicandis cenſeātur tacita ipſi obligata.
116 Quaſi contractus per litis cōteſta. inductus quid operetur.
117 Fiſcus an in dubio preferatur priuato vel econtra.
118 Fiſcus in cā onerosa prefertur in dubio priuato, in cā autem lucratiua preferri debet priuatus.
119 Tacita hypothe. inducit̄ in bonis adminiſtratorū ciuitatū, nā eorū bona ſunt ciuitatib⁹ q̄rū geſta eſt adminiſtratio taci. hyp.
120 Tacita hypo. hz locum in bonis prelati eccleſie pro mala adminiſtratione bonorum ipſius eccleſie.
121 Prelatus in multis equiparatur tutori.
122 Tacita hypo. non procedit in camera epiſcopali, ſeu in cōtractu cum epiſcopo inito.
123 Tacita hyp. procedit in bonis orphanotrophij vel hoſpitalarij pro eorū mala adminiſtratione.
124 Bona delinquētis puta furis cenſetur pro reſtitutione vel ſatiſfactione fienda tacite hypothecata.
125 Tacita hyp. inducit̄ in collectis ⁊ fauore collectarū ſoluēdarū.
126 Tacita hypo. inducitur fauore decimarū ſoluendarum in bonis de quibus ſoluenda eſt decima.
127 Bona emphyteotica pro quibus ea non debet̄ quolibet anno an ſint tacite pro illo obligata.
128 Res inuecte ⁊ illate in domū conductam tacite ſunt obligate pro penſione ⁊ affictu domus locate.
129 Res inuecte ⁊ illate in domū q̄ductā an poſſint retineri p locatorem p alio debito q̄ locationis tanq̄ tacite hypothe.
130 Beneficium retentionis q̄petit in cā dotis ſoluende.
131 Res inuecte ſeu inducte in domū q̄ductā hz tacite ſint hypothecate nō tñ p̄hibent̄ alienari niſi expreſſe ſint obligate.
132 Hypothecaria datur contra tertiū poſſeſſorem tam pro tacita quam pro expreſſa hypotheca.
133 Saluianum interdictū q̄petit locatori pro rebus coloni illatis ⁊ inuectis, pro rebus autem inquilini vtile.
134 Tacita ſerui hypotheca an impediat eius manumiſſionem.
135 Res expreſſe obligate p ēm q̄ductorē primo q̄ductori nō ſunt ex illa q̄tionali obligatione obligate primo locatori.
136 Res inuecte ⁊ illate p ēm conductorem an pro primo conductore cenſeantur tacite obligate, ⁊ quare.
137 Scōs creditor q gratis a primo q̄ductore domū recepit an teneat̄ ō dom⁹ ōteriorationē, vt p ea dicat̄ res illate taci. obli.
138 Beteriorans rez alterius ēt cōmodatā teneť de deteriorationē.
139 Appellatione domus que veniant.
140 Res inducte in naui cōducta cenſent̄ tacite hypothecate pro penſione nauis.
141 Res inuecte ⁊ illate cenſentur pro qualibet mercede conducta tacite obligate.
142 Tacita hypotheca rerum inuectarū ⁊ inductarum an per amotionem ipſarum expiret.
143 Hypotheca ſemel in rebus acquiſita nō tollit̄ per aliū ſubſequentē ꝯctū ſine conſenſu illius cui primo acquiſita eſt.
144 Res illate ⁊ inuecte in molendino non ſunt tacite obligate p penſione molendini.
145 Res illate in predium ruſticū nō intelliguntur tacite obligate ſecus ſi in predium vrbanum.
146 Predium vrbanum in quo diſtinguatur a ruſtico.
147 Fructus fundi conducti indiſtincte dicunt̄ tacite hypotecati pro pretio conducto.
148 Fructus induſtriales non ſunt intelligēdi tacite obligati p pēſione predij ruſtici, ſecus de naturalibus.
149 Pretiū nō ſuccedit loco rei in actiōe hypothecaria ſingulari.
150 Bona inuecta vel illata in domo q̄ducta non cenſent̄ taci. hypothecata niſi quatenus ſint per conductorem illata, cuius probatio incumbit agenti.
151 Res famuli inducte in domo per dñm q̄ducta non cenſent̄ tacite obligate pro conductione.
152 Res aliene inducte in domo conducta nō veniūt in taci. hyp.
153 Merces venales inuecte in domo q̄ducta an veniāt i tac. hyp.
154 Bona minoris inducta in domū q̄ductā non veniant in tacita hypo. pro conductione contracta.
155 Bona vſurariorum an dicantur tacite hypothecata pro reſtitutione vſurarum.
156 Bona ſecundi mariti quo caſu ſint tacite hypothecata filijs primi matrimonij.
157 Tacita hypo. inducit̄ in bonis teſtōris pro legatis ab eo ſcis.
158 Res legate a teſtatore nō dicunt̄ in bonis ipſius nec tacite dicuntur hypothecate pro ipſis legatis.
159 Res hēdis an tacite dicāt̄ obligate p legatis a teſtore factis.
160 Hypotheca tacita q̄ q̄petit p legatis differt ab alijs hypo.
161 Teſtator pōt remittere tacitā hypo. introductā p legatis.
162 Tacita hypo. introducta pro legatis non procedit in donationibus cauſa mortis.
163 Res empta ex pecunijs pupilli eſt ipſi pupillo pro reſtitutione pecunie tacite obligata.
164 Res empta ex pecunia militis eſt tacite pro reſtitutione pecunie ipſi militi hypothecata.
Res empta ex pecunijs alienis q̄bus caſib⁹ dicat̄ taci. hypo.
165 Tacita hypo. includit ⁊ cōprehendere pōt oia bona preſentia ⁊ futura, ēt nomina debitorū tam preſentia q̄ futura.
166 Pecunia an poſſit dici tacite hypothecata.
167 Statutū q̄ inſtrumēta confeſſionata vel guarētigiata habeāt executionem paratam militat ēt'ſi petatur executio vigore inſtrumenti ex quo reſultat tacita hypotheca.

¶ Quartum membrum ſcōe ptis princip.

Sequitur mō quartū membrū iſtius ſecōde ptis in quo tractabimus ō tacita hypo. in q̄bus caſibus inducat̄ ⁊ de eius effectibus. p̄mittēda tñ ſunt aliqua p faciliori intelligētia. ¶ †Et primo premitte q̄ tacita hypo. dz illa q̄ eſt introducta ex diſpoſitione legis ſeu ſtatuti a ptibus nō expreſſa, exp̄ſſa aūt dicit̄ illa q̄ partiū q̄uētionē inducit̄ vt p̄bat̄ in ti. q̄b. mod. pignus taci. ꝯ. ff. ⁊ C. vbi in caſibus ibi notatis dz tacite cōtrahi hypotheca, ⁊ tñ illaz lex inducit. ¶ Et ꝓpterea infertur q̄ qñ lex vel ſtatutū inducit hypothecā, ēt q̄ illā expreſſaz hipothecā appellet tñ dz tacita hz habeat vim expreſſe. ita declarat nota. Bau. de ca. in cōſi. cccxciiij. q̄q̄ multa copioſe in. ij. col. in fi. ex quibus cōcludēdo ꝛc. 1

¶ †Secūdo premitte q̄ ſi ſtatutus inducēs hypothecā diceret q̄ illa hypotheca habeat eūdē effectū quē hz hypotheca deſcripta in publicis inſtrīs nō p hoc intelligeť expreſſa hypo. qz nō p hoc dī deſcripta in inſtro, cuz deſcriptū in inſtro dicat̄ illud q̄ oculis corporeis legi pōt. l. j. ff. de his q̄ in teſta. delē. ⁊ Bal. in. l. legē. C. loc. ſz erit tacita eiuſdē tñ effectus cuius eſt expreſſa vt copioſe ⁊ pulchre fir. Ro. in conſi. cxlvij. hz hec pars ⁊ Alex. in conſi. lviij. in cauſa mota per Bau. ꝛc. vij. vol. p alle. p eos. 2

¶ †Tertio p̄mitte q̄ hz tacita hyp. inducat̄ a ſtatuto vel lege p verba importātia fictionez p̄ut eſt ꝟbum intelligat̄ ⁊ credat̄. l. qm̄. ff. de his q̄ no. infa. ⁊ i. §. ei vero q. inſt. de inutil. ſtip. Tñ p hoc illa hypothe. nō erit ficta, ſed vera hz tacita. ita p̄bat̄ in. l. in predijs. ibi tacite pignora eſſe intelligantur. ff. in q̄bus cauſis pign. taci. ꝯ. ⁊ in. l. eo iure ibi pignora eſſe credant̄ eo. titu. Nā hz in dictis legi. ſint verba importātia fictionē tñ illa bona ſunt vere hypothecata hz tacite, vt. l. ij. C. eo. titu. ⁊ ita tz Jaſ. in repeti. l. ſi is q̄ p emptore. in. xvij. car. col. iij. in verſi. item adde q̄. l. fingēdo. ff. de vſucap. 3

¶ †Et rō eſt qz lex fingendo in actu deſcēdēte a poteſtate inris vere facit̄ non ficte ēm Anto. de but. in conſilio. xx. equitas valde ſuggerit. ⁊ no. Bartol. in. d. reperto. l. ſi is qui pro emptore circa fin. fictionis inductiue. 4

¶ †Quarto p̄mitte q̄ tacita hyp. nō pōt p̄bari p teſtes vt pulchre p Bal. in. l. q̄ētiā. in fi. C. de epi. ⁊ cle. niſi p modū indirectū vt ibi p eū, ſed expreſſa ſic, qz hz dicat̄ expreſſa tñ de neceſſitate nō regrit ſcripturā. l. ꝯbit̄. ⁊ ibi Bar. ff. de pig. 5

¶ Iſtis p̄miſſis deueniendo ad tacitas hypo. videndū in q̄bus caſibus de iure tacite hipothece inducte ſint, quos oēs caſus enumerabimus diſtincte.

¶ †Primus igitur caſus eſt in quo tacita hipo. inuenitur de iure in bonis tutoris ⁊ curatoris. Nā eorū bona ſunt tacite hip. pro adminiſtratione tutele ſeu cure. vt. l. p officio. C. de adminiſtra. tuto. 6

¶ Amplia primo, vt. d. tacita hipo. inducatur non ſolum pro male adminiſtratis, ſed ēt pro neglectis, ita tenent ibi Ci. Bar. Bald. Sali. ⁊ alij. 7

¶ †Scōa Amplia vt non ſolū. d. taci. hip. inducat̄ in bonis tutorū, ⁊ cura. vt dictū eſt ſz ēt

in bonis ptutoris vcz illius q nō est tutor, ſz gerit se p tutore vt tz gl. in. d. l. pro officio. in gl. fi. quā ibi Bal. dicit nō esse alibi
7 et mouet gl. p. l. dabimus. §. i. ff. de pīui. cre. et ibidē hoc expreſſe tz gl. et Bar. et ſeq̄ Soci. in q̄ſ. lxxxv. viſo q̄promiſſo pe. colum. j. volu. ¶ †Tertio Amplia vt idē ſit in curatoribus datis ad lites, q̄ et eoꝝ bona et eoꝝ fideiuſſorum ſunt taci. hy-
8 pothe. pro eoꝝ adminiſtratione ſicut bona tutoris et curatoris generalis text. est et ibi no. doc. in. l. pperandū. §. fi. C. de indi.
9 ¶ †Quarto amplia in actoribus datis ab ipſis tutori. vel curato. q̄ et illoꝝ bona ſunt tacite obligata ſicut bona tutoꝝ et cura-
10 toꝝ ita tz Bar. in. l. actor. in. ij. col. ff. rem ra. ba. ¶ †Fallit ām dicta q̄clu. in actore dato a iudice loco tutoris vel curatoris, q̄ illius bona nō ſunt tacite hypo. vt per Bar. in. d. l. actor. ij. co-
11 lum. et meminit Jaſ. in. d. l. pperandū. §. fi. in vlt. col. ¶ †Secūdo fallit in bonis heredū tutoꝝ vel curatoꝝ ita tz Raph. cu. in q̄ſ. lviij. queritur an bona heredis tutoris vbi dicit q̄ tex. in. d. l. propandū. §. fi. qui videbat innuere p̄rium inquantū dicit heredeſq̄ et res eoꝝ dz intelligi de rebus heredū que fuerūt tutoris et curatoris, nō autem de rebus ppriis dictoꝝ hr̄dum. Jaſ. aūt in. d. §. fi. intelligit q̄ dicta verba res eoꝝ, debēt referri ad tutores et curatores, et credo iſtam eſſe verā intelligētiā. ¶ Sz ſubdit Jaſ. q̄ tūc ille tex. ſeruiret ō vēto, q̄ ſine illo tex. oia bona tutoꝝ et curatoꝝ q̄ in hr̄des deuenerūt erāt obligata minoribus, et ppea vt ille tex. aliqd operet dz intelligi ſm. Jaſ. q̄ ſloq̄tur de bonis heredū et tūc ſm eū eſſet magnū p̄iuilegiū pupillorum et minoꝝ, tñ Jaſ. ſup hoc nihil decidit, ſed relinqt cogitandū. ¶ Ego aūt puto q̄ deciſio Rapha. ſit veriſſima vcz q̄ bona heredū tutoris vel curatoris ad lites et ēt alioꝝ nō ſunt taci ta obliga. pro adminiſtratione tutoꝝ vel curatorum, q̄ in obligatione generali et expreſſa bonoꝝ facta p defunctū nō veniunt bona heredū, vt. l. paulus in p̄in. ff. de pig. et hz̄ p gl. et doc. in. l. aſſiduis. C. qui po. in pig. ba. et in. l. i. C. cōm. de lega. et dictum fuit. ſ. in. ij. membro huius. ij. partis in. vi. fal. nu. liij. et. liiij. ergo ēt i generali et expreſſa obligatione nō veniūt bona heredis ergo ēt nō dñt venire in tacita argu. l. cū qd. ff. ſi cer. pe. et nō dz dici q̄ ſit ſpeciale in pupillis vel minoribus, q̄ iſtud dicere est recurrere ad refugiū miſeroꝝ vt vt p gl. et doc. in. l. filiū quē habētes. ff. fa. ber. et eſſet inducere correctionē legū ꝛ. l. p̄ecipim⁹. C. de appell. cū vul. et ideo ſtādū est regule q̄ bona heredū nō q̄prehendant in obligatione bonoꝝ facta p defunctū. d. l. panlus in p̄inc. ¶ Et non ob. q̄ hoc mō. d. l. pperandū. §. fi. ſeruiret de vento vt dicit Jaſ. q̄ pōt rñderi q̄ immo ille. §. fina. ſtat cum virtute operandi et fuit illa diſpoſitio neceſſaria, q̄ lz in tutore et curatore gñali eſſet inducta tacita hypo. de qua in. d. l. p officio tñ hoc nō erat deciſum in curatoribus datis ad lites tñ et in eorum fideiuſſoribus cū ergo de his alibi expreſſe nō eſſet deciſum non pōt dici q̄ imperator in. d. §. fi. ſupernacue ioquut⁹ fuerit vt ēt dicit Bal. ibi. et ſic remanet firma deciſio Raphe. q̄ bona heredū tutoris vel curatoris nō veniāt in taci. hyp. de
12 qua in. d. l. pro officio. ¶ †Sed dubitat a quo tpe incipiat tacita hyp. in bonis dictoꝝ tutoꝝ curatoꝝ ptutoꝝ et eoꝝ fideiuſſoꝝ, et gl. in. d. l. pro offi. ponit duas opi. Prima est q̄ hypo. incipiat tpe quo incipit eſſe tutor arg. l. cū opz. §. fi. C. de bo. q̄ lib. ¶ Scōa opi. est q̄ incipiat a tpe quo incepit male adminiſtrare arg. l. hac edictali. §. pe. C. de nup. ſed. j. opi. tenent ibi Jaco. de are. Cy. Bal. et late Saly. qui rñdet ad argu. p̄ria opi. tz Soci. in q̄ſ. lxi. in preſen. q̄ſultatio. in. j. et ij. co. in. j. vol. et ſic est cō-
13 munis et tenenda, et faciunt que j. in p̄ima ſeq. hypo. ¶ †Secūdus caſus in quo inducit taci. hypo. est q̄n pater adminiſtranit bona filij male et fraudulenter vel illa alienauit, nā iſto caſu pro bonis ipſius patris tacita, vt. l. cū opz. §. fi. C. de bo. que libe. Secus aūt est p culpabili adminiſtratione patris q̄ illa nō
14 tenet pater vt declarat gl. Bar. et Bal. in. d. l. cū opz. §. nō autem. et in. §. fi. ¶ †Et ratio est q̄ pater de bonis in quibus ē legitimus adminiſtrator et hz vſumfructum nō tenet reddere rōnem adminiſtrationis filio de his que culpabiter, geſſit ſed ſolum de his que fraudulenter et doloſe geſſit vt hr̄ in. l. imperator. ff. ad treb. et iſtam dicit eſſe magis cōem opin. Soci. in conſil. xxxiiij. proſequendo ordinem in vlti. colum. j. volumine.
15 ¶ †In his autem bonis in quibus patri nō querit vſusfructus et nō est legitimus adminiſtrator filij iuxta vtiliter no. p Bar. in. l. ſi. §. j. ff. de verb. obl. pater indiſtincte tenetur reddere rōnē adminiſtrationis filio cū reſtitutione reliquoꝝ vt no. Bald. in d. l. cū opz. §. fi. et Bal. in. l. filie cuius. C. fa. ber. et hr̄ p Sozi.
16 in. d. conſi. xxxiiij. pe. et vlti. col. vbi pulcbre. ¶ †Sed dubitat q̄n pater adminiſtrat. d. bona in quibus nō hz vſumfructū et nō est legitimus adminiſtrator, quo caſu indiſtincte teneť reddere adminiſtrationē cū reſtitutione reliquoꝝ vt proxime dictum est. An pro tali adminiſtratione ſint ēt bona patris tacite hypo. ſicut ſunt hypothecata pro adminiſtratione illoꝝ bonoꝝ in quibus pater hz vſumfructum et est legitimus adminiſtrator quo caſu loquit. d. l. cū opz. §. fi. et videt dōm q̄ nō q̄ diſpoſitio. d. §. fina. est exorbitans a iure introducendo hypothecā taci. in illo caſu ſpeciali in quo de iure nō erat introducta, vt. ff. et C. in q̄bus cau. pi. taci. ꝯtra. ideo non videt extendenda ad bona in quib⁹ pater non est legitimus adminiſtrator argu. l. ſi vero. §. de viro. ff. ſo. mat. et no. per Bar. et Alex. in. l. ſi q̄ſtāte. in p̄in. in. vlij. q. ij. partis eo. ti. Tñ in ꝯrium facit. d. l. pro officio cū gl. ibi q̄ extendit. d. l. loquentem in tutore ad ptutore vt dictum fuit. ſ. i p̄imo caſu proxie precedenti. nu. vij. Unde ſi appareret q̄ pater geſſiſſet ſe in adminiſtrandis bonis filij p legitimo adminiſtratore, cum tñ non eſſet q̄ in illis non habebat vſumfructum (vt dictum est.) tūc poſſet dici introducta tacita hyp. et iſto caſu ſicut q̄n est verus et legitimus adminiſtrator p no. in. d. l. pro officio, et ita fir. Bal. no. in trac. dotis in. ix. par. in. vlij. p̄inil.
17 q̄ no. ad Ampliationem. d. l. cū opz. §. fi. ¶ †Et predicta tacita hypo. incipit a die inchoate adminiſtrationis non autem a die male geſtionis ſm gl. Pet. Cy. Bar. Bal. et Saly. in. d. §. fi. Nec ob. q̄ hoc modo videat p̄ius naſci hypo. q̄ꝑ pſonalis ſeu principalis obli. ꝯ. l. ſi debitor. C. de p̄iui. fiſ. et no. p bar.
18 in. l. fideiuſſor obligari. in p̄in. ff. de fideiuſ. ¶ †Quia vera ſolutio iſtius contrarij est q̄ iſto caſu duplex poteſt q̄ſiderari obligatio perſonalis ſeu principalis vna generalis, et p̄imeua qua pater incontinenti q̄ incipit adminiſtrare obligatur et tenet reſ filij ſalnas facere et abſq̄ fraude et dolo adminiſtrare et iſta precedit hypothecam, alia obligatio est ſpecialis et ſecundaria q̄ naſcitur ex mala et fraudulēta geſtione patris vt. l. i. §. est autē, et. §. ſi apud. et. l. ſi duo. ff. depoſi. et lz ante iſtam. ij. ſpecialez oriatur hypotheca, tñ ſatis est q̄ non oriť ante p̄imam generalem ita declarat Pet. Bal. et clarius Sali. in. d. §. pro officio. C. ō adminiſtra. tutorum. de quo dicet j. in tertia parte principa. in. j. mēbro in. ij. queſtione. nu. xxix. vſq̄ ad nu. xviij.
19 ¶ †Tertius caſus in quo tacita hypo. a iure inducit est in bonis paternis, quando. ſ. pater tranſit ad ſecunda vota vt. ſ. illa ſint tacite obligata filijs p̄imi mr̄imonij p lucris et aliis bonis perueniis ad ipſum patrem ex p̄ima vxore in quibus pater hz vſumfructum et quaſi proprietatem, ſed illa conſeruare tenetur filijs p̄imi matrimonij vt est tex. in. l. ſi quis prioris. §. in illo. C. de ſecundis nuptijs. et ibi glo. Bar. Bal. Saly. et alij, et in illis etiā tenet pater pro doloſa et fraudulenta adminiſtratione, ſicut in alijs in quibus hz vſumfructū de quibus in. d. l. cū opz. §. fi. vt tz gl. in. d. l. in illo. ibi Bal. lz Saly. ibi dubitet, nā opinio gl. et Bal. est magis communis vt refert Socin. in. d. q̄ſil. xxxiiij. in pe. col. in. vi. ¶ Est ergo cōis concluſio q̄ in lucris, et alijs bonis perueniis ad patrem ex primo matrimonio, ſi pater tranſeat ad ſecundas nuptias hz vſumfructū et quaſi proprietatem et tenetur de doloſa adminiſtratione illorum, et filij prioris matrimonij habent tacite hypo. pro predictis bona pater-
20 na. per. d. l. ſi quis prioris. §. in illo. ¶ †Et idem est dicendum econuerſo in matre tranſeunte ad ſecunda vota vt ſz eius bona ſint tacite obligata filijs p̄imi matrimonij pro conſeruādis lucris et alijs bonis ad eā peruenis a primo marito vt est text. in. l. hac edictali. §. omnibus. C. de ſecun. nup. et ibi per doct.
21 ¶ †Et in dicta tacita hyp. veniunt bona materna tam preſentia q̄ſ futura et incipit ex eo die ex quo res predicte peruenerūt
22 ad matrem vt est tex. in. d. §. in omnibus. ¶ †Et illud quod dicitur in matre in. d. §. in omnibus hz locum et deciſum est in patre. in. d. §. in illo, q̄ deciſio. d. §. in illo facta fuit ad exemplum eius q̄ deciſum p̄ius fuerat in matre in. d. §. omnibus.
23 ¶ †Cum ergo equiparentur, diſpoſitum in vno ex equiparatis cenſetur diſpoſitum in alio per no. per glo. in. c. ſi poſt q̄ſ. de electio. libro. vj. in glo. penul. et late per Jaſ. in. l. tranſigere. in v. columna. C. de ſacroſanct. et in auctentica. quas actiones. in. v. colum. C. de ſacroſanctis eccleſijs. et per Corne. conſi. lxxxij. ij. volumi. in litera. i. k.
24 ¶ †Quartus caſus et multū notabilis in quo de iure inducitur taci. hypo. est q̄ inducit ex ſpeciali p̄iuilegio in dote et in actione dotis vt est tex. not. in. l. vnica. §. et vt plenius. C. de rei vxo. act. q̄ iſte caſus est valde practica bilis ō intēdo eum plenius examinare q̄ſ alios, et vt magis ordinate procedamus, ponem⁹ p regula q̄ in dote tacita hypo. de iure ſit introducta, et poſtea ponem⁹ multas ampliatio. ad regulā, et ſubinde aliquas fallē-

tias

tias ⁊ vltio nõnullas vtiles. q. posita ergo regula qõ in dote cõ
25 petit tacita hyp. ꝑ tex. in. d. l. vni. §. ⁊ vt plenius. ℂ † Amplia
primo regulã predi. q dicta taci. hyp. daꝛ ex vtroq; latere vcz
tam ex pte mariti ꝓ restitutione dotis, q̃ ex pte mulieris ꝓ ip
sa dote prestanda marito. Itẽ tã in dote data vel ꝓmissa ꝓ ip'a
vxore q̃ alios ꝓ ea, ⁊ similiter tã ꝓ dote recepta p maritũ qua
recepta p alios ꝓ eo. Itẽ tã in dote aduẽtitia q̃ ꝓfectitia. item
tã in dote de qua est ꝙfectũ instr̃m q̃ ẽt in ea ꝺ q̃ nullũ fuit ꝙfe
ctũ instr̃m vt de omnibus predi. est tex. expressus in. d. l. vni. §.
26 ⁊ vt plenius. ℂ † Itẽ Amplia ẽt regulam habere locũ in dote
evicta qꝛ. s. maritus cui dos fuit evicta id est res dotalis in do
tẽ data, hz tacitã hypo. in bonis dotãtis ꝓ rebus dotalib⁹ evi
27 ctis tex. est ⁊ ibi gl. in. d. §. ⁊ vt plenius. ℂ † Istud aũt intelligit
Bal. ibi ꝓcedere qñ in dote debeꝛ evictio, puta qꝛ dos incepis
set a ꝓmissione tũc. n. debeꝛ evictio, secus si incepisset a tradi
tione, qꝛ tunc nõ debeꝛ evictio inxta. l. i. C. de in. do. ⁊ fac. in si
mili. l. aristo. ff. de don. ℂ Tu aũt aduerte, ⁊ intellige. d. Bal.
ꝓcedere qñ extraneus dedit dotẽ ⁊ nõ fuit incontinẽti stipula
tus sibi reddi, qꝛ tali casu cẽseꝛ donasse dotẽ mulieri, vt. d. l. vni
§. accedit. C. de rei vxo. act. ⁊ sicut in donatione q̃ incepit a tra
ditione nõ venit evictio. d. l. aristo. ita ẽt nõ venit in ista dote.
ℂ Nõ aũt ꝓcederet. d. Bal. in suo dotãte vel in exneo stipu
lante incõtinenti sibi reddi, qꝛ tunc nõ induceꝛet donatio ⁊ oi
no debereꝛ evictio vt vz casus in. l. si ꝓ re pupilli. §. i. cũ ibi not.
28 ff. de evict. ℂ † Maxime cũ maritus ex suo latere in dote pre
rendat titulũ onerosum hz ex pte vxoris sit lucratiuus, vt. l. fi. §.
j. ibi Bar. ff. que in frau. cre. ⁊ ita tz per predicta Ang. ꝺ are.
instl. de act. §. fuerat in. vi. col. in gl. ℣. hypo. ⁊ an ⁊ qñ in dote
debeaꝛ evictio posuit Bal. no. in trac. dotis in. vij. ꝓ. privileg.
xlij. ⁊ hr̃ ꝓ Bar. in. l. si familie. C. fa. her. ꝓ bar. in. l. dubitaꝛ i fi
ne. C. de evic. ꝓ Pau. de ca. in ꝙsil. xlix. visis omnibus ⁊c.
29 ℂ † Ratio aũt quare dicta taci. hypo. ꝙetat tã late ex vtraq;
parte ⁊ oibus psonis s. s̃. narratis est, qꝛ dictũ privi. taci. hypot.
introductũ in. d. §. ⁊ vt plenius daꝛ principaliter actioni ⁊ non
psone vt est tex. in. d. §. ⁊ vt plenius ibi, ⁊ in hmõi actione damꝰ
ex vtraq; pte hypothecã. ⁊ ita tenẽt Bar. ⁊ cõiter doct. in. l. i.
ff. so. mat. ⁊ Bal. no. in. xij. ꝓ. in. v. col. in ver. ij. quero ꝺ privi.
30 tacite hypo. ℂ † Scõo loco ergo vltra. s̃. dictas ampliationes
ex rõe premissa Amplia regulã qõ privilegiũ dicte tacite hy
po. trãsit ad quẽcũq; trãsit ipsa actio de dote. ita tz Bar. in. d.
l. i. in primo privil. ff. so. ma. alleg. tex. in. l. fuerat ad fi. instit. de
actio. ponderãdo ibi dictionẽ aduersatiuã aũt, que innuit quod
hyp. de qua ibi transeat ad oẽs, ⁊ cũ Bar. in hoc transeũt alij
doc. preter q̃ in casu in quo exneus dotando stipulareꝛ sibi red
31 di. de quo j. subdã. ℂ † Et iõ inferꝛ ex hac ãpliatione qõ sicut
actio ꝺ dote põt trãsire i exneũ hẽdẽ vxoris ita põt trãsire taci.
32 hypo. vt ꝓbaꝛ in. d. l. vni. §. illo ꝓculdubio. ℂ † Tertio Am
plia. d. regulã de qua in. d. §. ⁊ vt plenius q primi. d. hyp. taci
te ꝓut trãsit in extraneũ heredẽ ita ẽt trãsit in cessionariũ ipsi⁹
mulieris ꝓ regulã. l. ex pluribus. ff. de admi. tu. q̃ qcqd est trãs
missibile ad heredẽ ẽt est cessibile, ⁊ ita ẽt voluit Bal. in. l. i. C.
33 de primi. do. ℂ † Immo qꝺ est plus facta simplici cessione de
dote ꝓ mulierẽ ꝙñr trãsferꝛet ipsa tacita hy. tanq̃ pediſſequa ac
tionis dotalis, hz ꝺ hypo. in cessione nihil fuerit expressuz. l. em
ptor nominis. ⁊. l. vẽditor actionis. ff. de here. vel act. ven. ita tz
Bal. in. d. l. i. in. iiij. col. in ver. vex ⁊ doc. de pulcherrima qõ
. C. de primi. do. ⁊ hr̃ ꝓ Bal. ⁊ Saly. in. l. si insolutũ. C. de act. ⁊
37 ob. ⁊ hr̃ ꝓ Alex. in. l. si vero in prin. ff. so. mat. ℂ † Quarto am
plia regulã ẽt qñ pater ageret ꝓ restitutiõe dotis sue filie tã q̃
eius legitimus administrator inxta. l. si cũ dotẽ. §. itẽ cũ pater. ff.
sol. ma. qꝛ tali casu pater agẽs hz primi. dicte taci. hypo. in bo
nis obligati ad restitutionẽ, secus aũt si pater ageret noie suo ꝓ
stipulationẽ a principio facta noie suo inxta. l. quoties. ff. so. ma
tri. vel ꝓ ꝙsolidationẽ actionis factã in eũ inxta. l. dos patre. C.
so. ma. ⁊. l. vni. §. videamus. C. de rei vxo. act. qꝛ tali casu ẽt qꝺ
talis exactio ꝓ obliquũ haberet deuenire in filiã inxta auc. sed
q̃uis. C. de rei vxo. act. tñ nõ hz dictũ primi tacite hyp. ita fir.
Bar. in. l. post dotẽ in. ij. q. ad fi. ff. sol. ma. ⁊ cũ Bar. tenẽt ibi
Ang. Imo. ⁊ Alex. in vlt. col. lz ibi Roma. indistincte volue
rit q pater agẽdo ad restitutionẽ dotis filia vinẽte habeat pri
vileg. tacite hypo. attento q pater tenetur dotẽ filie ꝙsernare
inxta dictũ auc. sed q̃uis. Nã eũ reprehendit ibi Alex. dicẽs
iura allegata ꝓ Roma. vcz. l. cũ dotẽ. ff. ad. l. fal. ⁊. l. iij. §. fi. ff. de
le. prestã. nõ probãt qꝛ in illis iuribus cõmodũ oino erat puen
turũ ad psonã privilegiatã, secus aũt est in dote exacta ꝓ patrez
noie proprio vigore stipõnis qꝛ tũc efficit eius ꝓpriũ primoniũ
l. fi. C. cõmu. vtrinſ. ind. ⁊ lz teneaꝛ eã filie cõseruare ꝓ dictũ a u
ctenti. sed q̃uis tñ presens rei status nõ tẽdit ad illud attento
35 maxime q posset ꝙtingere qõ filia nõ nuberet. † ⁊ qñ presens
rei status põt ꝙtingere preter naturã ⁊ legẽ, hz nõ indicat ꝙtin
gẽtiã de futuro nõ inspicit̃ tunc qõ euenire põt. l. inter stipulan
tẽ. §. sacrã ⁊ ibi Bar. ff. ꝺ ℣. ob. in vlt. col. ℂ Vera est ergo cõ
clusio Bar. in. d. l. post dotẽ, q qñ pater agit administratorio
noie filie ⁊ ad vtilitatẽ filie tũc hz privilegiũ dicte taci. hyp. se
cus aũt qñ pater agit noie suo ꝓprio lz ꝓ obliquũ talis exactio
posset redũdare in vtilitatẽ filie. ⁊ in hãc ꝙclusionẽ inclinat gl.
magna inst. de act. i. §. fuerat ad fi. ⁊ ibi Ang. de are. ⁊ ita tenẽ
dũ ẽ q̃uis bal. no. in trac. dotis. in. xij. ꝓ. in. v. colũ. in ver. ⁊ an
trãseat in patrẽ mulieris, referat bal. in. l. i. C. de primi. do. tene
re indistincte q tale primi. tacite hyp., nõ trãseat in patrẽ, ⁊ di
cit q istud põt ꝓcedere qñ pater ageret ex iure ꝙsolidationis,
vel ex stip. a prin. interposite nomine suo. Nã ego non inuenio
q Bal. in. d. l. i. ita dicat ⁊ qñ diceret nõ est recedẽdum a ꝙclu
sione Bar. cũ qua cõiter transeũt doc. ⁊ oino Bal. nouel. tz in
effectu idẽ qõ tz Bar. tam in. d. xij. pte q̃ ẽt i. vi. ꝓ. in. vij. pri
36 uileg. vt improbat Bal. ℂ † Quinto amplia. d. regu. dicte ta
cite hypo. de qua in. d. §. ⁊ vt plenius vt. s. illa ꝓcedat ẽt in ter
minis. l. si cũ dotez. §. transgrediamur. ff. so. ma. vcz q qñ pz ius
sit filiũ accipe vxorẽ ⁊ dotẽ, vel qñ ei accipiẽti vxorẽ ⁊ dotẽ cõ
sensit, vel tertio qñ pz coactus fuit se obli. ꝓ. d. dote data filio,
q ẽ qñ filiꝰ accepit i vxorẽ ꝓsonã honestã ⁊ in regiõe illa nõ est
ꝙsuetũ facere donatiões pp nupti as equales dotibus. nã in oi
bus istis casibus regl̃r pz obligaꝛ ꝓ ꝙservatione ⁊ restitutione
dotis sue nurꝰ ꝑm Bar. Pau. ꝺ ca. ⁊ Imo. Alex. ⁊ sequaces
in. d. §. trãsgrediamur. ⁊ late ꝓ Bal. nouel. in. vi. ꝓ. in. xx. pri
ui. ⁊ ꝓ Cor. in ꝙs. cclvj. j. vol. vilo pũcto. ⁊ in ꝙs. cccij. in hac cõ
sulta. iiij. vo. Intelligẽdo tñ sp q pz ꝙsentiat filio recipienti do
tẽ aliter pz nõ obligareꝛ ẽt q sciret ⁊ ꝙsentiret filiũ ꝓbere ma.
nisi ꝙsentiat ẽt filio recipiẽti dotẽ, ⁊ rõ est qꝛ qñ pr̃ ꝙsensit filio
recipiẽti dotẽ lz ex isto solo ꝙsensu de iure nõ videaꝛ obli. tñ eo
qꝛ poterat pz cogi ad se obligã. iõ dr̃ obligatus vt hz ꝓ Bar. ⁊
alios i. d. §. trãsgrediamur, hz lz pz ꝙsenserit matri filij nõ coge
baꝛ ꝓpea ꝙsentire ⁊ se obligare in solutione dotis fcã filio, qꝛ po
terat dicere q sibi dos solueret ⁊ nõ filio ne forte eã dissiparet.
⁊ sic lz pz ꝙsentiẽdo simpliciter filio dotẽ recipiẽti obligeꝛ, tñ si
ꝙsentiat in matri. tm̃ ⁊ filius postea recipiat dotẽ patre insçio,
pr̃ nõ obligaꝛ. Ita colligit̃ tex. no ꝓ Bart. in. d. §. trãsgredia
mur, ⁊ ita ibi clare fir. Mod. pusini ⁊ refert ⁊ seqt̃ Soci. in ꝙs.
cclxix. ꝓ inuestigatione. ij. col. in ver. iiij. declarãdũ. j. ij. volu.
ℂ In oibꝰ ergo casibus predictis in qbus pr̃ ex receptione do
tis facta ꝓ filiũ cũ ꝙsensu patris obligaꝛ ꝓ restitutione dotis in
ꝙñam ẽt tacite obli. bona patris ꝓ. d. restõne vt colligit̃ ex no.
ꝓ Bar. in. §. formatis. versi. qd si filius allegãdo. d. l. vni. §. ⁊ vt
plenius. ⁊ in. d. §. trãsgrediamur. ⁊ ꝓbaꝛ clare in. d. §. ⁊ vt ple
nius in quo inducit̃ taci. hypo. non solũ in bonis mariti, hz ẽt ex
pte mariti, pars aũt mariti est omnis q obligaꝛ ex receptiõe ma
riti ⁊ ita fir. Cor. in ꝙs. cclvj. j. vol. in litera. i. ⁊ Bal. not. in. d.
vi. pte. xx. primi. in. ij. col. ⁊ in. xij. par. in. vj. col. dicẽs q in ter
minis. d. §. trãsgrediamur fingit̃ ꝙsensus ⁊ obligatio patris ꝓ
restitutione dotis ⁊ ꝙñr ẽt surgit tacita hyp. tãq̃ pediſequa ar
gu. no. in. d. §. trãsgrediamur iunctis his que habent̃ in. l. ij. C. ꝓ
quas psonas nobis acqrit̃. ℂ Nec ob. ꝑm eũ si dicaꝛ q tũc in
eodẽ actu due videnꝫ ꝙcurrere fictiones, prima q pater ꝙsen
serit, ⁊ ꝙñr se obligauerit, scda q ex tali obligatione insurgat ta
cita hypo. ꝙ ea que habent̃ in. l. i. C. de do. ꝓmis. Nã rñdet ip
se q tũc impeditur ꝙcursus duaꝝ fictionũ in eodẽ actu qñ due
fictiones ꝙcurrunt circa idẽ ⁊ venirũt eque principaliter secus
si circa diuersa vel si vna venit tanq̃ sequella ad alterã nã tunc
nõ improbatur ꝙcursus duaꝝ fictionũ ꝓ no. in. l. singularia. ff. si
cer. pe. ⁊ in. l. iiij. §. fi. ff. de do. int. vi. ⁊ vxo. sed in ꝓposito taci.
hypo. venit ꝙsequutiue ad dictam obliga. principalem resultã
tem ex consensu patris in acceptione dotis merito nõ obstat cõ
cursus duarũ fictionum. Et q in terminis dicti §. transgredia
mur in consequentiam personalis obligationis resultantis con
tra partem consentientem filio recipienti dotem resultet etiaz
tacita hypo. bonorũ patris ꝓ restitutione dicte dotis firmat
Soci. in. d. cõsi. cclxix. in. ij. col. ver. iij. declarãdũ. s̃ allegato.
37 † Ubi ẽt dixit qõ dicta tacita hyp. oritur a die receptionis do
tis quia dispositio adiuncta verbo debet intelligi secundum tẽ
pus verbi. l. si titius. ff. de testamẽ. milit. ⁊. l. ex facto cũ ibi not. ff.
de vulga. ⁊ pupilla. vt per eum in ver. preterea ẽt statu. cũ ver.
seq. ⁊ sic firma manet ista ampliatio vcz q ẽt in bonis patris

consentientis filio recipienti dotem p vxore sua oriat taci. hy-
38 poth. a die dotis recepte ꝛc. ¶ †Extẽde aũt istam Ampliatio
nem duobus modis, primo modo vt ꝓcedat. d. tacita hypo. in
bonis paternis etiam si. d. bona essent subiecta restitutioni fi-
deicommissarie p singularem decisio. auc. res que. C. com. de le
ga. ita fir. expresse Bal. in. d. trac. dotis in sexta p. in prin. xx.
39 ij. col. quod no. ¶ †Scõo extẽde dictam Ampliationem vt.
d. tacita hypo. in bonis paternis inducatur etiam si pater esset
mentecaptus vel furiosus ita tz Pau. de cast. in consi. clxxvj, al. xij
proponitur in facto p no. in. d. §. trãsgrediamur vbi Bar. ꝺter- 2 19 p.
minat qõ pater cogitur obligare se, ꝛ bona sua p restitutione W. p.
dotis dande filio, ꝛ eoipso quod consensit filio contrahenti ma- dies
trimonium ꝛ recipienti dotem videt se ꝛ sua obligare per. l. si fi 119.
lius. ff. de tute. ꝛ l. si inter tres. §. imperator. ff. de excus. tut. ꝛ qñ
tenetur consentire, ꝛ pp furorem consentire non potest hz p con
sentiente si nõ suberat aliqua causa contradicendi. ꝛ casus sit ta
lis quod si esset sane mentis in eo cogeretur consentire, vt hz in
40 l. ij. §. voluntate. ff. sol. ma. †pater enim sicut tenetur naturali rõ
ne dotare filiam ne pp defectum dotis matrimonium impedia
tur, ita ꝛ pro filio tenet facere dona. pp nuptias iuxta. l. qui li-
beros. ff. ꝺ ritu nup. ꝛ vbi non est consuetudo faciendi tales do-
natio, si filius accipit vxorem honestam, ꝛ ꝙdignã tenet pater
pro dotis restitutione obligare se ꝛ sua, hz Bar. ꝛ sequaces in.
d. §. trãsgrediamur. esto ergo quod pater expresse nõ consentiat
vel se obliget propter impedimentum furoris tñ ob publicã vti
litatem nuptiax ne matrimonia impediantur haberi dz perin-
de ac si ꝛsisset vt. l. in bello. §. medio. ff. de cap. vbi optimus tex.
ad propositum, facit q hz in. l. si finita. §. eleganter. ff. de dã. inf.
vbi cautio que de necessitate erat facienda habet pro facta. ita
p. ſ. dicta ꝛ et per alia tz Pau. de ca. in ꝙs. clxxi. Nec vz obsta
re q vbi pater non consentit filio recipienti dotem non obliga
tur pro restitutione dicte dotis nisi de peculio vt habetur in. d.
§. transgrediamur, qz illud procedit vbi pater potuisset consen-
tire, ꝛ filius vel eius vxor fuissent negligentes in faciendo eũ cõ
sentire, sed dato furore hoc cessat. idem et tz Pau. de cast. in.
d. §. transgediamur ad fi. ¶ Sed Alex. ibi in. ij. col. in ver. iu-
xta predicta dicebat hic Pau. de cast. non facta mentione de
dicto ꝙsil. Paul. dicit quod Paul. plurimum erranit in hoc.
Nam si pater mariti sit mentecaptus non dz obligari, nisi ille
qui dedit dotem petat ei dari curatorem mentecapto q se obli
get pro dote per. l. i. ꝛ l. admone eã. C. qui pet. tut. ꝛ qõ ista rõ
cessat in. d. l. si finita. §. eleganter ꝛ qõ alia iura alle. per Pau.
ꝛ may. l. ij. ff. de euictio. nihil faciunt. Tñ Bal. no. in. vj. p. sui
tractatus in prin. xx. ij. col. refert decisionẽ Pau. in. d. §. trãs-
grediamur ꝛ dicit illã esse satis rationabilem ꝛ pro illa dicit bñ
facere no. per Bar. in. l. ij. §. fi. ff. so. mat. ¶ Ego q̃uis auctori
tati Alex. semper plurimum deferaz, tñ decisionem Pau. pu
to esse de iure veram, ꝛ qñ esset aliqua ambiguitas tñ fauore do
41 tis esset tenenda. per. l. in ambiguis. ff. de iur. do. ¶ †Et pro cõ
firmatione dicte decisionis Paul. de ca. pondero text. in. d. §.
transgrediamur dñ dicit qõ pro dote data filio iussu patris obli
gatur ipse pater. super quo By. ꝛ Bal. ibi exponunt iussu id ẽ
voluntate idem tenet Spe. in ti. de dona. int. vi. ꝛ vxo. §. forma
42 tis versi. quid si filius. ¶ †Nã lz alias iussus differat a simpli
ci consensu voluntate ꝛ mãdato seu ratihabitione vt per Bar.
ꝛ doc. in. l. si quis mihi bona. §. iussum. ff. de acqui. here. Tamẽ
in terminis in quibus agitur de obligando patrem quod iussu,
accipitur iussus magis late ꝛ ꝙprehẽdit et mandatũ. l. i. §. i. ff. q
iussu. itẽ ꝙprehendit ratihabitionem. d. l. i. §. ratũ, ꝛ ita late fir.
Cor. ꝙsi. cclvj. i. vol. in. v. col. ¶ Constat ergo qõ qũocũq; et
in absentia interueniat volũtas vel consensus patris receptiõe
dotis facta per filium qõ pater obligat. ¶ Corroborat hoc qz
sufficit qõ ꝙsensus prestet et post actum ex interuallo qñ ꝙsen-
sus non requirit in actu p modũ solẽnitatis ꝛ forme vt habet p
Bar. cũ quo trãsit Alex. in. d. l. si quis mihi bona. §. iussu. ff. ꝺ
43 acq. here. ¶ †Et certũ est q qñ ꝙsensus illius de cuius prein.
agit requiritur tũc nõ vz requiri p modũ solẽnitatis vel forme.
c. q̃s sit de ele. li. vi. tenet Alex. in. d. §. iussum in. ij. col. Unde
cũ ꝙsensus patris in terminis. d. §. transgrediamur ꝙsistat in vo
lũtate seq̃t q et in absentia prestari põt ꝛ post actũ celebratuz.
44 ¶ †Et ex his infert q summa in theorica Bar. in. d. l. ij. §. fi. ff.
so. ma. cum qua alij transeunt q qñ requirit consensus alicuius
nec curat an ille sit presens vel absens, si ille q hz consentire cõ
tradicere nõ põt qñ esset sane mẽtis, si ꝙtingat esse furiosum hz
p ꝙsentiẽte, fz in terminis. d. §. trãsgrediamur pz nõ põt ꝺdice-
re qn obliget p dote vxoris sui filij data ꝙgruitate vxoris, meri
to segt q qñ pater est furiosus haberi dz p ꝙsentiente. Nec ob
stat. d. l. i. ꝛ l. admone eam. C. qui petant tut. in qbus habet q
volens agere ꝓ minorem dz curare vt p iudicẽ det ei curator. et
q minor admonitus nollet eũ petere. ꝛ idẽ vz in furioso vt p to-
tum tit. C. de cura. furio. Quia illa iura militant in iudicijs ꝛ in
obligationibus quentionalibus in qbus psona dz esse integra ꝛ
legitima alias agi aut ꝓbi cũ ea nõ põt nos aũt sumus in obli-
gatione legali ꝛ ministerio iuris introducta in terminis dicti.
§. trãsgrediamur, nã lz alias ex simplici consensu non oriatur
obligatio, vt. l. Lucius titius. §. gaio. ff. de admi. tut. Tñ qñ ille
qui consentit de iure cogitur se obligare, tunc consuetudo sim
pliciter cẽset et se obligare. ꝛ ideo cũ pater pro dote filij coge-
bat obligare se vt. d. §. trãsgrediamur ꝛ ibi Bar. p ꝙsensuz sim
plicẽ a iure ꝛ l. obligatio introducit. ¶ †Et multotiẽs pmitti
45 tur obligatio ꝙsequutiua ad actũ vbi nõ pmitteret ꝙtionalis
obligatio vt est gl. ꝛ ibi Cy. in. l. fi. C. de legi. heredi. ꝛ pul-
chre p Bal. no. in. vj. parte sui tractatus in. lviij. prin. ꝛ ſ. pba
tñ est qõ furiosus qñ esset sane mentis nõ posset ꝓdicere hz pro
ꝙsentiente. vt p Bar. in. d. l. ij. §. fi. ff. sol. mat. dato ergo ꝙsensu
resultat obligatio. iuxta. d. §. trãsgrediamur, ꝛ ibi Bar. ꝛ ppea
non requirit alia legitimatio psone. ¶ Nec alexã. bene rñdet
alijs fundamẽtis Paul. de ca. in. d. ꝙsi. clxxvij. de quo nõ me
minit, ꝛ ppea puto stãdũ cũ decisione pauli approbata a Bal.
no. ꝛ a nemine alio impugnata nisi a solo Alex. debilibus argu
46 mẽtis iudi. meo. ¶ †Sexto Amplia regulã qõ. ſ. dictũ prin.
tacite hypo. ꝙcessum actioni de dote de quo in. d. l. vni. §. ꝛ vt
plenius cõpetat et p augmẽto dotis vt est text. in auc. de eqli.
do. §. i. ꝛ p illũ tex. no. ibi Ange. q q̃uis privilegia sint stricte
intelligẽda, tñ privilegiũ q dat doti, dat et augmẽto dotis ꝛ ita
tz Jas. in rub. ff. sol. mat. vlt. col. vbi ad hoc multa cumulat mo-
re suo, ꝛ Ampliat q idẽ iuris sit in multis casibus in augmẽto
dotis qõ est in dote vt ibi p eũ. ¶ Adde et q prin. dicte tacite
hypo. competens p augmento dotis (vt est dictũ) cõpetit et
cũ privilegio prelationis de quo in. l. assiduis. C. q po. in pi. ha.
ita loquit Jas. in. d. Rub. solu. ma. in vlti. col. Aduerte tñ qõ
tacita hypo. que cõpetit pro augmento dotis nõ refert ad initi-
um tacite hypothe. ꝓcte pro ipsa dote, sed sumit initium a die
ipsius augmẽti facti. tex. est ꝛ ibi Bal. ꝛ Saly. in. l. si ꝙstãte. C.
de dona. ante nup. ꝛ sic tacita hypothe. que cõpetit p augmẽ
to dotis non est illa que competit pro dote, sed alia que postea
nascitur cum datur augmentum dotis, vt ibi est tex.
47 ¶ †Septimo Amplia. d. regulam qõ non solum pro dote, sed
et pro alimentis debitis vxori p maritũ competat dicta tacita
hypo. in bonis obligatis pro dote. ita tz Bar. post Jac. de are
tio in. l. si cum dotem. §. sinautẽ in seui ssimo. ff. so. matr. ꝛ pbat a
simili, qz sicut pignora obligata p sorte censent et obligata pro
vsuris pro sorte debitis. l. lucius. ff. qui po. in pig. hab. ita ꝛ bo-
na obligata pro dote debent censeri obligata pro alimentis de
bitis ex causa dotis, ꝛ idem tenet Spec. in tit. de don. inter vi.
ꝛ vxo. §. formatis versi. sed nunquid bona viri. ꝛ Bar. in trac.
alimẽtoz. ꝛ Raph. ꝛ Pau. ꝺ ca. ꝛ in. d. §. sinautẽ i seuissimo.
ꝛ Bal. in. d. §. ꝛ vt plenius ꝛ Pau. de cast. in consi. viij. ad p-
mum rñdet. Ubi tñ restringit hanc ꝙclusio. procedere in ali-
mentis que petuntur cõstante ma. In his autem que petuntur
solu. ma. dicit non reperire esse decisum.
¶ Alexã. vero in. d. §. sinaũt in seuissimo tenet indistincte opi.
Bar. ꝛ sequaciũ vcz q pro alimentis debitis pp dotem taz cõ
stante q̃z solu. matr. bona mariti sint tacite obligata, ꝛ hãc opi.
dicit esse veriorem lz multi alij quos ipse refert, tenuerit contra
rium, ꝛ potissimum fundamentum Alexã. est in. d. l. Lucius cui
dicit per docto. tenentes opi. contrariam non bene rñderi.
¶ Subdit tamen q si quis vellet tenere contrariam opi. pos-
set rñdere ad. d. l. Lucius duobus modis, primo. q illa ꝓcedat
qñ oblig. fuit simpliciter ꝛcta non exprimendo aliter sortẽ nec
vsuras, secus autem qñ oblig. esse contracta exprimendo in spẽ
sortem qz tunc non extenderet ad vsuras, sicut dicimus in fide-
iussore qui se obligat expresse pro sorte q eius obliga. non exte-
ditur ad vsuras vt no. gl. in. l. quero in prin. ff. loc. ꝛ in termi. no
stris. d. l. vni. §. ꝛ vt plenius expresse ꝛ in specie dicit quod bona
mariti sint taci. obligata pro dote ergo non dz obli. bonorũ ex-
48 tendi ad alimenta. ¶ †Sed ista rñsio nõ est bona, qz vt ẽ tex.
in. d. §. ꝛ vt plenius, ꝛ ſ. dixi, hypothe. ibi non introducitur re-
spectu q̃titatis dotis, sed respectu actionis ibi ꝛ in huiusmod.
actione damus, ꝛ sic lz hypothe. in actione dotis referat ꝺ ne-
cessitate ad dotem, tamen principaliter actio dotis est in consi-
deratione, ꝛ nõ q̃titas dotis, ꝛ finaliter ꝓbat tex. in. d. l. Lucius

vbi certa

vbi certa q̃ztitas erat mutuata ⁊ erãt accepta pignora, q⁹ tunc pignora nõ fuerũt in specie data ꝓ q̃ztitate certa, sed ꝓ obligatione ꝑso. principaliter ꝛ habito respectu ad ipsam q̃ztitatẽ iõ talia pignora obligata sunt ẽt ꝓ vsuris. illud ergo q⁹ dz fideiussores, vel pignora accepta ꝓ sorte tm̃ nõ teneri ꝓ vsuris dz itelligi, qñ accepta fuerunt expressa certa q̃ztitate puta ꝓ cẽtũ cuz dictione taxatiua tm̃, vel sine, vt ꝓbat tex. in. l. fideiussores magistratuũ in prin. §. i. ff. de fideiuss. ꝓ quẽ gl. in. d. l. quero, ⁊ in. l. cẽtũ capue. ff. ó eo q⁹ cer. lo. ⁊ ibi Bar. ita intelligit ⁊ bar. in. l. solũ. §. si in sortẽ. ff. ó pig. act. nõ aũt dz intelligi qñ fideiussio vt hypotheca interposita fuit ꝓ obligatiõe in qua erat expssa certa q̃ztitas, nõ restringẽdo illã expsse. d. certã q̃ztitatẽ, sed dõo, ⁊ ꝓ dicta obligatione obligauit ⁊c. tũc enim nõ bz locũ. d. l. fideiussores magistratuũ. ¶ Scõo mõ rñdet Alexã. ad. d. l. lucius q⁹ illa loquat in vsuris q̃ veniũt offi. in. mercenario accessione taliter q⁹ extincto principali extinguat accessoriũ, sz alimẽta in dote nõ veniũt taliter accessorie ad dotẽ cũ possint peti cõstãte matri. ⁊ sic anteq̃ sit nata actioi de dote ⁊ ẽt soluto mat. anteq̃ dos petat, vt ꝓ Alex. in. d. §. finaũt in seniss̃imo, ⁊ iõ videtur minor rõ in alimẽtis debitis ꝓ dotem q̃ in aliis vsuris

49 ¶ †Sz ẽt ista nõ vz rõ q̃cludẽs, q⁹ alimẽta que petunt q̃stãte matri. vel aliter ante natã actionẽ dotis, petunt offi. iud. nobili vt ꝓ Alex. in. d. loco ⁊ hz ꝓ Bar. ⁊ Raph. in. l. si marito. §. fi. eo. tit. ita dicit ibi Ale. sz ego nõ inuenio aliquẽ in. d. l. si marito. §. fi. dicentẽ q⁹ alimẽta q̃stãte matri. petant offi. iud. nobili immo oẽs doc. post gl. ibi ⁊ Bar. in rub. ff. so. ma. in. iij. col. dicũt q⁹ fructus ⁊ actiões dotis ꝓcepti ꝓ maritũ tã q̃stãte ma-

50 tri. quã so. petunt ꝓ mulierẽ actione dotis. †Et rõ est q⁹ iudic. de dote est iudic. vniuersale ex parte vxoris, vt. l. qõ dr. ff. de impen. in re. do. fac. ⁊ hz ꝓ Bar. ⁊ alios in. l. i. ff. so. ma. ⁊ ꝓ Ale. in. d. l. si marito. §. fi. lz secus sit ex pte mariti vt ibi ꝓ Alex. ⁊ in iudi. vniuersali accessiones tanq̃ pars ipsius rei veniũt inre actionis vt. l. itẽ veniũt. §. fructus. ff. de peti. here. ⁊ l. ij. C. eo. tit. ⁊ l. nõ est ⁊ ibi Cy. C. fami. her. ⁊ Alex. in. d. l. si marito. §. fina. ⁊ Jas. in. l. i. in. iij. col. in ver. vlti. circa predicta aduerte. C. de iudi. in alijs aũt iudicijs pticularibus hmõi accessiones veniunt offi. iudi. mercenario qñ non sunt ꝓmisse ꝓ stipulationem vt. l. iij. C. depos. ⁊ hz in locis. s. alleg. Unde q̃sideradũ est q⁹ dos cũ fructibus ipsius dat marito ꝓ oneribus matrimonij suppor tandis, vt. l. ꝓo oneribus. C. de in. do. ⁊ inter alia onera marit⁹ tenet alere vxorẽ vt ibi ꝓ Cy. Bal. ⁊ alios. ⁊ ideo tam ex parte vxoris cui nõ sunt prestita alimẽta quã ex parte viri qñ ei nõ est soluta dos i termino, ⁊ ipse substinuit onera matrimonij possunt peti alimẽta seu interesse habito respectu ad fruct⁹ seu reditus dotis vt late fir. Alex. in q̃si. lvi. in presenti q̃sultatione. iiij. vol. ⁊ ꝓ totũ, ⁊ idẽ fir. Bal. in rub. de pri. do. in. j. col. vbi dicit q⁹ si maritus subijt onera matrimonij tenet restituere vxori fructus dotis ꝓ ea que ibi alleg. ad idẽ gl. ⁊ doc. in. c. significasti de dinor. vbi hr q⁹ si vxor fecit expẽsas post q̃z recessit a viro nolẽte eã alere, poterit eas repetere. ⁊ illã gl. sequit Bal. in. l. j. C. de legi. ⁊ no. Cy. Bal. Sal. ⁊ Alex. in. l. q⁹ in vxorem. C. de neg. gest. ⁊ habet ꝓ Alex. in q̃si. xxvi. viso ⁊ diligẽter. i. j. col. nu. iiij. vj. volu. ex q̃bus seq̃t qõ lz q̃stãte mat. nõ sit nata actio vxori ꝓ dote restituẽda nisi in casu inopie iuxta. l. vbi adhuc. C. de in. do. ⁊. l. si q̃stãte in prin. ff. so. ma. Tñ respectu alimẽtor⁹ debitor⁹ vxori habito respectu ad fructus dotis rationc quor⁹ maritus tenet alere vxorem bene est orta actio de dote ꝓ no. in. d. l. si marito. §. fi. ⁊ in locis. s. alleg. ⁊ per q̃s si dat actio de dote vxori ꝓ alimentis tam q̃stãte quam so. ma. nõ vr dubiũ quin pro illis detur tacita hypotheca in bonis mariti in

51 xta. d. §. ⁊ vt plenius. ¶ †Sed qñ ẽt q̃peteret officiũ iud. nobile vt vult Alex. in. d. l. si cũ dotẽ. §. finaũt in seniss̃imo non vz qõ minus in tali casu debeat q̃petere tacita hypo. q̃z qñ agit principali actione ⁊ offi. iu. mercenario dicte actioni deseruienti accessiones petunt iuxta not. in. l. iiij. C. depos. immo potius magis, q⁹ officium iudicis nobile qñ intentatur loco deficiẽtis actionis succedit in locuz dicte actionis. vt. l. q⁹ si minor. §. fi. ff. de mi. ⁊ hr in. c. j. de offi. iudi. ⁊ dz nobile q⁹ nõ deseruit alicui actioni imo actionẽ vel obligationẽ nõ ꝓsupponit vt. l. q ꝓ collusionẽ. §. fi. ff. de act. emp. ⁊ in locũ actionis deficiẽtis dat, mercenariũ aũt dr q⁹ incidenter venit ⁊ deseruit actioni intẽtate vt hr ꝓ Bar. ⁊ alios in. l. j. ff. de iurisd. oim iudicũ ⁊ ideo nõ minus dz gaudere ꝓuil. actionis officiũ nobile q⁹ succedit loco actionis iuxta no. in. l. si eum. §. qui iniuriarum. ff. si quis can. quã ipsum officium mercenarium q⁹ non succedit loco actionis, sed solum deseruit actioni. ¶ Preterea vt probatum est. s. etiam alimenta que debentur constante matri. dicuntur venire accessorie ad dotem, ⁊ ad actionem dotis sicut illa que debent so. ma. vt. d. l. si marito. §. fi. sunt enim ista habito respectu ad fructus dotis accessiones nec desinunt esse accessiones ex actione vt of ficio iud. intentato, sive sit nobile sive mercenarium vt probat in. d. §. fi. vbi accessiones dotis petuntur actione de dote.

¶ Sola ergo differentia inter officium iudi. nobile ⁊ mercenarium est, q⁹ officium iudi. nobile intentatur principaliter, mercenariũ aũt venit incidenter deseruiendo actioni intentate, vt hz in. d. l. i. ff. de iurisd. om. per Bar. ⁊ alios, vera est ergo cõclusio q̃ alimentis debitis vxori tam constante matri. quã soluto bona mariti sunt tacite obligata sicut ꝓ dote per dictum. §. ⁊ vt plenius, ⁊ istam opi. tz etiam Ang. de Are. insti. de actio. §. fuerat in. ij. col. in ver. quero an bona mariti ⁊c. Eandem opinionem etiam tenet Soci. in cons. xli. in presen. consultatione. iiij. col. in ver. sed hec responsio. iiij. volu. vbi etiam late disputat de intellectu. l. lucius. ff. q̃ po. in pi. hab. ¶ A quo autez tẽpore incipiat ista tacita hypo. ꝓ istis accessionibus an. s. tpe date dotis, an vero tpe facte in prestandis alimentis, vide per Socin. in. d. consi. xli. ⁊ dicetur. ꝛ. in. ij. membro. v. ptis principalis vbi tractabitur de effectu prioritatis. ¶ Adde predictis q⁹ Bal. no. in tractatu dotis in. vi. p. vij. priuil. late examinat hunc arti. ⁊ relatis opinioni. antiquoium hincinde istam questionem distinguit in duos casus vcz q⁹ aut sumus in dote q̃sistenti in bonis immobilibus, aut in pecunia, primo casu quãdo dos q̃sistit in bonis imobilibus, dicit ipse q⁹ si alimẽta petãtur ex parte vxoris vel ꝓ ipsam vel eius heredes vel constante matri. vel eo so. tanq̃ interesse vxoris ꝓ onera matrimonij nõ supportata ꝓ maritũ iuxta no. in. l. de diuisione. ff. so. ma. ⁊ d. l. ꝓ oneribus. C. de iur. do. tũc ꝓ illis detur tacita hypo. cũ tale interesse cedat in augmẽtuz dotis, ⁊ isto casu ꝓcedat opi. bart. in. d. §. finaũtẽ in seniss̃imo, q⁹ sicut ꝓ dote q̃petit tacita hypo. ita dz q̃petere ꝓ alimentis que cedunt in augmẽtuz dotis vt ꝓ

52 Bal. in. l. vni. §. exactio. C. de rei vxo. act. †⁊ q⁹ tacita hypo. q̃ tanq̃ accessoria dat ꝓ actiõ. dotis se extendit ad oẽ id ad qõ se extẽdit ipsa actio dotis ꝓ id qõ hz in. l. ij. C. ꝓ quas pso.

¶ Scõo casu qñ dos est in pecunia ⁊ petit interesse ꝓ mulierẽ ꝓimo solutuz ma. ꝓ dotẽ nõ restitutã, tũc tenẽdo q⁹ tales vsure nõ debeant iuxta no. ꝓ doc. in. l. insulã. §. vsuras. ff. so. ma. cessat disputatio, sed tenẽdo q⁹ debeant, tunc cũ tale interesse non petat eque principaliter, ⁊ sic actione de dote, sz ꝓ modũ accessorij ⁊ sic offi. iudi. non vz qõ hypo. tacita introducta ꝓ dote se extẽdat ad istud interesse nisi h expsse actũ esset, ⁊ h mõ ꝓcedãt no. per Bar. in. l. lucius. ff. de alim. leg. vbi Bar. tenuit ꝯriuz

53 eius q⁹ vult. in. d. §. finaũtẽ in seniss̃imo. ¶ †Sz ista distinctio iter fruct⁹ bonor⁹ imobiliũ ⁊ sic näles, ⁊ vsuras seu alias accessiones ciniles, nõ vz ꝛcribus bonefidei, sz offi. iud. mercenario, tz Bal. in. l. i. C. de vsur. ⁊ fruc. leg. in fi. ⁊ seq̃t ⁊ fir. Ale. i. d. l. si marito. §. fi. ⁊ vt dixi. s. in iudi. de dote q⁹ est vniuersale oẽs accessiones tã näles q̃z ciniles veniũt inre actionis vt late ꝓ alex. in. d. §. fi, ⁊ ꝓpea nõ est recedẽdũ ab opi. Bar. in. d. §. finautez in seniss̃imo, ⁊ ꝑdicta ꝓcedũt ex pte vxoris petẽtis alimẽta i bo-

54 nis mariti tacite obligatis ꝓo dote. ¶ †Sz dubitat idẽ sit ex pte mariti habẽtis obligata bona ꝓmittẽtis dotẽ tacite vt. s. ẽt ꝓ alimẽtis seu vsuris debitis marito occasiõe dotis nõ solute ⁊ onez mr̃imonij supportatoz sint tacite obligata bona ꝓmittẽtis dotẽ, ⁊ idẽ bal. no. in. d. vi. p. in. d. vij. prin. dt q⁹ non q⁹ sz eũ tales vsure peti nõ pñt actione dotis eque principr, sz offi. iu. mercenario deseruiẽti tali actiõi bonefidei, ⁊ mouet ad hoc q⁹ datio fideiussoris ⁊ pignoris eqparant, vt insti. ó emp. ⁊ vẽdi. §. pretiũ, sz fideiussor datus ꝓ sorte nõ vz datus ꝓ vsuris ⁊ interesse nisi expsse dicat vel nisi fideinbeat in oẽm cãm vt. l. q⁹ro in prin. ff. loc. ⁊ l. fideiussores magistratuũ. §. si ꝓ aurelio. ff. ó

55 fideiuss. ⁊ no. in. l. fi. ff. ó eo q⁹ cer. lo. ¶ †Sed ẽt ista q̃clu. meo iudicio nõ est vera. Quia q̃nis iudiciũ de dote ex pte mariti ñ sit vniuersale, sz pticulare vt fir. Alex. in. d. l. si marito. §. fi. ⁊ ꝓpter hoc dici nõ possit q⁹ maritus tales accessiones possit petere iure actionis de dote put dcm̃ fuit. s. ex pte vxoris, sz necesse sit petere illas offi. iudi. mercenario put petunt in quolibet iudicio pticulari vt ꝓ Alex. in. d. §. fi. ⁊ ꝓ Jas. i. d. l. i. C. de iud. in. iij. col. Tñ ẽt q⁹ peti debeant officio iud. mercenario non ꝓ hoc negandum est q⁹ etiã ꝓ illis non sint obligata bona tacite hypo. ꝓout sunt obligata ꝓ dote, ⁊ hoc per ea que no. Bar. i. d. §. finaũt in seniss̃imo vbi q̃cludit q⁹ bona mariti tacite obligata ꝓo dote sint etiam tacite obligata ꝓ alimẽtis vxoris que petunt officio iudi. mercenario per dictam. l. lucius. ff. qui potio.

in pig. hab. ꝛ dictã opi. Bar. approbãt magis cõiter doc. vt p Alex. ibi, ꝛ dictũ est. ſ. ¶ Sicut ergo ex parte vxoris lz alimẽta veniãt offic. iudicis mercenario bona mariti sunt tacite hypothecata, ita dz dici ex parte mariti qꝛ eadẽ est rõ. l. a titio. ff. ꝺ fur. ꝛ. l. illud. ff. ad. l. aql. ꝛ non obst. d. l. fideiussores magistratuũ. ſ. p aurelio, qꝛ illa lex logt̃ qñ fideiussor interceſſit p certa q̃titate exp̃sse ꝛ specifice, tũc. n. vex est q̃ nõ cẽſet̃ interceſſisse pro vsuris vt ẽt dixi. ſ. ¶ Nõ ob. d. l. quero in pin. iunc. l. centũ capue. ff. de eo q̃ certo to lo. qꝛ in solutione dictax duax. ll. q̃ videnť ꝓriari gl. valde laborat ꝛ ponit. vij. lecturas seu solutiones, ſz quinta q̃ fuit Jo. glossatoris approbať p bar. ꝛ alios docto. cõiter in. d. l. centũ capue. ꝛ in. l. fi. eo. ti. ꝛ est q̃ ille accessiões que debenť ex mora debitoris in iudi. bonefidei ꝑm nãm actionis, ẽt q̃ ille peranť offi. iudicis mercenario tñ q̃rebẽdũ tur in fideiussione simpliciter prestita, nã tali casu fideiussor teneť p sorte ꝛ vsuris predictis ꝛ hoc mõ ꝓcedat. d. l. quero. Secus aũt est in accessionibus ꝛ vsuris debitis ex ẽctu stricti iur. qꝛ in actionibus stricti iur. fideiussor teneť ex mora sua tm̃ non aũt ex mora debitoris, ꝛ rõ est qꝛ actiones stricti iuris sunt strícte intelligẽde ꝛ qcqd ommissum est in ꝓbis hť p ommisso vt ꝺ
56 clarat Jaſ. in. d. l. centum capue. ¶ †Vera est ergo q̃clusio q̃ fideiussor simpliciter intercedẽs teneť ẽt p accessionibus ꝛ vsuris que veniũt offic. iud. mercenario ſz nãm actionis bonefideí, ꝛ iõ p illis teneť fideiussor simpliciter intercedẽs vt. d. l. q̃ro, ꝛ similiter bona tacite obligata p dote illis cẽſent̃ obligata, qꝛ in hac mã qꝺ dicitur in fideiussore dz dici in pignore ꝛ hypotheca. l. pmissor. ſ. q̃stitutio. ff. de q̃sti. pec. ꝛ. l. i. ſ. iubet. ff. de colla. bono. ꝛ faciũt no. p gl. magnã ꝛ doc. in. l. i. ff. q̃ sa. cog. ꝛ in ꝓpꝛijs terminis firmat Bar. in. l. solutũ. ſ. si in sorte. ff. de pig. act. vbi dicit in vsuris que veniunt officio iudi. mercenario idẽ esse dõm in pignore q̃ ipse dixit in fideiussore in. d. l. centũ capue. ꝛ in. d. l. q̃ro. ꝛ sic q̃cludo q̃ ẽt ex pte viri p alimentis seu vsuris ei debitis ob dotẽ nõ solutã sint tacite hypo. bona pmittentis dotẽ, que no. qꝛ puto q̃ nõ inuenies ita plene p aliquem declarata ꝛc.

57 ¶ †Octauo Amplia regu. principalẽ q̃ dictũ priuilegiũ tacite hypo. de quo in. d. ſ. ꝛ vt plenius, sicut q̃petit p dote ita ꝛ cõ petit p pretio rex dotaliũ alienatax p maritũ in casibus vcz in q̃bus pmissa est alienatio puta in vtilitatẽ vxoris iuxta. l. ita cõstãte. ſ. fi. ff. de in. do. vel alijs casibus iuxta. l. si estimatis. ff. sol. ma. ꝛ in alijs. ll. dicit tit. Jta tz Are. in. l. i. in. iij. col. ff. so. mat. Subdit tñ q̃ Bar. in ꝺ fuit sibimet ꝓrius, qꝛ in q̃si. cxxiiij. punctus. Videť teneť quod bona mariti sint hypotheca ta pro pretio rex dotalium venditarum per maritum, ꝛ in. l. i. ad fin. ff. de distrac. pig. videtur tenere contrarium.

58 ¶ †Sed est aduertendum qꝺ nõ est vex qꝺ Bar. in aliquo ꝓrieť, sed ponit duos casus diuersos. ¶ Primus est an p pretio rex dotaliũ venditax p maritũ bona mariti sint tac. hypotheca ſ ꝛ in hoc Bar. in. d. q̃s. cxxiiij. tz q̃ sic. ¶ Scõs casus ẽ an pretiũ redactũ ex bonis mariti sit tacite obligatũ p dote, ꝛ i hoc Bar. in. d. l. i. ad fi. ff. de distrac. pig. tz q̃ dictũ pretiũ non sit obligatũ nisi in subsidiũ vcz qñ bona mariti vẽdita essent perempta vel prescripta, tũc. n. posset agi hypothecaria ꝓ illũ q̃ dictũ pretiũ haberet, ꝛ ita dicit Bar. habuisse de facto in quãdam muliere paupere, idẽ tz Bar. in. l. q̃ a debitore. ff. q̃ i frau. cre. ꝛ istud intellexit Bar. in. d. l. i. ad fi. ꝓcedere in quocunq̃ creditore ẽt extra dotẽ ꝛ ita ꝺmũ si pretiũ ad q̃ in subsidiũ agẽdũ est sit apud eũ q̃ queniť ex cã lucratiua, secus aũt si sit ex cã onerosa qꝛ tũc ẽt in subsidiũ queniri nõ põt nisi ad illud qꝺ eẽt supfluũ apud illũ vltra suũ creditũ, ꝛ hoc p no. in. l. si eũ seruũ. ff. si cer. pe. ꝛ in. l. fi. ff. de neg. gest. ꝛ ita ẽt tz Cy. in. l. mater in. vij. q. C. de rei vẽdi. ꝛ ibi ẽt Ray. in. x. q. ꝛ late Ale. in q̃s. cxvj. viso ꝓcessu pe. col. v. vol. ꝛ vbi ẽt in hoc plus vult q̃ donec creditor põt agere actione psonali ꝓ debitorẽ ꝛ donec nõ sit excussum de bonis debitoris nõ possit creditor agere hypothecaria in subsidiũ ꝓ habentẽ pretiũ redactũ ex rebus debitoris ex causa lucratiua, ꝛ vt dixi doc. predicti loquunť indistincte in quolibet creditore, ꝛ solus bar. in. d. l. i. ad fi. extẽdit ẽt hoc ad creditorẽ ex cã dotis ꝛ sic ad vxorẽ. ¶ †Ego aũt in dote ꝛ muliere
59 agẽte ad restitutionẽ dotis puto indistincte tenẽdũ q̃ pretium rex mariti vẽditax ꝛ tacite obligatax p restitutione dotis succedat loco dictax rex vt est gl. in. l. labeo. ꝛ sabinus. ſ. itẽ si dominus. ff. de ꝺ. sig. alleg. l. res in dotẽ date. ff. de in. do. ꝛ firmat Bar. in rub. ff. sol. ma. in vl. col. in ꝺ. preterea in vltimis, ꝛ ꝓbať hoc rõne, qꝛ. ſ. dos ex pte mulieris dť ius vle sicut hereditas peculiũ ꝛ similia vt. l. qꝺ dicit. ff. de impẽ. in re. do. fac. ꝛ ibi gl. ꝛ firmat Bar. in. d. Rub. ff. so. ma. ꝛ hť ꝓ Alexã. in. l. si marito. ſ. fi. eo. titu. Unde sicut in vltimis pretiũ succedit loco rei vt. l. si rem ꝛ pretiũ. ff. de peti. here. ꝛ hť ꝓ Jaſ. in. d. l. si eum seruũ. ff. si cer. pet. ꝛ ꝓ Bar. in. l. q a debitore. ff. que in frau. cre. ita dz esse in dote ꝛ in eius actione cũ sit ius vniuersale, ꝛ sicut i dote ꝛ eius actiõe ꝓtiũ succedit loco rei (vt dctm̃ ẽ) ita ẽt vẽ dicendũ in hypothecaria actione tacita q̃cessa actioni de dote p. d. l. vni. ſ. ꝛ vt plenius, qꝛ si ex nã rei ꝛ actionis in dote pretium succedit loco rei ꝛ firmat no. Bar. in. d. q̃si. cxxiiij. Idẽ vẽ esse
60 in hypotheca q̃ tacite accedit actioni dotis ꝛ actio. n. q̃ cumulatiue accedit alteri sortiť eandẽ nãz cũ prima iuxta tex. in. l. si cũ. ſ. qui iniuriax. ff. si qs cau. ꝛ no. Saly. in. d. l. vni. ſ. sed ꝛ si non ignoramus. C. de rei vxo. ac. ꝛ actio hypothecaria q̃cessa actioni ex stipulatu in dote tanq̃ pedisequa sortiť eius nãm vt in simili dicit Bal. no. in tracta. dotis in. xij. pte in. vi. col. ꝛ accessoriũ seq̃t naturã sui principalis vt in regu. accessoriũ li. vj. ꝛ q̃ hypotheca tanq̃ accessoria sequať naturã sue obligabionis ꝑncipalis est tex. ꝛ ibi gl. ꝛ doc. in. l. ij. C. p quas pſon. nob. acqui. ꝛ expresse no. Bar. in. l. solutũ. ſ. p liberã. ff. de pig. act. vbi. d. q̃ cũ obligatio hypothecaria sit accessoria ad psonalẽ de ea iudicať ꝑm q̃ iudicať de psonali ꝛ hoc p no. in. l. ꝛ an eandẽ. ſ. fi. ff. de exce. rei iudi. in gl. fi. vbi in hyp. dz exprimi cã sicut actio realis. ¶ Unde lz in hypotheca accedẽte actioni singulari vꝛ particulari pretiũ nõ succedat loco rei nisi in subsidiũ re ꝓscripta, vel pempta iuxta tex. ꝛ ibi no. in. d. l. i. ff. de distrac. Tñ in hypotheca accedente actione de dote ex pte mulieris p restitu. dotis cũ sit actio vniuersalis secus est dõm vcz q̃ pretiũ succedat loco rei ꝛ qꝺ vxor vel heres illius possit vigore tacite hypothece agere ꝓ habentem pretiũ rex mariti venditax ẽt qꝺ res vẽdite nõ sint prescripte, nec pempte, dũmodo precedat discussio de iure requisita anteq̃ agať ꝓ tertiũ possessorẽ iuxta auc. ꝺ si debitor. C. de pig. tenendo q̃ in dote ẽt requirať excussio iux no. p Bar. ꝛ alios in. l. si q̃stante in pin. in. ij. q. iij. q. pri. ff. so. ma. ꝛ p Bal. no. in. viij. pte priuil. xxxvij. de quo ꝛ. ſ. uo loco dicem. Nisi forte dicať qꝺ illud qꝺ est dictũ est qꝺ actio hypothecaria sortiať nãm actionis psonalis in dote ꝓcedat qñ agitur ꝓ maritũ vel eius heredes pro resti. dotis qꝛ tũc possunt cumulari vt in auc. de fideiu. ſ. sed neq̃. ꝛ in. d. auc. hoc si debitor. Secus aũt sit qñ agiť hypothecaria ꝓ tertiũ possessorẽ ꝓ quẽ non dať actio psonalis iuxta. l. i. ſ. si heres. ff. ad treb. ꝛ sic q̃ tũc hypothecaria nõ accedat psonali, ſz tanq̃ distincta ab ea q̃sidẽrãda sit. ¶ Tñ ẽt hoc non vť obstare qꝛ hypotheca dicitť in esse doti, ꝛ actioni dotis vt dicit tex. in. d. ſ. ꝛ vt plenius versi. sicut. ꝛ lz detur q̃tra tertium possessorem tñ datur tanquam ad bona principalis debitoris ꝛ semper presupponit actionẽ personalez ꝛ ei accedit vt hť ꝓ Bar. in. l. persequutione. C. de pign. Ñ lz dirigať ꝓ tertium possessorez contra quem non dať psonalis, tñ non alteratur eius natura sed dť ẽt illo casu cumulatiue accedere actioni psonali competenti contra principalem debitorez ꝛ ideo seruat illius naturaz ꝛ sic vt illa est vniuersalis ita ꝛ ista iuxta. no. in. d. l. si eum. ſ. qui iniuriarum. ff. si quis cau. ꝛ late ꝓ Bar. in. l. j. ſ. hec actio. ff. si quis testa. lib. esse inf. fue.

¶ Cõcludo ergo ex predictis qꝺ lz Bar. in. d. l. j. ff. de distrac. pig. voluerit quod ẽt in dote ita demum pretium ratione hypothece succedat loco rei qñ res fuit prescripta, vel perempta, ꝛ q̃do habens pretium pretendit causam lucrosam tamen quod verius sit de iure quod in hypotheca competit ad restitutionẽ dotis pretium indistincte succedebat loco rei prout in alijs actionibus seu indcijs vniuersalibus iuxta no. per Bar. in. d. l. q a debitore. ff. que in frau. cre. Et lz ita putem tenendum tamen cogitabis, qꝛ non examinatum per aliquem.

¶ Sed credo quod Bar. non aduertit. in. d. l. i. quod actio ꝛ iudicium de dote esset vniuersale, ꝛ qꝺ hypotheca ei accedens habere deberet eandem naturam, sed putauit illam esse actionem singularem ꝛ doc. loquentes de hypotheca ꝛ dicentes q̃ in ea pretium non succedit loco rei loquuntur in iudicijs ꝛ actionibus singularibus, non autem in vniuersalibus si bene aduertes, vt etiam consideranit Jaſ. in. d. l. si eum seruũ in fi. ꝛ ideo eorum decisiones non sunt trahende ad hypothecam q̃petẽtez ꝓ dote restituenda per allega. ſ. Intellige tamen qꝺ pretiũ rerum venditarum sit hipothecatũ, ꝛ possit peti anteq̃ sit alio cõuersuz vt in simili vult bar. in. l. cum tabernam. in pin. ff. de pi. ꝛ dixi. ſ. in. ij. membro secunde partis in quinta ampliatione nu
61 me. xix. ¶ †Sz adhuc in predictis dubito qꝛ lz hypotheca ria sit

sit accessoria ad actionē psonalē ⁊ p̄ hoc videatur imitari eius nām tñ illa regula q̄ accessoriū sequat nām princ. ꝓcedit qñ accessoriū nō pōt stare sine principa. vt. l. cū notissimi in prin. ⁊ ibi gl. in ℣. prorogari. ⁊ ibi Cy. ⁊ doc. C. de prescrip. xxx. an. Sed hypothecaria pōt stare sine princi vt ibi hꝫ ⁊ no. Bar. in. l. fideiussor caligari in prin. ff. de fideiuss. merito nō vꝫ q̄ imitet̄ naturam princi. ⁊ ita tꝫ Alex. in. l. ij. §. fi. in vl. col. in ver. Nec obrō ⁊c. ff. de acq. pos. sed q̄ imo hypoteca tanq̄ accessoria ad actionē principalē sequat̄ eius nām est tex. ⁊ gl. in. d. l. ij. C. p quas pso. no. acqri. ⁊ illud q̄ tꝫ Alex. in. d. §. fi. vꝫ ꝓcedere in accessorio tollēdo nā si accessoriū pōt stare sine prin. tunc sublato ꝑn cipali nō tollet̄ accessoriū, ita ꝓcedūt alleg. p enim. In alijs añt
62 vꝫ stare regula, ideo cogita. ¶ †Nono Amplia regulā predictā vꝫ q̄ dictū priuilegiū tacite hypothece de quo in. d. §. ⁊ vt plenius q̄petat ēt ꝑ fideiussorē. Nā ēt bona fideiussoris sunt tacite hipothecata p̄ dote vꝫ tam in fideiussore q̄ intercessit ex pte vxoris in dote dāda quā ēt in fideiussore q̄ intercessit ex pte viri in dote restituēda in casibus tñ in quibus fideiussor p̄ dote reddēda interuenire pōt quos ꝓseqūt Bal. no. in tracta. dotis in. vj. p. in. xxj. priuilegio, ⁊ similiter in bonis fideiussoris q̄ intercederet post solutū ma. iuxta terminos. l. si q̄stāte. §. quoties. ff. so. ma. ita firmat idē Bal. no. in. d. vj. p. in. vij. primi. in prin.
63 ¶ †Decimo Amplia. d. regulā vt. d. priuilegiū tacite hypothece q̄petat vxori in bonis mariti nō solū p̄ dote (vt dictū est) sed ēt p̄ bonis parafrenalibus p̄ maritū administratis ter. ⁊ ibi Bar. Bal. ⁊ Ale. in apostillis ad Bal. in. l. fi. C. de pac. q̄uē. super dc. Jas. in. §. fuerat in. xi. colū. instit. de act. ⁊ in. l. maritus ad fi. C. de ꝓcura. ⁊ ista tacita hypothe. p̄ rebus parafrenalibus vxoris hꝫ in se tacitā q̄ditionē diuortij ⁊ soluti matrimonij sicut hꝫ ipsa restitutio dotis vt tꝫ Bal. in. l. vbi adhuc in pe. col. in ver. ij. casu principali. C. de in. do. Nō no. q̄ vltra istā tacitam hypothecam bona parafrenalia non inueniunt̄ habere aliqua alia priuilegia dotalia vt est gl. reputata singula. in. l. si ego §. dotis in ver. q̄diti. ff. de iur. do. ⁊ no. Alex. ⁊ Jas. in. d. l. maritus. ¶ Et p̄ q̄ns. d. tacita hipoteca q̄ q̄petit p̄ bonis parafrenalibus nō q̄petit cū priuilegio prelationis sicut illa q̄ datur p̄ dote iuxta. l. assiduis. C. q̄ po. in pig. hab. ita tꝫ Sali. in.
64 d. l. assiduis. §. fin. ¶ †Undecimo Amplia regulam vt dicta tacita hypothecа introducta p̄ dote habeat ēt locū in donatione pp̄ nuptias vt no. Bal. in. l. vbi adhuc in pe. col. in ver. Itē quero nam lex nostra. C. de iure do. ⁊ hoc tā sol. mat quā ēt eo q̄stāte in casu inopie vt est casus in. d. l. vbi adhuc. Intellige tñ de tacita hypothecа sine priuilegio prelationis, q̄ priuilegiū p̄ lationis in taci. hipo. datur soli doti ⁊ nō donationi pp̄ nup. ita tꝫ Bal. in. d. l. assiduis post Cy. ibi in. iij. opp. ⁊ ibi tex. gl. antepenul. ⁊ Sali. in. §. fi. ⁊ Ang. de are. insti. de act. §. fuerat in. xij. col. in versi. in ea gl. ibi q̄ aliud est, ⁊ hoc mō intelligi dꝫ id q̄ dicit Bal. in. l. assiduis, in. ij. col. in vers. nonercas vbi dicit q̄ do. pp̄ nuptias nō hꝫ priuile. tacite hypothece prout hꝫ dos q̄ in donatione est lucrū in dote añt est dānum si amitteret̄, ⁊ p̄ bat̄ in illo tex. ibi si amittat̄ posteriori datum. Nā certe Bal. ibi loquutus de prin. prelationis iuxta terminos. d. l. assiduis.
65 ¶ †Intellige añt sane q̄ñ mulier ageret ad donationē pp̄ nuptias querens illā lucrari, tūc enim hꝫ tacitā hypothecā absq̄ priuilegio prelationis vt dictum est. Secus si ageret ad illā tā quam sibi specialiter obligatā p̄ dote nā tunc haberet tacitā hypothecam in. d. donatione cum prin. prelationis, q̄ isto casu potius censet̄ agere p̄ dote quā p̄ donatione pp̄ nuptias ita declarat Abb. post Innocē. in. c. ex literis de pignoribus.
66 ¶ †Et non mireris q̄ donatio pp̄ nuptias sit obligata p̄ dote, q̄ hꝫ donatio pp̄ nuptias transeat in dominium vxoris sicut dos in dominium mariti, q̄ tñ vxor nō est domina illius donationis iure proprio ⁊ perpetuo, ratione istius possibilis renocationis res censet̄ quodāmodo aliena iuxta. l. ex sextante. §. lationus. ff. de excep. rei iudica. merito non inconuenit q̄ ipsa donatio propter nuptias sit hipothecata vxori p̄ restitutiōe dotis, nam donatio propter nuptias nō datur solum propter lucra nuptialia, sed ēt p̄ maiori securitate dotis. l. fi. §. sancimus. C. de donatione ante nuptias ita solēniter declarat Salice.
67 ¶ †Fallit modo dicta regula quatuor modis. Et primo in extraneo dotante, q̄ sꝫ dicto extraneo repetenti dotem non dat̄ tacita hipothecа de qua in. d. §. ⁊ vt plenius in bonis illius q̄ tenet̄ restituere dotem ita tꝫ Cy. in. d. §. ⁊ vt plenius. ⁊ Pan. de cast. in. l. de diuisione. ff. so. ma. Nico. de Nea. Ang. ⁊ Jmol. in. l. i. ff. so. ma. hꝫ Bar. ibi sentiat ꝑiū dñ dicit q̄ tale priuilegiū datur actioni de dote ⁊ q̄ transit ad quēcunq̄ transit ipsa act. per. d. §. ⁊ vt plenius ⁊ per. §. fuerat, sed Alex. in. d. l. i. in. viij. col. in ver. Successiue querit Nico. de Neap. sequitur opinionem communem vꝫ quod priuilegium taci. hipo. de quo in. d. §. ⁊ vt plenius per quod mulier prefertur solis creditoribus ꝓtendentibus personalem tantum non competit extraneo dotā ti ⁊ stipulanti dotem sibi reddi, ⁊ ita etiam tenet ibi Decius p̄ bonas rationes rñdendo argumen. Jas. qui ꝑium voluit in dicto §. inerit, ⁊ ita est tenendum.
68 ¶ †Secundo fallit regula in vxore heretica q̄ ei non cōpetit priuilegium tacite hipo. de quo in. d. §. ⁊ vt plenius vt est text. in auct. idem priuilegium. C. de here. ⁊ no. Ant. de but. ⁊ Abbas in. c. gaudemus de diuor. circa finem limitando tamen vt ibi per eos nisi mulier abiuraret hereſiꝫ ⁊ rediret ad fidē quia tunc recuperaret dictum priuilegium tacite hipothece p̄ dote in bonis mariti, vt ibi per eos.
69 ¶ †In vxore autem iudea secus est q̄ illa hꝫ hoc priuilegium tacite hipothece in bonis mariti iudei. ita singulariter tꝫ Ant. de But. in. d. c. gaudemus in vlti. col. ⁊ latissime tractat Bartho. bellenzenus ibi, ⁊ ratio est q̄ inter iudeos est matrimoniū hꝫ non ita firmum, ⁊ indissolubile vt inter christianos vt no. Alberi. in. c. quanto. eodem titulo.
70 ¶ †Tertio fallit regula predicta in pena adiecta promissioni dotis, q̄ priuilegium prelationis tacite hipo. quod datur doti per dictum §. ⁊ vt plenius, ⁊. d. l. assiduis non dat̄ pene illi adiecte, ita singulariter tꝫ Pau. de cast. in. l. adeo. ff. de q̄pen. quod est notan. ⁊ monet̄ per illū tex. ⁊ q̄ fiscus hꝫ priuilegiū taci. hipothece in suis ꝑctibus, vt. l. fiscus, de iu. fisc. ⁊ tamen illud nō hꝫ in penis vt in titu. C. de penis fis. lib. x. ⁊ per no. in. l. rescriptum. in prin. ⁊ gl. super ver. hipothecas. ff. de pac.
71 ¶ †Quarto fallit regula predicta in dote promissa vel data p̄ sponsa per verba de futuro, q̄ si ante ꝑctum matrimonium veniat casus restituende dotis puta q̄ sponsus predecessit, non cōpetit sponse priuilegium tacite hipothece in bonis sponsi. ita tꝫ gl. in. l. eos. C. qui po. in pig. hab. ⁊ ibi By. Jaco. de are. ⁊ alij ⁊ Bar. in. l. ij. §. fi. ff. de prini. credi. ⁊ ratio est q̄. l. i. ff. qui po. in pig. hab. que loquit̄ de expressa hipo. ⁊ l. fi. C. eod. titu. ⁊ d. §. ⁊ plenius, ⁊. §. fuerat insti. de act. qui tex. loquunt̄ in tacita hipothecа que datur doti loquunt̄ de dote, sed ante contractuꝫ matrimonium per verba de presenti non est dos vt. l. fi. C. de donatio. ante nup. merito ⁊c. ⁊ ita tꝫ Ange. de are. in. d. §. fuerat. colum. vi. in versi. quero vtrum sponsa ⁊c.
72 ¶ †Et non obstat q̄ etiam sponsa videatur habere priuilegia dotis vt. l. si sponsa dotem inuc. gl. ff. de iur. do. ⁊ no. Ange. in. d. auctē. de equali. do. in. §. bis consequenter ad fi. colla. vij. ⁊ Alex. in. d. l. i. in. viij. col. in ver. alius casus est. ff. so. ma. q̄ predicte decisiones loquunt̄ de prini. perso. actionis non hipothecarie. Nam sponsa hꝫ etiam priuilegium in personali actione quo mediante prefert̄ alijs creditoribus pretendentibus solaꝫ personalem, vt est tex. ⁊ ibi Bart. in. d. l. ij. in. §. j. ff. de priuile. credi. quod not. ne equinoces. Modo ponam in materia aliquas notabiles questio.
73 ¶ †Primo igitur quero an tacita hipothecа de qua in. d. §. ⁊ vt plenius ꝑbat̄ in bonis mariti minoris. xxv. an. contrahētis matrimonium ⁊ recipientis dotem.
¶ Jsta questio est valde dubia. Nam Bar. in. l. si q̄stante. in iij. q. tertie partis. ff. so. ma. concludit quod bona mariti minoris non sint tacite hipothecata p̄ dote ⁊ arguit a simili ex nota. per glo. in. l. item quia. ff. de pactis. ſ. quod bona minoris nō sunt tacite hipothecata p̄ domo conducta, ⁊ reprehēdit bartho. distinctionem Guiliel. qui tenuit contrarium per tria fundamenta per que concludit quod obligatio que per legem inducitur absq̄ facto minoris non cadit in rebus minoris nisi cum auctoritate curatoris ⁊ decreto iudicis, vnde infert quod ad inducendam hipothecam requiratur expressa obligatio bonorū cum iuramento minoris quod repreſentat eum maiorem. auc. sacramenta puberum. C. si aduer. vendi. Idem etiam tꝫ Bar. in. d. l. item quia, ⁊ ibidem Rapha. fulgo. ⁊ Saly. in. l. certi iuris. C. loca. ⁊ sequitur Joan. de Imo. in. d. l. si constante dicēs quod opinio Barto. iccure est tenenda. Bald. no. in trac. dotis in. vj. parte in priuile. lviij. reliquit super hoc cogitandū, q̄ dicit hunc articulum non esse parue hesitationis.
¶ Tamen non obstantibus predictis communis opi. est contra Bar. ⁊ sequaces, vꝫ quod bona mariti minoris recipientis dotem tacite obligentur, ⁊ istam opi. tenent Bal. Angel. Roma. ⁊ Alex. in. d. l. si q̄stante in prin. ⁊ Ang. Pau. de ca. ⁊ Alex. in. d. l. item q̄. Cy. Bal. ⁊ Ang. in. l. fi. C. de legi. tut.

vbi Bal. dicit hāc esse cōem opi. Idē tz Bal. in d. §. t vt plenius, t Bal. in l. i. in. ij. col. C. de pri. do. t in d. l. certi iuris in vij. q. t istam opi. tz t firmat Jas. in d. l. si qstāte. in d. iiij. q. ij. ptis vbi eam corroborat qnqz fundamentis t rñdet ad argumē ta Bar. t vt ibi late p eū, t ita puto tenēdū in marito minore
74 recipiente dotē. ¶ †Sed dubiū est quid in muliere minore p. mittēte, vel dāte dotē an eius bona tacite hypothecent p. d. pmissione, vel datione obseruanda iuxta. d. §. t vt plenius t in hoc Bal. in. d. prīl. lviij. dicit intrepide posse teneri qō sicut non pōt dotē qstituere maxime in bonis immobilibus sine cu ratore t decreto iud. vt hz in. l. lex que tutores. C. de admi. tut. ita nō possit ēt obligare bona sua p dote cum hypotheca. Nā hypotheca tāqz accessoria sequit nāz sue psonalis obligationis vt. l. ij. C. p quas pso. no. agr. t sicut hypotheca expressa nō pōt introduci, ita nō vz posse introduci tacita legalis, cū lex impro bet principalē ctum arg. l. non dubium. C. de legi. sed si dos es set qstituta cum curatore t decre. iudicis tūc ēt qd de hypo theca non esset quentuz, tamen insurgeret ipsa tacita hypothe ca per dictum §. t vt plenius, t isto casu decretum interpositus in dote poterigeret effectū ad tacitā hypothecam, qz ex quo in dex pmisit principalem ctum vz etiam tacite voluisse qd tacita hypotheca ex illo causet arg. l. si pupillo. §. si pupillus. ff. ō re bus eo. t ita dicit ipse Bal. no. vbi. ē.
75 ¶ †Sed aduerte qd respectu bonoz immobilium puto decis o nem Bal. pcedere, qz vxor minor non pōt bona immobilia in dotem dare sine curatore t decre. iudi. vt. l. lex que tutores. iū cta glo. ibi in ℵsi. vel in dotē. C. de admi. tuto. t ibi per doct. t ita ēt non potest illa obligare vt ibi est tex. Sed respectu alia rerum que alienari non sunt prohibita p minorē, pōt puella mi nor se dotare moderate absqz curatore t decreto vt est tex. in. l. j. C. si aduer. dot. t hoc fauore dotis vt ibi dicitur t pōt etiaz se obligare pro dote qstitnēda vt ibi hz. cū ergo sit habilis ad ma trimoniū ctendū, qz pubes, t ad dotē qstituendaz in bonis nō phibitis alienari. d. l. i. sequit ēt qd in ctam in tali obligatione vel dotatione oriat tacita hypotheca per. d. §. t vt plenius qz isto casu cessant rōnes in qbus se fundat Bal. no. t dicam ali quid j. in materia excussionis in. ix. fallē. t optime faciunt not. per Soci. in qs. lxxx. presens consultatio. iiij. volu.
76 ¶ †Secundo queritur an. d. tacita hypotheca de qua in. d. §. t vt plenius habeat locū in dote qfessata ? t ista qō est adeo dif fuse examinata p doc. qd si vellē referī eoz dicta ex hoc solo ar ticulo possz qfici vnus tractat⁹, t ppea studēdo brenitati i hac qōne remissiue trn pcedā. ¶ Et primo Bal. no. in tract. dot. in. x. parte examinauit eam per. xiij. colum. t recitatis opi. anti quoz distinguit articulum in duos casus principales. ¶ Pri mus casus est an dos qfessata habeat priuilegium tacite hypo thece ꝛ maritum t heredes. ¶ Secundus casus est an hēat ta citam hypothecam ꝛ alios, ¶ Primo casu concludit indubi tanter qō dos qfessata habeat tacitam hypothecā ꝛ maritum, t hereds t hoc modo dicit procedere gl. in. l. exigere dotem. ff. de iudi. limitat tamen hoc nisi maritus vel eius heredes. j. legi tima tpa exciperent de dote non numerata, postea late exami nat quid iuris sit qñ maritus cū iuro renuntiasset exceptioni nō numera. dotis, cuius dicta videri possunt ideo non refero.
¶ In scō autem casu qñ agit ꝛ alios tertios, distinguit ipse an ille tertius ꝛ quem agit mulier hz hypothecam in bonis mari ti, an non. Si enim non hz hypotecā vxor obtinebit, sed an tunc ille tertius possit excipere de non numerata pecu. ipse dubitat vide ibi. Si autem ille tertius habeat hypotecam t tūc si illa hypotheca est expressa t anterior t obtinebit tertius, sed si hy potheca tertij esset tacita, tunc ēt sm euz mulier ex sola dote cō fessata non dz preferri, qz cōis est opi. qd dos qfessata non hz ta citam hypothecam ꝛ tertium cum priuilegio prelationis ō quo in. d. l. assiduis. in princi. t ita ibi ēt tz Sal. in. viij. q. limitādo certo mō, qñ non obstaret exceptio non nu. pec. vt ibi p eum.
¶ Angelus autem de are. insti. de act. §. fuerat ēt late exami nat hunc articulum distinguēdo inter creditores presentes tpe qfessate dotis t postea ctos. Nam quo ad presentes tz indi stincte qd qfessio dotis non preindicet eis, in futuris autem cre ditoribus dicit ipse post Cy. Bar. Bal. Ang. t Saly. in au ctentica, sed iam necesse. C. de do. ante nup. qd ita demum talis qfessio non preindicat futuris creditoribus, si appareant aliq signa de fraude, sed qñ confessio dotis valeret tam respectu pre sentium quā futuroz creditoz, an tunc mulier habeat priuile gium prelationis de quo in. d. l. assiduis. dicit ipse tenendā esse concordiam datam per Ang. in. l. j. ff. so. mat. t p Bal. in. d. l. assiduis, vcz qd qñ mulier nititur ex sola qfessione dotis creditores vero nituntur ex vera numeratione, ipsi creditores debent preferri, sed qñ creditores non probant veram numerationem mulier esset preferenda. Distinguendo tñ an confessio dotis sit facta ante matrimoniū, vel qstāte matrimonio, vt ibi per eum. Alex. t Are. in isto articulo satis bene loquuti sunt in. l. i. ff. so. mat. non tamen perfecte explicant. ¶ Bulgarinus doc. senen sis. ibidem copiose t subtiliter p colum. xx. sed tamen confuse processit. ¶ Socinus autem ibidem latius t perfectius quam aliqs qplexus est totā mām t reduxit illā ad duos arti. princi.
¶ Primus articulus est qñ maritus confessus fuit dotem an te matrimonium, vel in actu matrimonij ꝛhendi, t hunc arti culum diuidit ipse in duo membra, primum membrum est vtruz talis confessio preiudicet marito t heredibus, sm vtrum prein dicet creditoribus. In primo membro ponit quinqz qclusiones cum suis correllarijs t limitationibus t sic expedit totum pri mum arti. Secundus articulus principalis est qñ qfessio dotis sit per maritum constante matri. t istum articu. diuidit etiam in duo capita. Primum est an preiudicet marito, t heredibus t in eo ponit similiter quinqz conclusiones cum correllarijs, t limitationibus. In secundo capite tractat an preiudicet credi toribus t in hoc etiam ponit quinqz qclu. t sua correllaria t li mitationes vnde qñ casus occurrit recurrēdum est ad lecturaz Soc. verecundum enim existimauī illam transplantare cuz or dinarie habeatur apud omnes t etiam extranea visa est in ma iori parte a materia hypothece, t ad materiam adde Corne. in consi. cxx. iij. vol. t Alex. consi. cxlij. v. vol. vbi plene.
77 ¶ †Tertio queritur an hypotheca pro dote expresse incipiat tpe promissionis dotis an vero tpe date dotis, t qd in tacita.
¶ Et capiendo primam dubitationem de expressa hypotheca dicendum est qd in hypotheca expressa facta per maritum p mittentem restituere dotem vxori so. mat. inspicitur tempus ctē cte hypotece t matrimonij t non tps numerationis dotis po stea facte. Nam licet hypotheca in dote vel vna cuz actione p sonali non oriatur nisi demum so. mat. Tamen ex tunc cum ori tur hypotheca retrotrahit ad tps promissionis vt late per Ale xan. post alios in. l. si constante. §. i. ff. sol. mat. ¶ Et ratio est qz quando non est in potestate debitoris non recipere pecuniam non inspicitur tempus promissionis, t obligationis ctē cte, quan do autem est in potestate debitoris an velit recipere pecuniam inspicitur tempus solutionis iste est tex. in. l. i. ff. qui po. in pig. ha. t ibi Azo. gl. Bar. Bal. t alij, t tz ille tex. loquat in dote, tamen hz locum etiam in quocunqz alio debito in quo hz locuz dicta ratio scilicet an implementum contractus consistat in vo lūtate an in necessitate debitoris, t quomodo in necessitate ma riti consistat recipere dotem sibi promissam t non in voluntate declarant ibi Bar. t Bal. t est sm eos qz vir non potest com mode ommittere solutionē dotis, qz hoc modo mulier remane ret indotata t maritus haberet necesse sustinere onera matri monij, vnde dicitur maritum necesse habere recipere dotem p missam, qz eius solutionez honeste ommittere non potest. l. ne pos proculo. ff. de verborum significatio.
¶ Et istud sm Bar. ibi est notandum ad illud qō solet dici qd qñ finis hz necessariam qñam ad principium inspicimus prin cipium, nam illud dz intelligi de necessitate precisa vel de tali que commode preteriri non possit, t istaz opinionē firmat Ra pha. fulgo. in qs. ccxvi. proponitur qd dicta dotrothea ꝛc.
¶ Sed Cy. in. l. cum tibi. C. qui po. in pig. habean. dicit istud esse speciale in dote, t ita intelligit. d. l. i. ff. qui po. in pig. habeā tur, t hanc opinio. Cyn. dicit esse veriorem Bal. no. in. viij. p. in. xxiij. speciali, qz sm eum non videtur verum quod maritus nō possit ommittere receptionem dotis ex eo quod habeat sustine re onera matrimonij, t probat qz maritus constante matri. pōt facere pactum de non petendo dotem maxime ipsi socero t sic renuntiare fauori suo vt hz in. l. si socer. §. Incins. t in. l. nupta. §. i. t in. l. si marito. §. i. ff. so. mat. t ideo concludit ipse quod il lud quod dicitur in dicta. l. prima sit inductum speciali fauore dotis, ne sez interim mulier remaneat indotata arg. l. ij. ff. de in re do. t qz si interim esset indotata sperneretur a viro. l. fina. C.
78 ad velleianum. ¶ †Sed per predicta non puto recedendū ab opinio. Azo. glo. Bar. Bal. t aliorum que videtur commu nior t verior vcz quod dispositio. d. l. prime. non sit specialis in dote, sed idem sit in qnolibet alio creditore, qui modo predicto cogitur recipere solutionem vt etiam probat tex. in. l. qui bal nem. in princip. eod. ti. u. t tex. in. l. quidam cum filium. §. fi. t ibi Rapha. cuma. ff. de verbo. obligatio. t tex. in. d. l. j. probat

expresse

expresse q̄ non dō esse in potestate mariti non recipere dotem promissaz ibi, nec ꝑbe dici pōt in ptāte eius esse ne pecuniā resi-
duā redderet vt minus dotata mulier esse videret, exponēdo il-
lud verbū redderet vt ibi exponit gl. Nec videret verū q̄ ma-
ritus q̄stāte mr̄imo. possit paciscī de dote nō petenda ēt ad sui p
iudi. vt late ꝓsequit Alexander post Jmo. in. d. l. si socer. §. lu-
cius. vñ cū ꝑm regulas iuris possit in dote intelligi dispositio di
cte legis ꝓie nō dz trahi ad spālitatē nō necessariaz iuxta glo.
vulg. in. l. filiū quē hñtem. C. fa. herci. sit ergo cōclusio q̄ expssa
hypotheca in dote incipit a die ꝓmissionis dotis ⁊ nō solōnis.

¶ †Que tñ q̄clusio intelligenda est cum grano salis vcz qñ tpe
ꝓmissionis dotis erat q̄ctum mr̄imoniū. Naz ad hoc vt expssa
hypotheca trahatur ad tempus promissionis dotis requirit q̄
promissio sit facta tempore matrimonij contracti vel post matri
monium. si enim esset facta añ matrimoniū hipotheca non pos-
set trahi ad tps promissionis, sed solum ad tempus matrimonij,
⁊ ratio est q̄ lz dos sit promissa ante q̄tractum matrimoniuz, tñ
tunc non est proꝑie dos. vt. l. fi. C. de dona. ante nup. ⁊ vī fuisse
de mēte Barto. in. d. l. assiduis ⁊ ita Bal. no. i. x. parte. in. xj.
col. in versi. sed tunc surgit notabile dubium ⁊c.

¶ Et ex hoc infert in practica q̄ si esset factum instrumentum
dotale tpe spōsalicij, vt cōiter fit, puta per annum ante q̄summa
tum matrimonium cū expressa hipotheca, ⁊ post annuz sequtū
fuit matrimonium, quod si maritus post instrumentuz dotale añ
tñ contractum matrimonium contraxisset aliqua debita cū alijs
creditoribus cū hipotheca expressa, muller nō preferret talibus
creditoribus, sed bene preferret creditori qui ꝙrisset post matri-
monium ⁊ promissionem dotis, ante solutionē dotis, ⁊ idez dicit
ꝓcedere etiam si dos fuisset soluta tempore sponsaliorum ex quo
illo tempore non erat dos. sed si promissio dotis esset facta post
matrimoniū, ⁊ dos postea p̄ interuallū esset soluta tūc hipothe-
ca expressa traberetur retro ad tps promissionis q̄ tempore p̄
missionis erat dos ex quo erat matrimonium. ita dicit ipse ⁊ re-
licta opinio. ¶ Cin. firmat opi. Bar. in. d. l. j. ff. qui potio. in pign.
habe. que nota, q̄ possunt frequenter contingere.

80 ¶ †Quarto queritur vtiliter quid in tacita hipotheca pro do-
te introducta ex dicto. §. vt plenius an. s. in illa inspiciatur tēpus
promissionis dotis vel tps solutionis, ⁊ in hoc glos. in. d. l. assi-
duis. C. qui po. in pigno. habe. in gl. in ver. hipotheca z tz q̄ ta-
lis tacita hipotheca non trahat retro ad tps promissionis sicut
trahitur expressa vt dictū est in ꝓcedenti questione, sed vult glo.
quod incipiat dicta tacita hipotheca tempore date dotis ⁊ non
ante licet prius fuerit promissa, pro quo allegat. l. penul. §. iura.
. C. de dona. ante nuptias. ⁊ l. hac edictali. §. omnibus. C. de se-
cun. nup. ⁊ in simili. l. cum oportet in fine. C. de bo. que libe. ⁊ rñ
det. ad. d. l. primam. ff. qui potio. in pigno. habe. q̄ illa loquitur
in expressa hipotheca ⁊ non hz locum in tacita, ⁊ illa gl. non re-
perit alibi ꝑm Bal. ibi qui licet non bene se firmet, tamen videt
transire cum. d. glo. eandem opi. tenet Specu. in tit. de solutio.
§. ante omnia ad finē in versi. sed pone contrarī. dicens q̄ tacī
ta hipotheca incipit a die dotis date ⁊ non a die promissionis,
⁊ mouet per text. in. d. l. assiduis ibi, si tamē re ipsa ⁊ etiam per
text. in. l. i. C. de do. cau. ibi re ipsa, ⁊ idez sequitur ibi Bal. in ad
ditio. Bicendo hoc esse notabile.

¶ Contrariam opinio. scilicet quod etiaz tacita hipotheca inci
piat a die promissionis dotis sicut expressa tz Jac. de are. quem
sequunt Rai Cin. ⁊ Bar. in. d. l. assiduis intelligendo tñ quod
tpe promissionis esset q̄ctuz matrimoniuz ꝑm Bart. ibi supple
tu respectu matrimonij idem q̄ dictum fuit in expressa hypothe
ca in proxima precedenti questione. pro quo faciunt etiam not.
per Bar. in. l. y. §. fi. ff. de pānile. credi. ⁊ dñ text. in. d. l. assiduis
dicit si tamē re ipsa fuerint patri mariti date subaudit ibi Bar.
vel promisse, ⁊ monetur Bar. per text. in. d. l. j.

¶ Eandem opinionē tenet Saly. in. d. l. assiduis in princip. in
principio questionis ⁊ monetur vltra alia que adducūtur p̄ hac
opinio. q̄ in ambiguis dori est fauendū. l. in ambiguis. ff. de iur.
do. sed vbi sunt opi. doctoꝝ res dī dubia ⁊ ambigua vt no. in. §.
q̄bus. C. de no. co. compo. ⁊ in. l. leges. C. de legi. merito tenēda
vī opi. Jaco. de are. ⁊ sequacium que fauet doti. monetur etiam
Saly. q̄ text. in. d. §. ⁊ vt plenius introduxit hanc tacitam hipo
thecam ex quadā tacita obligatione quam lex fingit maritū fe-
cisse mulieri, sicut fingit mulierē stipulatā fuisse dotē sibi reddi.

¶ Ego autem pondero illum text. pro hac opinione alio modo,
vcz q̄ illa tacita hypotheca inducitur in. d. §. ⁊ vt plenius i do
te siue detur siue promittat in duobus locis ibi dederint vel pro
miserint vel susceperint, ⁊ in fi. ibi det vel ꝓmittat vel suscipiat,
⁊ sic nō solū ex datione dotis sz ēt ex ꝓmissione resultat illa taci
ta hipotheca ⁊ p̄ hoc infero q̄ bar. in. d. l. assiduis recte subau
diuit in ꝛ. date vel ꝓmisse, cū ergo i text. illo ꝑbeat ineuitabiliꝛ q̄
hipotheca. oriat ēt ex ꝓmissione dz intelligi q̄ oriat tpe ꝓmissio
nis, q̄ qualitas tacite hipothece adiūcta dicto principio ꝓmis-
se dz intelligi ꝑm tps ꝓmissionis. l. i agris. ff. de acq. re. do. ⁊ i. l.
in delictis. §. fi extraneus. ff. de noxa. ⁊ ad. d. l. cū opz. §. fi. quaz
gl. alle. in ꝓriū rñdet Sali. q̄ illa potius facit p̄ ista opi. quā p̄
ꝓria, sed nō ōt Sali. qūo, sed tu dic q̄ iō facit p̄ ista parte q̄. f.
illa tacita hipotheca q̄ in. d. l. cū opz in finē ducit in bonis pris
p̄ bonis maternis p̄ eū alienatis trahit retro ad tps quo pr̄ince
pit administrare dicta bona mr̄na, ⁊ ita illū tex. in ꝓposito intel
ligit Bal. no. in. x. parte in. xiij. col. vbi examinat hāc articulū
sed illū indecisum relingt dōo esse sup eo cogitandū, q̄ maxima
est auctoritas gl. ⁊ Spec. sed eandē opinio. Jacobi de are. ⁊ se-
quaciū tz Jmo. post Bet. in. c. ex literis de pigno. Addens tñ
ad hoc q̄ talis tacita hipotheca icipiat a die ꝓmissiōis sequn-
ta postea numeratiōe ⁊ est bona suppletio, ⁊ hanc opi. dicit esse
cōem Soci. in q̄si. cclxix. pro inuestigatione. in. iij. q. ⁊ iiij. col.
in vers. iij. ⁊ vltimo. in. ij. volu. ¶ Unde cum ista opinio sit cō
munior ⁊ verior nō vī ab ea recedendū iuxta no. in. c. ne innita-
ris de q̄sti. ⁊ tenēdo hāc opi. nō vī obstare vnū q̄ in ꝓriū addu
cit Bal. no. in. d. x. parte in colū. xiij. vcz q̄ ꝑm istā opinio. due
q̄currunt fictiones, p̄ia q̄ inducit tacita hipotheca fauore do-
tis scda q̄ retrotrahit ad tps ꝓmissionis ꝙ not. in. l. j. C. de do.
ꝓmis. Quia rñdet q̄ istud q̄ retrotrahat ad tps ꝓmissionis nō
est spāle in dote vt dictū fuit. §. in ꝓcedenti. q. nu. lxxviij. Immo
est regulare in quolibet alio credito, qñ sez nō est i volūtate sed
in necessitate receptio crediti, q̄ tunc semp hipotheca trahit re
tro ad tps ꝓmissionis. vt. d. l. i. ff. qui po. in pig. habe. ⁊ in. d. l. q
balneū in pān. eo. ti. merito nō q̄currit nisi spālitas tacite hipo
81 thece introducte p. d. §. ⁊ vt plenius. †⁊ lz tex. in. d. l. i. cū q̄cor
dātijs loquat in expssa hipotheca nos ātī sumus in tacita. tñ ta-
cui ⁊ expssi idē ē indicū. l. cū qd. ff. si cer. pe. ⁊ lz aliqñ expssū ma
gis operet q̄s tacitū, tñ sufficit q̄ regula sit in ꝓriū, ⁊ q̄ vult se fū
dare in exceptione q̄ sz isto casu expssa hipothe. operet magis
in retrotrahēdo ad ꝓmissionē q̄s tacita dz ꝑbare hāc exceptio-
nē p̄ legē vel auctoritatē, alias stādū est regule iuxta late not. p
Jas. in. l. ij. in. vij. col. ff. si qs in ius voca. nō ier. ⁊ in. l. cetera. ff. ō
leg. j. ¶ Uñ q̄cludo q̄ tenēda sit opi. q̄ tacita hypothe. traba
tur retro ad tps ꝓmissionis mr̄imonij, ꝓut in ꝓcedenti. q. d. fuit
in expssa hipothe. q̄ no. q̄ nō inuenies examinata plenius p̄ ali
quē. ¶ †Quinto q̄rit si mulier hz p̄ q̄uentionē ⁊ pactū expres-
saz hipothecā p̄ dote, an ēt tūc habeat tacitā a. l. inductaz. ⁊ in
hoc lz tex. in. l. fi. C. ō pac. cōuen. sup dote dicat q̄ illa tacita hy
potheca introducta p. d. l. fi. p̄ bonis paraphernalibus vt. §. dixi
in. x. ampliatione huius quarti casus nume. lxiij. nō habeat lo-
cū q̄n mulier p̄ illis bonis q̄tionalē ⁊ expssaz hipothecā rece
pit ⁊ sic q̄ ꝓuisio bois i hoc facit cessare ꝓuisionē legis †tñ gl.
Joānis ibi in ver. contentā in fine. tz alind esse in dote vcz q̄ ēt
q̄ mulier p̄ dote accipiat speciale pignus, tñ per hoc nō cesset
generalis tacita hipotheca a lege inducta, ⁊ illā gloss. tenēr ibi
Cy. Bal. ⁊ latius Sali. qui de hac decisione gl. assignant ēt ra
tionē ⁊ est, q̄ vxor p̄ pactū nō pōt q̄stituere ius dotis deterius.
⁊ ita dicit Salicetus tenere oēs doctores. Jdē firmat Salice.
in dicta lege assiduis in princi. in septima q. vbi dicit q̄ nostri
docto. cōmuniter tenent illā glossam ⁊ assignat eandē rationez,
subdit tñ q̄ pro veritate est distinguendū hoc modo vcz q̄ si ex
pressa hipotheca alicuius rei particularis interposita fuit ante
generalem tacitam illa nō preiudicat tacite generali, ⁊ hoc mo
do ꝓcedit gl. in. d. l. fi. ⁊ est ratio secundū enim q̄ nihil contradi
cit quin speciale hipothece non possit accedere generalis. l. ij.
. C. de pig. ⁊ l. doli clausula. ff. de verb. obli. sed si post generalē,
expressam vel tacitam vel etiam generalem, mulier de speciali
expressa in aliqua re sibi prouideat, non preiudicat ꝓcedentibus
generalibus q̄ sez ius dotis deterius facere non potest. si vero
sibi puidet de generali expressa ante q̄s fuerit orta generalis ta-
cita, tunc dicit Salicetus q̄ generalis expressa impediet gene-
ralem tacitam nasci, ⁊ ratio est q̄ generalis expressa est vtilioz
quam tacita vel saltē equinalet tacite. sed subdit q̄ vbi possit re
periri casus in quo generalis tacita esset maioris vtilitatis quā
generalis expressa tunc tacite generali non preiudicaretur p̄ ge
neralem expressam ne sez per pactum mulieris ius dotis comi
tuatur deterius. ⁊ dictam glossam dicit esse cōmuniter approba
tam Alex. in consil. lviij. in causa mota. nume. iij. vij. volu.

82

83

84 ¶ †Eandem glossam sequitur Bal. no. in sexta parte in pri-

le. lxvij. ⁊ ibi dicit p. d. glo. vidisse decidi notabile. q. in facto. Nam vir obligauerat in instro p restitutione dotis oia sua bona mobilia ⁊ imobilia in qua obligatione de iure non veniebãt nomina debitox cũ illa faciant tertiã speciẽ vt hr in. l. quã tuberonis. §. alia. ff. de pecunia legata ⁊ in. l. a diuo pio. §. in venditione. ff. de re indica. ⁊ mulier soluto matri. agebat hypothecaria ꝯ debitorẽ viri tanqꝫ illud esset sibi obligatũ p restitutione sue dotis vigore tacite hypothece a lege inducte, sed ꝯ eam excipiebatur qó ex quo illa sibi prouiderat p gñalem expressam hypothecã omniũ bonox mobiliũ ⁊ immobiliũ qó videbat recessisse ab extraordinaria tacita inducta a lege, dicit ipse qó obtentuꝫ fuit ꝯriũ in fauorẽ mulieris per. d. glo. in. d. l. fi. ⁊ mouet ipse eadem rõne qua motus fuit Saly. §. allegatus vcꝫ qó mulier nõ potuit paciscendo vel renuntiando facere deterius ius sue dotis per. l. ij. ⁊ l. de die. ⁊ l. attilicinus. ff. de pac. dotalibus. ⁊ cũ pactũ expssum mulieris non possit doti piudicare minus dꝫ piudicare tacitum. arg. l. cum quid. ff. si cer. pet. ⁊ non habet obstare fm eũ. l. etiam ⁊ l. iubemus. C. ad velleia. vbi hr qp mulier potest renunciare sue hypothece etiã ipsi viro vt habet plenius. in. l. menia. §. j. ff. soluto ma. de quo tñ videndũ est ibi per Alexandrũ. nã fm eũ predicta procedere pñt in hipotheca quentionali, quia non est tanta ratio prohibitionis in hipotheca quẽtionali in qua mulier renuntiat fauori inducto ex sua prouisione q̃ta est in hipotheca legali de qua in. d. §. ⁊ vt plenius que tpe dictarũ. ll. nondũ erat introducta, lex enim magis suũ quã tuũ auxiliuꝫ qſernat d. l. assiduis gl. in. l. j. C. si aduer. transa. ⁊ ita dicit fuisse de mẽte Cin. in. d. l. assiduis dũ allegat. l. si vnus. §. qó in specie dotis. ff. ꝺ pac. qó fm eũ est valde no. ad limi. dicte. l. ẽt ⁊ d. l. iubemus.

85 ¶ †Sed ista ratio Bal. no. non vr tuta. Nã nõ videtur maior ratio in tacita hipotheca quo ad renunciationeꝫ illi faciendam quam sit in expressa, sed eadẽ vr esse ratio in vtraqꝫ argu. l. cum quid. ff. si cer. peta. ⁊ cõiter solet ꝙcludi qó renunciatio hipothece facta per mulierem non valeat nisi remaneant tot alia bona apud maritũ vltra ea in quibus renuntiatum est hipothece qó sufficiant p dote vt habet in. d. l. iubemus ⁊ p Alex. in. d. l. menia. §. j. nisi tamẽ esset renunciatũ cũ inro qz tunc valet indistincte vt ibi per Alexan. ⁊ late p Alexan. in consi. lxxxiij. viso processu nu. v. vsqꝫ ad nu. x. vj. volu. ⁊ in hoc non constituitur differentia inter tacitã ⁊ expressaꝫ, sed satis esse vr qó remaneant bona sufficientia apud maritũ p dote, nam tunc non censetur cõstitutũ ius dotis deterius ex quo nõ incurrit dãnũ. l. damnuꝫ. ff. de

86 dam. infec. ¶ †Nec in. d. l. assiduis probatur quod lex magis ꝙseruet auxiliũ per eam introductuꝫ quã illud quod fuit introductũ per prouisionem hominis, sed potius ꝓbat ꝯriũ, naꝫ ex ea infert hoc notabi. quod lex multories alicui denegat auxiliuꝫ per ipsaꝫ legẽ introductum sed nunqꝫ denegat auxiliũ introductum per ipsam partem. ¶ Disputat enim in. d. l. assiduis p gl. ⁊ doc. an priuilegiũ prelationis concessum per dictã. l. tacite hipothece quo mediãte tacita hipotheca dotis prefertur cuilibet alteri tacite anteriori. extendat etiam quo ad preferendum eaꝫ expresse anteriori ꝛ ⁊ cõis est opinio fm Bart. ibi ⁊ alios quod dictum priuilegium prelationis militet respectu alterius tacite anteriozis non autem respectu expresse, mouentur añt doct. ad hoc quia lex alicui potest denegare ⁊ tollere auxiliũ per ipsaꝫ legem introductũ ⁊ sic facere quod tacita anterioꝛ per eam concessa vni non preferatur posteriori tacite doti concesse, sed non presumitur quod lex velit auferre alicui ꝓuisioneꝫ p ipsuꝫ factã ⁊ sic qó anterioꝛ expressa acquisita alicui ex sua prouisione postponatur tacite doti concesse. ⁊ ideo illatio Bal. no. non ꝓbat. ¶ Unde ratio dicte gl. in. d. l. fi. C. de pac. conuen. quod p expressam prouisionem non censeatur derogatũ tacite hipothece dotis ꝙsistit (vt dictum est supra) in eo videlicet ne ius dotis fiat deterius quod per mulierem fieri non potest, vt dicta. l. attilicinus. ⁊ l. secunda. ff. de pactis dot.

¶ Intellige tamen quando maritus predecederet vxori, sed si vxoꝛ predecederet marito valeret pactum etiam in preiudiciuꝫ dotis, vt no. gl. in. d. l. ij. ⁊ tex. ⁊ gl. no. in. l. j. circa princip. ff. de dote ꝓlegata. ⁊ habetur per Alexan. in. l. si socer. ff. soluto matri. vbi ponitur materia an ⁊ quando valeat pactum in preiudiciuꝫ dotis tam ex parte mariti quam vxoris.

87 ¶ †Potest etiaꝫ fundari ratio decisionis glo. in. d. l. fi. in alio vcꝫ qp lꝫ dictus articulus an per prouisioneꝫ hominis censeatur recessum a prouisione legis habeat materiam brocardicam, vt habetur per Cin. post Petrũ in. l. ij. C. de iure emphiteo. ⁊ ibi late per Jas. in fol. clxxij. in. j. col. tamen ex relatis ibi per Jas. due rationes adaptari pñt ad decisionem gl. in. d. l. fi. que vult qó in dote p expssaꝫ hipothecã non cẽseatur recessum, a tacita.

¶ Prima est qp illa regula quod per ꝓuisionem hominis censeat recessum a ꝓuisione legis procedit qñ ꝓuisio legis esset introducta de iure speciali ex priuilegio, secus autem quãdo prouisio legis esset de iure communi.

¶ Secunda est quia. d. regula procedit quo ad prouisionem. l. nascituram, non autem quo ad iaꝫ natã. ita tꝫ Bal. in. l. vbi adhuc. in. vij. col. C. de iu. do. Jac. de bel. Cin. ⁊ Bal. in. d. l. fi. C. de pactis conuen. ⁊ Jason in dicta. l. secunda.

88 ¶ †Et predicta procedunt qñ post acquisitam hipothecam ipsi mulieri ipsa renunciat, tunc enim procedunt. d. l. iubemus. ⁊ d. l. etiam. C. ad velle. Sed si a principio dotis promisse vel date mulier paciscereꝰ quod bona mariti non sint obligata p dote, tunc si bona sunt apud maritũ ⁊ alijs creditoꝛibus non sunt obligata ⁊ sic pactum non fuit in fauoꝛem tertij, sed solius mariti nã valeret tanquam initum contra natura contractus dotis que est quod res mariti sit obligata pro dote. dicto. §. ⁊ vt plenius. ita not. Bald. ⁊ Salice. post Nico. de mata. in dicta. l. etiam. ⁊ habetur. in dicta. l. fin. C. de pactis conuen. ⁊ Bald. in rubri. C. de priui. do. in. ij. col. in ver. item expresse.

¶ Sed lꝫ ita dom sit ex parte vxoris dubitari potest an idem etiam sit ex parte mariti vcꝫ an per expressam hipothecã maritus censeat recessisse a tacita introducta per. d. §. ⁊ vt plenius.

89 ⁊ an idem etiam sit si maritus accepit fideiussoreꝫ p dote. † nã hoc casu scꝫ pro dote danda marito põt accedere fideiussoꝛ sed non pro dote vxori reddenda vt late per Bald. no. in. vj. parte xxj. priuilegio. Et sic an gl. in. d. l. fi. C. de pac. conuen. que vult quod mulier per expressam hipothecam interpositam pro dote non censeatur recedere a tacita militet etiam ex parte viri.

90 ¶ †Et vr dom qó non per text. in dicta. l. fin. ⁊ pro hoc facere videtur tex. in. l. pe. ff. quibus mo. pignus vel hipothe. soluitur vbi quis recipiendo a colono suo fideiussoꝛem videt renũciasse tacite hipothece super rebus inuectis ⁊ illatis de qua in. l. item qz. ff. de pac. ⁊ in. l. si certi inris. C. loca. secus autem fit in expressa hipotheca, qz ab illa nunquam recedi censetur per fideiussoꝛem postea prestitum ipsi locatoꝛi, vt est tex. nota. in. l. itez liberatur ff. quibus mod. pignus vel hipothe. so. Nec videtur obstare qp ẽt in. d. l. pe. fuit ẽt interposita expressa hipoteca. ⁊ tñ illi censet renunciatũ p fideiussoꝛe postea acceptũ, qz rñderi põt qp expssio hipotece in. d. l. pe. nihil operat ex quo tacite inerat sup rebus inuectis ⁊ illatis p. l. nõ recte. C. de fideiuss. ⁊ ista vr vera solutio in. d. l. pe. qz alia posita ibi in gl. ⁊ in. d. l. itẽ liberat. §. fi. vr dim natiua. ⁊ ita tꝫ Bal. no. in. d. vj. parte priuile. lxviij. p quo etiã subdit bñ facere. l. j. §. sciendũ. ff. de separa. q tex. solet põderari p notabili qp vnus correoꝝ debẽdi dãdo fideiussoꝛẽ p ipso debito vr renunciare bñficio diuisionis de quo in auc. hoc ita. C. de duo. re. ¶ Preterea p hoc ẽt facit qz rõ que assignat p doc. su per decisione. d. glo. in. d. l. fi. qp scꝫ mulier nõ possit facere ius dotis deterius nõ militat sꝫ cessat ex parte mariti, vt colligit ex no. p Alex. post Jmo. in. d. l. si socer. ff. sol. ma. ¶ Tñ lꝫ pdicta stringere videant puto qp ꝯria opinio sit de iure verioꝛ, vcꝫ qó idẽ sit dom ex parte mariti qó. §. dictũ fuit ex parte vxoris. quia lꝫ cesset dicta rõ tñ vt dictũ fuit. §. illa nõ est vnica rõ dicte decisionis. sꝫ reddi ẽt pt alia rõ vcꝫ qp. d. regula qp p priuisionẽ hois cẽseat recessuꝫ a priuisione legis nõ bꝫ locũ in priuisione legis iaꝫ nata, sꝫ in nascitura tm̃, vt p Bal. in. d. l. vbi adhuc. in. vij. col. ⁊ p Jas. in. d. l. ij. ⁊ dcm̃ est. §. Et istã rõnẽ sentit expresse gl. i. d. l. fi. in ver. qtentã. Jtez. d. regula ꝓcedit qñ priuisio hominis est eque plena sicut priuisio legis, tũc. n. censet recessuꝫ a priuisiõe legis, secus añt qñ priuisio hominis nõ est eque plena, sed priuisio legis aliquid põt addere. ita not. Cy. ⁊ doct. in. d. l. ij.

91 ¶ †Et ꝓpea solet cõmuniter cõcludi qp lꝫ locator priueat sibi de speciali ⁊ expressa hipoteca in certa re ꝙductoris, non ꝓpea cessare dꝫ tacita inducta a lege sup bonis inuectis ⁊ illatis. vt firmat By. insti. de ac. §. item seruiana per dictam. l. fi. sequuntur Cin. ⁊ Salice. in. d. l. certi inris. licet ibi Bal. sentiat cõtrariũ eandem opi. tꝫ Ang. de Are. in. d. §. item seruiana. in. ij. col. in ver. quid si locatoꝛ, ⁊ respõdet ad. d. l. fi. quod prouisio legis nũ quam cessat quando prouisio hominis nõ est eque plena sed priuisio legis potest aliquid addere prouisioni hominis, ex quibus apparet quod non est illa sola ratio, vnde licet illa cessat nõ cessat prouisio ⁊ dispositio ex quo alie rationes adsunt. argumẽ. §. affinitatis ⁊ ibi not. insti. de nup. ¶ Nec obstat tex. in dicta. l. pennl. ff. quibus modis pig. vel hipote. sol. qz imo vera sol. in illo tex. respectu ad dictã. l. itẽ liberatur. §. fi. eo. tit. quc videt cõtrariari, est quod in. d. l. pen. fuit ꝙntũ quod p satisdationem

pignoza

pignora essent liberata virtute ergo pacti expressi illud euenit, quod non fuit in.d.l.ité liberaṫ.§.fi.qz ibi non fuit de hoc inter partes quentũ,& ittã solu.tz Bar.in.d.l.ité liberaṫ,& in.d.l.penul. Hec est verũ qđ illa sit diuinatiua ad illuz in.d.l.penul.qz immo expresse hoc dicitur in.d.l.penultima.

¶ Item est aduertenduz qđ in.d.l.pen.expressa hipotheca nõ fuit gñalis,sed fuit solũ de rebus innectis,& illatis vt scz illa essent expresse obligata donec merces esset soluta aut satisfactũ illa ergo tacita que inerat sup innectis & illatis tanc̃ inutilis p pter expressam fuit sublata,qz(vt.s̃.conclusum fuit)ex parte vxoris iuxta distinctionẽ Saly.in.d.l.assiduis.in.vij.q.qñ exp̃ssa est vtilior tacita vel saltẽ equiualet tacite,tunc p expressam cessat tacita tanc̃ inutilis,vñ in.d.l.penul.per expressaz fuit sublata tacita tanc̃ reddita inutilis per expressam,& sic tollitur illud qđ dicebat Bal.nota qđ in.d.l.penulti.expressa hipotheca nihil operabaṫ,qz tacite inerat,cũ imo p exp̃ssam equalẽtẽ tacite fuerit ibi sublata tacita & sic ibi nõ fuit sublata tacita p dationẽ fideiussoris, qz tacita fuerat p̃us sublata p exp̃ssaz, ſz fuit sublata exp̃ssa per pactũ quentum qđ dicta expressa duraret donec esset satisfactum conductori,qđ fuit adimpletũ p fideiussionez p stitaz vt.l.qđ si non.ff.de pigno.actio. Aliud est ergo dicere an per satisdationẽ voluntarie prestitam a debitore creditori videatur creditor recedere ab hipotheca & dđm est qđ non & hoc mõ procedat.d.l.ité liberaṫ.§.fin.& aliud an prestita satisdatione ex pacto conuento, q̃ pignora essent obligata donec satisdaretur sint sublata pignora, & dicendum est q̃ sic ex quo ita conuentum fuit & hoc modo procedat dicta.l.penultima.

92 ¶ †Et probaṫ ista ꝯclusio,qz qñ prestaṫ simpliciter fideiussor q accedit veteri obligationi nõ nascitur noua obligatio sed fit additamentũ maioris cautionis ꝓie,& tali casu ẽt de iure.ff.non fiebat nouatio vt habeṫ per Alexan.post alios in.l.iiij.§.si ex conuentione.ff.de re iudi.& hoc modo loquitur tex.in.d.l.ité liberatur.§.fi.sed qñ fideiussor prestaṫ p modũ scđe obligationis tunc de iure.ff.inducebaṫ nouatio ſm Bar.in.l.penul.ff.de preto.stipula.& hr̃ p oẽs in.l.q vsumfructum.ff.de verb.obligatio.

93 ¶ †Et qñ prouisio hominis fit ad nouandũ prouisionem legis, tunc prouisio legis etiam que est de iure cõi tollitur per prouisionem hominis ita tenent Cy.& Saly.in.d.l.ij.C.de iure emphyteutico,& habeṫ in.d.l.iiij.§.si ex conuentione,& firmat Salyc. post Bet.in.d.l.fi.C.de pac.conuen.& refert Jas.in.d.l.ij.nu. lxxvj. Merito.d.l.penul.in qua se fundat Bal.no.non probat eius intentionẽ,qz si recte aduertaṫ illa satisdatio de qua in.d.l. penul.prestita fuit ibi tanquam noua promissio & obligatio & nõ per modũ accessorium ad primam,sed potius per moduz nouationis permisse de illo iure.ff.ex pacto ita inito inter partes,nimirũ ergo si ibi fuit sublata expressa hipotheca per dictã satisdationem & etiam tacita que no.qz sunt aliquantuluz subtilia & non inuenies per aliũ examinata & meo iudicio ꝯcludenter ꝓbant.

¶ Et propterea puto tenendum quod in hoc articu.an per expressam hipothecam censeatur recessum a tacita? Idẽ sit dđm in marito quod dictum fuit in vxore.

¶ Sexto queritur in materia an dicta tacita hipotheca de qua in.d.§.& vt plenius sit priuilegiata priuilegio ꝓlationis,quo mediante preferri debeat alij anteriori tacite alterius creditoris?& in hoc cõis est opinio qđ vxor in dicta tacita hipotheca sit priuilegiata & preferatur alijs creditoribus pretendentibus etiam ta
94 citã.iste est tex.in.d.l.assiduis.C.qui po.in pigno.hab.†& licet priuileginm tacite hipothece sine priuilegio prelationis trãseat in heredes ẽt extraneos vt dixi.s̃.in.ij.& iij.ampliatione presentis casus nu.xxx.xxxj.& xxxij.& in omnes alios ad quos transit actio de dote preterquam in extraneum dotantem & stipulantez dotem sibi reddi vt dixi.s̃.in.j.fallentia nu.lxij. Tñ istud priuilegiũ prelationis de quo in.d.l.assiduis nõ transit ad hr̃des extraneos sed solũ trãsit ad filios vt ẽ tex.in.d.l.essidnis.§.exceptis & ibi gl.bar.bal.& alij.& tex.& ibi gl & doc.in.l.j.C.đ pui.dotis.

95 ¶ †Sed difficultas est an tale priuilegium transeat soluz ad filios einsdẽ matrimonij an ẽt ad filios alterius matrimonij,& gl. in.l.etiam.ff.solu.matrimonio voluit qđ tale priuilegiũ transeat etiam ad filios alterius matrimonij,& vt refert ibi Bal.cũ opi. dicte glo.tenuerunt Jaco.de are.By.& Cy.& istam opi.tenuit Saly.in.d.l.j.C.de priui.do.& in.d.l.assiduis.§.exceptis.

¶ Sed contrarium quod non transeat nisi ad filios einsdẽ matrimonij tenet gl.in.l.si cũ procuratoz.ff.de re iudica.& istã opi. tenet ibi Bartol.Bald.& Angel.de belui.in sua disputa.quã posuit in.l.j.C.de rei vxo.actio.& Bartol.in.d.l.j.C.de priuile. do.& ibi Bal.in.d.rub.& Bal.in.d.l.assiduis eandem opinio. tenet Bal.not.in.x.parte.in.v.limi.& in vltima par.in.vj.col. in versiculo.iij.quero circa priuilegium prelationis.

¶ Eandem opinio.tenet Ange.de are.in.d.§.fuerat.in.xj.colum.in versi.in ea gl.ibi & alijs descendentibus.vbi etiaz firmat quod tale priuilegium non solũ datur filijs sed etiam alijs descẽdentibus dũmodo sint einsdem matrimonij,& de hoc vltimo est text.in auc.si quid,in versiculo seu quelibet soboles eius.C.qui potio.in pig.habe.& ita etiam in p̃dictis tenet Alexander post alios in.d.l.etiam in.j.col.& ita puto esse tenendum cum ista(vt apparet ex relatis)sit communis opinio.& ita etiam tenet Alexander in ꝯsi.lviij.in causa mota.numero.iiij.vij.volu.Quãnis Saly.in dicta.l.prima & in dicta.l.assiduis faciat in contrarium aliqua fundamenta pro defensanda dicta glos.in dicta.l.ét,quibus de facili posset responderi,sed non curo cum(vt dixi)ista sit communis opinio.prout etiam affirmat Alexander in consilio. lviij.numero quarto septimo volumine.

96 ¶ †Septimo queritur an dictum priuilegium tacite hipothece cum prelatione de quo in dicta.l.assiduis cõpetat vni mulieri contra aliam mulierem pretendentem similem hipothecã ex causa alterius dotis.& breuiter respondetur q̃ non vt est casus in dicta.l.assiduis in.§.exceptis & ibi per omnes in versiculo.in duabns. Intellige tu nisi ex rebus secunde vxoris que in dotem date essent,aliquid supereſſet, quia in eo quod supereſſet preferri deberet illa vxor cuius res essent prime vxori,text.est in auctentica.si quid ex rebus.C.qui potio.in pigno.habe.& ibi per
97 omnes.†Item intellige quando due dotes ex eadem substantia peterentur actione de dote,tali enim casu loquitur dictum §.exceptis,non autem loquitur quando dos fuisset legata per maritum vxori, & peteretur actione ex testamento. tunc enim preferri non deberet in dote agens actione ex testõ. Ita refert Socin.in consilio.cclxix.pro inuestigatione secundo volumine in tertia columna.versic.sed ab hac ratione videbatur tenuisse Rapha.fulg.in quodã suo ꝯsilio,& lz Soci.in dicto loco aliter nõ firmet hãc decisionẽ,& nõ inuenia dcm̃ ꝯsiliũ Rapha.inter ꝯsilia impressa sed putẽ illud fuisse originaliter apud Soci. Tñ puto decisionẽ esse verã,qz hipoteca tacita cui accedit dictum priuilegiũ prelationis cõpetit & daṫ actione de dote vt in.d.§.& vt plenius,vñ nõ põt extendi vt deṫ in actione ex testamento p dote legata,qz de diuersis nõ dz fieri illatio.l.fi.ff.de calumni.& qz.d.l.assiduis est correctoria iuris ꝯ regulã qui prior.lib.vj.vñ nõ dz extendi per notabi.in auc.quas actiones.C.de sac.sanc. ecc.& p legẽ ius singulare.& l.q vero ꝯ.ff.de legi.Et iõ(vt dcm̃ fuit supra)dcm̃ priuilegiũ prelationis nõ daṫ in donatione propter nuptias,vt dixi in.xj.ampliatione numero lxix.nec etiã in bonis mariti pro administratione bonorum parafernalium, vt dixi supra in decima ampliatione nu.lxv.& est text.& ibi nota. Salice.in.d.l.assiduis.§.fina. ¶ Bñ autem dictum est q̃ tacita hipoteca p dote posterior preferṫ alij tacite anteriori p dictam legem assiduis. Intellige nisi tacita anterior esset inducta a statuto.cum hoc priuilegio q̃ habeatur pro expressa perinde ac si in instrumento esset posita. Ita tenet Roma.in consilio. cxlvij.licet hec pars &c.tũc enim secundum Roma.cessaret dispositio.d.l.assiduis,sequitur Alex.in consilio.lviij.in cã.vij. volu. ¶ Octano queritur an mulier habens tacitam hipotecã pro dote anterior in alijs creditoribus qui habent expressaz posteriorem preferatur dicte expresse posterioris? Ang.de are.insti.de acti.§.fuerat in.vj.col.in gl.in ver.creditoribus tz qđ nõ per glo.ibi & per glo.in.l.assiduis & in.c.ex literis de pig.idem videtur tenere Alex.sub dubio in apostil.ad Bal.in.d.l.assiduis in versi.expressam.& allegat By.in regula q̃ prior.lib.vj.
98 ¶ †Sed aduerte q̃ imo By.ibi tenet expresse contrarium, & gl.quas alleg.Ang.de are.nihil de hoc dicunt, & Bal.Ang. & Salice.in.d.l.assiduis tenent ꝯriam opi.vcz qđ mulier habens tacitam anteriorem preferatur expresse posteriori & probatur ista,qz si tacita anterior pro dote non preferratur expresse posteriori aliorum creditorũ frustra disputaret gl.in.d.l.assiduis an tacita posterior pro dote preferretur expresse anteriori sicut prefertur tacite anteriori,qz si tacita anterior pro dote nõ preferretur posteriori expresse vtiq; indubitatum esset q̃ non deberet preferri expresse anteriori & sic ridicula esset disputatio illius gl.& doc.super ea. ¶ Probaṫ ẽt ista opinio per tex. in.l.j.C.rem alie.geren.vbi tex.q̃ pupillus habẽs tacitã hipothecam in bonis tutoris prefertur expresse posteriori etiam fisci a fortiori ergo debet preferri mulier pro dote in sua tacita hipotheca alteri expresse posteriori cum ipsa mulier in tacita hipotheca in dubio quando contendit cuz fisco & omnibus alijs pre-

ferri debeat, vt est text. in dicta l. assiduis. & dicã infra in. xij q. nume. cviij. Tamen mulier cũ tacita hipotheca non præfertur creditoribus habentibus expressam anteriorem, vt est glos. cõiter approbata in. d. l. assiduis ꝓ Bar. ibi & ꝙ Alex. i ꝙs. lviij. in can. mota nu. vj. viij. vol. ¶ Addo quod ꝙ ita sit in dote vcz qõ tacita posterior præferat anteriori tacite per. d. l. assiduis. tñ in alijs casibus extra dotem regulariter loquendo, sive simus in expressa sive in tacita semp prior in tpe præferẽ & si anterior esset tacita & posterior esset expressa, & & si dictus posterior habens expressam & præferri volens eius vigore esset fiscus ita inqt By. in regula qui prior lib. vj. & Cy. in l. si fundũ. C. qui po. in pig. habe. per l. vni. ij. rñ. C. ré a. ie. gerẽ. & fuit de mẽte Bar. i. l. luis. ff. de in. fis. ℞. q̃o & reuoco i dubiũ &c. ꝙ nõ ita exp̃sse dicat' put Bi. & Ci. & ita exp̃sse ꝙ ita Alex. in ꝙs. lviij. n. iij. vij. vo. ó qua
99 tñ mã latius dicã. j. i effectu prioritatis. & ibi limitabo. ¶ † Nono querit' an mulier habens pro dote exp̃ssam hipothecam præferat' alijs hãtibus tacitam anteriorẽ. & licet tex. in. d. l. assiduis videat' loqui qõ tacita pro dote præferat' alteri tacite anteriori, & non videatur loqui de expressa, tñ idem est dõm etiam de exp̃ssa vcz quod mulier habens expressam præferatur alijs habentibus tacitam anteriorem. ita tenet Sali. in. d. l. assiduis in pin. in. ij. q. in fine sue distinctionis dicens esse de hoc tex. ibi, & sic qõ privilegium prelationis ꝙcessum ibi mulieri pro dote vt præferatur alijs habentibus solam tacitã anteriorem, habeat locũ ꝙ in expressa quã tacita, & facit in argu. l. cũ quid. ff. si cer. pe. & auc. mul tomagis. C. de sac. san. eccle. & probat' & qz ꝙ mulier acquirat ex p̃ssa ꝙ tñ p ℞ nõ tollit' tacita nec ab ea cẽsẽt' velle recedere qñ tacita est vtilior vt fuit ꝙclusum. ℞ in. v. q. si ergo tacita veniret præferẽda & ñ exp̃ssa, tũc tacita eẽt vtilior. Jõ ab ea nõ fuisset recessum & sic cũ tacita iũcta cũ exp̃ssa oino eẽt præferẽda sicut cũ sola tacita & ita teneo. ¶ † Sed dubitat' an mulier habens expressa ꝙ po
100 steriorẽ præferat' creditori habenti expressam anteriorez, sicut p̃fertur cum tacita posteriore alteri tacite anteriori vt dictũ est. ℞. proxime. Ang. in auc. de equalitate dotis. §. bis ꝙsequenter, singulariter tenuit qõ sic, ꝓ quo facit qz virtus taciti & expressi eqparat'. d. l. cũ qd. ff. si cer. pe. & istam opi. tanq̃ magis fauorabilẽ doti amplectẽdã suadet Bal. no. in tractatu dotis in. x. parte. in. xvj. & vltima limitatio. & subdit idem posse teneri in bonis quesitis per maritum post obligationem expressa ꝙ in anteriorez factã cũ alijs creditoribus, & post expressam hipothecaz vxoris, vt. s. in his mulier habens expressam posteriorem præferat' alijs creditoribus habentibus expressam anteriorem ad similitudinẽ fisci qui in illis præfertur alijs creditoribus anterioribus. vt. l. si is qui, & ibi Bar. ff. de iure fisci. Cũ mulier in hypotheca sit magis fauorabilis quam fiscus. vt. d. l. assiduis vt dixi. ℞. prime nu. xcviij. & dicaz. j. i. q. xiij. & istud vltimuz tenet late Fely. in. d. l. assiduis in pin. in. iij. q. equiparando dotẽ fisco vt ibi per eum. & refert & sequit' Soci. in. l. j. in. j. col. in ver. ex qua infert. ff. solu. ma. & idẽ Bal. nouel. in. d. x. parte in princ. in. j. col. & sic vera est conclusio qõ sicut fiscus habens hipothecaz posteriorem præfert' alijs creditoribus habentibus expressam anteriorẽ in bonis quesitis per debitorẽ post dictam expressam anteriorẽ p. d. l. si is qui. ita & mulier cũ sua hipotheca, exp̃ssa posteriori præferri dz creditoribus hãtibus exp̃ssam anteriorẽ in bonis postea quesitis. ¶ Sed contra dictam opi. Ang. in. d. auc. de equalitate dotis que est quod mulier habens expressam posteriorẽ indistincte etiam in bonis quesitis ante expressaz hipothecã anteriorem aliorum creditorum preferatur tz gl. in. d. l. assiduis que vult, quod quando cõcurrit creditor & mulier & vterq̃ habet expressam, quod tunc prior in tempore præferatur, & dictam glo. sequuntur ibi Jac. bur. Bal. ange. Salice. & alij communiter, excepto Cin. & vltramontanis. & dicit ibi Bar. & cum eo transeũt a. ij quod ita de ꝙsuetudine obseruatur a qua non est recedendũ l. minime. ff. de legi. & istã opinio. tz Ange. de are. in. d. §. fuerat in. vj. col. super gl. in versi. creditoribus. & Cor. in ꝙsil. clxxxij. penultima colum. primo volumine, & monetur per regulam qõ prior in tempore potior est in iure. l. potior & l. qui balneum. ff. q potiores in pigno. habean. & l. j. C. eodem tit. a qua regula nõ reperitur expresse exceptuatus iste casus scilicet quod exp̃ssa posterior pro dote preferatur expresse anteriori aliorũ creditoruz quia. d. l. assiduis que introduxit priuilegiũ antelationis in dote loquitur in tacita. & cum dicta decisio sit contra regulaz iuris an tedictam non debet extendi ad expressam hipothecam. l. preci
punus. C. de appel. & l. sancimus. C. de testamen.
101 ¶ † Nec obstat quod taciti & expressi idem sit iudiciuz. d. l. cũ quid. quia illa regula procedit quando tacitum procedit secundum regulas iuris communis, secus si procedat contra regulas iuris vt tenet Alexander in. l. ex facto. §. si qs rogatus. ff. ad tre.
102 & no. Jas. in. d. l. cum quid in vltimo notabili. † Non obstat qõ mulier sit magis fauorabilis quam fiscus, qz quando agitur de correctione iuris communis etiã a maioritate rationis non permittitur extensio de casu ad casuz vt habetur in auc. quas actiones. C. de sac. sanc. eccles.

¶ Adde predictis quod istam questionem latissime examinat Jas. in. l. j. in. j. & ij. col. ff. solu. matri. in. ij. lectura, & in princip. dicit quod ista esset. q. pro amico, sed postea subdit qõ ista secũda opinio contra Angel. est magis communis & durum esset in practica consulendo & iudicando ab ea recedere. postea vltimo loco subdit quod si quis vellet tenere opinionem Ang. posset illa ꝙfirmari ex pluribus, & pro eius ꝙfirmatione adducit quinq̃ fundamenta, primum quod est potissimuz, est quod. d. l. assiduis in qua est totũ fundamentum priuilegiat mulieres non solũ quo ad tacitam hipothecam, sed etiam quo ad personales actiones vt scilicet in illis preferant' alijs actionibus personalibus. Sicut ergo mulier prefertur alijs actiõibus personalibus acqsitis per propriam stipulationem, ita videtur preferenda in expressa hipotheca anteriori quãis acquisita per creditores ex pro-
103 pria conuentione. † Sed ista argumentatio Jas. de personali ad hipothecã non procedit, qz dicta lex assiduis non introduxit priuilegiũ in personalibus pro dote vt presupponit Jas. sed declarat illud fuisse per prius introductum & ita erat vt. l. ii. §. finis. cum. l. sequenti. & seq. ff. de priuile. credito. & in. l. j. C. de priuile. dotis. Unde dicta. l. assiduis in hoc nihil de nouo introduxit ℞ regn. iuris, qz qui declarat, nihil de nouo facit, vt per Felynum in capitulo super questionum. in principio de officio delega. & plenius in capitulo qualiter & quando. el primo columna. xuij. de accusa. Sed quo ad priuilegiuz prelationis respectu tacite hipothece dicta. l. assiduis illud de nouo introduxit contra regulas vt dicta lege potior & dicta lege. qui balneum, & sic processit in hoc correctorie ad ius, ergo non debet extendi ad expressam hipothecam. cum ergo sit diuersa ratio inter priuilegiũ personalium & priuilegium hipothece non valet argumentũ de personalibus ad hipothecas. l. fi. ff. de calumnia. cum vulga.

¶ Scõm fundamentũ Jas. est qz tz. d. l. assiduis nõ priuilegiet tacitã posteriorẽ in preiudiciũ anterioris expresse, tñ qñ mulier hz & expressam vr̃ omnino preferenda qz nõ vr̃ par ratio ꝙz maior, sed & istud nõ obstat, qz sive sit par ratio sive maior non dz fieri extẽsio ad correctionẽ iuris ꝓ no. in. d. auc. quas actiones.

¶ Tertium fundamẽtũ est qz in ambiguis iudicandũ est ꝓ dote. l. in ambiguis. ff. de iure dotis. sed ad istud & põt responderi qz illud posset ꝓcedere vbi nõ inducereẽ correctio iuris, naz cã euitandi correctionẽ iuris est magis attẽdenda & fauorabilis q̃z cã dotis seu eius fauor. capit. cũ expediat. de electio. lib. vj. & in d. auc. quas actiones. & facit qz tz in exorbitantibus fiat extensio rõne pie cause, tñ in correctorijs non fit regulariter loquẽdo vt ꝓ bar. in. l. si ꝙstante in principio. in. ix. q. ff. sol. mat. & ibi per Alex. ¶ Quartũ fundamẽtũ Jas. ẽ in lege. tale pactũ. §. fi. ff. ó pactis quod ꝙz si imperator in dicta lege assiduis fuisset interrogatus de hoc idem statuisset. sed & istud tollit' per responsionem datã in precedenti fundamento vcz quod stante correctione iuris potius contrarium est presumendũ cuz semper debeat fieri interpretatio qõ ius cõe minus corrigat' quã fieri possit, vt. l. ij. & ibi no. C. de noxa. & ista est fortior p̃sumptio q̃z fauor dotis vt ꝓbat in. d. l. ij. ó p̃sum. dz adaptari ad id qõ iustũ est. Bal. i l. gñaliter. vij. q. C. de non numera. pecu. Quintuz fundamentũ Jas. est quod dicta lex assiduis hoc modo esset quasi elusoria cum hodie de creditis fiant frequenter instrumenta & ideo raro vel nunq̃ priuilegiũ tacite hypothece poterit habere locũ.

¶ Sed imo quotidie ꝙtingunt multi casus in quibus tam mulieres q̃z creditores habent tacitas hipothecas, vt in titul. ff. in quibus cau. pignus tac. contraba. & C. eo. & experientia probat' quod sepissime in iudicijs occurrunt huiusmodi casus. preterea quando etiam hodie esset veruz illud quod dicit Jas. tñ hoc nõ fuit in consideratione tempore condite dicte. l. assiduis & iõ argumentario Jas. non procedit.

¶ Concluditur ergo in hoc articulo, quod expressa hipotheca dotis posterior non præfertur anteriori expresse, sed habet locum regula prior in tempore potior in iure &c.

104 ¶ † Decimo queritur an priuilegiũ prelationis de quo in. d. l. assiduis habeat locum in quasi dote seu in dote putatiua & puta qñ mulier contraxit matrimoniũ illegitimuz tamen bona fide. & glo. in. l. secunda. §. fin. ff. de priuile. credi. disputat., & firmat

quod

quod huic doti putatiue competat tale priuilegium tacite hipo thece cum prelatione, vt ibi late in gl. Idem tenet glo. in dicta. l. assiduis. & Bar. in. l. si cui dote. §. fi. ff. solu. matri. restringẽdo tñ hoc qñ ille qui dictũ matrimoniũ ꝯxit erat liber, secus autem si esset seruus vt ibi per eum. idet tꝫ Saly. in. d. l. assiduis in ꝑn. in. vj. q. dicens hanc esse cõem opi. ¶ Sed in ꝯrium videt esse opi. Bar. in. d. l. ij. §. fi. vbi ꝯ gl. ibi dicit qꝺ sponsa nõ hꝫ tacitã hipothecam priuilegiatam & ita dicit uotari. in. l. eos. C. qui po. in pigno. habe. & ita dicit tenere By. Jaco. de are. Et hanc secundam opi. reputat veriorem in puncto iuris Bald. not. in. ij. parte. in. iij. colum. in versic. ij. conueniunt dos putatiua &c. vbi istã secundã partẽ ꝙbat duobus fundamentis vt ibi ꝑ eum. ¶ Tamen quicquid ibi ipse dicat non puto recedendũ ab illa opinio. prius relata vꝫ qꝺ doti putatiue competat tacita hipothecа cum priuileg. prelationis, & non obstant no. ꝑ Bar. in. d. l. ij. §. fi. qr diuersus ẽ articulus dotis putatiue ab articulo spõse. Nã fateor qꝺ sponsa de futuro non habeat priuilegium tacite hipothece vt tenet Bar. in. d. l. ij. §. fi. vt etiam dixi. ſ. in. iiij. fallen. nn. lxxj. & ratio est qr inra dant hipothecaꝫ ꝑ dote vt. d. §. & vt plenius sed ante matrimoniũ ꝯctum per verba de presen
105 ti non est dos, vt. l. fina. C. de dona. ¶ † Jn matrimonio autem putatiuo est secus, qr illud qñ est ꝯctum bonafide hꝫ omnia priuilegia veri matrimonij quo ad dotẽ vt. l. si cum dotẽ. §. fin. & ibi no. ff. solu. matri. Bar. in. l. si ꝙubinam. ff. reruꝫ amot. & in. l. de
106 iure. §. fi. ff. ad muni. ¶ † Et ꝑdicta intellige ex parte vxoris, nã ex parte mariti dos putatiua non hꝫ priuilegiũ tacite hipothece, vt hr̃ per Alex. in. d. l. si cum dotẽ. §. fi. in. j. col. post alios ꝑ eum relatos, & ratio est qr non est idem fauor in marito putatiuo que est in vxore, qr ratio quare fauet vxori putatiue in dote est vt deinceps possit facilius nubere. d. l. ij. §. fin. ff. de priui. credito. & ita tꝫ Alexan. in. d. l. si cum dotẽ. §. fi. que ratio cessat in mari-
107 to &c. ¶ † Undecimo queritur an dictũ priuilegium tacite hipothece cũ prelatione de quo in. d. l. assiduis possit ꝑ mulierẽ cedi & transeat in cessionarium. ista questio est valde dubia & in ea doc. vario modo loquuti sunt, ita vt nõ possit recte ꝑpendi q̃ sit communis opinio. & hanc questio. Alexander in. l. post dotẽ in vlti. colum. ff. sol. matri. dicit esse difficilꝫ & venenosam, & in illa By. in. l. si minoris. ff. de admini. tuto. indistincte tenuit tale priuilegium non transire in cessionariuꝫ, & motus fuit quia tale priuilegium non est transmissibile ad heredes extraneos sed ad solos descendentes eiusdẽ matrimonij. d. l. assiduis. §. exceptis. cũ ergo non sit transmissibile ad heredes nõ vr̃ cessibile per rꝛꝫ. l. ex pluribus. ff. de admini. tut. & cũ opinio. By. tꝫ Ray. de fo. in. l. j. ff. solu. ma. ¶ Petrus añt & Ly. vt refert Bar. in. d. l. post dotẽ in. vj. q. distinguunt quod aut cessionarius vult vti tali priuilegio viuente muliere cedẽte vel eius filio in quẽ ẽt trasit tale priuilegiũ. d. §. exceptis. & tali casu tale priuilegiũ cõpetit cessionario, aut ea mortua, & tunc secus. ¶ Sꝫ Bar. in. d. l. post dotem in. d. vj. q. fuit in noua opinio. vꝫ qꝺ aut cessio fit ex necessitate ex vtraqꝫ parte, qr sꝫ tã ille qui cedit cogit̃, quã ille q emit cogit̃ emere & tali casu trãsit hipo. cessa cũ priuilegio prelatiõis & mouet Barto. per tex. in. l. i. C. de priui. fis. & subdit hec verba si nescires exemplificare venias ad me, & ibi Alexã. in. d. vj. q. declarat qño Bar. voluerit inducere. d. l. fi. quia dicit qꝺ voluit exẽplificare iuxta terminos. l. fi. C. si antiq. credi. vbi hr̃ qꝺ creditor posterior quẽtus hipothecari ab anteriori cogitur aut soluere priori creditori aut rem ei restituere & antiquior creditor tali casu cogit̃ cedere iura posteriori, & isto casu ꝑm Bart. transit hipothecа cum priuilegio prelationis. ¶ Subsequit̃ Bar. aut dicta cessio fit ex voluntate & tunc aut cessionarius agit directa nomine cedentis & trãsit priuilegium in cessionariuꝫ, aut agit vti li actione nomine suo & ad sui vtilitatem & tunc non hꝫ tale priui legium. ita tꝫ ibi Bar. & idẽ in effectu tꝫ Bar. in. l. j. C. de priui. do. ¶ Jmo. in. d. l. post. dotẽ vr̃ tenere contra Bart. sꝫ qꝺ sine cessio fiat ex causa voluntaria sine ex causa necessaria tale priui legiũ non transeat in cessionario, & fundat se Jmo. per tex. in. d. l. ex pluribus. ff. de administra. tuto. vbi agebatur de necessaria causa qr ibi ꝙtutor soluerat pupillo ꝓ mala administratione, & sic ex necessitate, & pupillus tenebatur cedere eidẽ ꝯ alium ꝙtutorem etiam ex necessitate iuxta no. in. l. j. §. nũc tractemus. ff. de tuto. & ra. dist. & in. l. j. C. de transac. & tñ in. d. l. ex pluribus decidit̃ qꝺ dictum ius cessum non transit in contutorem cum priuile. Prelationis quod cõpetebat pupillo ex sua persona speciali fauore, monetur etiã Jmo. ꝙtra Bar. per tex. in auc. vt exactio instan. do. §. j. colla. vij. vbi dicit tex. qꝺ priuile. prelationis in hipotheca non competit creditoribus mulieris, & tamẽ mulier di
ctis creditoribus tenebatur cedere, cum illis teneretur satisfacere, sed ille tex. parum facit quia Bar. presupponit necessitatẽ in cessione ex vtraqꝫ parte sed in. d. auc. §. j. necessitas non erat ex parte creditorum quia non tenebant̃ recipere cessionem contra debitores mulieris inuiti iuxta. l. ij. §. j. ff. si cer. pe. & rñdet Jmo. ad dictam. l. fi. C. de priuile. fis. in qua fundat Bar. qꝺ illa lex sit specialis in fisco qui nunqꝫ mouet, & iõ dictum priuilegiũ prelationis in fisco censetur esse perpetuũ. cum vt dixi fiscus nunquã moriatur capitulo si gratiose de rescriptis. lib. vj. nimirum ergo si illud potest transire in quecunqꝫ, secus autem sit in priuileg io prelationis in hipotheca competenti mulieri, qr illud finitur cũ persona mulieris, & ideo non potest transferri in cedentem.

¶ Roma. etiam in. d. l. post dotẽ. tenet ꝙtra Bart. per aliqua fundamenta que referuntur ibi per Alex. & subdit ibi Alex. nõ videre qño possit in hoc articulo defendi opinio Bar. & reprobata quadam distinctione posita ibi per Roma. tenet indistincte qꝺ tale priuilegium tanqꝫ personale non transeat in cessionarium etiam si hoc agatur expresse & ita dicit tenere Ly. in. d. l. j. C. de priuile. do. per tex. & in. d. auc. vt exac. instan. do. §. j. & dicit qꝺ Bal. & Saly. in. l. j. tangunt varias opi. in hoc articulo & nullã eligere vñr, ꝫ se inuoluũt vñ ꝙcludẽdo ꝙtra opi. Bar. dicit qꝺ tale priuilegiũ indistincte nõ trãsit in cessionariũ & hanc opi. dicit etiam tenere Ange. & Jmo. in. l. j. ff. solu. matrimo.

¶ Angelus de aretio. in. d. §. fuerat. in. xj. colũ. relata opinio. Jmo. contra Bar. de qua. ſ. dicit qꝺ dictũ bar. forte est verius qñ iminet necessitas cessionis faciẽde ex vtroqꝫ latere vt in casu d. l. fi. C. de priui. fi. & respondet ad tex. in. d. auc. vt exactio. instan. do. §. j. ibi aut creditoribus qꝺ ille tex. loquitur in creditoribus mariti quibus mulier non cogit̃ cedere sua iura, sed imo mulier dꝫ eis preferri tanqꝫ anterior. d. §. fuerat. & imputandum est dictis creditoribus quare contraxerunt cum marito.

¶ Sed ꝑ certo errat are. qr ille tex. loquit̃ expresse in creditoribus mulieris, ꝺnõ mariti, vt ẽt ibi declarat gl. in ver. aut heredibus, & ideo sua responsio nihil vꝫ, sed (vt. ſ. dixi) ad illũ tex. ꝓt rñderi, qꝺ necessitas recipiẽde cessionis nõ erat ex parte creditoꝝ, qr nõ cogebant̃ multi recipere ꝓ eoꝝ credito cessionẽ ab vxore contra heredes mariti. d. l. ij. §. j. ff. si certũ pet. & iõ nõ obstat tex. ille distinctioni bar. ¶ Jstã. q. ẽt late examinat Bal. no. in tractatu dotis in. xij. parte. in. ix. col. in ver. iiij. qr dixi. ſ. & ibi recitatis opi. omnium & multis ingeniose & subtiliter additis tandem distinguit articulum in duo membra.

¶ Primuꝫ membrũ est qꝺ aut mulier cedit iura sua que hꝫ ad dotem contra virũ, aut eius heredes ad sui vtilitatẽ ita qꝺ commoditas cessionis veniat in totũ in vtilitatem mulieris, ita qꝺ ni si priuilegiũ prelationis trãsiret in cessionariũ non esset vtiliter prouisum mulieri & tunc dictũ priuilegiũ transeat ẽt in cessionarium, qr nõ põt negari qꝺ tunc dictũ priuilegiũ nõ deseruiat vtilitati mulieris in cuius fauorẽ fuit introductũ vt dicit tex. in. d. §. fuerat. & in. d. l. assiduis, & isto casu non est facienda differentia an in cessione fiat expressa mentio dicti priuilegij an non, qr ẽt in cessione simpliciter facta per mulierem transit simplex hipoteca de qua in. d. §. & vt plenius vt hr̃ in. l. emptori nominis ff. de here. vel actio. vendit. & in. l. si solutum. C. de actio. & obli. & per consequens transit etiam priuilegium prelationis tanquã concernens hipotecam & ius cessum vt. l. venditor nominis. ff. ꝺ here. vel actio. ven.

¶ Et hoc ẽt ꝓcedit si talis cessio fieret post mortem mulieris ꝑ eius filios eiusdẽ matrimonij, cũ enim in eos transeat dictũ priuilegium prelationis. d. §. exceptis. ideo si fiat cessio per eos cõcernens eoꝝ vtilitatẽ trãsibit ẽt in cessionarium, qr lꝫ tex. in. d. §. fuerat loquatur per taxatiuã ibi cuius solius prouidentia tñ nõ excludit fauorẽ filioꝝ q eodẽ priui. gaudent. d. §. exceptis. & faciunt q̃ hñr in. l. ob es. C. de predi. mi. vbi dictio taxatiua non excludit extẽsionẽ q̃ fit ad aliã. l. & hr̃ ꝑ Bar. i. l. si ꝙstãte. in ꝑn. in. ix. q. ff. solu. ma. ¶ Nec ẽt dꝫ fieri dr̃ia an intentetur directa vel vtilis qr talis dr̃ia est potius verbalis quã realis, qr satis est qꝺ vtilis intẽtata tendat ad ꝙmodũ mulieris & filioꝝ. ¶ Et de hꝫ primo mẽbro distinctionis ponit Bal. no. exẽpla ſ. scripta, primo si mulier post mortẽ viri videat hr̃ditatẽ mariti implicitam multis debitis, & multi creditores hñt hipothecã exꝑssaꝫ & tacitã in bonis mariti, & anteriorẽ quã sit hipotheca ipsius mulieris, mulier ergo cedit iura sua ꝯ primũ maritũ vel eius heredes scꝺo marito, isto casu scꝺs maritus vtet̃ ꝓuilegio prelationis ꝯ alios creditores pretendentes tacitã hipothecã lꝫ anteriorem. Nam si hoc priui. vti non posset mulier remaneret frustrata sua dote, & iõ nõ est dꝺm qꝺ isto casu nõ trãseat priui. prelationis in

dictum cessionariũ. ¶ Scõo ponit aliud exemplum qñ alius p̃ muliere promisit dotem ⁊ eam soluit dicto scõo viro animo repetẽdi ab ipsa muliere, ⁊ ipsa mulier pp̃ hoc dedit insolutũ dicto soluẽti nomẽ heredũ primi viri debitoris mulieris p̃ restõne dotis, nam ẽt hoc casu censeri dz cessum dictum nomẽ debitori cuz tacita hipotheca priuilegiata, vbi alias si dictũ priuile. plationis nõ trãsiret in ipsuz cessionariũ, non posset fieri exactio dotis ab hrdibus p̃mi viri pp̃ creditores hñtes tacitã hipothecã anteriorẽ, ⁊ sic cessionarius haberet regressum contra ipsam mulierẽ q̃ se potiorẽ in noĩe cesso nõ prestitit, ⁊ ẽt qz dictus cessionarius qui soluit pro dicta mulierẽ nõ fuisset ita promptus in soluendo p̃ ea, si dubitasset mulierẽ non posse transferre dictũ priuil. plationis in eũ, ⁊ sic talis cessio tota pertinet ad cõmodũ ipsius mulieris. ¶ Scõm mẽbrũ dicte distinctiõis est, q̃ si dicta cessio fit principaliter in fauorẽ ⁊ q̃modũ cessionarij vel alterius quã mulieris aut eius filioz, tũc dictũ priuilegiũ prelationis nõ trãseat in cessionariũ ẽt si dicta cessio fieret expresse ꝺ dicto primi. ex quo illud soli mulieri, ⁊ eius filijs ⁊ eoruz vtilitati est indultũ vt. d. ff. fuerat. ⁊ talis distinctio alias fieri solet in simili ar. vcz an cessio fiat ad q̃modũ cedentis an vero ad q̃modũ cessionarij vt p̃ bar. ⁊ alios in. l. facta. ff. si hrs. ff. ad tre. ⁊ in. l. fi. ff. ꝺ trãsa. ¶ Et istud ꝑm mẽbrũ explificat ẽt Bald. no. pluribus modis p̃io si mulier ex cã donationis cederet alteri ius siue dotis repetẽde ab heredibus mariti, scõo qñ ipsa cederet ex cã onerosa, puta qz esset q̃dẽnata p̃o aliquo debito ⁊ bona ipsius mulieris mobilia ⁊ im mobilia nõ possent obtineri sine q̃trouersia, ⁊ p̃pterea creditor illius fecisset sibi adiudicari ex scõo decreto nomẽ debitoris dotis dicte mulieris iuxta. l. a diuo pio. ff. de re iud. certe i talez cessionariũ dicti nominis dotalis nõ trãsiret dictũ p̃ui. plationis cũ talis cessio tẽdat in fauorẽ creditoris nõ mulieris. ita vr̃ text. in. d. auc. vt exactio. do. instan. in prin. Tertio explificat istud ꝑz mẽbrũ ipse Bal. no. qñ mulier p̃ restõne siue dotis ageret hipothecaria q̃ bona mariti ⁊ possessor vel scõs creditor offerret mulieri solonẽ dotis, ⁊ vellet impetrare cessionẽ a muliere iuxta no. in. l. mulier. ff. qui potio. in pign. habe. ⁊. l. paulus. ff. j. ff. q̃bus mod. pig. vel hypo. so. ⁊. l. si res obligata. ff. de lega. j. ⁊. l. iij. ⁊. l. cũ scõs. ff. de distra. pi. Certe tali casu nõ trãsiret in dictũ cessionariũ tale priuilegiuz plationis q̃ alios creditores cũ tũc istud nõ resultaret ad q̃modũ mulieris ꝑz ad vtilitatẽ dicti cessionarij, qõ no. qz est valde q̃tingibile maxie florẽtie vbi frequẽter impetrãtur cessiones iuriũ dotaliuz a mulieribus p̃ scõos creditores vel tertios possessores bonoz mariti, qz tales cessionarij nõ haberẽt ius plationis in tacita hypotheca nec in expssa q̃ alios habẽtes tacitã anteriorẽ, ⁊ rñdet Bal. no. ad tex. in. d. l. fi. C. de p̃ui. fis. in quo Bar. ⁊ sequaces se fundant qõ ille tex. nõ loquit de priui. plationis qõ hz fiscus, ꝑz de simplici hyp. quã hz fiscus iuxta. l. ij. C. in quibus cau. pig. taci. q̃traha. ⁊ lz in. d. l. fi. dicat q̃ cessionarius fisci dz esse potior aliis creditoribus q̃bus fiscus solet pferri, tñ dz intelligi respectu anteriozis hypothece ⁊ nõ spális priui. prelationis, sed ista intelligentia nimis restringit ⁊ destruit illũ tex. in. d. l. fi. q̃ indistincte vult q̃ cessionarius fisci possit vti platione put vti põt fiscus ⁊ ꝓpterea ad illũ tex. aliter est rñdẽdum ⁊ put retuli. s. rñderi p̃ Jmo. vcz q̃ spãle sit in fisco qui nõ moritur vt in eius cessionariũ trãseat hypotheca cum priuilegio prelationis. ⁊ ista distin. Bal. no. tanq̃ rationabils ⁊ reducens ad concordiã opinio. doctorũ mihi satis plz. ¶ Duodecimo q̃ritur quis preferat in hipotheca tacita vel expressa an mulier an
108 vero fiscus. † ⁊ ꝺz, ẽ qꝺ respectu hipothece mulier ⁊ fiscus pari passu ambulant ⁊ vnus nõ preferẽ alteri ita tz Barto. in. l. j. ff. so. ma. in scõa ⁊ tertia vtilitate publica p̃ tex. in. l. ij. C. de priuil. fis. ⁊ cum Bar. transeunt ibi alij doc. ⁊ est gl. not. in. l. dotis. C. de iure do. vbi gl. dicit qꝺ fiscus ⁊ mulier paribus passibus ambulãt ⁊ q̃ prior illorũ est in tpe potior est in iure. probat ẽt p̃ tex. ⁊ ibi gl. in. d. l. assiduis vbi hr̃ quod mulier non vtit dicto priuilegio prelationis de quo ibi q̃ fiscum. ⁊ facit tex. in. l. j. C. de iure fis. lib. xj. vbi fiscus est priuilegiatus ceteris paribus circa prioritatẽ hipothece. facit ẽt tex. ⁊ ibi no. Bar. in. l. si is qui. ff. de in re fisci. vbi fiscus in questitis post suã hipothecam preferẽ oibus aliis creditoribus etiaz anteriozibus, ⁊ istam opi. scz qꝺ fiscus ⁊ mulier in dote paribus passibus ambulent tenet Pau. de ca. in consi. cccxciij. q̃q̃ multa copiose. in. ij. co. ¶ Et ista conclusio clare procedit qñ constat de prioritate hipothece tacite vel expresse inter fiscũ ⁊ mulierẽ dotatã, qz tunc ille pferẽ q̃ est prior in tpe p̃. s. dicta. ¶ Sed difficultas est in dubio, qñ scz nõ q̃stat de prioritate temporis, puta qñ apparent eodem die duo instrumenta confecta vnum. s. pro fisco ⁊ alterum p̃o dote mulieris, ⁊ non q̃stat de prioritate alicuius dictoz instrumentorum neq; p̃ ordinem nature neq; per hore appositionem, quia tunc esset preferendus anterius in tempore vt declarat Soci. in. l. j. in. ij. col. ff. solu. matri. ⁊ dictũ fuit. s. prime. ¶ Dubitaẽ ergo in casu dubio quis veniat pferẽdus an mulier an fiscus, ⁊ Bal. in. d. l. dotis. C. de iure dot. tenet quod isto casu mulier sit preferenda fisco allegat. l. non puto. ff. de iure fisc. ⁊ banc opinio. tenet etiam Nico. de neapo. in. d. l. j. ff. so. ma. vt ibi refert Alex. in. j. col. ⁊ Alex. ibi dicit se semper fuisse dubitatũ de hac decisio. Nico. ꝺ neap. ⁊ late insistit circa intellectum. d. l. non puto, ⁊ nihil determinat, tñ dictã opi. Nic. de nep. sequit Soci. in. d. l. j. ij. col. in ver. iiij. ⁊ vltimo limita, ⁊ illam q̃firmat optimo fundamẽto, vcz quod quando due persone priuilegiate contendunt ad innicem tunc prefertur magis priuilegiata vt vult Cy. ⁊ sequuntur alij in auct. quas actiones. C. de sac. san. eccle. argu. l. verum in fi. ff. de
109 mi. † sed mulier est magis priuilegiata quaz fiscus quia mulier prefertur habentibus priozem tacitam. d. l. assiduis quibus tñ non preferẽ fiscus. l. j. C. rem alie. geren. ¶ Et ex hoc infert Soci. qꝺ quando mulier contendit cum fisco p̃o dote non habet locum. d. l. j. C. de iure fis. ⁊ idẽ est ꝺom ꝑm eum in terminis. d. l. si is qui. ff. de iure fisc. ¶ Et eandem opinio. qꝺ in dubio mulier p̃ dote sit pfenda fisco tz Jas. in. d. l. j. ff. solu. ma. in. xj. col. sequendo Nico. de neapo. ⁊ Bal. eãdem opi. tenet Bal. no. in tractatu. do. in. ix. parte. in. j. primi. sub dubio tñ qz dr̃ qꝺ dictũ Bal. in. d. l. dotis non vr̃ vsquequaq; verum cũ q̃currant duo priuilegiati qui ambulant pari passu vt dicit gl. in. d. l. dotis. ⁊ aliquando etiam fauor fisci prefertur fauori dotis vt habeẽ in. l. satis notum. C. in qui. cau. pi. taci. contraba. Tamen omnino tenendaz puto q̃clusionẽ Nic. de neap. ⁊ Bal. qꝺ in dubio mulier p̃ dote sit preferenda fis. per. l. in ambignis. ff. de iure do. ¶ Et non obst. quod vterq; eoruz sit priuilegiatus, qz vr̃ magis p̃uilegiata mulier p̃ dote. d. l. assiduis. ⁊ no. Soci. i. d. l. j. ⁊ dixi. s. ¶ Nec obstat. d. l. satis notũ. qz ibi est casus spãlissimus fauore primipilli vt ibi declarat Bal. iõ non est trahendus in q̃sequentiam l. ius singulare. ff. de legi. ⁊ ista est etiaz magis cõmunis opi. qz illã tenent Bal. Nic. de neap. Socy. Jas. ⁊ sequaces. ¶ Sz p̃ declaratione predictorũ inquantũ dictũ fuit q̃ dubietas potest insurgere ex eo q̃ ambo instrumenta vcz fisci ⁊ mulieris sint cõfecta eodẽ die, est aduertendũ q̃ ẽt quod duo instrumenta sint confecta eodez die, tamen ex aliquibus posset q̃stare de prioritate, ⁊ prio ex ordine nature, qz scz in vno esset habitus ⁊ in alio priuatio. scõo qñ vnũ esset publicũ ⁊ aliud priuatũ. iuxta. l. scripturas. C. qui po. in pig. habe. tertio qñ in vno esset hora. vt pulcre per Soci. de omnibus istis in. l. j. ff. solu. ma. quarto qñ dicta duo instrumenta confecta eodẽ die essent q̃fecta ab eodẽ notario, nã tunc ex ordine scripture ⁊ ꝓtocolli prius scriptum censetur prius ⁊ anterius in tpe argu. l. si quis ex argentarijs. ff. si initiũ. ff. de eden. ⁊. l. quoties. ff. de vsufruc. ita tz Bald. not. in. ix.
110 parte. in. ij. primi. ¶ † Et ista cõclusio cõprobaẽ ex eo qꝺ volnit Ang. in auc. de hered. ⁊ falc. ff. etenim. vbi volnit q̃ si in eodez instrumento bona sunt obligata primo titio deinde seio, q̃ hipoteca seij censenda est posterior pp̃ ordinẽ scripture. qz vt inquit Bal. in. l. aduersus. C. de fur. prior est tpe qui prior est in ordine scripture. ⁊ faciunt no. p̃ Fely. circa ordinẽ scripture in. c. cum dilecta. vj. col. de rescri. per Jas. in. l. ij. ff. prius. col. iij. ff. de vulga. ⁊ pupilla. p̃ Soci. in q̃si. ix., psequẽdo ordinẽ. v. col. j. volu.
111 ¶ † Decimotertio queriẽ an istud priuilegiũ de quo dcm̃ est in prima precedẽti qõne vcz, q̃ mulier p̃ dote in casu dubio preferri debeat nõ solũ priuatis sed ẽt fisco deẽ soli mulieri, an vero trãseat ad quencunq; ẽt extraneuz ad quẽ transit actio dotis? ⁊ Bar. in. d. l. j. ff. so. ma. tz q̃ tale p̃uilegiũ nõ solũ deẽ mulieri sed ẽt q̃ trãseat ad quencũq; extraneuz ad quem transit actio dotis, ⁊ q̃ nõ solũ cõpetat ex parte mulieris, ꝑz ẽt ex pte viri. Et rõ est ꝑm eũ qz hmõi priuilegiũ daẽ ipsi doti nõ ãt ipsi mulieri per. d. l. in ambiguis. ff. de iur. dot. iõ dz trãsire ad quẽcũq; trãsit ipsa dos. ita firmat bal. in. d. l. j. in. ij. col. i prin. sup. ij. gl. ¶ Sed Soci. ibi in. iij. col. in. iij. no. dicit q̃ lz ista opi. bar. ab omnibus approbeẽ, tñ semp sibi dubia visa fuit. ⁊ q̃ Bar. addu cit quatuor argumenta, sed vltimo loco relinquit cogitandum. Jas. aũt in. d. l. j. in. iij. col. in ver. iij. adde inquantũ Bar. dicit q̃ lz oẽs teneãt cuz Bar. tñ q̃ disputando põt teneri q̃rium ⁊ ibi adducit quatuor argumenta contra opi. Bar.

¶ Subdit tñ q̃ ad omnia arguméta facta q̃ Bart. põt rñderi q̃ lz priuil. prelationis q̃ hz mulier de iure speciali per. d. l. assiduis nõ transeat ad extraneos (vt. s. dictuz est) illud est qz dictũ priuileginz est nimis exorbitans a iure cõi scz q̃ mulier in dote

posterior

posterior in tpe ex tacita hypotheca preferatur alijs creditoribus quos certe scimus esse anteriores in tacita. ⁊ iō non transit ad extraneos, sed istud priuilegiū plationis in casu dubio nō est adeo exorbitās, nā in veritate posset instrm dotis esse anterius. nimirū ergo si istud priuilegiū tanq̄ minus exorbitans pt transire ad extraneos. ⁊ ita resident Jas. istā opi. Bar. ⁊t3 Bal. not. in tractatu dotis. in. ix. parte. i. ij. primi. vbi ⁊t rñdet ad argumēta q̄ fiunt p̄ Bar. ⁊ eius rñsio est in effectu eadē cū rñsione data p Jas. s. relata, ⁊ iō q̄cludo nō esse recedendū ab opinio. bar.

112 ⁊ cōi. ℂ †Ultimo dubitaī an priuilegia dotis de quibus. s. est facta mētio q̄petant p dote ⁊t solu. ma. ⁊ breuiter dom est quod q̄petāt ⁊t so. ma. añ dotis restōnē sed restitura dote non. vt late p Jas. post alios in rub. ff. solu. mat. in. ij. ⁊. iij. col. vbi diffuse disputat an dos ꝓprie dicaī sol. ma. ⁊ hr ⁊t p Soci. i. q̄si. clxxvij. visa facti. in. iij. col. j. volu. Et ista p nūc sufficiant circa materiā tacite hipothece introducte in fauorē dotis q̄dā alia dicentur. j. in materia prioritatis, ⁊ p hec sit expeditus quartus casus i quo

113 d iure introducta est tacita hipotheca. ℂ †Quintus casus i quo inducīt tacita hipothe. est in fisco. p. l. ij. ⁊. iij. C. de primi. fis. ⁊ iō inferī q̄ si qs emat aliquaz rē a fisco essent illius bona p pretio tacite obligata fisco p. d. l. ij. Intellige tu ⁊ declara qñ emptor eē maior, s3 si emptor eēt pupillus eēt obligata fisco sola res empta, nō aūt alia bona pupilli p pretio dicte emptiōis. iste ē tex. in. l. ij. in ℵ. q̄ si a fisco. tūcta gl. ibi in ℵ. emerit. ff. d reb. eo. ⁊ ita intelligit ⁊ declarat Jas. in repe. l. si q̄stāte. in. ij. q. iij. partis p̄n. in. xj. car. nn. lxvij. ver. ij. diligenter q̄sidera. ℂ Jtē dictā tacitā hipothecā h3 fiscus primilegiatā, q̄ l3 alius primatus hēat gñalem vel spālem hipothe. anteriorē tñ fiscus ex spāli primi. pfertur anteriori creditori in bonis q̄sitis p debitorez post obl̄onem q̄tractā cū fisco, vt est tex. ⁊ ibi no. Bar. in. l. si is q. ff. de in. fis.

114 ℂ †Jtē intellige predicta in fisco proprie sumpto ⁊ ꝓpterea videbaī dom q̄ predicta ꝓcederēt solū in republica romanorum, q̄ sola illa dr habere fiscū non aūt alie ciuitates ita hr in. l. ppe randū in prin. ⁊ ibi Bal. C. de iudi. ⁊ Bart. in. l. j. C. de bo. vac. lib. x. ⁊ in. d. l. si is q. circa mediū. Tñ idē ⁊t ē dom i oibus alijs ciuitatibus ⁊ ppīis nō recognoscētibus superiorē, ⁊ etiā i ppīis vel principibus recognoscēnibus superiorē tñ ex ꝓuilegio vel cōcessione superioris hntibus merū ⁊ mixtū iperiū ⁊ iura regalia ⁊ fiscalia, tūc enim tales ciuitates ⁊ ppīi habēt fiscū vt no. Bar. in. l. ij. in princip. ff. de iure fis. ⁊ in. l. non tantum. §. ait senatus. ff. de pe. here. ⁊ ibi p Alex. ⁊ hr p Bal. late in. l. j. ad fi. C. de he-

115 re. vel actio. vendi. ℂ †Et pdicta militant in q̄ctibus ⁊ alijs p prijs iuribus fisci, s3 dubitaī qd dōz sit de penis pecuniarijs ex aliquo delicto fisco applicādis, an p illis bona delinquētiū sint tacite obligata fisco, ⁊ in hoc gl. ⁊ doc. variauerūt vt hr in. l. auferī. §. fiscus. ff. de iu. fis. ⁊ in. l. j. C. de pen. fis. debi. prefer. lib. x. ℂ Tñ in ista materia Guil. de cu. latius post alios in. l. rescriptū. in prin. l. de pac. vt ibi refert Bal. distinguit q̄ qñ ex delicto sequit bonoꝝ q̄fiscatio fiscus nullā h3 hipothecā nec añ nec post q̄dēnationē, nam ante q̄dēnationē fiscus nullū h3 ius in bonis delinquētis. l. eius q delatorē. ff. de iure fis. post q̄dēnationez aūt et publicationē fiscus est effectus dñs bonoꝝ q̄fiscatoꝝ. vt l. q̄missa. ff. de publi. ⁊ ꝓpterea iā res sua sibi obligata esse nō pt l. neq̄ pignus. ff. de reg. iur. Sed qñ ex delicto nō seq̄t q̄fiscatio bonoꝝ, sed aliqua pena pecuniaria, ⁊ tūc si sumus añ q̄dēnationē fiscus nullā h3 hipothecā, q̄ nōdū dr creditor. l. si qua pena. ⁊. l. aliud. §. inter multa. ff. de ver. sig. Si aūt sumus post q̄dēnationē ⁊ tunc quatenus est respectu aliorū creditoꝝ ⁊ in eorū pretionē ⁊ tunc quatenus est respectu aliorū creditoꝝ ⁊ in eorū pretione

inducit de iure tacita hipotheca est in administratoribus ciui
tatum, qz scz eoꝝ bona pro dicta administratione sunt tacite hi-
potheca. ciuitatibus quarũ gesta est administratio, qđ est nota.
Quia lz alias ciuitas que nõ bz fiscũ nõ habeat priuilegium ta-
cite hipothece vt l. simile z ibi gl. ff. ad munic. z no. gl. z doc.
in l. ij. C. in qbus causis pig. taci. ꝯba. z Roma. in qsi. ccccc viij.
pñs qsultatio. z firmat Alex. post Jaco. de are. in l. j. §. si heres
ad fi. ff. ad tre. Tñ bõa administratoꝝ bñ sũt obꝛata (vt dixi) z ita
firmat ibi Alex. post gl. ibi in ver. sequit p tex. in l. fi. C. quo qs
ordi. conue. lib. xj. quẽ ita debere intelligi tradit Alexan. in. d.
120 §. si heres. ¶ †Septimus casus in quo inducta est tacita hipo
theca est in bonis plati ecclesie pro mala administra. bonoꝝ ec-
cle. sicut sunt tacite oblig. bona tut. p mala admini. l. p offi. C. ỏ
admini. tu. z dixi late. s. in pio casu. nn. vj. ista est gl. no. in. c. ex
lris de pigno. quã ibi sequit Ab. z illã p singulari allegat idem
121 Abb. in capitu. epos de preben. ¶ †Et pro hac ẽt facit, qz prela
tus in multis equiparat tutori vt per Ab. in capitulo cuz depu
tati. de iud. z ibi late Fely. in col. pennl. in ver. qñ prelatus equi
paret tutori. z isto casu ecclesia bz priuilegiũ tacite hipothece,
sed non in alijs, qz ecclesia equiparat ciuitati z non fisco, z sicut
ciuitas nõ bz tacitã hipothecã ita nec ecclesia nisi i casu ꝓmisso,
vt per Bal. in l. fi. in. iiij. col. in ver. quero hic an ciuitas. C. de
sac. san. eccle. z per Bal. post gl. in l. ij. C. in quibus causis pig.
taci. contraba. z per Cy. z Bal. in l. dotis. C. de iure do. z per
Alex. in l. si filio. §. fi. in. iij. col. in ver. Adde qđ istud dictuz. ff.
so. ma. z per eundẽ in qsi. ciiij. plura sup his. vj. volu. ad fin.
122 ¶ †Et idem est etiam in camera epali. qz scilicet illa non ha-
bet priuileginm tacite hipothece, vnde si quis contrahat cũ epi
scopo, bona illius non sunt tacite bypothecata epo nec episco-
patui qz de hoc nulla lege caueť. ita tz Bal. in rub. C. de priui-
123 leg. fis. in fi. z Alex. in. d. qsi. ciiij. in fi. ¶ †Octauus casus in
quo inducta est tacita hipoteca est in bonis orphanotrophi seu
hospitalarij, vt scz eorũ bona sint tacite obligata p mala admi-
nistratione, qz scz ẽt ipsi eqparant tutoribus, vt. l. orphanotro-
phos. C. de epis. z cleri. z ita tz Bal. in l. si quis presbyter i pn.
124 eo. ti. ¶ †Nonus casus, in quo inducit tacita hipote. est in bo
nis delinquentis puta furis p resti. rex ablatarũ, qz dicta bona
ẽt ꝯ heredes delinquentis vel quencũq; aliuz pñt a dãnificato
vigore tacite hipotece peti z hoc salte ex equitate iuris canoni
ci. ita tz Bal. in l. furti. C. de fur. arg. c. parochiano de sepul. z
ibi plenius cõprobat Sali. dicẽs bona delinquentis esset taci-
te obligata p male ablatis z hoc p liberatione anime dicti deli
quẽtis p tex. in. d. c. parochiano z p. l. sancimus. C. de sac. sanc.
ecc. vbi anima preferť cunctis rebus z qz aia defuncti aliter sta
ret in captiuitate cũ nõ remittať peccatuz nisi restituať ablatuz
vt in rl'a peccatũ lib. vj. ¶ Que not. qz de iure ciuili non reperi
tur qp bona furis vel alterius delinquentis sint tacite obligata
pro male ablatis, sed contra furem vel eius heredem dať con-
dictio furtiua q̃ est rei psequtoria, l. si p fure. §. j. ff. de qdi. fur.
z hoc ẽt si res furtiua nõ extaret qz dať ad estimationẽ illius vt
l. in re furtiua. in pn. eo. ti. tex. gl. z Ang. de aret. insti. de obli.
q̃ ex deli. nas. §. fi. ¶ Et lz bar. in l. j. in. ij. col. ff. de priua. deli.
tenuerit qđ actiones descẽdẽtes ex delicto q̃ sunt penales ex p-
te rei delinqnẽtis, z ex pte actoris sunt rei psequtorie ỏ in. ca.
denť ꝯ heredes delinquentis insolidũ, lz de iure ciuili dentur in
tantum quantũ peruenit ad heredes per. c. j. de rapto. z qđ ibi
no. per doct. Tñ Abb. in. d. c. parochiano referendo dictam
decisionẽ Bar. in. d. l. j. dicit nõ esse faciẽdã differentiã in hoc
inter ius ciuile z canonicũ, z respondet ad iura allegata p bart.
qđ illa pcedunt quando delinquens in articulo mortis fuit con
tritus z mandauit res restitui per heredes tunc enim non dicit
agi ex delicto sed ex quasi contractu z ideo tũc datur actio qtra
hẽdes insolidum etiaz vltra facultates hereditarias, sed in alijs
casibus in qbus delinquens non iniunxit istud onus hẽdi ex pe-
nitentia z contritione, tã de iure ciuili quam canonico heres ex
delicto defuncti conueniri non põt vltra vires hereditarias sed
solum quatenus ad eum peruenit a defuncto z hoc etiam si he-
res nõ fecerit inuentariũ. z ita etiam tz Abb. in. c. in literis de
rapto. z Jo. an. in. c. ꝗꝗ de vsur. lib. vj. in nouella, z Feder. de
senis in consil. xj. vt refert Abb. in. d. c. in literis. z istaz opi. vꝝ
tenere Alex. in apost. ad Bar. in. d. l. j. z ipsam late disputãdo
tenet Pet. de ancha. in qsi. ccccxj. incipien. z prima facie. Jta
etiam tenet Bal. in. d. l. furti. z in l. iij. penul. colũ. C. ne ex deli.
defunc. z Floria. in l. inde neratius. ff. ad l. aql. Et sic est cõis cõ
clusio qđ hẽs teneat ex delicto defuncti solũ vsq; ad vires here
ditarias z non vltra etiam nullo facto inuẽtario z boc tam de iu
re ciuili quam canonico, z quod p dicta satisfactione oia bona
delinquentis sunt tacite hipothecata dãnificato, siue puenerint
ad hẽdes delinquentis siue ad alios tertios possessores. vt. s. est
125 conclusum. ¶ †Decimus casus, in quo tacita hipotheca ỏ iu-
re inducit est in collectis, qz scz fauore collectarũ bona allibrata
z accaastata pro illis sunt tacite obligata. ista conclusio proba
tur per text. z ibi gl. in l. j. C. in qbus cau. pig. ta. ꝯba. z ibi hoc
no. Bar. z Bal. firmant Jac. de are. Cy. Bar. Areti. Alex.
z Jas. in l. apud iulianũ. §. hẽs. ff. de leg. j. z Soci. in qsi. ccxliij.
ij. col. in ver. ꝓterea vꝝ qđ bona. ij. volu. faciunt no. in l. liperato
res. ff. de publica. tex. z ibi no. Bal. in l. fi. C. sine cens. vel reli. z
nisi soluant collecte pñt bona allibrata vẽdi vt est gl. no. in ver.
distrahať z ibi Bar. C. de vendi. bo. fis. lib. x. z nõ solũ pñt vẽ-
di p collectis nõ solutis, sz ẽt p penis impositis ꝯ non solnẽtes
vt no. Alex. in apo. ad bar. in l. creditoz in princ. ff. de act. emp.
z si bona ex causis predictis soleniter vendita sint non audietur
vlterius dñs volens offerre collectas p quibus vendita sunt vt
no. Bal. in l. j. in ℣. Jtẽ possunt eius bona occupari ꝛc. C. si pp
pub. pensi. z lz Bal. loquať in tributo, tñ idez est in collectis qz
rub. ibi loquit de publicis pensitationibus, quarum appellatiõe
veniũt solutiones oẽs que fiunt in publico annuatiz vt declarat
ibi gl. z pbať in l. ij. z. iij. eo. tit. Secus aũt si bona non essent so
lenniter vendita, qz tũc dñs veniens post vẽditionem potest illa
recuperare, vt. l. j. ibi neqz ordine peracto. C. de fi. instr. lib. x. q̃
tex. solet allegari ad retractationem subbastationum factarum
minus solenniter in vẽditione rerũ captaruz pro executione rei
iudica. nã tunc dñs potest offerre debitũ z renocare venditionẽ
126 si non fuit in ea seruatus ordo ꝛc. ¶ †Undecimus casus est in
decimis nã pro illis sunt tacite obligata predia ex qbus solni de
bent decime prediales ad similitudinẽ eoꝝ q̃ dicta iunt. s. in col-
lectis vt no. Jo. an. z Abb. in. c. cuz homines ỏ decimis. z idẽ
tz Fede. de senis in qsi. lxxxj. incipit latius z monetur argu. d.
l. imperatores. ff. de publi. z idem tz Abb. in. c. pastoralis in. j.
col. in ver. sed q̃ro qd si vendit ipse ager. de decim. p eadẽ fun-
127 damenta que fiunt in collectis. ¶ †Sed dubitatur quid in ca-
none debito p bonis emphyteoticis an scz p illo sint tacite obli
gata bona emphyteotica pro quibus canon debeť quolibet an-
no. z in hoc Bal. in. auc. si quas ruinas in. iiij. col. in ver. sz vl-
tra oẽs. C. de sac. sanc. eccl. tz qp sic, z monetur per tex. z auc. de
alie. §. scire. qđ tex. dicit esse tenẽdũ mẽti ad hoc. Jdẽ tz Bal.
in l. certi iuris. in. v. q. C. loca. ¶ Sed Bar. in l. fi. C. de iu. em-
phy. tz ꝯrium, z istam opi. Bar. contra Bal. tenent Anto. de
but. z Jmo in. c. potuit de loca. super gl. iij. z Ang. in l. vniuer
sas. C. ne rei domi. vel temp. z monentur, qz licet de iure p tribu
tis soluendis sit obligatus fundus tributarius per. d. l. impera-
toz. z l. j. ij. z. iij. C. sine cen. vel reli. tñ in canone debito pro em-
phyteosi istud nõ repit ẽt si sumus i emphyteosi ecclesiastica ita
dicunt Ang. Ant. de bu. z Jmo. in. d. locis, z ita tz Alex. in l.
qđ dicimus in. x. col. in ver. z sic ex pdictis pz. ff. de ver. ob. dicẽ
tes qđ. d. §. scire in quo se fundat Bald. non probat, qz ille text.
non dicit qđ pro canone bona sint obligata. ¶ Aduerte tñ qđ
si res emphyteote essent innecte vel illate in pdiũ emphiteoticũ
ille bene essent tacite obligate p canone iuxta. l. itẽ qz. ff. de pac.
z. l. certi iuris. C. loca. quia talis qtractus dr conductio vt insti-
tu. loca. §. adeo, z ita põt saluari opinio Bal. in. d. auct. si quas
128 ruinas. ¶ †Duodecimus casus in quo de iure inducitur taci-
ta hipotheca est in terminis. d. l. itez qz. ff. de pac. z. d. l. certi iu-
ris. C. loca. vcz quod res innecte z illate in domum conductã ta
cite sint obligate pro pensione seu affictu domus locate. ad idez
tex. in. l. iij. ff. quibus mod. pi. ta. qtraba. z in l. si nõ inducta. C.
eo. titu. z innecte seu inducte dicunť mann, illate autem dicunt
doꝛso. ita exponit gl. in. d. l. si nõ inducta i gl. j. z ibi Saly. z ista
sit regula. ¶ Quã rl'am amplia z limita plurib⁹ modis. ¶ Et
primo amplia vt illa pcedat nõ solũ pro pensione, sed etiaz pro
deteriozatiõe predij locati vt scz etiã p deteriozatione res inue
cte vel illate sint tacite obligate vt est textus in. l. ij. ff. in quibus
causis pi. taci. contraba. z notat Bar. in l. solutũ. §. soluta ad
129 fi. ff. de pign. actio. ¶ †Ubi ẽt plus vult. vcz quod res innecte
seu illate in domũ conductam possint retineri per locatozem p
alio debito tanquam tacite obligate, z pro hoc facit text. in. l. j.
C. etiam ob chirogra. pecu. quem ad hoc allegat Bar. in. d. §.
soluta. ¶ Sed istud vltimũ quod dicit Bar. scz quod res inec
te vel illate possint retineri pro alio debito reprehendit p Ja-
so. in. d. l. itẽ qz in prin. in. iiij. reqsito dicentez qđ. d. l. j. z. ij. ff. q.
ex causis pig. taci. ꝯba. per quas se mouet Bart. nihil faciunt
z qp in contrariũ facit. l. fi. que incip. pretextu. C. commo. z se ita

alias

alias tenuisse in.l.si non sortem.§.si centum.ff.de condition. inde. per ea que habentur per Bar. & alios in.l.si filiosa.in prin.ff.so lu.mat. ¶ Sed per hec nō puto recedēdū esse ab opi. Bar.q̄ vī de iure verior. Nā Bar. fundat se in.d.l.j.C.ēt ob chirogra. pecu.que bene probat qō res obligata pro vno debito pōt reti neri p alio vt ibi per Bar. & alios,& sic lz.d.l.j.& ij.ff.ex qb.ca. pig.ta. ꝯba.nō probēt opi.Bar.tñ bene probat in.d.l.j.cui nō rñdet Jas. & istā opi.Bar.tenet Ang.de are.instit.de actio.§. itē seruiana.in.ij.col.in.ver.quero an inuecta & illata p allega ta ibi per eū,& probat ēt ista opi.Bar.ex nota.per eum in.d.l. si non sortem.§.si centum.vbi Bartol.in.j.membro sue distin ctionis tz q̄ res obligata pro vno debito pōt retineri p credito rem pro alio debito & monet per eandē.l.j.C.etiā ob chirogra. pecu.in proposito aūt bona inuecta & illata sunt tacite obligata pro pensione domus,merito dicēdū est q̄ ēt p alio debito pos sint retineri per locatorē. ¶ Non ob.d.l.pretextu iunctis not. per Bar.in.d.l.si filiofami.in prin.q̄ nō faciunt ad propositu3 sed loquunt̄ qñ creditor volebat retinere rez que nō erat obliga ta pro aliquo debito (vt res cōmodata) & ideo regulariter reti
130 neri nō pōt.d.l.pretextu. ¶ †Que tñ.l.fallit in cā dotis. Nam vbi alias nō datur retētio dz dari fauore dotis & ita ꝓcedit.d.l. si filiosa.vt ibi no.Bar.& pro clariori rñsione ad.d.l.pretextu vide oino Bar.in.d.l.si nō inducta.C.in quib.cau.pig.tacī.ꝯ ba.vbi vult q̄ illa procedat qñ res peruenit ad creditorē eo ani mo vt ei in illa nullū ius ꝙstitueret̄,tūc.n.retineri nō pōt p alio debito,fallit in dote.d.l.si filiosa.Secus aūt si res peruenisset ad creditorē eo animo vt in ea ius aliquod ei ꝙstitueret̄ q̄ tunc pōt retineri pro alio debito & hoc modo procedant not. in.d.l.
131 si nō sortē.§.si centū ꝑm Bar.ibi. ¶ †Insuper aduerte in hoc ad vnū aliud vez duz Jas.in.d.l.itē q̄ in prin.col.in ver.itē ad nerte.dicit talia inuecta & illata cū sint gñaliter & tacite tñ obli gata nō impediuntur alienari ita quod in dicta alienatione trā seat in acquirentem dictum onus tacite hipotece, nisi prius es sent inclusa id est descripta per manū notarij in presentia testiuz per tex. in.l.est differentia.ff.quib.cau.pigno. tacī.ꝯba. & pro pterea ꝑm eū talis tacita hipoteca ante inclusionez vī inanis & elusoria.subdit postea q̄ in hoc Marti.laudens lz ꝯriū vez qō ista tacita hipoteca impediat alienationē sicut quētionalis expres sa per.l.si debitor.C.de distra.pig.& rñdet.ad.d.l.est differētia qō ibi est casus specialis fauore libertatis. ¶ Sed Jas.dicit qō imo.d.l.est differētia loquit̄ generaliter,lz exemplificet in liber tate vnde regula nō dz restringi p exemplū.l.damni infecti sti pula.pertinet.ff.de dam.infe.cludit tñ Jaso.qō dicta solutio Marti.est tenēda de necessitate vt tollat̄ dicta difficultas que alias euitari nō pōt,& pro hac allegat tex.in.l.si gratuitā.§.fi.ff.
132 in quib.cau.pig.tacī.ꝯba. ¶ †Sed certe ista difficultas mota per Jas.meo iudic.est leuissima. Nā clarū est qō sicut pro ex pressa hipoteca datur hipotecaria, ꝯ tertiū expressorem vt.l.si debitor cū Jacordan.C.de distra.pig.ita ēt dat̄ pro tacita hipo teca arg.l.cū quid.ff.si cer.pe.alias esset inanis,& de hoc tex.ꝑz intellectū gl.& alior in.l.j.C.de precar.& salui.interdic. Nā ille tex.intelligit̄ in locatore & conductore. Idem expresse tz Bar. in.l.iij.in repe.C.ō pigno.in.iiij.q.prin.in ver.sed ꝯ pdicta pos set quis instare locator &c.vbi determinat qō qñ res ꝙductoris que est tacita hipotecata locatori pervenit in tertiū habentē cāz a ꝙductore, non pōt locator ꝯ dictū tertiū possessorem exercere ius executiuū de ingrediendo propria auctoritate q̄ illud pactuz executiuū censetur limitatū ad certū locū vez donec res sint ex tra domū penes tertiū habētē cām a dicto ꝙductore dz agi ꝯ eū
133 hipotecaria,& allegat tex.in.d.l.j.C.de salui.inter. ¶ †Prete rea clarum est qō pro rebus coloni inuectis & illatis competit lo catori directum salutianum interdictum vtile autez competit lo catori pro rebus inquilini & etiam cuilibet alteri creditori vt est casus in.d.l.j.& competit non solum contra conductorem & de bitorem seu inquilinum & eorum heredes.vt.d.l.j.vt ibi Bald. sed etiam competit contra quemlibet extraneum possessorez vt est tex.in.l.j.§.ibi vtilis actio aduersus extraneos.ff.eo. titul. & ibi no.Bar.& sic est clara conclusio q̄ interdictum saluianū seu seruiana actio cōpetit locatori pro rebus inuectis & illatis etiaz contra extraneum possessorez vt habetur in locis predictis. In hoc tamen est differentia,q̄ quando saluianum interdictum vel seruiana actio datur pro rebus coloni est directum & est pro pria seruiana,sed qñ datur pro rebus inquilini vel alterius debi toris est vtile interdictum & quasi seruiana que idem est cum hi potecaria vt declarat Bar.in.l.fi.ff.de salui.inter. & hī in.§.itē seruiana instī.ō ac.& iō cludit̄ q̄ qñ res inecte & illate alienant̄ p colo.vel inquili.i.iij.possess.cōpetit locatori saluia.interdictū
134 vel saluiana, vel hipo.ꝯ dictū tertiū possessorē. ¶ †Et non ob. d.l.est differentia q̄ vera solutio illius est quod ibi est casus spe cialis in libertate vt probatur per tex.& glo.in.l.licet.ff.in quib. cau.pig.tacī.ꝯba.que est.l.sequēs post.d.l.si gratuitā.§.fi.quā Jas.per errorē allegauit nam debuit allegare dictam.l.licet,q̄ in dicta lege licet dicitur quod tacita obligatio serui non impe dit quin seruus manumitti possit,& glo.ibi dicit qō idē est in ge nerali obligatione vt scilicet per illaz non impediatur manumis sio serui,secus autem est in speciali obligatione serui vt dicit ibi in glo.& allegat tex.in.l.secunda & in.l.ab eo.C.de serui.pig.da re ma.& quod dictum est de tacita hipoteca serui quod illa non impediat manumissionem,intelligi debet nisi ante manumissio nem esset inclusus,q̄ tunc propter talem inclusionem non posset manumitti vt est text.in.d.l.est differentia in qua diuersus fuit Aerna iurisconsultus qui putauit per fenestram seruū inclusuz
135 manumitti posse vt ēt meminit Bal.ibi in.d.l.ab eo. ¶ †Am plia secūdo dictā regulam vt procedat etiam si primus condu ctor locaret scōo ꝙductori,q̄ ēt bona inuecta & illata ꝑ hūc ꝑm ꝙductorē essent tacite hipotecata pro pēsione domus primo lo catori qō ex duobus est satis mirabile,ꝑmo q̄ res expresse obla te p ꝑm ꝙductorē ꝑmo ꝙductori nō sunt ex illa quētionali obla tione oblate ꝑmo locatori vt est tex.& ibi Bar. in.l.si i.l.§.si co lonus.ff.loca.nisi forte ꝑmus locator acqsiuisset a primo ꝙducto re ēt ipse gñalē oblationē expressaz nā tūc bñ ꝑm⁹ locator hēret vtiliter hipote.nomē scōi ꝙductoris q̄ directo est oblatū ꝑmo iuxta.l.nomē.C.q̄ res pi.ob.pos.& hī p Bar. in.l.solutū.§.solu ta i.ij.ff.ō pi.ac. Et tñ bona scōi ꝙductoris inuecta & illata sunt ta cite hipo. ēt ꝑmo locatori vt p gl.& Bar.in d.§.solutā. ¶ Se cūdo mirabile ēt vī,q̄ lz secundus conductor non sit personali ter obligatus primo locatori, & sine psonali obligatione nō pos sit a principio induci hipoteca vt.l.fideiussor obligari in prin. & ibi Bar.ff.de fideiuss.tñ hoc non obstante res inuecte & illate p secūdū ꝙductorez sunt tacite obligate primo locatori p obliga
136 tiōe primi ꝙductoris. ¶ †Et rō est q̄ vnusq̄q̄ pt obligare res suas p debito alterius vt.l.alienaz.ff.de pig.actio.ita declarat gl.& Bar.in.d.§.solutā. ¶ Intellige tñ pdicta p ea rata dom⁹ tñ q̄ꝫ ꝙduxit scōs ꝙductor a prio,nō āt p tota pensione si totaz domū nō ꝙduxit vt est tex.in.d.§.solutā, & dictā ꝙclusionē tz ēt gl.in.d.l.si gratuitā in prin.dum intelligit illū tex.ibi q̄ bona p secūdū ꝙductorē inuecta & illata nō sunt tacite obligata prio lo catori qñ scōs ꝙductor gratis habuit rē ꝙductā a prio ꝙducto re vt ēt expsse ibi dicit inrisconsultus & tz bar.in.d.§.solutā ad fi. Sz qñ illā gratis nō habuisset tunc tz gl.ibi q̄ bona scōi condu ctoris inuecta & illata essent obligata primo locatori p.d.§.solu tā,ita tenēdū puto q̄ꝫ Roma.in singulari.lxxxv.car.colū. iij.inci.inuecta.teneat ꝯriū sz q̄ bona scōi ꝙductoris nō sint ta cite obligata prio locatori dicēs de hoc eē tex.singu.in.d.l.si in lege.§.si colonus.ff.loc.ꝛz ille tex.scōm gl.& bar.ibi itelligi dz ō expssa ꝙuentionali hipoteca, & non de tacita, vt.ꝛ.dictum fuit.
137 ¶ †Sz dubitat̄ an scōs creditor q gratis a prio cōductore do mū recepit & q(vt dcm̄ est)nō tenet̄ ad pēsionē, an saltē si domū deteriorauit teneatur de dicta deteriorazione, & eius bona inue cta & illata sint tacite obligata p dicta deterioratione prio loca tori & gl.in.d.l.si gratuitā in prin.tz q̄ sic.alle.l.nō solū eo.tit. Jas.ēt in.d.l.itē q̄ in.ij.limi.reprobat dictā gl.nā scōm eū ine ptū esset dicere in illo tex.q̄ inrisconsultus decidisset q̄ bona il lius q gratis inhabitat essent tacite hipotecata p pensione cum ipe ad pēsionē,nō teneat̄ ergo ō necessitate dz ille tex.itelligi ō deteriorazione q̄.ſ.bona illius q gratis ꝙduxit a prio ꝙductore
138 non sint tacite obligata p dicta deteriorazio. ¶ †Mihi aūt vī q̄ illa gl.indebite reprehēdat̄ a Jas.q̄ nulli est dubiū qō ille q deteriorat rē alterius ēt cōmodatā tenet̄ ō deteriorazione vt hī in.l.iij.§.in hac.ff.cōmo.cū cōcordātijs allegatis ibi p gl.& bar. & lz ille secundus ꝙductor q gratis ꝙduxit a primo nō teneat̄ ac tione personali primo locatori,neq̄ p pensione q̄ ad illā nō te net̄ vllo mō,neq̄ pro deteriorazione p eū facta in domo q̄ iter primū locatorē & ipsum secundus ꝙductorē nullus ꝯctus inter cessit tñ hoc non obstante volunt gl.& Bart.q̄ bona inuecta & illata per scōs ꝙductorē sint tacite obligata primo locatori pro pensione debita ei per primus ꝙductorē,quasi secundus condu ctor inferendo & innebēdo bona sua in domū censeatur illa ta cite obligare pro pensione debita ipsi locatori p primum condu ctorē,& sic quod secundus conductor obliguerit bona sua pro pensione alteri.i.primi ꝙductoris iuxta.d.l.alienā.ff.de pigno. ac.ita declarat gl.& Bar.i.d.§.solutā.vnde licet bona scōi cō-

ductoris inuecta ⁊ illata non censeantur obligata primo locatori ꝑ pensione ꝑ ipsum debita primo locatori, qꝛ ꝑ eũ nõ debetur pensio, tñ censent obligata pro pẽsione debita ꝑ primũ ꝙductorẽ, ⁊ pari rõne videbat dicẽdũ in secũdo ꝙductore qui gratis cõduxit a primo q̃ silicet ꝑ pensione sua bona inuecta nõ censeãtur obligata ex quo gratis ꝙduxit tñ q̃ censeant obligata ꝑ pẽsione debita a ꝓmo ꝙductore, ⁊ sup ista rõne dubitãdi, ⁊ p eius decisione fundata est. d. l. si gratuitaꝫ vcꝫ q̃ secundus ꝙductor q̃ gratis ꝙduxit a primo non cẽseat obligare sua bona inuecta ⁊ illata pro pensione primi conductoris, ⁊ rõ decidendi fuit qꝛ isto casu quando secundus conduxit gratis a primo non tenebatur ad pensionem primo conductori, prout tenebatur quando non gratis conduxit. vnde non militat illa ratio obligandi sua bona pro primo ꝙductore que militat q̃n ipse tenet ad pensionẽ ꝓmo, qꝛ q̃n tenet ad pensionẽ primo censet quasi pro suo debito obligare sua bona, sed q̃n nõ tenet ad pẽsionẽ qꝛ gratis ꝙduxit cessat presumptio voluntatis qõ voluerit obligare sua bona pro debito prorsus alieno. ar. l. cũ de indebito de prob. cũ vulg. ſz respectu deteriorationis ad q̃ ipse oĩno tenet non primo locatori sed primo conductori a quo ipse gratis ꝙduxit per not. in. d. l. iij. ſ. in hac. subest illa ratio. ſ. qõ ex quo ipse pro ea tenet primo ꝙductori censeat habuisse animũ obligãdi bona inuecta ⁊ illata primo locatori ꝑ dicta deteriozatione ad q̃ tenet primus ꝙductor locatori suo ⁊ ipse secũdus conductori primo ⁊ suo locatori, ⁊ sic cẽset obligasse bona ꝓmo locatori ꝑ dicta deteriozatine nõ tã q̃ pro suo debito, qꝛ ipse nõ tenet primo locatori. sed pro debito ꝓmi ꝙductoris cãto tamen ex sua deteriozatione, ⁊ sic non potest dici inepta decisio. d. l. si gratuitã relata ad pensionem ⁊ nõ ad deteriozationẽ ⁊ glo. habuit bonum sensum ⁊ recte locuta fuit, que no. qꝛ sunt aliquantulũ subtilia ⁊c.

¶ Tertio amplia regulam vt procedat non solum quando locatio facta fuit pro mercede debita in pecunia numerata que proprie dicitur locatio, sed etiam si esset facta pro mercede debita in certa specie ⁊ sic in propria locatione, ita tenet glo. ozdi. insti. de actio. in. ſ. itẽ seruiana q̃ ẽt sequit Bal. in. l. j. ff. loc. in certis lecturis ⁊ eius opi. dicit esse equiozẽ ⁊ magis expresse ꝛ idẽ Bal. in. d. l. certi iuris in. iij. q. post Cy. ibi ⁊ ita ẽt tenet Sali. ibidẽ ⁊ Jas. in. d. l. itẽ qꝛ in. iij. limi. quicqd in ꝯriũ voluerit Spe. in ti. de loca. ſ. post q̃ versi. pozro. est quedã actio ꝓtoria, ⁊ dictã opi. tanq̃ veriozẽ ⁊ magis cõem approbat Ang. de are. in. d. ſ. itẽ seruiana in. iij. col. in ver. in gl. in vers. qs ⁊ ita ẽt ꝛ Roma. in singu. ccxxxiij. car. viij. incipi. tu scis q̃ inuecta.

¶ Quarto amplia dictã regulã, vt illa ꝓcedat ẽt si locator pnidisset sibi ꝺ speciali hipoteca, qꝛ per hoc non videt voluisse recedere a dicta hipoteca inducta a. l. de inuectis ⁊ illatis. ita tenet Bal. in. d. l. certi iuris circa fi. ⁊ ibi rñdet ad illã regulã q̃ videbat facere in ꝯriũ vcꝫ q̃ ꝑ ꝓuisionẽ hominis censetur quis velle recedere a ꝓuisione. l. iuxta no. in. l. fi. C. de pac. ꝙuentis ẽt ꝛ Jo. fab. in. d. ſ. itẽ seruiana in. ij. col. ⁊ hanc opi. tanq̃ veriozẽ amplectit ibi Ang. de are. in. ij. col. in versi. quid si locator prouidet. Jstã ẽt vꝝ tenere Jas. in. d. l. itez qꝛ in. ij. no. ⁊ hanc puto tenendã, ſz ꝯriam opi. tenuerit Cy. in. d. l. certi iuris in. ij. qõ. ⁊ ibidẽ Sali. in. v. ⁊ Dy. in. d. ſ. itẽ seruiana. ⁊ Alber. de rosa. in d. l. itez qꝛ, qui omnes mouentur p. d. l. fi. cui rñdet Bal. are. ⁊ Jas. in locis preallegatis ⁊ eorũ rñsiones verissime sunt maxie ex his q̃ ꝑ me. ſ. dicta sunt in. v. q. tacite hipotece dot. nu. xcvj.

¶ Quinto amplia regulã vt ꝓcedat ẽt i inuectis ⁊ illatis in horreo vel area ꝙducta iuncta domui tex. gl. ⁊ Bar. in. l. iij. ff. in q̃bus can. pi. taci. ꝯba. ⁊ idez est dõm de inuectis ⁊ illatis in stabulũ ꝙiunctus domui vt. ſ. ꝑ pensione stabuli sint tacite obligata vt est tex. in. l. eo iure. ſ. stabula eo. tit. q̃ ꝓcedit ẽt si stabulus esset in comitatu vt ibi declarat Bar. post Nic. de matta. ⁊ rõ est qꝛ stabulus vel area que ꝓprie dicit curtis seu curia, vel horreum iuncta domui vel in domo sita sunt predia vrbana vt not. Veronen. in trac. de serui. vrba. in. xj. c. in. j. col. ꝑ iura de qui
139 bus ibi per enm. ¶ † Sexto Amplia regulã vt procedat etiaz in rebus inuectis ⁊ illatis in porticu iuncta domui. Nam ſz appellatione oomns proprie non veniat porticus vt declarat bar. in. l. cetera. ſ. hoc senatus. ff. de leg. j. cum quo transeunt ibi alexan. Jas. ⁊ alij tñ qꝛ locata domo censet etiã locata porticus, qꝛ ſz porticus nõ sit proprie domus de per se vt dicit Bart. tñ est de domo idest accedit domui ⁊ est pars domus vt declarat bar 10. in. d. ſ. hoc senatus, ⁊ etiã dicitur edificiuz ſz non sit domus vt ibi per bar. ⁊ vt sit locus regule. d. l. certi iuris, nõ requirit ꝺ necessitate qõ res sint illate in domũ sed satis est qõ sint inuecte in area vel horreo vel stabulo domui ꝯiunctis vt i ꝓcedẽti ampliatione dictũ est, vel ẽt in aliquo alio edificio vt est tex. in. l. j. ff. in quib. can. pi. taci. ꝯba. Cũ ergo porticus sit pars domus ⁊ domui accedat ⁊ sit edificium merito inuecta ⁊ illata in ea venire debent in tacita hipoteca de qua in. d. l. certi iuris, q̃uis non sit proprie domus, ⁊ ita puto tenẽdũ, licet Bal. in. d. l. certi iuris. in. x. q. in ver. sed pone ⁊c. reliquerit indecisum hoc ⁊ remi-
140 serit se ad no. in. d. l. cetera. ¶ † Septimo amplia regulã vt ꝓcedat ẽt in rebus inuectis ⁊ illatis in naui conducta, quia ẽt ille censentur tacite obligate ꝑ pensione nauis. nam nauis equiparat predio vrbano non rustico arg. l. j. ſ. si quis de naue. ff. de vi ⁊ vi arma. ita ꝛ Bal. in. l. certi iuris in. iiij. q. in ver. quid ergo. ¶ Ego nescio colligere qũo. d. ſ. si quis de naue probet, tñ decisionem puto verissimã, qꝛ vt dixi nauis equiparat vrbano predio vt not. Veronen. in tracta. vrba. in rub. xj. in. j. col. in ver. quid de naui. ⁊ inter magistrũ nauis ⁊ illũ qui pro mercede conducit nauẽ ad vehẽdũ res ad aliquẽ locũ oritur actio ex locato ⁊ ꝙducto, vt est tex. in. l. ⁊ ita in prin. ⁊. ſ. j. ff. nau. cau. sta. ⁊ in. l. fina. ſ. fina. ff. ad. l. rod. de iac. Unde cũ simus in locatione, ⁊ cõductione predij vrbani habere ꝺ locũ regula de qua in. d. l. cer-
141 ti iuris. ¶ † Et ꝓbat optime ꝑ tex. in. l. huius. ff. q̃ po. in pi. ba. vbi est tex. q̃ pro mercede horrei vel aree vel vecture inmẽtoꝝ res inuecte ⁊ illate sunt tacite obligate ẽt cũ priuilegio alioruz quasi dicta merces debita sit pro necessaria ꝙseruatione dictaꝝ rerꝝ, ex quo Bar. ibi infert qõ priuilegiũ dicte prelationis cõpetit ẽt ꝑ naulo domꝰ ꝙducte ꝑ retẽtiõe seu ꝙseruatione rerꝝ, secus aũt si domꝰ esset ꝙducta ad habitãdũ, põdero ergo in ꝓposito qõ ibi est tex. qõ ẽt pro vectura inmentoꝝ res inuecte ⁊ illate sunt tacite obligate, ⁊ qõ talis merces equiparat ibi mercedi debite pro horreo vel area ⁊ merces nauis eqparat mercedi vehiculi vt est tex. in. d. ſ. si quis de naue cũ ergo pro mercede vehiculi res inuecte ⁊ illate sint tacite obligate ita ⁊ ꝺ esse ꝑ mercede nauis ẽt cũ ꝓuilegio ꝓlationis ꝑ tex. ⁊ ibi bar. ĩ. d. l. huius faciunt ẽt no. per Jaso. in. l. plerique in. vj. Ampliatione. ff. de in ius vocan. vbi alle. Bal. in. d. l. certi iuris. ¶ Sedi ꝯriũ alle. Lud. roma. in. l. j. ſ. dñi appellatione. ff. ad sille. quẽ dicit moneri per tex. opi. in. d. ſ. si quis de naue. ¶ Tñ vt duxi non vꝝ mihi qõ ille tex. probet ꝯriuz qꝛ dꝝ ibi q̃ ille qui deiectus est ꝺ naui nõ �herdicitur de vi ⁊ vi arma. put ẽt nõ �herdicitur ille qui de vehiculo deiectus est, ⁊ rõ est qꝛ illud interdictũ nõ daꝫ nisi illis, qui deijciunt de solo, vt. d. l. j. hoc interdictũ. cũ aũt nauis ⁊ vehiculum non cohereant solo nimiꝝ si deiectis de eis non datur tale interdictũ, sed per hoc nõ tollet q̃n nauis nõ possit locari ⁊ ꝙduci ad similitudinẽ ꝑdij vrba. ⁊ iõ ꝙcludit q̃ tã ꝑ vectura nauis q̃ vehiculi res inuecte ⁊ illate sunt tacite obl̃ate ẽt cũ ꝓuilegio ꝓlationis aliorꝝ creditorꝝ q̃ not. qꝛ in locis maritimis põt de facili ꝙtingere in fcõ, ⁊ ẽt in terris lombardie vbi res vehunt cuz plaustris qꝛ i illis magister nauis ⁊ dñs plaustri ꝑ eorꝝ vecturis habẽt tacitã hipote. ⁊ ꝑferri debent alijs creditoribus ẽt ante-
142 rioribus. ¶ † Octauo amplia regulã vt ꝓcedat in rebus semel inuectis ⁊ illatis, nã ẽt q̃ postea mutato ꝓposito, amouean, tñ cũ semel inciderũt in tacitã hipo. durare ꝺ obl̃o ẽt post amotionem ita ꝛ Bal. in. d. l. certi iuris in. vj. q. in ℞. qd si inquilinus ar. tex. in. l. vnde falsam. ff. de ꝙsti. pec. Sed errauit in allegãdo ⁊ voluit allegare. l. vtrũ. ſ. vnde falsam. eo. ti. q̃ bene facit, ⁊ puto decisionẽ esse verã q̃n res in domũ ꝙductã inecte ⁊ illate sũt eo ꝓposito vt in ea sint ꝓpetuo durãte locatione. Nam si hoc ꝓposito nõ fuissent illate nõ incidissent in tacitã hipo. vt est tex. in. l. debitor. ff. de pig. ⁊ not. Bar. in. l. si nõ inducta. C. i qb. ca. pi. taci. ꝯba. ⁊ dictã opi. Bal. segt Ang. de are. in. d. ſ. itẽ seruiana in. j. col. in ver. quero quid si inquilinus vbi ẽt not. rñ. ad l. cũ tabernã. ff. de pi. que prima facie videbat facere in ꝯrium.
143 ¶ † Et cõprobat ista opi. qꝛ hipoteca semel acqsita in rebꝰ nõ tollit ꝑ aliũ subsequẽtẽ ꝯctũ fcm̃ sine ꝙsensu creditoris cui acqsita est hipoteca vt. l. si debitor. in ꝓn. ⁊ ſ. j. ⁊ l. voluntate. ff. quib. mo. pi. vel bi. sol. ꝯctus. n. a ꝓnci. sunt voluntarij ⁊ ex post facto
144 necessarij. l. sicut. C. de ac. ⁊ ob. ⁊ ſz pdcã loquant in expressa hipote. tñ idẽ dicẽdũ in tacita. l. cũ qd. ff. si cert. pet. ¶ † Limitat mõ. d. reg. pluribꝰ mod. ⁊ ꝓmo vt ñ hẽat locũ i molẽdino qꝛ res illate ⁊ inuecte i molẽ. nõ sunt taci. obli. ꝑ pẽsione molẽdini put sũt res illate i ꝑdiũ vrba. ſz solũ put sũt obl̃ate i ꝑdiũ rusti. qꝛ molẽdi. ẽ ꝑdiũ rusti. potꝰ q̃ vrba. ita no. Bal. ĩ. d. l. certi iur. ĩ. iiij. q. i ℞. qd i molẽ. ſz nihil alleget, ⁊ ita refert ⁊ se. Veroñ. i trac. vrb. ĩ. c. xj. ĩ. j. col. limitãdo tñ vt ibi ꝑ eũ nisi molẽ. eẽt iñctũ domui ꝑ no. i. l. eo iñr. ſ. stabula. ff. i q. ca. pi. ta. ꝯba. vl nisi eẽt molendinũ in quo ẽt habitaretur vt ibi per eum qꝛ tũc nõ esset ꝑdiũ rusticum sed vrbanũ per no. per Veroncñ. in. d. c. xj. ⁊ tũc dicẽ-

dum esset

dum esset de eo. prout de vrbano, & nõ prout de rustico, de quo
145 dicã in sequẽti limi. ¶ †Secũdo limita regulã vt procedat in
predijs vrbanis qr res illate in illis indistincte cẽsent tacite obli
gate vt dictũ est. ſ. in regula, & ampliationibus, ſz res innecte & il
late i pdiũ rusticũ nõ itelligunt tacite hipo. nisi ita oemũ si dñs
pdij sciat dictas res fuisse illatas in dictũ prediũ, & sic in pdio vr
bano inducitur tacita hipote. in rebus illatis absq; alia sciẽtia
dñi predij. in predio vero rustico nõ inducit talis tacita hipote.
absq; sciẽtia dñi predij, ita tz glo. & sequunt doc. in. d. l. certi iu
ris, & inſti. de actio. in. ſ. itẽ seruiana, & rõ differẽtie inter prediũ
vrbanũ & rusticũ est ꝙ doc. in locis predictis, qr in vrbanis reb⁹
interest nostra ne res nostre pãdant vt. l. ij. C. qñ & qb. iij. pars
debe. li. x. & iõ inducit hipoteca in illis absq; sciẽtia dñi domus,
secus aũt est in rebus rusticis, qr rustici inducũt plaustra ligna
& similia & sancta rusticitas oia palã hz, ita tz glo. in. d. ſ. itẽ ser
146 niana cũ qua cõiter doc. transeunt. ¶ †Interdũ tñ glo. in. d.
ſ. itẽ seruiana. in ver. coloni. dicit q; colonus dr in villa, inquili
nus aũt i ciuitate. dicit By. q; gl. melius dixisset colonus i agro
& inquilinũ in domo, qr ẽt in villa põt esse prediũ vrbanũ & eꝫ ru
sticũ põt esse in ciuitate. Nã prediũ vrbanũ nõ distinguit a rusti
co per locũ, sed ꝑ qualitatẽ vt. l. vrbana similia. ff. ó ver. sig. Tñ
Ange. de are. in. d. ſ. itẽ seruiana in. j. col. in glos. in ver. coloni
dicit q; glo. habuit sanũ intellectũ qr vt plurimũ predia rustica
sunt in villa, vrbana aũt in ciuitate, & leges adaptant ad ea q̃ fre
quẽtius accidũt. l. nã ad ea. ff. ó legi. & ita ẽt tz Jas. i. d. l. itẽ qr i.
147 iij. col. lz de Ang. mẽtionẽ nõ faciat. ¶ †Illud tñ q; dictũ fuit
q; res illate in prediũ rusticũ nõ sunt tacite obligate dño predij
nisi data eius scientia, declarari debet procedere preterq̃ i fru
ctibus qui ex fundo colligunt qr illi sunt ipso iure obligati ẽt si
ne sciẽtia ꝑ tex. in. l. in predijs. ff. quib. mod. pig. tací. ꝯba. ita li
mitat & declarat Jas. i. d. l. itẽ qr i. iij. col. ¶ Sed iudicio meo
ille tex. nõ ꝓbat hoc. Nã tex. ibi simpliciter dicit q; fructus qui
nascunt in predio locato intelligunt tacite obligati dño fundi ẽt
si ó hoc nõ fuerit quẽtũ. ꝓbat ꝑ ille tex. solũ q; fructus sunt ta
cite obligati, nõ aũt ꝓbat q; nõ requrat sciẽtia dñi predij ꝓut re
gulariter requirit in predijs rusticis vt hr ꝑ gl. & doc. in. d. l. cer
ti iuris, nec ille tex. in. d. l. in predijs est supernacuus in sua deci
sione, qr dubitabile erat an fructus qui nõ erãt illati & innecti in
fundus, ſz ibi erãt nati tacite essent obligati. rõne ergo istius du
bitationis tollẽde fuit editus ille tex. & sic nõ est sine virtute ope
randi vt declarat gl. in. l. si seruus cõis. ſ. locaui. ff. de fur. in glo.
cõuenit. & qó ẽt in terminis. d. l. in predijs requrat scientia dñi tz
glo. in. l. si nõ inducta. in gl. j. C. in qui. ca. pig. tací. ꝯba. ¶ Ne
scio ergo videre vñ Jas. in. d. l. itẽ qr extrabat suam limi. ſ. q; in
fructibus natis i predio nõ requirat sciẽtia dñi, ꝙcludo ergo q;
idẽ sit in fructibus qó in aliis rebus illatis in prediũ rusticũ, vcz
148 q; sciẽtia dñi predij requrat. ¶ †Itẽ subdit ibi Jas. qó istud est
intelligẽdũ de fructibus naturalibus, secus aũt de industrialibus, qr illi nõ sunt tacite obligati pro pensione predij rustici. ita
refert singulariter tenere Bar. in. l. assiduis. C. q po. in pig. ba.
in. ij. col. i ver. quero an habeat locũ ista tacita hipo. Sed erat
Jas. manifeste, qr Bar. in. d. l. assiduis loquit de fructibus per
ceptis per heredẽ mariti ex bonis olim mariti & dicit q; fructꝰ
nales ꝓcepti ꝑ hrdẽ mariti ex bonis oliz mariti sunt tacite obli
gati pro dote, sed nõ industriales per tex. in. l. iij. C. ex quib. ca.
pig. ta. ꝯba. Nos aũt nõ sumus in herede ꝙductoris sed sumus
in ipso ꝙductore in quo nõ est faciẽda dicta differentia inter fru
ctus naturales & industriales ꝓout fit in herede, & rõ est qr res
& bona heredis nõ veniunt in obligatione ꝯcta per defunctũ ni
si res que imediate descẽdant ex bonis defuncti in ipsum here
dem ꝓout sunt fructus naturales, qui lz ex bonis defuncti per
cipiant, tñ percipiunt imediate sine facto heredis, sed fructus
industriales licet percipiant ex bonis defuncti, tñ percipiuntur
mediãte idustria hrdis & iõ illi nõ sunt obligati ꝑ debito & obli
gatione defuncti vt dicit Bar. in. d. l. assiduis & habet in text.
no. in. l. paulus. in prin. ff. de pig. ¶ Nam vt dicit ibi gl. in obli
gatione defuncti nõ veniunt bona heredis q̃ nũq̃ fuerunt de
functi, sed fructus percepti per debitorẽ obligatũ cuz hipoteca
expressa vel tacita sine sint naturales sine industriales veniũt in
obligatione, & hipoteca, qr vex est dicere vtroq; esse ipsius de
bitoris vt est tex. in. d. l. paulus. ſ. j. qui loquit in expressa hipo
teca & i tacita hipo. est tex. i. l. iij. C. i. q. ca. pi. ta. ꝯba. & late ibi ꝑ
Sali. ó materia. Vñ vera est ꝙclusio q; in. d. l. i predijs veniũt
& censent tacite obligati fructus percepti in fundo locato tz na
turales quã industriales dño ipsius fundi data eius sententia.
149 ¶ †Intellige tñ predicta donec dicti fructus extant. Nã si es
sent alienati eorũ pretiũ nõ veniret in tali obligatione, qr qñ su
mus in actione singulari pretiũ in hipotecaria non succedit loco
rei vt est tex. & ibi Bar. in. l. j. ff. de distra. pig. & in. l. qui a debi
tore. in prin. ff. q̃ in frau. cre. & in. l. si rem, & pretiũ. ff. de pet. here.
& sicut nõ venit in obligatione pretiũ redactũ ex fructibus ita &
fortius non venit prediũ qó esset emptũ ex precio dictoꝝ fuctuũ
vt est tex. in. d. l. iij. C. in qui. cau. pig. tací. ꝯba. & ita ẽt tz Jas. in
150 d. l. itẽ qr in. iiij. col. ad fin. ¶ †Tertio limi. dictã regulã vt. ſ.
bona inuecta & illata i domo ꝙducta sint tacite hipotecata ꝓ pẽ
sione, ita demũ si ꝓbent per locatorẽ fuisse innecta & illata, & sic
onus probãdi incũbit ipsi locatori alias autem per eum retine
ri nec peti possunt tanquaz tacite obligata. text. & ibi Bartol.
Bal. & Sali. in. l. si nõ inducta. C. in qui. cau. pi. tací. ꝯba. & ad
de q; ẽt nõ sufficeret solũ probare inductionẽ & illationẽ, nisi etiã
probet ista qualitas scilicet quod inducta & illata fuerũt eo ani
mo vt in domo essent perpetuo donec duratura esset conductio
tex. est. in. d. l. in pdijs. ſ. j. ff. in qui. cau. pi. tací. ꝯba. & ita tz glo.
in. d. l. si nõ inducta & ibi Bar. Bal. & Sali. qó tñ vltimũ ꝓba
bitur ex qualitate rex vt hr in dictis iuribus & optime colligit
ex tex. in. l. debitor. ff. de pig. & sic erit arbitrarium indicis an bo
na inducta in domum conductam fuerint inducta vt in ea essent
durante locatione, puta si esset vnus lectus & alia ex quibus so
lent ornari camere & instrumenta ad ꝙficiendũ panez & similia.
151 ¶ †Quarto limi. dictã regulã vt non procedat in rebus famu
li qr res famuli illate per eum in domum domini non sunt tacite
obligate domino pro seruitio famuli, quia famulus non dicitur
conductor sed locator, & qr de hoc non reperitur lege cautũ, ita
no. Bal. in. d. l. certi iuris in. iiij. q. ¶ Quinto limita regulã vt
nõ ꝓcedat in reb⁹ ó qbus in. l. obligationes gñali cũ tribus legib. seq.
ff. de pig. qr sicut ille nó veniũt in expressa hipoteca ita nõ veni
re in tacita, nã nõ dz plus operari tacitũ quã expressum. l. cũ qd
ff. si cer. pet. ita tenet Bal. in. d. l. certi iuris. in. vj. quest. & fa
152 ciunt not. ꝑ Bar. in. l. j. C. qne res pig. obli. pos. ¶ †Sexto li
mita dictã regulã vt non procedat in rebus alienis, quia ille in
necte & illate veniunt in tacita hipoteca. Nã sicut res aliena ob
ligari nõ potest expsse vt late ꝑ Bar. in. l. j. ſ. i. ff. de pig. ita nec
tacita arg. d. l. cũ qd. & ita tz gl. i. d. l. certi iuris, i ꝫ ꝙclude q; in
omnibus casibus in qbus res aliena ꝑt expsse obligari quos no
tauí. ſ. in. iij. mẽbro scõe partis nume. v. vj. vij. viij. In omnibus
illis põt ẽt tacite hipotecari arg. d. l. cũ qd. ¶ Sz dubitat vtili
ter an eo ipso q; ille qui est dñs rei q̃ ꝑ ꝙductorẽ in domũ ꝙduc
ta inferẽt & scit & patit illã inferri in dictã domũ, videat ꝙsenti
re in hoc adeo q; res illa censcat ex hoc tacite obligata ꝓ pen
sione domus. gl. no. i. d. l. certi iuris tz q; sic. ¶ Sz Jac. ó are.
Cy. Bal. Sali. ibi tenẽt ꝯriuz. vcz qó taciturnitas non noceat
dño rei ad inducẽdũ in illa tacitã hipotecã nisi i hoc dolus dñi i
terueniret vt puta qr patereꝫ eius obligari rẽ suã a debitore as
serente illã esse ipsius debitoris obligatis ꝓ. l. si sine. C. ad vel
leia. & l. ij. C. si res alie. pi. da. fit. & istã opi. tz ẽt Bal. in. d. l. itẽ
qr. ¶ Sz primã opi. gl. vcz q; absq; dolo ꝑ solã sciẽtiã & patiẽ
tiã dñi inducat tacita obło in re inuecta & illata tz Bar. in. l. q
dotis. in vlti. col. ff. soluto matrimonio. & rñdet ad allegata per
Cy. vt ibi ꝑ eũ & istã opi. tz ẽt Jac. but. in. d. l. si sine & istã videt
tenere Alex. in. d. l. itẽ qr in. j. col. istã ẽt tz Bar. in. d. l. i. ſ. j. ff.
pig. & istã expresse tz Alex. in. d. l. certi iuris. in apost. ad bald.
153 & ista vr magis vera & cõior. ¶ †Septimo limita dictã regulã
in mercibus venalibus innectis & illatis, qr ille non veniũt in ta
cita hipoteca, & rõ est qr dicta tacita hipoteca restringit ad bo
na inuecta & illata in domuz ꝙductã & sic ad certuz locũ. d. l. cer
ti iuris cuz ꝙcordãtijs supra in regula allegatis, & merces vena
les non dicunt esse in illo loco cuz ibi non sint vt perpetuo ꝓmã
sure vt. l. venditor. ff. de pig. & ideo nõ veniunt in dicta tacita ob
ligatione, & ita tz Alex. in. l. si ꝙstãte. in prin. in. iij. q. iij. partis
principalis in ver. itẽ inquantum Bar. hic in. d. q. tãgit an mu
lier &c. ff. sol. ma. iunctis no. ꝑ me. ſ. in scõo mẽbro. ij. partis nu.
xiiij. ¶ Octauo limita regulã vt non ꝓcedat in instrumẽtis cre
diti illatis & innectis per ꝙductorez in domum ꝙductam qr illa
non cõprehenduntur in tacita hipoteca, & ratio est iam dicta in
precedẽti limi. vcz qr non videntur illata animo & ꝓposito vt ibi
perpetuo sint donec duratura est locatio, sed solum donec exi
gentur credita in illis descripta merito non censentur tacite hi
potecata vt dixi. ſ. in. vij. limi. & ita tenent Pe. Cy. & Salic. in
d. l. certi iuris. in. iiij. q. & refert & sequitur Ange. de are. in. d.
ſ. item seruiana. in. iij. col. in versicu. quero inquilinus &c.
154 ¶ †Nono & vltio limitãt alig regulã predictã vt illa nõ ꝓce
dat in rebus minoris. xxv. an. innectis & illatis in domũ ꝙductã

sine auctoritate tutoris vel curatoris q̄ illa non comprehendun
tur in tacita hipoteca inducta pro pēsione domus ita tenet By.
in d. §. in seruiana. & Bar. in d. l. item q̄. & plenius in l. si q̄stā-
te. in prin. in. iij. q. iij. partis prin. ff. fol. ma. & Ful. & Sali. in d. l.
itē q̄, & Sali. in d. l. certi iuris. in. iij. q. & Imo. & Cuma. in d. l.
si q̄stāte. in prin. ¶ Tñ p̄riā opi. vt̄ q̄ in q̄sequētiā actus p̄mis
si inducat tacita hipoteca legalis in rebus minoris vī teneī gl.
in l. fi. C. de legi. tut. & istā opi. tenēt Bal. Ang. & Pau. de ca.
in d. l. itē q̄, & dicit ibi Pau. de cast. q̄ ista opi. est equa. idē t̄ Bal. in l. vni. §. & vt plenius. C. de rei vxo. actio. & in d. l. fi. C. de
legi. tut. vbi dicit istā esse cōmu. opi. & illā ēt t̄ Jo. an. in addi.
Spe. in tit. de dona. inter vi. & vxo. §. fi. versic. quid si mulier. &
Bal. Ang. Roma. & Alex. in d. l. si q̄stāte. in princ. & vī sequi
Jas. in d. l. itē q̄ vbi recitat quatuor opi. & magis vī adherere
huic. Istā ēt opin. magis late tenet cōprobat & dicit esse cōem
idē Jas. in d. l. si q̄stāte. in. iij. q. iij. partis princ. vbi oia refert
& ita tenēdū puto per fundamēta ibi per Jas. & ideo ista limita.
non est vera, & sic habes regulā cū octo ampliationibus totidē
limitationibus &c. ¶ Tertiusdecimus casus in quo inducit ta
cita hipoteca est in bonis vsurarij & in bonis emptis ex vsuris
pro restitutione vsuraꝝ secūdum Bal. in l. penul. C. de ser. pig.
da. ma. monet per tex. in. c. cum tu. de vsur. idem tenet Bald.
in l. executorem. in. j. col. in ver. vel dicit q̄ pro viris. C. de exe-
cutio. rei iudicate alleg. c. quamquam. de vsuris libro sexto.

155 ¶ †Sed aduerte q̄ in p̄riū est cōmunis opi. vt̄ q̄ bona vsura
riorū nō sint tacite hipotecata ꝓ restitutione vsuraꝝ ita t̄ Joā.
an. in d. c. q̄q̄. in nouella. & Fede. de sen. in q̄si. ccxiiij. seu. cc-
xxj. & in q̄si. lxj. l̄ nō multū clare. & dictū. c. cuꝫ tu nō ꝓbat opi.
Bal. q̄ dicit q̄ possessiones empte de pecunia fenebri debent
vendi & p̄cium solui illis a quibus extorte fuerūt vsure. nā istud
idē fieret si possessiones empte fuissent de pecunia licite acqui-
sita, eandē opi. t̄ Jo. de ligna. in d. c. q̄q̄ dicens se q̄suluisse ꝓ
dicta opi. idē t̄ Ant. de but. in. c. tua nos de vsur. inducendo
tex. illū vt ibi p eū, & idē t̄ Laur. de rodul. in tractatu de vsur.
q. lxxvj. & Panor. in d. c. cū tu sup gl. fi. & Bomi. de. s. gemi. in
d. c. q̄q̄ in prin. pe. col. & ambro. de vignate in repe. c. salubri-
ter. nu. ccxxxi. vbi dicit hanc esse cōmu. opi. & ita est tenenēdū,
156 & sic iste. xiij. casus nō est verus. ¶ † Quartusdecimus est in
bonis victrici, q̄n mater transiuit ad secūdas nuptias anteq̄ fi-
lijs suis pupillis aliū tutorē faciat ordinari & ei reddat rōnem
administrate tutele & reliqua restituat. nā tali casu bona secūdi
mariti & sic victrici sunt tacite hipotecata pupillis ꝓ reddenda
administratione tutele & restōne reliquoꝝ vt tex. in l. ij. C. q̄n
mul. tute. offi. fung. pōt. & clarior tex. in l. si mater. C. in qui. ca.
pig. taci. ꝓba. & ibi Bar. & Bal. & ita t̄ Soci. in cōsi. clxxx. ij.
157 volu. diligenter. ij. col. in ver. q̄firmat hoc &c. ¶ †Quintusde
cimus casus in quo de iure introducit tacita hipoteca est in bo
nis testatoris pro legatis ab eo factis vt est tex. in l. j. C. cōmu.
de leg. & insti. de leg. in §. nostra, & ista sit regula ad q̄q̄ pone pri
mo tres ampliationes & postea sex limitationes. ¶ Primo er
go amplia regulā vt ꝓcedat non solū q̄n ꝓ legato dat actio, sed
etiā q̄n cōpeteret solū officium iudicis, q̄ tunc datur saltem vti
lis hipotecaria. ita t̄ Bar. in l. j. ad fi. ff. de leg. j. in. iij. mēbro,
quem sequunt Jo. de imo. areti. Jas. & Alex. nō ꝓ iura allegata
ꝓ Bar. sed ex alia ratione vt̄ q̄ cū fideiussio accedat ēt offi-
cio iudicis vt ꝓ gl. & Bar. in l. cū q. §. si quis pro eo. ff. de solu.
& ꝓ Bar. in l. marcellus in prin. ff. de fideiuss. ergo etiam ei ac-
cedit hipoteca, ea ratione q̄ bonum est argu. de fideiussiōe ad
hipotecā vt est tex. no. in l. si legati in fi. ff. de pig. ita t̄ Jaso. in
d. l. j. ad fi. ff. de leg. j ¶ Sed subdit Jas. q̄ istud fundamentuꝫ
Imo. & Alex. sibi non placet q̄ illud procedit in fideiussione &
hipoteca expressa, nos autem loquimur in hipoteca generali ta
cite inducta a lege, que non probat cōpetere ꝓ legatis ꝓ q̄bus
solū cōpetit officiū iudicis. ¶ Tamen ista dubitatio Jas. vide-
tur leuis, q̄ sicut hipoteca expressa pōt accedere officio iudi-
cis ita vī dōm in tacita argu. l. cum quid. ff. si certū petatur & ꝓ
batur per tex. in d. l. j. C. cōmu. de leg. in §. j. vbi imperator dat
hipotecariam omnibus legatis dūmodo eorum natura non re-
pugnat, & subdit in ver. cum enim q̄ sicut testator in suo testa-
mento potest cui vult hipotecam rerū suaꝝ dare, ita placet im-
peratori tacitā hipo. ex dispositione siue legis q̄cedere, & sic ī oib⁹
eq̄parat tacitā hipotecā inductā ex lege expresse hipotece q̄q̄ te
statoris dat, vñ non vī facienda differentia inter expressam hipo-
tecam inductam a testatore & tacitam inductā a lege pro lega-
tis & per q̄ns sicut expressa potest accedere officio iudicis ita &
tacita. ¶ Preterea Soci. in d. l. j. ad fi. de le. j. subtiliter de-

In 2 ampliat. d. Cur. Rec. 44 n 6

fendit decisione Bar. & eius rōnē ab impugnatione Imo. & se-
quacium & firmat q̄ vbi pro legatis cōpetit solū officiū iudicis
ibi ēt tacita hipoteca accedat vt ibi subtiliter per eum, & sic tam
ex ratione Bar. defensata per Soci. q̄q̄ ex rōne Imo. & sequa-
cium vera est conclusio q̄ vbi pro legatis competit solus officiū
iudicis ibi ēt tacita hipoteca accedat. ¶ Secūdo amplia regu
lā vt procedat ēt si testator in testamēto obl'auerit in specie vnā
rem pro legato, non obstan. l. fi. C. de pac. conuen. vbi hī q̄ d. p̄-
uisio hominis facit cessare prouisionem legis, q̄. d. l. fi. loquitur
de remedio extraordinario a lege introducto in defectum pro-
uisionis hominis a quo bene censetur recessum per prouisio-
nem hominis vt ibi hī per gl. & docto. sed. d. l. j. C. com. de leg.
introduxit hipotecā tacitā & ex ea hipotecariā actionem pro le
gatis tanq̄ ordinariuꝫ remediū ad vberiorē cautelā & ideo illud
non cessat per prouisionē testatoris, ita t̄ Bald. in d. l. j. in. iij.
col. in ver. quero si testator. Et istā q̄clusionē t̄ ēt Rom. i suis
singu. car. xvij. col. iij. in prin. l̄ de Baldo nō faciat mentionez
sed allegat alia de quibus ibi per eū. ¶ Tertio amplia dictam
regulam vt procedat nō solū in rebus testatoris rōne dñij sed ēt
in rebus que testatoris nō erāt, sed ad heredē puenerūt ꝓ ipsum
testatorē vt. d. l. j. in fi. C. cōmu. de leg. ¶ Nec mirū q̄ summus
in hipoteca legali que ēt in rebus alienis ꝓhiī. vt. l. satis notum
. C. in quibus cau. pig. taci. ꝓba. ita tenet Bal. in l. cum res ad
fi. C. si alie. res pigno. da. sit, eandē opin. tenet Ang. in. d. l. j. in
lect. florentina dicēs q̄ agens hipotecaria pro legato non bz ne
cessario probare res ad quas agit fuisse in dñio testatoris, sed sa
tis est q̄ probet illā rē peruenisse a testatore per text. ibi in ver.
in rebus quas a testatore consequutus est, & ibi in fine. sed tan
tūmodo earum rez que a testatore peruenerunt, & illū refert ibi
Jaso. in vlt. col. in. iij. no. sed de Bal. non facit mētionem, & ita
firmat Jas. quānis By. istud ibi intelligat soluꝫ quo ad hoc vt
legatarius consequatur imissionē in possessionē, nō aūt quo ad
auocandū rem per hipotecariā, nā tūc ꝑm By. esset necesse pro
bare rem fuisse in dñio testatoris cū in re aliena non possit cade
re pignus. l. fundus. ff. de annu. leg. sed ad hoc rñ. Jas. post An
ge. q̄ imo tacita hipoteca a lege inducta potest induci ēt in re-
bus alienis per dictā legē satis notū cū alijs no. in tit. ff. in quib.
158 cau. pig. taci. contraba. ¶ †Limita modo dictā regulā, & ꝑmo
vt procedat solū in alijs rebus testatoris non legatis, nō aūt i re
legata vt not. gl. in. d. l. j. in ver. in multis & in. d. §. nostra in ℣.
hipotecaria institu. de lega. & dictas glo. sequunt Cy. & Bart.
in. d. l. j. in ver. oppono res sua nemini. & Bal. ibidē in ver. que
ro nunquid si testator legauerit & ibidē Jac. bur. sed ibidez Sa
lice. in ver. nunc quero cum glo. tenet q̄ cū vere dñium rei le-
gate non sit penes legatariuꝫ ēt dicta res legata potest dici hi-
potecata vt ibi late per eū. Ange. de are. insti. de lega. §. j. i. iij.
col. in glo. in ver. hipotecaria tenet contrarium vt̄ q̄ hipoteca
ria competat solum in alijs rebus testatoris non legatis nō aūt
in re legata, q̄ illud q̄ dicit Sali. procedit solum ante aditam
hereditatem, nam tunc non potest peti legatū quia nondum est
confirmatum. vt. l. si nemo. ff. de testa. tut. sed post q̄q̄ hereditas
est adita cū tūc vere sit acquisitū dñium legatario. vt. l. si tibi ho
mo. §. cū seruus & ibi no. Bar. ff. de leg. j. nō pōt res legata esse
hipo. l. neq̄ pignus. ff. ō re. iur. ſ̄ statiꝫ subdit q̄ nō ēt malū di
cere q̄ ēt post adi. here. res lega. sit hipote. q̄ dñiuꝫ q̄ bz lega
tarius in re lega. de iure ꝑāli cū trāseat in eū sine traditiōe & sic
p̄ regulā iuris. l. traditionibus. C. de pac. & iō vī q̄ tali casu etiā
res ꝓpria possit esse hipotecata ar. l. in bello. §. si qs seruū. ff. de
cap. ¶ Sed aduerte q̄ ista fuit opi. Bar. i. l. j. ad fi. ff. de le. j.
de quo Are. nō facit men. que opi. vt refert Jas. in. d. l. j. vlt. co
lum. cōiter reprobat per modernos & tenet. j. opi. ſ̄. relata. ſ. q̄
hipotecaria cōpetat p̄ alias res testatoris, nō aūt ſ̄. re legata. &
d. §. si quis seruū p quē se monit Bar. pax facit, q̄ loquit in do
minio, q̄ quis bz sed reuocabiliter, nā pōt cōpleri per prescri-
ptionem & sic p eā acquirit irreuocabiliter, notat. n. ibi. q̄ ille q̄
bz dñium reuocabile pōt illud stabilire per prescrip. ſ̄ in lega-
tario hoc nō est ita q̄ ei ab adita here. sequuta agnatione lega-
ti acgritur dñium irreuocabiliter. l. si quis ita hereditatem & ibi
glo. ff. de q̄di. insti. ¶ Subdit tñ Jas. in. d. l. i. in vlt. col. q̄ pro
opin. Bar. potest allegari bonus tex. in l. idēq̄ iūcta gl. & bar.
ff. q̄ po. in pi. ba. vbi ꝑm eū hī q̄ res empta ex pecunia pupilli
efficitur pupilli de iure speciali, & tñ pōt esse ei hipotecata, sed
ad hoc ēt pōt rñdei, q̄ nō est verū specialiter q̄ res empta ex
pecunia pupilli efficiatur pupilli, sed hoc pēdet ex electione pu
pilli q̄ si pupillus eligit velle dictā rē emptā per tutorē ex pecu
nia sua, est vez q̄ facta electione illa res efficit de dñio pupilli,

secus autem si pupillus eligat velle suam pecuniam ⁊ non rem qꝛ tūc illa nō efficitur sua ⁊ isto casu erit ei hipotecata, nō aūt in primo qñ eligit rez. ita intelligūt gl. ⁊ Bar. in. d. l. idēqꝫ. ⁊ bar. in. l. j. ⁊. ij. ff. qñ ex fac. tu. ⁊ ita ēt not. Bal. in. l. si tutor. C. de ser.
259 pig. da. ma. ⁊ sic ille tex. non obst. com. opi. ¶ †Secūdo limi. dictā regulā vt nō procedat in rebus heredis, qꝛ ille non sunt tacite obligate pro legato sicut sunt res testatoris vt not. Bar. in. d. l. j. in fi. C. com. de leg. ⁊ dicit Ang. de are. insti. de leg. §. j. in. iij. co. q̄ i teneris annis dū esset doctor nouellus ⁊ voluisset practicare q̄stiū ⁊ succubuit. Sed si post sex mēses a die mortis defūcti ⁊ adite here. heres nō solueret legatū tū bene posset fieri immissio ad instātiā legatarij in bonis hr̄dis pro legato, ⁊ per talē iussionē constitueret pignus pretoriū. iste est tex. in. l. certa. C. vt in pos. leg. ⁊ ibi Bal. ⁊ Sali. lz glo. in. d. l. j. in fi. C. cō. de lega. alr dicat ⁊ male ꝓz Bar. ibi ⁊ alios doc. ⁊ ita ēt tz Are. i. d. §. i.
260 in. iij. col. ¶ †Tertio limita regulā ⁊ declara q̄ dicta hipoteca tacita que cōpetit p̄ legato hz diuersaz naturā ab alijs hipotecis, qꝛ. s. alie hipotece cōpetūt insolidū ꝯ quēlibet ex heredibus. vt. l. j. C. si vn. plu. here. cred. vel de. itē p̄ minima pte debiti tota res remanet obligata. vt. l. residuū. ⁊ l. q̄diu. C. de distr. pig. ista aūt hipoteca q̄ dat̄ p̄ legato cōmēsurat̄ actiōi psonali q̄ hr̄des tenent̄ ⁊ sic ista actio hipotecaria dat̄ ꝯ hr̄des ad quos peruenerunt res testatoris pro ratis pro quibus sunt heredes ad similitudinē actionis psonalis vt est tex. in. d. l. j. i fi. istud est speciale in legato vt vult ibi Bar. i pe. appo. ⁊ idē seqt̄ ibi bal. in. iij. col. in. ver. item not. hic q̄ hipotecaria, ⁊ reddit rōnē differētie q̄. s. ideo i alijs hipotecis non fit diuisio qꝛ incipiūt in psona vnius promissoris ⁊ in sensu ꝯiuncto, hipoteca aūt que dat̄ pro legato transmittitur in sensu diuiso. idē hz Jas. in. l. eū qui res in fi. C. de procu. idē in simili not. Bar. in. d. l. j. in fi. in repe. l. si ꝙstāte in. iij. q. iiij. partis prin. ff. sol. ma. ¶ Quarto limita regulam qñ alie res testatoris non sunt legate alijs psonis qꝛ si alijs essent legate in illis non competeret alteri legatario hipoteca, ne q̄ vni dat̄ alteri deneget̄. ita tenet gl. in. d. l. j. in versi. in multis in ver. hoc tñ. vñ si vni esset legata certa quantitas ⁊ alteri esset legata certa species puta fundus, ille fundus nō dicer̄ hipotecatus p̄ legato q̄ntitatis ex quo alteri legatus est. ita vult ibi ⁊ tenet Jas. in. d. l. vlt. col. pro quo alleg. tex. optimū in. l. si fi de cōmissoꝝ. ff. vt i pos. le. ⁊ l. procuratoꝝ. §. pe. ff. ō tribu. ¶ Istud tñ intelligi dz qñ legata nō sunt relicta vltra vires hereditarias sed vltra legata supersunt ēt alia bona testatoris, sed q̄ bonis testatoris nō extat nisi species legata, tunc in illa specie vterqꝫ legatarius vez illi⁹ speciei ⁊ ēt q̄ntitatis pro rata ꝙcurrere dz per tex. not. in. l. querebat̄. ff. ad. l. fal. ita dicūt Ang. ⁊ Pau. de castro in. d. l. j. Quod dictū Jas. in. d. l. j. dicit se nō ponere pro cō stāti. ¶ Sed istā qōnē late examinat Alex. in. d. l. querebat̄ ⁊ refert q̄ Bal. in. l. si vero cōposita. ff. de test. mili. tenet ꝯ opin. Ang. sed qō cū opi. Ang. tenet Bal. in. l. ij. §. j. ff. de ꝙdi. inde. ⁊ dicit Alex. q̄ opi. Ang. ꝓbat̄ p̄ dcām. l. querebat̄ inducendo
261 vt ibi p eū. ⁊ hanc opin. dicit ibi Alex. esse equioꝛē. ¶ †Quinto limita regulā qñ testator in suo testamēto remitteret dictā tacitā hipotecā introductā pro legatis nā illā remittere pōt vt tenet gl. in. l. ij. ff. vt in pos. leg. ar. illius. l. ⁊ dictā glo. approbat ibi Bar. ⁊ ita ēt tenet Bal. ⁊ Sali. ibi ⁊ sequunt̄ magis cōiter doctō. excepto Pet. ⁊ Cy. in. d. l. ij. quod reprehēdit Bal. in. l. j. in. vj. col. C. de bis que pe. no. istā ēt opi. tenet Bar. in. l. nemo
262 pōt. ff. de le. j. ibi seqt̄ Alex. in. iiij. col. ¶ †Sexto limita regulā in donatione cā mortis qꝛ licet illa soleat in multis equiparari legatis. vt. l. ij. ⁊ ibi per docto. ff. de leg. j. Tñ in hoc differt scz q̄ dicta hipoteca inducta pro legato nō censet̄ inducta in donatione cā mortis, qꝛ hoc nō reperit̄ iure cautū vt hr̄ p̄ Alexā. ⁊ alios in. d. l. ij. ⁊ per Ange. de are. instit. de dona. in prin. in. ij. col. ¶ Sextusdecimus casus est in mutuante ad refectionē nauis vel pro alimētis nautaꝝ qꝛ tali casu inducit̄ tacita hipoteca in bonis magistri nauis pro restitutione talis pecunie cū p̄iuilegio prelationis aliorꝝ priorꝝ creditorꝝ vt est tex. i. l. interdū cū. l. seq. ff. qui po. in pig. ha. ⁊ ibi hoc no. Bar. q ēt istud extēdit ad pecuniā mutuatā pro refectione edificij vel pro quacūqꝫ alia cō seruatione rerꝝ, vt ibi p eū, ⁊ est tex. gl. ⁊ doc. i. l. j. ff. in quib. ca. pig. taci. ꝯba. ⁊ ita ēt vult Alex. in cōsi. ccxvij. viso quodaz ⁊c.
263 nn. ij. vij. vol. ¶ †Septimusdecimus casus est in pecunia pupillari mutuata ad rem emēdā, qꝛ res empta ex illa pecunia est tacite hipotecata pupillo ēt cū p̄iuilegio prelationis pro restitutione pecunie mutuate vt est tex. ⁊ ibi gl. Bart. ⁊ alij in. d. l. idēqꝫ ff. qui pot. in pig. ha. ⁊ istud est speciale in pupillo nam pecunia alterius mutuata expressa ad merces seu alias res emendas non hz in dictis rebus tacitā hipotecaz nisi de hoc per pactum expressum conuentum fuerit, sed tantummodo habet p̄iuilegium in personali actione vt scilicet in dictis rebus preferatur alijs creditoribus non p̄iuilegiatis pretendentibus solā psonalē. vt. l. qō qs ⁊ ibi gl. ff. de p̄ui. cre. ita tz Bar. i. d. Literdū. ⁊ Bal. in. l. q̄uis ex ea. C. de pig. ⁊ i. l. licet. C. q̄ po. in pi. ba. ⁊ Sali. in auc. quo iure in. ij. q. eo. tit. in quib. locis reprobatur glos. in dicta aucten. quo iure que voluit contrariaz scilicet quod res empte ex pecunia expresse mutuata ad illam emendam essent tacite hipotecate pro pecunia mutuata ⁊ ita tenet Alexan. in. l. si cum dotem. §. fina. in penul. col. in versi. postremo Barto. ff. sol. mat. ⁊ dictum est de re empta ex pecunia pupilli q̄ illa sit hipotecata intellige quando res empta fuit ex pecunia pupilli per alium q̄ per tutorem, tunc enim illa res non efficitur pupilli, sed solum in ea acquiritur ei tacita hipoteca. sed si res empta esset per tutorem ex pecunia pupilli, tunc est in electione pupilli an velit illam rem tanquam suam. An vero velit sibi restitui suam pecuniam ⁊ illam rē pro restitutione pecunie esse sibi obligatam tacite vt habetur per Bald. in. l. si tutor. C. de seruo pig. da. ma. post glo. ibi, ⁊ per glos. in. l. secunda. ff. quando ex facto tutorum. ⁊ dixi supra in decimoquinto casu. in. j. limi. nu. clviij.
264 ¶ †Octauusdecimus casus in re empta ex pecunia militis, qꝛ illa res est tacite hipotecata p̄ restitutione pecunie militis ex speciali p̄iuilegio sicut dictū est in pupillo in primo precedēte casu. ita not. gl. in. l. q̄uis. C. de pigno. ⁊ ibi Bar. ⁊ Salicetus ⁊ latius Sali. in. d. l. licet in. j. ⁊. ij. oppositi. C. q̄ po. in pig. hab. ¶ Nonusdecimus casus est in militia empta ex pecunia expressim mutuata ad illā emendam, qꝛ illa militia erit tacite hipothecata creditō mutuanti cū p̄iuilegio prelationis, ⁊ hoc ex speciali fauore vt est tex. ⁊ ibi not. oēs in. l. fi. ⁊ in auc. ibi posita. C. de pig. ⁊ p̄iuilegium prelationis in hoc cōceditur non solū respectu aliorꝝ creditorꝝ, sed etiā respectu dotis, qꝛ scz mutuauit exp̄sse ad emēdā militiā. preferē ēt vxori dicti emptoris militie ⁊ filijs eiusdē repetētibus dotez. vt est tex. in. d. l. fi. ⁊ in auc. ibi posita. ¶ Intellige tamen tu qñ dos esset posterior credito predicto tunc enim ille creditor cum sua tacita hipoteca p̄iuilegiata preferē ēt doti, secus autē si mulier in dote esset anterior dicto credito, qꝛ tunc mulier preferretur cuicunqꝫ p̄iuilegiato etiam fisco. excepta sola cā p̄imipilari. vt. l. satis notum. C. in quibus causis pignus taci. contraba. ita no. Bal. nouel. in tracta. dotis in. x. parte in. xij. col. in ver. xiij. limita, de quo tamen dicam j. in mēbro prioritatis. ¶ Vigesimus casus est, qñ debitor obligauit creditori bona alterius puta sempronij qui sempronius postea steterit fideiussor in dicto debito pro ipso debitore, naz taliter fideiubendo vī tacite approbare obligationē antea factaz de rebus suis. tex. est ⁊ ibi no. Bar. in. l. pomponius. §. j. ff. in q bus causis pignus taci. cōtraba. Secus aūt esset si sempronius prius fideiussisset p̄ dicto debitore ⁊ postea debitor eius bona obligasset qꝛ per antecedentē fideiussionez nō inducit̄ tacita approbatio future obligationis suorꝝ bonorꝝ vt est ibi textus ⁊ tenent gl. Bar. ⁊ Bal. q̄ no. nam lz proprie ista non dicatur tacita hipoteca, sed potius tacita approbatio precedentis obligationis qꝛ tamen quasi in idem tendit ideo placuit hic ponere.
¶ Vigesimusprimus casus est quando quis obligatur ex causa transactionis super veteri obligatione, non tamen animo nouandi primā, sed simpliciter, quo casu non inducit̄ nouatio iuxta legem fin. C. de nouationio. vel si fiat expresse citra nouationem iuriū antiquorꝝ prout hodie practici notarij faciunt. Naz si isto casu transigens non seruat transactionem potest contra eum agi primeua actione. l. cum ꝓponas. §. de pactis. ⁊ l. sine apud acta. C. de trāsactio. ⁊ p̄ illa veteri ⁊ primeua actione bona dicti transigentis qui non seruauit transactionem erūt tacite hipotecata. tex. est not ꝑ Bar. in. l. fi. ff. in quibus causis pignus taci. ꝯba. lz glo. ibi volueri aliud vez quod bona non essent tacite hipotecata, sed quod retineri possent quasi obligata sed glo. in hoc male loquuta fuit ꝑ Bar. ibi cuz imo vere sint obligata, ⁊ ita etiaz videtur velle ibi Salicetus quod not. quia frequenter potest contingere. ¶ Vigesimussecundus casus est in terminis. d. l. finali. quando transactio fuit facta animo nouandi, sed transigens per dolum transigit vel per dolum transactionem non obseruat iuxta notata. in. l. actione. C. de transactio. tunc enim in odium committentis dolum bona illius censentur tacite obligata ita no. Bar. in. d. l. fi. ff. in quibus causis pignoz. taci. contraba. qō ēt est menti tenendū, qꝛ potest in fcō contingere. ¶ Vigesimustertius casus est qñ aliqua res specialiter designatur pro prestatione alimentorum vel alterius annue

prestationis, tunc enim ille fundus specialiter designatus ad hoc onus cēsetur obligatus ita no. Bar. in l. lucius. ff. de ali. et ci. le. p tex. in l. ij. eo. tit. quē ita intelligit post quēdā doc. lombar. et ita ēt tz Bar. in l. fundus quē. ff. de annu. le. vbi decidit q si testator leget centū annua sup tali fundo, q ex hoc cēsetur ille fundus expresse obligatus, qr fm eū tm est dicere lego super illo fundo q̄tū obligo illū fundū, vt probat̄ p̄z eius in rub. de reb. eo. q sub tut. vel cur. nō alie. vel supple. idē tz Bar. in l. codicillis. §. insti tuto. ff. de leg. ij. ¶ Et predicta tanto fortius procederēt q̄n talis annua prestatio designato certo fundo esset solnēda in perpetū tunc. n. indubitanter procederet ꝯclusio. s. formata vez q dict⁹ fundus esset hipotecatus et quilibet possessor ad quē ille trāsiret teneret̄ ad dictā prestationē. l. hactenus. ff. ō vsufru. et no. Host. in sum. tit. ō loca. §. que actio. ver. antepe. et vlt. et refert et sequit̄ Guido pape. in. q. ccccxxxij. ad fi. et ita vī tenere Jo. fab. instit. de actio. §. itē seruiana. in vlti. col. vbi late prosequit̄ materiā. et Cor. in qsi. ccxcvj. j. vol. in litera. g. et. b. et ibi declarat et firmat dictū Bar. in. d. l. codicillis. §. instituto. ¶ Sed aduertendum est qō Roma. in qsi. ccclxxxviij. in casu ꝓpositi thematis in pri mo argu. tenet q dicta ꝯclusio sit specialis in causa alimētorum vr. s. speciale sit fauore alimētoꝝ q fundus expresse designatus ad eoꝝ prestationē sit hipotecatus, et hoc ēt extēdit ad annuam pensionē quā summus pontifex cōstituit clerico sup redditibus certe ecclesie, ez illi redditus et bona ex quibus percipiunt̄ sint obligata pro dicta annua pensione, sed Pau. ō cast. in qsi. lij. qr exceptione in pe. col. tz q res nō sit obligata pro annuis prestationibus seu pensionibus impositis in bonis ecclesie, et qō sit speciale in alimētis q res designata ꝑ illoꝝ pstatione cēseatur obligata. d. l. ij. et. d. l. lucius. ff. de ali. et ciba. leg. et Fely. in. c. ad euidētiā. el. ij. in. v. col. in ver. v. ꝯclusio de rescrip. recitatis opi nio. Roma. et Pau. de cas. dicit q forte opi. Pau. est verior. ¶ Ego puto tenēdū q nulla sit specialitas in alimētis, qr certi sunt casus i qb. inducit tacita hipo. vt i ti. ff. et C. i qb. ca. pi. tacit. ꝓba. Inter quos nō reput̄ casus alimētoꝝ, merito ille nō censet̄ habere ō iure tacitā hipotecā, et hoc argumēto vtit̄ Bar. post dcm doct. lōbardū in. d. l. lucius, facit tex. insti. de acti. in. §. ac tionē vbi enumerant̄ actiones bone fidei, et alie q̄ ibi nō sunt nu merate sunt stricti iuris, et sic alimenta nō habēt ius tacite hipo thece nisi qn̄ sunt legata in testō, qr tunc habēt tacitā hipothe cā ꝓut habēt alia legata iuxta. l. j. §. cōi. de leg. ita tz bar. i. d. l. lucius. et in. l. gaius. ff. de annuis leg. sz rō predicte decisionis est q certa bona fuerūt spāliter designata ꝑ alimētis seu alijs an nuis prestationibus, tūc. n. illa spālis designatio facit q illa bo na censeant̄ obligata ꝑ dictis prestationibus vt firmat bar. i lo cis. s. alleg. et maxie i. d. l. fundus quē. ff. de an. leg. et in. d. l. codi cillis. §. instituto. ff. de leg. ij. et in. d. l. lucius. et ista fuit ēt opi. gl. in. d. l. lucius in gl. in ver. ex reddit. ita puto tenēdū cū nō ine niā decisiones glo. et Bar. reprobari p aliquē. ¶ Vigesimus quartus casus scōm aliquos est in legitima debita de iure natu re descēdētibus in bonis ascēdētiū iuxta. l. papinianus. §. iij. ff. de inoffi. testa. et auc. nouissima. C. eo. tit. vt sz bona ascendētiū sint tacite hipotecata descēdētibus ꝑ dicta legitima eis debi ta, et istā opi. tz bal. in qsil. clxxj. qdēnatus fuit quidā. j. vol. vbi equiparat filios vxori, et Fulg. in qsi. lxxxiij. Bonacursius i. ij. col. ad fi. et Are. in qsi. clvj. diligēter visis in penul. col. in prin ci. Eandē opi. tz Paul. de mōte pico i repe. l. in. iij. ff. ad. l. fal cid. in col. xlix. nu. cxvij. vbi audaciter dixit q Alex. ibi tz ꝓriū errauit in terminis, et scōm eū ista opi. ꝓbat̄ inconuincibili fun damēto, nā lex fauet magis filijs in legitima q̄ alijs legatarijs, qr stat iz deducto ere alieno detrahit̄ legitima. d. l. papinianus. §. iiij. filius dī creditor in sua legitima, et creditores preferūtur legatarijs. l. fi. §. si vero. C. ō iure delibe. Cū āt qlibet simplex le gatarius habeat bona testatoris obligata. vt. l. j. C. cōmu. de le ga. a fortiori vī q bona debeāt esse obligata ꝑ legitima. et dicit q istud est sūm fundamētū et alij doc. nō ꝓbauerūt istā ꝯclusio nē, sed imo istud fundamētū añ eū fuit Fulg. in. d. qs. lxxxiij. q fortasse potuit ipse nō vidisse. Tñ ꝓriā sniam vez q filijs nō det hipotecaria ꝑ legitima tz Alex. in. d. l. in. iij. in. vj. col. ver. cō firmo predicta, dicēs nō reperiri iure cautū q filius habeat hi potecata bona insolidū ꝑ legitima iuxta. l. creditoris. ff. ō distra pig. Idem tenet Alex. in consi. lxxviij. clarissime doct. ij. volu mi. in vlti. col. in ver. Non obstat id q dī de legitima. vbi dicit quod bona nō sunt obligata pro legitima filij sz solū ꝑ ea filius bz condictionem ex lege ꝯ heredes vt est casus in. §. ceterum in auc. vt cum de appella. cogno. et est cōmunis opi. in. d. l. in. iij. cum alijs allegatis ibi per Alex. Idem tz Alex. in consi. cxvij. viso tit. q. vj. vol. nu. xv. p allegata ibi per eū et in qsi. clvij. du plicato p errorē nu. xij. et. xiij, vij. vol. Idē late firmat insignis doc. do. Bulgarinus senē. in quodā suo qsi. viso et diligenter cō siderato q est impressum post quādā suaz disputatio. q incipit sempronius qdidit testamentū qō qsiliū est subscriptio ad quod dā qsi. do. Bartho. soci. qui idē qsuluit per optima fundamen ta de quibus ibi. Istam ēt opi. tenet Decius nostre etatis faci le primarius in cōsi. ccxxxv. in casu mag. tc. in vlt. col. et dicit es se veriorem, et rīndet ad fundamenta tenentiū partē ōriam et pri mo q Bal. in. d. cōsi. clxxj. nō dicit qō pro legitima sint hipote cata bona et si diceret hoc nō probat de iure, et ideo procedit fun damentum. s. factum per Alex. qō iure hoc cautū nō reperitur argu. l. illā. C. de colla. et rationes Fulgo. sunt paū efficaces. naz dum arguit a legatarijs ad filios qō ex quo legatarij habent hi potecam filij nō debēt esse deterioris conditionis, dicit ipse q argu. procederet data paritate terminoꝝ qn̄. s. filij pro legitima haberent expressam volūtatē testatoris prout habent legatarij, sed qr legitima debet ex dispositione legis non militat argumē. de hipoteca concessa pro legato iuxta. l. j. C. cōi. de lega. ad legi timam que nō bz expressam voluntatem testatoris et qō ex hac rōne magis faueat̄ legatis q̄z ltime tz Sali. in. l. scimus. §. reple tionem in fi. C. de inoffi. testa. et sequit̄ Alex. in. l. in ratione. la. ij. in prin. in vlt. col. in ver. itē nō vī bene dicere. ff. ad. l. falci. ꝑ quo optime facit, qr alimēta de iure multa habent priuilegia vt per Bar. in. l. mella. in pn. ff. de alimen. et ciba. leg. et tñ alimēta nō habent tacitā hipotecā, nisi sint relicta in testamēto, qr tunc habet hipotecā sicut cetera legata vt per Bar. in. l. gaius. ff. de annu. leg. et in. l. lucius. ff. de ali. et ciba. leg. et late dictum fuit in precedenti casu. xxiij. et ita tenēdū puto. ¶ Quam tñ ꝯclusionē limita nisi ageret̄ pro supplemēto legitime habito respectu ad id qō relictū fuit in testamēto filio non sufficiente ad legitimā iu xta terminos. l. oimodo. C. de inoffi. testa. qr cum illo casu pars legitima sit relicta in testamēto. Illud ēt q dz supplere cēsetur relictum vt in not. q. tradit Bal. in. l. hac edictali col. iij. versi. et primo quero. C. de secun. nup. qr tunc sicut pro alijs relictis cō petit tacita hipoteca. d. l. j. C. cōia de leg. ita et pro supplemento legitime hoc modo debito, et ita tenet Decius in. d. qs. ccxxxv. in fi. et bene. Conclusio ergo. s. firmata qō in legitima nō sint bo na tacite hipotecata procedit quando nullo modo legitima est relicta, sz petitur ex dispositione dicte. l. papinianus. §. iiij. et. d. auc. nouissima. et sic iste. xxiiij. casus non est verus. ¶ Non re perio alios casus in iure expressos in quibus detur tacita hipo teca nisi duos alios quos vide. j. in. iij. parte princi. in. j. mēbro nu. xij. et. xiij. quos oblitus fui ponere hic ideo eos supple hic. quānis nō sit proprie tacite hipoteca in eis. Fateor tñ qō p sta tuta possit induci ēt in alijs casibus. sicut enim potuerunt leges ciuiles introducere hipotecā in casibus predictis, ita et statuta municipalia possunt ēt in alijs casibus introducere iuxta tex. i. l. oēs populi. ff. de iusti. et iur. et qr sicut pacto pōt hipoteca induci ita et statuto, qr qō pōt fieri per pactū arguēdo affirmatiue pōt ēt fieri per statutū. l. nō impossibile. et ibi Bar. et doc. ff. de pac. et g̃lo. in rub. C. de decre. decu. lib. x. et ita firmat Bar. in. l. fi. C. de iure rei publi. libro. x. et Soci. per plura alia tenet in consil.
65 ccxl. circa presentem. ij. volu. j. col. ¶ †Insuper ad declaratio nem presentis quarti membri huius secūde partis in quo tracta tum est de tacita hipoteca est notandum quod in tacita hipote ca veniunt bona presentia et futura, etiam nomina debitoꝝ tam presentia quam futura, vt per Bal. in. l. prima in penul. colum. ff. soluto matri. et in. l. hac edictali. §. omnibus post Cynum ibi .C. de secundis nuptijs. et in. l. vbi adhuc ad finem. post Jacob. de raue. ibi Cyn. C. de iure dotium et ita etiaz tenet et corroborat Salycet. in. l. finali. C. que res pigno. obliga. pos. sequendo in hoc opin. j. glos. ibi et reprobando opinio. Joā. glosatoris, et ita etiam tenet Roma. in singula. cxlij. carta quinta, et ista videtur verior et communior opinio de iure, quicquid in contrarium vo luerit Bald. in. l. iij. C. de heredi. actio. vbi voluit quod in tacita hipoteca veniant presentia tantum, et in. l. iij. C. de priuilegijs fisci vbi dixit esse speciale in fisco quod in tacita hipoteca eius fauore veniant futura, quia (vt dixi) tenendum est quod in tacita hipoteca veniant bona et nomina debitorum tam presentia
66 quam futura. ¶ †Sed dubitatur quid dicendum sit de pecu nia an scilicet illa veniat in tacita hipoteca. Et videtur dicendū q sic per textum et ibi Bartolus in. l. cum tabernam. §. finali. ff. de pignoribus. vbi dicitur quod in generali obligatione bono rum venit pecunia, tamen Baldus in lege certi iuris. in sexta questione. C. locati. tenet quod neque merces, neque pecunia

venias

veniat in tacita hipoteca, qz talia nõ videnť ineſſe tacite hipote ce pp celerẽ motũ. l. debitor. ff. de pig. cũ aliis alleg. p eũ. Idem vť tenere Alex. in. d. l. cũ tabernã in apoſtil. ad Bart. ⁊ rõ rõ nis eſt, qz pecunia dť ſemp venalis ⁊ parata alienationi. l. vxorẽ §. legauerat. ff. de leg. iij. ⁊ no. Bal. i. l. fi. ad fi. C. de cõpẽ. ⁊ ſeq tur Alex. in. l. generali. §. vxori. ff. de vſufru. leg. ⁊ ppea non vť eſſe in certo loco. ¶ Tamẽ eſt aduertẽdũ q predicta ſunt intel ligenda in tacita hipoteca de qua in. d. l. certi iuris q̃ eſt reſtri cta ad certũ locũ vcz ad domũ locatã ⁊ in illa militat ratio aſſi gnata p Bal. in. d. l. certi iuris in. vj. q. q pecunia ⁊ merces ve nales nõ vñr eſſe in domo locata cũ ſint venales vt per Alexã. in locis prealle. ſed in alia tacita hipoteca extra terminos dicte l. certi iuris ⁊ ſic nõ reſtricta ad certũ locũ vt patet in caſibus vigintitribus. ẽnarratis, quia in illis ceſſat ratio reſtrictionis predicte dicenduz vť q pecunia cõprehendať in generali hipo teca expreſſa. d. l. cũ tabernam. §. fi. ar. l. cũ qd. ff. ſi cer. pet. ⁊ fa cit qz ẽt in tacita veniunt noia debitorꝝ, vt dixi. ſ. ⁊ hť per gloſ. ⁊ doc. in. d. l. iij. C. de heredita. actio. ⁊ p Pau. de caſt. in conſi. cccxcv. notandũ primo. ⁊ nõ vť rõ diuerſitatis inter pecunias ⁊ noia debitoris, ⁊ qz lex parificat tacitã ⁊ expreſſaz vt. ſ. i vtraq; veniãt bona preſentia, ⁊ futura. d. l. hec edictali. §. oibus. cũ er go venit etiam pecunia, qz appellatione bonorꝝ venit ẽt pecunia vt. l. j. ⁊ ibi not. Bal. ⁊ Sali. C. ỏ vſufru. ⁊ ppea ꝙcludo q licet in tacita hipoteca de qua in. d. l. certi iuris nõ veniat pecunia. p rationes adductas p Bal. ⁊ Alex. Tñ in aliis tacitis hipote
267 cis ſic. ¶ † Poſtremo in materia tacite hipotece notandũ eſt q ſtante ſtatuto q inſtrã ꝙfeſſionata vel guarentigiata habeãt executionẽ paratã tale ſtatutũ militabat ẽt ſi petať executio vi gore iuſtri ex quo reſultet tacita hipoteca ita cõiter cõcludit vt hť p Bar. Bal. ⁊ latius Imol. in. l. j. ff. de his q̃ in teſta. delen. ⁊ per Bal. in. l. vnica. §. ⁊ vt plenius. C. de rei vxo. actio. ⁊ in. l. ad probationem. la. j. C. de prob. ⁊ ita tenet Alex. in. l. inriſgen tium. §. qỏ fere. in vlt. col. ff. de pac. Et licet loquať in ſtipulatio ne preſumpta idẽ eſt in tacita hipoteca vt tenet Bal. nouel. in vj. parte. in. vij. priuilegio. in. j. col. Subdit tñ q vidit eſſe ꝙſul tum qỏ dicta cõis opi. ꝓcedat qñ agiť via executiua vigore ta cite hipotece ꝙ ipſum principalẽ noiatũ in inſtrỏ, ⁊ ita dicit eſſe de mente Bal. in. l. i. §. cõmu. de leg. ¶ Et iſtud idez eſt ẽt qñ petitur executio inſtri quo eſt expreſſa hipoteca, qz illa dať ſo lum ꝙ principalẽ debitorem ⁊ eius heredẽ non aũt ꝙ tertiũ poſ ſeſſorem vt per Benedictum de barzis de aretio in tracta. gua rentigie in col. xxxij. ver. ſecundam nunc ad. ix. ⁊ ita tz Bald. ⁊ Ang. in. l. ij. C. ſi aduerſus credi. Bal. in. l. hac edictali. C. de ſecun. nup. ⁊ in. l. ſi pro te. C. de iure dot. Bar. in repeti. l. iij. in. iiij. q. C. de pigno. Ange. Imol. Alex. ⁊ alij. in. l. j. §. ſi heres. ff. ad trebellia. Hely. in. c. cũ ſup in. vj. col. in ver. ⁊ not. qỏ tertius de re indi. ⁊ hãc ꝙcluſionẽ qỏ. ſ. executio ꝙceſſa p ſtatutum ha beat ẽt locũ quo ad hipotecã tacitã virtualiter ſubintellectã in ſtrumento firmat Alex. in ꝙſi. cxxvij. repetitus numero. vij. ⁊ p totũ in. vj. vol. Et per iſta ſum expeditus de hipotecis tacitis.

¶ Tertia pars principalis.

V Enio nunc ad tertiã partẽ prin. tracta tus in qua tractãdũ eſt de pi gnoribus. ⁊ pro intelligentia primo premittẽdum eſt qỏ quadruplex eſt pignus. ¶ Primum pignus eſt cõuentionale qỏ ex partiũ conuentione procedit de quo eſt gl. magiſtra. ⁊ ibi clarius per Bar. in. l. j. in prin. ff. ỏ pigno. actio. ¶ Secundũ eſt pignus legale qỏ tacite a. l. ꝙſtimť. l. certi iu ris. C. loca. ⁊ inſtitu. de action. §. item ſeruiana. cum aliis caſi bus notatis. ſ. in quarto membro ſecunde partis. ¶ Tertium pignus eſt pignus pretorium qỏ conſtituitur quando nulla pre cedente ſententia diffinitiua, procediť contra reum in contu macia. ⁊ fit imiſſio ex primo decreto in bonis debitoris. iuxta. l. ſi vnus. ff. de bo. auc. iudi. poſſi. ¶ Quartum pignus eſt pignus iudiale qỏ ꝙſtituitur qñ precedente ſentẽtia diffinitiua pro eius executione fit immiſſio in bonis debitoris condẽnatis ex primo decreto. vt. l. a diuo pio. per totum. ff. de re iudi. licet etiaz iſtud quandoq; appelletur pretorium, vt. l. i. C. de preto. pig. ea ratio ne, qz vtrunq; expediť a iudice, ⁊. j. ſuo loco dicẽť in quibus diſ ferat pignus pretorium ⁊ iudiciale. ¶ Sicut ergo iſta pars cõ tinet tria genera pignorum omiſſo legali de quo iam dictus eſt ſupra in quarto membro ſecunde partis. Ita diuiditur iſta pars in tria membra. In primo membro videbimus de pignoribus ⁊ hipotecis ꝙtionalibus quomodo ſcilicet ⁊ ꝙbus verbis cõ ſtituantur ⁊ per quos. In ſecũdo tractabiť de pretorio pigno re ⁊ in quibus differat pignus conuentionale ⁊ pretoriũ. In ter tio tangetur de pignore iudiciali.

❦ SVMMARIVM ❦

1 Jus reale conſtituitur per pignus, ⁊ hoc eſt ſpeciale in pignore. ⁊ quare.
2 Pignus conuentionale poteſt inter abſentes conſtitui ⁊ per literas.
3 Pignus conuentionale quibuſcunq; verbis contrahi poteſt ⁊ ſine ſcriptura. Item in quacunq; obligatione poteſt contra hi. Itẽ poteſt conſtitui pro toto tempore ⁊ pro parte tempo ris. Item de nocte, ⁊ pro quacunq; cauſa ⁊c.
4 Hipoteca conſtituitur per pactum initum inter debitorẽ ⁊ cre ditorem quod liceat creditori alienare rem debitoris.
5 Hipoteca conſtituitur per verbum mutuo.
6 Subſcribens cõtractum vel ſcripturam in qua res ſua eſt obli gata dicitur pignus conſtituere niſi ſubſcribat ſe tanq; teſtẽ.
7 Pignorans ſuam poſſeſſionem, vtendo verbo poſſeſſionem, in telligitur illa pleno iure pignorare.
8 Pignus vel hipoteca an poſſint accedere obligationi nulli ⁊ inefficaci.
9 Pignus vel hipoteca non conſtituuntur niſi aliqua obligatio ne precedente.
10 Hipoteca introducta a lege in bonis paternis pro adminiſtra tione facta per patrem in bonis filij dupliciter conſideratur.
11 Actio pignoratitia directa que datur debitori quando naſcať.
12 Actio ſemel nata non poteſt iterum naſci.
13 Filiusfamilias immo ⁊ ſeruus pro negotio ⁊ cauſa peculiarij ſi liberam habeant adminiſtrationem poſſunt res peculiares
14 pignori dare.
15 Hipoteca põt cedi ſine pncipa. ⁊ cuius ſit effectus talis ceſſio.
16 Hipoteca poteſt remitti pacto debito principali non ſatisfacto.
17 Hipoteca poteſt legari per teſtatorem.
18 Retẽtio an locũ bẽat vbi ipa hipoteca nulla ẽ vťſaltẽ vitioſa.
19 Accedens pignori an dicatur pignus.
20 Pignoratio vnius rei pro alia an ſit valida.
21 Venditio vnius rei pro alia an ſit valida.
Vẽditor vẽdẽs rẽ alteri obťatã aſſerẽs illã eſſe liberã ⁊ nemini obťatã pena falſi teneť, diſſimulãs ãt teneť crie ſtellionat⁹.
22 Pignora data locatori in contractu locationis an per recõdu tionem cenſeantur repetita.
23 Contractus pignoris dicitur nominatus.
24 Hipoteca in inſtrumento non adiecta an per notarium ex ſuo officio poſſit ſuppleri ⁊ apponi.
25 Clauſule in inſtrumẽtis ⁊ ꝙtractibus apponi ſolite an ſemp ſub intelligantur.
26 Subſtantialia ⁊ naturalia contractus que dicantur.
27 Pignoratio vel hipotecatio facta pro tanto debito q nulla ſit ſpes luitionis potius dicitur alienatio q̃ pignoratio.
28 Satuto dictãte q ꝙlibz teneať facẽ ỏſcribi res ſuas ĩ eſtimo an creditor teneať res pignoratas ỏſcribi facere, ⁊ ſub q̃ forma.
29 Res pignorata qualiter dicatur a creditore poſſideri.
30 Fructus rei pignorate quo caſu cedant creditori.
31 Creditor turbatus in poſſeſſione rei pignorate habet interdi ctum vti poſſidetis.
32 Creditor habens caſtrũ pignoratũ põt exercere iuriſdictionez.
33 Debitorez poſſidere rem pignoratã quo ad effectum vſucapiẽ di qualiter ſit intelligendum.
34 Creditor qualiter dicať pignus poſſidere, ⁊ qualiter debitor.
35 Hipoteca ꝙtiõalis p quas pſonas poſſit vel ñ poſſit ꝙſtitui.
36 Pignus non conſtituitur mandato niſi ſit ad hoc ſpeciale.
37 Obligatio conditionalis purificata conditione retrotrahiť niſi obſtet defectus rei vel perſone.
38 Regula quod ratihabitio retrotrahitur ⁊ mandato compara tur pluribus cauſis limitatur.
39 Obligatio pignoris an poſſit alicui queri per alterum.
40 Rei vendicatio differt ab hipoteca.
41 Pater an adminiſtrator legitimus filij accipiendo pignus vel obligationem acquirat vtilem hipotecariã filio.
42 Pupillus an poſſit rem pignori dare.
43 Mutuans alienã pecuniã ſuo ppio noie ⁊ pro ea accipẽs pi gnus nõ acquirit hipotecã dño pecunie ꝙ ſibi mutuanti.
44 Adminiſtratores ciuitatis an poſſint obligare bona ciuitatis quando pro ciuitate accipiunt aliquam pecuniam.

¶ Tertie partis Primum membrum.

¶ Appendo itaq; primum membrum in quo videndū est de pignore & hipoteca quentionali. primo inuestigādū est quo & quibus verbis qstituat pignus vel hipoteca conuētionalis. deinde per quas psonas qstitui possit vel non. † Primo itaq; notādū est q licet alia iura realia nō qstituant solo cōsensu, sed requiratur traditio. vt. l. traditionibus. C. de pac. & l. iij. §. j. & l. si partem. in prin. ff. quemadmo. ser. ami. tñ spāle est in pignore p qđ ēt ius reale qstituit. vt. l. pignoris. ff. de pigno. & l. pignoris. C. eo. vt nudo consensu qstituat. vt. l. si tibi. §. de pignore ff. de pac. & l. j. & ibi no. Bar. ff. đ pig ac. ¶ Et rō est ꝫ Bar. in. c. l. j. q; qstitutio pignoris est modici preiudicij. & similis ratio est in. l. fi. C. q̄ res pigno. pos. Sed Bald. in. d. l. traditionibus. ver. sed hic quero quare &c. in. iij. col. assignat aliā rationē videlicet, q; si quentio hipotece nō produceret ius reale, alias nihil operaretur cum ius personale insit ex preambulo qtractu cui hipoteca adjicitur. cum ergo hipoteca non pariat personalem merito parit realem actionē alias esset frustra. sed promissio facta in ꝯctu circa dñiū nō est frustra, q; illa parit actionez personalē ꝑ promittētē, sed quo ad dñium expectat traditio & istam etiam rationez tenet ibi Sali. & sequitur Jas. & sic habes
1 quod pignus constituitur solo consensu. ¶ † Item constituitur pignus quentionale inter absentes, vel. l. creditor. §. fi. ff. de pig. & ideo ēt per epistolā ꝯbi pōt, & nō vitiat, licet non sit in ea dies & qsul. vt. l. cū tabernaz. §. idem quesijt. & idē Bar. ff. de pigno. & Bal. in. j. qsti. C. in. §. quibus. in. ij. col. in versi. vtrū pignus.
3 ¶ † Jtē ꝯbit quibuscunq; verbis & sine scriptura. vt est tex. in. l. ꝯbit. ff. de pigno. & tex. & ibi Bal. in. l. fi. in prin. C. que res pigno. ob. possit. ita qđ ad eius qstitutionē impropria verba sufficiant in tantum q verbum dotis qđ de sui natura importat trāslationē dñij, vt instit. de act. in. §. sic itaq;. & verbū qsigno & concedo vūmodo subiecta materia non repugnet, important cōstitutionē pignoris. vt per Soci. in qsi. xciij. circa primum. in. ij. col. j. vol. ¶ Jtē constitui pōt in quacūq; obligatione. vez tam pura quam in diem vel sub qditione. & sive procedat obligatio sive sequatur, & tam pro toto debito, q̄ pro parte. & tam pro sua obligatione quam aliena, & tam pro ciuili obligatione q̄ pro naturali tñ, & est tex. plenus in. l. res hipotece. ff. de pig. ¶ Jtem pōt cōstitui pro toto tempore, & pro parte temporis. vt. l. item liberatur. in prin. cum glo. ibi. ff. quib. mod. pig. vel hipo. sol. Et non soluz pro debito pecuniario, sed ēt pro alia cā. puta si do pignus alicui vt pro me fideiubeat. vt. l. si rem alienam. §. fi. ff. de pigno. act. ¶ Jtē pōt qstitui ēt de nocte, vt est glo. in. l. more. ff. de fer. sicut & ceteri ꝯctus. vt est tex. & ibi per doc. in. l. non minorem. C. de transac. ¶ Item potest qstitui in rebus alibi sitis. & qđ ad hipotecariā sortietur debitor forum in loco ꝯctus. vt p Bal. in. l. ij. in fi. C. manda. ¶ Item pōt qstitui pignus in testamento, vt no. Bar. in. l. nō est mirum. per illum text. ff. de pig. actio. ¶ Item cōstituitur pignus seu hipoteca per pactuz inītum inter creditorez & debitorez, qđ liceat creditori alienare aliquā rem pro suo credito nam ex hoc pacto intelligitur illa res obligata creditori. tex. est & ibi not. Bar. in. l. iij. §. fi. ff. qui pot. in pig. ba. & sequitur Bal. in. l. creditores. in fi. prime lectur. C. de pig. per. d. §. fi. quem dicit non esse alibi. ¶ Similiter dicit Bal. per licentiam datā creditori de ingrediendo propria auctoritate aliqua bona debitoris. Nam per talē licētiā censentur illa bona obligata ipsi creditori, ēt qđ illa non fuissent expresse obligata. ita dicit ibi Bal. per tex. in. d. l. iij. §. fin. & ita refert &
5 sequit Alex. in. d. §. fi. in apostil. ad Bar. ¶ † Jtē qstituit pignus vel hipoteca per ista verba. videlicet mutua mihi decem super isto libro, vel super ista re. vt p Bar. in. l. codicillis. §. instituto. ff. de leg. ij. & faciūt not. per Bar. in. l. fundus quez. ff. de annu. leg. & per Bal. in. l. j. C. cō. de leg. & p Cor. in qsi. ccxcvj.
6 ij. col. j. vol. in fra. g. & b. ¶ † Jtē qstituit pignus si qs subscribat ꝯctū vel scripturā in qua res ita obligat. Nā ex hoc vr obligationi qsentire. tex. & ibi no. bar. i. l. fideiussor. §. j. ff. đ pig. post gl. ibi. ¶ Similiter si qs fideiubeat p eo q rē suā prius obligauerat. nā ex hoc censet approbare obligationē prius de re sua facta. secus autez esset si obligatio & hipotheca de re fideiussoris subsequeretur post fideiussionē. tex. est in. l. si gratuitam. alias incipit pomponius scribit. §. fi. ff. in qbus caus. pignus vel hipoteca tacit. ꝯbatur. Et sic est ibi tex. qđ quis fideiubendo censet approbare, & cōsentire. de quo tñ dōm est, vt br per glosaz, bal. & Salice. in lege exceptione. C. de cuictionibus.

¶ Intellige tñ predicta nisi quis subscriberet se tanq̄ testis, q; p talē subscriptionē nō censetur approbare obligationē & hipothecā de re sua factā in scriptura. tex. & ibi Bar. post glo. in. l. Caius. ff. de pigno. actio. de qua tñ decisione late dōm est vt br per Bar. Alexādrū & alios in lege que dotis. ff. soluto mrimonio. istis premissis. q̄rit mō in materia de nonnullis qōnibus.
7 ¶ † Et primo querit si quis pignoret suā possessionē vt édo hoc verbo possessione intelligatur pignorare rē pleno iure. & sic respectu possessionis & proprietatis. Et dōz est q; sic, vt est textus in. l. j. & ij. C. si pig. pig. da. sit. & no. gl. in. d. l. j. in versi. possessionem. que exponit id est plenam proprietatē. & ibidem hoc not. Bal. & facit q; interdū possessio capitur pro pprietate. vt. l. interdū. ff. de verbo. signifi. & ita refert & trāsit Alex. in. l. si rez alienā q̄. in penul. col. in ver. extra gl. Bar. ff. de acquiren. possess.
8 ¶ † Secundo queritur an pignus vel hipotheca possit accedere obligationi nulli vel inefficaci? Et breuiter dōm est qđ non. vt est gl. not. cū qua transeunt ibi Bar. & alij in. l. ij. in glo. fi. ff. de cōductione ob turpē causam. & no. Jaso. in. l. ex his. l. de cō dictione indebiti. vbi ex hoc not. q̄ paria sunt aliquid esse nullum de iure vel inefficax. & multa ad hoc cumulat idem Jason. in. l. fi. ff. de officio eius cui mand. est iurisd. & idem Jason. in. l. si dari. ff. de verbo. obliga.
9 ¶ † Et ratio istius decisionis est, q; hipotheca vel pignus cōstitui non potest, nisi aliqua obligatione precedente, vt est text. & ibi not. Bar. in. l. contrahitur. ibi pp aliq̄ obligationē. ff. de pignoribus. paria autē sunt nullā obligationē precedere, vel aliquā sed nullam vel infficacē. argumentū. l. quoties. ff. q̄ satisdare cogant. & l. iiij. §. cōdemnatū. ff de re iudic Et q̄ ab initio hipotheca cōstitui non possit sine principali est tex. & ibi no. bar. in. l. fideiussor obligari. in prin. ff. de fideiuss. & tz Alex. in consi. cxxxiij. animaduersis. numero. xx. vj. volu.
10 ¶ † Nec hz obstare predictus tex. in. l. cum opz. §. fi. C. de bo. que liber. vbi br q̄ hipotheca introducta a lege in bonis paternis pro administratione facta per patrez in bonis filij incipit a tēpore inchoate administrationis, & sic vr incipere ante obligationē personalē, q; pater incipit obligari demū post malam administrationē, q; rñdet ad hoc ꝫ Bal. & Saly. post Pet. ibi qđ duplex est obligatio p̄ncipa. qua pater tenet filio, vna. s. generalis & primeua, qua pater obligatur statim cum incipit administrare, q; ex tunc obligatur res filij saluas facere & bene res filij administrare & sine fraude q̄nis ad suam vtilitatē, & hanc nō precedit hipoteca sed subsequitur. Altera est specialis & secundaria que incipit ex mala administratione. vt. l. j. §. est aūt. & §. si apud & l. si duo. ff. depositi. & istam in tpe antecedit hipoteca & sic vez est dicere qđ oīno aliqua obligatio principalis antecedat hipotecā, & hāc intelligēdā refert & sequit Soci. in qsi. xlij. iiij.
11 vol. col. v. in ver. & facit ratio. ¶ † Et pro corroboratione predictoz faciunt not. p Bar. in. l. si rē alienā. §. ois. ff. de pigno. act. vbi querit q̄n nascat actio pignoratitia directa que datur debitori & & concludit qđ nascat tpe solutionis debiti. sed qđ nascit ex ꝯctu dudū ante celebrato, & sic nascet hodie ex materia antiqua & idē dicit in mutuo recōciliatio ex qsumptione. vt. l. nā & si furioso. ff. si cer. pet. & in actione tutele. vt. l. si tutor. in fi. cum. l. sequē. ff. de tut. & ra. dist. & in actione ex stipulatu pro dote. vt. l. si qstan. §. j. ff. solu. mat. & plura alia adducit, vt ibi p eum. ¶ Buz ergo dicit quod obligatio hipotecaria non oritur ante principalem obligationē suppleri dz vel ante ꝯctū celebratū ex quo postea orit ipsa principalis obligatio & ista vr melior intelligentia & magis ex mente iuris procedēs q̄ illa Bal. & Sali. Cum nō videat iure, pbari qđ generalis actio oriatur ab initio ꝯctus, q; illa que oritur a principio est actio competēs ad implemētū ꝯctus, illa aūt que cōpetit sequuta mala administratione cōpetit ad dāna & interesse, & sic ad diuersum effectum q̄ competat illa
12 prima, & ideo nō vr eadē actio sed diuersa. ¶ † Et facit quia actio semel nata non potest iterū nasci. lege si duo. §. fi. de arbi. & l. si ita quis stipuletur. & l. si sic stipulatus. ff. de verborū obligatio. & notat Bartol. in. l. pomponius. la. ij. in vltima colum. ver. sed contra predicta. ff. de nego. gest. Concludit ergo q̄ vera est decisio qđ hipoteca non pōt constitui nisi precedat ꝯctus validus & aptus ad obligationē pducēdā. & qđ q̄n obligatio p̄ncipalis est nulla vel inefficax illi non potest accedere hipoteca. ¶ Et ex hoc infert q̄ sicut obliga. filiūfa. in mutuo est inefficax iuxta totū tit. ff. & C. ad macedo. & similiter fideiussio seu intercessio mulieris pp beneficiū velleiani iuxta totū ti. ff. & C. ad veleia. Jta & obligatio seu hipoteca accedēs dicte principali obligationi est inualida & ei obstat exceptio prout obstat principali

obligationi

obligationi est invalida ꝛ ei obstat exceptio put obstat pncipali obligationi vt ē tex.i.l.si alins.ff.q̄ res pig.obli.pos.ꝛ ibi bal. Intellige tñ ꝛ declara predicta notabiliter pluribus modis.

¶ Et primo id q̄ dictū est in muliere q̄ sicut ex būficio velleiani intercessio p eā facta est nulla ita ꝛ hipoteca ei accedens,q̄ nō pcedat qñ mulier esset in aliquo debitrix ipsius mariti. Nā nō obstante velleiano posset p ea q̄ztitate p qua est debitrix obligare rē suā pignori p marito vt est tex.ꝛ ibi not.bar.in.l.j.§.fina.ff.de pig. ¶ Scdo intellige predicta pcedere ēt qñ non ipsa mulier vel filiussa.ſz alius p eis q̄stitueret hipotecā vel pignus nā ēt tunc nō vz hipoteca vt est tex.ꝛ ibi not.Bar.in.l.ij.ff.que
13 res pig.oblig.nō poss. ¶ †Tertio declara id q̄ dictū est de filiofami.pcedere preter q̄z in cā peculiari. Nā p negotio ꝛ causa peculiari tā filiussami. q̄z seruus si liberā habeāt administratione pñt res peculiares pignori dare vt est tex.ꝛ ibi gl.ꝛ bart. in.l.si quenerit.§.fi.cū.l.sequenti.ff.de pig.actio.ꝛ hoc qñ obligatio fit in vtilitatē peculij,secus aūt si p alijs negotijs, q̄ tunc etiam q̄ haberent liberā administrationē ꝛ obligaret res peculiares obligatio nō valeret vt est tex.ꝛ ibi declarat gl.ꝛ approbat Bar.l.j.§.j.ff.que res pig.obli.non pos.nisi forte in concessione libere administrationis fuisset eis permissa etiā facultas donandi,q̄ tunc indistincte dictas res obligare possent,vt subdit tex.in.d.§.j.ꝛ declarat ibi gl. ¶ †Tertio q̄rit̄ an ꝛz a pncipio hipoteca vel pignus non possit q̄stitui sine aliqua obligatione vel q̄ctu precedēte,tñ an post q̄z est q̄stituta possit diuidi ꝛ separari ab illa pncipali? ꝛ breuiter respondet̄ q̄ sic nā pōt cedi hipoteca vel pignus sine pncipali.vt.l.Julianus.in pncipio.ff.de leg.iij.ꝛ l.grege.§.cum pignori.ff.de pigno.ꝛ lege secunda.C.si pig.pi.da.sit.ꝛ not.Bar.in.l.fideiussor obligari.in pnc.ff.de fideius. Cū cōcordan.ibi allegatis p Alex.cuius ad tē effectus sit cessio hipotece sine pncipali vide ibi p Barto.
15 ¶ †Et ex predictis infert̄ q̄ hipoteca ꝛ pignus pote st remitti pacto ꝛz debitū pncipale nō sit satisfactum ꝛ sic pōt tolli hipoteca remanēte debito pncipali.vt.l.si tibi.§.de pignore.ff.de pactis.cuz ibi plene not. per gl.Bar.Alexandrum ꝛ alios ꝛ est ibi i hoc glo.ordinaria cōmuniter approbata que disputat an si remissio pncipalis debiti vitiaꝛ,vitietur ēt remissio hipotece ꝛ gl.distinguit q̄ aut vitiaꝛ remissio pncipalis debiti ex causa que respicit etiam pignus ꝛ tunc vitiatur etiam remissio pignoris,aut causa ex qua vitiatur remissio pncipalis debiti non respicit remissionē pignoris,ꝛ tūc ꝛz vitiet̄ remissio pncipalis debiti, tamē nō vitiatur remissio pignoris,ꝛ ita refert ꝛ approbat Soci.in.d.q̄silio.xlj.in presenti q̄sultatione in vltima col.in ℵ si.primus est quarto voln.ꝛ isto casu hz locū regula q̄ vtile per inutile nō vitiaꝛ de qua in.l.j.§.si stipulanti.ff.de verb.obli.ꝛ p Bar.in.l.grege.§.illud.ff.de fideius.q: obligatio hypotecaria recipit separationē ꝛ diuisionē a pncipali,ꝛ ita ꝛz Socinus.in
16 d.q̄si.xlj. ¶ †Jtē ex predictis infert̄ q̄ hypoteca pōt obligari p testatorē sine pncipali actione vel credito vt expsse not.bal. in.d.l.fideiussor obligari.in pncipio.ꝛ late firmat Alex.in.l.si domus.§.fi.in quinta limi.ff.de legatis primo reprobando ibi Dan.de ca.ꝛ ibi hoc ēt firmat Jaso.in quinta ampliatione ꝛ Alex.in q̄si.xlvij.visis instrumentis in tertio volu.
17 ¶ †Quarto querit̄ an si obligatio hypotecaria nō vz saltem sit locus retētionis? ꝛ vr dōz q̄ nō p tex.in.l.cū vitiose.ff.de pigno. Tñ in hoc Bar.in.l.j.§.j.eo.titu.opponēdo de.d.l.cū vitiose solvit distinguēdo q̄ aut hipoteca nō valuit q: res nō erat debitoris,ꝛ tūc si res efficiaꝛ debitoris vitiū q̄ obstabat inuenit̄ purgatū ꝛ daꝛ retētio ꝛ hz locū.d.l.j.§.j. Aut hipoteca non valuit ex alia cā vitiosa q̄ nō fuit purgata tūc nō datur retētio ꝛ procedit.d.l.cū vitiose. ¶ †Quinto querit̄ an illud q̄ accedit pigno
18 ri dicaꝛ ēt pignus? ꝛ breuit̄ dōm est q̄ sic p tex.in lege si quenerit.§.si nuda.ꝛ ibi Bar.ff.de pigno.actio. Et iō dī q̄ alluuio q̄ accedit rei pignorate cedit ēt obligationi pignoris vt est tex.in d.§.si nuda.ꝛ tex.in.l.si fundus.in pncipio.ff.de pign.ꝛ similiter omne aliud cōmodū ꝛ ēt incōmodum q̄ fortuito accedit rei pignorate pertinet ad debitorē ꝛ sequit̄ conditionē pignoris.vt l.si inter.§.j.ver.quicquid.ff.de pignor.ꝛ tex.ꝛ ibi no.per bar. ꝛ alios in lege paulus.§.j.ꝛ §.sequenti.eo.titu.de qua tñ materia dōm est vt late dictū fuit supra in secundo mēbro scde partis nume.xxv.cuz alijs ibi sequentibus vsq̄ ad sextā ampliationem. ¶ Et ex hoc infert̄ q̄ predio pignorato cōprehendunt̄ in tali obligatione instrumenta que in illud iportata fuerūt vt ibi perpetuo essent durāte necessitate vt est text.in lege debitor.ꝛ
19 ibi glo.ꝛ Bar.ꝛ alij.ff.de pigno.

¶ †Sexto querit̄ quid si in datione pignoris fuit data vna res pro alia pnta,q: cū debitor daret es affirmauit illud esse aur an saltem in ere valeat pignus? ꝛ rñdet̄ q̄ hoc totū pendet a volūtate creditoris decepti,q: si ipse vult q̄ valeat in ere valebit, si aūt nō vult nō valebit tex.est iuncta glo.not.in.l.j.ff.de pig.ac. Et ex hoc infert Barto.ibi ad finem q̄ ꝛctus in quo creditor fuit deceptus confertur in eius voluntatē fauore ipsius decepti ꝛ in odiū decipientis.similiter in ꝛctu cui dolus dedit causaz.l. eleganter.in pnn.ff.de dolo cum alijs allegatis ibi per Barto. Subditur tñ ibi in tex.in fi.q̄ q dedit vinū pro alio decipiēdo tenebitur ꝛria pignoratitia ꝛ ēt crimine stellionatus per q̄ extra ordinē punitur vt ibi declarat glo.ꝛ ad materiam adde not. per Alex.post Bart. in.l.si id q̄ aurum.ff.de verbo.obliga.
20 ¶ †Sed in vēditiōe qñ daꝛ es p auro nō vz vēditio vt.l.qd tñ in fi.ff.de ꝛben.emptione.ꝛ que sit rō dīe inter pignus ꝛ venditionem ponitur per glo.in.d.l.j.cum qua transeunt ibi doct. ꝛ q̄ debitor qui dedit pignori vnā rē pro alia puniatur crimine stellionatus est tex.ꝛ ibi gl.in.l.iij.§.j.in gl.in verb.aduerterit.
21 ff.de crimi.stellio. ¶ †Jtez adde q̄ debitor vendens rē alteri obligatā asserens illā esse liberā ꝛ nemini obligataz tenet̄ pena falsi vt est tex.ꝛ ibi no.gl.ꝛ Bar.in.l.si a debitore.ff.de fal. Sz qñ nō exprimit illā esse liberā, sed dissimulat illā esse alteri obligatā tenet̄ crimine stellionatus vt ē tex.in.d.l.j.§.j.ꝛ ita declarat gl.in.d.l.si a debitore,sed si dixit illā nō esse alteri obligataz ꝛ si ꝛrium appareret promisit illā liberare cuitat penam falsi vt declarat gl. in.d.l.si a debitore. ¶ Adde ēt q̄ vnū pignus eq̄ idoneū pōt subrogari loco alteri9 existētis apd creditorē vel breū feneratorē.gl.est no.in.l.si titio.ff.de pigno.ꝛ tz Franc.de
22 crema.not.liiij. ¶ †Septimo querit̄ an pignora q̄ data fuerūt in ꝛctu locationis locatori si sit facta tacita recōductio iuxta terminos.l.itē queritur.§.qui impleto.ff.loca.cēseantur repetita in reconductione? ꝛ in hoc distinguendum est q̄ aut dicta pignora data fuerunt in pncipali locatione per conductorez aut per tertium pro ipso cōductore. Nam primo casu censentur repetita,scdo nō , nisi isto scdo casu iterueniat q̄sensus illius tertij.ita nota. Barto. in.d.§. qui impleto in.j.colū.ꝛ sequitur Bald. in.l.legem.C.loca.ꝛz aliud sit in pena adiecta in pncipali locatione,q: illa indistincte nō censetur repetita in ipsa reconuentione tacita,ꝛ rō est q: pena nō est de natura ꝛctus.ita vult Bal. ꝛ sequitur Jmo.in.l.cum pater.§.pater certam.ff.de legatis.ij.
23 ¶ †Adde ēt in materia q̄ ꝛctus pignoris dī ꝛctus noiatus vt not.Bald.in rubri.C.de re.permu.in verb.sed queritur ꝛc.
24 ¶ †Octauo queritur quid si in instrō non sit adiecta hypoteca an notarius possit illā supplere ꝛ apponere ex suo offō? ꝛ Bal. in.l.j.in vlt.col.in versi.sed ponamus.ff.solu.matrimo.ꝛz q̄ sic q: tacitum exprimendo ius cōe non ledit.l.qui mutuā.ff.mand. ꝛ q̄ tacite ineſt per modum fauoris hī pro expresso.l.nō recte .C.de fideius.ꝛ q: notarius vī rogatus scdm naturam ꝛctus vt possit apponere omnia q̄ sunt de eius natura.l.fi.C.de fideius. Postea aūt arguit in ꝛriuz q̄ notarius non possit conficere instrumentuz de eo q̄ ipse intelligit modo rōnis, sed de eo quod percipit sensu.s.vel visu vel auditu. ꝛ sicut testes qui dicerēt hipotecam fuisse expressam,que nō esset expressa , deponerent falsum ita ꝛ notarius, tñ ipse respondet ad hoc q̄ aliud est in tabellione quam sit in testibus,q: ad tabellionem recurritur rōne peritie vnde vī rogatus q̄ scdm peritiam faciat instrumentū. vt no.in.l.j.C.de vsur.ꝛ ita ꝛz Bal. Idem ꝛz Barth. Veronēsis.in.l.q̄ si nolit.§.qui assidua.in.iij.col.ff.de edil. edi.vbi inquit q̄ hypoteca bonorum non posita in ꝛctu hī pro apposita, si notarius erat consuetus eam apponere in suis instrumentis. ꝛ facit lege ꝛ que no.§.q̄ dicitur ibi nō ad illam que inseri quotidie solet cautionibus.ff.de pig.ꝛ facit gl.not.in.l.si fundus.§. j.in versic. exigat.ff.de lege cōmis.ꝛ optimus tex.in.l.si filia.in pnc.ff.famil.hercis.faciūt not.per Alex.in.l.si finita.in pnn. in.j.col.ff.de dam.infec.vbi vult post Bal.in.l.fi.C.de fideius. q̄ notarius simpliciter rogatus vt conficiat instrumentum dz illud conficere cum clausulis consuetis apponi.ad idē not. per Bar.ꝛ Alex.in.l.si prius.§.recte placuit.ff.de aqua plu.arcē. ꝛ q̄ferunt optime no.per Bar.Alex.Socy.ꝛ Jas.in.l.gallus §.idē credēdum.ff.de lib.ꝛ postb. Et facit q: semper partes videntur tacite q̄enire de eo q̄ est q̄suetum vt est gl.no.ꝛ signāda in.l.iiij.§.in cōmissoria.ff.de leg.cōmis.ꝛ Bal.in.l.j.in.ij.q. C.p so.ꝛ in.l.incendiū circa fi.C.si cer.pet.ꝛ in.l.j.iij.col.C.de
25 fructi.ꝛ li.expē. ¶ †Et cīe q̄suete apponi subintelligunt̄ ꝛ habentur p appositis vt est tex.optimus cum gl. in.l.fi.in fi.ꝛ ibi Bal.not.C.d fideius.ꝛ in.l.hmōi vbi no.moder.ff.de leg.i.bo. tex.in.c.cū.m.ferrariē. de q̄sti.quē ibi not.Bal.Ant.Jmol.

ꝛ alij dicẽtes illũ esse meliorẽ tex. de corpe iuris ad probãdũ qꝙ illud qđ solet apponi in ẽctu hꝫ pro appositoét si nõ sit scriptũ ꝛ pro gcḷone vꝝ tenendũ qđ ea que sunt đ nã ẽctus pñt suppleri ex gsuetudinẽ ꝛ stilũ qñ sunt omissa. Ea aũt q̃ sunt de sba ẽctus
26 nõ ita no. Alex. in gsi. xxviij. viso ꝛ prehabito. ij. volu. † Substantialia aũt ẽctus dicuntur sine qbus nõ põt esse actus prout est in ẽctu emptionis ꝛ venditionis res ꝛ pretiũ. Naturalia aũt dicunt̃ illa q̃ tacite intelligunt̃ de nã actus vt declarat gl. magistra in. l. pacta cõuenta in prin. ff. de ẽben. emp. ꝛ plenius Bal. in. l. ad exactionẽ ad fi. C. de do. promis. ꝛ refert Jas. in. l. cũ qd in. i. lectura in. i. col. ff. si cer. pet. ꝛ hꝫ per Bal. in. l. ex pretio in fi. C. eodẽ. ꝛ decisionẽ Bal. in. d. l. j. ff. solu. matri. de hypoteca supplenda tz Jas. in. l. certi condictio. §. si nũmos in. iij. not. ff. si cer. peta. ꝛ Becius in. l. semper in stipulationibus in vlt. col. in ver. ꝛ ex predictis. ff. de reg. iur. ꝛ qd in pena ꝛ qd in infõ an possit suppleri vide per Jas, in. d. §. si nũmos ꝛ per Becium in. d. l. semper in stipulationibus vbi ét ipse firmat distinctiones supra factam inter substãtialia ꝛ nãlia ẽctus. Item qd in gstituto vide Alexan. in. d. gsi. xxviij. ꝛ Becius vbi supra q̃ videnť tenere qđ ista cḷa suppleri nõ possit, tñ ego dubito de hoc pp preceden tia per me allegata, sed nõ examino qr nõ est nostra materia idẽ de clausula gstituti tz Becius in gsil. ccxlvij. vlti. col. referens
27 Alex. in. d. gs. xxviij. ¶ † Nono queriť an qñ pignus vel hipoteca gstituitur pro tãto pretio vel debito qđ verisimiliter non sit spes luitionis dicatur potius alienatio q̃ pignoratio? ꝛ breuiter rñdeť qđ in tali casu nõ dꝫ obligatio sed alienatio facta in creditorẽ. vt. l. legata. §. fi. ꝛ ibi Bart. ff. de suppelle. leg. ꝛ l. q habebat in prin. ff. de leg. iij. ꝛ faciunt not. per Bar. in. l. in quorũ ad
28 fi. ff. de pig. ¶ † Et ex hoc inferunt plura. ꝛ primo qđ stante statuto qđ quilibet teneatur facere describi res suas in estimo creditor tenebiť dictã rẽ sibi pignoratã pro tanta q̃titate qđ nõ sit spes luitionis describere in suo estimo, ꝛ leuare de estimo debitoris ita not. Ang. in. l. cum notissimi in prin. C. de prescri. xxx. an. ꝛ late ponit Alex. in. l. j. § per seruũ corpaliter. ff. de acquir. poss. mouet̃ per dictã legẽ q habebat ꝛ per plura alia de qbus
29 ibi per eum. ¶ † Scđo infertur qđ tz alias debitor dicať possidere rẽ pignoratã quo ad vsucapionẽ ꝛ oẽs effectus ꝛcernẽtes dñiũ ꝛ fructuũ acquisitionẽ, ꝛ quo ad alios effectus preter predictos cẽseať possidere creditor, tñ qñ res pignorata est pro tãto debito qꝙ verisimiliter non sit spes luitionis tunc quo ad oẽs effectus ꝛ indistincte hꝫ perinde ac si dicta res esset ipsius creditoris. ita tenent Alex. ꝛ Jas. post alios in. d. l. j. § per seruum corporaliter, ꝛ tz ibi Socy subtiliter aliqua in ẽtrariũ adducat tñ dicit qđ in indicando nõ est recedendũ a cõi opinione. ¶ Tertio infertur qđ tz alias testator superuinens pignoret suo creditori rẽ legatã alteri ꝛ per pignorationẽ nõ censeatur adimere legatum per. l. q post. C. de leg. ꝛ l. si res obligata. ff. de lega. j. Tñ secus est si testator pignorat dictã rẽ pro tanta q̃titate qđ nõ sit spes luitionis nã tunc dicetur ademptũ legatũ perinde ac si plene ꝛ perfecte alienasset ita firmat Alex. in. d. §. p seruũ corpaliť post Barto. in. l. rẽ legatã in finalibus verbis. ff. de adimẽ. leg.
30 ¶ † Quarto infertur qđ tz alias fructus pcepti per creditorez ex re pignorata veniant imputandi in sortem iuxta. l. j. ꝛ ij. C. de pig. acti. Tñ qñ res fuit pignorata pro tanta q̃titate qđ nõ est verisimiliter spes luitionis creditor facit fructus suos ꝛ eos lucrať tanq̃ perceptos ex re propria. ita no. Alex. in. d. § per seruũz corpaliter ꝛ ibi ét Jas. qui ét infert ad quedã alia vt ibi per eum. ¶ Itẽ adde predictis qđ illud qđ dictum est de re pignorata pro tanto debito qđ sit verisimiliter spes luitionis cum illationibus predictis procedit nõ solum qñ res pignorata est tradita creditori ꝛ sic in proprio pignore, sed ét in re simpliciter hypotecata absq̃ traditione ita firmat Alex. in. d. l. si res obliga-
31 ta in prin. ij. col. tz ibi Raph. attentauerit ẽtrariũ. ¶ † Inquãtum aũt dictum fuit supra qđ debitor censetur possidere rẽ pignoratam quo ad effectus ꝛcernentes dñiũ vel acquisitionẽ fructuũ, creditor vero dꝫ possidere quo ad alios effectus vt hꝫ. in. d. §. p seruũ corpaliter supple ꝛ declara aliquibus modis, ꝛ primo qđ creditor turbatus in possessione rei pignorate hꝫ interdictũ vti possidetis, vt hꝫ p Alex. Jas. ꝛ alios in. d. §. p seruũ corpaliter. ¶ Scđo declara qđ intantũ creditor dꝫ possidere pignus quo ad alios effectus preter cõcernentes dñiũ ꝛ fructuũ acquisitionem, qđ debitor ét qđ sit dñs rei pignorate põt ꝙducere ꝛ precario rogare illã rẽ a creditore vt est tex. in. l. cuz ꝛ sortis. §. fi. ff. de pig. act. ꝛ ibi no. Bar. qđ est mirabile ex eo qđ precarium ꝛ cõductio ꝙsistit in re propria ẽ tex. in. l. neq̃ pignus. ff. de reg. iur. ꝛ in. l. qui rẽ suã. ff. depoſi. sed vt soluit gl. in. d. §. fi. istud est rõne possessionis que apud creditorẽ est. vt. l. certe. §. fi. cũ. l. seq. ff. de precar. ꝛ hꝫ in. l. si aliquã. ff. de acqui. pos. ad idẽ tex. in. l. si pignus. ff. de pig. actio. ꝛ in. l. qui pignoris. ff. de acquire. possef.
32 ¶ † Et per predicta dicebat Ro. in singu. car. xvi. col. iij. incipit q̃riť a me an creditor ꝛc. qꝙ creditor in castro pignorato põt exercere iurisdictionẽ. allegat. l. elegãter. §. fi. ff. de pig. ¶ Tertio declara qꝙ debitor dꝫ ét possidere pignus alio respectu qr. s. per illud releuatur ab onere satisfãdi iuxta. l. sciẽdũ. §. possessor ff. qui satisda. coganť. ꝛ ibi per Alex. in fi. ꝛ hoc qñ pignus cõsistat in re mobili. ita declarat Jas. in. d. §. per seruũ corpaliter.
33 ¶ † Quarto declara qđ illud dictũ est qđ debitor dicatur possidere quo ad effectum vsucapiẽdi, dꝫ intelligi respectu vsucapionis dñij, secus aũt est respectu vsucapionis seu prescriptionis actionis hypotecarie, qr isto respectu dꝫ possidere ét creditor. l. de accessionibus. §. j. ff. de diuersi. ꝛ temp. prescri. ita tz Jas. in
34 d. § per seruũ corpaliter. ¶ † Quinto declara qđ possessio debitoris in pignore quo ad effectus predictos dꝫ ficta possessio, qr s. creditor possidet ciuiliter ꝛ naturaliter ipsum pignus sibi traditum ad vtilitatẽ tñ debitoris, ꝛ iõ effectus vsucapionis ꝛ prescriptionis predicte qui explicantur ad cõmoduz debitoris cansantur a ficta possessione qr fingitur debitor possidere mediãte persona creditoris qui vere possidet sed possidet ad vtilitatẽ debitoris quo ad predictos effectus. l. qui pignoris. ff. de acquirẽ. possess. ꝛ ita Jas. in. d. §. per seruum corporaliter in fi. que not.
35 ¶ † Videndum mõ restat in hoc primo membro per quas personas possit vel nõ possit cõstitui pignus seu hypoteca ꝙuentionalis? ꝛ primo dõm est qđ pignus vel hypoteca non solum per dñm rei sed ét per procuratorẽ vel negotiorꝫ gestorẽ gstitui põt. Et si procurator habuerit idoneũ mandatuz valebit pignoratio absq̃ alia ratificatione domini, si aũt mandatum non fuerit idoneum vel fuerit simplex nego. gest. qui pignorauit tunc pro validitate dicte pignorationis requiritur ratificatio dñi vt de predictis est tex. in. l. si inter. in princi. ꝛ ibi no. Bart. ff. de pig.
36 ¶ † Ut aũt mandatum dicať idoneum seu validum ad pignorandum requiritur quod sit speciale ad pignorandũ. vt. l. solutum. §. fi. ff. de pig. acti. nõ tñ requiritur qđ sit indiuiduũ ad pignorandum talẽ rẽ tali, sed sufficit qđ sit in spẽ ad pignorandum res iuxta not. p Bar. in. l. si filiusfa. col. fi. ff. de donatio. ꝛ late per Alex. in gsi. clxxxix. viso statuto, nn. vij. vij. volu. vbi pulchre de hoc. Itẽ diceretur mandatuz sufficiens si esset concessa administratio vniuersorũ bonorũ. vt. l. vel vniuersorũ. ff. de pig. act. vel si esset datum mandatũ gñale cum libera. vt. l procuratoz cui libera. ff. de procurato. ꝛ tz gl. in. d. l. vel vniuersorũ ꝛ gl. in. l. i. ꝛ ibi Bart. C. si aliena res pign. da. sit. Itẽ diceretur sufficiens mandatũ ét si esset gñale sine libera qñ dñs solitus esset talia facẽ vez pecunias mutuas sub pignoriby accipe. vt est tex. ꝛ gl. in. d. l. vel vniuersoz. ꝛ gl. in. d. l. j. ꝛ ibi Bar. ¶ Et insup qñ nõ haberet idoneũ mandatũ ꝛ nõ appareret de ratificatiõe dñi, si tñ pecunia mutuata per creditorẽ procuratori nõ idoneo vel neg. gest. esset versa in vtilitatẽ dñi ꝛ creditor possideret de facto rẽ pignoratã posset creditor ercipere ẽ debitorẽ repetentez pignus ꝛ vti retẽtione donec sibi restituať sua pecunia versa in vtilitatẽ debitoris. tex. est in. d. l. j. C. si alie. res pig. da sit, ꝛ ibi not. Bar. Bal. ꝛ Saly. ꝛ ét vltra retẽtionẽ qñ creditor nõ possideret pignus, ꝛ pecunia per eũ mutuata esset versa in vtilitatez debitoris daretur ei ẽ debitorẽ pro restitutione sue pecunie actio vtilis neg. gest. vt tz gl. in. d. l. j. in glo. ij. in fi. ꝛ ibi seqtur Saly. ¶ Sed dubitatur in predictis quid si procurator nõ habens mandatũ obligauit rẽ dñi quo casu obligatio est nulla. l. rẽ alienam. ff. de pigno. act. An si postea sequatur ratificatio dñi que validat dictã obligationẽ vt. d. l. si inter in prin. An tali casu dicta obligatio validetur retro vsq̃ a principio, ita qđ quibz dictã obligationẽ veniat preferendus alijs hypotecis factis per dñm post dictã obligationẽ procuratoris ꝛ ante ratificationem? ꝛ breuiter dicẽdum est qđ respectu domini ratificantis dicta obligatio validatur retro, sed respectu tertij cui ratum habens medio tempore obligasset nõ validatur retro, nec talis ratificatio illi tertio preiudicat. ita probatur in. l. i. ꝛ ij. ff. de pign. act. ꝛ in. l. potior. §. j. ff. qui potio. in pign. habe. Et istam conclusionem tz Bar. post Gulicl. in. l. rem alienam ff. de pigno. act. vbi vult qđ ratificatio facta per dominum de obligatione facta de re sua per extraneum preiudicet ipsi ratificanti ꝛ retrotrahatur ad principium in preiudicium ipsius ratificantis, sed nõ in preiudicium illius cui dñs obligauit dictam rem anteq̃ ratificaret, nam secundus eum illi actui medio ratificatio nihil preiudicat per iura que ibi allegat, ꝛ ita ét clarius firmat ibi Sali.

Idem

Idē tz Bar. in. l. si indebitū. §. fi. ff. rē ratā haberi. i. l. si fundus. §. j. ff. de pig. & Salice. in. l. pen. C. si alie. res pig. da. sit. & exp̄sse cōsuluit Socinus in q̄si. cxxvj. in cā scōi decreti. iiij. vol. vbi ponit & decidit casus q̄ duo obligauerāt bona patris p̄ dote filie sine mādato patris, deinde pater dicta bona obligauerat alteri & postea ratificauit obligationē factā p̄ dicta dote, dr̄ ibi q̄ obligatio facta p̄ patrez alteri dz esse p̄ior & potior, q̄ ratificatio patris nō pōt trahi retro in p̄eiudiciuz iuris q̄siti illi tertio cui pater obligauit illa bona anteq̄ ratificasset obligationē factaz
37 p̄ dote filie. ¶ † Et p̄ dicta q̄clusione facit id q̄ notat Barto. in. l. quoties ad finē. ff. de noua. vbi dicit q̄ obligatio q̄ditionalis purificata q̄ditione retrotrahit̄ nisi obstet defectus rei vel p
38 sone & ita scōz eū limitat̄. d. l. potior. §. j. ¶ † Facit ēt q̄ illa regula q̄ ratihabitio retrotrahat̄ & mādato cōpareāt de qua in. l. fi. C. ad macedo. & in regula ratihabitionē lib. vj. recipit plures limitatiōes & iter alias limitat̄ in p̄posito q̄ nō trahat̄ retro q̄n auferāt ius q̄situ illi tertio q̄ quē fit ratificatio vt no. gl. i. d. regula ratihabitionē dum allegat capitu. ex parte decani de rescri. & sequit̄ Alex. in q̄si. lxxviij. viso & diligēter q̄siderato in. vj. colū. v. voln. vbi ponit q̄nq̄ notabiles limitationes ad dictā regulā ratihabitionē & ista est p̄ima. ¶ Facit ēt. iiij. limitatio. quaz ibi ponit Alex. vcz q̄ ratihabitio tūc trahit̄ retro q̄n res est in tegra & in eo statu i quo erat a p̄ncipio q̄n ille actus fuit gestus q̄ ratificat̄ p. l. si vxor. §. si qs vxorē & ibi hoc no. Bynus & bart. ff. de adulte. cū alijs ibi allegatis p̄ Alex. sz tp̄e ratificationis facte p̄ dn̄m de re obligata añ p̄ aliū, non est in eo statu in quo erat tp̄e dicte facte obligatiōis, q̄ medio tp̄e fuit alteri obliga-
39 ta p̄ dn̄m, merito ratificatio nō pōt trahi retro. ¶ † Querit̄ in sup̄ an obligatio pignoris possit mihi queri p̄ alterū & & & rndetur q̄ nō q̄ sicut vnus p̄ alterū obligari nō pōt, ita p̄ liberā p̄sonaz obligatio alteri acquiri nō pōt, sed tunc ipsa libera p̄sona q̄ pro alio q̄xit cōueniet̄ vt est tex. in. l. solutū. §. p̄ liberā. ff. de pig. actio. ¶ Sed dubitat̄ quid in p̄curatore an sz p̄ procuratorē acquirit̄ imediate obligatio pignoris dn̄oz & rndetur q̄ lz dn̄iuz & possessio querat̄ dn̄o p̄ procuratorem imediate sine cessione, tn̄ ipsa obligatio & hipoteca nō querit̄ dn̄o p̄ procuratorem sine cessione, vt est textus & ibi declarat Bar. in. d. §. per liberā, quod nota q̄ lz actio hipotecaria sit actio realis. vt. l. pignoris. C. de pigno. & per hoc videat̄ q̄ sicut rei vendicatio queritur per p̄curatorē domino sine cessione ita & ista queri debeat per. l. j. C. p quas p̄sonas. & ibi gl. Bui. Raynutius. Cy. Bal. & Salice.
40 ¶ † Tn̄ secus est & ratio differentie est q̄ rei vendicatio per se subsistit p̄ncipaliter, sed hipotecaria lz sit realis tamen est accessoria ad actionē p̄sonalē & iō de ea iudicatur, vt de personali que non acquiritur domino per p̄curatorē sine cessione q̄ magis inheret ossibus cōtrahentis q̄z ius reale, ita declarat bart. in. d. §. per liberā. & late habetur p̄ Alex. in lege possessio. §. & si possessio. ff. de acquiren. possessio. & adde Pau. de cast. in. l. j. in vltimo nota. C. per quas personas no. acquiritur.
¶ Querit̄ ēt an lz quis non possit obligare rem suam saltē possit cōsentire alteri obligantiꝰ & de hoc est gl. magistra in. l. si fundus. §. j. ff. de pignori. & ibi Bar. examinat an qui nō potest per se facere possit alteri facienti cōsentire & distinguit q̄ qui non pōt per se facere p̄p imbecillitatē q̄silij & intellectus vt minor & mulier nō potest etiā alteri facienti q̄sentire vt est textus in. d. l. si fundus. §. i. & in exemplis reprobatis ibi in gl. sed qui non pōt per se facere p̄p defectum sui iuris q̄ius plenū non hz in re, vt vsufructuarius bene potest facienti & obliganti q̄sentire ita dicit ibi Bar. quem vide cum allegaris ibi per Alexa.
41 ¶ † Ulterius queritur an pater vt legitimus administrator filij accipiēdo pignus vel obligationē acquirat vtilem hipotecariam filioꝰ & respondetur q̄ sic vt est gl. no. in. l. si legari in vers. neq̄ filius. ff. de pig. & ibi no. Bar. & illā gl. Alex. ibi in apost. ad Bar. dicit singulariter notandā ad hoc. vcz q̄ bodie in adventitijs ex contractu patris queritur actio filio de quo tn̄ dōz est vt habetur per Alex. post alios in. l. quod dicitur. ff. de ver-
42 bo. obli. ad idem glo. in. l. de re. ff. de transac. ¶ † Insuper queritur an pupillus possit rem pignori dare & & & respondetur breuiter q̄ pupillus sine tutoris auctoritate & decreto iudicis nō potest res imobiles pignori vel hipotece dare vt est textus iuncta gl. in. l. j. in p̄in. ff. que res pigno. obligari nō pos. & in. l. j. ff. de rebus eorum. similiter econuerso si pupillus recipiat pignus sine tutoris auctoritate non obligatur directa pignoratitia vt est textus & ibi gl. & Bar. in pupillo. ff. de pigno. actio. ¶ Sz dubitat̄ q̄d si minor vēdat sine decreto, quo casu dō iu. ff alienatio facta dō immobilibus erat nulla. vt. l. pupillorū. ff. de reb. eorum. de iure auc. C. idē est in rebus mobilibus exceptis fructibus. vt. l. lex q̄ tutores. C. de administrati. tut. in q̄bus locis hr̄ q̄ dō alienatio de rebus minorū facta per tutorē vel curatorē sine decreto iudicis est nulla vt ēt hr̄ in. l. iij. C. si alie. res pig. da. sit. & gl. i. l. tutor in p̄in. ff. de pig. act. An si in dicto q̄ctu alienationis tutor p̄o euictione dederit pignori bona sua p̄opria vz pignoratio nō obstāte q̄ dō alienatio respectu minoris sit nulla & & & videbatur dōm q̄ dō nō, q̄ si nō tz p̄incipalis q̄ctus. s. alienatio nō videbatur ēt tenere hypoteca que est accessoria arg. l. nō dubium cum ibi not. C. de legi. Tn̄ hoc nō obstante q̄ctum est verius vcz q̄ dō lz alienatio respectu minoris sit nulla, tn̄ pignoratio & hypoteca respectu tutoris & curatoris est valida tex. ē no. i. l. & si is. C. dō p̄di. mino. & rō est q̄ pignoratio facta est de bonis tutoris vel curatoris & in aliquo nō p̄eiudicat minori vel pupillo vt firmat gl. in d. l. & si is in. iij. solu. que cōiter approbatur. vt hr̄ per Alexā. in
43 q̄si. lxvi. ad fi. viso themate & dubitatione. iiij. volu. ¶ † Adde ēt predictis q̄ dō mutuans alienam pecuniā suo p̄opr̄io nomine & p̄o ea accipiens pignus nō acquirit hypotecā domino pecunie sed sibi mutuanti. tex. est & ibi Barto. & doct. in. l. si frater. C. de
44 pigno. ¶ † Postremo querit̄ q̄d de administratoribus publicis alicuius ciuitatis an sz ipsi possint obligare bona ciuitatis q̄n accipiunt p̄o ciuitate aliquam pecuniā & & & breuiter rndet̄ q̄ dō sic vt est tex. in. l. si is qui bona in p̄in. ff. de pig. & ibi not. Bar.
¶ Intellige tu & declara tribus modis. & p̄imo in administratore ciuitatis qui hz liberā administrationē, secus aūt sit in alio procuratore, nisi q̄suetudo aliter se habeat. vt. l. solutā. §. fi. cum l. seq. ff. de pig. ac. & idē dixi. s. in procuratore nu. xxxvi. & rō est q̄ obligatio bonorū dr̄ alienatio largo mō vt. l. fi C. de re. alie. nō alie. & alienatio nō pōt fieri nisi per habentem speciale mandatum vel saltē gn̄ale cum libera. l. procurator cui libera. & l. p curator totorum. ff. de procura. ¶ Scdo intellige de illis officialibus q̄bus cōmittitur administratio reipublice vt in p̄oribus vel antianis vel similibus, alij vero quibus sola executio iurisdictionis cōmittit̄ vt p̄ās Capitaneus & similes, nō p̄nt obligare bona ciuitatis, vt declarat bar. in. l. p̄incipalibus. ff. si cer. pet.
¶ Tertio declara q̄n pecunia accepta mutuo q̄uersa fuit in vtilitatem ciuitatis vt declarat gl. & bar. in. d. l. si is q̄ bona in p̄n.
¶ Quando aūt pecunia nō esset versa in vtilitatez ciuitatis q̄ dō tunc teneat̄ ipse administrator, sed qua actione teneatur & & & qualiter probetur q̄ dō pecunia versa sit in vtilitatē rei publice, & q̄d in alijs q̄ctibus q̄z mutui late explicatur tota ista mā per Bar. Alex. & Jas. in. l. ciuitas. ff. si cer. pe. & ibidē hr̄ q̄d sit in alijs administratoribus p̄iuatis puta in tutore vel curatore vel in p̄elato ecclesie, & not. glo. in. d. l. si is qui bona. in p̄in.

SVMMARIVM

1 Pignus p̄etorium quod dicatur.
2 Immissus in possessionē ex p̄imo decreto an possit cōpellere illum contra quem est facta immissio exire a possessione.
3 Iussus seu p̄imū decretuz de immittendo quanto tp̄e expiret.
4 Detentatio seu custodia possessionis q̄ acquiritur p̄ imissionez ex p̄imo decreto an animo retineatur.
5 Pignus p̄etorium cuius sit effectus.
6 Immissus in possessionē ex p̄imo decreto an efficiat̄ possessor.
7 Immissio in p̄sonalē actionē i quo differat ab imissiōe in realē.
8 Immissus in actione hypotecaria ante annuz efficitur possessor reuocabiliter, post annum vero irreuocabiliter.
9 Imissus in possessionem ex secundo decreto an statim efficitur possessor.
10 Creditore vno in possessionem immisso ceteri censentur imissi. limitatur & ampliatur multis casibus.
11 Immissio facta de vno creditore ex secundo decreto nō p̄odest alijs creditoribus.
12 Statutum q̄ dō immissus in possessionē ex p̄imo decreto lucretur fructus vsq̄ in quinq̄ p̄o centenario non tollit q̄n possit petere ēt vltra quinq̄ quando eius interesse esset maius, vel rōne lucri cessantis, vel damni emergentis.
13 Tenutarius an possit impetrare brachiū militare p̄o q̄nq̄ p̄o cētenario sibi debitis in fructibus ex forma statuti florētini.
14 Si ius de futuro competat iure actionis actor pōt illud petere & ad illud agere.
15 Pronūtiatio & executio per nuntium facienda in cā creditoris non requirit citationē possessoris.
16 Possessor non dicitur qui incontinenti expelli potest.
17 Mulieri post mortē mariti debent̄ aliměta de bonis dotalib⁹,

ꝛ si hr̃des fuerint in mora ꝙstituti tenent̃ aduſuras ꝛ interesse.
18 Tenutarius cui debentur quinqꝫ pro centenario an illa debeantur ſi ex bonis in tenutam acceptis fructus percepti non fuerint.
19 Fructus rei nõ tradite an ratione more irregularis debeantur.
20 Bona tenuta creditori in aliqua re ſibi hipotecata in qua dãda fuit inordinate proceſſus ex quo tenuta veniat annullãda, an poterat dicta res per prius obligata retineri.
21 Poſſidens audiendus eſt de ſuo iure in iudicio poſſeſſorio vbi ex iuſta cauſa ad eum pervenit poſſeſſio.
22 Regula qꝫ ſpoliatus venit reſtituẽdus nõ procedit pro ſpoliato per iudicem vel auctoritate iudicis iudicialiter procedentis.
23 Sententia nulla poteſt per iudicem appellationis confirmari.
24 Immiſſio ꝛ decretum an poſſit in nominibus debitorum ꝛ actionibus interponi.
25 Creditor cadens a pignore pretorio an poſſit illud recuperare per hypotecariã, quẽadmodum põt pignus conuentionale.
26 Excuſſio requiritur in hypotecaria intentata ex pignore cõuentionali, ſecus qñ agitur ex pignore pretorio ad pignus a quo immiſſus cecidit.
27 Pignus pretoriũ an poſſit in eadẽ re ꝙcurrere cũ ꝙuentionali.
28 Dominium quare non ſit multiplicabile.
29 Pignus conuentionale ꝛ pretorium in quibus conueniant ꝛ in quibus differant.
30 Pignus ꝙuentionale ſolo conſenſu conſtituitur, pretoriũ vero requirit actualem immiſſionem.
31 Creditor male ſe habens in pignore ꝙuentionali tenetur debitori pignoratitia, in pignore autẽ pretorio actione in factum.
32 Creditor in pignore conuentionali hꝫ naturalem ꝛ ciuilem poſſeſſionem, in pretorio nullam.
33 Creditor hꝫ in conuentionali pignore interdictum vti poſſidetis in pretorio ſecus.
34 Creditor in pignore conuentionali aliter tenetur qꝫ in pretorio.
35 Debito extincto qualiter agat debitor pro pignore ꝙuẽtionali, ꝛ qualiter pro pretorio.
36 Pignus pretoriũ creditori addictũ preſumitur pro toto debito datum, ſecus in conuentionali.
37 Pignus quodlibet a creditore acceptum preſumitur idoneus, nec extunc poteſt creditor facere capi debitorem fugientem tanqꝫ ſuſpectum.
38 Pignus pretorium conſtitui põt in bonis minorum vniformiter, conuentionale autem non niſi decreto iudicis.
39 Pignus conuentionale ꝛ pretorium diuerſimode recuperant̃.
40 Creditor non põt in conuentionali pignore agere cõtra tertios poſſeſſores dicti pignoris niſi prius facta excuſſione principalis debitoris ſecus in pignore pretorio.

¶ Secundum membrum tertie partis.

Equitur modo ſcõm membrum huius tertie partis principalis i quo tractabimus de pretorio pignore, ꝛ in eo primo videbimus plures. q. in eius materia, ſcõo ponemus dñias inter
1 pignus ꝙuentionale ꝛ pretoriũ. ¶ †Primo igitur queritur qõ dicatur pignus pretorium? ꝛ breuiter rñdetur qꝫ pignus pretoriũ dr̃ illud qõ datur per iudicẽ in contumacia rei ex primo decreto, ſequuta tñ immiſſione vt eſt tex. ꝛ ibi no. Bar. in. l. nõ eſt mirũ. ff. de pig. act. ¶ Adde qõ talis immiſſio aliqñ dr̃ antiphona hoc eſt preparatio quedã vt deueniatur ad ſcõm decretũ, vt eſt tex. ꝛ ibi glo. ꝛ Bar. in. l. ſi is qui bona. §. ſi antiphona. ff. de pig. ¶ Dum aũt dictũ fuit ſequuta immiſſione declaratu ꝛ intellige qñ imittendus põt ingredi. tunc. n. regritur immiſſio ad hoc vt ꝙſtituatur pignus pretoriũ. d. l. nõ eſt miruꝫ, ſed ſi nõ poſſet ingredi ex iuſto impedimento, tunc ẽt ſine immiſſione ex ſolo aſpectu quereretur pignus pretoriũ, vt eſt tex. ꝛ ibi no. Bar. in. l. cum vnus. §. fi. ff. de bo. aucto. iudi. poſ. ꝛ in. l. j. in prin. ꝛ in vlt. col. in ver. ſed quid ſi executor. ff. de acq. poſ. quem ibi ſequitur Alex. Idẽ tꝫ Bar. in. l. ſi finita. §. illud queritur. ff. de dam. infec. ꝛ iſtud procedit ẽt ſi immittendus impediretur ingredi per potentiã aduerſarij vt eſt text. in. c. ꝙtingit de dolo ꝛ ꝙtu. ꝛ no. Jaſ. in. d. l. j. in prin. ꝛ in vlti. col. ff. de acq. poſ. in ver. querit Bar. vtrũ aſpectus. ¶ Et ppea iſto caſu ſtante ſtatuto qõ tenutarius lucret fructus ad rõnẽ quinqꝫ pro centenario, pũ tarem qõ iſte q fuit impeditus in ingrediendo debeat lucrari ei habeat pro immiſſo ꝛ pro hoc pulcher tex. in. l. ij. ff. de an. leg. vbi impeditus colere fundũ in principio anni põt petere fructus totius anni ꝛ ibi hr̃ per Bar. de quo dicã aliqua infra. ¶ Dicta aũt immiſſio dꝫ fieri per executorẽ vel nuntiũ a iudice deputatum, nõ aũt propria auctoritate niſi obtẽta licẽtia a iudice de ingrediendo propria auctoritate, nã alias amitteret ius ſuum vt. l. miles. §. q iudici. ff. de re iudi. ꝛ no. bar. in. d. l. ſi finita. §. iulia. in. iij. col. in ver. ij. quero. ¶ Et talis immiſſio in reali olim ꝛ hodie fiebat ꝛ fit in re ipſa de qua agitur ꝛ q̃ petit̃, ſed in perſonali actione eſt hodie immutatus qꝫ fit hodie immiſſio pro menſura debiti declarati vt in auc. ꝛ q. C. de bo. aucto. iudi. poſ. ꝛ ibi per Bar. Bal. ꝛ Saly. ꝛ per Bar. in. d. §. iulia. in. iij. col. in verſ. pone qõ ipſemet. ¶ †Scõo queritur an immiſſus in poſ. ex primo decreto poſſit cõpellere illum q̃ quẽ eſt facta immiſſio exire ꝛ diſcedere de poſſeſſione? ꝛ dõm eſt qõ nõ niſi index aliter ex aliqua cã decerneret, puta ex cã ne partes venirent ad arma, vt eſt tex. ꝛ ibi no. bar. in. d. l. ſi finita. §. ſi qs aũt, ſed nihilominus creditor immiſſus eſt q hꝫ curã rei in qua eſt facta immiſſio ꝛ locat ꝛ percipit fructus ꝛ vẽdit vt not. Bar. in. l. in venditione. §. j. per illũ tex. ff. de bo. aucto. iudi. poſ. ꝛ hoc ſi immiſſio eſt facta in re immobili, ſed ſi immiſſio eſſet facta in re mobili illa dꝫ aſſignari creditori ꝛ nõ dꝫ vllo modo remanere apud debitorem vt l. is cui. §. q legatorũ. in ver. in ceteris. ff. vt in poſ. leg. ꝛ hoc niſi appareret creditorẽ eſſe perſonã ſuſpectã, qr̃ tũc nõ deberẽt relinqui res mobiles apud creditorẽ immiſſum ſed deberẽt apud aliũ ſequeſtrari vt. l. ſi fideiuſſor. in fi. ff. q ſatiſd. cog. ita firmant Bar. ꝛ alij in. d. l. ſi finita. §. ſi qs aũt. ꝛ not. Bal. in. d. auct. ei q in. xvi. col. in ver. quero vtrũ miſſus in poſſeſſionẽ rei mobilis C. de bo. aucto. iudi. poſ. ꝛ idẽ firmat ibi Saly. in. viij. q. ꝛ fuit prius deciſio By. vt ipſi referunt, ꝛ ita ẽt tꝫ Alex. in qſi. ccv. viſa dicta facti. in fi. vij. volu. ¶ †Tertio queritꝫ qñto tpe expiret iuſſus de immittendo, ſeu primũ decretũ? ꝛ breuiter rñdeꝫ qõ ſi creditor eſt preſens ꝛ hꝫ facultatem apprehendendi tenutam ſi fuit negligẽs per bienniũ, expirat primũ decretũ, ſi aũt fuit abſens expirat per quadrieniũ. vt. l. ſi. in prin. C. de bo. aucto iudi. poſ. ꝛ no. clare Bar. ꝛ poſt eũ Ang. in. d. l. ſi finita. §. ſi qs metu. eandẽ opi. tꝫ Bar. in. l. pretor ait. in fi. ff. de bon. aucto. iudi. poſ. ꝛ ibi Alex. dicit iſtã eſſe cõem opi. lꝫ Jmo. in. d. §. ſi qs metu conatus fuerit diſcrepare a cõi per. d. l. fi. ꝛ ppea dixit qõ prædicta procedũt qñ qs fuit negligens in vtendo beneficio ingrediendi poſſeſſionẽ ꝙpetenti ex perſona alterius creditoris immiſſi vt proprie loquit̃ tex. in. d. l. fi. q in hoc eſt ſingularis, ſed vbi qs vult vti bñficio ingrediẽdi ex primo decreto ei cõceſſo ꝛ ſic ex propria perſona dicit Jmo. qõ tale ius nõ perditur p laꝑſum dicti tpis, ſed qõ imo perpetuo durat per. d. §. ſi qs metu. ꝛ per. d. l. pretor. ff. fi. ꝛ iſtã opi. Jmo. ſimpliciter refert Alexã. in qſi. ccv. viſa dicta ꝛc. vij. vol. ¶ Sed per hoc nõ puto recedendũ ab opi. Bar. que vt dixi eſt cõis ꝛ cũ Bar. tenẽt Ang. Bal. ꝛ Saly. in. d. l. fi. ꝛ Ang. in. l. clã poſſidere. §. j. in. ij. col. ff. de acq. poſ. vbi dicit ita eo aduocante fuiſſe obtẽtum in ciuitate Florẽtie qõ. ſ. per quadrienniũ expiret ius primi decreti ꝛ allegat ẽt not. per Bar. in. l. j. in fi. principij. ff. de acqui. poſ. ꝛ ita teneas q̃uis Lud. bologni. late inſiſtẽdo in repetitione. d. §. iulia. nu. lx. teneat ꝛ̃iuꝫ per aliqua fundamenta qbus de facili poſſet rñderi, ſed nõ curo cum cõis opi. ſit cũ Bar. ¶ †Quarto queritꝫ an iſta detentatio ſeu cuſtodia que acquirit̃ per immiſſionem ex primo decreto retineat̃ animo ſicut ciuilis poſſeſſio? ꝛ breuiter rñdeꝫ qõ lꝫ immiſſus non inſiſtat corporaliter in re ſi tñ habeat claues vel dimiſerit alios homines ad cuſtodiã rei q̃ dicta detentatio retinet̃ animo vt eſt optimus tex. in. d. l. ſi finita. §. pe. ꝛ not. bar. in. l. j. in prin. ad fi. ff. de acq. poſ. ꝛ ibi late cõ
4 ꝓbat Alex. in vlt. col. Subdẽs ibi in fi. qõ talis detẽtatio retinetur animo ſpacio. x. ann. dũmõ qs nõ amiſerit cuſtodiã rei, ſꝫ ſi per decẽ annos ſteterit q̃ ad dictã rẽ nõ accederit corpaliter tũc perdet eã, qr̃ ſicut decẽnio per oblitionẽ perditur poſſeſſio ciuilis. vt. l. furtũ. §. fundi. ꝛ ibi no. ff. de vſucap. ꝛ not. glo. in. l. lꝫ C. de acq. poſ. ita ꝛ perdit̃ detẽtatio. vt. l. ſi de eo. §. ſi forte. ff. de acq. poſ. ita tꝫ Alex. in. d. l. j. in fi. prin. ¶ †Et ex iſta immiſſione ꝛ pignore pretorio cauſatur vnus effectus vtilis in practica qr̃ vbi alias creditor habẽs perſonalẽ tantuꝫ nõ põt agere ꝛ̃ tertium poſſeſſorẽ niſi renocatoria que requirit fraudẽ eſſe cõmiſſam in alienatiõe rei tam ex parte debitoris alienãtis qꝫ eius in quẽ eſt facta alienatio. iuxta no. inſtit. de act. in. §. item ſi qs in fraudẽ tñ ſi talis creditor acquirat pignus pretoriũ ex immiſſione poterit vigore dicti pignoris agere ꝙra tertium poſſeſſores abſqꝫ probatione alicuius fraudis. vt. l. ſi cuꝫ venditor. in prin. ff. de euict. Nam ſicut in pignore cõuentionali datur creditori hipotecaria ita ꝛ in pignore pretorio lꝫ a principio ante immiſ-

ſionem

sionem nō cōpetierit. vt. d. l. nō est mirū. ⁊ ibi Bar. ⁊ Pan. de ca. ff. de pig. act. ⁊ not. Ang. de are. in. d. §. itē si quis in frandē col. ij. ⁊ istud florētie sepenumero vsurpat in practica. Nā creditores q habēt ius exequibile sine hipoteca puta vigore sentētie vel scripture priuate in qua nō sit hipoteca faciūt vigore dicti iuris se imitti tenutā tanq̄ in bonis debitoris, ⁊ postea vigore statuti faciūt fieri precepta ingombrantibus de discōbrādo. Nā si possessores nō relenāt se a preceptis p modos traditos a statuto tenutarius indubitanter obtinet ꝙfirmationē tenute, si aūt relenauit se a dictis preceptis pōt tenutarius petere vt fiat transitus vigore stat. ad petitoriū ⁊ in petitorio poterit tenutarius obtinere ꝯ dictos possessores qui forte nō habebūt ius anterius in re. ⁊ hoc vigore dicti pignoris pretorij. iuxta. l. ij. C. de preto. pignore. Nā sine dicto pignore pretorio nō potuisset creditor discutere de priozitate iuriū ꝯ tertiū possessorē q se relenasset a p̄ceptis cū nō habuisset nisi solā psonalē q̄ nō sequit̄ fundū ⁊ tertiū possessorē iuxta not. in. l. j. §. si heres. ff. ad treb. ꝛ bñ potuisset obtinere tenutarius cū sola psonali qñ possessor non relenasset se a preceptis, q⁊ tunc nō hr̄ pro possessore, sed p iugōbrā te rē debitoris, ⁊ perinde tunc hr̄ ac si res esset penes debitorez ⁊ nō apud tertiū possessorē, nā alind est possidere, ⁊ aliud esse in possessione ⁊ q iugōbrat nō dr̄ possidere, sed esse in possessione ⁊ eā occupare. vt. l. si quis aū. ff. de acquir. possess. ⁊ hr̄ p cor. i cō si. cxxxvij. ꝛ multoz in. iij. volu. litera. c. que no. in practica ⁊c.

6 ¶ †Quinto querit̄ an imissus in possessionē ex primo ꝺcreto efficiat̄ possessor ⁊ primo videbimus de imisso in actione psonali. ⁊ in hoc ponite regulam ampliationis ⁊ fallentias.

¶ Regula ergo est q̄ imissus in possessionē ex primo decreto in actione psonali, siue imissio fiat vt reus tedio affectus cōpareat ad rñdendū an possideat, siue ex causa dāni infecti, siue imissio fiat vētris nomine, vt mulier pregnās in bonis mariti talis imissio nō facit imissos possessores ꝛ custodes ⁊ detentores rez vt est tex. ⁊ ibi p doc. in. l. iij. §. fi. ff. de acqui. pos. ⁊ tali casu rens ꝯ quē est facta imissio pōt cōparere ⁊ reuocare imissionez dūmodo reficiat expēsas ⁊ caueat de iudicio sisti iuxta auct. ei q. cū materia. C. ꝺ bon. auto. iudi. pos. ¶ Amplia regulā vt p cedat et si imissio ex p̄io decreto esset facta p executione sñie, ⁊ rei indicate, q⁊ et isto casu imissus nō efficit̄ possessor, ꝛ detentator ⁊ sic hz locū regula et in hoc casu, ita tenēt Imo. Raph. ⁊ Alex. i. l. a diuo pio. §. si sup rebus. ff. de re iudi. vbi alex. i. vj. col. late disputādo ita firmat ⁊ idē tz ibi Jas. ⁊ ista opinio vr̄ verior ⁊ cōior p allegata ibi p Alex. ⁊ est opi. gl. ibi añ eos, ꝛ ꝯria opi. teneāt bar. Pau. de ca. ⁊ areti. in. d. l. iij. §. fi. ff. de acq̄renda posses. ¶ Scḋo amplia et si fieret imissio vigore instrumenti habētis executionē ex forma statuti, puta instr̄i guarentigiati vel ꝙfessionati q⁊ in tali instrumento idem dōm est q̄ dcm̄ est in re iudicata vt hr̄ per Bar. in. l. si ⁊ iure. ff. qui po. in pig. habe. ⁊ ita firmat Alex. in. d. §. si super rebus. in. viij. col.

¶ Intellige tu ⁊ declara nisi in instrumēto esset hipoteca ⁊ fieret imissio vigore hipotece vel contra ipsum debitorē principalem vel contra tertium possessorem, q⁊ tunc esset dōm q̄ diceret in imissione que fit in hipotecaria vt late hr̄ per Alex. i. l. iij. §. fi. in. iiij. ⁊. v. col. ff. de acquir. pos. ¶ Fallit aūt. d. regula pluribus modis. ⁊ primo qñ iudex vellet ex aliqua iusta causa constituere imissum ex primo decreto possessorez, q⁊ ex cā hoc potest facere ⁊ repellere antiquū possessorem contra quem est facta imissio de fundo. gl. singu. in. l. iij. §. duas. in ver. decedat. ff. de dam. infec. no. Bal. in. d. auc. ei qui. in. v. col. C. de bon. auto. iudi. pos. ⁊ in. l. consentaneum. C. qūo ⁊ quando iud. ⁊ sequitur Alex. in. l. iij. §. fi. ff. de acquiren. pos. in. iiij. colū.

¶ Secūdo fallit qñ in loco extaret statutū q̄ imissus ex primo decreto lucretur fructus, put est florētie, nā tunc imissus etiam in actione personali efficeret̄ possessor, q⁊ cōmodum fructuum spectat ad possessorē. vt. l. iij. §. ex contrario. ⁊ ibi no. ff. de acqr. pos. ⁊. l. fulcinius. §. fi. ff. ex qui. cau. in pos. ea. ⁊ iō delato luero fructuū in necessariū añcedēs talis dz effectus possessor ⁊ ita tz Bal. in. d. l. ꝙsentaneū sequit̄ Alex. in. d. l. iij. §. fi. in. iiij. col. ⁊ idem Alex. in. l. si finita. §. iulianus col. xxv. in ver. itē inquantum hic gl. tangit an missus ex primo lucretur fructus ⁊c. ff. de dam. infec. ¶ Tertio fallit qñ abſq̄ tali statuto vel consuetudine iudex motus ex nimia cōtumacia rei decerneret q̄ imissus deberet lucrari fructus, nā tunc similiter imissus efficeret̄ possessor. ita tz bal. in. d. l. ꝙsentaneū ⁊ sequit̄ Alex. in. d. l. iij. §. fi. ⁊ in. d. l. si finita. §. iulianus, ꝯtra in boc. s. in iudice Sali. in auc. ei qui. C. de bo. auto. iud. possi. xij. col. teneat contrarium p aliqua fundamenta quibus respondet Alex. in. d. §. iulianus.

¶ Quarto fallit in casu notabili vez in. l. post ff. §. imperator. ff. vt leg. no. cau. in ver. trāsferat ⁊ ibi no. p bar. ⁊ hr̄ p Cy. in. l. cū ponas. i. xiij. q. C. de bo. auct. iud. pos. Nā ē ibi casus q̄ fideicōmissarius petijt sibi p̄stari cautionē ab hr̄de iuxta illū titulū ff. vt leg. no. cau. aut si nō caueret̄ se imitti in possessionē, ⁊ lata fuit inia ꝯ hr̄dē vt caueret, a qua hēs appellauit decidit ibi iurisc̄sultus q̄ fideicōmissarius pēdēte appellatiōe ꝺz imitti in possessionē, ⁊ q̄ fideicōmissarius imissus erit possessor, ⁊ sic est ibi casus no. q̄ pēdēte appellatione fit innouatio ꝯ titulū nil in no. ap. pe. ff. ⁊ q̄ imissus ex p̄io decreto efficit possessor. p quo et facit tex. in. l. qsqs. C. quo. ap. nō recip. Et ita tz Alex. i. d. l. iij. §. fi. i. iiij. col. vbi et Jas. trāsit cū alex. in p̄dictis limit. ¶ In sup aduerte in p̄dictis q̄ magnus est effectus an imissus sit possessor, vel nō, q⁊ si nō possidet nō ꝺz expelli antiquus possessor ꝛ vterq̄ ꝺz stare in re q⁊ imissus qī nō possidet est custos ⁊ detētator vr̄ nō ꝺz expellere antiquū possessorē vt. l. si finita. §. si qs aū. ⁊ ibi no. ff. de dam. infec. ⁊ late per cano. in. c. ꝙtingit de dolo ⁊ ꝙtu. ⁊ hoc et est verū. ⁊ procedit si imissus esset in solā possessionē, q⁊ per hoc nō efficitur possessor ⁊ nō pōt expellere antiquum possessorē ꝺm Bal. in. l. ꝙsentaneū. in pe. col. in. vi. opp. C. qūo ⁊ qñ iud. ⁊ per ꝙs cū nō sit possessor taliter imissus non hz interdictū vti possidetis q̄ cōpetit possessori q in sua possessione turbat̄. vt. l. si duo. §. creditores. ff. vti possi. sed si efficitur possessor pōt expellere antiquū possessorē, ⁊ hz interdictū vti possi. ita no. Alex. in. d. l. iij. ff. fi. in. iiij. col. ⁊ Jas. in. ij. ¶ Sexto qd in imisso in reali actiōe ⁊ breuiter omissa disputatione q⁊ materia est trita cōis opi. legistarū est q̄ imissus ante annū possideat reuocabiliter, post annūvero irreuocabiliter. ita ꝙcludūt Alex. ⁊ Jas. in. d. l. iij. §. fi. post alios ibi, ꝛ canonistę vt ibi referunt Alex. ⁊ Jas. cōiter teneāt q̄ imissus in reali ante annū sit detētator ⁊ nō possessor, tenendū est ergo cum cōi opi. legistaꝝ, q⁊ per Alex. ⁊ alios in. d. §. fi. optime rñdet̄ ad fundamenta canonistarum, ⁊ talis imissus post annum a die immissionis lucratur fructus vt late per Alexā. in. d. l. si finita. §. iulia. col. xxvi. in versi. in actione reali. ff. de dam. infec. ¶ †Sed dubitat̄ que sit rō dr̄ie inter immissum in personali ⁊ in realē ⁊ doct. dicunt rōnē dr̄ie esse q⁊ immissus in personali nullū pretendit ius in bonis sed solum hz personā debitoris obligatā. vt insti. de act. §. j. iō immissus in personali nec ante annū nec post efficitur possessor, ꝛ in reali agens dr̄ hr̄e ius in re puta dñiū vel quasi nimirū ergo si immissus in possessionē illius rei efficitur possessor. ita tz Spe. in ti. de. j. ⁊. ij. decre. §. iam de effectu. ver. q̄ est rō. ⁊ cuma. ⁊ Jas. in. d. l. iij. §. fi. in. v. col. ver. ij. qcl̄o est. ¶ †Amplia banc cōclusionem q̄ et immissus in hypotecaria actione ante annū efficitur possessor reuocabiliter post annū vero irreuocabiliter prout dictū est in reali, ⁊ nimirū q⁊ et hypotecaria est actio realis. l. pignoris. ff. de pig. ⁊. l. pignoris. C. eo. ti. ⁊ ꝛ opi. sit dubia tñ Alex. in. d. l. iij. §. fi. dicit ista esse magis cōem, intellige tñ ⁊ declara q̄ immissus in hypotecaria differt ab immisso in reali mera in hoc. q⁊ ꝛ immissus in reali post annū lucretur fructus vt per Alexan. in. d. l. si finita. §. iulia. in col. xxvi. ⁊ dixi. sed tñ immissus in hypotecaria et post annū nō lucratur fructus ⁊ rō est q⁊ intentio agētis nō est nisi auocare possessionē. l. cū venditor. in prin. ff. de euict. ita tz Alex. in. d. §. iulia. col. xxvij. ver. iuxta hoc queritur ⁊c. ¶ Scḋo amplia regulā seu qcl̄onem supra positā in actione reali vt procedat et in actione mixta prout est actio petitionis hereditatis que est actio mixta. vt. l. hr̄ditatis. C. de peti. hered. q⁊ et in illa immissus inquantū datur ad rez iudicatur de ea prout de actione reali vt. s. sicut immissus in reali ante annuz possidet reuocabiliter ⁊ post annū irreuocabiliter ita ⁊ immissus in actione mixta qñ dat̄ ad rē (vt dixi) sed si actio mixta detur ad personales prestationes tunc de ea iudicat̄ put de mera personali. l. ite labeo. §. familie. ff. famil. hercis. ⁊ qñ dat̄ ad rē sicut immissus in reali lucrat̄ fructus post annū, ita ⁊ lucrat̄ immissus in actione mixta ita tz Alex. in. d. l. si finita. §. iulia. col. xxvij. in ver. qd in misso i actione mixta. ¶ Limitat̄ aūt ista cōclusio de actione reali cum duabus ampliationibus vt supra datis duobus modis. primo qñ immissio esset facta post li. pte. q⁊ tunc et ante annum immissus efficit̄ possessor irreuocabilis, ⁊ sic ille ꝯ quē est facta immissio rōne proprietatis ita demū audiet̄ volens reuocare immissionē infra annū prestando satisdationē ⁊ reficiendo expen. iuxta dictam auc. ei. qui si immissio esset facta ante litē ꝙtest. secus si esset facta post lit. ꝙtest. vt probatur ⁊ notat̄. in. l. ꝙsentaneū. C. qūo ⁊ qñ iudex. ¶ Scḋo limitat̄ dicta qcl̄o vt nō ꝓcedat et si dicta immissio esset facta post li. quasi ꝙtestatā vt hr̄ in. l. ij. C. vbi in rē actio. in fi. vnde infertur q̄ qñ

intentatur realis actio ꝯ detinentē vel possidentē noie alterius
ꝛ detinēs seu possidēs cōpareat in iudi. ꝛ noiet dñm pro quo di
cit se detinere vel possidere datur ei dilatio vt denuntiet dño vt
dñs veniat ad causam instructā, ꝛ tunc si dñs nō ꝙparet in eius
ꝙtumacia fit immissio in possessionē ꝛ immissus efficitur posses-
sor irrenocabilis ét ante annū adeo qó si nominatus vult refice
re expensas ꝛ prestare satisdationē de iudi. sisti iuxta dictā auc.
ei q, nō audiet sed opz qó dñs agat ordinarie per viā pricipalis
petitionis sup proprietate ostendēdo se esse dñm. vt. d. l. ij. in fi.
C. vbi rē act. ita no. tz Alex. in istis duabus limitationibus. in
d. l. iij. §. fi. in. iij. col. ff. de acq. pos. ꝛ sic ét habes istā ꝙclonez seu
regulā de imissione facta in reali ampliatā ꝛ limitatā pluribus
9 modis. ¶ †Septimo qrit an immissus in possessionē ex scdo ō
creto statim efficiatur possessor ꝛ rndet qó sic ꝛ in tantū qó si il-
le ꝯ quē est facta immissio est dñs ét immissus efficit dñs, si aūt
nō erat dñs immissus incipit prescribere vt per Bart. in. d. l. si
finita. §. iulia. in. j. col. ꝛ in hoc Bal. in. l. possessione. C. de bon.
auct. iudi. pos. volnit qó immissus ex scdo decreto prescribat ét
directū dñiū tz alias per prescriptionē nō acqrat nisi vtile vt p
gl. in. l. ij. ꝛ ibi Bar. ff. de vsucap. pōderādo ad hoc Bald. tex.
in. d. l. si finita. §. si de vectigalibus. in ver. dñiū acqri qó appel-
latione dñij simpliciter facta veniat directū. l. j. §. q in ppetuū. ff.
si ager vectig. vel empby. peta. ¶ Ñ in hoc ꝯ Bal. est tenendū
qó nō prescribatur nisi vtile dñiū. ꝛ de hoc est text. iuncta gl. in
d. §. iulia. in ver. dñiū vbi gl. exponit. s. vtile, ꝛ rō est qz in mā p-
scriptionum lōgi tpis dñiū intelligit de vtili vt per glo. ꝛ doc. in
aucten. nisi tricēnale. C. de bonis mater. ꝛ in. d. l. ij. ff. de vsucap.
Verba aūt debent intelligi ꝟz subiectā materiā. l. si vno. in pri.
ff. loc. ꝛ ita tz Jas. in. d. l. iij. §. fi. in. ix. no. ꝛ añ eu tenuit Alex.
in. l. traditionibus C. de pac. vbi ét sequit Jas. ponētes ét ibi ali
quas alias limi. in qbus acquirit directuz dñiū quas omitto qz
10 sunt extra materiā nostrā. ¶ †Octauo querit an vno creditore
immisso ex primo decreto alij immissi videant ꝛ ꝛ in hoc pone re
gulā ampliationes ꝛ restrictiones. Regula est ergo qó vno im-
misso ceteri immissi vident, vt. l. cuz vnus. in prin. ꝛ ibi gl. plena
ꝛ Bar. ff. de bo. aucto. iud. pos. ¶ Amplia primo regulā qp ta
lis immissio sicut prodest inisso ita prodest alijs nō immissis vt
in simul oēs concurrāt ꝛ pariter ad pretiū rei pro eoꝝ ratis vo
centur nō aliter ꝙsiderato ordine immissionis vt hr in. d. l. cum
vnus. ꝛ in. d. l. si finita. §. si plures. ꝛ per Bar. ꝛ Sali. in. l. ij. C.
q potio. in pig. hab. ¶ Scdo amplia vt. d. regula procedat nō
solum in immissione que fit ex ꝙtumacia ꝛ sic in pignore ptorio.
iuxta to. tit. C. de pto. pig. sed ét in immissione q̄ fit vigore snie ꝛ
sic in pignore indiciali. iuxta to. ti. C. si in causam ind. pig. cap.
fit. ita tz gl. in. l. si iure. ff. q pot. in pig. hab. ꝛ in. l. fi. C. de bo. au-
cto. iud. pos. ꝛ idē tz By. in regula q prior. li. vi. ¶ Cōtrariam
aūt opi. tz Bar. in. d. l. cū vnus. vcz qó imissio facta in pignore
indiciali nō prosit alijs creditoribus ꝛ qó prior imissus sit potior
alijs ꝛ cū Bar. trāsit Ang. i. d. l. si finita. §. si plures. ꝛ in. l. a di
uo pio. §. si pignora. ff. de re ind. ꝛ Bal. in. l. ij. C. q pot. in pign.
hab. ¶ Sed ꝯ bar. tenēt Bal. ꝛ Sali. in. d. l. fi. C. de bo. auct.
ind. pos. Cōcludentes qó vno immisso vigore snie vel rei indica
te vel instri guarētigiati vel alteri⁹ iuris exeqbilis talis imissio
prosit ét alijs habētibus ius exeqbile ꝓut bz immissus, ꝛ qp oēs
debent esse equales, nec inter eos dz attēdi prioritas, ꝛ rndent
late argumētis Bar. vt ibi per eos. eandē opi. ꝯ Bar. firmat
Jmo. in. d. l. si finita. §. si plures. vt ibi refert Alexan. q dicit qó
opi. Bar. nō vr bene probari ó iure ꝛ sic vr tenēda in hoc opi.
gl. By. ꝛ sequaciū ꝯ Bar. qp vnius immissio vigore iuris exeq
bilis ꝛ sic in pignore indiciali ꝓsit ét alijs ꝓut ꝓdest immissio fa
cta vigore ꝙtumacie ꝛ sic in pignore pretorio. ¶ Intellige tñ, ꝛ
infra subdet, nisi immissus vigore iuris exeqbilis puta instrumē
ti guarētigiati pretēderet ét hypotecā qz tūc illius immissio nō
prodesset alijs vt per Bal. in. d. auc. ei q. C. de bo. aucto. iudi.
pos. ꝛ dicetur ¶ in restrictionibus. ¶ Restringit aūt ꝛ declarat
supradicta regula pluribus modis, ꝛ primo qp dicta regula pro
cedat in actione pōnali, nō aūt in actione reali, qz imissio vnius
in actione reali non prodest alijs, ꝛ rō est qz ille q immittitur in
actione reali immittitur tanqꝫ dñs, ꝛ dñs nō est creditor, nec ét
possessor ꝯ quez fit immissio est debitor. vt. l. vni. C. de alie. iudi.
mu. cā fac. ꝛ ita tenēt Bal. ꝛ Saly. in. d. l. fi. C. de bo. auc. iud.
pos. ¶ Scdo restringe vt. d. regula nō habeat locū ét in imis-
sione facta in actione hipotecaria qz in ea immissio vnius nō ꝓ
dest alijs nō pretendentibus hipotecā. ita tz Bal. in. d. auct. ei
q. in. iij. col. C. de bo. aucto. iudi. pos. ꝛ sequit Sali. in. d. l. fi. in
prin. in vlti. col. in ver. si est immissus in hipotecaria per rōnes
adductas per Bal. ¶ Tertio restringe regulā qp tz illa regula
oliz de iure. ff. esset necessaria qz de illo iure in actione personali
fiebat immissio in omnibus bonis vt. d. l. cuz vnus. in prin. Ñ
hodie de iure. C. ꝑm qó fit immissio ꝓ mēsura debiti vt. d. auct.
ei q ꝛ in corpe vnde sumit nō est necesse qp vnius immissio prosit
alijs nisi qñ in bonis debitoris nō erat nisi illa res in qua fuit fa
cta immissio. Nā si vltra illā essent alia bona alij creditores po-
terunt obtinere immissionē in illis, omissa illa re in qua creditor
fuit immissus pro mēsura sui crediti, ita declarat gl. ꝛ Bart. in
d. l. cū vnus. ꝛ bar. in. d. l. si ꝛ vir. ff. q pot. in pig. hab. ¶ Quar
to restringe regulā qp ita demū alij creditores pñt vti immissiōe il
lius q est immissus ꝛ ex ea iuuari, si veniāt ꝯ. biēniuz ꝛ expēsas ꝓ
rata reficiāt creditori immisso ꝛ citato debitore faciant fidē de
eoꝝ credito. tūc. n. poterunt ingredi sicut primus, vt est text. in
d. l. fi. ꝛ no. gl. ꝛ Bar. in. d. l. cū vnus. in pri. ¶ Quinto restrin
gīt. d. regula vt ita demū ꝓcedat qñ creditores sunt creditores
einsdē ti. puta qz oēs sunt creditores ex ꝯctu, vel oēs ex legato,
vel oēs ex cā dā. infec. tūc. n. vnius immissio prodest alijs. secus
aūt si eēnt creditores diuersoꝝ tituloꝝ. ita tz gl. in. d. l. cū vnus.
¶ Sexto restringit regula, vt ꝓcedat ita demū si dicti credito-
res oēs pretendāt cām onerosam. secus aūt si aliq prætenderét
cām lucratiuā vel quasi, qz tūc illis q prætendunt cām lucratiuā
vel quasi nō prodesset immissio facta de illo q prætenderet cām
onerosam. ita tz gl. in. d. l. cū vnus. ꝓ tex. in. l. is cui. §. si plures.
ff. vt in pos. leg. ꝛ ita dz intelligi tex. in. d. l. si finita. §. si plures.
ꝛ hāc opi. tz By. in. d. regula q prior. li. vi. Bar. aūt in. d. l. si ꝛ
iure. ff. q potio. in pig. hab. dicit qp ista distinctio inter cām one-
rosaz ꝛ lucratiuā semp sibi displicuit, qz. d. l. cū vnus loquit gña
liter ꝛ indistincte qp vno creditore immisso alij censent immissi.
idē ét tz Bar. in. d. l. is cui. §. si plures. dicēs se nō hre. l. q pro
bet istā drīā inter cām onerosam ꝛ lucratiuā. ¶ Et iō Bar. in
hoc ponit aliā distinctionē. in. d. l. si ꝛ iure. ꝛ in. d. §. si plures. ꝛ
in. d. l. cū vnus. vcz qp aut oēs creditores prætēdunt ius obliga-
tionis ꝛ vno immisso ceteri intelligunt immissi ꝓ. d. l. cū vnus.
Aut oēs prætēdunt iudicis offiū. ꝛ tūc vno immisso alij nō cen-
sent imissi. ꝛ hz locū tex. in. d. l. is cui. §. si plures. ꝛ isto casu opz
qó ét ceteri petāt se immitti. ꝛ facta immissione ptoꝛ tuebit oēs,
vt in dictis legibus. Aut vnus ꝓtendit ius obligationis ꝛ alter
iudicis offiū ꝛ tūc vno immisso alij nō intelligunt immissi. vt. l.
ij. C. q pot. in pig. hab. Et ex his infert Bar. qó si sunt plures ꝓ
tendētes plures snias diuersas vel habētes diuersa instra gua
rentigiata q̄ ex dispositione statutoꝝ habēt paratā executionē
sicut snie qp vno immisso pro executione snie vel instri ceteri nō
censent imissi, nisi ꝛ ipsi impetrēt immissionē. ꝛ hoc qz in hoc dz
impetrari offiū iudic s qó se nō exhibet nisi sit petituz, vt. l. iij.
§. hoc aūt indiciū. ff. de dā. infec. Ita distinguit. ꝛ tz bar. ¶ Sz
Bal. ꝛ Sali. in. d. l. fi. C. de bo. auct. iud. pos. i. ij. col. reprobāt
distinctionē Bar. validis rōnibus meo iudicio. ꝛ tenēt opi. gl.
By. ꝛ sequaciū. ꝛ vt ibi dicit Sali. ista opi. ꝯ Bar. est cōis vcz
qp aliud sit i creditoribus ex cā onerosa, vt. d. l. cū vnus. ꝛ aliud
est cā lucratiua, vt. d. l. is cui. §. si plures. vbi tex. facit drīam in
ter creditores ꝛ legatarios. ꝛ similiter ex cā quasi lucratiua, vt
ex cā noxali vel dāni infecti, vt. d. l. si finita. §. si plures. iste em
cāe censentur quasi lucratiue, vt. l. apud celsum. §. auctoris aūt.
ff. de dol. except. ꝛ rō drīe ꝑm eos é, qz fauorabiliores sunt q tra
ctāt de dāno q̄ illi q tractāt de lucro, vt. l. fi. C. de codi. ꝛ. l. fi. C.
de iure delib. ꝛ tz cū opi. bar. teneāt Ang. ꝛ Pau. de ca. in. d.
l. si finita. §. si plures. ꝛ Ang. in. d. l. fi. C. de bo. aucto. ind. pos.
Ñ opi. gl. ꝛ By. ꝛ sequaciū tz Jmo. in. d. l. si finita. §. si plu-
res. ꝛ rndet argumētis bart. ꝛ opi. gl. ꝛ By. ꝯ bar. dicit Alex.
post Jmo. in. d. §. si plres esse ó iure veriorē. ꝛ ꝟz Sali. in. d. l. fi.
est ét cōis. ꝛ iō tenēda. ¶ Et ex ꝓdictis iferr qó qñ plures cre
ditores ꝓtendūt pignus ptoriū ex diuersis titulis. tūc nō hz locū
regula. d. l. cum vnus. sed q prior est in ordine ex tpe imissionis
potior est in iure. ꝓ tex. in. d. l. ij. C. q pot. in pig. hab. ꝛ ibi bar.
ꝛ Saly. ¶ Similiter qñ aliq creditores prætēdūt pignus ptoriū aliq vero pignus quentionale nō hz in eis locū. d. rg. d. l. cū
vnus. Sed in eis hz locū regula. c. q prior. de reg. in. li. vi. vt. l.
si post q̄. ff. vt i pos. leg. ita tenēt bar. ꝛ Sali. post Cy. in. d. l. ij.
¶ Itē inferr qp inter plures creditores ptēdentes solū pignus
quentionale, nō hz locū. d. reg. l. cū vnus. sed preferri debēt ꝑm
prioritatē in tpe per. d. regulā q prior. ꝛ ita tenēt Bar. Saly. ꝛ
alij. in. d. l. ij. ꝛ Barto. in. d. l. cum vnus. ꝛ in alijs locis supra
11 allegatis. ¶ †Ultimo restringitur dicta regula vt procedat in
primo decreto, non aūt in scdo. qz imissio facta de vno creditore
ex scdo decreto nō ꝓdest alijs creditoribus. ita tz gl. in. d. l. cuz
vnus.

vnus. in prin. allegat text. in l. fulcinius. §. illud. in fi. ff. ex quib. can. in po. ea. refert ⁊ sequit Sali. i. d. l. fi. in prin. in vlt. q. C. de
12 bo. aut. iud. pos. ¶ †Nono querit an state dicto statuto ꝺ quo ꝺ. est facta mētio, vcz ꝙ tenutarius lucret fructus vsqz in qnqz ꝑ cētenario, put est florētie, vel in alia q̄titate. si sit aliqs creditor imissus i tenutā cui de iure ꝑ suo itereſſe deant vltra qnqz ꝑ cētenario, puta maritus in dote inxta no. ꝑ alex. ⁊ alios in. l. in sulā. §. vsuras. ff. sol. ma. vel vigore quētionis. puta qꝫ vxor sol. ma. ꝑ restitutiōe suaz dotiū habuit certū fūdū, cū pacto qꝺ ex eo lucret fructus, ꝙ pcīm ēt de iu. can. vz, vt late ꝑ Laurē. ꝺ rodulfis in trac. de vsur. i. q. lxv. vel si talis creditor q rōne damni emergētis vel lucri cessantis pretēdat maius intereſſe qnaz sint qnqz ꝑ cētenario. iuxta no. ꝑ doc. ⁊ maxie Jaſ. i. l. iij. §. fi. ff. ꝺ eo ꝙ certo loco an i hmōi casibus creditor possit lucrari ex dictis fructibus vltra dicta qnqz taxata a statuto ēt illud plus qꝺ sibi de iure debeat ¶ Et in ℔ Pau. de ca. in ꝙsil. cccl xxxvj. visis ⁊ pōderatis. in vlt. col. determinat ꝙ tales creditores possint lucrari ex dictis fructibus ēt vltra qnqz a statuto ordinata, qz statutū ꝓnidit gn̄aliter oibus creditoribus, ēt illis q nullū lucrum de iure pretēdere poterāt. illis āt q aliqd lucraturi erāt de iure dedit suū bn̄ficiū vsqz in qnqz ꝑ cētenario. cū ergo ꝓuisio statutaria veniat in angmētū nō ꝺz opari diminutionē. l. legata inutiliter. ff. ꝺ leg. j. Jta resident ibi Pau. ¶ Et ex hac decisione credo ꝙ florētie in ꝓnūciādis tenutis inoleuerit practica ꝙ ꝓnunciēt ꝑ dānis expē. ⁊ intereſſe scōm formā statutoz ⁊ vltra, addēdo dcm̄ ℞bū ⁊ vltra. ad obtinēdū ēt tenutā ꝑ illo pluri ꝙ deberet creditori ꝺ iure vltra qnqz taxata a statuto. ⁊ puto ꝺcisio nez ꝺ iure ꝓcedere, qz in instr̄is idistincte apponit ꝓmissio refectionis dānoz expensaz ⁊ intereſſe patiēdoz in lite ⁊ extra litē. Et ꝓpea ēt ꝑ dicto intereſſe lucri cessantis ⁊ dāni emergentis ꝙ de iure deberet ꝑt ꝓnunciari tenuta ⁊ ꝓcedi executiue in bonis debitoris, sicut ꝓcedit ꝑ ipsa sorte ꝓncipali. q̄ no. in pra-
13 ctica. ¶ †Sz in predictis vidi vtiliter dubitari. pone post ꝓnūciatā ⁊ ꝙsirmatā tenutam stetit tenutarius ꝑ aliquos annos qꝺ fructus tenute nō ꝓcepit, ſz interiz ꝓcepti fuerūt ꝑ ipsuz debitorē vel aliū ꝫ quē ꝙsirmata est tenuta, ⁊ euenit ꝙ postea creditor recepit sorte ꝓcipalē, reſernato sibi iure sue tenute sup qnqz pro cētenario. mō creditor istat sibi ꝙcedi executionē ꝑ viā brachij militaris i dicta re i tenutā acceptā. iuxta. l. q restituere. ff. ꝺ rei vēdi. dubitat an ℔ obtinere debeat ⁊ pria facie videret ꝺm ꝙ nō, qz istꝺ lucrū qnqz ꝑ cētenario dat a statuto post ꝙsirmationē tenute ⁊ sic ꝑ lucro futuro post sequtā tenutā. merito nō vr ꝙ illꝺ fuerit cōprehēsuz, nec potuisse cōprehēdi i ſnia ꝓnunciatiōis, seu ꝙsirmatiōis tenute. nā videmus ꝙ i ſnia bn̄ pnt cōprehēdi expēse facte ⁊ faciēde vsqz ad ipsaz ſniaz, sed ille q̄ future sunt post ſniaz nō pnt ꝙprehēdi i ea, vt vr̄ tex. i. c. auditis. de p cura. ⁊ ibi ꝑ Abb. ⁊ alios. ⁊ no. Ang. i. l. vbi āt. §. pe. ff. de ver. obli. cū āt istud lucrū qnqz ꝑ centenario in ſnia ꝓnunciationis tenute nō fuerit ꝙprehēsuz nō vr̄ qꝺ ad illū executiue ꝑ viā brachij militaris agi possit. ¶ Tn̄ ℔ nō obstāte ꝯriā ſniaz puto verior̄. nā (vt dixi. §.) in prima qōne nō est dubiū ꝙ ꝓnūciatio tenute fuit facta pro sorte principali dānis expē. ⁊ intereſſe ſz forma statutoz ⁊ vltra, nō ꝑt ergo negari ꝙ dcm̄ lucrū qnqz ꝑ centenario ordinatū a statuto nō ꝙprehēdat ꝑ verba expſſa dicte ꝓnunciationis tenute. ¶ Sz difficultas solum resident an dictū lucrum ex quo venit debēdū de futuro post tenutā pronunciatā de iure potuerit peti ⁊ cōprehendi in ipsa pronunciatione tenu-
14 ter. Et in hoc ēt puto dicendum qꝺ sic. †Quia qn̄ ius de futuro debetur iure actionis, tunc actor potest ad illud agere ⁊ petere illud, ⁊ sup eo potest ferri sententia. secus autem si illud ius veniret solo officio iudicis mercenario, vt late disputādo firmat ꝓ multa Alex. in. d. l. vbi aūt. §. pe. ff. de ver. ob. dicēs hāc esse cōmunē opi. cū aūt istud lucrū quinqz ꝑ centenario det ex dispositione statutaria, clarū est ꝙ ꝑ illo consequendo cōpetit actio vel ꝙdictio ex dicto statuto. iuxta late no. ꝑ Bar. ⁊ alios in. l. j. ff. de ꝙdi. ex lege. merito ꝛz veniat de futuro post ꝓnunciationē tenute pōt peti ⁊ deduci in tenuta. ¶ Et nō obst. d. c. auditis. ⁊ decisio Ang. in. d. §. pen. qz vt ibi declarat Alex. predicta ꝓcedunt in expēsis q̄ solo officio iudicis mercenario veniunt, secus autē est in iure de futuro qꝺ debet iure actiōis, vt est in casu nostro. ⁊ istud tāto clarius ꝓcederet qn̄ essemus in executione instrumenti, in quo dāna expense ⁊ intereſſe essēt ꝓmissa ꝑ stipulationē, qz tunc illa qnqz ordinata a statuto ꝑ dānis ⁊ intereſſe deberētur ēt actione ex stipulatu ⁊ dispositio statuti adequaretur ad ipsum ꝫctum quasi sup illo declaratiue ꝓcedendo, vt docet bar. in. d. l. j. ff. de ꝙdi. ex. l. in materia ꝙdictiōis ⁊ actiōis ex statuto. ⁊ ita semper tenui ⁊ tenendū puto. q̄uis aliq aliꝫ tenuerint
15 ꝫriū meo indicio debilibus fundamentis. ¶ †Insup in ista mā istius lucri qnqz pro cētenario debito ex forma statuti pōt dubitari an illa qnqz debeant a die ꝓnuntiationis tenute ⁊ immissionis, an vero a die ꝙsirmationis? pro cuius decisiōe. q. primo est aduertēdū qꝺ florētie ex forma statuti sit ꝓnūtiatio tenute ⁊ immissio in bonis debitoris nulla citatiōe ꝓcedēte. ⁊ hoc ēt si bona possideant per tertiū ⁊ nō per debitorem. ⁊ istud ēt est ex dispositiōe iuris. vt tenēt Bet. ⁊ Cy. i auc. si oēs. C. si vt se ab here. absti. ⁊ refert ⁊ sequit Pau. de ca. in. l. fi. in. iij. col. in ver. i gl. q̄ incipit illoz̄. C. de edic. diui adria. tol. vbi dicūt ꝙ in ꝓnūtiatione ⁊ in executiōe faciēda ꝑ nūtiū nō est necessaria citatio possessoris, qz nō agit de ipsius ꝓiudicio. nā per hoc nō expellit de sua possessione quousqz fuerit auditus. sed postqz ꝓnūciata est tenuta ⁊ facta immissio ꝑ nūtiū si missus vult qꝺ possessor expelat ꝺz ille citari, ⁊ si nō cōparet expellet, ⁊ fieri ꝺz ei ꝓceptū qꝺ dimittat possessionē liberā ⁊ expeditā. si āt ꝙparet ⁊ nō allegat aliquā iustā cām sue possessionis, sed dūtaxat dicit se possidere. tūc discutiēdū est de sua possessiōe. iuxta ea q̄ tradunt ꝑ Pau. de ca. in. d. l. fi. in. iij. col. ⁊ florētie statutū ponit modos quibus possessor pōt iustificare suā possessionē ⁊ releuare se a ꝓceptis. ¶ Deueniēdo itaqz ad decisionē dubitationis nr̄e distinguēdū puto qꝺ aut immissio in tenutā est facta in bonis possessis ꝑ ipsuz debitorē vel eius br̄dē, ⁊ tūc dictū lucrū qnqz ꝑ cētenario ꝺbet a die immissionis in tenutā. ⁊ rō ē qz tūc tenuta nō indiget alia ꝙsirmatiōe sz sequuta immissione cātū est pignus ꝓtoriū. iuxta. l. nō est mirū. ⁊ ibi no. bar. ff. de pig. act. nā neqz debitor neqz hēs pōt ꝫdicē. iuxta no. ꝑ gl. ⁊ doc. in. l. cū res. C. si alie. res pig. da. sit. ⁊ no. ꝑ Bart. in. l. rē alien. in. ij. col. ver. q̄ro circa istā partē ff. de pig. vbi br̄ qꝺ qn̄ agit ꝫ debitorē hypotecaria sufficit pbare ipsuz possidere cū allegatione dn̄ij qz ille non pōt referre. q. dn̄ij. ⁊ idē ēt ꝺz est qn̄ immissio in tenutā esset facta de bonis existētibus apud ipsuz creditorē, q̄ immissio fit ꝑ decretuz iudicis in quo permittit ipsi creditori possidere ex primo decreto, vt br̄ ꝑ Barto. in. l. si finita. §. iulia. ff. de dam. infec. in. iij. col. tūc. n. im-
16 mediate sequutus fuit effectus tenute. ¶ †Aut immissio ē facta in bonis possessis ꝑ aliū tertiū possessorē, ⁊ tunc aut ille nō relenat se a ꝓceptis ꝺ disgōbrādo ei factis ꝑ aliquē ex modis traditis a statuto. de quo ꝓcepto meminit bart. i. l. sicut. §. supuacuū. in. ij. col. ff. gb. mo. pig. vel hypo. solu. ⁊ dicta qnqz debebunt a die immissiōis, qz talis nō dr̄ possessor sed ingombrator ⁊ occupator q̄ incōtinēti expelli pōt. l. j. §. hoc interdicto. ⁊ ibi ꝑ Bar. ff. vti. possi. ⁊ ꝑ Alex. in. l. idē est. §. cū igit. ff. de vi ⁊ vi arma. ⁊ potius ꝺz est istū talē fuisse in possessione q̄z possedisse inter q̄ est dr̄ia, vt. l. si qs aū. ff. ꝺ acq. pos. ⁊ hr̄ ꝑ Cor. in ꝙsi. cxxvij. ꝛz multas in lr̄a. e. iij. vol. ⁊ iō talis possessor nō est in ꝙsideratiōe, sed ē pinde ac si bona fuissent imēdiate apꝺ ipsuz debitorē, aut ille tertius possessor institificat suā possessionē ⁊ relenat se a ꝓceptis. ⁊ tūc qz adhuc est disputādū sup validitate dicte tenute ⁊ discutiēdū sup ꝓioritate ⁊ potioritate iuriū nō censet tenuta data donec fuerit ꝙsirmata cū agat ex ſnia ꝙsirmāte nō ex ꝙsirmata. vt ꝑ Bar. in. l. eos q. C. ꝺ ap. iō tūc nō debebit lucrū nisi subsequuta ꝙsirmatiōe ⁊ a die ꝙsirmatiōis, qz tūc vere ꝺr̄ tenutari? ⁊ nō aū, nā stante ꝙtradictione actus tenute nō erat ꝙfectus, ⁊ ꝓpea ꝙsirmatio subsequēs est illa q̄ perficit tenutā ⁊ primū decretuz. inxta not. ꝑ Jaſ. in. l. more. in mā ꝙsirmationis in. vij. col. in. ij. fallē. ff. de iurisd. om. iud. vbi ꝙcludit qꝺ qn̄ actus est impfectus
17 q ꝙsirmat ꝺr̄ de nouo dare. ¶ † Istud aūt vltimuz puto fallere in dote q̄ repetit ab vxore ab br̄dibus mariti soluto mr̄imonio, qz ex quo mulier agēdo ꝑ dote ꝙstituerit br̄des mariti in mora debent sibi alimēta ⁊ intereſſe a die more cuz dicat esse in dāno emergēti qn̄ nō br̄et vn̄ aliūde se aleret vel aliter dānū patereť. cōis. n. est ꝙclusio qꝺ qn̄ mulier post mortē mariti nō ꝺz aliūde vnde se alat, put magis frequēter ꝙtingit, ꝙ tūc si mulier instet pro dote dicat pati dānū ꝓp morā br̄dū ⁊ sibi debent alimēta ⁊ vsure ꝑ dote nō soluta in bonis mariti. vt late br̄ ꝑ Ro. Jmol. Alex. ⁊ alios. in. l. dinortio. in prin. in. vi. ⁊. vij. col. ff. sol. matri. ⁊ cū talis mora ⁊ dānū incepit a die ꝓnuntiate tenute ꝺm puto qꝺ dicta qnqz in dote debeant a dcā die q̄ ꝙsideratio nō militat in alijs creditoribus. q̄ oia bn̄ no. in prac. qz semp vidi ita ob-
18 seruari. ¶ †Alterius vidi ēt dubitari circa dicta qnqz ꝑ cētenario debita tenutario ex fructibus ex dispositione statuti an. s. illa debeant si ex bonis in tenutā accepit fructus percepti non fuerint? Et prima facie videbatur ꝺm qꝺ non ꝓp illud verbū ex fructibus. qꝺ vr̄ positū taxatiue ⁊ nō ꝺmōstratiue. iuxta no. in. l. lucius. ff. de alim. ⁊ ciba. leg. ⁊ qdā testō. in prin. ff. de leg. j.

¶ Tamen hoc nō obstāte puto aliter dōm. vez q̄ sufficiat bona in quibus est facta immissio esse de sua natura fructuosa ad hoc vt dicta q̄nq̄ pro centenario debeant. et q̄ ex dicta re fructus percepti non fuerint culpa vel negligētia debitoris, vel alterius possessoris q̄ forte bona nō colui nec colere fecit. vel et
19 si fructus essent percepti sed per aliuz. ¶ †Et probat̄ ista q̄clō per no. per Alex. ⁊ Socy. in. l. de diuisione. ff. sol. mat. duz examinat̄ an rōne more irregulari debeant̄ fructus rei non traditi ⁊ distingnūt inter rē fructuosam ⁊ rē de sui natura sterilem. naz primo casu si sunt percepti fructus vel percipi potuerūt. sed ex culpa vel negligētia nō fuerunt percepti. tunc debent̄ fructus q̄ percipi potuerunt per tex. in. l. iulia. §. ex vendito. in ver. facultatem. ff. de ac. emp. ⁊ in. l. vēditor domus. ⁊ in. l. si ea res. eo. ti. In q̄bus iuribus ꝓbatur q̄ si pōt imputari vēditori quare fructus nō percepit tenetur et de percipiendis. ⁊ iō dicūt q̄ male fuit q̄sultū per quosdā q̄ vēditor domus q̄ fuit in mora irregulari, nō teneat̄ ad possessionē si ipse nō habitauit, nec alij locauit, q̄z ꝑm eos satis est q̄ potuit habitare vel alteri locare. scōo ꝙo casu q̄n res est de sui nā sterilis nō debent̄ fructus seu vsure coz respectiue ad fructus. sz solū debent̄ ꝓp ꝓfidiā ⁊ inobseruātiā, vt p Socy. in. d. l. de diuisione. ⁊ p hac opinione vī casus in. l. iulia. la. j. in fi. prin. ff. de vsur. vbi in petitiōe nude ꝓprietatis venit̄ fructus ⁊ vsure coz respectiue. put pōt illa res producere. ⁊ ibi no. Ang. ⁊ Saly. ¶ Vñ q̄cludit̄ q̄ illa dispositio q̄ vult q̄ qs lucret̄ fructus ex re, intelligit̄ et si ex re fructus percepti nō sint, dūmō res sit fructuosa ⁊ percipi potuerint. ⁊ sic statutuz q̄ tenutarius lucret̄ q̄nq̄ ꝑ cētenario ex fructibus verificat̄ ⁊ procedit dūmō res sit fructuosa. ⁊ ex ea fructus percipi possint. secus aūt si res esset sterilis ⁊ infructuosa. Si tñ fructus percepti sunt ex dicta re, siue per debitorē, siue p tenutariū, siue p aliū. ⁊ nō ascenderēt ad q̄nq̄ pro cētenario tūc tenutarius nō posset petere suppleri dicta q̄nq̄ vltra dictos fructus, q̄z bñ in hoc statutū loquit̄ taxatiue dōo ex fructibus. ⁊ hoc mō ꝓcedūt. d. l. In cius. ff. ō ali. ⁊ cib. leg. ⁊ d. l. q̄dā testō. in prin. ff. de le. j. vez quatenus fructus ascēdūt ⁊ nō vltra. ¶ Sed in hoc posset dubitari q̄d si neget̄ fructus perceptos p debitorē vel aliū tertiū possessorē eē tot quot sufficiāt ad dicta q̄nq̄. q̄s bēat ꝫ ꝓbare ⁊ breuiter puto onus ꝓbādi hoc incōbere ei q̄ percipit dictos fructus q̄z talis negatio est fundamētū intētionis negātis. agēs aūt fundat se in equalitate rei fructuose. iuxta not. p bar. ⁊ doc. in. l. in
20 illa stipulatione si calēdis. ff. de ver. ob. ¶ †Decimo dubitatur q̄d si data est tenuta alicui creditori in aliqua re sibi hypotecata. tñ in ea dāda fuit ꝓcessuz inordinate ⁊ minus solēniter. adeo q̄ tenuta est nulla vel venit annullāda, an saltē dicta res p ꝑs obligata possit retineri per creditorē. ⁊ rñdet̄ breuiter q̄ Bal. in. l. fundus q̄ lncij titij. in lectura antiqua. ff. de rescin. ven. tz q̄ sic. p tex. ⁊ gl. ibi. ⁊ vere. d. gl. hoc vult itelligi illā tex. q̄ ibi vē ditio facta fuit minus solēniter. tñ q̄z res erat obligata ob vectigal rei publice q̄ illā vēdidit. iō dat̄ exceptio ⁊ retētio emptori donec ei sit restitutū ꝓtiū solutū per eū reipublice ad vtilitatē debitoris. ⁊ ita et vī probari p tex. in. l. emptor. in prin. ff. de rei vē. quē allegat. d. gl. ¶ Et illō dictū bal. allegat ꝑ sing. Bertachi. in suo tract. de epō. in. j. lib. pen. col. ⁊ ita et dicit tenere Ueroné. in sing. lxxxv. ⁊ dicit esse perpetuo tenēdū mēti. Ad idē tex. in. l. si nō sortē. §. si cētū. ibi ager aūt retinebit̄ donec debita pecunia soluat̄. iuncta gl. ibi. ff. de q̄di. indeb. ⁊ iunctis not. p Uau. de ca. in. l. petēti. in fi. ff. de pig. act. vbi dicit rē datā insolutū vel aliter nulliter peruētā ad creditorē posse retineri ꝑ debito. ⁊ ita dicit esse intelligēdū id q̄d bī in. d. §. si cētū. ¶ Et pro ista decisione facit optime dictū Spe. in ti. de q̄rum. §. sequit̄ videre. col. iij. ver. sed pone quenite. q̄d refert ⁊ sequit̄ bart. in. l. ij. §. fi. in fi. ff. de acq. pos. vbi q̄cludit̄ q̄d si creditor in hypotecaria fuit immissus ex ꝑ decreto. quo casu efficit̄ possessor ante annū sz renocabiliter, vt bī in. d. l. iij. §. fi. ⁊ dixi. ē. in hoc. ij. mēbro. in. vi. q. nu. xxi. si. j. annū ōbitor velit renocare immissionē. iuxta auct. ei q. C. de bo. auc. iud. poss. nō dz audiri si incōtinenti creditor est paratus docere de sua hypoteca, ⁊ p suo credito ⁊ hypoteca, pōt rē retinere. ⁊ hanc opi. tz Alex. in. d. l. iij. §. fi. ⁊ dicit eam procedere, dummodo creditor offerat incontinenti se
21 probaturuz de suo credito ⁊ hypoteca. †Et monetur q̄z et in iudicijs possessorijs vbi possessio q̄uenit ad possessorē ex iusta cā si offerat se incontinenti probaturum de suo iure auditur possidens. l. fi. cum gl. quorum bono. Et non obstat q̄ in possessorio recuperāde dz ꝑius restitui possessio anteqūz audiatur possidēs super suo iure, vt. l. si qs ad se fundum. C. vnde vi. Quia illud est verū q̄n agens recuperande fuit destitutus possessione ⁊ illa p-
uenit ad reū q̄uentū sine culpa agētis. ita dicit ibi Alex. q̄ui dicit istā opi. teneri cōiter per doc. q̄ordat idē Alex. in q̄si. v. in
22 cā ⁊ lite. ij. vol. in fi. ⁊ ita et trāsit Jas. in. d. §. fi. in fi. ¶ †Facit et q̄z lz alias spoliatus ante omnia sit restituendus. d. l. si quis a se fundum. tñ illa regula nō bz locum in spoliatione facta p iudicē auctoritate iudicis iudicialiter procedentis, q̄z tūc ante restitutionē dz adhiberi cause cognitio super exceptis. vt not. gl. in. c. presentium. vij. q. i. ⁊ est rō q̄z pro iudice presumitur. c. in presentia. de renū. ⁊ no. Archi. in. c. quorundam. lxx. di. ⁊ Abba. ⁊ Fely. in. c. dilectus. el. j. in. i. col. de rescri. ⁊ in. c. si q̄stitterit. de accusa. ⁊ Decius in consi. cxxv. in cā spoliationis. secus aūt esset si iudex extraiudicialiter vti primatus processisset ad dictum spoliuz. c. conquerente. de resti. spolia. vbi Abb. ⁊ tradit Host. in summa de resti. spolia. in. §. q̄n facienda. in prin. Et ꝫ predicta puto intelligēda ea que vult Bald. in. l. j. in prin. C. de cad. edic. dum vult q̄ q̄n agitur ꝫ violentuz possessorē spoliatus ante omnia dz resti. quē refert Socy. in. l. iuste possidet. in. iij. col. in ver. ij. cōclusio. ff. de acq. pos. dum infert q̄d secundus decretum nō rite interpositum est nullum ⁊ q̄ immissus per illud dī violentus possessor. ⁊ per q̄sequens talis tenuta nō pōt q̄firmari auctoritate iudicis q̄n spoliatus instat vt sibi ante omnia restituat̄ possessio per allegata ibi per eum. ¶ Quia puto eius dicta procedere q̄n spoliū fuit factū per iudicē procedētē vt primatum, secus aūt si processisset iudicialiter lz minus solēniter ꝑ allegata supra, ⁊ probatur per iura q̄ allegat Socy. vez per. l. meminerint. C. vnde vi. ⁊ per. l. fi. C. si per vim vel alio mō. per q̄ iura infert Socy. q̄ obtinens scōm decretū minus rite vel solēniter dī violentus possessor. ⁊ ita dicit Soci. velle Bar. in. d. l. iuste. ⁊ iō debes aduertere q̄d istud dz intelligi q̄n index minus rite interposuit sūn decretū. ⁊ p ostea dedit lniam ipsi parti vt ingrederet̄. nā tunc iste ingressus ⁊ ista spoliatio dī facta nō iudicialiter sed primate, q̄z ipsa pars q̄ est primata persona illā fecit. ⁊ ppea iste q̄ hoc modo fuit ingressus dī violētus possessor. ⁊ incidit in penā. d. l. meminerint. C. vñ vi. ita expresse vult bar. in. d. l. iuste possidet. ⁊ mag. expsse hoc vult Bar. in. d. l. meminerint. in vlt. col. in ver. hoc premisso ⁊c. vbi clare dicit q̄ si vigore sentētie nō recte late pars sua auctoritate ingredit̄ dī violentus possessor ⁊ incidit penā. d. l. meminerint. secus si vigore, snie nō rite late mittatur in possessionē per executorē, q̄z tūc nō bz locū dicta q̄stitutio. ⁊ modo intelligis q̄n dicatur index spoliare aliquē procedendo vt index ⁊ q̄n dicat̄ spoliare ꝓcedendo vt primatus nā si procedat snia seu decretū iudicis minus rite ⁊ soléniter latū ⁊ index vigore dicti decreti faciat agentē imitti in possessionē per executorē seu nūciū publicū. tūc dī spoliare possessorē procedēdo vt index. si aūt det licentiā ipsi parti vt ꝓpria auctoritate ingrediat̄ possessionē. tūc dī spoliare vt ꝑnatus. ita in effectu vult Bart. in. d. l. iuste. ⁊ in. d. l. meminerint. ⁊ ibi et Sali. in. l. ij. col. i. ver. iij. opi. ⁊c. ⁊ ꝫ mō (vt dixi) sunt itelligēda no. p Socy. in. d. l. iuste. in ver. ij. q̄clō. vez q̄n decretū erat nullz ⁊ pars vigore dicti decreti vel propria auctoritate, vel et de lnia iudicis ingressa fuit possessionē. tūc. n. dicetur violētus possessor cū spoliatio facta fuerit per personā primatā. secus si fuisset ingressus introducēte eum nuntio vel executore publico, q̄z tunc nō esset violentus possessor. ⁊ isto vltimo casu non bz locuz d. l. si quis a se fundū. sed lz agatur recuperāde dz adhiberi cāe cognitio super exceptionibus rei q̄uenti ⁊ procedūt no. p Fely.
23 in. d. c. dilectus. el. j. de rescrip. ¶ †Et pro q̄firmatione predictorum faciunt no. per Alex. post Ang. ⁊ alios. in. l. si finita. in prin. ff. de dā. infec. vbi vult q̄ pōt peti vt tenuta q̄ data fuit minus rite q̄firmetur per iudicem. ⁊ in simili adducit q̄ snia nulla pōt per iudicē appellationis q̄firmari, vt per Bar. in. l. j. in fi. in ver. quero q̄d si datur libellus sup nullitate. C. q̄n prono. non est ne. ⁊ tradit idē Alex. in q̄si. lxxxj. in cā ⁊ lite. col. fi. vij. vol. vbi q̄cludit q̄ tenuta q̄ ē nulla q̄firmari pōt per iudicē appellationis vel nullitatis si q̄stat sibi q̄ de nouo dāda esset. ⁊ sic q̄ ille cui data est foueat iustitiam. ⁊ allegat Bar. in locis prealleg atis. ⁊ q̄ordat Ang. de are. in. §. quadrup. inst. ō ac. ⁊ Uau. de ca. in q̄st. lxxxix. in cā capture. in fi. vbi q̄cludit q̄ si captura fuit nulla ex defectu citatiōis. si tñ q̄stat de debito, q̄z captus cōfiteret̄ vel alio mō apparet nō dz captus relaxari, sed dz captura q̄firmari p. l. fi. §. fi. ff. q̄ me. cau. Et istō late firmat Bertach. i d. trac. ō epō. in. j. li. pe. col. sequit̄ Jas. in. l. si pacto q̄no penā. i ij. col. C. de pac. q̄ no. q̄z i practica frequēter pñt q̄tingere ⁊ forte nō inenies plenius examinata ⁊ ōclarata. ¶ †Undecio du
24 bitat̄ an imissio ⁊ decretū possit interponi in noibus debitorū ⁊ actionibus? ⁊ tex. est no. q̄ sic in. l. j. C. de preto. pig. ⁊ ibi gl. do-

ces

ect q talis immissio dz fieri hoc mõ . vcz q dz citari debitor in cuius nomẽ faciẽda est imissio. & si q̃siteat debitũ corã iudice in dex inbebit id esse pignori creditori . & talis iussus bz vim quasi immissiõis. & ex hac quasi imissiõe dabit creditori vtilis hypotecaria. vt l. a diuo pio. §. sic quoq; . & §. sed vtrũ. & §. sz qd dicemus. ff. de re iudi. & illã gl. vt notabile sequit Saly. in. d. l. j. & de mã vide latissime p Alex. post Bart. & alios in. d. §. sic quoq;.
25 ad cuius dicta satis sit remissio . ¶ †Nonodecimo q̃rit an sicut creditor q cadit a possessione pignoris q̃tionalis põt recuperare pignus p hypotecariã. ita ẽt sit in pignore p̃torio & breuiter tex. est no. in. l. fi. C. de pret. pig. qõ idem est in vtroq; pignore. & ita no. ibi bal. & Saly. & idẽ tz Bart. in. l. si qs missum. §. j. in fi.
26 ff. de dã. infec. ¶ †In quo vnũ est notãdũ qõ lz alias in hypotecaria intẽtata ex pignore q̃tionali regrat excussio. tñ qñ agit ex pig. p̃to. ad pignus a quo imissus cecidit. iuxta text. in. d. l. fi. nõ regrit excussio, vt. l. si post q̃. ff. vt in pos. leg. Mã eodẽ imperio quo missus fuit in possessionẽ dz in ea q̃seruari. l. si qs missus. ff. ne vis fiat ei. & l. ij. §. erit. ff. de iurei. & ita tz bal. in. l. j. in fi. p me col. in ver. sed ego q̃ro &c. C. de reno. bis q̃ in fraud. credi. &
27 dicã. J. in. ij. p. huius scõi mẽbri. in vlti. diffe. nu. lxvj. ¶ †Decimotertio q̃rit an cũ pignore q̃tionali possit q̃currere pignus p̃torij in eadẽ re? Et breuiter rñdeẽ q̃ sic, put est tex. in. l. fund⁹ quẽ. ff. de an. leg. & sentit glo. in. l. cũ debitoris. C. de iudi. & ibi tenẽt Jac. de are. Cy. Fran. tigri. Sali. Alex. & Jas. & ppea bñs pignus q̃tionale põt ẽt petere a iudice se imitti in possessionẽ ex p̃rio decreto p q̃ q̃stituit pignus p̃torij. iuxta. l. nõ est mi
28 rũ. ff. de pig. act. ¶ †Et ex p̃dictis inferunt in. d. l. cũ debitoris. Bal. Bar. de ca. Alex. Jas. qõ lz dñiũ nõ sit multiplicabile, q̃ est ius plenũ, vt. l. ij. §. ex plurimis. ff. de acq. pos. tñ hypoteca bñ põt multiplicari vt ibi q̃ est ius semiplenũ, & vtilitas isti⁹ accumulationis pignoris p̃torij est ꝑm prefatos doc. q̃ in venditione pignoris q̃tionalis regrit maior solẽnitas de qua in. l. fi. C. de iure domi. impe. q̃ regrat in pignore p̃torio. Item q̃ pignus conuentionale non adaptat ad ꝑm decretũ. p̃cut facit pignus p̃torij qõ est primum decretũ. iuxta glo. magistraz in. l. si finita. §. si plures. ff. de dam. infec.

8 **Equitur** mõ scõa pars istius secũdi membri. in qua videndũ est in quibus
29 q̃niat pignus q̃tionale cum pignore p̃torio. & deinde in qbus adinuicẽ differãt . ¶ †Primo igit q̃niũt q̃ in vtroq; & p vtroq; q̃petit actio hypotecaria, vt. l. j. & ij. C. de p̃to. pig. Scõo q̃niunt respectu pignoratitie directe, q̃ sicut debito satisfacto q̃petit debitori directa pignoratitia ad repetendũ pignus q̃tionale, vt in toto tit. ff. & C. de pig. act. ita & in pignore p̃torio soluto debito q̃petit debitori vtilis pignoratitia ad repetendũ pignus p̃torij. vt. l. si is cui. §. q̃ri põt. ff. vt in pos. leg. & no. bar. in. l. j. ff. de pig. act. & vt subdit ibi bar. idẽ est dõm in pignoratitia ꝓxia q̃ q̃petit creditori p. d. l. is cui. §. q̃ri põt. & idẽ no. Bar. in. l. si pecuniã. ff. de pig. act. vbi dicit esse tex. p hoc. Et q̃ sit rõ qõ pignoratitia q̃ dat debitori p̃o pignore p̃torio sit vtilis & nõ directa declarat Saly. in. l. q̃ pignoris. C. de pig. act. vcz qõ iõ isto casu dat vtilis & non directa, q̃ nõ p̃cedit ex q̃tione partiũ neq; ex traditione. qõ est necesse vt det directa pignoratitia. vt instit. qb. mo. re ꝓhi. obli. §. itẽ is & §. fi. ¶ Venio nũc ad dñias inter pignus q̃tionale & pign⁹
30 p̃torij & reperio inter illa decẽ dñias. ¶ †Prima itaq; dñia ẽ i mõ q̃stituẽdi q̃ pignus q̃tionale solo q̃sensu q̃stituit, vt. l. j. ff. de pig. act. p̃torij vero pignus regrit actualẽ imissionẽ vt. l. non est inirũ. eo. ti. & hoc p̃terq; qñ p̃stat impedimentũ in imissione, q̃ tũc pignus p̃torij cãtur solo aspectu. tex. & ibi no. bar. in. l. cũ vnus. §. fi. ff. de bo. auc. iudi. pos. & bñ p Bar. & Alex. in. l. j. in p̃in. in vlti. col. ff. de acq. pos. & ẽt si tale impedimẽtũ esset causatũ p potentiã aduersarij. tex. & ibi no. in. c. q̃ngit. de do. & q̃tu. & no. Jas. in. d. l. in p̃in. vlti. col. & hãc p̃timã dñiaz ponit
31 gl. & sequit Bar. in. l. j. ff. de pig. act. ¶ †Scõa dñia est ꝑm gl. in. d. l. i. q̃ si in pignore q̃tionali male versẽt creditor tenẽt debitori pignoratitia, sed in pig. p̃to. tenẽt actione in factũ. vt. l. p̃tor. ff. de bo. auc. iudi. pos. In hoc tũ Bar. in. d. l. i. supplet q̃ lz in pig. p̃to. sit debitori p̃dita actio in factũ ex illo edicto. de quo in. d. l. p̃tor. in p̃in. qõ tñ debitor bz ẽt vtilitatẽ pignoratitiã . vt
32 §. dictũ est p dictã. l. si is cui §. q̃ri põt. ff. vt in pos. leg. ¶ †Tertia dñia est ꝑm gl. in. d. l. i. qõ creditor in q̃tionali pignore bz nãlẽ & ciuilẽ possessionẽ. iuxta tñ no. p Alex. in. l. j. §. p seruũ cor poraliter. ff. de acq. pos. In p̃torio aũt nullã bz possessionẽ. vt. l. ij. §. creditores. ff. vti poss. & ibi hoc late firmat gl. in ver. non posse. & istã ẽt dñiam approbat Bar. in. d. l. j. dicẽs qõ in q̃tionali pignore facta traditione trãsit possessio. vt. l. serui nomine. ff. de vsuca. secus aũt ẽ in p̃torio. vt not. in. l. iij. in fi. ff. de acq.
33 pos. & sic Bar. tz idẽ qõ tz gl. ¶ †Et ex hoc infert Bart. aliã & sic quartã dñiam. vcz qõ in q̃tionali creditor bz interdictũ possessoriũ vtile. s. vti possidetis . in p̃torio aũt secus. & rõ est q̃ tale interdictũ dat possessori tm̃. & creditor in pignore q̃tionali possidet, secus aũt in p̃torio vt dictũ est in p̃cedẽti dñia. & de hoc est tex. in. l. si duo. ff. de bo. auc. iudi. pos. & in. d. l. iij. §. creditores. ff. vti pos. & hãc ẽt dñiã ponit gl. in. d. l. i. ff. de pig. ac.
34 vti. loco. ¶ †Quinta dñia est q̃ in q̃tionali creditor tenẽt de dolo & lata culpa & leui. In p̃torio aũt tenẽt solũ de dolo & lata culpa, vt. l. p̃tor. §. est p̃terea. ff. de bo. auc. iudi pos ita tz gl. in d. l. j. & ex hoc Bar. in. l. si finita. §. si qs dãni. ff. de dã. infec. infert qõ ille q bz pignus cõuentionale tenẽt indistincte reficere. alias de omisso põt q̃ueniri a debitore, sed ille q bz pignus p̃torij non tenẽt ad reficiendũ. nisi omissio refectionis caderet in dolũ vel latã culpã. vt. d. l. p̃tor. §. his verbis. & §. p̃terea. ff. de bo. auc. iudi. pos. & qõ creditor in ꝓctu pignoris cõuentionalis obligẽt de dolo lata culpa & leui est tex. in. §. creditor quoq;. insti. q. mod. re ꝓhi. ob. & in. l. sicut. & ibi gl. & Bal. C. de pig. & in. l. si cũ vẽderet. §. fi. & ibi no. gl. ff. de pig. act. & bñ p Becium in. l. ꝓctus nu. xxvij. ff. de reg. iur. & adde hic q̃ dicã. J. in. v. membro. v. partis principalis. in. v. ampliatione. vbi tractat de fructibus pignor. & istã dñiam omisit bart. in. d. l. j. ff. de pig. acti.
35 ¶ †Sexta dñia est ꝑm gl. in. d. l. j. qõ in pignore q̃tionali si debitor dat dãnũ in pignore creditor agit ꝯ eũ ꝓxia pignoratitia. l. seruũ. ff. de pig. sed in p̃torio pig. dicit glo. p ver. forte secus & sic gl. dubitatiue ponit hãc dñiam sed doc. in hoc ꝓxiũ tenent. q̃ extincto debito dat vtilis pignoratitia debitori ad recuperãdũ pignus p̃torij, vt. d. l. is cui. §. q̃ri põt. ff. vt in pos. leg. ergo ecõuerso ẽt creditori dari dz pignoratitia actio p dãno illato a debitore in pignore p̃to. cũ agat ad exẽplũ pignoris cõuentionalis. vt. d. §. q̃ri põt. & lz (vt. ꝛ. dictũ fuit) in. ij. dñia. in p̃to. pignore q̃petat actio in factũ. tñ p hoc non excludit vtilis pignoratitia
36 de qua. in. d. §. q̃ri põt. & ita tenẽt Barto. & Saly. in. d. l. j. & sic ista. vi. dñia non est vera. ¶ †Septima dñia est ꝑm gl. in. d. l. j. q̃ pignus p̃torij creditori addictũ p̃o toto debito darũ p̃sumit, vt. l. a diuo pio. §. si pignora. ff. de re iudi. in pignore aũt cõuentionali est secus, q̃ ẽt q̃ creditor p̃o suo credito recipiat pignus minus idoneũ. tñ in residuo sibi non p̃iudicat, vt est tex. in. l. creditor. ia. ij. ff. si cer. pet. & ibi no. gl. Bar. Alex. & Jas. cũ q̃cordãtijs ibi allegatis q̃ntis vt dicit ibi gl. istud Veneti nõ seruãt, sed in. d. ciuitate creditores recipiẽtes pignora min⁹ idonea sibi p̃iudicãt. & idẽ dicit gl. in. l. j. C. de pig. & gl. in. l. si p mutua. C. si cer. pe. vbi Ang. infert q̃ illud qõ dicit gl. in Venetis est ẽt dõz in feneratoribus vsurarijs & iudeis. sz Alex. & Jas. in d. l. creditor istud qõ dicit Ange. intelligũt p̃cedere q̃ñ in loco extaret talis q̃suetudo & p̃baret. als circũscripta q̃suetudine, dicũt. d. l. creditor indistincte p̃cedere. & istã dñiã inter pignus cõuentionale & p̃torij tenẽt Alex. & Jas. i. d. l. si pignora. & Jas. post alios. in. d. l. creditor. ¶ Illud tñ qõ dictũ est in pignore intelligetu duobus q̃currẽtibus. vcz q̃ datio in solutũ fiat simplr & q̃ creditor nõ ꝯdicat. tũc. n. verũ est q̃ datio in solutũ cẽseẽt facta p toto debito, ẽt q̃ pignus minus valeret. secus aũt si datio in solutũ fieret p certa estimatione facta de re in pignus accepta. nã tũc nõ p̃iudicaret creditori in residuo. & sic secus esset si creditor ꝯdiceret dationi in solutũ ei p iudicẽ simplr facte, q̃ eo inuito nõ põt iudex adijcere ei pignus in solutũ vltra instã estimationẽ. ẽt q̃ factis publicis subbastatiõibus emptor nõ repireẽ. Ista vr esse magis vera & cõis q̃clusio quã vr sentire gl. in. d. §. si pignora. in ver. q̃tentus. & illã tenẽt Raph. cu. Imol. Alex. & Jas. ibi qui dicit illaz esse tutiorẽ & equiorẽ. lz Bar. ibi teneat ꝓxiũ vcz q̃ iudex dando simplr pignus p̃torij creditori in solutũ censeat dare p̃o toto debito, ẽt si creditor ꝯdiceret . & idẽ vr velle gl. in. l. ordo. C. de execu. rei iudi. Tamen p̃cedens opi. vr verior & equior. & illa in practica seruat. & illaz ẽt tz Saly. in
37 d. l. j. ff. de pigno. acti. ¶ †Adde tñ in p̃dictis q̃ in dubio pignus q̃tionale datũ creditori p̃sumit idoneũ. ita no. glo. in. l. ij. in ver. redigere. C. de pig. & per dictã gl. Bal. in. d. l. creditor. infert q̃ cũ pignus in dubio p̃sumat idoneũ creditor q dictum pignus accepit non poterit facere capi debitorem tanquã suspectũ de fuga. & ita referunt & sequunt Alex. & Jas. d. l. cre-
38 ditor. ¶ †Octaua dñia addit per Bart. in. d. l. j. vltra glo. ibi vcz qõ in bonis minorũ vniformiter q̃stituitur pignus p̃torius sicut in bonis maior. vt. l. apud iulianũ. §. j. ff. ex quib. causis in

posſ. ea. ꝛ l. si minor. ff. de bo. auc. iudi. possi. Jn cõuentionali aũt est secus, qz bona immobilia minorũ nõ pñt obligari sine decre-
39 to iudicis, vt l. j. in fin. ꝛ l. seq. ꝛ seq. ff. de rebus eor. ¶ † Mona dria addit ét ꝑ Bar. vltra gl. in. d. l. j. vcz qó pignus quétionale non põt recupari p debitorẽ nisi prius soluto debito. vt. l. si rẽ .ſ. ois. ff. de pig. act. sed pretoriũ recupat statim cũ debitor ꝓparet observatis tñ his de qbus in auc. ei q iurat. C. de bon. auc. iudi. posſ. ¶ Decima dria ponit ét ꝑ Bar. vltra glo. in. d. l. i. vcz qz in cõuẽtionali pignore q prior est in tpe potior est in iure. vt. l. creditor. in prin. ff. q po. in pig. hab. Sz in ptorio é secus in quo tñ remittit se ad no. in. l. cũ vnus. ff. de bo. auc. iudi. posſ. ꝛ in. l. si ꝛ iure. ff. q pot. in pig. ha. ꝛ dictũ fuit. ſ. in hoc. ij. mẽbro. in. viij. q. nu. x. vsq; ad. ix. q. vbi vide. ¶ Sed lz posuerim. x. drias. tñ qz. vi. dria. ſ. relata nõ est vera, ꝛ sic nõ remanẽt nisi nouẽ. vnde
40 ego addo. x. driam, put premisi. ¶ † Decima dria est qó in pignore quẽtionali nõ põt creditor agere cõ tertios possessores dicti pig. nisi prius facta excussiõe principalis debitoris, vt in auc. hoc si debitor. C. de pig. Sz in ptorio pignore est secus, qz ét non excusſo principali debitore põt creditor agere actione in factuz aduersus extraneos possessores ad quoruz manus puenit res in quã creditor imissus fuit ex ꝑ decr. ita sing. tz Bal. in. l. i. in. ij. col. C. de his q in fraud. cred. qz ꝑm eũ eodẽ iperio quo creditor imissus fuit eodẽ tueri dz. l. si qs missum. ff. ne vis fiat ei. ꝛ ita refert Alex. in apo. ad Bar. in. d. l. i. ff. de pig. act. ꝛ refert ꝛ seqtur Jas. in. d. l. creditor q non idoneũ. ff. si cer. pe. ꝛ in. d. l. a diuo pio. ff. si pignora. in. j. no. dicés qó dicta decisio Bal. est sing. ꝛ dixi. ſ. in hoc. ij. membro. in. xij. q. nu. lj. ¶ Cetera aũt prinẽtia ad mãm primi ꝛ scdi decreti non ꝓsequor aliter, tũ qz ordinarie ponunt ꝑ bar. Alex. ꝛ alios in. l. si finita. ſ. iulia. ff. de dã. infec. ꝛ in. l. a diuo pio. ff. de re iudi. ꝛ Fely. ꝛ alios in. c. qsultationib. de of. dele. Tũ ét qz nõ ptinẽt in totũ ad mãm pignoꝝ, q respicit solũ bona post imissionẽ factã. iuxta. l. nõ é mixꝝ. ff. de pig. ac.

SVMMARIVM

1 Pignus iudiciale quod dicatur ꝛ qualiter constituatur.
2 Pignus iudiciale an ꝛ in quo differat a pretorio.
3 Executio facta vigore sententie per primũ decretũ non renocat per satisdationẽ de iudicio sisti sicut renocat primũ decretuz in contumacia interpositum sed requirit solutio debiti.
4 Executio facta vigore instrumenti habentis vim sententie non renocatur nisi debito soluto.

¶ Tertium membrum tertie partis.

5 **Equitur** mõ tertiũ mẽbrũ huius tertie p. in quo tractãdũ est aliquid de pi-
1 gnore iudiciali. ¶ † Primo ſ qrit qõ qstituat pignus iudiciale; Et rñdet qó tã pignus iudiciale q̃ ꝑ torio qstituit ꝑ imissionẽ in posſes. ex decre. iudicis. vt est text. in. l. ij. C. q pot. in pig. hab. ꝛ ibi no. glo. Sz ꝓprie ptorio pignus dr qñ nulla ꝓcedẽte inia iudex imittit creditorẽ in possessionem ex ꝑ decr. iudiciale vero cũ ex inia ꝓcedẽte vel re iud. index agẽ rẽ ex ꝑ decr. imittit. ita declarat gl. in. d. l. ij. ꝛ gl. in. l. ij. C. de pre-
to. pig. lz gl. in vtroq; loco dicat largo mõ vtrũq; posse dici iudi-
2 ciale cũ vtrũq; ipsorũ det a iudice. ¶ † Sz qó in aliquo differãt apparet ex diuersitate tituloꝝ, vcz. C. de ꝓto. pig. ꝛ C. si in cãz in di. pig. cap. sit. si. n. nõ differrẽt nõ essent posita in diuersis titulis iuxta. l. iperator. ff. de in diẽ addi. ¶ Et qó pignus iudiciale ꝛ pretorium differãt tz Alex. in. l. a diuo pio. ſ. in vẽditiõe pe. col. in ver. qrit Bar. pone qó fuit facta executio ꝛc. ff. de re iudi.
3 ¶ † Et ego inuenio inter dictũ pignus pretorium ꝛ iudiciale vnã notabilẽ driam vcz qz in pignore ꝓtorio qñ est facta imissio ex ꝑ decr. nõ precedẽte re iudi. debitor. ꝛ annũ in reali ꝛ in psonali. ꝛ. xxx. annos põt recuparetenutã reficiẽdo expẽsas ꝛ cauẽdo de iudicio sisti. iuxta auc. ei q iurat. C. de bo. auc. iudi. posſ. ꝛ c. j. de do. ꝛ qtu. lib. vi. declarãdo tñ iuxta no. ꝑ bar. in. d. l. si finita. ſ. iulia. in. iij. col. in ver. ꝓcedo viterius. ꝛ addita ibi ꝑ Alexã. in xvi. col. in ver. itẽ adde inq̃tũ Bar. hic tangit. ꝛ. q̃tũ tps. Sed in pignore iudiciali vcz qñ facta est imissio ꝑ executione inie est secus, qz in eo nõ audit reus volẽs recuperare possessionẽ lz offerat expẽsas ꝛ satisdationẽ predictã. ita no. Bar. in. l. ꝓperandũ. ſ. sinaũt rens. C. de iudi. ꝛ movet ꝑ tex. in. l. si pecunie. ſ. fi. ff. vt in posſ. leg. qué tex. idẽ Bar. in. l. qsentaneũ. pe. col. C. qõ ꝛ qñ iud. in terminis ꝓprijs dicit non esse alibi. ꝛ ita ét tenẽt bal. ꝛ Saly. in. d. ſ. sinaũt rens. Sed op3 si debitor cõ qué est facta im-
missio in pignore iudiciali vult recupare pignus vt soluat illud in quo est qdẽnatus. ꝛ ita ẽt tz Alex. in. d. ſ. si aũt reus. in. j. col. in ver. in ea ibi ꝓpetuo audit. ꝛ ibidẽ Jas. in vlti. col. in ver. itez inq̃tũ qcludit Bar. qó si facta est immissio ꝛc. ¶ † Et idez vr dom in instro guarẽtigiato vel publico hũte vim snie ex forma
4 statuti. qz facta immissione eoꝝ vigore ex ꝑ decre. nõ erit locus renocationi tenute ꝑ solonẽ expẽsaꝝ ꝛ cautionẽ de iudicio sisti, sed erit opus soluere debitũ ꝑ quo est facta imissio. ita vr tenere dns Bñdic. de barzis in tracta. guarentigie. in car. ccxxx. iiij. col. cũ seq. ꝛ latius in car. ccxxxiij. in. xviij. q. Et facit quod no. Bar. in. d. l. cũ vnus. in fi. prin. ff. de bo. auc. iudi. posſ. dõ eqparat pignus qó capit vigore instri guarentigiati pignori qó capit ex cã rei iudi. ꝛ faciũt no. ꝑ Alexã. in. d. l. a diuo pio. in. ſ. si sup rebus. in. vi. col. dõ examinat an missus in possessionẽ ex cã indicati efficiat possessor. ꝛ lz ibi firmet opi. gl. q̃ Bar. q talis immissus non fiat possessor ꝛ bñ. vt notaui. ſ. in. ij. mẽbro huius tertie partis. in. v. q. nu. xij. Tñ subdit qó si opi. Bart. esset vera qó immissus ex cã iudi. efficeret possessor idez qó dr de immisso vigore rei iudi. deberet ét dici de immisso vigore instri habentis executionẽ paratã ex forma statuti. Et ita ẽt tz Bar. in. l. si ꝛ in re. in fi. ff. q pot. in pig. hab. ꝛ Bal. in. d. l. qsentaneũ. in. iiij. col. quos refert Alex. in. d. ſ. si sup rebus. ꝛ sic ꝓcedit eqparatio de immissione facta ex cã rei iudi. ad immissionẽ factã vigore instri quod ex forma statuti hz vim sententie. ꝛ ita puto tenendum ꝛc. Et per hec est expedita tertia pars principalis.

¶ Quarta pars principalis.

c **Apio** nunc quartã partẽ principalẽ tractatus nostri in qua examinat mã diuersorũ pactorũ q̃ in pignoribus frequẽter apponi solent. Et ꝑ ponemus pactũ. l. cõmissorie. scdo pactũ occupandi pignus ꝓpria auctoritate. tertio subdemus quedam alia pacta.

SVMMARIVM

1 Pactum legis commissorie in contractu emptionis ꝛ venditionis dicitur illud quod concipitur per verba directa.
2 Pactum legis commissorie est in pignoribus improbatum.
3 Pactũ legis ꝯmissorie in pignoribus ꝙstitutũ an firmet iuro.
4 Pactum firmari iuramento ꝛ iuramentum metu periurij esse seruandum differunt.
5 Cõsuetudo an validet pactũ. l. ꝯmissorie in pignoribꝰ ꝙstitutũ.
6 Pactum legis cõmissorie in pignore adiectum non a principio tẽpore contractus sed post ex internallo adiectus est validũ.
7 Priuilegium dotis non extendit vltra suos limites, nec argumentum ꝙ in omni casu dos sit priuilegiata est validum.
8 Pacta in pignoribus constituta an sint semper ꝛ de iure valida nisi reperiantur prohibita.
9 Pactũ ꝙ de ingrediẽdo ꝛ occupãdo ꝓpria auctoritate pignus excusat creditorẽ occupantem a pena vi bonoꝝ raptorus vz.
10 Ingredi in possessionẽ ꝛ esse in possessione ꝛ possidere differũt.
11 Pactũ initũ cũ creditore ꝺ ingrediẽdo excusat a pena igressus ſz nõ excusat si ꝓsequeret vel retineat nisi ꝺ expſſus sit i pacto.
12 Pactum de ingrediendo ꝛc. potest fieri ét in vltimis voluntatibus ꝛ in alijs contractibus q̃ pignoris.
13 Pactum de ingrediendo excusat a vitio clandestinitatis.
14 Pactuz de ingrediendo ꝛc. potest executioni mandari ét si debitor verbo contradicat.
15 Pactum de ingrediendo ꝛc. non põt exequi nisi mora debitoris precedente vel suspitione de fuga.
16 Debitor suspectus de fuga põt capi ét pendente conditione.
17 Executio pacti de ingrediendo ꝛc. põt exerceri ét cõ heredẽ debitoris, ét si heres esset pupillus vel minor.
18 Pactũ de ingrediẽdo ꝛc. an possit fieri cũ tutore vel pupillo.
19 Pactum de ingrediendo ꝛc. an possit fieri cum ecclesia.
20 Pactũ de ingrediẽdo an possit exerceri cõ singularẽ successorẽ, vel qñ in pacto fuit appositum constitutum vel precarium. Jtem an transmittatur ad heredem creditoris.
21 Pactum de ingrediendo ꝛc. cedit in alitũ. Jtẽ põt exerceri cõtra debitorem sine iudice contra tertium possessorem non.
22 Pactum de ingrediendo ꝛc. an possit exerceri ante liquidationem debiti.
23 Pactum de ingrediendo per creditorẽ deductũ ad iudicem, ꝛ iudex dedit licentiam sine citatione partis an sit validum.
24 Pactum de ingrediendo põt dupliciter ad iudicem deduci.

25 Pactum

25 Pactum de ingrediendo delatus ad iudicem an possit propria auctoritate exerceri.
26 Protestatio seruat ius protestanti.
27 Pactū de ingrediēdo nō opaṫ nisi creditor exprimat vīs pacti.
28 Actus diuerso mō intelligibilis p quē veniat interpretandus.
29 Actus q̄tūcūq; pfectus nihilomin⁹ recipit formā declaratoriā.
30 Pactū inter creditorē ⁊ debitorē q̄ debitori non liceat luere pignus ante annum vꝫ, q̄ aūt in perpetuum non liceat non.
31 Pactum quod debitori in perpetuum non liceat luere pignus non vꝫ ēt in vim alienationis.
32 Pactū q̄ debitor nō possit luere pignus .j.xxx. annos non vꝫ.
33 Pactum quod res vendita sit specialiter ⁊ prius obligata vni creditori ipsius emptoris an possit adiici in preiudicium anteriorum creditorum ipsius emptoris.
34 Venditor an possit in venditione rei sue apponere pactum specialis bypotece in preiudicium aliquorum creditorum.
35 Venditor non bꝫ ius pignoris in re vendita ⁊ tradita emptori.
36 Res empta ex pecunia vnius creditoris est nihilominus obligata priori creditori emptoris, preferturq; secundo creditori ex cuius pecunia res est empta.
37 Administratores rerum alienarum an possint in actu contrabē di preiudicare principalibus.
38 Dispositio in vltimis voluntatibus semp reputaṫ q̄ditionalis.
39 Traditio rei in contractu emptionis ⁊ venditionis id operatur quod ꝫ contractus nondum sit absolutus trāsit nihilominus dominium rei tradite in emptorem.
40 Regula quod ea que incontinenti fiunt censeantur in esse dicit quedam fictio, nec in multis casibus locum bꝫ.
41 Debitorem non posse preiudicare creditori bypotecario in acq rendis qualiter procedat.
42 Factum eadem oratione ⁊ factum in diuersa differunt.

¶ Quarta pars principalis.

O **Euentendo** igit̄ ad pactum .l. q̄mis. p intelligētia est premittendum q̄ pactū .l. q̄missorie in pignoribus fit ad similitudinē pacti .l. q̄mis. q̄ solet fieri in ꝯctu empt. ⁊ venditio.

a ¶ †In ꝯctu aūt emp. ⁊ vēdi. pactū .l. q̄mis. dr̄ illud q̄ q̄cipitur per verba directa. puta nisi pretiū solutum sit .j. tale tps res sit in empta, quo casu dñiū retransferṫ ipso iure in venditorē. vt .l. j. ⁊ p totū .ff. de lege q̄miſſo. Sed si pactū q̄cipiaṫ per verba inflexa ⁊ obliqua q̄ non importāt retranslationē dñij ipso iure in venditorē, sed regrit̄ retraditio vel restō rei ⁊ sic factū bois tunc non dr̄ pactū .l. q̄mis. sed dr̄ pactū sile pacto .l. q̄miſſo. vt est tex. ⁊ ibi declarat gl. in .l. j. in glo. in ver. p̄tineret. C. de pac. inter empt. ⁊ vendi. ⁊ tex. ⁊ gl. in .l. q ea lege. e. ti. ¶ Silr dōm est ⁊ in pignoribus q̄ q̄ pactū in eis cōcipiṫ per verba directa importantia translationē dñij ipso iure sit pactū legis q̄mis. puta nisi debitor soluerit .j. tps q̄ntū res pignorata sit creditoris vel sit ei vēdita vel in solutū data p suo credito vel sit ei creditori ius faciēdi q̄ vult, vel simile pactū q̄ceptū p verba directa importātia trāslationē dñij in creditorē ipso iure. ¶ Sed si pactū q̄cipiaṫ per verba obliqua vel inflexa. puta q̄ si debitor nō soluerit in termino res deṫ in solutū creditori vel ipse debitor p̄miſit dare in solutū. tunc non est pactū .l. q̄mis. sed est sibi sile. iste est text. in .l. j. C. de pac. pig. ⁊ ibi declarat gl. Bar. ⁊ Saly. ⁊ q̄ nos sumus in pacto .l. q̄mis. in pignore, tunc si illud pactū est efficax saltē ad retinendū q̄ q̄ fit .j. declarabiṫ. elapso termino debitor non admittet vlterius ad offerendū vel soluendū creditori p liberatiōe pignoris .l. vt titius. ff. de pig. act. Si aūt sumus in pacto sili pacto .l. q̄mis. tunc illud pactus est inutile, ⁊ nihil plus operaṫ q̄ esset de iure. ⁊ put sine dicto pacto creditor poterat vendere pignus vel petere sibi in solutū dari. ⁊ ita seruabiṫ cū dicto pacto. vt est tex. in. d. l. j. ⁊ ibi gl. j. ⁊ fi. C. de pac. pig. vñ stante. d. pacto simili pacto .l. q̄mis. ēt q̄ sit lapsum tps p̄fixū ad soluendū cū illo pacto q̄ elapso termino creditor possit petere in solutū vel p similia verba inflexa. non ppea debitor erit exclusus a iure offerēdi ⁊ soluendi ⁊ liberādi pignus. dūmō offerat ⁊ soluat aū factaꝫ vēditionē vel dationē in solutū. vt est tex. ⁊ ibi declarat Bald. in .l. iij. C. de pig. act. ⁊ colligiṫ ex no. p gl. in. d. l. j. q̄ no. ne equivoces, q̄ alias vidi doctorē non mediocris doctrine in hoc errare. ¶ Istis p̄suppositis deueniēdo ad māz dicti pacti .l. q̄mis. in pignoribus p faciliori intelligentia ponā regulā ampliatiōes

a ⁊ fallen. ¶ †Regula ergo sit q̄ pactū .l. q̄mis. in pig. est improbatū, vt .l. j. ⁊ fi. C. de pac. pig. ꝫ secus sit in ꝯctu emp. ⁊ vend. vt .l. j. ⁊ p totū .ff. de .l. q̄miſſo. ⁊ .l. q̄miſ. C. de pact. inter emp. ⁊ vēdito. ⁊ rō dr̄ie assignaṫ, q̄ cōiter vēditio solet fieri pro iusto pretio. ⁊ ꝫ aliq̄ alind q̄tingat. tñ istud raro est. ⁊ iura adaptant ad ea que frequenter q̄tingunt. l. nam ad ea. ff. de legibus. vnde ēt q̄ tale pactum valeat in ꝯctu empt. ⁊ vēdi. non resultat aliqua deceptio. sed econuerso pignus magis frequenter solet pignorari pro multo minori quantitate q̄ valeat. ⁊ iō si tale pactū in eis valeret debitores multū deciperent. ¶ Secunda ēt rō assignaṫ q̄ tale pactū vr̄ quodāmodo fouere vsurā cū tendāt ad affectus vt creditor aliquid vltra sortē cōsequaṫ, ⁊ q̄ vsure sunt prohibite iō nō vꝫ. c. q̄ in omnibus. de vsur. ⁊ iste due rōnes dr̄ie inter pignus ⁊ ꝯctū emp. ⁊ vendi. assignant̄ per Abb. post Jo. an. in c. significante. de pig. vbi Abb. nn. vij. ¶ Firmata ergo regula q̄ pactum .l. cōmissorie in pignoribus non valeat, amplia dictam regulā quinq; modis. ¶ Primo amplia vt regula procedat non solum q̄ñ pignus datur creditori pro mutuo recepto, ꝫ ēt si detur pro alio debito q̄ mutuo. vt probaṫ. in. l. fi. C. de pac. pig. que generaliter loquit̄ in quocunq; creditore, ⁊ cum generaliter loquaṫ generaliter dꝫ intelligi. l. i. §. generaliter. ff. de leg. prestan. Jdē probaṫ in. d. c. significante. de pig. vbi tex. generaliter loquit̄ ⁊ gñaliter reprobat pactū .l. cōmissorie in pignoribus. Ad idem tex. in .l. ij. C. de pac. pign. scōm secundā lec. Bar. ibi quā ēt alij sequunt̄ vbi pignus fuit datū pro alio debito quā mutuo. ⁊ adiectū fuit pactū .l. cōmissorie. ⁊ dr̄ q̄ ita demum valeat quo ad excipiendum vel retinendū si sit adiectus ex intervallo. secus si ab initio ꝯctus. ⁊ ita firmat Alex. in consi. clxxviij. viso processu. vij. voln. nu. j. ¶ Secundo amplia ēt si tale pactū apponeret̄ in fauorē mulieris creditricis p restitutione dotis sue, vt vr̄ ad literam esse text. in .l. q̄uis alias incipit callipodius. ff. de solu. vbi dr̄ q̄ non obstante tali pacto maritus pōt offerre dotem vxori. ¶ Sed in veritate ibi non fuit pactum .l. cōmissorie, sed fuit pactū simile pacto .l. cōmissorie, q̄ non fuit factum p ver. directa importantia ipso iure translationē dñij, sed fuit factum per ver. obliqua. q̄ ibi dicit tex. q̄ maritus promisit vxori sol. mat. dare ei in solutū predia pro dote erant obligata ⁊ sic per ver. obliqua ⁊ non directa, vt dictum fuit. §. in premissis nu. j. nimirū ergo si in illo tex. dr̄ q̄ satis est si maritus offerat dotis quantitatem, q̄ illud pactum fuit inutile, vt p text. ⁊ gl. in .l. j. C. de pac. pig. ⁊ dictus fuit. §. ⁊ ideo per illud non fuit debitori ablata facultas soluendi ⁊ offerendi. q̄ no. ꝫ Bart. ibi ad hoc non aduerterit, sed idē intelligit esse in tali pacto. q̄ est in vero

3 pacto .l. q̄mis. ¶ †Tertio amplia ēt si in tali pacto interuenerit iramentū q̄ per tale iramentū non q̄firmaṫ pactum, ꝫ metu periurij tale pactū sit obseruandū. vt firmat Bar. in .l. si quis, p eo. in ver. iiij. dixi. ff. de fideiuss. ⁊ vt subdit ibi Bart. ista duo. s.

4 † pactū firmari iuramēto vel iuramentum metu periurij esse obseruandū differunt. ⁊ sunt magni effectus pp aliqua que ipse ibi subiungit. Et ita ēt ꝫ Abb. in. d. c. significāte. in. iij. no. de pig. ⁊ Abb. in. c. cū q̄tingat. in. vij. col. in ver. venio ad secundā. in fi. de iurein. ⁊ Cor. in q̄si. cxxxiij. viso copiosa. litera. g. j. volu.

5 ¶ †Quarto amplia ēt si tale pactum .l. q̄miſſorie in pignoribus approbaret̄ per q̄suetudinē, q̄ dicta q̄suetudine non obstante dicto pactū nō valeret. vt per Bal. in .l. q̄suetudinis. in. iij. col. in versi. tertij dicunt. C. que sit long. cō. ¶ Quinto amplia ēt si dictū pactū cōciperet̄ hoc modo. vcꝫ q̄ elapso termino non liceat soluere vel offerre pro luendo pignore. ⁊ oē simile pactum q̄ dicto non vꝫ, vt ꝫ gl. in. d. l. fi. C. de pac. pig. ⁊ ibi p doc. ⁊ late per Alex. in .l. ité q̄. §. fi. ff. de pact. Qui post Bar. in .l. qui rome. in prin. ⁊ Bau. de cast. ff. de verb. obli. q̄cludit q̄ aut tale pactū fuit adiectū ad tollendū dānū creditoris ⁊ fraudē debitoris ⁊ vꝫ aut est factū in vtilitatē creditoris ⁊ lesionē debitoris, ⁊ non vꝫ p late allegata ibi per Alexā. cum q̄no ibi simplr̄ transit

6 Jas. ⁊ fuit distinc. bar. in. d. l. q rome. in prin. ¶ †Fallit aūt. d. regula q̄q; modis. Et primo fallit q̄ñ pactum .l. q̄miſſorie in pignore non fuit adiectum a principio tēpore ꝯctus, sed post ex interuallo vt est tex. in. d. l. q̄uis ꝑ vnam lec. ⁊ ibi tradit Bar. in. ij. oppo. tex. ⁊ ibi Bar. in. d. l. titius. ff. de pig. act. ⁊ rōnē differentie inter pactū adiectū a prin. vel postea ex interuallo assignat Bar. in. d. l. q̄uis. ⁊ in. d. l. titius. ⁊ est q̄ debitor qui eget pecunia faceret creditori oē pactū q̄ ipe vellet ab initio donec habeat pecuniā iō reprobaṫ. q̄tinet. n. in sē quandā aīperitatē ⁊ violentiā. vt. d. l. fi. C. de pac. pig. que rō cessat q̄ñ iaꝫ habita pecunia ex interuallo debitor dictum pactū apponit. ⁊ ita ēt tenet Cor. in. d. q̄si. cxxxiij. in litera. g. j. volu. ¶ Et ista fallentia est ēt sane intelligenda vt .s. procedat q̄ pactū ex interuallo postea factū valeat quo ad retentionē ⁊ exceptionē q̄rendā ipsi credi-

tozi pignoze apud eum existente. nõ aũt quo ad actionẽ ad petẽ dũ dictã rẽ in solutũ existentẽ apud debitozẽ. ita ꝛ3 Bar. in. d. l. q̃uis. in. j. ꝛ. ij. oppo. ꝛ Abb. in. d. c. significãte. nu. vi. ꝛ Alex. in q̃si. clxxviij. viso ꝓcessu. in. j. col. nu. j. vij. vol. ꝛ ẽt in q̃si. seq. vbi plene de mã. ¶ Scõo fallit. d. reg. q̃ pactũ fuit ꝙceptum qõ pignus esset vendit̃ũ creditozi, vel datũ in solutũ ꝓ iusto pretio. tunc. n. pactũ valeret. regula ergo ꝓcedit q̃ pactum initum fuit ꝙ pignus esset vẽditũ vel datũ in solutũ creditozi ꝓ debito. vt est tex. in. l. si fundus. in fi. ff. de pig. ꝛ ibi Bar. ꝛ idẽ not. bar. in. d. l. q̃uis. in. iij. oppo. dicẽs ꝙ isto casu iustũ ptiũ estimabit̃ ꝓ bonũ viz. i. iudicẽ, vt. l. fi. circa fi. C. de iure do. impe. ¶ Tertio fallit. d. reg. q̃ pactũ esset initũ, qõ pignus esset venditũ creditozi simplr non exprimendo nec pro debito nec pro iusto pretio. nã ẽt tunc intelliget̃ pro iusto pretio ẽt qõ non sit dictũ, ꝛ valebit pactũ. ita no. Bart. in. d. l. si fundus in fi. ꝛ Bart. in. d. l. q̃uis. in sua distinc. ꝛ Abb. in. d. c. significante. secus aũt si dictũ esset qõ pignus esset datũ in solutũ, qz tunc intelligeret̃ ꝓ debito ꝛ non valeret ꝑm Bar. in. d. l. q̃uis. ꝛ faciunt no. in. l. a diuo pio. §. si pignora. ff. de re indi. ¶ Quarto fallit regula predicta q̃ pactũ non fuit factũ cum creditoze ab ipso debitoze, ꝫ3 factũ fuit ꝓ debitozẽ cuz fideiussoze vel alio extraneo a creditoze. tunc. n. pactũ vz. vt est tex. in. l. fi. in prin. ꝛ ibi Bar. ff. de ꝓben. emp. ꝛ sequunt̃ Bal. ꝛ Saly. ibi. ꝛ ẽt Abb. in. d. c. significãte. nu. vi. declarando vt ꝓ Alex. in. d. q̃si. clxxviij. vij. volu. nu. vij. vbi vide. ¶ †Quinto fallit regula predicta ꝑm aliquos fauoze dotis. puta si mulier vel socer ꝓmisit dotẽ marito in pecunia, ꝛ dedit fundũ in pignus cũ pacto ꝙ si j. certũ tps pecunia non solua't fundus ille sit in dotẽ datus. isto. n. casu vr̃ qõ tale pactum valeat fauoze dotis. ita no. vult Bald. in. c. j. de feu. da. in vi. l. q̃mis. alleg. id qõ hr̃ in. l. ita q̃stãte. ff. de iure do. ꝛ in. d. l. q̃uis. Et istud nõ ob. his q̃ dicta sunt. §. in. ij. ampliatione, qz illa ꝓcedunt q̃n agit̃ de fauoze mulieris creditricis ꝓ dote. tunc. n. improbat̃ dictũ pactũ. l. q̃missorie ꝛ bz locũ. d. l. q̃uis. Sed q̃n agitur de dote dãda marito ꝛ sic agit̃ de fauoze dotis principaliter ꝛ mulieris, in q̃ntiã dõm vr̃ qõ pactũ valeat. ꝛ hoc mõ põt saluari dictũ Bal. in. d. c. j. ꝑm Bal. nouel. in tracta. dotis. in. vi. parte principali in prin. le. liij. ꝛ ibi ẽt reddit rõnem diuersitatis inter ꝯctũ dotis ꝛ alios ꝯctus vcz qõ illa rõ per quã improbatur pactũ. l. q̃missorie in pignoribus. s. qz debitoz ꝓ hõnda pecunia faceret cẽ pactum cessat in ꝓmissione dotis, qz ꝓmittẽs non indiget pecunia sed dilatione in qua dilatione ꝙcedenda mariti cõiter solent esse faciles, ꝛ qz frequẽtius solet ꝙtingere qõ ipsi viri magis solẽt allici ad pacta ꝓficua mulieri quam sibi, vt dicebat Cy. post Pet. in. l. ꝯctibus. post prin. C. de non nu. pecu. ꝛ ẽt qz tale pactũ non tẽdit ad merũ lucrũ mariti creditozis. put cõtingit in alijs creditoribus cũ tale pactũ in dote cedat ẽt in fauoꝛez mulieris. ꝛ q̃n vertit̃ interesse alterius quã creditozis, tũc respectu alterius non est improbatũ tale pactũ. d. l. fi. in prin. ff. de ꝓben. emp. ita in effectu firmat Bal. no. in. d. loco. dicẽs ita q̃si luisse apud lucã. ꝫ3 in illa. q. in qua q̃stuit pactum illud in dote esset adiectũ ex intervallo. quo casu pactũ vz ad retinendũ. d. l. titius. ff. de pign. acti. ¶ Tñ in hoc articulo q̃uis sit magna auctozitas prefati Excellentissimi doct. puto in ꝯriũ esse veriozem opi. vcz qõ ẽt in dote pactũ. l. q̃mis. indistincte, tã ex parte mulieris cui dos venit restituenda quã ex parte mariti cui dos venit danda, non valeat. nã ꝫ3 d. l. q̃uis. loquat̃ in dote reddenda vxoꝛi tñ idẽ dõm est in dote danda marito, qz non minoza priuilegia ꝙcedunt̃ mulieri in dote recuperanda quã ꝙcedat̃ marito in dote recipiẽda, vt. l. vni. §. ꝛ plenius. C. de rei vxo. acti. ꝛ in. l. assidnis. C. q pot. in pig. hab. ꝛ hr̃ in. l. j. ff. solu. mat. ꝛ ꝓbat̃ ẽt qz ꝓ nulla cã ẽt pia permittit̃ vsura. c. sup eo. de vsur. vñ ẽt in dote danda marito ꝺz censeri improbatũ pactuz. l. q̃missorie, qõ ẽt ad effugiendã vsurariã prauitatẽ fuit reprobatum, vt no. cañ. ꝛ maxime Abba. in. d. c. significante. ꝛ ꝫ3 maritus lucret̃ fructus rei pignorate ꝓ dote, inxta cap. salubriter. de vsur. tñ illud intelligit̃ de vsuris reducibilibus ad interesse ꝙsiderabile vt ꝫ3 Jo. de ana. in. d. c. salubriter. ¶ Et nõ ob. d. l. fi. ff. de ꝓbẽ. empt. qz ibi illud pactũ fuit adiectũ in fauoꝛẽ fideiussoris ꝛ non tẽdebat aliquo mõ in fauoꝛẽ creditozis, secus aũt est in marito qz maritus est creditoꝛ dotis ꝛ ꝓ dote recipit pignus, ꝛ sic negari nõ põt ꝙ pactũ nõ sit adiectũ creditoris principalis. ꝛ Bal. in. d. c. i. non firmat ꝙ in dote valeat pactũ. l. q̃missorie, sed remittit se ad. d. l. q̃uis q̃ ꝓbat ꝯriũ, ꝛ immo q indiget pecunia ꝓ dote dãda marito ita verisimiliter induceret̃ ad adiẽciendũ oẽ pactũ in pignore qõ dat ꝓ ꝓmissione do. sicut ille q indiget pecunia mutuata a creditoꝛe, vtroq; n. casu subest necessitas ꝛ rõis idẽtitas, ꝛ imo magis frequẽter ꝙingit ꝙ mariti in dotibus hñdis volunt hr̃e vtiliora pacta quã dare, difficilius. n. reperiunt̃ q̃z vxores vt experiunt̃ ꝛ bñ sciunt q bñt filias nubiles. ¶ Nõ ob. ꝙ saltẽ spãli priuile. dotis ita debeat dici. inxta no. in. l. j. ff. solu. mat. qz ista argumẽtatio multa ꝙcessa sunt in priuil. dotis ꝯ regulas iuris cõis ergo ẽt istud ꝺz ꝙcedi non vz qz vt inqt Bar. in. l. si insulã. in. iiij. oppo. ff. de verb. obl. istud est multiplicare inconueniẽs ꝛ facit. l. ius singulare. ꝛ l. qõ vero ꝯ. ff. de legi. ꝛ recurrere ad spãlitates est refugiũ miseroꝝ, vt dicit gl. in. l. filiũ quẽ bñtẽ. C. famil. hercis. ꝛ qz istud pactũ tendit ad vsurariã prauitatẽ ꝛ ꝓ q̃ñs tractat̃ de periculo aie, iõ in dubio ꝺz fieri interpretatio vt euitet̃ periculũ aie vt dixit glo. no. in. c. vnico. de scruti. facit tex. in. c. inuenis. de spõsali. Et ꝓ ista ꝛ plura alia copiosius relata ita ꝙsuluit Alex. in q̃si. clxxviij. viso ꝓcessu. vij. vol. nu. ix. cũ seq. ꝛ subdit ꝙ cũ ista sit cõis opi. non est ab ea recedendũ, ꝛ ita puto tenendũ, ꝫ3 articulus sit valde disputabilis ꝛ sic ista nõ erit fallentia, sed erit ampliatio ad regulam vcz ꝙ ẽt in dote danda pactum. l. cõmissorie sit improbatũ. ¶ Cetera aũt ad materiam huius pacti. l. cõmissorie. vide ꝓ Guid. pape in suis decisionib. q. vi. vbi plura ponit ꝛ ꝓ Veronen. in suis cautelis car. xxviij. in cau. incipiente pactũ pignoris. ꝛ ꝓ eundẽ Guido. in tractatu de vsur. nu. xxiiij. ꝛ. xxv. ¶ Secundo tractandum est de pacto qõ frequenter iniri solet inter creditorẽ ꝛ debitorẽ vcz ꝙ non soluto debito creditoꝛ possit pignus ꝓpria auctozitate occupare.

7 8 ¶ †Et primo premittendũ est ꝙ tale pactum de iure vcz per regulã generalẽ ꝙ oia pacta in pignoribus de iure valent nisi reperiant̃ prohibita vt est tex. ꝛ ibi not. in. l. fi. §. j. C. de iure domi. impe. ꝛ de hoc est tex. in. l. iij. C. de pig. ꝑm lect. Bar. ibi, ꝛ cum mã sit valde diffusa vt clarius ꝛ breuius explicet̃ ponã illã ꝓ cõclusiones, ꝛ erunt ꝙndecim ꝙclones.

9 ¶ †Prima igit̃ sit ꝙclo, ꝙ pactũ de ingrediendo ꝛ occupãdo ꝓpria auctozitate pignus excusat creditozem occupãtẽ a pena vi bo. rap. vcz. l. si qs in tã tam. C. vñ vi. ꝛ a pena edicti diui marci de qua in. l. extat ꝙ me. can. ꝛ a pena. l. iulie de vi. vt optime declarat glo. in. l. pignoris. C. de pig. act. in gl. in ver. presidalẽ ꝛ ibi ꝓ Saly. ꝛ per Bar. ꝛ Saly. in. d. l. iij. in. j. col. Si tñ talis creditoꝛ post ingressum ꝛ occupationẽ intenderet ꝓsistere in possessione ꝛ possidere, tunc in curreret dictas penas qz istud non deuenit in pactũ vt. s. possit

10 ꝓpria auct. o. possi. sed solũ ꝙ possit ingredi ꝛ occupare. † ꝛ aliꝺ est ingredi possessionẽ, ꝛ aliud esse in possessione ꝛ pos. vt. l. iij. §. fi. ff. de acq. pos. ꝛ l. q legatoꝝ. ff. ex q. cau. in pos. ea. ꝛ l. ij. in prin. ff. ꝓ here. ꝛ aliud ꝙsequit̃ q intrat possessionẽ ꝛ aliud q possidet ꝛ possessionẽ acqrit. vt. l. is cui. in prin. ꝛ §. si legatoꝝ. ff. vt in

11 pos. leg. ¶ †Vñ ad hoc vt creditoꝛ excusẽt̃ ẽt a possessione, necesse est in pacto addere ꝙ licitũ sit creditori non soluz ingredi possessionẽ, sed ẽt possidere ꝛ possessionẽ acqrere ꝛ retinere ꝓpria auc. prout notarij frequẽter in instrñs solent facere dicẽtes quã possessionẽ intrãdi accipiendi ꝛ retinẽdi sua auctozitate ꝛc. ꝛ ita firmat Bar. in. d. l. iij. in. ij. col. C. de pig. ꝛ idẽ Saly. ibi. in prin. q ꝫ3 ad. d. l. iij. non teneat intellectũ Bar. Tñ bene firmat ꝙ de iure pactuz possit cõcipi modo predicto ꝛ qõ valeat. ¶ Scõa ꝙclo est ꝙ ẽt in tali pacto põt adiici ꝙ creditoꝛ possit dicta pignora vẽdere vel ea sibi empta hr̃e ꝓ iusto ptio, nã ẽt tale pactũ de iure vz vt ꝫ3 Bar. in. d. l. iij. in. ij. col. ver. inxta pdicta, ꝛ ibidẽ sequit̃ Saly. in. vij. q. ꝛ isto casu practica erit vt instum ptiũ estimet̃ ꝓ iudicẽ. inxta not. in. l. q̃innus. §. cũ ita. ff. de verb. ob. ꝛ ibidẽ no. Bar. ꝛ in tali estimatione citari ꝺz pars si velit aliqd opponere ꝛ adhibita summaria cãe cognitione sine alio libello, si pars citata nihil relenãs opponat index faciet ꝓ ptes eligi duos bonos estimatoꝛes, vel index eos eliget ꝛ eos faciet iurare de estimatiõe legaliter faciẽda, ꝛ facta ꝓ eos relatione estimatiõis index ꝑm dictã estimationẽ relatã ꝓ dictos estimatoꝛes faciet suã declarationẽ, ita ꝫ3 bar. in. d. l. iij. col. fi. ver.

12 inxta ꝓmissa ꝛ sequit̃ ibi Sali. in. xv. q. ¶ †Tertia ꝙclo est qõ tale pactũ seu lnia põt ẽt adiici in vltima volũtate ꝛ ẽt in alijs ꝯctib⁹ q̃ i pignore, vt ẽt no. bar. in. d. l. iij. col. ij. in. ij. pri. q. ꝛ ibi

13 sequit̃ Sali. in. iij. q. ¶ †Quarta ꝙclo est ꝙ tale pactũ nõ solũ excusat a pena violẽtie vt dictũ ẽ in prima ꝙclone, ꝫ3 ẽt excusat a vitio clãdestinitatis, ꝛ ꝓ q̃s tale pactũ respectu solius ingressus in possessionẽ põt exerceri ꝓ creditorẽ ẽt ignorãte debitoꝛe, ita ꝫ3 bar. in. d. l. iij. in. iij. col. in ver. sed an a vitio clãdestinitatis. ꝛ

14 sequit̃ ibi Sali. in. ij. q. ¶ †Quinta ꝙclo est ꝙ tale pactũ põt ꝓ creditorẽ exequi ẽt si debitoꝛ verbo ꝯdicat ꝛ resistat, nisi tñ ꝯdiceret ex iusta causa puta qz iam soluisset debitũ, secus aũt si resisteret de facto, qz tũc creditoꝛ nõ posset armis ingredi, qz istud posset esse cã maioris rixe ꝛ tumultus, qõ de iure nõ ꝫ3 nec permittitur

mittit ét si de hoc esset initũ expressum pactũ vez qz creditor possit ingredi inuito debitore & resistére de facto nã tale pactũ non valeret. l. conuenire. ff. de pac. do. & ita tz bart. in. d. l. ij. in lect. nõ in repeti. in. j. col. ¶ Istud tñ limitat vtiliter nisi in instro esset adiectũ qstitutũ p qó vtraqz possessio tã nãlis qz ciuilis trãsferr in creditorẽ. l. qó meo. in prin. ff. de acq. pos. vel sal. ẽ precariũ p qó in creditorẽ trãsferr ciuilis, & nãlis remanet penes debitorẽ, vt no. in. d. l. qó meo. Nã istis casi. debitor resistẽdo de facto dr spoliare creditorẽ sua possessione, & iõ tz creditori incõtinẽti per vim ingredi qz dicer creditor magis se defendere qz debitorẽ oppugnare, ita no. bar. in. d. l. iij. in. iiij. q. prin. & ibi sequit Sali. in q. j. Addit tñ Sali. qó ét qñ debitor resisteret de facto & nõ eét qstitutũ, posset creditor de facto ingredi dũmõ violẽtia creditoris nõ béat aliqd delictũ admixtũ, puta si creditor coadunatis hoibus vellet p vim ingredi vbi talis coadunatio nõ esset pmissa, vel vbi interueniret sanguinis effusio q est prohibita. Alias cessante delicto dicit Sali. qp creditor põt p vim ingredi ét de
25 bitore de facto resistẽte. ¶ †Et pdicta intelliguntr sp mora debitoris pcedẽte vel saltẽ iusta cã suspitionis de fuga. iuxta text. in. l. qsitũ. & ibi gl. & Bar. ff. de pig. ita declarat Bar. in. d. l. iij. in iij. q. in fi. tz Sali. ibi in. xij. q. tz qp indistincte añ moram tale pactũ exerceri nõ possit, qz est qdõnale. & qó. d. l. qsitum pcedit in hyp. q iã est in esse deducta, tz ego nõ video rõnẽ dr̃ie inter istõ pactũ & hypotecã, nã rõne ẽctus vtrũqz dr in esse deductũ, & ét hypoteca pẽdẽte termino vel qdõne intẽtari nõ põt, vt. l. solnit. §. si paciscat. ff. qb. mo. pig. vel hyp. sol. & l. cũ solnẽ de. ff. de distrac. pig. & tñ ex cã suspitiõis põt exerceri pẽdẽte qdõne. d. l. q
26 sitũ g idẽ dõm est in pacto. ¶ †Et facit qz debitor suspect põt capi ét pẽdẽte qdõne vt hr̃ p bal. in. l. j. C. de qdi. ex lege saltez vt caueat. l. in oibus. & ibi Bar. ff. de iudi. & talis ét captura põt fieri ppria aucto. creditoris. vt. l. iiij. §. si debitorẽ. & ibi bar. ff. de bis q in fraud. credi. & hr̃ p Alexã. in. l. ij. in. ij. col. ff. de iurisdi.
27 om. iudi. & iõ remanet vera decisio bar. ¶ †Sexta qcln. est qó execu talis pacti põt exerceri ꝯ hr̃dẽ debitoris, & istud non hz dubiũ qñ bẽs est eiusdẽ qdõnis cuius erat debitor puta qz ẽ maior, put erat debitor, tz difficultas est qñ bẽs pupilli vel minor & in b Bar. in. d. l. iij. in. v. col. in ver. qd in successore vr̃i. remittit se ad no. p Cy. in auc. qs actiones. in. v. q. C. de sacrosa. eccl. & ex no. ibi p Cy. & Bar. in vlti. q. & p Jas. in añpe. col. colligit qó priuilegiũ hr̃dis succedẽtis debitori nõ extinguit nec ipedit tale ius pacti executini, & ita ét tz Bart. in. l. si qs curialis. C. de epis. & cle. & sequit Sali. in. d. l. iij. in. v. & vij. q. & monet p text. & gl. in. l. pupillus. §. tz & si creditor. ff. de aucto. tut. qó dicit eé tenẽdũ cordi, ad idẽ optimus text. in. l. j. C. qñ decre. opus non est.
28 ¶ †Sz maius dubiũ est an tale pactũ possit a prin. fieri cũ tutore vel cũ pupillo aucto. tuto. & in b Bar. in. d. l. iij. in. j. q. distinguit qó aut creditor vult vti isto pacto p execu. iuris realis. i. ipsius pignoris & tũc si pignoris qstõ valuit valebit ét pactũ, vt. l. si pupillus. §. j. ff. de rebus eo. aut qstõ pignoris nõ valuit & tũc nõ vz ét pactũ, vt. l. curatores. & l. pe. C. si alie. res pig. da. sit. & l. cum principalis. ff. de reg. in. Aut creditor vult vti pacto ad executionẽ iuris psonã is qó respicit ipm ingressuz, & tũc si pactũ fuit initũ qp liceat ingredi tñ & vz qz qdõ psone pupilli nõ est impediẽto, vt. l. apud iulianũ. in prin. & §. sequit. ff. ex qb. cau. in pos. ea. aut pactũ fuit initũ qp liceat ingredi & possessionẽ adipisci & tũc respectu rei q̃ seruãdo fuari nõ pñt & sic q̃ pñt p tutorẽ alienari vez vt. l. lex q̃ tutores. C. de admi. tut. tz qstũ ad alias res nõ vz sine decre. vt. l. pupillus. ff. de acq. re. do. & l. magis puto. §. j. ff. de re. eo. ¶ Sz in b vlt. mẽbro distinctionis Jmo. in. l. ij. §. si si pupillo. ff. p empto. tz ꝯriũ p gl. in. d. §. si a pupillo in. ij. fol. q vult qó tz pupillus nõ possit alienare res mobiles vel imobiles q seruãdo seruari pñt sine decre. iudi. d. l. magis puto. §. ne passim tñ bñ possit alienare possessionẽ taliũ rei sine aliquo decreto, & ita ét firmat Alex. in. l. possessionẽ. ff. de acq. pos. in fi. Uñ verior vr̃ opi. qó pactũ de ingrediẽdo possessionẽ & retinẽdo initũ cũ tutore vel pupillo eius auct. sine alio decreto valeat qñ ipsa qstõ pig. nõ valeat cũ pactũ respiciat solã possessio. & ius p
29 sonale q nõ est ꝓhibita alienari ét p pupillũ cũ aucto. tut. vt late p Alex. in. d. l. possessionẽ. ¶ †Silr dubitari põt an tale pactũ valeat in reb. eccle. & bar. in. d. l. iij. in. d. j. q. tz qó si pcessit valida qũtio tale pactũ valeat ptez qñ in rebus qsecratis, & ita refert tenere Hosti. in. c. rei. de fo. qpe. & ita ét tz ibi Abb. in vj. col. in ver. tz circa b qro loquẽdo in acqrẽdis eccleſie & nõ in acqsitis nã in acqrẽdis vez qũtio nõ in acqsitis, declarando tñ hãc decisi. duob. mo. p vt talẽ apprehẽsionẽ debeat pcedere declaratio iudicis, ſo vt non det resistẽtia de facto vt ibi late per Abb. sed primã declarationẽ nõ puto verã stãtibus verbis pacti sine lnia & requisitiõe alicuius iudicis, secuz añt declarationez
20 intelligẽdã puto vt declaratũ fuit. §. in. v. qclone. ¶ †Septima qclu. est qó qñ tale pactũ est adiectũ ad executionẽ iuris realis. i. pign. tũc illud põt exerceri ét ꝯ singularẽ successorẽ hñtẽ cãm a debitore si tñ debitũ erat liqdũ in ipso instro istã opi. tz glo. & Bar. in. d. l. iij. in. iiij. col. in ver. itẽ dubitat qd de singulari successore, & idẽ tenẽt ibi Bet. Cy. Ray. & Bal. & Spec. in ti. de pi. §. j. ver. itẽ qd si debitor. fundãtes se p l. si titi. ff. de ꝓuis expor. ẽ bñ vez qó vbi bar. & alij dicũt qp dcm pactũ adiectũ in pignore est iuris realis executiuũ, Bal. dicit qp ẽ iuris realis qsequutiuũ. ¶ Et ista opi. vr̃ cõitor & saltẽ in iudicãdo & qsultẽdo tenẽda, qñis ꝯriã opi. teneat Bar. antiqus gl. Jac. de bel. & Ja. but. vt refert bar. in. d. l. iij. & Sali. q dicit qp ius istius pacti capiẽdi rẽ hypo. ppria aucto. nõ est executiuũ vel qsequutiuũ in. realis tz solũ cãt ius psonale & p qñs nõ dz trãsire ꝯ singularem successorẽ, & istã disputationẽ late psequit Cor. in qsi. ccxviij. vr̃ in hac qsultatiõe. ij. vol. & qclusine di. hãc opi. Marti. & sequaciũ. remanet g qcko qp pactũ tale adiectũ p exec. iuris realis in pig. trãsit ꝯ sing. succes. hñtẽ cãm a debitore. ¶ Et sic ista qcko p restringit vt nõ pcedat ꝯ sing. successorẽ nõ hñtẽ cãm a debitore vt pbat in. l. sepe. in fi. ff. de re indi. tz ibi glo. velit ẽriũ & male ꝓm Bar. in. d. l. iij. ¶ Scõo restringit vt nõ habeat locũ nisi qñ debitũ est liqdũ ex ipso instro & sic in esse deductũ, vt. l. si supat. §. j. ff. de pig. & tz gl. in. d. l. iij. quã in b approbat ibi bar. ¶ Tertio restrigit qñ pactũ fuisset appositũ ad executionẽ oblonis psonalis vez p actiõe psonali & sup pig. qz tunc nõ põt exerceri ꝯ sing. succes. nisi prius alienatiõe facta in fraudẽ vt instit. de act. §. itẽ si qs in frandẽ, ita no. Bar. in. d. l. iij. in v. col. in ver. b pmisso venio ad q. ¶ Octaua qcln. est qó qñ debitor nõ solũ fecit pactũ in pig. de ingrediẽdo ppria auct. sed ét qstituit se possidere p creditorẽ p simplex qstitutuz vel precariũ, tũc si debitor dictã rẽ alienauit in tertiũ poterit creditor vigore dicte cle exercere dcm pactũ p exec. iuris realis ꝯ dcm singul. succes. ét p vim data resistẽtia de facto, qz magis est defensio qz occupatio, vt. l. cũ fundũ & ibi no. ff. de vi & vi arm. Ita tz bar. in. d. l. iij. in. vj. col. in ver. sed pone qp debitor &c. & faciũt ea q̃ dixi. §. in. v. qclone. nn. xiiij. & idẽ firmat Sali. in. d. l. iij. in. viij. q. p fundamẽta facta p bar. ¶ Nona qcko est qó tale pactum de ingrediẽdo ppria auct. & eius facultas transmittit ét ad hr̃dẽ creditoris, ita no. Alex. post Ang. in. l. si ita stipuler post gl. ibi. ff. de ver. obli. & ita ét tz Bal. in. c. j. §. si qs vero de pace inr. fir. & reddit rõnẽ qz istõ pactũ nõ ẽ pñil. tz ins cõe p no. in. l. q retia
21 rio. ff. de pig. act. ¶ †Decima qclu. est qó sicut transit in vlem successorẽ creditoris vt dictũ est in precedenti qclone ita & põt trãsire in singularẽ successorẽ p cessionẽ qz s. cedi põt alteri, ita tenẽt bar. Ange. Jmo. Ro. in. l. i. §. fi. cũ. l. seq. ff. de no. op. nũ. cũ alijs ibi additis p Alex. ¶ Undecima qcko est qó tale pactũ põt exerceri p creditorẽ ꝯ debitorẽ sine iudice qz ꝯ enim oia sunt liqda, tz ꝯ tertiũ possessorẽ nõ est ita liqdũ, qz põt eé dubiuz an béat cãm a debitore vel nõ. g istud dz prius summarie liquidari cora iudice. iuxta. l. a diuo pio. §. si sup rebus. ff. de re ind. & tũc poterit ét ꝯ tertiũ possessorẽ ingredi ppria auct. & idẽ esset si manifestuz esset qp possessor bret cãm a debitore qz absq alia liqdatione posset ingredi ppria auct. p. l. emptor. ff. de act. ẽp. ita tz Bar. in. d. l. iij. in. iiij. q. in ver. Aduerte tñ qó ꝯ ipsuz debitorẽ &c. Et cũ opi. Bar. tenẽt Jmol. & Anto. de but. in. c. qz de iudi. Sz Sali. in. d. l. iij. in. xj. q. dicit sibi non placere ver. Bar. & rñdendo motiuis Bar. tz qó talis liqdatio nõ regrat. ¶ Sed opi. Bar. & sequaciũ tz Soci. in qsi. lxxxij. super qõnibus. in. iij. vol. in pe. col. in ver. v. qcko. vbi dicit qó tz qñ in instro non est qstitutũ neq precariũ non sit licitũ vti pacto executiuo ꝯ tertiũ possessorẽ non citatũ vt volunt Bar. Jmo. & Ant. de but. in locis. s. allegatis. Tñ qñ in instro est qstitutũ vel precariũ tunc pactũ executiuũ põt exerceri ét ꝯ singularem successorem non citatũ & negotio non liquidato, qz ex quo creditor ciuiliter possidet põt ingredi & insistere in sua possessione & turbare nãliter possidentẽ. iuxta no. in. l. clam possidere. §. qui ad nũdinas. ff. de acq. pos. & qz ingressus tali casu dr̃ potius defensio q̃ occupatio. d. l. cũ fundũ cũ ibi no. ff. de vi & vi ar. ¶ Remanet ergo vera qcko Bar. qp ꝯ tertiũ possessorẽ non põt exerceri pactũ executiuũ nisi pri liqdato qp ipse béat cãz a debitore, vel nisi hoc esset manifestũ, vel nisi in instru. eét qstitutũ vel precariũ. & ita de qstit. & precario firmatũ fuit. s. in. viij. qcko. nn. xx. Et idẽ esset sic creditor cũ dicto pacto qneniſſet ét qp nõ liceret debitori

rez pignoratã alienare tũc. n. vẽditio facta nõ valeret, vt. l. si creditor. ff. de distrac. pig. ꝛ ꝑ emptorẽ trãsiret dictũ ius executiuũ ita no. bar. in. d. l. iij. in. iij. q. in ver. ſz an poſſit exhiberi re
22 mediũ ꝛc. ¶ †Vndecima ꝙclo eſt qó ſi debitũ ꝑ quo eſt datũ pignus ꝛ initũ pactũ de ingrediẽdo nõ ẽ liqdũ in ipſo inſtro nec ẽt liqdaꝫ aut in notorĩũ deducit ꝑ exercitiũ dicti pacti, ꝛ tũc non põt dictũ pactũ exerceri, niſi prius facta liquidatione ꝓte citata ꝛ dato libello, ita tz Bar. in. d. l. iij. in. iij. q. ꝛ iſtud ꝓcedit niſi in pacto eſſet dcm qó liceat creditori ingredi poſſeſſionẽ ꝛ retinere ꝑ ꝗritate ꝓmiſſa, vel alia ꝓbãda añ liqdationẽ ſeu declarationẽ ita firmat Bar. in. d. iij. q. ꝛ idẽ tz Soci. in. d. ꝙſi. lxxxij. in. iiij. ꝙclone, q tñ loquit in pacto in quo dcm fuit qó creditor poſſit ingredi abſq; alicuius iudicis licẽtia vel reqſitiõe ꝛ abſq; reqſitiõe debitoris, qr ſi ꝑ verba pacti tz ingredi ꝛ poſſidere añq; iudex adeaꝫ vel regraꝫ, ꝛ añ citationẽ ptis ſequit ẽm eum qó ẽt �

licere dz añ liqdationẽ ex quo in liqdatione dz iudex adiri ꝛ ps citari cũ ꝙcedaꝫ añs. ſ. qó ſine reqſitiõe iudicis poſſit ingredi, vt ẽt ꝙcedi ſubſequẽs. ſ. qꝑ ſine liqdatione poſſit ingredi. l. ij. ff. de iuriſdi. om. iud. ꝛ l. ad rẽ mobilẽ. ꝛ l. ad legatũ. ff. de p cur. ꝛ qꝑ talia pacta valeãt firmat bart. in. d. iij. q. ꝑ. l. fi. §. fi. C. ó iure do. ipe. ꝛ ſequit ibi Sali. i. xj. q. ꝛ tz Soci. in. d. ꝙſi. lxxxij.

23 ¶ †Tertiadecima ꝙclu. eſt, qó lz vigore pacti creditor poſſet ingredi ꝛ adipiſci poſſeſſionẽ ꝓpria auctoritate, ſi tñ ex vrbanitate adiuit iudicẽ ſup ẽ tũc ſi iudex ſine citatione ptis ꝙcedit licẽtiã talis licẽtia nihil opabit, ſed pinde erit ac ſi ꝑs ꝓpria auct. fuiſſet ingreſſa qr in q̃cũq; interlocut. ꝓiudiciali reqrit citatio. l. de vnoquoq;. ff. de re iudi. ita firmat Bar. in. d. l. iij. in. v. q. ꝑn. relatis ꝓmis opinionibus antiquoꝝ, ad hoc ꝙ vt licentia iudicis aliqd opeꝫ reqrit citatio ptis. ¶ Sed eſt dubiũ an ẽt tũc regratur libellus ſup. d. licẽtia ipetrãdaꝫ ꝛ in hoc Bar. ibi. in. d. v. q. dicit qꝑ ſi de. d. quẽtione ꝙſtat ꝑ inſtru. publicũ põt ꝓcedi ſum marie ꝛ nõ regrit libellus ꝓut ꝓcedit in executiuis. l. a di. pio. §. ſi ſup rebus. ff. de re iudi. ꝛ l. minor. xxv. ann. cui fideicõ. ff. de mino. ꝛ ꝓbaꝫ ẽm Bar. qr ius exequẽdi qó ꝙpetit ex ꝙuentione partiũ eqparat iuri qó ꝙpetit auctori. iudicis vt. l. pe. C. de pig. act. ꝛ l. dotis. C. ſol. ma. Si añt de. d. quẽtione ꝙſtat ſolum ꝑ teſtes tũc dicit Bar. qó dz dari libellus ꝛ lis ꝙteſtari, qr aliter teſtes examinari nõ ꝑnt. c. qm̃ frequẽter vt lit. ꝙteſt. cũ aliis alle-
24 gatis ꝑ Bar. ꝛ †cũ Bar. trãſit ẽt Sali. in. d. l. iij. in. q. xiij. Beclarãdo tñ ꝛ ſupplẽdo. d. Bar. qó iudex põt adiri ſup dicto pacto duplici mõ, vno mõ petẽdo ſe imitti ꝛ induci in poſſeſſionẽ. Scõo mõ petendo ſibi dari familiã ꝛ aſſociari vt poſſit ingredi ꝓpria auctoritate ad euitandũ rixã. ꝛ ſi ꝓio mõ petaꝫ tunc regrit qualis qualis petitio redacta in ſcriptis q̃ iudici concludat ad implorationẽ eius officij ꝛ tunc ꝓcedat opi. Bar. Si añt petaꝫ ſcõo mõ tunc ẽm Sali. nulla petitio neq; ſcriptura regrit, q̃
25 not. vt ſcias practicare qñ occurreret. ¶ †Sed dubitaꝫ in predictis qd ſi creditor poterat ingredi ꝓpria auctoritate, ꝛ tñ adit iudicẽ ꝛ citat partẽ ꝛ petit licentiã ingrediẽdi ꝛ dat qualẽ qualẽ petitionẽ, an poſtea poterit recedere a iudicio ꝛ ingredi ꝓpria auct. ꝛ in hoc Bal. in. l. ij. in. x. q. C. de ſeruit. ꝛ aqua tz qó non, ne. ſ. iudiciũ inchoatũ ſit indibrio inchoatũ ꝛ ſit in ptãte creditoris illud euertere, qr poſtea q̃ iudex eſt aditus dz expectari ꝛ ẽ firmat ẽt ꝑ alia de q̃bus ibi ꝑ cũ. Idẽ tz Bal. in. l. edem. in pe. col. C. loca. ꝛ in. l. j. in. j. col. C. de exec. rei indi. ꝛ Ang. in repeti. l. nemo carcerẽ poſt mediũ. in ver. Itẽ an poſſit capi ꝛc. C. de exact. tribu. lib. x. ꝛ facit illud vulgare. ſ. viã quã elegiſti ea tibi pateat. l. ſi mulier. §. fi. ff. qꝑ met. cã. ¶ Intellige tñ ꝓdicta niſi in peri. ꝛ aditione cozã iudice facta, fuerit ꝓteſtatio ꝛ reſeruatio ꝑ ꝓpie facultatis de ingrediẽdo ꝓpria aucto. poſſeſſionẽ, qr dictus iudi. tali caſu vt pẽdere cũ iſta qualitate iuris reſeruati ꝛ ꝓteſta
26 ti† ꝛ qr ꝓteſtatio ſeruat ius ꝓteſtãti. l. ſi fideiuſſor. §. fi. ff. q ſatiſd. cog. ꝛ facit qó in ſiki dr in. c. ſolicitudinẽ de appel. vbi dato qꝑ q appellauit a iudice ſi redeat ad eũ videaꝫ renũtiare appellationi. vt in. c. gratũ. de of. deleg. cũ ſi. tñ ſi redeat ad iudicẽ cũ ꝓteſtatiõe qꝑ nõ intẽdit renũtiare appel. ab eo interpoſite ipſa ꝓteſtatio iuuabit eũ ꝛ poterit appellãs vtrũq; facere. vt in. d. c. ſolicitudinẽ vbi eſt caſus ó hoc. ¶ Et ita late diſputãdo ꝛ rñdẽdo oĩb9 q̃ in ꝓmiſſ allegari ꝑnt, firmat Alex. in ꝙſi. cxxx. in cã ſtraza roloꝝ. in pe. ꝛ vlti. col. vſq; ad fi. iiij. vol. ꝛ in ꝙſi. ſeq. in vlt. col. Idẽ tz Jaſ. in. l. ij. car. lxviij. in. iij. col. in ver. nũqd añt pendẽte iudi. C. de iure emphy. Sis ꝙ cautus q̃ velies adire iudicez vt vtaris. d. ꝓteſtat. ꝛ reſeruatiõe. ¶ Quartadecima ꝙcln. eſt qó creditor vigore dicti pacti ingredit poſſeſſionẽ ẽt qꝑ ingrediaꝫ ꝓcedẽte ꝛ obtẽta ꝑus lnia a iudice, tñ nõ ꝑ ẽ diceꝫ hr̃e pign9 ꝓtoriũ, ſz bẽbit ſolũ pignus ꝙuentionale qr tali caſu iudex nõ intẽdit dare pignus de nouo, ſz potius datũ ꝙfirmare ꝛ iplere ſeu exeq. Nã ex quo ꝓior hypoteca ẽ valida nõ põt dici noua datio ꝓut dr in tutore iuriſr dato i teſtõ ꝛ poſtea ꝙfirmato ꝑ iudicẽ q̃ caſu dr datiuus ꝛ non teſtãrius, vt. l. neq; ꝛ ibi ꝑ Cy. C. de ꝙfir. tuto.
27 Ita firmat bar. in. d. l. iij. in fi. ꝛ Sali. ibi in. q. xiiij. ¶ †Quintadecima ꝛ vlti. ꝙclu. in hac mã eſt qó ad ẽ vt creditor ingrediẽs vigore dicti pacti poſſit iuuari in dicto pacto dz ꝙſtare qꝑ fuerit ingreſſus vtẽdo exꝑſſe. d. quẽtiõe ꝛ licẽtia ſibi data a debitore ꝛ qꝑ vigore dicte lnie accepit poſſeſſionẽ, ita tz Soci. i ꝙſ. cxxxj. in pñti ꝙſultatiõe. in. iij. col. in ꝟ. ꝓterea cũ non in plus. j. volu. Monet ar. no. in. l. j. ff. de ꝙdi. ex lege, ꝛ iſtó vr̃ ꝓcedere ẽt ſi poſtea ps dicẽt ſe ingreſſuz vigore dicti pacti ꝛ ẽ habuiſſe in aio tẽ pore ingreſſus qr volũtas in mẽte retẽta nihil opaꝫ. l. ſi repetendi. C. de ꝙdi. ob cãm. ¶ Ego añt dubito de hac deciſi. Soci. qr actus q põt geri duob. modis ꝛ vno mõ geſt9 facit gerẽtẽ incidẽ in penã, alio mõ nõ, interptari dz geſt9 eo mõ vt nõ faciat incidere in penã. l. apud labeonẽ. §. ſi cõem. ff. de iniurijs. l. ſi qs ſeruũ. in fi. ff. de ſeruo corrup. ꝛ bar. poſt gl. in. l. nõ ſolũ. §. ſz vt ꝓbari. i j. col. ad fi. ff. de no. op. nũ. ꝛ rõ eſt qr ꝓſumptio eſt qꝑ nemo velit delinq̃re vt ibi ꝑ bar. ꝛ Jaſ. ꝛ in actu q põt fieri ſine delicto non dz includi delictũ bal. i. l. j. in. v. oppo. ad fi. C. de ꝙdi. ob cãm ꝑ
28 . l. merito. ff. ꝑ fo. ¶ †Itẽ qñ act9 põt dinerſo mõ intelligi dz declarari ab eo q illũ actũ fecit quo aio fecerit bar. in. l. ꝑ hr̃de. in ꝓin. ff. de acq. her. ꝛ rõ ẽ qr in his q̃ ꝙſiſtũt in aio ſtaꝫ declaratio ni eius q geſſit actũ, vt inſti. de actio §. alie. in gl. magna. idẽ tz
29 bart. in. l. gerit. in. iij. col. in ꝟ. venio ad q̃rtũ. ff. de acq. here. † ꝛ act9 ẽt pfect9 ſꝑ ꝛ qñcũq; recipit formã declaratoriã vt ingt bal. in. l. ꝓcib9. in. iij. col. in ꝟ. ij. q̃ro. C. de ipub. ꝛ alijs ſubſti. ꝑ. l. hr̃ des palã. §. ſz ſi notã. ff. de teſt. qr q declarat nihil de nouo dr facere vt late ꝑ Fely. in. c. ſup qõnũ. in ꝓin. de of. deleg. ꝛ lati9 in c. q̃r ꝛ qñ el. j. col. xiiij. de accu. ꝛ ꝑ alex. in ꝙſi. lij. circa hãc. v. col. iiij. vol. ex qb9 vr̃ qó creditor ẽt poſt ingreſſum poſſit declarare ſe fuiſſe ingreſſuz vigore dicti pacti ẽt qó tpe ingreſſus iſtó nõ declauerit. ¶ Quinimo ẽt ſine declaratiõe vr̃ dõm qó ꝓſumptio ſit qó creditor videaꝫ ingreſſus vigore dicti pacti ꝑ tex. ꝛ ibi no. in. l. q̃dã. ff. ó rei vẽ. vbi ẽ tex. qꝑ ſi ꝓcedat titul9 ꝛ poſtea ſequaꝫ poſſeſſio in dubio talis ꝓſumit poſſidere ex tit. ꝓcedẽti ꝛ ita ẽt no. bar. in. l. ij. C. de acq. poſ. ¶ Cõſulerẽ ꝙ vt añ factũ creditor non ponat ſe in iſta difficultate, ſz qñ vult ingredi declaret cozã teſtib. ꝛ notario rogato ſe intẽdẽ ingredi ꝛ poſſidere vigore dicti pacti, ſz poſt ſcm̃ tenerẽ ẽt qꝑ dict9 ingreſſus poſſit ſuſtineri ꝛ declarari fact9 in ꝟtute. d. pacti. ¶ Et ꝑ iſta ſit expedita ꝓſens mã pacti execu. de ingrediẽdo ꝛ poſſi. ꝓpria auc. poti9 ꝑ modũ ſummarij q̃ tractat9. Volui. n. ſingla ꝓſequ, nec ẽt ꝓſus omittẽ ne tracta. argui poſſit de iperfectiõe, in reliqs añt recur
30 rẽdũ erit ad bar. Saly. ꝛ alios in. d. l. iij. ¶ †Tertio q̃rit in mã an valeat quẽtio inita inter creditorẽ ꝛ debito. vcz qó debitor ꝙdedit creditori fundũ in pign9 ꝑ decẽ cũ pacto qꝑ fruct9 ſint creditoris ꝑ vſuris, ꝛ debitori nunq̃ liceat luere. ¶ Bl. monet iſtã q. in. l. q rome. in ꝓin. in gl. in ꝟ. obtulerit. ff. de ꝟb. ob. ꝛ diſtinguit qꝑ ſi factũ fuit pactũ qꝑ debitori nõ liceat luere. ſ. annũ qꝑ pactũ vz, ſecus ſi quẽtũ fuit qꝑ in ꝑpetuũ nõ liceat debitori luere, qr iſtud pactũ magis ꝙtinet alienationẽ q̃ oblig. Bar. ibi in ꝑ mẽbro qñ. ſ. fuit fcm̃ pactũ vt nõ poſſit lui añ annũ poſt By. diſtinguit qó aut tps anni fuit adiectũ cã debitoris ꝛ tũc ſoło poterit fieri añ tps. aut gra creditoris tm̃ vel creditoris ꝛ debitoris iſit ꝛ tũc añ tps ſolui nõ poterit. aut dubitaꝫ cui9 gra fuerit tps adiectũ ꝛ ꝓſumit gra debitoris, ꝛ iſtã diſtinc. dic. Bart. ꝓcedere qñ nõ apponit vſura, ſz ſi apponaꝫ vſura di. bar. qꝑ aut tps apponit curſu vſuraꝝ tm̃, nõ añt ad ſołonẽ ſortis ꝛ tũc põt ſolui añ tps. l. acceptã. C. de vſur. aut apponit ſołoni ſortis ꝛ curſui vſuraꝝ vt mutuo cẽtũ libras vſq; ad annũ ad. x. deñ. ꝑ libra in mẽſe ꝛ tps apponit ꝑ ꝟ. j. vel añ vel ſiłe ꝛ tũc põt ſolui añ tps, ſi añt apponit tps ꝑ ꝟ. ad. ꝛ tũc nõ põt ſolui añ ita diſtinguit bar. ꝛ cũ bar. trãſeũt cõiter doc. ibi. ¶ In ẽo añt mẽbro vcz qñ fuit factũ pactũ qꝑ in ꝑpetuũ debitor nõ poſſit luere, vt dixi. §. gl. tz qꝑ nõ valeat pactũ, qr eſt magis alienatio q̃ obło. ꝛ lz Alex. Imo. ꝛ alij doc. in iſta rõne gl. varie loquant, tñ vera intẽtio gl. fuit qꝑ ideo nõ vz tale pactũ ſup pignore, qr ꝑ illud deuenit ad alienationem rei pig. date abſq; ſpe lnitõis, qó ẽ ꝙ nãm ꝛ ſbam pignoris qꝑ pignus nõ fit alienatio, vt. l. pign9. ff. de pig. Itẽ eſt ẽt ꝙ nãz pignoris, qr pactũ ꝑ tale pactũ ſequaꝫ alienatio ꝛ dñiũ trãſeat in creditorẽ nõ põt mõ in ea ꝙſiſtẽ pign9. l. neq; pign9. ff. de reg. iur. ꝛ . l. ex ſextãte. §. latin9, ꝛ ibi bart. ff. de except. rei indi. Eſt ꝙ ꝙclo gl. qó tale pactũ in vim pig. nõ valeat intelligẽdo vt. §. ꝛ cũ hac ꝙclone trãſeũt Bar. Alex. ꝛ cõiter doc. in. d. l. q rome. in ꝓin.

¶ Et

¶ Et cū hac ḡclone ḡcordat ét Jaſ. ibi, addens qó ét iſtud pactū nō vꝫ qz vī pactū. l. ḡmiſſorie vel ſiḿ pacto. l. ḡmiſſorie qó in pignoribus improbať vt. l. j. ⁊ fi. C. de pac. pigno. ⁊ p late in hoc
31 adducta p Jaſ. nu. xxxix. cū tribus ſeq. ¶ †Sed dubiū eſt an ſi tale pactū non vꝫ in vim pignoris vt. ſ. eſt ḡcluſum an ſaltem vāleat in vim alienationis ⁊ vendi. ⁊ in hoc Raph. cu. ibi tꝫ quod opi. gl. q̄ eſt ꝙ tale pactū indiſtincte nō valeat põt ꝓcedere qñ in pacto fuiſſet dictū qó debitori nunq̄ liceat luere inuito creditore, ſed ſolū eo volēte, nā p iſta verba clare dať intelligi qó partes voluerūt inire ꝛctū pignoris ⁊ non vēditionis ex quo voluerunt qó creditor volēs poſſit reſtituere pignus ⁊ cogere qó debitor luat ⁊ reſtituat pecuniā, qó nō põt ſtare cūvēditione ⁊ hoc mō dicit Raph. poſſe ſaluari opi. gl. qó pactū nō valeat. ¶ Sꝫ ſtando in ſimplici pacto qó debitor nunq̄ poſſit luere, ſine dicta ſubconditione, ⁊ ſic in meris terminis gl. dicit Raph. ꝙ gl. non eſt vera, ſed qó tale pactū valebit in vim vēditiōis tꝫ non in vim pignoris, ⁊ iſtā opi. ꝛ gl. tꝫ ét ibi Pau. de ca. ⁊ eā conať ſubtiliť corroborare Soci. ibidē. dicit. n. ꝙ tꝫ ꝛctus pignoris nō poſſit virtute dicti pacti in aliā ſpēm ꝛctus trāſire ⁊ ſic in vēditionē qz verboꝝ ſignāfio repugnat, tñ qó p tale pactū ꝛ ſbam ꝛctus adiectū ꝓies videnť voluiſſe aliā ſpēm ꝛctus inire. argu. l. inſulā. ff. de preſcri. ver. p quē tex. ita declarat Jmo. in. l. vbi ita donať. ff. de don. cā mor. ⁊ eſt tex. in. c. illo vos de pigno. ſm intellectum Ant. de but. ⁊ alioꝝ, ⁊ iſtó dicit Soci. ſenſiſſe ét cuma. ¶ Tñ opi. ⁊ deciſionē gl. vꝫ ꝙ pactū initū ſup pignore qó debitor nō q̄ poſſit luere, ét abſq̄ ſubcondītiōe Cu. q ſubcondit creditore in uno ſed eo volēte ſic, indiſtincte nō valeat nec in vim pig. nec in vim vēditionis tꝫ ibi Bar. Aret. Alex. Jaſ. ⁊ alij, ⁊ mouenť qz tale pactū eſt ꝛ ſbam pignoris ⁊ ꝓpria verboꝝ ſignāfio nō patiť qó talis ꝛctus poſſit trāſire in ſpēꝫ vēditiōis. ar. l. cū precario ⁊ ff. ó ꝓca. coꝝ q̄ notanť p bar. i. d. l. vbi ita donať. ff. ó do. cā mor. ⁊ non bꝫ obſtare motiuū Soci. qz illud põt eſſe verū qñ verba ꝛctus non repugnarēt, tunc. n. pactū appoſitū ꝛ ſbam ꝛctus facit qó partes videanť velle facere aliā ſpēm ꝛctus, qñ. ſ. verba ex p ꝓpria ſignāfione non repugnāt, ſecus aūt ſi diuerſitas verboꝝ repugnat, iſte eſt tex. ⁊ ibi declarat Bar. in. d. l. vbi ita donať. dicit. n. ibi tex. ⁊ Bar. qó pactū appoſitū in ꝛctu precarij qó non liceat reuocare eſt ꝛ ſbam precarij qz precariꝫ põt reuocari ad volūtatē ḡcedēfis, ⁊ nō põt trāſire in donationē, qz nomē precarij eſt penitus ſeparatū a noīe donationis, ſed qó dona. cā mor. valeat in vim donationis inter vinos pp aliqó pactū ꝛ ſbaꝫ donā mor. verboꝝ ſignāfio non repugnat, ſed vbi non exprimiť aliqó nomen ꝛctus, ſed ſimplr ḡcediť hoc mō vꝫ ḡcedo tibi talez rē hoc pacto ꝙ non liceat reuocare, tunc qz non eſt expreſſus nomen precarij vel alterius ꝛctus intelligi dꝫ de illo ꝛctu q ex verbis melius colligi põt, ita dicit Bar. in. d. l. vbi ita donať, in ꝓpoſito igiť nr̄o verba pignoris adiecta in. q. gl. non pñt adaptari ad vēditionē ſed repugnat oīno, merito nō põt dici ꝙ partes voluerint vēdere ꝓut dicit Soci. ¶ Nō ob. ꝙ pactū ꝙ non liceat vnq̄ debitori luere pignus non ſit ꝛ ſbam ꝛctus ſed ꝛ nām quo caſu non vitiat p no. p gl. ⁊ doc. in. l. pacta quenta. ff. de ꝛb. emp. vt dicebat Soci. Qz imo ꝛ ſbam ꝛctus dꝫ eſſe qñ inter ꝛbentes intēdebať fieri vnus ꝛctus ⁊ pactū facit qó indicaťur alij ꝛctus diuerſus in quo partes non ꝙſentiunt vt no. Bal. in. l. ad exactionē. in fi. C. de do. ꝓmiſ. ⁊ ſicut pactū adiectū in precario qó non liceat illud reuocare dī ꝛ ſbam ꝛctus precarij, vt inquit Bar. in. d. l. vbi ita donať. ita ⁊ pactū adiectū in pignore ꝙ nunq̄ debitori liceat luere eſt ꝛ ſbam pignoris vt in tit. C. de luitio. pig. ⁊ ꝓbať qz qñ pignorata eſt res p tāta q̄ntitate qó veriſiť nō ſit ſpes luitionis non dī pignorata, ſed alienata vt p bar. ⁊ alex. in. l. q bēbat. in prin. ff. de leg. iij. ⁊ p ḡns non puto recedēdū ab
32 opi. gl. Bar. Alexā. ⁊ ſequaciū q̄ eſt cōis ⁊ vera. ¶ †Et adde predictis qó ſicut non vꝫ pactū qó debitori non liceat luere pignus in ꝓpetuū ita ét non vꝫ qó non poſſit luere. ꝛ. xxx. annos qz talis ét cenſeť ꝓpetua ꝓhibitionis luitionis ⁊ per ḡns alienatio vt no. gl. fi. in. l. fi. C. de pac. pig. ⁊ ibi ſequunť Bal. ⁊ Sali. ⁊ referūt Alex. ⁊ Jaſ. poſt alios in. d. l. q rome. in prin. ¶ Itē adde ꝙ tps prefixū ad luendū non currit qñ ꝓp impedimētū guerre vel aliud luitio fieri non potuit vt p Ro. ccccxxxv. in preſenti
33 ḡſultatione ⁊c. ¶ †Quarto q̄riť an in re q̄ vēdiť poſſit apponi pactū qó illa res ſit ſpāliter hypotecata p aliquo debito ipſius emptoris puta ꝓ dote vxoris illius, ⁊ tale pactū faciat ꝙ dicta mulier ꝓ dote tꝫ poſterior in tpe aliis creditoribus dicti emptoris debeat illis preferri in dicta re empta ſpāliter ei hypotecata. ta. q̄ qō frequēter ḡtingit in ciuitate Florentie, ⁊ facit dubiū, qz ex quo anteriores creditores hñt gñalē hypotecā in bonis emptoris in qua veniūt ét bona futura. iuxta. l. fi. C. q̄ res pig. obli. poſ. non vī qó ille emptor potuerit eis preiudicare, qz tꝫ debitor poſſit preiudi. creditoribus chyrographarijs in acq̄rēdis. l. qui aūt. in prin. ⁊ ſ. j. ff. q̄ in frau. credi. Tñ ſecus eſt in creditoribus hñtibus hypotecā. vt inter creditorē chyrographariū ⁊ hypotecariū diſtinguit Pet. de ancha. in conſi. ex ꝓdicto themate a fi. ꝓ multa de qbus ibi p eū, ⁊ maxime p tex. vbi dicit eſſe caſum de hoc in. l. in fraudē. in prin. ⁊ in ſ. idēq̄ iuris. ff. de iure fiſ. vbi debitor in cuius bonis fiſc⁹ bꝫ tacitā hypotecā nō põt in pindi. fiſci repudiare ius ſibi delatū, ⁊ hoc pp tacitā hyp. quā bꝫ fiſc⁹ in eius bonis. Et nō ob. ſi dicať ꝙ illud ſit in dicto tex. pp puil. fiſci ⁊ nō pp dictā tacitā hyp. qz rñdet ipſe qó hoc nō eſt verū cū fiſcus in dubio p̄ſumať velle vti iure priuati, vt. l. j. ⁊ l. cogi ⁊ ibi p doc. C. de pet. her. ⁊ qz in creditis exigēdis magis ſunt ꝓmile giati priuati creditores q̄ fiſcus. l. qó placuit. ff. de iure fiſ. vñ ſi dicta repudiatio nocet aliis priuatis creditoribus. d. l. qó antē, fortius dꝫ nocere fiſco, cū aūt in. d. l. in fraudē. in prin. ⁊ in. d. ſ. idēq̄ iuris aliud dicať, opꝫ de neceſſitate dicere qó illud opaťur ibi tacita hyp. ita ibi tꝫ Pet. de ancha. q ét ad ḥ mouet pl. bus aliis rōnibus vt ibi videri põt, ⁊ iſtō idē refert ⁊ ſequiť inſignis doc. d. Frāc. pepius florē. inter conſi. Soci. iiij. vol. conſi. lxxvj. qz
34 p dñm. ¶ †Tñ ꝓmiſſis non obſtā. ꝛciū de iure verius eſſe arbitroꝝ vꝫ ꝙ vēditor in vēditione rei ſue poſſit in ipſa vēditiōe apponere dictū pactū ſpālis hypotece in fauorē alicuⁱ⁹ ſpālis creditoris dicti emptoris ét poſteriōris in tpe in ꝓindi. anteriorum creditoꝝ, qz regl'r dñs in traditione rei ſue põt quaſcūq̄ cōdōes ⁊ pacta apponere. l. in traditionibus. ff. de pac. ⁊. l. legē. C. eo. ti. vñ dicit bal. in. l. nulla. C. de iure dot. qó in vēditione rei ſue qd nō inueniť ꝓhibitū cēſeť ꝓmiſſum, ⁊ ita tꝫ Soci. in conſi. cxviij. p aſpectu. ij. vol. duplicato p errorē in conſi. lxxv. iiij. vol. ⁊ ita ét ꝓbať ex tex. i. l. q abſenti. ſ. j. ff. de acq. poſ. iūctis no. p gl. ⁊ doc. ibi. ¶ Iſtud tñ ſane intelligēdū eſt vꝫ ſi tale pactū adiiciať ab initio ꝛctus aūt traditionē vel ſaltē in ipſa traditione, ſecus aūt ſi adiiciať poſt traditionē rei, qz tūc nō poſſet ꝓiu. anteriorib. creditoribus emptoris qbus imediate p ipſam traditionē ⁊ dñij trāſlationē factā in emptorē eét acq̄ſitū ius hypo. ita tꝫ bal. in. l. fi.
35 C. ḡmo. ⁊ in. l. eā cui. C. de acti. ⁊ obli. †vbi illud qó dī in. l. inſtitutus. ſ. offerri. de act. emp. vꝫ qó vēditor in re vēdita dī hre ius q̄ſi pignoris pp qó põt retinere rē vēditā p ſuo ꝓtio q̄ſequendo dicit hre locū aūt traditionē rei vēdite factā ēptori, ſꝫ ſi iā denentū eét ad traditionē tūc niſi ab initio ꝛctus vēditor pepigiſſet vt res vēdita p ꝓtio remaneret ſibi hypotecata, nō poterit dici ꝙ remāſerit hypotecata ⁊ vēditor in ea nō poterit āmō ꝓferri alijs creditoribus emptoris ét ſolā pſonalē obl'onē hñtibus, ⁊ monet bal. p tex. in. l. j. ſ. fi. cū gl. ff. de rebus eoꝝ. ⁊ ipm refert ⁊ ſequiť Alex. in. l. ſi cū dotē. ſ. fi. ad fi. ff. ſol. ma. ¶ Sꝫ inſurgit in predictis vna difficultas vꝫ qd ſi tale pactū nō fuit adiectū ab initio ꝛctus nec ét in ipſa traditiōe rei, ſꝫ poſt rei traditionē in eodē ꝛctu aūq̄ ꝛctus eét abſolutus an tūc tale pactū opeť eūdem effectū in fauorē ſpālis hypotece adiecte p ſo creditore in preindi. alioꝝ anterioꝝ credi. ēptoris? ⁊ videbať dom qó ſic p illā reg. q̄ é qó ea q̄ incōtinēti fiūt vīr ineſſe ſine in p̄n. ſine in fi. ꝛct⁹ fiāt. l. lecta. ℞. dicebā. ff. ſi cer. pet. ⁊ qz aūt ꝛctū abſolutū nō vī ex eo ius pfecte q̄ſitū. l. ꝛctus. C. de fi. inſt. ⁊ ita vī velle gl. no. in. l. in bonefi. in ℞. incōtinēti. C. de pac. q̄ vult qó illud dicať fieri incōtinēti qó fit ingreſſu vel egreſſu ꝛctus aūq̄ paciſcentes ad alia diuertāt, ⁊ dictā gl. ſequunť ibi Old. bal. Ang. ⁊ bar. in. d. l. ꝛctus ⁊ bal. in. l. perē. C. de pac. in. xv. col. ⁊ ꝓbat alex. in. d. l. in bonefi. ad fi. Subdēs ibi ꝙ in dubio ptes nō p̄ſumunť habuiſſe ꝛctū p abſoluto ſi nōdū diuerterūt ad exteneos actus p allegata ibi p eū, ⁊ ppea in terminis nr̄e. q. vī dꝫ qó ſufficiat apponere dcm pactū in q̄cūq̄ pte ꝛct⁹ ſiue aūt traditionē ſiue poſt, dūmō ḥ fiat aūq̄ ptes deueniāt ad extraneos actus ⁊ ſic aūt ꝛctū abſolutū. ¶ Nihilominus ꝛciū de iure puto verius vꝫ qó regraťur ꝙ tale pactū ſit appoſitū in initio ꝛctus vel ſaltē in ipſa traditiōe rei, ⁊ iſtō indicio meo, ꝓbať p tex. in. d. l. j. ſ. fi. cū. l. ſe. ff. de reb⁹ eo. vbi ē tex. ꝙ ſi minor emit rē pacto adiecto a vēditore vt res vēdita remaneat ſibi obligata donec ei ꝓtiū ſoluat a minore emēte, nō vꝫ tale pactū ⁊ q̄ſtō pig. i fauorē vēditoris, qz vbi dñiū rei vēd. cepit eē q̄ſitū minori emēti, ꝙ fit mediāte ipſa tradi. vt declarat gl. nō potuit ampli⁹. d. res p minorē obligari ipſi vēdi. ſine decre. ⁊ tñ vt ſubdiť ibi in. l. ij. videbať dom ꝛciū. ex quo. n. pignus incōtinenti fuerat adiectū in. d. ꝛctu videbať ꝙ dñiū eét q̄ſitū minori cū. d. obl'one pign. ⁊ ꝙ vēditor quaſi ab initio inheſerit pignori, ita dicit ibi tex. tꝫ (vt ibi ſubdiť) aliō eét ſi pupillus emiſſet a fiſco cuꝫ dicto pacto ⁊ obligatione, tunc. n.

fauore fisci valeret obligatio, qđ tñ intelligit ibi gl. nõ rõne pacti ⁊ expresse obligationis, sed rõne tacite hypotece introducte a iure fauore fisci. vt. l. ij. C. in quib. can. pig. tacit. ꝯba. ⁊ sic ꝓbať ibi qđ pactũ hypotece ⁊ pignoris adiectũ per venditorẽ in re vẽdita in eodẽ ꝯctu post traditionẽ non cansat pignus qñ venditio facta fuit inter priuatos, secus añt si tale pactũ fuisset adiectus, añ traditionẽ rei vendite, ⁊ ita ẽt illũ tex. intelligit ibi Bal. vꝫ qđ ad hoc vt pactũ super hypoteca rei vendite adiectũ per venditorẽ valeat, requiriť qđ nullo mometo tpis res vendita fuerit libere in dñio pupilli emptoris, sed qđ ad eum transierit cum dicta affectione, vñ si translatio dñij precessit pactũ de hypoteca, non vꝫ pactũ. ⁊ ex hoc dicit Bal. esse ibi casum in quo vꝫ ꝯctus
36 ⁊ tñ non vꝫ pactũ in eo appositũ. ¶ †Ad idẽ optimus tex. in. l. lꝫ. C. qui pot. in pig. hab. vbi hť qđ res empta ex pecunia vnius creditoris est nihilominus obligata priori creditori emptoris ⁊ ille preferẽ scđo creditori ex cuius pecunia res empta fuit. Nisi statim in emptione dicte rei quentum fuerit ꝙ illa res esset specialiter obligata scđo creditori ex cuius pecunia ẽpta fuit. Ita est ibi tex. ex quo apparet qđ ad hoc vt res empta ꝑ debitorem meũ possit mihi obligari in preiudiciũ alterius anteriozis creditozis, dꝫ talis specialis hypoteca apponi statim in ipsa emptio-
37 ne, ⁊ facit ẽt tex. in. l. q̃uis. C. de pigno. ¶ †Et ita videnť intelligenda no. ꝑ Paul. de cast. ⁊ alios in. l. ꝯ inris. §. j. ff. de pact. vbi volunt ꝙ administratores vt sunt tutores ꝓcuratores ⁊ alij pñt in actu ꝯbendi preiudicare eoꝝ principalibus apponendo in ꝯctu pacta resolutiua ipsius ꝯctus, vꝫ ꝙ istud sit verum qñ talia pacta apponnť in initio ꝯctus vel in traditione rei, secus añt si apponãtur postea. ¶ Et ꝑ hoc in spẽ decidit ibi Paul. de ca. ꝙ tutor emens ꝑ pupillo põt tẽpore quo emit apponere pactũ de renendendo qñcũqꝫ vẽditor restituet pretiũ ⁊ qđ tale pactus valebit, ⁊ ita refert ibi Jas. Nam ẽt istud intelligi dꝫ qñ tale pactũ in initio ꝯctus vel saltẽ añ traditionẽ rei vendite appositum fuit, secus añt si appositũ fuerit post traditionẽ rei ꝑ tex. in. d. l. j. §. fi. cũ. l. seq. ff. de rebus eoꝝ. ¶ Et ꝑ predictoꝝ ꝙfirmatione optime facinnt no. ꝑ gl. ⁊ doc. in. l. ij. ff. de in diẽ addictio. ⁊ in. l. obligationũ fere. §. qđõ. ff. de act. ⁊ obli. vbi ad cognoscendũ an ꝯctus sit purus ⁊ resoluendus sub qđõne, an vero qđõnalis, attendi dꝫ an qđõ adiiciať ab initio ſbe ꝯctus qꝛ tunc erit qđõnalis, an vero qđõ adiiciať ex post resolutioni ipsius ꝯctus, qꝛ erit
38 purus sed resolubdus sub qđõne adiecta. † lꝫ in vltimis voluntatibus sit aliud qꝛ sine ab initio adiiciať qđõ sine qđõ apponať resolutioni actus semp dispõ reputať qđõnalis vt vult gl. in. d. l. ij. ⁊ est tex. ⁊ ibi Bar. Soci. ⁊ alij in. l. ꝙbus diebus. §. quidaꝫ titio. ff. de qđi. ⁊ demõ. ⁊ rõ dñe inter ꝯctus ⁊ vltimas voluntates assignať ibi ꝑ Soci. ¶ †Et non ob. illa regula qđ ea que in continẽti fiunt censeanť inesse. d. l. lecta. ver. dicebã, qꝛ dicta regula non vť ꝓcedere respectu traditionis ⁊ translationis dñij, ea
39 rõne qꝛ facta traditione in ꝯctu emptionis ⁊ vendi. ẽt qđ nõdum ꝯctus sit absolutus transit dñiũ rei vendite in emptorem. ita tꝫ Bulga. glosator, mutata priori opi. in. l. ꝯctus in gl. in versi. vel id. C. de fi. instru. ⁊ ibi sequunť Bar. Bal. ⁊ Sali. ⁊ cõiter alij, ⁊ rõ est qꝛ lꝫ ꝯctus non sit perfectus, tñ sufficit qđ adsit ꝙsensus qui est cã immediata translationis dñij vt declarant ibi Bal. ⁊ Sali. vnde cũ dñium sit translatũ, ẽt qđ ꝯctus nondum sit absolutus, non pñt pacta incontinenti adiecta afficere dñiũ iã translatũ in emptorẽ cũ iam sit ei quesitũ ius, secus añt est in alijs ꝯctibus in quibus non agiť de translatione dñij, qꝛ in illis non dť ius perfecte quesitũ alteri ꝯbenti ante absolutũ ipsum ꝯctũ, sed dñio quesito emptori ius hypotece ꝙpetens creditoribus ẽptoris fuit ẽt quesitũ in dicta re empta per eoꝝ debitorẽ immediate qđ dñiũ in ipsum debitorẽ fuit translatum, ⁊ iõ amplius eis ꝑ indicari non põt ꝑ aliqđ pactũ. l. id quod nostrũ. ff. de reg. iu.
40 ¶ †Corroborať ẽt hoc, qꝛ dicta regula ꝙ ea que incontinenti fiunt censeanť inesse de qua in. d. l. lecta ver. dicebã procedit per quandã fictionẽ declarat Bar. in. l. si is qui pro emptore. in iij. col. ff. de vsuc. vt no. Jas. in. d. l. lecta. in. d. ver. dicebã, ⁊ ad esse fictionis translatiue de tpe ad tpm ⁊ de loco ad locũ requiriť habilitas extremorũ, alias effectus fictionis non ꝓcedit vt late ꝑ Bar. in. d. l. si is q pro emptore in mã extremorũ. vñ cũ tpe pacti adiecti post traditionẽ, iã dñium non sit apud venditorẽ, sed translatũ sit in emptorẽ deficit extremũ ad qđ vꝫ ipsum dñium in quo residet hypoteca ⁊ ꝑ qñs cessat regula predicta fundata in fictione. ¶ Aduerte tñ qđ dictũ pactũ adiectũ ẽt post traditionẽ vꝫ quo ad solũ preiudiciũ emptoris, sed non quo ad preiudic. creditorũ, vt dictum. est ⁊ ꝙ valeat quo ad preiudic. ipsius emptoris ꝓbať. arg. no. ꝑ Bar. in aliena. in prin. ff. de pig. act. ⁊ in. l. si indebitũ. §. fi. ff. rem ratã habe. ⁊ eoꝝ q̃ habenť ꝑ Soci. in ꝙsi. cxxvj. in cã scđi decreti. in. iiij. volu. vbi hť ꝙ si ꝓcurator non hñs idoneũ mandatũ obliganit rẽ dñi vni ⁊ postea eaꝫ dñs obliganit alteri, ⁊ demũ dñs ratificanit obligationẽ factã ꝑ ꝓcuratorẽ, ꝙ ratificatio dñi vꝫ in preiudi. ipsius dñi, sed quo ad preiudi. creditoris cui dñs añ ratificationẽ obliganit, ratificatio nõ trabiť retro, qꝛ añ ratificationem ius erat q̃sitũ ipsi creditori cui dñs obliganit, ita ⁊ in ꝓposito pactũ adiectũ post traditionẽ facta emptori vꝫ quo ad ꝓiudi. ipsius emptoris, lꝫ non preiudicet creditoribus ipsius ꝙbus ius fuerat q̃sitũ ꝑ ipsam traditionẽꝫ ⁊ dñij trãslationẽ. ¶ Preterea scđo mõ põt rñderi ad regulã ꝓdictã. d. l. lecta ver. dicebã ꝙ dicta regula nõ hꝫ locũ qñ ꝯctus principalr fit ꝑ vno ⁊ pactũ apponiť ꝑ alio, tunc. n. tale pactus nõ informat actionẽ ex dicto ꝯctu. ita tꝫ gl. magna añ mediũ in. l. petens. C. de pac. ⁊ ibi bar. in. ij. col. in fi. ⁊ j. q. ⁊ late firmat Jas. in. d. ver. dicebã in añpe. col. in. j. limi. vñ cũ ꝯctus vẽditionis fiat cũ emptore, pactũ añt ꝙ illa res vẽdita sit hypotecata ꝑ credito alterius fiat ꝑ alio cessat. d. regula, ꝙ pacta cẽseanť in esse ad informãdũ ꝯctũ sup quo apponunť. ¶ Tertio rñdeť ad dictã regulã ꝙ illa nõ hꝫ locum in actibus mometaneis. ita no. bal. in. d. c. dilectus. in. j. col. ad fi. de fi. instr. ꝑ text. in. l. thais. §. intra. ff. de fideicõ. lib. ⁊ refert Jaso. in. d. l. lecta. in. x. col. vñ cũ traditio ⁊ trãslatio dñij sit actus mometaneus, qꝛ mometo ex
41 pediť nõ hꝫ locũ in ea. d. regula. ¶ †Nõ ob. ꝙ debitor nõ possit ꝓiudic. creditori hypotecario in acqrẽdis. iuxta no. ꝑ Pet. de anch. in. d. ꝙsi. cj. qꝛ illud posset ꝓcedere qñ acqsitio tota pẽderet ex volũtate ipsius debitoris acqrẽtis puta in aditione hẽditatis vel hmõi actibus dependẽtibus ex volũtate acqrẽtis tm̃, ⁊ ita loquiť. d. l. in fraudẽ. in pñ. ⁊ §. idẽqꝫ iuris, ꝛ in actu ⁊ ꝯctu dependẽte ẽt ex volũtate alterius vt in ẽp. ⁊ vẽdi. cessant dicta iura, qꝛ dñs rei vẽdẽdo in traditione põt apponere q̃scũqꝫ qđões ⁊ pacta q̃ vult regłr loquẽdo. d. l. in traditiõibus. Alterius ad d. regu. d. l. lecta. ver. dicebã dať alia rñsio, vꝫ ꝙ. d. regu. ꝓcedat qñ actus fit ab hñtibus ptãtẽ ỏ nouo incboãdi actũ, tũc. n. vere est qđ ea q̃ fiũt incõtineti cẽsenť actui inesse secus ẽ qñ actꝰ fit ab illo q nõ possit actũ de nouo facere. ita colligiť ex no. per Jmo. in. l. iudex post q̃ꝫ. ff. de re iudi. q̃ refert Alex. in ꝙsi. xc. fere ois pe. col. ver. ꝑterea gl. j. vol. In ꝙbus locis inferũt ex hoc ꝙ iudex post verbũ qđẽno in snia ꝑ platũ simplr, nõ põt suã snia corrigere ẽt si correctio fieret añq̃ꝫ iudex diuertat ad extraneos actus, qꝛ iudex post qđẽnationẽ vel absolutionẽ nõ põt aliqđ ỏ nouo facere ꝑ allegata in locis predictis, vñ si aliqđ vult addere d. verbo qđẽno vel absoluo dꝫ illud addere in eodẽ oñonis ꝙtex
42 tu. † qꝛ est magna dñia an aliqđ fiat in eadẽ oñone an in diuersa vt pꝫ ex no. in. l. siqdẽ. C. de excep. ⁊ in. l. exceptionẽ. C. de ꝓba. ⁊ ex no. ꝑ gl. in. l. itẽ labeo. §. j. ff. famil. hercis. ⁊ no. ꝑ bal. ⁊ Ang. in. d. l. iudex post q̃ꝫ ꝓcedunt qñ adiectio fit in eadẽ oñone. ita tꝫ Alex. in. d. ꝙsi. xc. i pe. col. post Jmo. i. d. l. iudex post q̃ꝫ. ¶ In casu añt nñro post dñij trãslationẽ in ẽptorẽ ⁊ ex ꝙsti ius hypotece acqsitũ anteriozibus creditorib. ẽptoris ipse vẽditor nõ posset de nouo actũ facere sup dicta re in ꝑiudi. dictoꝝ creditoꝝ, ar. l. id qđ nñm. ff. de reg. iu. ⁊ ꝑ qñs cessat. d. reg. d. l. lecta. ver. dicebã. ⁊ d. l. ꝯctus. C. de fi. instr. ⁊ remanet firma ꝙclo ꝙ tale pactũ ad ħ vt ꝑiudicet anteriozib. credit. ẽptoris dꝫ apponi in initio ꝯctus vel saltẽ in ipsa traditiõe rei vẽdite. q̃ no. qꝛ qđ est cõtingibilis. ¶ Ultio dubitať in ista mã pactoꝝ qđ si creditor fecit pactũ cũ debitore vt res sibi obligata nõ possit alienari ꝑ ipꝫ debitorẽ, an si sequať alienatio facta ꝑ debitorẽ valeat in ꝑiud. creditoris? Et dõm ẽ ꝙ nõ ꝑ tex. in. l. si creditor. §. fi. ff. de distra. pig. ⁊ ibi no. bar. ſm lram pisanã. intelligẽdo tñ qđ dicta res sit spãliter obligata creditori. vt latius dixi. ſ. in. ij. ꝑ. in. v. dñia. Et ꝑdicta ꝓcedũt qñ debitor ꝯ dictũ pactũ de nõ alienãdo dictã rẽ vẽderet inuito, vel inscio creditore, ꝛ si debitor ꝑ suo interesse instaret vt vel creditor vẽdẽt, vel ꝓmittẽt ꝙ ipse debitor possit vẽdere ⁊ ꝑstaret cautionẽ, iuxta. l. q̃uis. in pñ. ff. de pign. act. ⁊ l. sicut. §. illud ꝛ. tutius. ff. q. mo. pig. vel hypo. sol. ꝑ quã bar. ibi. in fi. dicit determinari. d. l. q̃uis. putarẽ qđ debitor istud dẽret ipetrare, qꝛ dictũ pactũ opať ꝙ debitor nõ possit vẽdere inscio vel inuito creditore, sed nõ tollit facultatẽ debitori ipetrandi ꝙ creditor vẽdat, vel saltẽ sibi ꝓmittat vẽdere prestita cautiõe de quo. ſ. ⁊ faciũt ad hoc no. ꝑ bar. in. l. creditoris. ff. de distrac. pi. Alias esset valde indecẽs qđ res pig. q̃ forte vꝫ vltra duplũ q̃ꝫ sit debitũ nõ possit vẽdi ad bñficiũ debitoris, vt di. tex. in. d. l. q̃uis. q̃ nõ dꝫ cẽseri correcta ꝑ. d. l. si creditor. §. fi. ar. l. ꝓcipimus. C. de appel. cũ vulga. Sup quo tñ cogita qꝛ doc. non tangunt. Et per hec est expedita quarta pars istius tractatus.

¶ Quinta

¶ Quinta pars principalis.

C Sequitur modo quinta pars principalis huius tractatus, in q̃ veniunt examinãdi effectus qui producuntur ⁊ resultant ex hipotecis ⁊ pignoribus. Et dividitur ista pars in quinq; membra. In primo mẽbro videbimus de pluribus effectibus in genere ex hipotecis ⁊ pignoribus resultãtibus. In scõo de pluribus effectibus ex priorit̃ate ⁊ posteriorit̃ate resultãtib⁹. In tertio de iure offerẽdi qõ cõpetit in pignoribus ⁊ hipothecis, de eius effectibus. In quarto de iure retinẽdi res ex causa pignoris ⁊ hipotece, ⁊ de expensis melioramentorum. In quinto videbimus de fructibus pignorum.

SVMMARIVM

1 Promittens dare fideiussores an dando pignus inuito creditore liberetur.
2 Creditor nõ potest invitus astringi ad pignorum custodiam.
3 Sufficientia debitoris quodãmodo liberat eum a satisdatione.
4 Satisdare coactus an dãdo pignora vel fideiussores liberetur.
5 Debitor alternatiue promittẽs vel soluere vel dare pignora an dans pignus liberetur.
6 Nota q̃ in alternatiuis electio sit debitoris procedit q̃n alternatiua cadit inter duo quoꝝ vtrũq; est in obligatiõe ⁊ solutione.
7 In alternatiua exigendi electio est agentis.
8 Datio pignoris quid operetur ⁊ ad quid fiat.
9 Obligatus ad nudam cautionem an liberetur promittendo sub hipotheca suorum bonorum.
10 Res hipotecata p̃ sorte an censeat̃ hipotecata etiã pro vsuris.
11 Tacita hipoteca introducta a iure pro legatis an competat ẽt pro vsuris legatorum.
12 Tacita hipoteca respectu vsurarum conditionaliter debitarum cuius temporis respectu sit attendenda.
13 Fictio cuius sit nature, ⁊ an semper habet iuris effectum.
14 Hipoteca tacita vel expressa q̃ditionalis licet q̃stituat̃ ab initio actus, tñ ex ea non oritur actio nisi purificata conditione.
15 Conditio quo casu retrotrahatur ⁊ quo casu non.
16 Specialitates plures circa idẽ a iure inducte p̃nt concurrere.
17 Tacita hipoteca a principio pro dote introducta non extenditur ad augmentum dotis, ⁊ quare.
18 Tacita hipoteca non est deterioris cõditionis quam expressa.
19 Tacita hipoteca q̃ dat̃ p̃ legatis cõstituit̃ tpe mortis testatoris sub q̃dõne legati, ⁊ ex ea nõ orit̃ actio nisi purificata q̃dõne.
20 Hipoteca tacita que competit pro legatis conditionalibus non trahitur retro purificata conditione, sicut in contractibus.
21 Tex. l. qui balneũ. §. j. ver. sed si heres. ff. qui potio. in pig. hab. de quo pignore sit intelligendus.
22 Tacita hipoteca cõpetens p̃ legato q̃ditionali ⁊ vsuris nõ trahit̃ retro purificata q̃ditione in p̃iudicio ẽptoris vel creditoris q ab herede acq̃siuit ius in bonis testõris, pẽdẽte q̃dõne.
23 Pignus non potest constitui neq; dari adiecto solutioni.
24 Emens rem alteri hipotecata an teneatur soluere pretium venditori p̃insq; res vendita sit libera.
25 Conditio suspensiua impedit obligationem.
26 Creditor non dicitur is qui sub conditione creditor est.
27 Subitus euentus alicuius q̃ditionis quãdo sit in cõsideratione.
28 Vendẽs rẽ alteri hipotecatã sub q̃ditione nõ teneẽ de dolo.
29 Vir ad inopiã vergẽte l3 mulieri agere ad q̃signationẽ dotis.
30 Actio pro dote regulariter non competit q̃stante matrimonio.
31 Mulieri agenti ad bona mariti hipotecata an possit per creditores offerri dos in pecunia ⁊ peti relaxatio bonorum cũ cessione iurium dotalium.
32 Mulier in causa dotis agentis fauendum est.
33 Mulier an i casu inopie mariti possit illius bona oia occupare.
34 Mulier an constante matrimonio possit impedire hipotecã bonorum sui mariti.
35 Mulier potest i cã dotis bona mariti fisco publicata vẽdicare.
36 Retẽtio dotis quo casu cõpetat heredibus q̃ vxorem defuncti.
37 Redditio rationis que fienda est pro administratione tutele nõ potest separari, sed insimul tota reniderí.
38 Mulier an possit actionem sibi pro dote competentem ratione inopie emergentis alteri cedere.
39 Actio subsidiaria nõ habet locũ in materia hipotecaria.
40 Mulier põt ageẽ vtili rei vẽdicatione ad rẽ emptã ex pecunia dotali ⁊ ad rẽ estimatam in dotem si maritus nõ sit solnẽdo.
41 Hipoteca q̃uentionalis adiecta pro principali obligatione nõ se extendit ad penã in cõtractu appositã respectu priuilegij
42 Lex. ij. C. de rescin. ven. an locum habeat in cõtractu pignoris.
43 Re empta minus iusto pretio ⁊ alteri q̃ emptori hipotecata an teneatur emptor restituere an liberet̃ iustũ pretiũ supplẽdo.
44 Vẽditione fcã cũ pacto de reuẽdẽdo infra certũ tẽpus si fiat reuẽditio hipotece facte sup illa re p̃ emptorẽ censeñ resolute.
45 Donatione resoluta defectu insinuationis ꝛc. videtur etiam resoluta hipoteca causata penes donatarium.
46 Bisp̃ositio. l. quoties. C. de rei ven. an locum habeat in pignore.
47 Pena falsi qua tenetur vendens rem duobus non habet locus in pignorante rem duobus.
48 Pretium an in hipoteca succedat loco rei.
49 Actio ⁊ passio non stant in eodem subiecto.
50 Hipotecaria nõ extingui̇t cũ p̃sonali si p̃sonalis de rigore tolli̇t.
51 Hipotecaria sua conditione durat quousq; sit solutum ⁊ satisfactum creditori.
52 Hipoteca non confunditur successione.
53 Hipoteca an confundatur per aditionem hereditatis debitoris per creditorem hipotecarium factam.
54 Successio quandoq; est loco solutionis ⁊ quandoq; non.
55 Acquisitio dominij rei hipotecate an confundat hipotecam.
56 Hẽs debitoris sui si añq; adeat cedat hipotecã suã, vtilis q̃ q̃petit cessionario nõ q̃fundi̇t p̃ sequentẽ adõnẽ, directa añt sic.

¶ Primum membrum. v. partis.

C Pendo itaq; primum mẽbrum qõ concernit plures effectus gñales resultãtes ex hipotecis ⁊ pignoribus.

1 ¶ † Primo queri̇t an si quis p̃misit dare fideiussores liberetur dãdo pignora etiã inuito creditore, ⁊ glo. in. l. ꝓtorie. ff. de preto. stip. ⁊ ibi Bar. tenẽt q̃ sic. Idẽ tenẽt Cy. ⁊ bal. in. l. j. C. de p̃cu. ⁊ glo. in auc. de exhi. reis. §. suscepto. glo. bart. ⁊ magis cõiter doc. in. l. j. ff. q̃ satisd. cog. ⁊ facit rõ q̃ melius est incũbere pignori q̃ in p̃sonã agere, ⁊ sic quã hẽ fideiussores. l. plus cautionis. ff. de reg. iu. ¶ Quod tñ tu tẽpera ⁊ intellige eẽ vex̃ qñ q̃s simpliciter teneretur satisdare, tũc. n. vt dictũ est ille posset pignora vel fideiussores dare, sed si q̃s expresse p̃misisset dare fideiussores ñ posset inuito creditore dare pignora, q̃ aliud p̃ alio inuito creditore solui nõ põt etiã si melior conditio offeratur, vt in. §. preterea, insti. de act. ⁊ l. fi. ff. de vsu ⁊ hab. tex. iũcta glo. in auc. offerat̃. C. de lit. cõte. no. Jac. but. ⁊ Sal. in. l. j. C. de p̃cu. Sequũtur Alex. ⁊ Jas. in. d. l. j. ff. q̃ satisda. co. ¶ † Et pro
2 hoc Jas. ibi adducit aliã rationẽ, nã ꝑm eum labor est in custodiendo pignora ⁊ periculũ, q̃bus creditor invitus astringi nõ debet. allegat tex. no. in. l. quẽadmodũ. §. pe. ff. ad. l. aql. Quẽ tex. dicit esse notãdum cõtra hebreos feneratores q restituũt pignora, puta vestes corrosas a tineis vel muribus, q̃ tenenẽ solnere damnum ⁊ interesse, ⁊ faciunt not. p̃ Bal. in. l. que fortuitis. vj. col. C. de pig. actio. vbi dicit q̃ fenerator qui pignoratas res minus diligenter excussit a tineis est in leui culpa, ⁊ per cõsequẽs tenetur per. l. si vt certo. §. nunc videndum ff. commo.
3 ¶ † Item adde predictis, q̃ qui tenetur satisdare liberatur a satisdatione p̃dicta si sit valde diues ⁊ idoneus, vt no. Bart. in. l. quicũq;. la. ij. C. de fun. patri. lib. xj. ⁊ tradunt Alle. ⁊ Mod. in. d. l. j. ff. q̃ satisd. cog. Sed q̃ teneẽ dare pignora nõ liberat̃, etiam q̃ sit valde idoneus, q̃ plus cautionis est in re q̃ in p̃sona, ita tenet Becius in regula plus cautionis, p̃ illum tex. ff. de regu. iur.
4 ¶ † Scõo dubitat̃ an qui tenetur satisfacere libereẽ dando pignora vel fideiussores, ⁊ Guil. Bar. Alex. Jaso. ⁊ alij in. d. l. j. ff. q̃ satisd. cog. tenẽt q̃ sic. secus añt esse dicunt si quis teneretur soluere, q̃ tunc requireretur pecuniaria solutio, ⁊ nõ sufficeret dare pignora vel fideiussores. l. iiij. §. ait ꝓtor. ff. de re ind. l. itẽ liberat̃. §. j. ff. qui. mo. pig. vel hipo. sol. ⁊ late hẽ p̃ Soci. in q̃si. xciij. circa primũ. j. ⁊. ij. col. j. vol. vbi ẽt dicit q̃ ista ☞ba vulgari sermone fare il douere idẽ iportant q̃ satisfacere. Et q̃ dcm̃ est de ☞bo soluere, ẽ ẽt dicẽdũ de ☞bo restituere ⁊ dare, vt late firmat Soci. in q̃si. xc. iiij. col. ver. itẽ p̃misit. iiij. vol. Et ex p̃dictis infert bal. i. c. cũ aliq; b⁹. de re ind. p̃ illũ tex. q̃ q̃dẽnatus ad solnẽ dũ nõ itelligi̇t soluere l3 pignora offerat, ⁊ iõ si aliq; eẽt q̃dẽnatus p̃ maleficio i cẽtũ. ⁊ si. j. mẽsem nõ soluerit pena duplicet̃, nõ sufficeret dicto q̃dẽnato offerre pignora i cõi, ⁊ facit ad p̃dicta q̃ no. Bar. in. l. statu liberos. §. si q̃s acceperit. ff. de statu lib. q̃ stãte statuto q̃ q̃ nõ põt soluere q̃dẽnationẽ pecuniariã de mille, capite puniat̃ nõ sufficit si velit dare fideiussores, ⁊ idẽ tenet

Bar. in l. j. ff. de cust. reo. Et ita refert ꝛ sequit Jas. in d. l. j. in j. col. ff. q satis. cog. ¶ Aduerte tñ in ꝑdictis ad vnū vez q ille q tenet satisfacere ex dispositione hois tenet soluere alias nō liberat, ꝛ ideo isto casu nō sufficeret dare pignora vel fideiussores. l. ꝓmissor. ꝛ auc. si qñ. C. de qst. pe. ꝛ tenēt Bal. Bald. ꝛ doc. in d. l. j. ff. q satisd. cog. ꝛ est tex. ꝛ ibi Bar. in l. fi. ff. si cer. pe. refert ꝛ sequit Soci. in d. qsi. xc. visis qbusdā. iiij. col. versi. iij. qclusio. iiij. vel. ¶ † Tertio dubitat qd si debitor ꝓmisit alternatiue vel soluere vel dare pignora. an si velit ꝑstare pignora sufficiat. ꝛ Bar. post Bal. de cun. in l. q̄uis in ꝓin. ff. de pig. ac. singulariter determinat q̄ non sufficiat, q̄ ista alternatiua est electio creditoris. ꝛ opi. Bar. sequunt ibi Albe. Fulg. ꝛ Pau. de ca. ꝛ Ale. in d. l. j. ff. q satis. cog. Et ista est cōis opi. ꝑ q̄ Jaso. ibi. ꝛ in l. iiij. §. si ex quētiōe. ff. de re iud. dicit se valde dubitare, q̄ ꝑm eū dcm̄ pactū de ꝑstādo pignora alternatiue nō dr̄ appositū fauore creditoris, ꝫ potius fauore debitoris, ꝛ iō vr̄ dom̄ ꝑm Jas. q̄ decisio Bar. ꝛ alioꝝ q̄ est q̄ ideo electio sit creditoris, q̄ tale pactū adiectū sit fauore creditoris ñ subsistat, vt ibi late p eū. ¶ Tñ nō obstāte dicta difficultate mota p Jas. vr̄ oino verissima qclusio Bar. ꝛ doc. q̄ est aduertēdū q̄ ista ꝓmissio alternatiua, vez vel soluere. x. in paschate vel dare pignora, nō cadit inter duo q̄ principalr̄ cōprehēdant in obligatione, nā promissio de solnendo. x. sola est in obligatione principali. ꝓmissio aūt pignoris fcā est ad cautelā ꝛ accessorie ad dictā principalē obligationē. ita declarat Saly. in l. nō dubiū. in. vij. col. ℞si. vlterius
6 banc. l. induco. C. de legib⁹. † Et colligit optime ex no. p Bar. in d. l. q̄uis. dū exp̄sse dicit q̄ tūc ꝓcedit rla q̄ i alternatiuis sit electio debitoris qñ alternatiua cadit inter duo quoꝝ vtrūq̄ est in obligatione ꝛ solutione, sed in arti. ꝓposito vnū est in oblone,
7 alio ℞o ponit ad cautelā creditoris, ita ōt ibi Bar. ¶ † Prob̄at ēt hoc ex no. p Bal. in l. fi. in. iij. col. in ver. q̄ro in isto ℞si. C. de peti. ber. vbi dicit q̄ in alternatiua exigēdi est electio agētis, ꝫ in alternatiua solutionis sit electio debitoris p iura q̄ ibi allegat, ꝛ istud dcm̄ allegat ꝛ sequit Fel. in. c. iter ceteras. ij. col. ꝛ ij. fallē. de rescri. vbi ēt approbat dictā decisionē Bar. cū ergo in casu Bar. nō sit in solutiōe, nisi quātitas ꝓmissa, † Batio
8 aūt pignoris fit p securitate ꝛ ad facilitandā executionē ꝛ absq̄ eo q̄ det robur ꝙctui, vel oblōni. vt. l. q aūt. §. j. ff. de cōsti. pec. ꝛ no. Saly. in l. ea lege. in. xiij. oppo. C. de qdl. ob cau. ꝛ refert et sequit Jas. in l. si ita qs. §. ea lege. viij. col. ver. adde ēt q̄ Saly. ff. de verb. ob. sequit q̄ nō pōt cadere electio debitoris q tūc eligit qñ alternatiua cadit inter duo q̄ sunt in oblone ꝛ solone, vt dicit Bar. i. d. l. q̄uis, ꝛ nō obstat q̄ pignus possit vēdi ꝛ ide br̄i pecunia, vt dicit Jas. q̄ totū istud respicit modū exigēdi, ꝛ creditor ꝓ sua solutione pōt eligere executionē q̄ vult, vt p Bar. in l. qsentaneū. in vlti. col. C. qūo ꝛ qñ ind. sed p hoc nō est dicēdū q̄ datio pignoꝝ sit in solutione vel in mō solnēdi, ꝫ solū in modo canēdi ipsi creditori, vt. s. inde possit qseq solutionē, ꝛ sic nō obstat difficultas mota p Jas. ꝛ ℞a est decisio Bar. q̄ doc. cōiter sequunt. ¶ Inquātū tñ dcm̄ fuit. s. ꝓxime q̄ datio pignoris introducta est ad facilitādā executionē, non aūt q̄ ex ea magis roboret ꝙctus. d. l. q aūt. §. j. ff. de qsti. pec. cū aliis. s. alleg. Intelligе ꝛ declara q̄ nihilomin⁹ debitū ꝑ quo sunt data pignora est grauius q̄ illud ꝑ quo non sunt data pignora, ita q̄ si vnus est debitor in vna quātitate cū hipoteca vel pignoribus, in alia aūt sine hipoteca. Solnēdo simplr̄ ꝛ nō exp̄mēdo p quo debito solnat cēset soluere p illo debito in quo est hipoteca, vt est tex. in l. cum pluribus. la. j. ff. de solu. ꝛ no. Bar. in l. cum ex pluribus la. ij. eo. ti. ꝛ refert ꝛ sequitur Soci. in consi. ccxciij. ꝓlens consultatio. j. col. versi. primum probatur. ij. volumine.
9 ¶ † Quarto dubitat an ille q tenet ad nudā cautionē teneatur salte ꝓmittere sub hipoteca bonoꝝ bonoꝝ, ꝛ Bar. ꝛ Ange. in l. pretorie. l. vlti. ff. de ꝓto. stipu. ꝛ Bar. in l. si ꝓtius. in. iij. qō. ff. de no. op. nun. ꝛ in l. j. ff. q satisd. cog. tenēt q̄ sic, q̄ istud ꝓmittere est facile. p. l. si filio. in fi. ff. vt in pos. lega. ꝛ ita ēt tenent Jmo. ꝛ Pau. de cast. in l. dinortio. §. interdum. ff. solu. matrimo. ¶ Sz ꝙriā opi. s. q̄ imo nō teneat ꝓmittere cū hipote. ꝫ Jmo. in d. l. pretorie. ꝛ in d. l. si ꝓtius. ꝛ istā scdaz opi. tāq̄ veriorē ꝫ Alex. ibi in. d. iij. q. ꝛ in d. l. dinortio. §. interdū. in. ij. col. ꝛ in vtroq̄ loco rñdet ad. d. l. si filio. in q̄ Bar. ꝛ sequaces se fundant. ¶ Tñ primā opi. Bar. ꝫ Roma. in d. l. si ꝓtius. ꝛ illā sequit Ale. sibi ꝙrius. in l. j. ff. q satisd. cog. ꝛ illā late defendit ꝛ cōprobat Jaso. in d. l. si ꝓtius in pen. col. p multa q̄ ibi allegat. ꝛ idē ꝫ Jaso. in. d. l. j. i pen. col. ꝛ istā opi. dicit Bar. i. d. l. pretorie seruari de cōi cōsuetudine, ꝛ ppea illa opinio est tenēda, vez q̄ q tenet ad nudaz cautionē vel ꝓmissionē faciēdā alicui teneat ꝓmittere cū hipo-
10 teca bonoꝝ. ¶ † Quito q̄rit an res hipotecā. p forte sit ēt hipotecata p̄ vsuris? Et dist inguēdū est q̄ aut obligatio ꝛ hipoteca fuit fcā p forte specifice exprimēdo certā quātitatē puta p cētū, ꝛ tūc dicta oblo nō extinguet vsuras, vt. l. fideiussores magistratuū, in ꝓin. ꝛ §. j. ff. de fideiuss. ꝛ glo. in l. q̄ro. in ꝓin. ff. loca. ꝛ hr̄ per Bart. in l. centum capue. ff. de eo quod certo loco, ꝛ habet per Ale. i. l. si cū dotē. §. finaūt ē senissimo. ad si. ff. sol. ma. ꝛ dixi. s. in. iiij. mēbro. ij. ptis. nu. xlviij. ꝛ xlix. declarādo vt ibi. Aut legatio ꝛ hipoteca fuit simplr̄ fcā sine restitutione ad certā quātitatē puta p oblone seu promissione q̄ tibi teneor in tali instro vel chirographo obligo ꝛ hipoteco tibi oia bona mea talis. n. hipoteca dr̄ simplr̄ fcā ēt q̄ in promissione ꝛ instro sit expressa certa quātitas, dūmō in hipoteca quātitas illa nō exprimat, ꝫ relatio habeat simplr̄ ad oblonē de q̄ in instro, ita colligit ex no. in. d. l. fideiussores magistratū. in ꝓin. ꝛ §. j. ꝛ in l. q̄ro. in ꝓinc. ff. loca. Et tunc subdistinguit q̄ aut vsure sunt nāliter tm̄ debite, ꝛ tunc p eis nō tenet hipotecaria nisi specialr̄ sit dcm̄, ita ꝫ Bar. in l. solutū. §. si i sorte. ff. de pig. act. p tex. ibi in ver. sine aūt. ꝛ p tex. in l. p retētionē. C. de vsur. Aut vsure debent nāliter ꝛ ciuiliter, ꝛ tūc pignus seu hipoteca simplr̄ acceptū (vt dcm̄ est) tenet ēt p vsuris sicut dicimus in fideiussore, vt. d. l. cētū capue. ita dicit Bar. in d. l. solutū. §. si in sorte. Aut vsure debent solo officio iudicis, ꝛ in hoc ēt Bar. in d. §. si in sorte ꝫ idē eē q̄ in fideiuss. et idē Bar. in l. fi. pen. col. in ℞si. p declaratione ꝓsentis mr̄ie. ff. de eo q̄ cer. loc. In fideiussore aūt qcludit q̄ aut mora ex q̄ veniunt vsure officio iudicis ꝓcessit oblone fideiussoris qz. s. tpe fideiussionis iā vsure debebant, ꝛ tūc sine dubio fideiussor simplr̄ acceptus ad illas tenebit, vt. d. l. q̄ro. i ꝓin. ꝑm lect. Alex. Aut mora nō ꝓcessit fideiussionē sed sequuta est, ꝛ tūc Bar. sequēdo opi. Jo. ꝫ q̄ ēt ad illas fideiussor teneat, ꝛ rō est ꝑm eū, qz ꝫ tales vsure veniāt officio iudicis ꝓp̄ moraꝫ tñ veniunt ꝑm naturam actionis bone fidei. d. l. q̄ro. i ꝓin. ꝛ l. si postea. ff. rē pup. sal. fo. Et istā opi. dicit esse veram ꝛ cōem Jas. in. d. l. cētū capue. i pen. col. in versi. v. fuit solutio Jo. vbi late ꝛ clare explicat, ꝛ q̄ dcm̄ est in fideiuss. dom̄ est ēt in pignore ꝑm Bart. vbi. s. ¶ Adde ēt ꝑdictis q̄ si scūs creditor soluat priori creditori sortem ꝛ vsuras q̄ etiaz habebit obligatū pignus ꝓ dictis vsuris, nō tm̄ ꝓ vsuris vsuraꝝ. vt est tex. ꝛ ibi gl. ꝛ bar. i. l. si por. §. j. ff. q pot. i pig. hab.
11 ¶ † Sexto q̄rit an tacita hipoteca introducta a iure p legatis, iuxta. l. j C. cōmu. de leg. cōperat ēt p vsuris legatoꝝ? Et qd ēt alijs tacitis hipotecis. ꝛ dom̄ est q̄ si bona tacite hipotecata reperiunt penes heredē vel aliū debitorē in tpe quo vsure deberi icipiūt q̄ bona erūt obligata ēt p vsuris. Ita ꝫ Bar. post Jac. de Arc. in l. si cū dotē. §. finaūt in senissimo. ff. sol. mat. ꝛ monet Bar. p. l. lucius. ff. q pot. in pig. hab. q̄ ꝫ loquat in expressa hipoteca, tñ illā Bar. extēdit ēt ad tacitā hipotecā. ꝛ cum opin. Bar. ꝫ Alex. in d. §. finaūt in senissimo. cōcludēdo q̄ sicut p dote bona mariti sunt tacite obligata. ita ꝛ p alimentis seu vsuris
12 p dote debitis. ¶ † Sed dubitat an ista tacita hipoteca respectu vsuraꝝ q̄ qditionalr̄ debent, vez si sors soluta nō sit attēdat habito respectu ad dē purificate qdōnis q̄ vsure deberi icipiūt. An aūt trahat retro ad initiū, vez in legatis ad dē mortis testatoris, in ꝙctibus ℞o ad dē ꝙctus. Et in hoc Pau. de ca. i q̄si. viij. ad primū rñdet in fi. sub dubio ꝫ q̄ p alimentis dotis bona mariti sint hipotecata sol. mat. vsq̄ ab initio. s. tpe dotis qstitute. allegat no. in. d. l. j. ff. q pot. in pig. hab. ꝛ sic vult allegare no. ibi p gl. dū allegat. d. l. lucius. Ad idē optime facit tex. in l. cuz oportet. §. ꝫ cū tacitas. C. de bon. q̄ lib. vbi bona prīs sunt tacite obligata filijs ab initio recepte administrationis bonoꝝ mr̄noꝝ p mala administratione postea fcā p patrē, ꝛ dicit ibi Bald. q̄ inspicit initiū vñ aliqd euenire pōt. ¶ Sed ꝙriā opi. ꝫ Soci. in cōsi. xlj. in ꝑsenti qsultatio. iiij. vol. in. iiij. col. in ℞si. sed ꝙrium puto verius. Et monet principalr̄ qz ꝓmissio restitutionis dotis cōfessate dr̄ qdōnalis, vez si dos numerabit, vt. l. fi. C. de nō numer. ꝛ br̄ in l. cū qs. C. de inr. ꝛ fac. igno. ꝛ tñ in dote non introducit tacita hipoteca, nisi sequuta numeratione. l. assiduis. C. q po. in pig. hab. ꝫ in hipoteca expressa in dote bñ attēdatur tps ꝙctus, vt br̄ in l. j. ff. q pot. in pig. hab. ¶ Si igit in tacita hipoteca dotis istud est q̄ fauorabilis, vt. l. j. ff. sol. ma. fortius dicēdū est in legato cōditionali q̄. s. in eo nō introducat tacita hipoteca donec nō sit purificata qditio ꝛ effectualr̄ debeat, ꝛ p hoc ēt adducit. l. si qstante. C. de dona. ante nup. vbi in augmēto dotis tacita hipoteca oritur tempore facti augmenti, ꝛ non retrotrahitur ad diem dotis promisse vel date. Et respōdet ad. d. l. cum oportet. §. sed cū tacitas post Saly. in. d. l. si qstāte. q̄ ideo ibi attendit tps inchoate administrationis, q̄ illo tpe bona ad pa-

trem

trẽ puenerunt ⁊ corroborat̃ qz si attenderemus initiũ, put dicit Pau. de ca. in. d. ql. viij. plura spãlia circa idẽ occurrerẽt ꝯtra tex. ⁊ ibi not. in. l. j. C. de do. promissio. ⁊ in. l. cũ post. §. gener. ff. de iure do. primũ qꝫ tacita hipoteca induceret̃ sup vsuris pendente ꝯditione, ⁊ sic ante ortã obligationem p ea q̃ habent̃ in. l. potior. §. j. ff. qui põt in pig. hab. ẽm qꝫ alia tacita hipoteca q̃ de iure nõ est inducta induceret̃ ꝑ titu. ff. in qb. cau. pig. taci. ꝯba. tertiũ qõ p vsuris a qbus debitor põt sua voluntate se excusare soluendo sorte obligatio retrotrahat̃ ad die initi ꝯctus ꝑ no. in. l. j. ff. q pot. in pig. hab. Et ideo ꝯcludit Soci. qõ tacita hipoteca ꝯditionalis oriat̃ tpe existentis ꝯditionis ⁊ non trahat̃ retro ad initiũ ꝯctus facti. ¶ Et ex hoc infert ipse qõ si heres obligat creditori bona testatoris pendente ꝯditione legati, ⁊ postea eueniat ꝯditio legati qõ potior erit in dictis bonis creditor quã legatarius, ⁊ monet̃ qz resultaret triplex spãlitas si aliud diceretur ꝑ regulas iuris, nã primo ꝯditio traheret̃ retro in legatis ꝑ not. p glo. ⁊ doc. in. d. l. si filius in prin. ff. de verbo. obli. scõo qõ cũ esset in potestate heredis nõ incidere in obligatione vsurarũ de iure ꝯditio retrotrahi ñ deberet, iuxta. l. j. ff. q pot. i pig. hab. tertio qꝫ tacita hipoteca q̃ de iure nõ inuenit̃ inducta tali casu in ducet̃ in vsuris ꝑ titu ff. ⁊ C. in qui. cau. pig. taci. contraba.

¶ Ego aũt in isto subtili articulo puto p veritate esse aduertẽdũ qꝫ aut nos loqmur in ꝯctibus, aut in legatis, primo casu qñ sumus in ꝯctibus censeo tacitã hipotecã de iure inductã ẽm diuersos casus. §. notatos in scõa parte. iiij. membro. siue sumus in actu vel ꝯctu cõditionali siue puro fuisse ꝯstitutã ministerio iuris ab initio ipsius actus seu ꝯctus, qz tacita hipoteca q̃ inducit̃ ministerio iuris inducit̃, qz ius fingit dictã hipotecã fuisse ab ipsis ꝯbentibus adiectã in actu etiam qꝫ de hoc nihil dictũ fuerit. ista conclusio ꝓbat̃ in. l. vni. §. ⁊ vt plenius. C. de rei vxo. act. ibi hipotece ineſſe dotibus intelligunt̃, ⁊ ibi. simili modo intelligi factã stipulationẽ ⁊ hipotecã ex vtraqꝫ pte quasi fuerit scripta. Idẽ etiã ꝓbat̃ in. l. iij. C. in qui. cau. pig. taci. contraba. ibi tacita pactione ineſſe, ⁊ idẽ apparet in toto tit. ff. ⁊ C. in quib. cau. pig. taci. contra. lex. n. in oĩbus tacitis hipotecis fingit pactionem ⁊ conuentionẽ partiũ ꝯbentiũ qꝫnis expressa ⁊ scripta nõ fuerit ⁊ est perinde ac si in veritate illa hipoteca fuisset ꝯstituta p quen
23 tionẽ partiũ. ¶ † Nã de natura fictionis est qõ illud quod in facto nõ est vex̃ fingat̃ esse vex̃, ⁊ illud quod fingitur habet iuris effectũ pinde ac si in veritate esset, vt declarat Bart. in. l. si is q ꝑ emptore. ff. de vsucap. in. j. q. circa diffinitionẽ fictionis, vñ sicut expressa hipoteca ꝯstituit̃ p ptes ab initio cõtractus siue cõtractus sit purus siue ꝯditionalis, ita ⁊ i tacita a iure ĩtroducta.
24 ¶ † Sed in ꝯctu conditionali qꝫnis cõstituatur ab initio, tñ cõstituitur sub ꝯditione, ⁊ nõ oriẽ nisi demũ purificata ꝯditione. l. cedere die. ff. de verbo. sig. ⁊ sicut obligatio ꝑsonalis ⁊ ꝯditionalis ab initio quentione partiũ constituit̃ ⁊ in ꝯctum deducitur, ⁊ tñ nõ oritur actio nisi purificata cõditione. d. l. cedere die. ita ⁊ realis ⁊ hipotecaria ab initio sub ꝯditione ꝯstituta non oriẽ nisi adueniente ꝯditione. vt est tex. exꝑssus in. l. grege. §. fi. ff. de pig. ⁊ sic est ꝯclusio qꝫ sicut expressa hipoteca tã pura qꝫ ꝯditionalis ꝯstituitur ab initio cõuentione expressa. ita ⁊ tacita ministerio ⁊ fictione iuris ⁊ pure ⁊ sub cõditione cõstituit̃, sed tã expressa quã tacita cõditionalis nõ oritur nisi purificata cõditione. ex quibus infert̃ quod sicut hipoteca expressa purificata ꝯditione casuali, ⁊ q̃ nõ cõsistit in potestate debitoris trahit̃ retro ad die ꝯctus, vt. l. j. ⁊ l. q balneum. in prin. ⁊ §. j. ⁊ l. potior. in prin. ⁊ §. primo. ff. qui potio. in pig. hab. ita ⁊ in tacita dicẽdũ est argu. l. cũ quid. ff. si cer. pet. ⁊ probatur ẽt ex not. p Bar. ⁊ cõiter doc. in. l. assidnis. C. q po. in pig. hab. vbi hẽ qõ tacita hipoteca in dote trahit̃ retro ad die promissionis, qz. s. maritus cui fuit promisse dos ⁊ postea data cẽsẽt obligatus ad restitutionẽ dotis a die promissionis ⁊ ab illo die ꝯstituta fuisse cẽsetur tacita hipoteca, qꝫnis. n. promissio de restituendo dote ad quã maritus p tacitã stipulationem obligat̃ sit ꝯditionalis. videlicet si dos promissa sibi solnat̃. iuxta. l. fi. C. de nõ numerata pecu. ⁊ eodẽ modo ꝯstitutio hipotece tacite. iuxta. d. l. vni. §. ⁊ vt plenius. Tamẽ subsequuta postea datione dotis ⁊ sic purificata ꝯditiõe sub qua maritus tacite erat obligatus, ⁊ illius bona tacite hipothecata illa conditio trahit̃ retro ad die ꝓmissionis dotis facte marito quo die tacite maritus fuit ꝯditionaliter obligatus ad restitutionem dotis ⁊ eius bona tacite fuerunt sub ꝯditione obligata, ⁊ ita est cõmunis ⁊ magis vera opi. doct. vt dictus fuit. §. in. iiij. membro scõe partis. nu. lxxxvij. ⁊ istã esse cõem opi. attestat̃ idẽ Soci. in ql. cclxix. pro inuestigatione. in. iij. ⁊ iiij. col. in ver. iiij. ⁊ vlt. ij. vol. Et ideo nõ est vex̃ illud qõ dicit Soci. in. d. cõsi. xlj. iiij. vol. in. iiij. col. in versi. ij. principalis responsio. vbi vult quod ꝫ in expressa hipoteca attendat̃ tps obligationis, tñ in tacita attẽdit̃ tempus date dotis, qz licet ista cõi opi. teneant aliqui quos ipse ibi alleg. tñ in cõtrarium est opi. Bar. ⁊ cõis, vt dictũ est. §. proxi. ¶ Et sicut tã expressa qꝫ tacita hipoteca bonoꝝ sub ꝯditione cõstituta trahit̃ retro ad diẽ ꝯctus obligationis pro sorte principali ita ⁊ trahi debet p vsuris, dicte sortis p. l. lucius. ff. q pot. in pig. hab. qz hipoteca simpliciter cõstituta censet̃ et cõstituta pro vsuris, vt. l. solutum. §. si in sortem. ff. de pign. act. ⁊ ibi firmat Bar. vt dixi. §. in hoc primo mẽbro. in. v. q. nu. xiij. ⁊ ideo sicut trahit̃ retro pro sorte principali ita debet trahi p vsuris, qz vsure sunt accessorie ad sortez ⁊ priuilegiũ principalis obligationis trahit̃ et ad accessoriũ p regulã accessorium, cũ materia de reg. iu. lib. vj. ⁊ ista proprie est intẽtio. d. l. lucius. vt est de mẽte bar. dum summant quod qui potior est in sorte potior est in vsuris, et ibi expresse hoc vult glo. ⁊ sequit̃ etiã Sal. si ergo hoc dicimus in sorte q̃ est debita sub ꝯditione fortius dicendum est in sorte q̃ est debita pure, quia licet vsure debeantur sub conditione, vcz si sors non soluatur, tamẽ quod omnino purificata conditione propter sortem non solutam conditio trahatur retro ad diem promissionis sortis ex dicta ratione accessorij per. d. l. lucius.

25 ¶ † Et istã opi. de vsuris qõ in eis cõditio trahat̃ retro ad promissionẽ sortis ratione. d. regule accessoriũ p. d. l. lucius tenet et ibi Bal. ⁊ Ange. ⁊ tenent Bar. Bal. Saly. ⁊ Ang. in. l. j. ff. q pot. in pig. hab. post gl. ibi q̃. q. l. j. limitat i vsuris p. d. l. lucius. ⁊ sequit̃ Ange. in. d. l. si filius. ff. de verbo. obli. ⁊ banc opi. in tacita hipoteca tz Bar. in. d. l. si cũ dotẽ. §. finaũtẽ in nouissimo. ff. solu. ma. post Jaco. de Are. ibi. vbi volunt qꝫ sicut bona mariti sunt tacite obligata p dote ita et p alimẽtis, ⁊ hoc p. d. l. lucius idẽ vult Bal. in. d. l. vni. §. sed vt plenius. allegãdo d. l. j. idẽ tenent Raph. cu. ⁊ Alex. in. d. §. finaũtẽ in senissimo. ⁊ Pau. de cast. in qsi. viij. ad primũ rñdet̃ in fi. quod allegat Alex. in. d. §. finaũtẽ in senissimo. Et nõ obstant allegata p Soci. ⁊ primo qõ ipse dicit de tacita hipoteca dotis qõ in ea attendatur tempus numerationis dotis ⁊ non ꝓmissionis. iuxta no. in. d. l. assiduis, qz vt dixi. §. in hoc opi. cõtraria est magis vera ⁊ communis, vt etiam attestatur ipse Soci. in. d. consi. cclxix. ij. volumine.

¶ Non obstat quod ex quo est in potestate debitoris qõ vsure non debeantur si solueret sortez qõ non debeat cõditio trahi retro. iuxta. l. j. ⁊ l. qui balneũ. in prin. ⁊ §. j. ff. q pot. in pign. hab. quia ista decisio habet locuꝫ in sorte ⁊ in principali debito, qz in eo ꝯtrahẽdo debet ispici an sit in potestate debitoris facere qõ non contrabatur, sed eo contracto nõ spectatur in vsuris an fuerit in potestate debitoris in illas icidere vel nõ, sed in illis omnino cõditio hipotece retrotrahitur ad diem obligationis sortis, ita firmat glo. in. d. l. j. in glo. in versi. compellitur, in fi. per. d. l. lucius. ⁊ facit regula predicta accessoriũm, ⁊ faciũt no. p Bal. in. l. si is. C. de predi. min. ⁊ in. l. si tibi. §. de pignore. ff. de pac.

16 ¶ † Non obstat qꝫ plures specialitates videant̃ circa idẽ concurrere contra. l. j. C. de do. promissio. qz respondetur qꝫ quando plures specialitates, circa idẽ sunt inducte a iure cõi possunt cõcurrere ⁊ admittunt̃. Ita tz Bal. in. l. j. ad fi. C. qñ lic. ab emp. disce. p tex. in. l. si ita facta. ff. de ininsto rup. ⁊ irri. testa. ⁊ refert ⁊ sequit̃ Jas. in. l. qm̃ in prioribus. ad fi. in versi. teneo istud vltimum. C. de inoffi. testa. sed iste specialitates videlicet qꝫ purificata cõditione casuali hipoteca retrotrahat̃, ⁊ qꝫ hipoteca pro vsuris cõpetat sicut competit pro sorte, ⁊ qꝫ respectu vsurarꝫ que accessorie debent̃ ad sortẽ non attendatur an sit in potestate debitoris eas non iri debitas sunt oẽs inducte a iure cõi, vt habet̃ in locis preallegatis. Preterea plures specialitates admittuntur circa idem qñ vna venit in consequentia alterius, ita tenet Bar. in. d. l. si is qui pro emptore. in pe. col. per tex. instit. qb. modis ins pat. po. sol. §. si ab hostibus. ⁊ p alia que alleget. sed specialitates que inducunt̃ in vsuris veniunt in consequentiam illius que inducte sunt circa sortem merito tolerant̃, ⁊ cũ Bar. transit etiam Jaso. in. d. l. si is qui pro emptore colum. fina,

17 ¶ † Nõ obst. d. l. si constante. C. de dona. ante nup. qz hipoteca tacita que a principio fuit introducta pro dote nõ se extẽdit ad augmentum dotis, ⁊ ratio est qz tempore date dotis non erat in consideratione augmẽtum postea factum, sicut sunt alimẽta dotis q̃ accessorie veniunt ad ipsam dotem, vt exꝑsse no. Paul. de ca. in qsi. d. viij. ad primum respõdetur ꝛc. in prin. ⁊ in fine. vbi vult qꝫ alia est hipoteca tacita que oritur pro dote data ⁊ alia q̃ oriẽ postea pro augmẽto dotis facto exinterualle post dotem, qz prima oriẽ tempore dotis date ⁊ secunda tempore augmenti facti. ⁊ prima habet hipotecata bona q̃ maritus habebat tẽpo-

re dotis date, scōa aūt habet hipotecata bona q̄ maritus habe-
bat tempore augmenti facti ꝛ sic diuersa est ratio in augmento
dotis q̄z sit in alimentis, ꝛ augmentū nō venit p modū accessorij
sed eque principaliter ad dotē, sicut veniunt aliména, vt colligit
ex not. p Bar. in l. fi. C. p quas pso. no. acqui. ꝛ p By. in dicta
regula accessoriū, ergo ꝙclusio q̄ sicut hipoteca ꝙditionalis ex
18 pressa in ꝯctib⁹ trahit retro ad initiū ꝯctus ita ꝛ tacita. ¶ †Et
probat vltrā predicta q̄z tacita hipoteca nō est deterioris cōdi-
tionis q̄z sit expressa, sed quo ad proprietatē a pari ꝓcedunt, vt
no. By. in regula q prior. de reg. in. lib. vj. ꝛ Bar. in l. is qui. ff.
de iure fis. ꝛ est casus in l. vni. C. rē alie. geren. ꝛ in quarto lib. C.
ꝛ late p alia firmat Dau. de ca. in qsi. cccxciij. q̄q̄ multa co-
19 piose, in pen. col. in versi. circa ꝑm quesitū. ¶ †In scōo aūt ca-
su qñ. s. sumus in legatis, tunc ēt puto q̄ ēt legatum sit ꝙditiona
le, tñ tacita hipoteca sit constituta pro illo tpe mortis testatoris
ministerio iuris, ꝛ ista ēt ꝙclusio probat per tex. in l. j. §. cū. n. C.
cōmu. de lega. vbi dicit tex. q̄ sicut testator i suo testamēto pōt
hipotecā rex suarum dare cui voluerit, ita nō ab re est tacitam
hipotecā induci a lege nullo verbo ꝓcedēte, ꝛ sic tacita hipote-
ca p legatis inducit a lege ad instar expresse quā testator potest
in suo testamēto dare. sicut ergo expressa pōt ꝙstitui per testato
rem etiā pro legato ꝙditionali a tpe sue mortis, ita est dicēdū in
tacita a lege introducta, q̄z lex fingit illā fuisse ꝙstitutā a testato
re prout ēt diximus. s. in tacita q̄ inducit a lege in ꝯctibus ꝛ acti
bus inter vinos arguēdo a natura fictionis, iuxta no. p Bar. in
d. l. si is q pro emptore. in. j. q. Sed licet (vt dcm̄ est) tā in lega
to puro q̄q ꝙditionali cōstituta sit hipoteca tacita a principio tē
pore mortis testatoris, prout ēt in ꝯctibus ꝙditionalibus, tamē
actio ex dicta hipoteca nō oritur neq̄z datur nisi demū purificata cō
ditione legati, iuxta. l. cedere diē. ff. de ver. sig. ꝛ hoc modo pro-
cedit id qđ dicit Bal. in d. l. j. in. iij. col. in versi. q̄ro nunqd an
te diē certū. cū aliis p Soci. in. d. qsi. xlj. in. vij. col. vcz q̄ lz sit
ꝙstituta hipoteca in legato ꝙditionali p legē vsq̄z in tēpus mor-
tis testatoris, tñ q̄ actio hipotecaria nō oritur nisi demū purifica
ta ꝙditione legati. stant. n. ista simul q̄ hipoteca ꝙditionalis sit
cōstituta, tam in legatis ꝙditionalibus q̄q̄ in aliis actibus inter
vinos, ꝛ tñ q̄ ex ea actio nō oriat nisi purificata ꝛ existente con-
ditione sub q̄ ꝙstituta fuit, vt est tex. in d. l. grege. §. fi. ff. de pig.
quod notat in expressa ꝛ in tacita eadē est ratio, ergo idem debet
esse ius. l. illud. ff. ad l. acqui. ꝛ facit in arg. l. cū quid. ff. si cer. pe.
cū aliis. s. in primo casu ꝯctuum allegatis. ¶ Et sic puto tenen-
dū q̄ etiā in legato ꝙditionali tacita hipoteca sit ꝙstituta sub ea
dē ꝙditiōe ab ipsa lege vsq̄z in tps mortis testatoris, sed q̄ actio
ex ea nō oriat nisi purificata ꝛ existēte ꝙditione, ꝛ sicut ante pu
rificatā conditionē dicta actio nō oritur pro legato principali, ita
dicendū est q̄ nō oriat etiā pro vsuris dicti legati p. d. regulam
20 accessoriū. lib. vj. ꝛ est clarū. ¶ †Sed difficultas est an purifi-
cata ꝙditiōne legati ꝛ hipotece tacite pro eo a lege inducte di-
cta ꝙditio retrotrahit ad tēpus mortis quo inducta fuit, an ꝯo
in ea attendat tēpus existentis cōditio. ꝛ in hoc putarē dicēdū
q̄ nō trahat retro, q̄z lz in ꝙtractibus regulariter ꝙditio casua-
lis vel mixta q̄ nō dependet a potestate debitoris trahat retro
ad initiuz contracte obligationis, ꝛ illud attendat ꝛ nō tempus
existentis cōditionis, vt late hr̄ p Bar. ꝛ alios in. d. l. si filius in
prin. ff. de verbo. obli. ꝛ in. d. l. j. ꝛ in. d. l. q balneum. in prin. ꝛ §.
j. ꝛ in. d. l. potior. in prin. ꝛ §. j. ff. q po. in pig. habeā. ¶ Tamen
in legatis est secus, nā in illis nō trahit retro ꝙditio, sed attendi
tur tēpus existentis cōditionis, vt. l. mater. §. eādē. ff. de excep.
rei iudi. ꝛ l. j. §. seruī appellatione. ff. ad sille. ꝛ habetur per glo.
Bar. ꝛ alios in. d. l. si filius. in prin. ꝛ p Bar. late in. d. l. si is q
pro emptore. in. v. q. prin. in fictione translatiua, ꝛ ibi ēt p Jas. ꝛ
est tex. in. l. q̄ legata. ff. de reg. iu. ꝛ tex. iuncta glo. in. l. si legati.
ff. de pig. Cū ergo diuersa sit natura ꝛ rō. iter legata ꝛ actus in-
ter vinos nimiz si diuersitas effectus debeat resultare, vcz q̄ in
hipoteca tacita vel expressa ꝯctuū purificata ꝙditione inspiciat
tps ꝯcte obligationis, vt. s. in primo casu ꝙclusum fuit. In lega-
tis vero inspiciat tps existentis ꝙditionis ꝛ tacita hipoteca non
trahatur retro, ex quo repugnat natura ipsius legati, que antē
sit ratio diuersitatis in hoc inter contractus ꝛ legata, doctores
valde laborant in ea assignāda in. d. l. si filiussa. in prin. ꝛ in. d. l.
si is q p emptore, ꝛ assignant q̄nq̄ rōnes differētie, vt in dictis
locis videri potest. ¶ Cōcluditur ergo q̄ in legatis ꝙditionali
bus purificata cōditione attendi debet tacita hipoteca ꝑm tem
pus existentis cōditionis, ꝛ nō ꝑm tēpus mortis ꝛ sic nō trahit
22 retro prout retrotrahit in contractibus. ¶ †Et non obstat tex.
in. d. l. q̄ balneū. §. j. ꝯsi. sed si heres, vt ibi legatarius cui heres
dedit pignus p legato ꝙditionali p̄ferr̄ in dicto pignore purifi-
cata ꝙditiōe legati alteri creditori cui heres idē pignus post pi
gnorationē legatarij obliganit, q̄z ille tex. loquit in pignore quē
tionali, ꝛ p modū ꝯctus dato p heredē de re sua legatario. ꝛ sic
lz pignus sit datū p legato, tñ sumus in pignore ꝯctus ꝛ in obli
gatione q̄ orit ex ꝯctu pignoris. nimiz ergo si purificata ꝙditio-
ne legati q̄ adiecta fuit in ꝯctu pignoris illa ꝙditio trahit retro,
ꝛ facit legatariū p̄ferri in dicto pignore, q̄z nō agit de trahendo
retro ꝙditionē pignoris quētionalis q̄ ꝑm regulas iuris retro-
trahit, iuxta not. in. d. l. si filius. in prin. cū aliis. s. allegatis, ꝛ ita
ad dictum textum respondet Jas. in. d. l. si filius, ꝛ in. d. l. si is q
pro emptore. lz nō ita clare. ¶ †Et ex ꝓdictis inferr̄ qđ purifi-
cata ꝙditione legati ex tūc bona testatoris erunt tacite obligata p
legato ꝛ ēt p vsuris dūmodo tunc dicta bona reperiātur penes
heredē. Nā si fuissent alienata vel alteri hipotecata pēdēte cō
ditione legati p̄ferri deberet emptor vel creditor cui heres obli-
gasset pēdēte ꝙditione legati cū ipse reperiat prior in tpe q̄q̄ le-
gatarius ex quo in legato attēdit tps purificate ꝙdōnis, ꝙditio
nō trahit retro ad tps mortis testōris, vt. s. ꝓbatū ē. ¶ Et ñ ob
stat. d. l. lucius. ff. q potio. in pig. habe. q̄z illa loqtur in ꝯctibus
in qbus ꝙditio retrotrahit, vt dcm̄ est, ꝛ ideo vtiure q̄ accesserūt
ad sortē ēt post pignus alteri obligatū purificata eaz cōditione
trahunt retro ꝛ pinde est ac si a principio obligationis sortis pu
re ꝓmisse fuissent, vt in simili dicit tex. in. d. l. potior. §. j. ad finē.
Nos aūt sumus in legatis in qbus ꝙditio nō retrotrahit, sed cō
siderat ꝑm tps purificate ꝙditionis, ꝛ ꝙsiderato illo tpe inuenit
dictus emptor vel creditor cui heres obliganit vel vēdidit pēdē
te cōditione legati prior ꝛ anterior in tpe dicto legatario, ꝛ iō ei
p̄ferri debet in hipoteca tā in ratione legati ꝙditionalis q̄q̄ vsu-
rarum illius p regulā q prior lib. vj. Et idē putarez dicendū q̄ñ
legatū fuisset pur. Nā respectu vsuraz decurrendaz pp lega-
tū nō solutū ꝛ sic ꝙditionaliter debitaz, vcz si legatū solū nō eēt
nō putarē eaz ꝙditionez vel hipotecatā purificatā lapso termi
no ad soluēdū legatū trahi retro ad tps mortis obstāte eadē re-
gula quod in legatis ꝙditio nō trahit retro. d. l. si legati. ꝛ. d. l. si
filius. Nā lz accessorie veniant ad legatū, ꝛ ideo videbat dicen
dū illas retrotrahi put hr̄ in. d. l. lucius. Tñ istud accessorium
operat solū quod nō attendat amplius an sit in potestate debi-
toris illa nō iri debitas, vt hr̄ in. d. l. lucius. p gl. ꝛ in. d. l. j. eodē
titu. Nō tñ operat q̄ retrotrahat ꝯ naturā legatoz, vñ ille qui
ante purificatā cōditionē vsuraz legati acqsiuit obligationē in
bonis testatoris p̄ferri deberet dicto legatario, nō qdē respectu
ipsius legati q̄ fuit puz, ꝛ p eo orta fuit actio hipotecaria ante
obligationē factā creditori, sed respectu vsuraz debitaz sub con
ditione ꝛ post obligationē decursaz p rationez p̄dictā, ꝛ sic erit
casus in quo accessoriū nō sequet naturam sui principalis, ꝛ hoc
pp diuersitatē rōnis, iuxta tex. ꝛ ibi no. in. l. si is. C. de p̄dijs mi.
q̄z legatū est puz, ꝛ debet a morte testatoris, ꝛ tunc orit hipote-
ca pro eo in aliis bonis testatoris, vsure aūt debent ꝙditionali-
ter pp morā cōmissam vel cōmittendā in soluendo legatū, ꝛ p il
lis nō pōt competere nec oriri hipoteca nisi cōmissa mora ꝛ sic
purificata ꝙditione sub qua debent, ꝛ tunc p illis orit hipoteca
q̄ retrotrahi nō pōt p iura supra allega q̄ oia nota. q̄z per ea re-
soluunt ꝛ reddūtur clara multa q̄ fuerunt posita p Socy. in. d.
consi. xij. satis obscure ꝛ involute ꝙiungendo ꝯctus cū legatis, ꝛ
idē in ambobus firmādo que tñ meo iudicio sunt separāda ꝛ di
23 stinguēda, vt. s. ¶ †Septimo notadū est p alio effectu insurgen
te ex pignoribus, qđ qñ aliqs ꝓmittit soluere sempronio aut ti-
tio q̄ censet ꝓmisisse soluere titio vt adiecto solutioni ꝛ nō ob-
ligatiōi, vt. l. eñ q ita. §. q sibi. ꝛ ibi no. ff. de ver. ob. Et quānis ta
li adiecto recte solui possit, vt. d. §. q sibi. ꝛ l. vero procuratori. ꝛ
l. q̄ si stipulatus. in fine. ff. de sol. Tñ talis adiectus nō hz actio
nē nec petere pōt. d. l. q̄ si stipulatus. in prin. ꝛ facit. l. cui recte.
ff. de noua. Et ex hoc ēt inferr̄ qđ tali adiecto solutioni non pōt
constitui nec dari pignus p debitorē, ꝛ si datū fuerit repeti pōt,
vt est tex. in. l. si is qui. ff. de pig. ꝛ ibi not. Bar. Bald. ꝛ Saly.
24 ¶ †Octauo insurgit alius ꝙsiderabilis effectus ex hipotheca,
nā si aliqs emat rē alteri hipotecatā, talis ēptor ēt q̄ dicta res
liberet a dicta obligatione ad q̄ ēt dictus emptor principaliter
agere pōt. s. vt res liberet, vt est tex. ꝛ ibi no. p glo. Bart. bal.
ꝛ Saly. l. ex predijs. C. de euictiōi. Similiter dictus emptor po
test agere ad quāti interest sua dictam rem venditā sibi nō fuis-
se nec esse alteri obligatā, ꝛ sic ad quantum res minus valet pro
pter dictā obligationē, ita no. Ang. i. l. j. §. si heres. ff. ad trebel.
per illū tex. ꝛ ibi refert ꝛ sequit Alex. ꝛ est tex. in. l. si rem meā.
ꝛ ibi Bar. ff. de solutio. Et illud qđ dicitur in venditione dicen

dum

dum est etiã in cessione iuriũ, qz cessio iuriũ ex pretio instar habet vẽditionis, vt p totũ titu. ff. de here. vel acti. vẽd. ꝛ facit tex. in. l. si plus. §. fi. ff. de euictio. ꝛ bñ p Pau. de ca. in cõsi. ix. viso puncto ꝛc. ¶ Sz difficultas magna est an p̃dicta ꝓcedant solũ qñ obligatio ꝛ hipoteca est pura. An vero ẽt qñ obligatio ꝛ hipoteca esset q̃ditionalis puta p restitutione dotis vel alia obligatione q̃ditionali. Et qđ p̃dicta ꝓcedant etiam in obligatione cõditionali puta pro dote. iuxta no. in. l. si q̃stãte. §. i. ff. solu. ma. ꝛ in. l. in rebus. §. oẽs. C. de iur. dotiũ, videt velle Ale. in. d. l. j. §. si heres. dñ dicit q p decisionẽ Ange. qui vult q emptor possit agere quãti sua interest rẽ sibi venditã nõ esse obligatã põt decidi illud qđ indecisum reliqt Bal. in. d. l. ex prędijs, ꝛ sic vꝝ velle Alex. q ẽt in hipoteca conditionali emptor possit agere cõsiderato illo dubio euentu obligationis q̃ditionalis, subdit tamẽ Alex. q de hoc nihil ponit p q̃stanti qz articu. magnã exigeret disputationẽ. Bal. añt in. d. l. ex prędijs. vlti. col. sentit ꝑrium, vcz qđ in obligatione dotali ꝛ sic q̃ditionali (vt dcm̃ est) agi nõ possit vt liberet. ¶ Sz idẽ Alex. i q̃si. lxvij. fortificat. iij. vo. tz expsse qđ dctm̃ Ange. in. d. §. si heres. ꝓcedat ẽt in re obligata sub cõditione, ꝛ q vigore dicte obligationis conditionalis emptor agere possit ꝑ vẽditorẽ ad interesse quanti minus dicta res vendita fuisset habito respectu ad dubiũ euentũ dicte obligationis q̃ditiõalis, ꝛ fundat se in tex. in. d. §. si heres. ꝛ in. l. si seruus. in prin. ff. de q̃di. fur. Jn qb9 estimat ꝛ attendit dubius euentus cõditionis, ꝛ dcm̃ consi. lxvij. est particula alterius q̃sil. Alex. vcz consi. lxiij. diligenter inspectis. vi. vol. ¶ Tñ idẽ Alex. in. d. l. ex prędijs. C. de euictionibus. in apostil. ad Bal. vcz in prima apostil. tz q. d. l. intelligatur de obligatione pura, nõ añt de conditionali, ꝛ sic q in q̃ditionali obligatiõe nõ possit agere emptor vt res liberet vel excipere vt nõ teneat soluere ptiuz donec res liberet a dicta obligatione q̃ditionali, sed in obligatione pura sic, ꝛ istud ẽt tenet Alex. in consi. lxv. omissis argumentis. v. volu. vbi sequit opi. Bal. in. d. l. ex prędijs. in fi. f. qđ qñ obligatio est q̃ditionalis emptor nõdũ molestatus p ea nõ possit agere
25 ꝑ venditorẽ. ¶ †Et monet qz tex. in. d. l. ex prędijs. loquitur qñ prędia erant obligata, sed pendente q̃ditione suspensiua res nõ dr̃ obligata, vt volunt Bar. ꝛ alij in. l. facere. ff. solu. ma. iuncta.
26 l. cedere die. ff. de verbo. signi. ¶ †Et ad hoc etiã põderat tex. in. d. l. ex prędijs. i ver. creditore. nã ille q sub q̃ditione creditor est nõ dr̃ proprie creditor, vt p Bar. ꝛ alios in. l. j. in vlti. col. ff. si cer. pet. per. l. debitor. ff. de verb. sig. Et istã etiam opin. tenuit Alexan. in. d. l. ex prędijs. in apostil. ad Bal. in prima apostil.
27 ¶ †Et ista secunda opinio iudicio meo est verior p fundamenta Alex. Et nõ obstat. d. l. si seruus. in prin. qz nõ est semper verum q fiat estimatio dubij euentus q̃ditionis, imo aliqñ estimatio ꝛ exactio differt in tempus existentis q̃ditionis, vt in. l. in lege aquilia si deletum. ff. ad legem aql. Et de hoc arti. posuit vnã distinctionẽ Bar. in. l. iij. §. q̃demnãdo. ff. de tabu. exhib. ꝛ ibi bñ per Ale. post Bar. ꝛ p Bar. ꝛ Jmo. in. l. si finita. §. fi. ff. de dã. infe. ꝛ inter alia sit ista cõclusio ad propositũ nostrũ, q qñ qs tenet ex dolo tunc fit estimatio ante euentũ q̃ditionis, ꝛ cõdẽnatio ꝛ exactio repręsentat ante q̃ditionẽ, sed qñ quis tenetur ex culpa tunc q̃dẽnatio differt in euentũ q̃ditionis per tex. in. d. l. in lege aquilia si deletũ, ꝛ ita etiã not. Bar. in. d. §. cõdẽnatio. Sed qñ venditor vendit rem alteri hipotecatã sub conditione, etiã q dicta hipoteca nõ certiorauerit emptorem nõ vꝝ ex hoc teneri de dolo, sed si tenetur de culpa tenet, iuxta not. in. l. si qs cũ aliter. ff. de verbo. obli. ꝛ nullí dubium est q venditor ex hoc nõ tenetur de dolo cuz sufficiat sibi actio ex vendito. vt. l. si quis affirmauerit. in princ. ff. de dolo. ꝛ. l. iulianus. C. si venditor. cũ. §. seq. ff. de actio. empti. nõ. n. ex hoc emptor si sciuisset hanc obligationem nõ fuisset nõ empturus, sed minus emisset, vt declarat glo. in. d. l. si quis affirmauerit. cũ ergo nõ teneat vẽditor de dolo sed actione ex vendito. vt in. d. ll. ꝛ in. l. j. §. j. ff. de acti. emp. sequit q q̃demnatio nõ põt fieri de presenti, sed q differri debet in euentũ conditionis. iuxta not. in. d. l. iij. §. condemnatio. ꝛ in. d. l. lege aquilia si deletum. ¶ Interim añt solum instari posset pro parte emptoris vt venditor sibi caueat de q̃sernãdo eum indemnem a dicta cõditionali obligatione, vt p Bal. ꝛ Sal. in
28 l. ij. in versi. modo quero de eo. C. de sñia que sine cer. quanti. et habet in. l. j. ff. qui satisda. cogan. ¶ †Et talis cautio potest fieri cũ hipoteca bonoꝝ absq; fideiussore, qz nõ refert an fideiussoribus an hipoteca bonoꝝ caueat. vt. l. j. §. an pignoribus. ff. de collabonoꝝ. Et late p Ale. in. d. q̃si. lxv. in fi. v. vol. ¶ Et sic illõ qđ dixit Ange. in. d. l. j. §. si heres. debet intelligi in obligatione pura nõ q̃ditionali. Et similiter illud q vult Bal. in. l. iij. C. de euic. dñ dicit q qñ emptor est pauper ꝛ nõ põt soluere ptiũ potest excipere ꝑ venditorem q nõ tradidit rem liberã, qz est obligata p dote vxoris ꝛ alijs creditoribus. ¶ Puto. n. intelligendũ q emptor possit excipere vt nõ teneat ad pretij solutionẽ, do nec res liberet a dicta obligatione, si tñ dicta liberatio prestari nõ possit, qz ille cui res esset obligata nollet q̃sentire vt liberare tur, satis esset facere emptorẽ securꝝ q dãnũ ex dicta obligatione passurus nõ sit vel p fideiussorem vel p obligationem bonoꝝ vt firmat Alex. in. d. consi. lxv. ad fi. ꝛ sic qñ obligatio est q̃ditionalis nõ põt precise venditor cogi ad liberãdũ, nec ẽt quanto minoris emptor empturus fuisset, sed satis est q emptor reddat securus a venditore aduersus dãnũ futurꝝ ex dicta obligatione ẽt p simplicem hipotecã bonoꝝ, sed qñ obligatio esset pura, tũc bene posset agi quãto minoris, ꝛ ita ẽt puto intelligẽda not. per Bal. in. l. qñ libꝝ. C. de compen. ꝛ p Ale. in q̃si. cxl. viso summario. in. i. ꝛ ij. col. vij. volu. ¶ Nec obstat tex. in. d. l. j. §. si heres, qz nõ apparet ibi qđ res illa retinẽda p heredem p sua trebellianica esset obligata sub q̃ditione, vt vult Alex. in. d. consi. lxvij sed simpliciter ibi dr̃ q ille fundus erat pignori datus, dz ergo intelligi p debito puro ꝛ non conditionali, nimiꝝ igit̃ si fit estimatio dubij euentus, id est euictionis faciẽde p hipotecariã, vt dr̃ ibi i tex. Nõ obstat ẽt tex. in. l. si seruus. in prin. ff. de conditio. fur. in quo etiã se fundat Alex. in. d. q̃si. lxvij. qz lz ille tex. loquat in seruo furtiuo legato sub q̃ditione, ¶ tñ ideo agit̃ de presenti ꝑ furem ad estimationẽ serui, qz vt declarat ibi Bar. illud est, qz agit̃ de dolo ꝑ furem, ꝛ ideo non differt̃ q̃dẽnatio in euentũ q̃ditionis legati, sed agit̃ de presenti pp dolũ. Et sic puto tenendũ qđ p re vẽdita obligata alteri sub q̃ditione nõ possit agi de presenti quato minoris fuisset empturus ꝛ facere estimationẽ dicti dubij euentus, sed q istud differri debeat in euẽtũ dicte cõditionis. Interi añt caueri debeat de indẽnitate ꝛ de defendendo. Et si in instrõ vẽditionis cũ hipoteca bonoꝝ esset promissa refectio dãnoꝝ ꝛ interesse satis esset absq; nona cautione pstanda, alias oriret̃ sup venditionibus quotidie infinite lites, qz vix põt reperiri venditor q in aliquo ꝑctu nõ obliganerit sua bona ꝛ nimis duꝝ esset q ex hoc venditor deberet impediri in exactione sui pretij, vel cogi diminuere de ptio pp dubiũ euentũ dicte obligationis q̃ditionalis q̃ no. qz nõ inuenies alibi examinata. ¶ Sz qñ imineret euictio in limine ꝑctus. iuxta. l. si post perfectã. C. đ euictio. aliud esset dicendũ circa exactionẽ pretij, qz nisi vẽditor prestet fideiussorẽ de euictione ꝛ nõ solũ p lite mota, sed etiã generaliter pro oi euictione nõ tenebit̃ emptor soluere pretium, vt l. fina. ff. de rescin. vendi. Et cũ materia illa nõ ptineat ad termi nos nr̃os. Jdeo quo ad illam remitto te ad not. p Ang. de are. insti. de suspe. tuto. §. fi. vbi copiose loquit̃ circa terminos. d. l. si post pfectã, ꝛ per Roma. in cõsi. viij. iij. dubio. ꝛ p Fabianũ in tracta. de emp. ꝛ vendi. in. vj. parte principali. in. xij. membro.
29 ¶ †Nono alius effectus considerari põt, qz sicut viro vergente ad inopiã pmissum est vxori agere ad q̃signationẽ sue dotis, iuxta not. in. l. si q̃stãte. in prin. ff. solu. matri. ꝛ in. l. vbi adhuc. C. de iure do. Jta etiã est pmissum eidẽ p viã exceptionis cõparere in iudicio moto p creditores mariti ꝑ illius bona excipiendo de dote sua anteriori ꝛ impedire executionem allegando ꝛ probando vergentiã viri ad inopiaz non obstante qđ aliter p prius non egerit ꝑ maritũ sup inopia ꝛ fecerit discussionem bonoꝝ illius, iuxta anc. boc si debitor. C. de pig. Jta firmat Bal. nouel. in tracta. dotis. in. vij. parte. in priuilegio. xviij. in fi. ꝛ latius in priuileg. xxiiij. lz (vt ipse refert) aliq aduocati tenuerint ꝑrium, quoꝝ fundamentis ipse rñdet, ꝛ maxime q sicut alij creditores põt in iudicio executiuo cõparere ꝛ impedire executionẽ absq; eo qđ prius egerint ꝛ discusserint de bonis debitoris, iuxta not. in. l. a diuo pio. §. fi sup rebus. ff. de re iudicata ita ꝛ dz posse facere vxor. ꝛ q dicta anc. boc si debitor. habet locũ qñ agit̃ ꝑ tertium possessorez, non añt qñ per modũ exceptionis creditor cõparet ad impediendũ executionẽ, ꝛ ita refert tenere Joan. de Jmo. in d. l. a diuo pio. §. sed illud. ꝛ qđ sicut vxor p viaz actionis potest agere pro inopia viri. d. l. si constante. in prin. ita debet posse facere p modũ exceptionis, qz cui damus actionez fortius damus exceptionem. l. inuitum. §. cui damus. ff. de regu. iur. ¶ Fatetur tamen q index in tali cõparatione vxoris per viaz exceptionis debet promittere cause cognitionez sup allegata inopia ꝛ super ea interlocutorie pronuntiare ꝛ demum vxorez admittere in sua exceptione. Et hoc modo procedat illud quod vult Paul. de cast. in. l. ij in prin. ff. solu. matri. qui allegabatur in contrarium per aduocatos aduerse partis, videlicet in secundo nota.

¶ Subdit etiã esse aduertendum quod isto casu non seruabitur

forma tradita in.d.§.sed illud vt.s. pcedaꝫ ad vēditionē bonoꝝ
mariti ⁊ ꝺ ptio satisfiat pi⁹ anteriori creditori ⁊ successiue alijs,
qz qñ vxor cōparet in cā inopie pōt vxor obtinere se velle incum
bere pignori vt inde alaꝫ cū viro ⁊ familia iuxta.d.l. vbi adhuc
vt infra imediate dicet. Et istā opinionē tz ēt idē Bal. nouel. i
eadē. vij. pte i pen. ⁊ vlt. principle. Istā ēt pte vī tenere Bar. i.l.
si cōstāte. i principio. in. vij. q. tertie ptis principalis vbi firmat
qꝺ vxor i casu inopie possit sibi cōsulere p viā retētionis tā qtra
ipm maritū quā ꝯ extraneos agētes hypothecaria. alleg. c. per
tuas de dona. inter virū ⁊ vxo. Sed ista disputatio cessat i cimita
te Florētie i q̄ extat statutū qꝺ mulier i casu inopie possit agere
ad bona mariti ⁊ ēt ea ꝺefendere ꝯ quoscūq; creditores. obtenta
30 tñ prius licētia a cōsilio. ¶ †Sed extra casum inopie nō video
qꝺ mulier cōstāte mr̄imonio possit agēdo vel excipiendo bona
mariti defendere ꝯ creditores illius, qz cōstāte mr̄imonio nō cō
petit regulariter actio p ꝺote, vt.l.ij.ff.sol. mat. ⁊ l. si qstāte §.j.
⁊ ibi p Alex. eo. tit. ⁊ ocñ statutū florētinū q mulier possit ꝺe
fendere bona mariti ꝯ creditores obligatos ad ꝺotē vel ad aug
mētū ꝺotis vel ꝺonationē puto ꝺebere itelligi vel in casu inopie
vt vixi vel ad hoc vt ei caueaꝫ i casu restōnis ꝺotis ꝺe restituen
ꝺis bonis hypothecatis. iuxta tex. i.l. grege. §. fi. ff. ꝺ pignori. vel
tertio ꝯ illos creditores q tenent vxori puꝝ ad solvēꝺū ꝺotē, vel
augmētū ꝺotis vel ꝺonationē ex pmissiōe pambula. tūc q̄si per
modū cuiusꝺā cōpēsatiōis possit mulier ꝺefendere bona mariti
plus tñ plz scꝺa itelligētia ¶ Sed extra istos casus non video
qꝺ vxor bēat qstāre mr̄imonio ius ꝺefendēꝺi bona mariti cū nō
ꝺū bēat actionē aliquā. iuxta.l. cedere diē. ff. ꝺe ✠. sig. ⁊ i.l. si cō
31 stāte. §.j. ff. sol. mat. vbi p Alex. ¶ †Sz ꝺubitaꝫ an mulieri agē
ti vel excipienti in casu inopie mariti ad bona illius sibi hypothe
cata p ꝺote possit ei p creditores offerri ꝺos i pecunia ⁊ peti re
laxatio bonoꝝ cū cessiōe iurū ꝺotalium. iuxta.l. creditor. §. si pi
gnus. ff. q po. in pig. ba. ⁊ l.j. C. si anti. cre. ¶ Et in hoc articulo
maxima ē ꝯrietas iter ꝺoctores. Nā q̄ sit locus tali oblatiōi te
nēt Bal. Ang. Imo. Ro. Pau. ꝺe cast. ⁊ Alex. in.d.l. si qstā
te. i pri. ⁊ ꝺicit ibi Alex. i. vj. q. tertie ptis posite ibi p Bar. q
ista opi. vī ꝺe iure ✠ioꝝ, ⁊ q ex rōnibus Bal. ptz rñsio ad rōnē
Cy. i q̄ vī fundata opi. ꝯria. Cōtrariā ām opi. vcz q nō sit locus
tali oblationi tz Jo. an. i addi. Spe. i tit. ꝺe dona. iter. vi. ⁊ vxo.
§. ñ sup. ✠. sed cū mulier. ⁊ Jac. ꝺe are. ⁊ Cy. i.l. cū tibi. C. q po.
in pig. habe. ⁊ ibidē Pe. Bar. Saly. ⁊ Raph. Fulgo. eādem
opi. tz Bar. in.d.l. si qstāte. in. vij. q. tertie ptis principalis. istā
ēt scꝺaz opi. tenēt Bal. ⁊ Ang. sibi ꝯrij in.l.j. ff. sol. mat. ⁊ Bal.
in.d.l. vbi adhuc. ⁊ hāc firmat Cor. pceptor meus in qsi. lxxxv.
vī primo in ira. d. iij. volu. ¶ Et istā opi. latissime disputādo ⁊
arguēꝺo ad vtrāq; ptē, ⁊ oia referēꝺo approbat Soc. i qsi. cxj.
vila cognitione. in. iij. vol. vbi refert ēt alios tenētes hanc ptē, ⁊
vltimo ꝺicit q̄ iudex q recederet ab hac opinio. posset ꝺe teme
32 ritate reprobēꝺi. ¶ †Et maxime cū in ambiguis in cā ꝺotis sit
iudicāꝺū in favorē ipsius, vt.l.i ambiguis. ff. ꝺe iure do. ēt si pau
ciores doc. p ea essent vt in. c. fi. vbi ita firmat Abb. ꝺe re iudic.
Eādē opi. vltra alleg. p Soc. tz ēt Ieronē. i suis cautel. char.
xvij. col. j. ⁊ seq. Maxime q̄ñ in instrō ꝺotis ꝺcm̄ fuit q mulier i
casu restōnis ꝺotis possit petere ꝺotē in pecunia vel in bonis ad
eius electionē, vt ibi p eū. Et ego semp ꝑm istā opi. vidi iudica
33 ri. ⁊ ita puto tenenꝺū. ¶ †Intellige tñ sane predicta q mulier
in isto casu inopie nō possit occupare oia bona mariti sicut pos
sunt alij creditores hypotecarij. iuxta.l. creditoris. ff. ꝺe distrac.
pig. ⁊ l. q̄ꝺam. C. eo. ti. Sed tenebit ꝺe multis bonis eligere vnū
precipuū, vel vnū petere forte ꝺe meliorib⁹ vsq; ad q̄currentem
estimationē sue ꝺotis. ar. ꝺ. l. creditoris. ⁊ ibi no. p Bart. alias
si secus ꝺiceret esset in potestate mulieris q̄ videret virū labi
facultatibus cludere alios creditores ꝺicendo se velle oia bona
pro sua ꝺote retinere q̄ esset captiosū. ⁊ ideo nō est tolerandū.
iuxta.l. in fundo. ff. ꝺe rei ven. ⁊ qz esset aperire viam fraudibus.
⁊ ita tz Bal. nouel. in tractatu ꝺotis in. vij. par. in prin. xlvij. ⁊
ita ante eū tz Bar. in.d.l. si qstāte in. iij. q. principa. in. ij. que
sito. ⁊ ita refert tenet Cy. i. ꝺ. l. vbi adhuc. i. xiij. q. ⁊ istā opi. tz
ibi Alex. vcz in.d. ij. q. iij. q. pricipa. ⁊ alij cōiter excepto Ro.
34 vt refert ibi Alex. ¶ †Ite illud qꝺ ꝺcm̄ est qꝺ vxor qstāte mr̄i.
nō pōt ꝺefendere bona mariti vltra cānm inopie, intellige pter
quā in bonis ꝺotalibus q̄ essent fundus ꝺotalis. nā ista bona mu
lier pōt indistincte ꝺefendere ēt cōstante matr̄i. ꝯ quoscūq; ēt
si fieret execūtio in dictis bonis pro ꝺebito cōi mariti ⁊ vxoris,
qz talis execūtio esset quedam alienatio que in fundo ꝺotali est
ꝓhibita per.l. iuliam ꝺe fundo dota. Ita not. glo. in.l. sed si alia
ff. ꝺe bo. dā. ⁊ sequit Bal. in.l. ob maritorū. C. ne vxor p mari. ⁊
ita latissime firmat Bal. no. in trac. ꝺotis. in. vij. parte. in pri
35 nil. xvij. ¶ †Similiter idē ꝺicēꝺū est si bona mariti essent fisco
publicata, qz tali casu vxor incōtinenti posset bona ꝺotalia ven
ꝺicare a fisco nō obstante q hodie matrimoniū nō solvaꝫ ex ali
qua cōꝺēnatione facta ꝺe viro. vt in auc. sed hodie. C. ꝺe dona.
ante nup. Ita vult gl. in.d.l. sed si alia. ⁊ vī tex. i.l. si qs post hāc
. C. eo. tit. ⁊ facit tex. in.l. si marito publico. ff. sol. mat. ⁊ late hr̄ p
Bald. no. in.d. trac. in.d. vij. parte. primil. xvij. ⁊ illud qꝺ ꝺr̄ ꝺe
bonis viri i casu inopie ꝺebet etiā ꝺici ꝺe aliis coreis obligatis
vna cum viro vt p Ro. in qs. cccxcij. circa primū. vlt. col. super
iij. ꝺubio. vbi super statuto florentino ꝺecidit in casu inopie pos
se ēt agi ꝯ bona illoꝝ qui vna cum viro sunt obligati pro ꝺote.
36 ¶ †Decimo circa effectū hypothece q̄ qpetit vxori p restōne
sue ꝺotis sol. ma. ꝺubitaꝫ an si vxor agat executiue ꝯ hr̄des ma
riti ex publico instrumento quod ex forma statuti hz executionē
paratā, ⁊ ipsa vxor forte gessit tutelam filioꝝ ⁊ inuentariū confe
cit ⁊ obligauit se in forma ad reꝺditionē administrationis tutele
⁊ restōnē reliquoꝝ cū obligatione bonoꝝ in forma ex publico i
strumēto. An tali casu filijs ⁊ heredibus predictis cōpetat retē
tio ꝺotis ꝓdicte ꝺonec eisꝺē fuerit reꝺꝺita rō administratiōis ꝓ
dicte? Et breuiter rñdet q in hoc articulo subtiliter more suo cō
sulit Soc. in qsi. clxxx. ꝺiligenter puncti. ij. vol. vbi qcludit qꝺ
talis retentio ꝺictis filijs ⁊ heredibus ꝺe iure qpetat. ¶ Et to
ta difficultas istius articuli qsistit in pulcherrimo tex. i.l. vni. §.
taceat. C. ꝺe rei vxo. ac. qui prohibet retentionē in ꝺote. ⁊ iō non
videbatur posse retineri ꝺotē p filios. Sed ad illum text. rñdet
Soc. q ille nō bēat locū vbi ꝺos reperīt obligata ⁊ legitime hy
pothecata per mulierem, prout est quādo mater assumpsit tute
lam filioꝝ, pro qua tacite veniūt obligata eius bona, vt.l. p offō
. C. ꝺe admi. tut. ⁊ fortius si per ipsam matrē fuerūt expresse hy
pothecata. ¶ Scꝺo rñdet Soc. q ex quo mulier in assumptio
ne tutele renūtiat oi. ll. ⁊ iuris auxil. iuxta no. in auc. mr̄i ⁊ anie
. C. q̄ñ mul. ture. of. fungi po. ⁊ ex hoc pt̄ psonaliter capi tz alias
nō posset vt.l. vni. C. ꝺe of. om. iudi. vt p Bar. in.l. si qs sub qꝺō
ne. ff. ꝺe testa. tut. ⁊ Bar. ⁊ Saly. in.d. auc. matri ⁊ anie, fortius
ꝺicēꝺū est q ex hoc possit ꝺos retineri auc. multomagis. C. ꝺ sa
cros. ecc. ¶ Ñ istis nō obstantibus ista decisio mihi sp visa est
ꝺubia, qz nō vī bñ rñsuꝫ ad.d. §. taceat. i quo retētio ꝺotis gña
liter ⁊ indistincte prohibet vt est tex. in.d.l. vni. §. sed nec reten
tio in fine ibi vt sit omniū retētionū expeditus tractatus ⁊ ex sti
pulatu actio merito scōm sui naturā nullā recipit retentionē, cū
ergo gñaliꝝ sit prohibita retētio gñaliter ꝺz intelligi. l.j. §. genera
liter. ff. ꝺe leg. prestan. c. si Romanoꝝ. xix. distin. ⁊ vbi lex nō ꝺi
stinguit nec nos ꝺistinguere ꝺebemus. l. ꝺe ꝓtio. ff. ꝺe publicia. vñ
nō ꝺz restringi prohibitio ad casuꝫ in quo ꝺos esset obligata vt
facit Soc. ⁊ maxime cū imperator in.d. §. taceat ponderet quod
vbi qpetit alia actio retentio ꝺotis ꝺari nō ꝺebeat, ⁊ iō cū in tu
tela qpetat actio tutele nō ꝺz recurri ad retentionē prohibitā, p
hoc ēt facit text. in auc. ad hec. C. q̄ñ mu. tu. of. fung. po. vbi mr̄
nō ꝓhibet a tutela ob creditū qꝺ est inter eā ⁊ filios, sz ꝺicit q
ꝺebitū in sua natura permaneat, cum ergo ꝺebitū ꝺotis ex eius
natura nō patiaꝫ retentionē. ꝺ. §. taceat non ꝺebet mutari eius
natura propter tutelam assumptam ⁊ tacitam vel expressam hy
37 pothecam ex ea resultantem. ¶ †Preterea promissio⁹ reꝺꝺi
tionis rōnis cū restōne reliquoꝝ que fit in tutela nō pōt separa
ri, nec aliqua certa quātitas q̄ forte in inuentario esset apposita
pōt ꝺe p se peti, sed insimul tota rō reꝺꝺi ꝺz cū possit cōtinge
re q tutor plus ostendat in reꝺꝺitione rōnis se impenꝺidisse in
rem pupilli q̄m ipse habuerit. l.j. §. preterea si tutele. ff. ꝺe ꝯtio iud.
tut. ita per plura eleganter qclꝺit Alex. in qsi. cxcij. vilis nar
ratis. vij. vol. ¶ Ex quo ēt infertur q cum ꝺebitum ꝺicte tute
le nō sit liquidum sed incertū ꝺonec tutele rō integra non sit re
ꝺꝺita q pro eo nō ꝺz ꝺari retentio que est quedam cōpensatio vt
bī p Bar. ⁊ alios in.l. ꝺiuortio. §. ob ꝺonatiōes. ff. sol. ma. ⁊ ꝺ ꝺe
bito liqꝺo ad nō liqꝺū nō admittit compensatio vt per Bar. in
.l. aufertur. §. qui cōpensationē. ff. ꝺe iure fis. ⁊ late p Alex. i qsi.
xciij. clarissime ꝺñe. iij. vol. ¶ Et hoc tāto fortius procederet
q̄ñ instrm̄ ꝺotis tā q̄ guarētigiatū vel cōfessionatū ex forma sta
tutoꝝ hret executionē paratā relecta omni exceptione, excepta
solutione, tūc. n. non ꝺeberet retarꝺari execūtio ꝺicti instī ꝺota
lis p retentionē bonoꝝ obligatoꝝ pro reꝺꝺitione tutele, put in p
posito sunt iura ꝺotalia cū non sit liqꝺū id quod p tutela ptēꝺit
ꝺeberi vt ꝺcm̄ est, ⁊ probatur ex no. p Alex. in.d. qsi. xciij. vbi
plene, qclꝺit ergo q ꝺicta ꝺecisio Soc. non sit ꝺe iure tenen
38 ꝺa, ⁊ ita pluries iudicani ⁊ iudicari vidi ꝯ illā ꝛc. ¶ †Undeci
mo q̄rit circa effectus hypo. an mulier q̄ qstāte matrimonio pt

agere

agere in casu inopie p dote cõstitnẽda in loco tuto iuxta no. i. l. si q̃stãte i pn. ff. so. ma. ꝛ i. l. vbi adhuc. C. de iure do. sicut ipa p se ꝑt agere ita possit actionẽ sibi q̃petẽtẽ alteri cedere ꝛ maxime hypothecariã q̃ maritũ ꝛ alios extraneos possessores ꝛ Bal. i anct. qđ locũ in. ix. q. C. de colla. tz q sic p illũ rex. idẽ sequit ibi Ro. ad fi. ꝛ Corneus. ¶ Cõtrariã ãt opi. tz idẽ Bal. sibi q̃ri⁹ i. l. j. i pe. co. C. de priui. do. monet, qz istud ẽ merũ priuilegiũ mulieris iõ alteri cedi non ꝑt ꝛ cũ Bal. trãsit ibi Saly. Idẽ tz bal. no. i trac. dotis in vlt. pte. col. xxxvj. ꝛ seq. limitãdo tñ vt ibi per eũ. idẽ ẽt tz Frã. de cur. in q̃si. lviij. summa totius. q. ampliando ẽt si i tali cessiõe iterueniret iurm p alleg. ibi p eũ. ¶ Jstã ẽt. q. late examinat Jaso. in. d. l. si q̃stãte in vlt. co. ꝛ firmat hanc secũ
39 dã partẽ rñdẽdo oibus argumẽtis q̃ijs vt ibi p eũ. ¶ †Quode cimo alius effectus q̃sideran ꝑt i hyp. qz donec qs hz hypothecã in re p aliquo suo credito dr̃ esse inuus in dcõ credito, ꝛ iõ nõ ꝑt dici q tali casu q̃petat ei actio subsidiaria ad dictã rẽ. ¶ Et pp hoc Bal. ꝛ Saly. in. l. si vt pponis. C. de rei vẽdi. repreben dũt Bar. ibi q voluit q pupillus hẽat hypothecatã rẽ emptã ab extraneo de sua pecunia ꝛ nõ possit illã vẽdicare nisi in subsidiũ qñ. s. q emit soluẽdo nõ esset, nã inquãtũ Bar. vult q isto casu pupillus possit vẽdicare in subsidiũ rẽ emptã ab extraneo ex pupillari pecunia ipsi reprehẽdũt Bar. ꝛ rñdẽt ad. l. filie. ff. de sol. i q̃ se fundat Bar. q illa nõ logt̃ de rei vẽditiõe dãda in subsidiũ ad bona, sed ó vtili actiõe psonali q̃ argẽtarios q bona pupilli vẽdiderũt, ꝛ ꝑtiũ soluerũt mr̃i sciẽter q̃ nõ erat soluẽdo. Jtẽ qz nõ ꝑt cadere actio subsidiaria in re empta ab extraneo ó pecunia pupilli, nã cũ illa res sit hypothecata dcõ pupillo p sua pecunia ad quẽcũq illa res trãseat pupillus erit tutus in ea ꝛ iõ scõm eos cessat actio subsidiaria. ¶ Et ex hoc infert Soc. subtiliter moze suo in q̃si. ccxxiiij. eleganter. ij. vol. qđ lz res empta ex pecunia dotali sit hypothecata vxori ꝛ in subsidiũ possit vendicari. vt. l. ex pecunia ꝛ ibi no. Bar. ꝛ Bal. C. de iure dot. Tñ qđ ex quo illa res ẽ hypothecata nõ ꝑt dari casus qđ i subsidiũ ad eã det vtilis rei vẽdicatio iuxta dcã p Bal. ꝛ Saly. in. d. l. si vt pponis, ꝛ silr̃ idẽ infert dõm eẽ i terminis. l. i rebus. C. de iure do. vbi vtilis rei vẽdicatio in subsidiũ dat̃ vxori in bonis estimatis datis in dotẽ. Nã stãte hyp. fm eũ nõ ꝑt cadere actio subsi-
40 diaria. Ego de hoc dcõ sp dubitaui ꝛ dubito. †Qz inq̃tũ dr̃ q vxor ꝑt vtili rei vẽdicatiõe agere ad rẽ emptã ex pecunia dotali ꝛ ad rẽ estimatã i dotẽ datã iuxta. d. l. ex pecunia ꝛ. l. i rebus. C. de iure do. ꝛ hoc in subsidiũ tm̃, intelligi dz qñ maritus nõ ẽ soluẽdo p. l. vxor marito. ff. de dona. inter vi. ꝛ vxo. ita tz gl. in. d. l. in rebus in gl. in ℣. estimate in fi. cũ q̃ ibi transeũt Bal. ꝛ alij, ꝛ istud nõ eẽ soluẽdo intelligit respectu oium creditorũ vt declarat gl. j. i. d. l. vxor marito vñ nõ vr̃ eẽ, i q̃sideratõe q vxor possit
41 sibi satisfacere de sua pecunia vel dote i dcã re empta vel estimata, ꝛ p q̃s q tãq̃ secura, nõ possit in subsidiũ agere vtili rei vendicatiõe cũ hẽat aliã actionẽ. s. hipothecariã vt vult Soc. in. d. q̃si. ccxxiiij. i pn. allegãdo ad hoc. d. l. vxor marito, vbi ꝓz eũ nisi daret vtilis rei vẽdi. mulier eẽt destituta oi remedio, qz ille tex. nõ dicit hoc. Sz ibi disputat an vxor (marito nõ existẽte soluendo) possit reuocare donationẽ factã marito respectu pecunie donate tm̃, an ãt respectu rei empte ex illa pecunia, ꝛ tãdẽ decidit ibi q marito nõ existẽte soluẽdo oibus creditoribus vxor possit vtiliter vẽdicare dictã rẽ emptã q̃ maritũ, ꝛ sic q̃uis mulier posset ibi vsq ad q̃titatẽ pecunie agere q̃ maritũ sup re ẽpta, tñ cũ maritus nõ sit soluẽdo q̃cedit vtilis actio in rẽ ad totã rẽ. ¶ Et istã opi. sentit exp̃sse Bal. i. d. l. i reb⁹ i. v. no. vbi dicit qđ istud remediũ rei vẽdi. ad rẽ estimatã, dat̃ in subsidiũ, si excussis aliis facultatibus viri relique facultates nõ sufficiũt, excussio igit̃ nõ ẽ faciẽda de re estimata i dotẽ data an illa sit sufficiẽs p dote. i. p estimatiõe rei dotalis, ꝓz ẽ faciẽda de aliis facultatibus, ꝛ qñ alie facultates nõ sufficiũt p debitis dr̃ maritus nõ soluẽdo ꝛ in subsidiũ dat̃ vtilis rei vẽdi. ad rẽ estimatã, ꝓz si alie facultates sufficiũt tũc nõ ꝑt agi ad rẽ estimatã datã i dotẽ nisi hipo. ita dz intelligi. d. l. i reb⁹ ꝓz Bal. ꝛ alios ibi istud idem tz ẽt Bal. no. in trac. dotis i. viij. pte. vij. priui. vbi dicit, q est magni effectus q dcã actio vtilis q̃petat mulieri ex eo qz si essent creditores anteriores hñtes exp̃ssam q ꝑferri deberẽt ẽt i reb⁹ postea q̃sitis ꝛ sic ẽt vxori i re estimata in dotẽ data i q̃ hz tacitã tm̃ iuxta no. in. l. fi. C. q po. i pi. bab. ꝛ dixi. s. in. iiij. mẽbro scõe ptis. nu. cij. mõ rõ ne vtilis dñij retrãsfati in dictã mulierẽ iuxta. d. l. i reb⁹ ꝑferri deberet qbuscũq creditoribus, ꝛ illud qđ volũt Bal. ꝛ Saly. i. d. l. si vt pponis nõ obstat qz in illo casu sola res empta ex pecunia pupilli p extraneũ erat hipo. tacite pupillo p sua pecunia vnde stãte hipo. satis erat consultũ pupillo absq rei vendi. sed in casu nr̃o p dote vxoris sunt tacite hipo. omnia bõa mariti. l. vni. §. ꝛ vt plenius. C. de rei vxo. act. vñ exñte marito nõ soluendo, ꝛ nõ exñte nisi ista re estimata, necesse est vxori i subsidiũ illã vẽdicare, ex quo i alijs ñ ꝑt se ꝓualere, ꝛ sola hipo. ñ est eq̃ sufficiens ad securitatẽ vxoris sicut est ipsa vtilis actio i rẽ, qz hñs dñiũ ꝑferr̃ creditori. d. l. i reb⁹ cũ ꝓinde sit ac si res aliena fuisset obligata qđ nulliter fit. l. rẽ alienã. ff. de pi. ac. ꝓterea ẽt opi. Bar. in. d. l. si vt ꝓponis q ẽt pupillus i subsidiũ hẽat vtilẽ in rem emptã ex pecunia sua vr̃ tenenda, qz illã tz gl. i. d. l. filie i gl. i ℣. sciebãt, ꝛ illã tenuit etiã Jac. de are. i. l. ij. ff. q̃ ex fac. tu. ꝛ ibi Bar. ꝛ bal. i. d. l. filie, ꝛ ibi etiã Dan. de ca. ꝛ tz tex. i. d. l. filie i quo se fũdat Jac. de are. ꝛ Bar. nõ loquat̃ i re empta ꝛ i actiõe i rem, ꝓz i actiõe q̃petenti ad ꝑtiũ rez pupille venditaꝫ p extraneũ, q̃rũ ꝑtiũ venditor solnerat mr̃i pupille vt. s. mr̃e nõ exñte soluendo i subsidiũ det̃ actio q̃ venditorem ipsi pupille tñ eadem est rõ i vtroq casu vcz tã i re vendita q̃ empta, qz sicut re vendita noie venditoris ꝛ nõ pupilli i subsidium dat̃ actio ad ꝑtium qđ fuit sol. ma. ita ꝛ i re empta q̃si q̃rioꝫ eadem sit disciplina. l. j. ff. de his q sunt sui vel alie. iur. ꝛ ꝓbat̃ ex no. i. l. mr̃. C. de rei ven. vbi sublata rei ven. dat̃ i subsidiũ actio nego. ge. ad ꝑtiũ rei mee vendite p aliũ noie suo ꝛ nõ est maior rõ qđ actio psonalis, alicui det̃ i subsidiũ nulla iterueniente stip. vel q̃ctu, q̃ quod det̃ vtilis rei ven. ad rẽ emptã ex pecunia mea vñ idem vr̃ dõm vtroq casu, ꝛ nõ obstat qđ ex quo res empta ex pecunia pupilli est ei hipo. ñ possit esse i ea dñs. l. neq pign⁹ ff. de reg. iur. qz illud ꝓcedit p q̃riũ vcz qđ res sua nõ ꝑt ei esse hip. sed nõ ꝓcedit quod res mihi hip. nõ possit effici mea p acqsitionem dñij iuxta no. in. l. j. ff. de pig. ꝛ i. l. de bitor. ff. ad treb. vñ non icõuenit qđ res empta ex pecunia pupilli prius sit ei hip. p rebũda pecunia, ꝛ postea effecto nõ soluendo emptore qđ in subsidiũ acqrat̃ pupillo dñiũ i eadem re, ꝛ nõ obstat qđ videat̃ cessare actio subsidiaria, ex quo p hip. pupill⁹ est securus qz positis anterioribus ꝛ potioribus creditoribus taz pupillus nõ erit securus nisi ei insolidũ det̃ vtilis rei vẽdi. ¶ Et iõ puto tenendã opi. gl. Jac. de are. ꝛ Bar. tanq̃ magis equaz ꝛ iuri consonã ꝛ maiori autoritate fundatã, vcz q in subsidiũz pupillus possit vtiliter vendicare rem emptã p extraneũ ex pecunia, ꝛ similiter puto tenendũ q etiã in terminis. d. l. in reb⁹ vxor habeat actionem vtilem ad rẽ datã in dotem estimatiõe ℣a q̃ faciat emptionez i subsidiũ. i. marito nõ exñte soluendo oibus creditoribus, ẽt q dicta res sufficiat pro ipsa estimatione pro qua i dotẽ data fuit, qz illud actionẽ dari i subsidiũ dz itelligi, q̃ maritus nõ est soluendo i alijs facultatibus, ẽt q extet res estimata vel empta ex pecunia dotali vel dõata iuxta tex. i. d. l. vxor marito. ff. de dona. iter vi. ꝛ vxo. ꝛ no. p Bal. i. d. l. i reb⁹ i. v. no. si
42 per qbus tñ cogita, qz nõ inuenio examinata. ¶ †Terciodecimo alius effectus est hipotece q̃tiõalis q. l. hipoteca adiecta p principali obligatiõe nõ se extẽdit ad penã i q̃ctu apositã respectu ꝓuilegij vcz q si hipo. ẽ ꝓuilegiata p sorte puta qz ẽ dos iuxta. l. assiduis. C. q po. in pig. hab. tale ꝓuilegiũ nõ extẽdit̃ ad exactionẽ pene in q̃ctu apposite. ita no. Dan. de ca. in. l. iõ p illũ tex. ff. ó cõpẽsa. q no. qz est bona limi. ad totũ ti. ff. de ꝓuil. credi. ꝛ refert Ant. corset⁹ i apost. ad Abb. in. c. ex lr̃is. de pig. ꝛ facit glo. ꝛ q ibi no. Bar. in. l. j. C. ẽt ob chiro. pec. vbi hr̃ q lz pignus datũ p debito possit retineri p alio tñ nõ põt retineri p vsuris debitis p pecunia mutuata odio vsuraꝫ ꝛ p hoc dixit notabiliter Bal. in. l. pignoꝛib⁹. C. de vsu. q pignus obligatũ pro sorte tm̃ nõ põt retineri p pena odio penaꝫ ꝛ istud ẽt refert ꝛ sequit Roma. in suis sing. in char. iij. inci. tu habes q pignus ꝛc.
43 ¶ †Quartodecimo dubitari põt an in q̃ctu pignoris hẽat locũ l. ij. C. de rescin. ven. ꝛ breuiter rñdet̃ q nõ, qz. s. si vna res estimationis mille det̃ i pignus p ducẽtis nõ cadit lesio vltra dimidiã iusti ꝑtij ꝓut regrit̃ in. d. l. ij. ꝛ maxie qz dñiũ remanet apud ipm debitorẽ pignorãtẽ ꝛ fructus veniũt cõputãdi ad vtilitatẽ ipsius debitoris pignorãtis, vt. l. ij. ꝛ fi. C. de pig. acti. ꝛ. l. ex predio. C. de vsur. ꝛ ita tz Cor. in q̃si. cclxxxviij. viso ꝛ diligẽter. iij. vol. in lr̃a a idẽ ẽt tz Ro. in suis sing. cha. xvj. iij. col. icipit ego legi. tibi anno. vbi vult q in pignore subrogato loco alterius vr̃ in alia cautione nõ hz locũ remediũ. d. l. ij. allegat. l. si rẽ alienã. §. satisfactũ. in ver. deceptus. ff. de pig. acti. ꝛ põt eẽ rõ qz deceptio circa pignus est modici ꝑindicij cũ creditori sit salua actio psonalis p toto suo credito. l. creditoꝛ q idoneũ. ff. si cer. pe. vt ẽt innuit Ro. i. d. sing. ¶ †Sz dubitat̃ circa. d. l. ij. C. ó resci. an si emptor emat res. j. dimidiã iusti ꝑtij quo casu q̃ eũ dat̃ remediũ. d. l. ij. ꝛ emptor illã dedit pignori vel hipothece alteri an si postea venditor agat q̃ dictuz emptorem remedio. d. l. ij. ꝛ emptor eligat restituere dictã rez emptã potius q̃ supplere ꝑtiuz iustuz

vẽditori censeat resoluta ipsa hip. vel pignus ꝙstitutũ ꝑ empto rẽ in dcã res ⁊ Bar. i. l. si res. ff. q. mo. pi. vel hip. sol. tz ꝙ non sit resoluta qz fuit i ptãte emptoris q rẽ obligauit non restituere di ctã rẽ vẽditori ſz supplere iustũ ptiũ inxta. d. l. ij. ⁊ qñ ius debito ris hip. resoluit ex cã antecedẽti volũtaria, tũc nõ resoluitur pignus vt ibi late ꝑ Bar. Idẽ tz Bar. i. l. iiij. §. ſz ⁊ marcellus. ff. de in diẽ addi. ⁊ in. l. in diẽ. ff. de aq̃ plu. ar. ⁊ cũ Bart. ꝙcordat Jo. an. i addi. Spec. in rub. de obli. ⁊ sol. in. ij. ⁊. iij. col. in duabus. q. ¶ Sed Bal. in. d. l. ij. in. xi. col. in ꝟ. inxta hoc q̃rit̃ pone ꝙ pignoratsi tz ꝯ Bar. qñ res vẽdita restituta fuit mediante iudicio ⁊ ex necessitate iudicij tũc. n. vult qõ resoluto iure debitoris pignorãtis resoluat ius acceptoris ꝑ. l. lex vectigali. ff. õ pi. ſz si res esset reddita spõte sine iudi. tũc Bal. putat qõ opi. bar. ꝓcedat, ⁊ ita õt Bal. fuisse dispntatũ Bonoñ. ⁊ fundat se bal. in. d. l. lex vectigali vbi emphyteota nõ solvẽdo canonẽ si ab eo auocet res emphyteotica ꝑ directũ dñiũ ob caducitatẽ debitor ꝓindicat sibi ⁊ creditori cui illã rẽ obligauit ⁊ tñ erat i sua ptãte soluere canonẽ, ⁊ euitare caducitatẽ, ⁊ iõ ꝑ illũ tex. Bal. õt nõ debere esse i ꝙsideratõe volũtas eius a quo res auocat, ſz an ius auocãtis afficiat rẽ, ⁊ hoc sufficiat ad resolvẽdũ, ⁊ maxime qz nõ dz fcm̃ illius a quo res auocat ꝓindicare auocãti ⁊ sic facere ꝙ res remaneat hip. ar. l. si superatus. ff. de pi. ⁊. l. si ptẽ. in fi. ff. quẽ admo. serui. amit. ⁊. l. potior. ff. q po. i pi. hab. ¶ Nec obstat ſz eum. d. l. si res. in fi. qz illa loquit̃ qñ ex sola voluntate debitoris pendebat resolutio pig. Nec obstat. d. l. si debitor. in ꝓin. ⁊ est similis tex. in. l. bouẽ. §. pignus. ff. de edi. edic. qz ille hñt locũ qñ debitor qui vult pignus resoluere est actor in iudi. resolutiuo ſz i terminis. d. l. ij. emptor a quo res ei vendita auocat̃ est reus qz ꝙuenit̃ a venditore vnde potius inuitus dr̃ rem restituere quam volẽs cũ iudi. reddat̃ i inuitũ. vt. l. inter stipulantẽ. ff. de ꝟ. ob. ⁊ cum bal. trãsit Saly. in. d. l. ij. in. xj. ⁊. xv. q. ⁊ facit qz nõ est verus simplr̃ ꝙ emptor i terminis. d. l. ij. voluntarie restituat rẽ cũ possit soluere ptiũ, qz ad altez eoz oio ꝙpellit̃ ⁊ sic cessat fundamentũ Bar. ꝙ voluntarie restituat rez, qz volũtarie fieri dr̃ qõ nulla coactiõe fit ꝑm Bal. in trac. schismatis. in. v. col. p. l. ſigs maior. C. de trãsac. ¶ Jtẽ qz ꝓt esse ꝙ ille emptor nõ hẽat pecuniã paratã ad supplendũ iustũ ptiuz venditori ⁊ iõ cogit̃ rem restituere, ⁊ ꝓbat̃ optime in. d. l. lex vectigali vbi lz debitor potuerit soluere canonez ⁊ euitare caducitatez, tñ qz resti. rei nõ fit ex mera voluntate ſz ex necessitate iudiciaria iõ resolvit̃ pignus vt ibi hr̃ ⁊ istã opi. tz etiã Pau. de ca. i. d. l. ij. ⁊ illã õt esse ꝟiorez
44 Alex. i. d. l. si res. i apo. ad bar. ⁊ i. d. l. ij. i apo. ad bal. ¶ †Et ex ꝓdictis ẽt seqẽt clara decisio ꝙ si vẽditio fcã fuit cũ pacto de renendẽdo. j. certũ tps, ꝙ si postea fiat reuenditio, obꝟones, ⁊ hi po. facte super illa re per ipm emptorem resoluunt̃ facta renenditione, qz dicta reuenditio fit ex necessitate precedẽtis ꝯctus ⁊ pacti ita no. Bar. i. d. l. iiij. §. ſz ⁊ marcellus. ff. de i diẽ addi. ⁊ in d. l. si res. ff. q. mo. pi. vel hy. sol. ⁊ br̃ in locis. s. alleg. ⁊ ita ẽt õz est in omnibus alijs casibus in qbus ꝯctus resoluunt̃ ex necessitate ꝓcedentis obꝟonis. ¶ Et ꝓpea alias in facto dicebam stante stat. Florentino ꝙ si res vendita fuerit irrequisito consorte, ꝙ emptor cogat̃ reuendere cõsorti, ꝙ sequuta reuenditione predicta q̃ ex necessitate dicti stat. fit resoluitur ois hypo. ꝯcta apud ipsum emptorem, ⁊ ꝓpterea statuens illo casu nõ arctauit dcm̃ emptorem ad cauendum de ẽuictione prout facit in casu antecedenti, sed solum ad cedendũ iura, q̃ pro suo facto ⁊ dato ipse emptor acquisiuit, qz. ſ. statues ꝙsiderauit, ꝙ resoluta dicta emptione resolvit̃ ẽt ois obli. ꝯcta ꝑ eum in dicta re ꝑ supradicta fundamenta, ⁊ iõ nõ est opus alia cautione sed sufficit cessio iurium ꝓdictoz, qõ no. qz alias dubitani ⁊ nõ videbam rõnem dr̃ie inter primum casum dicti statuti ⁊ ꝑm, postea añt ꝙperij ꝟitatem esse
45 vt. s. ¶ †Jnfert etiam ex predictis ꝙ resoluta donatione ex defectu insinuationis nõ facte iuxta formam iuris cõis vcz. l. sancimus. C. de dona. vel statuti hoc requirentis vr̃ ẽt resoluta obꝟo seu hipo. interim causata penes donatarium super dicta re donata. ita tenet Bal. in. d. l. ij. C. de rescin. ven. in. xiij. q. in ver. dicit etiã ibidem Bar. ⁊ mouet̃ qz res donata non erat donatarij ante factã insinuationem iuri ꝑpetuo ⁊ irreuocabili, sed erat renocationi subiecta, ⁊ iõ finito iure donatarij qõ nõ erat ꝑpetuz finit̃ ius illius q accepit ius hip. a donatario super ea. l. si dom⁹. §. si fundus. ff. de leg. j. ⁊. l. vxor patrui. C. de leg. ⁊ dicit bal. ista ꝟba esse valde menti tenenda ⁊ ista verba Bal. refert Saly. i d. l. si res, sed nõ determinat imo relinquit super hoc cogitãdũ. ¶ Bar. ꝟo ibi tz ꝯrium ex eo qz insinuatio omissa fuit voluntarie ꝑ ipsum donatarium, nisi ẽt creditor imputari posset quare i sinuationem ẽt ipse nõ fecisset cũ ⁊ ipse potuisset facere qz sua interat vt hip. sua ñ resolueret̃. ¶ Alex. ãt in. d. l. si res in apo. ad Bar. õt ꝙ opi. Bald. iudic. suo est verioz per id quod not. Bar. in. d. l. in diez. ff. de aqua plu. ar. vbi dicit ꝙ quãdo ius cõstitutum super re resolvitur facto debitoris vel creditoris non directe ordinato ad hoc ⁊ tũc resolvit̃ oblo iteri sup dcã re ꝙstituta ꝑ. d. l. lex vectigali vbi ꝑꝑ nõ solonẽ canonis res reuersa fuit ad autorẽ, ſz tñ qz volũtas nõ soluẽtis nõ fuit ad hoc directe ordinata, qz q nõ solvit nõ habuit volũtatẽ ad hoc directe ordinataz vt res reuerteret̃ nõ ꝑꝑ nõ solonẽ, ⁊ iõ resolvit̃ ois hip. i dcã re ꝙstituta vt ibi ꝑ Bar. ⁊ cũ ista theorica Bar. in hoc trãseũt ibi alij ita ergo i ꝓposito lz ꝑꝑ nõ factã insinuationẽ donatio renoceat̃ ⁊ resolvat̃ tñ volũtas eius q nõ insinuauit nõ fuit ad hoc directe ordinata vt donatio resolueret̃, ⁊ ꝓpea dz resolui ois hyp. interi ꝯcta. ⁊ ita puto tenẽdũ, ⁊ no. hãc theoricã Bar. i. d. l. i diẽ, ⁊ qz ꝑ illã pñt decidi oẽs files alie. q. ſp ꝙsiderãdo an fiat resolo ex fcõ directe ordinato ad resolonẽ an ꝟo ex fcõ ad id nõ dir-
46 cte ordinato iõ illã tene mẽti ⁊c. ¶ †Decimoqnto in materia q̃rit̃ an dispõ. l. quoties. C. de rei vẽ. q̃ ẽ ꝙ qñ alienat̃ eadem res duobus ille ꝓferat̃ cui prio res reperit̃ tradita hẽat locũ i pigno re ⁊ dz ẽ ꝙ nõ qz i pignore ꝙstituit̃ ius ex solo tit. absq; traditione vt. l. j. ff. de pi. ac. ⁊ iõ si eadẽ res fuit diuerso tpe hip. dnobus ꝓfert̃ cui prius fuit hip. nõ ãt ille cui prius fuit tradita vt in regula q prioz lib. vj. ⁊ i. l. potior. ⁊ in. l. q balneũ. ff. q po. in pig. hab. ⁊ melioz tex. i. l. si prioz. §. fi. e. ti. ¶ Et ſta limitãdo. d. l. quoties ꝙ nõ hẽat locũ in pignore tenẽt Cy. Jo. fab. Bal. Salyc.
47 Pau. de cas. ⁊ Jaso. in. d. l. quoties. in. iij. limi. ¶ †Et iõ pena falsi q̃ tenet̃ vendẽs rẽ duobus inxta. l. q duobus. ff. de fal. nõ hz locũ i pignorãte rẽ duobus vt ꝑ Bar. i. l. si qs pignore. §. j. ff. de pi. ac. vbi assignat rõnẽ dr̃ie ⁊ br̃ ꝑ Alex. i. d. l. q duob⁹. ¶ Et ꝓdicta ꝟa sunt qñ oblo ⁊ hipo. ꝙstituit̃ ab vno dño rei debitore duobus creditoribus diuersis tpibus (vt dcm̃ est) sed si duo non dñi, ſz hñtes publicianã obligẽt eãdẽ rẽ duobus diuersis tpibus tũc si lis sit inter dictos creditores, melior erit ꝙdõ possidẽtis, ſz si agãt ꝯ extraneũ possorẽ ꝓferri debebit cui primo res tradita fuit. tex. ⁊ ibi gl. i. l. si nõ dñs. ff. q po. i pi. hab. ⁊ no. gl. i. l. sine ãt. §. si duobus. ff. de publicia. i ꝟ. ꝙ si a diuersis ⁊ isto vlt. casu posset br̃e locũ. d. l. quoties, si ãt vnus nõ dñs obliget rẽ duobus, diuersis tpibus idẽ est qõ dcm̃ est i dño obligãte vcz ꝙ prioz ꝓferri dz vt est tex. in. d. l. non dñs in primo rñso. ⁊ ibi declarat Saly.
48 ¶ †Decimosexto q̃rit̃ an in hip. ptiũ succedat loco rei ⁊ ꝑ itel ligẽtia est sciẽdũ ꝙ nõ est dubiũ ꝙ in vniuersalibus actionibus, ⁊ iudicijs ptiũ succedit loco rei, vt. l. si rẽ ⁊ ptiũ ⁊ ibi ꝑ doct. ff. de pe. br̃. ⁊. l. impator i fi. cũ. l. seq. ff. de leg. j. ¶ In iudicijs ãt particularibus est distinguẽdũ, qz aut sumus i actiõe seu iudicio reali puta in rei ven. ⁊ tũc ptiũ succedit rei in subsidiũ re ꝓscripta vel pempta ꝯ hñtẽ cãz lucratiuã ⁊ ñ aliter vt br̃ ꝑ gl. Bar. ⁊ alios i. l. mr̃. C. de rei vẽ. ⁊ br̃ ꝑ doc. i. l. si cũ seruũ. ff. si cer. pe. ¶ Aut sumus in ꝓsonalibus, ⁊ ptiũ nõ succedit loco rei nisi qñ agit̃ ex ꝯctu rõne doli, ita tz Bar. in. l. q a debitore. ff. que in fraud. credi. ¶ Aut sumus in hip. ⁊ tũc idẽ ꝙcludit̃ ꝙ ꝙcludit̃ in actiõe reali vcz ꝙ in subsidiũ re ꝓscripta vel pempta possit agi ad ptiũ dcẽ rei ꝯ ptẽdẽtẽ cãm lucratiuã nõ, ãt ꝯ ptẽdẽtẽ cãz onerosam ita tenent Bar. ⁊ alij post gl. in. l. j. ff. de distrac. pig. ⁊ ꝓpea infert ibi Bar. ad. q. quã dicit habuisse i fcõ vcz ꝙ mulier q̃ dederat dotẽ marito pauperi, q in morte reliqt quasdã pecudes quas fr̃ mariti vendidit nã dicit ꝙ mulier poterit̃ factis excussiõibus de bonis mariti, ⁊ ouibus mortuis vel ꝓscriptis i subsidiũ agere ꝯ fiez mariti ad ptiũ dictaz pecudũ ⁊ ita dicit fuisse obseruatũ. ¶ Sz in dote ꝑut loquit̃ Bart. puto indistincte ꝙ ptiũ succedat loco dotis cũ sit iudiciuz vniuersale vt latius dixi. s. in. iij. mẽbo secũ de partis in. iij. casu in. vij. ampliatione. nu. lix. vbi vide. ¶ In alia añt hypoteca extra casum dotis tenenda est ꝙclusio Bar. s. relata vcz ꝙ in hipotecaria re prescripta vel pempta in subsidiũ ꝛtra habentẽ causaz lucratiuã in ptio, ptiuz succedat loco rei, ⁊ eandẽ ꝙclusionez tz Bar. in. d. l. qui a debitore, ⁊ in. l. fi. §. ⁊ si prefatã. C. de iure delibe. ⁊ Ang. in. d. l. si rẽ ⁊ pretiuz. ⁊ Jas. post alios in. d. l. si eum seruũ. in vlt. col. vnde secũdus vel alius posterior creditor vendidisset rez hipotec atã ⁊ pretiũ percepisset, ⁊ res vendita esset prescripta vel pempta, nõ posset primus creditor qui habebat in dicta re anteriorem hipo. agere ad ptiũ ꝯ ſz creditorẽ, qz ille inuenit̃ br̃e illud ptiũ ex cã onerosa cuz sit creditor, ⁊ nõ ex cã lucratiua nisi forte vltra satisfactionem sui crediti aliqd supesset ex ptio qa ad illud residuũ bñ agere posset dictus primus creditor ita declarãt bar. ⁊ Saly. i. d. l. j. ſz ad ite grũ ptiũ nõ ꝓt agi nisi ꝯ eũ q vẽdidit rem hipothecataz, ⁊ inueniatur habere illud ex causa lucratiua, ⁊ ita vltra predicta ꝺclarat

Alex.

49 Alex. in gl. cviij. viso ꝓcessu pe. ꝛ vlti. col. v. vol. ꝛc. ¶ † Postremo inter alios effectus resultantes ex hypo. est optime advertēdū ꝙ ꝛ alias actio ꝓsonalis q̄ teneť defunctus hr̄di suo p aditionē hr̄ditatis ꝙfundať, vt. l. debitori. C. de pac. vñ si creditor succedat in hereditate sui debitoris, ꝓ ea ꝓ ꝓ q̄ succedit ꝛ nō vltra actio ꝓsonalis ꝙfundiť, ꝛ rō est q̄ actio ꝛ passio nō p̄nt stare in eodē subiecto vt est tex. ꝛ ibi no. bal. in. l. si vxor tua. C. de bo. aut. iu. pos. Tñ ꝯ in actione ꝓsonali ita sit, in hyp. est secus q̄ ꝯ creditor succedat debitori, hypo. nō ꝙfundiť, ita not. Bal. in. d. l. si vxor tua, monet ꝓ. l. vranius. ff. de fidei. ꝛ p. l. ex
50 sextāte. §. latinus. ff. de excep. rei ind. ¶ † Et istud. d. Bal. refert Alex. in. d. l. debitori. in. iij. limi. quā ibi ponit, ꝙ ꝙ illud nō ꝓbať in. ll. allegatis ꝓ bal. ꝙ ꝙ melius ꝓbať in. l. debitor. i p̄n. ff. ad treb. Nā ibi ꝙ bar. est tex. ꝙ vbi actio ꝓsonalis tollit̄ de rigore. i. p ꝙfusionē resultantem ex successione non tollitur hypo. ꝛ ad ꝟ ꝑm Jmo. ibi ille tex. alibi nō repit̄. ¶ Bene ét facit ꝑm Alex. in. d. l. cū qs. §. fi. iunc. ꝉ. rōc ibi reddita ꝓ gl. ff. de sol. vbi est casus sing. ꝑm Bar. ibi ꝙ ꝯ debitor succedēdo suo fideiussori extinguat obligationē fideiussoriā ita ꝙ ammodo creditor cui prestitus fuit fideiussor, nō poterit agere ex fideiussione ꝯ illū debitorē heredē fideiussoris, tñ obligatio pignoris ꝛ hypo. facta p fideiussorē creditori nō extinguit̄ sed ꝑmanet ét post
51 q̄ꝫ debitor successit fideiussori. † ꝛ rō est gl. in. d. l. cū qs. §. fi. in gl. in ℞ obligatū q̄ hypo. ꝯ suas ꝙditiones vt duret donec ꝺbitū sit solutū vel aliter satisfactū vt. l. grege. §. ét. ff. de pi. ꝛ istaꝫ rōnem approbat ibi Bar. dicēs etiaꝫ ꝓ ea facere. d. l. debitor. ꝛ l. ex sextāte. §. latinus. ff. de exce. rei ind. q̄ rō cessat in obligatione ꝓsonali ꝛ fidussoria vt ibi ꝓ Bart. ꝛ pulchre ꝓ Dan. de
52 cast. ¶ † Et nō ob. predictis si dicať ꝯ hypo. nō ꝙfundať ꝓ successionez q̄ in ea cessat illud incōueniēs ꝙ actio ꝛ passio cadāt in eodē subiecto ꝑut cadit in actione ꝓsonali vt optime declarat Dan. de ca. in. d. l. cū qs. §. fi. tñ ex alio vī ꝙ hy. ét tollať, q̄ creditor succedēdo debitori efficit̄ heres ꝛ ꝓ ꝙñs dñs rerꝫ bonoꝝ defuncti vt hz̄ ꝓ Bar. ꝛ alios in rub. ff. de acq. here. ꝛ. l. cū heredes in p̄inci. ꝛ ibi ꝓ doc. ff. de acqr. pos. cū ergo sit dñs reꝫ sibi olim hypo. iō in illis cessare vī hyp. vt. l. neq̄ pignus. ff. de reg. iur. ꝛ. d. l. ex sextāte. §. latinus. ¶ Quia in hoc est advertēdū ꝙ. d. reg. l. neq̄ pignus ꝛ. d. §. latinus limitať ꝛ nō hz̄ locum q̄ñ dñium non fuit acquisitū irrenocabiliter, ſz̄ creditor effectus fuit dñs dictaꝝ reꝝ sibi hypo. renocabiliter, q̄. ſ. ab eo illud anocari poterat, tūc. n. per tale dñium non extinguit̄ hy. ita declarat gl. plenissima in. d. §. latinus in ℞ si. ꝙstituto, ꝛ hoc mō ꝓcedit, d. l. debitor in p̄in. Ibi. n. creditor institutus heres a debitore fuerat granatus de restituēdo hr̄ditatem ꝓ fideicommissum ꝛ ꝓpea dñium ei acqsitum non erat irrenocabile, sed veniebat renocandū per restitutionē fideicōmissi ex sena. trebel. ita declarat Bar. in. d. l. debitor in prin. vnde illa decisio de q̄. §. ſ. qó per successionē factā a creditore in hereditate debitoris non confundať hyp. non ꝓcedit indistincte, sed ita demū si dominium reꝝ hypo. acquisitum ꝓ heredē erat renocabile apud ipsum heredū tunc. n. non ꝙfundit̄ hyp. secus autem si fuisset irrenocabile, q̄ tūc etiaꝫ hy. ꝙfundeť, ꝛ hoc mō ꝓcedit. d. l. neq̄ pignus. ꝛ. d. §. latinus. ꝛ ita teneas. ¶ Et ꝓ predicta ꝙtigit vtiliter dubitari qd si creditor heres debitoris non est granatus ꝓ fideicō. ꝛ loquit̄. d. l. debitor sed alias res hereditaria sibi hyp. innenitur hyp. ét alteri creditori posteriori, qui agit ꝯ ipsuꝫ heredē hypo. ꝛ per eam. d. res venit anocanda ab ipso herede, ꝛ sic dñium acqsitum heredi non est apud eum irrenocabile ſz̄ est renocabile an ét isto casu dōm erit ꝓ eandem rōem ꝙ actio hypothe. q̄ competit heredi non sit ꝙfusa per aditioneꝫ hr̄ditatis ꝛ dominium renocabiliter acqsitū, ꝛ in hoc Cy. in. l. i. in. iij. opo. C. si anti. credi. post gl. tz̄ qó isto casu nō sit ꝙfusa hy. ꝛ ita referunt ꝛ tenēt Rapha. cu. ꝛ Dan. de cast. in. d. l. debitor.

¶ Sed Ale. ibi in duobus locis vcz̄ in. v. col. ver. sed nūc mi. bi occurrit. ꝛ in col. fi. in ver. extra glo. ꝙ dicit dictū Cy. nō ē apud se expeditū. ꝛ magna sit eius auctoritas, ꝛ ꝯ illud ponderat ꝙ immo isto casu dñium dicať peruenisse ad heredē irrenocabiliter cū nō sit rogatus alteri restituere, ꝛ nō ob qó ꝓ ꝑm creditorem possit ab eo anocari, q̄ hoc ꝓcedere non pōt nisi culpa ipsius heredis q̄ non soluit scō creditori vt teneť. Unde cū ex facto suo causetur ꝙ dicta res nō remanet irrenocabiliter apō eum perinde est ac si irrenocabiliter remaneret, vt. l. iure cuni. li. ff. de condi. ꝛ demon. ꝛ in. l. ex executione. §. fi. ff. de ver. obl. ꝛ facit regula damnū ꝙ quis. ff. de re. iur. ꝛ nō ob. l. j. cū ibi no. C. si anti. credi. q̄ creditor ꝓmus ad quem ibi dñiū peruenit nō erat heres debitoris ꝛ ꝓpea ad eū non spectabat onus soluendi secūdo creditori ꝛ ideo hyp. ꝓmi creditoris nō fuit extincta ꝓ acqsitionē dñij ex quo res anocari poterat ꝓ ꝑm a ꝓmo ꝛ sic Alex. ibi tz̄ ꝯ Cy. ꝛ sequaces ꝙ dispositio. d. l. debitor nō hēat locū in creditore succedente debitori a quo res anocari pōt per ꝑm creditorē, q̄ nō obstante ista anocatione hyp. creditoris heredis erit extincta ꝓp dñium acquisitum. ¶ Ego de ista decisi. Alex. ſp fui dubius. tñ ꝓ faciliori resolutione huius difficulta.
53 ponā aliquos casus ad euitandū equocationē. ¶ † Primus ꝙ casus est ꝙ indubitanter tenēdū est qó ꝓ aditionē hereditatis debitoris factā ꝓ creditorē hypo. nō ꝙfundit̄ hypo. ex illa rōe ex qua ꝙfundit̄ actio ꝓsonalis, q̄ est ꝙ actio ꝛ passio nō possunt esse in eodē subiecto ꝛ sic creditor ꝛ debitor de quo ꝓ tex. ꝛ Bal. in. l. si vxor tua. C. de bo. aut. iu. pos. nā ista rō nō militat imo cessat in ipsa actione hypo. que est realis ꝛ dať ad rē ꝛ sic nō ꝙcurrit in eodem subiecto. i. in ꝓsona heredis vt pulchre declarat Dan. de cast. in. d. l. cū quis. §. fi. ff. de so. ꝛ in ꝟ casu nō ꝯdicit Alex. in. d. l. debitor imo in. d. l. debitori. C. de pac. fir. istā decisionē vt. s. retuli. ¶ Scōs casus est qó si creditor efficit̄ heres debitoris ꝛ acqrat dñium reꝝ hereditariorum iuxta. l. cū heredes in p̄in. ff. de acq. pos. tunc si dñium est ei acqsitū irrenocaabiliter q̄ ab ea aliquo mō ex facto defuncti vel alterius sine culpa sua anocari nō pōt, tūc extinguit̄ hypo. in illis rebus quaꝝ dñiuꝫ acqsiit irrenocabiliter, q̄ ex quo est dñs irrenocabilis illaꝝ, nō possunt ille amplius ei esse hyp. d. l. neq̄ pignus. ff. de reg. iur. ꝛ. d. l. ex sextāte. §. latinus, ꝛ iste ét casus non hz̄ difficultatē, q̄ in eo Alex. ꝛ alii ꝙcordant.

¶ Tertius casus est q̄ñ creditor fuit heres debitoris, ſz̄ res ei hypo. nō est in hereditate debitoris, sed est apud alium tertiū, ꝛ tūc cū. d. res nō fuit in hereditate debitoris, non fuit in ea creditori ꝛ heredi acqsitū dñiū iuxta. d. l. cū hr̄des in p̄in. ꝛ ideo isto casu nō est extincta hyp. rōe dñij, cū illud nō sit acqsitū heredi in. d. re vt dictū est, ꝛ heres poterit agere ꝯ dictū tertium possessorē actione hyp. casu quo ex traditione nō sit inducta ficta solutio de quo. ꝉ. paulo post dicet. ¶ Et si ille tertiꝰ possor nō hz̄ cāz̄ a defuncto cuius ipse creditor est heres, obtinebit heres ꝯ illū, sed si ille tertius possessor haberet cām a defuncto, tē heres repellet ab eo duplici exceptiōe. ¶ Prima q̄ heres tenet̄ hz̄e ratū factū defuncti ꝛ nō pōt venire ꝯ illud. l. cum a matre. C. de rei ven. ¶ Scōa q̄ obstabit exceptio, quē de euictione tz̄ actio eundē agentē repellit excep. l. vēdicantē. ff. de euic. ꝛ de isto ét casu nō loq̄t Alex. nec de eo dubitat. ¶ Quartus casus est q̄ñ creditor adiuit hereditatē debitoris ꝛ res hyp. est in hereditate, ꝛ sic dñiuꝫ est acqsitū ipsi creditori in re hyp. ꝓ. d. l. cū heredes, sed alius hz̄ hyp. in. d. re non a defuncto, ſz̄ ab alio que est posterior hyp. heredis, posito ꝓ possibili q̄ iste casus possit dari, puta si defunctus nō esset dñs ꝛ tñ hypothecasset, q̄ haberet publicianā, ꝛ alius ét nō dñs habēs publicianā. ij. loco obliganit huic q hz̄ hyp. posteriorē iuxta no. in. l. si nō dominus. ij. rñs. ff. q. po. in pi. ha. ꝛ iste scōs ageret ꝯ heredē hyp. nam si hypo. heredis esset extincta rōe dominij vel quasi iste secūdus posset obtinere. Certe isto casu est dōm q̄ hyp. heredis sit extincta, q̄ ab eo dicta res pōt anocari ꝛ ideo sumus in terminis. d. l. debitor. ꝛ d. §. latinus, ꝛ nō obst. d. l. neq̄ pignus, q̄ dñium vel quasi potest ab eo anocari, ꝛ hoc casu non hz̄ locū rō Alex. in. d. l. debitor, q̄ imputari possit heredi si non soluit per regulā. l. dānū qó qs ꝛ alia allega. ꝓ Alex. Quia heres hoc casu non tenet̄ soluere illi scōo creditori, q̄ non est creditor ꝺncti sed alterius extranei cui heres non tenet̄ soluere, ꝛ iste ét casus est extra dubitationē ꝛ difficultatem Alexan.

¶ Quintus casus est quādo creditor ꝓmus est heres defuncti ꝛ in hereditate est res hyp. hr̄di, ꝛ dominiū illius est acqsitū heredi iuxta. l. cū heres in p̄inc. ꝛ alius scōs creditor defuncti habens scōo loco hypo. dictam rem agit contra heredem hypothe. ꝛ vult anocare rem ab herede, in quo casu heres excipit se habere hipo. anteriorē in dicta re. Secundus vero creditor replicat ꝙ hipo. heredis est extincta ꝓpter acquisitionez dominij, heres vero duplicat quod sua hipo. non est extincta per acquisitionem dominij ex quo illa res ab eo anocari potest per secundum creditorem iuxta. d. l. debitor. ꝛ. d. §. latinus. ꝛ in ꝟ quinto casu cadit difficultas Alexā. ꝛ Cin. ꝛ sequaciū. ¶ Sed ét iste casus est extra dictas difficultates iudicio meo, q̄ esto milies sine ꝓiudicio ꝙ hypo. heredis non sit extincta, tamen cum ipse sit heres defuncti non pōt obtinere cuꝫ sua hyp. anteriori ꝯ ꝑm creditorē defuncti, q̄ si heres excipiet ꝯ ꝑm creditorem de sua anteriori hip. secundus creditor pōt replicare contra eum ꝙ ipse non potest obtinere cuꝫ sua hipo. sed ꝙ tenetur

tanq̃ heres ꝺfuncti ſoluere ipſi.ij. creditori, vt.l.pacto.C.ꝺ pa. ⁊ l.fi.C.ꝺ here.act. ⁊ ibi no. ⁊ ſil'r q̃ ex quo eſt heres ꝺz hr̃e ratã hy. ſcãz ipſi creditori p ꝺfunctũ. d.l. cũ a matre, ⁊ q̃ ẽt teneť de cuictione. d.l. rendicãte, ⁊ ſic heres oino repelleret, ⁊ iõ nõ eſt opus intrare illã diſputa. Alex. ⁊ doc. an hypo. iſto caſu ſit extincta, qz ẽt q̃ nõ ſit extincta oino in ea heres obtinere nõ poterit, ſz repelleť ab ipſo. ij. creditore p antedictas replicatiões. ¶ Si tñ volum⁹ videre veritatẽ an iſto caſu hy. heredis ſit extincta vel nõ, ẽt q̃ in. d. diſp. nõ ſit vtilitas (vt dixi) putarẽ q̃ opi.
54 Ly. ⁊ ſequaciñ poſſit defendi ab impugnatione Alex. ¶ †Qz aduertẽdũ eſt p aditionẽ hr̃ditatis aliq̃ inducit' ꝙfuſio, aliq̃ vero ſucceſſio eſt loco ſolutionis vt eſt tex. ⁊ ibi Bar. ⁊ Pau. de caſt. in. l. ſtichũ. §. aditi. ff. de ſo. ⁊ in hypo. (vt dixi) nõ cadit ꝙfuſio, ꝓut cadit in p̃ſonali i qua actio ⁊ paſſio nõ poſſunt cadere in eodẽ ſubiecto vt p bal. in. d. l. ſi vxor tua. C. de bo. auto. iu. poſ. ⁊ p Pau. de caſ. in. d. l. cũ qs. §. fi. ff. ꝺ ſol. ¶ Minus ẽt ꝓt dici q̃ ſit ſublata p ſolutionẽ cãtam ab aditione, qz. d. ſolo non hz effectũ nec inducit' p aditionẽ niſi ad ꝟ ne heres ſit in dãno vt eſt tex. ⁊ ibi declarat Paul. de caſt. in. d. §. aditio vbi fingit' ſolutũ debitũ näle tm̃ heredi, qa illud alias retinere ⁊ ꝙſeq non poſſet tũc. n. pp egtatẽ fingit' q̃ heres ſibimet ſoluerit ad euitãdũ dãnũ, vbi ergo ceſſat iſta rõ dãni euitãdi ſucceſſio nõ hz viz ſolutionis, vt. l. ſi ei. ff. de euic. ⁊ vt no. Bar. in. l. heres a debitore. §. fi. ff. de fideiuſ. ⁊ in. l. ſi ꝺbitori creditor. ⁊ in. l. vranius eo. titu. ⁊ latius p bar. in rep. l. ſi is q̃ p ẽptore antep. col. in. vj. q. pnci. ff. de vſuc. ¶ Cũ aũt in caſu nr̃o, ſi inducereť p ſucceſſionẽ effectus ſolutionis nõ ſolũ nõ effugeret, ſz incurreret dãnũ heres iõ nõ eſt ꝺõm q̃ ſit ſublata hyp. p ſucceſſionẽ in vim ſolutionis ꝙcludit' ergo q̃ neq̃ p ꝙfuſionẽ neq̃ p ſolutionẽ reſultãtem ex ſucceſſione tollať hyp. ¶ In hac tñ mã eſt aduertẽdũ qꝺ ſolutio ficta q̃ inducit' p aditionẽ fcãm a creditore in bonis debitoris ſui cãtur qz fingit' q̃ hr̃ditas debitoris añq̃ adita fuerit ſolnerit ipſi creditori ⁊ q̃ ex ꝟ tãto min⁹ creditor in ea inuenerit, vt. l. ſi ei. §. i. ff. de euic. ⁊ ita gl. vel fingit' q̃ heres ſibi ſoluerit vt dicit tex. in. l. ſtichũ. §. ſi creditor. ff. de ſol. cũ aũt ſolutione eius q̃ debeť eis tollať oblig. inſtitu. qb⁹ modis tolla. oblig. in princ. tollať ẽt hy. vt. l. itẽ liberať. §. i. ff. qb. mo. pi. vel hyp. ſol. nimiꝝ ſi q̃ aditio iportat ſolutionẽ p eũ ẽt tollať hy. qz idẽ opať fictio in caſu ficto q̃ veritas in caſu vero. l. ſi filiusfamilias. ff. ſi cer. pe ta. ⁊. l. lex cornelia. ff. de vul. pu. ⁊. l. bona in fi. ff. de cap. vñ difficultas ẽ in videdo q̃ aditio dicať iportare effectũ ſolutionis, ⁊ i ꝟ bar. in. d. l. ſi is q̃ p ẽptore in. d. vj. q. dicit. q̃ q̃ ex ꝙfuſione heres patit' dãnũ lex vult q̃ ne heres pariať dãnũ inducať ficta ſolutio ad effugiẽdũ dãnũ, ſz ſi ex effectu ſolutionis heres pateret dãnũ vel lucrareť tũc nõ hr̃et vim ſolutionis, ſi aũt nõ pateret dãnũ nec haberet lucrũ, tẽ reſpectu ſolutionis q̃ ficte cãtur ex egtate dicit ipſe q̃ ſolutio ñ cãtur, ſz qz iſto caſu equũ eſt tolli obligat. eo mõ quo fuit introducta. ſ. ꝙſenſu. l. nihil tã nãlis. ff. de re. iur. iõ iſto caſu ad tollẽdã obliga. qꝺ eſt remotũ a dãno ⁊ lucro heredis inducit' effectus ſolnis ꝑm Bar. in. vj. q. cũ quo trãſeũt alij. ¶ Sz difficultas eſt qñ heres dicať tractare ꝺ dãno, ⁊ in ꝟ Pau. de caſt. in. d. l. vranius. ff. de fideiu. p tex. ibi firmat q̃ qñ eſt vn⁹ creditor q ei ſuccedit nõ ꝺz pati dãnũ ex inductione ſolutionis, ſec⁹ qñ eſſent plures correi debẽdi ⁊ vni ſuccedit creditor tẽ. n. ſi inducereť ſolutio heres patereť dãnũ reſpectu alterius correi q ẽt liberať p. d. fictã ſolutionẽ, idez ẽt tz Pau. de ca. in ꝙſi. cclviij. notãdũ eſt ꝛc. Idez ẽt ꝓbať in. d. l. ꝺbitor. ff. ad treb. ⁊ in. l. ſi id qꝺ mihi in prin. ff. de libe. leg. ¶ Cõcludit' ergo q̃ qñ ex aditione reſultat ſola ꝙfuſio tẽ tollit' ſola p̃ſonalis nõ hy. ſed qñ ex aditione cãtur ẽt ſolutio tẽ tollit' ẽt hy-
55 po. ¶ †Sz dubiũ eſt an ex eo q̃ heres effect⁹ eſt dñs rei hyp. inuente in hr̃ditate rõne dñij ſit extincta ipſa hyp. iuxta. l. neq̃ pignus. ff. de reg. iur. ⁊ lz in ꝟ videreť ꝺõm q̃ nõ extingueretur ex quo dñiuz nõ fuit acqſitũ irrenocabiliter cũ poſſit auocari p ꝑm creditorẽ ⁊ ꝟ p tex. in. d. l. debitor ⁊ in. d. §. latinus ⁊ i. l. j. C. ſi anti. credi. Tñ Alex. tz ꝙriñ ex quo auocatio iſta cãtur culpa heredis q̃ nõ ſoluti ꝓ creditori ⁊ iõ dãnuz ſibi ꝺz imputari, vt regula dãnuz qꝺ qs. ¶ Tñ ad ꝟ põt rñderi q̃ regula ponit gñaliter q̃ qñ dñium rei obligate acqrit' renocabiliter nõ extinguit' hypo. vt in. d. iuri. ⁊ nõ diſtinguit' an renocatio canſeť culpa vel nõ culpa creditoris ꝓut diſtinguit Alex. ſz ſolũ eſt in ꝙſideratione an dñium ſit renocabile vel nõ. ¶ Et rõ iſtius deciſionis ⁊ regule eſt qz cõditio ⁊ nã hypo. eſt vt nõ tolať niſi creditori ſit ſolutũ ⁊ latisfactũ vt no. gl. in. d. §. latinus. ⁊ gl. in ꝟſ. obligatũ in. d. l. cũ qs. §. fi. ⁊ ibi Bar. ⁊ gl. ⁊ doc. in. l. grege. §. ẽt. ff. de pi. ⁊ nõ ꝺz ſolutũ creditori p dationẽ inſolutuz factã de re ⁊ trãſlationẽ dñij niſi tale dñium ſit ei acqſitum irrenocabiliter vt no. Bar. in. l. elegãter in prin. in. j. oppo. ff. de pig. act. ⁊ tex. ibi Bar. in. l. ſi rẽ meã. ff. de ſol. ⁊ iõ qñ res effecta eſt creditoris renocabiliter dať ei retẽtio p ſuo credito ⁊ p hypo. nõ extincta vt no. Bar. in. d. l. latinus. ⁊ in. l. in bello. §. ſi qs ſernũ. ff. de cap. ⁊ Ang. in ꝙſi. cviij. viſo dicto pncto. ad fin. ⁊ Bec. in. d. reg. neq̃ pignus nu. j. ff. de re. iur. q̃ꝺiu ergo res põt auocari a creditore nõ ꝺr̃ rei ſolutũ ⁊ iõ nõ eſt extincta hyp. q̃ p effectualẽ ſolutionẽ extinguit' vt p Bar. ⁊ alios in. d. l. grege. §. ẽt cũ alijs. ſ. alleg. ⁊ ſic nõ videť eſſe in ꝙſideratione an iſta auocatio ꝓcedat culpa creditoris vel nõ, qꝺ ẽt ꝓbari põt p tex. ⁊ ibi no. p Bar. in. l. linlianus. §. offerri. ff. de ac. emp. vbi vẽditor rez vẽditã ⁊ nõꝺũ traditã ⁊ ſic in qua eſt ꝺñs põt retinere loco q̃ſi pignoris donec ei ſoluať pretiũ, ⁊ ꝟ qz illud ꝺñiũ qꝺ eſt apꝺ vẽditorẽ eſt renocabile p emptorẽ, ⁊ lz talis auocatio ꝓcedat a facto vẽditoris qz vẽdidit, tamẽ p ꝟ nõ impediť ius q̃ſi pignoris, ita declarat Jaſ. inſti. de re. diui. §. vẽdite in. ij. col. in prin. ecce ergo q̃ q̃uis auocatio ꝺñij ꝓcedat facto meo, tñ p ꝟ nõ extinguit' ius pignoris mihi ꝙpetens in re que a me facto meo auocari põt. Ad idez in ſimili optimus tex. in. l. ij. C. de preto. pig. inn. gl. ibi cũ bis q̃ no. p doc. vbi hypo. q̃ ꝙpetit creditori ad recupandũ pignus nõ auferť ei lz ſua culpa creditor ceciderit ab illius poſſione. ¶ Et p predicta rñſum eſt argu. Alexã. ⁊ opi. Ly. ⁊ ſequaciũ tz ẽt Soci. in. d. l. debitori in. iij. limi. vbi ẽt rñdet ad dictũ fundamentũ ꝓriũ q̃ fit in. d. l. neq̃ pignus, ſz non eque clare ⁊ plene vt. ſ. p me, ⁊ q̃uis auctoritas Ale. ſit ſuprema. ¶ Tamẽ cũ opi. ſit cõis ⁊ nullũ ꝺictorẽ habebat niſi alexã. ⁊ poſſit defenſari vt. ſ. nõ putarem eſſe recedẽdũ ab illa.
56 ¶ †Sed in vno ꝙtingit ꝺubitari circa ꝑm caſuz. ſ. relatũ q̃ſ. creditor ſuccedit debitori ⁊ acqrit dñium rei hypo. irrenocabiliter quo caſu extingnit' hyp. ꝑm oẽs. ſ. relatos, an ſi dictus heres ⁊ creditor poſt delatã hereditatẽ, ſed ante eam aditã obliganit oia ſua bona alicui ſuo creditori. quo caſu cẽſenť ẽt obligata iura ⁊ actiones ⁊ ſic ẽt hypo. ſibi ꝙpetens in bonis hereditarijs iuxta. l. nomen. C. q̃ res pig. obli. poſ. ⁊ l. grege. §. cũ pignori. ff. de pi. ⁊ totũ titu. C. ſi pig. pig. da. ſit, ⁊ actio q̃ directo ꝙpetit creditori ⁊ heredi obliganti vtiliter ꝙpetit dicto eius creditori vt hz in. d. locis, an dictus heres adeat poſtea hereditatẽ dicti ſui debitoris, ⁊ acqrat dñium dictaꝝ rez hereditariarum irrenocabiliter, qz ab aliquo alio auocari nõ pñt ⁊ p ꝙs actio hypo. directa ei ꝙpetẽs ſit extincta p. d. l. neq̃ pignus, ſit ẽt extincta vtilis hypo. q̃ ante hereditatẽ aditã incepit ꝙpetere creditori dicti heredis. ¶ Et breuiter in hac difficultate Pau. ꝺ ca. in. ꝙſ. cccxcv. notãduz. j. in fi. tz q̃ lz iſto caſu ſit ꝙfuſa directa p acqſitionẽ dominij irrenocabilis q̃ remãſit apud primũ creditorẽ ⁊ heredẽ, tamẽ nõ erit ꝙfuſa vtilis acqſita ſcꝺo creditori cui primus bona ſua obliganit ante tacitã hereditatẽ, qz cum directa ⁊ vtilis ſint diuerſe, nõ ſegť q̃ ſublata directa ſit ẽt ſublata vtilis iuxta no. in. l. hereditatẽ in gl. fi. ff. de do. iunc. l. qs ergo caſus. ff. de pecu. ⁊ q̃ no. in. l. nõ quocunq̃. §. q gaiuz. ff. de lega. j. Adde tu q̃ idẽ ꝓbať in. l. ſi heres la. ij. ⁊ ibi p Bar. ff. ad treb. ⁊ in. l. i. ⁊ ibi ẽt Bar. ff. de ac. ⁊ obliga. ⁊ late p Sali. in. l. j. in. vij. q. C. eo. tit. in qbus locis hz q̃ actio directa eſt diuerſa ab actione vtili ⁊ ꝓpea vna ſublata altera põt remanere. ſecus autem ſi dictus heres obligaret in caſu iſto oia bona alteri ſuo creditori poſt aditã hereditatẽ, qz cum iã hy. eſſet extincta per acqſitionem dominij in. d. obli. illa non fuiſſet comprehẽſa tanq̃ extincta, qz nemo plus iuris in aliuz trãſferre poteſt q̃ ipſe habeat. l. traditio. ff. de acq. re. do. que omnia bene not. qz ſunt practicabilia, ⁊ non inuenies examinata per alios, ⁊ p hec ſit expeditum primum membrum huius. v. partis.

SVMMARIVM

1 Prior tempore in hipotheca potior eſt in iure, ⁊ multis caſib⁹ ampliatur hec regula.
2 Prioritas hipo. in multis prodeſt, ⁊ multa operatur.
Prioritas hipothece non ſolum prodeſt in agendo ſed ẽt in excipiendo ⁊ replicando.
3 Re empta p debitorem ex pecunia ſecundi creditoris preferẽdus eſt in illa prior creditor in hypo. generali.
4 Mutuum datum ad domum reficiendã non extinguit primam hypo. primo creditori in illa competentem.
5 Traditio rei hypo. alteri hoc eſt ſecundo creditori non tollit hypothe. a primo.
6 Regula ꝙprior eſt tpe potior eſt in iure habet locuz in pignore

pretorio ꝙcesso pluribus creditoribus ex diuersis titulis.
7 Creditoꝝ quorum vnus pretendit pignus conuentionale alter pretorium p̃feꝛt̃ p̃ioꝛ tempoꝛe.
8 Uēditio scōa p̃ fm creditoꝛem de re empta sed non soluta facta non tollit p̃imam hyp. cū primo venditoꝛe ꝯctam.
9 Regula q̃ p̃ioꝛ est tpe ꝛc. pcedit non tm̃ p̃ sorte principali sed etiam p̃ vsuris, ꝛ non solū in expressa hypo. sed etiam in tacita. Item tam in hyp. ꝙditionali quam pura.
10 Conditio retrotrahit̃ in ꝯctibus sed non in legatis.
11 Pꝛioꝛ in tpe priuatus p̃fertur fisco i bonis quesitis ante obligationem fisci sed non postea.
12 Bonibus duabus constituris p̃fertur tempoꝛe pꝛioꝛ.
13 Pꝛioꝛ tempoꝛe p̃feꝛt̃ posteꝛioꝛi ēt si sit nouata sua obligatio cum repetitione pignoꝝ.
14 Pꝛioꝛ in tempoꝛe habēs generalem hypo. p̃fertur posteꝛioꝛi etiam habenti specialem.
15 Posteꝛioꝛ creditoꝛ p̃fertur pꝛioꝛi multis casibus.
16 Mulier in cā dotis ꝫ sit posteꝛioꝛ in hy. p̃feꝛt̃ pꝛioꝛi creditoꝛi.
17 Pactū q̃ res emenda ex pecunia per me mutuata ad illā emēdam sit mihi specialiter obligata p̃ pecunia facit me p̃feꝛꝛi omnibus creditoꝛibus anteꝛioꝛibus, etiam doti.
18 Fides de pretio rei vendite transfert dominiū rei vendite in emptoꝛem, si tm̃ venditoꝛ expresse conueniat q̃ res vendita sit sibi pro pretio hypo. tunc est ceteris in illa p̃ferendus. Secus si non fecit tale pactum.
19 Res empta ex pecunia pupilli pro rata sue pecunie est ei tacite hypo. cū p̃iuilegio antelationis alīs creditoꝛibus hñtib⁹ anteꝛioꝛē generalem hypo. in bonis eiusdem debitoꝛis.
20 Res empta ex pecunia militis est ipsi tacite hypothecata cuꝫ beneficio antelationis cuiuslibet alterius.
21 Militia empta ex pecunia expressim mutuata ad dictam militiam emendam est specialiter pro ipsa pecunia hyp. cum priuilegio prelationis.
22 Bos posteꝛioꝛ in hypo. tacita p̃fertur anteꝛioꝛi in rebus secunde dotis existentibus.
23 Dotis tacita hypo. p̃feꝛt̃ alteri anteꝛioꝛi tacite.
24 Hypotheca ꝙdōnatis ꝙpetēs pro legatis nunq̃ꝫ retrotrahit̃.
25 Pluribus immissis ex primo decreto vigoꝛe rei iudicate vel iuris exequibilis. nullus est in iure p̃ferendus.
26 Creditoꝛ posteꝛioꝛ p̃feꝛt̃ añioꝛi ob ipsi⁹ pꝛoꝛis culpā ꝛ vitiū.
27 Creditoꝛ posteꝛioꝛ pro ōbito principali p̃ferendus est pꝛioꝛi.
28 Expensa funeris p̃fertur omni eri alio.
29 Secundus creditoꝛ offerēs solutionē pignoꝛis efficit̃ anteꝛioꝛ.
30 Casus quinq̃ꝫ in quibus posteꝛioꝛ efficit̃ anteꝛioꝛ.
31 Res obligata duobus ab vno debitoꝛe an censeat̃ insolidū cui libet obligata an pro parte.
32 Contēdētiū p̃ re insolidū obligata melioꝛ est ꝙdō possidētis.
33 Lucrum ꝛ dānum inter socios an semper debeat esse cōe.
34 Judiciū familie berciscunde nō datur inter plures coheredes quo ad actiones p̃sonales ꝛ nomina debitoꝝ.
35 Hypotheca que defuncto ꝙpetebat non diuidit̃ inter heredes sed indiuisa remanet, ꝛ vnicuiq̃ ꝙpetit insolidum.
36 Hypotheca dicitur ius in re seu ius reale.
37 Jus hereditariū indiuiduū quo casu veniat in iudic. fa. her.
38 Uno ex creditoꝛibus habentibus hypo. immisso ex primo decreto alij non censentur immissi.
39 Bonis generaliter duobus creditoꝛibus hypo. diuersis tēpoꝛibus an alter illoꝝ sit aliquo modo p̃ferendus.
40 Fisco translatiua de tempoꝛe ad tempus requirit duplex extremum vcꝫ a quo, ꝛ ad quod.
41 Conditio casualis nō trabit̃ retro quando extremū a quo tempꝛe purificate conditionis non erat habile in essentia, siue ex parte rei siue ex parte persone.
42 Fiscus p̃feꝛt̃ anteꝛioꝛi creditoꝛi in bonis quesitis p̃ debitoꝛeꝫ post ꝯctū fisci preteꝛq̃ꝫ si anteꝛioꝛ esset p̃iuilegiat⁹ vt pupill⁹.
43 Pꝛioꝛitateꝫ vel posteꝛioꝛitatē allegāti incūbit onus p̃bandi.
44 Tempus existens alicuius actionis fundamētū p̃cise ē p̃bādū.
45 Pꝛobatio pꝛioꝛitatis vel posteꝛioꝛitatis qualiter sit facienda.
46 Pꝛobans semper p̃feꝛt̃ nihil probanti.
47 Lex scripturas. C. q̃ po. in pi. ba. qualiter intelligi possit.
48 Scriptura libri mercantilis differt ab apodexa.
49 Scriptura solēnizata inducit pꝛioꝛitatē ꝛ p̃iui. prelationis.
50 Instrumentū publicū dñi p̃feꝛt̃ scripture p̃iuate ꝑcuratoꝛis.
51 Primus creditoꝛ si habeat spālē ꝛ generalē hypo. secūdus āt specialem nō pōt primus descendere ad generalem in qua ꝙprehendit̃ specialis secundi creditoꝛis nisi in subsidium.

¶ Secundum membrum. v. partis.

1 § **Equitur** † mō. ij. mēbrū istius. v. ptis in q̃ tractat̃ de effectib⁹ pꝛioꝛitatis resultātibus ex ipsa hypo. ꝛ in hoc mēbro pone regulā ampliationes ꝛ fallētias. ¶ Regula sit ergo q̃ q̃ pꝛioꝛ est in tpe in hypo. potioꝛ est in iure, vt in regula q̃ pꝛioꝛ lib. vj. ꝛ in. l. quoties vtiusq̃ꝫ. ff. e. ti. ꝛ in. l. q̃ balneū in prin. ꝛ. l. potioꝛ in prin. ff. q̃ po. in pi. ba. ampliat̃ mō regula viginti modis. ¶ † Et primo amplia ēt si vnus creditoꝛ prius ꝯxit sibi cū hyp. ꝛ alius postea cū hyp. q̃ pꝛioꝛitas hypo. dꝫ attēdi ꝛ illa p̃feꝛt̃ vt est text. ꝛ ibi Bar. in. l. creditoꝛ q̃ pꝛioꝛ. §. si primus. ff. q̃ po. in pi. ba. ¶ Scōo amplia vt talis pꝛioꝛitas hyp. ꝑsit nō solū agēdo sed excipiēdo ꝛ replicādo vt est text. in. d. l. 2 creditoꝛ in prin. ¶ † Tertio amplia ēt si res esset empta p̃ obligationē ex pecunia scōi creditoris, nā ēt in illa p̃feꝛt̃ pꝛioꝛ creditoꝛ in hipo. gñali, vt. l. q̃ ꝙs. ff. de priui. credi. ꝛ in auc. quo iure. C. q̃ po. in pi. ba. ¶ Quarto amplia ēt si pecunia fuisꝫ mutuata ex ꝑsse p̃ posteꝛioꝛē creditoꝛē debitoꝛi ad emēdū tales res q̃ ēt in illis emptis p̃feꝛt̃ pꝛioꝛ creditoꝛ habens gñalē hyp. q̃ secūdus creditoꝛ q̃ mutuauit ad res emēdas ex ꝺ nō ꝫ hyp. i dictis rebus, sꝫ ꝫ solū priui. in ꝑsonali, quo mediante p̃feꝛt̃ aliis creditoribꝫ solā ꝑsonalē hñtibꝫ. ita tꝫ gl. in. l. q̃ qs. ff. de priuil. cred. ꝛ Bar. in. l. interdū. ff. q̃ po. in pi. ba. ꝛ bald. in. l. q̃ꝫ ex ea. C. de pi. ꝛ in. l. ꝫ. C. q̃ po. in pi. ba. Sal. in. d. auc. quo inſ eo. ti. in. ij. q. vbi dicit ita cōiter teneri, ꝛ idē Sal. in. d. l. interdū. ¶ Et ita tenēdū est q̃ꝫ gl. in. d. auc. quo iure ꝯriū teneat. s. q̃ res empte ex pecunia mutuata ad illas sint tacite hypo. mutuanti ꝛ. d. gl. simpliciter refert ꝑ notabili Alex. in. l. si cū dotē. §. fi. in vlt. col. ff. so. ma. ¶ Sꝫ vt pꝫ ex p̃dictis illa glo. nō est vera, ꝛ in ꝯriū est cōis opi. ¶ Restringe tm̃ ꝺ nisi mutuās suaꝫ pecuniā in ꝯctu mutui recepisset hypo. oium bonoꝝ ab eo cui mutuauit, q̃ tūc res empta a debitoꝛe ꝙprehēderent̃ in. d. generali obliga. ꝛ ēt hyp. mutuāti. vt. l. fi. C. q̃ res pi. ob. pos. ita no. Saly. in. d. l. interdū. ff. q̃ po. in pi. ba. ¶ † Quinto amplia 4 ēt si pecunia esset mutuata spāliter ad domū vel nauē faciēdā, q̃ talis mutuās nō ꝫ hypo. in. d. domo vel nauī ꝛ iō ei p̃fertur 5 habēs hyp. ita tꝫ gl. bar. ꝛ Sal. in. d. l. interdū. ¶ † Sexto amplia ēt si scōo creditori res hyp. tradat̃ q̃ adhuc i ea p̃feꝛt̃ poꝛ in tpe cui nō fuit tradita vt est text. i. l. si prior. §. fi. ff. q̃ po. in pi. ba. ¶ Septio amplia ēt si scōs creditoꝛ ꝙuenit de vēdēda hypotheca vel pignoꝛe, ꝛ nō, q̃ adhuc prior p̃feꝛt̃, vt. d. l. si prior. §. fi. ꝛ ibi no. Bar. ¶ Octauo amplia ēt in reb⁹ q̃sitis p̃ debitoꝛē post hypo. primi ꝛ secundi creditoris, q̃ ēt in illis prior p̃feꝛt̃ scōo vt est text. in. l. si in prin. ff. q̃ po. in pi. ba. ꝛ ibi no. bar. ꝛ Bal. in. l. hac edictali. §. his illud. vlt. col. versi. vt si qs. not. hūc text. sin. C. ō secū. nu. ꝛ bar. in. l. si is q̃. ff. de iur. fisc. in ver. q̃ro qd si duob⁹ ꝓnatis ꝛc. q̃ tm̃ fallit in ficto nā ille p̃feꝛt̃ ꝓnato hñti gñalē hy. in bonis post hyp. q̃sitis spāli ꝓuilegio fisci vt ē 6 text. in. d. l. si is q̃ ꝛ ibi Bar. ¶ † Nono amplia vt reg. bēat locū in pignoꝛe ꝓtorio ꝙcesso pluribꝫ creditoribꝫ ex diuersis titulis, q̃ ēt inter eos hꝫ locū. d. reg. q̃ prior p̃ text. in. l. ij. q̃ po. i pi. ba. ꝛ ibi bar. ꝛ Sal. ꝛ bar. in. l. cū vn⁹ i ℞. venio ad fꝫ. ff. ō bo. auto. iud. pos. secꝫ añt si ēēnt creditoꝛes eiusdē tituli. nā tē vno imisso alij cēserent̃ imissi ꝛ essent eq̃les. ita tꝫ By. in. d. regu. q̃ poꝛ in vlt. col. in ℞. si oēs ꝓtoriū, ꝛ dixi. §. i. iij. p. ij. mē. nu. xxxij. 7 ¶ † Decio ãplia ēt si vn⁹ ꝓtēderet pign⁹ ꝙuētiōale ꝛ alius pꝛioriū q̃ ēt inter eos hꝫ locū. d. reg. q̃ pꝛioꝛ. ita tenēt bar. sal. ꝛ alij in. d. l. ij. ꝛ bar. in. d. l. cū vn⁹ p. l. si post q̃ꝫ. ff. vt in. l. pos. leg. ꝛ dixi. §. in. d. ij. mē. nu. xxxij. ad fi. ¶ Undecio amplia vt re. ꝑcedat ēt in creditoꝛe ex scriptura ꝓnata trino teste signata, q̃ ēt ille p̃feꝛt̃ posteꝛioꝛi creditoꝛi hñti hypo. ex alio simili vel publico instr. vt. l. scriptura. C. q̃ po. in pi. ba. ō quo tm̃ latius dicā. j. in 8 b. ij. mē. q. viij. ¶ † Duodecimo amplia reg. vt ꝑcedat ēt q̃n vnus mercatoꝛ vēdit merces alij mercatoꝛi ꝑ certo pc. ō q̃ fidē habuit ꝛ sic trāstulit dñiū i emētē, ꝛ ēptoꝛ ꝓmisit soluere ꝓtiū i certis nūdinis, ꝛ postea aufugit, ꝛ merces vēdite adhuc extāt ꝛ ꝙcurrūt alij creditoꝛes hyp. d. tpis, ꝛ mercatoꝛ q̃ vēdidit merces, nā i illis mercib⁹ ꝓferri dñt tāq̃ꝫ poꝛes ꝛ potio. d. creditoꝛes ita tꝫ Alex. in. d. §. fi. in pe. col. Sed Jas. in. l. creditoꝛ la. j. ff. si cer. pe. vl. col. ℞. no. tm̃ diligēter dicit q̃. d. Bal. pōt salnari vno casu q̃n. s. pecunia fuisset exꝑsse mutuata ad tales merces emēdas, q̃ tē i illis p̃feret mutuās aliꝫs creditoꝛibus ꝑ. l. q̃ qs cū gl. cōiter approbata. ff. ō priui. credi. ꝛ ēt plus vult Jas. q̃ isto casu talis mutuās habebit taci. hypo. in. d. mercib⁹ ꝑ gl. in. d. auc. quo iure. C. q̃ po. in pi. ba. Sꝫ ꝺ vltimū nō est

rex, qz d. gl. cõiter est reprobata vt dixi. s. in b. ij. mẽ. i. iiij. amplia. nu. v. illud añt qz dic. Jas. qz talis mutnãs ꝓferat alijs creditori. intelligi dz de creditoribꝫ solã ꝓsona. bñtibꝫ vt declarat Alex. in. d. l. si cũ dotẽ. §. fi. pe. col. lz Jas. simpliciter referat. ¶ Sz tã Alex. in. d. l. fi. qz Jas. in. d. l. creditor inepte limitãt illã ꝙclu. s. firmatã qz mercator in mercibꝫ vẽditis postponatur alijs creditori. ẽptoris, in casu qñ pecunia fuit mutuata exꝑsse ad merces emẽdas, qz limitatio est penit9 diuersa a dicta ꝙclusione vt ó se pz. dicta tñ decisio bñ fallit qñ ille mercator q emit merces prius ꝓcõcepat fugã qz tũc ex traditiõe nõ fuit in eoz trãslatũ dñiuz z iõ vẽditor illaz deberet in illis ꝓferri tãqz dñs ita no. Alex. in. d. l. si cũ dotẽ. §. fi. in vlt. col. post Ang. z alios p alle. ibi p eñ. z idẽ tz Veronẽ. i can. car. xvj. inci. vulgaris. j. col. ¶ †Tertiodecio amplia vt reg. ꝓcedat nõ solũ ꝑ sorte ꝑz, sz ét ꝑ vsuris qz ét illis ꝓferr prior in tpe vt est tex. z ibi Bar. i. l. lucius. ff. q po. in pi. ba. ¶ Quartodecio amplia vt regula ꝑcedat nõ solũ in exꝑssa hy. sz ét in tacita, qz ét prior in illa ꝓferr posteriori vt est tex. in. l. bac edictali. §. bis illud. C. ó secũ. nup. z ibi b no. Bal. vlt. col. z b ét in reb9 post obligationẽ q̃sitis vt ibi p Bal. z nõ solũ preferr alteri tacite posteriori sz ét ꝓferr ex ꝑsse posteriori etiaz fisco vt. l. j. ij. rñ. C. rẽ alie. gerẽ. z no. By. in. d. reg. q prior in mẽbro tacite. ¶ Quintodecio ãplia vt ꝑcedat nõ solũ qñ hyp. apponit a dño in re sua, sz ét si apponat a nõ dño in re in q̃ hz publicianã, qz ét isto casu prior in tempore potior est in iur vt. l. si nõ dñs in ꝑ rñ. z ibi bar. ff. q po. i. pi. ba. ¶ Sextodecio amplia vt regn. ꝑcedat non solũ in hypo. pura, sz é in ꝙditionali, qz si ꝙdõ sit casualis vel mixta nõ depẽdẽs ex mera ptãte debitoris tũc trahit retro ad diẽ ꝓct9 z creditor ex illa ꝓferr posteriori creditori puro vt é tex. i. l. q balneñ. §. j. z in. l. potior. §. i. ff. q po. in pi. ba. z ppea in dote q̃ est ꝑmissa restitui sub ꝙdõe si matrimoniũ soluat z ante nõ oriť actio ad restitutionẽ dotis vt late p Alex. in. l. si ꝙstãte. §. j. ff. so. ma. z p Bal. nouel. in tra. dotis in. x. p. pri. in. xvj. limi. z in actiõe tutele q̃ finita z nõ ante oriť actio ꝓ tutorẽ vt p gl. z Bar. in. l. si rẽ. §. omnis. ff. de pi. act. z in toto ti. ff. de tut. z ra. distrahẽ. z in similibꝫ casibus hypo. q̃ accedit obligationi ꝙdõali, existẽte ꝙdõe trahit retro ad diẽ ꝓctus z pinde hr ac si illo tpe quo stipulatio interposita fuit facta fuisset sub hyp. sine ꝙdõe vt dixit tex. i. d. l. potior. §. j. z iõ creditor ex illa venit ꝓferẽd9 alijs hypo. postea pure ꝓctis nõ obstã. qz ꝓcte fuerit ante purificatã ꝙdõnẽ ꝓcedẽtis obligationis, secus ãt est (vt dixi) in obligatione ꝓcta sub ꝙdõne potestatiua, qz illa nõ trahit retro z iõ nõ facit ꝓferr creditor, se attẽdit tẽpus existẽtis ꝙdõnis vt est tex. z ibi gl. Bar. Ang. z Sal. in. l. i. ff. q po. in pi ba. z in. d. l. q balneũ in prin. z i d. l. potior in prin. e. ti. z in. l. titius q̃ est lex pe. z ibi bar. z oẽs. ff. q̃ res pig. obl. pot. z declarãt Ang. Alex. z Jas. in. l. si filius in prin. ff. de ✠. ob. z hz ꝑ Bar. in. l. si is q ꝑ emptore in. v. qõ. prin. ff. de vsu. z ibi ét Jas. in mã fictionis trãslatiue. ¶ Et ratio differẽtie inter ꝙdõnem casualẽ z potestatiuã assignat ꝑ Bar. in. d. q. qz in ꝙdõne potestatiua nõ subest eqtas imo deficit q ipsa trahat retro ex quo fuit in ptãte debitoris eã nõ implere z sic nõ incidere in obligationẽ z ꝑ b est bo. tex. in. c. si ꝑ te ó rescri. lib. vj. put ibi declarat Jo. an. in. iiij. gl. z in nouel. q ét aliter assignat rõnem differentie vz qz ꝙditio casualis pẽdet ex fortuna z idõ ꝓctus dr solidior cũ nõ pendeat a volũtate seu potestate alicuius partis, secus est in ꝙditione potestatiua qz ille pẽdet a volũtate partis iõ ꝓct9 nõ est ita solidus, z istud declarat ibi Jo. de ligna. dicẽs qó qñ dispositio est sub ꝙdõe casuali dicit ius q̃situ lz ꝙdõnaliter z ideo adueniente ꝙdõne retrotrahit, z primus preferr scõo posteriori iuxta. d. l. q balneũ. §. i. sed quãdo dependet a volũtate debitoris nõ dr init9 ꝓct9. d. l. q potior j. rñs. sed potius habitus tractatus de ineũdo z iõ non trahet retro. d. c. si pro te. z idẽ fuit de mente Pau. de leaza. put ibi refert Jo. de fantu. qui ét clarius declarat hãc rõnem differẽtie, z seqt etiam Bomi. de. s. Be. z refert Soci. in consi. xli. in presenti consultatione in. j. col. iiij. vol. z corroborat p gl. no. in gl. sup versi. executorem in cle. j. de ꝓcess. ꝑb. q̃ melius declarat hunc artic. faciant legiste ꝑm Pau. de cast. in. l. qdã cũ filiũ in fi. ff. de ver. ob. z refert Soci. in. d. consi. xlj. z quando dicat eẽ in potestate debitoris cui fuit ꝑmissa pecunia illam non recipere vide Bar. in. l. titius. ff. q̃ res pi. obli. pos. ¶ †Sed lz ita sit i ꝓctibus, tamen in legatis est secus qz in illis nõ trahit retro cõditio, sed attenditur tps existentis ꝙditionis. l. si mater. §. eandem. ff. de excep. rei iudi. z. l. i. §. seruꝰ appel. ff. ad sil. z ita nota. Bar. Alex. z alij. i. d. l. si filius in prin. ff. de ver. ob. z latissime Jas. in. d. l. si is q ꝑ emptore col. lxvj. in mã fictionis trãslatiue, z in. d. locis assignant etiã plures rões differẽtie iter ꝓctus cõditiõales z legata quare. s. in ꝓctib9 ꝙditio retrotrahat z nõ in legatis, z ex hoc infert Bal. no. in tracta. dotis in. x. p. in fin. q si heres pendẽte ꝙditione legati aliquid alienauerit ex bonis testõris tacite obligatis pro dicto legato iuxta. l. i. C. cõ. de leg. z postea purificet ꝙditio legati, qó legatarius nõ poterit ex hypothe. auocare ab emptore dictã rem ei venditã, qz ꝙditio i vltimis volũta. nõ trahit retro. vt hr in. d. l. si filius in princ. z ita dicit ꝙsuluisse in cini. Florẽ. lz plures aduocati tenerẽt ꝓriuz, z ita ét tz Sci. in. d. cõsi. xlij. iiij. vol. de quo arti. latius dixi. s. in ista. v. p. in. j. mẽb. vbi vide. ¶ Sz si res legata sub ꝙdõne alienet ꝑ heredẽ pendente ꝙdõe z postea purificet ꝙdõ dicta alienatio fingit retro nulla z est ac si nũqz fuisset alienata vt est tex. in. l. fi. §. finaũt sub ꝙditione z ibi Bar. in pe. oppo. C. cõ. de legata. z tz Jas. in. d. l. si is qui ꝑ emptore col. clxvij. ¶ †Septiodecimo amplia regulã vt ét ꝓcedat qñ prinatus creditor esset anterior in tpe z fiscus esset posterior qz etiã isto casu preferri dz prior in tpe fisco z regni z impatori vt est tex. z ibi no. bal. post gl. in. l. si fundũ. C. q po. in pi. ba. z Bbl. in. l. ij. C. ó remis. pig. z tex. in. l. fi. §. fi. z ibi Bar. ff. q po. in pi. ba. Intellige tñ (vt ét dixi. s.) in bonis q̃sitis ante hyp. fisci, secus añt in q̃sitis postea qz in illis ꝓferr fiscus vt ꝑ Bar. in. d. l. fi. in prin. z latius in. l. is q. ff. de iure fisc. ¶ Decimooctano amplia vt reg. ꝑcedat etiaz in duabus dotibus restituẽdis ex eisdẽ bonis, qz prior in tpe potior est in iure vt est tex. in. l. fi. in versi. exceptis cũ seq. C. q po. i pi. ba. ¶ †Decimonono amplia vt regn. ꝑcedat ét si. j. obligatio nouet cũ repetitione. j. hypo. z pignoris, z qz. s. ille creditor preferri dz alijs creditoribus ꝓcedentibus nouationem subsequẽtibus tñ post primã obliga. nouatã, qz pignora repetita in nouatione cẽsent repetita cũ priuilegio prioritatis vt est text. z ibi no. Bar. in. l. iij. in prin. ff. q po. in pi. ba. ¶ †Vigesimo amplia regu. vt ꝑcedat ét si prior creditor haberet gñalem oblig. bonoꝝ z posterior haberet specialem in vna re, qz etiã in illa re specialiter obligata ꝙ preferr prius rõne gñalis obligationis vt est tex. in. l. ij. ff. q po. in pi. bab. z tex. z ibi Bal. z Sal. in. l. si gñaliter. C. eod. tit. ¶ Fallit mõ dicta regula viginti modis. ¶ †Et primo fallit quãdo pecunia esset mutuata ad ꝙseruationẽ rei puta ad nauem armandã vel reficiendã qz tunc posterior creditor prefertur priori in dicta re vel nauí vt est tex. in. l. inter dñ. ff. q po. in pi. bab. z ibi bar. z istud priuilegiũ prelatiõis nõ solũ militat respectu alterius creditoris habentis tacitã gñalẽ anteriorez sed etiã militat respectu anterioris creditoris habẽtis specialẽ z expressaz qz iste ꝓferr illi ad instar illius ex cuius pecunia empta fuit res cũ pacto expresso vt illa esset obligata illi q pecuniã mutuauit ad illã emendã iuxta. l. lz. C. q po. in pi. ba. Jta tz gl. z fuit opi. Azo. in. d. l. interdũ in gl. i. z ibi segtur Bar. z Saly. nisi ille talis q hz spãlez esset etiam priuilegiat9 inter ꝑsonales actiones iuxta ti. ff. z C. de priui. credi. qz tũc ille q mutuauit ad refectionem nauis, nõ preferr illi tali. ita tz gl. in d. l. interdũ z ibi segt Saly. ¶ Et vltra predicta amplia hanc fallẽtiã vt ꝑcedat etiam in mutuo facto ꝑ alimentis nautaꝝ sine ꝙbus nauis salua ad locũ destinatũ peruenire non poterat, vel in mutuo facto ꝑ custodiendis rebus vel ꝑ solnendo naulo vel pensione vecture dictaꝝ rerꝝ obligataꝝ prius alteri, vel ꝑ affictu soluto pro horreo vel alia domo in qua dicte res obligate fuerunt ꝙseruate in omnibus. n. istis casibus potentior est q ꝑ illis mutuauit prioribus creditoribus vt est tex. in. l. lucius. ff. q po. in pi. ba. z declarãt Bar. z Saly. in. d. l. interdũ. ¶ Itẽ extendit ista fallen. ad refectionez cuiuscũqz edificij z aliaꝝ rerꝝ qz mutuãs ad hoc preferr alijs credito. anterioribꝫ vt no. Bar to. z Sal. in. d. l. interdũ, z tex. iuncta gl. in. l. creditor q ob restitutionem. ff. si cer. pet. ¶ Et ista prima falle. extensa vt. s. restringit sex modis. Primo mõ vt ꝑcedat ita demũ si pecunia expresse mutuata fuit ad. d. cãm ꝙseruationis z refectionis. nã si pecunia fuisset simpliciter mutuata nõ expressa cã etiã quod postea esset expensa in refectione, mutuans non haberet priuilegiũ prelationis tex. est in. l. ꝓcuratoris. §. si duas in ✠. plane. ff. de tribu. ¶ Scõo restringit vt non ꝑcedat etiã si pecunia esset expresse mutuata adoctam refectionez nisi cũ effectu esset expẽsa ꝑ tali refectiõe alias. n. cessaret rõ. d. l. interdũ. ¶ Tertio restringe vt ꝑcedat respectu pecunie mutuate ad dictã refectionez nõ añt respectu pene quãtionalis adiecte in ꝓctu mutui qz quo ad penã cessat taci. hy. z etiã priui. prelationis ita pau. de ca. in. l. iõ ꝙdemnat9 ꝑ illũ tex. ff. de cõp. ¶ Quarto restringe. d. fal. vt ꝑcedat quatenus dicta pecunia fuit necessaria pro dicta refectione, sec9 añt in eo pluri q fuisset mutuatũ vltra. d.

necessitatem

necessitatem vt est optimũ arg. in l. fi. in fi. in prin. ff. de exerci. ¶ Quinto restringe. d. fallẽ. in mutuo facto heretico qr ẽt qó sit factũ ꝓ refectione ⁊ omnia ꝯcurrant tñ mutuans nó hz hoc priuilegiũ hypo. vt in simili dicit tex. in auc. Itẽ priuil. C. de he re. ⁊ tz Abb. in. c. qr gaudemus de diuor. ⁊ iste quinq restrie-
16 tiones ponunt ꝓ Jas. in. d. l. creditor. ff. si cer. pe. ¶ †Sexto re stringe tu vt fallẽ. nõ ꝓcedat qñ creditor qui mutuauit in cã re fectionis ꝯcurreret cũ vxore agẽte ad suas dotes vigore siue ta cite hypo. priuilegiate iuxta. d. l. assiduis. C. q po. in pi. ba. Mã vxor deberet preferri tali creditori habenti tacitam anteriorez ⁊ priuilegiatã vt. s. Jta late disputãdo fir. Saly. in. d. auc. quo iure. C. q po. in pi. ba. ꝑ optima fundamẽta ⁊ rñdet argu. Cy. q tenuit ꝯriũ, ⁊ idẽ tz Saly. in. d. l. interdũ, ⁊ lz Bal. no. in trac. dotis in. x. pte in. xi. colũ. in. xiij. limi. sicco pede trãseũdo sen serit ꝯriũ. s. qó isto casu prior in tpe potior sit in iure tñ plus plz opi. Saly. qr ꝑ eã euitat correctio. d. l. assiduis ꝑ quã mulier in dote sua tacita hyp. preferr̃ anteriorib⁹ creditoribus tacitam tñ pretẽdentibus ⁊ iõ est amplectenda. l. precipimus. C. ó app. ⁊ qr in dubijs indicãdũ est ꝑ dote. l. in ambiguis. ff. de iur. do. ⁊ istã opi. ẽt simpliciter refert ⁊ tz Jas. in. d. l. creditor in ver. qd aũt si mutuani pecuniã. ff. si cer. pe. ⁊ ꝑ ea facit qr (vt dixi) mu tuãs ad refectionẽ nõ preferr̃ alij habẽt tacitã hypo. priuilegia tã in ꝓsonalibus vt tz gl. Bar. ⁊ Saly. in. d. l. interdũ, sed sic ẽ qó mulier in dote vltra tacitã hyp. hz ẽt priuilegiũ prelationis in actionibus ꝓsonalibus vt. l. vni. ⁊ ibi gl. ⁊ doc. C. de priui. do. merito. d. l. interdũ in qua fundat̃ ista. j. fallit nõ militat in do-
17 te, ⁊ hoc est clar. ¶ †Scõo fallit. d. re. qñ mutuãs ad rẽ emẽ dã exꝓsse ꝙuenisset cũ debitore vt res emẽda de. d. pe. esset ei ꝑ pecunia mutuata obli. spãliter. Mã tũc mutuãs in hy. dicte rei preferr̃et anteriorib⁹ creditoribus habẽtibus priorẽ hypo. ge neralẽ vt est text. in. l. lz. C. q po. in pi. ba. ¶ Sed est dubiũ an iste q exꝓsse conuenit vt res emẽda ex sua pec. mutuata ad illaz emẽdã esset ei obligata iuxta. d. l. lz preferri ẽt debeat doti an teriori. ⁊ Bar. in. d. l. interdũ tz qd nõ ⁊ alleg. gl. in auc. de eqli. do. §. bis ꝙs tñ in hoc puto ꝓrium esse de iure verius qr qui mutuat cum pacto vt res emenda ex pecunia mutuata sit sibi obligata hz expressam hyp. ⁊ nõ tacitã ex quo oriẽ mediãte cõ uentione ⁊ pacto iuxta no. in. l. vni. §. ⁊ vt plenius. C. de rei vxo. act. Cum ergo habeat expressam ⁊ specialem in dicta re ⁊ pre ferat̃ omnibus creditoribus anteriorib⁹ habẽtibus ẽt expres sam hypo. vt est tex. in. d. l. lz, debet fortius preferri doti habẽ ti anteriorẽ tacitam, qr si preferr̃ habentibus expressam anterio rem qui preferunt doti habenti tacitã posteriorem vt habeẽ in. d. l. assiduis dz ẽt preferri doti p. l. filiũ cũ ibi no. C. q po. in pi. hab. ⁊ ita fir. Heronẽ. in suis cautelis can. xvi. colũ. iiij. incip. vulgaris ꝛc. ¶ Et pro corroboratione optime faciunt no. ꝑ me. s. in. iiij. pte princi. in. iiij. q. vbi fuit conclusum quod pactũ fa ctum inter emẽtẽ ⁊ vendentẽ qd res vẽdita stet prius hypot. ꝑ certo debito preindicat ẽt anteriorib⁹ creditoribus, ⁊ facit qó ille creditor in cuius fauorẽ est appositũ dictũ pactum preferat̃ omnibus alijs anteriorib⁹ hypo. in. d. re, qr illa res transiuit in emptorem effecta ex dicta obli. per alleg. in. d. loco vbi vide ⁊ ex hoc potest ẽt dici qó creditor qui mutuauit cũ pacto ó quo in. d. l. lz preferri debeat non solum doti anteriori habenti taci tam, sed ẽt habenti expressam cũ sit eadẽ rõ. ¶ †Et ẽt facit ꝑ
18 predictis qó volunt Uber. de bobio ⁊ Albe. in. d. l. lz vez qd si vẽdens aliquam rem ⁊ habẽs fidẽ de pretio quo casu transferr̃ dominiũ in emptorem vt. l. quidam. ff. de in rẽ ver. ⁊ l. ꝓcurato ris. §. si dedi mercedẽ. ff. de tribu. si tñ expresse conueniat qd res vendita sit sibi expresse hypo. pro suo pretio, tunc ipse venditor esset alijs potior in dicta re secus aũt si non fecisset dictũ pactũ ⁊ hoc per. d. l. lz. ¶ Quinimmo volunt plus prefati doc. in. d l. lz vez qó si (retentis terminis predictis) emptor tpe emptiõis obligauit pro pretio oia sua bona venditori qó ẽt isto casu ven ditor pro suo pretio esset preferendus alijs anteriorib⁹ credi toribus in re vẽdita, ⁊ sic volunt qó lz. d. l. lz loquat̃ in re expres se obligata tñ qd idem sit in generali hyp. ⁊ ita refert Heronẽ. in. d. can. inci. vulgaris car. ¶ Tñ de hac vltima decisione sa tis dubito qr tex. in. d. l. lz expressis verbis dicit qd statim in ip sa emptione fuit predium specialiter obligatum ⁊ sic loquitur in obligatiõe specialis ergo a verbis claris legis nõ debemus recedere, ⁊ facit qr generalis ⁊ specialis hyp. in multis differũt vt dixi. s. in secunda parte trac. in primo membro vbi posui sex differentias inter generalem ⁊ specialem hypothecam, ⁊ hinc est (vt puto) qó Heroneñ. in. d. loco subdit qó ad tollendũ om ne dubium venditor debet in se retinere dominiũ rei vendite ꝑ pretio sibi soluẽdo, ⁊ quod ita cõiter obseruatur ⁊ bene. ¶ Et similiter ex pte emptoris q vult soluere pretiũ ⁊ dubitat ne res empta sibi molestet̃ aut euincat̃, ⁊ qd bona venditoris non sint idonea, ⁊ sint hypo. alijs anteriorib⁹ cautela erit ar. d. l. lz qó pecunia deponat̃ cũ pacto qd ꝙertat̃ in emptionẽ alioꝝ bono rum imobiliũ q̃ prius stẽt obliga. ꝑ defensiõe rei vẽdite tale. n. pactũ vz vt ꝑ Alex. in. l. si fideiussor. §. si necessaria. ff. q sa. co. ⁊ tũc illa bona empta ex dicta pe. erunt spãliter obliga. ꝑ defen sione dicte rei vẽdite, ⁊ vigore dicte spãlis hypo. emptor ꝑ ẽfen sione ⁊ enictione rei empte erit ꝓferẽdus qbuscũqz alijs credi toribus ẽt anteriorib⁹ ⁊ habẽti. gñalẽ hypo. in bonis vẽditoris ꝑ tex. in. d. l. lz. ⁊ ꝑ alia. s. nota. ⁊ ita frequẽter practicat̃ Flozẽ tie in emptionib⁹ ⁊ cessionibus iuriũ ⁊ alijs ꝯctibus ⁊ bene ꝛc.
19 ¶ †Tertio fallit. d. reg. in pupillo ex cuius pecunia res ẽpta ꝑ rata sue pecunie est ei taci. hyp. cũ priuileginm antelationis alijs credi. habẽtib⁹ anteriorẽ gñalẽ hyp. in bonis eiusdẽ debi toris vt est tex. in. l. idẽqz. ff. q po. in pi. ba. ⁊ ibi gl. Bart. ⁊ alij, ⁊ h qñ ille q emit ẽ extraneus, sed si esset ẽptor tutor pupilli, tũc est in electione pupilli an velit. d. rẽ emptã esse sibi hypo. pro sua pecu. ex q̃ empta fuit, an vero velit vtili rei vẽdicatiõe. d. rẽ vẽdicare vt hz ꝑ gl. Bar. Bal. Sal. ⁊ alios in. l. si vt ꝓponis. C. ó rei vẽ. ꝑ Bal. post gl. in. l. si tutor. C. de seruo pi. da. ma. ⁊
20 ꝑ Bar. in. l. ij. ff. qñ ex fac. tuto. ¶ †Quarto fallit reg. in re em pta ex pecunia militis, qr ẽt illa est tacite hyp. militi ꝑ sua pe. cũ eodẽ primi. antelationis vt dictũ est in pupillo vt no. gl. in. l. ꝙnis ex ea. C. de pig. ⁊ ibi Bar. ⁊ Saly. ⁊ latius Sal. in. d. l. lz
21 in. i. ⁊ ij. opp. C. q po. in pi. ba. ¶ †Quinto fallit in militia em pta ex pecunia exꝓssiz mutuata ad. d. militiã emẽdã, qr ẽt qñ fuerit appositũ pactũ qd illa militia essz spãliter obli. iuxta. d. l. lz tñ spãle est qd. d. militia sit ꝑ. d. pe. mutuata cũ ꝓui. plationis ⁊ sic qd creditor ille ꝓferri debeat aliis creditorib⁹, ⁊ ẽt ꝓferat̃ vxori dicti debitoris q militiã emit, ⁊ eius filijs repetentib⁹ do tez. tex. est ⁊ ibi no. oẽs i. l. fi. ⁊ auc. ibi posita. C. de pi. ⁊ i auct. quo iure. C. q po. in pi. ba. ¶ Sz dubiũ est an iste creditor i. d. militia ꝓferat̃ doti posteriori tm̃ an ẽt anteriori, ⁊ Bal. no. in tracta. dotis in. x. p. in. xij. col. in xv. xiij. limi. vult qd ꝓferat̃ so lũ doti posteriori, nõ ãt anteriori qr qñ dos est anterior ꝓferun cuicũqz priuilegiato ⁊ ẽt fisco nisi ex cã ꝓmipilari vt. l. satis no tũ. C. q po. in pi. taci. ꝯba. ⁊ suadet̃ ẽt rõe qr. d. auc. quo iur̃ po sita est ad ampliationẽ. d. l. assiduis, q̃ vult qd mulier in dote ꝓ ferat̃ alijs anteriorib⁹ habentib⁹ taci. hyp. Mã. d. auc. extendit dispositionẽ. d. l. assiduis ẽt si illi anteriores creditores essent illi ex quoꝝ pecunijs res essent empte siue refecte q ꝓtẽderẽt p sonalẽ priuilegiatã ⁊ postea excipit militiã emptã in q̃ nõ vult mulierez ꝑ dote ꝓferri illi q exꝓsse mutuauit ad emendã mili tiã. remouet ergo in h priu. dotis de quo in. d. l. assiduis, nõ ãt prebet vlterius primi. creditori in. d. militia ꝯ dotem. idez ẽt ꝑ bat̃. in. d. l. fi. in auc. ibi posita, ⁊ ita ẽt tz gl. in auc. de eqli. do. in. §. bis ꝙs in gl. in ver. posterior que vult qó qñ duo priuile giati ꝯcurrũt prior in tpe potior sit in iure. ⁊ ita tenẽdũ puto.
22 ¶ †Sexto fallit regula qñ ꝯcurrunt due dotes quaꝝ prior ꝓ ferri dz. d. l. assiduis. §. exceptis. ⁊ dixi. s. in. xviij. ampliatione. Mã hoc fallit qñ extarent aliq̃ res scõe dotis, qr in illis mulier vel eius filij agẽtes ꝑ dote ꝓferri debẽt agentibus ꝑ anteriori dote ⁊ sic bñtibus gñalẽ hipotecã anteriorẽ vt est tex. ⁊ ibi no.
23 doc. in auc. fi. C. q po. in pi. habe. ¶ †Septimo fallit gñal̃r in oib⁹ dotib⁹, qr mulier ⁊ eius liberi agentes ꝑ restõne dotis in tacita hypo. eis ꝯpetenti ꝓferunt aliis nõ priuilegiatis haben tibus aliã taci. anteriorez vt est tex. in. d. l. assiduis, ⁊ pluries di
24 ctũ fuit. ¶ †Octauo. d. regu. fallit in hyp. ꝯdõnali ꝯpetenti ꝑ legatis iuxta. l. i. C. cõ. de leg. qr. s. nõ trahit retro vt ex ea lega tarius ꝓferat̃ habentib⁹ hy. in rebus testatoris acqsitã post mor tez testatoris ab herede ꝑ no. in. l. si filius. in prin. ff. de ꝟ. obl.
25 ⁊ dixi. s. in hoc. ij. membro nu. xviij. vbi vide. ¶ †Nono fallit i pluribus imissis ex primo decreto vigore rei iudicate vel iuris exeqbilis, qr oẽs sunt equales, ⁊ sic nõ hz locũ in eis regula qui prior, nã prior nõ preferr̃ vt ꝑ Alex. post alios in. l. si finita. §. si plures. ff. de dã. infe. ⁊ dixi late. s. in. iij. p. ij. memb. nu. xxvij.
26 ¶ †Decimo fallit regu. qñ prior creditor possidet ⁊ quentus hypo. a posteriori creditore etiam iniuste agente, negat ꝑ men dacium illam rem fuisse debitoris, nã hoc probato a posteriori creditore punit̃ prior creditor in translatione possessionis, qr sez index absqz alia snia dz transferre possessionem q̃ est apud priorem creditorez in ꝓm ⁊ mõ dictus primus creditor de reo efficiet̃ actor, qr si vult ꝙsequi suũ creditũ cogit̃ inchoare nouũ iudicium ⁊ ꝓsequi ⁊ finire in hypothecaria ꝯ posteriorem cre-

ditorem in quē fuit translata possessio ⁊ sic habes casū in quo respectu possionis posterior creditor hypo. efficit̄ anterior ⁊ potior, iste tex. in anc. itē possessor. C. q po. in pi. ba. ¶ Et istud p cedit ēt si prior creditor post suā negationē ⁊ pba. sup ꝺ facta a posteriore vellet incontinēti docere ꝺ sua priori hypo. q non ꝺz audiri, ſz oino possessio est trāsferēda in posteriorē vt ibi no. gl. ⁊ tenēt Bar. Bal. Sali. ⁊ alij, q in hoc iudi. possorio non admittit̄ excep. dolo facis petere q incōtinēti restituere teneris inxta. l. i. in prin. ff. quoꝝ lega. ita fir. gl. in. d. anc. itē possessor. ¶ †Undecimo
27 ēt fallit in casu speciali vcz p debito primipili. Nā fiscus creditor ex eo prefertur cuicunq; anteriori creditori, ⁊ etiam dos vxoris administratoris primipilatus est obnoxia pro. d. administra. vt est tex. in. l. satis notū. C. in quib. can. pi. taci. contraba. ad idē tex. in. l. pe. C. de primipilo lib. xij. anteq; tñ ꝺueniat̄ ad dotē vxoris ꝺz fieri discussio de omnibus bonis mariti ⁊ ꝺmuz in subsidiū pōt deuenirī ad dotē vt est tex. i. d. l. satis notū.
¶ Bnodecimo fallit in accipiētibus pignus a duo. diuersis ñ dñis ⁊ diuersis tpibus q; inter accipiētes melior est ḡditio possidentis, ⁊ nō attēdit̄ q prius acceperit vt est tex. in. l. si nō dñs
28 scō rñ. ff. q po. in pi. ba. ⁊ ibi p Bar. ⁊ Sal. ¶ †Tertiodecimo fallit i expēsa funeris, q; illa pferī omni eri alieno vt. l. fi. ſ. in ḡputatione. C. de iu. del. ēt illi q ꝺz tacitaz hyp. vt est tex. i. l. at si quis. ſ. i. ff. de reli. ⁊ sum. fun. ⁊ tex. in. l. pe. e. ti. q dicit q p cedit oē es alienū. ¶ Sz difficultas est an talis expēsa pferat̄ ēt debito q ꝺz expssaz hypo. anteriorē, ⁊ gl. in. d. l. pe. sub dubio forte tz q nō arg. eius q dz in dote in. l. assiduis. C. q po. in pi. ba. vbi hz q tacita hypo. dotis pferī alteri tacite anteriori, sed nō expsse. Bar. aūt in. l. i. in. iiij. col. in ꝟ. iiij. opp. ad. ij. p. allegā. d. l. pen. q̄ incipit impēsa. ff. so. ma. tz q impēsa funeris tanq; respiciēs publicā vtili. de qua ibi pferī doti, ⁊ ita refert ⁊ reputat singulare ⁊ seq̄t Ang. de are. insti. de. l. falci. ſ. fi. in. ij. no. ⁊ p ista opi. fa. tex. in. d. l. pe. q̄ dicit q impēsa funeris sp ex hꝺitate deducit̄, ponderādo verbū sp, ⁊ postea subdit q precedit omne creditū ponderādo verbū omne, qꝺ nihil excludit. l. a pcuratore. C. māda. c. si romanoꝝ. xix. di. ⁊ sicut pcedit taci tā hypo. d. l. at si qs. ſ. j. ita vz q pcedat ēt expssam arg. l. cum qd. ff. si cer. pe. ¶ Tñ Bal. no. in trac. dotis in. x. p. in. xj. co. in. ix. limi. tz q mulier in dote vigore sue expresse ⁊ ēt tacite anteriozis pferri debeat debito funerario p alle. ibi p eū, ⁊ rñdet ad dictū ver. sp ⁊ omne qꝺ ver. generalia fauore dotis restingūtur vt cām dotis nō ḡprehēdāt p tex. in. l. fi. C. de iu. do. ⁊ Sal. ibi de quo plene dicemus. j. in. j. p. viij. p. prin. i. ix. fallē. vbi vide, ſz Bal. nouel. nō facit mērio. de dicto Bar. in. d. l. j. q vult ꝓriū in dote. ¶ Et ppea in ista varietate puto ꝺz q creditus funerariū preferat̄ doti respectu tacite hyp. nō aūt respectu expresse, q; Bar. nō aperit de expressa vel tacita, sed simpliciter dicit q preferī doti, vnde ꝺz intelligi de tacita ⁊ nō de expressa q; nō repit̄ in iure q expēsa funeris preferat̄ expresse hypo. anteriori ſz solū tacite. d. l. at si quis. ſ. i. ⁊ in tacita est minor ratio quā sit in expressa q; lex tibi suū ⁊ non tuū denegat auxiliū. d. l. assiduis. ⁊ rō Bar. de publica vtilitate in tacita prenalet arg. Bal. nouel. vnde ḡcludo q expē. funeris preferat̄ tacite anteriori ēt dotis, sed nō expresse ēt alterius creditoris quā dotis, ⁊ in hoc vī ḡcordare gl. in. d. l. pe. ⁊ Bar. in. d. l. i. ⁊ alij qui transeūt ibi cū Bar. ⁊ qꝺ dictū ē de expensa funeris ꝺz est ēt ꝺ expensa infirmitatis q; eqparanī vt dicit Bal. in. l. restituēda. C. de pe. here. ⁊ tenēt Alex. ⁊ Jas. in. l. fi. ſ. in ḡputatione. C. ꝺ in. delib. ¶ Quartodecimo fallit qñ primus creditor hz gñalem hypo. ⁊ ēt spālē in vna re, ⁊ scꝺs creditor hz specialē tm̄ in alia re diuersa speciali primi creditoris, q; tali casu primus creditor nō pōt agere ad specialē. ij. creditoris, vigore sue generalis, donec primo pōt satisfieri de sua speciali, ⁊ sic isto casu scꝺs creditor inuenit̄ in sua speciali potior quaz sit primus vigore sue gñalis anteriozis, ⁊ hoc nō de rigore iuris sed de eqtate vt est text. in. l. ij. C. de pig. ⁊ ibi per doc. ⁊ sic ēt isto casu fallit. d. regula q prior. ⁊ de hac mā dicam latius. j. in hoc membro. q. ix.
¶ †Quintodecimo fallit regula qñ scꝺs offert soluere primo, 29
q; tūc ḡfirmat sibi pignus, ⁊ dimisso priori creditore ipse efficitur anterior vt. l. i. ⁊ ibi per doc. C. qui po. in pig. hab. ⁊ l. ij. C. ꝺ 30
pig. ⁊ l. potior. ſ. fi. ff. qui po. in pig. hab. ¶ †Sextodecimo fallit reg. si res prius obligata primo creditori obligetur secundo de volūtate primi, q; tūc scꝺs erit potior primo ⁊ ei preferet̄ vt est tex. in. l. creditor. ſ. fi. ff. qui po. in pi. ba. ⁊ ibi Bar. ¶ Decimoseptimo fallit qñ sunt tres credito. vcz primus, scꝺs, ⁊ tertius. nā si tertius offerat primo succedet in locū illius ⁊ mō erit prior ꝺo ⁊ ei pferet̄ vt est tex. in. l. si prior. ſ. a tirio. ⁊ ibi no. bar. ⁊ Saly. ff. q po. in pig. hab. ¶ Decimooctauo fallit qñ primus creditor est creditor ex chyrographo nō subscripto tribus testibus ⁊ secūdus est creditor ex publico instr̄o, q; isto casu secundus pferet̄ prio vt. l. scripturas ⁊ ibi p doc. C. q po. in pig. hab.
¶ Decimonono fallit reg. qñ obligant̄ fruct⁹ futuri ex aliquo predio, q; si illi fructus nō pcipiant̄ p debitorē, sed p aliū ex noua oblig. puta ex vēditione vel hypo. in illis potior erit ille q eos bona fide pcepit quā prim⁹ creditor vt est tex. in. l. i. ſ. cū p diū. ⁊ ibi Bar. ⁊ Sal. ff. de pi. tex. ⁊ ibi bar. in. l. paulus. ſ. j. e. ti. ⁊ in. l. potior. ſ. si de futura. ff. q po. in pig. hab. ⁊ dixi late. ſ. in ij. pte. ij. mēb. nu. xxvij. vbi vide. ¶ Vigesimo fallit in fisco q ꝛz sit posterior i tpe tñ quo ad bona acqsita p debitorē post obl. primā ⁊. ij. prefertur anteriori creditori cui fuerāt gñliter obli. bona presentia ⁊ futura vt est tex. ⁊ ibi gl. ⁊ Bar. in. l. si is qui. ff. de iur. fis. ¶ Limita tñ hoc nisi primus creditor esset⁹ pupille. sicut fiscus puta in pupillo p debito tutele, q; tūc primus ꝑferī fisco ēt in bonis postea quesitis vt est tex. in. l. fi. in princ. ⁊ ibi gl. in. j. so. quā sequunt̄ ibi Bar. ⁊ Sal. ff. q po. in pi. hab. ⁊ ista regu. est expedita cū. xx. ampliatio. ⁊ totidē fallētijs, q no.
31 q; nō inuenies p aliū ita ordinata ⁊c. ¶ †Scꝺo principaliter in mā prioritatis q̄rit̄ qd si vna res repit̄ obligata duobus ab vno debitore an censeat̄ oblig. cuilibet insolidū an pro pte, ⁊ in hoc pone duas ḡclu. ¶ Prima ḡclu. est qñ res fuit obliga. duob⁹ simul eodē instanti, si fuit dictū ⁊ expressuz q esset obli. vel insolidū vel p pte illud seruādū erit vt est tex. in. l. si fund⁹. ſ. si duo ff. ꝺ pi. ⁊ ibi p Bar. ⁊ Sal. pōderādo tex. in ꝟ. ſz si simul, si aūt nihil fuit expressuz ⁊ sic sumus in dubio ⁊ tūc si oblig. fcā fuit eo dē instāti duob⁹ simul vna ḡceptione ꝟ boꝝ ꝺo obligo talē rē titio ⁊ sempronio tūc erit illa res p dimidia oblig. vtriq; p suo credito vt est tex. in. d. ſ. si duo in fi. ⁊ ibi declarat gl. ⁊ bar. ⁊ ꝺ pcedit siue pure fiat obliga. vtriq; vt ibi est tex. siue ēt fiat obliga. vtriq; sub aliqua ḡdōe q; purificata ḡditione ambo creditores ḡcurrēt in. d. reg. tex. est ⁊ ibi gl. ⁊ Bar. in. l. idēq; ſ. i. ff. q po. in pi. bab. ⁊ facit ēt tex. in. l. si debitor. ff. de pig. ⁊ isto casu glibet ex dictis creditoribus aget hypo. ad dictā rē tā inter seipsos quam ꝫ aliū extraneū p pte dimidia dicte rei ⁊ non ad totā vt. d. l. si debitor. ¶ Scꝺa ḡclusio est qꝺ qñ eadē res fuit ab vno obli. duobus eadē die, tñ diuersis momentis, ⁊ tūc aut apparet cui primo ⁊ cui secūdo loco fuit obligata, aut hoc non apparet. ¶ Primo casu qñ apparet cui primo ⁊ scꝺo loc. fuit oblig. ⁊ tunc si debitor notificauit primā obli. secundo creditori, ⁊ hoc casu videt̄ obligasse secūdo illud residuū qꝺ restat ex dicta re vltra satisfactionē primi, ⁊ satisfacto prio creditore res remanebit insolidū obligata secundo vt. l. ⁊ que nōdū. ſ. si res. ff. de pi. ⁊ isto casu euitabit debitor crimē stellionatus vt ibi no tat̄, aut debitor non certiorauit ꝑm de priori obligatione, ⁊ tūc ꝛz res nō transeat sine difficultate tamen cōis opi. vī esse q idē sit isto casu q fuit dictū in precedenti qñ debitor certiorauit ꝓz creditorem vcz q censetur obligasse secūdo illud q restabit soluto primo creditore, sed ēt isto casu debitor tenebitur crimine stellionatus ⁊ etiam tenebitur secūdo creditori in eo q sibi ꝺfi ciet pro sua satisfactione vt. l. si quis in pignore. ſ. plane. ff. ꝺ pi. actio. ¶ Secundo casu qñ non apparet cui primo ⁊ cui secundo loco res fuit obligata, sed constat q diuersis momētis ⁊ sub diuersis conceptionibus verborum fuit duobus obligata, ſz nō potest constare cui prius ⁊ cui posterius fuit obligata, ⁊ tunc illa res erit obligata cuilibet insolidum, ⁊ quilibet poterit agere insolidū ꝫ extraneū possessorem, sed inter seipsos melior erit cōditio occupantis vt. l. si quis a se multis. ff. de noxa. naz habita possessione gaudebit beneficio possessoris per. d. l. si ꝺbitor. ita declarant Bar. ⁊ Sal. in. d. ſ. si duo, ⁊ habet̄ per Ry. ⁊ alios
32 in regula qui prior ⁊ in reg. in pari li. vj. q̄ no. ¶ †Tertio ex p dictis ḡligit vtiliter dubitari ꝺ pulchra ⁊ ḡingibili. q. vcz mulier dotata decessit relictis duobus filijs ⁊ hꝺibus, ⁊ alter eorum reperitur in possessione nōnullorum bonoꝝ obligatorū p restitutione dotis materne vel quia immissus fuit in dictis bonis ex decreto iudicis vel aliter non curo. Alter vero petit se quoq; admitti ad concursum seu participationem dictorum bonorum pro sua dimidia pro qua est heres matris ⁊ pro sua hypothe. pro medietate ⁊ otis materne ille vero qui possidet dicit ⁊ excipit se rōe ine possessionis debere preferri ⁊ esse potio

rem

rē in.d.bo.& fundat se p tex.in.d.l.si debitor.ff.de pi.vbi ē tex. qp qñ vna res repit obliga.duobus insolidū qñ qrēdūt inter se melior est qditio possidētis,ad idē tex.in.l.i.§.i.de salui.inter. ¶ Nec est obz qp cal⁹ iste diuersificet ex eo qp in.d.iuri.bona a prin.fuerint oblig.duobus insolidū,in casu aūt nro oblig.fcā vni tm̄.i.matri,& postea deuenit in duo.filijs & hēdib⁹,qr inter istos casus nō pōt assignari diuersa rō imo ē eadē,nā lz iter heredes actio psonalis ipso iu.p portionb⁹ hēditarijs diuidat ex dispositio.l.xij.tab.tm̄ obliga.hypo.remanet inter eos indiuisa,& vnicuiq insolidū qpetit vt ē tex.i terminis in.l.i.C.si vnus ex pluri.ber.cred.vel debi. Ad idē tex.in.l.q̄diu.C.de distr. pig.tex.cū gl.& ibi bal.in.l.i.C.de bere.act.& in.l.hēdes.§.idē obseruat in pigno.ff.fa.ber.& sic eadē rō est siue a prin.obli.hy potbecaria qstituta fuit duob⁹ insolidū,siue in duos hēdes insolidū a defuncto deuenerit. ¶ Et istā op.vz tenere Soci.in qs. cxxv.ñ.scripti &c.in fi.in.j.vol.& qprobat qr possessor bz simile cām nec tpe vincit & est reus ergo potior est eius cā p no.in. l.siue aūt.§.si duobus.ff.de pu. ¶ Istā eādē opi.fuit sequutus qdā excellēs aduocatus Florēti.cū cā esset ei qmissa ad qs.de cisiuū,& corroborauit eā p tex.in.l.fi.C.depo.vbi est casus qp ō functus ōposuit certā qntitatē pecunie seu certā massaz auri,& postea defunctus est relictis duobus hēdibus,quoz vnus accepit suā portionē a depositario,alter vero supsedit exigere suā p tē vel casu fortuito fuit impedit⁹.postea aūt depositarius effe. fuit nō soluēdo decidit ibi qō ille q nō exegit suā portionē non pōt agere ꝛ aliū coheredē q exigit suā ratā vt illa sibi cōicet.& 33 ibi gl.† & doc.rñdet ad.l.vex.§.si cū tres q̄ videbaī velle ꝛriz & dñt qp est spāle in socijs,qr qlibet ex socijs tenet innigilare p qsocio sicut p se ppio & dānū & lucrū inter socios dz esse cōe.l. si vnus.§.i.ff.p so.& inst.p so.§.i.& qp istud sit spāle in societate tenēt gl.& doc.in.d.§.cū tres & in.l.fi.C.p soc.& bar.in.l.si pupillus.ff.q̄ in fra.cre.& sic pbaī in.d.l.fi.C.depos.qp lz vna fuerit a pri.actio in psona defuncti & postea fuerit diuisa inter heredes qp tm̄ poccupātis melior est qditio.& ibi expresse hoc vult Bal.& cū Bal.trāsēt Saly.& Joan.de cast.& nō dz dici qp iter dictos coheredes matris fuerit aliqua cōio cū mortua matre inter eos actio fuerit diuisa ipso iure vt dcm̄ ē.ñ.& subdebat pfatus doc.nō obstare.Litē labeo in pri.ff.fa.ber.qr dicebat ip se esse aduertēdū qō si illō qp obueniebat ad vnū ex hēdib⁹ erat corpus hēditariū,coheres poterit illud p rata sua petere,sed si illud qp uenit ad vnū ex hēdibus nō erat corpus hēditariū puta pecunia redacta ex fructibus bonoz hēdita.tē coheres non poterit aliqd ex rata soluta coheredi repetere p tex.in.l.luci⁹. ff.fa.ber.& qp ita.d.duas.ll.declarat Bar.in.l.pupill⁹.ff.q̄ in frau.cre.& ppea qcludebat pfatus doc.qp ille heres q inuenitur possidere bona hypo.p.d.dote nō poterat in eis ingetari ab alio coherede,sed qp rōne possessionis potior dēat ee eius qditio. ¶ Sz ista decisio mihi sp visa fuit dubitabilis & sp inclinani in ꝛriā ptē & illā puto esse de iure veriorē & equiorē, vz qp. d.l.si debitor nō habeat locū in duobus coheredib⁹ pretēdentibus hypo.in bonis p dote mīna,& sic qō lz vnus possideat rē hypo.nō tm̄ debeat esse potior altero rōe possionis, lz qp alius 34 ēt debeat admitti ad.d.bona p sua dimidia. ¶ †Et primo pre suppono esse verū qp dicūt pfati doc.vz Soci.& ille aduocatus Florē.qp.l.actio psonalis qpetēs mīi ad dotē fuerit ipso iu.diuisa inter filios & coheredes ex dispositione.l.xij.tab.& qp hypo.& pign⁹ indiuisuz & insolidū apud vnūquēq ex hēdib⁹ remāsit vt tex.in.l.i.C.si vnus ex plu.hēdi.cre.& in.l.i.C.de hēd.ac. & sic respectu actionis psonalis indubitatū est qp illa nō remāsit cōis inter hēdes lz fuit diuisa ipso iu. lz respectu actionis hypotbecarie illa remāsit cōis & apud vnūquēq insolidū trāslata fuit.& ex hoc scdo inferī qp inter plures coheredes nō daī iudi.fami.ber.quo ad actiones pso.& noia debitoz,qr(vt dictū est)illa ipso iure diuidunt inter eos,& iō nō est opus alia diuisiōe,vt l.ij.§.fi.cu.l.se. & seq.ff.fa.ber.& no.in.l.ea que.C.e.ti.& ita no. 35 gl.in.l.cetere in prin.ff.fa.ber. ¶ †Sz hyp.q̄ qpetit defuncto inter hēdes nō diuidit ipso iu.(vt dictū est)sed remanet indiui sa & vnicuiq ipsoz cōpetit insolidū vt pbatū ē,& ppea illa inter eos venit diuidēda p indiciū fa.ber.& ō hoc est tex.in.l.si pig. ff.fa.ber.vbi res data pignori defuncto inter eius hēdes venit in iudi.fa.ber.& adiudicaī vni ex eis rediměda tm̄ p debitorē.& ille cui adiudicaī est qdēnādus alteri cohēdi p pte crediti ad eū spectātis,& ita ē ibi tex.& lz illa loqī i pignore tm̄ idē ē simpli hypo.nō tradita defuncto vz qp ēt illa veniat in iud.fa.ber.inter hēdes vt declat bar.in.d.l.si pig.in.ij.col.i ver. circa ptē seqī ibi Flozia.& mouent ar.tex.in.l.& nō tm̄.ff.de pe.ber.vbi ēt res 36 pignori data defuncto venit in petitione hēditatis. ¶ †Et sa. qr hy.dr ius in re seu ius reale vt.l.eos.C.de pig.& in.§.itē seruiana inst.de act.& no.Alex.in.l.si filio.§.fi.in.ij.col.in vers. p b ēt dicebā.ff.so.ma.& sīr ipsa actio hyp.est in rē & realis vt. l.pig.C.ff.de pig.& l.eo.ti.& vtrobiq gl.& doc.& ille q hz actionē ad rez dr hre.l.q actionē.ff.de re.iu.& l.nō vz.ff.de acq.pos. vt.l.nō vr.ff.de i inte.rest. Et pbaī ēt ex no.p Alex.post alios in.l.si domus.§.fi.ff.de le.j.in.j.col.vbi testator pōt legare hypo.sine actio.prin.& vz legatū tanq̄ de re ipsius testōris. Concludit ergo qō hyp.q̄ remansit in hereditate defuncti venit di uidēda inter coheredes p indi.fami.her.p.d.l.si pignori & per alia.s.alleg.& iō vnus heres eam possidens nō pōt rōe possessionis excludere ab ea aliū coheredē,lz teneī dividere eā cum alio coheredē,& sic qstat qō.d.l.si debitor nō pcedit in duob⁹ coheredi inter quos est locus indi.fami.her.lz hz locum inter alios ōbitores princi.inter quos actio nō est cōis,sed vnicuiq sua actio cōpetit insolidū iuxta.d.l.si debitor,& l.si fundus.§.si duo.eo.ti. Nā actio q̄ qpetit duobus heredibus est vna tm̄ cō petens cuilibet insolidū,vt.d.l.i.C.si vnus ex plu.here.cred.& deb.pp istā cōionez daī inter eos iud.diuisoz fa.ber.qō nō cōpetit inter duos creditores princi.hētes duas actiones insoli- 37 dū. †Preterea & tertio moneor ad predi.firmi.qr qñ ad ius hereditariū indiuiduū qpetēs vnicuiq ex hēdibus insolidū daī actio psonalis,tūc si illud exigaī p vnū ex hēdibus illud nō venit in iu.fa.ber.inter coheredes,vt.l.hēdes.§.an ea.ff.fa.ber.& isto casu victoria vnius ex heredibus nō pdest alteri vt hr̄ sec⁹ aūt si ad illud ius cōpetit actio realis,qr tūc victoria vnius pdest alteri vt est tex.in.l.loci corpus.§.fundus.ff.si ser.vē.naz i. d.§.an ea est tex.qō defunctus stipulatus erat seruitutē vie itineris & actus,q̄ est indiuisibilis & ante qstitutā seruitutez decesit relictis pluribus hēdibus,dr ibi qp.d.stip.q̄ est actio psonalis tāq̄ fundata sup iure indiuisibili nō dividit inter heredes p.l.xij.tab.lz ex ea qpetit oibus hēdibus actio insolidū & illa nenit in iud.fa.ber.in.d.auc.§.si fundus.d.seruitus iam erat qstituta & ad eam agendū erat p hēdes qfessoria vel negatoria q̄ sunt actiones reales vel in rē,& iō dr ibi qp victoria obtenta p vnū ex heredibus pdest alteri coheredi ex nā actionis realis. in casu aūt.d.§.an ea victoria vnius nō pdest alteri qr agebaī actione psonalis ex stipulatu ad qstitutē seruitutez & est ēt tex. in.l.vie itineris.ff.de seru.& ita intelligit & declarat ibi Flozia. in vl.col.dū opponit de.d.l.loci corpus.§.si fundus.& soluit qp ille tex.in.d.§.si fundus loqī in qfessoria q̄ est in rez iō victoria vnius pdest alteri.d.auc.l.vie itineris loqī in actione psonali i qua snia lata p vno nō pdest aliis hēdibus & istā qcl. qp i actione psonali victoria vnius ex heredibus nō venīāt cōicāda aliis sed in act.reali sic fir.Bar.in.l.ij.§.ex his in fi.ff.de ver.ob.p ina.s.alleg.& ita ēt tenēt ibi Alex.Jas.& alij p rōnes de qbus ibi p eos. ¶ Unde adaptādo ad terminos nostros cū simus i hypotheca in actione hypotheca.q̄ est indiuisibilis inter heredes & vnicuiq cōpetit insolidū.d.l.i.C.si vnus ex plu.here.vel debi.Seqī duplex conclusio. ¶ Una qp illa venit diuidenda inter ipsos heredes iudi.fa.ber.p.d.l.si pignori. ¶ Scōa qō cū dicta actio hypo.sit realis.d.l.pignori,qp victoria obtēta ex ea p vnū ex hēdibus pdest ēt alteri & venit cōicanda cū altero, & iste qclusiones meo iudi.sunt clare & indubitate,& p predicta cessant fundamenta q̄ fiūt in ꝛriū. Non.n.obst.d.l.si debitor, qr vt pbatū est illa lex loqī inter duos creditores prin.nō autez hz locū inter duos coheredes inter quos hz locū iudi.diuisoz & inter quos victoria vnius pdest alteri,& sic possidens nō pōt dicere se potiorez ex cā possessionis. Nō ob.qp inter dictos coheredes fuerit diuisa actio psonalis ipso iure & nihil remanserit cōe inter eos,qr fateor de actione psonali, sed nego qp inter eos nihil remanserit cōe cū imo remāserit cōis inter eos hy. & actio hypo.vt.d.l.si pignori.& d.l.i. Nō ob.tex.in.l.fi.C.depo. qr ille tex.loqī in actoine depositi & sic psonali q̄ erat ipso iur. diuersa inter eos.d.l.i.& l.i.C.de her.act.& iō pars illius masse depositate q̄ qsistebat in pondere exacta p vnū ex hēdibus ñ veniebāt cōicāda cū alio coherede vt ibi declarāt bar.bal.sal. & alij q ita intelligūt.d.l.fi.& ita ēt loqī tex.in. d.l.j.ff.fa. ber.q loqī in pecunia redacta ex fructibus rez hēditariaz. Nos aūt loqmur in hyp.rei.q̄ nō qsistit in pōdere numero vel mēsura & sic in act.rea.q̄ bz instar corpis hēditarij & iō dz alteri cōicari, vt.l.itez labeo in prin.ff.fa.ber.& ibi p doc.& ita intelligit bar.i l.si pup.in fi.ff.q̄ in fra.cre.supplēdo tm̄ ei⁹.d.p no.p se & alios in.d.l.fi.C.ōpo.& hz p Bar.in.d.l.ij.§.ex bis.ff.de ver.oblig. Cōcludit ꝫ qp vnus ex hēdibus mīis possidens pdiū obli. pro

dote teneť illud reſpectu hypothece diuidere cũ alio ſre, ⁊ ſi illud ꝙſequutus fuit actione hypo. dꝫ illud cõicare cũ altero per alleg. ſ. q̃ no. qꝛ nõ repies alibi examinata ⁊ caſus eſt ꝙtingibilis. ¶ †Et maxime cũ alias extet deci. Bal. in auc. ei q̃ iurat in. iij. col. in ver. q̃ro plures ſunt habẽtes. C. de bo. aut. iu. poſ. ꝙ vno ex plurib⁹ creditoribus hñtibus hypothecã immiſſo ex primo decreto alij nõ cẽſenť immiſſi p rões de ꝙbus ibi p eũ ꝙ eſt notabile ad limita. tex. ⁊ ibi no. p gl. ⁊ Bart. in. l. cũ vn⁹ in prin. ff. eo. ti. vbi regulariť decretũ iterpoſitũ ad inſtãtiã vni⁹ creditoris pdeſt alijs. ¶ Mã ꝙcꝙd ſit in alijs creditori. tñ i coheredib⁹ hñtib⁹ hyp. hẽditariã, victoria vnius pdeſt alijs ⁊ venit cũ alijs cõicãda. ¶ Et ex pdictis ẽt colligiť rõ q̃re in ſocietate illõ ꝙ vnus ſocius exigit venit alijs cõicãdũ, vt. l. ſi vn⁹. ff. p ſo. ⁊ inſt. eo. ti. ſ. j. ⁊ hẽ in tex. ⁊ bi gl. ⁊ doc. i. l. vex. ſ. ſi cũ tres eo. ti. Mã vt ỏt gl. in. d. ſ. ſi cũ tres ſocij ſunt creditores ex vno ꝯctu ⁊ hñt quãda frnitatẽ in ſe, ⁊ ſiť eſt inter duos cohere des nã hñt vnã tm actionẽ hypo. lꝫ qlibꝫ inſolidũ. d. l. i. C. ſi vn⁹ ex pluri. here. cre. vel debi. ⁊ hñt in ea cõionẽ, q̃ venit diuidenda inter eos, p iudi. fami. her. p. d. l. ſi pig. Sicut ſocietas cõis inter ſocios venit diuidẽda actione p ſocio, nimiꝫ ergo ſicut inter ſocios nõ eſt melioꝛ ꝙditio poſſidẽtis, ita ⁊ inter coheredes ſꝫ inter alios creditores eſt ſecus, qꝛ in eis ceſſant. d. rões, ⁊ iõ. d. l. ſi debitoꝛ nõ extẽdiť a duobus credi. ad duos cohe. in hypotheca ⁊ ad duos ſocios in ſocietate, qꝛ ceſſat rõ de q̃ in. d. l. ſi
39 debitoꝛ vt. ſ. deductũ eſt. †Quarto q̃riť an ſi bona gñaliter ⁊ ſic tam preſentia q̃ futura iuxta. l. ſi. C. q̃ res pi. ob. poſ. ſint hypo. duobus credi. diuerſis tpibus an prioꝛ in tpe ſit potioꝛ ſcõo ẽt in bonis poſt ſuã obliga. q̃ſitis p debitoꝛẽ, An vero in poſtea q̃ſitis ꝙcurrãt primus ⁊ ſcõs creditoꝛ gl. in. l. ſi is q. ff. õ in. fiſ. diſputat ⁊ vꝫ tenere ꝙ ſimul ꝙcurrãt. idẽ vꝫ tenere gl. in. l. idẽ q̃. ſ. fi. ff. q pog. in pig. bab. ¶ Sꝫ ꝯriũ tꝫ ibi Bar. poſt alios antiquos vꝫ qõ prioꝛ creditoꝛ pferať ẽt in bonis poſtea q̃ſitis. idez latius fir. Bar. in. l. lex. C. q po. in pi. ha. ⁊ Bart. in. d. l. ſi is q ⁊ vt ipſe refert in locis predi. ita ante cũ tenuerũt Jac. de are. Cy. ⁊ Old. ¶ Idẽ ẽt tꝫ Bar. in. l. in rebus in prin. C. de iu. do. dicẽs ibi eſſe quaſi caſuꝫ de h. eã. opi. tꝫ Bar. in. l. hac edictali. ſ. his illud vlt. col. in ℣. ibi ⁊ ſi qs. C. de ſecũ. nup. dicẽs hãc eẽ cõez opi. ⁊ veritatẽ, ⁊ ita tenẽdũ cẽſeo q̃nis Sal. i. d. l. lꝫ ſequutus fuerit opi. gl. ſ. q prioꝛ ⁊ poſterioꝛ creditoꝛ ꝙcurrãt i bonis poſt primã obli. queſitis ⁊ conať rñdere argumẽ. Bar. ⁊ ſequaciũ, ſꝫ (vt dixi) opi. bar. eſt magis cõis ⁊ vera, ⁊ de facili põt rñderi argn. Saly. Sꝫ omiſſis alijs ad vnũ rñdebo in quo Saly. facit maioꝛẽ vim. Dicit. n. q rei aliene obligatio nõ vꝫ, niſi ſub iſta ꝙdõne cũ ſua erit vt. l. ſi fundus. ſ. aliena. ff. de pi. ſꝫ exiſtẽte ꝙditione q ſua ſit, nõ põt fingi retro ſua vere, qꝛa principio, ſm veritatẽ fuit alterius, neq̃ ẽt ficte qꝛ eſſet fingeť q res vnius eſſet alterius qõ eſt impoſſibile ⁊ ꝯ iura. Sed iſta verba Saly. meo iudi. lꝫ ſint ſubtilia, tñ nõ ob. cõi opin. ⁊ imo q̃ fuit obligata res aliena ſub illa ꝙditione ſi ſua erit, purificata ꝙdõe
40 q ſua efficiať, fingiť vſq̃ a prin. fuiſſe ſua. †Et nõ ob. allega. in poſſibilitas, qꝛ in fictione trãſlatiua õ tpe ad tps requiť duplex extremũ vꝫ extremũ a quo ⁊ in hoc requiť habilitas in eſſentia, ⁊ extremũ ad q, ⁊ i hoc ſufficit habilitas i potẽtia lꝫ nõ ſit in eſſentia vt declarat Bar. cũ quo alij trãſeũt in. d. l. ſi is q p emptoꝛe. ff. de vin. in mã fictionis trãſlatiue de tpe ad tps, in ꝓpoſito ergo lꝫ tpe obliga. ꝯcte dñiũ rei obligate eſſet alterius ⁊ non debitoris ⁊ ꝓp h obligatio nõ poterit ꝙſiſtere a prin. tãq̃ in re aliena, ⁊ ſic extremũ ad qõ nõ eſſet habile in eſſentia, tñ. d. res bene potẽtialiter poterat eſſe dicti debitoris, qꝛ ẽt a prin. poterat dñium trãſferri in debitoꝛẽ ſicut ẽt potuit trãſferri poſtea, ⁊ iõ acqſitio dñij poſtea facta a debitoꝛe fingiť retro ⁊ vſq̃ a pn. ꝯte obligatiois, qꝛ ẽt a prin. potuit fieri talis acqſitio dñij ẽt q tũc in eſſentia fuerit alterius. Et nõ ob. tex. in. l. obſeruare. ſ. ſi. in ſi. ff. de offi. pcõ. ⁊ lega. quẽ allegat p ſuo fundamẽto Saly. qꝛ in illo tex. extremũ ad qõ nõ fuit habile ẽt in potẽtia. eſt. n. ibi tex. q pcõſul anteq̃ eſſet ingreſſus puinciã deleganerat iriſdictionẽ ſuo legato, dicit ibi qõ talis õlegatio nihil valuit, qꝛ pcõſul anteq̃ ingrediať puinciã nullã hꝫ iuriſdictio. nec in eſſentia nec in potẽtia, ⁊ iõ lꝫ poſt delegationẽ pcõſul ingrediať puinciã ⁊ duret in ea. volũtate dꝫ ibi qõ legatus cenſeť habere iuriſdictionẽ nõ exinde ex quo delegata fuit, ſed ex quo puinciã pconſul ingreſſus eſt, ⁊ rõ eſt vt dixi, qꝛ pcõſul tpe facte delegatiõis nõ hẽat aliqua iuriſdictionẽ nec erat potẽtialiter habilis ad illã habẽdã anteq̃ eſſet ingreſſus puinciã, loquẽdo tñ õ iuriſdõe ꝙtioſa, vt. l. j. ⁊ ij. ff. de of. pc. ⁊ leg. Mã lꝫ eſſꝫ hõ tñ iſta potẽtia nõ eſt in ꝙſideratione, qꝛ nõ eſt potẽtia ꝓpinqua ad iuriſdictionẽ. Mã potẽtia ꝓpinqua eſt ipſa puincia in q̃ dꝫ exerceri iuriſdictio ⁊ illa requiť ad eſſe iuriſdictionis ꝙtioſe de q̃ logť tex. in. d. l. obſeruare. ſ. ſi. ⁊ ꝓpea cũ ibi (vt dixi) deficiat potẽtia in extremo ad qõ, qꝛ tpe delegate iuriſdictionis pcõſul nõ poterat iuriſdictionẽ delegare, nõ põt volũtas pcõſulis poſt ingreſſuꝫ puincie trahi retro ad tps demãdate iuriſdictiõis, in caſu añt nr̃o eſt ſecus, qꝛ extremũ ad q tpe ꝯcte obligationis erat habile in potẽtia, qꝛ dñs potuit ẽt illo tpe trãſferre dñiuꝫ in debitoꝛẽ ſicut trãſtulit poſtea, ⁊ pdicta optime õ clarant p Jaſ. in repe. d. l. ſi is q p emptoꝛe in. iij. q. prin. bar. i.
41 iiij. oppo. quã facit ꝯ illã ⁊ eſt mihi ſignata. nu. xxij. †Et pdicta ꝓcedũt in extremo ad q, ſed in extremo a quo aliud eſt dõm. Mã ſi extremũ a quo nõ repiť habile in eſſentia tpe exiſtẽtis cõditiõis ad obligationẽ ꝯhẽdã vl ex pte rei vel ex pte pſone tũc ꝙditio nõ trahiť neq̃ fingiť retro ad tps ꝯctus ⁊ ex pte rei diceť ſi tpe exiſtẽtis ꝙditionis res debita eſſet pempta, ex pte añt pſone diceť qñ añ purificatã ꝙditionẽ pſona q̃ ꝓmiſerat ſub cõditiõe eſſet mortua. Tũc. n. diceret extremũ a quo nõ eſſe habile in eſſentia ⁊ ꝓpea ꝙditio nõ poſſe retro trahi. ita vult bart. in. l. quoties i fi. ff. de noua. dicẽs eſſe ꝓpetuo tenẽdũ mẽti ad limi. l. q balneũ ⁊. l. potioꝛ. ff. q po. in pi. ha. ⁊ eſt pulchra ⁊ plena apo. Alex. in. l. ſub ꝙdõne. ff. de ſo. Et ꝓbať optie iſta ꝙclu. per tex. in. d. l. q balneũ. ſ. i. ⁊ ibi declarat Bar. Mã ibi res aliena fuit pignoꝛi data p debitoꝛẽ primo titio. ij. Baio. iij. debitoꝛ illã emit. iiij. debitoꝛ illã vẽdidit ſempꝛonio ⁊ de ptio ſatiſſecit titio ꝑ creditoꝛi, decidiť ibi q Gaius. ij. creditoꝛ nõ poterit illã rem auocare ab emptoꝛe, qꝛ illa nunq̃ ei fuit obligata, ⁊ rõ illi⁹ tex. ꝛz gl. ⁊ Bar. ibi eſt, qꝛ illa res fuit obli. ij. creditoꝛi ſub ꝙdi. vez ſi primo creditoꝛi oblig. eſſe deſierit. Añ cũ tpe exiſtẽtis ꝙdõis vez ſatiſfactionis facte primo creditoꝛi p quã deſijt illa eſſe obligata res, nõ inueniť illa res in bonis debitoꝛis, qꝛ ante fuit vẽdita ſempꝛonio, ⁊ ſic deficiat extremũ a quo in eſſentia nõ põt illa obligatio facta. ij. creditoꝛi retrotrahi ⁊ ꝙfirmari ⁊. d. limi. Bar. in. d. l. quoties ſeqť Alex. in. d. l. q balneũ. ſ. i. ⁊ ſic remanet firma iſta ꝙclusio q prioꝛ creditoꝛ preferri dꝫ. ij. ẽt in bonis
42 q̃ſitis p debitoꝛẽ poſt obliga. factã. ij. †Sꝫ iſta ꝙclu. fallit in fiſco, qꝛ ex primile. fiſcus. ij. loco creditoꝛ preferť. j. creditoꝛi i bonis q̃ſitis p debitoꝛẽ poſt obliga. ꝯctã cũ fiſco vt eſt text. in. l. ſi is q. ff. de iur. fiſ. in bonis añt q̃ſitis ante ꝯctã obli. cũ fiſco preferť primus creditoꝛ fiſco idiſtincte ſine primus creditoꝛ habuerit gñalẽ ſine ſpãlez hypo. vt no. gl. ⁊ Bar. in. d. l. ſi is q, ⁊ idẽ eſt ẽt ſine obliga. j. ſit expreſſa ſine tacita qꝛ creditoꝛ ex ea ꝓfertur fiſco in bonis q̃ſitis ante obli. ꝯctã cũ fiſco, vt. l. i. C. rẽ alie. gerẽ. ⁊ no. bar. in. d. l. ſi is q lꝫ gl. in. l. ſi pign⁹. ff. q po. in pi. ha. volnerit ꝯriũ ⁊ male ſm bar. in. d. l. ſi is q poſt By. in. l. priuil. ff. de priui. credi. ⁊ in reg. q prioꝛ. lib. vj. ⁊ ita ẽt vult Alexã. in ꝙſi. lviij. nu. iiij. vj. vol. Adde tñ q illud q dictũ eſt de fiſco vt. ſ. pferať. j. creditoꝛi in bonis q̃ſitis poſt obliga. cũ fiſco ꝯctam ꝓcedit qñ prim⁹ creditoꝛ nõ hꝫ aliud priuil. q̃ prioritatẽ tpis, ſed ſi vltra prioritatẽ tpis creditoꝛ haberet aliud priuilegiũ puta qꝛ eſſet creditoꝛ ex cã tutele, tunc rõne duplicis priuilegij. ſ. prioritatis tpis ⁊ tutele priuatis pferreť fiſco ẽt in bonis queſitis poſt obliga. fiſci. tex. eſt in. l. fi. in prin. ff. qui po. in pi. hab. ⁊ ita illũ tex. intelligit ibi in. j. ſo. ⁊ ſequiť ibi Bar. ⁊ gl. ⁊ bar. in.
43 d. l. ſi is qui prima oppo. que fit de. d. l. fi. †Quinto queriť inxta predicta qñ dať prelato in bonis queſitis ante vel poſt aliq̃ ex dictis obliga. iuxta terminos d. l. ſi is q[illegible]. quis debeat probare acquiſitionem eſſe facta ante obligationẽ cũ fiſco factam, ⁊ dõm eſt qõ qui agit ſiue prioritatẽ ſiue poſterioritatẽ hꝫ eam ꝓbare, vnde ſi prior agit ꝯ fiſcum ſꝫ creditoꝛẽ dꝫ probare acqſitionem factam prius quã fuiſſet ꝯctũ cum fiſco arg. l. quoties. C. de rei ven. ſed ſi fiſcus ageret ꝯ primum creditoꝛẽ priuatus deberet ꝓbare acquiſitionẽ bonoꝛ factã poſt ſuã obli. l. mater. C. de rei ven. ⁊ faciunt no. in. l. non ſolum. ſ. ſed vt probari. ff. de no. ope. nun. ⁊ in. l. cum actum ⁊ ibi gl. in fi. ff. de nego. geſt. ⁊ in cle. fi. õ reſc. ⁊ ita fir. bar. poſt Old. in. d. l. ſi is q ad fin. Adde no. p bar. in. l. i. C. de iur. fiſ. li. x. ⁊ p Jmo. ⁊ alios moder. in. l. i illa. ff. õ ℣. ob. Sexto dubitať ſi debitoꝛ obli. rẽ vni, ⁊ eodẽ die eãdẽ rẽ alteri vẽdidit, ⁊ nõ apparet de prioritate ⁊ poſterioritate dicte obliga. ⁊ vendi. ⁊ poſſeſſoꝛ quenieť p creditoꝛẽ hypothecaria quis habeat ꝓbare an creditor agens prioritatez ſine obligationis, an poſſeſſor quẽtus prioritatẽ ſue emptionis, ⁊ i B bar. in. l. ⁊ que nõdũ. ſ. i. ff. de pi. dicit q onus ꝓbandi incũbit creditori agẽti, alias (nõ ꝓbata p eũ prioritate) ſuccũbet ⁊ vincet poſſeſſoꝛ alle. l. de rebus. C. de do. an. nup. ſ allit tñ ſꝫ bar. in fiſco, qꝛ poſſeſſori quẽto a fiſco incũbet onus ꝓbandi rẽ fuiſſe ſibi

se sibi prius obligatã seu alienatã,ꝛ hoc fauore fisci alis possessor
succũbet p tex.in.d.l.j.C.de in.fis. ¶Bal.ait in.l.matrẽ.C.de
pb.tz indistincte qꝫ omnꝫ pbãdi icũbat creditori,siue agat,siue
gueniat ꝛ ita refert tenere Jac.de are.ꝛ monet rõe qz quocũqꝫ
tpe emptio facta sit,emptor est effectus dñs rei ꝛ iõ absqꝫ gside
ratiõe tpis bz ius suũ fundatũ,sz creditor nõ põt hre hipotecaz
nisi pbet qꝫ añ vẽditionẽ ꝛ traditionẽ alteri factã sibi res obliga
ta fuerit qz rei aliene nõ gsistit byp.vt.l.rẽ alienã.ff.de pig.act.ꝛ
sic apparet qꝫ ipse fundat se ex tpe ergo illud dz pbare ꝛ idez tz
Bal.in.l.de rebus.C.de do.añ nup.ꝛ dictã opi.Bal.ꝛ Jac.de
are.in.d.l.mrez tz ẽt Saly.ibi ꝛ Pau.de ca.ꝛ illa vr meo iudi
cio melius fundata,qz negari non põt qꝫ creditor nõ fundet se in
tpe,nõ ãt emptor p rõnẽ.Bal.vñ cũ fundet se in tpe omnꝫ pbã
44 di illud ei incũbit ꝛ p illã reg.qꝫ qñ tps est fundamẽtũ intẽtionis
alicuius illud dz pcise pbari alis pbatio est inalida p no. p bar.
ꝛ alios in.d l.nõ solũ.§.sz vt pbari.ff.de no.ope.nun.ꝛ p Bal.ꝛ
Saly.in.l.fi.C.ne sen.ex suo fac.ꝛ p gl.no.in.c.venerabilib9 de
sent.excõ.li.vj. ¶Adde tñ in hoc art.pbatiõis priozitatis pul
chrã apo.And.Barb.ad Bal.i.l.cũ res.C.si alie. res pi.da.
45 sit.vbi multa sikia adducit,multũ tñ a remotis mor suo. ¶ ꝛSe
ptio dubitari põt qñ ista pbatio pozitatis ꝛ posteriozitatis est fa
ciẽda qũo fieri dẽat,ꝛ i hoc Bal.i.d.l.de reb9.C.ỏ do.añ nup.
dicit qꝫ si qlibet pbat de sua die,ex tali pbatiõe colligit pozitas
ꝛ posteriozitas,sz si pbet ỏ eadẽ die tũc erit melioz qditio rei cõ
nẽti nisi p agẽtẽ pbet priozitas boze vel tpis.qñqꝫ tñ dicit ipe qꝫ
ex serie ipsius scripture poterit gstare de priozitate ꝛ posteriozi
tate,puta si manu eisdẽ notarij sint ambo ꝛctus celebrati,nã pri
mus in ordine scripture dicet prior ꝛ portior in tpe ar.l.si fernus
cõis.ff.de stip.serno.ita dicit Bald.p quo ẽt optie facit qỏ vult
Ang.in auc.de bñd.ꝛ falci.§.ceterum vbi vult qꝫ si in eo.instro
sunt obligata bona titio deinde seio,qꝫ byp.seij cẽsenda erit po
steriox pp ordinẽ scripture,facit ẽt qꝫ ingt Bal.i.l.aduersus.C.
de fur.vbi dicit qꝫ prior est in tpe q prior ẽ in ordine scripture,ꝛ
dixi.§.in.iiij.mẽbro.scõe ptis vbi vide. ¶Et pdicta pcedũt in
ter priuatas psonas nõ priuilegiatas.nã inter illas pbatio priozi
tatis vel posteriozitatis dz fieri vt.§.declaratũ est,sz qñ ex vna p
te est psona seu cã priuilegiata,ꝛ ex alia pte ex psona seu cã non
priuilegiata,ꝛ nõ apparet de pozitate vel posteriozitate,tũc absqꝫ
alia pbatiõe priozitatis vel posteriozitatis psumptio priozitatis
ẽ p cã priuilegiata vñ inrz dotis tãqꝫ priuilegiatũ psumet anteri9
instro mutui vel alteri9 sikis ctus nõ priuilegiati.l.in ambiguis ꝛ
ibi Bar.ff.de iure do.ꝛ no.bar.in positiõe casus in.l.j.ff.so. ma.
ꝛ ita refert ꝛ sequit Soci.ibi i prio no. ¶Nisi sz eũ appareret
de boze pozitate qz rõe vnius boze ꝛ ẽt minozis tpis vnũ instrm
dr prius altero sz gl.in.l.si ex pluribus.ff.de sol.ꝛ bal.in.l.impa
tor.ff.de stat.homi.ꝛ no.in.c.ij.ỏ qfes.ꝛ i.c.pastoralis de resc.ꝛ
idẽ dicit Soci.ibi esse in cã liberatis fauore illius sz Cy.in.l.in
exercẽdis.C.de fide instr.in.ij.q.ꝛ sikr in cã pia vt dicit qsulsisse
elegãtẽ doc.d.Frã.ỏ albergo.de aretio,vt ẽt refert ꝛ seqr Ro.
in auc.sikr.C.ad.l.fal.in.xiij.princ.in ctibus facti. ¶Idez ẽt ꝛ
tertio infert Soci.esse in fisco vt ibi late p eũ,ꝛ idẽ añ eũ tenuit
ꝛ posuit Bal.no.in trac.dotis in.ix.pte in.j.priuil.in fine,ꝛ la
46 te posui.§.in.iiij.mẽbro se pris. ¶ ꝛSed dubitat an si creditor
pbat de die sue obligõnis,possessor añt nihil pbat de tpe sue em
ptionis vel acqsitionis qs obtinere dẽat,ꝛ i hac difficultate Cy.
in.d.l.de rebus.C.de don.añ nup.dicit qꝫ pbãs de die sue obli
gatiõis vincit,qz sz talis pbatio ỏ necessitate nõ cludat qꝫ pus
ior ipse accepit obligationẽ cũ alius, cũ possit esse qꝫ ille q nõ pbat
de suo die ctrerit añ,ñ satis ẽ qꝫ ille q pbat ỏ die oino certius p
bat cũ alius q nihil pbat.ꝛ ita ẽt tz Bal.in.d.l.de rebus.ꝛ istỏ
dictũ refert Alex in.l.ꝛ q nõdũ.§.j.ff.de pig.in apo.ad Bar.ꝛ
relingt sup eo cogitãdũ p no.ibi p Bar. Illud tñ seqr Soci.in.
d.l.j.in.iij.limi.ff.sol.mat.ꝛ ibi corroborat p plura ac ẽt inducit
ad no.q.de diuersis collationibus de bñficio factis a papa ꝛ or
dinario eo.die, qꝫ si in collatiõe ordinarij eẽt apposita boza,illa
deberet pferri tanqꝫ gtinẽs tps magis certũ vt ibi latius p eum.
47 ¶ ꝛOctauo qz.§.aliqd dictuz fuit de.l.scripturas.C.q po.in pi
bab.ꝛ qz mã illa est gtingibilis, dicẽda sunt aliq circa intellectũ
d.l.Et prio qꝫ ad hoc vt ille qui nititr scriptura priuata gaudeat
priuilegio priozitatis ꝛ alius q bz instrm publicuz posterius,req
rit qꝫ illi tres testes q subscripserunt illi scripture priuate qñ illa
ne3at debeãt se recognoscere ꝛ pbari dz illa scriptura p eos,vel
saltẽ p cõparationez literaꝝ.ita firmat Soci.in gsi.cclxxiij.in
cã.d.lise.vij.col.ver.circa tertiũ.ij.vol.vbi ẽt repẽdit Pau.
de ca.in consil.cccxciij.in causa ser Ludouici q tenuit solã pscri
ptionẽ sufficere ẽt qꝫ testes nihil deponerent,puta qz essent mor
tui,ꝛ dicit Soci.qꝫ Pau.in hoc nimis inaduertẽter fuit loqun
tus,ꝛ ita ẽt dicit exprimere Bal.in.d.l.scripturas in prin. i sua
dist. ¶Sc̃o ad hoc vt dicta scriptura hẽat effectum prelatio
nis requirit ẽt subscriptio partiũ vltra subscriptionẽ triuz testiũ
ita tz Soci.in.d.gsi.cclxxiiij.ea.col.põderãdo ad hoc.d.l.scri
pturas qꝫ in prin.qñ agit ꝛ debitorẽ regrit dicta subscriptio par
tiũ ꝛ cuius in vers.sinautez.vbi agit ꝛ tertiũ nõ repetat de dicta
subscriptione partiuz,sed tm exprimat de testiuz subscr. ¶Tñ
qz in illo tex.dr hisdez scripturis apparet qỏ impator logtur de
hisdẽ scripturis de qbus in principio loquutus fuit p no.p doc.
in.l.talis scriptura ad fi.ff.de leg.j.ꝛ ẽt qz dictus vers.sinautẽ,lo
qtur p modũ exceptiõis facte a legis principio ꝛ exceptio dz eẽ
de gtentis sub regula.l.nã qꝫ ligde.ff.ỏ pe.leg.ꝛ ita sz eũ volue
rũt Nic.de Nea.ꝛ Bal.in spec.in rub. de fid.instr.ꝛ Jo.an.
in.§.nũc videndũ in addi.magna in ver.supplemẽtũ,ꝛ istud cor
roborat Soci.i.d.gsi.plurib9 alijs medijs vt ibi p eũ. ¶Ter
tio regrit ad effectũ plationis antedictũ,qꝫ illi tres testes qui se
subscripserũt sint pbate atqꝫ integre opinionis ꝛ ista qlitas dz p
bari,ꝛ ita firmat Soci.in.d.gsi.cclxxiiij.in.antepe.col.in ver.
postremo dico. ¶Nõ dubitatur circa.d.l.scripturas an stãte
statuto qꝫ scripture qỏ libroꝝ mercatoꝝ vel artificũ sumpte vel
exẽplate de cõmissione iudicis habeant p instrõ publico ꝛ ha
beãt executionẽ paratã,put instra guarentigie ꝛ bona debitoris
intelligant obligata ꝛ hypot.put tale statutũ extat Florẽtie,an
talis hypo.insurgens ex dictis partitis sumptatis,si detur gcur
sus cũ alio creditore habẽte instrz publicũ sui crediti, posterius
tñ dictis partitis,pferat creditor ex dicto lib.ꝛ in hoc Soci.in
gsi.ccxl.circa pñtez.ij.vol.firmat qꝫ isto casu nõ militet disposi
tio.d.l.scripturas,sed qꝫ creditor ex libro anteriori in tpe prefer
ri debeat posteriori creditori fundãti se in publico instrõ.ꝛ mo
uet ad hoc firmãdũ pluribus rõnibus ꝛ argumẽtis,ꝛ maxie qỏ
ex verbis claris statuti dicte partite librozꝝ assumũt nam publici
instri ꝛ sicut in.d.l.scripturas disponit qꝫ scriptura pnata trino
teste notata ꝛ solennizata put in.d.l.regrit bz a.d.l.vim publici
instri ꝛ pferẽ instrõ publico posteriori ita dz esse in scriptura cui
statutũ dat robur publici instri.l.oẽs pupli.ff.de instit.ꝛ iur fa
ciunt no.in.l.j.ff.de leg.j. ¶Addit ẽt Soci.in eo.loco qꝫ dicta
scriptura librozꝝ solẽnizata sz formã statuti nõ solũz bz vigorẽ ꝛ
debitorẽ pricipalez sz ẽt ꝛ tertiũ,ꝛ ita dicit fuisse gsultuz p pstan
tissimos doc.optimi indicij ꝛ gscientie.d.Jo.petrutinz de peru
sio in suo gsi.qꝫ incip.conabor.ꝛ.d.Bñdictuz capzã q se illi cõ
48 nibus q in hoc fiebãt p ptez aduersaz. ¶ ꝛEt inter alia assignat
rõnez inter scripturã libri ꝛ aliã scripturã pnatã.Nã in scriptu
ra priuata puta in apodissa põt de facili in tpe qmitti fraus qz lz
hodie scribat tñ põt i ea apponi dies tpis preriti,sed in libris ta
lis fraus nõ põt ita de facili cõmitti cũ singulis diebus ꝛ gtinua
te soleãt in illis data ꝛ accepta describi ita qỏ est qsi impossibile
in illis mutare veritatez tpis ꝛ diez qn pitus in hmõi scripturis
istud nõ aduertat ꝛ cognoscat ꝛ ppea statuens voluit dare istud
priuilegiuz libris ꝛ nõ alijs scripturis,ꝛ de hac ẽt rõe diuersita
tis br plene p modernos in.l.admonendi.ff.de iureiu.duz loquñ
49 tur de scriptura librozꝝ priuatoꝝ. ¶ ꝛInsup idez Soci.in eo.cõ
si.ccxl.addit qꝫ talis scriptura librozꝝ solennizata iuxta disposi
tionez statuti pdicti bz priuilegiuz plationis in byp.vsqꝫ in diem
quo ipsa scriptura gfecta fuit nõ autẽ incipiet a die approbatio
nis facte de ea p iudices,ꝛ ita ẽt dicit qsulsisse pfatuz.d.Jo.pe
trutiuz in.d.gsi.ea rõne qz auctenticatio sumptus facti de dicta
scriptura sz formã dicti statuti refert se ad libñ ꝛ illi9 scripturã
g illi9 initiñ attẽdi dz,qz ꝛba dñt itelligi sz tps act9 cui adjiciũt
l.i delictis.§.si exne9.ff.ỏ noxali. Et corroborat hoc multis alijs
fundamẽtis vt ibi p eũ,ꝛ demũ subdit qꝫ ista gclusio militat non
solũ in libris pprijs sz ẽt in libris cõibus inter plures socios p rõ
nes quas ibi adducit. ¶Ulterius est aduertendus qꝫ Pau.de
ca.in gsil.cccxciij.in cã ser Ludouici extendit dispositionẽ.d.l.
scripturas q logr iter plures creditores,vt habeat ẽt locũ qñ cõ
tendit inter vnũ creditorez fundãte se in scriptura priuata nõ so
lennizata iuxta.d.l.scripturas ꝛ inter emptorez rei byp.p prius
dicto creditori fundãtẽ se in instrõ publico sue ẽptiõis,qz vtroqꝫ
casu viget eadẽ rõ.s.possibilitas fraudãdi publicũ instrm p ap
positionez diei ꝛ tpis anteriozis in priuata scriptura fortasse con
fecta post publicũ instrm iõ etia dz militare dispositio.l.a titio.
ff.de ver.obl.ꝛ put latius pseqr Pau.de ca.in.d.gsi. ¶Sed
Soci.in.d.gsi.ccxl.in.ij.col.in ver.nõ omitto dicit qꝫ Saly.in
d.l.scripturas tz ctrũ ꝛ qꝫ alis etiã sup hoc vidit solenne gsi. eins
dez cui se subscripserũt multi solennes doc. Istud etiã dicit So

el. in qſi. lxxv. duplicato p. iiij. vol. in qſi. cxcviij. Sz ego nõ inueniõ Saly. hoc velle in. d. l. ſcripturas ꝛ eius qſi. nõ vidi. ꝛ preterea nõ puto eſſe recedẽdũ ab opi. Pau. de ca. q̃ mihi vr̃ eq̃ ꝛ rõnabilis. ¶ †Vltio circa diſpoſitionẽ. d. l. ſcripturas eſt aduertẽdũ q̃ Pe. de anc. in qſi. xxviij. rõnes induete ꝛc. cõſuluit q̃ ſi ꝓcurator vigore idonei mãdati obligauit bona dñi certe ꝓtione in priuata ſcriptura nõ ſolẽnizata iuxta. d. l. ſcripturas. ꝛ poſtea dñs obligauit alteri i publico inſtr̃o q̃ ille cui dñs obligauit i publico inſtr̃o ꝓferr̃ illi cui ꝓcurator obligauit i ſcriptura priuata lz anteriori, nõ obſtãte q̃ ille cui ꝓcurator obligauit videret̃ ẽt niti ex publico inſtr̃o mãdati q̃ſi a primordio tit̃uli poſterior firmet̃ euẽtus iuxta. l. j. C. de impo. lucrati. deſeri. lib. x. ꝛ q̃ i duab⁹ diſpoſitionib⁹ ſucceſſiuis effectus ſumãt̃ ab illa q̃ ſe refert ad aliã, nõ ab illa ad q̃ꝫ hr̃ relatio. l. ſi ita ſcripſero. ff. ꝺ cõdi. ꝛ demõ. ꝛ. l. aſſe toto. ff. de her. inſt. ꝛ ad hoc monet̃ plurib⁹ rõib⁹ ꝛ ꝑcipue q̃ p dictũ inſtr̃z mãdati ꝓcedẽs nõ tollit̃ ſuſpitio fraudis de q̃ in. d. l. ſcripturas. nã ille ꝓcurator potuit lõge poſt ultr̃z obligatiõis facte p dñm alteri ſcribere manu ꝓpria dictã ſcripturã ꝛ ponere ad libr̃ũ i ea die anteriorẽ inſtr̃o dñi q̃b⁹ fraudib⁹ voluit ꝓuidere. d. l. ſcripturas vt ibi latius p eũ. ¶ Cuius dicta optie q̃ferũt ad corrobatiõe dicte q̃cluſiõis Pau. de ca. in qſ. cccxciij. cũ vterq̃ fundet ſe in idẽtitate rõnis ad obuiãdũ fraudib⁹ ꝛ q̃ vbi militat rõ fraudis militet ẽt diſpoſitio. d. l. ſcripturas. ꝛ. d. qſ. Pe. de anc. ſubſcripſerũt ſe Baſpar de caldariis. ꝛ Frãc. de rãpo. vt apparet in fine dicti q̃ſilij ꝛ ẽt in conſil. xix. ꝛ ſic ſequẽti, ego Frã. vbi Frã. de rãpo. idẽ q̃firmat ita q̃ dicta q̃cluſio ſecure teneri põt tot ſolẽnib⁹ doctorib⁹ approbata ꝛ validis fundamentis roborata. vt latius in dictis conſilijs.

¶ †Mono ꝛ vltio in mã ꝓpꝛietatis eſt aduertẽdũ q̃ lz q̃n ẽ vn⁹ tm̃ creditor hñs plura bona hipotecata ipe poſſit ꝓſeq i bonis in q̃bus vult vt i. l. creditoris. ff. de diſtrac. pi. ꝛ ſi ſint plures creditores quoꝝ qlibet hz vnã tm̃ hypotecã q̃ prior ẽ in tpe potior ſit i iure vt. l. ij. q̃ incipit q̃ gñaliter in fi. ff. q̃ po. in pig. hab. ¶ Ñ q̃n prius creditor hz duas hipotecas vcz vnã gñalez ꝛ aliã ſpecialẽ ſcõs añt hz vnã tm̃. ſ. ſpecialez i aliq⁹ bonis, ſi hipotece ꝑmi creditoris ſunt pure ꝛ ſimplices, põt prius creditor de rigore iuris vti q̃ ipſe vult ſed de eqtate nõ põt vti niſi ſpeciali hyp. ſi in ea põt ei ſatisfieri vt eſt tex. in. l. ij. C. de pig. ſed ſi prius creditor hz ſpecialez hipotecã pure, ꝛ gñalez ſub q̃ditione ſubſidiaria q̃tenus pria nõ ſufficiat, ſcõs creditor, ſi ſpãlis ſufficit primo, nõ ſolũ erit potior i ſua ſpeciali, ſz ẽt erit ſolus vt. d. l. q̃ gñaliter fo rñ. ff. q̃ po. in pi. hab. Sz ſi ecõuerſo prius hz vnã tm̃ ſcõs vero hz duas, prius erit potior in ſua ambab⁹ illis ſcõi creditoris iuxta regulã q̃ prior li. vi. ꝛ hoc niſi hyp. ſcõi ſit ꝑuilegiata iuxta. l. lz C. q̃ po. i pign. hab. ꝛ ita diſtingũt bar. bal. ꝛ Saly. i. d. l. ij. ¶ Et p ampliatione. d. l. ij. no. q̃ illa hz locũ ſine prio facta fuerit prio creditori ſpãlis hyp. ꝛ poſtea gñalis, ſiue econuerſo ꝑmo gñalis ꝛ poſtea ſpecialis, vtroq̃ n. caſu eadez ẽ rõ ꝛ ꝓcedit d. l. ij. ita firmat ibi Sal. i. vl. q. p optias rõnes q̃ꝫuis ibi Pe. voluerit ꝯriũ ꝛ male hz Sal. ¶ Itẽ. d. l. ij. ꝓcedit nõ ſolũ q̃n debitor poſſidet bona hipotecata, ſz ẽt q̃n prius creditor, vel alia extranea ꝑſona poſſideret dicta bona, q̃ eadez eſt rõ ergo eadẽ dz eſſe iuris diſpoſitio vt. l. illud. ff. ad. l. aqui. ꝛ ita firmãt in. d. l. ij. Jac. bu. Cy. Bar. bal. ꝛ Sal. ¶ Sed dubitat̃ circa iſtã mãm q̃d ſi prius creditor nõ hz gñalez ꝛ ſpecialẽ hipotecã vt loq̃t. d. l. ij. ſz hz magis gñalẽ q̃ꝫ habeat ſcõs vterq̃ tm̃ hz gñalez ſz prius hz magis gñalez, q̃ꝫ ſcõs, an tali caſu habeat locũ. d. l. ij. vt i. prius teneat̃ prius ꝓſeq illã rez q̃ nõ cõprehendit̃ in hyp. ſcõi ꝛ ſi illa eſt ſufficiẽs p ſua ſatiſfactiõe nõ poſſit moleſtare alia bona q̃prehenſa i hipoteca ſcõi ꝛ Cor. in qſi. ccxlvij. lz in pñti pe. col. j. vol. determinat q̃ iſto caſu nõ militet diſpoſitio. d. l. ij. q̃ iſto caſu reperit̃ rigor ſcriptus de quo in. d. l. q̃ gñaliter in prin. ꝛ nõ reperit̃ eqtas ſcripta, q̃ caſus. d. l. ij. eſt diuerſus ab iſto ꝛ iõ dz ꝓferri rigor. l. placuit. C. de ind. ꝛ q̃ nõ eſt oino eadẽ rõ q̃n prius hz gñalez tm̃, q̃ eſt q̃n hz ſpãlez ꝛ gñalez. Nã ſpãlis hyp. affert aliqd plus iuris ar. eius q̃ hr̃ in regula generi li. vj. ꝛ q̃n q̃ hz gñalez ꝛ ſpãlem hipotecã in eadez re hz i illa duplex vinculũ obligatiõis ꝛ duo vincula magis ſtringũt vt i auc. itaq̃. C. cõ. de ſucceſ. ꝛ iõ creditor teneat̃ magis eligere rẽ in q̃ hz ſpãlem ꝛ gñalez hipotecã q̃ꝫ illã in q̃ hz gñalem ſolã ꝛ iſta eqtas mouit impatorez in. d. l. ij. ¶ Et facit q̃. d. l. ij. eſt exorbitãs vt dicunt ibi doc. ꝛ eſt ꝯ. d. l. q̃ gñaliter vñ nõ eſt extẽdẽda ad aliũ caſum. l. q̃ ꝙo ꝯ. ff. de leg. ꝛ. q̃. d. l. ij. ſit exorbitãs tz ẽt Soci. in qſi. cxcvi. prio aſpectu in fi. ij. vol. duplicato p errorem. lxxv. iiij. vol. ¶ Et p hoc infert q̃. d. l. fi. ꝓcedit ſolũ reſpectu ſcõi creditoris, q̃ tũc. ſ. prius creditor teneat̃ ſibi prius ſatiſfacere in re ſpãliter hipotecata, ſec⁹ aũt ſit quo ad tertiũ poſſeſſorẽ q̃ nõ hz hipotecaz aliq̃ꝫ i dictis rebus, q̃ quo ad eũ nõ reqrit̃ excuſſio de ſpãli hyp. ꝑmi creditoris, ſz tũc erit loc⁹. d. l. creditoris. ff. de diſtrac. pi. ꝛ. d. l. gñalr̃ in ꝑn. de quo tñ vide q̃ dicã. ꝯ. in. j. par. octaue p tis i mã excuſſiõis i. viij. fal. ¶ Et p ꝙpleméto iſti⁹ mãe not. q̃ q̃n agit̃ ꝯ hz creditorẽ habẽtẽ ſpãlẽ hipotecã, ꝛ prius hz ſpãlem ꝛ gñalẽ iuxta terios. d. l. ij. ꝓſumptio ẽ q̃ ſpãlis hy. q̃ꝫ hz prius ſit ſufficiẽs p ſatiſfactiõe ꝑmi creditoris niſi aliꝺ ꝓbet̃ vt tz glo. in. d. l. ij. in ver. redigere q̃ꝫ ibi ſeq̃t Saly. in. j. opp. ꝛ p hec remanet expeditum iſtud ſm membrum iſtius quinte partis.

SVMMARIVM

1 Secũdus creditor põt offerre primo creditori ſuũ creditum ꝛ liberare pignus a primo credito ꝛ ſuam hipotecã q̃firmare.
2 Res hipotecata tranſit cum ſuo onere.
3 Secundus creditor an poſſit offerre ementi a debitore vt ſatisfiat creditori primo.
4 Oblatio per ſm creditorem non poteſt fieri emptori qui emit a primo vendente iure creditoris.
5 Regula quod oblatio non põt fieri per ſm creditorem ementi primo ſeptem modis neceſſarijs reſtringitur.
6 Secundus creditor poteſt offerre primo creditori hipothecario ſed non chyrographario.
7 Re primo creditori ex ſecundo decreto adiudicata, non poteſt vltra creditor ſecundus offerre.
8 Oblatio poteſt fieri primo creditori etiam poſt rem ei adiudicatã inſolutũ p iudicem ex ſcõo decreto iudiciario ordine, ꝛ hoc per ſm creditorem non per debitorem.
9 Statuto cauente q̃ q̃cunq̃ habens ius in bonis venditis vel inſolutũ adiudicatis veniens infra annũ audiatur, an creditor conditionalis non veniens excludatur.
10 Oblatio facta per ſecundum creditorem primo cum depoſitione ꝛ conſignatione liberat pignus.
11 Oblatio que fit a ſecundo creditore primo ſit de credito anteriori nec requiritur offerre poſterius.
12 Creditor ex vna cã tm̃ an teneat̃ recipe particularẽ ſolutiones.
13 Creditor ſecũdus offerens primo ſuccedit in ius hipotece prioris creditoris ſuccediq̃ꝫ in ius perſonalis actionis.
14 Oblatio poteſt fieri per ſm creditorem primo non ſolum q̃n ſecundus conuenitur a primo ſed etiam q̃n ſecundus agit contra primũ, quo caſu primus tenetur cedere ſcõo iura tenuti.
15 Ceſſio quam cogitur facere creditor primus vel alius poſteriori creditori ſoluenti vel offerenti quo iure petatur.
16 Hypotheca ria que datur ſecundo creditori in locum primi ſuccedenti an ſit eadem que datur primo.
17 Oblatio an ꝛ q̃n poſſit fieri per primum creditorem ſecundo.
18 Primus creditor non poſſidens an poſſit ſecundo offerre.
19 Primus creditor non poteſt cogi offerre ſecundo.
20 Oblatio facta per ſm creditorem primo poſſidenti an precludat viam primo offerendi ſecundo.
21 Poſſeſſio non tranſit de vno ad alium ſine animo poſſidentis.
22 Oblatio poteſt fieri per alium creditorem tertium ſecundo creditori qui obtulit primo ꝛ in ius ſucceſſit.
23 Actione perſonali ceſſa an cenſeatur etiam ceſſa hypotecaria cedenti competens.
24 Beneficio cedendaꝝ actionuꝫ an renuntiari poſſit, ita q̃ꝺ q renuntiauit amplius nõ valeat excipere de ceſſione ſibi facienda, nec eaz amplius petere.
25 Beneficio cedendarum actionum an requiratur ſpecialis ꝛ in dinidua renuntiatio.
26 Creditor an poſſit cogi cedere iniuſto poſſeſſori.
27 Poſſeſſor conuentus hypotecaria poteſt offerendo debitũ petere ſibi cedi iura ſi onus luendi rem poſſeſſam ꝛ hypotecatã non incumbat ipſi poſſeſſori.
28 Jus offerendi competens tertio poſſeſſori an locum habeat in poſſidente rem eſtimatam in dotem datam.
29 Exceptio cedendarum an obſtet creditori cui poſſeſſor offert ſi creditor liberauit alia bona hypotecata.
30 Beneficium cedendaꝝ fideiuſſori competens vnde cauſetur.
31 Exceptio cedendarum non obſtat mulieri agenti etiam ꝯ correum vel fideiuſſorem obligatum ad reſtitutionem dotis.
32 Creditore agente hipotecaria contra tertium ſimplicez poſſeſſorem ex duobus creditis quoꝝ vnuz anterius eſt altero, poſſeſſor non poteſt vnum offerre ſine altero.
33 Jus offerendi qualiter competat fideiuſſori debitoris.

34 Lex. ij. C. non ponit̃ rem ſui juris ꝓ offerre vſ! dei 202.

34 Lex.ij.C.de fideiussoribus.qbus casibus precedat ⁊ qbus non.
35 Uni ex duobus reis vel fideiussoribus soluenti creditor, tenet creditor cedere iura ⁊ actiones ⁊c.
36 Creditor q nō pōt cedere an semp repellat exceptiōe cedēdar.
37 Creditorem vnum ex fideiussoribus liberante an ipsi creditori obstet exceptio cedendarum.
38 Oblatio potest fieri per habentem solu⁊ ius dominij in re.
39 Debitor an possit a quolibet indifferenter ēt inuitus liberari.
40 Creditor recusans debitum oblatu⁊ an amittat ius petendi.
41 Creditor an teneatur recipere debitum ab extraneo a debitore oblatum.
42 Extraneus soluens vel offerēs creditori an possit impetrare cessionem iurium contra debitorem.
43 Debitor offerens creditori impedit venditionē pignoris ⁊ moram purgat.
44 Creditore cedente ius debitori datur ipsi debitori retentio pignoris contra alterius vsucapionem.
45 Debitore soluēte de pecunia aliena an ille de cuius pecunia solui⁊ succedat in ius illius creditoris.
46 Debitor an soluendo vel offerendo creditori teneat offerre creditum chirographarium.
47 Extensio de stricta significatione ad latam p⁊cedit etiā in correctoriis si militet eadem ratio.
48 Pignus pretorium ⁊ iudiciale potest retineri p⁊o debito chyrographario.
49 Creditor habens duo pignora p⁊o diuersis debitis, vnum vel minus idoneu⁊, aliud valde idoneum an possit retinere illud valde idoneum pro vtroq⁊ debito.
50 Creditor chyrographarius dicitur habere ius retinēdi pignus, sed non vendendi.
51 Casibus quibus ius offerendi competit, an possit fieri oblatio lata sententia in hypotecaria.
52 Iuri offerendi an possit p⁊escribi.
53 Tempo⁊alia ad agendum perpetua sunt ad excipiendum.

¶ Tertium membru⁊ .v. partis.

c **Dpio modo** tertiū mēbru⁊ .v. partis in quo tractatur de oblatione seu iure offerendi . ⁊ sic de vno effectu resultante ex pignore vel hypoth. ⁊ diuiditur in tres partes in prima parte tractabitur quibus competat tale ius offerendi, in secunda qualiter oblatio fieri debeat, in tertia de effectibus resultantibus exoblatione.

i **In prima** itaq⁊ parte huius tertij mēbri in qua venit discutiendum qbus cōperat ius offerendi. ¶ † Primo dūm est q⁊ tale ius
x offerendi competit scō creditori, q⁊ sc⁊ scūs creditor potest offerre primo creditori suum creditum ⁊ liberare pignus a primo credito ⁊ confirmare suam hypotecam iuxta.l.j. .C.q po. in pi. bab. ⁊ l. potior. §. fi. ff. eo. tit. ⁊ ista sit reg. q. s. secūdus creditor pōt offerre primo, q⁊ amplia ⁊ postea limita aliqb⁹ modis. ¶ Et p⁊o amplia q⁊ ista reg. q⁊ scūs creditor pōt offerre primo ꝓcedit ēt si p⁊iori creditori a debitore res hypotecata in solutū data fuerit p⁊o suo credito, q⁊ adhuc scūs creditor pōt offerre p⁊io. Et idē si. d. p⁊io creditori p debitorē res vendita fuerit, nā vtroq⁊ casu locus est oblationi vt est tex. no. in. l. j. §.
2 cū aūt. C. si anti. credi. ⁊ ibi p Saly. ¶ † Nā sicut si debitor dictā re⁊ alteri extraneo alienasset, remaneret scō creditori salua sua hyp. q⁊ res hipotecata trāsit cum suo onere. l. si debito. C. de distrac. pig. ⁊ c. ex literis de pign. ⁊ xvj. q. j. c. si qs laicus. ⁊ l. quenerit. §. si fundū. ff. de pi. actio. ita ⁊ qñ vēdit vel dat insolutū priori creditori remanet salua sua hypothe . secundo creditori ⁊ pōt offerre p⁊io ꝓut hāc eqparationē facit tex. in. d. l. j. C. si anti. credi. ¶ Nec in hoc h⁊ obstare q⁊ creditū primi creditoris vī sublatū p satisfactionē ⁊ ꝓpea nō videat necessaria alia solutio vel satisfactio de eo, q⁊ ad hoc rñdet gl. Jac. de Are. Cyn. ⁊ alij in. d. l. j. q⁊ imo nō fuit sublata actio ⁊ obli. primi creditoris p dationē insolutū vel venditionē ei factā de dicta re ex quo ilཬa datio vel vēditio fuit reuocabilis p fm creditorē volētē offerre p tex. in. l. si qs aliā. ff. de sol. ⁊ facit tex. ⁊ q⁊ ibi no. p gl. ⁊ doc. in. l. ex sextāte. §. latinus. ff. de excep. rei iudi. cū qcor. Scō mō rñdet gl. q⁊ si aliter diceremus sua diligētia noceret p⁊io creditori q⁊ esse nō d⁊ vt. l. debitor. ff. de separa. ⁊ scūs creditor lucraret cū iactura primi q⁊ esset inī quū ar. l. si me ⁊ titiū. ff. si cer. pe. ⁊ melius in. l. i. taq⁊ ver. s⁊ vtiq⁊. ff. de dolo. Scō amplia vt reg.

ꝓcedat ēt si ille primus creditor q accepit insolutum vel emit a debitore postea vēdat alij, q⁊ talis emptor isto casu nō erit securus, sed ēt ei a scō creditore offerri poterit q⁊ primus creditor nō vendidit ei iure creditoris, sed potius vigore sue acceptiōis insolutū vel emptiōis ⁊ sic trāstulit in eū dūiū affectū, ita t⁊ Sa
3 ly. post Jaco. de are. ⁊ Cyn. in. d. l. j. C. si anti. cred. ¶ † Tertio amplia reg. vt ꝓcedat ēt si debitor vēdidisset rē hipotecatā alteri vel obligasset vt de illa pecunia solueret p⁊io creditori ⁊ ita postea solvit q⁊ adhuc isto casu scūs creditor poterit offerre illi emptori vel creditori de cuius pecunia fuit solutū p⁊io creditori qō vī mirabile cū extincta fuerit oīno obligatio primi creditoris p solutionē factā⁊ in quātitate ꝙsistenti in genere q̄ de facili ꝙsumit, ⁊ tñ scūs creditor adhuc pōt offerre ⁊ auocare re ab emptore vel creditore de cuius pecunia solutū fuit primo creditori vt est casus, l. cū p⁊iori. ff. de distrac. pig. ¶ Sed in predictis insurgit pulchra difficultas vc⁊ quo iure ille emptor vel creditor de cuius pecunia fuit solutū p⁊io creditori possit obtinere vt sibi resoluat a scō creditore, q⁊ nec talis emptor nec creditor succesit in ius primi creditoris nisi sup hoc factū fuerit pactum expressum vt. l. j. C. si anti. credi. ⁊ l. aristo. ff. q̄ res pig. obli. pos. ⁊ l. j. C. de his q in p⁊io. credi. lo. succed. cū ergo primū creditus sit sublatū solutione ⁊ emptor vel creditor de qno⁊ pecunia fuit solutū p⁊io nō successerit in locum primi videtur quod secundus creditor sit modo potior in pignore absq⁊ eo q⁊ teneat offerre dicto emptori vel creditori pretiū solutū primo. ¶ Et istā difficultatē monit gl. in. d. l. cū p⁊ior, sed subdit q⁊ dicto emptori vel creditori de eqrate danda est retētio pignoris l⁊ nō habeāt hipotecā⁊ ar. tex. in. l. j. in prin. ff. q. mo. pi. vel hy. sol. ⁊ l. ij. §. j. ff. q. po. in pi. hab. dicit tñ gl. q⁊ istud sibi nō placet, ⁊ in effectu ꝙcludit ibi gl. q⁊ nisi sit factū pactu⁊ q⁊ ille emptor vel creditor ex cuius pecunia solutū fuit prio succedat in locū illius, scūs creditor in nenie⁊ potior eo ⁊ agens ex sua hipo. ad dictā rē nō tenebit offerre illud qō erat debitu⁊ p⁊io creditori, ⁊ q⁊ dicto emptori vel creditori de cuius pecunia fuit solutū primo . nō dabit except. neq⁊ retētio ꝯ fm creditorem, ⁊ cū. d. gl. trāsit ibi simplr Bar. ⁊ illā approbat expresse Sal. ¶ Tñ est aduertēdū q⁊ l⁊. d. gl. dicat ve⁊ quo ad actionē hipotecariā, q⁊ sc⁊ dictus emptor vel creditor de quo⁊ pecunia fuit solutū primo creditori sine pacto in illa nō succedūt, ⁊ ideo nō possent agere ꝯ tertiū possessorē tñ quo ad ius excipiendi ⁊ retinēdi male loquit gl. q⁊ ipsi pñt retinere rē p qua soluerūt pecuniā primo creditori ꝯ fm creditorē agētē vt ē tex. ⁊ ibi gl. in. l. j. in prin. ff. q. mo. pi. vel hy. sol. ⁊ ibi hoc firmat Bar. ⁊ Sal. ⁊ idē in emptore tenent Bar. ⁊ Sal. in. d. l. q⁊ debitore. ff. q po. in pi. hab. vbi volūt q⁊ l⁊ emptor sit effectus dūs rei empte pp q⁊ videbat q⁊ illa res non posset esse ei obligata. l. neq⁊ pignus. ff. de reg. iur. Tñ ipsi determinant q⁊ ex quo dicta res pōt ab eo auocari p fm creditorē pōt retineri loco pignoris p. l. ex sextāte. §. latinus. ff. de excep. rei iudi. ⁊ l. iulianus. §. offerri. ff. de act. emp. ⁊ l. ij. §. j. ff. q po. in pi. hab. ⁊ l. j. .C. si ant. cred. ¶ Et ideo Pau. de ca. in ꝙsi. cclxx. visis actis reprobat illā gl. in. d. l. cū prior dicēs nescire quo spiritu illa gl. dixerit illud verbū vltimū vc⁊ q⁊ sibi nō placet q⁊ deī exce. ⁊ firmat Pau. q⁊ indubitāter l⁊ nō deī actio, tñ deī retentio ⁊ exceptio. ⁊ ita ēt t⁊ Cor. in ꝙsi. cclxv. vī in presenti in litera. l. ij. vo.
¶ Et ita puto tenedū q⁊ Bar. inaduertēter ⁊ pfunctorie transiuit cū. d. gl. ⁊ ꝯrīū ⁊ melius postea tenuit in. d. l. j. in pri. ff. qb. mo. pig. vel hy. sol. ¶ † Limitat mō dicta reg. vt nō ꝓcedat qñ
4 primus creditor venderet bona hipotecata iure crediti extraneo emptori ꝓut de iure pōt iuxta tex. inst. qbus alie l⁊. §. j. ⁊ in l. quenerit. ff. ō pi. act. q⁊ tūc scūs creditor nō poterit offerre illi ēptori, s⁊ emptor erit securus ab eo vt ē tex. in. l. j. C. si ant. cred. q⁊ ē mirabile. Nā si ipse creditor emeret vel isolutū accipet, adhuc ei scūs creditor posset offerre vt. d. l. j. ⁊ ibi p Bal. ⁊ Sal. in scō respō. ⁊ tñ si ipse creditor vendat alteri facit eū securum a scō creditore. ¶ Tñ in hoc assignat rō dīe ibi p doc. vc⁊ q⁊ qñ creditor primus vendit iure creditoris trāsfert in emptorē dūiū nō affectū, q⁊ ipse creditor tpe accepte hipotece habuit a debitore licentiā ⁊ ius alienandi. d. l. si quenerit, ⁊ ideo vendendo fuit resolutu⁊ omne ius secundi creditoris ⁊ est ac si illa res nunquā ei obligata fuisset q⁊ licentia vendendi precessit obligationē secundi creditoris, ⁊ resoluto iure datoris sc⁊ debitoris resoluit ius acceptoris sc⁊ secundi creditoris. l. vbi. §. sed marcellus. ff. de in diem adictio. Sed qñ dūs ⁊ idem debitor vēdit vel insolutum dat transfert dominium in emptorem affectum ex hipoteca secundi creditoris que p dictā venditionem non resoluitur, q⁊ debitori non erat data licentia a secundo creditore ven-

dendi prout data fuit a debitore primo creditori, & istam ratio nem ofie sequuntur Jaco. de Aret. Cy. & Sal. in. d. l. j. & com probat Cor. in consi. ccxlv. ij. vol. in litera b. ¶ Et sic remanet cluſio in hac prima limitatione q ius offerendi nō cōpetit ſo creditori, ei qui emit a primo creditore vēdente iure creditoris
5 p text. in. d. l. j. ¶ †Sed ista prima limit. restringit septez mo dis necessarijs. ¶ Et primo restringit vt pcedat qñ primus cre ditor venderet extraneo emptori, & ita loqtur. d. l. j. Secus aūt si primus creditor venderet fideiussori sui debitoris, quia tunc secundus creditor posset dicto fideiussori ementi offerre vt est tex. in. l. ij. ff. de distrac. pi. & ibi no. bar. in. l. i. ibi late p doc. C. ō dolo. ¶ Scō restringit qñ primus creditor venderet ſo credi tori, q dicto ſo creditori ementi pōt offerri p aliū creditorē, & ēt p debitorē vt est tex. in. l. cū scōs. §. fi cū. l. seq. ff. de distract. pi. & rō est vt ibi dicit iuriscōsultus, q scōs creditor q emit a primo nō tā cā acqrendi dominij q̄ſ fernandi sui pignoris causa censet emisse, & istas duas restrictiōes ponit gl. ij. in. d. l. j. C. si anti. cre di. ¶ Tertio restringit qñ venditio facta p primū creditorē iu re creditoris extraneo, nō esset facta recte & legitie puta q ven didit ante tps vel aliter nō seruata forma iuris vel pacti q tunc tā debitor quā secūdus creditor audit volens renocare dictā vē ditionē vt est tex. in. l. ij. C. si anti. cred. & boc ēt si dicta venditio esset facta sciente debitore, q exceptio q̄ cōpetebat ꝯ credito ri ꝛ vendentē transit in emptorē. vt. l. in hoc iudi. §. pe. ff. cōm. di. & l. si a te. §. fi. ff. de excep. rei iud. & ita tz gl. j. in. d. l. ij. & nihilo minus dictus emptor hz ꝯ debitorē agētē ad renocādā emptio nē exceptionē doli nisi ei offerat pecuniā q̄ſ creditor soluit vt. l. emptor. in prin. ff. de rei ven. ita no. gl. in. d. l. ij. in glo. i. & sequit ibi Saly. ¶ Quarto restringit. d. limi. qñ primus creditor ven deret rē pignoratā vni ex fratribus debitoris q habebat dictam rē cōez cū fratribus. Nā illi fratri emēti pōt offerri ab alijs fra tribus q frater q emit vr fecisse iniuriā ab alijs fratribus emen do illā rez cōez noie proprio, volend excludere alios fratres, & ideo pōt ei offerri tex. est no. in. l. fi. §. quatuor. ff. de leg. ij. & not. Alex. in. d. l. j. C. de dolo quez casuz tene mēti q est q̄tingibilis. ¶ Quinto restringit. d. limi. qñ primus creditor vēderet rez be redi debitoris tūc. n. nō dr ꝓprie emptio ſz reluitio & dictus be res poterit queniri sup dicta re hipotecaria ab alijs creditorib⁹ ista est gl. not. in. l. ij. in ver. queniris. C. de repu. ber. q̄ſ Paul. de ca. dicit esse ꝓpetuo tenendā menti, & q de facili quilibet di ceret oppositū, & ita ēt refert ibi Jaso. ¶ Sexto restrigit dicta regula qñ primus creditor in venditione apponit pactū q debi tori liceat offerre emptori & rez recipere, q: vigore pacti poterit debitor offerre & recuperare rez nō obstāte dicta vendi. text. est in. l. si cū venderet. in prin. ff. de pig. act. potestq̄ tali casu debi tor cogere creditorē q vendidit pignoratitia directa ad cedēdū actionez ex vēdito ꝯ dictū emptorē vt ibi subdit tex. ¶ Ad idē tex. in. l. si creditor. in prin. ff. de distrac. pi. vbi ampliat boc ꝓce dere nō solum in pignore vendito sed ēt in hyp. vendita. Et ibi Bar. declat ꝓdicta ꝓcedere, q: ſ pactū fuit adiectū q liceat re cuperare pignus ex boc debitor nō poterit agere ꝯ emptorez ſz agere dz ꝯ creditorē vt sibi cedat actionē si aūt pactū fuit adie ctuz vt ipsi debitori liceat recuperare & tūc debitor poterit ex dicto pacto recuperar absq̄ alia cessione ita declat Bar. in. d. l. si creditor. in prin. Sz prius creditor vendidit absq̄ alio pacto tūc debitor recuperare nō posset nisi ante venditionez venditor obtulisset & alia fecisset de q̄bus per Bar. in. l. fi. ff. de distra. pi. ¶ Sed dubitar que actio cōpetat debitori qñ fuit appositū pa ctū p creditorez in venditione & dōm est q si pactuz fuit resolu tiuz tituli puta q res esset inempta vel liceret debitori accipe re rez suā dabit rei vendicatio, sed vbi verba pacti nō essent re solutiua ſz inflexa puta rez restituas vl reddas & tūc dabit actio in factū ꝓscriptis ꝯbis ita no. Sal. in. l. si cū venderet in princ. ff. de pi. act. ¶ Septimo restringit. d. limi. nisi debitor esset pu pillus vel minor. xxv. an. vel absens ex cā reipublice vel ex aliq̄ alia causa posset restitui in integrum aduersus dictā venditionē factā p creditorem q: in quacunq̄ ex dictis causis debitor pote rit offerre emptori vt est tex. in. l. si creditor. §. j. ff. de distrac. pi. & firmat Saly. in. d. l. ij. C. si anti. credi. ¶ Et vbi dictū est debi torē admitti ad offerēdū idez intelligas in ſo creditore q: ius q̄ſ competit debitori circa oblationem cōpetit etiam scō credito ri vt in toto ti. C. si anti. credi. quinimo fortius est ius oblationis q: cōpetit ſo creditori q̄ſ debitori vt apparet in. l. si potior. §. sciē dum. ff. q po. in pig. hab. & apparebit clarius ex infra dicendis.
6 ¶ †Scō pricipaliter limitat reg. q scōs creditor possit offer re primo vt habeat locū in creditore hypotecario, nō aūt ꝓce dit in creditore chyrographario, q: ille nō hz ius offerendi nisi prio creditore volēte, ad effectū impetrādi cessionē vt est tex. i. l. nulla. C. ō sol. & ibi p bar. & tex. gl. & Sal. i tūmario in. l. cū tibi. C. q po. in pi. habe. Nisi forte talis creditor chyrographarius possideret rē hipotecatā prio creditori, q: ab eo quentus posset vt quilibet alius extraneus possessor offerre iuxta. l. paulus. §. j. ff. qb.
7 mo. pi. vel hy. sol. de quo. j. latius subdā. ¶ †Tertio fallit regu la. §. dicta ſm aliquos post rem adiudicatā prio creditori ex ſo decreto inf no. in. l. a diuo pio. in. §. si post adiectū. ff. de re iudi. ¶ In quo tñ est aduertēdū q: aut datio insolutū est facta priori creditori extraiudicialiter p debitorez iuxta tex. in. l. eleganter. in prin. ff. de pi. act. & tūc indubitāter saluū erit ius offerēdi scō creditori vt est tex. & ibi p doc. in. l. j. C. si anti. credi. & dictū est. q̄ aut dicta adiudicatio est facta p iudicē ex scō decreto iuxta ti. C. si in cām iudi. pi. cap. sit. & maxie in. l. fi. & tūc dicta adiudica tio respectu scōi creditoris perinde est ac si facta fuisset p ipsum debitorez q: factū iudicis reputat factum partis, vt. d. l. j. & l. si ob cām. C. de euictio. & ideo sicut qñ p debitorē res data est in solutū primo creditori scōs pōt ei offerre, vt dictū est, ita & qñ in dex loco partis adiudicauit pōt scōs creditor offerre prio & ita
8 expresse vult Sal. d. l. j. in vl. q. ¶ †Respectu aūt debitoris est maius dubiū an. s. ipse possit nō obstāte adiudicatione insolutū facta p ſm decretū offerre ipsi creditori debitū & resoluere adiu dicatiōez, & hūc articulu late disputādo examinat Alexā. post Bar. & alios in. l. si finita. §. iulianus in pe. & vlt. col. ff. de dā. in fec. & tādem relatis opinionibus alioꝝ q̄cludit q p verior & cōior opi. est q debitor, facta adiudicatione ex scō decreto, non au diat, & idez firmat Alex. in. l. debitoribus. in vlt. col. ff. de re iu di. & in q̄si. xj. viso processu. v. vol. ¶ Et ista sunt vera in adiudi catione insolutū facta a iudice p moduz iudicij, secus aūt esset si adiudicatio fieret vigore rescripti impetrati a principe iuxta. l. fi. C. de iure do. impe. q: tunc debitor veniens infra biennium a die q̄cessi rescripti posset offerre debituz ipsi creditori & resolue re dictā adiudicationez p tex. in. d. l. fi. q̄ ita intelligit p doc. ibi
9 & p Alex. in. d. §. iulianus. in pe. & vlt. col. ¶ †Predicta aūt p cedunt in terminis iuris cōis, secus aūt vbi aliter p statuta esset ordiatuz, put est Florētie vbi stat. cauet qō q̄cunq̄ habens ius in bonis venditis vel adiudicatis insolutū veniens itra annū au diat, ſz elapso anno nō audiat, & boc excepto debitore sup quo stat. pōt dubitari an creditor q̄ditionalis nō veniens. j. annuz sit exclusus, & Alex. i q̄si. cvj. visis & opportune tc. v. vol. p multa argumenta de q̄bus ibi p euz tz q nō. ¶ Et p hac q̄clusione fa ciūt q̄ in simili hūr p Ab. in q̄si. xxij. vr. j. vlti. col. ij. vol. ꝯrium aūt vr tenere Jas. post Cuma. in. l. si stipulatus fuerim. §. cū sti pulamur in. ij. limi. ff. de ver. obl. p argumenta q̄ ibi adducit que aliter nō refero, q: arti. nō est ꝓprie in materia nostra. ¶ Pun to tñ qō termini in q̄bus loqt Jas. sint diuersi a terminis Alex. vt pz ex multis pōderatis p Jas. q̄ nō sunt in stat. Florentino in quo q̄sulit Alex. in. d. q̄si. cvj. & ideo credo q opi. vtriusq̄ pos
10 sit saluari in suo casu ex diuersitate statutoꝝ. ¶ †Insup qñ secū dus creditor offert primo, & ipso recusante recipē q̄signat & de ponit, q̄sequit primo q dictā rem liberat hy. prioris creditoris & q̄ſ suā hipotecaz in ea q̄firmat vt. l. j. & potior. C. q po. in pi. ha be. & l. potior. §. fi. ff. eo. ti. scō q̄sequit q pōt primuz creditorez ēt inuitū cogere ad cedendū iura sua, ita tz Bart. in. l. aristo. in ij. q. ff. q̄ res pig. ob. pos. & Bal. in. l. nulla. ad fi. C. de so. Tertio consequitur quod si prius creditor nolit cedere scō, absq̄ ces sione scōs succedit in ius primi creditoris vt no. Bar. i. d. l. j C. q po. in pi. hab. & in. d. l. arist. in. j. q. ¶ Et seq̄la ista & vtilitatū ampliat aliqbus modis. ¶ Et prio amplia vt nō solū succedat in ius primi creditoris pro sorte q̄ſ ei obtulit, ſz ēt p vsuris etiaz inuito debito vt est tex. & ibi Bar. in. l. si prior. §. j. ff. q po. in pi. hab. & l. secundus. C. de pignori. ¶ Intellige tñ q secundus suc cedit in ius primi creditoris vt aliis preferat quo ad creditū pri mi in qō successit, nō aūt quo ad creditū propriuz ipsius secūdi, q: pro eo non preferr alter q est prior se lz sit posterior primo ni si mediante pacto inito cū scō vt est text. in. d. l. si prior. §. a tio. ¶ Scō amplia vt pcedāt predicta ēt si primus nolit reci pere creditū suū sibi oblatū a scō nā nihilominus scōs q̄firmat suā hypotecaz, q: actio hypotecaria q̄ competebat primo facta fuit inutilis p dictam oblationez cuz p euz stet q nō recipiat vt. l. potior. §. fi. & ibi Bar. ff. q po. in pi. hab. & l. j. C. eo. ti. ¶ Ter tio amplia vt ꝓdicta ꝓcedāt nō solū si scōs creditor offerat prio sed ēt si q̄sentiat & patiat q alind pignus sibi obligatū vendat & ex ꝓtio satisfiat primo creditori nā ēt isto casu scōs creditor suc
11 cedet i hypotecā primi. tex. & i. d. l. si prior. §. si tertiꝰ. ¶ †Quar

to ãplia vt p̃dicta ꝓcedãt ẽt si ꝑ̃ns creditor eẽt creditor i duo
b⁹ creditis quoꝝ vnũ eẽt alteri⁹ ꝓ creditoꝝ, alind ꝛ̃o posteri⁹.
qꝛ si scõs creditor offerat ꝓiori creditꝰ anterius succedet in il-
lud nec tenebit᷑ ei offerre posterius suo credito tex. est no. in. l. q̃
12 rebaꝫ. ff. q po. in pi. hab. ¶ †Et sic ꝛ alias creditor nõ teneat᷑ re
cipere particulareꝫ solutionẽ q̃n est creditor ex vna cã tñ secus
est q̃n est creditor ex pluribus causis vt not. Bar. in. l. tutor. §.
lucius. ff. de vsur. fac. l. plane. ff. fa. ber. & no. Bart. Alexã. & alij
in. l. qdã. ff. si cer. pet. vbi ponunt᷑ casus in qb⁹ creditor tenet᷑ re-
13 cipere particulare solutionẽ. ¶ †Quinto amplia vt nõ vt solus
scõs creditor offerens succedat in ius hypotece ꝓioris credito
ris. vt. l. j. C. q po. in pi. ha. sed ẽt succedit in ius ꝓsonalis actio-
nis vt. l. j. C. de his q in ꝓioꝝ cred. lo. succed. facit. l. pupillus. ff.
de rebus eoꝝ, & ita firmat Bar. in. d. l. aristo. in pri. & allegat. l.
j. §. nũc tractemus. ff. de tute. & ra. dist. & sic scõs creditor post ob
lationẽ factã ꝓio poterit intentare tã hipotecariã q̃ꝫ ꝓsonalẽ ꝯ
debitorẽ & eius bona vt est tex. in. l. ij. ĩcta gl. ibi. C. de pi. & idẽ
tꝫ Sal. i. d. l. arist. i pri. q. ¶ Sexto amplia q talis successio in
ius primi creditoris cõpetit ꝑ virtute oblatiõis ẽt absq; aliquo
pacto, ita tꝫ gl. & Bar. in. d. l. arist. in. j. q. ¶ Septimo amplia
vt predicta ꝓcedãt ẽt si ꝓior creditor cui offert᷑. p ꝑm esset pri-
uilegiat⁹ puta qꝛ sit res pubica nã ẽt isto casu scõs creditor põt
ei offerre & in ius succedere vt est tex. in. l. fi. C. de his q in prio.
cre. lo. succed. ¶ Octauo amplia vt scõs creditor soluens vel
offerens primo nõ solũ succedat in ius hipotece & actionis ꝓso-
nalis primi vt dictũ est in. v. ampliatione, ꝫ ẽt succedat in locuꝫ
ꝑmi dñi vt est tex. in. l. creditor q̃ est. l. iij. §. j. ff. q po. in pi. hab. &
14 no. Bar. in. d. l. arist. in pri. q. ¶ †Nono amplia vt p̃dicta ꝓ-
cedãt nõ solũ q̃n scõs creditor quẽtus est a ꝑmo vt. s. ei possit of
ferre & ipetrare cessioneꝫ. vt. l. mulier. ff. q po. in pi. hab. ꝫ ẽt q̃n
scõs creditor agit ꝯ ꝑmũ, vt. l. creditor. §. si ꝓim⁹. ver. vñ. & l. po
tior. §. fi. ff. q po. in pi. ha. & ita tꝫ Bal. post Aber. de Cremona
in rub. C. de pri. do. in. liij. vol. in ꝛ̃. Itẽ scias q ꝓior. inferẽs ex
hoc q scõs creditor agẽs ꝯ ꝓmũ q tenutã accepit & ei offerẽs
põt eũ cogere ad cedẽdũ sibi oia iura. ¶ †Alterius q̃rit᷑ q̃n cre
15 ditor ꝓius vl alius cogit᷑ cedeꝛ inra posteriori creditori soluẽti
vel offerẽti, quo iure petat᷑ talis cessio, & dõm est q q̃n inter pe-
tẽtes cessiones fieri & eius a quo petit᷑, interesset aliqs ꝯctus vel
q̃si ex quo possit creditori soluẽti vel offerẽti obligari tũc cessio
petet᷑ actione ex eo ꝯctu vel q̃si vt. l. stichũ. §. si mãdato in fi. ff. de
sol. q̃n aũt nullus ꝓcessit ꝯctus vel q̃si intẽtari debebit officiũ in
dicis vt. l. si res obligata in fi. ff. de lega. j. ita tenebat Cyn. post
By. in. d. l. cũ alter. C. de fideius. & ibi simplr refert & seq̃t Saly.
¶ Sꝫ Bar. in. l. modestinus. ff. & so. in. ij. q. pleni⁹ distinguẽdo
dicit q q̃ꝫ cessio petit᷑ aũ factã solutionẽ, q̃ꝫ post. ¶ Pri-
mo casu si cessio petit᷑ a creditore agẽte ad suũ creditũ & tũc ces
sio petit᷑ ope exceptionis vt. l. si fideiussores. §. fi. ff. de fideius. Si
aũt petit᷑ a creditore nõ agẽte & tũc petet᷑ officio iudicis vel qdi-
tione ex. l. vt. l. fideiussoribus. ff. de fideius. ¶ Scõo casu q̃n ces
sio petit᷑ post solutionẽ in casibus in qbus de iure peti põt, quos
ponit Bar. in. l. modestinus. ff. de so. & tũc si ꝓcessit aliqs ꝯctus
ex quo creditor obligeꝛ soluenti, & petet᷑ actiõe ex illo ꝯctu, & d.
l. stichũ. §. si mãdato, sed si nullus ꝯctus ꝓcessit & tũc si illõ qõ sol
uit᷑ creditori q̃sistit i pecunia petet᷑ cessio actiõe ex empto, qꝛ sol
uẽdo emere vꝝ dictas actiones vt. d. l. modestinus in fine & l. cũ
bis. ff. de fideius. & l. si dubitet᷑ in prin. eo. ti. si aũt illõ q̃ soluitur
q̃sistit in alia specie q̃ꝫ pecunia, & tũc nõ põt esse emptio, ꝫ erit
qdã ꝯctus innoiatus & ideo isto casu cessio petẽda erit actiõe ꝑ-
scr. verbis vt. l. j. §. si qs seruũ. ff. depositi. ¶ Posset ẽt isto casu
id qõ solutũ ẽ repeti ꝑ qditionẽ sine cã cũ sit solutũ ob certã cãꝫ
q̃ postea seqnuta nõ fuit iuxta gl. i. d. l. cũ bis & p̃dicta ꝓcedunt
quando sunt plures obligati principaliter vel accessorie, sed
quando vnus est obligatus, & ille qui soluit non est obligatus,
sed soluit ex aliqua alia cã, tũc ei qpetit offi. iudi. ad petẽdũ ces-
sionẽ. l. si res obligata i fi. ff. de leg. i. ¶ Petunt ẽt cessiones ali
q̃n vltra casus p̃dictos ex diuersis causis de qb⁹ hꝝ ꝑ Bar. i. d.
l. modestin⁹ vbi plene explicat᷑ ista materia cessiõis & ꝑ Saly. i
l. cũ alr. C. e. ti. ꝑ Soc. i qs. cc. ij. vol. & ꝑ Corneũ i qs. li. ij. vo. cũ
16 qcordãtijs de qb⁹ i locis. ¶ †Sed dubitat᷑ an actio hip. q̃
dat᷑ ꝓ creditori succedẽti i locũ ꝑmi sit eadẽ q̃ dat᷑ ꝓio, & gl. i. d.
l. arist. ff. q res pi. obl. pos. & i. d. l. i. C. de his q i po. credi. lo. suc.
dicit q nisi ẽ i ẽntia eadẽ. qꝛ ꝓia fuit sublata solone, ꝫ q ꝑ oia ẽ
eiusdẽ q̃si qdã fictiõe iuris cẽseat᷑ eadẽ. ¶ Pro hoc ẽt facit qꝛ
ꝫ aliquos obligo q trãsit de defuncto in hꝝdẽ nõ ẽ eadẽ nũero, ꝫ
eadẽ spẽ, qꝛ actio ita ibꝝt ossib⁹ illi⁹ cui ꝓio acqrit᷑ vt ab eo sepa
ri nõ possit. Lgs ergo casus. ff. de pecu. ergo ñ põt dici eadẽ nũero.

Sꝫ qꝛ hꝝs & defunctus reputãt᷑ iuris fictiõe eadẽ ꝓsona vt i anc.
de iu. iur. a mo. ꝓsti. i ꝑn. iõ iuris fictiõe dꝝ eadẽ actio i spẽ Cy.
ãt i. d. l. i. C. de his q i po. cre. lo. suc. dicit p̃dcã ꝓcedeꝛ i obligone
ꝓsonali q̃ ossib⁹ adhꝝt, ꝫ i reali put ẽ hip. q̃ nõ adhꝝt ꝓsone dicit
q i ꝛ̃itate & i eẽntia ead. trãsit i ꝫ creditorẽ, qꝛ cũ scõs soluit vꝝ
magis soluere aio trãsferẽdi ius alienũ i se q̃si sit q̃dã ꝓmutatio
q̃ꝫ aio liberãdi debitorẽ ar. l. si pupillo. ff. de reb⁹ eo. & ita õt te-
nere Pe. & Jac. de aren. & ita seq̃t Saly. i. d. l. i. Bar. ẽt i. d. l.
arist. i vlt. co. i ꝛ̃. q̃ro ergo nũqd hip. tꝫ q sit eadẽ ꝛ̃e, õt. n. ibi
q iterueniẽtib⁹ illis q̃tuor de qb⁹ ꝑ gl. i. d. l. arist. ille cui⁹ pecu-
nia solnit᷑ ꝓio creditori acqrit duplicẽ hip. vnã ex ꝓsona ꝓpa ví
gore illi⁹ ꝓci q res sit sibi obligata, aliã ex ꝓsona ꝓioris credito-
ris succedẽdo i ei⁹ locũ vigoꝝ ꝓci initi de succedẽdo. & qõ ista q̃
acqrit᷑ ex ꝓsona ꝑmi creditoris ẽ vna & eadẽ i ꝓsona vtriusq; vt õ
clarat ibi Bar. & ita tenẽdũ ẽ i hip. q̃ ẽ realis & de facili separi
põt a ꝓsona. ¶ In ꝓsonali ãt q̃ ẽ isepabilis ab ossib⁹ vt. l. ij. ff. ꝓso
cio & d. l. qs ergo casus dꝫ ẽ q illa q̃ acqrit᷑ alteri ex cessiõe vel
successiõe i ius alteri⁹, loquẽdo õ singulari successore iuxta ter-
minos. d. l. arist. alia ẽ actio vtilis q̃ acqrit᷑ succedẽti & alia dire
cta q̃ qpetit creditori ꝓio & ita no. Bar. i. d. l. arist. ad fi. q no.
17 ¶ †Insup i ista mã dubitat᷑ an sicut scõs creditor põt soluẽ᷑ & of
ferre ꝓio ita ecõuerso ꝑmus possit offerre ꝛ̃o, & i hoc ꝓio dꝫ ẽ
q ꝑor nõ cogit᷑ innit⁹ offerre ꝛ̃o vt ẽ tex. & ibi Bal. & Saly. in. l.
ꝓior. C. q po. i pi. hab. ꝛ̃o dꝫ ẽ q si ꝑor creditor possidet pignus
põt ẽt ipse offerre ꝛ̃o. Ita tꝫ gl. fi. i. l. potior. §. fi. ff. q po. i pi. hab.
sicut põt q libet extraneꝰ possessor ꝑ. l. mulier. ff. q po. i pi. ha. & l.
paul⁹. §. fi. ff. q. mo. pi. vel hip. sol. Idẽ tꝫ gl. i. l. i. C. q po. i pi. ha.
i gl. i. & dcãs gl. approbat bar. i locis ꝓdcis & ẽt Saly. ¶ Et ꝓ-
dicta clar᷑ ꝓcedũt q̃n ꝑm⁹ creditor possidet, qꝛ tũc põt offerre si-
cut q libet extraneꝰ possessor ꝑ dcã iura & ita loquunt᷑ gl. & doc. pal.
leg. & ita ẽt tꝫ gl. i. l. cũ notissimi. §. eo. i ꝛ̃. debitũ parat⁹. C. de ꝓ
scri. xxx. an. vbi accursius repbẽdit placẽtinũ & seq̃t Joannem.
18 ¶ †Sꝫ difficultas ẽ qd si ꝑmus creditor nõ possidet an tũc pos
sit offerre ꝛ̃o, & bal. i. d. l. paulus. §. fi. i lec. nona vꝝ tenere q nõ,
qꝛ tũc sua nõ itereꝛ. ¶ Sꝫ Saly. i. l. cũ notissimi i. §. eo. firmata
opi. ꝓcedẽti q q̃n ꝑm⁹ creditor possidet possit offerre ꝛ̃o. Po-
stea subdit q q̃n ꝑm⁹ creditor nõ possidet, ꝫ possidet scõs, & pri
mus creditor nõ hñs hipo. nõ põt offerre ꝛ̃o, qꝛ isto casu nulla hꝫ
actionẽ cui cobꝝat ius offerẽdi iuxta. l. nulla. C. de sol & ita ꝓce-
dat opi. Placẽ. ꝫ si ꝑm⁹ hẽat hip. sicut scõs, q̃ me diãte ꝑmus
agit ꝯ ꝫ possidẽtẽ pignus, & tũc si scõs offert ꝑmo vt sibi pign⁹
q̃firmet, dubitari põt an isto casu ꝑmus creditor replicãdo possit
offerre ꝛ̃o. & obtinere pign⁹, & i hoc rñdet Saly. post Ja. õ are.
q tũc ꝑm⁹ creditor nõ ẽ audiẽd⁹, qꝛ cũ par sit cã ꝓioris & poste-
rioris creditoris i offerẽdo, i pari cã melior dꝫ eẽ qdõ possesso-
ris ar. eoꝝ q̃ notãt᷑ i. l. q rõne. §. ꝫ nõ vt i littore. ff. de acq. re. do.
& qꝛ i dubio indicãdũ ẽ ꝓ reo, & ita residet Saly. ¶ †Sꝫ iterus
19 dubitat᷑ qd si nõ possidet neq; ꝑmus neq; scõs creditor, ꝫ possi
det tertiꝰ possessor ꝯ quẽ agũt tã ꝑmus q̃ꝫ scõs creditor, & scõs
creditor q aliter nõ posset obtinere, offert ꝑmo vt sibi q̃firmet pi
gnus iuxta. d. l. i. C. q po. i pi. hab. An isto casu ꝑm⁹ possit offer
re ꝛ̃o forte desideras aliq̃ rõne obtinere i hip. rem obligatã, & tꝫ
iste casus omittat᷑ a gl. & doc. s. allega. tñ putaꝛ q isto casu pri-
mus creditor possit offerre ꝛ̃o, qa vt dixi. s. tꝫ primus creditor
inuitus nõ cogat᷑ offerre ꝛ̃o tñ volẽs põt vt. d. l. ꝓor. C. q po. i pig.
hab. & quod isto casu q̃n. s. nõ possidet neq; ꝑmus creditor neq;
scõs sed possidet tertius extraneus, possit primus offerre ꝛ̃o cre
ditori, q prius soluerat alteri est tex. in terminis in. l. iij. §. i. ff. qui
po. in pi. hab. ibi nisi forte prior ei pecuniã offerat. ¶ Et isto ca
su cessant rõnes quas adduxit Saly. in. d. §. eodẽ in ꝛ̃o credito
re possidẽte cui primus nõ põt offerre, vt dcm̃ est, qꝛ nõ põt dici q
sit potior qdõ possidẽtis cum neuter eoꝝ possideat sed tertius.
Item cessat rõ q in dubio fauendum sit reo, qꝛ isto casu secun-
dus creditor non est reus, sed reus est ille tertius possessor q̃tra
quem vterq; agit & propterea puto quod isto casu primus credi
tor possit offerre secundo. ¶ Et no. oẽs istos casus, qꝛ sunt q̃ in
gibiles maxime Florentie per doctores male examinantur.
20 ¶ †Et ex predictis alias in facto coram me dubitatũ fuit an si
secundus creditor obtulit & deposuit & obsignauit debitũ primo
creditori possidenti, possit post predicta primus creditor possi-
dens offerre secundo iuxta gl. in. d. l. i. C. qui po. in pig. hab. cum
aliis. s. alleg. ¶ Et q nõ possit arguebat, qꝛ fcã oblatiõe depositi
õe & obsignatione vꝝ resolutũ ius pignoris primi creditoris &
q̃firmatũ ius secundi ita q amplius ab eo pignus anelli nõ pos
sit vt. d. l. i. & ibi Bal. & ẽt vꝝ q secundus creditor amõ succes-
serit in ius primi creditoris & illud esse translatum in secundum

iuxta no. in. d. l. aristo. ⁊ rō est qz oblatio depositio ⁊ obsignatio ꝟ vim solutionis vt. l. obsignatione. C. de sol. ⁊ l. accepta. C. de vsur. ⁊ cū solutione tollat actio ⁊ obl. vt instit. q. mo. tol. obl. in prin. non videtur quod primus creditor cuius actio. ⁊ oblig. est sublata possit offerre ꝟo. ¶ Tñ ego sp fui i ꝯria opi. vc3 qꝫ creditor prius ēt post oblationē depositionē ⁊ obsignationē adhuc possidēs possit offerre ꝟo, qz primus creditor possidēs respectu iuris offerēdi eqparat exneo possessori, ⁊ sicut exneus possessor ēt iniustus ⁊ nullū habens ti. pōt offerre iuxta. d. l. Pau. §. fi. ff. q. mo. pi. vel hy. sol. ita ⁊ pōt primus creditor possidēs, ⁊ istā eqparationē facit gl. in. d. l. potior. §. fi. ff. q po. in pi. hab. ⁊ in. d. l. j. C. e. ti. ⁊ sequunt doc. ⁊ sic in isto iure offerendi plus ꝙsideratur possessio ꝗs ius crediti vt ēt hr p gl. ⁊ Sal. in. d. l. cū notissimi. §. eo. ⁊ respectus possessioni in isto iure offerēdi prefert hypotece ⁊ credito vt ibi hr, donec ergo primus creditor possidet durare ꝺz istud ius offerēdi. ¶ Et nō obstat qꝫ p oblationē depositionē ⁊ obsignationez sit ꝙfirmatū ius scōi creditoris, ⁊ qō scōs successerit in ius pmi, ita qō ab eo auelli nō pōt. d. l. j. ⁊. d. l. arist. Qz lz ista ita sint, tñ satis est qꝫ possessio adhuc est penes primū creditorē, nā possessio nō pdit p oblationē factā a ꝟo sed adhuc remanet apud primū ⁊ pro recuperāda possessione agendū est vel pignoratitia directa iuxta totū ti. ff. ⁊ C. de pi. act. ⁊. l. creditor. C. de pig. vel p hipotecariā iuxta. l. ij. C. de pretor. pig.

21 † Et possessio nō trāsit de vno in aliū sine alio possidētis vt. l. ij. §. in amittēda. ff. de acq. pos. ⁊ iō sine traditione nō trāsit in aliū l. traditionib⁹. C. ō pac. ⁊. c. cū aliqb⁹ ō re indi. ⁊ sic lz aliai ura crediti p oblōnē sint trāslata ipso iure in ꝟz creditorē, tñ hoc nō pōt dici ō possessiōe qz eadē possessio q̄ ē apō vnū nō deābulat in aliū sed ei acquiritur nona possessio vt. l. j. §. p procuratorem ⁊ ibi p Jaso. post alios. ff. ō acq. pos. qꝫ aūt acqrat nona possessio sine traditione fieri nō pōt vt probatuz est, ⁊ sic prim⁹ creditor ēt trāslatis iuribus crediti in ꝟm remanet tñ possessor ergo donec est possessor pōt offerre scō sicut pōt qlibet alius nud⁹ possessor. d. l. mulier. ⁊. d. l. Pau. §. fi. ¶ Nō obstat ēt text. in. l. si fundus. §. in vēdicatione. ff. de pi. de quo pungit bal. in. d. l. paulus, pōderādo ordinē litere dū ibi dr qꝫ possessor quentus hipotecaria ꝙdemnari ꝺz ad restituendū nisi soluat vt restituat rez, ⁊ sic vr ibi tex. qꝫ possessor debeat offerre ⁊ soluere ⁊ añ sniaz ⁊ idē vr qꝫ debeat offerre anteqꝫ ei offerat. ¶ Qz rñdet qꝫ in illo tex. exigit solutio ante sniaz ad effectū vt possessor possit absolui ab obseruatione iudicij ita declarat ibi gl. in ver. absoluēdus lz p hoc nō negat ibi text. qꝫ possessor non possit offerre ēt post sniaz ad effectū ipetrādi cessionē iuxta. d. l. mulier. ⁊ ita tz bar. in. l. si stipulatus fuero. x. in melle ad fin. ff. de solutio. ⁊ latius ⁊

22 de hoc dicā. j. in istamet parte istius membri. ¶ † Et nō obstat qꝫ p oblationē fuerit ꝙfirmatū pignus ꝟo creditori ita qꝫ ab eo amplius auelli nō pōt vt p bal. in. d. l. j. qz ille text. ⁊ dictū bal. intelligit respectu prioritatis hipotece. Nā scōs nō pōt in hypotecaria amplius quinci a priori creditore cui ipse scōs obtulit deposuit ⁊ obsignauit vt ēt ꝙstat ex illo tit. C. q po. in pi. hab. in quo est situata. d. l. j. q̄ loqt de prioritate iuriuz hipotece, ⁊. l. sp intelligi ꝺz iuxta teri os ti. in quo situata est vt. l. impator. ff. ō in diē addictio. Nō aūt loqt. d. l. j. ⁊ bal. ibi respectu iuris offerēdi, ⁊ scōs creditor lz offerendo prio ꝙfirmet suū pignus respectu prioritatis hipotece. d. l. j. Tñ nō ꝙfirmat respectu oñij vel q̄si vt dixit tex. in. l. cū posterior. ff. de distra. pig. ⁊ hinc est qꝫ ēt post solutionē factā a ꝟo primo creditori ⁊ pignora ab eo accepta pōt eidē alius creditor offerre vt est tex. in. l. cū scōs. §. fi. iūcta glo. eo. ti. si ergo alius creditor pōt offerre ergo ⁊ possessor ⁊ sic scōs creditor q desijt eē creditor sed nō desijt esse possessor. Et ita puto tenēdū lz nō inueniā examinatū p doc. Ulterius dubitari pōt in p̄dictis qñ creditor teneat cedere quas actiones teneat cedere, ⁊ in hoc breuiter dic ꝟm bar. in. d. l. modestinus in v. q. q̄si ad fi. legis qꝫ ꝯ principalē ⁊ fideiussorē cedēda est actio psonalis ⁊ hipotecaria vt. l. ij. ⁊. l. cū alter. C. de fideius. ⁊. l. fide iussoribus ⁊. l. cū bis. ff. eo. ti. Itē cedēdū est officiū iudicis quod ēt cedi pōt vt. l. si minoris. ff. de admi. tut. ⁊. l. qꝫ si minor. §. fi. ff. ō mino. Itē cedēda est ēt naturalis obligatio tm̄, si illaz solā ba-

23 beat qz etiam illa cedi pōt vt. l. si eius. ff. ad trebel. ¶ † Sed dubitat an cessa psonali actione, censeat ēt cessa hipotecaria que cōpetit cedenti, ⁊ gl. in. l. si pignori in versi. qtra. ff. fami. hercī. ⁊ ibi bar. tz qꝫ sic. idē tz bar. i. l. si heres pecuniā in pri. ff. ad treb. ⁊ ibi Pau. de ca. ⁊ istud procedit sine. d. byp. veniat ex gñali obligatione sine ex spāli vt no. Bal. in. l. si insolutuz cū. l. seq. C. de act. ⁊ obl. Intellige tñ tu de hypo. que cōpetebat cedenti tēpore cessionis, secus aūt in ea q̄ incepit cōpetere post cessionez qz illa nō vr cessa cū psonali. ita tz bal. in. d. l. si ī solutū p text. quem dicit esse singularem in. l. heredē. ff. mand. ⁊ idem colligit ex no. p bar. in. d. l. si heres pecuniā, vbi dicit esse speciale qꝫ in restitutione q̄ fit ex senatusconsulto trebelliano nō veniūt actiones quesite heredi post mortē defuncti, ⁊ sic̄r in vēditione hereditatis in qua nō cōprehendunt actiones quesite heredi ex sua pronisione vt ibi p bar. adde Alex. in. l. fideiussor obligari. ff. de fidei. in. post bar. ibi ⁊ in. l. si vero ī prin. ff. so. ma. vbi ēt firmat qꝫ cessa actione ꝯ principalē censeat cessa ꝯ fideiussorē, lz Bar. in

24 hoc aliud velit in. d. l. si heres pecuniā. ¶ † Dubitat ēt in predictis an possit renuntiari bñficio cedendaꝝ actionum ita qꝫ q renūciauit amplius non valeat excipere de cessione sibi facienec eam amplius petere, ⁊ breuiter rñdet qꝫ huic benefi. tā cō petenti ꝗ cōpetituro p pactū renūciari pōt vt ꝓbat in. l. si fideiussor. §. j. ff. de fidei. in. ⁊ ita tz gl. in. l. nisi. ff. de pact. ⁊ firmat bar. in. d. l. modestinus in. j. q. ⁊ monet p regulā. l. si qs in ꝙscribendo. C. de pac. ¶ Idē tz Cor. in ꝙsi. lj. lz, in hac ꝙsultatiōe. ij. vo. in litera. m. ⁊ Soc. in ꝙsi. cc. qm̄. ij. vol. in pe. col. in ver. vij. certū est. ⁊ ambo ꝙsulnerūt in eo. casu, ꝙz meo iud. Soci. elegātius

25 absolnit ꝙsultationem. ¶ † Sed maior dubitatio est an regrat specialis ⁊ indiuidua renūciatio huic benefi. cedendaꝝ an vero sufficiat illa gñalis renūciatio q̄ frequenter in ꝯctibus solet apponi vc3 renunciauit benefi. noue ꝙstitutionis de fideiussorib⁹ eplē diui Adriani, ⁊ benefi. de pluribus reis debēdi ⁊c. Et omni iuris ⁊ legū auxilio ⁊ fauori, ⁊ in hoc Ro. in ꝙsil. ccccl xxij. in eo qꝫ q̄rit circa finē tz qꝫ requirat spālis renūciatio ⁊ monet q̄tuor fundamētis vt ibi p eū, ꝯriū ēt tz Cor. in. d. ꝙsi. lj. ij. vo. per rōnes quas ibi adducit. idē tz Soci. in. d. ꝙsi. cc. ij. vol. in pen. col ⁊ latius hanc opi. firmat ⁊ cōprobat Becius in ꝙsil. xxvij. incip. ⁊ p virili. in. ij. col. in versi. sed his nō obstātibus. vbi rñdet ad argu. Ro. ¶ Et ista opin. clarius ꝓcedit si instr̄o in quo est renūciatū vt. ſ. sit appositū iuꝛz p no. p bar. ⁊ alios i. l. sciēdū ff. de ℞. ob. ⁊ ita ēt tz Soc. i. d. ꝙl. cc. pe. col. i. d. ver. vij. certū est ⁊c. ¶ Scōo principaliter ius offerēdi creditori agenti hypotecaria competit extraneo possessori vt. d. l. mulier. ff. q po. in pi. ba. ⁊. d. l. paulus. §. fi. ff. q. mo. pi. vel hy. sol. ⁊ istud procedit ⁊ etiam si talis tertius possessor esset iniustus, vt est tex. in. d. §. fi. ibi qualiscunqꝫ possessor, ⁊ ita vult gl. Bart. ⁊ alij in. l. mulier.

26 ¶ † Sed est dubiū an iste tertius possessor offerens suū creditū creditori possit ab eo ipetrare cessionē iuriū, ⁊ rñdet qꝫ q̄ possessor ē iustus est claꝝ qꝫ sic vt est tex. i. d. l. mulier vbi tex. expsse dicit qꝫ si iustus possessor offerat creditori cōpellēdus est ipse creditor ius nois cedere. ¶ Sed difficultas est qd i iniusto possessore an ēt illi cogēd⁹ sit creditor cedere, ⁊ in hoc Pau. ꝺ ca. in. l. si res obligata. ff. de leg. j. firmat qꝫ creditor nō possit cogi ad cedēdū possessori iniusto offerēti ita dicit colligi ex tex. in. d. l. mulier a contrario sensu, qz ille text. vt dixi, logtur in possessore iusto, ergo a ꝯrio sensu secus est in possessore iniusto. Et dicit pau. qꝫ gl. subandiēs ibi dictionem maxie destruit illū tex. ⁊ ita dicit audiuisse a quodā suo dño sup illa. l. lz alij scribētes nō tangant vult ergo Pau. de ca. qꝫ iniustus possessor possit offerre creditori ad effectū liberādi ab hy. rem possessam ⁊ illā retinendi nō aūt ad effectū impetrādi cessionē, ⁊ ita dicit debere intelligi. d. l. paulus. §. fi. ¶ Sz gl. in. d. l. mulier ⁊ in. d. l. Pau. §. fi. tz ꝯriū vc3 qꝫ tā iniustus q̄ iustus possessor offerens creditori possit impetrare cessionē, ⁊ idē expresse tz ibi Bar. ¶ Eandē opi. tz Pe. et. de bella p. in. d. l. si res obligata vbi allegādo. d. l. Pau. §. fi. vr intelligere qꝫ in terminis. d. §. fi. debeat fieri cessio. ⁊ ita tz Alex. in. d. l. mulier in apost. ad bar. ¶ Hāc opi. tz Fran. de albergo. in. d. l. si res obligata, ⁊ istā opi. sequutus fuit excellens doc. d. Antonius stroza aduocatus florentinus, in quadā causa magne importantie, ⁊ vltra alia allegabat bal. in. l. ꝙsentaneū. C. qño ⁊ qñ iud. vbi expresse ita tz bal. ibi in. iij. opp. Idē vr tenere ēt Sal. in. d. l. mulier. ¶ Sed primā opi. ⁊ sic illā ꝗ tz Pau. in. d. l. si res obligata tz bal. post Ricar. malū. ⁊ Cy. quos ipse refert in. d. mulier in lectura antiqua vc3 qꝫ creditor nō teneat cedere iniusto possessori ar. l. nulla. C. de so. ⁊. l. creditor. §. si qñ. ff. qui po. in pi. hab. ex qbus negat i nō pōt qꝫ articulus nō sit dubius cū hinc inde sint diuerse opi. maximorū doctoꝝ. ¶ Tñ meo iudicio vr opi. gl. in. d. l. mulier ⁊ bar. ⁊ seqciū ⁊ fundamenta eoꝝ magis strigunt, ⁊ vltra alia q̄ p eos adducunt mihi vr qꝫ tex. in. d. l. Pau. §. fi. probet istā opi. ineuitabiliter ꝙsiderādo qꝫ si ille tex. loqueret de iure offerendi nō de impetrādo cessionez iuriū esset decisio de casu indubitabili ꝯ tex. i. l. qꝫ labeo. ff. ad carbo. Nā de iure qlibet ēt nō possidēs ꝟz ius offerendi ⁊ soluēdi ad effectū extinguēdi actionē ⁊ obli-

gationem

gationē ⁊ liberādi rez hipotecatāz ēt inuito creditore. l. solnendo. ff. de nego. gest. ⁊ hꝫ per ℙau. de castr. in. l. tale pactum. §. post diuisionē ꝑ illū tex. ff. de pac. ⁊ dicet. j. in isto mēbro in. v. q. nu. xxxix. vñ ad hoc vt. d. l. ℙau. §. fi. sit posita sup casu dubio dz intelligi q̄ oblatio fieri possit ēt ad impetrādū cessionē, ⁊ sic q̄ ꝑ eā suppleat̄ text. d. l. mulier. q̄ logt̄ in possessore iusto vt. ſ. bēat locū ēt in possessore iniusto. Et nō obstat. d. l. nulla q̄z alle gat bal. qz illa loquit̄ in extraneo nō possidēte ⁊ nō habēte aliq̄d ius in re merito ius offerēdi q̄ ei cōpetit nō est potēs sicut illud q̄ cōpetit possessori q̄ coberet ipsi rei ꝑt hoc ponderat̄ ꝑ Sal. lz ad aliū effectū in. l. cū notissimi. §. eo. C. ō ꝓsc. xxx. an. vñ nō ꝓcedit eq̄paratio de. d. l. nulla q̄ logt̄ in extraneo non possidente ad. d. l. paulus. §. fin. que loquitur in ꝓsessore, qz est diuersa rō ⁊ iō nō ꝓcedit. l. fi. ff. de calūnia. cū similib⁹. alia aūt q̄
27 allegāt̄ ꝑ bal. nō faciūt ad ꝓpositū. ¶ †Et ista opi. iud. meo cō ꝓbat̄ ꝑ decisionē notabilē q̄z ponit bal. in. d. l. si res obligata in. v. no. ff. de lega. j. vbi dicit q̄ possessor q̄etus hipotecaria oferēdo debitū pōt petere sibi cedi iura q̄ onus luendi rē possessam ⁊ hipotecatā nō incūbit ipsi possessori, lz principali debitori, ⁊ ad hoc bal. pōderat tex. in. d. l. si res obligata, ⁊ dicit istaz esse bonā regulā ⁊ allegat ꝑ ea. d. l. mulier, ⁊ no. ꝑ Cy. in. l. iubemus in fi. C. ad velleia. ¶ Et hāc decisionē vī seq̄ alex. in. d. l. si res obligata ad fi. vbicūq̄z ergo on⁹ luēdi spectat ad aliū q̄z ad possessorē vī q̄ possit impetrari cessio a creditore inuito ꝑ possessorem offerentē, ⁊ sic siue sit iustus siue iniustus possessor ⁊c.
28 ¶ †Scōo dubitaꝫ circa ius offerēdi q̄ cōpetit tertio possessori, an illō bēat locū in possidēte rē estimatā in dotē datā, ad q̄z agit mulier soluto mīmonio vtili rei vēdicatiōe in subsidiū inter os. l. in rebus. C. de iure do. v. ſ. dict⁹ possessor possit offerre vxori dotē ⁊ retinere rē estimatā. ¶ Et Soci. in q̄si. ccxxiiij. elegāter ver. q̄nimo. ij. vol. tz q̄ fic, monet ꝑ dictū bal. in auc. ꝯ rogatus. C. ad treb. vbi bal. in terminis. d. auc. dicit q̄ emptores rez fideicōmisso subiectaꝝ q̄uenti a fideicōmissario p̄nt offerre estimationē rez ⁊ excludere agētē. ¶ Ego aūt satis dubito de hac decisione Soc. qz in terminis. d. l. in reb⁹ qñ. ſ. factis excussionib⁹ alie facultates mariti nō suppetūt ⁊ sic mulier pōt ageꝛ ad rē estimatā in dotē datā, ipsa hz duplicē actionē vcz hipotecariā, ⁊ vtilē rei vendicationē, ⁊ pōt eligere q̄z vult vt est tex. in d. l. in rebus in. §. j. ad fi. ibi sine in rē sine hipotecariā, ⁊ declat Bal. ibi i fi. i. col. i ver. ibi ⁊ hipotecaria dicēs q̄ vtilis rei vendicatio daꝛ mulieri q̄si ad rē ꝓpriā. hy. aūt q̄si ad rē obligatā, ⁊ q̄ si eligit rei vēdicationez dz esse ꝙtenta re q̄z petit, si aūt eligit hipotecariā, si res est melioꝛ q̄z estimatio possessionis pōt residuā quātitatez petere, ⁊ iō in electione istaꝝ actionū est bñ advertēdū ſm bal. cū ergo electa vtili rei vēdicatiōe mulier agat ad dñiū rei, nō video q̄ ei ꝑ possessorē seu aliū creditorem possit offerri estimatio rei ⁊ sic quātitas ꝓ dote, qz oblatio quātitatis tūc pōt fieri cū agit̄ ad quātitatē, illud. n. offerri dz ad q̄ agitur nō aūt aliud dinersuz ad q̄ nō agit̄ nā aliud ꝑ alio solni nō pōt inuito agēte. l. ij. §. j. ff. si certū peta. ⁊ sic mulieri agēti vtili rei vēdicatione ad rē, nō dz posse offerri estimatio vel quātitas ad q̄z nō agit̄. q. n. ꝓtēdit dñiuz pmanēs in re est potioꝛ quolibet alio creditore. l. si ventri. §. in bonis. ff. de ꝓcu. cred. ⁊ no. bal. in. d. l. in rebus in. j. col. in ver. ibi ꝓrogatiuā. Et in rei vēdicatione q̄ñ res extat nō admittit̄ solutio estimationis rei, lz ꝑcise possessor cogit̄ rē restituere vt. l. officiū. ff. de rei ven. iuncta. l. itē si ✗bera tū. §. j. co. ti. ¶ Et nō obstat id q̄ dicit Bal. in. d. auc. ꝯ rogatus. §. j. co. ti. ¶ Et nō obstat id q̄ dicit Bal. in. d. auc. ꝯ rogatus, qz q̄ñ aliqs est grauatus restituere illō q̄ ex hēditate supertus, qz q̄ñ aliqs est grauatus restituere illō q̄ ex hēditate superuenit sub ꝙditione ꝑt loq̄t̄. d. auc. de iure. ff. poterat grauatus irrenocabiliter, sine dolo tñ alienare totū vt. l. lz ⁊ si. l. §. q̄ aūt. ff. de peti. here. hodie aūt hz iura auc. vsq̄z ad q̄rtā. d. auc. ꝙtra rogatus ⁊ si vltra q̄rtā alienet dz suppleri de substātia alienātis, ⁊ si facta excussione bonoꝝ alienātis nō reperit̄ soluendo daꝛ rei vēdicatio ⁊ hipotecaria ꝯ acceptores dictoꝝ bonoꝝ. ¶ Cum igit̄ de iure. ff. poterat in totū alienari. ⁊ istud ꝑ ius auctenticoꝝ restringaꝫ vsq̄z ad q̄rtā dz ꝙcedi acceptatori dictoꝝ bonoꝝ, qō possit offerre estimationē, vt ꝑ hoc minus corrigaꝫ ius. ff. qz si cogereꝫ acceptor subtātiā bonoꝝ acceptoꝝ vsq̄z ad q̄rtā restituere in duobus corrigereꝫ ius. ff. primo q̄ alienatio q̄ erat pmissa in totū restringereꝫ vsq̄z ad q̄rtā. ſo q̄ vsq̄z ad q̄rtā i totū retractareꝫ vēditio, lz pmittēdo q̄ ꝓ dicta q̄rta possit solni estima. min⁹ corrigit̄ ius. ff. ⁊ ista pōt esse rō q̄ in. d. auc. acceptor dictorū bonoꝝ admittaꝫ ad oblationē estimationis dictoꝝ bonoꝝ vt ſ. minor correctio iuris iducaꝫ. l. si serui vestri. C. de noxa. ⁊ l. ꝓcipim⁹. C. ō appel. Istud aūt nō dz extēdi ad terios. d. l. in reb⁹ vbi daꝛ electio mulieri agēdi ad rē dotalez tāq̄z ad rē suā, ⁊ vbi ēt de iure. ff. istud idez erat ꝑmissus vxori vt. ſ. in subsidiū posset agere ad rē emptā ꝑ maritū ex pecunia sua vt. l. vxor marit i. ff. de do. inter vi. ⁊ vxo. ad cuius similitudinē introducta fuit dispositio. d. l. in rebus vt declat gl. ibi in ver. estimate in fi. ⁊ bal. in. v. no. ⁊ sic nulla cadit correctio in. d. l. in rebus sicut cadit in d. auc. ꝯ rogatus vñ de vna ad aliaz nō est faciēda illatio. l. fi. ff. de calūnia. cū vulga. ⁊ ꝓpea vt dixi dubito valde de dicta decisione Soci. in. d. q̄si. ccxxxiiij. ⁊ nō puto eā ꝓcedere de iure co
29 gitabis tñ qz nō inuenio tactū ꝑ doc. ¶ †Tertio q̄rit̄ qd si creditor q̄ teneꝫ cedere iura tertio possessori offerenti iuxta. l. mulier. ff. q̄ po. in pi. hab. ante q̄z ageret ꝯ istū tertiū possessorē libe rauit aliq̄ alia bona ꝑ suo credito obligata ⁊ nō agit ꝯ tertium possessorem qui offert ei vel solnit ⁊ petit sibi cedi iura ⁊ ipe creditor est paratus cedere, sed possessor excipit ꝯ eū de bonis liberatis ꝯ q̄ nō pōt cedi, an obstet dicto creditori ista exceptio cedēdarū iuxta no. ꝑ bar. in. l. stichū. §. si creditor. ff. de so. ⁊ pleni⁹ in. l. si stipulatus. §. j. ff. de fideius. ¶ Et qcqd sit in creditore qui teneꝫ cedere fideiussori, de quo dicemus. j. in. q. iij. q̄ñ fideiussor offert creditori ⁊ de quo loq̄t̄ Bar. in dictis locis, in simpli possessore de quo nūc loqmur, dōm est aliud vcz q̄ cū ipse nō acceperit possessionē hac mēte vt iura sibi cederent̄ a creditore agēte hipotecaria prout fecit fideiussor fideinbēdo, sed pot⁹ istud venit ex̄ ꝙsiderationē intellect⁹, q̄ lz creditor liberauit aliq̄ bona sibi ꝑ hoc nō obstet exce. cedēdaꝝ. ita tz bal. in. l. iubem⁹ in fi. C. ad velleia. ⁊ Sal. in ver. q̄ro mulier renūciauit ⁊ añ eos tenuerūt Jac. de aret. ⁊ Cy. vt ibi refert bal. ⁊ lz ipsi exēplificent ⁊ loquāt̄ in muliere q̄ ꝙsensit marito alienāti certa bona hipotecaria ꝑ dote ⁊ in illis renūciauit iuri hypotece in fauoꝛē emptoris q̄. ſ. dicte mulieri postea agēti ꝯ tertiū possessorē alioꝝ bonoꝝ ꝓ restitutione doris nō obstet exce. cedēdaꝝ pp bona liberata, lz teneaꝫ solū cedeꝛ iura ꝯ alia bona, tñ ℏ nō ē spāle idote, lz ē pp rōnē diuersitatis q̄ ē iter fideiussorē ⁊ tertiū possessorez. qz. ſ. fideiussor q̄ñ fideiussit cēseꝫ fideiussisse habito respectu ad bona oia debitoris tā obligata creditori q̄z nō sperās in eis posse ꝙseruari sine dāno, secus aūt est in. iij. possessor vt clare explicāt bal. ⁊ Sal. in. d. l. inbemus. ¶ †Et ibi subdit Sal. q̄ bñ fi.
30 cedēdaꝝ cōpetit simpli possessori iuxta. d. l. mulier nō causaꝫ ex aliquo ꝯctu ꝓcedēti, ꝑt causaꝫ inter creditorē ⁊ fideiussorē lz causaꝫ pot⁹ ex quadā benignitate legis pōderādo ver. d. l. mulier in fi. ibi posse videri iniustū postulare. ¶ Et istā dñiā inter. iij. possessorē ⁊ fideiussorē notauit ēt Soc. in q̄si. ccvj. in pnti cōsultatiōe. ij. voln. in ver. tertius casus. ⁊ refert ⁊ melius declat
31 Becius i q̄si. ciiij. in pe. col. incip. ꝙsideratis oib⁹ ⁊c. ¶ †Animo plus volnit Soci. in q̄sil. cc. q̄ñ ex forma. ij. vol. in. j. col. in ver. lz istis nō obstāti. ⁊c. vcz q̄ nō solū ꝯ tertiū possessorē, lz ēt ꝯ fideiussorē vel correū principaliter oblig. ad dotē mulier q̄ libauit aliqua bona agēdo nō repellaꝫ exceptione cedēdaꝝ fir mādo q̄ istud sit spāle in dote sicut infinita alia ⁊ ℏ ꝑ tex. in. d. l. inbemus in quo simpl̄r disponit̄ q̄ mulieres possint renūciaꝛ iurib⁹ hy. sibi ꝙpetētiū ⁊ q̄ talis renūciatio ipsis mulierib⁹ non bēat nocer̄ i aliis bo. i q̄b⁹ nō renūciauerūt neq̄z respcū alioꝝ ꝯctuū, neq̄z respectu aliaꝝ psona. si. n. dicerem⁹ mulieres q̄ renūciauerūt i aliq̄b⁹ bonis repelli i exceptiōe cedēdaꝝ ꝑ correū vel aliū obli. ad dotē dispō. d. l. inbemus eēt frustratorie ⁊ indibrio posita ⁊ ꝯ reg. cū qd vna via, ō reg. iur. li. vi. ¶ Ne ꝙ elusoria dispō resultet dz vī q̄ idistincte mulierib⁹ ñ obstat exce. cedēdaꝝ pp liberationē vel renūciationē ꝑ eas fcāz i certis bonis sine dicte mulieres agāt ꝯ tertios possessores, sine ēt ꝯ correos obligā. vt late ꝑ Soc. i. d. ꝙs. c⁹ dcisio mihi placet ꝑ. d. l. inbemus pōderatā vt. ſ. ¶ Quarto dubitaꝫ an iste terti⁹ possessor q̄ vult offerr̄ creditori ꝑ re possessa possit impetrar̄ cessionē ab ipo creditore tal̄r vt possit ea vti ꝯ ipz creditorē cedētem ⁊ in ei⁹ pīdiciū ⁊ istā. q. late examinauit Beci⁹ i. d. ꝙs. ciiij. ⁊ ꝙcludit ibi per multa fundamēta q̄ possessor q̄ ipetrauit cessionē a creditore possit ea vti ꝯ cedētē, ⁊ lz ꝙsiliū sit admodū elegās. Tñ ego nescio vnq̄z pcipe qūo casus possit adaptari in tertio possessore simplici
32 ꝑt loq̄ vī ipe Beci⁹. †qz q̄ñ creditor agit hipotecaria ꝯ tertiū simplicē possessorē ex duob⁹ creditis q̄rū vnū ē añri⁹ altero possessor ñ pōt offerr̄ vnū sine altero, lz teneaꝫ offerr̄ vtrūq̄z, qz in. iij. possessor simpli ñ cadit ꝙsideratiō magis solutiōis ꝑ is crediti q̄z posterioris ꝑt cadit i scōo creditore offerēte, q̄ ñ teneaꝫ offerr̄ nisi creditū q̄ ē añrius suo, vt. l. q̄rebat̄. ff. q̄ po. in. pig. hab. ¶ Nā possessor simplex q̄ ñ bz aliq̄d ius i dictis bonis ñ ꝓtēdit interesse rōne sui crediti posterioris ꝑt ꝓtēdit scōs creditor, ⁊ iō si vult liberare rē a creditore agēte dz soluere vl offerr̄ tā ꝑmū q̄z scōm creditū vt ꝓbat̄ i. l. creditor q̄ ꝑ. §. j. ff. q̄ po. i pi. ha. vbi ē tex. q̄

possor teneꝫ solvere litis estiationē si vult liberare rē tā prio qꝫ so creditori ꝙ idē eē dz i vno creditore hñte duo vel plura credita cū hy. cū sit eadē rō, z idē ē i debitore qz si debitor velit solvere vnū debitū cū hēat plura ꝺbita ex diuersis causis creditor cogiꝫ recipe reseruato iure alteri⁹ crediti z p alio nō soluto pt retinere pign⁹ creditor, vt tex. i. l. fi. ff. q. mo. pi. vl hi. sol. z hr ēt in. l. vni. C. ob chyrogr. pec. i gl. fi. vbi possor cogit solvere oē ꝺ bitū z ibi tenꝫ Sal. i. viij. q. z ita tenēdū puto i simplī possore z in debitore, lz in so creditore sit diuersa rō p. d. l. q̄rebaꝫ qꝫuis Beci⁹ i. d. ꝙsi. ciij. i fi. videaꝫ i simplī possessore ēt dicere qꝺ nō teneaꝫ solvere vl offerre nisi debitū anteri⁹ ꝫ nihil allegat z in simplī possessore put ipse logꝫ nō credo eū hñ loquntū. ¶ Et iō isto casu nō pt possessor vigore iuris sibi cessi a creditore agere in p̄iudi. alteri⁹ iuris hipotecarij ꝙpetētis ipsi creditori, nisi forte daret casus qꝺ post cessionē factā possessori, possessio illa deueniss ad creditorē, z i ea ab aliquo alio creditore acqsiuiss ius alteri⁹ hipotece qꝺ tñ nescio videre qūo possit hñ adaptari ꝺductis i. d. ꝙsi. vel nisi forte Beci⁹ loquut⁹ fuerit i possessore z creditore insimul hñte ius posteri⁹, nā tūc essem⁹ i terminis. d. l. q̄ rebaꝫ. Jō hñ aduerte ne erres, qz simplex possessor teneꝫ solveꝛ vtrūqꝫ creditū, z nō anteri⁹ tm̄ vt vult Beci⁹. ¶ Et an z qñ cessionari⁹ in alijs casib⁹ possit vti iure cessō ꝙ cedētē vide late Soci. i ꝙsi. ccvj. i pñti ꝙsultatiōe. ij. vol. vbi i hac mā ponit septē casus z aliꝙ ēt hñr p Beciū i. d. ꝙsi. ciij. ¶ †Tertio p̄cipaliter
33 ius offerēdi cōpetit fideiussori debitoris, q offerēdo vl solvēdo creditori pt obtinere ab eo. cessionē iuris p̄sonalis z hipotecarij vt est tex. i. l. ij. C. ꝺ fideiuss z bi p doc. z p intelligētia ist⁹ materie q̄ est aliquātulū difficilis. ¶ Amplia prio qꝺ. d. l. ij. pcedit si tue fideiussor ꝙueniaꝫ a creditore, siue ipe agat ꝙ creditorē naz si solvat vel offerat vtroqꝫ casu creditor teneꝫ cedere iura ꝙ debitorē vel ꝙfideiussores z pignora. ita tz bar. post Uber. ꝺ bobio. z By. i. l. fideiussorib⁹. ff. ꝺ fideiuss. referēs tñ se ad not. p Cy. in d. l. ij. Idē tz Sal. i. d. l. ij. i pe. q. post By. z rñdet ad argumēta ꝓria z bñ. ¶ Scꝺo āplia z decla. d. l. ij. qꝺ dict⁹ fideiussor nō solū teneꝫ solvere vel offerre debitū p quo ipse fideiussit, ꝛz ēt debitū anteri⁹ vcz qꝺ creditor cū hypoteca einsdē pignoris acqsiuit añ creditū p quo fideiussor postea incercessit. al's. n. nisi fideiussor solvat vel offerat vtrūqꝫ dcm̄ debitū creditor nō teneꝫ cedere, ꝛz pōt retinere pign⁹ donec sibi vtrūqꝫ solvaꝫ. Ita declarāt z intelligūt. d. l. ij. ibi gl. Ja. de are. Cy. z Alb. z spec. in ti. de obl. z sol. in. §. j. col. fi. dū dicit qꝺ. d. l. ij. logꝫ qñ pignora accepta fuerūt tpe fideiussionis z ante. ¶ Tertio āplia qꝺ. d. l. ij. pcedat ēt si creditor prio accepit fideiussorē p suo credito z postea ex internallo p eo. credito accepit pign⁹. Nā ēt isto casu si fideiussor solvat vel offerat creditori iuñ creditū, creditor teneꝫ cedere dicto fideiussori ēt iura pignoris postea accepit ita vult Sal. in. d. l. ij. in ver. q̄ro succeſſiue. z ita intelligit ipse ꝑz opi. gl. in. d. l. ij. in ver. obligatas. Nā lz isto casu fideiussor nō intercesserit habito respectu ad pign⁹ qꝺ nōdū creditor acceperat ꝛz postea accepit tñ satis ē qꝺ illꝺ pign⁹ inueniaꝫ obligatū p. d. cā p q̄ intercessit fideiussor, z iō creditor isto casu teneꝫ cedere etiā ius dicti pignoris z hipotece, z iste casus meo iudic. est clarus.
34 ¶ †Limitaꝫ añt. d. l. ij. duobus modis, z prio, vt nō ꝓcedat qñ post primū creditū z pign⁹ z fideiussionē p̄stitā idez creditor ex internallo ꝙxit aliꝺ creditū cū ipso debitore, z p eo idē pign⁹ accepit, qz isto casu sufficit qꝺ fideiussor agēs seu ꝙer⁹ offerat primū creditū p quo ipse fideiussit ad ipetrādū cessionē, nec teneꝫ offerre ꝛz creditū, nec pōt creditor isto casu vigore scꝺi crediti retinere pign⁹, ita vult gl. ī. d. l. ij. i ver. obligat⁹ in. j. opin. lz in. ij. teneat ꝙriū, ꝛz exquo in ij. logꝫ p ver. alij. j. cēseꝫ opi. gl. z nō. ij. inxta gl. rub. ff. si cer. pe. z i. l. certi ꝙditio i p̄in. eo. ti. z no. Jaso. i. l. si idē. §. fi. i. ij. limi. ff. ꝺ iurī. om. in. z ita refert Cy. d. gl. teneꝛ hāc opi. in. d. l. ij. q ēt dicit ita teneꝛ ibi Jac. ꝺ are. ¶ Saly. añt ibi tz ꝙriū, dicēs qꝺ creditor teneꝫ solū cedere iura pignoris q̄ fideiussor solvēdo vel offerēdo dissolvit nō añt alia, z qꝺ si creditor possidet pign⁹ nō teneꝫ tradere illꝺ fideiussori ne eū cōstituat potiorē alia sua obli. ¶ Sed aduerte qꝺ Saly. duo vult ¶ Primū est qꝺ creditor teneaꝫ solū cedere fideiussori ius pignoris p quo ipse fideiussor solvit vl offert z i ħ recte logꝫ Sal. qz hoc expresse vult. d. l. ij. ex hoc tñ ꝙseqꝫ fideiussor qz si dictū ius sibi cessum erit anteri⁹ alia hipoteca creditoris vel ēt alioꝝ creditoꝝ, ipe cū eo poterit obtinere ꝙ quoscūqꝫ. ¶ Scꝺm añt qꝺ vult Sal. est qꝺ creditor nō teneaꝫ cedere fideiussori ius pig. accepti p credito p quo fideiussor itercessit z p quo solvit vl obtulit ipse fideiussor, nisi ēt fideiussor solvat vel offerat aliꝺ posteri⁹ creditū ꝙctū cū eadē hipoteca, post dictā fideiuss. ꝛz ħ male logꝫ Sal. z vt dixi. §. gl. Jac. de are. z Cy. tenēt ꝙriuz in. d. l. ij. ¶ Et ista opi. ꝓbari pōt rōe qz fideiussor tpe quo fideiussit habuit respectū ad oia bona ꝺbitoris hipotecata ipi creditori z ēt ad alia p sua indēnitate vt decꝛat bar. i. l. si stipꝛat⁹. §. si ex duob⁹. ff. ꝺ fideiuss. z hr p bar. bal. Sal. z alios i. l. iubem⁹. C. ad vel leia. ¶ Uñ nō ē fraudād⁹ hac sua spe vt cogaꝫ redimeꝛ bona p qb⁹ se obligauit ab alijs obligatiōib⁹ postea ꝙctis, q̄ rō cessat in creditis ꝙctis añ fideiussionē p̄stitā, qz tpe fideiussiōis inuenit bona affecta ex. d. obl. añcedēti z sic manifesta ē rō diuersitatis iter creditū z pign⁹ añcedēs fideiussionē z creditū z pign⁹ subsequēs. ¶ Et istā opi. seqꝫ ēt Beci⁹ i. d. ꝙsi. ciij. lz nō ita declaret, ꝛz simplr ꝺt qꝺ. d. l. ij. q̄ vult qꝺ creditor possit retineꝛ pignora p alia obꝛone z credito p̄cedit qñ illa alia hypoteca erat añrior fideiussiōe, sec⁹ añt si erat posterior. hāc eādē opi. tz Soc. in. d. ꝙsi. ccvj. in. vj. z. vij. casu lz logꝫ aliquātulū obscure, z ita tenēdū ē. ¶ Scꝺo limitaꝫ. d. l. ij. vt nō hēat locū p debito chirographario añcedēti oblōnē fideiussoriā, qz p illo credito ñ pt retinere pignora ꝙ fideiussorē solvēdē vel offerēdē debitū p quo fideiussit. ita tz gl. in. d. l. ij. z ibi sequnt bal. z Sal. ¶ Lz respectu debitoris p̄incipalis solvēdis vel offerēdis aliꝺ sit, qz. s. ꝙ eū creditor pt retinere pignora ēt p credito chirographario p. l. vni. C. ēt ob chirog. pec. z rō est ꝛz Sal. ibi qz. d. l. vni. tāqꝫ specialis loquēs de debitore nō est extēdēda ad exneā psonā put
35 est fideiussor. ¶ †Adde insup in hac mā fideiussoris, qꝺ si vnus ex duob⁹ reis vel fideiussorib⁹ offert vel solvit creditori qꝺ ei creditor inuit⁹ teneꝫ cedeꝛ iura z actiōes tā psonales qꝫ hipotecarias ꝙ fideiussores vel correū z p̄cipalē debitorē vt p Bar. bal. Sal. z alios i. d. l. ij. C. ꝺ fideiuss. z in. l. fideiussorib⁹. ff. co. ti. z. l. j. z ibi no. C. ꝺ duo. reis. z no. Soc. i ꝙsi. cc. qñ. ij. vol. i p̄i. in ver. z certe. j. facie. Et ista cessio ē necessaria, qz nisi fideiussor q solvit creditori ipetret ab eo cessionē nō hēret actionem ꝙ aliū ꝙfideiussorē. vt ē tex. i. l. cū alter. C. ꝺ fideiuss. z ibi not. glo. bal. z Sal. z hoc ꝓcedit tā i creditore priuilegiato put ē fiscus qꝫ in priuato. vt ibi est tex. lz sec⁹ sit i duob⁹ ꝙtutorib⁹, qz si vn⁹ ex eis solvit integrū debitū pupillo hz vtilē actionē ꝙ aliū ꝙtutorē p sua rata absqꝫ alia cessione ipetrāda pupillo, vt. l. j. §. nunc tractem⁹. ff. ꝺ tute. z ra. distra. z no. gl. z doc. i. d. l. cū alter z ibi assignaꝫ rō dare inter duos ꝙfideiussores z duos ꝙtutores z de mā late hr p gl. bar. bal. Sal. Alex. Jas. z alios i. l. j. C. ꝺ trās.
36 ¶ †Sz dubitaꝫ qd si creditor q teneꝫ cedeꝛ fideiussori, an si ex aliꝙ cā cedere nō possit obstet creditori exce. cedēdaꝫ, z i ħ cōplectēdo totā mām pone regulā z fallētia, regula ē ꝙ qꝺ si creditor nō pt cedere repellit exceptiōe cedēdaꝫ vt. l. stichū. §. si creditor el. ij. ff. ꝺ so. z. l. si pupill⁹ alteꝫ. ff. ꝺ admi. tut. z vtrobiqꝫ p bar. ¶ Fallit mō. d. regla. Et prio qñ talis cessio fieri nō possz ex nā oblōnis puta qz fideiussor quē creditor liberauit vel cū q trāsegit erat tutus exceptiōe forte qz erat mulier q̄ hz bñficium velleiani vt. l. qꝫuis. §. mulier z. §. marcell⁹. ff. ad vellia. tūc. n. liberatio vel trāsactio facta cū illo fideiussore nō p̄iudicat alteri ꝙfideiussori, qz ēt si nō fuisset liberat⁹ z creditor cessisset ius ꝙ eū talis cessio nō ꝓfuisset, qz fuiss cessa actio inanis imo liberatio potiꝰ ꝓfuit, qz alter fideiussor i tāto min⁹ tenebit i quāto creditor liberādo eū ab eo fuit ꝙsequut⁹ isto ꝙ casu nō obstabit creditori exceptio cedēdaꝫ qꝫuis facto suo cedere nō possit ar. l. si ꝓcuratorē. §. si liber hō. ff. mā. ¶ Scꝺo fallit regla qñ cessio fieri nō pt fco ipsi⁹ ꝺbitoris, puta qz ꝺbitor ꝺerat duos fideiussores, z ipe ꝺbitor solvit creditori partē pacto inito qꝺ p dictā solutionē essz liberat⁹ vn⁹ tm̄ ex fideiussoribus, tūc. n. si creditor agat ꝙ aliū fideiussorē nō liberatū, lz ille petat sibi cedi ꝙ aliū fideiussorē liberatū, nō repelleꝫ creditor exceptiōe cedēdaꝫ qꝫuis ꝙ eū cedere nō possit, qz fuit liberat⁹, nā istꝺ impedimētū i nō valēdo cedeꝛ cātū fuit ex facto ꝺbitoris, nō añt creditoris, tex. ē. z ibi gl. z bar. i. l. bis. §. si duos. ff. ꝺ so. ¶ Tertio fallit qñ vn⁹ ex fideiussoribus fuisz liberat⁹ p creditorē ꝺ ꝙsensu alteri⁹ fideiussoris. Nā lz tūc fieri nō possit cessio ꝙ liberatū ex cā liberationis facte p creditorē, tñ ex q̄ ali⁹ fideiussor ꝙsensit nō obstabit exceptio cedēdaꝫ, qz nō tā factū creditoris qꝫ ꝙsensus fideiussoris ei obest. ita tz glo. magna. i. l. ij. C. de fideiuss. z i. l. nisi. ff. de pac. ¶ Quarto fallit qñ fideiussor q perit cessionē renūciasset bñficio cedēdaꝫ qz tūc ēt qꝺ ali⁹ fideiussor essz liberat⁹ p creditorē sine ꝙsensu alteri⁹ fideiussoris nō obstaret ei exceptio cedēdaꝫ, qz ſt āte renūciatione potuit creditor secure liberare fideiussorez, cū talis renūciatio valeat. l. si qs i ꝙscribendo. C. ꝺ pac. ita tz gl. i. d. l. nisi i fi. z ibi p doc. ¶ Quito fallit qñ duo fideiussores fideiusserūt diuersis tpib⁹ vn⁹. s. prio z ali⁹ ꝺo. Nā si creditor liberet illū q intercessit ꝺo loco, z agat ꝙ illū q intercessit

primo

prio loco, nō obstabit exceptio cedēdar̄, q̄ prius fideiussor nō i tercessit q̄ēplatiōe scōi, & iō nō pt petet vt sibi cedat̄ ꝯ illū. ita tz Bart. glossator quē sequūt Azo. Ja. & are. bart. & alij i l. si stipulat⁹. §. fi. ff. & fideiuss. ¶ Hō tñ intelligo & declara nisi a principio qñ prius fideiussor se obligauit quētū fuerit q̄ tcōs fideiussor daret, q̄ tūc rōe quētiōis videret̄ dari insimul & obstaret exceptio cedēdar̄, sicut qñ vere dāt insimul ita declarat bar. in d. §. fi. p tex. i. l. modestin⁹. ff. & sol. Sz qñ ecōuerso creditor liberasset p̄mū fideiussorē & ageret ꝯ ꝑz bñ obstaret exceptio cedēdar̄, q̄ tcōs cēset se obligasse q̄ēplatiōe p̄mi. ita colligit ex nota. di stin. bar. i. d. l. si stipulat⁹. §. fi. & q̄si cādē distinctionē ponit & Sa
37 ly. in d. l. ij. C. & fideiuss. ¶ †Et p̄dicta ꝓcedūt qñ creditor liberauit vnū ex fideiussorib⁹ & dubitat̄ an ei obstet exce. cedēdar̄ est. n. rñdēdū iuxta regulā & fallētias suprascriptas, ꝛz si creditor liberassz pignora aut hypotecas acceptas a debitore, & postea agat ꝯ fideiussores offerētes seu soluētes & petētes cedi tūc indistincte creditori obstabit exceptio cedēdar̄, q̄ fideiussores sp̄ vident̄ intercedere q̄ēplatiōe bonoꝝ debitoris tā p̄ntiū quaz
38 futuroꝝ iuxta l. fi. C. q̄ res pi. obli. pos. nimiꝝ ergo si obstat exceptio cedēdarū ita tz bar. i. d. l. si stipulat⁹. §. fi. ¶ †Quarto p̄n cipali⁹ ius offerēdi ꝗpetit rōe dñij q̄ qs bz i re & sic ét q̄ ñ possit deat nec sit creditor hypotecari⁹. Hā rōe dñij pt luere rē obligatā alteri creditori & illā liberare vt ē tex. no. i. l. si res obligata. ff. & leg. j. & ibi no. bar. Bau. & ca. & Jas. & talis dñs & legatari⁹ soluēs vl offerens creditori p liberatiōe rei sue sibi legate pt ab eo ipetrare cessionē ꝯ hr̄dē q tenet̄ ad liberādū dictā rem vt ibi ē tex. ¶ Et hāc cessionē petere pt q̄uor tpib⁹. ¶ Prio añ sniaz latā i hypotecaria ad instātiā creditoris ꝯ ipz dñm possessorē & hoc ē idubitatū. ¶ Scdo post sniaz latā i hypotecaria añ ñ restitutionē rei hypotecate. ¶ Tertio post sniaz & restitutionē rei, & sic post q̄s deijt possidere, q̄ est bñ notādū q̄ als cessio peti nō pt, nisi p ꝑz creditorē hypotecariū & possessorē vt dcm̄ est. §. & tñ hic petit cessio ex cā soli⁹ dñij ita declat Bau. & cas. ibi post bar. ¶ Quarto ét tpe pt peti cessio i terminis. d. l. si res obligata post sniaz & restitutionē rei hypotecate & ét solutionez debue quāritatis tactā creditori, & h̄ ē speciale in legatario rei obligate i terminis. d. l. si res obligata ea rōe q̄ legatari⁹ nō solvit alio liberādi hr̄dē a debito principali, ꝛz solū alio luēdi rē legatā, cū ergo adhuc post solutionē supsit actio ꝯ hr̄dē illa pt cedi ꝓ creditorē ipsi legatario ita tz gl. in. d. l. si res obligata & ci. ea trāseūt ibi doc. & plene declat ibi Jas. i vlt. col. i ver. mō ex to-
39 ta &c. ¶ †Quinto principaliter ius offerēdi cōpetit penit⁹ extraneo & nullū ius būti i re, q̄libet. n. pt soluere ét ꝓ debitore inito & ipz liberare vt. l. solūtēdo. ff. de neg. gest. & l. solu. ff. de sol. & ét talis solutio pt fieri creditori inito ita q̄ p solā oblationē factaz ab extraneo ipsi creditori impedit̄ creditor agere ꝯ debitorē, & sic si debitor quēt⁹ pt ꝓbare de oblatiōe fcā creditori ab extraneo, pt ipm repellere ita tenēt Ang. Fulg. & Bau. de ca. in. l. tale pactuz. §. post diuisionē p illū tex. ff. & pac. & dicit Bau. de ca. q̄ istō ē petuo tenēdū mēti & q̄ istō melio⁹ ꝓbat̄ in. d. §. post diuisionē q̄s
40 alibi & ita refert & seq̄t ibi Jas. ¶ †Est bñ verū q̄ ꝛz creditor recusauerit recipe pecuniā oblatā, nō ꝓpea impedit̄ iterū petere suū creditū, q̄ q̄n vnū est in oblōne ét q̄ō creditor sit semel in mora illō recipiēdi ꝓp h̄ nō extinguit̄ obligo nisi res eēt amissa vt h̄ p Bart. & alios i. l. fi. C. & qdi. inser. cū q̄or. de q⁹ ibi p Alexā. & alios & est casus i. l. ꝛz si postea. ff. & arbi. & not. Ro. i suis singularibus car. xxj. incipi. tu sai. ¶ Ubi tñ hoc limitat in creditor reipublice nā si ille recusat recipe debitū sibi oblatū p rēpublica illud amittit allegat. l. nulli & l. fortissimi. C. de eroga. milit. anno. lib. xij. ¶ Cōcludit̄ ergo q̄ solutio facta ab extraneo creditori liberationem debitoris & rei hypocate inducit.

41 ¶ †Hō tñ restringit̄ q̄n oblatio vel solutio fieret ab extraneo fenatario vel emph. Hā talis oblatio vl solutio nō ꝓdest sine mādato, q̄ vltra solōnē vel oblationē canonis, regrit̄ ét recognitio directi dñij facta ab emphyteota vel feudatario ita tz bal. post
42 Bet. de suza. in. l. acceptā in fi. C. de vsur. ¶ †Sz dubitat̄ an isto casu q̄n. s. extraneus solvit vel offert creditori, possit ab eo impetrare cessionē iurīū ꝯ debitorē. vcz actionē tā ꝑsonalē q̄s hypotecariā, & regl̄r dōm est q̄ isto casu creditor inuitus cogi nō possit ad cedēdū dicta iura dicto extraneo soluenti vel offerēti vt est tex. in. l. nulla. C. & so. & ibi ꝓ bal. & no. Bau. de cas. i. d. l. si res obligata. ff. & leg. j. ¶ Et hoc ꝓcedit ét q̄ solūs vel offerēs esset creditor illi⁹ debitoris ꝓ quo offert sine tñ hy. q̄ ét isto casu nō posset cōpellet̄ creditorē initū ad cedēdū, ita sentit Cy. in. l. vni. C. ét ob chiro. pec. & ibi Sal. i vlt. q. p. d. l. nulla & alia ibi allegata ꝓ eū, & sic ille extraneus q̄ solvit vl offert liberat pi gn⁹ sibi nō ꝓficit, ꝛz bñ ꝓficit ho vel posteriori creditori q̄ pp liberationē pignoris factā ꝓ solutionē factā ab extraneo incipit cē prius in. d. hipo. vt. l. ij. in fi. ff. de pig. act. & ita firmat Bau. & ca. in d. l. si res obligata & bñ. ¶ Limitat̄ tñ ꝓdicta nisi ille extraneus soluēdo prio creditori emeret ab eo sūm nomē vel pignus, tūc. n. taliter soluendo succederet in ius dicti primi creditoris a quo emit iuxta no. in. l. j. C. si ant. credi. pig. ven. & no. bart. in. l. aristo. in fi. ij. q. ff. q̄ res pi. ob. pos. & ét ꝓ actionē ex ēpto ꝯ dcm̄ ꝓmū creditorē a quo emit vt sibi cedat iura sua vt est tex. glo. &
43 Bal. in. d. l. nulla. ¶ †Sexto principaliter ius offerēdi cōpetit debitori. q. s. ꝺbitor ꝓt offerre creditori & offerēdo impedit vēditionē pignoris & morā purgat inī no. ꝓ bar. i. l. pe. q̄ icipi creditor. ff. & distra. pi. & si offerat̄ deponat & q̄signet̄ liberet a ꝺbito, vt. l. obsignatiōe. C. de sol. & no. Bar. in. d. l. pe. Sed tñ debitor offerens vel soluens creditori suo nō potest eū cogere ad cedendum nec in eius ius per talem solutionem succedit vt per glo. & Bart. in. l. aristo. ff. que res pign. obliga. poss. & per glos. in. l. j. C. de his qui in prio. credi. lo. succed. & ibi Salyn. ¶ † Si tamen creditor vellet posset ei credere ius sunm, & ex ista cessione
44 acqrer̄t debitor ius retētionis q̄. s. vigore iuris hipotecarij sibi cessi a creditore posz dictā rē retinere ꝯ aliū q̄ ageret vigor̄ vsu capiōis vel alteri⁹ iuris ñ ꝓcedētis ab ipo ꝺbitore ꝛz ab alio posteriore tñ, ita no. gl. i. l. vnic. C. & pi. & no. bar. i. d. l. aristo. i. ij. q. & clari⁹ i. l. j. §. cū ꝓdiū. i fi. ꝛz q̄ro q̄le remediū &c. ff. & pi. & motiuet̄ q̄ ꝛz sit extinctū debitū principale, tñ ius retētiōis ꝓt durare vt. l. ꝺbitor. ff. ad treb. & l. ex sextāte. §. latin⁹. ff. & exce. rei indi & q̄ hypo. ꝓt cedi sine principali inī no. sepe i. l. fideiussor obligari. i pri. ff. & fideiuss. & ꝓdicta ꝓcedūt q̄n debitor solvit vel offert
45 creditori de sua ꝓpria pecunia. ¶ †Sz si ꝺbitor solueret vel offerret de pecunia aliena, tūc ꝓt dubitari an ille ꝺ⁹ pecunia solvit vel offert ꝓri creditori, succedat i aliq̄d ius illius ꝓris creditoris, & ꝺz ē q̄ si. d. pecunia fuit exp̄sse mutuata ꝺbitori ad h̄ vt solueret ꝓri creditori, & ét ei fuit soluta, & nullū aliud pactuz iteruenit & tūc ille q̄ mutuauit succedit solū i ius ꝑsonalis actiōis ét si talis actio essz ꝓulegiata vt. l. si vētri. §. fi. ff. & ꝓn. cred. & ita tz Sal. i. l. j. C. & his q̄ prio. credi. lo. succ. i. iij. casu. ¶ Si aūt ille q̄ mutuauit pecuniā vltra id q̄ exp̄sse mutuauerit q̄ solvat creditori, & q̄ postea soluta fuerit. quenerit ét cū ꝺbitore q̄ ipe mutuās deret succedere i locū ꝓmi. & tūc vltra ꝑsonalē actionē succedet ét i ius hipotece ꝓmi creditoris vt no. glo. i. d. l. j. & ibi Sal. & no. bar. i. d. l. arist. i. iij. q. & vt vult glo. & ibi & sequuntur bar. & Sal. istō pactū de succedendo i locū creditoris sufficit cē fcm̄ cū ipso debitore, q̄ hoc pactū fit. l. ita ꝓmittēte, & fingit̄ ꝓmū creditorē hoc velle q̄n sibi solvit̄. ¶ Si aūt vltra. d. tria vcz mutuū exp̄sse factū ꝓ solvendo ꝓmo creditori, & pecuniā ei cū effectu solutā, & pactū factū de succedēdo in locū primi creditoris interuenerit etiā pactū q̄ in illa res esset hypo. ei ꝓ pecunia mutuata, tūc vltra successionez in ius ꝑsonalis actionis & hypo. ꝓmi creditori acquirēt̄ etiā mutuāti nona hyp. ex ꝑsona ꝓpria ita no. gl. in. d. l. aristo. & ibi optime declarat Bart. in. d. iij. q. ¶ Et sic isto vltimo casu mutuās habebit duas hyp. vnā ex ꝑsona primi creditoris in cuius ius successit vigore pacti, alterā
47 ex ꝑsona sua vigore quentionis & hip. sibi ꝗcesse a debitore ꝓ suo mutuo vt declarat ibi Bar. qui etiaz ibi ponit ex q⁹ ꝗecturis ꝓbet̄ q̄ pecunia mutuata debitori sit soluta primo creditori vide ibi in ver. ite q̄ro q̄o h̄ ꝓbabit̄ &c. ¶ Et ex ꝓdic. s. q̄ scōs creditor q̄ mutuauit succedat i hipotecā primi & etiā q̄ habeat suā hipotecā ꝓt insurgere vn⁹ effect⁹ vcz q̄ si forte ex hip. sua ipse nō possit vēdere pign⁹ ex pacto ita inito cū ꝺbitore, tñ illō vēdere poterit vigore hipotece ꝓmi creditoris in q̄s succes sit & in q̄ nō fuit initū pactū de nō vēdēdo iste est tex. i. d. l. aristo. & ibi declat bar. in. iij. q. ex quo infert ibi gl. fi. & bar. i fi. q̄ aliq̄s q̄s q̄seq̄t ꝓ exneū q̄ ꝓ se hr̄e nō ꝓt declarādo tñ h̄ vt ibi ꝓ
46 Bart. ¶ †Sed dubitat̄ in ꝓdictis an sz q̄n debitor offert vl solvit suo creditori teneat̄ nō solū offere creditū hipotecariuz, ꝛz ét chirographariū, & rñdet̄ q̄ ꝛz scōs creditor & tertius possessor non teneatur offerre nisi debitū hipotecariuz, tñ ipse debitor tenet̄ offerre vel soluere vtrūq̄z alias eo nō soluēte ét chirographariū daret̄ creditori retētio pignoris ét ꝓ eo, vt ē tex. in. l. j. C. etiā ob chir. pec. ¶ Sit ergo reg. i illo tex. q̄ nisi debitor solvat vel offerat creditori vtrunq̄z debituz. s. hipotecariū & chirographariū det̄ creditori retētio pignoris. Et istā reg. cōplectēdo totā materiaz āplia ꝓio nouē modis, & postea limita q̄tuor modis. ¶ Et ꝓio amplia q̄ ꝛz. d. l. j. loq̄t in debito chirographario ex cā mutui, tñ q̄ ꝓcedit & hz locū i quocūq̄z alio debito ex q̄libet cā, & de mutuo ibi exprimit̄ gr̄a exēpli. arg. l. q̄

dubitationis ff. de reg. iur. ita tz ibi gl. in ver. mutuã, z seq̃ Saly. in. j. q. ¶ Scõo amplia qp lz ille tex. loq̃ in pecunia chyrographaria mutuata, tñ idẽ ẽ in pecunia debita ẽt ex alia cã. ita tz ibi gl. in. d. ver. mutuã z seq̃ ibi Sal. in. ij. q. ¶ Tertio amplia qp lz ille tex. loq̃ in pecunia, tñ hz locũ ẽt in q̃cũq; alia re, q; applone pecunie veniũt oẽs alie res. l. pecunie nomẽ. z l. pecunie ꝟbũ z l. iiij. ff. de ver. signi. z ita ẽt tz gl. in. d. ver. mutuã, z ita trãseũt ibi Cy. z Bar. ¶ Sed ibidẽ Saly. in. iij. q. tz p̃riũ q; app. pecunie species ipropꝛie q̃tineꝫ z sic lato sumpto vocabulo vt. l. ij. in fi. C. de q̃sti. pecu. z. d. l. vnica aliqd specialitatis inducit p̃ ius cõe, iõ nõ vꝫ extẽdẽda ad ipropꝛia. l. ius singulare. z l. qꝫ ꝟo p̃. ff. ó leg. z p̃cipue ne due spãlitaes vꝫ ipropꝛie
47 tates iducãt vt. l. j. C. ó do. pmi. ¶ †Tñ p hoc nõ puto recedẽ dũ ab opi. gl. Cy. z Bar. q; ẽt in correctorijs qñ militat eadez rõ fit extẽsio de stricta significatione ad latã. gl. in clem. j. i ꝟ. eligaꝫ. de elec. z gl. in auc. vt hi q obli. in pꝛincipio. ver. ad curationẽ q̃z ibi nõ. ang. ¶ Preterea tex. in. d. l. vni. nõ corrigit ius cõe ꝫ limitat z sic nõ sumus in correctorijs sed in exorbitãtibus in qb9 licita est extẽsio ex sola idẽtitate rõnis tex. in. c. dilecta. ℣. nos igit̃. z ibi Abb. de q̃fir. vti. vel inuti. z idẽ Alb. in. c. ad audiẽtiã pꝛio no. de cleri. nõ resi. z no. bart. in. l. si q̃stãte. in pꝛin. in. ix. q. pꝛime partis pꝛincipalis. ff. sol. mat. z hꝫ in. l. si vero. ℣. de viro. eo. ti. vñ cũ in alijs reb9 militet eadẽ rõ q̃ militat in pecunia z nõ põt reddi rõ diuersitatis iõ ille text. hz ẽt locuz in alijs rebus, z p p̃dicta repꝛehẽdi ẽt solet idẽ Saly. in sil̃ibus terminis in. l. singularia. ff. si cer. pe. vbi bart. z alij volũt qõ dispositio. l. certi q̃dictio. ℣. si nũmos. eo. ti. qõ. s. ex pecunia mea numerata alteri noie meo mihi absenti z ignorãti q̃raꝫ actio habeat ẽt locũ in alijs reb9 mutuabilib9, z in ℏ ẽt ibi Sal. tz p̃riũ q̃. s. hẽat locũ in sola pecunia z moueꝫ q̃si eisdẽ fundamẽtis q; bus moueꝫ in. d. l. vni. z tñ in hoc ẽt reprehẽdiꝫ p Jaso. in. d. l. certi q̃dictio. ℣. si nũmos. in ver. nũqd aũt gl. p fundamẽta ó q bus ibi. ¶ Quarto amplia qp lz ille tex. in. d. l. vni. loq̃ in credito chyrographario, tñ hz locũ ẽt in alio debito sine chyrographo p quo nõ est data hy. q; ẽt p illo daꝫ retentio crediti habenti hipotecaz pꝛo alio credito. ita tz gl. i rub. C. ob chi. pecu. z in. d. l. vni. in verb. simplr z ibi Sal. in. iiij. q. ¶ Quinto amplia vt. d. regula p̃cedat ẽt si debitoꝛ vẽdidisset pignus alteri sine q̃sensu creditoꝛis, q; si emptoꝛ agat p̃ creditoꝛẽ possidẽtẽ dictũ pign9 teneꝫ offerre vtrũq; debitũ alꝫs repellit̃ a creditore, q; exceptio q̃ obstat debitoꝛi obstare ẽt dz eius emptoꝛi z singulari successoꝛi iuxta no. p bar. in. l. si tertio. ℣. si qs pꝛi. ff. ó aq̃ plu. arcẽ. z istã opi. tz gl. in. d. l. vnica. in gl. fi. ¶ Saly. aũt ibi in. vj. q. dicit qõ Jac. de are. vt refert ibi Cy. tenebat p̃ riũm eo q; dicta exceptio que datur creditoꝛi ad retinendũ rẽ pignoratã p alio credito nõ hypotecario vꝫ esse in psonã z non in rẽ q; daꝫ ex eo qõ debitoꝛ agens est debitoꝛ ẽt alterius pecunie, cuius nõ est debitoꝛ ẽptoꝛ z iõ nõ vꝫ q; talis exceptio deꝫ p̃ ẽptoꝛẽ p. l. exceptiones q̃ psone. ff. de excep. ¶ Tñ idẽ Sal. subdit q; sibi vꝫ q. d. l. vni. in. ij. z. iij. rñ. pbet p̃riũ, z ita puto tenẽdũ q; retẽtio q̃ cõpetit creditoꝛi in terminis. d. l. vni. est coherens rei z iõ trãsit p̃ singularẽ successoꝛẽ vt est tex. z ibi not. Bal. in l. iij. C. q; me. ca. z ibi Alex. in. ij. no. z ẽt q; exce. doli in q̃ ẽ fundata dispositio. d. l. vni. vt ibi pp exceptionẽ doli mali, ex parte eã opponẽtis est in rẽ vt est tex. in. l. ij. ℣. j. ver. plane. ff. ó exc. dol. ꝫ qñ ipse ẽptoꝛ posslderet z queniꝛeꝫ ab ipso creditore nõ cogereꝫ ipse emptoꝛ offerre nisi creditus hipotecariũ vt qlibet
48 alij9 exneus possessoꝛ. ita tz Sal. in. d. vj. q. ¶ †Sexto amplia vt. d. reg. p̃cedat ẽt in pignoꝛe pꝛorio vel iudiciali q; ẽt illõ poterit retineri p alio credito chirobraphario sicut põt retineri pignus q̃tionale ita tz gl. fi. in. d. l. vni. z seq̃ Saly. in. ix. q. ¶ Et nõ obstãt quedã que in q̃trarium allegant̃ ibi per Sal. q; vt dixi. ℣. ista retẽtio q̃ cõpetit creditoꝛi est fundata in exceptiõe doli q̃ daꝫ creditoꝛi p̃ debitoꝛẽ repetẽtẽ pign9 z nolẽtẽ solvere aliud debitũ chirographariũ ꝫ nõ minoꝛi dolo notaꝫ debitoꝛ repetẽs pign9 pꝛoriũ vel iudiciale z nolens soluere debitũ chirographariũ q̃z repetẽs pign9 quentionale z iõ dispositio. d. l. vni. militare ẽt dz in pignoꝛe pꝛorio vel iudiciali. ¶ Septio ãplia qp. d. regula militat nõ solũ in pignoꝛe tradito creditoꝛi ꝫ ẽt in simpli hypoteca nõ tradita, q; s. creditoꝛ poterit p hipotecariã auocare rẽ a debitoꝛe z postea illã retinere p alio credito chirographario ita tz gl. fi. in fi. d. l. vni. z seq̃ ibi Saly. in. xiij. q. Octauo ãplia qp. d. regla p̃cedat nõ solũ in debito puro, ꝫ ẽt in debito q̃ditionali. Nã qñ debitoꝛ esset suspect9 de dilapidatione tũc ẽt p debito chyrographario q̃ditionali dareꝫ retẽtio creditoꝛi, ita tz Sal. in. d. l. vni. in. xiij. q. post Jac. de
49 are. Cy. z Ja. de raue. ibi ar. l. q̃sitũ in pꝛin. ff. de pi. ¶ †Nono z vltio ãplia vt. d. regla p̃cedat ẽt qñ creditoꝛ hẽret p vñ creditoꝛ pign9 valde idoneũ z p alio credito pign9 min9 idoneũ nã poterit retineꝫ pign9 magis idoneũ p vtroq; credito, ita tz Saly. in. d. l. vni. in. xvj. post Jac. de are. ¶ Nec obstat ꝫ Saly. q; recipiẽdo pign9 min9 idoneũ videaꝫ p suã p̃uisionẽ recessisse a p̃uisione. Linx̃. l. fi. C. ó pac. quẽ. q; qñ dispositio. d. l. fi. hẽret locũ in isto casu, illa p̃cederet nisi in tãto in quãto sibi p̃uidit, nã p min9 idoneũ pign9 nõ tollit̃ exactio i residuo. l. creditoꝛ q nõ idoneũ. ff. si cer. pe. z facit q; pign9 daꝫ ad cautelã p faciliori exactiõe iõ nõ dz iterpꝛetari i lesionẽ. l. q; fauoꝛe. C. ó legi. ¶ Fallit mõ. d. regla qñ debitoꝛ fuit q̃dẽnat9 creditoꝛi non possidẽti pign9 ad solvẽdũ pecuniã. Nã si postea creditoꝛ agat hipotecaria p̃ tertiũ possessoꝛẽ vt habẽdo pign9 possit illõ retinere p alio credito chyrographario, poterit debitoꝛ q̃pareꝫ z offerre pecuniã i q̃ fuit q̃dẽnat9, z impedire iudiciũ hipotecariũ, z isto casu debitoꝛ nõ tenebit̃ offerre alió creditũ chyrographariũ. ita tz gl. i. d. l. vni. i ꝟ. psequutionẽ. z seq̃ ibi Sal. i. j. col. i ꝟ. ſ. z tũc dubitat gl. ¶ Et ꝫ istã fal. intellige illõ qp dixi. ℣. i. vij. ãpliatiõe vcz vt illõ p̃cedat qñ creditoꝛ ageret hipotecaria p̃ tertiũ possessoꝛẽ añ q̃dẽnationẽ debitoris ó q̃ztitate, z oblõnẽ vꝫ solutionẽ dicte quãtitatis, tũc. n. bñ pmittit̃ creditoꝛi p hipotecariã auocare pign9 z illõ retinere p̃ debitoꝛẽ p alio credito chirographario, sec9 aũt ẽ post q̃dẽnationẽ z solutionẽ vꝫ oblõnẽ. ¶ Scõo fallit reg. qñ. d. duo credita. s. hipotecariũ z chyrographariũ nõ p̃cedũt ab vna tm̃ psona, ꝫ a diuersis psonis, puta q; sempꝛoni9 erat creditor hipotecari9 z sei9 chyrographaria. z chy. vides ñ posse q̃seq̃ suũ creditũ solvit creditũ suũ hipotecario z ab eo volẽte ipetrauit cessionẽ, nã initũ cogeꝫ ñ poterat. l. nulla. C. ó so. Nã isto casu debitoꝛ ñ cogeꝫ offerꝫ huic creditoꝛi cessionario, nisi solũ creditũ hipotecariũ ei cessũ, ñ ãt chirographariũ, q; d. l. vni. loq̃ qñ ãbe obligões trabũt origine ex psona vni9 tm̃, ñ ãt qñ ꝺscẽdũt ex psõa diuersoꝝ ar. tex. i. l. fi. ff. q. mo. pi. vꝫ hi. so. z l. si is q stichũ. ff. ó ac. z ob. ¶ Et cũ d. l. vni. exorbitet a iur̃ iõ ñ ẽ extẽdẽda ad diuersũ casũ diuersã rõnẽ hñtẽ. l. ius singlar̃. z l. q; ꝟo p̃. ff. ó leg. ¶ Itẽ q; d. l. vni. fundaꝫ sup eqtate q̃si dolo faciat ꝺbitoꝛ ñ solveꝫ vtrũq; debitũ creditoꝛi q ó vtroq; credidit z fidẽ habuit, q̃ rõ cessat i casu p̃posito, cũ pori9 i eo sit fra9 z ꝺceptio ex pte vtriusq; creditoꝛis tã cedẽtis q̃z cessionarij, q volnerũt i pl9 obligar̃ ꝺbitoꝛẽ q̃z eẽt de iure, z ita tz Sal. post Cy. i. d. l. vni. qñ creditoꝛ q̃cessit ꝺbitoꝛi pign9 p̃cario, z mõ vult illõ renocar̃, z ꝺbitoꝛ offert ei pecuniã p q̃ dcm̃ pign9 ẽ hipotecatũ, nõ aũt alió creditũ p q̃, si pign9 fuisset apó ipz creditoꝛẽ potuisset retineri. Nã isto casu nõ teneꝫ offerꝫ ꝺbitoꝛ nisi creditũ hipotecariũ ita tz Sal. post dy. i. d. l. vni. i. xv. q. dicẽtes ita ó fcõ fuisse ꝺtermiatũ p. l. si ꝺbitoꝛ
50 ff. ó p̃cario q̃ satis bñ pbat. ¶ †Quarto restrigit̃. d. l. vni. qp lz creditoꝛ hẽat ius retinẽdi pign9 ẽt p credito chirographario, tñ nõ hz ius illõ vẽdẽdi p dicto credito chirographario, ita tz gl. fi. i. d. l. vni. Cy. ãt supplet i hoc qp pign9 vẽdi poterit p credito hipotecario, z si qd residũ erit poterit illõ cõpẽsari cũ credito chirographario vt. l. j. z ij. ff. de cõpẽ. z ita ẽt tz Sal. i. d.
51 l. vni. i. xij. q. ¶ †Insup i p̃dictis dubitaꝫ an i casib9 i qb9 qpetit ius offerẽdi q. ℣. notati sunt possit talis oblõ fieri lata snia in hyp. z i ℏ spe. i ti. ó ob. z so. ℣. j. ꝟ. qd si te mibi. tz qp sic. idẽ tz Bal. post Ray. z quos ipe refert i. l. Pau. ℣. fi. i lect. antiq̃. ff. q. mo. pi. vꝫ hy. sol. z ista q̃clusio i so creditoꝛe z possessoꝛe probaꝫ ex no. p bar. i. l. stipꝛones nõ diuidũt̃ i. ix. q. ver. ꝫ iux̃ p̃dicta moueo. ff. ó ver. obl. vbi bar. cũ quo alij trãseũt decidit qõ qñ vnũ ẽ i obligatiõe z alió ẽ i solutiõe ex dispositiõe legis tũc illa facultas soluẽdi durat ẽt post latã snias donec fuerit talis q̃dẽnat9 quiet9 sup actiõe indicati allegat. l. miles. ℣. decẽ. ó reiud. z l. itẽ veniũt. ℣. cũ p̃dixim9. ff. ó pe. ber. vñ cũ i ꝓposito in obꝛone actiõis hipotecarie sit relaxatio rei hy. iux̃. l. si cũ vẽditoꝛ i pri. ff. ó euic. z i facultate quenit sit oblutio z solutio debiti ex dispositiõe legis q̃cedẽtis istó so creditoꝛi vt. l. si fundus ℣. in ven. ff. ó pi. z possessoꝛi quẽto iux̃. d. l. mulier. ff. q po. in pi. hab. seq̃ q talis facultas durat ẽt post latã snias z ita p dictã rõnẽ firmat in hipotecaria idẽ bar. i. l. si qs stipꝛatus fuerit. x. in melle in fi. ff. de solu. dicens hoc esse ꝓpetuo tenendũ menti. ¶ In debitoꝛe aũt ipse possit offerre post snias est casus z ibi no. Bar. in. l. si fundus. ℣. si plures. ff. de pig. z ita p supꝛadicta tz etiã Ang. de are. insti. de acti. ℣. item si quis fraudẽ col. pe. in ver. in ea. gl. in fi. ¶ Et hãc opi. tz ẽt Jas. in. d. l. si res obl. in vlt. col. in ver. mõ ex toto ꝛc. ff. de leg. j. rõ istius decisionis. est q; oblatio debiti facta post snias nõ impugnat ipsas snias im-

mo

mo eã comꝓbat,qꝛ illa in effectu nihil aliud vult nisi vt debitũ solnaꝫ creditori vt p bar.ꝛ alex.i.l.si fundus.§.i vendicatiõe. ff.de pi.ꝛ no.bar.i.l.si cũ venderet i ꝓin.ff.de euic.ꝛ sic petitio cessionis vel exceptio cedẽdarũ cõpetẽs offerẽti nõ impugnat ipsaꝫ sniaꝫ vt no.Jaſ.in.d.l.si res obligata i.d.versi. mõ ex tota.ꝛc.nimirũ ergo si põt offerri post sniaꝫ ꝛ impetrari cessio in casib⁹ in qbus ipetrari põt. ¶ Quinimo in terminis.d.l.si res obligata põt fieri oblatio ꝛ impetrari cessio ẽt post executionẽ factã in hipotecaria ꝛ ẽt solutionẽ vt ibi no.glo.ꝛ plene declarat Jaſ.post alios in.d.vlt.col.ꝛ notani.§.in h.iij.mẽbro nu.j.

52 ¶ † Vltimo in hac mã iuris offerendi dubitari põt vtruꝫ huic iuri offerendi ꝓscribaꝫ,ꝛ iste articulus est dubius. Mã gl.i.l. cũ notissimi.§.eo.iure in ver.opponere.C.ỏ pśc.xxx.an loquẽs de oblatione q̃ fit a debitore creditori ponit duas opi.j.est qꝫ tali iuri nõ ꝓscribaꝫ qsi sit q̃dã facultas ꝑut est facultas eũdi per viã publicã.Scõa aũt opi.q̃ fuit Bul.g.est qỏ tali iuri ꝓscribaꝫ spatio.xxx.ãnoꝝ sicut ꝓscribit alijs iurib⁹ ꝛ actionib⁹,ꝛ qꝛ est in ptãte debitoris facere qỏ oriaꝫ actio pignoratitia directa, offerẽdo vel solvẽdo merito iaꝫ posse vr̃.l.q põt facere.ff.de regu.iu. ¶ Dubitaꝫ mõ q̃ sit verior opi.an.j.an.ij. Et priaꝫ opi. qꝫ in debitore tali iuri nõ ꝓscribaꝫ tenẽt vltramõ.ꝛ Cy.in.d.§. eo.vcꝫ qꝫ iuri offerẽdi qꝫ cõpetit debitori nõ ꝓscribaꝫ cũ sit q̃dã facultas,secus aũt sit in iure offerẽdi qỏ cõpetit ꝯo creditori ꝫ priuꝫ,qꝛ istud ius est fundatũ in hyp.q̃ ei cõpetit ꝛ sic est sequela actionis innate,iõ sicut dicta actio hipotecaria tollit ꝑ spatio. xxx.annoꝝ,ita ꝛ ius offerẽdi in ea fundatũ. ¶ Et istã opi. seqꝫ Bar.in.l.pi.in ꝓin.ff.de vsuca.ꝛ Bar.in.d.l.cũ notissimi i fi. principij.ꝛ eãdẽ opi.tenẽt Jo.an.ꝛ Ant.de bu.in.c.qm̃ frequẽter vt li.nõ qteſt. Sꝫ ꝯam opi.gl.in.d.§.eo.vcꝫ qꝫ iuri offerẽdi qꝫ cõpetit ẽt debitori ꝓscribaꝫ.xxx.ann.sicut prescribit iuri offerẽdi qꝫ cõpetit ꝯo creditori firmat Accur.ibi ꝛ gl.in.d.l.pi. in ꝓin.ꝛ glo.si rez.§.ois.ff.de pi.act.ꝛ gl.in.l.j.§.j.in ꝟſ.p soc. C.de anna.exce.ꝛ istã ꝯaꝫ op.tꝫ bar.sibi ꝫrius in.l.j.ff.de q̃dit. ex.l.in.ij.col.in ꝟ.iuxta ꝓdicta q̃ro i casib⁹ ꝛc.ꝛ bal.in.d.l.cũ notissimi i fi.ꝓin.distinguẽdo tñ vt ibi ꝑ eũ.Idẽ tenẽt ibi Jac. bu.ꝛ Ang.ꝛ Floria. ¶ Eãdẽ opi.tenẽt ang.Imo.ꝛ Pau.de ca.in.d.l.pi.ꝛ idẽ Pau.in q̃s.ccxciij.ego Pau.ꝛ ang.in q̃s. lv.ex facto. ¶ Istã ẽt opi.late disputãdo firmat Ang.de are. inst.de act.§.actionũ col.xxv.in ver.aduertas tñ ꝛc. dicẽs istã eẽ cmu.opi.ꝛ sic q̃clusio est qꝫ tã in debitore q̃ꝫ in ꝯo creditore q̃ ꝑnt offerre priori creditori ꝓscribaꝫ tali iuri offerendi spacio. xxx.an. ¶ Et istã q̃clusionẽ itellige ꝓcedere qñ istud ius offerẽdi venit deducẽdũ ꝑ modũ actiõis.puta qꝛ prius creditor possidet rẽ hipotecatã cui debitor vel scõs creditor possunt offerre, qꝛ dñt tũc offerre.j.xxx.annos,aliꝫ elapsis.xxx.ãnis sunt exclusi a iure offerẽdi ꝑ ꝓdicta q̃ hoc mõ ꝓcedũt,secus aũt est qñ ius offerẽdi q̃peteret debitori vel ꝯo creditori ꝑ modũ exceptionis puta qꝛ ipsi possidẽt vel ẽt alteri tertio possessori extraneo q̃ post sunt q̃uiri hipotecaria a prio creditore ꝛ tũc ꝑnt offerre,naꝫ huic iuri offerẽdi ꝑ modũ exceptiõis nõ ꝓscribit spatio.xxx.an

53 no.ſꝫ ẽt cõpetit eis post.xxx.annos.† qꝛ q̃ sunt tpalia ad agendũ sunt ꝓpetua ad excipiẽdũ.l.pure in fi.ff.de excep.ꝛ.l.ſꝫ cum gl.C.eo.ti.ꝛ late p Fely.post Abb.in.c.si aũt in ver. tpalia ad agẽdũ de rescri.ꝛ ita tꝫ Are.i.d.§.actionum in ꝓallegato loco. ¶ Itẽ restringe ꝓdictã q̃clusionez.ſ.firmatã qꝫ iuri offerendi qỏ cõpetit ꝑ modũ actiõis tã debitori q̃ꝫ ꝯo creditori ꝓscribaꝫ spatio.xxx.ann.,pceder ꝑter q̃ꝫ qñ i pignore eẽt adiectũ pactũ.l.cõmissorie qꝫ est iꝓbatũ i pi.iuñ.l.j.ꝛ ij.C.ỏ pac.pi.nã tũc odio creditoris nõ ꝓscribeꝫ tali iuri offerẽdi ita singulariter limitat bal.i.c.i.i ti.ỏ feu.da.i.vj.leg.qmiſ.ꝛ refert ꝛ seqꝫ alex.i.d.l. cũ notissimi in ꝓin.in apo.ad Bar.ꝛ idez Alex.in.d.l.si pig. in ꝓin.ff.de vsuc.qꝫ no. ¶ Et an ꝛ qñ iuri offerẽdi i alijs casib⁹ ꝓscribaꝫ,vide Coz.in q̃s.cccv.iij.vol.ꝛ in q̃st.clxxvj.co.vol.ꝛ late p Fely.in.c.cũ accessissent in.x.ꝛ.xi.col.de q̃st.ꝛ latius ꝛ plenius ꝑ modernos in tractatu ꝓscriptionũ in.iiij.parte qnite partis principalis car.xliij.col.ꝛc.ꝛ p ꝓdicta est expedita.j. pars iuris offerendi.vcꝫ quibus competat tale ius.

❦ SVMMARIVM ❦

1 Oblatio debet esse realis,nam verbalis non relevat.
2 Verba non sufficiunt vbi opus est facto.
3 Verbalis oblatio procedit ꝛ operaꝫ in rebus immobilibus.
4 Verbalis oblatio operatur quo ad retrac. anduz venditionem pignoris factam per creditorem.
5 Debitum intricatuz non eget oblatione sed interpellatione.
6 Promissum vel debitum conditionale non est ante conditiõis eventum offerendum.
7 Oblatio debitoris stat in arbitrio creditoris.
8 Oblatio verbalis ꝑdest si debitor teneaꝫ solvere in alieno loco.
9 Oblatio valida presupponit locum congruum ꝛ tempus.
10 Oblatio debet esse pura.
11 Conditio extrinseca oblationi vel depositioni apposita reddit illam inefficacem.
12 Actus purus differt a conditionali.
13 Obsignatio vel q̃signatio seu sigillatio qualiter ꝛ qñ fieri dicaꝫ.
14 Signatio cuius sit effectus.
15 Cõsignatio in pecunia req̃sita an ẽt req̃raꝫ in rebus mobilib⁹.
16 Oblatio debet esse specialis generalis enim non relevat.
17 Oblatio debiti dz esse totalis ꝛ integra,creditor enim non tenetur recipere partem debiti.
18 Solutio particularis maxima incommoda solet offerre.
19 Creditor quo casu teneaꝫ partez debiti sibi oblatam recipere.
20 Solutio particularis admittiꝫ in pia causa ꝛ in libertate.
21 Lex fi.ff.qui.mo.pi.vel hy.sol.duas recipit restrictiones.
22 Emphyteota prediorum ꝛ patrimonij cesaris admittiꝫ ad particularez solutionem,secus in emphyteota priuati.
23 Creditor recipiẽs duo fideiussores pro vno debito an vno absente teneatur recipere particularez solutionem tangentem vnum fideiussorum.
24 Compensatio particularis admittitur.
25 Solutio particularis põt fieri publico exactori ipso volente.
26 Debitum legis dispositione potest particulatiz solui.
27 Oblatio debiti debet fieri presenti.
28 Depositarius an possit reddere depositum deponenti.
29 Creditori contra depositarium ad petendum depositum competit actio vtilis depositi ꝛ in rem.
30 Debitor an libereꝫ vnica oblatiõe vel si pluries teneaꝫ offerre.

¶ Secũda pars tertij membri.v.partis principalis.

1 **Equitur** secunda pars tertij mẽbri.vcꝫ q̃liter ꝛ qñ oblatio sit facienda, ꝛ in hac ꝑa parte † Primo pone vnã regulã qꝫ verbalis oblatio nõ relevat ꝫ dz esse realis.l.q decẽ ꝟ. idẽ rñdet i fi.ff.de sol.ꝛ plene ꝑ bar.in.l.ꝓtor.§.si qs parat⁹.ff.ỏ no.op.nũ.vbi bar.dicit qꝫ oẽs.ll.q̃ dicũt qꝫ debitor dz esse parat⁹ solvere dñt itell.gi qꝫ debitor dz ire cũ denarijs i manu,aliꝫ nõ diceꝫ obtulisse nisi i vno casu q̃ est in.l.pe.ff.ỏ resc.ven.q̃ no. gl.i.l.si residuũ.C.de distra.pi.de quo diceꝫ J.i.ij.fall.huius regule. ¶ Eãdẽ regulã firmat bal.i ti.si de fen.fue.ꝓtro.iter do. ꝛ agna.§.liber.ꝛ bar.i.l.acceptã i ꝟ.venio ad.q.C.de vsur.ꝛ late.Math.i suo no.cxxxiij.incip.no.qꝫ vbi qs dz offerre ꝛc.ꝛ latiꝫ alex.i q̃si.cxxx.i cã straꝫarolozꝫ.iij.vol.i.ij.col.i ꝟ.Nõ obstat qꝫ dicaꝫ ꝛc. ¶ † Et facit qꝛ vbi opꝰ est facto ꝟba nõ sufficiũt vt p gl.i.c.pastoralis i gl.fi.ỏ offic.ozꝫ.ꝛ gl.i.c.vt circa in ver.ꝓstito de elec.i.vj.eãdẽ regulaz ponit Alex.i.l.si moza i.iij. col.ff.fol.ma. ¶ Et hãc reg.ãplia prio , vt ꝓcedaꝫ ẽt si oblatio esset realis puta qꝛ offerẽs hẽret pecuniã i marsupio,nam talis oblatio nõ valeret nisi.d.pecunia exhibeaꝫ de marsupio ꝛ numereꝫ coraꝫ testib⁹ ꝛ postea reponaꝫ in marsupio ita optie declarat Bar.in.l.cũ seruus.ff.de cõd.ꝛ demõ. Mã alias nõ q̃staret qd offerreꝫ cũ possit dubitari qd sit i marsupio vt i simili dicit tex. in.l.j.§.sic ista.ff.depos.ꝛ firmat bal.in.d.l.acceptã i.ij.no.posito sup ver.q̃signatã ꝛ hr̃ ꝑ ang.de aret.inst.q.mo.tol obli.§. fi.ꝛ ita ẽt refert ꝛ seqꝫ alex.i.d.l.acceptã i apo.ad bar.ꝛ idez Alex.in.l.si moza in.iij.col.in ver.iuxta ꝓdicta adde.ff.fol.ma. Ex qbus infert qꝫ Imo.ꝛ Pau.in locis de qb⁹ ibi videnꝫ male fuisse loquuti dñ indistincte dixerũt oblationez factã i marsupio valere,si creditor recusauit recipe,qꝛ potuit tñ pars debiti esse in marsupio quo casu creditor nõ tenebaꝫ illã recipe.l.q dã estimauerũt ꝛ ibi ꝑ doc.ff.si cer.peta.ꝛ iõ vr̃ licite recusasse. ¶ Põt tñ ꝰz Alex.sustineri opi.Imo.ꝛ Pau.de ca.qñ creditor recusauit velle recipe solutionẽ aliquo mõ,etiã qꝫ i marsupio esset totũ creditũ. ¶ Jsta aũt reg.declata ꝛ ampliata,vt.ſ. recipit sex limitatiões notabiles,quas ponit Alex.i.d.l.si mora q̃s succincte referã. ¶ † Prio igiꝫ limitaꝫ vt nõ habeat locũ

3 in oblatione rei immobilis qꝛ in illa sufficit ꝟbalis oblatio.l.ij. post ꝓin C.qñ ꝛ q̃.q̃r.pars ỏbe.li.x.ꝛ ibi bar.ꝛ tex.i auc.dos data.C.de don.añ nup.ꝛ ista prima limi. declaraꝫ ꝑm Bal.in d.l.acceptã in pria opp.vt procedat qñ offerens rem immobilem habebat illã solutionez paratã alias secus ꝑ allegata ibi ꝑ eum,ꝛ ideo qnãdo agitur de offerendo domũ vel prediũ sufficit ꝟbalis oblatio,offerẽdo se i iudicio paratũ ea tradere i loco in

quo sita sunt, qz lex non arctat quẽ ad impossibile vel iniquuz vt l. pretor. in prin. ꝛ fine. ff. de eden. ita declarat Bal. in. d. l. j. op positiõe. ꝛ idẽ est ẽt qñ equus esset offerẽdus vt no. idẽ in. d. l. j.
4 acceptã in. ij. opp. ꝛ tz gl. ꝛ Bart. in. d. l. si mora. ¶ †Scõo limitaꝫ regula quo ad effectũ retractãdi vẽditionẽ pignoris factã p creditorẽ, qz ad hoc sufficit verbalis oblatio vt. l. pe. q̃ incipit si fundus q lucij. ff. de rescin. ven. ſm intellectũ gl. Bart. ꝛ alioꝝ cõiter in. l. pe. q̃ incipit creditor. ff. de distrac. pi. ꝛ in. l. si residuũ. C. eo. tit. ꝛ istũ esse vez ꝛ cõez intellectũ dicit Ale. in. d. l. si mora in. ij. fall. tz Bal. in. d. l. acceptã in prima opp. post Old. ponat itellectũ diuersuz. ¶ Tertio limitaꝫ regula qñ debitũ ꝙ venit offerẽdũ nõ est liquiduz, sz intricatũ vt i obligato reddere rõnẽ alicuius administrationis. Nã tũc sufficeret ꝟbalis oblatio de icerto. ꝛ pars ligda deberet realiter offerri ꝛ deponi, ꝛ de incerto pstari fideiussoꝛ ita tenẽt Ang. ꝛ Jmo. in. d. l. si mora per
9 l. statuliber rõnẽ ꝛ l. seruꝰ hr̃di. §. fi. ff. de statulibe. Idẽ no. Ange. ꝛ ibi late Alex. in. l. iij. §. ait pretor. ff. de re iudi. ¶ Subdit tñ Alexã. vtroq; loco ꝙ illud ꝙ dictũ est de fideiussione posset hr̃e locũ qñ debitor esset inops aut suspectus, alias si debitũ nõ est liqdũ sufficit verbalis oblatio tm̃ absq; exhibitione fideiusso
5 rũ ꝛ ita dicit ꝓcedere iura allegata p Ang. ꝛ Jmo. ¶ †Et istõ ẽt cõprobaꝫ auctoritate Bar. in. d. l. pe. q̃ incipit creditor. ff. de distra. pi. dñ vult ꝙ qñ debitũ nõ est liqdũ satis est ꝙ debitor, corã iudice interpellet creditorẽ vt deputeꝫ vnus mercator, ad calculãdũ rõnes ꝛ in saldũ reducẽdũ, ꝛ ꝙ alia oblatio nõ est necessaria, ꝛ ita intelligit. d. l. si residuũ, ꝛ ita ẽt tz gl. in. l. obsignatiõe. C. de solutio. ꝛ ibi ꝙ doctores ꝛ Alex. in q̃sil. xxiij. inspecto processu ad fi. iij. vol. ꝛ Heronẽ. in suis cautelis. iij. car. cau. pen. versi. Nota vbi debitũ. ꝛ Jaſ. i. l. j. in. j. col. ff. q̃ satisda. cogan. ꝛ Cor. in q̃si. lxxxv. in litera. f. iij. vol. ¶ Et ista. ij. limitatio declarãda est duobus modis iudicio meo. ¶ Primo mõ vt ꝓcedat qñ incertũ erat qd ꝛ quãtũ solui deberet, secus aũt si certum erat in solutione sed erat dubiũ de iure an deberet solui vel non, qz tũc offerẽs deponẽs ꝛ fideiubẽs iuꝛ terios istius tertie limitatiõis nõ relenareꝫ sz teneꝫ certũ oino soluere, cũ ius sit certũ. l. ornamẽtoꝝ. ff. de auro ꝛ argento lega. ꝛ dubitãs de iure põt q̃silere pitiores. ita firmat Cor. in q̃sil. cclxvij. p euidẽtia. iiij. vol. in fine. ¶ Scõo mõ põt declarari ꝛ restringi vt ista limit. ꝓcedat qñ agiꝫ de euitãdo morã vel icursuz alicuius pene vl̃ de ipediẽdo executionẽ adnerse pris vel dẽ effugiẽdo aliq̃d aliõ p̃iudiciũ in istis. n. terminis militat. d. limi. ꝛ ita loquunꝫ leges ꝛ doctores ꝓallegati. secus aũt fit quo ad actionẽ q̃sequẽdã, q̃ nascit ex impleme̅to alicuius oneris vel q̃ditionis iuxta tex. ꝛ ibi not. in. l. uriſgentiũ in prin. ff. de pac. ¶ Et ita colligiꝫ ex no. ibi per Alex. in prin. ꝛ p Jaſ. in vlti. col. in q̃tuoꝝ limitationib⁹ quas ibi ponit, volũt ꝙ ad actionẽ q̃sequẽdã ex ꝟctu innoiato reqriꝫ oblatio ꝛ vltra oblationẽ depositio ꝛ q̃signatio iuxta tex. in. d. l. obsignatiõe. C. de sol. qz oblatio depositio ꝛ q̃signatio hz vi solutionis, vt. l. j. C. q̃ po. in pi. hab. ꝛ. d. l. obsignatiõe, ꝙ nõ est in oblatiõe ꝛ depositione certe partis ꝛ fideiussone ꝛ ꝓbaꝫ ista q̃clusio in. l. si a te. C. de pac. inter emp. ꝛ vendi. ꝛ ibi per Pau. de cast.
6 ¶ †Et idẽ putarẽ dom̃ qñ aliq̃d eẽt dãdũ vel pstãdũ alicui sub q̃ditiõe si solueret estimatiõez puta vnius eq vel alterius rei, qz isto casu nõ sufficeret ad q̃sequẽdum illõ ꝙ sibi dãdũ est sub. d. q̃ditiõe, deponere certũ qd, ꝛ offerre aliud incertũ ꝛ fideiubere, sed oino illa q̃ditio deberet prius ipleri in forma specifica iuxta l. q hr̃di i prin. ꝛ l. meuius. ff. de q̃di. demõ. ꝛ tũc nõ sufficeret ad implere p eq̃pollẽs p. d. iura, ꝛ ita vr̃ ẽt ꝓbari p tex. in. d. l. statuliber rõnẽ. §. j. vbi lz seruꝰ iussus reddere rõnẽ q̃sequaꝫ libertatẽ sibi relictaz satisdãdo, tñ secꝰ ẽ si sit iussus soluere pecuniã ad idem tex. i. d. l. seruꝰ hr̃di. §. fi. circa mediũ ibi nec añ inr̃placuit agi. ¶ Sz q̃ ad euitãdũ penã ꝛ alia p̃iudicia difficultas excusat vt. l. ij. ff. si qs can. ꝛ p bar. ꝛ doc. i. l. ꝙ te. ff. si cer. pet. q̃ no. qz nõ inenio p aliũ notata, ꝛ mihi videnꝫ satis rõnabilia, lz nõ andeã i totũ firmar̃. ¶ Quarto limitaꝫ regla ꝙ illõ qñ offerr̃ vnico momẽto expediri nõ põt vt i illo q teneꝫ offerre ꝓbationes, nã nõ ẽ necesse ꝙ testes secũ ducat sz satis ẽ ꝙ offerat se ꝓbaturuz ita no. Host. Ant. õ bu. Ab. ꝛ Pbilip. i. c. iterposita i prin. õ ap-
7 pel. cũ aliis allegatis p alex. i. d. l. si mora i. iiij. fall. ¶ †Quinto limitaꝫ reg. ꝑz alex. i. d. l. si mora qñ creditor cui solo ꝟbo offerr̃ diceret se nolle recipe solutionez tũc. n. nõ reqriꝫ realis oblatio ita no. bal. i. l. j. i. ij. col. C. ne li. ter. ꝓpuo. cũ aliis q̃cordãtijs quas refert alex. i. d. l. si mora in. v. fall. ꝛ idẽ tz alex. i. l. q rome i prin. i pri. col. ff. de ver. ob. ¶ Sed istã quintã limi. reꝓbat are. in. d. l. q rome q̃busdã fundamẽtis, a q̃bus eãdefendit ibi Soci. in. ij. col. sed vltimo loco relingt sup ea cogitãdũ, qz vt ipse subdit, Luma. ꝛ alij cõiter eã sequũr̃. ¶ Ipsam tñ Jaſ. ibi in. iij. col. defendit ꝛ seqr̃ ꝛ idẽ Jaſ. in. l. si ita qs. §. seia canit in. vj. col. in ver. postremo vt nihil omittaꝫ ꝛc. ff. de ver. obl. ꝛ ita puto tenenduz.
8 ¶ †Sexto limitaꝫ regla qñ qs teneret̃ soluere in alio loco puta Bononie. Nã si queniaꝫ Florẽtie ꝛ solo verbo offerat se solutu rũ bononie ꝛ sic i loco destinato solutioni tũc sola verbalis oblatio sufficeret ita singlr̃ tz bal. i. d. l. acceptã in pri. opp. ꝛ refert ꝛ seqr̃ alex. i. d. l. si mora in. vj. fall. p rõnẽ de q̃ ibi. ¶ Adde tñ ꝙ alex. in. l. si mora limitat istas sex fallentias non ꝓcedere qñ in cõtinẽti post tales oblatiões creditor offerret se paratuz recipe nã isto casu statiz debitore realiter nõ solnẽte talis oblatio ꝟbalis euanescet ꝑz Jmo. in. d. l. si mora, ꝛ ita in effectu tz bart. in. d. l. pe. ff. de distrac. pi. vbi tradit hãc cautelã q̃z ẽt seqr̃ ibi Sal. in fi. ꝛ vtroq; loco trãsit alex. ꝛ idez ẽ si mittat vnũ cũ offerẽte cui
9 soluat ar. l. j. §. mariti. ꝛ §. illõ. ff. õ lib. agno. ¶ †Scõo reqriꝫ ꝙ oblatio fiat q̃gruo loco ꝛ tpe alꝫ nõ relenat vt ẽ tex. ꝛ ibi bar. in l. si solutur⁹. ff. õ so. ꝛ iõ dicit bal. i. d. l. acceptã i. ij. q. ꝙ oblatio facta de nocte nõ dr̃ facta loco q̃gruo allegat. l. more romano. ff. õ feriis. ¶ Idẽ ẽt tz Sal. ibi i. iij. opp. addens ꝙ si oblatio fiat añ tps adiectũ solutioi fanoꝝ creditoris diceꝫ fcã tpe incõgruo p. l. itẽ illa i pri. ꝛ ibi gl. ff. õ q̃st. pecu. ꝛ p. l. si ita relictũ. §. pegasus. ff. õ leg. ij. ꝛ p. l. eũ q alꝫ Jabolen⁹. ff. õ an. leg. idẽ ẽt ẽ si oblatio fieret tpe q̃ creditor seqr̃ fun⁹ familiare ar. l. ij. ff. õ i ius vocã. ꝛ ita tz Sal. i. d. iij. opp. ¶ Illõ aũt ꝙ dixi ꝙ õ nocte nõ põt fieri oblatio limita nisi nox eẽt vltia pars tpis adiecti p debitorem ad solnẽdũ, qz ẽt vltimũ momẽtũ tpis ꝓdicti currit ad bñficiũ õ bitoris. l. q hoc ãno. ff. õ ꝟb. ob. ꝛ tali casu posset fieri oblatio de nocte, vt tz Sal. post Guil. õ cunt. i. l. nõ minoꝝ ad fi. C. õ trãs. itelligẽdo tñ nisi creditor eẽt parat⁹ progare dilationẽ i diẽ cra stinũ, vl̃ eẽt ꝓcnlũ apiz ostiũ ꝓp inimicitias, vl̃ qz locꝰ ille erat isidiosus vt ibi declat. Sal. ¶ Locꝰ aũt icõgruꝰ exẽplificari põt si oblatio fieret creditori pegrinãti vl̃ i loco nõ q̃nto vl̃ ñ destinato solutioi taite vl̃ exẽsse. vt. l. q rome ꝛ ibi bona gl. i ver. obtulerit. ff. õ verb. obl. ꝛ no. Sal. l. i. d. l. acceptã in. iij. opp. ¶ Intellige tu ꝓdicta nisi õbitor offerẽs icõgruo loco vl̃ tpe offerret nõ solũ sorte ꝓcipalẽ, sz ẽt oẽ itereſſe, ꝙ ꝓtendere posset creditori rõe loci ꝛ tpis icõgrui, qz tũc creditor teneꝫ recipe dictã oblationez ita tz Bar. i. d. l. q rome i ꝑn. dicens ita ꝓbari p tex. ibi i ꝟb. detracta ꝛ facit tex. in. l. fideiussoꝝ. ff. õ doliexce. ꝛ innit gl. i. d. l. q rome in ꝟb. obtulerit ꝛ doc. ibi trãseũt cũ bar. excepto Rap. q tz õriũ, sz alex. ibi i. j. col. õfendit opi. bar. ab ipugnatiõe Rap. ꝛ alr̃ etiã eaz defendit ibi Jaſ. iij. ꝛ v. col. sequendo solutionez ꝛ defensionez q̃z ibi ponit Pau. õ ca. ꝛ Bessuti⁹ vt ibi late p eũ. ¶ Posset ẽt hic discuti an p ista oblatiõe faciẽda õbitor teneatur ire ad domũ creditoris, sz qz ista mã ordinarie scripta est per gl. bar. ꝛ alios i. d. l. itez illa. ff. õ q̃sti pec. ꝛ p Sal. i. d. l. acceptã ꝛ paꝛ esset addendũ eoꝝ dictis ꝛ ẽt est mã remota a nr̃a pignoris ꝛ hipotece iõ illã omitto remitendo me ad notata i dictis locis ꝛ aliq̃d hr̃ p Alex. in q̃si. xcij. i. vol. iiij. col. ver. ꝛ ꝙ ita dẽat intelligi ꝛc. ꝛ in q̃s. xlj. iiij. vol. visis ꝛ optime discussis. ij. col. ꝛc.
10 ¶ †Tertio reqriꝫ ꝙ oblatio sit pura ꝛ nõ q̃tineat q̃ditionez extrinsecã sz intrinsecã, puta qz ẽptor offerat pretiũ venditori isub q̃ditiõe si res vẽdita sibi tradaꝫ ita tz bal. i. d. l. acceptã in. iij. q p iura q̃ ibi allegat. ¶ In hoc tñ est aduertendũ ꝙ si in oblatione ꝛ depositione apponaꝫ ipsa q̃ditio intrinseca ꝛ sic oblatio valeat ꝛ opeꝫ plures effectus de q̃bus j. tñ nõ operaꝫ ꝙ emptor qui obtulit ꝛ deposuit interiz sit liberatus ab obligatiõe pretij. qz talr̃ deponẽdo nõ deposuit aio abdicãdi a se dñiũ illius p̃cij, sz deposuit ad effectũ vt sibi res traderet̃ ita no. bar. i. l. si solutus ad fi. ff. de sol. ꝛ sequr̃ bal. in. d. l. acceptã in. iij. q.
11 ¶ †Sed qñ in oblatione ꝛ depositione apponr̃ q̃ditio extrinseca, tũc talis oblatio ꝛ depositio nullũ effectũ opaꝫ. Sed dr̃ incõgrua, puta si in oblatione regrã mihi p aduersaz ptez aliq̃d fieri, ad ꝙ de iure nõ cogiꝫ ita tz Frã. õ cur. i q̃sil. xxxix. visis ꝛ diligenter ꝛc. in. iij. col. in ver. Nec obstat, mouet ar. tex. i. d. l. si solutur⁹ ꝛ in l. mora in prin. ff. de vsur. ꝛ hr̃ p alex. i q̃sil. xxvj. viso ꝛ diligẽter
12 i vlt. col. in ver. v. qz in. vi. vol. ¶ †Et facit ad ꝓdicta qz actus pur⁹ dr̃ diuersus ab actu q̃ditionali vt ꝓbaꝫ i. l. j. §. si qs simplr̃ ff. de ver. obl. ꝛ iõ dicit Alex. in. d. l. j. §. si quis stipulãti in. ij. col. ꝙ q̃libet diuersa facit censeri rem oino diuersaz p. d. §. si qs simplr̃ intelligendo tñ, vt etiã dixi. §. in q̃ditione extrinseca a nã actus secus autem est in conditione intrinseca seu inserta ex nã actus ꝑz Ang. ꝛ Jmo. in. l. q liberis in prin. p illũ tex. ff. de vulga. ꝛ pupi. ꝛ no. Alex. in. d. l. j. §. si quis simplr̃ i. j. col. p ꝙ ibi infert ad. q. de eo qui simpliciter hz rñdere posꝰionibus ita disponẽte stanito. Naz si rñdeat sub q̃ditione extrinseca nõ dicet

respondere

rñdere simplr, secus aūt si in rñsione insereret q̄ditionē intrinse-
cā q̄ est de nā actus vt ibi late p eū. ¶ Quarto regrit aliq̄ ad
aliquos effectus de q̄bus j. suo loco dicet, q̄ oblatio fiat cū de-
positiōe ⁊ obsignatiōe seu q̄signatione vt est tex. in l. obsignatio
ne. C. de sol. vbi gl. j. supplēdo ad text. in quo simplr dr de obsi-
gnatione, supplet gl. depositione ⁊ oblatione facta pñtibus testi
bus inxta. d. l. acceptam, ⁊ sic glo. ibi nō stat expositiue vel de-
claratiue. s. q̄ obsignatio dicaī fieri p depositionē ⁊ oblationez
vt q̄dā volebāt alias intelligere, sed stat supletiue, vt dixi, ⁊ pba
tur in. d. l. acceptā q̄ gl. allegat in ver. q̄signatā vbi tex. vult q̄
vltra oblationē fiat q̄signatio ⁊ depositio. ⁊ est tex. in l. ij. C. eo.
vbi tex. vult q̄ nō sufficit deponere ⁊ obsignare pecuniā nisi pre
cedat oblatio. ad idem tex. in l. si creditrici eo. ti. vbi tex. q̄ ista
tria regrūt vez oblatio obsignatio ⁊ depositio. ad idē tex. in l. si
a te. C. de pac. inter empt. ⁊ ven. ⁊ in ꝓpijs terminis pignoris ⁊
hipotece ē tex. in l. j. C. q̄ po. in pig. hab. ⁊ q̄ ista tria regrāt ad
aliquos effect⁹ opandū tz Bar. in. d. l. acceptā in discursu post
13 gl. ibi ⁊ bal. ⁊ Saly. ¶ †Et obsignatio seu q̄signatio vel sigilla-
tio fieri dr q̄ pecunia numerata prius claudit in sacculo ⁊ saccu-
lus sigillo vel signo obsignaī vt est tex. in l. fi. de l. cōmis. ⁊ text.
in l. j. §. si pecuniaz in sacculo. ff. depos. ⁊ in l. die spōsalioz. §. ff.
eo. ti. ¶ Et rō dr ie inter oblationē ⁊ depositū sine obsignatiōe,
⁊ oblationē ⁊ depositū cū obsignatiōe est q̄ q̄ pecunia offert ⁊
nō signaī ꝛz ad numerū deponit trāsfert possessio dñiū ⁊ piculuz
illi⁹ i depositariū, q̄ tenet ad tātūdē in gñe, ⁊ vr deposita vt cer
ta quātitas ⁊ data vr licētia depositario vtēdi illa, ꝛz q̄ deponit
signata i sacculo nō trāsfert possessio neq̄ dñiū i depositariū ⁊ ē
piculo deponētis, ⁊ nō ē pmissa licētia vtēdi ipsi depositario im
mo si vtaī tenet furti ita colligit ex no. p gl. in. d. l. die spōsalioz
24 §. fi. ⁊ no. ⁊ declat Pau. ō ca. i. l. si sacculū. ff. depos. ¶ †Et q̄
signatio sit magni effect⁹ apparet q̄ alibi br q̄ signatio br pro
trad tiōe rei vñ si aliq̄s vēdat lignū i nemore ⁊ illō signet cē set
illud traditū. vt. l. q̄ si neq̄ §. j. ⁊ ibi gl. ff. de peri. ⁊ cōm. rei ven.
⁊ ēt signādo dolū vēdit cēset qs tradet vt ē tex. i. l. j. §. si dolū
eo. ti. ⁊ i. l. videam⁹. §. inglinū. ff. loc. ⁊ iō dicebat bal. i auct. dos
data p illū text. C. de don. añ nupt. q̄ ex signaculo cognoscimus
cuius sint res, iō balle mercatoz ꝓsumūt illi⁹ mercatoris cuius
sunt signacula ⁊ ita refert Jas. in. l. si moza in. iij. col. in ver. ij. ff.
sol. ma. ¶ Cōcludit ergo indubitāter aliq̄ in oblatiōe ⁊ depo
sitiōe regrit obsignatio seu sigillatio pecunie in sacculo ad pdu-
cēdū aliquos effectus de q̄bus j. suo loco dicet in. iij. parte hui⁹
25 tertij mēbri. ¶ †Sz dubitaī i pdictis an talis q̄signatio seu obsi
gnatio q̄ in pecunia regrit vt prime dcm est regraī ēt i alijs re-
bus mobilib⁹ vel se monētib⁹, ⁊ Ang. in. d. l. si moza tz q̄ sic di-
cēs q̄ lz in istis reb⁹ mobilib⁹ vel se monētib⁹, vt puta i equo nō
cadat vba obsignatio in saccnlo put fit de pecunia vt no. gl. j. in
d. l. si moza, tñ bñ cadit depositio, vt. l. j. §. q̄ depositis. ff. depositi.
sz Ro. ibidē voluit q̄ lz i istis reb⁹ nō cadat q̄signatio i sacculo
ad modū pecunie, tñ q̄ dñt saltez aliquo signo signari ⁊ deponi
put dicit pbari in sili p tex. in l. stigmata. C. ō fabricens. lib. xj. ⁊
i. l. decernim⁹. C. ō aq̄ ductu, ⁊ in l. ij. C. ō ser. fugi. ⁊ in. c. si index
de sen. excō. li. vj. ¶ Et p ista opi. Ro. pōderat Alexā. i. d. l. si
moza. i. iij. col. tex. i. d. auc. dos data. C. de do. añ nup. in ver. si-
gno iposito. ⁊ cū ea trāsit, limitādo tñ illā q̄ esset tale sial q̄ ab
alijs facile dignosci posset, q̄ tūc rei ōmōstrate ex se frustra alia
adijceret demōstratio p. l. j. in fi. ff. de do. pleg. p quo ēt facit il-
lud q̄ alias solet dici de Ballopresso q fuit bidell⁹ Azo. sz gl.
in hac. l. q̄sultissima i gl. iij. C. q̄ testa. facere pos. vez q̄ ex q̄ dcm
nomē erat de se notissimū nō fuit necessaria ad illō alia demon-
stratio vt ibi p doc. ⁊ p bar. ⁊ alios i. l. j. ff. ō li. ⁊ pos. ⁊ ista nota,
q̄ vt j. declarabit in. iij. pte hui⁹ tertij mēbri ad aliquos effect⁹
necessaria est ista oblatio cū obsignatiōe, ⁊ tñ cansidici moder-
ni istō nō obseruāt, sz putāt q̄ ad oēs effect⁹ sufficiat oblatio ⁊ ō
26 positio, q̄ nō est vez vt pz ex pdictis ⁊ j. dicēdis. ¶ †Quito re-
grit q̄ oblatio sit specialis ⁊ nō sufficit gñalis p ista vba offero
me paratū facere ⁊ adimplere oia q̄ de iure teneor q̄ debitū est
liqdū vt colligit ex no. p bart. i. l. pe. q̄ incipit creditor ad fi. ff. de
distra. pi. ⁊ firmat Imo. i. l. ptor ait. §. si qs parat⁹. ff. ō no. oper.
nū. ⁊ refert ⁊ seq̄t Alex. in apo. ad bar. in. d. l. creditor, ⁊ ita ex-
ppsse tz Are. i q̄ō. cxlij. ex facto pponit i vlt. col. i ver. ad vltimū
dubiū. ¶ Et faciūt a simili ea q̄ notaī p Alex. Jas. ⁊ alios in. l.
ita stipulat⁹. la gāde i pri. ⁊ ij. col. ff. ō ver. obl. dū colligūt ex ibi
no. q̄ vba gñalia nō inducūt obligationē, ⁊ vt vulgo dr nō sunt
apiccicatoria, sz seruiunt de vento cū ꝓcor. de q̄bus ibi per eos.
¶ Ne tñ intelligēda putarez q̄ oblatio fieret in gñe nō habi-
ta relatiōe ad aliq̄ō instrm vel actū certū, sz indeterminate dicē
do offero me paratus facere oia ad q̄ de iure teneor, q̄ q̄ gña-
lis ⁊ indefinita loquutio nō pōt referri nisi ad vnū eqpollet ora
tioni singulari, ⁊ gñalis dispositio q̄ nō pōt verificari nisi in vna
specie reputaī specialis vt br p doc. ⁊ maxie Jas. multa suo mo-
re cumulātē in. l. noiatis. ff. de libe. ⁊ posth. vñ si aliq̄s offerret se
paratū faceī oia ad q̄ teneī vigore talis instri puta mutui vel ō
positi in quo est obligatus ad centū, putarez q̄ talis oblatio seu
verbalis tm̄ seu realis tm̄ esset q̄grua ad opandū illos effectus
q̄ de iure resultāt ex hmōi oblationibus de q̄bus dicet j. in. iij. p
te, cū p relationez ad instrm reputet specialis. ¶ Et facit q̄ ex-
pressus p verba gñalia p relationē ad certā speciē dr specialiter
expressum vt. l. fina. C. q̄ cum eo. ⁊ br per Barto. Alexand. ⁊
Jaso. in. l. j. ff. de vulga. ⁊ pup. ⁊ in. l. prētor ait in princi. ff. de no.
oper. nun. Nō tñ dico q̄ ista oblatio possit opari in casibus in q̄
bus regrit depositio ⁊ q̄signatio, sed solū in casibus in q̄bus suf
ficit sola oblatio vel vbalis vel realis, sup quo tñ cogitabis, q̄
27 nō inuenio p aliquez examinari. ¶ †Sexto regritur q̄ oblatio
fiat de toto debito. Nā nisi totū offeraī creditor nō cogit reci-
pere vt est optius tex. i. l. tutor. §. lucius. ff. de usur. ⁊ tex. ⁊ ibi no.
in. l. acceptā. C. de usur. tex. ⁊ ibi gl. ⁊ doc. in. l. q̄ rome in prin. ff.
de verb obli. ⁊ in. l. si ita q̄s. §. seia canit. eo. tit. Saly. in. l. semel
mora in. iij. car. in pri. col. in. ix. q̄clusione negatiua. ff. sol. matr.
tex. ⁊ ibi gl. ⁊ oēs in. l. q̄dā estimauerunt. ff. si cer. peta. ⁊ br per
28 Alex. in q̄si. lxxxviij. visis in pe. col. nu. xviij. vj. vol. ¶ †Et rō
istius q̄clusionis est q̄ particularis solutio nō minima incōmo-
da solet afferre. l. plane. ff. fa. her. ⁊ istā q̄clusionez ꝓ regula po-
nit Jas. post alios in. d. l. q̄dā estimauerunt in. iiij. col. ⁊ corrobo
rat triplici fundamēto vt ibi p eū postea vero ampliat eā dnob⁹
modis. ¶ Primo vt ꝓcedat ēt si solutio esset facīēda in diuer-
sis debitis ex eadez tm̄ cā vt. l. iij. §. si reddita. ff. commo. glo. ⁊ ibi
Bar. in. l. elegāter. §. nō solū in fi. ff. de dolo. ¶ Secdo ampliat
vt ꝓcedat ecōuerso. s. vt nec creditor possit cogere debitorez ad
faciendū pticularez solutionez p allegata ibi p eū, q̄ ēt añ euz te
nuit ibi Alex. in fi. in ver. q̄rit ēt hic Sñl. de cn. q̄d eꝫ. ¶ Tu
vltra eos amplia tertio mō vt oblatio nō solū fieri debeat de to-
to debito principali, sed etiā de interesse alias nō ꝓdest ⁊ credi
tor nō cogit recipe sine interesse vt p Bar. in. l. sed ⁊ si alia. ff. ō
q̄sti. pecu. ⁊ p Bal. i. d. l. acceptā in. vi. opp. ⁊ i. xviij. q. ⁊ p oēs
in. d. l. q̄dā estimauerūt. ¶ Quarto amplia vt regula ꝓcedat si
vltra sortē ⁊ interesse nō offeraī etiā expēse litis ⁊ ipsa gabella so
luta p creditorez vt expresse vult Sal. in. l. ij. C. si anti. credi. per
tex. in. l. emptor. i prin. ff. de rei ven. ⁊ in. l. fi. §. in q̄puta. iōe. C. ō
inr. delib. ¶ Quinto āplia vt regula ꝓcedat ēt si offeraī res de
bita sz tm̄ deteriorata, si vltra rē nō offeraī ēt estimatio deterio
tiōis rei, alias. n. creditor nō cogit recipe, lz spōte possit recipe vt
l. elegāter. §. nō solū. ff. ō dolo, ⁊ br p Bal. i. l. ij. C. de condi. fur.
¶ Fallit añ. d. regla sz Jas. post Alex. i. d. l. q̄dā estimauerūt
vndecim modis, ego aūt addā aliā, ⁊ sic erunt duodecim fallētie.
29 ¶ †Primo igit fallit in casu. d. l. q̄dā estimauerūt vez q̄ re⁹
q̄siet ꝓtē debiti ⁊ illā offert, ⁊ aliā ꝓtez negat, nā tūc oblatio vz
⁊ cogit creditor illā acceptaī ⁊ super alia ꝓte negata litigare, ⁊
hoc nisi creditor béret ꝓbatōes paratas in prōptu sup toto pu
ta p instrm, q̄ tūc oblatio nō relenaret in ꝓte. ita tenent Rom.
Alex. ⁊ Jas. in. d. l. q̄dā estimauerūt. ¶ Et rō ē q̄ ex hoc dete-
git q̄ negatio ptis fuit calūniosa, ⁊ q̄ñ negatio pōt statiz q̄inci
20 nibil opaī gl. in. l. post rē in prin. ff. ō trāsactio. ¶ †Secdo fallit
regula pdicta i libertate. Tertio fallit in pia cā, q̄ in illis admit
tit pticularis solutio sm Alex. ⁊ Jas. in. d. l. q̄dā estimauerūt p
allegata p eos. ¶ Quarto fallit, q̄ia principio fuerūt debita ex
diuersis causis ꝓmissa vni creditori q̄ tūc si vnuz tm̄ offeraī co-
git creditor illud recipe vt est tex. ⁊ ibi bar. in. l. fi. ff. q. mo. pig.
vel hyp. sol. ⁊ no. bar. Alex. ⁊ Jas. in. d. l. q̄dā estimauerunt, nō
tñ itelligas q̄ creditor cogaī dimittere p hoc pignora, imo pōt
illa retinere p alio credito vt no. i. d. l. fi. ⁊ in. l. vni. C. ēt ob cbi.
pecuniā, sz intellige tm̄ respectu incōmoditatis q̄ resultat in par
21 ticulari solutione, q̄ isto casu cessat iste respectus. ¶ †Et insup
dispositio. d. l. si. recipit duas restrictiones, prima est q̄ñ a prin
cipio fuit vnum debitum q̄ fuit acquisituz defuncto postea aūt
fuit diuisum inter heredes pro hereditarijs portionibus inxta.
l. ij C. de here. act. Nam si illud in diuisione fuit assignatuz vni
ex heredibus indicabitur vt vnum, lz ipso iure per. l. xij. tabula-
rum fuerit inter eos diuisum, ⁊ lz dnrante dicta diuisione potue
rit pro parte solui vni ex eis tamen non poterit modo solui pro
parte, sed debebit totum solui ei cui fuit totum adindicatum,
ita singulariter tenet Bartol. in. l. si pignori circa medium. ff.
famil. berciscund. per text. ibi in verficu., contra quoq̄ secundū

intellectum Petri & Bartol. ibi, & istud dicit Alexan. in. d. l. qdã estimauerũt esse diligẽter notãduz. ¶ Scõo mõ restringit dispositio. d. l. fi. vt pcedat qñ sunt plura debita pncipalia, secus aũt si vnuz sit pncipale & aliud accessoriũ, puta sortis & usurarũ, qz tũc nõ põt solui vel offerri pricipale sine accessorio inuito creditore, ita tz Albe. de rosa. in. d. l. qdã estimauerũt p tex. in. l. tutor. §. lucius in ver. cẽtũ & usuras iũctis verbis sequẽtib⁹. ff. de usu. cũ quo trãsit Sal. in. l. j. C. de so. & eos seqt Alex. i. d. l. qdã estimauerũt in vlt. col. & corroborat vt ibi. Et ẽt Jas. ibi, qcqd in ꝑiũ voluerit ibi Pau. ó ca. q monebat p. d. l. j. cui rñ det Alex. qp nõ obstat, qz illa nõ loqt de solutione facta inuito
22 creditore ꝑut sunt termini nri sed eo volẽte. ¶ †Quinto fallit ſm Alex. Jas. & alios in. d. l. qdã estimauerũt in casu. l. placuit in pncin. C. de colla. fundi patri. lib. xj. q̃ lex ſm Alex. ibi nõ loqt in debitore tributoz vt gl. ibi dicit ſz in ẽphyteota põdioz & pri monij Cesaris cũ quo princeps vtit bac humanitate vt admittat ad particulare solutionẽ dũmõ in tribus vicibus infra annũ solnat totũ secus aũt est in emphyteota alterius pnuati. qz ille tenet soluere insimul totũ canonẽ & nõ põt eũ diuidere ſz Jas. ibi in. iij. limi. Itẽ secus ẽt est in collectis qz ẽt in illis nõ admittit particularis solutio ſz Bal. in. d. l. qdã estimauerũt quẽ seqtur ibi Alex. ¶ Sexto fallit. d. reg. ſm Alex. & alios in. d. l. qdaz, qñ factũ diuiduus fuit sub pena deductũ in stipone pretoria, qz tũc si ꝑ parte nõ impleat ꝓmittit qdẽ stipu. penalis insolidũ mero iure, sed si ꝑ parte impleat vel offerat tũc de egtate obstat excep. & sic iste est vnus casus in quo admittit oblatio ꝑ parte inuito creditore, & ꝑ illa parte opat excusationẽ a pena iste tex. no. ſm vnũ intellectũ in. l. si seruus. §. si plurib⁹. ff. si qs cau. & iste ẽ casus specialis in pretorijs stipulationibus qz in alijs si totũ factũ nõ adimpleat ꝓmittit pena in totũ ꝙ principalẽ ꝓmissorẽ cũ effectu exactionis, ſz ꝑ parte tñ fuerit ꝙuentũ p tex. in. l. iiij. §. cato. ff. de verb. obl. ſz in heredibus principalis ꝓmissoris qñ sum⁹ in facto diuiduo nõ cõmittat pena ꝙ oẽs insolidũ vno ꝙfaciente sed in facto indiuiduo sic vt in. d. §. cato. p bar. & Alex. & ẽt i. d.
23 §. si plurib⁹ p gl. Alex. & alios. ¶ †Septimo fallit. d. reg. in eo q ꝑ suo debito dedit duos fideiussores, q effectualiter insoliduz ꝙuenit i nõ possunt, sed qlibet ꝑ virili. Nã isto casu debitor admitter ad solutionez vel oblationẽ partis tãgẽtis vni ex dictis fideiussoribus volẽdo soluere noie dicti fideiussoris, secus antez si vellet soluere noie suo ꝓꝓio, & hoc poterit facere inuito creditore vt est tex, ſz vnũ intellectũ gl. approbatũ in. l. in his. §. si duos ff. de so. q nõ est alibi ſm bal. in. l. ꝑ hẽditarijs in. j. col. C. de re. act. & in. d. l. acceptã in. vij. opp. & ita tenẽt Alex. & Jas. i. d.
24 l. qdã vbi Jas. in. v. limi. assignat rõnẽ. ¶ †Octauo fallit ſz Jaso. ibi i cõpẽsationẽ, qz admittit particularis ꝙpẽsatio ſz secus sit in solutiõe. l. ẽt & ibi no. Bar. C. de cõpẽ. & de hoc vide rõnem p
25 Jas. ibi. ¶ †Nono fallit regula ſm Jas. vbi. ſ. in exactore publico cui põt fieri particularis solutio ipso volẽte, & ꝑindicabit reipublice iuite. l. ñ. & ibi Bar. C. de apo. pub. li. x. ¶ Decimo ſz Jas. fallit qñ debitor ꝓmisit soluere in plurib⁹ locis. vt. l. iij. §. si qs ita el ꝓio, & ibi bar. ff. de eo q cer. lo. declarãdo vt ibi ꝑ bar. qñ certa loca exꝑsse & limitate sunt adiecta, secus si oia loca gñaliter essent adiecta vide ibi. ¶ Undecio fallit ſz Jas. qñ ꝑ impotentiã debitor nõ posset soluere totũ p tex. i. c. odoardus & ibi
26 Imo. & Ab. de so. ¶ †Duodecio fallit vltra alios qñ illõ q debet, debet ex dispositiõe legis, qz tũc admitter solutio partim in vna re & partiz in alia & sic in diuersis corporib⁹ itẽ partiz in pecunia & partiz in vna specie. ita tz imo. i. l. si iter. §. officiũ. ff. ó aq plu. arcẽ. & sequũt Alex. & Jas. i. l. i executiõe. §. j. ff. de ob. obl. & hoc mõ ꝑcedit ſz Jas. illõ q no. i. l. ij. §. & hanc eo. tit. dũ ibi dr qp debitor quãtitatis liberat a pte soluẽdo ptez & qp postea põt dare ꝑ residuo debiti tot de reb⁹ suis in solutũ iuxta auct. ℔ nisi debitor. C. de so. Nã iõ istõ ibi tolerat qz solutio ꝑcedit ex dispositiõe legis & nõ voluntario facto hois. regla ergo ꝑcedit qñ solutio ẽ in obligõne ex dispositiõe hois &c. ¶ Septio regrit qp qñ vltra oblationẽ ẽ necessaria obsignatio & ꝓpositio qp talis depositio fiat apõ edẽ sacrã vl apõ illũ depositariũ quẽ iudex cõpetẽs elegerit vt est tex. i. d. l. acceptã, & ℔ regrit ad effectũ vt debitor offerẽs reddat ex toto secur⁹, nã si electio fieret de alio nũmulario vl alia ꝑsona idonea, ꝑ debitorẽ vl creditorẽ nõ eẽt idẽ qz si creditor eligeret, pecunia eẽt apõ eũ piculo creditoris, si ãt debitor eligeret depositariũ, & tũc si creditor fuit i mora recipiendi pecuniã ei oblatã, & iõ eo recusante elect⁹ fuit a debitore depositari⁹, ꝑiculũ erit ipsius creditoris, ſz si debitor fuit i culpa in ipsa oblatiõe, qz forte nõ obtulit ꝙgruo loco vel tpe, vel apposuit ꝙditionẽ extrinsecã, vel nõ obtulit integrã quãtitatẽ vl alr ipa oblatio peccauit & piculũ erit debitoris. si aũt neuter fuit in culpa, & tũc si debitor elegit depositariuz ex se, & ẽt isto casu erit piculũ ꝺbitoris, qz mala electio dr eẽ i culpa eligẽtis & ei iputat iste ẽ tex. i. l. si solutur⁹. ff. ó so. & ibi declat Pau. ó ca. post bar. ibi. ¶ Et hũc vltimũ casũ, qñ. ſ. neuter fuit i culpa, & debitor elegit itellige tu nisi eẽt elect⁹ talis depositari⁹ ó quo oẽs diligẽtes verisiliter ꝙfidissent, qz tũc valeret ꝺpositio cũ nulla possit iputari culpa deponẽti. ita firmat bar. i. d. l. si soluturus & seqt bal. i. d. l. acceptã i. ix. q. & ita puto tenẽdũ q̃uis bar. in. d. l. acceptã i fine voluerit qp depositũ factũ i alio loco q̃ in loco ibi determinato qñ ẽ depositũ iudiciale nõ valeat p tex. i. l. ij. C. ó usur. ſz vnã lecturã, qz illa lectura nõ vr ꝟa, ſz ꝟa lectura illi⁹ tex. ẽ qp ꝺpositio facta nõ ꝓcedẽte legitia oblatiõe ñ releuat & ita itelligit ibi Sal. post gl. fi. ibi, & semp vidi ita practicari. ſ. qp qñ index non vult eligere depositariũ ille q offert eligit & vz depositũ, ẽt qp nõ eligat edẽ sacrã. Et ꝑdicta intellige semp dũmõ ꝑsona q̃ eligit in depositariũ sit talis qp ꝙ eã sit facilis exactio vt no. bal. & Saly. i. d. acceptã in. j. col. ¶ Adde ẽt ꝑdictis qp index põt eligere seipm in depositariũ, vt no. Fulgo. i. l. si fideiussor. §. fi. ff. q satisd. cogã. p illũ tex. & refert Alex. i. d. l. acceptã i pri. in apost.
27 ad bal. ¶ †Octauo regrit qp oblatio fiat pñti, alis si sit absens regrit citatio vel ꝓclama qp cõpareat ad recipiendũ oblationẽ & videdũ fieri depositũ vt p bar. i. l. si re⁹ parat⁹. ff. ó ꝓc. vbi ponit cautelã q̃ dz vti ꝺbitor qñ nõ extat seu nõ apparet ꝑsona cui dz fieri solutio ad euitãdũ penã vel mozã vt ibi p eũ cũ ꝙcordantijs allegatis ibi p Alex. q seqt bar. & rõ est qz oblatio dz fieri ei q põt recipe vt p bal. i. d. l. acceptã in. iij. q. & faciũt no. p bar. & alios i. l. ó pupillo. §. si qs ipsi in. xvj. q. ff. ó no. op. nũ. ¶ Nono qñ cũ oblatiõe regrit obsignatio & depositio ad ℔ vt sortiat suuz effectũ regrit qp depositũ dimittat apõ ipm depositariũ. Nam si debitor q obtulit obsignauit & deposuit, añq̃ creditor illõ assequtur recipiat a depositario depositũ fingit nũq̃ facta depositio & nihil ꝑfuit debitori qp est satis mirabile, qz p oblationẽ consignationẽ & depositionẽ erat actio extincta & debitor fuerat ꝙsequutus liberationem. vt. l. obsignatione. C. de solu. & actio semel extincta ¦non reuiuiscit. l. q res. §. areã. ff. ó so. & tñ isto casu est secus & ista ꝙclusio ꝑbat p no. p gl. i. d. l. acceptã in gl. pe. & ibi firmat bar. in ver. ſtẽ ꝙ hoc opp. & seqt bal. in. i. col. in ver. in tex. ibi recepit. dicẽs qp act⁹ recuꝑationis depositi tollit effectuz depositionis & allegat. l. sed renocata. ff. de iure fisci. & ita etiã tz ibi
28 Sal. in. iij. q. ¶ †Ex qb⁹ iferr qp depositari⁹ põt restituere depositũ deponẽti, qp tñ ꝑcedit re itegra ideſt añq̃ creditor bẽat illõ ratũ & petat sibi solui a depositario vel ei ant deponẽti denũ ciet iuxta no. i. l. iij. C. ó noua. tũc. n. nõ posset restitui deponẽti, ita no. Bal. in. d. l. acceptã in. j. col. in. d. ver. i tex. ibi recepit.
29 ¶ †Et creditori ꝙ depositariũ ad petẽdũ depositũ dat actio vtilis depositi & ẽt vtilis i rẽ vt no. gl. in. d. l. acceptã in ver. act. cũ q̃ trãsit ibi bar. i fi. & eã approbat Sal. ibi i. ij. q. ¶ Et ꝙ hmõi depositariũ electũ p iudicẽ põt agi sũmatiz sine figura iudicij & sine libello executiue officio iudicis ar. tex. i. l. eũ. ff. ó i ius vocã. ita tz bal. i. d. l. acceptã i. i. col. quẽ seqt ibi Saly. i. j. col. i ꝟ. ôt tñ bal. & addũt bal. ſz Sal. ℔ eẽ vex ẽt si depositari⁹ eẽt cleric⁹ qz ꝙ talẽ depositariũ nõ agit ꝑ modũ iudicij, ſz executiue i ꝙnaz iudicij suscepti ꝙ debitorẽ, & hoc p tex. in. d. l. acceptã in ver. sanctas edes &c. ¶ †Ultio circa istã ſaz ptez hui⁹ tertij mẽbri dubitat an sufficiat vna tñ oblatio, an ꝟo plures regrãt, & br dõz est qp vna tñ sufficiat ita tenẽt bar. Alex. & alij i. l. de pupillo. §. si qs ipsi pretori in. j. col. ff. de no. oper. nũ. ita ẽt tz bar. in. l. q rome. §. seia in fi. ff. de ver. obl. & seqt ibi Jas. post alios in fi. tz bal. in. l. pe. C. de qdi. inser. ¶ Fallit tñ hec ꝙclusio in. l. iiij. ff. ó pig. act. de quo. j. suo loco latius dicet. Item fallit nõnullis alijs modis vt ꝑ Alex. in. d. §. si qs ipsi in. ij. col. vbi vide, & p hec est expedita ista. ij. pars istius. iij. membri. ¶ Seqtur mõ. iij. pars istius. iij. mẽbri in q̃ venit tractãdũ ó effectib⁹ ipsius oblatiõis.

SVMMARIVM

1 Oblatio verbalis que dicatur.
2 Oblatio realis que fit extraiudicialiter quid operetur.
3 Oblatio debiti ẽt sine cõsignatione liberat a pena caducitatis.
4 Oblatio realis causat debitori actionem pignoratitiam contra creditorem ad repetendum pignus.
5 Uenditio pignoris an per oblationem debiti reuocari possit.
6 Oblatio iudicialis que dicatur.
7 Oblatio iudicialis etiam absq; depositione & obsignatione facit euitari iudicium, si fiat ante litis contestationem.

8 Oblatio facta cum consignatione ꝛ depositione quid operetur.
9 Oblatio debiti q̃ creditor nõ vult acceptare diuersimode operatur.
10 Oblatio sola an aliquam producat actionem.
11 Oblatio presenti facta importat promissionem.

¶ Tertia pars tertij membri. v. partis principalis.

c Apiendo itaq; hãc tertiã ptez istius tertij mẽbri, i q̃ ponẽdi sunt effect⁹ resultãtes ex oblatiõe. ¶ Est aduertẽdũ q̃ effect⁹ resultãtes ex oblatiõe diuersificãtur sicut sunt diuerse ipse oblationes. Nã oblatio aliq̃n ẽ ꝟbalis tm̃, aliq̃n aũt realis ꝛ ista subdistinguit̃ qz alia ẽ extindicialis, ꝛ alia iudicialis ꝛ alia fit cũ obsignatiõe ꝛ depositiõe. de singulis ergo viddẽdũ ẽ ꝛ de
1 effectib⁹ singulaꝝ. † Et pzio circa oblationẽ ꝟbalẽ tm̃, q̃ est q̃n qs nõ bñs pecuniã vel aliã rẽ q̃z ptẽdit offerre i manib⁹, offert ꝟbo tm̃ se paratus soluere vel pstare, de q̃ dctm̃ fuit. s̃. in. ij. pte huj⁹ tertij mẽbri. nu. i. cũ sequẽtib⁹. ꝛ hr̃ i. l. g decẽ. §. idẽ rñsum in fi. ff. de sol. ꝛ p Alex. i. l. si mora. ff. sol. ma. ꝛ i hac dõz ẽ q̃ nulli alij resultẽt effect⁹ nisi illi q notãt i sex limitatiõibus positis p Alex. i. d. l. si mora ad illã regu. q̃ ꝟbalis oblatio nõ sufficiat ꝛ ego posui. s̃. i. d. ij. pte huj⁹. iij. mẽbri. nu. iij. cũ sequent. ꝛ inter alios effect⁹ nõ tradas oblitiõi effectũ positũ i. ij. fallẽ. vez qõ ꝟbalis oblatio opaꝛ q̃ vẽditio pignoris postea facta p creditorẽ possit rescindi vt p gl. i. l. si residuũ. C. õ distrac. pi. p tex. in. l. pe. ff. de rescin. vẽd. ꝛ no. bar. in. d. l. acceptã i. i. q. ꝛ i. l. pẽor. §. si qs paratus. ff. õ no. oper. nũ. ꝛ i. l. pe. q̃ incipit creditor. ff. de distra. pig. ꝛ p Alex. in. d. l. si mora vbi dicit hũc esse cõez intellectũ ad. d. l. pe. ff. õ rescin. vẽ. q̃nis bal. sequẽdo Old. i. d. l. acceptã i. i. opp. dederit aliũ itellectũ diuersũz ab intellectu Bar.
2 ¶ † Scõo circa oblationẽ realez q̃ fit extindicialiter qz sez ille q vult offerre pecuniã i manib⁹ ꝛ illã offert numerãdo ꝛ ostẽdẽdo in bãcho. put docet bar. i. l. cũ sern⁹. ff. õ qdi. ꝛ demõ. ꝛ i. d. l. acceptã. ꝛ no. Alex. i. d. l. si mora i. iij. col. ꝟ. inf̃ pdicta adde ꝛc. ¶ Aduertẽdũz ẽ q̃ q̃n dicta oblatio est facta extindicialr absq; obsignatione, ꝛ õpositiõe ꝛ ẽt ista oblõ põt pducer plures effect⁹ prius aũt q pducit̃ sit q̃ q̃n debitor fuit pstitut⁹ i mora aũ li tẽ ptestatã illa mora p dictã oblationẽ purgaꝛ vt est tex. ꝛ ibi p doc. i. l. si sernũ stichũ. §. seqt̃. ff. õ ꝟb. ob. ꝛ p q̃ns p eã ipedit̃ vẽditio pignoris, qz talis vẽditio fieri nõ põt nisi prius debitor sit i mora soluẽdi. vt. l. cũ soluẽde. ff. de distrac. pig. ita declat bar. in d. l. pe. q̃ incipit creditor. ff. õ distrac. pi. ꝛ seqt̃ ibi Alex. ꝛ firmat Sal. i. d. l. acceptã in. ix. opp. ꝛ i. iiij. q. post bal. ibi i. iiij. oppo. ¶ Et istõ bz locũ nõ solũ q̃n debitor offert sz ẽt q̃n scõs creditor offert primo qz sibi impedit̃ vẽditio pignoris vt est tex. ꝛ ibi bal. i. l. si. C. si ant. credi. sz si mora debitoris eẽt causata p litis ptestationem tũc oblatio extindicialis eaz nõ purgaret, sed opus esset vel iudicialiter offerre vel extraiudicialiter offerre ꝛ etiã consignare ꝛ deponere. ita tz Bar. in. l. sed ꝛ si alia. ff. de constit. pecu. ꝛ Bar. in. l. interdum. §. fi. ad fi. ff. de verbo. oblig. ꝛ in. l. si in sulam. in. j. opp. ij. partis principalis. ff. de verb. obli. vbi vult q̃ qui vult morã purgare post litez ptestatã dz offerre rẽ i iudicio, qz sicut mora fuit iudicialiter commissa ita dz iudicialiter purgari ar. l. nihil taz nãle. ff. de reg. iur. ꝛ hoc q̃n mora fuit q̃missa per litis ptestationẽ alꝰ si fuisset cõmissa aũ iudiciũ sufficeret extindicialiter aũ offerre, ꝛ cũ bar. tenẽt bal. ꝛ ang. i locis. s̃. allegatis. ꝛ Sal. i repe. l. semel mora i. iiij. q. prin. ff. sol. ma. ꝛ i. d. l. sz ꝛ si alia. ¶ Sz i h̃ z̃ bar. tenẽt Jmo. ꝛ Ro. i. d. l. si insulã. ꝛ Raph. in. d. l. interdũ. §. fi. volẽtes q̃ oblatio indistincte purget moraz vsq; ad iniaz p. d. l. si sernũ. §. seqt̃. Tñ opi. bar. defendit ꝛ seqt̃ Alex. i. d. l. interdũ. §. fi. ꝛ idẽ facit Jas. i. d. l. si insulã sup. j. opp. Bar. i. ij. pte principali. ꝛ ita ẽt vr̃ tenere Alex. i. l. ꝛ si post tres in vlt. col. ff. si qs cau. ꝛ ita tenendũ puto. ¶ Scõs effect⁹ istius oblatiõis realis extindicialis ẽ q̃ nõ solũ purgat morã debitoris vt dctm̃ ẽ, sz ẽt pstituit ipm creditorez nõ recipiẽtẽ i mora sz verũ itellectũ. l. si p emptorez. ff. õ act. emp. lz gl. ibi alr exponat, ꝛ de h̃ est clarior tex. i. l. celsus. §. fi. ff. õ arb. dũ dicit q̃ ẽt facit penã cõmitti ꝛ tex. iũcta gl. in. l. illõ. C. de per. ꝛ cõ. rei ven. ꝛ optime declat Alex. i. d. l. si sernũ. §. seqt̃ i. j. col. i ver. itẽ no. q̃ seqnẽs oblatio. ff. de verb. obli. ¶ Et ex tali mora in q̃ creditor pstituit̃ mediãte tali oblatiõe seqt̃ ali⁹ effect⁹ vez q̃ si debitor ex nã primi z̃ct⁹ tenebaꝛ õ casu fortuito puta qz erat debitor gñris. vt. l. incendiũ. C. si cert. pe. ꝛ p q̃ns tenebaꝛ ẽt de lenissima iuxta no. in. l. q̃ te. ff. si cer. peta. p talez oblationẽ liberat se a tali casu fortuito ꝛ tenebit̃ solũ de dolo ꝛ õ oi culpa. ita tz bar. in. l. q decez. in pri. ff. õ so. ꝛ bar. i. d. l. acceptaz in. ij. q. ꝛ lz ibi bal. voluerit q̃ isto casu debitor libereꝛ ẽt a lenissima culpa p iura de q̃bus ibi p eũ, tñ Alex. i. d. l. si mora. in. iiij. col. dicit q̃ ꝟior est opi. bar. vez q̃ talis oblatio liberet solũ a casu fortuito, ꝛ istã opi. lz etiaz Jmo. in. d. l. q. x. i pri. ꝛ ibidẽ seqt̃ Alex. ꝛ istã opi. dicit eẽ cõez Alex. in. d. l. si mora reprobãdo ibi bal. plus attentãtẽ vez q̃ talis oblatio nõ soluz liberet a lenissima sz etiã a leui culpa. ¶ Si aũt debitor ex nã z̃ct⁹ tenebaꝛ õ dolo lata ꝛ leui culpa, p hmõi oblationẽ ex q̃ creditor fuit pstitutus in mora excusabit̃ a leui ꝛ tenebit̃ solũ de dolo ꝛ lata culpa vt pbaꝛ p tex. gl. ꝛ Alex. post alios in. d. l. si mora. in pri. ꝛ firmat Bar. in. d. l. q decez. i pri. ꝛ in. d. l. acceptam. in. ij. q. ¶ Tertius effectus istius oblatiõis est q̃ p eã impedit̃ mora debitoris, qz (ea facta) si debitor nõ erat prius pstitutus in mora amplius nõ pstituet̃. vt. l. illud. ff. de pericu. ꝛ cõm. rei ven. ꝛ hr̃ in. d. l. si sernũ. §. seqt̃. ff. de verb. obli. ꝛ no. Bar. i. d. l. acceptã in. ij. q. in ver. itez pdest debitori ad impediendã morã ꝛc. ¶ Quartus effectus est q̃ p eã impedit̃ cursus vuraꝝ q̃n vsure nõdũ erãt incboate vt p tex. gl. ꝛ doct. in. l. si. pte. ꝛ in. l. ex pdiis. C. de vsur. sz si cursus vuraꝝ esset incboatus aũ factã oblationez, tũc p solã oblationez nõ ipediret̃ ẽt ope exceptiõis, sz isto casu vltra oblationez regreret̃ q̃signatio ꝛ depositio ꝛ h̃ mõ ipediret̃ ipso iure. vt. d. l. acceptã. ꝛ ibi no. bar. in. ij. q. ꝛ d. l. si pte. ꝛ l. tutor p pupillo. in fi. ff. de administr. tuto. ꝛ l. pe. cũ gl. ff. de nau. feno. ꝛ ita firmãt Are. Jmo. Alex. ꝛ Jas. i. l. g rome. §. seia. in pe. col. sup gl. in ver. iure. q̃ per dictos doc. reprobaꝛ. ff. õ ꝟ. ob. ¶ Quit⁹ effect⁹ ẽ q̃ p talẽ oblationẽ ipedit̃ ẽt q̃missio ꝛ icursus pene q̃uentiõalis sicut ipedit̃ cursus vuraꝝ vt ẽ gl. no. i. l. pe. ff. õ nau. feno. ꝛ tex. ꝛ ibi gl. plena. i. l. celsus. §. fi. in gl. in versi. nõ q̃mitti. ff. de arbi. ꝛ no. Bald. in. l. acceptã in. iij. opp. ꝛ ibi Alex. in apo. ad Bal. q firmat qõ isto casu sufficiat sola oblatio sine q̃signatiõe, ꝛ rñdet ad tex. in. l. fi. ff. de. l. cõmis. vbi interuenit obsignatio q̃ ibi fuit facti accidentia, ꝛ istud innuit ibi Alex. pcedere i pena q̃uentionali, sec⁹ aũt sz cũ ẽi pena legali p tex. in. l. ij. i fi. C. de inre emph. ¶ † Szi h̃, ẽ aduertẽdũ qõ ad euitãdũ penã caducitatis sufficit sola oblatio sine q̃signatiõe ꝛ depositiõe, sicut regl̃r ẽ i alia pena vt dctm̃ ẽ p. d. l. acceptã ꝛ. d. l. fi. p te. ꝛ. d. l. celsus i fi. ꝛ. d. l. pe. ¶ Sz ad q̃sequẽdã plenariã liberationẽ a canone empyteotico secus est nã ad hũc effectũ regrit̃ qõ emphyteota illũ offerat q̃signet ꝛ deponat ita dz intelligi tex. in. d. l. ij. in fi. sz Cy. ꝛ ibi Bald. in. j. col. ꝛ Albe. post Jac. de are. in. ij. col. ꝛ Ang. in. iiij. ꝛ Sady. i vlt. col. in fi. ꝛ sentit Spe. in ti. loc. §. nũc aliq̃ vers. xxxiiij. ꝛ ibi hoc expsse firmat Jo. an. ꝛ ita se hz cõis opi ꝛ tenẽdũ est pm Jas. in. d. l. ij. fo. clxxv. iij. col. i ver. in ea gl. nu. cvj. q̃nis in pũcto iuris vt ipse subdit verior videaꝛ opi. z̃ria vez q̃ ẽt ad euitãdũ penã caducitatis regraꝛ oblatio q̃signatio ꝛ depositio ponderãdo tex. in. d. l. ij. ꝛ assignãdo rõnes de q̃bus ibi p eũ ꝛc. Capio nũc oblationez iudicialez sine q̃signatiõe ꝛ depositiõe, q̃ primo pducit oẽs effectus quos pducit oblatio extindicialis quos sup ea pxime retulim⁹. 4 ¶ † Et vltra illos pducit etiã aliũ effectũ qz p eã ozit̃ actio pignoratitia directa debitori ad repetendũ pignus z̃ creditorez. vt. l. si rez alienã. §. fi. ff. de pig. act. ¶ Amplia hũc effectũ hr̃e locum etiã si dicta oblatio iudicialis fieret post litez ptestatã vt no. bar. ꝛ Alex. i. d. §. fi. ꝛ bar. Ang. imo. ꝛ Alex. in. l. interdũ. §. fi. ff. de verb. obl. in gl. sup ver. mora lz secus sit in oblatione extindiciali facta post li. cõtest. qz illa nõ sufficit p. l. sz ꝛ si alia. ff. de q̃st. pecu. ꝛ hz p Alex. ꝛ alios in. d. §. fi. ¶ Sco amplia hunc effectũ vt habeat locũ etiã si factũ esset pactum inter debitorem ꝛ creditorem de vendendo pignore ela pso ter. prefixo ad soluendũ, qz adhuc nõ obstãte tali pacto facta oblatione iudiciali p debitorem ozit̃ pignoratitia text. ꝛ ibi no. Bal. in. l. iij. C. de pignor. act. ꝛ rõ est pm eaz qz si oblatio talis impedit ipm principale idest pignus, qz illõ liberat, ergo impedit etiã accessoriũ qõ est ipsa venditio pignoris allegat. l. si fundus q lucij. ff. de rescindend. venditio. ꝛ idez dicit bal. esse in licentia data a. l. creditori de vendendo pignus p eãdez. l. ꝛ qõ oblatio iudicialis liberet pignus ab obligatione hypotecaria. ꝛ pariat directã pignoratitiã debitori ad repetendũ pign⁹ firmat etiã bar. in. l. si debitor. ff. de so. 5 ¶ † Restringit̃ aũt iste effectus duobus modis, primo q̃n talis oblatio fieret post venditum pignus, qz tũc nõ reuocaret̃ p eaz pignus iam vendituz vt est tex. in. l. si prius. C. de distrac. pig. ꝛ ibi Bal. ꝛ alij. ¶ Secũdo modo restringitur vt dicta oblatio iudicialis pducat liberationem pignoris ꝛ hypothece ꝛ pariat directaz pignoratitiã, ꝛ ad hunc effectũ habeat vim consignationis ꝛ depositionis vt per Bartolum in dicta lege si debitor. ff. de solutio. secus autem sit quo-

ad totalē liberationez debitoris, qz p hāc oblationez iudicialez nō liberaī debitor a principali obligatione nec ad hūc effectū liberationis a debito principali talis oblatio hz viz ꝙsignationis ⁊ depositionis imo adhuc tali oblatione non obstāte creditor pōt petere a debitore q obtulit pecuniā sibi debitā vt.l.acceptaz.C. de vsur. Ita firmat Bar. in.d.l.si debitor.⁊ ꝓbaī ista opinio p tex.in.d.l.acceptā.⁊ in.l.obsignatione.C.de so. vbi hr̄ q ad ꝙsequēdā liberationez a debito nō solū requīt oblatio sed ēt ꝙsignatio ⁊ depositio. Et hoc mō sunt intelligēda notata p Bart. in. d.l.si rem alienam.§.fi.⁊ in.d.l.interdū.§.fi. vbi Bart. vult q oblatio iudicialis inducat liberationez sicut inducit oblatio ꝙsignatio,⁊ depositio extra iudiciū facta,nā hz intelligi respectu liberatiōis pignoris ⁊ hypotece ad effectū ꝓducēdi pignoratitiā nō aūt ad effectū inducēdi totalē liberationē ab ipso debito principali ꝓut melius declat Bar. in.d.l.si debitor. Et istā declatiōnē Bar. in.d.l.debitor,sequunt Rap. cu. Alex.⁊ Jas. in.d.l.interduz.§.fi.⁊ ita est tenēdū q̄uis Cor. in ꝙsi.lxxxv.iij.vo. in littera.b.teneat inaduertēter cōtrariū vez q vbi alias exīt iudiciū requīt oblatio ꝙsignatio ⁊ depositio in iudicio sufficiat sola oblatio ēt ℞balis hz eū,allegādo bar.i.d.l.si rē.§.fi.⁊ q̄dā alia, hz errat qz vt dixi cōiter tenet opi. Bar. in.d.l.si debitor q̄z ēt segt̄ bal. in.d.l.acceptā.i.lij.col.⁊ tāto aptius errat Cor. qz loqt̄ ō ℞balis oblatione,⁊ nō de reali,ꝓut loquūt doc.q tractāt de oblatiōe iudiciali nā ℞balis sola nō opaī nisi effectus quos retuli.§.circa
6 ipsaz oblationē ℞balē nn.j. ¶ †Et ad declationē istius oblationis iudicialis adde q oblatio dr̄ iudicialis si fiat ī iudicio vel q fiat añ lit.ꝙtestat.vel post,dūmō fiat corā ordinario iudice.secꝰ si fiat corā delegato ita tz Bal.i.l.iuicē.C.ō cōpē.⁊ no. Alex. in.l.si reus paratus.ff.de pcur.post Bar.ibi ⁊ in.l.si rem.§.fi.
7 ¶ †Insurgit ēt ex oblatione iudiciali alius effectus,qz oblatio facta in iudi.absq; alia depositione ⁊ obsignatione facit euitari iudiciū si tū fiat añ lit.ꝙtest.ita tenēt bar.bal.⁊ alij in.d.l.si reꝰ paratus.ff.de ꝓcuratoz.⁊ no.insti.de ppe.⁊ tēpo.act.§.fi.⁊ in.l. si domus.§.in pecunia.ff.de leg.j. Si aūt talis oblatio fiat post lit.ꝙtest.purgat morā ⁊ facit q debitor absoluaī ab obseruatione iudicij,dūmō tā qñ fit añ lit.ꝙte. q̄z qñ post offeraī idē q petīt.ita declat Bar.⁊ sequunt Ang. Imo.⁊ Alex.in.d.l.interdū.§.fi.rñdēdo ad ōriū.l.si insulā.ff.de verb.oblig.⁊ hr̄ in.d.l.si reus paratus.⁊ ē text.in.l.si fundus.§.in vēdicatiōe.ff.de pign. ⁊ ibi gl.in ver.absolnēdus. ¶ Amplia hūc effectū declaratuz. vt.§.duobus modis. ¶ Prio mō q oblatio ꝓdicta hēat dictū effectuz ēt si sit facta ꝓcuratori gñali q nō hz mādatū ad recipiēdū inxta.l.hoc iure.ff.de so. nā ēt hoc casu opaī effectū ꝓdictū, qz iputari dz actori q nō misit ꝓcuratorē idoneū ad exigēduz vt hr̄ in.d.l.si reus paratus. ¶ Scdo mō amplia vt ꝓcedat nō solū i debitore offerēte vt dictū ē, sz ēt in tertio possessore quento hypotecaria a creditore,qz ipse offerat creditori in iudicio euitat litis ꝙtestationē ⁊ iudiciū p tex in.l.Pau.§.fi.⁊ ibi no.bar.
8 ff.q mo.pig.vel hyp.so. ¶ †Ultio seqt̄ oblatio q̄ solet fieri cuz ꝙsignatiōe ⁊ depositiōe,⁊ in hac prio dōm est q ista oblatio producat oēs effectꝰ quos ꝓducit oblatio realis exīt iudicialis de qbꝰ dictū ē.§.in vnaquaq; ipsaz. ¶ Et vltra dictos effectꝰ ꝓducit ēt effectū totalis ⁊ plene liberatiōis.vt.l.obsignatione.C.de so.⁊ no.Bar.in.d.l.acceptā.in.iij.q.⁊ in.d.l.si debitor.ff.de so. ⁊ vt hr̄ in dictis locis ista obligatio hz viz vere solutiōis quo ad oia vt ēt ē tex.i.l.j.C.q po.in pig.bab. ¶ Et istō ꝓcedit ēt si p ptē fiat oblatio ꝙsignatio ⁊ depositio,⁊ p alia ptē fiat cōpēsatio qz oino resultat effectꝰ liberatiōis vt ē tex.⁊ ibi gl.⁊ doc.i.l.inuicē.C.de cōpē. ¶ Et ex hoc resultat aliꝰ effectꝰ istiꝰ oblatiōis ꝙsignationis ⁊ depositiōis,qz p eaz posterior creditor talē oblationē faciēs succedit in ius ꝑmi creditoris cui offert.vt.l.j.C.q po.in pig.babe.⁊ ibi no.oēs dicētes q oblatio ꝙsignatio ⁊ depositio hr̄ viz solutiōis ⁊ opanī q scōs creditor succedat in locū ꝑmi ⁊ ēt ꝙfirmet sibi pignꝰ suū.ad idē tex.in.l.potior.§.fi.ff.q po.in pig.bab.⁊ l.vlt.C.de bis q in prio.credi.lo. succe.⁊ not. gl.in.l.aristo.l.q̄ res pig.obli.pos.⁊ ibi clare Bar.i.j.q. ¶ Et ad hūc effectū ꝙsequēdū requīt vt dixi q nō solū fiat oblatio,sz ēt q obsignet̄ ⁊ deponaī pecunia q̄ offert̄.vt no.i locis ꝓdictis clare,⁊ ita q si fiat oblatio ⁊ depositio,⁊ nō fiat obsignatio non seqt̄ effectꝰ ꝓdictus succedēdi in ius ꝑmi creditoris,qz p oblationē ⁊ depositionē sine obsignatiōe trāsfert̄ dñiū ⁊ possessio i depositariū,⁊ nō est ꝓprie depositū cū depositarius possit querere pecuniā isto casu i suos vsus vt ē tex.in.l.lucio titius sempronio.ff.depos.⁊ ibi no. Pau. de cast. iūcta.l.die spōsalioz.§.fi. eo.ti. sz qñ depositū fit cū obsignatiōe,tūc nō trāsit neq; possessio neq; dñiuz in depositariū ⁊ nō pōt depositarius ōctare imito deponēte ⁊ si secus fecerit nō solū tenet̄ depositi sz ēt furti vt est tex.in.l.si sacculū.ff.depos.⁊ ibi no. Pau. de ca.ad idē tex.in sti.de obli.q ex q̄si deli.nas.§.furtuz aūt fit. ¶ Isto ergo casu in quo fuit facta obsignatio ⁊ depositio equū est q illa hēat vim solutiōis,cū depositū nō possit ōctari neq; querti in aliquē vsuz p depositariū,sed apud eū stare dz ad requisitionē creditoris,i primo aūt casu cessat rō cū dñiū ⁊ possessio trāsferaī in depositariū ⁊ licētia vtēdi deposito ei cēseaī data ⁊ pp istā diuersitatē rōnis iura voluerūt q ad effectū totalis liberationis a debito ⁊ successionis in ius primi creditoris vltra oblationē ⁊ depositionez requiraī ēt obsignatio iuxta.l.fi.ff.de leg.cōmis.⁊ ita loqt̄ tex.in.d.l. obsignatiōe.⁊ in.d.l.acceptā.⁊ in.d.l.j.C.q po.in pig.⁊ in alijs locis.§.allegatis,q̄ iura nō requisissent talez obsignationez si satis fuisset offerre ⁊ deponer.sz qz ꝓdicta iura ꝙsiderauerūt q sola oblatio ⁊ depositio absq; obsignatione vel ꝙsignatiōe,nō hnt effectū solutionis ⁊ liberatiōis.vt.§.dictuz est iō requisierūt ēt vt fieret obsignatio,q̄ meditāte depositū ē vex depositū.d.l.lucius ⁊ d.l.si sacculuz ⁊ ex eo resultat effectus solutionis,⁊ liberatiōis plene.d.l.obsignatiōe,⁊ p ꝙs sublato iure primi creditoris cōfirmaī ius secūdi iuxta.d.l.i.⁊ ēt scōs succedit i ius primi vt hz p Bar.post gl.in.d.l.aristo.q̄ no.qz cautidici moderni frequēter faciūt oblationes ⁊ depositiones sine ꝙsignatiōe vel obsignatiōe,⁊ putāt ex hoc ꝙfirmasse pign⁹ scōi creditoris ⁊ obtinuisse successionē in ius primi, qō tñ nō est vex,nisi ēt fiat obsignatio,
9 vt dictuz est. ¶ †Et qz vt.§.deductū est oblatio ꝑm diuersitatez casuū,qñ creditor nō vult recipere opaī diuersos effectus vt est tex.in.d.l.j.C.q po.i pig.bab.ibi obtulisset is q̄ accipere noluisset.⁊ in.l.potior.§.fi.ff.eo.ti.ibi nolēte priore creditore pecuniaz recipere. Nā si creditor vellet recipe resoluer ēt oblatio vt not. Bar.in.l.creditor.in fi.ff.de distrac.pig.pōt ꝓbabiliter dubitari qñ dicaī creditor nolle recipeī,⁊ qūo ꝓbāū sit q ille nolit recipere,⁊ breuiter dōm est q qñ creditor expresse recusat recipere res nō hz difficultatē sed si nihil dicat sz taceat sum⁹ i dubio.
¶ Tū ēt isto casu dōm est q cēseaī nolle recipere ⁊ recusare,⁊ iō sufficit q ipse tacuerit ad hoc vt dicaī recusasse recipere, nisi aliud p eū ꝓbeī.ita not.bar.in.l.ptor.§.si qs paratus.in fi.ff.de no.oper.nūc.p tex.⁊ ibi gl.in.d.l.ptor.§.hoc aūt iterdictū ⁊ ibi
10 ēt no.bar.in fi.q no. ¶ †Insurgit ēt alius effectus ex oblatiōe in ōctibus inoiatis,qz sz sola oblatio nō hēat viz implementi ad ꝓducendū actionē ꝓ aduersariū,qz nō obstāte tali oblatione ad huc est locus penitētie ⁊ aduersarius pōt dicere se nolle recipere vt tz gl.in.l.iurisgētiū in princ.in ver.facias.ff.de pactis. Tñ si vltra oblationē interueniat ēt obsignatio ⁊ depositio añ penitētiā,tūc cessat penitentia ⁊ talis oblatio ꝙsignatio ⁊ depositio hz viz implementi ⁊ ꝓducit actionez.ita Bal. post Jac.bu.in.l.ex placito in.xviij.q.C.de reꝝ permu. ¶ Et hoc nō alia rōe,nisi qz oblatio cū ꝙsignatiōe ⁊ depositiōe hz viz solutiōis.d.l.obsignatiōe.C.de so.⁊ ita tz Alex.in.d.l.iurisgentiū in prin.in vltia col.
11 ⁊ ibi ēt Jaso. ¶ †Alius ēt effectus insurgit ex oblatione qz qñ illa fit pñti importat ꝑmissionē vt ꝓbaī i.l.pactū circa princ.ibi dū tex.dicit offerentis solius ꝑmissuz.ff.de pollici.⁊ in.l.de pollicitationibus ibi munus q spōte obtulit eo.ti.facit.l.qdā.ff.de ꝙstit.pecu. Nō enim refert an dicaī ꝑmitto, an alia eqpollentia verba ꝓferātur ex quibus de intentione promittendi appareat vt instit.de verb.obl.§.j.sed hec solennia.c.in his.⁊ c.intelligentia de verb.obligat.⁊ ita per predicta firmat Alex. in ꝙsil.
12 cxiiij,viso processu in.j.col. ¶ †Ultimus effectus oblatiōis cōsiderari pōt q ex ea inducit tacita ꝙfessio oim ꝙtentoꝝ in scriptura ipsius oblationis,⁊ hr̄ in ca.cum oliz de censi.⁊ ita ca.cū venerabilis de excep.⁊ firmat in teris Soci. in ꝙsi.xcvj.ꝙsiderata ꝙtingentia in fi.iij.vol. possem etiaz plures alios effectus oblationis recensere, sed essent a materia pignoꝝ ⁊ hypotecarū alieni.ideo eis omissis acquiescā suprascriptis,⁊ sic est expeditum tertium membrum istius quinte partis.

❧ SVMMARIVM ❧

1 Res vna non potest pro alia retineri.
2 Res retenta pro vno debito an ipsa liberata possit pro alio debito retineri.
3 Venditor potest retinere rez venditam pro pretio nō soluto.
4 Res quenta ad creditorem occasione debiti an possit absq; illius obligatione retineri.
5 Fauore dotis competit mulieri retentio bonorum mariti.
6 Redimenti pignus debitoris absentis competit retentio illius pignoris pro pretio debiti soluti.

7 Retentio

7 Retentio an locum habeat in pacto nudo.
8 Retentio procedit pro meliorametis vel expensis circa rem pignoratam factis.
9 Impendens in re aliena bonafide quod remedium habeat.
10 Condemnatus ad restitutionem rei an possit excipere de meliorametis, ⁊ eorum occasione illam rem retinere.
11 Meliorameta rerum pignoratarum qualiter veniant exigenda.
12 Bonefidei possessor lucratur fructus etiam sine titulo.
13 Fructus percepti ab eo qui emit ignoranter rem dotalem a marito non computantur cum meliorametis.
14 Fructus percepti ratione dominij etiam vtilis non computantur cum meliorametis, secus si essent percepti ratione pos. tm̃.
15 Fructus ex equitate debiti veniunt cum meliorametis computandi, secus si in rigore.
16 Satisfactio meliorametorum qualiter sit debita.
17 Ratione meliorametorum factorum in vna re non potest alia retineri.
18 Meliorameta facta per debitorem in re quã hipotecauit creditori censent hipo. ipsi creditori sicut ipsa res i qua fcã sunt.
19 Emptor rei subiecte restitutioni fideicõmissarie in euentum conditionis non repetit meliorameta.
20 Bonefidei possessor lucratur fructus meliorametorum pro rata.
21 Meliorameta faciẽs in re quã possidet si queniat sup ea hipo. põt offerre agẽti estimationẽ rei detractis meliorametis.
22 Litis estimatio in causa hipotecaria qualiter offeratur.
23 Jus retentionis possessori ratione meliorametorum cõpetens trã sit in illius singularem successorem absq; alia cessione.

¶ Quartum membrum. v. partis.

¶ Sequitur modo quartũ mẽbrũ isti⁹ quinte ptis in quo tractabitur de iure retinendi res ex causa pignoris ⁊ hipotece. ⁊ de expensis meliorametorum que ẽt cõcernũt effectus pignoris ⁊ hipotece ⁊ cõplectẽdo totã materiã
1 pone regulã cũ vna amplia. ⁊. x. fallẽ. ¶ †Regula ergo sit qp vna res p alia retineri nõ põt vt est tex. ⁊ ibi p doc. in. l. fi. C. cõmo. ⁊ in. l. si nõ inducta. C. i q. cau. taci. ꝯba. amplia mõ istã regulã vt ꝓcedat nõ solũ qñ tractat de retinenda vna re pro alia, sed ẽt qñ tractat de retentione eiusdẽ rei q̃ peruenit ad aliquẽ cum vitio, q̃ ẽt illa retineri nõ poterit, vnde si legatarius propria auctoritate occupauit rem legatã ante aditã hereditatẽ quo casu contra eũ dat interdictũ quorum legatorum, non poterit legatarijs dictã rem retineri, sed coget illã relaxare heredi ⁊ postea ad ilam agere vt est tex. in. l. j. §. rediguntˇ, ⁊ ibi p gl. ⁊ Bar. ff. quor leg. ⁊ probat in. c. fi. de or. cog. ⁊ ita tz Sali. in. d. l. fi. C. como. in sua distin. ⁊ Alex. post Bar. in. l. si nõ sortẽ. §. si cẽtũ. ff. de cõ 7
2 di. inde. ¶ †Fallit aũt dicta regula decẽ modis. Et primo qñ res q̃ retinet pro vno debito fuerat eidem obligata pro alio de- 1
bito, ⁊ nõ pro eo pro quo retinet, q̃ tunc retineri põt vt est tex. in. l. vni. C. ẽt ob chiro. pecu. ⁊ ibi per gl. Sali. ⁊ alios intelligẽdo tñ vt late dixi. §. in hac. v. parte i. iij. mẽbro. nu. xxvj. vsq; ad nu. l. vbi late explicaui materiã. d. l. vni. ⁊ ita ẽt tz Sali. in. d. l. fi. C. cõmo. vbi dicit tex. in. d. l. vni. esse ad hoc multũ singularẽ 8
⁊ qp rõ illius tex. põt esse q̃ illa res fuit tradita creditori ob tutelã ipsius, ⁊ lz specifice tradita nõ fuerit pro isto credito pro quo retinet sed pro alio, tñ q̃ nõ fuit visum honestũ legislatori, qp debitor ꝺtractet soluere ẽt ꝺbitũ antiquũ de quo nõ erat plene cautũ ideo ꝓmissa est retentio dicte rei p excep. rei vt est expressum
3 in. d. l. vni. ¶ †Secũdo fallit, d. regula qñ dicta res nõ esset vere ⁊ expresse obligata, sed solũ quasi obligata, vt res vendita q̃ ante traditionẽ factã emptori est quasi obligata vẽditori p ptio vñ si emptor agat ad illam vt sibi tradat potest vẽditor illã retinere quasi sibi obligatã p pretio, donec sibi soluat pretium vt est tex. in. l. hereditatis. ff. de here. vel actio. vẽdi. tex. ⁊ ibi glo. que alleg. ꝯcordãtes in. l. iulianus. §. offeri. ff. de act. em. ⁊ ibi not. ẽt Bar. ¶ Et nõ ob. qp hoc mõ res sua videat obligata ipsi vẽditori ꝯ. l. neq; pignus. ff. de reg. iur. q̃ rñdet ibi Bar. qp. d. l. neq; pignus ꝓcedit in re q̃ absolute ⁊ simpliciter esset illius q̃ ptẽdit pignus in ea q̃ tũc in ea obligatio cadere nõ põt, secus aũt est re q̃ subiacet restitutioni vel alteri est tradẽda, naz tũc in ea põt cadere pignus vel quasi. l. sextãte. §. latinus. §. de excep. rei iud. ⁊ vt dixi dispositio. d. §. offerri procedit ante factã traditionẽ de re vendita emptori vt hr̃ p Alex. i. l. si cũ dotẽ. §. fi. in fi. ff. solu. mat. ⁊ no. Sal. i. d. l. fi. C. cõmo. i sua dist. ¶ †Tertio fal. d. re- 4
gula ẽt si res nõ eẽt obli. nec q̃si illi q̃ vult retinet, lz pueniisset ad eũ occasio. ⁊ cã illi⁹ debiti c⁹ ptextu eã vult retinere. nã tũc pmittit retentio tex. ẽ ⁊ ibi bar. ⁊ alij i. d. l. si nõ sortẽ. §. si cẽtũ. ff. ꝺ qdi. ide. ⁊ i. l. elegãter. §. q reprobos. ff. de pi. ac. ⁊ l. si cũ aut. ff. ꝺ solutio. ⁊ ita ẽt firmat Sali. in. d. l. fi. ¶ Intellige tñ ⁊ declara p dicta cũ grano salis, vt. l. ꝓcedat qñ dicta res de cuius retentione agitur data fuit illi q̃ vult retinere illã insolutũ vel in pignus lz nulliter p illo debito, tunc. n. hz locũ retentio, ⁊ ita loquuntur iura ꝓxime allegata, secus si dicta res nõ p modũ dationis insolutũ vel hipotece, sed aliter occasione ẽt dicti debiti ad creditorẽ peruenisset q̃ tunc retineri nõ posset p illo debito, ita solẽniter declarat Pau. de ca. post Bart. in. l. petẽti. ff. ꝺ pig. actio. in fi. qp ꝓpetuo no. ⁊ adde que in hoc dixi. §. in. iij. pte in. ij. mẽbro. q. x. nu. xliij. ¶ †Quarto fallit dicta rõa fauore dotis q̃. s. 5
si maritus vel eius heredes agãt cõ mulierẽ ad aliqꝺ debitũ anterius dote sup aliqua re hipotecata marito ⁊ heredibus p dicto ꝺbito, mulier poterit retinere dcãz rẽ donec ei ꝺ dote plene satisfiat. ⁊ hoc siue dos q̃sistat in pecunia siue in corporibus. ita tz Bar. post Jac. de aretio in. l. si filiofami. in prin. ff. solu. mat. ⁊ ita no. ⁊ sequit Bal. no. in tracta dotis. in. viij. parte. in prio priuileg. in fi. in versi. iij. limi. ⁊ idẽ ibi dicit in cõpensatione, q̃ si agat cõ mulierẽ ad res eidẽ donatas a marito q̃ essent in pecunia vel si essent in specie essent q̃sumpte ⁊ sic deberet estimatio. Nã cõ maritũ vel heredes repetẽtes ab vxore pecuniã donataz vel estimationẽ rerũ donata. cõsumptaq; posset mulier excipere ⁊ opponere cõpensationẽ de dote sua sibi debita ab heredibus mariti, ⁊ idẽ si ageret rerũ amotarũ ad estimationẽ rerũ cõ vxorem. ita firmat Bal. not. in. d. j. priuileg. in. iij. limi. p tex. ⁊ ibi not. p Bar. in. d. l. si filiofami. in prin. Nã ista omnia sunt specialia in dote vt hr̃ in dictis locis. ¶ Quinto fallit regula p̃dicta qñ res aliena esset obligata creditori scienter. quo casu dominio postea quesito p obligantẽ nõ recõualescit obligatio. naz isto casu dat creditori retentio dicte rei obligate p suo credito vt est tex. ⁊ ibi gl. ⁊ Bar. in. l. j. §. j. ff. de pigno. Secus aũt si obligatio fuisset nulla ex alia causa, q̃ tunc nõ daret retentio. vt. l. cũ vitioso. ff. de pig. ⁊ not. Bar. ⁊ Sali. in. d. l. j. §. j.
6 ¶ †Sexto fallit reg. qñ quis vt neg. gest. liberauit ex sua pecunia pignus debitoris absentis. Nã lz iste non habeat hipotecariã cõ debitorem nisi solutẽdo impetrauerit cessionem a creditore cui solut, vel ab eo emerit nomen dicti debitoris, tñ si possideat pignus sua pecunia liberatũ habebit retentionẽ cõ debitorã agẽtẽ donec sibi reddat pecunia p eo soluta. tex. est ⁊ ibi gl. ⁊ Bar. in. l. j. in prin. ff. quibus mod. pig. vel hipo. sol.
¶ Septimo fallit regula si ꝓcurator mens sine tñ idoneo mandato accepit a sempronio pecuniã mutuo ⁊ ei pignus tradidit. nã si illa pecunia versa fuit in vtilitatẽ meã dabit retentio sempronio illius pignoris donec ei pecunia reddat tex. est ⁊ ibi gl. ⁊ alij i. l. j C. si alie. res pi. da. fit. ¶ †Octauo fallit regula in pacto nudo, q̃ lz ex eo de iu. ci. nõ det ac. tñ dat retẽtio, vt. l. legẽ. C. ꝺ pac. ⁊ l. j. §. id quoq; ff. ad. l. fal. ⁊ no. gl. Bar. ⁊ Sali. i. d. l. j. §. j. ff. ꝺ pig. ¶ Nono regula fal. si creditor habẽs plura pignora vnũ vẽdat, ⁊ vẽditori ꝓmittat ꝺ enic. q̃ põt retinere alia pignora donec debitor caueat eũ indẽnẽ q̃seruare a dicta ꝓmissione euictionis tex. est no. iũcta gl. i ℣. retinet i. l. si nec̃ias. §. j. ff. de pig. ac. ⁊ ibi nõ. bar. Sal. ⁊ Pa. ꝺ ca. ¶ †Decimo fallit regula ex cã q̃ rei coheret puta p expẽsis ⁊ meliorametis in re factis vel ob aliud debitũ q̃ctũ p vtilitate dicte rei, q̃ illi qui fecit dictas expensas datur retentio rei, ẽt qp illa ei ñ sit obligata vel qp ex aliqua alia cã nõ det illius retentio, vt. l. in rebus. §. pñt. ff. cõ. ⁊ l. paulus. ff. de do. exce. ⁊ l. si i area. ff. de q̃di. inde. ⁊ l. qua rõne. §. litere. ff. ꝺ ac. re. do. ⁊ ita tz Bar. in. d. l. si nõ sortẽ. §. si cẽtũ ⁊ Sali. i. d. l. fi. C. cõ. ⁊ Bar. ⁊ Sal. in. d. l. si nõ inductã. C. i qb. ca. pi. tãci. ꝯba. ⁊ inducũt b ad. q. de scriptore q̃ meliorauit qnternũ qp possit illũ retinere p expẽsis dictorum meliorametorum, lz nõ quinternũ exẽplaris vt p Bar. in. d. §. si cẽtũ. ¶ Restringit tñ ista. x. fallentia vt nõ procedat in dote seu re dotali, q̃ illa non potest retineri pro impensis in ea factis. vt. l. vni. §. sed nec retentio versi. lz nec ob impensas. C. de rei vxo. actio. Intelligendo tñ iuxta late no. p Alexan. in q̃si. clxij. visis narratis. vij. vol.
¶ Et q̃ in hac fal. fit mẽtio de expensis ⁊ meliorametis q̃ mã ẽ valde practicabilis, ⁊ male explicata ⁊ declarata p doc. iõ hic sumpta occasione ponã in ea. xij. no. q̃clusio. ex qb. (meo iudicio) quasi oia necessaria cõprehẽdent. ¶ †Pria igit erit q̃clo 9
qꝺ ipẽdẽs i re aliena bonafide, q̃ ignorabat rẽ esse alienã, lz crederet esse suã nullũ hz remediũ ad repetẽdũ expẽsas, nisi solam retentionẽ rei in qua impẽdit, ⁊ iõ si est in pos. caueat ne eã restituat nisi prius sibi solutis expẽsis, q̃ si restituere nullũ remediũ

haberet ad repetēdū dictas expēsas. tex. est i. l. si i area in fi. ibi nullo alio mō q̄ retētionē. ff. de q̄di. ide. ⁊ ita ibi declarāt Pa. de ca. ⁊ Jas. post alios. ⁊ Bar. in. l. q̄ exceptionē. §. pe. co. tit. ⁊ ēt Jas. pulchre iūctis ēt no. p Cor. in q̄si. ccxxij. ij. vol. in p̄n. ⁊ i q̄si. ccxliij. eo. vol. in litera. d. vbi firmat q̄ impēse volūtarie facte a malefidei possessore in re aliena reperi nequeūt, ēt q̄ p illas dñs rei effect⁹ sit locupletior cū iactura ipsi⁹ expen. ¶ Nec ēt p viā retētionis ei q̄sulit p tex. in. l. adeo. §. ex diuerso. ff. ⁊ si scit. ff. de acq. re. do. ⁊ isti. eo. tit. §. ex diuerso distinguendo tñ vt ibi p gl. Sed ipēdēs in rē q̄ credebat suā, lz nō repetat p aliq̄ actionē, q̄ nullū nego. gessit cū dño rei nō habuit aiuz obli. eū. d. l. si in area. tñ si ipēdēs possideat rē in qua dictas expēsas fecit poterit illā retinere donec ei reficiant expēse p iura. §. alle. ⁊ lati⁹ hr̄ p Cor. in q̄si. lxxxvj. iiij. vol. ¶ In alijs aūt casi. quo remedio q̄sulat illi q̄ facit meliorameta in re, hr̄ p Sali. in. l. domū. col. pe. ⁊ fi. C. de rei ven. vbi ponit longā ⁊ pfectiſ. dist. ⁊ q̄n occurrit i facto ſp ad eū recurras iūctis no. p Ang. ō are. inst. de re. dini. §. certe illud. ¶ †Scōa q̄cō sit q̄ ēt si possessor q̄ fecit meliorameta esset q̄dēnat⁹ ad resti. rei nulla fcā mētione expēsaꝝ ⁊ melioramētoꝝ, tñ in ipsa exec. snie poterit excipe de. d. melio. ⁊ illa ꝓbare ⁊ rē retinē donec ei soluant vt hr̄ p Pa. ō ca. i q̄si. xvij. in cā q̄ vertit i fi. ⁊ i q̄si. cccxxvj. Vlso pūcto. ⁊ p Bar. ⁊ Alex. in. l. i in fundo i fi. ff. de rei ven. ⁊ p Jas. in. d. l. si in area. cū alijs quos ipse alle. ¶ Et rō istius conclu. est q̄ excep. melioramē. nō impugnat ipsaꝝ sententiā lz potius respicit execu. snie iō ꝫ ñ militat dispositio. l. peremptorias. C. ō sen. resc. nō pos. vt ibi declarat Bal. i. j. col. ⁊ i p̄n. scōe ꝓut ēt i simili videmus in excep. cōpēsationis q̄ pōt opponi execu. sen. vt. l. ēt. C. ō cōpen. ⁊ in excep. illa ne qs in plus exigat q̄ facere possit. vt. l. ex diuerso. §. fi. ff. lo. ma. ⁊ l. nesennius. ff. de re iu. ⁊ i exceptio. inuentarij, ⁊ in exceptione colla. facīēde vt p Bal. i. d. l. pemptorias in. j. col. vbi ēt subdit q̄ si qs est q̄dēnatus i actione reali ad restitutionē rei, ⁊ i executione opponat de hipo. q̄ vigore hipotece poterit rē retinere ita dicit ibi Bal. i. iij. col. p alleg. p euz ⁊ ita p p̄dcā tz Cor. i q̄si. cxlvij. q̄ cā i vl. col. ij. vol. ¶ Tertia cō clu. est, q̄ si lata esset snia i q̄ possessor eēt q̄dēnatus ad resti. rei sub ista q̄dōne, vcz solitis prius expēsis meliora. q̄ liqdationez melioramē. nō est ꝓcedēdū ad execu. d. snie, ſz executio suspēdi oz donec meliora. liqdent, ⁊ hoc ēt si actor vellet p̄stare satisdationē de illis reficiēdis postea q̄s erūt liqdata, ita pulchre determinat Pau. de ca. in q̄si. cccxxvj. viso pūcto i. ij. col. i. ij. du. vbi rñ. ad q̄ria, ⁊ alle. ad hoc tex. in. l. statuliber rōnē. §. fi. ff. ō statu. dicēdo esse differētiā an q̄ditio ponat in fcō puta in reddēdo rōnē ⁊ tūc succurri possit p satisdationē ⁊ ꝓcedat. d. l. statuliber in p̄n. aut ponat in dādo ⁊ ꝓcedat. d. §. fi. ⁊ fundat se ēt q̄ p̄dba sunt clara, ⁊ q̄ ō ista exce. q̄ prius debeāt solui meliora. ꝓuenit ex te noze snie iuxta no. in. l. iij. §. q̄dēnatū. ff. de re iu. Vñ si in snia nō esset illa ver. solutis p̄us melio. ſz esset solū data retentio p melioza. forte esset dom̄ q̄riū p not. p Alex. post alios i. l. iiij. §. ait p̄tor. ff. de re iu. ⁊ p Alex. ⁊ Jas. in. l. j. in. j. col. ff. q̄ sa. cog. vcz q̄ p̄stita satisdatione posset fieri execuſio, ſz ex quo ex verbis snie oz ꝓcedere solutio nō pōt impleri onus solutionis annexū p dationē fideiussoris. d. l. stipuler rōnē. §. fi. ⁊ bene. tex. i. l. pmissor. §. q̄stituto. ff. ō q̄sti. pe. q̄ ēt alle. Pau. i. d. §. ñ. ⁊ q̄ p̄dba sunt q̄ditionaliter ꝓnūcīata p absolutiū absolutū iuxta. l. ab emptione. ff. de pac. cū vul. q̄dō oz impleri in fōrma specifica ita q̄ nō sufficit iplere p eqpollēs. l. q̄ hr̄di in p̄n. ⁊ l. menius. ff. de q̄di. ⁊ de mon. q̄ no. ad intelligētiā nota. p Alex. post alios i. d. l. iiij. §. ait p̄tor. ⁊ adde q̄ dixi. ſ. in mēbro ꝓcedēti vcz i mēbro. ij. huius. v. ptis nu. vj. ¶ †Quarta q̄cō sit q̄ ad hoc vt expēse meliora. deb eant, ñ sufficit tm̄ eē ipēsuz, nisi ēt res sit tm̄ melio. vñ lz ipēsa fuerint centū in re, si tm̄ res nō sit meliorata nisi i q̄nquaginta nō poterint repeti nisi q̄nq̄ginta. Jtē si sint ipensa quinquaginta ⁊ res sit meliorata in centū nō poterint repeti nisi quinquaginta. ¶ Jsta ergo duo copulatiue regrunt vcz q̄ sit ipensum ⁊ q̄ res sit meliorata vt dictū est. ⁊ ita de hoc est tex. ⁊ ibi not. gl. cū qua alij trāseunt in. l. in fundo. ff. de rei vendi. Jdē no. Abb. in. c. j. ō resti. in integ. nu. iiij. ⁊ in. c. q̄ obuſdā nu. ix. de fideiuſ. ⁊ in. c. ad nostrā. iij. not. de re. eccle. nō alie. ⁊ refert ⁊ seq̄t Fely. i. e. cū cā pe. col. ver. sumptus de re iud. ¶ Vñ sis cautus in capitulādo ⁊ pbādo dictas expensas vt q̄cludas tā circa quantitatez expense q̄ circa meliorationem rei, deducēdo q̄ in tantū est preciosior ꝓpter expensas quam esset ante, alias non obtineres. ¶ Et adde huic conclusioni quod expense facte in deboscādo vel arando terras non sunt reficiende. expense autem facte in plantandis vitibus, vel arboribus, si arbores sint fructifere vt vites ⁊ olīue sunt reficiende vt late examinat Pau. de cast. in. d. cōsil. cccxxvij. viso puncto in. iij. dubio vbi vide omnino.

12 ¶ †Quinta q̄clusio sit q̄ bonefidei possessor lucrat fructus ēt si titulus sit nullus, regit⁹. n. nō curat de titulo quo ad acqsitionē fructuū dūmō adsit bona fides vt declarat bar. i. l. ſz si. l. §. si fine. ff. de pet. here. ¶ In bona aūt fide dr̄ qs esse q̄n putauit emptor rē sibi vēditā esse alienātis, ⁊ sic ignorauit dñium rei ad aliū ptinere, put in dubio presumit. l. bonefidei. ff. de verb. signifi. ⁊ ibi not. gl. ⁊ facit. d. l. ſz si. l. §. scire. ⁊ l. manifestissimi vers. dñi cogitatione. C. de fur. ¶ Sz lz possessor bone fidei (vt dcm̄ est) faciat fructus suos, tñ tenebit eos computare cū expensis melioramentoꝝ vt in. c. ad nostrā de rebus eccle. nō alie. ⁊ i. l. sumptus. ff. de rei vendi. ⁊ in. l. insulā. §. fructus. ff. sol. mat. ¶ Et istud ꝓcedit q̄n bonefidei possessor ꝓcepisset fructus ex re aliena q̄ tñ ipse bona fide possidebat, sed si qs ꝓcepisset fructus ex re sua tpe alteri veniebat restituēda, tūc tales fructus nō cōputabunt cū melioramentis, ſz ei integra meliorameta erunt restituēda ita firmant Bal. ⁊ Ang. in. d. l. insulā. §. fructus ⁊ allegāt gl. q̄ ibi reputāt singulare in. l. emptor circa ꝓin. gl. magna ad fi. ff. de rei vēdi. ⁊ illā gl. p singlī allegāt ēt Bal. ⁊ Jmo. in. l. domos. ff. ō leg. j. ⁊ ita ēt refert ⁊ seq̄t Alexā. in. d. l. in fundo in

13 apostil. ad Bar. ⁊ in. d. §. fructus in fi. ¶ †Et p predicta q̄sulit alex. in q̄si. cliij. q̄sideratis in. vj. vol. q̄ ō q̄ ignorāter emit a marito rē dotalē ⁊ in ea fecit meliorameta, q̄ si postea p vxorez vel eius hr̄des cogat restituere rez q̄ fructus p eū ꝓcepti non cōputabunt cū sumptibus melioramentoꝝ, ⁊ rō est scōz eū q̄ si dicta res nō fuisset alienata p maritū, fructus illius fuissent mariti durāte matri. l. ꝓ oneribus. C. ō iure do. ⁊ iō eqtas. d. l. sumptus nō dictat q̄ isto casu fructus debeāt cedere lucro vxoris vel eius hr̄dū. ¶ Et ex hoc infert alex. q̄ ō. d. l. in fundo ⁊ d. l. sumptus q̄ volūt q̄ ō fructus ꝓcepti p bonefidei possessorem debeant cōputari cū expēsis melioramētoꝝ ꝓcedūt ita demum si fructus tpe quo ꝓcepti fuerūt de iure spectabāt ad illū qui nūc agit ad rē, tūc. n. sicut ex eqtate fructus pp bonā fidez q̄cedunt bonefidei possessori ita ⁊ ex eadē eqtate debent expensis melioramentoꝝ imputari vt late p Alex. in. d. q̄si. cliij. ⁊ p eūdez in q̄si. clxij. visis narratis. vij. vol. nu. ij. ¶ Jstā ēt q̄clusionem seq̄tur Fely. in. c. cū cā pen. ⁊ vlti. col. de re iudi. ¶ †Bicēs etiaz

14 q̄ ō q̄n fructus ꝓcipiunt p bo. fi. possessorem solū respectu possessionis tunc bz locū dispositio. d. l. in fundo ⁊ d. sumptus. q̄ fructus cōputentur cum expensis melioramentoꝝ, secus autez si ꝓcepti fuissent rōne dñij ēt vtilis, ⁊ iō ſm eū emphyteota restituens rē emphyteoticā melioratā nō cōputabit fructus ꝓceptos in melioramētis ⁊ silr si tpe quo ꝓcepti fuerūt fructus res erat ꝓcipientis ſz debebat restitui alteri in eventuz alicuius cōditionis fructus nō cōputabunt cū expensis melioramentorum vt p bal. Jmo. alex. ⁊ late Jas. in. ij. no. in. d. l. domos. ff. de leg.

15 j. ⁊ p Fely, i. d. c. cū cā in pe. ⁊ fina. col. ¶ †Et facit ad p̄dicta illud q̄ no. q̄suluit Pau. de ca. in q̄si. xvij. in cā q̄ vertit pe. vlt. col. vbi dicit q̄ dispositio. d. l. sumptus q̄. l. fructus cōputēt cum sumptibus militat solū q̄n fructus debent ex eqtate ꝓut loquit. d. l. sumptus, secus si fructus debeant de rigore iuris, ⁊ iō decidit ibi q̄ ō si pr̄ alienauit rez filij in qua ratione patrie testatis habebat fructus, vt. l. j. C. de bo. mat. q̄ si talis emptor meliorauit rez ⁊ ex ea percepit fructus ⁊ demū res repetat a filio post mortez patris nō tenebit emptor cōputare fructus cum sumptibus melioramentoꝝ, intelligendo tñ ō fructibus ꝓceptis vinente patre q̄ illos omnino pater lucraturus fuisset ⁊ idō etiā emptor q̄ in eius locū successit lucrari oz ⁊ hoc de rigore, nō de equitate, secus aūt esset de fructibus perceptis post mortez patris, ⁊ cū ista decisio. trāsit ⁊ eā approbat Cor. in q̄. lxxxvj. iiij.

16 vol. in litera. i. ¶ †Sexta q̄cō sit q̄ satisfactio istoꝝ meliorameotoꝝ nō debet ꝫ valorez ⁊ meliorationez q̄ facta fuit tempore facte expense ⁊ factoꝝ meliora. sed ꝫm valorez, ⁊ estimationē que reperit in re tēpore quo illa venit restituenda, ⁊ iō si tpe expense facte res fuisset meliorata i centū sed postea dicta res ex cursu tpis fuit attrita vel aliter deteriorata adeo q̄ tpe restitutionis nō reperit melioratio nisi in q̄nquaginta debebit fieri satisfactio de expensis maliorationis in quinquaginta tm̄ tex. est ⁊ ibi Jac. de are. Bar. Bal. Ang. Pa. ō ca. Alex. ⁊ Jas. in. iij. no. in. d. l. domos in prin. ff. de leg. j. q̄ tene menti, q̄ frequē

17 ter q̄tingere pōt. ¶ †Septima q̄cō sit q̄ rōne melioramētoꝝ factoꝝ in ꝫna re nō pōt alia retineri. ita no. Pa. de cast. in q̄. cccij. viso pūcto i prin. meūt p tex. in. l. si nō sortē. §. si centū. ff. de q̄di. indeb. ad idem text. iuncta glo. in versiculo adducat in lege plane. ff. de petitio. hereditā. ⁊ ita tenet Jaso. post Albe. in

l. si

247

1. mā melora. Castren. 9° 270 2ª parte. pª 129.

Capred. Decis. 17. vide Cornēū 9° 147 hº 2ª

18 l.si in area.ff.de qdi. inde. ¶ †Octana qclu. est qꝫ meliorameta facta p debitorē in re q̄s hypotecanit creditori consentiꝫ hipote. ipsi creditori sicut ipsa res in qua facta sunt tex. est in.l.si fundus. §.ij.ff.ō pig. Intellige (vt dixi) qñ.d. meliora. fcā fuissent per debitorē. ita logt̄.d.§.ij. Secꝰāt si ea feciſſet tertiꝰ possessor ad quē res puenit post hipotecā in ea qstitutā creditori, qz tūc talia meliorameta facta p dictū tertiū possessorē nō erūt obligata cū re. vt.l.fi.C.de pdi. & oi re naui.li.xi. & ibi Bar. & segt̄ Pla. ō ca. in.d.l.si quenerit.§.si fundus.ff.ō pi.ac. refert & segt̄ Jas.i.l.cre
19 ditor la.j.i fi.ff.si cer.pe. ¶ †Nona qclo sit, qꝫ melio. fcā ab emptor rei subiecte restōni fideicō. i euentū alicuius qdōnis i dcā re, si emptor eam emit sciēter nō repetuntꝫ sz emptor ea pdit pp malā fi. vt est tex. & ibi not. oēs in.l.fi.§.fi.C.cō. de le. & hoc nisi meliorameta fuissent adeo necessaria, qꝫ illis nō factis res perijsset, tūc.n. nō ob. mala fi. talia meliorameta reficī debent tex. est & ibi no. in.l.domū circa fi.C.de rei. ven. & no. Jas. in.d.§.fi.i.ij. not. ¶ Si aūt emptor ignorāter emisset dictā rē, & sic fuisset in bona fi. tūc indistincte recuperaret dicta meliorameē. p modū excipiē. iuxta tex. in.§.fi. ita no. Pla. de ca. in qsi. x. clax̄ est col.
20 fi. & hꝫ p eūdē Pla. de cast. d. qsi. xvij. ſ. alleg. ¶ †Decima cōclu. est qꝫ si ille q fecit meliora. in re sit bonefi. possessor. indistincte lucrabit fructus respiciētes ratā dictoꝝ meliorameē. puta qz prediū qō prīs sine meliorametis fructasset. x. ex cā meliorameētoꝝ fructat. xv. lucrabit. n. ille q bonafi. fecit meliorameē. v. ita sz Pla. de ca. in cōsi. cccl xxxvj. visis & pōderatis in. j. col. alle. tex. in.l.ceteꝝ in fi.ff.de rei vēdi. qui satis bene ꝓbat a ꝯrio sensu, qz ille tex. iūcta gl. ibi logt̄ in possessore malefi. q tenet̄ ad fructus pceptos & percipiēdos vt ibi vult gl. ¶ Et sz talis possessor faciat ipēsaz i re nō tñ desinit esse malefi. possessor & pp malā fidē nō solū tenet̄ de fructibus perceptis ex meliorametis, sz ēt priuat̄ impēsis volūtarijs factis in dcis meliora. ꝓter q̄s in duobus casibus. j. qñ dñs habebat venalē rē melioratā, vt pp impēsaz malefi. possessoris illa res pluris vendita fuit, vt est tex. in.l. nisi.ff.de rei ven. reputant̄.n. tales expense quasi vtiles & necessarie, nō volūtarie tm̄ vt est tex. in.l.qō si.ff de impen. in re dot. fac. ¶ Scōo qñ ante ipēsam factā possessor malefi. denūciauit dño, vt rē repeteret, si putaret illā esse suā, & tñ ille nō repetijt & possessor fecit impēsam vt est tex. in.l.aut si ante.eo. tī. istis.n. duobus casi. possessor malefidei repetit expēsas intelligēdo tñ istos duos casus ō expēsis volūtarijs tm̄. nā in vtilibus, & necessarijs ēt in malefi. posſ. distingnendū est vt late p Bar. in.l.i fundo.ff.de rei vēdi. & p Ang. de are. insti. de re. diui. §. certe illud vbi tota materia ponit̄ q̄ est diuersa a tractatu nostro, sed in possessore bonefi. qui nullo modo amittit sua meliorameēta, vt.l.si necessarias in prin.ff.de pig. act. stante mora dñi seu actoris dicendus est ipsum debere lucrari fructus dictoꝝ meliorames. p pdicta, & p tex. not. in.l.fi.§.fi.ff.de fun. dot. vbi gl. ponit tres intellectꝰ & ibi Bal. dicit oēs tres esse bonos, & ꝑm primū intellectū ꝓbatur in terminis qꝫ si maritus in fundo dot. plātauit vineā & sic illum meliora. soluto mat. vxor sit in mora restituendi marito expensas meliorames. maritus pro portione meliorameē. lucrabit fructus, & alios respicientes primeuā qualitatem fundi restituet vxori, & istā cōclusio. sp vidi seruari in ciuitate Flor. & puto esse
21 veram. ¶ †Undecima conclusio est qꝫ si ille qui fecit melioramenta possidet rem in qua fecit dicta meliorameē. & cōuenitur super illa hipoteca. ab aliquo creditore q bz dictā rem hipoteca. qō tunc dictus possessor pro liberando dictaz rem a dicta hipo. non cogit̄ soluere debitū dicto creditori, vt cogit̄ alius posſ. qui nō fecit meliorameēta in re iuxta.l.quādiu.C.de dist. pi. Sed potest si vult retinere rem & soluere creditori agenti primam dicte rei extima. vez valorē rei ōtractis melio. ita sin. vult bar. i.l.i.C. de pdi. & oiuz re. naui. li. xj. & ibi sequit̄ Alex. & Jo. de pla. post Ang. & refert Alex. in.l.si fundus.§.ij.ff.de pig. sz putē qꝫ dicta apostilla Alex. debeat esse in.§. in vēdicatione. d.l.si fundus q est.§.iij. & Pau. de cast. in.l.si cōuenerit.§.si fundus.ff.de pig. actio. & intellige estimationem rei deductis meliorametis ꝑm tē pus presens iuxta not. p doc. ſ. alleg. in.d.l.domos.ff.de leg. j. & ista cōclusio est clara ꝑm terminos ꝑmissos videlicet qñ possessor cit meliorameēta in re. ¶ Sed difficultas insurgit an idez sit in quolibet possessore qui nō fecit melioramenta an scilicet ipse possit ēt offerre creditori agenti extimationē rei sicut pōt possessor qui fecit melioramenta, & in hoc Soci. in consi. ccxxxiij. eleganter in fine. ij. vol. subtiliter more suo dicit attentari posse qꝫ idem sit in quolibet possessore q nulla fecit meliorameēta, & dicit qꝫ istud est nouū dictū, & mouet̄ p tex. in.l.cōi diuidūdo.§. iter eos.ff.cō mu. diui. vbi est tex. qꝫ debitori quento ꝑmittit̄ offerre debitum creditori & suū pignus luere. & idē dicit tex. eē in tertio possidente pignus qꝫ s. ipse possit offerre litis estimationē & liberare pignus, & talis litis estimatio ꝑm Soci. ibi dz esse pretiū ipsius rei pignorate ad q̄s creditor agit. vt.l.j. & ibi bar. & Jmo. ff. pro empto. Ad idē tex. scōm Soci. in.l.si creditor & in.l.sicut in fi.ff.quibus modis pignus vel hipo. sol. & ista qclo scōm eū ꝓbat̄ in.c. ex literis ad fi. de pigno. ponderādo formā suie ibi posita in hipotecaria vbi tertius possessor cōdēnat̄ mulieri ad restitutionez dotis earenus quatenus de bonis sui fratris nosciꝫ possidere q̄s formā dicit ibi Abb. esse mirabilē. ¶ Sz lz Soc. subtiliter moueat̄, tñ nō puto eius decisionē de iure sustineri posse. Nā prio nō est verū simpliciter & absolute qō tertius possessor offerre possit litis estimationē, sz distinguēdū puto an debitor possideat
22 vel nō vt hꝫ in.l.fundus.§. in vendicatione.ff.de pigno. ¶ †Secundo ēt qñ essemus in casu in quo litis estimatio posset solui p possessorē, tñ talis estimatio litis nō est semp vniformis qñ agit̄ hipotecaria, qz si agit̄ ꝯ debitorē litis estimatio nō est pluris q̄s sit ipsū debitū vt est tex. in.l.si inter.§.fi.ff.de pigno. quīmo ēt si debitor quentus hipothecaria, ex eo qz pignus non restituebat creditori ꝙdēnatus fuerit pluris q̄s sit debitū & interesse, tamen de eqtate liberabit̄ debitor solnēdo solū illō qꝫ dz, vt est tex. & ibi p Bar. in.d.l.si fundus.§.si pluris.ff.de pigno. ¶ Si aūt agat̄ hipotecaria ꝯ tertiū possessorē, tunc si dolo desijt possidere pignus, cōdēnabit̄ q̄ti actor in litē iurauerit, & sic ēt vltra credi tū tex. est in.d.l.si fundus in.§. in vendicatione. sz si possessor nō bz facultatē rei restituende ex culpa, tūc litis estimatio fit qtra possessorē ēt pluris q̄s sit debitū, si res plus valeat vt est text. in d.l.si inter.§.fi.ff.de pig. Et sic in plus fit estimatio litis ꝯ possessorem q̄s ꝯ debitorē in hipotecaria, & ista estimatio litis in hipotecaria fit habito respectu principaliter ad debitū quod petit̄, in rei aūt vēdicatione fit estimatio litis habita ꝙsideratione rei petite & est perinde ac si possessor emeret rē & solueret pretium agenti rei vendicatio. vt.l.j. & l. litis estimatio. ff. pro empto. & l. eius q. cū.l.seq.ff.de rei ven. & ideo dī in dictis locis qō qñ agit̄ rei vēdi. litis estimatio est similis emptioni, secus aūt est in actione personali & hipotecaria ei deseruiēti qz in ea nō solnit̄r pretiū rei sed solnit̄ pro estimatione litis id qō venit in actione psonali vt declarat Bar. in.d.l.j.ff. pro empto. in ver. itē in eo qō dicit. & ideo in actione psonali & hipotecaria litis estimatio non est similis emptioni, & in ea nō bz locū. d.l. litis estimatio vt declarat Bal. in.l.si creditor qui rez.ff.de pig. ac. in lectu. antiqua dicens qō. d.l. limitat omnes leges que loquuntur de litis estimatione, qz qñ agens nō intendit aduocare oñiuz sed nudā possessionem est de natura hipotecarie tunc litis estimatio non inducit emptionez, & ita sequit̄ ibi Pla. de ca. refert Alex. in.l. litis estimatio pro singulari. Dicens idē tenere. d. Ant. in.c. qstitutus de i iteg. re. ¶ Et sic nō est verꝫ qō qñ agit̄ hipo. litis estimō sit rei petite, vt ōt Soci. sz ē tūc ipz debitū ad qꝫ agit̄ & qō cōprehendit̄ in actione psonali cui ipsa hipotecaria deseruit, & iō de ea iudicat̄ put de personali vt declarat Bar. in.l. solutū.§. per liberā.ff.de pig. actio. vbi pulchre. & nō ob. tex. in.d.l.cōi dini. §. inter eos, qz fateor qꝫ in casibus de quibus in.d.§. in venditione possessor pōt offerre creditori litis estimationē & hoc ōt.§. inter eos, sed nego qꝫ litis estimatio qñ agitur actione psonali vel hipotecaria ei deseruienti quo casu idē indicat̄ de hipo. qꝫ de psonali vt p Bar. in.d.l. solutū.§.p liberā sit ꝓtium rei, imo isto casu est ipsum debitū & plus ēt qñ res valet plus & agit̄ ꝯ tertiū possessorem, vt.d.l.si inter.§.fi. Nec.d.l.si creditor que est.l.ij. & l. sicut.§.fi.ff. quibus mod pig. vel hipo. sol. que allegant̄ per Soci. ꝓbant ꝯrium, immo in illis dī qꝫ si creditor ꝙsequutus fuit a possessore estimationem litis, qꝫ si debitor vendicet rem a possessore, nō audiet̄ nisi ei debitū offerat, & sic probatur ibi qꝫ litis estimatio soluta per possessorem fuit debitum non ꝓtium rei. ¶ Non obstat etiam tex. in.d.c. ex literis, qz illa sententia pape que ibi condemnauit possessorem in hipotecaria ad solutionem debiti quatenus de bonis debitoris possederet simpliciter intellecta de iure sustineri nō pōt sed debet intelligi habita relatione ad libellum creditoris, qz scilicet creditor ita petierat vt etiam dictum tex. intelligit Bar. in.d.l.si fundus.§. in vēdicatione, & Abbas in.d.c. ex literis in vltimo not. est enim in facultate creditoris petere si vult possessorem ita condemnari vt declarat Bar. & Abb. in dictis locis. cum aūt ita fuerit petitum, ideo papa in.d.c. ex literis suā sniam adaptauit ad libellum. d.l. vt fundus.ff.cōi dini. & c. licet Eli de simoni. & iō casus specialis. d.c. ex literis non est trahēdus ad alios casus, qñ agitur hipotecaria & petit̄ in forma ferri sententia, qz tunc non pōt

possessor offerre soluz pretiũ rei pro estimatione litis, sed debet offerre totũ debitũ z ẽt plus si plus valeat res. d. l. si inter. §. fi. hoc qñ offert litis estimationẽ, sed si offerret simpliciter debitũ vt possessor. iuxta terminos. l. mulier. ff. qui po. in pig. hab. tunc admitteret. ¶ Concludit ergo q licet tertius possessor qui fecit meliorameta in re possit offerre estimationem rei detractis meliorametis, tñ hoc nõ est trahendũ vlo mõ ad aliũ simplicem possessorem qui non fecit melioramenta, z rõ est q qui fecit melioramenta nitit duplici vinculo vcz possessionis z meliorametoz pro quibus datur retentio rei que non dat pro simplici possessione, z duo vincula magis stringunt auc. itaq. C. cõmu. ó successio. cum ergo sit diuersa ratio in possessore qui fecit meliorameta nõ dz trahi in ꝙsequentiã simplicis possesso. in quo nõ est tanta ratio. ar. l. fi. ff. de calum. z l. naturale. §. nihil cõe. ff. de
23 acqui. pos. z ita puto indubitanter tenendũ ꝫ Soci. ¶ † Vndecima ꝙclu. sit q ius retentionis q cõperit possessori ratione meliorametoz transit ẽt in singularẽ successorẽ illius sine alia cessione, vt est tex. in l. hoc iudicium. §. impendia versi. sed si is qui a me emerit. ff. cõi diui. z not. Alex. in l. qui exceptionẽ. §. si pars. ff. de ꝙdi. inde. vbi ẽt allegat alia. ¶ Vltimo in materia retentionis. ſ. expedita per regulam z fallẽtiã adde vnũ pro cõdimento totius materie q dicte fallentie restringunt vt nõ habeant locũ qñ res de cuius retentione agitur peruenisset ad creditorem cum vitio vel delicto, qz tunc omnino cessat omnis retẽtio, vt in. c. fi. de ordi. cogni. z l. j. §. redigunt. ff. quoz lega. z ita not. Alex. in. d. l. si nõ sortem. §. si centum z ẽt Sali. in. d. l. fi. C. cõmoda. z tetigi etiam. ſ. in prin. huius quarti membri. nume. j. ¶ Plura alia possent addi in hac materia retẽtionis, ꝫ essent impertinentia ad tractatum nostrum, z propterea his contẽtus sum pro complemento huius quarti membri.

SVMMARIVM

1 Fructus percepti per creditorem ex pignore computantur in sortem.
2 Fructus percepti ex re pignorata extenuant sortem, simpliciter illius rei deterioratio.
3 Fructus rei pignorate que supersunt vltra satisfactionem sortis debent debitori restitui cum pignore.
4 Fructus percepti ex pignore pretorio extenuant sortem.
5 Creditor immissus ex primo decreto non tenetur circa pretoriũ pignus de leui culpa, sed bene de dolo, z lata culpa.
6 Creditor ingressus possessionem ex primo decreto tenetur curare de fructibus percipiendis.
7 Creditor inhabitans domum pignoratam tenetur hanc locationẽ in sortẽ deducere ac si alteri locasset z fructus pcepisset.
8 Fructus ex columbarijs percepti an veniant in sumptibus meliorametorum computandi.
9 Columbaria an sit locabilis.
10 Pactum q creditor lucretur fructus pignoris pro interesse seu vsuris inualidum est, z tali pacto inito nihilominus tenetur illos fructus in sortem computare.
11 Compensatio de specie ad quãtitatem non admittitur.
12 Fructus alicuius rei quando dicantur consumpti.
13 Creditor subiens notabilem laborem pro pignore potest in cõpensam talis laboris fructus lucrari nec illos tenetur in sortẽ computare.
14 Fructus rei pignorate quibus casibus non veniant in sortem cõputandi.
15 Iuramentum an obliget precise ad factum.
16 Fructus percepti per generum ex pignore sibi dato a socero p dote an sint in sortem computandi.
17 Vxor soluto matrimonio habens pignus pro dote restituenda an compensabit fructus in dotem.

¶ Quintum membrum. v. partis.

Egredior nunc quintum

membrum z vltimum huius quinte partis princi. in quo venit tractanda materia fructuũ qui ex pignoribus pcipiunt. z primo queritur an fructus qui percipiuntur ex pignore per creditorem computentur in sortem, z complectendo totam materiam pro clariori intelligentia pone regulã z. vj.
1 ampliatio. ad regulaz, z ad sex limitationes. ¶ † Regula ergo sit q fructus percepti per creditorem ex pignore computantur in sortez, vt. l. si dominum. z ibi per doc. C. de pig. z. l. ij. z fi. C. de pig. actio. ¶ Amplia primo istam regulam vt habeat locũ nõ solum in fructibus perceptis, sed ẽt in his qui percipi potuerũt nã z illi cõputari debent in sortem vt est tex. in. d. l. ij. z late habetur per Abba. in. c. j. super glo. j. de vsuris. Intellige tamen istud de fructibus qui percipi potuerunt ab ipso creditore qui causam habuit a domino. s. debitore rei, non autem de his qui percipi potuerunt ab ipso debitore, licet secus sit in possessore qui non habet causam a domino rei nam ille tenetur de fructibus qui percipi potuerunt ab ipso domino, quod est notandum secundum Bal. in. d. l. ij. z istud dictum refert, z sequit Alex. in l. apud iulianum. §. fructus. ij. de leg. j. z ibidem Jas. in pri. limi. In alia aũt materia an fructus percipiendi considerari debeant habito respectu ad personam actoris an rei, habetur late
2 per Alex. z Jaso. in. d. §. fructus vbi vide. ¶ † Secundo amplia dictam regulam vt nõ solum sors extenuari debeat propter fructus perceptos z qui percipi potuerunt vt dictum est, sed ẽt extenuari debet si res pignorata dolo vel culpa creditoris deteriorata fuit, qz estimatio dicte deteriorationis detrahi debet ó dicta sorte. tex. est z ibi glo. z Sali. in. d. l. ij. secundo respõso. z in l. creditor eodem titul. ¶ † Tertio amplia dictam regu-
3 lam vt non solum fructus percepti z percipiendi computari debeãt in sortẽ, sed ẽt si aliqui supersint vltra satisfactionem sortis illi debent restitui debitori vna cũ pignore vt est tex. in. c. cũ ꝫ de pig. z no. Bal. z Sali. in. d. l. ij. ¶ Quarto amplia dictã regulã vt ꝓcedat nõ solũ in ipso creditore pcipiẽte fructus, sed ẽt in eius singu. successo. ita tz Bal. in. d. l. j. C. de pi. ac. vbi ex ó dubitatione tñ infert q pignoratitia sit in rẽ scripta ó quo videbimus j. i. vij. pte pn. in qua tractabimus de actione pignoratitia.
4 ¶ Quinto amplia regulã vt illa ꝓcedat nõ solũ in pignore quẽtionali sed ẽt habeat locum in pignore pretorio vt. ſ. ẽt fructus percepti ex pignore pretorio extenuent sortẽ, vt. l. titia. z ibi no. Bar. ff. de soluẽ. z in l. is cui. §. queri. ff. vt in pos. lega. tex. glo. z Bar. in. l. si is qui. §. j. ff. de pig. ¶ Sed difficultas est an creditor imissus ex primo decreto z sic habẽs pignus pretoriuz, vt. l. non est mirũ. ff. de pig. act. teneat cõputare in sortẽ nõ solum fructus perceptos ſ ẽt percipiendos, vt tenet creditor habens pignus cõuentionale? Et in hoc Spec. in tit. de primo decreto. §. iam de effectu. ꝟ. missus ergo z c. tz q creditor imissus in possess. ex. j. decre. tenet solũ de fruct. ꝓceptis a se vt. l. j. §. j. z §. est preterea. ff. de bo. auc. iud. pos. z in hoc ꝙstituit dñã iter pignus
5 quẽtionale z prozũ. ¶ † Septimo p veritate istius difficultatis est aduertendũ q tz imissus ex primo decreto non teneatur circa pretoriũ pignus de leui culpa put tenetur creditor cõuentionalis in pignore hipotecario, tñ tenetur de dolo z lata culpa vt est tex. z ibi gl. que dñam ponit in. d. l. preto. §. est preterea z hñ per Becũ in l. ꝙctus. nu. xxvij. ff. de reg. iur. Vñ dũ queritur an missus ex primo decreto teneat ẽt de fructibus percipiẽdis, est primo videndũ an dicti fructus non fuerint percepti ab eo dolo vel lata culpa? an vero leui culpa tñ? Nã si omisit eos percipere dolo vel lata culpa, tenebit ẽt de illis. ¶ Si aũt omisit eos percipere leui culpa tñ, nõ tenebit ó illis z ad hoc sciẽdum est aduertendũ, q tz index ex primo decreto inserit creditorem imitti in possessionẽ, tñ si ipse creditor non vult in dictaz possessionẽ ingredi non cogit, ꝫ si vult potest, z si ingressus fuerit, non cogit manere in possessione nisi p tm tps quo ipse vult, nec potest ei imputari, si post ꝫ ingressus est in possessionẽ, de ea discesserit, cũ voluntariũ z suũ potius negotium gerat creditor ꝫ alienum vt de his est tex. in. d. l. preto. §. in eũ. ff. ó bo.
6 auto. iudi. possi. ¶ † Ex quibus infertur q creditor ingressus possessionem ex primo decreto donec stat in possessione tenetur rem locare z fructus percipere, z de illis curam habere (intelligendo tñ de illa re que locari potest) est tñ in arbitrio creditoris pro quanto tempore locet, iste est tex. in l. in venditione. §. j. ff. de bo. auc. iudi. pos. z ibi gl. in ver. ex culpa z no. Bar. vult enim ibi gl. qó si creditor imissus potest locare z non locat nec fructus percipit dicit esse in dolo, alleg. l. dolus. ff. mãda. z. d. l. preto. §. in eum, z consequenter subdit gl. ibi quod pp dolũ in non locando z non percipiendo fructus, cum posset, tenet immissus dictos fructus quos percipere potuit z non percepit in suum creditum computare vel illos debitori reddere, alleg. d. l.
7 preto in prin. z cũ. d. gl. trãseũt ibi Bar. z alij. ¶ † Et ppea si creditor imissus inhabitauit domũ, tenebit fructus quos potuit percipere alij locãdo domũ i sortẽ cõputare, nã inhabitãdo dr illos percepisse pro se. tex. est in terminis in l. is qui bona. §. j. ff. de pig. z ibi Bar. no. q qs habitãdo dr fructus pcipere subiũgit ẽt

git ēt. d. gl. ꝙ fructus dicte habitationis erūt tot quot ipse fuisset expensurus in cōducēdo aliā domū cū sine habitatione quis viuere nō possit. l. legata. ff. de ali. leg. ¶ Non aūt tenebitur ad pensionē pro qua alius dictā domū ꝙduxisset vt in Spē. de pigno. ℣. quid si obligasti, ⁊ ibi Bal. in ℣. pe. ⁊ ꝓbant latius. ē. i prin. huius. v. mēbr vbi vide, ⁊ vlti. d. gl. subdit ꝙ si talis credi tor imissus voluit pro se habitare debebat locare alteri alias dī in lata culpa per. d. l. in venditione. §. j. ¶ Et per predicta apparet qđ Bal. in anc. ei qui iurat in antepe. col. in ℣. pone mis ius sum in possess. C. de bo. anc. iu. pos. male ⁊ inaduertenter loquutus fuit dum voluit qđ si immissus in pos. domus ex. j. decr. in ea morat⁹ fuit decēnio cū vxore ⁊ familia, non tenebit excō putare in sortē tm̄ q̄nti fuisset ꝙducturus aliā habitationem, ⁊ ꝙ non fuit obligatus eam alij locare, qr ignorabat q̄nto tpe debebat esse in tenuta, qr. d. decisio Bal. est de directo ꝫ tex. ⁊ gl. ff. allega. ⁊ de. d. decisio. Bal. dubitauit ēt Alex. ⁊ innuit illā nō probare in ꝙsi. cxlj. viso thema. in vlt. col. vñ nō obst. dcō Bal.
8 standū est cū tex. ⁊ gl. predictis. ¶ †Dubito ēt ex predictis de eo qđ voluit Cor. in cōsi. ccxxxvij. ij. vol. in fi. dum dicit ꝙ columbarie non solent locari ⁊ propterea ꝙ fructus ex eis percepti nō veniūt cōputandi in sumptibus meliorametoꝝ qr vltra. §. alī. ista deci. cor. reddit dubia ex no. ꝓ Soci. i. l. post alios i. l. ō diuisione in pe. col. ff. sol. mat. dum ꝙcludit ꝙ mora irregularis de qua in. d. l. de diuisione. ⁊ in gl. ibi, est considerabilis, q̄n ille quem volumus teneri ēt de fructibus percipiēdis habuit facultatē illos percipere per text. in. l. iulianus. §. ex vendito. in fi. ff. de act. emp. per quē ⁊ plura alia que ibi alle. dicit Soci. quod nō bene ꝙsulnerūt quidā quos referunt ibi moderni pernsini, ꝙ venditor domus qui fuerat in mora irregulari nō tenebat ad pē sionē si nō habitauerat neq; alteri locauerat, qr ꝑm Soci. dicta ꝙsultatio nō fuit vera, nisi q̄n nō potuisset alteri locare nec habitare per se, secus si habuisset facultatem alteri locādi vel inhabitandi per. d. §. ex vendito ⁊ sic ꝑm eū sufficit alterū ex duob⁹ vel ꝙ potuerit locare vel inhabitare ad hoc vt teneat ēt de fructibus ꝓcipiēdis, ita ⁊ in ꝓposito nostro. nā esto ꝙ columbaria nō sit locabilis tm̄ satis est qđ ex ea immissus vel alius possessor fru
9 ctus ꝓcipiat. ¶ †Licet ēt nō putē verꝝ ꝙ colūbaria nō sit locabilis per tex. in. l. vsufructuariuꝫ. §. in viuarijs. ff. de vsufru. ⁊ ibi no. ꝓ Flo. ⁊ ꝓ not. per Veronen. in trac. de serui. vrbanis in. c. de colūbaria, in quibus locis hī ꝙ in colūbaria pōt ꝙstitui vsus fructus, merito nō video quare locari nō possit cū ex ea fructus percipi possint, ⁊ ista adde ad ea q̄ dixi. ē. in. v. dria inter pign⁹ quentionale ⁊ pretoriū vcꝫ in. ij. parte prin. i. ij. mēbro. nn. lix.
10 ¶ †Sexto amplia regulā vt procedat ēt si interceserit pactuꝫ ꝙ creditor lucret fructus pignoris pro interesse seu vsuris, qr pactū nō vꝫ ⁊ fructus debent in sortē cōputari preterq̄ si essemus in casis in quibus de iure canoni. vsure sunt permisse. ita tenet Bal. in. l. j. C. de distrac. pig. licet olim ante ius canoni. tale pactum esset permissum, vt est text. in. l. j. §. pacto. ff. de pignori. ⁊ not. glo. in. d. l. j. Restringit ergo Bal. istud nō procedere hodie de iure canoi. vt dictum est, ⁊ rō est qr paria sunt paciscī ꝙ fructus nō cōputent in sortē ⁊ promittere creditori soluere vsuras vt probatur in. c. j. ⁊ in. c. ꝙquestus. ⁊ ibi no. in. c. qr frustra de vsur. ⁊ in. l. si ea petitione. ⁊ in. l. si ea lege. C. eo. ti. ⁊ no. Alexan. in ꝙsi. xxxj. viso thema. nu. iiij. ver. ⁊ hanc ptē. vj. vol. ⁊ ita
11 ēt tenet Abba. in. c. j. in. j. no. de vsu. per tex. ibi. ¶ †Limitat aūt vt dixi dicta regula sex modis. ¶ Et primo, ꝙ ita demum ꝫ locū regula qđ fructus cōputent in sortē ꝓcepti ex re pignorata. q̄ sunt ꝙsumpti tūc. n. extenuāt sortē ipso iure, vt est tex. no. in. d. l. j. C. de distrac. pig. ⁊ no. Ab. in. c. i. in. ij. no. de vsur. ꝓ tex. ibi intelligēdo tm̄ opposita cōpensatione ab hoie, vt suplet gl. in. d. l. i. in ver. ipso iure, q̄s sequūtur ibi Bal. ⁊ Sal. secus aūt si dicti fructus nō essent cōsumpti, qr tūc nō extenuant sortē, nec in sortē cōputant. qr de specie ad q̄nātitatē nō admittit cōpēsatio, ꝫ fructus nō ꝙsumpti sunt tacite obligati in ea cā in q̄ est obligata ipsa res ex qua percepti sunt, vt. l. iij. C. in quib. cau. pig. taci. ꝫba. iuxta tm̄ plenā distinctio. tradituꝫ per Sali. ibi, ⁊ illam differentiaꝫ inter fructus ꝙsumptos, ⁊ nō ꝙsumptos ponit ⁊ not. ꝓbat Bal. post Francis. Accur. ⁊ Cyn. in. l. j. C. de pig. actio. in. j. q. ⁊ sequit ibidē Sali. ⁊ Bal. in. l. fi. eo. tit. ⁊ in. l. q̄uis. C. in qb. cau. pig. taci. ꝫba. ⁊ in. l. fi. in prin. C. de nō nu. pecu. ⁊ Pet. de anch. in. c. j. de vsu. ⁊ ibi Abb. in. ij. no. ⁊ Anto. de but. in. c. ad nostrā. el. j. de iureiu. ⁊ Alex. i. l. diuortio. §. j. in. j. col. i ℣. ⁊ ex hac gl. ff. so. ma. ⁊ ibi ēt Jas. ¶ Et ꝓpea dicebat Bal. i. d. l. q̄uis ꝙ ille q vult cōpensare fructus in sortē dꝫ esse cau⁹ vt factat arti. ꝙ fructus sunt ꝙsumpti alꝫ cōpēsarent, ſꝫ loco pignoris tenerent, nisi fruc. ꝙsisterēt i pec. puta i pēsione
12 domus, qr illa statim extenuaret debitū. ¶ †Adde tm̄ ꝓ declaratione predictoꝝ ꝙ lꝫ fructus sint cōmixti, nō tm̄ dicunt ꝙsumpti, vt iniquit Bal. in. l. ij. in. j. col. C. de fructu. ⁊ lit. expen. argu. l. in naue sanseli. ff. loca. ⁊ facit. l. pomponius scribit in frumē tū. ff. de rei vendi. sed vel dꝫ ꝓbari ꝙsumptio per allegantem, cū in dubio non presumat. vt est tex. iūcta gl. no. in. l. creditor. §. si inter. in ver. neget. ff. manda. ⁊ hī ꝓ Alex. in ꝙsi. cij. nu. ix. ⁊ x. vj. vol. ⁊ ꝓ alex. in. l. pen. in prin. vlt. col. ff. ad legē falci. vel saltē ꝙ a tēpore eoꝝ perceptionis sit elapsum triēniū, qr fructus consistentes in frumento, vino, ⁊ oleo, nō presumuntur durare vltra triēnium dicit gl. no. in. l. j. C. si aduer. vsucap. q̄ cōiter sequunt ibi doc. ⁊ quotidie allegat pro singulari, quicquid aliud voluerit ibi Bal. qui dicit hoc relinquendū esse arbitrio iudicis. arg. l. j. ff. de iure deliberandi. Mā verior est opi. gl. q̄ etiā ꝫ Cor. in consi. ciiij. ij. vol. in litera x ⁊ y. ¶ Secundo limitat dicta regula vt non habeat locum nisi in illis fructibus qui supsunt deductis expensis tex. est, ⁊ ibi no. Abba. post alios in. d. c. j. de vsur. ⁊ faciunt no. per oēs in. l. fructus. ff. sol. ma. vbi habet qđ regl̄r fructus intelliguntur deductis expensis factis pro
13 illis recolligēdis. ¶ †Tertio limitatur dicta regula q̄n creditor ratione pecunie mutuate subijsset notabilē laborē tunc enim in cōpensationem talis laboris posset fructus lucrari, nec tenet eos in sortem cōpensare ꝑm Hosti. in summa in tit. de vsuris in. §. in aliquo ver. xij. refert. ⁊ sequit Jo. an. in. c. ꝙquestus eo. ti. ⁊ ibi Abb. in in fi. in. xj. casu ⁊ firmat Rom. in suis singularibus car. xvj. nu. ccccxxxvj. icipit regula est ꝙ creditor ⁊c. ¶ Quarto limitatur dicta regula q̄n res pignorata spectaret ad creditorem iure ꝓprietatis, ꝫ iure vsufructus spectaret ad debitorē, ⁊ pignus fuisset ꝙstitutū respectu illius iuris vsusfructus, tunc enim creditor nō teneretur cōputare fructus perceptos in sortem. quasi tunc censeatur ꝙsolidatus vsusfructus cuꝫ proprietate vt est tex. no. in. c. ꝙquestus. de vsur. ⁊ ibi hoc no. Abb. dicēs ꝙ ꝫ ille tex. loquatur in ecclesia, tm̄ idem ⁊ fortius dicendū est in laicis, cū ecclesia debeat magis abstinere a con-
14 tractu vsurario q̄ laici arg. c. per tuas. de don. ¶ † Et ex hoc etiam infertur ꝙ si emphyteota daret rem emphyteoticam respectu vtilis dñij in pignus directo domino, ꝙ isto casu fructus percepti per directū dominum ex dicta re emphyteotica non compensabunt in sortem vt no. Roma. in. l. diuortio. §. ob dona tiones. ff. so. ma. ꝓ tex. in. d. c. ꝙquestus. ⁊ refert apost. d. Enee de falco. in. d. c. cōquestus. ¶ Et idez est in feudo dato pignori dño ꝓ vassallū nā isto casu dns nō tenebit cōpēsare fructus in sortē, qr directū dñiuꝫ reperit penes dñꝫ, ita ꝫ Abb. in. c. at si clerici. de iud. i. ix. col. nu. xxiij. i ver. item ibi si laic⁹. ⁊ in. c. ex suscepto. ad fi. nu. xvj. de foro cōpe. ¶ Quinto limitat. d. regula vt nō habeat locū q̄n debitor promisit nō molestare creditorē ꝫ in pignore nec in fructibus illius donec ei fuerit solutū ⁊ ita iuranit, nā ꝓp iuramētū nō poterit debitor opponere ꝙ fructus cōpensent in sortē, ita ꝫ Abba. post Bal. in. c. ad nostrā. de iureiur. ⁊ in. c. cū inter de excep. ⁊ in. c. cū dilec. de or. cog. ⁊ Ange. ⁊ Cuma. in. l. amplius. ff. rem ra. habe. ⁊ Jo. fa. insti. de act. in. §. in bonefi. ⁊ in hoc oēs ꝫ legiste q̄ canoniste concordant. ¶ Sed dubiū est an idē sit dicēdū q̄n debitor iurasset soluere creditori absq̄ alia promissione, an. s. isto casu debitor nō obst. iuramēto possit opponere ꝙ creditor debeat cōpēsare fructus in sortem, an vero ꝓp iurm̄ teneat precise soluere, ⁊ Bar. in. d. l. amplius ꝫ ꝙ isto casu non obstāte iurō debitor possit opponere ꝙ fructus compensent in sortē, qr ꝙpensatio equipollet solutioni. ¶ Sed canoniste in. d. c. ad nr̄am cōiter tenent ꝫ Bar. vcꝫ ꝙ ēt isto casu non admittat ꝙpensatio, ⁊ istā opi. canonistaꝝ ꝫ Bar. sequitur Alex. in. ꝙsi. xci. visis actis. in. ij. col. versi. ij. prin. moneor. ij. vol. ⁊ late disputat Soci. in. l. iulianus. ff. de cōdi. ⁊ demon. ⁊ vlti. col. vbi vī tenere opi. canonistarū. ¶ Bñs Tyndarus in tractatu de ꝙpensa. car. vij. ij. col. examinat articulū ⁊ dicit ꝙ opi. Bar. de stricto iure est verior. ¶ Sed licet articulus sit dubius tm̄ nō vī recedēdū ab opin. canonistaꝝ, q̄
15 vī magis cōis, lꝫ opi. Bar. sit multū equa. ¶ †Adde ēt ꝙ veritas istius articuli vī pēdeī ab illa alia dubitatione. s. an iuramētū obliget precise ad factū, de qua hī per Abb. in. c. veniēs de iureiur. ⁊ ibi est plena apostilla que ꝙcludit tenēdū esse ꝙ iuramentū obliget precise ivrātē ad factū, ⁊ ita ēt ꝫ Alex. in ꝙsi. lxxix omissis. nu. v. vij. vo. eādē ꝫ opi. Alex. i. l. stipulationes nō diuidunt. in. vij. col. in ver. demū inquātū Bart. ff. de verb. obli. ⁊ magis late q̄ alibi hī per Jas. in. l. si pecunia. in prin. ff. ō condi. ob cau. in. vij. col. vbi oīa refert ⁊ residet cuꝫ opi. cōi. vcꝫ

q̄ iuramentum obliget precise. ¶ Et propterea ēt in precedenti arti. vī q̄ludēdū q̄ iurās soluere precise teneaī ad soluendū ꝛ nō possit cōpē sare fructus in sortē ꝛ ita tenendū est. ¶ Aduerte tn̄ in predictis ne decipiaris, qz predicta procedūt qñ debitor teneaī in vtroq; casu p̄cedēti precise soluere creditori suū creditū, ꝛ qñ ad euitandū solutionē nō possit per eū obijci cōpē satio fructuū perceptoꝝ per creditorē ex re pignorata, ꝛ hoc pp iuramētū sed soluto credito debitori, poterit debitor postea repetere a creditore pignus vna cū fructibus perceptis p̄ enz ꝛ ēt percipiendis iuxta dcā. ſ. fin p̄n. istius. v. membri iste est text. ꝛ
16 ibi not. Abb. in. d. c. ad nr̄az. de iureiu. q̄ bene no. ¶ †Sexto limitaī. d. regula vt illa nō p̄cedat in fructibus p̄ceptis per generum ex pignore sibi dato a socero pro dote, puta qz socer promisit dotē genero, ꝛ qz nō habebat tūc pecunias in promptu p̄ solutione dotis, tradidit ei quasdā pos. in pignus pro dote p̄dicta, ex quibus gener ꝛ maritus percepit fructus, tales. n. fructꝰ nō debēt extenuare dotē, sed cedere debēt marito loco interesse pro oneribus matrimonij ex causa dotis nō solute vt est text. ꝛ ibi per Abba. post alios in. c. salubriter. de vsur. ꝛ hī p doc. maxime Bal. ꝛ Ang. in. d. l. diuortio. in p̄n. ff. sol. ma. ꝛ Bar. in. l. at qui natura. ſ. nō tm̄. ff de neg. gest. ¶ Ista tn̄ limitatio restringitur, vt habeat locū donec maritus viuit, ꝛ supportat onera matrimonij, secus aūt est i eius herede, qz si heres perseueret in tenendo dictas possessio. pignori datas pro dote ꝛ percipiat fructus debebit eos in sortē cōputare vt firmat Abb. post Innocē. in. d. c. salubriter. in. ij. q. ꝛ ita ēt tz Host. ꝛ Jo. and. ꝛ Jo. de lig. ibidez, quos refert ꝛ sequitur Archiep̄s ſlo. nūc sanctꝰ Anto. in trac. de vsuris. in. q. xxviij. ꝛ rō differentie est, qz heredes mariti statim p̄ñt se expedire a muliere reddēdo ei pignus qñ nō pōt maritus. c. tua nos. de iureiur. el. ij. ꝛ qz dos solu. matri. desinit esse dos ita dicūt prefati doc. ¶ Scdo restringiī dicta limi. vj. vt nō habeat locū si maritus cederet ius dicti pignoris alteri, qz in cessionariū nō transit istud priuilegiū q̄ fructus percipiēdi ex pignore nō debeāt in sortē cōpensari, sicut. n. istō priuilegiū nō trāsit in heredē mariti, vt dictū est in proxima precedenti restrictione, ita ꝛ nō trāsit in cessionariū, ita tz Bal. in rub. de vsur. in. iiij. ꝛ sequiī Alex. in. d. l. isulā. ſ. vsuras. in fi. ff. sol. mat. p alia ēt q̄ ibi alle. ¶ Tertio restringiī. d. vj. limi. vt p cedat ita demū si fructus percepti seu percipiēdi p marituz ex pignoribus sibi p dote datis sunt reducibiles ad interesse, hoc est si illi fructus nō multū excederent alimēta q̄decentia considerata q̄litate dotis pro qua pignora data fuerunt, tūc. n. non cōputarenī in dotē ꝛ p̄cederet. d. c. salubriter, secus aūt si fructus multū excederēt dicta alimēta, qz tūc in illo excessu ōberēt in dotē cōpensari, ita signāter vult Bal. in. l. fi. ſ. p̄terea. C. ō in re dot. refert ꝛ sequiī Alex. in. d. l. in insula. ſ. vsuras. in fi. ꝛ latius idē Alex. in q̄si. clxxviij. viso p̄cessu pe. col. nn. x. vij. vol.
17 ¶ †Sed dubitatur in predictis quid sit dom̄ in vxore solu. maan. ſ. ei sit datū pignus p dote si sibi restituēda ab hr̄dibus mariti nō habentibus pecuniā, ꝛ ipsa ex eo p̄cepit fructus an illi sint cōpensandi in dotē, ꝛ Abb. in. d. c. salubriter. tenet q̄ sic, ꝛ ita magis cōiter tenēt doc. in. d. l. in insulā. ſ. vsuras, vt ibi p Jmo. ꝛ p Alex. in. l. diuortio. in p̄n. ff. sol. mat. ꝛ i q̄si. xxvij. viso themate. iiij. vol. ꝛ ō materia hr̄ copiose p Cor. in q̄si. xliij. ꝛ cxlv. ij. vol. ꝛ in q̄si. vlt. eo. volu. ꝛ in q̄si. clxiij. ꝛ ccxl. iij. vol. ꝛ rō est qz ēt q̄ heredes mariti sint in mora restituēdi dotez nihil ppea debeī vxori p alimentis qz imputādū est ei quare dotē nō exegerit ita late disputādo firmat Alex. in. d. l. diuortio. in p̄n. in. v. col. dicens istā esse cōez opi. ¶ Et ista q̄clusio in vxore p̄cedit ēt si mulier cui facta est mora p heredes mariti in restituēdo dotē post annū aliq̄d ab eis stipulata sit p alimētis donec ei restituaī dos, qz adhuc nō obstā. illo blādo vocabulo alimentoꝝ, nihil ei debereī vt hr̄ soleniter per Pet. de anch. in q̄si. cl. in. q. q̄ vertiī, ꝛ refert ꝛ late extēdit Alex. in. d. l. diuortio. in p̄n. in. vj. col. ¶ Istud aūt q̄ dictū de vxore restringiī duobus modis. j. modo qñ heredes mariti fuerunt in mora restituēdi dotē ꝛ vxor reperiī in dāno emergēti, ꝛ pōt exemplificari qñ mulier nō haberet vñ aliūde se aleret, vel aliter dānū patereī ex mora dictoꝝ here. qz ēt hodie de in. cano. viure peti p̄ñt rōne damni emergentis vt p gl. in. l. ij. C. de vsur. ꝛ plene p cano. in. c. q̄estus extra eo. tit. ꝛ p gl. in. l. cnrabit. C. de act. emp. Jsto. n. casu si mulier perciperet fructus ex re sibi pignori data post restitutionē dotis, nō tenereī eos in dotē cōpensare vsq; ad q̄decētiā sui interesse damni emergentis ꝛ ita tz Bal. no. in. trac. dotis. in viij. pte p̄n. i. xxij. p̄ni. ꝛ latius Alex. i. d. l. diuortio. in p̄n. in. vj. col. ¶ Scdo mō restrigiī id qđ. ſ. q̄clusuz est i vxore qñ p̄cedēte mora heredū in restituēda dote, mulier esset talis q̄ esset solita dare pecunias mercatoribus ad honestū lucrū, nā tūc rōne lucri cessantis poterit mulier p̄cipe ex fructibꝰ illō itereſſe q̄ verisimiliter lucrata fuisset si dotē rehabuisset ꝛ illā ad honestū lucrū mercatoribus dedisset. iuxta no. i. l. iij. i fi. ff. ō eo q̄ cer. lo. ꝛ ita tenēt Bal. nonellus ꝛ Alex. i locis. ſ. i p̄ria restric. alle. ¶ Extra aūt istas duas restric. bz locū limi. ꝛ q̄clu. ſ. fcā. ſ. qđ vxor teneaī fructus p̄ceptos ex re pignorata sibi p restōne dotis cōpē sare in sortez ēt data mora heredū mariti. iuxta tex. ꝛ ibi no. i. l. titia. ff. de sol. nō obstā. quocūq; pacto quibuscūq; blādis vocabulis q̄cepto vt per Alex. in. d. l. diuortio. in p̄n. in. vj. col. Et per hec est expedita ista. v. pars p̄nc. istius tractatus ꝛc.

¶ Sexta pars principalis.

c Apio igitur nunc. vj. partez princi. tracta. nostri, i qua ponīt materia resolutionis pignoris ꝛ hipotecę vez q̄bus modis tollaī, ꝛ resoluaī pignora ꝛ hīpote. ¶ Et ista pars p facilioꝛi ordine distinguiī in. iij. membra p̄n. i. j. membro tractabitur de venditione ꝛ alienatione pignoris ꝛ hipotece. In secundo membro videbimus de p̄scriptionibus pignoris ꝛ hipotece. In tertio membro discutieī de diuersis aliis modis quibus pignora, ꝛ hipotece finiantur ꝛ resoluantur.

SVMMARIVM

1 Creditor non potest ad venditionez pignoris peruenisse nisi debitor sit in mora.
2 Jus digestoꝝ ꝛ ins. C. differūt in materia venditionis pignoꝝ.
3 Conuentio facta inter creditorem ꝛ debitorem qđ creditor non possit vendere pignus an sit validum.
4 Denuntiatio trina qualiter sit fienda ꝛ quantum internallum in illa esse debeat.
5 Pactum q̄ pignus vendi possit per creditorem nulladenūtiatione p̄cedente validum est.
6 Debitor an pro venditione pignoris debeat admoneri vt adsit venditioni.
7 Ordo in venditione pignoris iudicialis qualis sit seruandus.
8 Pignus pretorium infra quantum tempus vendi possit.
9 Uēditio pignoris iudicialis vel pretorij dz fieri auctore p̄tore.
10 Creditor an possit admitti ad emptionē pignoris iudicialis vel pretorij.
11 Creditor an possit alienare pignus conuentionale.
12 Dominiū alicuius rei nō habens an possit in alteruz trāsferre.
13 Creditor dicitur in pignore procurator debitoris.
14 Creditorez posse transferre dominium pignoris in ementē qualiter intelligatur.
15 Creditor potest vendere pignus seruatis tantum seruandis.
16 Creditor an possit vendere pignus pendente lite mota p alium contra debitorem super re pignorata.
17 Creditor potest vendere pignus nō obstante diuisione de eo facta inter heredes debitoris.
18 Creditor an possit vendere simplicem hipotecam.
19 Cessionem habens a creditore an possit pignus vendere.
20 Creditor an possit vendere fructus pignoris.
21 Creditor an possit vendere pignus pro parte redemptum.
22 Rebus pluribꝰ pignoratis an possit creditor vēdere vnā illaꝝ.
23 Creditor an teneaī cōsentire debitori volenti vendere pignus.
24 Creditor an possit vendere pignora incorporalia.
25 Creditor an possit pignus precario debitori q̄cessum vendere.
26 Creditor an possit vendere pignus debitori.
27 Debitor dz actionem pignoratitiam contra creditorē dolo malo pignus vendentem.
28 Pignus venditum quo casu possit a debitore vendicari.
29 Creditor volens vendere pignus minus iusto pretio potest impediri per debitorem.
30 Creditor secundus an ꝛ quo pacto possit vendere pignus.
31 Hipoteca p̄scriptiōe empta perit, sic ꝛ anc̄tas vēdēdi pignꝰ.
32 Emens pignus a debitore p̄fertur emēti a creditore, salua hipoteca creditori competenti.
33 Emere rem suam nemo potest.
34 Res vna pluribus creditoribus hipotecata an possit vendi.
35 Creditor obligans omnia bona sua creditori pro debito an possit vendere ꝛ dominium transferre.
36 Debitor constitutus se possidere bona hipotecata p creditore

si ea

si ea alienet potest creditor agere ad reuocationem.
37 Creditor an vendẽdo pignus posset habere fidem de precio.
38 Periculum creditoris vendentis pignus ⁊ habentis fidem de precio in quo versetur.
39 Domus combusta creditori hipotecata si a debitore reedificetur an possit extunc per creditorem vendi.
40 Creditor vendens pignus an teneatur emptori de euictione.
41 Creditor vendẽs pignus iure permittẽte an poterit euincere illud ab emptore.
42 Solutione eius ꝙ debetur tollitur omnis obligatio.
43 Res obligata creditori tradita an vendi possit.
44 Actio semel extincta non reuiuiscit.
45 Medium inter esse obligatũ ⁊ non esse obligatum est suspensio obligationis ad tempus.
46 Creditor qui vẽdidit pignus ⁊ promisit de euictione in casibus promissis potest retinere alia pignora done sibi a debitore ỏ indennitate caueatur.
47 Subbastatio an in venditione pignorum requiratur.

¶ Primum membrum.vj.partis principalis.

Egrediẽdo itaqꝫ primuꝫ

3 membrũ huius.vj.partis princi.in quo tractabim⁹ de venditione ⁊ alienatione pignorum,pro intelligẽ
1 tia dicendorum in materia sunt premittenda aliqua. ¶ †Et primo qỏ ante cꝫ perueniat̃ ꝑ creditorẽ ad venditionẽ pignoris requiritur ꝙ debitor sit in mora soluendi debitũ, vt est text. ⁊ ibi Bar.⁊ Sali.in.l.cũ soluẽde.ff.de distrac.pi.⁊ iõ vbi est apposita certa dies ad soluẽdũ,illi⁹ lapsus sufficit ad ꝙstituẽdũ debitorem in mora.l.magnam.C.de ꝓben.⁊ com.stip.⁊ ita ꝓprie loquit̃ tex.in.d.l.cũ soluẽde,vbi aũt dies nõ esset apposita requirit̃ interpellatio ad cõstituendũ debitorẽ in mora iuxta.l.si ex legati cã ⁊ ibi not.ff.de ver.obli. ¶ Et istud ẽt procedit qñ data esset licẽtia creditori quod posset vendere pignus,qz sp talis licentia intelligitur concessa sub ista conditione si debitor fuerit i mora soluendi debitũ,ita declarat Pau.de cast.in.l.si quenerit.la.j.que est lex.iiij.ff.de pig.actio. ⁊ isto casu qñ est data licentia creditori vendẽdi pignus.sufficiet mora debitoris ad vẽdendũ pignus absqꝫ alia denunciatione vt tenet gl. i.l.creditor hipotecas.C.de dist.pig.⁊ hoc ꝓcedit.tam de iure ffor.ꝑm.d.l.si quenerit cꝫ de iure.C.ꝑm.l.fi.C.ỏ iure do.impe.vt declarat
2 Pau.de cast.in.d.l.si quenerit. ¶ †Secỏ premitte ꝙ qñ nõ fuit data licentia creditori vendẽdi pignus ⁊ neqꝫ ꝙcessus neqꝫ prohibitus vendere est differentia inter ius ffor ⁊ ius.C.qz ỏ in re ffor vltra moꝛã debitoris nulla alia requirebat̃ denũciatio, vt sentit gl.in.d.l.si quenerit in glo.in verbo liceat cꝫ ibi sequit̃ Pau.de cast.bodie aũt de iure.C.ꝑm.d.l.fi.C.de iure do.ipe. in.§.j.requiritur vna denunciatio ⁊ illa sufficit,ita tz glo.in.d.l.
3 creditor hipotecas. ¶ †Tertio premitte ꝙ cõuẽtio facta inter creditorẽ ⁊ debitorẽ ꝙ creditor non possit vendere pignus ỏ in re nõ vz qz est ꝯ publicã vtilitatẽ,nam si creditor non posset vẽdere pignus nõ reperiret̃ qui vellet mutuare indigẽtibus ita dicit glo.elegãs in.d.l.si quenerit cꝫ sequuntur ibi doc.⁊ ꝑ hoc dicit ibi Sali.ꝙ huic iuri vendẽdi pignus ꝑ creditorẽ renunciari nõ põt p.Lius publicũ.ff.de pac.⁊ sequit̃ Ang.de are.insti. quibus alie. tz vel nõ.§.j.i fi.in ver.vnũ preceteris no.⁊c.tz isto casu qñ fuit quẽtũ vt creditor nõ possit vẽdere pignus ỏ iure ffor per.d.l.si quenerit requirit̃ trina denũciatio anteqꝫ procedatur in venditionẽ pignoris quasi ꝓcedens conuentio de non vendẽdo pignore contineat in se tacitã ꝙditionẽ nisi ter fuerit denunciatũ debitori vt solueret ita declarat Sali. in.d.l.si quenerit secũdo not.⁊ tz gl.in.d.l.creditor hipotecas ⁊ gl. in.d.§.j. instit. qui alie.li.vel nõ. ¶ Nec istud de trina citatione requisita isto casu bodie est correctũ per.d.l.fi.C.de iure do.impe. vt declarat Pau.de cast.in.d.l.si quenerit qz si nihil est quẽtũ de venditione pignoris requirit̃ vna denũciatio.d.l.si.fortius dz regri
4 trina qñ fuit quẽtũ vt pignus nõ posset vendi. ¶ †Et ista trina denũciatio nõ ꝑt fieri vno ꝙtextu vcz solue,solue,solue,qz ꝺ mõ nõ diceret̃ quis ter denunciasse sed ter fuisset locutũ arg.l.meuins.§.eũ q.ff.de le.ij.ita tz gl. Bar.⁊ oẽs alij in.d.l.si quenerit ⁊ Alex.in.l.de pupillo.§.si qs ipsi pretori.in.j.⁊.ij.col.i ℣. ꝓdcis adde.ff.de no.op.nũ. ¶ Sed dubitari posset cꝫtũ spatiũ debeat itermitti inter vnã denũciationem ⁊ aliã , ⁊ gl.⁊ Bart. in.d.l.si quenerit tz ꝙ saltẽ debeat intermitti spatiũ vnius diei inter vnã denũciationẽ ⁊ altã. ¶ Sed Jac.bu. Sali. Pa.de ca.⁊ alij ibi tenẽt ꝙ istỏ sit arbitrariũ, ⁊ ꝙ iudex dẽat arbitrari ꝙ ad minus in istis denũciatio.debeat itermitti spaciꝫ decem dierum,qz debitor nõ dz venire cũ sacco paratus arg.l.si debitori.ff.de iudic.vel ẽt minus ad arbitriũ iudicis ⁊ istud tz ⁊ reputat verius Ang.de are.insti.qui.alie.li.vel non.§.j.col.fi.
¶ Quarto ꝓmitte ꝙ post dictas denũciationes vt.§.diuersimo de requisitas anteqꝫ deueniat̃ ad venditionẽ pignoris dz expectari biennũ iuxta.l.fi.C.de iure do.impetra.ita tz gl.in.d.l.si conuenerit cꝫ ibi sequit̃ Bar.subdens ꝙ in quibusdã partibus annus tm̃ expectat̃,⁊ ita ẽt tz ibi Saly. ¶ Istud ãt biennũ qñ creditũ est liquidũ currit a tpe denunciationis qñ vero nõ est liquidũ currit a tpe sñie vt vult gl.in.d.l.si conuenerit cꝫ ibi sequ̇t Bar.ſz gl.in.d.l.fi.melius declarando dicit ꝙ biẽnũ currit a tempore vnice denunciationis qñ vnica requirit̃,qñ vero requirunt̃ tres currit omnibus elapsis,⁊ qỏ dr̃ a tempore sñie intelligit ibi gl.interlocutorie late ꝯ debitorem de soluendo debitum,siue de luendo pignus ⁊ istud sequitur Saly.in.d.l.si cõuenerit.
5 ¶ †Quinto premitte ꝙ predicta procednnt nisi esset factum ꝙ pignus vendi posset per creditorem nulla monitiõe vel denunciatione precedente,qz tale pactum vz,⁊ tunc nõ requirit̃ alia monitio,presupposita tm̃ semper mora debitoris in soluẽdo vt dixi.§.in.j.premisso nu.j.ita no.Bar.in.l.tirio.§.fi.per illum tex.ff.ad muni.⁊ idẽ vult gl.in.l.creditor hypotecas.ff.ỏ distra. pig.in gl.in versi.testato.⁊ ibi Bal.idem tenent Sal. Pau. de ca.⁊ Alex.in.d.l.si conuenerit ⁊ bal.in.d.l.fi C.de iure do.
6 impet. ¶ †Sexto premitte ꝙ vltra supradictas denunciatiões vt supra requisitas in vẽditione pignoris,requiritur ẽt anteqꝫ deueniatur ad actũ venditionis alia admonitio debitoris, nõ quidem vt debitor soluat vt priores facte sunt ſz vt veniat ⁊ assistat venditioni si vult ⁊ sic ista fit ad tollendum frandis presumptionem,⁊ de hac admonitione loquitur ꝓprie.d.l.creditor hypotecas. ¶ Adde tñ ꝙ si ista vltima admonitio omittat̃ , nihilominus valebit venditio qz ꝑ alias denunciationes tam erat acquisita prãs creditori vendendi pignus ideo venditio firma est , ſz si cõmissa esset frans in vendendo per creditorẽ,posset cõueniri a debitore directa pignoratitia ad interesse, omissis ãt ꝑmis denunciationibus vt.§.requisitis venditio esset nulla tex.est in d.l.creditor hipotecas,⁊ ibi no.Jac.ỏ are.Cy.⁊ bal.⁊ Pau. de ca.in.d.l.conuenerit. ¶ Que oia vt.§.in istis sex premissis posita ꝑ me , sub breuitate magistraliter tm̃ refert Bar.i.l.pe. que incipit creditor.ff.de distrac.pig.vcz ꝙ ad hoc vt creditor possit vẽdere pignus primo requiritur ꝙ debitor sit in mora soluendi.d.l.cũ soluende ⁊ l.debitores.C.de pig.secundo requiritur ꝙ creditor post moram expectet per biẽnũ.d.l.fi.C.de iure dot.impe.⁊ hoc nisi aliud tps sit appositũ ex pacto vel ex ꝙsuetudine,vt.l.de ꝙbus.ff.de legi.⁊ istis cessantib⁹ vẽditio esset nulla vt.d.l.fi.tertio ſz bar.regrit̃ ꝙ tpe quo pignus exponit̃ venale istỏ denũciet̃ debitori.d.l.creditori hipo.ſz tm̃ si hoc tertiũ eẽt omissum vẽditio nõ esset nulla,sed creditor tãqꝫ in malafi.teneret̃ pignoratitia ab interesse.d.l.creditor,put tenet̃ qñ malãfi. adhibuit i vẽdẽdo ꝑ viliori ptio.vt.l.j.C.si vẽdi.pi.aga.⁊ aliqd de mã br̃ ꝑ Cor.in ꝙs.clxxij.i litera.a.⁊.e.j.vol.⁊ i ꝙsil.lxxix.
7 iij.vol.⁊c. ¶ †Septimo ꝓmitte ꝙ ꝓdcã ꝓcedũt in pignore ꝙditionali,i pignore aũt iudiciali ꝙ capit̃ ꝑ executione sñie diffinita.l.a diuo pio.ff.ỏ re in. alius ordo est seruãdus qñ ad illius vẽditionem ꝓcedit̃. Nã ꝓmo postqꝫ est lata sñia ꝯ debitorẽ anteqꝫ ꝓcedet̃ ad capiẽdũ pignus dz supsederi ꝑ.iiij. menses , qz istud tps.iiij.mensium dat̃ ꝙdẽnatis ad soluẽdũ.l.ij.C.de usu. rei iud.⁊ late de hac mã tpis quatuor mensiũ br̃ ꝑ Jas. i.l.debitoribus.ff.de re in.vbi ponit i ꝺ regulã cum.vij.limitatio. ¶ Secỏ post pignus captũ dz adhuc debitor expectari ꝑ alios.ij. menses añqꝫ ꝓcedat̃ ad venditionẽ pigno.⁊ istud tps duorum mensiũ nõ reperit̃ bodie immutatũ ſz Bar.in.l.a diuo pio.§.i vẽditione.ff.de re in.⁊ i.l.debitoribus.eo.ti.⁊ i.l.fi.ad fi.C.de exec. rei iud.⁊ sic istud tps.ij.mẽsium est ꝓfixũ solũ ad vẽditionẽ pig. non aũt est ꝓfixũ ꝙdẽnatis ad soluẽdũ cꝫnis in hoc ꝯtrius.⁊ male teneat gl.i.l.ij.C.ỏ vsu.rei iu.⁊ i.l.si debitori.ff.ỏ iud.⁊ Cy. in.l.j. ℣.fi.C.de dila. put ista late firmant̃ ꝑ Bar. Alexã.⁊ Jas.in.l.
8 debitoribus.ff.de re iud. ¶ †Et ꝓdcã ꝓcedũt in pignore iudiciali ꝓprio sumpto ꝙ capit̃ ꝑ executione sñie, ſz i pig. ꝓtorio ꝙ est ꝓprie qñ capit̃ i ꝙtumatiã rei nõ cõparẽtis varie fuerũt opi. inter antiquos.j.cꝫtũ tps vẽdi possit.⁊ Spe.in ti.de.j.⁊.ij.decre.refert nouẽ opi. ¶ Tñ magis cõis opi.est qỏ relinquat̃ arbitrio iudicãtis.j.cꝫtũ tps tale pign⁹ ꝓtorius possit vẽdi ex quo tale tps in iure nõ innenit̃ determinatus iuxta tex.i.l.j.in fi.ff.de iu.delt.⁊ in.c.de causis de of.dele.⁊ in.c.fi.de trãsa.⁊ hec opi.

approbaꝫ ꝑ doc. i. l. cũ ꝓponas. C. de bo. an. ind. pos. ⁊ ꝑ Bar. ⁊ alios in l. si finita. §. inha. ff. de dã. infe. ⁊ late ꝑ Alex. in. l. a diuo pio. §. in vendtione in. v. col. in ver. q̃rit gl. j. q̃stũ tps. ff. de re
9 ind. ⁊ ibi ꝑ Jaſ. ⁊ ꝑ Jaſ. ét in. d. l. debitorib⁹. ¶ †Adde in materia q̃ vẽditio pignoris iudicialis vel ꝓtorijs dz fieri autore ꝓtore, vcz ꝑ iudicẽ ordinariũ cãe vt eſt tex. ⁊ ibi gl. in. l. j. C. ſi i cauſam iudic. pig. capi. ſit. ſupplet tu ſz Sali. ibi vel ét delegatũ, ſi eidẽ data ſit poteſtas ex reſcripto delegãtis. Non aũt vẽdi põt ꝑ creditorẽ miſſuz in poſ. niſi forte iudex ꝙceſſerit creditori talẽ auctoritatẽ vt. ſ. ipſe creditor ꝓpria auctoritate poſſit vẽdere pignus, q̃ iſtud iudex põt facere vt no. Bal. poſt Jaco. de are. ⁊ Cy. in. l. ij. C. eo. ti. ⁊ hẽ ꝑ Alex. poſt gl. ⁊ alios i. l. miles. §. q̃ iudicati. ff. de re iu. tunc. n. par cenſeꝫ ꝙſtituta executor ⁊ nũcius i cã ſua, vt no. Bar. in. l. inſte poſſidet. ff. de acq. poſ. ⁊ ſeq̃ Jaſ.
10 in. d. §. q iudicati. ¶ †Adde ét q̃ dum vendit̃ pignus iudiciale vel ꝓtorũ, ſi nõ reperit̃ emptor, vel ſi reperit̃ ⁊ nõ offert iuſtũ pretiũ põt admitti ipſe creditor ad licitandũ ⁊ ipſo offerente iuſtũ pretiũ põt ei vẽdi pignus tãq̃ extraneo. tex. eſt ⁊ ibi Bal. ⁊ Sali. in. d. l. ij. C. ſi in cãm iudi. pig. c. ſit. ⁊ ſi emptor nõ inuenit̃ nec ipſe creditor vult licitare, q̃ inuitus nõ cogit̃ põt creditori pignus adiudicari auctoritate ꝓncipis vt. l. fi. C. eo. ti. ¶ Bũ aũt dcm̃ eſt auctoritate ꝓn. intellige tu ꝑ iudicẽ ordinariũ cãe faciẽtẽ hoc auctoritate ordinaria ſibi a ꝓncipe ꝙceſſa, nõ aũt qõ noua auctoritas in hoc requiraꝫ oĩa. n. iure facimus quibus auctoritatẽ noſtrã ipartimur dicit iperator in. l. auctoritatẽ. §. oĩa. C. de vet. iur. enucleã. Ita declarant Bal. ⁊ Sali. in. d. l. fin. ⁊ Sali. in. l. ordo. C. de exe. rei iud. p. l. a diuo pio. §. ſi pignora. ff.
11 de re iud. quicqid aliud dixerit ſup hoc Cy. in. d. l. fi. ¶ †Et ex predictis apparet q̃ creditor vel ex pacto vel ſine pacto ſeruata forma iuris põt alienare pignus q̃tionale vt dictũ eſt. ſ. ⁊ alienãdo tranſfert dñium in emẽtez licet ipſe creditor q̃ alienat nõ ſit dñs vt inſti. qui. alie. licet vel nõ. §. j. ⁊ ibi ꝑ Ange. de are. ¶ Intellige tu ita demũ ſi emptor ſit inductus in poſ. pig. a creditore vẽdẽte, nõ aliter, vt. l. qui prediũ ⁊ ibi Bal. C. de diſtra. pig. ¶ †Nec eſt nouũ qõ q̃ dñiuz nõ hz alij dñium det vt.
12 l. nõ eſt nouũ. ff. ỏ ac. re. do. ⁊ iſto caſu fallit regula. traditio eo. tit. ⁊ l. nemo põt plus. ff. de re. iur. ⁊ ibi gl. ⁊ Becius ponũt plures alios caſus in quibus nõ hz dñium illud tñ alij dat. ¶ †Et
13 põt eſſe rõ q̃ creditor in pignore dr̃ ꝓcurator debitoris. l. creditori ⁊ ibi no. Pau. ⁊ Jaſ. ff. de no. ope. nũ. ⁊ Bar. in. l. ſi pignori in vlt. colũ. in ver. ſequit̃. ix. pars. ff. fa. her. ⁊ hoc ét in pignore vẽdẽdo ⁊ trãſferẽdo dñiuz in emptorẽ vt no. Bal. in. l. j. ℣. ité not. qõ creditor. C. de credi. euictio. pigno. nõ debere ⁊ iõ dixit Bal. in. l. j. in. ij. col. in ℣. ſed q̃ q̃ lege ꝛc. C. ſi ſeruus extero ⁊ ibi ét Cy. ⁊ Pau. de ca. qõ q̃ creditor vẽdit pignus cẽſeꝫ
14 vẽdere ipſe debitor. ¶ †Et illud q̃ dcm̃ eſt qõ creditor vẽdẽs pignus trãſfert dñiuz in emptorẽ intellige procedere q̃n creditor q̃ vẽdit poſſidet pignus ſecus aũt ſi creditor nõ poſſidet ſed agit q̃ tertiũ poſſeſſorez ſoluẽtẽ creditori litis eſtimationẽ nõ trãſfertur dñiuz ꝑ creditorẽ ꝑ tex. in. l. creditor qui rem. ff. de pig. act. nã lz alias ſolutio litis eſtimationis in actione reali habeat vim emptionis vt. l. litis eſtimatio. ff. pro empto. tñ ſecus eſt in pignore ⁊ hipoteca vt not. Pau. de caſt. in. l. ſi quenerit in fi. j. col. ff. de pig. act. ⁊ late notant. ſ. in. iiij. bembro. v. partis prin. vbi vi-
15 de ꝛc ¶ †Ex premiſſis igit̃. ſ. ⁊ relatis ſume regulã qõ creditor põt vẽdere pignus ſeruatis tñ ſeruandis de quibus. ſ. dictuz eſt, ⁊ in iſta regula pone primo decẽ amplia. ⁊ poſt ea totidẽ limitationes ex quibus habebis totã materiaz q̃n creditor poſſit alienare pignus ⁊ q̃n non poſſit. ¶ Primo igit̃ amplia regulaz vt procedat nõ ſolũ in rebus maioris ⁊ profanis, ſed ét in rebus eccleſie ⁊ minoris. Nã ſi res eccleſie ⁊ minoris ſint a principio ſoleniter pignorate vt de iure requirit̃, poterũt poſtea vẽdi ꝑ creditorẽ nõ ſeruatis ſolẽnitatibus alias requiſitis in venditionibus rei eccleſie vel minor vt no. Bar. i auc. hoc ins. porrectũ in vlt. col. in ℣. quero pone q̃ eccleſia pignorauit fundum. C. de ſac. ſan. eccle. ⁊ hoc tex. in. l. pupillor. §. j. ff. ỏ reb. eo. ⁊ faciunt not. ꝑ Bartol. in. l. ij. in. j. q. princi. C. de pig. ⁊ per Flor. in. l. caueri. ff. com. prꝫ. ¶ Scõo amplia. d. reg. vt procedat ét ſi debitor in ſuo teſtamẽtõ ꝓhibuerit alienari bona ſua ſub pena applicationis fiſco ſi fuerint alienata vel ſub alia pena q̃ nõ obſtã. tali prohibitione creditor nõ impediet̃ iur̃ creditoris alienare ſua pignora vt eſt tex. ⁊ ibi glo. Bald. ⁊ Salice. in. l. j. C. de debito. venditio. pigno. impedi. non poſſunt. ⁊ idem eſt ſi teſtator rem pignoratitiam creditori ſuo in teſtamento alteri le-

Regula

gauerit, q̃ ꝑ tale lega. nõ ipedit̃ creditor iure creditoris vẽdeꝫ, ⁊ idẽ eſt ſi in dicta re debitor in teſtõ fecit aliq̃ ſubſtitutionẽ vt oĩa iſta no. per Bal. in. d. l. j. nam ſm eũ vẽditio facta ꝑ creditorem extinguit legatũ. l. qui ſolidũ. §. fi. ff. ỏ leg. ij. cũ aliis ibi allegatis ꝑ eũ. idẽ tz Bal. i. l. predia in vlt. col. in verſi. ſequit̃. ij. ps. C. de fideicõmiſ. vbi ét plus vult. vcz q̃ ſi dicta vẽditio fiat ꝑ creditorẽ ex pacto inito cũ debitore, nõ ſit in ea citãdus legatarius, ſecus ãt ſi fiat executiue in iudicio vt ibi ꝑ eũ. ¶ Et ſimiliter nõ ipedieꝫ dicta vẽditio ſi debitor ꝓteſteꝫ creditori ne vẽdat vel alijs ne emãt, niſi prius debitor offerat creditori itegruz debitũ cũ vſuris, ⁊ creditore recuſante recipere ꝺponat, aliqn̄ ſi modicũ qd reſtet de debito talis ꝓteſtatio nõ relenat in aliq̃, ⁊ emptorẽ nõ ꝙſtituit i mala fide tãq̃ facta a nõ habẽte ius ꝓteſtandi tex. eſt no. ⁊ ibi gl. fi. ⁊ Bal. ⁊ Sal. in. l. fi. C. debi. vẽdi. pig. impe. nõ poſ. ¶ Et idẽ eſt in ſcõo creditore ꝓteſtãte ne primus vẽdat vt. l. fi. ⁊ ibi ꝑ doct. C. ſi anti. credi. ⁊ idez chyrographarius creditor q̃ nõ poterat vẽdere, vẽdiderit, q̃ ꝑ talẽ vẽditionẽ iniuſte factã, nõ ipedieꝫ primus creditor hypotecarius vendere vt eſt tex. ⁊ ibi ꝑ Bal. ⁊ alios in. l. rei. C. de diſtra. pig.
16 ¶ †Tertio amplia r̃ã q̃ talis vẽditio fieri põt ꝑ creditorẽ ét pendẽte lite mota ꝑ aliũ ꝙ debitorẽ ſup re pignorata, q̃ exercitiũ q̃ eſt natũ ipſi creditori nõ põt ipediri ꝑ talez litẽ ita not. Bal. in. d. l. j. C. de litigio. ¶ Sed aduerte q̃ bal. iſtud ibi non firmat, ⁊ ego credo q̃ ampliatio nõ ſit vera, q̃ res litigioſa nec alienari nec obligari põt vt ꝑ Bar. i. l. j. §. j. ff. de liti. ⁊ iſti regule ſtãdũ eſt niſi ꝓbet̃ exceptio iuxta no. ꝑ Bar. ⁊ Jaſ. in. l. ij. ff. ſi quis in ius voc. nõ ierit. ⁊ ꝑ Jaſ. in. l. cetera. ff. de leg. j. excep. ãt nõ ꝓbatur lege, ⁊ non obſtat text. in. l. j. C. de litigio. q̃ ille text. loquit̃ in denunciatione extraiudiciali que ſola non facit rẽ litigioſam vt not. ibi gl. ꝑ. l. j. ff. eo. ⁊ ita ét ſentit ibi Bal. ⁊ ideo nõ
17 puto tenẽdũ hãc ampliationem. ¶ †Quarto amplia regulã q̃ creditor põt vendere pignus nõ obſtã. diuiſione de eo fcã inter heredes debitoris vt eſt tex. ⁊ ibi Bar. in. l. arbiter. ff. de diſtr. pigno. ⁊ idem tex. ad litterã eſt in. l. fi. eo. tit. quẽ Bar. dicit ſuiſſe duplicatũ ex inaduertentia. ¶ †Quinto amplia regulam vt
18 procedat nõ ſolum in pignore tradito creditori, ſed ét in ſimplici hipo. q̃ ét illam creditor vendere poteſt. ita tenet Bal. poſt Nico. de ma. in. l. ſi a creditore. C. de actio. ⁊ oblig. ⁊ Bart. in l. pe. in verſicu. ij. modo. ff. de diſtrac. pig. ⁊ eſt tex. in. l. ſi in hoc. C. de diſtrac. pi. ⁊ hoc niſi ipſa hipo. eſſet preſcriptione ſublata vt habetur per Bald. in. d. l. ſi a creditore, ⁊ iſto etiam caſu ſ. quando creditor vendit hipotecam tranſfert dominium in emptorem, ſi eum inducat in poſſeſſionem, quamuis ipſe creditor non poſſideret ita nota. Paul. de caſt. in. d. l. ſi conuenerit in verſiculo item quero ſi tempore. ff. de pignoratitia actione.
¶ Subdit tamen hoc procedere quando creditor vendit rem hipotecatam, ſecus autem ſecundum eum ſi venderet ius quod haberet in re, quia tunc ſolum ius pignoris eſſet venditum, ⁊ emptor iſto caſu poteſt intentare hipotecariam, non autem rei vẽdicationem per tex. ⁊ ibi glo. ⁊ docto. in. l. ex nominis. C. de re. vel actio. vendi. quod not. vt euites equiuocationem ꝛc.
19 ¶ †Sexto amplia regulã quod non ſolum creditor principalis poteſt vendere pignus ⁊ hipotecam, ſed ét ille qui habet ceſſionem ab eo iuxta no. per Bar. ⁊ alios in. l. ariſto. ff. que res pig. obli. poſ. ¶ Et iſtud habet locũ non ſolũ ſi ſit ceſſa ipſa hipoteca, ſed ét ſi ſit ceſſa ſimpliciter perſonalis, q̃ etiam tunc intelligitur ceſſa hipotecaria ſine illa oriatur ex obligatione generali, ſiue ex ſpeciali vt eſt tex. ⁊ ibi not. Bald. in. l. ſi inſolutum. C. de actio. ⁊ obliga. ⁊ cum ipſa hipotecaria comprehenſa in ceſſione facta de perſonali in conſequentiam ⁊ acceſſorie, tranſit etiã ius diſtrahendi in ipſum ceſſionariũ vt not. Bal. in. d. l. ſi a creditore in primo notabili, ⁊ dictum ius diſtrahendi quod vt dictum eſt tranſmittitur in ceſſionariũ fortius dicẽdũ eſt quod tranſmittatur in heredem creditoris vt eſt text. in. l. ſi neceſſarias. §. penultimo. ff. de pignoratitia actione. vbi habetur quod creditor poſſit vendere pignus in dubio, non cenſetur perſonale, ſed extenditur etiam ad heredem niſi aliud in contrarium actũ ſit.
20 ¶ †Septimo amplia dictam regulam vt creditor nõ ſoluz poſſit vendere pignus, ſed etiam fructus pignoris non durabiles, ne pereant. ita not. Bal. in. l. i. in. i. q. C. de pigno. acti. poſt gl. Fran. Accur. ⁊ Cyn. in. l. diuortio. §. ob donationes. ff. ſol. mat. quos Bal. alleg.
21 ¶ †Octauo amplia regulam vt procedat ét ſi eſſet ſoluta pars debiti ipſi creditori, q̃ hoc non obſtante creditor non teneꝫ reſtituere partẽ pignoris debitori ſed adhuc poteſt vẽdere. l. quãdiu. C. de diſtr. pigno. vbi Bal. dicit hoc procedere ét ſi vnus

nummus

numinus tantū deficeret, ꝛ ratio ē qꝛ ius pignoris est indiuiduū vt ibi no. Bal. ꝛ Saly. ad idē tex. i. l. si necessarias. §. si vnus. ff. de pig. act. ¶ Et extēde istā ampliatio. trib⁹ modis. ¶ Pmo vt bēat locū ēt si plures res essent pignori date, qꝛ creditor non cogeť vnā ex illis liberare p solutionem partis debiti. l. q pignori. ff. de pigno. ¶ Scdo extende vt ꝓcedat ampliatio ēt si principalis debitor decesserit relictis pluribus hŕdibus, quoꝝ vnus solvit partē suā debiti, qꝛ hoc non obstan. tota res pignori data vēdi poterit p creditorē vt est tex. in. d. l. si necessarias. §. si vnus ꝛ tex. in. l. vnus. C. de distra. pign. vbi gl. allegat ꝙcordātes ꝛ rō est qꝛ pignus inter coheredes nec actiue nec passiue recipit diuisionem vt. l. j. ꝛ ibi Bal. C. si vnus ex pluri. here. credi. vel de. ¶ Et ex hoc inferť qđ idē est si creditor decesserit relictis pluribus hŕdibus, qꝛ ꝫ vni ex dictis hŕdibus, soluat̄ sua portio crediti, tñ ceteri hŕdes ꝙbus nō ē solutū poterūt vēdeť totū pign⁹ oblatio ꝛ redditio debitori illud qđ sotnerat eoꝝ coheredi vt ē tex. in. l. solutus. §. si creditori. ff. de pig. actio. ꝛ ibi no. Bar. Sali. ꝛ Pau. de cast. ¶ Tertio extende vt ꝓcedat ampliatio ēt si sors sit soluta sed non sint solute vsure ꝛ alie accessiones ꝛ expense facte in pignore qꝛ etiā pro illis totū pignus poterit retineri ꝛ vēdi per creditorē vt est tex. in d. l. si necessarias. §. fin. ꝛ ibi no. Bar. ꝛ de pretio pignoris prius satisfieri ꝺꝫ creditori de vsuris ꝛ postea de sorte. l. cū ꝛ sortis in prin. ff. de pigno. actio. ēt si dicte vsure essent debite naturaliter tantū. l. in bis. §. iperator. ff. de solu. ꝛ late per Bar. in. l. cum ex pluribus col. fi. eo. titu.

22 ¶ †Octano amplia rꝛam vt ꝓcedat ēt qñ plures res eēnt pignorate ꝛ creditor vellet vēdere vnā de pluribus, qꝛ poterit vt. l. creditoris. ff. de distra. pign. intelligendo tñ iuxta tex. in. l. ij. C. de pigno. ꝛ vt latius dixi. s. in. v. parte princi. in. ij. mēbro cū sequen. ꝛ declarando ēt dicā vt ꝫ in. v. limitatione huius regule.

¶ Intellige tñ banc ampliationem ꝛ declara nisi debitor instaret apud creditorē volentem vendere, qđ vendatur vna tantum res que sufficiat ad creditū, ꝛ qđ si ipse creditor eam non vult vēdere paratˇ qꝺ ipse debitor illā vendat, qꝛ istud debitor impetrare ꝺꝫ a creditore ita declarat Bar. i. d. l. creditoris. ꝛ ibi sequiť Salice. per tex. in. l. quamuis in prin. ff. de pigno. actio.

23 ¶ †Et ex hoc habes qđ ꝫ creditor non teneatur inuitus vendere pignus vel vendere magis vnum quā aliud, tñ bene cogiť cōsentire debitori voleti vendere ꝛ (si petaˇ) ostendere ꝛ exhibere pignus vt inspici possit ꝛ vēdi. vt est tex. in. l. ꝙuis in prin. ꝛ no. Jas. in. d. l. a diuo pio. §. sed ꝛ illud in. j. nota. ff. de re indica.

¶ Intellige tñ hoc prestita prius cautione per ipsum debitorem ipsi creditori (si res mobilis sit) pro sua indennitate vt est tex. in. d. l. ꝙuis in prin. ꝛ ibi no. Bar. q̄ cautio ꝺꝫ esse cū fideiussore de pigno. e restituendo vel de pretio illius satisfaciende ipsi creditori vt est tex. in. l. sicut. §. illud ver. tutius. ff. q. mo. pig. vel hi. so. p quē tex. dicit ibi Bar. in fi. determinari. d. l. ꝙuis iūctis not. in. d. l. a diuo pio. §. ꝫ ꝛ illud in fi. p Alex. sed si debitor vēderet pignus inito creditore, ei nō p̄iudicaret, ꝫ dēret vēdeť saluo in. creditoris vt. l. si debitor ꝛ ibi no. bal. ꝛ Sali. C. de distra. pign.

24 ¶ †Decimo amplia vt creditor possit ēt vendere vsumfructū sibi pignoratū ꝛ sic noa solū pignora corporalia, sed etiam incorporalia vt est vsusfructus ita no. Bal. in. l. j. in fi. C. si pig. pi. da. fit. ꝫ proprietas p eum cui solus vsusfructus pignoratus fuit vendi nō possit vt no. Bar. in. l. si is q. §. iura in fi. ff. de pigno. vsusfructus aūt sicut dictū est, ꝛ no. Alex. i apo. ad Bar. in. d. §. in ra dicens qñ vsusfructus isto casu venditus per creditorē nunqꝫ reuertur ad proprietatem per tex. ꝛ ibi no. per Bal. in. l. j. C. si pi. pig. da. fit, ꝛ dixi late. s. in mēbro sepeciali hipothe. vcꝫ in tertio membro secunde partis principalis nume. xiij.

25 ¶ †Undecimo amplia dictā rꝛam vt procedat ēt si creditor rez sibi hipothecatam, precario concessisset ipsi debitori, qꝛ hoc nō obstante poterit creditor dictā rem vendere. l. ꝙ. ꝛ ibi Bald. C. de distrac. pig. ad idem tex. in. l. cum sortis. §. j. ff. de pign. actio. ꝛ isto casu facta venditione a creditore poterit agi ꝙtra debitorē nō restituētē rē emptori ad ꝛereſſe ꝟria pignoratitia, ītē ad ipsaꝫ rem ex cōducto vel ex p̄cario, vel ex interdicto vñ vi, vt est text. ꝛ ibi gl. ꝛ doc. in. l. si pignore. §. si post. ff. de pig. act. ꝛ sic habes decem ampliationes ad regulam, qꝛ tertia non est vera.

26 ¶ †Limitatur aūt dicta regula decem modis. Et primo quod ꝙuis creditor possit vendere alteri vt dictū est, ꝛ etiaꝫ ipse possit emere a debitore vendente vt. l. rescriptū in prin. ꝛ ibi Bar. ff. de distrac. pig. ꝛ l. tutius. ff. de pig. actio. quo casu qñ molestaretur a posterioribus creditoribus haberet ius retētionis, qꝛ ipse prior creditor emendo non vť voluisse recedere a vinculo pignoris nisi datio sibi fcā a debitore esset irreuocabilis vt declarat gl. no. in. l. q a debitore. ff. q po. in pi. hab. ꝛ ibi sequunť bart. ꝛ Sali. tñ ipse creditor nō ꝑt vēdere pign⁹ debitori. vt. l. debitor in pnc. ꝛ ibi declat ꝛ limitat soleniter Pau. de ca. eo. tit. Itē nec ipse creditor pōt vendere sibijpsi etiā per interpositā psonā, qꝛ talis venditio facta sibijpsi vel per interpositam personā non ꝺꝫ nec preiudicat debitori, quin ipse possit offerre debitum creditori ꝛ liberare pignus ꝛ ipsum repetere directa pignoratitia pinde ac si nulla facta esset venditio. tex. est solēnis ꝑm Bal. ibi in. l. ꝛ qui sub imagine. C. de distra. pig. Et vt declarat ibi Bar. ꝛ sequiť Saly. si post venditionē factam de pig. p creditorē alteri creditor ꝙtinue in possessione repertus est p̄sumiť ipse creditor ex hac sua possessione ꝙtinua p interpositam psonā emisse allegat. l. si ventri. §. in bonis. ff. de prini. credi. quod no. qꝛ pōt frequenter in facto ꝙtingere, ꝛ istud procedit etiā si creditor haberet expssam licentiā vendendi pignus cuicūqꝫ vellet vt ꝫ Bal. in. l. ordo in. ij. col. in ver. quero data est ptās creditori ꝛc. C. de

27 executiōe rei indicate p allegata ibi p eū. ¶ †Scdo limita rꝛaꝫ vt ꝓcedat qñ creditor venderet bona fide, secus aūt si venderet p dolum vili ptio, qꝛ tunc si dolus inueneneriť ex pte creditoris ꝛ emptoris, poterit debitor agere pignoratitia ad suū interesse ꝛ creditorē, ꝛ creditore non existente soluendo in subsidium poterit agere ꝛ emptorez ad restōnem pignoris oblato ei ptio soluto creditori ꝛ hoc qñ pignus vēditū fuit sed si vendita fuisset simplex hipotheca vcꝫ añ traditionem pignoris factam creditori, tunc non haberet locū pignoratitia, qꝛ illa non ꝛbitur absqꝫ traditione pignoris vt insti. qui. mo. re ꝛbi. obli. §. fi. ꝛ isto casu cōtra creditorem dareť actio de dolo ad interesse arg. l. si quis pignore in fi. ff. de pig. act. ꝑm Cy. Pe. Bar. ꝛ Saly. in. l. j. C. si vendi. pi. aga. Sed ꝛ emptorem tā in pignore quam in hipotheca vendita per dolū creditoris ꝛ emptoris ꝙpeteret interdictum fraudatorium vt firmant Bar. ꝛ Saly. in. d. l. j. vbi etiaꝫ ponunt modum libellandi in hoc interdicto. ¶ Et isto casu qñ scilicet agereť contra emptorem ex dolo participato ab eo cum creditore in emēdo pignus vel hipothecā nō posset emptor supplere iustū pretiū vt ꝫ gl. ꝛ Bal. ꝛ Saly. in. l. pe. C. si vēdi. pi. aga. Secus si dolus nō fuisset cōmissus in vēdēdo, ꝫ solū in minori seu viliori pretio. nā tunc bene posset emptor supplere pretiū cū vēditio nō fuerit ex hoc tm̄ nulla ꝑm Bal. in. d. l. penul. ¶ Et eodē mō non posset emptor supplere pretiū debitori, qñ venditio fuisset nulla ex eo, qꝛ creditor qui vendidit nō habebat facultatē vendendi. vel si habebat nō seruauit solēnia requisita de quibus dixi. s. in prin. huius. vj. partis. nu. ij. cū pluribus sequentibus. ꝛ ita declarat Bal. in. d. l. pen. ¶ Si āt dolus iterneneriť ex parte creditoris tm̄, ꝛ tunc ipse solus tenebiť ita qꝺ ēt emptor nō teneretˇ isto casu in subsidium ꝛcōm glo. ꝛ Sal. in. d. l. j. C. si vendi. pi. aga. ꝛ est tex. in. l. fi. eo. tit. ꝛ tex. ꝛ ibi glo. bal. ꝛ alij. in. l. si cessante. C. de distra. pi. ¶ Sꝫ si dolus iterneniſſet ex parte emptoris tm̄ ꝛ tunc dicit gl. qꝺ ipse emptor in subsidiū tenebiť. Sal. ibi dicit qꝺ dicta gl. est corrupta, ꝛ qꝺ isto casu tenebiť solus emptor ꝛ nō creditor qꝛ dolus nō ꝺꝫ egredi psonam cōmittentis. d. l. si cessante ꝛ l. fulcinius. §. qꝺ si aduersus. ff. ex ꝙbus causis in poss. ea. ꝛ hoc nisi creditor pluris vendiderit quaꝫ habere debuerit, qꝛ tunc p illo pluri ēt creditor ꝙueniri poterit vt. l. fi. C. de distrac. pig. ¶ Subdit tñ qꝺ si in isto pluri creditor nō reperireť solutēdo, posset ēt in eo in subsidiū ꝙueniri emptor pp eius dolū arg. l. fi. ff. de eo per quē fac. erit, ꝛ isto vltimo casu dicit Sal. qꝺ d. glo. posset saluari qꝺ tñ vltimū ipse relingt cogi tandū, tñ ego puto ꝓcedere p tex. in. l. fi. C. si vendi. pig. aga. ar

28 gumēdo a ꝛrio sensu. ¶ †Itē adde predictis qꝺ si creditor vēderet pignus nō seruata forma iuris vel añ tps vēdēdi poterit debitor ꝛ eius hŕs illud vendicare ab emptore oblato pretio habita ꝙsideratione fructuū iuxta. l. emptor. ff. de rei vēdi. nisi tñ emptor iam pignus vsucepisset, qꝛ tunc agendū esset ꝛ creditorem ad pretiū, ꝫ creditor illud poterit cū credito cōpēsare vt ē text. ꝛ ibi gl. Bal. ꝛ Sal. in. l. ij. C. si vendi. pig. aga. ꝛ in. l. pen. eod. tit. ¶ Sed ꝺubitatur an predicta procedant, si venditio facta fuit per creditorē cum auctoritate iudicis, an scꝫ isto casu debitor possit agere vt. s. dedictuꝫ fuit vel ex dolo participato in vēditione per creditorem ꝛ emptorē, vel ex cā minoris ꝛ viliorispťij ꝛ in hoc breuiter ꝛ cōclusiue ꝺōm puto qꝺ in ꝺubio p̄sumēdum est pro decreto iudicis quod oia rite ꝛ recte facta sint vt p Alex. ꝛ alios in. l. sciendum. ff. de verb. obli. ꝛ Fely. ꝛ Cano. in c. quoniam contra falsam de proba. sed tamen potest ꝓbari cōtrarium ꝛ hoc probato poterit debitor venire contra dictaꝫ venditionem modis, ꝛ formis supra traditis dicto decreto, ꝛ auctoritate iudicis non obstante prout in simili dicitur in termi-

nis.l.ij.C.de rei vendi.qz si in venditione interueniat decretū in dictis cessat remediū.d.l.ij. nisi ꝓbet lesio ⁊ deceptio vt late per Alex.post alios in.l.ptia rerū.ff.ad.l.falci.⁊ in.l.si quis cū alr. ff.de ver.oblig.⁊ in.l.pacta nouissima.C.de pac.⁊ hꝫ ꝑ modernos in repe.dicte.l.ij.in.ix.limitatione. ¶ Tertio limita rl'am nisi esset quentū qđ si intra certuz tps debitor nō solueret posset creditor vēdere pignus,qz si elapso termino debitor offerrat solnere anteꝯ creditor vēdat pignus dz audiri ⁊ creditor nō poterit postea vēdere vt in Spe.de li.qte.§.j.ver.pz ibi itē si tibi rē ⁊ hꝫ ꝑ Cardinalē in cle.j.§.nos itaꝯ penul.q.de iureiur.sequitur Decius in.l.fructus.ff.de regu.iur.p.l.iij.C.de pigno.⁊ dixi .§.quarta parte nu.j. ¶ Quarto limita qñ scōs creditor offerret sum: debitū ꝓio qz tunc primus vēdere pignus non posset. l.fi.⁊ ibi Bal.C.si anti.creditor.l.ij.C.de pigno.⁊ idē dōm est in debitore offerente qz ꝑ eius oblationem creditor impedit vēdere vt no.Bar.in.l.penul.q̄ incipit creditor.ff.de distrac.pigno.⁊ habetur in.l.fina.C.debi.vēdi.pigno.impedi.nō posse. ¶ Quinto limita quando essent plures res obligate, quia si ex venditione vnius potest satisfieri creditori, debet illa tantum vēdi non aūt plit vendi oēs nec ēt melioz,si vilioz vendi pōt ⁊ ex ea pōt qsequi creditor suū creditū gl.Bar.Bal.⁊ Salyc.in.l. ꝯdiu.C.de distrat.pign.⁊ si vēderet melioz qñ deterioz sufficiebat creditor dicere esse in dolo ⁊ tenet debitori ad ad interesse vt no.Bar.in.l.creditoris.ff.de distra.pigno.⁊ in.l.a diuo pio. §.in venditione.in versi.q̄ro hic dr ꝙ in execution.ff.de re iudi.subdens ibi idē esse in iudice,adeo qđ si aliud fieret ꝑ iudicē posset appellari taneꝯ esset excessus modus in exequēdo vt ibi ꝑ Bar.idē tz Bal.in.l.ordo.C.de execu.rei iudi.⁊ Abb.in.c. quo ad qsultationē.in.viij.col.de re iudi.⁊ ista é cōis opi.⁊ tenenda ꝯuis Rapha.cuma.⁊ Pe.de besu.in.d.§.in venditiōe tenuerint qđ in rebus mobilibus sit electio creditoris incipere ab illis que facilius emptorez inuenire pñt per aliqua argumēta q̄ Jas.post Alex.in.d.§.in venditione refert in.ij.col.in ver. in eadem gl.in fi.⁊ illis rñdet ⁊ residet cū cōi opi.vcz qđ etiam in rebus mobilibus pro executiōe incipiendū sit a rebus minus
29 damnosis vt ibi late per eū. ¶ †Adde adde ēt ꝓdictis qđ si creditor vellet vendere rē ꝑ minoꝛi ptio quā cōiter valeat vel si debitor offerret ⁊ creditor nollet recipere solutionē,sed vellet procedere ad venditionem,quod debitor pōt appellare a ꝓcessu facto super venditione ⁊ per talē appellationē impedietur venditio,⁊ si postea fieret rescindetur vt.l.si residuum ⁊ l.ꝯdiu ⁊ qđ ibi no.per doctō.C.de distrac.pigno.⁊ l.penul.ff.de rescinden. vendi.⁊ ita no.bar.in.l.fi.i fi.ff.de appellatio.recip.qđ no.⁊ te-
30 ne menti,qz potest multoties contingere in practica. ¶ †Sexto limita regulam vt non habeat locum in secundo creditore, quia ille non poterit vendere pignus nisi prius dimisso primo creditore per oblationem vel solutionem,⁊ si aliter vēderet poterit eum prior cōuenire hipothecaria a primo creditore tex.est ⁊ ibi bar. ⁊ Saly.qui bene ponit casum in.l.j.ff.de distra.pign.Et ꝓdicta intellige,nisi secundus creditor vigore sententie pro executione rei iudicate accepisset pignus ⁊ vellet illud vendere autore prętore iuxta titu.C.ñ in causam iudi.pig.ca.sit,⁊ creditor primus se opponeret tali executioni dicendo pignus esse sibi prius obligatum,qz isto casu non supersedebitur in executione sed fiet vēditio ⁊ de pretio satisfiet primo creditori,⁊ residuum querteť in cām iudicati satisfaciendo secundo creditori vt est text.⁊ ibi no. bar.Alex.⁊ Jas.in.l.a diuo pio.§.sed ⁊ illud.ff.ꝺ re iudi.qđ no. quia alias circa executionem rei iudicate non posset fieri vendi tio pignoris ad instantiam secundi creditoris inuito primo,vt.l. eos.C.qui.po.i pig.habe.⁊ l.nulla.C.de so.ita no.Alex.⁊ Jas. in.d.§.fz ⁊ illud ⁊ ibi est tex.de hoc qđ no.ne sis in equoco ⁊c.
31 ¶ †Septimo limita regulam qñ hipothecа esset peremptа prescriptione qz sicut perit hipothecа ita perit auctoritas vendendi pignus ⁊ illa exceptio que obstat ex prescriptione creditori obstat etiam emptori pignoris,⁊ ideo isto casu creditor vendere non pōt ita not.Bal.in.l.si a creditore.secundo no.C.de actio. ⁊ obli.⁊ Oldr.in consi.thema tale quidam paterfami.
¶ Octauo limita regulā qñ vnā res eēt specialiter obligata creditori ⁊ alie res eidem gñaliter qz prius dz vendi illa res que est specialiter obligata,⁊ si non esset sufficiens pro satisfactione debiti posset postea deueniri ad venditionem rerum generaliter obligatarum ⁊ non aliter vt est tex.in.l.que spāliter.C.de distra. pigno.innctis no.in.l.ij.C.de pigno.
32 ¶ †Nono limita,nisi debitor vendiderit rem obligatā creditori antequam eā ipse creditor venderet qz emptor qui emit a debitore habita traditiōe rei ꝑferet in dominio emptori qui emit postea a creditore,salua tñ erit hipoteca ipsi creditori ꝯ eū qui emit a debitore.tex.est ⁊ ibi Bal.in.l.si debitor.C.de distrac. pig.⁊ in.l.si quenerit.la.ij.§.si fundus.ff.de pig.act.⁊ facit tex. in.l.sine aūt.§.si duobus.ff.de publicia. Intellige tñ tu nisi forte ipse creditor queniſſet pacto cū debitore hipotecante vt non posset ipse debitor vendere rē hipotecatā.nā tali quentiōi stan dū est,⁊ si debitor ꝯ quentiones venderet,venditio esset nulla ꝑ tex.secundū intellectū Bar.⁊ verū ⁊ iuxta literā pisanaz in.l.si creditor.§.fi.ff.de distra.pig. ¶ Decimo limita qñ creditor vēderet pignus ipsi debitori qz talis venditio esset nulla ⁊ pretiuz cōuertereť in solutionē debiti,⁊ si ex eo esset integrum debituz solutū esset resoluta hipoteca ⁊ posset debitor repetere pignos ꝑ actionē pignoratitiā,nō autem per actionem ex empto vt est tex.⁊ ibi bar.⁊ Pau.de ca.in.l.debitor in princi.ff.ꝺ pig.act.
33 ¶ †Et rō ē qz emptio rei sue nō vz.l.sue rei.ff.ꝺ ꝯbē.emp.⁊ qz res sua non pōt amplius effici sua.l.sequiť.§.lana.ff.de vsucap. ¶ Aduerte tñ ꝙ mandatū factū alicui de emendo rem ipsius mādātis,nomine ipsius mandatarij vz,qz tūc mādatarius emēdo nomine suo ꝓprio acqrit sibi dominiū ⁊ postea tenetur illō transferre in mandātē actione mandati ita dz intelligi tex.in.l. si tibi mādauero.§.si ij quoꝙ.ff.māda.vt declarat Pau.ꝺ ca. in.d.l.debitor in princ. Qui ēt ibi subdit ꝙ lz emptio rei mee rō ne proprietatis seu dominij existentis apud me nō valeat,tñ rō ne possessionis que esset apud vendentē ⁊ in qua ille esset potioz bene valeret per tex.in.l.si in emptione.§.sue rei.ff.de ꝯbē.empti.prout ēt vz precarium ⁊ cōductio rei sue rōne possessionis existentis apud alium vt.l.cū ⁊ sortis.§.fi.ff.de pig.actio.⁊ late hꝫ per doc.in.l.si aliꝯ rem in fi.ff.de acquiren.possess.⁊ sic habes expeditā istam regulam cum decem ampliationibus ⁊ totidem limitationibus ⁊c. ¶ Istis expeditis ponende sunt modo plures notabiles questiones in materia.
34 ¶ †Et primo queritur qd si sunt plures creditores quibus insimul ⁊ insolidum vna res fuit hipotecata ⁊ quoꝙ par est conditio respectu hipotece iuxta.l.aliena.§.si pluribus.ff.de pigno.⁊ l.si fundus.§.si duo.eo.ti. An ambo dicti creditores possint in solidum vendere dictum pignus sicut ambo insolidum habent illud hipothecatū,⁊ breuiter dōm est qđ non propter absurduz qđ sequeretur vcz quod duo emptores fierent domini insolidus einsdē rei,ita determinat Bar.cū quo alij ibi transeūt in.l.iij.§. ex ꝓrio in pen.col.in ver.ꝑ declaratione materie.ff.de acq.pos. ⁊ subdit ibi Bar.qđ apud dictos duos creditores non reperiť possessio ciuilis insolidū nec ambo pñt fructus insolidū pcipere qz istud esset absurdū,⁊ iō ꝙcludit ipse qđ nec insolidū possident nec pñt insoliduz vendere ad euitandum absurdum,sed qđ erit melioz qditio occupantis,⁊ habita possessione ꝑ preoccupationem ille habebit beneficium possessoris,⁊ percipiet fructus cōputandos tñ in sortem iuxta.l.ij C.de pign.actio.⁊ vendet.
¶ Et ita ēt colligitur ex no.ꝑ Bar.⁊ Saly.in.d.l.si fundus. §.si duo.⁊ ꝑ By.⁊ alios i regula q prioz lib.vj.ꝑ.l.si qs a multis.ff.de noxa. Et adde hic q̄ dixi.§.in scꝺo mēbro quinte partis
35 principalis nu.xxxj. ¶ †Scꝺo queritur de alia notabili qō.⁊ difficili in materia,pone.n.qđ debitor obliganit creditori omnia bona sua ⁊ ipsa ēt qstituit se possidere pro dicto creditore,⁊ postea idē debitor vnā ex dictis rebus obligatis vendidit ⁊ cōstituit se nomine emptoris illā possidere an isto casu dōm sit qđ in emptorē tranſierit dñiuz ⁊ vsucapiēdi qditio,⁊ in hoc Bar. in.l.celsus in.iij.col.in ver.sed pone quod debitor.ff.de vsucap. distinguit quod aut debitor qñ obliganit bona creditori non cōstituit se simpliciter pro ipso creditore,sed cum ista dictione precario,que clausula hoc modo concepta operaī qñ aliud non est actum quod ciuilis possessio sit translata in creditorem ⁊ naturalis remanserit penes ipsum debitorez vt.l.ij.⁊.l.⁊ hz.§.j.ff.de preca.⁊ no.Bar.i.l.creditores.in.ij.q.C.de pign. ¶ Et isto casu dicit Bar.qđ debitor vendens dictā rem vt.§.obligatā ⁊ cōstituens se eam simpliciter possidere ꝑ emptore transfert in emptorē oēm possessionem ⁊ priuat creditorem sua ciuili vt.l.interdum.§.fi.⁊ ibi ꝑ doc.ff.de acqui.pos.⁊ ideo concludit Bar.qđ isto casu tranſit in emptorem dñium ⁊ vsucapiendi conditio,sed contrarium vult idem Bar.in.d.l.creditores in.iiij.q.prin.in versi.sed pone qđ debitor vbi in istis proprijs terminis qñ scilicet debitor constituit precario possidere bona obligata ꝑ creditore tenet quod debitor tradendo alteri non priuet creditorē sua ciuili quia scilicet illa ciuilis per se stat ⁊ nō coheret naturali p allegata ibi per eū. Tñ magis communis opinio est cnz eo quod tenet Bar.in.l.celsus vt firmat Alexā.in vtroꝙ loco in apo.ad Bar.⁊ istaz opi.late disputando firmat idez Alexan.

in.l.

in.l.interdū.§.fi.ff.de acqui.pos.vbi rñdet ad ea que in ꝓriū allegãtur per Bar.in.d.l.creditores vcꝫ qó in casu isto similis que erat ad ipsum creditorẽ requiescebat sup naturali ⁊ iō translata naturali p debitorẽ in emptorẽ transferẽ ẽt similis, ſz i allegatis in ꝓriū per Bar.similis nullo mō requiescebat sup naturali, qz similis possessio ꝓprietarij nō requiescit sup naturali vsufructuarij, nimirū ergo si translata naturali p vsufructuariū nō interuertitur similis ꝓprietarij. ita declarat ⁊ bñ Alex.in.d.l.interdū.§.fi. ¶ Subsequit Bar.i.d.l.celsus in fin distin. qó aut debitor simplr cōstituit se possidere p creditore bona obligata ⁊ postea vẽdit vnã ex rebus obligatis ⁊ qstituit illã possidere p emptore ⁊ isto casu ſz ois possessio fuerit trãslata per simplicẽ clam qsti a debitore in creditorẽ iuxta.l.qó meo in prin.ff.de acq.pos.⁊ per qñs videreꝫ qó per qstitutum postea factū p debitorẽ vẽdẽtem nulla fuerit translata possessio in emptorem p.l.qñis.§.j.ff. de acqui.pos.tñ cum illa possessio que est apud creditorez sit ad commodū debitoris respectu dominij ⁊ conditionis vsucapiẽdi vt.l.serui noie.ff.de vsucapio.⁊.l.qui pignoris.⁊.l.j.§.per seruꝫ corporaliter ⁊ ibi declarat Jas.ff.de acqui.pos. etiam isto casu dicendū est ꝑm Bar.qó in emptorẽ fuerit translatum dominiū ⁊ conditio vsucapiendi sicut erat apud ipsuꝫ debitorem, qz respectu dominij ⁊ conditionis vsucapiendi dum creditor est in possessione debitor dicitur possidere mediante persona creditoris, ⁊ sic ficte vt declarat Jas.in.d.§.per seruum corporaliter.

¶ Nimirum ergo si debitor possidens mediante persona creditoris saltẽ respectu dominij ⁊ conditionis vsucapiendi constitue do se possidere pro emptore potuit in eum transferre dominium ⁊ conditionem vsucapiendi ⁊ ita dicit Bar.in.d.l.celsus tenuis se Jaco.but insti.de actio.§.sed iste ⁊ hoc sibi placere istã opi. etiam sequitur Cuma.in.l.qui pignori.ff.de acqui.pos.⁊ Pau. de cast.in.l.quamuis.§.si conductor eodem titu.

¶ Et hanc opi.dicit Soci.in.d.l.j.§.per seruū corporaliter in vlti.col.esse verissimã qñ debitor qui vẽdidit detinet pignus nomine tñ creditoris, qz pro eo qstituit se possidere nã ꝑm eū facilius transferẽ dñium per actum fictū quã possessio p tex.⁊ gl.in d.l.j.§.sed ⁊ per eū, sicut ergo possessor tradendo ⁊ ẽt qstituẽdo ⁊ sic per fictam traditionẽ transfert possessionem d.l.qó meo in prin.ita ⁊ fortius dom est in dñio, ⁊ iō dñs tradendo vere detentationem transfert dñiuꝫ.l.si fundum.ff.de fun.dot.similiter ⁊ p actum fictū qstituendo se detinere noie emptoris trãsfert in euꝫ dñium, quia ratio ꝓp quã per qstitutū transfertur dñium a possessore est quia possessor præstat ministerium sui corporis in detinendo vt dicit tex.in.d.l.qó meo in prin. que ratio militat etiam in detinente pro alio sicut in possidente ꝑm Soci. qui subdit q ista rō multū bñ declarat dictaꝫ decisio. Bar. ¶ Sz maior est difficultas qñ debitor nō constituisset se possidere pro creditore sed vere tradidisset ei pignus. Nam tunc vere tradẽdo emptori nō pōt trãsferre dñiū cū pignus nō sit apud debitorẽ ſz vere traditū fuerit creditori, vñ cū vere tradẽdo nō possit trãsferre dñiū in emptorẽ, vī ẽt qó nec per actū fictū qstituti possit trãsferre in eū dñiū. ¶ Tū hoc non obstãte ẽt in hoc Barto.in.d.l.celsus ꝫ idem vcꝫ qó debitor vendendo pignus ⁊ qstituẽdo se possidere pro emptore transfert in eum dñium, non obstante qó debitor non detineat sed illud tradiderit creditori, qz q̃ztū ad effectū dominij etiam q debitor tradiderit pignus creditori dicitur possidere vt habet per Jas.in.d.§.per seruum corporaliter, ⁊ iō adhuc potest transferre dñiū in emptorem ⁊ ita tenendum concluvit Soci.ibi rñdet duabus rōnibus in ꝓrium motis p Aret.in. d.§.si conductor qui illas indissolutas dimiserat ⁊c.

36 ¶ †In predictis tamen est aduertendum quod quãdo debitor bona hipotecata qstituit se possidere p creditore, ⁊ postea alienat, potest creditor tanq̃ priuatus sua possessiõe agere ad reuocandum possessionẽ dictorum bonorū contra quoscunq̃ tertios possessores per remedium.l.fi.C.de acqui.pos.etiam nulla facta excussione bonoꝝ principalis debitoris ⁊ hoc fuit singulare dictum Jac.bu.in anc.boc si debitor.C.de pig.⁊ ita singulariter limitando.d.anc.referunt tenent ⁊ sequuntur Ang.Imo.⁊ Alexan.in.l.exitus ad fi.ff.de acqui.pos.cū concordantijs ibi copiose adductis per Alex. Idem etiaꝫ late qprobat Alex.in repe. l.sepe in.col.xxx.ff.de rei iudi.in versiculo secundario ⁊c.

¶ Adde tu Roma.in qsi.clxxxix.stante prio questo ad fi.vbi boc dictum notabiliter limitat vcꝫ nisi qstitutum vel precarium esset extinctum per mortem debitoris constituentis, ⁊ idez tenet Cor.in consi.cxc.ad euidentiam in litera.d.j.volumi.

¶ Quinimo plus voluit Cor.in qsi.lv.visis ⁊ diligẽter.iij.vol. litera.d.vcꝫ q.d.l.fi.non procedat in precario, sed in cõstituto tantum tñ eius opi.in boc non est tenenda, qz immo quod etiaꝫ in precario ꝓcedat.d.l.fi.tenent Ang.Rapha.Imo.⁊ Alex. in.d.l.exitus ad fi.⁊ sequitur ipse Cor.sibi ꝓrius in consil.cxxviij.excogitabã.ij.volu.⁊ ibi etiam tenet qó isto casu non requirat excussio vt dictum fuit.§. Idem etiam tenent Ange.de are. ⁊ Jas.insti.de ac.in.§.itez si quis in fraudez in col.xxv.⁊c.

37 ¶ †Tertio q̃rit in materia an creditor vendendo pignus possit habere fidẽ de pretio, ⁊ in hoc licet alias in procuratore vẽdente rem dñi sit dubium ⁊ soleat distingui vt late per Bar.cū quo alij transeũt in.l.a diuo pio.§.sed si emptor.ff.de re ind. Tamen creditore vendente pignus iure creditoris, quo casu cẽsẽt vendere tanq̃ ꝓcurator debitoris vt est tex.in.l.eleganter.§.si vendiderit.⁊ ibi no.Bar.ff.de pig.actio.⁊ idẽ Bar.in.l.creditori.ff.de no.ope.nun.cõiter tenẽ quod creditor vendẽs possit facere dilationem de pretio ipsi emptori ⁊ sic habere fidẽ de eo ⁊ hoc non solum vsq̃ ad q̃ztitatem q̃ debeẽ creditori, sed etiã abinde.§.qñ contingeret pignus vendi pluris quam sit ipsum debitum, ⁊ debitor tenebitur talem venditionem habere ratam vt est tex.in.d.l.eleganter.§.si vendiderit ⁊ isto casu creditor qui vendidit non tenebit̃ soluere debitori illud plus quo venditum fuit pignus vltra debitum, ⁊ de quo fecit dilationem emptori, ꝛd solum tenebit̃ cedere actionem debitori ad illud residuum pretij ꝫ emptorẽ periculo tamen ipsius creditoris q vendidit vt est tex. in.d.§.si vendiderit.⁊ ibi no.Bar.Saly.⁊ Pau.de cast.

¶ Et istud quod creditor nõ teneat̃ soluere debitori illud plus quo pignus venditũ fuit, ⁊ de quo fecit emptori dilationem ad soluendū, sed solũ teneat̃ ei cedere actionem pone ꝓ regula ⁊ illam qplectendo materiam limita ⁊ declara quinq̃ modis, q̃ limitationes colligunt̃ ex gl.in.l.penul.eo.titu.que videbatur cõtrariari.d.§.si vendiderit.⁊ iō ibi glo.ponit quinq̃ solutiones q quas limitatur.d.§.si vendiderit quinq̃ modis.

¶ Primo ergo limita.d.rꝛaz.d.§.si vendiderit scz qó creditor non teneat̃ nisi cedere actionem debitori ꝫ emptorem vt nõ habeat locum qñ ipse creditor totũ pretium recepit tunc.n.tenetur soluere illud residuum debitori ⁊ ista est prima solu.glo.

¶ Secõ limita qñ debitor nõ curat recipere cessionez ab ipso creditore, ſz cõtentat̃ expectare dilationez p eū datã emptori ⁊ tunc accipe pretiū p manus creditoris, nã isto casu nõ cogit̃ debitor iuit̃ recipe cessionẽ ⁊ ista ẽ.ij.so.gl. ¶ Tertio limita qñ creditor vellet cedere actionẽ ꝫ emptorẽ per modū delegationis, debitor aũt nollet illã hoc mō ſz p viã simplicis cessionis tã tũ, qz nõ vult q̃ creditor delegãdo penitus liberet̃ iuxta.l.j.C.ō noua. qz in hoc dz contentari ipse debitor ⁊ ista est.iij.sol.glo.

¶ Quarto limita qñ creditor fuisset in culpa in dãdo talẽ dilationẽ emptori ⁊ in habendo fidez de pretio qz tunc debitor non cogetur recipere cessionem ⁊ ista est.iiij.sol.glo.

¶ Quinto limita, qñ creditor vellet cedere actionem periculo debitoris ⁊ nõ piculo suo, qz debitor non cogit̃ illam recipere ⁊ ista est.v.so.gl.qó intellige tu ꝓcedere qñ creditor potuit vendere presenti pecunia absq̃ dilatione nã isto casu nõ debuit facere gratiã de alieno ipse creditor ⁊ iō tenebit̃ cedere sine periculo vt no.Pau.de ca.in.d.§.si vendiderit per tex.in.l.qui rome.§.calimacus.ff.de ver.ob.inducẽdo vt ibi per eum. ſz si creditor nõ fuit in culpa in dãdo dilationẽ, qz forte nõ potuit aliter vendere vel qz erat talis qsuetudo, tũc nõ teneret̃ cedere suo piculo vt declarat Pau.de ca.in.d.§.si vẽdiderit arg.l.si pignore.§.fi.eo.ti. ¶ †Sed predictis dubitatur in quo versẽt̃ piculum creditoris in eo in quo habuit fidẽ de pretio ⁊ dicit glo.in d.§.si vendiderit q̃ sequit̃ ibi Bar.q̃ periculũ creditoris subest qñ ipse fuit in culpa qz vendidit emptori qui nõ erat solnẽdo tpe venditionis, ⁊ habuit eidẽ fidẽ de pretio, ⁊ iō cum fuerit in culpa dilatio dz stare periculo ipsius creditoris q vendidit tali emptori, secus aũt esset si tempore venditionis emptor erat soluendo, sed postea incepit esse non soluendo qz tunc creditor nõ dicitur esse in culpa ⁊ dilatio non erit eius piculo ita ꝛ ibi glo. ⁊ allegat tex.in.l.quesitum.in prin.ff.de distrac.pig.⁊ ibi etiam gl.j.boc ꝛ dum intelligit tex.illum cum subito facultates emptoris lapse sunt. ¶ Et p illũ tex.no.Pau.de ca.in.d §.si vẽdiderit, q̃ si creditor q sine culpa fecit dilationẽ emptori, ⁊ postea ex aliquo casu superuenieti sine aliqua culpa creditoris nõ potuit exigere pretiũ ab ipso emptore, q̃ habebit regressum ꝫ debitorẽ ad suũ creditũ, qz debitor per venditionez predictam non fuit liberatus ex quo p creditorem nõ fuit perceptũ pretiũ ⁊ ita in terminis ꝓbat ille tex.in.d.l.quesitũ.in prin.⁊ ibi etiaꝫ no.bal.in additionibus nouis, ⁊ illũ tex p mirabili ad hoc no. Jas.in.l.j.in.iij.col.in versi.adde tamen.ff.qui satisf.cog.

¶ Aduerte tñ in predictis quod non censetur nec dicitur quis habuisse fidem de pretio qñ ille qui vendit vel tradidit putauit statim se illud recepturū tex. est ⁊ ibi no. bar. in. l. si q̄si. ff. de pig. actio. ¶ †Quarto queritꝫ qd si fuit hipothecata domus q̄ ē cōbusta ⁊ postea fuit reedificata a debitore an ista reedificata possit vēdi p̄ creditorē sicut poterat vēdi ex pacto illa q̄ fuit ꝙbusta ⁊ breuiter rñdeꝫ qō sic vt est tex. in. l. fi. ⁊ ibi no. Bar. ff. de pig. ⁊ ratio est q⁹ domo que ē hipothecata ꝙbusta, remanet i obl̄one area in qua si postea alia domus edificeꝫ a debitore, ipsa ét domus cedit in obl̄onez pignoris vt ē tex. i. l. paulus. §. domus. ff. ō pig. ⁊ hoc nō solū reedificeꝫ p̄ ipsuz debitorē, ꝫ ét si reedificeꝫ p̄ aliū q̄ areā emit a ō̄bitore vt vult tex. in. d. §. domus. ¶ Sꝫ hoc scō casu si creditor ageret hipothecaria ꝯ emptorē qui reedificauit nō posset obtinere, nisi restitutis expēsis factis i ꝙstructione domus vt ét de hoc ē tex. in. d. §. domus, ⁊ inquantū ibi gl. laborat an in hoc sit idē in bonefidei possessore ⁊ i malefidei recurrendū est ad no. per Bar. in. l. in fundo. ff. de rei vēdi. ⁊ p̄ Ang. de are. insti. de re. dini. §. certe. vbi plene tractatur an ét malefidei possessor bēat retentionē p̄o meliorametis in re factis, ⁊ distingnitur inter expensas necessarias ⁊ voluntarias iuxta. l. plane. ff. de peti. here. ⁊ vide que dixi. s̄i. iij. membro. v. partis. x. ꝙclusione. ¶ †Quinto q̄ritur in materia vēditionis pignorū an creditor vendēs pignus teneaꝫ emptori de euictiōe, ⁊ in hoc cōplectendo totā materiā pone regulā ⁊ fallētias. ¶ Regula ergo sit qō creditor vendēs pignus non teneꝫ de euictione ista rō̄ p̄bat̄ in. l. periculū. ⁊ ibi no. gl. ⁊ Bar. ⁊ Saly. ff. de pigno. ⁊ in ti. C. credi. euictio. pign. non debe. ¶ Ampliā mō rō̄z vt bēat locū nō solū si creditor vēdat pignus consistens in corp̄e, sed ét si vēdat nomē creditoris hipothecatū vt est tex. i. d. l. periculū. ¶ Scō amplia vt dicta regula p̄cedat nō solū in creditore p̄uato vendente, sed ét in fisco q⁹ i hoc fiscus vtit̄ iure p̄uati vt. l. j. C. credi. euictio. pign. nō debe. ¶ Fallit añt. d. regula sex modis. ⁊ primo fallit qñ ille qui vēdidit tanquā creditor nō doceret se esse creditorē ⁊ rē vēditam esse sibi obligatā, tunc enim nō obstāte q̄ vendiderit tanq̄ creditor teneret de euictione que postea sequereꝫ ita p̄bat tex. in. d. l. j. in p̄in. dū ibi dō predīū obligatū ⁊ ibi no. gl. fi. que vult q̄ creditor qui vendit pignus debet quatuor prestare ⁊ primum est illud quod prime dixi ⁊ cuz glo. trāseunt ibi Bar. Bal. Saly. ⁊ alij. ⁊ idē tz Saly. in. l. rescriptū. §. j. ff. de distra. pi. ¶ Scō fallit qñ creditor q̄ vendit doceret se creditorē ⁊ illaz rē esse sibi obligatā, tñ nō doceret se in dicto pignore seu hipotheca esse potiorē oibus alijs creditoribus tunc enim si alius creditor potior euinceret ab emptore, ille creditor qui vendidit teneretur de euictione text. est in dicta. l. prima in fi. ibi potiorem se ceteris esse creditoribus ⁊ ita not. d. gl. fi. ⁊ sequuntur ibi doc. Intelligēdo tñ q̄ sufficiat qō creditor doceat se esse potiorem ceteris in tpe vt. l. ij. C. qui po. in pign. hab. vel p̄uilegio vt in hipotheca p̄o dote vt. l. fi. eo. ti. Non autez teneꝫ creditor docere se potiorē dño illius rei, ⁊ iō qñ non euinceret alius creditor, ꝫ euinceret dñs illius rei dōm erit creditorem qui vendidit non teneri vt. j. in sequen. limitationibus diceꝫ ⁊ habetur p̄ Saly. in. d. l. j. ¶ Tertio fallit regula qñ creditor bñs rē obligatam ⁊ illam vendens sciret illā non esse debitoris qui obligauit sed esse alienam tunc enim illam vendens cū sciat esse alienam est in dolo, ⁊ ideo Dōmino euincente tenebitur de euictiōe tex. est in. l. fin. C. credi. eui. pig. nō debe. ⁊ no. gl. fi. in. d. l. j. ⁊ ibi Bal. ⁊ Saly. sed si creditor vendens putauit illaz rē eē debitoris ⁊ nescinit esse alienā cū tñ esset aliena, ⁊ tāq̄ alienā postea euicta fuit, tunc ex quo creditor fuit in bonafide nō tenebit̄ de tali euictione vt vt tz gl. in fi. in. d. l. j. ⁊ sequit̄ ibi Sali. ꝫ solū isto casu tenebit̄ creditor cedere emptori ꝯ debitorem ꝯ riam pignoratitiā, vt est tex. no. in. l. in creditore. ff. de euic. ⁊ no. Bar. in. l. pen. q̄incipit creditor in p̄n. ff. ō distra. pig. ⁊ isto casu tenebit̄ ipse debitor de euictione, q⁹ creditor vendiderit tñ cēseꝫ vendidisse debitor cū ex eius pacto expresso vel tacito ex dispositiōe legis res vēdita sit ita tz gl. i. d. l. j. ⁊ ibi seq̄t Sali. assignās etiā in hoc aliā rōnem vcz ne debitor locupleteꝫ cū aliena iactura. s. emptoris. vt. l. rescriptū. §. j. ff. de distrac. pigno. ¶ Quarto fallit rō̄a qñ creditor sciebat sibi nō licere vendere nec ex pacto nec ex dispōne legis ⁊ tñ vendidit, q⁹ tūc creditor tanq̄ dolosus tenebit̄ de euictione vt no. gl. fi. in. d. l. j. ⁊ ibi Sali. post Bald. ¶ Intellige tñ istud qñ creditor sciebat sibi nō ꝙpetere ius vendendi ⁊ vnedidit, secus āt si iusto errore putauit sibi ꝙpetere ius vendendi tz nō ꝙpetierit, q⁹ tūc nō tenebit̄ de euictione, sed solū tenebit̄ cedere ꝯriam pignoratitiam emptori, prout dictū fuit. ¶ proxie in. iij. fallen. ⁊ ita tz Sali. in. d. l. j. sed si crasso errore putauit sibi ꝙpetere ius vendendi tenebit̄ de euictione ⁊ militabit fallentia vt ibi tz Sali. ⁊ isto casu qñ ꝫ creditor vendidit absq̄ facultate scienter vel crasso errore ductus, debitor tenebit̄ ō euictione solū i subsidiū vcz qñ ereditor q̄ vendidit non esset solūēdo p̄ dcā euictiōe vt alias dī. i. l. fi. ff. de eo p̄ quez fac. erit ⁊ hoc p̄ tex. i. d. l. rescriptū. §. j. duz ibi dī qō debitor iō teneꝫ ō euictione q⁹ liberatus fuit ex solōne p̄tij ⁊ sic ne locupleteꝫ cum iactura emptoris ita tz Sali. in. d. l. rescriptuz. §. j. in fi. ¶ Et istud p̄ cedit etiā si debitor fuisset pñs venditioni facte p̄ creditorez q ō iure vendere non poterat, q⁹ p̄ simplicez pñtiam non repellit̄ debitor a vendicādo pignore ab emptore offerendo ei p̄tiuz solutuz in extinctionez sui debiti, ⁊ si in aliquo alio vltra p̄tium interierit emptoris p̄p dictā euictionez ad illud tenebit̄ creditor q̄ p̄ doluz vendidit absq̄ autoritate, ita tz Sali. in. d. l. j. in ver. q̄ro mō cū gl. p̄ tex. i. l. emptorē. §. cassius. ⁊. §. iulianus. ⁊. §. snia. ff. de act. emp. ¶ Quinto fallit rō̄a qñ creditor vendidit pignus non iure creditoris sed iure dñij, ⁊ vt dñs, ⁊ idem si simpliciter vendidit q⁹ intelligeretur vendidisse in dubio vt dñs, ⁊ nō vt creditor, nam isto casu creditor tenebitur de euictione.

¶ Regula ergo p̄cedit qñ creditor expresse vendidit iure creditoris ita firmat Sali. dicens ita tenere alios doct. in. d. l. j. in fi. ver. nunc quia casus, ⁊ monet̄ p̄ tex. in. l. j. §. j. ff. si ager vectig. vel emphi. peta. ⁊ idez tz Sali. in. d. l. rescriptum. §. j. ⁊ p̄ declaratione aduerte quod simpliciter vendi debet intelligi quando dictum fuit sempronius vendidit, tunc enim censeꝫ vendere tā quam dominus non tanq̄ creditor, secus si dictum fuit sempronius creditor titij vendidit pignus ⁊c. nā licet non dicat aliter se vendere iure creditoris tamen ex quo expressit nomen creditor ⁊ pignus censeꝫ vendidisse iure creditoris ita tenet Salic. in. l. penulti. que incipit creditor in. ij. q. ff. de distrac. pigno. ⁊ moueꝫ per. l. cuz post. §. j. ff. quando ex facto tuto. ⁊ per gl. in. l. sciendū. §. tutores. ff. q̄ satis. cog. que nota ne sis in equinoco. ¶ Sexto fallit regula qñ creditor vendidit ⁊ promisit de euictiōe, q⁹ tūc tenebit̄ creditor vti promisit, text ē. in. d. l. j. ibi nisi nominatim hoc repromissum ⁊c. ⁊ tex. in. l. fi. eo. ti. ⁊ firmat glo. in. d. l. j. in verbo creditore quam ibi sequuntur doc. Ita quod si ipse creditor duplā p̄miserit euictionis nomine ad duplam tenebit̄ ⁊ hoc in priuato creditore, in fisco autez vendente iure creditoris ⁊ p̄ mittente euictionem est secus, quia non potest p̄mittere duplū, sed simplū tñ per. l. si procurator. ff. de iure fisci. ⁊ no. Sal. i. d. l. j. in. iij. no. ¶ †Aduerte tñ in mā q̄ qñ creditor vendidit pignus iure permittente ⁊ nō p̄misit de euictione q̄ tñ ipse creditor non poterit euincere pignus ab emptore, etiam si euincere vellet ex aliqua alia cā separata a credito p̄o quo vēdidit. tex. est in. l. ⁊ is. ⁊ ibi Bar. ff. de distrac. pigno. Et idē est in herede creditoris vt ibi per gl. q̄ not. q⁹ est contingibile ⁊c.

¶ Sexto queritur in materia an si creditor vendidit pignus iure creditoris ex pacto vel ex lege vel rationabiliter putās rem esse sui debitoris ⁊ p̄misit duplū vel simplū p̄o euictione, ⁊ sequuta sit euictio facta a dño ⁊ ét creditor solvit emptori p̄o euictione illud q̄ p̄misit an possit agere ꝯ debitorē ad repetendus illud qō solvit emptori? ⁊ breuiter dōm est q⁹ si creditor vendēdo ideo p̄misit de euictione vel q⁹ aliter vendere nō poterat q⁹ sine tali p̄promissiōe emptorē inuenire nō poterat vel q⁹ ita erat consuetudo regionis, vel q⁹ cū ista p̄missione rem carius vendidit. qō in omnibus istis tribus casibus habebit regressum contra debitorē p̄ toto eo quod solvit emptori ex cā euictionis. iste est tex. in. l. si pignori. §. fi. ⁊ ibi not. p̄ Bar. ⁊ alios. ff. de pig. actio. ⁊ no. gl. in. l. si necessarias. §. j. in ver. retinere eo. ti. ⁊ gl. i. d. l. j. in ver. creditore C. credi. eui. pig. nō deb. ⁊ ibi sequit̄ sal. ī fi.

¶ Sed si creditori ex promissione euictionis nullū cōmodum nec vtilitatē attulit debitori, sed tanti vendidit q̄nti vendidisset sine dicta promissione, ⁊ nō pōt se iustificare in promissione duple aliquo modo, ⁊ tunc non pōt habere regressum ꝯ debitorez ad dictā duplā, sed ad simplū tantum, hoc est ad illud q̄ sibi solutum fuit p̄ suo debito, vt est tex. ī. d. l. si pignori. §. fi. cū. l. seq.

¶ Aduertendū tñ est q⁹ isto casu qñ creditor coactus fuit pro euictione solvere duplā emptori poterit creditori repetere a debitore vsuras vel fructus rei pignorate per stipulationē sibi p̄missas pro toto illo tempore quo duranit venditio ante euictionē sequutā, q⁹ tz durante venditione creditor ab emptore p̄etiū habuerit, tñ ex eo q⁹ coactus fuit duplā solvere emptori iā constat nihil ei solutū fuisse, qō ab eo auferri nō potuerit. iste ē tex. no. ⁊ singularis scōm bar. ⁊ alios in. l. nec. n. ff. de pig. actio. vbi tex. dicit q⁹ ex quo p̄etiū q⁹ fuit solutū ab emptore creditori nō fuit solutū irreuocabiliter cū postea fuerit coact⁹ ex p̄missione

euictionis

enictionis ſolnere duplã emptori nihil cenſet fuiſſe ei ſolntũ, ⁊ iõ debitor non fuit liberatus ⁊ p q̃s tenet ad vſuras ⁊ fructus ꝓmiſſos ſicut tenebat añ factã vẽditionẽ, ⁊ ſic eſt ibi tex. qõ nõ dr̃ ſolutũ creditori id qõ ab eo auocari pt de quo dicã latius. ff. vij. q. prime ſubſequenti. ¶ Sed ſi creditor in vẽditione ſolũ ſimplũ ꝓmiſit abſq; neceſſitate ⁊ vtilitate illud ſequuta enictiõe ſolnit nõ poterit petere dictas vſuras ꝓmiſſas a debitore ſed ſoluz ſuũ debitũ, ita diſtingnit tex. in. d. l. nec. n. inter duplã ⁊ ſimpluz reſpectu vſurarũ vt dictũ e. Adde et qõ qñ creditor ſolnit emptor duplã lucrat dictas vſuras medij tpis et ſi ille excederent duplã, ita tenent ibi Bar. ⁊ Saly. poſt Ricar. malũ. reprobantes ibi gl. q̃ aliud voluit ⁊ male p rõnes quas ibi adducit Bar. ¶ Et ratio dr̃ie reſpectu vſurarũ inter duplã ⁊ ſimplũ eſt qz qñ creditor cogit reſtituere duplã cũ paſſus fuerit dãnũ i duplo nõ cenſet aliqõ emolumentũ habuiſſe ex pecunijs que interiz facta vẽditione apud eũ fuerunt, etiam qõ ex illis multa fuiſſet lucratus poſt q̃s eas reſtituit duplicatas, ſed in ſimplo non eſt tantum damnuz ⁊ ideo tunc ꝙpenſat vtilitatẽ quã ꝓcepit ex pecunijs cũ vſuris ſibi debitis ita declarat Pau. de ca. in. d. l. nec. n. quam legit cũ. l. ſi pignore. §. fi. q̃ no. qz pñt ſeruire ad multa lz bodie p miſſio vſurarũ facta per debitorem creditori ſit inefficax iure canoni. reſiſtente vt in toto ti. extra de vſuris ꝛc. ¶ †Septimo q̃ritur an ſi creditor vendat pignus ⁊ promittat de enictione, vel in ſimplo in aliquo ex dictis tribus caſibus no. in. l. ſi pignore. §. fi. ff. de pig. actio. ⁊ ex pretio ꝙſequutus fuerit ſuũ debitum an ex hoc ipſe debitor ꝙſequutus fuerit liberationẽ a creditore, ⁊ videt dr̃ qõ ſic qz ſolone eius qõ debet ois tollit obligatio vt inſtitu. q. mo. tol obli. in pñn. Tñ recte aduertedo iſtud ſolũ ꝓcedere vr̃ qñ creditor vẽdit taliter qõ ipſe õ enictiõe nõ obligatur qõ qñ ſit colligit ex pdictis tũc. n. r̃cepto ptio ab emptore p creditorẽ vẽdentẽ, debitor erit liberatus vt e tex. in. l. reſcriptũ. §. j. in. j. rñ. ff. de diſtrac. pig. † ⁊ hoc qñ proprie pignus fuit venditũ qz. ſ. res obligata erat tradita creditori, nõ añt in ſimplici hipotheca vẽdita nã et illã creditor vendere põt vt. l. hipothecas. C. de diſtrac. pig. ⁊ no. Bar. in. l. j. C. ſi vendi. pign. aga. ⁊ in. l. penul. q̃ incipit creditor in ver. mõ ꝛc. ff. de diſtrac. pig. qz niſi dcã hipotheca vẽdita tradat emptori et qõ creditor ptiũ ꝙſequutus fuerit, debitor nõ dicet liberatus ita no. Bar. ⁊ ſequit Saly. in d. l. pe. in. ij. lect. ¶ Sed ſi creditor ex vẽditione pignoris eſſet obligatus de enictione emptori, et qõ pretiũ habuerit ⁊ rẽ tradiderit tñ donec põt eſſe locus enictiõi non dicet liberatus debitor ſed interim liberatio manet in ſuſpẽſo, ⁊ ſi ꝙtingat rẽ euinci ⁊ creditorẽ cogi ad reſtituendũ ptiũ emptori poterit creditor agere ꝯ debitorẽ p ſuo credito ꝙſequẽdo veteri actiõe pignoratitia ꝯria a qua debitor nõ fuerat liberatus vt eſt text. in. l. ſi pignore. §. fi. ff. de pigno. act. ⁊ ibi expreſſe declarat Pau. de ca. in ver. nũc oppono extra gl. ⁊ iſtud et vult glo. not. in. l. j. C. credi. enti. pig. non debe. in ver. creditore. ¶ Et hanc ꝓclonem alias i fcõ tenni ꝯ quandã ꝙſultationẽ famoſiſſimi doc. dñi Caroli ruini in qua ipſe attẽtanit qõ mulier q̃ p dotibus ſuis iure creditoris antore ptore vẽdiderat bona mariti ⁊ ꝓmiſerat emptori ỽ enictiõe ⁊ poſtea ceſſerat iura ſue dotis alteri q̃ emerat a prio emptore p tmitiõe dicta; rerũ vẽditarũ nõ bñ ceſſerat, ex eo qõ hr̃des mariti eſſent liberati p ptiũ ſolutũ vxori ab emptore, vñ poſt libera tionẽ ꝑm eũ dcã ceſſio fieri nõ potnit p no. in. l. modeſtinus. ff. de ſolutio. Ego añt vt dixi p pdicta tenebã qõ ceſſio valuerit nam ſtãte ꝓmiſſione enictionis facta p vxorẽ vẽdentẽ dicebã qõ hꝛedes mariti nõ erant liberati ſed qõ liberatio interim ſtabat in ſuſpẽſo p tex. i. d. l. reſcriptũ. §. j. in. j. rñ. ¶ Et dũ dicta ꝙſultatio eſſet poſtea delata ad clariſſimũ doc. dñm Philipp. Beciũ ipſe ꝙprobauit i pncipali negotio meã ſniam ꝯ dcũ dñm Caroluz ⁊ et in oibus alijs articulis, excepto hoc ſolo articulo in quo ipſe inclinauit i opinionẽ dñi Caroli ⁊ incipit ꝙſiliũ. d. Becij viſis duobus ꝙſilijs excel. doctoꝝ dñi Caroli ruini ꝙſulẽtis, ⁊ dñi Anto. Negnſan. de ſano ꝛc. qõ nõdum eſt ipreſſum, ⁊ monet dñs Becius i hoc articulo ꝯ me, qz dicebat ipſe qõ qñ creditor obliganit ſe ỽ enictiõe, ſequuta enictiõe nõ põt agere pmena actiõe ſed agit vtili actione ex empto vt no. Bar. in. l. elegãter in pñn. ff. de pig. actio. ⁊ in. l. ſi pdiũ. C. ỽ enic. ⁊ qõ obligatio ỽ enictione e ſeparata a pria actiõe vñ vna nõ dz ipediri p aliã, ⁊ allegat tex. in. l. ſi plus. §. j. ff. de enictio. Ubi ſi pignus venditũ enicat ex empto agit ꝯ eũ q̃ ex ptio pignoris liberatus fuit ⁊ ſic ꝑm eum pz qõ promiſſio enictionis non impedit liberationẽ debitoris ⁊ allegat etiã tex. in. l. ſi ob cãm in fi. C. de enictio. Sed meo indicio iſta non obſtant mee concluſioni ⁊ iuribus in quibus illa fundat, nã qõ qñ creditor vẽdens ꝓmittit de enictiõe debitor nõ

liberet ſed liberatio ſtet in ſuſpẽſo eſt tex. in. d. l. reſcriptũ. §. j. ⁊ q̃ tali caſu ſequuta enictiõe creditor nõ agat actiõe ex empto ſz veteri actione pignoratitia ꝯria eſt tex. ⁊ ibi declarat Paul. de caſt. in. d. l. ſi pignore. §. fi. ⁊ nõ obſtãt allegata p Beciũ, ⁊ prio ea q̃ no. p Bar. in. d. l. eleganter in pñn. dũ vult q̃ re i ſolutũ data creditori p iudicẽ vel p debitorẽ, ſi illa res euincatur creditor nõ aget ꝯ debitorẽ primeua actione, ſed vtili ex empto. ¶ Quia iſte caſus ẽ diuerſus a terminis nr̃is, nã i terminis bar. i. d. l. elegãter, q̃ ſpes dat inſolutũ creditori p gñe ꝙſiſtẽti in pecunia cẽſetur quedã emptio ⁊ venditio vt. l. iij. ff. p empto. ⁊ in ꝯctu venditionis vẽditor nõ tenet niſi ad tradẽdũ vñ facta traditiõe debitor fuit liberatus a primo debito, nam ex hoc cenſet fuiſſe receſſum a primo ꝯctu ⁊ deuentuz ad dationẽ inſolutuz, ⁊ iõ ſequuta enictione agit vtili ex empto, ⁊ non veteri actione, ita declarat bar. i. d. l. elegãter i pn. i. iij. opp. ad pmũ no. ⁊ i oppo. ad ꝑz no. ⁊ idẽ bart. in. l. ſi qs aliã in. iij. ſolu. prie oppo. ⁊ in ſua diſtin. in. iij. caſu. ff. de ſolu. ⁊ ſequuntur Pau. de ca. ⁊ Sali. in. d. l. elegãter in pñn. ¶ Sed in terminis noſtris, licet creditor vẽdat ⁊ p cipiat pretiuz non liberat debitor, niſi ita demum qñ pretiuz deuenit ad creditorẽ irreuocabiliter vt hr̃ in. l. ſextante. §. latinus. ff. de excep. rei iudi. ⁊ no. Bar. in. d. l. elegãter in prima oppo. ad primuz no. ⁊ probat per tex. in. l. ſi mandato tit. j. §. creditor. ff. manda. iuncta gl. ibi in ver. nõ ſit vbi text. dicit q̃ ſi creditor vendit pignus non liberat debitor niſi creditor pretium ꝙſequutus ſit ⁊ gl. ibi dicit quod non dr̃ ꝙſequutus pretium quando illud cogit reſtituere p. l. non vr̃. ff. de regu. iur. ⁊ ſubditur in text. quod ex precedenti reſponſo apparet, qõ ſi creditor non ꝓmiſit de enictione debitor erit liberatus, qz tunc dicetur conſequutus pretium cum ab eo auocari non poſſit ex cauſa enictionis.

¶ Aliud eſt ergo quãdo debitor dat inſolutũ creditori, ⁊ aliud quando creditor vendit pignus alteri ⁊ recipit ptium. Nã primo caſu qñ res fuit data inſolutum creditori ⁊ poſtea fuit enicta eſt materia diuerſa a terminis noſtris, ⁊ an tũc ſequuta enictiõe agendum ſit contra debitorem veteri actione vel noua. ſ. vtili ex empto diſtinguendũ eſt vt late hr̃ p bar. in. l. ſi qs aliã in pñn. ff. de ſol. ¶ Scõo caſu qñ creditor vendidit pignus eſt caſus noſter ⁊ in hoc diſtinguit an creditor ꝓmiſerit de enictione an nõ, qz ſi promiſit de enictione debitor nõ dicet liberatus, ſz eius liberatio manebit in ſuſpẽſo ex futuro euẽtu enictionis ⁊ ſi nõ ſequatur enictio erit liberatus, ſed ſequuta enictione non dicetur liberatus ſed agetur contra eum per creditorem veteri actione pignoratitia contraria vt. d. l. reſcriptum. §. primo ⁊ d. l. ſi pignore. §. fi. nec vllo mõ iſto caſu põt cõpetere creditori ꝯ debitorẽ actio enictionis ex empto, qz creditor nõ emit nec recipit in ſolutum ⁊ iõ ei nõ põt oriri actio ex empto que oritr̃ mediãte cõtractu emptionis vel acceptiõis in ſolutũ vt. l. ſi libera. C. ỽ ſen. ⁊ d. l. eleganter in pñn. ⁊ d. l. ſi quis aliam, ſz vendidit alteri ex qua vẽditiõe ridiculũ eſt dicere q̃ creditor vendens poſſit agere de enictione ꝯ debitorẽ ſz actio de enictione cõpetit emptori non venditori, vt hr̃ in dictis locis ⁊ in toto ti. ff. ⁊ C. de enictio. ⁊ ad ſimilitudinẽ vẽditionis cõpetit et accipienti inſolutũ. d. l. libera cũ alijs. ſ. allegatis, ⁊ non obſtat. d. l. ſi plus. §. j. qz in illo tex. iudex vendidit pignus ex cã rei iudicate ⁊ pretiũ fuit ſolutũ creditori ⁊ creditor nõ ꝓmiſit de enictione iõ debitor fuit inconuenienti liberatus, ⁊ iõ ſi res vendita poſtea euincat ab emptore datur emptori ꝯ debitorez actio vtilis ex empto de enictiõe iuxta tex. in. d. l. reſcriptũ. §. j. in primo rñſo. ⁊ ſic caſus. d. l. ſi plus. §. j. eſt diuerſus a caſu noſtro, qz ibi vẽdens creditor nõ ꝓmiſit de enictione prout promiſit in caſu noſtro, ⁊ eodẽ mõ loqt̃ text. in. l. ſi ob cãm. C. de enictio. ⁊ iõ et illi eodẽ modo reſpondetur.

¶ †Scõo mouebatur Becius reſpondendo ad. d. l. reſcriptuz §. j. quod dũ ibi dr̃ q̃ liberatio eſt in ſuſpẽſo dz intelligi quo ad effectũ qz ſcz reuocari poterit ſequuta enictione, ſz quatenus eſt de preſenti debitor dr̃ liberatus lz dicta liberatio in futurum ſe quuta enictione reuocari poſſit ſicut ſcõm eum venditio dr̃ pura lz ſub conditione reſoluenda veniat vt. l. ij. ff. de in diẽ addic. ⁊ l. hec venditio in fi. ff. de ꝯ. emptio. ⁊ facit q̃ not. Bar. in. l. in lianus in fi. ff. de ꝙdi. inde. ⁊ in. l. iudex poſtq̃s in fi. ff. de re iudi. ¶ Sed iſta reſponſio (iudicio meo) ſtare non põt, qz tex. i. d. l. reſcriptum. §. j. expreſſe dicit q̃ interim liberatio eſt in ſuſpẽſo, ⁊ ideo non patitur intelligentiam datam per Beciũ quod reſpectu ſtatus preſentis ſit extincta obligatio, ⁊ q̃ poſtea poſſit reduci in obligationem, qz verba repugnant, ⁊ illis infertur magna violentia ⁊ plaga, q̃ fieri non dz ſed verbis ſtandz eſt. l. p ſpexit. ff. qui ⁊ a qui. ⁊ l. non aliter. ff. de lega. iij.

¶ Preterea talis intelligentia eſt contra regulaz iuris que eſt

q̄ actio ſemel extincta amplius reuiniſci nō p̄t vt.l.q res.§.areā. ff.de ſolu.ibi ī perpetuū.n. ſublata obligatio reſtitui nō p̄t.ꝛ ibi p Bar.ꝛ alios gl.q̄ tz qó iſta ſit rō,ꝛ alia in q̄bus dr̄ qó reſuſci tet̄ iunt ſpālia,ꝛ illā gl. legē ibi bar.ꝛ bar. i.l. menius.§. duobus in.vj.opp.ff.de le.ij.ꝛ ē tex. iūcta gl. in .l.ij.§.fi. i gl.i ℣. reſtituā tur.ff.de here. vel actio. vendi. caſus ergo ſpeciales non ſunt ex tendendi ad alios in quibus non reperitur iſtud diſpoſitū. l. ius ſingulare,ꝛ.l. quod vero contra.ff.de legi.ꝛ in caſu noſtro leges non dicunt qó pendente q̄ditione euictiōis obligatio debitoris extinguatur ꝛ poſtea reſuſcitet̄,ſed dicunt qó obligatio interim
45 manet in ſuſpenſo † ꝛ inter iſta ſcz eſſe obligatū ꝛ non eſſe obligatū eſt mediū vcz ceſſatio obligationis ad tps ꝛ ſic qó interim obligatio ſit in ſuſpenſo vt late br̄ per Bar.ꝛ alios in.l.ij.§.j. in ver. venio ꝛ intro in gl.ff.de ver. obli.ꝛ per Bar. in. d.§. aream vbi dicit qó aliud eſt obl̄onem extingui ꝛ aliud obl̄onem ceſſare ꝛ remitti ſe ad no. in. d.§.j.q ibi declarat qó q̄ obligatio ſemel nata eſt ſed ex liquo caſu dr̄ eſſe in pendenti ꝛ tunc nō eſt in pen denti obligatio ſed eſt in pendenti exactio proprie loquendo allegat. l. pecuniā. ff.ſi cer. pe. ꝛ ita ſe hz caſus noſter, q̄ obligatio debitoris ſemel nata fuit ꝛ pp periculum euictiōis ꝓmiſſe p creditorem vendentē pignus illa obligatio ſeu liberatio ab illa dr̄ eſſe in ſuſpenſo reſpectu tñ exactiōis q̄ tz obligatio duret,tñ interim pendente dubio euictionis nihil a debitore exigi p̄t, ſed exactio differt̄ in euentū future euictionis ꝛ proprie,ita loquitur tex. in. d.l. reſcriptū.§.j. in vltimo rñſo. ibi Arbitror interim q̄dē nihil a debitore peti poſſe ſed in ſuſpenſo bēri liberationē ꝛc. verba ſunt tex. que ineuitabiliter ꝓbant qó interiz pendente periculo euictionis debitor manet obligatus ꝛ eius liberatio eſt in ſuſpenſo, ꝛ ppea ab eo interiz nihil exigi p̄t niſi demū ſequuta euictione. Et ex p̄dictis infero qó dñ Becius arguit a ceſſatione ſeu ſuſpenſione obligatiōis ad extinctionē illius male arguit q̄ ſunt diuerſa vt per Bar. in. d.§. areā. ꝛ de diuerſis non dz fieri illatio vt.l. papinianus exuli. ff.de mi. cū vul. non obſtat text. in. d.l.ij. ff.de in diē addic. q̄ ille text. inducit̄ nimis a remotis. item potius facit ꝓ opinio. mea q̄ ibi dr̄ q̄ vēditio que venit reſoluenda interim vz,ita ꝛ in proposito obligatio debitoris q̄ venit extinguenda ceſſante euictione promiſſa per creditorē interim pendente periculo euictionis durat ꝛ liberatio ſtat in ſuſpēſo,ꝛ ſic aliud eſt liberationem ortam eſſe ꝛ aliud illā eſſe in ſuſpēſo,q̄ ſicut vt dictum eſt. §. per no. per Bar. in. d.l.ij.§.j. ff.de ℣bo. obliga. inter eſſe obligatū ꝛ nō eſſe obligatū dat̄ mediū vcz obligationē eſſe in ſuſpenſo. ita inter eſſe liberatū ꝛ non eſſe liberatum dat̄ mediū ſcilicet liberationē eſſe in ſuſpenſo,quia cōtrariorum eadem eſt diſciplina. l.j. ff.de his qui ſunt ſui vel alie. iur. donec ergo liberatio manet in ſuſpenſo, non eſt verum dicere debitorem eſſe liberatum, ꝛ non eſſe liberatum, ſed liberationem pendere ex futuro euentu, ergo interim poteſt fieri ceſſio dicte obligationis,ꝛ ſi contingat debitorem ex toto liberari,euictione non ſequuta,ceſſio erit inefficax,ſi aūt contingat debitorem non liberari,q̄ ſequat̄ euictio ceſſio erit efficax. ¶ Nec ēt obſtat tex. in. l. hec venditio. §. fi. ff.de contraben. emp. q̄ ibi vēditio vz pro centum,ſed ſi emptor vēdat fundum pluris vt quenit augebitur pretium. In caſu autem nr̄o durat obligatio, ſed ſuſpenditur exactio,ꝛ poteſt obligatio reſolui ex futuro euentu non ſequuta euictiōe p tex. in. d.l. reſcriptū. §.j. ad fi. ¶ Nō obſtat id quod no. Bar. in. l. iulianus ad fi. ff.de q̄di. inde. dū vult qó quando preſens rei ſtatus tendit ad excluſionem, ſed dubitatur an excluſio ſit futura perpetua tunc dicta excluſio hz viz excluſionis adeo qó interiz fieri non poteſt exactio vel executio,q̄ ego quoq̄ fateor quod reſpectu exactionis interim dicta liberatio habet vim excluſionis quia interim debitor exigi non poteſt vt dicit tex. in. l. reſcriptum. §.j. in fi. ibi arbitror interim quidez nihil a debitore peti poſſe,ſed ex hoc non tollitur quin interim poſſit fieri ceſſio dicte obligationis cuius liberatio ſtat in ſuſpēſo,quia ceſſio non eſt exactio,ſed ceſſionarius habebit differre exactionem in euentum future euictionis,ſicut ipſe cedens,quia non plus iuris tranſtulit in ceſſionarium quam ipſe haberet. l. traditio. ff.de acquiren. rerum domi.

¶ Similiter non obſtat id quod no. Bar. in. l. index poſtquam in fi. ff.de re iudi. q̄ ſecundum Bartol. ibi illa clauſula poſita in ſententia. vcz,ꝛ plus ꝛ minus ꝛc. operatur reſolutionem ſententie ſecundum tamen tradita ibi per Bar.ꝛ ſimiliter in caſu nr̄o ex futuro euētu illa liberatio q̄ erat i ſuſpēſo poterit reſolui vel q̄firmari,ſequuta vl nō ſequuta euictiōe,ſz interiz debitor nō p̄t dici neq̄ liberatus neq̄ non liberatus,ſed res ſtat in medio vcz qó liberatio eſt ſuſpēſa iuxta no. p Bar. in. d.l.ij §.j. ℣. obli. qó q̄ndo qó q̄ñ creditor vēdēs ꝓmittit ō euictione interiz ibi tor nō dr̄ liberatus,ſz liberatio manet in ſuſpēſo,ꝛ ſequuta euictione poterit agere ꝯ eū creditor veteri actione pignoratitia ꝯria vt eſt tex. ꝛ ibi declarat Pau. de ca. in. d.l. ſi pignore. §. fin. ¶ Et p q̄ñs interim creditor poterit cedere actionē ꝯ debitorē alteri q̄ tñ intentari nō poterit niſi demū ſequuta euictiōe iuxta tex. in. d.l. reſcriptum. §.j. in fi. ꝛ ita puto tenendū ſalua ſp reue
46 rentia dicti do. Becij. ¶ †Octauo addendū eſt pro q̄firmatione predictor̄ vnū vcz qó q̄ñ creditor vēdidit pignus ꝛ promiſit de euictiōe in aliquo ex tribus caſibus pmiſſis de q̄bus in. d.l. ſi pignore. §. fi. ff.de pign. actio. qó tunc debitor tenebitur cauere dicto creditori de q̄ſeruādo eū idēnem a dicta euictiōe ꝓmiſſa. ¶ Et pro tali cautiōe obtinēda poterit creditor retinere alias res pignoratas ſibi p debitorē vt eſt tex. no. in. l. ſi neceſſarias. §.j. ff.de pig. ac. ꝛ rō eſt q̄ obligatio euictionis de iure nō reſpicit ipſum creditorē q̄ vēdidit ſed reſpicit ipſum debitorē in cuius vtilitatē pecunia ex pretio pignoris redacta conuerſa eſt, vt. l. in creditore. ff.de euic. Si tñ ipſe creditor voluit ſe obligare ad eā tenebit̄,ſed debitor dz eſt idēnem conſeruare ꝛ pp hoc p̄t retinere res pignoratas q̄ñ illas hz. d.l. ſi neceſſarias. §.j. ſz ſi eas non habet poterit creditor agere contraria pignoratitia ꝯ debitorē vt eū idēnem conſeruet vt. d.l. ſi neceſſarias in prin. ita determinat ibi Pau. de caſt. in. §.j. in fi. ꝛ ibi ſubdit gl. in ver. retinere qó ēt ſi creditor ꝓmiſit de euictiōe extra illos tres caſus de q̄bus. in. d.l. ſi pignore. §. fi. quod omnino habebit retentionē pro dicta idennitate quia debitor omnino ad illaz tenet̄ p tex. in. d.l. reſcriptum. §.j. ff.de diſtrac. pi.

¶ Intellige tu iſto caſu vſq̄ ad ſimplum tantū non autez ad duplum ſi creditor eam promiſit, quia quomodocunq̄ creditor ꝓmittat de euictiōe ēt extra dictos caſus habebit ſemper regreſſum pro ſimplo ꝯ debitorē vt eſt tex. in. d.l. ſi pignore. §. fi. cū. l. ſeq. ꝛ glo. not. in. l.i. C. credi. enic. pign. non debe. in glo. in ver. creditor. ¶ Cum ergo creditor qui promiſit de euictione poſſit tam p viā retentionis qua actionis agere contra debitorez pro ſua idennitate ſequitur quod debitor iſto caſu nō fuit liberatus a prima actione vt. ſ. in precedenti. q. concluſum fuit ꝛc.

47 ¶ †Poſtremo in iſta materia venditionis pignor̄. Queritur an in vēditione eor̄ requirat̄ ſubbaſtatio ꝛ breuiter reſpōdēdo dōm eſt q̄ hmōi ſolēnitas ſubbaſtationis nō requirat̄ niſi in vēditione pignoris capti pro executione rei iudicate vt. l. ordo C. de execu. rei iudi. ꝛ ibi late p Bal. ꝛ in. l.ij. ꝛ fi. C. de fide inſtru. ꝛ inre baſ. fiſ. lib. x. ¶ In alijs aūt pignoribus vendendis nō requiritur talis ſubbaſtatio niſi eſſent bona minor̄ eccleſie vel decurionū vel fiſci, quor̄ bona ſūt p̄hibita alienari rōne publice vtilitatis. nā in illis requirit̄ ſubbaſtatio vt. l.j. C. de p̄edi. curi. li. x. ꝛ in auc. hoc ius porrectū. C. de ſac. ſanc. eccle. ita ſolenniter declarat Bal. in. d.l. ordo. ¶ Ubi etiem addit quod ſemp q̄ñ venduntur bona abſentis requiritur ſubbaſtatio allegat. l. fundus. ff.de reſcin. vendi. ꝛ de materia ſubbaſtationis vide plura per Bal. in. d.l. ordo. ꝛ latiſſime per Fabianū de monte in tractatu emptio. ꝛ vendi. in. v. parte principa. in antepe. car. in. ij. col. in verſi. Sequit̄ de ſolēnitate ſubbaſtationis ꝛc. Et p predicta ſit expeditum iſtud primum membrum.

SVMMARIVM

1 Iuri hipotece q̄ſ creditor habet in bonis debitoris ſui ſibi obligatis q̄nto tempore preſcribatur.
2 Preſcriptio in hipotecaria nō impedit̄ p malā fidē auctoris.
3 Tempus requiſitū ad preſcribendū ꝯ creditorem in hipoteca an ꝯ creditorē currat reſpectu tertij poſſeſſoris anteq̄nam actum ſit contra principalem debitorē ꝛc.
4 Uxor an cōſtante matrimonio currat preſcriptio ad repetendum dotem.
5 Hipoteca an tollat̄ vel extinguat̄ ſublata actione perſonali.
6 Hipoteca nō tollitur per confuſionē inductam ex aditione.
7 Oblatione fideiuſſoris ceſſante an ceſſet hipoteca.
8 Hipoteca tollit̄ ex pacto ex quo tollit̄ principalis obligatio.
9 Hipoteca tollitur per pactum de non petendo factum ſup̄ principali etiam ſi factum ſit ad tempus.
10 Hipoteca tollitur per iuramentum deciſiuum delatum per creditorem debitori iuranti non debere.
11 Hipoteca tollitur per ſententiam abſolutoriam ſup̄ obligatione principali latam in fauorem debitoris.
12 Hipoteca multis tollitur modis.
13 Preſcriptio vtilis dñij q̄ra debitorē an tollat hipothecariam

contra

contra creditorem.

14 Hipotheca an tollatur per vsucapionem triennalem.

15 Vsucapio quare nō tollat hipothecā i re mobili spatio triēnij.

16 Vsucapio i re mobili pficit triēnio respectu dñij, ⁊ respectu hipothece inducit pscriptio p possessionē decēnio continuatā.

17 Vsucapiare respectu dominij an creditor possit eaz auocare respectu hipotece.

18 Statutum quod nullis actionibus ciuilibus prescribatur minori spacio .xxx. an. an comprehendat hipothecariam.

19 Prescriptio actionis pignoratitie respectu iuris offerendi quo mediante ipsa oritur a quo tempore incipiat.

20 Pignoratitia quanto tempore prescribatur.

21 Prescriptio ḡra pignoratitiam an de iure canonico precedat.

22 Prescriptio potest currere etiā qō prescribens sciat alteri ius competere, si actio nondum sit nata ⁊c.

23 Prescriptioni obstat mala fides si id qō pscribitur debetur iure actionis, secus si officio iudicis.

24 Pignoratitia prescriptiōe sublata an debitor poterit agere contra creditorem rei venditione ad pignus.

¶ Secundum membrum sexte partis principalis.

1 **Equitur modo** ſm membruz huius sexte partis principalis, in tractandū est qñ ⁊ qūo pigno. ⁊ hipothece resolnant ⁊ finiantur per prescriptiones ⁊ vsucapiones. ¶ †Et primo querit qāto tpe pscribat iuri hipothece quaz creditor hz in bonis debitoris sui sibi obligatis. ⁊ ḡclusiue rnden do dōz est, qō qñ tertius possessor possidens rez hipothecatā alteri, non hz titulum a debitore sed ab alio ⁊ in bona fide prescribit iuri hipothece quod hz creditor in dicta re spacio .x. annoz inter pntes ⁊ .xx. inter absentes casus ē in.l.j. ⁊ ij.C.si aduer. credi.lib.vij. ¶ Sed si dictus tertius possessor nō habeat tit. ab alio quā a debitore ⁊ nō hēret bonā fidē vl altero carere nō pscriberet ꝛ hipotecā nisi spatio .xxx. anno. vt.l.cū notissimi in prin. ⁊.§.j.C.de prescrip.xxx.an. ¶ Si aūt dictus tertius possessor haberet causam a debitore, tūc donec debitor vinit nō pōt prescribere minori spacio qā quadraginta annis, sed si vellet incipere pscriptionē post mortē debitoris ⁊ nollet ḡputare aliqd de tpe quod cucurrit vinente debitore posset pscribere .xxx annis. d.l.cū notissimi.§.sed cū illud ⁊ ibi declarat gl.Bal.⁊ Sali. principalis autem debitor ⁊ eius heres non pscribit iuri hipothece contra creditorē minori spacio quā. xl. annis. d.l. cum notissimi in prin. ⁊.§.j.⁊ ibi p Bal. ⁊ Saly. ¶ Et predicta procedunt de iure ciuili, sed de iure canonico quod attēdenduz est in concernentibus salutē anime nulla pcedit prescriptio nisi adsit bona fides iuxta no. in.c.fi. de prescri. ⁊ in regula possessor lib. vj. ¶ Et ppea neq debitor neq hēs poterūt pscribere, qz sunt i mala fide, alij aūt possessores ignorantes de hipotheca ḡpetenti in dictis bonis creditori ⁊ sic non existentes in mala fide. vt.l. sed ⁊ si lege.§.scire.ff.de peti.here. ⁊.l.igit.ff.de lib.cā pōt pscribere. etiam si haberent cām a debitore, qz stant ista simul qō qs habeat cām a debitore ⁊ tñ ignoret de hipotheca primi creditoris, ⁊ sic qz ex hoc solo qz habeat causam a debitore nō sit in mala fide. 2 ¶ †Et non obstat huic singulari successori habenti cām a debitore mala fides autoris vt in auc. male fidei. C. de pscrip. lōg tēp. qz illa auc. loquit pscriptiōe dominij, ⁊ nō hz locū in pscriptione simplicis hipothece vt ꝓbat ibi in ver. si dñs, ⁊ ita tenet ibi Jac. de are. ¶ in. ⁊ Angel. de are. insti. de actio. in.§. sed iste in. viij. fallen. ⁊ Alex. in.l. pomponius.§.j. col. iij. in. vj. fallen. ff. de acqui. pos. ⁊ Ang. de are. insti. ō ac.§. itē serniana col. vj. in versi. qro nūquid hodie ⁊c. ⁊ Alex. in ḡsi. lxxxiij. viso processu nu. xv. ⁊ in ḡsi. ccxx. pōderatis his i prin. vj. vol. ¶ Predicta āt declara onobus modis, prio modo vt que dicta sunt p cedant in creditore priuato, secus autem est dicendum in ecclesia vel minore habentibus ius crediti, ⁊ hipothece in bonis sui debitoris qz contra eos non pscribit. x. vel. xx. annis vt dictū est in alijs creditoribus, sed requireret maius tps iuxta no. in auc. quas actiones.§. de sac. sanc. eccle. innota. l. fi. C. in q. cau. in integ. resti. no. non est necs. ⁊ in.l. sicut. C. de pscript. xxx. ann. ⁊ reg. resti. no. non est necs. ⁊ in.l. sicut. C. de pscript. xxx. ann. ⁊ Guido pape i. q. ccccxvj. i ver. tertius possessor. ¶ Scdo ita tz Guido pape i. q. ccccxvj. i ver. tertius possessor. ¶ Scdo declara predicta de prescriptione hipothece ꝛ creditorē prima tum procedere qñ creditor non possidet pignus, tunc enim pcedit prescriptio modis. ē notatis contra creditorē, secus aūt si creditor possideat pignus quia tunc eius cōtra hipothecā non curret prescriptio, sed per eius possessionez (quod est plus) prescriptio interrupet vt est tex. in. d.l. cū notissimi in.§. imo. Intelligēdo tñ tene qñ creditor possideret iure creditoris ⁊ tāq bona sibi obligata, tunc enim ꝛ eum non curret prescriptio ⁊ ita pcedit. d.§. imo vt est de mēte Cy. ⁊ Ange. Raph. ibi ⁊ ita notabiliter declarat Cor. in ḡsi. xx. j. vol. ¶ Et rō est qz ex quo licite creditor incūbit pignori ⁊ iure creditoris illud detinet, nō vr esse in negligētia, si nō petit suū debitū vt declarat Cor. in. d. cō si. xx. ¶ †Secundo querit in materia. an tēpus q requirit de iure ad prescribendū ꝛ creditorē in hipotecā ſm q.§. in prima precedēti. q. distinctū fuit, currat ꝛ debitorē respectu tertij possessoris anteq p creditorē actū sit ꝛ principalē debitorē, ⁊ de illius bonis excussum sit? ¶ Et in hoc Alex. in ḡsi. lviij. viso ⁊ p lecto in fi. v. vol. tz q tale tēpus incipiat currere demū facta excussione ⁊ nō ante. qz hodie creditor non pōt agere ḡra tertiuz possessorem ante factā excussionē de bonis debitoris vt in auc. hoc si debitor. C. ō pig. ⁊ nō valenti agere nō currit prescriptio. l.j. in fi. C. ō anna. excep. ⁊ hoc pcedit ēt si istud nō posse agere causet ex culpa creditoris qz ſm Alex. tēpus non currit ēt impedito culpa sua p tex. ⁊ gl. in. c. qz diuersitatē de ḡces. prebē. ¶ Sed ꝛ istam decisionē Alex. tenent late moderni in tractatu prescriptionū in. iiij. parte quarte partis principalis car. xxiij. col. iij. in ver. iiij. principaliter quero. ⁊ in. j. parte sexte partis car. xlvi. col. j. ver. ⁊ per hec infero q nō est vera ⁊c. ⁊ sequitur. d. Petrus paulus parisius in. c. ex transmissa in vl. ver. de pscriptio. ⁊ monet quatuor fundamētis ꝛ Alex. ⁊ rndet ad. d. c. qz diuersitatē in quo se fundat Alex. vt ibi late p eos. ¶ Et ego ēt sp putani dictā decisionē Alex. nō esse tenēdā ⁊ b ante q videre dictos modernos. ¶ Et vltra allegata p eos ista opi. ꝛ Alex. fundari pōt p id q vult Bal. in.l. sed ⁊ si p pretorem.§.j. versi. ſz nec ad eos. ff. ex qui. cau. ma. vbi dicit q nō cēsetur impeditus ille q de facili remouere pōt impedimentum ⁊ monet p tex. in. c. fi. de elec. ⁊ idez tz Bal. per. d. c. fi. in.l. qbus diebus in prin. ff. de ḡd. ⁊ dem. ⁊ ibi pulchre p Pau. ō ca. 4 ¶ †Et hic est q vxori ad repetendū dotez currit pscriptio. nō solum a die soluti matrimonij, sed ēt ḡstante matri. qn certum ⁊ notorium fuit maritū vergere ad inopiam, qz tunc mulieri incipit competere actio ad dotem repetendam vt est tex. in.l. in rebus.§. omnis ibi minus idoneis, ex quo eis hoc infortuniuz illatum esse clarnerit ⁊c. C. de iure do. ⁊.l. vbi adhuc eo. tit. ⁊ nota. Saly. in. d.§. omnis ⁊ sequit Ang. de are. insti. de actio.§. itez serniana in. vj. col. in ver. not. ergo q qñ est notoriuz ⁊c. ⁊ in.§. fuerat in. xij. col. in ver. in ea glo. ibi si cōstante in prin. ⁊c. ⁊ sic in cursu prescriptiōis ḡsiderat an actio nata sit, ⁊ an sit in ptāte illius cui actio ḡpetit posse agere, qz tunc si non agit sibi ē iputā duz per allegata. ¶ Et ex hoc ēt solet dici in anno qui dat creditoribus ad intentandū renocatoriā iuxta tex. insti. de ac.§. itē si quis in fraudē q ille annus prescribi incipiat a tpe quo notoriū est debitorē nō esse soluēdo ⁊ eius bona esse possessa p alios qz ab illo tpe creditores agere potuerūt renocatoria, ⁊ ita tenet Ange. de are. in. d.§. itē si quis in fraudem in. vj. col. in ver. qro a quo tpe. ¶ Tertio facit pro eadez opi. contra Alex. illud q vult Pau. de ca. in ḡsi. ccxciij. i. ccxciij. ego Pau. de cast. vbi ōt q actioni ēt nōdū orte pōt pscribi qñ est in facultate partis illā oriri facere, qz q potuit facere vt posset agere potuisse vr l. q pōt facere. ff. de reg. iur. secus aūt esset qñ nō esset in ptāte potis facere q actio nascat puta qz ortus actionis pendebat ex facto alterius vel ḡditione casuali vel mixta ſm Pau. in. d. ḡsi. ⁊ no. Cor. in ḡsi. xliij. in hac ḡsultatiōe i litera. d. ⁊ sequētibus. ij. volu. vñ videmus qō actioni euictionis non pscribitur ante q̄z res euincant vt est gl. in.l. empti. C. de euictio. ⁊ not. moderni in tractatu pscriptionū in. v. pte quinte partis pncip. car. xlij. nu. xxxij. 5 ¶ †Tertio queritur in materia an sublata vel extincta actiōe psonali, sit ēt extincta hipothecaria illi accedens, ⁊ in hoc complectendo materiaz pone regulā ampliatiōes ⁊ fallentias. ¶ Regula ergo sit qō sublata actione psonali durat hipotecaria vt est tex. in.l.ij. C. de luitio. pigno. qz hz a principio nō possit constitui hipothecaria sine principali obligatione vt.l. inhianus in prin. ff. de leg. iij. ⁊.l. grege.§. cum pignori. ff. de pigno. ⁊.l.ij. C. si pignus pi. da. sit tñ post q̄z est semel ḡstituta potest separari a principali vt no. Bar. in.l. fideiussor obligari in prin. ff. de fideiuss. ¶ Et per hoc concludit ibi Bar. qō hipothecaria possit cedi sine personali per allegata ibi per eum, ⁊ ibi etiam ponit cuius sit effectus cessio hipothecarie sine personali, ⁊ ratio istius regule est, qz hipothecaria que est realis vt.l. pignoris. ff. de pignori. est fortior quam sit personalis ac potentior vt no. Saly. c. in.l. cum notissimi.§. j. in prima oppo. C. de prescript. xxx. anno.

Mimirum ergo si post personalem sublata ipsa durat.
¶ Et ista regula primo ampliat & declaratur q̄ procedat ēt in p̄scriptiōe, q̄. s. sublata psonali p̄ p̄scriptionē. xxx. anno. iuxta. l. sicut. C. de p̄scrip. xxx. ann. hipothecaria q̄ aliq̄n durat longio ri tpe, vt notaui. s̄. in. j. q. nu. j. durabit adhuc donec durat eius vita, vt est tex. & ibi declarat glo. in. iij. exēplo. in. d. l. ij. C. de lui. pig. & sequuntur Bal. & Saly. ibi. & p̄ Pau. de ca. in. l. eos qui nu. ij. C. de vsur. & sic̄r q̄tingere p̄t ecōuerso, q̄. s. sublata hipothecaria p̄ p̄scrip. x. anno. iter p̄ntes & viginti inter absentes in casibus notatis. s̄. in. d. i. q. remanebit tūc psonalis que durat lō
6 gioz tpe. tex. est in. d. l. j. i fi. C. si aduer. credi. li. vij. ¶ †Scōo amplia & declara rām vt ꝓcedat ēt si psonalis esset sublata confusione, puta q̄ creditor successisset debitori, & grauatus eēt de restituēdo hr̄ditatē alteri p̄ fideicōmissū quo casu actio psonalis esset q̄fussa p̄ aditionē, vt. l. debitori. C. ō pac. & tñ hipotheca ria remaneret. vt est tex. in. l. debitor. ff. ad treb. & no. Alex. i. d. l. debitori, & est tex. & ibi gl. i. l. ex sextāte. §. latinus. ff. de excep.
7 rei iud. & gl. Bal. & Saly. i. d. l. ij C. de lui. pigno. ¶ †Tertio amplia rāz vt ꝓcedat ēt sublata obl̄one fideiussoria, q̄ durat ēt hipothecaria, puta q̄ fideiussor q̄ p̄ me intercessit & ōdit ēt pigno ra meo creditori, instituit me heredē, nā dñ ego succedo meo fideiussori extinguit ocā obl̄o fideiussoria, ita q̄ō creditor meus nō poterit me hr̄dē fideiussoris mei q̄uenire obl̄one fideiussoria, q̄ illa ē sublata p̄ q̄fusionē, ꝫ obligatio hipothecaria qua res data pignori a meo fideiussore tenet adhuc durat & creditor poterit agere ꝑ me hipothecaria ad dictā rē. tex. est. l. in. l. cū qs. §. fi. ff. de sol. & ibi declarat Bar. & rō ē q̄ obligatio fideiussoria stare nō p̄t nec a principio nec ex post facto sine principali vt no. in l. si hr̄s pecuniā. ff. ad treb. ꝫ hypothecaria p̄t stare sine p̄nci pali ex post facto ꝫ nō a p̄ncipio. vt. l. nō itelligere. C. ō lui. pig.
8 ita no. Pau. de ca. in. l. fi. C. de fide. minoruz. ¶ †Fallit modo dicta regula q̄n principalis actio seu obligatio tollit̄ p̄ pactū seu q̄uentionē q̄ tunc intelligit̄ etiā sublata hipothecaria vna cum ea vt est test. in. l. soluit̄ in princ. & §. j. qui. mo. pig. vel hipo. sol. & in. l. cū soluēde. ff. de distra. pig. ¶ Rō āt dr̄ie inter p̄scriptio nē p̄ quā tollit̄ principalis obligatio, & aliq̄n remanet hipotheca ria & ecōuerso, & quentionē & pactū p̄ q̄ō tollit̄ p̄ncipalis obliga tio vnā cū hipo. vt. d. l. soluit̄. §. i. assignat̄ ibi p̄ gl. q̄. s. pactū, & quentio late interpretat̄ vt. l. j. C. vt actio ab here. & ꝑ here. q̄ō
9 tion est in p̄scriptione que est odiosa. vt. l. in oibus. ff. de acti. & oblig. ¶ †Et ex predictis ēt inferē q̄ pactum de nō petendo ad certū tp̄s factū debitori operat̄ q̄ō durante pacto hipotheca ria ēt suspendit̄ ita ꝓbat̄ in dictis iuribus, q̄ō tamen sane intelli gendū est nisi debitor post tale pactuz effectus fuerit suspectus, q̄ ex cā dicte suspitionis supuenientis vel ēt existētis tpe pacti sed ignorate ab ipso creditore poterit creditor nō obstāre pacto facto de non petēdo ad certū tp̄s sup debito & obl̄one p̄ncipali perseq pignora tex. ett & ibi declarat gl. & Bar. in. l. q̄sitū in p̄n.
10 ff. de pign. ¶ †Scōo fallit dicta regula si creditor ōferat iurm & debitor iuret se non esse debitorē, q̄ tūc non solū tollit̄ obliga tio p̄ncipalis sed ēt hipothecaria vt est tex. in. l. deferente. ff. q.
11 mo. pign. vel hipo. solu. & in. d. l. solnitur. §. fi. eo. ti. ¶ †Tertio fallit regnla si lata sit snia absolutoria in fauorē debitoris ꝑ creditorem q̄ per eam tollitur obligatio p̄ncipalis & hipotheca
12 ria vt est tex. in. d. l. si deferente. ij. rñso. ¶ †Quarto fallit dicta regula si sit solutū debitū creditori vel etiaz creditori creditoris vel alio mō satisfactū de voluntate creditoris, vel si ad tp̄s fuit obligatū certū pignus & tp̄s sit finitū vel si pignus obligatū fuit sub aliqua conditione q̄ postea non fuit purificata nec euenit, istis. n. casibus put tollit̄ p̄ncipalis obligatio ita tollit̄ & cessat hipothecaria tex. est iūcta gl. in. l. itē liberat̄ in p̄n. ff. qui. mod.
13 pign. vel hipo. solu. & p̄dicta oia hñr ēt p̄ gl. & Sali. post alios in. d. l. ij. C. de lui. pigno. †Quarto q̄rit̄ in materia an p̄scriptio que cucurrit ꝑ debitorē sup dñio rei hipothecate q̄ scilicet pos sessor p̄scripsit ꝑ debitorem vtile dñium dicte rei noceat & p̄indi cet creditori in sua hipotheca. ¶ Et breuiter rñdenduz est q̄ si idem tempus est sufficiens ad vtranq̄ p̄scriptionē scilicet domi nij contra debitorem & hipothece contra creditorem, quod tunc p̄scriptio sub eodem tempore vtrunq̄ effectum operet̄ vt ha bet̄. in. l. j. & ij. C. si aduer. credi. libr. vij. Secus autem si diuer sum tp̄s requiratur in vna q̄ in altera, & potest poni exemplum q̄n possessor cū titu. & bona fide p̄scribit, & debitor cōtra quem p̄scribit̄ ratione dñij est p̄sens quo casu sufficiunt decem an ni creditor autem contra quem p̄scribitur ratione hipothece est absens quo casu requirūtur. xx. anni vt. l. j. C. si aduer. credi. & ibi per gl. isto enim casu p̄scriptio q̄plebit̄ contra debitorem in. x. primis annis habito respectu ad dominiū, & tñ adhuc hi po. cōpetens creditori erit integra & durabit p̄ alios decem an nos ita not. gl. in. l. p̄ses. C. de pig. in gl. in versi. p̄scriptione in versi. vel tertio, & illam ibi sequuntur Sali. & alij.
¶ Et hoc modo sunt intelligenda not. p̄ Bar. in. l. j. §. cum pre dium. ff. de pig. vbi firmat q̄ possidens bona fide & tit. rem hi potecatam alteri p̄scribit etiam hipotecam, que not. ne equi
14 uoces, q̄ male declarant̄ p̄ doc. ¶ † Quinto querit̄ an sicut p̄ p̄scriptionē tollit̄ hipoteca (vt. s̄. in p̄cedētibuq̄ cōnibus ex titit declaratū) ita vt tollat̄ p̄ vsucapionē triēnalē q̄n res mobi lis esset data in pignus: & breuiter rñdendo dōm est q̄ nō vt est tex. scōm intellectū gl. quē doc. sequunt̄ in. l. vsucapio. C. de pi gno. & rō est q̄ sicut p̄ alienationē hominis. s. debitoris nō tollit̄ neq̄ elidit̄ ius hipotece cōpetens creditori vt. l. debitorē. C. de pig. ita nec p̄ alienationē legalē prout est vsucapio que dicitur alienatio legalis vt. l. alienationis. ff. de ver. signi. ita tz gl. bar. & alij in. d. l. vsucapio. ¶ Et sic habes dr̄iam inter p̄scriptio nē rerū imobiliū & vsucapionē mobiliū, q̄ p̄ p̄scriptionē tolli tur ius hipotece vt. l. j. & ij. C. si aduer. credi. lib. vij. sed p̄ vsuca pionē non. d. l. vsucap. & l. iusta. §. non mutat. ff. de vsucap.
¶ Et rō differentie inter p̄scriptionē & vsucapionem secun dum glo. in. d. l. vsucapio est q̄ in p̄scriptione requiritur ma ius tempus & ideo etiam inest maior negligentia creditoris nō agentis q̄z insit in vsucapione. ¶ Et istam rationem melius de clarat Bar. post Pe. de bella per. in. l. j. §. cum predium. ff. de pig. dicens quod in p̄scriptione interuenit tempus sufficiens ad tollendū hipotecariā, & contra creditorem non excipitur q̄ possessor acquisierit dominium per possessionē. x. annoq̄ cum titu. & bona fide, sed excipitur q̄ō possessor p̄scripsit ꝑ hipothe cariam. ¶ In vsucapione autem istud cessat, q̄ tempus trien nij non est sufficiens ad p̄scribendū ꝑ aliquā actionē, & iō non potest tolli actio hipothecaria per triennium, & licet triennio ac quirat̄ dñium rei mobilis tñ separata est causa dominij ab hipo theca ita vult gl. in. d. l. vsucapio. & sentit Bar. in. d. §. cū p̄diū.
15 ¶ †Sed dubitat̄ quare mains tp̄s p̄figatur ad p̄scribendū iuri hipothece in re immobili vcz decennium, q̄z in vsucapiōe hi pothece rei mobilis. Nam videbat̄ q̄ō sicut in p̄scriptione hi pothece rei imobilis p̄fixū est tp̄s decēnij habito respectu ad p̄scriptionem dominij dicte rei que decēnio perficit̄ ita, & in re mobili dz fieri q̄ sicut dñium vsucapit̄ triennio, ita & ius hipo thece debere vsucapio. ¶ Sed in hoc Bar. in. d. l. j. §. cuz p̄e diū dicit q̄ō alia ratio reddi nō potest, nisi q̄ sic placuit vt. l. nō omniū. ff. de legi. & hoc ꝓm eum ꝓbat̄ in tex. d. §. cum predium, ibi nec vsucapione perimi placuit, & ita tenēdū puto, q̄ ratio q̄ assi gnat̄ per glo. in. d. §. cū predium & in. d. l. vsucapio & in. l. i. i gl. magna. C. si aduer. credi. vcz q̄ sit dr̄ia inter dominium & hipo thecā & q̄ per vsucapionē triennij q̄rat̄ dñium in re mobili & p̄r. p̄scriptionē in eadē re querat̄ exceptio ꝑ hipothecā nō est fun damentalis, q̄ regulariter actio nō tollit̄ neq̄ eligit̄ p̄ exceptio nem minori tempore quam. xxx. annis vt. l. sicut. C. de p̄scrip. xxx. an. & spāliter inductū fuit vt actio hipothecaria tollat̄. x. an nis inter p̄sentes & xx. inter absentes per text. in. d. l. j. & ij. C. si aduer. credi. lib. vij. ad exemplū p̄scriptionis dominij quod queritur per p̄scriptionem. x. vel. xx. anno. vt per totū titulus. C. de p̄scrip. longi. tēp. & hr̄ in. d. l. j. & ij. ¶ Et eodē mō vide batur dōm in vsucapione vt. s. actio hipothecaria consistens in re mobili deberet tolli per vsucapionem triennij sicut per illā q̄ ritur dominium, & tamen iura hoc nolūt, & vt dicit Bar. in hoc alia ratio assignari nō potuit, nisi quia ita placuit legislatori.
16 ¶ †Sed iterum dubitat̄ in p̄dictis quid si aliquis possedit rem mobilem cum titu. & bona fide. x. annis inter p̄ntes, nunqd pos sessor tueri se potuerit aduersus creditorem intendentem hipo thecariā. & gl. in. d. l. j. C. si aduer. cre. in gl. fi. in fi. refert. duas opi. vnā hyr. qui tenuit q̄ō non, aliam autez Jo. q̄ tenuit q̄ō sic. Et istā scōam opi. tz etiaz gl. in. d. l. vsucapio. & istam approbat Barto. ibi in fi. & ibidē Bal. in ver. gl. querit & post eū Saly. in ver. sed iuxta hoc q̄ro p̄ rōnes ibi per eum adductas, & sic ha bes q̄ō possessor possidens cum titu. & bona fide triennio rē mo bilem vsucapit eam respectu dominij, sed non respectu hipothe ce, sed si q̄tinuat in possessione vsq̄ ad decennium inter p̄ntes p̄ scribet ēt contra actionem hipothecariam contra creditorem.
¶ Ex quo ꝓm Sali. ibi habes vnum miranduz quod scilicet re periuntur due p̄scriptiones ad diuersa & minus tempus quod sufficit in prima computatur in secunda.
17 ¶ †Sexto querit̄ in materia retentis terminis vsucapionis, an si creditor post rē mobilem triennio vsucaptam a possessore egit

contra

contra eũ hipotecaria & rem ab eo anocauit, an modo debitor poterit offerre vel soluere creditori & rem ab eo recuperare directa pignoratitia. iuxta. l. rescriptũ. §. j. ff. de distrac. pig. & glo. in. d. l. vsucapio monet istã dubitationẽ & rñdet q̃ sic vꝫ q̃ debitor ẽt isto casu poterit offerre vel soluere creditori & anocare rẽ p̃ directã pignoratitiã, q̃ nõ poterit debitor repelli a creditore, ex eo q̃ ipse agere & obtinere nõ potuerit p̃ vsucaptorez q̃ debitorẽ vsuceperat dñiũ, q̃ dicit gl. q̃ tũc istud p̃cederet q̃n ageret rei vẽdicatione, secus aũt q̃n agit̃ actione pignoratitia q̃ descẽdit ex p̃ctu nã actione ex p̃ctu, agit̃ p̃ obligatũ ex p̃ctu ẽt si res nõ sit agẽtis vel desierit esse sua sicut vł in cõmodante vel deponẽte, vt. l. ita vt si fur. ff. cõmo. & l. j. §. si predo. ff. depos. & l. si rẽ. §. is quoq;. ff. de pig. act. & idẽ tꝫ gl. in. d. l. j. §. cũ prediuz. ff. de pig. & cũ gl. trãseunt Bar. Bal. Sali. & alij. ¶ Septio dubitaẽ retẽtis eisdẽ terminis an post q̃ debitor recuperauit rez a creditore vt in p̃ima p̃cedẽti. q. firmatũ est. An iterũ ille q̃ dictã rẽ mobilẽ vsucepit possit agere rei vẽdicatiõe ad dictã rẽ p̃ ipsuz debitorẽ? & gl. in. d. l. vsucapio. & in. d. l. j. §. cũ prediũ rñ det q̃ sic & cũ gl. transeunt doc. ¶ Sz ite q̃ dubitaẽ an aliq̃ rem mediũ possit adhiberi p̃ dicto debitore, vt ab eo res p̃ vsucaptorẽ anocari nõ possit? & in hoc gl. in dictis locis conaẽ dare plura remedia, q̃ recitat bar. in. d. l. vsucapio. & in. d. §. cũ prediũ. & post eũ Bal. & Sali. & Bar. in. d. §. cũ prediũ approbat primũ q̃siliũ vꝫ q̃ debitor in actu solutionis facte creditori impetret ab eo volẽte cessionẽ sue hipotece. iuxta. l. modestinus. ff. de solu. nã cũ ea poterit ꝺbitor rẽ aduersus vsucaptorẽ retinerẽ, sicut poterat ipe creditor, & nihil repugãt ƒz bar. q̃ debitũ p̃ncipale sit sublatũ & tñ duret ius retinẽdi. iuxta. l. debitor. ff. ad treb. & l. ex sextãte. §. latinus. ff. de excep. rei iudi. & l. fi. §. Iniam. C. de in re delib. & l. i. C. si anti. cred. pig. vẽdi. ¶ Et ƒz eũ iste erit vnus casus in quo cedet hipotecaria sine p̃ncipali. iuxta no. p̃ ipsuz in. l. fideiussor obliga. in p̃n. ff. de fideiuss. ¶ Sz istud remediũ seu q̃siliũ reprobauit gl. in. d. §. cũ prediũ & istã reprobationem gl. sequunt Jac. de are. Jac. but. bar. & Sali. in. d. l. vsucapio. lz bal. ibi dicat q̃ istud q̃silium possit saluari. ¶ Sz facit dubium q̃ saluari nõ possit q̃. d. l. modestinus & materia loquit̃ q̃n sunt plures obligati, q̃ vnus soluẽs potest impetrare cessionem contra alium, nos autem sumus in vno solo debitore vñ nõ videtur quod ipse possit impetrare cessionem contra seipsum, nisi dicas quod cessio non potest impetrari ad effectum agendi, sed ad effectum retinendi pro defensione rei contra alium agentez, & ita loquitur Bart. ibi. & q̃ cessio possit fieri isto mõ, scilicet p̃ tuitione seu defensione rei late habetur per glos. in. l. per diuersas. C. mand. & ibi Bar. in pen. col. in versi. iij. excipit tex. & faciũt que notaui. s. in. v. parte prin. in. iij. mẽbro. & ideo puto opi. bar to. in hoc posse saluari. ¶ Circa autẽ alia remedia tradita per gl. in. d. §. cum predium nõ insistaz amplius, ſz vide ibi p̃ Bar. & alios. & in. d. l. vsucapio & vt videbis vix põt sustineri vllũ aliꝺ

28 remediũ seu consiliuz in hoc. ¶ †Octauo queritur stãte statuto q̃ nullis actionibus ciuilibus p̃scribaẽ minori spatio quam xxx. annis an in tali statuto cõp̃hẽdaẽ ẽt hipotecaria, & sic an hipotecaria sit actio ciuilis vel pretoria? & in hoc Ang. multuz subtiliter in q̃si. ccij. in. q. Jo. lan. firmat q̃ hipotecaria in effectu sit actio ciuilis & cõprehendaẽ in statuto p̃ fundamẽta q̃ ibi adducit, & de ꝺ ẽt aliq̃d dicã. j. in. viij. parte in materia hipoteca

29 rie. ¶ †Nono queritur q̃d de pignoratitia actione directa q̃sto. s. tpe ei p̃scribaẽ? & in hoc p̃ intelligẽtia premittendũ est q̃ pignoratitia nõ oritur tpe initi p̃ctus, ſz oritur cũ est solutũ vel satisfactũ creditori, vt est tex. in. l. si rẽ alienã. §. ois. ff. de pig. act. & ibi bar. optime declarat, dicẽs q̃ pignoratitia bñ oritur ex p̃ctu duꝺũ inito & celebrato sequuta traditione pignoris facta ipsi creditori & sic q̃ nascit̃ ex materia antiqua, ſz respectu tpis oritur facta solutione vel satisfactione. ad idẽ tex. in instit. qb. mo. re p̃. obl. §. fi. & ibi gl. ¶ Ex qbus iferẽ q̃ p̃ actionẽ pignoratitiã incipit currere p̃scriptio a die natiuitatis illius, q̃ aũ currere nõ põt, vt. l. j. in fi. C. ꝺ anna. excep. & no. Bar. i. d. §. ois. ſz respectu iuris offerẽdi q̃ cõpetit debitori aũ oritã pignoratitiã bñ põt currere p̃scriptio p̃ tale ius offerẽdi q̃n cõpetit p̃ modũ actionis, q̃ s. traditũ est pignus creditori vt late notaui. s. i. v. pte. in. iij. mẽbro & habeaẽ p̃ gl. & doc. in. l. cũ notissimi. §. eodẽ iure. C. de p̃scri. xxx. an. & habeaẽ per Bar. in. l. si pigno. in prin. ff. de vsuca. & in. d. §. omnis. in fi. & tunc decursa p̃scriptione p̃ tale ius offerẽdi, nõ poterit amplius cõpetere directa pignoratitia ipsi ꝺbitori, q̃ illa est sequela iuris offerẽdi & nõ competit nisi ablato vel soluto debito, vt no. gl. bar. & alij in. d. §. omnis & hoc mõ ꝺz intelligi id q̃ not. Dan. de ca. in consil. ccxciij. ego paul. &c.

ꝺnz dicit q̃ ex quo est in ptãte debitoris offerre & soluere & sic facere q̃ pignoratitia oriaẽ q̃ iã posse agere vñ. l. q̃ põt facere ff. de reg. iu. & per q̃s q̃ actioni pignoratitie p̃scribaẽ & alle gat gl. in. d. l. cũ notissimi. §. eodẽ iure. q̃ ꝺz intelligi q̃ p̃scribatur iuri offerendi & in q̃ntiã ipsi pignoratitie, vt dictum est.

20 ¶ †Sed q̃siderando ipsam pignoratiã de per se vꝫ post q̃ facta est, puta q̃ facta sit oblatio anteq̃ sit sublatũ ius offerendi p̃ scriptione, & orta sit pignoratitia tũc si q̃raẽ q̃to tpe p̃scribaẽ dicte actioni pignoratitie, ꝺõm erit q̃ talis actio est p̃sonalis, & ei nõ p̃scribit̃. x. vel. xx. annis sed ad eius p̃scriptionẽ req rit̃ tps. xxx. ann. vt. l. ij. C. de q̃sti. pecu. & l. neq̃ mutui. C. in qb. can. nõ ob. leg. temp. p̃scri. ita tꝫ gl. in. l. nec creditores in gl. iij. C. de pig. act. & cũ gl. trãseunt ibi Bal. & Saly. post alios p

21 eos relatos. ¶ †Sed dubitaẽ an ista p̃scriptio q̃ inducta est p̃ pignoratitiã procedat de iure canonico? & vł ꝺõm q̃ nõ q̃ creditor ꝺz sciam rei aliene, & sic lz nõ sit in mala fide ex quo possidet de q̃sensu debitoris, tñ ipsa scia rei aliene eq̃paratur malefidei vt Bal. in. d. l. nec creditores, & de iure canonico ƒm magis cõem opi. ẽt in iuribus & actionibus p̃sonalibus malafides impedit p̃scriptionẽ vt late per oẽs cano. in. c. fi. de p̃scrip. & per moder. in trac. p̃script. in. ij. parte. iij. partis p̃cipa-

22 lis. in. q. xiij. nu. xxiiij. car. v. ¶ †Tñ hoc nõ obstãte in hoc est aduertendũ ƒm dictos moder. in. d. q. xiij. nume. lxx. & lxxj. q̃ dicta q̃clusio cõis limitatur vt procedat quo ad eum cui actio cõpetit, q̃ mala fides p̃scribere volẽtis p̃ illum cui cõpetit actio impedit p̃scriptionẽ, secus aũt est si nõdum actio cõpetit sed cõpetere põt acceptando ius sibi de iure delatũ, q̃ tunc ẽt q̃ꝺ ille q̃ vult p̃scribere sciat illud ius cõpetere nõ dicetur in mala fide & poterit p̃scribere, ita ¶et. de ancha. in. c. sine possessione col. ix. de reg. iur. in. vj. & sequit̃ Socy. in cõsil. lxiij. in cã vertente inter. ꝺ. Catherinã. col. iij. versi. preterea vt latius per

23 dictos moder. in. d. trac. ¶ †Et corroborantur predicta p̃ no. p̃ Cor. in q̃si. ccvi. circa thema. ij. vol. vbi ẽt dicit q̃ dicta cõis q̃clusio q̃ꝺ cum mala fide nõ procedat p̃scriptio nõ ꝺz locum in eo ad q̃ꝺ quis nõ tenetur actione, sed offꝺ iudicis tantum, q̃ ex quo non tenetur iure actionis non põt dici in mora neq̃ in peccato, nõ solnẽdo, sed requirit̃ interpellatio vt ibi late p̃ eum. ¶ In proposito ergo nostro dicendũ est ex predictis, q̃ꝺ quatenus est respectu iuris offerendi, q̃ꝺ consistit in facultate & volũtate debitoris an. s. velit offerre debitum creditori, q̃ p̃ dictum ius procedat p̃scriptio q̃ creditor possidẽs pignus spatio. xxx. ann. excludit debitorem ab offerẽdo & per q̃s ab ipsa actione pignoratitia que oritur mediãte dicta obligatione, nõ obstante q̃ꝺ creditor sciat dictũ ius cõpetere dicto debitori, si velit ipsum acceptare, q̃ requirit̃ q̃ debitor accepter dictũ ius & offerat ad hoc vt sibi oriaẽ pignoratitia, sed quatenus ẽ respectu pignoratitie iam orte vel per oblationem vel per solutionẽ iaz factã dicendum est q̃ creditor vel eius hẽs scientes actionẽ predictam iam cõpetere debitori nõ possint p̃scribere p̃ dictã actionem,

24 q̃ tunc essent in mala fide per predicta. ¶ † Dubitaẽ ẽt in p̃ dictis an sublata pignoratitia per p̃scriptionẽ possit adhuc ꝺbitor agere p̃ creditorem rei vendicatione ad repetendum rem pignoratã? & gl. in. l. j. §. i. in ver. pro so. in fi. C. de anna. excep. ꝺz q̃ sic, & intellige tu q̃ isto casu debitor possit agere tam p̃me na actione sibi competẽti ex ꝺnio q̃ꝺ hꝫ debitor ante hipotecationẽ, q̃s ẽt ex ꝺnio q̃ꝺ sibi superuenit mediante possessione & p̃ scriptione cãta ex persona creditoris, q̃. s. donec creditor possedit, debitor p̃scripsit possidente creditore, vt. l. serui noie. ff. de vsuca. vnde lz pignoratitia sit sublata, põt nihilominus debitor agere p̃ creditorẽ rei vendicatione taz pro ꝺnio veteri q̃s nouo, & q̃sq̃is doc. in hoc trãseant cum gl. ¶ Tñ difficultas q̃sistit in modo & forma practicandi q̃ꝺ. s. debitor agens p̃ debitorez qui p̃scripsit p̃ pignoratitiã & intentando rei vendicationem possit offerre debitum ipsi creditori & in hoc Ange. in. d. §. j. post Cy. plura dicit. & plura ẽt ponit Ang. & Imo. in. l. pignori. ff. de vsu cap. quos oẽs refert Ang. de are. insti. de act. in. §. actionum. in col. xxiij. in. gl. in verb. pignoratitia vbi optime declarat, & ideo q̃n casus occurreret in facto recurras ad cuz. & per hec sit expeditum istud secundum membrum.

SVMMARIVM

1 Pignus vel hypoteca an tollatur nouatione.

2 Nouatio necessaria que fit per litis contestationẽ vel per sententiam nõ est priuatiua seu extinctiua p̃me obligationis, sed accumulatiua aliorum effectuum cum primis.

3 Donatio innalida non tollit pignora vel hypotecas precedentis obligationis.
4 Pignora nona data in obligatione nouãte innalida accumulãtur veteri obligationi.
5 Cautela pro liberanda prima hypoteca.
6 Hypoteca prima nõ censetur nouata nec sublata per prorogationem termini ad soluendum facta debitori.
7 Hypoteca expresse in obligatione nouante repetita censetur repetita cum priuilegio prelationis.
8 Usura, mora, dilatio, z similia an in obligatione voluntarie nouante censeãtur repetita.
9 Qualitate rei hipotecate mutata an nihilominus duret hypoteca.
10 Qualitate rei legate mutata an pereat legatum.
11 Debitor prohibens in suo testamento pignoris alienationez an preiudicet creditori, z an hac phibitione resoluaʒ hypoteca
12 Creditor permittens pignus vendi vel permutari per debitorẽ an perdat hypotecam.
13 Creditor consentiens debitori alienãti vel obliganti rẽ sibi obligatam videtur remittere ius pignoris.
14 Hypoteca an possit renuntiari per mulierem.
15 Creditor consentiens debitori q̃ eius heres alienet pignus an renuntiet hypotece.
16 Hypoteca tollitur per consensum creditoris nõ solum respectu eius qui ꝙsensit sed alterius qui in eius locũ sen ius succedit.
17 Creditor emens rem a debitore videtur hypotecam remittere.
18 Creditor subscribens chyrographo debitoris vendentis alteri vel obligantis videtur hypotecam remittere.
19 Creditor restituens debitori chyrographum in quo res est sibi obligata censetur hypotecam remittere.
20 Restituens pignus an censeatur ius pignoris remittere.
22 Consensus creditoris in casu pignoris per debitorem alienandi quid operetur.
21 Creditor conueniens cum debitore vt ad eum pignus pleno iure pertineat remittit hipotecam.
23 Presentia creditoris in venditione pignoris quid operetur.
24 Argumentum de libertate ad pietatem validum est.
25 Fiscus alienãs rẽ alteri obligatã an z q̃ cãu tollat ius pignoris.
26 Hipoteca nõ censetur remissa per consensuz creditoris de alienando vno modo si alio deteriori modo alienetur.
27 Hypoteca nõ censetur remissa per alienationem factaz de consensu creditoris si talis alienatio non valeat.
28 Hypoteca vendita per debitorem de cõsensu pupilli creditoris sine tutore vel decreto iudicis nõ censetur remissa.
29 Hipoteca non potest remitti gratis per filium vel seruz in causa peculiari.
30 Hypoteca non censetur remissa per consensum de alienando si alienatio non sequatur.
31 Alienatio ficta ẽt cum ꝙsensu creditoris nõ tollit hypotecam.
32 Hypoteca non censetur remissa si debitor vendat de ꝙsensu creditoris post tempus conuentum.
33 Hypoteca an solo consensu dissoluatur.
34 Exceptio intentionis z facti non dicitur proprie exceptio.
35 Pactum tacitum nihil potest remittere.
36 Pactum de non petendo debitum principale an extinguat hypotecam.
37 Hypoteca remissa non censetur debitum principale remissum.
38 Hypoteca per stipulationẽ p̃cta an solo consensu dissoluatur.
39 Sententia lata p̃ debitorẽ post rem obligatã creditori preiudicat ipsi creditori scienti z patienti, similiter lata anteq̃ res sit ipsi obligata.
40 Sententia lata contra debitorem quo casu preiudicet creditori z quo casu non.
41 Sententia lata contra creditorẽ conuentuz preiudicat debitori scienti z patienti.
42 Sententia lata p̃ creditorem agentem an preiudicet debitori.
43 Sententia lata in fauorem tertij creditoris contra primũ an preiudicet secundo.
44 Sententie semel parens per restitutionez rei an si res iteruz redeat ad condemnatum possit iterari executio.
45 Obligans pignus pro alio an teneatur diu pati talem obligationem, z an possit post tps aliqñ petere liberationez pignoris.
46 Dictio diu quantum tempus comprehendat.
47 Debiti principalis remissione existente innalida an nihilominus valeat pignoris liberatio.
48 Debito principali viriato an viriet ẽt pignoris remissio.

¶ Tertium membrum. vj. partis principalis.

1 Egrediendo tertium membrũ huius vj. partis principalis in quo videbimus diuersos alios modos vltra predictos, qbus pignora z hypotece tollunt. ¶ †Et prio q̃rit an pignus vel hipoteca tollaʒ nouationez z in hoc ꝙplectẽdo totã mãm p clariori intelligẽtia ponã regulã z fallẽtias. regula ergo sit q̃ pignus z hipoteca tollit z liberaʒ facta nouatione legitime, vt est tex. i. l. nouatione. ff. de noua. z in. l. solutũ. in prin. ff. de pig. act. fallit añ dicta regula q̃tuor modis. ¶ Et primo fallit qñ debitor simplr dedit alia pignora post prima, q̃ p hoc nõ liberanť priora pignora, sed ista eis accumulanť, nam ex hoc nõ dř iducta nouatio, vt ergo regula ꝓcedat reqrit q̃ in hac scõa datione pignorũ sit repetitũ debitũ principale z exprsse deductũ in nouã obligationẽ. ita singulariter declarat bar. in l. valerianus. in vlt. q. ff. de pto. stip. z seqnť Paul. de ca. in. l. solutũ. §. ois. ff. de pig. act. ¶ †Scõo fallit. d. reg. in nouatione necessaria, z sic solũ regula militat in nouatione volũtaria, non añ in necessaria q̃ fit p litis ꝙtestationẽ z sniaz declarãdo tñ vt p gl. no. in l. j. in gl. fi. C. de iudi. vt est tex. in. l. aliã. ff. de noua. z ibi declarat bar. z no. gl. in. d. l. nouatiõe, vñ lz creditor sit ꝙtestatus litẽ sup hipotecaria ꝯ suũ debitorẽ, z per hoc nõ sunt liberata pignora z hipotece, z silr si debitor sit per sniam ꝙdẽnatus vt. l. grege. §. ẽt. ff. de pig. declarat gl. j. in. d. l. solutũ. in prin. z rõ est q̃ p litis ꝙtestationẽ z sniam inducit nouatio necessaria nõ añ volũtaria vt declarat gl. z ibi Jas. post alios. in l. j. C. de iudi. ¶ Rõ añ rõnis est, q̃ nouatio necessaria q̃ fit p litis ꝙtestationẽ vel per sniam nõ est primatiua seu extinctiua prime obligationis, sed est accumulatiua aliorũ effectuũ cuz primis vt declarat Bar. in l. aliã. ff. de noua. z Jas. in. d. l. j. in. iij. col. i ver. habes z. C. de iudi. Itẽ est alia spãlis rõ in pignore z hipoteca, q̃. s. spãlis ꝙdõ hipotece est vt nõ tollaʒ actio hipotecaria nisi prius sit solutũ aut satisfactũ creditori, sed p litis ꝙtestationem aut sniam nõ dř satisfactũ creditori, merito nõ dř sublatum pignus vel hipoteca, vt ꝓbat tex. i. d. l. grege. §. ẽt. ff. ó pig. ¶ Addit ẽt Sali. in. l. vni. C. ẽt ob chirogra. pec. in. i. col. in. ij. no. tertiã rõnẽ sed in effectu est eadẽ cũ prima. ŝ. relata. ¶ Tertio fallit regula qñ in nouatione volũtaria exp̃sse ꝙuentũ fuisset vt pignora seu hipotece prioris obligatiõe essent repetita in obligatione nouãte tex. est in. d. l. i. in prin. C. ẽt ob chiro. pecu. z in. d. l. solutũ. in prin. z in. l. nouatione. C. de fideius. z declarãt gl. z doc. in locis ꝓdictis. ¶ †Quarto fallit. d. reg. qñ nouatio voluntaria valẽt, q̃ p nouationẽ innalidã nõ tollunť pignora z hipotece ꝓcedẽtis obl̃onis. lz rela hz locũ qñ nouatio fuit valida, vt ẽ tex. i. l. nouatione. ff. de nouati. z in. d. l. noua. C. de fideius. z no. gl. z ibi sequnť doc. in. d. l. j. C. ẽt ob chiro. pec. i gl. in ℣. trãstulisti dñ opponit de. l. debitũ. C. ó remiss. pig. z ó. l. illud. ff. q̃ me. can. 4 ¶ †Quinimo tũc si in obligatione nonante innalida presentť p debitorẽ noua pignora illa tenebunť p veteri obligatiõe. text. ẽ in. l. si paternã. C. ad velle. quẽ ad hoc bal. in. iij. no. reputat mirabilẽ, vt. s. pignus datũ p obligatiõe nouãte innalida teneaʒ p pristina, q̃ nõ fuit cũ effectu nouata, z ibi ẽt est tex. q̃ qñ obligatio nouãs valeret p ptẽ z p ptẽ nõ, qó p illa ptẽ p qua valeret cessant pignora prioris obligationis. z p ptẽ p qua nõ valeret obligatio nouãs remanẽt pignora prioris obligationis z ibi ẽt ó clarãt bal. z alij. ¶ †Et ex ꝓdictis potes sumere notabilẽ cautelã, q̃ si debeas titio cẽtũ cuz pignoribus vel hipotecis si velis liberare pignora sine solutione debes ab eodẽ sumere decẽ mutuo z ꝑmittere illi soluere totã q̃titatẽ vcz cẽtũ z. x. z obligare te p instrm̃ alio nouãdi priorẽ obligationẽ nõ aliter repetẽdo prima pignora in obligatione nouãte nã per hoc cẽsebunť liberata priora pignora, z incipiet noua hipo. tpe obligationis nouate. ita docet Alex. in. d. l. solutũ. in pri. qó no. 6 ¶ †Aduerte tñ q̃ lz ꝓdicta ꝓcedãt in nouatiõe tñ secus est in ꝓrogatione termini ad soluẽdũ, q̃ ꝓrogatio termini cẽsẽť facta sub eisdẽ pignoribꝰ penis, renũtiatiõibus z clis ꝑut erãt i prio termino tex. est not. in. l. legẽ. C. loca. z ibi not. bal. z reputat mẽti tenẽdũ z est bona gl. in. l. emilius. in prin. in ver. restituí. ff. de mino. z sic habes q̃ ꝓrogatio termini nõ iducit nouationẽ, cuius tñ ꝯriũ voluit bar. in. l. pe. in ver. q̃ro qd si ego ꝑmisi. ff. de pto. stip. tñ illó qó dicit bar. ibi ꝓcedebat ó iure digestoꝝ, nõ añt ꝓcedit hodie p. l. fi. C. de nouatio. q̃ ꝛz terminos. d. l. fi. hodie nõ fit nouatio nisi exp̃sse agaʒ, z ita illud dictũ bar. intelligit Alexã. in ꝙsi. xiij. visis z ꝙsideratis. in. ij. vol. z adde ꝓdictis Jas. in. l. i. §. z post opis. in ij. col. in ver. in ver. no. diligẽter. ff. de no. ope. nũ. z latius. in. l. j. in

j. in duabus vlti. col. C. de indi. ¶ †Sed dubitaꝫ in ꝑdictis qñ
7 pignora prioris obligationis repiunt in obligatione nouãte an
cẽseant repetita cũ ꝓuilegio prioritatis. i. qꝫ sicut creditor vigo
re prioris obligatiõis erat añrior scõo. ita sit ẽt vigore scõe. obli
gationis nouãtis primã in qua sunt repetita pignora priꝰ ꝛ bre
uiter de ꝫ est tex. no. qꝫ sic in. l. iij. in ꝓn. ꝛ ibi bar. ꝛ doc. ff q po.
in pig. habe. est. n. ibi tex. qꝫ prius creditor mutuauerat debito
ri acceptis ab eo pignoribus, postea scõs creditor mutuauit ei
dẽ debitori acceptis ab eo eisdẽ pignoribus. tertio loco primus
creditor mutuauit eidẽ ꝺbitori aliã ꝙtitatẽ, ꝛ ẽt nouauit primã
obligationẽ repetẽdo tñ pignora prime obl̃onis ꝛ addẽdo etiaꝫ
alia pignora, ꝺ ibi qꝫ repetitio dictoꝝ pignoꝝ fcã i obl̃one no
uãte cẽseꝫ facta cũ prelatione respectu scõi creditoris, ꝛ sic cum
ꝓritate tpis ꝑ ut erãt in prima obligatiõe nouata, ꝛ qꝫ sicut ex ꝓ
ma obl̃one primus creditor veniebat ꝑferẽdus scõo ita ꝛ preter
ri debebit ex obligatione nouãte in qua sunt repetita pignora.
¶ Intellige tñ tu respectu pecunie primo loco mutuate in obli
gatione nouata, nõ ãt respectu pecunie scõo loco mutuate in ob
ligatione nouãte ꝛ nouoꝝ pignoꝝ supadditoꝝ in scõa obl̃one
nouãte, qꝛ in istis scõs creditor erit añrior prio ita declarat glo.
8 in. d. l. iij. in ꝓn. ¶ †Quid ãt ꝺꝫ sit in alijs effectibus resultãti
bus ex obligatione puta in vsuris, in mora, in dilatiõe, ꝛ alijs ꝓ
uilegijs an. s. illa cẽseant repetita in obligatiõe volũtaria nouã
te nõ est mã nostra, ſꝫ vide ꝙ bar. i. l. si stichũ. §. i. ꝛ in. l. aliã. ff.
de noua. ꝛ ꝙ Ang. de are. insti. de actione. §. fuerat in. xj. ꝛ xij.
col. in ꝟ. an et qñ si actio de dote ꝛc. ꝛ ꝙ bar. ꝛ alex. i. l. si dinor
tio. in. ij. col. in ꝟ. in tex. ibi cẽtũ. ꝛc. ff. ꝺ ver. ob. ꝛ ibidẽ ꝙ Jaſ. i
fi. q ꝫ opi. Raph. ꝯ bar. Alex. ꝛ alios cõiter, qꝫ aliter nõ discu
9 tio qꝝ sunt termini diuersi a mã nostri tractatus ꝛc. ¶ †Scõo
qrit an mutata qualitate rei hipotecate dnet hipoteca ẽt bre
uiter dõm est qꝫ hipoteca nõ extinguit nec ꝙ additionẽ nec ꝙ de
tractionẽ qualitatis rei hipotecate vt est tex. in. l. si fundus. §. si
res. ff. de pig. vbi ponit exẽplũ de domo hipothece data ex qua
fuit effectus hortus, itẽ de area data pignori ex qua fuit effecta
domus, itẽ de terra in qua fuit plãtata vinea. ¶ Et facit tex. in
l. domo. ff. de pigno. actio. ꝛ qꝫ ibi no. ꝙ gl. ꝛ scribentes. ¶ Se
cus ãt si nõ qualitas, ſꝫ substãtia rei hipotecate extingueret, qꝛ
tũc ẽt pignus ꝛ hipoteca eẽt extincta vt est tex. i. l. sicut in ꝓn. ff.
q. mo. pig. vel hip. sol. ꝛ ꝫ nisi ꝓcedat ex culpa ꝺbitoris, qꝛ tũc
ẽt qꝫ res eẽt extincta oino debitor teneret ad interesse creditoꝛ
ris tex. ꝛ ibi gl. i. l. seruũ. ff. ꝺ pig. i gl. in ꝟ. teneꝫ ꝛ ibi seqꝫ Sal.
¶ Intellige tñ qꝫ ẽt qꝫ hipoteca extinguaꝫ ꝙ extinctionẽ rei hi
potecate vt dictũ est, tñ ipsa obligatio principalis ꝛ ius crediti
nõ perit ſꝫ durat vt est tex. ꝛ ibi bal. ꝛ alij in. l. seruõ. C. ꝺ pigno.
10 ¶ †Quid aũt sit in legato an ꝓeat legatũ si mutet qualitas rei
legate, nõ est materia nostra, ſꝫ gl. in. d. l. si fundus. §. si res op
ponit de hoc tu vide tex. ꝛ ibi bar. in. l. si ita legatũ. §. fi. de leg.
j. ꝛ ibi ẽt ꝙ gl. Jaſ. ꝛ alios, ꝛ adde q̃ dixi. ff. in ista. vi. parte in. j.
11 mẽbro. nume. lv. ¶ †Tertio queritꝫ an hipoteca seu pignus re
soluaꝫ, si debitor in suo testamẽto prohibeat creditoribus suis
alienationẽ pignoruꝫ vel hipotece sub aliqua penaꝛ ꝛ breuiter
dic qꝫ nõ qꝛ debitor nõ põt preiudicare suo creditori iuri hipo
tece iaꝫ ei acquisite. tex. est ꝛ ibi bal. ꝛ Sal. in. l. i. C. debi. vẽdi.
pig. impe. nõ pos. qꝫ ibi bal. inducit ad. q. pupillaris substitutio
nis vt ibi per eũ. Adde predictis tex. bal. ꝛ alios in. l. debitorẽ.
C. ꝺ pig. vbi est tex. qꝫ debitor neqꝫ vẽdẽdo, neqꝫ donãdo, neqꝫ
ligãdo, neqꝫ fideicõmittẽddo põt ꝓiudicare creditori in pigno
12 re ꝛc. ¶ †Quarto queritꝫ in mã, qꝛ vt ꝓme dictum fuit debi
tor vendendo pignus vel aliter alienãdo vt supra sine consensu
creditoris non dissoluit hipotecam precedentes vt est tex. in. l.
res. C. de remis. pig. ꝛ probatur in locis allegatis in ꝓma pre
cedenti. q. quid si creditor censentiat qꝫ pignus vendaꝫ an ꝙ ta
lem consensum censeaꝫ remittere ius sui pignoris? Et in hoc cõ
plectendo totam materiam pone regulam ampliationes ꝛ fallẽ
tias. ¶ Regula ergo sit qꝫ creditor consentiendo pignus vendi
ꝙ debitorem censetur remittere ius sui pignoris, vt est tex. in. l.
si debitor. §. j. ff. quibus modis pig. vel hipo. sol. ꝛ in. l. iij. §. si in
vẽditione. ꝛ. l. sicut. §. si voluntate. eo. tit. ꝛ in. l. ij. C. de remis. pi
gno. ꝛ in. l. creditor. ff. ꝺ reg. iuris. ¶ Amplia modo regulã. xj.
modis. ꝛ primo amplia vt regula ꝓcedat nõ solum qñ creditor
cõsentit qꝫ pignus vendaꝫ sed ẽt si ꝙsentiat qꝺ permuteꝫ vel do
netur, vel in dotem detur, nam semper videtur remittere ius pi
gnoris, vt est textus in. d. l. si debitor. §. j. ꝛ de datione in dotem
est tex. i. l. Lucius. eod. titu. ¶ Scõo amplia regulã vt ꝓcedat ẽt
in omni alio actu seu contractu per quem dominium transferꝫ,
etiam si hoc fieret in vltima voluntate, vt est text. in. l. sicut. §.
vẽditionis. ff. q. mo. pig. vel hip. sol. ꝛ illũ tex. dicit esse vnicũ in
iure bal. in. c. j. §. ꝓterea q. mo. feu. am. ad probandũ de ꝙsensu
ꝓtesto ad hoc vt qs testeꝫ de re sua ꝛ illũ ẽt allegat pro sing. bal.
in. l. vẽditioni. C. pro emp. ꝛ in. l. quoties in oĩbus. C. de fideicõ.
ꝛ in. l. si tibi. §. ꝺ pignore. ff. ꝺ pact. ꝛ ita refert Alex. in. d. §. vẽdi
13 tionis in apostil. ad bar. ¶ †Tertio amplia regulã ẽt si credi
tor ꝙsentiat qꝺ debitor obliget alteri rẽ sibi obligataꝫ, qꝛ ꝙ hoc
vĩ creditor remittere ius sui pignoris, vt dicit tex. in. l. paulus.
in ꝓn. ff. q. mo. pig. vel hipo. sol. ¶ Istud aũt põt intelligi duo
bus modis, vno mõ qꝺ dictũ ius pignoris cẽseaꝫ remissum respe
ctu illius tñ creditoris cui debitor de ꝙsensu primi obligauit, ꝛ
sic qꝺ scõs sit mõ prior primo sed quo ad alios creditores rema
neat ius hipotece dicti primi creditoris, ꝛ ita intelligit gl. i. d. l.
paulus. in ver. remisisse, ꝛ ita ẽt intellexit gl. in. l. iij. C. de remis.
pig. ꝛ iste intellectus nullã ꝫ difficultatẽ ꝛ ab oĩbus approbaꝫ
¶ Scõo mõ põt intelligi qꝺ creditor ꝙsentiẽdo ꝙ debitor obl.
get alteri suũ pignus cẽseaꝫ in totũ remittere ius sui pignoris, ꝛ
qꝺ ita in dubio sit iudicãdũ. ꝛ istꝺ tꝫ gl. i. l. creditor. §. fi. ff. q pot.
in pig. hab. ꝛ istũ ꝰ intellectũ sequit bar. in. d. §. fi. Idẽ tꝫ bart.
in. l. fi. C. de remis. pig. in ꝟ. ij. casu, vbi in hoc distinguit, qꝫ aut
sumus certi quo alio creditor ꝙsenserit debitori obliganti suũ pi
gnus alteri an. s. animo remittẽdi quo ad illũ tñ creditores cui
debitor obligauit, aut in totũ vel nõ in totũ, ꝛ tũc standũ est cer
to vt. d. l. credito. §. fi. aut de alio nõ ꝙstat ꝛ tũc si sumus in ma
sculo presumit remisisse in totuꝫ ꝛ quo ad oẽs ius pignoris. d. l.
paulus. in ꝓn. si aũt sumus in muliere dõm est qꝺ cẽseaꝫ remit
tere ius sui pignoris quo ad ꝰm creditorẽ tñ per. l. inbemus. C.
ad velleia. ¶ Sali. aũt. i. d. l. iij. C. de remis. pig. late examinat
hũc articulũ, ꝛ tandẽ per multa ꝙcludit qꝺ in dubio primus cre
ditor cẽseaꝫ remittere quo ad illũ tñ cui ꝙsensit obligari, nõ aũt
in totũ. ¶ Sed. in. d. l. fi. eo. ti. idẽ Sali in fi. ꝙcordando opi.
tꝫ qꝫ aut ꝙsensus primi creditoris fuit accõmodatus scõe obliga
tioni vel creditori hoc exprimẽdo ꝛ vera sit opi. gl. in. d. l. pau
lus. in prin. ꝛ in. d. l. iij. vꝫ qꝫ quo ad ipsum creditorẽ cui ꝙsen
sum accõmodauit cẽseaꝫ remisisse ius pignoris ꝛ nõ in totũ, aut
primus creditor nõ ꝙsensit contẽplatione secundi nec expressa
eius persona, sed simpliciter qꝺ. s. debitor possit alteri obligare
nõ exprimẽdo cui, ꝛ tũc vera sit opi. bar. qꝺ in hoc dubio credi
tor cẽseatur in totũ remisisse ius sui pignoris, ꝛ subdit qꝫ hoc ca
su fortenõ est facienda ꝺria inter masculũ ꝛ feminã per no. per
14 se in. l. ẽt. C. ad velle. ¶ †Et ista cõcordia Sali. mihi satis plꝫ,
preterꝙꝫ dum removet ꝺrias inter masculũ ꝛ feminã, qꝛ in hoc
puto tenendam opi. Bar. qꝛ qñ mulier renuntiat sue hypotece
respectu vnius persone quo ad illã tñ sibi preiudicat ꝛ hoc est
clarũ vt. Lũbemus ꝛ ibi Bar. in. j. opp. C. ad velle. ¶ Quãdo
aũt mulier renuntiat turi hipotece gñaliter suo marito, quo ca
su Sali. tꝫ qꝫ talis renũtiatio ꝓiudicet quo ad oẽs vt ꝙ eũ in. d.
l. omnes, est aduertendum qꝺ isto casu talis renuntiatio nõ vꝫ,
nisi maritus remaneat soluendo in alijs bonis, qꝛ alias censere
tur mulier donare marito vel pro illo se obligare qꝺ de iure non
permittitur vt declarat Barto. in. d. l. Lũbemus. in versic. vlti.
scias, ꝛ ideo vera est differentia Barto. inter masculum ꝛ femi
nam, ꝛ hoc modo ꝺꝫ intelligi illud qꝺ consuluit Roma in ꝙsil.
15 cxl. hec vẽditio ꝛc. ¶ †Quarto amplia regulã vt procedat ẽt
in herede debitoris, qꝛ si creditor consentiat debitori vt alienet
pignus ꝛ non alienet debitor sed eius heres, adhuc ex tali con
sensu creditori infertur preiudicium, vt est in. l. sicut. §. si debitori
16 ff. quib. mod. pig. vel hypo. solu. ꝛ ibi not. ¶ †Quinto amplia
regulã qꝺ ꝙsensus prestitus per creditorẽ debitori ad alienan
dum pignus respectu vnius creditoris, non solum preiudicat
respectu illius creditoris, sed ẽt respectu alterius creditoris q
in ius illius succesſit. iste est tex. ꝰm intellectũ Bar. in. l. titius
17 §. fi. ff. qb. mo. pig. vel hipo. sol. ¶ †Sexto amplia regulã vt ꝓ
cedat nõ solũ in expresso ꝙsensu, sed ẽt in tacito, puta si duo cre
ditores habentes rẽ hipotecataꝫ illã insimul emant a debitore.
Nam hoc modo ementes censent remittere inuicem ius hypo
tece, vt est tex. ꝛ ibi no. Bar. in. l. titius. in prin. ff. qb. mod. pig.
vel hipo. solu. Non tñ intelligas hanc ampliationem in omni
tacito consensu sed in isto casu tantum, qꝛ per alium tacitum cõ
sensum non censetur remitti ius pignoris vt diceꝫ j. in. j. fallen.
18 ¶ †Septimo amplia regulaꝫ vt procedat ẽt si creditor subscri
bat se chyrographo debitoris vel alij instrumento in quo debi
tor profitetur alteri secuꝫ ꝫbenti qꝺ dicta res non est alicui obli
gata, qꝛ per talem subscriptionẽ creditor censet remittere ius
pignoris in dicta re, vt est tex. in. d. l. titius. §. fi. ꝛ in. l. sicut. §. nõ
videtur eo. ti. ꝛ ibi no. Bar. ꝛ habetur per bar. in. l. gaius. ff. de

pig. act. facit tex. cũ gl. in. l. fideiussor. §. pr̃ in fi. ff. de pig. Intelli
ge tñ tu nisi creditor subscriberet se vt testis, qz tũc nõ cẽseretur
remittere ius pignoris, vt no. gl. in. d. l. sicut. §. nõ vr̃. z ibi bart.
19 z Bar. in. d. l. gaius. ¶ †Octauo amplia regulã vt procedat ẽt
si creditor restituat debitori cautionẽ chyrographariam in qua
erat sibi res hypotecata, nã per talẽ restitutionẽ censetur remit
tere ius pignoris vt est tex. z ibi not. Bal. in. l. creditricẽ. C. de
remiss. pi. facit tex. in. l. labeo. ff. de pac. qõ vr̃ mirabile, nã si cre
ditor reddit pign⁹ debitori nõ cẽsẽt remittere debitũ. vt. l. post
cõ que est. l. sequens post. d. l. labeo. z tñ per restitutionẽ chyro
graphi censetur remissum pignus z debitum. ¶ Et dubitatur
que sit rõ dr̃ie z gl. in. d. l. post cõ assignat plures rõnes, sed cõi
ter illa tenetur qz restitutio instr̃i vel chyrographi nõ põt affer
re aliã vtilitatẽ cõ liberationẽ, vnde ne sit frustratoria inducit li
berationẽ, sed restitutio pignoris põt afferre alias vtilitates vt
ibi per gl. Bar. Alexan. z Jas. vbi ẽt Jas. declarat z defendit
optime primã rõnem gl. que fuit Marti. z Irne. vide eũ z ad-
20 de not. per Becium in. l. creditor. ff. de reg. in. ¶ †Aduerte tñ
ad vnũ in predictis qz tex. in. d. l. post cõ dicit qz per restitutionẽ
pignoris nõ censetur remissum debitũ z qõ nostra nõ est de hoc
nos querimus an per restitutionẽ pignoris censeatur remissum
ipsum ius pignoris z hipotece qõ accedit debito principali. non
aũt in ipsum debitũ z qz per reinissionẽ seu restitutionẽ pigno-
ris nõ censeat remissum debitũ, sed bene ius pignoris vr̃ text. in
l. j. ff. de lib. leg. vbi hr̃ qz si testator leget debitori rem sibi ab eo
hipotecatã censetur legatum ius pignoris, vt. s. debitor qsequa
tur rem hipotecatã prius cõ cogatur soluere heredi debitũ, z ita
declarat gl. z Bar. in. d. l. j. z magis clare bart. in. l. si tibi ho-
mo in prin. ff. de leg. j. ¶ Et istã opi. tenent ẽt Alber. z Ray. in
d. l. labeo iuncta. d. l. post cõ, z ita tenendũ puto, cõ quis Jas. in. d.
l. labeo. in vlti. col. in ver. itẽ põdera &c. teneat ꝛ̃iũ dicẽs gl. in
d. l. j. vcz gl. pe. tenẽ ꝛ̃iũ z ẽt ibi Bar. ¶ Sed meo iudicio er-
rat Jas. qz illa gl. dubitat. an per legatũ pignoris omnis obliga
tio censeat remissa? z dicit qõ ꝑm. R. istõ psumit sed qz sibi nõ
plz, z sic gl. ibi loquit de omni obligatione tã principali cõ hipo
tacaria z bene dicit qz personalis. i. ipsum debitũ nõ censeat re
missum, sed sola hypotecaria vt ibi est text. z ita ẽt intelligit ibi
Bar. Et dictã qcloñ qz testator legãdo suo debitori rẽ obliga
tam cẽseatur remittere solũ ius pignoris z nõ principale debitũ
firmat late Jas. in. d. l. si tibi homo in prin. sup glo. ij. vbi magis
qsiderate loquutus fuit cõ in. d. l. labeo, z assignat Jas. duas rõ
nes dr̃ie inter legatũ factũ de ipso pignore, z legatũ factũ ó chi
rographo in quo debitũ qtinet. quare. s. sit qz i legato pignoris
nõ cẽseat remissum debitũ, sed solũ ius pignoris. in legato autẽ
chyrographi cẽseat remissum vtrũq, z prima rõ fuit supra assi-
gnata ex not. in. d. l. labeo. ¶ Scõa rõ est qz ad remissionẽ pri
cipalis sequit remissio accessorij, sed nõ ẽ, vt. l. j. §. j. ff. qui. mo.
pig. vel hipo. so. z. l. ex pupillari. ff. de vulg. z pup. vñ legando
pignus qõ est accessoriũ nõ sequit remissio debiti qõ est princi-
pale. ¶ Et ad pdicta adde qsi. Rapb. cuma. vcz qsi. xix. qdaz
21 nobilis. z Beciũ i. d. l. creditor. ff. de reg. iu. ¶ †Nono amplia
regulã vt pcedat ẽt si res hipotecata q̃ fuit alienata p debitorẽ
cũ qsensu creditoris, postmodũ fuerit p debitorẽ reacqsita, qz ẽt
si esset obligatio gñalis omniũ bonorũ psentiũ z futurorũ, tñ res
alienata de qsensu creditoris z postea reacqsita nõ reincideret
in obligationẽ z hypotecã tex. est singularis in. l. fi. C. de remis.
pig. ¶ Multo ergo fortius ista qcl̃o pcederet qñ obligatio nõ
fuisset gñalis bonorũ ẽt futurorũ. sed spãlis alicuius rei vt ẽ tex.
de hoc in. l. sicut. §. supuacuũ. ff. q. mo. pig. vel hip. sol. z ibi hoc
no. Bar. in ver. venio ad ꝑm &c. ¶ Et ista ampliatio declarat
vt pcedat qñ illa res esset acqsita p debitorẽ ex nona cã diuer-
sa a prima ex qua erat apud debitorẽ puta ex legato vel ex do-
natione vel dote data debitori tũc. n. pcedit ampliatio z in hoc
est mirabilis tex. in. d. l. fi. qz sicut q̃libet res de nouo q̃sita debi
tori venit in obligatione gñali futurorũ bonorũ ita videbat dõm
in re alienata z postea reacqsita debitori ex nona cã, z tñ in. d. l.
fi. decidit ꝛ̃iũ z ita declarat Bar. in. d. §. supuacuũ z in. d. l. fi.
¶ Secus aũt si dicta res reacgrat debitori ex eadẽ cã ex q fuit
alienata vel ex sibi aut qnexa, puta qz illã ex pacto redemit, vel
qz ei fuit redhibita, vel ex pacto adiectionis in diẽ vel legis cõ-
missorie ad ipsum debitorẽ reuersa est, naz istis z sibus casibus
reincidet in obligationẽ z hipotecã vt vult gl. in. d. l. fi. i gl. ma
gna z sequunt ibi Bar. Bal. Sali. z alij z ẽ tex. in volũtate in
prin. ff. q. mo. pig. vel hipo. sol. ¶ Et idẽ esset si aliquo alio mõ
vẽditio facta p debitorẽ de pignore cum qsensu creditoris resol
uat qz sicut p talẽ resolutionẽ restituit debitori in re vẽdita ius
suũ ita z restituit creditori ius sui pignoris z hipotece vt est tex.
in. d. l. volũtate in prin. z §. fi. ¶ Undecimo amplia regulaz vt
procedat ẽt si creditor qsensit vt vendat pignus z ita venditum
fuit, sed tñ nõdũ fuit traditũ, qz q̃nis adhuc debitor nõ tradide
rit, tñ cũ tradere teneatur actiõe ex empto, qsensus est validus
z ius pignoris per illũ remissum vr̃ z idẽ est ẽt si debitor q vẽdi
dit nõdũ qsequutus sit pretiũ ab emptore, nec ẽt emptor para-
tus sit illud dare qz ex quo emptor ad illud tenet z cogi põt vz
qsensus z preiudicat quo ad remissionẽ pignoris text. est z ibi
not. in. l. sicut. §. si debitor. ff. quib. mod. pig. vel hipo. solu. z no.
glo. in. l. si debitor. §. queritur in glo. in verficu. impediat. eo. ti.
22 ¶ †Undecimo amplia vt regula procedat non solum qñ credi
tor qsensit venditioni, sed ẽt si cõueniat cum debitore ve res pi
gnorata ad ipsum debitorem pleno iure spectet, qz ẽt per dicta
verba censetur dicta res liberata a nexu pignoris vt per plura
concludit Alexan. in qsi. cxl. viso summario. vij. vol. j. z. ij. col.
23 ¶ †Fallit modo. d. regul. xij. z primo fallit qñ creditor fuit pre
sens alienationi pignoris facte per debitorẽ z tacuit, qz nisi exps
se qsentiat vel alia faciat de quibus supra in ampliationibus di
ctuz est nõ censetur remittere ius pignoris tex. est z ibi no. bar.
in. d. l. sicut. §. nõ vr̃. ff. quib. mo. pign. vel hipo. solu. ¶ Regula
ergo procedit in expresso qsensu, nõ aũt in tacito resultante ex p
sentia, qz cũ creditor pñs z tacẽs sciat suũ pignus durare nõ ob
stãte alienatione facta p debitorẽ sibi nõ preiudicat vt est tex. z
gl. in. d. §. nõ vr̃. ¶ Ista aũt regula restringitur qnq̃ modis ne
cessarijs, z primo fauore libertatis, qz creditor pñs z tacens ser
uum sibi obligatũ manumitti censetur qsentire z remittere ius
sue hipotece, vt. l. i. C. de remis. pig. z ibi per gl. Bald. z Sali.
¶ Scõo restringitur ista. i. fallen. fauore religionis, vnde si ser
uus mihi pignoratus me sciẽte z patiẽte fuerit donatus eccl̃ie,
videor qsentire z ius mei pignoris remittere vt in auc. si seruus
sciente dõno. C. de epis. z cle. z. liij. di. c. si seruus z tz bald. in. l. j.
24 C. de remis. pig. ¶ †Et probatur qz vz argumentum de liberta
te ad piam causam vt not. Bart. in. l. proxime. §. j. ff. de bis q̃ in
test. delen. z hr̃ per doc. in. l. si vnus. C. de testa. z est tex. melior
de iure in. l. vnica circa fi. in ver. ad hanc pietatis rõnem z ibi
Bal. ad hoc notat. C. de cõmu. ser. manu. Et idem dõm est fa-
uore pauperũ z similiũ causarum piarũ vt per Bal. in. l. i. C. de
remis. pig. z refert Alex. in apostil. ad Bar. in. d. l. sicut. §. non
25 vr̃. ¶ †Tertio restringit fallentia fauore fisci, nã si fiscus alie-
net rẽ alteri obligatã z creditor sciat z taceat cẽsetur remittere
ius sui pignoris vt est tex. in. l. si hipotecas z ibi gl. bal. z Saly.
C. de remis. pign. ¶ Quarto restringit ista. j. fallen. nisi credi-
tor tacuerit animo decipiendi, tũc. n. sibi preiudicat z vr̃ remit-
tere ius sui pignoris. vt. l. si sine. C. ad velle. z. l. mulier. C. de di-
stractio. pig. z ibi notat z hr̃ per Bar. in. d. l. sicut. §. nõ vr̃. ff. q
bus mo. pig. vel hipo. solu. ¶ Quinto restringitur ista fallentia
nisi index miserit proclama per ciuitatẽ qz quicunq̃ vellet ꝛ̃dí-
cere venditioni pignoris cõparear infra certum tps, tunc. n. cre
ditor nõ ꝛ̃dicens cẽsetur qsentire z remittere ius pignoris vt est
tex. z ibi no. bal. z Sali. in. l. si eo tpe. C. de remis. pig. z no. bar.
in. d. l. sicut. §. nõ vr̃, declarando tñ modũ z qualitatẽ dicti pro-
clamatis z citationis inxta not. per bart. z alios in. d. l. si eo tpe
z per Alex. in qsil. cvi. v. vol. z supradicte quinq̃ restrictiones
eliciuntur ex notatis per Bar. in. d. l. sicut. §. nõ vr̃. z illas reaf
sumpsit Alex. in. l. que dotis in. vij. col. i ver. Adde qz plenius
26 ff. solu. mat. ¶ †Sexto fallit regula principalis qñ qsensus cre
ditori prestitus fuit circa vnum actuz alienationis z debitor alie
nauit nõ in illũ actum, sed in actum durioré, tunc. n. sibi non pre
iudicat creditor, nec vr̃ remittere ius pignoris. regula ergo pro
cedit qñ alienatio fit in actu in quo creditor promisit vel in alio
vtiliori secus aũt si fiat alienatio in deteriori, puta si creditor cõ
sensit vt res venderet pro decẽ z debitor vendidit pro p quinq̃
tex. est z ibi no. Bar. in. d. l. sicut. §. sed z si permiserit. ¶ Ter
tio fallit regula qñ creditor nõ qsensit simpliciter venditioni pi-
gnoris, sed cum protestatione qz saluum sit ius sui pignoris vt
est tex. z ibi glo. Barto. in. l. si debitor. §. j. ff. quibus modis pi-
gn. vel hipote. solu. sequitur Socyn. in consil. xlvi. eleganter
iij. volumi. nume. xvij. glo. in. l. creditor z ibi Becius. ff. de re-
27 gu. iur. Roma. consil. xciij. visis his. col. iij. ¶ †Quarto fal-
lit regula quando alienatio facta per debitorem de re pignora-
ta ex consensu creditoris non valuit, qz tunc qsensus creditoris
non causat remissionem pignoris. tex. est z ibi nota. Barto. in
d. l. si debitor. §. queritur si forte. ¶ Ex quo infert ibi Barto.
gñaliter qz si actus circa quem adhibetur consensus nõ vz, con-
sensus nõ nocet. z faciũt no. p Bar. in. l. post legatũ in fine prie

col.ff.de his qui. vt indig. ⁊ p cano. in ca. cū venerabilis de exceptio. ⁊ rō istius fallentie est, qz ꝙsensus prestitus p creditorem vt res possit vendi p debitorem hz in se istam conditionem vez si venditio valida sequatur vt declarant Bar. ⁊ Sal. in. d. §. q̄ritur si forte, quē legunt in. d. l. si debitor in §. si in vēditione ad idē tex. in l. debitū. C. de remiſ. pig. ⁊ adde decium in. d. l. creditor. ff. de regulis iuris. Cū antez ⁊ ex quibus causis in terminis istius fallētie dicat alienatio inualida no. gl. i. d. §. q̄rit si forte.

28 ¶ †Quinto fallit regula in pupillo, qz eius cōsensus non inducit remissionē pignoris nisi prestitus fuerit presente eius tutore ⁊ auctore iudice, vel fuerit prestitus p ipsum tutorē auctore iudice, ex eo ꝙ forte ex aliqua cā iudicauerit id fore vtile pupillo. ¶ Regula ergo ꝓcedit in maiore. tex. est in l. si ꝙsenserit i ꝑn. ff. qbus modis pignus vel bipoteca. soln. ¶ Sexto fallit regula qñ ꝙsensus fuisset prestitus p ꝓcuratorē nomine dñi nō habētem speciale mandatū, qz talis ꝙsensus nō preiudicat dño ad remissionē pignoris, hz eē gñalis ꝓcurator debitoris possit ꝑ debitore talē cōsensum recipere a creditore tex. est ⁊ ibi Bar. i. l. si ꝙsensum recipere a creditore tex. est ⁊ ibi Bar. in l. si ꝙsenserit. §. j. ff. quibus modis pig. vel bypo. sol. ¶ Restringe tñ hanc fallentiā vt ꝓcedat in simplici ꝓcuratore, secus āt sit in ꝓcuratore in rē suā qz ille pōt ꝙsentire ⁊ remittere pignus in preiudiciū dñi ⁊ suū. d. l. sicut §. si procurator ⁊ ibi not. eo. tit.

29 ¶ †Septimo fallit regula in filiofamilias vel seruo, qz illi nō pñt rē ꝯ pignori acceperunt in cām peculiarē, ét si liberam administrationē peculij haberēt gratis remittere, hz ita demū si pretium iustū ꝑ dicta bipoteca percipiāt tex. est in. d. l. sicut §. an paciſci.

30 ¶ †Octauo fallit reg. qñ post prestitū consensum per creditorē de alienando pignus, alienatio sequuta nō fuit, qz tūc ex dicto ꝙsensu nō vr remissum ius pignoris, non sequuta alienatione vt

31 est tex. in. d. l. sicut §. si volūtate, ⁊ ibi not. bar. ¶ †Nono fallit regula qñ post prestitū ꝙsensuz creditoris fuit sequuta alienatio nō ꝟa, hz ficta ⁊ simulata qz scz ñ obstāte alienatiōe debitor semper possedit pignus ante ⁊ post alienationē nā isto casu alienatio presumit fictitia ⁊ debitor non tenebit de iure tradere rem emptori, ⁊ iō isto casu nō censebit remissuz ius pignoris p creditorē qui ꝙsensit alienationi. tex. est scōm scōam lecturā ibi traditā ꝑ Bar. in. d. l. sicut §. superuacuū, ⁊ intellige ét hanc fallētiam ꝓcedere, si debitor vendēs ꝙstituerit se possidere nomine emptoris, nisi forte de fructibus rñderit emptori vt ibi late declarat Bar. ⁊ habetur per eundem in l. fi. C. de remiſ. pig.

¶ Decimo fallit regula qñ creditor consensit vt debitor vēderet pignus sub ista ꝙditione si sibi satisfieret de pretio, nā tunc si nō satisfiat nō censet creditor remisisse pignus per dictū ꝙsensum ⁊ poterit creditor isto casu agere bipotecaria tam ꝯ debitorem ⁊ heredez ꝗ̄ contra quemcūqz aliū possessorē, qz nō fuit ei satisfactum, put ipse expressit iste est tex. secundum intellectum gl. ⁊ Bar. in. d. l. sicut §. illud ⁊ mouet Bar. arg. tex. in. d. l. sicut in §. hz ⁊ si permiserit. secus aūt si creditor nō consensit sub cōditione, hz sub modo scz vt sibi satisfiat sequēdo in hoc fidē debitoris, nā tunc creditor si sibi nō fit satisfactum vt quenit poterit agere bipotecaria ꝯ debitorē ⁊ eius heredē si possideāt, ⁊ si excipiat de consensu ⁊ remissione pignoris, poterit creditor ꝯ eos replicare de dolo ex eo ꝙ fidem nō impleuerint satisfaciēdo vt fuit quentum, sed ꝯ emptorem vel extraneum possessorez

32 cut §. illud. ¶ †Undecimo fallit regula qñ creditor consensit pignus vēdi. j. certū tps puta. j. annū aut biēnū, nā si vēdat ela-ꝑso dicto tpe, non censetur per consensuz creditor remisisse ius pignoris vt est tex. in. d. l. sicut §. penul. versi. sed si intra annuz ⁊ ibi no. Bar. ⁊ Sali. ¶ Duodecimo fallit regula, si creditor concessit debitori venditionē pignoris, ⁊ tamen debitor non vēdidit, sed aliter desijt possidere, ⁊ nouus possessor vendidit naz talis venditio non preiudicat creditori in iure suí pignoris, qz creditor censetur concesisse soli debitori ⁊ non futuro possessori tex. est in. d. l. sicut §. penul. in primo respon. ⁊ ibi not. Barto.

¶ Et sic habes regulā expeditā p. xj. ampliatiōes ⁊. xij. fallētias ⁊c.

33 ¶ †Quinto queritur an sicut pignus solo ꝙsensu cōstituitur, vt. l. j. ff. de pig. actio. ita ⁊ solo ꝙsensu ipso iure dissoluat̄ ⁊ dōm est regulariter qđ sic. vt. l. put quisqz. ff. de solu. ⁊. l. nihil tā naturale. ff. de reg. iur. ⁊ ita tz gl. i. l. si tibi. §. đ pignore. ff. đ pact. ⁊ ibi sequitur bar. ⁊ cū eo transeunt alij, ⁊ est tex. in l. maior. C. đ pignor. ¶ Jsta aūt regula limitat̄ quatuor notabilibus modis. ¶ Et primo limitatur vt ꝓcedat in expressa remissione pignoris, secus āt in tacita puta qñ debitor vēdit pignus ꝙsentiēte creditore, quo casu vr tacite paciſci creditor, vt ius pignoris sit remissum vt late dictū vt. §. in prima. q. ꝓcedēti, naz isto casu pignus tollet ope exceptiōis nō ipso iure. vt. l. ij. C. đ remiſ. pig. ibi exceptione eā remouebis. ⁊ hz gl. ibi intelligat de exceptiōe intētionis ⁊ facti ⁊ nō de exceptione iuris, ⁊ sic ꝙ in illo tex. ipso iure sit sublata actio. ¶ Tñ gl. ⁊ doc. i. d. §. đ pignore cōiter tenēt ꝯ̄, qđ. l. in casu. d. l. ij. ope exceptiōis ⁊ nō ipso iure tollatur ius pignoris ⁊ intelligere vt facit gl. in. d. l. ij. de exceptiōe

34 intētionis ⁊ facti é violare illū tex. ¶ † Cū exceptio itētionis ⁊ facti nō dicatur ꝓprie exceptio. l. in rebus cum glo. in versic. exceptio. C. de iure do. ⁊ ibi per Bal. in fi. ⁊ per eūdē in. l. perē ꝓtias in vlti. col. C. sen. rescin. non pos. ⁊ cum ista opin. tran-

35 seunt Alexan. Jaso. ⁊ alij cōmuniter in. d. §. de pignore. † ⁊ rō istius limitationis est qz per pactum tacitum nihil vnquam ipso iure remittitur, sed ope exceptionis tm̄, vt. l. ij. ⁊ ibi ꝑ doct. C. de pac. ¶ Scđo limitatur regula, qñ bipoteca vel pignus non fuit ꝙstitutum solo consensu sed ét interceſſit traditio iuxta. l. j. in ꝑin. ff. de pig. act. Nam per traditionē pignoris dr̄ ꝯctus rem initus vt institu. quibus modis re ꝯhi. obliga. §. fi. ⁊ isto casu tale pignus non poterit remitti ipso iure per solum consensum expressum, sicut ⁊ non possunt alij ꝯctus qui re celebrantur, vt. l. ab emptione. ff. de pact. sed resoluetur tunc ope exceptionis ita tz glos. magna in fi. in. d. §. de pignore. ⁊ glo. in. d. l. maior. C. de pigno. ¶ Et istam opiñ. sequuntur Jaco. butr. Ray. Bart. ⁊ Saly. in. d. l. maior. ¶ Sed ꝯriam opin. s. ꝙ in pignore non debeat esse in ꝙsideratione traditio ⁊ sic ꝙ pignus tollat̄ ipso iure ét qñ interceſſit traditio tenent Bar. Bal. ⁊ Ange. in. d. §. de pignore, ⁊ monētur qz ad constituendum ius pignoris ⁊ actionē hypotecariam solus consensus sufficit pacto declaratus, ⁊ traditio nihil operatur. d. l. j. ff. de pig. act. ⁊ l. si prior in fi. ff. ꝙ pot. in pig. hab. ¶ Sed Fulg. in. d. §. de pignore tz primā opi. ⁊ rñdet ad dictam rōnē Bar. in. d. §. de pignore, ⁊ sequacium, qđ ét in emptione ⁊ venditio. sufficit solus consensus nec est necessaria traditio, vt. l. ij. in fi. ff. de ꝯhend. emptio. ⁊ tñ traditio in venditione facit desinere rem esse integram adeo ꝙ per pactum solū dictus ꝯctus resolui non pōt ipso iure. d. l. ab emptione, ita ⁊ dz esse in pignore ⁊ cum dicta prima opi. tz ét Pau. de cast. in. d. §. de pignore, ⁊ illaz ét tenent Alex. Jas. ⁊ alij cōiter in. d. §. de pignore. ¶ Et sic concluditur scōm opi. magis verā ⁊ cōem ꝙ regula nostra procedit qñ pignus fuit ꝯctum solo consensu tunc enim per remissionem expressaz tollitur ipso iure, secus aūt si interceſſit traditio. qz tunc per remissionem expressam nō resolui

36 tur ipso iure, sed ope exceptionis. ¶ † Tertio limitatur regula qñ creditor fecit pactum debitori de nō petendo ipsum debitū principale quo casu in ꝗ̄tiam vr̄ esse ét remissum tacite ipsum pignus. l. soluitur. §. i. ff. quib. mod. pig. vel hipo. sol. vnde sicut per pactum de nō petendo tollitur debitum principale ope exceptionis. prout regulariter contingit cum pactum de nō petendo nō producat actionē, sed exceptionem. l. si vnus. §. pactus. ⁊ ibi no. ff. de pact. Jta ét hz tolli ipsuz pignus tanqz accessoriū debiti principalis. ⁊ sic ope exceptionis ⁊ nō ipso iure. ¶ Regula ergo nostra procedit qñ ipsum pignus ꝯctum sine traditione expresse remittitur, tunc enim tollitur ipso iure, secus aūt qñ pignus remittitur in consequentiam debiti principalis super quo factum fuit pactum de nō petendo, nā tunc remittitur ope exceptiōis tm̄ ⁊ ita firmāt Alex. ⁊ Jas. post alios in. d. §. đ pignore.

37 ¶ † Et hz vt dictū est pignus remittat̄ in ꝗ̄tiā debiti principalis vigore pacti de nō petēdo, tm̄ nō est idē econuerso. Nam hz remittatur ipsum pignus nō censetur remissum debitum principale sed adhuc manet sublato pignore. vt. l. post ꝗ̄. ff. de pac. ⁊ no. Cuma. in ꝙs. xix. quidaz nobilis late Decius in. l. creditor. ff. đ reg. iu. ⁊ ét dixi supra in hoc. iij. membro. nume. xi. ⁊ nu. xxiij.

38 ¶ †Quarto limitatur regu. qñ pignus fuisset ꝯctum per stipulationem vt qz in constitutione pignoris interuenit forma stipulationis vez interrogatio antecedens ⁊ responsio subsequens. Nam primo interrogani debitorem meū obligas ne mihi talem rē. ⁊ ipse respōdit obligo. Nam ét per stipulationē pōt pignus constitui. vt est tex. cum gl. in. l. solutū. ff. de solu. quē pro singulari allegat Bald. in. l. legitima. ff. de pac. ¶ Jsto enim casu per pactum de nō petendo pignus nō resoluetur ipso iure virtus stipulationis, sed ope exceptionis, vt. d. §. pactus, qz isto casu cessat rō. d. l. nihil tam naturale. Et istud tz Alex. in. d. §. pignore,

¶ Sexto queritur an sententia lata ꝯ debitorem in fauorez tertij habeat preiudicare ipsi creditori in pignore ⁊ illud resoluere. ⁊ econuerso an lata ꝯ creditorez preiudicet debitori ⁊ Et in hoc cuz questio habeat duo capita pro faciliori intelligētia ꝙplectēdo totam materiam ponam aliquas conclusiones, vez tres cō-

39 clusiones in primo capite. ⁊ tres in secũdo. ¶ † Prima igitur conclusio respectu sententie lata ꝯ debitorez sit ista. qꝺ snia lata ꝯ debitorẽ anteq̃ ipse obligauerit rẽ creditori indubitanter no cet ipsi creditori. vt est tex. in l. si mater. ff. ff. de excep. rei ind. ⁊ in l. si superatus. in ff. ff. de pig. ⁊ ibi no. bar. ⁊ no. gl. in l. sepe ff. de re ind. in gl. in ver. experiri. q̃ allegat qcordantias. ¶ Secunda qcło est qꝺ snia lata ꝯ debitorẽ post rẽ obligatã creditori preiudicat creditori scienti ⁊ patiẽti. ista qcło probatur in. d. l. sepe ꝑm literã pisanã. ⁊ not. ibi bar. ⁊ sequit Alex. post alios in col. xxi. in ver. circa scõm casuz ꝛc. ⁊ bar. in l. ab executore. ff. ff. de ap. ¶ Jsta aũt qcło limitatur tribus modis. primo limitatur qñ cã fuit agitata ꝯ debitorẽ in qrumacia. ⁊ sic lata fuit snia in qrumaciã, nam tũc nõ preiudicaret creditori. secus si debitor fuisset solũ qrumax in prolatione snie. ⁊ in discussione cause qpa ruisset ⁊ dedisset exceptiones ⁊ allegationes ⁊ alia, qz tunc eius presentia in platione sententie nihil amplius operari potuisset. ⁊ preiudicaret creditori. Jta ꝓbat in l. rẽ. ff. ff. de euic. ⁊ ita dz intelligi. l. si ideo in prin. eo. ti. Et ita distinguit bar. in. d. l. superius. cũ quo post longã disputationẽ trãsit ẽt Alex. in. d. l. sede col. xviij. ⁊ col. xxi. in ver. circa scõm casum ꝛc. ¶ Scõo limitatur dicta qcło qñ inter agẽtẽ ⁊ debitorẽ quentũ fuisset colusuz, nã tũc snia lata ꝯ debitorẽ nõ preiudicaret creditori. vt no. in l. ꝑses. C. de pig. ⁊ no. bar. in. d. l. si supatus. ⁊ Alex. in. d. l. sepe. ¶ Tertio limitat ista qcło qñ debitor nõ tradidit pignus creditori. sed per solã hipotecã obligauit, qz tũc defensio nõ ptinet ad creditorẽ principaliter, sed ad debitorem, ⁊ iõ tũc snia lata ꝯ debitorẽ nõ preiudicat creditori. ita no. voluit Raph. in auc. ꝺ fideins. ff. sed neq̃ refert ⁊ sequit Alex i. d. l. sepe. col. xxx. ℣.
40 scꝺario dñ. qꝺ dicit esse diligẽter notãdũ. ¶ † Tertia qcło est qꝺ ꝓdicta procedũt qñ snia est lata ꝯ debitorẽ quentũ. qñ aũt ꝺbitor ageret ⁊ ꝯ eñ esset lata snia ex eo qꝺ reus probauit se dñz. idẽ esset dõm qꝺ dictũ est qñ debitor quenitur. secus aũt si lata esset snia ꝯ debitorẽ agentem ex eo. qz ipse debitor agens nõ ꝓ bassset snam intentionẽ. nam tũc nõ haberent locũ ꝓdicta. ⁊ sententia nõ preiudicaret creditori. Jsta qcło probatur ex not. per bar. in. d. l. sepe. in. v. q. ⁊ ibi per Jmo. ⁊ ꝑ Ant. de bu. ⁊ Jmo. in. c. q̃uis. de re iud. ⁊ ibi ꝑ Fely. in. iij. col. inver. qñ aũt snia ꝯ debitorẽ. ⁊ ꝑ Alex. in. d. l. sepe. col. xxi. in ver. circa ꝑm casum. ¶ Modo ponã tres qcłones in scꝺo capite huius. v. q. vcz qñ snia fertur ꝯ creditorẽ super pignore an illa preiudicet debitori.
41 ¶ † Et prima qcło sit qꝺ snia lata ꝯ creditorẽ quentum a tertio agente super re pignorata qcurrentibus requisitis. de qbus in. d. l. sepe. vcz qꝺ nõ sit lata in qrumacia creditoris. ⁊ alijs nota. per Alex. i. d. l. sepe. in. xvij. col. vbi ponit plura necessaria requsita ad hoc vt snia lata ꝯ vnũ preiudicet alij preiudicat debitori sciẽti ⁊ patiẽti ⁊ ista qcło probatur in. d. l. sepe. ⁊ firmat ibi Alexã.
42 in. col. xx. vers. circa primũ ꝛc. ¶ † Scꝺa qcło sit qꝺ snia lata ꝯ creditorẽ agentẽ ex eo, qz reus probauit se dñm rei pignorate. si in snia istud exprimatur ⁊ declaretur vz qz reus probauit se dñz preiudicat debitori scienti ⁊ patienti. vt. l. circa. cũ ibi no. ff. de ꝓ ba. ⁊ no. Alex. in. d. l. sepe. in loco. ℟. proxime allegato. ⁊ mouetur per tex. ibi in ver. de proprietate pignoris ꝛc. ¶ Tertia cõ clusio sit qꝺ snia lata ꝯ creditorẽ agentẽ ex eo, qz creditor nõ probauit de dñio debitoris prout requirit. vt. l. ante omnia. ff. de ꝓ bat. ⁊ l. que nondum. ℟. qꝺ dr. ff. de pig. ⁊ sic creditor reportauit snĩam ꝯ. ex eo, qz obligatio pignoris nõ valuit. vel ex alia cã nõ respiciẽte dñiũ nõ preiudicat debitori ꝑm bart. ⁊ oẽs in. d. l. sepe. Et de rõnibus istarũ qclusionũ vide late Alexã. post alios in. d. l. sepe. in col. xxi. ⁊ in col. xxviij. in gl. in ver. prohibere. cũ duabus col. seqnẽtibus. Ad quẽ te remitto, qz in hoc visuz fuit breuiter pertrãsire cũ per eum copiose omnia videri possint ꝛc. ¶ Adde ẽt predictis, qꝺ ius hipotece qꝺ cõpetit vxori ꝓ dote vel alijs creditoribus nõ tollitur per qfiscationẽ bonorũ debitoris. vt est tex. in l. res q̃. ℟. j. ff. de iure fis. ⁊ firmat Ro. in consil.
43 cxxviij. prout ex tenore ꝛc. vbi plene. ¶ † Septimo queritur in mã. an si primus creditor superetur in iudicio a tertio creditore illa snia preiudicet nõ solũ primo creditori. q fuit superatus, sed ẽt preiudicet, scꝺo creditori ita qꝺ ammodo tertius creditor q superauit primũ ꝓferri debeat ẽt scꝺo creditori. ¶ Et in hoc breuiter dõm est qꝺ lz tertius creditor obtineat snĩam ꝯ primum. tñ per hoc tertius nõ succedit in locũ primi. ⁊ ideo dicta snia tãq̃ inter alios lata nõ ꝓiudicat scꝺo creditori. iste est tex. in l. claudius. ⁊ ibi no. Bar. ⁊ alij. ff. q po. in pig. hab. ¶ Ex quo vr resultare qdã circuitus indissolubilis nam cuz primus creditor succuberit ⁊ tertius fuerit liberatus per sententiã a primo, ⁊ remãsit in possessione, ⁊ secũdus agat ꝯ tertiũ ⁊ obtineat, poterit primus agere ꝯ ꝑm ⁊ obtinere. ⁊ iteruz tertius poterit redere ꝯ primum. ⁊ sic erit processus in infinitũ. ¶ Sed ad solutionẽ istius circuitus. gl. Bar. ⁊ alij in. d. l. claudius. distinguunt istũ articulum in duo membra. primũ membrum est qñ primus creditor fuit victus a tertio creditore per iniuriã iudicis. ꝑm qñ primus creditor fuit iuste superatus. ¶ Circa primũ membrũ dicũt qꝺ iste circuitus poterit euitari hoc modo vcz qz qñ secũdus creditor possidet pignus ⁊ cõuenitur a primo qui fuit superatus a tertio poterit secundus offerre primo sunz debitũ vel litis estimationẽ ita qꝺ remaneat apud eũ possessio, ⁊ hoc modo erit securus a primo ⁊ a tertio creditore, ⁊ iste modus ꝑm bar. est verus ⁊ non hz dubitationem. qñ secundus creditor vult offerre primo. sed qñ non vult offerre qz debitum primi creditoris est magnũ, ⁊ res est parui valoris ita qꝺ nõ expedit secundo creditori offerre, circuitus remaneret indissolutus. ¶ Et ideo bar. ponit alium modũ euitandi eũ, ⁊ dicit qꝺ aut primus creditor duz ageret succubuit iniuste qz tertius creditor fuit absolutus ⁊ tũc ista absolutoria statim habuit effectũ suũ nam dr res perfecta, vt. l. metũ. ℟. sed qꝺ pretor. ff. qꝺ me. cã aut primus creditor dum esset cõuentus a tertio succubuit iniuste qz fuit qdemnatus ad restituendum pignus tertio, ⁊ tunc si primus creditor restituit tertio dictum pignus vigore dicte snie, liberatus fuit a dicta snia perfecte, vt. l. pomponius. ℟. sed ⁊ is. ⁊ ibi no. ff. de procura. ⁊ ideo si res postea aliquo casu redeat ad primũ creditorez non poterit a tertio amplius conueniri ex dicta snia, qz fuit ab ea liberatus ꝓ restitutionẽ rei vt dictũ est, sed poterit queniri de nouo a tertio creditore hipotecaria, vt. l. sed ⁊ si possessori in prin. ff. de iureiur. tñ in hoc nouo iudicio poterit primus creditor vti suis defensionibus quibus forte nõ fuit vsus in primo iudicio ⁊ obtinebit modo ꝯ tertium creditorẽ a quo in primo iudicio iniuste fuit superatus, vt. l. creditor in prin. ff. qui po. in pig. hab. ⁊ qꝺ no. in l. duobus. ff. de excep. rei ind. ⁊ hoc modo ꝑm Bar. in. d. l. claudius euitabitur circuitus in isto primo mẽbro. ⁊ cũ Barr. tz ẽt
44 Saly. in. d. l. claudius. ¶ † Sed inquantum Bar. in. d. l. claudius voluit qꝺ qñ primus creditor qdemnatus fuit tertio ad restituendum pignus ⁊ illud restituit, ⁊ postea res deuenit ad primum qꝺ nõ possit amplius queniri a tertio vigore snie cum restituendo ab ea fuerit liberatus per. d. l. pomponius. ℟. sed ⁊ is. ¶ Aduerte qz ꝺrium firmauit idem Bart. in l. sed ⁊ si possessori in prin. ff. de iureiu. Tamen cõis opiñ. est cuz Bar. in. d. l. claudius vt late hr̃ per Alex. post alios in. d. l. sed ⁊ si possessori quã legit in. l. nã ⁊ postea. ℟. fi. eo. ti. lz scõm Jaſ. ibi opi. bar. possit saluari in duobus casibus vt ibi per eum, ⁊ late hr̃ per omnes scribentes in l. permisceri. ℟. species. ff. de acqui. pos. ⁊ sic vera est qcło Bar. in. d. l. claudius, ⁊ istud (vt dictũ est) procedit qñ primus creditor fuit conuẽtus a tertio., ⁊ fuit condemnatus ad restituendum, sed si primus creditor dñ ageret succubuit, qz reus fuit absolutus, quo casu Bar. in. d. l. claudius dicit qꝺ statim absolutoria habuit effectum suũ. d. l. metũ. ℟. sed qꝺ pretor. ff. qꝺ met. cã, est aduertẽdũ qꝺ si res deueniret ad primũ creditorẽ a quo tertius fuit absolutus, tũc primus vigore sentẽtie bñ teneretur ad restituendũ tertio, ⁊ isto modo procedit tex. in. d. l. sz ⁊ si possessori. ⁊ illꝺ qꝺ ibi vult bar. ⁊ ita tenẽt Jmo. Pau. de ca. ⁊ Roma. in. d. l. permisceri. ℟. species. ⁊ ibi Alex. in vlti. limi. dicens hoc modo reduci posse ad qcordiam illud qꝺ vult Bar. ibi, ⁊ in. d. l. sed ⁊ si possessori in qbus locis vr sibi ꝯrius, ⁊ ita tene, lz Bar. in. d. l. claudius (vt supra retuli) senserit ẽt in hoc euitari posse circuitũ dum dixit qꝺ isto casu absolutoria facta de reo statim habuit effectũ. per. d. l. metũ. ℟. sed qꝺ pretor. ¶ Circa aũt secundũ membrũ distinctionis Bart. ⁊ aliorum in. d. l. claudius. vcz qñ primus creditor iuste fuit superatus a tertio, puta pacto vel alia exceptiõe valida, in quo ẽt cadit similis circuitus indissolubilis vt ostenditur per exemplũ qꝺ ponit gl. in. d. l. claudius ⁊ ibi refert bar. videlz qz erat mulier anterior pro suis dotibus in bonis mariti primo ⁊ secũdo creditore que renuntiauit iuri hypotecarum in persona secundi creditoris nõ primi. nam tunc si mulier agat ꝯ primum creditorem obtinebit ꝯ eum qz prior est in tempore, ⁊ postea secundus creditor agat ꝯ mulierẽ obtinebit ipse ꝯ eam, qz quo ad eum mulier renuntiauit iuri hypotecaꝛ vt. l. iubemus. C. ad velleia. ⁊ tunc primus poterit reuerti ꝯ secundum ⁊ iterum mulier ꝯ primum, ⁊ si daretur circuitus indissolubilis cum isto casu sentẽtia fuerit iusta. ¶ Bart. tñ in. d. l. claudius dicit qꝺ ad dissolutionẽ huius circuitus põt dari illud remedium qꝺ fuit datum supra in primo membro, vcz qꝺ primus creditor possidens conuentus a mulie re offerat ei debitũ vel litis estimationem vt sic apud eũ remaneat

neat possessio, & istud clare procedit si primus creditor velit facere istam oblationē q̄ scilicet ei expediat, vt dictum est in primo membro. ¶ Sed si hoc nolit facere q̄ ei non expediat, dat Bar. secundum remedium, vc̄z quod primus creditor possidēs de consensu mulieris vendat pignus & partem pretij det mulieri & partem pro se retineat iuxta tex. in. l. si prior in prin. & ff. ff. qui po. in pig. habean. Nam istud pretium erit securū apud mulierem. Nam ꝛ̄ si illam rem pignoratam haberet posset ab ea auocari per hypotecariam per secundum creditorem, qui vigore renuntie facte per mulierem debet ei preferri tamen pretium non poterit auocari cum sit apud eam titulo oneroso. vc̄z pro credito siue dotis iuxta no. p. Bar. in. l. j. in fi. ff. de distrac. pigno. & dixi supra in q̄nta p̄te prio mēbro nu. lx. cū sequētibus & hoc mō ſm bart. euitabit iste circuitus & cū eo trāsit ēt Sali.
45 i. d. l. claudius. ¶ †Octauo q̄rit in mā an si ego obligaui pignori rē meā p̄ te & diu steti in ista obligatione, possiz petere vt cogaris ad liberandum meum pignus? & breuiter respondetur q̄ p̄ de hoc est tex. no. in. l. lucius. ff. manda. in quo deciditur q̄ ille qui obligauit pro alio pignus, si diu steterit in dicta obligatione potest petere quod suum pignus liberetur.
46 ¶ †Sed dubitatur quomodo intelligatur istud diu? & gl. ibi dicit q̄ nō intelligit̄ de decennio vt alias solet intelligi, sed intelligit̄ arbitrio iudicis & cum dicta glo. transeunt Bar. Alexā. & Jas. post alios in. l. si penam. ff. de verb. obli. & not. etiam Jaso. in. l. si fundum per fideicōmissum nume. xi. ff. de lega. j. erit ergo arbitrarium infra quantum tempus istud peti possit.
¶ Quid autez sit in fideiussore qui diu steterit in fideiussione an possit petere se liberari a tali fideiussione vide late per Alexā. post Bar. in. d. l. lucius vbi ponit plenissimam apostillam.
47 ¶ †Nono & vltimo querit̄ an si remissio debiti principalis nō valeat saltem valeat remissio pignoris? & in hoc pone regulam & tres fallentias. ¶ Regula ergo sit q̄ si nō valet remissio debiti principalis, nō valet ēt remissio pignoris cōsequutiua ad illud tex. est in. l. debitum. C. de remis. pig. ¶ Fallit dicta regula primo q̄n remissio debiti principalis non vz de iure speciali fauore p̄sonarum, tunc enim licet non valeat remissio debiti principalis, vz tamen remissio pignoris. ¶ Regula ergo p̄cedit q̄n remissio debiti principalis est inualida de iure cōmuni, & ratio est q̄ iura cōmunia difficilius tolluntur q̄ specialia vt in auct. de non alie. ſ. q̄ vero verisimile. Ita tz gl. in. d. l. debitus & in. l. j. ſ. j. in gl. magna in fi. ff. quib. mod. pigno. vel. hypo. solu.
¶ Secundo fallit q̄n remissio debiti ideo vitiatur q̄ est prohibita sed tamen prohibitio non bz causam perpetuā, tunc enim licet vitietur remissio debiti non vitiatur remissio pignoris ita
48 tenet glo. in. d. l. prima. ſ. j. ¶ †Tertio fallit regula q̄n cā inualidans remissionem debiti principalis non est sufficiens ad inualidandū remissionem pignoris accessorij pone exēmplum in remissione debiti principalis que fit inter maritum & vxorem inter quos est prohibita donatio vt in toto titulo. ff. de dona. inter vi. & vxo. & ex hoc poterat dubitari an sicut inter eos est prohibita remissio debiti principalis ita sit prohibita remissio pignoris? & decidit̄ q̄ non, q̄ licet inter eos sit prohibita donatio & per consequens remissio debiti principalis, q̄ per hoc donatarius efficitur locupletior, tñ secus est in remissione pignoris, q̄ ex hoc donatarius non efficitur locupletior, nam nihilominus debitor remanet obligatus in debito principali. l. ēt. C. ad velleia. & l. qui pignus. ff. de his que in fran. credi. & ita per predicta determinat Bar. in. l. j. ſ. j. ff. quib. mod. pig. vel hipote. solu. & ibidē Saly. & Sal. in. d. l. debitū. & Bal. in. d. l. ēt in prima oppo. ¶ Et predicta intellige in generali hipoteca siue expressa facta p̄ maritum, siue per legē tacite, q̄ scz illa remitti potest p̄ vxorē marito constante matrimonio, & hoc modo p̄cedit. d. l. ēt secus autem est in rebus specialiter obligatis pro dote, q̄ talis hipoteca remitti non potest vt tz gl. j. in. d. l. etiam. & ibi firmat no. Dan. de ca. ¶ Regula ergo procedit quando remissio debiti principalis inualidatur ex cā que ēt est sufficiens ad inualidādū ipsum pignus put q̄n inualidat̄ p̄ dolū vel metuz vt per bar. & Sal. i locis p̄ime allegatis. Et p predicta remane tex pedita ista. v j. p̄s p̄ncipalis tractat? & mā resolutiōis pignor.

¶ Septima pars principalis.

1 **Sequitur modo** septima pars principalis in qua tractādū venit de actione pignoratitia, & diuidit̄ i tria mēbra principalia. p̄io videbimus in q̄bus differat pignoratitia ab hipotecaria. Jn scō ō nā pignoratitie. Jn tertio q̄bus & ꝯ quos & p̄ q̄bus q̄petat pignoratitia tam directa q̄ ꝯtraria & de modo libellandi & deducendi in iudicio vtrāq; &c.

SVMMARIVM

1 Actio pignoratitia in q̄nibus differat ab hypotecaria.
2 Pignoratia directa nō datur debitori contra creditorez nisi pignus traditum fuerit vel saltem fingatur traditum creditori
3 Pignoratitia directa competit creditori etiaz absq; pignoris traditione.
4 Actio pignoratitia dr̄ bonefidei, hipotecaria ꝛo stricti iuris.
5 Actio pignoratitia directa & contraria an possint concurrere.
6 Actio pignoratitia differt ab hipotecaria duratione, naz diuersis tolluntur spacijs.

¶ Primum membrum. vij. partis principalis.

c **Dpiendo** igitur primum membrum, in quo tractandum venit, in quibus differant pignoratitia & hypotecaria? & in hoc ex notatis per doctores inuenio quinq; dr̄ias. †Nam bar.
1 in. j. constit. digestorum in. ſ. tertij, dicit q̄ pignoratitia directa que datur debitori ꝯ creditorez ad repetendū pignus de q̄a in l. si cū venderet. ff. de pig. act. differt ab hypotecaria in tribus. vc̄z in natiuitate, vtilitate, & vita. ¶ Et primo differt in natiuitate, q̄ hipotecaria nascitur ex solo q̄sensu, vt. l. si tibi decē. ſ. de pignore & ibi Bar. ff. de pac. pignoratitia aūt nascitur rei interue-
2 tu vt insti. qb. mo. re ꝯbi. obli. ſ. fi. ¶ †Et ppea talis pignoratitia nō datur debitori ꝯ creditorem, nisi pignus traditum sit creditori vt no. bar. in. d. ſ. iij. post glo. magistrā ibi in ver. emula & in ver. casdez res, vel q̄n pignus nō esset vere traditū creditori, nisi saltē fingeretur traditū iuxta no. per Bar. in. l. solutū. ſ. soluram in ver. oppono hic dr̄ q̄ primum. ff. de pign. act. duz vult q̄ locator bz bona q̄ductoris tacite obligata pro pēsione iuxta l. itē q̄. ff. de pac. & l. si certi iuris. C. loca. Nam ex eo q̄ locator pōt ea includere pro sua pensione finguntur ei tradita, & iō soluta pensione, pōt q̄ductor agere ꝯ locatorē directa pignoratitia pro restitutione dictorū bonorum q̄uis illa locatori vere tradita non fuerint. ¶ Et similiter dōm est q̄n a principio res fuit simpliciter hipotecata & nō tradita creditori, sed postea ex aliquo mō & ab alio q̄ a debitore res illa peruenit ad creditorē. Naz ēt isto casu, soluto debito dabitur debitori ꝯ creditorem directa pignoratitia pro rata ad repetendo dictam rē perinde ac si a principio illa res creditori tradita fuisset, vt no. vult Bar. in. l. inquilino. ff. de dā. infec. & bal. i rub. C. ō pig. ac. & Alex. in. d. l. solutā. ſ. solutā. ff. e.
3 ti. ¶ †Et lz in pignoratitia directa (vt dictū est) requirat̄ traditio, tñ in pignoratitia ꝯria que datur creditori ꝯ debitorē in casibus infra suo loco notandis, nō requirit̄ traditio, sed ēt q̄ pignus traditū nō fuerit creditori oino q̄petit, vt no. bar. in. d. ſ. ij. in fi. & Bar. in. l. si tibi. ſ. pignore. ff. de pac. & q̄uis ibi Fulg. in hoc teneat ꝯ Bar. Tñ Alex. ibidē defendit opinio. Bart. & allegat pro ea tex. in. l. si q̄s in pignore. ſ. j. in ver. obligauit ifacto p̄n. illius. l. ff. de pig. act. ponderando q̄ in. d. text. non dr̄ tradidit, sed obligauit, & ſm gl. fi. ibi lz pignus sola obligatione sine traditione fuerit q̄stitutum tñ datur creditori ꝯria pignoratitia. ¶ Nec obstat q̄ in tex. ibi dicatur dari ēt actionez de dolo, q̄ gl. ibi intelligitur q̄ actio de dolo detur ꝯ extraneus, non ꝯ debitorem, & ita residet Alex. in. d. ſ. de pignore dicens fundamenta Fulg. esse lenia, & ista sit prima dr̄ia inter pignoratitiā
4 & hipotecariā. ¶ †Secunda dr̄ia est, q̄ pignoratitia est actio bonefidei, hipotecaria vero est stricti iuris vt no. gl. insti. ō ac. in. ſ. actionū. in gl. in ver. pignoratitia. & iste dne dr̄ie cōcernūt
5 natiuitatē dictarū actionuz. ¶ †In vtilitate aūt ponitur alia & sic tertia dr̄ia. Nam pignoratitia datur directa & contraria, directa. n. datur debitori ꝯtraria aūt creditori que ꝯtraria cōpetit pro expensis factis in pignore, vt. l. si necessarias. in prin. ff. de pig. act. & nō soluz pro magnis sed ēt p̄ paruis & quibuscūq; expēsis. ēt in cibo & potu vt ibi no. gl. & gl. valde no. & ibi p doc. in auc. ei q. C. de bo. aucto. iudi. pos. in gl. in ver. mensuram, vbi dr̄ q̄ missio in possessionem ex primo decreto contra q̄tumaces hodie fit in personalibus pro mensura debiti, habito tñ respectu ad expēsas, q̄ occurrunt in rem in q̄ fit immissio puta si esset equus q̄tum immissus habuit in eo expēdere, & ēt dicta pignoratitia contraria competit in pluribus alijs casibus infra suo loco notādis, sed hipotecaria datur soli creditori, & sic vtilius succ-

6 currit pignoratitia quam hipotecaria. ¶ †Quarta dria est circa vitam seu durationē dictarū actionū, alio. n. tpe tollitur pignoratitia per prescriptionē, ⁊ alio tollit hipotecaria, nam actio pignoratitia cū sit psonalis tollit spacio. xxx. anno. l. sicut. C. de pscr. xxx. ann. vt latius dictū fuit supra in. vi. parte. ij. mēb. nu. xxviij. hipotecaria aūt inter dū tollit. x. annis. interdū. xx. inter dū. xxx. ⁊ interdū. xl. vt. l. j. C. si aduer. credi. li. vij. ⁊ latius dixi §. in. d. vi. pte. i. ij. mēb. nu. j. ⁊. ij. vbi vide. ¶ Et adde hic ēt q̄ dixi. §. in. j. parte nu. iiij. vsq; ad nu. ix. vbi posui tres drias inter pignus ⁊ hipotecā, hic aūt posui drias inter ipsas actiōes, ⁊ iste quatuor drie quas supra retuli colligunt ex not. per bar. in. d. §. iij. quē refert ⁊ sequit Ange. de are. insti. de act. §. actionū col. xxiiij. in ver. quero qño actio ꝛc. ¶ Adde ēt aliam ⁊ sic quintā driam, quam statim subijciam in sequenti membro.

❧ SVMMARIVM ❧

1 Actio pignoratitia an sit personalis vel realis.
2 Actio pignoratitia an sit in rem scripta.
3 Debitor pōt redimere vel resoluere pignus datū pignori secūdo creditori per primū ipsi secundo creditori satisfaciendo.
4 Debitor pignus redimens siue a primo creditore siue a secūdo resoluit vtranq; hipotecam.
5 Debitor qua actione agere debeat contra suum fideiussorem pignus redimentem.
6 Debitor qua actiōe agat ꝯ singularē successorez sui creditoris.
7 Actio pignoratitia directa competens debitori quo tempore ⁊ quare nascatur.
8 Actio pignoratitia directa nō nascitur nisi prius soluto debito, fallit quatuor casibus.
9 Debito soluto oritur debitori actio pignoratitia directa ad repetendum pignus.
10 Debitor solnens alteri quā creditori de voluntate tamē ipsius creditoris, an acquirat actionem hipotecariam contra ipsum creditorem.
11 Solnens pro debitore redimit pignus acquiritq; actionez hipotecariam ꝯ creditorem si mandato debitoris soluit.
12 Debitor offerens debitū creditori an si creditor nolit acceptare habeat ipse debitor pignoratitiam directam ꝯ creditorez.
13 Pignus lz pluries vel pluribus obligatum sit, vnica tamē solutione liberatur.
14 Debitor dans pignus cum pacto q̄ creditor possit certo tēpore illud vendere pōt nō obstante pacto ipsum pignus ante venditionem redimere.
15 Debitor emens pignus a creditore pōt agere contra creditorē pignoratitia, q̄ talis venditio nulla est.
16 Pignus quando intelligatur obligatum pro vsuris.
17 Pignoratitia non oritur ex solutione partis debiti.
18 Solutio de pecunia reprobata neminem relenat.
19 Pupillus non pōt obligari pignoratitia, non enīz pōt pignus recipere nec dare.
20 Actio pignoratitia non sequitur tertium possessorem.

¶ Secundum membrum. vij. partis principalis.

c **Apio igitur** ipsū scōm mēbrū huius septime partis in quo tractabitur de nā istius actionis pignoratitie, ⁊ in hoc expediā me per qōnes. ¶ † Primo itaq; q̄ro an ista
1 actio pignoratitia sit personalis vel realis. ⁊ q̄ sit personalis est tex. expressus in. l. fi. C. de distrac. pig. vbi dr q̄ actio pignoratitia est in psonā, nō in rē, ⁊ ita tenēt bar. ⁊ alij in. l. pignoris. C. de
2 pig. ¶ †Sed dubitatur an lz sit personalis saltem sit in rē scripta ⁊ ⁊ in hoc Bal. in rub. C. de pig. ac. dicit q̄ qñ pignoratitia datur ꝯ vsurarium ⁊ sic in ꝯctu vsurario, de eqtate canonica est in rē scripta ⁊ cōpetit ꝯ quemlibet ēt singularē successorem per tex. ⁊ ibi no. per Host. in. c. cum ꝯ extra de pignor. sed de iure ciuili ꝑm Bal. dicta actio est simplr in personā ⁊ rō est scōz eū q̄ nascitur ex ꝯctu vnde nō sequitur singularem successorē cum quo nō est ꝯctum, ⁊ idē lz Bal. in. c. i. in fi. in vsibus feud. in titulo de feud. da. in vim. l. cōmis. ¶ Abba. aūt in. d. c. cum ꝯ in distincte lz q̄ dicta actio pignoratitia sit in rē scripta ⁊ q̄ saltez vtilis detur ꝯ tertium possessorem. Alex. vero in. j. constit. digestorum in. d. §. iij. refert opiniones ⁊ nihil firmat. ¶ Sz in apostil. ad Bal. in. d. c. i. de feu. da. in vim. l. cōmis. lz q̄ indistincte ista actio pignoratitia sit personalis ⁊ q̄ ēt in ꝯctu vsurario non agatur ꝯ singularem successorē pignoratitia actione, sed condictione ex canone nam secundum eum sepenumero condictio ex lege tanquā in rem scripta sequitur funduz allegat. l. fi. §. sed si prefatam. C. de iure delib. ¶ Ego aūt puto verius ēt esse illam opiñ. q̄ actio pignoratitia sit simpliciter personalis ⁊ nō sequatur fundum seu tertium possessorē p tex. in terminis in. d. l. fi. C. de distrac. pigno. cui nō pōt responderi, ⁊ ita ēt lz Ang. de are. institu. de actio. §. item seruiana. in pe. col. ⁊ in. §. actionum in materia pignoratitie. ¶ Et non obstat tex. in. d. c. cum contra de pigno. vbi est tex. q̄ heredes creditoris obligauerāt alteri eorum creditori bona que eorum auctor pignori acceperat ab eius debitore, ⁊ dicitur ibi q̄ō heredes debitoris possunt agere contra illum creditorem cui heredes creditoris obligauerūt bona ipsius debitoris ⁊ petere q̄ fructus per eum percepti cōputentur in sortem ⁊ bona obligata eis restituantur, ēt q̄ō nec debitor nec heredes debitoris cū dicto creditore contraxerint. ¶ Super quo text. canoniste valde dubitauerunt qua actione agere possint dicti heredes debitoris contra dictum secundum creditorē ⁊ alij dixerūt q̄ rei vēdicatione, alij q̄ officio iudicis ⁊ alij pignoratitia in rem scripta de equitate canonica.
3 ¶ †Nam pro intelligentia dicti tex. est aduertenduz, q̄ qñ primus creditor dat pignus pignori secundo creditori, pōt debitor dicto secundo creditori soluere vel cōpensare ad resoluendum obligationē pignoris vt est tex. ⁊ ibi not. Bar. in. l. grege. §. cuz pignori. ff. de pig. ⁊ hr in. l. nomen. C. que res pigno. oblig. pos. ¶ Et rō est q̄ ille secundus creditor cui primus dat pignus pignori, nō censetur in dicto pignore tertius possessor, sed cēsetur quasi idem creditor ⁊ eadem persona cum primo. ⁊ idē pignus, ⁊ eadē hipoteca que erat apud primum creditorem est ēt apud secundum, q̄ cum sit ius reale pōt in alium transferri vt hr per Bart. in. l. aristo. in vltri. col. ff. que res pigno. obliga. pos. ⁊ per Saly. in. l. j. C. de his qui in prio. cre. lo. suc. ⁊ secundus creditor cui primus suum pignus ꝯcessit subrogatur loco primi, ⁊ iō retinet naturam primi in cuius locū subrogatur arg. l. si eū. §. qui iniuriā. ff. si qs cau. ⁊ hinc ē q̄ scōs creditor cui primus pignus pignori dedit hz vtilem hypotecariam contra debitorem que directo competebat primo creditori, vt. d. l. grege. §. cum pignori. ⁊. d. l. nomen. ⁊. l. j. ⁊ ij. C. si pign. pigno. da. sit. ¶ †Et hinc
4 ēt est q̄ siue debitor soluat vel satisfaciat primo creditori siue secundo cui primus pignus suum cessit resolnitur vtraq; hipoteca vt est tex. in. l. debitor. §. fi. ⁊ ibi Bar. ff. de pigno. actio. ¶ Cōsideratis ergo premissis nō est mirum si contra creditorem secūdum cui primus pignus pignori dedit soluto debito competat actio pignoratitia, q̄ eadē hipoteca ⁊ idē pignus q̄ō fuit apud primuz est ēt apud secundū, ⁊ reputatur idem creditor, ⁊ vtriq; pōt solni, ⁊ directa hipotecaria que datur primo datur vtiliter scōo. ¶ Et hoc modo loquitur ⁊ procedit text. in. d. c. cū ꝯ vcz q̄ heredes debitoris possunt agere ꝯ secundum creditorem cui heredes primi creditoris pignus pignori dederunt vt fructus per eum percepti compensentur in sortem, nam indubitāter vt dictum est eis cōpetit ad hoc actio pignoratitia directa sicut cō peteret ꝯ primum creditorem vel eius heredes. ⁊ probatur ista conclusio per tex. ⁊ ibi no. per gl. Bar. Saly. ⁊ Pau. de cast. in. l. petenti. ff. de pig. act. iuncta. l. debitor. §. fi. eod. titu. vbi hr q̄ si creditor primus dedit pignus pignori secūdo si fiat solutio primo creditori resoluitur ēt pignus secundi, ⁊ dz pignus restitui ipsi debitori absq; eo q̄ō soluatur aliquid secundo creditori.
5 ¶ †Sed lz ita sit in secundo creditore, tñ secus est in alio singulari successore q̄ ꝯ eum non datur pignoratitia debitori, ⁊ ideo si fideiussor debitoris soluat creditori, ⁊ ab eo recipiat pignus q̄ ei a debitore datum fuerat, non poterit debitor soluendo agere ꝯ fideiussorē pignoratitia directa ad recuperandum suum pignus, sed contra eum dabitur debitori actio mandati vt est tex. in. l. ij. ff. de pigno. ⁊ ibi optime declarat gl. dicens ideo nō dari pignoratitiam q̄ illa oritur ex contractu, ⁊ inter fideiussorē ⁊ debitorē nō intercessit ꝯctus pignoris, sed mandati, ⁊ sequuntur ibi Bar. ⁊ Saly. ⁊ hoc modo dz ēt intelligi text. in. l. fideiussor in princip. ff. de pignor. dum ibi dicitur q̄ fideiussor qui reluit pignora a debitore sub promissione de solnēdo ⁊ postea nō solnit, q̄ō debitore soluente creditori cogēdus est restituere pignora debitori nā dz intelligi per actionē mādati vt dr in. d. l. ij. co.
6 ti. ¶ †Et q̄ō dicitur in fideiussore fortius, dōm est in alio tertio possessore seu singulari successore creditoris q̄. s. ꝯ eum nō competat debitori pignoratitia directa. vt probatur vltra predicta per tex. in. l. si cum venderet in prin. ff. de pign. act. vbi est tex. q̄ō si creditor vendidit pignus ⁊ conuenit cum emptore, vt liceret

liceret debitori ei ſolnere pretium ꝛ recuperare rē vēditā dr̄ ibi quod pignoratitia ꝙpetit debitori ꝯ creditorē vt ei cedat actionē ex vendito ꝯ emptorem, ſed qđ ipſe debitor non pōt agere ꝯ emptorē pignoratitia, ſed rei vendica. vel in factum ꝛ ſic probaꝫ ibi qđ ꝯ tertium poſſeſſorem ꝛ ſingularē ſucceſſorē non datur debitori pignoratitia que ei ꝙpetit ꝯ creditorem, ſed in ſecūdo creditore (vt dixi) eſt ſecus, qꝛ pignus ꝛ hypoteca qđ ſecundus creditor habuit a primo reſoluit eo ipſo quod debitor ſoluit primo creditori, vt. d. l. debitor. §. fi. ff. de pigno. actio. ſed non reſoluit qñ creditor vendidit pignus ipſa emptio. vt. l. iiij. ff. de pig. act. ꝛ ibi no. ꝛ l. j. ꝛ ij. C. ſi anti. credi. pignus vend. ꝛ ſic apparet de diuerſitate rōnis inter creditorē primi creditoris recipientē pignus pignori, ꝛ aliū ſingularē ſucceſſorem dicti primi creditoris ex tit. emptionis vel alio habili ad tranſlationē dn̄ij, qꝛ ius ſecūdi creditoris reſoluit̄ per ſolutionē factā primo, ſed ius emptoris non ꝛ iō ꝯ creditorē pōt intentari pignoratitia, ſed ꝯ emptorem non, ꝛ qꝛ ꝯ emptorem non ꝙpetat pignoratitia ēt in caſu in quo debitor pretenderet intereſſe puta ex vēditione dolo facta, ſed ꝯ creditorē qui vendidit, eſt tex. in. l. j. C. ſi vendi. pig. aga. iñ ctis gl. ꝛ maxime gl. magna, ꝛ no. bar. Bal. Saly. ꝛ alij ibidē.

¶ Et ita diſtinguendū puto lz non inueniaz p doc. examinatū.

¶ Et ex his habes quintā dr̄iam inter pignoratitiā ꝛ hypotecariā vez qꝛ pignoratitia eſt actio pſonalis ꝛ non ſequit̄ rem nec ſingularē ſucceſſorem creditoris, niſi ſolū creditorem creditoris habentem idem pignus a creditore primo, hypotecaria aūt eſt actio realis, vt. l. pignoris. C. de pig. cū ꝙcordantijs, ꝛ hanc quintā dr̄iam adiunge aliis quatuor poſitis in precedenti mēbro ꝛc.

7 ¶ †Secundo quero an iſta actio pignoratitia directa que daꝫ debitori naſcatur tpe ꝯctus pignoris an vero naſcaꝫ ex ipſa ſatisfactione quā debitor facit creditori, ꝛ breuiter in hoc dōm eſt qđ iſte ꝯctus pignoris re ꝯbitur vt inſtitu. qb. mo. re ꝯbi. obli. §. fi. ꝛ iō neceſſe eſt dicere qꝛ iſta actio naſcatur ex ipſo ꝯctu, ſz tñ eius ortus ſit tēpore ſolutionis vel ſatisfactionis ꝛ non ante, naſcit̄ ergo talis actio hodie i. tpe ſatisfactiōis, ſed ex materia antiqua vt eſt tex. in. l. ſi rē alienā. §. ois. ff. de pig. actio. ꝛ ibi eſt gl. no. que hoc optime declarat, ꝛ ponit aliqua ſimilia exemp' a ſen caſus ſimiles, vez de mutuo recōciliato ꝙſumptione nā actio oritꝫ ex mutuo, ſequuta tñ ꝙſumptione, vt. l. ſi quis pro eo. §. ſi nūmos. ff. de fideiuſ. ¶ Similiter in actione tutele que demū finita tutela ꝛ adminiſtratione naſcit̄, ſed ex geſtione precedenti, vt. l. ſi tutor. in fi. cū. l. ſeq. ff. de tute. ꝛ ra. diſ. idez ꝛ in delegatione iuriſdictionis facta per pcōſulem ſuo legato anteꝙ ipſe procōſul ingrediaꝫ prouinciā, qꝛ talis iuriſdictio nō ꝙpetit legato niſi demū poſtꝙ proconſul ingreſſus fuerit ꝓuinciam, ꝛ ſic oritꝫ ex mandato precedenti ſequuto tñ ingreſſu, vt. l. obſeruare. §. fi. ff. ō offic. pcon. ꝛ legati, ꝛ ſimiliter euenit in actione ex ſtipulatu p dote, q̄ naſcit̄ demum ſolu. matri. ꝛ tñ oritꝫ ex ꝯctu precedenti, vt. l. j. C. de repu. ꝛ l. ſi ꝙſtante. §. j. ff. ſol. mat. ꝛ ibi late per Alexā. poſt alios, niſi in caſu vergentie mariti ad inopiā qꝛ tunc naſcit̄ ꝙſtāte matrimo. vt. l. hec actio. ff. ſol. mat. ꝛ l. ſi ꝙſtante. in prin. eo. tit. ꝛ l. vbi adhuc. C. de iure dot. ꝛ dictā gl. in. d. §. ois ſequūtur ibi Bar. ꝛ Saly. ¶ Et ex predictis colliguntur in materia due regule vna negatiua ꝛ altera affirmatiua. ¶ Negatiua eſt qꝛ actio pignoratitia que ꝙpetit debitori ꝛ ſic directa non naſcit̄ niſi prius ſoluto debito creditori. ¶ Affirmatiua eſt qđ ſoluto vel ſatisfacto debito dicta actio naſcit̄, ꝛ vtranꝙ regulā examinabimus de per ſe.

8 ¶ †Primo igit̄ capio regulā negatiuā que eſt qđ actio pignoratitia directa non naſcit̄ niſi prius ſoluto debito vt. l. ſi rem. la. j §. ois. ff. de pign. actio. Iſta aūt regula pro eius declaratione recipit quatuor fallentias. ¶ Fallit ergo primo qñ pignus datum fuit creditori ſub ſpe future numerationis pecunie, quam poſtea creditor noluit ſoluere ꝛ ſic obligatio pignoris non fuit cōpleta, nā iſto caſu pōt debitor agere pignoratitia ꝯ creditorem ad repetendū ſuum pignus abſꝙ alia ſolutione vel ſatisfactione vt eſt tex. in. l. ſolutum. §. j. ff. de pigno. actio. ꝛ ibi no. Bar. Saly. ꝛ Pau. de ca. ꝛ hanc limi. ēt ponit gl. in d. l. ſi rem. §. omnis in verb. actio. ¶ Et ex. d. l. ſolutum. §. j. no. ibi gl. Bar. ꝛ Pau. de caſt. quod ad producendū actionez pignoratitiam ſufficit quod res ſit data ob cām pignoris, lz cauſa principalis ob quā datum fuit pignus non perficiaꝫ, qđ eſt notandum. ¶ Secundo fallit qñ pignus datum fuit ſub conditione, ꝛ illa defecit, qꝛ ēt tunc competit directa pignoratitia ad repetendum pignus abſꝙ ſolutione, ꝛ idem ſi creditor fecit debitori pactū de non petendo pecuniam vel ipſum liberauit per acceptilationem vt de omnibus eſt tex. in. d. l. ſolutum. §. primo.

¶ Tertio fallit qñ creditor res pignoratas iniuſte ſeu inhoneſte male tractaret, nam ſi illas male tractet abſꝙ inhoneſtate pōt debitor agere ꝯ eum pignoratitia ad eius intereſſe. ¶ Si aūt male tractet cum inhoneſtate puta ꝓſtituendo ancillam pignoratā pōt agere pignoratitia repetendo illā, iſto. n. ſcō caſu ſoluit̄ ius pignoris. primo aūt non, ꝛ predicta abſꝙ alia ſolutione vel ſatisfactione tex. eſt in. l. eleganter. §. fi. ff. de pigno. actio. ꝛ ibi no. Bar. ꝛ Pau. de ca. ¶ Quarto fallit qñ debitor agere vellet ꝯ creditorem pignoratitia ꝓ dānis, ꝛ intereſſe paſſis p debitorē ob dolum vel culpam creditoris, qꝛ ad ea pōt agere ēt ante ſolutionem vel ſatisfactionē debiti tex. in. l. fi. in prin. ij. reſponſo. ff. de pigno. actio. ꝛ ibi per Bar. ꝛ Pau. de caſt. regula ergo hz locum qñ agitur ad reſtitutionez rei pignorate, ꝛ iſta

9 ſufficiant quo ad primam regulā negatiuā. ¶ †Scōa aūt regula affirmatiua eſt, quod ſoluto debito oritꝫ actio pignoratitia directa debitori ad repetendū pignus, ꝛ iſta regula ꝓ clariori intelligentia expedieꝫ per ampliationes ꝛ limitationes. primo ergo ponā ad dictam regulam. xv. ampliationes ſeu extenſiones, ꝛ poſtea ſubijciam octo fallentias. ¶ Primo ergo dicta regula extendit̄ ꝛ ampliaꝫ vt non ſolum ꝓcedat ſoluto debito in pecunia, ſed ēt aliter ſatisfacto de voluntate tñ creditoris, puta ſi dentur alia pignora creditori ꝓ liberatione primorū, vel ſi ſit data cautio ēt nuda vel fideiuſſio de ſoluendo ꝓ obtinenda liberatione a pignoribus, vel ſi aliter creditor a primis pignoribus receſſerit ēt quod ſui facilitate creditor in aliquo fuerit leſus, naz priora pignora erunt liberata ꝛ agi poterit ad illorum reſtitutionem directa pignoratitia tex. eſt in. d. l. ſolutum. §. ois verſi. ſatisfactum. ff. de pigno. acti. ꝛ ibi gl. Bar. Bal. Saly. ꝛ Pau. de caſt. ¶ Et idem eſt ſi per nouationē voluntariam receſſum ſit a primis pignoribus vt eſt tex. in. d. l. ſolutum in princip.

¶ Secundo amplia regulā que eſt quod ex ſolutione debiti naſcatur pignoratitia vt non ſolum ꝓcedat in debitore ſoluente ꝓ re ſua data pignori, ſed ēt ſi dediſſet pignori rem alienam, qꝛ ſoluendo pōt agere ad eam pignoratitia vt eſt tex. in. l. ſi rem alienam. §. fi. de pigno. actio. ꝛ ex hoc ibi Bart. ꝛ alij inferunt ad vnam theoricam generalem, vez quod ius ſuperueniens actori pendente iudicio ex cauſa de preterito deducta tñ in iudicio prodeſt actori ad obtinendum condēnatoriam contra conuentuz. ¶ Intellige tñ tu dummodo ſolutio vel illud ius ſuperueniat ante concluſum in cauſa, nam ſi ſuperueniret poſt cōcluſum in cauſa videretur ſuperuenire poſt ſententiam ꝛ non p deſſet ita declarat, ꝛ limitat Bar. in. l. ſi mater. §. eandem in fi. ff. de excepti. rei indi. ꝛ no. Pau. de caſt. in. d. l. ſi rez. §. fi. ꝛ ēt dicta theorica limitatur pluribus alijs modis vt per Alexā. in

10 conſi. cl. in penul. col. in. v. volu. vbi vide. ¶ †Quinto amplia regulam vt non ſolū ex ſolutione facta per debitorem creditori oriatur pignoratitia, ſed ēt ſi fit ſolutum alteri de voluntate ipſius creditoris, vel ēt ſi eſſet ſolutum ei cui poſtea creditor heres extitit, vel ēt ſi eſſet ſolutum creditori creditoris mei qui habebat meum nomen vel mea bona obligata, ꝛ iſto caſu ēt inuito creditore meo, ſed ſi non haberet meuz nomen vel mea bona obligata, ſed eſſet ſimplex creditor creditoris mei, ſi ei ſoluam de voluntate creditoris mei, vel ſi ſoluam procuratori mei creditoris vel alteri legitime recipienti pro eo, naz in omnibus iſtis caſibus ex dictis ſolutionibus oritꝫ ius debitori ſoluenti pignoratitia actio ad repetēdū pignus datū creditori tex. ē ꝛ ibi no. bar. poſt gl. ꝛ Sali. ꝛ Pau. de ca. in. l. ſolutū. §. ſolutā. ff. de pi. act.

11 ¶ †Sexto amplia qꝛ iſta actio pignoratitia directa nō ſolū cōpetat debitori ſoluenti, ſed ēt competat tutori, curatori, ꝛ procuratori, qui mediante legitimo mandato tutela vel cura, ꝛ cuz de bitis ſolēnitatibus pignorauerunt rez domini, ſicut. n. tales poterūt pignorare, ita ꝛ pñt luere ꝛ repetere pignora directa pignoratitia. textus eſt in. l. ſolutū. §. fi. cuz. l. ſeq. ꝛ ibi no. Bar. ff. de pig. act. ꝛ vt declarat ibi Pau. de ca. talibus adminiſtratoribus pignorantibus ꝛ ſoluentibus q̄ritur directa pignoratitia, eorum aūt principalibus queritur vtilis, ꝛ quomodo dicta directa poſſit p dictos adminiſtratores intētari vide ibi per Pau.

12 de cast. ¶ †Septimo amplia vt regula ꝓcedat, non solũ facta
solutiõe, sed ẽt si in iudicio debitor actualr offerat soluere ⁊ cre
ditor recuset recipe, vel si extra iudiciũ debitor offerat deponat
⁊ ꝙsignet, ⁊ creditor nolit recipe, qz ꝓ dictas oblationes dabit
directa pignoratitie debitori ꝓinde ac si soluisset cũ stet ꝓ credi
torẽ qđ non solua. tex. est in. l. aliena. §. j. ver. si p creditorẽ inn-
13 cta gl. ibi in ver. agit. ff. de pig. actio. ¶ †Octauo amplia vt re-
gula ꝓcedat non solũ qñ debitor dedit rẽ creditori vt esset ei pi
gnorata, sed ẽt si ei dedit rẽ vt alteri posset pignorare, nã ẽt isto
casu non soluto debito ipsi creditori poterit debitor agere ꝛ cre
itorẽ vt restituat rẽ, si creditor eã ĩã relnit ab eo cui pignorauit
si aũt nondũ relnit poterit agere vt illaz relnat ⁊ restituat vt est
tex. in. l. petenti. ff. de pig. act. qua aũt actione ad hoc possit age
re debitor declarabit. j. prime. ¶ Et sic regula procedit qñ res
fuit data pignori creditori, sed fuit data creditori ad hoc vt eaz
pignori poneret apud aliũ. ¶ Et inter regulã ⁊ ampliationẽ est
dria in quatuor, ⁊ ꝑ qz in regula qñ. s. res dat pignori creditori,
creditor acqrit ius in illa re, in ampliatiõe aũt qñ. s. dat res cre
itori vt eã pignoret alteri creditor in ea non acqrit ius. ¶ Se
cundo est dria qz in regula qñ creditor dictaz rẽ pignorat alteri
iuxta. l. grege. §. j. ff. de pign. cẽsẽt pignorare ius qđ hz in re, ⁊ sic
suo noie ex quo sequit qđ soluto ei debito cũ ius sui pignoris ex
tinguat. d. l. si rẽ. §. ois. ff. de pig. actio. extinguit ẽt ius scđi cre-
itoris ⁊ res desinit esse obligata ambobus. l. debitor. §. fi. eo. ti.
In ampliatione aũt non cẽsẽt ipse creditor obligasse ius suũ qđ
non hz in re, sed censẽt obligasse ipsam rẽ de voluntate debito-
ris ⁊ iõ lz sibi soluat a suo debitore, non ꝓpea liberat pignus a
scđo creditore. ¶ Tertio est dria qz in regula soluto debito cõ-
perit debitori soluenti pignoratitia directa, in ampliatione autẽ
ꝙperit actio prescriptis verbis vel ad exhibẽdũ. ¶ Quarta dif
ferentia est, qz in regula non põt debitor agere pignoratitia nisi
prius soluto debito. d. l. si rẽ. §. ois, in ampliatione aũt sic, ita de
clarat Pau. de ca. in. d. l. petenti post gl. fi. ¶ Ex qbus appa
ret ꝙ in ampliatione ꝙperit debitori, vt dictũ est actio prescrip.
ver. ⁊ ad exhibendũ, ⁊ ẽt põt eidẽ ꝙpetere actio cõmodati, qz lz
esset debitor sui creditoris tñ ꝓ hoc non tenebat ei rẽ suã cõmo-
dare, ⁊ cũ ex hoc nullã mercedẽ receperit iõ ei põt competere
actio ꝙmodati vt declarat glo. in. d. l. petenti, quam sequunt ibi
Bar. Pau. ⁊ alij. ¶ Nono amplia ꝙ ista actio non solũ det
ꝫ creditorẽ cui est solutũ per debitorẽ, sed ẽt dat ꝫ alium cui pri
mus creditor suũ pignus pignori dedit ⁊ sic per vnã solutionem
liberat pignus taz a primo qz a posteriori creditore cui primus
suũ pignus pignorauit ⁊ non est necesse ꝙ debitor soluat secũdo
creditori tex. est in. l. debitor. §. fi. ff. de pig. actio. Nec dictus se
cundus creditor põt se tueri per retentionẽ ꝫ debitorẽ agentez
pignoratitia qñ ipse debitor soluit primo creditori vt est ibi tex.
⁊ declarat glo. Bart. ⁊ Pau. ibi. ¶ Decimo amplia ꝙ dicta
actio pignoratitia facta solutione, non solũ datur ꝫ creditorem
primũ ⁊ scõm vt dictũ est, sed ẽt datur ꝫ fideiussorez ꝙ fideiussit
ꝓ ipso debitore, ⁊ dũ offerret soluere creditori impetrauit a iudi
ce vt pignus sibi daret. Nã si postea non soluit vt ꝓmisit, pote-
rit debitor facta solutione agere pignoratitia ꝫ fideiussorem ad
restõnẽ pignoris vt est tex. in. l. fideiussor in prin. ⁊ ibi no. glo. ff.
14 de pigno. ¶ †Undecimo amplia ẽt si esset data facultas ꝓ pa
ctum creditori vendendi pignus si non solua. j. tps, qz siue debi
tor soluat. j. tps predictũ, siue ẽt postea dũmodo nondũ sit facta
venditio per creditorẽ, datur pignoratitia debitori ad repeten-
dũ pignus. tex. ⁊ ibi gl. ⁊ doc. in. l. iij. C. de pig. ⁊ dixi. ꝫ in sexta
parte primo mẽbro. ¶ Duodecimo amplia vt regula procedat
ẽt si debitor non soluat sed petat per creditorẽ compensari fru-
ctus perceptos ⁊ si qd restat ei soluat, nã ẽt isto casu cõpetit pi
gnoratitia debitori perinde ac si soluisset totũ, vt. l. j. ⁊ ij. C. de pi
gno. actio. iuncta. l. ij. C. de pact. pig. ¶ Tertiodecimo amplia
vt regula ꝓcedat ẽt si debitor peteret per creditorẽ cõpensari il
lud qđ creditor ꝙsequutus fuit a iure extraneo qui pignus fura-
tus fuit, siue id creditor ꝙsequutus fuit per actionez furti siue ꝙ
ꝙdi. incerti, siue sit simplũ siue duplũ, nã oẽ id dz cõpensari cuz
credito, ⁊ creditore hoc mõ satisfacto debitor põt agere pigno-
ratitia ad pignus, vt. l. si pignore in princ. ⁊ ibi per gl. ⁊ docto. ff.
de pigno. actio. ⁊ rõ est qz creditor ex pignore non dz aliquid lu
crari, sed oẽ lucrum ex eo ꝓueniens dz in sortez imputari vt ibi
declarat gl. Bar. ⁊ Pau. de cast. Istud tñ restringit nisi fur-
tum pignoris esset factũ per ipsuz debitorẽ, qz illud qđ creditor
ꝙsequutus fuit actione furti ab ipso debitore ⁊ sic ipsam penam
furti non temet in sortẽ imputare, qz hoc mõ furtum remaneret
impunitum ⁊ esset ꝫ regulã. l. qđ a quoquã. ff. de reg. iu. vbi dicit
tex. qđ a quoquã pene noie exactũ est eidẽ restituere nemo cogi
tur ⁊ ibi per Beciũ, ⁊ idẽ dõm est qñ creditor ꝓ futuro egisset ꝫ
debitorẽ ꝙdictione incerti, ⁊ ex hoc ꝙsequutus fuisset estimatio
nẽ rei, qz ad eã non ꝙpeteret debitori pignoratitia nec illa ꝙpen
landa esset in credito, sed si creditor ex ꝙditione ꝙsequutus fuis
set rẽ ipsam pignoratã, tunc bene soluto debito ad eaz ꝙpeteret
debitori pignoratitia. ¶ Et iõ isto casu vtilius esset debitori tra
dere ipsam rẽ ꝙ illius estimationẽ ita declarat Bar. ⁊ Pau.
15 de ca. post gl. in. d. l. si pignore in prin. ¶ †Decimoquarto am
plia ẽt si debitor a creditore pignus emeret ⁊ ptiũ solueret cre-
itori, nã talis emptio non vz tanꝙ facta de re sua, sed pretium
dz in sortẽ imputari, ⁊ si illud esset minus debito teneretur debi
tor residuũ supplere ipsi creditori, quo facto agere posset pigno
ratitia, non aũt agere posset ex empto, vt. l. debitor in prin. ff. de
pigno. actio. ⁊ ibi declarat Pau. de ca. ¶ Quintodecimo am
plia ẽt si debitor fuisset ꝙdẽnatus creditori ob non restõnem pi
gnoris in plus ꝙ esset debitũ cũ vsuris, prestito creditori iuro
in litem ꝫ ipsum debitorẽ, qz non obstante dicto iuro ⁊ ꝙdẽna-
tione in plus facta, poterit adhuc debitor soluere debitũ cũ vsu
ris, ⁊ eo soluto ex eqtate inueniet liberatus, ⁊ poterit agere pi-
gnoratitia ad pignus tex. ⁊ ibi gl. Bar. ⁊ alij in. l. si fundus. §. si
16 pluris. ff. de pigno. ¶ †Fallit mõ. d. regula, ⁊ primo qñ esset so
luta sors seu debitũ principale, nã non sufficeret hoc ad agẽdu
pignoratitia, nisi ẽt essent solute vsure debite dicta de cã, qñ. s.
ẽt ꝓ illis pignus erat obligatum, vt. l. solutũ. §. si sorte. ff. de pig.
actio. ¶ Et intelligit pignus esse obligatum ẽt pro vsuris, quã
do hoc expresse actũ fuit vt ibi est tex. Item qñ simpliciter esset
obligatuz pignus ⁊ vsure deberent naturaliter ⁊ ciuiliter, secus
aũt si essent debite naturaliter tñ, qz tunc pignus simpliciter da
tum non intelligeretur datum pro illis, vt est textus in. d. §. si in
sortem in versi. siue aũt ꝛc. ⁊ in. l. per retentionẽ. C. de vsur. Se
cus aũt si pignus esset datum pro sorte tñ, naz tunc indistincte
non censeretur obligatum pro vsuris vt declarat Bar. in. d. §.
si in sortem, ⁊ Pau. ibi. in. d. versi. siue aũt quem vide, ⁊ in hoc
adde que late dixi supra in quinta parte primo membro.
17 ¶ †Secũdo fallit regula qñ esset soluta integraliter portio de
bita vni ex heredibus creditoris, qz ex hoc non datur debitori
pignoratitia, nisi ẽt soluatur altera portio debita alteri cobere
di vt. d. l. solutum. §. si creditori ⁊ ibi no. ff. de pigno. actio.
¶ Tertio fallit regula qñ post solutum debituz creditori, ipse
creditor emeret pignus a debitore, qz tunc nõ dabitur vlterius
actio pignoratitia debitori, sed ipsi agenti obstabit exceptio do
minij supnientis ipsi creditori, vt est tex. in. l. aliena. §. fi. ff. de
pig. actio. ⁊ sic isto casu ex solutione nõ ꝙpetit actio pignorati.
18 ¶ †Quarto fallit regula, qñ solutio esset facta de pecunia re-
probata, qz talis solutio nõ liberat neꝙ pignus neꝙ soluentẽ, ⁊
iõ soluẽti nõ dat isto casu actio pignoratitia. l. eleganter. §. q re-
probos. ff. de pig. actio. ⁊ hoc ꝓcedit ẽt si dicta pecunia repro-
bata fuisset postea approbata a cãpsore ad instãtiã creditoris,
qz oino non liberat debitor, nisi qñ creditor scienter illam acce-
pisset. ita declarat ibi Bart. Item istud procedit ẽt si creditor
ꝙ dictam monetã reprobatam ignoranter accepit postea illam
expendidit ꝓ bona vt ẽt ibi declarant glo. ⁊ Bart. assignantes
rationem super hoc. ¶ Potest tñ dictus debitor qui soluit di
ctam pecuniam reprobatã creditori, illam ab eo recuperare tã
excipiendo qz ẽt agendo condictione sine cã vt ibidem optime
declarat Pau. de ca. quãnis glo. ibi voluerit ꝙ hoc possit fie
ri solum excipiendo, ⁊ male secundum Pau. ibi.
19 ¶ †Quinto fallit qñ pignus esset datũ pupillo sine auctoritate
tutoris, qz ẽt ꝙ ei soluatur debitum tñ contra ipsum nõ oritur
pignoratitia actio, nam sicut pupillus nõ põt dare pignus sine
tutoris auctoritate, vt. l. i. in prin. ff. que res pigno. obliga. pos.
ita nec põt recipere, vt ex eo obligetur pignoratitia actiõe tex.
est ⁊ ibi glo. cum qua alij transeunt in. l. pupillo. ff. de pigno. ac.
¶ Intellige tñ vt ibi declarat glos. nisi pupillus ex receptione
pignoris effectus esset locupletior, qz tunc ẽt qđ pignus ei datũ
fuisset sine tutore, esset obligatus ⁊ conueniri posset pignoratia
actione iuxta tñ late no. ꝓ Ang. de are. insti. de auc. tut. in pri.
20 ¶ †Sexto fallit regula seu potius declarat, si creditor amisit
possessionẽ pignoris, ⁊ pro illa egit quasi seruiana ꝫ tertiũ pos-
sessorẽ ⁊ ab eo ꝙsequutus fuit litis estimationez. qz tali casu nõ
põt debitor repetere ab illo tertio possessore suã rẽ, ꝙ̃ quis credi
tor per solutionem sibi factam ab illo tertio possessore sit libera
tus, nisi ipse debitor restituat vel offerat ipsi tertio possessori ꝙ
pro eo soluit tex. est in. l. si creditor. in princi. ff. de pigno. actio.
¶ Aduerte tñ ꝙ in casu. d. l. si creditor, nõ datur debitori con-
tra

tra illum tertium possessorē pignoratitia sed opz agere rei ven. qz(vt dictū fuit.s.)in isto.ij.mēbro nu.vij.& seq. actio pignoratitia est psonalis & non sequit̄ tertiū possessorē, & ita ēt tacite not. gl.in.d.l.si creditor in princi.in versi.offerat vbi ad hoc allegat plures ꝯcordantes & de hoc est text.in terminis in.l.ij.ff.qb.mo. pig.vel hypo.solu.& sic ista non est ꝑprie fallentia a regula sed potius declaratio. ¶ Septimo fallit regula qñ esset soluta ps tm̄ debiti,qz non per hoc posset debitor agere pignoratitia ad p tē rei pignorate,sed oino regrit̄ integra solutio debiti.l. quādiu .C.de distrac.pig.& facit.l.si necessarias.§.si vnus.ff. de pig.ac. & istud ꝓcedit non solū qñ vna res est data pignori, sed ēt si plures essent date,qz non cogit̄ creditor vnā ex illis liberare nisi soluto integro debito tex.est in.l.q pigno.ff.de pig. ¶ Octano fallit.d.reg.qñ ēt esset solutū integrū debitū vna cū vsuris iuxta.l. solutū §.si in sortē.ff.de pig.act. & creditor vendidisset aliquā ex rebus pignoratis,& ꝑ ea obligasset se de euictione in casibus ꝑmissis nā donec debitor caueat ipsi creditori de indēnitate sup dicta euictione ꝑmissa,non dabit̄ ei pignoratitia ad repetēdum alia pig.vt est tex.& ibi no.in.d.l.si necessarias.§.j.ff.de pig.ac.

❦ SVMMARIVM ❦

1 In pignoratitia actione que veniant.
2 Vsure an debitori debeantur de illo pluri quo pignus venditū est per creditorem.
3 Interesse quod debitor passus est ex eo q̄ creditor recusanit restituere pignus an veniat in pignoratitia.
4 Pignoratitia directa datur ob dolum creditoris, similiter ob latam & leuem culpam.
5 Creditor an teneatur de casu fortuito rei pignorate.
6 Creditor restituens pignus debitori soluto debito tenet̄ repromittere debitori de dolo & culpa.
7 Creditor tenetur & cogi potest actione pignoratitia compensare fructus perceptos ex re pignorata.
8 Pignoratitia directa ꝯpetens debitori ob deteriorationē rei a creditore factaz an datione pignoris insolutum creditori censeatur remissa.
9 Pignoratitia directa datur contra dominum pro pignore dato eius seruo peculiari nomine.
10 Creditor non cogitur agere contra debitorem, nec constituitur in mora non agendo.
11 Pignoratitia directa competit tam pro pignore pretorio quaz conuentionali.
12 Pignoratitia directa an & qñ reijciat̄ ꝑ exceptionē dominij.
13 Pignoratitia ꝛia pōt creditori competere contra directam.
14 Pignoratitia contraria competit creditori pro expensis necessarijs & aliquando pro voluntarijs factis in pignore.
15 Expense necessarie que dicantur.
16 Creditor in repetitione expensarum in re pignorata factaruz p̄ fertur ceteris creditoribus.
17 Creditor an teneatur probare expensas in re pignorata factas, & si presumantur.
18 Creditor quando dicatur aliquid fecisse in re pignorata tacito consensu debitoris.
19 Pignoratitia contraria competit pro re aliena vel alteri obligata data pignori creditori ignoranti.
20 Creditor agens pignoratitia contraria contra debitorem pro re aliena sibi obligata ad quid agere debeat.
21 Actio pignoratitia contraria an competat creditori decepto in pignore contra fideiussorem sibi cum pignore datum.
22 Creditori multis casibus ꝯpetit pignoratitia ꝛia ꝯ debitorez.
23 Debitor decipiens creditorē in re pignorata tenet̄ actiōe pignoratitia ꝛia,submittēs aūt aliā ꝑ iā tradita tenet̄ actiōe furti.
24 Debitor pignorans rem alienam tenetur pignoratitia ꝯtraria.
25 Libellus in pignoratitia directa qualiter sit formandus.
26 Libellus in pignoratitia directa an debeat continere probationem dominij.
27 Libellus qualiter sit in pignoratitia contraria concipiendus.

¶ Tertium membrum.vij.partis principalis.

8 **Sequitur modo** tertiuz membrū huius.vij. partis, in q̄ videbimus que veniant in actione pignoratitia, & ꝑ quibus ꝯpetat tam directa quam ꝛia,sed primo de directa,postea de ꝛia. ¶ Capiēdo itaq; primo directā pignoratitiaz,ponā in ea pro faciliori & clariori intelligentia sex ꝯclones complectentes totam materiam, & postea duas questiones.

1 ¶† Prima igit̄ ꝯclo sit qō i pignoratitia directa venit nō solū res pignorata,qñ non est vēdita per creditorē, sed ēt si creditor vendidit pignus plus suo credito venit illud plus cum interesse vel vsuris,si illud plus creditor non obtulit & deposuit(debitore recusante recipere)qz cum ista sit actio bone fidei veniunt in ea vsure a die more.tex.est & ibi declarat Bart.& Paul.de ca.in .l.ꝯtra.§.fi.cū.l.seq.ff.de pig.actio.& in.l.creditor.la.ij.eo.ti. ¶ Et dū Paul.de cast.in.d.l.quānis.§.fi. dicit q̄ quānis ista actio fuerit inuenta principaliter ad recuperationē pignorū tñ cum sit bonefidei datur ēt ad restitutionē pretij superexistentis ex pignore vendito, qō creditori traditū non fuit quasi illud succedat loco rei tradite,intellige tu iuxta no.per Bar.in.l.j.ff.de distrac.pig.declarando,qō dictū residuum pretij reperit̄ apud creditorem ex cā lucratiua & ipse debitor cogitur hr̄e ratam vēditionem pignoris factā per creditorem iuxta not.in.l.elegāter .§.si vendiderit.ff.de pig.actio.istis ergo concurrentibus dr̄ dictum pretium succedere loco rei vt habetur in.d.l.j. & dixi late supra in quinta parte principali in primo membro.

2 ¶† Et puto istas vsuras debitas ipsi debitori a creditore in illo plurí quo vendita fuit res pignorata iuxta.d.l.ꝯtra.§.fi.deberi ēt de iure canonico,prout debent̄ venditori re tradita emptori,si emptor fuerit in mora solnēdi pretium iuxta.l.secundam & ibi no.per glo.C.de vsur.& l.curabit.C.de actio. empti. quasi creditor vendiderit de cōsensu ipsius debitoris ex quo ita semel voluit vt ꝓbatur instit.quibus aliena.li.§.j. ibi voluntate debitoris intelligitur pignus alienare & habetur per Bal. in.l.j. C.si ser.extero in.q.de peliparío creditore vendente.

3 ¶† Adde ēt quod in ista actione venit interesse, quod debitor passus est,ex eo q̄ creditor recusanit restituere instrumenta rei pignorate iuxta tex.in.l.fi.in princi.ff.de pigno.actio.

4 ¶† Secunda ꝯclusio est quod in pignoratitia directa venit dolus & lata culpa & ēt levis,nō aūt levissima,nec casus fortuitus. tex.& ibi notat Bar.& Paul.de cast.in.l.si cum venderet.§.fi. de pigno.actio.& in.l.fi.§. eodem titu.& in.l. si creditor & in.l.si nulla.cum.l.sequen.C.eo.& de casu fortuito est text. clarus in.l. que fortuitis.eodem titu.& ibi ēt glo.in versi.prestantur.que allegat concordantes,& optimus text.in.l.ea igitur.ff. de pignori. actio.qui dicit quod creditor tenetur in pignore ad ea que diligens paterfamilias in suis rebus prestare solet.
¶ Adde tu q̄ in tm̄ creditor tenetur in re pignorata de culpa & dolo.q̄ si res indiget aliqua expensa necessaria creditor dz illā facere.alias si res pereat vel efficiat̄ deterior tenet̄ de culpa. vt.l.si seruus.ff.de pign.actio. declarando tñ hoc ſm Paul.de cast. ibi qñ creditor talem expensam commode facere potuit. nam non per hoc tenetur se & suas res incōmodare. vel distrahere sua bona vel pecunias ad vsuraz recipere, sed tali casu qñ ipse non pōt commode expensam facere dz solum denuntiare & significare debitori.q̄ si ēt non posset ex aliquo iusto impedimento denuntiare excusaretur.argu.l.item queritur.§.exercitu .ff.locati. Ita declarat ibi Paul. que no. qz possunt cōtingere.

5 ¶† Illud aūt quod dictum est de casu fortuito restringitur nisi forte creditor rē sibi obligatam ꝓpria auctoritate sine aliqua licentia debitoris occupauerit.tunc.n. creditor teneretur de casu postea ꝯtingēte in illa re.tex.no.& ibi Bar.& Saly.ac Paul. de ca.in.l.q ratiario.ff.de pig.actio. Et subdit ibi Paul.de ca. q̄ ex quo sumus in culpa in ꝯmittēdo q̄ creditor tenebit̄ de casu qui ēt eueniisset si creditor non occupasset. iuxta not.in.l.si vt certo.§.interdū.ff.cōmod.& in.l.si vehenda.§. idez iuris.ff.ad.l. rhodi.de iac. ¶ Intellige tñ & declara predicta q̄ non obstāte casu fortuito contingente in pignore qñ creditor non occupauit ꝓpria auctoritate poterit creditor agere ad debitum.l.si creditor,& ibi per doctores.C.de pig.actio. & hoc nisi creditor fuerit in culpa. puta qz potuit euadere pignus a casu fortuito & non euasit.vt lege sicut,& ibi not.Baldus.C. de pignori.tunc.n.qñ creditor fuit in culpa.si ageret & non offerret pignus quod perijsset sua culpa repelleretur doli exceptione. vt.l.apud celsum .§.item queritur si vniones,& ibi glo.ff.de doli exceptio.

6 ¶† Tertia conclusio est quod qñ creditor restituit debitori pignus tanquā ab eo satisfactus tenetur repromittere debitori de dolo & culpa sua ēt in negligēdo cōmissa. ita quod si res immobilis pignorata habuisset seruitutē de qua ipse creditor habuisset notitiā,& negligendo ea vti illam amisisset teneret̄ ēt de hoc vt est textus.not.in.l.creditor.la.j.ff.de pignori.actio.& ista repromissio dz fieri cum fideiussore. vt vult glo. in.l.debitor.§.ff.

eo. tit. in gl. in ver. nec qcq̃. Sed Sali. ibi tz ꝫnũ ex eo qz. d. l. debitoz. logtur ꝑ verbũ repromitto. nec ei adtũgit aliqd verbũ ꝑ qd cogamur intelligere ó fideiussore adhibẽdo in dicta repromissione. iuxta no. in. l. j. ff. q̃ satis. cog. ꝛ in. l. sancimus. C. de ✠. sig. ꝛ puto Sali. recte sentire. ¶ †Quarta qcl̃o est qd in dicta actione pignoratitia venit qd creditoz cogat̃ qpẽsare fructus ꝓceptos ex re pignorata cũ suo credito. iuxta. l. j. ꝛ ij. C. de pign. actio. ité venit qd creditoz teneat̃ de deteriozatione rei pignorate facta dolo vel culpa sua ꝛ estimationẽ dicte deteriozatiõis tenet̃ restituere vel qpẽsare cum credito suo. vt est tex. ꝛ ibi glo. a doc. in. d. l. ij. in scdo rñ. ¶ Et ꝓpea vt dicit Bal. in. d. l. creditoz. la. ij. eo. tit. ꝑ illũ tex. creditoz satisfactus tenet̃ reddere pignus debitozi in eadẽ qualitate in qua illud recepit. Et istud notãdũ est ꝑm eũ ꝑ formatione libelli in pignoratitia directa qz oz perti reddi rẽ in eo statu intrinseco in quo erat tpe pignoratiõis ita qd creditoz tenet̃ de incisione arboꝝ fructiferaꝝ, sed non de incisione sylue cedue q̃ est in fructu ꝑm Bal. ibi ꝑ illũ tex.

8 ¶ †Et in tm̃ tenet̃ creditoz de deteriozatione rei ꝑ suã culpam facta, qd lz postea illã recipiat simplr in solutũ a debitoze. tñ ad hnc remanebit obligatus debitozi ꝑ dicta deteriozatione ꝛ dãno. vt est gl. solẽnis in. l. elegãter. in pr̃in. in gl. fi. in ver. si forte q̃ est parvula. ff. de pig. acti. ꝛ illã sequit̃ ibi Bart. ꝛ magnificat Pau. de ca. dicẽs qd est ꝑpetuo tenenda mẽti, ꝛ qd sup illa est faciẽda vna magna manus, ꝛ qd alibi non reperit̃, ꝛ approbat ibi ẽt Alex allegãdo ꝑ ea tex. in. l. fi. ff. arb. fur. cesꝫ satis bene ꝓbat.

9 ¶ †Adde ẽt qd dicta actio pignoratitia debitozi dat̃ ꝫ dñm ꝑ pignore dato eius seruo peculiari noie ꝛ dat̃ peculiotenus, vt est tex. in. l. si creditoz. §. fi. ff. de pig. acti. ꝛ ibi gl. ꝛ doct.

¶ Quinta qcl̃o est qd creditoz possidẽs pignus tenet̃ ex fructibus quos ꝓcipit solvere collectas ꝛ tributa. vt. l. in summa, ꝛ ibi gl. ꝛ Bal. C. de pig. ꝛ. l. inter creditoꝛẽ. ff. de pac. Et rõ est qz collecta oz solui ꝑ possessoꝛẽ ꝓcipiẽtẽ fructus vt hr̃ in dictis locis. in tm̃ qd pactũ factũ in ꝫnũ, vt. s. soluat̃ ꝑ debitoꝛẽ q̃ non possidet, non vz in ꝓiudiciũ fisci. vt est tex. in. d. l. inter creditoꝛẽ. Si tñ creditoz solueret de suo collectas vel alia onera publica. puta expẽsas interpositas ꝑ munitione viarũ, qz fructus nõ essent ꝑ eũ ꝓcepti vel non sufficerent hr̃e regressum ꝫ debitoꝛẽ. vt hr̃ in. d. l. in summa. Non tñ tenet̃ creditoz rẽ sibi pignoratã ponere in suo estimo ꝑm Bal. in. l. cũ notissimi. in. iij. col. C. de ꝓscri. xxx. ann. ꝛ hr̃ ꝑ Alex. post bar. in. l. titio. in pr̃in. ff. ad muni. de quo tñ vide. §. in. iij. parte in. j. mẽbro. nu. xlviij. vbi plenius de

10 boc. ¶ †Sexta cõclo est qd lz creditoz hñs pignus possit ẽt si vult agere ꝫ debitoꝛẽ vt sibi soluat. tñ invitus ad hoc cogi non põt sed ipse debitoz si vult sibi pignus restitui tenet̃ offerre ꝛ deponere ipsi creditozi. tex. est ꝛ ibi no. Bald. in. l. creditoz. C. de pig. Et facit ꝑ hoc tit. ꝛ maxime. l. j. C. vt nemo invi. age. vel accu. coga. Sed bñ est vez qd si creditoz vellet agere ad debitum tenebit̃ offerre pignus, alias repellet̃ exceptio. doli. l. apud celsum. §. ité q̃rit̃ si vniones. ff. de excep. do. ꝛ no. Bal. in. c. j. in fi.

11 tit. de qten. inter do. ꝛ fi. de inuesti. feu. ¶ †Querit̃ mõ in mã an sicut actio pig. directa qpetit debitozi ꝑ pignore quentionali. vt. §. pbatũ est. ita ẽt qpetat ꝑ pignore prętozio; puta si creditoz fuit immissus in possessione bo. debitozis ex. j. decr. ꝛ ꝑ qñs qstitutũ pignus ꝓtozũ. iuxta. l. non est mirũ. §. j. ff. de pig. act. Et debitoz soluit vel obtulit ꝛ deposuit suũ creditũ creditozi an possit agere ꝫ eũ pignoratitia ad repetẽdũ bona in qbus facta fuit immissio; ꝛ breuiter dõm est qd sic, casus est ꝛ ibi no. in. l. inglino. cũ. l. seq. ff. de dã. infect. ꝛ in. l. is cui. §. q̃ri poterit, ꝛ ibi bar. ff. vt in pos. lega. ¶ Dicit tñ ibi Bar. q in ista pignoratitia venit dolus ꝛ lata culpa, ꝛ non levis ꝑ allegata ibi ꝑ eũ. in quẽtionali aũt venit ẽt levis culpa. vt notani. §. in mẽbro prętozij pignoris. in. iij. parte in. ij. mẽbro, ꝛ plenius in. v. parte principali in v. mẽbro. nu. cvi. ꝛ. cvij. Et qd ẽt in pignore ꝓtozio deꝫ pignoratitia. est tex. ꝛ ibi Bar. in. l. si pecuniã. ff. de pigno. act. ꝛ ibi ẽt ꝑ Pau. de ca. ꝛ ꝑ Bal. in rub. C. eo. ti. ꝛ ꝑ Ang. de are. insti. de

12 ac. §. actionuz. col. xxiij. in ver. quero an pignoratitia. ¶ †Ulterius querit̃ an si debitoz agat ꝫ creditoꝛẽ directa pignoratitia ad restõnẽ pignoris possit creditoz excipere de dñio ꝫ debitoꝛẽ a quo cãm bz; Et in hac. q. ꝑ intelligentia premittẽdũ est q̃ debitoz soluto debito põt agere ꝫ creditoꝛẽ ad restõnem pignoris duplici actione, vez rei vendi. ꝛ actione pignoratitia, ꝛ sic actione reali, ꝛ actione psonali ex ꝫctu, vt. l. nec creditores, ꝛ ibi gl. ꝛ Bal. C. de pign. actio. an ergo creditoz possit excipere de dominio ꝫ debitoꝛẽ agentẽ? Bal. in. d. l. nec creditores ponit quã dã distinctionẽ, ꝛ ibidẽ Sali. ponit aliam distinctionem magis plenam. Sed Bar. in. l. si alienam. ff. solu. matrimo. magis late ꝛ magistraliter distinguit ꝛ ex eius distinctione quatenus pertinet ad terminos nostros pono tres conclusiones.

¶ Prima qcl̃o est qd qñ agitur actione personali ad id quod directo descendit a contractu, de cuius substantia est q̃ agens sit dominus põt contra agentem opponi ista exceptio tu non es dominus, sed onus ꝓbandi incumbit excipienti. s. q̃ agens non sit dominus, ꝛ cuz hac conclusione Bar. transeunt cõiter doc. vt late per Alex. in. d. l. si alienam. Et ab hac qclusione Bart. ibi excipit. d. l. nec creditores. C. de pig. actio. qz ꝑm enim ad ꝓducendũ pignoratitiã non requirit̃ qd debitoz q̃ dat rez pignozi sit dñs illius rei. lz quandoq̃ ad constituendum ius in re puta hypotecam sic, ꝛ sic vult Bart. q̃ pignoratitia non requirat dominiũ ad sui subhastantiam in debitoze qui dedit pignus, ꝛ de hoc est tex. in. l. si rẽ alienam. §. is quoq̃. ff. de pig. acti. ꝛ dicaz. §. in libello pignoratitie. Et ꝓpterea cõcluditur q̃ sub ista prima qclusione nõ cadit questio nostra, sed cadit sub sequẽti qcl̃one.

¶ Secunda igitur conclusio est q̃ qñ ad substantiam contractus non est necesse q̃ agens fuerit dominus, non põt per reuz convenitum habentez cãm ab agente opponi exceptio dominij. vez q̃ agens non sit dominus. nisi in vno casu. s. quando res in qua oz fieri executio non extaret, qz tũc posset opponi exceptio dominij ad effectum, vt per hoc conventus teneatur solum ad estimationem possessionis. non aũt ad estimationem ꝓprietatis rei per. l. si mulier. §. qui possessionem. ff. q̃ met. cau.

¶ Nisi forte reus cõveniat̃ ratione doli vel sui delicti, qz tunc agens non obstante exceptione qsequetur ẽt estimationẽ ꝓprietatis. vt vult Bar. in. l. cõmodare. ff. cõmo. per. l. qductores. C. loca. ꝛ. l. non ab re. C. vñ vi. Sed istam restrictionẽ Bar. in. d. l. qmodare. reprehendit Alex. in. d. l. si alienã, ꝛ sequit̃ simpliciter opinionẽ Bar. ibi quã. §. retuli. Et (vt. §. dixi) sub ista conclusione cadit actio pignoratitia ꝛ. q. nostra, qz ad sbam actionis pignorate non est necesse q̃ debitoz qui dedit pignus fuerit, vel sit dñs rei pignozi date, lz ad qstituendum hypotecam ꝛ hypotecariã actionẽ requirat̃ hñ q̃ debitoz pignorans sit dñs, vt. l. aliena. in pr̃in. ꝛ ibi per gl. ꝛ doc. ff. de pig. act. ¶ Vñ cõcluditur q̃ creditoz quentus ex ꝫctu actione pignoratitia a debitore non põt excipere q̃ agens non sit dñs, nisi in casu notato per Bar. in. d. l. si alienam. §. relato. ¶ Tertia conclusio est q̃ cõtra agentem ex contractu põt conventus ẽt habens causam ab eo excipere de dominio ipsius excipientis. per. l. qui rem. ff. de posi. ꝛ. l. bona fides. eo. ti. ꝛ ita tz Alex. in. d. l. si alienã. late defensando opi. Bar. per multa q̃ omitto. ¶ Concludẽdo ergo in terminis nostris, si contra debitoꝛẽ agentẽ pignoratitia creditoz excipiat de suo dominio. oz talis exceptio admitti. si aũt excipiat q̃ debitoz agens nõ sit dñs, sua exceptio. non oz admitti. vt dixi. §. in secunda qclusione. ¶ Et cũ ista opi. concordat etiã Sali. in sua distinc. in. l. non vnde. C. si cert. pet. in vltimo membro. in ver. ij. casu. q̃ excipit de suo ꝓprio dominio ꝛc. Et de ista materia vltra no. ꝑ Bar. ꝛ Alex. in. d. l. si alienã. vide ẽt. §. in. ij. parte. in. iij. mẽbro. in. viij. limi. nu. lxij. vsq̃ ad nu. lxviij. ꝛ plene ꝑ Bar. ẽt in. d. l. qmodare. ff. qmo. Vã hic tetigi tm̃ ea q̃ faciũt ad terminos pignoratitie. Et ꝑ hec sit expedita pignoratitia directa ꝛc. ¶ Videdũ mõ de actione pignoratitia qtraria

13 cui. s. qpetat, ꝛ ꝑ qbs. ¶ †Et ꝓio sciendũ est q̃ sicut pignoratitia directa qpetit debitozi, vt dictũ est. §. ita ista pignoratitia ꝫ ria qpetit creditozi, vt est tex. in. l. inter. §. cõtrariã. ff. de pig. ac. ¶ Et de hac actione ꝛ de pluribus alijs actiõibus directis ꝛ ꝫ rijs ꝛ q̃ñ ꝛ q̃õ nascantur hr̃ late per Bar. in. l. curatoris. C. de neg. gest. ꝛ cum bar. transeunt cõiter alij. vt ibi per Alex. Cõpetit aũt ista actio ꝫria pignoratitia creditozi ꝫ debitoꝛẽ in plu-

14 ribus casibus. ¶ †Et ꝓio cõpetit ꝓ expensis necessarijs factis ꝑ creditoꝛẽ in re pignorata. puta in fulciendo vel reficiẽdo domũ pignoratãvel i seruis pignoratis infirmis medicãdis, vel in illis cibãdis, vel i alijs expẽsis necessarijs, vt est tex. ꝛ ibi gl.

15 ꝛ doc. in. l. si necessarias. in pr̃in. ff. de pig act. ¶ †Et expẽse necessarie dicuntur qbus non factis res erat peritura vel deterior futura, vt. l. impense. ff. de verbo. significa. ꝛ no. gl. j in. d. l. si ne-

16 cessarias. ¶ †Et ꝑ predicta dixit bar. in. l. interdũ. cum. l. seq. ff. qui pot. in pig habe. q̃ creditoz non solum põt repetere expensas factas in equo sibi pignorato. puta in alimẽtis ipsius ꝛ in famulo seu ragatio euz custodiente ꝛ in pensione stabuli. sed qd ẽt illis preferri oz omnibus alijs creditozibus anterioribus, cum tales expense sint facte ad conservationem rei. per tex. in d. l. interdum. ꝛ facinnt no. per bal. in. l. in restituendo. C. de petitio. hereditа. ꝛ vide que circa hoc late scripsi. §. in. v. parte. in secundo membro. nume. xxiij. ꝛ. xxv.

¶ Et

17 ¶ †Et pro declaratione predictorum adde quod qñ creditor repetit tales expensas,absq; alia ꝓbatione in dubio presumunt tales expense facte ⁊ per eũ facte,vt no. Bar.in.l.cũ seruus in ver.eadẽ rõne dico ⁊c.ff.de verb.ob. declarando tñ decisionem bar.vt ibi per Alex.post Jmo. ¶ Adde ét q; si creditor equũ pignoratũ dedit ad vecturã tenet illã vecturã ꝙputare cũ expẽsis factis ꝓ dicto equo,⁊ ét si qd supereſt in sortẽ,vt no.Bal.in .l.ij.C.de pac.pig.⁊ refert ⁊ sequit Alex. in.l.si seruos.ff.de pi. actio. Jtẽ adde q; si res pignorata est penes ipsum creditorẽ ꝓ predictis expensis dat ipsi creditori retentio, sed si res sit apud aliũ,vel sit aliquo casu perẽpta, tunc dat ei actio pignoratitia ꝛ ria.vt est tex.in.d.l.si necessarias.Et predicta ꝓcedunt in expẽ
18 sis necessarijs. ¶ †Sed si creditor fecisset expensas vtiles tm̃, tunc ita demũ illas repetere poterit,si illas fecisset de voluntate expressa vel tacita ipsius debitoris,⁊ tacita voluntate dr̃ fieri qñ creditor ꝓsequutus fuit expensam quã facere inceperat debitor.dũmõ talis expẽsa non sit nimis onerosa debitori,qõ relinquit arbitrio iudicis.vt est pulcher tex.in.l. si seruos.ff.de pig. act.⁊ ibi clare p Paul.de ca. Jtẽ intellige dũmõ post impẽsas inceptã ꝓ debitorẽ ipse debitor nõ sit lapsus facultatibus.ita qõ non sit verisile tunc debitorẽ voluisse ꝙtinuare dictã expensam. nã tali casu creditor non posset repetere expensam voluntariã. Jta declarat Paul.de cast.in.d.l. si seruos. ⁊ bñ indicio meo.
19 ¶ †Scõo ꝙpetit ét dicta actio pignoratitia ꝛria creditori. qñ ei fuit data pignori res aliena eo ignorãte,vel aliter debitor malitiose se gessit in ꝙstituẽdo pignore.vt est tex.in.l.si rẽ alienã.la j.in prin.ff.de pig.act.⁊ gl. ibi exẽplificat illud verbũ malitiose qñ debitor daret pignori rẽ quam sciebat se obligare non posse. puta qr obligatio erat ꝓhibita a testatore, vt.l.pr̃ §.fundũ a filio.ff.de leg.iij.vel qr sciẽter obliganit seruũ furẽ.l.si seruus.ff.õ pig.act. Jn tm̃ qõ si dñs rei quã debitor obliganit succedat ipsi debitori non recõualescet pignus.nec creditori ꝙpeteret directa vel vtilis hypotecaria ad dictã rẽ, vt.l.rẽ alienã.ff.de pign. act.sed solũ ꝙpeteret ei ꝛ illũ br̃dẽ debitoris vtilis pignoratitia ꝛria ꝓ dãnis ⁊ interesse suis ob rẽ alienã sibi obligatã a debitore.vt est tex.⁊ ibi no.Bar.in.l.si titio.ff.de pig.post gl.ibi ⁊ latius declarat ibi Sali.quẽ vide oĩno. Ad idẽ text.in.l.tutor.§. ꝛriã.ff.de pig.act.vbi hr̃ qõ si debitor rẽ alienã , vel rẽ suã alteri hypotecatam pignori det scõo creditori. si res illa non sufficiat vtriq; creditori dabit scõo creditori ꝛ debitorẽ pignoratitia ꝛria,⁊ idẽ si debitor det pignori rẽ in publich obligatã,vt est tex. in.d.§.ꝛriã. ¶ Et predicta militant ét si debitor ignoranter predicta bona obligasset,qr non obstãte eius ignorantia oĩno tenebit ꝛria pignoratitia,qõ si scienter obligasset vltra pignoratitiã tenebit ét crimine stellionatus,vt est tex.in.d.§.ꝛriã,⁊ ibi declarant Bar. Sali.⁊ Paul.de ca. Si aũt creditor reciperet scienter pignori rẽ alienã,vel alteri obligatã,vel morbosam,qr de illis ꝙrentus fuit non haberet ꝛriã pignoratitiã,vt est tex.in.d.§.
20 ꝛriã.in fi.⁊ ibi optime declarat glo. ¶ †Sed dubitat in predictis qñ creditor agit ꝛria pignoratitia ꝛ debitorem ex eo qõ res aliena fuit sibi pignori data ad qd agere debeat Et gl.no.in.l. cũ debitore.ff.de pig.actio.dicit q; agi dz ad interesse, ⁊ istud interesse ꝑm gl.ibi põt ꝙsiderari varijs respectibus,⁊ primo si creditor erat creditor alicuius alterius ꝛbiti chyrographarij. Nã tunc si creditor habuisset hypotecã potuisset illã retinere ꝓ credito chyrographario ꝛ debitorem.iuxta.l.vni.C. ét ob chyrog. pec.scõo si erat naturale debitum tm̃ pro quo res pignori data fuit.nam tunc cũ non haberet actionẽ de iure ciuili. iuxta.l.legẽ.C.de pact.potuisset sibi per retentionẽ ꝓuidere.l. per retentionẽ.C.de vsur.tertio qr si habuisset pignus non fuisset litigaturus,put est facturus cũ sola actione personali ⁊ supportaturus expensas litigando. ¶ Subdit gl.qõ alij dixerunt qõ istis casibus non possit creditor agere ad interesse,sed vt aliud eque bonũ pignus sibi det. Sed Bart.⁊ Saly.in.d.l.cum debitore.in hoc vltimo tenent ꝛ gl.qr lz debitor isto casu possit liberare dãdo creditori aliud pignus eque bonũ.arg.l.si quis domum.C.locа. Tñ istud qõ debitor teneat dare aliud pignus non est in obligatione, ⁊ iõ creditor non põt ad hoc agere , ⁊ ita firmant ibi Bar.⁊ Sali.sequentes gl.in alijs,⁊ subdunt quod.d.l.cum debitore.cũ gl.est tenenda menti ꝓ formatione libelli in ista actione pignoratitia ꝛria . Jntellige tu in casibus ibi notatis vcz qñ res aliena vel alteri obligata fuit data pignori. nã ꝑm Bar.ibi estimabit istud interesse tanti quanti minus valeat illud nomen ꝓp defectum dicte rei pignorate.per.l.j.§.si heres.ff. ad trebellia. Et ad istud interesse aget creditor. Jn alijs aũt casibus in quibus vt dictum est.§.in primo casu, ⁊ dicet.j.in casibus sequentibus libellus erit formandus ꝑm terminos illius casus in quo pignoratitia ꝛria poterit ꝙpetere. Et adde predictis not.ꝓ Bal.
21 in.l.creditor qui fraudes.C.de pig.actio. ¶ †Unũ tñ in predictis est notandũ quod qñ creditor hz pignoratitiam ꝛriaz ex eo qr fuit deceptus in pignore.iuxta.d.l.cũ debitore,qõ si tali casu vltra pignus fuit ét datus fideiussor creditori quod ꝛ talẽ fideiussorẽ non dabit creditori actio pignoratitia ꝛria ad interesse ꝓ dictum,sed solũ ad pecuniã debitam,vt est text.no.⁊ ibi ét not. Bar.in.l.si in pignore.ff.de fideiuss.qui reddit rõnẽ,vcz qõ fideiussor non se obligauit ꝓ qualitate pignoris dati, sed ꝓ pecunia
22 soluenda. ¶ †Tertio cõpetit dicta actio pignoratitia ꝛria creditori qñ debitor conduxit pignus a creditore , ⁊ postea detractat illud restituere.nã dabitur creditori ꝛria pignoratitia ad interesse.non aũt ad pignus restituendum , qr ad hoc hz creditor interdictum de precario vel hypotecariam,vt est tex.iuncta gl. in.l.si pignore.§.si post distractum.ff.de pign.actio. ⁊ ibi Bar. Paul.de ca.⁊ Sali. ¶ Et isto casu cum agat de fide rupta,qr f.debitor conducens pignus ⁊ promittens restituere modo recusat,⁊ sic fidem rumpit ob fidem ruptam deferet creditori iuramentum in litem.vt est text.in.l.ei apud quem a ꝛrio sensu.ff. depo.⁊ no.glo.in.d.l.si pignore.in.§.si post. in versi.tenetur,⁊ ibi sequunt Bart. Paul.de cast.⁊ Sali. quod est speciale,vt f.in actione ꝛria deferat iuramentum in litem ob fidem ruptã. alias aũt regulariter in actionibus contrarijs non datur iuramentum in litez,sed in directis bonefidei sic.vt no.gl.in.l.actionibus.in glo.in ver.bonefidei.ff.de in litem iur.⁊ glo.in.l.j.§.in depositi.⁊ in.d.l.ei apud quem.ff.depos. ⁊ habet per Alex. in consi.ccxiiij.qñ dolus.vij.volu. ¶ Quarto competit creditori pignoratitia cõtraria,si debitor pignorauit seruum furem eidez creditori cui postea seruus furtum fecit. Naz isto casu dabitur creditori pignoratitia ꝛria pro interesse furti sibi facti ꝛ ipsum debitorem,⁊ hoc si debitor scienter seruz furez pignorauit, vcz sciens illum esse furẽ. Nam si ignoranter dedisset , excusaretur dñs dando illum noxe,vt est tex.in.l.si seruus.ff.de pig. actio.⁊
23 ibi glo.Bar. Paul.de cast.⁊ Sali. ¶ †Quinto cõpetit ét ꝛria pignoratitia creditori , qñ debitor conuenit dare vnam rẽ pignori,⁊ loco illius dedit aliam.puta qr pro anro dedit es. Jsto enim casu datur ꝛria pignoratitia pro interesse, ⁊ ét actio ex crimine stellionatus tex.⁊ ibi not.doct.in.l.si quis in pignore.ff.de pigno.actio. Sed si debitor iam tradidisset aurum pignori, ⁊ postea loco auri submitteret es,teneret debitor furti, vt ét de hoc est ibi casus. ¶ Similiter teneret furti debitor, si nondum tradidisset rẽ obligatam creditori, sed illaz recognouisset tenere ꝓ eo,⁊ postea illam contrectaret. nam ꝛctando debitor cõmitteret furtum ⁊ teneretur furti,vt no. Bart.in.l.sed nec.in fi.ff.de
24 condi.furti.per allegata ibi per eum. ¶ †Sexto datur ét contraria pignoratitia creditori qñ debitor ei pignorauit rem alienam,puta titij. Et postea titius dñs illius rei successit debitori. nam per hoc non reconualescit pignus,sed bene ꝛ titium vt heredem debitoris dabit creditori pro suo interesse vtilis pignoratitia ꝛria,vt.l.si titio,⁊ ibi glo. Bar.⁊ Sali.ff.de pig.⁊ dixi.§.in secundo casu,⁊ sic remanet expedita materia pignoratitie.
25 ¶ †Restat solum ponere aliqua circa formaz libelli, tam in directa q̃ in cõtraria pignoratitia. ¶ Jn quo lz Ange. de are.in stit.de actio.in.§. actionum in materia pignoratitie vtraq; formam libelli ponat.vcz tam in contraria quam directa . Tamẽ ipse ponit formam libelli in vno casu tantum , vcz in directa pignoratitia quãdo debitor agit ad restitutionem rei pignorate.
¶ Et nihilõminus vt constat ex relatis.s. in pignoratitia directa.in pluribus alijs casibus põt compotere, ⁊ primo quãdo pignus venditum fuit per creditorem pluris q̃ sit debitum.nã cõpetit directa pignoratitia ad illud vt dictuz fuit.s. in hoc.iij. mẽbro.numero.ij.secundo competit ét pro damno quod debitor ꝓtenderet in pignore ex dolo vel culpa lata vel leui creditoris,vt dixi.s.in hoc tertio membro.numero.iiij.tertio competit etiam quando debitor pretendit damnũ ex negligentia creditoris , vt dixi.s.in hoc tertio membro. numero.vj. quarto competit ét vt fructus per creditorem cõputentur in sortem, ⁊ similiter estimatio deteriorationis,vt in hoc tertio membro.numero.vij.⁊.viij. quinto competit ét pro pignore pretorio, vt supra in hoc membro.numero duodecimo , ⁊ ét in alijs casibus qui possunt colligi ex discussis in materia.
¶ Erit ergo formandus libellus in ista actione pignoratitia directa secundum occurrentiam casus ex quo agendum erit, ⁊ sic non semper eodem modo.vt videtur velle Angelus de are.in dicto.§.actionum.

26 ¶ †Insup in vno est aduertēdū circa formam dicti libelli dire cte pignoratitie. qō Ang. de are. in. d. §. actionum in libello pignoratitie directe, ꝓsupponit esse necesse in hoc libello deducere qō res pignorata ad cuius restōnē agit̄ sit ipsius debitoris. dū dicit iō se dixisse in libello meū libꝝ, qz lz qs rē alienā possit vēdere. ⁊ teneat vēditio in ꝓindiciū vēditoris. l. rez alienā. ff. de ōbē. emp. non tū pōt qs rē alienā obligare, nisi dñs ꝙsentiat vel fraudulēter dissimulet, vt. l. ij. C. si alie. res pig. da. sit. Et sic vult ipse qꝫ ex quo res aliena non pōt pignori dari, iō ꝓ ea non cōpetat pignoratitia directa, ⁊ ꝓ qñs qō in hoc libello debeat deduci dīnū debitoris pignorātis. ¶ Sz errat manifeste Ang. de are. qz lz verus sit qō res aliena non possit pignori dari, vt. l. alie. in ꝓin. ⁊ ibi no. gl. ff. de pi. act. ⁊. d. l. ij. C. si alie. res pig. da. sit. Et si det i ea nō ꝙsistat hypoteca vt dictis iuribus. Tū hoc nō obstāte debitor ꝙ dictā rē pignori dedit soluto debito pōt ad dictā rē alienā sibi restituendā agere directa pignoratitia, vt est tex. in. l. rē alienā. §. is quoqꝫ. ff. de pig. acti. ¶ Quinimo ēt ꝑdo ꝙ rē pignori dedit, soluto debito hz directā pignoratitiā ad rem alienā pignori datā. ⁊ ēt ad fructus vt in sortem ꝙputent̄. vt est tex. ⁊ ibi no. Bar. in. l. si pignore. §. si predo. ff. de pig. acti. ⁊ nō obꝫ. qō in re aliena non possit ꝙstitui pignus ⁊ hypoteca, vt dictū est, qz rñdet̄ qꝫ ad ꝓducēdū pignoratitiā actionē directā sufficit rē esse traditā ex cā pignoris, sed ipsum pignus non sortiat̄ effectū, vt est tex. ⁊ ibi gl. Bar. ⁊ Pau. de ca. in. l. solutū. §. oīs
27 .ff. de pig. ac. qō no. qz Are. nō bñ aduertit. ¶ †Libellus ēt in pignoratitia ꝛia q̄ datur creditori ponit̄ qñ creditor agit dicta actione ad expēsas ꝓ eū factas in re pignorata. ¶ Tu aūt aduertas qꝫ pōt formari in sex casibus notatis. s. in hoc. ij. mēbro a nu. xix. vsqꝫ ad nu. xxxiij. In qbus ꝛia pignoratitia ꝙpetere pōt ⁊ iō ꝑm ꝙtingentiā ꝙsiderabis dictos casus. ⁊ libellū tuum formabis apte ꝑm occurrentē casum. ⁊ hoc seruando errare nō poteris. Et per hec sit expedita tota materia pignoratitie, ⁊ tertium membrum istius. vij. partis principalis.

¶ Octaua pars principalis.

8 **Equitur** mō. viij. pars principalis ⁊ vltima istius nostri tractat⁹, in qua ponit̄ mā actiōis hypotecarie. Et diuidit̄ in tres ptes. In prima parte tractabit̄ de nā istius actionis hypotecarie ⁊ q̄ regrant̄ vt illa ꝙpetat. In scōa videbimus, quibus personis ⁊ ꝑ quas personas ⁊ pro quibus rebus competat. In tertia vero parte discutiemus qñ ista actio oriat̄ ⁊ que sint ꝓ banda ad obtinendum in ea, ⁊ de modo libellandi ⁊c.

✠ SVMMARIVM ✠

1 Actio hypotecaria differt ab interdicto saluiano in pluribus.
2 Appellari potest a sententia lata super hypotecaria.
3 Appellari an possit a sententia lata in interdicto saluiano.
4 Interdictū saluianū in cuius fauorē fuit introductū ⁊ in quē fi.
5 Actio directa oritur vbicunqꝫ in aliqua dispositione iuris concurrunt verba ⁊ mens legislatoris.
6 Interdictum saluianum dicitur possessorium, ⁊ datur solum respectu possessionis.
7 Interdictum saluianum a quo dicatur.
8 Actio hypotecaria ⁊ quasi seruiana in nihil differunt.
9 Actio personalis ⁊ hypotecaria an in eodem libello cumulari possint.
10 Agi non pōt ꝑ tertiū possessorez hypotecaria nisi prius actū sit personali contra principalem debitorē vel eius heredes.
11 Actio hypotecaria non procedit ꝑ tertium possessorē nisi prius discussis bonis principalis debitoris ⁊ fideiussorum.
12 Excussio bonorū alicuius presupponit citationem possidētium ⁊ fideiussorum.
13 Citatio in casu excussionis bonorum alicuius dz esse specialis.
14 Notorium releuat ab onere probandi.
15 Notorie non soluendo quem esse qualiter intelligatur.
16 Excussio multis casibus in actione hypotecaria non requirit̄.
17 Casu quo debitor lite pēdēte alienauit rē hypotecatā pōt possessor absqꝫ debiti pricipalis excussiōe ꝙueniri hypotecaria.
18 Creditor cui actualr traditū est pignus si cadat ab eius possessione pōt dimisso principali illud hypotecaria recuperare.
19 Noie debitoris obligato creditori pōt ipse creditor ad illō agere vtili hypotecaria absqꝫ excussione debitoris principalis.
20 Creditor habens generalem ⁊ specialem hypotecam an possit cumulate agere pro vtraqꝫ.
21 Excussio non est necessaria in hypoteca legali.
22 Excussio quo iure fuerit introducta.
23 Excussio non requiritur in repetitione dotis.
24 Lex promittendo. ff. de iure dot. quo casu procedat.
25 Lex potest fieri de casu dubitabili.
26 Statutum generale qꝫ nulla mulier possit contrahere sine certa forma an comprehendat causam dotis.
27 Excussio an procedat in causa dotis.
28 Juris apex non consideratur vbi procedendum est sola facti veritate inspecta.
29 Exceptio excussionis non competit mercatoribus campsoribus nummularijs ⁊ similibus personis.
30 Exceptio excussiōis an admitti possit cora arbitro, ⁊ arbitrato.
31 Exceptio excussionis potest dupliciter considerari.
32 Excussio non procedit vbi agitur vigore instrumenti guarentigiati vel habentis executionem paratam.
33 Prescriptio impedit excussionem.
34 Exceptio excussionis quando sit in iudicijs opponenda.
35 Exceptio excussionis opponenda est clare ⁊ specifice.
36 Exceptio excussiōis omissa in pria istātia nō pt amplio opponi.
37 Excussionis exceptione pendente iudicio hipotecario opposita duobus remedijs pronidetur actori.
38 Excussio facta ad instantiaz vnius creditoris, an prosit alijs creditoribus in alijs causis.
39 Excussionis sententia an transeat in rem iudicatam ita qꝫ ab illa appellari non possit.
40 Excussio facienda contra hereditatem iacentez requirit curatoris dationem, alias est inualida.
41 Excussione facta ꝑ debitorē ⁊ lite contestata ꝑ tertium possessorem, si postea superueniant bona debitori pōt tertius possessor ēt post litis contestationem de illis excipere.
42 Excussio an sit facienda de bonis extra territorium iudicantis existentibus.
43 Res inutiles pro nihilo in excussionibus habentur.
44 Excussionis forma que sit, remissiue.
Excussio fit de illis bonis tm̄ q̄ sine controuersia possideri pñt.
45 Sententia hypotecarie non transfert dñiū in creditorem ⁊ sntia lata in ea contra vnum non pōt exequi contra alium.
46 Hypotecaria obtenta pro aliqua re que non sufficit pro toto debito non tollit personalem in residuo.
47 Hypotecaria non oritur ex obligatione contracta in diez rectā pendente die nisi debitor sit suspectus de fuga.
48 Hypotecaria datur insolidum contra vnuz ex possessoribus bonorum obligatorum.
49 Dictio omnis in singulari numero est distributiua ⁊ attribuit actum cuilibet insolidum.
50 Hypotecaria ideo competit insolidum qz est accessoria, sicut dicitur in pluribus fideiussoribus.
51 Hypotecaria q̄ dat̄ pro legatis ꝑ heredes datur ad instar personalis, nec datur insolidū sed pro hereditarijs portionibus.
52 Hypoteca que datur pro grano vino ⁊ oleo extēditur ad incrementuz seu estimationem.
53 Creditor an possit propria auctoritate occupare hypotecam.

¶ Octaue partis primum membrum.

Apiendo itaqꝫ primuz mēbrū huius octaue partis in qua videndū est de
c natura istius actionis hypotecarie. ¶ Et pro intelligentia primo premittendum est qꝫ ista actio hipotecaria differt ab actione pignoratitia in quinqꝫ. vt late dictū fuit. s. in. vij. parte. in. j. mēbro. nu. j. cum pluribus sequētibus. vbi absqꝫ repetitione videre poteris. ¶ Quo premisso ꝓ faciliori intelligentia ponā in mā ista nouē ꝙclones, in quibus oēm naturā istius actionis cōplectemur. ¶ †Prima igit̄ cōclo sit qꝫ ista actio hipotecaria differt ab interdicto saluiano
1 in pluribus. Et prio differt qz actio hipotecaria de iure nā auocat solā possessionē ratione iuris hipotece, vt. l. si cū vēditor. in prin. ff. de euic. Et iō iudiciū qō intētat̄ pro ea dr̄ petitoriū. l. pignoris. ff. de pig. sicut ēt dicit̄ in rei vendi. q̄ aliqñ auocat possessionē tm̄. aliqñ nudā detētationē ratione dñij, vt. l. officiuz. ff. de
2 rei vē. ¶ †Ex q̄ infert̄ qꝫ a sntia lata sup hipotecaria ꝺ iure ꝑt appellari. qz nō est cā momētanee possessiōis, sz sapit nām petitorij. vt singulr voluit Bar. in. l. j. C. de sal. interdi. ⁊ ibi Saly. ⁊ Flo. ⁊ ēt bar. in. l. j. ff. e. ti. ⁊ firmat Sali. in. l. vni. col. fi. vi. q. C. si ꝺ mo. pos. fue. ap. In interdi. ātē saluia. ē secus, qz illꝺ ē possessorij.

Et in

Et in eo de sola possessione ꝙtendit . ꝛ iō a ſnia lata ſup eo non
lꝫ appellare de iure ciuili. vt in. d. l. vni. Ita firmat Bart. in. d.
l. j. ff. ꝛ C. de salui. inter. ꝛ Ang. de are. instit. de acti. §. itē seruia
3 na. in. v. col. ꝛ Coꝛ. in ql. cxc. j. vo. in lꝛa. c. ꝛ f. ¶ †Et dō dictū
est non posse appellari de iure ciuili intellige regulariter. Fallit
aūt in pluribus casibus no. p Jas. in. l. j. C. de bo. poss. ꝟm tab.
Et hoc nisi p statutū esset dispositum simplr qō in cā possessoꝛij
non possit appellari, qꝛ tunc cū statutū ꝙtineat iuris iā ꝙcessi ex
tensionē intelligereť precise ꝓhibere appellationē ét in casibus
de iure ꝓmissis. ne alias reddať superfluū. Ita no. Bal. in. l. ij.
C. de appel. Sequit Aret. in ql. cv. in presenti dubitatione. in
fi. qō facit ad ꝙstōnē Marchie anchonitane p quā prohibetur
appellatio in cā possessoꝛij. ¶ Et predicta ꝓcedunt de iure ciui
li, sed de iure canonico regulariter appellari pōt ét a lata ſnia
super mero possessoꝛio ꝟm cōem opi. vt inquit Saly. in. d. l. vni
. C. si de mo. pos. col. ꝛ Spec. de appel. §. j. ver. vi. Joā. and. ꝛ
Abb. post alios in. c. cū ad sedē. de resti. spol. Ange. de are. in
. l. fi. §. iussus col. pe. de appel. Becius in ql. xxviij. in. iij. col.
Et in hoc ꝙsistit prima dꝛia inter hypotecariā ꝛ saluianū inter-
4 dictū. ¶ †Scda dꝛia est qꝛ interdictū saluianum principaliter
fuit introductū in fauoꝛē locatoꝛis ꝑ ꝙductoꝛē predij rustici pro
adipiscenda. s. possessione rerū tacite obligatarū p pensione seu
affictu ꝛ inductarū in prediū de scia dñi. Et iō directū competit
soli locatoꝛi ꝑ ꝙductoꝛē predij rustici, qꝛ verba interdicti loquū-
tur de tali locatoꝛe ꝛ conductoꝛe, vt. l. i. in prin. ff. de sal. inter.
5 ¶ †Et qñ in aliqua dispōne iuris ꝙcurrūt verba ꝛ mens legisla
toꝛis tunc hꝫ locū ꝛ oꝛit actio directa, vt no. glo. Bart. Alex. ꝛ
alij in. l. curatoꝛis. C. de neg. gest. ¶ Sed qꝛ ex mente legis ꝛ di
cti interdicti colligit qꝺ istud interdictū venit ét dandū locatoꝛi
predij vbani ꝑ inquilinū ꝛ ét cuilibet creditoꝛi ꝑ debitoꝛē, vt de
clarat Bart. in. d. l. j. in prin. Jō ex mēte legis dať ét illis istud
interdictū, sed qꝛ hoc non ꝓcedit ex verbis legis, sed ex mente
tñ, iō non datur istis directū, sed vtile interdictum, vt ibi decla
rat Bar. qꝛ qñ hꝫ locū mens ꝛ non verba oꝛit solꝫ vtilis ꝛ non
directa actio, vt p gl. ꝛ Bar. in. d. l. curatoꝛis. vñ qñ istud inter
dictū saluianū dať p adipiscenda possessione bonoꝝ debitoꝛis
obligatoꝛū creditoꝛi existentiū apud tertiū possessoꝛē, vel ét apō
debitoꝛē cū tunc deť ex mente legis, ꝛ verba deficiāt dať vtile ꝛ
non directū, vt est tex. ꝛ ibi declarant gl. Bar. ꝛ alij in. d. l. j. in
prin. ꝛ §. j. ff. de sal. inter. ꝛ gl. Bar. ꝛ Saly. in. l. j. C. eo. titu.
¶ Et ex hoc resultat scda dꝛia inter saluianū interdictū ꝛ hy-
potecariā, qꝛ qñ saluianū interdictū dať ꝑ tertiū possessoꝛē bono
rū debitoꝛis est vtile. Sed hypotecaria est directa vt declarat
6 Bar. in. l. fi. ff. de salui. inter. ¶ †Tertia dꝛia resultat inter hy
potecariā ꝛ saluianū interdictū, qꝛ istud interdictū (vt dictū est)
est possessoꝛiū. nā dať solū respectu possessionis coloni vt inquili
ni vel debitoꝛis, nec presupponit pignus vel hypotecaꝫ ꝙpetere
sup re, qꝛ non fundať id ꝓprietate vel dñio, sed presupponit q̄si
pignus, vel quasi hypotecaꝫ in sola possessione pignoꝛantis vel
hypotecantis ꝓut in sili dicimus in eo q̄ habuit titulū a posses-
soꝛe bo. fi. qui non est dñs. nā ille non fundat suam intentionē in
dñio, sed in quasi dñio ex quo cātur publiciana, vt in. c. Abba-
te sane. de re iudi. lib. vj. ꝛ no. p gl. ꝛ doc. in. l. j. ff. de publi. ꝛ in-
stit. de act. §. alie. ꝛ declarat solenniter Coꝛ. in ql. cxc. in litera
b. j. vol. Et ꝓpea in hoc interdicto saluiano sufficit ꝓbare qꝺ co
lonus vel inqlinus vel debitoꝛ possidebat tpe ꝙcte obligatiōis.
7 ꝛ sic solā possessionē debitoꝛis. Sed in hypotecaria regrit alia
ꝓbatio. vt j. suo loco dicet. Ita no. gl. ꝛ sequit Bar. respectu p
bationis reqsite in isto interdicto. in. d. l. i. C. de salua. inter. ꝛ in
d. l. i. in prin. ff. eo. ꝛ sic hēs tertiā dꝛiam. ¶ Et istas dꝛias ponit
Bar. in. d. l. i. C. de sal. inter. post gl. ibi. ꝛ in. d. l. i. in prin. ꝛ §. i.
ꝛ in. l. fi. ff. eo. ꝛ Ang. de are. insti. de act. §. item seruiana. col. v.
vbi dat cautelā qꝺ semp intēret istud interdictū omissa hypote-
caria ꝓp facilioꝛē ꝓbationē ꝛ alias vtilitates de qbus. ꝛ dicet
8 j. in. iij. parte huius. viij. partis. in. vj. ꝙclone. ¶ †Et adde pre
dictis qō saluianū interdictū dꝛ a saluio auctoꝛe, vt vult Saly.
in rub. C. de salua. interdi. ¶ †Scda ꝙclo est circa nām hypo
tecarie qō actio hipotecaria ꝛ quasi seruiana idē sunt, ꝛ in nihi
lo differūt. vt est tex. instit. de actio. §. itē seruiana. in prin. ꝛ de-
clarat Bar. in. l. fi. ff. de salui. interdi. dicens ibi gl. eē coꝛruptā.
inq̄ntū dicit qꝺ aliud est in hipotecaria ꝛ aliud in quasi seruiana.
non. n. debebat dicere in quasi seruiana, sed in seruiana. Nā ser
uiana actio dať p rebus coloni vt inqlini tacite obligatis. ꝛ tūc
dꝛ ꝓprie seruiana. Sed qñ agit pro rebus aliter obligatis, tunc
dꝛ quasi seruiana que est idem cum ipsa hipotecaria, vt est tex.
in. d. §. itē seruiana. iūctis gl. ꝛ no. per Bar. in. d. l. i. ff. de salui.
inter. ¶ Et sic ista actio seruiana vel quasi ad idē ꝙpetit ad qō
ꝙpetit interdictū saluianū, vcꝫ ad persecutionē rerū colonoꝝ ꝛ
inquilinoꝝ ꝛ ét aliter obligatoꝝ. ꝛ qñ datur ad res colonorum
vel inquilinoꝝ dꝛ seruiana. qñ aūt ꝙpetit ad alias res aliter ob
ligatas dꝛ quasi seruiana veluti imꝓꝛopriet a sui natura qñ dať
ꝑ alias res q̄ꝫ coloni, vel inqlini. vt est tex. in. d §. itē seruiana.
¶ Seruiana tñ vel quasi differt ab interdicto saluiano in duo-
bus. primo qꝛ siue seruiana deť ad res coloni vel inquilini, sine
quasi seruiana ad res aliorū debitoꝝ semp dať directa, sed qñ
saluianū interdictū dať ad res inquilini, vel aliorū debitoꝝ da-
tur vtile. nā directū solū ꝙpetit ꝑ res coloni, vt no. Bart. in. d.
l. fi. ff. de sal. inter. iunctis no. p eū in. d. l. i. in prin. ꝛ §. i. eo. titu.
Scō differunt, qꝛ seruiana vel quasi respicit ꝓprietatem, inter
dictū aūt saluianum respicit possessionem tm̄. vñ in seruiana vel
quasi opꝫ probare res fuisse colonoꝝ vt inqlinoꝝ vel aliorū de
bitoꝝ. In interdicto aūt saluiano sufficit ꝓbare res per eos fuis
se possessas tpe ꝙcte obligationis vel post qñ sumus in gñali ob
ligatione ꝛ hipoteca. Ita declarat gl. in. d. §. itē seruiana. in gl.
in ver. quasi. ꝛ no. Bar. in. d. l. i. in prin. ff. de salui. interdi.
¶ Adde ét qꝺ iste actiones. s. seruiana vel quasi dicunt a ser-
nando forte hoc mō dicte, qꝛ oē ius aut in acqrēdo, aut in seruā
do, aut in amittendo ꝙsistit, vt. l. fi. ff. de legi. ita tꝫ gl. in. d. §. itez
seruiana. in. d. ver. quasi. ꝛ sunt iste actiones pretoꝛie, vt est tex.
in. d. §. itē seruiana. Intellige tu respectu approbationis, qꝛ. s. a
pretoꝛibus approbate sunt, vt. l. ius ciuile. ff. de iusti. ꝛ iure. ꝛ. l.
j. ff. ꝙmo. lꝫ inuēte sint de iure ciuili. d. l. ius ciuile. Ita declarat
9 Aret. in. d. §. itē seruiana. in col. fin. ¶ †Tertia ꝙclo est qꝺ qñ
agit ꝑ debitoꝛē pōt in eodē libello cumulari ꝓsonalis ꝛ hipote
caria, vt in auc. de fideiuss. §. sed neq̄. Sed ista cumulatio fieri
non pōt agendo in simul ꝑ debitoꝛē ꝛ tertiū possessoꝛē, qꝛ inter
eos dꝫ seruari oꝛdo vt prius agať ꝑ debitoꝛē ꝛ postea ꝑ tertium
possessoꝛē, vt in auc. sed hodie. C. de actio. ꝛ obliga. Ita notant
10 Bal. ꝛ Sali. in. l. fi. eo. tit. ¶ †Et iō non pōt agi ꝑ tertiuꝫ pos
sessoꝛē hipotecaria, nisi prius actū sit ꝓsonali ꝑ principalē debi
toꝛē vel eius hrdes. vel hrditatē iacentē vel fideinssoꝛes si ex-
tant, ꝛ nisi prius obtenta ſnia ꝑ eos. vt firmāt Cy. ꝛ Bart. in. l.
persecutione. C. de pig. arg. l. ignoti. ff. de his q̄ in frau. credi. Et
ita ét tenent Bal. ꝛ Sali. in auc. hoc si debitoꝛ. C. de pig. ꝛ ple
ne ꝓ Alex. in ql. lj. pro decisi. pe. col. v. volu. ꝛ in ql. c. discus-
sis ꝛc. pe. col. eo. volu. ¶ Et hoc nisi in casu notabili, quē ponit
Bar. in. d. l. persecutione. in versi. qd dicemus. vcꝫ qñ lite iam
incepta ꝑ debitoꝛem ipse debitoꝛ alienauit bona hipotecata. nā
lꝫ isto casu non ꝓbať vitium litigiosi quo ad alia, tñ ꝓbitur quo
ad hoc vt possessoꝛ hñs cām a debitoꝛe possit cōueniri aī ipsuꝫ
debitoꝛem. ita no. ibi Bar. ꝛ sequunt Bal. ꝛ Sali. in. d. auct.
hoc si debitoꝛ. ꝛ no. Alex. post Bart. in. d. l. persecutiōe. quod
est perpetuo notandū. ¶ Et adde predictis qꝺ multo fortius re
quirit qō ante quā agať hipotecaria ꝑ tertios possessoꝛes debi
toꝛ principalis sit in moꝛa soluendi. ꝛ ita probeť, vt no. Bar. in
. l. rem alienam. in vltima col. in versi. vnum tñ nolo omittere. ff.
de pigno. actio. per. l. debitoꝛes. C. de pigno. vbi ét hoc vult gl.
mag. in fi. ꝛ ibi Bar. ꝛ Sali. ꝛ Sali. in. l. cum res. C. si alie. res
pigno. dat. sit. ꝛ Ange. de are. instit. de actio. §. item seruiana.
in. iij. col. in versi. vnum addas, qō est etiam valde notandum
qꝛ vidi aliquando expertos causidicos in hoc errare.
11 ¶ †Quarta conclusio est qꝺ ét anteq̄ deueniatur ꝑ tertiū pos-
sessoꝛem per hipotecariam est necessaria discussio bonoꝝ prin-
cipalis debitoꝛis ꝛ fideinssoꝛum, vt in. d. auct. hoc si debitoꝛ. C.
de pig. ꝛ ibi glo. Bar. Bal. Sali. ꝛ alij. ꝛ in auct. de fideiuss. §.
sed neq̄ ad res. colla. j. ꝛ in auc. sed hodie. ꝛ ibi per doct. C. de
actio. ꝛ oblig. ꝛ hr per Bar. post By. in. l. inter eos. §. creditoꝛ
. ff. de fideiuss. Et omissa excussione quo ad fideinssoꝛes, sed insi-
stendo solum in excussione que requirit anteq̄ intenteť hipote
caria ꝑ tertios possessoꝛes que pertinet ad tractatum nostrum,
vt ista materia oꝛdinate expediatur. primo ponam regulaꝫ. po
stea ampliationem ad illam, ꝛ demum subnectā fallentias. Re
gula ergo sit iam dicta. s. quod anteq̄ agatur hipotecaria con-
tra tertium possessoꝛem debet precedere excussio bonoꝝ prin
cipalis debitoꝛis per iura supra proxime allegata.
¶ Ista aūt regula ampliatur vt non solū debeat precedere ex-
cussio, sed ét pronuntiatio iudicis quod ipsa excussio sit legiti-
me facta. ita firmat Bar. in. l. pretoꝛ. §. hoc interdictū. ff. de no
ui oper. nun. ꝛ ibi late Alex. qui defendit ꝛ cōprobat opi. bart.
ꝛ Alex. in. l. fi. in prin. ff. si certum peta. ꝛ latius idē firmat Jas.
in. l. stipulatio. §. hꝫ autem. ff. de noui operis nunt. vbi dicit opi.
Bar. esse magis veram ꝛ cōmunem. idez latissime comprobat

12 Ang. de are. insti. de actio. §. ité si qs in fraudē. col. v. ¶ †Ité amplia ⁊ declara reg. predictā scdo mō. vcz qd in tali ꝓnuntia faciēda sup excussione regrit citatio fideinssorū ⁊ possessorū vt qcludit Bar. post Jac. de are. in. l. decē. ff. de verb. obli. ⁊ opi. Bar. ibi late defendit qprobat ⁊ cōem esse dicit Jas. in. x. col. in ver. successiue qrit Bar. ⁊c. Jta ēt tz Ang. de are. in. d. §. ité
13 si qs in fraudē. in. iij. col. ¶ †Tertio amplia ⁊ declara regulā. qd talis citatio nō dz esse gñalis, sed regrit ꝙ sit spālis de fideinssoribus ⁊ pos. qñ sunt certi vt p Alexā. in qsi. cvi. visis ⁊c. pe. col. v. vol. Jstud tñ de spāli citatione intelligi dz in ipsa petitione ꝓnūtie sup excussiōe, secus aūt añ talē petitionē in ꝓcessu precedēti ꝙ principalē debitorē, nā tunc sufficit gñalis citatio ꝺz Jo. de imo. Are. ⁊ Alex. in. d. l. decē, sed ibi Jas. in. xij. col. in ver. ij. principaliter ⁊c. tz indistincte ꝙ tā in primordio ꝓcessus qꝫ in ipsa petitiōe ꝓnūtie regrat spālis citatio ⁊ nō sufficiat gñalis p fundamēta de qbus ibi p eū. Et hoc ꝑm eū preterqꝫ in vno casu singulari vcz qñ esset citāda multitudo ꝓsonaꝝ, qr tūc ēt ꝙ ꝓsone essent certe, tñ ꝓp multitudinē admitteret citatio p ꝓconē publicū in gñe ita dicit sentire Bar. in extraua. ad reprimendū. in ver. citatū ⁊ expresse notari p. d. Jo. bap. caccialup. in repe. l. cūctos populos. in col. l. C. de summa trī. ⁊ fi. catho. a quo Jas. dicit se didicisse hoc ⁊ esse pancis notū ⁊ perpe
14 tuo tenēdū mēti. ¶ Jsta aūt reg. recipit. xij. fal. †Et ꝓio fallit, qñ notorie qstaret principalē debitorē nō esse solutēdo, tūc. n. nō regrit excussio, vt dr per gl. Bart. Alex. Jas. ⁊ alios. in. l. fi. in prin. ff. si cer. pe. ⁊ facit, qr notoriū relevat ab onere ꝓbādi vt in cle. appellāti de ap. ⁊ dr ꝙ legis. in. l. si vero. §. q ꝙ rei. ff. q satis. cog. dz tñ allegari gl. sing. in. d. cle. appellāti Bart. in. l. j. ff. de except. Jnn. Jmo. Abb. in. c. ꝓterea de dila. Jmo. ⁊ Philip. in. c. ex parte de ap. vnde si qs vellet obtinere agēdo hypotecaria ꝙ tertiū possessorē, nō precedēte excussione, deberet ꝓponere
15 ⁊ allegare qd debitor principalis notorie nō sit solutēdo. †Sz dubitat qñ ⁊ qbus modis dicat qs notorie nō solutēdo? ⁊ rndet ꝙ istud inter alios modos pōt probari per libruz estimi vt dr ꝙ Ang. de are. insti. de act. §. ité si qs in fraudē, col. iij. ⁊ iiij. per Alex. in. d. l. fi. in prin. in. i. col. ff. si cer. pe. latissime p Jas. in. l. decē. in. viij. col. in ver. iuxta istā gl. qrit Bart. ff. de ver. oblig. ¶ Jté istud probat qñ debitor cessit bonis, vel si vadit ostiatim mēdicādo vt p Jas. in. d. l. decē. in. x. col. ⁊ p Ang. ꝺ are. in. d. §. ité si qs in fraudē. in. iiij. col. idē ē si debitor erat qdēnatus p delicto, ⁊ eius bona essent fisco publicata vt tz Bart. in d. l. fi. in prin. p gl. ibi, ⁊ ibidē Alexā. in. i. col. Qui tñ istud restringit ꝓcedere quo ad bona debitoris, nā stāte publicatione, eoꝝ excussio nō regrit sed ꝙ fiscū bñ regrit ex quo fiscus dz soluere debita illius cuius bona sunt qfiscata, ⁊ ita ēt tz ibi Jas. in pe. col. dicēs moder. in ꝭ cōiter tenere ꝙ bar. qꝫ nis Abb. in qsil. xxix. ij. vol. in pncti. q. ⁊c. pe. col. teneat decisionē bar. ⁊ rndeat argu
16 mētis ꝙijs. ¶ †Scdo fallit regula, qñ ille q possidet eēt vnus de debitoribus puta vnus ex brīdibus debitoris, qr sic qñ ē vn⁹ debitor ⁊ ille possidet rē hypotecatā pōt simul ⁊ semel queniri actione personali ⁊ hypotecaria vt in auct. de fideius. §. ſz neqꝫ, ⁊ dixi. s. in. iij. qclu. ita ⁊ qñ sunt plures debitores puta plures heredes debitoris, nā lz quilibet ex actione personali teneatur pro portione brīditaria, vt. l. j. C. de here. act. Tñ ex hypotecaria pōt vnus ex eis insolidū queniri, ēt ante qꝫ ceteri discutiantur. ita no. gl. in. l. mulier. ff. q pot. in pig. ba. ⁊ sequit ibi bart. dicens esse notandū. hoc ēt sequitur ibi Salyc. dicens esse tenendum cordi. ad idē facit qd no. Bar. in. l. si creditor. §. sequit. in fi. ff. de distrac. pig. ⁊ dr in. l. j. ⁊ per totū. C. si vnus ex plu. here.
17 credi. vel debi. ¶ †Tertio fallit reg. qñ debitor alienauit rem hypotecarā lite pēdēte, nā isto casu emptor seu possessor poterit dimisso debitore principali ⁊ añ illius excussionē queniri hypotecaria gl. Ang. ⁊ alij in. d. auc. hoc si debitor. C. de pig. ⁊ facit. l. i. ij. ⁊ fi. cū auc. ibi posita. C. ꝺ legi. ⁊ firmat Ang. ꝺ are. in. d. §. ité si qs i fraudē. in fi. iiij. col. in ver. vnū tñ tene mēti. ¶ Quarto fallit reg. qñ debitor principalis qstituit se simplr vel ēt precario bona hypotecata tenere ꝙ suo creditore. iuxta. l. ꝙ meo. in pri. ff. de acq. pos. ⁊ l. interdū. eo. tit. Nā tūc si debitor alienet dicta bona que tpe qstituti vel precarij per eū detinebant, potest creditor quenire possessorē in quē facta sit alienatio, tāqꝫ sua possessione priuatus qditione. l. fi. C. de acqr. pos. per text. ibi in ver. quispiā. Jta eleganter dixit Jac. but. in. d. auc. hoc si debitor in fi. ⁊ sequit Jmol. Roma. ⁊ Alex. in. l. exitus. ff. de acqui. pos. nec isto casu regrit excussio bonoꝝ principalis debitoris, vt ēt firmat Alex. vltra predicta. in qsi. lxxxiij. viso ꝓcessu ⁊c. nu. ij. vj. vol. ¶ Jntellige tu duobus qcurrētibus. ꝓio ꝙ ꝓbet qd ista bona possessa fuerint per debitorē tpe qstituti vel precarij. iuxta. d. l. qd meo. in prin. ff. de acq. pos. scdo ꝙ interest qdō. d. l. fi. C. de acq. pos. nō aūt hypotecaria, vt no. Bal. in. l. j. C. ꝺ reno. bis q in frau. credi. ⁊ late Alex. in. d. l. exitus. in fi. ⁊ Aret. in qsi. cxxvi. in cā. d. Ant. in vlt. col. ⁊ adde hic q scripsi. s. in. j.
18 parte. in. j. mēbro. ¶ †Quinto fallit reg. qñ pignus fuisset ꝙ debitorē actualiter traditū ipsi creditori, nā tūc si creditor cecidit ab eius possessione ēt sua culpa, posset illā per hypotecariā recuperare a possessore, absqꝫ eo qd prius habeat excutere principalē debitorē, ⁊ rō est, qr si creditor teneret isto casu prius excutere principalē, agēdo ꝙ ipsuz debitorē teneret prius restituere illud pignus debitori directa exceptione pignoratitia cum illud sua culpa amiserit vel exceptione doli. l. apud celsum. §. idē qrit ff. de excep. doli. regula ergo ꝓcedit qñ hypoteca fuit ꝙcta per solā quentionē absqꝫ traditione, tūc. n. nō pōt agi ꝙ tertiū possessorē nisi excusso principali debitore vt in iuribus allegatis in regula. Secus aūt est qñ pignus traditū fuit creditori ⁊ creditor cecidit ab illius possessione sua culpa, ⁊ istā limi. ad dictā regulā ponit Alex. post Rap. in repe. l. sepe. ff. de re ind. col. xxx. ver. scdario dr. qꝫ dicit esse valde notādā, ⁊ p ipsa dicit Alexā. facere ea q alleg. sunt. s. in. iiij. talē. de cla qstituti vel precarij. ¶ Et p ea ēt facit optime tex. in. l. fi. C. de ꝓto. pig. vbi est tex. qd si creditor cadat a possessione pignoris quentionalis vel ꝓtoris vel casu fortuito vel ēt sua culpa pōt agere ad illius recuperationē ꝙ possessorē, ⁊ vt dicūt ibi bal. ⁊ Alex. post eū illo casu nō regrit excussio debitoris principalis per no. p bal. in. l. j. C. ꝺ
19 reno. bis q in frau. credi. ¶ †Sexto fallit reg. in noie debitoris obligato creditori, qr ad illud creditor agere pōt vtili hypotecaria absqꝫ excussione debitoris principalis, ita tenēt Jac. de belui. Ray. Cy. Bar. ⁊ Ang. in. l. nomē. C. q res pig. obl. pos. ⁊ ibi dic Ray. qd ita tz totus mūdus, ⁊ rō est ꝑm ꝓdictos doct. qr ius nois debitoris dr residere penes ipsuz principalē, ⁊ qñ ꝺ bitor principalis bz penes se rē hipotecatā nō est necessaria excussio, vt dr in. d. auc. hoc si debitor, idē tz bart. in. l. grege. §. cū pignori. in fi. ff. de pig. ¶ Ad idē Bar. in. l. si quenerit. la. ij. in prin. ff. de pig. act. vbi refert ita tenere Jac. Bal. Odof. Albe. papien. ⁊ Nic. de matta. ⁊ cū bar. trāsit ibi Raph. Fulg. Jdez tz Jmo. in. l. iulia. §. i. ff. de ver. ob. ita ēt tz Spe. ⁊ Jo. an. in. ⁊ it. de ꝓcu. §. si. ver. sed qd si mihi obligasti nomē ⁊c. ¶ Contrariā vero opi. tz Saly. in. d. l. nomē per tex. in. d. auct. de fide. §. sed neqꝫ vbi vr poni ordo vt semp prius excutiat principalis debitor in suis rebus scdo in iuribus, siue noibus debitorū. ⁊ demū deueniat ad pignorū possessores, ⁊ pro hoc ꝑm eū facit ēt id qd ibi no. gl. magna. facit ēt ibi tex. i ℞. idē dicē. ¶ Nec ob. ꝙ creditor ad nomē obligatū hēat vtilē actionē suo noie. d. l. nomē. qr illud solū est ad securitatē sui crediti. ¶ Nō ob. ꝙ actio sit semp penes debitorē, qr hoc nō est curandū, sed attendi dz penes quē sint res quas qsequi volumus, vt pz in hipotecaria quā intētare nō possumus ꝙ extraneos possessores nō facta excussione principalis debitoris ergo fortius dom est in alia q nobis cōpetit pp ipsam hipotecā, ⁊ ita resident Sali. in. d. l. nomē. idē tz Saly. in d. l. grege. §. cū pignori. in fi. ¶ Ang. de are. insti. de act. §. item seruiana dicit opi. bar. ⁊ sequaciū esse magis cōez, sed nō rndet argumētis Saly. q ēt ipse refert eandē opi. ante Saly. ꝙ ēt in noie debitoris regrat excussio tenuit bal. in. l. ij. C. qñ fis. vel prīua. ⁊ in. d. l. nomē. ⁊ in. l. brīdē. C. de here. act. per. l. j. C. de quē. fisc. debi. lib. x. ꝑm vnā lecturā. ¶ Tñ istis nō ostātibus indubitanter tenēda est opi. cōis qd. s. isto casu nō requiratur excussio, put vltra. s. allegata tz Alexā. in qsil. xv. viso ⁊ considerato themate. vi. volumi. vltima col. vbi respondet argu. Saly. iunctis rnsionibus Spec. in loco. s. allegato. ⁊ Lyn. in. d. l. nomen.
20 ¶ †Septimo fallit regu. quando creditor bz specialem ⁊ gñalem obligationem in quibus dz agere secundum ordinem. l. ij. C. de pigno. Nam lz talis creditor donec pōt sibi satisfacere in speciali hypoteca non possit vti generali in preiudicium posteriorīs creditoris, vt. d. l. ij. ¶ Tamen illa lex non vr habere locum quando agitur ꝙ tertium possessorem extraneum non habentem ius hypotece in re, sed solum videtur habere locum qñ adesset secundus creditor qui haberet ius hypotece in dicta re specialiter vel generaliter in oibus bonis, ⁊ propterea non vr quod quando primus creditor agit hypotecaria contra tertiuz possessorem ēt quod habeat specialem ⁊ generalem hypotecaz teneatur excutere prius de speciali hypoteca antequam deueniat ad generalem. iuxta terminos. dicta. l. secunda. sed quod tunc suo arbitrio possit agere contra tertium possessorē iuxta. l. creditoris. ff. de distract. pigno. ⁊ l. que generaliter. in princi. ff.

qui

q̃po. ĩ pi. hab. q̃ leges corrigũt̃ p. d. l. ij. vt ibi p gl. ⁊ doc. ¶ Et
ita tz Soc. i q̃si. cxviij. prio aspectu. ij. vol. i fi. duplicato. in q̃si.
lxxv. in. iiij. vol. Dicẽs nõ repiri iure cautũ q̃ q̃ hz bona spãlr̃,
⁊ gñalr̃ obligata nõ possit agere ꝯ tertiũ possessorẽ q̃ nõ sit cre-
ditor antecꝫ excutiat bona sibi gñalẽ obligata, ⁊ ita ẽt retuli. ſ. in
ij. mẽbro q̃nte ptis. Nũc ãt subtilius q̃sideras inenio qõ gl. i. d.
l. ij. in gl. fi. tz q̃. d. l. ij. bẽat locũ ẽt qñ extranea psona posside-
ret bona obligata creditori, ⁊ dictã gl. q̃probat ibi Bart. dicẽs
qõ eadẽ est rõ siue bona possideant̃ p debitorem siue p primum 23
creditorẽ, siue p extraneũ possessorẽ, nã sp regrit̃ q̃ primus cre-
ditor sibi satisfaciat in bonis sibi spãlr̃ obligatis antecꝫ agat ad
bona gñalr̃ obligata ⁊ dictam gl. sequunt̃ ẽt ibi Bal. ⁊ Saly. ⁊
ppea vr̃ reddi dubitabilis decisio Soc. in. d. q̃si. cxviij. ¶ Nisi
dicamus q̃ intentio dicte gl. ⁊ doc. ſ. alleg. sit quod qñ extat pri
mus ⁊ scõs creditor, ⁊ primus hz spãlẽ ⁊ gñalẽ hip. iuxta termi
nos. d. l. ij. tũc siue bona possideant̃ p ipm debitorẽ, siue p ipsum
creditorẽ primũ, siue ẽt p alium extraneum possessorem non pos
sit primus creditor in preindicium scõi creditoris descendẽr̃ ad
gñalem hip. donec ei põt satisfieri in spãli hip. non autem loqua
tur gl. qñ nullus extat secundus creditor, sed solum primus agit
ꝯ tertium possessorem, ⁊ nullus alius q̃currit creditor. Nã tunc
talis tertius possessor nõ põt excipere ꝯ creditorem agentem, q̃
nõ possit vti gñali hip. anteq̃ sibi satisfaciat in spãli, quo casu lo
quutus fuit Soc. in. d. q̃si. cxviij. ¶ Et ppea puto Soc. rõna-
biliter loquntũ tenẽdo q̃ ẽt q̃ creditor hẽat spãlẽ ⁊ gñalẽ hip.
tñ possit experiri ꝯ tertiũ possessorẽ gñali hip. nõ fcã excussione
spãli, qñ nõ q̃currit alius scõs creditor, ⁊ sic q̃. d. l. ij. bẽat locus
solũ qñ extat scõs creditor, nam in illius preindiciũ nõ põt omis
sa spãli deueniri ad gñalẽ hip. nõ aũt qñ nullus alius extat cre-
ditor ⁊ agit̃ ꝯ tertiũ possessorẽ. ¶ Tẽperãdo tñ pdicta nisi ille
tertius possessor emisset vel alio tit. acq̃siuisset illa bona a debito
re, ⁊ p obseruãtia. vt cõiter solet fieri in instr̃o fuissent sibi obli-
gata bona debitoris, q̃ tunc cum respectu obligationis predicte
pretendat hip. posset excipere de obseruantia. d. l. ij. ꝯ creditorẽ
agẽtem, ⁊ de intellectu. d. l. ij. vide late. ſ. in. ij. mẽbro. v. partis.
21 ¶ †Octauo fallit regula secundum aliquos in hip. legali, q̃ in
illa nõ vr̃ necessaria excussio ar. l. fi. C. cõmu. de leg. ⁊ istud ẽt vr̃
rõne oñdi posse. Nã aut agit̃ p legato in spẽ, aut pro legato in
gñe, si in spẽ nõ est opus excussione, q̃ ipsa spectat ad legatariũ
vt dicit Bal. in rub. C. de bis q̃ in frau. credi. circa prin. si i gñe
bona heredis non sunt obligata pro legatis, ẽt si non fecit innen
tariũ, q̃ hz tũc teneat̃ insolidũ ad legata vt in auc. de hr̃. ⁊ fal. ſ.
si vero non fecerint, tñ nõ reperit̃ iure cautũ q̃ isto ẽt casu bona
hr̃dis sint obligata vt est casus no. in. d. l. j. in fi. quo aũt ad bo-
na testatoris q̃ sunt obligata p legatis nõ est opus excussione, di
cendo alia bona testõris extãt, q̃ cꝫis extẽt alia bona, tñ est in
electione creditoris qñ sunt plura bona obligata persequi insoli
dum ꝯ vnũ possessorẽ quẽ vult. d. l. creditoris. ff. de distrac. pi. ⁊
ita firmat Ang. de are. insti. de act. ſ. itẽ seruiana in pen. col. in
fi. ⁊ q̃ dixi. ſ. de excussione. ¶ Tñ puto aduertendũ ad hãc fal
lẽtiã, q̃ nõ credo illã de iure p̃cedere, q̃ aut querimus an lega-
tarius possit agere pro legatis q̃sequendis ꝯ tertium possidẽtẽ
bona testatoris, ⁊ tunc non est dicendum q̃ hoc possit facere ni-
si prius facta excussione de bonis testatoris existentibus penes
heredem vel hereditatẽ iacẽtẽ, ⁊ in hoc nõ obstat. d. l. credito-
ris q̃ sine creditor seu legatarius velit agere ꝯ vnũ tm̃ possesso-
rẽ siue ꝯ plures vt disponit̃. in. d. l. creditoris, oino dz precedere
discussio bonor̃ debitoris ⁊ sic testõris. d. auc. hoc si debitor. C.
de pig. ¶ Aut querimus an legatarius possit agere hipotheca
ria ꝯ vnum ex heredibus omisso alio ⁊ ẽt in hoc dicendum ẽ q̃
non. q̃ licet in hip. quentionali possit creditor conuenire insoli-
dũ vnũ ex obligatis seu ex possessoribus bonor̃ hip. p. d. l. credi
toris, tñ in tacita hypo. introducta p legatis aliud est q̃ illa non
dat̃ ꝯ hr̃des insolidũ, sed dat̃ p rata tm̃ ad similitudinẽ psonaliũ
actionũ, vt est tex. in. d. l. j. in fi. C. commu. de leg. ⁊ ibi no. glo. ⁊
Bar. ¶ Et iõ puto q̃cludendũ q̃ tam in expressis q̃ tacitis hi-
po. anteq̃ agat̃ ꝯ tertios possessores, regulariter requirat̃ excus
sio. vt no. p gl. ⁊ doc. in. d. auc. hoc si debitor dũ glo. opponit de
auc. hoc ita eo. tit. ⁊ dat̃ vna solutio inter alias qõ illa loquatur
in expressa, ⁊ auc. hoc si debitor in tacita hyp. ⁊ tñ illa solutio re
probat̃ ibi p gl. ⁊ cõiter doc. ⁊ firmat̃ cõiter qõ idem sit in tacita
qõ est in expressa, ⁊ ita ẽt tz Bar. in. l. si q̃stante. in prin. in. ij. q.
tertie. q. prin. ff. sol. mat. per alleg. ibi per eum, ⁊ Alex. in apost.
ad Bal. in. l. j. in prin. in. iij. col. C. cõmu. de leg. hz aliq tenerit
ꝯũ ⁊ male vt ibi p eũ, ⁊ ita ẽt tz Cor. i q̃si. cclxvij. q̃q̃ in fi. pri.
22 vol. ¶ †Quinimo fortius vr̃ dom q̃ tã in tacita hip. regrat̃ ex-
cussio q̃ i expssa, q̃ de iure. C. i expssa nõ erat inducta excussio, hz
fuit inducta de iure auct. per. d. auct. hoc si debitor ⁊ in corpore
vnde sumitur, sed in tacita hypo. inducta era excussio de iure. C.
⁊ ffor̃ per. l. moschis. ⁊ ibi gl. ⁊ Bar. ff. de iure fis. ⁊ not. glo. in.
d. auc. hoc si debitor ⁊ in corpore vnde sumitur. ⁊ in. l. iij. ſ. fi. ff.
de admi ni. tuto vnde non puto esse tenendã hanc fallentiã, sed
veriorez esse opi. qõ tam in tacita q̃ in expressa hypo. requirat̃
excussio anteq̃ agatur q̃tra tertios possessores. arg. l. cuz qd. ff.
si cert. peta. ¶ †Nono fallit regula fm aliquos in dote. vz qõ
p eius restõne possit agi hip. ꝯ tertios possessores bonor̃ mari
ti vel alterius obligati aliter nõ excussis bonis principalis debi
toris, ⁊ istã opi. tz Ro. i. l. si q̃stãte. i prin. ff. so. ma. dicẽs se ita cõ
suluisse p gl. reputatã singularẽ. in. l si post mãcipiũ. ſ. j. ff. de eui
ctio q̃ vult qõ exceptio preposterationis vnius actiõis ad alias
est de apicibus iuris, ⁊ idẽ vr̃ in exceptione excussionis vt. ſ. cen
seat̃ de apicibus iuris cum nõ q̃cernat facti veritatem prout ẽt
tenet Bar. in. l. j. ad finẽ. ff. de conditio. indebi. ⁊ in. l. cum quis.
ad fi. C. de iur. ⁊ fac. igno. ⁊ ideo non vr̃ attendenda vbi agit̃ de
bono ⁊ equo put in cã dotis in q̃ agit̃ de publica vtilitate, vt. l.
j. ff. so. ma. ⁊ l. assiduis. C. q̃ po. ĩ pi. hab. q̃ ea q̃ sunt de apicibus
iuris non debent attẽdi in cã in q̃ agit̃ de bono publico. l. ita vul
neratus. ad fi. ff. ad. l. aquil. ⁊ istam opinionẽ Romani tz Bal.
no. in tra. dotis. in. viij. par. i primi. xxxvij. ¶ Tñ q̃traria opi.
vz qõ etiam in causa dotis requiratur excussio vr̃ magis vera
⁊ communis ⁊ illam tz Bar. in. d. l. si cõstante. in. d. ij. q. tertie
q. principalis. ⁊ gl. in. l. vbi adhuc. in ver. qui potiora iura. C. de
iure do. ⁊ ibi Cy. in. xi. q. ⁊ ẽt Bal. dicens q̃ hz mulier in dote
habeat plures fauores ⁊ plura priuilegia, tamen q̃ nõ reperit̃
habere aliqõ priuilegiuz in excussione facienda de bonis mari-
ti. iuxta. d. auc. hoc si debitor, idem tz Spec. in ti de don. inter
virum ⁊ vxo. ſ. fi. versi. sed quo iure. ⁊ Saly. in. d. l. vbi adhuc.
xij. q. ⁊ plene Alex. post. Bart. in. d. l. si constante. in. d. ij. qõ.
tertie partis. Idem tz Cor. in consil. cclxvij. quanq̃. iij. volu. ⁊
ista opi. tanq̃ communis est tenenda saltem in consulendo ⁊ in
dicando. ¶ Quamuis Jas. in. d. l. si cõstante. car. xi. nu. lxvj. co
netur defensare opi. Ro. contra cõem vnica ratione vz q̃ cum
excussio sit introducta de iure nouissimo auctenticoz, vt in. d.
auct. hoc si debitor. ⁊ in corpore vnde sumitur q̃uis dicta iura
generaliter ⁊ indistincte loquantur tñ non censetur compreben
dere causam dotis ex quo de ea non faciunt specificam mentio
nem, vt signanter voluit Saly. in. l. fi. in prin. in. iiij. no. per illũ
tex. cũ gl. C. de iure dot. idẽ ẽt tz Jas. in. l. j. in. iij. no. in prima lec
tura. ff. sol. mat. ⁊ sic q̃cludit Jas. tã in. d. l. j. q̃ in. d. l. si q̃stante.
in prin. q̃ statutum seu lex gñalr̃ loquens non comprehẽdit cau-
sam dotis, ⁊ monet ẽt Jas. vltra doctrinam Saly. in. d. l. fi. per
autoritatem Bal. in q̃s. cccxxiij. quemadmodum imperator ⁊c.
vbi vult qõ dispõ. l. oẽs. ⁊ l. bene a zenone. C. de quadri. pscript.
excludens hñtes ius vel hip. in bonis venditis per fiscum, nõ hz
locum in rebus dotalibus venditis, etiam quod dicte. ll. genera
liter ⁊ indistincte loquantur per rationes per Bal. adductas.
¶ Nã ꝯ istã decisionẽ Jas. fundatam, vt. ſ. tz Becius in q̃si. v.
⁊ in q̃sil. cccj. vbi latissime instat. ⁊ firmat quod dicta conclusio
ita indistincte sumpta videlicet qõ lex generaliter loquens non
comprehendat causam dotis non sit vera sed quod tunc demuz
procedat qñ in casu disposito p. l. gñalem cã dotis inuenit̃ spãlr̃
priuilegiata, put est in casu. d. l. fi. C. de iure do. in q̃ disponit̃ qõ
ẽt dos data ab extraneo vltra summã taxatã a lege nõ indigeat
insinuatione, vnde cũ dos inueniat̃ spãlr̃ priuilegiata in casu in-
sinuationis, q̃gruenter Saly. ibi infert qõ statẽ statuto gñali q̃
instrumenta nõ registrata in publicis memorialibus nõ p̃bẽt, in
tali statuto nõ q̃prehẽdunt̃ instrumẽta dotalia. ita dicit Beci9
debere intelligi decisionem Saly. ⁊ iõ fm eũ si lex gñalr̃ loquat̃
in casu in quo dos nõ sit spãlr̃ priuilegiata q̃prehendet ẽt cãz do
tis. ¶ Tñ hz dicta q̃sultatio Becij sit subtilis, ⁊ elegãs moz suo,
nõ puto esse recedendũ ab opi. Saly. Bal. ⁊ Jas. in locis. ſ. alle
gatis, videlicet qõ dicta decisio p̃cedat indistincte absq̃ restri-
ctione data p Beciũ. Nã eãdẽ decisionẽ indistincte refert ⁊ seq
tur Soc. in q̃si. xlvj. elegãter. iiij. vol. in. vj. co. nu. xxv. ℞. vj. rñ
de, eandem ẽt refert insignis doc. do. Franc. pepus aduocatus
florentinus in quodam suo q̃sil. inter q̃silia Soc. nu. lxxvj. vias
tuas. in fi. nu. viij. eo. vol. hz alleg. Saly. in. l. vbi adhuc. ⁊ non i
d. l. fi. p errorem. ¶ Idẽ ẽt tz Bal. nouel. in trac. dotis in. vj. p
te in spãli. xlvij. in fi. ⁊ in seq. in q̃bus locis doc. gñaliter intelli-
gunt dictam decisi. Saly. ⁊ sic non solum in casu in quo dos re-
perit̃ spãlr̃ priuilegiata, sed ẽt in alijs casibus, ⁊ cum ista sit cõis
opi. vt p̃z ex quotis. ſ. allega. saltẽ in q̃silendo ⁊ iudicando non

vr̃ ab illa recedendum. c. ne innitaris de qstit. ⁊ l. lois diffinitio. ff. de reg. iur. ꝓterea ét in pũcto iuris vr̃ sustentabilis opi. ¦cõis, qa lz. d. l. fi. C. de iure do. ex q̃ facit suã illationẽ Saly. loquaẽ de insinuatione ⁊ in ea spãliter prmilegiet cãm dotis. ¶ Tñ illatio Saly. est remota a terminis insinuationis, quia Saly. infert ad statutum disponens qó instrumenta notariox̃ non ꝓbent nisi reperiant registrata in memorialibus publicis ⁊ vult q̃ q̃uis tale statutum gñaliꝝ loquaẽ tñ nõ qprehendat instr̃m dotis, ⁊ tamen in isto casu dos nõ inueniẽ prmilegiata in spẽ de iure, qz lz in. d. l. fi. dicaẽ q̃ insinuatio non sit necessaria in dote, tñ hoc non inueniẽ decisum in descriptione facienda in memorialibus publicis. ¶ Unde ꝑm restrictionem Becij dicta illatio ⁊ decisio Saly. esset falsa. ⁊ tñ doc. illam cõiter sequunt̃. ¶ Idem ét ꝓbaẽ ꝑ decisionem Bal. in. d. qsi. ccexxiij. vbi vult q̃ dispõ. d. l. oẽs. ⁊. d. l. bene a zenone q̃nis gñalis tñ nõ qprehẽdat res dotales, ⁊ nihilominus cã dotis in terminis illis non inueniebaẽ in spẽ prmilegiata, ⁊ illi qsi. Becius nullũ dedit rñsum. ¶ †Item. l. pmittẽ
24 do. ff. de iure do. ꝑ q̃ ét mouent̃ doc. firmãtes opi. cõem bñ vr̃ ꝓbare eox̃ intentionẽ, qa ibi est casus q̃ oẽs cuiuscũq; sexus ⁊ cõditionis sint ꝓmittendo dotem obligant̃, ⁊ ibi glo. exponit dũ tñ ltie etatis sint, ⁊ sic ꝑ illã. l. nõ remoueẽ defectus etatis, ⁊ corꝓris, sed alij defectus. ¶ Et iõ nõ obstat rñsio Becij ad. d. l. dum dicit qó dz intelligi de habilibus ad ꝯhẽdũ, ⁊ nõ de pupillis vel mẽte captis qz fateor hoc esse verũ vt colligiẽ ibi ex gl. sed negari non põt q̃ ꝑ illã legẽ nõ excludaẽ alia inhabilitas iuris vltra inhabilitatẽ corꝓris ⁊ intellectus, ⁊ iõ inhabilitas sexus puta ĩ muliere ꝓp velleianũ ꝑ qó ꝓhibent̃ mulieres gñaliꝝ ꝑ alijs intercedere vt in toto tit. ff. ⁊ C. ad velle. nõ obstabit in ꝓmissione dotis, ⁊ sic gñalis dispõ qó mulieres nõ possint intercedere, nõ cõprehendit intercessionem que fit in cã dotis. ⁊ hoc mõ doct. volunt inducere. d. l. pmittendo non ãt eo mõ quo qsideranit Becius, vt colligiẽ ét ex gl. in. d. l. pmittendo dum allegat. l. fi. C. ad velle. ¶ Nec ob. inquantum Becius fundat se in. d. l. fi. C. ad velle. vcz qó ex quo ibi imperator decidit qó ex cã dotis non qprehendaẽ in velleiano sequiẽ qó si istud ibi nõ fuisset decisum qó illa fuisset qprehensa, ⁊ sic ꝑm eum. d. l. fi. retorqueri vr̃ in ꝫium.
25 ¶ †Quia põt rñderi qó lex dz fieri de casu dubitabili. l. qó labeo. ff. ad carbo. Bal. in. l. voluntas. C. de fideicom. vnde cũ eét dubium de hoc an. s. cã dotis qprehenderet̃ vel non comprehenderet̃ in velleiano, ad tollẽdum istud dubium imperator motus fuit ad decisi. d. l. fi. vnde nõ est dõm (vt vult Becius) quod ante. d. l. fi. cã dotis fuisset qprehensa in velleiano. qz si hoc eét. d. l. fi. esset correctorie introducta qó tñ doc. nõ dñt, nec est dõz. argu. l. precipimus. C. de appella. sed potius dõm est qó. d. l. fi. introducta fuerit declaratorie ⁊ decisorie sup casu dubio, ⁊ q̃ prius non erat decisus in spẽ lz in gñe sic p. d. l. pmittendo, ⁊ istud probaẽ ꝑ tex. in. l. si dotare. C. ad velle. vbi mr̃ pmiserat doté gñó ꝑ filia, ⁊ putabat se tutã velleiano, ⁊ ibi imperator rñdet quod ista existimatio est falsa qz hanc cãm dotis a dicto bñficio velleiani esse remouẽdã prudẽtes viri putauerunt, ⁊ sic est ibi text. qó iurisconsulti ét ante. ll. editas ab imperatoribus tenuerũt cãm dotis nõ fuisse cõprehensam in velleiano, ⁊ hoc põt probari p. d. l. promittendo ꝑm gl. ibi. ¶ Cõcludit ergo q̃ ét de iure. ff. cã dotis non erat cõprehensa in velleiano q̃nis generaliter disponeret de omni intercessione facta p mulieres, ⁊ hoc fauore dotis. d. l. promittendo, ⁊. d. l. fi. C. ad velle. voluit hoc in specie decidere, q̃ prius sub generalitate erat decisum p. d. l. promittendo, ⁊ hoc ad tollendũ omnẽ dubietatẽ vt clare probaẽ ex. d. l. si dotare iuncta gl. ibi ⁊ sic pz ét in pũcto iuris posse defendi cõez opi.
26 ꝯ Becium. ¶ †Insuper si essemus in terminis in qbus loquit̃ Becius in. d. qsi. vcz qó statutũ disponeret q̃ nulla mulier possit ꝯbere sine certa forma res videret̃ magis clara, qó talis dispõ non comprehenderet mulierem ét minorẽ. xxv. annis, pubertẽ tñ ꝓmittentẽ dotem ꝑ se, qz mulier ét minor vt dixi põt se dotare absq; curatore, moderate tñ, ⁊ hoc fauore dotis, vt. l. j. C. si aduer. dotem, ⁊ ibi bona gl. q̃ doc. sequunt̃, ⁊ hoc dũmodo non det in dotem illa bona que alias sine decreto iudicis alienari nõ pñt, vt no. p gl. ibi ⁊ est tex. in. l. lex que tutores. C. de admi. tut. cum ergo dos in hoc inueniaẽ spãlr̃ prmilegiata, vt. s. ét per mulierem minorem qstitui possit, ergo statutum gñale qó nulla mulier possit ꝯbere sine certa forma nõ qprehẽderet cãm dotis, ét ꝑm restrictionem datam per Becium ad dcm̃ Saly. in. d. l. fi. ⁊ ita in isto casu. s. stãte dicto statuto ꝓhibente mulierem ꝯbere lz Bal. no. in. d. trac. dotis. in. d. vj. par. in spãli. xlviij. ⁊ expresse Soc. in qsi. lxxx. pñs qsultatio. iij. vol. vbi ad ꝓbãdũ q̃ mulier ꝓhibita ꝯbere ex forma statuti sine mundualdo possit se dotare adducit tres rõnes, ⁊ inter alias rõnes fundat se q̃ statuta laicorum sicut non pñt disponere circa matrimonia, ita nõ pñt disponere circa dotes, q̃ accessorie ⁊ consequntime veniunt ad ipsa matrimonia vt ibi late per eum, vnde redeundo ad fallentiam nr̃az vr̃ qó iura auc. loquentia de excussione ꝓt facit auc. hoc si debitor non comprehendat cãm dotis ꝓt vult Jas. in locis. ¶ alle
27 ga. non obstante impugnatione Becij. ¶ †Tñ hoc non obstãte idem Jas. in. d. l. si constante. in prin. in. xj. char. in prin. col. lz opi. cõem quod ét in dote requiratur excussio, ⁊ non obstat illa decisio fundata in. d. Saly. in. d. l. fi. C. de iure dot. vcz quod lex generaliter loquens non comprehendat causam dotis, quia ante ius auc. erat inducta excussio in tacita ⁊ legali hip. ét de iure ffox̃. vt hr̃ ꝑ gl. ⁊ Bar. in. d. l. moschis. ff. de iure fisc. ⁊ ideo ét in dote hip. tacita introducta p. l. vni. ¶. ⁊ vt plenius. C. de rei vxo. act. de iure ffox̃. ⁊ codicis reqrebaẽ excussio, vt ꝓbaẽ in. l. vbi adhuc. C. de iure dot. dum dr̃ in tex. ꝑm distinctionẽ legum que verba ꝑm gl. ibi in ver. qui non potiora debẽt intelligi facta discussiõe bonorum mariti anteq̃ agaẽ ꝯ extraneos possessores ꝓ dote, ⁊ sic ibi est casus quod in dote ante. d. auc. hoc si debitor, requirebatur excussio, ⁊ per consequens cessat illa argumentatio. quod. d. auc. ét quod generaliter loquaẽ non comprehendat cãm dotis, ex quo de illa non exprimit ꝑ no. p Saly. in. ¶. l. fi. quia (vt dcm̃ est) ante dispõnẽ auc. iã in dote erat inducta excussio, vt ꝓbaẽ. in. d. l. vbi adhuc. vnde remanet qclusio quod ét in dote requiratur excussio, ⁊ sic quod ista. ix. fallen. nõ sit ꝟa.
28 ¶ †Becimo fallit reg. quando in cã ex forma statuti vel rescripti ét procedendum sola facti ꝟitate inspecta, quia in hmõi causis nõ attendunt̃ ea que sunt de apicibus iuris, vt inquit Bald. in. l. clarum. in. j. col. C. de auto. prestan. p. l. si fideiusso. ¶. q̃daz. ⁊ quod ibi no. ff. manda. ⁊ excep. excussionis cũ respiciat ordinẽ ⁊ preposterationem dr̃ de apicibus iuris, vt colligiẽ ex no. p gl. nota. in. l. si mancipium. ¶. j. in ver. actũ esset. ff. de euic. ⁊ ibi not. Bal. in suis antiquis additionibus dicens quod q̃libet excep. respiciens ordinem procedendi dr̃ de apicibus iuris, ⁊ ita tenet Alex. in qsi. cxiij. viso ꝓcessu. ĩ vlt. col. nu. ix. vo. vi. vbi qcludit quod in cã in qua sola facti veritate inspecta proceditur reijcitur excep. excussionis tanq̃ excep. de apicibus iuris. ¶ Sz Ang. de are. insti. de act. ¶. item si quis in fraudem. in. vj. col. in ꝟsi. q̃ ro stat. caueẽ ⁊c. dicit quod. d. gl. in. d. l. si mancipiũ. ¶. j. hoc nõ ꝓbat. ¶ Tu ãt dic quod. d. gl. alleg. per doc. ad hoc vcz q̃ excep. que respicit ordinem dicitur de apicibus iuris, ⁊ ex hoc inferunt postea doc. quod excep. excussionis dicatur de apicibus iuris cum respiciat ordinem, vt. s. prius conueniatur debitor q̃z tertius possessor per. d. auc. hoc si debitor, ⁊ ideo quod in causis in quibus proceditur sola facti veritate inspecta nõ admittaẽ excep. excussionis, ⁊ sic gl. bene ꝓbat. ¶ Ipse tamẽ Ang. de are. per alia fundamenta sequitur opi. doc. quod in hmõi causis nõ admittatur excep. excussionis. ¶ Et ex predictis idem vr̃ posse inferri quando ex forma stat. vel rescripti in eam deberet procedi summarie de plano ⁊ sine strepitu ⁊ figura iudicij, vt. s. etiã hoc casu non sit necessaria excussio vt firmat Marianus Soc. in consi. xxiij. pri. vo. in vlt. co. ¶ Similiter idẽ vr̃ dicẽdũ, si sit talis iudex q̃ debeat ꝓcedere ꝑz egtatẽ vel de bono ⁊ equo vt ꝑ Bal. in. d. l. si mancipium. ad idẽ tex. in. l. si fideiusso. ¶. q̃daz. ff. mand. iuncta gl. ibi in ver. de apicibus. vbi dum tex. dicit quod quando agitur de bona fide non congruit de apicibus iuris disputare gl. supplet quod sola bona fides ⁊ veritas est inspicienda. ¶ Et ita in prorijs terminis tenet Areti. in qsi. cxxvj. i cã
29 dñe Antonie. in vlt. col. in ꝟsi. preterea ét †⁊ ex his ét inferunt doc. quod excep. excussionis non competat mercatoribus, campsoribus nummularijs ⁊ similibus ꝓp vtilitatem publicã vt est gl. singularis. in auc. de fideiusso. in. ¶. argentarioꝝ qui ẽ. ¶. pe. ⁊ sequunt̃ Bal. ⁊ Saly. in. l. frustra. C. de non numerata pecu. ⁊ Bal. in. l. fi. ad fi. C. de fal. ⁊ firmat Ang. de are. in. d. ¶. item si quis in fraudẽ. in. vj. co. dicẽs istud nunq̃ exeat mẽtẽ tnã, pro quo ét facit id quod no. Bar. in. d. l. si fideiusso. ¶. quedam. ⁊ l. quintus eo. titu. vcz quod in curia mercatorum proceditur de bono ⁊ equo, non attentis apicibus iuris que veritatem negotij non tangunt, vt si esset intentata actio directa ⁊ competebat vtilis. ⁊ etiam refert Ang. de are. in. d. ¶. item si quis. in fraudem.
30 in. vj. col. ¶ †Et ex premissis posset etiam dubitari an ista exceptio excussionis possit opponi ⁊ admitti debeat coram arbitro ⁊ arbitratore? ⁊ Bal. in additionibus Spec. in titu. de arbitro ver. pen. tenet q̃ non, qz coram arbitro non debet seruari ordo iudicij, ⁊ exceptio excussionis est exceptio ordinis, vt dictum est. ¶. ¶ Et dictam opi. Bal. refert Areti. in. d. cõsi. cxxvj. co.

vlti.

vlti. ꝛ Soci. in consili. xxiij. ad fi. l. volu. contrarium autem tꝫ Bal. in l. fi. §. sed ꝛ si quis. in. l. col. in versi. fuit a me quesitum C. cõmu. de leg. ꝛ ad illud qõ dicebatur ꝙ arbiter põt procedere sine ordine, respondet ipse quod illud intelligiꝫ sine ordine arbitratoris sed ꝙ ordo excussionis est ordo partiꝫ allegat. l. j. C. de appella. ꝛ ꝓpea vult ipse ꝙ si laudũ sit latuꝫ ꝯ tertiũ possessorẽ in hypotecaria nõ facta excussione, ex hoc solo possit peti reductio. ¶ Et istud dictũ ꝓ singulari refert Alexã. dicens alibi nõ legisse in. d. l. constante. in prin. in. iij. q. iij. partis principalis, ꝛ assignat rõnem vꝫ ꝙ talis exceptio excussionis nõ solum ꝙcernit ordinẽ iuris, sed ẽt partis ꝛ illud dictum refert ẽt Fely. in. c. canonũ statuta vlt. car. super illa cla reiecta iuris subtilitate. ꝛ Jas. in repe. d. l. si ꝙstante. in. ij. q. tertie partis principalis refert dictas opi. ꝛ non decidit que sit verior ꝛ tenenda.

81 ¶ †Ego putarẽ in oibus supradictis casibus notatis in hac. x. fallentia ꝛ ẽt in hoc articulo de arbitro, esse aduertendũ qõ ista exceptio excussionis põt dupliciter ꝙsiderari, vno mõ respectu ordinis iudicarij vt. s. ordine iudicij sit ꝙ prius excutiant bona principalis debitoris ꝙ possit agi hipotecaria ꝯ tertiũ possessorem ꝛ si iste ordo prepostereꝫ põt excipi de nullitate processus ꝯ creditorem agentem per. d. auct. hoc si debitor vel ꝙ agens nõ fit audiendus omissa excussione principalis debitoris. ¶ Secũdo mõ põt ꝙsiderari dicta excussio nõ habito respectu ad dictũ ordinem ꝛ preposterationeꝫ iudicij sed ꝙsiderato solo interesse tertij possessoris ꝙ ꝙsistit in hoc vt si debitor principalis sit soluendo ipse exigat anteꝙ molesteꝫ tertius possessor ꝛ in hoc possit tertius possessor se tueri exceptione nõ qdẽ excipiendo de ordine iudicij nõ seruato sed preposterato, sed solũ de suo interesse ꝛ in eo fundãdo suã exceptioneꝫ iuxta. l. ꝙsequutione. C. de pi. ꝛ ibi no. ꝓ Bar. ꝛ do. ꝛ istud est ꝙ voluit Bal in. d. l. fi. §. sed ꝛ si quis. ꝛ Alex. in. d. l. si ꝙstãte in. d. iij. q. secunde partis duꝫ dicũt ꝙ exceptio excussionis nõ soluꝫ ꝙcernit ordinẽ iudicij, sed ẽt ordinẽ ꝛ interesse partis. ¶ Et ideo ꝓ predicta. Cor. ingeniose ꝛ subtiliter in ꝙsi. lv. in. iij. vol. in litera. s. ꝙcludit ꝙ in cã in qua dꝫ procedi sola facti veritate inspecta, nõ põt opponi excep. excussionis respectu ordinis ꝛ preposterationis iudicij, sed ea non obstãte poterit insimul ꝛ cumulatim agi ꝯ debitorẽ ꝛ tertiũ possessorem, ꝛ in eodeꝫ iudicio discuti de bonis vtriusꝙ insimul, nec obstabit exceptio preposterationis ꝛ ordinis omissi ꝛ ꝙ ita procedit id qõ no. gl. ꝛ Bal. in. d. l. si mãcipiuꝫ §. j. ff. de euictio. ꝙ loquuntur respectu exceptionis ꝙcernẽtis ordinẽ que est de apicibus iuris sed respectu interesse partis. vꝫ quod donec debitor est soluendo non molestetur tertius possessor non concernit apices iuris ꝛ ordineꝫ sed equitatẽ, ꝛ ideo lꝫ respectu ordinis ꝓposterati tertius possessor non possit se tueri, sed creditor possit in eodem processu insimul vtrunꝙ. s. debitorem ꝛ tertiũ possessoreꝫ conueniri ꝛ discutere soluendo sibi prius de bonis debitoris, tñ qñ creditor omisso penitus debitore vellet soluꝫ agere cõtra tertiũ possessorem, possit tertius possessor se tueri exceptione, quod non equum vt donec debitor soluendo ipse possit ꝙueniri, ꝛ sic vis est in modo excipiendi. ¶ Mã exceptio que respicit ordinem iudicij nõ dꝫ admitti in casibus. ꝛ. notatis, sed exceptio que respicit interesse partis ꝛ equitatem que est vt donec debitor est solnẽdo tertius possessor non molestetur debeat admitti, ꝛ ita puto tenendum, que nota in practica ꝛ bene considera.

82 ¶ †Undecimo fallit. d. reg. ꝑm aliquos, qñ agiꝫ vigore instrĩ guarentigiati vel alterius instrĩ publici habentis executionem paratam, ꝙ cum per illud videatur constitutum pignus pretorium, sicut per sententiam, non vẽ quod debitor potuerit postea preiudicare creditori alienando bona in tertiũ possessorem per no. in. l. a diuo pio. §. j. ff. de re iu. ꝛ per Bar. in eadeꝫ l. §. in vendítione in versi. iure enim guarentigie hẽ pro condemnato, ideo tunc non vẽ necessaria excussio ꝑm Soc. in ꝙsil. xxiij. in fi. j. volu. ꝛ facit ꝙ in pignore pretorio non requiritur excussio vt singulariter ꝓ Bal. in. l j. in. ij. col. C. de bis que in frau. cred. ꝛ di xi. §. in. iij. par. ij. membro. ¶ Ego aũt puto hanc fallentiaꝫ ita demum procedere, qñ in obligatione bonoꝝ facta in hmõi instro interueniſſet traditio rei hypotecate vera, vel ficta puta ꝑ ꝙstitutum vel precarium alias nõ puto posse dici fuisse constitutum pignus pretorium, cuꝫ illud de iure non ꝙstituatur nisi facta immissione vt. l. non est mirum. §. j. ff. de pig. actio. alias sine traditione vera vel ficta, non crederem fallentiã posse procedere.

33 ¶ †Duodecima fallẽtia ad dictam regulam põt dari vt. s. illa nõ ꝓcedat qñ excussio est impossibilis, puta ꝙ sit ꝑscriptũ actio ni ꝑsonali, ꝛ supsit sola hypotecaria iuxta no. ꝓ gl. Bal. ꝛ Sal. in. l. ij. C. de luitio. pi. ꝛ notata. ꝛ. in. vi. par. ij. mẽbro. tũc. n. cum sit impossibilis excussio sup ꝑsonali actione ꝯ debitorẽ, ideo ea omissa, poterit agi hipotecaria ꝯ tertiũ possessorem ꝛ ẽt debitorẽ si possideat bona hipotecata, ita colligiꝫ ex no. ꝓ Bart. post Dy. in. l. marcellus. in vlti. col. ff. de fideius. dũ dicit ꝙ dispositio auct. presente. C. de fideius. dꝫ intelligi qñ discussio põt fieri de iure vel de facto, secus aũt si fieri nõ põt, idẽ tꝫ Bar. in. l. cũ quis. §. si qs pro reo. vlti. colũ. ff. de sol. vbi dicit qõ. d. auc. ꝑnte nõ bꝫ locum qñ principalis ꝙueniri nõ põt. idez expressius vult Bal. in auc. sed bodie. in vlti. q. C. de acti. ꝛ obli. ꝛ ex hoc infert idez esse qñ obligatio pignoris esset facta pro naturali obligatione tm̃ qz tũc discussio ꝑsonalis obligationis principalis est impossibilis de iure ꝛ ibidem tenet Saly. in fi. ¶ Possem etiam plures alias fallentias adducere in quibus non est necessaria excussio, sed quia ille non spectant ad materiam hypotecarie, sed ad materiam fideiussoꝝ de qua in. d. auc. presente que est diuersa a terminis nostri tractatus, ideo illas omitto, subdã tñ in materia excussionis communicabili etiam hipotecarie aliquas ꝙstiones.

34 ¶ †Et primo queritur qñ sit opponenda in iudicio ista exceptio excussionis, ꝛ rñdetur ꝙ dꝫ opponi ante litez ꝙtestatã alias ea non opposita iudicium vꝫ ꝛ postea opponi non potest, vt nõ. Cy. ꝛ Bal. in. l. exceptione. C. de proba. ꝛ rõ est qz exceptio excussionis est exceptio dilatoria. vt firmat Bart. in. l. iij. in ver. quero quid de exceptione ordinis. ff. de excep. ꝛ exceptio dilatoria de iure dꝫ opponi ante litez ꝙtestatã, vt. l. ita demũ. C. de procur. ¶ Et istã opi. tꝫ Bar. in. l. platã. in prin. C. de sent. ꝛ Bar. in. d. auc. hoc si debitor. C. de pi. ꝛ in. l. ij. C. cõmu. diui. ꝛ in. d. l. si mancipium. §. j. ff. de euic. ꝛ Bal. in. l. quenticulaꝫ. in iij. col. C. de epis. ꝛ cleri. ꝛ ita ẽt tꝫ Alex. in ꝙsi. lxxij. in causa appellationis ꝛc. in. vj. vol. in. j. col. nn. j.

35 ¶ †Et adde predictis ꝙ qñ opponiꝫ ista exceptio dꝫ opponi specifice ꝛ clare. Jta no. Alex. in ꝙsi. xxix. clarissime doc. ꝛc. nu. xxviij. volu. vij.

36 ¶ †Et ex predictis ẽt notabiliter inferẽ qõ talis exceptio excussionis cũ si dilatoria, vt dictũ est, si nõ fuit opposita in prima instantia non poterit amplius opponi in causa appellationis. ꝑ tex. in. l. ita demum. C. de procura. qui ꝑm Bal. ꝛ Pau. de ca. ibi est singularis ad hoc. vꝫ ꝙ dilatoria que non fuit opposita incã principali ante litẽ ꝙtestatã non possit amplius opponi in cã appellationis dato ẽt ꝙ in causa appellationis nonduꝫ esset lis ꝙtest. ꝑꝫ Bal. ꝛ Pau. ibi. ꝛ idez not. ibi Jas. post Alex. in ij. notabili. Et ita in specie ꝑ dictum fundamentum tꝫ Cy. in. l. ꝑ banc. in. ij. q. C. de tempo. appel. ꝛ expresse ibi Bald. in. iiij. col. in versi. vel pone exẽplũ in exceptione preposteratiõis ꝛc. ꝛ clare Alex. in ꝙsi. xxxiij. ꝙsultus ꝛc. in vers. ij. ꝛc. in. iiij. vo. ꝛ in consi. lxxiij. vj. vol. in. j. col. ꝛ Jas. in. d. l. ita demũ. in pe. col. in ver. iij. ꝑ istuꝫ tex. ꝛc. de materia hꝫ remissiue ꝑ Alexã. in. l. fi. in fine principij. ff. si certũ peta.

37 ¶ †Scdo qrit̃ in materia excussionis, an in casibus in quibus regulariter reqrit̃ excussio, si de ea excipiat̃ sit dare remedium mota iam lite contra tertium possessorem ꝑ validitate iudicij, Mã si de ea non excipereꝫ iudicium valeret, vt. ꝯ. prime dictum fuit, ꝛ rñdetur qõ duplici remedio põt succurri creditori agẽti pro validitate iudicij moti. ¶ Primum est qõ pendente lite mota ꝯ tertium possessorem pariter ꝛ insimul fiat excussio ꝯ principalem debitorem vt per Bal. in. l. cum testamento. C. de testamẽ. ma. vbi dicit ꝙ excussio facta pendente hipotecaria fingit actum factum cuꝫ ordine, qz declarat retro ante litem ꝙtestatam bona debitoris non fuisse soluendo, idem tꝫ Bal. in. l. ij. C. commu. diui. ꝛ in auc. ꝯ rogatus. in fi. C. ad treb. ꝛ in. l. j. C. si in fraud. patro. ꝛ in. l. j. C. de reno. bis que in frau. credi. ꝛ Ang. in. l. decem. ff. de verb. obli. ꝛ in auc. de fideius. §. sed neqꝫ. ꝛ ẽt tenent Bart. ꝛ alij. in. d. auct. hoc si debitor. C. de pign. ¶ Et ratio istius decisionis est, qz ius superueniens actori pendente iudicio ex causa de preterito validat iudiciũ. l. si rẽ. §. fi. ꝛ ibi Bart. ff. de pig. acti. ꝛ illũ text. ad hoc in specie no. ibi Bal. ¶ Et ita ẽt tꝫ Ang. de are. instit. de acti. §. itẽ si qs in fraudem. in. iij. col. in versi. qro ago renocatoria, idẽ ẽt tꝫ Alex. in consi. cxiiij. viso processu. in fi. vj. vo. ꝛ subdit ibi qõ si actor esset minor posset restitui in integrũ aduersus non factã excussionem per. l. minor. xxv. annis. ff. de min. sed qõ hoc non est necessarium, idem etiam tꝫ are. in. d. consi. cxxvj. in causa. d. Antonie. in vlt. col. ¶ Secundũ remedium est qñ debitor in veritate non esset soluendo, ꝙ si tunc possessor excipiat de excussione non facta ante lit. contesta. quod agens replicet tua non interest, nec es audiendus in hoc. qz alia bona debitoris non extant, ꝛ ita offero me incõtinenti probare. ¶ Jsta practica colligiꝫ ex gl. singu. in. l. nisi. ff. de pact. in. ij. solutione q̃ solutio lꝫ ad illũ tex. reprobeꝫ ibi ꝓ Bart. ꝛ alios tñ Bald. ibi ꝛ

Ang. ⁊ ímo. ín. l. exitus. ff. de acq. poſ. notant illã ad hoc qó qñ re vera nõ intereſt excipiẽtis nõ põt opponí exceptio excuſſionis, ⁊ ita refert ⁊ ſequit Jaſo. in. d. l. niſi quã legit in. l. ſi tibi. §. in his in ſi. eo. tit. ita ét tz Ang. de are. in. d. §. ité ſi qs in fraudẽ. in. iij. col. ín verſi. aduertas tñ ⁊c. dicens hoc eſſe ppetuo tenẽ
38 dñ menti. ¶ †Tertio q̃ro in mſria excuſſionis, an ſi ad inſtãtiã vnius creditoris ⁊ ꝯ vnũ poſſeſſorem ſit facta excuſſio de bonis debitoris ſup ea pronuntiatũ p iudicẽ iſtud pſit vel noceat alijs creditoribus vel poſſeſſoribus, ⁊ in hoc Jac. de are. ⁊ Ang. in. d. auc. hoc ſi debitor. C. de pig. dñt q̃ ſic. q̃ cũ ſemel facta ſit excuſſio licet ſit vnũ ſcñ ⁊ vnũ iudiciũ tñ p dictã ſniam inducit no toriũ quod debitor nõ ſit ſoluendo, vt. l. emptorẽ. ff. de act. emp. ¶ Cũ ergo notorium ſit debitorem nõ eſſe ſoluendo, nõ eſt neceſſaria alia excuſſio iuxta glo. ⁊ ibi no. ín. l. decẽ. ff. de verb. ob. ⁊ dixi. §. in pri. fallen. ín hac mſria excuſſionis ⁊ hãc ꝙcluſionẽ refert ⁊ ſequit Ang. de are. in. d. §. ité ſi qs in fraudẽ in ſi. iiij. col. in ℣ſi. quero an excuſſione facta ⁊c. ¶ Et q̃uis Alex. i apoſt. ad Bal. in. d. l. j. C. de his q̃ in fraud. cred. referens dcñ Jac. de are. ⁊ Ang. relinquat ſup hoc cogitãdũ, ex eo q̃ acta fcã in vno indi. nõ faciãt fidẽ in alio inter alias pſonas, vt. l. cuz lite. ff. iud. ſol. tñ indubitãter tenẽda eſt deciſio Jac. de are. ⁊ Ang. ¶ Et
quo ad ea q̃ tendunt ad pparãdũ viã alteri ad agendũ ſnia lata inter alios pdeſt ét alteri ⁊ fidẽ facit, vt. l. j. C. vbi cauſ. fiſ. ⁊ ibi hoc no. Bal. ad fi. ⁊ Bal. i. l. ſi qs homicidij. C. de accuſa. ⁊ in. l. j. in fi. C. de aduo. diuer. iud. ⁊ late no. Ale. i. l. ſepe. in. xj. col.
39 ín ℣ſi. vel dic ⁊ notabilius. ff. de re iud. ¶ †Quarto q̃rit in mſria excuſſionis an a ſnia lata ſup excuſſione poſſit appellari, ⁊ bal. ín. l. ij. col. fi. verſi. qd ergo ſi veniant ⁊c. C. qñ fiſ. vel prima. poſt Mic. de matta. tz quod a tali ſnia nõ poſſit appellari q̃ cũ poſſit infringi pbãdo q̃riũ nõ debet poſſe appellari. p. l. añ. C. quo. app. nõ reci. qó dicit eſſe notabile, ⁊ illud dcñ refert Alex. ín. l. ij. in apoſt. ad Bar. ff. ó appel. recip. ¶ Subdit tñ qó Bar. in. La diuo pio. §. in venditione vr̃ tenere ꝙrium ⁊ remittit ſe ad dicta ibi p eum. ¶ Sed ibi Alex. nihil dicit in proprijs terminis. ſ. excuſſionis de qua nos loqmur, ſed tã Bar. q̃ Alex. ibi diſputant an omiſſio ordinis de quo in. d. §. in vẽditione q̃. ſ. nõ fuit incepta executio a mobilibus, vt ibi diſponit vitiet executionẽ, ibi Bar. dicit qó executio non erit nulla, ſed ſi pars grauet ín hoc põt appellare. ¶ Alex. añt ibi poſt Jmo. ⁊ ét Jaſ. tenẽt ꝙ Bar. vcz quod executio ſit nulla ex omiſſione ordinis de quo in. d. §. in venditione p fundamenta de qb⁹ ibi p eos. ¶ Tamẽ prefati doc. nõ decidunt ibi an poſſit appellari vel nõ, qñ executio nõ eſſet ipſo iure nulla. ¶ Bal. ℣o in. l. j. in vlt. col. ín ℣ſi. modo ego q̃ro ⁊c. C. de app. determinat q̃ ſi fuit oppoſita exceptio prepoſterationis ⁊ iudex pnuntiauit ſup ea aſſumpta cã in ris, puta q̃ dixit exceptionẽ ineptã cũ tñ eſſet apta, ⁊ ſnia erit ipſo iure nulla, aut pnuntiauit aſſumpta cã facti vt q̃ dixit exceptionẽ nõ verã, vel nullã aſſignauit cãm in ſnia, ſed index ſimpliciter exceptionẽ ipugnauit, ⁊ tunc ſnia valebit, ſed poterit appellari q̃ nõ pnuntiauit ſup ordine iuris q̃ eſt imutabilis, ſed ſi per facto qó eſt mutabile, ⁊ ſic Bal. vr̃ velle a ſnia lata ſup exceptione excuſſionis q̃ q̃cernit ordinẽ ⁊ preposterationẽ vt p gl. ⁊ doc. ín. l. ſi mãcipiũ. §. j. ff. de euic. poſſit appellari, ⁊ p hoc vr̃ tex. in. l. j. C. de app. ſm intellectũ Bart. ibi, q̃ ſummat illũ tex. q̃ qñ preuertit ordo vnius cauſe ad aliã valet ſnia, ſed ab ea põt appellari cũ igit ſnia lata ſup executione qñ eſt iniuſta puertat ordinẽ cauſe q̃ eét ichoãda ꝙ debitorẽ ⁊ ñ ꝙ poſſeſſorẽ, valeꝫ dz ſz ab ea dz poſſe appellari. ¶ Et iſtã opi. puto eſſe veriorẽ, non obſtãte eo q̃ voluit Bal. ín. d. l. ij C. qñ fiſ. vel prima, ⁊ iſta opi. vltra pdicta cõprobat ex not. p Bar. in. l. ij. in. v. q. ff. de appel. recip. vbi vult q̃ a ſnia lata ſup exceptione dilatoria in qua pronuntiatũ fuit nõ eſſe pcedendum ad vlteriora ſtãte exceptione, vel ecõuerſo pcedendũ eſſe nõ obſtãte exceptione, põt appellari, q̃ in prima pnuntia nõ ſperat alia ſnia ſup inſtantia a qua p talẽ pronuntiã quentus fuit abſolutus. ¶ In ſecunda autẽ pronuntia infert tale grauamẽ qó reparari nõ poteſt p appellationẽ a diffinitiua, ⁊ idẽ firmat Bar. ín oi exceptione q̃ opponitur ad proceſſum, ⁊ cũ Bar. trãſeunt alij. Cũ ergo exceptio excuſſionis ſit dilatoria, vt. d. l. ita demũ. C. de procu. ⁊ hr̃ per Cor. in conſil. lv. iij. vol. in litera e. ⁊ dcñ fuit. ſ. quomodocunq̃ ſup ea fuerit pronuntiatũ iniuſte pmitti debet appellatio. ⁊ vide Ale. in conſi. lxxxiij. in cauſa app. vj. volum. nume. j. ⁊ ita puto te-
40 nendum licet non inueniam examinatũ per alios ⁊c. ¶ †Quinto adde in materia excuſſionis q̃ quando illa eſt facienda contra hereditatẽ iacentem debet ei dari curator, alias excuſſio nõ valeret vt no. Jac. de belui. in auc. de fideiuſ. §. ſz neq̃. in. vj. q. dũ allegat. l. j. ⁊ ij. ff. de cura. bo. dan. ⁊ late firmat Ale. ín ꝙſil. c. diſcuſſis ⁊c. v. vol. ⁊ ibi ét plus ſubdit q̃ ſi facta eſſet excuſſio ꝙ hereditatem iacentẽ, ⁊ tpe quo inceptũ eſſet iudiciũ ꝙ tertiuz poſſeſſorẽ hereditas eſſet adita oporteret itez faceꝛ excuſſionẽ ꝙ dictos heredes, nedũ de bonis hereditarijs, ſed etiã de bonis ipſoꝝ heredum, ⁊ ita dicit tenere ℘e. ⁊ Cy. in auc. preſente. C. de fideiuſ. in pe. q. ⁊ Bal. i. l. perẽptorias. in vlti. col. C. ſen. reſ.
41 nõ poſ. ¶ †Subdit ét q̃ ſi facta excuſſione ꝙ debitorẽ ⁊ lite poſtea ꝙteſtata ꝙ tertiũ poſſeſſorẽ ſi de nouo ſupueniãt bona principali debitori tertius poſſeſſor ét de his bonis ſuprañetis poterit excipere ꝙ creditorẽ poſt litẽ conteſtatã, ⁊ itez debebit fieri excuſſio p late allegata p dcñ Alex. in. d. conſi. c. vlti. colum.
42 ¶ †Sexto adde in mſria excuſſionis q̃ illa nõ eſt faciẽda de bonis q̃ ſunt extra territoriũ iudicis cognoſcẽtis de cã vt ingt bal. in. l. ſciẽdũ. in prin. ff. q̃ ſatiſ. cog. arg. auctẽ. preſente. C. de fidei. p not. p glo. ⁊ doc. ín. l. fi. C. de prin. agẽ. in rebus facit. l. ſi fide in. §. ſi neceſſaria. ff. q̃ ſati. cog. ⁊ q̃ hr̃ i. c. coz̃ã. de ele. vbi ad electionẽ vocant illi ſolũ q̃ ſunt i pnicia ad quos ſpectat electio, nõ. añt illi q̃ ſunt extra pnicia, ſaltẽ ſi hoc cõmode fieri nõ poſſit vt ibidẽ notat, ⁊ iii. c. cũ in eccleſijs, de pben. lib. vj. ¶ Et ita p predicta tz Alex. ín ꝙſi. xcj. repetitus. vij. vol. nu. v. idẽ tz Ange. ín auẽ. de fideiu. §. ſed neq̃, dũmodo ſm eũ, talis excuſſio de re
43 bus exiſtẽtibus extra territoriũ nõ poſſit fieri abſq̃ difficultate ſecus ſm eũ ſi nulla ſubſit difficultas. ¶ †Jté adde q̃ in diſcuſſione res inutiles p nihilo reputant ſm Bal. ín auc. ſed bodie. C. de acti. ⁊ ob. ín fi. p. l. ſi inutiles. ff. vt ín poſ. leg. ⁊ ſimiliter ſi res debitoris eſſent ín loco fori vt in caſtello vel arce ita q̃ non poſſint diſcuti, nã de illis nõ eſt faciẽda excuſſio, vt no. Ange. ín. d. §. ſed neq̃, dicens ita ſentire glo. ín. l. ij. circa prin. ff. q̃ ſatiſ.
44 cog. ¶ †Et vltimo forma faciẽde excuſſionis ponit p Ang. in. d. §. ſed neq̃. in fi. ⁊ dicit q̃ illa bona ſunt diſcutienda q̃ ſine aliqua ꝙtroverſia poſſideri pñt, ⁊ ſic innuit q̃ ea q̃ ſunt in ꝙtroverſia ſunt dimittenda, nec p illa debet retardari pceſſus ꝙ tertiuz poſſeſſorẽ, ⁊ p hoc optime facit tex. ⁊ ibi no. doc. i. l. a diuo pio. §. ſed ⁊ illud. ff. de re indi. ⁊ de forma excuſſionis. Adde Guid. pape. q. ccccxxxij. vbi multa ponit ⁊ hec ſufficiant ín mſria excuſ
45 ſionis quãtũ q̃cernit actionẽ hipotecariã. ¶ †Quinta cõcluſio circa materiã hipotecarie ín hac prima pte octaue ptis principalis eſt q̃ ſnia lata ín hipotecaria nõ trãſſert dñiũ in ipſum creditorẽ, ⁊ ideo ſi lata ſit ſnia ſup hipotecaria ín fauorẽ creditoris ꝙ vnũ q̃ nõ poſſidet, nõ poterit creditor agere iudicati vigore dicte ſnie ꝙ aliũ q̃ dictã rem hipotecatã poſſideat vendicando illam ab eo, ſed ꝙtra eum debet iterato agere hipotecaria, ⁊ ſi excipiatur p quentũ q̃ lata ſit ſententia ſuper hipotecaria contra alium ⁊ p cõſequens qó videat facta nouatio poterit replicari duobus modis, primo qó iſta nouatio nõ tollit veterẽ obligationẽ ſed adijcit nouã. ſecundo qó ſententia lata pro ipſo creditore ei nocere nõ dz iſte eſt tex. no. ín. l. ſi fundus. §. creditor. ⁊ ibi gl.
46 Bar. ⁊ Sal. optime declarãtes pdicta ff. ó pig. ¶ †Sexta cõcluſio eſt q̃ ét ſi creditor elegerit agere hipotecaria ꝙtra debitorẽ vel aliũ tertiũ poſſeſſorẽ, tñ ſi in totũ nõ potuit ſuum creditũ cõſequi ex venditione pignoris, nõ tollit perſonalis pro reſiduo, vt eſt tex. ín. l. aduerſus. ⁊ ibi glo. Bar. ⁊ Bal. C. de act. ⁊ obli. ⁊ idẽ eſt ét ſi creditor obtinuit illã rẽ hipotecatã ad quam egit ſibi inſolutũ dari p certa eſtimatione, q̃ p reſiduo remanet
47 firma actio pſonalis vt ibidẽ declarat Saly. ¶ † Septima cõcluſio eſt q̃ actio hipotecaria nõ oritꝛ ex obligatione contracta ín diẽ certã pendẽte diẽ, vt firmat Bal. ín. l. j. ij. col. in verſicu. quero nunqd ante diẽ. C. commu. de lega. tex. ⁊ ibi notatur ín lege ſolutꝛ. §. ſi paciſcat. ff. quib. mod. pig. vel hipo. ſol. hoc tñ limitat niſi debitor eſſet ſuſpectus de receſſu vel fuga. Nam ſi ſuſpitio ſupernenit poſt obligationẽ ꝙctã vel ſi aderat tempore contracte obligationis, tñ illam creditor ignorauit etiam pendente diẽ poterit creditor agere hipotecaria. tex. eſt ⁊ ibi not. gl. bar. ⁊ Saly. ín. l. queſitũ. ff. de pig. q̃ nota, q̃ poteſt de facili cõtingere. ¶ Octaua concluſio eſt q̃ ſtante ſtatuto quod in caſibus dependentibus ex inſtrumento gnarẽtigiato vel alijs agat ſummarie ⁊c. q̃ tale ſtatutum habebit etiã locũ quãdo ageretur hipotecaria ex obligatione bonorum adiecta in huinſmodi inſtrumentis, ⁊ hoc ſi agatur contra debitorẽ obligatũ in dicto inſtrumento, ſecus autẽ ſi ageretur contra tertium poſſeſſorem, ita tenet Bald. in. l. j. C. cõmu. de leg. in. j. col. in verſi. ⁊ facit ad. q. ⁊ faciũt q̃ late ſcripſi. §. in quarto mẽbro ſecunde ptis principalis.
48 ¶ †Nona cõcluſio eſt q̃ hipotecaria de ſui natura dat inſolidũ ꝙ vnũ ex poſſeſſoribus bonoꝝ obligatoꝝ, vt. ſ. res quã ille q̃ poſſidet anoceꝛ ab eo in totũ niſi ſoluat integrũ debitũ, q̃ quilibet

bet res est insolidũ obligata creditori l.j.C.si vnus ex plu.here. cred.vel debi.& nisi totũ debitũ solnaꝫ nulla res obligata liberaꝫ,sed ẽt si pars debiti sit solnta,remanet q̃libet res insolidum obligata.p residno.l.quãdiu.C.de distrac.pig.& l.si rẽ §.ois.ff. de pig.act.& ideo est in electione creditoris habẽtis plures res obligatas vnã solã p vniuerso debito vendere.l.creditoris.ff.de distra.pig.Intelligẽdo tñ vt dixi.s.in primo mẽbro sexte ptis & predicta ꝓcedunt nõ solũ aduersus ipsos debitores & eoꝝ here
49 des,sz ẽt aduersus tertios possessores.†vt est tex.in.l.moschis. in prin.ff.de iure fis.& ibi no.gl.& Bar.põderãdo tex.dñ dicit, possessorẽ omnẽ,nã dictio ois in singulari numero est distributiua & attribuit actũ cuilibet insolidũ vt declarat ibi Bar.Bal. & Jmo.in.l.hoc articu.ff.de here.instit.& Bart.in.l.fi.C.de de-
50 bi.ciui.lib.xj.¶†Et rõ istius decisionis est qꝛ sz in principali obligatione indefinita tã reali quã psonali inducaꝫ obligatio ꝓ rata.l.reos §.cũ in tabulis.ff.de duo.reis,tñ secus est in obligatione accessoria qꝛ.s.si plures obligent accessorie indefinite vel collectiue,q̃libet mero iure obligaꝫ insolidũ vt in pluribus fideiussoribus,vt.l.inter fideiussores,& l.si qtendat.& in.l.inter eos. ff.de fideiuss.& cũ hypoteca bonoꝝ veniat accessorie ad obligationẽ principalẽ,vt p Bar.in.l.solutũ §.p liberã.ff.de pig.act. sequit̃ q ẽt illa cõpetat insolidũ in qbuscunq; bonis obligatis,& rõ rõnis assignari põt vcz q si in obligatione bonoꝝ in q̃ veniũt presentia & futura,vt.l.fi.C.q̃ res oblig.pos.diceremus q queli bet res esset obligata ꝓ rata,resultaret incõueniens,q si essent mille res in qualibet re creditor hꝫet pseq millesimã partez, qõ esset absurdũ,& qꝛ si essent mille res de psenti,possent de futuro supuenire alie mille & sic diminueretur hypoteca primaꝝ reꝝ & creditor esset in incerto.merito ergo ad euitãdũ talia incõuenientia fuit decisum q q̃libet res hypotecata sit insolidũ obligata,& ita declarat & firmat Cor.in consi.cxxxv.suprascripti &c.in fin.
51 j.vol.¶†Predicta tñ fallunt in hipoteca q̃ cõpetit ꝓ legatis, qꝛ illa ꝫ heredes testatoris nõ daꝫ insolidũ sed solũ ꝓ portionibus hereditarijs ad instar psonalis actionis,vt.l.j.i fi.& ibi no. Bar.C.cõmu.de leg.& Bar.in.l.legatoꝝ.in prin.ff.de leg.ij.lz alias ꝫ heredes debitoris hypoteca in bonis defuncti cõpetat insolidũ,vt.l.j.& ibi Bar.C.de here.act.& l.j.& ibi per doc.C.si
52 vnus ex plu.here.credi.vel debi.¶†Becia ꝯclusio est qõ hipoteca ꝯstituta ꝓ grano vino & oleo simpliciter extẽdit̃ ẽt ad incremẽtũ seu estimationẽ q̃ creuit a tpe more.iuꝛ.l.vinũ.ff.si cer. pet.Nã illud incremẽtũ seu interesse venit p officiũ iudicis a tẽpore more,vt.l.si seruũ.§.fi.ff.de verbo.obli.& not.Bar.in.d.l. vinũ.in vlti.col.in ver.veniamus ad vltimã partẽ &c.& sicut tale interesse qõ venit officio iudicis rõne rei promisse pp moram auget obligationẽ fideiussoris qui simpliciter intercessit vt not. Bar.in.l.fi.in vlti.col.in versi.pro declaratione &c.ff.de eo qõ certo loco in sua distinctione in tertio casu ita & dicẽdũ est de hipoteca simpliciter accepta,qꝛ id qõ dꝫ isto casu in fideiussore est ẽt dicendũ in pignore & hipoteca vt no.Bar.in.l.solutũ.§.si in sortẽ.ff.de pig.actio.& de materia estimationis q̃ crescit pp moram.iuxta terminos.d.l.vinũ,vide pulchrũ ꝙsi.ccxx.ponderatis bis.vj.vol.&c.secus aũt esset de eo qõ creseceret ex cõtumacia debitoris.iuxta.l.j.ff.de in litẽ iur.vbi vide &c.¶Alind aũt esset dicẽdũ si hypoteca taxatiue fuisset ꝯstituta ꝓ grano tñ, qꝛ tunc nõ teneret̃ ꝓ augmento,& hoc modo puto procedere id qõ vult Roma.in ꝙsi.xvij.in casu proposite &c.qõ ꝑma facie vide batꝫ ꝫriari premissis,pro qua cõcordia faciunt etiã nota.s.in.v.
53 parte.j.membro.nn.xiij.vbi vide.¶†Undecima ꝯclusio sit q creditor nõ potest propria auctoritate occupare hipotecam sed debet precedere decretũ vel auctoritas iudicis nisi forte imineret suspitio fuge debitoris vel sup hoc esset factum pactũ, alias incideret creditor in penam,vt est tex.& ibi gl.Bal.& Sal.in. l.pignoris.C.de pig.actio.& ibi est glo.plenissima de hoc.

❦ SVMMARIVM ❦

1 Hypotecaria quibus personis competant & contra quas & pro quibus rebus.
2 Juramentum qualiter deferatur in hipotecaria & creditore in litem iurante condemnabitur debitor & in quantum.
3 Jnfm in litẽ in mria hipotecarie diuersimode consideratur.
4 Agens hypotecaria ex obligatione generali contra tertiũ possessorem potest vnam rem insolidum eligere.
5 Emens rem a debitore vt satisfaciat creditori si nõ satisfaciat tenetur hypotecaria.
6 Hypotecaria contra debitorem potest cumulari cuꝫ personali.
7 Hipotecaria daꝫ ꝫ tertiũ possessorẽ in subsidium ad pretium re prescripta vel perempta qñ ille possidet ex causa lucratiua.
8 Actio hipotecaria daꝫ ad bona sita extra territoriũ cõtractus.

¶Secundum membrum.viij.partis principalis.

¶ Equitur modo secundum membrũ istius octaue partis principalis. Jn q̃ videndum venit quibus personis & contra quas personas,& pro quibus rebus competat actio hipotecaria.¶†Et primo clarus est q competit creditori cui bona sunt hipotecata.vt iusti.de actio.§.item seruiana versiculo quasi seruiana,itez cõpetit heredibus creditoris,vt.l.j.C.si vnus ex plu. here.credi.vel debi.& istis competit hipotecaria directa. Jtez competit cessionario vel emptori pignoris & hipotece iuxta totum titulum.ff.& C.de heredi.vel actio.ven.faciunt no.per glo. & Bar.in.l.si pignori.ff.fami.hercis.per Bart.& Pau.de ca. in.l.si heres pecuniam.ff.ad trebe.& in.l.arristo.ff.que res pig. oblig.poss.Jtem competit alteri creditori cui primus creditor obligauit suum nomen debitoris.iuxta.l.nomen.C.que res pig. obli.pos.vel cui pignus pignori dedit.iuxta.l.grege.§.cum pignori.ff.ꝺ pig.& totũ titulum.C.si pi.pig.datũ sit,& istis casi.ista hipotecaria est vtilis q̃ directo competebat principali creditori vt habetur in dictis locis, competit autem ista actio contra principalem debitorem,vt.l.persequutione.& auctentica hoc si debitor.C.de pignori.Jtem competit cõtra heredes debitoris, vt.l.j.& ij.C.si vnus ex pluri.here.credi.& debi.item contra tertium possessorem,quia est realis & sequitur fundum,vt.l.pignoris.ff.de pig.& ibi Barto.& l pignoris.C.eod.titu.& ibi Bar. & Bal.item contra nomen debitoris obligatum.d.l.nomen.et ibi Bar.& alij datur autem ad rem pignori datam,& ad omnia que comprehenduntur in expressa,seu tacita obligatione vt apparet ex his que dicta sunt.s.in secũda parte principali.in.iij. mẽbro vbi posui ea que possunt in specie obligari,& in.d.ij.pte. in quarto mẽbro,vbi posui casus in qbus a lege inducitur tacita hyp.& ex his q̃ posui.s.in.d.ij.pte.in.ij.membro vbi posui ea que veniant in generali obligatione,in omnibus enim casib⁹ not.in.d.locis & pro rebus in illis expressis cõpetit hipo.datur ẽt ad recuperandã pos.a qua cecidit creditor tam pignore q̃tionali q̃ pretorio,vt.l.j.C.de preto.pig.Jtẽ daꝫ ẽt pro legatis iuxta.l.j.C.com.de leg.Jtẽ daꝫ ẽt si pignus vel hipo.esset data ob aliquã turpẽ cãm,qꝛ hipo.nõ fundatur in ꝫctu,sed datur ad rem vt tenet gl.in.l.ij.C.de q̃di.ob tur.can.& hꝫ ꝓ Bar.& alios in.l.j.ff.eo.tit.& in.l.iurigẽtiũ.§.si ob maleficiũ.ff.de pac. Alios
2 casus ponam.j.¶†Scꝺo in materia dubitaꝫ an si cõuentus hipoteca.dolo desijt posse restituere rẽ an isto casu creditor possit iurare in litẽ & q̃tus debeat q̃dẽnari quãti creditor iuranit & breuiter rñdeꝫ q sic vt est tex.in.l.si fundus.§.in vẽdicatione. ff.de pig.& ibi glo.& Bar.& hoc est vex ẽt si creditor in libello petijsset possessorẽ q̃dẽnari alternatiue vel ad restituẽdũ rẽ vel ad solnẽdũ debitũ.Nã licet videreꝫ dicẽdũ non esse locũ iuramento in litem ex quo petitũ est condẽnari ad solnẽdũ debitum cũ tale iurm presteꝫ solum qñ possessor desijt posse restituere rẽ dolo.vt.l.in actionibus.ff.de in lit.iur.Tamen cũ solutio debiti veniat in actione hipotecaria ex natura obligationis cũ possessor volens possit illud soluere.l.mulier.ff.qui pot.in pig.ha.& l. paulus.§.fi.ff.quib.mo.pig.vel hipo.sol.Jdeo si q̃tus nõ restituat rẽ neq; solnat debitũ & desierit posse restituere ex dolo, poterit creditor ob restitutionẽ non factã iurare in litem quanti sua interfit ob rem non restitutã,ita declarat Bar.in.d.§.in vẽdicatione,& sequitur Sali.dicẽs in actione hipoteca.nõ esse in obligatione soluere debitũ sed esse in facultate solnẽdi,qꝛ possessor põt si vult illud soluere,sed in obligatione esse restitutionez rei hipotecate.ex predictis ergo cõcludit̃ q quando reus cõuẽtus hipotecaria dolo desijt posse restituere rez creditor iurat ꝫ eum in litem quanti sua interfit & predicta militant quãdo agitur contra tertium possessorez. 3 ¶†Sed si agatur hipotecaria contra debitorem & ipse dolo desierit possit restituere creditor non poterit iurare in litem ꝫ eum quanti sua interfit, sed solum quantum est creditũ suum cũ vsuris sibi debitis,vt est tex.& ibi declat Bar.in.d.l.si fundus.§.si pluris.ff.de pig.& optius tex. in.l.si inter.§.fi.eod.ti.vbi ponitur ista dria inter iuramentum in litez q defertur creditori cõtra tertiũ possessorez dolo desinẽtem posse restituere,& illud q defertur cõtra debitorez,vt.s.ꝫ tertiuz possessorẽ iuretur quãti interest creditoris,ꝫra vero debitorem non iuretur vltra debitum. ¶Et ratio differentie est,

qz illud qđ creditoz qsequit a tertio possessoze vltra suũ debitũ, tenet postea restituere debitori p directã pignoratitiã, sed istud in debitoze quento cessat, ideo ꝯ eũ nõ debet exigi nisi qz est debitũ. d.l.si iter. §.fi. ⁊ declarat Bar. in. d.l.si fundus. §.si pluris ⁊ ibi sequit Saly. ⁊ Alex. ¶ In vno tñ casu ét qñ agitur ꝯ debitoze poterit creditoz iurare in lite vltra debitũ hipotecarium, vcz qñ creditoz esset ét creditoz chirographarius, nã si creditoz cecidit a possessione pignoris ⁊ illa reuersa sit ad debitoze interesset dicti creditoris vltra debitũ hipotecariũ pignus sibi restituti vt posset illud retinere pro credito chyrographario. iuxta. l. vni. C. si ob chyrogra. pecu. ⁊ ideo isto casu ꝯ debitoze q dolo desyt posse restituere, posset creditoz iurare i lite quãti sua interest respectu debiti chyrographarij ⁊ sic vltra debitũ hypotecariũ,
4 ita declarat Bar. in. d.l.si inter. §.fi. ⁊ ibi ét Sal. ¶ †Tertio in mria est ét notãdũ qp creditoz habens generalẽ hypotecã in oibus bonis debitoris, potest eligere vnã rẽ ex pluribus agendo hypotecaria ꝯ tertiũ possessoze cũ oia bona sint insolidũ obligata, vt sepius dcm̃ est. s. ⁊ hr̃ p Bar. in. l. moschis. ff. de iure fis.
5 cũ qcordantijs de qbus ibi per Alex. ¶ †Quarto notandũ est qđ dicta actio hipotecaria cõpetit ét ꝯ emptoze q rẽ hypotecatã emit a debitoze vt satisfaceret de ptio creditori, nam si postea nõ satisfaciat queniri põt hypotecaria a creditoze vt est tex. in. l. distractis iuncta auc. sequenti. C. de pig. ⁊ ibi hoc not. Bald.
6 ¶ †Quinto adde in mria qp creditoz agens ꝯ debitoze põt cumulare actionẽ psonalẽ ⁊ hypotecariã qñ debitoz possidet. l. psequutione, ⁊ ibi Bar. ⁊ doc. C. de pig. ⁊ eodẽ modo qñ ageret ꝯ fideiussoze possidentẽ pignus vt p gl. in auc. hoc si debitor. C. de pig. ⁊ ibi Bar. quã legit cum. l. psequutione pcedente. in. ij. col. in versi. vlterius q̃ro. ¶ Et pdicta pcedunt ét si libellus eẽt productus in psonali actione dũtaxat, nã opposita exceptione p scriptionis. xxx. anno. creditoz poterit cumulare hipotecariaz, qz ex ista cumulatione nõ ledit reus debitoz, ⁊ ideo cumulari potest vt colligit ex gl. in. l. nemo ex bis ff. de reg. iur. arg. l. pe. ff. q̃ res pig. obli. pos. ⁊ qz vbi duo pp vnuz ibi vnũ tm̃. l. q libertatis cãm. §. seruus. ff. de euic. merito hic fingit vna petitio ⁊ non plures, ita not. Bal. in repe. l. edita in mria cumulationis. in. v. q. ⁊ adde Bal. in auc. ꝯ rogatus. C. ad treb. ⁊ qp cumulari possint psonalis ⁊ hypotecaria ꝯ debitoze est tex. in auc. de fideius. §. fz
7 neqz colla. j. ⁊ no. glo. fi. in. d.l. nemo ex bis ad fi. ¶ †Sexto dicta actio hipotecaria dat̃ ꝯ venditoze rei hipotecate ptendente cãm̃ lucratiuã in subsidiũ (qñ res hipotecata esset ptcripta vel perempta) ad ptium illius vt p gl. Bar. Saly. ⁊ alios. in. l. j. ff. de distra. pig. ⁊ late dixi. s. in. v. parte. j. meb. ⁊ in. iiij. meb. scde
8 partis. ¶ †Septimo dicta actio hipotecaria dat̃ ét ad bona ita extra locũ ꝯctus vt est glo. no. in auc. vt oes obed. in. prouin. §. hec considerantes in glo. in versi. hipoteca colla. vj. ⁊ sic debitor sortit̃ fozꝑ in loco ꝯctus etiam quo ad bona existẽtia extra illum locum, qñ agitur hipotecaria, ita dicit ibi glo. ⁊ illam valde notat ⁊ dicit tenendam menti Bald. in. l. ij. in fin. C. manda. ¶ Plures alij casus in hac pte possent cumulari circa psonas ⁊ res in qbus datur hipotecaria, sed oes sunt relati. s. in suis locis, ne igitur idẽ sepius repetat̃ his paucis ero contentus.

SVMMARIVM

1 Actio dotis non oritur constante matrimonio nisi in casu emergentis inopie mariti.
2 Actio hypotecaria in contractu emptionis pro euictione non oritur nisi secuta euictione.
3 Hipotecaria in legato conditionali vel in diem non oritur nisi purificata conditione. Idem in quacunqz obligatione.
4 Hipotecaria in fideicommisso vniuersali facta restitutione verbali adhuc competit, facta autem restitutione reali non.
5 Hipotecaria in ꝯctibus puris oritꝛ a die obligationis cõtracte.
6 Probanda quando agitur hipotecaria contra debitorem.
7 Agens hipotecaria contra heredem debitoris cuius bona defunctus obligauit quid probare debeat.
8 Agens hipotecaria cõtra tertiũ possessoze que ꝓbare debeat.
9 Dispositio. l. apud celsum. §. de auctoris. ff. de doli exceptione quo casu procedat.
10 Emens non dicitur confiteri rem quam emit esse vẽditoris, nec hoc tenetur confiteri si conueniatur.
11 Creditoz agens hipotecaria contra tertium possessozem nõ habentem causam a debitoze quid probare debeat.
12 Actio realis vel personalis in rem scripta competens contra actozem competit etiam contra eius singularem successozẽ.
13 Actio hipotecaria vtilis competit vbi reconualuit quia debitoz successit domino rei obligate.
14 Hipotecaria directa datur quando debitoz tempore obligationis emerat ſ nõdũ erat sibi res tradita ſ fuit tradita postea.
15 Hipotecaria directa competit quando debitoz obliganit rem sub conditione si res sua fieret, ⁊ postea fuit acquisita.
16 Hipotecaria directa competit ex obligatione generali in bonis postea acquisitis.
17 Hipotecaria non competit ad possessionem obligatam si debitoz illam amisit ⁊ fuit occupata per alium.
18 Hipotecaria an ⁊ quibus casibus locum habeat pro possessione amissa per debitozem.
19 Interdictũ saluianũ vtile qpetit cuilibet creditori hipotecario.
20 Actio hipotecaria quemadmoduz diuersimode intentatur, ita diuersimode libellus in ea concipitur.
21 Libellus in hipotecaria directa vel vtili alternatiue conceptus an non declaratus procedat.
22 Libellus in actiõe hipotecaria diuersimode venit qsiderãdus.
23 Res illa dicitur esse in bonis quando agitur ad illam licet non possideatur ⁊ si possideatur cum exceptione.
24 In libello hipotecario quid ⁊ qualiter sit concludendum.
25 Dominium qualiter in actione hipotecaria probetur.
26 Forma libelli hipotecarij i quo differat a forma libelli vtilis saluiani interdicti.
27 Sententia in iudicio hipotecario cuius forma esse debeat.

¶ Tertium membrum. viij. partis principalis.

Sequitur tertiũ mẽbrũ istius octaue partis principalis, in qua videndum est primo quando oriatur actio hipotecaria Secũdo que sint probanda ad obtinendum in ea. Tertio de modo libellandi circa illã ⁊ circa saluianum interdictum ⁊c.
1 ¶ †Primo itaqz notandum est qđ actio de dote cõpetens ad eius restitutionẽ, nõ oritur constante matrimonio, sed demũ eo soluto, nisi in casu inopie mariti vel alterius obligati ad restitutionẽ dotis, ita late disputando concludit Alex. dicens hãc esse cõem opi. in. l. si cõstante. §. j. in duabus vltimis col. ff. so'u. mat. ⁊ ratio est qz mulier dicitur creditrix pro dote qditionaliter, vcz si matrimonium soluatur morte mariti vt ibi habetur, ⁊ ideo pẽdente conditione non orit̃ actio. l. cedere diem. ff. de verbo. sign. ¶ Item etiã firmat Alex. in consi. cvj. visis ⁊ opportune. in. j. col. in. v. vol. Oritur ergo actio de dote ipsi vxori stati sol. mat. morte viri, non expectato lapsu anni, qui indulgeꝛ marito ⁊ eius heredibus ad restitutionẽ dotis miserationis causa. iuxta. l. vni. §. actio. C. de rei vxo. acti. qz iste annus nõ inest actioni vel obligationi, sed datꝛ miserationis cã iõ no ipedit natiuitatẽ actionis ¶ Et ꝓbatꝛ istud qz solu. matri. statim incipit currere ꝑscriptio ꝯ actionẽ de dote, vt. l. in rebus. §. fi. C. de iure do. qđ vtiqz non esset si tũc actio orta nõ esset. l. cũ notissimi. C. de ꝑscrip. xxx. an. qz nõ valẽti agere nõ currit ꝑscriptio. l. j. in fi. C. de anna. excep. ¶ Et sicut actio de dote non orit̃ nisi demũ solu. matri (vt dcm̃ est) ita dom̃ ẽ in actione hipotecaria q̃ orit̃ ex expssa vel tacita hipotheca pro dote, qz actio hipotecaria a principio nõ nascit̃ nisi prius nata principali obligatione psonali cui ipsa accedit, vt p Bar. in. l. fideiussor obligari. i prin. ff. đ fideius. ⁊ istud firmat Bal. nouel. in tractatu dotis. in. x. parte. pn. i. xvj. ⁊ vlti. limi. ¶ Ubi tñ declarando dt qp lz hipotecaria ꝑ dote nõ oriatꝛ cũ actione psonali nisi demũ sol. mat. Tñ qp ex tũc retrotrahit̃ ad tps ꝯcti mrimonij, qz dicta obligatio dotis restituende ꝯbit̃ sub quadã qdone, vcz si mrimoniũ soluatur, q̃ qditio cuz sit casualis retrotrahi dz prout est regulare in qtractibus quod conditio purificata retrotrahatꝛ ad die cõtractus, vt. l. potior. ⁊. l. q balneũ ff. qui po. in pig. hab. vt ibi p eum ⁊ sepissime dictum fuit. s.
2 ¶ Similiter dom̃ est in actione euictionis; qz etiam illa nõ nascit̃ ante sequtã euictionẽ. l. habere licere. ff. de euic. ⁊. l. q rem. C. eo. ti. ⁊ similiter hipotecaria ꝑ euictione tunc demũ nascit̃ per rõnẽ. s. adductã in ꝓximo pcedẽti articulo, ⁊ ita no. Alex.
3 in. d. qsi. cvj. in. j. col. v. volu. ¶ Idẽ ét dom̃ est in legato qditionali vel in die qz ante purificatã conditionem vel die nõ orit̃ actio in rem nec hipotecaria pro dicto legato, ita no. Bal. in l. j. in. ij. col. in ver. quero nunquid añ diem certã ⁊c. C. commu. de leg. ¶ Et idem dom̃ est in quacunqz alia obligatione conditionali vel in die, vt. s. non oriatꝛ hipotecaria nisi demum purificata qditiõe vel die, vt est tex. ⁊ ibi gl. Bar. ⁊ alij in. l. grege. §. pe. ff. de pig. Si tñ egisset creditor pendẽte qditione ⁊ ꝓpterea

ſuccubuiſſet,ſi poſtea purificet ꝙditio tex᷑ agere poterit nec ei obſtabit exceptio rei iudicate vt ibidem eſt tex. ꝛ vult glo. ibi in verb. agere. ¶ †Sed dubitaꝫ an in fideicõmiſſo vniuerſali purificata ꝙditione,poſſit fideicõmiſſarius agere hipotecaria ſcã reſtitutione ꝓbari,añ reſtitutionẽ realẽ,ꝛ Bal. i. d. l. j. in prin. C. cõmu. de lega. in verſi. q̃ro nunqd ex fideicõmiſſo vniuerſali ꝛc. tenet q̃ ſic. mouet᷑ ꝑ tex. in auc. q̃ rogatus. C. ad treb. vbi eſt tex. expreſſus q̃ fideicõmiſſario vniuerſali cõpetit hipotecaria ꝓ rebus fideicõmiſſo ſubiectis,ꝛ glo. ibi in ver. in rẽ dubitat qũo poſſit cõpetere talis hipotecaria cũ videant᷑ res eſſe ſue. ꝛ ideo nõ vr̃ poſſe dici q̃ dicte res ſint obligate ipſi fideicõmiſſario. l. ſi rẽ alienã. ff. de pig. acti. ꝛ l. neq̃ pignus. ff. de reg. iur. vñ gl. ibi reputat iſtud mirabile,ꝛ nõ obſtat. d. l. neq̃ pignus,q᷑ vt declarat Sal. in. d. auc. q̃ rogatus. in. iij. oppo. ꝛ ſentit ibi bal. in verſi. itẽ no. q̃ in eadẽ re. ad hoc rñderi põt q̃ ante reſtitutionẽ realẽ factã fideicõmiſſario vniuerſali ꝑ ſolã verbalẽ reſtitutionẽ fideicõmiſſarius nõ acq̃ſiuit pfectũ ꝛ ve᷑ dñiũ,ꝛ ideo reſpectu iuris q̃ ſibi defecit in rebus fideicommiſſo ſubiectis pñt ille res dici obligate ipſi fideicõmiſſario. argu. etiã text. in. l. ex ſextãte. §. latinus. ff. de excep. rei iudi. ꝛ ibi eſt gl. no. in ver. ꝙſtituto q̃ ita intelligit vez q̃ donec qs nõ eſt plene dñs rei non obſtat. l. neq̃ pignus,ꝛ ita intelligit. l. in reb⁹. C. de iu. do. ¶ Iſtaz ẽt intelligẽtiã firmat Pau. de ca. in. l. j. in. j. col. in ꝓſi. Sz oppono extra glo. vr̃ ꝛc. C. cõmu. de lega. vbi dicit q̃ illa regula q̃ dicit q̃ ſemel meũ amplius effici meũ nõ põt vt inſti. de leg. §. ſz q᷑nr̃o,pcedit qñ res eſt pfecte mea ꝛ mihi acq̃ſita ꝑ regulas iuris,ꝛ ideo nõ bz locũ i re legata q̃ acq̃rit ipſo iure ſine traditiõe extra regulas iuris. ¶ Cõcludit ergo q̃ fideicõmiſſarius vniuerſalis poſt factã reſtitutionẽ verbalem poſſit agere hipotecaria ſed nõ poſt factã reſtõnem realẽ q᷑ tũc pfecte eſſet dñs,vt. l. reſtituta. ꝛ l. fcã. in prin. ꝛ ibi no. ff. ad treb. ꝛ ita tenẽdũ puto, q̃uis Jaſ. in. d. l. j. in. vij. limi. C. cõmu. de leg. reliquerit articu. indeciſum dicẽdo nunq̃ de eo fuiſſe bene clax ꝛ nunq̃ audiuiſſe decidi ꝑ aliquẽ. ¶ †In aliis aũt obligationib⁹ ꝛ q̃ctibus puris,dicẽdũ eſt q̃ hipotecaria oriat᷑ indiſtincte a die orte obligationis pſonalis vt hr̃ in. l. res hipotece. ff. de pigno. ꝛ l. grege. §. pen. cũ. l. ſeq. eo. ti. ꝛ faciunt no. ꝑ Bar. in. l. fideiuſſor obligari. in prin. ff. de fideiuſſo. ¶ †Scdo loco in iſta tertia parte octauе pris principalis videndũ eſt q̃ ſint ꝓbãda in hac actione hipotecaria,ꝛ in hac pte cõplectẽdo totã materiã ꝛ diſtincte ꝛ clare ꝑ cedẽdo ponã ſeptẽ ꝙcluſiones. ¶ Prima igit᷑ ꝙcluſio ſit q̃ qñ agit᷑ q̃ debitorẽ principalẽ hipotecaria qđ ſi hipoteca fuit ſpecialis de aliqua certa re,debet ꝓbari qđ debitor tpe obligationis illã poſſederit,ſi aũt hipoteca fuit generalis oĩum bonorum ſufficit ꝓbari qđ poſt q̃ctã obligationẽ debitor aliqñ poſſederit, ita ꝓbat tex. no. in. l. ꝛ q̃ nõdũ. §. j. ff. de pig. ꝛ iſto caſu nõ eſt neceſſe probare ꝺ dñio vel quaſi debitoris,ſed vt dcm̃ eſt ſufficit ꝑ bare illius poſſeſſionẽ,dũmodo creditor agens alleget in ſuo libello ꝛ in poſitionibus dñium debitoris,nã abſq̃ alia ꝓbatione reſultat ꝓſumptiua ꝓbatio dñij. Alꝝ ſi nõ poneret᷑ de dñio debitoris,creditor agens ſuccũberet nõ obſtãte qđ ꝓbaſſet poſſeſſionẽ. ita no. Bar. in. l. rẽ alienã. in. ij. col. in ꝓſi. q̃ro circa iſtã partẽ ꝛc. ff. de pig. act. ꝛ Ang. de are. inſti. de actio. §. itẽ ſeruiana. in. iij. col. ꝛ rõ iſtius deciſionis eſt q̃ qñ debitor q obligauit cõuenit᷑ a creditore hipotecaria nõ põt refricare q̃ſtionem dñij vel excipere ꝛ negare ſe nõ eſſe dñm,q᷑ ita excipiendo repelleret᷑ ꝑ replicationẽ doli vt eſt tex. ꝛ ibi no. ꝑ doc. in. l. ſi inter. §. j. ff. de pig. ꝛ ideo ſufficit ꝓbare poſſeſſionẽ ꝛ allegare dñiũ debitoris ex quo ꝑ eo ꝓſumit᷑,nã ꝓſumptio non regrit ꝓbationẽ, ſed ſufficit eã allegare vt ꝑ Bar. in. l. ſi adulteriũ cũ inceſtu. §. idez pollioni. ff. de adul. ¶ Būtñ dcm̃ eſt q̃ ſufficit ꝓbare poſſeſſionẽ debitoris intellige tu dũmodo ꝓbet eũ bona fide poſſediſſe, vez q̃ eã poſſedit vt ſuã ꝛ ſic bona fide. inxta. l. titia. ff. de ſol. nã cũ poſſederit bona fide ꝛ vt ſuã ꝓſumit᷑ dñs vel quaſi, vt. l. j. C. ꝺ patui. fil. ꝛ l. ij. C. ne vxor ꝑ ma. ꝛ ita in ꝓdictis firmat Sali. in. l. cũ res. in. v. col. C. ſi alie. res pig. da. ſit. ¶ Illud aũt q̃ dcm̃ eſt eſt q̃ debitor quentus hipotecaria non põt negare ſe dñm. per d. l. ſi inter. §. j. ff. de pig. Intellige tu ꝓcedere qñ debitor obligauit in ſpecie aliquam certã rẽ,nã cũ obligauerit illã expreſſe vt ſuã,ſi nunc negaret illã fuiſſe ſuam ꝛ ſe nõ fuiſſe dñm conniceret᷑ de mẽdacio ꝛ repelleret᷑ exceptiõe doli. d. l. ſi inter. §. j. ꝛ d. l. rẽ alienã. in fi. ſecus aũt eſt qñ debitor oia ſua bona obligaſſet in genere. Nã tunc quentus ſup vna re in ſpecie nõ prohibetur debitor excipere qđ illa res nõ fuerit ſua,ſed alterius, dũmodo nominet eũ cuius dicit illã rem eſſe,ꝛ probet ſe fructus pcipere noie illius,alꝝ ſi hoc nõ probaret ex quo poſſidet ꝛ res preſumitur eſſe ſua ſuccumberet ꝛ deberet condemnari,iuxta not. in. l. ij C. vbi in rem act. Et facit q̃ cũ ſit preſumptio pro creditore agẽte q̃ debitorem onus probandi tranſfertur in debitorem. l. ſine poſſidetis. C. de proba. Sed ſi debitor excíperet q̃ illa res non ſit ſua ꝛ noiaret dñm ꝛ probaret abſolueretur, quia in generali obligatione nõ conuincitur de mẽdacio,prout in ſpeciali,q᷑ ſtãt iſta ſimul q̃ veraciter debitor obligauerit omnia ſua bona,ꝛ q̃ iſta res ad q̃ in ſpecie agitur non fuerit,nec ſit debitoris,ꝛ ideo ceſſat diſpoſitio. d. l. ſi inter. §. j. ꝛ d. l. rẽ alienã. §. fi. Et ita refert ꝛ firmat Saly. in. d. l. cũ res. in. v. col. C. ſi alie. res pig. da. ſit. ꝛ in. l. rẽ alienã in. pe. col. ff. de pig. ac. ꝛ ibi Ale. in apoſt. ad bar. ꝛ Ang. de are. inſti. de act. §. itẽ ſeruiana. in. iij. col. in verſi. ꝛ ꝑdicta procedunt in ſpeciali hipoteca. ¶ Itẽ creditor agens hypotecaria q̃tra debitorem debet etiam probare q̃ debitor conuẽtus poſſideat etiã tẽpore moti iudicij,q᷑ cũ iſta ſit actio in rẽ, vt. l. pignoris. ff. de pig. ꝛ l. pignoris. C. eod. titu. requiritur quod reus quentus poſſideat,vt. l. j. C. vbi in rẽ act. ꝛ l. j. C. de alie. iu. mutan. cau. fac. ꝛ ita in ſpecie tz Pau. de ca. in. d. l. rez alienã. in pe. col. in verſi. qualiter aũt ꝓbet,qđ nota ne erres. ¶ †Secũda cõcluſio eſt q̃ quando debitor obliganit rem illius qui poſtea fuit heres debitoris obliganit tñ illam vt propriam non vt alienam,tunc ſi creditor agat q̃tra illum qui eſt dominus rei modo effectũ heredẽ debitoris hipotecaria heres nõ poterit refricare queſtionem dñij,ſicut non poſſet ipſe debitor defunctus q᷑ iſto modo detegeret᷑ mendaciũ defuncti,ꝛ ideo iſto caſu ſufficit ꝓbare poſſeſſionẽ defuncti tẽpore q̃cte obligationis ꝛ de preſenti poſſeſſionẽ heredis deducẽdo ꝛ allegãdo etiã eius dñiũ,vt. §. in precedẽti cõcluſione dcm̃ eſt in principali debitore,vt de hoc eſt tex. in. d. l. rẽ alienã. in fi. ꝛ ibi ꝑ doc. ff. de pig. ac. ¶ Silr idem dicẽdũ eſſet ſi defunctus feciſſet dictã obligationẽ ꝛ cõtractum nomine heredis ꝛ promiſiſſet de rato ꝑ eo. tunc enim teneretur heres habere ratũ dictum cõtractum ꝛ ſufficeret eadem probatio de qua. §. Ita not. Pau. de ca. in. l. ſolutũ. §. ſolutã. in prin. ꝛ in. d. l. rem alienã. in. ij. col. in verſi. ex ſecũda pte. ff. de pig. act. ¶ Sed ſi extra iſtos duos caſus defunctus obligaſſet rem q̃ nõ erat ſua,ſed erat illius q poſtea fuit ſuus heres an tunc reconualeſcat pignus ꝛ cõperat hipotecaria. habeb᷑ per glo. in. d. l. rem alienã. ꝛ ibi Saly. ponentẽ plenã diſtinctionẽ. in. iij. col. ꝛ late poſui. §. in. ij. parte principali. in. ij. mẽbro. numero. lv. vbi vide. ¶ †Tertia ꝙcluſio eſt q̃ qñ agit᷑ hipotecaria q̃ tertiũ poſſeſſorem ſeu aliũ ſingularẽ ſucceſſorẽ habentẽ cauſaz in pignore ſeu hipoteca a principali debitore qđ ꝑz magis verã opini,tenetur creditor probare de dominio directo vtili vel q̃ſi debitoris. Et hoc ſiue ille ſucceſſor pretendat cãm lucratiuã ſiue oneroſaz,ſiue nullã cãm. Iſtã opi. tz Bar. in. d. l. rem alienã. in. ij. col. ff. de pi. acti. ¶ Reprobata opi. Cy. in. l. cũ res. C. ſi alien. res pign. da. ſit. q̃ ibi Bar. ſequutus fuit,ꝑz q̃ opini. diſtinguebat inter cãm lucratiuã ꝛ cãm oneroſaz. Nã in lucratiua dicebãt ſufficere ꝓbationẽ q̃ ſufficit q̃ debitorẽ principalẽ,vt dictũ fuit. §. in. j. ꝙcluſione. in oneroſa aũt dicebãt regri ꝓbationẽ dominij vel q̃ſi. ar. l. apud celſum. §. de autoris. ff. de doli exce. vbi hr̃ q̃ dolus autoris obſtat ſingulari ſucceſſori qñ vult vti acceſſione ſui autoris. ¶ †Ad qđ rñdet bar. in. d. l. rẽ alienã q̃ diſpoſitio. d. §. de autoris bz locum qñ ſucceſſor ſingularis agit,tũc. n. dolus autoris obſtat ſingulari ſucceſſori,ꝛ bz locum. d. §. de autoris. Non aũt bz locũ qñ ſucceſſor poſſidet ꝛ quenit᷑ in iudicio. q᷑ tũc ei indiſtincte nõ nocet dolus autoris,vt. l. an vitium. ff. de diuer. ꝛ tẽpo. preſc. ꝛ no. in. l. ij. §. j. ff. ꝺ doli exce. vñ cũ in terminis noſtris tertius poſſeſſor poſſideat ꝛ queniat᷑ hipotecaria, nõ aũt agat, non dz ei nocere dolus autoris ita no. Bar. in. d. l. rez alienaz. ¶ Saly. vero in. d. l. cũ res. ꝛ in. d. l. rẽ alienã approbat opin. Bar. inquãtũ Bar. reprobauit diſtinctionẽ Cy. inter cauſam lucratiuã ꝛ cãm oneroſam. ¶ Sed inquãtũ Bar. ꝙcluſit qđ in diſticte creditor agẽs hipotecaria q̃ tertiũ poſſeſſorẽ habẽtẽ vel nõ habẽtẽ cãz a debitore teneat᷑ ꝓbare ꝺ dñio debitoris,ipe ſal. tz q̃riũ ꝛ in hoc ipſe dicit q̃ ſufficit ꝓbare q̃ tertiũ poſſeſſorẽ habentẽ cãm a debitore qđ debitor bona fide poſſederit,abſq̃ eo quod de alio illius titulo probetur,ꝛ monet᷑ Saly. q᷑ ex quo cõſtat iudici q̃ tertius poſſeſſor dictã rem accepit a debitore vt ꝑ priaz ipſius debitoris,ſicut debitor excipiẽdo q̃ res nõ fuit ſua repellitur replicatione doli propter mendaciũ. l. ſi inter. §. j. ita dz repelli tertius poſſeſſor qui dictam rem accepit vt propriam debitoris,ꝛ iſtud corroborat Saly. pluribus aliis rõnibus per ſua ſinis q̃ cludendo q̃ poſſeſſor habens titulũ a debitore videtur fateri debitorẽ eſſe dominũ. ¶ Sed iſtis non obſtantibus opinionem Bar. in. d. l. rem alienã. tz Ang. de are. inſt. de ac.

in. ℣. ité seruiana, ⁊ dicit illã in practica obseruari ꝓterq̃ in casu
qñ appareret debitorẽ alienasse i tertiũ possessorẽ cũ ꝑticipatio
ne fraudis in damnũ creditoris ꝑm Bal. in rub. C. q̃ in frau. cre
di. Et mouet Are. ad hoc tenẽdũ qz creditor ꝓtendit tm̃mõ ius
in re. vcz hip. q̃ nõ tribuit titulũ habilẽ ad acqsitionẽ dñij vel ad
vsucapionẽ, sed ex ea põt solũ ꝙseq possessionẽ, vt. l. si cũ vendi
tor. in pr̃in. ff. de euic. ¶ Tertius añt possessor q emit bona fide
bz titulũ ⁊ possessionẽ de pñti ergo tanq̃ hñs pinguiora iura dz
obtinere, sicut in simili dr̃ in petitione hẽditatis q̃ nõ dat̃ ℣ titu
lo possidẽtẽ. vt. l. j. ⁊. ij. C. de peti. here. ⁊ facit illud qđ hr̃ in. l. si
ue añt. ℣. si duobus. ff. de publicia. Nec obstat ꝑm Are. qđ pñs
possessor q bz cãm a debitore nõ possit dicere rẽ nõ fuisse debito
ris, qz rñdet q possessor quentus istud nõ negat nec affirmat, sed
simplr dicit hr̃e titulũ a debitore vt in simili no. Bar. in publi.
10 in. l. põponius. ℣. si iussus. ff. de acq. pos. ¶ †Dictã ẽt opi. bar. i
d. l. rẽ alienã tz Ang. in. l. j. ff. de publicia. sup̃ gl. in ℵ. s. a nõ dño
vbi ex no. ibi ꝑ gl. colligit qđ emptor nõ cẽsẽt ꝙfiteri rẽ esse ven
ditoris, ⁊ iõ subdit qđ si emptor queniat̃ hip. sup̃ re empta a cre
ditore venditoris poterit negare rem fuisse illius venditoris nõ
obstãte qđ ab eo hẽat cãm ⁊ dicit se hoc de facto pluries ꝓacti
casse, ⁊ istã opi. ex fundamẽto Ang. tz ẽt Alex. in ꝙsil. cxv. viso
processu. in. vj. vol. in fi. vbi ẽt dicit quod Saly. q tenuit. i. d. l.
cum res. qđ hñs titulũ vel cãm ab aliquo censeat̃ fateri illũ esse
dñm fuit deceptus, qz eius fundamentum non ꝑbat̃ iure, sed im
mo ℣riũ est de iure ꝑ. d. gl. in. d. l. j. ⁊ ibi ꝑ Ang. ¶ Idem etiaz
firmat Alex. in ꝙsi. xliij. visis ⁊ põderatis. in. ij. col. in ℵ. si. pre
terea ad ꝑbandum locationem ꝛc. iiij. vol. ⁊ in ꝙsi. clxxxv. in cã
appellationis ꝛc. ij. col. ver. nec ẽt dictus. v. vol. vera ergo vide
tur ꝙclusio qđ licet qs hẽat cãz ab aliquo, si queniat̃ actiõe reali
possit negare illum a quo cãm habuit non fuisse dñm, sed in casu
℣rio vcz an ille a quo ego cãm habeo possit, negare ℣ me fuisse
dñm, dicendum est quod non vt tenent Bar. Bal. ⁊ alij in. d. l.
cum res. C. de proba. ⁊ Alex. in. l. cõmodare. in fi. apostille ma
gne. ff. commo. ⁊ in. l. si alienam post Bar. ibi ⁊ alios. ff. so. mat.
in. j. col. ¶ Ratio autem differentie inter primum, ⁊ ꝑm casum
est, qz in primo casu q̃ ille qui hz cãm ab alio negat eum a quo
causam habet fuisse dñm nõ allegat suam turpitudinem nec de
mendacio conuincitur in ꝓo añt casu qñ ille a quo ego hẽo cãm
negat se fuisse dñm detegit suam turpitudinem, ⁊ mendacium,
ita dicit Alex. in. d. l. si alienam. ¶ Et istam puto esse verã con
clusionem in hoc articulo ⁊ tenendam, ⁊ ꝑ eam apparet quod q̃
dam distinctio quam ponit Pau. de ca. in. d. l. cum res. in vlt.
col. in ver. no. istam gl. C. de proba. inquantum dicit quod si ter
tius possessor hñs cãm ab vno, queniat̃ ab alio aut ipse agat con
tra alium non ꝑhibet̃ negare illum a quo cãm hz fuisse dominũ
⁊ hoc modo ꝓcedant no. ꝑ gl. in. d. l. cum res, sed si ille q hz cãz
ab vno agat ℣ illum vel ab eo queniat̃ tunc ad inuicem non pñt
referre questionem dominij. non est vera, qz vt dictum est facien
da est dr̃ia an ille a quo quis habet causam neget se esse dñm, ⁊
non possit qz allegaret suam turpitudinem, an vero ille qui cau
sam hz ab alio neget illum fuisse dominũ, ⁊ possit, qz ex hoc nul
lam turpitudinem allegat, ⁊ hoc siue inuicem agant vel conue
niant̃, siue ℣ alios agant vel queniant̃ ab alijs, nam semp eadem
rõ militat ⁊ ita si recte aduertat̃ tz gl. in. d. l. cum res in gl. in ℵ
si. in vacuã. ¶ Similiter ꝑ ista tollit̃ quedam modificatio quaz
idem Pau. de ca. in. d. l. rem alienam dabat ad decisionẽ bar.
ibi vcz q decisio Bar. procedat qñ tertius possessor non allega
ret se hr̃e cãm a debitore. qz ex quo ipse hoc non allegat, nõ põt
ẽt allegari per creditorez, sed si tertius possessor allegaret se ha
bere titulum a debitore tunc non procedat opi. Bart. quasi vi
deatur tunc fateri rem fuisse in bonis debitoris, qz ista modifica
tio Pau. est verbalis potius q̃z realis, qz eadem ratio est. siue
titulus habitus a debitore ꝑbet̃ ꝑ creditorem siue alleget̃ ꝑ ip
sum possessorẽ. ¶ Et propterea tenẽda est ꝙclusio illa supra fir
mata tanq̃ verior ⁊ cõior q possessor quentus hip. a creditore,
etiam quod habeat titulum vel causam a debitore possit negare
debitorẽ fuisse dominum, qz negando hoc non allegat suam tur
pitudinẽ, ⁊ iõ creditor agẽs debet docere de dominio vel quasi
sui debitoris alias obtinere nõ põt, sed si causa ageret̃ cum debi
tore qui cãm ⁊ titulũ alteri ꝙcessit, siue debitor agat siue queniа
tur ⁊ siue iudiciũ sit inter ipsum ⁊ illũ cui cãm dedit siue sit inter
alios, non poterit ille qui cãm vel titulum dedit alteri negare se
fuisse dñm illius rei, qz hoc negando allegaret suam turpitudi
nem iuxta conclusionem Alex. in. d. l. si alienam, ⁊ alia. s. allega
11 ta. ¶ †Quarta ꝙclusio est que reddit̃ clara ex dictis in prece
denti ꝙclusione, qđ creditor hypothecaria agens ℣ tertiuz pos
sessorem non habentem causam a debitore dz probare de domi
nio directo vtili vel quasi sui debitoris in re ad quã agit. ⁊ in hoc
ꝙcordãt Cy. Bar. ⁊ Saly. ⁊ cõiter alij in. d. l. cũ res. C. si alie.
res pi. da. sit. ⁊ in. l. rẽ alienã. C. de pi. ac. ⁊ rõ istius ꝙclusiõis ẽ,
qz hip. nõ ꝙfert titulũ habilẽ ad dñij acqsitionẽ nec ad vsucapio
nẽ, sz solũ ad obtinẽdã possessionẽ. vt. l. si cũ vẽditor. in pr̃in. ff. de
euic. ⁊ iõ agẽs hip. dz fundare suã itẽtionẽ i titulo ⁊ iure sui de
bitoris, ⁊ illud ꝑbare q ipse debitor teneret̃ ꝑbare si vellet obti
nere ℣ talẽ possessorẽ. vt ẽ tex. ⁊ ibi no. ꝑ gl. ⁊ doc. i. l. si ab eo. ff.
de pi. ⁊ ita ẽt firmat Ang. de are. in. d. ℣. itẽ seruiana. in. iiij. col.
i ℵ. q̃rto casu principali ꝛc. ¶ Sed circa duas ꝓcedẽtes ꝙclu
siones ꝑt dubitari, qd si ex aliq̃ lege caueret̃ qđ in hip. sufficeret
ꝑbare qđ possessor hr̃et titulũ seu cãz a debitore (vt est Florẽtie
vbi statutũ ita disponit) an in tali statuto ꝙsupponẽdã̃ nõ solũ ille
q hz titulũ ꝓprie ab ipso debitore, sed ẽt ille q ꝓprie ⁊ ficte ab
eo titulũ seu cãm hz, vt in eo q missus est in tenutã autore ꝓtore i
bonis dicti debitoris vel q ex ℣o decreto iudicis illa bona i solu
tũ habuit. iuxta. l. nõ est mixt. ff. de pi. act. vbi hr̃ de tenutario ex
primo decreto. ⁊ l. j. C. si in cãm iudi. pi. ca. sit. ⁊ l. si ob cãm. C. d̃
enic. vbi hr̃ de ℣o decreto, ⁊ in dictis locis dr̃ qđ fcm̃ iudicis re
putat̃ fcm̃ ꝓtis. ¶ Et hr̃ dom̃ est qđ nõ, qz adeptus possessionẽ
ex pr̃io vel ℣o decreto iudicis, ficte ⁊ improprie dr̃ hr̃e cãm a de
bitore, vt hr̃ in dictis iuribus, ⁊ no. Bar. in. l. elegãter. in pr̃in. i
ℵ. ad tertiũ oppono ꝛc. ff. de pi. ac. vñ cũ statutũ loquat̃ de hñte
cãm vel titulũ a debitore ⁊ loquat̃ ꝓter ius cõe dz intelligi de eo
q ꝓprie ⁊ vere hz cãm a debitore, nõ ãt de eo q ficte ⁊ improprie
ꝑ tex. iũcta gl. in. l. iij. ℣. hec ℵba. ⁊ ibi no. Bar. ⁊ Pau. de ca.
ff. de neg. gest. ⁊ tãto magis cũ diuersa sit rõ qñ qs acgrit titulũ
vel cãm ab ipso debitore q̃z qñ acgrit mediãte iudice ⁊ eius de
creto ꝑ no. in. l. iuste possidet ff. de acgr. pos. ¶ Unde stante di
uersitate rõnis statutũ loquẽs in casu ℵo nõ dz trahi ad casum
fictũ iuxta no. in. l. gallus. ℣. ⁊ qd si tm̃. ff. de lib. ⁊ pos. ⁊ ita vidi
12 obseruari in practica ⁊ puto tenẽdũ. ¶ †Põt ẽt dubitari i dcõ
statuto an illud hẽat locũ qñ possessor q queniт hip. nõ hz cãm a
debitore immediate, sed mediate, qz. f. emit ab alio q emit ab ip
so debitore, ⁊ puto dom̃ qđ sic, qz ꝓbõnes q̃ sufficiebãt ℣ primũ
emptorẽ vñr ẽt sufficere ℣ ꝑm iuxta no. ꝑ Bar. in. l. si supatus. i
fi. ff. de pig. ⁊ in. l. sepe. in fi. ff. de re iudi. ⁊ in. l. si mr̃. ℣. fi. ff. de ex
cept. rei iudi. ⁊ in oibus dictis locis ꝑ Alex. ⁊ no. q̃si in ꝓprijs
terminis Soc. in consi. lxxxix. in causa agita. j. volu. in versicu.
si ergo satis est ꝛc. ¶ Probat̃ ẽt qa qñ sumus in actione realꝛ
vel ꝓsonali in rẽ scripta ius agẽdi qđ cõpetebat ℣ autorẽ ꝙpetit
ẽt ℣ eius singularẽ successorẽ, vt tz Bar. in. l. si tertius. ℣. si quis
prius. in ℵ. ℣o q̃ro vtrũ ius agẽdi. ff. ó aqua plu. arce. ¶ Unde
illud ius qđ ꝙpetebat creditori ℣ primũ emptorẽ ꝙpetere ẽt dz
℣ eũ q emit ab illo ⁊ ita puto tenẽdũ ⁊ obseruari vidi in practi
ca ꝛc. ⁊ ita expresse loquit̃ dcm̃ statutũ Florẽtinum. vcz de hñte
cãm a debitore vel eius successore vniuersali vel singulari vñ ces
13 sat ois disputatio ꝛc. ¶ †Quinta ꝙclusio est q qñ debitor a pn.
obligauit simplr rẽ q̃ nõ erat sua, sz erat alterius cuius postea ip
se debitor fuit effectus hr̃s illa obl̃o ⁊ hip. ex hoc q debitor effe
ctus fuit hr̃es dñi illius rei recõualuit, ⁊ hoc casu dabit̃ credito
ri vtilis hip. nõ directa, qz directa ꝙpetit qñ a principio pignus
potuit ꝙstitui ⁊ valuit. vtilis ãt ꝙpetit qñ a principio hip. nõ va
luit qz data in re aliena, sed ex supueniẽti dñio ipsi debitori, fuit
ꝙfirmata, nã lz tunc ℵba non seruiant, tñ ex mẽte legis datur, ⁊
de his hr̃ in tex. iũctis gl. in. d. l. rẽ alienã. ff. de pi. act. ⁊ ꝓdicta ꝑ
cedunt qñ simpliciter supuenit dñium ipsi debitori, sed si debi
tor post supuenientiam dñij declararet expresse q hipo. ex nunc
valeret vel illam expresse ratificaret tũc ꝙpeteret directa pp ex
pressionẽ verboꝝ. ita declarat Pau. de ca. i. d. l. rẽ alienã i. ij.
14 col. in ℵ. sequẽdo igit̃ ordinem gl. ¶ †Itẽ intellige istã ꝙclusio
nẽ qñ tpe hip. ꝙstitute nullum ius ꝙpetebat debitori in. d. re spã
liter obligata. Nã si a principio debitori in dicta re vel ad dictã
rem ꝙpijsset aliqđ ius, puta qz emerat illã, sed nõdũ fuerat sibi
tradita, tũc obligãdo illã censeret̃ obligasse actionẽ ꝓsonalẽ sibi
℣ venditorẽ ꝙpetẽtẽ, ⁊ obl̃o dicte actiõis valeret a principio, ⁊ si
postea virtute dicte actionis sibi tradat̃ res extinguet̃ obl̃o dcẽ
actionis ꝓsonalis sicut extinguit̃ ipsa actio ꝑ traditionẽ, ⁊ ipm
dñiũ supueniẽs ipsi debitori ex cã de ꝓterito orta ẽt ante pigno
rationẽ ꝙfirmabit hip. ẽt quo ad directam hip. tex. est ⁊ ibi no.
in. l. j. in pr̃in. ff. de pig. ⁊ in. l. iij. ℣. cũ ex cã. ff. q po. in pi. ha. ⁊ op
time declarat Pau. de ca. in. d. l. rẽ alienã in. ij. col. in ℵ. nunc
15 circa istũ passum ꝛc. ¶ †Et idẽ dom̃ est si tpe obl̃onis debitor
nullũ ius habuisset in dicta re nec ad rem, sed obligauit eam nõ
pure, sed sub ꝙdõne si sua vel cũ sua erit. Nam lz a principio ob

ligatio

ligatio nō valuerit sed fuerit in suspenso, tñ purificata postea cō
ditione qꝛ res effecta sit debitoris, valebit obligatio vsqꝫ a prin
cipio ⁊t quo ad directā hypo. nā debitor verbis expssis voluit
obligare aduenīēte qdōe, vt est tex. in l. si fundus. §. aliena res.
ff. ō pi. Secus aūt si obligasset pure rē q̄ erat aliena, nā tūc vo
luit obligationē valere a princip. ⁊ qꝛ tūc valere nō potuit ⁊t q̄
postea supueniat dñiū de rigore ipsa hyp. recōualescere nō po
test obstāte reg. catboniana, vt. l. cetera. §. i. ff. de leg. j. ſꝫ de eq
tate daī vtilis. d. l. rē alienā, in qdōnali aūt obligatione, vcꝫ si
sua erit, cessante impedimēto, vcꝫ qō res efficiaī sua vꝫ ⁊t de ri
26 gore, vt. l. pe. ⁊ fi. ff. de reg. catbonia. ſō daī directa. ¶ †Simi
liter idē dōm est in obligatione generali oīum bonoꝝ, qꝛ. l. si de
bitor post talē obliga. acqrat bona, in illis ⁊t vꝫ hiporbeca quo
ad directā hypotbecariā, qꝛ in illis censet̄ ꝯcta obligatio sub ea
dē qditione, vcꝫ si sua erunt ita intelligiī. d. l. j. in prin. ff. de pig.
⁊ ita optime declarat Bdu. de ca. in. d. l. rē alienā. in. ij. col. in
ver. idē si nō babeo ins in re nec ad rē ⁊c. ¶ Babes ergo ex p
missis, qñ in terminis. d. l. rē alienā creditori directa hypotbe
caria qpetat ⁊ qñ vtilis. Cuius āt effectus sit ista discussio, vcꝫ
an qpetat directa vel vtilis videbis. j. dñ tractabiī de libello hi
27 pothecarie. ¶ †Sexta qclu. est qō si debitor tpe obli. nullum
aliud ins babebat in re hypo. nisi solā possionē, nō posset cre
ditor p hypo. auocare possessionē sibi p debitorē obliga. a ter
tio possessore ad quē dicta res deuenit post obligationē ꝯctam
⁊ rō est qꝛ hyp. extinguiī pēptione rei hyp. puta si seruus obli.
moriaī sed. d. possessio que erat penes debitorē tpe obligatio
nis, statim cū p eū fuit amissa ⁊ p aliū occupata extincta fuit
⁊ nouus possessor nō dicitur habere illā possessionē quā prius
babuit ōbitor, ſꝫ nouā ⁊ diuersaꝫ ab illa, ſꝫ secus sit in dñio vt la
te p Jas. in. l. i. §. p pcura. ff. de acq. pos. Immo si debitor de no
uo inciperet possidere ⁊t in eo noua possessio diceret̄, vt. l. si is
q̄ p emptore. §. pe. ff. de vsuca. merito nouus possessor nō potest
conueniri hypo. pro possessione seu iure possidendi, qō debitor
obligauit. ita soleniter determinat Bar. in. d. l. rem alienā. in.
ij. col. in ver. sed ꝯ hoc oppono ⁊c. Et cū eo trāsit ibi Saly. in.
v. q. ⁊ idē Saly. in. d. l. cū res. in fi. C. si alie. res pi. da. sit. ⁊ ita
⁊t ante eos tenuit Cy. vt ipsi referūt. ⁊ firmat ⁊ qprobat Ang.
de are. insti. de actio. item seruiana. in pe. col. in gl. in ver. ap
pellatione ⁊c. ¶ Predicta tñ intellige, nīsi res in qua possessio
fuit obligata creditori trāslata fuisset in tertium p debitorē
ex ꝯctu cōmodati, locati, vel simili, qꝛ ex hmōi ꝯctib⁹ trāsferī i
recipiētes quedā detētatio, ⁊ dicunī potius esse in possessione
q̄ possidere, vt. l. iij. in fi. ff. de acqr. pos. ⁊ ꝯ eos agi pōt p dñm
actione in rem, vt. l. officium. ff. de rei vēd. ⁊. l. si vētri. §. pen. ff. ō
prin. cred. Sicut ergo possunt queniri actione in rem ita dicē
dum est eos posse cōueniri hypo. p illo iure possessionis ad si
militudinē actionis in rem. ⁊ tales detentatores transferent in
creditorē agentem hypo. q̄tū in eis est. s. illā detentationē si
cut dicimus in rei vendicatione. d. l. officiū, cū enim tales po
tuerūt per debitorē queniri actione in rē ad dictā detentationē
d. l. offm. illa actio de futuro cōpetitura debitori fuit obligata
p ipsum in generali obligatione bonoꝝ. ⁊ ideo illa pōt intētari
vtiliter per creditorē. iuxta. l. nomē. C. que res pigno. obli. pos.
ita declarāt Bar. ⁊ Sal. in. d. l. rem alienā. in. versi. §. allega. ⁊
seq̄t et Saly. in. d. l. nomen. Et faciunt no. p eundem Saly. in
d. l. nomen. in vlti. q. ⁊ ita fir. Alex. in qsi. cxij. viso quodā ⁊c.
28 vj. vol. nu. v. ¶ †Et ſꝫ vt dictū est qñ fuit obliga. sola possessio
⁊ illa fuit amissa p debitorem non possit agi hyp. ꝯ tertiū pos
sessorē extra casus proxime notatos. Tñ bene poterit auocari
p creditorē vtili interdicto qō directo cōpetit debitori. iuxta.
d. l. nomen. Nā cū debitor priuatus fuit a tertio sua posseſsio
ne incepit ei qpetere interdictū possessorium directū. illud tem
pore obliga. fuit obligatū in generali obligatione bonoꝝ, meri
to creditor illud vtiliter intentare poterit. d. l. nomen. sed non
hypo. ita subiungit Bar. in. d. l. rem alienā. in. ij. col. in versi.
item oppono ꝯ predicta. que oia bene no. vt effugias equoca
tionem, ⁊ scias bene practicare. ¶ †Septima qclu. est qō di
29 cta. §. in precedenti conclusio. pcedūt quo ad actionē hyp. sed
in vtili saluiano interdicto qō est possessoriū ⁊ competit cuilibet
creditori hypo. vt declarat Bar. in. l. i. ff. ⁊ C. de sal. interdi. ⁊
cōpetit ⁊t ꝯ extraneos possessores, vt. d. l. i. §. ibi extraneos pos
sessores. ff. de sal. interd. vt dixi. §. in ista. viij. pte nu. v. ⁊. vj. suffi
cit agenti ex eo ad obtinendū victoriā, pbare possessionē debi
toris de preterito vcꝫ tpe obliga. vel postea ⁊ possessionē quen
ti de presenti. nā sicut si debitor amisisset suā possessionez po
tuisset eā auocare a tertio possessore aliquo directo interdicto,
sic etiam creditor illius qui hꝫ obliga. omnia bona ⁊ iura debi
toris poterit dictam possessionem vtili interdicto saluiano ano
care a. iij. possessore. ⁊ sicut ōbitor in directo interdicto obtinuis
set victoriā pbādo ō sua antiqori possessiōe, ita dꝫ obtinere ei⁹
creditor in vtili saluiano interdicto. ita declarat Bart. in. d. l.
rem alienā. in. iij. col. in versi. item oppono ꝯ predicta. Et cum
Bar. transeunt ibi Pdan. de ca. ⁊ Sali. in. l. cū res. in vlti. co
lum. in ver. ꝯro nūc tertio ⁊c. C. si alie. res pig. da. sit. ⁊ Ang.
de are. in. d. §. item seruiana. in ver. ⁊ aduertas ꝑm Bar. in. d.
l. rem alienā ⁊c. Admonens ibi aduocatū actoris vt omissa
hipo. sp intenter saluianū interdictū in quo sufficit pbatio pos
sessionis debitoris absqꝫ pbatione dominij, ⁊ hꝫ per Alexā. in
cons. clxxxv. in causa ⁊c. nu. iiij. vi. vol. ¶ Et si qspiā diceret fa
tuus erit qlibet q de cetero intentabit hipo. si semp potest intē
tare saluianū interdictū ⁊ sic supflua videī hip. ¶ Rñdeo qō
potest dari casus in quo actor cogetur intentare hipo. puta qñ
debitor hipo. rem, que erat in bonis suis tpe obligationis, sed
eam non possidebat. nam potuit debitor oblig. rem suam, licet
alius possideret illam. ⁊ isto casu cum fuerit obli. ius proprieta
tis ⁊ non ius possessionis. qō non habebat debitor non poterit
intētari saluianū interdictū qō est possessoriū, sed erit necesse
intētare hypo. Et ita declarat Pdan. de cast. in. d. l. rem alie
nam. in vlt. col. dicens ex predictis ista duo remedia nō esse su
pflua. Intellige tamen qō dictū est quādo tpe obligationis nō
cōperebat aliquod interdictū possessorium debitori pro sua pos
sessione. puta qꝛ culpa sua ceciderat vel alia ex cā nā si compe
tiisset aliqō interdictū, tūc creditor habens illud obliga. posset
vtiliter illud intentare, vt. d. l. nomen. ⁊ dictum fuit. §. vel intelli
ge quando debitor obligasset bona mobilia ⁊ immobilia. nam
tunc cum in tali obligatione non veniissent iura ⁊ actiones, vt. l.
a diuo pio. §. in venditione. ff. de re iudi. ⁊. l. quam tuberonis. §.
pen. ff. de pe. leg. ⁊ dixi late. ſ. in. ij. membro. ij. partis. nu. ix. nō
posset creditor intentare vtiliter interdictū qō directo pro ano
catione possessionis competeret debitori, ſꝫ opus esset intenta
re hip. ⁊ multi alij casus possent qsiderari i quibus nō seruiret sal
uianū interdictū, ſꝫ necesse eī itērāī hyp. quos ommitto tāqꝫ mi
nus necessarios. Et adde p̄missis q̄ subdam. j. in materia libelli.
¶ Ultimo loco in hac. iij. parte istius. viij. partis prin. viden
da sunt ea que pertinent ad libellum hip. actionis ⁊ saluiani in
terdicti vtilis. Et primo ponam que sunt narranda ⁊ deducen
da in libello actionis hipo. tam directe quam vtilis, secūdo sub
dam de libello vtilis saluiani interdicti. ¶ Capiendo itaqꝫ li
bellum hipo. actionis. Notandū est quod pront actio hipo. ali
quando datur directa. ⁊ aliquando vtilis, ⁊ aliqnādo ꝯ debito
rem principalem vel eius beredem ⁊ aliquando ꝯ tertios pos
sessores, ⁊ in dictis casibus posite sunt diuerse conclusiones ha
bentes diuersas considerationes, vt. ſ. in. vij. prededenti. con
clusionibus est demonstratum, ita diuerse forme libelli seruan
de sunt. ⁊ ideo fiat inculcatio ⁊ incurraī equocatio de vnaqꝫ
20 videndum est. ¶ †Primo itaqꝫ circa directam hipotbecariā
narrandum est in libello q̄ res ad quam agitur fuit in bonis de
bitoris tpe obliga. ꝯcte ⁊ alia ex quibus deprebendaī q̄ dire
cta hipo. intentatur. iuxta ea que dixi. ſ. in hac. iij. p. in. v. con
clu. nu. xxxviij. cum seq. ¶ In vtili autem hipo. narrari debet
q̄ illa res superuenit ⁊ effecta fuit de bonis debitoris post obli
gationem contractam, ⁊ alia ex quibus datur vtilis hipo. vt hꝫ
in. d. v. conclu. ⁊ ea que narrantur sunt etiam probanda, ita qō
si narreī forma directe. vcꝫ qō res fuit in bonis debitoris tem
pore obligationis contracte, ⁊ probeī quod illa res supernenit
in bonis debitoris post obligationem contractam agens succū
beret, ⁊ similiter econuerso, qꝛ hoc modo intentasset vnaꝫ actio
nem ⁊ probasset in alia que non esset intentata, ⁊ in qua non eēt
lis ꝓtesta. ⁊ sic non posset obtinere. l. non pōt videri. ff. de iudi.
⁊. l. habeat. ff. de instito. ita magistraliter no. Pdan. de ca. in. d.
l. rem alienam. in fi. iij. col. in ver. sed iste tex. facit ad vnam. q.
21 ¶ †El subdit ibi q̄ si agens deduceret alternatiue vtrāqꝫ for
mam actionis directe ⁊ vtilis. Narrādo q̄ dicta res erat in bo
nis debitoris tempore obliga. contracte, vel quod postea effe
cta fuit de bonis debitoris, posset reus excipere q̄ actor decla
ret super qua actione velit insistere, qꝛ actor hoc modo vī intē
tasse duas actiones incompassibiles. contra no. in. l. i. C. de fur.
⁊ B nisi forte talis incertitudo proueniisset ex facto rei. iuxta no.
in. l. j. §. qō ait. ff. quo. leg. ſꝫ si reus nō excipieret ꝓcederet libel
lus ⁊ in quacūqꝫ dictaꝝ actionū actor probaret obtineret. iuꝫ
no. in. l. fi. C. de anna. excep. Ita dicit Pdan. in. d. l. rem alienā
⁊ B modo sunt intelligenda ⁊ deducēda ad praticā no. ſ. i. d. v.

22 qclu. ¶ †Scdo qñ agit hypo. ꝫ ipsum debitorē pncipalē tūc si sumus in spāli obligatione alicuius certe rei, dz narrari in libello ⁊ postea ꝓbari qꝫ debitor illā possedit tpe oblig. ꝫcte. Si āt sumus in generali obli. omnium bono. sufficit narrare in libello ⁊ ꝓbare qꝫ debitor post ꝫctā obli. aliqñ. d. rem possedit. vtroqꝫ tñ casu vltra possessionē narrādā ⁊ ꝓbādā cū bona fide dz allegari ⁊ poni seu articulari qꝫ dñium directū vtile vel q̄si spectat ad debitorē, ꝫ tñ nō est ꝓbādū de necessitate, ſz ponēdū tm̄, vt latius deductū ⁊ ꝓbatū fuit. s. in. j. qclu. Similiter qñ agit hy. ad bona heredis q̄ fuerūt obli. p defunctū debitorē in casi. in q bus obli. valuit. iuxta no. s. in. ij. qclu. narrāda ⁊ ꝓbāda est possessio debitoris cū bona fide. ⁊ alleg. dñiū, vt. s. in. d. j. ⁊ ij. qclu sio. deductū fuit ⁊ ēt est narrāda ⁊ ꝓbā. possessio de presenti illius ꝫ que agit, vt in. d. j. qclu. fuit dictū. ¶ Tertio qñ agit ꝫ tertiū possessorē hypo. est narrādū in libello, ⁊ postea ꝓbādū dñium directū debitoris vel vtile vel quasi, vt de directo hr̄ in. l. ij. ⁊ in. l. aliena. ⁊ in. l. tutor in prin. ff. de pi. act. Be vtili autem hr̄ in. l. tutor. §. fi. ⁊ in. l. lex vectigalis. ff. de pig. Be quasi vero dñio hr̄ in. l. si rem alienā. la. ij. ff. de pi. act. declarādo vt ibi per Bar. ⁊ Saly. ⁊ ita fir. Bar. in. l. rē alienam. in. j. col. in ℣. tu dic clarius ⁊c. Et ibidē Saly. in. iij. col. in ℣. nūc venio. ad. q. ⁊ no. Bar. in. l. si ab eo. ff. de pi. ¶ Et q̄uis vnū de trib⁹ predictis sufficiat ad obtinēdū in hypo. ⁊ p qñs sufficiat vnū narrare in libello ⁊ ꝓbare. Tñ oia tria possunt simul in libello cumulari dicendo. d. rem spectasse ⁊ ptinuisse ⁊ spectare ⁊ pertinere ad debitorē iure directi dominij vtilis vel quasi. put in simili dicit in libello rei vēdicationis, vt no. gl. ⁊ Aret. insti. de act. §. alie ⁊ hr̄ in. c. abbate sane. de re iu. li. vj. qr nō pōt assignari rō diuersitatis inter rei vendica. ⁊ hyp. Et sicut si ipse debitor ageret rei vēdicatione ad. d. rem nō teneret exprimere cām dominij directi vtilis vel quasi, vt. l. ⁊ an eadē. §. actiones. ⁊ ibi no. ff. de excep. rei iudi. Ita ⁊ creditor agēs hypo. ꝫ tertiū possessorē nō teneť cām dominij dicere. vt vult Bart. in. d. l. rē alienā. in pe. col. in versi. ex predictis liquet ⁊c. Et ibidē Saly. in. iij. colū. in ℣. q̄ro sint illa ⁊c. ⁊ in ℣. q̄ro ij. ⁊c. ⁊ idē Saly. in. l. cum res. in. iij. q. C. si alie. res pi. dat. sit. ¶ Itē adde qꝫ ēt si nullum dictoꝝ triū narreť i libello, ſz simpliciter dicat qꝫ tpe obligationis ꝫcte res fuit in bonis debitoris ꝓcederet libellus in hypo. p. l. ⁊ que nōdū. §. qō dz. ff. de pi. ⁊ ita vult Bart. ⁊ tz Saly. in.
23 d. l. rē alienā. in. iij. col. in ver. sed adde qꝫ lz expressim ⁊c. † Et rō est qr res dr̄ esse in bonis, qñ nō possidēs haberet actionem ad illā. ⁊ qñ possidēs hz p illa exceptionē, vt. l. rē in bonis. ff. ō acqui. re. do. ⁊ no. Bar. in. d. l. rē alienā. in. ij. col. in ℣ sic. ⁊ sic ex predictis pz. Itē dicit esse in bonis illa res quā qs bona fide possidet vt suam. l. seruos. in prin. ff. de legat. iij. ⁊ l. bonoꝝ. §. in bonis. ff. de ℣. sig. ⁊ sic ista prepositio res est in bonis potest cōprehēdere qōcūqꝫ ex predictis, vcz dñium directū vtile vel q̄si ⁊ ēt solā possessionē bona fide, vt ēt declarat Saly. in. d. l. rem alienam. in. iiij. col. ⁊ hz p Alex. in cōsi. cxij. viso quodam ⁊c. nu. vij. vi. vol. vnde libellus qceptus. d. modo. vcz qꝫ res fuit in bonis debitoris potest adaptari ad quālibet formam. s. dictam, ⁊ sup eo possunt postea adaptari ꝓbationes necessarie, vcz ꝫ ō bitorem ⁊ ēt eius heredē ⁊ tertios possessores, ⁊ libellus salnabitur ⁊ ꝓcedet. ¶ Quarto requrit in libello hypo. qꝫ narreť debitum. vcz pro quo ⁊ quanto debito res sit obligata. nā cū res possit esse obligata ex diuersis debitis, dz narrari ꝓ quo debito sit obligata, lz dominiū non possit esse nisi vnū ⁊ ideo eius cā nō est exprimenda de necessitate, vt. l. ⁊ an eadē. §. actiones. ⁊ ibi gl. parua. ff. de excep. rei iudi. Ita no. Bar. in. d. l. rem alienam. in. iij. col. in ver. item habet narrare ⁊c. ⁊ segť ibi Saly. i. iij. q. ⁊ in. d. l. cum res, in. iiij. q. ¶ Quinto requrit qꝫ in libello narreť qꝫ debitor fuit in mora soluendi ⁊ non soluit, ⁊ si agat cōtra tertium possessorem dz ēt narrari excussionem esse legitime factam vel aliquid qꝫ idē importet vt in auc. hoc si debitor. C. ō pig. ⁊ no. Saly. in. d. l. rem alienam. in. iiij. q. ⁊ in. d. l. cū rem.
24 in. v. q. ¶ †Sexto videndū est qūo debeat qcludi in libello hypo. ⁊ in hoc Bar. in. d. l. rem alienā. in. iij. col. in ver. quero q̄liter qcludat dicit qꝫ aliqui doc. volunt qꝫ sicut in rei vendicatione actor qcludēdo petere dz declarari rem ad se pertinere iure dominij vel quasi ita in hypothe. creditor debeat concludendo petere declarari rem sibi obligatam esse ⁊ conuentum cogi ad restituendū ⁊ hoc dicit sibi placere. ¶ Tñ subdit qꝫ communis consuetudo se hz qꝫ concludat. Quare peto dcm̄ reum conuentum cogi ad tradendum possessionem dicte rei detinendam in cām pignoris vel dic tu loco pignoris ⁊ hypo. pro quantitate debita, adde tu ⁊ pro expēsis donec de predictis fuerit satisfactum ⁊ hunc libellum dicit Bar. ibi optime procedere per. l. si cum venditor. in prin. ff. de euic. ⁊ ibi sequit Saly. in. v. q. ⁊ in. d. l. cum res. in. vj. q. ⁊ Ange. de are. in. d. §. item seruiana. in fi. ponit etiam Bar. in. d. l. rem alienam. in. d. versic. alios modos concludendi, quos refert are. in. d. §. item seruiana. i fi. ſz vt dicit Bar. optimus modus est ille q fuit. s. relatus
25 quem seruat consuetudo ⁊ illum seruabis ⁊c. ¶ †Septimo dubitari posset quando esset probandum dñium quomodo illud ꝓbari possit, ⁊ Bar. in. d. l. rem alienā. in. ij. col. in versi. ad probandum autez dominium dat modū probādi per prescriptionē vel vsucapiōem, vcz probando possessionem. xxx. anno. vel. xl. vel longi temporis cum ti. in rebus immobilibus, in rebus autem mobilibus probando possessionem triennalem cum titulo, verum qr talis probatio est difficilis. ideo dat alium modum vi delicet qꝫ ponatur ⁊ probetur quod possedit rem aliquo modo tempore obligationis contracte ⁊ postea ponere qō illa res eo tempore quo possessor. s. debitor incepit eam possidere erat in nullius bonis vt ibi per Bar. ¶ Sed Saly. in hoc ibi. ⁊ in. d. l. cum res ad fi. tenet contra Bar. per ratioaes quas ibi addu cit ⁊ istum arti. late reassumit Alex. in. l. rem quaz nobis. in pe nul. ⁊ vlti. col. ff. de acqui. pos. ¶ Et tādē concludit qꝫ opi. bar to. non procedat nisi mittantur nuntij ⁊ exploratores per iudicem qui inquirant ⁊ referant an ante tempus quo talis incepit possidere alius fuerit dñs illius rei, qr si tales nuntij referāt nullum alium fuisse ante dñm tunc procederet doctri. Barto. in. l. rem alienā. ⁊ non aliter, ⁊ hoc per no. per eundem Bart. in l. in illa stipulatione si calendis. ff. de ver. ob. ita resident ibi alexan. vbi remissiue ponit etiam alios modos probandi dñium, ⁊ qñ esset necessarium in iudicio hypo. probare dominium secūdum conclusiones. s. relatas recurre ad eum. in. d. l. rem quam
26 nobis. ¶ †Restat modo aliquid ponere sup libello vtilis saluiani interdicti qꝫ hodie in pallatijs magis frequentat q̄z actio hypothe. ¶ Aduertere igit debes ad cognoscendum in quib⁹ differat forma libelli in hypo. a forma libelli saluiano interdicto. Naz si in libello narratur qꝫ res ad quā agit tempore obligationis erat in bonis debitoris, ⁊ non dicitur aliter qꝫ debitor eam possederit tunc censetur intentata sola hypo. si autem narretur ⁊ dicatur qꝫ debitor tempore contracte obligationis possidebat, ⁊ non dicitur qꝫ esset in bonis illius, tūc censeť intentatum solum saluianum interdictum, qō est adipiscende possessionis ⁊ in quo sufficit probare solam possessionem vt dictum fuit. s. in. vij. qclu. si autem in libello narretur vtrūqꝫ vcz qꝫ in dicta res erat in bonis debitoris ⁊ per eum detinebatur tempore obligationis contracte tanq̄z res sua, tunc videbitur intentatum vtrūqꝫ remedium. s. hypo. ⁊ saluianum interdictum, ⁊ talis libellus procedet, qr ista remedia non sunt contraria, nā petitorium potest cumulari vna cum possessorio adipiscende, vt in. c. pastoralis. de cā pos. ⁊ proprie. ⁊ l. cuz fundum. §. fi. ff. de vi ⁊ vi arma. ⁊ ex his infertur quod lz creditor libellans vt. s. non probaret rem fuisse in bonis debitoris vel directum vtile vel quasi dominium prout requritur ad obtinendū in hypo. qnando agitur contra tertium possessorem, tamen si probet debitorem tēpore obligationis contracte bona fide ⁊ vt suam possedisse obtinebit, in saluiano interdicto. ita soleniter firmat Pau. de ca. in. d. l. rem alienam. in vlti. col. Bicens ita semel consulnisse in ciuitate Pistorij, lz tunc cōiter procuratores ⁊ aduocati sentirent ꝫrium non bene aduertentes, ⁊ dicit hoc esse tenendū meti qr est de pane lucrādo, ⁊ qꝫ ex hoc multi processus pessint sustineri, ⁊ qꝫ ista sunt verissima ⁊ qꝫ passus est quotidianus. Addens ibi qꝫ verba libelli semper sunt qsideranda. Nam lz dicat in eo rē esse obligatā ⁊ rē fuisse in bonis debitoris tpe obligationis, non tñ per hoc dicendum est non fuisse intentatum saluianum interdictum, quia etiā si ille qui agit tali interdicto dicit, ⁊ presupponit rem sibi obligatam vt ibi per eum, ⁊ adde eundem in consi. vj. in cā que vertitur ⁊c. ¶ Et de materia hipotheca rie ⁊ saluiani interdicti ⁊ qūo cognoscat qnod eoꝝ sit intentantum vide etiam Pau. de ca. in qsi. cclxxviij viso puncto. s. scripto ⁊ omnibus alijs ⁊c. ⁊ Alex. in cōsi. cviij. v. volu. ⁊ Soci. in qsi. ccxij. iiij. vol. ⁊ Cor. in qsi. lv. ij. volu. ⁊ Firmanū. in versi.
27 libellorum forme varie. ver. j. ¶ †Et ex predictis etiaz colligi pōt qualis debeat esse forma sententie in iudicio hipotheca rio qr cū sntia debeat esse qformis libello. l. vt fundus. ff. qmu. dini. ⁊ c. lz hely. de simo. dz qdemnari conuentus ad restituendum rem creditori per eum retinēdā in cām pignoris donec ei fuerit satisfactū vt no. Bar. in. l. si fundus. §. in vēdicatiōe. ff. ō pi. pōt ēt sntiari rez petitā cē obligatā creditori ⁊ ei possiones cē restituendam

tuēdā,vt no.Bar.in.l.creditor.in prin.ff.q po. in pig.ba.ꝛ bo. tex.in.l.si cū vēditor.in prin.ff.ō euic. ¶ Postremo in mā addēdum est vnum,vcz qꝺ si creditor habeat hypo.ex instrumēto publico cuius vige ex forma statutoꝝ loci pōt agere executiue tam ꝯ bona q̄ꝫ ꝯ psonam debitoris,qꝺ lz ille eligat viam realem ꝛ immissus sit in tenutā vigore sue hyp.non tñ ꝓhibeť facere ēt executionem personalem ꝯ debitorem ꝛ illū capi facere, qꝛ qñ quis bz plura remedia,electio vnius non precludit viā ad aliō l.j.§.quid ergo.ff.de ven.inspi.ita tz Bar.in.l.consentaneum. in vlti.colum.in versi.quero.ij.C.quomodo ꝛ quando iud. Allegat Arch.in.c.fina.lib.vj.de eo q mit.in pos.cā rei ser.Sequ tur Pan.de cast.in.l.si stichum.§.idem celsus.ff.de nou.ꝛ in l.iiij.§.ait pretor.versi.quid ergo si elegit vnam viam ꝛc.ff.ō re iudi.ꝛ Pan.de cast.in.l.qui legati.C.vt in pos.leg.ꝛ multa ad hoc alleganě per Alex.in.l.heres a debitore.§.si stipulor.ff.de fideins.ꝛ plenius ꝓ eundē.in.l.iiij.§.ex conuentione.in.i.col.ff. de re iud. ¶ Nec bz q̄stare illud qꝺ vult Bald.ꝛ ibi sequitur Alex.ꝛ Jas.in.l.creditor.la.ij.ff.si cer.pet.dū q̄cludit qꝺ creditor habens pignus non potest iurare debitorem suspectū de fuga,nisi ꝑm Alex.ibi probeť qꝺ pignus non sit sufficiēs, qꝛ tunc rō Bld non concluderet,qꝛ termini in quibus doc.loquunť.d. l,creditor.la.ij.sunt diuersi a conclusione precedenti, qꝛ in illa lz intentare diuersa remedia donec sit satisfactū creditori.Sed in terminis notatis.in.d.l.creditor.la.ij.per dationē pignoris cessat suspitio debitoris,sicut enim suspitio cessat per dationez fideiussoris,vt.l.quoties.§.si satisdatum.ff.q sa. cog.ꝛ.l.iiij.§.si debitorem.ff.de bis que in frau.cre.Jta ꝛ cessa per dationē pignorum,qꝛ qui teneť satisdare liberať dando pignora gl.ꝛ bar. in.l.pretorie.ff.de pre.stip.gl.Bar.ꝛ cōiter docto.in.l.i.ff.qui sa.cog.Immo securius est incūbere pignori q̄ꝫ persone.l.plus cautionis.ff.de reg.iur.ꝛ late dixi.s.in.v.parte princi.in.j.mē. nume.j.cum pluribus seq. ¶ Cū ergo cesset suspitio debitoris non potest debitor iurari vel capi tā q̄ꝫ suspectus,qꝛ cessante cā cessat effectꝰ.l.adigeť.§.q̄uis.ff.ō iu.pa.ꝛ.c.cū cessante.ō ap.

FINIS

Compendiosus Tractatus ō Contractibus Mercatorum Reuerendi patris fratris Joannis Nider.

Cum mercatoꝝ officium

tot suspectis ꝯctibus circūuolutū agnoscatur Modo derno tempore vt experti animaꝝ medici iustum ab iniusto vix valeant discernere. Idcirco famosorum doctoꝝ inni xus sententijs principaliter nunc propono tractare materias quinq̄ in totidem capitulis.

¶ Primum erit quot exigātur ad emendū ꝛ vendendū iuste.
¶ Scōz erit de qdōibꝰ ꝑz q̄s valor rei vēdēde possit cognosci.
¶ Tertiū erit de regulis ꝑz quas videri pōt aliqualiter quomodo mercatores magis vel minus securi sunt.
¶ Quartum erit de multis speciebus contractuum sub compēdio quando sint iusti ꝛ quando iniusti.
¶ Quintum erit de causa ꝛ origine translationum talium omnium in rebus temporalibus.

SVMMARIVM

1 Regula aut doctrina dari nō pōt in emptione ꝛ venditione,qd licitum aut illicitū sit,iustum aut iniustum.
2 Translationis dominij tres sunt species,ꝛ que.
3 Ignorantia causat inuoluntarium.
4 Emptio ꝛ venditio dupliciter fieri potest.
Locatio quid sit proprie ꝛ quid conductio.
5 Mutuatio actiua quid sit ꝛ quid passiua.
6 Conditiones vndecim seu modi requiruntur ad mercatorē seu venditionem ꝛ emptionem.
7 Pacta bona fide sunt seruanda cum conditionibus licitis que eis apponitur.
8 Datio ꝛ receptio iusti pretij interuenire debet in omni venditione seu alia permutatione.
9 Equalitas est estimatio mutua voluntaria.
10 Venditio auri alchimistici est fraudulenta ꝛ iniusta.
11 Fraus qualiter in qualitate committi possit.
Fraus quot ꝛ quibus modis in vēdēdo committi possit.
12 Venditor rei vendēde defectū an teneatur exponere emptori.
13 Venditor pōt rem vendere ꝑm pretium quod inuenit.
14 Judicium erroneum nemo sequi debet.
15 Contractus reipulice preiudicans est illicitus.
16 Mercator lucrum rationabile recipere debet cum dei timore.
17 Institor domi residens pretium minus recipere dz q̄ꝫ is qui de longinquis partibus merces aduehit.
18 Clerici ꝛ religiosi non debent negotiari.

¶ Quot exigantur ad iuste emendum ꝛ vendendum. Capi.j.

Quantum ad primum notandū qꝺ † certas ꝛ omniquaq̄ sufficiētes regulas ꝛ doctrinas cognoscendi in emendo ꝛ vendendo qd sit precise ꝛ in omni casu licitū vel illicitū,iustū vel iniustum vix aliquis aut pandētiū nullus dare presumit pp pandētiā filioꝝ huius seculi qui prudentiores sunt filijs lucis.s.in generatione sue.intelligenda ergo sunt sequentia cū moderamine. ¶ Scōo notādum qꝺ sequentia in toto vel in magna parte sumpta sunt de dictis.s.Tho.Scoti ꝛ ēt Matthei de canonia sacre theologie doctoris,qui post multas quas habuit cum magnis mercatoribus collationes luculentissime de hac scripsit mā,multumq̄ se fundans in prefatorum duoꝝ doctoꝝ sententijs.

¶ †Tertio notādū qꝺ trāslationū reꝝ vnius domini ad alium sunt quantū ad propositū sufficit tres species quibus transferť dōium. ¶ Prima liberalis seu gratuita diffinitio siue datio q̄ actiue est consensus gratuitus seu liberatis potentis transferre rem in alium vt sit vel fiat semper vel illimitate realiter istius eo modo quo nō fuit ante consensum huiusmodi.
¶ Dicitur consensus qꝛ ex actibus volūtatis interioribus, primo ꝛ maxime omnis dependet translatio.
¶ Dicit potentis transferre,qꝛ si supior vel dominus rei prohibet,non est iusta donatio seu datio. ¶ Dicitur vt sit vel fiat aliquando non statim est alterius,sed postea transfertur.Exēpli gratia,denariū quem dedit tibi ad seruandum hodie dare possum,vt tertia die sit tuus postq̄ꝫ pluuia ceciderit. ¶ Dicit gratuitus ꝙsensus ad differentiā nō gratuiti q intēdit equalens vel aliud tpale.gratuita.n.donatio est que fit sic libere,qꝺ dās intendit nec sperat obligationem vel retributionē a recipiente ꝓ re data,lz.n.dans eleemosinam intendat speret ꝛ desidret retributionem a deo,nequaq̄ tñ potest aliquis aut dz intendere obligationem ciuiliter vel retributionem tanquam debitus ciuiliter pro re vel eius datione. ¶ Dicit semper vel illimitate ad dz̄iam mutationis,qꝛ fit cum pacto reddendi capitale.
¶ Sed gratuita donatio sine omni pacto de reddendo nec limitate fit ad tempus. ¶ Dicit eo modo quo sua non fuit ante ꝙsensum, qꝛ possibile est qꝺ res que prius fui mea aliquo modo vcz ad tps,vel sub aliqua conditione vel solum ad certum vsum detur mihi alio modo,vcz ꝓpetue sine conditione vel pro omni beneplacito conuertendo. Propter defectū primi,vcz consensus,ꝛ secundi vcz potestatis nō possunt dare sine licentia pueri, meri,serui,amentes,religiosi,clerici,vbi prohibentur ꝛ similes vt decepti ꝛ violenti,†qꝛ dissensus ꝛ inuoluntarium causatur in quibusdam ab ignorantia. Jn quibusdam a violentia ꝛ ꝑz quod ignorantia vel violentia plus est in causa translationis ꝑm hoc recipiens illud sciens minus iuste recipit,immo iniuste rē recepit,qꝛ transferens,aut non est mere voluntarius, aut simpliciter inuoluntarius. Ad hoc vero quod aliquis recipiat dationē id est ad dationem passiuam exigitur etiam consensus eius. ꝛ potestas recipiendi passiua,propter cuius carentiam frater minor non potest recipere pecuniam,qꝛ iste non vult esse dominꝰ. Nec religiosi sine auctoritate prelati. ¶ Huic autem dationi correñdet alia species translatinnis,vcz liberalis vsus accōmodatio,que similes conditiones exigit,tam in dante quā in accipiente,vt sit iusta,lz dominium non transferať rei,sed vsus libere.Secunda species translationis est permutatio qne fit mere gratuite,sed ꝙditionaliter ꝛ ex pacto dandi vnā rē pro alia. Et communi vocabulo vocatur emptio ꝛ venditio.†Et fit dupliciter, vno modo non reseruato dominio in re.ꝛ tunc non bz no-

men ſpeciale, ſed vocaꝫ emptio ⁊ venditio. ⁊ deſcribitur ſic. emptio eſt datio rei vt pretij ꝓ alia re. Venditio vero eſt datio rei ꝓ re vt ptiũ. Alio mõ ꝙ reſeruaꝫ dñium in re, ſed vſus trãſferẽ vt in locatione ⁊ ꝙductione ſeu quentione. eſt aũt locatio datio rei vel datio vſus qdẽ rei dñium ꝓ illã datiõem nõ trãſferẽ pro re vt pretio. Cõductio vero eſt datio pretij ꝓ re vel vſu eius cuius dñium nõ trãſferẽ. Sub ꝓmutatione ꝓdicta ꝙprehendiẽ cãbiz, ſeu cãpſio q̃ eſt quedã vẽditio ⁊ emptio vnius monete pro alia. ⁊ ealdẽ hz difficultates ſicut emptio ⁊ vẽditio. Similiter B inducit negociatio ꝓ quã qs nõ ſolũ intẽdit emere, ſed emptũ vlterius vendere. † Tertia ſpecies eſt mutatio actiua que 5
eſt gratuita datio pecunie vel rei alterius quam vel equalẽtem teneẽ reddere recipiens inxta pactũ. Mutuatio vero paſſiua eſt talis rei receptio, dicit datio, qz dñium tranſferẽ. Jõ ſcriptura vocat eam freqenter dationẽ, ⁊ Exo. xxj. ⁊ Luce. xiij. Mutuum date nihil inde ſpãtes. Dicit gratuita, qz donatio gratuita pure ⁊ ſimpliciter ⁊ gratis fit ſine limitatione ſic iſta hz gratis fieri ſalua iſta limitatione de redendo. Jdeo vbi. ſ. Chriſtus ait. Mutuũ date nihil inde ſeparantes, ſuppie vltra redditionẽ rei. Dicit. n. mutuo quaſi meũ tuum facio. Hoc tñ quod tibi mutuo nõ ſimpliciter deſinit eſſe meũ, ſed ſolũ ad tẽpus per quod debet eſſe tuũ. Unde ẽt poſſum dicere me apud te tantũ habere in debitis. Dicit quã vel equiualẽtẽ reddere teneẽ ⁊c. Qz niſi ſic, tunc eſſet libera donatio. Bñ inxta pactum, qz mutuum recipiens non teneẽ rem mutuatã ſimpliciter reddere niſi pactũ ita fuerit. poteſt enim tale pactũ fieri ꝙ reſtituat ſi petitum fuerit vel ſi aut dũ venerit ad pinguiorẽ fortunã. ⁊ tunc ſi non venerit conditio reddere non teneẽ. His ſuppoſitis pz ex deſcriptione donationis que, ⁊ quot requirant ad ipſam vt tactum eſt. ¶ † Sed ad. ij. tranſlationis ſpecies ⁊ modos. ſpecialiter ad vẽditionẽ ⁊ emptionẽ ⁊ mercationẽ. xj. conditiones requirunt. Primo vt in dante ſit voluntas dandi ſeu conſenſus. ⁊ ſimiliter poteſtas, ⁊ in recipiente voluntas recipiendi vt poteſtas vt declaratũ eſt in deſcriptione donationis. Scõo requritur vt nihil in pacto cõmittaꝫ ꝙ ſit ꝑ ſubſtantiam dationis vl in ſe malũ, vel repugnans dationi, qz tales ꝓmutationes ⁊ tranſlationes non fiunt gratuite, ſed ex pacto ⁊ qdõnaliter, vt do ſi des mihi tñ regriẽ ꝙ talis conditio ſeu limitatio vel pactũ tale non ſit ꝑ ſubſtantiam datiõis vel in ſe mala, vel repugnans conditioni vel additioni limitanti. Exemplũ de additione que eſt ꝑ ſubſtantiaz dationis, vt ſi aliqs diceret ego do tibi hoc ſic ꝙ ego habeã dñium eius. Exẽplũ de additiõe que eſt in ſe mala, ſi dicerem ego do tibi hoc, dũmõ neges Chriſtum ibi tã dãs quam accipiens peccat. Exẽplũ de additione q̃ repugnat ꝙditioni vel additioni limitanti, vt ſi dicerẽ, ego do tibi hoc cũ pateſtate reemẽdi a te ꝓ tãta pecunia q̃ſtũ voluero, ⁊ diceres plz ſic tñ nũq̃ iſta poteſtate vtaris. bis vna conditio repugnat alteri, vbi tñ aduertẽdum ꝙ in ꝓio ⁊ tertio exẽplo nõ reddit ꝓ talia dacia iniuſta, ſed omnino nulla. ⁊ ſimpliciter eſſet iudicandũ in venditione vel emptione ꝙditionali vel limitata. † Ter- 7
tio requiritur vt qcqd in pactum venit liciti bona fide ſeruetur qz ꝓmutationes prefate vim locationis, conuentionis, ꝙductionis, ⁊c. ſunt ꝙdõnales ⁊c. Jdeo ex pacto regriẽ ad hoc ꝙ iuſta ſit ꝙ totũ ꝙ in pactum venit ⁊ licitum eſt bona fide ſeruet, ſiue ſit expreſſuz, ſiue tacitũ dũmodo ex iure, vel conſuetudine intelligendũ, vel ſubintelligendũ ſit ſm intelligẽtiam verboꝝ cõez. Et de quanto qs hmõi pacta non ſeruat bona fide de tãto iniuſte recipit ac receptis vtiẽ aut ea ſeruat minus iuſte. Si B operarij manuales artifices, ⁊ qcunq̃ laboratores ſe diſcuterẽt ſe peiniuſtos ſe receptores aut poſſeſſores agnoſcerent. Magis aũt clerici qbus in iure ⁊ ſacris doctrinis ſufficienter expreſſuz eſt quo pacto beneficia recipere, ⁊ tenere ⁊ fructus eoꝝ ꝓcipere ⁊ diſpenſare, qũo ẽt ipſi viuere ⁊ ea q̃ ꝓcipiunt deſeruire debeant. Quandocunq̃ igit illa pacta non fideliter ſeruant ſe iniuſtos ſciãt occupatores, immo fures vel raptores, fures inquãtũ militiam ſuã occultando bona eccleſie quaſi ſubtrahũt. raptores vero inquantũ per potentiam iuſtitie ⁊ correctioni reſiſtunt ne ꝓ violatione pactoꝝ ab eis quorum intereſt puniantur. † Quarto ad iuſtam venditionẽ ⁊ qnãcũq̃ aliam traſlatio- 8
nẽ ꝓmutationẽ ⁊c. exigit datio vel receptio pretij nõ iniuſti ſciẽter ſeu bona fide, ſemota fraude, vt. ſ. nec credat nec cãz ſeu rõnẽ credendi habeat ſe aliqd recipe rõe vẽditionis vltra iuſtũ ꝓtium, ſeu rei valorem, dr nec credat, qz ſecũdum credulitatem conſcientie ſue dz agere ⁊ conari, vt non ſuperuendat rem ꝺ q̃ſto poteſt aliunde cognoſcere vel ꝓ ſe intelligere. Dicit nec cãz credendi ſeu rõnem, qz qui committit venditionem rei bona fide vni, ſm famam boro viro, ⁊ poſtea nunq̃ cogitat de iuſto ꝓtio talis committens non hz cauſaz ſeu rõnem credendi, niſi bonum, ⁊ ſic nõ teneẽ videre an iſte q cõmiſit receperit iuſtũ pretiũ. Si vero ſcienter cõmitteẽ vni q conſueuit ſp iniuſte vẽdere certe tunc haberet rationem ſeu cãm credendi vel ſaltẽ preſumendi de iniuſto ⁊ nõ eſſet excuſatus nec bona fide recipet aliqd iuſtũ pretiũ. ⁊ ſic pz qũo exigit vt vẽdens rem ſuã nõ ſcienter ſupendat vel carius q̃ debeat. ⁊ oẽs ſcienter non nimis modicũ ꝓ re det, ſed res vendibilis deẽ ꝓ tanto quanti voloris eſt alias iniuſtitia qmitteret ⁊ inequalitas. Cum tam ſm theologos q̃ ꝓ hpiloſophos in omni ꝯctu equalitas debeat ſeruari. 9
† Eſt aũt equalitas nihil aliud quam eſtimatio mutua voluntaria bona fide facta, qz nec intelligit inequalitas nec in eſſe cognoſcit. Qõ aũt ſit illud. de illo erit. iij. ij. arti. Quinto principaliter volens rem vẽdere teneẽ dare ementi bona fide rem veraciter a ſe vẽdibilẽ talẽ per omnia qualem bona fide inxta ꝯctum de curſu ⁊ intelligẽtia cõi verboꝝ vel ſignoꝝ credit ipſuz velle habere. Illud vltimũ additur, qz ſi quis vellet alterius generis vel qualitatis rem habere quam exprimit, ⁊ vendens daret ſibi bona fide talem qualem ꝓ verba ꝯctus exprimit. nõ faceret iniuſtum, qz talis debeẽ ei inxta contractum. Dicitur rez veraciter a ſe vẽdibilem bona fide cui fidei fraus opponit que committit vel in re vendenda vel in verbis. Fraus enim in rei ſubſtantia, ſeu in ſpecie in quantitate ⁊ qualitate poteſt cõmitti ſecundum Tho. ij. ij. q. lxxvij. ⁊ Sco. in. iiij. diſt. li. ⁊ tunc nõ ſolum iniuſtitia committit vendens, ſed etiam ad reſtitutionem tenetur, ꝓ quanto defraudauit. In ſubſtãtia quidẽ vel ſpecie cõmittit fraudem, vt ſi dat auricalcum loco auri, vel aquam ꝓ vino. ſicut ꝯ quoſdam. Eſaie. i. dicitur. Argentum tuum verſuz eſt in ſcoriam, vinum tuum ꝓmixtũ eſt aqua. Quod. n. permix- 10
tum eſt patitur defectum q̃ſtũ ad ſpeciem. † Ex quo pz ſecũduz Tho. vt ibidẽ dicit ſi aurum vel argentũ ab alchimiſtis factuz veram ſpeciem non habeat auri vel argenti, fraudulenta ⁊ iniuſta eſt eius venditio ſi tam pretioſe venditur ſicut verũ aurum, vel argentũ, qz alique ſunt vtilitates auri vel argenti veri hz naturalem operationẽ ipſoꝝ, que non conueniunt auro per alchimiam ſophiſticato, ſicut qõ hz ꝓprietatẽ letificandi ⁊ ꝯ quaſdã infirmitates medicinaliter iuuat. Frequentius ẽt poteſt poni in operatione, ⁊ diutius in ſui puritate permanet aurum verum q̃ſophiſticatũ. Si autem per alchimiam fieret aurũ veꝝ, non eſſet illicitũ pro vero vendere, qz nihil ꝓhibet arte vti, ſicut nec aliquibus naturalibus cauſis ad ꝓducẽdũ naturales ⁊ veros effectus, ſicut Augu. dicit in. iij. de trinitate. de his q̃ arte demonum fiunt. hec Tho. In q̃ſtitate ẽt fraus committitur ſque ꝓ menſurã cognoſci põt, ideo ſi qs ſcienter vtaꝫ deficienti menſura in vẽdẽdo ꝓ modũ, virgam põdus, ⁊ ſimilibus deficienter menſurãdo ibi fraus cõmittit ⁊ iniuſtitia. ꝯ qd Deut. xxv. Nõ habebis in ſacculo diuerſa põdera maius ⁊ minus nec erit in domo tua modi maioꝝ ⁊ minoꝝ, abhominabit. n. deus euz q fa- 11
cit ℔ ⁊ aduerſaꝫ oẽm iniuſtitiã. † In q̃litate ẽt fraus qmittit. puta ſi animal infirmuz ſciẽter vẽdat communiter ſanũ vel vinũ corruptũ dat vbi alter vult vinũ ſanũ ſeu puꝝ, talis iniuſtitiã, ⁊ fraudẽ qmittit. ſic ẽt q falſaz mone. ſciẽter ꝓ bona moneta dãt, qz nõ dãt veꝝ ptiũ, ergo ad reſtõnẽ tenent bone monete, vel equalẽtis. Põt ẽt fraus tribꝰ aliꝭ modis cõmitti i vẽdẽdo. ꝓio ſi homini inexpto circa rẽ ſeu ſimplici ſupnẽdi rẽ ſciẽter. ſcõo ſi vidit ẽptorẽ arctatũ neceſſitate, vl inordinata affectione impulſuz ꝓp ℔ ſupnẽdit. Tertio qñ vẽditor ſciẽter verbis rẽ q̃ vix vz vnũ denariũ exhibet ꝓ q̃tuor. ⁊ emptor ex verecũdia, vel qz credidit nõ ſupexhiberi rẽ pluſq̃ vnũ denariũ dat tres dena. ꝓ ea in quo caſu teneẽ ẽt ad reſtitutionẽ de q̃ſto ſupnẽdit. ⁊ multo plus q ſic ſcienter rẽ ꝓ mẽdacia vel falſitates ꝓcurat. ꝺ iſtis tribus poſtea latius ẽt diceẽ. Dia talia ꝓhibet apls. diſt. j. ad Theſal. iij. Hec eſt volũtas dei, ne qs circũueniat neq̃ ſupergrediat i negotio fratrẽ ſuũ. In ℔ qp ꝺ ne ſupgrediat excludit ineq̃litatẽ, ⁊ ꝓ ℔ qp dicit circũueniat excludit fraudẽ ⁊ falſitatẽ.
12 † Sed nunqd venditor teneẽ defectũ rei vẽdede dicere ẽptori. Rñdeẽ ſm Thom. Aut manifeſtus eſt, ⁊ tunc non opz. ſi exẽpli gratia. Equus eſt monoculus, Aut occultus, ⁊ tunc nõ teneẽ q̃ſtũ eſt de cõi iure ẽptionis. dũmõ det emptori rẽ talẽ qualẽ iuxta formã ꝯctus bona fide intelligit eũ habere velle, ⁊ dũmodo res valeat pretium. Primũ vez dũmõ det ⁊c. additur, qz ſi cibũ daret corruptũ vel intoxicatum, quẽ alius nullo modo intenderet habere vel mihi daret equũ claudũ, qñ me ſciet velle rectũ teneret vitiũ illi dicere. Aut illi nõ vendẽdo niſi remiſius. Scõm vez dũmodo res valeat pretium ⁊c. addit, qz ſi

propter

pp occultationē ꝺfectus daret tā care sicut si non hꝛet defectū, illicitū esset, ⁊ teneret vẽditor ad restōnem dāni ꝓ q̄ꝫ ꝓtium fuit iniustū, Añ si tu mihi vẽdis equū oio malū, ⁊ q nihil vꝫ ad eqtādū ⁊ das mihi eū ꝓ tā puo ꝓtio q̄ꝫtū sola cutis vꝫ, nihil iniustū mihi facis nō ꝺō mihi q̄ equus nihil vꝫ ad eqtādū q̄ pp hmōi pretij manifestationē forte emptor vellet plus subtrahere de pretio q̄ꝫ esset subtrahẽdū. Jō vẽditor pōt licite indemnitati sue ꝙsulere, vitiū retinẽdo nisi ego in ꝯctu interrogarē, an equꝰ valeret ad eqtādū ⁊ tu diceres q̄ sic tūc. n. ꝯctus iniustus esset ⁊ fraudulẽtus. Si añ ego ex simplicitate vel inaduertẽtia nō ꝙsiderarē illū ꝺfectū, nec īgrerē, tu tñ scires q̄ ego principalr ad eqtādū eū emerē ⁊ ex simplicitate vel inaduertẽtia illud nō dicerē, tu qdē peccas ꝯ me iniuste ad extra vẽdẽdū, ſꝫ minꝰ fideliter ⁊ charitatiue circa me agendo, q̄ nō debes mihi sciẽter dare ꝓ pecunia mea q̄ scires me ad illum vsum pp quem emo esse inutile mihi. Per ℔. n. quasi ꝓ nihilo quo ad me recipes
13 pecuniā meā ex quo nihil ⁊ inutile eqpollent. ¶ †Sꝫ diceres nunqd sine fraude ⁊ licite pōt fieri q̄ aliqs portans merces vel annonā ad locū vnū q scit multos sequi, cum simili mercimꝰ qꝺ si diceret non posset adeo care vẽdere ea q̄ portauit vel ꝓ adeo modico emere, ea q̄ p̄scit cara futura. pp talium alibi depditionē. Rñdit Tho. q̄ sic, q̄ venditor q vendit rem ſm pretiuꝫ q̄ inuenit, nō videt ꝯ iustitiā agere, si q̄ futuꝝ est nō exponat. Si tamē exponeret, vel de pretio subtraheret abundātioris esset virtutis q̄ꝫis ad ℔ videat teneri ex iustitie debito, ℔ Thomas, ⁊ qdā in tali casu licite fieri pōt ꝯctus, tñ q̄ auari fraudē ⁊ iniustitiā ēt ibi committere possunt. Jdcirco alij distingũt, q̄ aliquī de qbus est casus ad nihil aliud vacare vellent, nisi ad īgrendū qūo Venetijs vel alibi merces vel monete se disponerent, ⁊ ſm ℔ emerēt alia, vel vẽderent sua illi nullā vtilitatē cōmunicata afferrent, sed solū dānū. Exempli gratia si aliquis pecuniosus haberet notos suos Venetijs qui continue nunciarēt sibi valorē piperis ⁊ ipse audiens piper carius fieri, emeret hic omne piper, vt postea venderet sicut vellet. huius offñ nociuū esset. non tñ pp ℔ omnis industria diligẽtia vel prouidẽtia mercatoꝝ vituperanda est qbus inuestigant qūo disponant vina in vitibus, grana in agris, ſpecies apud paganos vel Venetijs, ⁊ ſm hoc se regere in vendendo sua vel emendo aliena, aut talis qui audit alias ꝙsimiles merces in copia adducere credit ⁊ nō dubitat ita esse ⁊ credit q̄ propter hoc res iam minus valeant, tunc nullo iure potest ita pretiose vendere sicut cōiter venduntꝫ
14 vt qdam doctor dicit, q̄ credit cōitatē errare in pretio equo, †⁊ erroneū iudiciū nō ꝺz seq. aut dubitat ꝓbabiliter an ita sit sicut dictum est in casu posito a prin. dubij vel q̄ illi q venire putabãtur habebūt impedimẽta in veniẽdo vel dato qꝺ veniãt. dubitat vtrū pp ℔ res sint minꝰ valiture, vel si dubitat vtrū emẽs amatres ex ignorãtia istius, qꝺ ipse credit. aut forte ex alio profectu suo quē ipse emẽs sciet ⁊ vẽditor nescit vel aliqd tale, q̄ dubietatē ꝓbabilē inducit. In ℔ casu ſm istos bñ possit qs vendere res sicut cōiter solnūt. Sed necesse est, vt sibi videat, ne sibi fingat dubiū vbi hꝫ credulitatē vel eꝯ, q̄ affectus multū latẽter ⁊ aliqñ satis vehemẽter inclinat intellectū ad sequẽdū vtilitatem vel delectationē, ēt in illis vbi hꝫ in ꝯriū ꝓbabilē rõem. Sexto reqrit ad mercatorē vẽditorē ⁊ vẽditionē iustā q̄ ad minus habitualiter qs intendat si veraciter agnouerit rē nō fuisse talem qualis ſm ꝯctū esse debuit ⁊ sic minus dedisse vel plus accepisse, intendat rōabiliter refundere ⁊ emẽdare, q̄ ℔ simpliciter ēt
15 reqrit ad bonam fidē. †Septimo reqrit q̄ ꝯbens ⁊ vendẽs vt emens nec credat, nec cām credendi habeat ꝯctus quē facit eē cōitati vel Reipu. preiudicialē. Cuius rō est, q̄ tunc noceret multis non paucis. Quilibet ēt qui in aliqua cōitate viuit tenetur tam rōe charitatis diuinitus mandate quam rōe emolumẽtoꝝ, vtpote solatij ꝺfensionis ⁊ similiū que hꝫ ab ea eidē cōitati esse vtilis, iuxta statum suū, ⁊ maxime non esse dānosus ⁊ fideliter seruire. ⁊ ꝓdesse his a qbus vult victum acqrere dicẽte Augst. Turpis est pars que se nō ꝙformat suo toto, ⁊ turpioꝝ que nocet toti. Si ēt prefato membro non seruaretur iustitia legalis. Ex premissis ꝑz quam illicitū sit quoſdā omnes merces frumenti vel piperis emere, vt postea ipsi soli de vna societate ad placitū vendere possint carius. Similiter ſm quoſdā illicitum est alicui meliores denarios de moneta eligere, ⁊ eoſdē conflare vel ad conflandū vẽdere, q̄ sic minus bonis denarijs manẽtibus tādē moneta vilificat ⁊ aliā fieri monetā opꝫ nouā ꝓ quā multitudo interdū plus quā ꝓ nouā exactionē granat. †Octa-
16 uo, mercator ꝺz cū timore lucrū recipe rōnabiliter ſm nobilitatē ⁊ granitatē ⁊ vtilitatē cure, laboꝝ, idustrie ⁊ sumptuū, quos ⁊ quas contingit habere, necnō ſm magnitudinem, multitudinem, aut pretiositatem rerꝫ, in quibus seruit aut ministrat hominibus. Dico cū timore, q̄ sibi sepe ꝺz esse suspectus index in ꝓpria cā q̄ valorem opꝫ eum taxare. Dico rōnabiliter vt lucrū recipere possit prout ꝑz per Sco. in. iij. arti. iij. ix. ⁊. xij. regulis. Dico ſm nobiliorem, q̄ dato qꝺ negotiatoris merces adducentis tantus est labor sicut militis ceteris paribus q̄ꝫ alterius, q̄ ad nobilitatē finem tendit sic ēt staret quod labores cure ⁊c. essent eque nobiles ⁊ graues, ⁊ tñ vnus esset magis necessarius alio ꝓ isto certe sibi magis debet ceteris paribus, imo inspiciēdū est an res q̄ vendit plus vel minus deseruiat vtilitati hominū. plus. n. deseruit cōitati hominū ceteris paribus necessarij victus ⁊ amictus ꝓcuratio quā ea que sunt minus vtilia. Dico ēt ſm magnitudinez multitudinem ⁊ pretiositatē rerum, q̄ penestica vendens pisum vel olera. ⁊ de vno facili cōitati seruiens nō tm̄ lucri recipere potest sicut institor vendens nobiles
17 ⁊ multum vtiles mercantias. †Nec institor in quiete quodammō residens ceteris paribus pōt tm̄ lucri recipere ēt de eque magna pecunia sicut adducens res eque bonas de partibꝰ longings. ⁊ si quilibet ſm statum suū vellet viuere ⁊ ſm meritum suum sic lucrū recipe omnia starent eo melius, sed q̄ penestica de modico pretio ⁊ labore tm̄ vult lucrari q̄ quotidie bonis cibis ⁊ poribus repleta sit ⁊ vltra hoc continue plus sine rōne ditari, que si debite ꝑpenderet vix nudū panez mereꝝ. Et institor de modico labore ⁊ pretio respectiue vult se ⁊ suos tā delicate nutrire ⁊ pretiose vestire sicut vnus ꝺ multo maiori summa grauiori ⁊ vtiliori labore cōitati seruiens ⁊ ita discurrẽdo de alijs. Hinc est q̄ quasi omnes auaritie, superbie, ⁊ voluptatis morbo laborant per que sic excecantur q̄ putant ista ita esse debere.
18 ¶ †Nono videat sibi vt non sit clericus vel religiosus qbus ꝓhibetur ne sit talis negociatio que. l. superioris iuste sit prohibita vt sit illi pena peccati qꝺ addo, q̄ qdā princeps videnꝫ aliq̄ ꝓhibere non simpliciter, sed forte ne multum fiant, ⁊ sub pena temporali si in transgressione mandati reperiatur actum, postmodum vero si sciunt, non ponũt, imo interdū excusant.
¶ Decimo non ꝺz tm̄ negociationi intẽdere ne per hoc aliqꝺ eoꝝ negligat, que sue saluti sunt necessaria. Audiat missam die festino notabili ad minus verbū dei auscultet, non vendat vel emat sabbati diē, id est, festū violādo, locis sacris nō negotiet, i eccles is, capellis, monasterijs ⁊c. Jeiunet ſm p̄cepta ecclesie ⁊ similia faciat. ¶ Undecimo videat ne ꝯctus quem facit sit scādalosus vel res mali exempli, q̄ esto q̄ omnia ꝓmissa adessent ꝯctui tamen minus cautum videtur esse talia facere.

SVMMARIVM

1 Venditor secundum communem estimationem ⁊ cursum rem suam vendere ꝺz.
2 Medium quod iustitia cōmutatiua requirit latum esse ꝺz.
3 Venditio rei non fit ſm q̄ ipsa est melior in natura, sed ſm qꝺ vsui humano est aptior.
4 Res vẽdibilis in q̄ꝫtate, qualitate, ⁊ substantia peiorari pōt.
5 Vendere rē ꝑz hominū cōez estimationē tutū est ⁊ necessariū.
6 Estimatio rebus pretium imponit.
7 Damnum quod venditor per venditionez rei incurrit quando debeat attendi.
8 Venditor ꝓp dilationem non potest pretium augere, ob accelerationem autez solutionis ipsum minuere potest.
9 Res carius vẽdi pōt rōe seruitij qꝺ circa eā fecit vẽditor.
10 Viuere pōt vnusq̄sq̄ de labore suo honesto reipublice vtili.
11 Negotiatores vituperabiles exterminari debent.
Pretium iustum rei quo iure agnoscitur.
12 Additio vel diminutio modica pretij rerum non tollit equalitatem iustitie.
13 Probabilitas sufficit ad estimandum rei valorem, si dubium sit an plus vel minus valeat.
14 Vendi pōt carius homini experto quam simplici.
15 Emptor ⁊ venditor qualiter circa valorē rei se habere debeãt.

¶ De conditionibus secundum quas valor rei vendende potest cognosci. Cap. ij.

Ecundus articulus erit

de valore rei. est enim inter doctores magnum dubiuꝫ penes quē venditor mẽsurare debeat vel licite possit mer-

ces suas vt nō supuēdat. † Ad ꝟ rñdet qdā qō ꝑm cōez estima
tionē vel cursum dꝫ vēdere rem suā. Sed illud minus gñaliter
est dcm̄, nec aliqs ꝑ ꝟ faciliter scire posset rei valorē tm̄ qi vna
cōitate sunt interdū de eadē re ꝛrie estimationes, quaꝝ vtraqꝫ
est erronea, vel mala, vel altera, tum qz interdū, multi estimant
merces aliter qm̄ parata pecunia ei daꝛ, ꝛ aliter qm̄ terminꝰ sol
uendi prorogaꝛ. tum qz interdū aliqd hꝫ merces raras, adeo vt
de eis nulla cōitas iudicet vel estimet, tum qz in eadē spē vna
res vēdibilis est alia melioꝛ vt vnus pannus alio, pipꝝ pipe, cro
cus croco. Tū qz dato qō in specie ꝛ indiuiduo sciaꝛ valoꝛ, tm̄
varie interdū ꝛ valde cito mutaꝛ estimatio. ꝛ tūc itaꝝ dubiū est
penes qd estimādꝰ sit valoꝛ, tum ēt qz date qō aliqs sciat equū
valorē in cōitate vel aliq, tm̄ vnus ignoꝛat forte talē, nec teneꝛ
circuire ꝛ ꝑ oēs querere. Nec putādū est qō punctuale pretiū
rei ab aliquo sp repiri oporteat, qz vt dicit Sco. ꝟ q̄si impossibi
2 le est, † vnde medium qꝫ iustitia cōmutatiua regrit ꝛ respicit est
latum ꝛ intra eādē latitudinē nō opꝫ indiuisibilē pūctū attinge
re equalētie rei ꝛ rei. Et ideo in quocūqꝫ gradu citra extrema
fiat iuste fit, ꝛ Tho. dicit vbi. s. Justū pretiū nō est qm̄qꝫ pūctua
liter determinatū, sed magis in quadā estimatione ꝟsistit ita qꝫ
modica additio vel minutio non vī eq̄litatez iustitie tollere. sed
qm̄ notabi. dānū sciēter vel ignoꝛāter ex vēditione vel emptione
rei puenit qō debeat scire ꝛbēs, tūc isto notabili dāno repto vī
expto recōpensatio fieri debeat vt dictum est in. vj. ꝙdōne. j. ar
ticuli. Rñdet ergo aliter ꝑm Alber. in. iij. di. xvj. Qō iustum
pretium est qꝫ ꝑm estimationē foꝛe istius tpis pōt valere res vē
dita. Ad illud intelligendū scire opꝫ qꝫ pretium rei vēdente vī
emende valoꝛ ꝛ eq̄litas debent vel pñt mensurari vt carius ꝟel
minus care vēdaꝛ. Plura. n. ꝛ presertim quinqꝫ sunt inspicien
3 da. † Non aūt dꝫ res vēdi ꝑm qꝫ melioꝛ est in nā, sed ꝑm qꝫ me-
lioꝛ est vsui humano. Mus enim naturaliter melioꝛ est qꝫ au-
rum vel panis, ꝛ tamen panis carius venditur, quia vtilioꝛ est
vsui humano, vt tactum est primū articu. dist. xix. Videaꝛ er-
go primo ꝑ mercatorē vel aliū q vendere vult rē, an res quam
vult vēdeꝛ a tpe quo eā emit sit melioꝛata quo ad vsuꝫ eius quē
capiūt homines aut peioꝛata. melioꝛaꝛ aūt res aliqñ nāliter ali
qm̄ artificialiter aliqm̄ mixtim ab vtroqꝫ. Exēplum primi. vinuꝫ
qꝫ ꝑ potu queriꝛ melius vꝫ claꝝ vel defectū qꝫ turbidū aut feci
bus mixtū, ꝛ ligna q̄ desideranꝛ ad structurā vt cōiter plus va
lent plus spissa ꝛ forꝛia qꝫ gracilia ꝛ fragilia. Similiter ad egrā
dū meliozes sunt eq. viij. āno. qꝫ triū. Exemplum secundi, qz ad
bene tegendū se ꝛ expeditius agēdū melioꝛ est pannus forma-
tus in tunicam qꝫ nō formatus. Exēplum tertij ad faciēdū ignē
melius valēt ligna sicca qꝫ humida. que ꝛ nāliter ꝛ artificiali-
ter qm̄ siccanꝛ. Peioꝛaꝛ aūt res vēdibilis ꝑm Thomam. ij. ij.
4 q. lxxvij. ꝛ ꝑm Sco. in. iiij. sup disti. xv. † In substātia vt qm̄ de
Auricalco fieret ferrum. In qꝫtitate vt de maioꝛi pondere fie-
ret leuius. In qualitate vt de puro vino coꝛruptum. Scdo de-
bet videri an res vēdenda sit melioꝛata in estimatione hominū
ꝛ iste est alius modus melioꝛationis qꝫ precedēs, qz interdū cō
tingit rem que in se simpliciter quo ad nām nec substantialiter,
nec accidentaliter est mutuata in aliquo ꝛ ad minus non melio
rata. immo ēt qm̄qꝫ peioꝛata plus estimari ꝛ desiderari ab ho-
minibus qꝫ prius, ꝛ tūc dꝫ estimatione melioꝛata. ꝛ hoc ꝙtingit
ex varijs causis, vtpote qm̄ ante nesciebaꝛ qꝫ bona esset, ꝛ iā sci-
tur. Aut qz est iam eius indigentia ꝛ prius non fuit, vt si res va
lens ꝛ infectionem aeris carius emereꝛ tpe pestilentie qꝫ extra
illud. Quanto autem plures indigent re ꝛ eam habere deside-
rant ꝛ minoꝛ est eius copia tanto carius estimatur ꝛ venditur.
5 ¶ † Vendere aūt rem ꝑm estimationē hominuꝫ est necessariū
ꝛ secuꝝ. Necessarium est quidem, ꝛ opꝫ sic fieri ēt si sciunꝛ ex
naturali arte, plus valere qꝫtomagis in alijs vbi hoc non scīt.
Vbi estimatio principaliter imponit rebus pretium. Idem pꝫ
per experientiā. Certum est. n. qꝫ aurum vel argentum melio-
ratum est per artem qm̄ bonum vas factum est ex eo ꝛ tm̄ com-
muniter opꝫ vendi ꝑm pondus. Patet idem ex alio, qz quātū-
cunqꝫ sit res venalis, si nullus vult ꝑ tanto emere sicut vꝫ opoꝛ
tet vendi remissius si debet vendi. Ideo dicunt leges rem tātuꝫ
valere qꝫtum vendi potest. id est secundum qō haberi possunt
emeptiones, qui vꝫ ex liberalitate ꝛ electione emant non qz fa
tui arctati vel decepti. Est ēt securum qz cum quilibet in ꝑticu
cā sic inspectus iudex omnis vendens qz ad proprium lucrum
affectus est, merito aliquo modo est sibi suspectus.
¶ Ergo securius multo credit ꝛ maxime cōitati nisi bonā, ꝛ cō
6 munem presuppositionē habeat de eius erroꝛe. † Quod ēt esti
matio rebus pretium imponat pꝫ qz. n. quēlibet habentē rēre-
nalem opꝫ dare eo remissius quominus desideraꝛ ab hominī-
bus si vult eam vendere. cur non posset vēdere eo pretiosius q̄
magis desideraꝛ. Itaqꝫ qs habens rem quam multi desideraꝛ.
ꝛ pro qua vnus pre alio plus alio exhibet cur non vēderet eaꝫ
ceteris paribus magis danti dimissis alijs qui minus daret. er
go desiderium hominū vꝫ rebus pretiū imponere. Tertio sciat
qꝫ licitum est in vtriqꝫ ꝛctibus istis permutantē vel vendētem
pensare damnum suū non aūt commodum ipsius ementis siue
cū quo ꝑmutat ꝟ dico in carius vēdendo vel ꝑmutando. ꝛ intel
ligendo illud sicut dicit Sco. Si qs multum indiget re sua, ꝛ ꝑ
magnam instantiam inducaꝛ ab alio vt vēdat vel permutet ꝑ
alia re cum possit se preseruare indēnē. ꝛ ex venditione vel per
mutatione ista multū dānificaꝛ potest carius vendere qꝫ si alꝰ
sine tali dānatione vēderet ꝛ permutaret. Sed si emens cōmo
dum magnū consequaꝛ ex ista re sibi vendita vel permutata, nō
pōt carius vēdi vel permutari, qz magis cōmodū consequitur,
qz ꝑꝑ maius cōmodū eius qꝫ consequiꝛ nec res mea est pretio-
sioꝛ in se, nec mihi melioꝛ ꝛ ideo nō dꝫ mihi magis pretiū appoꝛ
tare. Secus aūt est qm̄ dānifico, qz tunc mihi est pretiosioꝛ ꝟ n
in se. † ꝛ vt Thomas dicit qm̄ aliqnis multū indiget re aliqua ꝛ 7
alius leditur si careat ea, in tali casu instum pretium erit, vt non
solū respiciaꝛ ad rē que venditꝛ sed ad dānū qꝫ venditoꝛ ꝑ vendi
tionez incurriꝛt. ꝛ sic licite poterit aliquid vēdi plus qꝫ valeat se
cundum se qꝫuis non vendaꝛ plusqꝫ valeat habenti. Si qs ve-
ro multū iuueꝛ ex re alterius quam accepit, ille vero q vēdidit
non dānificaꝛ carēdo re illa, non dꝫ eam supuēdere vt ibidez ꝑ
bat. Addūt alij qꝫ si iam rem vēdere est mihi dānosum, tūc in-
tantum supuēdere eam qꝫtū dāni ex hoc habeo bene licet. sicut
predictū est. s. similiter vt Sco. dicit si iam nō sꝫ vēditurus rē
sed seruaturus eam, qz de cōi cursu creditꝛ plus valitura qꝫ iam
valet, ꝛ alius vult mihi eam venalem facere. ego possum eā ca-
rius vendere ex eadē radice, qz reputo probabiliter qꝫ iam ven
dere sit dānū meū. Non possum tm̄ simpliciter tanti vendere qꝫ
tum postea valitura creditur. aut ēt scitur. Sed opꝫ deducere
estimationem piculi ꝛ cure circa rem seruandā. rē aūt quā iam
sum venditurus nullo mō lꝫ carius vēdere ꝑ determinato vero
qꝫ iam valet. Pro indeterminato vero pretio bene possum, si
de cōi cursu nulla est certitudo, an postea minus vel plus sit va
litura, vt si centenarius piperis qui iam vꝫ cētum deꝛ ꝑ tanto
pretio qꝫtū valebit vltra annū. ꝛctus est licitus ēt si tūc multo
plus soluturus sit vt ꝓbat Sco. ꝑ. c. nauiganti. ꝑꝑ dubiū licitū
est. Dicit ēt Astensis in sum. li. iij. ti. xj. qꝫ ꝑm aliquos quos nō
8 probat † lꝫ vēdētes non possint ꝑꝑ dilationem pretium augere
possunt tm̄ ꝑꝑ accelerationem solutionis pretiuꝫ minuere. Un-
de esto qꝫ mercator statuat in corde suo qō pannū quē hꝫ ꝑ sex
velit dare ꝑ nouem solid. Ita qꝫ omni volenti sibi dare tm̄ sine
statim incontinenti siue ad terminū certum dare velit ꝛ longe
libentius statim soluenti qꝫ vsum ad terminum aliquem. Si ta
lis mercatoꝛ hoc apō se deliberās simulqꝫ cū ꝟ de lucro parate
solonis cogitās apud se dicat. lꝫ in corde illud lucrū taxauerim
qcūqꝫ tm̄ pretiū paratū hze cū quo de lucro meo aliqd ordinare
possem de pretio taxato diminuere talis nō esset vsurarius. qdā
ēt dicūt qꝫ lꝫ ctus quo qs vēdit maioꝛi pretio ꝑꝑ dilationē so-
lutionis sit de se vitiosus. tm̄ excusari pōt ex pte vēdētis puta si
non intēdat vendere carius ꝑꝑ tps, sed ꝑꝑ damnum ꝛ laboꝛem
quē imminere sibi videt in ꝑcuratione solutionis habēde. ꝛ re-
ctitudo intētionis hmōi apparet si mallet non vendere talibus
qꝫ vendere eis ad credentiam ꝛ qm̄ libentius vēderet alijs ꝓ
pretio minoꝛi qꝫ istis ꝑ pretio maioꝛi. Aīm lꝫ casus dubius sit n
pōt tm̄ excusari si ꝑꝑ credētiā rē plus vēdit qꝫ vꝫ simpliciter vī
qꝫ verisimiliter sit valitura tpe soln. vel si nō vēderet aliter nisi
ꝑꝑ credētiā plus reciperet. Hec Alex. lombardus nec impro
bare eum vī Alexan. ille. † Quarto principaliter pōt res vēdi 9
carius qꝫ empta est ex pte vendētis vꝫ rōe seruitij qꝫ circa eaꝫ
fecit vel per industriā prudētiam sollicitudinē ac piculum, vel
rōe officij qꝫ circa eam habuit ꝛ hac rōe collectores hospitum
campsores institores, caupones penestici, ꝛ qcūqꝫ stationarij
possunt rem nullo modo ēt mutuatam nec in se nec in estimatio
ne vendere carius qꝫ emerunt. ꝛ ꝟ ꝑꝑ sumptus laboꝛes curas
industrias picula ꝛ alias occupationes rōnabiles vel grauami
na quas vel que habent in cōportādo res hominibus vtiles, vī
necessarias cōseruando vel exponēdo ad cōe fornm ꝛ ibi stan-
do vt quilibet indigens prompte possit habere ꝛ ex ꝙsequenti
multo fortius hi q res aliunde adducūt ꝑꝑ maioꝛa granamina
que cōiter circa res tales habere videntur. Et illud sic probaꝛ,
qz nulla est rō quare alius artifex ꝓ suo laboꝛe possit aliquid

recipe

recipe ⁊ nō talis ꝑ ſuo cū qñq; tā graniter laboret vnus ſicut alius, ⁊ tā gratus ac deſideratus eſt hoibus labor huius vt illius. Unde apoſtolus dicit, vnuſq; ꝓm ſuū laborē mercedem recipiet. Unde ēt. ſ. Tho. vbi ꝓxīs ſic dicit. pōt qs rē carius vēdere q̄ eā emit vel qz in aliquo rem meliorauit, vel qz ptiū rei eſt mutatū ꝓm diuerſitatē loci vel tꝑis vel pp ꝑiculū cui ſe exponit trāſferēdo rem de loco ad locū vel ēt fieri faciēdo ⁊ ꝓm ℏ nec vēditio nec emptio eſt iniuſta. Hec iſte, ꝑbat ēt iſta Scoꝫ
10 vbi ꝓxīus ſic dicēs. † Unūquēq; in ope honeſto reipu. ſeruiētez opz de labore viuere. honeſto dixit pp meretrices ⁊ hyſtriones e inhoneſte viuētes. Sz afferēs iſta vel ꝙſernās honeſte ſernit ⁊ vtiliter rei publice, ergo opz eū de ſuo labore viuere. Nec ℏ ſolū, ſz vnuſq; pōt induſtriā ⁊ ſollicitudinē iuſte vēdere. Induſtria. n. iſtius trāſferētis res ⁊ de patria ad patriā req̄ritur magna vt ꝙſideret quo qua patria abundat ⁊ indigeat ergo pōt iuſte vltra ſuſtētationē neceſſariā ꝑ ſe ⁊ familia ſua ad iſtā neceſſitatē deputatā recipe pretiū cozrñdens induſtrie ſue, ⁊ vltra ℏ aliqd tertio cozreſpondens ꝑiculis ſuis. ex quo. n. in ꝑiculo ſuo tranſſert ſi eſt trāſlator vel cuſtodit ſi eſt cuſtos pp hmōi ꝑiculum pōt ſecure aliqd accipe cozrñdens ⁊ maxie ſi qñq; ſine culpa ſua in tali ſeruitio cōitatis dānificatus eſt vtpote mercator tranſferens qñq; amiſit nauē onuſtam maximis bonis ⁊ alius qñq; incendio caſuali amittit ꝓtioſiſſima q̄ cuſtodit ꝑ republica. Hec oia ꝙfirmant̄ ſic, qz q̄ſtū deberet alicui miniſtro reipublice legiſlator iuſtus ⁊ bonus diſtribuer̄, tm̄ pōt ipſe ſi nō aſſit legiſlator de republica nō extorq̄do accipe, ſed ſi eſſet bonus legiſlator in patria indigēte deberet locare ꝑ pretio magno huiuſmodi mercatores q res neceſſarias afferrent, ⁊ q eas allatas ſeruarent ⁊ nō tm̄ eis ⁊ familie ſue ſuſtentationē neceſſariā inuenire ſed ēt induſtriā ⁊ ꝓtiā oīno locare, ergo ℏ ēt poſſunt ipſi ſi
11 bi in vēdendo. † Ex quo ꝑz q̄ vituꝑabiles negotiatores de republica exterminabiles ſunt q nec trāſferūt, nec ꝙſeruant, nec eoꝝ induſtria meliorant̄ res venales nec certificat̄ aliqs alius ſimplex ō valore rei emēde, ſz mō emit, vt ſtatiz ſine oībus iſtis ꝙdōnibus vendat exulādus eſſet iſte qz ꝑhibet immediatā cōmutationē volentiū emere vel ꝙmutare Economice, ⁊ ꝑ q̄ns faciūt quodlibet venale vel verſuale carius ementi q̄ deberēt, ⁊ vtilius vendenti. ⁊ ſic dānificant vtrāq; partē, ℏ Sco. Quinto volens rei pretiū ſcire vel rē vendere ꝙſideret vtrū iuſtū ꝓtium talis rei pretiū ſit taxatū ꝑ legē ciuilem vel aliā ꝑ ꝙſuetudinem ſeu cōem curſum. Uel an ꝙmittat̄ taxatio pretij ipſis ꝯhentibus. Unde Sco. dicit, Quale ſit pretiū alicuius rei iuſtū ad q̄ſtum ſe extendat qñq; lege poſitiua, qñq; ex ꝙſuetudine innoteſcit, lex. n. reſcindit ꝯctum vbi ꝯhens decipit vltra medietatem iuſti pretij ⁊ tm̄. Illud ſi ex aliquo appareat iniuſtitia dz reſtitutio fieri cozreſpondēs. Qñq; aūt relinq̄t ipſis ꝯhentibus ſeu cōmutantibus vt pēſata mutua neceſſitate reputāt ſibi mutuo dare equīalens hincinde ⁊ accipe. Dux eſt. n. inter hoies eſſe ꝯctus in quibus ꝯhentes nō intendāt aliquid de indiuiſibili iuſtitia remittere ſibi mutuo vt ꝑ tāto oēm ꝯctum ꝙmittet̄ aliqua donatio ⁊ ſi iſte eſt modus ꝙmutātiū quaſi fundatus ſuꝑ illō. l. nature, ℏ facias alijs qō tibi vis fieri ſatis ꝑbile eſt q̄ ſunt mutuo ꝙtēti volūt ſibi remittere ſi deficiunt ab iſta iuſtitia req̄ſita. ℏ Scotus Q̄ autem. ſ. Tho. dicit vt. ſ. tacitū eſt ⁊ hic per
12 Scotū † q̄ pretiū rex q̄ſtq; nō eſt punctualiter determinatū, ſz magis ꝙſiſtit in quadā eſtimatione, q̄ modica additio vel diminutio nō vī tollere iuſtitie eq̄litatem. ℏ vex eſt ꝓm iudicium fori ꝙtioſi ⁊ ēt in foro ꝙſcie q̄ ignorāter ⁊ ſine dolo fit. Sed certe q̄ſtūcūq; modicū minus dat̄ vel magis accipit̄ ſciēter pro re rōne emptionis vel venditionis res rōnabiliter eſtimat̄ bona fide iniuſtū eſt coꝝ deo. Attentis igit̄ ꝓmiſſis qnq; ꝙſiderationibus ⁊ bona fide ⁊ intentione ꝑhabita ſi tunc hz̄ vel haberi pōt cōmode de pretio rei vendite vel emende certitudo que in hac mā eſt poſſibilis ꝑz hanc agendū eſt vendendo vel emēdo. Si vero nō tunc ſufficit quecunq; ꝑbabilis euidētia q̄ non eſt aliqua in ꝯrium. Exempli gratia ſi vnus homo q credit̄ intelligens ⁊ verax diceret rem tm̄ valere, vel qō ſic vendidiſſet ſimile aut emiſſet ſi aūt habent̄ motiua ꝯria conſentiat̄ tūc ma-
13 gis motiuo ꝑbabili. ¶ † Ubi notandū primo qō q̄ in tali mā dubitat̄ an plus valeat vel min⁹, modica ꝑbabilitas ſufficit ad eſtimandum valorē rei. Cuius rō eſt, qz ēt cōitas ex paruo motiuo mouet̄ ad eſtimandū rem aliter q̄ ꝓxīus. Sicut ſi pip ſolūſſz. xij. ⁊ expertus emeret ꝑ. xiiij. ſtatim homines monerētur, ⁊ cogitātes q̄ ille aliqō ſciret pp q̄ tam remiſſe venderet. vel tam ꝓtioſe emeret, ⁊ ꝓm hoc homines regerēt ſe emendo ⁊ vēdendo. ¶ Scdo notandū qō ſtans in dubio quid ſit vex pretiū rei ⁊ cōmittēs ementē ſue induſtrie, quē neſcit arctatū vel ſimplicianum in tali materia q̄ bona fide eidem vendit talis non vī quinci iniuſtus eſſe. nā ſi talis vellet dare decē ꝑ re quā erā daturus ꝑ octo, qz dubitabā an plus valeret. ego habeo motiuū ꝑbabilē in iſta mā ad credendū rē decē valere. ſi nō obſt.
14 aliud motiuū in ꝯriū. † ⁊ iō pōt res aliq̄ carius vendi homini expto q̄ ſimplici. ſz valde ſepe ꝯrium fiat. ⁊ male niſi bona fide credat̄ res valere ꝓtiū ꝑ quo dat̄. ¶ Tertio notandū q̄ dubiū eſt q̄ſtū res valeat tunc magis ꝑiculoſuz eſt homines ꝑ cautelā inducere ad tm̄ dādū, q̄ſ ſimpliciter ſine tali cautela dare ꝑ tanto. Cuius rō eſt, qz ſi ibi eſt exceſſus. ille eſt maior cā iſtius exceſſiue emptionis q̄ emptorē ad ℏ inducit, q̄ſ q eum ſuo arbitrio dereliq̄t. ¶ Quarto notandū q̄ q̄ñ qs nec ſcit nec credit cōitatē errare ēt ſi ꝑbabiliter dubitat an erret cōitas in pretio rei, tūc licite pōt rem ſuā ꝓm eſtimationē cōem vendere, imo ſi vult vēdere dz in tali dubio ꝓm iſtam vendere, ⁊ nō ꝓm ſenſum ſuum. Si vero ſcit vel credit cōitatem errare in eſtimatione pretij rei tunc nullo modo dz eam ſequi, qz ēt ſi reciperet vex ⁊ iuſtū pretiū, tm̄ faceret ꝯ conſcientiam. Sed neceſſe eſt ſibi vt videat ne fingat ſibi dubium, vbi hz credulitatem ⁊ econuerſo. ex premiſſis ꝑz aliqualiter qs ſit rei valor ⁊ qñō ac quot modis ēptor vel venditor ſe habere pōt reſpectu ptij, † qz aut ſcit vel credit. A.
15 pretium eſt ꝓm erroneam eſtimationem ꝓ re. iſtam nō dz ſeq. Aut ſcit vel credit. A. pretiū eſſe vex non ꝓm eſtimationem erroneam, iſtā eſtimationē dz ſequi. Aut dubitat an. A. pretiū ſit iuſtū puta, qz nulla eſt eſtimatio vel erronea de re vendibili ⁊ tunc dz recurrere ad rōem penſando ſumptus, ⁊ labores, ēt bona fide ꝑut melius pōt fieri necnon meliorationem ſiue realem ſine eſtimatam ⁊ iuxta iſta rem vendere.

SVMMARIVM

1 Cōmutatio negotiatiua que ſit ⁊ qualiter exerceri poſſit.
2 Negociatio mediante qua quis lucrum intendit inhoneſti de ſe nihil habet.
3 Uēditor bonefidei nō dz aliqd vltra iuſtū pretiū expectare.
4 Undere carius rem q̄ſ valeat nunq̄ſ lz ſcienter.
5 Uenditor pōt rem ſuam ꝓm cōem eſtimationem vendere, quānis dubitet cōitatem in taxa pretij errare.
6 Uenditor de mala fide eſt ſuſpectus qui vendit tribus hominum generibus.
7 Uenditor expertus ſi de experto ad emendum ⁊ econuerſo alleuiantur contractus mercatorum.
8 Uenditor nulla verborum cautela emptorem inducere debet ad emendum.
9 Emptor expertus pro ſeruitio inutili circa rem facto nil velle re preſumitur.
10 Mercator ſeu negociator res inutiles ⁊ defectuoſas faciēs ⁊ ō fectus ex induſtria obtegens tenet̄ ad ſatiſfactionem.
11 Preceptum illud legis nature, quod tibi vis fieri alteri ne feceris qualiter intelligatur.
12 Mercator emens vnam rem decem nummis, illico poteſt eaz alij vendere duodecim.
13 Mercator pro quacunq; re, cā vel operatione ratione mercinz poteſt recipere lucrum.
14 Mutuans de iure nil poteſt vltra rem mutuatam vel eius valorem recipere.
15 Mutuans pecuniam pro eius vſu principali nil vltra ſortez recipere poteſt, pro ſecundario autem vſu ſic.
Pecunia vſum duplicem habere poteſt.
16 Uſura ⁊ ſi nunq̄ſ licita ſit, in quibuſdam tm̄ caſibus lz mutuati de pecunia mutuabili plus recipe q̄ſ mutuauerit.
17 Incertitudo q̄ excuſet a dolo ſeu fraude vſuraria.

¶ De regulis ꝓm quas videri poteſt qualiter ⁊ quomodo mercatores magis vel minus ſecuri ſint. Ca. iij.

Tertius articulus erit primo de regulis ꝑz quas videri pōt qūo mercatores ſecuri eſſe poſſunt, vel minus ſecuri vel inſecuri. ⁊ ſunt regule.

1 xxiiij. Et prime quinq; ſunt Scoti. ¶ † Prima eſt cōmutatio negotiatiua vbi cōmutās intēdit mercari de re quā acqrit, qz emit nō vt vtat̄, ſz vt vēdat. ⁊ hoc carius q̄ ꝙmutatio negotiatiua dz pecuniaria vel lucratiua, talis inq̄ſ mercator eſt vtilis rei publice ꝑbat Sco. Quia reipubl. eſt vtile habere ꝙſeruatores

rex venalium vt prompte possint inueniri ab indigētibus volē tibus istas emere. In vlteriori ēt gradu. vtile est reipu. habere afferētes res necessarias qbus ista patria nō abūdat ⁊ tñ vsus eax ibi est vtilis ⁊ necessarius. Ex quo sequit̄ qp mercator q affert rē de patria vbi abūdat ad patriā vbi deficit, vel qui istam emptam ꝙseruat vt ꝓmpte inueniat̄ venalis a volente eā emer̄
2 hz actum vtilē reipu. Scōa regu. †negociatio qua mediante qs debito mō lucrū intendit nihil de se inhonestū importat, sed licitū honestū ⁊ vtile bonū sibi ⁊ alijs, ⁊ qñ aliquis lucrū moderatū negotiādo querit, qđ ordinat̄ ad domus sue sustētationes, vel ēt ad subueniēdū indigētibus, vl̄ ēt cū negociationi intēdit ꝓp publicā vtilitatē, ne. ſ. res necessarie ad vitā patrie desint, ⁊ lucrū expetit nō quasi finē, sed quasi in stipēdiū laborꝫ, Sententia est. ſ. Thome. ¶ Tertia re. mercator talis potest iuxta diligētiā suā prudētiā ⁊ picula licite accipe in ꝙmutatione pretiū correspondēs. Probat idē qr vnūquēqꝫ in ope honesto reipublice seruiētem, opz de suo labore viuere honeste. Honeste dico ꝓp meretrices hystriones ⁊ inhoneste viuentes. Sed afferens ista vel ꝙsernās honeste seruit ⁊ vtiliter reipu. ergo ⁊c.
3 ¶ †Quarta regu. cuius ad vēdētē exigat̄ vt bona fide nihil se credat rōne venditionis vltra istū pretiū recipe, tñ alia occasio ne posset aliqñ aliqd recipi vltra illud rōe donationis, sicut aliqñ ille expedite ⁊ liberaliter daret. Primū pz, qr alias nō seruaret̄ equalitas iustitie inter datū ⁊ acceptū. Scōm pz de se. ¶ Quinta reg. satis ꝓbabile vz, qđ qñ ꝟbentes sine dolo mutuo de se sunt ꝙtēti, qđ talē ēt ꝟctū ꝙcomitet̄ aliqua donatio ꝑsertim cuī pretij taxatio relinq̄t ipsis ꝟbētibus vel ꝙmutātib⁹. Patet qr precisa taxatio pretij interdū ignota est vel dubia. Sz dux esset inter boies esse ꝟctus in quibus nō intenderēt aliquid sibi mutuo remittere de rigore prescisi pretij vt ꝓ tāto omnem ꝟctum cōcomitet̄ aliqua donatio. ¶ Sexta regula, cuius
4 †nūcꝫ liceat scienter rem carius vendere cꝫ valeat lz tñ eā vendere carius qđ empta sit si est meliorata in se vel in hominum estimatione. primū pz qr alias ininstitiā ꝙmitteret ꝓp inequalitatē dati ⁊ accepti scienter. scōm pz ex melioratione, de qua vide in. ij. arti. in. ij. ꝙditione. ¶ Septima reg. cuius nūcꝫ liceat rem carius vēdere scienter cꝫ rōnabili stimatione credit vl̄ credere dz eam valere. tñ qñ vēdens plus ledit̄ ex carentia rei, cꝫ res ēt in se valeat tūc pōt eam supuēdere sup valorem eius tm̄ cꝫtum rōnabiliter estimat, vel estimare dz dānū suum. Primū patet ex precedenti. scōm pz qr res quam alius primo facit venalem lz nō sit in se melior, est tñ primo melior. ¶ Octaua reg. sicut nō est ininstū qñ qs sperat res plus soluturas qđ iam soluunt velle eas seruare ⁊ nō vēdere. Sz ēt ininstū nō est festinare in vēdēdo qñ quis hz res quas timet minus soluturas dūmō nec credat nec cām credēdi habeat eas ꝓ tūc minus valere cꝫ recipit. Patet ex no. secundi artic. circa. v. vēditio. Dico tanter quas timet qr multa facit hō in spe vel timore sine ꝙscia vel credulitate.
5 ¶ †Bona reg. qñ qs nec scit nec credit cōitatē errare in taxa pretij. Etiam si ꝓbabiliter dubitat erret cōitas tūc licite pōt rem suā ꝑm estimationē cōem vendere, immo si vult vendere dz in tali dubio ꝑz istam vēdere ⁊ non ꝑm suum sensum. Si vero scit vel credit cōitatē errare in estimatiōe nullo mō dz eam seq pz ex. ij. arti. in. v. ꝙditione in. iij. no. ¶ Decima reg. Qñ dubitat̄ in cꝫto res plus vel minus valeat tūc modica ꝓbabilitas sufficit ad estimandū valorem rei. pz ibidem.
¶ Undecima reg. Stās in dubio quid sit verꝫ pretiū rei, ⁊ cōmittēs ementē quē nescit arctatū vel simplicianū, sed expertus sui industrie ⁊ bona fide vēdens sic non vz ꝙiuncti iniustus, ptz ibidē. ¶ Duodecima reg. Sicut cum magis secura ꝙscientia, ⁊ fide potest vēdi res ēt cuius vera estimatio ignorat̄, qr vendit̄ homini experto circa rē non arctato aliqua necessitate, nec habēti ad eam inordinatū desideriū nec aliqua cautela verborum opū vel signorꝫ circumuento vel inducto ad emendū eā pretio-
6 sius cꝫ sine ista cautela emeret. † Sic sine dubio minus est securus de bona fide, imo suspectus de mala in tribus casibus. ꝑmo qñ vendit̄ simplici sine inexpto. scōo qñ emens est necessitatus. ij. qñ emētem aliqua arte signorꝫ factorꝫ vel verborum ēt si vera sint inducit ad emendū carius cꝫ alias. ¶ Prima pars pz per. v. ¶ Scōa pz quo ad primū, qr tūc totū onus estimationis vēditori incumbit. Quo ad ꝟz pz qr arctatus carius emit faciliter non voluntarie simpliciter, sed voluntarie mixte, ⁊ tñ pp arctationē emptoris vēditor non pōt plus recipe, lz potius misericorditer deberet cum eo agere. ¶ Quo ad tertiū pz, qr vēditor aut verecūdia ductus aut ignorantia, partim volūtarie habitualiter emit maxime qñ mēdacijs circumuenit̄ emptor. Ex quo ēt pz. xiij. reg. Qñ dubium est quātum res valeat tūc magis piculosum est homines per cautelas inducere ad tm̄ dādū qp simpliciter sine tali cautela dare ꝓ tāto. pz qr si est excessus ille maior causa istius excessiue emptionis quo emptorē ad ꝟ iduxit, cꝫ q eum suo arbitrio dereliquit. ¶ Decimaquarta re-
7 gu. †Nullū alleniat ꝟctus mercatorꝫ inter se qp expertus ex perto dat ad emēdū ⁊ econuerso. ⁊ hoc intellige qñ emptor nō est arctatus aliqua necessitate vel inordinata affectione impulsus. Primū pz qr qlibet mercator rōnabiliter presumit̄ querere lucrū suū ⁊ promus esse ad ea emēda in qbus lucrū hr̄e intelligit ⁊ alias nō emeret nisi crederet se posse lucrari. Scōm patet qr venditor talis hz tunc timere qp ex illa arctatione carius emat cꝫ alias faceret ēptor, vel qđ vēditor vendat res remissi⁹. ¶ Decimaqnta reg. qñ hō inexptus vadit ad institores ⁊ mercatores publicos nō est sibi piculum si modicum exhibet, vel remisse emit nisi ꝓbabile motiuum habeat venditorē ex ignorantia, inexpientia, arctatione, vel aliquo tali vēdere tā remisse. et ipse ꝓbabiliter possit agnoscere rē plus valere. Rō est qr cōiter tales institores ⁊ mercatores expti sunt in sua materia, ⁊ cō sueuerunt pretiosius exhibere cꝫ valeat ⁊ ēt cꝫ ipsimet ꝓ tali velint dare illud multū alleniāt facta mercatorꝫ. ¶ Decimasexta
8 regu. †Sicut ad securitatē ꝙscie facit qñ vēditor nulla arte vel cautela verborꝫ inducit emptorē nō arctatū vel simplicianū ad emēdū carius cꝫ alias emeret. Sic ad insecuritatē facit oppositum sacre. pz ex. v. ⁊. xij. ¶ Decimaseptima reg. sicut in minori piculo stāt q vendunt res apud multos innēdibiles ⁊ venales sic dz sibi multomagis esse suspectus q hz rē venalē, vel exercet offm̄ vel laborē non possibilē apud aliū haberi. Primus pz qr facilius ⁊ ꝓpinquius pōt haberi estimatio qñ homines ñ sunt arctati ad vnū. Secus aūt est in. ij. casu in quo sibi multomagis hō dz esse suspectus, ⁊ valde cauere ne necessitate homi nū exigat aut recipiat vltra rei aut laboris sui valorem. ¶ Decimaoctaua reg. nullus artifex sive negotiator pōt aliud recipere pro labore vel pro quocunqꝫ grauamine suo circa rē vēdē dā vel psonā ementē habito, nisi bona fide credat qđ seruitium hmōi vtile fuerit sit vel erit, ꝟ solo excepto, qñ emens scit vel scire ꝓbabiliter, ⁊ sine dolo presumit̄, qp inutilis ⁊ nociuus sit labor aut seruitū, ⁊ nihilominus vult habere ⁊ acceptat.
9 ¶ †Primū pz, qr nullus rōnabilis emens vellet dare aliqd ꝓ seruitio inutili vel nociuo. ¶ Scōz pz qr presumere possum qp voluntarie emat. forte ad aliquē finē sibi magis vtile, cꝫ vēditor videat. Ex istis multe regu. speciales possunt inferri vnde.
¶ Decimanona reg. Sicut q frumenta vel alias res vtiles cōmunitati vel necessarias ⁊ bonas ad hoc principaliter emunt vt non desint ciuitati, patrie, vel aliqua alia bona intentione nō intēdentes caristiā inducere, sed qñcunqꝫ necessitatē vel notabile grauamē paupum viderint, vendere volunt, iuxta cōem, ⁊ rōnabilem estimationem tales nō solū licite, lz ēt meritorie possunt hoc facere ⁊ aliqñ caristiā impedire, ⁊ si non oīno saltē vt nō ingraueī. Sic illi q in ꝙgregādo talia nec cōitati ꝓsunt nec vtilitatem eius intendunt, sed solum lucrum suum, nihil nisi caristiam expectādo, grauissime peccāt ⁊ suo labore qñ vel re vl̄ intentione nociuus est nihil omnino merent̄, sed potius demerent̄, sicut aliqñ ꝙtingit qp in princi. pauperibus volentibus facere ꝓuisionē multus noceret facīdo res cariores ⁊ postea homines nimis exactionāt. Pñt autē vtriscꝫ istorꝫ se ex ꝟ ꝙsiderare, q. n. intendit charistiā dolet ꝟ frumētorꝫ copioso ꝓuētu.
10 Alius vero vel letus est vl̄ ꝙtēt⁹ ⁊ nō tristis. ¶ †Vigesima regu. q̄ seq̄t̄ ēt ex. xviij. q faciunt res inutiles ⁊ ꝟfectuosas, defectusqꝫ eax ex industria ⁊ studiose obtegunt ⁊ occultāt malefaciūt, ⁊ tenent̄ ad restōnez istius qđ occasione talis occultatiōis eis dat̄ ꝓ reb⁹ nisi res non obstan. defectu tm̄ valeāt cꝫtū dat̄. Et silr̄ ē de hñtib⁹ res venales iudicādū. ¶ Vigesimaprima regula cuius sciēter dare alicui occasionē piculi vel dāni sp sit illicitū sicut dicere alteri falsum sp est illicitū tñ nō est necessariū qp hō alteri det sp auxiliū vel ꝙsiliū ptinens ad qualēcunqꝫ eius promotionē. sicut ēt non teneor dicere veritatez sp quā scio, lz hoc solum est necessarium in aliquo casu determinato, puta cum alicui qs eius cure subditur vel cum nō pōt ei p aliū subuenire, verba sunt. ſ. Thome arti. iij. Ex quo elicit ea q̄ de venditione defectuose rei. d. sunt arti. j. ℔. xiij. Unde subdit ibidem ad. iij. argumen. Quāuis homo non teneat̄ simpliciter omni homini veritatem dicere de his q̄ pertinēt ad virtutes. tenet̄ tñ in casu illo de his dicere veritatem quando ex eius facto alteri periculum imminet ⁊ detrimentum nisi diceret veritatem sicut patet in rebus occulte defectuosis per venditionem alienandis.

¶ Vigesimasecunda

11 ¶ †Vigesimasecunda regu.non semper facit contra charitatem proximi, qui non vult proximo suo bonum q̄ sibi vellet fieri,sed qui non vult proximo suo bonum sibi deberet velle fieri ceteris paribus ꝛ scōm q̄ recta ratio dictat, q̄ sic ꝛ nō aliter intelligendum est illud preceptuꝫ legis nature q̄ tibi vis fieri alteri feceris. Unde qui vult probare q̄ proximo ad aliqd teneat q̄ mihi vellem fieri prius ꝺꝫ ꝓbare q̄ ego teneat seu ex debito obligar ei facere tale bonū. Exēpli gratia. Ego emo liburꝫ mihi vtilē ꝓ librario quē alter ēt libenter emisset quē preuenit emendo. Si ergo alterū permisissem librum emere bene quidē fecissem,sed nō tenebar. imo ego desiderarem si alter prius venisset ad librariū vt mihi librum dimisisset,sed non erat mihi debitum. ex isto etiam ꝑꝫ veritas casus super primo arti. F. xv. de sciente merces multas futuras,de quo mihi soli ꝙstat qūo possum silere ꝛ emere ꝑm forū cōem illud ignoratur. ¶ Vigesima

12 tertia regula q̄ꝫnis sepe licite fieri possit †q̄ mercator emat ab vno pro. x. ꝛ statiꝫ det alteri ꝓ. xij. esto q̄ sciuerit prius de secūdo emptore siue ēt prius ꝙrerit cuꝫ eo qō emeret rem a primo tñ timēdū est qō multū cauteloſe ꝛ doloſe tales ꝙctus fiant. Et ideo nō pñt generaliter ꝛ simpliciter semp iustificari, ꝓp qō ēt homines magis vñr esse retrahendi a talibus ꝙctibus q̄ꝫ assecurandi de eis primū patet primo si qui casualiter emisset pro. x. ꝛ statim occurreret sibi q cū gaudio ꝛ gr̄aꝫ actione. xv. dare vellet. Scōo qñ ēt nō causaliter talis occurit,sed ēt sciēter,pōt. n. esse q̄ qs sciat vel verisimiliter p̄sumat p̄mū vēditorē satis esse lucratū vtpote qꝛ emit ꝓ sex. ꝛ ꝑm emptorē ēt satis lucratū esse qꝛ dabit pro. ij. Possit ergo valde charitatiue fieri sic q̄ vnus solus nō haberet totū lucrū,sed multi lucrarent. Aut si primus dixisset medio ꝓcura mihi emptorem talis rei ego dabo eaꝫ pro sex. Et secūdus diceret. ꝓcura mihi talē rē,ꝛ ego dabo ꝓ ea. x. Similiter si primus vēdēs habeat rei pretiū imponere,vt si p̄nceps vel officialis eius ligna de siluis. plūbū de mōtanis vellet dare remissius q̄ꝫ prius qd ego dabo indicare q̄ tam nimis remisse vēdat cū bene possit stare q̄ antea nimis care vēdiderit. Et qꝛ dubiū est an plus vel q̄ꝫdiu velit tam remisse vēdere non obstā. mea remissa emptione possum vēdere sicut cōiter solui. Stat ēt qō primus vēdēs habeat mandatū de nō vendēdo carius vel ꝙsciētia de hoc q̄ plus recipiat,ꝛ scōs mādatū tñ vel ꝙsciētiā de emendo remissius vel primus defectuꝫ sciat in re ꝓp quē estimatione sua non plus vꝫ vel credat multas similes res venturas propter quas forte postea rem suam vendere non posset. Scōs autem sciat locum vbi multo plus solnet. Inter tot ergo motiua ꝛ circunstantias que ꝛ quas primus vendens pōt habere tā remisse vēdende ꝛ scōs tam care emēdi medius non bꝫ cām indicādi primū nimis remissiue vēdere aut ꝑm nimis p̄cioſe emer. maxīe p̄sumptis tribus. ē. x. xi. xij. ꝛ alijs regulis tactis qō qlibet eoꝝ bonā fidē ꝛ cām bñ credēdi hēat ꝛ exptus si materia, ꝛ nullus sit artatus nec aliqua cautela aut circunuentio fiat. ¶ Vigesimaquarta regula ē ſpāliter ō cāpsione seu cābio pecuniarū vel aliarū rerū q̄ est quasi quedā vēditio vel emptio vnius monete ꝓ alia,ꝛ �bꝫ quasi easdē difficultates sicut negotiatio,ꝛ qꝛ circa istā cāpsionēꝫ multa mala fieri pñt fit illa regula.

13 †Pro quacunq̄ re cā vel operatione potest mercator lucrum recipere rōne mercium,pro tanto enim pōt cāpsor recipere lucrum pecuniarū de q̄ꝫto ista res cā vel operatio circa pecunias locū bꝫ ꝛ exercetur sicut circa merces. Pꝫ qꝛ sicut merces variantur estimatione hoium sic ꝛ monete lꝫ forte nō tam cōiter ꝛ in magna q̄ꝫtitate. Itē sicut pōt hēri cura labor pericula, ꝛ alia hmōi circa merces adducendas,sic circa pecunias suo mō. Si ergo ꝓp tales cās recipit mercator quare nō ꝓp easdē campsor sic tñ qō hoc faciat sicut. ē. dictum est de negotiationibus pēsando,bona fide rōnabili vel cōi estimatione p̄retiositatē gravitatem vtilitatē operis cure,laboruꝫ,officij ꝛ alioꝝ hmōi ꝛ ꝑm hoc pōt recipere plus vel minus vel de q̄ꝫto cōi estimatione moneta in melius vel peius mutata est. Aut si aliqua illarū causarū,excusat que de mutuo exp̄imit vt ꝓp interesse, id est vitationē dāni. Porro de. ij. specie per quam etiam dñium transfert vt dictum est primo articulo primo capitulo. F. iiij. etiaꝫ ſpāles sunt difficultates. Idcirco de eadem. iij. sunt regule.

14 ¶ †Prima licet mutuans possit de iure recipere vel repetere rē mutuatā vel valorē rei nihil tñ pōt vltra hoc si qō fit pecunia mēsurabili recipere repetere vel separare rōne rei mutuate vel ratione mutuationis. Sed bene pōt recipere aliquid a mutuꝫ recipiente non ꝓ mutuo. si sponte vel ex alia iusta causa datur aut pia. Primū patet ex descriptione mutui. Scōm ꝓbat̄ ex intentione sancti Thome ꝛ Scoti qꝛ in mutui datione transfert dominium hoc. n. sonat vocabulū mutuo,do tibi meum, ergo q̄ concedit mutuo non manet dñs pecunie mutuate. Et per consequens si ꝓ illa pecunia recipiat aliquid vltra sortem ꝓ nō suo recipit siue vendit non suum. Alia ratio est esto qō pecunia maneret sua,nō habet tñ ex natura sua aliquē vſuꝫ sicut habent alia alia ex se germinantia,sed tantū prouenit fructus ex industria alterius scꝫ vtentis. Industria autem huius non est eius q̄ concedit pecuniam ergo iste volens recipere fructum de pecunia vult habere fructum de industria non sua quam tamen non dedit sibi iste alius,ꝛ hoc quod accipit mutuum ab alio. Et hec etiam est ratio quare per oppositum,fructus pignoꝝ germinantium computantur in sortē. Tertium patet per Thomam quia non efficitur quis peioris conditionis ex eo quod alteri mutuauit sed ante mutuationem potuit talia recipere ergo post.

15 ¶ †Secūda regula q̄ꝫnis ꝓ principali vsu pecunie nullus aliquid vltra sortem rōne mutui possit recipere,tamen ꝓ secundario vsu pecunie quis pōt aliquid pretio dignū recipere.

¶ Primū ꝑꝫ exprecedenti. scōm ꝑꝫ qꝛ tunc pecunia non mutuat̄ sed locatur vel ꝙducit̄. ¶ Pro cuius intellectu notanduꝫ primo q̄ duplices sunt res. quedā quaꝝ vsus principalis est earum ꝙsumptio. sicut vsus vini principalis est vt bibat̄, panis vt comedat̄. Et talia eorū vsu ꝙsumunt̄. Alie sun res quarū vsus principalis nō est earum consumptio vt domus vsus est inhabitatio. securis secatio. ¶ Scōo notandū q̄ pecunia duplicē pōt hēre vsum. vnū principalē vcꝫ ꝙsumptionē ꝑm distractionē ꝑm q̄ in cōmutatione expedit̄ ꝓp q̄ principaliter est inuēta. Alius vsus eius est scōarius vcꝫ vt ꝙcedat̄ solū ad ostensionē diuitiarū,vel ostentationē vel ad ponēdū eā loco pignoris vel ad discēdū numerare,ipsa mediāte. Ad istos eniꝫ fines pōt pecunia ipsa locari sicut equus vel aliud locabile ꝛ ꝓ vsu isto retēto pecunia licite recipit̄ ꝛ tunc ex toto est ꝙctus locationis vel ꝙductionis. nō āt mutuatio seu mutui datio. Et ꝺꝫ idē pōdus restitui nisi forte sufficiat locāti equale in pōdere vel valore. Ex predictis ēt ꝑꝫ quare licite ꝓ vsu vasoꝝ argenteoꝝ aliqd pōt recipi. qꝛ ibi dñiū retinet̄ apud ꝙcedētē. Et eoꝝ vsus p̄ncipalis nō est ipsoꝝ ꝙsumptio tñ qꝛ secundarius vsus vasoꝝ argentoꝝ posset esse cōmutatio,talē vsum eoꝝ vendere non liceret.

16 ¶ †Tertia regula q̄ꝫq̄ in nullo casu vsura sit licita,tñ in q̄bꝫdā casibus lꝫ mutuāti plus de pecunia estimabili recipere quaꝫ mutuauit. ꝫ illud nō fit ꝓp mutuationē ſꝫ ꝓp interesse, vel alia de cā. ¶ Primū ꝑꝫ, secundum ꝑꝫ in multis casibus.

¶ Primo ratione pene ꝙuentionalis dum tñ nō fiat in fraudē vsurarū. exempli gratia dicit Sco. Ego indigeo pecunia mea ad mercādū. ꝙcedo tñ tibi ad certū ꝺiē adiciens penā ꝙditionalem. q̄ nisi tali ꝺie solueris. qꝛ multū dānificor alias solues postea tm̄ vlterius. ¶ Pena huic adiecta licita est qꝛ lꝫ me seruare indēnem sic premēdo illum cū quo trabo. ¶ Signū autē q̄ñ non est in fraudē vsurarū manifestum est istud. q̄ñ mercator magis vellet sibi solui ꝺie prefixo q̄ꝫ in crastino cum pena adiecta. Et per oppositum est in fraudē. quando vltra ꝺiem transiri potius q̄ꝫ pecuniam ipso ꝺie solui vellet.

¶ Scōs casus est rōne interesse,id est rōne dāni vitandi. debitor. n. ex cuius non solutione creditor notabiliter dānificat̄. tenet̄ de iustitia satisfacere creditori ō interesse. Et lꝫ iste creditor nō pō habere actionem contra eum in foro exteriori vt pote qꝛ nō sunt pacta vel muniméta. tamē in foro ꝙsciētie debitor tenet̄ vel vltra sortē ad interesse. ¶ Tertius casus ē q̄ñ vtrunq̄ scꝫ capitale ꝛ illud superfluum ponit̄ sub incerto. Qō ꝓbat̄ extra de vsuris. nauiganti. ē. nōne. arguēdo ꝓ locum a similiter qꝛ sicut ibi icertitudo excusat, ita ꝛ hic sine pacto etiam lꝫ quia solus animus sine oī pacto verbali vel alio signo equiualenti ostēdens debitori qō mutuans non mutuaret nisi ſpe lucri non facit illum recipientem vltra sortem habere alienum sine pacto, ꝛ iō nec teneri ad restitutionem.

¶ SVMMARIVM ¶

1 Dominium rei temporalis quinq̄ modis transferri potest.
2 Dñium rei nō transfert̄ in ꝙmodatione locatione ꝛ ꝙductione.
3 Donatio qualiter fieri debeat vt iusta esse dicatur.
4 Cōmodatio liberalis vsus alicuius rei q̄lis eē dēat vt iusta sit.
Permutatio ꝙctus ꝺr in quo rerum dominia transferuntur.
5 Equalitas voloris seruari debet in rebus commutatis.
6 Venditionis ꝛ emptionis contractus quibus concurrentibus dicatur iustus.
7 Dominiū rei non transfertur in mutuata accommodatione, cō-

ductione ⁊ locatione, sed vsus tantum vel ius vtendi.
Mutuum seu mutui datio qualiter contrahatur.
8 Cōmutante id ꝑ quo ꝙmutat non statiz recipiēte, qd censendū.
9 Preterij determinatio pendens ex futuro qñ licita sit, ⁊ qñ non
10 Commutatio negotiatiua quando sit licita.
Rectum est iudex obliqui.
11 Ignorantia ⁊ qualisqualis coactio voluntarium ſp excludunt.
12 Commutatio ex quibus causis iniusta esse possit.
13 Iniustitia quedam generalis dicitur si res aliena domino inuito vsurpetur.

¶ De speciebus contractuum sub compendio quando sint iusti, ⁊ quando iniusti ⁊c. Capitu. iiij.

a **D**videndum autez sub compēdio secundum Sco. de differentijs translationum rerum temporalium. † Notandū qđ in translatione rei tēporalis que per priuatam ꝑsonā fieri pōt sunt. v. modi in ꝙbus trāsfertur dominium rei, vcz donatio mere libera, permutatio, emptio, venditio, mutuatio actiua. i. mutui datio, seu pecunie cōcessio. Istis quinq; corrūdent quinq; alie translationes seu differentie. Nā donatiōi corrūdet vsus liberalis accōmodatio, permutatiōi corrūdet permutata vel mutata accommodatio. Emptioni conductio, vēditiōi locatio. Mutui dationi mutui acceptio, Mutuatiōi tñ actiue nō corrūdet aliqd ꝓprie in trāslatiōe vsus
2 rei. In primis quinq; trāslationibus transferꝫ dominium. † In correspondentibus vero medijs vcz in mutuata accommodatione, conductione ⁊ in locatione non transfertur dñium, sed eius vel vius vtendi retento dñio fit etiā aliqñ translatio rei vnius in alterū auctoritate nō priuate persone, sz legis principis vel cōitatis auctoritate, vt in ꝓscriptione ⁊ vsucapiōe. In donatiōe est actus mere liberalis. In alijs vero ꝑm qđ liberalis. Actus mere liberalis est qñ transferens non expectat aliquā redditionem debito institie. Actus ꝑm qđ liberalis est qñ ꝑ eo qđ transferꝫ expectat aliud sibi reddi. Ad hoc igit vt oia ꝓmissa iuste fiant.
3 † De donatione vt sit iusta exigit vt si liberalis translatio ex pte donātis, ⁊ volūtas recipiēdi ex pte illius cui donat. Et libertas ex parte amboꝝ huius donādi, ⁊ illius recipiēdi ⁊ qđ nulla lege superiore ꝓhibeatur iste vel ille, nec per actū alterius a quo ꝺpendeant in ista trāslatione. Propter defectum primi non pōt quis dare pecuniam fratri minori, qz ille nō vult esse dominus. Propter defectum secundi non potest monachus sine licentia Abbatis, nec filiusfamilias sine voluntate parentis. nec etiam clericus in aliquo casu sine voluntate vel saltem contra voluntatem pape.
4 ¶ † Alius liberalis accommodatio q̄ correspondet donationi habet similes leges vt sit iusta quia requirit in accōmodante liberam voluntatem, ⁊ in recipiente quod velit recipere rem accommodatam ad vsum ⁊ quod nō sit voluntas aliqua legis vel principis obsistens illi accommodationi. Permutatio est contractus in qua dominia rerum transferuntur, vt rei vtilis pro rei vtili immediate sicut vini pro blado ⁊ hmōi. Et dr rerum permutatio. vt do vt des. Talis vt sit iusta exigit primo vt transferēs sit dominus rei ⁊ vt assint omnia que dicta sunt in iusta donatione. preter primum videlicet liberalem translationem. Nā in permutatione, emptione, ⁊ venditione ac in eis correspondentibus non est mere liberalis translatio seu gratuita. Sed ibi transferens expectat aliquid equiualens ei qđ trāsferꝫ. ꝓp quod ibi ꝓprie est contractus qz ibi simul trahuntur voluntates partium. Trahitur enim iste ad transferendum in illum a cō modo quod expectat ab illo. expectat transferendum in se. Secundo exigit in permutatione vt dominus rei sine fraude seruet equalitatem valoris in commutatis ꝑm rectam rationem. Dicitur sine fraude ad excludendum fraudem in substantia quantitate qualitate ⁊c. De quibus habes. s. in materia prima. §. ix.
5 † Dicitur seruet equalitatem valoris in commutatis ꝑm rectam rōnem attendentē. s. naturā rei non simpliciter, qz sic melior seu nobilior est mus q̄ panis. Sed si attendatur natura rei in comparatione ad vsum humanū ꝓp quez fit ista ꝙmutatio. Ista aūt equalitas non ꝙsistit in indiuisibili. s. est ibi dicit Scotus iniusti tia cōmutatiua medium ⁊ magna latitudo que āt sit ista latitudo ⁊ ad quantum extēdat, ex tribus innotescit. Qñq; ex lege positiua. Qñq; ex ꝙsuetudine, Qñq; aūt relinquitur ipsis ꝙmutātibus vt pensata mutua necessitate reputent sibi bincinde equiualens dare ⁊ accipere. Dicitur est. n. ꝯctus esse inter homines in quibus ꝯbentes non intendant aliqđ de illa indiuisibili iustitia remittere sibi aliquid mutuo vt pro tanto omnem ꝯctum ꝙcōmitetur aliqua donatio. Et si iste modus ꝙmutantiū est quasi fundatus super illud legis nature. Quod tibi vis fieri facias alijs. Satis ꝓbabile est qđ qñ sunt mutuo ꝙtenti mutuo volūt sibi remittere si deficiunt ab illa iustitia requisita.
6 ¶ † Venditio ⁊ emptio vt sint iuste similia exigunt. Ibi enim transferꝫ dñiuz rei vtilis ꝑ nūmismate vel econuerso, qz eniz difficile erat res vsuales imediate cōmutare. Jō inuentum est mediū per qđ talis cōmutatio faciliter ꝙ vocat nūmisma. Et dicit cōmutatio nūmismatis ꝑ re vtili emptio, econuerso vero venditio. Ad tales igit vt sint iuste exigunt similia sicut in permutatione dictū est, qz opz ibi ꝙsiderare nūmisa vt vna pte sicut hic rem permutatā. Addo ꝙ in his vtrisq; ꝯctibus lz permutantē vel vendentē pensare dānū suū, nō aūt cōmodū ipsius ementis siue cū quo permutat hoc dico in carius vendendo, vel permutando, ⁊ intelligo sic. Si qs multū indigēs re sua ꝑ magnam instātiā alterius inducat ad vēdēdū vl ad ꝓmutāduz ꝑ re alia cū possit se ꝓseuerare indēnē. Et ex ista vēditione vel ꝓmutatione multuz dānificat pōt carius vēdere, q̄z si alias sine tali dānificatione vēderet vel ꝓmutaret. Sed si emens magnū cōmodū ꝙsequet ex re vendita vel ꝓmutata nō pōt carius vēdi, vel ꝓmutari, qz maius cōmodū cōsequit. Nā ꝓp maius ꝙmodū eius q̄ ꝺo ꝙsequit nec res mea est in se precioſioz, nec mihi melius, ⁊ ideo nō ꝺz mihi maius pretiū apportare. Secus qñ dānificor, qz tūc mihi est precioſioz, lz nō in se.
7 ¶ † Mutuata accōmodatio, cōductio ⁊ locatio in ꝙbus dominiū nō transferꝫ. Sz vsus vel ius vtēdi, qz corrūdent ꝓmutatiōi, emptiōi, ⁊ vēditiōi, iō cū eis ꝙueniunt vt dcm est. Et silr q̄ztū ad ꝙditiōes iā positas seruāda est iustitia ꝙsiderādo vbi vsum sicut vbi dñiū. ¶ De mutui datiōe ibi ad iuste ꝯbēdū mutuū opz seruare equalitatē simpliciter in numero ⁊ pōdere exceptis ꝙbusdā. Excipiunt. n. in ista mutuatione duo casus in gñere. Qñq; n. lz accipere vltra capitale ex pacto qñq; ex nō pacto. ¶ Primū tripliciter scz vel rōne pene quētionalis vel rōne itereſſe. Et qñq; vtrūq; scz capitale ⁊ illud supfluū ponit sub icerto, vt ōclatū ē. s. Ex nō pcō ēt aliqñ lz vt qñ pecunia locaret alicui ad ostētandū vel ad cenādū vel ad ostēdēdū. Tale. n. vsuz hz pecunia ex ꝓpria nā, ⁊ tunc iterū de vsu eius vltra forte recipi pōt, qz tūc nō esset mutatio, sz locatio vel cōductio. vt ēt. s. dcm ē in mā. iiij. ſ. xxv. xxvj. xxvij. Postro regule predicte ostendunt quid iustum, ⁊ quid iniustum in commutationibus statim factis. Hoc est quando vterq; commutans statim dat illud qđ recipit pro quo ꝙmutat.
8 † Sed quid iuris sit quando commutans non statim recipit pro quo commutat, sed differtur illa receptio. Attendēde sunt predicte regule date ad intelligēdū qd iustuz vel iniustū in singulis ꝯctibus. Et insup due alie. prima q̄ cōmutās nō cōmutet, vel vendat tps, qz tps nō est suū. scda q̄ nō ponat se in tuto ſp, vel in pluribus. Et ex istis regulis duabus apparent multi casus speciales, verbi gratia, dicat festum natiuitatis domini a, ⁊ festum. s. Jo. baptt. b. Iste cōmorās tradat rem suā alteri in a, Aut igitur tunc vēditurus erat eā aut nō, sed in b. Si sic vel determinat tūc pretium scm̄ q̄ currit tps ꝑ a, ⁊ tunc facit misericordiā qz supplet indigentiā ꝓximi anteq̄ eā supplere teneat, qñ scz expectat solutionē vsq; in b. Aut determinat pretiuz maius q̄ sit iustū pro a, tunc est vsurarius, qz tunc vendit tps ꝑ primā regulā, ⁊ istud ꝓbat extra de vsuris. Consuluit. Si aūt non esset modo venditurus sed alios qñ videretur quod secundum cursum temporis plus posset lucrari. Aut igitur nunc ponit certum pretium aut nō sz dimittit certificationē pretij pēdere ex aliquo futuro. Si primo ponat pretiū scm̄ quod nunc valet res, non est dubium quin facit misericordiam magnam. Si maius q̄ nunc vz tñ non est ita immoderatū pretium quin tpe solonis verisimiliter qñq; plus qñq; minus valeat res vēdita excusat rōne dubij qz ꝑ neutrā regulā facit. ⁊ ꝓbat ꝑ ca. nauiganti. §. rōne. Et si obijciatur casum ibidē in tua. Rndet qđ ibi continetur monitio vtilis, non
9 preceptū necessarium † Si aūt determinationē pretij relinquat pēdere ex valore illius rei future. aut ergo ꝑ tpe ōterminato ipsius solutiōis vel aliquo in quo nō ꝙsuevit regulariter res plus valere q̄ tpe solutionis, dico qđ misericordiam facit vtpote concedo tibi istud ꝑ tāto ptio ꝑ q̄to valebit in b. vel aliquo tpe circa b. Būtñ res illa ꝙuenit cōiter esse carior in b. q̄ aliquo tpe precedenti. Si aūt pretium velit determinare pro tempore determinato hoc mō vt ponat se in tuto lucri vt in pluribus ⁊ aliū in damno, vtpote volo qđ tantum solues pro isto quantum valebit in quocunq; tempore vsq; ad b. quando carius vendetur vsura est quia ponit se vel partem suam quo ad lucrum vt in pluribus, ⁊

bus,ꝛ illum quo ꝯhet ad damnum vt in pluribus,ꝛ tunc hꝫ pro se illud qđ euenit in pluribus,ꝛ contra se illud qđ euenit in paucioribus. Est ẽt ibi alia iniustitia,qꝛ aliquo die ỽterminato oporteret exponere rẽ suam venditioni ꝛ non tpe particulari vago,ꝛ in isto cõtingeret qđ minus care venderet ꝙꝫ in die crastino inter a.ꝛ b.ꝛ p ꝙs in tali pacto facit se certũ de lucro vltra quaꝫ ꝑ humana industria posset ptingere. Ue ergo rle dicte sunt de iusto ꝛ iniusto in venditione,vel ꝙmutatione quacunꝙ pro nũc vel futuro,ꝛ hoc loquẽdo de cõmutatione economica, que ẽ qñ ꝙmutãs int ẽdit recipe rẽ ꝑ q̃ ꝙmutat nõ vt mercet ea ſꝫ vt ea vtat. ¶ †Ideo sequit de ꝙmutatione negotiatiua vbi ꝙmutans intẽdit mercari de re quã acqrit. Emit.n. nõ vt vtat,ſꝫ vt vẽdat ꝛ hoc vt carius ꝛ hec negotiatiua vocat pecuniaria vel lucratiua. Ue hac vltra regulas predictas addunt duo. Primum qđ talis ꝙmutatio sit vtilis reipublice. Secõm ꝙ talis iuxta diligẽtiam suam ꝛ prudentiam,ꝛ pericula accipiat in ꝙmutatione pretium corrñdens vt habes declaratũ.ſ.man.ij.ℌ.vij. Que autem sit iniusta occupatio rei aliene pꝫ in translatiõibus dñij vel vsus rerum siue sit ꝑmutatio,emptio,venditio,donatio ꝛc. Ꝓꝫ faciliter ex precedentibus cũ rectũ sit iudex sui obliqui. In donatione non est iustitia si donans non mere liberaliter donat vel si cõtra voluntatẽ alicuius a quo dependet in donando donat sicut pꝫ in illo casu,extra de censibus exigit,qđ ſcꝫ visitantes a visitatis nulla recipiant munuscula,ꝛ si reciperent tenent ad duplum restituere,vel nõ saluant a maledictione,ꝙꝫ ipso facto incurrũt vt dr lib.vj. †Nõ aũt mere liberaliter donat vel si deceptus,vel quaſi necessitate tractus donat qꝛ ignorãtia ꝛ aliqualis coactio excludunt simpliciter voluntarium ex ſcđo ꝛ hic ꝛ ex hoc sequit qđ deceptus de eo cui donat ꝙꝫtus ad illã rõnem ꝓp quã donat non simpliciter donat,ꝛ iõ si alicui tanꝙꝫ propinquo donet q est propinquus. non simplr donat egeno. Cõsimiliter si alicui tãꝙꝫ egeno qui non est egenus. Et ideo videãt trufatores qñꝙ diuites existentes. qui tñ tanꝙꝫ egentes recipiunt eleemosinas illas ne iniuste oia illa recipiant,qꝛ nõ est ibi in dante voluntariũ ꝓp ꝙditiõis ignorãtiã quã respicit i dãdo. Cõsimiliter si attractus vt in vsuris donãdis nõ est mere donatio liberalis. Cõsimiliter dom est de accommodatione.lꝫ ibi non sit equalis defectus ꝓp equale virtum qꝛ translatio vsus ad tps non requirit tantã liberalitatẽ quantã trãslatio dñij. ¶ †De cõmutatione rerum dico qđ est iniustitia ex eisdẽ causis,ſcꝫ deceptione,ꝛ innoluntario,ꝛ ꝓhibitione inpiorũ cui ꝙmutans subest in ꝙmutando,ꝛ ex hoc põt dici iniusta ꝙmutatio q̃ fit in ludo alearũ ꝛ hmõi. Iuxta illud.ff.de aleatoribus.l.vlti. Et extra de vi.ꝛ ho.cleri.sup illud officia in gl. tñ ista lex nõ ligat illos q vinẽ do politice subsunt legi imperiali q forte nullibi sunt hodie,qꝛ ibi ꝓcipue illa lex ꝙsuenit habere locũ vbi municipalia preiudicãt imperialibus,vt pꝫ in Italia in emptione ꝛ venditione iniustitie facte sunt prius tãgendo de iustitia in eis. Et iuxta hoc de locatione, ꝛ conductione ibidẽ pꝫ. ¶ De mutui datione ꝛ solone ẽ iustitia ꝓcipua vsura. Cuius vituperio hr in nouo testõ. Luce.xvj. Mutuũ date,nihil inde sperãtes. In veteri testõ Ezechie.xxiij. Ad vsurã non accõmodabitis,ꝛ p ecclesiam ꝓhibitio.extra de vsur. super eo. Preter dictas iniustitias partiales in istis ꝯctibus vel quibuscunꝙ ꝙmutatiõibus † est vna iniustitia gñalis qñ aliqs vsurpat rẽ alienã dño simplr inuito ꝛ hoc tã dño primo ꝙꝫ dño remoto.ſ.legislatore q nõ vult,imo ꝓhibet rẽ illã occupari inuito dño nisi in casibus prescriptionis ꝛ vsucapionis. In istis autem non est trãslatio dñij vtpote in furto ꝛ rapina,ꝛ hmõi est licet sit violenta occupatio rei cuius est dñium. Et ista iniustitia ẽ manifestior quacunꝙ alia vbi ꝓp solam ꝙdõnem defectuosam est iniustitia ꝙmutatione,vel translatione sicut casibus supradictis.

ℌ SVMMARIVM ℌ

1 Dominiorum rerum distinctio vnde originem traxit.
Dominia rerum lege nature vel diuina pro statu innocentie nõ sunt distincta.
2 Vsus rerũ eatenus dꝫ ꝓpetere hominibus quatenus ad cõuersationem pacificam ꝛ sustentationem necessariã congruit.
Preceptum legis nature de oibus in communi habendis quare post elapsum fuerit reuocatum.
3 Dñia rerũ non sunt distincta per legem nature aut diuinam.
Prudentia ꝛ auctoritas in legislatore per legem positiuam requiruntur.
4 Auctoritas duplex est,paterna,ꝛ politica.
5 Auctoritas politica duplex est,ꝛ iusta.

Distinctio prima dñiorum iusta esse potuit a lege positiua.
6 Translatio rerũ fieri põt aut quo ad dñium,aut quo ad vsum.
Translatio dñij facta auctoritate legis iuste,censetur iusta.

¶ De cautela ꝛ origine omnium translationum in rebus temporalibus. Capitu.v.

v Vltimo nunc videndũ est breuiter vnde originaliter proueniat ꝙ reruꝫ dñia † sunt distincta sic qđ hoc dicat meũ ꝛ illud tuũ,qꝛ illud ẽ fundamẽtũ ois iniustitie in ꝯctando rem alienam,ꝛ post ois iniustitie reddendo eam. De quo ꝑm Thomaꝫ prima.ij.q.xcilij.arti.v.ꝛ in solutione tertij argumenti,Et ꝑm Sco.vbi.ſ. ¶ Prima conclusio est. A lege nature vel diuina non sunt rerum dñia ꝙ statu innocentie distincta,imo oia erãt tũc cõia. Ꝓꝫ ꝙ Augustinum super Joan.c.ij.de quo iure defendis villas ecclesie diuino an humano.diuinũ ius in scripturis diuinis habemus humanũ aũt in legibus regũ. Unde quilibet possidet nonne humana voluntate. Nã iure diuino,dñi est terra ꝛ plenitudo eius. Iure humano dr hec domus mea,hec est villa mea,hic seruus meus. Tolle iura imperatoꝝ qs audet dicere hec villa mea est. Jõ dr.viij.c.j.iure nature.xij.q.ita dilectissimus.rõ pꝫ ẽt ad hoc duplex.
2 †quia vsus rerum secundum rectam rationem ita dꝫ competere hominibus,sicut congruit ad pacificam conuersationeꝫ ꝛ necessariam sustentationem. Ꝓro statu aũt innocentie cõis vsus sine distinctione dominiorum ad vtrunꝙ istorum plus valuit ꝙꝫ distinctio dñiorum,qꝛ nullus tunc occupasset ꝙ fuisset tũc alteri necessarium nec oporteret illud per violentiaꝫ ab ipso extorqueri sed quilibet hoc quod occurrisset necessarium occupasset ad vsum sic etiam magis fuisset sufficientia ad sustentationem ꝙꝫ si precluderet alicui vsus alicuius per appropriationẽ illius facta alteri. ¶ Secunda conclusio. Istud preceptum legis nature in habendo oia cõia renocatum est post lapsum rationabiliter,ꝓp eadem duo. ¶ Primo qꝛ communitas omnium rerum esset cõtra pacificam conuersationẽ cũ malus ꝛ cupidus occuparet vltra necessaria. Etiã cũ hoc in ferendo violentiã esset ẽt ꝯ necessariã sustẽtationẽ qꝛ fortiores bellatores priuarẽt alios necessarijs. Uñ ſcđo politi.politia Aristotelis que prefactã ꝙclusionẽ tꝫ rõnabilioꝝ est politia Socratis q primã tenuit conclusioneꝫ.
3 ¶ †Tertia ꝙclusio.reuocato illo precepto legis nãe de habẽdo oia cõia,ꝛ p ꝙs ꝙcessa ſnia appropriãdi ꝛ distignẽdi cõia ñ fiebat actualis distinctio ꝑ legem nature nec p diuinã, nõ p diuinã vt patuit p auctoritatẽ Augustini vbi.ſ. Nec p legẽ nature qꝛ nõ appet qđ determinẽt ad oppositа , ipsa aũt humana industria determinauit nõ oia esse cõia,ergo aliqua lege positiua fiebat prima distinctio dominiorꝝ. vt igit illa distictio sit iusta opꝫ ꝙ lex positiua talis sit iusta. ¶ Quarta cõclusio,lex positiua iusta requirit in legislatore prudẽtiã ꝛ auctoritatem,prudentiam vt ꝑm rectã rõnẽ practica dictat qđ sit statuendũ ꝑ cõitate.auctoritate qꝛ lex dr aligãdo , non aũt quacũꝙ prudẽtis ſnia ligat cõitatẽ nec aliquẽ si nulli presideat.qũo aũt prudentia poterit hẽri ad excogitandũ leges iustas satis pꝫ. Qũo aũt auctoritas iusta cũ hoc requirit ad legẽ iustã sequitur. ¶ Quinta conclusio † Quod principatus est duplex vel auctoritas.ſcꝫ paterna ꝛ politica. Politica est duplex. In vna ꝑsona,ſcꝫ vel in cõitate. Prima ſcꝫ paterna iusta est,ſcꝫ ex lege nature qua omnes filij tenent obedire parentibus nec ista ꝑ legẽ aliꝙꝫ positiuã mosaicã,vel euãgelicã reuocata est sed magis ꝙfirmata Illa etiaꝫ auctoritas politica que est super extraneos,siue illa resideat in vna ꝑsona siue in cõmunitate ꝑt esse iusta ex cõi ꝙsensu ꝛ electione ipsius cõitatis. Et prima auctoritas respicit ꝙsensum naturalẽ ꝙꝫ nõ cohabitantes ciuiliter. ¶ Secõa respicit cohabitantes qualitercũꝙ nulla ꝙsanguinitate, vel ꝓpinquitate sibi iunctos vt pote si ad ciuitatẽ aliꝙꝫ edificãdũ vel inhabitandã concurrãt aliqui extranei vidẽtes se nõ bene posse regi sine aliqua auctoritate poterãt ꝙcorditer ꝙsentire vt vel vni ꝑsone vel communitati cõmitterent istã auctoritatẽ. Et vni vel ꝑ se tantuꝫ vel quod succesſor eligeretur sicut ipse vel ꝑ se ꝛ tota posteritate
5 eius. †Et ista auctoritas politica vtraꝙ iusta est,qꝛ iuste ꝑt aliquis se submittere persone vel cõmunitati in his que non sunt ꝯ legem diuinã. In quibus melius potest dirigi per illum cui submittit ꝙꝫ per ipsum. Ergo habemus cõplete qũo poterit ꝙcedi lex positiua iusta qꝛ ab habente prudentiã, vel in se vel in ꝙsiliarijs suis,ꝛ cum hoc habente auctoritatẽ iustam aliquo dictoruꝫ modoꝝm in ista conclusione. ¶ Sexta conclusio sequit ex his

q̄ prima distinctio dominioꝝ poterat esse iusta a lege positiua iusta siue lata a patre siue principe iuste principante, siue cōitate iuste regēte. Et isto mō ꝓbabile ē factū fuisse. Nā vel Noe post diluuium distinxit filijs suis terras quas singuli occuparēt ꝑ se ⁊ filijs suis ⁊ posteris, ⁊ ipsi ō cōi cōcordie iter se diuiserūt sicut legitur Gen̄. de Abrahā ⁊ Loth. Abraham dedit electionē Lot. quam partem mallet eligere ⁊ ipse reliquam vellet accipere. Vel lex aliqua promulgata est a patre, vel ab aliquo electo ab eis in principem, vel a ꝯmunitate cui ipsamet ꝯmunitas commisit istam auctoritatē. Hec inquā lex erat q̄ res tunc non occupata esset primo occupantis, ⁊ tunc diſperserunt se super faciem orbis terre. Et tunc vnus occupauit primo vnam plagam terre ⁊ alius aliam. ¶ Ad intelligendum autem quomodo potest distinctionem rerum ⁊ diuisionem translatio rerū possit fieri in alium hominem, vel communitatem aliam. ¶ †Notandū q̄ translatio rerum potest fieri, vel quantum ad dominium, vt scilicet res a dominio vnius transeat ad dominium alterius, vel quantum ad vsum siue vsus vtendi manente tamē dominio apud eundem. Et iustitia vel iniustitia in translationez vsus deformes habet regulas iuste translationis dominij. Hec ergo translatio dominij potest fieri, vel auctoritate publica siue principis vel legis auctoritate, vel auctoritate priuata ipsius domini immediate possidentis. ¶ Prima ꝯclusio sit de prima translatione, trāslatio dominij auctoritate legis iuste est iusta. ꝓbatur quia si lex iusta potuit iuste determinare prima dominia, ⁊ non minor est auctoritas legis, vel principis q̄ habeo hoc pro eodem post diminutionem dominioꝝ q̄ ante. Igitur post propter eandē causam ⁊ eundem finem potuit iuste transferre dominiū postq̄ fuerat alicui appropriatū. Et hoc dico q̄ prescriptio in immobilibus ⁊ vsucaptio in mobilibus est iusta translatio vt patet extra de prescrip. vigilanti in gl. super illud, aliena. De secūda vero translatione .s. que fit auctoritate priuata ipsius domini immediate possidentis dictum est in precedenti materia per totū. Et illud sufficiat pro presenti de contractibus. Amen.

FINIS

Tractatus de cambijs mar.

charumq̄ differentia pro Lugduno, fratris Hieronymi de Luca, sacre Theologie professoris, ordinis seruorum beate virginis Marie.

¶ Faciendi plures libros nullus est modus. Eccle. xij.

Uoniaz in dies emergūt

q pericula, que tñ demoliri, ⁊ ad petrā collidere necesse est. Hac de re nō suz ego veritus iuxta viriū mearum imbecillitatem presens opusculum ꝑ ciuium nostrorum vtilitate edere, circa marcharuz cambiorumq̄ elucidationem. Ad hoc nempe me compulit libera charitas, ne aliquando de meipso dicerem. veh mihi tacui. Nactus itaq̄ oportunū ocium, dum Psal. xliij. Eximij prophete Danid eisdem ciuibus legendo enodarem in quo ipse audacter perquisiuit ad dominum dicens. Domine quis habitabit in tabernaculo tuo, ad quam diligentem ac sine petulantia inquisitionem datum fuit diuinum responsum figendum, quippe ⁊ memori tractādum pectore, quod is in tabernaculo dei precipue requiesceret, q̄ ad vsuram pecuniā non daret, aut munus de innocente nō acciperet. Et ne predicti ciues ob ingruentes in mercantijs periculosissimas circunstantias (dicente Danid, introibo in domuz tuam domine, quia ignorani negotiationē) Deum ipsum siue cō scientiam propriam aut proximum lederent, merito a nobis que situm fuit. ¶ An cambia que visitatioi vocabulo marche dicūtur pro nundinis Lugdunen. sint iusta, vel vsuraria, aut turpe lucrum in eis committatur.

Pro cuius solutione Primo terminos in titulo dubitatiōis positos declarabimus.

¶ Secundo opiniones diuersoꝝ doctorum recitabimus.

¶ Tertio casus euitandos in tali negotio proponemus.

¶ Ultimo ꝯ determinata arguemus. Quibus diligenter visis ⁊ veraciter concluſis, deo ipso optimo gratias agemus.

SUMMARIUM

1 Dominium alicuius rei pro alia re triseriam transferri potest.
2 Res pro re tribus modis dari potest.
3 Transmutatio, scz emptio ⁊ venditio dicitur, quando res vtilis pro nummisma dat̄.
Cambium dicitur, quando nummisma pro nummisma dat̄.
4 Nummisma accipit̄ quandoq̄ pro auro aut alia quauis materia, quo aliquid fieri potest.
5 Nummisma signatum est mensura omnium rerum venaliū.
6 Nummus est necessitatis future fideiussor.
7 Denarij seu nummismati vsus ⁊ finis laudabilis est, vt nature subueniatur.
Fenerari dicitur, qui denario vt denarium pariat vtitur.
Nummus causa commutationis fuit inductus.
9 Nūmisma signatū pro alio nummisma trāsmutatur ipropie.
10 Cambium in nummis inter mercatores que necessitas induxerit, ⁊ an sit licitum.

E primo. Primo

terminus declarandus est. Cābium qd sit ab Aristo. primo politi. haberi pōt ex eo† q̄ trifariā transfertur dominiū alicuius rei pro alia re (pro alia re) dico vt ab his excludat̄ donatio, seu id qō dono damus, per q̄s ēt transferī dñium liberaliter, nō expectādo rē aut retributionē. † Ista expecta donatione, vt dictuz est tribus modis damus rem pro re, cū translatione dominij. ¶ Primo dādo inutilia nobis pro vtilibus, vt vinū pro tritico, ⁊ talis permutatio dici assolet, que neq̄ preter naturā est, neq̄ ad amplificationē patrimonij ptinet, cū sit in supplemētū indigentie ſm materiā, ⁊ ista talis definitur quantitate ⁊ pondere. ¶ Ab hac prima ꝓcessit scda trāsmutatio. s. emptio, ⁊ vēditio, in qua dat̄ res vtilis ꝑ nūmisma. nā cū a remotis q̄reret̄ auxiliū in portādo illa qbus indigebāt, ⁊ exportādo illa qbus abundabāt, necessario nūmi introductus est vsus, vt facilius deferri possent singula ad vitā necessaria. Quibus nūmis repertis statutū est, vt ēt signo imprimerent̄ quo ad mēsurā liberi essent, nā signuz ponit̄ ad q̄litatem demōstrandam. ⁊ ex his duabus diffinitis alia scilicet.

4 ¶ †Tertia species trāsferēdi dñiū ⁊ acquirēdi emersit nūmularia, ⁊ ista cōiter dr̄ cābiū, nō qdē medice, cū apud illos digestio, seu cibi decoctio sit. Sz hic cābiuz, mercatorius est terminus, q̄ nūmisma ꝑ nūmisma cōmutat̄. Hec ergo ⁊ cābiū ⁊ nūmularia dr̄, q̄ circa questū pecunia ꝙ versat̄, ⁊ talis lz nūmorum diuitiarūq̄ effectiua sit, nō tñ laudat̄, cum fine careat, ⁊ circa eā quis fame periret, vt Aristo. de Mida exemplificat, cui ꝓp̄ insatiabile auri desideriuz quicquid apponebatur, fiebat aurum. Si tamen cōmittitur in Repub. hoc fit vt instrumentum aptissimum natura ipsis diuitijs deseruiat. Et si hic verba Aristo. mente conspicimus. ¶ Tripliciter reperiemus nummisma accipi posse. ¶ †Primo vt aurū est aut quelis materia sit, quo vas aut statua fieri potest, ⁊ vt talis materia emi potest, cuius commutatio tunc cambium nomen non meretur. ¶ †Scdo cōsiderat̄ nūmisma vt signatū ē, ⁊ sic mēsura efficit̄ oīuz rerū venalium, ⁊ si mēsura qūo vēdi aut emi posset, q̄m mēsurā re mensurata metiri non pōt, sed nūmisma oia nobis q̄uenientia ꝓparamus, ⁊ iste sibi ꝓprius est vsus, dicente Aristo. †nummus est fideiussor future necessitatis. Quocunq̄ aūt alio mō vtat̄ vsus ei erit sed non proprius vt de calceo exemplificando adducit Aristoteles, cui ꝓprius vsus calceatio, scdarius vt vendat̄. sic de nūmisma esse pōt, de quo in proprio vsu postea dicet̄. † Si ergo propie vtamur denario politice aut economice, laudabilis erit vsus, vt alimentum ipso mediante, nature prebeat̄, q̄m ad hoc opus fuit institutum a principio. Si qs aūt vtatur denario, vt denariū pariat, fenus ꝙmittit̄, q̄m a nūmo ipso facit acquisitionem, ⁊ nō qō inductus est. † Cōmutationis. n. cā nūmus inductus fuit fenus aūt seipsum maius facit, vñ ⁊ nomē venit, q̄m illa que pariuntur similia sunt gignētibus. In fenore aūt nūmus nūmū parit, itaq̄ maxie preter naturā est hic acquirēdi modus hec Arist. loco dicto. Sed de hmōi acqsitione feneratitia seu vsuraria qūo ⁊ qualiter ꝙmittatur latius loco proprio dicemus cum vsure terminum exponemus. ¶ †Tertio modo ꝙsideratnummisma

nummisma etiam signatum,vt ipsum pro alio nummismate,vel pro moneta alia transmutari põt,vt ducatus pro grossis,ꝛ iste
11 modus est quasi scõarius multũ diuertens a proprio vsu.† Sed necessitas ad nos induxit,vt fit in cãbio minuto,ꝛ vt ꝙmodius mercatores lustrantes orientẽ res ad partes nr̃as vehere possint ꝛ cũ ibi non expendant̃ monete nisi Venete ꝛ similes,necesse est eos hic tales nũmos emere,ꝛ pluris q̃ valeant hic ꝛ a suo valore,nec talis vsus ꝛ modus a Doctoribus improbat̃,ꝛ modus iste cambium dici solet.

❧ SVMMARIVM ❧

1 Marcha est octo vnciarum pondus,ꝛ quare sic dicatur.
2 Mundus hic vndiq; vertibilis,nulla in re permanet stabilis.
3 Germani olim in nundinis Gebennensibus quas vẽdebant auri massas octo vnciarum vocabant marchas.
4 Itali in nundinis Lugdunensibus sexagintaquinq; scutos auri emunt pro marcha auri.

m Arcba secundus termimis positus in quesito hr̃
1 † que. ſ. marcha nil aliud est,nisi tm̃ auri q̃tus octo vncijs appendunt,cũ marcha pondus est vnciarus. vlij. Et quare tale nomẽ marcha sortitũ sit,hoc non refert,ꝛ forte cũ instrm̃ sit mercandi marcha dr̃,sed hic de re ipsa quantus ad ꝓpositũ nostrũ spectat. ¶ Est sciendũ qȯ iam annis multis in Gebennensi ciuitate,que ciuitas est Sabaudie,vulgo Gene-
2 ua nuncupat̃,ferie celebrabant̃,† sed mirabilitate,vt fit in mũdo hoc vertibili,qui re vila nunq; stabilis permansit,in ipsa tm̃ transmutatione firmissimus reperit̃,ipse ferie ad Lugdunen. ciuitatem Gallie deducte fuere. Q̃ ergo Geneue fiebant,auenta-
3 bant mercatores ex oĩbus mundi partibus,† ex Germania pleriq; vendentes aurũ in massa ad pondus octo vnciarũ, quas massam dicebãt marcham,ꝛ eo ꝙfluebãt mercatores nostrates qui mercibus suis venditis monetis quas acceperant vendẽdo res suas,vt fit emebant marchas auri mõ. ãnoiato ad pondus octo vnciaram pro marcha,quo auro ad patriam delato in nũ-
4 mos sculptos cõuertebant,ꝛ aliquid lucri extrahebant.† Sed hodie nundinis translatis de Gebẽnensi vrbe ad Lugdunũ mercatores eundem ritũ seruant,emẽdo aurũ pondere marcharũ. Verũtm̃ presens vsus ab antiqua ꝙsuetudine variatur,cum iam emant scutos aureos pro auro vel loco auri ita tm̃ sicut olim marcha auri vendebat̃.lxv. scutis, ita nunc emuntur.lxv. scuti pro marcha auri,ꝛ non oportet,ꝙ statera appendat̃ aurũ amplius, cum scuti dẽtur sculpti,ꝛ signati,ꝛ numero.lxv. pro marcha, vt dictum est prius, quater celebrantur ferie Lugduni in anno in quibus singule soluuntur predicte marche emptoribus suis.

❧ SVMMARIVM ❧

1 Justitia est in omni contractu seruanda.
2 Justitia que in indiuisibili non consistere dicatur.
3 Lex humana in commutatiõibus solũ punit magnos excessus.
4 Pretia quatuor rebus statuntur venalibus.
5 Pretium deficiens quod dicatur.
6 Pretium mediocre rei quod sit.
7 Pretium summum rei dr̃,quod excedi iuste non potest.
8 Pretium excedens dicitur,qñ terminus,ꝛ iusta meta excedit Tempus vendere non licet,hoc est pluris vendere ad terminũ q̃ ei qui statim solvit.
9 Usura lucrum dr̃,quod ex mutuo pacto debetur,vel exigitur.
10 Lucrum apud Aristotelem quid dicatur.
11 Usura dicitur,si quid vltra sortem speretur vel accipiatur. Sors quid proprie dicatur.
12 Usura lucrum dicitur,quod ex mutuo intenditur.
13 Lucrum ex mutuo acceptum quando dicatur licitum.
14 Lucrum absq; vsura ex mutuo prouenire potest.
15 Usura est lege diuina prohibita.
16 Usura an sit licita inter alienigenas.
17 Pecuniã suã dans ad vsurã,nõ habitabit in mõte sancto dei.
18 Collegium Zenandrim quale,ꝛ qualẽ acceperit a deo prãtem.
19 Judeis an fuerit permissum ab alienigenis fenus accipere.
20 Usure a quo hodie recipi possint licite.
21 Fenerare,actiue,est mutuum dare,sed vsuram recipere nulla p mittitur lege.
22 Actus idem diuerso respectu obliquus ꝛ rectus esse potest.
23 Clericus diuinis interesse potest duplici intuitu.
24 Moniales vt plurimus in simonie crimen incidunt puellas ad religionem recipiendo.
25 Moniales boc in loco simonie insi mulantur,ipsum crimen pretextu paupertatis palliantes.
26 Moniales puellas ad religionem recipientes intentio recta excusabit a simonia.
27 Usurarius dicit̃,qui propter lucrum percipiendus mutuat,vel qui propter mutuum lucrari intendit.

Equitur alius terminus.sc̃s Justa
1 ſ † Justitia.n. seruanda est in oi ꝛctu vt licitus sit. Seruat̃ aũt sic,q̃tum a te recipio tantũdẽ p equivalentiam tibi retribuas ꝛ equet̃ acceptũ dato. ꝓp hoc furta ꝛ rapine damnãtur in qbus non equalitas aut iustitia ꝙmutatiua obseruantur,ꝛ non trãsfer
2 tur dñium rei in illis lȝ de facto possideatur.† Notan. insuper qȯ Justitia talis non ꝙsistit in indiuisibili,sed latitudinem habens dicente ꝓpheta,ꝛ ambulasti in latitudine,qr mandata tua elegi q̃nis alio mõ ꝑm legẽ diuinã ꝛ alio mõ ꝑm legẽ humanam ista equalitas in latitudine custodiat̃,ex quo deus intuet̃ cor p par-
3 uã distãtiam a suo valore ꝓmittitur.† Lex vero humana in commutatiõibus solũ punit,qñ ꝙmittit̃ magnus excessus,vt si aliqs deceptus fuerit plusq; dimidiũ. Nõ sic lex diuina,q̃ nihil vltra debitã latitudinem dimittit ipunitũ. Et vt clerius intentũ explicẽ. ¶ †Repio qȯ in rebus venalibus cõiter quatuor statuuntur ptia ꝛ ꝑm quosdã. v. statuta sunt ptia illa a lege aut a ꝙsuetudi-
4 ne patrie vel a prudentũ iudicio siue ab ipsa ꝙscientia. ¶ †Pri-
5 mũ ptium deficiens nuncupat̃ qȯ ꝑm legẽ humanã vltra dimidium valoris assignat̃,ꝛ ꝑm istud ptiũ lȝ vẽditor vendat,non tm̃ emptori lȝ emere siue ad terminũ siue statiȝ solvat,secus si citra
6 dimidiũ. ¶ †Scõm ptiũ mediocre dicimus quo res cõiter pũctali pretio ꝑm ꝙsuetudinẽ solet vẽdi,ꝛ istud mediocre appropinquat p minimã distantiã ꝛ iustũ valorẽ,ꝛ partim p nihilo reputat̃,ꝛ iustũ ptiũ hoc ẽ ꝑm humanã legem ꝛ forte diuinam.
7 ¶ †Tertiũ ptiũ summũ dici dȝ,ꝛ hoc est quasi i punctuali valore,qȯ excedi iuste nõ põt,aut dȝ. Q̃ aũt res venditur ad terminũ,ꝛ si venditor venderet rẽ suã actuali pretio ꝑm mediocre pretiũ vendere ẽt põt licite rẽ ad terminũ pro summo pretio,nec est ꝙtra fas,si sic vendantur,dummodo limitẽ non trãscendat.
8 ¶ †Quartũ pretium excedens nomẽ hȝ,hoc qȯ terminũ ꝛ metam excedit,ꝛ iuxta hoc pretium minime lȝ vendere,siue ad terminũ siue actualiter. Contra istam regulã vendunt mercatores ad terminũ,ꝛ tanto plur is vendunt,quanto longiorem terminũ prefigunt,tunc non rem sed tps vendere cognoscant,cũ pretiuȝ excedens ꝛ tempus conglutinent.

r Estat videre quid sit vsura.ꝛ primo ad diffinitionẽ ꝓgrediamur,vt intelligat̃ qd sit,id de qno habetur dispnatio. Diffinitio.n. inotescit qȯ quid. So
9 let ergo sic vsura diffiniri,ſȝ nõ satis recte.† Usura est lucrũ ex mutuo pacto debitũ vel exactũ. Sȝ cũ diffinitio hec repugnet dicto saluatoris statutis legẽ de vsura,nõ acceptat̃. Naȝ dixit ille,mutuũ dãtes nihil inde sperantes.lȝ qȯ nõ paciscantur mercatores,vsura cõmittit̃ ꝓ dictum saluatoris,si quis intendat lucrũ ex mutuo. Et lucrũ qd sit Aristo. v. ethico. docet. ca. iiij. d.
10 Lucrũ est plus qdẽ habere, q̃ qȯ ipsius. Cur aũt dicat̃ mutuũ. Mutuũ quasi de meo tuũ ꝓ qȯ ẽt transfert̃ dñiũ,sed ad tps restrinẽdũ saltẽ ꝑm equivalentiã qm̃ formaliter idẽ reddere esset impossibile,ꝛ maxime cũ mutuat̃ pecunia, cũ vsus ipsius pecunie sit eius distractio ꝛ cõsumptio. nõ ergo possum ego reddere qȯ iam distraxi aut cõsumpsi nisi ꝓ equalitatem. Sed ista minime acceptat̃,vt dixi. Solet alio modo ꝛ bñ sic diffiniri.
11 ¶ †Usura est accipere aliqnid plus sorte seu sperare accipere plusq; sors sit. Sors.n. dr̃ res iuste possessa, vel sors est debita q̃titas mutuate rei in mã occurẽti,ꝛ si accipiat̃, ergo plus quã sors sit vsura,conijcit̃ in intelligẽdo illud plus idẽ qȯ vltra,cũ cõtingat aliqñ plus sorte recipere sine discrimine vsure. vt ẽ in exẽplo. mutuat qs tibi aureũ valentẽ. x. ꝛ hinc ad mẽsem restituis eidẽ aureũ eiusdẽ generis ꝛ põderis vȝ cõi extimatione seu ꝑncipis decreto tũc. xij. ecce qȯ plus accipit nõ tm̃ vltra sortez nec facit ꝛ legẽ,ſȝ ꝛ cũ nec oibus satisfaciat diffinitio, qm̃ esto qȯ nõ accipiat. si tm̃ desiderauit quicq; vltra datus legẽ violauit, ideo alia vsure quietatiua apponit̃ diffinitio que talis est.
12 ¶ †Usura est lucrũ ex mutuo inten tũ,hec sola sufficiẽs est diffinitio,qr vnius rei vnica diffinitio ꝑm Aristo. Lucrus generis

locũ tz primo ipsum genus est ex mutuo ponit ꝑ dria quatenus si alibnde venerit lucrũ q̃z ex mutuo nõ censet vsurarium lucrũ ꝙ dico nõ solũ pp lucrum emptionis ⁊ vẽditionis qđ iuste fit, ⁊ possidet, sed etiã stante mutuo vt lucrũ eueniat aut succedat nõ sp vsura ꝟbi, ⁊ vt ꝑpius itelligat ex eo qđ ponit i diffinitiõe vsu
13 re dũ dr. † Vsura ẽ lucrũ ex mutuo, si ót cãz aut efficiẽté vl finale, tũc eoipso vsurã cãt ⁊ efficit, qz talis ẽ sensus mutuat ille cãm lucrãdi, sz si illđ ex, nec cãm neq̃z cãe circũstantiã inferat, sz tpis acti exꝑmat effectũ, tũc lucrũ prouenies ex mutuo iustũ iudicat ⁊ nõ vsurariũ. Et ne fingere videar distinctionẽ de illa pericula ex. s. Hieronymus adinuenit ⁊ hr in ꝙmentario suo super illud Apostoli ad Hebreos dicentis. Fide credimus, aptata fuisse
14 secula, vt ex inuisibilibus visibilia fierẽt. † Est ergo possibile qđ absq̃z vsura ꝓueniat lucrũ facto mutuo ꝑp interesse aut alia de cã. ⁊ ad hoc doctorũ vnũ dũtaxat addoco exẽplũ. Ego indigeo pecunia mea ad mercandũ, mutuo tĩ eã tibi ad certũ diẽ adiciens penã ꝙdionalẽ qđ nisi tali die solues, qz multũ damni incurrerez, solues postea tantũ vltra hec. Hec pena adiecta licita est lucro, ergo ex mutuo ⁊ vsure macula non inficior, q̃ vsura
15 de vsu. ¶ † Sz ꝟ adducit. Deu. xxiij. Non feneraberis tuo ad vsurã pecuniã, ne fruges, nec quãlibet aliã rem, sed alieno. ⁊ c. xxviij. fenerabis gentibus multis ⁊ ipse a nullo fenus accipies, Si in ꝓmiũ reꝓmitteret hr ꝙcedit vsura, vt litera ostendit. ad
que. ¶ Rndet ꝑ cõem glo. qđ hoc ꝓmittebat iudeis a lege ad
maius malũ euitandũ, ⁊ isto pacto glosat cõiter quã glo. qdam
dicunt esse veridicã, si tĩ sano intellectu intelligat, non qđ a lege
diuina iudeis fuerit ꝓmissa vsura cum sit mala de se, iõ ꝓhibita
sed si ꝓmissa fuit a lege nõ qdẽ diuina sed humana cum in text.
biblie nõ ineniret cla illa, (sed alieno.) Sed vt mox dicet glosa
fuit a collegio Zenãdrim adiuneta, ⁊ hec series text. declarat,
16 cuz in eodẽ. xxiij. tex. dicat † nõ abominaberis idumeu qz frater tuus est, nec egyptium, qz aduena fuisti i terra eius, ergo minime istis dicebat iudeos fenerari, sed quis iudeo grauior q̃z sit idumeus, ⁊ quis peior egyptio, ergo nec alijs nationibus poterant aut debebãt fenus dare. Et ꝙfirmat ꝑ diuinum rñsum da
17 tũ Dauid interroganti. † Quis habitaret in tabernaculo dei. s. Qui pecuniam nõ daret ad vsuras, absoluta est rñsio neminem excludẽs, sed oẽs ꝙplectẽs esse videt. Et vt isti sic dicẽtes rõnabili moueant occasione hec adducunt de collegio illo (Zenandrim) qđ vocabulu a talmutistis collegiu sceptri ⁊ publice protestaris iterpretat, ⁊ fuit institutu a deo in deserto, vt hr Nume. xj. Vbi dns instituẽs regimẽ totius populi ait ad Moysz. Cõgrega mihi. lxx. viros de senioribus israel quos tu nosti qđ
senes ppli sũt, ⁊ magri ⁊ duces eos ad ostiũ tabernaculi federis
facieq̃z ibi stare tecũ, ⁊ dscẽdã ⁊ loqr tibi, ⁊ auferã đ spiritu tuo
tradãq̃z eis vt sustentent populi onus, ⁊ non tu solus graueris,
18 † ex ꝙbus apparet qđ Zenandrim erat collegium publici regiminis, ꝙbus vnus ꝑat de tribu Juda ⁊ rex dicebat, ⁊ ij senes latine dñr senatores, ⁊ tales de collegio Zenãdrim auctoritatez acceperunt interpretandi oẽs leges, ⁊ lz isti fuerint sancti viri, ⁊ a deo electi, pspecta tñ iudeoz auaritia ad quã summope inclinabant ẽt ꝑ vsurã inter seipsos extorquẽdo pecunias a qua lege
19 diuina fuerunt ꝓhibiti. † at vero ne hoc tale sceleste facinus ꝑpetrarent inter se, ꝓmissum ab eisdẽ senatoribus fuit (ranq̃z minus malu (qđ ab alieno fenus acciperẽt, ⁊ sic senes illi seruare legẽ diuinã intactam quo ad iudeos addentes tñ, sed alieno, que ꝓticula in biblijs hebraicis ⁊ correctis nõ hr sed tantum in gl. ⁊ sic rñdẽt qdã viri docti. ¶ Sed nõ desunt alij doctores dictũ illud alio mõ soluẽtes vbi dr (sz alieno) volẽtes qđ sit de text
tu, ⁊ sic exponunt sz alieno. i. extorqueas pecuniã ꝑ vsurã a quo
aliena rapuit ⁊ aliena iniuste facit sua, ⁊ hoc ẽt nunc lz Xpianis
si non posset alio mõ nisi intercedẽte mutuo recuperare suũ pos
set eo casu vltra sortez recipere, ⁊ vsurã ꝙmittere absq̃z crimine
sz satis latius tũc accipit vsura. ¶ Pro hoc facit illud. s. Ambrosij. xiiij. q. iij. c. extensa significatione vocabuli vsurarz ait,
20 † ab illo exige vsurã cui merito nocere desideras, cui iure inferũ
tur arma hic merito auferunt vsure, quez in bello vincere non
potes ab hoc vsuraz susципe, quez nõ sit crimen occidere sine fer
ro dimicat q vsurã flagitat, sine gladio de hoste vlciscit q fuerit
vsurarius exactor. ergo vbi ius est belli ibi ius vsure ⁊c. ¶ Ad
21 illud qđ dicebat fenerabis gentibus multis. i. mutuũ dabis, † fenerare actiue est mutuũ dare, sed vsura ꝓprie nusq̃z reperit in lege diuina ꝓmissa, ⁊ ex dictis videri põt qualiter sine peccato mtuando aliqđ accipi põt non ex mutuo seu rõne mutui, sed vt vi
tet interesse, vt ex dicendis apparebit, q̃z q̃z intẽtio sola faciat, ⁊
nõ faciat vsurã sicut đ aliis actibus humanis rectitudo ⁊ oblig-
22 tas sola volũtate ꝙcedit, ⁊ clarius in simonia dignoscitur. † Jdẽ
eniz penitus actus diuerso intuitu erit simoniacus ⁊ rectus, vt
si clericus interesse voluerit diuino officio ꝓ prebẽda ẽt alias
nõ iturus diuersa intentione ꝙmittere ꝑt simoniam vel ab ea li-
23 ber erit, sic declaro † nã duplici saltẽ respectu seu intentiõe cle
ricus poterit diuinis interesse ꝑ distributione aut tanq̃z ad ptiũ
rei spũalis, ac si esset adequatio rei ad rẽ ⁊ si sic nõ euadit simo-
nia, assit interesse cupit etiaz ꝑ distributione tanq̃z ad rez debitã
iuri diuino ꝑ substentatiõe spũalia ministrantis, ⁊ sic non solum
24 a simonie prauitate qs liberabitur, sed rem iustã opabit. † Pari passu sentiendũ de monialibus pnellas ad religionez recipiẽtibus quas maiori parte non recipiunt, nisi ꝓtio sub noie dotis qđ sic hoc faciunt, ex inopia monasterij sic recta intentiõe, vt nõ
ꝑ aciscant, forte labe simonie nõ iquinãtur, qđ si aliter (vt hodierna luce fieri solet) ducendo in pactũ vt aliquã ad religionem
admittant ꝓculdubio dãnant, vt hr extra de simo. qm̃ simonia-
25 ca labes. tex. sic hz. † Qm̃ simoniaca labes adeo pleraq̃z moniales infecit, vt vix aliquas sine ꝓcio recipiãt in sororez pau
pertatis ꝓtextu volentes hmõi vitiuz palliare. ne id decetero
fiat penitus ꝓhibemus statutẽtes vt quecũq̃z decetero talẽ cõ
miserint prauitatẽ tam recipiẽs, q̃z recepta sine sit subdita sine
ꝓlata sine spe restitutionis de suo monasterio expellat in locũ
arctioris regule ad agẽdã ꝑpetuã penitẽtia retrudẽdã ⁊c. ⁊ de
26 simonia grani9 hr. j. q. iij. c. ex multis. † Aliqd itaq̃z moniales
suscipere aliqñ pñt sine peccato. ⁊ aliqñ quicq̃z recipiẽtes mor
taliter peccãt, put conscientia seu recta intẽtio eas diiudicat. vi
deas ergo iquãtũ valeat intẽtio. Secus nõ erit de vsura in cã-
bijs, recta intẽtio recta faciet cãbia. ¶ Ex vsure ergo diffinitio
27 ne accipiat diffinitio vsurarij sic. † Vsurarius est qui mutuat ꝓ
pter lucrum percipiendum, vel sic. Vsurarius est qui ꝓpter
mutuum lucrari intendit. Et non alia de causa ⁊c.

SVMMARIVM

1 Lucrũ turpe dicitur ꝙ cum turpitudine peccati acquiritur.
2 Mercatus in loco sancto fieri non debet.
3 Lucrum turpe dicitur ꝙ ex voluptate, meretricatu, fornicatione, adulterio, vel histrionatu queritur.
4 Meretrix ⁊ si turpiter acquirit non tamen turpiter accipit.
5 Lucrũ ex ludo proueniens qñ turpe ⁊ quando illicitum dicat.
6 Lucrum turpe dicitur quando ex actu prohibito queritur.
7 Marcha, q̃ cãbiũ pro Lugduno dr, iuste, ⁊ sine vsura fieri ꝑt.
8 Cõmutatio quasi naturalis ⁊ necessaria que dicatur.
9 Cõmutatio cupiditati deseruiens merito vituperatur.
10 Lucrum ad aliquem finem honestum vel necessarium ordinatũ censetur licitum.
11 Polytia multa abhorret que christianus vt iusta tenet.
12 Permutatio rerum, an sit licita ⁊ quando.
Venditio ⁊ emptio dicitur qñ res pro numismate datur.
13 Mutuum dicitur quando numisma pro numismate datur.
14 Campsor mutuum dans tempus vendere non debet.
15 Campsor vltra sortem aliquid accipere potest, non mutui ratione sed propter interesse.
16 Interesse duplex est sz damni emergentis ⁊ lucri cessantis.
17 Fenerator mutuum dans potest aliquid vltra sortez exigere ratione interesse lucri cessantis.
18 Interesse lucri cessantis sz mẽsurã ⁊ boni viri iudiciũ attẽdi dz.
19 Cãbiuz iuste factuz reale dr, iniuste autẽ factum dz siccum.
20 Pecunia inuendibilis dr, nõ. n. vt mensura vendit, sed soluit.
21 Cambia de iure canonico sunt licita.
22 Cãbia mercatorum sunt licita cõem ꝙsuetudinẽ non excedẽtia.
23 Cambia quibus circanstantijs cognoscantur esse licita
24 Contractus quo signo dignoscatur iniustus.
25 Cambium siccum est equinocum plura significans.
26 Cambium nullum ꝙtinet peccatum qñ pars capiens nil detrimenti patitur ⁊ ex temporis distantia nihil lucri affertur.
27 Cãbia q̃tũ in se ẽ licita censent nisi aliũde deturpata ueniant.
28 Cãbia facta volũtate depranata i fraudẽ vsuraz ꝑpetrari pñt.
29 Actus qlibet đ gñe bonoz ꝑt nephãdis đpranari circũstãtijs.
30 Cambium etiam iustum non ab omnibus licite exerceri potest.
31 Cãbiũ solis ꝓmittit mercatorib9, nõ añt clericis aut religiosis.
32 Permutatio aut emptio solos decet mercatores.
33 Mercator pro bono publico oportuna afferens, industriaz, periculum ⁊ sollicitudinem suam vendere potest.

34 Cãbia iusta dici pñt per ꝙtractũ quendã mediũ innominatum.
35 Contractus quidam medius inter mutuum ꝛ venditionem reperitur in rebus mobilibus.
36 Cambia iusta sunt ꝛ licita sed non ab omnibus exercenda.
37 Mercator contribuens ꝛ commodans mercatori necessitatem patienti potest aliquid percipere lucri.
38 Lucrum est finis mercatorum.
39 Pecuniam suam in cambijs tenens occupatam, nec licitis negotijs mercatorijs implicans, gehennam sibi thesaurizat.
40 Mercator potens, an peccet si nolit minus potenti mutuare p se, ꝛ bñ per alios clandestine vt se in tuto ponat.
41 Cãpsor ditissimus multã i mercatura diffundẽs pecuniã, an peccet si ꝗdã sue pecunie ꝗtitatez pro cambijs preordinauerit.
42 Mercator ꝑ Lugduno dãs marchas, an peccet si pign⁹ exigat.
43 Campsor mutuans marchã rustico pro Lugduno, an peccet si sciat eum Lugduni non habere correspondentiam.
44 Marcator nõ dz se in extremo vitioso ponere in ꝓximi indigentis detrimentum.
45 Mercator Lucanus Lugduni indiget certa summa quam Luce possidet, petit eam ab alio qui eandẽ summam hz Lugduni, an iste possit ei licite dare cum lucro.
46 Tempus vendi non debet cum non sit in bonis cuiusꝗ.
47 Mercatores caueant sibi vt manus ab illicitis acquisitionibus innoxias conseruent.
48 Usura in solo mutui ẽctu locum habet lucro interueniente.
49 Intentio sola vsuram causat ꝛ simoniam.
50 Pecunia omnium rerũ estimatio, ꝛ mensura innendibilis est.
51 Pecunia seu nummisma multipliciter considerari potest.

1 ¶ **Equitur alius** terminus. † Turpe lucrũ, ꝛ dr̃ eẽ lucrũ qđ acqrit̃ cũ turpitudie peccati, ꝛ ħ acqsitio ex varijs oꝛit vitijs, tñ cõiter oꝛit̃ ex trib⁹. Aliqñ ex anaritia tñ loci, tñ tpis. † Nã lex ꝓhibz ꝙ i loco scõ mercatũ ñ fiat, nõ tñ ꝓhibet qđ is qui ẽ hoc ꝓceptum in die festo ꝛ loco sancto mercaꝛ ꝓtiũ sue mercis vẽdite iustã nõ hẽat vel recipiat, dr̃ añt turpe lucrũ qñ turpiter ꝛ peccando lucraꝛ, nõ tñ teneꝛ ad restitutionẽ. † Aliqñ ẽt turpe lucrũ ꝓuenit ex illicita voluptate, vt ex meretricio, fornicatione, adulterio, bistrionatu, ꝛ istud asserit̃ esse turpe lucrũ cũ lex ꝓhibeat actũ quo quis lucraꝛ, non tñ ipsum lucrũ ꝛ recipiẽdo ꝓtiũ de talibus non facit ẽ legem nec ad reddendum teneꝛ, testante diuo Augu. † meretrix turpiter acquirit, sed non turpiter accipit, imo de eo ꝓt facere eleemosinaz occultã tñ, ita qđ non recipiaꝛ ꝓ ecclesia ꝗstruenda, vt ad talia iuxta illud Beate. xxiij. Non offeres mercedẽ prostibuli nec ꝓtium carnis in domo dñi dei tui ꝛc. ¶ † Be lucro añt acqsito in ludo nisi fiat cã recreationis, ꝛ non sit ludus qui mittatur fortune, sed fiat ex cupiditate lucri dr̃ ẽt turpe lucrũ ꝑm. s. Bonauẽ. in. iij. dist. xv. ꝛ vltra hoc teneꝛ ad restitutionẽ vel in pios vsus ꝙuertendũ, ꝛ ex ħ accipit̃ dr̃ta inter turpe lucrũ ꝛ iniustũ lucrũ. † Añ. n. actus quo ꝙs lucraꝛ est ꝓhibitus dr̃ turpe lucrum. Sed qñ vltra actũ ꝓhibitum ẽt lege ꝓhibeꝛ lucrum (vt in vsura) tũc dr̃ iniquũ seu iniustum lucrum, vt est ẽt in ludo ꝓhibito cuius non tñ dãnaꝛ actus, sed id qđ ꝑ actũ acqrit̃, iõ pecunia acqsita ꝑ turpe lucrũ non est restituioni obnoxia, ꝛ illa pecunia restituaꝛ q̃ acqsita seu possessa iniuste. ¶ His ãt ꝓlibatis vidẽdũ ẽ đ ꝓnci. ꝗsto vꝛ an cãbia sint iusta aut vsuraria aut ꝓcipẽt đ turpi lucro.

7 **Pro decisione** ponitur. ¶ † Cõclusio talis marcha q̃ cõi noie cãbiũ pro Lugdno dr̃ iuste fieri ꝓt sine vsura aut turpi lucro, ꝗtum est ex se, nisi alinnde fedaꝛ. ꝛ si qñꝗ cãbia reddunt̃ iniusta ꝛ iniqua, hoc non ex natura cãbij seu marche, ꝛ ex praua volũtate q̃ sepius actus de gñe bonoꝝ reddit nocuos, vt dare eleemosinã ꝛ silꝛs actus. Et ꝑ ꝓdicte ꝙclonis roboꝛe ꝛ firmitate ꝛnias diuersoꝝ doctoꝛz tã antiquoꝝ ꝗs pñtiuz adducemus. ¶ Et primo ꝑ reuerẽtia. s. Tho. ij. ij. q. lxxvij. arti. iiij. đ ħ ꝟba ex qbus appebit veritas ad ꝓpositum, ꝛ sunt ista. vt ãt Ari. đ in. j. Politi. duplex ẽ reꝝ ꝙmutatio. † Una qdẽ q̃si nãlis, ꝛ necia ꝑ ꝗs fit ꝙmutatio rei ad rẽ vl̃ reꝝ ꝛ denarioꝝ ꝓp necessitatẽ vite, ꝛ talis ꝙmutatio nõ ꝓprie ꝓtinet ad negotiatores, ꝛ magis ad economicos vel politicos q bñt ꝓuidere vel domui vl̃ ciuitati de rebus necessarijs ad vitã. Alia ꝟo ꝙmutatiõis spẽs vel denarioꝝ ad denarios, vel quarumcunꝗ reꝝ ad denarios, nõ ꝓp res necias vite, ꝛ ꝓp lucrum q̃rẽdum, ꝛ ħ qdẽ negotiatio ꝓprie vꝛ ad negotiatores ꝓtinere ꝑm Phm. Pria ãt ꝙmutatio laudabilis est, qꝛ deseruit nãli necessitati. † Scda ꝟo iuste vituperaꝛ, qꝛ ꝗtũ est de se deseruit cupiditati lucri, q̃ terminũ nescit, sed in infinitũ tendit, ꝛ iõ negotiatio ꝑm se ꝙsiderata, ꝗdã turpitudinez hz inꝗtuz nõ importat đ sui rõne finez honestuz vl̃ necessariuz lucruz, tñ qđ est negotiatiõis finis ꝛ si i sui rõe nõ ꝓportet honestũ vl̃ necessariũ, nihil tñ ꝓportat vitiosuz vl̃ virtuti ꝓriuz. † Añ nihil ꝓhibet lucruz ordinari ad aliquez finẽ necessariuz vl̃ honestuz, ꝛ sic negotiatio licita reddeꝛ, ħ. s. Tho. q̃ dcã oia clare oñdunt denarioꝝ ad denarios negotiationẽ foꝛe licitaz, nisi fedaꝛ fedis circũstãtijs. Nec ꝓponas tanto doctoꝛi ꝓdictionẽ claudere ꝛ ꝓplicare eius dcã cũ asserat qꝝ ẽ iniusta ꝛ turpis, ꝛ postea qꝝ licita sit talis negotiatio qꝛ nũc politice ꝛ economice loqtur ꝛ nũc xp̃iane. Cũ đ turpitudinẽ hr̃e politice đ. Cũ ꝟo testeꝛ eã eẽ licitaz xp̃iane loquitur, † qꝛ multa politice sunt abhoꝛrẽda q̃ xp̃ane iusta sunt, ꝛ ecõuerso Đbatos nutriri nõ ꝓmittit politia Arist. vt ꝑz. vij. Politi. in fi. ꝛ tñ lex xp̃iana ꝓcipit eẽ alẽdos ꝛc. nec ꝑ tergiuersationez fingas qꝝ. s. Tho. non sit locutus đ mã cãbioꝝ, qꝛ alio modo nõ fit negotiatio pecunie ad pecuniã ꝓterꝗ i cãbio minuto, qꝝ nõ ẽ ad ꝓposituz, ꝛ forte minus iustũ ꝗs ħ de quo sumus locuti, ꝛ hec ꝗtuz ad opi. s. Tho. ¶ Adduco ꝛ Sco. in. iiij. sen. di. xv. q. ij. ar. ij. cui vꝛ hmõi cãbiũ eẽ licitũ distinguit tñ doctoꝛ iste ẽct⁹ i qb⁹ dñia trãsferũt̃ ꝛ đ sic. † Quidã ẽctus sũt rei vtilis ꝑ re vtili imediate sicut vinũ ꝑ blado, ꝛ iste ẽctus dr̃ reꝝ ꝓmutatio, vel do vt des. Scđs rei vtilis ꝑ nũmismate, aut ecõuerso, ꝛ dr̃ ẽptio ꝛ vẽditio. Terti⁹ ẽct⁹ ẽ nũmismatis ꝑ nũmismate, ꝛ dr̃ mutui datio vl̃ mutui receptio. ecce qꝝ Sco. cãbiũ vocat mutuũ, mutuũ q̃si đ meo tuũ, ꝛ ꝟe i tali ẽctu trãsferꝛ dñiũ, ꝛ post ꝗs Sco. expediuit se đ ꝓmis duobus ẽctib⁹ reassumit tertiũ † ẽctũ nũmismatis ꝑ nũmismate q̃ mutuũ vocat, ꝛ istuz ẽctũ adhuc bifariã subdiuidit in mutuo stati facto qñ do nũmisma ꝑ carlenis, ꝛ i mutuo in q̃ differꝛ receptio q̃ fit cũ lucro, ꝛ dicit Sco. q̃rit̃ qd iuris, ꝛ rñdẽdo remittit ad ea q̃ dixit de mutuo ꝓmo mõ dicto, qꝝ iuste fiebat. ꝛ ꝑ isto addit duas alias circũstãtias, vt iuste fiat ẽct⁹.

14 ¶ † Prima vt cãpsor nõ vẽdat tꝑs qꝝ nõ est suũ, ꝛ qꝝ nõ ponat se in tuto, vt aliq faciũt, dũ mutuãt, vt lucrẽ recipiũt pign⁹. cõcludit ergo qꝝ cambia quas marchas vocamus sub noie mutui absꝗ vsura fiant, ꝛ si qs vltra istaret sic. Añ o qs absꝗ peccato accipe ꝓt aliqd lucri mutuãdo. cũ saluator ꝓhibeat ħ exp̃sse Luce. vj. dicẽs, mutuũ dãtes nihil inde sperãtes. rñdet Sco. † accipit̃ iuste nõ rõne mutui ꝛ ꝓp interesse, cũ creditoꝛ notabiliter dãnificaꝛ teneꝛ debitoꝛ satisfacere ꝑm iustitiã creditoꝛi, ꝛ sic accipiẽdo nõ cõmittit̃ usura. Sz in ħ dicto reprehẽdit̃ Sco. a ruen. Bñali in tractatu suo de cãbijs qꝝ ħ ipsimet cãpsoꝛes testãtur eẽ falsuz qꝝ ħ tñ rõne ꝛtereꝛe accipiãt, ꝛ ꝓp lucrũ ħ faciunt nedũ vt dãnũ euiteꝛ, ergo nõ rõne ꝛtereꝛe. ergo opi. Sco. nõ satisfacit cuz a mercatoribus ipsis reprehẽdaꝛ. ¶ Sz minime tenẽdũ sit qꝝ tãtus doctoꝛ q in alijs ita subtilis exist̃it in hac materia deliquerit, † ꝛ iõ đm qꝝ interesse est duplex dãni emergentis, ꝛ lucri cessantis. Ista duo realiter distinguunt̃ ꝛ vnũ põt eẽ sine alio. Creditoꝛ ergo ꝛ si ꝑ nõ possit salua ꝙsciẽtia peteꝛ aut recipe aliqd rõe ꝛtereꝛe dãni emergẽtis, qꝛ multũ eẽt ꝛ aliqñ sine lucro cãpsoris † ꝓt tñ aliqd exigẽ rõe ꝛtereꝛe lucri cessantis, ꝛ iste modus stat cuz lucro ꝛ isto pcõ itellexit Sco. ne credas tñ qđ ẽt accipiens teneaꝛ in oibus recõpensare dãnũ creditoꝛi suo cũ variis modis q̃at a lucro ipediri. † Sz ꝙsiderãdũ ẽ illđ ꝛtereꝛe lucri cessantis ꝑm mẽsurã ꝛ iudiciũ boni viri ꝑ ꝗsto ille q mutuat vellet exercere pecuniã suã in arte licita vt mercatoria ẽ in qua ꝑ aut frequẽter lucraꝛ, ꝛ sic teneꝛ recipiẽs ad interesse, modo iã dicto, ꝛ ita intelligaꝛ Sco. ¶ Et cuz non solũ difficultas hec a theologis pre manibus hẽbaꝛ sed ẽt a Đ. canonistis, hac de re accedemus ad eos ꝛ a diuerticulo in viã repedemus, ꝛ pro oibus de iure pontificio sniam adducemus, opinionem precipue. d. Lau. de rodulphis qui sub nomine cambij in materia de vsuris de pñti negotio tractatum ꝙpilauit. q. xxvj. ꝛ in. iij. parte. in principio primo loco de duobus cambijs disputat, de cãbio minuto, ꝛ de cambio de quo loqmur in ꝓposito, † quod cãt iũ si iuste fiat reale cãbiũ nũcupaꝛ, si iniuste cãbiũ sic cũ dr̃. đmũ cãbiũ dicit ꝛ đterminat eẽ iustũ ꝛ sine vsura qñ cãpsoꝛ ꝑ cãbio recipit vnũ ꝑ floreno. Sz in disceptatione de cãbio de quo est sermo in ꝓposito, ait hec ꝟba, vcz. In scđo casu ꝓncipali cũ distãtius facit pecuniã numerari finaliter dico qꝝ ñ ẽ ibi vsura neqꝗ ꝙsciẽtia, ꝛ si in casu opaꝛ cursus monete excessuz in valoꝛe ħ ẽ ꝑm locoꝝ diuersitatẽ, ꝛ post subdit dicẽs, Nõne plus vz hic Bononie aurens florenus Bonon. ꝗs alibi, ꝛ sic de alijs, est ꝛ alia rõ piculi † nõ ergo vẽdit̃ pecunia q̃ est innẽdibilis (vt mẽsura) ꝛ tñ hic soluit̃ ꝗtũ numeraꝛ ibi. Nã hic tñ vz florenus cũ vno denario, ꝗtũ ibi sine denario, ħ. n. opaꝛ monetaꝝ diuersitas. Añꝗ

tm̃ valēt Venetijs cētū ducati, q̃tū hic cētū sex vel septē floreni, vel plus, vel minus, nō igit̄ plus solui̇t̄ ꝫ rātūdū. † Itē si minus aliqd valēt cētū ducati illō plus rōne piculi, ⁊ vt subueniat̄ salarijs mistroꝝ, pēsionū ⁊ alioꝝ i hmōi arte siue exercitio necessarioꝝ, solui̇t̄, ⁊ ne frustra operās ponat sudorē ꝓpriū in eius ⁊ alioꝝ vtilitatē pz ergo q̄ de mēte istius doctoris cābia habent̄ licita. ¶ Pro oibus canonistis videat̄ do. Jas. sup prima pte codicis. de sum. trī. ⁊ fid. ca. l. j. ōt sic. Sexto ⁊ vlti. † quero an cābia mercatoꝝ sint licita, qcludc q̄ sic, q̄n nō excedūt cōez cō suetudinē, ſm bal. in rub. C. ō qsti. pecu. in gl. i. l. iij. ⁊ ibi clarius bal. ⁊ Saly. C. ō exercito. in. l. ij. in prin. C. ō vsu. rei indi. ⁊ i. c. pe. in. v. col. de plus petitio. ⁊ in qōne p eū disputata q̄ icip. statuto caueā q̄ q̄ fenerator. in prin. Sal. late in auc. ad h. i. xj. q. C. de vsu. Cano. in. d. c. in ciuitate. Archi. xiij. q. iij. c. j. Jo. de ana. in. c. in nauiganti. de vsu. Jo. cal. in qsi. xj. posito sub titu. de vsu. d. Alex. qsi. lxj. in. ij. parte. qō inci. viso ꝓcessu cāe vertētis. ¶ Sz iterū ad theologos redeūdū ⁊ ꝑcipue ad reueren. Bñalē i tractatu de cābijs de Lugduno. q reiectis multis opinio. tādē ipse ponit quasdā circūstātias, qbus mediātibus fuat̄ iustitia in his cābijs. † Pria hec ē q̄n ſm cōez existimationē cō mutatio rēputabitur, ita qō si dant̄. lvj. nō det̄. liij. Scōa q̄n nō tēporis breuitas aut prolixitas pēsabit̄, vñ ꝓposita cābia si seruatis his qdōnibus necessarijs ad iustificationē ēt ceterarū qmutationū inducit̄ qcl'onem talē. Juste cābia fieri p̄nt, ⁊ j. ōt. † Nota tm̃ diligēter qō sufficiēs signū iniusti ꝓcus nō est minus dare ꝓ cābio multo interiacēte tpe vsq̄ ad nūdinas ⁊ plus dare q̄n ꝓxime sunt nundine. Q̄m̃ qsuetudo hec q̄uis pria facie introducta videat̄ ꝓ hōnda rōne tpis medij quo accipiens pecunias Mediolani redditurus in nūdinis Lugduni vti illis pecunijs acceptis. Perspicacius tm̃ scrutātibus occurit q̄ qsuetudo hic introduci potuit ꝓp inuentionē, aut nō inuentionē cāpsoꝝ tenentiū loca. q. emptoꝝ, ⁊ sic qcludit ꝓ cābijs qō iuste fieri p̄nt. ¶ Nouissime scripsit sup hoc ⁊ reuerē. Siluester ō prierio ordinis ꝑdicatoꝝ in pūtiarū sacri palatij magister, in sua summa summarū, rub. de vsura in nono q̄sito, ⁊ q̄rit sic inquiēs. Nono querit̄ qd sentiendū de cābijs siccis ex parte cāpsoris q̄ semper dat primo, deinde recipit, ⁊ aīq̄ in mediū afferā rñsionem eius afferā qd sibi vult hoc qō ōt, cābiū siccū, scito † qō hoc nomen cābiū siccū, est equinocū ⁊ multa significat. Aliq̄n cābiū siccus, vsurarū cābium signāt. q. siccatū gratia. Aliquoties cābiū siccū, idem est qō ꝓ literas in quo nō actualiter recipit cāpsor sicut dat, sed distātius loco ⁊ tpe recipit, ⁊ in isto scōo significato accepit iste, vt in qcl'one apparebit. Rñdet ergo ad q̄situm sic dicēs. Paucis verbis posset viris doctis materia ista tota decidi vnica breuissima regula, hac. s. † Quoties arbitrio bonoꝝ ⁊ peritoꝝ in arte cāpsoria pars capiens cābiū non grauat̄ ⁊ distātia tpis nihil lucri affert nunq̄ est hic peccatū potesta sequit̄ Cū hmōi cābia sp sint cū lucro vel spe lucri nunq̄ licite fiunt ꝓ ꝯctū mutui, q̄ esset ibi vsura formaliter ex vsure diffinitiōe, ⁊ q̄r sunt licita solū ꝓ ꝯctū pmutationis aut emptionis. Vides ergo q̄ hucide iste qcludat tuendo cābia esse licita, ⁊ lz ꝯdicat Sco. nihil ad nos, diuerso qdē calle ad eūdē tm̃ finē deueniūt. Concilian̄t ergo oēs doctores in qcl'one hac, † qō cābia iuste fieri p̄nt si non aliūde deturpent̄, vt videbit̄ in fine in casibus ꝓponendis ⁊ gratissima sit nobis hec qclusio, q̄ si secus, multo plures ꝓtractus tales deducerent ad inferos. ¶ Et si qs curiosius q̄reret qs istoꝝ doctoꝝ melius sit locutus, q lz q̄niāt in qcl'onē, i mō ꝓbādi tm̃ valde differēt̄es sunt. Ad hmōi q̄sitū rñdere nō itēdo q̄m̃ auferre clauā de manu Herculis non esset absq̄ temeritate a qua Xp̄s nos liberet. Sed satis sit nobis hīc intentus, a tot viris doctis, vt visum est ⁊c. ¶ † Alterius tm̃ est notandus ſm doctores ꝓlibatos q̄ q̄uis iuste fieri valeant cābia. s. nominata q̄tum est ex se, tm̃ ēt deprauata voluntate p̄nt in fraudē vsurarū ꝓpetrari, eo maxime qō nō oibus q̄nit cābia dare aut recipere. ¶ Pro cuius notitia est sciēdus, vt theologi ꝓbant † qō ois actus ēt de gñe moris pōt nefandis circunstantijs deprauari, ⁊ deturpari (dilectiōe Dei excepta q̄ oi loco ⁊ tpe iuste possidet) vt dare eleemosinā q̄uis actus sit ō gñe bonoꝝ, tm̃ coinquari vz ob malus finē, sic euenire pōt de cābijs, idcirco eliciat̄ cōclusio ista. † Cābium ꝓnoiatum iustus censet̄ nō tm̃ ab oibus exerceri pōt licite. ¶ Et hāc qclusio. ꝓbo p oēs docto. prefatos, ⁊ primo p eos docto. q dicunt cābiū esse mutuus cuz dictus sit qō ꝓ mutuus nō lz lucrari, nisi rōne interesse, sed nisi qs mercator sit qūo ⁊ vñ interesse patī ō pecunijs suis qbus non vult vti mercando. † Igit̄ tm̃ mercatoribus ꝓmittit̄, non viduis, nō religiosis, ⁊ sic de alijs. Hec ob. qō a multis obijci solet dco qō si hmōi mercādi modus sit iustus qō oibus q̄niat, hoc. n. nihil est ⁊ valeret retorqueri infiniti exēplis, nā ꝯctare pecuniā decet de se quoq̄ decens est, nō tm̃ fratribus minoribus, igit̄ nō qō de se est licitū oibus lz ꝓterea occidere sicariū q̄petit, imo de lege diuina, non oibus tm̃ lz dñis tm̃, Est ergo modus in rebus. si qdē vti magnanimitate siue liberalitate de se virtus est, non tm̃ inopi cū ei foret vitiū ſm Aristo. in Ethi. ¶ † Sed si diceremus hmōi cambia esse ꝓmutationē aut emptionē, adhuc sequit̄ qō nō decet oēs talia exercere cābia, sed mercatoribus tm̃ intelligēdo ꝓ mercatores, illos q deseruiūt bono publico afferēdo opportuna ꝓ fulcimine particulariū, ⁊ deducit̄ sic vnūquēq̄ in ope honesto reip. seruientez de suo laborioso sudore nō solus vinere ꝙ lucrari op̄ est, † cuz valeat ingeniuz ac industriaz ⁊ sollicitudinem iuste vendere nec solum ex labore verumetiam ꝓp̄ picula plurima q̄ aliquoties accidunt, admittendo cuz pluribus bonis onustam nauem vel ex incendio casuali pdit merces ⁊ si in reip. foret legislator iustus non soluz ꝓtio qduceret mercatores asportantes necessaria ad patriaz sed eis qtribueret, ſz si nō adsit legislator talis lz eis nō extorquendo, ſz moderatuz lucruz ab alijs recipere, Veruz mercator est ⁊ vt in casu sicut. s. dictuz ē ergo ei tantuz lz marchas ⁊ cābia vēdere siue emere, aliter inter bonos ⁊ malos eēt discrimē nulluz. ¶ Nō defuit ⁊ alia opinio mediās inter p dictas inquiēs † q̄ hmōi cambia iusta sunt sed per ꝯctum mutui aut emptionis, ⁊ venditionis, sed per contractum mediuz cui non est adhuc nomē iposituz quemadmoduz contingit in multis alijs q̄ nomen non retinēt, vt ōt quoq̄ Phus in ꝑdicamentis. c. de qualitate. in. iiij. gñe seu in quarta specie, ⁊ ne videant̄ isti qō sine ratione loquant̄ probant dicta sua a simili, sicut. n. in rebus immobilibus dat̄ medius ꝯctus qui neq̄ locatio neq̄ vēditio, sed de vtroq̄ participans ⁊ linelli nomē sortit̄ † ita in rebus mobilibus inter mutuū ⁊ vēditionē dat̄ mediū, q̄ si nomen hz preferatur cābiū q̄ cābium cum illis extremis qunit, q̄ ambo equa ⁊ ipsuz est iustū differt ab illis q̄n mutuare ⁊ vendere omnibus equaliter lz, ſz nō sic est de cābio cū aliquibus cōpetat tm̃ s. mercatoribus. Verū qd sentiā de ista opinione q̄tū ad sum esse nō curo ad presens. † Cōcludamus nos itaq̄ q̄ cābia sunt iusta, ſz nō oibus qunit ea exercere, ⁊ vt clarius ⁊ sanctius dignoscat̄ qbus cōpetat, ⁊ qbus nō ꝓ casus particulares, ac distinctos describemus, ⁊ iste sit primus, vcz. ¶ † Casuz adduco talē. Sūt duo mercatores quoꝝ alter altero pecuniosior ē vterq̄ tm̃ negotiantes ⁊ ambo fideles credunt̄, at ille q̄ minus dines ē nō pōt merces suas ad finē deducere pre inopia cū opus hēat cētū vēdere q̄q̄ ñ pt qz pecunie anguste sunt, at qd faciat ignorat, laborat, satagit, lz deficiētibus pecunijs nihil ꝓficit, tādē sibi cogitāti in mētē venit vt adeat mercatorē illū dinitez ⁊ ab eo petat marchas duas sic exponēs casuz suū. Amice in nūdinis iminētibus Lugduni marchas plurimas auri exigere debeo, ſz hinc ad illud tps nisi duas ad minus inueniā marchas iamiam decoxi. tu ergo si vis salua fide potes mihi succurrere dādo mihi hic Luce marchas duas, ⁊ ego mels literis quas tibi tradaz destinādas ad meos de Lugduno in predictis istātibus feriis easdem marchas duas tibi restituēt, his dictis mercator ille dines deliberat ꝑdictas marchas qtribuere nō solū amicitie vinculo, ſz vt lucret̄ † cū finis mercatoꝝ lucrū sit, ⁊ ꝓmittit se datuꝝ petitas marchas, ſz cōueniūt in ꝓtio cū hic Luce ꝓ marcha dētur. lv. ⁊ tm̃ ei tribuit ⁊ receptis pecunijs res suas in melius cōducit. Quis dubitat in tali ꝯctu datorē illū nō solū opus equuz ⁊ iustū fecisse, sed meruisse in cōspectu dñi, ipse nāq̄ vidit q̄ bona esset negotia eius ⁊ ridebit in die nouissimo ⁊c. ¶ † Est secūdo pecuniosus qui posset si vellet in negotijs mercatorijs implicari ⁊ illis mediātibus lucrū deportare, ſz ñ sibi placet talis implicatio quauis de cā, ſz tm̃ pecuniā suā in cābijs lz occupataz, an sit ei ad interitū? Rñderent doctores q̄ ad gehennā sibi iste thesaurizat, cū nō ꝓ bono reip. sed suo tale exercitiū sumat, sed tm̃ ad augēdas opes suas ininstas ⁊ in dānū alioꝝ mercatorū, vt ipsi nouunt se ingerere i tali negotio pessimo. ¶ † Tertio petit̄ si esset mercator potēs requirat̄ ab alio mercatore necessitatē hīte vt mutuet sibi marchas quatuor pro Lugduno, cui mercatori indigenti dines ille mercator non credit ideo negat sibi velle dare marchas, sed deinde clādestine dines ille preneta mediante inuenit alios mercatores qbus credit, ⁊ mutuat eis marchas illas. ad. liij. pro marcha, vt isti possint mutuare easdem marchas primo mercatori cui non credidit, ⁊ sibi dant̄. liij. ⁊. ij. ij. ⁊ sic omnes lucrant̄. An talis modus habeat equitatez. Inquunt doctores q̄ nō, q̄ ille primus dines alteri facit q̄ sibi nollet fieri ponendo illos alios in periculo, vt ipse tutus euadat, ⁊

alijs de

41 alijs de causis. ¶ †Quarto inuestigatur cuꝫ sit campsor ditissimus qui multam pecuniã in mercatura diffundit, sed prẽordinauit q̃dã partẽ sue pecunie ꝑ cambys, an iste iniuste faciat. Rñ deo ex eo qꝺ doctores sunt diuersi, iõ apud quosdã iste nõ dãnatur, apud alios vero reprobaꝫ. Pro satisfactione inquirentiuꝫ distinguẽdũ est. An iste teneat partẽ illã pecunie ita determinate pro cãbijs, qꝺ eã nullo casu interueniente expenderet in mercimonijs, ⁊ sic non laudabiliter se hꝫ cũ illa pars pecunie ad talem vsum destinate nõ sit ꝑ iusto exercitio sicut dictũ fuit primo casu, vel ꝙ si iste paratã tꝫ ẽt pecuniã illã, vt si ueniret occuparet emendo res pro negotio suo necessarias, tũc non peccat.

42 ¶ †Quinto quid dõm de illo qui dat marchas pro Lugduno, tñ exigit pignus. Dicunt docto. qꝺ iste stat in periculo anime q̃ꝫ nis sit in tuto de cambio suo qm̃ ita ponere se in tuto nõ ẽ absq̃ discrimine ꝙscientie. exit nempe iste limites mercatorios.

43 ¶ †Sexto queriꝫ ex parte recipientis sit rusticus aut mechanicus qui pro necessitate sua petat marcham a campsore, campsor sit verisimiliter qꝺ iste nõ hꝫ Lugduni corrẽdentiã, an peccet cãpsor mutuare sibi marchã, ⁊ ab eo recipere mar. Rñdent doc. qꝺ sic, qm̃ scit mercator ille qꝺ litere ille reuertent̃ cũ ꝓtextu si ꝑntabunt̃, ⁊ si nõ ꝓsentant̃ fit in fraudẽ vsuraꝝ. ¶ †Se

44 ptimo ꝙquiritur cũ nũc soleat dari pro marcha ꝑ nundinis ꝓximis instãtibus Lugduni sub triplici ꝓtio, vꝫ danꝫ. liij. ⁊. lv. ⁊. lvj. an liceat dari idigẽti. liij. Dicerẽt doctores qꝺ nõ eẽt sin̄ periculo ponere se i extremo vitioso in detrimẽtũ ꝓximi indigẽtis ⁊ ꝑcipue cũ nõ sit fas lucrari de alterius ꝙmodo. ¶ Octauo du

45 bitaꝫ, an ꝙueniat iste casus. † Est hic Luce mercator q̃ Lugduni indiget decẽ marchis quã pecuniã possidet Luce, ⁊ pro negotijs suis opꝫ eũ mittere pecuniã decẽ marcharũ ad Lugdunum ciuitatẽ, sed casus accidit qꝺ alius mercator hꝫ pecuniã istã decẽ marcharũ Lugduni, sed vellet eã hẽre Luce, ⁊ iste ꝙrit has decẽ marchas ab illo primo, sed ille primus dat istas decẽ marchas cũ lucro pro Lugduno vbi pecunia indiget, qui tñ solueret alio ꝑ translatione sue pecunie, an iste modus sit ꝙdecẽs. Omissis mris rñdeꝫ qꝺ si sine dolo fiat ſ tñ ex idustria esto qꝺ ꝙueniat lucrũ nõ ẽ ꝑ ꝙiciaꝫ qz nõ teneꝫ soluere sine necessitate, ⁊ lucrũ ꝓceꝑtũ sine rõne loci ⁊ industrie venit q̃ duo licitũ ꝑctum ꝙstituũt. ¶ Nono solet dubitari (⁊ merito) cum ego marchas duas recipio a cãpsore ꝑ instãtibus ferijs Lugduni restituẽdas ⁊ recipio. lv. pro marcha, ſ anteq̃ ab eo discedã noua pactione ꝙuenim⁹, vt ego dẽaꝫ eas marchas duas restituaꝫ Lugduni ꝑ alijs ferijs subsequentibus, vt prolixiorẽ habeã terminũ, hoc ad

46 tẽto, ⁊ ipse ꝙtentur, sed nõ vult dare ꝑ marcha nisi. liiij. ꝑ illã diſtantiã q̃riꝫ an liceat. † Rñdeꝫ qꝺ nõ cum ad tps tm̃ hẽaꝫ respectus. Alios dimitto quoꝝ nõ est numerus. Si diceres ergo in aliquo casu iuste non fit cambium. Rñdeꝫ quod facilius est destruere q̃ ꝙstruere cũ ad destructionẽ vna circũstãtia mala sufficiat, sed ad ꝙstructionem virtutis omnes simul bone sunt necessarie, nec ascribaꝫ exercitio, sed homini fallẽti si iste non administretur cãbia, vt refert. f. Aug. super ps. lxx. Negotiaꝫ auidus pro dãno blasphemat, ꝑ ptijs mentiꝫ, sed hec vitia ho-

47 minis sunt nõ artis, que sine his vitijs agi põt. † Videãt ergo ⁊ diligenter attendãt ciues nostri ⁊ mercatores per ea que dicta sunt in q̃to periculo sint positi, si non custodierunt manus suas innoxias ab illicitis inquisitionibus in precipiti essent ruituri, a qbus si vnusquisq̃ se abstinuerit, ⁊ ꝑ semitas iustitie cãbiorum aliarũq̃ rerum ambulauerit de eo diceꝫ illud saluatoris. Simile est regnũ celoꝝ homini negotiatori q negotiãdo discrete vitã eternam possidebit. ¶ Finaliter ne amplius debaccandi ꝑ denia prolixitas sit occasio, sed ad finem festinando deducamus intentum nostrũ cum iaꝫ tempus sit receptui canere, brevibus me expediendo arguam contra iã determinata, vt decoruꝫ disputationis q̃tum põt obseruetur. ¶ Et primo argno contra opinionem illam que tenet cambia fore licita, ⁊ in eis esse contractum mutui, que opinio Sco. attribuiꝫ, vt pꝫ in. iij. dist. xv. arti. ij. cõ

48 tra†oes, doc. cõiter tenent q̃ solum in ꝑctu mutui hꝫ locũ vsura si ibi fuerit lucrũ, sed hic. ſ. in cãbijs est ꝑctus mutui per le, ⁊ cũ lucro, ergo in cãbijs est vsura. minor cõcessa, ⁊ dota cũ ꝙclusione, maior ꝓbaꝫ. Si qs negaret oẽs doctores, vt hr̃ extra eo. c. in ciuitate. ⁊ gl. ibidẽ, sup. c. ꝙquestus. ⁊ ꝙfirmaꝫ ꝑ illud decretum Aug. xiij. q. ij. si feneraueris. q exponẽdo ait. i. si mutuo dederis ꝛc. Rñdeo sicut iã in corpore qõnis rñsum est. vbi sermonẽ de vsura habuimus ibi dcm̃ fuit q̃ nõ ex mutuo, neq̃ ꝓp mutuũ, ſ ꝓp interesse succedit lucrũ. ꝛ ẽt ⁊ indei hoc pacto

49 libẽtissime lucrari vellẽt. † Rñdeo q̃ in talibus sola inẽtio cauſat vsurã ⁊ simoniã in rebus spiritualibus. Iudeus. n. siue lucreꝫ ex mutuo, siue aliunde nõ curat, iõ ei christiano eiusdẽ intentionis imputabiꝫ ad vsurã, ſ nõ sic faceret iustus negotiator cui licet industriã ꝓpriã vẽdere, ⁊ iõ nõ peccat ⁊ q̃tũ referat intẽtio in his ⁊ alijs casibus ex hoc dignoscaꝫ q̃ Pau. apostolo. ad Hebr. iiij. attribuit solo spiritui sancto hãc perscrutationẽ dicẽs. Spiritus qui est scrutator intentionum ⁊ cordiuꝫ ꝛc. ¶ Secũdo arguo ꝑ illã opinionẽ q̃ dicit q̃ cãbia ista identificaꝫ cũ venditio-

50 nibus ⁊ emptionibus. † Contra, pecunia est inuẽdibilis, qz omniũ rerum estimatio est, ⁊ mensura. ff. de fideiuſ. l. ſi ita. ergo talis ꝑctus nõ põt saluari per emptionem. Rñdeo ad hoc vt .ſ. vbi fuit dictum q̃ pecunia seu nũmus multipliciter cõsiderari põt.

51 † Primo vt mensura, ⁊ sic est inuendibilis. Scõo vt ꝑ eã possumus cõmutare cum alia pecunia. Tertio vt res quedã est ex qua artificialia fieri ꝑñt, ⁊ sic vendunt̃ pecunie, ⁊ nõ solũ vẽdi, sed locari ꝑñt ad põpã. Et primo mõ considerata. ff. com. l. iij. §. pe. ⁊. l. seq. ⁊ no. in gl. xiij. q. iij. ⁊ idẽ tꝫ Sco. in. iiij. di. xv. q. ij. ⁊. ſ. Tho. ij. ij. q. lxxvij. ar. j. in rñsione penultimi ꝛc. ¶ Et hec q̃tũ ad ea que circa cãbia marcharũ potui salua ꝙsciẽtia cõciuiũ ⁊ mercatoꝝ Lucẽsiũ in vnũ retexere, in quibus si in aliqno inscitia mea aut ineptia erratũ fuerit q̃ veritati ecclesie obuiet ⁊ repugnet q̃tũ iuramẽto medio dum indignus insignia magistralia susciperẽ promisi tantum ⁊ nunc iterũ atq̃ iterum cõfirmo ⁊ rectifico. Luce. xij. kalen. Decembris. M. B. xvij.

FINIS

Tractatus percelebris de mõte pietatis exquisitissimi doctoris B. Thome de Vio.

SVMMARIVM

1 Mons pietatis quid sit.
2 Capitula Montis pietatis que sint.

¶ Capitulum primum. Quid sit mons pietatis. Que eius capitula. Et quid discutiendum.

1 Pietatis mons in multis iã Italie ppls erectꝰ, ⁊ nũc discutiẽdus, vocaꝫ † summa quedaꝫ pecunie ad ꝑpetuũ vsuꝫ pauperum deputata, hoc mõ, ꝙpatientes diuini verbi ꝓdicatores aliq̃ inopie multorum pauperum, quoꝝ facultates qz nõ sꝑ in prõptu hr̃e ꝙtingit vndenis ꝓuideãt necessitatibus, ab Hebreorum vsuris vexant̃, induxerunt populum vt pietatis intuitu, oblatione voluntaria quisquis qꝺ sibi placeret offerret, quatenus ex multis oblatis, vna quedam fieret nummoruꝫ summa, conseruanda integre ad hoc vt pauperi cuiq̃ mutuari possit vñ sibi prouideat. Et quoniam charitate plena res est hec, fructuosa fuit predicatio. Adunataq̃ est pecunia multa sub communibus custodibus reposita, que Mõs pie-

2 tatis dicitur. ¶ †Cumq̃ modum conuenientem ⁊ perpetuum humano more rectores ciuitatis statuere vellent, quo pauperibus predicta pecunia distributione perpetua ⁊ equali mutuari possit statuerunt bonos ciues ad hoc exequendum cuꝫ his capitulis. Primo q̃ custodiãt dictã pecuniã, ⁊ sint parati ad mutuandum egentibus tot aureos, puta tres ad summum, ⁊ ꝑ tantũ non plus temporis, puta annum restituendos. Et hoc vt bonuꝫ possit esse cõmus. Secundo q̃ pignora ab accipientibus mutuũ sumant, ⁊ suo periculo custodiant in domo ad hec ꝙducta ⁊ restituentibus intra annum reddant, non restituentium vero publice vendant ⁊ ex venditione pecuniam exigerent reddendaꝫ domino venditi pignoris, deducto prius eo quod monti debeꝫ, ⁊ horum omnium, ⁊ totalis sue administrationis rationes scriberent ⁊ redderent. Et hoc totum fit vt perpetuari possit mons ⁊ futuris pauperibus prodesse. Tertio q̃ vltra pecuniam mutuatam exigant ꝑm numerum librarum: singulis mensibus tot denarios a predictis debitoribus, ita q̃ quot libras aliquis mutuo susceperit a monte tot denarios singulis mensibus quibus illas retinet, dare teneatur. Et hec non vt aliqd vltra sortem monti accedat, sed pro recõpensatione operarum, custodum, ⁊ ministroꝝ, qui publico pauperum bono in supradictis cum suo ⁊ periculo

ꝛ labore deseruiunt ꝛ expensarū que pro pensione domus ꝛ emptione librorū ꝛ ceteris, ab eisdē fiunt. Hec sunt capitula Nō tis pietatis. Quorum duo prima quoniam per se notum est esse sancta, tertium examinandum restat an sit licitum, aut illicitum ꝛ si illicitum an vsuram sapiat.

SVMMARIVM

1 Procedendum qualiter sit ad veritatis montis pietatis inuestigationem.
Fides quid sit.
2 Auctoritas humana taꝫ canonica q̄ ciuilis duo tradit operum genera.
3 Fabrilia tractant fabri.
Summi pontificis est vsurarum ambiguitates determinare.
4 Auctoritas summi pōtificis in his que sunt fidei preest oibus.

¶ Capitulum.ij. Ex quibus ꝛ quomodo procedendum est ad huius veritatis inuestigationem.

1 o Portet autem huius dubitationis † sicut ꝛ cuiusq̄ alterius verā solutionem ex eius proprijs principijs indagare. Cū āt q̄stio hec moralis sit, ꝛ ab hoie naturaliter scibilis, non est ex auctoritate diuina, aut humana, sed moralis philosophie principijs tantum procedendum. Ex auctoritate si quidē diuina in canonicis sacre scripture libris contēta quedā per se ponunt tenēda, ꝛ hec sunt que humani excedūt vires ingenij. qm̄ fides est argumentum rerum non apparentiū, vtputa q̄ Deus sit trinus, ꝛ alia hmōi, quedā quasi per accidēs ꝛ hec sunt multa rōne naturali cognoscibilia, tā credēda q̄ operanda, vt citius, cōius, ꝛ tutius veritas humano generi innotescat, vtputa q̄ Deus sit, q̄ sit vnus, ꝛ q̄ adulteriū est malū ꝛc. In neutro autem horum genere, presens continet qō. scibilis siquidem naturaliter est, ꝛ nullibi in sacra scriptura decisa inueniri tur. Ex traditis aūt in ea si soluī debet oportet ad morales venire ꝓpositiones nō inc̄tū creditas, ſz lumine nāli notas. Hoc āt ē ex p̄ncipijs moralibus nō ex diuina ꝓcedere auctoritate. Au
2 ctoritas ꝟo humana † tā canonica q̄ ciuilis, duo silr tradit opa rū gña. Quedā iō bona q̄ mādata, vel mala, q̄ ꝓhibita, ꝛ q̄daꝫ iō ꝓcepta q̄ bona, vel ꝓhibita q̄ mala. In horū prio ordie q̄stat hos de q̄bus agimus actus nō q̄tineri. In scdo āt claudi nullibi explicite hr̄. Implicite aūt ꝓbari nō p̄t ex iuris p̄ncipijs, inc̄tum humana sunt auctoritate firmata, sed oportet recurrere ad pbiam moralē vt ex eius rōnibus nāli lumine fultis, ostendatur an hoc sit p̄m se malū aut bonum. Ex h aūt q̄ nulla auctoritas qō. hāc ꝓpriā sibi vēdicat, euidēter quatuor patere p̄nt. Prio q̄ p̄ntis. q. decisio, nec canonici, nec ciuilis iuris doctores, nec purū theologū, p̄m qd theologia vltra philosophicas disciplinas ē simplr necessaria exposcit, ſz moralē pbm. Scdo q̄ sapiētes in hac pte nec hūdi nec vocādi sunt doctores p̄dicti. ſz ponētes potius falcē in messem alienā. Gratie n̄ sunt eis hūde q p̄m iura q̄tū licuit qōnem hāc vētilarūt. Tertio q̄ nō ē mirū si tot hmōi hoies in re hac minus bñ direrint. † Qm̄ tractāt fabrilia
3 fabri. Quarto q̄ ex eo q̄ tot ꝛ tales direrint vel dicturi sint i rebus suas opinio. aut decisiones nemo hec intelligens dz aut p̄t q̄sciaꝫ suā eis credere sicut nēc corpore ifirmitatis, periculū aromatarijs, nisi stulte q̄mitteret. Nec ob. qō agere de c̄tibus, ꝛ vsura ad iura spectet ꝛ ad papā ꝛ p̄cipē decernere. Hoc. n. verū ē qō ad q̄tētiosa fori exercitia ꝛ humana indicia. inter hoies siquidē summi pontificis est vsurarū ambiguitates determinare, ꝛ nō simplr. Dupliciter. n. aliqd ad ecclesiasticū iudiciū spectat. ſ. p se ꝛ simplr. Et sic summi pōtificis iudicio subsunt eatā tum q̄ sunt fidei, eo q̄ ipse est q̄stitutus a Xp̄o doctor ꝛ rector fidelium inquantū fideles sunt ꝛ nō hoium inquantū hoies sunt, ꝛ sibi promissa est omnis veritas de necessarijs ad salutem fidelium, ꝛ nō omnis veritas naturalr scibilis aut moralis. Aliqui ꝟo subdit ecclesie iudicio p accidens ꝛ p̄m qd si. ſ. illud necessariū certa rōe nescit, aut si rō vere scita ab aliquibus nō capit ab alijs ꝛc. Et ō horū numero q̄stat ex dcis qōnē hāc eē. Et ppea si
4 cut in his q̄ sunt fidei † summi pontificis auctoritas oibus p̄est rōnibus, ita in his scibilibus. Ītā ipsum q̄ quēcūq̄ aliū iudicē rō naturali lumine roborata locū obtinet. Contra quā sola auctoris nature auctoritas statuere aut decidere aliquid pōt, ꝛ qm̄ solius ꝟitatis amore opus h agit̄, ꝛ materia moralis ē, vt oibus amabilis veritas reddat̄, nemo opinās noiabitur aut mor debit̄ quouismodo, sed opiniones discutiemus bñ dcā suscipiētes, minus aūt bñ ordinātes ꝛ p̄m vires fraterna charitate emendātes.

SVMMARIVM

1 Opera humana vitij aut virtutis susceptiua in duo diuiduntur genera.
2 Carentes iustitie virtute nunquid iusta operari possint.

¶ Capitulum.iij. In quo genere ꝛ in qua specie virtutis aut vitij operationes iste locentur.

1 b Umana opera † virtutis aut vitij susceptiua in duo secant gña. Quedaꝫ. n. sunt quor̄ bonitas vel malicia in ordine ad operandū q̄sistit, vt q̄upiscere, irasci, timere, ꝛ audere, ꝛ vlr humane passiones. Talū siquidē rectitudo sufficiēter hr̄, si ipse operās in seipso aliqualiter se hz. Puta si passio p̄m rōnē refrenet ꝛc. Alia aūt sunt quor̄ ꝓpria ꝛ p se primo bonitas aut malitia q̄sistit in ordine ad alterū. Lz ad q̄pletā virtutis bonitatē ēt i ordine ad opantē, bonā eē oporteat vt reddere depositū, restituere accōmodatū, ꝛ vlr opationes q̄ iustitie subiacēt. Ad horū siqdē rectitudinē ꝓpriā. i. ad hoc vt iusta opa sint, sufficit q̄ alteri equalr q̄mēsurata sint puta q̄ restitutio acceptiōi equat. Nō refert q̄ qs intentione depositū reddat, aut debitū p̄soluat, si operis iustitiā inspicimus, ſz plurimū iterfit si iustitie ꝟtutē opanti attribuere volumus. Propter q̄ h ē singlare in iustitie opibus
2 q̄ iusta opari p̄nt, carētes iustitie † ꝟtute. Ceteraꝝ āt virtutū opa nemo absq̄ ꝟtute illa explēr̄ sufficit. Nō iō, vt ex dictis pz accidit, q̄ cetere ꝟtutes pficiūt hoiez i his q̄ sunt ad se, iustitia ꝟo i his q̄ sunt ad alterū, vt i. v. dr̄ Et h. Cū āt clara luce liq̄at opa hec de q̄bus p̄s agit̄ questio in numero eor̄ q̄ ad alterum sunt cū equalitate ciuili debito q̄tineri, eor̄ bonitatez vel malitiā ex ipsa rōne iusti qō ad alterū ē p̄m eq̄litatez ciuiliter debita q̄siderare opz. Et ob hoc oēs rōnes q̄ in re hac adducunt ex rectitudie volūtatis ꝛ pietatis intētionis, cōitatis, ꝛ mistror̄ defectiue sunt. Nō enim attingūt ad opus p̄m se, an iustū vel iniustū sit. Et q̄m iustuz, nō humana lege positū quoniā illud nō est ad hoc ꝓpositū, eo q̄ nō hz locū nisi in differētibus, ſz naturale, id est ex ipsa rei natura, equalitate aliqua alteri commensatum, in duas secatur species. ſ. p̄m iustitiam cōmutatiuā ꝛ p̄m iustitiam distributiuam, opz non latere p̄m q̄ iusti speciem opera hec examinare opz. Non enim eodem modo iusti ratio in vtraq̄ inuenitur. Quamuis autem primo aspectu ad cōmutatiuam iustitiā oi hmōi opa spectare videant, q̄ vel recōpēsatiōis vel locatiōis actus sunt, q̄ iñ p̄m multos distributiua admisceт iustitia, idcir co prio p̄m formā iustitie q̄mutatiue, deinde p̄m admixtaz distributiuā, ꝛ demū q̄dā singularē opinio. examinando ꝓcedemus.

SVMMARIVM

1 Rōnibus terminor̄ ignoratis impossibile ē intelligere cetera.
2 Iustum p̄m iustitiam cōmutatiuam tres conditiones requirit, ꝛ totidem p̄m iustitiam distributiuam. 3.

¶ Capitulū.iiij. Conditionis iusti commutatiui ꝛ distributiui.

1 q Uia vero †ignoratis rationibus terminorū impossibile est intelligere cetera ꝓlibādū est qd rō iusti in q̄mutatiōibus exigat, ꝛ similiter qd rō iusti in distributionibus requirat. Ad hec enim aspicientes, opz reliqua examinare in ciuitate, cū totū quoddā sit triplex debiti rō sine qua iustum non inuenit̄, q̄siderari potest. ſ. partis ad partē, ꝛ totius ad partes, ꝛ partium ad totū. primus ordo dirigit̄ a iustia cōmutatiua, secundus a distributiua, tertius a generali que legalis alio nomine dr̄, de qua in. v. Et hic. dr̄ qō neq̄ hesperus neq̄ lucifer, est ita fulgēs aut admirabilis. partes siquidē ciuitatis sunt singulares p̄sone, quaꝝ ꝛ res ꝛ opera, ꝛ p̄sonas cōmutare admittez opz, vt q̄ vni deest, absq̄ dātis dāno ab altera habeat̄. Bonū similiter vel malū cōe, necesse est singulis proportionabiliter distribuere, singulorumq̄ bona ad cōmune bonum ordinanda esse nemo dubitat. Sed omissa prio nunc tertia hac iustitia, qm̄ vt post patebit non est ad ꝓpositum, sciendū est q̄ iustum p̄m iustitiam † q̄mutatiuam requirit tres cōditiones. Prima est quod
2 ibi sit datio ꝛ acceptio ex pte vtriusq̄ extremi, aliter cōmutatio non esset,

non esset, ꝛ cõmutatiue iustitie que directiua cõmutationũ est ꝓ
pria deesset materia. Scõa est qꝫ si iter ptẽ ꝛ ptes. i. singulares
psonas aliter a distributiua aut gñali iustitia, non distingueret,
vñ seruitiũ cõmutatiui exhibitũ, recõpẽsaꝛ ab ea vt singularẽ p
sonã induit, sicut ꝛ vẽdit, ꝛ emit vt psona singularis. Tertia est
qꝫ seruet equalitas arithmetica. i. quãtitatiua vt. s. q̃ztũ fuit ser
uitiũ, tãta sit merces, ꝛ q̃zta lesio, tãta vindicta ꝛc. Aliter cõmu
tatiões iuste ñ essent. Mutuãti. n. q̃tuꝫ nisi q̃tuꝫ restituerent,
3 iniustitia eẽt ꝛ simile é i aliꝭ. ¶ † Justũ aũt ꝑz iustitiã distributi
uã, tria similiter exigit. Primo qꝫ ibi sit distributio q̃ ꝓpria est
iustitie distributiue materia vt ex eius noie pz. Scõo qꝫ sit inter
totũ ꝛ ptes, ita qꝫ a toto ad ptes terminet. Aliter debiti rõ ꝛ di
stributio, in vnũ nõ coiret. Distributio nãqꝫ partitionẽ sonat ali
cuius. Qđ nisi totius esset ptib⁹ debitũ vt distribueret nõ esset.
Vocam⁹ aũt totũ, cõitatẽ, vel ꝑncipẽ, vt sic. Partes aũt ipsos
ciues. Tertio qꝫ seruet equalitas geometrica .i. ꝓportionalis,
vt. s. talis sit ꝓportio eius qꝫ daꝛ de cõib⁹ bonis vni psone ad id
qꝫ daꝛ alteri, qualis est inter psonas ipsas. i. vt q̃ztus vna psona
ꝓcedit alterã in illa republica tñ qꝫ vni daꝛ excedat id qꝫ datur
alteri. Aliter equa nõ esset distributio qz bonis totius ptib⁹ de-
biti, tãto plus alicui parti debeꝛ quãto pars illa ꝑncipalioꝛ est i
illo toto, que principalitas in diuersis politicijs ꝑm diuersa attẽ
dit. s. ꝑm veritatem, aut diuitias, aut aliquid huiusmodi.

❧ SVMMARIVM ❧

1 Usure aut iniustitie an in contractibus montis pietatis inueni
ri possint.
2 Usura est quando aliquid vltra sortem ex mutuo queritur.
3 Pignus quanto maioris pretij aut maiore tempore retinetur,
tanto plus periculi custodes subeunt.

¶ Capitulum. v. Prima opinio dicentiuꝫ nihil vsure aut iniu
stitie inueniri in contractibus montis pietatis stando intra li
mites iustitie cõmutatiue.

1 b **Is igitur** premissis illoꝫ occurrit † opi-
nio q terminos ꝯmutatiue iusti
tie nõ egrediẽdo ꝯct⁹ oẽs huius montis, nec vsure,
nec iniustitie aliqd sapere credũt. Et qm̃ hi duabus
incedunt vijs illa ꝓmo adducẽda est, q̃ hos ꝯctus adeo ꝑm se in
stos dicit, vt si de cuiusqꝫ priuate psone intẽtione recta qstaret si
cut de pia cõitatis ꝛ montis intẽtione mõ qstat, cuilibet liceret
pecunias suas cũ. s. dictis ꝯctibus pauperibus mutuare, vt autez
eius ambiguitatis veritas clarius eluceſat, ex qua non refert ꝑz
hãc viã qs mutuet publica. s. an priuata psona, nec refert cuius
sit qꝫ mutuo datur an scilicet mutuantis sit, an alterius. pona-
mus in terminis casum discutiendum. presupposita recta inten
tione mutuantis quam tamen presupponere non est opus, qz
contractus secundum se iustitiam querimus que in equalitate
cõmutationis qsistit, quacũqꝫ id intẽtione fiat. Sit ergo Pet.
mutuis indigẽtiũ exponẽs. vj. M. ducatoꝫ cõducatqꝫ ministros,
scriptores ꝛ custodes pignoꝫ sine qbus mutuũ nulli dare vult.
Exigatqꝫ vnũ denariũ ꝑ qualibet libra singulis mẽsibus a singu
lis accipiẽtibus ꝛ retinẽtibus mutuũ, supposito qꝫ tanta q̃ztitas
pecunie reqraꝛ ad mercedẽ reddẽdã debita ministris ꝛ custodi
bus ꝛc. Dicit itaqꝫ his stãtibus hec. i. opinio tria. Primo qđ
hic sint tres ꝯctus. Scõo qꝫ in his nulla intervenit vsura. Ter
tio qꝫ in his nulla inveniꝛ iniustitia. ꝑmũ horꝫ declaraꝛ distinguẽ
do ꝯctus. Est siquidẽ hic primo ꝯctus mutui inter Pet. mutuã
tẽ ꝛ Joã. paupere. Est deinde ꝯctus pignoris inter Joã. paupe
reꝫ ꝛ ipsuꝫ Pet. seu ministros eius, qꝫ idẽ est, qz in mutuãris p-
sona pignus suscipiunt. Est ꝛ tertio ꝯctus locationis quo mini-
stri operas suas locãt ad scribendũ, custodiẽdũ, ꝛ excutiẽdũ pi-
gnora ꝛc. Et pauperes mercedẽ eis debitã retribuũt vnũ dena
rium ꝑ libra solutione. Secõm vero. s. qꝫ hic nulla sit vsura, ꝓbãt
2 ex ipsius vsure rõne dupliciter. † Primo qz vsura est qñ aliqd
vltra sortẽ ex mutuo q̃riꝛ, ita qꝫ mutuũ sit nõ occasio aut causa si
ne qua non, sed ratio ꝛ cã propter quã aliquid pecunie estimabi
le vltra sortẽ percipitur. Constat autez ex distinctione ꝯctuum,
qđ hic nihil ꝑ mutuũ vltra sortẽ queriꝛ, sed tm̃ ꝑ locatas ope
ras ministroꝫ, cuius euidens signũ est, qđ si ministri gratis hec
facere volunt donãtes singulis illos denarios nemo turbabiꝛ.
Secõo qz si ista ministroꝫ merces esset vsuraria, a quocũqꝫ red-
deretur, esset vsuraria. Non. n. refert an feneratori vsure denꝛ
ab accipiẽte mutuũ, vel a ꝑncipe, vel a quocũqꝫ alio. Sed cõ-
stat qđ predictis ministris absqꝫ vllo scrupulo põt tanta merces
pro his laboribus a cõitate vel principe reddi vt Mediolani, ꝛ
Brixie, ꝛ Verone fit, ergo nõ est vsura. Tertiũ autez. s. qđ hic
nulla sit iniustitia declaraꝛ sic. Si hic esset iniustitia, aut esset in
iustitia ministra ex parte ministroꝫ, vt ideo iniusta sit actio ista,
qz ipsi gratis tenenꝛ operas suas impẽdere, ꝛ hoc non, qz non su
mus in casu extreme necessitatis, aut superfluitatis tante qđ te-
neanꝛ ad hoc, aut ex parte modi accipiẽdi, vt ideo iniusta sit ac-
ceptio, qz taxaꝛ vnus denarius pro libra singulo mẽse, ꝛ hoc nõ.
Tum qz multoꝫ sapiẽtũ ꝛ bonoꝫ viroꝫ snia, cõsideratis parti-
cularibus circunstantijs via hec equissima iudicata est, particu
larium aũt iudiciuꝫ prudentibus viris cõmittẽduꝫ est, ꝑm mora
lem philosophiã, tum qz huic modo rõ suffragatur. Cõmẽsuraꝛ
enim hoc modo soluto periculo ꝛ labori ministroꝫ. Quãto ma
3 ioris pretij pignus † aut maiore tempore retineꝛ, tanto plus pe
riculi custodes subeunt ꝛ cure ꝛ laboris, si excutienda, vt sepe
accidit, pignora sunt. Aut ex parte pauperum vt iniusta sit hec
exactio, qz a non debente soluere exigiꝛ, ꝛ hoc nõ, ꝓp dno. Pri
mo qz si pauper non teneꝛ ad hoc, cum aliquis ad hoc teneatur
oportet assignare quis est qui ad hoc obligetur. Ipse Petrus
mutuans non teneꝛ quoniam dãnũ incurrere nõ teneꝛ ex hoc qꝫ
beneficium muti impendit. quinimo si aliqđ dãnũ ex hoc incur-
reret posset a paupere accipiente mutuũ illius recõpensationez
exigere, vt ab oibus doctoribus ꝯcorditer dr̃. Princeps quãto
aut cõitas ad hoc nõ teneꝛ, tñ qz sumus extra casus extreme ne
cessitatis ꝛ superfluitatis extra quos eleemosina nõ est in pre-
cepto, tum qz principes ꝛ si teneanꝛ pauperꝫ curaz habere ꝛ eis
subuenire nõ tñ tenenꝛ hoc modo subuenire vt ꝺ se pz. Si ergo
nullus inueniꝛ qui ad hoc teneatur, restat qꝫ pauper ipse te-
neatur. secundo qz morale principium est quod ille debet onera
rei sustinere in cuius fauorem res agitur, cum autem constet qꝫ
ministroꝫ opera propter pauperes vt fiant habeant, vnde suis
prouideant necessitatibus, consequens est qꝫ ipsi pauperes de-
beant ministroꝫ operas recompensare.

❧ SVMMARIVM ❧

1 Multiplex iniustitia in contractibus montis pietatis commit-
titur. nu. 2.
3 Contractus pignoris fit in fauorem accipientis.
4 Uestes in pignus acceptas si contingat ledi, nunquid retinens
ipsas teneatur ad satisfaciendum domino pignoris.
5 Pauper an teneatur ad reddendam mercedẽ debitã ministris
montis pietatis ꝓ custodia pecunie, vel ꝓ cura pignoꝫ. 6. 7.
Mercedẽ reddere tenetur ille in cuius fauorem opus agitur.
8 Pauper quilibet mutuuꝫ sumens tenetur satisfacere pro obli-
gata preparatione ministri ad mutuandum.
9 Iniuste cum aliquid exigaꝛ ab aliquo ad quod non tenetur, nũ-
quid ipsi restitutio competat.

¶ Capitulum. vj. Examinatio proposite opinionis cum deter
minatione quod in his ꝯctibus cõmittiꝛ multiplex iniustitia.

1 q **Uod † autẽ** predicta opi. in multis a veri
tate ꝺficiat, ñ ex opinabilib⁹
sed ex ꝑ se notis ꝓncipijs moralibus deducendũ est.
assumamus itaqꝫ duo principia i cõmutationis ꝯcti
bus ꝑ se euidẽtia. Alteꝫ affirmatiuuꝫ. s. ille teneꝛ mercedẽ red-
dere in cuius fauorẽ opus agitur. Alteꝫ negatiuuꝫ. s. nullus te
neꝛ mercedẽ reddere pro opere facto in alterius fauorem. Hec
principia stãdo intra limites iustitie cõmutatiue ꝑ se nota sunt,
qm̃ ex seipsis equalitatẽ iustitie clare qtinẽt. Et iõ indisciplina
ti esset q̃rere eoꝫ ꝓbationẽ. Sub his aũt ꝓncipijs opz subsume
re ꝓpositiones minores quas difficile esset intellectu penetrare
nisi prius operationes ministroꝫ incõueniẽtes i ꝯctibus istis di
stinguerenꝛ. ꝛ sigillatim discuteret q̃ in cuius fauorẽ fiat. Hac
enim decisione habita, statiꝫ tota rõ integre patebit. Sed ad hãc
decis. absqꝫ errore habẽdã, opz ex his q̃ ꝑ se inueniunꝛ in opera
tione qualibet, ꝛ nõ ex his q̃ ꝑ accidẽs insunt, ꝛ ex ꝓprijs ꝛ im-
mediatis cuiuiqꝫ qdõnibus ꝛ nõ ex cõibus ꝛ remotis sniaz ꝑfer
re ꝓp qđ nõ est in hac qsideratione imiscẽdum qꝫ hoc vel illud
opus fiat in fauorẽ boni cõis aut aliud huiusmodi. Finis siqui-
dem cõis ꝛ remotus est vniuersitatis bonũ in particularibus cõ
mutationibus. Jam enim stabilitum superius est, qꝫ iustus scõm
iustitie cõmutatiue formã attendit ꝑm equalitatẽ cõmutationis
huius psone ad illaꝫ psonam ꝛ nõ ꝑm ordinem ad cõitatem. Ex

per se ergo ꝛ proximis ꝙsideraturꝰ distinguamus in primis operas has ministroꝝ dicẽtes ꝙ baꝝ operaꝝ ꝙdã sunt quasi ꝑ se ꝛ cõuer intẽte, ꝛ he sunt ille ꝙ vsqꝫ ad vẽditionẽ pignoꝝ interueniũt, ꝙdã vero sunt spãlr̃ ꝛ per accidẽs intẽte. ꝛ he sunt suabastatio, ꝛ vẽditio pignoꝝ, ꝛ his annexa ꝙ ex mora quoꝝdã debitoꝝ accidit. Distingendo aũt sigillatim prima opera, dicimus ea esse hec. s. custodiã pecunie, ꝓparationẽ ad mutuãdũ, actũ mutuãdi sumere pignus, scribere hec cui annectunt̃ expense ꝑ libris ꝛc. custodiã pignoꝝ cui ꝙiungit̃ ꝙductio domus ꝑ eorũ ꝙseruatione, ꝛ tandẽ restituere pignora. † Hoꝝ aũt pars maior ꝛ periculosior in fauorẽ fit Petri mutuãtis, aut vniuersitatis pauperuꝫ, custodia. n. pecunie, acceptio pignoꝝ, eoꝝ custodia scribeꝝ hec expẽse ꝑ libris, ꝙductioꝙ domus in ꝙbus totũ periculũ est, ad alterius vel vtriusꝙ ordinanꝫ securitatẽ. Reliqua aũt paucula, scz preparatio ad mutuãdũ, ꝛ ipse actus mutuãdi ꝛ restitutio pignoris ad huius pauperis ordinanꝫ vtilitatẽ. Et vt clarius elucescãt hec videamus singula. Custodia in primis pecunie, vt in illius fauorẽ ꝓprie fit. cui custodienda reponit̃. pecunia aũt hec custodit̃ duobus. s. Petro mutuãti cuius est directuꝫ dñiuꝫ huius pecunie, ꝛ vniuersitati pauperuꝫ cuius est quasi dñiũ vtile eiusdem. Nulla. n. alia rõne hãc pecuniã opꝫ ꝙseruari, nisi vt Petrus sit securus si qñ vellet rehabere pecuniã suã, ꝛ vniuersitas pauperuꝫ sit certa ꝙ cõis sit ẽt futuris pauperibus, vtilitas ista. Acceptio simpliciter pignoꝝ ꝗꝫ ad ꝙseruationẽ ꝛ securitatis capitalis proxime ordinet̃ ꝙstat in fauorẽ ipsius Petri ꝛ vniuersitatis pauperuꝫ fit. Et simile oĩno est de ipso actu scribẽdi ꝛ expẽsis pro libris. Hec. n. oĩa nulla alia rõne fieri cogit. nisi ob integritatẽ ꝛ securitatẽ pecunie. Joã. n. pauper mutuũ accipiẽs nõ curat ꝙ hec scribantur aut ꝙ pignus ab eo exigat̃, sed hec oĩa pecunie dñs securitati sue ꝙsulẽs fieri vult. In custodia aũt pignoruꝫ ꝙsiderãddũ est ꝙ sicut pignus hꝫ in se duo. s. ꝙ sit pignus, ꝛ ꝙ sit talis res, puta vestis, ita i ipsa pignoꝝ custodia distinguẽdũ est ꝙ ipsa est custodia pignoris, ꝛ ꝙ est cura talis rei. Si cõsideret̃ formaliter pignoꝝ custodia manifeste pꝫ ꝙ in fauorem Petri mutuãtis, ꝛ vniuersitatis pauperuꝫ fit, qꝛ prime ordinat̃ in securitatẽ pecunie rebabẽde. vñ qꝛ ꝛctus pignoris † fm veritatẽ est in fauorẽ accipiẽtis, iõ accipiẽs ipsuꝫ tenet̃ ad restitutionẽ eius, si ẽt perdidit illud. vt ꝙncitur ex illo morali principio restitutionẽ posito a. S. T. in. xxij. q. lxij. ꝙ qñ aliquis tenetur ad restitutionẽ, nõ solũ rõne rei accepte sed ẽt ratione acceptionis, tenet̃ restituere ẽt perdita re. Et in hoc differt accipiens depositum ab accipiente pignus ꝙ illo deposito perdito nõ tenet̃ ad restitutionẽ, qꝛ obl̃at̃ ad reddendũ depositũ ratione rei accepte, ꝛ nõ rõne acceptionis qꝛ depositũ dat̃ in fauorẽ deponẽtis iste aũt. s. accipiẽs pign⁹, qꝛ tenet̃ ꝛ rõne pigno. accepti, ꝛ rõne acceptionis, qꝛ pignus datur in securitatẽ petẽtis ipsuꝫ obl̃atur ad restõnẽ, nõ solũ ꝗdiu pignus hꝫ, sed ẽt si non hꝫ. Suo. n. periculo tenet̃ naturali iure illud custodire, sicut qui accõmodatũ accipit eadẽ rõne ꝛc. Sicut aũt ꝙsideratur cura talis rei ꝙ est pignus, puta excussio vestiũ ꝛ hiñoi solicitudo, sic qꝛ hoc accidit pignori ꝙ de sui ratione non exigit ꝙ sit in tali materia, sed sufficit sibi ꝙ sit tanti ptij vt secura sit pecunia rehabẽda, iõ nõ est eadem rõ de sollicitudine exercenda ꝛ de ipsa custodia. Hec nãqꝫ cura ꝗuis in fauorẽ vtriusꝙ dantis. s. ꝛ accipientis cedat dum pignoris dño res sua illesa seruat̃ ꝛ huic creditori pignoris pretium conseruat̃, vñ possit mutuatã rehabere pecuniã, simpliciter tñ ꝛ ꝑ se fit in fauorẽ dñi pignoris, qꝛ mutuans lꝫ exigat pignus non tñ exigit qualitatẽ pignoris, imo banc onerosam cõditionẽ refugit naturaliter. Unde paciscꝰ posset cũ dño pignoris talis ꝙ ipse non vult sollicitudinẽ banc, sed ꝙ dñs ipse mittat tempore cure habende ad excutiendas vestes suas, ꝛ alia huiusmodi. Nec obstat quod si nullo intercedente pacto, vestes in † pignus acceptas ꝙngit ledi, retinens ipsas tenet̃ ad satisfaciẽdũ dño pignoris. Hoc. n. nõ ꝓuenit ex eo ꝙ retinẽs tale pignus teneat̃ per se ad curã eius, sed ex eo qõ per accidẽs iste tenebat̃ ad hoc, qꝛ. s. nõ fuit protestatus, manifestãdo dño pignoris ꝙ talis pignoris curã refutaret. Implicite. n. obligatus qui libet sumẽs pignus qualecũqꝫ ad eius curã, expensis tñ dñi, nisi aliud protestet̃. Domus aũt ꝙductio inquãtũ deseruit custodie pecunie ꝛ pignoꝝ ꝛc. in fauorẽ est Petri mutuãtis ꝛ vniuersitatis pauperuꝫ. Inquãtũ aũt pignoruꝫ expẽsioni ꝛ cure vtilis est, in hoꝝ pauperuꝫ fauorẽ fit. Reliqua aũt tria opera. s. actus mutuandi, ꝛ pignora restituẽdi, ꝛ paratum esse ad restituẽdũ, in fauorẽ manifeste fiunt Jo. pauperis. Sed prima hoꝝ. s. actus mutuandi, ꝛ restituẽdi pignus, sub mercede non cadunt. Cñ actui mutuãdi rñdet actus restituẽdi acceptũ mutuũ, ꝛ actus restituẽdi pignus, rñdet actui dandi ipsum pignus. Sicꝫ par pari refert̃. Tertiũ aũt sub mercede esse per se patet. Pecunia ꝗdẽ estimabilis est obligatio ad paratuꝫ esse ad mutuãdum. Opera vero in altero diuisionis mẽbro posita. s. ꝙ spãliter respectu quorundã accidũt, vt vẽditio pignoris ꝛc. annexa, nõ est opus discutere in cuius fiant fauorẽ, qm̃ ꝑ ꝓ morã debitoris ab ipso soluenda sunt sicut ꝛ expense ꝙ post eius morã fierent in citatione coꝝã iudi. ꝛ lr̃ibus ꝛc. Ex oĩbus igit̃ his colligẽdo, cuꝫ pateat vnum tm̃ actuꝫ mercenarium proprie ꝛ per se ordinari vniuersaliter in fauorem cuiusꝙ singularis pauperis. s. obligatam preparationem ad mutuandum, ex. ꝯ. dictis principijs facile veritas intenta deduci potest consistens. in quinꝙ conclusionibus.

5 ¶ † Prima est negatiua, scz nullus pauper tenetur ad reddẽdam mercedeꝫ debitã ministris hmõi pro custodia pecunie vel pignoris, pro opere scribendi libros rõcinij, aut ꝑ domo ad hec conducta. Patet ista ex illo principio negatiuo quo dicitur qñ nullus tenetur mercedeꝫ reddere pro opere facto in alterius fauorem. Ex dictis. n. iam constat ista opera non esse facta in fauorem Joan. pauperis, sed alterius, puta Petri mutuãtis, vel vniuersitatis pauperum, vel vtriusꝙ.

6 ¶ † Secunda est negatiua. s. Non omnis pauper accipiẽs mutuum tenetur ad reddendam mercedem ministris pro cura pignorum, aut domo ad hec vtili. Patet ista ex eodeꝫ principio. Quia non oĩs pauper offert pignus tale, id est onerosum, ꝛ ꝙsequenter non omni pauperi exhibetur hoc seruitium. Ac ꝑ hoc nec a quolibet reddendã esse mercedeꝫ institia exigit cõmutatiua. Nec obstat si quis fingat oẽs teneri ad hoc, qꝛ ꝫ hic nõ det mihi pignus excutiẽdũ, ego tñ qui ignorabã quale pignus esset allaturus, iam ꝙduxi excussorẽ in seruitiuꝫ eius ꝛ alioꝝ paratuꝫ ignorantia siquidem hec non suffragatur, quoniam probabilem cognitionem que in huiusmodi certitudine par est. Mons habet ꝙ pauperum indigentium mutuo alij afferent pignora excutienda, ꝛ alij nõ vt quotidiana experientia testatur. Et cõsequẽter ꝙducendus est sibi excussor pro quibusdã ab illis mercedem recepturus si institie commutatiue equalitas seruari debet.

7 ¶ † Tertia est affirmatiua. s. Petrus mutuans siue vniuersitatis pauperuꝫ tenet̃ ad satisfaciendum ministris pro operibus in. j. conclu. positis. s. custodia pecunie ꝛ pignoris ꝛc. Patet ista ex affirmatiuo ꝓncipio quo dr̃ ꝙ ille tenet̃ mercedẽ reddere cuius fauore opus agitur. Patet egdẽ ex dictis ꝙ opera ista ex vtriusꝙ vel alterius bonum fauorẽ per se fit, non Joan. pauperis.

8 ¶ † Quarta ẽt est affirmatiua. s. quilibet pauper mutuũ sumẽs tenetur satisfacere pro obligata preparatione ministri ad mutuãdum, ꝛ illi pauperes tenentur ad satisfaciendum pro cura pignorũ onerosoruꝫ ꝛ particula pensionis domus inquãtum deseruit ad hoc qui pignora talia offerunt. patet ista ex eodeꝫ principio. patet enim ex dictis obligatam preparationeꝫ ad mutuanduꝫ in fauorem singulorum pauperum esse, ꝛ excussionenem pignorum in fauorem dominorum.

9 ¶ † Quinta conclusio principaliter intenta que ex predictis aptre sequit̃ est ista. Iniuste exigit̃ a quolibet paupere vnus denarius ꝑ libra singulis mensibus ꝑ mercede reddenda. ꝯ. dictis ministris ꝛc. Clarissima est ista, qꝛ cũ iuste exigat̃ ab aliquo id ad qõ non tenetur. Et ex dictis constet ꝙ pauper quilibet non tenetur ad hec omnia soluenda sed ad vnum scz obligatam preparationem ad mututuãdũ, ꝙsequens est ꝙ iniuste exigatur a quolibet merces pro omnibus ministroꝝ operibus reddenda.

¶ SVMMARIVM ¶

1 Petrus mutuans an vniuersitas pauperum an vterꝙ simul teneatur ad satisfaciendum ministris pro operibus pro quibus Juannes pauper non obligatur.

2 Uniuersitas sicut ad integram satisfactionem tenetur, sic pars eius ad partem.

¶ Capitulum. vij. Secunda opinio examinatur soluendo duo dubia concurrentia dicta in precedenti. c.

1 a **Atequã † soluantur obiectiones** ad oppositũ facte ꝛ examinet̃ an vsura ℞ ineniat̃, dubia duo circa. ꝯ. dicta relicta soluenda sunt inserẽdaqꝫ hoꝝ solꝰni est. ij. opinio, qꝛ eius decisio simul appareat. Restat igit̃ dubiũ primo, an Petrus mutuans, an vniuersitas pauperuꝫ, an vterꝙ simul teneãtur ad satisfaciendum ministris

nostris ꝓ illis operibus pro quibus Joan. pauper non obligat. Sed si predicta diligenter inspiciantur, patere potest, quod nō Petrus mutuans, sed vniuersitas paupeꝝ tenet ad hoc. Adductuꝫ. n. iam est ꝓncipiū dicēs ꝙ ille in cuius fauorē res agit, tenet ad mercedeꝫ reddendam, constat autem ꝙ custodia seu conseruatio pecunie integre ad quam cetera hec opera ordinā-tur, non in Petri fauoreꝫ, sed paupeꝝ vniuersitatis sit, qꝛ Petrus non ꝓp se custodiendam pecuniam deponit, ipse enim per seipsum custodiret pecuniam propriam, nisi pauperum vtilitas exponendum pecuniam suam custodibus exposceret, patet etiā hoc idē ex eo ꝙ pecunia hec nō custodit periculo Pet. offerē tis, qm̄ restituēda est sibi nō solū rōne rei accepte sed rōne acce ptionis. Et iā dcm̄ est ꝙ qm̄ aliqs tenet ad restituēdū rōne acce ptionis, et re perdita tenet. Pet. igit gratis offerens pecuniā mutuis, lꝫ nō donet nō tenet, sꝫ paupeꝝ vniuersitas. Et tūc sur git ꝑm dubiū cur iniuste dicat exigi a Jo. panpere pericula que dā eius ad qō vniuersitas paupeꝝ tenet. cū Joan. pars sit to-
2 tius pauperū vꝛis, sicut aūt vniuersitas † tenet ad integrā satis factionem, sic ꝓs eius ad ptē. Minimo ipossibile est ꝙ aliter vni-uersitas paupeꝝ satisfaciat qm̄ preter paupeꝝ res nihil habet. ¶ Sed ad hoc quoq; dubiū ex dictis rm̄sio facile haberi pōt. Iniustā siqdē esse hmōi exactionē rō indicat cōmutatiue iusti-tie, intra cuius latitudinē stādo a ptāte exigi nō pōt id ad qō to tuꝫ tenet, eo ꝙ totū vt extremuꝫ est cōmutatiui iusti partis rō-nez hꝫ. Jdēq; a ꝓte exigere ꝑm iustitiā cōmutatiuā id ad qō to-tum ꝑm eā tenet, ac si exigeret ab vna parte id ad qō pars alia tenet ꝙ iniustissimū esse ꝙstat. Ex predictis aūt sufficienter hꝫ ꝙ oēs hmōi operationes ꝑm iustitie cōmutatiue formaꝫ modo examinatur. Quid aūt dicēduꝫ sit ꝑm iustitiā distributiuā, si lo-cum in hac re hꝫ proprio loco dicet. Satisfit nunc scire ꝙ iniu-ste exigūntur hec a Joāne paupere, si intra iustitie cōmutatiue limites res agat, vt opinio. j. dixit. ¶ Ex premissis aūt patere pōt defectus alterius opi. defendentis ꝯctus istos ꝑm iustitiam cōmutatiuā lꝫ nō ita ample sicut prior ꝓprius sigdē accedēs ha hec opi. ad casuꝫ Montis pietatis ꝛ nō curās an singulari ꝑso ne liceret pecuniā ꝓpriā tali mutuo exponere, casuꝫ in terminis ponēs, lꝫ in ceteris cōcordet cū ꝓcedēte, i hoc tm̄ differt ꝙ Pe trū ponit abdicātē a se proprietatē ꝛ dñiuꝫ pecunie mutuāde, si-cut ꝛ illi qui Monti pietatis pecunias offerunt, donāt. ꝛ sic ca-sus oīno idē cū Monte pietatis est iste. Petrus vocato popu lo cū eiꝰ rectoribꝰ offert donatiōe libera ꝛ irreuocabili. vj. Du-catoꝝ ad hoc vt inde ꝓpetuo pauperibꝰ mutuet. Hac dona-tione facta statuunt postmodū a populo ꝛ rectoribꝰ ministri ꝛc. vt. ē. in isto dicit casu cū dñiuꝫ pecunie nec Petri nec alicuius alterius sit cuius signū est ꝙ absolute loquēdo quicūq; eā distri bueret, iniuste ꝫ faceret vtpote ꝯ expressaꝫ itentio. piā donātis que nō nisi ad hoc donauit, ꝙsequēs est ꝙ obꝛo ad mercedē red
3 dendā ministris ad singulos deriuet panperes. † Cōitas. u. ad hoc nō tenet, cū extra casuꝫ necessitatis extreme, ꝛ supfluitatis res hec agat, ꝛ vt dictū est nō tenet ad hūc determinatū modū subuenie. Pater siqdē huius opinio. defectus ex ꝙsideratione ꝓncipioꝝ. ē. dictoꝝ. Nihil. n. minus iniustitie ī hoc accidit casu q̄ ī ꝓcedēti. Tū qꝛ Jo. panper ēt hic nō tenet ad mercedē red dēdā, qꝛ nō sit opus i suū fauorē, ꝛ nihil refert an hoc opus fiat in fauorē Pet. mutuāti, an cōmutātis, an vniuersitatis paupe-rū, an ēt ipsius Dei. Sufficit nāq; Joā. pauperi ad hoc qō ipse nō teneat ista negatio. ſ. opus hoc non fiat in suū fauorē ꝙ in ca su inueniri ꝓbatū fuit. ꝓinci. n. negatiuū adductū est ꝙ nullus ꝑm iustitiā cōmutatiuā tenet ad mercedē reddendā ꝓ seruitio alteri impenso. Alteꝝ aūt esse ēt ipsuꝫ paupeꝝ colleginꝫ a sin-gulis paupeꝝ. in. j. politico. pꝫ. Iustitiā cōmutatiuā stādo ꝓba tū est ꝓius, tuꝫ qm̄ vniuersitas siue colleginꝫ paupeꝝ ad hoc te net ēt ī isto casu, ꝛ q̄r iniuste a singulis paupibus mutuū acci-piētibus hoc exigit. Eadē siqdez rō qꝛ vniuersitatē paupeꝝ ad hoc teneri prius dicebat, nec locū hꝫ, qm̄ nō rōne dñij ipsius pe cunie ad hoc tenebat, sed rōne quasi vtilis dñij. ī. qꝛ pecunie se-curitas ꝛ integritas in suū per se ꝛ ꝓme fiebat fauorē. ꝙ in hoc casu manifestiꝰ fieri apparet. Et ideo vniuersitas ipsa paupeꝝ ad satisfaciendū ministris pro operibus illis que non sunt ī fauo rem Joannis pauperis tenetur. Est igitur multiplex secundum istam viam in contractibus his iniustitia.

SVMMARIVM

1 Panperes non tenentur satisfacere ministris montis pietatis, nisi quo ad aliquid tantum.

2 Mutuās non tenetur aliquod damnuꝫ incurrere ex hoc ꝙ be-neficium mutui impedit.

3 Viri cuiuscunq; ordinis aduertant ne exemplis fallātur, quia multa in eis dissimilia inueniuntur. 4. 5.

6 Exactio si est iniusta, modus eius iustus esse non potest.

¶ Capitulum. viij. Solutio rationum arguentium ꝙ contra-ctus predicti secundum cōmutatiuam iustitiam sint iusti.

Sectionum autem in op

1 positum † adductaꝝ prius ꝙuenit illas soluere q̄ in iustitiā ab his ꝯctibus auferre conabant, ꝛ postmo-dū illas examinare que de vsura eoꝝ agebāt. Dupliciter igit ꝫ inueniri iniustitiā ex dictis patere pōt. ſ. ex parte modi exigen-di ꝛ ex parte paupeꝝ a qbus exigit. Ex parte siquidē paupeꝝ, qꝛ ipsi nō tenent ad satisfaciendū ministris nisi quo ad aliquid tm̄. Nec est inter modica deputāduꝫ id in quo aggrauant, qm̄ vt ex dictis liquet, nō tenet forte qlibet paup ad tertiā partē sol uēdā eoꝝ q̄ ab ipso modo exigunt. vl'iter. n. nō tenet nisi ad sa-tisfaciēduꝫ ꝓ obligata preparatione ad mutuāduꝫ ꝙ cuꝫ oibus suis appenditijs si mercedis nec exacte tertiā partē sibi vendi-cat, sufficientez recōpensationez hꝫ, vñ cuꝫ grauetur Joan. pau per in duabus partibus, nō in modico grauat, imo si in media-tate, vel. ij. vel. iij. vel. x. parte grauari euꝫ necesse esset nō iter modica reputāda, tum qꝛ. x. pars aliqd notabile esse pōt incer-ta siqdē est eius q̄titas, qm̄ ꝑ mōtis dimitias plus ꝛ minꝰ pote rit mutuari ꝛc. tuꝫ qꝛ iniustitia modica nō reputat qm̄ ꝓ accidēs incurrit, in proposito aūt ex intentione cōmittit. vnde iniustitie mortale peccatuꝫ nō euitat. Ad id aūt qō obijciēdo querit qs teneat ad hoc si Jo. pauper nō tenet. dico duo, primo ꝙ de iu-ris rigore tenet vniuersitas paupeꝝ cui pecunia ꝙseruat ꝓ pi-gnora ꝛc. Et tenet ipse Petrus mutuās si non in fauorem vni-uersitatis paupeꝝ pecuniā custodiēdā exponeret vel donaret.
2 Et ad id ꝙ in ꝯuꝫ adducit. ſ. ꝙ nullus mutuans † tenet aliqō dānuꝫ incurrere ex hoc qō beneficiuꝫ mutui impendit, quinimo pōt siquid damnum ex hoc incurrit secundum omnes doctores exigere dico quod hoc cōmune dictum est summe veruꝫ, sed ma le applicatur ad propositum quoniam expense iste non causan-tur ex beneficio mutui licet occasionentur ꝛ remote ex mutuo ꝓ ueniant, sed causantur ex contractu pignorum quod formaliter est in fauoreꝫ mutuantis. Dixi notabiliter quod occasionantur ꝛ remote ꝓueniunt expense iste ex contractu mutui, ꝛ non di-xi ex beneficio mutui causantur, qꝛ mutuum non est causa sed oc casio harum expensarum, non proxime sed remote. Nec habet rationem occasionis huiusmodi inquantum est in fauorem acci pientis mutuum propter quod ratio ista concludit propositum sui intenti eo quod sicut iniquum est mutuantem ex hoc qō mu-tuat damnificari, ita iniquum est dātē pignus ex hoc ledi. equa enim est vtriusq; conditio, per se loquendo, vnde exemplum qō adducunt, quod opinionem hanc plurimum fouisse videtur ad propositum non est. Dicunt enim, si Petrus Mediolani exi-stens Joanni petenti ibidem pecunia mutuo, frater dicat, pecu niam quam petis, Janue habeo, Mittamus tuis expensis pro illa, ꝛ sic mutuum gratis accipito. Constat ꝙ Petrus non exi git iniuste a petente mutuum expensas illas, qꝛ non tenetur in-currere damnum hoc, ex hoc qō mutuat, ergo a simili, neq; in bis contractibus iniustum est expensas exigere. ad propositum inquam non est exemplum hoc, qꝛ clare patet ꝙ expēse iste fiūt ad hoc vt pecunia ad mutuum petentem perueniat, ꝛ consequē ter in eius fauorem per se ꝛ proxime ordinantur. In proposito au tem nostro expensas istas non ordinari per se in fauorem Joan nis pauperis mutuum accipientis, ex dictis clarissime con-stat. Propter quod aduertant cuiuscq; ordinis viri vt exemplis
3 non fallantur. † quoniam multa in eis dissimilia inueniunt quo rum quodlibet quia non facile est cuilibet discernere, duo sub-iungēda duximus, ex quibus cetera facilius dijudicari possint. Credit enim primo qō sicut Martinus qui vt mutuet Ber-nardo indigenti accepit pecunias a feneratore, ꝛ expensas fecit vt pignora per famulos tute deuehantur, licite potest a Ber-nardo panpere exigere nomine interesse huiusmodi expensas ꝛ vsuram q̄ soluit, sic in proposito fieri a Pet. seu cōmutatiue q ad has expensas cogit ex alio opere facto in fauorē Jo. paupe ris. ſ. mutuo. Credit quoq; secundo, qō sicut a petente mutuuꝫ licite pōt mutuās exigere securitatem, ꝛ si accipiēs mutuū cyr rographo eū facere tutū eligat. notarioq; mercedē redat, nō in

ſuſte grauaꝫ, ⁊ tñ chyrographum ſit in fauorẽ mutuantis, ita in
propoſito petens pignus non iniuſte grauaat Joannnem pau-
perẽ circa expenſas, ex qbus nihil ſibi vtilitatis accreſcit, ſꝫ ſo-
la indemnitas montis ſeruaꝫ. Sed in his ⁊ huiuſmodi plurima
eſt diſſimilitudo. Et primũ quidem exemplum in hoc a montis
natura differt, qõ expenſas illas Martinus fecit vt Bernardi
perſonã induꝫ indigentis ſubſidio tali, quaſi ſibi pignora accõ-
modãs vt mutuũ inueniat. Et ideo nõ eſt mirꝫ ſi expenſas tales
Bernardus teneꝫ ſubire. Nihil enim minus teneꝫ, q̃ ſi ipſe p
ſeipſuꝫ a feneratore mutuũ ſumẽs expẽſas illas feciſſet propter
hec accidentia. In caſu vero montis, nec Petrus nec cõitas i
perſona Joãnis pauperis expẽſas has facit, ſed collegij paupe
rum vt ex dictis pꝫ. Et iõ Jo. pauper iniuſte grauaꝫ in hmõi ex
penſis. †Circa ſm vero exẽplũ ſciẽdũ eſt qõ vt dr̃ in. iiij. meta-
4 phiſice, niſi cuiq̃ queſito rñdeatur formaliter, oĩs certitudo de
ſtrueꝫ, eo qõ extra rationẽ formalẽ vagãtibus infinita occurrũt
circa quodlibet. Unde in propoſito ſolicite ſemper attẽdẽdum
eſt quid formaliter queratur, aut ratiocinando adducaꝫ. Aliud
enim eſt petere ſecuritatem rebabende pecunie ⁊ aliud eſt pete
re talẽ ſecuritatẽ. ſ. habẽtẽ expenſas annexas, puta chyrogra-
phum, quẽadmodũ ẽt ſuperius diſtinctuꝫ eſt, quod aliud eſt loq
õ pignore, ⁊ aliud de tali pignore. Petens. n. ſecuritatem nihil
petit in ſui fauorem habẽs annexũ dãnũ eius a quo petit illã, ſi-
cut nec petens pignus. Unde ſi accidit q̃ petitã ſecuritatẽ aut
pignus, ego dare non poſſim niſi cum aliqua expenſa q̃ qualis-
tas ſecuritatis aut pignoris a me electa parit, ego ipſe damnum
mihi hoc inſero, ſicut in exemplo adducto contingit. Non. n. ex
ſecuritate petita, ſed ex qualitate ſecuritatis a me oblata, expẽ-
ſe iſte per ſe proueniunt. Et ideo teneor ego notario mercedem
reddere, ſicut ⁊ expenſas illas ſubire. que ex pignoris emanant
accidentibus. Petens vero ſecuritatem talez, puta chyrogra-
phum, quum in fauore ſui patet rem habẽtẽ expẽſas annexas, ⁊
iniquũ ſit ex eo qõ in fauorẽ ſui agitur alteꝫ damnificari, iniuſte
grauat eum a quo illã petit, ad redẽdã mercedẽ notario debitã.
Unde enidẽter pꝫ qõ monti natura ab hoc exẽplo diſtat in hoc
qõ hic petens ſecuritatẽ nihil petit ex quo per ſe oriaꝫ expenſa
aliqua. In monte aũt volẽs pignus, vult ſibi a Joanne paupere
ſolui pro cuſtodia ⁊ aliis ad que ipſe teneꝫ naturali iure, aut que
ipſe fieri vult, nõ in Joã. pauperis fauorẽ, vt ex dictis pꝫ. Dẽs
ergo iterum atq̃ iteꝫ, mõtis eſſe rogo quatenus caueant ne exẽ
5 plis inhereant. †qm̃ multa latent in eis accidentia ex quibus ẽt
ſapientes contingit falli. Secũdo dico qõ non ſufficiẽter argue
do probatur cõitatem aut principem non teneri ad ſoluendum
miniſtris mercedem. Licet. n. recte concludaꝫ qõ nõ teneãtur
ſimpliciter, non tñ ex hoc concluditur quin teneanꝫ ex ſuppoſi-
tione id eſt ſuppoſito qõ hunc modũ mutuandi ſtatuant. Et li-
cet vt dictum eſt vniuerſitas pauperũ de iuris rigore nõ cõitas
aut princeps ad hoc teneatur, qr̃ hec oĩa ad cõmutatiuam iuſti-
tiam ſpecãt. Et abſq̃ publica auctoritate facta iniuſta nõ eſſent
equitas tñ a iuſtitia non multum remota exigit qõ princeps aut
cõitas ex publico erario pauperibus ẽt hoc mõ ſubueniat. mo-
dus aũt accipiendi, qõ ẽt iniuſtitiã contineat manifeſtatur. quũ
duo genera operũ ſint pro quibus hec a paupere exiguntur. ſ. il
la pro quibus non teneꝫ, vel qr̃ nullus pauper ad hoc teneꝫ, puta
pro cuſtodia pignorum, qr̃ ferreas virgas in pignus dedit. Be
modo exigendi mercedem pro iſtis non oportet probare qõ ſit
6 iniuſtus. †Quia ſi exactio eſt iniuſta modus eius iuſtus eſſe nõ
põt. Sed ⁊ modus exigendi pro his ad que Joã. pauper teneꝫ
ſcz pro obligata preparatione ad mutuãdũ iniuſtus oſtenditur,
ex eo qõ obligare preparationi miniſtri ad mutuandũ, nec rõne
periculi nec ratione laboris aut cuiuſuis occupationis aut dam
ni cõmẽſuratur diuturnitas tẽporis quo mutuũ acceptũ teneꝫ,
aut quantitas accepte mutuo ipſius pecunie. Niſi quis diceꝫ
dãnũ incurri ex eo quod nõ põt taz frequenter mutuũ iterare ac
pro hoc ceſſat miniſtri merces a pluribus ſuſcipienda. Sed ſub
tilicer conſideranti apparebit quod ex hoc non br̃ qõ opz mer-
cedẽ iſtã quãtitati mutui ⁊ tempori quo retineꝫ cõmẽſurare, ſed
qõ opz q̃ſideratis oĩbus certũ ſalarium ſibi ſtatuere, ⁊ illud ſum
marie ac veriſimiliter calculari prudentium arbitrio pauperi-
bus venturis ad ſuſcipiẽdũ mutuũ ſoluẽdũ equaliter taxare, eo
qõ equaliter ad oẽs hmõi ſe obligat. Sic. n. merces miniſtris
debita reddeꝫ abſq̃ ambiguitate ⁊ iniuſtitia aliqua. Nec incõ-
uenit q̃tingeꝫ paupere pluries idigẽtẽ plus ſoluere minus pau
pere. Cm̃ merces hec redditur non mutuo aut q̃ſtitati pecunie
mutuate, ſed obligatur preparationi ad mutuãdũ que equaliter
oẽs reſpicit ⁊ paup pluries ſumẽs duoꝫ rõne bz. Hec eſt opus
prudẽtiũ virorꝫ iudicio iſta tm̃ ſubmittere, qr̃ ſcientie ſubiacent,
ſed eorum arbitrio, vt dictum eſt, relinquitur quantitas ſtipen-
dij miniſtris debiti ⁊ taxatio q̃ſtitatis pecunie a ſingulis ſoluen
de equalitate ſuppoſita, ⁊ alia huiuſmodi ſingularia.

¶ SVMMARIVM ¶

1 Iniuſtitia que in contractibus montis pietatis inueniꝫ, an vſu-
re rationem habeat.
2 Uſurarium non minus eſt mercedẽ alteri debitam ex ſeruitio i
ponẽs nõ exigere, q̃ qõcũq̃ aliud lucrũ extra ſortẽ petere.
3 Exigere pp locatas operas quotupliciter contingere poſſit.

¶ Capitulum. ix. determinatio q̃ in predictis cõtractibus cõ
mittitur vſura.

1 r **Eliquum** † quo ad hanc
parte eſt, vt videaꝫ an iniuſtitia que in ijs inuenitur
ẽctibus vſure rõnẽ habeat. Quod ex duobus conſi-
derandũ eſt. Primo ex eo qõ vſura duobus modis cõmittiꝫ. ſ.
augẽdo ex mutuo capitale, ⁊ exigẽdo recõpenſationẽ dãni, qõ
nõ pp mutui beneficiũ incurriꝫ. Neq̃. n. minus vſurã ſapit, vel
le ab accipiente mutuũ recõpenſationẽ dãni qõ ab hoſtibus vel
latronibus paſſus eſt q̃ velle ad augẽdas opes qalid vltra ſor-
tem. In propoſito aũt quũ iam pateat Montẽ pietatis ſiue vni
verſitatis paupeꝝ, ⁊ breuiter volentẽ ſibi pecuniam Montis in
tegre ⁊ ſecure ſaluari quicũq̃ ſit ille, exigere a Jo. paupere mu
tuũ petente expenſas que non in illius fauore fiunt, conſequẽs eſt
qõ exigat recõpenſationẽ dãni qõ nõ ex mutui beneficio incur-
ritur, ſed pp pecunie rebabende ſecuritatẽ. Nec obſt. aliqualiter qõ dãnũ hoc ex mutuo emergit ſaltẽ occaſionaliter, nihil ſi-
quidẽ refert vnde dãnũ hoc pueniat, aut a quo inferatur, dum-
mõ ex eo qõ fit in fauorẽ Joã. pauperis vt ſic nõ canſeꝫ. iſta. n.
negatio ſufficit ad hoc qõ iniuſte exigaꝫ ab eo, ⁊ q̃r qõ vſura-
ria. Ex quo vt dictũ eſt, nõ refert ad vſurã dãnũ indebitũ a petẽ
te mutuũ exigere aut lucrũ querere. Scõo ex eo qõ nõ minus
2 vſurarium † eſt mercedẽ alteri debitã ex ſeruitio ipenſo ad mu-
tui beneficiũ vt ſic ab accipiẽte mutuũ nõ exigere, q̃ quodcũq̃
aliud lucrum vltra ſortez petere. Neq̃. n. ab vſura remotius eſt
grauare iniuſte accipiẽtem mutuũ ad ſoluẽdũ aliquid vltra ſor-
tem alteri quacũq̃ ex cã, q̃ ſibi ſi mutuãti. cõſtat aũt qr̃ hic gra
uatur iniuſte Joannes pauper dum accipit mutuum ad ſoluen-
dum miniſtris pro operibus pro quibus non tenetur, q̃ q̃ nihil
ad montis mutuantis augmentum exigatur. non igitur ſubter-
fugi poteſt quin vſuraria ſit exactio iſta ſecundum iuſtitie com-
mutatiue formaz loquendo. Ad euidentiã vero ſolutionis obie
ctionũ in oppoſitum diligenter attendendum eſt quod hic ſunt
duo, ſcilicet reddere mercedem miniſtris ſeu (quod idez eſt) ip
ſos miniſtros accipere mercedẽ pro locatis operibus, ⁊ hoc eſt
iuſtiſſimum ⁊ omni equitate plenum, quia eius cauſa eſt locatio
operum ſuorum. Alterum eſt exigere huiuſmodi mercedem a
Joanne paupere, ⁊ hoc iniuſtum ⁊ vſurarium eſt, qr̃ eius nulla
cauſa alia eſt, niſi mutuum quoniam opere ille locate non ſunt
Joanni pauperi, vt propter illas ab eo exigi merces poſſit. Un
de prima ratio peccat aſſumendo quod hic nihil vltra ſortem q̃
ritur propter mutuum, ſed tantũ propter locatas operas. Quo
niam ſecundum veritatem ex mutuo exactio iſta cauſatur, vt ex
dictis patet. Uel (⁊ in idem redit) verbaliter reſpondendo di-
catur. quod exigere † propter locatas operas poteſt contingere
3 dupliciter. Uno modo propter locatas operas in fauorez ac
cipientis mutuum, ⁊ tunc bene ſequitur, ergo non propter mutuũ
qr̃ locatio operarum in huius accipientis mutuum fauorem fa-
cta, cauſa proxima eſt quod ab eo iuſte merces hec exigaꝫ. alio
modo propter locatas operas non in fauorem huius accipien-
tis mutuum ſed alterius quicunq̃ ſit ille, ⁊ tunc male infertur,
ergo non propter mutuum, quoniam cauſa proxima huius exa-
ctionis eſt vel mutuum, vel locatio operarum, ſed locatio opera
rum cauſa ſecundum iuſtitiaz eſſe non poteſt, eo quod opere nõ
ſint in fauorez huius accipientis mutuum locate. Igitur mutuũ
huius exactionis cauſa proxima eſt. Ac per hoc vſura commit-
titur. Nec obſtat id quod confirmãdo ſubdebatur ſcilicet quod
ſi miniſtri donare hoc volunt. Mons non turbabitur. Ex hoc
enim nihil aliud haberi poteſt, niſi qõ mons lucruz ex hoc nõ q̃
rit. Sed nõ br̃ quin Joan. pauper grauetur ex accepto mutuo
ad mercedem reddendam miniſtris ad quam nõ tenetur, ſicut

ſi pauper

si pauper ab aliquo mutuum sumat cum onere q rustico cultori vinee mutuantis mercedē reddat, vsura nō deficit, ex eo qō rusticus pōt illi pauperi absq; mutuantis turbatione donare mercedē propriā. Scōa aūt ratio concludit mercedem ministrorum non esse vsurariā, ꝛ hoc proculdubio verum est quoniam iusta ꝛ sancta est. Sed nō probat quin mercedis exactio a Joāne paupere qui non tenetur, sit vsura. Debet enīz merces illa exigi ab eo qui tenetur ad illam, ꝛ non ab hoc paupere. Et ideo si reddatur merces talis ab eo q tenet iustitia est vel charitas. si pietatis intuitu ab aliquo qui non tenetur. Si aūt exigatur ab eo qui nō tenetur, clare constat qō ꝯuis merces sibi debeatur, iniusta tamen exactio est, q hic non tenet. Et si adiunxeris qō exactio ista non nisi per mutuū mādatur, vsuraria manifeste apparebit. quod in casu isto ꝙtingere iam patet. Est igitur infra iustitie cō mutatiue terminos loquenduz multiplex iniustitia ꝛ vsura in capitulis montis pietatis.

SVMMARIVM

1 Capitula montis pietatis secundum formam iustitie distributiue an sint iusta.
2 Bonum totius sicut partibus est debitum, ita ꝛ malum totius partes proportionaliter sustinere tenentur.

¶ Capitulum. x. Opinio dicentium iusta esse capitula montis pietatis secundum formam iustitie distributiue.

¶ Tant igitur alijs subtilius

1 naturā † montis huius speculantes, qui ꝯ iustitie cō mutatione limites standum non credunt, sed iustitiā insertam dicentes, secundum eius formam iustitiam in his capitulis saluari ōfendūt. Hi casuz mōtis pieta. illū eē approbātes qui in. c. vj. positus est in quo scilicet Petr⁹ vocato populo donat. Mō. ducatoz non consumendoz sed mutuādoz perpetuo tempore pauperibus. ꝛc. vt. ē non inserunt iustitiā distributiuā ipsis ꝙctibus mutui vel pignoris vel locationis operarū, sed inuentioni mercedis reddende operarijs. Si namq; superius dicta adunentur, ad hoc deuentum est, q pauperum vniuersitas tenetur reddere mercedez ministris montis, ꝛ ideo ipsa vniuersitas pauperum ex quo in cōi nihil possidet, inuenire volens vñ soluere possit mercedē hanc ministris sibi deseruientibus onus hoc distribuendum esse in suas partes pauperes. s. statuit. Ita ipsa mercedis redditio in iustitie cōmutatiue terminis relinqtur. sed inuentio mercedis reddende ꝑm iustitie distributiue formam fieri ꝑm hanc opinio. pōt ꝛ de facto in monte hoc fit. Dicit igitur duo, hec opi. Primo qō ꝑm distributiuam iustitie formam in vniuesitate pauperum inuenienda est merces reddēda ministris. Secūdo qō inuentio ista iuste ꝑm iustitie distributiue equalitatem in capitulis huius montis ordinatur, ita qō nullus pauper iniuste graueť. primum probatur dupliciter. Primo q quum vniuersitas pauperum teneatur de suo satisfacere his ministris, sunm aūt non sit nisi altero modo, vel q in cōe aliquid ꝓ, vel q suarum est partium, ꝛ in proposito vniuersitas nō possidet aliquid in cōmuni, restat vt de his que partium sunt satisfacere debeat partes autem pauperes esse patet inter eos igit oportet pecuniam banc inueniri. Et quum ꝙstet qō cōia onera iuste distribuenda sunt, consequens est q secūdum distributiuā
2 inuentio hec fieri debet. † Scōo q sicut bonuz totius partibus est debitum ꝛ ideo propotionaliter eis distribuendum, ita ꝛ malnz totius partes quoq; proportionaliter sustinere tenenť. Onera aūt omnia inter mala computantur. Onus igitur huius mercedis soluende partes vniuersitatis pauperum proportionaliter sufferre tenetur. Hoc autem est inueniri pecuniā iustā in vniuersitate pauperum ꝑm iustitie distributiue formā qō erat ꝓbādum. Secundum autē scilicet qō de facto nulla iniustitia in modo distribuendi hec onera inueniatur, probat etiam dupliciter. Primo q in hac vniuersitate bonum est ipsa subuētio ꝛ relevatio pauperum malum vero est onus soluendi mercedem, equuz est vt qui plus boni percipit, plus etiam mali sentiat. cui igitur maioz fit subuentio, is magis onus solutionis subire debet. ꝛ sic statutum est in hoc monte, vt. s. cui plus ꝛ maioze tempore mutuatur, plus onus soluendi ministris sentiat. Secundo q equuz est vt cōmunium onerum illis plus imponatur, qui maiozem occasionem subeundi talia onera vniuersitati prebent. Illi autem quoꝝm pignora maioze tēpore ꝛ periculo custodiūtur sunt huiusmodi, quoniam maiozem mercedem tenet reddere vniuersitas ministris pro custodia illoꝝm, q̄ aliozum ergo illi qui diutius pignora ibi tenent, ꝛ similiter illi qui preciosiora offerūt pignora ex hoc quod maius mutuum sumūt debent amplius grauari, qō in capitulis montis pietatis continetur. Non est ergo iustitie distributiue violatio in capitulis istis.

SVMMARIVM

1 Justitia commutatiua dignitatem persone non considerat.
2 Dignitas quid sit.
3 Equalibus equalia, inequalibus inequalia imponuntur.

¶ Capitulū. xj. Examen predicte opinionis determinans quo modo hic fit distributio.

¶ Teodemautez ordine oñdat opi. banc deficere, primum dictum examinādo, opz ex communibus animi conceptionibus incipere, ꝛ ostendere quomodo ratio distributionis hic soluatur. quia ergo vt dicitur in. v. ethicorum, iustum in distributionis confitentur omnes scōm digni
1 tatem quandam oportere esse, ita qō sicut † iustitia cōmutatiua dignitatem persone non considerat, nisi inquantum in quantitatem rei redundat, vt puta cum considerat dignitatem principis percussi, q percussio ex hoc criminosioz est, ita iustitia distributiua quantitatem rei non ponderat nisi inquantum redundat in dignitatem persone, vt puta quum magnifacit virtutis egregiū actum ex hoc q dignioz persona illa ex tali opere redditur. Ex hoc inquā consequens est q distributionis ratio absq; dignita-
2 te non inueniatur. † Dignitatem autem dicimus non quodcūq; bonum hominis, sed illud ex quo homines sortiuntur q partes sint totius vniuersitatis siue illud sit virtus vt in politia aristocratia, siue rerum abundantia aut nobilitas, vt in olicratia siue quandocunq; aliud. Et quum talis partium dignitas ad cōmune aliquod opus q totius propriū est ordineteur, opz si banc pauperem vniuersitatem in cōmunitatē quandam exigere velimus inuenire ꝛ quid sit totius opus, ꝛ ꝑm quid partium dignitas attendatur. Est autem hic opus totius, perpetua cōmoditas mutui inueniendi propter hoc enīz omnia fiūt. ꝛ hoc sequit mediante pecunie mutuande (qua mons dī) integra conservatione. Dignitas vero indigentia est. Id enim in qualibet communicatione dignitas dicitur, pp qō aliquis dz admitti, ꝛ iniuste repelli putatur vt discurrendo per omnes politias pz. Sola autem indigentia existente meretur quis de hoc esset collegio ꝛ iniuste expelleretur, suppositis semper his que ꝑm legem ordinata essent, puta q tantum pauperes ciuitatis admittanť. Igit indigentia pro dignitate in hac vniuersitate habeť. Indigentiam aūt dicimus non quancunq;, sed talem que scz pignoribus possit securum facere montem. Hic est modus quo vniuersitas pauperum velut cōmunitas quedaz distributionis est auctrix ꝛ capax. Qui licet sit sustentabilis, clarius tamen ꝛ verius distributionis forma in ea saluatur. dicendo q sicut si militibus vltra debita stipendia propter res bene gestes pro republica distribuenda statuatur quedam pecunie summa, distributionis iustus modus erit, vt quanto melius hic illo egit, tanto maius sit q huic, eo quod illi datur. Et sic modus ꝛ forma distributiue iustitie seruatur absq; tot difficultatibus, ita si pauperib⁹ multis onera distri. sunt, vt ꝫ accidit, q distri. iusta forma seruet q̄ exigit equalitatē ꝓportionis, vt dcm̄ est, q̄ tūc tm̄ seruatur, † quū equalibus equalia, ꝛ iequalibus inequalia iponunť. ꝛ qm̄ sine hoc sine ꝑmo mō ponat distributio i pauper vniuersitate, nō refert quo ad pm̄tē qōnē. idcirco ꝙcedat distributionē ineniri i inētiōe mercedis reddēde oparijs mōtis, a quocūq; distributio ista mādet sine a ꝑn. sine a cōita. sine ab ipa pau. vni.

SVMMARIVM

1 Iniustitia multiplex in monte pietatis secundum iustitie distributive formam committitur.
Comparationes personarum sunt odiose.
Statuta distributionū dispositiua tanto iustioza esse oportet, quāto facilius ab eis declinare quodāmodo cogimur.
2 Bonum ꝛ malum totius per partes distribuendum est.
3 Distributio onerosa an indigentie commensurari debeat.
4 Minus malum est quoddam bonum. nu. 5.

¶ Capitulum. xij. Determinatio quod secundum iustitie distributiue formam multiplex in hoc monte iniustitia cõmittit.

r Estat ergo considerandũ

1 secundũ scilicet an † distributio isto modo facta iusta sit. vbi premittendũ est quod licet in distributionibus cõiter minus seruetur iustum etiam absq; conscientie periculo, q̃ in cõmutationibus eo q̃ cõparationes personaꝝ sunt odiose ꝛ pacis bonum tollunt qõ ceteris bonis cõibus prestat, statuta tñ distributionum dispositiua, tanto iustiora esse oportet quãto facilius ab eis declinare quodãmodo coguntur. Si enim ipsa statuta a iusto declinare inciperent, nimia postmodum in distribuendo elongatio a medio fieret sicq; iustitia corrumperet. Et ideo diligenter oportet distributionis huius statuta examinare, ne lex iniusta sui obseruatores ad iniustitiã deducat. Sciẽdum est igitur quod aliter bonũ aliter malũ distribuendũ est in equalibus partibus alicui⁹ toti⁹. bonũ sigdẽ distribuẽdũ est sic, vt digniori maius bonũ detur. Et ratio est qz bonum totius, qõ est debitum alicui parti tanto maius est, quãto pars illa maiorẽ principalitatem habet in toto, ꝛ tantominus q̃to pars minorez habet dignitatem in toto. Malum autem econuerso distribuẽdum est, vt scilicet digniori parti minus digne maius malum imponatur. Et huius ratio est, qz ex quo minus malum habet rationem boni, vt dicitur in. v. Ethicorum qz eligibilius est q̃ maius malum, eiusdẽ rõnis est qõ alicui debeatur plus boni ꝛ minus mali. ꝛ consequenter parti principaliori cui debetur maius bonum, debetur etiam minus malum, ꝛ proportionaliter parti viliori cui minus bonorum debetur, plus malorum imponendũ

2 est. Et loquimur semper de bono † ꝛ malo totius, qõ partibus distribuendus est. Suadet quoq; hanc distributionis esse equalitatẽ, nature operatio, que alimentuz distributiua membris, ad principalia membra digniores partes, ꝛ ad viliora viliores trãsmittit infirmitatem autem, si potest a principalibus membris ad viliora propelli vt experientia ꝯtinue docet. Vnde si paupe rum vniuersitate que semper indigentia fundatur bona distribuenda essent quanto aliquis esset magis indigens, tanto maius bonum sibi deberetur eo quod maiorem principalitatem hz in tali toto, sicut magis diues maiorem principalitatez habet in politia que fundatur supra diuitias que olicratia vocat. Et cõsequenter quanto aliquis est magis indigens, tantominus mali communis sustinere debet. Et quia onus hoc mercedis solutionẽ de, inter mala connumerantur, oportet quod secundum iustitie distributiue formam magis indigens minus soluãt. Magis autem indigentem inter pauperes esse cõstat, qui maiore eget mutuo, ꝛ minus cito potest soluere. Non ergo iuste statutum est qõ plus mutui sumentes ꝛ maiore tpe retinentes plus teneãtur soluere. Nec impeditur conclusio huius processus si quis cauillationibus forte adinuentis nisi suscipiat id qõ tñ probatũ est sicut licet vniuersitatez banc super indigentia fundari aut qõ ista nõ sit vere cõitas quedaz. Stat enim ius rationis in hoc quod distributio †

3 onerosa nõ debet commensurari indigentie, ita quod quanto quis plus eget, tanto plus communis oneris sustineat. Hoc enim probatione non eget. Sub hoc autem principio siue vera distributio siue modus distributionis hic saluet subsumit qõ ista distributio est onerosa. Quod manifeste patet, ergo nõ debet quanto quis magis eget, tantomagis grauari. Sed secũdum capitula huius montis quanto pauper magis eget, magis grauatur. Quod manifeste patet. quia magis grauatur dimittens plus mutui retinens. Hic autem est magis egens. ergo. Committitur etiam vltra hec iniustitia hic dupliciter ꝛ ea scilicet ad que aliqui tantum secundum iustitiam cõmutatiuã tenentur omnibus imponendo scilicet mercedem pro excussione pignorum ꝛ ea ad que omnes equaliter tenẽtur scilicet mercedem pro obligata preparatione ad mutuandũ imponendo inequaliter. Quoniam omnia in vnum adunando, ad formam seu modum distributionis, ꝛ que cõmutatiue iustitie sunt confundunt, ꝛ que distributiue sunt violantur. Ex his autem facile est soluere rationes in oppositũ. Prima si quide peccat primo in medio termino, in quo tota vis rationis sistit. Assumit enim equum esse vt q̃ plus boni totius percipit plus etiam eius mali sentiat. Hoc aũt falsum esse monstratum est. Iniquũ quippe fm iustitie distributiue formam est, vt is plus cõis mali sustineat qui plus boni suscipere debet, qz vt dictũ est † minus malũ quoddã bonũ est. Sed

4 aduerte diligenter quod dicentes plus aut minus boni vel mali, de quantitate absoluta ipsius boni vel mali loquimur, ꝛ nõ de quantitate proportionali. Be hac. n. loquendo equale malum ꝛ equale bonum omnibus partibus ꝛ communibus dandus est, qz iustum in distributionibus in equalitate proportionali consistit, vt superius ex. v. ethicorum diximus. Et qz parum malum magis ledit nobilez partem q̃ magnũ vilem, vt patet in mẽbris bris corporis ꝛ in proposito, plus pauperculus leditur ex solutione duorum solidoꝝ, q̃ artifex minus egens ex solutione quatuor, ideo non vsquequaq; falsuz est illud assumptũ scilicet equũ est vt qui plus percipit boni, plus sentiat mali. Sed vt iam patet, ẽt sic nõ est pro opinione illa. Secundo peccat in eo qõ subsumit scilicet subuentio mutui est bonuz cõe huius vniuersitatis pauperuz. Relenatio nãq; pauperis ex accepto mutuo ex ipso mutui beneficio causatur. Mutuum autem ad iustitiam cõmutatiuã adeo spectat, vt id iustitie distributiue attribuere ridiculum sit. Nisi forte distributio mutui statueret q̃ id nõ fit. Iniusta deinde lex esset si qua statueret q̃ ex subuẽtione q̃ ex mutui bñficio qs pcipit aliqd pecunia estimabile mutuãti daret, ꝛ sic cuicũq; alteri, aut ex alia cã nõ teneẽt ex hac sigdẽ cã nulli similiter obligatus q̃uis amicabiliter debeat. Si mutaret quoq; arg. ꝛ esset sermo nõ de subuẽtione p mutuũ sz ꝺ cõmoditate ppetua mutui inueniẽdi q̃ totius cõe bonũ esse dcm̃ est, nõ ꝑt adhuc cõcludi iustitia seruari, qm̃ si penes cõmodita. illã distributio oneris agẽda, est, quũ cõmoditas illa oibus mutuũ sumẽtib⁹ equaliter rñdeat, inequaliter distribui solonis onus nequaq; deberet

5 hz vt ex dictis pz iniquũ sit malũ † distribui sicut ꝛ bonũ. Scõa vero rõ q̃ metit onus soluẽdi iuxta datã soluẽdi occasionẽ, facile soluit dicẽdo q̃ aut occasionis vocabulo ꝓprie vtit aut cõiter, ꝛ ẽt cãz occasionẽ vulgariter dicimus ꝓprie loquat, falsuz est qõ hmõi occasionibus cõmẽsurãde sint distributiones boni aut mali cõis q̃ debeẽ ptib⁹ vt pz in oi politia, secus aũt ꝺ gratuitis dicẽdũ cẽt remunerationib⁹. Si aũt occasionẽ ꝓ cã ponit, tũc falsuz subsumit. Cã. n. harũ expẽsaꝝ est vniuersitas ipsa q̃ pignoribus tute vult pecunie mõtẽ saluari. ꝛ ex hoc clarius pz veritas ꝓmi mẽbri qz paup ipse occasio valde remota est, ꝛ nõ nisi ipsa mediã. ꝛ cãte vniuersitate q̃ solueret teneẽt, vtpote nõ ꝯcurrẽs ad hoc nisi ꝓp mutui petitionẽ, ex qua occasionẽ sumit mutuãs q̃ pignus vult, ex quo deinde prouenit q̃ vniuersitas teneatur soluere. Pz igitur qõ occasionibus huiusmodi nulla iustitia distributiones equari debent. Ex his autẽ formari alia potest ratio ad principale intẽtũ talis. In hac pauperũ vniuersitate quatuor sunt, cõmoditas perpetui mutui habẽdi. Relenatio ex mutuo suscepto. Remota occasio nõ dati sed sumpta alicuius expense. Et indulgentia. Nulli horuz distributio oneris huius iuste cõmensuratur in hoc monte vt patet ex dictis, ergo in capitulis montis iustitia distributiua non soluatur.

¶ SVMMARIVM ¶

1 Mutuum an in monte pietatis proprie possit dici.
2 Lucrum quod explicite vel implicite mutuum comitat, an semper vsura dici possit.

¶ Capitulum. xiij.

s Urrexit popter has forte

rationum angustias opinio alia nedum hec capitula, sed alia que ab omnibus repulsa videntur cõmunitatibus pietate plena defendere volens. Hec quantũ ad proposituz spectat, tria dicit. Primo q̃ hic est ꝯctus societatis positiue ꝛ perpetuo conseruatiue. Secundo qõ hic non est contractus mutui proprie, sz tpalis vsus cõmunis depositi. Tertio qõ hic est ꝯctus locationis operarum ad custodiã pignorũ ꝛc. cui a pauperibus merces reddenda iuste exigitur ꝛc. Primus declaratur explanando naturam huius montis sic, pauperes ciues conuenientes media intercessione predicatorum ꝛc. a diuitibus ꝛ a seipsis quandam pecunie summaz dono obtinent non distribuendã, sed perpetuo vsui eorum per modum mutui conseruandaz, eiusdẽ custodie ac predicti vsus dispensationi, ꝛ pignorum custodie ꝛ cure ꝛ ceteris vt supra ꝓ securitate cõis pecunie ministri quedã a pauperũ patribus preponunt, reddẽdaq; statuit his pauperibus vt. ũ. sez vnus eoꝝ opibus merces a singulis denarius ꝓ libra singulis mẽsibus ꝛc. hec est pauperũ ciuũ societas deponẽs summã illã sub cõibus custodibus ꝓ modũ mutui eius pauperibus dispẽsandũ ꝛ reddẽs mercedẽ custodibus debitaz ꝛc. Et qz in societate ista nunq; intendit diuisio capitalis

lis communis scilicet depositi nec ꝑm totum nec ꝑz partem,sed potius procurare argumentū ꝛ pro cōseruatione illius ruta quilibet aliquid solvit,puta duos denarios ꝙ libra ꝛc.ideo hic est contractus societatis non divisine sed positine ꝛ perpetuo conservatine. Secundum vero scilicet quod non sit hic contractus mutui probatur ex parte rei que mutuari dicitur,ꝛ ex parte extremorum inter que mutuū dicitur vbicunqz namqz est proprie mutuum, ibi ꝛ res mutuata aliena est a iure petentis mutuum ꝛ mutuans omnino a petente mutuum distinguitur. Sed hic neutrum istorum inuenitur qz pecunia que mutuatur cōis est eis quibus mutuatur ꝛ mutuans est ipsum cōmune depositum seu ipsa societas que a pauperibus societatis membris non omnino distinguitur. Ergo non est hic proprie mutuum. Maior propositio assumpta quo ad vtranqz sui partem ex ratione iustitie commutatiue in mutuis patet. Quia iustitia cōmutatiua non est inter totum ꝛ partes,ꝛ mutuum non est nisi de eo qđ alterius partis id est singularis persone est,ꝛ consequenter omnino alienum ab hoc petente mutuum,vnde quando pauper a monte mutuū propter penuriam vocabulorum petit, talem vsum communis depositi secundum veritatem petit,non mutuum. Et ex hoc vlterius manifeste sequitur † quod vsura hic non est que mutuo ex
2 plicite vel implicite committatur. Tertium autem quod scilicet hic sit contractus mercenarius inter ministros ꝛ pauperes ꝛ consequenter ꝙ pauperes iuste teneantur reddere eis mercedem ꝛc.vt per se notum relinquitur.

❧ SVMMARIVM ❧

1 Contractus montis pietatis an sit socialis.
2 Mutuum vbi vere non intervenit,mutui nomen perdit.
3 Dignitas an in distributionibus attendatur.
4 Ratio iusti in quibus consistat.
5 Equalitas vbiqz seruanda.

¶ Capitulum.xiij. Examen predicte opinio.determinans iniustitiam nihil minus inuenire in capitulis montis secundum hanc viam,qz secundum alias supradictas.

9 Quoniam autem opinio hec tan quam singularis cōmuniter derelicta videtur, duo in eius examine facienda occurrūt, vt scilicet prius ostendamus male formatum esse ab ea casum montis pietatis, ꝛ propterea cōmuniter minus eius dicta recipi deinde admisso casu qđ iniustitiam non evitet manifestandum est quod contra-
1 ctus iste † non sit iocialis vt dicitur Paul.xj.pont.maxi. literis ad Perusinum legatum habet vbi monet ne vltra stipēdia ministris debita aliquid accrescēs habeat,ne forte vsure labes aliqua incurratur. In contractu enim sociali ex hoc quod socij ad cōis boni augmentum tendunt ridiculū est in dubiū apud sedem maxime Apostolicam verti, an sit vsura. Quis ēt hic sit ꝙtractus mutui ex literis plurib⁹ plurīū Ro.ponti. patet semp enim mutuari ōt pecuniā pauperib⁹ a ministris mōtis.ꝛ distri. mutuo sic annectūt,vt vere mutuū restet,qm̄ mutuare ꝑm qđā distributionē dicit vt scz plus agētibus(si cōstat)plus mutuet, intra tm̄ statuti latitudinē. Nec sufficit fugiendo dicere ꝙ penuria vocabulorū huius cā est. Tum qz in promptu vocabulū tpalis vsus cōis depositi vel boni erat.tum qz expresse in lris hmōi pecuniam collectam montem pietatis vocari oꝛ, ꝛ deposita pe
2 cunia apud eos qui mutuaturi pauperibus sunt appellaꝛ.† Si enim mutuū vere non interveniret,mutui nomen quandoqz mutatum quoqz esse ꝛ saltem circunlocutione aliqua non esse mutuum insinuatum esset presertim qz omnes forte huiusmodi litere emanarunt ad instantiam eorum qui vsuram in hoc monte nō esse contendunt. Qua enim facilione ꝛ magis apparente via excludi vsura potuisset quam mutuum non intervenire declarando. Sed quid in probabilibus moror,probatur ratione non esse huiusmodi contractum socialem absqz mutuo vt dicit.vbicunqz iustum est secundum equalitatem simpliciter rei accepte ad datam,ibi vere est iustitia commutatiua. Sed contractus ille qui mutui vocatur inter montem ꝛ Joannem pauperem est iustus secundum equalitatem simpliciter peccunie reddite ad acceptā ergo est contractus iustitie cōmutatiue. Sed iustitia cōmutatiua non vertitur inter totū seu totius bonū vt sic ꝛ partem,sed inter parte ꝛ parte,ita qđ etiam totum vt extremū commutatiue iustitie partis rationem hꝫ vt ex dictis patet que ex.S.T.ex-
presse habentur ergo contractus iste non est inter montē inquātum est totū sine cōe bonū ꝛ Joānez pauperem inquantumotius partem.sed est inter totū inquantum partis rationez habet ꝛ Joannem pauperem vnum de populo ꝛc. Et cōsequenter est vere ꝛctus mutui. Admisso autem talis societatis cōtractu qui si non est,posset tamen fieri,iniustitiam omnino ibi committi sic declaratur in contractibus istis de quibus est sermo aut standū est inter limites cōmutatiue iustitie,aut intra limites iustitie distributiue,aut vtriusqz,aut neutrius. Sed secundum iustitie cōmutatiue pure formam agimus quum constet ꝙ totam apud eā vt pars reputatur,id ad qđ totū tenet apte exigi non potest. Et cōsequenter quānis societas pauperum teneatur soluere mercedem ministris iniuste tamen ab hoc paupere exigitur qz non in eius fauorem fit. Et breuiter eodem modo hic conuincitur iniustitia ꝛ vsura quo superius itra iustitie cōmutatiue terminos ꝙbabimus inueniri. Si ꝑm iustitiam distributiuā parū ꝙcedendum est creditur,qm̄ ꝛctus locationis operarum non est inter ministros ꝛ singulos pauperes,sed inter ministros ꝛ societatem pauperum,vt superius dicebatur, manifestus error statim patet,quoniā locatio operarum ꝛ eius merces ꝛ similiter acceptio pecunie que mutuata dicitur ꝛ eius restitutio fingi non pōt qn equalitatē cōmutatiue iustitie requirat. Si aūt vtriusqz iustitie forma miscetur,ꝑm veritatem idē est casus iste cū eo quem superius secundum distributiue iustitie modum disputauimus ꝛ concluſimus iniustum esse in hac siquidem societate distributio non aliter quam ibi miscetur nisi ꝙ ista opinio ponit ipsaz pecuniā ꝙ modū mutui ēt distribui in vsum ꝛc. Sed hoc nihil penitus variat casuz quo ad rationē iusti,vel iniusti, qz in societate ista aut omnes habent equales aut nō. Si omnes equales, ergo iniuste vnus plus alio granatur onere solutionis ad quā societas tenetur.† qm̄ secundum dignitatem iustum in distributionibus at
3 tenditur. Si inequalitas inter eos ponitur quum non nisi ratione indigentie ponatur,qz plus egenti plus mutuandum statuit intra latitudinē tñ aliqz puta .x. ducatorū, tunc manifeste redit iniquitas illa in distributionibus qua plus accipiens cōis boni plus cogit sentire cōmunis mali,ꝛ distributio cōmunis oneris cōmensuratur singulorū indigentie. Et manifestius accedit hic iniustitia que in gabellis pro rebus que deferuntur ad vsuz inuenitur. Vtrobiqz enim iniustum natura rei inuenitur ex eadem causa.qz scz supportatio cōmunis oneris cōmensuratur necessario vsui. vsus autem necessarius cōmensuraꝛ indigentie.ꝛ *sic de primo ad vltimum perfecitate seruata oneris cōmunis distributio indigentie ciuium ꝛ paupertum* cōmensuratur.qđ est iniquum. Refugit enim omnis auris ꝙ tāto qroqz cōmunibus grauetur quanto magis ꝑprijs indiget. In hac enim societate quanto quis magis eget vt proprijs possit prouidere necessitatibus,tanto maius mutuū sumit ꝛ diutius retinere cogit.ꝛ tantoplus exigitur ab eo pecunie debite a societate pro seruitijs sibi impensis vt patet. Et ne iterum dicta repetant eodē est modo hic in iustitia distributiua,sicut superius eisdem rationibus. Si aūt neutrius iustitie formā introduci oportere quis putet ſz iustitiam legalē tantum, que cōmune bonuz per se respicit ꝛ ad illud omnia dirigit cū fraterna quadā societate,errat imprimis ad fraternam societatem confugiens.quoniā operationes hic
4 intervenientes secundū genus suum ad iustitiam non ad amicitiam ꝛc.spectant.quoniam sunt operationes ad alterū cū cuiſli debito equalitas in quibus† ratio iusti consistit, nec fraterna voluntas omnia cōmunia volens hic apparet nisi apud mētis proprie parum compotes,qui omne voluntarium iudicant simpliciter voluntarium. Errat deinde qz sub iustitia legali seu generali non cadunt nisi in differentia ꝛ que aliarum sunt virtutū ꝛ vitiorum. Expresse namqz in.v.Ethicorum habet quod omnis particularis bonitas aut malitia sub iustitia legali cadens sub aliqua alia virtute aut vitio necesse est contineatur.quū ergo ꝙstet qđ actus hi indifferentes nō sint, ꝛ nō sint nō omne bonum aut omne malum, oportet quod sub alia virtute aut vitio comprehendantur. Et si huic iunxerimus supradicta, quod scilicet spectant ad iustitiam,oportet ad commutatiuam vel distributiuam descendere. vt fecimus,secundum quas iam paret iniustitiam euitari in capitulis huius montis,non posse. Ad rationes ergo quibus probatur quod hic non intervenit mutuuz, dicendum est ꝙ inter assumpta ꝛ casum est implicatio contradictionis. Repugnat enim ꝙ sit contractus rei inter totū vt sic ꝛ eius partem,ꝛ ꝙ sint scōm equalitatē rei ad rem. Si nāqz est scōm equalitatez rei ad rem,ergo est iustitia cōmutatiua, ergo inter partem ꝛ partem.ergo non inter totū vt sic ꝛ partem. Et

similiter si est inter totum vt sic ⁊ partem, ergo est secundum dignitatem partium in toto, ergo non secundum equalitatez rei accepte aut date. constat ante ꝙ hic seruat equalitas †ad rē dū a paupere mutuum restituitur. Et tamen secundum istam opinionem inter totum vt sic ⁊ potestatem contractus est implicatio, igitur accidit. Est autem causa defectus in huiusmodi ratione, qz nō discernitur inter per se, ⁊ per accidens, accidit enim monti inquātum pecuniam reddendam tribuit pauperi, vt suis prouideat necessitatibus, quod totuz sit. Hoc enim sub partis ratione facit. Et ideo mutuans hic est omnino alius a mutuum sumēte si formaliter considerantur, quoniam singularium personarū quo ad hoc locum tenent. Et similiter accidit pecunie inquantum sic Joāni pauperi mutuaī, ꝙ cōitatis aut communis societatis aut cuiusꝯ alterius aut nullius sit. Sufficit qō Joā. pauperis sic non sit, qō ad eius restitutionē integre non teneaī. Accidit quoqꝯ defectus, qz inter totū ⁊ partes necessaria discretio amittitur, Huiusmodi enim totuz specie a parte differt. ⁊ quod toti debetur, parti non debetur. Et similiter ad quod totum tenetur. pars non tenetur, loquendo semper secundum equalitatē rei ad rem que hic est, quoniā pro seruitijs societati impēsis nō in fauorē huius qui accepit mutuum vt sic sed totius perpetue societatis tenetī ipsa ad mercedem reddēdam ministris vt. ꝫ. patuit, ⁊ restitui sic ac ꝙseruari pecuniam vult. Accidit ⁊ tertio defectus in hac via qz non distinguit inter aliquid fieri in fauorez pauperis mutuum sumentis proxime ⁊ remote. Quod enim in fauorem communis perpetueꝯ societatis fit non nisi remote fit in fauorem, vt ex dictis patet. Nullo igitur modo, capitula huius montis pietatis iniustitiam subterfugere possunt.

SVMMARIVM

1 Mons pietatis ab apostolica sede approbatus est.
2 Pietatis mons sanctus est.

¶ Capitulum .xv. Exclusio quorundam extraneorum dictorum concludens vltimo intentam sententiam.

Eragratis omnibus his

p opinionibus que aliquid ad propositum ex moralibus rationibus adduxerit, restat primo nominanda tantū opinio dicens montem hunc pietatis cum suis capitulis non mutuum facere, sed rem quandam diuinā esse ⁊ hominibus ineffabilem ⁊ propterea rōnibus huiusmodi que humanos seruantur actus non omnino committendum esse iudicium huius montis ⁊c. Nos enim cum sua diuinitate veluti loquentes in aere relinquere oportet. Remanet deinde eis satisfaciendū qui ꝯctus huius montis ab apostolica sede approbatos dicunt aut audiunt, ac per hoc rōnes Sophisticas putant, etiam si solnere nesciant. Sciant igiī bi montem † quidem pietatis ab Apostolica sede approbatum. sed non illius capitula, vt exemplo literarum approbationis conijcere potui. Appellatur aūt mons pietatis vt in eisdem dicitur summa illa pecunie pie collecta, ⁊ sub custodibus deposita ad perpetuam releuationem pauperū mutuo mediante. vbi nota. ꝙ mons ipse est simpliciter approbatus ⁊ erectus ab ipso summo pontifice. Eius autem capitula vpradicta sunt approbata cum hoc adiectiuo scilicet sacris canonibus non contraria. Unde si qua capitula sunt sacris canonibus contraria approbata non sunt. Hec autem esse ea que in iustitiam continent, nullus dubitat. Non sunt igitur approbata capitula illa que iniusta esse superius monstratum est. Propter quod (si ita est) non parum peccatum fuit facere imprimi summi pontificis bullas truncatas absqꝫ illa particula scilicet sacris canonibus non contraria. Laqueus siquidem est animarum, in quem ego incidissem, vel saltē absqꝫ suspensione nō fuissem, nisi viua voce audissem sic haberi in originalibus, ⁊ calamo scriptaz particulā illā i bulle Mantuane copia vidisse. Ex hac quoqꝫ eadē radice satisfit illis q ex priuilegijs ⁊ indulgentijs cōcessis a Ro. ponti. illis qui ad montis ꝙseruationez aut augmētum manus porrigunt adiutrices arguunt. †Jam enim patet ꝙ mons ipse sanctus est, ⁊ in ordine ad illum hec omnia concedun tur. Annexa tamē mala ex hoc nō approbantur, sed potius tol lerantur ad enitationem maioris mali quo per publicos vsurarios res panperum vorantur. Ex rationibus ergo propijs iusti tie cōmutatiue ⁊ iustitie distributiue clarū iam esse cuilibet patet non solum ꝙ nullo predictorum modorum iniustitie macula abest a capitulis montis huius, sed etiam quod quacunqꝫ alio modo casus formetur iustitie equalitas nō seruatur. Nec oportet omnē sigillatim obiectionem excludere, quoniam ex supradictis q̄ ex ethicis Aristo. ⁊ doctrina. S. T. adeo sumpta sunt, vt si sigillatiz allegatio fieret, omnia plena allegationibus essent cuilibet in moralibus exercitato facile est omnibus satisfacere, vt omnes veritatē agnoscant que a prima est veritate. Cui honor ⁊ gloria sit ex hopusculo. Papie i. S. Appolinare cōpleto hodie .xiij. Julij. Mcccclxxxviij. per infinita secula seculoruz.

TOMVS

OCTAVVS TRACTATVVM
De contractibus, explicit.

VENETIIS
Diligenti cura, ac summo studio elaboratus.

Registrum

a b c d e f g h i k l m n o p
q r s t u x y.

y, Quinternus, Ceteri sunt Quaterni.

C18702771

16

87

colorchecker CLASSIC
calibrite
mm